VILÁG

POLITIKAI, TUDOMÁNYOS

ÉS

SZÉPMÜVÉSZETI LAP.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

1844.

Januar-Juniusi folyam.

Szemvey József

szerkesztése alatt.

„Kivánod a Nemzet javát müvelni?
Tiszteld a Honnak szent törvényeit,
Javitsd, ne döntsd ős-intézvényeit!
Haladj! de józanúl, 's ne nyakra főre.“
— Igy készülünk mi szebb, dicsőbb jövőre.

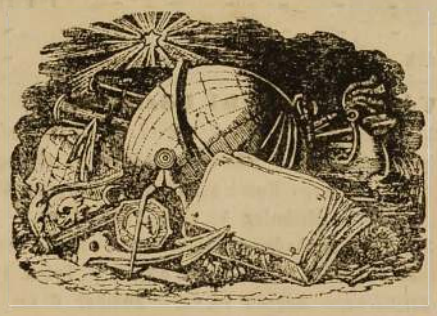

Pesten,

Trattner-Károlyi nyomtató-intézetében,

uri-utcza 453-dik szám alatt.

Tartalom
1844-dik év első felére.

Irány- és másodrendű czikkek.

	szám
Futópillanatok az 1843dik év felett. (K. I.)	1 2
Nemzetek emelkedése es hanyatlása (történetileg)	3
„ „ „ „ (szemléletileg)	6
„ „ „ „ (záradék)	8
A két-garasos telekdij (Hertelendy Károly)	4
Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskola-rendszer ügyében	10 11 12
Közgazdálkodási elméletek I. (Bevezetés) (—y.)	13
„ „ II. (a Pénz)	17
„ „ III. (Bank és Hitel)	18
„ „ IV. (Bank)	19
„ „ V. (Hitel)	21
„ „ VI. (Kereskedés)	22
„ „ VII. VIII. (Közlekedési rendszer 1 2)	23 25
„ „ IX. (Vaspályák összehasonlitásban)	30
„ „ X. (Belföldi közlekedés)	32
„ „ XI. XII. (Külkereskedési remények 1 2)	34 35
„ „ XIII. (Szorgalom)	36
„ „ XIV. XV. (Termékeny, termékétlen munka 1 2)	38 40
„ „ XVI. XVII. (Közszorgalom)	42 44
„ „ XVIII. (Belkereskedés)	45 46
„ „ (Nemzeti kölcsön.-y.)	48
Status és Egyház (K. I.)	14 15 16
Magyar kereskedelmi társaság	35 41
Pesti kikötő	47
Fiumei vasut	49 50
Nyilvános köszönet a Pesti Hirlap szerkesztőjének	5
Egy kis computus a Pesti Hirlap szerkesztőjével (gr. Dessewffy Emiltől)	9
Követésre méltó	18
Észrevételek az orsz.gyülés elibe terj. büntető törv. könyvjav. iránt (Czindery Lászlótól)	24 25 26 27 28 29 30 31
Szózat a nemzeti szinészet ügyében	26 32
Szlavoniai csatorna-társaság	28 29
Nönevelő-képző intézet	33
Nyilatkozat	45

Országgyülési tudósitások.

Kerületi ülések: CXXIX. 2. sz. — CXXX. XXXI 3. sz. — CXXXII. CXXXIII. 4. sz. — CXXXIV CXXXV. CXXXVI 5. sz. — CXXXVII. CXXXVIII. 6. sz. — CXXXIX. CXL. CXLI. CXLII. 7. sz. — CXLIII. CXLIV. 8 sz. — CXLV. CXLVI. CXLVII. 9. sz. — CXLVIII. 10. sz. — CXLIX. CL. CLI. 11 sz. — CLII. 12. sz. — CLV. CLVI. 20. sz. — CLXIII. CLXIV. 21. sz. — CLXIV. CLXV. CLXVI. 22. sz. — CLXXXIII. 35 sz. — CLXXXVII. CLXXXVIII. 37. sz. — CLXXXIX. és CXC. 38. sz. — CXCV CXCVI. 41 sz. CXCV. CXCVI CXCVII. 42 sz. — CXCVII. CXCVIII. CXCIX. 43. sz. — CXCIX. CC. 44. sz. — CCI. 45. sz. — CCIII. CCIV. CCV CCVI. 46 sz. — CCVI. CCVII. CCVIII. 47 sz. — CCVII. CCX. 48 sz. — CCXIII. 49. sz.

Országos ülések a tek. KK és RRk 's a mg. FőRRnél: LXXXVI. LXXXVII. 9. sz. — LXXXVIII. LXXXIX. XC. 11. sz. — XC. XCII. XCIII. 12 sz. — XCVI. XCVII. 13 sz. — XCVII. XCVIII. 14. sz. — XCVIII. XCIX. 15. sz. — CI. CII CIII. 17. sz. CIV CV. 18. sz. — CVI. CIV. 19. sz. — CXVIII. 23. sz. — CXX. 24. sz. — CXIX. CXX. 25 sz. — CXXIV. CXXV. 26. 27 sz. — CXXII. CXXIII. 27. sz. — CXXX. CXXVI. 28. 29. sz — CXXXII CXXXIII. CXXXIV. 30. sz. — CXXIV. 31. sz. — CXXXIII. 33. sz. — CXXXVIII. CXXXIX. 34. 35. 37. — CXL. 38. — CXLI CXLII. 39. — CXLIII. CXLIV. CXLV. 40. sz. — CXLIII. CXLIV. 41. sz. — CLVIII. 49. sz. — CLX. 50. sz. — CLXI CLXII. CKXIII. orsz ü. 51 sz. CLIX. CLXIII. CLXIV. 52 sz.

Országgy. rövid közlések: 134 ker. ülés. [4. sz.] — 137. ker. ülés. [5. sz.] — 139. 140. ker. ü. [6. sz.] — 143 148 ker ü. [9. sz.] — 149. 150. k. ü. 88 89. orsz. ü. [10. sz.] — 90. 91. orsz. ü. 152. k. ü. [11. sz.] — 153. 154. k. ü. 94. 95. 96 orsz ü. [12. sz.] 98. orsz. ü [13. sz.] — 99. 100. 101 102 orsz. ü. [14. sz.] — 103. 104. 105. orsz. ü. [15. sz.] — 106. or. ü. [16 sz.] — 155. 156. 157. 158. k. ü. 107. 108. orsz. ü. [17. sz.] — 159. 160. 161. k. ü. 109. 110. orsz. ü. [18. sz.] — 162. 163. 164. k. ü; 111. 112. orsz. ü. [19. sz.] — 165. 166. k. ü. 113. 114. orsz. ü [20. sz.] 167. 168. k. ü. 116. 117. 118. orsz. ü. [21. sz.] — 170. 171. 172. k. ü. és 119. 120. 121. orsz. ü. [22.] — 173. k. ü és 122 123. 124. orsz. ü. [23. sz.] — 174. k. ü. és 125 126. 127. o ü. [24. sz.] — 128. 129. o. ü [25. sz.] — 130. 131. 132. orsz. ü. és 175. k ü. [26. sz.] — 176. 177. k. ü. és 133. 134. orsz ü. [27. sz.] — 135. orsz. ü. [28. sz.] — 136. 137. orsz. és 178. k ü. [31. sz.] — 179. 180 181. k. ü. és 138. 139. o. ü. [32. sz.] — 182. 183. k. ü. [33. sz.] — 184. 185 186. k ü. [34. sz.] — 187. 188. k ü. [35. sz.] — 189. 190. 191. k. ü. [36. sz.] — 192. k. ü. és 140. 141. orsz. ü. [37. sz.] — 142. 143. 144. orsz. ü. [38. sz.] — 145. 146. 147. orsz ü. 193. k. ü. [39. sz.] — 194. 195. k. ü. és 147. 148. orsz. ü. [40. sz.] — 197. 198. 199. ker. és 150. 151. orsz. ü. [41. sz.] — 200. 201. 202. k. ü. és 152 153. 154. orsz. ü. [42. sz.] — 203. k. ü. [43. sz.] — 204. 205 k. ü. [44. sz.] — 206. 207. 208. k. ü. és 155. orsz. ü [45. sz.] — 209. 210. k. ü. [46. sz.] — 211. 212. 213. ker. és 157. o. ü. [47. sz.] — 214. 215. 216. k. ü. és 158. 159. o. ü. [48 sz.] — 217. 218. 219. k. ü. és 160. 161. o. ü [49 sz.] — 162. 163. 164. orsz. ü. [50 sz.] — 165. 166. 167 orsz. ü. és 220. 221. ker. ü [51. sz.] — 210. 211. 212. ker. ü. és 168. 169 orsz. ü. [52 sz.]

Országgyülési irományok; u. m. k kir. leiratok, felirások, izenetek, határozatok, törv. javaslatok: (Csatolványképen) 9. 13. 11. 15. 19. 23. 26. 28. 29. 30. 35. 41. 41. 45. 46. 48. 50. 51 sz.

Megyei közlések.

	szám
Abauj	13 23 35 44
Arad	5
Árva	36
Bács	1 2 25 37 51
Baranya	23
Bars	5 39
Békés	30
Beregh	30
Bihar	1 24 37 41 47 48 49
Borsod	17 18 39
Csanád	1
Csongrád	24
Esztergam	14 48
Fehér	3 16 17
Gömör	1 43 51
Heves	15 16 48
Hont	44
Komárom	4 20 21 27 28 39
Krasso	1 18 20 30
Kraszna	1 12 21
Liptó	31
Mosony	4 21 35
Nógrád	12 34
Nyitra	1 13 21 26 39 40 43 48 52
Pest	23 24 25 32 46 47
Pozsega	1
Sáros	22 43
Somogy	39
Soprony	9
Szabolcs	21 25 52
Szathmár	12 22 39
Szerém	14
Temes	5 14
Torna	6
Torontál	30
Turócz	1 30
Ugocsa	31
Ung	37 45 52
Varasd	18 42
Vas	1 16 42
Verőcze	17
Veszprém	6 28 39 48
Zágráb	1 3 5 20 43
Zala	1 8 10 12 32 35 39 42 43 49
Zemplén	1 4 19 23 40
Zólyom	19 45
Magyar partvidék	5

Városi 's vidéki közlések.

Arad 17. 19. 33. számban. — N.Becskerek 17. sz. — Debreczen 16. 38. 39. sz. — Eperjes 23. sz. — Esztergam 13. sz. — Gyöngyös 34. sz. — Kassa 13. 23. 36. 52. sz. — Komárom 33. sz. — Korpona 49 sz. — Köpcsén 1. 21. 25. sz. — Miskolcz 41. sz — Pest 41. sz. — Pozsony 24. 41. 42. 48. 50. sz. — Szabadka 41. 50 51. sz. — Szakolcza 51. sz. — Székesfehérvár 4. 10. 14. 19. 20. 22. 32. 35 sz. — Tolna 49. sz — Ujvidék 6. 10. 21. 37. sz. — Zágráb 16. sz. — Zombor 6. sz.

Társulati, egyesületi 's intézeti közlések.

	szám
Pesti műegyesület	1 9 14 23 33 44 50
Mátyás-emlék-egyesület	1 6 8 41
Magyar gazdasagi egyesület	1 5 20 24 28 30 49 50 51
Budai sinylők intézete	1
Takarékpénztár (pestmegyei, első magyar)	2
Kisfaludy-társaság	4 9 11 33 49
Pesti nemzeti casino	4 11
Vakok pesti intézete	5 13 28 36 46
Magy. természettud társulat	5 34
Pesti magán elmekór-gyógy intézet	5
Jégverés ellen kölcsönösen biztositó magy. egyesület	10
Budapesti jótékony nőegylet	14
Énekiskola, pestbudai hangászegyesület alatti	11 19 21 23 24 40 49
Honi hajózást biztositó révkomáromi társulat	16
Magyar tudós társaság	18 25 27 31 32 38
Iparegyesület	20 22 33 35 36 38 40 48 50 52
Kisdedovó int. Magy. orszb. terj. egyesület	26 27 28 43 47
Pestmegy. gazdas. fiók egyesület	28 38 40 43
Kassai jótékony nőegylet	33
Pesti szegénygyermek-kórház	44 50
Népkönyvkiadó egyesület	35
Magyar orvos- és természetvizsgálók 5d. nagygyül. meghivás	36
Magyar kereskedelmi társaság	42 50
Nemzeti kör	47
Pesti testgyakorló intézet	47
Hasonszenvi orvosok egyesülete	51
Nemzeti szinház	2 4 11 17 19 20 37 50 51 52

Értekezések.

Nevelés ügyében (Beke Kristóf)	1
Vélemény a telekdij-eszmére nézve (Hildebrand.)	2
Germánfaj (Baricz)	2 3 4
London és Paris büntető statistikája	5
Zsidóügy (Baricz)	10 12
A megyet tisztviselők kijeleléséről, tekintettel a főispánokra (Ensel Sándor)	18
Népnevelés (Csacsko I.)	20 21 22 23 25 28
Igénytelen javaslat a polgári őrhad szabályozása tárgyában	33 34
Szabolcsbul a 3dik hang	35 36
Hontalan (Szegedi Kilittől)	40 41 42
Figyelemszó iskolai rendszerünk ügyében	44
Néhány védszó az izraelita-ügyben (Sváb Leo)	49
Pesti nemzeti színház 's az olasz daljáték (egy olasztól.)	52
Magyar dolgok külföldön	2 28

Különfélék.

Észrevételek a hevesi mulatságokra	3
Aranyházi János mint a nehéznyavalya biztos orvoslója	6
Figyelmeztetés a pesti jogászbálra nézve	6
Egy szerény kérdés 11. sz. és felelet a szerény kérdésre	18
Tájékozásul a bihari ügyekhez (Mezey F.)	13 14
Fogadj isten, adjon isten (a ‚Világ' kalászszedőjétől)	15
Egy az Augsb. Allg. Z.ban megjelent hazug közlemény	16
Fővárosi figyelmező	19
Pesti lóverseny 1844re	26
Nyiltlevél Szigligetitől	25
Erdélyi ujdonságok	26 33 38 39 41 47
Aradi album	28 29
Felvilágositás a nemzeti szinészet ügyében	28
Felszólitás b. Wesselényi Miklóstul	32
Hol lesz már határa a szláv országnak?	32
Reformatio a görög egyházban Dobokamegyében	35
Segélydij orvos-gyógyszerészi árvákra	36
Igen érdekes adatok a jégkármentés ügyében	37
Felszólitás Baloghy László urhoz	39
Néhány szó a pesti műkedvelő társaság előadásinak ügyében	
Adakozások az aradi árvizkárosultak részére	20 23 26 30
Czáfolatok. Nyilatkozatok	6 8

Tárcza.

Magyar journalistica és irodalom 1843ban	1 2
Élet és iskola ellentétben (Beély F.)	3
Utolsó kaland (Beszély Lauka Guszt.)	3
Nevezetes statusférfiak jellemrajzai (Barére után) Pitt Fox és Burke 6. sz Wellington 7. sz. O'Connell 9. sz. Chateaubriand	9 12 16
Felelet dr. Nendtvichnek (Mannó Alajostól)	6 7 9
Pest város története (Remellay G.)	10 1/2
Machiavelli Miklós	16 17
Egy mindennapi történet (Lakner Sánd.)	17
Pannonhalmi sz Benedek rend (Vesztróczy F.)	30
Megbukott pálya, (fővárosi esemény. Pálfy Alb.)	31 32
Ki a legjobb tanitó (allusio)	34
Mit kell a nevelőnek haszonnal olvasni	37 40
Néhány szó Mannó ur feleletére (dr. Nendtvichtől)	37
Természettudományi utazás 's 's a kaukazusi várdák	38
Fiala literator hazamenetele 's otthoni reformjai (Lauka G.)	43 44
Turmező (ifj. Palugyay Imrétől)	44 45 46 47 48
Ehrenreich Ádám képcsarnoka	48
Könyvismertetések: 1) Utazás Olaszországban 10. 39. sz. — 2) Essai historique sur l' Origine de Hongrois par A de Gerando Paris 1844. — 3) ‚Kalászat a legjelesb hitszónokok beszédeiből.' — 4) Sujánszky Antal vallási és hazafiúi költeményei 51. sz.	
Tárczai apróságok: Egy nőfalu [1. sz.] — Ujabb találmányok [2. sz.] — Feltünő hirdetés [31. sz.] — Iskolák száma az ausztriai monarchiában [31. sz.] — Hosszú életkor [31. sz.] — Furcsa válasz [31. sz.] — A szereplők [31.] — Tűzkármentesités Bajorországban [34. sz.] — Franczia fenyitőtörv széki jelenet [14. sz.] — Vadtörpék [16 sz.] — Franczia borkereskedés csökkenése [46 sz.] — Ivástmérséklő rendelet [17 sz.] Ipariskolák Oroszországban [17. sz.] — Liegniczben kormányrendelet a mérges növényekre nézve [17. sz.] — Napraforgók [1. sz.]	

1. PESTEN, 1844. SZERDA, januar 3.

VILÁG

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül. Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet-sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Előfizethetni helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal, az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Futó pillanatok az 1813dik év fölött. — Fővárosi hirek 's események. — Megyei 's egyéb vidéki közlések: Krassóból, Nyitrából, Vasból, Gömörből, Turóczból, Pozsegából, Bácsból, Biharból (közgyülések részletesb leirása.) — Kraszna megyének állása. — Zágrábban a városhatóság gyönyörü intézkedése a dec. 9kei események következtében. — Köpcsényi levél (szerencsétlen lövés.)

Spanyolország (Congressusi vitatkozások Olozaga ügyében. — Uj vád Olozaga ellen. — Krisztina visszatérése iránt. — Uj hivatal. Ismét minisztei-változás.) — Nagybritannia (Angol-franczia gőzösök.) — Franczia ország (Nyolcz maire letétetik.) — Németalföld (Vagyonadó.) Görögország (Nemzetgyülési hitelesités; elnökválasztás.) — Délamerika (Paraguay függetlennek nyilatkozik.)

Egyesületi és intézeti közlések. Pesti műegyesület. — Mátyás-emléki egyesület. — Magy. Gazd. Egyesület. (Robot és dézma.) Alapitványozás a budai sinylők intézetére. — Kérelem Megyeri Károly siremléke ügyében.

Értekezés. A nevelés ügyében.

Tárcza. A magyar journalistica és irodalom 1843ban I. Tudományosság, — Politica. — A nőfalu. Napraforgók.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, januar 3. 1844.

Futópillanatok az 1843ik év felett.

I.

Letünt ismét egy év, 's ellebbent a multnak enyészetébe, de nem azért, hogy nyomtalanul örök semmiségbe merüljön, hanem hogy lélekalkotta tükréből jövőjét üdvösebben tanulja élni gyarlóságunk!

Nemzetek 's egyeseknek egyiránt tanulságul szolgálván az eszmélődő észnek eseményeket okaikkal öszvefüző működése; im az 1843ik évre visszatekintünk, rövid tükrözetben ábrázolva — mennyiben lapjainkat érdeklik — feltünőbb jeleneteit, 's az ekint festette hű képpel nemzetünknek óvás és okulására uj évi ajándokul kedveskedünk!

Miként ember, úgy nép és nemzet életében soha sincsenek vesztegethető pillanatok, 's ki azt hiszi, mint ha csak korunkban volnának drágák a magyarnak pillanatai, az soha nem érte fel még az időnek nagy becsét! Minden percz, melly gyümölcstelenül fut le, jelen és jövő veszteségünket rejti méhében! 'S vajha ez igazságot ismerni szerencsés volt volna a magyar, úgy ma nem állanánk illy szegényül, illy nagy munkának zsenge reggelén. Azonban lengje béke az elhunytak sirjait körül, ők nem hasztalanul porlottak el ránk nézve, mert épen tespedésükből tanultuk meg a leghatályosabb igazságot, melly jól felfogva, ügyesen kezelve, 's kitürő szilárdsággal gyakorolva dicsőithetni fogja fajunkat, t. i. „hogy nincs nemzetre nézve emésztőbb állapot a pangás 's a tétlenség nyomasztó álmánál.“ De tagadhatlanul igaz mégis, hogy napjainkban annál becsesb időnk, minél tartósabb volt álomba merületünk, 's igy sokkal fontosabb minden, midőn átalakulási küszöbre lépett a keleti faj. —

Az 1843dik év első hajnalától kezdve sok reményt, sok sovár vágyakodást hordott méhében; minden honfi kebel hőn dobogott a gondolatra: „három év eltelt, 's igy törvényszerető királyunk hongyülést hirdetend.“ E várakozás 's a loyalis kormány őszinteségén erős meggyőződéssé érlelt hit villanik át egész politikai éltünkön. Országszerte választmányok kiküldve működtek a meghirdetendő országgyülésre utasitásokat készitendők! 'S valóban érezni látszott a magyar, jövője csirájit magában rejtő jelenének fontosságát, mert ennyi részvétet mi legalább nem ismerünk polgári létünk évkönyveiben, mennyit tapasztalánk a még csak leendő országgyülés előtt. 'S méltán, mert alkotmányának lényeges elemei forogtak fen, 's értette még a gyengébb is, hogy a rokkant épületnek nemcsak az idő szükségeihez mért javitása 's czélszerűbb rendezése forog fen, hanem gondatlan hév elragadtatásukban, némellyek alapköveit akarják kiemelni 's a romok alá a nemzettel együtt önmagokat temetni! — Lelkesedés mutatkozott a hon legtávolabb vidékein is, 's a választmányi vitatások folyamából kitünt, mint törekvék az ugynevezett két párt saját szellemében készitni a közvéleményt. — Leginkább kétfelé ágoztak véleményeink — egyike az ősi alkotmányt főbb elemeiben fentartani, ezt az idő és körülményekhez módositani, 's mi 8 századon át üdvére volt a magyarnak, azt még több századokra boldogitóbbá és üdvösebbé tehetni. Szóval: a józan megfontolás 's bölcs előrelátás mérlegén előbb meglatolni, mit 's mennyit követel tőlünk teendőink roppant tömege. E párt azért az aristocratiát megsemmisiteni, vagy mesterfogások által lassanlassan aláásni nem kivánta, 's mig a polgári rendet 's népet kellő jogokban részesiteni szivesen akarta, a nemesi rendet ős méltányos állásából lenyomni nem engedte. — A másik bizonyos organ repülő szárnyaira felülvén, 's az idő 's körülményekkel nem alkudozván, varázs erővel átalakitni akarta a magyart úgy, minőnek voltakép lenni kivánta. 'S igy az ős alkotmány talpköveivel mitsem törődvén, rommá teendők valának nem rosz szándok, sőt hazafiui lelkesedésből, k. rögtönzéseik a józan rész számolásán meg nem töretnek. E párt minden ősi jogot megingatott, 's főleg az egyházi rend jogait erős ostrommal támadta meg! De összevetvén a fenemlitett választmány munkálatit, örömmel tapasztalók, hogy a többség, a nemzeti nagy többség, akar alkudozni az idővel és körülményekkel, 's hogy a túlcsapongó lelkesedés fuvalmától el nem sodortatott. Valóban édes érzés ült a honfi keblében, látva, miként nem könnyü por a magyar, mellyet minden szószellő fölemel 's oda vet, hova egykét vezetőnek intése akarja; hogy tud eszmélni, tud latolgatni, 's nem engedi magát nyomoru gép gyanánt használtatni!

Mélyebben vizsgálva e választmányok vezérelveit, kitünik azon közös meggyőződés, miszerint elkerülhetlen feladata nemzetünknek a haladás, az átalakulás — 's hála hazánk nemtőjének, csak egyetlen egy megyét sem tudunk, melly makacsul a haladásnak ellenszegülni, 's eddigi jog 's polgári állásunkon némi módositást vakon ellenzeni akart volna!

Illy öszves egyetértés és egybehangzás a főbb igazság felett illy kevés idő alatt valóban ritka jelenet. Ott Anglia, uraim, az ő dús szegénységivel, ott roppant értelmi sulyával; 's mégis csak egy kis 's nem lényeges, legalább nem a gyökerekig ható lényeges reform, mi sok idő 's mennyi küzdés mellett vivatott ki! Hajlam, közös hajlam mutatkozott tehát a haladásra, az átalakulásra; de a módok 's utak választásában eltértek nézeteink; míg egyik rész szellemi alapokra hitte épitendőnek jövőnket, addig a másik anyagi emelkedésünket tüzte a teendők első betüjévé; végre találtattak, kik a szellemi 's anyagi elemeket egyesitni törekedtek. Amazok a nevelést, a jogkiegyenlitést, 's mi e kettővel szorosan egybefüggött; imezek a kéz- 's műipar 's az ebből eredő kereskedelmi viszonyokat vélték a jövő országgyülésen felveendőknek. De mindnyájan megegyezének, hogy sem anyagi sem szellemi alapon átalakulást 's fölemelkedést nem érhetni kellő eszközök nélkül, 's ezen eszközök főbbikének a pénz ismertetett meg. Azonban a mód és ut, mellyel a hon oltárára áldozat lenne teendő, igen sokfelé vezette a nemzeti közvéleményt. Terhelni a népet ujabb kivetések 's adókkal, még a különben fizetni vonakodók sem tarták igazságosnak, 's igy kelle tehát forrásról gondolkodni, hacsak további tespedésünkben tétlenül pangani nem kivánánk. Ez közösen elismert igazság- 's követeléskint tekintetett; ezt minden hirlap hasábjai hirdették, 's nem találtatott, ki zászlót emelt volna a fizetni nem akaróknál. De a közvéleményt készitni kivánó journalistica eltért modorában egymástól; mig csendes és kimélő okoskodással mutogatta egy része az adózás szükségit, addig parancsoló hangon szoros kötelességül követelte egy másik, haragja hevében lesujtandó minden ellenvéleményt. A magyar, természete félreértetvén, ki szép szóval mindent, de kicsikarva gyáván magától követelni nem enged, fölingereltetve, kezdett idegenkedni az adónak eszméjétől, mellyet különben, bár sokféle szinezetben, igazságosnak elismert. 'S itt vették eredetöket ama jelenetek, mellyekről szomoruan fog emlékezni egykor a magyar. K. I.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jan. 3kán 1844. Alig multak el a keresztény ség nagy ünnepei, mellyek komolyabb magunkbaszállást igé nylettek, már is felbukkannak az élvezeti időszak vi galmas estéi. Magasb körökben már megkezdettek a mulatságok; a nagy közönség számára pedig Morelly tartá tegnapelőtt tánczzene-előadását, mintegy előizléseül az élveknek, mellyek jövendők; mik ismét annyi velőt és velőcskét kábitva széditendnek el, annyi főt és fejecskét mámorítandnak, annyi erszényt és erszénykét üritendnek, — de, — legalább némellyek véleménye szerint — talán kevesebb egészséget rontandnak, kevesebb életet pusztítandnak el; — mivel nincs jegünk, 's igy a fagylalt vért hütő, de néha valóban vérfagyasztó kellemes zsar-

VILÁG TÁRCZÁJA.

Magyar journalistica és irodalom 1843ban.

I.

Tudományosság, — Politica.

Hajdan a fegyverek szerencséjét, a nyert csatákat 's meghódított tartományokat számitgaták fel kaczagányos apáink az év elmultával egymás közti borozgatás közben; 's kandallóik felszitott tüzénél magasztalák hősi tetteit királyaik- 's hadvezéreiknek, kik őket csatára, diadalra vezették; magasztalák saját vitézi merényeiket, 's legbüszkébben szólt az, ki legtöbb ozmán koponya leszelésével dicsőitheté éles aczélját, e sorsosát a gyakori táborozásokban: mi nem emlékezhetünk harczi tettek dicsőségéről, mint kudarczáról sem; nem számithatjuk fel az elleneken nyert győzelmeket, az elfoglalt tartományokat; apáink aczéla hüvelybe rozsdásodva, lógg az éleskamra izmos tölgyszegén, vagy kiknek kezén az még forog: honfi-vértől piroslik csak, mellyel politicai elvviták közben undokitá azt be a botor magyar — magyar polgártársán, avagy megsértettnek vélt becsülete helyreállitása miatt fertőzteté meg többnyire baráti vérrel! 's illy tettekről emlékezni sajnos, feledni azokat — ha lehet — igen jó. A századok szelleme hatalmasan változott, 's vele változánk mi is, a daliás apák puha ivadéka. Ők, az anyagi erő emberei, kétségtelen nyomát hagyák hivatásuk betöltésének: mert ha cselekvésök sükerét nézzük, megszerzék e hont, 's fentarták szabad institutióit, habár kardcsörgéssel is; mi, a szellemi erő magasztosb korának férfiai, ügyekszünk holmit tenni, végezni; de a süker olly parányi, hogy vajudásunk nyoma alig látható. Apáink az ő korukban sokszor mulák felül a szomszéd 's távol nemzeteket olly dolgokban, mellyek azon századokban dicsőségül tartattak: mi, nincs egy tárgy az ész roppant birodalmában, mellyben nemhogy felülmulni, de csak megközelitni is tudnók a velünk élő más nemzetbelieket. Iparunk nincs, kereskedésünk nevét is alig érdemli; tudományosságunk, számunkhoz mérve, parányi; institutióink, a szabadságnak csak fénymázát viselve, vagy korlátlan, vészhozó szabadosságra fajulnak, vagy tehetlen aléltságra kényszerítnek bennünket. — Minden vagyunk mi magyarok, csak nem szabad nép; mindenünk van, csak az nincs, a mire legnagyobb szükségünk volna: nemzeti jellem és szellemi erő! . . .

Egykét dicsérendő kivétel, mit tudományos férfiainkra nézve nem mellőzhetek, koránsem gyöngiti állitásomat. Ezeket mutatványul küldötte az ég, hogy tanúskodjanak arról, miszerint lehetne, ha komolyan akarnók, tudományosságunk is! — Egykét magaslelkü hazafi létezése nem dönti meg szavaimat, hogy nincs nemzeti jellemünk; őket különös ajándokul nyerők a sorstul szeszélyében, hogy lássuk: miszerint lehetne nemzeti jellemünk, melly egyes polgárok jellemében folyössze, ha azzal birni dicsőnek tartanók. Egykét lelkes megyei, vagy országos felszólitás és felirás nem rontja meg állitásomat, miszerint nincs bennünk szellemi erő; az csak arra szolgál bizonyitványul, hogy erőnek sem volnánk teljesen hiányával, ha azzal kellő időben, kellő helyen élni, azt eszélyesen hasznunkra fordítani tudnók. Valamint anyagi tekintetben dús országot szereztek apáink: ugy kétségtelen, hogy szellemileg sem volt irántunk mostoha az ég; de mi sárba tapodjuk az észt, hiú szavakban pattogtatjuk el az erőt, — 's a haza vesztegel, sülyed!!..

Messze, nagyon messze kellene viszszamennem, ha tudományos állásunk mai árvaságának fejtegetését a forrásokon akarnám kezdeni. A történet aknáiba kellene leszállnom; a politicai conjuncturákat fedező lepleket kellene ittott föllebbentenem 's az emberi természetet kibuvárlanom, ha azt akarnám okszerüleg megmutatni: miért nincs — avagy miért van legalább olly szüken — tudományosságunk? De én nem akarom e szomorító hiány okait ezuttal fejtegetni. 'S minek is tenném azt? Többeket ezen okok közöl ismerünk mindnyájan; sokakat sejtünk, sőt érezünk többen; de valamint ezekről szólnunk: ugy amazokon segitenünk alkalmasint nincs hatalmunkban. . . . Vannak azonban némelly okok, mellyeket ezrek mondtak már el előttem, 's mellyeken segithetnénk is, ha akarnánk; de az illyeken, mert a segélyhez szív és erszény kellene, segitni kedvünk nincs!.. Én tehát, ismétlem, nem fejtegethetem itt az okokat; mert a fejtegethetők csak untatnának; 's nem is ajánlok módokat, mellyek el ugy sem fogadtatnának; hanem elmondom röviden a sükert, melly szellemi erőkifejtés tekintetében nálunk a legközelebb lefolyt 1843ban, főleg sajtó utján, mutatkozott.

Hogy félre ne értsen senki, szükségesnek tartom előre megjegyezni, miszerint én, midőn tudományosságunk álla-

nokságát — talán — csekélyebb mértékben gyakorolandja. Talán, mondjuk, mert a nyereségvágy igen találékony, 's ki tudja — ha csakugyan jég nélkül maradna Budapest, nem hozatnak-é a czukrászok 's kávések valahonnan a Fátra csucsáról jeget? Legalább tudunk esetet, melly illyesmit lehetségesül gyaníttat. Ezelőtt mintegy hat héttel sulyos beteg számára kerestek jeget, készek levén azt bármi drága áron is megfizetni, mert a beteg élete egy darabka jótevő jégtől látszott függeni; — összejárták az egész várost, minden kávést, czukrászt, és sehol nem volt jég. Három nap mulva hirdetés vala olvasható a ‚Pesther Tageblatt'ban, hogy Fischer Péternél jég kapható. Honnan vette magát olly hirtelen e jég? talán épen a tyroli havasok ormairól?!

— Megemlítendő a nemzeti szinház igazgatójának azon figyelme, mellyet legujobban a közönség iránt tanusított. Vasárnap, az év utósó napján ‚Peleskei notarius' adatván nagyszámu nézőség előtt, játék végével előlépett Szentpétery ur közkedvességü jeles szinészünk, 's emlitvén ezen intézet már hét év ótai fenállását, örömmel jelenté a nagyérdemü közönség részvétének folytonos növekedését, mit is megköszönvén, további pártolásba ajánlá az intézetet. Hétfőn pedig, folyó évünk első napján ismét ‚Szökött katona' került színre tömérdek közönség összecsődülete mellett; 's ekkor a szinház nézőhelye pompásan ki vala világítva, minden páholyba három, fehér vörös, zöld, különszinü szinczédula vala kifüggesztve, ‚boldog uj évi' kivánattal, 's e mellett egy egy csinos virágbokréta. E figyelem a nemzetiesség mellett még gyöngédséget is mutata honi szépeink iránt, 's ugy hiszszük, az valamint az egész közönségre, ugy különösben a páholytartókra bizonynyal kellemes benyomással volt.

— Feltünőbb zenészeti előadások sorába tartozik a pesti hangászegyesület ez évi második előadása, melly dec. 2kán ment véghez. Legelőször is megemlitjük, hogy a nagy redutterem a milly alkalmatlan acusticai tekintetben, ugy fölötte nagy a begyülekező közönségre nézve. Fővárosunk még nem bontakozatt ki annyira a mindennapiságok nyügös állapotjából, hogy komoly zeneelőadás olly nagy tért megtöltsön, mint a nagy terem, 's ez annál kellemetlenebb, mivel kik jönek is, fázni kénytelenek a fütetlen hangos teremben. Azért bármint örvend is egy itteni német lap a szokottnál nagyobb számmal gyülekezett hallgatóságnak, tele azért koránsem volt a terem. Abban sem tudunk azon lappal egyetérteni, hogy e zeneelőadást fellengzőleg bitorolt czimmel „concert spirituel'-nek nevezi, mert nem elég erre, hogy az előadott mű legyen ‚spirituel,' hanem az előadókban egytül egyig megkivántatik a ‚spiritus,' hogy az előadott hangműnek szellemébe összhangzólag behatni képes,'s attól viszont egészen áthatott legyen. 'S noha nem akarunk kételkedni, hogy két testvérvárosunk keblében találtathatik 50 vagy 100 zenészeti egyén, kik például Beethoven nagyobbszerű műveinek szellemét bensőleg egyértelműleg felfogni birják; ám hogy ezek ezen alkalommal nem működtek itt együtt, annyit tudunk. Két darab Beethoventól volt; 's jelesül a C moll nagy symphonia a szellemnek olly óriási szüleménye,mindamellett hogy a negyedik szakasz vége felé már mintegy önmagát kimerítve lankadoz, hogy méltán sajnáltunk minden egyes hangot, mellyen a kellő ihlet fölkentsége hiányzott. Egészben véve azonban összevágó pontossággal hajtatott végre, 's ki már másutt 's jobban nem hallotta e művet, legalább közelítőleg sejtheti egész nagyszerüségét. Mendelsohn-Bartholdi Fingal-barlangi nyitánya ismert kedvelt mű. Tuczek Allelujájában, sok zajos zenét hallottunk, de az Alleluja bensőségét nélkülöztük.— A hangászegylet köszönetet érdemel illy komoly müvek előállításáért: a nagy közönséget igy szoktathatni hozzájok, 's gyakorlat által önkörében is mindinkább fel fog fejlődni a kellő felfogási magasságra.

Megyei 's más közlések.

Krassóbul. Lugos, dec. 24kén. Mindenek előtt az országgyül. tárgyakkal foglalkozó választmány jelentése olvastatott föl, 's ennek fonalán határoztatott: A káromkodók miképeni megfenyitése iránt inditványozott külön törvényczikk nem kell; — a megyei kihágások érdemében kiküldve volt kerületi választmány jelentésében az 1sö §ban emlitett 3 év helyett 6 évet kivánunk; a számvevői hivatalt is állandósitni ohajtjuk; a 24dik §ból a g) alatti szerkezetet kihagyandónak itéltük; a káplánoknak szavazatjogot nem adunk. A II szakasz 68 §ára kimondotta a választmány, hogy a nemességet nullificálni nem akarja, hanem akarja, hogy a nemest ön maga által választott nemes képviselje a törvényhozás mezején, de akarja egyszersmind, hogy törvényhozási jogban nem kiváltságolt véreik is részesitessenek; — és e nézetben osztoznak megyénk rendei is, mihezképest a nemnemesek képviseltetését inditványoztatandják. Ugy vannak továbbá meggyőződve, hogy a fokonkinti haladás a legbiztosabb, és azért a honoratioroknak ez uttal, és első lépésül tisztválasztásbai tettleges befolyást, és szavazatjogot adni, elégnek hiszik. — Schaumburg-Lippei uralkodó hg honosításához követeink nem járulandnak. — Következett ezekután az oct. 12kei k. kir. leirat fölötti vita, és ez volt gyülésünk legérdekesb tárgya; — a csongrádi inditvány a napló hitelességével megegyeztethető nem lévén, követeinknek utasításul adatott, hogy a juniusi határozatot változatlanul föntartani igyekezzenek. — A kir. városok rendezése tárgyában elvárjuk az uj szerkesztést, azonban az adómaximumnak a városi tanács által korlátlanul leendő meghatározása most már pártoltani rendeltetett. — Az országgyülések évenkinti tartását nem pártoljuk, mert a hon java, és épen a reformkérdések tekintetéből jobb, czélszerűbb, és hasznosb addig, mig az országgyülés egészből rendeztetnék, az eddigi szokást és törvényt föntartani. — Báró Rueber Henrik honfiusitását pártoljuk. — Az országos választmányok összealakitásának, és foglalkozási módjának elrendelése tárgyában kerületileg megállapított törvényjavaslat pártolását szinte elrendeltük. — A katonai élelmezés, és szálásolás tárgyában kiküldve volt országos biztosság javaslatát, és ugyanarra kerületileg tett észrevételeket csekély módosításokkal elfogadtuk. — A Duna, és egyéb folyamok szabályozása tárgyában munkálkodott választmány jelentése is tárgyaltatván, azt is helyeseltük, és csak a következőkre szoritottuk észrevételeinket: a) a koronának XXXd. jövedelmét illetetlenül hagyatni kivánjuk. b) miután a subsidionalis elv fölött már anyautasításunkban pálczát törtünk, azt adtuk utasításul, hogy mennyiben a szabályozási költségek a kijelölt forrásokból ki nem kerülnének, a hiány birtok aránylag kivetendő egyenes adó által pótoltassék. Temesvár városának egy váltótörvényszék fölállítása érdemében tett inditványát nem pártoljuk,— és nempártoljuk Győr megyéét sem.—Temesmegye kerületi egyik börtönhelyéül Temesvár városát ohajtván kijelöltetni, miután ugy vagyunk meggyőződve, hogy Arad különösen egészségi tekintetből sokkal czélszerübb, a kikért pártolást megtagadtuk. Túrócz megyének, és Lőcse városának ismeretes tartalmu leveleiket tudomásul vettük. — Az országgyül. tanácskozási rögtönzések ellen fölszóláló Győr, Bács, Fehérmegyék levelei nálunk is viszhangra találtak, 's különösen az utóbbinak inditványát adtuk utasitásul. — Arad beczikkelyeztetését a mostani körülmények közt nem pártolhatjuk. A mezőrendőrségi eljárások tekintetéből a tisztikarnak 5 szolgabiróval szaporithatását szorgalmazzuk. — Évnegyedes közgyülésünk martius 20kán leend. —

Nyitráról. dec. 10kén. — Évnegyedes közgyülésünk f. h. 4én kezdődött első alispánunk elnöklete alatt. Az először felszólalt táblabiró figyelmezteté a RRket megyénk szomoru helyzetére, mikép szellemileg képviselve nincs, mert követeink — utasításuk nem levén — a legfőbb életkérdések eldöntésében részt nem vehetnek; miért is mindenekelőtt az országgyülési tárgyakat kivánná felvétetni; azonban nehogy a mintegy 600ig összesereglett, és „választás"t kiáltozó köznemesség türelméből kiüttessék, előbb titkos szavazás által három rendbeli törvényszéki tbirák választattak. — Ezután a tiszti kar nagyobb része — a mult septemberi közgyülésünkön felhozott okoknál fogva — (lásd „Világ" 73 számában nyitrai közgyül.) hivataláról leköszönt. Felolvastatott szeretve tisztelt főkormányzónk ő nmgának a legközelebbi tavaszszal tartandó tisztujításunkat tárgyazó levele, mellyben a szükséges előzmények megtételére hazafiúi buzgalommal int. Ezt nagy szóharcz követé, mit nem elvtusák, nem a nemzet közérdeke iránti féltékenység, hanem magánérdekek bálványozása, 's egy pár egyén tulhevült bücsületérzete szülének, kik noha a szabadság nagy bajnoki, (?) mégis a szabad tanácskozás fő kellékét — a jó rendet — 's a hely szentségét megvetve, minden ellenkező véleményt legúnyolni, 's köztiszteletü elnökünket aljas gyanusításokkal illetni nem irtóztak. Első alispánunk, ezen személye iránti tisztelet megvetésével történt sértő kifakadások közt hivataláról lemondván, az elnöki széket elhagyta. T. K. derék tbiránk a leköszönt első alispánt az elnöki szék elfoglalására lelkes beszéddel felszólitá, ki is, engedvén a RRek hosszas kérésének ismét székébe ült. — Gyülésünk harmadik napján, azaz december 6kán] borult egünk boldogitóbb fényre kezde derülni. L. J. szolgabiró — nehogy a megye feszült állapota neki tulajdonitassék — benyujtá a felhevült kedélyeket csilapitó lemondását, 's a tisztikar leköszönt része hivatalos állásába visszalépett. — A megyei kihágások iránt kelt kerületi választmány törvényjavaslata csekély módosításokkal elfogadtatott: a képviseleti rendszer, mielőtt az egész nemzetre kiterjesztetnék, ne alkalmaztassék; ki a törvény kihirdetése után 3 év mulva irni 's olvasni nem tud, szavazási joggal ne élhessen; az eskütt 's pörbefogó székeknél a biráskodás csak nemes, 's legalább 100 p. ft. évi jövedelemmel biró egyénekre szoritassék. — Szőnyegre került még egy kellemetlen tárgy, felolvastatott t. i. Tolna megyében elfogatott 's e megye börtönébe áttétetett ns P. Fnek köztiszteletben álló megyei főügyészünk elleni vádja, 's a vádlott ellen — önkérelmére — tiszti vizsgálat rendeltetett, a raboskodó pedig, ki ügyvédi, 's ő Felségétől — ez elgyengült nemesség felélesztésére — küldött kir. biztosi álarcz alatt Fejér, Tolna, 's egyéb

---

poljának árvaságáról szólok, azt nem ugy értem, hogy nemzetünket elvontan, elszigetelten tekintsem: hanem viszonylagosan a világ ma élő egyéb müvelt nemzeteinek tudományos állásához mérve. Mert, ha egymagunkat nézzük, 's legfölebb is mult éveinkhez hasonlitjuk mai állását az intelligentiának hazánkban, 's figyelmünket az ész nyilvánulása egyik leghatalmasb eszközére, a sajtóra viszszük: akkor bizonyosan olly helyzetben tünik fel mindkettő, miszerint lehetetlen némi örömet nem éreznünk azok haladásán, kivált az utóbbi években. Ámde a tudomány, az ész országának e kedves polgára, nem tekinthetik csak igy elvontan Magyarország határai közti állásában; az nem ismer honpolgárságot, annak egész világ hazája, 's fénye, jótékonysága minden lakóját a földnek egyiránt érdekli. Általános állását kell tehát figyelembe venni ugy, mikint az a legmüveltebb nemzeteknél napjainkban diszlik: mert, miután a felvilágosultság és müveltség — mit ész és tudomány nyujthat csak — a népboldogság mérfokának meghatározóiul tekintetnek: valamint a nemzeteknek boldogságát csak másokéval arányba téve itélhetjük meg: ugy kell szinte viszonylagos szemügyre venni ezen boldogság mérfokát is — a tudományosságot. 'S igy veszem azt én is, midőn az intelligentia szomorú állapotjáról szólok e hazában, melly — például — déli szomszédját vagy az isteni birodalom hoszszu-bajszu lakóit még mindig felülmulja ugyan e tekintetben; de ez még szörnyű parányit nyom a nép-boldogság mérlegében!

Van azonban egy tudomány, mellyet különös előszeretettel üzünk 's mellyre mi igen büszkék vagyunk — a politica! 'S vajha alapja volna büszkeségünknek; mert tagadhatlan, hogy a politica a mult és jelen századnak legkedvesb, legnagyobb hasznu tudománya, mellyre, mint népboldogitási czélhoz vezérlőre, az ész minden kifolyása irányul, mellynek tökélyesitésében minden szellemi erő a müvelt világ összes népeinél központosul.

Igen, a politicai tudományok müvelése a mi kornnk kiváló jelleme, nagy feladata. Volt idő, mikor az Astrologiában keresték a tudósok a népboldogságot; 's mint egyesek jövőjét: ugy akarák kiolvasni országokét 's egész nemzetekét is a csillagok forgásából. Majd az Alchymia tégelyeiből akarák aranynyal elárasztani a népeket, gondolván: boldogok lesznek, ha nemes érzésök lesz, habár a feudalismus terhes rablánczai alatt görnyedeznek is; és volt időszaka az emberiségnek, midőn a törvénytudók a Pandecták és Digesták tömkelegében tévedezve, azokbul vélték meríthetni a népek társadalmi üdvösségét; a vallási vakbuzgóság korárul, melly szinte századokat tölte be, emlékezni sem akarok. 'S míg ezek igy történtek, fegyverek zörögték be a világot 's ember vér borítá a földet! Az olasz köztársaságok a képző müvészetekre adák magokat, vagy kereskedtek: a politicát néhány tudósra bizván, kiknek mély kutatásai mellett aztán a szabad polgárok egymást öldökölték, 's önszabadságokat dulták fel! Később a fejedelmek udvarába vonult a politica egész bölcsesége, 's néhány udvaroncz által egyedárusi czikk gyanánt üzetve az tartatott e tudomány „ne tovább"jának, ha az önkény biztositása- és fentartására tudott feltalálni 's nyújtani alkalmas eszközöket.

Illy állapotban tünt fel a XVIII. század közepe! — A népekre folytonos harczok átka borult, melly végre trónokat ingatott meg, 's fejdelmeket üze szét fényes székeikből. A nemzetek ébredtek 's érezni kezdék az emberiség magasztosságát önmagokban; a viszonyos, gyakor érintkezések eszmélteték, buzdíták a lanyhábbakat, 's a politicai tudományok, megszünve tiltott áruk lenni, kiléptek lassankint az udvarok szükebb köréből, a népek tágasb ölébe. A társadalmi viszonyok philosophiája müveltetni kezdett, 's az emberiség örök jogainak megismerése- és becsbentartására, mint változhatlan, rendithetlen alapra, emeltetett a birodalmak 's társadalmi kötelékek bátorsága és tartóssága 's a népek és egyesek személy- és vagyonbiztossága, boldogsága! Akkor minden tudomány, mint segédforrás, e nagy hatalmas czél felé vezéreltetett, 's a philosophia és historia, a mathesis és törvénytudomány, sőt maga a theologia is oda irányult, hogy a politicát gyámolitsa. A hatalmas segédeszközök mellett terjedt mindegyre e tudomány, 's a XVIII. század végső éveinek 's a XIX. századnak már félreismerhetlen, általános bélyegévé lőn: „a társadalmi viszonyokat a középkor nyomasztó, feudalis salakjaiból teljesen kitisztitva, ugy adni át a jövő nemzedéknek, hogy az a czélt, melly után századok hiába sovárgtak, hiába törekedtek, elérhesse; avagy, ha földön azt elérni lehetlen, legalább megközelitse, 's a társadalmi ezen boldogságnak legmagasb fokát élvezhesse."

Ezeket figyelembe véve, mint csodálkozhatnék bárki is azon, hogy nálunk a politica majd minden ágán az ész és nemzeterő munkálkodásinak erőt vön? Sajnos e dologban csak az, hogy előbb elhatottak hozzánk a politicának min-

megyékben tetemes pénzmennyiségért több adózó családot hamisított nemesi levéllel ellátott, pörbe fogatott.

☞ Vasból. Szombathely dec. 20. Széll József 1sö alispánunk elnöklete alatt tartatott közgyülés alkalmával követ urak tudósításai vétetvén tárgyalás alá, — az országgyülésnek a téli 6 hónapban leendö tartása iránti inditványra nézve kétfelé ágozván a vélemények, a viták hosszúra terjedtek, 's mindenik rész állhatatosan küzdött meggyözödése mellett; említtetett, hogy a föntebbi inditvány elfogadása által a dolog nyulóssá válik, 's a haza közjavára szánt drága idö többnyire a tisztelkedésekben sülyed el; elöhozatott, miszerint 12 hónapban többet végezhetni mint 6 alatt 's igy statusgazdasági tekintetben is az emlitett inditvány elmellözendö. A KK és RRdek többsége azonban az országgyülésnek állandósításához hö kebellel ragaszkodván, mert az alkotványos élet kifejlödését az által is biztosabban elérhetönek hitték, hahogy az országgyülés tartását, nem a kormány engedékenységében, hanem az azt is kötelezö törvény szentségében tisztelik, elömozdítatni fog a tanácskozás az által is lényegesen, hogy az országgyülésnek mind elvei, mind vezérnézetei annak egész folyamán keresztül mintegy átszüvödve, — a megkezdett tárgyak abbanhagyását szükségessé tenni alig fogja, 's igy a sok fölöslegessé vált munkák tömege, mellyek annyi hatalmas elmét siker nélkül foglalkodtattak, mellyek semmi haszonra olly sok költséget elnyeltek, elhárítható leszen, követ urakat oda utasították, hogy ezen indítványt szívvel lélekkel pártolják, 's egyetemben az egész országra nézve ohajtható egyformaság tekintetéből kivíni törekedjenek, miszerint az országgyülésre követnek választott megyei tisztviselö hivatala, megválasztása által tüstint végkép megszüntnek tekintessék, és csak tisztujitás alkalmával juthasson ismét követi pályájának megszüntével abba vissza. Szóba hozatván a megyei képviselö független állása is, és miután ennek hiánya legérezhetöbb: a KK és RRdek figyelmét ennek minden oldalróli megovása foglalkodtatta, — ámde meggyözödvén, mikép emberi intézkedések meghiusíthatók, 's a hozandó rendszabályok a gyengét erössé, a változékonyt edzetté tenni nem fogják, aggodalmuk a remény azon édes hitében enyhült, hogy lesznek férfiak, kik lelkök tiszta meggyözödését követve, tántoríthatlan hüséggel karolnak át mindent, mit alkotványos életünk, nemzetiségünk kifejlödéséhez hasznosnak látnak; lesznek, kikre a csáboknak hatalmok nincs; ez uttal azonban utasításba adták, hogy a kormány hivatalában levö férfiak csak ugy vehessenek részt a megyei képviselésben, ha ebbeli hivatalukrul eleve lemondanak. Az országgyülési költségeknek ezuttal, minden innen vonható következés nélkül, a nemesség általi viselése elfogadtatott; a szállást Vasmegye fizetni fogja; követ urak számára kétkét szoba, irnokoknak egy, a szolgáknak is együtt 1 szoba elég kényelmesnek találtatott; 's ezek szerint csak ennyi szobától ajánltatott meg a szállásbér. Az esküttszékek a különvélemény értelmében elfogadtattak. Azon gyakori tüzveszélyek, mellyek által a megye minden részeiben a legközelebbi idöben olly gyászos pusztítások történtek, a Rdek figyelmét méltán fölébresztvén, a rögtön-itélö hatóságnak a gyujtogatókra lett kiterjesztését ujabban közhirré tenni szükségesnek látták, 's 100 pforintot, a nemesi pénztárból fizetendöt, rendeltek a gyujtogatók elfogói vagy fölfedezöi részére jutalmul. E szerencsétlenség érte Szombathely melletti Szentmárton helységet két izben; a tüzet szándékosnak hiszik, mi miatt a rémülés olly általános mint nagy, az utczákon elszórt levelkékben foglalt ijesztgetések az elkeseredést olly fokra csigázták, miszerint sokan oda hagyva lakhelyöket a város biztosabb helyére vonultak, — képzeljük a szegény népnek sorsát, melly a napi munka fáradalmai után az éjszakát rémülés közt virasztotta át, — 's a bünös, a szívtelen, homályban van, bár nincs eszköz, melly fölfedezésére késértetlenül hagyatott volna. — A leégett szentmártoniak segedelmére aláirási iv keringett a megye tanácskozási teremében, 's azon egyedek, kik a veszély idején segélykezet nyujtani elsök voltak, kiknek sokat, igen sokat köszönnek a szegény megkárosult egyének, azok az aláirási iven is elsök voltak. E czélból alakult Szombathelyen egy társaság, melly szindarabok adásával a leégetteknek kiván segítséget nyujtani, a nönem részéröl Dégy Józéfa, Saly Fanni, Szabadfy Julia kisasszonyok azok, kik szerepeket vállalni szivesek valának; ott hol az emberszeretetnek illy jeles példája él a nönem szelid keblében, ott hol annyi készséggeli föláldozást hoz áldozatul, ott élni öröm, 's a sors csapásait békesen türheti a halandó, mert isten angyalait küldte hozzánk, kik a fájdalom 's a szenvedés könnyeit letörülvén, vigasztalást nemeskeblüleg nyujtani készek. — A törvényszékeken az aprilisi hösök ellen rendelt fenyitö perek folyamatba tétettek.

☜ Gömorbül. Pelsöcz dec. 16. Aggódva, 's kivánesian várták sokan évnegyedes gyülésünk határideje bekövetkezését; aggódva azért, mert e gyülés folyta volt alispánaink hivatalbóli kilépésöknek kitüzött ideje, mellyel a Pesti Hirlap levelezöjének jóslata szerint a convulsióknak bekövetkezni kelletvén, méltó aggodalom szállhatta meg a békét ohajtó férfiak keblét; — kivánesian azért, mert az indulat elsö fellobbanásában becsület szentsége alatt kiejtett szó beváltása sok emberérzést csiklandoztatott; illy érzésektöl megszállva vártuk a gyülés ideje közeledését, mellynek bekövetkeztével, szokott módon, a törvényszéki itéletek kihirdetésével megkezdetvén a gyülés, elsö két napon igen kevésre mentünk, részint mert az itéletek kihirdetésétöl fenmaradt idö csekély volt, részint mert három megürült hivatal betöltése, 's annak szavazás utján történt eszközlése egy egész napot elvett a tanácskozásra szánt idöböl. Nem lehet a választási visszaélések és nyomasztó állásunk tekintetében meg nem említeni, mikép a hon minden megyéje között csak megyénk olly szerencsétlen, hogy a pártok tekintetében a kibékülést soha meg nem kisérti; — a gyöztes párt nemcsak hogy lovagias nemeslelküséggel soha fel nem lép, sött mi több, minden csekély kérdést párthévvel fog fel; ez oka a megyei surlódásoknak; ez oka ama visszaélésnek, miszerint 600 köznemes becsödítése nélkül tisztviselöt választani képesek sem vagyunk, vesztegetve szavaztatjuk le az értelmiséget, 's jutalmat érdemlö szolgálatot. Könnyü a pillanatnyi gyözelemnek örülni; de nehéz a megbuktatott elvet életre viszszahozni; vajmi ohajtottuk volna, hogy a tisztviselökar olly nagy részvéttel ne viseltessék most is a választásnál, mert a választás ezen módja nem szabadság, de legnagyobb zsarnokság. A gyülési tárgyakra viszszatérve: a kereskedelmi társaság ideiglenes elnökének lelkes felszólítása tetszett ugyan mindnyájunknak; azonban még sem birhatott rá, hogy részvényt vettünk volna; mert a nemesi pénztár részére vételni inditványozott részvénynek csak egy pártolója sem volt, és valóban ha lelkes elsö alispánunk, — ki méltán elmondhatta bucsúzó beszédében, hogy hivatalviselése ideje alatt, a megye becsületének, ha szükség volt, vagyonával is áldozott — egy részvényt alá nem ir, mi a megküldött aláirási ivet üresen küldjük vala viszsza. Volt ugyan két egyén, kik elsö alispánunknak a felszólitást hazafiúi érzettel tolmácsolt beszédére közös részvény aláirására nyilatkoztak, de midön az aláirással egyike megkisértetett, az aláirástól vonakodtak; — e felszólítás környékeltetését járásbeli szolgabiráinknak meghagyták ugyan, hogy e tekintetben is mindent megkisértsünk; de ismerve az illy környékeltetés sikerét, elöre mondhatjuk, hogy aláirásokhoz reményünk nincs. Követeinknek az oct. 12dikei ismeretes k. k. leirat érdemében költ részletes és minden környülállást felfogott tudósításokat, valamint e tekintetben tett országgyülési zavarokat örömmel fogadtuk. A k. k. leirat mellett csak egy szó sem emelkedett; mindnyájan törvényesnek tekintök a nemzeti nyelv tárgyában költ táblai határozatot, és csak egy, különben igen érdemes t. biró volt a táblai határozat tekintetében ellenkezö véleményben, állítván, mikép a hozandó törvényt a határozatnak foganatba vétele meg nem elözhette; 's igy követeinknek a leirat el nem fogadását utasításul adva, minthogy tudósitásokbul az ors.gyülés eloszlásának hiresztelését is megértettük, követeinket egyszersmind oda utasítottuk, hogy a különben törv. értelmében még el nem oszlatható ors.gyülés nem reményleti eloszlatása esetére követeink az adót fel ne ajánlják. Fenséges nádorunk által megküldött és az országos pénztárt illetö számadásokat, tudomásul vettük. A jászok, kunok és hajduk belrendezését tárgyazó javaslatokat, ugy Vasmegyének a Batthyány család kérésére indítványozott 's a tisztelt család ellen folyó horvátországi pör érdemében hozandó törvényjavaslatot az utasítással foglalkozó választmányunkhoz utasítottuk. Biharnak Erdély visszakapcsolása iránti fölterjesztését országgyülésileg pártolni elhatároztuk, — egyszersmind pedig az erdélyországi törvényhatóságokat közremunkálásra felszólítottuk. Temesnek az országos börtön Temesvárra leendö áttétele iránti felszólitását az egészség tekintetéből; Löcse városának a városi szavazatok tekintetében köröztetett ismeretes levelét pedig eddigi utasításunknál fogva, és a városok tulnyomósága tekintetében annyira kifejtett elveknél fogva nem pártoltuk. Turócznak a nemtetsző táblai határozat megváltoztatását felirás utján eszközölni kivánó szándokában, mint alkotmány-ellenesben nem osztozhattunk, már csak azért sem, mert a követi tudósítások, és sajtó közremunkálásai mellett mi az általok panaszolt esetet fel sem tehetjük. Fejérnek az országgyülési tárgyak tanácskozás alá vétele halasztására vonatkozó felszólitása felett sokáig vitatkoztunk; némellyikünk azt a nevezetesb tárgyakra szorítva elfogadta; másikunk megforditva olly törvényt akar alkottatni, hogy mihelyest a követek két harmadrésze valamelly rendszeres munka iránt utasitással ellátva leend, az azonnal tanácskozás alá vétethessék: 's a kisebbségnek azt hátráltatni ne álljon tehetségében. Terjedelmesen vitatkoztunk e kérdések felett, mig utoljára mindkét rész féltvén a többséget, hajlandó volt a tárgyban utasítást nem adva a szokásnál maradni, 's e tárgyat, mint különben is az országgyülés elrendezésére tartozót maga idejére halasztani. Pozsega deák szerkezetü levelét a többség felolvastatta: annak felolvasása uton azonban közös lön a megállapodás, mikép a tisztelt megye törvényt sértve, törvény megtartására leendö utasítása tekintetéből a Helyt. tanácsot megkeresend jük, Pozsegával pedig tudatandjuk

---

dent magokba ölelö polypkayai: sem mint a többi segédtudományok azon fokig müveltethettek volna, mellyen annak ép olly hasznos, mint szükséges gyámaiul szolgálhattak! Ez, egyedül ez lön a mi szerencsétlenségünk. A politicai tudományoknak szép jelennel 's még szebb jövövel kecsegtetö aknája magába sodra minden kissé kitünöbb, használhatóbb észtehetséget, 's a könnyüség, melly azok (felszines) megszerezhetésében mutatkozik, a fénysugár, melly avatottjai homlokára a népek szemei elött mintegy önkénytelenül felvonul, a varázserö, mellyel ihlettebbjei annak ujabb sarkelveinél fogva, a nemzetekre hatnak, elkapának minket magyarokat; 's nem ügyelve arra, hogy a bölcseleti tudományok országa nálunk még terra incognita; hogy a historiai tudományokat általában, de különösen nemzetünkéét — társadalmi viszonyaink javítására alkalmazhatólag — még épen nem buvárlottuk ki; hogy a számtudomány, mellyet pedig egy nemzet sem hagyhat ki társadalmi viszonyai fejtegetésiből büntetlenül, még pólyában hever; hogy törvénykönyvünk roppant foliantjai a magánosak ügyei össze-vissza bonyolítására ugyan eléggé, de köz dolgainak szerencsés megoldhatására még csak távolrul sem aknáztathattak ki; hogy a theologiai tudományok nálunk a korral soha egy lépést sem téve elöre, átirányában a társadalmi viszonyoknak, mellyekre pedig olly kétségbevonhatlan nagy befolyással voltak és vannak minden korban és minden népeknél, ma is ott sorvadnak még, hol azokat a bolognai egyetem virágzóbb korában hagyá; mi, magyarok, mondom, mind erre nemügyelve, sött a nemzeteket áturalgó szellem ellenállhatlan hatása miatt nem is ügyelhetve, karjába vetök magunkat a politicának, 's mellözve a szükséges, a nélkülözhetlen segédtudományokat, siettünk e tekintetben versenyt futni a müvelt világ azon nemzeteivel, kik ezen tudományok összevont fonalánál fogva keriték hatalmokba azt, mellyre, mint czélra, kell irányozva lenni minden erönek, minden hatásnak, melly a polgári társaságokban létezik, 's melly azok hivatott egyéneiben kifejlesztethetik!

Ha tehát csodálkoznunk nem lehet a keblek ezen általános vágyán 's a szellem kétségtelen irányán, melly nálunk jelenen mutatkozik: szomorkodnunk kell mindenesetre azon kórállapoton, melly e félszeg irányból az országra, nemzetre 's egyes polgárokra szükségesképen háramlik. Mert bövebb fejtegetés nélkül is világos, hogy a czéltudomány üdves hatását létesítnünk a nélkül, hogy az arra vezérlö segédtudományoknak már birtokában volnánk, lehetlen! — 'S ime egyik oka, 's talán a legmételyesb, tudományos állásunk árvaságának; mellyet, valamint fölvett tárgyam fejtegetési fonalán szó nélkül nem hagyhaték: ugy az annak megszüntetésére vezethetö sükeres módokat ajánlani akarni, hiú elbizottság volna. A századnak, mellyben élünk, szelleme hozta azt magával, 's már egy franczia bölcs megjegyzé: „a századok szelleme széles, sebes folyamhoz hasonló; nehéz rajta keresztül gázolni; ellenében menni lehetlen!“ — Itt tehát korholás, buzdítás, jajveszéklés mind hiu munka. Vegyük a dolgot, mellyen változtatni tehetségünkben nincs, ugy a mint van; 's kiknek az ég tudományos kutatásokra kedvet és eröt adott: ügyekezzenek munkásságokat, fáradozásaikat ugy irányzani, hogy vizsgálódásaik eredménye, melly gátul már nem szolgálhat, beilljék a rohanó folyam medrébe, 's habjait a lehetöségig jó irányba hozza.

Apróság.

(Egy nöfalu.) Indiának van egy ‚Sarada‘ nevü faluja, melly Goa töszomszédságában fekszik. E helységet kizárólag némberek lakják, kik indiaszerte magasztalt szépségök, és testöknek rendkivüli fehérsége által tünnek ki. Ök hindúk, de tölök mégis egészen különbözök. Nekik holtigtartó házasságra lépniök nem szabad, 's csupán papok birnak joggal az e faluban tartózkodásra. Ök csupán egy és olly férfinak ajándékozhatják szivöket, ki fejér és szép egyszersmind. Mi történik a figyermekekkel, nem tudhatni; némellyek azt hiszik, hogy papokká neveltetnek; a leánygyermekek közöl csupán a legszebbek tartatnak életben; mert ezen valódi amazon-falunak lakosnéi mindnyájan csudaszépségüek. Hir szerint ezen amazonközség egy e helyen diszlett portugáli nözárdától veszi eredetét.

Napraforgók.

A HONBOLDOGÍTÓ DRUSZÁK.

Tót-, Horvát-, Erdély- 's Magyarország négy Lajos által
Tartatik izgásban; nagy, nagy azóta bajunk!
Mindnégyen lapirók, lobog égö fáklya kezökben,
Egy se' világit, csak gyújt vele, perzsel, emészt.

EGY GANCSOLÓNKHOZ.

Hogy te az év egy napján sem tudsz lenni keresztény,
'S hogy nálad botrány: egynapi munkaszünet —
Hegykefi elhiszszük, tudván, hogy századok óta
„Tiprani a járdát folytonos urfidolog!“ ⊙

mikép tőle a törvény iránt hodolatot vártunk. Több vész érvén megyénket jelen évben, állandó rovásaink száma 19,874re olvadt le, 's ez szolgálván sinórmértékül az adó kivetésnél, a hadi adóban fizetendő mennyiséget, egy egy rovás után 3 p. f. 14 krban tovább is meghagytuk ugyan; azonban a háziadó kivetésénél az egy-egy rovás utáni kivetést 10 krral pengőben szaporitva 2 f. 10 krról 2 f. 20 krra emeltük. Magányügyek tárgyalására kevés időnk jutott, 's azok közt említést érdemel R.Szombat városa és tanácsa közt a tanács tagjainak időnkinti, a polgárság által sürgetett, de a tanács által ellenzett megválasztását tárgyazó nyilatkozata a tanácsnak, mellyben a polgárság jogai védelmével megbizott tanács ügyéhez nem bizva egyenesen a kormány kezére kivánja játszani azt, mi eddig az öszves polgárság joga volt. Ime eleven példája annak, milly veszélyteljesek a zárt-ajtaju testületek, 's mennyire elharapozott a kir. városokban lappangó rosz; néhánynak ön érdeke az egész testület jogait koczkára kész tenni. Mi a tanács nézeteiben nem osztozánk, hanem biztosságot küldénk ki, melly a panaszos tárgyat nyomozva annak mibenlétét elénkbe terjesztendő lesz. Jövő évnegyedes gyülésünk határ idejeül martius 4ik napját jeleltük ki. A Gazdasági egyesület felszólitására, fiók-egyesületté többen alakultunk, 's munkálódásunkat részvények aláirásával kezdvén meg, a gyümölcs nemesitését, és a dohánytermesztést jeleltük ki működésünk tárgyául. Gyülésünk folyta közben első alispánunk elnöki székét csakugyan odahagyta, és érzékeny szavakban köszönvén meg a t. KK és RR bizodalmát, mellyel hivataloskodását folytonosan kisérték, a táblabirói sorban foglalt helyet; az elnöki széket pedig másod alispánunk, adott szava miérti megnemtartását előadó beszéde előrebocsátásával tölté be. Első alispánunk elbucsuzásával beállott veszteségünket első aljegyzőnk hiven tolmácsolá; mi pedig a gyülés helyéről eltávozott volt első al-ispánunkat Gömör-panyitig kisérve, azon ohajtással tértünk vissza a tanácskozások helyére, hogy tanácskozásainkat volt első alispánunk szelleme, tapintata, lelkülete és rendtartása, mit talán sok időre vesztettünk el, — lengje körül!

♁ Turóczbul. Közgyülésünk még novemb. 27én kezdődött, és csak december 20án oszlott el végkép; a politikai tárgyakból mindamellett is még sok maradt a jövő gyülésre, minek oka főleg az, hogy ezen idő lefolyta alatt törvényszék és számvizsgálószék tartatván egyszersmind, a négyhéti időnek nagyobb részét ezen tárgyaknak szenteltük, sőt némelly politikai tárgyak hosszasb vitákra alkalmat nyujtván, az időből mintegy kifogytunk. Magándolgainkkal nem kivánván az olvasót úntatni, tudósításomat csak következőre szorítom: a csongrádi inditványt el nem fogadtuk. A tisztválasztás határidejét 6 évre kivánjuk kiterjeszteni, a titkos szavazást szótöbbség által a nyilvánossal cseréljük fel; megyei tisztviselők csak nemesi rendből választhatók; a választói képesség pedig csupán a nemességet illeti, nagynehezen az evang. lelkészek szavazati joga némellyek lelkesebb fellépése által kivívatván; az őrszék tagjai, költségkimélés okáért csak belmegyebeliek legyenek; tanácskozmányban csupán szolgálni nem ohajtó táblabiráknak, 's a szolgálatból végkép kilépett tisztviselőknek van helyök szavazni. Követeink egyik jelentésükre épen azok, kik elválasztásukat legforróbban ohajtották, némi elégületlenséget nyilvánitottak; mások ellenben eljárásukkal megelégülvén, kimutatták, miként egyik országos ülés, mielőtt szóhoz juthattak volna, eloszlatván, másnapi ülésben pedig nyilatkozásukat előadván, az utasításnak teljes mértékben eleget tettek. A tisztválasztási munkálat a 25 §ig elintéztetett, a többi jövő gyülésre maradván. Megyeházunk, mint tudva van, leégett, 's ennek biztosítása több vitákra nyujtott alkalmat; a tárgy mindazáltal még elintézve nincs, 's a biztosításnak elmulasztásából eredett felelőséggel jelenleg a társasági ügyviselő terheltetik. Erre alkalmasint még tudósításimban visszatérendek akkor, midőn a dolog egészen kimerítve leend. — Megyénk állásáról meg kell jegyeznem, mikép a multévi tisztválasztás által a feszültség épen el nem enyésztetett, sőt most mindinkább növekszik. Temesvárnak az átküldött 's levéltárunkba leteendő emlékpénzért köszönetet mondatni rendeltünk.

-o- Pozsegából. Közgyülésünk eredményei ezek: Mult évi april 29én lőn megyei teremünk a lángok martalékjáva, 's most gyül tünk először ujonan felépült házunkban össze; eddig első alispán ur házában tartatván a közgyülési tanácskozások, ennélfogvást a Rendek nevében először is C. J. másod alispánunk — ezután pedig J. G. főjegyző ékes beszéddel mondának köszönetet. 2) Előre bocsátván, hogy decemb. 9én kezdett, és 14én, melly napon jan. 15re halasztatott, felfüggesztett közgy. surlódások végett, csak három tárgy döntetett el. (ide nem számitván néhány felsőbb intézvényt, mellyek körül észrevételek nem történtek) öt napig ültünk uj teremünkben, de nem ugy ünnepeltük, mikint ohajtottuk volna, mert a viszonos elkeseredés oda is átszállott. Legélsőbb is G. J. uradalmi ügyész panaszkép adta elő, miszerint egy uradalmi malomhaszonbérlő vagyona zár alá vétetvén, K. F. szolgabiró parancsára, levatis gentibus hatalmasan felbontatott; erre a vádlott tisztviselő ugy nyilatkozott, hogy a tény ha történt is, minden tudta nélkül történt; a végzés, miszerint vizsgálat rendeltetett, csak mellékes dolog; de mikint hozatott, azon ütköztünk meg; eltértünk a tényről, és csak arrul vala szó, hogy az ügyvéd egy részrül tullépvén a rendes utat, egyenesen panaszt emel tisztviselő ellen, és pedig alaptalant melly végett kereset alá kelle vonni az uradalmi ügyvédet, annál is inkább, mivel panaszában azt vallá, hogy ezen törvénytelenségei a szolgabirónak ismételt tettei; másrészrül az mondatott, hogy a szolgabiró ha törvényesen jár is el, mint mutatni törekszik, oda fordítsa figyelmét, miszerint az uradalommali egyetértés megsértéséből efféle panaszok ne származzanak; — most a szolgabiró inditványt tőn, az uradalmi zárok felbontásárul azon esetben, midőn contributionalis intézkedés forog fen; és lépcsőnkint mentünk át e kérdésen, midőn rendes alispánunk, a jegyzői hivatal által magát megsértettnek vélvén, 's a tárgyaláson rögtön átugorván, panaszt tett a megye Rendeinek az iránt: mikép a jegyzői hivatal, a nélkül hogy ő neki mint elnöknek, jováhagyását kérte volna, 's nem tekintve, hogy három rendbeli intézkedések álapittattak megyénkben, a jegyzői és irnoki hivatalokra nézve, egy egészen uj rendeletet saját akaratából kidolgozni, azt hivatalában publicálni bátorkodott, és ezenfelül azon bünt követte el, hogy e rendeletet vele csak tudomásul közlé. — Midőn e vád előadatott, megütköztek a Rendek, csudálkozván hogy a jegyzőihivatal eddig érdemlett méltánylatát im veszti! — nyugodt lélekkel kelt fel J. G. főjegyző, 's mondá: „hogy a RR. itéletöket holnapi napra felfüggeszteni méltóztassanak; holnap, mondá, lesz igazolás" — ezt hallván alispán ur, nem akara további tárgyalásba bocsátkozni, hanem kimondatni kivánà: „hogy az ujonan kidolgozott rendelet roszaltatik" Erre a főjegyző minden mérséklettel, de ugy nyilatkozott az alispán ellen, hogy meggyőződött alaptalan kivánságáról, miszerint egyoldalu panaszára, egy egész testület tette nem roszaltatik, — más nap beadatván a jegyzői nyilatkozat, ennek elolvasása után legfölebb is meggyőződtek a RR. egy uj rendelet kidolgozásának szükségességéről, mert J. G. és S. J. fő- 's aljegyzők nyilatkozátaiból az sült ki, hogy az alispán által említett rendeletek soha sem mentek foganatba, 's a jegyzők azt mondák, hogy épen panaszló alispán ur hanyagsága okozta azt; mert az ő kötelessége megyei határozatokat végbe vitetni; kimondatott, mikép alispán urat a megyei magistratus élén, de nem felette állónak ismérik el, hogy ő tetteit nem reguláxhatja, hogy a rendeletet csak most lehete a megyének előterjeszteni, mert kidolgozása után ez az első gyülés; hogy ezen maga miségében valótlan denunciatio, annál rútabban jellemzi rendes alispán urat, minél bizonyosabb az, hogy nem irtózik elvkülönbségből érzett léleksértését denunciatio alakba önteni, mellynek valótlansága kitünvén, a közbizodalomban mindig mélyebben sülyed. A rendelet elolvastatott, és annak 33 pontja, köztetszéssel, 's megelégedéssel fogadtatott, csak egy pontja, melly az elnöki levelezésről szólott, t. i. hogy az eddigi szokás megtartatik, változtatott. Midőn ez megtörtént, J. G. főjegyző azon kérdést adta eldöntés alá: vajjon az eddigi postai szokás megtartassék, vagy rendes alispán azon határozata; miszerint ezentul a hétben csak egy expeditionalis postanap állapitatik, foganatosittassék? — a Rendek ezen alispáni határozatot félretévén, a szokáshoz ragaszkodtak. — Most szőnyegre kerültek azon inditványok, miszerint a megyei közgyülések, és törvényszékek, bizonyos, előre kitüzendő határnapokon tartassanak; melly inditványok akint mentek végzésbe, hogy évenkint 3 recapitulatoria kisgyülés, és a törvényszékek mindig a terminusokban tartassanak; a mi pedig a közgyülések napjait illeti, ez iránt főispán ő excllja intézkedése kéretett. — Végre a rögtön-itélő törvényszék tagjai felsőbb engedelemnél fogva neveztettek; — és a megyénkben szálásoló Cs. huszár-ezred köz katonaságának kicsapongásai felett vegyes választmány rendeltetett. — Elhalasztatott, mint mondám, ezen gyülés, és félünk annak folytatásától, mert igen csiklandós tárgyak kerülendnek majd szőnyegre; mint: „nyelv" és „országgyülési potló-utasítási tárgyak" min a haladási, értem józanul haladási pártnak örülnie lehet, mert, mint tudjuk, az iránt — hogy pótló utasításaink egyenes ellenkezésben vannak anyautasításunkkal, — megrovattunk, és méltán rovattunk meg, mert megyei garantiánknak nagy hiányát bizonyitjuk; és épen a józanhaladási párt az, melly az abbeli pótló utasításokat ellenzé; midőn a magyar nyelvtől országgyülési követeinknek eltiltásához hozzá járulni nem akart; igy történik, hogy a rend felbomlása az ellenfélt érinti. — Szőnyegre kerülend egy egyházi személy kicsapongása, és mint előterjesztetik, kegyetlenkedése; továbbá egy credentionalis tárgy, mert jelen gyülésünkben ritka jelenet vala egy, mint mi gondoljuk, törvénytelen credentionalisok kicsikarása, és pedig egy jeles személy által, majd ez iránt bővebben. A mennyiben mi a dolgot értjük, és a KK. és RRket ismerjük, csak egy, de csak egyetlen egy utat tudunk, mellyen megyénk törvényes jóléte helyre állitathatik, és egyetlen egy egyént ki szilárd jellemével, és ritka nagy lelkével, párosítva magas állásával, kiegyenlítendi a nagy politikai göröngyöket, mellyek megyénk consistentiáját ingatják, 's valósíthatja törvényes ohajtásunkat; adja ég országgyülésünk befejezését, és ha annak, kit törvény és fejedelem adott e szép megyének elnökül, hatalmas lelke jelenik meg körünkbe, elnémul a rágalom ocsmány hangja, 's visszavonul a megvetés árnyékába a tudatlanság aphtocratiája. —R.—

♀ Bácsból. Dec. 18. Bácsmegye nov. 2kán tartatott rendkiv. közgyülésében az octob. 12kei k. k. leiratot köz akarattal elfogadta; — csupán a magyar nyelv tárgyábani törvényjavaslatot sürgeti sanctionáltatni. F. hó 11én pedig rendes közgyülésünk kezdődött 's corteseket nem láttunk. A gyülés első alispán ur elnöklete alatt nyittaték meg, mielőtt a választmány némelly országgy. tárgyakat illető véleménye felolvastatott volna — az oct. okokkal kivivott végzés, mellynél fogva Bácsmegye is a börtönköltségeket elvállalta, de melly végzést a novemberi híres gyülés becsődített köznemességgel eltörlötte — ismét Sz. tb. ur által felhozatott, ki a végzést rontó gyülésen jelen nem volt, hogy közméltányosság 's igazságon épült indítványa romjain minden szó roszalás nélkül győzedelmi pompát ne üljenek azon napnak hősei; ugyanazért ferde és alaptalan állításaikat rendre megczáfolta 's különösen Cz. — ur — ki katonai fényes pályája után rögtön mint publicista lépett föl a „mea culpat" elmondhatta, mint kell az elámitott köznemességet eszközül használni egy megye végzésének elrontására. Figyelmeztette is a fenérintett tb. ur a RRet, hogy illy önkény, a constitutionalis élet fájának gyökerébül származó szokás ellen végzést rontani, milly sok rosszat szülhet. A jelen volt intelligens rész, ki még szivében hordozta az octoberi végzés igazságos hangulatát, mintegy örült az elégtételnek, és nyugottabb szivvel pillantott szét a teremben. De az indítványozó t.b. urnak, szilárd jelleménél fogva a végzést másodszor is elrontani nem volt szándékában, ezzel a mint mondotta tartozott a megye méltóságának és a végzés szentségének „engedjük a gyermeket aludni, majd fel ébred mint ember." Ezen közhelyeslés nyert recipe után indítványozta, hogy a jobbágyi telkeken lakó nemességtül a törvény rendelése szerint a megye az adót szigorúan exequalja, a törvény ne legyen bábjáték — a mult közgyülési követutasításnál fogva már most sok helyen a jobbágyi telkeken lakó köznemesség minden terhektül mentnek gondolja magát lenni, és ezen önámításnak rosz következménye lehet; — minélfogva rendeltetett: a köznemesség e részben minélelőbb felvilágositassék, hogy míg a törvény áll, mindig kötelesek fizetni, és az illető tisztviselők minden különbség nélkül az adót beszedni el ne mulaszszák. Sok igaz, szép szó hangzott el a teremben — ámde mikor válik az ige majd testté? most egy lelkes tb. ur szólalt fel: ha egyik gyülés elronthatja a másik gyülés végzését, ő bátor ma ama végzést rontó hősök példája után hasonlót megkisérteni — ezt megengedjük, de többet nem — a mult rendkivüli gyülés a választmány véleményét a horvátok latinul szólhatása ügyében elfogadta; igaz minden discussio nélkül; ezt előre bocsátván a magyar diplomaticai nyelvet védte egy bizonyos ujság szavai után, de viszhangra nem talált, hiszen előre meg is mondotta, hogy ő mindig kisebbségben marad.

△* Biharból. „Politica est ars fallendi homines" — ez volt a hajdankor bölcseinek definitiója a politicáról, melly napjainkban per metamarphosim század lelke, korszellem, szabadelműség képében, saturnusi aranykort varázslandó csudaszép theoriák tulzó hősei által elkényeztetve, 's elferdítve sus deque garázdálkodik; de rövid időn nálunk számosabb paedagognak is aligha nem politikai halotti tort szerzend. E politikai abnormitásunkat még az átutazók is észreveszik, mint ezt egy jelesb irónnak közelebb tett illy megjegyzése igazolja: Biharban sok a politikus, de nincs politika; — 's hogy sok politikus közt csakugyan nincs politika, arról eléggé meggyőz azon gyakorlati életből merített közmondás: sok bába közt elvész a gyermek, pedig politikánk nem csak gyermek, hanem még csintalan gyermek, 's ha még ő, vagy paedagogjai számára huzamosb ideig nem fognak fenyitő vesszőről gondoskodni; ugy mélán tarthatni attól, hogy a javitás fellengős szine alatt,

alkotmányunkat egészen felforgatja, és surrogatumul csak hitvány theoriákkal fog szemfényveszteni, mellyek legfeljebb arra lesznek alkalmasok, hogy a holdban, Herschel által felfödözött bérczek közt, uj eldorádoi respublica tervéül használtassanak. Bocsánat ezen előzményért, mellyet nem pruritusom, hanem december 14. kezdett évnegyedes közgyülésünknek azon jelenete okozott, minélfogva egy szabadelmű szónok, conservativ ellenének ad hominem az állatok országából szivattyúzott fel argumentumot; a mint alább említendem. Ez alkalommal azon hajdankori tan, miszerint Aristoteles a közállományban embereket 's állatokat különböztet, jutván eszembe, a fentebbi eszmetársulat innen keletkezett; de visszamenve említett évnegyedes közgyülésünkre, azt vélem megjegyzendőnek, hogy közgyülés nevezetet nem igen érdemlett; mert különben rendkivüli, vagy is kisgyüléseinkben is zsufolva tömött teremünk, félüresen állott, miért? — mert ez közügyeket tárgyaló gyülés volt, illyenkor pedig, minthogy a közönség, hatalmas tirádákra 's invectivákra nem számolhat, a falon függő békés képek szokták egy részben pótolni a hallgatóságot. Előfodult azonban mégis két érdekesebb tárgy; nevezetesen a váradi latin káptalan bizonyos ügyének, birtokon belül a kir. táblához leendő felküldhetése végett a nm. kir. u. kanczellariához folyamodván, miután a pert felkérő kir. parancscsal a folyamodás is leérkezett, a pert elnökileg felküldendő alispán, a káptalan folyamodványának némelly kitételeiben megütközött, 's azt most felolvastatta. A folyamodás latin nyelven szerkesztetvén, annak exordiumában a káptalan érzékeny jeremiáddal panaszlá, miként: tristis epocha van a clerusra nézve, és ‚praesertim in inferioribus partibus injusta passim judicum sententia' legigazságosabb ügyeik is elnyomatnak. — Ezt a szabadelmüeknek, — szólásszabadság? bajnokainak tirádakba öntött nagy resensusa követé, ugy hogy, ha a jelenvolt kanonok csak egy részét vitte is meg a hallottaknak, ugy a káptalan méltan rendezhetett volna ajtatosságot: ad avertendam tempestatem. Minthogy pedig a kérdéses folyamodást a káptalan fontolva haladó jegyzője szerkesztő, a nagy többség azt akará, hogy a káptalan mondja ki, miként a sértő kifejezéseket magáénak nem ismeri; de a jelenvolt kanonok azt nyilvánitá, hogy e folyamodás a káptalan előtt elolvastatván 's helybenhagyatván, kénytelen a káptalan azt magáénak elismerni, hanem ime nyilvánitja, hogy a káptalan legtávolabbról sem kivánta sérteni a RRet, — a conservativ rész a folyamodásban sértést nem látott, mert azon szempontból indult, hogy csakugyan akkor, midőn köz politikánk a papok jószágai uj elvételét irányozza, kivánni nem lehet, hogy a clerus ezen örömét nyilvánitsa, hanem bizony méltán mondhatja, hogy tristis epochában él; — az „injusta passim judicum" sententiát, pedig a dézma tárgya, 's azon körülmény hogy Biharmegye e tárgyban a hétszemélyü tábla itéletét is félretette, eléggé igazolja. Közbejött halasztás után azonban másnap a káptalan küldöttje azon módosítást, hogy folyamodásban lévő kitételekhez, a mennyiben azok sértők, a káptalan nem ragaszkodik, — elfogadván, e tárgy megszünt. E tárgyfeletti vitatkozás alkalmával egy furcsa jelenetnek valánk tanui. Ugyanis egy genialitást igénylő, mesékkel felpiperézett liberale memorandum L. G. urnak, ki a clerus elleni epés kifakadásival oda is kiterjedett, hogy a papok nagy házakban laknak, sok pénzzel birnak, kettős és négyes equipágeon járnak, a lélekisméret és vallás szabadságát elnyomják, 's a t.; ezen beszéde, conservativ H. J. által taglaltatván, — L. G. olly érzékenyen vette a kimélő czáfolatot, hogy ellenének kigunyolásával az állatok országába bocsátkozott, 's egy mesét hozott fel bizonyos éji madárról, vulgo bagolyról 'st. E sértő gúnyt a liberalisták nagy öröm-zaj, taps és kaczagással fogadák; de H. J. sem soká késett a felelettel; 's eleve felkérte a RRet, hogy e megsértetéseért rójják meg a mesemondót, mert ha itt más becsületét közgunynak impune szabad kitenni, ugy ő is a mesék országába kénytelen bocsátkozni, 's minthogy az állatok egyenlő ranggal birnak, olly mesék kerülendnek elő, mellyek e hely méltóságát majd csökkentik; miután azonban elnök alispán ur azt jegyzé közbe, hogy ha a megrovásnak helyét látná, tudni fogná kötelességét: ennélfogva H. J. feleletül szinte mesét mondott Aezopnak oroszlánbőrbe burkolt szamaráról, 's meséjét azzal végzé, hogy ha tehát ő megsértetéseért elégtételt nem kap, azt mondja L. G.nek, mit Aezop gazdája a hangjáról megismert, 's fülönfogott fülesdinek: nosco te mi aselle. Egyszerre mély csend lön, 's egyéb nem követte, mint L. G. urnak érdemlett feltünő elsápadása. Tanuland tán ebből L. G. és meserepertoriumába vagy simább meséket választand, vagy tán épen nem fog többé mesélgetni. *) Másik nevezetes tárgy volt a főisp. helyettesnek egy főszolgabiróhoz irt levele. Az eset ez: megyei végzés folytán egyik főbiránk october vége felé a kir. vízibiztosság által kijelelt munkára a főisp. helyettes jószágából, Geszt helységéből is gyalog, és szekeres napszámosokat rendelvén; miután az előljárók a főbirót azon körélmények előadásával, hogy az árviz minden töltéseiket elrontván, a faluban is csónakáztak, 's megelőzött esőzések miatt földeik szántatlanok, vettetlenek lévén, most a szüret és kukoriczatörés is nyakukon van 's azonfelül a közlekedés némi helyreállítása is az egész helység erejét elfoglalja — kérelmileg rá nem birhatták, hogy őket néhány napra a közmunkára kirendeléstől megkiméln é, — ennélfogva az előljárók folyamodtak a f. i. helyettes urhoz mint különben is helybenlakó földesurokhoz, ki is a méltó körülményeket figyelembe vevén őket 10 napra dispensálta, a főbirót pedig hivatalosan tudósította, hogy, miután a fentebbi 's ő msga levelében is kiemelt körülmények, és életveszedelemmel is lehetlen közösülésnek csak némi elkerülhetlen helyrehozása is az egész helységet elfoglalva tartják, 's az országutban a helyrehozás eddigi elhalasztása miatt, — (a mi a megyét illeti,) — tökéletesen leroskadt kőhidoni átjárhatás eszközlése is egyedül a lakosokat nyomja, különben is egy k. leirat az adózoknak szoros megyei munka idején közmunkára forditák tiltván: ennélfogva mint ő Felsége parancsai hív teljesítője, mint földes ur, mint megyei főkormányzó, kinek szoros tisztében áll, a kir. rendeletekre, 's arra felügyelni, hogy a szegény adózó nép illy visszás rendelések által, élelme 's adója megszerezhetése módjától el ne távolitassék, — a helységet 10 napra a közmunkától eltiltja. — Ezt a főbiró azon okbul, mert az alispán által kötelességéül tétetett, a megyének megjelentvén, jelentését azzal rekeszté be, hogy e miatt a munka folytatásában semmi akadály nem történt, — a f. i. helyettes ur által előadott körülményeket pedig szóval igazolta. — Felesleg volna a liberalis résznek ez által már előre elkészült sensatiójat említeni, mert az eddigiekből a t. cz. olvasó közönség tudhatja, hogy Biharban néhány vezér-egyénnek a f. i. helyettes iránti alacsony személyesség, 's irigységszülte gyülölsége a most uralkodó liberalis rész szemeire sárga hályogot vont, ugy hogy ha fentebbiek szerint az alispán intézkedett volna, dicséreteket hallottunk volna hangoztatni; most pedig: risum teneatis amici — a f. i. helyettes ellen felirás határoztatott, mellynek ez rövid jegyzőkönyvi kivonata: A RR. meggyőző tudományt szereztek arról, miként ő mga minden alkalmat használ, a közte és a RR. közti surlódások élénkitésére, azokat, mellyek az 1723: 58. t. cz. ellenére ő msgát a végzéseket meghiúsítani czélzó jelen rendelkezésre birta., a gyökeret vert visszálkodás-kedvelésben keresik, *) mert ha a szegény adózóknak, élelmök és adójok megszerezhetéséből indult pártoltatása lett volna a czél, ugy azt az egész megyére kellett volna terjeszteni, mert azon időben a megyei községek szinte egyforma körülmények közt voltak (?); hanem sértette ő msga a vízi kir. biztosság intézkedéseit, sértette a megyei végzést, mert ezt olly hivatali személy gátolta, ki annak teljesítésére köteleztetik, sértette a főbiró hivatali tekintélyét, mert nem az előljárókat kellett volna eltiltani, hanem a rendelkezőt más intézkedésekre felszólitni; ezenfelül october végén szoros mezei munka ideje nincs: ennélfogva a levél, és jelentés mását ő Felségéhez felterjesztvén, kegyelmes vigasztaló választ folyamodnak. E határozat okai 's a tény egyszerű összevetéséből azonnal kitünik azon szerencsétlen tactika, mellyel a liberalis rész önmaga ellen manoeuvriroz, 's azt árulja el, hogy nincs olly törvényes és dicséretes tett, mellyet elferditni ne tudna. Ugyan is ő msgát ez intézkedésre birt okok igazoltatván, azt kérdem: nem volt-é szoros kötelessége épen igy rendelkezni? nem azt mondja é az 1723: 56 t. cz.: Supremi comites tam politicorum, quam publicorum negotiorum curam sibi principaliter commissam habeant? — Azt tartja a határozat, hogy ő msgának a szegények pártolását az egész megyére ki kellett volna terjeszteni; de hiszen uraim! csak ott lehet orvosolni, a hol panasz emelkedik; azon ellenvetésben pedig, hogy az egész megyében szinte egyenlő körülmények voltak, már a szinte szó mutatja azon különbséget, mellyet Gesztre nézve a közösülés lehetlensége támasztott. Ha tehát sértetett a megyei végzés **), azt a vizroham sértvén, az ellen kellett volna felirni. A vizi biztosság munkálata pedig nem szenvedvén akadályt, akkor, midőn szántásvetés, szüret, kukoricza-törés egyszerre a hosszas esőzések miatt különben is a reménynyevesztett szegény adózót nyomják, tán csak october végén is méltán mondhatni, hogy ez szoros munka ideje? De a főbiró tekintélye sem sértetett, mert hivatali felsőbbségnél fogva nevetséges volna az, hogy fő hivatalnok az alsóbbnak intézkedésével ellenkező helyes rendeletét a folyamodónak azonnal ki ne adja, hanem szólitsa fel olly intézkedésre, mellyet tenni a megkeresett főkormányzónak kötelessége. Megemlitendő az is, hogy a geszti közlekedést félbenszakasztó azon kőhid, mellyet a f. i. helyettes urnak még néhai atyja saját költségén készittetvén a megyének adott 's melly eddigelé a megyének csak 44 pgő ft. igazitásába került, még majusban romlott meg, 's most is készületlen; miért? ha okokat keresnénk, aligha nem arra bukkannánk, mert a f. i. helyettes jár rajta. Végre csak azt jegyzem meg, hogy ő msgának 's a józanabb résznek e határozaton nem lehetett nem örülni, mert ebből ő Felsége látandja, hogy a f. i. helyettes irányában a megye ‚per ibant qua poterant,' kákán is csomót keres.

*** Krasznából dec. 23dikán. Ujévi ajándékul közlöm a magyar iró és olvasó világgal megyénk diplomaticai állását az 183⅖ 21 tcz. kelte óta, kétes és aggasztó körülményeiből, ha épen ki nem merítő, de végéhez közelitéséhez sokat jelentő azon kedves igazságot, mellyet Pozsonymegye érdemteljes alispánja t. Petőcz ur mult novemb. 30káról megyénk alispánjához hivatalos jelentésében, és ahoz kapcsolt részint eredeti, részint másolatbani érdekes csatolmányokban megyénk közönségével tudatni kegyeskedett; melly jobbadán itt a gyülések rendes helyén lakó mgos főispáni helyettes urhoz gyorslovas által megküldetvén, ő mltga f. hó 21kén kisgyülést tartott, mellyben, pozsonymegyei tisztelt alispán ur tudósitása és ugyanazon megye első tiszti főügyészének t. Petőcz István urnak hozzá nov. 18káról hivatalosan irt levele, annak záradékival együtt felolvastatott. — — Ki akkor nyert akár erkölcsi, akár anyagi értelemben ohajtott segedelmet valakitől, mikor arra épen szüksége volt, — csak az képzelheti azon örömet, melly ezeknek hallására a jelen egyéneket villanykint átfutotta. — Mert a tudósító t. alispán ur, a most teljesített szíveskedésre, épen ezen kisgyülésből a legközelebbi, és igy még kezéhez sem juthatott postai uton kéretett meg; a mit a megyénk közönsége ellen sept. 23kán indult táblai per felvétele után épen 3 hónapos néma várakozás mellett nem szégyenlünk. A dolog veleje dióhéjban ez: 1) Sept. 23kai táblai perünk felolvastatott, és az nap tisztelt szószólónk megyénk közönsége nevében megjelent; — állásunk tiszta és erős fölfogásával sept. 5dikéről felküldött védokainkat, hazafi érzelemmel híven föltette, és jelenleg a felperes kir. ügy-igazgatósági hivatal feleletét várja. — 2) A szószólói vallomásban és választásban szerencsések voltunk, és azon bizodalmunkat, mellyet egy ismeretlen — és csak hivatalánál fogva tisztelt egyén iránt melegen ápoltunk, most minden betüiből megismert becses személyében forró magyar atyafisággal ölelünk, de ezen buzgó érzelemnek közönségesebb kifejlése 's a tárgyróli komolyabb tanácskozás, a már küszöbön álló jövő hónapban tartandó évnegyedes, — 's talán (mert törvényes ideje eljött!) — tisztujitószékünkre halasztatott. — 3) Megyénknek a viszszakapcsoltatás eszméje körüli eddigi iránya, és nézetei, az emberi tények legbecsesb jutalmát, — a magunkkali megelégedést naponta éreztetik velünk. H. I.

Zágráb. A f. h. 9kei eseményi zavargás ugy áthatotta a helybeli városi törvényhatóságot, hogy 11én ülést tartván, szigoru rendőri intézetekről gondoskodott; a tanács és választott községen kivül számos hódas-pártiak, telkes nemesség és papság is meghivatott: 1ör az jött tanácskozás alá: miképen lehessen a városi csendet, rendet és bátorságot a zavargó nemesség ellen jövendőre biztositani? Elhatároztatott az egész polgárság nevében, hogy ezentul a turmezeieket, akármikor jönnének is a vármegye gyülésére, a város határától visszautasitják, és ha a polgárság ezt teljesitni nem birná, katonai karral foganatosittassék ezen határozat. 2or Miután pedig megpendittetett, hogy a polgári egyenruhás őrsereg a mult napokban fegyverre szólittatván, ezen parancsolat daczára azt felelte, hogy ő a nemesség ellen soha fegyverhez nyulni nem akar: inditvány tétetett, miszerint a polgárkatonaságot meg kellene válogatni, és a gyanusakat lefegyverezni, nehogy valaha a rendháboritókkal kezet fogjanak: a polgárok egyik századosa ez ellen azt forditá, hogy midőn a polgárok jogairól és becsületéről határozat terveztetik, akkor az egész polgárságot meg kell hallgatni; azonban „ki vele" hangok közt határoztatott: Minden gyanus hazafiságu polgár e tiszteletbeli szolgálattól eltiltassék, a tisztek helyett mások választassanak, és gr. Orsich az alezredességet tüstint el is fogadta. E határozat ellen a fiscus ovást tett, és a jegyzőkönyvet sem irta alá; a polgárság zúgolódik, és igen kétes, végre lehet-é hajtani? 3or Küldöttség neveztetett, melly a vármegye

*) Hja, volenti nem fia injuria; mert:
Ki mást leköp gúny méreggel,
Tűrje, hogy ha szeges szeggel!! Szerk.

*) Keresik ők mindenütt, csak magokban nem, a hol van. Közlő.

**) De ez sem áll, mert végzésileg csak az rendeltetett, hogy a munkálat october elején kezdessék meg, de nem az, hogy a főbiró a gesztieket épakkor rendeljeki, mikor legszomorubbak körülményeik Közlő

hozzájárultával szigoru vizsgálatot tegyen, melly ablak és házakból, 's ki által történtek lövések? 's kik verték agyon amaz a csatatéren összerogyott hódas hőst. Ezen vegyes küldöttség megkezdette már a tanuvallatást. Az egész nemesség megnyugtatására szállong egy hir, miszerint a m. főispán addig közgyülést nem tartand, mig ő Felségétől k. utasitás nem érkezendik. H.

Köpcsén (Mosonymegyéből) dec. 28. Mennyire veszélyes a lőfegyverreli könnyelmü bánás, tanusitja azt a legközelebb mult e napokban (dec. 26án) történt szerencsétlenség. A sopronyi játékszinnek gordonka-játszója erre utazván a karácsonyi ünnepek előtt, most haza igyekezék, magával vivén kétcsöves puskáját, hogy mulatságból útközben kányákra lődözzön. Itt nálunk ujonnan fogadott kis kocsira ülvén még más két utitárs is akadt. Egyike ezeknek, a zsidó, ki elől a kocsis mellett foglalt helyet, vagy természeti félénkségből, vagy azon keserüségnek, melly rája jövendő vala előérzetéből, igen rimánykodott a többszöri lődözések miatt, mellyeket az ügyetlen lövész azonnal a helységen kivül meggondolatlanúl gyakorlott. Egy csattanás és felgyujtva a zsidónak málhája 's veszélyesen megsebesítve oldala. A lövés minden erejével a ruházaton keresztül a zsidónak bal oldalába hátul a válllapoczka alatt egy tenyérnyire hatott 's ámbár madaraknak szánva, embertestből szedetett ki ügyes sebészi kezek által, mellyek elég gyorsan jöttek a szenvedőnek segitségére, kit a kis kocsin tüstént visszahoztak. Sebesen vágtató lovakon elérték a tettest Ujfalun 's hozzánk őrizet alá hozták; hol is kérdőre vonatván, kétségbeesetten vallá: hogy azon alkalommal véletlenül, sőt akarata ellenére sült el fegyvere. Hallom, kezesség mellett, Sopronyba kivánkozik gordonkájához. A zsidó élete még mindig veszélyben forog. — Oldalba-lövésről szólván, eszembe jutnak az oldalbaczélzások, mellyek nem rég egy ur szivét nagyon megsebesíték. E szerencsétlenség Pozsonyban a mgos förendi tábla karzatán történt, 's az itt közöttünk lakó urnak sebe még most is sajog bele. A liberalis párt, (hja! már csak igy nevezik magokat némelly urak 's urfiak) nem akarja megengedni, hogy az országgyülésen némelly szónokok megszólaljanak, de még azt sem, hogy némelly hallgatók szépen hallgassanak. Férfias erő kell a szóláshoz szintugy, mint a hallgatáshoz. Kampé meséjét a holdrul 's mopszról ismeré a hallgató ur 's azért nem ügyelt a liberalis párt szakállasainak morajára 's bárdolatlan szitkaira, míg az ő hallgatására történtek roszaló czélzások. Megszólamlott ekkor 's mintegy súgva mondá: „legyünk csendesen". E szóval darázsfészket bolygatott 's a morgó liberálisok közől egyik, a legbozontosabb szakállu dörmögé: „minek is jön ide? hir, böm, böm?" „Hogy lássam mit végeznek hazám ügyében" volt a válasz. „Van is hazája! lap, lap, böm, böm, böm". — Vérzett e lesujtó czélzások miatt a hallgató urnak szive 's ajkaira néma fohász nehezült. Az ülés eloszlatásával nem oszlott el keblének fájdalma a felett, hogy neki, mivel nem szaporítja a valakinek háta mögötti közvéleményt 's nem isteníti a rögtönzőket, 's nem ócsárolja, pedig fenhangon, az ovatosan haladókat, már országgyülésen a magas karzaton — e kegyetlen de liberális kérdés lövetik oldalába: „van-e hazája"? — Hogy van hazája, 's pedig e magyar hon, szeretett hazája, azt én tudom. Jáki.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Még mindig nagy mértékben feszíti meg a várakozást Olozaga ügyének fejleménye. Az ellene 's mellette szólók különböző nyilatkozataik a legtarkább vegyületet képezik, melly gyaníttatja, hogy a dolog perbe vétetvén, nem olly igen könnyü lesz a felvilágositás; azonban sokkal nagyobb a valószinüség arra, hogy Olozaga bukni fog, már csak azért is, mivel ellenségei száma egyre növekszik. Martinez de la Rosa, legdühösebb megtámadóinak egyike, a többek közt mondá: Olozaga ur nov. 28kán keményen megsértette a hadminisztert, kinek jelenléte a miniszteriumban mégis olly fontos vala. A ki igy bánik hivataltársaival, ki ezeknek tudta nélkül terjeszti elő az oszlatási rendelvényt, az arról is meg feletjkezhetett, hogy Spanyolhon alkotmányos királynéjával van dolga. A vádlás szükséges, a dolognak fel kell világosulnia, hogy elkövetett bűn esetében a bünös keményen bünhödjék, ezt a trón becsülete 's fénye kivánják; mert megbecstelenitett trón veszve van. — Ellenben Olozaga a dec. 11kei ülésben ujabb védelmi beszéde folytán ezeket mondá: Igazságról beszélnek, 's mégis megfosztják őt az egyetlen eszköztől annak felvilágitására. Mit czéloznak? itéletet-é vagy áldozatot? igazságot vagy árványt? Át nem látom, miért alacsonyitná le az a királynét, ha ünnepélyes esküt kellene tennie. Még csak egyes tényeket hoztam fel ártatlanságom mellett, mellyek inkább erkölcsi erejüek, de vannak fontos tényleges bizonyitványok is kezemben, 's az itélet napját ohajtva várom. A kamrák ellenében volt magaviseletére vonatkozólag kijelenté: mikép ő soká vonakodott tárczát elfogadni, mert csak egy módot ismer kormányozhatásra, melly abban áll, hogy ki kormányoz, semmi pártnak embere ne legyen, és camarilla legtávolabb befolyását se tűrje. A királyné aláirását illetőleg figyelmezteté a congressust, hogy kényszeritett aláirásnál a vonalok észrevehető elváltoztatása elkerülhetlen, holott a királyné irása ez esetben egyéb aláirásával tökéletesen egyező. — A dec. 13kai ülésben nagy zavar támadott, midőn Gonzalez Bravo állitásait kétszer egymásután, először ugyan Serrano, azután Cortina, hamisaknak nyilatkoztatá. Serranoval különösen azért ütközött össze a ministerelnök, mivel arra hivatkozott, hogy az neki Olozagát érdeklőleg némelly illetlen tényeket fedezett volna fel, mit a tábornok tagadott. Ennek következtében olly heves szóvita, 's Bravo részéről majd formaszerinti kihivás keletkezett, hogy az innen származandó párbajt csak nagy bajjal sükerült elháritni. — Cortina kiemelé beszédében azon törvénytelenséget, mellyel Olozaga hivatalából letétetett, 's a már aláirott cortes-oszlatási rendelet ismét megsemmisitetett. Egyébiránt visszautasitá Brabo Murillo azon állitását, hogy a királyné, holott még gyermekkorban van, a felelős miniszterek nélkül is tanácskozhatik. — Isturiz nyilatkozata igen jellemző. Ha királynéja 's egy férfi közt kell választania, a királyné pártjára áll, 's a trónt védelmezi, habár ama férfiúnak el kellene is tünni. — A későbbi ülésekben Olozaga meg nem jelent, mire sokan azt hiresztelik, hogy ennek oka, mivel gyilkosok vannak ellene bérbe fogadva. — Gonzalez Bravonak a congressusban kétszeri meghazudtolását illetőleg azt jegyzi meg több keserv-szülte észrevétel után az ‚Eco', hogy ezek következései, midőn olly férfiu állitatik a miniszterium élire, kinek sem érdemes, sem kitünő ész-tehetsége. — A dec. 17kei congressus-ülésben végkép el lön fogadva az Olozaga magaviseletét kárhoztató, 's a cortesnek a királyné iránt hódolatát kijelentő felirás, 's pedig 101 szóval 48 ellen, miszerint két hét alatt, az Olozaga ellen nyilatkozottak száma négyről 53ra szaporodott.

Egy madridi levelező szerint, ki azonban részrehajlásról ismeretes, az országnak majd minden testületei felirásokat intéznek a királynéhoz, mellyekben hódolatukat és segélyre-készségöket kijelentik, 's a bünös lakoltatását kivánják. Bizonyos, hogy a valenciai ayuntamiento ezt csakugyan már tette.

Azon választmánynak, melly az Olozaga perbe-fogása iránti inditványt megvizsgálandja, tagjaiul választattak: Madoz, Lopez, Cortina, Moreno Lopez és Ayllon.

Calvo y Mateo követ birói üldözés alá vétetett, mivel a Narvaez ellen elkövetett merény részesének állittatik. Előbb ugyan fogházba, azután ismét szállására vitték, hol őrizet alatt tartatik.

A vakok, kik Madrid utczáin röpiratokat árulgatnak, legujabban olly nyomtatványokat visznek vásárra, mellyekben Olozaga, 's vele kapcsolatosan Anglia, a leggyalázatosb módon megtámadtatik. Mondatik: hogy Olozaga Esparterot visszahívta, hogy Angliától tömérdek összegeket, 6 millió font sterlinget, nyert, hogy az országot uj zavarokba döntse.

Az ‚Espectador' azon véleményben van, hogy Krisztina királyné viszszatérése kevesbiteni fogná a veszélyt, mellyben az alkotmányos trón már is forog az udvarnokok ármánykodásai miatt, mert a tapasztalt anya tapasztalatlan gyermek királynénak segitségére lehetne. Hiszik is, hogy Krisztina saját baján eleget okult, miszerint a cselszövényektől irtózzék. Legujabban az a hir felőle, hogy a progressisták pártjához nyilatkozott volna.

A miniszterium tanácsára a királyné uj hivatalt alapitott illy czim alatt: minisztertanácsi titoknokság. A titkár minden minisztertanácsi ülésekben jelenlenni tartozik, 's jegyzőkönyvet vinni a miniszterek véleményeinek összhangzása felett. A lapok, mint valami hallatlan dolgot, ez uj hivatalt nagyon roszalják.

Figueras még mindig ostromoltatik Primtől; a várból 's a várra folyvást repülnek a pusztító golyók, de minden süker nélkül a fölkeltekre, kiknek meghódoltatására alig marad Primnek egyéb eszköz, mint éhség általi kényszeritès.

Azon küldöttség tagjai közt, melly a királynét nevenapján üdvözli, csak kevés progressita van, legkitünőbb Serrano.

A spanyol ügyek bonyolodása 's a tüzes vitatkozások a franczia lapokat felettébb érdeklik. Mindnyájan aggalommal kisérik a cortes lépéseit, 's attól tartanak, hogy az Olozaga miatt támasztott viszálkodás még vérengzésekre vezérlend.

Madridban beszélik, hogy Izabella királyné a' küldöttséghez intézendő válaszában azon ohajtását fejezendi ki, miszerint az Olozagát illető kérdés minden tovább fejtegetése föltétlenül megszünjék. — Már ismét miniszterváltozást rebesgetnek, mivel Martinez de la Rosa csak azon föltét alatt vállalja el a párisi követséget, ha nem függend Gonzalez Bravo parancsaitól. Különben is már elhasználtnak tekintik ezen főminisztert, kire csak néhány perczig volt szükség, vele együtt hihetőleg Carrasco is kilépend.

Nagybritannia. Sir Napier, Sindia meghódítója, Angliába tér vissza, hol rongált egészségét ápolandja.

A grófságokban iszonyú számmal szaporodnak az égések, főleg mezei lakok 's tárak pusztulása, 's ezen ijesztő veszély okául gyujtogatásokat tartanak.

A dublini utóbbi repealgyülésen O' Connell bánatát fejezé ki barátja 's vádlott társa Tyrell urnak halála felett, 's gyámolitását ajánlá azon szolgának, ki a gyalázatosan megtámadott Waller család védelmében tetemesen megsérült, — mivel catholicus, és „talán" repealer is.

A M. Post sajátszerü módon figyelmezteti a brit kormányt hadinászádjának szaporitására, gőzösökre nézve különösben. Felállítja először is azon tételt, hogy a legközelebb bekövetkezendő tengeri harczban a gőzösök határozandják el a szerencse fordulatát. Aztán elősorolja a franczia hadigőzösök számát, melly 113 hajót tesz, 32,170 lóerővel, mik közt hat gőzös 540, harmincznégy 450, öt 320, huszonnégy 220 lóerővel: holott Angliának csak 88 hadi gőzöse 's csak 20,000 lóerőre van, 's azonfelül az egyes gőzösök lóereje sem olly tetemes. Elősorolja továbbá Franciaországnak készülőben levő egyéb hajóit, a kamrák készségét a hadi nászád szaporitására milliók ajánlásában, és hathatósan felszólítja az angol kormányt hasonló lépések tételére.

Franciaország. A Constitutionnel szerint Sardinia Tunisnak háborut izent azon megsértések következtében, mellyekkel a tunisi bey minap a sardiniai követet illeté.

Mindazon mairek, kik Londonban voltak Bordeaux hgnél tisztelkedni, számra nyolczan, hivatalaikból kitéttettek. Beszélik, hogy a kamraüléseket megnyitó trónbeszédben egy külön szakasz lesz szánva a londoni demonstratioban részt vett kamrai követek törvénytelen és vétkes magukviseletének.

Németalföld. Ezen ország körülményei ugy alakultak, hogy a kormány egy rendkivüli adótehernek behozatalát mulhatlan szükségesnek látja. Mivel pedig ezen rendkivüli adó egyszersmind ugy lehet legüdvösebb, ha nem folytonos teherkint vettetik az országra, hanem egyszeri áldozatkint tünik fel, azért legfőbb figyelmet érdemel a kormány vélekedése szerint a vagyonadó; 's e tekintetnél fogva inditványozza 's ajánlja ezt a jelen bonyodalmak kiegyenlítésére. Ezen rendkivüli adózásnak legalább is 35 millióra kell emelkedni, melly hogy kevésbbé nyomasztó legyen, két évre lenne felosztandó. Az épen most elhúnyt nassaui gróf, volt egykori németalföldi király Vilmos Fridrik tiz millió kölcsönt ajánlt fel három száztulira, azon felül pedig az országot terhelő négy milliónyi követelését elengedni igérte.

Beszélik, hogy a király nyilatkoztatá, mikép boldogult atyjának határozatát erejében fentartandja: e szerint tehát a nassaui gróf által tett igéret 10 millio három percentes kölcsön, 's 4 millionak elengedése iránt, magas örökösei által fogna végrehajtatni.

Görögország. A bizottmány határzatának következtében a nemzeti gyülésre el lön határozva, mellyik vidék 's városból mennyi követ lesz elfogadandó; a gyülekezet teljesen egyetértett a bizottmányi jelentéssel, 's e szerint több követ már búcsut is vön. — Kalergis a nemzeti gyülés kezdetén benyujtá a királynak lemondását mire őt a felség magához hivatván kijelenté katonai főparancsnokságával teljes megelégedését. — Panuzos Notaras a gyülés elnökéül választatott, de ő e megtiszteltetést, agg kora miatt, 103 éves lévén, megkösznte; alelnökök lettek Maurokordatos, Metaxas, Koletis, Londos; Maurokordatos elfoglalá az elnöki széket. — Otto király trónbeszédét a hellen lapok egyértelmüleg dicsőitik,

Délamerika. Fontos ujságul közlik a hirlapok, hogy Paraguay köztársaság épen most jelenté ki függetlenségét.

Egyesületi közlések.

A pesti műegyesület részéről. Az 1843ik évi pénztárnoki számadások megvizsgálására közgyülésileg kiküldött bizottságnak benyújtott jelentése következtében, azok kellő rendben, és következő állapotban lenni tapasztaltattak, u. m. A *bevétel*. 1) Pénztármaradvány 1842 évről — 1941 ft. 35¼ kr. 2) Az 1841 és 1842 évben tartalékba tétetett töke: 800 ft. 3) Egy

1841ik évre utánfizetett részvényért 5 ft. 4) Egy tavali évre utánfizetett 32 darab részvényért 160 ft. 5) E folyó évben befizetett 1352 részvényért 6760 ft. 6) A műkiállításkor bevett belépti díjak 's eladott műlajstromokért — 794 ft. 50 kr. 7) Kamatokban — 258 ft 42 kr. Bevételi öszlet 10720 p. ft. 7¼ kr. ***Kiadás*** 1) A mult évi műlapra hátramaradt költség 539 ft. 2) A f. évi műlapra tett költség 2485 ft. 4 p. kr. 3) Tisztviselők fizetéseire 550 ft. 4) Nyomtatási 's könyvkötői költség 281 ft. 54 kr. 5) Irószerekre 's levelezésre 37 ft. 43 kr. 6) Vám 's szállitásbérre 544 ft. 13 kr. 7) A kiállitási terem és raktárért 160 ft. 8) A n. Muzeum számára megvásárlott müvek ára 900 ft. 9) A kijátszott müvek ára 3209 ft. 10 kr. 10) Műkiállitási költség 221 ft. 37 kr. 11) Egyesületi szerekre 16 ft. 30 kr. Kiadási öszveg 8945 ft. 53 kr. Az alapszabályok 4 §a szerint tartalékba teendő 400 ftot, valamint a pénztári maradványt 1374 ft. 14¼ kr. hozzá adván, a kiadás hasonló a bevételhez: 10,720 ft. 7¼ kr. p. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

A Mátyás-emléki egyesület f. hónap 11én dél előtt 10 órakor t. n. Pest megye udvarháza tanácskozási termében nagygyülést tartand. Mellybe ezennel valamennyi t. cz. részvényes meghivatik. Költ Pesten januar 1jén 1843. Nyáry Pál egyesületi jegyző.

Magyar Gazdasági Egyesület. ***(Robot és dézma.)*** Mélt. Németujvári gróf Batthyáni Kázmér, lelkes hazánkfia, ki munkás honszeretete, 's a népnevelés ügyének hozott számos áldozatai tekintetéből a két testvér-hazának már rég köztiszteletét birja, közjó iránti buzgó 's állandó részvétét tanusitólag a f. é. dec. 7kéről következő igen becses sorokat intéze a M. Gazd. Egyesülethez: „T. Egyesület! Azon meggyőződésből indulva ki, hogy a robot és dézma, a mellett hogy a föld népének lustaságát 's erkölcstelenségét nagyszerü mértékben növelik, a földesurra nézve is csaknem egészen elveszett 's haszontalan tényezők, 's legjobb esetben is a jószágkormány által elnyeletnek 's fölemésztetnek; — 's hogy tehát ezen határozatlan és ingatag jövedelmeknek határozott, 's biztositottakká változtatása az urbéri robot 's dézma tulajdonosaira nézve a legnagyobb fontosságu feladat; — kivánva egyszersmind, hogy az összes haza magának alapos meggyőződést szerezhessen a dolgok valódi helyzetéről, mielőtt elhatározó lépést tesz, 's e részben segitő törvényt hoz, és pedig ne csupán csalékony theoriából, hanem adatokból 's gyakorlati alapon szerezze e szükséges meggyőződést: hazafiui örömömnek tartom az ide mellékelt jutalom-kérdést tenni fel, melly feletti biráskodásra, 's a jutalomnak annak idejében elitélésére a Gazd. Egyesületet, mint hazánkban minden gazdasági 's azokkal rokonságban levő tárgyak előmozditásának lelkes és életadó középpontját, szives bizodalommal és tisztelettel megkérem. — Méltóztassék a tekintetes Egyesület ezen jutalomkérdést kihirdetni, a pályamunkák beküldésének határidejét bölcsesége szerint meghatározni, 's azoknak annak idejében vizsgálatáról 's a jutalom elitéléséről gondoskodva, tiszta hazafiui szándékomat sikeres testületi pártfogása szárnyai alá fogadni.“ ***Jutalomkérdés.*** „A fenálló urbéri viszonyok közt két tényezőt szemlélünk, mint a mezei gazdaság okszerü kifejlését hazánkban kétségtelenül akadályozó elemet; ezen két tényező: robot és dézma. — El van ismerve mindkettőnek káros hatása, de olly, adatokkal ellátott, 's rendszeres előadásra van szükség, mellyből meggyőződést merithessenek főleg azok, kik a tárgy felől felvilágositást ohajtanak. — Készitessék tehát munka, mellynek főczélja kimutatni a robot és dézma a) gyászos hatását hazai földmüvelésünkre, 's általában mezei gazdaságunkra; b) azon kárt és hátramaradást, melly általok a jobbágyra háramlik; c) azon hasolitólagos hasznot, melly belőlök a földesur javára esik; 's végre d) azon körülményeket, mellyek a robot és dézma kezelése körül mindkét oldalon visszaélésekre mutatnak. — A robot és dézma külön szakaszokba foglalandó, hogy kitünjék, mellyik nyomasztóbb, 's igy mellyiknek megszüntetésére kellene előbb a nemzetnek törekednie. — A munka második része azon következményeket jelölje ki, mellyeket a robot és dézma megszüntetése után észszerint 's a dolog természetéhez képest mezei gazdaságunk kifejlődésére várhatunk; előadja főleg, milly befolyással leend a nagy birtokok gazdaságára a robot megszüntetése, és melly időszakot lehetne erre kitüzni — Az iró legfőbb figyelmét fordítandja az adatokra; minél számosbak ezek, hazánk különböző pontjairól és a lehető legbiztosabb kútfőből merítve, annál becsesebb lesz munkája. — A dolgozatokra, mellyek a tárgy természetéhez képest 8 nyomtatott iven alul alig esendnek, három jutalom tétetik: 100 arany t.i. a legjelesebbre; 50 — 50 arany a következő két jelesebbre. — A jutalom odaitélésére a M. Gazd. Egyesület kéretik meg. — Megjegyeztetik azonban, hogy a pályamunkák jutalmazásánál többször tapasztalt anomaliák kikerülésére, a határozott díjak csak olly munkáknak fognak kiadatni, mellyek legaláb annyi absolut becscsel birnak, hogy nyomtatásban kiadásra méltóknak itéltetnek. A munka az iró tulajdona marad, de nyomtatásban kiadása eszközöltetni fog, melly kiadásra szükséges költség azon föltétel alatt adatik a jutalomkérdést kitüző által, hogy ezen kiadási költség az eladott példányokból visszatéritessék, a reménylhető több jövedelem a szerzőé maradván. — Ha a három jutalmazott iró megegyezhetik abban, hogy munkája együtt, 's ugyanazon egy kötetben jelenjen meg, igen kivánatos lesz.“ — A Magyar Gazd. Egyesület, osztozván a lelkes Grófnak honi mezőgazdaságunk iránti aggodalmaiban, 's óhajtván, hogy az iménti jutalomkérdés főfontosságu tárgyaira nézve hazánkban minélelőbb tiszta, 's minden elfogultságtól 's balitéletektől ment nézetek és eszmék kaphassanak lábra, — a t. decem. 21kén tartott kormányzó-választmányi ülésben a m. gróf urnak közjóra czélzó felszólitását annál nagyobb méltánylással fogadá, minthogy ő mga első levén hazánkban, ki nemzetsége jószágai egyikén pár év előtt a fenálló törvények nyomán urbéri váltságot létrehozott, a kérdésül kitüzött tárgynak mindkét oldalával gyakorlatilag megismerkedni alkalma volt. — A mennyiben pedig mindazon erkölcsi, és statusgazdasági viszonyok kifejtése, mellyek honi mezőgazdaságunk állapotjára akár jó-, akár kártékonyan befolynak, ezen Egyesület lényeges feladásai közé tartozik, az e czélra nagylelkü bőkezűséggel nyujtott eszközért hazafiui legszivesb köszönet szavaztatván, a korm. Választmány hivatásszerü kötelességei legkellemesbikének tartá a reáruházott bizodalomnak megfelelni, a pályamunka birálatát elfogadni, 's a fentebbi jutalomkérdést ezennel olly megjegyzéssel hirdetni ki, hogy a feleletek beküldhetése végnapjául a jövő 1844ik évi dec. utolsó napja határoztatott; melly napra tehát mindazok, kik e kérdésre pályázni szándékoznak, pályamunkáikat, idegen kézzel irva, és lapozva, 's névrejtő jeligékkel ellátva, az Egyesület titoknoki hivatalához (Pesten, üllői ut, gróf Károlyi-ház) akár postán akár más biztos alkalom által a fen kitüzött határnapig beküldeni méltóztassanak, — Pesten decem. 24kén 1843. Török János egyesületi titoknok.

Alapitványozás. Nagyméltóságu komori báró Bedekovics Lajos alkanczellár ur, mint néhai Ottilinger András magyar kir. udvari kincstári titoknok ur végintézete teljesitője 's egyetemes örököse f. é. decem. 26ról Bécsben kelt alapitvány-levele által a budai sinylők intézetében két betegágyat ‚Ottilinger‘ czim alatt alapitani 's az erre megkivántató 2000 pgő ftot kifizettetni kegyeskedék. Ehez képest a jótékony nőegyesület kötelezettnek érzi magát ő excljának e példás tetteért legforróbb háláját nyilvánitani. Budán dec. 29. 1843. Külkey Henrik egyesületi titoknok.

Kérelem. Alul irt, néhai pályatársa, Megyeri Károly sirkövére tett adakozásoknak, hirlapok által közlött, jegyzékeiből, hálásan győződvén meg, az elhunyt emléke iránti szives részvétről, közohajtásnak hisz eleget tenni, midőn Megyeri Károly jóakaróit, barátit és tisztelőit, emléke tárgyábani szives értekezésre, pénteken januar 5én a nemzeti szinházi csarnoki teremben egybegyülni tesztelettel kéri, azon megjegyzéssel: hogy kik már a közlötteken kivül eddig is aláirókat gyüjteni kegyeskedtek, jelentéseiket beadni vagy beküldeni méltóztassanak, hogy az egybegyülendőknek az eddig történtekről biztos tudomásuk levén, azokhoz képest továbbra rendelkezniök lehessen — Pest januar 1én 1844. Fáncsy Lajos.

A nevelés ügyében.

Ha magyar literatura mezején találkozik még parlag föld, fájdalommal kell megvallanunk, hogy főkép a neveléstudományt kell ide értenünk. Más nemzeteknél, jelesül a németeknél, egész könyvtárakat rakhatni meg 's tölthetni be munkákkal, mellyek vagy általában a nevelést, vagy külön a népnevelést különféle oldalrul illetik: nálunk alig mehetni egyik tenyerünk ujain keresztül a nevelésről irt munkák szerzőjinek elsorolásával.

Ezt azon okból gondolám megemlitendőnek, hogy kitünjék először is: mikép honunkban a népnevelés ügye mellett itt ott föl-föllobbanni szokott tűz nem más mint valóságos szalmatűz, melly hirtelen és lobogva ég ugyan, de rövid ideig tart; 's bizonyos emberek hő 's forrónak látszó buzgalma, kik a népnevelés ügye mellett olly nagy részvétet mutatnak, és a fenálló nevelés- és tanitási módnak gáncsolásához, egyszersmind annak javitásához is olly igen jól látszanak érteni, nem más, mint a kor szelleme szerint minden fönálló régit rosszaló figymálás, czifra phrasisokba szövött ingerkedés, és siralmas panaszokkal kisért vádlások, a nevelés elhanyaglásaért bizonyos egyének ellen intézettek. De hisz illyesmikkel könnyebb is ám hirt, nevet, zajongó megtapsoltatást nyerni mind tanácsteremekben, mind hirlapok utján, mint a dologhoz tettel járulni, 's a mi népnevelésünk módjában akármikép hijányzik, azt czélszerüen pótolni; vagy mi hibás, rosz, czélellenes, annak helyébe tökéletesbet, 's jobbat mutatni vagy adni!

Másodszor azért említem a neveléstudomány elhanyagolt állapotát, hogy kitünjék: egyrészről mi csekély azon honi források száma, mellyekhez az irni vagy tanulni kivánók folyamodhatnak; másrészről, hogy a nevelés ügye melletti buzgalom hevétől elkapatott panaszkodók lássák: mit és mennyit lehetett mindeddig oskolamestereinktől várni a neveléstudománynak illy elhanyagolt állapotjában a népnevelésre vonatkozólag.

De hisz minek is a neveléstudomány oskolamestereink kezében? e bajos és késedelmes ut helyett sokkal jobb és szaporább módot találtak a haladás emberei, miszerint köznépünk durvaságát, butaságát; gyujtogatásra, rablásra, gyilkolásra és egyéb latorságokra kitörni szokott erkölcstelenségét orvosolni és jobbitani lehet; 's ezen jobb és szaporább népnevelés és jobbitás módja? kérdi a kegyes olvasó. Felelet: a börtönök. „Legyenek csak — azt mondják vágtatva haladóink — fogházaink kényelmesen elrendezve; bánjunk csak az emberiségből kivetkezett gonosztevőkkel humánusabb módon; 's azokat, kik javainkat elhamvasztották, vagy apánkat, anyánkat, házastársunkat meggyilkolták, mi még ne is botoztassuk 'sat., majd meg fogjuk látni, mi finom és sima erkölcsü, becsületes és erényes emberek válandanak ezen istentelen latrokból! (Vajjon a ki becsületes és erényes emberré akar képeztetni, nem kell-é azon igyekeznie, hogy minélelőbb börtönbe kerülhessen?) Többire — komolyan szólván a dologhoz, hova fog csakugyan ezen álhumanismus vezetni a növendék kornak helyes és alapos képzése nélkül,*) nyilván mutatja már is a raboskodók számának évenkinti szembetünő szaporodása. A legközelebb mult évben csak néhány hónap elfolyta alatt 300 mondom: háromszázra szaporodott Biharmegyében a foglyok száma, mikép a hirlapok által értesítve valánk. Hasztalan! alap nélkül épület, kivált olly nagy 's roppant, minő egy egész nemzetnek képzése és átalakulása, soha még nem készült, és tartósan fön nem állhatott. A tornyot nem kezdjük a keresztnél épiteni; az ács akkor bont, ront, midőn a háztetőn kezdi meg munkáját.

Kérdi a kegyes olvasó, hova czéloznak ezek? Megmondom: először nem oda, hogy a szerencsétlen raboskodókkal az emberibb bánásmódot általán kárhoztassam; hanem hogy a növendék koron kezdjük el a képzést; miszerint azon szomorú esetben is, ha valamellyik idővel börtönbe kerül, képes legyen méltányolni az iránta mutatott emberibb bánásmódot. Másodszor: oda sem czélzok, hogy néposkoláink akár régen, akár jelenleg divatozó nevelés- és tanitásmódját helyeseljem általán, és előre tán pálczát törjek minden e nemben megjelenendő uj munka fölött; sőt épen ellenkezőleg; mivel t. i. koronás urunk királyunk legkegyelmesebb rendeletiből mesterképző intézetek fognak honunkban fölállitatni, ezeknek számára pedig alkalmatos oskolai kézikönyvek még készen nem találkoznának, 's ennek következtében — mint hallani — felsőbb helyről szólittattak föl az egyházi hatóságok, hogy a népnevelés ohajtott előmozditásának tekintetéből szólitanák föl az ő hatóságuk köréhez tartozó azon egyéneket, kiknek ügyességét ismerik; miszerint a nevezett intézetek számára czélirányos munkákat készíteni hovahamarább igyekeznének: 's ezen vállalkozó érdemteljes férfiakhoz szándékom néhány igénytelen nézeteimet szives esdekléssel intézni. Mert noha tökéletesen hiszem, hogy e töretlen pályára ollyanok lépendnek föl, kik e munkára természeti hivatást, sőt mennyei ihletést éreznek bensőjökben, és e mellett elég szorgalmatosak voltak mind a tapasztalás utján, mind a czélhoz vezető könyvek forgatása által a szükséges előismeretek megszerzésében: mindazáltal kétségbe vonhatlan az is, hogy több szem többet lát: azért első kérésem is az, hogy dolgozataikból semmit ki ne hagyjanak ugyan, mi a fölvett tárgyhoz a népiskolára vonatkozólag szükséges, és mégis mind e mellett a takarékos és velős rövidség határin kivül ne menjenek. Másodszor: szemök előtt tartsák, millyen capacitásu egyének szoktak közönségesen a mesterképző intézetek hallgatói lenni; 's ennélfogva a nyelv tiszta, de minél egyszerübb, és minél könnyebben érthető legyen, távol minden virágos szópiperétől, annál inkább ujdonujan kovácsolt szavaktól. Harmadszor: mivel a népnevelést tárgyazó munkák az élet tudományát foglalják magukban, a készitendő dolgozatokból távol legyen minden haszontalan elmefuttatás, minden föllengős subtilitás és az élettudományhoz semmit nem adó üres speculatio, hanem minden a gyakorlati életből levonva, ugyan a gyakorlati életre vezessen. Negyedszer: minden dolgozaton a religiónak malasztos és áldásos szelleme lengjen át, és mindegyikben a vallásos erényesség legyen végczélul kitüzve. Ezeket okokkal támogatnom nem kell. — Ha ezen tulajdonok föltaláltatnak a beküldendő iratokban, meg fognak azok koronás urunk és a nemzet kivánatának felelni, 's ennélfogva bizton remélhetünk jobb neveltségü nemzedéket; mellynél áldásban fog lenni azon derék férfiak emlékezete, kik munkájok által letették a jó nevelés nagy müvének boldogító alapját. Beke Kristóf.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (313.) Vezérczikkében kettős nyilatkozat közöltetik a „Duna-balparti vasut-társaságtól.“ Első részében kiemeltetik a Duna-balparti vasut-társaságnak loyalitása, mellynél fogva a társaság más illynemü vállalatot nemcsak hogy legkevésbbé sem akadályoz, hanem inkább annak előmozditásához tehetsége szerint járul, és sikerét legmelegebben ohajtja: igy a pozsony-nagyszombati vasut-igazgatóságot is tanácskozásra hitta föl, 's az ennek folytán közvetlenül tartatott ülésben ama módokat és

*) Hisz ez magától jő! csak hogy aztán: millyen az oltás, olyan a gyümölcs. Szerk.

utakat kijelelni iparkodott, mellyek e vállalatnak is sikeres előmozditására vezethetnének. Egyszersmind kijelenti: hogy azon közlések, mellyek a középponti vasut-vállalat jövedelmezőségére vonatkoznak, 's azon állitásnak bebizonyitására szolgálnak, miszerint az ország részéről kamatbiztositás e vállalatra nézve pénzáldozattal nem jár, megtekintés végett már minden törvényhatóságokkal, sőt a mostani országgyülésen jelenlevő főrendekkel és követekkel is közöltettek. Második részében, a már egyszer javaslatba hozott ‚Sziszeki' vasut ügyében oda nyilatkozik, hogy a magyar kiviteli kereskedés előmozditása tekintetéből ohajtandó volna ugyan, ha a Kulpa szabályoztatnék 's hajókázhatóvá tétetnék; mivel azonban a Kulpa minden szabályozás mellett is minden időszakban nem volna egyenlőleg alkalmatos a szállitásra, czélszerűnek véli, ha a sziszeki vasut is elkészittetnék. Uram isten! még egyikhez is alig van reménységünk, 's már is mindkettő után vágyunk.

Jelenkor (103.) Gróf Széchenyi István „Két garas"-os czikke XXIVik közlésének vége adatik. A ns gróf okát adja, hogy miért kivánna az agitatio mezejére kilépni; t. i. a végett: hogy a bellica és domestica mellé még egy olly harmadik kincstár is alkottassék, melly egyedül Magyarország szellemi és anyagi kifejtésére szolgáljon; melly minden egyéb kincstároktól elkülönözve egyedül saját körében forogjon; 's melly Budapesten fölállitva, az országnak legszigorubb ellenőrsége alatt kezeltessék; végre, mellynek fölállitására ne legyen ugyan kizárva bármilly kutforrás is, de mégis határozottság tekintetéből in thesi minden hold földre irassék ki két garas, vagy legalább egy garas telekdij. Ha ez egyszer törvény által elleend döntve, akkor küldessék ki országos választmány, melly az ügyet minden oldalról megfontolja, 's annak gyakorlati alkalmazása fölött tervet készitsen; az egészet pedig a jövő, vagy a drága idő megkiméléséért egy rendkivül tartandó országgyülésnek bemutassa.— Van még e számban egy másik irányczikk is Jablanczytól, mellyben értekező a P. H. 309ik számu vezérczikkének következtében Kossuthtal egy kis „leszámolást" tart.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

45316. Torontál vármegye törvényszéke jelentése szerint gyálai korcsmáros Lichtenstein Fülöp ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére 1844dik évi januar 22, 23 és 24dik napjai határidőül tüzetvén ki, perügyelővé Dániel János alügyész, tömeggondnokká pedig Brennezil Ernő gyálai ispán neveztettek. Költ karácsonhó 19én 1843.

45505. Pest városa tanácsa jelentése szerint Jelenik Herman alkusz ellen csődület határoztatván, 's az illető hitelezők megjelenésére 1844ik évi januar 29. napja határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Lauber Imre, pergondviselővé pedig Pózner Károly hites ügyvédek neveztettek. Költ karácsonhó 19én 1843.

45502. Komárom vármegye törvényszéke jelentése következtében Komárom városában nemesi szabad telken lakozó Czimmermann János serfőző ellen csődületi per rendeltetett, 's a hitelezők összejövetelére határidőül 1844dik évi januar 22dik napja tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Fogthüy Zsigmond szolgabiró, perügyelővé pedig Nagy Dániel tiszti alügyész neveztetett. Költ karácsonhó 19én 1843.

Csődszüntetés.

45315. Somogy vármegye törvényszékének jelentése szerint Balárd Péter sárdi mészáros hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ karácsonhó 19én 1843.

Kötelező-semmisitési hirdetmény.

41965. Temes vármegye Dian József és Dian Anna mehalai lakosok folyamodásuk következtében egy 200 ftról kiadott még 1818dik évben betáblázott, a mondott folyamodókat szenvedőleg, Lambert Józsefet pedig követőleg illető, birói végrehajtás utján kifizetett 's kifizetés után szétszaggatott kötelezvénynek megsemmisitése országszerte kihirdettetik. Költ karácsonhó 12én 1843.

45307. Márffy Károly egy 1840ik évi september 9én 5666 p ftról 39½ krról kiadott, 's a mondott folyamodót keresőleg, Bezerédy Miklóst pedig szenvedőleg illető, 's f. é october 23án elveszett kötelezvénynek megsemmisitése országszerte kihirdettetni kérvén, miután eziránt meghallgatott Kassa városa tanácsa legközelebb jelentette volna hogy a fenemlitett folyamodónak előadása megvalósul., körülirt kötelezvénynek megsemmisitése közhirré tétetika Költ karácsonhó 19én 1843.

(*117) 3—5

Legfensöbb beleegyezéssel

első

és visszavonhatlan huzás,

1844. januar 13kán

egészen a cs. kir. nyilvános **90 számos lotteria** módja szerint, **ternók** és **ambók** által, mivégett minden certificatum három számmal el van látva.
Ezen **érdekes** és igen kedvezményes kettős-elsorsolással nyerhető:

Hat realitás,

vagy készpénzül megváltva **300,000** v. ft.—**25,216** találóval:

200000 v.frt	10000 v.frt	4000 v.frt	2500 v.frt	1400 v. frt
100000 „	8000 „	4000 „	2500 „	1400 „
30000 „	7500 „	3000 „	2000 „	1200 „
25000 „	6000 „	3000 „	2000 „	1200 „
15000 „	5000 „	2800 „	1500 „	1145 „
12000 „	5000 „	2800 „	1500 „	1000 „

Egy összes dotátioval fél

MILLIO

és **150,000** v. ftot érővel, ezen felül e találókkal:

578000 v.frt	25000 v.frt	10000 v.frt	5000 v.frt	5 : 2500 v. frt
125000 „	20000 „	10000 „	5 : 3750 „	4 : 1250 „
100000 „	20000 „	7500 „	5 : 3000 „	5 : 1000 „
37500 „	15000 „	5000 „	5 : 2750 „	6 : 500 „

tovább összes summába **két millio** és **153,750** v. forint
és a **certificatumokhoz** adott 1839. cs. kir. **status-kölcsön** és herczeg **Esterházy**-féle sorsjegyek által. **10 certificatumra** egy, bizonyosan nyerő **ingyen-certifictum** adatik.

Miután pedig ő **felsége** a **bajor király**, és a cs. kir. **toscanai nagyherczeg** ő **fensége** alulirt kereskedőháznak, ezen, különös nagy nyereményekkel ellátott kettős sorsolás **certificatumai** kivételes eladását emlitett statusokban legkegyelmesebben megengedni méltóztattak, mi által a certificatumok kelendősége és értéke igen növekedett: ennélfogva siet a **jótálló** kereskedőház a t. cz. játszó közönséget ezen körülményre figyelmeztetni 's vevésre felhini, hogy még mind a közönséges-, mind pedig a **6 ternóval** ellátott 's bizonyosan nyerő **ingyen-certificatumból** tetszés szerint választhasson.

Pann Alajos

Bécs, december 1. 1843. (belváros Weihburgutcza 908. sz. irószoba első emelet.)

Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni M. Lueffnél

(Pesten, Kristófféren a „Minervá"nál.)

(*126) ***Wagner József*** müárosnál Pesten a szervita-téren 2—3

épen most jelent meg:

Két uj magyar, **Részvét,** és **Bubánat**, zongorára Egressy Bényi-tól, ára 24 kr. pp.

☞ A tiszta haszon a tűzkárvallott **miskolcziak** és **fehérvári**ak számára van szánva.

Gőzhajózási jelentés.

A **Gőzhajók** indulnak **Pest**rül **Pozsony-** és **Bécs-**felé bezárólag November 20-kaig *mindennap;* azután pedig **minden második,** azaz páros napon, nevezetesen November 22. 24. 26. 28. 30. és December 2. 4. 'sat. mig az idő és viznek állapotja megengedi, **7 órakor reggel.**

Pestrül **Zimony-** és **Drenkova** felé. November 24. és 29kén } **6** órakor reggel

Minden akadály és alkalmatlanság elháritása végett a t. cz. utasok nyájasan kéretnek, még az indulás előtti napon utazási jegyek váltására, a podgyásznak is átvevési nyugtatvány mellett a gőzhajó-hivatalban átadására. Pesten novemb. 13. 1843.

A Gőzhajó-hivatal.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Roza	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jan.	2.	pesti mérő	102—116	65— 75	60— 66	45—53	43—50	46— 54
Komáromban	1843.	nov.	15.	pozs. mérő	74— 76	50— 56	—— 44	——32	27—28	—— 38
Szegeden	„	„	18.	„ „	—— 60	—— 50	—— —	——30	——30	—— 35
Baján	„	dec.	20.	„ „	40— 57	33— 38	31— 32	23—24	22 - 23	—— 33
Miskolczon	„	„	20.	„ „	55— 60	40— 45	30— 35	20—25	16—20	20— 22
Temesvárott	„	„	1.	„ „	—— 58	—— 50	—— 30	——26	——23	—— 29
Pozsonyban	„	„	19.	„ „	67— 89	—— —	48— 62	41—46	31—38	40— 45
Nagyszombatban	„	„	„	„ „	80— 86	—— —	52— 58	38—39	30—32	—— —
Győrött	„	„	„	„ „	70— 80	—— —	45— 48	32—35	31—33	35— 40
Mosonyban	„	dec.	28.	„ „	78—105	52— 60	54— 64	34—44	34—37	36— 60
Sopronyban	„	„	15.	„ „	70—102	—— —	50— 65	44—47	38—42	43— 70
Pécsett	„	dec.	23.	„ „	59— 62	—— 42	—— 32	——31	——30	—— 34
Beszterczebányán	„	dec.	16.	„ „	80— 94	—— —	60— 75	40—48	24—28	60— 70
Uj-Becsén	„	nov.	24.	„ „	65— 75	—— 60	—— —	——30	——30	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, dec. 29kén 1843. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
4 pcent. „ „ „	—	100¼
3 pcent. „ „ „	—	76½
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	748 —
1839ki „ (250 frt)	—	290 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	58¼
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1649 —
Eszterházy-sorsszám	—	54 —
Császári arany	—	102¾

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jan. 2kán reggel: 5′ 0″ 6‴ 0 fölött.

Érdekes irodalmi ujdonság!

Elhagyta a sajtót

és *Emich Gusztáv* könyvkereskedésében

a napokban megszerezhető leend.

Utazás

Olaszországban.

irta

Császár Ferencz,

két Srétü **kötetben.**

E munka beltartalmu érdekességén kivül, miről a szerző ismért literariai neve kezeskedik, külsőleg is olly pompásan van kiállitva, hogy azt a tisztelt közönségnek, mint kedves olvasmányt ajánlani bátorkodik **a Kiadó.**

(*124) **Heckenast Gusztávnál Pesten,** 3—3

Hagen Károlynál Kassán, **Wigand** K. F.nél Pozsonyban és minden hiteles könyvárosnál kapható:

Őszinte nyilatkozat

a kancsal szem 's taggörbüléseknek gyökeres gyógymütétek valódi becse körül, különös tekintettel a régtől megrögzött térd és könyökzsugorodásra; 's

Utmutatás

e mütételek tökéletesb kivitelére, nagyszámu öntapasztalatai után

Irta **Schoepf August.**

Pesten n. 8rét. Boritékba fűzve 30 kr. p.p.

Néhány szó

általánosan megalapult ártalmas gyermeknevelési hiányok körül

magyar szülőkhöz.

Irta **Schoepf August.**

Pesten n. 8rét. Boritékba fűzve 40 kr. p.p.

(*1) ☞ A hirlapok már közlék azon szentségtörő rablói merényt, melly által a kalocsai főszékes-egyház mult évi karácsonhava 22ik és 23dik közötti éjjeli órákban 56 fontot nyomó remekmüvü ezüst lámpájától; 13 ezüst jól megaranyozott kehelytől, 10 patenától, egy ezüst megaranyozott, és egy réz-pacificaletól (kézi kereszt) két, hihetőleg takaróul használt albától (hosszú fehér ing) és az érseki faldistorium (menyezet-szék) szabad kézzel elérhető arany paszományától megfosztaték. Eltünt egy bádogból készült szekrény-fiók is. — A kár tetemes volta tekintetéből a kalocsai ns főkáptalan a tolvajok, vagy elorzott jószágok felfedezőjének ezennel 1000 váltó forintot ajánl jutalmul.

(*2) **Tömeggondnok-választás.** 1—2

Néhai ó-moraviczai Piukovics József urnak csődtömeg-gondnoka, hivataláról számadása benyujtása mellett, lemondván, az illető hitelezők, uj tömeggondnok-választás, 's egyéb szükséges intézkedések végett 1844ik évi januar 18ik napjára Zombor sz. kir. városba t. Bácsmegye székházába megjelenésre meghivatnak. Zombor decemb. 18. 1843.

Az illető csőd választmány által.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

2. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, januar 6.

Előfizethetni helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal, az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Futó pillanatok az 1843dik év fölö'l II. — Fővárosi hirek 's események. Kinevezések. Halálozás Országgyülési tudósítások: Jan. 3kán CXXIXd. kerületi ülés. (Folytatólagos tárgyalása és befejezése a megyei kihágásokrul szóló választmányi munkálatnak.) — Megyei közlések: Csanádból, Zemplénből, Bácsból, Zalából.

Franczia ország (Előkészitő kamra-gyülés. A kamrák megnyittatnak; trónbeszéd. Montalivet lakomája. A tunisi beyt Aumale hg látogatásával ámitja némelly szerencsevadász.) — Nagybritannia (Ojebbwayi indusok követsége.) — Spanyolország (A királyné válasza a felirást átnyujtó választmányhoz. Hir, Olozaga megszökéséről.) — Olaszország. — Görögország (Alkotmánytervező választmány. Segély gyüjtés Trieszt'ben.) - Montenegro (Török ármány; alkudozások.)

Egyesületi közlés. Takarékpénztár-egyesület tartandó közgyülése.

Vélemény a ‚Telekdíj'-eszme iránt.

Magyar dolgok külföldön. — A Germán-faj.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. A magyar journalistica és irodalom 1843ban (II. Journalistica.) Apróság.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, januar 6. 1844.

Futópillanatok az 1843ik év felett.

II.

Ki az, ki egy szabad nemzet akaratának láncszemeit karjaira fűzvén merészelje azt tetszése szerint iránya után kényszeriteni? Hol egy önerejéből ki nem fogyott alkotmányos nép, melly ősi jogaiból kivetköztetni engedje hozzászólás nélkül önmagát? — Ki illyesmit megkisértene, az nem számolt a nemzeti nagy akarat roppant erejével, nem számolt az emberi természettel, nem tekinté ezt meg a polgári kifejlések történeti tükrében! Ritka erény egyénekben is az önmegtagadás, hát még egész nemzetekben milly ritkán találhatni dicső példáira, főleg ha nem pillanatnyi fellobbanás, hanem előre megvitatott határozás következménye! 'S mindezek mellőztével, akarva vagy nem akarva, e lapok hasábjain jó eléve megrovott elbizottsággal hirdette a diadalt az ugynevezett szabadelműek tárogatója, 's mit megjövendölni jóslói tehetség nélkül lehetett, felindulva a nagy nemzeti, ellenszenv jeleneteket idézett elő, mikre csak bánkodással pillanthatunk viszsza. Az adó ügye szomorú események között megbukott, még pedig nem polgárvér nélkül, 's igy mit e lapok is szerényen javaslottak 's forrón ohajtottak, a nemzet el nem ért, de illy körülményekben elérni nem is volt kivánható; mert mit Fridrik király monda egykor kronenburgi lakáról: „nem szivelhetnék meg egy követ, ha tudnám, hogy alattvalóimnak csak egy verítékcsepjébe is került legyen,“ azt valljuk az adó ügyéről, hogy bár erős meggyőződésünk szerint e hon adózás nélkül fel nem virágozhatik, mégis annak diadalt nem kivánunk, ha csak egy csep nemes vér ontásába kerülne is. Mert ez erőszakot feltételezne 's nem szabad nemzethez illő tanácskozást,— pedig illy lényeges és kényes kérdések kivánt eredményre még szabad elhatározás mellett sem vezethetnek akadálytalanúl! A tanácskozási teremek dulongás, durva kifakadás, sőt ittamott, nem kis bánatunkra, valódi harcztérré aljasultak, 's az ekint megkezdett szentségtelenités fonala elnyult a követválasztási merényekig, mellyekről csak borzalommal emlékezhetünk itt! Nagy veszteség, tagadhatlanul nagy veszteség volt az adó ügyének illy elhamarkodása 's illy jelenetek közti megbukása, mert mennyire vetette kifejlésünk mármár koránylani kezdő szép napját — — a jövőnek leple alatt van ugyan, de nem ok nélkül sokkal tovább tartó tespedéstől félhetünk! Ne csüggedjünk azonban, mert ez első pillanatra korom-sötétségben mutatkozó eseményekből üdvös tanulságok kinálkoznak. Megtanulta a magyar, hogy ugrás és sebes szökések nem könnyen történnek nemzeti átalakulásnál, 's ha igen: bajnokainak nyaktörése nélkül soha sem, 's igy nemzetünket rögtön 's egyszerre kiváltságától, — mellybeu az, habár önkárára vagy hasznára, de csakugyan büszkélkedett, mellyet még a bocskorban szilajkodó nemes is előbb megtanult mintsem gondolnók, 's minden adózást szolgaságnak nézvén, mint illyentől visszaborzadott, — hatalomszóval megfosztani tökéletes hiba volt. Megtanultuk, hogy elkelletik készíteni 's lassanlassan leszoktatni előitéletétől a nagy tömeget, 's igy észrevétlenül az ujabb eszmékkel megbarátkoztatni, 's hogy ki nagyot akar nemzet által kivini, annak nemzeti jellemből szükség rugókat 's indokokat meriteni, 's ott, hol ősi jogokróli önkénytes lemondás forog, szigorú igazság nevében követelni bár kitől, de főleg a magyartól, dőreség! Megtanulta, legalább megtanulhatta édes álmainak romjain a mind ezt kiméletlen izgatásaival megtermő lap, hogy a közvélemény óriás hatalma, mellyre elbizottan mint terepélyes tölgyre támaszkodott, gyenge nádszál parányi ereje volt, 's igy jövőre ovakodandik, — ha mégis ovakodandik — önalkotta nézeteit nemzeti közvéleménynek hirdetni, 's ügyesebben fogja tapintgatni ennek ütereit.

Ez adói események bús kimenetében végre jobb remény csillámfénye ketté repeszti az aggály-szőtte homályt, melly honunkat körülborongni látszott, midőn az adótóli idegenkedésnek borzasztó symptomái feltünedeztek; igen, épen a megbukásnál kelt reményünk 's mint fergeteg után tisztábban láthatni az ég azurját, ugy ime polgári viharok lecsendesitésével jobban meggyőződünk a magyarnak fizetési hajlamáról; mert olvassuk át a megyei gyülésekről tudósitásokat, különbféle szín alatt ugyan, de fizetés majd egy majd más nemzeti szükségre megajánltatott, 's igy bölcsen kezelve e közügyet, bízhatunk elérhetni a napot, mellyben önkénytesen hajolni fog kellő ovakodással a nemzet arra, mitől most kiméletlenül hajtatva vonakodott, 's igy épen akkor, midőn némellyek vészt gyanítottak jönni a nemzetre, mi kelő reményünkben mondók a költővel:

De néked élni kell oh hon,
'S örökre mint tavasz virulni!

Tűzben tisztul az arany 's harczban edződik a hősi erény! — Ha szabad a por parányiságának önvigasztalására a véghetetlen végzetekről gyanítólag elmélkedni: ugy tetszik, e sors tűzetett ki nemzetünknek! Már maga az átalakulás és újjászületés bonyolított munkája felkér minden erőt, 's im még haladása első lépténél nehéz aggály és bánat gördül mellére, a nemzetiség ellen támadt ilír merényekben! Hittük, hogy míg a megyékben kimélőleg szóltak 's gr. Sz. I. academiai beszéde nagy benyomást tőn, majdan csilapulni fognak azok kedélyei, kik anyai nyelvök elnyomatásától rettegtek. De fájdalom, az ingerültség nem szünt meg, sőt nőtten nőtt, noha okot erre honunkban alig találhatni. 'S e surlódás még mindig űzi szomorító játékait, noha bevégzését méltán várhatók. Azonban mi itt sem csüggedünk 's bánat közepett vigaszt találunk! Nagy volt nálunk honi nyelvünk iránt a részvétlenség, 's nem nagy ideje még, hogy magas körökben „ugyszólván kivétel gyanánt, csak mint villám a borult ég hasadékin lövelt keresztül a számos külföldi szózaton a magyar“ mond gr. Sz. I. ‚Világ' czimű munkájában. 'S felemelve törvény-nyelvvé a magyar köz-polgári-életben még igen kevéssé haladott 's a fel-fellobbanó keletnépének itélve természetéről, igen jól esett őt villanyositani, nehogy ismét szent ügyéhez meghűljön. Nem ohajtottuk mi ama törvénytelen merényleteket, sőt méltán megszomorodánk felettök; de miután megtörténtek, mi ezeket a nemzetiségünk felett őrködő nemtőnek tulajdonítván, hiszszük, hogy az annyi századok csapásain nemzetünket láthatóan védőleg e fergeteget is üdvös próbakőül bocsátá! E mellett okultunk, hogy míg nemzeti nyelvünk jogait kivini legnemesb polgári erény, sőt mulhatlan kötelesség: addig mások iránt kimélettel tartozunk. 'S bár soha el nem ismerjük, hogy az egész nemzetet nemzetisége ügyében jogtalanságról vagy igazságtalan elnyomásról méltán vádolni lehetne; mert törvénykönyvünk Horvátországhoz viseltető kiméletnek czáfolhatlan bizonysága; mégis más részről egyesek túlbuzgalma sajtó 's megye téren, túlment a kölcsönös engedékenység korlátain, 's igy íme a nekünk annyira szükséges, igazságot megtanulhattuk, hogy a felindult szív sugalmát nemzeti intézkedéseknél követni veszélyes, hanem ezt a számító ész tábláján kitűzött fokozatkint kelletik irányozni! Midőn tehát lankadástól megtámadások megóttak minket, 's igy nemzetiségünkhözi ragaszkodásunkat szilárdíták, egyszersmind méltányos engedékenségre intének. 'S ne féljünk, ha szilárdság észteljes kimélettel párosíttatik, minden nemzet elleni törekvések megfognak hiúsíttatni! Mert ha azon kis töredék illy erővel hathatott igazságtalan ügye mellett, ha mi csüggedhetetlen buzgóságot 's előrelátást méltánylással egyesítve vivandunk nemzetiségünkért: bizonyára rövid idő mulva győzedelmileg tünendik fel őseinktől öröklött nyelvünk!

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Magyar journalistica és irodalom 1843ban.

II.

Journalistica.

Az ut, mellyen a politicai tanok, a mai kor kedvencz foglalkozása, leghatásosban 's egyszersmind legsebesben terjednek — a sajtó; a sajtó azon szakát pedig, melly a politicai tanok és hirek időszakos terjesztésével kiválólag foglalkozik, journalisticának nevezzük, szorosb értelemben; mert tágasb jelentésben véve, minden lap, sőt minden könyv is, mellynek megjelenése bizonyos időhöz köttetik, minden tekintet nélkül tárgyai tartalmára, a journalistica körébe tartozik.

A politicai journalisticának éltető-ere nálunk azon vándorlás, melly a nemzet közeletéből — tanok- és hirekül — a sajtóba, 's ezáltal viszont a közéletbe történik; 's miután e vándorlás pár év óta vidorabban kezde jelentkezni: természetes következése az lön, hogy e kölcsönös vándorlás elfoglalván a közérdek iránti figyelmet 's hajlamot: minden egyéb irodalmi érdeket, melly közvetlenül inkább magánosokéul tekinthethetik, háttérbe nyomott. 'S ime, egyik főoka azon több oldalrul hallható panasznak, miszerint nálunk a megyei teremekből a hirlapokba 's viszont vándorló politica, mint örökös örvény, minden tudományosságot elsodor, magába öl; mi egyébiránt már az első czikkemben mondottakból is érthető.

Vannak többen, kik a közélet jeleneteinek e folytonos vándorlását nem annyira tudományosságunk árva helyzetének tekintetéből tartják aggasztónak; hanem károsnak és veszélyesnek hiszik azon oknál fogva, hogy ezen mindinkább élénkülő vándorlás lassankint minden rendet, minden intézményt alapjaiból kiforgat, 's a társasági viszonyok kapcsait megszaggatva, elvégre bennünket az anarchia örvényébe sodrand!.. Hanem az illy jámborok, ama jó agg korbuliak lehetnek még, midőn három-négy őszbeborult táblabiró az alispánnal összeülvén, „Nos Status et Ordines“ felirattal hozták az egész megye nevében a határozatokat, 's intézék a közdolgokat, amúgy amicabiliter, 's többnyire — sötétben! Ezek száma azonban, hiszem erősen, ép azon arányban fog naprulnapra kevesbülni: mellyben a nyilvánosság és világosság életsugárainak szeretete a nemzet egyedeiben ébredni, növekedni fog; 's a legközelebbi nemzedék már nálunk is alig fog hallhatni illy politica elleni catilinariákat, mellyek többnyire az oszladozó sötétség romjai felett, a mozgékonyabb élettőli félelemben találják végalapjokat, melly félelem azonban, noha természetesnek látszik, nem mutat mégis kaczagányos szittya-ivadékságra; mert való az, hogy ez ijesztő vándorlás, ha különben eszélyesen intéztetik, egyetlen mód, melly tömérdek bajainkon elvégre is segítni képes leend.

A politicának sajtó utáni terjedése nálunk nem régi; sőt nem régi az még azon nemzeteknél sem, mellyek ma a journalisticát hivatása majdnem legmagasb fokára emelték. A mult század kezdé meg annak kifejtését, 's a kifejlesztettség érdeme a századé, mellyben élünk. Nálunk az utolsó három évben legtöbb történt e tekintetben; de korán-sem annyi, hogy továbbhaladást ohajtanunk e részben is nem kellene. E haladás egyébiránt hazánkban sokkal lassabban történik, mint történt, például Francziaországban, vagy Angliában; 's annak leghatalmasb akadálya — elszigetelt helyzetünkön kivül — a sajtó megszorított állapotja; ezen tul pedig megyei municipalis szerkezetünk, melly a politicai journalisticát, éltető anyagának nagyrészétől megfoszt-ja: mert a közvélemény nálunk megye-életi uton is hatalmasan képződhetvén és terjedhetvén: nem szorul egészen a journalisticára, mint más nemzeteknél — például a francziáknál — történni szokott; hol a közgyülekezetek 's összejövetelek törvény által tilalmazva levén, a közvélemény képződhetése-'s nyilvánulására nem marad semmi egyéb ösvény, mint a sajtó.

Egy másik, nem kevésbbé hatalmasb akadálya a journalistica nagyobb tökélyességre fejlődhetésének nálunk az irók készületlensége, és azon idegenkedés, melly általában az irói, de különösen a journalisticai pályától igen sokakat, 's talán jobbadán a nagyobb készültségüeket, visszatartja.

Ezen akadályok részint ollyanok, hogy megszünésöket magyar nem ohajthatja, mint a megyei rendszerét; részint olly természetűek, hogy azok megszünésére nincs egyhamar kilátás. — Míg nevelési rendszerünk gyökeresen nem javul;

A harmadik rend ez évben is folytatta jogküzdelmét, 's élénk erőteljes felszólalása viszhangra talált a nemzet keblében. Megoszlának ugyan vélemény 's követelésökre magok közt, de alapban a törvény 's a körülmények hatalma hangosan vívott mellettök. Ha régi jogállásukat, az ős törvény szerint, viszszaadni ma nem is ohajtotta a nemzet, nagyrésze e rendnek megelégedett a tapasztalt részvéttel, hihető megemlékezve azon igazságról, mit a bajor követkamrában Stürzer mondott: Minden megvénül idővel, a törvénykönyveket hasonló sors éri, mint minden földi dolgokat, megállnak azok — mig az idő kereke tovább forog, a tudomány előhalad és a nemzet viszonyai megváltoznak."

Ha van az ó világ képzetének megfelelő valóság, ugy hamvaiból feléledő phoenixének hű mását feltalálhatónak véljük az igazságban! Ezt a pártok szenvedélye lenyomhatja, az előítéletek 's elfogultság vastag köde világát rövidebb vagy hosszabb időre elboríthatja; de föléled ismét a szenvedélyek ellobbanásai közt, átvillan oszlató fényével az ősi tévelygések fellegein! igen, túlél az igazság minden gyarló törekvéseket! Az egyházi rend vallási eljárásában azon örök igazságra alapítá vegyes házasságokbani rendeleteit, hogy polgári hatalomnak hit körében kényszerítőleg avatkozni tilos." 'S ez igazság mind inkább derültebb fényben lebegett a nemzet szemei előtt, mert ki választmányi 's közgyülési jeleneteknek a vallás dolgaiban hű őrje volt, a mérsékltebb 's higgadtabb eljárást tapasztalnia kellett, mi szókban 's tényekben nyilvánuló bevallása a fenebbi igazságnak. 'S ha bár kedvezőknek nem mondhatók is a cath. egyházi rend eljárását illető utasításokat, de tagadhatatlanul feltünt az előbbi évek ingerült zajongásai 's a csilapult kedélyek közt a különbség, 's közös ohajtás támadt a hongyülésen e tárgynak ingerlékenység 's erkölcsöt gyöngitő kifakadás nélkül, méltósága és szentségéhez illő mérséklet és tisztelet körlátai közt leendő kiegyenlítése!

Ez évben is tágasb körében elevenül működött a journalistica, melly gr. Sz. I-ban egy jeles bajnokot örömmel üdvözlött. Kevesebb személyeskedést tapasztalánk a két egymással ellenkező irányu lapok között. Ebben, mint másban öngyarlóságain okul a magyar! A napi sajtó térén megindult értelem személytől véleményt első stadiumában sehol megkülönböztetni nem tudott, 's igy igen természetes következése lön ez magyar journalisticánknak is. Ki összeveti a két eltérő hazai vélemények több organumait, tapasztalandja, mint vívott mindkét rész elvei 's javaslatai mellett, a személyes megtámadások elmellőzésével. 'S ha ezt egyszer 's másszor e lapok sem kerülhették el, mindig felhivatva tevék ingerkedő és sujtó modorától megválni nem biró ellenlap által. Jeles capacitásokat a napi sajtó térén üdvözölhetni még nem igen volt szerencsénk, pedig jegyezzük meg jól, hogy mint alkotmányos népek és nemzeteknél az időszaki sajtó teremt jó vagy rosz közvéleményt, 's nincs üdvösb eszköz jót müvelni hamarébb 's biztosabban, ugy nincs is veszélyesebb a roszul kezelt journalisticánál. 'S mivel alkotmányos nemzetben szabadon kelletik törvény korlátai közt párt-különbség nélkül a sajtó nagy térét hagyni, más ovószer sem lehet, mint ha a legjelesebb capacitások lépnek fel vezéreszméikkel. 'S mi hiszszük más külországi nagy férfiak példájára meg fogják mindinkább érteni honfiaink, mennyi figyelmet 's értelmi erőt követel időszaki sajtónk 's naponta növekedendnek irói számban és becsben! Legnagyobb bölcseség kormányban és nemzetben a kor szükségeinek megfelelő eszközök használata.

Bel közpolgári életünk vegyületében főleg igényli figyelmünket a közbátorság napontai fogyatkozása; országszerte panasz emelkedik a rabló 's gyilkoló merényekről, mi annál feltünőbb, hogy sem éhség, sem más mostoha csapás a gonosztettek szaporodását nem okozhatta. Különösen fővárosainkban legmagasb fokára siet a vakmerő elszántság. Szomorú dolog, a 19 században nappal is csak zárt ajtók mögött lelhetni bátorságot, 's a társaságok, mellyekben illy megtámadások elleni ótalmnl rendelte Isten az embert, nem sokára a megtámadások szabad térévé változnak. Templomrablások sem hallatlanok, pedig, ne feledjük, ezt tarták a régiek a nemzetet fenyegető közveszély legbizonyosabb előjelének. 'S itt önmagától emelkedik keblünkben egy sohaj: ha az ur nem őrzi a várost, hasztalan éberkedik ki azt őrzi; azaz: ha szent vallásosság ovó szárnya nem leng az éj sötétinél felettünk; ha a sötétben is világító isteni félelem nem tartja viszsza a roszra hajló akaratot: meddő az emberi vigyázat legtöbb esetekben. Tehát itt tanulságul kinálkozik a vallásosság ébresztése 's erősítése, másrészről a polgári hatalom őrködése, 's igy csak vágyakodva nézünk a büntető törvénykönyv létesitésének elibe; mert a nép közt már elterjedtek a különféle balvélemények, mellyekből ösztönt vesz bünre magának a gonosztevő.

Illy helyzetében a honnak, 's illy körülmények kiséretében vártuk a napot, mellyen törvényszerü fejedelmünk a hongyülést megnyissa; 's hogy nincs erősebb kötelék nemzet 's királya közt, mint mellyet kölcsönös bizodalom fűz, legörvendetesb és dicső példáját mutatták a királyi előterjesztvények, mikben a nemzet közohajtásának teljesültét tisztelte. 's most foly a hongyülés, mellyet figyelemmel, remény és aggálylyal kisér a nemzet, — mellyről most bővebben nem nyilatkozhatván röviden ohajtjuk: „Vajha illy előterjesztvények 's illy loyalis kormány készsége mellett megteremje azt, mit hő vágygyal vár minden honfi — üdvös törvényeket — őszinte kibékülést — 's a mind kettőt feltételező nemzet és fejedelem közti erős bizodalmat.

K. I.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jan. 6kán. Alig mondók el panaszunkat e tél jegetlensége iránt, azonnal beállt a fagy; nem ugyan sziberiai szigorral, mert egünk tiszta levén, a hová az égi nagy fénytest sugárai hathatnak, nappal olvadoz is a hó és jég, de éjszakánkint derekasan folytatja működését a hideg, 's már ősz Dunánkon is jókora jégtáblák uszkálnak, minek következtében az amugy is már roncsolt fahidat sietve kiszedték. Az idő e rögtöni változásának tulajdonitandó, hogy a gőzösek járása is végkép megszünt télire, mig majd tavaszszal ujabb sürgeségre serkennek nyugalmukból. Az idén utóső utját tett gőzöst f. hó 3kán szállitották téli tanyára az óbudai kikötőbe.

— Megjelent a Frankenburgtól kiadott 's szerkesztett ‚Életképek' első füzete. A kiállitás dicséretére válik a vállalkozónak és sok izlési csint tanusít. Papirosa finom, nyomtatása jeles, tartalombősége figyelmet érdemel; mert ezen első füzet négy sürün 's mégis könnyen olvasható tisztán nyomtatott ivén aligha nem foglaltatik annyi, vagy tán szinte több, mint a korábbi ‚Életképek' egy egy hat ivnyi füzetében. A mellékelt divatkép Perlaszkától metszve igen csinos, 's azokat, kik nem fellengős finnyásságu izlést affectálnak, bizonyosan kielégitendi annál is inkább, mivel hazai termék. A füzethez csatolt himzőminta sem lesz talán kellemetlen hölgyeinknek. A mi már az ‚Életképek' belső tartalmát illeti, az ugy hiszszük, bőségének méltóképen megfelel, ugy hogy mind külcsinre mind belbecsre nézve e vállalat önkényt ujánlkozik a közönség pártfogásába. Ezen első füzet irói: Császár, Frankenburg, Nagy Ignácz, Szenvey *), Vörösmarty, 's ugy hiszszük, e nevek magok is eléggé hathatós útlevélül szolgálhatnak az ‚Életképeknek.' Vannak ezenfelül ügyes tollu elmefuttatások, szinházügy, Divat 's Zenészet érdekében, 's egy eléggé részrehajlatlan, higgadt jellemü ismertetése az idei ‚Emlény'nek. E rövid említésből is láthatja a t. közönség, mikép változékosság és választékosság tekintetében is felülmulja az uj vállalat a korábbit, minélfogva a szépirodalom érdekében vélünk szólani, ha hölgyeink asztalára e folyóiratot nem csupán mulattató, de egyszersmind díszes olvasmányul ajánljuk.

— Megjelentek a közelebb mult napokban, mint Hartleben Konrad Ádolf pesti könyvkereskedő sajátja és árulmánya: 1) a Kisfaludy-társaság által megindított ‚Külföldi Regénytár' huszadik kötete, mellyben bevégeztetik a ‚Sziget rózsája' czimü svéd regénynek első része; második része pedig megkezdeti k. 2) a Vállas Antal m. t. társ. rend tag által magyar nyelven kidolgozott Galletti J. G. A. Egyetemi Világismeret'-nek IV. füzete is, ellátva Magyarország és Erdély földabroszával; e füzet közli Poroszország, Dánia, Svédország és Norvégia, Lengyel és Oroszország földirati, statistikai és történeti rajzát. A magyarázó úr egy külön ragaszlapocskán, értesíti a közönséget, mikép előre nem látott akadályok miatt az ausztriai összes monarchia leirását e IV. füzetben nem adhatá, az országok rendét tőle független okok zavarván meg.

— A megjelent ujdonságok rovatában említjük továbbá Fáy András, szépirodalmi munkáinak második kötetét, melly a mesék és allegoriák folytatását, nagyobbrészt ujakat, tartalmazza, 's csak ujabb ingerül szolgáland a közönség ohajtásinak! vajha a többi kötetek is minél gyorsabban követnék egymást. — Megjelent ezenkivül a Halászy József szerkesztése alatt Miskolcz javára készült ‚Szivárvány' — csinos zsebkönyv alakban, 279 lapra terjedő változatos és érdekes tartalommal. A szent czél, mellyre e könyv tiszta jövedelme áldoztatik, reméllük, minél több 's melegebb részvétet gerjesztend, különösen gyöngédkeblü hölgyeinknél, kiknek a jótékonyság olly mennyei tulajdonuk. E könyv iróinak száma harminczra terjed, 's olly nevekkel találkozunk, mellyek az irodalom mezején több oldalról dicséretesen ismertetnek. —

— Szinházi ujdonságul Szigligeti ‚Gerő' czimü öt felvonásos szomorujátéka tünt fel tegnapelőtt, melly noha a szerzőnek jeles drámai tehetségéről ujabb bizonyságot tesz, kétséges mégis, birand-e olly vonzó erővel, mint ‚Szökött katoná'-ja, nem csupán azért

*) Legyen szabad nevem-betüit szerénységből összevonni. A szerk.

---

mig azon elv, hogy a társaságban az ész jelessége 's érdeme leginkább igényelhet kitüntetést és jutalmat, mig, mondom, ez elv nálunk is elismerve 's gyakorolva nem lesz; mig honunkban a most e szavakhoz: „tudós — iró — journalista" 'sat. kötött neme a gúnynak megszünni, 's azok, kik az ország érdekeit irataikkal előmozditni igyekeznek, nagyobb becsben tartatni nem fognak: addig a journalistica magasb fejlődése, tökélyesbülése csak pium desiderium maradand!

Azonban, mindez akadályok daczára is az utóbbi években olly szépen indult fejlődésnek a politicai journalistica, hogy kik — mint én — a politicát a társadalmi viszonyok javítására nézve a legnélkülözhetlenebb és leghasznosb tudományul tekintik, lehetlen e fejlődésen szivből nem örülniök. Előbb jobbadán nyelvtanitói szerepre, vagy ünnepélyes lakomák 's czifra toastok rovatozására voltak szorítva lapjaink, és a külföldi hirek közlésével tölték meg idomtalan hasábjaiknak a fönebbi mulatságos dolgok után még fenmaradó hézagát, elannyira: hogy levének minden, csak a közélet jeleneteinek hirdetői, csak a nemzet kivánatainak tolmácsa, vagy a közoktatások orgánjai nem. Napjainkban ez változott. — A politicai journalistica már többnyire saját, 's pedig köz ügyeinkkel foglalkozik, 's a külföldre csak annyiban fordítja figyelmét, a mennyiben az ottani nevezetesb politicai eseményeket, vagy tudományos és müipari felfedezéseket közönségére nézve leginkább azon okból akarja felsorolni, hogy azokon honfitársaink okuljanak; 's talán teszi ezt, 's kell tennie még azért is, hogy a külföldi politicai lapokat a lehetőségig nélkülözhetőkké tevén, ez által legalább egyrésze ama tetemes pénzösszegnek, melly e czim alatt pénzszegény hazánkból ki szokott vándorolni, honn maradhasson.

A magyar journalistica mai fejlődtebb állásában egyik nevezetes kérdés emelkedik itt aziránt: ha vajjon a politicai journalistica a közvéleménynek nálunk teremtője 's vezetője-e, avagy inkább csak orgánja?

Nagybritanniában, mellynek intézményeihez a miéink — legalább némelly árnyéklatokban — hasonlítnak, az ujságlapok (New-Papers) a közvéleménynek csak orgánjai, 's igy annak nyomában járnak, azt követik; ellenben Francziaországban a politicai journalok a közvéleményt teremtik, 's azt kalauzolják. — Okát a journalistica e különböző állásának e két országban leginkább abban találhatjuk, hogy az angoloknál a nyilvános gyülekezetek — meetings — a közvélemény készítését és vezérlését teljesen absorbeálják. Példa erre legujabban O'Connell irlandi agitatiója. A napi lapok, mint kereskedői vállalatok, többnyire díjazott szerkesztők által kezeltetvén: a teljesen kifejlett politicai pártelvek keserü vitái, hirdetmények avagy események közlése rakhelyeiül tekintendők, mellyekből a tudományos értekezések teljesen kiszorítvák. Úgynevezett „kalauz-czikkek" is — leading articles — nem azért neveztetnek igy, mintha azok mindig 's kizárólag pártelvek fejtegetésinek volnának szentelve: hanem mert legelől állnak, mintegy kolomposaiul a többi kisebb-nagyobb érdekü események, hirek 's hirdetések végtelen csapatjának. A tudományos journalistica Angliában a heti 's havi lapokba vonult, mellyek száma ott tömérdek, 's vevőik sokkal többen vannak, mint a napi lapokéi. — Francziaországban, ha a kamrák üléseit kiveszszük, nincs nyilvános nemzeti élet, 's igy nincs más eszköz a közvélemény készitésére vagy vezetésére, mint a politicai hirlapok. Van ugyan azok kezelésében Francziaországban is sok kereskedési ingredientia: azonban főszerkesztőik (igazgatóik; redacteur en chef; gerant) többnyire politicai jelentőséggel biró férfiak, kik épen ezáltal önpoliticai elveik fejtegetésivel befolyást gyakorolnak a közönségre, 's kik, mint politicai notabilitások, tiszteletben tartatnak, 's előttök a legmagasb közhivatalok is nyitva állanak.

Nálunk e tekintetben kissé bajos még most határozott 's általános véleményt mondani. Részemről hajlandó vagyok hinni, miszerint politicai journalisticánk szinte csak megyei közéletünk orgánja, 's igy a közvéleménynek inkább tolmácsa, mint kalauza, vagy épen teremtője; egyébiránt jól tudom, vannak, kik ellekezőt hisznek, 's távol van tőlem, hogy ebbeli hitöket teljesen alaptalannak tartsam; azonban a legújabbi megyei események minden elfogulatlan magyar politicust meggyőzhettek arról, hogy ezen ellenkező hit alapja koránsem olly szilárd, mellyre bátran lehessen illy meggyőződést épiteni. — Alább, hol hirlapjainkat egyenkint veendem szemügyre, elmondandom mindegyiknél külön e kérdés iránti véleményemet is.

A mi már politicai journalisticánknak tudományosságunkrai befolyását a legközelebb mult évben illeti, ha van egyrészt okunk örvendeni a journalistica ez ágának fejlődtebbségén: nem kevésbbé van szinte okunk szomorkodni azon, hogy az nemcsak a könyvtudományosságot nyomta általában háttérbe, hanem absorbeálta különösen a tudományos journalisticát is egészen! — A „Tudományos Gyüj-

mivel szerkezetileg talán amannál valamivel gyöngébb, hanem mivel egészen más téren mozog, 's valljuk meg egyenesen, közönségünk sokkal inkább érdekeltetik ollyasmi által, mi hozzá közelebb áll, mint a müvészetnek távolabbi titkaitól. E szinműben sok ügyességgel festetik egy féltékeny férj szenvedélye, kinek minden egyéb jelességei mellett ez gyönge 's a nézőt bántó oldala. A királyné-anya Katalin uralkodásvágya 's patriciusi gőgje is hatályosan adatik elő. Átalában sok hatásos jelenettel van az egész átszőve, csak a psychologia, korismeret 's udvari etiquette rovására tétetnek néhol igen érzékeny botlások. A mű mindenesetre a szerzőnek jobbjai 's tán legjobbjainak egyike. Mi őszintén örvendünk bárkinek is munkásságán 's cselekvősége után aratandó 's aratott jutalmán, de ugy hiszszük, nem vagyunk méltánytalanok, midőn kijelentjük, hogy másokat is kellene aránylag cselekvőségre buzditni, nem csak azokat, kik olly közel vannak a tüzhelyhez. Már jó ideje, hogy a Nemzeti ujságban Erdélyinek egy darabjáról olvastunk említést; eltünt ez végkép, vagy czélba sem vétetett adatása? És a ‚Kalandor' mikor fog már szinre kerülni? Sokat beszélnek a készületekről, diszitvényfestésről 'sat. de legyünk igazságosak: mindig a nagy készületeket emlegetni, 's csak most januar elején kezdetni az első diszitvény festetését, ebben csakugyan van vagy legalább látszik egy kis bökkenő! — Szinházról szólván, nem mellőzhetjük azt emlitni, hogy a más években tapasztalt kényelmek egyikét a közönség bizonyosan e télen is kedvesen venné. Eddig a szelid idő úgy is nagyon kimélte a szinházfütő fáradságát.

E. G. L

— Nemzeti szinházunkban hétfön január 8dikán **Lendvay Márton javára,** bérletszünéssel fog adatni ‚Szökött katona.' Eredeti szinmü 3 szakaszban, Szigligetitől.

A fernezélyi k. olvasztóhutánál az ellenőrségi állomásra Kuntzl Sándor k. bányászgyakornok, és kapniki bányatisztségi ideiglenes tollvivő neveztetett-ki. Továbbá Eller Antal sóvári kir. sómázsáló ugyanott pajtai tisztirnokká léptetett elő. —

Czollner Zsigmond temesi kamra-igazgatósági igtató mult évi nov. 24kén meghalálozott.

Országgyülési tudósítások.

Januar 3kán CXXIX kerületi ülés.

Elnökök: Szentiványi J. Liptó, Beöthy Ödön Bihar m. követek. Jegyző: Vukovits S. Naplóvivő: Komlóssy László.

A kerületi elnökség rövid beköszöntés után, előterjeszté, mikép a szőnyegen forgó megyei kicsapongási vál. munkálatban a 128ik kerületi ülés határozatánál fogva tenni kellett változtatások még meg nem történvén, szükséges, hogy a ker. RRek most csak a követválasztásrul szóló szakaszokat vegyék tárgyalás alá. Ezen előterjesztés általános helyeslésre találván, a munkálat követk. szakaszai kerültek vizsgálat alá: „2dik szakasz. Az orszgyül. követválasztásról. 67. §. Mindazok, mik a tisztujitást megelőzőleg vagy annak folyamata alatt történhető visszaélések és rendetlenség megakadályozására, mint szintén a választókra nézve is a felebbi szakaszban rendelvék, az országgy. követválasztásra is kiterjesztetnek. 68. §. A megyei követség csupán a választó többség bizodalmának lehetvén kifolyása: erre, minden esetben, a jelenlevő választók felénél több szavazata, vagy is általános (absoluta) többség kivántatik. Követté választathatik minden, ki a birói hivatalra választhatásra felebb a 16. §ban meghatározott képességgel bir. 69. §. Követválasztásnál olly kijelelésnek, mint a tisztujitásnál rendeltetett, helye nem lévén: ennek a 70. és 71. §§ban meghatározott móddal, mindig titkos szavazás által, mindegyik követre nézve külön 's egymásután kell megtörténni. A követ visszahivása csak előre közgyülésileg kitüzött, és tárgya kitételével közhirré tett külön közgyülésen, csupán titkos szavazás utján eshetik meg. Felkiáltás vagy a törvényben meghatározottól különböző mód általi követválasztás, vagy visszahivás érvénytelen. 70. §. A megyebeli választók rendes összeiratásának, a tisztujitásra nézve a 25. §ban meghatározott móddal, követválasztás előtt is véghez kellvén vitetni: ha a követségre a közvélemény által kitüzöttek, vagy gyülésileg szóba hozattak száma ötnél többre nem menne, ezek nevei a 33 és 34 §ban megirt móddal külön szinü ládák fölé helyeztetvén, 's ugyan megfelelő szinü táblákra is kifüggesztetvén: rájok nézve a titkos szavazásnak azonnal el kell kezdetni 's ugy, mint a tisztujitásra nézve a 34. §ban meghatároztatott, véghezvitetni. Az igy általános többséget nyert egyed, a megye választott egyik követének tekintendő. Ha közölök a szavazó választók felénél több szavazata egyikre sem esett: a legtöbb szavazatot nyert két egyedre, ugyan olly titkos szavazás, ismétlendő.— A másik követi helyre nézve a választásnak hasonló móddal kell megtörténni. 71. §. Ha a követek küldésére nézve a vélemények ötnél többre szétágaznának, minél kevésbbé érdeklett, 's a közbizodalmat minden esetre hiven kezelendő tagokból álló egy vagy illetőleg több küldöttség neveztessék a közgyülésen, melly a 21. §ban meghatározott esküt letévén, előre a választóknak, a 34. és 35. §ban érdeklett összeirás nyomán, és ott meghatározott renddel, nyiltan, egyedül arra kell szavazniok, kik neveit akarják a szavazat-ládák fölébe kitüzetni? Az igy legtöbb szavazatot nyert két egyed nevei különszinü szavazat-ládák fölé helyeztetvén, 's megfelelő szinü táblákra is kifüggesztetvén: a titkos szavazásnak, e két egyed felett, ugy a mint a tisztujitásra nézve meghatároztatott, kell megtörténni, 's a közölök általános többséget nyert, a megye megválasztott egyik követének tekintendő. A másik követi helyre nézve is, mind a kitüző nyilt — mind a megválasztó titkos szavazásoknak az előbbihez egészen hasonló móddal kell véghez menni. — 3dik szakasz. A gyülésekről. 72. §. Mindazok, mik a szavazat-vásárlásra, a gyülés helyén illendő megjelenésre, a jó rend, és kellő csend fentartására, a rendetlenség elhárítására, a rendbontók, vagy épen lázadást szerzők rögtöni szigorú megfenyitésére nézve a tisztujitást illetőleg az első szakaszban rendelvék: a megyei gyülésekre is kiterjesztetnek. 73. §. Mik a széksértéstől a büntetőtörvénykönyvben általában foglalvák: különösen a megyegyülési tanácskozásokra nézve is értetendők. 74. §. A tanácskozási tárgyak felvételére — bizonyos osztályzat szerint — előre sorozatot megállapitni, ujabb indítványozásra is időt határozni — 's mind ezeket a körülmények szerint megváltoztatni, a megyék helyhatósági jogai közé tartozik. A megállapitott sorozatot tetleg megrontani, vagy a felvett tárgy feletti tanácskozás befejeztetése előtt mást inditványozni, avagy vitatni — tilalmas. Ha e rendbontás bármellyik neme — elnöki rendre-igazítás után is — folytattatnék, a felebb érdeklett széksértés büntetésének leend helye. 75. §. Kiki azon sort, mellyben az elnökségnél magát a gyülésen a szólásra tárgyankint jelenti, 's ez — vagy a megyei Rendek e végre megbizottja — által feljegyeztetett, szorosan megtartani, 's az előtte szólónak beszéde végeztét bevárni köteles. Illy feljegyzés nélküli szólásra joga csak az elnöknek van. Ki sorkivüli szólása miatt az elnök által rendre utasittatván, annak nem engedelmeskedik: mint széksértő nyomban büntetendő. 76. §. A tanácskozásra kivánt csenddel és szabadsággal össze nem férhető zaj, vagy épen lárma esetében az elnök által felemelendő nemzeti szinü zászlócska jelképe a nemzet, és ennek törvénye nevében csendre való ünnepélyes intetésnek. Ki ennek nyomban nem engedelmeskedik, rögtön széksértés büntetése alá vonassék. 77. §. Bármelly rendetlenség elkövetőjét rendre inteni az elnök joga és kötelessége; a tanácskozási jó rend fentartásaért ez felelős. 78. §. Minden számosabb gyülés kezdetével az elnök elegendő számu csendtiszteket nevez, kiket a tisztujitásra nézve az 51. §ban rendelt hasonlók jogai és kötelessége illet. Ki a csendtiszt ünnepélyes felszólításának nem engedelmeskedik, a tanácskozás helyéről megyei közerővel is eltávolitandó 's fenyitékének elvétele végett nyomban a megyei perbefogó szék elibe állitandó. Ez a szerint fog eljárni, mint a tisztujitásokat illetőleg az örszék az 52 §ban fel van hatalmazva. 79. §. Ha a tanácskozási csend, és rend valamelly tömeg által tettleg olly móddal zavartatnék, hogy a tanácskozás folytatása lehetetlenné válnék, 's az elnöki, és csendtiszti ünnepélyes felszólitás is sikeretlen maradna: ez felebb az 53. §ban érdeklett lázadás esetének tekintendő, 's az ott megirt eljárásnak leend helye. 80. §. Mielőtt a lázadás rögtöni lecsilapitására kivántató rendkivüli fegyveres erő használtathatnék, a gyülést az elnök tartozik eloszlatni. Illy elnöki kijelentés után az nap semmiféle végzés érvényesen nem hozathatik. A napi gyülés eloszlatása esetében köteles az elnök más napra folytatólagos gyülést, még az eloszlatás napján kitüzni, 's ezt közhirré tétetni. 81. §. Megyei gyüléseken mindazoknak van számitható szavazatuk, kik a 22 és 24 §§. rendeletéhez képest választási joggal birnak, hahogy életkoruk 24ik évét már betöltötték, és véleményüket érthetőleg előadják; ugyszintén a megyében fekvő avagy birtokos mindazon szabad községeknek, mellyek minden urbéri tartozások alól magokat bármikép örökre megváltották, az illető megyék elrendelése szerint, olly móddal, mint a tanácskozmányi képviselőkre nézve a 14. §. rendeltetett, a népesség arányához képest községenkint legfelebb 50 képviselői. Ezekre a 22 's 24 §§. kitett megkivántóságok hasonlóul kiterjesztetvén: a községben, vagy annak határában házat, vagy fekvő javakat birók, 's a választáson jelenlévő helybeli lakosok egyenkint számitandó szavazatával, külsőkből is szabadon választandók. Urasági tisztek habár nemesek is, uraik dolgában; harmad izen belől lévő atyafiak, vagy sógorok, atyokfiai ügyében; bármikép érdeklettek saját dolgaikban, végre mindazok, kik a szavazattól itélet által foszttattak meg, annak tartalmához képest, nem birnak szavazattal. 82 §. Mig minden feljegyzettek nem nyilatkoztak, ha a hátralevők a szólástól elnöki megkérdetésre el nem állanak: a végzés ki nem mondathatik. Ennek kimondásában a 81. §. rendeletéhez képest egyenkint szólottak többségére lehet csak tekintet. Felkiáltással vagy külön részekre oszlással végzés érvényesen nem hozathatik. A szólók többsége szerint tett elnöki kimondás köz végzésnek tekintendő. 83. §. Megyei gyüléseken csupán jelenlévők határozván: ezekbeni szavazásra nézve semmiféle megbizatásnak hely nem adatik. — Mind ezen szakaszokra nézve, a szerint mint a gyülekezet tagjainak utasítása szólt, megtétettek ugyan a módositási javaslatok, 's némelly rokontárgyu inditványok, viszhangra azonban — a nem épen nagy figyelem miatt — csak igen kevés talált; jelesen pedig egy követnek azon javaslata, hogy a 77 — 79. §ok, mint szorosan a kicsapongások körébe tartozók, a dec. 21k. határozat nyomán módosítás végett szinte visszatemény" több évi élete után, mint ts zik, végkép megszünt; a „Szemle", ezen derék utánzása az angol rewiewi journalisticának, már azelőtt, majdnem bölcsőjében lelte sirját; igy járt, a jobb sorsra méltó „Themis" is; a „Tudománytárt" akademiánk csak áldozattal tartja fen tengő életében, melly életnek alig mondathatik; legujabban pedig az „Athenaeum" — munkás szerkesztője nyilatkozata szerint is — leginkább a politicai journalistica terjedésének tekintetéből veszté érdekét 's életét! Mindez, uraim! szomorú jelenet, melly méltó aggodalmat költhet a nemzeti intelligentia munkásságát 's fejlődését figyelemmel kisérő honfiak keblében. Mert mit adott mindezek dijában a politicai journalistica mult éve? Kézzelfogható oktatást aziránt: mint nem kellene magunkat politicai tanokbani járatlanságunk mellett, a felszines politicának olly egészen átengedni! De ugy látszik, hogy mi még ezen sajgó oktatás felfogására sem vagyunk eléggé megérve...

A napokban olvasám egy franczia publicistának következő sorait: „Gyermekség volna tagadni a hatást, mellyet a napi sajtó a társaságra gyakorol; kábaság volna tagadni e hatás általános hasznát, 's igazságtalanság volna félreismerni azon néha jeles észtehetséget, melly a hirlapok hálátlan munkájában kifejlik 's magát fölemészti: de nem kevésbbé leendne igazságtalan, kába és gyermekes, behúnyni szemét azon szerencsétlen befolyás felett, mellyet a journalistica a tudományokra gyakorol."

Ha igy szólhat egy franczia, mit mondjunk mi, kiknél — mint első czikkemben érintettem — a tudományok majd minden ága, pólyájában hever! 's ha állnak szavai általában a journalisticáról, mennyivel inkább állnak a magyarra nézve különösen, melly, a mennyiben hasábjairól az irodalom némi ismertetését ki nem zárja is, csak cseppet hord a tengerbe, melly maradandó nyom nélkül oszlik fel annak hullámiban!

A politicai journalistica magával viszi az irodalomba is a rögtönzés minden hibáit, minden veszélyeit; 's nem is lehet kivánni, hogy tudományos legyen, miután nincs ideje tanulni, 's nem lehet kivánni, hogy reflectáljon, miután emlékezete olly rövid, látása olly kurta! Érzik a németek, 's még inkább az angolok, kik felfogva a mai journalistica szellemének ez irányát, hogy magokat ahoz alkalmazva, a bajon mégis némileg segitsenek, heti 's havi iratokat kezdének, 's pedig jóval nagyobb szerencsével, mint mi, magyarok, kiknél az illy vállalatok — mint látók — nem sükerülhettek! Az illy revuekben összesül nálok, szerencsés tapintattal, a nevezetesb napi események futólagos érintése mellett, a társadalmi legfontosb napi kérdések tudományos fejtegetése; azokban az irodalom feltünőbb termékeinek criticai méltánylása 's kellő készültségü, tudományos birálata váltja fel, a napi lapoknak többnyire észfitogtató, hatásnélküli ismertetéseit, critikácskáit. A czikkek, mellyek illy folyóiratokban megjelennek, már nagyobb studiummal készülhetnek: mert szerzőjök nem levén a mához vagy holnaphoz kötve, figyelemmel nézheti 's javithatja át dolgozatát... A mennyiben tehát a vastag foliantok olvasása a mai század emberei közt csak kevés kedvelőkre számithat, 's nálok a rövidség 's változékosság utáni sovárgás általánossá vált: azt hiszem, az illy rewiewi journalistica leginkább megfelelhetne a czélnak — a politicai tanok alaposb terjesztésének.

Hogy ez nálunk még most nem sükerülhet, oka az, hogy inkább el vagyunk kapatva a politicai felszinességtől semhogy arra bármi studiumot is fordítni készek 's képesek volnánk; pedig nemzetnek, melly magán és köz ügyeit jobbadán önmaga intézi: elvégre is arra kell törekednie, hogy szükségei egyik legfőbbikének fedezésére, a politicai tanok alaposb oktatására vergődhessék. E nélkül nincs, nem lehet politicai intelligentia; 's ennek hiányában nem lehet számosb férfiakat várni, kik főleg a közdolgok tárgyalásaés elintézésébe haszonhozólag folyhassanak be.

Apróság.

(Ujabb találmányok.) Franciaországban ismét két uj találmányról beszélnek, mellyek, jóllehet velök már azelőtt sokszor kisérlet történt, de a czélnak pontosan megfelelő tökélyre nem hozathattak. Az egyik egy gőzkocsi, mellyet hirszerint Bernayben (Rouen közelében) bizonyos asztalos készitett, 's mellyel a közönséges utczákon biztosan járhatni. — A másik: tetszés-szerinti vezérlése a léghajónak, melly jelenleg egy négy csővel 's egy a hajó fölé alkalmazott golyóval van ellátva a légnek kibocsátására vagy visszatartására. Ezen comprimált lég által kivánja bizonyos Gire ur Nismesben a léggolyót tetszés szerint igazgatni, 's különösen háború idején az ostromlásokat felülről eszközölni.

Igazitás. Mult számbeli Tárczánkban a 2 lap, 2 has. 13 sorában ‚érzésök' helyett olv. ‚érczök'; 's a 3 lap 1 has. 1 sorb. ‚karyai' h. olv. ‚karjai.'

utasíttassanak a választmányhoz; továbbá egy másik tagé, melly szerint a 81ik §ban kitett 24 év helyett 20 tétessék, mi szavazati többség által lön határozattá; végre egy harmadiké, hogy a követek választásának módja akkép állapíttassék meg a megyéknél is, mint ez a városi rendezetről készült munkálat 394k. szakaszában elhatároztatott. Történt kifogás a szerkezetnek azon része ellen is, hogy a gyülésből senki ki ne vezettethessék; az eziránti intézkedést azonban egyik megye követe annyival szükségesebbnek látta, mert megyéjében is adta elő magát a szükség, 's adhatja elő bárhol, ha valamelly ittas garázdálkodót máskép lecsilapitni nem lehet. Különben is, megjegyzé egy másik követ, ha illy intézkedéseket tenni nem akarunk, akkor jobb az egész munkálatot mellőzve, az eddigi viszonyt hagyni a mint volt, mert egyoldalu 's csak némelly részben kielégítő rendeletek a zavarokat megszüntetni nem fogják, főleg, ha épen ott nem történik semmi javitás, hol a zavargások tényleges forrása rejlik. — A módosítás végett visszautasított szakaszokon kivül a mai ülésben a munkálat vizsgálata bevégeztetett. — Az országos naplónak nyomtatási késedelme ujolag szóba jött, 's ez iránt, ugyszinte arra nézve is, hogy holnap országos ülés tartassék, a városi munkálat felvétele végett; a ker. elnökség személynök ő nméltóságát fölkérni megbizatott. — Az ülés d. e. 11 óra után eloszlott.

Megyei 's más közlések.

o⁰o Csanádból. Makó. dec. 22 1843. Csanád ege régen borús; a liberalismus örve alatti egyedárúság a feltűnő derűt sokszor pajkosan elűzte; a követek személykérdése két gyülésen át viharzott; a nagy szám, a háromfi követ-visszahívó szándokát elhiresztelvén, a december 4én ékes beszéddel megnyitott, 's cortesekkel ellátott gyülés eseményeit mindenki vártan várta; de miután a háromfi figyelmetgerjesztő csendben maradt, a felsőbbi parancsok tárgyalásához kezdettünk. Felolvastatott az S. S. elleni hatalomkart helyeslő, a szolgabiró tettét pedig roszaló m. udv. kancellariai intézvény; igen hosszas 's eltérő vitatkozás után annak második része el nem fogadtatott. Tárgyaltattak más felsőbbi parancsok is, 's a háromfi semmi jelét nem mutatta elhiresztelt törekvésének; azonban, mit igen sajnálok, egy borkulacs inditványára K. Ö. országgyülési követ felelete felolvastatván, azt a KK és RRdek, egyet sem kivéve, egész méltányossággal elfogadták. A ‚háromfi' elsője azonban, aggodalmának tökéletes megszüntetésére higgadt vérrel előadta, miképen K. Ö. követ ur birja ugyan megyéje bizodalmát, tisztában azért az ügy előtte nincs: mert K. Ö. augustus végével elhagyván Pozsonyt, september 3kán a szabolcsi gyülésekben tettleges részt vett; a september 4ről szóló követi tudósításoknak alá van irva; ugy látszik, mintha albát irt volna alá; azért ebben is nyilatkozatát kivánja. A háromfi másodika azt tette még hozzá: hogy az alba aláirásával megyénket akarta megcsalni. Elnökünk előadá, hogy a követ egyiket sem tette; mert a mit K. Ö. ur aláirt, azon tanácskozásban részt is vett, a kerületi napló kinyomatása pedig, miről nem tehet, elutazása után történt; a későbbi tudósítások alatt pedig neve nem levén olvasható, jele, hogy albát nem irt alá, a megyét sem akarta megcsalni: azért nyilatkozatát kérni felesleges, mert az irományok is ezt bizonyítják. Ezen előterjesztés közhelyesléssel — a két indítványozót is ide értve, — elfogadtatván, csendesség lön, egy eskütt azonban, ki hordórul vizsgálat nélkül pecsétet szakasztatott le, járásában a pályinka szabad bevitelét környékelt levelében megengedte, a háromfi másodika ellen actiót, vagy szavának visszahuzását kivánván, zajos illetlen lármára és előterjesztésének általános rosszaltatására adott alkalmat, és igy eskütt urra illik „si tacuisses Philosophus mansisses.“ Haj! a vaczkor ize fanyar! — A magyar nyelv ügyében kelt kegy. k. leirat el nem fogadtatott; a követeknek e tárgyban utasításul adaték, hogy törvényt alkottatni sürgessenek, egy érdemes tb. azon előadására, „hogy K. L. ur a P. Hban nemzeti nyelvünk ügyét bőven kimerítette;“ azt jegyzé meg egy másik tb. hogy K. L. urról nem tudhatni hazafiságból-e vagy nyereségvágyból irja lapjait? azért kiki önvéleményét mondja ki; mellyre az előbbeni esküt ur nevetve azt válaszolá „hogy ő nyereségvágyból sem tudna többet irni, mint K. L. ur.“ E kevély sántikáló hasonlítás felelet nélkül hangzott el. A n. mgu kir. H.tanácsnak már többszöri intézvényére megyénk sem a türelmi, sem a g. n. e. érsek-választási adót behajtatni, sem a kisgyüléseket helyreállítani nem akarja. Egy alesperes által a megnyitó beszédnek azon kitételére „hogy rabjaink növekedő száma a nevelés hiányában keresendő“ megjegyeztetett, hogy ez által a lelkipásztorok méltatlanul rovatnak meg, nem levén hatalmukban mindenkit oktani. A sértésnek vett kitétel nem tartatván szándokosnak, a rabok szaporodását a vallástalanság elharapodzásának, tulajdonitók. Szóba hozatván a fegyveres kézzeli erőszakos rablások, eleven színekkel festetett a rendőrségi hanyagság, mire némelly illető fiatal tiszt urak gúnyosan nevetvén, érdemlett feddést nyertek; később egy czélirányos rendelések kidolgozására kinevezett választmány munkálata elfogadtatott. — Indítványoztatott, hogy jövőre a választmányokba a statusok kebléből is nevezzenek tagokul: mivel nevetséges, hogy a magistratus maga vizsgáltat, maga magának tesz jelentéseket, és maga is végez. Erre előterjesztetett, hogy az adókivetés ideje jelen van, azt vesse ki a statusból nevezett választmány; a magistratus kezelendi, miből a tisztikar ellen a statusoknak ellenőrködése fog létesülni; ezt a RRk el nem fogadták; jövőre vegyes választmányok kineveztetése igértetett, és e szerint a statusból választatott egy elnök bizonyos küldöttségben, a másnap ellene tett nemtelen kifogás megbukott. — Miután T. a megyében mindenét eladta, a rendelt birói zár is felnyittatott; a II. tanács pörbe idéztetést rendelő intézvénye el nem fogadtatott. A tavaszi közgyülés tüzetvén ki a törvényszéki táblabirák választására, reméljük a hiányok helyrehozatását. Egy önkénynek nem hódoló orvos ellen, mint hallatszik felkért orvostársától beadott vád, ezereknek megesketése és minden erőködés daczára sem valósult meg; a vádló viszszaélései a vádlott által ez uttal felfödöztetvén, meg nem vizsgáltattak; a háromszor előfordult és még előkerülendő ügy, ugy a következő eset részleteit, okozható csömör miatt, nem közölhetem. Egy városnak bormérési jogába, az illető uradalmi ügyvéd kihallgatása és tudta nélkül viszszatétele, és a megyénél sem történt bejelentés miatt példátlan piszkolódásokra adott alkalmat. Bizony bizony! ma holnap önkény lészen a törvény; ebből következendik „a ki birja az marja.“ — A tavalyi elhamarkodott néptelen bálok miatt általános panasz emelkedvén, f. é. dec. 10kén a közkivánatot kielégítő, 's legjobb sükert igérő bálrendező női egylet létesült Makón.

Zemplénből. S. A. Ujhely. Decemb. 23. 1843. F. hó 15ik napjára levén áttévé a közgyülések folytatólag tartása, 's e mai napon bevégeztetvén, nevezetesb tárgyai e következők valának: jelesül decemb. 18án vétetvén tanácskozás alá országgy. követeinknek 14ik számu hivatalos jelentésök, mellyben a magyar nyelv tárgyában a főrendi tábla 4ik izenetét 's az erre készítendő 5ik rendü izenetét a f. e. december 1ső napi események következtében keletkezett óvást és határozást küldik meg a megyének. Elnöklő első alispán ur előterjesztvén, miként az országgyülésen bár melly követet sem lehetvén elzárni azon egyetlen eszköztül, melly által magát küldői előtt diplomatice igazolhatja — nyilván kimondja, hogy a legnagyobb alkotmány elleni törvénytelenség — mit a követi táblától, bár mint tisztelje is annak állását, várni épen nem érezte magát feljogosítva — 's azon események, mik ezen törvénytelen határozat nyomán magában a rendi teremben botrányosan történtek, minden jó rendnek feloszlását gyanittatják: mindezeknél fogva fölszólítja a RRket, hogy e részben pótló utasítással segéljék elő a sérült alkotmányos állás helyre-igazitását. Erre egy kitünő megyei lelkes publicista b. V. mond, P. tb. Felette sajnálom, hogy mult nov. 29én, midőn a kir. k. leirat tárgyaltatott, jelen nem lehettem, hogy én is csekély szózatommal annak buzgó pártolásához tettleg járulhattam volna, bár, mint a következés mutatá, kisebbségben maradandó is; — ime láthatni most, hogy egy alkotmány-ellenes határozat, nem vonhat egyebet maga után, mint más, még jogtalanabb eljárásokat, miből kibontakozni igen kinos állapot; mert elmondhatni bátran a RRk. mostani jogtalan eljárását bélyegzőleg ezen franczia példabeszédet „c' est la bétise á soutenir.“ — Zemplénmegye értelmi testülete illyest mit fentartani vagy pártolni akarni gyalázatnak vélte, — mert hiszen a követeknek küldőik utasításait nélkülözni, sőt egészen paralyzalni akaró jogtalan eljárása már olly tömkelegbe bonyolíta bennünket, hogy alig van kilátás belőle becsülettel menekülhetni; én tehát a dec. 1ső napi törvénytelen alsótáblai határozatot követeink által alkotmányba ütközőnek kijelentetni, és azt utasításba adatni kivánnám. — Erre K. G. tb.: nov. 29én marcalis gyülés volt, azon határozatot illy kisgyülésben felforgatni nem lehet; egyébiránt a bárónak csak azt felelem, hogy „bétise“eket csak az ilír párt, de a követi testület már állásánál fogva sem képes elkövetni. Erre az első alisp. Sz. K. Ny. J. báró B. J. V. V. főesperes 's több táblabirák által nyomosan kifejtetvén, hogy az alkotmányos állás megkivánja ugyan hogy az egyszer meghozott határozatok, más gyülésben ok nélkül meg ne másittassanak: hanem maga a követi tábla által dec. 1ső napján egészen más térre állíttatván a magyar nyelv körüli ügy — miután a megye által is nov. 29én szinte pártolt táblai határozattól maga a követi tábla önkényt elállott — ahoz képest a megyei pártoló határozat magok a követek által semmisíttetvén meg — ez ujabbi követi jelentésre nézve a pótló utasítást elmellőzni nem lehet, ha Zemplénmegye votum nélkül maradni nem akar. — R. L. főjegyző: én mindenben a gyökeres orvoslást szeretem, a palliativáknak legnagyobb ellensége vagyok; én igen tisztelem a követi testületet; de illy eljárás mellett nyilván kimondom, hogy a magyar nemzet becsületét a külföld előtt fogják — sőt már kezdik is lerombolni; egyik sulyos követ a másik után dobják a viz fenekére, — gondolván „hadd huzzák ki a törvényhatóságok“ — az én itéletem a követi tábla felett az, hogy hazafiui jellemüktől az országra nézve semmi boldogitót nem várhatunk, minköveteink is, nyilván kimondom, felette hibáztak, hogy ezen dolgot csak egy hónap tulhaladtával, nem pedig azonnal egész siettséggel közlötték a megyével. Ny. J. tb. sajátlagos humorral az alsóházi oeconomia fonákságát derité fel, mondván többi közt, hogy ezen szintén a házi oeconomia ürügye alatt létesített „surrogatam oeconomícum“ nyilván mutatja, hogy maga a határozat törvénytelen levén — bármi alakba ujjáöntött módosításai soha jogosak nem lehetnek. Egyébiránt ugyanezen és más táblabirák a nmgu kir. személynök és táblai elnök ellen tett követi táblai óvást is jogtalannak 's érvénytelennek nyilatkoztatván, ez iránt is a követeket szintén ez alkalommal utasíttatni vélték. — Ezen nagy tárgy vitatásaközben történt egy kis „intermezzo“ is, t. i. az elszigetelten egyedül álló K. G. ur az épen most keletkezőben levő e megyei határozat ellen ünnepélyes protestatiot szavalt el, de minden részről kemény és megrovó visszatorlásra találván, végre csakugyan megadta magát — szemére lobbantván egyszersmind egy főpap, hogy véleményeit „idolum“ gyanánt Zemplénmegye venni soha nem fogja. Melly ebbeli hosszasb tanácskozásnak következő megyei határozat, egyszersmind követi utasítás lőn eredménye „A mi a f. e. dec. 1sö napi eseményekre keletkezett óvást és határozást illeti — minthogy elnök ő nmsága még az által, hogy a f. e. junius 20án költ határozásra nézve, annak ujabban vitatás alá kerülése alkalmával észrevételeit kijelentette 's a horvát követeket szólásszabadságukban nem akadályoztatta, a KK. és RRk táblája fölé nem emelkedett, elnöki eljárásában semmi törvénytelenség nem létezvén, az ellene irányzott óvás nem pártoltatik. — Minthogy pedig a KK. és RRk. táblájának határozása, miszerint a horvátországi követeknek beszédeit naplóba fölvétetni nem engedik, a naplónak, melly minden eseménynek 's mondatoknak hü följegyzését foglalja magában, hitelességét nagy mértekben csonkitaná; de eszméletileg fölbontaná azon alkotmányos szövetségnek kapcsait, mellynél fogva a horvát követek a KK. és RRk. táblájának kiegészitő részét képezve a naplóhoz szintugy mint más törvényhatóságok képviselői jogot tartanak — országgyülési követeinknek utasítás gyanánt ezennel kötelességül tétetik, hogy a horvát követek beszédeinek, a naplóba leendő elfogadását, mindenkép eszközölni igyekezzenek. — Egyébiránt ujolag is kötelességül tétetik az országgyülési követeknek, hogy minden érdekes eseményt, adatokkal is ellátva, tüstént keletkezésök alkalmával a legnagyobb serénységgel közleni el ne mulaszszák, megkéretvén egyszersmind a nmgu m. kir. Helyt.tanács, hogy a póstákon történő rendetlenségeket orvosolva a közlekedésnek lehető gyorsaságát előmozditani méltóztassék.“ — 2) A követi jelentésnek azon része is, vajjon a királyi városok követei ellátandók-e utasítással vagy sem? visszahíhatók-e? az utasításadás 's visszahihatási jog ki által gyakoroltassék? szinte tanácskozás alá vétetvén; az utasítási 's visszahivási jogot illetőleg az egésznek öszhangzása tekintetéből szükségesnek tartatott, hogy ugyanazon testület, melly választja a követet, annak utasítást is adjon, 's utasítása megszegése esetében vissza is híhassa; minthogy azonban az öszves polgárság tanácskozó testület nem levén, az utasításokat sajátlag el nem készíthetné, a megye Rendei erősen ragaszkodnak követeiknek első kijelentésökhez, hogy a képviselők válaszszák és utasítsák a követeket, annálfogva vissza is híhassák: minélfogva a megye Rendei az országgyülési követeknek kötelességül teszik, hogy ezen nézetöknek minden lehető módon sikert eszközleni igyekezzenek. (Foly.)

♀ Bácsból. (folytatólag). A választmány véleménye a büntetési eljárásokban, ugyszólván csak kivonatban általánosan olvastatott fel. Az esküttszékeket illetőleg Bácsmegye azon elve szerint, minélfogvást a hazai institutiokat mindíg épségben fentartani főnézete, ezen idegenszerü javaslatot — mint a nemzet jellemével ellenkezőt nem pártolja. Az állandó bíróság pedig elvileg elfogadtatott; azonban annak mimódoni elrendezése iránt nézeteit utasításul fogja adni követ uraknak: a jövő évi január 15 napján e tárgyban tartandó közgyülésen, 's ugyanakkor a minden évben tartandó országgyülést illető inditvány is tárgyaltatni fog. Most következik a törvényhatósági levelezések hosszu sora, mellyek csupán

felolvastattak. Tornamegye levelét a magyar kereskedés tárgyában pártoltuk. Nyitramegye felszólítását a lengyel nemzet visszaállítása iránt tudomásul vettük. Győrmegye levelére a nemzeti őrsereg kiállítása iránt azt határoztuk: ha majd a felkelési sereg elrendezésérül szó leend, tárgyaltatni fog. Pestmegye sérelmét, minthogy a czélbavett bünbeli eljárás a haza törvényeivel meg nem egyezik, nem pártolhatjuk. Trencsén felszólítását, hogy jövendőre a főtörvényszék tagjainak egyrésze Pesten maradván, a polgári perekben itélni köteleztessék, mint korszerü kérelmet pártoltuk. Hont kérelmét az országos választmányok megszüntetése iránt — minthogy igen nagy költségbe kerülnek — nem pártoltuk. Zólyommegye inditványát, hogy őseink példáját követve az országos Rendek, mielőtt tanácskozáshoz fognak, az esküt letegyék — szükségesnek nem tartjuk. Torontál intézkedését, miszerint az egyházi udv. grófnak biráskodása megszünjék — méltányoljuk. Hont a főispánokat illető esküformák megváltoztatását sürgeti, de a jelen esküformában megyénk elég biztosítékot talál; ennélfogvást nem pártolhatjuk. Fehér indítványa, ha az országgyülésen a megyei követeknek egy harmadrésze utasítás nemléte miatt valamelly tárgyat elhalasztani kivánna — hat hét elforgása alatt fel venni ne lehessen — nagy készséggel pártoltuk. Pest levelét az országos választmányok szállásainak fizetése iránt, nem fogadtuk el, azaz nem fizetünk, hanem jövendőre, ha majd törvény lesz.

□Zalából. Zalaegerszeg decemb. 21. Polgári's büntető törvényszékünk másod alispánunk elnöklete alatt két hétig tartott; szőnyegen forgott öszvesen 37 polgári per; — közte egy nevezetes urbért rendező, egy pedig papi tizedből eredett dupli volt. — A bünt. törvényszék előtt 53 fogoly közől csak 18 maradt itélet nélkül, azért, hogy az illető hatóságok a tiszti ügyészi-hivatal részére szolgáló okleveleket meg nem küldötték. A büntettesek közt van sulyosvétkü két gyilkos, mert az egyik törvényszékünk alatt kedvese mellett alvó hü barátját nyakkendőjével kegyetlenül megfojtotta; a másik pedig decemberben nagyfejszével elsőbb pajtásának fejébe halált okozólag vágva, fejét a testtől utóbb levágta, még a már lélek nélkül nyugvó testet is felkonczolta; — iszonyú vétkök jövő vizkereszti törvényszékünk alatt lészen megbirálandó. — Másfél hétig tartott novemberi évnegyedes közgyülésünk alatt elnöklő másod alispánunk a közönséget nagyhasznu eredménynyel kecsegtető nevezetes tárgyakat terjesztett tanácskozás 's intézkedés alá, de ezek taglalása januar 15én tartandó évnegyedes közgyülésünk első napjára halasztatott; adja ég, hogy a mint azok előadatvák, felvétethessenek! — Tisztujitásunk küszöbön áll; mindazáltal a tanácskozmányra egybesereglett értelmesség emberei magok közt, nem egyezhetvén, megoszlottak — egy két ifju egyén azonban máris a hivatalokat részint osztják, részint lelkes tisztviselőinket kidobással fenyegetik. Majd meglássuk az eredményt.

Külföldi hírek.

Franczia ország. A „Moniteur" szerint a minap emlitett nyolcz maire letétetésén kivül ismét ujabb elmozditások történtek. Ezenkivül az udvar részéről mindinkább feltünő lépések tétetnek a londoni tisztelgésekben részt vett legitimisták ellen. Ezt mutatja azon czélzás is, melylyet Montalivet gróf beszédébe szőtt azon alkalommal, midőn kamrai taggá lett ujabbi megválasztatásakor tiszteletéül lakomát adna, mint ezredesének, a nemzeti őrsereg tizenharmadik legiója. E beszéd némelly szavai igen jellemzők: „Ne ámitsák magokat — igy szóla többek közt — bizonyos csendzavarók; Franczia ország 1830 óta nyugalommal nézte tehetlen fenyegetéseiket, az erősség nyugalmával. 'S akkor mondá ki végső szavát is, pajzsra emelvén egy nemzeti dynastia fejét; ki atyai büszkeséggel lát maga körül felnövekedni királyfiak egész nemzedékét, kik mindig készek lesznek munkáját folytatni, 's kik, hogy öszhangozzanak az ország érzéseivel, nem látják szükségesnek hogy valamit tanuljanak vagy feledjenek.

A J. des Débats figyelmezteti az összeülendő kamraköveteket, hogy még tizenöt törvényjavaslat vár tárgyaltatásra 's határozásra, minők például az ujonczozás, szabadalmak, statusminiszterek, északi pálya, csatornarészvények megváltása, statustanács rendszeresítése, börtönátalakítás, szinházi vállalatok, bor- és égettborhamisítás fölötti törvényjavaslatok.

December 27én a király személyesen nyitá meg a kamra-üléseket. A terem szokott módon vala feldiszitve, a menet ünnepélyes sorban indult meg egy órakor a tuilleirák palotájából, 's mind a királyi család tagjait, mind maga a királyt ismételt harsány éljenekkel fogadák az összegyült pairek és követek. Miután csend lön, Lajos Fülöp hangosan olvasá fel a következő trónbeszédet: „Pairre urak, Követ urak! A státushatalmak szerencsés öszhangzása, 's azon őszinte közremunkálás, mellyel önök kormányomat gyámolitták, megtermék gyümölcseiket. Az erőltetés nélkül fentartott rend ölében, 's a törvények uralma alatt bizalommal fejleszti Franczia ország termékeny cselekvőségét. Minden polgári osztályok helyzete javul és emelkedik. Ezen jólét eredményei képesekké teendnek minket arra, hogy a haladék nélkül önök elé terjesztendő pénzügyi törvényekben az álladalom kiadási és bevételei közt jogosan ohajtott egyensulyt ismét helyre állitsuk. A béke ezen javait biztosságban élvezhetjük, mert soha a béke nem volt szilárdabb mint most; viszonyaim minden hatalmasságok iránt békés és barátságos lábon állanak. Spanyol- és Göröghonban komoly események adták elő magokat Ilik Izabella királyné, olly fiatal korában már hatalom terhét viselni meghivatva, e pillanatban tárgya egész gondoskodásom 's leggyöngédebb részvétemnek. Reménylem, hogy ezen, Franczia-országgal barátságos viszonyban álló mindkét nemzetre nézve az események kedvező sükerre fejlendenek, 's hogy mind Görög mind Spanyolországban a trón jogai 's a köz szabadságok iránti kölcsön tisztelet által a monarchia megszilárduland. Azon őszinte barátság, mellyel Nagybritannia királynéjához csatoltatom, 's azon szives egyetértés, melly kormányom 's az övé közt fennáll, megerősitnek engem e bizalmamban. Sardinia királyával, 's Ecuador és Venezuela köztársaságival kereskedési egyezéseket kötöttem, 's a világ különböző részeinek több más országival alkudozások vannak folyamatban, melylyek a nemzeti munkálkodást kehőleg biztositni akarva, új pályákat nyitandnak értelmes cselekvőségének. — Azon öröm jutott nekem, családkörömet, fiamnak Joinville hgnek a braziliai császár 's portugali királyné nővérével történt összekelése által öregbedve láthatni. Ezen összeköttetés, melly fiam boldogságát biztositja, szaporitja ismét azon vigasztalások számát, miket isten fentarta számomra. Algirbani uralkodásunk nem sokára átalános és zavartalan leend. Derék vezérek kormányzata alatt, kik közé fiaim egyikét büszkeséggel sorozhatom, vitéz harczosaink csudálatraméltó kitartással kapcsolják össze a háboru bajaival a béke munkáit. — A vaspályák átalános rendszerének létesitéséhez, 's nemzeti hasznosságu különféle vállalatokhoz megkivántató rendszabályok, tárgyalásra fognak önök elibe terjesztetni. Egy a másodrendü oktatást illető törvényjavaslat eleget teend a chartának oktatási szabadságot érdeklő igéretének, 's e mellett fentartandja a státus tekintetét 's hatályosságát köznevelés dolgában. A gondviselés iránti benső hálával tekintem, uraim, a becsületteljes béke 's növekvő jólét azon állapotát, mellyet hazánk jelenleg élvez. Franczia ország iránti odaadásunk 's hüségünk által folyton vezéreltetve, én és az enyéim, soha sem ápoltunk más nagyravágyást, mint azt, hogy neki jól szolgáljunk. E kötelesség betöltésének bizonyossága adott nekem erőt életem kisértéseiben, 's ez lesz végczélomig vigasztalásom 's legszilárdabb gyámolom." — A „jogosan ohajtott egyensúly," a Spanyolországot illető, 's főleg az angol királynévali barátságos viszonyt érdeklő szavak említésénél helyeslés zaja hallatszott, de lelkesedés kifejezése nem mutatkozott sehol. Beszéd végével ismét hangos éljenek harsogtak, miket a király 's családja azonnal meg is köszönt. Joinville hg, Teste és Passy urak pairekül feleskettek; hasonlag tevék le néhány ujanválasztott követek esküjöket, minek végeztével a királycsalád előbbi pompával, 's éljenzés közt ismét elhagyá a teremet. Az egész szertartás legnagyobb renddel ment véghez. — Megemlitendő, hogy az utczákon a katonaság felállított díszvonalai által a népség még távolabb tartatott a menettől, mint egyéb hasonló alkalmakkor, miszerint a katonaság folytonos örömzaja miatt a nép hangulatának kifejezéseiből mi sem volt észrevehető.

Utóbbi évben a belhoni czukorgyárak száma negyvennyolczczal kevesbedett, az innen származó adó pedig másfél millio frankkal csökkent.

Egy franczia megyei hirlap jelentése szerint Montroland régi zárda romait Dole közelében a jesuíták vásárlották meg; 's igy a romok hihetőleg nem sokára felépülendnek.

Nagybritannia. Némelly londoni hirlapok sokkal szigorúbb hangon szólnak Oroszország ellen, mint eddig, leginkább a legujabb görög eseményeket illetőleg, 's ezt azon összeolvadásnak tulajdonitják, melly a franczia 's angol cabineti vélemények közt, legujabban olly szembetünőleg észrevehető. Anglia mindaddig nem léphetett föl erősebb hangon Oroszország ellen, mig Franczia ország ellenében némileg feszes, sőt ellenséges állásban volt. Ám e három évi idegenkedés időközét Oroszország jól tudá hasznára fordítni; megszilárditá azalatt állását az alsó Duna partjain; mit elérni akart a brit 's franczia kormányok közé hintett egyenetlenségi magvakkal, azt nagy részint már elérte, 's most már szinte kissé bajos lesz ama két cabinetnek azt helyre pótolni, mit ez időközben elmulasztott.

Dec. 20kán Victoria királynénál az angol kormány alatt álló ojibbeway-i indusok követsége tisztelkedett, melly azon industörzs béke- és hadi-főnökéből, négy fiatal emberből, két nőbül 's egy tiz éves csinos leánykából állott. A királynét „nagy anyánk" czímmel szólíták meg, 's követségök kifejezése leginkább a körül forgott: mennyire örvend szivök, hogy a „nagy anya" arczát láthatják. Fogadtatás után, melly alkalommal a fiatalabb egyének háromféle sajátszerü tánczot is adtak elő, megvendégeltetvén igen jóizüen lakomáztak, 's vidor kedvvel mulattak egymás közt. Tavaszszal térendnek vissza hazájokba a „nagy vizen" át.

Tudtul adatott a brit kormány részéről Bordeaux hgnek, hogy annyi külföldi személyek ünnepélyes elfogadása, kik Angliával barátságos viszonyban álló hatalom alattvalói, a kormányra kellemetlen benyomást tesz, miért is eddigi terveit megmásitá a herczeg, 's ez országbani tartózkodását rövidebbre szabni szándékozik.

Spanyolország. A királyné nyájasan fogadta a felirást átnyujtó választottságot, de feleletében csak a nemzeti képviselők hódolati kifejezésén érzett örömét és köszönetét, 's a kamráknak trón és alkotmány védelme körül teendő fáradozásaiban helyzett reményét érinté, arról pedig, mikép némellyek hivék, hogy Olozaga ügyének vizsgálata félbenszakadjon, említést sem tőn. —

Már több izben ismétlik azon hirt, hogy Olozaga Portugalliába menekült, honnan Belgiumba szándékozik. De jellemző, hogy e hirt csak a moderadok kürtölik, a progressisták pedig mélyen hallgatnak.

Olaszország. Rómából érkezett tudósítás szerint az egykor olly nagyhirü énekesnő Catalani Angellka másfél millió tallérnyi értékü vagyont hagy örököseinek.

Törökország. A Duna szulinai torkolata annyira el van hanyagoltatva több év óta, hogy a fövény-torlatok mindinkább több veszéllyel fenyegetik a hajókat. Legujabban egy orosz hajó járt szerencsétlenül, mert a fövény-torlatok miatt, zivatartól hányatva nem birván a Dunába úszni, a tenger vad erejétől szétzúzatott, 's a legénység két utazóval együtt elveszett. Nem inti Oroszországot saját vesztesége több figyelemre az alsó Duna iránt? Vagy talán egy két emberélet számba sem veendő azon titkos czélok mellett, mik a torkolatok eliszapolásából következendnek, — a dunai hajózás közlekedésének — legalább bizonyos időre — lehetlenitése?

Görögország. A Görögországban hátramaradt szerencsétlen külföldiek fölsegéllésére nem csupán Bajorországban 's Németföld egyéb részeiben, hanem Trieszthen is élénk részvét mutatkozik; már több ezerekre menő öszvegeket gyüjtöttek e városban, miknek egy része Görögországba szállíttatik a szerencsétlenültek pillanatnyi szükségeinek födözésére, más része pedig tartalékul szolgál, mellyből a Triestbe érkezendő visszaköltözők segedelmet nyerendnek.

Athenei tudósitások szerint Otto király népszerüsége folyton növekszik, minthogy nemes és nyugalmas magaviselete által népe vonzódását és szeretetét mindinkább lelánczolja. — Azon választmány, melly a végkép megállapitandó alkotmány tervét szerkesztendi, következő tagokbul áll, kik szótöbbséggel lőnek megválasztva: Maurokordatos, Trikupis, Kyriakou, Chalikupolos, Perruka, Metaxas, Ghioni, Mauromatis, Rhodios, Zographos, Theogenis, Glarakis, Kolettis, Geralopulos, Karphotak is, Melas, Pirrakos, Kalliphronos, Aenian, Palamides, Monarchides. — A trónbeszédre válaszoló felirás fogalmazására szinte váiasztmány neveztetett, mellynek tagjai: Kollettis, Maurokordatos, Anastasi Londos Perruka, Zographos, Rhodios, Spyro Milios. — A nemzeti gyülés összealakulása iránt illynemü felvilágositás olvasható egy athenei lapban: „Az Echo de l' Orient szerint olly követek is nyertek helyet a nemzeti gyülésben, kik a török főuraság alatt álló bizonyos tartományokat képviselnek; de az Echo csalódik. Igaz ugyan hogy vannak a gyülésben epirusi, macedoniai, thessaliai, skioi követek; de ezek nem Epírust, Macedoniát, vagy Skiot 'stb. képviselik, hanem csak az ezen tartományokból kiköltözötteket, kik Görögországban letelepedtek, 's görög alattvalókká lőnek.

Montenegro. E hegyi tartomány lakóit nagyon szoritották több felől az egyértelmüleg megtámadó szomszéd török pasák; mi volt tehát természetesebb, mint az, hogy a vladika tartománya határinak pusztulását gátolandó alkudozni kezdett, minek következtében a herczegovinai pasával az egyezkedés sükerült is. De a skutarii pasával szintén megkezdett alkudozás rögtön meg-

szakadt, 's pedig török részről történt ármányos merény következtében, melly a montenegroiak nem csekély kárával akadályozatlanul végre is hajtatott. A törökök t. i. a skutarii tó északi részében fekvő két szigetet Vraninát és Lesendrát, mik a csernagoraiak birtokához tartoztak, elfoglalának fegyveres erővel, 's azonnal 20 álgyut szögeztek partjaikra. Eddigelé kevés remény mutatkozik a visszafoglalásra. A vladika emberei csak kevés álgyuval birnak, 's azok is a rozsda miatt majd teljesen haszonvehetlenek; azonfelül a löanyagnak is nagyszükében vannak, mert a vladika szorgosan szedeti össze a törököktől átlőtt golyókat, 's mindegyikét egy forintjával fizeti. Minap ő maga is nagy veszélyben forgott, midőn kisérőinek egyike oldala mellett terítetett le egy ellenséges álgyugolyó által.

Egyesületi közlés.

A Pestmegye pártfogása alatt álló első Takarékpénztár-egyesület a háromévre választott igazgatók, ugy-szinte a választmányi tagok uj választása 's a szabályokban netalán szükséges változtatások végett folyó 1844. január 21kén reggeli 9 órakor a pártfogó tek. megye nagy teremében közgyülést tartand, mellyre ezennel minden t. cz. részvényes urak és asszonyságok tisztelettel meghívatnak. Költ Pesten január 2kán 1844. Szalay József m. k. intézeti jegyző.

Vélemény a Telekdíj-eszmére nézve.

A Jelenkor 97ik számában felszólitja gróf Széchenyi István ur az olvasó közönséget, hogy a telekdíj eszméjéről mentül többen nyilatkozzanak, 's igaz nevök aláirásával is tanúsitsák, hogy mellyiket azon két idea közől hagyják inkább helyben; azt é, mellyet ő, vagy azt, mellyet a nagyobb párt ajánl a hazának? Ezen felszólitás következtében, ámbár ugyan az alólirt nyilatkozó titkon magában számtalanszor, némelly gondolkozni szerető ismerősivel pedig sok izben úgy okoskodott, hogy a tisztelt gróf eszméjéről egyebet mondani nem lehetne, mint azt hogy, ;,omne tulit punctum" — de miután emberi természetünknél fogva e világon minden jónak ellenségei vannak, úgy természetes, hogy ennek is ócsárlói, ellenkezői, sőt gúnyolói is legyenek; — minek ismét természetes következése az, hogy a legjobb ügynek is hanyatlani kell, ha más részrül védői, támogatói, pártolói nem akadnak. A jelen ügyre nézve részemről ez utóbbiak közé sorolván magamat, bár csekély hatással, de meleg kebellel 's tökéletes meggyőződéssel sikra állok, 's a telekdíji eszme mellett buzgókodva, részemről egyenesen kinyilatkoztatom, hogy ohajtanám, ha a telekdíji eszme mentül elébb testté válnék! — ohajtom pedig azért, hogy az reánk nézve szükséges, tanácsos, és üdvös. —

Szükséges, mondom, mert e nélkül nemzeti jólétünk nem gyarapodhatik, hanem csak tengő állapotban marad, nem lévén, nem mondom elegendő, de csak némi fundusa is ezernyi szükségei fedezésére. Mert tudjuk, hogy a nemesi birtok után még mindekkorig semmi sem folyván be a nemzet pénztárába, valami nagyszerűt kezdeni, annál kevésbbé pedig kivinni képesek nem vagyunk; ha pedig a házi adónak egy részét elvállalnók is, azzal még a szükségesnek fedezésére elég fundus nem alakulna; sőt bennünket csak oda vezetne, hogy a magyar nemességet, kivált a birtokost, igen is rászoktattuk, rávettük az adófizetésre, de érdemlett jutalmául néki egyebet nem hagytunk a multravaló szomorú emlékezetnél, 's idők és körülmények változtával terhének nagyobbodásánál. És vajjon mindezekért milly élvezetben részesülne? Talán azt gondoljuk, hogy az illy módon fizetett adóból, jókarbani utak, csatornák, vaspályák, hasznos intézetek 'stb. kikerülnének? korántsem; hanem felemésztetnék az jobbadán kisebb tekintetű szükségekre, toldozások, foltozásokra, hidacskákra, megszaporodott hivatalkodó egyének fizetésére, czifrább, sujtásosabb cselédek tartására, előfogatokra, utazásokra, és ezekhez hasonlókra, csak vérünk kellőképpeni emelésére 's a nemzeti jólét felvirulására nem. Szükséges tehát véleményem szerint, hogy a nagyszerű dolgok kikivitelében nagyszerű módon áldozzunk, mellynél alkalmatos- és igazságosbat a telekdiji eszménél aligha találhatunk. —

Tanácsos, mondám, másodszor, mert a pangásból szabadulásnak indult nemzethez illő áldozatot hozván a haza oltárára, nagyobb akadályokon is könnyü lesz diadalmaskoduunk, 's időben nyervén, termő fánk édes gyümölcsét, mi is, kik azt ültettük 's derekas ápolással elősegitettük, élvezni fogjuk, holott csekély áldozatokkal még ivadékaink sem boldogulandanak. — Az adónak, értem a házi adónak, egy része elvállalásával, továbbá meg lenne vágva a nemzet erősbjeinek ere, 's a Hercules ez által elébbutóbb elvérzenék; mert akadnak 's lesznek majd olly politikus orvosai, kik meggyógyulásával mit sem gondolván, csak kitüzött czéljok felé fognak sietni, hogy annál elébb őt, de észrevehetlenül, sirjához vezessék. Tanácsos nekünk a telekdíjjal megbarátkoznunk a kormánynak irányában is; mert ennek érdekében fekszik az adót nemességünkkel, (kivált a birtokos nemességgel) elvállaltatni, hogy többi népei állása ez által megközelíttessék, 's igazgatásuk könnyebbittesék. De hazánk elősziilötteire nézve aligha jót szülne ez; és méltán félhetni, hogy illy uton az alkotmány sarkaiban megrázkodtatnék, később gyengittetnék, végre eltemettetnék. Mert ki nem emlékezik azon szeszélyes mesére, hogy a vágóra vitt juhnyáj kolomphordó előjárói, erejökben bizván, intették az áldozatra szánt gyengébb társaikat, hogy közös erővel, mig az alkalom el nem surran, 's számukban nem fogyatkoznak, álljanak ellen az őket székbe hurczoló húsvágónak; de nem birhatván rá az áldozatra szánt csoportot (mert a részenkint történt szemelésök bátoritotta a fenmaradtakat) aprodonkint végre csakugyan elenyésztek, — holott, ha annak idejében eszökre jövén kosaik tanácsát követték volna, el nem veszendettek. — Visszamenvén a telekdij eszméjére, állitani bátorkodom, hogy az nemzetünkre nézve

Üdvös is, mert ez, egy emberélet nyomra lévén számitva, a nemzet éltében csak egy időperez, melly illy nagyszerü tárgyban tekintetet sem érdemel, — és az adózás eszméje is az első generatióval kihal. Visszafordul tehát akkor ismét a mostani szabad alkotvány, a nélkül, hogy örökös adózás alá vetnők magunkat, és még is szükségeinknek eleget tévén, hazánk jóléte alapját megvetvén, azt örökre biztositottuk is. Akkor nemcsak a büntető törvénykönyv meghozatala után szükségessé vált börtöneinket czélszerüen és elegendő számmal épithetjük; hanem a budapesti láncz hidat is a társaságtól visszaválthatjuk, úgy hogy nemes, nemnemes egyaránt rajta szabadon járhasson, 's a nemes mindenütt, a nemnemes pedig legalább itt, élvezhesse részletesen tökéletes szabadsága édenét. — És igy bármelly más módot megkisértenénk is, hazánk felruházási ügyében, aligha találtatnék egy is, melly sükeresebben, gyorsabban, 's üdvösebben hatna a hon javára, mint gróf Széchenyi István ur telekdij-eszméje, — mellyből indirecte az is következnék, hogy az örökös adó elkerülése mellett, még az uzsoráskodásnak is torka metszetnék, mert a honfiak a nemzet alappénzéből elegendő bátorság nyujtásával, szükség eseteiben kölcsön pénzt kapnának, 's nem lennének kénytelenek nagy procentek fizetése által magokat tönkre juttatni. —

Igaz ugyan, hogy ez üdvös eszme ellen hazánk nagyobb capacitásai is már némelly ellenvetéseket tesznek 's nem rég gr. Dessewffy Emil ur, ki eleinte indirect adó mellett harczolt, azt veszi észre, hogy a telekdíjrendelő törvény alkotása már, tömérdek akadályokkal járna; 's ha létre jönne is az, annak foganitatása majdmajd lehetetlen, — a kamatra kiadandó 90 millió nem fogná-é a dolgot nagyon öszvebonyolitani? — Továbbá, hogy a telekdij csak a birtokost sujtván, a kaputost rovatlan hagyja, 's végre, hogy azt most mindjárt foganatba venni felette nehéz lenne. De mi az első ellenvetést illeti, a törvény alkotása csak magától a nemzettől, melly magán segiteni akar, függ, — annak foganitását pedig a törvény szentsége könnyitvén, a végrehajtó hatalom egyenes feladata 's szoros kötelessége, — a 90 milliónak kamatrai kiadásában a jó rend 's világos rendelés minden bonyolodalmaknak elejét venné, — az pedig, hogy a kaputos telekdij eszméje mellett a hont illető áldozatoktól ment ne maradjon, azzal üttethetnék helyre, ha az eféle egyének bizonyos mérték 's arány szerint adóztatnának; végre pedig az illy értelemben alkotandó törvény azonnali foganatbavételét csak azon esetben lehetne akadályokkal összekötöttnek tartani, ha ezen törvény meghozatalára valami külhatalom kényszeritette volna a nemzetet. És igy nézetem szerint nem állván a fentebb előadott nehézségek, bátran ismerkedhetünk meg a telekdij eszméjével, 's ha vele egyszer megbarátkoztunk, reményünk lehet, hogy tőle vonakodni nem fogunk, annál is inkább nem fogunk pedig idegenkedni tőle, mivel a Pesti Hirlap szerkesztője is, a hozzá tartozó szabad elvű többséggel együtt, most közelebb tett nyilatkozata szerint, mind azt, a mi jó 's hazánknak hasznos, előmozditani kész, sőt hazafiui kötelességének ismeri.

Hellebranth János b. csabai birtokos.

Magyar dolgok külföldön.

Mennyire érdekli a külföldi lapok levelezőit mindaz, mi helyzetünk kellemetlenségét érinti — mert ennek jó oldalai vajmi ritka ügyvédre találnak a német levelezők közt — kiviláglik azon mohó hirharangozásból, mellyel mindent, mi csak kellemetlen fejlést sejtet is, a külföldi olvasó közönség elé juttatnak. Bizonyitja ezt ujabban az augsb. Allgemeine Zeitung 319 számának egyik erre vonatkozó czikke, melly Pozsonyból iratva illy értelemben szól: „A követek mindnyájan utasításokat kértek küldőiktől, mikép intézkedjenek az oct. 12kén költ, kir. leirat tárgyában. Közönségesen hiszik, hogy ezen utasítások a RR korábbi határozatának erőbentartását, 's ő felségéhez intézendő ujabb felirás szavazását tárgyalandják. Ez esetben az országgyülés feloszlatása majd elkerülhetlennek látszik; 's máris készülnek némelly követek az országgyülési költségek kérdésének fejtegetésére, melly rendszerint az országgyülés berekesztésekor kerül szőnyegre. — Ez észrevétel nem áll egészen, mert volt több eset, hogy e kérdés sokkal korábban, mint a hongyülés végén, tárgyaltatott. *) — Tudósitását a német levelező ekép folytatja: „Sajnálkozva tekintjük a magyar nemzetiség és nyelv mellett küzdő balul értett tulvitt buzgalom e tévedéseit, 's aggodalommal kérdezhetjük: mikép lehetséges, hogy egy különben olly derék, olly honfilag érző nemzet, mint a magyar, egy annyira alárendelt természetü 's kétséges fontosságu rendszabályhozi megmagyarázhatlan ragaszkodása által millio polgártársainak szivét magától elidegenitse, 's az ebből szükségkép eredő boldogtalan visszavonás által magát azon veszélynek tegye ki, hogy a természet által annyira megáldatott ország erejét egész jövendőségére nézve megtörje. Mert nem csupán a horvátok, vagy horvátok és slavoniták, hanem mindazok, kik szlávul beszélnek és gondolkoznak, érezni kezdik már a magyar igénylések méltánytalan és túlságos voltát." Eddig a pozsoni német tudósító. Részünkről ugyan el nem titkolhatjuk a feletti aggodalmunkat, hogy ez országgyülés, mellyet annyi milliók jámbor reménye kisér, túlbuzgó izgatások következtében talán a nélkül fog eloszlani, hogy a szeretett hon javát 's boldogulását czélzó csak egyetlenegy törvényt is alkosson. 'S ez valóhan szomoru eredménytelenség lenne a dús eredmények iránti várakozással annyira 's olly méltán fellelkesült hazafikeblek számára, A józan, mérsékelt, és simuló elvbuzgalom hiányának csüggesztő képe! De más részről meg nem egyezhetünk a pozsonyi német levelező azon apodicticus anathemájában, mellyben burkoltan bár, de még is oda czélzólag, e határzat megtámadásának ürügye alatt, magára a nemzetiség ügyére lászik alárendeltség és kétséges fontosság bélyegét sütni. Ennek fontossága koránsem kétséges, koránsem alárendelt: sőt ebben sarkal a nemzet-lét alapja. Csak az idő, körülmény, és alkalom jöhetne itt 's kell is hogy tekintetbe jöjön, — 's itt önkénytelenül azon szinte alárendelt fontosságunak látszó, de vajmi nagyot rejtő szócska jut eszünkbe: „modor" és „taktika." 'S arra, t. i. a nemzetiségre vonatkozólag vajmi alaptalan a német levelező azon vádja, hogy a magyarok kivánatai túlságosak és méltánytalanok. Egyébiránt épen abban rejlik a baj főoka, — mit a levelező érint: — hogy a szlávok és illetők nemcsak szlávul beszélnek, de „godolkoznak" — értsd: éreznek — is. Ugy hiszszük, ez a „magyar h a z á b a n" sokkal inkább érdemelné a „méltánytalanság"-i anathemát.

Germán-faj.

Mellyik embercsoport törte meg a teutoburgi erdőkben a romai sas erejét, melly az éhség 's erdei sanyarú széltől különben is elpusztult volna, oda lévén ősi hatalma 's Drusus ifju tüzétől utószor felgerjedt vitézsége elhamvadván ennek halála után, kinek emelt emlék egyszersmind a hajdani nagyság sirköve volt? A Germán-faj — melly — századok előtt feltünt törzsökei Márius, később Caesartól visszaveretve — rontó dühét kénytelen volt megzabolázni azon korig, midőn már romai serget meggyőzni szokottabb dolog, annál inkább ritkaság nem volt. — A maradék, jónak látván ősei megveretését mellőzni, dicsősége emlékeit a teutoburgi erdők homályába helyezé 's büszkén hivatkozik azon nagy napra, midőn a hideg 's erdőségnek legtöbb részök volt a kivívott győzelemben, melly óriási homályba burkoltan olly nyugtalanitó bizonytalansággal leng az ősi korbul, hogy az egymást követő nemzedékek lételöknek álláspontot ohajtván alapitni, ámiták magokat, minden módon ez árnyékot nagyitva, ennek áldozva fel lehető erőteljes nagyságukat. — Ezen faj — mint mellynek töredékével jelenleg bajlódunk — minket közelebbrül érdekelvén, korszerünek tartom általános jellemére néhány pillanatot vetni. —

Germania jövendőjének, — úgy látszik — némileg historiai első fellépése stadiumában rejlik szükségessége. — Népben nem fejlik ki magára nemzetiség; surlodás szükséges erre, melly esetben annak vagy lehetősége is eltörlesztetik az olvasztó erő által, vagy ez mint impulsus, villany-folyam hat a chaoticus részek egyesitésére, mellynek végeredménye egy, meghatározott jövendőjének szükségességét magában rejtő activ lét, ha t. i. ezen status

*) Különösen az 183 6 Országgyülésen.

saját életirány folyamában meg nem akadályoztatik. A status coenesthesise vagy a közvélemény mint közlelkesedés tünik fel az alakulni kezdő népeknél, melly a közszükségnek az egységi fentartást követelő érzetéből fejlik ki; ez azonban csak ott lehető, hol egyhelyeni hosszasb együttartás által a helyhez-szokás ahozi vonzalommá, az egymáshozi pedig faj iránti érdekké nemesül. — A csupán élelem 's ragadomány-nyerés tekintetéből barangoló csordák közt ritka az egyesülés, mivel magán-egyéni érdekek hely által nem módosittatnak 's magukon kivül legfelebb gyermekeikre áthatók 's igy jövőjök csak vakesemények, 's nem átalános — az eseményeket sajátlag módositó — életirány következménye. Ezek szerint a status eredete közvetlen az élet teremtő ereje által feltételeztetik 's a további fejlődést mindig anyagi alapnak szükséges megelőznie, különben müvelődnek egyesek — de nem az egész. —

Hispania, Gallia, azonfelül hogy kedvező fekvésök által minden szükségest kellő mértékben előhoztak, természetes határokkal voltak körülvétetve 's hihetőleg ez volt főoka, hogy az eredeti törzsökök — bár viszálkodtak több részekre oszolva — nem lehetének tökéletesen különböző-irányu szakadások; 's hánykodásaikból csakhamar szokott árkukba tértek vissza az egységi szükség ösztönszerü érzetétől uraltatva, melly ezért nem mint fogalommá emelkedett czél, központositott irány, hanem csak homályosan, bizonytalanul mint sejditès hatotta át 's tartotta össze a még öntudatra nem fejlödött organismust. — Ezen népekre továbbá Roma fénykorában hatott, 's igy az olvasztási törekvés, mellynek kellékeit birta 's eredeti honukban megtámadott ős törzsökök visszahatása közti egyensuly hol egyik hol másik rész felé hajlott; a rendszeresités anyagi alapja azonban megvolt, melly legalább a szét-olvasztást meggátlá, mig később a csak pislogó nyomatott geneticus erő tisztábban 's olly határozottan- hatalmilag nyomta magát, hogy minden rárontó elemet vagy egészen kivetett, vagy tökéletesen czéljainak eszközül szolgálandóvá dolgozott fel, 's hogy erre az állodalmi folytonos változások motivumai egy megszakadatlan lánczsorozaton mint gyökérre vitethetnek vissza. —

Germania állása ezen fentebb emlitett országokéitól egészen különbözött, éghajlata physicai minemüsége ugyanis különösen a roppant erdők 's mocsárok miatt nagyon szomorú lévén, sem természetes szépsége, sem az élelem fedezésére megkivántatók elöhozása által nem lehetett indok állandó megtelepedésre, 's igy az őslakók kényszerítve érzék magokat szertebarangolni, zsákmányt szerzendők. A különböző törzsökök egy helyen maradás által nem szelidülve — ellenségeskedéseikben megrögzöttek 's ótalmi, rablóharczaikban ha egyesültek is, a baj után ujolag elszakadoztak, csatáikban inkább szükség, mint hóditói szellemtől üzettek 's nem volt teljességgel egy fejlendő nemzetiségnek bármi homályos érzete az egyesitő ok, hanem csupa vad élet-fentartási ösztön. Roma ezen nyers elemekre mint képzőinger nem hathatván, hiányzék az első impulsus, az erők, vágy, gondolat nem központosittattak; nem volt semmi álláspont. — Az egymást lakhelyeikről szünetlen elnyomó csordák a földhöz csupán élelem-nyerésért ragaszkodtak 's később melléktartományokbai rohanásukkor hirtelen alkotott birodalmaik a romlásnak alkotásuk módjában magokkal hordák csiráját; a forrongási folyamatok ázalékféle felfuvásai voltak a status-életnek, maguktól fejlödő erő nem teremthetett összetartást, hijányozván az önállósági elem, a nép-öntudat. —

Ezen szerteszakadozása a németfajnak okozá az egymáshozi bizalmatlanságot, személyes érdekek féltékenységét, mikből később szükségkép csak az egyéniség szükkeblü ótalmának érzete fejlett ki, nem pedig egységgé-alakulási törekvés, melly által mindegyik szabadságát feláldoztatni vélte, a földhöz 's egymáshozi szokás hiányának következése. — Az egymás iránti személyes féltékenységnek bélyegét hordja magán állodalmi első kisérletök is, mi később a feudalis rendszer létingere lett, 's hihető ezen — erejének maga elleni irányzása által — szétfolyó elem egészen is elszivárgott volna a föld színéről, ha a határos népek nemzetiségökérti küzdéseik ugy szólván nem kényszerítik vala élni az europai statusok lételének eldöntő periodusában. Igy a chalons-mezei harcz, — melly egy belsőbb élet-alakulás 's ez által feltételezett jövendő status-kiképzés szükségességének alapja volt — mit a harcz után hozott burgundi 's salisi törvények eléggé bizonyitnak — visszaveré a hunnok rontó 's igy a németre — tulajdon lakhelyök felé vehetvén utját — mennyiben kergetőleg, annyiban olvasztólag hatandó hatalmát; Martell Károly a spanyolhonbul átomló Gallia 's Németországban kalifaságot alapitandó arábokat legyőzve — megmenté Európát egy uj átalakulás kétes szerencséjétől, főkép pedig a Germán elem szétolvasztását, mig később nagy Károly birodalmát organizáló szelleme némileg a halála után lassankint emelkedő Németországnak is irányt ada; ámbár az egyes német népeknek saját törvényeit meghagyá, 's igy — ugy látszik — a kor kivánatihoz alkalmazott franczia status-nyelven iratott törvénygyüjtemény, az ugynevezett capitulariák, inkább csak a tulajdonképen vett frankokra vonatkozólag szerkesztetett kizárólag. E szerint a németek az alkotmány sánczaiba mint szorosabb értelemben vett honfiak nem vétettek be, mit a nemzetiség ön-ótalmi irányából, 's a független élet által motivált azon törekvésből — magyarázhatni, melly ereje hatását az általa kiképezett test biztos határival jeleli ki, nyoma fejlődő statusoknál a cosmopolitismüs és nemzetiség mint irányt-adó elvek egymásbai átolvadhatlanságának. — Ezen elkülönzést az igazgató azon józan politikája is elősegithette, miszerint tekintetbe vevén a két nemzet közti müveltségi különbséget; továbbá a németfaj még mindig forrongó életét népszerütlen álladalmi irányával — az olvasztási törekvés által az ifju statust ereje megfeszitésével nem akarta gyengitni 's annak szilárd állását ha nem is kétessé tenni, de mindenesetre bizonytalan időre hátráltatni.

Németországnak — az eldöntő időben hiányozván a közerő — szükségkép meg kelle szakadozott állapotjában maradnia. Jövendője nemzet-egységi iránya által nincs motiválva, mint más statusoknál a feudalis rendszer — kizárva jótéteményeiből — lenyomta, elaljasitotta a pórnépet, mellynek — harczaiban sem látva magát képviseltetve — minden honfiui érzelem kihalt szivéből 's csak mint más zsoldosnak — egyéb érdeke nem volt küzdeni 's igy nyoma sincs a népelemnek, mint egy szép jövendő legbiztosb alapjának.*)

A nemzet nem reflectalt honi vagy idegen családbeliek királyai: jele a tulajdon faj iránti nem nagy szeretetuek, mivel a vér közérdektől mint szivütéstől nem nemesedhetve hatás és ingernélküli volt. — Egy földet mutat Németországban a historia, hol csak egyénekről, de nem egészről lehet szó, 's az ollykor feltünedező nagyság egyesek túláradó 's minden többi részeket megszoritva, magával felragadó hatalmából magyarázandó, mint azt 2ik Konrád, 3ik Henrik, 's különösen a Hohenstaufenek uralkodásai mutatják, kiknek azonban fényes életökben is hasztalan keresünk nemzeti életet, mint tetteik inditóokát 's nemzeties politikai nézeteket. Ha a historia gondolat-egységgé emelkedett, 's a világélettel lánczszemkint nélkülözhetlenül egygyéolvadt, 's igy örökre ható nemzetélet nyilatkozata, úgy a németnek nincs historiája. Ők tetteiknek fénykorában sem harczoltak magasb czélból, harczuk nem volt népszabadság harcza, 's küzdéseikben nem lebegett nemzeti lételökre üdvösen ható áldozataik következésének képe tisztán, homályosan, vagy bár ösztönileg; az individualisált erők függetlenül szétáradó tömkelegébe süllyedt el még lehetősége is a nemzeti függetlenségnek, 's mig más nemzetek központositását az erőknek igyekeztek kivini, kivülről békére törekedvén*), addig a németek belső állásuk által nem követelt csatákban gyengiték magokat, 's kül statusokra forditván gondjukat — önfejlődésökről megfeledkeztek. — A vazallok merész hatalma 's a később emelkedő polgári rend súlya ellen a kormányt, a hazát — mint illyent — nemzeti érzet nem védte, 's a Treuga Dei használat, később pedig a hierarchiai rendszer hatalma, 's politikai rendező 's csupán érdekében egységet csikaró befolyása a nemzeti hatást minden következményeivel együtt magának bitorolta, 's igy a hatalmas uralkodóknak is — a status rendszeritésére irányzott törekvéseik, a nép feneketlen élettelenségében megsemmisittetett, hiányozván, mint fentebb is emlitém, a honnan-képződésnek anyagi alapja. —

A német birodalom, mint — külön irányban forgandó testté alakulandó mag nélküli — roppant ködtömeg tünik fel, mellyet az események mindinkább 's inkább ritkitottak, 's melly későbbi korban is csak egyesek szellemi fejlődésinek peripherialis fényében vibralt. A középkor átalános jelleme: elszakadozás, egység-hiány, életben úgy mint tudományokban; itt mint ott ugyanis haladásra két dolog egyesitése szükséges: meghatározott és világos fogalom a fenforgó tárgyról, 's annak helyes alkalmazása specialis tényekre vagy észrevételekre. Ezen korban a tudományos tárgyakróli fogalmak homályosak, zavartak lévén, egyszersmind hiányzott a tiszta birálati tehetség, melly ezen fogalmakat a tapasztalt dolgokkal bizonyos illembe hozta volna; a szellemi szolgaiság intolerantia, mysticismus 'sat. ennek kiképződhetését lehetetlenné tették. — A tudományos tanok traditio utáni elfogadása csak vakságra vezet; minden véleménynek 's elvnek genesisére minmagunk által kell menni, mert csak igy történhetik egy üdvös sajátitása az örök igaznak, mennyiben az magunkban is teremtő erővé válik. — Minden tudományos elvont elvet, a természeti törvények ösztönszerüleg 's minden magasb combinatio nélküli létrealkalmazása — előz meg, 's igy a fejlődésnek egy fris élet — teremtő materialéja, valamint a haladásnak is; illy életet azonban hiába keresünk; e kor vallási, bölcsészeti, müvészi babonájának egy volt oka: a tekintély iránti szolgai hiedelem, a classikus vidékekről felszedett elvek, a nélkül hogy szellemökbe hatni törekedtek volna, néha egészen elferditve, — klastromokban, egyetemekben szemétdombokká hányatva csak burjánt teremhettek; sehol sincs élet, egység, minden, belső becs nélküli héj puszta alak a pedanteria sivatagtérein szerteszórtan. — A nagy hit bonczkése alatt romlott össze az anyag 's szellem közti illem 's az utolsó mint hús és vértől kiszaggatott idegrendszer görcsös rángatódzásokban mutatá halálos küzdéseit, mig az minden ingerlékenység és productivitásától megfosztva csak fermentált. — Főnélküli tagjainak sikernélküli harczaiban erejét elpazérolván Németország, e kor jellemének hatása által szükségkép mindinkább rothadozott, el annyira, hogy az ezerévü rabság után feltünő óriási események — magasb irányuk a nép-élet által,- melly hiányzott — nem népszerüsittethetve — szinte semmi nyomot nem hagytak magok után, 's midőn más nemzet, az elmésség által — mert ez hat velőkig, 's hol legkisebb szikrája pislog is a teremtő erőnek, hatásra serkenti — régi szabadság-érzetére ébrede, 's ez által elkészité a forradalmat, melly az anyagot jogaiba visszahelyezendné: a német — multjából csak egyes tettek tünedezve fel 's mert nem volt soha nemzeti szabadsága, nem lehete elmés — minthogy ezek egymást kölcsönösen teremtik — 's igy — nyers ereje is oda lévén — nem teremthete szabadságot. — Egyeseket hozott elő tehát csak az átalános mozgás, kik magokra elkülönzött állásokban — helyhezi vagy egyénekhezi előszeretet nélkül tevék vizsgálatuk tárgyául az életet! előbb voltak emberek mint németek; minthogy pedig az ember mint illyen, mint világpolgár lassankint a legelvontabb fogalmakkal foglalkozik, 's törekvéseinek népre ható eredménye alig lehet, könnyen látható, hogy a német Elité nem igen reformálhatott elvont iránya miatt, melly mindenütt olly igen feltünő; tekintsük bár — egyebeket mellözve — csak nyelvét, mikint ez első müvelödési stadiumától fogva — melly Luther idejétől kezdődik — mostanig inkább tiszta szellemi, mint sensualis reflectio által képeztetett 's ezért hiányzik is benne, minden más szép tulajdonok mellett, — az erő. — „Wie jedes Volk sich in seiner Sprache, so mahlt jeder Autor sich in seinem Stil" ugymond Jean Paul; 's mivel az iró inkább mint minden — korának szüleménye — 's ha nem az, nem hat — láthatni, hogy a költészet, melly a népnek sejditès, gyermeki ábránd bizonytalan szinekkel összeolvadó álmain fejlődik, miért haladta tul olly annyira a németeknél az általán későbbi prosát, melly az ereje 's állása öntudatára jutott nemzet reflexioinak tiszta erőteljes rendezett tolmácsa. (Folytattatik.)

*) Mig müveltebb statusokban a személyes bántalmak elleni biztositások nemcsak némelly egyes, de az egésznek haladási érdekeért történnek, az ellenkező esetben előkerülhető hánykodások megakadályoztatására — a fejlődő nemzeteknél az ifjui erő teremtő érzetében rejlik a szilaj szabadság, melly szükkeblü védelemre, ótalomra nem alázza meg magát, 's melly a későbbi képezési stadiumokban is mindig mint fentartó erő örködik; a nép ellenben, melly terhes idők sulyait türve, legyőzve nem ébred ereje öntudatára, nem lehet szabad 's bármilly törvényeihez — mellyek által ugy szólván beszóríttatik — vakon 's nem jogszeretetből ragaszkodva — fél változtatást csak reményleni is, mivel alkotó erőt nem érez magában. Az iró.

*) Mint ezt Frankhonban látjuk, hol a Capetingek a vazallusok hatalmának fékezése, a polgári rend pártolása által egyrészről az egészet összetartó királyi hatalom megerősitésére törekedve, másrészről a különböző osztályok illemitését megkisértették, minek legkitünőbb jele volt az 1302ben Parisban tartott gyüléseni képviselete az ugynevezett tiers-état-nak — ezen politikai egységgé olvasztási törekvés, bár közvetlen hatalmok erősbitésére volt irányozva, megszentesittetett azonban ez által az elv: hogy igazgató erő csak az egyetemes nép-erő által biztosittatik, 's ezen erő sajátságos kiképzésére — mert különböző marquirt jellem ó meg népeket leginkább az elolvasztástól — szükség mindenkép törekedni. Az iró.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (314) Vezérczikkében Perczel Móricz „A hatóságokban jelenleg divatozó utcsinálás rendszeréről" értekezik; 's miután azon vissza-éléseket, mellyek az utcsinálás elhatározásánál és ezen elhatározás végrehajtásánál elkövettetni szoktak, eléggé élénk ecsettel festegette, az előszámlált bajok orvoslását csak attól reményli, ha a kiváltságos rend addig is, mig az adózó népet az alkotmányos élet sánczaiba befoglalná, 's igy öt is az önigazgatásba részesitené, legalább a közterhek viselésében, 's igy különösen az utcsinálásban is, ő maga részt veend. Hogy a nemesség — ha egyszer nemesi kötelességeitől törvényesen feloldoztatik — a közterhek viselésében részt vegyen, ezt mi is igazságosnak sőt szükségesnek tartjuk; de hogy miért kelljen az eddigelé adózó nemtelen népet a magyar nemességgel, mint az összes magyar nemzetnek virágjával, 's a közügyek fölötti tanácskozhatási jog gyakorlásában is parificálni, 's e szerint alkotmányunkat legmélyebb gyökerében megváltoztatni? ennek szükségét valóban át nem látjuk; sőt ugy hisszük: hogy ezen eszme az összes magyar nemzetnek patriachalis rendszerhez ragaszkodó keleti typusával homlok-egyenest ellenkezik, melly után tehát a magyar néptömeg legkisebb vágyat sem érez magában. Ám nézzük a közéletet: a magyar paraszt — habár megházasult, habár gyermekei férfi korra nevelkedtek is — mindaddig, mig atyja vagy öregatyja él, magától semmitsem cselekszik, hanem mindenben az öregebb által engedi, sőt kivánja magát vezettetni, és bármilly nyomoruságos legyen is különben élete, szülőjétől nem könnyen hajlandó különválni; hijában, ez a magyar vérnek egyik zománcza és typusa. Ellenben a német vagy tót alig jut férfi-korra, azonnal kibujik a szülői kormány alul, maga kezére kezd müködni; 's ha nem vál is ollykor külön, ezt nem azért cselekszi, hogy magát kormányoztatni engedje, hanem inkább megfordítva azért, hogy a szülőket ő vezesse. A magyar köznép valamint egyes családokra fölosztva, ugy egész tömegben is hű marad keleti typusához; 's azért valamint a családi körben örömest engedi sőt kivánja magát az öregebb által vezettetni: ugy általános nemzeti tekintetben is örömest engedi sőt kivánja magát a nemzet válogatottabb tagjai, vagyis az aristocratia és nemesség által kormányoztatni. Következőleg azon eszme, mellynélfogva sürgettetik, hogy a közügyek kezeléséhez a köznép is bocsáttassék, nem egyéb mint idegen növény, melly valamint nem magyar földön termett, ugy magyar földön nem is teremhet üdvös gyümölcsöt. *α.*

Jelenkor. (1) Irányczikkében Rosty Zsigmondtól némelly észrevételek és javaslatok közöltetnek a magyar kereskedelmi társaság alapszabályaira. Valeat quantum valere potest. *α.*

Nemzeti Ujság. (1) Korunk ügyei rovatában „Szabad tanácskozás" czim alatt igen becses értekezés közöltetik K. S. Mtól, mellyben értekező alaposan mutogatja, mikép az ellenvéleményüeknek lerivalgása, vagy is a tanácskozás szabaságának megfertőztetése mindenütt olly kórjelnek tapasztaltatott, mellyre a szabad állodalmaknak, hol veszélye, hol végenyészete következett; 's melly koránsem a szabad sajtó pótlószere — mikint sokan hinni 's elhitetni akarják — hanem a minden áron győzni akaró pártoknak igen ismeretes divatfegyverök. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

44755. Vas vgye jelentése következtében Pinkafő mezővárosának tanácsa által elholt K ő b e r l J ó z s e f posztós vagyonára csödület rendeltetett, 's a hitelezők megjelenésére 1844dik évi j a n u a r 30dik napja tüzetett ki; tömeggondnokká **Fli**egenschne Tóbiás, perügyelőnek pedig Makovecz Ede **mezővá**rosi ügyész neveztetvén. Költ karácsonhó 12. 1843.

44757. Korpona városa tanácsának felirása szerint, C s a b d r a P á l kőmüves hitelezői csődületének határideje 1844ik évi j a n u a r 31dik napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Pajor János tanácsnok, pergondviselővé pedig Libertiny Rudolf hites ügyvéd neveztetett. Költ karácsonhó 12én 1843.

44781. Pest városa tanácsának felirása szerint, O p a n c s á r I s t v á n hitelezői csődületének határnapja 1844. évi f e b r u a r 5re tüzetvén ki, 's tömeggondnokául Ritter Adolf hites ügyvéd, perügyelőül pedig Barabás Dániel szinte hites ügyvéd neveztetett. Költ karácsonhó 12én 1843.

44782. Pest városa tanácsának jelentése szerint helybeli szabómester L a p e d a t o J ó z s e f hitelezői csődületének határnapja 1844dik évi f e b r u a r 6ra tüzetvén ki, ideigleni vagyongondnokká Grisza Móricz hites ügyvéd, pergondviselővé pedig Pomutz György hites ügyvéd rendeltetett. Költ karácsonhó 12én 1843.

Oklevél semmisitési hirdetmény.

44983. Pozsonyvárosa tanácsa Biedermann Mihály Lázár folyamodása következtében, bizonyos még 1815dik évi majus 3án Böhm János ügyvéd által Ullmann Ábrahám részére kiadott, 's most nevezett Böhm János nevére átirt, 's a mondott folyamodó zálogos birtokában lévő házon betáblázott öt fertály esztendei házbér felvételét tárgyazó utalvány netalán mostani birtokosának megjelenésére, és jogainak bebizonyitására f. é. december 15ik napjától számitandó egy évi 's napi kitüzött határidőt országszerte azzal kihirdettetni kéri: hogy, ha ezen utalványnak birtokosa a kitüzött határnap lefolyta alatt jogait be nem bizonyitandja, az érintett oklevél megsemmisitettnek kinyilatkoztatni 's kitáblázlatni fog. Költ karácsonhó 12én 1843.

Kötelezvény-kitáblázási hirdetés.

45531. Debreczen városa tanácsa néhai Rhadeczky József özvegye született Bóltsár Julianna folyamodása következtében 1819dik évben martius 19én 73 v.ft 15 krról kiadott, 's 1821ben april 7én betáblázott a mondott folyamodót szenvedőleg, néhai Pap Pált pedig keresőleg, továbbá 1825ik évben juniusban 200 v.ftról kelt 's azon évi julius 7én betáblázott 's ugyan a fenemlitett folyamodót szenvedőleg, az érintett város tüzi pénztárát pedig keresőleg illető, kifizetett, de kitáblázlatása előtt elveszett kötelezvényeket országszerte azzal kihirdettetni kéri; hogyha ezen kötelezvényeknek netalán mostani birtokosai mai naptól számitandó egy év 's egy nap lefolyása alatt magokat jelenteni és igazolni elmulasztanák a körülirt kötelezvények kitáblázlatni fognak. Költ karácsonhó 19én 1843.

Váltó semmisitési hirdetmény.

15701. A kir. pesti e. b. Váltótörvényszék részéről, Szemző János folyamodására ezennel közhirré tétetik, miszerint egy a folyamodó által Zomborban mult 1842dik september 30kán 10000 p.ftról saját rendeletére kibocsátott, Latinovics Károly által elfogadott, Pesten tetszésre fizetendő váltó eredetije elveszett; mihez képest az érdeklett váltó birtokosa ezennel felszólitatik, hogy magát mai naptól számitandó 45 napok alatt ezen Váltótörvényszéknél jelentse, különben a leirt váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1843. dec. 28án tartott üléséből.

(*117) 4—5

Már f. hó január 13kán

megtörténendik

a legfensőbb beleegyezéssel

első

és visszavonhatlan huzás,

egészen a cs. kir. nyilvános **90 számos lotteria** módja szerint, **ternók** és **ambók** által, mivégett minden certificatum három számmal el van látva.
Ezen **érdekes** és igen kedvezményes kettős-elsorsolással nyerhető:

Hat realitás,

vagy készpénzül megváltva **300,000** v. ft.—**25,216** találóval:

200000 v.frt	10000 v.frt	4000 v.frt	2500 v.frt	1400 v. frt
100000 „	8000 „	4000 „	2500 „	1400 „
30000 „	7500 „	3000 „	2000 „	1200 „
25000 „	6000 „	3000 „	2000 „	1200 „
15000 „	5000 „	2800 „	1500 „	1145 „
12000 „	5000 „	2800 „	1500 „	1000 „

Egy összes dotátioval fél

MILLIO

és 150,000 v. ftot érővel, ezen felül e találókkal:

578000 v.frt	25000 v.frt	10000 v frt	5000 v.frt	5 : 2500 v. frt
125000 „	20000 „	10000 „	5 : 3750 „	4 : 1250 „
100000 „	20000 „	7500 „	5 : 3000 „	5 : 1000 „
37500 „	15000 „	5000 „	5 : 2750 „	6 : 500 „

tovább összes summába **két millio** és **153,750** v. forint
és a **certificatumokhoz** adott 1839. cs. kir. **status-kölcsön** és herczeg **Esterházy**-féle sorsjegyek által. **10 certificatumra** egy, bizonyosan nyerő **ingyen-certifictum** adatik

Miután pedig ő **felsége** a **bajor király**, és a cs. kir. **toscanai nagyherczeg** ő **fensége** alulirt kereskedőháznak, ezen, különös nagy nyereményekkel ellátott kettős sorsolás **certificatumai** kivételes eladását emlitett statusokban legkegyelmesebben megengedni méltóztattak, mi által a certificatumok kelendősége és értéke igen növekedett: ennélfogva siet a **Jótálló** kereskedőház a t. cz. játszó közönséget ezen körülményre figyelmeztetni 's vevésre felhini, hogy még mind a közönséges-, mind pedig a **6 ternóval** ellátott 's bizonyosan nyerő **ingyen-certificatumból** tetszés szerint választhasson.

Pann Alajos

Bécs, december 1. 1843. (belváros W e i h b u r g u t c z a 908. sz. irószoba első emelet.)

Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni M. Lueffnél

(Pesten, Kristófiéren a „Minervá"nál.)

(*127) 2—2

Hirdetmény.

Az e f. évi junius 8kán tartott választmányi ülésben költ határozat következtében, ezen magyar kereskedelmi Bank minden t. cz részvényese **az 1844iki január 28kán délelőtti 10 órakor tartandó közgyülésre**, mellyben az Igazgatóság által előterjesztendő, és a szabályok 's rendeletek némelly pontjainak módositását tárgyazó javalatok tanácskozás alá kerülendnek, ezennel illő tisztelettel meghivatik. — Költ Pesten december 16kán 1843. A pesti magyar keresk. Bank Igazgatóságától. K a d i s c h J. s.k. Bank-igazgató

Megjelent

's ***Emich Gusztáv*** kiadó által minden könyvkereskedésben kapható:

‚SZIVÁRVÁNY'

Album a miskolczi égettek fölsegélésére

szerkesztő **Halászy József.**

Finom velinen 12rét, vastag preselt papirboritékban 's arany vágással, ára: 1 fr. 40 kr. babos selyemben 2 for. 40 kr. pengő pénz.

Tartalma: Beöthy Zs: A hontalan; Csöndes álom. C s á s z á r: Számüzött szerelem. G a a l: Az életmentő, beszély. G r e g u s s A.: Hajdan és jelenkor; Vitéz fiu; Okos szó; Kindalok; Nagy költő; Orvos halála. H. J.: Fresco — festési vázak a rococo életből. H a l á s z y J.: Kuba estem; N hez; Legédesb jutalom; Hüida, keleti beszély; A liberalis; Teljesedés; Első aprilis. H. M.: Magyarország czimere; Jóslat. J á m b o r P.: Egy anya gyermekéhez. J e s z e n s z k y D.: A völgyi leány K a r á d y J.: A recipe, beszély. L a k n e r S.: Népdal; Kisded halála; Viszonlátáskor. L a u k a G.: Őszinteség; Tolvajperczek. L i s z y V.: Bertához. L i s z n y a y K.: Álomdal; A siratók. —l— I d a: Alvó leányka fölött. N a g y I g n á c z: A kalandvadász; torzkép. N e y: Miskolcz; Árny. P á j e r: Egy müvelt hölgyhez; Lantomhoz; Tavaszkor. P e t ő f y S.: Álom. P i l t a M.: Miskolcz vésznapja. P ö n ö g e i K i s P.: Lopott ló. R e m e l l a y G.: Három Nina, beszély. S a m a r j a y K.: Isten hozzád; Visegrád; Mohács. S u j á n s z k y A.: A játékos. S z a t h m á r y K i r á l y: A máltai lovag, beszély. T á r k á n y i B: A nemtő. T o m p a M.: Végpanasz; Lant és korona; Bucsuzó leány; A viraszló. T r u c k a P.: Szivárvány. V a c h o t I.: A dunai és tiszai költők hazánkban 's Kazinczy Ferencz müiskolája. V a j d a P.: Róma. V i d o r E.: Harangszónál; Dalnokbaj.

A t. cz. előfizetést gyüjtő urak egyszersmind iveik beküldésére tisztelettel megkéretnek.

(*126) ***Wagner József*** müárosnál Pesten a szervita-téren 3—3

épen most jelent meg:

Két uj magyar, **Részvét,** és **Bubánat**, zongorára Egressy Bénj-tól, ára 24 kr. pp.

☞ A tiszta haszon a tüzkárvallott **miskolcziak** és **fehérvárlak** számára van szánva.

(*3) **Ménlovak eladása.**

1844dik évi januar 22dik 's következett napjain sz. kir. Kassa városi, úgynevezett fábiánsebestyénnapi országos vásár alkalmával ns Abauj vármegyei, az alábbi jegyzékben kitett ménlovak árverés utján el fognak adatni.

Az eladandó ménlovak jegyzéke:

Sorszám	neve	esztendős	szinü
1	Nonius	13	setétpej
2	Mérges	13	aranypej
3	Elmodi	12	hollófekete
4	Belló	12	világospej
5	Rezes	12	daruszőrü szürke
6	Bassa	12	gesztenyepej
7	Neró	12	setétpej
8	Edwin	6	gesztenyepej
9	Villám	6	aranypej
10	Mokán	6	pirospej
11	Rontó	7	fekete
12	Tátos	6	barnapej
13	Kényes	6	barnapej
14	Próbacsödör	5	aranypej

Melly árverési határidőre a venni szándékozók ezennel illően meghivatnak. Az 1843ik évi december 11ik 's következett napjain Kassán tartatott közgyülési határozatból. Kiadta abaujmegyei hites főjegyző filetinczi K e l c z István.

(*4) **Hirdetmény.** 1—3

A tokaji kir. kamarai uradalom részéről közhirré tétetik, hogy folyó 1844ik esztendei februar 6dikán 20 hordó kétputtonos máslás 1842ik esztendei, úgy szinte több száz hordó 1842 és 1843ik évi termés hegyalyjai közönséges borok árverés utján készpénz fizetésért helyben Tarczalon el fognak adatni. Költ Diósgyőrben november 21én 1843.

(*5) **Hirdetés.** 1—3

Melly szerint a nagyváradi kir. kamrai uradalom részéről 1844dik év februar 22kén tartandó nyilvános árverés utján, következő haszonvételek u. m.:

1) V.-Várallyán a gilányi korcsma;
2) ugyanott a laporti granarium,
3) a várbeli kamarai uradalmi raktár vagy depositorium;
4) ugyanott a kamarai uroda. granarium—

1844dik évi november 1sö napjától kezdve három egymásután következő évre fognak a többet igérőknek haszonbérbe adatni; mihezképest a bérleni szándékozók a fenkitett napon délelőtti órákban V.-Velenczén a kormányzó kir. kam. ügyvédi hivatal iróteremében tartandó nyilvános árverésre,

az 1re nézve ugyan 35 ftot
2ra „ „ 6 „
3ra „ „ 3 „
4re „ „ 6 „ p.ben bánatpénzt

hozandván magokkal meghivatnak, hol is az árverési és szerződési föltételeket jó előre mindig megtudhatni. Költ V.-Velenczén november 20án 1843.

☞ *Előfizetési figyelmeztetés.*

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik annak 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetőknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőzethessék. — Az előfizetési dij egész évre postán-küldetéssel 12 p. forint, félévre 6 p. forint; Budapesten házhozhordással egész évre 10, 's félévre 5 p. forint. — Lapunkra az előfizetések **Emich Gusztáv** könyvárus urnak Pesten (az uri- és kigyóutczák szögletén) és Budán (a hajó-hidnál) létező könyvkereskedésben fogadtatnak el, 's nálunk a szerkesztő-hivatalnál is (Uri utczában Horváthház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jan.	5.	pesti mérő	100—115	70— 75	60— 66	45—50	44—50	52— 55
Komáromban	1843.	nov.	15.	pozs. mérő	74— 76	50— 56	— — 44	— —32	27—28	— — 38
Szegeden	„	„	18.	„ „	— — 60	— — 50	— — —	— —30	— —30	— — 35
Baján	„	dec.	20.	„ „	40— 57	33— 38	31— 32	23—24	22 23	— — 33
Miskolczon	„	„	20.	„ „	55— 60	40— 45	30— 35	20—25	16—20	20— 22
Temesvárott	„	„	1.	„ „	— — 58	— — 50	— — 30	— —26	— —23	— — 29
Pozsonyban	„	„	19.	„ „	67— 89	— — —	48— 62	41—46	31—38	40— 45
Nagyszombatban	„	„	„	„ „	80 - 86	— — —	52— 58	38—39	30—32	— — —
Győrött	„	„	„	„ „	70— 80	— — —	45— 48	32—35	31—33	35— 40
Mosonyban	„	dec.	28.	„ „	78 - 105	52— 60	54— 64	34—44	34—37	36— 60
Sopronyban	„	„	15.	„ „	70 - 102	— — —	50— 65	44 - 47	38—42	43— 70
Pécsett	„	dec.	23.	„ „	59 — 62	— — 42	— — 32	— —31	— —30	— — 34
Beszterczebányán	„	dec.	16.	„ „	80 - 94	— — —	60— 75	40—48	24—28	60— 70
Uj-Becsén	„	nov.	24.	„ „	65— 75	— — 60	— — —	— —30	— —30	— — 30

Pénzkelet.

Bécs, jan. 3kán 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
4 pcent. „ „ „	—	100¼
3 pcent. „ „ „	—	76¼
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	749 —
1839ki „ „ (250 frt)	—	291 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	58½
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1656 —
Eszterházy-sorsszám	—	54 —
Császári arany	—	102½

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. jan. 5kén reggel: 4′ 4″ 3‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

4. PESTEN, 1844. SZOMBAT, januar 13.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal, az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamatból teljesszámu példányokkal még szolgálhatunk.

Tartalom.

Nemzetek emelkedése és hanyatlása. II. (Szellemileg.) — Fővárosi hirek és események. — Kinevezés; nyugalmazás; halálozások. — Nemzeti színház. — Országgyülési tudósitások: Jan. 8 és 9kén CXXXII és CXXXIII kerületi ülések. (Tanácskozás tárgya: a megyei kihágások érdemében tett választmányi jelentés 39 §a, azaz: szükséges-é viszszatorló büntetéseket szabni a megvesztegetésre?) Rövid közlés a jan. 10kei kerületi ülésről. (42 megye a megvesztegetések büntetése mellett szavaz.) — Megyei 's más vidéki közlések: Komárombul (a közgyülés a nyers tömeg rakonczátlankodása miatt eloszlatik.) Zempléni közgyülés tanácskozás-tárgyai folytatólag. Mosony megyei közgyülés. Székes-fehérvári levél (egy megégett város mulatságiról.)

Ausztria (Colloredo herczeg †) — Spanyolország. (Amettler álfogása. A cortes-ülések elhalasztva 'sat.) Nagybritannia (Az orosz czár kivánata. Egések. Vaspályai egyedárusság 'st.) — Francziaország. (Kalózok Kamrai alakulás és bizottmányok. Vivien ismét status-szolgálatot vállal. Észrevételek némelly diplomaták iránt. Aumale hg Constantineben. A tunisi beyt Aumale hg látogatásával ámítja néme ly szerencsevadász.) — Olaszország. — Németföld. Törökország. (Ismét egy keresztény végeztetik ki.) Görögország (Válasz-felirat.) — Mexico. — Északamerika. (Tyler üzenete.) Keletindia (Dost Mahommed megEgyesületi 's intézeti közlések. Kisfaludy-társaság. — Nemzeti Casino tartandó közgyülése.
Gazd. Egyesület.
A Germánfaj (Vége).
Hirlapi kalászok.
Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, januar 13. 1844.

Nemzetek emelkedése és hanyatlása.

II. Szemléletileg.

Mindazon okok, mellyek a nemzetek emelkedésére és hanyatlására befolyással vannak, egyszersmind a nemzeti jólétet gátolják vagy mozditják elő. Ezen okokat valóságos képtelenség lévén az egymásnak minden lépten 's nyomon ellenmondó történeti adatok után nyomozni, innét egy, a régiek előtt egészen ismeretlen, vagy legalább töredékesen ismert tudomány származott, melly egyenesen a nemzetek jólétének okait fejtegeti 's különféle elvei 's rendszeréhez képest majd politikai, majd álladalmi, nemzeti 's közgazdaságnak neveztetik.

Ezen tudomány azonban egyedül maga, nem elégséges sem a nemzetek felemelkedésének 's alábbhanyatlásának, sem a nemzeti jólét alapos okainak kimutogatására. Jólétünk erkölcsi és anyagi egyszersmind. Erkölcsi általános jólétünk az volna, ha élvezeti vágyaink kielégitésében semmi erkölcsi lény által meg nem háborittatnánk, melly feltétel, miután e lakföld többeknek tulajdonául rendeltetett, lehetetlen lévén, e miatt erkölcsi jólétünk azon szükebb körbe szoritkozik, hova azt a természeti jogok belénk oltott érzete,'s embernek ember iránti viszonyai korlátolják.

Még ez sem elég. Társas-életi viszonyaink miatt természeti jogaink egy részéről le kelle mondanunk, a nélkül azonban, hogy e közben annak érzete keblünkből kióltatott volna. Társas életi jogok, viszonyok, kötelezetések léptek életbe 's azoknak összvesége alkotja a törvényeket, mellyek nélkül emberi társulatok fel nem állhatnak, ezek érzete erkölcsiség, betöltése erény. Tagadhatlanul tehát törvény, erkölcs, erény a nemzeti jólétnek egyik legsarkalatosb talpköve, a nemzetek felemelkedésének 's hanyatlásának egyik kétségbevonhatlan szerző oka.

Mégis eddig jutni egyfelől nem nagy bölcseség, mert e részben mindennek, ki önkénytesen tévelyegni nem akar, a természeti jogok, az igazság 's méltányosság bel érzete tisztán világol, azért is az erkölcsiség megromlására utalni nem egyéb, mint olly okokat hozni fel, mellyeket úgy is első tekintettel mindenki általlát, 's kifogást ellenök senki sem teszen. Másfelöl az anyagi jólét hiánya, az inség és nyomor, szegénység, szükölkedés, sem az erkölcsiség intő 's oktató, sem a törvények tiltó, parancsoló, fenyitő szavára nem hallgat; midőn azok ellenében a természet még hatalmasb szózata a természeti szükségek betöltésének 's az élet-fentartásnak ösztöne emelkedik. Tegyen bármit a nemzet, mellynek anyagi jóléte alábbszáll, ezzel együtt fognak törvényei, erkölcsei, alkotmánya, ereje 's hatalma és nemzeti élete sülyedésnek indulni.

Mik legyenek azonban az anyagi jólét leghathatósb előmozditó eszközei: e tekintben nemcsak az; hogy koránsem vagyunk olly tisztában mint a fentebbiekkel, hanem, ugyszólván minden vélemény egymással homlokegyenest ellenkező; a választott eszközök sokszor kétesek, foganatlanok, veszélyesek; a próbatételek, mellyek eleinte kedvező sikert látszottak igérni, később ártalmas fordulatot vesznek fel, az inség, szegénység elleni panaszok minden nemzetnél naponkint inkább hallatszanak, és hogy teljességgel nem egészen alaptalanul, kétségtelen adatok bizonyitják.

Meddig mentek tehát e részben a tudományok, annyival inkább érdekes leszen vizsgálat alá vonni, mivel némellyek a közgazdasági elveket, — mitsem gondolván a bennök foglalt ellenmondásokkal, hiányokkal, tévelygésekkel, — átalánosan elismert alapigazságoknak gondolják, midőn ismét mások, és kivált azok, kikre az igazgatás felsőbb gondjai bizattak, ovatosan kétkedve nyulnak olly intézmények létesitéséhez, mellyeket az elterjedett közvélemény, a nemzeti jólétet egyedül előmozditó legbiztosabb eszközöknek hisz és vall.

Nem ereszkedhetünk a közgazdasági tudományok rendszeres taglalásába, azért is csak némelly töredékeket lássunk.

Tőke: fekvő és keringő; anyagi és szellemi. Mint megkülönböztetések helyet találhatnak, hanem ezek körül forogni nem tartozhatik a közgazdaság körébe. A közgazdaságnak egyenesen azon eszközöket kellene előadni, mellyek a nemzeteket a jólét és müveltség felsőbb fokára emelik. Már pedig a tőke, legyen az fekvő vagy keringő, anyagi vagy szellemi, mindenesetre már megszerzett kész vagyon; miképen szerzette azt e vagy ama nemzet, mint lettdolog a történetirásé, 's az általa számunkra megtartott adatok iránt várnánk a közgazdaság elveiből felvilágositttatást. Mint a nemzetek jelen állapotjának öszvehasonlitására szolgáló adat pedig statistikai nyomozások tárgya, 's e két tudományoknak mindegyike a közgazdaságtól lényegesen különbözik. Feleslegesek tehát, legalább nem ide tartozók az e körülti kérdések, például: tartományok terjedelme, helyzete, fekvése, termékenysége, népessége 's több effélék körülti vitatkozások, annyival inkább, mivel a természetnek mind anyagi gazdagsága kimeríthetlen, mind az emberiség értelmi erejének kifejlődése határtalan. Épen azon okok nyomozása teszi a közgazdasági tudományok feladatát, miért ment előbbre egyik nemzet kevésbé kedvező körülmények között a másiknál, 's miért maradott hátrább a másik? noha számára a természet minden javait, gazdagságát pazar bőséggel elhintve 's csaknem készen kezeibe adva találjuk.

Földmüvelés. Termesztő, készitő szorgalom. Kereskedés. Mellyiknek adjunk a többiek felett elsőbbséget, mellyiket vegye az igazgatás különösebb pártolása alá? Sem egyiket sem másikat, mert nincs emberi hatalom, melly egyiket a másiknak felibe ültethesse; mindaz, mit e részben tehetni, egyeseknek gazdagitása az egésznek károsításával; az ide intézett törekvéseknek nincs, nem volt és nem lehet más következésök, hanem hogy a jólét jelensége egyeseknél öszpontosulva kitünőbben mutatkozik, de még ez által sem a termesztő, sem a készitő szorgalom előbbre nem halad. A jólét a termesztő és készitő szorgalom által előhozott életjavak élvezete 's kölcsönös becserélése. A kereskedés, akármit tegyünk, nem hozhat több életjavakat forgásba, mint mennyit a termesztő és készitő szorgalom előállit; ha a termesztő és készitő szorgalmat erőtetjük, feleslege rajta vész, melly miatt a látszólag élénkebbnek mutatkozott szorgalom előbbi állapotjába visszahanyatlik; ha a kereskedést igyekszünk előbbre vinni, ezt ismét a magára hagyatott szorgalom nem győzi elegendő terményekkel és készitményekkel ellátni,'s igy különkülön egyik a másiktól elválasztva, sem egyik sem másik előbbre nem mehet. A természeti egyensulynak akárminemü megháborittatások után feltarthatlanul ismét helyre kell állani, 's a természet ezen változatlan törvénye ellen tett minden erőködések nem mást, hanem egyesekre nézve káros, az egészre nézve veszedelmes ingadozásokat szülhetnek. Innét úgy látszik, hogy mindent a természetes szabad kifejlődésre kell bizni, 's ezen elvet a szabad ipar rendszere tanitja.

Termesztmények és készitmények bősége, fogyasztás; egyik a másikat előmozditja. Ezen állitásnak ellenmond a tapasztalás. Ha ez átalánosan úgy volna, nem kellene minduntalan a termesztmények és készitmények megtorlásáról ujabb megujabb panaszokat hallanunk, mellyekről hogy egytülegyig alaptalanok, képtelenség volna állitani. A fogyasztók és termesztők vagy készitők között, e részben semmi kölcsönös öszveegyezés vagy szerződés nem képzelhető, azért is a nagyobb bőség nem nagyobb fogyasztást, hanem nagyobb olcsóságot hoz elő. A fogyasztó legtöbb esetben, miután a szükségére valókat ha szintén a megbővült terményekből és készitményekből is, már egyszer beszerezte, az azokon megkimélt nyereségen nem vásárol még több szüksége felett valót, hanem vagy félreteszi azt, vagy más egyéb élvezeti vágyainak kielégitésére fordita. Ezért kérnek a gyárosok, kézmüvesek szabadalmakat, hogy készitményeiknek különben elkerülhetetlen megtorlása miatt tönkre ne jussanak, ezért állitják, hogy a czéhek, szabadalmak, védvámok 's több effélék az ipar felélesztésének mulhatatlanul szükséges előmozditó-eszközei; ez a kereskedési rendszer alapelve, nyilvános ellenkezésben az előbbenivel.

Pénz. Bank. Hitel. Pénzforgás sebessége. Pénzen minden, a mit kivánunk, megszerezhető; a kinek több pénze van, több életjavakban részesülhet, a bank szaporitja a pénzt, ennélfogva gazdagitja a nemzeteket; ugyan ezt mondhatni a hitelről és pénzforgás sebességéről. Ne felejtsük ki okoskodásainkból, hogy pénzen, bármennyi legyen is az, több életjavakat öszve nem szerezhetünk, mint mennyit a termesztő és készitő szorgalom előállithat. Szaporithatjuk tehát a pénzt a mennyire tetszik, de mivel azzal az életjavaknak szaporodása, ha csak magunkat alaptalan hiú véleményekkel nem játszodtatjuk, teljességgel semmi öszveköttetésben nincs, a pénz szaporitásával nemzeti jólétet eszközleni akarni üres ábrándozás. A pénz már magában nem egyéb, mint képzeti értéke az életjavainak, ennek ismét képzeti értéke a bank váltójegyei, 's ezeknek csaknem elenyésző képzeti értéke a hitel. Ennyi képzeti értékek közbejötte után nem csuda, ha végtére alig marad fen az ohajtott nemzeti jólétnek valami árnyéka. A hitel ha akár magános akár nemzeti jólétünkre szükséges, azt úgy szerezhetjük meg legbiztosabban, ha hasznát nem veszszük, a pénzforgást pedig sem gyorsabbá, sem lassúbbá tenni az életjavai forgásánál semmi kigondolható uton nem lehet. Gyorsitsuk az élet javai forgását, azzal együtt sebesebb forgásba jövend a pénz; de ha a pénzforgást akarjuk gyorsitani, amazt nem, ha a pénzt előbbre üzzük mint sem az életjavainak kölcsönös becserélése megkivánja, az igy siettetett sebesebb forgást ha más nem, a csődületi végrehajtások minden bizonnyal a maga rendes folyamatába előbbutóbb visszautasitják.

A munkáról; munka osztályozatáról 'sat. Szükséges volna egészen más szabatosabb fogalmat adni, mint a millyen határozatlan értelemben azt a szabad ipar követői veszik. Ha a nemzeti jólét alapjának átalánosan a munkát állitjuk, lehetetlen képtelenségekbe nem ütköznünk. Vegyük fel például Britannia és Francziaország földmüvelési állapotját. Britanniában felényi számu emberi erő, felényi terjedelmü müvelés alá fogott földön két annyit érőt termeszt, mint Francziaország. Hogy a két ország egyenlőségbe jöjjön, Francziaországban ugyanannyi emberi erőnek, ugyanannyi kiterjedésü földön, elsőben két annyit kell termeszteni; azután két annyi terjedelmü földön még két annyit, öszvesen négy annyit; végezetre két annyi emberi erőnek ismét két annyit, mindöszve nyolcz annyit. Tegyük fel tehát, hogy Francziaországban jelenleg minden földmüvelő naponkint csak három órát dolgozik, 's a tetemesen eltérő különbség

ezen henye munkátlanságból ered, ennek helyrehozására Franciaországban minden földmüvesnek éjt napot egygyé tevén, huszonnégy órát kellene munkára fordítani; a mi pedig valóságos képtelenség.

A munka osztályozatára mint főelvre sem lehet mindent visszavinni, mert annak osztályozatát a munka minemüsége feltételezi, 's csak ott talál helyet, hol annak egyidőbeni aránylagos folytatásáról szabadon rendelkezhetni, ezen feltétel betölthetése nélkül a munka osztályozata sem alkalmazható. Miképen osztályozza tehát a földmüves munkáját a szerint, hogy az egyik csupán szántson, a másik vessen, a harmadik arasson? és igy tovább.

Végezetre, csatlakozzunk akár mellyik rendszerhez, 's kérdjük: mi leszen tehát a közjó előmozditásának leghathatósabb eszköze? Mindazoknak foganatba vétele elég szomorú tapasztalásába került már az emberiségnek, azért is végtére a szabad ipar rendszere elő áll, 's ezen elvével hagyjuk a természetre, mindennek véget vet.

Fővárosi hirek és események.

Pest jan. 13. 1844. A tél annyi kedély-változtatás után végre egész szigorral gyakorolja hatalmát; most már csak hó kell, hogy szánkázhassunk, 's hó, hogy a természet Dunánkon — ha mindjárt csak két napra is — hidat készitsen. A tánczvigalmak elkezdődtek; a fővárosban mindenütt öröm és vidor kedv uralkodik. „Milly boldog élet! milly gyönyörü világ! éljen Morelly!“ kiáltanak százan és ezeren. — Vajha azok is, kik fáznak és éheznek!

F. évi januar. kezdetével megjelent, a „Magyar orvosszebészi és természettudományi Evkönyvek czimü havi-lapnak januari vagyis első füzete, kiadja és szerkeszti Schoepf Auguszt orvos és sebészdoctor. Ezen 50 lapnyi füzet a legdiszesb angol rewiew alakját viseli 's vele a magyar irodalomnak egy eddig parlagon hagyott mezeje jeles szorgalommal müveltetik. — Tartalmának legfőbb részei: Tájékozás és irány. Kivonatok orvosi és sebészi folyóiratok és munkákból. Eredeti értekezések és közlések. Külföldi és honi levelezések. Irodalom, könyvismertetés. — Nem hiányzik egyéb, mint hogy e vállalat hasznosságát a szakértők hazánkban megismerjék és kellőleg pártolják.

— Roth tanár számvető gépe. Roth orvostanár hazánkfia, ki Párisban gyakorlati orvos, számvetőgépet talált fel, melly nemsokára kereskedési czikk leend. Minek megfejtésében Pascal, Leibnicz olly soká és annyi költséggel fáradoztak, mit Babbage is csak töredékes sükerre tudott kifejteni: annak tökéletes és bámulatos sükert mutató létesitése egy hazánkfiának vala fentartva. Leibnitz 24,000 tallért költött reá, Babbage 13 évi munka és 17000 font sterlingnyi költség után csak öt-számos összeg kiszámitásaig vihette. Roth ur a számvetőgépek fejleményének történetét részletes előadásban kiadni igérkezett. A sokszorozó és osztó gép is már egy év óta van feltalálva, de ebből még nincs példány honunkban; az összeadó 's kivonó gépnek egy példánya azonban Kassán a feltaláló testvérénél Roth tanárnál szemlélhető. E kis gép mintegy nyolcz ujjnyi hosszú, 2½ ujjnyi széles, 1¼ magas; azon pillanatban, mellyben az összeadandó vagy kivonandó számok feltétetnek, már az összeg is mutatkozik; szintolly csudálatos a krajczároknak forintokká változtatása, 's azoknak átvitele, még a százezeres számoknál is. Ha a gép nem volna olly kicsiny, azt hihetné az ember, hogy valaki rejtezik benne; mindenesetre olly meglepő a működés, miszerint szinte azt lehetne hinni: hogy a gép gondolkozik. Mintegy két hét mulva Pestre érkezendik Párisból illy gép mutatványul; egynek ára 60 frank, mintegy 24 pengő forint, 's ha legalább 50 géppéldány megrendelésére történnek aláirások, azok magyarul fognak bevésethetni, 's pénzlábunk szerint alkalmaztatni. Minden géphez veleélési utasitás van csatolva, melly szerint negyedóra alatt megtanulhatni kezelését, ki pedig ebben már jártas, egy másikat legfölebb öt percz alatt tökéletesen bele tanithat. — A gép megrendelése végett jelenthetni magát az ‚Ungar‘ szerkesztőségénél.

Nemzeti szinház. A nemzeti szinház igazgatósága némelly alaptalan hirek megczáfolására szükségesnek látja nyilvánitni, 1ször: hogy a már eddig előadottakon, 's a „Kalandor“on kül, egyetlen egy új eredeti darab sincs hozzá beküldve, melly az eredeti szinmüveket vizsgáló választmány által előadásra el volna fogadva: ennélfogva azon bizonyos eredeti szinmüvek, mellyek előadatására némellyek az igazgatóságot felszólitgatni jónak látták 's mellyeket itt kiméletből megnevezetni nem akar, az illető választmány által előadásra méltóknak nem találtattak; 2szor: hogy a „Kalandor“ diszitményei, nem januárban mint a „Világ“ban mondatik, hanem dec. közepén kezdettek festetni, azaz, mihelyt a tervrajzok elkészültek, hozzá a szükséges szerek beváltattak, 's az előtte adatott két eredeti szinműhöz megkivántató egy pár diszitmény elkészült, mellyeknek adatását az igazgatóság annál kevésbbé gondolta igazságosnak hátráltatni több hónapig, t. i. mig a „Kalandor“ diszitményei elkészülhettek volna, minthogy az egyik, (A szökött katona) vele, a másik pedig (A még egy tisztujitás) előtte fogadtatott el előadás végett. Hogy a szinházi festőteremben, szük volta miatt, csak egy festő dolgozhatik, 's a csekély világosság miatt téli napokon csak 4—5 óráig, azt hibául senki sem fogja az igazgatóságnak tulajdonitni. Ebből látható egyszersmind, a többször emlitett diszitmények készülte alatt, miért adatott „Gerő“ 's miért fog még egy pár új szinmü adatni, de mind olyan, mellyekhez semmi új diszitmény nem kivántatik. — Mert nem akar az igazgatóság, bizonyos urak elvét követve saját és a t. cz. közönség kárával igy okoskodni: A „Kalandor“ még nem adathatik, tehát semmi se adassék! Pesten januar 8án 1844. — Szigligeti titoknok.

Nagy baj kedves szerkesztő ur! midőn az embernek betegségében sincs nyugta; azonban mégis köszönöm az itt olvasható nyilatkozat előleges közlését, mivel némi felvilágositást talán én adhatok leginkább. Sajnálnám, ha a dolog némi ingerültséget szülne, azért egyszerüen szólok. — Megengedem, hogy azon barátom, kivel a „Kalandor“ diszitményei festésének körülményeit tudatám, talán kissé sietve iktatta, vagy iktattatta azt a lapba, — ezt megengedem; — de hogy nekem teljes jogom volt ezt bármi körben, 's bárkinek elmondani, 's hogy ezzel senkit sem sértek, azt merem állitani. Elmondám pedig a dolgot, úgy mint találám. Folyó hó 3kán meglátogatván a szinházi festőteremet, a ‚Kalandor‘hoz kellő diszitmények elsőjét találám munkában, 's pedig olly kevéssé előhaladva, hogy — ha ez már decemb. közepén kezdetett — nem igen magas fogalmam lehet a festési gyorsaságról. Egyébiránt ebben sem kételkedem, — csak azt legyen szabad észrevennem: hogy e látogatást tenni is teljes jogom volt, 's vele szinte nem sérthettem senkit, részint mivel erre maga igazgató úr, hogy tenném, felszólitott, részint, mivel már decemb. 2kán mondá nekem ugyan igazgató ur, hogy a tervrajzok már egészen készek, — tehát szinte előbb, mint dec. közepén, 's mivel nekem baráti szavát adta, hogy a ‚Kalandor‘ januar vége előtt okvetlenül szinpadra kerülend. — En nyiltszivü ember vagyok, és sérteni senkit nem akarok; de már sokszor tapasztaltam az életben: minél egyenesb lelkü valaki, annál könnyebben értik öt félre mások. Ney.

Ő cs. kir. Felsége Nagy József csacsai kir. sómázsamestert legkegyelm. nyugalmazni méltóztatott.

A nm. m. kir. udv. Kamra a szőreghi uradalom igazgató számtartójává Preneszil Ernőt, ugyanezen uradalmi eddigi fölügyelő tisztet; szőreghi kamrai kasznárrá Stephanovics Benedek eddigi szokolai kamrai ispánt; ellenőrködő tisztirnokká Türbach Ferencz eddigi szlatinai kamrai ispánt; és gyalai kamrai ispánná Schäfer János szokolai kamrai helyettes ispánt nevezte ki ideiglenesen.

A nmgu m. kir. udv. Kincstár a megürült hradeki kamrai pénztár első irnoki állomására Gresko Józsefet eddigi lykavai pénztári irnokot alkalmazá.

Borsiczky Endre, trebussai kamrai alerdész Mármarosban, mult évi nov. 23kán; továbbá Mirsch Jakab ipolysághi kir. sóárszedő mult évi december 21kén; végre Stupiozky Imre levéltárnoki-hivatalbeli bejegyző a nmgu m. kir. kamránál, mult évi dec. 24kén meghaláloztak.

Országgyülési tudósitások.

Pozsony, Januar. 8. CXXXIId. kerületi ülés.

(Kezd. d. e. tizedfél órakor.) Elnökök: b. Sztojka (Marmaros), Pázmándy (Komárom); kerületi jegyző: Vukovics; naplóvivő: Eischl. — Tárgy: a megyei kihágások érdemében tett választmányi jelentésnek 39d. §a, vagy is azon kérdés: szükséges-e visszatorló büntetéseket szabni a megvesztegetésre? — Mielőtt a napi rendre tüzött tárgy felvétetett volna: egy inditvány hangzott el minden foganat nélkül, melly a mult decemberi országos ülések naplóinak kinyomatását sürgette. — Felfogatván az emlitett jelentés 39d. §a felett félbenszakadt tanácskozás fonala: egy megyei követ két részre osztá a tárgyalás alatti §t; mellynek egy része a megelőző tanácskozásokról, más része a megvesztegetés büntetéséről szól. A megelőző tanácskozásokat szóló czélszerüeknek tartja, mivel ezek a közvéleményt fejtik, tisztába hozzák a leendő hivatalnokok iránt, 's ez által eszközlik, hogy a választások kellő csenddel végeztessenek; ezért a szóban forgó §. első sorait megtartatni kivánja. A megvesztegetés büntetését is törvénynyel kivánja szóló megállapittatni; mert a megvesztegetés mind erkölcsi, mind politicai tekintetben bün, 's ellene még hazánkban nem fejlett ki a közvélemény, mellynek kifejlését törvény legbiztosabban mozdithatja elő az által, ha azt csakugyan bünnek bélyegzi. És ezt tenni kell, különben a megyei hivatalok maholnap nyilvánosan fognak áruba bocsáttatni az erkölcsiségnek teljes lealázásával. Mit kerülni kivánván szóló, a 39d. §nak régi szerkezetét egész kiterjedésében pártolja. Egy fiatal megyei követ érdekes rajzát adván a megyei helyhatóság fejlődésének 's jelen állapotának hosszasan mutogatá annak szükségét, hogy a megyei kihágásokat törvénynek kell zabolázni. Mindenekelőtt kijelenté, hogy azok véleményében semmiképen sem osztozhatik, kik a tárgyalás alatti törvényjavaslatra, mellynek jótékonyan kellene hatni a megyei helyhatóságokra, már előre kimondák az anathemát, kimondák, hogy belőle mi sem lesz. Ha ezen meggyőződésben él a törvényhozás: időt sem kell vesztegetni e törvényjavaslatra; ha nincs ekép meggyőződve: kár a törvény erejét, illy anathemákkal gyöngiteni, ezek fogják leginkább azt eszközleni, hogy a törvényből ne legyen egyéb holt betünél. Szóló hiszi, hogy a municipalis élet alphája minden javitásnak, ebből indul ki minden korszerü haladás; mert az önkormányzás elve belé van ültetve, mellynélfogva a közügyeket végső elágazásokban azok intézik, kik ahoz legtöbbet értenek, 's a kormánynak csak annyi befolyás engedtetik, mennyi mulhatlanul szükséges. És hazánknak különös helyzeténél fogva, különös szüksége volt helyhatósági rendszerére, mellynek koronkénti fejlődéséből, 's jelen állapotából önként kitünik: mit kell tenni. Megyei helyhatóságunknak három nevezetes phasisa tünt fel a mult század eleje óta. Első phasisa kezdődék a szatmári békekötéssel, melly után csak hamar üdvös törvények élénkiték helyhatósági életünket, mellynek ekkor főtényezői csak a főispánok 's megyei nagyobb birtokosok voltak. E korban kevés egyénből állottak a megyék, 's önfentartásukra sem birtak elég erővel; igy lőn, hogy József császár egy tollvonással kitörölheté őket az életből. Milly gyönge lábon állott ez időben a megyei élet, könnyen megitélhetjük, ha felidézzük emlékezetünkbe azon visszaéléseket, mellyek akkor mindennapiak valának a megyéknél: főispánok szolgákból lett gazdatiszteiket emelték a megyei hivatalokba; Tolnamegye főispánja 5 forintért fogadott egyént megyei főjegyzőül; Esztergammegyének egész századról szóló iratai sem tesznek annyit, mint ma egy gyülés irományai. Ez időben azon megyéknek, — mellyekből a török kiüzte vagy kiirtotta a nemességet, — tisztviselői hivatalra alkalmatlan, nemnemes személyek voltak. A második phasis 1790ben kezdődik, midőn József halála után az 1790: 14. t. cz. ismét lábra állitá a megyei helyhatóságokat. Ekkor már a kisebb birtokosok is kezdének részt venni a municipalis életben, 's ellentétet képezni a nagybirtoku magnások befolyása ellenében. A kisebb birtoku nemesség lassankint önállást vivan ki magának, uj életre ébredt a helyhatósági rendszer, fejlődött a nemzetiség. Az 1795diki szerencsétlen epocha kissé megzavará a megyei élet fejlődését, visszaüjeszté a kisebb birtokosokat a közügyektől; 's az Európát akkor nyugtalanitó hadak lecsendesültével, megyei életünkre bekövetkezett a tespedés, és az 1823diki kormányparancsok, olly gyenge állapotban találták helyhatósági rendszerünket, hogy alig volt 13 megye, melly azoknak minden foganat nélkül ellene mondott. De csakhamar bekövetkezék a harmadik phasis; a megyei helyhatóság élete ismét erősödött; a birtokos nemesség nem birván elég erővel azok ellenében, kik a kormány érdekében munkálkodtak; bejött a korteskedés, melly a megyei helyhatóság életébe bevonta a kisebb, a birtoktalan nemességet is. Tagadhatlan, hogy a korteskedést a haladó rész hozta be a megyei közéletbe, de ezen tette a haladó résznek csak büntelen önvédelem (moderamen inculpatae tutelae) volt, azon hatalom ellenében, melly hivatalokkal és czimekkel vesztegetett. A korteskedés eleinte magasb szellemi czélok 's a tiszta közérdek előmozditására fordittatott; később mindkét párt kezdé használni, 's az egymással szembeállitott köznemesség kicsapongásokra vetemedék, mik a megyei szerkezet ujjaszülését tevék szükségessé. A korteskedés meggyengité a megyei administratiót, a birtokos nemességet adósságokba sülyeszté, elszegényité, kifejté benne a hivatalvágyat. Illy körülmények közt a birtokos nemesség nagy része kölcsönért a fundationalis cassához fordult; gyermekeit nevelés végett stipendiumokba adá; 's igy függővé lőn a kormánytól. De a nemesség tekintélyes része mind e mellett megőrzé függetlenségét, 's hiven munkálódott a haza emelésében. Mennyire gyengité a korteskedés a megyei administratiot mind köz mind magányjogi tekintetben, arról a megyei életnek csak felületes megtekintése is borzasztólag győz meg mindenkit. Az adókivetést a nemesség önkényüleg gyakorolja az adózók erszényére, 's visszaeélvén ezen jogával, gondatlanul kezeli az adót, 's rosszul gazdálkodik vele. — A biráskodás hasonlóul rosz lábon áll; tisztujitás előtt egy évvel már alig lehet biráskodni. Hasonlóul van a dolog az uriszékekkel 's az 1836ki urbéri törvényekkel. Az 183⅔diki Rendek átlátván, hogy a földes úr és jobbágy közti viszony ugy, mint az előtt, fen nem állhat: törvényt hoztak az uriszékről, a jobbágybirtokok szabályozásáról; e törvény végrehajtása a megyékre bizaték, 's ez is csak a megyei visszaélések számát szaporitá. Az uriszékeken olly megyei tisztviselők ülnek, kik birtokos aristocraták teremtményei, táblabirákul urodalmi tisztek választatnak, 's minden a földesurak érdekében történik, a leg fonákabb itéletek hozatnak, mellyek ellen felsőbb helyen sem talál mindig elegendő pártfogást a szegény adozó. — A büntető eljárások annyifélék, mennyi a megye; miknek nagy részében a törvénynyel eltörlött tortura még most is divatozik; az önvallomás, ezen iszonyú neme az igazságkiszolgáltatásnak, mindenütt használatban van; 's a betömlöczözött bünös nemesek tisztválasztások alkalmával szavazásra kibocsáttatnak. — A nemesités jogát a megyei pártok széltiben

gyakorolják, minden tisztujitás után 50—60 uj nemes áll elő, kik gyakorlatába jövén a nemességnek, abban magokat fentartják; 's ez uton a közelebbi tiz év alatt a nemesség száma megtizszereztetett, hol azelőtt alig volt 3—4 száz nemes, most 3—4 ezer élvezi ott a nemesi kiváltságokat. A megyék jelen állapotának körülményesebb ismeretére szóló felhozott két példát a kortes-kedés gyakorlati életéből. Egy megyében másfél évig küzde két párt életre halálra,'s ez idő alatt öt hat száz kortessel jelent meg gyüléseken mindenik párt;'s a kortesek tartására mindenik közös pénztárt,'s különös hivatalokat rendszeresített, és a hazafi párt egy — a másik három huszasával fizette nyilvánosan korteseit. Más megyében három százra menő választó nemes él egy faluban, kik a választás helyén megjelenvén, az utczákon koldusokkint állitják meg a hivatalvadászokat, 's kiraboljak őket huszasaikból. Sőt ezen egy helységbeli 300 választó nyilvános gyüléseket tart, 's árverés alá bocsátják szavazataikat, miket sokszor 5—6000 pengő forintért adnak el, osztály alá bocsátván egymás közt e gyalázatos kereskedést. Képzelhetni, mi befolyásuk van illy eseményeknek a megyei administratiora, kivált nálunk, hol a hivatalnokok fizetése kevés, 's hol annálfogva a választási költségeket zsarolás utján kell a hivataloskodás ideje alatt visszapótolni. Illy események köz-elszegényedés, erkölcstelenség örvényébe taszitják a nemzetet; pedig a történetirás eléggé tanusitja, hogy erkölcstelensége azon testületnek, melly a törvényhozást kezei közt tartja, a polgártársasági kapcsolatok felbomlását vonja maga után. Illy körülmények közt legkedvezőbb esetben is a megyei helyhatóság saját erejét felemésztvén: helyt ad a központosított kormányzás rendszerének, melly a hatalmat idegen kezekre fogja játszani. — A megyei élet tényezői ma a nagyobb birtokú dynasták, a kisebb birtokú, 's a birtoktalan nemesség. Az első osztály, érdekére nézve sokszor ellentétben áll a közérdekkel, 's inkább hajol a kormányhoz, szereti a hatalmat a kormányban öszpontosítani; a középosztály naponkint szegényedik, függésbe jő a nagyurak 's kormánytól; a birtoktalan nemesség pedig a romlottság legfelsőbb fokára jutott. Illy körülmények közt mindent el kell követni, hogy a romlottság veszélyes árja elébe gát vettessék; bizodalmatlanságról beszélni az alkotandó törvény iránt, előre kijelenteni, hogy ennek semmi üdvös hatása nem lesz, épen annyi, mintha a hadvezér azt hitetné el katonáival előre, hogy győzni nem fognak. — A helyhatósági élet lerajzolása után szóló azon kérdés fejtegetésébe ereszkedék: mit tehetni mindezen bajok orvoslására? A sajtó, a megyei tanácskozások és utasítások szerencsés tapintattal jelölék ki az orvosszereket, tisztán kimutatták, hogy a bajok kutforrása az alkotó elemekben, 's azon fonák állásban rejlik, miszerint a kiváltságos osztály egyedül bitorolja a közállomány jótékonyságait. A közvélemény nemcsak azt mutatá ki, hogy a képviseleti rendszerben fekszik jövőnk; de még utat is jelölt ki annak behozatalára. Békes átalakulás utján lehet nekünk egyedül czélt érni. Igaz hogy mozgalom nélkül az átalakulás megtörténni nem fog: de nem szabad kiirtani a reményt a nemzet szivéből a békés átalakulás iránt. Ezen reménynek tulajdonithatni egyedül, hogy a lassankénti átmenet hidja már kijelölteték, mellyen a nép különböző osztályainak egyenkint kell időjártával bevétetni az alkotmány sánczai közé. Ez hoz üdvös reformot megyei köz életünkbe. — Kijelölé a közvélemény magát a választási kicsapongások gátját is a formákban. Formák biztosítják a szabadságot az önkény ellenében; formákat kell adni tehát a választásnak is. E formák közt leghatályosabb ovószerül jelölé ki a közvélemény a titkos szavazást, e mellett kijelölé az elnöki hatalom korlátozását. A tárgyalás alatt fekvő választmányi javaslatban mind ezen orvosszerek benfoglaltatnak. Benne van a titkos szavazás, a főispáni jogok korlátozása, a népképviselet első kezdete; szóval mindaz, minek utasításba-adására országgyülés előtt az ellenzék mindent elkövetett, 's e javaslat a megyék többsége által el van fogadva. — Szóló véleménye eltér azoktól, kik a vesztegetést büntetés alá vonni nem akarják. Igaz hogy a bünök fogalma relativ portéka: de hogy a vesztegetés bün, azt világ teremtése óta minden nemzet elismerte, bár a bünökről polgári tekintetben igen tarka fogalmak uralkodtak a nemzetek közt. Spártában a lopás nem volt bün, Athenében nem az apul-testvérekkeli nőszülés; régibb időkben nem az öngyilkolás, és rabszolgakereskedés. A papság házasodása Kálmán idejében sem vala bün, 's ma botrányos vétek lenne a cath. pap házassága. Egy nemzet jellemével sokszor ellenkezik az, mi a másikéval megegyezik; ezért van, hogy az egyik bünnek tartja azt, mit a másik széltiben gyakorol. Hol kell nagyobb bün a hadnál, kivált a hódításinál? midőn már Hugo Grotius is a hadat privilegiált rablásnak tartá. Lehet hogy Angliában nem olly veszélyes bün a vesztegetés mint nálunk; de ha körülményeinket tekintetbe veszszük,lehetetlen meg nem győződnünk arról,hogy a vesztegetés nálunk minden bünök legfőbbike. Mutogattaték ugyan a mult ülésben logicai renddel, hogy a vesztegetés nem bün; de a logicai előadás nem mindig igaz előadás; mert lehet theoriát gombolyitani öszve arról is, hogy a vesztegetés erény, de az életben ellenkezőleg áll a dolog. Mondaték, hogy a vesztegetés Angliában nem ártalmas, mert ott egyek az érdekek; de a parliamenti viták ellenkezőt bizonyitanak. Angolhonban törvény van a megvesztegetés ellen, 's parliamenti tagok záratnak ki az alsó házból, 's egész választó testületek fosztatnak meg miatta választási jogaiktól. Mért ne lehetne Magyarországra nézve is igy rendelkezni, melly mindenfelől megtámadásnak van kitéve. Végül figyelmezteté szóló a RRket, hogy ne feledjék, mikép a kir. városok kerületileg már rendezve vannak, 's reményleni lehet, hogy a törvényjavaslat ez iránt, törvény erejére emelkedik; ekép jövő országgyülésen 16 szavazattal fognak birni a kir. városok, 's kétes: nem fogják-e ezeknek követei tekintélyben felülhaladni a megyei követeket, kiket romlottság emel követi székeikbe; mindenesetre nem lenne czéliránytalan, ha saját ügyét a nemesi rend önmaga végezné el még ezen országgyülés alatt. Mondatik talán ez ellen, hogy 3 év egy nemzet életében csekélység? igaz, de nem csekélység a nemesség életében, melly már enyésztéhez közeledik Europában, de Magyarországban még főtenyezője a nemzetiségnek. És miért kellene bevárni a jövő országgyülést, midőn most a kir. előadásokban, a nemzet ohajtásai foglalvák; 's a követi táblán van a sor kimutatni, hogy ott is megfelel a korszerü kir. k. előadásoknak, hol a nemességről van szó. A megyei kihágások zabolázását a nemzet egyesült ohajtása kivánja. Ha ennek meg nem felelünk, ha magunkat az enyészet ellen biztositni nem akarjuk: rólunk is el lehet mondani a zsoltár-iróval, hogy „eljövend az ur, nagy hasznot teend és szétdobandja e földet.“ Egy követ szükségesnek látja a megyei kihágások korlátozását, de nem a nemesség között felállitandó népképviselet által; szerinte ez ollyforma orvosszer lenne, mint ha valaki fejét vágatná le azért, hogy ne fájjon; e mellett képviseleti rendszernek lényeges föltétele a sajtószabadság, mellyel mi tényleg nem birunk; pedig a képviselő sajtószabadság nélkül választóit nem képviselheti. — Szóló a korteskedést, ha büntettet nem von maga után, nem tartja büntetendő polgári vételnek; a közvéleménynek kell sujtani azt, kit nem bizodalom, de korteskedés emel hivatali székébe 's ez legtöbbet fog tenni a megvesztegetés korlátozására. A nagy hazafi, kit az átalakulás e korában fájdalommal nélkülöz a törvényhozás, irányt adott a közvéleménynek; kövessük példáját, 's ha gyalázat bélyege fogja sujtani mindazt, ki korteskedés által vadász hivatalokat: rövid időn el lesz érve a czél. Ha szigoru törvény hozatik a korteskedés ellen: nem lesz végrehajtható 's a proteusi alaku korteskedés mindenkép ki fogja azt játszani. Ez által szaporodni fog a végre nem hajtható törvények száma; 's egy fokkal elébb mozdittatik a törvény iránti tiszteletlenség. A büntettekkel kapcsolatban álló korteskedésre nézve pártolja a 39 § ujabb szerkezetét. — Más megyei követ szerint a politicának főfeladása a morált előmozditani, pedig hogy a vesztegetés erkölcsi vétek, azt tagadni nem lehet, valamint azt sem, hogy a közügyek folyamára veszélyes befolyású. Igaz, hogy Angliában a megvesztegetést tiltó törvényeknek nem sok sikere mutatkozik, de ennek oka abban fekszik, hogy azok Angolhonba titkosszavazás nélkül vitettek be. Mondaték a korlátozó törvények ellen, hogy a korteskedést csak az erkölcsiség 's a nevelés irthatja ki; de ez áll minden bünre szintugy, mint a korteskedésre, 's azért mégis jónak tartatik a büntető-törvénykönyv behozataláról gondoskodni. Egy megyei követ, ki a megyei kihágások feletti tanácskozás folytában most másodszor hallatá szavát, e kérdést a választmányi jelentés alapkérdésének tartja, 's azt hiszi, nincs rendén az, hogy e felett csak most történik a tanácskozás. E kérdés vitatása azon meggyőződésre vezérelhete mindenkit, hogy szükség jövőre a választmányi munkálatokban előbb a főelveket venni tanácskozás alá, 's a munkálatot egész általánosságában megállapitani, vagy elvetni; 's csak azután kell azt részletes tárgyalás alá venni, ha az alapelvek helyeseltetnek; ellenesetben vissza kell adni a választmánynak, mi ennek szégyenére semmikép sem válik, mert elvben különbözni nem szégyen. De szükség a fő elvek megállapitását előre bocsátani azért is, hogy a választmányi munkálat a küldőkkel, legalább a főbb elveknek helybenhagyása után, közöltessék, hogy igy a közvéleménynek irányt a törvényhozás, ne pedig a választmány adjon. Utasítási rendszer mellett egyedül ez úton járhat el a törvényhozás nagyszerü hivatásában tökéletesen; 's az utasitások csak igy egyeztethetők meg a törvényhozás méltóságával. — A mi a szönyegen forgó tárgyat illeti: a megvesztegetést szóló is bünnek tartja; mert a választási jog, jog és kötelesség egyszersmind, 's ki jogával visszaél, 's kötelességét hiven nem teljesiti, az büntethető; 's ha büntetés alá vonhatni a birót, ki jogával és kötelességével visszaél, miért ne lehetne büntetni a választót is hasonló esetben? De a bünnek megismertető jele nem az ajándék, mert ezzel a meggyőződés összeférhet; bünös csak az, ki meggyőződését az ajándéknak alá rendeli. Az angol törvények szerint minden elválasztott vesztegető hivatalától mozdittatik el, 's többé arra nem választható; a megvesztegetett választó pedig 5000 pengő forintig 's e mellett szavazatvesztéssel büntettetik. De ezen törvény mellett a bün csak a szegényekben büntettetik, a gazdagoknak még nagyobb ösztön nyujtatik a bünhödésre; mert ezek jó embereik által osztatják ki mindig a pénzt, 's igy büntetlen maradnak. És ha valaki valamelly iskolának vagy egyháznak ajándékoz pénzt, 's ezért az illető helység lakosai hálából reá szavaznak, mikép itéltetik el: megvesztegetés volt-e az, vagy kegyes ajándék? — Honunkban a köznemesség nehány év óta rendén túl gyülöltetik; mert az a közterhek viselésében egy pár nap alatt részt venni nem akar; holott eddig iskoláiban is az tanittaték, hogy a szabadság az adómentességben áll, és sehol sem fordittaték kellő fáradság arra, hogy a köznemesség ellenkezőről világositatott volna fel. Hogy a közoemesség védi azt, mit szabadságnak hisz, ezt becsülni kell benne, 's nem kell kimélni a fáradságot, hogy tiszta fogalmakat szerezzünk benne a valódi szabadságról. A megvesztegethetés büne nemcsak a köznemességet terheli; megvesztegethető mindenki, csak az eszközökben van különbség. A köznemességről magasztos példákat lehetne idézni, mik szerint az igazság sokszor egyedül az ö körükben talált menedéket. Nem kell egyszerre minden legkisebb mozgástól megijedni; ha körülményeinkbe kissé betekintünk, látni fogjuk hogy itt korban van a különbség 's nem személyekben. A korteskedések oka abban fekszik, hogy korunkban már nemcsak néhány nagybirtoku nemes üli körül a zöld asztalt; de a politicai halál az alsóbb körökben is kezd elmulni, 's élet lép helyébe; és ebben épen nincs semmi rettenetes. Szóló előtt kedvesebb a dacz, melly szabadságra mutat, a hunnyászkodásnál, melly a szolgaság jelleme. Mig a nemzetet a nemesseg képviseli, addig ez minta marad, mit el nem rombolhatni, mig a szabadság óriás szobra föl nem áll; 's a köznemesség hasonló a levegőhöz, mellyet a nagy birtokuaktól, kik vírághoz hasonlítnak, eltávolitani veszélyes. Némellyek az egy tömegben történő választásokat, a zászlókat kárhoztatják, 's helységenkénti szavazatszedést ajánlanak; ezek a szabadságot virágától, vonzó erejétől akarják megfosztani. Ki a szabadságot korlátozni akarja, ne feledje, hogy a szabadság oceán, melly hasznot és kárt természeténél fogva egyaránt okozhat. Azonban arra, mit a nép vétségnek nem tart, ha szükség, a törvényhozásnak reá kell ütni a vétség bélyegét. Közvélemény eddig a vesztegetést nem kárhoztatá; 's vajjon viseli-e közvendéglés a bünnek azon szinét, mit Angliában a bujdokló titkos szavazatvásárlás visel? Mondassék ki tehát most bünnek, gyalázatosnak a vesztegetés, csak a köznemesség ne tétessék ki ármánynak. Végül szóló a korteskedés különböző nemeinek büntetésére a 39 §. szerkezete helyett uj szerkezetet ajánlott, melly szerint annak, ki elválasztóinak pénzt adott, hivatalt, vagy jutalmat igért, elválasztása érvénytelen; az, ki más részére teszi ezeket, 200 p. ftig elmarasztandó; az pedig, kire bebizonyosodik, hogy nem meggyőződése után szavazott, első esetben 3 évre, másodikban 6 évre, harmadikban egész életére megfosztandó választói jogától. Utoljára egy megyei követ czáfolgatá a fentebbi hosszú beszédet, előadván, mikép Angliában vannak ugyan szigoru törvények a korteskedés ellen, de ritkán hajtatnak végre; e mellett Anglia állapota egészen más, mint Magyarországé. A politicai vétkekre megjegyzé, hogy ezek ollyan vétkek, miket a közállomány önkényesen jelöl ki; 's igy önkény rejlik bennök, mellynek inkább a szabadság, mint a hatalom részére kell hajlani. A vesztegetést bebizonyitani mindenesetre bajos, és ha az angol törvényekhez hasonló törvényjavaslat fogadtatik el: a birák önkényének lesz kitéve a választó nemesség, pedig politicai vétségekben már magokban önkény rejlik, mellyet ha a szabadság részére biztosítani nem lehet, jobb meg sem hozni a törvényt. Ha meghozatik is a törvény, kihajtja azt végre olly megyében, mellyet a pártoskodás két részre osztott; bünöseit egyik párt sem fogja büntetni, a másik párt bünösei felett pedig kegyetlenséget fog gyakorolni mindkét párt, mi csak gyászosabbá fogja tenni a megyéknek olly hiven rajzolt szomorú állapotát. E tanácskozás alkalmával ugy látszik, mintha megrémültünk

volna azon mozgalmaktól, mellyek a haladás szellemében készíték a megyei utasításokat; ha ezen mozgalmak külső alakja félelmes, ám szabassék ellene büntetés, csak hogy e büntetés a szabadságot magát ne korlátolja.

Januar 9kén.

CXXXIIIdik kerületi ülés. (Kezd. d. e. tizedfél órakor. Tárgy: a megyei kihágások érdemében tett választmányi jelentésnek 39d. §a.)

Mielőtt a megvesztegetés elleni törvény szüksége felett folytattatott volna a tanácskozás: a kerületi elnökség jelenté kir. személynök ő excjának azon igéretét, miszerint a mult decemberi országos ülések naplói harmad nap alatt sajtó alól kikerülnek. Mire egy megyei követ kijelenté, mikép az országgyülési tanácskozások természete azt kivánja, hogy mihelyt bevégeztetik valamelly tárgy a kerületi ülésekben, az tüstént országos ülésbe vitessék át, hogy a m. FŐRRhez minél elébb átküldethessék, 's igy pályáját minél elébb megjárhassa. E hongyülés már annyit dolgozott, hogy a hasonlítást bátran kiállja bármelly hongyüléssel; 's még sem ismerjük ennek közvéleményét, melly a két táblán fejlik ki, 's melly nélkül országgyülés a nemzet közvéleményét meg nem nyerheti. Szóló, ha országos ülések nem tartatnak, kerületi üléseket sem kiván tartatni, hadd lássa a nemzet, hol rejlik az országgyülés hátramaradásának oka. Ezen inditványra a kerületi elnökség jelenté, hogy kir. személynök ő excja a magyar nyelv iránti k. k. leiratot várja, melly rövid időn meg fog érkezni, 's megérkezése után országgyülések fognak tartatni. Megjegyeztetvén a fentebbi inditványra, hogy a megyei kihágások feletti tanácskozásokat épen a legfontosabb kérdésnél félbeszakítani czélirányos nem lenne: folytattaték a tanácskozás a napirendre tüzött 39. § felett, mellynek ujabb szerkezetére egy megyei követ megjegyzé, hogy az nem egyéb meztelen hivatkozásnál a büntető-törvénykönyvre, mi a megyei kihágásokat orvosolni nem fogja, holott azon bajok, mellyeket T. megye követe tegnap olly élénken feste, hangosan sürgetik az orvoslást. Ezen bajok orvoslására két hasznos gyógyszer jelölteték ki főkép a tanácskozás folytában: nevelés és képviseleti rendszer. Hogy a nevelés dolgaink rendbe-hozatalán sokat fog segíteni, az tagadhatatlan; de ez csak a jövő nemzedékre hat, a megyei kihágások korlátozására pedig a nemzetnek jelenben van szüksége. Ezen kihágásokat leggyökeresebben a képviseleti rendszer fogja elhárítani; de nem az, melly a képviselet alapját kellő rendezés nélkül kiterjesztvén, ez által csak a megyékben levő gyúlékony anyagot fogja szaporítani. Azok ellen, kik a megvesztegetést büntetés alá vonhatónak nem tartják, megjegyzé szóló, hogy a vétségek vagy erkölcsiek, vagy polgáriak; hogy a polgári társaság az erkölcsi vétségeket is köteles büntetni, ha azok botránnyal járnak, 's ha a társaság fő czéljaival a vagyon- és személy- bátorsággal ellentétben állanak. A korteskedés pedig illy vétség, 's tulajdonkép már polgári bünné fajult, 's ezért polgári törvény által sujtandó. Mi a virág- és levegőtől vett tegnapi hasonlítást illeti: igaz, hogy a nagyobb birtokuak, csak kisebb birtokuak 's birtoktalanok között létezhetnek, mint a virág a levegőben; de a virágra nézve is szükség, hogy a levegő, mellyben él, tiszta legyen; büzhödt levegő a virág életét elfonnyasztja, mint a megvesztegetett választó's tanácskozó tömeg a szabadságot. Tegnap megkülönbözteték a rend a szabadságtól, holott ez ama nélkül fen nem állhat. Hivatkozának némellyek Anglia példájára, holott Angolhonban csak a választásokra használtatik megvesztegetett tömeg, nálunk tanácskozásokban is, mellyeket a huszasos hazafiaktól az öt pengő forintosokig büntetlenül zavarhat minden kortes. Mondaték, hogy a megvesztegetés ellen hozandó törvények végrehajthatók nem lesznek, de ez be nem bizonyittaték; 's ha más eredménye nem lenne is e törvényeknek azon hatásnál, mellyet a törvényhozás az által állit elő, hogy a megvesztegetésre kimondja a „bünös"t, már ez is jótékony befolyással birand a megvesztegetés akadályozására. Az pedig igen különös lenne, ha a törvényhozás nem váltaná be szavát, mit a k. kir. előadásokra adott a fejedelemnek; 's a korteskedés meggátlására a büntető-törvénykönyvre tett puszta hivatkozással állana elő. — A következett szónok a megvesztegetés ellen hozandó törvényeket végrehajthatóknak nem tartá, ha csak azoknak végrehajtására ő felsége különös biztosokat nem küld minden megyébe; a megyei kihágások gátlására választási policziát ajánlott, miszerint például meghatároztatnék, hogy minden község felelős vezéreket nevezzen kebléből a választásra; hogy a választás helyén 200 embernél többnek egyszerre jelen lenni nem szabad; illynemü rendőri szabályok hiedelme szerint leginkább eltávolitanák a megyei kihágásokat. Ellenkező értelemben nyilatkozott a kerületi jegyző megjegyezvén a k. előadásokra tett hivatkozásra, hogy az alkotmány-ellenes; mert a k. k. előadások reánk nézve nem parancsok. Szóló véleményre szerint megszorító törvénynek akkor van helye, ha annak szüksége be van bizonyitva, mi a korteskedésre nézve nem történt; mert bármennyire legyenek is kedvetlenítők azon események, mik némelly megyék választó és tanácskozó gyülekezetében történtek, de azok még nem állandósultak, 's nincs bebizonyitva, hogy ezek ellen a fenálló törvények kellő szigorral használtattak. Ha ez teljesittetett volna, és eredménytelenül: akkor lenne szükség uj korlátozó törvényekre. De a megyei helyhatóságok előljárói a korteskedést nemcsak elnézéssel, hanem legyezgetéssel is pártolák eddig; a helyett hogy a kihágásokra alkalmazták volna a törvényt. A vesztegetésre mondaték, hogy moralis bün, mit a politikának büntetés alá kell vonni; ez állitás szerint a hazugság, a részegség is büntetendő lenne, 's ezen bünök büntetéséről mégis hallgat a büntető törvénykönyv. Mások polgári bünnek álliták a megvesztegetést, azon okból indulva, hogy a választásjog kötelességgel van összekapcsolva, 's ezek elismerék, hogy az ajándék nem ismertetőjele a bünnek, mert a meggyőződés erőtetésére az ajándékról következést huzni nem lehet. Ezen vélemény pártolóitól kérdi szóló: akarnak-é törvényt hozni, melly vizsgálja a szavazás inditóokait? Ha igen: ugy ők a megvesztegetésnél meg nem állhatnak, nekik az irigységet és bosszuállást is büntetni kell, mert ezek is befolyással vannak a meggyőződésre. Ha a megvesztegetés ellen szigorú törvények hozatnak: ezek csak azon kisebb nemességet szoritják ki a választásokból 's a közdolgokból, mellynek nem lévén elegendő vagyona magát a választás helyén huzamos ideig fentartani, eddig más által láttaték ott el élelemmel; mi magában tekintve véteknek nem mondható. Valamint ajándékozni — tisztán — szabad: ugy ajándékot elfogadni sem vétek. E nyilatkozat után a nemesség körében állitandó képviseleti rendszer inditványozója fejtegeti nézeteit; előadván, mikép a korteskedés olly veszélyes baj, mellyet felületesen oda vetett törvények nem orvosolhatnak, 's melly gyökeres gyógyitást kiván. T. követe tegnap élethiven festé a megyék állását, mellyekben már fegyveres erőnek kell az alkotmányos jogokat védeni. Ezen szomorú állapotból csak a képviseleti rendszer által menekülhetni, mint ezt az ellenzék, 's annak organuma már országgyülés előtt elismeré, 's most midőn kenyértörésre kerül a dolog, az vettetik ellen, hogy a nemesség jogait megszoritani nem lehet. Szóló tagadja, hogy a legszélesebb alapra állított képviseleti rendszer czélhoz vezetne; valamint tagadja azt is, hogy az általa inditványozott képviselet a vagyontalan nemességet politicai kiskoruságra kárhoztatná, mert mellette is megmarad a nemesség választási joga a képviselőkre nézve, tanácskozásokba pedig a tömeget részesíttetni czélellenes. Mostani választásainknál kard, pisztoly, ólmosbotok állanak egymás ellenében, 's gyakran egyik fél meg sem mer jelenni a választó vagy tanácskozó gyülekezetekben, hogy ne gyilkoljon 's ne gyilkoltassék; és ezt nevezhetni szabadválasztásnak? Nem szabadabb választás lenne-é, ha 200 nemes józan esze szerint választana képviselőt, ki helyette a közügyek intézésébe befolyással birna; mostani választásainknál, mellyeken 2—3 ezer leitatott nemes választ egy tömegben, nagy rész azt sem tudva, kire kell szavazni, hacsak arról nem jut eszébe, kinek itta meg borát. Ki ezen állapotot akarja megtartani, az az értelmiség nélküli osztályt akarja a közvélemény főtényezőjévé tenni, az a törvényhozást retrograd lépésekre kivánja kényszeríteni; mert hogy némelly megyék már az országgyülési költségeket is megtagadák, azt egyedül a korteskedés befolyásának lehet tulajdonítani. Szóló Helvetiába tett utazása alatt, csodálkozva hallá a szövetségi gyülésben, hogy egy követ a sajtószabadság visszavonására tőn inditványt, 's találkozék két követ, ki azt pártolá; ezen különös tünemények okait vizsgálván, ugy találta, hogy a sajtószabadság visszavonását sürgető 3 cantonban a tömeg az értelmiség fölibe emelkedék. Illy visszalépésekre fogják vezetni megyéinket is a megvesztegetett tömegek, melly visszalépésektől egyedül a képviseleti rendszer óhat meg. — Mondaték, hogy képviseletet hozni be a nemesség közé, a nélkül, hogy az alap szélesittetnék, veszélyes; de ez a javaslatba hozott képviseleti rendszer ellen nem áll, mert annak alapját a honoratiorok nagy mértékben fognák szélesiteni, 's több megyékben, hol most 3000 nemes van, körülbelül 2000el fognà szaporitani a választók számát; 's nem eléggé ki lesz-e igy a képviselet alapja szélesitve? 's hol van ezen képviseletben az emlegetett olygarchia? — Mellőzvén szóló ezen eszmének további fejtegetését, melly pártolásra, ugy látszik, nem számithat, némelly nyilatkozatokra tőn észrevételeket; kijelentvén mellékesen, mikép nem oszthatja azon véleményt, melly a választmányi munkálatok alapelvit jövőre előlegesen kivánja tárgyaltatni, 's csak ezeknek megállapitása után kivánja azokat a küldőkkel közöltetni. Ezen vélemény ellenében szóló azt hiszi, hogy a választmányi jelentések alapelveit utasitások nélkül megállapitani nem lehetne, 's ha a megállapitás utasitások nyomán történnék, ezáltal méginkább alárendeltetnék a törvényhozás véleménye a provincialis érdekeknek; most legalább utasitás nélkül küldetik ki a ker. választmány, 's munkálata a küldőkkel tisztán közöltethetik, mielőtt ahoz utasitások férkezhetnének. — Nem osztja szóló azok véleményét sem, kik a megvesztegetés iránt törvényt nem kivánnak. Azok, kik igy vélekesznek, ketreczbe zárják a főispán hatalmát, 's a durva tömeg kihágásainak tág kaput akarnak nyitni. Hol lesz ezekre nézve a korlát? Talán az őrszékben? melly nem egyéb chimaeranál. Ezen őrszék által a pártok önmagok korlátoznák magokat, mi képtelenség. A törvényes korlátoknak kivül kell esni a pártokon; azért ruházták fel őseink a főispáni hivatalt hatalommal, mert jól tudák, hogy pártok közt független biróra van szükség. Mondaték, hogy a megvesztegetett választót nem lehet büntetni, mint a megvesztegetett birót, holott ha a megvesztegetett biró veszélyes a köz állományra, még veszélyesebb a megvesztegetett választó, mert ez rosz birák, rosz hivatalnokok választása által az egész megyét döntheti veszélybe, midőn az egyes rosz biró, csak egyesekre lehet veszélyes. Törvényt hozni a megvesztegetés ellen annál szükségesebb, minél példátlanabb szemtelenséggel üzetik az hazánkban; 's ha törvény a megvesztegetés ellen nem hozatik, azt a törvényhozás elnézése által szentesiteni fogja; holott korteskedés következtében 143 ember mult ki hazánkban a közelebb mult év alatt is. — Ezen előadásra egy követ válaszolá, hogy a birtoktalan nemességet a megvesztegetésért egyedül büntetni nem lehet; mert a megvesztegetés mételyét a huszasos hazafiakon kezdve az aranykulcsosokon keresztül végetlen magasságig mindenütt fel lehet találni; és e bün tagadhatlan, de reá törvény által büntetést szabni nem lehet; mert e törvény kivihető nem lenne. Az érd. követ ur a nemesség között felállítandó képviseleti rendszert ajánlja gyógyszerül, melly mellett szintugy történhetnék megvesztegetés, 's mellyel minfentartásunk elvét támadnók meg. T. követe lerajzolá tegnap a megyei élet gyengeségét; rajza ellenében könnyü lenne megmutatni a nemzet gyengeségét is, melly nem bir csak egy nyomorult polytechnicumot is állítani, 's melly országgyülését sem birja fő városába áttétetni; de ezekből nem az a következés, hogy: tehát törvényt kell alkotni a megvesztegetés ellen, hanem hogy erősíteni kell magunkat az alkotmányos jogoknak szélesebb alapra helyezése által. Korteskedés ellen tökéletesen intézkedni, emberi erőn felül áll. Mondaték, hogy a bünt sikeréről lehet megismerni, elég erre olly tett is, mi a szándékot nyilvánossá tegye, akár jó siker, akár nem. De ki fogja meghatározni választóknál a szándékot? mit tisztviselőnél könnyen felfedezhetni, midőn ennek tette hivatali esküjével ellenkezik. Korteskedésnél a rosz szándékot kimutatni annál nehezebb, mert ennek forrása jó szándék is lehet; 's igy elébb a jó és rosz szándékok között kellene felállítani a határvonalt. A bünökre nézve ugyan intézkedhetik önkényesen a status, de ezen önkény képtelenségre vezet. Törvénynyel itt a bajon segíteni nem lehet, mert a választásban különböző vonzalmak 's indulatoknál fogva mindenki érdekelve van, 's ez érdekeket a választásból kizárni máskép nem lehet, csak a választásnak 's a fenálló institutioknak teljes megszüntetésével. Ha a korteskedés ellen hozandó törvény szigoru lesz, szem-behunyva fogjuk egymás tetteit nézni, mert érdekeink mindnyájunkat be fognak vonni a bün részvétébe; 's igy midőn a vesztegetést akarjuk szigoru törvény által kerülni, még inkább előmozditjuk azt. Többet használ e baj ellen egy szinházi parodia is a szigoru törvénynél: mert önérdekeink hatalmasok. Önérdek vezérlé azt, ki elárulá 's veszélybe dönté a két testvérhon nagy fiát. Van, ki önérdekétől vezéreltetve, meggyilkolt nemesek vérén jutott követségre, ki jelenleg nem ül a követi táblánál, mert közvélemény sulyát kiállani nem képes. A polgári jogok kiterjesztése vezet egyedül biztosan czélhoz, mire nézve elébb az örök váltságot kell általánosan életbe léptetni; 's erre nézve szóló rövid időn inditványt teend; addig pedig, mig a tiszta népképviselet behozathatnék, mellőztessenek a megvesztegetés ellen hozandó szigoru törvények 's maradjon e munkában hézag, mi jelenleg czélszerüen be nem tölthető. Más megyei követ erkölcsi kénytelenségnek látja törvényt hozni a megvesztegetés ellen; hogy tökéletes nem lesz a törvény, az ellene épen nem ok; mert hiszen hol találhatni tökéletes törvényt? Hogy pedig a megvesztegetés ellen hozandó törvény holt betü ne maradjon, válaszszon ennek végrehajtására birákat maga a törvényhozás, egyik országgyüléstől a másikig. És a hozandó törvény ne legyen általános, mert ezt kijátszani legkönyebb, hanem legyen különös esetekre vonatkozó. Ellene a hozandó törvénynek még egy követ nyilatkozott, ki nézeteit e

tárgyban már előadá, 's most csak az ellenök gördített okokat czáfolgatá. Szerinte, kik a megvesztegetésre törvényt akarnak szabni, a municipiumokat akarják korlátozni, 's azt eszközölvén a hozandó törvény által, hogy a köznemesség minél inkább kizárassék a köz dolgokból; a főispáni hatalmat akarják nevelni, mi főispáni megvesztegetést fog a korteskedés helyébe állitani, 's központosított kormány-rendszert léptetni a megyei helyhatóságok helyére. Hogy jelenben a kormány nem korteskedik, annak egyedüli oka maga a korteskedés. Ott vannak Angliában a szigorú törvények, 's meg vannak-e általok akadályozva csak a választási kihágások is? A megvesztegetés ellen eddig ajánlott minden törvényjavaslat centralisatiora vezet. Ha a szavazati jog elvesztése büntetésül föl lesz állitva: a szavazók számát annyira meg fogja a kormány rövid időn kevesíteni, hogy 4000 helyett alig leend nehány év mulva 400 választó a megyékben. Ha a zabolázó hatalom, kivül áll a megyei helyhatóságon, 's ha ennek a megyék politicai jogok tekintetében is alá lesznek rendelve: hová lesz ekkor a megyei municipiumok függetlensége. Sz. követe ugyan ajánlja ez ellen az ovatosságot; de ajánlata csak szép énekszó és bölcsődal, mellyen a gyermekeket álomba ringatják; az érd. követ ur ovatosságát e tekintetben kielégiteni igen könnyü. Ha egyszer a megyei gyülések csendesek lesznek, a kormány mindent véghez vihet, mit akar, 's igy a tiszta képviseleti rendszer behozatala örökre meg lesz gátolva. A megvesztegetés ellen hozandó törvény nemcsak a kormáuy kezében veszélyeztetné szabadságunkat, hanem a megyei pártok kezében is csak a megyei visszaéléseket fogná szaporitani; 's ha majd a pártoskodás miatt a megyék nem tanácskozhatnának, közügyeiket nem intézhetnék, csak egy tolvonásba fogna kerülni a kormánynak alkotmányunk megszüntetése. Vigyázzunk, hogy midőn egyesek visszaéléseit akarjuk korlátolni, a hatalom karjai közzé ne vessük magunkat! A hozandó törvény mellett még két megyei követ emelt szót. Egyik a képviseleti inditványt nem pártolá; mert ez ujdonsága miatt a nemzet sympathiáját még nem szerezheté meg, bár mellette igen nyomos okok harczolnak, mellyek nagy részben már elmondattak, hozzájok szóló csak egy érdekes hasonlatot kapcsolt a puskaporról, melly szabadban erőtlenül szokott ellobbanni, midőn puskába szoritva mindenkor nagy erőt fejt ki. Az ajánlott törvényjavaslatok közül a V—it pártolá. Másik megyei követ előadá: miképp, ha valamelly rosznak elejét akarjuk venni: szükség ovakodni az iránt, hogy egyes visszaélések meggátlása miatt az egész ne veszélyeztessék; de a rosszat magát nem gátoljuk: ez is könnyen veszélybe döntheti institutióinkat. Azt mondá egy érd. követ, hogy centralisationak bajnoki azok, kik törvényt sürgetnek a megvesztegetés ellen, holott jelenben épen ők legnagyobb baráti a helyhatóságnak, mellyet visszaéléseitől akarnak megtisztítani; 's ha áll, hogy a megyei kihágások veszélyeztetik a szabadságot: akkor a megvesztegetési törvény mellett küzdők a megyei szerkezet védőiként tekinthetők. Mondák, hogy szándékokat akarunk vizsgálni a szivek rejtekében; mi ezt nem teszszük; mert a megvesztegetés véghezvitele az adásban és elvételben áll, 's ez külsőleg is látható; 's abból, hogy lehetnek esetek, miket törvénybe foglalni nem lehet, nem következik, hogy azon szemtelen eljárások, mikkel a korteskedés nyilvánosan üzetik, büntetlen maradjanak. Mondaték az ellenvélemény részéről, hogy a vesztegetési törvény végrehajtható nem lesz; 's ugyanazon véleményen lévők állítják egyszersmind, hogy ezen törvény a szabadságot veszélyezteti. E két állítás egymással teljes ellentétben áll, 's vagy egyik vagy másik nem áll. — A tárgy eldöntése mai napról ismét elmaradt.

Országgyülési rövid közlés.

A januar 10kén tartatott 134d. kerületi ülés tanácskozás tárgya a megyei kihágások érdemében beadott választmányi jelentésnek 39d. §a volt. E tárgy folyamatba-vétele előtt a ker. jegyző felolvasá a verificationalis választmány jelentését Kismarton városa ujabb megbizó leveléről, melly szerint a nevezett város régi követe Lichtenstein Antal helyébe, Kár Mátyás választatott el. — Folytattatván a megvesztegetés elleni törvény felett megszakadt tanácskozás, négy napi vitatkozás után végre a kérdés eldöntetett. A szónokok beszédeit részletesben csak jövő számunk adhatván itt csak az eredményt közöljük. A kérdés: ‚vajjon határoztassék-e a törvényben büntetés a megvesztegetésre'? szavazatra bocsáttatván, 42 megye 6 ellenében büntetést kivánt. A büntetés ellen volt Gömör, Beregh, Békes, Torontál, Hont és Pest. Nem szavazott Abauj; szavazás után a törvényjavaslat miképen szerkesztendése iránt nyilatkoztak a vélemények, 's az egymást érő szerkezeti javaslatok egyike sem részesült különös pártoltatásban, hanem mindnyája köziratra bocsáttatván, tárgyaltatásuk másnapra halasztatott.

Megyei 's más közlések.

Komáromból januar 10. 1844. Szomorúan köszöntött be megyénkhez az ujév, mert a béke, mellyet eddig a RRk egymás iránti szives barátsággal hazánkban ritka példakép élveztek, évnegyedes közgyülésünk tartására kitüzött f. hó 8dik és 9én felbomlott; e bal esetnek pedig a bekövetkező tisztujitás szolgál okul; ugyanis egy rész az országgyülési követ urakat kivánja alispáni székekbe emeltetni, másik pedig másod-alispán urnak első alispánná tételeért látszik buzogni; de ennek helyébe kit akar, még nem tudhatjuk. Ekép ámbár örülhetnénk, hogy e tisztelt férfiak tiszta jelleme a tüzpróbát kiállja, de a történteknek minden közjóért élő kebelbe mély fájdalmat kell szülniök; mert ámbár még idejét sem tudók a leendő tisztujitásnak, 's ez alkalommal egyedül az előkészületek feletti intézkedés jöhete szőnyegre, mégis roppantszámu nemesség gyüjteték össze, ugy hogy f. hó 8án nemcsak — különben elég tágas — teremünkbe be nem férhettek, hanem első alispán ur a szünni nem akaró lárma miatt a tanácskozást el sem kezdhetvén, kénytelen volt a terem ajtajára e kijelentést tüzetni, ‚erőszakos zaj miatt gyülést tartani mai napon nem lehet.'' *) Más nap u. m. 9én a terem ismét tömve levén, a jelenlevőket e. alispán ur csendes tanácskozásra kérte 's intette, azután előadá, hogy még e héten elérkezendik mgos főispán urnak a tisztujitás határidejét kitüző levele, 's ehezképest küldöttséget nevezett ki, a nemesség-összeirásnak járásonkinti megujitására; nemkülönben választmányt nevezett a tisztujitás körüli rendeletek kidolgozására; ekkor másod-alispán ur azon kivánságát terjesztvén elő, mikép a szavazás titkos vagy nyilvános menete iránt ez alkalommal hozassék határozat;, a köznemesség, előadásának végét nem várva e szókat „titkos, éljen, nem kell!'' kiáltozta; utána többen szóltak, számos szólnikivánó jegyeztette föl magát, de zajos félbeszakasztás nélkül senki sem beszélhetett; többször felkérte ugyan elnök alispán ur a RRket csendességre, de végre őt sem hallgatván ki, a termet az értelmesség nagy részével elhagyta. Ekkor másod-alispán urat kérték az elnöki szék elfoglalására, azonban tatai járásbeli köztiszteletü főbiró ur küldöttség által kivánta első alispán urat visszahivatni, 's ezt másod alispán ur kinevezvén, a küldöttség azt jelenté, hogy első alispán ur az eseményekről repraesentalni fog, 's felsőbb rendelet érkeztéig gyülést nem tartand. Igy lőn vége még voltakép megsem kezdett gyülésünknek.

Zemplinből. (Közgyülés folyt.) 3) A szabad Hajdukerületnek beczikkelyeztetése iránt közlött okirati adatok egybevetésére megbizott alválasztmány véleményét előterjesztvén, a sz. Hajdukerületnek az ország rendeihez intézett kérelmét e négy pontban adta elő u. m. a) minden adózástól és közterhek viselésétőli mentesitése; b) Sz abolcs megye hatósága; c) A kamara követelése elleni biztosítása; d) beczikkelyeztetésének czélszerü elrendezése. — Az első kivánságot illetőleg a közlött régibb idejü adomány 's kiváltságlevelek menteknek nyilatkoztatják ugyan a Hajdúkat minden adózás és közterhektől; — minthogy azonban IIIik Károly 1725ik nov. 13ról költ kir. levele által a Hajduknak kiváltságait nemcsak azon föltétel alatt erősíté meg, hogy az adózási terheket mint eddig, ugy ezután is aránylag viselni tartoznak, ezen adótuli mentesitésök nem pártoltatik. — Mi Szabolcsmegye hatósága 's, a kamara követelése elleni biztosításokat illeti az 1791. évi 29ik t. cz. az országgyülésen szavazatjoggal ruházván fel a Hajdukat, — okleveleikből pedig a kamara nyereségtőli mentesitésök nyilvános lévén, több terhet rájok róni nem lehet, mint a mennyinek feltételével maga 3ik Károly kiváltságaikat megerősítette; valamint tehát Szabolcs megye követelésének, ugy a kamarai-bérnek semmi alapja nem találtatott 's a megye Rendei országgyülési követeiknek azon világos utasítást adják, hogy a szabad Hajdukerületnek a Kamara és más törvényhatóságok elleni biztosítása törvényileg mondassék ki. Végezetül belszerkezetüknek rendezését illetőleg a megye Rendei részletekbe nem bocsátkozva, csupán azon alapelvnek pártolását kivánják országgyülési követeiknek kötelességül tétetni, hogy az 1835ik évi országos választmány munkálata nyomán a sz. Hajdukerület,' belszerkezete a Jász és Kún kerületekéhez hasonlóan rendezve az ország főkapitányának (a nádornak) kormánya alatt legyen. 4) A szepessegi XVI. városok beczikkelyeztetése tárgyában, az ezen városok 's ns. Szepes megye által közlött adatok egybevetésére, a választmány munkálódásának eredményéről jelentését terjesztvén elő — minthogy ezen XVI. szepesi városnak 4 századig tartott hazánktóli elszakasztásuk után történt visszaváltása, — annak honi törvényeinkben diplomaticai 's történeti nyoma sem lévén — beczikkelyezve nincsen, e honnak pedig nagy érdekében áll ezen mindinkább fejlődő müiparos városokat, mellyek honunktoli illy hosszas elszakasztatásuk után is nemzetiségünk iránti rokonszenvöket változhatlanul megtarták, honunk állományával 's kebelével mentül szorosabban egybekapcsolni: a megye Rendei országgyülési követeiknek e részben azon utasítást adják, hogy a XVI. szepességi városnak bekebeleztetésöket eszközölve ns Szepesmegyétőli függetlenségök törvényileg nyilvánittassék. — 5) A királyi városoknak belrendezését tárgyazó országgy. kerületi választmánynak munkálata jöven tanácskozás alá; ezen munkálatnak a 336 §nak azon változtatása melletti elfogadtatását látták a követeknek utasításba adatni, hogy az uj, akár egyenes, akár közvetett adó nemének kivetése a nmgu m. kir. Helyt.tanácsnak felügyelése mellett a városokat szabadon illesse. 6) Ns. Vasmegyének az 1840. XXV. t. cz.nek módositását ajánló — felszólító levele nem pártoltatott.

Mosonyból tudósittatunk, hogy jan. 10kén kezdett közgyülésen felolvastatott Deák Ferenczneк a megye táblabirájává lett kineveztetése, 's éljenekkel fogadtatott. Az országgyülési követek lélekismeretes jelentései felolvastatván, némelly pontok felett élénk viták keletkeztek. Az oct. 12kei kir. leirat pártoltatott, de nem az: hogy az alsó tábla junius 20kai határozata törvénytelennek nyilváníttassék. A mintabörtönök pártoltatnak, 's épitetési költségeik a kir. kincstárra utaltatnak. A zsidók teljes rögtöni emancipatiója nem pártoltatik; azonban fokonkint, egyes jogok adassanak meg nekik. Az országgyülésnek évenkinti tartása még most nem találtatik czélszerünek, 's azért a megye a három év mellett marad.

† Székesfehérvár jan. 7. Magasztalólag szól városunkban sok száj bizonyos, közönségünket fabábokkal, 's mint nevezni hallám, tuskójankókkal — már jó idő óta mulattató jöttmentről. Meglehet, van mutatványiban valami szép, vonzó és izlésteljes, mert számos bámulók szakadatlan részvéte hirdeti a mutatványibani nemes megelégedést, a magas és kegyes helyeslést. Ennyi részvétet, figyelmét, pártolást, eleven, 's nem megvetendő tagokból állott szinésztársaságok sem voltak szerencsések — eddig soha — nyerni, kivíni, kikoldulni magoknak még boldogobb állapotunkban sem, — mint nyernek a fentebb nevezett fajankók — mostani koldus helyzetünkben! No de talán — egy év alatt — annyira haladtunk, hogy most többet tudnak a faalakok, mint taval még az élő emberek!? Csak faembereket mulathatnak fabábok. Én ugyan nem láttam még faszinészinket, nem is látandom; majd — ha Isten faemberré ver, tán érzékeny játékuk engem is megindítand. — Igaz, hogy a fát, a márványt, az érzéketlen hideg érczet sokszor bámuljuk, midőn a müvész csodaszellemét lehelte rájok; de a szinházunkban működő faszinészek nem Canova, nem Thorvaldsen vésüje alól kerültek. Hja, mondják tán némellyek, a diszitvények a büvölők, ezek rögtön változatosságai varázsolják oda, illetőleg pedig ezek csalják ki, még szegény égetteink zsebéből is a jajveszékelve koldult huszasokat. Már több nappal ez előtt hallám, hogy a szinterem zsufolva, 's fulladásig tömve van; már hat órakor, hetedfélkor kezdik játekukat a hideg faragott képek, — 's megjárják, kik kissé később jőnek: mert már nincs hely 's igy vissza kell térniök. De nem akarám hinni, hogy ez, és most, és Fehérvárott történhessék. A mai napot tüzém ki tapasztalási napomul; a szinterem átellenében van egy őrbódé; melléje vonultam, de majd meg is lakoltam kandiságomért, mert a puskás vitéz gyanusan pillantott néhányszor rám, azonban tudatván vele, miszerint egészen más járatban vagyok, semhogy szándékom volna bódéját zsebembe csempezni, békén hagyott. — Itt csakhamar valósulva tapasztalám a hallottakat; a hat óra 's negyed hétre között jöttek szomorúan visszasompolygának, mert a tömött teremben olly keményre zsufolva voltak az emberek, mint a fák; keresztül nem törhetének 's igy be sem férhettek. Én fohászkodám, fohászkodának ezek is, 's mondá fülem hallatára egy kis csacsogó lányka — amugy durczásan az édes mamának: „nem mondtam mama, hogy 5 órakor jöjjünk, lássa most maga az oka, hogy nem láthatom a kedves bábokat,'' 's igy értém, mikép a kis szikra teremtés szerelmes a falegényekbe. Én fohászkodám, fohászkodának ezek is, de fohászink nem valának rokonok; én fohászkodám, mert sajnálom a nyomoru népet, melly igy ámíttatni, csalatni hagyatik; — ők fohászkodának, hogy megnem csalathatának. — De nálunk igen sok okos ember van, kik, hiszem, roszaló soraimat, ügyesen megczáfolandják, megmutatván olly világosan, mint pugnus ad oculum, hogy inkább jó az, mit én rosznak nevezek, hogy a fehérváriak nem szegények, hogy van pénzök, 's ha valakinek, tehát nekik szükségesek a mulatságok, búfelejtés okáért. Szép dolog 50, 30, vagy, a mi potompénz, 15 krért annyi keservet,

*) Még a tisztujitás határnapja sem tudatik, 's ime már a korteskedés ölti hydrafejét!; holott az országgyülésen épen most ezek megszüntetéséről folynak a legélénkebb tanácskozások. Nem közjó, hanem magány-érdek, uraim, mindenkor és örökké! Szerk.

fájdalmat, mennyi van egy szerencsétlennek, egy égett szerencsétlennek keblében, eladni tudni. Ugy, ugy, hisz a kegyes emberbarátok nemcsak azért adakoznak, hogy házainkat fölépítsük, egy két garast azért is adtak, hogy rajta örömöt vásároljunk, 's azért bocsánat, az égetteknek! — No, nem is azért irom ezt, hogy égetteinket a szinterembe-csődülésért megrójjam, hisz ők nem okai, hogy fajankók játszhatnak, nekik meglehet, meg kell bocsátnom, mert tán azért viseltetnek irántok annyi rokonszenvvel, mert játékjok, egyszer, mint hallom, nekik is jövedelmezett; 's ez bizony szép, nemes vonás faemberekben; de bezzeg visszakapták ők azt már pengő pénzben, mit égetteinknek — ha igaz, — váltóban ajándékoztak; és valóban annál nagyobb szégyen az érző és gondolkodó fehérváriakra nézve — hogy jobban tudnak calculálni a faemberek, mint ők, illetőleg pedig, hogy faemberek képesek őket megcsalni. Igen a faembereknek azon taktikájok volt, hogy eleve azonnal játszottak, szerencsétlenink részére jövedelmezendők, 's akkor még nem sok — legalább nem annyi — bámulójokvolt, mint most, 's ugyan azért nem is igen sokat adtak, de ezen nemes tettök által hirtnevet szereztek magoknak. Most már elhiszem, hogy a fanémetnek több esze van, mint az okos észszel, ha igaz volna, biró eleven magyarnak; csitt! ez megbántás. — De bizonyosan akarja tudni a kegyes olvasó, ki oka ezen visszaélésnek? hja, ezt nem szabad megmondanom, mert biz én — mi tagadás benne — szegény ember vagyok, a szegénynyel pedig könnyen bánnak nálunk, mint mindenütt; aztán meg nem fa-, hanem élőember-fejem van; valaki az okok közől könnyen rá-czégérezné vagy czégéreztetné a magyar közmondást: szólj igazat, betörik a fejed"; mert biz itt sokszor fenyegetőznek is. Nem mondom meg tehát az okot, majd elérti az olvasó. Jó ám egy kis taktika némellykor; ha e sorokért nálunk valaki, kivált az okok közől, megharagudnék, én majd azt teszem, hogy — hogy nem félek, aztán meg azt mondom, hogy én senkit nem neveztem meg személyesen, csak a megrovás alatt magamat — a megrovás előtt pedig Fehérvár városát, és jan. 7dikét; jó lesz? ugy-é csak értem a taktikát? — Ha pedig még is haragudnék valaki, 's mondaná: „no Kilit csak jőjj az utczára — majd megtanitlak, vagy megtanittatlak" akkor majd egy fafejet kölcsönzök a fajankó-színészektől — 's aztán mert ezt be nem törhetik — ha csak fejsze vagy bárddal nem — aztán mondom, kimondom az igazat, ki, az okot, és ha érte főbe koczintanak, én csak nevetek, mert nem fáj fafejemnek, hanem csak koppanik rajta. Egyébiránt ez eddig tréfa, most pedig komolyan! — Uraim! fehérváriak, kiket e tréfa illet, komoly szónak vegyétek e tréfát, mert sajgó kebel szülte azt, azon kebel, melly september 5dike óta, sokszor kimondhatlan kinokot állott ki a szerencsétlen fehérváriakért, azon kebel, melly égetteink kinjait magába szedé, melly sok epedő ajaknak, sok síró szemnek keservét, könyüjét magaévá tevé, 's a lapok utján embertársainak fölsegélésére könyörge, rimánykodék, olly hangon, olly szavakkal, mellyek könyörületre olvasták lelkem gondolatinak, szívem meleg érzésinek rokonit, és küldének segedelmet, melly szenvedő, károsult polgártársink sebeire balzamúl szolgált. Uraim, ne engedjétek, hogy a nemeslelküleg nyujtott alamizsna-forintok kigunyoltassanak, ne engedjétek, hogy visszaélés történjék a könyörület, az irgalom nemes adományával, melly sietve nyujtatott, hogy általa minél hamarább üdüljetek szörnyü helyzetetekből — illetőleg pedig, ha ti nem voltatok e borzasztó helyzetben, — hogy üdüljenek azok, kik polgártársaitok közől benne szenvedének. E komoly szót fájdalomszülte tréfám után hozzátok intéznem szabad, és kell, mert tudjátok, hogy én voltam, ki szegényeiteknek olly érzékeny hangon koldultam; nekem kell, mert hozzám jövének már többen városunk nemesebben gondolkodói közől, kik erre fölszólítának; mert nekik is fáj, mi általatok olly oktalanul engedtetik; nekik is, mint nekem fáj látni, miszerint a pénzt, mellyre szegény városunknak olly nagy szüksége van, olly könnyelmüleg kifolyni engeditek. E soraimért megnehezteltek rám, én nem tehetek róla; azért, hogy tudjátok, kire haragudjatok, ime itt vagyok — a nehezteléstek szavait mindenkor készen fogadandó Gasparich Kilit.

Külföldi hírek.

Ausztria. Colloredo hg. ő felségének főudvarmestere dec. 18kán hosszasb betegség után meghalálozott.

Legfelsőbb határozatnál fogva a bécs-trieszti vaspálya a velencze-milanoival össze fog köttetni. —

Spanyolország. Olozaga elillanását bizonyosnak állitják, 's körülményesen emlitik, hogy harmincz csempész társaságában ment át a határon. A kormány tudta illanását, de őt abban nem gátlá, mert nem szomjaz vért, hanem megelégszik azzal, hogy e dagályos ember erkölcsileg önmagát megsemmisité. Későbbi tudósítások szerint Olozaga Portugalliának Castello Branco nevü helységébe érkezett.

Amettlernek Figueras átadása iránti ajánlata csak játék volt, mellyel Primet ámitgatta, hogy a közben ujabb élelemnemüekkel láthassa el várát. Azóta a lődözések ismét megkezdvék mindkét részről; Figueras város mintegy elpusztultnak látszott; lakosainak nagyobb része kiköltözött.

Egy uj rendelvény erejénél fogva az alabárdosok számára másod-parancsnoki hivatal alapitatott; a másodparancsnoknak mindenkor tábornoknak, 's spanyol grandnak kell lenni.

Legfontosabb ujság, hogy dec. 27én mindkét kamrában felolvasott rendelvénynél fogva a cortes ülései elhalasztattak. E szerint Olozaga tervezett bevádoltatása is elhalad.

Nagybritannia. A lapok szokatlan meddőségében nagyobb figyelmet gerjesztenek a külföldi dolgok, minthogy a honiak közt legfölebb a karácsoni ajándékok leirásai birnak némi vonzó erővel. Illy körülmények közt tehát épen nem csudálhatni, ha a lapok ismételve az oroszgörög tárgyakra térnek vissza. Erre vonatkozólag mond a ‚M. Post': A fiatal gróf Nesselrode Miklós császár helybenhagyását hozta át mindazon inditványokra nézve, mik Oettingen Wallerstein részéről a görög pénzügyek elrendezését illetőleg, küldetése erejénél fogva tétettek. A császár nem csupán megegyez, sőt ohajtja, hogy a görögök szabadelmü alapokra épitett alkotmányt nyerjenek. — Az o'connellféle események is veszték régi ingeröket, 's már legfölebb az bir némi érdekkel, hogy a kormány ezen óriásivá leendhető statuspert koránsem hagyja elszunnyadni, hanem hogy annak fölvétele az ir qucensbench előtt jan. 15kére végleg elhatároztatott. Egyike a vádlottaknak Tyrrell már meghalt; meglehet, hogy mindnyájan előbb költöznek apáikhoz az illetettek, mintsem e per végét érje.

A nagyobb figyelemre méltatott külföldi tárgyak közt főhelyet foglal az északamerikai elnök-üzenet, melly London óvárosában nem igen kedvező benyomást szült. Annál kedvezőbben fogadtatik a franczia trónbeszéd, különösen azon pontja tekintetében, melly a két ország közti barátságos egyetértést érinti. — Tyler hosszadalmas üzenetében csak azt tartják némileg nyugtatónak, hogy a tariffa tárgyában több mérséklést fejt ki, mint Oregon földe és Texasról szóltában.

Egy londoni levelező azon különös észrevételt teszi, hogy Peel hosszasb miniszterelnöki létele leginkább attól függ, kell-e vagy nem valami eltökéllett határozattal föllépnie, 's minél továbbra halad ez, Peel annál tovább maradhatand főminiszter. Ezen tekintetnél fogva reá igen kedvezőnek látja, hogy Irland fellázadhatása katonai őrizetek által el van fojtva, 's minél hosszabbra nyúlik O' Connell pere, annál jobb az reá nézve: minthogy taktikájának egyik fősarka: időnyerés, — 's eddigi fenállását is leginkább időnyerési ügyességének köszönheti.

A grófságokban mindig gyakoribbak az égési pusztitások; 's a kitett tetemes dijak daczára sem födezhetni fel a gyujtogatókat. A falukbeli égéseken kivül Liverpoolban is adta elő magát egy szomoru eset, hol Brancker testvérek czukorfinomitó gyára, talán egész Európában a legnagyobb illy nemü épület, lángok által elpusztult.

A vaspályákra nézve Angliában különös fordulat kezd mutatkozni; több társulat, mellyek egyenkint nyeresége-sen fen nem állhatnak, összeolvadni kezd, mert sok pálya csak mellékvonalok, vagy egyéb tetemes áldozatok által tétethetik jövedelmezővé. Ezen állapotból a közönségre nézve káros fordulat fejlődhetik, az egyedáruság, minek már is egy nagy példája felbukott. Egerton lord a manchester-liverpooli vaspálya minden részvényeit túlságosan, magas áron magához váltván, egy tonna vitelbérét, melly 3 shilling volt, tizre emelte, 's igy befektetett pénzét hihetőleg nem sokára visszanyerendi, annál is inkább, mivel a szállitók kénytelenek a pályával élni, 's egy könnyen nem igen találkozandik vetélytárs, ki a két város közt egy második vasutat, tömérdek költséggel, épitsen.

Franczianország. A kamrai bureau-k alakításában, csak két ellenzéki vitta ki elnöki jelöltjeit, a többi kilenczben a conservativek győztek. — A kamrai elnökség ismét Sauzet urnak jutott, mivel az ellenzéki szavazatok Dupin és Odillon-Barrot közt voltak megosztva. Alelnökökül választattak: Bignon, Debelleyme, Lepelletier d' Aulnay és Salvandy urak, miszerint az alelnökök mind conservativ-pártiak. — A felirást készítő biztosság Broglie hget választá meg tudósitójául. — A pairkamra hét bureaujának elnökei: Caffarelli gróf, Nemours hg, Pontécoulant gróf, Soult marsal, Dutailles gróf, Odier ur, Roy gróf. Pairkamrai titkárok: Mareuil, Pernety, d' Harcourt, Preval urak; a felirást készítő bizottság egyéb tagjai, Broglie hgen kivül: de Tascher, d' Argous, de Pontécoulant, Mérilhou, Molé, Portalis urak.

Hogy a cabinet engesztelő politikával akar föllépni az ellenzék iránt, abból gyanítják, mivel Thiersnek egy barátja Vivien ur, ki kevéssel ez előtt sajátneve alatt keményen támadta meg a miniszteriumot sajtó utján, ismét statusszolgálatba vétetett. Ő hajdan igazságügyi miniszter, 's azontul egyike volt a kttünőbb követeknek; nevezetes, hogy némelly hirlapok azt hirdetik róla, miszerint statustanácsnoki minősége véleményi szabadságától el nem tiltandja őt.

Aumale hg decemb. 9én tartá ünnepélyes bemenetét Constantinebe, melly az esős idő daczára is eléggé pompásan ment véghez. Különösen a kereskedőség nagy reményekkel néz Constantine tartománya fölvirágzásának elibe, mivel a király „Franczianország egy fiát" állitá a kormány élire. A hg mindenképen igyekvék megkedveltetni magát, részint elfogadás, részint a nevezetességek látogatása, részint a szegényeknek osztott segélyzések által.

Az ellenzéki sajtó egyik kedvencztárgyaul most azt emeli ki különösben: hogy Franczianországban annyi diplomata húz fizetést, ki nincs rendeltetése helyén, sőt a kamrában a centrumban foglal helyet. Igy Chasseloup-Laubat urnak Németországban, Burignot de Varennesnek Lissabonban, Salvandynak Turinban, a dalmatziai marquisnak Berlinben kellene lenni. Főleg Baraute urnak oroszkövetí minőségében megtartása gáncsoltatik, ki mint illyen, négy év óta 150 ezer frankot húz a nélkül, hogy Párist elhagyná. Takarékossága már is gyönyörü várat épittet Auvergneben, mellyet a vidékbeli parasztok rövid gúnynyal csak a budget kastélyának neveznek.

A jan. 2án összegyült kamrai bureaukban szóba jött a legitimisták londoni nyilatkozmánya is, 's voltak többen, kik azt a válaszfelirásban megemlítetni kivánták; Berryer kijelenté, hogy ő londoni látogatásáról kész az egyesült kamrák előtt számot adni.

Krisztina királyné még januar havában szándékozik Madridba visszatérni.

Az ellenzéki lapok már is olly tárgygyal kezdnek bibelődni, melly még elő sincs terjesztve, melly a trónbeszédben sincs megemlítve, 's épen ezért annál élesebben, mivel emlitve nincs, — 's ez a leendő országló Nemours hg jövedelmének kérdése. E törvényjavaslatról azt jósolják, hogy az a miniszteriumot szükségkép compromittálni fogja.

A ‚Constitutionnel' szerint a földközi tengeren kalózhajók czirkálnak, mint hírlik marokkóiak, mellyek a kereskedő hajók biztosságát veszélyeztetik, 's már néhányat ki is raboltak. E hír a párisi kereskedőket nagy nyugtalanságba ejté, de bíznak a gőzösök sükeres működésében, mellyek segélyével a tenger ezen uj fosztogatóktól nemsokára meg fog tisztulni. — A ‚Courrier francais' pedig Esparteronak Londonbul leendő távozását 's Brüsselben ideiglenes megtelepülendését hozza hirül. Itt legalább közelebb lesz Párishoz az exkormányzó; 's ki tudja, nem megy-é rövid időn Párisba, hogy igy lépésenkint hazájához közelebb jusson?

Az elhunyt Delavigne családja iránt, mellyet a költő épen nem fényes állapotban hagyott hátra, az által jelenté ki a király jóvoltát, hogy fiának a IVdik Henrik collegiumában szabad asztalt adott; ugyanazon intézetben, hol a boldogult is kiképeztetését nyerte.

A legitimista szellemü lapok kiméletlen kifakadásaikkal bántják a kormányt; közölök France, Nation, Quotidienne, és Gazette dec. 28án lefoglaltattak.

Az ellenzéki lapok sehogy sincsenek megelégedve a trónbeszéddel, némellyek gúnynyal illetik azt; a J. des Débats lenézéssel felel a gáncsolóknak.

A tunisi beyt minap igen eredeti módon játszá meg néhány livornoi szerencsevadász, kik azt hirdeték, hogy Aumale hg. algiri körutazása alkalmával arra veendi utját, 's a beyt is meglátogatandja. Ez okból a bey egész palotáját ujon kibutoroztatá, több napokig párisi szakács vezérlete alatt száz személyre teritett asztalt tartata készen, 's mindent a legpompásabban rendezett el a királyfi elfogadására, — 's a tréfa mintegy háromszáz ezer frankba került. Csak később érté meg, hogy Aumale hg. tartománya határinak közelébe sem jött utjában. Most azzal vigasztalhatja magát, hogy költségeskedése még sem ment egészen veszendőbe, mert e készsége által legalább a franczia nemzet iránti hajlandóságát tanusitá, melly már is nagyon ingatagnak látszék.

Némelly lapok azt hirlelik, hogy a kamrákban azon követek kitiltása fog inditványoztatni, kik a londoni tisztelgésekben részt vettek. Hogy ellenszenv uralkodik e cselekvés ellen a kamrában, azt bizonyitja azon körülmény, hogy a dec. 26án tartatott előkészületi gyülekezetben, melly-

ben mintegy 260 tag vala jelen, a királyné elfogadására sorshuzás által határozandó választmány nevei közt a távollevő Berryer ur neve is kihuzatván több oldalról illy felkiáltás hallatszott: ő Londonban van!

A ‚Courrier français' igen kényes kérdést pendite meg minapi számaiban, azt t. i.: van e vagy nincs népszerüsége Franczia-ország leendő kormányzójának, Nemours herczegnek? 's minden tartózkodás nélkül kimondja: hogy eddigelé népszerüség-szerzésre sem idő sem alkalom nem volt. A ‚Gazette' ezt mint rosz szándéku nyilatkozatot hevesen megtámadja.

Olaszország. Mint bizonyost beszélik, hogy a két Sziczilia királyának legfiatalabb testvére Trapani gróf van inditványba hozva IIik Izabella férjeül. Ennek előzményeül tekintendő a spanyol kormánynak a nápolyi udvar által történt olly hamar elismerése. Trapani gróf csak 16 éves még, 's tanulmányait sem végezte; e szerint semmi világtapasztalása, 's a spanyol trónnak nagy gyámolára aligha szolgáland.

Az uj vaspálya Nápoly és Caserta közt, mellynek első kiszámitás szerint csak jan. 11kén kelle megnyittatni, már dec. 20kán adatott át a közönség használatának.

Németalföld. A második kamra minden vitatkozás nékül fogadta el a válasziratot a királyi gyászizenetre; a kiadási rovatok eddig el nem fogadott egyik pontját elfogadta. A nassaui gróf Vilmos király tetemei a delfti régi templomában fognak eltakarítatni.

Törökország. Azóta, hogy a keresztyénségre visszatért renegát örmény kegyetlen kivégeztetése miatt az europai hatalmak követei a török udvarnál nyilatkoztak, már ismét két hasonló eset adta elő magát; legujabban Brussában. A frank lakosság közt magas fokra hágott az ingerültség, 's a követek, most a többek közt az orosz is, még hathatósban készülnek föllépni ez ügyben annál inkább, mivel ez török részről, az adott igéretet tekintve, hogy többé hasonló kegyetlenség nem történendik, gyalázatos szószegés. — Resid pasa párisi állomására dec. 17en elutazván, erre majd erővel kelle őt kényszeritni, mivel ügyes ürügyek alatt mindig tudá halasztani távozását.

Görögország. A válaszfelirás feletti tanácskozásokban fontos kérdést képezett azon pont: vajjon sept. 15ke mint a nemzetnek olly dicsőséges napja külön megemlitessék-e? Sokan helyesnek találák azt, nem kételkedvén, hogy e nap a király előtt bizonyára szint olly becses, mint az egész nemzet előtt; mivel mindazáltal olly eseményekre is emlékeztet, mellyek egész kiterjedésökben nem egészen mentek minden szemrehányástól, tanácsosbnak találták azt meg sem említeni. A két kamrai rendszer legtöbb pártolókat számlál. Mondják, hogy az alkotmánytervező választmány többsége a királynak korlátlan vetot akar engedni, de a miniszterek felelőségét mulhatlannak tartja. Nevezetes ez ügyet illetőleg az angol cabinet utasitása athenaei követéhez, ki által következőket akar támogattatni: a király személye sérthetlen; a király nevez ki minden polgári 's katonai hivatalnokot; a nemzeti képviselet két kamrából álland; az egyik a néptől választatik; választásjogi alap a birtok; a másik kamra tagjait a király nevezi; a kamrák évenkint gyülnek össze; adót és statuskiadást szavaznak; a királynak van joga törvényeket inditványozni; kiadásokat csak a kormány inditványozhat. — Későbbi hirek szerint a válaszfelirás el lőn fogadva, 's főbb pontjaiban érinti a kötelesség édességét, mellyel az öröm 's hála érzeteit kifejezik; az 1833 óta király 's nemzet közt fenálló kapcsolatot, az alkotmány által keletkező, nemzet 's király közti erőteljes szerződést, a hazaszeretetet 's örömet, mellyel a nemzeti gyülés hozzáfogand a nagy munkához, mellynek feladata Görögországot boldogitni. — Egyéb fontosb események: hogy a nemzeti gyülés elnökileg megköszöné Kalergis ezredesnek 's a főváros őrségének a haza érdekei iránt mutatott hűségöket, 's felszóliták a nemzeti gyülés védőrségének felvállalására, hogy az ország képviselői biztosságban tanácskozhassanak. A bajor követ nejének kocsiját, séta közben, felórai távolban a várostól több klephta megtámadta, 's csak a kocsisnak hirtelen elvágtatása menté meg a bajtól. — Dec. 11kén a nemzeti gyülés teremét fel akarák gyujtani, mi azonban nem sükerült. 19én a külügyi miniszter palotája láng martalékává lőn.

Mexico. Nov. 16áról szóló hirek szerint Mexico köztársaság elnökéül ismét Santa Ana lön megválasztva Itt e szó ‚választva' valóban különösen hangzik, ha meggondoljuk, mennyi oldalról 's mennyiszer volt megirva Santa Ana zsarnoksága, 's dictatorság utáni mértéktelen vágya. Talán ő is csak ‚kortesekkel' választatta meg magát!

Északamerikai egyesült statusok. Decem. 4dikén nyittatott meg Washingtonban a congressus. Az elnök üzenete szokott modorban irt hosszas oklevél, mellyben minden a legcsekélyebb részletekig kifejtve, 's iszonyu szóözönnel van elárasztva. Kül politikát illetőleg emliti Tyler, hogy az unio a világ minden országaival békében él, 's azt fentarthatni is reményli. Különösen Angliát érinti, a mellyel való barátságot a vele ujonnankötött egyezkedés tetemesen elősegiti. Fenmarad mindazáltal a két státus közt egy nagy fontosságú kérdés, 's ez az Oregonföld miatti határkérdés, melly nemsokára komoly diplomatikai alkudozások tárgyává leendhet. Nagyszámu amerikai polgárok költöznek azon földre, 's a kormány katonai őrizettel fedezi őket, hogy ama tartományt formaszerint elfoglalja. Második fő fontosságu tárgy Texas, 's az ezt illető nyilatkozat abban pontosul össze: hogy az unio elismervén Texas függetlenségét, azt Éjszakamerika testvérstatusaival egybekapcsolni ohajtja, 's e tekintetben épen nem ijed vissza a mexicoiak háborufenyegetésitől. A német vámegyletek mindinkább figyelemre méltatván, azzal ezentul még szorosabb kereskedelmi viszonyba kiván lépni, miért is az egyesült statusoknak Berlinben állomásozó követe kereskedési szerződés iránti alkudozásokra utasitatott. A pénzügyi helyzetre nem épen kedvező világot derit az üzenet. A mult évi bevételek, kölcsönt is oda értve, 18 millio dollárt tőnek, a kiadások pedig 23 milliora rugtak; a kölcsönök nem fedezték a hiányokat sem. A tariffa kérdésére nézve kijelenti elveinek ugyan változatlanságát, ha mindazáltal a vámszabás átnézését szükségesnek látná a congressus, reményli, hogy ez ügyet az egész unio érdekeinek helyes és szabadelmü méltánylásával tárgyalandja.

Keletindia. Nevezetes hirül hozá a Kalcuttából nov. 9én indult havi posta, hogy Dost Mohammed Kabulban megöletett, 's pedig mint mondják, a bocharai chán parancsára, ki az angolokhoz hajló Dost gyilkosának a paradicsomot igérte meg. A chán a „hivők fejdelmének" czimét vette föl. — E hir most valótlannak nyilvánul.

Brasilia. Az országgyülést a császár oct. 24én zárta be, 's a többek közt emlité barátságos viszonyait a külhatalmakhoz. A Rio Grande tartományában keletkezett polgárháborut nem sokára bevégezendettnek tekinti. Különösen köszönetét fejezé ki a nemzet képviselői részéről tapasztalt azon buzgóságért, mellyet az ország javának előmozditásában tanusitottak.

Egy esületi közlés.

A Kisfaludy-társaság, egy uj vállalatra forditá figyelmét; 's érezvén azon fontosságot, mellyel tekintetnek a népköltészet minden ereklyéi Europa legfőbb és legmüveltebb nemzeteitől, kivált mióta a nemzetiség eszméje olly erősen hat minden águ szellemi vagy anyagi mozgalmakra, elhatározá lépéseket tenni a ‚magyar népdalok, mondák, mesék és hagyományok fölelevenitése, gyüjtése 's megőrzése végett. Ez iránt méltó figyelmet ébresztendő, a hirlapok utját kisérti meg, 's felszólit mindenkit a két hazában, mennyire népdalok, mondák, mesék, és hagyományok, a népek ajkirul eltanulva' értésére estek, sziveskedjék azokat papirra tenni, de úgy, mint azokat hallotta, minden csinositás vagy nemesités nélkül, ‚puszta meztelenségben', — mert csak igy lehetnek a nép szelleme- 's költői tehetségének lenyomatai, jellemvonásai, — a Kisfaludy-társaság titoknokához beküldeni. Korunkban a népnevelés eszméje már eddig is kedvességet nyert 's a társaság ugy hiszi, hogy e lépése által kellő hódolatot 's tiszteletet mutat a nagy gondolat létesitése iránt, 's azt minden, szellemi népmüveltséget pártoló, nemeskeblü hazafinak méltó pártfogásába ajánlja. Egyszersmind kötelességeül érzendi a társaság hálásköszönetét mondani a közönség előtt mindazon érdemes honfiaknak, kik ebbeli vállalatát előmozditni sziveskedtek. Kelt Pesten dec. 30. 1843. Erdélyi János titoknok.

A pesti nemzeti Casinó-egyesület alapszabályai rendeletéhez képest f. é. jannar 28án délelőtt 10 órakor közgyülést tart, mellyre a t. cz. részvényes urak ezennel hivatalosak.

Germán-faj.

(Vége.)

Jövendőnknek tehát legfőbb biztositéka kormányunk magyarosodásában áll, hogy igy nekünk légyen szentelve szive és létele. Egy ide 's amoda hajló politica csak széleszt, nem központosit, 's nemzet és elem, ezek és kormány közt gyanusitás, szeretetlenség, gyülölség- 's kölcsönös rontásra ad alkalmat; de különben is a philantropicus köpeny sem a kormány sem a tulzópárt részéről nem mystifikál. Egy magyar szellemü kormány által az egyetlen egy kapocs eltörlesztetnék, mellybe a különböző idegen elemek ragaszkodnak, különösen azonban a német töredék, melly, volt idő, midőn hivé, hogy a kormány őt — mint a magyar hatalom gátját tekintve — mindenben pártolandja 's ezt el annyira hivé, hogy követelésivel a kormányt jogtalanságra is ingerelni szinte vakmerő lett. Ezen követelése, makacssága a németnek mindkét testvér-honban nem önerő 's nemzetiséghezi ragaszkodás által fejlődött ki — ha néha a semmi egyéb mint erőtlenség-érzet-szülte szükkeblü félénkség 's irigység által motivált tagadásnak lelkét nem gyávaságnak hanem nemzetiségnek nevezzük — hanem azon hiedelemből, hogy a kormány rászorult, 's igy ő is inkább tekinté magát a kormány fogadottjának, mintsem a magyarhon polgárának 's hogy hatalmát 's befolyását biztositsa ellenünkben — bátor volt árulói szerepre vetemedni, nemzetiségünket, mint felforgató revolutionalis elemet gyanusitván.

Igaz ugyan, hogy egy nemzeties nyilvános politica, kormányunk részéről nekünk jelenleg inkább szükséges, mint valaha volt; minthogy azonban egy különvált individualitás magány nézetei helyébe — mellyek természetesen sajátszerü irányuak 's e szerint az előkerülhető esetben használandó nemzetiség általi ótalom az állandóságra törekvésnek sohasem leendene elsajátitott tényezője, hanem csak eszköz, mint minden más egyéb, — egy nemzetet helyezni tekintélyül, a legjobb akarat mellett is nehéz dolog; az erőnek kezünkből kiadása tekintetében ugyanis kisebb nagyobb mértékben minden fatalista, azaz végtelen tartósságra nem számit; a tartósság bizonytalansága által azonban mindinkább keskenyül a kilátás 's erősbedik a jelenhez 's annak biztositékához ragaszkodás; ezenkivül tudjuk, hogy ez esetben a legfőbb erő a nemzetbizodalom lenne, melly gyakran fluctuálást okozó lökéseket kap, mik által a kormány is hasonlókra számithat. — Nem lehet csodálkozni, ha a kormány ezen fordulattól némileg tart, kétségeskedik 's hajlandó egykissé a dolgot tán igen is vékonyra nyujtani. — Constitutionalis országok továbbá látván, hogy a status főemberével is mint illyennel 's nem ideával van dolguk — jónak tartották számitani mindenre, mire illy esetben számitaniok lehet, 's ezért magok erősbitésére törekedtek, hogy legyenek mindenben, mindig meghatározó erők. Ezen meghatározó erő kifejtésére törekvés nekünk jövendőnkre elkerülhetlenül szükséges, mivel a historiában példátlan elemekkeli harczunkban jelenések tünnek fel előttünk, ezen elemeket ellenünki hatásokban kitürésre sarkalók. Fel kell szilárdul állitni az elvet: haladunk ha nemzetisedhetünk 's mert haladni kell, 's haladás részünkről az egészre jótétemény: moraliter kényszerítünk mindent nemzeti egységünkbe olvadni; vérünk rovására senkinek mitsem adunk, midőn nemzetiségünk sértetlenül tartására mindentől követelhetünk mindent. Ezen elvet a german-elemü városokkali viszonyainkra alkalmazva könnyü határozni. Németeink — kiket historiai életünk sem el nem sodorhatott, sem magához nem ragadhatott fel — hogy jószántukból megmagyarosodjanak, lélektani lehetlenség, azért legelső kötelesség lenne vérökre dolgozni — értem az általános nevelésnek magyar szellembeni rendezését. — Minthogy azonban ennek csak idővel lehet sükere, tehát városokban a constitutionalis elem kifejtésére intézett törekvésinkben nem szabad ábrándoznunk. Ha kifelé, nemzetisedés által akarunk haladni, azaz először a városokba, aztán ez által a népbe átszivárogtatni a constitutionalis szellemet — nagy hibát követünk el. Ez esetben ugyanis, a városokban nemzeti testünket nyilvánító organicus szöveg könnyen bomolható, vékony 's olly igen az első képződésfokon lévén, ezáltal vérünk az élet ezer meg ezer körülményeitől könnyen absorbeáltathatnék. — Tengő állapotunkon azonban a jogtagadás nem segit, sőt erőtlen parancs-szerepünk által nevetségessé tétetünk, egyszersmind az ellenünki hatást neveljük. Ezért hát befelé tanácsos nemzetisednünk, azaz jogadás által azon elemet egyesitni magunkkal, melly felé alkotmányos életünk különben is hajlik 's melly vérének természete, alkotmányunk alapja. Igy a nyers romlatlan nép-elemben alapulna nemzeti életünk, melly itt a fentartási módokat ösztönszerüleg bár 's homályosan, de csalhatlanul kijelelné, míg fentebb a költői eszmélet különböző nuance-ain meghatározottabb alakban nyilatkoznék, végre a komolyabb száraz reflexionak engedve helyet.*) A városokban általán a tudományos nevelés által kifejlődő nagyobb értelmiség 's a polgári élet természetéből folyó inkább gyakorlati fogalmakhoz tartás által a birálati szellem uralkodik 's igy azok a municipalis rendszer néha történhető tulzó szilaj nyilatkozatinak 's követelésinek ellenőrjeül szolgálandók; gátul azonban semmi esetre nem. Ezért hát német-vérre hatás 's nép-emelés mellett — miáltal egyedül erősödünk annyira, hogy ellenünkben minden elemnek megtöressék reménye — igen is adni kell a városoknak, de közvetlen követelés mellett; statusban ugyanis, mint minden más organicus életben adás a vevéssel, kedvezés a kényszerítéssel van egybeköttetve; adni kell, de csak annyit, hogy reménylhessünk is általok. — Tudjuk, milly hibásan 's kárunkra tartottuk a honunkbai — isten szabadjában beköl-

*) Azon esetben, ha vármegyéinken tanácskozók és választók el fognak egymástól különöztetni, egy nép-képviseletet minden káros hatás nélkül lehetne létrehozni, ezt pedig mi előtt — bár a nemzetnek mindinkább erdekében feküdnék erre törekedni — a pór magát egészen felszabaditná, mi bármi üdvös lenne is, mert független szabad nyilatkozat csak akkor nem tételeztetik fel a birtok által, ha a mondott vélemény elferditése ellen átalános nemzet-műveltség volna a biztositék, melly eset szinte a lehetlen dicsőségek közé számittatván hoszszabb időre fog nyúlni, minthogy erre várni kárunkra ne lenne. Népképviselet létrehozatalában legkorszerűbb lenne, zsinórmértékül felvenni, hogy egy bizonyos számu pór-közönség – a magyarságra különös tekintet fordittatván, például: hogy a magyarság ellenében két annyira diluáltassék a választási jog, hol ellenben birtokmüveltség 'sat. által két annyi idegen ellenében a félannyi magyarság nem lenne elég neutralisáló mennyiség, harmadolás, negyedelés alkalmaztassék, hogy igy a magyar szám lenne örökké a dividens; — három tagot jelelne ki a fél annyi tagból álló nemesi választó gyülésben; hogy aztán ez a háromból — már müvelődési hatályánál fogva is mint rostáló erő a vármegye-gyüléseni tanácskozásra egyet válaszszon, ezáltal kiegyenlittetnék a két elem közti követelhetés, mert míg a nemesség egyet küld fölebb, mind a három pór-jelelt részt vesz a nemesség képviseleti választásában. A pór-képviselet a megyei tanácskozásban határoztatnék 's igy lassankint nem el, hanem beolvadna alkotmányos életünkbe, a nélkül hogy tulnyomó erőre kaphatna, 's azon haszonnal, miszerint a határozó testület előtt mint némileg irányt adó első életnyilatkozat jelentkeznék. Baricz.

tözést, telepedést ázsiai buja álmodozásinkban — szabadságnak 's hogy ennek — e körülményt czélul használva — igen is engedtek; vigyázzunk hát, míg ellenőrködhetünk — mert éppen illy szabadság képzetéből fejlődhetendik a polgári kiképzés kellékeinek ollyszerű meghatározása, melly szerint azokat minden idegen sehonnai szinte zsebében magával hozhatja 's a sok, különösen zsidó honoratioroktul egészen eliszapoltathatunk akkor, midőn a városok jelen szellemétől az ezek által történendő káros hatás érdekünkbeni módosítását nem remélhetjük; igen is vigyázzunk haladásunkban; ne tévesszük szemünk elől azon elvet, hogy minden javítás csak annyiban üdvös, mennyiben lehető káros hatásának garantiáját vagy birjuk, vagy nincs senki és semmi gát, hogy ne létesíthessük, mihelyest szükség. Baricz.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (316.) Vezérczikkében „Tehermentesség I." czím alatt Perczel Móricz hosszadalmasan értekezik a m. nemesség tehermentességének igazságtalanságáról; 's megmutatni ügyekszik: hogy a nemességnek háziadótóli mentességét még a Corpus jurisból sem lehet következetesen bebizonyítani (?); 's hogy a nemességnek mind az igazság, mind saját fönmaradása tekintetiből is, érdekében fekszik szabadalmainak egy részét a haza oltárára föláldozni. *α.*

Jelenkor (3.) Irányczikkében Rosty Zsigmond értekezik illy czím alatt: „A két garasos tervről." 'S oda nyilatkozik, hogy mielőtt gr. Széchenyi István terve elfogadtatnék, határoztassék meg 1ször: mire?; 2szor: mennyit? 3szor: minő arányban fizessünk?—; mert szerinte e tervnek ez logicai egymásutánja. — Igaz uram, csak hogy a józan politicának is, — melly nem üres philosophiai theoriát megalapítani, hanem inkább sikert akar biztosítani — meg van a maga gyakorlati logicája, melly nem az abstract gondolkozási formákból — ámbár ezeket is szemügygyel tartja — hanem a gyakorlati életből meríti szabályait. Ezen józan politica logicáját a ns gróf elég bőven ügyekezett kifejteni, 's bennünket, kik kibuvásra szolgáló hátulsó ajtócskákat nem keresünk, annak alaposságáról megis győzött; de arról senki sem tehet, ha értekező a politicai életlogicát nem ismeri, vagy kevesbre becsüli, mint az üres theoriát. Azt sürgeti Rosty Zsigmond, hogy mielőtt gr. Sz. Istv. telekdíjas terve elfogadtatnék, előbb határoztassék meg: hogy mire? mennyit? és milly arányban fizessünk? Tehát nem tudja az értekező: mire fizessünk? Csak egyedül ő maga annyira idegen isráelben, ki e szegény hazában semmi szükséget nem lát, nem ismer? Ilisz világosan meg lőn mondva, hogy a telekdíjas terv által országos investitio, ez által pedig honunk 's nemzetünk felvirágzása czéloztatik. Vagy talán értekező az orvoslandó egyes szükségeket előre kivánta magának specificáltatni? valóban czifra egy kivánság! — hisz a legsürgetőbb szükségek előleges kijelelése, valamint annak meghatározása is: hogy mennyit, 's milly arányban kelljen fizetnünk? sem a tervező ns gróftól, sem értekező Rosty Zsigmondtól, sem mitőlünk, hanem a törvényhozás bölcseségétől és lelkiismeretességétől függend. Jaj pedig azon statusnak, melly saját törvényhozásában nem bízik! — csak az szerencse, hogy értekező ur nem status. Tőlünk csak az függ, hogy hazánk nagy és sok szükségein a telekdíjas eszme elfogadása által orvosolni kivánjunk. Ha egyszer ezen kivánság minden magyar kebelben fölébredt, 's ha ezen fölébredt kivánság következtében a telekdíjas eszme országszerte elfogadtatott, akkor de csak akkor, fog a ‚mire', ‚mennyit', és ‚milly arányban' észszerintileg meghatároztathatni; 's akkor is nem mi általunk, hanem összes törvényhozásunk által, mellyben édes mindnyájan compromittálunk. Következőleg értekező ur „logicai egymásutánja" igenigen sántikál. — Ugyan e számnak második irányczikkében Hellebranth János b. csabai közbirtokos is szót emel „A telekdíj ügyében", 's alaposan mutogatja, hogy a telekdíj eszmének mentülelőbbi testté válása reánk nézve szükséges, tanácsos és üdvös. *) *α*

Nemzeti Ujság (3) Korunk ügyei rovatában Csiki Emmanuel értekezik illy fölirat alatt: „Igénytelen szózat gróf Széchenyi István két garasos terve körül Temesből." Értekező elsorolván azon okokat, mellyeknél fogva egykor a háziadó ellen agitált, odanyilatkozik, hogy miután gróf Széchenyi Ist. telekdíjas tervében mind azon okok megszüntetvék, ezt, mint ollyant, melly egy olly nemzetnek, melly nagygyá kiván alakulni, nagy ohajt lenni, rokonszenvét minden tekintetben megérdemli, szivéből pártolja. *α.*

*)Közlöttük ugyanezen czikket már lapunk f. évi 2d számában Szerk.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

35828. Komáromvárosa tanácsa jelentése szerint, Vaguzsányi József, Háberl György, és hitvese Reider Julianna 's Szórád János ottani épületfa-társkereskedők hitelezőinek megjelenésére 1844ik évi januar 22dik napja tüzetvén ki határidőül, tömeggondnoknak Feichtmayer János timármester, perügyelőnek pedig Jókay Károly tiszti ügyész neveztetett. Költ Mindszenthó 2án 1843.

45984. Baranya vármegye polgári törvényszéke jelentése szerint, Thorn Vilmos mohácsi lakos hitelezőinek csődületére Mohács mezővárosa tanácsa által 1844dik évi januar 30ka határnapul tüzetvén, tömeggondnoknak Schettl Ferencz irnok, perügyelőnek pedig Reder Vilmos ügyvéd neveztetett. Költ karácsonhó 27én 1843.

46224. Baranya vármegye jelentése szerint, Mohács mvárosának tanácsa által vagyonában megbukott Schlauch János ottani lakos ellen csődületi pör rendeltetett, 's a jitelezők megjelenésére 1844dik évi januar 30ik napja tüzetvén ki, tömeggondnoknak Erdődy János kapitány, perügyelőnek pedig Lehoczky György ügyész rendeltetett. Költ karácsonhó 27én 1843.

46411. Heves vármegye törvényszékének jelentése szerint, dévaványai idősb Halassy József hitelezőinek csődületére 1844dik évi januar 29dik napja tüzetvén ki határidőül, tömeggondnokká ifjabb Halassy József táblabiró, perügyelővé pedig Babits István ügyész neveztetett ki. Költ karácsonhó 27én 1843.

Kötelezvény semmisitési hirdotmény.

46226. Szepesvármegye Raisz Károly ugy mint özvegy báró Palochay Horváthné uradalmai felügyelőjének folyamodása következtében néhai cs. kir. kamarás báró Palochay Horváth Ferdinánd aláirásával és pecsétével megerősített két rendbeli egyenkint 500 p. ftról szóló, és 1837ik évi majus 20ról, és 23ról költ, 's véletlenül elveszett kötelezvények megsemmisitését az illető örökösök és özvegy bárónő biztositásáért az 1840ik évi 21. t. cz. 22. szakasz értelmében országszerte környékeltetni kérvén, az elveszett kötelezvények megsemmisitése kihirdettetik. Költ karácsonhó 27. 1843.

Váltótörvényszéki idézések.

15802. Gerstner Jánosnak, kinek jelenlegi tartózkodása nem tudatik, az ellene Sztankovits György által 363 v. ft 30 krnyi váltókövetelés iránt inditott váltóperében ügytárgyalásra f. 1844ik évi februar 16ik napja délelőtti 9 óra határidőül ezennel a Vt. II. r. 214. §a értelmében kitüzetik; mellyre az illető felek e Váltótörvényszék előtt jelenjenek meg. Költ Pesten a kir. e. b. Vtörv. szék 1844ik évi januar 2án tartott üléséből.

15884. Kecskeméthy Aurel panaszlónak, Takács János elleni 125 p. ft iránti váltóügyében — miután panaszlottnak tartózkodása nem tudatik — a tárgyalás határnapja f. 1844ik évi februar 10re délelőtti 9 órára ezennel a Vt. II. r. 214. §a értelmében kitüzetik; mellyre az illető felek e Váltótörvényszék előtti megjelenésre idéztetnek. Költ Pesten a kir. e b. Váltótörvényszék 1844. januar 2. tartott üléséből.

Emich Gusztáv budapesti mű- és könyvkereskedésében **előfizethetni** a felsőbb helyen nyert kegyes engedelemnél fogva havonkint **kétszer** postán is szétküldhetendő

ÉLETKÉPEK

1844ki folyamára; szerkeszti és divat-, táj-, arcz- és genreképekkel, hímzetrajzokkal, zenejegyekkel 's egyéb mű-mellékletekkel kiadja **Frankenburg Adolf.**

Előfizetési díjak: XII füzetre (azaz félévre): Budapesten házhozküldéssel 5 p. frt, vidékre postai uton 6 p. frt. — VI füzetre (azaz negyedévre): Budapesten házhozküldéssel 3 p. frt, vidékre postai uton 4 p. frt.

Budapesten az előfizetéseket elfogadja Emich Gusztáv könyváros ur; miért is az előfizetések Pesten a kigyó- 's uri-utczák szegletén, Budán a ‚hídnál' levő könyvárosi boltjában, 's minden cs. k. postahivatalnál a két hazában, külföldre pedig csupán csak a bécsi cs. k. főpostahivatalnál megtetethetők.

Frankenburg Adolf
kiadó-szerkesztő, (lakik Budán a várban, szinház-utczai Tritzféle házban.

(*6) **Figyelmeztetés.** 2—3

Méltóságos orczi báró Orczy György ur részéről a nyilvánosság utján ezennel közhirül tétetik: mikint Röth Ignácz, kinek jelenlegi tartózkodáshelye nem tudatik, hiteles értesítés szerint több rendbeli váltókat ő méltóságának a tisztelt báró urnak aláirása hamis utánzásával ellátva kibocsátni, — 's azokra többektől nevezetes pénzbeli sommákat fortélylyal vakmerőn kicsalni merészelt légyen. — Azon váltók tehát mint általánosan hamisítottak, mindenkinek ovatkozása tekintetéből ezennel minden erő, 's érvénynélkülieknek nyilváníttatnak; — valamint azok is, mellyeket azon megrótt Röth Ignácz, uradalmi igazgató t. Magyar Imre ur aláirásának hasonló hamis utánzása mellett akárkinek is kiadott, — 's azokra pénzeket vett volna fel, és pedig annyival is inkább, a mennyivel bizonyosabb: hogy sem tisztelt báró ő méltósága, — sem imént czimzett uradalmi igazgató ur, ama hamisító Röth Ignáczczal soha semmi különös pénzkölcsönözési viszonyban nem állottak. Költ Pesten januar 2kán 1844. Sujtai Némethy Sámuel mint a tisztelt báró ur ő méltóságának rendszerinti ügyvéde.

(*7) **Hirdetmény.** 2—2

Néhai gr. Eszterházy László rosnyói püspök urnak tömege ellen, a dunántuli kerületi t. törvényes itélőtábla előtt lefolyt csődperben hozott itéleteknek végrehajtására, — 's a megitélt, de még ki nem elégitett követeléseknek itéletek szerinti kielégitésére, a végrehajtó bíróság által, folyó 1844dik évi februar 17dik napja tüzetett ki olly móddal: hogy akkoron az illető felek eredeti okleveleikkel az említett végrehajtó biró előtt, Bakony-Szombathelyen tek. ns Veszprémvármegyei helységben a megjelenést el ne mulaszszák. Melly rendelkezés ezennel is közhirré tétetik.

(27) **Tizenhét ezer ezüst forintok,** hat száztóli törvényes kamatra, gyámsági biztositék mellett kiadandók — bővebb tudomást nyerhetni Légrády Imre ügyvédnél, Pesten nagy-hidutczában, 670. sz. alatti ház 2ik emeletében. 1—2

(*8) **Eladó szederfák.** 2—3

M. gr. Széchenyi István urnak Sopronymegyében Soprony városa mellett fekvő nagyczenki jószágán az idén is mindennemű szederfák 's csemeték kaphatók legjobb minőségben és jutányos áron. Vásárlani kivánók mind tariffát, mind bővebb felvilágositást, személyesen vagy bérmentes levélre, Pesten t. cz. **Tasner A.** urnál (Fel-Dunasor, 43. sz.) és Nagy-Czenken (Soprony felé) az alulirt hivatalnál szerezhetnek. Nagy-Czenk, januar 3. 1844. A nagy-czenki tiszttartói hivatal.

(*9) **Fürdő-eladás.** 2—3

Ns Zalamegyében Zánkai helység határában fekvő és számos vendégek által látogatott **Vérkut** nevezetü érczes-fürdő, mellynek vize vas, kénkő és mész részekből áll, mindennemü hozzátartozóságaival együtt szabad kézből eladandó levén, a megvenni szándékozók bővebb tudósitást nyerhetnek iránta helyben a tulajdonosnőnél, vagy bérmentes levelek által Fiala Alajos ügyvéd urnál Pécsett.

(*4) **Hirdetmény.** 3—3

A tokaji kir. kamarai uradalom részéről közhirré tétetik, hogy folyó 1844ik esztendei februar 6dikán 20 hordó kétputtonos máslás 1842ik esztendei, úgy szinte több száz hordó 1842 és 1843ik évi termés hegyalyjai közönséges borok árverés utján készpénz fizetésért helyben Tarczalon el fognak adatni. Költ Diósgyörben november 21én 1843.

(*5) **Hirdetés.** 3—3

Melly szerint a nagyváradi kir. kamrai uradalom részéről 1844dik év februar 22kén tartandó nyilvános árverés utján, következő haszonvételek u. m.:

1) V.-Várallyán a gilányi korcsma;
2) ugyanott a laporti granarium,
3) a várbeli kamarai uradalmi raktár vagy depositorium;
4) ugyanott a kamarai uroda, granarium — 1844dik évi november 1sö napjától kezdve három egymásután következő évre fognak a többet igéröknek haszonbérbe adatni; mihezképest a bérleni szándékozók a fenkitett napon délelőtti órákban V.-Velenczén a kormányzó kir. kam. ügyvédi hivatal iróteremében tartandó nyilvános árverésre,

az 1re nézve ugyan 35 ftot
2ra „ „ 6 „
3ra „ „ 3 „
4re „ „ 6 „ p. ben bánatpénzt

hozandván magokkal meghivatnak, hol is az árverési és szerződési föltételeket jó előre mindig megtudhatni. Költ V.-Velenczén november 20án 1843.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, minélelőbb intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságborítékon minden hiba vagy tévedés mellőztethessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések **Emich Gusztáv** könyvárus urnak Pesten (az uri- és kigyóutczák szögletén) és Budán (a hajó-hídnál) létező könyvkereskedésben fogadtatnak el, 's nálunk a szerkesztő-hivatalnál is (Uri utczában Horváthház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerűleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Roza	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jan.	12.	pesti mérő	100—125	70— 80	62— 67	45—50	43—46	52— 60
Komáromban	1843.	dec.	11.	pozs. mérő	98—105	86— 92	—— 75	62—68	43—45	82— 92
Szegeden	„	„	19.	„ „	—— 60	—— 50	—— ——	——30	—— 30	—— 35
Baján	1844.	jan.	19.	„ „	41— 58	33— 57	32— 33	24—25	23— 24	—— ——
Miskolczon	„	„	„	„ „	55— 60	40— 44	32— 36	25—30	18—20	20— 24
Temesvárott	1843.	dec.	1.	„ „	—— 58	—— 50	—— 30	——26	——23	—— 29
Pozsonyban	1811.	jan.	9.	„ „	70— 88	—— —	50— 64	44—46	37—38	46— 50
Nagyszombatban	„	„	2.	„ „	80— 82	—— —	52— 56	40—44	30—31	—— ——
Győrött	1843.	dec.	23.	„ „	60— 74	—— —	44— 48	31—34	30—32	32— 35
Mosonyban	„	„	28.	„ „	78 105	52— 60	54— 64	34—44	34—37	36— 60
Sopronyban	„	„	22.	„ „	80 105	—— —	55— 66	44—46	38—43	48— 75
Pécsett	„	dec.	23.	„ „	59— 62	—— 42	—— 32	——31	——30	—— 34
Beszterczebányán	1844.	jan.	2.	„ „	83— 90	—— —	50— 60	42—52	25—28	50— 60
Uj-Becsén	1843.	dec.	24.	„ „	65— 75	—— 60	—— ——	25—30	25—30	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, jan. 8kán 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	110 2/4
4 pcent. „ „ „	—	100 —
3 pcent. „ „ „	—	76 1/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	750 —
1839ki „ „ (250 frt)	—	291 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1638 —
Eszterházy-sorssz ám	—	541/4
Császári arany	—	102 3/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jan. 12kén reggel: 4' 11" 3"' 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

5. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, januar 17.

Előfizethetni helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forintal, az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamatból teljesszámu példányokkal még szolgálhatunk.

Tartalom.

Nyilvános köszönet a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez. – Fővárosi hirek és események. — Nemzeti színház. — Kinevezések. Halálozás. Necrolog. — Országgyülési tudósitások: Januar 10. 11. és 12kén CXXXIV—CXXXVI. kerületi ülések. (Tárgy: folytatása a megvesztegetések büntetés-alá-vonatása iránti vitatkozásoknak. A büntetés szavazattobbség által elhatároztatik. Fegyveres csoportoknak a gyülésekre vitele tilaltnas.) — Rövid közlés a jan. 13kai 137. kerületi ülésről. — Megyei 's más vidéki közlések: Temesből (közgyülés, mellyben a RRdek az esküttszékek ellen 's az állandó biróság mellett nyilatkoznak.) Barsból. Aradból. — Zágráb megye kisgyülésén rendelvény olvastatik fol, mellyben a megyének a főispán és magistratus iránt engedelmesség parancsoltatik.) — Magyar partvidék. Buccari kerület közgyülésén többek közt felirás kidolgoztatni határoztatott, mellyben ő felsége meg kéretik, hogy e partvidék ne magyar hanem horvát partvidéknek neveztessék. — Pozsonyi levél (Akademiai olvasó és szavaló kör.)

Spanyolország. (A ‚Gazeta‘ védőszót emel a kormány mellett 'sat.) — Nagybritannia (Gyilkolás, vadság, nyomor. A franczia trónbeszéd iránti vélemény 'sat.) — Franczia ország. (Nemours hg Londonban.) Görögország. Törökország. Eszakamerika. (Elnöki üzenet.) Chili. China.

Egyesületi 's intézeti közlések. A vakok pesti intézete javára mult évi decemberben begyült adakozások. — Magyar Gazd. egyesület. - Figyelmeztetés a Kubinyiféle pályakérdésre. — A pesti magán-elmekór-gyógyintézet 's eddigi működésének rövid ismertetése.

Értekezés. London és Páris fenyitőjogi tekintetben. Bünfenyitői statistika.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, januar 17. 1844.

Irányczikkel egyéb közlendőink tömege miatt ezuttal nem szolgálhatunk.

Nyilvános kö-zönet a Pesti Hirlap szerkesztőjének.

A Pesti Hirlap szerkesztője, ki — azon sympathiánál fogva, mellyel számtalanszor nyilvánított önvallomása szerint a sz. kir. városok iránt viseltetik — mint azoknak leghübb 's legőszintébb barátja közönségesen ismeretes, ezen hajlamának félre nem érthető jeleit adá ismét, a midőn Pest városa körlevele következésében lapjai 290 és 291d. számában a polgári rendnek igaz nyiltszivüséggel azt fedezte fel: hogy a sz. kir. városok számára a megyék szavazatához hasonló egyenkinti, és igy 47 szavazatot követelni merő képtelenség — hogy ő szive egész mélyéből egy erőteljes, 's hatalmas polgári rendet ohajtva ez okon a kir. városokat független és önálló létök biztosítása tekintetiből, 52 megyei szavazat ellenében, 16. szavazattal kivánja boldogitani, — hogy ezen 16. szavazatot is csak jelenleg a nemesi rendnek adózás alá leendő keritése tekintetéből juttatthatni a városoknak — és hogy ezeknélfogva, azon városi tanácsok, és választott polgári községek, mellyek az ország élő törvényeire hivatkozva, a sz. kir. városok számára 47 szavazatot követelnek, ezáltal semmit, de éppen semmit egyebet, mint a városok jelenleg tárgyalás alatt lévő belszerkezete valósításának hátráltatását, és illy formán a zárt testületek (kaszták) uralkodásának még továbbra terjedő fenmaradását akarják elérni.

Ennélfogva ámbár a Pesti Hirlap szerkesztőjének jóakaratu szándoka iránt, kiváltkép minthogy azt ő maga is kijelenté, soha kétség nem támadhatott, és ez okon nyilvánitásai az egész polgári rend részéről eddigelé is mindenkor közönséges, ha bár csak néma méltánylattal fogadtattak, sokak előtt nagyon feltünő lehetne, ha a jelen esetben, midőn a tisztelt szerkesztő a barátságos táborban a meghasonlás gyujtószövétnekével toppan be, 's a polgári rendet egyedül annak erősbitése tekintetiből — zárt testületeinek ármányos, 's önhasznukat vadászó törekvései iránt felvilágositani olly hathatósan iparkodik, barátságos működései ezuttal is néma méltánylattal fogadtatnának; ugyanazért különösen mi, kik a Pesti Hirlap szerkesztőjének kitünő, 's kivételkép városunk zárt testületére is kiterjesztett szives vonzalmában részesülni szerencsésittetünk, a legnagyobb hálátlanságnak tartanók, eziránti érzetünket még továbbá is magunkban elfojtani; fő kötelességünk közzé számitjuk tehát, a Pesti Hirlap szerkesztőjének ezen nagyszerü barátságos szolgálataért hálás köszönetünket ezennel nyilván, és annyival is inkább kijelenteni: mivel városunk zárt testülete hasonlóan hódol azon tannak, mellyszerint a fenálló törvények figyelembevételét szorgalmazó hasztalan csevegésekkel felhagyva, a városokat mentül kevesebb szavazattal kell felruházni azért, hogy annyival erőteljesebbek lehessenek.

Egyébiránt, minthogy a zárt testületeknek ezen elannyira világos és szembeszökő önhasznuk lesése, itt 's amott, mégis némi kétségbe vonatik, e felett némellyek e tekintetben nem átalják még azon ismeretes mesét is, mellyben a báránybőrbe öltözött farkas főszerepet játszik, emlékezetbe hozni, szükségesnek tartjuk a közönség figyelmét azon javaslatra utasítani, melly a városok beszerkezete érdemében a városi követek által bocsáttatott közre, és ugy hiszszük, hogy az által minden lehető kétség el fog hárittatni; mert azon tény: hogy a zárt testületek küldöttei, a városok belszerkezetének elrendezése érdemében különös tanácskozásokat tartottak, — hogy ez érdembeni javaslatukat sajtó utján is, 's önmagok közönségessé tették, 's hogy ezen javaslatban az országgyülési szavazatok kérdését még megsem említették, már magában is elegendő 's minden kétséget kirekesztő bizonyitvány arra, hogy a szóban lévő zárt testületek, a városok belső elrendezését minden tőlük kitelhető módon hátráltatni iparkodnak. Szegeden dec. 1jén 1843. Néhány polgár.

Fővárosi hirek és események.

Pest, januar. 17. 1844. A dunai jég naponkint szaporodik 's a közlekedést tetemesen gátolja. Az állóhídi oszlopokon fölul a jég mindkét részről megtorlódott; az idő azonban lágyulásra mutatván, az ikervárosi tánczvigalmakban résztvenni ohajtók, néhány nap mulva hihetőleg szabadabban lélekzendenek. Csak remény, szives olvasók! hisz hány ember merit csupán ebből megnyugvást balesményiben.

— Január 12kén délelőtti 11 órakor az uri- 's gránátos utczákra szolgáló Trattner-Károlyiféle ház második udvarában majdmajd tüzveszély ütött ki. A kir. curia levéltára fölötti szálláson, 8 nap előtt a ruhamosásnál a katlan körüli téglák hihetőleg a tetemes tüzeléstől, izzókká levén, az égő anyag észrevétlenül a padlóba harapózott. E 8 nap óta az ott forgolódó egyének sajátszerü büzt vőnek észre, minek azonban eredetét magoknak meg nem magyarázhaták, mig végre a füst mindent fölvilágosíta. Öt gerenda már csöndes tüzben evődött: a rögtöni segély azonban az aggódó lakosok megnyugtatására mindent lecsendesíte. — Tanulság, mennyire kell a vigyázatnak mindennél kiterjednie.

— A casino-bálok f. hó 20kán feb. 3án 's 17én és igy mind a három ízben szombati napon fognak tartatni. A jogász-bál f. hó 24re van határozva. A lövészek táncmulatságának ideje még eddigelő nem bizonyos.

— Hirlik, hogy nemsokára egy polgári-casino alakuland, és pedig a város kellő közepén; az alapitó 's rendes tagok évenkinti részvénye 10, a látogatóké 5 pfrt leend. Minden müipari lap, még a külföldiek is (fordításban) ugyanitt föllelhetők lesznek.

— Készülőben van egy formaruhás gyalog polgári katonaság alakulása is; kék magyarka, ezüst zsinóros nadrág 's nemzeti forgóval diszitett vörös kalpaggal. A lovas-polgárság egyenruháját az illető biztosság még nem határzá el.

— Ideje volna már egyszer, hogy a hirlapszerkesztők minden itt ott megpöndített koholmányoknak hitelt ne adnának, azokat való eseményekkint kikürtölendők. Igy a Muratyféle gyilkosságban résztvevők közől egyik sem halt meg, mint ezt némelly lapok hirlelék.

— A városkapitányi hivatal ismét ujabb dicséretes tanujelét adá éberségének, 's több czélszerü rendeletet bocsátott közre; ezek közt különösen említést érdemel e kettő: 1) hogy norma-, vasár- és ünnepnapokon, mint ezt felsőbb rendeletek 's a közilledelem is megkivánják, minden bolt-ajtó zárva tartandó; és csupán azon boltoknak, mellyekben legszükségesb élelmi-szerek árultatnak *), levén reggeli 9 óráig szabad félajtóval nyitva lenniök. 2) Miután az ebharapásból származó szerencsétlenségek megelőzése tekintetéből, a csavargó ebeknek befogatása szorosan meghagyatott: mindenki kéretik, hogy e szükséges rendelet végrehajtását semmikép ne akadályozza.

— Nemzeti színházunkban szombaton, (januarius 20án) László József javára, bérletszünéssel fog adatni ‚Szökött katona‘ eredeti szinmü 3 szakaszban Szigligetitől.

A n.mlsgu m. k. udv. Kamra a dognácskai k. bányahivatalnál és helyettes bányatörvényszéknél megürült ideiglenes igtatói állomásra vagyóczi Nagy Károly rézbányai ideiglenes igtatót alkalmazta.

Hermann Ignácz, a n.mlsgu m. k. udv. Kamránál titoknok folyó évi januar 9kén meghalálozott.

Necrolog. Kir. tanácsos és udvarnok ittebei Kiss Antal, Torontálmegye néhai első alispánja és országgyülési követe, N. Becskereken f. évi jan. 2kán kimult, életének 64dik évében. A köztiszteletben állott, müvelt és szellemdús férfiúnak emlékezete méltó, hogy áldásban maradjon, sok érdemei 's jótéteményei között főleg azon nevezetes áldozatokért, mellyekkel ő a hazai intézetek gyarapitásához járult. A Ludoviceára tett szép ajánlatát (t. i. Kiss Agoston örököseivel egyetemben 10,000 forintot.) törvénykönyvünk bizonyitja; a nemzeti museumban egy irnoki díjt alapitott; a m. tud. társaság alappénze neveléséhez évenkint 100 p. frttal járult; a vakok és siketnémák intézeteit szép adományokkal gyámolitá; a magyar academiának becses régi oklevél-gyüjteményt, és a museumnak több régi pénzeket 'sat. ajándékozott. Szép lelkét tanusítja az is, hogy az 1831ki rémes cholera napjaiban, az orvosok buzdítására 's bátorítására 300 pfrt évenkinti nyugpénzt ajánlott azon orvos vagy sebész özvegyének, kinek férje a betegek körülti fáradozásának áldozatául esnék, 's ezen 300 pfrt nyugdijt maig is húzza az akkor kimult n.becskereki orvos özvegye. Illy nemes tettek, 's több itt elő nem sorolhatók jellemzék a derék honpolgárt, kinek véletlen szomoru halálát egy esés okozta czombtörésből következett 5 héti betegség szülé. Földi részei folyó januar 16kán Katalinfalván tétettek nyugalomra. Béke angyala viraszszon felettök!

*) 'S igy ide a dohányárus boltok aligha tartoznak. Szerk

Országgyülési tudósítások.

Pozsony, Januar. 10. CXXXIVd. kerületi ülés.

(Kezd. d. e. tizedfél órakor. Tárgy: a megyei kihágások érdemében beadott választmányi jelentésnek 39dik §a.) Palóczy kerül. jegyző felolvasván elébb a verificationalis választmány jelentését Kismarton városa ujabb megbizó-leveléről, melly szerint a nevezett város régi követe Lichtenstein Antal helyébe Kár Mátyás választatott el: folytattaték a megvesztegetési törvény felett megszakadt tanácskozás. A mai ülésben négy napi tanácskozás után eldönteték ama kérdés: szükséges-e a megvesztegetés ellen törvényt alkotni? Azok, kik e kérdés iránt mai napon nyilatkoztak, törvény mellett vivtak, egy szónokon kivül, ki a törvény ellen már bőven kifejtett okokat ismételgeté. Az először szólt megyei követ elismeré, hogy a megvesztegetés ellen törvényt hozni nehéz feladat, mit a törvényhozásnak meg kell oldania, mert ettől függ a haza nyugalma, jövendője. Szóló a megvesztegetést polgári bünnek tartja, melly 1827ben kezdett hazánkban meghonosulni, midőn egy megyében az alispáni hivatal elnyerése végett először vásároltatának szavazatok 5 forintjával. Ezen szavazat vásárlás példája azon idő óta mindinkább elharapódzott. A megyéknek T. megye követe által előterjesztett visszaélési jegyzékére elismeri, hogy vannak megyei életünkben számos viszszaélések, miknek azonban nagy része a vesztegetési törvény mellett is fen marad. De ebből épen nem következik, hogy helyhatósági rendszerrel kormányozni ne lehetne. A hiány nem a rendszerben, hanem a hivatalnokokban rejlik, kik elválasztatásuk előtt mindent igérnek, utána pedig hanyagságuk miatt egész láncolatát idézik elő a visszaéléseknek. Legyenek csak egyszer a hivataloskodók elfogulatlanok, teljesitsék kötelességeiket hiven: bizonyosan meg fog kevesedni a visszaélések tömkelege. Magunk vagyunk tehát betegek — mond szóló, — 's magunkat kell gyógyitani, mert általunk beteg a helyhatósági rendszer. Mi vagyunk a megvesztegetők is, pedig megvesztegetett nem léteznék megvesztegető nélkül. A megvesztegetés ellen szükség törvényt alkotni, melly czélhoz vezessen; 's ez az, mit nem lehet az eddigi javaslatokról elmondani, valamint a felidézett angol törvényekről sem; mert Angolhonban a törvény betüszerint alkalmaztatván, számtalan kijátszásra ad alkalmat. E kijátszásokhoz mi is eléggé értünk, 's a gazdagabbak a törvény alól nálunk is ki fognak búni, mig az együgyü szegénység súlyosan bünhöszik. A korteskedés eredetére megjegyzé szóló, hogy az olly időszakra esik, midőn a vélemények fejledezni kezdvén, egymástól szetváltak, 's az értelmiség, hogy czélt érhessen, azon ősemberekhez folyamodék, kiknek szivök megromolva nem volt. A korteskedésnek tehát első czélja jó volt; de a gyakorlat elfajulttá tevé azt, 's időjártával a korteskedés olly kihágásokat szült, mellyeket jövőre megzabolázni mulhatatlanul szükséges. Ezen kicsapongások elfojtására ajánltaték a képviseleti rendszer, mirenézve elébb a születési jogokat kellene lerombolni, mert hol a polgárijog születéshez van kötve, ott a képviseletnek helye nincs. A hozandó törvénynek fő feladása, hogy a kihágásokat korlátozza, de szavazatától senkit meg ne foszszon, 's ne az öszvecsoportozást büntesse, hanem magát a bünt, a kihágást. Azonban e tárgy iránt jelenben alig lehet szabad kedélylyel tanácskozni, mert a korteskedés iránt mindnyájan elfogulva vagyunk, mint volt a föld népe iránt a törvényhozás akkor, midőn azt a Dózsa-háború után rabszolgaságba taszitá; 's azóta a nép imája hasztalan csapkodja az egek kárpitjait. Hasonló elfogultsággal tárgyaltatának az 1832diki hongyülésen az urbéri törvények a cholerai események után, mellyek Párisban szinte olly alakban tüntek fel, mint felsőbb megyéinkben; sokan azt hivék az 1832diki törvényhozók közül, hogy ha a népnek jogok adatnak, ezeket a nép hasonló kicsapongásokra fogja használni, 's az élet e hitet szépen megczáfolá. E példák arra intenek, hogy a fenforgó tárgy körül nagy ovatossággal kell eljárni a törvényhozásnak. A megvesztegetés elméleti meghatározásába bocsátkozni nem szükség; mert ez czélhoz nem vezet. Nem felelnek meg a czélnak az eddig előterjesztett törvényjavaslatok sem, mellyek mellett alig lesz néhány tisztikar, mellyet a főkormányzó, ha neki nem tetszik, hivatalából le ne léptethetne. Ezen törvényjavaslatok mel-

lett a kevesebbség is könnyen megsemisithetné a többség müködését, mert hamis tanúkat a megvesztegetésre nézve találni nem nehéz. Az átalakulás ugyan zöld asztal mellett teljes nyugalomban megtörténni nem fog, 's ezért nem kell minden legkisebb mozgalomra felriadni: de a vesztegetés ellen, mellynek kicsapongásai a személy és vagyoni bátorságot támadják meg, mulhatatlanul törvényt kell alkotni, óvakodva, hogy e törvény a választási szabadságot ne veszélyeztesse. Mert könnyü az aranytól megválni, de nehéz azt szerezni, nehéz annak birtokát biztositani. Tanuljunk azon népek életéből, kik az arany szabadságot birták, 's midőn elveszitek, az enyészet sirjába hanyatlottak. — Más megyei követ sajnálatát jelenté ki beszéde kezdetén az iránt, hogy a képviseleti rendszernek minél szélesebb alapra állitása mellett elhangzott elvek, a kir. városok rendezésénél nem alkalmaztattak. Tagadja szóló, hogy a megvesztegetési törvény bajnokaira a felhordott vádak alkalmazhatók lennének, mert ő ugyan törvényt kiván, de sem a centralisationak nem barátja, sem a köznemességnek nem ellensége. Nem osztja azok véleményét, kik a korteskedésben semmí veszélyt nem látnak rejleni; mert bár nem érte is még el legfelsőbb fokát a korteskedés, de a nemesség nagy részét munkájától már elszoktatá, 's rövid időn a szavazat-árulás lesz élelemkeresetének egyedüli módja; 's ha majd a korteskedés elébb a kisebb, azután a nagyobb birtokúakat a szegénység örvényébe taszitá, a munkától elszokott köznemességet idegen hatalom karjai közé vezérli. Melly szomorú jövőt ha kerülni akarunk, törvényt kell alkotnunk a megvesztegetés ellen. Az vették ellen, hogy a megvesztegetés eseteit bebizonyitani lehetetlen; ha ez ellenzi a megvesztegetési törvény hozatalát, akkor semminemü bünre nem kell törvény; mert a bünnek egyetlen neme sincs, mellynek minden ágazatát be lehetne bizonyitani. Azt pedig tagadni nem lehet, hogy történtek megvesztegetések, mellyeknek bebizonyitása nem épen lehetetlen. Ha törvény lesz, a bün felemelt fővel járni nem fog, 's egész féktelenséggel nem üzi kihágásait. Törvény nélkül a köznemes nem fog lemondani a korteskedés jótékonyságairól, mellyekbe öt születése minden egyéb érdem és munka nélkül részelteti; sőt mindinkábbinkább ki fogja fejteni a korteskedést a nemzet veszedelmére. A b—i szerkezet szellemét pártolja. — Ismét más megyei követ a korteskedés alapját azon felsőbb int ézvényben keresé, melly 1821ben rendelé, hogy a választásoknál a személyes szavazatok számítassanak. Ezen intézvénynek ugyan nem vala czélja a korteskedés; de alkalmúl szolgált arra, hogy az 1823ki kir. biztosok az adó, 's katona-állitás iránt a gyülésekbe vitt köznemesség által czéljokat kivihessék. Itt vette eredetét a korteskedés, melly később olly félelmesen terjedt el az egész hazában, 's melly ellen jelenben törvényt kiván maga a szegény nemesség állapota is. Vannak e szegény nemességben olly tulajdonok, mik igazolják, hogy a polgárjogot vagyoni qualificatióhoz kötni nem szükség, 's nincs semmi, mit a müvelt néposztály, ennek szemére vehetne; mert visszaélések mindenütt vannak, habár nem egyenlő alakban is. Eddig a törvények a gazdagok büneit mellőzék, csak a szegényeket sujták; mivel ennek befolyása a törvényhozásba vagy épen nem, vagy csak igen gyenge volt. Azért kell törvény a megvesztegetés ellen, hogy a gazdagok befolyása a szegény nemességre gyengitessék. A szerkezeti nehézségek nem ijeszthetnek el a törvénytől senkit; mert ha a megvesztegetési törvény elméletben üdvös, le kell győzni a szerkezeti nehézségeket, hogy az üdvös törvény életbe ültettessék át. — Végre szavazat alá bocsáttatván a tárgy, 42 megye 6 ellenében szükségesnek tartá a megvesztegetés ellen büntetést határozni. Többséget alakitának a következő megyék: Zemplén, Sáros, Ungh, Szabolcs, Szepes, Borsod, Heves, Torna, Ugocsa, Bihar, Marmaros, Csongrád, Csanád, Arad, Temes, Krassó, Pozsony, Nyitra, Sopron, Trencsén, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Bars, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya, Zólyom, Fehér, Esztergam, Moson, Tolna, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Verőcze Szerém. Kevesebbségben maradtak: Gömör, Bereg, Békes, Torontál, Hont, Pest. Nem szavazott: Abauj. A többség határozata elnökileg kijelentetvén, a vesztegetési törvény leghevesebb ellenzője annak szerkezete iránt következőkben öszpontosítá nézeteit: Ha már törvénynek kell hozatni a megvesztegetés iránt, szükség azt ugy szerkeszteni, hogy a hatalom, melly eddig eléggé bebizonyitá mennyire szereti megyei kihágásoknál a törvényt egy oldalúlag alkalmazni, — ellene ne fordithassa a szabadságnak. E végett a következő 3 főkérdést szükséges legnagyobb ovatossággal megfejteni: 1) büntettessék-e a megvesztegetés, ha kihágás nem követi? 2) Mit értünk a megvesztegetés esetei által? 3) Megyei bíróság itéljen-e vagy más? felebbvitel mellett-e vagy a nélkül? 's ha felebbvitel lesz: hova történjék az? E kérdéseket, ha nem akarjuk, hogy a hozandó törvény fegyver legyen szabadságunk ellen, szükséges akép megfejteni, hogy a kormánynak se hatalmában se érdekében ne álljon a választásokat önkényesen megsemmisiteni. Volt idő, midőn a hatalom kezében fegyver volt a törvény a szabadság ellen; illyen idők ezután is nehezedhetnek reánk, mert a hatalom változékony; és azon időkben egy két hazafi elmarasztásaért is feljajdulánk, holott ott csak egyesek szenvedtek; de ha tisztujitások semmisittetnek meg önkényesen, akkor az egész nemzet fog szenvedni. Ezen nyilatkozat után a multnapi tanácskozások közben elő terjesztett v—i és b—di 's a mai nap felolvasott 3 (n—i, b—si és k—i) szerkezeti javaslat felett folyt a vita, melly a mai ülésben nem vala képes eredményre jutni. E vita folytában egy megyei követ megvesztegetettnek kivánta tekintetni azt, ki fogadott bér mellett kötelezi magát, hogy szavazatát bizonyos meghatározott személyre adja, — legyen a bér akár pénz, akár termék, akár más; — megvesztegetőnek pedig azt, ki illyen fogadott bért ád, vagy kötelez valakinek szavazatért. A megvesztegetettre büntetésül kivánta szabatni a bérnek a házipénztárba leendő kétszeres befizetését, a megvesztegetőre nézve pedig elválasztatásának megsemmisítését. Végre a követekre nézve kivánta a megvesztegetési vádak vizsgálatát a verificationalis választmányra bizatni, mellynek kiküldetésével ugyis ez czéloztaték. Más megyei követ javaslá, hogy a megvesztegetési vádak elitélése állandó birákra bizassék, kik egyszer kinevezve, függetlenek legyenek a hatalomtól épen ugy, mint a pártoktól; a törvényjavaslat szerkesztését pedig kivánta az öszves kerületi jegyzőségre bizatni. A b—si szerkezeti javaslat inditványozója a megvesztegetőre, ki szavazatot pénzért vásárol, büntetésül akarta szabatni a vesztegetési öszletnek a házi pénztárba leendő tizszeres befizetését; a megvesztegetettre nézve pedig, ki meggyőződését pénzért változtatja meg, az elvett pénzmennyiségnek ugyancsak a házi pénztárba leendő kétszeres befizetését. Egy más inditványozó, K. megye követe, a közelebbi javaslatot önkényre vezetőnek tartá, 's a megvesztegetést csak akkor kivánta büntettetni, ha általa visszaélés történt. Szerkezeti javaslatában, ki választói szavazatát másnak bérért köti le, 's ki másnak illy bért ad, vagy kötelez, vesztegetés büntetése alá esik; 's a megvesztegetőre nézve hivatalvesztés, és a bérnek háromszoros, — a megvesztegetettre nézve pedig az elvett bérnek kétszeres lefizetése, melly a házi pénztárt fogja illetni, van büntetésül szabva. Ezen egymást érő szerkezeti javaslatok egyike sem részesült különös pártolás szerencséjében; azonban mindnyája köziratra bocsáttaték 's tárgyaltatásuk más napra haladt.

Januarius 11kén. CXXXVIk ker. ülés.

(Tárgya a m. gazdasági egyesület által beadott folyamodás, — a tegnapi napon felolvasott 's köziratra bocsátott, vesztegetésről szóló törvényjavaslatok, — és végre a választmányi munkálat 40ik §a feletti tanácskozások.) Jegyző Vukovich olvasni akarván a m. gazdasági egyesületnek gr. K. Gy. nevében 5 rendbeli kérelmei teljesitése végetti folyamodását, mellyben többek közt bizonyos intézetek létesitésére az országtól egy millio pftnál valamivel nagyobb összeget kér, mielőtt felolvastatott volna, egy m. követ, mint a keresk. ker. választmány elnöke ezen folyamodást azon választmányhoz kivánná utasittatni; mert, ugymond, minap a t. RRk egy, ugyanazon egyesülettől a rétöntözés tárgyában beadott folyamodást ugyis ezen választmányhoz méltóztattak utasitani. Felolvastatván azonban, — egy más m. követ ezen kérelmet, mint a kérdés tárgyával összefüggésben nem levő dolgot, egy másik külön választmánynak kivánná átadatni. Egy m. követ azért is kivánná, hogy ezen folyamodásról a RRk külön rendelkezzenek, mivel, ugymond, ha a kereskedési választmány munkálatából semmisem lenne is, legalább ebből, melly ellen, hiszi szóló, nem fog annyi akadály tétetni, lehessen valami. Más m. követ pedig azért kivánná ezt külön választmánynak kiadatni, mert, ugymond, a kereskedési választmányban, nem azért, mintha azon választmány érdemes tagjainak személyei ellen kifogást tenni akarna, practicus gazdák nincsenek; — azért tehát, mint a bányászati választmányban tevők, itt is jó lenne ezen uj választmányhoz a tagokat kerületekrei tekintet nélkül ollyanok közől választani, kik e téren működnek. Egyébiránt B. követének azon megjegyzésére, hogy a rétöntözés tárgyábani folyamodása a m. gazdasági egyesületnek ugyis már ezen kereskedési választmánynak adatott ki, azt feleli szóló: hogy az analogia nem áll, 's annál—fogva, mint kivánná, a rétöntözési tárgyat a kereskedési választmánytól elvenni nem lehet; annyival kevesbbé lehet pedig — mint utána egy m. követ megjegyzé, — hogy a rétöntözés a csatornázással, mi a kereskedési választmány körébe tartozik, összeköttetésben van. Ugyanezen szóló pártolá B. azon inditványát, hogy ezen tárgy egy uj választmánynak adassék ki; mert itt véleménye szerint a gazd. egyesület ujbóli alkotásáról van szó. Mondatott továbbá ezen inditvány pártolói által, hogy azért is lehet erre nézve uj választmányt kiküldeni, mert ez a tárgy most fordul elő először, annálfogva rendekezhetnek a RR felette, a nélkül, hogy más választmányra tekintettel lennének; hogy nem lenne helyes sem a gazdaságit a kereskedésinek, sem a kereskedésit a gazdaságinak alárendelni. Egy m. követ, mint a kereskedési választmány egyik tagja: minthogy mi practicus kereskedők nem vagyunk, felszólitottuk tehát — mond szóló — a kereskedőket, 's más testületeket, hogy egy vagy más tárgy iránti nézeteiket velünk közöljék. Igy adta be ezelőtt mintegy két héttel ezen irományt a m. gazdasági egyesület, még pedig a választmány tisztelt elnökének, 's mi ezt pertractatio alá vevők. Egyébiránt, ha a t. RRk e tárgyban egy más választmányt akaruak kiküldeni, akkor a kereskedési választmány annak, mit e tárgyban már dolgozott, átadhatja. A mi B. aggodalmát illeti, hogy ezen választmányban practicus gazdáknak kellene lenni, szóló csak azt feleli, hogy ők is birnak egy kis gazdasággal, 's abban kis jártasságuk nekiek is van. — Egy m. követ ezen folyamodást, melly kinyomtatva van, minthogy benne pénzajánlásról van szó, előbb a küldőknek kivánná megküldetni. Végre egy m. követ inditványozá, hogy legjobb lenne, ha a kereskedési választmánynak ezen tárgy is kiadatván, az, iránta külön tenné meg jelentését. Sürgettetett azonban más részről az is, hogy az ezen folyamodásban levő ajánlatról most kellene végezni, mert ha ez meg nem fog a nemzet által adatni, akkor a választmány munkálatából semmisem lesz, 's a m. gazdasági egyesület sem fogja mint magányos intézet e nélkül magát az országgyülés intézkedései alá adni. A kereskedési választmány elnöke erre azon megjegyzést tevé, hogy előre kimondhatja, miszerint a választmánynak ezen ajánlatra nézvesti véleménye az, mikép annak most helyét nem látja. Egy m. követ kivánná, hogy a kereskedési választmány, midőn ezen tárgyat tanácskozás alá veendi, gazdasági választmány neve alatt működjék; mert, ugymond, a név sokszor valamelly tárgyra nézve igen sokat tesz. Ezután sürgettetvén a tegnapi ülésben megszakadt tanácskozás folytatására való átmenetel, az elnökség Sz. megye követének inditványa nyomán kimondá a határozatot: miszerint ezen folyamodás a keresk. választmánynak fog adatni, hogy erről, külön a kereskedési tárgytól, adja be véleményét. — A tegnapi ülésben szavazat többségével elfogadtatván, hogy a vesztegetésről törvény alkottassék, 's a tanácskozás folytában több rendbeli vesztegetésről szóló törvényjavaslatok olvastatván fel, 's köziratra bocsátatni rendeltetvén, a tanácskozás tehát mai ülésben ezek felett kezdetett meg. Egy m. követ: Szóló tegnapi ülésben azt kivánta, miszerint jelöltessék ki a mód, mellyen a vesztegetést definiálni akarjuk; mert — ugy mond — mig ez meghatározva nincs, addig büntetést reá határozni nem lehet, ha pedig meg van határozva szorosan, akkor aztán büntetése is lehet keményebb. Inditványozza azért, hogy adassék ki választmánynak, vagy, a mit még jobbnak lát, a k er. jegyzőknek, hogy ezen vesztegetési bünt szorosan határozzák meg. Szólónak a tett törvényjavaslatok nem tetszenek. A b—si szójáték, a k—miban a vesztegetés minden nemei nincsenek kijelölve, a v—mi végre igenis hosszu. Adjuk ki tehát, 's ha elkészül, akkor szólhatunk hozzá mindnyájan. Miután a többség kimondá, hogy a vesztegetésre törvény kell, igyekezzünk minél jobbat alkotni. — Ezen szóló inditványát több hasonnemü inditványok követék. Nevezetesen utána szóló m. követ: Átláthatják a t. RRk, milly nehéz a megvesztegetésről törvényt alkotni, ugy, hogy az a szabadságot ne korlátolja. Ha Anglia példáját tekintjük, ott sem mehettek semmire a szigoru törvények által a megvesztegetés akadályozásában; mert ott a választások nagy része pénzzeli vesztegetás által történik. De hogy törvény kell, ezen már tulvagyunk; annálfogva szóló bátor inditványozni, hogy ezen szóban forgó 3 törvényjavaslat adassék ki a választmánynak, hogy a háromból egyet készitsen. Egy más m. követ: Öt a b—i javaslat eleje legjobban kielégíti; mert ebben a vesztegetés legjobban van meghatározva, csakhogy a vesztegetés nemei közé, az „engedmény"t is be kivánná soroztatni; mert nagy urak, vagy tisztek sokszor ezáltal is vesztegetnek. Ezután szóló a definitión kivül a k. javaslatot fogadná el. Egyébiránt a vesztegetőnek hivatalától felfüggesztésseli büntetését csak akkor fogadná el, ha a vesztegetést kihágás követendi. A mi a bíróságot illeti: ezen tárgyban tisztujitásnál bíró lehetne az örszék: de követválasztásnál nem. Itt helyén látná verificationalis törvények alkotását; mert szóló követválasztásra nézve az országgyülést látja legalkalmatosabb birónak. Elismerte ezt a külföld is, 's a törvényhozótest ellen részrehajlás-

ról panasz sehonnan sem tétetett. Következő szónok egy m. követ: Ha a kérdésben levő 3 szerkezetet, egyiket a másiktól elkülönözve tekintjük, a tanácskozás alatt kifejlett elveknek mindegyik megfelel: de ha igy együttvéve nézzük, ugy látszik, a háromból lehetne egy igen jót alkotni. A tanácskozás folytában kifejlett elv az volt: hogy mind a vesztegető, mind a megvesztegetett büntettessék, de ugy, hogy sem kijátszásnak, sem önkénynek ne legyen helye. Ovakodjunk tehát, nehogy olly törvényt alkossunk, melly mindjárt alkotása után kaczajt szüljön, vagy hogy az árulkodásnak 's másféle ármányoknak — mik már egy szomszéd megyében napi renden kezdenek lenni — tág tér nyittassék. Ha az, mi a 3 javaslatból fog alakíttatni, nem lesz kielégitő, előttünk lesz akkor is a 3 szerkezet, szólhatunk hozzá; most nehéz a 3 közől választani, ollyan forma ez, mint Lessingnél a három gyürü. Adjuk ki tehát, mint Sz. követe mondá, a jegyzőknek, hogy belőlük az itt kifejlett elvekhez idomitva egy ujabb szerkezetet készítsenek. — Egy más m. követ: az általa ajánlott törvényjavaslatra nézve azt jegyzi meg, hogy tulajdonkép v—i inditvány nincs, hanem a mit ő javaslott, az a cs. minapi inditvány nyomán készült a büntető törv.könyv elveihez idomitva. A sz. inditványra nézve továbbá az megjegyzése: hogy midőn valamelly választmány egy munkálatot bead, 's az ujra egy más választmánynak adatik ki, abban ama választmányra nézve csakugyan van valami, mi nem igen jól eshetik. Szóló egyébiránt erre nézve személyét illetőleg olly nagyon meg nem ütközik; mert hiszen az a czél, hogy minél jobb törvény alkottassék. Ha egyébiránt ezen 3 törvényjavaslat csakugyan ki fog adatni a jegyző uraknak, szóló csak azt kivánja, miszerint hagyassék meg nekik, hogy a büntető törvénykönyv elveivel combinálva készitsenek belőle egy javaslatot. Egy m. követ: Mielőtt a kérdésben levő tárgyhoz szólana, felszólítja az elnökséget, hogy máskor a szólásjogát másnak ne ajándékozzák; mert szóló tegnap magát feljegyeztette, 's mégis ma mellőztetett. Továbbá ugy látszik, szólónak pirulnia kellett volna, mert tegnap a felszólalók mintegy kedvet találni látszottak abban, hogy mindig Z.megyére hivatkoztak, mintha ott volna legnagyobb divatban a vesztegetés: de szóló még sem pirult, mert ott a moralis erő csakugyan kivitta diadalát. A mi a kérdésben levő tárgyat illeti: küldői erre nézve semmi utasitást nem adtak,'s ő is azon véleményben van, hogy a megvesztegetést szorosan meghatározni nem lehet, 's annálfogva sietett azokkali egy véleményben-lételét kinyilatkoztatni, kik azt kivánták, hogy erről törvény ne alkottassék. Szóló ezen 5 napi tanácskozásból azt tanulta, hogy nem tudunk olly törvényt alkotni,melly által a megvesztegetést gátolni lehetne;annyival inkább, mert sokszor ebben látatlan kezek működnek;megbüntethetnek a szegény nemesek, meg a manna-kiosztók, de azok, kik a mannát lehullatják, büntetlenül fognak maradni. Helyesli szóló Sz. inditványát, hogy először is a vesztegetést kell szorosan meghatározni. Hallott végre szóló több javaslatot is, például a b—dit, de ebben a vesztegetés meghatározása nem kielégitő; a b— sire nézve pedig — noha az inditványzó személyét sérteni nem akarja, elmondhatni, hogy satyra, mellyet mosolygás nélkül nem hallgathatni. Ekkor a szónok beszéde elejére nézve a szólók neveit jegyző elnök azon megjegyzést tevé, hogy tegnap Z. követe a szólásróli lemondásra felszólítatván kijelenté, hogy szólni nem akar, 's azért elnöktársa a szólni akarók közől nevét kitörülte, 's ő már ma igy kitörülve találta. Egy m. követ 's ker. jegyző: véleménye szerint illy rövid idő alatt e tárgyban jó törvényt alkotni bajos, ő tehát a b. inditványt pártolja, hogy e tárgyban egy uj javaslat készítessék. Egyébiránt szólónak meggyőződése az levén, hogy a megvesztegetésre nézve törvényt alkotni nem lehet, 's ő jegyzői hivatásának nem tartja ebben részt venni, annálfogva kéri magát felmentetni; mert ő olly tárgyat, melly meggyőződésével ellenkezik, nem védelmezhet. — Végre a b—ési javaslatot szóló sem satyrának, sem nevetségre érdemesnek nem tarthatja. — Egy m. követ: elfogadja a sz. javaslatot, csak azt kívánja, hogy a jegyzők a vesztegetést szorosan meghatározzák. Egyébiránt, ha az eszméket itt előre meg nem határozzuk, a jegyzők azon helyzetben lesznek, hogy kielégitő javaslatot ismét nem készíthetnek. A megvesztegetésróli törvényben bent kell lenni először, hogy a ki meggyőződése ellenére adja el szavazatát; mert a vesztegetést máskép meghatározni nem lehet; ezt pedig azért is bele kell tenni, hogy ezen törvényt — mellyet szóló ártalmasnak lenni vél — minél kevésbbé árthatóvá tegyük. Továbbá meg kell hagyni a jegyzőknek, miszerint ezen törvényjavaslatot akkép készítsék, hogy a végrehajtó hatalomnak ne legyen érdekében ennek büntetése. A mi a k. inditványt illeti: hogy a vesztegető hivatalától elmozditassék, ebben már szóló mindjárt nem tud megegyezni, valamint a szavazat-elvesztési büntetésben sem, hanem legyen a büntetés pénz vagy börtön. Végre mentül kevesebb módot kell engedni ezen törvénnyeli visszaélésre, — mi egyébiránt attól fog függeni, hogy ki fog felette itélni. E részben azonban K. tegnapi inditványát elfogadja, — erre tehát ismét figyelmeztetni kell a jegyzőket. — Egy m. követ a büntetést is itt kiváná előre meghatároztatni. A megvesztegetőre, mint főszemélyre nézve a pénzbeli büntetést kevesli, kivánja hogy szavazati jogát is veszitse el; a köz nemességre kiszabott büntetést szóló sokalja, mert ezt könnyü megvesztegetni, ellenben — mond — mi egy dynastának, ha 5 ezer pftot költött a megveszteget'sre, azon összegnek kétszeres lefizetése? Midőn tehát — mond — a büntetés sujtó, egyszersmind igazságos is legyen. Egy m. követ pártolva a b—i inditványt, kiváná, hogy az uj szerkezetben a főispánokról is tétessék említés, kik sokszor pártoskodás által vesztegetnek. Egy más m. követ a megvesztegetés nemei közől a mindennapiakat, a legszokottabbakat kiváná a törvényjavaslatban megemlítetni, 's illy értelemben egy uj szerkezetet olvasott fel, mi a többivel együtt a jegyzőségnek kiadatni rendeltetett. Ezután azon m. követ- 's ker. jegyzőnek, ki magát ezen uj törvényjavaslat készítésébeni részvételtől felmentetni kéré, válaszoltatott: miszerint, miután mind a mult, mind ezen országgyülésen a közbizodalom őt ker. jegyzőnek megválasztotta, 's miután már egy más tárgyban is, a városok rendezése alkalmával meggyőződése ellen is vitte a jegyzőséget; tehát ezen fontos tárgyban is viheti. Továbbá mondatott, hogy jegyzőnek kötelessége nem csupán a maga saját, hanem a többség véleményét is feltenni. — Egy m. követ pedig: ha P. követe azt mondotta volna, hogy a megvesztegetésről törvényhez szólni nem kiván, mehetett volna; de miután kijelenté, hogy majd ehhez szólni fog, tehát kéri 's felszólítja, hogy a szerkesztésben vegyen részt, annyival inkább, mivel bár a tisztelt jegyző ur politicai ellene, még is ki kell jelentenie, hogy benne a legrendszeresebb főt tiszteli. Egy más m. követ azért is kiváná, hogy P. követe a szerkesztésben részt vegyen; mert szükségesnek látja egy olly tagnak jelenlétét, kinek meggyőződése más, hogy legyen ellenzék; az okos ellenzék mindig szükséges. — Egy m. követ B. megye követének azon kivánságára, hogy az uj szerkezetben ezen szavak: „meggyőződése ellenére", benlegyenek, azt felelé, hogy ezt erkölcsi tekintetben helyesli, de hogy törvénybe tétessék, nem kivánja, mert ezt mi soha meg nem tudhatjuk. Egyébiránt is — mond szóló — annak, ki magát megvesztegettetni engedi,nincs meggyőződése politicai tekintetben;mert sokszor nem is ismeri azt, kinek nevét választáskor szájában hordozza. Végre az uj javaslat készítését, nem a jegyzőségre, hanem küldöttségre kiváná bizatni. Azonban még némi rövid vita után kimondatott a határozat, miszerint a jegyzőség megbizaték, hogy a már 4 rendbeli törvényjavaslatból egy uj javaslatot készítsen. — Ezután egy m. követ inditványára átvitetett a tanácskozás a választmányi munkálat 40 's következő §aira, 's a jegyző a 40ik §t fel is olvasá, melly igy hangzik: „Szavazókat külről a tisztujitás helyére csoportonkint fegyveresen bevinni, vagy vitetni egyáltalában tilalmas. Ki illyet merészelne, mint megvesztegető tekintetvén, a 39ik §ban kitett büntetések alá vonassék." — Egy m. követ nem ellenezve a munkálatbani továbbmenetelt, mielőtt a tárgyhoz szólnának, kiváná, mikép a főispáni eskü határozatlansága levén sok bajnak oka, hogy az ebből származó surlódások jövendőre megszüntessenek, a választmány oda utasitassék, hogy ezekre nézve egy uj esküformát dolgozzon ki, mellyben nyilván kitétessék, hogy a főispán a törvény értelmében fog eljárni, 's semmi felsőbb intézkedésekre a törvény ellenében hajtani nem köteleztetik. Ámde ezen inditvány csak kevesek által pártoltatván itt, azon oknál fogva, hogy az inditvány a kérdésben levő tárgygyal kapcsolatban nem áll, hogy ez külön már 1839ben B.megyének inditványa volt, 's tárgyaltatott is, de ő felsége elibe nem juthatott; hogy most is ott van a kivánatok közt; hogy végre ezen munkálatnak most is az baja, hogy nagyon is beleereszkedett a megyék rendezésébe, tehát ezáltal is ne cumuláljuk — mint egy m. követ mondá — a munkálathoz nem tartozó tárgyakat, mert különben is, ha ezen munkálatnak rubrumát tekintjük, az illy tárgyakat nem ide valóknak fogjuk találni: jelenleg el nem fogadtatott. — Egy m. követ: ha a 39. §. szerkezete egészen meg fog állapitatni, csak akkor lehet ezen kérdésben levő 40. §. szerkezetéhez szólani. Egyébiránt kinyilatkoztatja szóló, hogy küldői ezen §t egészen kihagyatni kivánják. Ezen inditványt, tudniillik ezen § egészeni kihagyását többen pártolván, egy m. követ kijelenté, hogy ha egészen ki nem hagyatik is, módositást tenni benne mindenesetre szükséges. Nevezetesen szóló nyilván bele tétetni kivánja, hogy nemcsak fegyveresen, hanem semmi ütőeszközzel se legyen szabad megjelenni a tanácskozásban. De a kard is — mond szóló — mire való a közgyülésen? minek hordjuk czifraságnak, ha ott, hol szükség forgatni, már jól nem tudjuk?! Szóló ollyan törvényt kiván, mellynek erejénél fogva bátran kimondhassa minden egyes ember véleményét, ha ezrek ellenében áll is. Ennek biztositékát kell— mond — felállitani, nem pedig a korteskedés ellen hozni törvényt, mert ebben még magában nincs semmi bün. Egy más m. követ: Mit imént B. követe mondott az 50ik §ban elő fog jönni. Egyébiránt — mond — ha minden egyes eseteket meghatározni akarunk, nehéz lesz a szerkesztés. El kellene tehát az ezen § feletti tanácskozást akkorra halasztani, midőn a választmány be fogja adni javaslatát.— Egy m. követ ezen § helyt egy ujabb szerkezetet olvasott fel: „hogy szavazóknak a tisztválasztásra fegyveresen megjelenni nem szabad. Ki ellenkezőt tesz, mint széksértő büntettessék." Erre azon felelet adatván, hogy ez az 50dik §ban van, azt mondá, hogy tehát ezen § hagyassék ki. Egy felső m. követ: Ő azt tartja, hogy ez nem a megvesztegetés nemei közé tartozik. Szóló nemcsak a fegyveresen megjelenőt, hanem a fegyveres csoportot bevitetőt is kivánja büntetni. Arra nézve pedig, ki fegyverrel vagy más ütőeszközzel jelen meg, 50 ft, vagy 8 napi fogságot határoztatni kiván. Egy m. követe még azt is kiváná utasitásánál fogva a szerkezetbe betétetni, hogy a választás helyére csoportot fegyver nélkül se lehessen bevinni. Egy más m. követ: Azért, hogy a fegyveresen megjelenő vesztegetési büntetést kap, még ezen bün a vesztegetéssel nincs kapcsolatban. Egyébiránt a fegyver elleni tilalom megállhat; mert kinek kezében fegyver van, az könnyen az azzali visszaélésre ragadtathatik. Hogy a választás helyére csoportosan bemenni ne lehessen, azt szóló el nem fogadhatja. Azt sem kivánja továbbá betétetni, hogy bevinni, vagy bevitetni ne legyen szabad, mert a dolognak practicai oldalát is kell tekinteni, hogy ez milly nehézségekkel járna. Igy kellene tehát — mond — szerkesztetni: „fegyveresen tisztválasztásra bemenni nem szabad, e vagy ama büntetés alatt. Egy m. követ: Az előtte szóló B. követével egyet nem érthet; mert épen ez a bevitetés a legnagyobb megvesztegetés; annálfogva kivánja, hogy a választmánynak visszaadassék, miszerint az 50ik §ig ujra szerkesztesse. Egy más m. követ: A 41 42 és 43. §§sokon kivül, mellyek a szabad választást tárgyazzák, a többit az 50ik §ig kihagyatni kivánja. Tétettek még több rendbeli inditványok, nevezetesen: elfogadtatván a 39dik §., a többit a választmánynak kiadatni kivánták, hogy ezzel combinálva ujra szerkeztesse az 50. §ig; — továbbá, hogy csak azt kellene meghatározni, hogy a praetori alis házba fegyveresen bemenni ne lehessen; — hogy meg kellene szorosan határozni, mi legyen az a fegyver, és mit lehessen csoportnak nevezni?. — Végre egy m. követ kiváná utasitásánál fogva: miszerint tilalmaztassék a városban csoportosan zászlókkali fel 's alá járás, 's a korcsmákbani összegyülekezés. Egyébiránt szóló a bevitetést büntettetni nem kiváná, nehogy még kevesebben legyenek a választók. — Az idő eltelvén, a tanácskozás félbeszakasztatott, 's az ülés d. u. ½2 tájban eloszlott.

Jan. 12kén CXXXVId. ker. ülés.

(Tárgy a 40k § szerkezete feletti vitatkozás folytatása és bevégzése.)

A mai vitatkozás leginkább e három kérdés körül forgott: 1) szabad-e csoportosan a választás helyére bemenni? 2) szabad-e a székvárosba a választóknak fegyveresen jönni?. Végre 3) szabad-é ugyanoda fegyveres csoportokat bevinni vagy vitetni? E kérdésen kivül nagy vita volt még a felett is, vajjon a fegyvertelen választóknak bevitele vagy bevitetése a vesztegetés nemei közé tartozik-e? Hogy mikép és minő eredménynyel folyt e kérdések körül a tanácskozás, lássuk bővebben. Egy m. követ: Az összecsoportozott néptömegben egyszerre villanyos erő terjed el, mit annak érzete, hogy ők együtt sokat tehetnek, szül, 's ez őket könnyen visszaélésre ragadja el. H. megye követe azt mondá, hogy meg kellene előbb határozni, mi a csoport? — de erre szóló azt feleli, hogy azt szorosan tenni nem lehet. A fölebb előadott oknál fogva tehát szóló, azt, hogy csoportosan menjenek be a székvárosba, véteknek tartja; mert vajjon azt kérdi szóló: nem vétek-e az, midőn azok, kik jogukat gyakorolni nem akarták, más parancsára gyakorolják? Azt kérdi továbbá szóló: kár-e az a megyére, ha az intelligentia által választatnak a tisztek? felelet: nem. Igen, mert hiszen még ezelőtt 20 évvel kortesek a választásra nem vitettek be, 's nem voltak kicsapongások. Szóló azt hiszi, hogy minden, ki pártérdeket levetközni akar, szégyenlené megvallani, hogy ő bevitetett csoportok által választatott meg. Miért nem mondjuk ki tehát, hogy a ki választókat vitet be, az vétket követ el, 's minden bevitetett személyért tartozik fizetni 50 ftot?— igy a baj gyökerét fogjuk elvágni. — Egy m. követ,

's jelenleg ker. elnök: Sz. nagyon tul ment a határon, felettébb megszoritani kivánván a választók jogát. Három dolog van itt, mellyről szóló azt tartja, hogy megtiltani nem lehet. Illyen elöször, hogy a kik a székvárosba jönnek, ha bár messziről a megye legtávolabb részéből jönnek is, fegyvert magokkal ne hozzanak. Ez nem lehetséges, mert elöször hazánkban a politiát kellene jobb lábra állitani. 2or: hogy csoportosan a városba be ne menjenek. Ez is teljes lehetetlen, hogy t. i. midőn csak egy nap a megjelenési idő, 's a választás olly városban tartatik, hová csak egy helyen lehet bemenni, hogy a szekerek csoportosan össze ne gyüljenek. 3or: választókat bevinni, vagy bevitetni nem szabad. Ezt ismét a választók száma kisebbitése nélkül nem tehetni. De van, a mit itt tiltani lehet; illyen a fegyveres csoportoknak a választás helyére bevitele, 's e mellett meg kellene határozni, hogy a választás helyén a választási udvar, terem vagy a székváros értetik-e? — Egy más m. követ: Minap Sz. követe a képviseletet ajánlotta, de most tovább ment, vissza 1790re midőn t. i. még a patriarchalis rendszer uralkodott, — ez talán jó lenne most is, ha igazi értelemben gyakoroltatnék. Egyébiránt alkalmasint azért akarja ő a választók csoportosan-bemenetelét eltiltani, mert Sz—ben nincsenek, kik csoportosan bemehetnének: de szóló megyéjében, hol egész nemesekből álló falu van közel a székvároshoz, hogy már ezek másképp, mint csoportosan jöjjenek, kivánni sem lehet. De azért sem akarja ezt szóló eltiltatni, mert a főispánok, ha valahonnan a nemesek hadnagyokkal jönnének be, 's nem az ő pártján lennének, bejövetelöket mindjárt ezen törvény értelmébeni csoportos bejövetelnek nevezhetné. Egyébiránt, ha a t. RRk — mond szóló — még is meg akarják hagyni ezen §t, csak azt kivánja, hogy ezen szó: „szavazókat" — igy módositassék: „megvesztegetett szavazókat." Végre küldöi a közgyülésben karddali megjelenhetést eltiltani nem kivánják. — Egy m. követ: ő sem a csoportosan, sem a fegyverreli bemenetelt tiltani nem kivánja, hanem csak azt, hogy egy választmányra bizassék: miszerint jelölje ki, mi benne büntetésre méltó. A csoportonkénti bemenetelt, sőt még a csoportba való összejövetelt sem lehet eltiltani, hanem csak a választó terembe fegyveresen való bemenetelt; mert ezen fegyverek szoktak adni ingert a verekedésre. — Egy m. követ: Tökéletesen egyetért P. megye követével, hogy a választók bevitelét, vagy a csoportosani bemenetelt eltiltani nem lehet, mert akkor gyüléseinket néptelenekké teszszük, mert kevés emberben van az a buzgalom, hogy magától ott megjelenjen. Igy van ez Angliában, ott is szabados a tömegek összejövetele. Csak a fegyveresen megjelenést kell tehát eltiltani: de itt aztán meg kell határozni, hogy mi legyen az a fegyver, és ne zavarjuk össze a választási helyet a praetoriummal. Egy m. követ: Azt hiszi, hogy midőn a kihágásokat zabolázni akarjuk, ne hagyjuk el azon pontokat, mellyek a kihágásokat érdeklik; mert különben ezen munkálatból nem lesz egyéb egy rosz rendezésnél. Véleménye ezen 40dik §ra nézve az, hogy ennek ki kellene maradni egészen, 's a vesztegetésről törvény meghatározásába kellene befoglalni. Tiltatni kivánja szóló magoknak a csoportoknak bevitelét is. M. követe aggodalma pedig a főispánt illetőleg, meg fog szünni; mert itt önkénynek, midőn az őrszék lesz a biró, helye nem leend. — Tiltani kivánja továbbá szóló a fegyveresen bemenetelt a közgyülésre; mert minek az a kard, midőn tanácskozunk? de meg látott szóló olly tisztválasztást, hol az intelligentia karddal verekedett. Itt egy m. követe, ki egyébiránt ezen § kihagyását kiváná, szavazást sürgetett. De a tanácskozás folytattatott, 's egy m. követ: A midőn Sz. követe a képviseletet elöször megemlitette, azt mondá, hogy ő ezt azért kivánja, mert a választókat szaporitani akarja, 's ez plausibilisnek látszott: de most már, mint beszédéből kitetszik, kevesbiteni kivánja. Azt mondá, hogy a tisztesbek által szaporodni fognak a választók. A mi ezen tisztesbeket illeti: szóló ezeknek az alkotmánybai bevételét azért nem ellenzé, mert hiszi, hogy ez lépcső leend a nép bevételére; mert különben nem pártolta volna, mivel ezek nem mindenütt függetlenek. A nemesség bevitelét szóló büntettetni nem kivánja, mert ha a nemesség be nem menne is, nem az intelligentia, hanem az auctoritas határozna. A csoport bemenetelét megtiltani nem lehet, mert ha egy indul is el hazulról, az uton többre szaporodhatnak. A kardosan megjelenést sem akarja megtiltatni: mert a magyar született katona, 's illő, hogy ennek jelét hordozza, 's mit mondana Europa, ha a kardot tőle elvennők? Ollyanok lennénk a közgyülésen magyar ruhában kard nélkül, mint a gombkötők Budán sz. István-napkor. A §t igy kivánná szerkeztetni: szavazókat külről a tisztujitás helyéül határozott udvarra fegyveres csoportonkint bevinni tilalmas." — Egy m. követ: Azon tapasztalásnál fogva, mellyet szerzett Anglia, Északamerika 'sat. példáiból, kimondja, hogy ő ezen § szerkezetétől igen keveset vár. Szóló egyébiránt azok közé tartozik, kik ezen § itteni megmaradását kivánják; mert ha in principio nem orvosoltathatik is a baj, legalább gyakorlatilag, a mennyire lehet, orvosoltassék. A „fegyver" szóra az az észrevétele van, hogy ez a kitétel nem felel meg egészen a czélnak, mert mint B. mondá, nemcsak fegyverrel, hanem botokkal is szoktak verekedni. Küldöi utasitásánál fogva tehát ezt igy kivánná módositatni: „minden kezebeli nélkül." — M. követének végre azt feleli: ha egy nemes közönség magától csoportosan a választás helyére bemegy, még azért ezen § cynosurája alá nem fog esni: de igen, ha egy 3ik megvesztegetvén viszi be őket. Egy más m. követ: A § szerkezetét a tegnapi módositással meg kivánja tartatni. Szóló véleménye szerint a bevitetésben rejlik a legfinomabb korteskedés, melly előre való számitással történik. Hiszen tudjuk — mond szóló — ez igy van; mert valljuk meg, mi is mindnyájan korteskedtünk, 's korteskedni is fogunk. — 'S már a korteskedésből rendes tudományt készitettünk. Noha tudja szóló, hogy nem lesz olly furfangos eszü ember, ki ennek gátot vethessen, 's hogy ezen § igy, a mint áll, ennek elejét nem veszi, de mégis meg kell fogni minden alkalmat, melly ezt némileg gátolja. A bün, akármelly időszakban követtetik is el, csak bün. A verekedés — mond szóló — mindig bün volt, akár tisztujitáskor, akár pedig a korcsmában történt. A dolog tehát abban fekszik, hogy a bünt mikép lehessen nyomban büntetni, 's igy a bün meghatározásán kivül arról is kell gondoskodni, hogy a bün azon situatióban, mellyben elkövettetett, egyszerre büntettessék. Röviden kijelenti ismét szóló, hogy pártolja a szerkezetet, a tegnapi módositással, hogy sem fegyverrel, sem ütőeszközzel a tisztválasztás helyén megjelenni ne lehessen. Utána egy m. követ: Épen az előtte szóló követnek beszéde, ki a többek közt a kormányt a megyei kicsapongások vizsgáltatásában jelenleg hanyagsággal vádolá, inditja szólót arra, hogy a választók bevitetése elleni törvény alkotását ellenezze. Nem ez a bevitetés a baj; ott fekszik az, hogy a törvény végre nem hajtatik; — hiszen a gyilkosságra is van büntetés; de végre még sem hajtatott. De azért sem jó lenne — mond szóló — a választók bevitelét tiltani; mert hazánkban, hol még nagy a részvétlenség a közügyek iránt, nem jó ezt még ezen törvény által is nevelni. Az intelligentia is — mond szóló — megvesztegettethetik, 's ezeket is be lehet vitetni, például az uraságok tiszteiket, a püspökök a káplánokat, papokat beparancsolhatják. Csak annyiban kivánná tehát, ha csakugyan bün a választók bevitetése, azt büntetni, mennyiben megvesztegetéssel van összekötve. Igy kellene tehát ezen §t szerkeztetni: „A ki megvesztegetett szavazóit a választás helyére beviteti, a vesztegetés büntetésén kivül, még más pénzbeli büntetéssel is büntettessék. Egy m. követ bátran ki meri mondani, hogy a bevitetés kutfeje minden bajnak, 's ha ez elnem tiltatik, nem fog keresztülmenni semmi haladási elv a megyékben, mert azt a megvesztegetett sokaság meg fogja dönteni. Bele kell, ujra mondja — azt is tenni, hogy fegyveresen a közgyülésre bemenni nem szabad. Nem fog erre — mint B. követe mondá — Europa mit sem szólani, valamint nem szólott akkor, midőn elhatároztatott, hogy a törvényszékekre kardosan bemenni nem lehet. Ő nem kivánja a kardot parádéra hordozni, 's azt tartja, hogy sokkal illőbb lesz a magyarruha kard nélkül, mint a kard német nadrághoz. — Egy m. követe: Ugy látszik, az előttünk forgó kérdés sokkal szélesebb térre vitetett által. Sz. és B. megyék követei a választók bevitetését, mint megvesztegetés nemeit akarják büntettetni, holott itt az a kérdés, hogy a választáshelyére korteseket bevinni szabad-e? Erre szóló Montesquieuvel felel, ki egy helyen azt mondja: „veszélyesebb nincs, mint absolut monarchiában a pártoskodás, 's hogy továbbá a szabadság pártoskodás nélkül elvész." Itt a t. RRnek más czéljok nem lehet, mint a pártoskodásból származó visszaéléseket gátolni. A kérdést azonban igy lehet fel tenni: kell-e szabadság? — 's szükségesek-e a pártok? Szóló azt tartja, hogy az igazságot magát sem lehet létre hozni pártoskodás nélkül: de a pártoskodás kinövéseit büntetni kell. — A pártoskodás magában igen üdvös. Ám tiltassék-el a bevitetés, — hiszen lehet be nem hozni vagy hozatni választókat, hanem beparancsolni. Igy parancsolnak a nagyok, a hatalmasok alattvalóikkal, vagy kik lekötelezetteik. Ez ellen ellensúlyul szóló meghagyatni kivánja, miszerint valaki behozhasson ollyanokat, kikkel nem parancsolhat. — Szóló azonban most a vetszegetés terére átmenni nem akar, hanem marad a pártoskodásnál. Itt azt kérdi: hogy, ha ő 50 vagy 60 embert reá beszéléssel meggyőz arról, hogy az ő vélekedése helyes, de nincsen azoknak módjuk a székvárosba az ő véleménye támogatása végett bemenni, hát vétek lesz-e néki ezeket bevitetni, akkor, midőn az ellenvélemények beparancsolják az alattok lévőket.? Nem mondja szóló, hogy pénzzel vesztegetni szabad lehessen: de ezen bevitetés olly dolog, hogy ezt a nélkül, hogy magunk a hatalom önkényének győzelmet ne szerezzünk, megtiltani nem lehet. Ezeknél fogva szóló ezen §an a bevitelt érdekeltetni nem akarja, hanem csak azt mondaná, hogy a választás helyére fegyveresen bemenni nem lehet. — Utána egy más m. követ: Mi szeretjük a nyilvánosságot, a szabadságot, 's még is most ezek ellen harczolunk, megijedvén egy némelly megyében történt kihágásoktól. Szóló a bevitetést eltiltani nem kivánja, ne hogy az önkénynek fegyvert nyujtsunk kezébe. A fegyverről szólást is mellőztetni kivánja, mert ezt ugy is bajos meghatározni; mert hiszen sokszor a gyülésben esernyő nélkül sem jelenhetni meg, — mint épen szóló tapasztalta legközelebb B. megyében; — hiszen már azt is lehet olly erőset csináltatni, hogy a fegyver helyét kipótolja. Egy felső m. követ: Midőn a t. Rket szóló arra szólitá fel, hogy a bevitetésre törvényt szabjanak, azért tevé, mert a jog elvétele és nem gyakorlása közt különbség van. A ki tulajdon érdekében jogát nem akarja gyakorolni, 's más parancsára gyakorolja, az bünt követ el. Szóló azokat, kik a választás helyére magoktól bemenni kivánnak, kizárni nem akarja joguk gyakorlásából, hanem csak azokat, kiknek maguktól bemenni szándékuk nem volt. P. követe Mostesquieut idézi a korteskedésre: de szóló ebben nagyobb tekintélynek tartja Sz. megye követét, mint Montesquieut. — B. megye követe sok okokat hozott fel, mellyek mind az intelligentia ellen voltak, 's azt mondá, hogy ez az auctoritas részére hajlik. Ha ott, a tisztelt követ urmegyéjében, az intelligentia azt teszi, 's még is olly jó utasításokat ad, millyenekkel a követ ur dicsekedhetik, akkor hát ez nem baj. B. követe vádolá a kormányt, hogy a megyei választásokba nem avatkozott: hiszen a napokban meg, megdicséré érte. Egyébiránt erre azt feleli szóló, miképen emlékszik reá, hogy Sz. megyében egy illyen kicsapongási bünt párt-érdek nélkül itéltek el, 's ezért ugy gondolkozott a kormány, hogy másutt is fognak találkozni illy részrehajlatlan birák; — 's végre ezt azért is nem tevé, mivel ezt a megyék autonomiája kivánja. Fő baj t. Rk. — mond szóló — az, hogy, ha népszerű az ember, ki mellett a megyében a kicsapongások történtek, nincs ki elitélje, 's végrehajtsa az itéletet; mert a kormány a végrehajtást csak a megyékre bizhatja. — Tehát el kell fogadni minden eszközt, melly által ezen kicsapongásokat korlátozni lehet, és igy a bevitelt el kell tiltani. — Egy m. követ: Csudálkozik szóló, hogy Sz. követe Montesquieut auctoritásnak el nem ismeri. Meg lehet, hogy Montesquieu a botologiát még nem ismerte; de midőn alkotmányos monarchiáról irt, akkor szólnia kellett a pártoskodásról. Egyébiránt azt tartja szóló, hogy a hol pártoskodas nincs, ott szellemi élet sincs. Rómában akkor szünt meg a szellemi élet, midőn a pártoskodás egészen elfojtatott. Hiszen nincs pártoskodás Muszkaországban: de szellemi élet sincs. Ámde van Angliában 's Francziaországban mindkettő. — Igen — mond szóló — a kicsapongásokat korlátozni kell: de egyesek hibájaért, az egész szabadságának ártani nem kell. A mi ezen szakaszt illeti: ennek itteni taglalásába bocsátkozni nem akar. Midőn azonban itt fegyverről van szó, 's némellyek ellene nyilatkoztak, szól reá: Ha nézzük — mond — Europa alkotmányos országait, mind egyikben látunk olly szokásokat, mellyeket az idő nálok szentesített — ott láthatjuk Angliában az elnököt a gyapjuzsákon 's a t. — Tisztes szokás ez a kard-hordozás, emlékeztet őseink vitézségére, 's hogy mindenfelől ellenséges elemekkel vagyunk körülvétetve. Egy m. követ: a választók bevitelét azért sem akará tiltatni, mivel nem lehet valamit azért kárhoztatni, hogy annak rosz oldala is van; mert igy a puskamüvest a puskacsinálástól el kellene tiltani. Egyébiránt ha csakugyan büntetést akarunk reá határozni, megkell határozni szorosan, mert igy általánosságban büntetni ha a vesztegetést nem akartuk, ezt sem tehetjük. — Egy m. követ ismét: Sz. megye követének az intelligentiát illető állitásában egy kis fallacia van. A mi a kormány korteskedését illeti: igaz, ezt nem tette a kormány nyiltan, mert látta, hogy nem sok foganatja volt. De azért korteskedik az, mint korteskedtek Némethonban a fejedelmek az alkotmányok igérése által, 's ezt szóló nem is bánja, csak ellensulyt akar felállitani a nemességben. A pártoskodásnak tehát ezer nemei vannak, 's kell is lenni. — Azt hallotta továbbá szóló azoktól, kik a vesztegetésre törvényt akartak hozni, hogy a nemesség szabadságát akarják megóni, 's hogy ezeket a választásból kirekeszteni nem akarják. Mirevaló tehát ezen bevitetés eltiltása? Hiszen ez nem egyéb, mint a nemesség kizárására való igyekezet. Ha a kormány az országban, az ország által volna, akkor ezen központosítás eszméje ellen nem szólna. Azt mondja továbbá szóló, hogy a birónak kell függetlennek lenni, hogy a kihágásokat megzabolázhassa, —

Még egy általános nézete van: Vegyük fel — ugymond — helyzetünket. Ha mi egy rosz törvényt tetszésünk szerint megváltoztathatnánk, 's csak ezen két táblától függne megváltoztatása, akkor tehetnénk a rosznak vélt törvénynyel próbát: de most ha bebizonyodik, hogy valamelly törvény a kormány érdekében van, ezen két táblának soha sem lesz ereje azt megváltoztatni. Midőn tehát a mi törvényeink alkudozás utján készülnek, legyünk alkotásukkor ovakodók 's hagyjunk fel az experimentálgatással. Röviden: szóló azon véleményben van, hogy ezen bevitel rosz, de egy másik nagyobb rosznak ellensulyául megkell hagyni. Utána egy más m. követ: Ollyanokat fogott szólóra Sz. követe, miket nem mondott, 's még gondolkodása tárgyáva sem tett soha. Ő ollyantól, ki hatalmas, 's ki vele ellenkező véleményben van, soha sem kivánja, hogy korteskedjék. A kormánytól csak azt kivánja, hogy tisztelje a törvényt,'s őrködjék a törvények felett.Szóló akar erős részrehajlatlan kormányt a törvény értelmében. Szóló igéri, miszerint mindíg gyámolitandja a kormányt, ha a törvény értelmében működendik. A mi a kérdésben levő tárgyat illeti: az eddig hallott okok még nem győzhették meg szólót arról, hogy a bevitetést tiltani nem kell. Valamint ő, ugy hiszi, minden más nemes-érzetü ember segiteni fog a nemességen, hogy jogát gyakorolhassa: de, van is reá példa — mint Barsban — hogy vesztegetés nélkül is megjelent a nemesség a választáson. Szólónak is van pártra szüksége, de ezt nem más uton kivánja megszerezni, mint értesülés utján; ezért mondá, hogy a magyarnak még szóra van szüksége. — Ha ez az ellenzék részéről igy nem menne, mire mehetne az ellenfél ellenében? — hol áll — ugymond — ehez az ellenzék vagyon dolgában? — A magunk tekintélye 's jellemi szilárdsága fogja — ugymond — eszközleni azt, mit most csak borral, pálinkával vihetünk ki. Fő baj még — mond szóló — bennünk, hogy előre pályát tüzünk ki magunknak, melylyet mindenkép elérni igyekszünk: holott Napoleon, ha a briennei iskolában felteszi vala, hogy ő császár lesz, sohasem lett volna talán. — Egy m. követ: Igazsága van Sz. követének, hogy a baj elháritására mindent meg kell tenni, de mégis csak annyit, mennyi a szabadságnak nincs ártalmára. Nemcsak a bevitelben áll főkép a korteskedés; mert a bevittek a választás helyén sokszor idegen zászló alá állnak, hanem a bevitel mellé mellékelt napi dijban 's megeresztett csapban 'stb. A bevitetés által csak alkalom adatik a nemesnek joga gyakorlására, ezt tehát korlátoztatni nem kivánja. Végre a kard viselését sem akarja eltiltatni, hanem büntettessék — ugymond — ki azzal visszaél. Ezen hoszszas tanácskozás után már egészen kifejtve lévén etárgy,szavazás sürgettetett's az elnökség ekkép látá jónak feltenni a kérdést: „Kivánják-e a t. RRk tiltatni a bevitelt, 's ha az nem csoportokban történnék is, vesztegetés bünei közé soroztatni"? Ezen kérdésben — bár ha némellyek ugy kivánták is feltétetni: „hogy szerkezet-e vagy nem"? — a többség megegyezvén a szavazás megkezdetett, 's igenre szavaztak a következő 16 megyék: Pozsony, Vas, Nógrád, Somogy, Győr, Mosony, Verőcze, Szerém, Zemplén, Sáros, Szathmár, Szabolcs, Borsod, Ugocsa, Szepes, Bihar. Nem-re szavaztak pedig ezen 32 megyék: Nyitra, Soprony, Trencsin, Zala, Liptó, Komárom, Bars, Hont, Veszprém, Baranya, Zólyom, Fehér, Esztergom, Pest, Tolna, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Ung, Gömör, Heves, Bereg, Torna, Máramaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó, — Abauj nem szavazott. 'S igy nagy szótöbbséggel a választók bevitele megengedtetett. Ezután az ülés 1 órakor eloszlott. —

Országgyülési rövid közlés.

A Jan. 13kán tartatott 137dik kerületi ülés tanácskozásit részletesen most nem közölhetvén, levelezőink tudósításából ez uttal csak annyit emlitünk meg kivonatosan, hogy a kerületi elnökség által a magyarorsz. összes zsidóságnak egy folyamodványa nyujtatott be ugyanezen népnek általános emancipatioja iránt, melly is előleges vélemény-adás végett a bizottmányhoz utasíttatott. — Azután azon kérdések fölötti tanácskozás kerülvén szőnyegre: minő büntetéssel legyen fenyítendő a fegyveres csoportok bevitele? 's minő bíróság járjon el az itélethozásban? a ker. RRk. oda nyilatkoztak, hogy e kérdéseket csak akkor intézhetni el, midőn a megvesztegetésről szóló §t az ezzel megbizott összes ker. jegyzőség elkészítette. A 47 §t többen kihagyatni sürgetvén, a kérdés szavazással döntetett el; megtartás mellett szavazott 25, 's kihagyás mellett 23, 's igy a szerkezet 2 szó többséggel elvileg megmaradt. A 49 § mint ismétlés kihagyatott. Az 50 § a) pontja módositandónak rendeltetett. Az ezen § b) és követk. pontjainak módositása feletti tanácskozás a hétfői ülésre halasztatott.

Jan. 14kén vasárnap 's igy tanácskozási szünet.

Megyei 's más közlések.

* Temesből. Temes megyében az esküttszékek kérdésében januar 4ik napján rendk. közgyülés tartatván, — azt, egy itthon lévő mézes-ajkú mesternek ifju két zászlósai — hívek az időközbeni izgatás örveihez — a fegyverek leglovagiatlanabbikával kezdék ostromolni, óhitü atyánkfiaival elhitetni akarván: hogy ezen közgyülés csupán egyik érdemes követünknek Vukovits Sabbásnak megbuktatására, 's általa az ilirek! elnyomására van irányozva. — Azonban b. A L. demosthenesi, őszinte beszédével, G. J., L. I. — A. G., C. M., O. J., és több más érdemes szónok mély tárgyismeretü fejtegetéseibül csak hamar meggyőződött a számosabb közönség, hogy nem pártkérdés forog fen ,hanem arrul van szó, — szükséges-é, és tanácsos-é a 800 év viharain által küzdött alkotmányunk szellemét olly lényegesen megváltoztatni, hogy az aristocratiát,a magy. nemességet,melly nélkül a magyar nemzetiséget gondolni sem tudjuk — egy idegen institutionak, t. i. az esküttszéki eszmének, mellynek czélszerüsége is még bizonytalan — feláldozzuk, 's eképen ősi institutioinkat a democratiával rögtönözve felcseréljük? Azért is a tanácskozás komoly illedelmeséggel folytattatott mintegy délutáni 1 óraig, midőn a szólók többsége már az esküttszékek ellen nyilatkozott vala, és mikor az ellenzéket szerepelő párt — nem tudjuk mi számolásbul? voksolást sürgetvén, az — el is fogadtatott. — Megkezdetvén tehát nyilvánosan a voksolás, a függőbbek és honoratiorok távoztak, és az ellenzék csakhamar átlátván a voksolás eredményét, attól elállani kivánt, de a közönség azt folytatá. — Ezen Mephistopheles intésére — a pirulást elkerülendő ellenzék, két zászlósainak felhivására a csatatért odahagyá — mintegy tized magukkal, és csak, a mint kisült — a nyolcz lelkesbike és parliamentarisabb egyénei maradának vissza, azonban az ifju Magyarország, vagy ilir párt ime meg futamodása — a komoly közönséget olly vidor szeszélyre ragadá:hogy a közönség akaratlanul nem gúny de szives kaczajra fakadván, a menekülők után hangos tapsokat küldött — 'S igy történt, hogy a voksolás eredménye lön 8—82 ellen. — Ezekután az elnöklő alispán kimondá: hogy Temesmegye az esküttszéki eszmét bővebben megfontolván, ezt alkotmányunk elveivel ellenkezőnek látja, de czélszerüségérül sincs meggyőződve, és hogy e tekintetből Temes megye — az esküttszékek ellen egyátaljában nyilatkozván, — a büntető törvénykönyv behozatalával állandó bíróság mellett nyilatkozik, 's e szerint a követeket pótlólag útasitja; — melly értelemben a végzés azonnal szerkezet alá vétetvén, 's a szerkezet meg is hitelesittetvén, a gyülés bevégezve lőn. — Az esküttszékek fényeszméje eképen nagyszerű, — de mint történni szokott, a mindent elnyelni akaró gazdag fösvények halála után — vidám szertartással eltemettetvén, — az ifju Magyarország a halotti beszédeket a ‚Trombitás' czimü vendégfogadóban tartá más nap reggeli 7 óráig olly szeszélyben, — melly reménylteti, hogy Temes megyében, hol kortes nincs és csak sziv és ész uralkodik — a közélet, békesség és barátság e miatt fel nem bomlandik; és az egész eseménynél csupán az a fájdalmas, — hogy a valóban szép és tündöklő ifju capacitások — győzelmi vágyban az ügyet szemelyekhez kötve, a személyeskedés érzékeny térére is lealacsonyulnak, hogy e független megyében egyes személyeket rémitő tekintélyül akarnak előtolni, — és hogy talán nem annyira politikai, mint restaurationalis mozgalmaikkal szándékosan pártoskodást idéznek elő, — mi ha elkerülhetlen lenne, hihetőleg reájok nézve a gazda-nélküli számolást következtethetné. —

Barsban jan. 8kán tartatván közgyülés főleg a decemberi gyülés eredményinek hitelesítésére, egyéb tárgyak közt szőnyegre került a zsidóknak megyébeni lakhatása az itteni bányavárosok miatt. Több okok hozattak fel a zsidók mellett, de sokkal fontosabbak voltak az ellenök felhozottak; minek következtében a zsidók ugyan türetnek továbbá is a megyében, de a rájok-ügyelés a szolgabirák kötelességeül tétetik. Gróf Széchenyi két garasos terve elfogadtatván, nemkülönben a Garam és Zsitva folyók szabályozása, 's a népnevelés tárgyában készült választmányi tervezet, utasításul adattak.

Aradmegye decemberi gyülésének tizedik napján sajnálatos dolog került szőnyegre, a választmányi jelentés t. i. az octoberi katonai kihágások tárgyában, minek egyik fő eredménye ő felségéhez intézendő felirás 's a büntető-törvénykönyv minél előbbi létesítésének sürgetése. — Arad városában rabló társaság födöztetett fel, de a hoszszura nyuló vizsgálatok ismét aligha eredménytelenek nem maradnak.

Zágráb. Zágrábmegye folyó januar 8kán tartott kisgyülésen, a mult hó 28kán kelt olly tartalmú legfels. rendelvény olvastaték föl: hogy „Miután ő cs. ap. k. fölsége a dec. 9k., vagyis azon napon, mellyre a megyei közgyülés hirdetve volt, történt sulyos kihágások tárgyában tett jelentésből kegyelmesen átlátni méltóztatott, hogy azok főoka az engedelmesség hiányában fekszik, mellyet a megyei Rendek egy része az 1842diki tisztválasztás alkalmával választott tisztviselőségtől megtagad — és mivel ej fejetlenség állapotot tovább szenvedni nem lehet: ő csász. apost. kir. fölsége kegyelmesen megparancsolni méltóztatott, miszerint e megye főispánjának, valamint tisztikarának is illőleg engedelmeskedni el ne mulaszsza; minek következtiben egyszersmind legfensőbb parancsra olly rendelvények vannak kibocsátva, hogy ha időközben és a legutolsó tisztválasztási események megvizsgálására legkegyelmesben kinevezett kir. bizottmány által ő fölsége elibe terjesztett munkálatra adandó legfensőbb határzat leérkezendéseig közgyülések tartása válandnék szükségessé, a rend és csendnek közgyülésekeni fentartása szükség-esetben még katonaság segélyével is eszközöltessék." Igy a zágrábi német hirlap.

Magyar partvidék Buccari. Amultévi dec. 19kén tartott évnegyedes ülésben kerületünk patriciusai Gerliczy kapitány ur elnöklete alatt következő nevezetes végzéseket hozának: A magyarnyelvet tárgyazó törvényjavaslatra nézve, miszerint az e szabad kerületbe is ügynyelvül behozandó lenne, Buccari-kerület részérül ő cs. ap. k. felségéhez fölirás fog intéztetni, olly alázatos kéréssel, hogy ő fölsége ama törvényjavaslattól, miszerint e kerület, melly a legrégibb idők óta egyik kiegészitő részét teszi Horvátországnak, a lakosok legnagyobb elégültlensége az anya-Horvátországtól elszakasztatik, legfensőbb jóváhagyását kegyelmesen megtagadni méltóztatnék; ez alkalommal olly inditvány is tétetett, miszerint e partvidék a félreértések és hamis következtetések elkerülése tekintetéből ezentul ne magyar, hanem horvát partvidéknek neveztessék. E fölirás lehető leghamarábbi kidolgozása három érdemes és buzgó honfira bizaték. Ezután egy patricius, S.H. inditványt tőn, hogy ezen kerület országgyülési követe levélben dorgáltassék meg, mivel mult évi aug. 31dikén utasitása 's küldői szelleme és nézete ellen nyilatkozott; ez inditvány azonban mellőzve lőn, mivel kisült, hogy az emlitett követ ama napig még legkisebb e tárgyra vonatkozó utasitást sem kapott. — Zágráb megye utasítása a horváttót Helyt.tanács ujbóli viszszaállitása iránt, rendkivül élénk részvéttel fogadtatott 's határzattá lőn: a legközelebbi horvát-tót-dalmát országgyülésre küldendő követeknek ezen ügy érdekét előmozdító utasítást adni. Az ezen szabad kerületi hatóságot illető méltóság és állás visszanyerése tárgyában, miszerint t. i. ez a fensőbb hatóságokkal az idevaló kormány mellőzésével, közvetlenül levelezhessen, hasonlag küldöttség neveztetett, melly e tárgyban munkálatát a legközelebb tanácsülésnek előterjeszteni köteleztetik. (N.N.)

Pozsony január 7én. (Academiai olvasó és szavaló kör.) Az iskolák egyik főczélja: készitni az ifjakat a nemzeti élet sokféle viszonyira és azokat a polgári kötelességek könnyü 's biztos betöltésére alkalmasokká tenni. Ha a tanitót terhes fáradozási közt mindig e szándék lelkesíti: munkássága áldás lesz a honnak 's keze után olly növény fog sarjadozni, melly hazájának legtöbb, legkedvesebb gyümölcsöt teremhet. E szempontból indulva lehetetlen nem helyesleni, nem méltányolni t. t. Ferenczy Jákó urnak, a magyar nyelv 's iralom academiai tanárának ügyes tapintatát, ki használván a lelkesedést, mellyet az országos RRknek hő buzgósága a nemzeti nyelv iránt előidézett, szivreható szavakban adá elő: milly szent kötelessége az academiai pályán ápolt haza kegyenczeinek a nemzetiség főpalládiumát, a nemzeti nyelvet, lehető legnagyobb tökélyében bírni, főkép most, midőn jó fejdelmünk 's az országosan egybegyült honképviselők összehangzó akaratuk a magyar nyelvet mindannak elkerülhetlenül szükségessé teszik, ki a nemzeti életben csupa néma szereppel meg nem elégszik. — A fiatal kebel minden nemesre kész, 's ha jól vezettetik, bármi komoly 's kitürést követelő munkától vissza nem retten. A lelkes pap szavai tehát tanitványi lelkesebbjeit, a bölcsészet mindkét osztályában azon szép határozatra gyujták, hogy tisztelt tanitójok előtt erős akaratot tanusitnak, miszerint társulatot alakitva, igazgatása alatt, a nemzeti nyelvet müvelni legnagyobb iparral kivánják. A társaságba 48 nemes tüzü ifjú lépett 's köztük sok, ki a nemzet nyelvével az atyai födél alatt meg nem ismerkedheték. — A főbb szabályok megalapittatván, a társulat czélja az academiai főigazgató, nsgos 's főtiszt. Adamkovics Mihály k. tanácsos 's pozsonyi társas káptalani nagy prépost urnak bejelentetett, engedelme 's megegyezése kikéretett. Mindkettőt hazafiui örömmel adá a tudomány 's ifjuság ápolásáról egyiránt ismeretes derék férfiú olly egyesületnek, mellynek czélját üdvösnek látá és működése szabályait, a fejdelmi parancsok 's nemzeti ohajtással egészen megegyezőnek tapasztalá. Igy alakult a fennevezett érd. tanitó urnak elnöklet[e]

alatt, december 17én e nem magyar ajku városban, a cath. academiai ifjak közt a csupán magyar nyelvért buzgó „olvasó és szavaló kör“, melly távol minden ábrándokká fajulható, politicai elmefuttatásoktul a jelesb honi irók figyelmes forgatása által nemzeti nyelvünk tiszta és hibátlan ismeretét megszerezni ügyekszik és hogy az alkotmányos életünkben annyira szükséges ügyes előadást megnyerje, czélirányosan rendezett üléseiben nyilvános felolvasásban és szavalásban magát hetenkint gyakorolja. A társulat pénzáldozatokra is kész levén, legjelesebb iróink munkáinak gyüjtögetését helyes válogatással megkezdé,'s azon meggyőződésben, hogy az őszinte lelkesedés 's kitürő buzgalom mindig szerencsés sikerrel koszorúztatik, szabályai közt reményét fejezi ki, hogy junius egyik csütörtökén törekvései gyümölcseit, nyilvános szavalás által, a nemzeti nyelv baráti előtt ünnepélyesen bemutathatni szerencsés leend. Nem szándékom, a mi ugyis szembe-szökő, akár szorgalmas ifjaink határozatának szépséget magasztalni, akár fejtegetni a hasznokat, mellyek háromlanak a honra, ha a közérdekek tekintetéből olly szükséges nemzeti nyelvnek becsülése és szeretete a hőn lángoló kornak keblében felélesztetik, ápoltatik; egyszerü tudosítást akarék csak tenni a serdülő polgárok korszerü ügyekezetéről 's kifejezni azon ohajtásomat, hogy vajha nevelő-intézeteinkben, hol még ez hátra vagyon, a tanitók és tanulók kövessék Posonynak sok sükert igérő példáját! Nem fogna talán honában ostromoltatni nyelvünk, ha a haza müveltebbjei ifjuságok erőteljes napjait annak ápolására 's terjesztésére fordítanák. Quod fecit, quisque tuetur opus! —ány —ós.

Külföldi hírek.

Spanyolország. A törvénykönyvet tervező választmány munkálatai nem haladnak olly gyorsan; mert némelly fontos elvek fölött, például az esküttszékeknek minden bün nemérei alkalmazása iránt nem tudnak a tagok megegyezni; mert némellyek attól tartanak, hogy ez intézmény spanyol földön nem fogna kivánt sükert szülni, noha az alaptörvéuy annak általánosan behozatását igéri.

A cortesgyülés elhalasztása iránt különbözők a vélemények. Az ellenzéki lapok élesen kikelnek ellene, a ‚Gaceta‘ azonban védelmezi azt, 's a többek közt felhozza, hogy az Olozaga miatti vitatkozások nagyon felingerlék a kedélyeket, 's képtelenekké tevék az olly szükséges üdvös törvények iránt tanácskozni. A pártszellem ismét feltüzelé a szenvedélyeket, a congressusban már nem uralkodott azon nyugalom, és méltóság, melly által tanácskozásinak vezéreltetni kell. Ezen állapotot meg kelle a kormánynak szakasztania, hogy a közben kifejlő nyugalom a kedélyeket ismét lecsilapitsa.

A ‚Castelano‘ azt állitja, hogy Barcelona számos kereskedői, gyárosai 's egyéb lakosai kérelmet terjesztettek volt a cortesgyülés elibe: hogy e város polgárkatonaságát legalább tiz esztendeig vissza ne állitsa, főleg azon oknál fogva, mivel e katonaság több évek óta eszközül szolgált olly embereknek, kik magukhoz ragadva a város hatósági hivatalait, mindig forradalmon 's pusztitáson törték fejöket; minek következtében kilencz év alatt háromszori kiköltözést, a városnak ismételt meglődöztetését, 's nagyszámu családok tönkrejutását kell siratni. — Prim serge az uj főkapitányt, de Meert roszul fogadta. Figuerasból Amettler megkisértette a csábitást, 's mondják, hogy már sükerült is neki egy csapatot, tisztjeivel együtt magához édesgetni.

Hirlik, hogy Olozaga Lissabonba érkezvén, azonnal Costa Cabral miniszterhez ment, hihetőleg, hogy biztos menhelyet kérjen magának. Madridban crősen beszélik, hogy Olozagát a kormány minden czimei 's méltóságaivesztettnek akarja nyilvánitni.

A progessista követek magán gyülekezeteik egyikén elismerék a kormánynak cortes-felfüggeszthetési jogát, 's elhatárzák a többek közt, hogy a népet felvilágositni törekedendnek az iránt, mikép a szabadság egyik fő biztositéka semmi olly adót nem fizetni, mellynek szedésére törvény nem hatalmaz fel.

Nagybritannia. Irlandban a szalagszövetségesek garázdaságai ismét lábra kapni látszanak, bármennyire munkálkodjék is ez ellen O'Connell. Egyszerre három ujabb gyilkolás híre szárnyal, mellyek illy agrariai összeesküttektől látszanak származni. Ez annál szomoritóbb most, midőn részint a vadság részint a nyomor jelei olly sürüen feltünedeznek ismét. Minap egy betyár feleségét, nyakára hurkolt kötéllel, vásárra vitte, 's ott egy más betyárnak egy shillingért eladta. Ezen galád erkölcstelenség csak arra szokott szolgálni, hogy a válóper költségei kiméltessenek; 's legtöbbször már előre ki van csinálva, ki fogja megvenni az asszonyt, az t. i., kivel, mint a most említett esetben is, már több idő óta ugyis tiltott viszonyban állott. — Más oldalról gyujtogatások garázdálkodnak, a békétlenség a munkások közt csak szikrára vár, melly a lázadást fellobbantsa, a nyomor nötten nő. Minden mutatja, hogy a kormány részéről segitség kell, 's pedig minél gyorsabb. Szép ugyan és dicséretes, mit egyesek 's társulatok az inség enyhitésére tesznek, ugy hogy némelly perselyben ismeretlen kezektől 100 font sterlingnyi jegyek is találtatnak, de ez mind nem elégséges. Rendszerített segély kell itt a kormány hatályos befolyása által. Legczélszerübb módnak vélik sokan a kiköltöztetéseket, mik által a fölösleg népség a szegényebb vidékekről lecsapoltatván, az emésztők száma ritkulna.

A torylapok egyátalán igen megelégedettek a franczia trónbeszéddel, főleg a Times, Standard, M. Herald nagyon kiemelik Lajos Fülöp és miniszterének Guizot urnak bölcseségét. A whigsajtó nem olly föltétlen lelkesedéssel szól; a Chronicle pedig sajátszerü észrevételt tesz: miszerint igen eszélyes politika a franczia részéről most, midőn Anglia 's Franczia ország közt a barátság ismét olly szilárdul látszik állani, ama diadalokat elhallgatni, mellyeket a franczia politika Spanyolhonban kétszer egymásután aratott, előbb ugyan Espartero, most pedig Olozaga ellen, kik pedig mindketten kétségtelenül Spanyolországnak igen jeles férfiai.

Mult évben London városában 148 bélyeges hirlap jelent meg, mellyek közől a számos politikai tartalmúakon kivül 18 kereskedési, 10 theologiai, 6 törvénytudományi, 's 4 orvostani. A tartományokban megjelent 214 bélyeges ujság, Skótföldön 76, Walesben 10, Irlandban 113, mellyek közt Dublinban 25.; össz. 32,773,366 lappéldány bélyegeztetett.

Franczia ország. Lyonból irják, hogy Nemours hgnek látogatása elején a nép semmi különös vonzódást nem tanusita iránta, söt inkább idegenkedést mutatott, mert megszokván néhai Orleans hgnek kedveltető szives modorát, Nemoursnak komolyabb magatartását általában büszkeségnek vették. De naprul napra nőtt iránta a részvét, melly szinte lelkesedéssé is magasult, midőn észrevevék, hogy a város népe iránt valódi jószivüséget tanusít, a nép szükségeivel, kivánságival, alaposan akar megismerkedni, 's mindenre igen nagy figyelmet fordít, azonkivül pedig mind ő mind fenséges neje igen szives, leereszkedő 's jó indúlatu nyilatkozatokkal fordulnak a velök érintkezőkhez.

Ugy látszik a Moliére-emlék felavatása iránt mégis sükerülend a hatóságokkal egyezkedni, miszerint azok részvételöket meg nem tagadandják.

A legitimisták, ugy látszik, nem igen tartanak a kamrák fellépésétől, mert legujabban Rochefoucauld hg sajátszerü czikket iktatott a ‚Gazette‘-be, mellyben daczosan mintegy felhivja a legitimisták ellen a statushatalmat.

Brougham lord példája szerint mintegy divattá kezd válni, hogy gazdag angolok déli Franczia ország kies tájain mezei jószágokat vásárolnak; 's a vidéki lapok szerint itélve a franczia'k nem épen rosz néven veszik a gazdag gyarmatosok nyaralásait.

Görögország. A királynak válasza, mellyel a benyujtott köszönő felirásra felelt, igen jó benyomást szült, mellyben a többek közt septemb. 3káról is megemlékezett, hogy azt bizonyosan olly napul tekintik mindnyájan, melly egyetértésre int, hogy Görögország boldog lehessen.

Törökország. A zultán megujitá azon parancsát, melly szerint nemtörök alattvalók a birodalomban ingatlan javakat nem bírhatnak.

Északamerikai egyesült statusok. Az elnöki üzenetben folytatólag emlitetik: hogy a hadsergi költségek két év óta igen megkevesedtek; (tudnivaló, hogy az állandó katonaság száma igen csekély) de még is jöhetne eset, melly az ezredek számteljitését szükségessé tehetné. A hajóhad állapota pénzbeli segitséget kiván, hogy az épülő hajókat elkészitni, 's a kellő javitásokat megtenni lehessen, mert illő tengeri erő adja meg nemzetnek a vitézség-ápoló büszkeséget 's biztosságot, noha aránylag legkevesebbe kerül. Említi az elnök továbbá, hogy egy tiszt ujnemü erő alkalmazását födözé fel a gőzhajóknál, mellynél fogva azok mind támadólag mind védelmezőleg rettentőbbekké tétethetnek. Végül emlékezetbe hozza, milly bonyolult és zavart állapotban voltak az egyesült státusok, midőn ő hivatott meg az elnöki székre, 's köszöni a congressusnak, hogy böles közremunkálásával mindazon kétes bonyadalmakat jobbadán kiegyenlitni sükerült, miszerint a nemzeti becsület fentartatott, a polgárok közti bizodalom nagy részben helyre állt, a kormány hitele ismét megalapult; a kereskedés mindig jelentékenyebb kiterjedést nyer, müipar 's kézi mesterségek ujra sükerrel dolgoznak. Ohajtását fejezi ki végre, hogy az ország boldog legyen 's intézményei sértetlenül fenálljanak.

Chili. Legujabb hirek szerint ezen köztársaság a magellani földszorost birtokul foglalta, 's már lobogóit több helyen fel is ütötte.

China. A pótló egyezkedés, melly a chinaiak 's angolok közt köttetik, mint mondják, a többek közt azon záradékot is foglalja magában, hogy kereskedési viszonyok tekintetében minden egyéb nemzetek hasonló jogokkal bírjanak, mint az angolok. Ezáltal lehetlenitni akarja a britt kormány, nehogy más nemzetek külön alkudozásokra lépjenek.

Egyesületi 's intézeti közlések.

A vakok pesti intézete javára mult-évi december hónapban befolyt kegyes adómányok pengő pénzben: Idősb Austerliczer Sámuel egy adósa ellen egyesség utján behajtott öszveg 100 frt.; t. Halász Gusztáv megyei ügyész ur az e tárgyban neki itéltetett 6 frt.; t. Laczkovics János megyei eskütt ur az e tárgyban neki itéltetett 4 frt.; özv. Rottenbiller, született Maner Krisztina asszony hagyománya 5 frt.; a dunántuli agostai hitvallásu egyházi kerületben beszedetett 28 frt.; a meszlényi közbirtokosok 5 frt.; néhai t. Vlahovics Hilár hagyománya 5 frt.; a limpachi helység községe 1 frt. 48 kr. Ilok bányaváros felsőbányai gyüjteménye 50 frt.; ns. Bars megye gyüjteménye 23 frt. 10 kr.; a tiszáninneni helvét hitvallású egyházi kerületben beszedetett 34 frt. 19 3/10 kr.; t. Fluck Eduárd kir. ügyvéd ur ajánlata 5 frt.; a pesti arany- 's ezüstmüvesek czéhe 4 frt.; M. L. Kanicz 's fiai, pesti kereskedők 10 frt.; néhai Ballyák Ignácz nyugalmazott tábori káplány hagyománya 20 frt.; ns. Krassó megye gyüjteménye 188 frt. 25 kr.; t. Batta Mihály h. ügyvéd ur ő Felsége névnapja ünneplésére egy aranyat természetben. Öszvesen 489 frt. 42 2/10 kr. pengőben és egy arany. Költ Pesten december 31én 1843. Gömöry Károly m. k. pénztárnok.

Magy. Gazd. Egyesület. Midőn egy év előtt a Magyar Gazdasági Egyesület, a mezőgazdaság népszerü oktatásának az elemi iskolákba való behozhatása végett, illy könyvecskét „Gazdasági Kistükör“ czim alatt 3000 példányban kiadott, nem alaptalanúl reménylé, hogy e vállalat némi részvétre fog találni. 'S-e reményében nem is csalatkozott az Egyesület, mert az első kiadásból még csak egy pár száz kapható a titoknoki hivatalnál; a többi vevőre talált. A mennyiben azonban e könyvecskének tárgya mindeddig legfelsőbb helyen rendes iskolai tanúlmánynyá nem tüzetett, nem örvendhetünk ugyan a könyvecske azon sikerének, mit belőle vártunk, mindazonáltal feltehető, miután megrendelések mind a főpapság, mind az urodalmak részéről történtek, de kivánatos is egyszersmind, hogy ez uton a Gazdasági Kistükör az iskolák küszöbét átlépvén, legalább ideiglenesen is, tettleg oktatás tárgyává fog tétetni. Mint magán olvasókönyv, magyarázat és utasítás nélkül, a kisdedek kezében, elegendő hasznot nem nyújthat. Ez alkalommal kötelességünknek ismerjük nyilvánosan megemlíteni azon megrendeléseket, mellyek e népkönyvre néhány buzgó főpapjaink által történtek. Igy rendelt Érsek-Primásunk ő herczegsége 300 példány Kistükört kiosztogatás végett az érseki helységek iskoláiban; váczi püspök Nádasdy gróf ő excellentiája 12 példányt; leleszi prépost Richter Alajos ő nga 30 péld.; az esztergami káptalan 15 péld.; a kiadás legnagyobb része földesuraságok által foglaltatott el. — Vajha Primásunk ő herczegségének lelkes példája az Egyház körében általános viszhangra találna! — Egyébiránt a népkönyv második kiadása némelly változtatásokkal és kiegészítésekkel fog történni, 's tökélyetesb alakba öntetni. Megrendeléseket mind az Egyesület titoknoki és előadói hivatalaiban, mind könyvkereskedésekben tehetni. Ára kemény boritékba kötve 20 kr. p. p.; százankinti megrendeléseknél 20 % tulival olcsóbb. Pesten, jan. 5én 1844. Török János, egyesül. titoknok.

Figyelmeztetés a Kubinyiféle pálya-kérdésre. A kir. magyar természettudományi társulat 1843 évi december 13dikán tartott kisgyülésének határozata következtében a magyar természetvizsgálók és orvosok temesvári gyülésében kihirdetett Kubinyiféle pálya-kérdésre van szerencsém a tudós közönséget figyelmeztetni. — A kérdés a következő: „Irassanak le az olly igen szenvedélylyé vált állatkinzások módjai édes hazánkban, ezeknek káros volta, kivált zoologiai, statusgazdasági, 's emberiségi tekintetből; 's adassék elő, millyen módokkal 's utakon lehetne ezeket legczélszerübben megakadályoztatni, 's a helyett az állatok iránt szelidebb bánás módot behozni. — A pályadij — a t. Kubinyi Ágoston urtól ajánlott 12 darab aranyhoz Petényi 8, — Dr. Grósz 2, — Dr. Schöpf szinte 2 aranyat ajánlván, — öszvesen 24 darab arany. A feleletek beküldésének határideje 1844dik év május 25dike; melly határidőre az értekezések idegen kéz által irva, 's a szerző nevét rejtő bepecsételt jeligés levéllel ellátva a kir. magyar természettudományi társulat elnökéhez, t. Bugát Pál egyetemi tanár urhoz Pestre bérmentesen beküldendők. A munkála-

tok a társulat tagjaiból kinevezendő választmány által fognak megbiráltatni, 's a juniusi nagygyülésen a jutalmazott munka irója megneveztetni; a jutalom pedig az 1844 évben Kolozsvárott tartandó nagygyülésen fog a nyertes pályázónak, a pályamunkával együtt általadatni. A határidőn túl beküldött munkák szerzőiknek visszaküldetnek; a nem nyertesek pedig, jeligés leveleik felbontatlanul elégettetvén, a társulat birtokában maradnak. Pesten januar 10kén 1844. — Dr. Kovács Sebestény Endre, titoknok. —

A pesti magánelmekór-gyógyintézet's eddigi működésének rövid ismertetése.

A Pesten létező magánelmekór-gyógyintézet a történeti nevezetességü Rákos északi oldalán fekszik, melly tájék az egészségre megkivántató minden kellékkel bír. Ez intézetet, dr. Pólya József ur — átlátván: milly sajnosan érzi édes honunk egy illy intézet nemlétét, emberbaráti 's honfi keblének ihletére tetemes áldozattal 1842dik évben alapitá, ugyanezen év majus 1jén meg is nyitván azt. — Czélja ez intézetnek az elmebetegeken segíteni 's a honunkban is nem csekély számmal sinylődő tébolyodottakhoz tartozóinak alkalmat nyujtani, hogy édes hazánk keblében — hol a csapás nyomasztó sulyát is enyhiti némileg a honléti tudat — orvosi segedelmet találhassanak 's ne legyenek kényszeritve tetemes költséggel a külföldre szorulni. — Továbbá: czélja ez intézetnek alkalmat nyujtani ifju orvosoknak, a gyógymüvészetnek honunkban eddigelé még figyelemre sem méltatott ezen ágában magokat müvelhetni, miszerint a kiknek módjokban nincs külföldre rándulni, ne legyenek kényszerülve az orvostudomány ez ágábani minden ismeret nélkül a gyakorlat tágas mezejére kilépni. — Ez intézet czélja tehát koránsem nyerészkedés; mi — ha egyebet nem emlitünk is meg — már eléggé kitetszik onnan, hogy megállapittatása óta és igy több mint másfél év alatt — kivevén az alapszabályoknak hirlapok utján szétküldetését — még csak hirdetve sem, annyivalinkább ajánlva nem volt. — Ámde ez intézetnek elvei közé tartozik tettei 's működése által szerezni magának hirnevet! — Tizenkét beteget láthat el az intézet külön szobával, szükség esetében pedig többet is, olly állapotban levén az, hogy bármelly perczben is tágasb kört nyithat jótékony czélu működésének. Az intézet megnyitásakor négy osztály volt a fizetésre megállapitva, de félév mulva a két utolsó osztályt meg kelle szüntetni, mivel a kiadás a bevételt 1652 pgő forinttal haladta meg, nem számitván az intézet létrehozására fordított tőke kamatjait. — A két rendesnek megmaradt osztályban 1000 és 800 pgő frnt a fizetés, mit fél vagy negyedévenkint tesznek le a beteg hozzátartozói, tetszésök szerint. —Egy rendkivüli osztály is alapittatott ezer pengő forinton felül, mellyben a bizonyos öszveg meghatározása a beteg hozzátartozóinak több kevesebb követeléseitől függ — Minden beteg külön szobán kivül kap betegségéhez képesti élelmet, gyógyszereket, szolgálatot, fütést, nyoszolyát, — a többi szükséges butorról, ágy- 's ruhanemükről a beteg hozzátartozói izletök 's módjok szerint gondoskodhatván. — Ha meggondoljuk az élelmi és gyógyszerek évenkinti mibekerülését, továbbá a szolgálatot — mi lényegesen különbözik a testi betegek körül teendőktül, két vagy három beteghez legalább egypár betegápoló kivántatván; végre az intézethez tartozó egyéb személyzet sokaságát 's aztán meg a nagyszerüleg kezdett épületnek további kivitelét csinosbitását: teljességgel nem mondhatni az emlitett évi fizetéseket soknak, sőt inkább összehasonlitva a külföldi intézetekével, mérsékeltnek, mi az intézet jótékony czéljához illik, ugy annyira, hogy a számadásból kiviláglik, miszerint a tulajdonos a bevételen felül 1842dik év óta intézetére költött 6095 fr. ezüst pénzben. — Eddigelé — tehát mintegy másfél év alatt — számszerint 12 beteg fordult meg ez intézetben, kiknek legalább betegségét, bentartózkodásuk idejét szükségesnek tartjuk az érdemes közönséggel tudatni, — a gyógyitási mód orvosi lapba tartozván, miről a tudomány érdekében szinte számot adandunk; szükségesnek tartjuk pedig már csak azért is, hogy némileg megczáfoljuk azon rosszakaró gyanusitgatásokat, mikkel ezen még hitelre sem vergődhetett intézet ellen némelly collegák törnek. — Az orvoslást nyertek közt tiz férfi 's két nőszemély volt. — Az első férfi 58 éves, ki közben eső szabad időkkel öt évig szenvedvén, magát megváltó- 's törvényhozónak tartá; dühöngéssel 's folytonos lármával járó rögzeszméjében, 1842diki apr. 28kán fölvétetett 's ugyanezen évi oct. 23kán ép elméjét visszanyerve hagyá el az intézetet. — 2dik: egy 27 éves férfiú volt, ki két évig magát a világon legnagyobb urnak tartó rögzeszmével 1842ki majus 2kán fölvétetett 's ugyanezen évi oct. 22kén mint az agyban történt létszeri változások miatt gyógyithatlan egyén visszavétetett. — 3dik: egy 32 éves férfiu volt, ki négy hónapig szenvedvén időszaki reszketeg tébolyodásban, 1842ki julius 15kén fölvétetett 's ugyanazon évi oct. 8kán látszólag ép elméjét visszanyerve hagyá el az intézetet. Hon a szeszes italokkal való élésre bajába vissza, de egyszersmind más testi betegségbe is esett 's ebből felépülvén amattól is megszabadult. — 4dik: egy szinte 32 éves férfiu volt, ki négy évig szenvedvén politicai ábrándokban, 1842ki julius 4kén fölvétetett 's 1843ki apr. 20kán valamennyire javult állapotban vitetett el egy közkórházba. — 5dik: egy 19 éves ifju volt, ki két hónapig szenvedvén vallásravonatkozó 's igen nagy nyugtalansággal párosult rögzeszmékben 1842ki aug. 16kán fölvétetett 's ugyanezen évi oct. 25kén ép elméjét visszanyerve bocsáttatott el. — 6dik: egy 42 éves férfiu volt, ki hét évig szenvedvén legnagyobb méla-rásztkórban (hypochondria melancholica) 1843ki april 7kén fölvétetett és ugyanazon évi oct. 8kán nője kivánságára 's egyszersmind a benne kifejlett honvágy miatt próbául egy pár hónapra kibocsáttatott, 's azótai tudósitás szerint tökéletesen gyógyultnak tartják hozzátartozói, miről az intézet a beteg hazabocsáttatásakor még nem kezeskedhetett. — 7dik: egy 26 éves ifju 's hivatalnok, ki ezelőtt már négy évvel is szenvedett elmebetegségben, 's jelen baja, mi dühös őrjöngés volt, egy hónapos levén 1843ki jul. 16kán fölvétetett 's ugyanazon évi oct. 16 annyira javult állapotban, miszerint szüléi tökéletesen meggyógyultnak tartani hajlandók voltak — a nemfizethetést adván okul, elvitetett, noha az intézet nem kezeskedhetett még teljes meggyógyultáról. — Nehogy az intézet hitele hasonló könnyelmü tettek által csökkenjen, ezennel lelkiismeretes kötelességének ismeri tudatni, hogy az emlitett ifjat elvitetésekor csak lábbadozónak (reconvalescens), 's koránsem tökéletesen gyógyultnak tartá. — Három férfiu jelenleg is benn van az intézetben, kiknek egyike 39 éves gyógyithatlan betegségben, időváltozáskor mindent rontani vágyó együgyü csábaságban (fatuitas) szenvedvén, csupán eltartás végett adatott által. — Másika 30 éves férfiu, kinek ámbár leghatalmasabb okok által zavarodott meg elméje, 's baja már két éves volt fölvétetése előtt, mégis a rajta eddig nyllvánosan észrevett lassu javulás ennek fokonkénti növekedésére jogosit. — Harmadik egy 50 éves férfiu, ki nagy mértékben elgyöngült 's erőkimerült álllapotban időszakos dühöngéssel 's változékony eszmékkel vétetett át, 's most még ez utólsók maradtak nála gyógyitandók. — Az intézetben orvoslást nyert nőszemélyek egyike 37 éves volt, kinek sajátnemü szövényes (complicalt) betegsége egy névvel meg nem nevezhető, 's 1842ki majus 18án fölvétetett, 's 1843ki febr. 14én ép állapotját visszanyerve bocsáttatott el. Másika egy 24 éves nőszemély volt, kiben gyermekágyas korában öngyilkolási-düh fejlődött ki, 's 1843ki apr. 6án fölvétetett, 's ugyan ezen évi jul. 6án ép elméjét visszanyerve bocsátatott el. — Az eredmény tehát, akár az illy bajok általában nehéz gyógyitását, akár pusztán a bajok időltségét, akár a gyógyitási idők rövidségét, tehát a hozzátartozók aránylag csekély költségét veszszük, igen kedvezőleg mutatkozik az intézetre nézve, melly magánember tetemes áldozatával jött létre 's életben tartatik. — Közli dr. Kún Tamás.

London és Páris
bünfenyitő statistikája.

Colquhoun, e század kezdetén (1800ban) megfejteni akarván Traité sur la Police de Londres czimü munkájában a vétkek gyorsan növekvő elhatalmazását, Angolországban, ugy lelé, hogy a franczia forradalom óta a szárazföld minden gonosztevői 's gazembereinek talájaul (rendez-vous) vált London városa. „Páris, ugymond e szerző, romjaiban, a nemesség száműzve, és az ingó tulajdonok legnagyobb része megsemmisitve levén, a gazemberek és országfutóknak nincsenek meg többé előbbi forrásaik, 's egyébkint is e város nem bir olly kecsekkel, mint azelőtt. Az angolnyelv nemtudása, melly ránk nézve bizonyos őrtanya volt, nem gátolja többé a szárazföld gazembereinek befolyását: nyelvünk sohasem volt annyira kiterjedve, és a franczia nyelv használata sohasem divatozott annyira ez országban, főleg a fiatal emberek között. A Londonban uralkodó játékhajlam és szórakozás, miket a szárazföldről jövő megvesztegetett emberek befolyása, a nép gazdagsága, és a forgásbani pénz nagy tömege nagyobbittottak már, roppant mezőt nyujtanak iparuk kifejlesztésére a franczi-áknak 's idegeneknek, kik Párist a régi kormány alatt bolygatták."

A béke óta Páris sokkal fényesb lőn, mint valaha volt. Azon ingó gazdagság, mellyet Colquhoun megsemmisültnek tartott, bámulásig növekedett. Franczíaország fővárosa egyszersmind a divat, fényüzés és pazarság szinhelye. Most is, mint azelőtt, magához csalja Europa minden tagjaiból a gazdag utazókot, 's velök a gazemberek vagy cselszövők seregét, melly asztaluk morzsáiból éldegél. Ha gonosztevőink, hasznukra fordítván a franczianyelv általánosságát, némellykor Londonban, Brüsselben, Berlinben keresik zsákmányukat, az idegen nyelvek eláradása Franczíaországban kárpótlékul nyitja meg szülőföldünket minden ország gonosztevőinek. Akar valaki bizonylatot? elég keresztül futnunk a büntető törvényszék jegyzékit, mikből láthatni, hogy 1840ben Párisban 15,624 befogott egyén között 1072 idegen volt."

Ha Colquhoun még élne, elismerné, miszerint, büntettek ügyében, az angolországbai kivitel egyenlő a bevitellel. E hivatalnok, ki a büntétek mennyiségét olly időszakban, midőn London börtönei évenkint 4—5000 elmarasztalt vagy vádolt egyéneket fogadtak magokba, nem tudta megfejteni, nagyobb zavarba bonyolulna, ha jelenleg azon okokat kutatná, miknélfogva csupán ez egy városban évenkint 65—75 ezer személy börtönöztetik be. De bármillyen legyen e magyarázat, azt meg kell engednünk, hogy az aránylati fényüzéssel kifejlődött társadalmi rendetlenség szükségleg egy belhoni, és önkénytes termény.

Nincs embertömeg az ismert világban, melly aránylag annyi büntéteket követne el, mint London 's külvárosainak népsége. E népség, az 1841ki összeirás szerint, 1,870,000 lakosból áll, 's körülbelül olly nagy területet foglal el, mint Szajna-megye. Egy örködő rendőrség, melly a kormány parancsinak engedelmeskedik — mi majdnem példátlan tünemény egy a centralisatio iránt olly közönyös országban mint Anglia — ótalmazza a kerületekben a személyeket és tulajdoni jogokat. Ez kétségkül sok rendetlenségnek veszi elejét, 's mégis a büntétek jegyzéke London városában olly nagy, hogy hasonlót gyakran egy egész birodalom sem mutathat föl.

A fővárosi rendőrség hatósága Westminster grófságra 's Surrey grófság egy részére, kivéve London city-jét, mellynek különös rendőrsége és törvényszékei vannak, terjed ki; tehát 15—16 száz ezer hatóság-alattiakat foglal magában. Ezek közől 65,704 egyén fogatott el 1842ben. Ha ide csatoljuk a cityben bebörtönzött 10,841 egyént, látjuk, hogy egy év folytában 76,545 személy fogatott el. Hogy e szám nagyságát felfoghassuk, szükséges tudni, miszerint Szajna megyében, melly 1,300,000 lakost számlál, 1840ben 15,624 egyén börtönöztetett be. Londonban tehát négy, Párisban pedig egy fogoly esik száz emberre.

Igaz, hogy Anglia rendőri törvényei és szabályai olly cselekvényeket is tekintenek büntétekül; mik Franczíaországban nem ollyanok. Példaul a rendőrség elfogja a részegeket, ha nem képesek illőleg viselni magokat. Mult évben 12,328 egyén állt e rovat alatt. Van azonkivül 17,000 egyén, kik mint gyanúsak vagy rendetlen 's dőzsölgő életüek fogattak el, ide nem számitván 5526 naplopót, és 2580 becstelenitettet.

De ha London bünfenyitő mérlegéből kihagyjuk is mind azon büntéteket, mik Párisban nem büntettetnek meg, a börtönzések száma 76 ezerről 40 ezerre olvad le, mi még mindig kétszerte nagyobb aránylatot mutat, mint Franczíaország fővárosa. Azonban csak akkor látandjuk át e két város 's ország közötti különbséget, ha e bünfenyitői statistikába tekintünk.

65,704 bebörtönzött személy közől Londonban, ide nem értvén a cityt (belvárost), 1842ben 33,609 közvetlenül mentetett fel, 27,644 sommásan marasztatott vagy kezesség mellett bocsáttatott el, 4431 a jövő törvényszékig tartóztatott le. Párisban 15,624 elfogatott közől, 1840ben, 14,014 állittatott a törvényszék elibe, 922 szabadon bocsáttatott, 597 kórházakba fogadtatott. Mind a két város büntétei, áthágásainak külön osztályzatai ezek:

Személyek elleni büntétek 's áthágások. Vádlottak 's elitéltek.

1) Gyilkolás vagy gyilkolási kisérlet, orgyilkolás, megmérgezés, gyermekölés 'sat. Londonban 123. Párisban 16. 2) Halálos verések megsebesitések Párisban 15. 3) Szodomai bün vagy kisérlet Londonban 35. 4) Erőszaktétel, erőszaktét-kisérlet Londonban 53, Párisban 30. 5) Kétnősség Lban 28. 6) A szemérem nyilvános megsértése P.ban 153. 7) Köz erőkar elleni sértések 's hatalmaskodások Lban 2,193, P.ban 351. 8) Munkatehetetlenséget okozott verések és sebesítések Lban 5,139. Pban 1,278. Összesen Londonban 7635, Párisban 1843.

Tulajdon elleni büntétek és áthágások hatalmaskodással vagy a nélkül. Vádlottak 's elitéltek.

1) Nyilvános lopások, betörések miatt Londonban 277, Párisban 406. 2) Házi lopások; bizalommali visszaélés Lban 364, Pban 259. 3) Egyszerű tolvajlások, csempésségek, orgazdáskodások Lban 13880, P. 3179. 4) Hamis pénzcsinálás Lban 1024, Pban 129. 5) Kóborlás Lban 5525, Pban 1498. Összesen Londonban 21,061, Párisban 5471.

Alig szükséges ez eredményeknél tovább mulatnunk. London népessége, lehúzván a cityét, nem sokkal haladja felül a szajnamegyebelit, 's mégis milly aránytalanság a két város között a vétkek 's büntétek mennyiségében! Az arány körülbelül mint 4: 1. London népsége hevesb 's megromlottabbnak látszik mint Párisé. Az ölés, orgyilkolás, becstelenités, szodomia, rendőrség elleni hatalmaskodás, verekedéssel kisért czivódások, szóval: féktelen szenvedélyeket feltételező mindenféle kicsapongások napi renden vannak ott. Ezek déli vad hajlamok északnak hideg 's télí éghajlata alatt. A mértéktelenség ugyanazon eredményeket szüli ott, miket másutt az égalj forrósága idéz elő.

Egyszersmind a megromlást is látjuk ott sarjadzani, melly a gazdag és iparos népek sajáta: körülbelül 14 ezer egyszerü tolvajlási, vagy csempészeti eset egyetlenegy városban! 961 pénzhamisitási eset! 's e jegyzék csakugyan méskép szaporodnék még, ha Angliában a közminiszterség parancsára üldöztetnének e büntétek, mint Franczíaországban, 's ha, törvényszék elibe hozatandásuk végett, nem kellene a sértett fél panaszát bevárni.

Egy későbbi czikkben nyomozandjuk: vajjon milly részt vesznek a büntétek 's kihágásokban London lakosainak külön osztályai. Z. J.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (4) Irányczikkében „sajtótörvények“ czim alett rövid értekezés közölletik B. aláirással, mellyben értekező oda nyilatkozik: hogy ámbár — mikint az americai egyesült statusok alkotmányának készitő előzményei mutatják — ujabb időkben mindig, midőn valamelly nemzetnél alkotmányalakitásra került a dolog, a sajtó utjáni szabad vitatkozás tere egészen szabad és akadálytalan volt; mégis vélekedése szerint a szabad vitatkozhatás hiánya nem lehet annyira káros azon esetben, midőn egy olly nemzet épit magának alkotmányt, melly azt még nélkülözé, mint azon esetben, midőn valamelly nemzet régi öröklött statusszerkezetét ujitni 's alakitni akarja: mert első esetben semmit sem lehet veszteni; ellenben a másodikban vigyázni kell a nemzetnek, hogy a réginél roszabbat ne állitson elő. 'S azért örvendetes tüneménynek mondja, hogy kormányunk bölcsen tágitván sajtónk korlátain, a discussio mezejét előttünk jóformán megnyitni kegyeskedék. Értekezésének másik részében szót emel az irói tulajdon törvényáltali biztositása mellett.

α.

A többi lapok főczikket nem közölnek.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

45504. Borsod vármegye első alispánja jelentése szerint, Visnyey György gyógyszerész, és hitvese Kállai Mária ellen Miskolcz mezővárosa tanácsa által csődület nyittatván, 's az illető hitelezők megjelenésére 1844. évi februar 27ike határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnoknak Kún Lajos hites ügyvéd, perügyelőnek pedig Csabay József mezővárosi tiszti ügyész neveztettek. Költ karácsonhó 19én 1843.

45766. Arad vármegye törvényszékének felirása szerint, fekete-gyarmati lakos Fodor Mihály hitelezői csődületének határnapja 1844dik évi februar 7re tüzetvén ki, tömeggondnokká csikpálfalvi Biró Albert táblabiró, perügyelőnek pedig Kis Gergely tiszti főügyész neveztettek. Költ karácsonhó 19én 1843.

45767. Bihar vármegye törvényszéke felirásához képest nagyváradi kereskedő Geszthelyi József ellen indított csődületben a hitelezők megjelenésére 1844ik évi februar 20ik napja tüzetett ki, ideigleni tömeggondnokká Mata János, perügyelővé pedig Zilahy Lajos neveztetvén. Költ karácsonhó 19én 1843.

45796. Debreczen városa tanácsa jelentése szerint, vagyonbukott Kund Pál helybeli polgár tömege ellen csődület határoztatván, 's az illető hitelezők megjelenésére 1844ik évi februar 14ke határnapul kitüzetvén, tömeggondnokká Simonffy Ferencz városkapitány, perügyelővé pedig Kis Lajos hites ügyvéd neveztetett. Költ karácsonhó 19én 1843.

Váltótörvényszéki idézések.

309. Singer Péter Morvaországban Magyar-Brodban lakosnak, az ellene Kaufmann Izsák által 250 p.ftról inditott váltóügyében az idézésről a kitüzött határidőre tudósitás nem érkezvén, ezen ügy ujabbi tárgyalására f. 1844 évi januar 24ik napja, reggeli 9 óra ezennel a Vt. II. r. 213. §a értelmében kitüzetik. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844ik évi januar 11én tartott üléséből.

366. Bozsó György, kinek jelenlegi holtartózkodása nem tudatik, Nagy János Lapedátó István forgatmányosa által ellene 150 p.ft iránt inditott váltóügynek tárgyalása végett f. 1844ik évi februar 24én reggeli 9 órakor alulirott Váltótörvényszéknél jelenjen meg. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi januar 11én tartott üléséből.

1368. Breuer Izsák és fiainak Dávid Jakab erdélyi nfejedelemségnek járai lakosa mint alperes ellen 574 v.ft és 34 kr. váltókövetelésök és járulékai iránt, mult év october 18án beadott 's 1142. sz. alatt idézési végzéssel ellátott keresetlevél nyomán, miután a nevezett panaszlottól mult évi december 25kig, mint az a végett kitüzött határnapig válasz nem érkezett, nevezett Dávid Jakabnak ezen e. b. Váltótörvényszék előtti megjelenésre f. évi februar 12dik napjának reggeli 9 órája a Vtk. II. r. 213. §hoz képest ujabbi határidőül tüzetvén ki, e határnapra ezennel idéztetik. Költ a debreczeni kir. Vtörv.széknek 1844ik évi januar 2án tartott üléséből.

1369. Breuer Izsák és fiainak Markovits Márton erdélyi nagyfejedelemségnek Erzsébetvárosi lakosa ellen 583 v.ft és 29 kr. iránt a debreczeni kir. Váltótürv.szék előtt inditott váltóügyökben alperes idéztetéséről mult évi december 28kaig, mint a megjelenésre kitüzött és törvényszabta uton közlött határnapig válasz nem érkezvén, nevezett Markovits Márton alperesnek e törvényszék előtt leendő megjelenésére a Vtk. II. r. 213. §. értelmében ujabbi határidőül f. évi februar 12ik napjának regg. 9 órája tüzetik ki. Költ a debreczeni királyi Váltótörvényszéknek 1844ik évi januar 2. tartott üléséből.

1370. Breuer Izsák és fiainak Bárdosy Demeter erdélyi nagyfejedelemségnek szász-regéni lakosa mint alperes ellen 1076 v.ft és 41 krnyi váltótartozás iránt a debreczeni kir. Váltótörv.szék előtt inditott ügyökben alperes idéztetéséről mult évi december 28kaig, mint a megjelenésre kitüzött és a nevezett alperessel törvényszabta uton közlött határnapig, válasz nem érkezvén, nevezett Bárdosy Demeter alperesnek e törvényszék előtt leendő megjelenésére a Vtk. II. r. 213. §. értelmében ujabbi határidőül f. évi februar 12. napjának reg. 9 órája tüzetik ki. Költ a debreczeni kir. Váltótörv.széknek 1844ik évi januar 2án tartott üléséből.

1374. Mayr György és T. pesti kereskedőháznak Nicolanti János Erdély nagyfejedelemségnek károlyvári lakosa mint alperes ellen 175 v.ft és 3 kr. iránt a debreczeni kir. Váltótörvényszék előtt inditott váltóügyében a nevezett alperesnek mult évi december 28ra rendelt és vele törvényszabta uton közlött idézéséről válasz a kitüzött határnapig nem érkezvén, a nevezett Nicolanti János alperesnek e törvényszék előtti megjelenésre ujabbi határidőül f. évi februar 12ik napjának reggeli 9 órája a Vtk. II. r. 213. §hoz képest tüzetik ki. Költ a debreczeni kir. Vtörv.széknek 1844ik évi januar 2án tartott üléséből.

☞ ***Érdekes irodalmi ujdonság!*** 1—3

Emich Gusztáv könyvkereskedésében megjelent, 's általa minden hiteles budapesti könyvárusnál kapható:

Utazás

Olaszországban.

Irta

Császár Ferencz.

Két 8drétű kötetben, csinos boritékba fűzve; ára 3 p.frt.

(*6) **Figyelmeztetés.** 3—3

Méltóságos orczi báró Orczy György ur részéről a nyilvánosság utján ezennel közhirül tétetik: mikint Röth Ignácz, kinek jelenlegi tartózkodáshelye nem tudatik, hiteles értesités szerint több rendbeli váltókat ő méltóságának a tisztelt báró urnak aláirása hamis utánzásával ellátva kibocsátni, — 's azokra többektől nevezetes pénzbeli sommákat furtélylyal vakmerőn kicsalni merészelt légyen. — Azon váltók tehát mint általánosan hamisitottak, mindenkinek ovatkozása tekintetéből ezennel minden erő, 's érvénynélkülieknek nyilváníttatnak; — valamint azok is, mellyeket azon megrótt Röth Ignácz, uradalmi igazgató t. Magyar Imre ur aláirásának hasonló hamis utánzása mellett akárkinek is kiadott — 's azokra pénzeket vett volna fel, és pedig annyival is inkább, a mennyivel bizonyosabb: hogy sem tisztelt báró ő méltósága, — sem imént czimzett uradalmi igazgató ur, ama hamisitó Röth Ignáczczal soha semmi különös pénzkölcsönözési viszonyban nem állottak Költ Pesten januar 2kán 1844. Sujtai Németh y Sámuel mint a tisztelt báró ur ő méltóságának rendszerinti ügyvéde.

(27) **Tizenhét ezer czüst forintok,** hat száztóli törvényes kamatra, gyámsági biztositék mellett kiadandók — bővebb tudomást nyerhetni Légrády Imre ügyvédnél, Pesten nagy-hidutczában, 670. sz. alatti ház 2ik emeletében. 2—2

(*10) **Hirdetés.** 1—3

Néhai Strobl Márton végrendeletileg úgy intézkedvén, miszerint vagyonából négy száz czüst forintok a nmélt. m. kir. udv. Kincstár elnökéhez eleve juttatván, ollyan 20 árva leányok között, kiknek elhunyt atyjaik kir. sótisztek vagy alárendeltek (Subalternusok) voltak, fejenkint 20 frttal számitva osztassanak ki; ezen kiosztásnál pedig azon árva leányok, kik atyjok 's anyjoktól egyetemben megfosztva vannak, elsőbbséggel birjanak: a fennevezett elosztandó hagyományi somma jelenleg már kéznél lévén, ennek következtében a fenemlitett árva leányok ezennel felszólitatnak és figyelmeztetnek, hogy árvaságok és valódi szegénységöket tanusitó hiteles bizonyitványokkal ellátott irásbeli folyamodásukat minélelőbb, de legfeljebb f. 1844ik évi martius végeig, a nevezett nmélt. kincstári elnökséghez Budára egyenesen, vagy pedig lakhelyekhez legközelebb létező kir. sóhivatal utján beküldeni el ne mulaszszák. Költ Budán 1843ik évi december 20kán.

(*8) **Eladó szederfák.** 3—3

M. gr. Széchenyi István urnak Sopronymegyében Soprony városa mellett fekvő nagyczenki jószágán az idén is mindennemü szederfák 's csemeték kaphatók legjobb minőségben és jutányos áron. Vásárlani kivánók mind tariffát, mind bővebb felvilágositást, személyesen vagy bérmentes levélre, Pesten t. cz. **Tasner A.** urnál (Fel-Dunasor, 43. sz.) és Nagy-Czenken (Soprony felé) az alulirt hivatalnál szerezhetnek. Nagy-Czenk, januar 3. 1844. A nagy-czenki tiszttartói hivatal.

(*9) **Fürdő-eladás.** 3—3

Ns Zalamegyében Zánkai helység határában fekvő és számos vendégek által látogatott **Vérkut** nevezetü érczes-fürdő, mellynek vize vas, kénkő és mész részekből áll, mindennemü hozzátartozóságaival együtt szabad kézből eladandó levén, a megvenni szándékozók bővebb tudósitást nyerhetnek iránta helyben a tulajdonosnőnél, vagy bérmentes levelek által Fiala Alajos ügyvéd urnál Pécsett.

(*11) **Árcsökkentési hirdetés.** 1—3

A nm. m. kir. udv. Kincstár részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a szolnoki hidépitésre szükséges épitési cserfa szállitása Szolnokon f. é. febr. 12kén tartandó árcsökkentés alkalmával azon vállalkozónak fog átengedtetni, ki az alantabb mérték szerint kijelelt épitési-fát egészen ép, és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosb áron egész az épités helyig Szolnokra szállitni ajánlkozik. — Ezen okból mindazon faárusok és szállitmány-vállalkozók, kik az emlitett épitési-fa kezelését elvállalni hajlandók és egyszersmind az 5 pretes bána pénzt 520 pforintban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszeres biztositéki összegbe fog beszámitatni, melly biztositék azonban a kötelezvénynek felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után kamatozható statuspapirok, vagy házakra, földekre 'sat. szóló, 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható lészen, a fen-megnevezett f. é. febr. 12. napján, Szolnokon, a kir. sóhivatali épületbe megjelenni kéretnek.

A szállitandó épitési-fa következő darabokból áll:

1) 13/16 hüvelykes, durván, azonban négyszögüen megfaragott, vagy kereken kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa.

2. törzsök mindenik 5 öl hosszú.
90 „ „ 4 öl hosszú.

2) 13/13 hüvelykes durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.

45	törzsök	mindenik	10°	3′ hosszú.
162	„	„	10°	0′ „
27	„	„	6°	3′ „
45	„	„	7°	4′ „
27	„	„	6°	5′ „
9	„	„	5°	0′ „
4	„	„	5°	0′ „
27	„	„	4°	2′ „
81	„	„	4°	0′ „

3) 7/7 hüvelyknyi durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfából:

360	törzsök	mindenik	7°	4′ hosszú.
95	„	„	6°	0′ „
16	„	„	5°	0′ „

Határidőnek, mellyre a fen-kitett fa helyre szállitandó lészen, a következő 1845 év majus utolsó napja olly föltétel alatt határoztatik, hogy azon esetben, ha az illető vállalkozók még ez idei tél folytában levágva volt, 's a fen-kijelölt mértékü 's minéműségü fákkal a megkivántató mennyiségig ellátva volnának, azok a bekövetkező tavaszi és nyári holnapokban azonnal helyre szállittathatnának.

Ugyanazon nap két kötél-hidas elrendezése a Tiszán bocsáttatik árcsökkentés alá, melly 2 nagy kompoknak, az illető tartalék-köteleknek megszerzését, a partoknak levágását és alkalmazását illetendi, — melly vállalmány a legjutányosb föltételek mellett ajánlkozónak átengedtetik: az e mellett leteendő 5 pctes bánatpénz 100 f. és a biztositék 200 pftra határoztatván.

A kötelezvényi feltételek, valamint a kikiáltási ár, és a kötélrév rajza a kir. épitő-főigazgatóságnál Budán, és a kir. sóhivatalnál Szolnokon naponkint megtekinthetők.

Azon esetben ha a végigéreti ár a kikiáltási árt meg nem halad a, további ajánlatok el nem fogadtathatnak.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, minélelőbb intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságbotlékon minden hiba vagy tévedés mellőzthessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések **Emich Gusztáv** könyvárus urnak Pesten (az uri- és kigyóutczák szögletén) és Budán (a hajó-hidnál) létező könyvkereskedésben fogadtatnak el, 's nálunk a szerkesztő-hivatalnál is (Uri utczában Horváthház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnát rendelkezhetni.

A „Világ“ szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jan.	17.	pesti mérő	100—120	70— 80	60— 68	45—52	42—47	50 — 60
Komáromban	1843.	dec.	11.	pozs. mérő	98—105	86— 92	—— 75	62—68	43—45	82 — 92
Szegeden	„	„	19.	„ „	—— 60	—— 50	—— —	——30	— — 30	—— 35
Baján	1844.	jan.	19.	„ „	41— 58	33— 57	32 — 33	24—25	23 24	—— —
Miskolczon	„	„	„	„ „	55— 60	40— 44	32— 36	25—30	18—20	20— 24
Temesvárott	1843.	dec.	1.	„ „	—— 58	—— 50	—— 30	——26	——23	—— 29
Pozsonyban	1844.	jan.	9.	„ „	70— 88	—— —	50— 64	44—46	32—37	46 — 50
Nagyszombatban	„	„	2	„ „	80— 82	—— —	52— 56	40—44	30—31	—— —
Győrött	1843.	dec.	23.	„ „	60— 74	—— —	44— 48	31—34	30—32	32— 35
Mosonyban	„	„	28.	„ „	78 -105	52— 60	54— 64	34—44	34—37	36— 60
Sopronyban	„	„	22.	„ „	80 -105	—— —	55— 66	44—46	38—43	48— 75
Pécsett	„	dec.	23.	„ „	59— 62	—— 42	—— 32	—— 31	——30	—— 34
Beszterczebinyán	1844.	jan.	2.	„ „	83— 90	—— —	50— 60	42—52	25—28	50— 60
Uj-Becsén	1843.	dec.	24.	„ „	65— 75	—— 60	—— —	25—30	25—30	— — 30

Pénzkelet.

Bécs, jan. 13kán 1844.

	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára .	— 111 1/4
4 pcent. „ „ „	— 100 1/4
3 pcent. „ „ „ .	— 76 1/4
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	— 751/2
1839ki „ „ (250 frt) .	— 206 3/4
1839ki „ „ (50 frt) .	— —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— —
„ „ 2 pcent.	— —
Bankrészvények darabja . .	— 1633 —
Eszterházy-sorsszám . . .	— 54 3/4
Császári arany	— 102 1/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jan. 16kén reggel: 5′ 4″ 3‴ 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

6. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, januar 20.

Előfizethetni helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forintal, az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamatból teljes számu példányokkal még szolgálhatunk.

Tartalom.

Nemzetek emelkedése és hanyatlása (III. Záradék.) — Egy kis computus a Pesti Hirlap szerkesztőjével. — Fővárosi hirek és események. — Kinevezések. — Országgyülési tudósitások: Jan. 13. 15dkén CXXXVII. és CXXXVIII. kerületi ülések. (Folytatása a megvesztegetések büntetés-alá-vonatása iránti további vitatkozásoknak. Szerkezeti módositás a választás nemei 's büntetései meghatározása iránt. Egyes kicsapongási tényekről; zenével és zászlókkali korteskedés. — Rövid közlések a jan. 16. és 17kei 139—140dik kerületi ülésről. — Megyei 's más vidéki közlések: Torna az esküttszékek mellett 's a kir. leirat ellen nyilatkozik. — Zombor város választott községe a tanács végzése ellen az anyautasitáshoz ragaszkodik. Szfehérvári levelek. (Önczáfolat. — Békitő és felvilágositó szózat a leendő tánczvigalomra nézve.) Ujvidéki levél (Szerb ü yek; nőrablás Bácskában.) Veszprém megyéből (előleges válasz Szegődy Je nek rágalmazó czikkére.)

Spanyolország. (A miniszterium az ayuntamiento-törvény mellett. A cortes-eloszlatás egyik oka. A Heraldo' nyilatkozata. Az ayuntamiento törvény.) — Nagybritannia (Évi jövedelem állapotja. A nagy jury alakul; ennek tagjai.)

Egyesületi 's intézeti közlések. (Figyelmeztetés a jogász-bál iránt. — Mátyás-emléki egyesület választmányának jelentése.

Aranyház János, miet a nehéznyavalyának biztos orvoslója. Hirlapi kalászok.

Tárcza. Nevezetes statusférfiak jellemrajzai. (Pitt, Fox és (Burke.) Feleltet dr Nendtvich urnak, mint az „Orvos-gyógyszerészi vegytan" birálójának.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, januar 20. 1844.

Nemzetek emelkedése és hanyatlása

III. Záradék.

Jólétünk előmozditásának természeti ingere, ellenállhatlanul az e végre szolgáló eszközök mind felkeresésére, mind foganatba-vételére ösztönöz. Ennélfogva a szüntelen előbbre törekvő emberi ész, ha szinte fáradságos nyomozásinak várt eredményét fel nem találhatta is, ha szinte tévelygésekből tévelygésekbe, örvényből örvénybe merülve jutott is oda, a hol van, kiszabott pályája kezdetén meg nem állapodhatik, hanem visszatekintvén az elmultakra, önkárán okulva, ujabb tapasztalásokat szerezve ovakodóbb körülnézéssel előbbre készül. Az okos, biztos előhaladás ebben áll, 's mindaddig, mig ezen jellemét megtartja, semmi értelmes lénynek ellene kifogása nem lehet.

Ellenben a veszélytőli félelem is nem kevésbbé természetes. Elfogadni mindent a mi uj, vagy a mi első tekintettel hasznosnak látszhatik, azonban kétes kimenetelü is lehet, sőt tettleges tapasztalások után veszélyesnek bebizonyult, elfogadni egyes nézeteket, minden oldalról tett szigorú vizsgálatok nélkül, a közjó eszméjét egyes osztályok jólétének eszméjével felcserélni, feláldozni a bizonyost a kétes jövendők reményének, nem lehet a közjólét előmozdittatásának eszköze, azért is azokat, kik ezen korlátok között haladásunkat ellenzik, nem kárhoztathatjuk.

Vannak azonban mind a két felekezetnek túlzásai. Mindkettő a dolgok állását a neki tulajdon szempontbul nézi és itéli. A haladás felekezete inkább hiányokat, hátramaradásokat lát, azon állásból, hova őt a társas-életi viszonyok helyezék; a maradás felekezete jobban ismeri a fenálló társas élet kötelékeinek jótéteményeit, 's ezen helyzeti különbség, a mi mind azt, mind imezt tulzásra ragadja, 's egyszersmind innét van, hogy átalánosan szólván a haladási felekezeten majdnem mindig 's mindenütt a vagyontalanabbak, imitt a vagyonosbak állanak ugyan, mégis kisebb nagyobb kivétellel az utóbbiból azok, kik a hiányok 's hátramaradások iránt kellőleg felvilágosultak, hacsak őket a haladás felekezete túlzásai vissza nem rettentik, amazokhoz csatlakoznak; 's hasonlag a kevésbbé tehetősek azon része, melly a nemzeti belső szerkezet mivoltát jobb oldaláról tekinti, a maradás felekezetének véleményéhez hajlik. De még innét 's épen ezen öszveolvadás következtében leginkább, távulról sem állithatni, mintha a két felekezet közötti véleménykülönbség a vagyontalanoknak a vagyonosok elleni harcza volna, melly túlzás lenne a maradási felekezet részéről; valamint azt sem, mintha a maradni kivánókat semmi más mint forradalmi erőszak helyükből ki nem mozdithatná, — melly ismét túlzás lenne a haladási felekezet részéről.

De túlzás még az is, ha a haladási felekezet mindenütt hiányokat, fogyatkozásokat lát, azoknak okait másutt keresi, mint a hol valóban rejteznek, 's azok felfedezésében, megrovásában, helyrehozásában magának csalhatlanságot követelvén a józan ellenzék felvilágositásait nemcsak megveti, hanem azt szántszándékos roszakaratról, tudatlanságról, a közjót makacsul hátráltató veszteglésről vádolja.

Túlzás másrészről, midőn ezek ellenében a maradási felekezet a haladás mozgalmának legkisebb részére is mindent veszélyeztetve gondol, a mindig feltarthatlanul terjedező müveltség kivánatait megérteni, felfogni, méltatni nem tudja, önérdekeit féltve, a legcsekélyebb áldozatoktól is vonakodik, mellyek azt az átalános jólét növekedésével sokszorosan visszapótolnák.

Ellenzék csak ezen két túlzó felekezet között lehet; a mérséklett haladás és mérséklett tartózkodás felekezete ugyan az. Egy akaratot, ugyanazon egy czélra öszpontositott közmunkásságot 's annak ohajtott foganatát, habár tetteiket a népszerüség csillogó álfénye szemünk elibe nem ragyogtatja is, sőt habár koruktól félre ismertetnének, csupán ezektől várhatni.

Hanem azon kötelék, melly mind a két mérsékleti pártot öszvetartja, számát neveli, erejét öregbíti, semmi más nem lehet, mint a közérdekek iránti kölcsönös felvilágosodás. Ez pedig minden nemzeti viszony tökéletes ismerete nélkül, egy szóval: hogy az eszméket továbbtovább fejtegetni kénytelenek ne legyünk, alapos tudományosság nélkül lehetetlen lévén, tehát ezeket honnét veszi a nemzet? honnan az alapos tudományokat 's ezekkel együttjáró felvilágosodást?

Ugyanezen mérsékleti felekezettől, mert ezt, a túlzások sem egyik sem másik felekezetétől várni sem lehet. A haladásban túlzók át akarják a természeti rendes kifejlődés menetelét ugrani; ők a csendes, biztos előmenetel ellenségei lévén, annak eszközeit megvetik; a tartózkodásban túlzók már magát a felvilágosodást, a tudományok terjeszkedését, veszélyhozó ujitásnak tekintik, és tehetségök szerint ellenszegülnek. Mind egyik mind másik fél egyoldalu, egymással homlokegyenest ellenkező történetirási adatok és szemléleti okoskodások után indul; e kettő között mindaddig, mig a kölcsönös felvilágosodás fáklyájánál a nézeteiket homályba boritó setétség el nem oszlik, a viszonyos kibékülés, a közjó előmozditására, a nemzeti jólét, müveltség, hatalom felemelkedésére intézett egyesült munkálkodás, nem képzelhető.

Ha történetirási, tapasztalati adatok után indulunk, ne felejtsük azokat egész kiterjedésökben alkalmazni. Hol mutathat fel a történetirás csak egy nemzetet is, melly alapos tudományok nélkül sokkal inkább azoknak tettleges megvetésével, sőt kirekesztésével előrehaladott? Nemzetünk, úgy látszik, mindeddig ezen kisérleteket gyakorlotta; mi sikerrel és haszonnal? ha jelen állásunk körülményeit gondolóra veszszük, eléggé sajnosan kell tapasztalnunk. Ápoltattak a tudományok itt is, de nem azon értelemben a miben másutt, nem a szabatos, gyakorlati, közhasznú, 's komoly tudományok, ezek iskoláinkból, nevelő-intézeteinkből ki voltak rekesztve, vagy pedig csupán név szerint képviseltetvén, parlagon hagyattak, helyöket képzelet-hevitő, mulatságos, gyönyörködtető tanulmányok foglalák; ezeket neveztük tudományoknak, ezeknek ismeretét tudományos müveltségnek, ezeken akarták eleink nemzeti kifejlődésünk épületét megalapitani. Mindezek más nemzeteknél egészen másképen voltak, 's ha a történetirást akarjuk nyomozni, benne bőven feltaláljuk.

A történetirás kedvelői előtt sokkal ismeretesbek a franczia forradalom rémképei, semhogy azokat emlékezetbe kellene hoznunk. De ha abban csupán unalom-üző mulatságot keresünk, 's benne elragadtatással olvassuk a nép féktelen dühöngését, 's az emberiség elfajult szörnyeinek vérszomját, 's egyéb körülményeket mellőzünk, nem sokat okulhatunk belőle. Vessünk másfelé is egy pillanatot és látni fogjuk, milly óriási küzdések között honositotta meg kebelében a

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Nevezetes statusférfiak jellemrajzai.

(Barère után.)

Pitt, Fox és Burke.

Pitt 1759ben született, atyja Chatam lord 1778ban halt meg. Alig 22 éves korában a parliament tagjául lőn megválasztva Appleby városka által. Nemsokára kifejté az alsóházban nagy ékesszólását, hatalmas logicáját, 's mély ismereteit a közdolgokban. Midőn a pénzügyek cancellárjává lőn, Fox, kivel ekkor szoros összeköttetésben állt, Shelburne lordnak a miniszteriumból elbocsáttatását kivánta, mit Pitt megtagadott. E pillanat óta a két országfi közt soha többé el nem hárítható választófal emelkedett, mellyet az 1789ki franczia forradalom esete a legmagasb fokig csigázott.

Pitt hazafiképen lépett fel, mert erőteljesen azon volt, hogy a parliamenti reformot sürgető társulat ohajtásinak sükert szerezzen; de miniszteriuma valóságos tory volt. Legyőzé az alsóházat, 's miután a felsőház gyámolitásáról 's a király megegyezéséről bizonyos volt, ama merész rendelvényt szerkeszté a parliament eloszlatásáról martzius 25én 1784.

Pitt Vilmos politikájának fő tárgya volt: hogy Angolországnak egyéb nemzetek fölötti felsőbbségét, 's nagy befolyását megtartsa 's kiterjeszsze. Fő eszköze erre volt a kereskedési kiterjesztés; ő az angolokat azon vágy által kormányzá, melly e népnek természetileg sajátja. Diplomaticai modora az volt, hogy a külföldi tárgyakkal lassan, de a belföldiekkel igen gyorsan foglalkodott. A külügyekre nézve magát az események által engedé segíttetni; ő értett ahoz, mikép kelljen ezeket bevárni 's hasznára fordítni. Pitt mindig irigy szemmel nézte Francziaország hatalmát 's ennek legállandóbb ellensége volt; ő el nem tűrheté azon gondolatot, hogy Europa politicájának Francziaország adott lökést és gyakran irányt. Miniszteriumba lépte óta főgondját arra fordította, mikép nyugtalanítsa, viszálkodtassa, gyöngítse a francziákat, hogy kényszerítse őket Anglia befolyásának elfogadására.

Ez okból a franczia kormány politicájának is, midőn ez jól vezéreltetett, mindig az volt feladata: a legcselekvőbb éberséggel vigyázni a st. jamesi cabinet tetteire.

Az angol kormány folyton élesztè a francziák nyugtalanságát a forradalom alatt, valamint kéz alatt az ausztriai németalföldet is felizgatá. Anglia mindig nagy eszközökkel birt, 's igen hathatós szerekkel élt ezen politicai viszályok fentartására, 's mi hogy sükerüljön, nem kerül neki egyébbe, mint, hogy bünöket kövessen el.

Az ellenzéki párt, hol Fox fejté ki status-férfiui szónoklatát, Pitt miniszternek a toryk által gyámolított harczias rendszerei ellen küzdött. IIdik Katalin orosz császárnő őt csak az előkészületek miniszterének nevezte. De 1793ban látván, hogy Francziaország a nyugati polgári háború martalékaul esett, mellyet élesztett és ápolt, nagy felforgatást reménylvén Fraacziaországban a negyven megye szövetségének cselszövényei 's előmenetele által, Pitt magához ragadta a kezdeményzést és befolyást a szárazföldi ügyekben.

Ő azt képzelé akkor, hogy az europai szövetkezés a franczia jogok és szabadságok ellen áll fen. De a királyokat segíteni kelle, hogy hadsergeiket Francziaország ellen vezessék. Pitt Vilmos feltalálá a törlesztési pénztárt, hogy magát a roppant kölcsönök iránt biztositsa, miket politicája szükségelt. Az előkészületek ezen minisztere elhiteté London gazdag pénztőzséreivel, hogy van egy könnyü mód, melly szerint biztossággal kölcsönözhetnek a kormánynak roppant összegeket, 's hogy e mód a kölcsönvétel, ugy hogy a kölcsönadóknak a pénz lassankint visszaadassék. Ő elérte czélját, 's bizonyos időszakokban lefizetendő segélypénzeket kapott. De Anglia Pitt ezen találmányának később mérgezett gyümölcseit aratta. Olly iszonyú közadósság, mellynek födözésére Nagybritannia földének eladása sem volna elég, olly adósság, mellynek kamatjai az évenkinti budget felét elnyelik, folyton forradalommal 's bukással fenyegeti Angliát; ime ezek következményei egy istentelen háborúnak, költséggel tartva olly nép által, melly magát szabadnak nevezi.

Napoleon diadalai nem hagytak Pittnek sem nyugtot, sem támadási eszközöket. A boszúság aláásta életét, 47 esztendős korában halt meg, az auszterliczi csata 's pozsonyi békekötés után. Mielőtt meghalna, a lincolni püspököt, hajdani tanitóját hivatta magához, ki utósó perczeiben ajánlkozott, hogy imádkozik vele; Pitt megegyezett, 's felkiáltott: „Félek, hogy valamint sok mást, az imádságot is fölöttébb elhanyagoltam, hogysem az, mellyet halálos ágyamban mondandok, hatályos lehessen. Én az isten irgalmára bizom magam." Iratait ezután testvérének 's a lincolni püspöknek adta át, unokahugait, Stanhope grőf leányait, az angol nem-

franczia köztársaság a gyakorlati komoly tudományokat, és hogy a felibe omló veszélyek roppant nagy terhe öszve nem zúzta, egyedül annak köszönheti.

Alkotmányos nemzetnél kiváltképen, a felvilágosodás, mulhatlan feltétele a haladásnak. Ezeknél az igazgató hatalom a fejedelem és nemzet között meg van osztva; ha mindkettő egyik a másikat elősegíti, igaz, hogy az alkotmányos nemzet sebesebb léptekkel haladhat előre, mint a zsarnoki parancsszónak vakon engedelmeskedő néptömeg; de ha viszont a kettő közötti egyetértés felbomlik, ha a bizodalom kötelékeit felvilágositatlan lappangó gyanú tépi szét, egyik a másiknak utjába áll, egyensulylyal szegül egyik a másik ellenébe, 's mindaddig, mig e megzavart viszonyok tartanak, semmi előhaladás nem képzelhető, és ha hátramenetel vagy végső elenyészés nem is, a hátramaradás legalább minden bizonynyal elkerülhetlen.

Egy kis computus a Pesti Hirlap szerkesztőjével.

„Elmult esőnek nem kell köpönyeg" ezt szokta a magyar mondani. Sajnálom, hogy az érdemes szerkesztő e régi magyar mondára nem figyelmezett, 's october közepén irott, és eddig már az olvasó által talán elfelejtett czikkemre december végén visszatérve, kényszerít az olvasónak bebizonyitani, igen röviden, miszerint azon megtámadás, mellyet a mondott szerkesztő ellen említett czikkemben intéztem, álláspontomból teljesen motiválva volt, és hogy abból csak legkevesebbet is visszahúzni, vagy módositani okom nincs. Ide a jegyzésbe *) teszem a Pesti Hirlap mult évi 660dik lapján találtató szerkesztői jegyzetét, mellyből világos, hogy ő 286dik lapjában kancsal szemmel tekintve a telekdíji tervre, azt szeretetlenül, lovagiság és méltányosság elmellőztével, gyülöletes színben igyekezett előtüntetni, és mert elmebeli tehetségét ismerve, ellenkezőt feltenni sem lehet, szándékos malitiából félremagyarázta Széchenyi tervét. Hogy a telekdíji eszmét ma már pártolja az érdemdús szerkesztő, ez régi bünét jóvá nem teszi, valamig csak a mea culpá-t

*) „Nem lévén meg kezünknél a n. érd. szerzőnek egész értekezése, tartalma iránt véleményt magunknak nem képezheténk. Ezt meg kelle jegyeznünk azon vélemény-egységi felelőség tekintetéből, miszerint sokan megszokvák minden szót, melly a hirlapokban megjelenik, a szerkesztő véleményével ugyanazonitani. — Gr. Széchenyi István ur tervét a mi illeti: erről ekkorig azért nem szólottunk, mert vártuk, hogy Gróf ur tervének gyakorlati kivihetősége iránt első pillanatra szembeötlő nehézségeket, mellyek az országos pénztárnak direct adó utjáni beszerzésére nézve az ‚Alföldi levelekben,' 's a Pesti Hirlapban is már rég bőven elő valának terjesztve, eloszlatni, egyszersmind azt is előadni méltóztatik, minő direct jótéteményt vél a parasztságnak juttatni kárpótlásul azon egypár milliónyi adó növekedésért, mellyel az eladósult földbirtokosok fölsegélésére valóban igen igen szükséges hypothecalis bank föllállitásához terve szerint a parasztság is évenkint járulna. Mig ezek, továbbá az orsz. direct-adó kivetésének, osztályzatának ‚'s behajtásának a Gróf ur által bizonyosan igen jól ismert kellékei megfejtve nem lesznek, addig a ns Gróf terve bevégezve nincs, csonka munkához pedig szólani bajos; azt azonban megvalljuk, hogy kár volt, nézetünk szerint, a javaslatot két garasos adónak keresztelve, olly módon adni elé, mintha isten tudja micsoda uj találmánynyal lépne föl a ns Gróf, mert a terv minden egyéb, csak nem két garasos adó, miután a Gróf maga megvallja, hogy lesz olly hold, melly tán 1/4 krt, más tán 9 garast, 's többet is fizetendne — Jobb volt volna a dolgot, minden mystificatio nélkül akkint adni elé, amint van, t. t. hogy a ns Gróf direct adót javasol, mig mások indirect adót ajánlanak, minthogy amazt mostani körülményeink közt kivihetlennek tartják. A direct adó eszméje pedig, amint tudjuk, épen nem valami uj találmány. — Mi egyébiránt constitutionalis uton akár indirect, akár direct adót örömest fizetünk, de sőt a fizetésbe polgári boldogságunkat helyezzük, 's azért sohasem fogunk ellenzéket képezni az ellen, ki szint azt akarja, mit mi akarunk, habár modorban különböznék is. Fejtse ki tervét a ns Gróf tökéletesen, 's ha csak árrnyékát látandjuk is annak, hogy körülményeink között az orsz. direct adó eszméje kivihetőbb, mint a mit mi javaslánk, elsők leszünk, kik csekély szózatunkkal azt pártolandjuk. Pesti Hirl. Szerk.

kellő lelki bánattal el nem mondja; mert ezen eszmét lapja helyzeténél, és politicai álláspontjánál fogva, nem pártolnia nem lehet. Nem azért támadtam én meg élesen az érdemteljes szerkesztőt, hogy Széchenyit az ellene gördített gyülöletesség ellen védjem, mert tudom, hogy ő védelmemet nélkülözheti. Még kevésbbé volt szándékom szerecsent mosni, és az érd. szerkesztő megrögzött journalisticai hibáin javítani, mert bár elismerem, hogy ez nyereség volna, de ezen hosszas, fáradságos és kevés köszönettel járó munkához jelenleg sem időm, sem kedvem. Hanem azért támadtam meg élesebben, 's nagyobb impetussal, mint a millyen egyébkint irásmódom sajátja, az érdemes szerkesztőt, hogy a pártszellem által még egészen el nem fogult, és még méltányosan érzeni tudó pesti hirlapistákkal beláttassam, miszerint az ő oraculumjokban több a malitia, mint a malatia, és hogy ha már magában is férfihoz, és szabad emberhez illetlen cselekvés oraculum után indulni, és mester szavára esküdni, annyival nagyobb kábaság egy még meg nem higgadt, és keserves savanyusággal saturált dandárnoknak vakhitelt adni. Én ugyanis, azon erős hiedemben élek, hogy hazánk ügyei szebb fordulatot vennének, és derültebb szint öltenének magokra, azon pillanatban, mihelyt azok, kiknek a közdolgokra törvényes befolyásuk van, önfejökkel gondolkozni elkezdenének. Ezen pillanat azonban még jelen nincs, hanem csak közelgetni látszik. A Pesti Hirlap oraculumi hitelét olly közbajnak tartom, melly kártékonyságára nézve, erkölcsi tekintetben egy cholerával vetekedik. Ezen oraculumi hitel csökkentése tehát, véleményem szerint, symptomája egy egészségesebb állapotnak — csökkentése pedig nemkevésbbé hazafi kötelesség, valamint ha péld. azt vennők észre, hogy a sokaság bizonyos elfogultság következtében, és mintegy vakon, a Jelenkor, Világ, vagy budai német ujság után indul, ez ellen dolgozni hazafi kötelesség volna; mert elfogultság és vakoskodás, bár milly irányban mutatkozzanak, politikában és kivált alkotmányos országban mindig kórállapotnak jelenségiül tekintendők, a mennyiben gyengeségre mutatnak, és az önálló véleménynyel biró, valódilag szabad férfiak számának csekélységét bizonyítják; már pedig a polgári társaság egészsége igen nagyrészben függ a valódilag lelkileg, szabad férjfiak nagy számától. Mivel az illy elfogultságot, addig is, míg az emberek a több tanulást és olvasást, 's ezek következtében önfejökkeli gondolkozást jobban megkedvelik, semmi sem oszlathatja el bizonyosabban, mintha az oraculum hamis prófétasága kibizonyodik, vagy pedig a dandárnok gyengéi, gyarlóságai, 's rendszerének kárai és sikeretlensége kimutattatnak; ezért ragadtam én meg a kinálkozó alkalmat: a Pesti Hirlap oraculumi hitele csökkentéséhez, hacsak némileg is járulni, és koránsem azért, hogy az érdemdús szerkesztőt, amint mondják „kefélni" volt volna legkisebb kedvem, mert ennél köszvényem között is képes valék magamnak izletesebb mulatságot szerezni. Ezen devalvationalis operatiót, egyszer magasb, majd ismét alacsonyabb élességi scálához arányozva, amint kivánandják a körülmények, valahányszor szükségét látom, és kedvem tartja, ezentul is ismételni fogom, mert: „Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo". Ezáltal egyébiránt koránsem akarom a devalválandó tárgyat keménység tekintetében lapis-hoz (kő) hasonlítani, noha nem tagadhatom, hogy az soknak szemében valódi "lapis offensionis", hanem sokkal inkább hiszem rá a horáczféle „cereus in extrema flecti, monitoribus asper"t alkalmazhatónak. Fentebbi szándékomtól az érdemdús szerkesztő kefével, és vakaróval fenyegetése, nem fog engem — elijeszteni. Sokat nyavalyogván, fájdalmak dolgában sokat próbáltam, 's tanultam viselni, és mondják, hogy egy kis böringerlés a köszvényben hasznos is. Azonban nincs e dologban köszvényemnek, mellyre a Pesti Hirlap az egészet tolni akarná, legkisebb része. A Hirlap működéséről véleményem olly régi, mint maga a lap, köszvényem pedig még csak 4½ hónapos „ifju óriás" *) és ámbár a jelen pillanatban fájdalmat nem érzek, de ha most kellene irnom ujra octoberi czikkemet, az ép olly kevéssé menne szörmentiben. Nincs része azon czikkben, valamint a jelenben sincs, a Pesti Hirlap érdemes szerkesztője személye elleni idegenségnek, mert személyével semmi dolgom. Az egész a hazai ügyek diagnosisából és kötelesség-érzetből eredett.

*) Igy nevezte el egykor a Pesti Hirlap szerkesztője a közvéleményt, és innét magyarázhatni, miért sok ifju hazánkfia, ki magát hazafiság, lelkesedés, és akarat tekintetében óriásnak hiszi, sebes vérét pedig gyorsan, és ifjui meleggel pezsgeni érzi, azon hiedelemben van, hogy ő a megtestesült közvélemény, és az ő éljenjei a közvélemény csalhatatlan verdictjei. Gr. D. E.

Nem ment, és ezentul sem menend oda szándékom, vagy reményem, hogy ártsak a Pesti Hirlapnak, azaz előfizetőit, vagy olvasóit csökkentsem. Sokkal szebb volt az, mit szándékoltam: használni akartam a közügynek, és oda hatni, mikép a vakonhivő, elfogult olvasók száma legyen csökkentve. Ezen derűt nem engedem a sok ború között magamtól elragadtatni, és hiszem Vörösmartyval, hogy

Még jőni kell, még jőni fog
Egy jobb kor — — —

mellyben hazámfiainak legnagyobb része — önfejével fog gondolkozni. És kérdem: nem sokkal szebb, hizelgőbb, és dicsőbb lesz-e, akkor olvastatni, és érdem szerint méltányoltatni? Ugy van, ugy, midőn egyszer a P. Hirlap olvasóinak legnagyobb része ki fog ábrándulni, az lesz valóban emlékezetes nap, és nem az, midőn az érd. szerkesztő ábrándul ki, mit ugyan a minap tudtunkra adott egy vezérczikkben, de én elhinni épen e vezérczikknél fogva vonakodtam.

Egyébiránt már akkor, midőn octoberi czikkemet irám, előre láttam, hogy az épen ugy handabandának fog keresztelteini az érd. szerkesztő által, mint minden, mi ellene iratik, vagy mondatik. Hogy élességemet köszvényemnek fogja tulajdonitani, és hogy daczára 286dik számbeli, igaz nevén nevezve, kissé kaján jegyzetének, a telekdíjt csakugyan rövid idő mulva pártolandja, azon már akkor sem kételkedtem. Azt, hogy az idézett jegyzet „direct jótétemény"re vonatkozó része alatt, a parasztságnak kölcsönböli részeltetése lappangott, lehetetlen vala kitalálnom, és erős dolog azt kivánni valakitől, hogy egy nagy tál fekete eczetbe eresztett kicsi olaj-cseppet tartozzék észrevenni. Egyébiránt Széchenyi tervének ezen kölcsönböli részeltetés feltétele nélkül is meg vagyon szellemi alapja, és az nem más, mint a hazafiak közremunkálása az általános teherviselés által, és az abból az egész hazára kiáradó haszon; anyagi és szellemi, melly legtöbbnyire egyik a másiktól ugy is elválhatlan és feltételeztetik annyira, mikép a kettőt örökké elkülöníteni, és ezen határvonal kijelölésében valami erőt akarni helyezni, nem egyéb szalma-cséplésnél. Ezt itt csupán az eszmék tisztába-hozásának czéljából akartam megjegyezni, és nem mintha a parasztságnak a kérdéses kölcsönböli részeltetése ellen akarnék valamit előhozni, melly eszme előttem nem új, mert én azt Vdik Nyílt levelemben, még mielőtt azzal a Pesti Hirlap előállott volna, már javaslatba hoztam. Most csak azt kérem: ezen eszmét se feszitsük kelletin tul, ne aggassunk hozzá ollyasokat, mik annak gyakorlati életbeléptetését nehezitik és akadályozzák, 's ne igyekezzünk a teremtendő erőket eldarabolni rosszul megértett liberalismusból. A ki a telekdíjt pártolni akarja, 's ohajtja, az ezen kitünőleg practicus eszmét ne húzza át az inpracticabilitas ködös regiójiba, mert, ugy hiszem, az illyennek segedelmét nem igen fogja Széchenyi megköszönni, és azt találná mondani: nincs veszedelmesb, mint a balga barát."

És ennyiből álla jelenleg a Pesti Hirlap szerkesztőjével computusom. Gróf Dessewffy Emil.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jan. 20. Tegnapelőtt a göröghitüeknek vizkeresztjök volt, 's azt szokott egyházi ünnepélylyel ülték meg. Azonban nem igen emlékezünk, hogy valaha annyi puskaport lődöztek volna el, mint az idén, sőt még sz. István király ünnepén sem rengeté annyi álgyulövés a levegőt; pedig ez országos ünnep!

— Kissé később hazatérőknek — mi pedig most farsangon vajmi könnyen megtörténhetik — azon jó tanácsot adhatjuk, hogy a ház kapujánál csengetvén, ha szinte már hallják is a kapunyitó közelgését, legalább kalapjokra vigyázzanak; mert minap egy fiatal ember kalapját azon

zetnek ajánlván. Unokaöcscseinek sorsa iránt némi nyugtalanságot tanúsíta; 's 1806. januar 25kén mult ki. Tetemei Westminsterben tétettek le Fox ellenzése daczára.

Pitt Vilmos szerette a hatalmat. Szokásai és ízléseiben képmutatásból végtelen egyszerüséget mutatott. Igen fiatal korában lön miniszterré; nem volt neki ideje magán férfikint megszokni az életet, 's igy a felsőbbség hatását tapasztalni, mellyet ez azokra gyakorol, kik tőle függenek. Ő a képviseleti kormány vitatkozásait csak ugy szerette, mintegy ökölvivó a tusát szereti. Érezte magában az ékesszólás azon ügyességét és finomságát, minővel az angolokat vezérelhetni. Benne megvolt a középszerü emberek nagyravágyása, melly a parancsolásban áll, és a tehetségdús emberek hiusága, melly a rábeszélés. Az éles gúnyt, 's a parancsoló szólásmódot nagyon kedvelé; ő felettébb hitte, hogy e fegyverek szükségesek az őt környező körülmények közt. Ő hitte, hogy illy hangon kell szólnia; melly egész a kiállhatlanságig emelkedett, azon nagy elmék 's nyilván elismert erények ellenében, mellyekkel az ellenzék jeleskedett.

Mig Pitt miniszterileg uralkodott, pártja hasznára fordítván elméjét 's ügyes szónoklatát diadalt ült a politicai jacobinismus 's később a katonai kényuraság ellen; de a felvilágosult Európa 's a pártatlan Anglia szemei előtt egyiránt lealacsonyítá önmagát, minden szabadelmü elvek bőszült elleneül nyilatkozván, 's Francziaországban ugyanazon tanok ellen harczolván, mellyeket Angliában követni 's tisztelni kénytelenült. Minden forradalmaknál kikerülhetlen némelly kihágások, mellyektől Anglia még kevésbbé volt ment, mint akár Francziaország akár a szárazföld, erényes és szabadság-kedvelő miniszter kezében nem váltak volna megannyi eszközzé vagy ürügygyé egy szent ügynek megtámadására. *) Ha Pitt és Fox beszédeit összehasonlítjuk, láthatni, mikép tér el ama nemes hivatástól, melly reá ruháztatott, 's a nép szabadságát és jogait támadja meg, míg Fox ékesenszóló erőködéseit megtapsoljuk, midőn a valódi elveket vitatja, 's a szabadság barátinak nemeskeblü csapatját védelmezi; olly bátor szabadság-barátok ezek, kik harmincz év óta minden aristocratiak gyülöletének áldozzák magokat, 's kik leginkább egy magas szövetség által erősek, az igazság és valódiságé által.

*) Nem kell felednünk, hogy a szerző — franczia.

A londoni hatósági testület 1826. oct. 20kai gyülekezetében Hunt ur mondá: „London lakosai sohasem ébredendnek azon érzetre, mellyel hazájoknak tartoznak, míg csak a hatósági testület ki nem dobja ezen szobrot, (Pittére mutatva) hogy darabokra töressék, 's az utak macadamizálására szolgáljon." Hunt elbámult, midőn a tapsok közé egyetlen egy helytelenitő jelt sem halla elegyítetni. Hogyan! — igy kiálta tel, — egy fütty sem! Most először lépek fel ezen gyülekezetben a nélkül, hogy a kormánynak valamelly bérenczétől füttyel üdvözöltessem; a dolgot olly csudálatosnak tartom, hogy haza térvén gyanúskodni kezdendek elveim ellen, és saját azonságomon kétkedni."

Az angol ékesenszólás három csuda-férfia: Fox, Pitt és Burke; mind-hárman egészen ellenkező lángészszel 's egészen különböző ékesszólással birók.

Fox Károly bölcseleti és emberszerető szónok; Pitt Vilmos a diplomata 's kérlelhetlen szónok; Burke Edmund a lelkesültség és vakbuzgóság szónoka.

Fox az alsóházban tündöklött; Pitt főleg a cabineti titkos tanácskozásokban jeleskedett; Burke a polemiát élénken világította fel.

Fox szerette a frank forradalmat, mint az emberi nemzet reményét; Pitt aláásta 's megrontá a frank forradalmat, az emberi szabadságok ezen delejtüjét; Burke irtózott a frank forradalomtól, mint melly lefátyolozhatná 's leránthatná Angliát.

Fox beszédei az ész szövetneke valának; Pitt beszédei Europa rászedése valának; Burke beszédei bőbeszédü görcsök valának.

Fox szavaiból lángész szikrái, igazság és erkölcsösség tündököltek; Pitt szavaiból örökös háború, a szabad népek kiirtására czélzó tusa szivárgott ki; Burke szavaiból szolgaság kiáltozásai 's polgár-háboru tüzei törtek elő.

Felelet

Dr. Nendtvich urnak, mint „Orvos-gyógyszerészi vegytan" czimü munkám birálójának. *)

Ha van valaki, ki valamelly tudományban, 's főleg a vegytanban alapos felvilágositást nyerni, 's érette háláját kinyilatkoztatni szivéből ohajtja, ugyszinte a közjónak erejével arányos előmozditást eszközölhetni kiván; az bennem bizonyára feltalálható. Az elsőt bizonyítja csak egyedül

*) E felelet Nendtvich ur közlött birálatára legott beküldetett. Egyszer 's mindenkorra kinyilatkoztatjuk, hogy Anticritikáknak, különösen olly ágában a tudományoknak, melly legfeljebb egy két szak-embert érdekelhet, már csak olvasóink iránti kiméletből is — lapjainkban ezentúl helyet nem adandunk. Szerk.

pillanatban ragadta el egy tolvaj, ki szemtelenül öt forintot követelt tőle, midőn a ház kapuja kinyittaték. A közel ólálkodó éji őr pedig felszólítatván, hogy az elillanót fogja meg, azon száraz észrevétellel válaszolt: hogy ez neki nem kötelessége!

— Érdekes irodalmi ujdonságul jelentjük Császár Ferencz Olaszországi utazásának megjelenését két kötetben Emich Gusztávnál. A két kötet öszvesen 517 lapra terjed, nyolczadrétben, 's kiállítása igen csinos és kedveltető. Az uti leirás azon sajátságos mező, mellyen szerző különös szerencsével mozog, 's ezen utazás jelesül annál kedvesebb olvasmányul szolgálhat hölgyeknek, minél több alkalom kinálkozott szerző előtt a müvészet viruló hazájáról szólván véleményit 's észrevételeit a látott müvészeti kincsek felett is elmondani. Sajátnemü kedvességet nyujt e könyvnek azon többoldaluság, mellyel szerző, tárgyát felfogva, kerüli az untató egyformaságot, valamint a mindig tanitni akaró pedantságot is, hanem a tanulságosat derült, költői előadással váltogatja fel. Ez ujdonság még azért is érdekes, mivel ugy szólván egy a maga nemében.

— A megjelent hasznos könyvek sorában meg kell említnünk Tarczy Lajos ‚Népszerü Természettanát', melly annál nagyobb dicséretet 's köszönetet érdemel, minthogy különös tekintettel a földmüvelésre 's a nép közt uralkodó babonákra, van dolgozva. A munka négy füzetben jelent meg, 's különösben megemlítendő: hogy ez a népkönyvkiadó egyesület által jutalmazott pályamunka. A munka foglalatja 216 lapra terjed, de olly czélszerüen, közbeszött rajzokkal, nyomatva, hogy kézikönyvül bizonyosan eleget tartalmaz, azokat tekintve, — gazdákat 's mesterembereket t. i. legközelebbről illetőleg, — kiknek irva van.

Ő cs. 's apost. királyi Felsége szász-weimár-eisenachi Károly főherczeg ő fönségét a m. k. sz. István-rend nagykeresztével földiszitni legkegyelmesebben méltóztatott.

Ő cs. 's apost. kir. Felsége a n. váradi deák szert káptalanban főt. Löffler János apát és székes-egyházi főesperest éneklő-kanonokká, Győrffy László prépost és középszolnoki főesperest pedig székes-egyházi főesperessé méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni.

A nmlsgu m. k. udv. Kamra a kir. kamarai főfizetőhivatalnál megürült pénztártiszti állomásra Grobetti Ferencz eddigi járulnokot, ennek helyére pedig Szőllőssy György eddigi fizetéses gyakornokot alkalmazta.

A nmlsgu m. kir. udv. Kamra az igazgató bulcsi kerületi erdészállomásra Schnur Ferencz eddigi szentpéteri körerdészt alkalmazta.

Országgyülési tudósítások.

Pozsony, Januar. 13. CXXXVIId. kerületi ülés.

(Tárgy a választmányi jelentés 41–50. §§sai felett való vitatkozás.)

Megkezdetvén az ülés, az elnökség jelenté, miszerint hozzá folyamodás nyujtatott be, minden magyarországi zsidók nevében 's kérdé: vajjon ez itt felolvastassék-e? — A többség azon választmányhoz vélte minden felolvasás nélkül utasitandónak, mellyhez már több illynemü folyamodások 's petitiók utasitattak. Ezután az elnök ismételvén a tegnap már szavazással eldöntött tárgybani határozatot, hogy t. i. a választás helyére fegyveres csoportokban nem lehet bemenni, — vita kezdetett felette, hogy vajjon azok, kik mégis merészelnék ezt tenni, a vesztegetés büntetésében marasztaltassanak-e el? Erre az elnökség azt ajánlá, hogy jó lenne a büntetés meghatározását itt is a ker. jegyzőségre bizni. Egy m. követ: Véleménye szerint ezen §t bevégezni addig, mig a ker. jegyzők a megvesztegetésről büntetést be nem adják, nem lehet; mert ha ott a fogság a büntetések nemei közől ki fog hagyatni, itt nem lehet, mivel itt keményebb büntetést kell adni. Egy m. követ: Nem véli jónak ezt a vesztegetési törvénynyel összekötni, hanem legjobb lenne igy szerkesztetni: „ugy büntettetik, mintha a vesztegetés következtében kihágás történt volna.“ Azonban a büntetés készitése, mint feljebb az elnökség inditványozá, itt is a ker. jegyzőségre bizatott. Ezután olvastatott a 41 §. — Ezen szakaszban az mondatik: hogy a verekedések, vérengzések 's más egyéb büntettek, a büntető eljárás alá tartoznak ugyan: de az, hogy ezeknek a tisztujitás szolgált alkalmul, a beszámitást minden tettesre nézve sulyosbitja. Erre egy m. követ: Ha el méltoztatnak a t. RRk ezen általánosságot fogadni, mellyet a választmány ajánlott, akkor ezen szakaszok az 50ig kimaradhatnának. Egy más m. követ: Neki is van ezen szakaszra nézve egy észrevétele; nevezetesen egy kifejezése ennek nem eléggé praecis, jelesen ezen szót „tisztujitás“ jobban meg kellene határozni. Egy m. követ: Igaza van P. követének; mert meg kell határozni, hogy mennyi idővel a tisztujitás előtt vagy után? — Végre azt véli szóló, hogy a vezető vagy felbojtó kétszer annyi büntetést érdemel. Erre egy m. követ által azon módositás ajánltatott, hogy ezen szó után: „tisztujitás“ tétessék oda: „alatt“. Megjegyzé azonban az elnökség, hogy a választmány, mint már egyszer V, követe modá, a kihágásoknak két stadiumát vette föl; az egyik a tisztujitás előttieket foglalja magában az 50. §ig; a második a tisztujitás-alattiakat az 50 §. 's következőkben, 's ezek ott sulyosan büntettetnek. Jó lenne tehát ezen §§kat az 50ig elébb mind felolvasni. Egyébiránt az „alatt“ szónak a „tisztujitás“hozi mellékését teljesen szükségtelennek tartja. Az elnök inditványában megegyeztek. — 42 §. Egy m. követ: Küldői ezen §ra nézve, mellyben olly szóvali sértésről van szó, mely által a közhely is megsértetik, ki kivánják mondatni, hogy ha a közhely meg nem sértetik, ne legyen a sértőnek különös büntetése, 's a sértett a maga felperessége alatt kereskedjék. Egy másik m. követ: Küldőinek ellenkező utasitása van, nevezetesen, hogy minden illyen bün szék-sértéssel büntettessék. — Megmarad a szerkezet. Hasonlóképen a 43ik §. szerkezete is meghagyatott. 44ik §. a szerkezet igy áll: „Ha a hely méltóságának sérelme által a közrend többek által tettleg annyira megzavartatik, hogy a tisztujitást folytatni lehetetlen: ez lázadásnak tekintetvén, a büntető törv.könyvben illy esetre rendelt rögtöni szigorú eljárásnak, és büntetésnek leend helye.“ — Egy felső m. követ: Itt nincs meghatározva, hogy ha eloszlattatja az elnök a gyülést, azt másnap folytatni tartozzék. — Ezt tehát, hogy az önkénynek utja elzárva legyen, kivánná meghatároztatni; továbbá a mi a második részét illeti ezen szakasznak, a büntető törv. könyvre hivatkozást, azt innen kihagyatni szeretné, 's véleménye szerint igy lenne módositandó a szerkezet: Az eleje megmaradván a két pontig, a többi igy lenne: az elnök mielőtt a gyülést eloszlatná, a törvényt felolvastatja, a RRket annak rendeletére figyelmezteti 's ha lecsilapodnak, csak azok, kik felbujtók voltak, büntettetnek, 's a felbujtónak legnagyobb büntetése 200 ft.; ha pedig felszólitás után is folytatják a rendetlenséget, a gyülést eloszlatja, 's az őrszék a rendbontókat 100 pft. büntetésben, vagy 20 napi fogságban elmarasztalhatja.“ — Egy más m. követ: Bár elvileg pártolja ezen szakaszt: de mivel nincs benne világosan meghatározva, melly esetek tekintessenek lázadás eseteinek, 's ki itélje meg, hogy ez esetek azok? 's ez csak a főispán önkényére fog maradni, — 's továbbá mint az előtte szóló Sz. követe mondá: az sincs megmondva világosan, hogy a főispán más nap folytatni tartozzék a gyülést — igy ezen §. szerkezete meg nem maradhat. Egy m. követ: Sz. követe aggodalma megszünik az által, ha figyelembe veszi, hogy a lázadás eseteinek büntetései alább az 53ik §b. előfordulnak, egyébiránt megvallja, hogy neki sem tetszik, a más törvényből való hivatkozás: de a többségnek igy tetszett. — Az elébb szóló m. követ: a 44ik §. igen messze áll az 53ik §tól, 's igy mégis alkalmat szolgáltathat félremagyarázásra; ő tehát világos törvényt kiván, annálfogva vagy kimaradjon ezen §. vagy hivatkozás történjék benne azon §ra, melly az eljárás módját meghatározza. Egy felső m. követ: az 53ik §ban olly rendetlenségről van szó, mellynek elháritására fegyveres erőre van szükség: de azt tartja szóló: lehet rendetlenség a nélkül, hogy kelljen ellene fegyveres erő, 's igy a 44ik §., melly illyen rendbontásrul szól, nem lázadás esetéről szól; mert lázadás ott van, hol a fegyveres erőnek ellenállnak, 's épen erről szól az 53. §. és igy a két §t összeköttetésbe nem hozhatni. Egy m. követ: a 44ik §. olly esetekről szól, 's olly rendetlenségről, mellyek miatt a tisztujitást folytatni nem lehet; az 53. §. pedig olly rendbontásról, melly miatt a tisztujitást végkép el kell oszlatni. Nem kiván szóló egyebet, hanem hogy a 44ik §ban tétessék ki: miszerint, az ott megnevezett rendetlenséget, az 53ik §ban emlitett csendtisztek határozzák el, hogy minek tekintendő. — Egy más m. követ: Az önkényt — mond — mindenütt hol lehet, ki kell küszöbölni; már pedig a 44. §. nagy alkalmat ad a főispánnak az önkény gyakorlására; tétessék tehát a 44. végin a 53 §ra hivatkozás. Egy más m. követ: Az 53. §ra való hivatkozás által még a bajnak eleje nem vétetik, hanem ha majd a kerületi jegyzők beadják az 50 §ban tett módositásokat, akkor szólhatunk hozzá. Egy megyei követ: mégis jó lesz ezen §§sokat az 50ig egyenként felolvasni, hogy a szerkezethez ha nem szólunk is, az elvekhez szólhassunk, hogy aztán a kerületi jegyzők eligazodhassanak. Ez inditvány elfogadtatott. — 45 §. Ezen szakaszban az mondatván, hogy mindazon tett által, mellyel valaki a tisztujitás helyén mást megsért, egyszersmind a hely méltóságá sértetik meg, 's itt széksértés büntetésének lesz helye; továbbá, mig a vétkes a birságot le nem fizeti, semmiféle politicai jogot nem gyakorolhat, 's a választás helyét elhagyni köteleztetik 'stb. — Egy m. követ: ezen szakasznak eleje nem világos előtte; mert a tisztujitás helyén a székváros is értethetik, — 's ekkép ajánlá módositandónak: „A tisztujitási közgyülés szinhelyén,“ 's pártoltatott. Egy más m. követ: a szakasz végire azt kivánnák még küldői tétetni, hogy a választás helyéről eltávolitott egyszersmind zárassék is el; mert az illyen impertinens ember — mint mondá — toties quoties visszamenne oda. — 46 §. Ezen szakaszban a criminalitást magában foglaló kihágásokról, 's azoknak elitélése 's büntetése módjáról van szó. — Egy m. követ: Elegendő biztosság mellett mindig megengedné a szabadságból védelmet, melly itt csak a kisebb kihágásokban engedtetik meg. Utána egy más m. követ: Midőn azt méltóztattak a t. RRk megállapitani, hogy ezen §§ok a büntető-törvénykönyvben megállapitott elvekhez alkalmaztassanak, tehát a ker. jegyzőknek semmi más uta-

---

azon végből megváltoztatott életem módja; elhagyván t. i. a gyógyszerészséget, mellyben már annyira előhaladtam, hogy diplomát is nyertem, 's a bölcsészeti pálya végeztével az orvosi tudományra adtam magam, hogy e szak tudományira szentelvén még elég fiatal erejü életem, magam egykor a hon még hasznosb polgárává képezhessm ki. Ez utamban, sőt egész életemre azon ismeretes latin mondatot tűzvén ki magamnak: „Ne pudeat quas nescieris te velle doceri.“ — A másikat illetőleg feleljenek igénytelen munkácskáim.

Kérdésben forgó munkám birálatára már vezérszavam kielégitő feleletet képes lenne adni, mellyel czélom vala azon több gyógyszerész barátim panaszát némileg kielégiteni, miszerint nem levén szakbeli magyar könyvük, magyar-ajku segédeiknek 's gyakornokaiknak nincs mit elejökbe adhassanak olvasásul, annálfogva feljövén tanpályájokra (cursus), a vegytant, mint előttük egészen idegen tudományt kénytelenek tanulni, holott már arra némikép el kellene készülve lenniök; annálinkább is, miután ezen, minden tanok közt legterjedelmesb hallgatására egyedül tiz hónapjok van kitüzve.

Meggondolván ezt, ugyszinte a nálunk szokásban levő gyógyszerészi álladalmat, 's töle követelhető ismereteket, kezdém meg munkámat, a szájbeli előadásnélküli megértetés végett minden magasb vegytani fejtegetésektől menten összeszerkeszteni; későbbre hagyván, miután magam is jobban kimüvelhetem e tanban, egyszersmind a vagytannak nálunk magasb fokon állásával nagyobb 's finomabb készültségü munkákat irni; e végből nem is csoda, ha szigorúbb tudományosságnak talán nem felelne meg e munka; annálinkább is, miután előszavam eléggé megmondja a szerzőtől várhatókat. Előadám munkám megjelenének történetét, szabadjon magához a tisztelt biráló urhoz némelly szavakat intéznem; ki, mint hiteles kutfőből hallhatni, maga is szeretett volna egy általa szerkezendő vegytant a napokban egy közszeretetben álló kiadónak nyakába tolni, kinél is az én munkám ócsárlásával akart munkájának hitelt kiviní, de tovább utasittatott. — Gyáva tactica! De „legyen neki az ő hite szerint.“

Tisztelt biráló ur nagyobb részt alaptalan, és minden okokkal-támogatás nélküli észrevételeit, állitásom megmutatására szükségesnek tartom kérdés alá venni, köszönetet szavazván eleve azon egykét alapos észrevételeért, mellyeket már munkám megjelente óta magam is rég észrevevék. Egyébiránt mielőtt tárgyalásba ereszkedem, kinyilatkoztatom véleményem, miszerint én azt hiszem és vallom, hogy egy birálónak, ha fényleni akar, elegendő világossággal, mellette auctoritással kell birnia, ha azt akarja, hogy reá árnyék ne háruljon, és a criticus criticasterré ne váljék.

Említi ugyanis, hogy munkám már juniusban éves mult, és felőle sem kedvező, sem gáncsoló szavak eddigelő nem tétettek. E szavai önnek elég bizonyság arra, milly járatlan ön a magyar irodalomban, mellyben most egyszerre, mint auctoritativus 's azon hiú képzeletben élő biráló, hogy szavait a t. cz. közönség oraculum gyanánt fogadandja, üti fel vad víz módjára magát. Uram! ehhez több kell mint puszta aláirás.

Birálata kezdetén egyszerre ketté töri a vesszőt munkám fölött, 's azt általánosan hibásnak nyilatkoztatja. Mindenekelőtt logicai rendet nem talál benne, annálfogva elvet sem, mellyszerint felosztva lenne. Csodálkozom, megvallom, e nyilatkozatán, miután a 8dik §ban, hol az elemeket felosztám, észrevehető, milly rendben adám azokat elő, melly rendet előadásomban meg is tartók. Továbbá, miután a nem fémeket bevégeztem, a fémekre térvén át ujra megemlítém a 47dik lapon a rendet, mellyet előadásom folyamában továbbra megtartok. E botlását önnek a magyarnyelvbeni tökéletlen jártasságának tulajdonitom. De kárhoztatom, ott, hol a fémeket mütermiekre (officinalia) és nem mütermiekre osztám fel. Amazoknak érdekességét, imezeknek érdektelenségét a gyógyszerészre nézve kellene önnek ismerni, — Ej-ej correpetitor ur! igy tudja ezek elkülönzésének szükségét?

A vegytan határozatát (ide fordítója önnek talán értelmezést — definitio, értett, avvagy ön szerint a vegytan is osztogat határozatokat) viszásnak mondja, de miért? — azt ő tudja.

Bámulék miután olvasám, hogy az alkatrészek előadásánál annyira feljajdult; avvagy nem minden jegecznek és elegynek vannak halmaz- és létrészei, melly részek előadása egy physicát nem hallgatott gyógyszerészre nézve annyival inkább is szükséges volt, hogy az elegyet (mixtum aggregat.) a vegytől (mixt. chemic,) megkülönböztesse, különben hiába fognánk neki beszélni, hogy a földköri lég nem vegy, hanem csak elegy. — Egészen más Németországban vegytant irni a kezdő gyógyszerészeknek, kik a physicában járatsok. A tárgyat tehát szerintem mindig azokhoz kell alkalmazni, kiknek az ember ir. (Folytattatik.)

---

sitást nem kellene adni, hanem hogy ezek az őrszék behozatala mellett a büntetőt.könyv elveihez alkalmaztassák. Egy m. követ: Ezen szakasz azon rendelete, hogy az itélet a tisztujitás alatt mindjárt kimondassék, teljes lehetetlen; mert azon egy gyülésen a törvényszék össze nem ülhet; — tehát vagy az őrszék mondja ki az itéletet, vagy ha a vétkes perbe fogatik, mindjárt veszítse el szavazatát, de a miben ugyan szóló soha meg nem egyezhet. Ezen szakasznak tehát ezen szavai: „azon tisztujitásra szavazatától is, azon egy büntető itélet által megfosztandó" itt helyén állanak. — 47 §. A szerkezet igy áll: „A ki mást büntettnek (criminalitas) nem vehető, de szándékos cselekedettel sért meg tisztujitás alkalmával: bebizonyosodás esetére, az őrszék által egy hétig terjedhető fogságra itéltessék, 's a szavazás-helyről nyombani bezáratással eltávolitassék. A sértett magános keresetjoga, 's a széksértés büntetése a 45 § értelmében fenmarad ezenkivül." Egy m. követ: sem olly törvényt, melly önkénynek ad helyet, sem ollyat, mellynek nincs értelme, nem pártol: annálfogva ezen §t, mint illyest, kihagyatni kivánja. Egy m. követ: ő is kivánja ezen § kihagyatását, mert nem helyes, hogy az itt megnevezett bünbe eső háromszoros büntetéssel büntettessék. Egy m. követ: a törvényben határozottság kell, itt pedig a tény meghatározva nincs; — azonban a 45 §ban épen illyenről van szó: tehát ezen §. mint felesleges is kihagyandó. Erre az válaszoltatott, hogy a sértésnek minden eseteit meghatározni nem lehet. Továbbá egy m. követ azt mondá: Lehet olly eset, melly nem büntett, mégis büntetni kell, p. o. a fricskázás 'stb. Ezen szakasz már épen illyenről szól, tehát meglehet hagyni ezen §t. Hasonlóan egy más m. követ: a 45 és ezen 47 §§okat, mellyeket itt összehasonlítatni hallott, egynek nem tartja. A 45 §. szóbeli megsértésről szól, mellynek büntetése széksértési büntetés; a 47 pedig ollyan tettet foglal magában, melly jóllehet nem criminalitas, mégis, minthogy közhelyen követtetik el, büntetendő. Igy tehát lényeges különbség lévén e két szakasz közt, ő ezen 47 §t, igy a mint itt van, meghagyatni kivánja. Egy m. követ: Hogy az itt érintett sértésért a sértőt mindjárt be kelljen zárni, ezt az eljárást az igazsággal megegyeztetni nem tudja. Lehetne ugyan mondani, hogy a beszámitást növeli az, hogy tisztujitás alkalmával követtetett el: de mégis azt tartja, hogy érette a bezárás czéliránytalan büntetés. Egy m. követ: A szóbanforgó szakaszt meghagyatni kivánja utasításánál fogva, annyival inkább, mivel itt önkényes eljárásnak helye nem lesz, az őrszék, mellyet olly igen kedvelnek a t. RR., mondván ki — mint itt világosan kitéve van — a büntetést. Egy m. követ: Ha ezen §§okat megolvassa, azt látja, hogy a választmány igen szorgalmas volt a büntettek szaporitásában, 's megfeledkezett a büntető t. könyv azon fontos elvéről, hogy vételnek semmi egyéb nem tekintethetik, hanem csak az, mi ezen törvénykönyvben van. Ő a választásnál csak két vétket lát: egyik, melly előfordul a büntető-törvénykönyvben; másik, melly kihágás, 's melly csak azért, mert itt követtetett el, vétek. Ő tehát kimondaná, hogy amaz elsőbb nemü vétek a büntető t. könyvben levő büntetésekkel, imezek pedig széksértéssel büntettessenek. A 47 szakaszra továbbá az az észrevétele van, hogy ki fogja azt meghatározni, hogy valamelly tette valakinek szántszándékos-e? aztán egy némelly ember csak azért is szól a másiknak valami ollyast, hogy azt haragra inditván bajba keverje, — sőt van, ki kész magát be is csukatni, csak hogy ellenét is becsukassa. A fogság ezenkivül minden kihágások legkeményebb büntetése, 's igen furcsa, hogy egy még tudva sem levő bünre mindjárt ez alkalmaztassék. De meg, hát ha ártatlan a vádlott? szavazatától elessék-e a befogatás miatt? Ne higyjük, mond, hogy illy kemény törvények mellett is olly nagyon csendesen menjen a válásztás, ez sehol sem történt még: de, igen elérhetjük azt, hogy mindjárt nyakon csípik az embert. Egy m. követ: A választmány figyelemmel volt minden ollyas büntettekre, mellyek tisztujitás alkalmával elkövettethetnek, nem szaporitotta tehát a büntetteket, hanem gondos volt. — Szóló különbséget lát a 45 és 47 szakaszok közt, — ez utóbbi azon esetet foglalja magában, midőn valaki szántszándékosan a tisztujitást hátráltatni igyekszik, de gondosan kerüli mindazt, mi criminalitas; a másik szakasz pedig azt, midőn valaki szándékosan criminalitást követ el: tehát az itt határozott büntetés megállhat. Az előtte szóló érd. követ urnak továbbá azt feleli: hogy valamint meg lehet tudni, hogy mellyik gyikosság szándékos: ugy az itt levő büntetteket is meg lehet határozni, hogy szándékosak-e vagy nem? Utána szóló m. követ: Noha utasitása van ezen § szerkezetére: de mégis meg levén győződve arról, hogy küldői loyalitásával soha meg nem egyeztethető, hogy valaki hihallgatlanul szavazatától megfosztassék, tehát ezen §t kihagyatni kivánja annyival inkább, mivel azt hiszi hogy ez hazánk alkotmányos szabadságával meg nem férhet. — Egy m. követ: Csak azt mondja szóló az itt előadottakra, hogy midőn a választmány ezen tárgyban munkálkodott, még akkor a bünt. törv.könyv kinyomatva nem volt, — továbbá nem hiheti hogy a t. RRk. a bünt. törv.-könyvet mintegy alkorán-nak tartsák, mellyhez hozzáadni semmit nem lehet. A választmány csak a kihágásokra rendelt itt büntetéseket, a többit illetőleg pedig utalt a bünt. törv.könyvre. Nem osztja szóló P. követe azon véleményét, hogy a kihágás csak ollyan volna, mellyre széksértési büntetésen kivül mást határozni nem lehetne, — lehetnek, mond szóló, olly kihágások, mellyeknek nagyobb következései lehetnek, mintsem hogy csak illy gyengén büntettessenek. A mi továbbá a szándékos tettnek határozatlanságát illeti, ez épen ugy van a bünt. törv.könyvben is; annyi igaz, hogy ezen szándékos tetten székbeli sértést érteni nem lehet. Ezen tekinteteknél fogva a 47. §. elvei mellett nyilatkozik. — Utána egy m. követ: Szóló a 47. §. szerkezetét sem igy mint áll, sem ugy, mint P. követe módositatni ajánlá, nem pártolja, hanem kihagyatni kéri; mert, ugymond, ha mi casuisticákba bocsátkozunk, soha semmire nem mehetünk, 's továbbá az igazság bebonyolitását semmivel sem eszközölhetjük inkább, mint a sok törvényekkel. Minden, mit mi itt tehetünk, mond szóló, csak annyi, hogy figyelmébe ajánlhatjuk a ker. jegyzőknek azt, mi a büntető törv.könyben van, ezt a §t pedig kihagyhatjuk. Végre még egy kevés szóvita után szavazásra került a dolog, 's feltétetvén a kérdés: szerkezet-e vagy nem? 25 szóval 23 ellen — egy megye nem szavazott, — a szerkezet meghagyatott. — Ezután olvastatott a 48. §., melly azon az okon, hogy benne a lázadásnak igen széles definitiója van, kihagyatott, igy a 49. §. is. — 50 §. szól a tisztujitási sulyos kicsapongásokról. Egy m. követe: Utasításánálfogva kivánja, hogy a ki tisztujitás alkalmával zenével, zászlókkal 'sat. jár, szavazatától fosztassék meg; valamint továbbá, hogy tisztujitás alatt, mint nemzeti ünnepen, még a korcsmákban se engedtessék meg a muzsikáltatás. — Egy más m. követ: Utasításánál fogva a szerkezetben levő elveket meg kivánja tartatni, de a szerkezetet módositatni akarja, hogy benne kerekség legyen, ezen itt lévő a, b, c, d, pontok előre bocsáttassanak, azután tétessék ki a büntetés, 's végül a büntetés maximuma. Egy m. követ: Küldői a tisztujitás kihirdetésétől fogva egész megyeszerte minden zene melletti mulatságot, és zászlók alatti korteskedést, mint a csoportok összeütközésének 's igy a kihágásoknak főokát, el kivánják tiltani. Egy m. követe: Küldői ezen kifejezést: „nem kardot" a szerkezetből kihagyatni kivánják. Egy más m. követ: Ezen §ra positivus utasítása ez: a ki karddal vagy más sértő eszközzel megy be a közgyülésbe, 100 ft. birsággal vagy 3 hónapi fogsággal büntettessék; a ki részegen jelenik meg, akkor szavazati jogát veszitse el, a ki végre zászlóval, zenével jelenik meg, 3 évi fogságra büntettessék. Egy m. követ: Ő azt véli hogy a zászlókkali járást, melly sok roszszaknak kutfeje, büntetni kell, de 3 év sok lesz. B. követét pártolja, hogy ezen szakasz akkép módositassék, hogy benne kerekség legyen. A közepén hijány van, mert arról, ki valakit bottal vagy más fegyverrel megver, csak az mondatik, hogy perbe fogassék, a büntetés kitéve nincs, — ezt tehát pótolni kell; végének pedig, hol az mondatik, hogy szabadságbóli védelem, csak kisebb büntett esetében engedhető meg, ki kell maradni; mert ez ellenkezésben van a fentebbi határozattal. — Az elnökség próbálván ezen szakaszt illetőleg a szavazási kérdést feltenni, végre abban egyeztek meg, hogy ime kérdés tétessék fel: módositás-e vagy szerkezet? 29 megye módositás mellett szavazott 19 ellen, egy itt sem szavazván; 's a határozat kimondatott, hogy az elvek megtartása mellett a szerkezet módositatik. — Egyébiránt a követeknek egy része nem hallván eleinte, mi a kérdés, némellyek a szavazat-közben sürgették az elnökséget, hogy a kérdést világosan mondja ki; mire mindenfelől „rendre" kiáltás történvén, a zaj csak akkor csilapult le, midőn a szavazó K. követe határozottan kimondá: hogy mi a szerkezet. Azonban e jelenet az elnökség némellyek általi azon figyelmeztetését vonó maga után, hogy máskor, midőn szavazni akarnak, az elnökség mindig kérdezze meg, midőn olvasni kezdi a jegyző a megyék neveit, hogy vajjon megegyeznek-é a kérdésben? Eldöntetvén tehát, hogy módositassék. Először is az a) pontra nézve egy m. követe háromféle módositást kiván: 1) mint B. követe mondá, megegyezőleg a büntető-törvénykönyvben levő elvekkel, tétessék ki mindenütt a büntetés maximuma. 2) mint egy más m. követ megjegyzé: a megállapitott bün felett az őrszék a gyülés alatt hozzon itéletet 3) ha valaki tettleg fegyverrel mást megtámad, hivatkozás történjék a büntető-törvénykönyvben megállapitott elvek szerinti büntetésekre. — Ezen módositások elfogadtattak. Az a) pont elején a fegyvereket illetőleg, egy kis vita kerekedvén, végre egy m. követe ajánlatára ekép módositatott: „akármiféle fegyvert 's sértő eszközöket, a kardot kivéve." — Ezután az 50. §. b) 's következő pontjai módositása feletti tanácskozás következő ülésre halasztatván, az ülés d. u. 1 órakor eloszlott. —

Januarius 15kén. CXXXVIIIIk ker. ülés.

(Kezd. d. e. tizedfél órakor. Elnökök: Szegheő (Csongrád), Botka (Bar.); kerületi jegyző: Vukovics; Naplóvivő Komlóssy.)

Jelentvén a kerületi elnökség, hogy a megyei kihágások érdemében beadott választmányi jelentés 39dik §a helyett az öszves kerületi jegyzőség által készitett vesztegetési törvényjavaslat beadatott; e törvényjavaslat felolvastatás után köziratra bocsáttaték. E rövid intézkedés után folytattaték a választmányi jelentés 40dik §nak tárgyalása, mellynek a) pontja a legközelebbi ülésben már eldöntetvén: olvastaték annak b) pontja, melly következőleg hangzott: „A ki a tisztujitás helyén részeg, a esendtiszt által onnan közerővel is eltávolittatván, azon tisztujitás alkalmával az őrszék itélete által a szavazattól megfosztassék." E pontra megjegyeztetvén, hogy ezen kitétel: „tisztujitás helyén" igen határozatlan értelmü, 's könnyen értethetnék általa azon egész város, mellyben a tisztujitás tartatik, mellyben azonban a részegséget mindenütt tiltani nem is lehet, nem is szükség; — azonban a részegség nem is olly bün, melly szavazat-vesztéssel a mámor idején tul büntettethetnék, mert a részeg ember kijózanulása után szavazati jogát gyakorolni szintugy képes, mint részegsége előtt volt: ez okoknál fogva a b) pont oda módositták, hogy az, ki a tisztujitás teremében vagy e végett rendelt más tanácskozási helyen részegen jelenik meg, onnan egyszerüen eltávolitandó. A tárgyalás alatti §. c) pontja következőleg szólt: „A ki zenével vagy zászlóval megy a tisztujitás teremébe, vagy e végett rendelt más tanácskozási helyre, mint széksértő büntettessék. Ezen kivül a csendtiszt jelentésére az őrszék által egy hónapi fogságra is itéltethetik." E pont érdekes vitát gerjesztett a zászló és zene felett, mellynek kérdését egy megyei követ a törvényhatóságok szabályai által kivánta elhatároztatni. Más megyei követ különösnek találá, hogy némellyek a zenét a tisztválasztásról, ezen nagy nemzeti ünnepélyről akarják kizárni, midőn az vallásos ünnepeinken az isteni tiszteletben is helyt talál; 's ünnepeinken rendesen örvendeni szoktunk, a reformatusok nagypénteki ünnepének kivételével; miért ne örvendhetnénk a tisztválasztás nemzeti ünnepélyén is? Cs. megye követe a zászlóvali megjelenést nem tartá fogságot érdemlő bünténynek, 's megjegyzé, hogy ha az illy tettekre is fogság határoztatik, a büntetés eszméi öszve lesznek zavarva. A zászlóvali megjelenésre elegendőnek véli a széksértés büntetését alkalmazni, melly csendtiszti felszólitás után akép lenne alkalmazandó, hogy ha valaki a felszólitásnak nem engedelmeskednék, annyiszor marasztassék el a széksértés büntetésében, a hányszor a zászló eltávolitására csendtisztileg felszólittaték. Ezen kettős előadásra többen nyilatkoztak ellenvéleményben, előadván, mikép a tanácsterem 's a tisztválasztás tére olly ünnepi hely, mellynek szentségét a zene is sérti, melly zenét az isteni-tiszteletével, melly a vallásos szertartásokban szent áhitatra buzditó kellék, öszvezavarni annyival kevesbbé lehet, mivel az nem az egyes áhitatoskodók által vitetik oda, 's az mindenesetre büntetendő kihágás lenne, ha az egyesek az isteni tisztelet helyén csapatonként ollynemü zenével jelennének meg, minővel a kortes-nemesség szokott a megyei székvárosban megjelenni. A zene és zászló tisztválasztásokon mindenesetre tilalmazandó, mert ezeknek czélja mások megnyerése; e két tárgy nyilvános eszköze a korteskedésnek, 's mint illyen sérti az egész választó közönséget; ennélfogva midőn az egyesek sértése is fogsággal büntettetik, az egész választó közönségnek zene és zászló általi sértése miért ne büntettethetnék fogsággal? — Köztudomásu dolog, hogy zene és zászló nemzeti életünkben nagy szerepet játszanak. A zene annyira vonzó a magyar lelkületre, hogy ez a magyart képes azon helyre csalni, honnan kihangzik, legyen az csárda, legyen más épület, sőt volt rá példa hogy egy magyar ezredet, mellyet ezredese semmikép sem birhatott rá, hogy az előtte levő mocsáron bizonyosnak hitt életveszély mellett átkeljen, néhány nemzeti népdal elzenélése rá birt az életveszélylyel járó mocsári utazásra. Nemzeti dalaink mindig nagy hatással voltak a magyarokra; mi más népeknél is tapasztalható, mert például a büszke Albion fiát is magas honszerelemre ragadja gyakran a „Rule Britannia" 'sat. melodiája; — csatadalaink pedig sokszor példátlan lelkesedést idéztek elő a magyar táborban. De a zene által ébresztett ezen lelkesedés a magyar közembereknek rendes mulatságaikon is többnyire verekedést szokott előidézni. Ez oka, miért szükség a zenét a tisztválasztásokban eltávolitani, mert a választásokon inkább komoly meg-

fontolásra, mint leikesedésre van szükség; a verekedés pedig azon ártalmai mellett, mellyekkel rendesen együtt szokott járni tisztválasztás helyén még a szabad választás jogát, is korlátozza. A zászló hasonlólag nagy hatással bir a magyar harczias jellemre, egy zászló alattiak rendesen egy testté fornak, mellyet egy érzelem vezérel, 's melly idegen elemet magában nem tür. Ha a zászló feltüzetik, a magyar utósó csepp vérével is kész annak védelmére; 's mivel annak elvételében az ellenpárt legyőzetését tekinti: a zászló elvétele végett igen hajlandó mindenik párt a másikat megtámadni, 's igy kész a pártok közti verekedés. Ez okoknál fogva kivánták ezen vélemény bajnokai a zenének és zászlónak tisztválasztásokoni használatát szoros büntetés alatt tilalmazni; még pedig mivel a széksértés büntetését gazdag vesztegető könnyen lefizetheti, kivánták mellé csatolni a fogsági büntetést is, mellyre nézve a zászlótartót egy ősz követ legalább 24 órával kivánta megkülönböztetni a zászlóalj közlegényei felett. Ugyanezen követ a protestansok ünnepeire megjegyzé, hogy azoknak mindenike egyformán komoly és egyszerü, a nagypénteket sem véve ki; 's az orgona azoknak komolyságát szokta növelni, nem pedig örömre ingerelni a hivőket. Ezen véleménynek legtüzesebb bajnoka pártolóival együtt a zenét és zászlót tilalmazni kivánta a gyülésteremben szintugy, mint az egész városban, hol a választás történik, mert a tivornyázásnak itt szintugy nem barátja mint amott. Zenézés és zászló-emelés nem nemzeti szempontból, a választási ünnepélynek nagyszerübbé tétele végett szokott történni, hanem azért, mert a választók szavazatának lekötelezésében hatalmas eszközül szolgál. Zenében magyar emberre hatalmas varázs erő rejlik, melly őt mindenre ragadja, csak azt nem eszközli benne, mire ez alkalommal legnagyobb szükség volna, t. i. kedélyét nem csilapitja, sőt ezzel leginkább ellenkező hatást gyakorol; vad indulatokra gerjeszti a vigadó magyar köznépet, mellynek körében zene mellett többnyire elkiáltatik ama felhivó közmondat: „Ki a legény a csárdában" és erre kész a vérengzés. Hasonló hatású a zászló; közhiedelem ez iránt náluuk, hogy zászlót nyerni dicsőség, és zászlót veszteni szégyen; e hit katonai felbuzdulásra ragadja a magyart, 's nem épen példátlan dolog, hogy a felbuzdulás áldozatául hólt testek hevertek a zászló előtt. Nem kell illy eszközök által szilajságot állítani oda, hol a legkiseb tisztviselő választása is a nép érdekében komoly megfontolást kiván. És ha minden módot el akarunk távolitani, mi szülője a kicsapongásoknak, el kell tiltani a zenét és zászlót a választási városban is. Szóló, bár megyéjében rendbontás sohasem történt megyei választásoknál, ismer egy falut, mellyből csak három legény zene és zászló mellett sereget is képes felzavarni. Véleménye szerint nem czélszerü a zene lakadalmaknál sem; vigadjon a házastárs inkább akkor, ha társát eltemeté, mert akkor tudja csak igazán érdemes volt-e házassága örömünnep megülésére vagy nem? választásoknál is jobb a mulatságot a választás után ülni meg, mire különben is csak akkor van ok, ha nyerve van a választás sorsa. Azt pedig, hogy itt nem szabad zenézni és zászlót emelni, de amott igen, törvénybe tenni bajos; azért tiltassék el a városban mindenütt. A fogsági büntetés pedig csak csendtiszti felszólitás után alkalmaztassék, ha a felhivás foganatlan marad, mint Angliában a Magna charta felszólitás után függesztetik fel. — Az ellenvélemény egyik fő szónoka ezek ellenében előadá, mikép a napokban zajos tetszéssel fogadtaték egy ifju megyei követnek azon nyilatkozata, miszerint a zenét és zászlót eltiltani a választásokról annyi, mint virágától, külső jeleitől fosztani meg a szabadságot, annyi, mint kiölni a szabadságot azok kebléből, kiknek azt formákhoz kell kötni, hogy megfogható legyen; és a mi a mult napokban tetszéssel fogadtaték, az jelenben már veszélyesnek tartatik. Nem kivánja szóló, hogy zene mellett történjék a választás, mert azon idők már rég elmultak, mellyekben a régi Germania népe vendégség közben tanácskozott, de a zenét a városban mindenütt eltiltani csak még sem lehet; mert nem is a választó zenél, hanem az, ki szavazatjoggal nem bir, kit a zenéléstől eltiltani épen ugy nem lehet, mint nem azt, ki tulajdon lakában zongorája mellett zene-élvezetben kiván részesülni. A tanácsteremben, vagy a választás terén a zenének helye nincs, 's ott büntethető, de a választó gyülés után miért tilalmaztatnék a zene melletti mulatság. Azonban a törvény előző rendelkezésének ott van helye, hol a status meg van győződve arról, hogy a polgárok szabadságát korlátozni szükséges; büntetőtörvény rendeletének pedig ott, hol büntény van; itt a magány telkekeni zenélés sem nem büntény, sem korlátozása nem szükséges. A sajtóra nézve nem szeretjük az előző rendszert, mivel ez bennünket sujtott; 's a megyei kihágásoknál igen szeretjük alkalmazni, mert itt a szegény köznemességet terheli; holott az előző rendszabály elve a sajtóra nézve épen az, mi a megyei kihágásokra nézve. Abból, hogy volt némelly megyében egykét ember, kitől a megye Rendei megrémültek, épen nem következik, hogy az egész hazára nézve szabadságot korlátozó törvényt kell hozni. A zenére és zászlóra nézve a gyülés helyén és legfeljebb az utczákon a törvény rendelkezésének túlterjeszkedni nem lehet, mert ez ártalmas túlterjeszkedés lenne a praeventiv szabályokban. Szólónak általános nézete a fenforgó törvényjavaslat iránt az, hogyha a megyei közéletből nem szoritja eléggé ki a kihágásokat, lehet azt jövő országgyülésen szigorúbbá tenni; de ha egyszer e törvény a szabadságot is fogja korlátozni, akkor a jövő hongyüléseken igen nehéz 's talán épen lehetetlen lesz annak rendeletét lágyitani. — Hasonló értelemben nyilatkozott egy más megyei követ, hasonlitgatván beszéde elején ezen előző rendszabályokat az előző sajtóvizsgálathoz. A zene tilalmának egész városra kiterjesztését ő is szükségtelennek, sőt képtelenségre vezetőnek tartja, mert ugy sokszor választások alkalmával egy hónapig is el kellene tiltani a zenét még a szinházakban is; mi épen ollyanforma nevetség lenne, mintha azért, mert tüsszentésben az embernek némelly gyengébb inai könnyen megszakadhatnak, a chinai császár terjedt birodalmában a tüsszentést mindennek megtiltaná. Nem zene szokta a kihágásokat előidézni, hanem bor 's pálinka, 's ha megakarjuk azokat előzni, inkább a bort 's pálinkát tiltsuk ki egy évre a megyéből. — Azok, kik ez értelemben szólottak, megemliték még: mikép a zene az indulatokat inkább engeszteli, mint vadságra ingerli; különben sem a zene és zászló háboritja fel a csendet, hanem a rendzavarók; 's ha a kihágások okainak lánczolatán mindig tovább 's tovább megy a törvényhozás, majd az egész megyéből kellene kiüzni a zenét, sőt kezünket is el kellene vágni, hogy kihágás ne történjék; végre mivel a megyei kicsapongásoknak legvégső kutforrása a tisztválasztás és helyhatósági rendszer: utoljára ezeket 's velök együtt szabadságunkat döntenők meg. Hogy a zene a kihágásoknak okául nem tekintethetik, mutatja az, hogy ha mindenki különválva hallgatja a zenét, e miatt kicsapongásokra buzdulni nem fog. A bort kell tehát és az együtt ebédlést 's csoportozást kárhoztatni, nem a zenét. De csoportozás nélkül választás ismét nem történhetik. Ezek ellen a zene és zászló terjedtebb tilalmának leghevesebb bajnoka még egy szer szót emelt, 's előadá: mikép épen azért, mert a tisztujitást és helyhatósági rendszert meg kivánja tartani, 's mert a választási jog háboritatlan gyakorlatában alkotmányos elvet lát: kivánja a tisztujitószékeket ugy rendezni, hogy választási jogát mindenki szabadon gyakorolhassa. Minden törvényben a szabadság vegyitve van bizonyos mértékével az önkénynek, 's ez természetes; de a zene és zászló eltiltásában nem látja szóló a szabadság korlátozásának olly igen veszélyes nemét, mint az ellenvéleményüek. Egyébiránt a magánylakok belsejébe tolakodni ő sem akar; de az utczákon, közhelyeken a zenét és zászlót választás alkalmával szükség eltiltani. És ez törvényszerü korlátozás, 's miért ezt jövő országgyülésekre halasztgatni. — Vitatkozás közben érdekes összveszólalkozás történt két megye követe közt. Az egyik T. követének, ki már elébb nyilatkozott, 's nyilatkozata a zene és zászló pártolóinak fentebb előhordott okai közé van szőve, feleletül adá: mikép törvényhozásnak az egész hon érdekeit kell szem előtt tartani; 's azért hogy T. megyében nem volt kihágás, nem következik, hogy annak más megyékbeni megelőzéséről országosan rendelkezni nem lehetne; hiszen T. megyében ez előtt csak 3 köznemes találkozott, közülök is egyet agyon ütöttek 's csak kettő maradt. De hol öt—hat ezerre megy a választó nemesség száma ott máskép állanak a dolgok. Mire az érdekelt megyei követ válaszul csodálkozását jelenté, hogy az előtte szóló követ ingerültségre kivánja vezérelni a tanácskozást, 's törvényhatóságokat aljasit gunytárgyává; különben az érd. követ ur igen rosszul van informalva, ha T. megyében csak 2 köznemesről van tudomása. Egyébiránt nem logicai következtetés, hogy azért mert valaki bizonyos joggal vissza élt, attól másokat is meg kellene fosztani; 's abból hogy Sz. megye 5—6 ezer választó nemessége fellázad 's ez által magát törvényhatósági jogának felfüggesztésével provisorius állásba helyezi, nem következik, hogy minden megyét meg kellene törvényhatósági jogától fosztani. Ezen előadásra az érdekelt követ kijelenté, mikép ő T. megyét gúnyolni nem akarta, 's viszontcsodálkozását fejezé ki, hogy az érd. követ gunyúl vevé azt, hogy megyejében kicsapongás nem történik, 's hogy abban csak két neveletlen nemes van, mit egyébiránt ő T. megyének egy érdemes hivatalnokától tud. A mi megyejét illeti: az választási kicsapongásoktól soha meg nem ijedt, és zavar esetében nem folyamodott sem más megyék pártolásához körlevelek által, sem királyi biztossághoz. — Szavazatra kerülvén a tárgy: kérdésül tüzeték ki: maradjon-e a szerkezet, vagy a b—i inditvány értelmében módosittassék? a szavazat eredménye lett, hogy 31 megye 16. ellenében a szerkezetet kivánta meghagyatni. A b—i inditvány mellett szavazott kevesebbség következő megyékből állott: Győr, Zólyom, Fejér, Verőcze, Szerém, Zemplén, Sáros, Szatmár, Szabolcs, Szepes, Heves, Bereg, Torna, Bihar, Máramaros, Arad. Nem szavazott: Abauj. E kérdés eldöltével felolvastaték a fenforgó 50d. §nak d) pontja, melly szerint a ki mást tisztujitási törvényes jogának gyakorlatában tettleg gátol, azonnali letartóztatás mellett két hétig terjedhető fogsággal büntetendő; azokra nézve pedig, kik a tettleges gátlást csoportosan követik el, a büntetés megkettőztetésének van helye. Ezen pontra nézve egy megyei követ megjegyzé, hogy a büntető-törvénykönyvnek erőszakos letartóztatásról szóló XVIIdik fejezetével ellenkezik; minthogy pedig a választási jog gyakorlata nem csak letartóztatás, hanem más tények által is történhetik, amarra nézve hivatkozni kell a büntető-törvénykönyv Iső része XVIId. fejezetének 185. §ra; ezekre nézve pedig maradjon a d) pont rendelete. Ezen indítvány elfogadást nyervén: felolvastaték az e) pont, mellynélfogva a főispánnak vagy választott elnöknek, az őrszék tagjainak, a csendtisztnek szándékos megsértője azonnali letartóztatás mellett perbe fogatván, 3 évi fogsággal büntetendő; a vérengzés esete ezen felül a 46. §. rendelete alá esvén. E pont végzáradéka igy hangzik: „Többire a véleménynek illetlen kifejezések nélküli előadhatása tökéletesen szabad levén, a büntető-törvénykönyv XLIX. fejezetbeli 463 § rendelete ide is kiterjesztetik." E pont iránt három módosítás ajánltaték, mellyek közül az első, végzáradékának kihagyatását kivánta 's ez vitatkozás nélkül elfogadtaték; a második az e pontban megszabott 3 évi fogság büntetése ellen volt irányozva, azon okból, mert a büntető-törv.könyvnek már országos ülésben is megállapitott elve szerint fogság egy évnél tovább nem terjedhet, azon felül csak rabságnak van helye; mi azonban ugyanazon büntető törvénykönyv elve szerint rendőri kihágásokra nem, csak büntettekre alkalmazható; minélfogva a 3. évi fogságot egy évire kell változtatni. Ezen módositás szavazat alá bocsáttatván 28 megye a szerkezetet pártoló 20 megye ellenében elfogadá. A szerkezet mellett szavazó kevesebbséget alakiták a következk. megyék: Zemplén, Sáros, Szathmár, Szabolcs, Szepes, Ugocsa, Bihar, Máramaros, Békes, Arad, Temes, Krassó, Sopron, Vas, Liptó, Győr, Veszprém, Fejér, Mosony, Pozsega. Nem szavazott Abauj. — A harmadik módositás azon esetre, ha az őrszék a választó gyülés eloszlatásának helyét nem látja, 's a főispán mégis elhagyja a gyülést 's igy az egész választó közönséget megsérti, valamint mindazon esetre, mellyekben a főispán, a tárgyalás alatti törvényjavaslat rendeleteit áthágja, büntetést kivánt a törvénysértő főispánra; még pedig, mivel az, ki őt megsérti fogsággal büntettetik, a főispán büntetését is fogságban kivánta megállapittatni. Ez inditványt pártolák többen azon okból, hogy a kihágások forrását szükség a főispánokra nézve is bedugni; de a nagy rész ellenzé azon oknál fogva, hogy a főispán is csak ollyan tisztviselő, mint más hivatalnok; 's a hivatalbeli kihágásokról, visszaélésekről a büntető törv.könyv a főispánokra nézve épen ugy rendelkezik, mint más tisztviselőkre nézve; ha a főispán a jelen törvényjavaslat különös rendeletei ellen vét, ennek szigorúsága őt szintugy sujtani fogja, mint bármelly választó polgárt; végre a felhozott esetben az őrszék itéletének jelen törvényjavaslat a főispánt is aláveté, 's ki azon itéletnek ellene szegül, büntetése „helyzetére való minden tekintet nélkül" (és igy a főispáné is) letartóztatás 's fogság. Egyébiránt jelen törvény rendelkezik arról is, hogy ha a főispán a tisztválasztást annak idejében megtartani nem akarja, a tanácskozmány által választott elnökség tartsa meg. Eltávozása tehát a főispánnak nem zavarhatja meg a tisztválasztást; mert a tanácskozmány választhat helyette tüstint elnököt. A tárgy eldöntése másnapra haladt az inditványozónak azon igérete következtében, miszerint inditványát holnap különös esetekre alkalmazva fogja előterjeszteni. —

Országgyülési rövid közlés.

Terjedelmes tudósitásainkból, mellyek csak imént érkeztek, röviden csak ennyit említhetünk meg ez alkalommal: jan. 16án mint a 139d. kerületi ülésben felolvastalván a törv. javaslatilag irásba foglalt indítvány a főispáni kihágások büntetéseiről, az köziratra bocsáttatott. Azután a 39dik szakasznak az öszves ker. jegyzőség által szerkesztett módositványa olvastatott fel. Heves hosszu nyilatkozatok és czáfolatokra buzdúltak a ker. rendek több fejezetnél; végzés ezen ülésben még nem keletkezett.

A jan. 17én tartott 140 kerületi ülés a megvesztegetés ellen hozandó törvényjavaslatra nézve igen meddő vala, 's az a szőnyegen forgó kérdéshez alig tartozható epés válaszok és viszonezáfolatok közt folyt le. Körülményesen mindkét ülésről jövő számunkban.

Megyei 's más közlések.

Tornából értesülünk, hogy ott jan. 5én rendkivüli közgyülés tartatott, mellyen többek közt a zsidók polgárosítása elvben pártoltatott, de nem a czéhek eltörlése. Az oct. 12kei kir. leirat el nem fogadtatott. Az esküttszékeket e megye pártolja. Különösen említendő, hogy a gyülésen részt vett köznemesség minden kedély-ingerültség nélkül hallgatta a tanácskozást, sőt némellyike, különösen az esküttszékek ügyéhez hozzá is szólott, 's pedig elég illedelmesen.

Zombor. Januar 9kén. A közlelkesedés sokszor egy éber jogfelfogás vagy elkeseredés szüleménye — és ha igaz ügy mellett pazarolja is el lelke szebb érzéseit, előbbutóbb mégis süker koronázza. Illy közlelkesedés ömlött el Zombor város kültanácsa egész testületén. A városok reform-kérdésében a bel tanács túlhatalmát elunva, a regeneratio hajnalán fölébredtek a polgárok; kértek, türtek 's szenvedtek, minden polgári jogméltánylás nélkül. Ők ugyanis, a beltanács, az örök senatorság minden jobb oldalait megizlelve, potlék-utasítást küldenek a követeknek a választott polgárság kizárásával, amugy more solito elzárkozva a setétség fátyola alatt; és pedig azon anyautasítás ellen, mellyet a kül- és beltanács — természetesen imez jobb kedvében — egy akarattal dolgoztak ki; de most tettöket megbánva és a tisztiválasztás rémeitül megijedve visszavonultak, léptek, és országgyülési követeinknek megparancsolták, hogy ők a monarchico-aristrocraticus elvnél fogva tisztválasztást nem akarnak, a választó polgárok száma egyedül kétszerte nagyobbra szaporítassék a köz polgárok által, és egy kormányférfi mint főfelügyelő legyen. Ennyiből áll a potlék-utasítás. Igen bölcs ülés volt! az egész polgárság nevében kérdezzük: nem volt-e ez jogbitorlás a nemes tanács részérül! Illy botrányos visszavonulás és tény után a választott polgárság ámbár több izben megkérte a nemes tanácsot a közgyülés tartására, de siker nélkül; minélfogva amazok jog-érzetökben férfiasan léptek fel és gyülést tartottak, mellynek eredménye egy közlelkesedésel 's akarattal hozott végzés volt, — a kerületi ülés elnökeinek és e város országgyülési követeinek megiratni rendelteték, hogy a tanács által adott potló-utasítás egyedül a tanács által a választott község közbejötte sőt akaratja és az anyautasítás ellen adatott, következőleg el sem is fogadtathatik; és hogy ezután is a vegyes gyülésen kidolgozott anyautasításhoz szorosan ragaszkodnak. Ezen értelemben a levelek fel is vannak téve és már utnak indultak a nemzet szine elibe, és ott be lesztek mutatva mint polgári-jog és haladás ellenségei.

† Sz.-Fehérvár, januar 18. (Önczáfolat.) Előbbi levelemben irám, hogy nálunk faszinészek működnek. Ez már nem igaz, mert tegnap eltakarodtak Győrfelé; hallom, hogy haragosan, 's tán legharagosabban ablakom alatt huzódtak tovább. — Épen most távozott tőlem bizonyos előkelő ur, ki értésemre adá, miszerint a Világ legutóbbi számában nem szivesen közlött levelem nem tévesztő hatását, 's haragusznak rám; azonban nekem mindegy, akár haragból, akár kötelességből — csak tegyenek róla. — Isten látja lelkemet, én nem haragból irtam; — de hogyan is irhatna — kivált magamféle szegény ember olly szeszélyesen haragból? — De hát ugyan mit mondtak még a városban hirnök ur? — Jaj a t. urnak, — válaszolt a hirhozó tisztelt ur — mert kimondhatlanul haragusznak kegyedre bizonyos urak, és a faszinészek; ez utóbbiaktól nem félhet ugyan, hanem az előbbiek fejére esküdtek, alig ha szörnyü 's tán életére hatandó czáfolatot nem kap; mert egy közölök, ki kissé mérgesebb collegáinál 's tán jobban is illeté őt a dolog, amugy sujtásosan összeteringettézvén a barátot (no no csak ne olly hevesen) azt állitá, miszerint nem nyugszik, mig Fehérvárból ki nem túrja; azt ő meg is teheti a tiszt. urral, mert hisz ki annyi fajankót gyengéd pártolásába venni kegyeskedett, annak szörnyü hatalma egy szegény barát fölött is pálczát törhet, 's rajta tovább adat vagy adathat, annál is inkább, mert ugyanez neki egyszer — tudja t. ur ez előtt két évvel — sikerült is, — egy pletykát teremteni, hozzá egy adatot componálni nálunk elég, hogy valaki megbukjék 'sat. Elég, gondolám magamban, 's a hirnök megszünt ijeszteni. De furcsa az a félelem, nyugodt kebelben. Én gondolkodám: ha kiturnak Fehérvárból, istenem hová megyek? Világba és Hirnökbe — felelém magamnak, ha pedig ezeken kivül máshova is, — ott csendes mellemben ünnepet ülendek a fölött, hogy Fehérvárnak éltem, leginkább pedig, hogy éltem Fehérvár zsenge gyermekinek, kik valaha bizonnyal — hizelkedem magamnak — édesebben emlékezendnek rám, mint az igazságérti haragosim. — De bár hova számüznének is, én sehol sem szenvedendem azt, mit Fehérvárott is megrónom kelle, sehol az igaztalanságot, sehol az ‚oktalan' — Apropos most hirnök ur szól: „e szó az, melly leginkább sérté az illetőket, az előbb érintettem világ-hirlapi levélben; az egész nemes tanács csak ezen egy szóért haragszik "— Uram! tagadom ezt, itt az egész tanácsot védenem kell, mert én ismerem a nemes tanácsot, inkább bár mit szenvednék, mint sem az egész tanácsot bántsam, mert vannak ebben férfiak 's pedig nagyobb számmal, kik az általam rosszalt dolgot szinte rosszalták;— az, egész tanácsot, kérem, ne mondja ön, mert ez ellen ünnepélyes óvást teszek. Hiszen egykét tüzes ember nem tanács,— a dologban egy pár szikrázó szörnyü szem győzött, 's ennek ki ne hódoljon, ettől ki ne rettegjen; én ha rá gondolok is, borsódzik hátam; egyébiránt erről majd máskor bővebben. Ad vocem oktalan; e szó volt a szörnyü sértés? nincs hely, hogy philologice, philosophice értekezhetném fölötte; annyit mondhatok breviter, hogy a mi okos az nem oktalan, és a mi oktalan az nem okos, — itt ok és nem ok vitázzanak, én nem szólok többet a terminus technicus fölött.*) Hanem egy példa tán megnyugtatandja az oktalan szóért haragos urakat. A mult évi Hirnököt vessék föl uraim, szerinte sz. kir. Soprony városa, a szőnyegen 's pör alatt forgó színészeket, — mert látta, hogy csalják a népet — a városból kitiltotta, elkergette, 's mondák sokan — mint szinte Fehérvárott az én levelemre is, mellyel megtámadtam őket — okosan van, és Sopronyban az illető tiltakozók okosan is cselekedtek. Már most uram! tegyük paralellába Fehérvárt Sopronynyal. Soprony ha egészen — mitől mentse meg a kegyes ég — elégne is, jobban birná magát, mint Fehérvár, ha egész volna, — 's mégis ő a nem égett kitiltotta; Fehérvár pedig az elégett befogadta; ez van oktalanul. Soprony, mig nem égett is el Fehérvár — akár Bécshezi viszonyát — akár máskép tekintsük — ugy áll Fehérvárhoz, mint gazdag a szegényhez, azaz 1000—0001hez. Szerencsétlenségünk után pedig talán még e hasonlitások is sántikálnak — 's igy az oktalan szó meg van fejtve. Csak nem kell haragudni. Egy kissé okosan gondolkodjunk, 's csilapszik az az ármányos, egészségrontó oktalan harag. Pá — uraim a viszonlátásig: hanem kérem, nem kell összekeverni az ártatlanokat a bünösökkel, mert — égnek hála! — még több ám nálunk a jók száma a roszakénál; no már elég, meg vagyok czáfolva magam által. Még egyszer pá! Ugy-e megadtam magamnak. — No de meg is érdemlém, miért róttam meg azt, miszerint nem szabad széles árkokat nyitni azon pénznek kifolyására, melly kegyesség zsilipein szivárgott hozzánk. Gasparich Kilit.

Szék.-Fehérvár januar 15. Bálunk, mellyről minap tudósitást tevék, e hó 29én fog tartatni. — A beérkezett becses adományok, ügyes női kéztől rendezve, megyeházunk egyik termében kirakvák. Előbbi czikkem némi balmagyarázatra adott alkalmat, 's haragot vontam magamra, mintha polgárainkról sértőleg itéltem volna. — Soha érzénkenyebb csalódást, mint enyim, 's haragosaimé. — Midőn czikkemet irám, felmelegült kebelem a felebaráti szeretet nagyszerű bizonyitványai iránt, 's határtalan tiszteletemben feledém kimélni a jótevők legszebb sajátját, a szerénységet 's mint illyen, neheztelésre méltán számolhaték. — Széttekinték továbbá hazánk külön osztályu lakosai között, 's az elválasztó falak, mint egymástuli idegenkedéseinknek ősi maradványai szivszoritólag tüntek fel előttem. Miért kell kedves hazánk magzatinak idegenkedni egymástól, miért kell hidegeknek lennünk egymáshoz, midőn a szeretet melege mindnyájunkat boldogithatna, kérdezém — 's nem felelék, hanem iparkodtam megmutatni, hogy a müvelt 's igazságos nemes, nem tartja többé szégyennek derék polgárokkal társalogni, a polgár tehát ismerje el önbecsét, fogadja el a neki nyujtott kezet, oszlassa nemes és polgár a balitéleteket, — a közeledést, mint a nemzet szilárdulásának kellékét a társas élet vigalmaiba vigye a nemes, vigye a polgár, szünjék meg a lenézés felülről, és a gyanu alulról, — legyen az is, ez is igazságos. — Ez vala czélom, és midőn igy gondolkozám, a polgárság iránt keblemben táplált vonzódás a szeretet felső fokára magasult. És ime keblem tüze haragot gyujtott fejemre, sőt egy pár szikra érzékeny fájdalmat is égetett szivembe. — Legyen. Szavamat vissza nem vonom; magamhoz, 's érzéseimhez hiv maradok, 's nem rablom ki keblemből azon öntudatot, hogy a mit irtam, czélja szent vala. Nyilatkozatom ez: a nemesszivü emberbarátot, — sértsem bár szerénységét — mig élek, lelkemben magasztalni fogom — a szétválasztó falakat örömmel soha nem nézendem, — a becsületes polgárt — haragudjék bár, mindig sajnálni fogom, ha nem tud önbecse iránt lenni igazságos, de midőn mindezt tettem, vagy teendem, nem leszek soha azon szánandó, ki a sértegetés üszkét egy tiszteletre-méltó testület, vagy egyes személy becsületének megégetésére a nyilvánosság mezejére vessem, — mostani haragosaimra pedig nemcsak nem haragszom, hanem becsülöm őket, mert haragjok kutfeje, polgártársaik iránti előszeretet, 's talán eredménye lesz egy nagy büntetés, miszerint jövő tudósitásomban kénytelen leszek megvallani, hogy, megyeházunk termeit a nemesség, és polgárság számtalan sokasága a legszebb áldozat templomává tevék, 's az áldozat egységében, 's a felebaráti szeretet nevében, szivből mindnyájan egygyé, testvérekké levének. — Ajándékozzatok meg e büntetéssel, rá bizony érdemes vagyok. — — tr. —

⊙ Ujvidék. Szerbiából fontos ujsággal szolgálhatok; ott a porta, még Milos megerősitésekor, 's az akermani békekötés alkalmával lemondott a szerb belügyekbei szólalkozás jogáról, 's bár abba tettleg többször beavatkozott is, diplomatice fenáll a szerbek ezen függetlensége, 's most a porta, Oroszországot ama joggal ruházta fel, hogy ellenőrködhessék a szerb belügyek felett, tehát ollyast ada által, mivel maga sem birt; im a forradalom gyümölcse, a nemzet 's fejedelem orosz báb; a belfüggetlenség oda, 's ha Pétervárott akarják, 's pedig fogják akarni, minden hónapban uj fejedelem lehet. *)

Itt nálunk, azaz illetőleg Bácskában, e hetekben két szép leány lopatott el, az egyik tolvajának neje, a másikat visszalopták szülei, — mig a szerelmi rabló pap után járt.

Veszprém megyéből. (Előleges válasz a ‚Világ' mult évi 102d. számában Szegődy Jenőnek különösen Sz. K. J-t. sértő vakmerő rágalmára vonatkozólag. **) — Jól mondja a különben per extensum hazugságot rágalommal, rágalmat hazugsággal hirdető 's közönségesitő, álnévbe burkolt Szegődy Jenő, önmagára és társaira alkalmazva e szavakat: „Ismét uj példája azon elvetemülteknek, kiknek mivel nincs mit veszteniök, mindent meg kisértenek 'sat. 'sat." igy Sz. K. J. becsületét is. — Az illykép becsületében megkisértett Sz. K. J. tehát addigis, mig az álnevü Szegődy Jenő uramnak mesterséges qualificatioval készitett criminalis tette a tekintetes megyei büntető-törvényszék előtt rendes perrel is kifejtendő, — eredeti okleveleinek némelly része megolvasására, 's közelebbről megtekinthetésére (más része még a tárgy csiklandóssága miatt nem levén közölhető) minden pro és contra-véleményü embert, és polgártársait, még magát a hirlapilag olly igen kiemelt 's feldicsért Cs—t. főbiró urnak Cs. kedves ura bátyját, miért talán csak izmosabb derekáért ugy neveztetni ohajtott derék orvost is ide értvén, februar elejétől kezdve, egész april végeig Pápára, az evang. lutheranus templom szomszédságába, és pedig épen a kérdéses criminalis tény romjait még mais szemmel látható háznál balkézre nyiló szobába, mint specialiter kijelelt helyre, miután az ujságlapokban csak a tisztelt publicum iránt viseltető szerénységből 's tartozó tiszteletből ennyi okirattal nem alkalmatlankodhatnék, egész illendőséggel meghijja; addig pedig lelki nyugalmát a megkisértetett Sz. K. J. öntudatával táplálja, és a fentebb czimzett hirlapban Szegődy Jenő által rajta ejtett szamárrugást, mint egyébiránt vakmerő hazugságot, 's rágalmat, a hajdankor egyik bölcsétől magára ruházni kénytelen azon eszmével türi békésen: „A te és társaid rágalma az én becsületemet növeli; töled, 's társidtól megbecsültetni nekem valódi szégyen, és csak ez lenne egyedül valódi szerecsen-mocsok." — Sz. K. J. csornai uradalmi ügyész.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Az 1840ki ayantamieuto-törvény életbe-léptetését, melly forma szerint soha sem tö-

*) Ha épen szükséges lesz, majd Kant, Krug, Imre, Verner és egyebekből megmondom: mi van téve okkal azaz okosan, és mikor? és mi ok nélkül azaz oktalanul és miért? hanem persze ugy nekem nem kellene semmit okkal azaz okosan támogatni, mert hiszen mirevaló egy szegény szerzetesnek az okosság? tán nem is kellett volna az igazat megirnom? No hisz csak tréfáltam, 's most is tréfálok, 's tréfálok ezután is — hadd okoskodjék más, kinek szabad. G. K.

*) Oroszország Szerbia iránti viszonyairól, 's általában Szerbia ujabb történetéről 's jogi állásáról, mellyek nélkül bármint érdekelnek is a szerb viszonyok, tisztába alig jöhetünk. Remellay Gusztáv ur megjelenendő 's a szerb viszonyokat 1790től a jelenig fejtegető munkájából nyerendünk felvilágositást. A szerk.

**) Előre bocsátjuk, hogy a ‚Világ' fenérintett számában közlött czikk nem veszprémi rendes levelezőnk tollából folyt, 's miután legtávolabbrul sem gyanithatók, hogy ‚Szegődy Jenő' álnév legyen, fölvettük tudósitását. A méltányosság követeli, hegy most a megsértetett Sz. K. J. — f. ur válaszának is lapjaink hasábjait megnyissuk. Mindenkinek tisztelet becsület, de igazság is. A szerk.

röltetett el; a jelen miniszterium több oknál fogva javasolta a királynénak, különösen azért is, mivel sok vitatkozás kivántatnék egy uj illy nemü törvénynek megalapitására, holott amaz egészen haszonvehető, főleg ha azon változást teszik rajta, hogy az alcaldek nem a korona, hanem a nép által választassanak, mert leginkább a koronai kinevezések, mint alkotmány-elleniek miatt, uralkodott ama törvények ellen olly hatalmas ellenszenv.

A belügyi miniszterium két osztályra fog szakasztatni. Tizenkét hivatalnoka 36 egész 20 ezer reálnyi fizetést huzand, lesz azonkivül 18 segéde 14 egész 8 ezer reállal, 20 leiró 7000—5000 reállal, 's a levéltárban hat hivatalnok 24 egész 10 ezer reál évdíjjal.

De Meer bárohoz kir. parancs érkezett, hogy a figuerasi fölkelteknek kedvezőbb föltételeket szabjon. Minden pillanatban várták a vár átadását, annál is inkább, mivel Meer és Ametller személyesen értekezvén, a főbb pontokban már megegyezni mondattak.

A cortesgyülés elhalasztása kellemetlen meglepéssel hatott mindenkire, még a miniszterium legszilárdabb barátira is, 's ezeket különösben bántotta azon körülmény, hogy tőlök tanácsot nem kértek; mert az egész dolog felől senki mit sem tudott a minisztereken kivül, — 's midőn a rendelvény felolvastatott, az mindenki előtt tökéletes ujság volt. Az elhalasztás okául jelesül a progresista lapok azt állitják, hogy a naprulnapra szaporodó interpellatiokra nem volt képes kielégitő válaszokat adni a miniszterium. Igaz, egyetlen egy napon tizennégy figyelmeztetés lőn előhirdetve a congressusban, 's ezek száma végtelenül szaporodott volna. Egyébiránt ugy nyilatkozott a kormány, hogy a cortest nemsokára ismét összehivandja, 's némelly igen fontos törvényeket terjesztend elibök. Ez a nagyobb részt meg is nyugtatta.

A ‚Heraldo' szerint Krisztina királynő már januar végével érkezendik meg Madridba. A főváros és tartományokban folyvást csend és nyugalom uralkodik. Mondják mindazáltal, hogy a nyugtalan párt több küldönczei szélednek el a tartományi városok felé, hogy azokban nyilatkozványokat készitsenek elő.

A ‚Castellano' szerint az exaltadok ismét egyesültek, azok, kik Espartero bukását eszközlék, azokkal, kik őt utósó perczig hiven védelmezék, most ismét egy czélra munkálnak.

Narvaez tábornokot különféle lapok élesen megtámadják, mire a ‚Heraldo' illy értelemben válaszol: Köztünk nincs Olozaga, sem Espartero, mi csak a trónt tisztejük, 's e zászló alatt nincs helye az árulónak. Narvaez nem képes cselszövényekbe bonyolodni, mellyek királynéját nagyravágyása eszközeül alacsonyitnák, 's ő felsége miniszterei nem olly férfiak, kik ótalmát elfogadnák, vagy dictátorsága alá hajolnának.

Figueras feladásának föltételei igen kedvezők Ametllerre nézve. A várban levő milicianok letevén fegyvereiket haza térhetnek, a katonák az országban szolgálhatják ki idejöket, 's nem küldetnek gyarmatokba; a tisztek haza mehetnek, vagy Francziaországba, mig a királyné ujabban nem rendelkezendik irántok; a Prim által lefoglalt javak tulajdonosaiknak visszaadatnak.

Az uj angol követ Bulwer ur átnyujtá már a királynénak hitelvényeit, 's üdvezlő beszéde, valamint Izabella válasza leginkább a két nemzet közti hosszu szövetség 's barátságos viszony körül forgott.

Az uj ayuntamiento-törvény 14 czimből 's 111 czikkelyből áll. Fő tekintetet érdemel: hogy a városok népességének arányában az alcalde mellé egy vagy több segéd alcalde is és több igazgató rendeltetik, utóbbiak száma Madridban 24re megy. A hatósági tisztségek mind kötelezők, miket elfogadni minden elválasztott köteles, kivevén ha 65 éven túl van, melly esetben megválasztatását szabad visszautasítnia; azonfelül mind ingyenhivatalok ezek 's csupa becsületi tisztségek. Választó joggal tudósok, müvészek, oktatók is birnak. A király feloszlathatja az ayuntamientot, 's ez esetben azonnal ujat kell választani, melly alkalommal az előbbi tagok közül egy sem választathatik meg.

A Figueras feladatása iránt fogalmazott egyezkedési pontok de Meer és Ametller külön leveleiknek kiséretében Madridba érkeztek a legfelsőbb helybenhagyás elnyerése végett. Beszélik, hogy a várban levő katonaság közt sok hideglelős van, 's különben is annyira növekedett közöttök a nyugtalanság, hogy a feladási egyezkedés elküldetéséről hallván azonnal többen el akarák hagyni a várat, be sem várva a helybenhagyatást. Ez okoknál fogva már Ametller is nyugtalanul várja az elhatározó választ.

N Britannia. Az épen lefolyt évnegyed, és a legközelebb mult egész évnek jövedelmeiről a hivatalos lajstromok összehasonlitólag a mult éviekkel igen kedvező eredményt tanusitnak. Az utóbbi évnegyed státusjövedelme tön 12,211,777 font sterlinget, 's ez az ennek megfelelő 1842ki évnegyedi jövedelmet 725,670 fonttal meghaladja, Az egész legközelebb lefolyt évi jövedelem 50,071,943 font sterlingre emelkedik, holott az előttevaló év csak 44,329,865 ftot jövedelmezett. Ezen növekvés legközelebbről természetesen a jövedelmi adó rovására irandó; egyéb egyes rovatok, például a vám, csekély csökkenést mutatnak.

A whigpárti dúsgazdag peer, Wesminster marquis a gabnatörvény-ellenes szövetséghez csatlakozott, 's annak alaptőkéihez azonnal 500 ft sterlinggel járult. Egy általán Spencer gróf áttérése óta ezen egyesület más több nevezetes féfiakkal szaporodott.

A leeds-manchesteri vaspálya folytatólagos vonala egész az ugynevezett Victoria-állomásig ujév napján nyittatott meg. Ezen állomási udvar minden hasonló épületek közt legnagyobb; ez képezi az északi legnagyobb városok Liverpool, Manchester, Leed és Hull közti egyesülési pontot. Ezen hosszabbitó uj vonal épitése 180,000 ft setrlingbe került, 's egy hosszu darabja emelvényen van elvezetve 38 ivezet felett.

A nagy jury az O'Connellféle perben végre összealakulandó vala, a legkülönnemübb mesterséges akadályok után. Az esküttek lajstromára 717 név vala feljegyezve, 's ezek közől jan. 4kén 48 kihuzatott. A vádlottak, mindnyája ellen, kilenczet kivéve, ovást tettek. Jan. 5dikén kelle a huszonnégyből álló törvényes számnak megállapitatni.

Jan. 5én megállapitatott a nagy jury 24 tagból álló testülete; a koronai ügyész mind a tizenegy katholikust kitörölte a lajstromból, nem azért ugymond mivel katholikusok, hanem mivel repealerek. A 24 csupa iparüzökből áll; van köztök bor-, vas-, dohány-, vászonkereskedő, puskacsináló, asztalos, rézmetsző, épitész, timár sőt zálogra-kölcsönző is. A per kezdete jan. 15kére volt határozva.

A Mátyás-emléki Egyesület választmányának jelentése az 1844d. évi jan. 14kén tartatott egyesületi nagygyülésre. — Négy és egynegyed év folyt az óta le, a midőn néhányan inditványt tevénk: Hunyady Mátyásnak, a nagy-királynak, nagyhősnek, és nagy-embernek emléket, honi szobormüvész Ferenczi István által honi fehér-márványból készitendőt emelni; 's közzé tett felszólitásunkban élethü rajzát adván a mult kornak, melly nemcsak közérdekü tettre nem gyulasztá a magyart, de hajdani dicsőségének még emlékezetét is elhomályositván, az ujjá-születés lehetőségének hitét 's az önbizalom magasztos érzetét is majdnem kiirtá kebléből: az önerejének ismeretére jutott, 's cselekvésnek indult uj-nemzedéket tervünknek egyesületi uton valósitására felhivók. — Egynap hián épen négy éve: hogy e teremben azok közől, kiknek keblében e felszólitás viszhangra talált, 58an megjelenvén, Simoncsics János t. n. Pest megye akkori másod-alispánjának elnöklete alatt a honi-szobrászati egyesület, alakulásának első ünnepét ülte; 's kebléből titkos szavazattal elnököt, pénztárnokot, és jegyzőt választván, a felállitandó szobor iránt további intézkedés végett 1840ik évi martius 15ére nagygyülést határozott; egyszersmind a közvélemény kifejlésének szabad tért nyitandó, felszólitott nemcsak minden részvényest, de másokat is: hogy ez emléknek mind alakja mind helye iránt nézeteikről az egyesület ujonválasztott elnökét Fáy András tbirót irásban értesitenék. — A kitüzött napon nyilvánosan tartatott nagygyülésen több rendbeli tervek terjesztettek elő, részint szóval, részint irásban, 's közölök müvész Ferenczy Istváné, — melly a dicsőült nagy királyt lóháton, paizsok, sisakok 's egyéb hadikészületeken keresztülvágtatva, mindamellett lehető nyugalommal ülve, régiszabású öltözetben 's borostyánnal körzött fővel érczből öntve 16 láb magasságban tünteti elő, — mint az egyesület nagyszámmal egybegyült tagjainak nézete szerint a czélnak tökéletesen megfelelő, fogadtatott el. Minek folytában a müvész által bemutatott rajzok rézre metszetve számos példányban kinyomatni 's az aláirásgyüjtésre megkért tagoknak a terv közönségessé-tétele 's a távollakó részvényesek értesitése végett megküldetni rendeltetett. — A vállalatnak e terv szerinti kivitele müvészeti tekintetben Ferenczy Istvánra, egyébiránt a szinte ez alkalommal titkos szavazattal választott küldöttségre bizatván, ennek utasitásul adatott: hogy miután a tervezett emlék több részekből áll, 's a 100 ezer pengő ftra számitott egésznek egyszerrei megkezdését, az e napig 3370 pgő ftra terjedt pénzerő, de különben maga a munkarend sem engedné meg: annak létesitését ott kezdve, hol legczélszerübbnek látandja, a begyülendő pénzmennyiséghez képest, részletekben eszközölje. — E határzat következtiben, mindenekelőtt az emlék rajza rézmetszetben megjelenvén, az egyesületi választmány figyelmeztetė a müvészt a lovonülő királynak részint meghajtott feje, részint öltözete iránt többek által tett és hirlapok utján köztudomásra jutott észrevételekre; 's miután e részbeni nézeteit müvészeti szempontból egy külön iratban kifejtvén, végül odanyilatkozék: hogy a kérdéses rajzot csupán skizzének kivánja tekintetni, mellyből a valóságos kivitelben csak itt ott maradand meg némi pont: mindazért, hogy a müvész magát igazolhassa, mindazért, mivel a teendők sorában különben is az következett, elhatározá; hogy a müvész a lovagszobrot, 's domboru munkákat gipszből, a talapzatot pedig deszkából elkészitvén, illetőleg elkészittetvén, ezen, az egészet egyharmad nagyságban ábrázolandó minta valamelly e végre kijelölendő közhelyen állittassék fel, egyszersmind megbizá ugyanazon müvészt, hogy Hunyady Mátyás képét a bécsi cs. kir. képgyüjteményben levő eredeti festvény vagy szoborról az egyesület költségén másoltatná le. Ebeli megbizatásában a müvész még ugyanazon évi sept. 30ik illetőleg nov. 13ig tökéletesen eljárván, az előbb t. n. Pestmegye udvarháza teremében felállittatni szándéklott, de miután az átszállitásra nézve több rendü nehézségek fordultak elő, az utóbb érintett napon tartatott nagygyülés által a müvésznek saját műtermében Budán hagyatni rendelt 's most is ott álló egyharmada nagyságu minta által az egyesület azon gáncsokat, mellyek az előleges rajz nyomán többák által hirtelenkedve tétettek, megczáfolva, a müvész nézeteit pedig, — mellyeket fenebb emlitett iratában előadott — igazolva lenni örömtelve tapasztalá; 's az egyesületi választmány által a müvészszel egyetértőleg javaslatba hozott változtatásokkal a már ekkor t. i. 1840 évi nov. 13án 8598 pgő ftra 's 29 darab aranyra növekedett pénzösszeg segitségével a megkezdett munkát tovább folytatni rendelé. — Ez idő óta szakadatlanul működött a müvész; 's egymásután készültek: a nagy király mellszobbra fehérmárványból az ambrazzi gyüjteményben létező eredeti faragvány mintájára a talapzat négy oldalára tervezett 72 alakból álló domboru szobrok csoportozatainak gipszmintáju egész nagyságban, 's az emlék parkányára jövő holós emblémák a hanyatló holddal és oroszlánfejekkel, egyptusi komoly modorban, gránitkőbül dolgozva. (folyt. köv.)

Aranyházy János, mint a nehéznyavajának biztos orvoslója. Van egy igen elterjedt 's uralkodó betegség, melly sok embertársunkat kinozza egész élten keresztül, 's melly ellen a legjelesebb 's tapasztaltabb orvosok szerei is siker és haszonnélküliek. Neve ezen betegségnek: ‚nehéz nyavalya' - ‚nyavalya-törés.' Én, ki e sorokat irom, tizenhét éves koromtól 48 éves koromig voltam egy azon szerencsétlenek közől, ki e nyavalyában egyik fiammal együtt sinylődtem, — míg több magyar hirlapokban K S ur által tett figyelmeztetés után Pettenden lakó t. cz. Aranyházy János urhoz folyamodtam, ki tiz hét eltelte után áldott orvos-szerei által engem 's fiamat családom örömére tökéletesen megszabaditott azon nyavalyából, melly olly sok éven keresztül majd minden negyednap gyötrött. Isten áldása kövesse egész éltén keresztül, és sirjába is e derék ősz felebarátot, e becsületes Aranyházyt; 's midőn ezt kivánom annak, ki kivülem 's fiamon kivül, olly soknak adá vissza ohajtott egészségét, — egyszersmind figyelmeztetem sinylődő embertársimat, folyamodjanak Fehér megyében Pettenden lakó t. cz. Aranyházy János urhoz, *) ő, hiszem, nehéz betegségöket meg fogja gyógyitani, és meg fogja szabaditani azon aggodalomtól, mellytől e miatt soha sem szabad kebelök. Sz. F.

Figyelmeztetés. A közelebb mult években sajnosan kelle tapasztalnunk, mikép némelly nyerészkedők utánzott hamis jegyekkel a részvényesek legczélszerübb intézkedésit kijátszva, nem átallák az egyébkint lehető legnagyobb gonddal kiállitott Jogászbál fényét homálylyal vonni be, 's a kényelmet — mellyre tisztelt vendégeink olly méltán számot tarthatnak — tánczvigalmunkból számüzni. — Illy visszaéléseknek elejét veendők tisztelettel figyelmeztetünk mindenkit, hogy a f. hó 24kén tartandó törvénytanulók tánczmulatságára beléptijegyeket csak ugy fogadjanak el, ha tudják, hogy azok vagy a Társulat meghagyásából, vagy egyes részvényesek kivánatából irattak át becses nevökre. Kik legjobb szándékból eredő figyelmeztetésünk mellett is jónak látnák a hamis jegyekkeli bejuthatást megkisérteni — azon kellemetlenségnek teendik ki magokat, hogy előleges áttekintés után nevök a jegyzőkönyvben nem találtatván, mint hivatlan vendégek — vissza fognak utasitatni. Költ Pesten januar 18kán 1844. A biztosi gyülés határzatából. Stoffer László elnök.

*) Ezen jeles felebarát gyógyitásainak helyes és tökéletes sikeréről több t. megyei tisztviselők, papok, orvosok, helységi jegyzők és előljárók által t. Aranyházy János ur számára hiteles pecsét alatt kiadott több mint 34 bizonyitványt láttunk. Szerk.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (318) Vezérczikkében „A német hirlapok megtámadásai“ czim alatt Gorove István értekezik, 's megmutatni ügyekszik a) általában: hogy a német hirlapok szózata világszerte csak ugy tekintetik, mint kormány nyilatkozata, 's azért azt az összes német nemzet véleményének tekinteni nem lehet; b) különösen: hogy az augsburgi közönséges ujságot legkevesbbé tarthatni az összes német nemzet politicai véleménye organjának; mert mindamellett, hogy az Némethonban nem olly drága, mint nálunk, még is aránylag negyedrésznyi előfizetője alig van, mint a Pesti Hirlapnak Magyarhonban. Szerinte azok, kik a külföldi lapokban megjelenő, magyar nemzetiség elleni czikkeket közlik, valóságos hazánk ellenségei, és nem egyebek, mint a külföldi lapoknak magyarhoni epés levelezői. Végre egy kis komoly, de keser nélküli allocutiót tart a szlávoknak és németeknek. *α.*

Jelenkor (5) Irányczikkében általános, de jeles értekezés közöltetik T. J. aláirással a „Rendőrség“ szükségéről. Értekező alaposan mutogatja, hogy minél tovább haladunk 's minél tovább kivánunk haladni a cultura utján, annál nélkülözhetlenebb egy szabadon mozgható, független, de mégis minden túlkapás ellen elegendő ellenőrség által körülövezett rendőrségi intézvény; melly nézete szerint még a leghatártalanabb sajtó és vélemény-kimondási szabadsággal sem áll ellentétben, miképen ezt II. József intézkedéseinek gyümölcsei mutatják. *α.*

Szerkesztő : Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

46409. Nyitra vármegye jelentése szerint, a verebélyi és szent-györgyi érseki székek törvényszéke által Dicske helységbeli lakos Kovács Vincze hitelezőinek csődületére 1844ik évi februar 26ka határnapul kitüzetvén, tömeggondnokká Caraba Lajos szolgabiró, perügyelőnek pedig Rudnyánszky János hites ügyvéd neveztetett. Költ karácsonhó 27én 1843.

46410. Pozsony vármegye polgári törvényszéke eladósodott Fekete Gábor volt magyar szinigazgató ellen csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére 1844dik évi februar 5két határnapul tüzte ki, tömeggondnokká Nagy Leopold esküttet, perügyelővé pedig Vermes Móricz tiszti alügyészt nevezvén. Költ karácsonhó 27. 1843.

46413. Temesvár városa tanácsa jelentése szerint, Melcseszko Elek és Persida hitvestársak hitelezőinek csődületére 1844dik évi februar 17ik napja tüzetett ki határidőül, tömeggondnokká Theodorovits Miksa tszltb. aljegyző, perügyelővé pedig Pavlovits Árkád tiszti alügyész neveztetett. Költ karácsonhó 27én 1843.

46518. Az erdélyi kormányszék szerint Szamosujvár városa tanácsa által néhai Bocsánczi Domokosné Gajzágó Julianna hátramaradt vagyona ellen rendelt csődben 1844ik évi februar 14ik napja tüzetett ki megjelenési határnapul. Költ karácsonhó 27én 1843.

Csődszüntetés.

970. Baranya vármegye törvényszékének jelentése szerint, Vollner Jakab pécsváradi zsidó hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ boldogasszonyhó 9én 1844.

☞ ***Érdekes irodalmi ujdonság !*** 2—3

Emich Gusztáv könyvkeveskedésében megjelent, 's általa minden hiteles budapesti könyvárusnál kapható:

Utazás Olaszországban.

Irta

Császár Ferencz.

Két 8drétü kötetben, csinos boritékba fűzve; ára 3 p.frt.

(*12) Megjelent ***özv. Barráné és Stein*** kereskedésében **Kolozsvártt** 's általa minden hiteles könyvárusnál megszerezhető:

(Pesten Eggenberger J. és fiánál)

KORTESKEDÉS és ellenszerei.

Irta **B. Kemény Zsigmond.**

2dik füzet, ára 1 ft p.p.

(*13) ***Wagner József*** müárusnál (Pesten, a szervita-téren) mint Magyarország jeles férfiai képgyüteményének folytatványa, kizárólagos joggal, ujonan megjelentek: **Szerencsy István** ő nmlsga, **Palóczy László**, b. **Wenkheim Béla**, **Zsedényi Eduard**, b. **Vay Miklós**, gróf **Teleky László** és **Kubinyi Ferencz** arczképeik, mind élet után Eyltől rajzolva. Ára egyenkegynek chinai papiron 1 ft 40 kr., fehéren 1 ft 20 kr. p.pben. **Deák Ferencz** arczképe kisded alakban, aczélmetszete Passinitól 40 kr. p.p. 1—3

(*11) **Áresökkentési hirdetés.** 2—3

A nm. m. kir. udv. Kincstár részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a szolnoki hidépitésre szükséges épitési cserfa szállitása Szolnokon f. é. febr. 12kén tartandó árcsökkentés alkalmával azon vállalkozónak fog átengedtetni, ki az alantabb mérték szerint kijelelt épitési-fát egészen ép, és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosb áron egész az épités helyig Szolnokra szállitni ajánlkozik. — Ezen okból mindazon faárusok és szállitmány-vállalkozók, kik az emlitett épitési-fa kezelését elvállalni hajlandók és egyszersmind az 5 prctes bánatpénzt 520 pforintban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszeres biztositéki összegbe fog beszámitatni, melly biztositék azonban a kötelezvénynek felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után kamatozható statuspapirok, vagy házakra, földekre 'sat. szóló, 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható lészen, a fen-megnevezett f. é. febr. 12. napján, Szolnokon, a kir. sóhivatali épületbe megjelenni kéretnek.

A szállitandó épitési-fa következő darabokból áll:

1) $^{13}/_{16}$ hüvelykes, durván, azonban négyszögüen megfaragott, vagy kereken kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa.

2. törzsök mindenik 5 öl hosszú.
90 „ „ 4 öl hosszú.

2) $^{13}/_{13}$ hüvelykes durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.

45 törzsök mindenik 10° 3′ hosszú.
162 „ „ 10° 0′ „
27 „ „ 6° 3′ „
45 „ „ 7° 4′ „
27 „ „ 6° 5′ „
9 „ „ 5° 0′ „
4 „ „ 5° 0′ „
27 „ „ 4° 2′ „
81 „ „ 4° 0′ „

3) $^{7}/_{7}$ hüvelyknyi durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfából:

360 törzsök mindenik 7° 4′ hosszú.
95 „ „ 6° 0′ „
16 „ „ 5° 0′ „

Határidőnek, mellyre a fen-kitett fa helyre szállitandó lészen, a következő 1845 év majus utolsó napja olly föltétel alatt határoztatik, hogy azon esetben, ha az illető vállalkozók még ez idei tél folytában levágva volt, 's a fenkijelölt mértékü 's minéműségü fákkal a megkivánható mennyiségig ellátva volnának, azok a bekövetkező tavaszi és nyári holnapokban azonnal helyre szállittathatnának.

Ugyanazon nap két kötél-hidas elrendezése a Tiszán bocsáttatik árcsökkentés alá, melly 2 nagy kompoknak, az illető tartalék-köteleknek megszerzését, a partoknak levágását és alkalmazását illetendi, — melly vállalmány a legjutányosb föltételek mellett ajánlkozónak átengedtetik: az e mellett leteendő 5 pctes bánatpénz 100 f. és a biztositék 200 pftkra határoztatván.

A kötelezvényi feltételek, valamint a kikiáltási ár, és a kötélrév rajza a kir. épitő-főigazgatóságnál Budán, és a kir. sóhivatalnál Szolnokon naponkint megtekinthetők.

Azon esetben ha a végigéreti ár a kikiáltási árt meg nem halad, a, további ajánlatok el nem fogadtathatnak.

(*10) **Hirdetés.** 2—3

Néhai Strobl Márton végrendeletileg úgy intézkedvén, miszerint vagyonából négy száz ezüst forintok a nmélt. m. kir. udv. Kincstár elnökéhez eleve juttatván, ollyan 20 árva leányok között, kiknek elhunyt atyjaik kir. sótisztek vagy alárendeltek (Subalternusok) voltak, fejenkint 20 frttal számitva osztassanak ki; ezen kiosztásnál pedig azon árva leányok, kik atyjok 's anyjoktól egyetemben megfosztva vannak, elsőbbséggel birjanak: a fennevezett elosztandó hagyományi somma jelenleg már kéznél lévén, ennek következtében a fenemlített árva leányok ezennel felszólittatnak és figyelmeztetnek, hogy árvaságok és valódi szegénységöket tanusító hiteles bizonyitványokkal ellátott irásbeli folyamodásukat minélelőbb, de legfeljebb f. 1844ik évi martius végeig, a nevezett nmélt. kincstári elnökséghez Budára egyenesen, vagy pedig lakhelyekhez legközelebb létező kir. sóhivatal utján beküldeni el ne mulaszszák. Költ Budán 1843ik évi december 20kán.

(*14) **Birói árverés.** 1—3

Tek. Pest vmegyében helyezett Hidegkút helységében mltgos Muslay Imre urtól biróilag elfoglalt részjószág, melly áll mintegy 6 hold szántóföldből, két szekér szénát termő kaszálóból, egy jobbágybul, két zsellérből, 34 ft 8 krra számitott közös árendabeli jövedelemből $5^3/_4$ holdat tevő lábas erdőbül, f. évi februar 10dik napján Pesten az alulirt főszolgabiró hivatalos szállásán közárverés utján el fog adatni, megjegyeztetvén az, hogy ha az itt leirt javak a végrehajtási összeg kielégitésére elegendők nem lennének, akkoron az erdőbül annyi fog eladatni, mennyi a hitelező kielégitésére megkivántató lészen. A venni szándékozók tehát felszólittatnak, hogy az érintett részjószágot a hely szinén megtekintvén, az árverésre kitüzött napon délelőtti tiz órakor az alólirtnál megjelenni ne terheltessenek. Költ Pesten januar 19dikén 1844. Zlinszky János t. Pest vmegye főszolgabirája mint végrehajtó.

(28) A **budai casino-egyesület** f. hó 21kén délelőtti 11 órakor tartandó rendkivüli közgyülésére a t. cz. részvényes tagok ezennel meghivatnak. Budavár télhó 10ről 1844. A választmány által.

(*16) **Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény.**

Biharmegyének sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a Beretyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is van, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvétellel, valamint ugyanezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztoroknak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és $^1/_2$ hold birtok fog árverés utján a többet igérőnek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállókkal, sertés koteczekkel, cselédlakhelyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsöskerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és $^1/_2$ hold, mellyből 15 köblös őszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete-Fót helységben belső telek $1^1|^2$; szántóföld 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belsőtelek 644 □ öl; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal, f. 1844ik év martius 18án F.-Györösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Addig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt, ha a fent kitett időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe lészen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helységek, és 2 puszták egymással határosak. Költ V.Olasziban januar 16kán 1844. 1—6

☞ ***Előfizetési figyelmeztetés.***

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, minélelőbb intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőztethessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések **Emich Gusztáv** könyvárus urnak Pesten (az uri- és kigyóutczák szögletén) és Budán (a hajó-hidnál) létező könyvkereskedésben fogadtatnak el, 's nálunk a szerkesztő-hivatalnál is (Uri utczában Horváthház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jan.	19.	pesti mérő	100—123	68— 80	60— 67	45—54	43—48	52— 60
Komáromban	1843.	dec.	11.	pozs. mérő	98—105	86— 92	—— 75	62—68	43—45	82— 92
Szegeden	„	„	19.	„ „	—— 60	—— 50	—— —	——30	—— 30	—— 35
Baján	1844.	jan.	13.	„ „	41— 58	33— 57	32— 33	24—25	23 24	—— —
Miskolczon	„	„	„	„ „	55— 60	40— 44	32— 36	25—30	18—20	20— 24
Temesvárott	1843.	dec.	1.	„ „	—— 58	—— 50	—— 30	——26	——23	—— 29
Pozsonyban	1844.	jan.	16.	„ „	70— 90	—— —	50— 63	44—46	35—40	46— 50
Nagyszombatban	„	„	16	„ „	77— 86	—— —	52— 57	39—41	30—32	—— —
Győrött	„	„	13.	„ „	70— 86	—— —	46— 58	35—37	32—34	43— 46
Mosonyban	„	„	11.	„ „	78 - 106	54— 62	52— 60	53—66	36—44	34— 37
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75 - 105	—— —	55— 66	45—47	38—42	54— 70
Pécsett	1843.	dec.	23.	„ „	59— 62	—— 42	—— 32	——31	——30	—— 34
Beszterczebányán	1844.	jan.	13.	„ „	83 - 90	—— —	50— 60	43—52	35—38	—— 50
Uj-Becsén	„	„	12.	„ „	65— 75	—— 60	—— —	25—27	——30	—— 42

Pénzkelet.

Bécs, jan. 15kén 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111¼
4 pcent. „ „ „	—	100⅛
3 pcent. „ „ „	—	76⅛
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	752½
1839ki „ „ (250 frt)	—	298—
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1628—
Eszterházy-sorsszám	—	55⅜
Császári arany	—	102¼

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jan. 19kén reggel: 4′ 5″ 9‴ 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

7. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, januar 24.

Előfizethetni helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal, az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Fővárosi hirek és események. — Névmagyarositás.— Országgyülési tudósitások: Jan. 16. 17. 18 19én CXXXIX—CXLII. kerületi ülések. (Vitatkozás a megvesztegetések büntetése iránt. Vitályok az ujabb szerkezeti módositás tartalma fölött. Szavazatok általi határozatok. Követi verificatio inditványozva, mellynek tárgyalása elhalasztatik. — Rövid közlés (a jan. 20kai 143d. kerületi ülésről.) — Vidéki közlés: Pozsonyi levél. (Váltótörvényszéki ünnepély; bucsúbeszéd és székfoglalás.)

Portugallia.— Spanyolország.— Francziaország. Nagybritannia. Olaszország. — Németalföld. — Oroszország. — Görög-, Törökország. — Mexico. — Cubaszigete.

Hirlapi kalászok.

Tárcza Nevezetes statusférfiak jellemrajzai. (Wellington.) Felelet dr Nendtvich urnak, mint az „Orvos-gyógyszerészi vegytan" czimü munka birálójának. (Folytatás.)

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jan. 24. Időjáratunk hívebben tartja meg az idén télies jellemét, mint taval, de noha eddigelé már nagy havunk 's hidegünk volt, 's a dunazajlás folyvást igen sürü, még sem igen várhatjuk, hogy a jég megálljon; mit sokan annak tulajdonitnak, mivel az érkező nagyobb jégtáblák az épülő hid lábaiba ütődvén széttöredeznek, 's kisebb darabokra zúzatva folynak le. Ez már magában is hasznos körülmény, mivel ezáltal egy 1838kihoz hasonló gyászos esemény kevésbbé lesz lehetővé.

— Esetleges szerencsétlenség hírüladásával vagyunk kénytelenek megujítani e számbeli sorainkat. Az iszonyú szél, melly az óhitüek vizkereszt napján dühönge, a hajóhid alóli lépcsőzetnél egy hidgerendát épen akkor, midőn a hitszertartási alkalomnál használt faállomás visszavitetnék, megragadván, több lépésnyire előre gördíté 's az állomástvivő egyének közöl hármat megsérte. Egy, a lépcsőzet aljára a szél által sodrott csipész-inasnak lábszárát pedig eltörte. A szerencsétlen fiu az egyetemi kórházba vitetett.

— Más részről örvendetes meglepetéssel hallottuk, hogy egy a budai városhatóság részéről kirendelt biztosság a pestvárosi ideiglenes dolgozóházat szemügyre vevé, hatósága kebelében ennek mintájára hasonlót fölállítni szándékozván. El nem mellőzhetjük ez alkalommal megjegyezni azon körülményt, miszerint a mult hetekben a pestvárosi dolgozóházból egy fiú, kiszenvedett büntetési ideje után kézmüvesmesteréhez visszautasíttatván, térdeire esve könyörgött a biztosság előtt, hogy őt e helyen, hol reá végzett munka után, a szükséges táp mellett, csöndes nyugalom várt, hagyják meg. — Példa, milly könyörtelenül bánik némelly mesterember inasával!

— A szombati casino-bál, szokott fényességével, kétségkivül egyike volt legszebb tánczvigalmainknak. Kár, hogy a nemzeti casinoi tánczmulatságokból a nemzeti körtáncz annyira ki van zárva, mikép ez alkalommal csupán egyszer járatott V— báró ur a két ízbeni magyartánczban vidor, kedélyes elevenségével sokakat mulattatott.

— A redoute más nap igen kopár anyagot nyújt az irásra szépsége 's népessége tekintetében. Néhány csinos álarczos, hihetőleg a magasb rendből jelent meg éjfél előtt; de látva a körülményeket csakhamar eltávozának. Sajnálatunkat jelenthetjük csak a haszonbérlőre nézve, ki, maga részéről minden szükségest eszközölve, tán még költekezéseit sem födözhetendi a bevételből. A jelenlevők száma körülbelül 400ra rughatott. Jövőre, melly hihetőleg a következő vasárnapokon egy hétre tartatandik, több szerencsét Emmerling urnak!

— A lövész-bál, melly eddigelő mindig zsúfo'ásig tömve és igen fényes volt, e hó 31kén fog tartatni.

— A „Pester Tageblatt" f. évi 19d. számában többek közt egy hazánkban eddig ismeretlen nevü magyar báróval és iróval ismerkedteti meg olvasóit, u. m. báró Ramányi Zsigmonddal. Már ki gondolhatná ebből, hogy ez a két magyarhazában ismeretes báró Kemény Zsigmond legyen, kinek legujabban a „Korteskedés és ellenszerei" czímü igen jeles és korszerü munkája jelent meg két kötetben, mellyről Tárczánkban nemsokára miis bővebben fogunk szólani. Kár, igen kár, hogy német lapokban több figyelem nem fordíttatik a magyar nevek hibátlan kitételére, mit az iró is méltán követelhet. Talán jobb volna a magyar neveket és magyar munkák czimeit inkább magyar betükkel szedetni, mint sem — akarva vagy nem — illy bakokat lőni?!

— Nemzeti szinházunkban, szombaton (január 27kén) Erkel Ferencz első karmester javára, bérletszünéssel, először fog adatni 'Hunyady László' eredeti opera 4 felvonásban. Irta Egressy Benjamin, zenéjét a jutalmazandó.

Névmagyarositás. Ő cs. ap kir. Fölsége Landerberger József Torontalmegye elnöki irnokának vezetéknevét 'Virányi'-ra; további Maixner Ágoston pesti polgárnak vezetéknevét 'Hálósy'ra változtatni kegyelm. megengedni méltóztatott

Országgyülési tudósítások.

Pozsony, januar 16. CXXXIXd. kerületi ülés

(Tárgy: a vesztegetésről, a ker. jegyzőség által készitett törvényjavaslat szerkezete feletti vitatkozás.)

A tegnapi ülés végeztével megbizatván az illető inditványzó követ azirànt, hogy a főispánok korlátozása 's büntetése iránt inditványozott törvényjavaslatot készitse el, 's a mai ülésre mutassa be: ezen megbizatását az érd. követ teljesité is, 's az általa készitett törvényjavaslatot az ülés kezdetével felolvasván, kivánta, hogy ez a munkálatban a 3dik fejezet helyébe tétessék, 's aztán a mostani 3ik fejezet lenne 4ik. Itt, azt mondá az érd. követ, először általánosan eldöntendő azon kérdés: kell-e a főispánt is a kihágásokért büntetni? — 's ha ez aztán illy általánosságban el fog döntetni, azután lehet a részletekről szólani. Ezen felolvasott törvényjavaslatra egy m. követ: Az ezen törv.javaslatban levő büntetéseket az őrszék tagjaira is, kiknek több hatásuk van, mint a főispánoknak, ki kellene terjeszteni, ha kötelességöket nem teljesitik, annyival is inkább — mond — mert az őrszékre nézve is előállhatnak azon esetek, mellyekért itt a főispán büntettetni rendeltetik. Az inditványozó m. követ: Ha Sz. érd. követe specificus eseteket hoz elő, 's megmondja, milly esetekben kivánja az őrszéket — mert ez is biróság — felelőssé tenni, akkor szólhatni majd erről. Ezen kérdésben levő inditványt illetőleg, inditványozá egy m. követ, hogy minapi inditványa szerint, jó lenne a főispáni esküformát kidolgozni, 's itt ezen munkálatba beiktatni; mert ugymond, ez a kérdésben levő tárgygyal összeköttetésben van. Ezen inditvány pártoltatott azon megjegyzéssel, hogy az 1840ben készült főispáni esküforma az országos irományok közöl kikerestessék, 's itt tárgyaltassék. — Egyébiránt a felolvasott p—i törvényjavaslat most köziratra bocsátatni rendeltetett. — Ezután jegyző Vukovich felolvasá a ker. jegyzőség által a RR. minapi határozata nyomán a megvesztegetésről szóló törv.javaslatot, melly ekként szól: 39. §. „A megyei tisztujitás alkalmával elkövetett széksértés, verekedés, rendbontás, hamis vádtétel, és netalán lázadás, vagy egyéb sulyosabb kihágások esetei, miután a büntető-törvénykönyv illető czikkelyei, jelesen a testi sértésekről (12. fej.) verekedésekről (13. fej.) — erőszakos ellenszegülésről (16. fej.) — lázadásról (46. fej.) tisztviselők elleni sértésekről (49 fej.) végre a hamis feladásról (25. fej.) álnok gyanusításról (26. fej.) rágalom és becsületsértésekről (27. fej.) szólók, hasonló bűntények 's vétségekről kellőleg rendelkeznek, azok szerint fognak büntettetni, — azon körülmény mindazáltal, hogy a tettnek a tisztujítás szolgált alkalmul, a beszámítást sulyosbítván. Ezenfelül azonban a megvesztegetésre nézve különösen rendeltetik: — 1) a választó, ki szavazatát határzottan kijelölt czélra vagy egyénre előre kialkudott bérért köti le, ugyszinte minden, ki másnak szavazatáért ollyatén bért ad, vagy előre lekötelez, megvesztegetésért büntetendők. — 2) a megvesztegetés esetei miatt panaszt tenni a választás után csak egy hónap elforgása alatt lehet, későbben tett panasz el nem fogadtatik. Vádló mindenki lehet; a megvesztegetés elismerése egyébiránt egyedül a vallást tevő ellen bizonyít. — 3) Büntetésül az adott, vagy általvett bért a megvesztegetett kétszeresen, a megvesztegető háromszorosan a megye házi pénztárába fizetendik be. — Elolvastatván ezen törvényjavaslat, ismét megujultak felette a minapában a megvesztegetés felett tartott terjedelmes vitatkozások, 's több rendbeli inditványok tétettek. Némellyek nevezetesen lényeges módosításokat kivántak benne tenni, — mások a szerkezetet elfogadni készeknek nyilatkoztak némelly stylaris módosítások mellett; voltak végre, kik ezen szerkezetet elvetvén, helyette ujat ajánlottak 's olvastak fel. — Most lássuk a nevezetesb szónokokat egyenként: Első szónok egy m. követ: A vesztegetésről szóló törvényjavaslat első pontjára nézve észrevétele az, hogy itt a vesztegetés meghatározásából a „meggyőződése ellenére" szavak kihagyattak. B. megye követének e tárgyban minap tett inditványát némellyek mosolygásra méltónak találták, holott ez igen komoly, 's figyelemre méltó; mert a megvesztegetésnek ennél szorosabb meghatározást adni nem lehet. Azt mondhatnák talán, hogy ezen belső meggyőződést kitudni nem lehet? Hiszen azt mondá a napokban egy érd. követ., hogy némelly megyékben a szavazatok árverésre bocsáttattak. Már azt tartja szóló, hogy e vastag megvesztegetést megtudhatni, 's az illy vastag megvesztegetést, melly legjobban demoralizálja az embereket, csakugyan meg kell büntetni, — itt csakugyan nincs meggyőződés, és igy a b...i követ által inditványozott szavakat a szerkezetbe be lehet tenni. Továbbá azt mondák a t. RR., hogy a vesztegetésrőli törvény alkotását a szabadság tekintetéből akarják, ezért tehát szorosan meg kell határozni, mi a megvesztegetés; mert én, ugymond, az által, hogy valakit rá beszélek, miszerint velem egy értelemben legyen, egyenlő helyzetben legyek-é azon nagy urral, ki parancscsal veszteget? — mit minden esetre a t. RR. büntetni kivánnak. Egy példával világosítja szóló a dolgot: Ha egy nagybirtoku sze

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Nevezetes statusférfiak jellemrajzai.

Barère után.

II.

Wellington.

Ezen esetleges győztes ugy akará, hogy hyde-parki gyönyörü palotája a nemzet költségin épüljön, melly is e czélra két ízben adott 200,000 font sterlinget. Ő kegyelmessége roppant sok sinecurái 's egyéb hivatalai után évenkint 37,000 ft sterlingnyi jövedelmet húz. Anglia azonfelül arra is van kárhoztatva, hogy megfizesse ama gyönyörü diszitményeket 's fresco-festvényeket, mellyekkel ő termeit felékesíté. A dölyfös tábornagy elfogadó teremében a waterlói ütközetet festeté le, hol Napoleont futásnak eredve, lábbeli és kalap nélkül látni, ő hyberniai kegyelmességét pedig baljában babért, jobbjában franczia marsal-pálczát tartva. Ám a történeti igazság kiegészítésére még Castlereagh minisztert is kell vala oda festeni kezében amaz erszénynyel, mellyel az árulásokat, hütlen áttéréseket, halogatásokat, 's ama „meneküljön ki tud!" álnok kiáltásokat megvásárolta; azaz: le kell vala festeni ezen hírneves győzelem árát is, ezen becstelen árt, melly később a vesztegetőnek öngyilkolását vonta maga után.

Wellington legönfejübbike az angol aristocratáknak, kik pedig legönfejübb aristocraták Europában; ő legkövetelőbb hadvezér az idegennél, 's a tőle elfoglalt országoknak legnagyobb elnyomója; ő a legelvnélkülibb politicus; a kényuraság az ő rögzeszméje, csupán tábori szellemmel bír, melly absolut parancsolásban és szenvedőleges engedelmességben áll. Noha bizonyos nemü természetes esze van, még sem fogadott el más kormányzási eszközt, mint a vad erőt. Ő azt képzeli, hogy a nemzeteknek erkölcsi oktatásokat ad, midőn kifosztogatja tárházaikat, könyvtáraikat, muzeumaikat.

Gazdagsága 's híre népek szerencsétlenségein 's azoktól elrablott zsákmányokon alapszik, mellyekkel ő ajándékok, díjak neve alatt el lőn árasztva, mint a szent szövetségnek, Belgiumnak, 's a franczia restaurationak feldmarsalja. A toryk feje, a király által Angolhon kormányára hivatván meg, nemsokára elüzetett onnan a közvélemény által, melly az angoloknál több módjával bír a nyilatkozásnak, több erőhatálylyal, 's több viszhanggal, mint Európa minden országaiban összevéve. A választási reformnak majd nyilt, majd alattomos ellensége, az udvarnál pedig és a pair-kamrában annak makacs és titkos ellenzője lévén csak uj alkalmat keresett a hatalom visszaragadására; mint a cabinet elnöke rettegéssel, de főleg boszszankodással izgatta fel egész Nagybritannia népességét. Róla 's politicájáról fenmaradand minden reform elleni makacs ellenszegülése, a fekete rabszolgák felszabadítását illető vadkegyetlen ellenzésének emlékezete, a tizedek eltörlése elleni kikelése, 's az Irlandra sulyosodó elnyomás fentartásábani állhatatossága.

Hyde-Park rácsozata mellett emelkedik ezen nagy férfiú palotája, ki annyi országok marsaljává lőn, egyetlen kétes győzelmi nap miatt. — Ez Londonnak egyetlen háza, mellynek ablakain semmi üveg nincs. Falain mindenütt a népdobálta kövek nyomai láthatók, ugy hogy a herczeg kénytelen volt ablaktáblái 's ajtói vasait megkettőztetni; minélfogva az elménczek azt mondják, hogy Wellingtonnak nem szobrát kell vala pajzszsal elfödni, hanem inkább házát.

Ha ki a hyde-parki palota belsejébe juthat, ott lát egy hőst, kinek hajai szürkülnek, kinek háta görbült; tekintete kinyúlt és aggott, sovány, gondteli és gőgős: magatartása inkább szomorú mint búskomor; őt, ugy látszik, untatja híre, roppant gazdagsága, nyugtalan 's nagyravágyó élete; így tölti ő büszke tény-életét ezen palotában, melly elhagyottnak látszik, 's mellyen a nép átkainak súlya fekszik.

Felelet

Dr. Nendtvich urnak, mint „Orvos-gyógyszerészi vegytan" czimü munkám birálójának. (folytatás.)

Az elemek jeliratánál (symbola) előkerülő hibák végett megrovást érdemlek, minthogy a nyomda-hibák kijavításánál nem lehetvén számos foglalkozásim miatt mindig jelen, azok könnyen elvétettek. Egyébiránt nevetséges, hogy biráló fel-[illegible]d a $Cu^3O+SO^3+3H^2O$ és $\dot{C}u^3+\ddot{S}+3\dot{H}$ között. Itt ke-[illegible]ssük fel Horácznak amaz ön által idézett mondását: risum teneatis; miután egy biráló ezt sem tudja, hogy mindegy. Hátha még más hasonló jelentésü módon irnám még oda, az mind hiba lenne előtte, 's miért? mert neki ismeretlen.

Mondja azonkivül ön, hogy az 5dik §ban három különböző jeliratát adám a kénsavas réz-élegnek. Tessék jobban és megfontolva megnézni: fölül $CuO+SO^3$ által egyszerüleg a kénsavas réz-éleget irtam, 's egyedül jelbetüi végett, alól pedig jegitett kénsavas réz-éleget irék. Ha

mély, vagy valamelly hatóság beparancsolja embereit valamelly elvnek kivitelére vagy megbuktatására, vagy az ellenzékhez tartozó derék ember követté választatásának megakadályoztatására: ezt tudjuk, hogy megvesztegetés; de ha a másik fél emberei kimennek választókhoz, 's előadják nekik, hogy ezt vagy amazt kivánnák ez vagy amaz oknál fogva megválasztatni, 's az emberek benne megegyeznek, de bejönni a választás helyére nincs tehetségök,'s őket egyenkint vagy egyszerre — mert miért ne volna szabad ezt is tenni — bevitetik; ezt nem lehet megvesztegetésnek mondani; igy tehát a megvesztegetési törvényt el lehet magyarázni. Szóló azt tartja, ha a választók elébb megegyeztek a választásban, 's aztán vitetnek be, ott nincs megvesztegetés. Egyebiránt ki fogja — mond — itt alkalmazni a törvényt! az őrszék? Ez lehetetlen hogy egyik vagy másik párthoz ne tartozzék, — pártoknak pedig, ugy hiszi, kell lenni; mert már Athénében Solon büntetést szabott arra, ki egyik vagy másik párthoz nem tartozott. Ha már a korteskedők pártjához tartozik az őrszék, ezen korteskedésnek elejét nem vehetni. Vigyázzunk — mond végre — mert a tisztesbeknek szavazatot adtunk, holott a városokban a csupán szolgálatnál fogva ott tartózkodóktól ezen jogot megtagadtuk. Majd ez után a nagy uradalmakban a tisztujítás előtt, minthogy az uradalmi tisztek is befoglaltatnak a tisztesbek neve alatt, meg fognak a tisztek szaporitatni, 's mi az oligarchia kezeibe esünk. — 2) kivánja a szerkezetbe beletétetni, hogy csak akkor tartassék bizonyosnak a megvesztegetés, midőn a tett consummáltatik, 's bebizonyosul, hogy a választó a szerint szavazott, mint előre lekötelezte magát. 3) hogy a fuvar és természetben kiszolgáltatott élelmezés nem megvesztegetés. 4) a büntetésre nézve szeretné szóló nyilván kitenni, hogy ha a megvesztegetés bebizonyosul is, a választás ne legyen érvénytelen; mert kiknek érdekökben volna, mindenkép igyekeznének a választást megtámadni. — Második szónok egy m. követ: A mi a jelen törvényjavaslatot illeti: nem látja szóló,hogy ez — mint meghatározva volt — a büntető törvénykönyv elveivel összhangzásba hozatott volna. P. m. követének pedig 1ör azt feleli: hogy a megyőződésről istenen kivül más nem itélhet: de ha ez mégis lehető volna, bátor szóló figyelmeztetni a RRket egy itéletre, mellyet az egész ország roszalt, — az elfogott ifjak itéletére, kik bizonyos eszmékért mondattak elitéltetni, 's most ellenkezőleg vélekednénk? Egyébiránt, ha meghatározni akarjuk: ki az, ki meggyőződése ellenére adta el szavazatát — mond — Magyarországon egy tribunál inquisitionis-t kellene felállitani. 2or midőn P. követe azt kivánja, hogy csak a tett consummatiója után itéltessék meg a megvesztegetés, ugy látszik azt kivánja, hogy a választó meggyőződése ellen szavazzon. A büntető törv. könyv elve az,hogy a tett büntettessék, nem pedig a meggyőződés: ugy de igy a meggyőződés büntettetnék. Ne zavarjuk — ugymond — össze a bünszerzést a felbujtással. Nem kivánja szóló azt kutatni, hogy valaki azt, a mire megfogadva volt, teljesittette-é; mert szerinte a tett consummálva van, mikor valaki megfogadtatott, 's a bért elfogadta. — 3or hogy a fuvar és élelmezés ne büntettessék: ez — ugy hiszi szóló — már máskor szavazás utján eldöntetett. 4er hogy a vesztegetés által történt választás, ha bebizonyosul is a vesztegetés, meg ne semmisittessék; ez egészen ellenkezésben van a vesztegetés eszméjével. — A mi a jelen szerkezetet illeti: szóló nem tartja elégnek ezen kifejezést „kialkudott bérért," hanem hozzá kivánná még tétetni „ajándékért." — Megjegyzi továbbá szóló, hogy itt nincs semmi gradatio. —A biróságra nézve kivánja,hogy itt az őrszék legyen a biró; mert itt a biróság nincs megállapitva, pedig nem akarná, hogy az ebből származó pernek vége hossza ne legyen. Az egy hónapi időt sokalja; nem tartja a közigazsággal megegyezőnek a választókat olly sokáig bizonytalanságban hagyni; végül, azt kérdi még szóló: akarnak-e a t. RRk a megvesztegetésről törvényt hozni, midőn most is igy beszélnek ellene? — 3ik szónok egy m. követ: ohajtotta volna szóló, hogy ezen szerkezetben határoztatott volna meg a fokozat is. Szóló különbséget lát abban, hogy a vesztegetés ki által történik, a más általi vesztegetés sokkal inmoralisabb tett. — Egyébiránt szóló inkább elfogadja ezen szerkezetet a büntetést kivéve, mint a p.—i inditványt; a meggyőződés szót beletétetni nem kivánja; mert e felett csak isten itélhet, — 's ha igen — akkor igen szépen fogna erről sok biró itélni, akkor tág utja lenne ez az önkénynek. Nem kivánja továbbá a fuvar 's élelmezés megengedését sem beletétetni,— mert ha ezt teszszük, inkább mondjuk ki, hogy nem kell törvény. A mi Solon itéletét illeti a pártokról: ő is azt mondja, hogy párthoz nem tartozni igen nagy hiba: de birónak párthoz tartozni nem szabad. Ha P. követének okoskodása áll: akkor nem kell biró; szóló végre szorosabb büntetéseket kiván. Ha csak háromszoros visszatéritésre büntettetik a vesztegető, ez igen csekély lesz, — büntettessék hivatalvesztésre is. Még azt is ki meri mondani szóló, hogy akkor esünk abba a helyzetbe, hogy egykét-ember fog uralkodni felettünk, ha a vesztegetésről törvényt nem alkotunk, nem pedig ellenkező esetben, mint némellyek állitják. — 4dik szónok egy m. követ 's kerületi jegyző: A jelen szerkezet szólót ki nem elégiti, bár ő is részt vett a szerkesztésben; mert ez a többség akarata szerint készült. Szóló pártolja a p.—i inditványt. A volt a minap a kivánság, hogy a definitio tökéletes legyen, már pedig tökéletesebb ez nem lehet, mint ha kimondatik,hogy az a megvesztegetés,midőn valaki meggyőződése ellen szavaz.—V. követe azt mondá,hogy a meggyőződésről csak isten itélhet:ezzel nem mutatá meg,hogy itt a meggyőződésről nem kell szólani.Pártolja továbbá abban is P.megye követét, hogy még az akkor nem megvesztegetés, midőn valaki az ajándékot elvette. Abban is pártolja, hogy a választóknak a bemenetelrei mód-nyujtás, a fuvar, élelmezés nem megvesztegetés; mert ez nemcsak természetes és az igazságból folyó, hanem következése azon határozatnak, hogy a választókat nagyobb számmal is lehet bevitetni. De azt kérdi szóló: van-e vajjon abban megvesztegetés, midőn valaki a vele rokon érzelmüeket a választás helyére beviteti. Végre azt is elfogadja, hogy a választás ne legyen érvénytelen; mert azt tartja, hogy ez a legszükségesebb része ezen törvénynek, mivel az ellenfél különben mindenkép iparkodnék a vesztegetési vádat meginditani. 5ik szónok egy felsö m. követ: Nemes P. és T. megyék követei a vesztegetési törvény ellen szólanak, holott ennek alkotását 40 megye 7 ellen már elhatározta 's igy ők igen késön szólanak. A mi a ker. jegyzőség által készitett 39ik § első részét illeti: szóló azt tartja, hogy itt a büntető törv.könyvrei hivatkozás fölösleges söt káros is, ő tehát ezt kihagyatni kivánja. A mi az 1ső pontot illeti, minthogy nemcsak választó, hanem tanácskozó gyülés alkalmával is lehet vesztegetés, a szerkezetből a „választó" szót kihagyatni kivánja. A 2k pontnak utolját, a bebizonyitásnak ezen uj nemét a törvényben kimondatni nem akarja, ezt legjobb lenne — ugymond — a biróra bizni. Egyébiránt — mond szóló — itt van két codex a braunschweigi és thurgaui cantoné, felolvasom — mond — belölök, hogy a legszabadabb országokban milly törvényeket alkottak a megvesztegetésről. Csakugyan német nyelven mindkettőből felolvasván, előterjeszté, hogy ő is a megvesztegetésről egy szerkezetet készit, 's ajánlá a RRnek elfogadtatását. 6ik szónok egy m. követ: — Ha vissza lehetne menni a vesztegetés definitiojára, örömest kezet fogna P. érdemes követével; mert hiszen azt ő inditványozá: de a többség máskint vélekedett, tehát nem is ereszkedik V. követe czáfolásába. Sz. követe által ajánlott szerkezetre nézve azt mondja, hogy abban a definitio nincs kimondva; — a megvesztegetésnek — mond szóló — más eszméje nem lehet,mint az, hogy megvesztegetés az, midőn valaki szabad akaratját másnak pénzért vagy más ajándékért alárendeli. Szólót a jelen szerkezet némelly stylaris módositások mellett kielégiti — épen azért, mert nincs benne az a büntetés, mellyet két érd. követ ur akart, — a hivatal és választási jog elvesztéséveli büntetés; azt hiszi szóló, hogy a büntetésnek ollyannak kell lenni, mellyben másnak, mint a statusnak érdeke ne legyen; ama büntetés pedig a közigazgatást convulsiókba hozná, 's más ármányoknak nyitna utat. Felolvasá Sz. követe a helvetiai canton codexének a vesztegetésröli törvényét: de azt tartja szóló, hogy mig nálunk a végrehajtó hatalom a törvényhozásival összhangzásba hozva nem lesz, mig amaz e fölött olly magasan áll, addig nekünk a büntető törvények készitésében igen ovatosaknak kell lennünk. Igaza van azonban az 1ső pontra nézve Sz. követének, hogy a választó szót onnan ki kelletik hagyni; mert lehet, hogy a tanácskozásokról is fog ez szólani. Nem tenné továbbá bele ezt: „kialkudott bérért." Végül pedig nem jól áll ez „büntetendők", hanem igy „büntetendő." — A 2ik pontban a vesztegetés elismerése ellen kifogása van Sz. követének: de ennek okvetetlen benne kell állani. A 3ik pontra nézve már kimondá szóló véleményét, tehát most erről már nem szól. P. követe a fuvart megengedtetni kivánná. Ugy hiszi szóló, hogy erről már szólani nem lehet; mert már ez elhatározva van. Az emlitett módositásokkal tehát szóló pártolja a szerkezetet. — 7ik szónok egy m. követ: V. követe beszéde végén egy kérdést intézett hozzánk, hogy akarunk-e a megvesztegetésről törvényt hozni? — erről kérdés sem lehet most már: hanem szóló intéz hozzá egy más kérdést, t. i. akarja-e V. követe Magyar-országon a választási szabadságot fentartani? A választási szabadságot minél szélesebb alapra kell állitani; ez az alkotmánynak olly kincse, mellyet minden áron fen kell tartani: de a vesztegetés ellen mindenkép törvényt alkotni nem kell, már azon absolut tendentiák miatt is, mellyek velünk szemközt állanak. A vesztegetésröli törvény a választási szabadság fentartása mellett csak mellesleges dolog, — hiszen — mond szóló — ha eddig századokon keresztül vesztegetési törvény nélkül az alkotmány fenállhatott, ezután a naponként fejlődő müveltség mellett még inkább fen fog állhatni. Az ezen munkálatban levő szabályok, mind praeventivek, 's ez az absolutismusnak legfőbb elve, 's ezt részirõl legveszedelmesebbnek tartja, és kimondá már másszor, hogy ha az, mi ezen munkálatban van, létesülni fog, az a hazára nézve

---

a Cu^3Oot helytelenítette volna ön, arra azt felelném, némileg igaza van; de tessék ott megnézni helyes leiratát ezen anyagnak, hova voltakép tartozik, a réz vegyei közt, ott meggyőződhetik, hogy helyesen tudom leirni.

A vilsav, mint a gyógyszerészeknél igen ismeretes sav hozatott fel egyarányúság példájául. Mit ér, ha ollyat említettem volna, mellyet sem ők, sem ön nem ismernek.

A vegyaránytanról csak annyit irtam, mennyi egy cursust nem hallgatott gyógyszerészre szükséges, 's mellyet magyarázat nélkül különben sem értett volna meg. Egyébiránt azon számos tanítványim, kik előadásom hallgaták, 's kik munkámból valának kénytelenek tanulni, természetesen mellette szorgalmasok voltak, annálfogva egyetemünk sokkal jelesb tudományú tanáraitól, mint ön, már oklevélre méltattak, nevetni fogják sorainak olvasásával ön sajnálatát és erőködését.

A 11dik lapon per illum nexum idearum kezdém meg a testek felosztását, minthogy már bevezetésemben az azokat alkotó elemeket előadtam, 's ott egészen uj szakas[illegible] kezdettem.

Ki a termény (Productum) fogalmát ezekből: „te[illegible]ménynek nevezzük azon nyerményt, mellyet bizonyos munkálatok által valamelly vegyből nem a szerint nyerünk ki, mint benne jelenvolt, hanem egészen más alakkal és tulajdonnal,"— meg nem érti, csak az fogja állitani, hogy szerzője a termény és válmány eszméjét fel nem fogta. Én részemrtől öntől jobb leirását nem olvastam. — A több szó helyett minden csúszott be. Sit venia calamo.

De továbbá, a termény és válmány nem a bontáshoz tartozik-e? Én ezt igen tisztelt tanáromtól, t. Sangaletti urtól is oda hallom jelenleg is említeni, kinek ön csak árnyéka lehet.

Az éleny vegyeit, az igaz, most már világosabban adom elő; mind a mellett megérthetők belőle az élenysóaljak fokonkint emelkedő nevezeteik.

A vasnak feleresztett kénsavbani felolvasztása által, hogy vas-élecs képelödik, a 149dik §., hová voltakép tartozik, eléggé helyrehozza. — A 24dik §. előtt álló elméneczes megjegyzése a hamany által (nem pedig hamanyból, mert abból eddigelé nincs Istennek teremtése, ki képes lenne késziteni; avagy ön megkevesbiteni akarja az elemek számát? Hol vagy Davy! kit Napoleon munkáiért olly nagy dijra méltatott. — Ő azt látszik felelni: csekély az erő, melly ellenem dúl.) készült könenynek árára nézve is kifogás tétetik, avagy a helyes elméneczkedés is hiba? — Per quam regulam?

A berzpisztolyról, mellynek tudása egy gyógyszerészre nézve egészen nélkülözhető, csak annyiban adatott elő, mennyiben a tárgy érdeke kivánta; azért csak ön előtt lehet nevetséges.

Továbbá igaz ugyan, hogy a Montgolfierek léghajójok megtöltésére felereszett léget, de egyszersmind tüzet is használtak, mit ön birálatában szinte nem említ, de ugyan mi volt minden azon léghajóban? szeretném öntől egy rögtöni kérdésre adandó felelet által megtudni. — Hogy pedig ők már a könennyeli megtöltésről álmodhattak, miután ön e nyilatkozatával engem akart gúny tárgyává tenni, az önre hárult, minthogy Cavendish már 1781ben megismerteté a köneny tulajdonságait, a Montgolfierek pedig 1783. junius 5én eresztéк léghajójokat utra; de azonkivül már Cavendish 1766ban is tett kisérleteket, valamint Cavallo is 1782-ben ereszgetett fel könennyel töltött szappan buborékokat (Lásd Geigert és Meyer Conversations Lexiconát).—Notabene, birálatában ön körenyt emleget: quale hoc animal? avagy talán magyarul olvasni sem tud becsületesen?

Nincs egész birálatában önnek fonákabb, mint midőn azt állítja, hogy egy vegyész — minek részemről magamat eddigelé még vallani nem merém, minthogy magamat nem elég erősnek érzém rá — nem hivatkozhatik ábrák megtekintése végett Meyer Lexiconára. Ebből bátran következtethetjük, hogy ön nem érti e munka czimét, melly munka egyeteme lehet minden tudománynak. Avagy talán a vegyészek munkáikba különféle vegytani készületek helyett gyermekek mulatságára szolgáló léghajói ábrákat fognak festeni? Illyes absurdumokat legfölebb ön tehetne, ha mint vegyész fellépne. —

Az általam leirt Neumann fuvolája névcsere által lett hibás, az egészen igaz; de biráló ur oda tehette volna legalább, hogy az a Danielé. Mondhatom szörnyü lényeges hiba!?

Hogy pedig a víz összetételének ismertetésénél egyedül Lavoisiert, 's nem egyszersmind Cavendisht is hoztam fel, oka: mivel az idézett előadásomnál a viz mennyileges alkatrészeiről értekezék, mit vegybontás által tudhatni meg; már pedig miután Blagden angol tudatta volna, hogy Cavendish a könenynek megégetése által vizet nyert

káros leend. Azt mondá Sz. követe, hogy a büntető-törvénykönyvre való hivatkozás felesleges sőt káros; mert ha abból lesz valami, ugy felesleges, ha pedig nem, akkor káros, mert légbe épitettünk. De midőn az országos választmányhoz nagyobb mértékben neveztettek ki a kormányi tagok, mit mutat az, hogy az ellenzék mindig kisebbségben maradt, akkor bizonyosan akarja a büntető-törvénykönyvet a kormány 's igy a hivatkozás nem felesleges: de az sem áll, hogy káros volna, sőt inkább hasznos és szükséges. A vád megindítására rendelt 1 hónapi időt elfogadja. Sz. követe — mond tovább szóló — Braunschweigra hivatkozott: de hogy ott az alkotmány olly példányban léteznék, hogy azt nekünk követni kellene, a historiából ellenkezőképen lehet megmutatni. Hiszen közönségesen tudott dolog, hogy ezen kicsiny herczegségekben mindent szabad tenni, esak azt nem, mit más nagyobb statusokban nem akarnak. De meg micsoda is — mond szóló — ez a Braunschweig? hát az a Thurgau? De meg, ha követni kellene is azt a Braunschweigot, mi van annak codexében? — felelet: csak az, mi itt a szerkezetben. A mi P. inditványát a fuvarra nézve illeti: azt szóló nyomosnak találja; de ugy hiszi, hogy itt nincs helye, hanem tétessék más §ba; mert itt nagy ellenzésre találna. Végre azt feleli még Sz. követének, hogy másszor szabadabb alkotmánynyal biró országot hozzon fel, mint Braunschweig. 8ik szónok egy m. követ: A jelen szerkezet nem a t. RRk végzése szerint van készitve, — egyébiránt szóló legjobbnak tartja a p—i. szerkezetet. Csudálkozott szóló V. követén, midőn azt mondá, hogy ő a moralnak szigoru barátja, mégis olly tág definitióját kivánja a vesztegetésnek, melly a moralt épen nem mozditja elő; — csudálkozott midőn az ifjak itéletére hivatkozott, — végre csudálkozott azon, midőn azt mondá, hogy a vesztegetésről törvényt a büntető-törvénykönyv elveivel szeretné összhangzásba hozni, 's mégis tegnap Cs. inditványát a 3 év iránt nem pártolta. Sz. követe Braunschweigra hivatkozott: ha a tárgy egy kicsit aestheticusabb volna, megmondaná szóló, hogy miről hires az a Braunschweig. Egyébiránt, hogy minő alkotmányok vannak külföldön, egy kis felvilágositással szolgál szóló: nem rég egy országban a főbb hivatalnokok és tisztviselők a hatóságokhoz körleveleket bocsátottak, hogy csak azokat válaszszák meg, kik a kormány nézeteit pártolják, mert a mit a kormány akar, az a nemzetre nézve hasznos, — illy megvesztegetés is divatozik ott. Végül azt mondja szóló, nem kell elvágni a sasnak szárnyait, mellyel az ég kék azurja felé röpül, 's annálfogva vigyázzunk a megvesztegetésről szóló törvény alkotásában. — 9ik szónok egy kápt. követ: szólót sem elégíti ki tökéletesen ezen szerkezet; de jelen helyzetben, 's a táblának mostani állásában ezt el kell fogadni. Hogy P. érd. követe a szerkezet ellen szólott, azon nem csudálkozik; mert hiszen előre megmondá, hogy észrevételeit a szerkezetre, ha elkészül, meg fogja tenni. A mi a meggyőződést illeti, azt tartja szóló, oda, hol az lakozik, halandó kéz nem nyulhat: de ha beletétetnék is a szerkezetbe, ez nem fejezné ki az egész ország kivánságát. Oda kell — mond szóló — nekünk munkálni, hogy ha a korteskedést egészen nem lehet is semmivé tenni, az minél kevesebb legyen. A korteskedő vétket követ el magára 's a hozzá közelebb állokra nézve is, — a vele ellenkező értelemben levőknek szabadságát pedig elrontja. — Továbbá párthoz tartozni lehet: de pártoskodni, ez már más. Midőn szóló kimondja, hogy ő Sz. vagy épen P. követei véleményét osztja, ez neki gyalázatára nem válik: de ha 50 vagy 60 embert maga mellé venne, hogy P. vagy K. követei véleményét elnyomja, ez vétek lenne. — Szóló az 1ső pontra nézve a szerkezettel meg van elégedve. V. követe be kivánná az ajándékot tételni: de ez kimaradhat. P. követe pedig azt kivánja, miszerint tétessék bele az is, hogy a fuvar szabad. Szóló, bárha a határozat más is, kimondja erre nézve bátran véleményét. Ő azt tartja, hogy ezen fuvar legfőbb symptomája a korteskedésnek. A 2ik pontra nézve némellyek keveslik az egy hónapi időt, — ő minthogy a megye nyugalmát kivánja, megelégszik ezzel is. A 3ik pontra nézve P. érd. követe kivánja, hogy a választás érvénytelen ne legyen: de midőn olly kevés idő van hagyva a procedurára, akkor ezt tenni nem lehet. Azt mondja K. követe, hogy nem sok jót vár ezen törvénytől, szóló még azt mondja, hogy a mostani praxistól nem vár sok jót. — Igaz, hogy annyi századokon keresztül fenállott vesztegetési törvények nélkül az alkotmány: de most már olly kifejlődésre jutott a baj, hogy ha elejét nem veszszük a korteskedésnek, magunknak kell sirni az alkotmány veszte felett; mert szóló a magyarnak jövendőt nem igér, ha a korteskedés meg nem szüntetik. Ezután többen az eddig szólt szónokok közől ujra felszólaltak: de közben némelly m. követek röviden nyilatkoztak, némellyek a szerkezet mellett Sz. megye követe módositásával, mások viszont uj szerkezetet ajánlottak, nevezetesen egy m. követ a 39ik §nak csak elejét kivánta meghagyatni, a többi részére nézve pedig egy ujabb szerkezetet ajánlott 's olvasott fel; — egy másik m. követ pedig azt mondá, hogy a büntető-törvénykönyvben a tisztviselők megvesztegetéséről szóló szakaszban levő definitióját a megvesztegetésnek kevés szavak változtatásával itten lehetne alkalmazni, 's ezt ajánlá a RR figyelmébe. Ezután egy előbb már szólott m. követ: A hivatalvesztési büntetésre nézve azt mondá B. követe, hogy ott kell büntetni a statusnak, hol a büntetés az ő érdekében van: de azt kérdi szóló, hol kell inkább büntetni, mint ott, hol a bünös a status érdeke ellen vét? Igy történik pedig ez épen a vesztegetés esetében. Azonban a büntető törv. könyv kimondja, hogy a vesztegetett biró veszitse el hivatalát: tehát igazságos az a büntetés is, hogy a ki vesztegetés által szerzi a hivatalt, az is veszitse el azt. Azt mondá K. követe, hogy hazánkban erősebb a végrehajtói hatalom, mint a törvényhozói, 's hogy illyen helyeken a praeventiv törvény absolutismusra vezet. Ez első tekintetre plausibilisnek látszik: de nézzük megforditva. Magyarországon mostanában a törvényhozói hatalom is absolutismusi szint kezdett magára ölteni, 's hogy egészen absoluttá nem lett, eddig a municipalitás ellenzé: de ezen ferde sarjadékok most keletkeztek, 's a ki ezeket, hogy erősebb legyen a municipalitás, 's hogy aztán az absolutismus ellen jobban működhessék — lemetszeni akarja, arról azt hiszi szóló, hogy az absolutismus kezére nem dolgozik; különben be fog az következni, mert vannak hazánkban, kik annak hatalmát készek előmozditani. Utána hasonlóan egy már szólott felső m. követ: Itt nem alkotmányos, hanem criminalis kérdésről van szó, 's midőn illyenről, akkor más országok codexeibe is bele kell tekinteni, 's mikor ezt teszszük, nem az a kérdés, hogy az mellyik országé, hanem hogy megfelel-e a törvény eszméjének. Hiszen Napoleonnál ki volt absolutabb uralkodó, 's mégis vajjon nincs e codexében ollyan, minek hasznát vehetni? Legjobb volna — mond szóló — a codex készitését egy férfira bizni: de ez alkotmányos országokban nem történhetik, ez csak absolut országokban eshetik meg; az általa felmutatott codexeket olly férfiak készitették, kik ezen munkájok által europai hirre tettek szert, kikhez K. és B. követei iskolába járhatnának. Ő ezen munkákra nem alkotmányos tekintetben hivatkozott, hanem a férfiakra nézve, kik ezeket készitették. A büntetőtörvénykönyvet készitő országos választmány is használta a bádeni codexet; mert azt jeles férfiak készitették. Hogy szóló a helvetiai cantonok közől Thurgaut hozta fel, 's annak codexéből olvasott, oka az, hogy Thurgaunak codexe jobb a többi cantonokénál; mert azt Thurgau elnöke Mittermayernek jóbarátja készitette. P. követének a 2ik pont utóljára tett észrevételét illető megjegyzésére nézve azt feleli: hogy az érd. követ ur a jurynek barátja, ennek pedig bizonyitási theoriája nincs, — tehát ezt innen ki kell hagyni. Az absolutismust illetőleg még egy észrevétele van: Nekünk — ugymond — kik az átalakulás terén tettleg működünk, az a tapasztalásunk van, hogy a legtöbb gyökeres reformkérdések, bár a tanácskozások terén az élet pulsatiójával jelentek meg, mégis kevés igtattatott belőlök törvénybe, 's miért? — talán, mert a magyar nem képes hosszasb kitürésre? Nem, hanem a megyékben az intelligentia összevetett vállakkal sem tud még csak politialis rendszabásokat is keresztül vinni a kortesek miatt. Hiszi egyébiránt szóló — hogy ezen itteni rendelkezés csak házi patika-forma lesz: de majd eljön egykor a gyökeres reform ideje is, midőn ezeket tökéletesen orvosolni lehet, addig ezt elfogadhatjuk, mert valamit kell tenni a dologban, ezt a sürgető szükség kivánja. Utána egy m. követ, hosszas beszédében, mellyet azonban a szokott zaj miatt érteni igen bajos vala — azt fejtegeté, mikint ő a német tudósokra sokat nem ad, más volna, ha azoknak az lett volna hivatásuk, hogy Magyarország részére dolgozzanak törvényt, — 's hogy ő a tekintélyeknek sem barátja, kivált, ha azok nem közölünk valók. Azt tartja továbbá, hogy a vesztegető, ki inditója mindennek, legalább is kétannyi büntetést érdemelne, mint a megvesztegetett. Végre, hogy ha a hivatalnyerési vétkes mód büntettetik, ugy az igazságtalanul nyert hivatal is elvétessék: de ezen törvény alkotásában szóló ovatos szeretne lenni, 's a vesztegetést szorosan körülirni. — Következő szónok egy m. követ: Szóló másodizben lép sorompóba ezen a municipalitás kifejlődését illető törvényjavaslat tárgyában; még most sem szünnek meg — ugymond — némellyek bennünket azzal vádolni, hogy mi ezen törvény által a választási szabadságot akarjuk semmivé tenni: de ezen vádat nyakukba visszafordithatjuk. A korteskedés olly fokra hágott már, hogy esztendő alatt az alkotmányt semmivé fogja tenni. Azt mondá egy érd. követ, a sasnak nem kell szárnyát szegni. Hát milly sashoz hasonlit az alkotmány? Hiszen a kormány, ha fellépett hatalmával, egykét szóval mindig megsemmisitett minden statutumot, minden municipiumot. Egy kir. leirat megsemmisiti ezen tábla határozatát is. Nekünk — mond szóló — csak nyernivalónk van, de veszteni valónk már semmi sincs. Sz. megye követének Braunschweiggali hasonlitását némellyek nevetségessé akarták tenni: de megmutatja szóló, hogy ez nem olly nevetséges; mert ez a 700 ezer lélekből álló kis Braunschweig annyi erőt tudott kifejteni, hogy herczegét elüzte, mivel a törvényt meg nem tartotta. A sast emlitő m. követnek feleli szóló, miszerint gondolja meg,

---

volna, Lavoisier vette először vegybontás alá. Nem akarván történetével a sorokat szaporitani, hozzáfüggesztém egyszersmind azt is, hogy milly mennyiségüek alkatrészei.

Azon megjegyzése önnek, mellyet „a víz megbecsülhetlen adománya a természetnek“ szavaimra irányzott, ujra kezességül szolgál, hogy ön nem érté munkámat. E szavak nem tagadják a minden életmüves testekben jelenlenni szokott könenynek a vízből beléjök kerülését; itt csak a kinos dolog értetik. De teszem, ha a természet megtagadta volna is a vizet, nem pótolhatta-é volna ki a könenyt más anyag által? — Illyenek a tisztelt biráló előhozott adatai, vagy szörnyen félreértvék, vagy tökéletesen hamisak.

Különös továbbá, hogy ön, általam igen tisztelt Tognio tanár ur mellett felszólal, vajjon ki bizta meg fogadatlan prókátorsággal. Én bizonyos kutfőből tudom, hogy az emlitett tanár ur épen nem. Ahoz tehát önnek, mint birálónak semmi köze, bogy én neki érdemlett emléket állitottam; 's szavaimért már feleltem 's felelendek is mindenkor.

A 20-dik lapon álló szelter-vízről állitja biráló, hogy én azt javaslom a gyógyszerészeknek: ne hozassák a forrásból, mivel a kereskedésben csak megromlott találtatik. — Teremtő isten! mit mondjak e nyilatkozatára önnek; itt világosan láthatni, minő vezéresillag ösztönzé önt munkám annyira lealacsonyitni akaró birálatára, 's mi lappang alatta. Szerencse, hogy a t. közönség olvashatja munkámban ez idézett tárgyat, hol egyedül ez áll: a müvileg készült a természetivel vetekedik. Kérem ennélfogvást a tisztelt olvasót, kinek kezébe jutott volna e condemnált — de jó hogy csak illy ismeretlen 's minden érdemnélküli auctoritásu biráló által condemnált — munkám, szíveskednék e szenvedélyszülte nyilatkozat álsága felől magát meggyőzni. Másfél éve, hogy igénytelen munkám megjelent, azóta nem tanúlt biráló annyit magyarul, hogy az idézett szavak értelmét felfogni képes lett volna, vagy legalább megmagyaráztatta volna magának.

Azt pedig, hogy többféle kénsavat ismerek, kezeskedik róla 48dik §om. egyszersmind diplomát érdemlett, 's Magyarország első gyógyszertárában több évig gyakorlatban volt gyógyszerészségem. — No de ki az ördögöt teszi kocsisává, nem kell kérdeznie, hová vezet az út.

Hogy pedig e víz készitésénél a Pesten tartott természetvizsgálók gyülésében a palaczk dugasza 3—4 ölnyire fölvettetett légyen, nem csoda végett, de csak azért emlittetett, hogy avatatlanok, készitésénél illy szerencsétlenséget okozható tüneményektől óvakodjanak. Ezt hozza magával az emberiség, ha felebarátinkat veszélytől menteni akarjuk, mit ön tudom nem tett volna. Különben figyelmeztetem önt még szavaim hitelesb volta végett Mayer tudor ur értekezésére: „De aquis mineralibus“; ott mondottaimról bővebben meggyőződhetik. Ha talán nem ismerné ön e munkát, szívesen kész vagyok vele szolgálni.

A lepárolt víznél azért emlittetett a keser-éleges sóknak könlegeggeli kémlete, hogy az olvasó a lepárolt vizet a kutvíztől megkülönböztetni tudja. Ezt önnek, mint correpetitornak szinte kellene tudni.

A 27dik §bani megjegyzés azért rövid és elegendő, mivel az a vegytannak sublimis részébe vág, 's gyógyszereszeinkre nézve még most nem kivántatik olly igen azon tárgy.

Különben ki vegyész akar lenni, az a nélkül sem elégednék be egyedül munkámmal; jól tudjuk azt: egy ollyannak sokat kell tanulni és gondolkodni.

Azon galimathiasban, melly a könsavról és könélegről szól, hogy biráló nem tud eligazodni, most már nem csodálkozom. Ámbár azt, hogy a víz, mind sav- mind aljakkal egyesülni képes, most már a varjak is károgják. Vagy ha németül jobban megérti, citálom itt Geiger szavait: „Das Wasser spielt überhaupt eine der wichtigsten Rollen in der Natur, ist Salzbase oder Säure, je nach der Natur des Körpers, mit dem er verbunden ist.“ Ez a valódi auctoritas, uram! — A jegedzett kénsavas mész-éleget illetőleg önnek igaza van, de ezen anyag a gyógyszerészetben igenigen csekély szerepet játszik, ugy annyira, hogy nem is hiba, ha a gyógyszerész nem ismeri, azért épen nem gúny a vegytanra. —

Hogy a könyv 22dik lapjáról, hol birálatát bevégzettnek jelenti, annálfogva minden józan következetesség nélkül a 27iken mégis felüti magát, melly hézagban a gyógyrészre legszükségesbek foglaltatnak, mert az eddig emlittek sokkal kevésbbé lényegesek rá nézve, helyesbnek vélem, mintsem okszerütlen birálata alá kerüljön, hogy ujra egy hibát ad elő, mellyet — ha emlékezetem nem csal — magam fedezék fel előtte, hogy ott álnézetem volt. Hogy pedig az káromlás lenne Liebigre, azt csak akkor hihetnők, ha Liebig is olly makacsfejü biráló lenne, mint biráló, 's nem tudná, — hogy: errare humanum est. (Vége köv.)

hogy van egy megye, mellynek gyülésén ha kortesek bent nincsenek, a kaputosok fejet hajtanak a főispánnak, — ha pedig a kortesek behozatnak, akkor ledorongolják a törvényt, mint legközelebb az 1836: 11. t. czikket, 's ez mind a vesztegetés miatt történik. Azt mondják, hogy ezen törvény végrehajtása sok visszaélésekre ad alkalmat; mert a tanukat meg lehet vesztegetni, 's hogy az őrszék nem nyujt garantiát. Hát magunk mondjuk ki az anathemát, hogy institutioink illy depraváltak, hogy a magunk alkottuk-törvény sem biztosit magunk ellen. Azt mondák, hogy Angliában nincs kül-befolyás: de hazánkban mind ez van, 's ha ott mégis veszélyesnek tartatik a vesztegetés, hát Magyarországban, hol a politicai jogokkal felruházott osztály el van adósodva alólrul mind felfelé, mit magok nagyaink is most már elismernek, 's igy nem függetlenek, hol a kisebb nemesség birtoka elosztva van, a szegény nemesség pedig demoralisált, — tehát itt nem lenne szükség a megvesztegetés elleni törvényre? — ez ellen — mond szóló — óvszereket kell állítani. Azt kell — mond szóló — mondania, hogy „errant, peccant, delirant" mindazok, kik ezen törvény alkotását ellenzik. Ha magunk fellépünk a baj ellen, nagyobb garantiája lesz a szabadságnak, mint minden mellette felhozott szép phrasisok adhatnak. Szóló a szerkezetet pártolja: de a végére betételni kivánja, hogy a vesztegető hivatalát, a megvesztegetett pedig szavazati jogát veszitse el, 's hogy a választás legyen érvénytelen; mert most törvényen kivül megsemmisíttethetik a választás, 's igy inditványa e tekintetben is a szabadság mellett van. — Ezután a legelől már szólott m. követ: Az érd. követ ur talán szólónak akart szemrehányást tenni, azon kijelentése által, hogy 2szor lép ezen tárgyban sorompóba; mert szóló, már többször lépett fel. De azt mondá az érd. követ ur, hogy mi delirálunk. Talán ő maga deliral, hogy igy mer szólani, 's hogy egy tisztes testületnek ezt mondja, mi sértési büntetést érdemelne. Ha az érdemes követ fontosnak tartja a szóbanforgó tárgyat, szóló is annak tartja azt, 's azért követett el mindent a vesztegetési törvény alkotása ellen; de a többségnek más tetszett. Igaz, ha Braunschweiggal hasonlitjuk is össze magunkat, helyzetünk nem a legjobb, — 's az is igaz, hogy a megyékben sok baj van. Azt mondá az érd. követ, hogy hozzunk fel megyét, mellyben a kormány erőszakolásának ellenállhattak volna. Azt hiszi szóló — meglehet deliriumában — hogy mennél népesebbek a gyülések, annál jobban ellentállhatnak a felülről jövő erőszakolásnak, 's ha a választók számát megkevesbitjük, ez által elejét nem vehetjük ezen bajnak. Nem az a kérdés, hogy hozzunk-e a vesztegetés ellen törvényt; mert ez el van már határozva; — nem is az, hogy ollyat hozzunk, melly a választási szabadságot semmivé ne tegye; mert ebben is általánosan megegyeztünk; — hanem az a kérdés, hogy ez a törvény, igy a mint itt áll, nem fog-e a hatalomnak a visszaélésre alkalmat adni. Szóló ezt akarta megmutatni, 's erre az érdemes követ semmitsem felelt. Szóló specificumokba ereszkedett, 's azt mondá, ha a fuvarozás is megtiltatik, akkor a vesztegetés más térre vitetik. Az érd. követ azt mondá, hogy ha az őrszékben nem bizunk, anathemát mondunk az egészre: de kimondá ezt? Szóló csak azt mondá, hogy a melly megyékben pártok vannak, a birónak valamellyik párthoz kell tartozni. Angliában lehet pártatlan birákat találni; mert ott nem az itél, ki választ; de itt máskép van a dolog, itt ugyanazon megyék törvényszéke fog itélni, mellyekben a pártoskodások történtek, mellyekben egyik vagy másik párt fog győzni. Erre hasonlóul az érd. követ nem felelt. Végre — azt mondá — azért kell vesztegetési törvény, mert a kormány most minden törvény nélkül is cassálja a választásokat. Szóló azt mondja, ha a törvény igy, a mint áll; most meghozzuk, akkor minden választásunk meghal; mert, ha érdekében lesz a főispánnak a választás megsemmisitése, mindjárt meg fogja támadni a választást. — Az érd. káptalani követurnak pedig azt feleli szóló, mikép szerette volna, ha ezen tárgy feletti vitatkozásokban részt nem vett volna, mert, ugymond, az egyház sem épen tiszta a pártosk odástól. Egyébiránt, ha minden pártoskodásnak eleje vétetik ezen törvény által, még az egyházinak is, akkor szóló pártolja ezen szerkezetet. A pártoskodás a szabadság gyökerén van — mond szóló — ha tehát ezt kiirtjuk, akkor a szabadságot fogjuk kiirtani. Annak veszélyes kinövéseit kell lemetszeni: de ugy, hogy a gyö[illegible] meg ne sértessék, ezt általánosan elismerjük, 's m[illegible] midőn mi azt mutatjuk meg, hogy ezen metszés [illegible] még a gyökeret is megsértjük, akkor egy érd. követ azt mondja, hogy delirálunk. Észrevételeiről azt mondja szóló, hogy azok életbevágók. Azt mondják, hogy a meggyőződést büntetni nem lehet, nem is ez a kérdés, — a meggyőzédésnek constatirozva kell lenni. Nézzük — mond szóló — a büntető törv.könyvet, hányszor van abban megirva „rosz, álnok szándékból" — ebben megnyugodtak a t. RRk, 's most midőn a megvesztegetésről van a szó, megijednek tőle. Továbbá a fuvarozást egynéhány nappal ezelőtt magok elhatározták, hogy szabados, — szóló ebbeli kivánsága tehát semmi egyéb nem volt, mint a t. RR határozata. T. és B. megyék követei példákat hoztak fel, hogy árverésre bocsátattak a szavazatok, 's azt mondák a RR, hogy az illy gyalázatos megvesztegetéseket kell büntetni. Továbbá azt kivánák, hogy a hatalmasok kezéből a megvesztegetési eszköz kivétessék. Aztán elhatározák, hogy nem akarják a választók számát megkevesbiteni. Már ma azt mondják, hogy a bevitel vesztegetés, erre büntetést kell szabni. Már ha a politicai vétségek meghatározásában egy általános eszme nincs, mindig igy járunk; ha lett volna, illy ugrásokat különben nem tettünk volna. Ha a megvesztegetésről törvényt akarunk alkotni, olllyannak kell annak lenni, mellynek definitiója megegyezzék a dologgal. Továbbá a pártoskodást nem kell elölni, és hogy a szegényebbek az olygarchiával alpari tétessenek, kivánja szóló, hogy az élelmezés kiszolgáltatása is szabad legyen. De más tekintetben is — ugymond — vigyázóknak kell lennünk ezen törvény alkotásában. Már is nevezetesen — ugymond — Sz. követe is megismeri, hogy ez a rendelkezés csak házi patikaforma, — mindnyájunk előtt e szerint tisztában áll, hogy a megyéket rendezni kell, hogy képviselet kell, 's hogy ez addig meg nem történhetik, mig a nép az alkotmány sánczaiba bevéve nem lesz. — Menjünk csak annyira, hogy csendes gyülés legyen, — vajjon bele egyezik-e a kormány abba, hogy a megyék valaha rendeztessenek. Ha a külső orvosság elég lesz, nem fog-e munkálkodni azon, hogy a belső ne alkalmaztassék. — Egy bajunk van — mond szóló —, az, hogy a régit megváltoztatjuk: de helyébe ujat nem teszünk. Emlékezzünk csak az urbéri 's a végrehajtási törvényekre. Sz. követe azt mondá, hogy kevés haladási kérdések mennek tökéletességre, mert ugymond ezeket az intelligentia a kortesek ellen ki nem viheti. Nézzük meg csak — mond szóló — az utasitásokat. Ki dictálta azokat, hogy 16 szavazatot kell adni a városoknak, hogy a városokat rendezni kell? a melly gyülések illyen resultatumra vezetnek, azoktól szóló nem félhet. Hogy még is némelly haladási kérdések tökéletességre nem mehettek, annak okát szóló a kormány készületlenségében találja. Illyen a vallási törvényjavaslat, illyen az örök megváltási törvény, — illyen végre a magyar nyelv is. — Azért tehát ne tegyünk ugy, mint a zsidók, kik elővesznek egy bakot, 's arra ruházzák az egész nép vétkét: hanem összemunkálva igyekezzünk olly törvényt alkotni, melly a szabadságot sem veszélyezteti, 's a rendet is előmozditja; tegyük ki világosan, hogy a fuvar szabad lesz. Különben, ha ezen törvény úgy a mint itt áll, terjesztetik sanctio alá; — azzal végzi szóló beszédét — hogy akkor elmondhatni: vae tibi libertas Hungariae!! — Az idő késője haladván a tanácskozás a szóban forgó szerkezet felett be nem fejeztethetett, 's folytatása másnapra halasztatván, az ülés d. u. ½ 2re eloszlott. —

Januar. 12kén. CXLd. kerületi ülés.

(Kezd. d. e. tizedfél órakor. Tárgy: a vesztegetési törvény szerkezete feletti vitatkozás folytatása.)

A megyei kihágások érdemében készült törvényjavaslatnak kerületileg tett módositásai olvasatlanul köziratra bocsáttatván: folytattaték a tanácskozás a vesztegetési törvény szerkezete felett, melly iránt végeredmény mai napon sem fejlett ki. A mai nap tanácskozásai már csak czáfolatokból állottak, mellyeket nem annyira maga a tárgy érdekesített, mint a személyeskedés, melly közéje bő mértékben vegyült, 's melly egy ifju követnek tegnap felhivott ama deák idézvénye körül forgott, miben az ellenvéleményüekről az mondaték: „delirant." Egy ősz követ szólalt fel először, ki a p—i káptalan követének tegnapi nyilatkozatában sok igazat talált, mit épületesen hallott az érd. egyházi követtől. Azt mondá a tisztelendő úr, hogy a meggyőződés mindenkiben szent, melly arany elvet ha az egyház mindig követett volna, Galilei nem fogott volna halálra ítéltetni azon meggyőződéséért, hogy nem a nap forog a föld körül, hanem ez ama körül. De reményli szóló, hogy az érd. tisztelendő ur, holtaig meg fogja tartani azon szép elvét 's azt az átmeneti 's más kérdések körül szólóval együtt fogja alkalmazni. Mondá még az érd. tisztelendő ur, hogy a korteskedés a hon jövőjét veszélyezteti, 's ebben is igaza van, csak az kár, hogy a tegnapi nyilatkozatok minden szavai hiteles naplóba nem mehetnek, hogy azok idéztethetnének annak idejében némelly főpapok korteskedései ellen. A mi magat a tárgyat illeti: a meggyőződést szóló sem kivánja érintetni a szerkezetben, mert tökéletes igaza van azon német példabeszédnek, melly azt tartja, hogy a gondolatok nem esnek harminczad alá. Momus is ablakot kivánt hajdan az ember keblére, hogy gondolatait megláthassa, mert a nélkül ezt lehetlennek tartá. Mi még inkább lehetetlen az óta, mióta a világ legfőbb kortesei bizonyos szerzetesek, a probabilismus és mentalis reservata eszméjét feltalálták, kik azt hirdeték a világnak, hogy meggyőződésből beszélnek, még akkor is, midőn szavaik azzal legnagyobb ellentétben állottak. A bevitel megérintésének nincs helye a tárgyalás alatti §ban, 's azoknak, kik azt a törv.javaslatba kivánják iktatni, a 40d. §. tárgyalásánál kell vala kivánataikat előterjeszteni, hol azonban csak fegyveres csapatok bevitele tiltatván alattomban értetik, hogy fegyvertelen csapatok bevitele nem tilos. — Az etetésre itatásra törvénynyel mondani ki, hogy nem megvesztegetés, igen csiklandós; mert ha ezt a korteskedés felavatott mesterei megtudják, elbámulunk bele, mennyire fogják ezt majd a haza kárára gyakorolni. E költséget egy két magános ember nem üzheti a nélkül, hogy gyanút gerjeszszen az iránt, mintha általa magánérdekeit kivánná előmozdítani; 's ha a magas czélt, mit P. megye követe kiván a bevitel és élelmezés által elérétni, megközelíteni kivánjuk: állítsunk közönséges nemesi pénztárt, mellynek költségein vitessenek be a megye székvárosába 's tartassanak ott a választás ideje alatt azon szegényebb-rendű nemesek, kik választói jogaikat saját költségeiken gyakorolni nem képesek. Ha az élelmezés és bevitel megengedtetik: a dolog alkalmasint régi állapotában marad; 's a kir. biztosságok meg fognak sürüdni a megyékben, pedig azon biztosságok felérnek ránk nézve az egyiptusi tiz csapással, mert rendesen barátot baráttal, apát fiuval mindig ellenkezésbe hoznak, 's általok a megyei közadministratio mindig szenved. Szóló a szerkezetben benhagyatni kivánja az egy hónapi határidőt, mellyen tul választás után semmi nemü vesztegetési vád ne legyen elfogadható; az pedig, hogy egy érd. követ a büntárs vallomását mások ellen is kivánja használtatni, igen csudálatos, mert ezen elv miatt a nőtelen uraknak különösen meggyülne bajok. A tegnap felhivott német tudósokra 's törvényhozókra megjegyzé szóló, hogy ők szobáikban rendesen gyönyörü könyveket tudnak irni 's szép elveket felállítani, de a gyakorlati kormányzáshoz nem sokat tudnak; és hogy Braunschweigban jó törvények vannak, az nem annyira az ő érdemök, mint a történeté, melly IVdik György angol király braunschweigi herczeg Károly gyámnoka által viteté be azon mintaországba a jó rendet, mit Károly herczeg, a gyámság alól kikerülvén, felzavart ugyan, de a párisi villám fényénél a rendzavaró herczeg elüzeték 's a rend ismét helyre állt; 's igy következett el azon kis országra az aranyidő. — Azt mondják, szigorú megvesztegetési törvénynyel fegyvert adunk a kormány kezébe szabadságunk ellen; hiszen különben is nála van a hatalom, 's intézkedéseinkkel neki nem sokat ártunk; övé az erő 's vele könnyen ugy járhatunk, mint Lévi zsidó II. Fridrik porosz királylyal, ki, midőn őt a hollandiak fizetésre szoritották, a nevezett zsidónak meghagyá, hogy veressen rosz pénzt; mi megtörténvén Fridrik király a rendeletére készült rosz pénzzel elégité ki hitelezőit; de a rosz pénz csakhamar visszaküldeték, 's Fridrik király, hogy becsületét Europa előtt elne veszitse, Lévi zsidót felakasztatá; és II. Fridriket a történetirás nagynak nevezi. Szóló, mig jobb elő nem adatik, a legujabban előterjesztett szerkezeti javaslatot pártolja, mint a mi előtte minden társai közt leginkább kielégitő. Hasonló értelemben szólt egy más megyei követ, megjegyezvén, hogy a tárgyalás alatti törvényjavaslat vitatkozás közben nem hogy előhaladna, hanem inkább visszalöketik. Tegnap a törvényjavaslat szerkezete, nem pedig a felett kellett volna folyni a tanácskozásoknak: miben áll a megvesztegetés lényege. De a tanácskozás tárgyától éles szóváltások mellett messzetért, 's az ellenzéki táborban ismét meghasonlás történt, mire okot azon gyanusitások adtak, mik szerint a megvesztegetési szigorú törvény pártolóiról az hirdették, mintha ők a kormány érdekei mellett harczolnának. Ezen gyanusitások ellen szóló magát védeni nem akarja, nehogy rá alkalmaztassék a lisztlopó molnár példája, ki békével türt minden becsületsértő czimeket, de a lisztlopó nevezetre tüzes haragra lobbant, mert e nevezetben igazság volt. Ezen gyanusitásokra azonban megjegyzé szóló, hogy törvényhez annak alkotásakor biztos jövőt kötni lehetetlen; törvényjavaslatok jövendőjét belátni bajos. Történetirás tanusága szerint a legovatosabb törvények mellett is elkövetkezett némelly nemzetekre az elpuhúlás, melly miatt, erőteljes kormányzó 's ügyes miniszterium által könnyen önkény alá vettettek; mások ellenben fölemelkedtek mind a mellett, hogy bizonyos törvényeik alkotásakor a szabadságvesztés rémeit állíták elibe a politikai jósok. Hitte-é angol valaha, hogy a thea miatt meg fog válni északamerikai gyarmataitól? 's hitték-e ezek kezdetben, hogy a thea miatt szabadságra emelkedendnek? 1824ben, midőn a kihágásokat körleveleiben megrová a kormány, 's az ellen ajánlá a titkos szava-

zatot, a kormánynak ezen ajánlatára az mondaték, hogy a titkos szavazás a nemzetet szabadságának egy nevezetes részétől: a szabad-felkiáltástól fosztja meg; és 1839ben már megbarátkozék vele a nemzet, 's ma már a megyei kicsapongások egyedüli gátjának 's a szabadválasztás hatalmas védőjének tartatik. 1805ben az armalis nemes minden tehertől felmentetett; 1832ben pedig a jobbágy telken lakó nemesek alávettetnek az adónak, 's most 19 megye hozott utasitást a háziadó mellett; 's már ma nem olly általános azon vélemény, hogy az adó meg nem férhet a szabadsággal, mint hajdan. Adó magában még sem szabadság sem zsarnokság. Ki meri mondani, hogy egy 33 pontban adózó szomszédtartomány szabad; és mi el akarjuk fogadni, mert Angol és Franciaország is adózik, és szabad, 's lehet velünk is igy történik ez, de történhetik ellenkezőleg is; bizonyos testület mindenesetre kedves mosolylyal tekinti, hogy a magyar most önkint rohan azon hálóba, mi neki már száz év óta szövetik. Szóló nem kiván többet az ősiség ellen, csak egyetlen czimet, mellyen érvényes örök eladás történhessék; a korteskedésre nézve nem többet, csak az élelmezés és bevitel megengedtetését: 's csekély egyénisége képes leend lerontani az ősiséget; 's meghiusitandja bármelly megyében a korteskedés ellen hozandó törvények rendeleteit. Ezt más egyéniségek épen ugy véghez vihetik nemzetiségünk 's alkotmányunk gyengitésére, mellyeket most kellene leginkább erősiteni, midőn a hatalom kezelői annyi ellenszenvet tanusitanak iránt ok. Szóló azonban nem retten meg ama jelenetektől, mert tudja, hogy a magyar nemzet sem loyalitásban sem hűségben nem enged senkinek, 's törvényes alkotmánya mellett bizton haladván elő, illy tettek nála czélt nem érnek, mert a nemzetet lázadásra nem vezérelhetik. E jelenetek meggyőzhetnek mindenkit arról, hogy alkotmányos országot évenkinti országgyülés nélkül kormányozni nem lehet. Magyar ország adójának öszvege ugyan nem sokra megy 's behajtása sem eszközöltetik illő szigorral, 's ha másért nem, ezért is szükség évenként tartani országgyüléseinket; e mellett szükség a nemzetnek törvényhozást állitani őrül a kormány mellé, hogy kormányunk a törvényhozás szellemében működjék; mit hogy annál könyebben elérhessünk, szükség gondoskodni az ovó szerekről, mert ha erről a törvényhozás nem fog gondoskodni, kényszerülve lesz az önkény olly eszközökhöz folyamodni, mik előttünk nem a legkedvesbek leendnek. Szóló egy-véleményben van ugyan T. megye követével, de az általa az ellenvéleményüek ellen használt kifejezést még sem helyeselheti. Végre P. megye követe azon állitását, — miszerint mondá, hogy: ha jövő 1847ig ismét 140 ember mulna ki a korteskedés miatt, még akkor sem járulna szavazatával olly törvény alkotásához, mellyről meg van győzödve, hogy veszélyes a szabadságra, 's bátran nyilvánitaná küldői előtt, hogy ezen törvény alkotásához segéd kezeket nem nyujtott; szóló megforditván azzal végzé beszédet: hogy ha a javaslott módositások következtében 1847ig 140 ember hal meg, bátran elmondja küldői előtt, hogy ama módositásokhoz ő segédkezeket nem nyujtott. Többen nyilatkoztak ez értelemben; különösen egy megyei követ a korteskedés történetéből felhozá: mikép 1687 előtt királyok korteskedtek országgyüléseinken a magyar koronáért; sőt Róbert Károly mellett maga a romai pápa is korteskedett, Gentilis bibornok 's a magyarországi papság segedelmével. Ugyan ezen érdemes követ úr a választók nyers tömegétől a meggyőződést is megtagadá, 's állitá, hogy a ki szavát eladta, annak már nincs szabadsága, ki el nem adta, azért a megvesztegetési törvény nem veszélyeztető. A megvesztegetés meghatározását magában a megvesztegetésben épen ugy benfoglaltnak hivé, mint a lófuttatását magában a lófuttatásban 's a lopását a lopásban. Ezért a meggyőződés említését mellőzni kivánta a megvesztegetés meghatározásában, mert mi nem mondhatjuk el Krisztussal: „Regnum nostrum non est de hoc mundo" 's igy a sziveket nem vizsgálhatjuk. Más megyei követ a megvesztegetés eseteit kivánta a hozandó törvényben előszámláltatni; mivel különben minden törvény, mi e tárgyban hozathatik, vagy otiosus, vagy igazságtalan leend, mint azok, mellyek a meggyőződést veszik fel a megvesztegetés meghatározásában. — Emlitteték még a törvényjavaslat mellett: mikép Angliában épen a radicalok sürgetik, hogy titkos szavazás 's a választói képesség szélesitése által a szegényebb választók megvesztegetése törvény által megakadályoztassék. Robespierre pedig a Convent idejében közpénztárból kivánt a szegényebb választóknak napi bért adatni. — A p—i. inditvány pártolói, vagy is azok, kik a megvesztegetést a meggyőződésre kivánták alapitani 's a bevitel és étetés itatás megengedtetését nyiltan ki akarák mondatni a törv.javaslatban, leginkább a tegnap kiejtett „delirant" szó 's más személyes sérelmek ellen keltek ki. K. megye követe épen azért, mivel politicai intézvényekben csalhatatlan igazság nem található, helyhatósági rendszerünk mellett ovatosságot ajánlott, annyival inkább, mert nekünk sem szabadsajtónk sem felelős ministereink nincsenek. A korteskedést ő nem tartá olly veszélyesnek, mint némellyek, mert ezen korteskedés ideje alatt municipalis életünk inkább fejlett mint sülyedt. Sz. követe ha tisztán criminalitást lát e kérdésben, miért nem elégszik meg, a büntető törvénykönyvre útalással? hiszen ez által önként elismeri, hogy itt a legnagyobb alkotmányos kérdésről van szó, melly iránt alkotmánytalan országok codexeire hivatkozni nincs helyén: Mert Napoleonnak törvénykönyve jó lehetett, de a választási törvényei rosszak voltak. Az érd. követ ur által tegnap Rotteck iskolájába utasittatánk, de ezen utasitásnak aligha vólt helye, midőn a braunschweigi codexről volt szó, mellynek rosszaságát az is bizonyitja, hogy a büntető törvény kidolgozásával foglalkozó választmány annak használt sem veheté. E mellett a mi alkotmányunk egészen más alapon nyugszik, minr Braunschweigé. Egy más követnek felelé, mikép igen feltünő, hogy az érd. követ ur erősebb kitöréseit mindig az ellenzék ellen intézi. A „delirant" kifejezésre megjegyzé, miképen vannak időpontok, mellyekben egyes egyének a politicai téren szundikálnak 's illyenkor megfeledkeznek a hely méltóságáról, az ügy szentségéről és ön magokról. Kivált illy állapotban azt megnevezni nem kivánja: de kéri az érd. követet ne alkalmazza olly merészen a latin idézvényeket, mert nem mindég másnap következhetik reájok a felelet. Más követ visszatorolváu a szabadság veszélyeztetési vádat a „delirant" kifejezésre, mind a mellett, hogy az érd. követ róla 's elvtársairól olly hitben van, azt hiszi az érd. követről, hogy okos, derék férjfi; azonban meg lehet hogy e két hit közül egyik sem igaz. Egy más megyei követ a kormányt minden hatalom mellett sem hiszi olly erősnek, mellynek kezére több erőt játszani ne lehetne. Az inditványozott köz cassákra megjegyzé, hogy abba majd — mint a lónemesitési cassába, ollyanoknak is kellene fizetni, kik hasznát nem veszik. A „delirant" kifejezésre feleli: hogy nem igen mutat higgadt állapotra, 's az illy kifejezések által furesa példát ad a törvényhozás a megyéknek épen a megyei kihágások tárgyalásakor. Más megyei követ Knigge munkájának olvasgatását ajánlá a „delirant" kifejezéssel élt követnek 's beszédét ezen felkiáltással végzé: Ments meg uram az illy elvbarátoktól; ellenségeinktől magunk is megmentjük magunkat. Illy nyilatkozatok közt, mik a tanácskozás tárgyától egészen eltávoztak, engesztelőleg hangzottak el egy tiszai megye követének szavai, mellyekkel teljes meggyőződését nyilvánitá az iránt, hogy a hallott szemrehányások mellett egyik fél sem akará a másikat sérteni, 's egyik sem hivé a másikról azt, hogy a helyhatósági rendszert 's a szabadságot akarja felforgatni, mindkét fél csak aggodalmát nyilvánitá, mellyből rosz akaratra húzni következést nem lehet, különben a rokonérzelmet viszálkodás fogja felváltani. Azok mellett, kik a megvesztegetés ellen különösen hozandó sulyos büntetést ellenzik, harczol az országos üléseken átment büntető törvénykönyv I. rész 1. fejezete, melly szerint büntettnek csak az ott előszámlált tények tekintendök, mellynek megállapitásakor a választmány előtt fenforogván a korteskedés arra a széksértés büntetését kivánta alkalmazni. Az egyenvonal, melly a hivatalnok és választó között vonaték azért, hogy a választók megvesztegetése bün gyanánt büntettethessék, nem áll, mert a hivatalnok a polgári törvények adományából bir bizonyos jogokat bizonyos kötelességek teljesitéséért, a választói jog pedig természet szerint mindenkit illetne, 's azok, kiknél a polgári törvény azt meghagyja, ennélfogva semmi uj kedvezményben nem részesülnek, csak természeti joguk birtokában erősittetnek meg. A megvesztegetést semmi szigoru törvény nem irthatja ki, közvélemény annak egyedüli orvosa. De a kormánynak sem lehet, ha nyugalmat akar, olly férfiakat ültetni főispáni székbe, kik magokat a korteskedésben tünteték ki. A kormány köteles jó példát mutatni a nemzetnek. Mi a szőnyegen forgó tárgyat illeti a 39 §. első szerkezetét már általános többség elveté, tehát ahoz visszamenni szintugy nem lehet, mint nem annak fejtegetéséhez, hogy a megvesztegetés ellen törvényt hozni lehetetlen 's nem czélirányos, mert hasonló többség határozá el, hogy a megvesztegetés ellen törvényt kell hozni. Most csak a törvény szerkezetéről lehet szó, mellyben a választói jog elvesztését büntetésül megszabni nem lehet, mivel ezen büntetés a crim. codex elveivel ellenkezik, 's az ellenpártokat gyilkolná meg, mellyeket alkotmányos nemzet kebléből kiirtani nem lehet 's nem czélszerü. P. javaslata a meggyőződés iránt a büntető törvénykönyv elveiből van meritve, de mivel a foganatot titkos szavazat mellett kimutatni nem lehet: a kerületi jegyzők legközelebb beadott szerkezetével megelégedhetni. P. inditványát a bevitel iránt szóló a 40. §ban benfoglaltnak hiszi. Egyébiránt ha a KK. és RR. biznak benne, hogy küldöik egy uj teher elvállalásától nem idegenek, a B. megye által inditványozott nemesi köz pénztár a bevitel költségeit legczélirányosabban fedezhetné. Miután maga a tárgy eléggé ki van meritve, szóló a törvényjavaslat szerkezetének pontonkénti felvételét kivánta. Végül T. megyének olly sok megtámadást szenvedett követe védelmezé magát, előadván, mikép a 40 szótöbbségü végzés után elunván a hosszúra nyult retrograd vitatásokat, kissé talán kelletinél hevesebben de nem olly élesen fejezé ki tegnap magát, mikép ma visszatoroltaték. De kéri idézetét nem egyes kikapott szavakban hanem egészben venni figyelembe 's ugy mint idézve volt, feltételesen, mi nem vala egyéb egyszerü visszatorlásánál azon gyanusitásnak, melly ellene 's véleménytársai ellen emelteték. Azt mondák: csodálatos, hogy legélesebb kitörései mindig elvtársait az ellenzék férjfiait illetik, holott ennek oka könnyen átlátható, mert ha tekintélyek vesznek fel tévtant, az a statusra nézve mindenkor legveszélyesebb; 's ha az ellenzék tekintélyes férfiaitól kell azt hallania, nagyobb erőt szükség ellene kifejteni, mint ha az ellenfél védelmezné azon tévtant. P. követe szóló előadását loyalisabban czáfolgatá tegnap, mint egész csapata a mai tá madóknak, kiknek előadásaik legfelebb is csak pillanatnyi rivalgást idéztek elő, 's mivel ebből áll minden eredményök, felelgetni rájok nem igen hajlandó; de P. érd. követének válaszolja, hogy olly élesen azért kelt ellene ki, mert az ő szavaiban suly van, 's nem lehete tovább türni, hogy az érd. követ nyolcz nap alatt mindig az üres szalmát csépelgeté, holott általános többség kivánt ellenében törvényt a megvesztegetés ellen, 's ő még is csak annak czélszerütlenségét, lehetetlenségét vitatgatá. Aeschines, a nép embere, volt akarata ellen legfőbb oka annak, hogy hazája Lacedaemon kezére került. Szóló előadásának többi része, mellyben némelly mai előadásokra válaszolt, a fentebbieknél sokkal inkább ön személye körül forgott. Illy vitatkozások mellett épen nem lehet csodálni, hogy eredmény mai napon sem fejlődheték ki.

Januar 18kán CXLIdik ker. ülés.

(Tárgy: A tegnap félben szakadt tárgy további vitatása, 's végre az e tárgybani szavazások megkezdése.)

Az elnökség felszólitván a feljegyzett szónokokat a tárgyhozi szólásra, némellyek a mellett áttértek még T. megye követének a tegnapi ülésben ujolag tartott véd- és czáfoló beszéde visszatorlására, mellytől némellyek még akkor sem kezdének megszünni, midőn az emlitett követnek tisztitársa felszólitá a táb lát a történetekre fátyolvetésre. E rövid megjegyzés után lássuk az e tárgyban szólott mai nevezetesb szónokokat. Az első, egy m. követ: A hosszas tanácskozás e kérdésben levő tárgyban mutatja, hogy a kisebbségnek oka van azt állitani, hogy a megvesztegetés ellen törvényt hozni nem lehet, mert a kezünk alatt lévő e szerkezet világosan mutatja, hogy a megvesztegetést be nem bizonyithatni. Ezen törvényjavaslat által, ha igy mint jelenleg áll, megmarad, a titkos megvesztegetések törvényesittetnek, 's a törvényhatóságoktól még azon jog is elvétetik, mellyel eddig birtak, hogy t.i. statutumokat hozhattak a megvesztegetés azon nemei ellen, mellyeket kitapasztaltak: de igy törvény lévén, mellyben körüliratik, hogy csak pénzzel vesztegethetni, ezt tenni joguk nem lesz. Továbbá, mond szóló, olly széles értelemben van kitéve itt a megvesztegetés, hogy ezután akárkit meglehet támadni azzal, hogy vesztegetett. Még azon észrevétele is van szólónak ezen szerkezetre, hogy itt a vétkesre háromszoros büntetés van szabva, hogy még azután is fog büntetni, mikor a büntetést már kiállotta, mi ellenkezésben van a büntetőtörvénykönyv elveivel. Egyébiránt — mond szóló — ő azt tartja, hogy e szerkezet a szabadságot nem sérti, de a választásokkori gyilkolásokat sem fogja meggátolni. T. követének pedig azt feleli, hogy az, mit tegnap állitott, miszerint neki volt volna igaza mindig, valahányszor az ellenzék ellen szavazott, még megbizonyitva nincs. Végre — mond szóló — elég hosszu volt már e tárgyban a vitatkozás, annálfogva ideje, hogy egyszer már szavazzunk. — A második szónok egy m. követ: A tárgyhoz szól egyenesen. Szóló szabadságban született, abban élt, 's hiszi, hogy abban is fog meghalni, 's annálfogva tiszteli a szabadságot: de csak ollyat, mellyben élete 's vagyona biztosságban van. Kérdi azonban: mi biztosságban van ez választáskor, midőn a részeg csoport, a zászlókkal 's zenével járó tömeg neki megy az ellenfélhez tartozó ember házának, 's azt kirabolja, lerombolja, 's ártatlan embertársait leöldösi? Illy kihágásokat — mond szóló — büntetni kell minden módon 's korlátozni, 's igy a vesztegetést is, melly minden kihágásoknak szinte legfőbb kutfeje. Továbbá igaz, nagy hiba, midőn valaki meggyőződését eladja: de még sokkal nagyobb az, midőn valaki szegényebb társait megvesztegeti, 's az illyet szóló keményebben kivánja büntetui, nevezetesen, hogy veszitse el hivatalát is, sőt ki-

hágás esetében börtönnel is büntettessék. 3ik szónok egy m. követ: Rég ideje, mond szóló, hogy a szóban lévő kérdés megfejtésén igyekszünk: de ha ugy fog megfejtetni, mint azt a nemzet érdeke kivánja, szóló nem fogja sajnálni az időt; mert a tárgy igen fontos — tőle a nemzet jövője függ. Sajnálja szóló a tegnap 's az előtti napon történt ingerült személyeskedést, — 's megjegyzi különösen, miszerint nehezteléssel vette T. követétől, midőn tegnap az ellenzéket vádolta; erre szóló csak azt mondhatja: „Iliacos intra muros peccatur, et extra." Hagyjunk fel tehát — mond szóló — ezzel, 's térjünk a dologra. Szóló K. követével tart, hogy itt ovatosan kell tenni: de az ovatos és semmit nemtevés közt lényeges a különbség. Ő a jelen kérdést úgy tekinti, mintha az alkotmány egy fa volna, mellyre dudva tekergődzött, mellyet le kell metszeni; hanem vigyázzon a kertész, midőn azt lemetszi, hogy a növény megne sérüljön. Azonban, mond szóló, nem akarjuk mi a kést idegen kertész kezeibe adni, 's igy nem félhetünk attól, hogy a dudva helyett a plántát kimesse. Azt mondá tegnap K. követe, hogy mi illusióban vagyunk, mert itt alkotmányos, nem pedig crim. kérdésről van szó: de szóló azt hiszi, miszerint alkalmasint ő van illusióban; mert itt mindkettőről van szó. Van szó alkotmányról; mert hiszen ezt akarjuk a féregtől megmenteni; van criminalis kérdésről, mert hiszen a féreg ellen akarunk törvényt hozni. Szóló nem hiheti miszerint az alkotmány érdekében legyen, hogy a vesztegetések megne büntettessenek, de igen is érdekében van, ha megbüntettetnek. Ezen előadott szempontból szól a szerkezetről, melly szólót ki nem elégíti, különösen a büntetéseket illetőleg. Az itt lévő büntetések a vesztegetőnek szárnyát nem szegik, ha ő megmarad hivatalában. A ki vesztegeti, az a status érdeke ellen tesz, sőt annak kárára van; mert a vesztegetés által választott bíróban nincs azon szilárdság, azon komolyság, mellynek egy bíróban meg kell lenni. Ennélfogva tehát a vesztegetés következésében választott tisztviselő veszítse el hivatalát, — 's ezt a büntetőtörv.könyv elveinél fogva is kivánja szóló; mert ott van mondva, hogy a megvesztegetett tisztviselő hivatalát elveszti. De végre a háromszoros visszatérítést is kevesli, annálfogva, ha megmarad ezen szerkezet, kivánja szóló, hogy az általa előadottak szerint módosittassék. 4dik szónok egy m. követ: Tegnap nem szólott 's nem kérte a RRket, hogy a kérdésben lévő tárgyat bevégezni igyekezzenek; mert várta, hogy a bosszuság hadd forrja ki magát, mivel, ha ez megtörténik, könnyebbülve érzi az ember magát; annyival inkább, mond, nem szólott, mert ama viták nem személyeskedések, nem jellemsértők valának, hanem csak a kérdést tárgyazták. Ezen eset talán még szorosabb összeforrást fog köztünk eszközölni, mellyre — mond — szükségünk talán most leginkább lesz, hogy erősebben mehessünk szemközt azon eseményeknek, mellyek legközelebbről fenyegetnek bennünket. Vessünk tehát — mond szóló — fátyolt minden eddig történtekre, 's nézzük magát a tárgyat. Szó többé, mond szóló, nem lehet arról, mint egy érd. követ mondá, hogy visszamenjünk a nyomtatott szerkezetre; mert ez szavazással már el van vetve, de arról sincs kérdés, hogy kelljen-é a megvesztegetés ellen törvényt hozni; mert ez is már határozat. Csak a jelen szerkezetről lehet tehát most szólani. Ezt szóló három részre osztja: 1) van ebben definitio, melly őt kielégíti; 2) eljárás; ezt az esküttszékek elfogadása után határozhatni meg, ugy hogy a melly kihágások a tisztujitás actusa alatt történnek, az őrszék, a többiek pedig az esküttszék elibe tartozandók; 3) a büntetések. Ezek már szólót ki nem elégítik, mert szóló a pénzbeli büntetést kevesli. A fogságot ugyan nem tartja alkalmas büntetésnek: de a szavazat elvesztését, nem ugyan örökre, a vesztegetés igen természetes következésének gondolja. Ugyanis ha tisztujitás után jön világosságra a megvesztegetés, a megye méltóságának tartozunk azzal, hogy egy darabig nevezetesen a legközelebb tartandó tisztválasztás ideje alatt még ezen megmérgesitett szavazatoktól a választás megmentessék. Igy kivánja szóló, hogy a vesztegető is a vesztegetés által nyert hivatalát veszitse el; mert ha hivatalbeli visszaélésért lehet valakit hivatalából elmozdítani, miért ne lehetne a vesztegetés a visszaélések legnagyobika miatt őt attól megfosztani? Ezen módositásokkal szóló a jelen szerkezetet elfogadja. Hanem van még egy észrevétele. Hamis ráfogás, ugymond, mint ha e törvény a szegény nemesség ellen volna, — sőt inkább a szegény nemesség erősödni fog általa, t. i. befolyásának ereje kifejtetik. Kettőt vetnek most némellyek ezen nemesség ellen: a) hogy müveletlen és szegény; b) hogy kihágásokat követ el. Már ezon törvény által őt a kihágások nagy részétől megmentjük, 's igy a censualis képességet a kihágások neve alatt nem lehetvén körükbe bevinni, az által befolyásukat kifejtjük. Csak akkor lehet a szegény nemesség mellett hatályosan fellépni, ha hatalmasoktól a megmérgezési eszközt elveszszük, 's igy ezen szempontból is ohajtja szóló a megvesztegetés elleni törvényt. 5ik szónok egy m. követ: Kitérésekre szóló nem megy által. Z—ny követe tegnap azt mondá: vajjon az, mi tisztválasztásainknál történik, jó-e? — ez nem kérdés, hiszen mindnyájan hiszszük, hogy az rosz; — hanem az, hogy a megvesztegetés ellen lehet-e törvényt hozni? B. követe tegnap azt mondá, hogy neki csak egy kis rés adassék, ő fog tudni vesztegetni, valamint az ősiség tárgyában az örök bevallásnak csak egy neme hagyassék meg, akkor neki mindegy: marad-é vagy nem az ősiség. Igen, azt feleli erre szóló, de a legbölcsebb törvényhozó sem tud olly törvényt hozni, melly rést ne hagyna. Az érd. követ minap azt mondá, hogy neki olly törvény kell, melly mellett meggyőződését mindenki szabadon kimondhassa; szóló kivánsága ezen elvből következett, 's annál fogva hitte, hogy az érd. követ e téren őt követni fogja, A szóban forgó kérdésnek három stadiuma van, most a 3diknál állunk, melly az, hogy a ki szavazataért bért vesz el, minő büntetésc legyen? Alkotmányos monarchicus statusban ez axioma, hogy a kormánynak és nemzetnek egy érdekének kell lenni: de az életben ez nem igy áll, itt az élet kineveti a logicát, mert épen e statusokban örökös küzdés van a kormány és nemzet közt. Innen vannak a különböző pártnevek. Angliában tory és whig, másutt kormánypárti és ellenzék, — ezen küzdésnek kell leuni, e nélkül vagy absolutismus, vagy anarchia fog lábra kapni. E hatalomnak adjunk tehát csak egy kis rést, a többit aztán bizzuk rá; mert higyje meg B. érd. követe, nem csak neki van leleményes esze, hanem a kormány is bir illyen emberekkel. Ha oda teszszük tehát, hogy a megvesztegetett szavazatát veszitse el, abból még baj is következhetik. Azt mondják némellyek, hogy, hiszen a kormány ezt törvénynélkül is megteszi: de szóló nem teszi fel ezt kormányunkról, mert nincs ez olly helyzetben, hogy a nemzet véleményére szüksége nem volna, — ezt csak ugy teheti, ha ürügye lesz rá; mert ez is olly hatalom, melly hatalmát, ha ürügyet talál rá, nevelni szereti. Azonban, mond szóló, a megvesztegetés ellen törvénynek már kell lenni, 's most már csak a büntetésről van szó. Átláthatták — mond — a t. RRk abból, mit eddig mondott, hogy ő a szavazat- vagy hivatal-vesztésre nem szavazhat. Szóló nem pártolja a vesztegetést, 's akarja, hogy a megvesztegetett büntettessék: de azt kikerülni akarja, hogy a büntetés a kormány magános érdekében történjék. Szóló kivált a szavazat örök elvesztésében meg nem egyezhetik; 3 évre ez még türhető, igy a hivatal-vesztés is; mert hiszen 3 év mulva ujra megválasztathatik: de a követre nézve kivánja, hogy a bíróság ne az őrszék, hanem az országgyülés legyen. — Még vagy négyen szólottak e tárgyhoz, kik közől, egy m. követ elfogadva a szerkezetet az 1sö pontban ezen szó után: „kialkudott bérért" oda kiváná tétetni: „az élelmezést ide nem értve." Másik m. követ az elvet a közbejött szerkezetek miatt veszélyeztetve látván, kiváná a nyomtatott szerkezetrei visszamenetelt. Más két m. követ: a szerkezettel megelégszik, csak a büntetést kivánja sulyosbitani. Ezután egyszerre többen szólás végett felállván, köztök a többi közt egy megye követe; a hallgatóság közől valaki igen illetlenül ujongatott, mire egy m. követ felszólitá az elnökséget, miszerint, midőn itt, mint mondá, a megyei kihágások zabolázása felett tanácskozunk, illő, hogy az e teremben történt kihágást is megzabolázzuk: tehát járasson végére az elnökség, hogy ki az a hallgatóság közt, ki itt olly illetlenül ujongat, 's a holnapi ülésben tegyen róla jelentést. Szavazás sürgettetvén azonban, próbálá az elnökség feltenni a kérdést, jelesül mondá, mikép jó lenne igy: szerkezet-e vagy módositás? Erre azt mondák, hogy itt nem a szerkezetről, hanem az elvekről kellene előbb szavazni, az elvek pedig a szerkezet pontjaiban vannak kifejtve, pontonkint kell tehát szavazni, nem pedig egyszerre az egész szerkezetre. Egy m. követ ezt elfogadá, 's kiváná, hogy először is a bevezetés olvastassék fel, 's adassanak elő a reá teendő inditványok, nevezetesen már szóló inditványozza, hogy ezen szó után „tisztujitási" tétessenek még ezeu szavak is: „választási és tanácskozási", 's ha ez elfogadtatik, tovább lehetne menni. De ezen inditványra azt mondá egy megyei követ: hogy semmi sem nehezíti ugy a szavazást, mint ha egyszerre több kérdés bocsátatik szavazás alá; mert azt sem tudja a követ, mikép szavazzon 's igy nem pártolhatja az előtte szóló érd. követ inditványát; mert már a bíróságra nézve tisztujitásnál és követválasztásnál nem mindenek egyeznek meg, — annálfogva maradjunk itt csak a „tisztujitási" kifejezésnél. Hoszszas vita után tehát pontonkint akarván az elnökség a szerkezetet szavazás alá bocsátni, feltevé az 1sö pontra nézve az első kérdést: szerkezet-e vagy módosítás? A szavazás már megkezdetett, B. megyei követ ki is jelenté szavazatát, midőn többen felállottak 's kijelenték, hogy a kérdés nincs tisztában, 's kivánák, hogy előbb az egyes inditványokat kell szavazás alá bocsátani. Egy m. követ: Tegnap történt egy eset, ma ujra ugyan az; provocáltak t. i. a nyomtatásban levő 39d §. szerkezetére. Már kérdi szóló: lehet-é arra visszatérni? Ha lehet, akkor lehet ezen munkálat alapelveire is visszamenni. És ha, mond szóló, erre visszamegyünk, akkor ő inditványozza, hogy ezen munkát, mint alapelveiben hibást, vissza kell adni a választmánynak. A szerkezet eleshetik, az inditványok is egyenként; mert egyiknek sem lesz többsége, 's akkor tekervényes uton visszajutunk a nyomtatásban levő 39. §hoz. Ha tehát valamire akarunk menni, akkor előbb az elvekhez kell szólani. Ekkor az elnökség ujra próbálja feltenni a kérdést, de a feltett kérdések közől egyik sem fogadtatik el, némellyek pedig a már megkezdett előbbi szavazás félbenszakasztását illetőleg kijelenték, hogy ezen jogot jövendőre ők is magoknak fentartják. Egy m. követ az első pont helyett uj szerkezetet olvas fel, 's némellyek kivánák, hogy arra történjék szavazás: vajjon a kéz alatt levő, vagy ezen uj szerkezet álljon-e meg? mások emlegeték a k.—i. és v.—i. szerkezeteket. — Végre egy tekintélyes követ: ne regélgessük elő — mint most némellyek teszik — a különböző szerkezeteket, hiszen eleget hallottunk már azokról, hanem menjünk mindjárt a jelen szerkezetnek első pontjára, 's legyen első kérdés: a „határozottan kijelölt czélra" szavak bent maradjanak-é vagy kihagyassanak; — 2ik a „bér" szó előtt ezen szó: „kialkudott" bentmaradjon-e vagy nem? 3) a „bér" szó után oda tétessék-e „ajándék vagy más adomány? Ez elfogadtatott. Mielőtt azonban a szavazás eredményéről szólanánk, tisztelt olvasóink kedveért a kérdésben levő 1sö pontot itt ujra kiirjuk. 1sö a választó, ki szavazatát határozottan kijelölt czélra vagy egyénre, előre kialkudott bérért köti le; ugy szinte minden, ki másnak szavazataért ollyatén bért ad, vagy előre lekötelez, megvesztegetésért büntetendők." Az első kérdést illetőleg; ezen kitételt: „határozottan kijelölt czélra vagy egyénre" 28 megye 20 ellen benhagyatni kivánta. A 2ik kérdésre nézve, hogy a „kialkudott" szó a szerkezetből kimaradjon-e vagy nem? 33 megye 15 ellen azt végezte, hogy kimaradjon. A 3ik kérdésre nézve: hogy bele jőjjön-é a szerkezetbe: „ajándék vagy más egyéb adományért" 26 megye 21 ellen azt határozta, hogy ezen szavak igen is bele jőjjenek. Egy megye egyik kérdésben sem szavazott. Egy más m. követe pedig ezen 3ik kérdésben az említett szavak betételére szavazván, követtársa elidálta, vele ellenkezőleg szavazván. Azonban az előbb szóló követ erre kijelentvén, hogy ő azt hivé, miként követtársa az előbbi kérdésben szavazván, most őt engedi szavazni, mert különben nem szólott volna, kéri a RRket; hogy ezen esetet, mivel az elidálást csunya tettnek tartja, illyennek ne tartsák, mivel ő, bárha meggyőződése az, mire szavazott, készebb szavazatát visszavonni. Ezzel a többi pontok feletti szavazás más napra halasztatván, az ülés d. u. ½2re eloszlott. —

Januar 19én CXLIId. kerületi ülés.

(Kezd. d. e. tizedfél órakor. Tárgy: a megvesztegetési törvény szerkezete.)

A ker. elnökség tegnapi megbizatása következtében jelentvén, hogy idő-rövidség miatt a mult ülésben elkövetett botrány okozója nem nyomoztathaték ki: egyszersmind felszólitá azokat, kik törvényhatóságaik részéről a sérelmeket még be nem adák, ebbeli kötelességöknek minél hamarábbi teljesitésére, hogy a sérelmek öszveszedésével foglalkozó választmány munkálatát bevégezhesse. Egy megyei követ közhelyeslést nyert kivánatára pedig Nádor ő főhgsége kir. személynök ő excja által megkéretik az országgyülési szállásbér tárgyában kiküldött orsz. választmány munkálkodásának siettetésére. — Ezen előzmények után szőnyegre került a megvesztegetési törvény szerkezetének folytatólagos tárgyalása. Ezen törv.javaslat szerkezetében egy megyei követ kivánta kifejeztetni, mikép a megvesztegetés becstelen tett, hogy ezen erkölcsi megrovás által a törvény minél többeket elidegenitsen annak gyakorlatától; mi többek által pártoltaték annál is inkább, mivel ezen megrovás hazánk jövendőjére nézve veszélyes nem lehet, a megvesztegetés bünében lélekzőkre pedig mindenesetre sujtólag hat. E kivánat ellen felhozaték, hogy ama kifejezés törvény szerkezetében nem állhat, mivel abban csak törvényi becstelenségről lehet említést tenni, mellynek büntetése a megvesztegetésre nem alkalmazható; a tettbeli becstelenség beiktatása könnyen eszme-zavart okozhatna a becstelenségnek e két különböző neme körül. De a megvesztegetésnél sokkal becstelenebb bünökről rendelkezik a büntető törvénykönyv, 's e kifejezést még sem használja, sőt a büntetéseket a becsületvesztés legcsekélyebb árnyéklatától is igyekezett megfosztani. Az inditványozó követ inditványát szavazat alá kivánván bocsátani: mellette nyilatkozott előbb 24 megye; ellene pedig 23;

egy megye nem szavazván, más megyének követei pedig jelen nem lévén. De a szavazás végződésével, mielőtt a többség kimondatott volna, a nem szavazó megye ismét felhivatván a szavazásra: ellene nyilatkozott az inditványnak; Sz. megye pedig, melly elébb mellette szavazott, az inditvány mellett állott, később annak ellene fordúlt. A többséget tevék a következő megyék: Nyitra, Zala, Komárom, Hont, Zólyom, Fejér, Pest, Tolna, Bács, Turócz, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Torna, Ugocsa, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó. Az inditványozó követ a második felszólításra szavazó, 's az áttérő megye követeinek tettét megrován reményét fejezé ki indiványának országos ülési tárgyaláskor leendő elfogadása iránt: mire a megrótt követek röviden azt nyilváníták, hogy ők az inditványozó követ urnak számadással nem tartoznak. A fentebb elbukott inditvány tárgyalása közben egy megyei követ előterjesztésére elfogadtaték, hogy a tegnapi napon meg állapitott első pont után, mellyben a megvesztegetés meghatározása foglaltatik, második helyre azon pont tétessék, melly a ker. jegyzők törvényjavaslatában harmadik helyen áll 's mellyben a megvesztegetés büntetése foglaltatik. E pont a megvesztegetettre büntetésül szabta az elvett bérnek vagy ajándéknak kétszeres, a megvesztegetőre nézve pedig háromszoros befizetését a házi pénztárba. E büntetés ellen többen elégületlenségöket nyilvánitván: szavazat alá bocsátandó kérdésül kitüzeték: kivánják-e a t. KK és RR sulyosbitani a kerületi jegyzők által meghatározott büntetést, vagy nem? mire 39. megye 8 ellenében „igen"nel felelt; 2 megye nem szavazván. Kevesebbségben maradtak e kérdés iránt: Csongrád, Békes, Torontál, Nyitra, Zala, Hont, Pest, Bács. Nem szavazott Abauj. E szavazat után egész özöne áradt el a büntetés sulyositása iránt szavazat alá bocsátandó kérdéseknek, mik közől a KK és RR. legelőször a szavazati jog elvesztését tárgyazókat tüzék ki eldöntés tárgyául. A szavazatjog elvesztése iránt általános volt a kivánat azon választásra nézve, mellyre a megvesztegetés történt; de azon esetre, ha a véghez ment választás után tudatik ki a vesztegetés, némellyek a szavazatjogvesztés büntetésének végrehajtását a következő választásra kivánták halasztatni: mások a szavazati jogvesztést, mint ovószert, mellyel a status magát a megvesztegetés ellen védi, jövendőre kiterjeszthetőknek annyival kevésbbé tartván, mivel a polgári jogok elvesztése a már orsz. ülésben megállapitott bünt. törv.könyv elveivel is ellenkezik: pénzbeli vagy más nemü büntetést ajánlottak. Ennek következtében kérdésül tüzeték ki: a szavazatjogvesztés kiterjeszthető-e jövőre vagy nem? 's a szavazatjog elvesztését 25 megye 22 ellenében jövőre is kiterjesztő. Többség ellen szavaztak: Zala, Komárom, Bars, Hont, Esztergom, Pest, Bács, Turócz, Ung, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Torna, Ugocsa, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó. Nem szavazott Abauj. — Kiterjesztetvén e szerint a szavazatjogvesztés jövendőre is, önkint adá elő magát azon kérdés: ismétlés vagy nagyobb beszámitás esetében örökösithető-é ezen büntetés vagy nem? E kérdésnek tagadó része mellett nyilatkozék 31 m., 16 ellenében. Kevesebbségben maradtak: Zemplén, Sáros, Szátmár, Szabolcs, Szepes, Bihar, Máramaros, Krassó, Pozsony, Soprony, Vas, Liptó, Győr, Veszprém, Mosony, Pozsega. Nem szavazott Abauj. — A szavazatjog örökös elvesztése pártolást nem nyervén, kérdésül tételték fel: kivánnak-e a t. KK és RR ismétlés és nagyobb beszámitás esetében sulyositó büntetésül a megvesztegetés ellen fogságot? E kérdésre 28 megye 18 ellen a fogság mellett nyilatkozott. Fogság ellen szavaztak: Nyitra, Zala, Komárom, Hont, Zólyom, Pest, Tolna, Bács, Turócz, Szerém, Ung, Gömör, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál. Nem szavazott Abauj és Máramaros; nem volt jelen: Baranya. — A megvesztegetettre nézve a fentebbiek nyomán az elvett bér vagy ajándék megtérítésében, szavazat-vesztésben és fogságban határoztatván meg a büntetés: a megvesztegetőre nézve szavazat alá bocsáttaték: büntethetik-e a megvesztegető hivatal-vesztéssel? E büntetést 48 megye ellenében egyedül Pest megye ellenzé a mult napi ülésekben bőven kifejtett okainál fogva. Egyébiránt azon büntetések, mik a megvesztegetett választóra szabattak, a megvesztegetőt kétszeresen fogták sujtani. Ekép elhatároztatváu a megvesztegetés büntetése: felolvastaték a megvesztegetési törvény 3d. pontja, melly szerint a megvesztegetés esetei miatt panaszt tenni a választás után csak egy hónap elforgása alatt lehet, később tett panasz el nem fogadtatik; vádló mindenki lehetvén; a megvesztegetés elismerése pedig egyedül a vallást tevő ellen bizonyitván. Az egy hónapi határidőt némellyek keveselvén, mások sokalván: a tanácskozás csak hamar áttért a megvesztegetés eseteiben itélendő bíróság kérdésére. Ez iránt határozat mai napon nem keletkezhetvén: a nyilatkozók többsége abban egyezni látszott, hogy ha a megvesztegetés választás előtt világosságra jő, biráskodjék felette az őrszék. Ha pedig választás után jőne napfényre a megvesztegetés, ennek megitélését némellyek állandó törvényszékre, mások esküttszékre kivánták bizatni; ezen esetre egy követ perbefogó bíróságul az őrszéket kivánván fölléptetni. E kérdések azonban csak igen röviden érintetvén: a vitatkozás leginkább azon inditvány körül forgott, melly szerint követválasztásoknál elkövetett megvesztegetés eseteiben a hivatal vesztés kérdése felett a követi tábla fogna itélni. Ezen inditvány pártolására az inditványozó követ fehozá, mikép ezen intézkedés talpköve az alsó táblának verificationalis választmány iránti határozatában már le van téve, melly után a következetesség sürgeti a már embrioban elfogadott verificatio eszméjének tökéletes kifejtését. Ezen eszme más alkotmányos országokban is gyakorlatba van véve, és alkotmányos országokban a követek hivatalvesztése felett más bíróság, mint a követi tábla nem is itélhet. Ellene vették ezen inditványnak, hogy a megyék választási joga feletti biráskodást az alsó táblára bizni, mig az rendezve nem lesz, nem lehet, mi nem lenne egyéb országgyülési viszálkodás tárgyánál, 's ezt minden áron szükség kerülni: mert e táblán pártok mindenkor léteztek, pártokra pedig biráskodási jogot ruházni czélellenes. E mellett e tábla hivatása közigazgatási tárgyak felett tanácskozni; 's közigazgatást megyékben is szükséges a biráskodástól elválasztani, nem hogy még a törvényhozásban köttessék össze e két tárgy. Ezen ellenvetésekre az inditvány mellett felemlitették, mikép az inditvány olly elvet rejt magában, mellytől függ a képviseleti tábla alakitása, ettől pedig az alkotmányos élet, 's ekép az inditványban az alkottmányosságnak egy fő elve fekszik. Kérdés ez inditvány körül az, hogy a követségre történt megvesztegetések iránt a kormány itéljen-é továbbra is kir. biztosságok nyomán, vagy a követi tábla, a kebléből kiküldendő nyomozó választmány jelentése után? E kérdés iránt az országgyülés elrendezésének hiányáról szó épen ugy nem lehet, mint az országgyülésnek biráskodásáról a municipiumok felett, mert az inditvány szerint csak a követi hivatal elvesztése felett fog és egyedül a követi tábla határozni, mivel e törvényhozás különböző alkatrészeinek egymáshozi viszonya legtávolabbi összeköttetésben sincs. Ez inditvány a helyhatóságokat legkisebb jogtól sem fosztja meg, a választók jogába legkevésbbé sem avatkozik, csak a választás törvényessége felett itél, 's ezt kivánja a követi tábla önkormányzásának elve. Az inditvány feletti határozás más napra haladt.

Országgyülési rövid közlés.

A Január 20kán tartatott 143d. kerületi ülésben egy megyei követnek mult napon keletkezett azon indítványa, miszerint még most a bíróság kijelölését mellőzve, határozzák el a ker. RRk., hogy a megvesztegetéssel történt választatásról vádolt követek fölött ne megyei bíróság, hanem az országgyülés, és tulajdonkép csak a követi tábla itéljen — mellőztetvén az esküttszékek iránti kérdés — tanácskozásba vétetett, és sok oldalruli tárgy-fejtegetések történtek a külföldi példák nyomán alakitandó verificationalis bíróság ellen és mellett. Az inditvány-ellenzők jelenleg az ügy eldöntésébe nem bocsátkoztak, főleg azért, mert kötelességöknek érzék e tárgyban világos utasitást kérni küldőiktől, 's miután véleményökhez a verif. bíróság eszméjének több pártolója is csatlakozott, e kérdés iránt az utasítások bevárása elhatároztatott. Továbbá P. megye követének törvényjavaslatszerüleg irásba foglalt azon indítványa vétetett föl, hogy a főispánok 's helyetteseik kihágásaira a tárgyalás alatti munkálat folytában külön büntetések állapittassanak meg; 's ámbár számosan szavazást sürgettek, az ezen indítvány fölötti vitatkozások még e napon be nem fejeztethettek. Mindezekről részletesben jövő számunkban.

Jan. 21kén vasárnap 's igy tanácskozási szünet.

Vidéki közlés.

Pozsony januar 15kén. Emléket akarok rakni e lapokban is egy ünnepélynek, melly, — tekintvén mindazon polgári erények kincsét, mellyeknek az kifolyása volt, — hazai törvényhatóságink bel-életét sajnosan homályositó önző szenvedélyek, 's ezek szülöttei, a választási zavarok ellenében valóban a ritkább jelenetek közzé tartozandó. Egy székfoglalásról szólok. Egyszerü volt ez ugyan, jelentékenysége emelésére nem kelle folyamodni a szokásos üres szóvirágokhoz, de belérdeme annál tisztább fényben tünt fel, melly azt körülövezé. Azért örömmel ragadok tollat e pillanatban, 's örömemet nem zavarhatja a gond, hogy tán ez ünnepély, melly miatt felszólalok, kebelszorító pártérdekek eredménye — nem — mert tudom, mert érzem, hogy egyrészről az igazság 's méltányosság érdeme, másrészről a férfiúi szilárdság 's polgári erény diadala az ok, a miért jelen soraimmal a nyájas olvasó elibe járulok. — A Váltó-törvényszékek három évi fenállása határt szabván a törvény értelmében a kereskedői ülnökök biráskodásának, helybeli ülnökeink is, Weiss László és Jiringer József urak folyó hó 11kén mint váltótörvényszékünk alakulásának harmadik évnapján, eddigi díszes pályájukról lelépének. Leléptöket fájdalom és remény kiséré: fájdalom, mert azoktól, kiket mint tárgyavatott birákat örömmel vallott magáéinak a törvényszék, elválni, 's azokat, kiket az igazság-kiszolgáltatásért esdő felek serege, mint lelkiismeretes szilárd férfiakat, birói széken olly szivesen szokott meg, a választás véletlenének kitéve látni, kesergé a szív; — remény pedig, mert nem lehete azt nem ápolni, hogy a kereskedői testület, melly már a váltótörvénykezés kezdetén helyesen találá fel ez urakban a birói tekintetet biztosító jeles tulajdonokat, rájok, mint már három évi tapasztalás által edzettekre vonakodás nélkül árasztandja feltétlen bizalmát. — A lelkes beszéd, mellyel Weisz László ülnök ur, pályatársa Jiringer József ur nevében is a törvényszéktől bucsút vőn, hiven ábrázolja a társas viszonyt, melly a törvényszék minden tagjait az érdemes ülnök urakhoz fuzé; különös örömemre szolgál e tartalomdús szavakat, érdekes adalékul v. törvényszékünk, 's általában honunk haladása történeteihez, olvasóim számára ezennel idézhetni:

„Tekintetes királyi Váltótörvényszék!" „Midőn legujabb törvényeink nyomán ezen királyi Váltótörvényszék ezelőtt három évvel életbe lépett, 's a helybeli polgári kereskedőtestület a váltótörv. könyv második részének 11dik szakaszában feneklő azon szép jogát, melly szerint kebeléből két tagot ülnöki minemüségben ezen tek. törv. szék birói testületét kiegészitendőt, küldhetni szerencsésitteték, gyakorlatilag élvezni kezdé: sorsrokonink ezen szép bizodalmukra minket méltatának; — minket — kik megjelenve uj hivatásunk tekintélyes körében, a tekintetes urak által nyájasan fogadtatva, 's a komoly tanácskozások közepett szives jóakaratuk által felderittetve, nem teheténk egyebet, mint minden erőnket 's tehetségünket oda irányozni, hogy kitüzött hivatásunknak a tekintetes törvényszék kegyes bizodalmára érdemesülten, megfelelni képesek legyünk. Mennyire sikerült ebbéli törekvésünknek a kitüzött czélt megközelithetni? itélje meg a tekintetes Törvényszék bölcs belátása; — mi azon nyugtató öntudatot tápláljuk keblünkben, hogy valahányszor egyéb ügyleteink engedék, a tekintetes Törvényszék komoly tanácskozásiban, 's nekünk is szép hivatásunkká vált egyéb birói intézkedésiben épen olly szivesen, mint lelkismeretesen siettünk részt venni. — Azonban a számunkra kitüzve volt három év lejártával a föntebb idézett törv. §nál fogva ebbeli hivatásunk 's küldőinknek általunk képviselt közremunkálása reánk nézve megszünvén, midőn ülnöki hivatalunkról ezennel lelépünk, 's a tekintetes Törvényszéknek számtalan alkalmakban tanusitott 's velünk előző szivességgel éreztetett kegyességét 's annak különösen minden egyes tagjainál is élvezett vonzalmát hálásan megköszönve, magunkat további emlékezetökbe alázatosan ajánljuk, bátrak vagyunk egyuttal bizonyosokká tenni a tek. urakat, hogy, ha küldőink uj választásában sorsrokonink bizodalmával ujolag felruháztatnánk, előbbi birói állásunkba visszaléphetni, 's ez által a tekintetes Törvényszék mélyen tisztelt tagjait, hozzájok tartozandólag üdvözölhetni mindig szivemelő kitüntetésnek, 's szerencsénknek tartandjuk"!!

A kereskedői ülnök urak tehát lemondának hivatalaikról, de a közkivánat ápolta reményt, mellyet városszerte ismert szilárd jellemök mármár erős sejtelemmé érlelt, a kereskedői testület méltányossága, 's igazságszeretete csakugyan megvalósitá; mert a kereskedők még ugyanaz nap gyülést tartván, a bíróiszékre olly annyira érdemesült urakat abban uj három évre közakarattal megerősíték. Ennek következtében a mai napon, azaz januar 15kén tek. nyéki Németh János helyettes elnök elölülése alatt váltó-t széki tanácsülés tartatott, mellyben a tisztelt ülnök urak birói pályára valának ismét lépendők. Az igtatás ünnepélyére meghivattak a törvényszék segédhivatalainak összes személyzete, és a kebelbeli váltójegyzők. A kereskedői testületnek a történt választás eredményét az elnökségnek bejelentő hivatalos tudósitása előterjesztésével nyittatván meg az ülés, a többször tisztelt ülnök uraktól a birói eskü vétetett ki, mellynek folytában a váltó-törvényszék rendes jegyzője Szinovácz György ur következő beszéddel üdvözlé őket:

„A tek. kir. Váltótörv. szék kegyes engedelméből hivatalommal járó kötelességemnek tartom, a kereskedői ülnök urakat, mint ujolag megválasztott biró-társinkat a tek. törvényszék nevében üdvözölni. A letünt három év, mellynek folyama alatt birói testületünket a kereskedői ülnök urak becses személyeik egészitek ki, olly jelesen fejti meg az okot, mellynélfogva ujolag lett megválasztatásuknak szivből örvendhetünk, hogy annak bővebb fejtegetése e helyen felesleges volna, mert a mit felőlök, 's birói szilárd jellemök felől szorosan egymásba font napontai tapasztalásunk nyujtott, azon megnyugtató öntudatot viselé homlokán, hogy a velök közösen vitt munkaterhek eredményei, az enyim 's tied felett kimondott itéleteinkben nemcsak a perlekedő feleknél, de az ő Felsege urunk királyunk legmagasb nevében működő felsőbb bíróságoknál is, — ezeknél megelégedést — amazoknál bizalmat 's tekintélyt aratának. — Tekintetes kir. váltótörvényszék! Ha gyarló emberi erőnk a birói nehéz pályán minden magán-érdekek háttérbe szoritásával, az itélőszékünk elibe járulóknak tisztalelkiismerettel 's a törvények helyes alkalmazásával hozott igaz, szilárd és feddhetetlen itéleteket 's határozatokat nyujtott kezeikbe, azok hozatalában a kereskedői ülnök urak mindenha igazságos részt vettek, — azokban tapasztalás által edzett részrehajlatlan tárgyismeretökkel biráskodásunk terhén felvilágositólag enyhitettek, ezáltal nemcsak törvényes birói hivatásuknak felelvén meg, hanem kielégitőleg képviselvén azon derék testületet is, melly őket a hon legujabb törvényeitől nyert kitüntetésének gyakorlati élvezetére ujolag felhitta. — Méltó örömére szolgál tehát ezen kir. Váltótörvényszéknek, hogy a pozsonyi kereskedők testülete saját tekintetére ható mély belátást 's méltánylatot tanusitólag sietett az eddigi ülnök urak megvá asztásában, valóra ébreszteni azon kedves reményeket, mellyek a józan igazság, és megszokott törvényesség érdeke mellett, szivbeli ohajtásinkat környezék. Adja Isten, hogy a számukra ujolag kitüzött három év, mellyek közől az elsőnek küszöbét Isten kegyelméből már átléptük, csak erősbbé, hatalmasbbá és tartósbbá tegye azon kapcsolatot, mellyet folytonos kitürés és szilárd közremunkálás közben három éves viszonyunk olly igen kedvessé varázsolt. — Mi örömmel üdvözöljük önöket ujolag jogszerüleg elfoglalt birói székeiken, 's örömmel nyujtjuk, egyetértésünk szoros kapcsául jobbjainkat, mert tudjuk, mert tapasztaljuk, hogy önök mindenkor méltó tagjai voltak, 's lesznek ezen kir. Váltótörvényszéknek, mellynek rendes és helyettes elnökeit, birát, 's egyéb tiszti tagjait, különösen pedig a többször tisztelt kereskedői elnök urakat, kik mindnyájunk örömére ujolag lett megválasztatásuk után, mai napon legelőször biráskodnak, az Isten éltesse!!"

A meghivott hallgatóság örömteljes „éljen"e eléggé bizonyitá, mikép a rokonérzelmeit tolmácsoló üdvözlő beszéd a beigtatott ülnök urak felett nyilvánult 's szilárdult közvélemény szózata, 's midőn az érdemesek birói székeiket tettleg elfoglalák, a távozó vendégeknek ujolag kitört hangos „éljen"e, az igazság nevében hozott tisztelő hódolat gyanánt tünt fel azon magasztosb szellem iránt, melly a kereskedői testületet, midőn a birói széken megkivánt tulajdonokat helyesen felfogva a valódi érdemet kellően megjutalmazá, választásában vezeté. — Igy tehát mi is mindnyájan, kik a törvénykezés mezején az érdemes ülnök urakkal többször találkozhatni szerencsésülénk, üdvözöljük őket, törvényt, 's igazságot kiszolgáltató diszes

munkakörükben: adja ég, hogy ernyedni nem tudó buzgalmuk, és ügyszeretetök még számos évig élvezhesse a tántorithatlan jellem megnyugtató öntudata mellett, jutalmul, azon tiszteletet, 's közbizodalmat, mellyel kereskedő társai, 's a perlekedök roppant száma lépteiket mind általában az életben, mind különösen a birói pályán folytonosan kisérik!! — Közli egy váltójegyző.

Külföldi érdekesb hirek.

Portugallia. Lissabonban a királyné jan.2án nyitotta meg az országgyülést rövid trónbeszéddel, mellyben különösben megérinté egy királyi hgnő születését, a külhatalmakkali barátságos viszonyt, 's a haderő meghatározását, melly körül a követeket a hazának becsülete, érdeke és biztossága vezérlendi.

Spanyolország. Madridban a moderado-lapok nagyon megbotránykoznak azon, hogy a főváros pótló-választásaira a progressisták kijelöltjei közt Olozaga is előfordul. A progressisták egyébiránt többséggel birnak. — Senki sem tagadja ugyan, hogy a most életbe léptetett 1840ki ayuntamiento-törvény alkotványszerüleg létesült; de noha akkor csak egyszerü rendelvény függeszté fel azt, még sem hiszik, hogy a jelen miniszterium helyesen cselekedett, midőn most ismét csak rendelvény által éleszti fel.

Figueras feladatának föltételei csak némelly módositásokkal lőnek elfogadva. E közben a vár ujabb verekedés szinhelye volt, mellyben Ametller maga is megsebesült. Beszélik, hogy ő Martellel együtt titkon oda is hagyta már a várat.

A spanyol fővárosba folyton a legjobb hirek érkeznek minden tartományok csendéről. Azonban olly hangulat kezd már jelentkezni, melly szerint sokan egy uj forradalmat elkerülhetlennek, szentnek 's egyedül szabaditónak hirdetnek.

Barcelona és Valencia, melly városok fellázadása miatt köszönt le Krisztina a kormányzóságról, most felirást intéztek ő fenségéhez, hogy Párisból visszatérve utját e két városon keresztül folytatná, hol minden kitelhető lelkesedéssel fogják öt fogadni. Azonban ujabb hirek szerint M. Krisztina utazási szándékától elállt, 's Párisban akarja a telet tölteni.

Franczianország. Párisban jan.10én nyujtotta át a küldöttség a pairkamra válaszfelirását. Feleletében a király érinté azon körülményt, hogy a megtört pártok erőködései csak tehetlenségöket bizonyitják. — A következkamra válaszfelirása tervezete is elkészült, mellyben a többek közt érintetik, hogy a királyi nemzetség valóban nemzeti.

Moliére emléke felállitatásának programmja megjelent, melly szerint négy szónoklás fog tartatni; a Seinemegye ispánja által Páris városa mint a költő születéshelye részéről; — Etienne ur által, az akademia, Arago ur által az emlékválasztmány, és Sámson ur által a théatre francais részéről.

A történetirati muzeum Versaillesban 5000nél több festvény- és szoborművel bir, mellyek 147 teremben osztvák el.

N.Britannia Londonban jan. 10én meghalt Sir Hudson Lowe, a „sz.helenai börtön-őr.“ Ő 1770ben született Irlandban. Sokféle megtámadásnak volt kitéve; védelmezői ugyan azt állitják, hogy ő csak felsőbbjei parancsait hajtotta végre, noha nem tagadhatni, hogy a parancsok szigorához édesörömest ragaszkodott.

Olaszország. Firenzéből irják, hogy Catalani nem halt meg, 's hogy vagyon-állapotja is alkalmasint kissé magasra volt téve.

Németalföld. Hágában a tengerész-miniszterium gyönyörü palotája jan. 8án lángok martaléka lett.

Oroszország Inneni tudósitások azt gyanitatják, hogy a cserkeszek minapi győzedelme jóval tetemesb kárt okozhatott az oroszoknak, mint azt az első tudósitások mutaták. Ujabban 60,000 emberből álló hadsereg rendeltetett a Kaukazusba.

A havasalföldi 's moldvai fejedelmek orosz rendjeleket nyertek. Do ut des, facio ut facias.

Görögország. A görög-nemzeti gyülést mindennemü testületek petitiokkal árasztják el, 's követeléseik néha olly képtelenek, hogy nevetségességök miatt sem teljesithetők. — A senatus képzésében sokan azon elvet akarják kivini, hogy e méltóság csak 10 évre adassék meg, miszerint a nemzet jelesbjei egymásután részesülhessenek a megtiszteltetésben.

Törökország. Feltünő a török kormány azon határzata, miszerint külföldön tanuló minden ifjait visszahivatja. — Albaniában uj zavargások jelei mutatkoznak, különösen az ujonczozás miatt.

Mexico. Santa Ana ismét öt évre választatott meg elnökül. Választás előtt Veracruzban szemlét tartott a katonaság felett, 's nagyon hősiesen szólt hozzá, jelesül az angolokkali mellőzhetlen háború iránt. De alig érkezett meg megválasztatása hire, mellyet a katonaság lelkesülve fogadott, azonnal visszatért falusi lakára, a nélkül, hogy igérete szerint az erősitvényeket meglátogatná.

Cuba szigetén egy hamar elfojtott négerlázadás volt. Mondják, hogy az uj spanyol helytartó, O'Donnell a négervásárt nyiltan pártolja.

Hirlapi kaiászok.

Pesti Hirlap. (319.) Vezérczikkében „Igazolás“ czim alatt a decemb. 7ki vezérczikknek enyhitett folytatása, illetőleg fölvilágositó magyarázata közöltetik. Az értekezés tartalma következő három pont megmutatása körül forog: a) hogy a nemesség egyedül a nemzeti ujjászületés roppant munkáját végbe vinni nem képes; b) hogy lelkesedést kell ébresztenünk, mert nincs; c) hogy a társas-életi javitásokra, socialis reformokra kell erős buzgalommal fordulnunk. Mi a két utolsó pontot illeti, minthogy a lelkesedés ébresztésének szükségessége a társas életre szorittatik, nincs mit mondanunk. De az első pontnak bebizonyitására fölhordott okokat semmi esetre nem helyeselhetjük; nem helyeselhetjük pedig azért: mert honunk regeneratiójat nem ugy kivánjuk eszközölteini, hogy alkotmányunknak legerősebb védbástyája, t. i. aristocraticus typusa, melly mellett honunk, ezer meg ezer mostoha viszontagságok között, kilenczedfél század óta magyar maradt, leromboltassék, 's helyette a magyar nemzet jellemével soha össze nem férő, és nemzetségi eldaraboltságunknál fogva bizonyos vészt szülő nép-képviseleti rendszer hozattassék be, melly a status fő czélját, t. i. a közbékét és minden egyes tagnak személyi 's vagyoni biztosságát, még ott sem képes garantirozni (sőt örökké ingadoztatja), hol a roppant néptömeg — például Frankhonban — egy közös nyelven beszél, 's egy közös oltárnál térdel; annál kevésbbé tehát nálunk, hol épen e leghatalmasabb két érdekre nézve a néptömeg helységenként sőt kerületenkint ellenkezésben van egymással. Hozzd be csak a népképviseleti rendszert, 's azonnal — bár sirva — tapasztalni fogod, hogy a német helységek képviselői is, a tót helységek képviselői is, a rácz helységek képviselői is (szint ugy, mint Erdélyben a szászok) a magyar nemzetiség ellen szavazandnak. Hogy ez nemzetiségünknek nem gyarapitására, de egyenesen gyengitésére sőt megrontására vezetne, azt még a vak is láthatja. Már pedig, hogy saját nemzetiségünk rovására a népképviseleti rendszer ürügye alatt az idegen elemeknek politicai erőt 's hatalmat engedjünk, nem irgalmasság, nem igazság, hanem inkább esztelenség 's gyávaság volna. Igaz ugyan, hogy a P. H. pro hic et nunc csak az ugynevezett honoratiorokat kivánja az alkotmány sánczai közé praeferenter befogadtatni; és ennek in thesi mi sem vagyunk ellenei; de hogy ezen uj lépés a magyar nemzetiségnek ne ártalmára, hanem inkább gyarapitására szolgáljon, előbb törvényesen kell meghatározni: kik tartozzanak tulajdonkép a honoratiorok osztályához? azután pedig törvény által kijelenteni: hogy a honoratiorok osztályához való tartozásnak, vagy legalább ezen osztály politicai jogaiban való résztvehetésnek conditio sine qua non-ja: a magyar nyelvnek tudása. Különben a honoratiorok osztályában létező, még mindig nagy mennyiségü idegen elemnek hatása nem volna paralysálva. Értekező a czikk végén azoknak, kik roszalák, hogy gróf Széchenyi István 's telekdijas tervének pártolására ajánlkozott légyen, mint illik, férfiasan megfelel. *α.*

Jelenkor. (6) „Kibékülés“ czim alatt igen jeles értekezés közöltetik gróf Széchenyi Istvántól, mellyben a nemes gróf azok ellenében, kik öt a politicai téren majd „elveszett embernek“, majd „megnyert embernek“, majd pedig „bizonytalan embernek“ lenni állitják, egész politicai működésének 's eljárásának rendszerét és ezen rendszernek — kezdettől fogva mostanig — okait őszintén föltárja, 's egész az evidentiáig megmutatja, hogy eljárásában valódi hazafiság mellett a legnagyobb öszhangzás és józanság van. Egyszersmind Kossuth Lajosnak, kinek hazafiui lelkesedéséről, szilárd állhatatosságáról, és ritka tehetségéről dicsérettel emlékezik, azon zarándoki tetteért köszönetet mond, miszerint feledvén a hosszas keserü ellenségeskedést, és egyedül hazánk szent képét tartván maga előtt, a telekdijas terv pártolására, és életbeléptetésének férfias erőveli elősegitésére ajánlkozott. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

1168. Torna vármegyének jelentése szerint vagyonában megbukott Mauchs Sámuel nádaskai lakos ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére 1844.évi martius 1ső napja határidőül tüzetvén ki, tömeggondnoknak Pogonyi Antal táblabiró, perügyelőnek pedig Góthárd Jób köz-alügyész neveztetett. Költ boldogasszonyhó 9.1844.

1196. Soprony vármegyének törvényszéke Schotten Jakab, Móritz és Háni nagymartoni izraeliták ellen csődöt rendelvén, az illető hitelezők megjelenésére 1844. évi martius 1-ső napját tüzte ki határidőül, 's tömeggondnoknak Trimmel András járásbeli esküdiet, perügyelőnek pedig Artner Tivadar hites ügyészt nevezte. Költ boldogasszonyhó 9én 1844.

Érdekes irodalmi ujdonság! 2—3

Emich Gusztáv könyvkereskedésében megjelent, 's általa minden hiteles budapesti könyvárusnál kapható:

Utazás Olaszországban.

Irta

Császár Ferencz.

Két 8drétü kötetben, csinos boritékba fűzve; ára 3 p.frt.

(*13) **Wagner József** müárusnál (Pesten, a szervita-téren) mint Magyarország jeles férfiai képgyüjteményének folytatványa, kizárólagos joggal, ujonan megjelentek: **Szerencsy István** ő nmlsga, **Palóczy László**, b. **Wenkheim Béla**, **Zsedényi Eduard**, b. **Vay Miklós**, gróf **Teleky László** és **Kubinyi Ferencz** arczképeik, mind élet után Eybltől rajzolva. Ára egynekegynek chinai papiron 1 ft 40 kr., fehéren 1 ft 20 kr. p.pben. **Deák Ferencz** arczképe kisded alakban, aczélmetszete Passinitól 40 kr. p.p. 2—3

(*17) **Birói árverés.** 1*3

Nemes Pestmegyében helyezett Tetei pusztabeli közbirtokos nemes Lovas Imre birói végrehajtás következtében lefoglalt azon pusztabeli szőlejéből 2 pászta szőleje, 's ha még a végrehajtási öszveg kiegészitésére több kivántatnék is, valamint számos szarvas marhái 3 igás lovai, szekere, 's más egyéb ingóságai f. évi martius 5ik napján reggeli órákban, a helyszinén a legtöbbet igérőknek — árrok azonnali lefizetése mellett — kotyavetyén fognak eladatni; — mellyre a venni szándékozók illően meghivatnak. Költ Pesten januar 10kén 1844. Modrovich Nep. János tettes Pestmegye főszbirája mint végrehajtó.

(*16) **Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény.**

Biharmegyének sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a Beretyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is van, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvétellel, valamint ugyanezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztoroknak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és 1/2 hold birtok fog árverés utján a többet igérőnek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Györös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállókkal, sertés koteczekkel, cselédlakhelylyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsöskerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és 1/2 hold, mellyből 15 köblös őszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete-Fót helységben belső telek 1 1/2; szántóföld 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belsőtelek 644 □öl; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal, f. 1844ik év martius 18án F.-Györösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Addig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt, ha a fent kitett időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe lészen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helységek, és 2 puszták egymással határosak. Költ V.Olasziban januar 16kán 1844. 2—6

(*10) **Hirdetés.** 3—3

Néhai Strobl Márton végrendeletileg úgy intézkedvén, miszerint vagyonából négy száz ezüst forintok a nmélt. m. kir. udv. Kincstár elnökéhez eleve juttatván, ollyan 20 árva leányok között, kiknek elhunyt atyjaik kir. sótisztek vagy alárendeltek (Subalternusok) voltak, fejenkint 20 frttal számitva osztassanak ki; ezen kiosztásnál pedig azon árva leányok, kik atyjok 's anyjoktól egyetemben megfosztva vannak, elsőbbséggel birjanak: a fennevezett elosztandó hagyományi somma jelenleg már kéznél lévén, ennek következtében a fenemlitett árva leányok ezennel felszólittatnak és figyelmeztetnek, hogy árvaságok és valódi szegénységöket tanusitó hiteles bizonyitványokkal ellátott irásbeli folyamodásukat minélelőbb, de legfeljebb f. 1844ik évi martius végeig, a nevezett nmélt. kincstári elnökséghez Budára egyenesen, vagy pedig lakhelyekhez legközelebb létező kir. sóhivatal utján beküldeni el ne mulaszszák. Költ Budán 1843ik évi december 20kán.

(*14) **Birói árverés.** 2—3

Tek. Pest vmegyében helyezett Hidegkút helységében mlgos Muslay Imre urtól birólag elfoglalt részjószág, melly áll mintegy 6 hold szántóföldből, két szekér szénát termő kaszálóból, egy jobbágybul, két zsellérből, 34 ft 8 krra számitott közös árendabeli jövedelemből 5 3/4 holdat tevő lábas erdőbül, f. évi februar 10dik napján Pesten az alulirt főszolgabiró hivatalos szállásán közárverés utján el fog adatni, megjegyeztetvén az, hogy ha az itt leirt javak a végrehajtási öszveg kielégitésére elegendők nem lennének, akkoron az erdőbül annyi fog eladatni, mennyi a hitelező kielégitésére megkivántató lészen. A venni szándékozók tehát felszólittatnak, hogy az érintett részjószágot a hely szinén megtekintvén, az árverésre kitüzött napon délelőtti tiz órakor az alólirtnál megjelenni ne terheltessenek. Költ Pesten januar 19dikén 1844. Zlinszky János t. Pest vmegye főszolgabirája mint végrehajtó.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

8. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, januar 27.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamatból még nehány teljesszámu példányokkal szolgálhatunk.

Tartalom.

A kétgarasos Telekdij. — Fővárosi hirek és események. Kinevezések. — Iskola-ügy. — Országgyülési tudósitások: Jan. 20 és 22kén CXLIII és CXLIVd. kerületi ülések. (Tanácskozás tárgya: a követválasztási kihágásokbani biróság, és a főispáni 's más elnökségi kihágások korlátozása iránti pesti indítvány.) — Megyei 's más vidéki közlések: Zalamegye közgyüléséről. Székesfehérvárról czáfolat. Debreczenben helv.hitv. tiszántuli egyház ker. közgyülése. Tartandó városi tisztujitás.

Szerbia (Belgrádi levél: összeesküvés; elfogatások 'sat.) — Spanyolország (Gonzalez de Bravo Narvaez a fővezérséget el nem fogadja. Figueras átadva 'sat.) — Nagybritannia. (Feszült hangulat a statusper miatt! Bordeaux hg elhagyja Angliát.) — Franczia-ország (A válaszfelirat elfogadtatik; ennek két pontja. Berryer igazolása 's Guizot nyilatkozata.

Mátyás-emléki egyesület választmányának jelentése. (Folytatás.) — Figyelmeztetés. — Egy szerény kérdés.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések.

Pest, januar 27. 1844.

A „két-garas"os telekdij.

Széchenyi István gróf a „két-garas" telekdij ügyében irt czikkelyei XIII. XIV. XVdikében mondja: „busúlunk, jajgatunk, hogy nincs egyetértés köztünk, és mit teszünk a végett, hogy egyesüljünk? egymást sárral dobáljuk";—'s a lelkes gróf fölszólít mindenkit czáfolatokra, nehézségek előadására, módositásokra, terve elleni, vagy melletti nyilatkozásokra, hogy kitünjék a való; és olly kevesen nyilatkoztak mindeddig a „két-garas" telekdij felséges adó-rendszerre nézve, hogy egyrészről eziránti fájdalmam, másrészről a tiszt. gróf ama megjegyzése, miszerint minden hazafi köteles, mennyire csak birja, ezen hazai életkérdés kifejtéséhez járulni, szülte — e nekem szokatlan — közlését nézeteimnek.

Hogy az adó kérdése, mint a magyar nemesi RR. előtt eddig ismeretlen, érdekbecsére nézve tisztára nem fejtett, jebb jövendőt, hasznot biztositni nem, de alkotványos állásunkat veszélylyel fenyegetni látszott tárgy volt, az tagadhatlan. — Ugyanis bonczolgassuk az adóinditványozók ebbeli javaslatának szerkezetét; ez igy szól: „A nemesi RRnek örök, állandó rovatokra, orsz.gyülésről orsz.gyülésre megállapitandó mennyiségben, birtokaránylagosan a jobbágyokkal együtt, nem csupán anyagi, de szellemi alap, ugymint érdekegyesités, czéljából is kell adózni." Kimondatván az elv, a „miképen?" és azt: „minő kulcsra" adózzunk? a törvényhozás bölcsesége majd kitalálandja. Fejtsük ki a mondottakat: „örök állandó rovatokra"; ezen szerkezet a nemesi rendet adómentes állásából egy ütéssel kiveti ugyan, de előttem nem akadály: mert a haza érdekei örökké fenállván, örök kötelesség végettök áldozni. — Országgyülésről országgyülésre megállapitandó mennyiségbeni adózásra nézve semmi ellenvetésem.

Azonban „birtokaránylagosan a jobbágysággal együtt", ez már alkotványunk fentartása mellett, és általa ki nem vihető; mert birtokarányt azon föld között, melly földesuri tulajdon, és teher nélküli, és a jobbágy használatában levő, szinte földesuri tulajdon, de urbéri szolgálatokkal terhelt föld között, kitalálni nem lehet. Vessünk egy pillanatot azon országszerte használt rovatokra, mellyekre a jobbágy mai adóját mind a házi, mind a hadi pénztárokba fizeti; tegyük föl, hogy a megye az adó alá öszveirt tárgyakból következő mennyiséget határozott 1 dicát tevőknek: u. m. jobbágy, testvér, kazány, mesterség: 4 tesz 1 dicát; fiu, zsellér: 6 tesz 1 dicát; lakó, szolga, ökör, hámos ló: 8 tesz 1 dicát; leány, szolgáló, tehén, és egy hold 1ső rendü föld: 12, tesz 1 dicát; másodrendü járt föld: 14, tesz 1 dicát; harmadrendü járt föld: 16, tesz 1 dicát; két éves tulok, 2 éves csikó, másodrendü kaszáló: 20, tesz 1 dicát; harmadrendü kaszáló, szőlő, ház, fuvarozhatás, kézimunka, kereskedés: 24, tesz 1 dicát; borjú, és legelőhasználat: 28, tesz 1 dicát; sörtvés, ennek legeltetése, és tüzifa: 40, tesz 1 dicát; haszonbér szenvedő 200 ft, tesz 1 dicát, 'sat. A rovatok pedig következnek, mint alant a csillagos jegyzetben láthatni.

Ezen rovatok egyikébe sem illeszthető a földesuri szabadföld, szőlő, fáizás, legelő, 'sat.; mert ezekről a jobbágy urbéri szolgálatokat tesz, a földesur pedig vesz; — 's ezen rovatokra vettetik ki azon rendetlen adó neme is, mellyet katona-szállásolási, butorozási, és élelmezési deperditáknak nevezünk. — A jobbágysággal tehát, fenállván a földesuri tulajdon, és illetőségek, a nemesi rend adója birtokaránylagos nem lehet. A jobbágyokéitól elkülönözött rovatokat kell tehát kitalálni, mellyekre az egyforma szabad földbirtok aránylagosan megadóztathassék.—Hagyjuk a külföld annyi vidékeiről jött, 's maig is jövő, a magyar alkotványnak minden hiányai mellett is, paizsa alá, 's a magyar tulajdonra készséggel telepedett, itt maradt, de bizony többnyire csak cosmopoliticus érzelmü „ubi bene ibi patria" — szellemü népet, a fönebbi, ugyis elég terhes adózása formájában; — a nemes rendnek és szabad tulajdonosnak a hazája iránti kötelességeket, alattvalói uj terheltetése nélkül kell teljesiteni; mert a mi a szellemi alap eszméjét illeti: hogy érdekegyesités czéljából a nemesi rend bármelly tulajdonából magát idegenek által kifosztani engedje, igen furcsa kivánat; „ab hoc genere largitionis, ut aliis detur, aliis auferatur, aberunt ii, qui rempublicam tuebuntur. Juris et judiciorum aequitate teneat quisque suum";—nehogy megsirassuk még a bölcsesel: „utinam Respublica stetisset quo caeperat statu, nec in homines non tam commutandarum rerum, quam evertendarum cupidos incidisset." Cicero de officiis, lib. II.

Az örök megváltás engedménye keveseket fog független állásra juttatni; — a nemzeti bank nem lesz képes a jobbágynak annyit kölcsönözni, mennyit ez képes telekkönyve biztositására felkérni, elpazérolni, 's magát mégis meg nem váltani; a föld szabaddátétele tehát csak erőszakkal történhetik, — a földesuri tulajdont és illetőségeket a törvény hatalomszavával, egy ütéssel tán csaknem akarjuk elvenni, mint multkor a csirkét, tojást, 'sat.; minthogy pedig alkotványt aristocratia nélkül képzelni nem is lehet, a magyar alkotványt, magyar nemzetiséget pedig bizony nem más, mint az eredeti magyar születésü aristocratia volt képes fentartani; valóságos magyar elem elleni káros törekvés, ezt akár pénzaristocratiával, akár népképviseleti rendszerrel akarni fölcserélni. — A nép akárhol a földkerekségen, csak gyermekkorban él; soha még középkort sem ért; a nép érdeke: a minél kényelmesb életmód, anyagi jólét, nyilvánosság gondjai nélkül; másban nép-érdekegyesitést hasztalan keresünk; — ezt szerezze ipar és munkásság, ezeket ápolja jótékony, szelid kormányrendszer, mellynek megitélésére ő alkalmatlan, és hogy az ebbe avatkozás munkájától elne vonja, 's szenvedélyei, előitéletei pedig sorsávali elégületlenségre törvény, és felsőbbség iránti engedetlenségre, pártoskodásra ne vezessék: vallásos oktatások, nevelőintézetek tanitsák; ki a népet más érdekegyesitésre akarja birni, az tekintsen vissza a gömöri, szatmári, és zalai követválasztási eseményekre, és világos példáját látandja, hogy még jogegyenlőségben élő tömegek is csak vezérek uralkodás-vágyai érdekében használtatnak. — Népuralkodás rendszere nekem szinte ugy nem kell, mint nem az absolutismus.— Azért olly szellemi alap, melly a népet honunkban a magyar nemzetiségért érdekegyesitésre birja, hasztalan kisértés; bárcsak a nemzetiségünk elleni törekvéseket volnánk képesek legyőzni! Szolgáltassék mindenkinek törvény-előtti jogegyenlőségben, sors-vallás-, születésretekintet nélküli szoros igazság, és a kormányzási rendszernek megvan szellemi alapja.

Ezeket előre bocsátván, 's ezekkel megmutatni kivánván, hogy egy nemzet életét reformálni, átalakitni, nem olly könnyü, mint elveket kimondani, kivált pedig a magyarnak helyzetében korábbi földadása: alkotmányát fentartani, 's utóbbi az, hogy nagygyá lehessen.

A czélhoz, igaz, nagyon következetes állitás az, hogy az elv kimondása után a miéntet, és „minő kulcsra adózunk"ot a törvényhozás bölcsesége majd kitalálandja"; de az ismeretlen tárgyat minden oldaláról, következőleg arról is: mi lesz formája, és módja? megismerni, bizony nem olly fölösleges. — „Forma dat esse rei." Senki sem fogja már ma tagadni szükségét annak, hogy hazai investitiókra, hasznos czélokra, a nemesi rend birtokaránylagosan országgyülésről országgyülésre megállapitandó mennyiségben, saját rendelkezése és kezelése alatt, a jobbágyság hozzájárulása nélkül, adót elvállaljon, és minthogy ezen adó szükségének tárgya annyira világos már, hogy a minél hamarábbi hozzáfogás módjáról is kellene okoskodni, eziránt im röviden nyilvánitom véleményemet.

Gróf Széchenyi István telekdijas adórendszere az, mit én legbiztosbnak, legigazságosbnak, 's legkönnyebben kivihetőnek tartok. Ugyanis, a tisztelt gróf urnak „két-garas"os XI-dik czikkjében közöltetvén a somogymegyei legegyszerűbb, legolcsóbb, birtokaránylagos kivetési kulcs, ha ezt elfogadjuk, a törvényhatóságoknak magok körében aránylagos kivetési kulcsuk megvan; e mellett a fekvőbirtok nélküli egyének, és azok taksáltatása is, kiket a törvény a nemesi rendhez foglal, nincs kizárva; de minthogy a hazai investitiókra szolgáló pénzöszveget az illető törvényhatóságok közt a jobbágytelkek öszveirásából készült palatinalis portákra kivetni igazságosan nem lehetne: a nemesi birtok országos mennyisége pedig még ismeretlen szám; ezt elsőben is megtudni szükséges. A törvényhatóságokat tehát mindenekelőtt arra kell fölhatalmazni, 's illetőleg törvény által kötelezni, hogy minden birtok, melly urbéri adózástól ment, hitelesen fölméressék, és egymás ellenében, helyenkint, a somogymegyei minta szerint osztályoztassék. Ezen fölmérések és öszveirások, az országgyülés által, jobbvoltuk, fekvésök, közlekedési helyzetök, szóval nagyobb-kisebb hasznot adó tekintetökben törvényhatóság, és törvényhatóság ellenében lesznek öszvehasonlitandók, és sorozandók a végett, hogy, mint a nemes gróf mondja, a banátusi 2000 □ öles láncz, vagy hold, de jó föld, a Balaton közepével,

*) N. N. Vármegye. L. T. Helység.

Adózók neve	Személyek: Jobbágy	Zsellér	Lakó	Testvér	Fiu	Leány	Szolga	Személyi Dica	Öreg és apró marha: Jármos ökör	3 éves tinó	Tehén	Igás ló	2 éves csikó	Birka	Sertvés	Marhák Dicája	Fundusok: 3ik rend Ház	Föld 1	Föld 2	Föld 3	Kaszáló 1	Kaszáló 2	Kaszáló 3	Szőlő 1	Szőlő 2	Szőlő 3	Rendü Hold	Rendü Kaszás	Rendü Kapás	Fundusok Dicája	Közönséges haszonvétel: Gyümölcs. kert	Malom	Haszonbér	Legelő 1	Legelő 2	Legelő 3	Rendü	Fáizás: Tüzi	Épületi	Fuvarozás	Kézimunka	Haszonvétel Dicája	Dicák öszvesége	Mellyektől egyre fizet, 5 fr.	25 krt
Tompó Farkas	1	—	—	1	—	—	1	5/8	4	—	3	—	—	—	5	7/8	1	—	—	20	—		6	—	—	6	2 2/5 X 1/24	—	—	—	—	—	—	12	3	—	4	3	1 1/32	4 6/8 X 1/25	25	56 6/8

vagy göcsei (zalamegyei) 1200 □ öles rosz földdel, ne egyformán két garast, hanem azon arányban, mint a milly hasznot ad, fizessen; és ezek szerint kivettetvén országgyülés által a törvényhatóságokra, a hazai investitiókra szolgálandó pénzmennyiség a törvényhatóságok által pedig az illető egyénekre és helyekre: nem marad hátra más, mint a pontos beszedés, és hű kezelés iránt is czélszerüen gondoskodni, és a pénzt hasznos czélokra forditani.

Igaz, hogy a jobbágyföld kihagyásával a 4000 's több □ mértföldnyi ország területében találtató 64,000,000 hold után 2 garasával 6,400,000 ftnál, egy évi investitióra kevesebb kerülne; de miután a tisztelt gróf ur a már adóval terhelt jobbágytelkeket különben is csak 1, 2 krral véli számitandóknak, a hiányt inkább Dessewffy Emil gróf ur szerint az indirect — nem megvetendő — adó kutforrásaiból kellene szaporitani.

A „két-garas"os telekdij tehát meggyőződésem szerint azon mód, melly minden alkotványos állásunk veszélyeztetése nélkül, leginkább elfogadható, és a mellyet elfogadnunk kell: mert különben, Széchenyi István gróf urnak szavaival élvén, ha saját haszna végett előlegezni még ezután sem akar, és magán segiteni a magyar, ugy nem érdemel nemzetek közti állást. Hertelendy Károly.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jan. 27én. Mult szerdán f. hó 24én ment végbez a pesti tövénytanulók érdekes és fényes tánczmulatsága, melly ha a mult évieket diszre, felül nem multa is, azok sorában mégis méltó helyet foglal. A mulatozás szinte viradatig tartott, 's a társalgási élénkségnek minden kellemeivel birt. A házi asszony szerepét gróf Zichy Lászlóné sziveskedett elfogadni. Megemlitendő, hogy az idei jogászbál külső apróságait, minők: meghivójegy, tánczrend 'sat. kiválólag egyszerüség bélyegezte. — Még egy más társaság is alakult, melly nem csekélyebb érdekü mulatságot rendezend február 7kén ‚Honfibál' czim alatt; ez csak a kisebb redout-teremben fog ugyan tartatni, de csinra 's diszre, mint hallik, alig engedend a már hiressé vált pesti jogászbálnak.

— Nifont de Rarke már hatodik mükiállitását mutogatja, mellyben különösen feltünő az ó világ ‚hét csudája' nevet viselő képgyüjtemény. Megemlitendő, hogy a képek üvegei felett már magyar czimek is olvashatók.

— A ‚Megyeri-emlék' felállitására 24 tagból álló választmány neveztetett a derék Fényes Elek elnöklete alatt, melly a müvésznek állitandó emlék iránt határozand.

— Megjelent a Frankenburgtól szerkesztett 's Heckenasttól kiadott ‚Magyar Életképek' második kötetének hatodik füzete, mellyel a ‚Magyar életképek' vállalata berekesztetik, helyébe lépvén az ‚Életképek' czimü uj havi folyóirat, mellyet olvasóinknak már bemutatánk. Ezen hatodik füzet tartalmát három prozai dolgozat teszi: Veterani, történeti beszély, Remellaytól; A nyárspolgár, vázlat az életből, Nagy Ignácztól, 's Vendégszeretet, családrajz, Haraszthy Samutól.

— Legközelebb megjelent Kilian György költségén 's kereskedésében „Kisfaludy Károly minden munkái"nak 5dik kötete. A Kisfaludy-társaság megbizásából szerkeszté Schedel Ferencz. Negyedik kiadás. Tartalma a jelen kötetnek, melly el van látva a korán elhunyt költőnek téti szülőházát ábrázoló rézmetszvénynyel, a köv. elbeszélések; 1) Barátság és szerelem. 2) A vérpohár. 3) Tollagi Jónás viszontagságai. 4) Tollagi Pesten. 5) Tollagi mint házas. 6) Viszonlátás 7) Sulyosdi Simon. 8) Mit csinál a gólya? 9) Tihamér. 10) Sok baj semmiért. 11) A fehér köpönyeg. 11) Bajjal ment, vigan jött.—

— Továbbá megjelent Hartleben Konr. Adolfnál a Kisfaludy-társaság által megindított ‚Külföldi Regénytár' XXId. kötete; tartalmazza a ‚Sziget rózsája' czimü regény 2d. részét Fligare-Carlén Emiliától. — Panaszkodni, ugy hiszszük, most már nem lehet, hogy a nőnem számára nincs magyar olvasmány, csak akarjon olvasni.

— Dicséretes vállalkozásu Wagner József müarusnál legujabban megjelentek Zsedényi Eduard, b. Vay Miklós, és Teleki László arczképeik Eybl müvészi kőrajzáról nyomatva. E képek mindegyike olly élethü, 's egyszersmind olly tiszta dolgozatu, hogy rajz tekintetében nemcsak méltóképen csatlakoznak az előbbiekhez, sőt tán fokozatos haladást is tanusitnának, ha Eybl már azokban nem bizonyitotta volna be eléggé mesteri ügyességét.

— Láttuk ezenfelül nmgu Pyrker Patriarka-érsek jól talált arczképének próbanyomatát is, melly valóban a legkövetelőbb várakozásokat is kielégiti. Ennek azon kettős érdeke van, hogy nemcsak hazánkban mint főpap és hazafiui jóltevő és müvészbarát, hanem Németföldön is mint köztiszteletben álló költő képmása egyiránt ohajtott kedves tárgyul jelenend meg.

— Nemzeti muzeumunk pompás alkata városunk egyik födiszéül mutatkozik, mióta homlokzatáról leszedettek a gerendázatok; nyolcz nagyszerü oszlopa meglepő tekintetet kölcsönöz az épületnek, noha a roppant négyszög tizenkét ölnyi magas falainak inkább csak közönséges lakházra illő ablakai nincsenek igen összhangzásban az épülettel. Valóban kár, hogy illy középületek külsejében nem akarunk nagyszerü párisi, müncheni, vagy más hasonló mintákat követni. Egyébiránt e nemzeti épületnek belső elrendezése igen czélszerünek mondatik, minnál inkább örvendhet minden lelkes honfi, minthogy ezen falak zárandják el legjelesb tudományos nemzeti kincseinket.

— Nagy meglepetéssel, sőt mondhatjuk, megütközéssel olvastuk a ‚Honderü' legujabb nyilatkozatát Kliegl gépei tárgyában. Megvalljuk, mi illy egyoldalu, és szeretetlen nyilatkozatot magyar laptól nem vártunk, kivált ollyantól nem, mellynek igazgatója legalább mondja, hogy mindennemü magyar érdeket akar képviselni a salonokban. Azért, hogy a Kliegl gépei javára adott pozsonyi szinmutatvány keveset jövedelmezett, sőt azért is, hogy némelly dolgok egyátalában nem tudunk pántoltatásra szert tenni, azt mondani, hogy ez ‚éretlen eszme,' ezt mondani épen olly éretlennek látszik, mintha valaki azon tavali fejtegetést, melly szerint a ‚Honderü' czim csak épen annyit tenne, mint Budapest, valami igen ‚érett'-nek hitte volna. A gőzhajózási eszme is éretlennek látszott annak idejében, 's pedig ugyancsak derekasan megért. Azon észrevétel, hogy ezen találmány másutt már létezik, megengedjen, semmit sem bizonyit, — mert meg kellett volna emlékeznie ama sorok irójának, hogy Kliegl derék hazánkfia agyában a találmány már ezelőtt 9 évvel foganszott meg, hogy illy külföldi találmány hire csak akkor kezdett szállongni, midőn Kliegl mintáit már seregesen látogaták külföldiek is, 's igy, ha másokban nem ő ébresztő is az eszmét, annyi legalább kétségtelen, hogy ő sem vette azt másoktól, 's igy e találmány hazánknak minden esetre eredeti sajátja, mellyre talán kissé büszkék is lehetünk. Hogy ama külföldi gépek nem felelnek meg a várakozásnak, ez ismét semmit sem bizonyit Kliegl ellen; mi is olvastuk ama külföldi gépek leirását, Kliegelét pedig láttuk, 's igy bizvást mondhatjuk, hogy ez sokkal de sokkal tökéletesb, mint azoknak leirása gyanitatja. Hogy a könyvnyomtatók nem pártolják az eszmét, az ismét semmitsem bizonyit, mert ezen emberek csak a kész hasznot szeretik, mit igen szép adatkákkal lehetne bizonyitgatni. Azzal állani elő, hogy ezen találmány helyett hasznosabbra fordihatta volna Kliegl idejét, ismét szeretetlenség és épen nem hazafiui nyilatkozat; mert ki honában a találmányozás lehetőségét hazafiuilag akarja elősegitni, annak bármi találmányt — ha nem igérne is mindjárt óriási hasznot, becsületesen pártolni kell, csupa moralis érdekből is, hogy a találékony elméknek buzditás nyujtassék. Például, Kliegl épen ezt tüzte ki magának próbakőül, 's ha lelkesebben gyámolitatva eddig már létesithette volna gépeit tökéletesen — pedig ha pénze volt volna, mint ama külföldieknek, gépei előbb is elkészültek volna, mint bármellyik ama külföldiek közül — bizonyosan már másra is forditotta volna erejét, mit nemcsak mindenki bámult, de mit még a Honderü is megtapsolt volna. Egyébiránt az egyetemes magyar lapirodalomban, ha ki nem pártolta is, de még senkisem támadta meg egyenesen ez ügyet, csak épen ön Honderü, 's pedig szinházi közönség részvétlenségére épitvén okoskodását. Ugy hiszszük, ha valaki, ugy néhai gróf Dessewffy Aurel tudta felfogni, mi érett, 's mi éretlen, — pedig ő volt első ki a Századunk 1840ik 10ik számában megjelent felszólító czikk következtében lelkesen agitált az ügy mellett. Maga Kossuth Lajos ur is kétkedett, mig nem látta a dolgot, de miután látta, hogy érdemesnek tartá azt buzditó szóra, tanusitja e tárgyban taval megjelent czikke. Szóval, minden szinü lap ajánlá legalább az ügyet, ha nem agitált is, 's hogy most, most épen emelkedik roszaló szózat, ezt csak csudálni lehet.

Ő cs. ap. k. fölsége Vrachan József ludbregi, Clemens József petrini plebánosokat, és Ledinszky Istvánt, a szent hittudomány tanárát, a zágrábi székes káptalan kanonokivá; Bovankovics József plebánost pedig az eperjesi görög-catholicus káptalan tsztlbeli kanonokává méltóztatott legkegyelmesben kinevezni. Továbbá ő cs. ap. k. fölsége a fiumei kir. kormányszéknél ürességben volt ülnöki állomásra gróf Forgách Antal ugyanottani tsztlbeli ülnököt méltóztatott kegyelmesen előléptetni.

A n.mlsgu m. k. udv. Kamra Richter György aranyidkai első ellenőrt a maluszinai rézkereskedési ellenőrségre, Szeitz Antal pénzverő főtisztségi gyakornokot a nagybányai főtisztí és pénztárellenőrségre, Kunzl Sándor bányászgyakornokot végre a nagybányai bányakerületben az alsó fernezelyi olvasztóhutánál ellenőrségre alkalmazta.

Iskolaügy. A pesti kir. gymnasiumban, az első félévi nyilvános kisérletek — bevégezvén előbb a primásérseki megbizottság előtt vallástanból, minden osztályban, a kisérletet — februar 9dikén kezdetnek meg, mellyeknek végét martius 1 és 2kán tartandó szavalások, felsőbb rendelet mellett elválasztva a szokott kisérletektől, fogják koronázni. Mellyekre minden kebelbeli gyermekbarát, kit akármiféle viszonyok tekintetéből érdekel az ifjuságnak, a rendszeres tanulmányok- és egyéb gyakorlatokbani haladása, ezennel egész tisztelettel 's szivesen meghivatik.

Országgyülési tudósitások.

Pozsony, januar 20. CXLIIId. kerületi ülés.

(Tárgy. A követ választásokkori kihágásokbani biróság, és a főispáni 's más elnökségi kihágások korlátozása iránti p..ti inditvány feletti tanácskozás.)

Mielőtt a mai tanácskozás megkezdetett, jelenté az elnökség, hogy megbizatása szerint az orsz.gyülési szállások tárgyában személynök ő excjával értekezett, ki is azt méltóztatott igérni, miszerint nádor ő fenségét megkérdendi: minő állapotban van már az e tárgyban kiküldött országos választmány dolga. — Ezután a tegnapi ülésben megszakadt követválasztásokkori kihágásokbani itélő biróság feletti tanácskozás folytattatott. Egy megyei követ az e tárgybani határozást jelenleg elhalasztatni 's a küldőknek e tárgybani utasítás-adás végett megiratni inditványozá, miszerint e tábla a jelen tárgyat a vesztegetési törvénynyel kapcsolatban lenni látja, 's e tekintetben törvényt alkottatni lát szükségesnek; noha ez inditvány ellenzésre nem talált, még is többek kivánsága volt, hogy e tárgy elébb itt megvitattassék, 's aztán irassék meg a küldöknek. Folytattatott azért a tanácskozás, 's az egyik fél ezen követ-választásokkori kihágásokbani bíróságot is a kéz alatt levő választmányi munkálatban már megállapított őrszékre, a másik fél ellenben a képviselői táblára mint független állásu testületre kivánta bizatni, — 's igy e tárgyban igen érdekes vita keletkezett, mellyet itt terjedelmesebben előadni szükségesnek látunk. Az első szónok egy m. követ: Szóló ohajtaná, hogy mind az őrszék, mind az esküttszékek helyett a megye állandó törvényszéke biráskodnék: de ha már a többség jónak látta az őrszéket felállítani, tehát kivánja, hogy a követi választásokat illetőleg is az biráskodjék. Ugyan is szóló azt tartja, hogy az őrszék előtt ismeretesb a tárgy, ismeretesbek a személyek és körülmények, mint az országgyülés előtt: de meg ha kicsapongásokban a képviselői tábla lenne a biró, az ellenkeznék a megye kiváltságival; — aztán meg, ki egyszer már megbizó levéllel van ellátva, nem szükség, hogy az azután verificáltassék is. Szóló tiszteli, 's engedelmes minden országos főhatalom iránt: de sem a végrehatói sem a törvényhozói hatalomnak nem akar mindenhatóságot tulajdonitani; mert ez könnyen zsarnoksággá válhatnék. Szoktak e tárgyban a külföldre, különösen Angliára hivatkozni: de a külföld viszonyait elébb a mi territorialis viszonyainkkal kell egybevetni, ott a municipiumok nincsenek olly hatással, nem vesznek annyi részt a törvényhozásban; att a követnek nincsenek utasításai, csak a közvélemény őrködik felette; ott a miniszterium a követektől függ, annálfogva ott a miniszterium beleavatkozik a követválasztásokba, 's a választásokra sok pénzt költ; mert érdekében van e vagy ama követ megválasztása vagy nem választása: de mi, a mi hatásunkkal, ha csak azt a közvélemény nem gyámolítja, az ausztriai miniszteriumban kevés változást okozhatunk. Továbbá nálunk a követekre nézve, mint más országokban, semmi különös intézkedés nincs téve, hanem csak az, melly a kir. meghivó levelekben van. Montesquieu azt mondja, hogy ha valami törvényt meg kell változtatni, reszkető kezekkel kell hozzá nyulni, — legyünk tehát mi is, mond, itt ovatosok. — Ezeknélfogva szóló a megye méltósága és a követ becsülete koczkáztatása miatt a szóban forgó inditványt nem pártolhatja, pedig annál inkább nem, mivel a szóban forgó verificatiót ugy is nézhetni, mint kétélü fegyvert, mellyet ellenünk is lehet fordítani. A 2dik szónok egy m. követ: Hogy a verificationalis törvénynyel a vesztegetési vizsgálat kapcsolatban áll, 's igy a vesztegetési törvény is, azt tagadni nem lehet; de hogy azt tökéletesen kimerítené, nem állíthatni. Hogy millyen legyen az eljárás? e tábla mondja-é ki az itéletet? mielőtt e kérdésbe bocsátkoznék szóló, egy más kérdést tesz fel: Kivánják-é a t. RRk., hogy ha a vesztegetés a követre nézve bebizonyosul, ő is, mint más tisztviselő, hivatalvesztéssel büntettessék? vagy, hogy ez csak akkor lépjen életbe, mikor a verificationalis törvény egész terjedelmében meghozatik? Igen: de ha utasítással máskép vagyunk ellátva, ha ugy kell maradnunk, mint jelenleg állunk, a verificationalis törvénynyel: tehát kivánná szóló, hogy e tárgyat most halasztanók el, 's igy irnók meg küldöinknek, mikép azt látta e tábla, hogy e tárgy a vesztegetési törvénynyel özszeköttetésben van, tehát lássanak el e részben is bennünket utasítással. 3dik szónok egy m. követ: azt hiszi szóló, hogy nem jó, midőn egyik kerék a másik körébe vág, 's tehát ő sem akarja, hogy végrehajtói hatalommal a törvényhozói összezavartassék, 's hogy ama helyett ez mondja ki az itéletet. Nálunk a municipium mindig fen áll, 's függetlenül működik, nem ugy mint más országokban, mellyekre az ellenvéleményüek hivatkoznak. De meg hazánkban a választók más viszonyban is állnak a követekhez, mint más országokban. Itt a municipium egész országgyülés alatt áll, 's visszahíhatja a követeket. Ellenzi szóló a verif. - törvényt azért is, — mert igy vége hossza nem lenne a petitióknak, sokszor a petitió előbb feljönne az országgyülésre, mint maga a követ, mert a petitiót aláirás utján könnyü eszközölni; de ezen petitiók ellen az országgyülés folyama alatt ismét más petitiókat adhatnának be, 's ebből örökös bonyolultság következnék; azonban az alsó tábla ezen biráskodás által mintegy a ha-

tőságok felibe emelné magát. Ő tehát röviden azt hiszi, hogy a követválasztásokkori vesztegetések felett is az őrszék itélhet. Végre, elis állottak már a RRk. e tárgynak itteni felvételétől, annál fogva vagy másutt vegyék fel, vagy a p . . ti inditványt fogadják el. 4ik szónok egy m. követ: mi tanácskoztunk egy vétekről hosszasan, a vétek büntetést von maga után; most a logicai következetesség azt kivánja, hogy már a bíróságról értekezzünk. Itt nem arról van szó, mint K. követe tegnap mondá, hogy ki vizsgáljon, hanem hogy ki biráskodjék? Ha mi elfogadjuk a bünt.törv.könyvet, ez minden kir. biztosságot kizár, 's nem kell vizsgálat, lesz vádló. Ha visszatekintünk, mond, az országgyülés kezdetére, akkor ezen verificationalis kérdésbe tovább nem bocsátkoztunk, hanem csak azt mondók: ez azért kell, hogy a követi névsort elkészitse, hogy egymást felismerjük, 's hogy a gyámság alól magunkat felszabadítsuk. Küldői pedig azért pártolák ezt, hogy magokat az elnökség önkénye ellen védjék; hogy ollyan ne történjék többé, mint történt a mult országgyülésen P. megye egyik jelenlévő érd. követével. Mi tehát ovakodtunk mélyebben bemenni a választási törvényekbe. Más országokban szükséges olly állandó törv. székeket felállítani, mellyek az alkotmányt megsértő kihágások felett biráskodjanak: de ez hazánkban másként van, 's ha kicsapongás történik a választásokban, azt megitélni a municipiumok joga. Hogy ezt igy értettük, egy példával igazolja szóló: Horvátországban kicsapongások történtek a választásokban, 's visszavetették-e a t. RRk. a követeket? Nem, hanem felirást készitettek, mellyben kérik ő felségét, hogy hivassa ott össze az országgyülést, hogy a baj felett magok a municipiumok intézkedhessenek. Ezeknél fogva szóló nem kivánja a verific. törvényt. B követe azt mondá, hogy ő nem fél a kemény törvényektől, csak igazságos biró legyen; 's igaza van. Szóló hallgatta az itteni vitatkozásokat, miket e napokban tartottak, 's kivánta volna, hogy ne a büntetések meghatározásában, hanem a bíróság megválasztásában lettek volna a t. RR. olly szigoruak, 's hogy a birói önkénynek gát vettetett volna. Helyesli szóló P. jelenlegi inditványát: de elébb, azt tartja, meg kell vitatni a tárgyat. Ő nem sürget felette szavazást, hanem függeszszük fel; de biráljuk meg elébb jól. Egyébiránt a mi a bíróságot illeti, erről még szól, erről bizonyosságban kell lenni: de, hogy micsoda bíróság állitassék fel a megyékben — erre nézve egy inditványt tesz. Elhalasztatván minap az esküttszékek felvétele mostanra, — most tehát vegyük fel, 's tárgyaljuk. — 5ik szónok egy m. követ: Ha a p. i. inditványt ugy értik a t. RR., hogy a követekre nézve is, ha vesztegetés történt a választásban, azon büntetés alkalmaztassék, mi a vesztegetőre: ugy ő e kérdés elhalasztásában örömmel megegyez. Szóló az okokat, miket itt a követválasztásokkori kicsapongásokbani bíróságnak a képviselői táblára leendő ruházása mellett el fog mondani, megirta volna küldőinek is. Sz. követe — ha szóló jól emlékezik reá — ezen kezdte tegnap czáfolatát, hogy ő ezen verif. törvényt elvileg pártolja ugyan: de gyakorlatilag kivihetőnek nem látja; már szóló meg nem foghatja, mikép történhessék ez meg, hiszen ha valami elvileg jó, gyakorlatilag is kell azt alkalmazni, — különben nekünk a gyakorlatra kellene elveket keresnünk, holott ez sehol sincs igy széles e világon. P. követe azt mondá, hogy a municipiumokat nem kell jogaikban megszoritani: hiszen ezt szóló sem akarja, sőt inkább a municipiumok jogainak a végrehajtó hatalom általi megsértetése ellen akar ez által intézkedni. A polgári társaságban két sarkalatos törvényeshatalom van; egyik a végrehajtói, másik a törv.hozói; e kettőbül foly ki minden. És ha igaz, hogy e két hatalomnak forrása a nemzet, akkor ezt mindkettőt magának kellene fentartani a nemzetnek: de ezt a gyakorlat nem teheti, ennek pangás lenne következménye, — ennélfogva jónak tartották még a democratiák is egy külön organumot t. i. a végrehajtói hatalmat felállitani, hogy a nemzetet a pangástól megójják. Az lenne tehát itt a kérdés, hogy midőn ezen vesztegetési törvényt megalkotjuk, a végrehajtást által akarjuk-e itt is adni a végrehajtói hatalomnak. Szóló azt hiszi, hogy csak ugy lesz a nemzet az önkény ellen biztositva, ha e hatalmat magának fentartja. G. követe azt mondá, hogy ezt is az őrszékre kell bizni, mint tettük a tisztviselelőkre nézve: de ez nem áll; mert a tisztviselőknél a baj mulékony, 's csak egyeseket érdekel; de a követeknél nem ugy van; — itt a baj nem mulékony, 's a baj az egész nemzetet érdekli. Ha itt a végrehajtó hatalom beavatkozik, lehet olly érdeke, melly nem egy a nemzetével — ezért itt a végrehajtói hatalmat körünkből kiereszteni nem kell. Azt mondják, hogy a bíróságban kell garantiát keresni, 's a municipiumokat nem kell veszélyeztetni: itt erről nincs szó, hanem csak arról, hogy a municipiumok jogaikban fentartassanak. Ezen okoknál fogva pártolja szóló a cs—i inditványt. 6dik szónok egy felső m. követ: Tisztában kell lennünk — mond szóló — mielőtt küldőinkhez irnánk, hogy mi iránt akarunk utasitást kérni. Azt mondá szóló tegnap a cs—i inditványra, hogy elvileg pártolja: de miután egyes gyakorlatról, ugy mondá, van szó, nem pártolhatja, ezzel mást nem értett, hanem hogy, ha Cs. követe ezt in principio előadná, mint sérelem-orvosló hataság követe pártolná; de midőn ezen tárgy a szőnyegen levő kérdéssel kapcsolatban nincs, nem pártolhatja, hogy az országgyülés e kérdésbe magát, mint biró beleavassa, 's ha bele avatná, a választás jogát korlátozná, a municipiumok jogait sértené. K. követe azt mondja, hogy itt elv-kérdésről van a szó. Szóló azt tartja, hogy most az országgyülésen más kérdésről szólni nem lehet, hanem csak arról, vajjon a választásban olly eljárási formák történtek-e, mellyeket magok a municipiumok nem orvosolhatnak? — olly törvénytelen helyzetben vannak-e, hogy határozólag nem nyilatkozhatnak? de itt olly helyzetről szó sincs. Áll szólónak második oka is, melly ezekből foly, hogy ezen törvény által a választási jog sértetnék; mert ez által a municipiumok önállásu biráskodási joga sérelmet szenvedne. De továbbá ez által e tábla függetlenségét, 's a képviseleti rendszernek még eszméjét is megfojtanók, ha erről kérnénk utasitást. Azt mondja tehát szóló, hogy itt az a kérdés: alkossunk-e ollyan törvényt, melly által egy vagy más követet innen kizakathassunk. Ha a t. RRk a cs—i inditványt elfogadják, az által tág mezőt nyitnak a szenvedélynek, 's egy bátor, eszes, factiosus kisebbségnek rendelék alá e tábla hatóságát. E terem akkor a legélénkebb pártok vitáinak szinhelyévé változtatik, mert minthogy itt pártok léteznek, az egyik fél, a másik fél tagjait innen kiszoritani igyekeznék. De irigység is férkeznék be e tábla tagjai közzé, mert a középszerü tagok a jelesb talentomu tagok kizárására összeesküdnének. Nem kivánja tehát szóló, hogy e tábla itt az országgyülési tagok erkölcsisége felett itéljen, az ostracismust, melly bekövetkeznék, nem pártolja. Megsemmisitené továbbá e törvény a választások eredményét, melly a közvélemény által nyilatkozik. A hatóságokat e törvény következtében arra lehetne kényszeriteni, hogy ide olly követet küldjenek, ki az ezen táblánál levő többséggel egy értelemben legyen, — mi szaporitaná a municipiumok és a képviselői tábla közti surlódásokat. Azt mondá még tegnap szóló, hogy egy nem coordinált testületre, millyen az országyülés, ezen bíróságot nem bizhatja. Igen; mert mi, míg utasitást nem kapunk, valamelly tárgy felett most nem tanácskozhatunk, ő pedig nem kivánja, hogy ha a választások érdemébe bocsátkozni kellene, utasitást kérjünk reá, 's harsányhangu 's erősmarku kortesek itéljenek felette, hogy jól választott-e Sz—es vagy B—od. — De végre ezen táblának a felső táblához viszonya sem engedi ezt; mert nem kivánja szóló a választás érvényessége feletti itéletét a felső táblára bizni. Ismétli tehát szóló, hogy ő más kérdés felett, mint a mellyet feállított, küldőitől utasitást nem fog kérni. 7dik szónok egy m. követ.: Sz. követe azt mondá, hogy a követek függetlenek, 's egyik a másik felett nem itélhet. Errenézve hivatkozik szóló Anglia példájára, hol midőn a szerencsétlen Károly a parliament elibe állitatott, hogy a feltett kérdésekre feleljen, ő azt mondá, hogy azt nem teszi; mert annak tagjai az ő alattvalói 's egyenesen alatta állanak; erre azt válaszolá: igen egyenkint, de nem összesen. Igy szóló is egyik követtársát sem ismeri felette állónak, de az összes táblának ő is alatta van. Akármit mondott is E. követekint azon iró, kire hivatkozott, csakugyan kell e tárgyban törvény; mert nem lehet ezen biráskodást tovább a végrehajtó-hatalom kezében hagyni. Most még panasz előtt is lemegy a parancs a megyékbe, hogy ujra válaszszanak, és nincs ez a hatalom már a megyék kezeiben. — Azt mondá S. követe, csak a bíróság legyen jó, nem lesz baj, csak legyen esküttszék. Igen, de már maga kimondá, hogy nem lesz az. Kérdi szóló, hogy ha a többség választotta a követet, meg fogja-e azon többség engedni, hogy vizsgálatot rendeljenek ellene? Egyébiránt szóló elfogadja a p..i inditványt, de kivánja, irjuk meg a küldőknek, miszerint e tábla nem kivánja magát — mint némellyek állitják, — a megyék utasitása alól kivonni. Azonban — mond szóló — nem is uj ez eszme, hogy a képviselői tábla biráskodjék; mert már a bünt.törv.-könyvben meg van állapitva, hogy ha az egész megye hibás, az országgyülés legyen a biró. 8dik szónok, az inditványt tevő követ: miután a t. RRk a vesztegetés ellen büntetéseket rendeltek, még pedig nem a leggyengébbeket, a biráskodást okvetlen el kell dönteni. Szóló előadá tegnap, hogy az ovó-rendszabályok elhatározását bizná az őrszékre, hogy melly tettek vonnak büntetésecket magokra, annak megitélését magokra a bíróságokra, mellyekről hiszi szóló, hogy az esküttszékek lesznek; mert nem gondolhatja szóló, hogy a megyei kicsapongásokbani itélet appellátába tétessék fel a kir. táblára, — ez a szabadságot veszélyeztetné. Fenmarad most a kérdés, hogy a követválasztási kicsapongásokban ki lesz a biró? Ő tehát erről szól, nehogy azok, miket Sz. Gy. és E. követei mondottak, czáfolatlanul adassanak át a nyilvánosságnak. Eddig a megvesztegetésre büntetés szabva nem volt, 's most határoztatott a megvesztegetettre nézve: a) az elvett adománynak kétszeres viszszaadása; b) fogság; c) a választási jog elvesztése. A vesztegetőre nézve pedig: a) hogy elveszitse a vesztegetés következtében nyert hivatalát; b) hogy duplázza a megvesztegetettre határozott pénzbeli büntetést. Igy tehát az eddigi állapot lényegesen változott. Eddig, ha valaki vesztegetés által lett tisztviselővé, például szolgabiróvá, még a kormány sem büntethette: de most a dolog már megváltozván, a büntetést mindenesetre valakinek alkalmazni kell. Ha már eddigis a végrehajtóhatalom tulterjeszkedve a maga körén — nem lévén törvény — jónak látta beavatkozni a választásokba még olly megyében is, melly törvényesen választotta követét: most, ha a t. RR. nem intézkednek a felett, hogy, ha a követ maga vesztegetett, ki legyen a biró? a végrehajtóhatalom a törvény felett őrködés színe alatt, még inkább beavatkoznék, 's az olly követ feljövetelét, ki nem az ő érdekében működendik, vesztegetés ürügye alatt akadályoztatná. És igy Sz. követének azon állitását, hogy a szóló inditványa a vesztegetési törvénnyel összeköttetésben nincs, ugy hiszi, az eddig mondottak elég világosan megczáfolják. Áttér most már szóló annak megmutatására, hogy e tárgyban más biró, mint a képviselői tábla, nem lehet. A fogalmak különbözők lehetnek; — szólónak az a fogalma, hogy a nemzetnek boldogságára legnagyobb befolyással van a képviselői állás, a nemzetnek tehát őrködni kell, hogy ez minden pártoskodástól ment legyen. Ugy veszi szóló a dolgot, mint áll. Az emberi gyarlóság ösztönzi az embereket, hogy követi állásra iparkodjanak, 's igy a megvesztegetésbe beleessenek. Felveszi tehát szóló az esetet, hogy valamelly gazdag egyén megnyeri a nemesség többségét, 's igy ha megmutattatnék is, hogy ő vesztegetett, a nagy többség, melly mellette van, őt nem kárhoztatná. Ezen elvből indul ki szóló, 's indult ki Anglia is, midőn azt rendelte, hogy a képviselői tábla itéljen e tárgyban. Van, igaz, különbség a választók közt ott és itt. Amott a választói testület a választás után eloszlik, de itt nem. Ha valaki azt hozta volna inditványba, hogy a visszahivási jog megszüntessék, akkor igazuk volna Sz. P. E. és G. megyék követeinek: de szóló ezt nem kivánja. Ha a követválasztásoknál valaki maga részére veszteget, nekünk, ennek megitélését bíróra bizni nem lehet, ezt politicus testületre kell bizni. Anglia, hol a jury legszebb virágjában diszlik, nem bizta ezt juryre, hanem a képviselői táblára. Vizsgáljuk, mi oknál fogva? Kétségen kivül azért, mert a szabadság hazája felfogta azon eszmét, hogy ezen kérdés eldöntése nem bizható olly egyénekre, kik a politicus pártok befolyásánál fogva alatta állanak ezen kérdésnek — bizta tehát egy felsőbb, 's a mennyire lehet, legtökéletesebb bíróságra, a képviselői táblára. Már — mond szóló — e nemzet sem tehet mást, hanem, hogy, a melly követ ellen panasz tétetik, hogy vesztegetett, e tábla hozzon ellene itéletet. Igyekszik továbbá — mond szóló — tiszta világosságba helyeztetni, hogy ez nem is sérti a megyék autonomiáját, hanem inkább tisztán fentartja. Ő a megyék autonomiáját ugy képzeli, hogy a megyék szabadon választhatnak magoknak követet, — 's a nemzet ezen jogot minden felsőbb befolyás ellenére is eddig megótta, hogy követeit minden kijelölés nélkül választhatja, 's ez mutatja, hogy ezt a nemzet legnagyobb kincsnek tartja. Továbbá, hogy fentartották magoknak azon jogot, miszerint ha bizodalmuk a választott iránt megszünt, azt visszahíhassék. Ezzel már nem bir Anglia, sem Franczia ország. Szóló most nem bocsátkozik azon kérdésbe, hogy ha más garantia ajánltatnék, ezen visszahivási jognak megkelljen-e maradni; mert a jelenlegi állásban ennek meg kell lenni. Ha a követ büntettet követ el, nem következik, hogy, ha érette megbüntettetik, a megye autonomiája általa megsértetnék. Szükséges a rend kedveért a felügyelés, hogy ha valahol követ miatt rendetlenség történik, tartozik a kormány felügyelni, kötelességében áll a végrehajtó hatalomnak felügyelni, ne hogy a foganatba vétel pártoskodásra adjon alkalmat, 's a municipiumok jogait elölje. Itt szükséges a képviselői táblát ellenőrködő bírósággal felállítani. Ezeket szóló azért adá elő illy hosszasan, mert nekünk, ugymond, szabad irodalmunk nincs, nem szabad e tárgyakról irni; mert továbbá némelly megyék követei e tárgyra nézve — szóló nézetei szerint — ferde fogalmakat adtak elő. Sz. követe azt mondá, hogy ezen inditványt nem látja a vesztegetési törvénynyel összeköttetésben, hogy nem akarja ezen bíróságot az országgyülésnek adni, mig az nem rendeztetik. Azt mondá továbbá, hogy tekintetbe kell venni a viszo-

nyokat a felső és alsó tábla közt: de hiszen szóló ezen bíróságot egyedül az alsó táblára kivánta bizni. Másik ellenvetése ebből folyik, hogy a szavazatok elrendezve nincsenek: hiszen szavazás által eddig is csak kitudtunk minden kérdésből vergődni, még inkább ki fogunk pedig, ha a kir. városok is a szavazatot megkapják. Felhozá még az irigységet is: de igen szomoru dolognak tartja szóló, ha azt hiszi Sz. követe, hogy a megyék választottjai közé illy alacsony indulat férkezhetnék, akkor nem volnánk méltók a szabadságra, — visszautasitja tehát szóló ezen ellenvetést; mert tudja ugyan, hogy ember nincs gyengeség nélkül, de hiszi, hogy a nemzet, midőn választott, tekintetbe vette, hogy illy gyöngédtelen követet ne válaszszon; mert ha ez történnék, akkor vége lenne hazánknak. Azt mondá végre Sz. követe, hogy e tárgyban nem is intézkedhetnék a kepviselői tábla, mig utasitást nem kapna. Hát hova viszszük végre ezen táblát? hogy még közbejövő kérdésekben sem vehetnénk részt határozott utasitás nélkül? Szóló tiszteli ugyan a megyei utasitásokat, 's hiszi, hogy tökéletesen joguk van ezeket adni a megyéknek: de hogy a követ a legkisebb részletekig utasitással legyen ellátva, 's anélkül a tanácskozásba ne szólhasson — ezt nem tehetik. Próbálta ugyanezt egy megye a mult országgyülésen tenni; próbálta most is kettő, körlevelei által felszólitván erre a többi megyéket: de a többség nem pártolta. Azt kérdi szóló, hogy midőn az országgyülés kezdetén a jegyzőket és naplóbirálókat választotta, 's minden utasítás nélkül választhatta, nem választhatná-e meg utasítás nélkül ezen verificationalis birákat is? — Ha most bővebben kifejtett inditványa el nem fogadtatnék, pártolja P. előre látással tett inditványát, hogy a küldőknek megirassék, miszerint a körülmények változván, ujabb rendelkezés szükséges. Végzi szóló azzal előadását, miszerint, ne beszéljék némellyek azt, hogy mi ezt a megyék autonomiája ellen teszszük; mert szóló, ki azt hiszi, hogy hazánk annyi balkörülmények közti fenállhatását a municipalitásnak köszönheti, annak megmaradását kivánja, 's ezen inditványa is egyedül annak megmaradására és biztosítására czéloz. 9dik szónok egy m. követ: Azt mondá az előtte szóló érd. követ, hogy küldőinket figyelmeztetni kell arra, hogy a körülmények változtak, — hogy a megvesztegetésre törvény alkottatván, ha a követ a vesztegető, meg kell határozni, ki legyen a biró. Szóló nem látja, hogy a körülmények miben változtak volna; mert hiszen, hogy a vesztegetés ellen törvény alkottassék, arra utasítás volt, de a bíróság iránt is volt rendelkezés. Szóló tehát csak azon körülmény változását látja, hogy egy uj inditvány tétetett. K. követe azt mondá, alkotmányos országban ezen kérdést nem pártolni lehetetlen. Szóló pedig azt tartja, hogy alkotmányos országban az igazgatás csak akkor lehet üdvös, ha a Montesquieu által felállított három hatalmak egymás körébe nem vágnak. Ha már ez a biráskodás az országgyülésre bizatnék, ez nem biráskodhatnék, vagy legalább az általa kiküldött választmány, mint az ő kifolyása. De hagyjuk, mond, a theoriát, menjünk a gyakorlat mezejére. Ha ez a tárgy az országgyülésre bizatnék, valamint hajdan nem szült jót az ónodi gyüléstől kezdve, ugy jelenleg sem szülne. Tekintsük azt, hogy nálunk a pártok olly élénkek. Azon pártszinezet, melly az országgyülésen többségben van, milly könnyen eszközölhetne petitiókat a kisebbség emberei ellen; mert hiszen petitiókat eszközölni könnyü, — igy tehát ezek eltávolíttatnának legalább egy kis időre a pályáról, mellyre küldőik bizalma állította öket. Angliában igen természetes, hogy más testületre, mint a képviselői tábla, ezen bíróságot bizni nem lehet: de nem igy honunkban, hol a választók testülete élő testület, 's meg nem szünik munkálkodni, mint Angliában. Az őrszék lehetne tehát itt is biró, 's ha az nem elégítené ki a kisebbség kivánságát, akkor az folyamodhatnék a végrehajtói hatalomhoz, 's ha az sem elégítené ki, akkor fenmaradna a sérelem utja az országgyülésen. Ő tehát birónak az őrszéket kivánja, nem pedig az országgyülést, mint melly által a municipiumok nullificáltatnának. — 10k. szónok egy m. követ: A mit az előtte szóló B. érd. követe beszéde utóljan erősségül felhozott, az nem lesz igen csábító ok; mert hiszen ismeri az ország már, millyen az a gravamenek utja. Minekünk, mond szóló, legfőbb bajunk, hogy kiskoruságban vagyunk, hogy az országgyülésnek nincs önhatósága. Azt mondá az előtte szóló, hogy ezen bíróságot Angliában lehet a képviselői táblára bizni; már ha ott ez által nem sértetnek a választók jogai, holott azoknak az országgyülésre befolyásuk nincs, hogyan lehetne nálunk félni, hol a hatóságoknak ezen befolyása megmarad? Azt mondá továbbá, hogy a körülmény nem változott: de szóló azt állítja, hogy hogy lényegesen változott a cs—i inditvány által, mert ez a választmány munkálatában fel véve nem volt. Ugy látszik, mond szóló, hogy némellyek akkor sürgetik a megyék autonomoniáját, mikor az a kormány érdekével ugyanazonosul. Egyébiránt, mond szóló, a cs—i inditvány épen egyedül annak biztosítására van irányozva, midőn azt minden megyék felügyelése alá bizza; mert kire lehetne ezt jobban bizni? Szóló azt látja, hogy most a megyék egy része a kormány, másik a nemzet befolyása alatt áll. Ugy látszik, hogy az ellenfél szónokai nem a megyék autonomiáját védik; mert azt teszik fel, hogy most egy megyével is nehéz bánni, hát majd az egész országgyüléssel? — hiszi szóló, miszerint ezt a megyék által fogják látni. De lássuk, mond, a gyakorlatot. Ki sértette inkább a megyék autonomiáját 1791b. S., és 1839b. P. megyékre nézve? Nincs a megyéknek más biztosságuk, mint a megyéknek többsége, az országgyülés. A megyék autonomiája legmélyebb alapjának megerősítésére van irányozva a cs—i inditvány, azért ezt szóló pártolja. Nem képzel ebben szóló semmi souverenitast; mert egy megye a többi felett nem állhat. Feltünt előtte, hogy Sz. követe azt mondá, hogy az országgyülésre bizni azért nem akarja a biráskodást, mert ez rendezve nincs: de azt kérdi szóló, hát a végrehajtó-hatalom van-e rendezve? Miután — mond szóló — a cs-i inditvány legconstitutionalisabb, fogadják el a t. RRk felkiáltással, vagy legalább ne ellenezzék a p-i indítványt, a szavazást e tárgyban szóló ezen testület — politicai lealacsonyításának tekintené.

Még hárman szólottak a m. követek közől ezen indítványhoz röviden mindegyik pártolólag; az egyik pártolá azért: mert — ugymond — az országgyülésen önérdek nem uralkodik ugy, mint a megyékben, 's tagadá P. követének azon állítását, hogy itt pártok léteznének; mert itt, ugymond, csak elv- és véleménykülönbség van, 's ezen testületet egy megye ellenében pártnak nevezni nem lehet. A másik m. követ hasonlóan pártolva, Sz. követének az általa feltett, küldőknek megküldendő, kérdésben levő „ürügy" szavára megjegyzi, hogy ha az érd. követ ért magyarul, 's érti ezen szót, nem épen szép lelkületet tesz fel ezen tábla tagjairól, 's szóló, ha ez igy volna, kijelenti, hogy egy óráig sem lenne tagja ezen táblának. Mondá továbbá az említett követnek, hogy mindig emlegeti a municipiumok jogait, mégis egyet mondott, melly alig ha nem sérti ezen jogot, t. i. azt mondá, hogy ezen alsó tábla semmiben sem rendelkezhetik a felső tábla megegyezése nélkül; ha tehát szereti a municipiumokat, illy állításokkal ne álljon elő. — A harmadik m. követ kijelentvén, hogy önmeggyőződésénél fogva pártolja a cs-i indítványt, annálfogva, kívánja, hogy most a p-i indítvány fogadtassék el; melly csakugyan köz felkiáltással elfogadtatván, a kérdésben levő cs-i indítvány eldöntése jelenleg elhalasztatott. — Ezután a ker. jegyző felolvasá a főispánok korlátozása iránt készült irásban levő p-i törvényjavaslatot. Felolvastatván, ezen törvényjavaslatra egyrészről az mondatott, hogy ez felesleges, hogy külön rendelkezés a főispánokra nézve szükségtelen; mert a választmány ugy tekintette a főispánt is mint magános tisztviselőt, 's tette pedig ezt azért, nehogy külön rendelkezés által még inkább nehezítse ezen munkálat kivitelét, 's ha hivatalával visszaél, elégnek tartá rá a büntető-törv.könyv 16ik fejezetének rendeletét alkalmazni.— Mondák továbbá, hogy szükségtelen ez a törv.javaslat azért is, mert már ezen munkálatban a főispánok annyira korlátoztattak, hogy alig követhetnek el rendetlenséget. Felhozatott ellene erősségül az is, hogy az ezen munkálatban levő többi büntetések, a főispánok rendbontásainak büntetését is magokban foglalják, nem lehet tehát a p-i indítványt azért is pártolni, nehogy az láttassék, mintha a főispán törvényen kivül állana, kire külön törvényt kellene alkotni. Volt ki azért sem pártolá, mert ezáltal a közigazgatás 's a főispán tekintélye veszélyeztetnék, 's elégnek tartá e tekintetben a főispánra nézve egy szigoru esküt, — hogy ha esküjét aztán megszegi, hivatalától megfosztassék. Mellette azonban a szóban forgó p-i indítványnak, ellenmondatott, hogy hagyjuk a büntető-törv.könyv büntetéseit azon esetekre, mellyekre ott alkalmazva van, 's ne alkalmazzuk a megyei kihágásokra is, — állítsunk megyei rendőrséget. Továbbá, ha a kihágások minden eseteire külön törvények alkottattak, alkottassanak akkor a főispánok kihágásaira is, — annyival inkább, mivel nincs eset, hogy a főispán kihágásért eddig megbüntettetett volna: de azért is kell a főispánok rendbontásait büntetni, 's még csirájokban elfojtani, minthogy legtöbb bajnak okai a főispánok kihágásai. Pártoltatott továbbá azért is, mert nem áll azon ellenvetés, hogy a főispán is csak megyei tisztviselő, — ez állana, ha csak azon kötelességei volnának neki, mik egy m. tisztviselőnek, de vannak ám mások is. Mondatott, hogy itt nem ok a főspánok tekintélye; mert az olly főispánnak tekintélyére, ki erőszakos, ki a törvényt meg nem tartja, semmit sem adnak. Pártoltatott a főispánok kihágásainak korlátozása azért is; mert minél szigorúbban büntettetnek a többi hihágások, annálinkább kell a főispánokat korlátozni, 's itt az ideje a sanctio hozatalának. — Ugyis — mondák — legtöbb törvényeinknek az a baja, hogy nincs sanctiója. Kell a főispánokat korlátozni azért is; mert az uj főispán midőn kineveztetik, azt hiszi, hogy hivatalába-lépése pillanatán kezdve neki csak jogai vannak: 's ezért első feladata jogai kiszélesbítésén iparkodni. — Ez előtt némi orvoslat volt a főispánok kihágásai ellen a kir. biztosság; de ez is már ma megszünt. És ha — megjegyeztetett — ezen p-i indítvány sanctióba nem megy, akkor kivánni sem lehet, hogy e napokban végzettekből valami legyen; hogy a kisebb vétkes megbüntettessék, a nagyobb pedig büntetlen maradjon. — Ezután e tárgyban szavazás sürgettetett, 's többen többféle kérdést próbáltak feltenni, nevezetesen egyik: Kell-e a főispánok által elkövetett kihágásokra is szinte mint a többiekre törvényt alkotni? — másik: elfogadtatik-e elvileg a p-i indítvány; 3dik: kell-é külön törvény a főispánokra? Próbált az elnökség is tenni fel kérdést, de a többség egyikben sem nyugodhatván meg, mivel semmikép megegyezni nem tudtak a kérdés feltételében, az elnökség d. u. ½2re az ülést eloszlatta. —

Januar 22kén CXLIVd. kerületi ülés.

(Kezd. d. e. tizedfél órakor — Elnök: Somsics (Somogy) Szombathelyi (Békes); ker. jegyző: Vukovics; naplóvivő: Zsoldos. — Tárgy: a főispáni kihágások különös büntetéséről szóló p—ti inditvány.) —

Azon kérdés: kell-e a főispáni kihágások ellen az előző korlátozás mellett különös büntetésekről gondoskodni? melly a mult ülésben már megoldatásához közel állt; mai napon is megállta a tanácskozás szőnyegét; 's csak az ülés végével történt, 's alább közlött szavazás dönté el az inditvány szellemében. Hol mult ülésen félbeszakadt a tanácskozás, ott fogaték az ma fel a szavazati kérdés tárgyalásán: 's bár a mai vitatkozás általánosan véve a szavazati kérdés körül forgott: némelly szónokok áttevék azt a tárgy érdemébe is. A tárgy érdemére nézve az inditvány ellenzői annak megdöntésére felhozák, mikép a főispáni kihágások ellen elég szigoru törvények vannak törvénykönyvünkben, mint Ul. IId. Végz. 14 cz. 1536: 36. 1548: 69. 'sat., mellyek a főispánkora nézve hivatali visszaélés esetében hivatalvesztést szabnak, 's ellenök olly kemény kifejezéssel élnek, p.o. „insolentia comitum," millyeket törvénybe iktatni ma senkisem kiván; 's ha csakugyan kell a főispánok ellen törvény: ujittassanak meg ezek; mert a főispánoknak inkább hanyagságától tarthatni, mint kötelességök elleni tettleges fellépésöktől. Azon ellenvetés, — hogy ha a választók megvesztegetése ellen különös törvény hozaték, különösen kell rendelkezni a főispáni kihágásokról is, épen nem áll; mert a megvesztegetésről sem régi törvényeink, sem a büntető törvénykönyvi javaslat nem rendelkeztek, 's igy szükség kényszerité a törvényhozást a megvesztegetés elleni rendelkezésre; de a főispáni kihágások ellen vannak elég szigorú törvényeink, mellyeknek — mint mult országgyülésen a szólásszabadsági sérelmek tárgyalásakor elismerteték — az ujabb törvények csak erejét gyengithetnék. A főispáni kihágások ellen hozandó különös törvényben több veszély rejlik a közállományra nézve, mint üdvösség; mert általa azon elv szentesittetnék, mintha a főispán nem tartoznék azon köztisztviselők közé, kiknek hivatalos visszaéléseiről a bünt.törv.könyv rendelkezik. Ezen szigoru rendelkezés elegendő a főispán hivatalos visszaéléseinek megboszulására, 's ha felesleges ovatossággal jónak látják némellyek hivatkozni a bünt.törv.könyvre, ez tökéletesen kielégitő, 's ez esetben a hivatkozásban czélszerübb a „főispánok, vagy ezeknek helyettesei" helyett ezen kifejezést használni: „elnökség." Egyébiránt ezen hivatkozás is felesleges; mert a főispán vagy mint hivatalnok, vagy mint egyes ember követhet el kihágásokat; az első esetben a büntető az utósóban a tárgyalás alatti törvény fogja őt sujtani. Sokszor mondaték e teremben: nem kell uj büntetteket teremteni, 's ime egész törvénykönyv fekszik előttünk olly vétségekről, miket a főispán azon szoros korlátok közt, mellyekbe záratik, el sem követhet, 's mikért olly birságokkal büntettetik, mik hivatalának jövedelmeit ötszörösen haladják. Ha jogaik elvétetnek a főispánoktól, mirevaló a szigorú büntetés ellenök? Nem vétkesek azok annyira, mint némellyek állitani szeretik; megsértett hiuság kereste bennök a kihágások forrásait, 's a bünbakot mellyre miudent halmazni lehessen, melly az inditványozó követ elismerése szerint nem is létezik. Mondják, hogy a kormány figyelembe sem veszi a megyéknek főispánaik ellen tett felterjesztéseit, holott épen azon megyében, mellynek követe leggyakrabban elhangoztatja ezen állitást, élt hajdan egy kedves alispán, ki később megyéjében főispáni helyettessé 's gróffá lőn, de magosabb pólczán elvesztvén a megyei RR bizodalmát, ezeknek előterjesztésére más megyébe tétetek át. Ezek voltak az inditvány ellenzőinek okai, ha ide számitjuk még egy megyei követnek azon véleményét, miszerint ő sokkal több erkölcsiséget és érettséget hisz a főispánokban, mintsem azok ki

hágásokra veteműlhetnének. Ezekre az ellenvélemény egyik hatalmas szónoka felelé: mikép a régi t. czikkek — 's a bünt.törv.könyvtől vett ok, azért sem áll, mert azoknak rendeletei alkalmazásban messze eltérnek az itteni czéltól. A főispánok magokat felette hiszik a megyei egyetemnek annyira, hogy a nyilvános többség határozatát sem mondják ki, ha azt jogaikba ütközőnek tartják. A kormány, pártfogása alá veszi mindenkor az általa kinevezett hivatalnokot, 's a felhozott régi törvények sohasem alkalmaztatván, idő előtt elavultak. Holott minden megyei kihágásnak eredeti forrásai a főispánok voltak, kik kegyenczeik kinevezgetése által vitték be megyéikbe a zavarokat. Ezen körülmény hivá fel a megyei Rendeket az ellensulyrólí gondoskodásra, 's ekép erőnek erő szegülvén ellenébe, előállottak a kicsapongások, mellyeknek korlátozásáról rendelkezvén most a törvényhozás, rendelkeznie kell a főispáni kihágásokról szintugy, mint a választók megvesztegetéséről. A körülmények változtával a régi törvényeket ujakkal kell fölcserélni, 's ezt tevé a törvényhozás nálunk nem egyszer, épen ugy mint más alkotmányos nemzeteknél. Angolhonban, Francziaországban a minister szolgája a statusnak, 's mindenütt voltak régi és általános törvények a hivatalos visszaélések ellen; de azért czélszerünek tartaték a ministeri felelősséget 's büntetéseket uj és különös törvénybe is befoglalni. Nálunk a megyei kihágások ellen hozandó törvényből annál kevésbbé lehet kihagyni a főispánokat, mivel ők mint a megyei életnek főtényezői, nevezetes forrását teszik a kihágásoknak. Szóló a megyéje történetéből Verőcze megye követe által felmutatott példára megjegyzé, hogy az érintett főisp. helyettes megyéjének alispánja soha sem vala, és elmozdittaték kormányzói székéből 9 éves kir. biztosi nyomozódás után; elmozdittaték pedig más megye főispáni hivatalába. Megegyezik-e ez az idézett régi törvényekkel? Ezen néhai főkormányzó magasabb hivatalában megmutatá, hogy a ki egyik megye kormányára alkalmas nem vala, nem alkalmas az más megye kormányzására sem, mert főispánsága alatt ama másik megyét is nem csekély zavarba hozá. Ezen példa tehát a régi törvények alkalmázása mellett nem nagy bizonyságot tesz. Más megyei követ: Ha a tek. RR. tulmentek a választókra nézve a bünt.törv.könyv elvein, szükségesnek tartá a főispánokra nézve hasonlólag rendelkezni, annálinkább, mivel a főispánok a tárgyalás alatti törvényjavaslatnál fogva egészen más helyzetet nyernek, mint miben a büntető törvényjavaslat megállapitásakor voltak. A bünt.törv.könyv a hivatalos visszaélések ellen a hivatalvesztési 's más büntetések mellett elrendeli az okozott kár megtéritését is; 's ha a főispán kötelességét választások körül vagy nem teljesitette, vagy azzal visszaélt volna, kárpótlásnak hely adathaték; de ezen törvényjavaslat a felhozott esetben elnök-választásra hatalmazza fel a tanácskormányt, 's e szerint kárpotlásnak helye nem lehet, 's a főispán a felhozott visszaélésekért büntetlen maradna, mi ellenkezik a közállomány érdekével. Ezen változtával a helyzeteknek szükség változtatni a büntetéseket is 's a főispáaokra nézve módositani a bünt.törv.könyvnek hivatalos visszaelésekről szóló rendeleteit; hol pedig ezek hiányzanak, szükség pótoltatniok. E mellett ha a választókra nézve széksértés, vérengzés 'sat. eseteiben hivatkozás történt a büntető törv. könyvre, meg kell annak történni a főispánokra nézve is, különben ha a crim. codex törvény erejére nem emelkednék: csak a széksértés és veréngzésről szóló 's más a választók kihágásai ellen idézett törvényczikkek iratnának át a bünt.törv.könyvből a megyei kihágásokról szóló töv. javaslatba, 's a hivatalos visszaélésekről szóló törv.czikk, melly a főisp. ellenében annyira elégeltetik, egészen elmellőztetnék. Régibb törvényeinkkel pedig itt beérni épen nem lehet, mivel azok nyomán soha egy főispán sem vala cassálva visszaélései miatt. Az inditványozó követ czáfolgatván az inditványa ellen felhozott okokat, N. követének azon állitására: — miszerint ha a főispánok mostani állapotban maradnának, szükségesnek látná a főispáni kihágások büntetéseiről különösen rendelkezni, de miután előző rendszabások által kihágások elkövetésére alkalmatlanokká tétettek, az inditványozott törvénypótléknak szüksége fenn nem forog, — megjegyzé, hogy a főispánokat mig kötelességeik megszabva nincsenek, büntetni kevésbbé lehet, 's büntetésről rendelkezésnek épen ott van helye, hol a kötelességek megszabatnak. Azon ellenvetés, hogy a régi törvények ereje az ujak által gyengittetik, akkor bizonyithatna talán valamit, ha rendszeres munkálat nem feküdnék a tanácskozás szőnyegén. Azon megkülönböztetés pedig, hogy a főispán, vagy mint hivatalnok, vagy mint magános ember követ el kihágásokat, törvényben veszedelmes. A megye követének, ki a főispáni viszszaélések korlátozására elégnek tartá a megállapitandó főispáni esküt, szóló válaszolá, hogy ezen elv szerint elegendő lenne a választókra nézve is egy esküformulát készíteni, 's igy nem kellene hosszas törvény a megyei kihágásokról. — Egy más megye követe iránt, — ki a megvesztegetés szigorú büntetése ellen szólóval együtt szavazott, 's most ellenzi a főispáni kihágások ellen hozandó törvt., csodálatát fejezé ki szóló; 's mivel azt hallá az érd. követről, hogy megyéjében hatalmasan szokott korteskedni, azt kell hinnie, hogy mindig a főispánok mellett korteskedik, mert szigorú törvény lévén hozva a választók kihágásai ellen, a főispánok visszaéléseit büntetni nem akarja. Ezen vélemény pártolására felhozaték meg, hogy ha a főispánok kihágásai ellen különös büntetés nem szabatik, az által elismertetnék, hogy a megyei kicsapongások oka egyedül a rendekben fekszik, 's hogy a főispán a megyének egyeteme felett érinthetlen magasságban áll. De szükség a főispáni kihágások ellen rendelkezni azért is, mivel az idézett régi törvények végrehajtása a kormányra van bizva, 's ha a jelen törvények nyomán az őrszék iteletét a főispánok ellen végre akarná hajtani, ebben könnyen meggátoltathatnék. Az ajánlott „elnökség" kifejezés épen nem elegendő az inditványozott törvényjavaslatban, mivel alatta könnyen csak a választott elnökség értethetnék. Tanácskozás folytában több rendbeli szavazati kérdesek ajánltattak, 's vettettek el; mig az elnökség e kérdést nem tevé fel: ‚kell-e részletes törvényczikk, melly részint hivatkozólag a büntető-törvénykönyvre, részint pótlólag szabja meg a főispáni kihágások büntetését?' E kérdésnek első részében közmegegyezés pontosult öszve; de második részét sokan ellenzették, 's ezek nem adhatván egyenes feleletet, kivánták a kérdésnek két részét egymástól elválasztani 's különkülön bocsátani szavazat alá. Ezen elválasztásban az ellenvéleményüek nagy része azért nem egyezék meg, mivel azt hivé, hogy általa az inditvány sorsa balra fog döntetni. Illy megszakadás léven a kérdés felett: először bocsáttaték szavazat alá: össze foglalva tétessék-e fel a fentebbi kérdés, vagy ketté választva? E kérdés feletti szavazat eredménye az lön, hogy 28 megye 20 ellenében elhatározá a fentebbi kérdés két részének egymástóli elválasztását. Kevesebbségben maradtak: Nyitra, Zala, Komárom, Hont, Zólyom, Pest, Abauj, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Máramaros, Csongrád, Csanád, Arad, Temes, Torontál. — U. szavazata követeinek egymással ellenkező nyilatkozata miatt elnyészett. — A ketté-választott kérdés első részére szavazni szükség nem vala, mert közfelkiáltás nyilvánitá a RR megegyezését a büntető törvénykönyvre hivatkozás iránt. Második része bocsáttaték tehát szavazat alá ezen kérdés mellett: Kivánnak-e a tek. KK és RR pótló törvényt alkotni a főispán hivatalos viszszaélései 's ezeknek büntetéseiről? E kérdésre 33 megye 14 ellenében kivánta a pótlólagos rendelkezést. Ellene szavaztak ennek: Sáros, Szathmár, Szepes, Torna, Trencsén, Győr, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Árva, Túrocz, Posega, Verőcze. — U. szavazata a fentebbi ok miatt ujolag elenyészvén, Abauj nem szavazván. — Az inditványozott törvényjavaslat pontonkénti tárgyalása más napra haladt.

☞ Későbbi napokrul szóló országgyülési tudósitásokkal — a pozsonyi leveleket hozó bécsi posta — hihetőleg a rosz utak miatt — rendes időre meg nem érkezhetvén, legjobb akaratunk 's igyekezetünk mellett sem szolgálhatunk. Szerk.

Megyei 's más vidéki közlések.

Zala megyében jan. 15kén közgyülés tartatván, levelezőnk tudósitása szerint az olly hosszu idő óta nélkülözött béke és engesztelődés egészen visszavarázsoltatott. Az öt napra terjedett gyülés minden szenvedélyesség nélkül folyt, noha olly tárgyak is kerültek napi rendre, mellyek igen alkalmasok a kedélyek felingerlésére. A mult év december havában történt zágrábi kicsapongásokról levén szó S. M. táblabiró szivrázólag adta elő az ilír párt vadságait, 's az azokra következett végzéseket a turmezei nemesség ezentuli kizárására, 's kifejezé kivánságát, hogy a kormány valahára tenne hathatós lépést az ilír féktelenség zabolázására. Elnök alispán ugyan más fordulatot akarván adni a dolognak kijelenté, mikép ezen kicsapongások még diplomatice nem tudatnak a megye előtt. De egy az egész haza előtt köztiszteletben álló táblabiró olly értelemben fejtegeté ez ügyet: hogy a végrehajtó hatalomnak a garázdálkodás kezdetében kellett volna csak azt mondania: ezen mozgalmak nekem nem tetszenek, — 's bizonyosan nem fejlett volna ennyire a vakmerőség. Ő a baj elejét abban látja, hogy a nemességtől el nem ismert tisztikar iránt másfél év óta mindeddig nem történt rendelkezés. Felirást kiván ő felségéhez intéztetni, hogy hozza rendbe a dolgot, mellyet egyébiránt országgyülésen is szőnyegre hozatni ohajt. Az inditvány elfogadtatott. A zágrábi főispán elmellőztetése kivántatván előbbi szóló lecsilapitá a kedélyeket e szavával: „előbb vizsgálj, azután büntess." Tisztujitáskor a káplánoknak, 's protestans lelkészeknek szavazat] fog adatni. Határoztatott, hogy a gyámi birákat is a RR válaszszák. A főispán kéressék meg a tisztválasztás határideje kitüzésére. Egy főszolgabiró igazoló nyilatkozatára, ügyében vizsgálat rendeltetett, egy másiknak pedig önhatalomból eredett tette roszaltatott. Deák Ferencz négy napig részt vett a gyülésben; a KK és RR végzései 's az utasitások az ő szellemében készültek. Jövő évnegyedes gyülés apr. 15én, törvényszék majus 6kán leend.

Székesfehérvár. (*Czáfolat.*) A „Világ" f. évi 3dik számában városunkról szóló közleménynek, mellyben a tűz által károsultak felsegéllésére f. hó 29kén a nemes megye gyülés teremében egy jótéteményei fényében szintugy, mint ős nevével ragyogó lelkes nő buzgó segedelmi fáradozásából tartandó tánczvigalomrul, és azzal egybekötött nagyszerü nyeremények sorshuzásról szó tétetik, másod része, mellyben közlő urnak agyából árnyékoldalt teremteni tetszett, bámulatos neheztelésre fakasztá keblünket, mert abban az állíttatik, hogy e város polgárai közt azon előitélet uralkodik, mintha a felsőbb, sőt alsóbb osztályu nemesség is őket lenézvén, vigalmaiból kizárni kivánná, 's a nemes megye teremeiben csak azért adatnék e vigalom, hogy onnét a polgárság kimaradjon. *) Közlő ur ezen általunk, bármi kutfőből származott légyen az, alaptalan rágalomnak ezennel kijelentett állítását ugy látszik, csak azon gyengéd okbul kivánta alkalmazni, hogy annak folytában polgárságunkat szintolly kopott felesleges leczkézésével boldogithassa; ugyanis komoly méltósággal a ‚non ens't szomorú és bántó véleménynek nevezvén előadja, mikép egy sz. k. város polgárinak egyszer már meg kellene győződniök arrul, hogy a magyar aristocratia akar és tud igazságos lenni; hogy tudniok kellene, mikép társas vigalmakban erény 's illedelem egyenlőkké tesz bennünket; hogy nem kellene feledniök, mikép a város, a nép, a lég, a hely, hol vagyunk 's mulatunk, az övék, 's ha mégis a főbb és kisebb aristocratia ide jő, ezáltal világos jelét adja annak, hogy a polgárok körében mulatni nem tartja szégyennek 's a. t. Ej! közlő ur, ha e közlés annak okáért történt, hogy a többes számba ön becses személyét bele értvén hozzánki leereszkedését tudatni kivánja, ugy ez tréfának jó, mi azonban, kik a hozzánk hasonlókkal hihetőleg bővebb érintkezésbe jövünk, bíztosan állithatjuk, hogy, a polgáriak között, merre csak járunk 's kelünk, e tánczvigalomra általános készületet tapasztalunk, a nélkül hogy valószínüleg hathatós foganatra számitott leczkéjére szükség lett volna, és mi a polgárság nevében szinte szomorú és bántónak tartjuk, hogy azt ezen ha bár tán más egyestől származott botrányos koholmánynyal terhelni nem átallotta, mert közlő urnak tudnia kellene, hogy épen városunk polgársága tanusitá világosan, 's tanusítja folyvást azon kötelességi önérzetet, miszerint az aristocratiával egy király egy haza, egy alkotmány védelme alatt állván, egymáshoz közeledni tartozunk, és polgári fejlődésünk foka (szerénytelenség vádjától e tekintetben nem tartand) közlő uron kivül senkivel sem gyanittatja, hogy azon véleményben élünk, miszerint az aristocratia a polgárok körében mulatni szégyennek tartaná. Bántalmas ezen közlés azon lelkes nőre nézve is, kinek neve városunkban majdnem apotheosissal hangoztatik, 's kinek fáradalmas intézkedésekkel a jótékonyság szelíd körében elfoglalt gondjait illy üres agyrémmel terhelni legkimélőbben szólva felesleges volt. Többen.

Debreczen jan. 19én. — Legközelebbi napokban tartaték a helvét. hitvallásu tiszántuli Egyházkerületnek évnegyedes közgyülése. Tárgyai leginkább egyes személyekre, vagy helyekre nézve voltak érdekesek. Volt azonban egy, melly közfigyelmet érdemel. Ugy lévén t. i. ezen egyházkerület meggyőződve, hogy a jelen körülmények között a vallás ügyében felszólalni szükséges: felszólitja a többi egyházkerületeket, hogy e tárgyban minélelébb generalconvent tartassék; mellyben köztanácskozás által határoztassanak meg az egyetemlegesen teendő lépések. — Folyó hó 15kén olvastaték fel azon k. kir. leirat, melly által a városunkban annyira halaszthatlanná vált tisztujitásnak teljesitésére kir. biztosul a helybeli ker. táblának egyik közbirája, Detrich Miklós úr neveztetik ki. A régóta szállongó hírnek ezen megvalósulása közörömmel fogadtaték; mert a köz tiszteletben álló férfiunak jelleme, belátása, és helyismerete kezeskednek a felől, hogy e munkálatot, a mennyire csak a körülmények engedendik, úgy vezérlendi, hogy a választások e nagyérdekü város jövendőjére minél üdvösebb hatásúak legyenek.

*) Erre nézve sz fehérvári tiszt. tudósitónk lapjaink 6 számában szavait módositólag 's némileg békitőleg nyilatkozott. Szerk.

Külföldi hírek.

Szerbia. *** Belgrád januar 21. F. évi januarhó 13/1 napján egy volt menekvökbül és párthivekből alakult összeesküvés födözteték föl Szerbiában, mellynek czélja, mint mondják, a jelenen fenálló rend fölforgatása volt. Milija, volt kerületi főispán, Drugovácz falujából, egy jelentésre Smederevoban befogatván, ez összeesküvés iránt fontos felfödözéseket tön, mellyek Rankovics kerületi főispánt arra inditák, miszerint Belgrádba a fejdelemhez menne illő utasítást kérendő e rendkivüli esetben. Minek következtiben Arszenijevics Lázár (más néven Bata Laka) a belgrádi kerületi törvényszék volt elnöke, ki jelenleg az igazságügyi miniszterium mellé van adva segélyül, egy, a birói hivatalkodásban igen jártas férfiu, vizsgálatra legott elküldeték. Ez alatt Popov Péter volt kerületi főispán és Adzsi-Mija Smederevo várába menekvének, 's hogy ki ne adassanak, tetteték, mintha a mohamedan hitre fognának áttérni. Ezen nehézség azonban a fejdelemnek a belgradi pasánál tett kivánata és hatályos közbejárására elhárítva lőn, 's őket a szerb itélőszéknek kelle átadni. Vallomásaik következtében igen sokan belekeveredtek a bajba, mi okbul e napokban is több elfogatás történt. Maxim a sabaczi püspök, ki Sándor hg. kormányra-léptével teljes bünfeledést nyert, 's jelenleg méltósága 's egész fizetése megtartásával ideiglenesen Kalenics zárdában, a Jagodinai kerületben tartózkodék, midőn az összeesküvés felfödöztetése és saját befogatandásárul, mellyet Lyottics kerületi főispán volt végbeviendő, hirt vőn, szobája ablakából a 2dik emeletrül leugrott 's ugrásával legott szörnyet halt. Czwetko Rajovics is, az ezelőtti kormánynál belügyek minisztere, Belgrádban elfogaték, 's szembesítésre Smederevoba hurczoltatott. Ezen Czwetko Rajovicsot és Maxim püspököt mondják az összeesküvés eddigi fővezetőinek az országban. Vule Grigorijevics, volt országtanácsos, ki a nyert közbocsánat után a többi menekvőkkel egyetemben 600 tallért huzott évenkint nyugdíjul, ma reggel a várba menekült. Ivanovics Lázár, volt belgrádi kerületi főispán, Milyko Markovics és Simics Mátyás Sabaczban elfogattak, 's Belgrád- és Kragujevaczban, hol Juczakovics Péter is fogva van, e napokban még egy 's más elfogatás történt. Ez alkalommal a fejdelem és kormány különös munkásságot és hatályt fejte ki. A bátorlét és rend föntartására czélszerü intézkedések tétettek, a nélkül, hogy mindemellett is a polgári életben legkisebb zavar volna észrevehető. Mind-ennek daczára az országban teljes csend uralkodik. Mondják, miszerint Kragujeváczban egy külön vizsgálódó-bizottmány fog alakulni, a befogott összeesküvők, elágazásaik, és czéljok fölött szorosb vizsgálatot kezdendő, mikor aztán a fölségsértés, és nyilvános hatalmaskodás iránt fenálló kihirdetett törvények értelmében fognak elitéltetni. — A pártosok folytonos lázongásai, 's a kormány-követelők részérüli uszitások daczára, a fejdelem a kormánynyal együtt nem mulasztja el a polgári organicus élet gyámolitására szolgáló egy 's más jó tervezetét a közjóra valósitni; különös említést érdemel e tekintetben a tiszti özvegyek 's árvák fölsegítésére szolgálandó pénzalap megállapitása 's a postának Szerbiábai behozása és rendezése. Az özvegy és árvapénzalap 60,000 pengő forintnak az álladalom pénztárából lett előlegezése által olly állapotba van téve, miszerint a tisztek özvegyei 's árvái abból legott segélyt nyerendhetnek; és a posta már életbe van léptetve, miáltal a belélet és kereskedés forgása a legjobb sükerrel előmozditva és gyorsitva lesz. Négy fővonal van, mellyek posták által az országot átkeresztezik: az első Belgrádtól Groczkán, Pozsarevaczon, Kruseviczán, Negotinon át Radojeváczig Havasalföld felé; a 2dik Belgrádtól Groczkán, Kolarén, Palánkán, Batocsinán, Jagodinán, Tyupriján, Paratyinon, Supelyakon át Alexináczig a Konstinápolyba vivő országut felé; a 3dik Belgrádtól Groczkán, Kolarén, Palánkán, Batocsinán, Kragujeváczon, Bruszniczán, Csacsakon, Pozsegán, Uzsiczén át Mokra-Goraig Herczegovina felé; a 4dik Belgrádtól Palezson és Sabaczon át Loznicáig Bosznia felé. Ezeken kivül az ország belrészeinek összekötésére a most emlitettek közt még négy közlekedési vonal van. — Azon szárnyalt hir, mintha az állodalmi pénztár kimerítve volna 's az ország szükségeit nem födözhetné, már eddig egészen hamisnak, 's roszakaratuak által költöttnek bizonyult, mivel az évi számadás bezárása 's az uj költségvetés által kisült, hogy az évi jövedelemmel nemcsak minden szükségeket födözhetni, hanem még 120,000 p. frt fölösleg is marad, ugy annyira hogy nemcsak zavartól nem félhetni, hanem még szép reményeket is ápolhatni.

Spanyolország. A spanyol-franczia viszonyra nézve meglepő volt Olozaganak rögtöni eltávolítatása, mert az uj franczia követ olly utasításokkal jött Madridba, mellyek Olozaga-miniszteriumra valának számitva. Most tehát Bresson gróf a legsajátszerübb zavarodásban van, nem tudván mit és mikép cselekedjék. Legmeglepőbb ezen jeles franczia diplomatára nézve azon sajátnemü ohajtása Gonzalez Bravonak, hogy Izabella királynő nápolyi hggel lépjen házassági szövetségre. Ezen eszme különben talál ugyan némi párthiveket a felsőbb körökben, de azt nyilván kijelenteni bölcsen ovakodnak, jól tudván, hogy a népérzelem azt legnagyobb ellenszenvvel fogadná. Igy ir legalább egy madridi levelező, kinek egyébiránt pártérdeksugalta szavait megszoktuk csak tizedelve hinni. — A jelen miniszterelnökről megjegyzendő, hogy ezelőtt a legféktelenebb népszónokok egyike volt, de 1843ban rögtön a monarchiai rend párthiveinek képviselőjévé változott át. Most M. Krisztinával teljesen kibékülni szeretne, miért is meghivá őt a visszatérésre. Ide czéloz egyszersmind az exregensnének 1841ben Espartero által felfüggesztett évi járandóságának ujabb kifizettetése.

A progressistapárt követei nyiltleveleket intéznek választóikhoz. Jelesül Alicante tartomány képviselői a kormánynak az 1840ki ayuntamiento iránti rendelvényét egyenesen önkényi tettnek nevezik, mellynek a nemzet nem tartozik engedelmeskedni.

Narvaez tábornok az egész spanyol hadsereg főkapitányává azaz fővezérévé neveztetett, melly kitüntetést ő azonban el nem fogadott, 's a miniszteriumhoz irt levelében ugy nyilatkozott, hogy noha mindig legnagyobb szerencséjének tartja szolgálatát a trón és honnak szentelhetni: ő felsége e kegyelmét még sem fogadhatja el, nehogy magára a gyanusitást háritsa, mintha gőgös nagyravágyás vezérelné tetteit. Ő, ugymond, ha nincs is illy méltósággal felruházva, erőit és életét igy is királynéja 's hazája javának szentelendi holtiglan, 's ez neki öntudati nyugalom mellett elég boldogságot is nyujtand.

Figueras várát jan. 12kén a kormány katonái foglalták el. A felkeltek pártjabeli tisztek legtöbbjei Franciaországba kértek útleveleket. — A hadügyi miniszter nem fogadá el Narvaeznek a fővezérségi méltóságot viszszautasitó megköszönését.

M. Krisztináról beszélik, hogy madridi tőzséreknél 50 millió reálnyi összeget tön le, visszatérése után szükség esetén az országot e tőkékkel segitendő. — A madridi pótlóválasztásoknál eddigelé a progressista párti jelöltek számára folytonosan kedvezőbb a szavazatok aránya mint a moderadopártiaké.

A Narvaez ellen összeesküdtek közől három a tömlöczből megszökött; mondják, ez Narvaez tudtával történt, ki a boszut nagylelküséggel akarta felcserélni.

N.Britannia. Mint már említék lapjaink, a nagy státus-per megkezdése jan. 15kére volt kitüzve. Ezen ügy Irhon egész fővárosát nagy izgalomban tartotta folytonosan. Különösen rosz benyomást szült a kedélyekben, hogy az esküttek lajstromáról a katholikusok mind kitörölteték, mit nemcsak a dublini lapok, de a londoni szabadelvü sajtó is keményen megró. Az érdeklettek ezen kizárásra ünnepélyes ovástételt is alapitottak, melly, ha a per kedvezőtlen kimenetü találna lenni, az elleni alapos kifogásokra, sőt ujjá kezdetésére szolgálhatand okul.

Bordeaux hg. nem utazott Walesbe, mikép szándékozott, hanem Angouleme hgnek kétes egészségi állapotját megértvén hirtelen távozott a szárazföldre, utját minél gyorsabban Görtz felé folytatandó. Most miután e magas vendég, ki annyi zarándokot hozott mozgásba, az angol kormánynak annyi kelletlen tartózkodást, a franciának pedig olly végtelen nyughatatlanságot okozott, most ujabban felbuknak a hirlapi nyilatkozatok mellette és ellene. A többek közt a ‚M. Post' szives istenhozzádot mond a távozónak, kinek személyessége minden rangu angoloknál, kikkel érintkezésbe jött, a legkellemesb benyomást szülte. Védőleg azt mondja, hogy a hg. koránsem törekedett üres királyi pompa szinjátékára, de a lovagias loyalitásnak önkint nyilatkozó igénytelen hódolatit vissza nem utasithatá. Ellenben a ‚Sun' e tárgyra vonatkozó czikkét igy kezdi: A bordeauxi hg. Angliábani maga viselete épen nem volt alkalmas, tiszteletet nevelni az idősb Bourbon-ág iránt. A ‚Standard' pedig különösebben kiemelendőnek véli azon körülményt, hogy a francziák királya, ha a szárazföld valamelly országában történtek volna illy zarándoki hódolatok, bizonyosan visszahivandotta követét, holott az angol körülményeket ismervén azt itt szükségesnek nem tartá, miért is köszönetet érdemel.

A dublini légrendszerü vaspályán már két hét óta járnak naponkint több óra folyásig, 's még eddig baj nem történt. A pálya még ünnepélyesen meg nem nyittatott.

Irják, hogy Espartero Londont csakugyan el akarja hagyni, 's ezentuli lakhelyéül Brüsselt választotta.

Lyciából érkezett hirek szerint Fellowes ur nagy régiségi kincset födözött fel, t. i. óriási siremléket a chimära, ama háromfejü mesés szörnyeteg képletével. A szörnyü kőtömeget négyfelé kell fürészelni, hogy a brit muzeumba szállithassák. Súlya 12 tonna, azaz 240 mázsa.

Franczlaország. A következkamra válasz-feliratának tervezetét a J. des Débats igen dicséretes szerkezetünek találja, mellyben csin világossággal karöltve jár. Különösen érinti a hajókutatási szerződések módosítására vonatkozó két czikket, mellyek a kamrától élénk részvéttel üdvözöltettek.

A következkamra jan. 15kei ülésében Berryer előadá igazolását londoni látogatása iránt, melly főleg a körül forgott: miszerint ő mindig azt hiszi, hogy követ és franczia polgár léte daczára is belső érzelmei teljesen szabadok; ha bünösnek tekintik őt és társait, idézzék őket törvényszék elé; a kamrában ő mindaddig jelen leend, mig küldői vissza nem hívják. Londonban egy szót, egy hangot sem ejtettek, melly jogaikkal 's érzelmeikkel ellenkeznék. — Erre Guizot azt válaszolta: hogy a tény magában kétségtelen: mikép Londonban uj neme a rendek gyülésének tartatott, uj királyság kiáltatott ki, 's arra történt czélzás, hogy az 1830ki tények nem történtekké tétessenek. Ők nem mentek oda jó tanácsot adandók, mert az öregebb Bourbon-ág soha sem volt jó tanács hijával. Az országnak semmi kétsége nem lehet ama demonstratiók szándokáról, miért is a nemzet rosszalásának kifejezése egészen alapos.

A jan. 8kán pairülésben felolvastatván a Broglie hgtől tervezett felirás, rövid tanácskozás után 125 szóval 14 ellen elfogadtatott. Az egész felirás a trónbeszédnek pontonkinti körülirása, sokszoros szerencse-kivánásokkal átszőve a király személyét, családját 's az ország boldogságát illetőleg. Különös nyomaték tétetik a felirás végén arra, hogy a király megtartotta Franciaország iránt tett igéreteit, 's vajjon a francziák feledhetnék vagy elárulhatnák-e esküjöket? — Ezen felirás felett folyt rövid vitatkozás alkalmával Richelieu hg igazolá Londonba tett utazását, mellyet leginkább azzal támogat, hogy a pairség független, 's neki a nélkül, hogy tett esküjét megszegné, szabad volt Bordeaux hg iránt azon személyes érzelmet nyilvánitnia, mellyel hogy iránta viseltetik, becsületének vallja. Egyébiránt ezen ‚legitimistai zarándoklást' Boisny ur ismét csupán érzelgőségi oldalánál fogva törekedett egészen ártatlannek bélyegezni, de Guizot ur, noha nem tartotta azt olly fontosnak, hogy politikai jelentőséget tulajdonitson neki, puszta tréfánál mégis többnek nyilvánitotta, 's az ő itélete szerint az, egy végtelen erkölcsi botrány.

Az egyetemet megtámadó iratok mindig szaporodnak; legujabban abbé Combalot kel ki ellene, 's pedig igen szenvedélyesen. A többek közt az uralkodó nevelési rendszert Saturnusnak nevezi, ki a gyermeklelkek legtisztább lényegével táplálkozik, — alább pedig pokolgépnek hijja azt a vallás megsemmisitésére.

Dombasle-nak, a nem rég elhunyt hires gazdának emléket fognak állitni.

A Mátyás-emléki Egyesület választmányának jelentése az 1844d. évi jan. 14kén tartatott egyesületi nagygyülésre. (Vége) Ez idő alatt az egyesületi választmány két izben kinyomatá, nemcsak a pénzgyüjtésre még 1839ik, illetőleg 1840ik évben megkért honfiak és leányok neveiket az általok beküldött öszvegekkel együtt, hanem azokét is, kik sem pénzt nem küldöttek, sem az aláirási iveket vissza nem szolgáltatták; más részrül maga az egyesület megkéretni határozá t. Pest megyét, melly ezen egyesületet mindjárt keletkeztekor pártfogásába vette: hogy sz. kir. Pest város Tanácsát 's általa e város községét egy a nagy király fenségéhez méltó 's annak emelendő emlék nagyszerüségének megfelelő közhely kijelölésére hivatalosan felszólítani, egyszersmind e vállalat müvészeti részének mennyire haladta megszemlélésére — kebléből küldöttséget nevezni méltóztatnék. — Mi sikere lett légyen az aláirási ivekkel megbizottak kétszeri felszólításának? alább, hol a vállalat pénzügyi állása kimutatásáról leend szó, elő fog terjesztetni. Mi sz. kir. Pest város tanácsának e részbeni megkeresetését illeti; ámbár a tisztelt városi Tanácsnak ez ügy iránti érzelme felöl az egyesületi velasztmány eddig hivatalosan értesitve nincs, miután a városi képviselői testület 1841 évi majus 22én e tárgy iránti határozatában a felállítandó emlék helyéül a városnak négy legszebb köztérét szabadválasztásra már kijelölte, nincs ok kétkedni, hogy a tisztelt Tanács hasonló nyilatkozata által be fogja bizonyitani: hogy Pestet Magyarhon fővárosának nemcsak neveztetni, de a hon dicsőségének benne központosításával e czimre méltóvá is tenni törekszik. Végre a mü megszemlélésére nevezett pestmegyei küldöttség eljárásának eredvénye a tisztelt küldöttségnek a t. n. Pest megye közgyülése előtt felolvastatott, 's az egyesületi választmánynak használat végett kiadatott, 's .|. alatti jelentéséből kitetszik. Mindjárt a munka kezdetekor utasitásul adatott a müvésznek, hogy azt: mi következzék fo-

konkint a teendők során? irásban terjeszsze elő. Ezt a müvész mindig teljesité is. 'S igy történt: hogy 1842 évi majus 19én bejelentvén a választmánynak: mikép a minták elkészülte után munkarenden az ércz-kivitel állana, egyszersmind ohajtását nyilvánitá, — mi előtt az egyes darabok öntése iránt intézkedés tétetnék, a külföld nevezetesb öntőmühelyeit személyesen meglátogathatni. — Az egyesületi választmány meg levén győződve, hogy a külhoni öntőmühelyeknek ahozértő általi megszemléltetése 's annak alapos kitudása: mikint lehessen a tervezett öntést, vagy lehessen-e honunkban, mellyben ezideig hasonnemü nagyszerü öntések nem történtek, czélszerüen eszközleni, e vállalat kivitele mellőzhetetlen eszközéül tekintendő: a müvész ajánlatát 's ahoz csatolt kérését az 1842 évi junius 5én tartatott nagygyülésnek pártolólag bejelenté. Melly azt elfogadván, úti költségül 600 pgő ftot utalványozott. — A müvész külhoni útjából visszatérve 1842 évi sept. 4kén az egyesületi vállalat érdekében gyüjtött tapasztalatiról a választmánynak terjedelmes tudósitást tőn,'s előterjesztvén azon változtatások-, illetőleg módositásokat, mellyeket Sangvirikó Sándor olasz festész javaslatához képest maga is helyeseknek nyilvánita, az öntést az emlék ugynevezett sanctuariumának ajtaja melletti két domborzaton (basrelief) javaslá kezdetni. E munkát a müvész előbb Pestbudán valamelly nagyobbszerü harangöntő műhelyben végrehajthatni vélte: de később meggyőződvén az ellenkezőről, Budai saját lakának egy részét tetemes költséggel 's áldozattal idomittatá öntőhelyül, mellyben szükségkép előbocsátott több rendbeli kisérletek után az első érczöntés 1843 évi sept., a második pedig oct. 7én szerencsés sikerrel megtörténvén, a dicsőült Mátyás két főerényét, t. i. a tett-erőt és tudományt ábrázoló szobrok 8 ½ láb hosszu és 6 lábnyi magasságu öntvényben jelenleg készen állanak. — Ez eddig vállalatunk müvészeti oldalának és eddigi eredvényének rajza. — A mi e vállalatnak pénzügyi állását illeti; mint fentebb érintetett, már kétizben kinyomatá a választmány nemcsak azon honfiak és leányok névsorát az általok gyüjtött pénzösszeggel együtt, kik iveiket beküldték, hanem nyilvánosság okáért azokét is, kik, bár többször felszólittatvák, a választmányt e részben nem értesitették. Mi legyen ennek oka? fejtegetni 's bárkit gyanúsitani nem szándékunk; a tény: miszerint a 400at meghaladott aláirási ivnek felénél kevesebb küldetett vissza, annyit kétségtelenül bizonyit: hogy ha ez utóbbiak is olly lelkesedéssel járnak el megbizatásukban, mint az előbbiek, az egyesületi pénztárba befolyt összeg legalább kétannyi mennyiségre ütött volna ki; 's e pénzerővel most milly fokán állanánk vállalatunknak? Azonban, hogy a t. egyesület előtt adattal legyen bizonyitva, milly sok izben méltatlanul vádoltatik a nagy közönség részvétlenségről, tanúként álljon itt Bakabánya szabad királyi város főbirájának 1842 évi april 7ről az egyesületi jegyzőhöz intézett :/: alatti levele, melly mellett a Mátyásemlékre vonatkozó ivet e sorok kiséretében küldé vissza „velem közlött Thorvaldsen szobrásznak munkáira előfizetési felszólitását ezuttal visszaküldeni szerencsém levén, alázatosan jelentem, hogy városunk keblében olly előfizetők nem találtatnak.“ — Vajjon ki hiszi, nem azt: hogy e felszólitás Bakabánya polgáraival közöltetett, de csak azt is: hogy a városi főbiró ur a vele közlött 's Mátyás király nevét kitünő nagybetükkel tartalmazó felszólitási ivet elolvasta volna? — E tény, bár magában lesujtó, némi örvendetest mégis rejt magában: mennyiben azt mutatja, hogy közvállalataink nem mindig az annyiszor vádlott nagy közönség részvétlenségére, hanem az eszközök meg nem választása miatt szenvednek hajótörést. — Illy körülmények közt nincs ok csüggedésre; mivel, ámbár a :///: alatti kimutatás szerint az eddigi összes bevétel 37 arany és 12745 ft 13 kr. p.p.ben, csak körülbelül 1/8 részit teszi az emlék létesitésére kivántató öszegnek: az előbocsátottakból nem az következik, hogy reményt vesztve e vállalattal felhagyjunk, hanem az: hogy czélunk elérésére eszközöket az eddigieknél sikeresbeket igyekezzünk választani. — Minélfogva az alólirt választmány, midőn eddigi eljárásáról számot adva e pályáról ezennel lelép, a következőket bátorkodik a t. egyesületnek javaslatkép előterjeszteni: hogy 1) azon tisztelt honfiak és leányoknak, kiknek neveik a 3 ⁄. alatti mellékletben elősorolvák, 's általok azoknak, kik e vállalatot ugyanazon mellékletben kimutatott adakozásaikkal gyámolitották, köszönet szavaztassék. 2) valamennyi adakozó neve 's általa e czélra fizetett pénzmennyiség a 4 ⁄. alatti példány szerinti alakban kinyomatva közzé tétessék. 3) azon költségek beszerezhetésére, miket e vállalat létesitése feltételez, legczélszerübb eszközül ajánlja e választmány egy részvényes társulat alakitását olly módon: hogy mindenik aláiró 10 évre kötelezze magát, évenkint egy pengő forinttal járulni e czélra; magában értetvén: hogy az évenkint kötelezett összeget mind a tiz évre összesen 's egyszerre lefizetni az adakozónak szabad-tetszésétől függend. — E tervet, melly a választmánynak még 1842 évi majus 5én tartott ülésében került szőnyegre, a tapasztalás már eddig is sikeresnek bizonyitá, — mennyiben egyik tagtársunk 's az egyesületnek mostani pénztárnoka Nádosy István az 5 ⁄. alatti iven legközelebbi ismerőseit mindjárt első lépéssel 143 ft 40 kr aláirására birá. 'S mi meg vagyunk győződve,hogy ezen, magok az adakozók által illy apró részletben időnkint hozandó áldozat, a különben is csak évek multával létesithető nagyszerü emléknek tökéletes bevégzését fokonkint bár, de bizonyosan eszközlendi, 's a hont legközelebb pedig Buda-Pestet, e nagy jövendőjü várost olly közemlékkel ajándékozandja meg, melly Europa többi emlékei közt nem utolsó helyet foglaland. Költ Pesten 1844ki januar 11kén Nyáry Pál mk. egyesületi jegyző. Kis Károly mk. Szilágyi István mk. Nádosy István mk. pénztárnok. — Dr. Polya mk. —

Egy szerény kérdés.

Kellemetlen és szokatlan dologban szólalunk fel. Kellemetlen reánk nézve, kik nyilvános kérdést tenni vagyunk kénytelenek olly magában véve csekély ügyben, melly tán annak is, kihez intézzük, kellemetlenséget okozand; szokatlan pedig azért, mivel mi inkább olvasni szeretjük a hirlapokat, mint azokba irni.

Még 1841ben fizettünk elő Peregriny Elek ur ‚Bánya‘ czimü ifjusági könyvére, ugy hogy tizenkét füzetet vagy is két kötetet kapjunk. Hat füzet meg is jelent, 's azt kézhez vettük, de szinte két esztendeje már, hogy az igért további hat füzet, vagy is második kötet megjelenéséről szót sem hallunk. Megvalljuk, mi unni kezdjük a várakozást, 's legalább tudni szeretnők: miben van a dolog.

Hallottuk, hogy szerző ur ez időközben egy egész évi utazást tett Europa több országaiban egy főur költségén, ki öt gyermekei nevelésével bizta meg.. Szerző ur már tavaly májusban vagy juniusban tért vissza utjából, 's még sincs hire a munka hátralévő részének, pedig a legközelebb mult tudóstársasági nagygyülés jelentéseiben olvastuk: hogy Peregriny ur épen ezen ‚Bánya‘ czimü könyv eddig megjelent füzetiért nyerte el a Gorove-alapitvány négy évre járó 200 pengő forintnyi diját. Ugy hiszszük, e körülmény már magában is buzditásul szolgálhatna a derék szerzőnek munkája folytatására.

Szerény kérdésünk tehát abban áll: vajjon meg fog-e jelenni és mikor tájban az igért hátralevő hat füzet? vagy végre visszaadatik-e a munka meg nem jelenése esetében, a hátralevő hat füzetért letett hat váltó forintnyi előfizetési dij, hol és ki által?

Ezen kérdés nekünk a fővárostól messze lakó vidékieknek annálinkább megbocsátható, mivel nem is tudjuk jóformán, él-e még szerző ur, vagy nem; azonban hogy él, annál is inkább fel kell tennünk, minthogy nem régiben ‚János gazda‘ czimü könyvecskét adott ki, melly is mindnyájunk tetszését aratta. Több zempléni előfizető.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (320.) Vezérczikkében „A harmadik mütétel“ czim alatt maga a szerkesztő értekezik. 'S mielőtt gr. Széchenyi Istvánnak telekdijas terve körüli eljárását illető harmadik mütételére, vagy annak tárgyalására nézve, hogy a terv által teremtendő pénztehetség mire fordittassék, 's mikép kezeltessék, némi észrevételeket teve, előbb a nagybecsü inditvány könnyebb életbeléptetése tekintetéből egy észrevételt tesz az eljárás statisticája iránt, mellynek, ha— mikint mondja—a dolgot jól fogá föl, nem csekély fontosságot tulajdonit. Azt kivánja t. i. hogy előbb a háziadónak megbukása diplomatice mondassék ki. 'S ezt azért, hogy a terv minél többek által pártoltassék; mivel akkor azon megyék, mellyek a háziadó mellett nyilatkoztak, sőt országgyülési utasitásokat is adtak, látván magukat diplomatice elüttetve tervöktől, már elv-következetesség miatt is pártolni fogják a telekdijas tervet. Mi ezt fölöslegesnek véljük, mivel ugy hiszszük, hogy miután a sajtói szabadabb közlekedés jelen korában, minden egyes megyei határozatok országszerte tudvák, azok, kik a mondott megyékben a háziadó ügyét kivivák, bizonyosan mindnyájan tudni fogják azt is, hogy sokkal több megye nyilatkozott a háziadó ellen, mint mellette; következőleg, hogy akár mondatik ki diplomatice a háziadó elbukása, akár nem, az pro hic et nunc csakugyan el van bukva. Ha pedig ezt tudják, akkor nem látjuk át az okát: hogy miért kelljen azt velök diplomatice tudatni, a mit különben is igen jól tudnak; 's miért vonakodnának elv- következetesség miatt is pártolni azt, mit már egyszer — ámbár más alakban — olly hőn pártoltak, de a minek mostani kivihetlenségéről mindnyájan meggyőződvék. Sőt ugy hiszszük: hogy ezen ügynek ujolagi fölmelegitése, mellyből mindenesetre hosszasb vitaikozások 's talán surlódások is keletkeznének, épen a kitüzött czél könyebb elérhetése tekintetéből, most leginkább mellőzendő. Átmegy ezután értekező azon észrevételekre, mellyeket a harmadik mütételre nézve tenni kivánt. Ezen harmadik mütételt illetőleg, gr. Széchenyi István oda nyilatkozik: hogy ha telekdijas terve egyszer országgyülésileg elfogadtatott, és törvénybe is átment, akkor „Küldessék ki országos választmány, melly a kivetési kulcsot (különös figyelemmel a szegényebb sorsuakra) kidolgozza; a pénzkezelés financialis operatioját szabályozza; tervet készitsen a pénznek mire, 's mikép fordítása iránt, 's munkálatát a jövő, vagy a drága idő kimélése végett rendkivül tartandó országgyülésnek benyújtsa.“ Ez értekezőnek nem tetszik a) az időveszteség miatt; b) pedig azért, mivel ez uton a terv sikere még ezután is, miután már az elv nagy ügygyel bajjal törvénybe került, a bizonytalanság, sőt megsemmisülés crisisének tétetnék ki. Mi az elsőt illeti: ha ezen eljárás mellett az időveszteség olly igen nagy, akkor miért ndttványoztatik mégis a háziadónak előleges diplomaticus pertractálása és eldöntése? hisz ez minden esetre tetemes időt fogna elrabolni. Mi pedig a másikat illeti: hisz a ns gróf tervével nem ellenkezik, hogy — ha a nemzetnek ugy tetszik — a kiküldendő országos választmány mindenre activisáltassé k szintugy, mint például az állóhid dolgában történt; ámbár mi ezen nyakrafőrei sietést épen nem látjuk elmellőzhetlenül szükségesnek: mert azon hat esztendő — ha mégis ennyire volna szükség — mellyet értekező emleget, illy nagyszerüterv életbe-léptetésével csak csigavérnyi veszteségnek tekinthető. *α*

Jelenkor (7) Irányczikkében „Adó“ czim alatt Jablanczy értekezik. Értekező, miután magának — mivel, köztünk legyen mondva, magát isten tudja milly ragyogó, 's rendkivüli nagyságu politicai cometának képzeli — miután mondom magának régi szokása szerint egy kissé tömjénezett, olvasóival pipára gyüjtat, pamlagra csücsül, és elkezdi Dánia történeteiből mutogatni, mikép ott a nemzet az által vesztette el alkotmányát, mivel a nemesség adómentességi kiváltságáról lemondani, és a hon közterheiben részt venni vonakodott. E példából azután logicaszerüleg illy következtetést von: „vajjon nekünk,kik az alkotmányt megőrizni akarjuk, nem volna-e tanácsos, e példán is okulva, szépen és nemesen oda állani az aldozat szent oltárához?“ — Mind a példa, mind a következtetés igen helyes. De meg nem foghatjuk, mit kivánt légyen mondani czikkének végén, mellyet illy szavakkal zár be: „Egy bizonyos megyének nemesei közül szóltak többen velem, 's azt beszélték, mikép egyesség van köztök a megyében sem a Pesti Hirlapot, sem a Jelenkort nem tartani: hanem tartani a Világot, 's mindkét előbbenit azért nem,mert az adó kérdése mellett izgat. — E véleményt a Világ-ra nézve magam bélyegezni nem akarom; felfedem mégis, hogy ha azt a Világ velem együtt nem érdemeltnek hiszi (sic!): czáfolja meg tettel.“ Ki nem ismer itt rá a köpöny alul ügyetlenül lecsüggő mephistofelesi lábakra, mellyekkel ex-redactor ura Világ ellen rugdalódzik? hisz uram az adó mellett egyik lap sem agitált buzgóbban a Világ-nál, elannyira, hogy e miatt a pesti hirlappali szövetségeskedésről vádoltatott. És ön ezt nem tudja? de akkor miért kottyan hát ahhoz, a mit nem tud? valóban gyönyörü egy politicai üstökös, kit igy üstökénél lehet ragadni? *α.*

Figyelmeztetés. Már mult évi october hava óta bizonyos Treichlinger József minden nyilvános lapokban, úgy legujabban a „Pesther Tageblatt“ f. év 23kai, valamint a ‚Spiegel‘ mellett megjelenő Handlungszeitung januar 24kei számaiban különféle hirdetéseseket, neve alatt illy módon: „Treichlinger József mükereskedésében, Pesten Dorottya-utcza 16. sz. ujabban megjelentek“ 'stb. közrebocsátni merészkedik a nélkül, hogy Pest városa tek. hatóságától, még kevésbbé pedig más felsőbb helyről erre engedelmet nyert volna. Treichlinger József tehát a közönség mystificatiojára 4 hónap óta akadályozatlanul illy bitorló 's hamis módon teszi hirdetéseit. Pesten, jan. 25kén 1844 Wagner József, szabaditékos műáros.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIRDETÉSEK.

(*17) **Haszonbérbe-adás.** 1—3

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó követk. birtokok:

1) Ns Pestmegyében fekvő Aszód mezővárosának fele, hozzátartozó urbéri és majorsági telkekkel.

2) Kis-Kartal és azzal egyesitett mindszenti pusztabeli birtok 900 hold.

3) Kis Kun-Halassal keletre határos harkai puszta felső része öszvesen 1199 altd.

4) Ns Fejérmegyében keblezett felső szent-iványi puszta 900 hold.

5) Ns Nográd megyében fekvő krakkói puszta 1200 hold.

6) Ns Hevesmegyében keblezett recski és derecskei részjószágok — 800 h. kiterjedésü erdei legelővel.

A csődtömegre ügyelő választmány határozata következtében f. évi Szent György naptól számitandó 2 évre haszonbérbe levén adandók, kiknek ezen haszonbérletre kedvök volna, ne terheltessenek e részbeni elhatározott szándékjokat vagy személyesen, vagy bérmentes leveleik által pestmegyei főjegyző Nagy Istvánnal, mint tömeggondnokkal kitől a föltételeket bővebben megérthetik, f. évi martius 19keig tudatni. Költ Pesten jan. 23kán 1844.

Csőd. 1—3

(*18) 107.A nmlgu magy. kir. Kincstár 1843. évi december 13ról 43,509 számu kegyelmes rendelete következtében, Marmarosban a bocskói hajósmesteri állomás, mellyel 208 p. for. készpénz és a szabott áron megváltandó 18 pozs. mérő rozs évenkinti járandóság egybe van kötve, megürülvén, azok, kik ezt elnyerni kivánják, a szükséges és különösen a hajózásban szerzett ismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a magy. kir. épitési Főigazgatósághoz folyó évi februar 20dik napjáig nyujtsák be. — A mk. épitészi Főigazgatóság által Budán jan. 15. 1844.

(*19) **Ház-eladás.** 1—3

Esztergam sz. k. városban egy a nagy piaczon fekvő, eléggé tágas és mindennemü alkalmatossággal izletesen ellátott, a legjobb anyagokból 467 □ öl kiterjedésü teleken épült ház, a kis Dunára dülő kertjével, szabad kézből eladandó. A vevőtől nem rögtöni fizetés, hanem csak elegendő biztositék kivántatik. Bővebb tudósitást Blesz Albert vál. polgár ur adand. Esztergam januar 20kán 1844.

(20*) **EZEN, REALITÁSOK- ÉS PÉNZBELI**

nagy Sorsjátéknál

visszalépésnek nincs helye.

A huzás szombaton, legközelebbi majus 25-dikén

bizonyosan 's másolhatlanul megtörténendik.

A ***fötaláló*** nyerendi

a **Bécs mellett** levő, 's magas sztylben épitett, **11.** és **12.** számok alatti pompás

Breitenseei palotát

melléképületeivel, igen szép parkkal, rétekkel, szántó- és más földekkel egyetemben; továbbá

a **Bécsben Wiedenen 413dik sz.** alatti levö **szép házat,**

melly realitásokért váltságul

200,000 váltó forint ajánltatik.

Ezen kitünő lotteria, mellynek terve igen egyszerü 's mindenki által könnyen érthető módon van szerkesztve

26,000 nevezetes számu, csupán, készpénzes találókat minden sorsjegy-hozzáadás nélkül

tartalmaz, és a játékterv szerint nyerhetni

220,000	vagy	**206,000**	vagy	**204,000**	**vltó ftkat**			
202,500	„	**201,500**	„	**200,000**	„	„		
30,000	vagy	**25,000**	vagy	**23,000**	vagy	**22,000**	„	„
20,000	„	**16,000**	„	**14,000**	„	**12,500**	„	„
11,500	„	**11,000**	„	**10,000**	„	**9000**	„	„
8000	„	**7500**	„	**7000**	„	**6500**	„	„
6000	„	**5500**	„	**5000**	„	**4500**	„	„
4000	„	**3500**	„	**3000**	„	**2500**	„	„
2000	„	**1500** sokan	**500**	—	**100**	—	**50**	**vltó ftjával.**	

A vörös ingyennyerő-sorsjegyekre nézve, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000—6000—1000 2500**— többen közőlök pedig **100—50—40** vltó ftkat nyerhetnek, különös huzás fog történni; az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó **20** vltó ftot nyerend. Ugyanezek a főhuzásban minden találókra is együttjátszanak.

Egy részvény ára 5 frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, a különösen értékdus vörös ingyennyerő-részvényekből egyet ráadásul nyerend.

Bécs, januar 15. 1844.

Hammer* és *Karis
cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

☞ *Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni* ***M. Lueffnél,***
Kristóftéren a ‚Minervá'-nál.

Csődök.

45985. Pécs városa tanácsának felirása szerint néhai Szilágyi Andrásnak vagyonában megbukott özvegye született Czenbauer Borbála hitelezői csődületének határnapja 1844diki februar 29dik és martius 1ső és 2dikára tüzetvén ki, 's ideigleni tömeggondnokká Bayer Márton tanácsbéli, perügyelőnek pedig Pritzlmayer Antal alügyész neveztetvén. Költ 27dik 1843.

46412. A XVI. szepesi városok igazgatósága jelentése szerint Béla városi vagyonukban megbukott kereskedő Gosznovitzer Károly 's neje született Lerch 'Su'sánna ellen csődület indíttatott, 's a hitelezők megjelenésére 1844dik évi martius 5dik napja határidőül tüzetvén ki, tömeggondnoknak helybeli tanácsnok Róth Jónás, perügyelőnek pedig Hauszer Gyula hites ügyész neveztetett.

44681. Pestmegye csődtörvényszéke felirása szerint vagyonában fogyatkozott Halácsy Anna cs. kir. kamarás Földváry Lajos neje hitelezői csődületének határnapja 1844ik évi martius 5dikére tüzetvén ki, tömeggondnokául Gál János táblabiró, perügyelőül pedig Irányi Dániel neveztetett. — Költ Karácsonhó 22kén 1843.

44682. Pestmegye csődtörvényszéke felirása szerint vagyonfogyott Kostyán Sándor 's neje Beleznay Erzsébet grófnő hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 5dikére tüzetvén ki, tömeg ideigleni gondnokává Kecse Péter táblabiró, perügyelőül pedig sárai Szabó Antal neveztetett. Költ Karácsonhó 12kén 1843.

44790. Fehérmegye jelentése szerint vagyonbukott Tekus Gusztáv nagyhantosi volt haszonbérlő hitelezői csődületének határnapja 1844dik évi martius 1ső napjára tüzetvén ki, perügyelőül Miskey Ferencz tiszti alügyész, tömeggondnokká pedig Pálmafi Károly táblabiró rendeltetett. Költ Karácsonhó 12kén 1843.

971. Baranyamegye törvényszékének felirása szerint néhai Simonyi Pál nagy-mányoki plebános hitelezői csődületének határnapja 1844dik évi február 26kára tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Hojcsy Pál levéltárnok, perügyelőül pedig Sey Lajos neveztetett. Költ Boldogaszszonyhó 9kén 1844.

1000. Nagybánya v.nak tanácsa Sztretye Mátyás helybéli fazekasmester ellen csődöt rendelvén, az illető hitelezők megjelenésére 1844dik évi február 28dik napját, 's tömeggondnoknak Hammerschmidt Ferencz tanácsnokot, perügyelőnek pedig Csüdör Ferencz alügyészt nevezte. — Költ Boldogaszszonyhó 9kén 1844.

(*13) ***Wagner József*** müárusnál (Pesten, a szervita-téren) mint Magyarország jeles férfiai képgyüjteményének folytatványa, kizárólagos joggal, ujonan megjelentek: **Szerencsy István** ő nmlsga, **Palóczy László**, b. **Wenkheim Béla**, **Zsedényi Eduard**, b. **Vay Miklós**, gróf **Teleky László** és **Kubinyi Ferencz** arczképeik, mind élet után Eybltől rajzolva. Ára egynekegynek chinai papiron 1 ft 40 kr., fehéren 1 ft 20 kr. p.pben. **Deák Ferencz** arczképe kisded alakban, aczélmetszete Passinitól 40 kr. p.p. 3—3

(*16) **Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény.**

Biharmegyének sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a Berετyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is van, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvétellel, valamint ugyanezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztoroknak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és ½ hold birtok fog árverés utján a többet igérőnek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállókkal, sertés koteczekkel, cselédlakhelylyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös-kerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete-Fót helységben belső telek 1½; szántóföld 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belsőtelek 644 □ öl; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvétellek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal, f. 1844ik év martius 18án F.-Győrösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Addig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt, ha a fent kitett időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe lészen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helységek, és 2 puszták egymással határosak. Költ V.Olasziban januar 16kán 1844. 3—6

(*14) **Birói árverés.** 3—3

Tek. Pest vmegyében helyezett Hidegkút helységében mltgos Muslay Imre urtól biróilag elfoglalt részjószág, melly áll mintegy 6 hold szántóföldbül, két szekér szénát termő kaszálóbúl, egy jobbágybul, két zsellérből, 34 ft 8 krra számitott közös árendabeli jövedelemből 5¾ holdat tevő lábas erdőbül, f. évi februar 10dik napján Pesten az alulirt főszolgabiró hivatalos szállásán közárverés utján el fog adatni, megjegyeztetvén az, hogy ha az itt leirt javak a végrehajtási öszveg kielégitésére elegendők nem lennének, akkoron az erdőbül annyi fog eladatni, mennyi a hitelező kielégitésére megkivántató lészen. A venni szándékozók tehát felszólittatnak, hogy az érintett részjószágot a hely szinén megtekintvén, az árverésre kitüzött napon délelőtti tíz órakor az alólirtnál megjelenni ne terheltessenek. Költ Pesten januar 19dikén 1844.

Zlinszky János t. Pest vmegye főszolgabirája mint végrehajtó.

(*11) **Árcsökkentési hirdetés.** 3—3

A nm. m. kir. udv. Kincstár részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a szolnoki hidépítésre szükséges épitési cserfa szállitása Szolnokon f. é. febr. 12kén tartandó árcsökkentés alkalmával azon vállalkozónak fog átengedtetni, ki az alantabb mérték szerint kijelelt épitési-fát egészen ép, és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosb áron egész az épités helyig Szolnokra szállitni ajánlkozik. — Ezen okból mindazon faárusok és szállitmány-vállalkozók, kik az említett épitési-fa kezelését elvállalni hajlandók és egyszersmind az 5 pctes bánatpénzt 520 pforintban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszeres bíztosítéki öszvegbe fog beszámitatni, melly biztositék azonban a kötelezvénynek felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után kamatozható statuspapirok, vagy házakra, földekre 'sat. szóló, 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható lészen, a fen-megnevezett f. é. febr. 12. napján, Szolnokon, a kir. sóhivatali épületbe megjelenni kéretnek.

A szállitandó épitési-fa következő darabokból áll:

1) $^{13}/_{16}$ hüvelykes, durván, azonban négyszögüen megfaragott, vagy kereken kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa.

2.	törzsök mindenik	5 öl	hosszú.
90	„ „	4 öl	hosszú.

2) $^{13}/_{13}$ hüvelykes durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.

45	törzsök mindenik	10°	3′	hosszú.
162	„ „	10°	0′	„
27	„ „	6°	3′	„
45	„ „	7°	4′	„
27	„ „	6°	5′	„
9	„ „	5°	0′	„
4	„ „	5°	0′	„
27	„ „	4°	2′	„
81	„ „	4°	0′	„

3) $^{7}/_{7}$ hüvelyknyi durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfából:

360	törzsök mindenik	7°	4′	hosszú.
95	„ „	6°	0′	„
16	„ „	5°	0′	„

Határidőnek, mellyre a fen-kitett fa helyre szállitandó lészen, a következő 1845 év majus utolsó napja olly föltétel alatt határoztatik, hogy azon esetben, ha az illető vállalkozók még ez idei tél folytában levágva volt, 's a fenkijelölt mértékü 's minémüségü fákkal a megkivántató mennyiségig ellátva volnának, azok a bekövetkező tavaszi és nyári holnapokban azonnal helyre szállíttathatnának.

Ugyanazon nap két kötél-hidas elrendezése a Tiszán bocsáttatik árcsökkentés alá, melly 2 nagy kompoknak, az illető tartalék-köteleknek megszerzését, a partoknak levágását és alkalmazását illetendi, — melly vállalmány a legjutányosb föltételek mellett ajánlkozónak átengedtetik: az e mellett leteendő 5 pctes bánatpénz 100 f. és a biztosíték 200 pftkra határoztatván.

A kötelezvényi feltételek, valamint a kikiáltási ár, és a kötélrév rajza a kir. épitő-főigazgatóságnál Budán, és a kir. sóhivatalnál Szolnokon naponkint megtekinthetők.

Azon esetben ha a végigéreti ár a kikiáltási árt meg nem haladja, további ajánlatok el nem fogadtathatnak.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi, Uri-utcza 453.

9. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, januar 31.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamaiból még nehány teljesszámu példányokkal szolgálhatunk.

Tartalom.

Kinevezések. Halálozások. Országgyülési tudósitások: Jan.25kén LXXXVIdik országos ülés mind két táblán. Vegyes ülés, mellyben felolvastatik a magyar nyelv tárgyában kiadott ujabb kegy. királyi válasz. — Januar 23. 24. 26kán CXLV - CXLVII. kerületi ülések (A megyei kihágások érdemében kiküldött ker. választmány jelentésének hátralevő §§sai feletti tanácskozás folytatása és bevégzése. — Tánácskozás az esküttszékek fölött.) Januar 27kén LXXXVII. orsz. ülés a mgos FőRRdeknél (felolvastatik a t. KK. és RRtől áthozott üzenet a katonai élelmezés és szállásolás tárgyában.) — Orsz. rövid közlés a januar 27kei 148d. kerül. ülésről, mellyben az esküttszék szavazat-többséggel elfogadtatik. — Megyei 's más vidéki közlések: Sopronmegyei közgyülés. — Nagybecskerek városa gymnasiumot alapitványoz.

Szerbia (Összeesküvés és ennek czélja.) — Spanyolország (De Meer Barcelonában — Campuzano; van Halen ovása 'sat.) — Nagybritannia (Dublinban a katholikusok nagy gyülekezete. A statusper kezdete 'sat.) — Franczia ország (Válaszfelirati tanácskozás. — Molière emléke. — Színpadra került ujszinművek 1843ban.) Németalföld (A kölcsön és vagyonadó iránt. Vagyonadó elleni nyilatkozatok.) — Belgium (Vaspályák jövedelme.)

Kisfaluy-társaság tartandó közülése. — Pesti müegyesület. Hirlapi kalászok.

Tárcza. Nevezetes státusférfiak jellemrajzai (III. O'Connell. IV Chateaubriand.) Felelet dr. Nendtvich urnak mint az „Orvosgyógyszerészi munka birálójának. (Vége) - Nemzeti színház („Hunyady László" czimü eredeti daljátékról,

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár, Pénzkelet. Dunavizállás.

A n.mlsgu m. kir. udv. Kamra a középponti levéltárnoki hivatalnál Vaverka János nyugalmazása és Stupiczky Imre halálozása által üresség be jött bejelentő-állomásokra Visnyey Sándor és Szravas Ignácz eddigi levéltárnoki irnokokat, az ez által nyilttá lett levéltárnoki irnokságokra pedig Várady József és Szathmáry Ignácz levéltárnoki járulnokokat, végül ezek helyére Széplaky Ferencz és Szeles Lászlót levéltárnoki-járulnokokul alkalmazta.

Goger Károly könyvvivői szántiszt a n. mlsgu m. kir. udv. kamaránál f. é. januar 19kén meghalálozott.

Apfenthaler József eszéki királyi sómázsáló f. é. januar 6án meghalálozott.

Országgyülési tudósitások.

Pozsony januar 25én LXXXVIdik országos ülés mind két Táblán (d. e. ½ 12re.)

Csak a mai napon tartatván ez uj évben orsz. ülés először mind a két táblánál, a szokott ujévi köszöntések után Nádor ő fönsége, az ő, és a m. fő RRk. vlszonti üdvözletét a t. KKhoz és RRhez átvivő küldöttség által a t. KKkat egyszersmind vegyes ülésbe is meghivatá, mellyben a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában legujabban költ kegyelmes kir. válasz felolvastatott.

A magyar nyelv tárgyában 1844. januar 23án kiadott kegy. királyi válasz.

Sacrae Caes. et Reg Apost. Majestatis, Domini, Domini Clementissimi nomine, Serenissimo Archiduci, Reverendissimis, Reverendis, Honorabilibus, Spectabilibus ac Magnificis, Magnificis, item, Egregiis et Nobilibus, nec non Prudentibus ac Circumspectis Inclyti Regni Hungariae, et Partium eidem adnexarum Dominis Statibus et Ordinibus, qui vel in persona vel etiam ablegationis munere fungentes, nomine Principalium suorum pro praesenti generali Diaeta Regni, per altefatam Suam Majestatem Caesareo-Regiam clementissime indicta, congregati sunt, benigne intimandum: Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam ea, quae Domini Status et Ordines medio demissae Repraesentationis suae ddo 11-ae Decembris 1843. in negotio lingvae hungaricae Eidem substraverunt, pro momento rei permeditato expendisse Consilio. — Atque id inprimis summefatam Suam Majestatem Sacratissimam votis Dominorum Statuum et Ordinum benignae annuere: ut benigna Rescripta, Decreta, Propositiones Resolutionesque Regiae omnes, quae ad Comitia Regni deinceps dimittentur, ipsaeque etiam leges sola tantum lingva hungarica condantur et sanctionentur. Id vero Eandem benigne curaturam esse, ut cum Articulis diaetalibus simul eorum in latinum et lingvas vernaculas versiones, publica auctoritate procuratae, omnibus omnino Jurisdictionibus, via Consilii Regii Locumtenentialis suo tempore transponantur. — Quantum ad caetera: non cupere solum, sed vero in praecipua muneris sui Regii parte altefatam Suam Majestatem Sacratissimam studium illud collocare, ut seculorum necessitudine adstricta mutuae inter Regnum Hungariae et Partes eidem adnexas harmoniae ratio, cujus argumento augusti Progenitores Sui non secus, ac Majores Dominorum Statuum et Ordinum Articulos 120: 1715 et 61: 1741. exstare voluerunt, novo testimonio comprobetur. In horum itaque nexu id item benigne assentitur Sua Majestas Sacratissima, ut lingva Dominorum Statuum et Ordinum diaetalis deinceps hungarica sit: eo tamen addito, ut quemadmodum dubitari nequit, Regnicolas Partium adnexarum, sui etiam commodi ratione ductos, eo connisuros esse, ut intra proximum etiam legalium, ordinariorum Comitiorum sexennium, ad Comitia Regni individua ablegent, lingvae hungaricae cum ad modum gnara, ut intelligere, intelligique ab omnibus commode valeant; ita, si quis fiducia popularium intra tempus hoc munus id ablegationis fungendum acciperet, lingvae hungaricae nondum sit plane peritus, huic expromere suffragium suum, memorato hoc temporis intervallo, lingva etiam latina liceat. — Benigne porro resolvisse Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam, ut Expeditiones Cancellariae Suae Regiae Hungarico-Aulicae, et illae nimirum, quae cum altissimi Nominis Ejusdem subscriptione, et vero quae secus Augusto Ejus nomine intra fines Regni eduntur, ac proinde etiam Resolutiones erga Recursus privatorum, latina lingva concinnatos, reddendae, in futurum, lingva hungarica emanent; Consilium Regium Locumtenentiale in quibusvis pertractationibus, ducendisque etiam ipsis gestionis negotiorum Protocollis, Repraesentationibus praeterea altissimo obtutui substernendis, cunctis denique ad Jurisdictiones intra fines Regni constitutas dimittendis Intimationibus, lingvae hungaricae faciat usum; commercio Litterarum, quod inter Dicasterium idem et Supremas armorum Praefecturas, Gubernia porro ceterarum Augustae Domus Ditionum haereditariarum, Jurisdictionesque exteras intercedit, huc non intellecto. — Eadem, lingvam Curiae Suae Regiae, relate ad Causas intra fines Regni motas, omnium praeterea intra fines Regni Tribunalium, ac proinde etiam sacrarum sedium, hungaricam esse, hacque cetera etiam officiosa Tribunalium horum negotia geri, benigne consentit. Quantum ad correspondentias inter partes adnexas, earumque Jurisdictiones, et Jurisdictiones hungaricas spectat: harum intuitu eam esse altissimam suae Majestatis Sacratissimae mentem, ut quemadmodum illae correspondentias hungaricas, ita Jurisdictiones hungaricae Literas earum etiam latinas promte acceptare, pertractare et congruo responso superare debeant. — Eo, ut lingva hungarica in Academia et cunctis Gymnasiis partium adnexarum, qua studium ordinarium doceatur, alioquin jam antea disposito. Atque haec sunt, quae altefata Sua Majestas Sacratissima positiva Lege stabilire benigne admittit; post addendam huic solemnem altissimam suam Sanctionem Regiam in effectum deducenda. Quod ad lingvam educationis publicae: summefatam Suam Majestatem Sacratissimam, in cohaerentia sub postremis Comitiis factae in eo benigne sponsionis, quod hoc super objecto Consilium Regium Locumtenentiale benigne auditura, et ad propius explendum, quoad fieri potest, Dominorum Statuum et Ordinum desiderium, congrua benigne dispositura sit, Sibi requisitas eatenus informationes exhiberi clementer jussisse, harumque in consequentiam nonnulla jam hactenus votis Dominorum Statuum et Ordinum conformem admodum disposita, cetera vero suo tempore superanda esse. — Queis dum altefata Sua Majestas, Sacratissima relate ad reliquum superius attactae Repraesentationis, acclusique tenorem Semet ad benignam resolutionem suam de 14-a Martii 1840 refert, Gratia Sua Caes. Regia Dominis Statibus et Ordinibus benigne propensa manet. Per Sacram Caesaream et Regio-Apostolicam Majestatem. Viennae die 23-a mensis Januarii 1844. Ladislaus Szögyény m. p.

Ő cs ap. kir. Fölsége; legkegyelmesebb urunk nevében a fenséges Főherczegnek, 's nemes Magyarország 's a hozzá kapcsolt Részek főtisztelendő, tisztelendő és becsülendő, tekintetes és nagyságos, nemes vitézlő és nemzetes Karainak és Rendeinek, kik vagy személyesen, vagy mint követi tisztet viselők főnökeik nevében ő cs. kir. Felsége által legkegy. hirdetett jelen orsz gyülésre összeseregléltek kegy tudtokra adandó: Ő cs. ap. k. Fölsége azt, mit az országos KK. és Rendek a magyarnyelv tárgyában ő cs ap. kir. Fölsége elibe mult évi december 11én költ alázatos fölirásukban fölterjesztének, a dolog fontosságához képest komolyan megfontolta, 's az országos Rendek kivánságában megegyezik legelőször is arra nézve, miszerint ezentul az országgyüléshez bocsátandó minden leiratok, végzemények, királyi előterjesztések, és rendelvények, valamint magok a törvények is egyedül és csupán magyar nyelven szerkesztessenek 's szentesittessenek meg. Ő cs. ap. k. Fölsége azonban kegyelmesen fog arrul gondoskodni, miszerint a kir. Helytartótanács által a törvényhatóságokhoz a törvényczikkekkel együtt egyszersmind azoknak diák 's az országban divatozó többi nyelvekre közügyelet alatt leendő fordításai is annak idejében megküldessenek. A többire nézve nemcsak ohajtja ő Fölsége, hanem királyi kötelességét abban helyezi különösen, miszerint Magyarország 's a kapcsolt részek közt századok óta fenálló barátság által létesült kölcsönös egyetértés viszonya, mellynek szilárditására fölséges elődei 's a KK és RRk ősei az 1715: 120. és 1741: 61. t. czikket alkották, uj bizonyitványnyal tanusitassék. Ennek következtében tehát ő cs. ap. kir. Fölsége ismét kegy. hozzájárul azon kivánathoz, miszerint az országos Rendek orsz. gyülési nyelve ezentul a magyar legyen; olly hozzátétellel azonban, hogy — valamint a kapcsolt Részek lakosai már saját hasznuk tekintetéből is kétségkivül azon iparkodandnak, miszerint a legközelebbi 6 évi határidőn belül tartandó törvényes rendes országgyülésekre is csak olly egyedeket küldjenek, kik a magyar nyelvet annyira birják, miképp mind magok mindent megértsenek, mind mindenektől könnyen megértethessenek — ugy ha valaki ezen idő alatt a nép bizodalma által követségre választatnék, 's a magyar nyelvet nem birná tökéletesen, a kitett határidőn belől szavazatát latin nyelven is nyilvánithassa. Kegyelmesen elhatározta továbbá ő Fölsége, hogy magyar királyi udvari Kanczelláriájának kiadásai, az ország határán belül, akár fölséges neve aláirásával, akár fölséges nevében legyenek azok kibocsátva, 's ezenkivül a magánosak latin-nyelvü folyamodásaira kiadott válaszok is, jövőben magyar nyelven szerkesztessenek; a királyi Helytartótanács minden tanácskozásokban, 's az ügyek viteléről vezetendő jegyzőkönyvekben, ezenkivül a legfelsőbb helyre terjesztendő fölirásokban, végre az ország határain belül a törvényhatóságokhoz küldendő intézvényeiben a magyar nyelvet használja; ide nem értvén az ezen kormányszék és a katonai főhivatalok, továbbá a fölséges ház egyéb örökös tartományinak kormányai és a külhatóságok közt folytatandó levelezést. Abba is kegyelmesen beleegyezik ő Fölsége, hogy királyi udvari törvényszékének, az ország határain belül inditott pöröket illetőleg — ezeken kivül az ország határain belül minden törvényszékeknek, és igy a szentszékeknek is nyelve magyar legyen, 's e törvényszékek egyéb hivatalos dolgaikat is ezen nyelven vigyék. Mi illeti a kapcsolt részek, azok törvényhatóságai és a magyar törvényhatóságok közti levelezést: erre nézve ő Fölségének akaratja az, hogy valamint a ma hatóságok a magyar levelezést, ugy a magyar hatóságok azoknak még latin nyelven kelt levelezéseiket is készséggel elfogadni, tárgyalás alá venni, 's rá illőleg válaszolni tartozzanak. Az iránt, hogy a magyar nyelv az Academiában, és minden Gymnasiumban rendes tanulmánykép tanitassék, különben is már előbb intézkedés levén téve. És ezek azok, miket ő császári királyi apostoli Fölsége tettleges törvénynyel megerősittetni enged, a rájok adandó legfelsőbb ünnepélyes királyi megerősités után foganatba veendőket. A közoktatás nyelvére nézve: ő Fölsége a legutóbbi országgyülés alatt tett azon kegyes igéretéhez képest, — miszerint ezen tárgy fölött a királyi Helytartótanácsot kegyesen kihallgatandja, 's a KK és RRk ohajtásának mihamarábbi betöltése iránt, kegyesen intézkedendik — a szükséges véleményadást kegyesen megparancsolta, minek következtében némellyekre nézve már eddig is a KK és RR kivánatához képest intézkedés tétetett, a többire nézve pedig annak idején fog tétetni. Ezek szerint midőn ő Fölsége a fölebbérintett fölirásnak és csatolványának többi tartalmára nézve az 1840-dik évi martius 14-dikén kiadott kegyelmes királyi válaszához ragaszkodik, császári királyi kegyével marad az országos KKnak és RRknek Bécsben januar 23kán 1844. Szögyény László s. k.

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Nevezetes statusférfiak jellemrajzai.

Barère után

III.

O' Connell.

Irlandnak bátor apostola ő, és szabadságinak rettenthetlen védelmezője, ki ékesszólással adja elő hazája nyomorait és Anglia zsarnoklásait; az ő szava harsogtatja az alsóházban egy elnyomott nép kiáltásait; hatalom ellen emelt panaszai fenyegető erővel 's az igazság hatalmasságával birnak.

Azonban, ugy látszik, O' Connell nagyon eltér azon szóhagyományoktól, miket jeles irlandiak a tizennyolczadik századból hagytak. Thierry Agoston, Irland feletti jeles czikkében, felfogván ama tizennyolcz év történeteit, mellyek folytán ez ország szabad parliamenttel bírt, 's a forradalom végrehajtását megkisértette, megmutatá, mikép az elkezdett reformot intéző jellemnek inkább politicainak kell lenni, mintsem vallásinak, nehogy csupán mulékony keresztes haddá váljék. O' Connell fölöttébb eltérvén hazája felvilágosult férfiainak ezen hagyományitól a sokaságot hitágazatinál fogva izgatta fel; ő ugy van, mint egy király, mikép ezt az alsóházban szemére is lobbanták, vagy legalább mint egy pápa, olly cselekvő ő, 's ugy engedelmeskednek neki; nem tudhatni, minő czélja van, 's ő azt maga sem jelöli ki tisztán; de azon uton, mellyen megkezdte szövetkezését ezen szerencsétlen népséggel, mellyet ő kénye szerint mozditgat, nem remélheti, hogy a parliament döntendi el a kérdést. Itt, az ellenkező pártok biráskodása alatt, illynemü, sok idő óta elmérgezett panaszok nem találhatnak módot csak valamellyes egyezkedésre. — Az unio ezen felbontása sem békés sem észszerinti eszköz nem lehetne. Ezer meg ezer feloldhatlan ellenmondásokra vezetne, 's olly felhevülésre szolgálna jelszóul, mellyet O' Connell és Irland ugyan jogosnak találhatnak, de mellyet a bristoli csatorna tulsó részén soha sem fognak helyesleni. Illynemü szabadságokat venni kell, nem kérni. A mi az angol miniszteriumnak e fontos ügybeni magaviseletét illeti, az nem igen látszik alkalmasnak illy nagy veszély lecsilapitására.

IV.

Chateaubriand.

Chateaubriand kétségkivül a régi kormánynak azon nemesembere, kiben legtöbb vallásosság, feudalismus, és bölcselet, legtöbb zsarnokság, tanultság és döreség, legnagyobb irodalmi müveltség és követelés, leggyakorlottabb stylus 's legtöbb politicai nagyravágyás van. Hire mind ezen elemekből van szerkesztve, mellyek a milly összeférhetlenek, szint olly rendkivüliek mind egyesülésök mind eredményök tekintetében.

Ezen nagy iró a tizenkilenczedik században megmutatá a „Kereszténység szellemé"ben, hogy vallásból regényt csinálhatni. Nem csinálnak-e belőle a kormányok eszközt politicai 's világhatalmi czélokra? Az ő „vértanúi"ban bebizonyitá, hogy a franczia knál sükerrel vegyithetni összve világit és szentséget, pathost és stylust, 's hogy ügyesen kapcsolhatni az igazságot a hazugsághoz. „Jeruzsalemi utjá'ban azt tanitá, hogy lehet valaki keresztény hit nélkül, zarándok istenfélőség nélkül, vakbuzgó vallás nélkül, képmutató divathangulatnál fogva, bölcselő, rendszer nélkül, 's hogy az ember egészen-egyedül szent kereszt-táborozást, 's utat tehet Judaeába a nélkül, hogy Konstantinápolyból kilépne.

Ezen hazája-hagyott történetész már a tizennyolczadik század végén is bebizonyitá, a „forradalmak feletti erkölcsi értekezésében" (megjelent Londonban 1797.) hogy democratia 's monarchia embere egyszersmind, véleményben bourbonpártoló 's királyölő, istentagadó és katholikus, iratainál fogva vadember, erkölcseinél fogva müvelt, történet- 's regényiró szelleménél fogva.

Ezen politicai férfiu megmutatá legutóbbi időben, hogy nincs üdv a népek számára a zsarnokság 's feudalismuson kivül, hogy háladatosság nem gátolhat nemes irót abban, hogy valamelly hatalmas ellen, midőn bukik, ki ne keljen, 's hogy, rendkivüli esetekben fel kell forgatni minden eszméket, büntetni a véleményeket, a multat vádolni, a jelent fonnyasztani, a jövőt felfalni, 's hazáját felgyújtani, hogy azt boldoggá tehessük.

Szabadelvű royalista, alkotmányos aristocrata, monarchicus feudalista lévén egy személyben, vakbuzgó pártolója ő a sajtószabadságnak, 's a Bourbonok idősb dynastiájának. Irásmódja nagyszerü, gondolatai 's mondataiban nemesség van. Szabadelvü akarat-kijelentéseit királypárti indulatokkal hozza kapcsolatba. Ő Franciaországot bourboni mo-

Miután a t. KK. és RRk. a mgos fő RRk. teremből visszatértek: Széll itélömester ujolag olvasta a magyar nyelv tárgyában érkezett k. k. választ, mellynek azonnal leendő kinyomatását a KK és RR kérelmére elnök ő excja megigéré. A k. kir. válasz felolvastatása után néhány követ óvásos nyilatkozatot tévén az iránt, hogy a decemberi országos ülések naplója csak tegnap jelent meg nyomtatásban: elnök ő excját felszólíták, hogy az orsz. napló megjelenésének akadályait jövőre igyekezzék elháritani, nehogy hasonló akadályok által a KK és RR joga az országos napló iránt veszélyeztessék. Ezen felszólításra, mellyet az egész tábla közfelkiáltás által magáévá tett, elnök ő excja igéré, hogy, a mennyiben töle függ, a RR ezen kivánatának jövőre nézve szintugy eleget teend, mint tőn a multban. Ezen elnöki nyilatkozat után H. megye követe felolvasá utasitását, mellyben a megyei RR az october 12kei leirat ellen tiltakozásukat, a kinevezett elnökségnek a közelebb mult decemberi eljárás következtében pedig bizalmatlanságukat jelenték, 's követeiknek meghagyák a választott elnökség sürgetését. Ezen utasitásra elnök ő excja sajnálatát jelenté ki, mivel általa H. megye rendei azt vonák meg az elnökségtől t. i. mi legnagyobb, a bizodalmat, melly annál fájdalmasabb, minél inkább érzi, hogy a magyar nyelv körül kötelességét pontosabban teljesité mint valaha, 's ezért az országos RR sem nyilvánitottak bizodalmatlanságot; ennélfogva reményli, hogy ha H. megye rendei a körülményekbe beljebb hatnak, vissza fogják adni a jelenleg elvont bizodalmat. Z. megye követe küldői utasitását a fentebbivel egészen ellenkező értelemben nyilvánitá; mert küldői a decemberi óvásos határozatot, melly a horvátországi követek latin beszédét a naplóba iktatni nem engedi, azért nem pártolhatják, mivel ez a naplónak rendeltetésével, melly nem más, mint az ülésben mondottak hü tolmácsolása, merő ellentétben áll. Végre elnök ő excja a tisztelkedés végett mai napon kinevezett küldöttséget megbizá, hogy a m. főRR legközelebb tartandó ülésébe a katonai élelmezés és szállásolás tárgyában készült üzenetét a KK és RRnek vigye át.

Januar 23. CXLVd. kerületi ülés.

(Tárgy: A főispánok kihágásai korlátozásáról szóló p.. ti törvényjavaslat egyes pontjai, 's aztán a m. kihágások érdemében kiküldött választmányi jelentés 51. §sa feletti tanácskozás.)

Ülés kezdetén a turmezei gróf a Zágrábmegyei nemesek aláirásával ujabb petitiót nyujtott be a t. KKhoz és RRhez, 's kéré őket, hogy tegyenek már valahára e tárgyban némi lépést ama szegény nemesek megnyugtatására. E folyamodás felolvastatván, az elnökség az illyesnemü tárgyak megvizsgálására kiküldött választmányhoz látá utasitandónak: de azon oknál fogva, hogy az ugyane megyei nemesek által september havában beadott, a jelenleginél nyomosabb folyamodás sem utasittatott oda, hanem a turmezei sérelembeni feliráshoz mellékeltetni rendeltetett, — ez is köziratra bocsáttatott, hogy ha majd a m. FőRktől a turmezei sérelem tárgyábani válasz-izenet átjövend, ez akkor minden követnél kézen lehessen. Szóba hozatott e jelen tárgy alkalmával egy m. követ által az is, hogy már 5 vagy 6 hete, hogy a m. FőRk. ülést nem tartottak, holott a RR. több fontos tárgyat, millyen többek közt az „élelmezési munkálat" is küldöttek által hozzájok, 's hogy szóló ebben igen megütközik; mert e miatt majd olly nagy halmaza lesz a m. FőRknél a tárgyaknak, hogy nem értekezhetnek a RRkkel. Mondá továbbá szóló, hogy a m. FőRRnek is vannak a nemzet iránt kötelességeik, 's hogy polgári kötelességök üléseket tartani. Ezeknélfogva kivánná, miszerint az elnökség szólitsa fel személynök ő excját, hogy nádor ő főhgét kérje meg gyülés tartására, hogy ezen szóban forgó turmezei sérelem, melly a körülmények által most még sulyosbult, továbbá az élelmezés, ker. napló 's a vallás tárgyábani izeneteiket a m. FőRRkkel bevégezhessék. Szólónak ezen inditványa elfogadtatott, — Ezután a ker. jegyző által a főispánok korlátozása iránti p.. ti törvényjavaslat olvastatott pontonkint, mellyet is könnyebb megérthetés kedveért itt egész terjedelmében kiirni szükségesnek vélünk.

III. Fejezet. *A főispánok és illetőleg helytartóik kihágásáról.*

58. §. A főispánok és illetőleg helytartóik mindazon esetekben, midőn a jelen törvény által nékiek, mint a választói gyülések elnökeinek eleikbe szabott kötelességeiket nem teljesitik, vagy azzal ellenkezőt cselekesznek: a bünt. törv. könyvben általánosan megnevezetten kivül különös hivatal-viszszaélési vétket követnek el, és ezen vétekért az esetekhez képest büntetendők: a) Ha a főispán vagy helyettese a tisztujitást szorosan e törvény szakaszában kitett határnapra ki nem tüzné, mindennapi késedelmért 100 fr. p. p. birságban büntettetik. b) Ha a 4dik év három első hónapján belől eső határidőt is a jelen törvény 2dik §sza ellenére elmulasztaná, 1000 fr. p. p. büntettetik. — c) Ha a tisztujitószék határnapját kitüzte ugyan, de azon meg nem jelenik, betegség eseteit kivéve, szinte 1000 fr. birságban büntetendő. d) Ha a tisztujitás határnapjait 30 nappal előbb a 3dik §. ellenére ki nem hirdetné, mindennapi késedelemért 100 fr. birságban büntetendő. Az a b. c. d. pontokban foglalt büntetések a 8dik szakaszban emlitett tisztujitás eseteire is kiterjesztetnek. — e) Ha a 9dik §. esetében a főispán vagy helyettese nem a megye által felterjesztettek közől nevezne, a mellett, hogy illy kinevezés érvénytelen, a főispán vagy helyettese 200 fr. birságban büntetendő. — f) Ha akár a 2dik és 4dik §§szok eseteiben a megye által választott, elnök akár a főispán vagy helyettese tisztujitáskor a kijelelést nem a tanács-kormány határozata szerint tenné, és ez által a 12 § ellenére cselekednék, 1500 fr. birságban büntetendő. — g) Ha az elnök a kijelölést felolvasni épen nem akarná, a tisztiügyész által hivatalának teljesitésére mindenekelőtt emlékeztetni fog, 's ha kötelességét teljesiteni ekkor is vonakodnék: 2000 fr. birsággal büntetendő. Azonkivül a kijelölést a tanácskozmány jegyzője vagy bármelly tagja ugyanezen büntetés sulya alatt felolvasni köteles. — Mindezen itt előszámlált büntetéseknek helye az első kihágás esetében leend, ha az előszámlált kihágások ismételtetnének; a főispán 's illetőleg helytartója az illető birságok kétszerezése mellett hivatalától is elmozdítandó. — Ha a főispán vagy helyettes az 53 §. eseteiben a választó-gyülést az őrszék határozata ellenére oszlatná el, vagy fegyveres erő alkalmazása alatt a választási-gyülést folyatatná, hivatalától elmozdítandó, — a választott elnök pedig 5000 fr birsággal büntetendő. i) Ha az elnök az őrszék határozata ellenére fegyveres erőt használ; mint vérengező, a büntetőtörvény sulya alá esik; és ha az elnök a főispán vagy helyettese, hivatalától is mindenesetre megfosztandó. — k) Végre, ha a főispán vagy helyettese bármelly eszközökkel és módokkal szavazatoknak bizonyos czélrai, akár közvetlen akár közvetve, de az ő megbizásából eszközlendő gyüjtése által, fölemelkedett állását elhagyva, a választó pártok közé keveredik, bár semmi kihágást el nem követett volna is, hivatalától okvetlen megfosztandó; minden netalán elkövetendő kihágásért felelős, és mint felbujtó a körülményekhez képest fogsággal is büntetendő. — Mindazon esetekben, midőn a főispán vagy helyettese hivatalvesztéssel büntetve voltak, az itélet ő felségének tudomás végett felterjesztendő; — ő felsége pedig azon egyént, ki illy büntetésben marasztalva egyszer volt, többé soha megyei főkormányra nem alkalmazandja.

59. §. Mindezen itt előszámlált kihágásoknak birája a megyei törvényszék, vádló pedig az ügyészi tisztségnek bármelly tagja; 's ha ezek közől kötelességét teljesiteni senkisem akarná, vádló önfelelősségére a megyebeliek közől akárki lehet.

Ezen törvényjavaslatnak czime és bevezetése a ker. jegyző által felolvastatván, az ezen javaslatot készítő m. követ inditványozá, mikép a czimből, 's általában mindenünnen ezen törvényjavaslatból, hol előfordul, a „helyettes" szó hagyassék ki: ellenben, mivel itt nemcsak a főispánokról, hanem a választott elnökökről is van szó, tehát mind a czimben, mind a bevezetésben ezekről is tétessék említés, 's e szerint a czim ekkép lenne módositandó: „a főispánok és illetőleg megyei elnökök, kihágásairól." Továbbá a bevezetésben e szó helyett „helytartóik", tétessék: „megyei elnökök." Végre B—cs követe aggodalma megszüntetése végett a bevezetés vége a két pont után ekkép lenne igazitandó: „a bünt.-törv. könyvben általánosan megnevezett hivatal-visszaélési vétket a választási gyülések alkalmával következőkben követik el" 's a többi aztán maradhat. — Egy más m. követ a bevezetés szerkezetéből e szót „választói" kivánná kihagyatni; más gyülések alkalmával is követhet el a főispán kihágásokat, 's ezen inditványhoz képest az elnökség ezen módositást ajánlá: „illetőleg megyei gyülések elnökei"; de a ker. jegyző erre azt felelé, hogy itt a főispánok minden vétkei elő nem sorolhatók, mert az administratio körében is követhetnek ők el kihágásokat, 's hogy itt csak azokról van szó, mellyek a választói gyülések alkalmával történnek, azért az inditványozott módositás el nem fogadható. De azért sem pártoltatott ezen inditvány; mert — mint mondá egy m. követ — ezen javaslatnak rubruma sem szól többről, mint a választói gyülések alkalmával elkövetett főispáni kihágásokról; — vagy hát — mond — ha ezen módositást elfogadjuk, ugy az egyéb gyülések alkalmával elkövethető vétkeit is itt specificálni kell. Inditványoztatott még, hogy mindkettő helyett egyszerüen tétessék: „elnökök" de erre az válaszoltatott, hogy más hatóságoknak is vannak elnökeik, nemcsak a megyéknek, 's hogy a törvény szavainak világosak- és határozottaknak kell lenni. Végre az ezen javaslatot készítő m. követnek módositása fogadtatott el minden részben köz megegyezéssel. — Ezután olvastatott az a) pont. Egy m. követ, mint a kihágások tárgyában munkálkodott választmány jegyzője felolvasá a büntető-törv. könyvnek ezen a) pontra vonatkozó 433. 495. 508. és 509k. szakaszait, 's kivánná, hogy ezekbe, különösen pedig az utólsóba, tétessenek az ezen pontban megnevezett specificus esetek. Egy m. követ: Ezen specificus eseteket a büntető-törvénykönyvbe betétetni nem kivánja, hanem inkább itt tétessék azon szakaszokra hivatkozás, hanem az 509. helyett inkább szeretné, hogy az 508k. §ra tétetnék hivatkozás. Egy másik m. követ: V. követének azt feleli, hogy a 433. §. itt nem idézhető; mert szóló azt tartja, hogy minden büntetésben fokozatnak kell lenni. Továbbá az 508k. §t itt alkalmazni megint nem lehet; mert itt nem olly esetről van szó, melly bosszúból történt volna. Végre az 509. §. nem kielégitő: de a választmány sem tartotta kielégitőnek. Azonban maga ezen a) pont sem elégiti ki szólót, hanem szeretne benne hivatkozni a választmány véleményére. Egy tiszai követ: V. követe által a 433k. §ra nem helyesen történt hivatkozás; mert ezen §. a büntető-törvénykönyvben a 45k. fejezet alá tartozik, mellynek czimjében erőszakoskodásról van szó, 's ezen §t az országos választmány sem értette soha a főispánra. Véleménye szólónak az, hogy az a)—g)-ig levő pontokból egy §t lehetne készíteni. Elfogadott elv — mond — hogy határozott büntetések ne legyenek; — ez ki van mondva a büntető-törvénykönyv-

---

narchiává 's alkotványos társasággá akarja tenni. A 19dik század változásait a régi idők nyomdokira viszi viszsza. A régi intézvények mozdulatlanságát a szellemi mozgalom haladásival forrasztja össze. Politicai életének legszebb vonása a sajtószabadság bátor és állhatatos védelme. — Azért minden véleményü lap egyetemben védte öt, midőn a hatalomtól személyesen támadtatott meg iratai miatt.

Francziaország büszke Chateaubriand ur irodalmi tehetségére, 's még inkább bátorlelkü erőködésire, mellyeket tőn minden uralkodás 's bármi alaku kormány alatt a sajtószabadság fentartására, a vélemény minden szinei 's a polgárok minden osztályai tekintetében. A gondolat 's legfőbb fontosságu biztositásaink ezen életkérdéses szabadságának olly változatlanul szentelé magát, hogy a nép a juliusi harczok közt nyilvános téren kitünteté öt, 's felkiáltásival megtisztelé. Megkisérté annak a restauratiobeli Bourbonokkal-i elfogadtatását, 's később arról vádolták öt, hogy e fegyverrel 's e hóditmánynyal élt, mellynek haszonvételét köztünk meg akará szentesitni. De a sajtó sem nem hálátlan, sem nem feledékeny: ez mindvégig védelmezendi öt.

Chateaubriand ur mindenütt csak a királyi nemzetség jótéteményezését látja, mellynek Francziaország, e komoly történetész szerint, mindent köszönhet. 'S valóban, Francziaország e nemzetségnek, melly Sz. Lajostól származik le, köszöni a kereszthadak döreségét, a középkor vakbuzgóságát, a polgárháborúkat, a Bertalan-éjt, Rochelle véres ostromát, Saintonge és Aunis katonai gyilkolásait, a cevennekbeli dragonnádokat, a pfalzbani kétszeri gyujtogatást, a nantesi hirdetmény viszszahuzatását, a regensségi vesztegetéseket, a XV. Lajos országlásabeli erkölcstelen kicsapongásokat, 's azon pazarlásokat, mellyek a forradalmat tevék szükségessé.

Mikép merészkedék Chateaubriand ur 1832ki april végén magát Berry hgnő teljeshatalmu miniszterének nyilatkoztatni, ő általa felhatalmaztatva a szerencsétlenek részvevő kiméletére 's a régi Frankhonnak az uj Frankhonnal egyeztetésére azon pillanatban, midőn Berry hgnő Marseillebe váraték, melly alkalommal négy millió aranyat 's tiz ezer lőszert hozott magával, hogy a polgári háborút egész déli 's nyugati Francziaországban ujra fellobogtassa, 's igy jelt adjon a szent szövetség fejdelmeinek Francziaországba teendő közönséges berontásra? A jövendő megfejtendi ezen ellenforradalom rejtvényeit, mellynek czélját csupán az absolutista 's diplomatikai szövetkezés főnökei ismerik, de mellynek inséges következései minden népek sorsát fenyegetik.

Chateaubriand ur a politikai társaságot teljességgel regényes szempontbul tekinti, csalékony visszaemlékezések 's a multak visszakerülése iránti jóslati remény szempontjából. Nagy elméje történetirás, költészetben, polemiában, idegen és vad természet festményeiben, a müvészet ujkori teremtéseiben nyilatkozik; de itt nincs sem hatalomruli tudomány, sem kormányruli ismeret; itt nincs sem mozdulatlan, sem haladó társaságos álladalom. A népek szabadsága erősebb rokonszenveket igényel.

Irodalmi hatalma nagy, irásmódja kép- és szellemdús; de e hatalom határzatlan, ez irásmód regényszerü. Tehetségi öntudata daczára a mostankori történeten kivül helyzi magát, hogy a régi történetet kicsinositsa. Ő a multnak vallását többre becsüli a jövendő tiszteleténél. Ő nagy történeti festész lehete, és a saloni fesztés másodrangu szerepét cséglé. Koránál fogva Europa legerőteljesb 's legnagyobb eseményeinek közepére állitva Niagara znhanyáról 's egy dynastia felforgatásáról regélgetett előttünk. Soha senki illy könnyelmüleg nem vette használt illy kitünő tehetségnek.

(Folytattatik.)

Felelet

Dr. Nendtvich urnak mint „Orvosgyógyszerészi vegytan" czimű munkám birálójának.

(Vége.)

Méltán csudálkozom még azon is, mit biráló állit, hogy munkám Schuster prof. elavult, rég elfelejtett irataiból szerzett eszmék. Ön szerint tehát már abból, mit bold. Schuster tanitott, semmi sincs haszonvehető? annálfogva mit ő tanitott, már mind hasztalan? Hol vagy Schuster dicsőült szelleme, hogy lesujtsd illy hálátlan tanitványidat, kiket éltedben annyira boldogitál! — Egyébiránt ön közelebb állott hozzá, könnyebben hozzáférhetett irataihoz mint én, mit a rosz világ egykor állitott is; hasonlitsa ön a kettőt együvé, maga magát ki fogja nevetni.

Munkámat biráló hogy a strucz gyomrához hasonlitja, melly üvegeserepet, kavicsot 'stb. magába vesz, okát kitalálni igen könnyü. Szénégetőnek tőkén a szeme. Hasonlit az annálfogva ön zsebéhez is, melly garast, krajczárt, huszast, forintot, sőt kispénzt is elnyelne más elől. Per regulam: quae sunt aequalia uni tertio, kezetfoghat ön munkámmal.

Mi pedig a kurta-gyomruságot illeti, azt csak azon

ben, hol a büntetéseknek mindenütt csak maximuma van kimondva. Továbba a büntető-törvénykönyvnek két pontja, t. i. a 495. és 509. tökéletesen ide illik. Mind ezen kihágások, mellyek az a)—g)-ig berekesztőleg előszámláltatnak, részint a határidő megszegését, részint a formák meg nem tartását foglalják magokban. Ezeknél fogva szóló egy §ban mind ezen eseteket előszámlálná, de csak egy büntetést tenne ki, 's hivatkoznék a büntető-törvénykönyv említett két pontjaira, 's büntetés lenne első esetben, birói megdorgálás, kárpotlás helyett pedig 2000 ftig terjedhető pénzbeli büntetés; végre ismétlés esetében hivatalt61i megfosztás. — Ezen cs—i inditvány elfogadtatott. Olvasván ezután a jegyző az a)—g)-ig levő pontokat, a d) pont, mint felesleges kihagyatni határoztatott. — h) pontra nézve egy m. követ inditványozá, hogy az 5000 ft helyt tétessék 1500 ftnyi pénzbeli büntetés, 's elfogadtatott. i) pont. Ezen pontra egy m. követnek azon észrevétele van, hogy épen itt van egy körülmény, hol a t. RR. határzottabban nyilatkozhatnának, mint a büntető-törvénykönyvben, t. i. a bünt.törv.könyv 183d. §ban a fegyveres erő használata csak akkor vétetik vérengzési büntetés alá, ha annak ember-ölés 's más illy következései vannak, holott szóló azt még akkor is büntettetni kivánná, ha illy következései nem lennének is: ennélfogva ezen i) pontot igy szeretné magyaráztatni: ha a fegyveres erő használatának ember-ölés 'sat. következései vannak, akkor a használó a bünt.törv.könyvben lévő vérengzési büntetés alá essék, — ha pedig nem voltak illy következései, akkor hivatalától megfosztandó. Ezután felszólitván szóló a választmányi munkálat jegyzőjét, hogy vajjon jól körül vannak é az esetek irva, mellyekben az őrszék a fegyveres erőt használhatja? 's midőn az emlitett jegyző felolvasná az erről szóló választmányi jelentés 54k §szát, a szóló a körülirással megelégedését nyilvánitotta, 's inditványozá, hogy tehát az őrszék tagjai is, ha ezen 54 § ellenére használnák a fegyveres erőt, a mennyiben hivatalbeliek, hivatalvesztéssel, különben pedig 1500 ftig terjedhető pénzbeli büntetéssel büntettessenek, 's ezen pontban ez is kitétessék. Az őrszéknek birája pedig legyen az esküttszék; ezért — mond — innen hagyja ki a jegyző a bíróság megemlitését. Inditványa pártoltatott. — k) p o n t Ezen pontra nézve egy m. követ azon megjegyzést tevé, hogy ezt a büntető törv.könyv 484k §sa feleslegessé teszi, 's annál fogva innen ki lehetne hagyni. Elismeré egy más m. követ is, hogy az itt kitett vétségnek széles értelme van, — hogy ezen kitétel: „választó pártok közé keveredik" igen széles értelmü, 's annál fogva módasitandónak vélné. Ennélfogva ajanltatott ekkép módositandónak: „Vesztegetési eszközökkel." 's hogy aztán akkép büntettessék „mint más vesztegető, például pénzbeli büntetéssel, 's hivatal-vesztéssel." — Egyébiránt egy m. követ azt mondá, hogy ő a főispánt, ha veszteget, ugy tekinti, mint magános választót, 's itt külön böntetést rá szabni nem kiván. Erre az válaszoltatott, hogy a bünt.törv.könyben is a tisztviselők kihágásairól szóló törvény tisztán exceptionalis törvény, 's ekkép nem áll, hogy egyes személyre ne lehetne sulyosbitani a büntetést. — Ha a megvesztegetésből, miképen a többség állitotta, olly sok rosz következik, miért ne lehetne a beszámitásnak akkor nagyobbnak lenni, ha tisztviselő követte azt el. Egyébiránt már magában a vesztegetési törvényben is csináltak a RR exceptionalis törvényt, midőn azt határozták, hogy ki maga részére veszteget, sulyosabban büntettessék. Végre ezen szóban lévő k) pont is a cs...i módositással fogadtatott el. — Ez alkalommal egy m. követ küldői utasitásánál fogva, egy esetet terjesztett elő, mellyről — mondá — ezen munkálatban nincs téve emlités, t. i. midőn az elnökség a szavazat - kimondásban önkénykedik, 's sokszor a kisebbség értelmében mondja ki a határozatot; kiváná annálfogva, hogy itt erről provisio tétessék 's mondassék ki, hogy, ha kivántatik, tartozik az elnök előmutatni a szólók névjegyzéket: de ez inditvány most mellőztetett. — Ezután a berekesztésben, hol az mondatik, hogy a hivatalvesztésben egyszer elmarasztalt főispánt ő felsége többé megyei főkormányra nem alkalmazandja, betétetni határoztatott, hogy a büntető törv.könyv 536. és 537 §§ai értelmében. — Az 59 §. azon módositással, hogy „megyei törv.szék" helyett tétessék: „illető megyei büntető bíróság" meghagyatott. Végre kijelentetett, hogy az itt kitétetve lévő, pénzbeli büntetések a megye házi pénztárába lesznek fizetendők. — Bevégeztetvén e tárgy a ker. jegyző felolvasá a választmányi munkálat 51k §t, melly szól a gyülések alkalmával rendet eszközlendő csendtisztekről. Egy m. követ küldői utasitásánál fogva csendtiszteket nem kiván, hanem ezen kötelességet továbbra is a szolgabirónál és esküttnél meghagyatni kéri: de kivánsága nem pártoltatott. — Ezen §nak továbbá azon pontjára, hol az mondatik: „hogy ezen csendtiszteknek jelentésök olly bizonyitó erővel bir, hogy a bevádlott az őt terhelő vád alól magát igazolni tartozván, azt csak ellenkező tökéletes próbával gyengitheti meg", egy m. követ azon észrevételt tevé, hogy itt a választmány megelőzte a bünt.törv.könyvet. Azon törvényhozásnak — ugymond — melly az esküttszékeket meg akarja állapitani, ezt, mi ezen §ban van, kimondani nem lehet; mert az esküttszékeknek semmi bizonyitási theoriájok nincs. De ha állandó bíróság állapitatnék is meg, még akkor sem kellene előre itt illy elveket megállapitani. Ezen pontot tehát részint mint a büntető eljárás elveivel ellenkezőt, részint mint félremagyarázhatót ki kiváná hagyatni. Erre az mondatott: hogy ez nem ujság, mert mezei rendőrségi törvényekben a csősznek épen illy jog adatott. Továbbá az mondatott, hogy ezen csendtiszteknek jelentést kelletvén tenni az őrszéknek is, tehát jelentésök, mig az ellenkező be nem bizonyitatik, elfogadható lehetne, 's illy értelemben inditványoztatott ezen pontnak módositása; mi el is lőn fogadva. Azonban a vita ez alkalommal egy más térre vitetett által: nevezetesen az ezen fentebbemlitett pont kihagyatását inditványozó m. követ előadá, miként ő az őrszéket csak praeventiv-rendszabályokat tevő bíróságnak tartja, melly senkit fogságra 's más büntetésekre nem itélhet, 's annálfogva kiváná, hogy a jegyző mindenütt ezen munkálatban törülje ki, hol csak előkerül „az őrszék birósági joggal felruházva" mert — ugymond — ezen őrszék nem nyujt annyi garantiát, mint az esküttszék, de még csak annyit sem, mennyit a rendes bíróság, hol legalább feljebbvitelnek van helye. Erre az válaszoltatott, mikép már a 47ik §ban meg van állapitva, hogy az őrszék büntethet, 's igy az egyszer már tett határozatot felforgatni kellene, hanem vagy vissza kelletik menni, 's ezen munkálatot ujra kezdeni 's egészen felforgatni, vagy pedig az országos ülésben tenni meg ezen változtatásokat. Mondatott az is, hogy épen azért állitatott fel ezen őrszék, hogy a tisztujitás alatti kihágásokat, midőn más törvényszék ugy sincs — korlátozza. Ezekre megint az mondatott: hogy ezen munkálatnak már elején kimondatott azon elv, hogy az őrszék ugy állitatott fel, mint praeventiv rendszabályokat tevő bíróság, — hogy a változtatás által ezen munkálat nem veszélyeztetik, sőt ugy lesz belőle valami, ha benne minden összhangzásba hozatik; — a mi pedig a 47dik §t illeti, mellyben már bíróság adatott az őrszéknek, arra csak azt válaszolhatni, hogy midőn a 40—50ig levő §§ tárgyaltattak, még akkor a ker. jegyzőség a 39ik § szerkezetével, mellyekhez alkalmazandók valának ezen §§ok is, készen nem volt, 's ekkor nem voltak a RR. annyira figyelmetesek minden egyes kitételre, — 's hogy, ha igy maradna ezen munkálat, akkor ellenzésbe jönne a multhéti ugyanezen tárgyban tett végzéssel. V. követének pedig, ki azt állitá, hogy ezen határozat által felforgattatnék az egész munkálat, azon felelet adatott, hogy igaza volna, ha az őrszéknek minden praeventiv szabályok megrendelhetésének joga át nem adatnék: de ha a büntettek feletti itélhetési jog át nem adatik neki, az tekintetét nem fogja csökenteni. Hogy biráskodjék is, és praeventiv rendszabályokról is gondoskodjék tisztujitás alatt az őrszék, ez nem lehet, két kötelességet egyszerre nem vihet, 's csak a választás után ülhetne össze biráskodás végett. Hát ha — mond egy m. követ — a győztes pártból lennének az őrszék tagjai, 's az érd. követ urat 1 évi fogságra bezáratná, szeretné-e ezt? Igy tehát az inditvány által a munkálatnak nem felforgatása, hanem kiigazitása a czél. Utóbb ismét mondá: Ugy látszik, mintha némellyek ugy vélekednének, mintha szóló szerint az őrszéknek semmi haszna nem lenne. Hát — kérdi — csak abban állhat annak jótékonysága, hogy büntettekben itélhet? Eddig nem volt, ki a kormányzók önkényét korlátozza, ki a rendbontókat tisztujitás alatt elzárassa 'stb. — mindezeket az őrszék fogja tenni. De azt is mondák némellyek, hogy mégis csakugyan az őrszékre kell bizni tisztujitás alatt a kihágások feletti biráskodást; mert akkor nincs más törvényszék. Ha az állana — mond szóló — hogy a vétkesnek, azon pillanatban, mellyben ő a kihágást elköveti, mindjárt büntettetnie kell, ez ellenvetés állana: de a statusnak érdekében az van csak, hogy a vétkes kapja meg büntetését. Alkotmányos országban továbbá főkellék az, hogy a vádlott olly helyzetben lehessen, mellyben magát védhesse, 's hogy a bíróságban garantiája legyen. — Még a kisebb politialis kihágásokra nézve is keresnünk kell garantiát; mert a pénzt vissza lehet adni, de nem igy a fogságot, — ez a garantia-adás tehát több annál, 's hogy visszamenjünk-e vagy nem az előbbi határozatra. Végre némellyek kivánák, hogy azon pontok, mellyekben az őrszék biráskodási joggal felruházva van, itt tárgyaltassanak: de ezt is ellenzé az elébb szóló, 's kiváná ujra, hogy azon 3 v. 4 pont kiigazitása a jegyzőre bizassék, 's inditványa elfogadtatott. — Ezzel az ülés d. u. 1 órakor eloszlott. —

Januar. 24kén. CXLVId. kerületi ülés.

Tárgy: A m. kihágások érdemében kiküldött ker. választmány jelentése hátra lévő §§sai feletti tanácskozás folytatása és bevégzése

Az ülés kezdetével az elnökség jelenté, mikép tegnapi megbizatásában eljárt, 's most szerencséje van jelenteni a t. KKnak, mikép nádor ő főhge személynök ő excjának azt igérni méltóztatott, hogy mihelyt gyengélkedő egészsége engedendi, azonnal főrendi orsz. üléseket tartani fog. Olvasván ezután ker. jegyző Vukovich a választmányi munkálat 52—57ig berekesztőleg lévő §§sait, azok minden módositások nélkül a szerkezet szerint megha-

---

egyszerű megjegyzéssel torlom vissza: hogy ön nem lenne képes olly hánytató borkövet készíteni, melly már annyi év alatt magamba vett tudományt visszaadathatná. Vajha örökitené ön nevét olly hánytatószer feltalálásával, melly az egész szükkeblűséget némelly urak t e r m é s z e t é b ő l, kiket különben előbb utóbb felemészt, kizárná, 's magán kezdené meg első mutatványát. En magamat, igaz, mennyiben hüsevő is vagyok, a kurta-gyomruakhoz számitom, ha ön a hoszszú gyomruakhoz, tartozik, nem vagyunk egyrendüek.

Azon gunyos kifejezésére: hogy szerző, ha jól emlékezünk, — vagy többen csinálták ezen birálatot? — csak az idén tanul még chemiát, csak az rövid válaszom: úgy van uram tanulom, noha már ezelőtt hét évvel szigoru vizsgálat után kitünő, hogy szabadjon magam ekép kifejeznem, mellékbizonyitványokkal párosult oklevelet is nyertem azon egyetemben, mellyben ön, belőle, mit senki jobban nem tudhat önnél. Tanulom pedig azért, mert nem élek azon hiú ábrándban mint ön, mit a chinai császárróli ábrándozása eléggé bizonyit, hogy éltem alatt, annál kevesbbé néhány év alatt, képes lennék e tant kimeriteni. Tanulom továbbá, hogy illy sületlen, ferde személyeskedésekkel elárasztott birálatokat mint öné, máskor is képes legyek megczáfolni. — Vajha ön is azt tenné, és velem együtt, mint taval, ujra bejárna a vegytan tisztelt tanitójához, sok ragadhatna ott még önre is. — Egyébiránt azon hiú remény se táplálja önt, hogy jelen és minden fölhivás és auctoritas nélkül jövendőre igért birálatai képesek legyenek irodalombani előtörekvésemben visszarezzenteni. Hasonló szolgálatomat ajánlom magam is, hiszen e k é p n y e r a h a z a; de ez legyen kitüzött elvünk, azt d i c t á l j a a l o g i c a, mellyet czélszerű volt volna önnek is érettebb észszel hallgatni, mit magam is tevék, 's örülök e lépésemért. Jegyezze meg ön továbbá magának ama nagy férfi szavait: n e a z t n é z z ü k k i; d e m i t; mellyek századunk jelszavai közé iktathatók.

Mielőtt pedig feleletem befejezném, kérdem: ki bizta meg önt a t. orvosi kar melletti szólásra? mennyire illető helyekeni tudakozódásimból tudom, senki sem. Épen bizony olly szószólóra van a t. orvosi karnak szüksége, mint ön, annálinkább is, miután én nem hogy nem emlitém, sőt nem is gondolám, hogy munkám megjelenhetésének helybenhagytával — mit bizonyit a 283dik lapon álló erősitvény — az orvosi kar hibátlanságáról kezeskednék, ollyas éretlenséget önön kivül senki más nem gondolt. Ne nézze ön a magyar közönséget olly könnyen ámithatónak, n e m h a g y j a a z m a g á t o l l y k ö n n y e n m e g v a k i t a n i, m i n t ö n i g é r e t e á l t a l s z e r e t n é. Előbb megnézzük: quis? quid? ubi? etc.

Záradékul, megnyugtat azon önérzetem: tettem mit teheték, tegyenek többet a tehetősbek. Ha a jövendő, létemnek kedvezend, láthatand tőlem a világ még tökéletesbet is. — Mellyek után vegye ön válaszomat olly szivesen, mikint én birálatát kénytelenittetém venni. Azontul légyen meggyőződve, hogy ez ügyben többet nem találkozandom önnel.

M a n n ó A l a j o s.

Nemzeti színház.

‚H u n y a d y L á s z l ó' e r e d e t i d a l j á t é k.

Folyó hó 27kén adatott először nemzeti színpadunkon E r k e l Ferencz karmester javára ‚H u n y a d i L á s z l ó' daljáték 4 szakaszban; irta Egressy Benjámin, zenéjét a jutalmazott. Ezen eredeti magyar dalmü nagyszámu közönséget gyüjte színházunkba, 's kivévén a páholyokat, a ház minden osztályai tömve nézőkkel. Az előadás a várakozásnak igen sok tekintetben megfelelt. A dalmüvet eleitől végig magyar szellem lengi át, és zenészeti tekintetben igen sok jelességgel bir. Leginkább tetszettek a kardalok; Szilágyi Erzsébetnek mint Hunyadi László anyjának (S c h o d e l n é asszony által személyesitve) mély kedélyü énekei, a czimhős néhány sikerült dala, 's a király V-dik László ábrándozása. Legtöbbet tőn a münek emelésére Schodelné asszony lelkes működése, 's a hangászkar müvészi pontossága. Hunyady László ugynevezett hattyúdalára többféle észrevételeket hallánk, többi közt: hogy a hős ifjunak lelki helyzetét nem eléggé hiven tükrözi. A kiállitás fényes, az előadás sok helyen nagy hatásu volt. Más nap a dalmü ismételtetett, 's mondhatni az előadás még sokkal pontosabb volt, azonban néző közönség most kisebb számmal gyült össze; minek oka talán az, hogy farsang van, mellynek vigalmit 's örömit siet mindenki élvezni. Ajánljuk minden zenebarátnak a derék karmester e legujabb müvének többszöri meghallgatását: csak ugy élvezendheti teljesen annak egyes szépségeit, csak ugy tapasztalandja teljesitve várakozásit, mellyekre a szerző tehetsége ‚Bátori Máriá'ban feljogosíta.

Nemzeti színházunkban szombaton (Február 3kán) H u b e n a y F e r e n c z n é javára bérletszünéssel fog adatni ‚S z ö k ö t t k a t o n a', eredeti szinmü 3 szakaszban, irta S z i g l i g e t i.

gyattak. Inditványoztatott ugyan az 54d. §ra nézve, mellyben a fegyveres erő használatáról van szó, hogy, ha a megyei fegyveres erő a választók számához képest elégtelen, az elnöknek kötelességévé tétessék, hogy katonai erőt is használhasson. Szükségesnek mondá ezt egy m. követ azért is, hogy elegendő fegyveres erő legyen az őrszék kezénél; mert ha sokan lesznek a kortesek a választásnál, a csend-tiszteknek nem épen tanácsos csendet eszközleni, mint nem lett volna ma 386 esztendeje, midőn a legnagyobb korteskedés történt hazánkban, ekkor kiáltván 40 ezer ember ki Hunyadi Mátyást királynak. Egy más m. követ előterjesztvén, hogy van olly székváros, mellyben állandóul katonaság nem tanyáz, tehát kiváná, mikép engedtessék meg az elnöknek, hogy olly városban, nem ugyan használás, hanem csupáncsak bátorság kedveért katonaságot tarthasson. Azonban ezen említett inditványok ellenzésre találtak, 's kiváná, hogy katonai erő a választásoknál soha se használtassék, hanem inkább a nemesség által választassanak elegendő őrök a rendfentartásra, 's igy ezen említett 54. §. szerkezete meghagyatott. Hasonlóan az 57. §ra nézve, mellyben az mondatik, hogy ha a tisztujitás erőszakosan félbenszakasztatnék, az elnök a megye kiterjedéséhez képest 8 vagy legfeljebb 15 napi határidőt uj tisztujitás tartása végett kitűzni tartozzék; egy m. követ inditványozá, hogyha a fegyveres erő használásának szüksége elmult, másnap az elnök a tisztujitást folytatni köteles legyen, 's igy ezen határidőszabása a szerkezetből hagyassék ki: de erre egy m. követ által az válaszoltatván, hogy igy majd a nemesség kijátszatnék, mivel most is van eset, hogy, midőn a nemesség eloszlik, azután tartatik meg a választás, a s—i inditvány el nem fogadtatott, és igy a szerkezet itt is meghagyatott. Ezután olvastattak a III. Fejezet 58. és 59. §§sai, mellyek, mint a vesztegetésről szóló szakaszok — a vesztegetés tárgyában ujabb szerkezet lévén már elfogadva — kihagyatni rendeltettek. Igy a 60. §.is, mellyben a m. tisztviselők hanyagságának büntetéséről van szó, minthogy erről a büntetőtörv.könyvben már rendelkezés van téve, szavazat-többséggel kihagyatott: de kihagyatott a 61.§. is. Hasonlóan a következő 62. 63. 64. §§sok, egy m. követnek azon megjegyzésére, hogy az, miről ezen §§sok szólanak, a fentebbiekben benfoglaltatik, kihagyattak. A 65. §. változás nélkül meghagyatott. A következő 66d. §., melly nagy vitát szült, igy hangzik: „Tanácskozmányi képviselőnek szabadon választathatik minden, kiben a 22. 23. és 24. §§ban meghatározott választói megkivántatóságok megvannak. Ha ollyanra esnék a választás, ki személy szerint is bir abban szavazattal: képviseleti szavazattal: képviseleti szavazatával együtt két szavazata lesend a tanácskozmányban; de összesen három szavazatnál többel senki abban nem birhat."—Ezen §ra nézve többféle inditványok tétettek. Nevezetesen, hogy ezen tanácskozmányban senkinek egynél több szavazata ne lehessen. Továbbá egy m. követ inditványozá utasitása következtében, hogy ezen §. maradjon ki egészen, 's a tanácskozmány maradjon ugy, mint volt eddig, csak hogy nyilvánosan tartassék. Végre egy más m. követ az első inditványt olly hozzátétellel pártolá, hogy az, kinek személyes joga van különben is a tanácskozmányban megjelenni, képviselőül meg ne választathassék. A második inditvány azon oknál fogva, hogy, ha a tanácskozmány nyilvánosságban tartatnék, egész restauratiová válnék, a többség által nem pártoltatott; ellenben az első a b—si módositással, mellyet egy más m. követ is azon oknál fogva, mert nem akarja, hogy a köznemesség a tanácskozmányból kizárassék, hathatósan pártolt, 's szinte ugy követtársa is, ki figyelmezteté a Rket, hogy a köznemesség kizárása által majd a bureaucratia vesz erőt a tanácskozmányban: de — ugymond — ezen kivitelnek practicus nehézségei is vannak; mert igy majd egy választásból lenne kettő, sőt három is. — Miután az elnökség két izben is felszólitá a RRket a tárgyhozi szólásra, 's mégis hallgattak, végzésül kimondatott, hogy t. i. mindenkinek csak egy szavazata lehessen, 's a személyes szavazattal biró egyén a tanácskozmányban képviselőül meg ne választathassék. Egy m. követ a cs—, b—si inditványhoz még azt is hozzá kiváná tétetni, hogy csupán köznemesek választathassanak a nemes községek által képviselőkül a tanácskozmányba; mert — ugymond — a választmánynak abban, hogy a köznemesség is képviseletileg a tanácskozmányban részt vehessen, az volt czélja, hogy ezen köznemesek láthassák a tanácskozmányban, t. i. mire hajlik az intelligentia véleménye, 's arról az otthon lévőket értesithessék. — Azonban a végzés kimondása után kevésvártatva felszólal egy m. követ: 's kijelenté, hogy ő a választás szabadságát korlátolni nem akarván, sőt inkább azt kivánván, hogy a kiben a választók bizalma központosul, ha szinte személyesen szavazata volna is a tanácskozmányban, képviselőül megválasztathassék, szavazást sürget azon kérdés felett, hogy vajjon a tanácskozmányba képviselőül megválasztathassék-e olly egyén, ki személy szerint is bir abban szavazattal? Hasonlóul egy más m. követ előadván, hogy ez azon első eset, mellyben a képviseleti rendszer eszméjét a RR a nemességbe behozták, minek szóló igen örül: de ez lenne — mond — a legelső eset is, mellyben a képesség felállitása a képviseleti rendszerből kizáratnék, mi egészen ellenkeznék a képviseleti rendszer eszméjével; ezt tehát szóló helyben nem hagyhatja, 's kéri a RRket, hogy illy ellenkező elvet fel ne állitsanak; annálfogva ő is szavazást sürget. Bár elmondatott, hogy igen különös lenne a már egyszer kimondott végzést felforgatni, — 's az elnökség is kijelenté, hogy ő a t. RRket a végzés kimondása előtt a szólásra felhiván, akkor senki sem szólott, mégis, a szavazás az említett két követnek sürgetésére elkezdetett, 's 26 megye 22 ellen — egy nem szavazván, — elhatározta, hogy ollyat is lehessen a tanácskozmányba képviselőül megválasztani, ki személyszerint is bir abban szavazattal. — Szavazás közben, a kisebbségből két m. követ, midőn látnák, hogy az elébbeni végzés el fog esni, kijelenték, miszerint ők is szavazást sürgetendnek, ha ezen szavazás be fog végeztetni, a felett, hogy maradjon-e a szerkezet vagy nem? — annyival inkább, mert többen vannak, kik azt kivánják, hogy ezen § egészen hagyassék ki. Bevégezte után a szavazásnak, még többen találkoztak, kik szavazást sürgettek, csak a felteendő kérdés felett nem tudtak mindjárt megegyezni. Amaz előbbeni szavazást sürgető két megyei követ 's még többen az uj szavazást nem látták szükségesnek; mert — mondák — a többség felkiáltással elfogadta, hogy senkinek a tanácskozmányban egynél több szavazata ne lehessen, a másik kérdés is most 26 megye többségével eldöntetett, tehát nincs mire szavazni; vagy — mondák, — ha csakugyan még is szavazni akarnak a RRk általánosan ezen kérdésre: szerkezet-e vagy nem? szavazni nem lehet, hanem inkább erre: egy egyén a tanácskozmányban birhasson-e egy szavazatnál többel? Csakugyan hosszas vita után, midőn az ezen második szavazást sürgető egyik m. követ arról vádoltatott volna, hogy talán a szerkezetet kihagyatni akarná, kijelenté, hogy ő ezt tenni nem kivánja, hanem csak a szerkezetnek e következő szavaira sürget szavazást: vajjon, ha ollyanra esnék a választás, ki személyszerint is bir a tanácskozmányban szavazattal: képviseleti szavazatával együtt lehessen-é két szavazata? 's ebben mások is megnyugodván, a szavazás megkezdetett, 's a nagy többség a szerkezet megtartása mellett nyilatkozva, meghatározá, hogy a tanácskozmányban egy személynek két szavazata is lehessen. — Megjegyzendő még, hogy az előbbi végzés kimondása után egy m. követ előadá, miszerint utasitása következtében ezen munkálat feletti tanácskozás bevégzése után kötelessége inditványozni, hogy, midőn a tapasztalás azt mutatja, mikép némelly megyékben, mint például T—nában, hol igen kevés a nemesség, sokszor csaknem külmegyeiek restaurálnak, a megyéknek illy abnormis állapottóli megmentése végett, a tisztujitások egész országban mindenütt egy időben tartassanak. — A például felhozott megyének követe az inditványt elvileg pártolá, de az inditványozó statisticáját megrová. Más megyének követe pedig azért nem pártolá; mert megeshetik, hogy valakinek 3 megyében van birtoka, 's érdekében fekszik, hogy kik legyenek azon megyékben tisztviselők, mindegyikben annálfogva kiván jelen lenni a tisztujitáson. Egy más m. követ pedig azért nem fogadná el ezen inditványt: mert ezáltal — ugymond — egy már néhányszor alkalmazott hatalmas maneuvre-t mozditanánk elő. Emlékezzünk csak — mond — a pénz devalvatiója tárgyában kiadott patensekre, — midőn az parancsoltatott, hogy ezek mindenütt egy időben bontassanak fel; minő kedvetlen érzést gerjesztett ez már akkor is az országban? De — mond tovább — ez a legrosszabb maneuvrejők most is tisztujitások alkalmával a fő-ispánoknak. Végre mond szóló, igaz az, mit az előtte szóló érdemes követ mondott, pedig nem reduplicálhatja magát minden ember, mint a páduai sz. A. Ezen inditványt a többség el nem fogadta. Az ülés ezután ¾kor 1re eloszlott. —

Januar 26kán CXLVII. kerületi ülés.

(kezd. d. e. tizedfél órakor. — Tárgy: az esküttszékek.)

E nagyfontosságu tárgy felvétele előtt egy követ a megyei kihágások érdemében készült törv.javaslatra visszatérve, a külmegyékben lakóknak gyakran törvénykijátszáson alapuló tetemes befolyását a megyei választásokba, gyengittetni kivánta annak törvényjavaslatba iktatása által, hogy, miként a kir. városoknál, ugy a megyékben is csak egy éves birtokolás adjon szavazatjogot más megyei nemeseknek; nehogy ama példa, melly szerint egy szőlőbirtokos szőlejét választása előtt 300 választó közt osztá ki szavazatért, más megyékben is követőkre találjon. Mire megjegyeztetvén, hogy egy év előtti gondoskodás szinte kijátszhatja az inditványozott törv.javaslatot: a kivánat mellőztetett. — Ezen előzmény után felvétetvén a napi rendre tüzött tárgy: az először szólt megyei követ szükségesnek látá az esküttszékeknek elméleti fejtegetésébe bocsátkozni, mivel bár az angol törvényhozáson kivül nem ismer törvényhozást Európában, melly annyira gyakorlat mezején működjék, mint a magyar, de mivel e tárgyban gyakorlati tapasztalatokat még nem meritheténk, az elméleti fejtegetést mellőzni nem lehet. Szóló az esküttszékeknek rövid historiai vázlatát adá, megjegyezvén, mikép annak alapeszméje már a régi görögök és romaiak történetében is föltaláltatik, kiknél szabad emberek felett polgártársaik mondának itéletet. A romaiaktól átszivárgott ezen eszme a germánnépekhez, ezektől az angolokhoz, kik az esküttszékeket mindinkább 's inkább kifejtvén, elertjeszték az ismert világrészeken. Ezen intézet eleinte más országokban is nagy pártolást talált, 's csak akkor kezdtek a német kormányok ellene támadni, midőn tapasztalák, hogy némelly felségsértésről vádolt férfiak polgártársaik által nem a kormányok szellemében itéltettek el. Azok, miket szóló az esküttszékek elméletéből felhozott, a következő szónokok által bővebben fejtegettetvén: ismétlés kerülése tekintetéből e helyen mellőztetnek. — Következő szónok hazánk történeteit teljeseknek találta az állandó bíróságok visszaéléseivel. Az állandó birákra nálunk is, mint mindenütt, a hatalom örökös befolyást gyakorol. Innen eredtek ama visszaélések, mellyeket az esküttszékek elfogadása által leginkább kerülhetni. Ezen kettős történeti vázlat után azon megyei követ szólalt fel, ki a mult évben e tárgy felett történt szavazás alkalmával az esküttszékek behozatalának kérdését felfüggeszté az által, hogy szavazatát sem az állandó birósághoz, sem az esküttszékhez nem adá, mert bár elvben küldői ez utóbbit elfogadák, de alkalmazásban csak a nemesekre kivánták kiterjesztetni, küldői ezen utasitást most sem változtatták meg, bár az esküttszékhez annyira ragaszkodnak, hogy annak életbeléptetése nélkül a büntető törvénykönyvet szentesittetni sem kivánják. Szóló érdekesen taglalván a biráskodás különböző nemeit előadá, mikép egy német tudós megkérdeztetvén az iránt: mellyik a legjobb kormányrendszer? felelé: az, mellyel legjobban kormányozhatni: hasonló kérdést tehetni a fenforgó tárgy körül is, t.i. melylyik a legjobb biráskodási rendszer? Mire legkönnyebb lenne az említett német tudós példájára felelni: az, melly által a birói hatalmat legczélszerübben gyakorolhatni. De ezen általános felelet nem fejti meg a kérdést. Szóló a biráskodás különös nemei között azt tartja legczélszerübbnek, melly a tény kérdését a törvény alkalmazás kérdésétől elválasztja, 's igy azon elveken alapul, mellyeken áll esküttszék, melly mind birói mind alkotmányos szempontból a legjobb büntető törvényszék. A biráskodás és igazságszolgáltatás eszméje egy és ugyanaz, 's feltételez igazságkeresőket, igazságszolgáltatókat. Igazságot szolgáltat a kereső feleknek a biró törvény rendelete után. Az igazság vagy objectiv vagy subjectiv; ha veszünk egy tényt p.o. Péter meggyilkolta Pált: ez objectiv igazság; a birónak ez iránti meggyőződése a subjectiv. E két igazságnak egymással egyeznie kell, különben a biró igazságtalanságot fog szolgáltatni. Olly eljárásról kell tehát gondoskodni, melly e két igazságot egyesiti. Az igazság leginkább bebizonyulhatna önvallomás által, mert a tevő tettét leginkább ismeri; de mivel a bünös büntettét mindig tagadni szokta, szükség volt a tény bebizonyitására alkalmas módokat keresni. A mai tanácskozás kérdése az: mikép eszközöltessék, hogy a bünös büntetlen ne maradjon, 's ártatlanul senki ne szenvedjen? A régi törvények szerint önvallomás nélkül senki sem itéltethetek el, de a biró kezébe kinzó eszközöket adtak az önvallomás kicsikarására: a szelidebb ujkor megtiltá a torturát, de fenhagyá az önkénytes önvallomást, 's hol ez hiányzik megengedé a gyanuból elitélést nagy praesumtio esetében; e szerint az ujabb kor a bíróság meggyőződéséhez folyamodott. E rendszer sem czélrányos, mert bünös és nembünös között nincs közép. Bizonyitási rendszert gondoltak tehát ki a német tudósok, melly elibe szabta a birónak: mikor lehet valakit elitélni, mikor nem. De ezen bizonyitási rendszer a helyett hogy czélhoz juttatna, képtelenségekre vezet: p. o. a bajor bizonyitási rendszer a vádlottat elitéltetni rendeli olly okszerü gyanúra, mellynek okai körül kettő a tény előzményeiből, kettő a tény következményeiből, kettő ismét magából a tényből foly. — Az illy rendelkezés a mellett, hogy gépekké alacsonyitja a birákat, véletlenre bizván ezek meggyőződését, véletlenre bizza egyszersmind a biráskodási hatalmat is. Itéljen tehát a biró saját meggyőződése szerint, miként az az eljárás alatt kifejlett, ha meggyőződését egyetlen okból meríti is, melly ellen száz kisebb ok harczol. E nagy hatalmat szükség olly birákra bizni, kik-

ben elég kezességet találhatni az iránt, hogy a hatalommal visszaélni nem fognak. Illy kezesség csak azokban található, kik a statushatalomnak részesei. Absolut országban biró nem lehet más, mint ki a fejdelem által neveztetik, mert minden statushatalom a fejedelemben öszpontosul. Alkotmányos országban, hol a főhatalom megoszlik, a biráskodás jogának a fejdelem őrködése alatt a nemzetet kell illetni. Magyarországban, hol a főhatalom király és Rendek közt oszlik meg, esküttbirák csak azok lehetnek, kik e Rendek közé tartoznak, ekép az esküttbirói jog megyékben csak nemeseket illethet. A nemzet kellő részt a biráskodási jogban egyedül esküttszékek által vehet, mellyek számára tettleges befolyást biztositanak minden más neme a biráskodásnak csak az őrködést hagyja fel a nép számára; mert a választott bírák is csakhamar önérdekeik képviselőivé változnak át; megszünvén lenni népképviselők. Mondják az esküttszék politicai szempontból rosz, mert a szabadságot veszélyezteti 's ez épen annyi homályt vet az állandó bíróságra, mint vetne amaz ellenvetés — ha megállhatna — az esküttszéki intézetre, melly azonban birói tekintetben is czélszerűbb az állandó bíróságnál. Első főkelléke ugyanis a bíróságnak a függetlenség; és ki függetlenebb? azon biró-e, ki a kormány által neveztetik, vagy az, ki a nép köréből hivaték fel meggyőződését egyetlen esetre kimondani? Második kellék a megvesztegethetetlenség 's vajjon inkább megvesztegethető-e azon biró, kiről a bünös előre tudja, hogy felette biráskodni fog, mint az, ki a fenforgó eset megitélésére akkor hivatik fel a nép köréből, mikor már a megvesztegetésre idő sincs. Harmadik kellék a biráskodásban, hogy a vádló személye ne hasson a biróra; 's az esküttbiráknál ez is inkább feltalálható mint az állandó bíróságnál. Végre negyedik, hogy a biró pártoskodási szellemtől elfogulva ne legyen. Igaz, hogy a nép emberei pártoskodásra hajlandók, de a visszavetési jog ez ellen elegendő 's több kezességet nyujt az esküttbirák mellett, mint mennyi az állandó bíróságban található. — Azon ellenvetés sem áll az esküttszék ellen, hogy a tanult biró képesebb az igazság feltalálására az egyszerü polgárnál; mert az igazság felfogására nem kivántatik egyéb, mint közönséges ember-ész és tiszta kebel; különben ha az igazságot csak tanult biró ismerhetné meg, bünt sem követhetne el más, mint tanult ember, mivel kivüle a bünt senki sem ismerné, 's igy a bün csak tanult embernek számittathatnék be. De másképen áll a dolog, mert a bünt az egyszerü polgár is ismeri, ki józan meggyőződése után az elkövetett büntettre nézve szintugy feltalálja az igazságot, mint az elméletben elmerült tudós. Mig a szobatudós metaphysicai vizsgálódások által az isten lételét ki nem nyomozhatja: az egyszerű ember a természetből erős meggyőződést merit magának az iránt. Alaptalan azon ellenvetés is, hogy az esküttszékekkel kormányozni nem lehet, mert általok a nép biráskodik. Ezen ellenvetést nemzetek példája czáfolja meg, melly bizonyitja, hogy alkotmányos kormány népbiráskodás mellett mindenkor fenállhat. Nálunk a törvényhozó hatalom fejedelem és nemzet közt meg van osztva, a végrehajtó hatalom a nemzet őrködése mellett illeti a fejedelmet, a biráskodásban eddig a nemzetnek igen csekély része volt, mert a megyei törvényszékek itéletei felebbviteli bíróság vizsgálata alá terjesztettek; illő tehát, hogy a biráskodás a fejedelem őrködése alatt a nemzetre bizassék. Végül szóló a fentebbieket rövid kivonatban ismételvén, beszédét Merlinnek, az esküttszékek egyik ellenségének, ezen nyilatkozatával végzé: „legyünk igazságosak az esküttszékek hibái, kicsapongásai iránt; igaz, hogy sok bünös menteték fel az esküttszékek által, de ártatlan vér általuk soha sem omlott. — Ezen előadás után két megyei követ nyilatkozott röviden, egyik pártolva, másik ellenezve az esküttszékeket. Ezen kettös rövid nyilatkozat után pedig más két megyei követ hosszasabban mutogatá az esküttszékek behozatalának czélszerütlenségét. — Az első nem tagadá az esküttszékek jó oldalait, de még sem látja azokat olly rózsafényben, mint némelly előtte szólók. A mai tanácskozás főkérdése: be illik-e az esküttszéki eljárás alkotmányunk intézetei közé? 's vajjon az állandó bíróság az országos választmány által ajánlott alakban olly veszelyes-e, mint némellyek hiszik? Az ajánlott állandó bíróságnak az vettetik elene, hogy az országos választmány többsége a bizonyitási rendszerben keresse az igazságot; ez nem áll, mert azon választmányi többség egyik rendszerhez sem köté szorosan magát, de gondosan ovakodott, hogy a biró el ne itélhesse azt, ki ellen legkisebb bizonyság sincs, 's viszont fel ne menthesse azt, ki ellen erős próbák harczolnak. Törvényszékeinknek azon visszaéléseit, mellyek a közelebbi időkben történtek, szóló is sérelemnek tartja, de azt hiszi, hogy visszaélések esküttszékek által is elkövethetők; a fölhevült nép is kimondhatja a bünöst az ártatlanra ép olly könnyen, mint az állandó biró, mellynek függetlensége felett ma már hatalmas közvélemény őrködik. — Az esküttszékeket szóló alkotmányunkba sem tartja illeszthetőknek. A perbefogószék körét eddig közgyüléseink tölték be, 's ezen változtatni nincs ok; tehát csak a tény és törvény alkalmazás iránt kell rendelkezni, 's ez czélszerüen megtörténhetik az esküttszékek behozatala nélkül is, mellyek a mellett hogy a különvéleményben ajánlott választás által természetökből kivetkeztetnek, még a korteskedések, 's általuk a megyei kihágások számát is szaporitják, 's ha igaz, mi a mult napokban mondaték, hogy tisztujitásaink három évenkint polgárháború kiséretében fordulnak elő, ezen polgárháború az esküttszékek behozatala után minden évben elő fogna fordulni az esküttek választásakor. A nemesek körében állitandó esküttszék pedig a privilegiált bíróságnak egy uj egészen ismeretlen nemét állitaná fel, melly nálunk azt is megkivánná, hogy a nyelvkülönbség akadályainak legyőzésére esküttszékeinken különös tolmácsokat tartsunk, kik a bünösök szavait magyarázgassák a bíráknak. A rajna-melléki porosz tartományokra történt hivatkozás reánk nézve legkisebb erővel sem birhat; mert minden nép bir ösztönnel, vonzalommal a szabadság iránt, melly legforróbb ott, hol a szabadság hiányzik, mint p. o. a Rajna mellékén, hol ennélfogva szükség van, bizonyos szellentyükre, mellyeken a szabadság ösztöne kipárologjon; minő ott az esküttszék; nálunk a szabadságnak elég csatornája van 's illy ventilekre szükségünk nincs, 's könnyen ugy járhatnánk velök, mint azon gazda, ki mindig uj vállalatokba fog a nélkül, hogy a meglevőket illőleg felhasználná, ekép költségeit örökösen szaporitván, magát rontja. Másik ellenzője az esküttszékek behozatalának a birói intézeteket nem politicai czélok elérésére, hanem az osztó és büntető igazságok kiszolgáltatására kivánja használni; különben a birói hatalom politicai czéloknak fog alá rendeltetni, melly veszélyes. Az esküttszéki intézetet, mig alkotmányunk inkább a rend, mint képviselet eszméjén alapul, s mig a közszellem jelen állapotában marad, időelőtti tervnek tartja, melly a többi reformkérdések jövőjét veszélyezteti. Az esküttszék ellen tehát elméletben nincs kifogása, csak az országos választmány kevesebbségének külön véleménye ellen, melly az országos választmány ülésére későn adatván be, tárgyalás alá nem vétetheték. Az esküttek egyszerü polgárok, nagy számmal visszavethetők, kiknek hivatásuk itélni a tény felett saját belső meggyőződésök szerint, 's itélet után ismét visszalépni a nép soraiba. Esküttekben tehát nemcsak becsületesség, de érettség is kivántatik. Az első kellékkel az egyszerü polgárok szintolly mértékben birhatnak, mint a tanult birók, de már az érettségre nézve Európának minden nemzetei szükségesnek találták bizonyos képességet határozni, melly censushoz és nem születéshez kötteték. Nálunk census nem lévén, nem szemelhetni ki a nép közől azokat, kik esküttbirói képességgel birnak. A különvélemény e végett 24 évet és 100 fnt. jövedelmet kiván. De a mellett, hogy igazságtalan, politicai jogokat jövedelem után osztogatni, az ajánlott öszveirásnak nálunk biztos alapja sincs, egyedül önkényre kellene azt bizni. Ezen öszveirás olly emberek keverékéből fogna állani, kik fogalmakban, érettségben egymástól annyira különböznének, hogy a jurynek csak torzképét állitanák ki. Ha például egy esküttszéken nálunk 8 jobbágy, 2 haszonbérlő, 1 korcsmáros és 1 földes ur ül egybe, ez utóbbi eldöntő szavazattal bir a többiek felett; vagy ha mind jobbágyokból fog állani egy esküttszék, ez az urodalmi hajdu, tiszt vagy földes ur felett, boszúból is elmorogja a „bünös"t, vagy félelemből el fogja mondani a „nem"-et. A nemes esküttek pedig nemtelenre haragból 's irigységből könnyen kimondják; a bünöst szántóvetőink között alkalmas esküttekét találni csak szép álom, mit az élet kinevet, mindaddig mig a képviseleti rendszer köztünk életbe nem lép, mig honunkban szabad közép rend nem lesz, melly nélkül jury fen nem állhat, 's szántóvetőink — a földes-uri 's megyei tartozások miatt örökös faggatásoknak levén kitéve, — függetlenségre nem vergődhetnek. Ezen kicsapongásokért azt fogjuk talán neki a jury behozatalával mondani: van nekünk könyvünk, melly eddig idegen nyelven volt ugyan irva, de most magyar nyelven folytattatik, ezt „corpus juris"nak nevezzük, ebbe fogjuk iktatni, hogy ti jobbágyok ezután részt vegyetek a birói hatalomban, ha nemes uraimék megválasztanak. Mire ők azt fogják válaszolni, hogy ez által csak megmutattatik nekik azon jog, mellyel ők nem élhetnek. Azon megyében például, mellyet szóló képvisel, a különvéleményben felállitott képességgel körülbelül bírni fog mintegy 300 nemesember és 3000 adózó, 's legyen bár ezen 3000 a 300 nemesnél sokkal vagyonosabb és értelmesebb: az esküttbirákat a közgyülés egytől egyig a 300 nemes közől fogja választani. Ezáltal tehát a 3000 adózónak semmi valódi jogot nem adunk, csak kivánságokat ébresztünk bennök, miket ki nem elégithetünk, 's igy színlett jogokkal ruházván fel olly tettekre ingereljük, mik a nemesi kiváltságokat könnyen lerombolhatnák. Illy intézkedés nem csilapitja a születési jogok által támasztott keserü érzelmeket az adózókban, de törvénykivüli uton ragadtatja meg általuk a jogokat, mikben törvény utján nem részesülhetnek, holott physicai erőre bizni azt, mit a törvényhozás meg nem adhat, ellenkezik magával a szabadsággal, 's könnyen megtörténhetnék, mikép a milliók még jövő országgyülésig sem fognák türni, hogy néhány százezer nemes őket kijátsza. Bölcs törvényhozásnak kerülni kell az illy ingerléseket. — A különvélemény szerint pártok választanák az esküttbirákat, kik ennél fogva párt emberei lévén, választóikat más szemmel néznék, mint más párt embereit. A javaslott választás az esküttszéknek legfényesebb oldalait boritja homályba. Végre szóló felhitta a KK. és RRket, hogy, ha akarják a büntetőtörvénykönyv behozatalát, ne gátolják olly intézetnek behozatala által, mit a közvélemény már először viszszautasitott, mi ha elfogadtatik is, csak a nemesség körében fog felállittatni, 's igy az igazság kiszolgáltatását biztositani nem fogja. Szóló nem akarván kitenni magát azon vádnak, miszerint elmondathatnék: sokat kivántak, hogy semmit se kapjunk: az esküttszékek behozatalát ellenzi. A következő szónok az esküttszékek mellett emelte szavát, abban egyetértvén az előtte szólóval, hogy jogintézeteket politicai czélok végett fölállitani nem lehet, de beszéde többi részére megjegyzé, hogy abban a nagyszerü tárgygyal ugy bánt az érd. követ, mint egy szép képpel, mellyet elébb szét tép 's azután kérdi: ez-e azon gyönyörü kép, melly tetszésteket annyira megnyeré? Mi — mond szóló — a piramis alá állunk 's ugy csodáljuk azt; az érd. követ pedig száz mértföldnyi távolságban kérdi: micsoda kis pont az? A tárgyra térve 3 német különbözteté meg a rendes bíráknak, az örökös, koronkint választható és esküttbirákat. A két elsőhez könnyen elvezeti az elmélet azt, ki nagyon fél a pártoskodástól; de az esküttszékekhez elmélet utján el nem juthatni, mert az, az élet találmánya, 's hogy valaki megkedvelhesse, szükség bízni a józan észben és ismerni az életet. A birói legfőbb kellék, a függetlenség, kellő mértékben csak az esküttszéki intézetben található fel; mert azt örökös biró a végrehajtó-hatalom kezében van, a koronkint változó választott birák pedig a választó pártok bábjai; az esküttbirák ellenben függetlenek mindenfelől; mert őket a törvény jelöli ki, e mellett megvesztegethetlenek. Magas jellemekkel ugyan mindenütt lehet találkozni, de ezek az örökös és választott bíráknál csak kivételek 's nem szabályszerüek; ellenben néha az esküttszék is botlik, de ez hasonlóul csak kivétel. Az örökös és választott birák a megvesztegetésnek ki vannak téve mindig, 's bár a nyilvánosság rájok nézve nagy tartaléka az igazságtalanságnak, azonban az csak felfedezheti az igazságtalanságot, de meg nem gátolhatja. E mellett állandó bíróságnál a viszszavetési jognak helye nincs, holott érdekében áll az igazságszolgáltatásnak, hogy kit a vádlott ellenségének hisz, azt a biráskodástól elmozdithassa. Az esküttek ellen mit sem bizonyit az, hogy az állandó bíráknak több tudományuk van; mert az itélet hozatalára tény kérdéseiben elegendő közönséges ember-értelem és becsületesség, mert e kettő szerez meggyőződést a tények iránt 's nem tudomány. A büntények feletti itéletnek szükség meggyőződésen alapulni; mert czélszerü bizonyitási theoriát felállitani az esetek kimerithetetlen különbsége miatt nem lehet, egy angol számitása szerint csak a lopás eseteinek elszámlálására 20 millió kötet kivántatnék. Meggyőződést kell tehát a bizonyitási szabály helyébe állitani, de ezen meggyőződés legyen az esküttbiráké, kikben sokkal több kezesség van a visszaélés ellen, mint az állandó birákban. Esküttszék — elleneinek elismerése szerint — sem ontott még ártatlan vért, mit az állandó bíróságról baráti sem mernek elmondani. Ellenvettetik, hogy mivel az esküttek itéletei szabályhoz kötve nincsenek, bennök nincs egyformaság: ez tagadhatatlan, de annál több igazság van bennök, mi egyedüli főkelléke az itéletnek. Ellenvettetik, hogy az esküttszékek a bünösöket nagy számban felmentik a büntetés alól; ezt statisticai adatok is megczáfolják; mert Parisban, hol az állandó bíróság a vádlottak egy harmadrészét mentette fel, az esküttszékek egy negyedrésznél többet fel nem mentettek. De a franczia forradalom tribunaljai egyetlen vádlottat sem mentének fel, 's még sem jut eszébe ezért senkinek azokat magasztalni. Gáncsolják némellyek a felebbvitel hiányát az esküttszékeknél, holott a szóbeliség sokkal több garántiat nyujt a vádlott biztosságára minden felebbvitelnél. Felhozatik a jury ellen, hogy az esküttszékek nem érzik magokat törvény által kötelezve; de érdekökben állván a társasági rend fentartása, ezen ellenvetés esete csak akkor fordul elő, midőn a bünt.törv.könyv ellenkezik a nép erkölcsével, mellyhez kell

alkalmazni a bünt.törvények rendeleteit. És vajjon, melyik tett inkább emberileg, az angol törvényszék-e, midőn két font sterlingre halált mondott, vagy az angol jury, midőn átlátva a rémitő aránytalanságot bün és büntetés közt, inkább a bünt takarta el? Sz. követe ellenveté, hogy az esküttszék nálunk nem lesz „judicium parium“ ha a nemesség köréből fog az felemelkedni; ez ugyan ellenkezik a jury természetével, de azért az egyenlőség eszméjét nem kell túl vinni, mert majd oda talál vezetni, hogy itéljen tehát pap a pap felett, mesterember a mesterember felett, asszony az asszony felett. Az érd. követnek minden nehézségei eloszlanak, ha megállapittatik, hogy minden választó birjon esküttképességgel. Egyébiránt Sz. követe népiránti véleményével örökös „circulus vitiosus“ban forog; ha népbiróságról van szó, népképviseletet kiván; ha ez sürgettetik, szük rámát akar, mellyből a nép kiszorúl; beszédében a nép mindig ott van, de javaslatából mindig kiesik. Ha van alkotmány, mellybe az esküttszék beszőhető, leginkább a magyar az; mert a táblabirói testület 's a külföldi esküttszékek közt nagy hasonlat létezik. Ne neveztessenek a táblabirák főispánok által, ne kivántassék bennök tudományosság, legyenek recusalhatók, 's kész az esküttszék, mellyet a szabadság ösztönét elpárologtató ventilnek tekinteni épen nem lehet, mivel esküttszékek által a szabadságot csak bevinni lehet valahova, de elpárologtatni nem. Az esküttszékek hasznai nagyok és lélekemelők mind a népnevelésben, mind a szabadság ótalmában; terjesztik a jog és rend eszméjét, ébren tartják a kötelesség érzetét, és bátorságot öntenek a nemzetbe, nem engedik a hatalomnak az ártatlant áldozatul kiválasztani a nép közől, ezért nem engedteték meg önkényes uralkodó által még sehol annak behozatala. A mult századokban szabadságunknak őre vala a megyei szerkezet; ha ehez csatoltatik még az esküttszék, nemzetünknek temetője hazánk lehet, de szolgák hazája nem. Szóló kivánta e nagyszerü tárgy életbe-léptetésének kérdését megfejtés végett a büntető törvényjavaslat készitésében részt vett, jelenlevő alsó táblai tagokra bizni, hogy a kérdés minél elébb megoldatván, kerületi tárgyalás alá terjesztessék. Végre más m. követ az esküttszékeket azon két feltétel alatt pártolá, 1) hogy a kisebb kiterjedésü megyékben az esküttbiráknak a különvéleményben javaslott száma felényire szállittassék le, 's az ekép megkevesbedett esküttek két részre oszolván félévenkint bináskodjanak; 2) hogy 200 pft jövedelem határoztassék el esküttbirói képességül. — A tárgy mai napon nem döntetheték el.

Januar 27kén LXXXVIIk ors. ülés egyedül a m. FőRknél (d. e. 12 órakor.)

Egy küldöttség a t. KKtól és RRtől áthozta a m. FőRRkhez a katonai élelmezés és szállásolás tárgyábani munkálatot, 's az e tárgybani izenetét a KKnak és RRnek, és egyszersmind ez alkalommal átnyujtotta nádor ő fönségének az eszék-vukovár-fiumei vasut tervét. — Ezután egy m. gróf felszólalt, mondván: Noha szólónak nincs szándéka ő fönsége elnöki jogait korlátozni akarni — 's szóló benne teljes bizalmát helyezi: de miután a m. FőRRknél szinte 6 hétig ülés nem tartatott, ezen hosszas elhalasztás ellen kénytelen szóló felszólalni, 's nehogy ebből jövőre e tábla jogainak csonkítása következzék, ellene óvását nyilvánitani, melly óvását a felszólalónak a jobb oldalon ülő m. fördi tagok mindnyájan köz felkiáltással magokévá tevék. Erre ő fönsége kijelenté, hogy, miután ezen elhalasztás okának alapja a FőRRk. előtt tudva van, 's abban e tábla többsége, ha nyilván nem is, de hallgatólag megegyezett, itt elnöki önkényről szó nem lehet. Egyébiránt — mond ő fönsége — e mai ülés tárgya a junius 20kai alsó-táblai, horvát követek szólását illető határozat tárgyában kelt k. k. leiratrai felirás 's izenet levén, azt az itélő mester ezennel fel fogja olvasni. Mi meg is történvén, nádor ő fönsége: Miután a körülmények változtak, reményleni lehet, hogy a t. KK. és RR. e tárgyat illetőleg egészen más utat fognak választani, — 's annálfogva jónak látná ő fönsége, hogy a szóban forgó felirási javaslat minden tanácskozás nélkül a KKhoz és RRhez átküldetnék. Ezen jelentésére ő fönségének egy m. gr. 's főispán: Szóló ugy veszi a dolgot, miszerint viszonyos kötelesség az, hogy a m. FőRRk. a t. KK. izenetére válaszoljanak, valamint, hogy a t. KK. is nekünk feleljenek, 's ezért bátor szóló ezen tárgynak minden tanácskozás nélküli visszaküldése ellen felszólalni. Nem kezeskedhetik — mond szóló — senki róla, hogy a t. KK. ezen módositásra reá fognak-e állani vagy nem? — 's akkor mi fog történni? mert joguk van ezen repraesentatiót, igy a mint most áll, visszaküldeni. — Egy ország zászlósa: Ugy értette ő fönsége inditványát, hogy a tárgy érdeméhezi szólhatásra a tábla minden tagjainak joga ezáltal fenhagyatik, 's igy nincs praesumálva a m. FőRRnek véleménye, 's ezen izenetet nem irásban, ha nem szóval kivánná a t. RRhez átküldetni. Ő fönségének az országbiró ő excja által módositott ajánlatában a m. FőRRk általános helybenhagyással megegyezni méltóztattak. Ezután ő fönsége kijelentvén, hogy fentebbi ajánlata által csak a FőRRben helyezett bizodalmát akará nyilvánitani, a m. FőRRnek tudtokra adni méltóztatott, miszerint a következő ülésekben a t. KKtól átküldött tárgyak sorszerint fognak felvétetni. Ezután a mai ülés kezdetén a t. KKtól áthozott katonai élelmezés 's szállásolás tárgyábani izenet olvastatván fel, 's köz-iratra bocsáttatni rendeltetvén, nádor ő fönsége az ülést eloszlatta, 's a m. FőRRk hangos éljenei által kisértetve hagyta el a teremet. —

Országgyülési rövid közlés.

A jan. 27kén tartott 148d. kerületi ülésben előzőleg felolvastatott a városok ügyében munkálkodott választmány véleményes jelentése, mellyet ez Zilah városa folyamodásának következtében adott. — Erre folytattatott a multnap félbenszakadt tanácskozás az esküttszékekről, 's miután e napon még 5 szónok nyilatkozott az esküttszékek elfogadása mellett, kettő pedig ellene, szavazás sürgettetett, mellynek eredménye az lőn, hogy az esküttszékek behozatala 7 szótöbbséggel megállapittaték. Mellette szavaztak: Ung, Szatmár, Szabolcs, Gömör, Borsod, Bereg, Heves, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Békés, Csanád, Torontál, Pozsony, Arad, Nyitra, Vas, Nográd, Zala, Komárom, Bars, Somogy, Hont, Győr, Zólyom, Pest, Tolna megyék; ellene pedig: Zemplén, Abauj, Sáros, Szepes, Marmaros, Temes, Brassó, Soprony, Trencsén, Liptó, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergam, Mosony, Árva, Bács, Turócz, Posega és Szerém. — Nem szavaztak Torna és Verőcze. — Továbbá elhatároztatott még 16 szótöbbséggel az esküttszéki birák osztály-különbség nélküli választása, 's a javaslatkészitéssel ennek mi módon leendő életbeléptetése iránt a bünt. törv.könyvi munkálat kidolgozásában működött követ urak bizattak meg.

Megyei 's más vidéki közlés.

= Sopronyból jan. 23. Tegnap kezdett ez évbeni első elégnépes közgyülésünket legnemesebb szellem lengvén át, örömmel közöljük ha csak röviden is egykét érdekesb határozatát. Első tárgy elnöki előadás vala, a mult-évi közigazgatás minden ágairól; 's ez különösen az egészségi állapotról, az adó pontos befizetéséről, rabok statisticájáról és utakról teljesen kielégitő: mert istennek hála! dögvész, 's egyéb veszélyes nyavalya, sem polgártársaink, sem pedig marháink közt nem mutatkozott. Adózóink nemcsak egész évi adójokat (melly még az 1836ki országgyülésen leszállított portákhoz képest is felesleg terhelő) hanem még előbbi tartozásukból is 15,000 p. ftnál többet lefizettek. Rabjaink száma, két száz ezeret haladó népességünk arányában, 143 egész évre még türhető. Hazánkban a közlekedési kellékeket tekintve Sopronymegyének országos utai, a legjobb utakat tartó megyékeivel vetélkednek: pedig terjedelméhez képest 57—60 □ mérföldre majd nem minden mérföldre 3000 ölnyi; különösen a Horvátország felé vonuló posta-utban eső kőszeghi dombnak fojtós meredekségét mérséklendő, tekervényes átmenetet tervezett, 's ennek kivitelére temérdek munkát fordított, de még eddig tökéletességre nem hozathatott. — Megyénk lakosai (talán a keleti fajnak nem kevés nyugotivali keveréke miatt) mozgékonyabbak levén más vidékbelieknél; de talán, a csekély hasznot mutató transito-kereskedésünk is élénkebb közlekedésre izgatván őket, sok lovat tartanak, 's ezek nemesitéséről is több angol, és más jeles származatu maglovakat szerezvén, ns. megyénk különösen gondoskodott. 'S ennyit vázlatban beléletünkről. — Országgyülési követeink tudósitását, mint a szeretett haza közös érdekeit tárgyalót vevők most szemügyre, 's az ebéli tárgyakkal foglalkozó választmányunk jegyzőkönyvét is felolvastatván, ennek nyomán kezdénk tanakodni. A népnevelés üdvös tárgyában czélszerü intézkedés levén most az országos egyik választmánynak feladata, ennek munkáját 's kivánatát terjeszték fel követeink közgyülésünkre, 's dicsőségére e ns. megye adózni vonakodott KK. és RRk. legyen mondva, egy szív, egy lélek ajánlkozott az egy millió pf. örömmeli viselésére; mert hiszen ember léven fő kincse az országoknak, annak valódi emberré képezésére minden áldozat csekélység! Elfogadja tehát megyénk a felállítandó népnevelőket-képző intézeteket, 's ezekhez számitatni ohajtván a már némelly megyés püspökök és káptalanok hazafiúi buzgóságából alapitottakat, 's az ő felsége királyunk által csak nem rég ajánlottakat; hanem az országos választmány véleményétől egészen eltérőleg: t. i. a népnevelőket képző intézeteket, minden legkisebb tekintet nélkül a különböző vallásfelekezetekre közöseknek ohajtják. 'S ez ohajtásnak elfogadása több óráig tartó vitatkozás eredménye lön. Egyik rész az orsz. választmány véleménye szerint elkülönözve kivánta leendő néptanitóit képeztetni; mivel lehetlennek találá, hogy a módban megegyezzenek, kik elvben különböznek; 's e részen állott a jelen volt egyházi rendnek néhány tagja. A másik eldöntő rész hazafiui szempontból valamint érdekben, ugy szivben is egyesitni akarván a hon polgárait, ezen egymáshoz-közeledési alkalmat épen a néptanitóknál szeretné foganatositni. A vitatkozás tárgyának fontosságához képest, illedelmesen, legkisebb keserüség nélkül folytattatott, 's ohajtható, mindennemü megyei tanácskozásoknál illy higgadt kebel, 's illy viszonyos méltányosság. Husárt szábályozván, azt előbbi 14 krnál meghagyók, mivel hizott és sovány marháink egyenlő értékben állanak. A törvényszéki fizetéses táblabirókat is, mint eddig szokásunk tartá, első ezen évi gyülésünkben megválasztottuk, 's az időben nagyon haladván, egyik táblabiránk igenis figyelemre méltó inditványát, hogy t. i. törvényszéki táblabiráink uriszékeken ne biráskodhassanak, másnapi tanacskozásunk tárgyául tüzvén ki, eloszlánk.

⊖ Nagy-Becskerek december végén. Régóta érzék városunk nemesb-érzelmü polgárai azon hiányt, mellynek helyrepótlása csak a szerény és szilárd akarat müve lehetett; — rég sejditék gyermekeik nevelésbeni hátramaradásuk okát — 's ez: egy rendes tanoda hiánya. Ugyan is a tejjel 's mézzel folyó magyar kanahánban az egy Temesvárt egyedül szerencsésiték a szelid muzsák életadó műhelyökkel *); a gazdag Torontál pedig 's az egész végvidék vagy csak messze távolitni kényszerült benszülöttit nevelés 's oktatás iránt nagy költséggel — vagy ennek hiányával itthonos elemi 's nemzeti iskolák végeztével őket a további tanittatástól megfosztani; 's nem volt e ez vétek? nincsenek-é itt is olly jeles és kitünő elméjü fiak, kiknek további nevelésök nagy diszére szolgálandna nem egy városnak — de egész hazánknak is? Ezt jóvá tehetni, 's egy Gymnasiumot alapittani ügyekeztek már néhány év óta némellyek; azonban mint minden kezdet nehéz, ugy nehezbült ez nem más okból, mint épen a szerencsétlen városunkban olly annyira divatozó egyenetlenség vagy is egyetnemértés tekintetéből. Okait valamint forrását ezen valódi rosznak részletesen előadni nem szándokom, csak azt érintem meg, hogy ha minden legcsekélyebb gáncstól is magunkat hátráltatni hagyjuk, czélt ritkán, vagy soha sem érendünk. Pénz ezen első 's legszükségesb eszköze minden kiviendő czélnak — polgáraink szent ohajtásukat nem gátlá, nem is gátolja, mert van alaptőke olly erős, melly örök időkre 7 egyénnek (1 director, 's 6 tanitónak) összesen 2500 pgő ft. évenkinti rendes fizetést — az épület jó karbani fentartására, valamint idővel lényegesb ujitására szinte évenkint 200 pgő ft. kamatoz — 's még e fölött az iskola felállitásához is 10 ezer pgő fttal járul, melly alaptőke csak kevés percz alatt néhány polgár aláirásából 3 ezer pgő fttal szaporodott. Már pedig hol van, 's hol volt csak egy tanoda is, mellynek alapitására első lépéskor illy biztositéka volt? Tudván polgáraink e biztositékot, elég erősöknek is vélvén magokat a többi szükséges rugony előállitására, bizván a gazdag torontáli szépbirtoku földesurak ajánlataiban — kérelemmel járultak a helybeli városi tanácshoz 's sürgették a Gymnasium alapittatását; hajlott a ns Tanács e szent ügynek pártolására, és egyezkedés, értekezés, valamint az ügy eldöntése végett egy a szegedi Piaristák egyéneiből elhivatott (t. P. Gruber József ur jelent meg), kivel rövid értekezés után csak ugyan dec. 16án ns városi tanácsunk határozata lön: egy 6 iskolából álló 's a Piaristáknak átadandó Gymnasium alapitása. Szivünk örült ezen olly csendes és minden ellenállás nélküli, mindenkoron dicsérendő határozatnak, nem is hiányzott egyéb, mint az idő rövidség miatt csak későbbi órákban készitendő, 's aláirással örök időkre megerősitendő szerződés; határozattá lön egyszersmind fülünk hallatára, hogy másnap, azaz dec. 17én a délelőtti isteni szolgálat után 11 órakor egy választmány által készitett ez ügybeni szerződés ünnepélyesittetni fog. Azonban mit a Tanács a tanácsteremben délelőtt olly dicséretesen mindnyájunk örömére határozott, azt egy kávéházban, vagy utczán összeállott egy 's más egyén — nem akarjuk hinni: némelly előbbkelők unszolására — eldönteni, megsemmisiteni akará; de hiszen ezeknek képzelmök sincs egy közakarattal kimondott végzésnek erejéről! Összesereglénk a határozat szentesitésére csakugyan dec. 17én. 'S ime nem csekély álmélkodásunkra kelle hallanunk egy bizonyosnak ellenszegülését, — egy bizonyosnak, ki tegnap maga is részt vön a tanácskozásban, valamint a határozatban. — 'S ugyan miben állott ellenvetése — mi volt aláirástóli vonakodásának oka? Halljuk!! az, hogy a tegnapi tanácskozásban a nemáczki polgárok levén jelen, a nélkül, hogy a ráczkiak valamit is tudtak volna felőle. — Igazán, nem tudtam: boszankodjam-é vagy nevessek magam is ez idétlen szavakon; hisz akkor a terem ajtai mindenkinek nyitva voltak, 's ki oka, hogy nem tetszett ő kegyelmöknek megjelenni; vagy nem tudták? hát mikép tudták délután a határozatot eldönteni akarni?! hogy némelly az ugynevezett német pol-

*) Van még Lugoson (Krassómegyében) iskola, de szinte messze, és a Bánság' másik végén. —

gárok közöl jelen volt — 's némi részt vön a tanácskozásban, mint mondják — csak különös engedelem volt, 's ezen engedelem mindenkire terjedett; tetszett volna ő kegyelmöknek is megjelenni, legalább hallották volna a legszebb rendben végbement határozatot. — Mi lőn vége? Tudá, igen jól tudá a tanács elnöke t. Csörgeő Antal ur tisztét, az ugyis csak helyesitett aláirástóli vonakodót — csak ismét helyesítette, a szerződés szentesítetett. Lesz tehát N.Becskereken Gymnasium, lesz, bármit forraljanak némelly hidegszivü, nevelést gátolni akaró ellenek is. —

T. G.

Külföldi hirek.

Szerbia. Itt nemrég öszveesküvés jött létre, mellynek czélja a fejedelem megölése volt, mit a három király napjára nyilt ég alatt tartatni szokott víz-szentelés alkalmával akartak véghezvinni, ámde a részesek egyike jó előre figyelmezteté a fejedelmet, minek következtében több elfogatás történt, 's a szendrői (smederovoi) püspök is, ki az öszveesküvésben szinte részt vön, öngyilkosság által végzé a felfedezés hirére életét. Vajjon Milos, vagy Mihály érdekében müködtek-e ezen öszveesküttek, még nem tudhatni.

Spanyolország. Barcelonai tudósitások szerint de Meer báró bánásmódja olly bizalmat gerjeszt Cataloniában, hogy e fontos tartományban mindinkább fel kezd virágozni az ipar és kereskedés; sőt a kereskedők megkinálták a tábornokot a szükséges pénzösszegekkel, mellyek segedelmével katonaságát már minden szükségesekkel ellátta. Vajha ez örvendetes változás ne csak mulékony legyen.

A madridi választási szavazatok mind a fővárosban mind a tartományban folyvást kedvezőleg állanak a progressisták részére; azonban Olozaga ezek közt legkevesebb, Arguelles legtöbb szavazatot nyert, de Olozaga is többel bir, mind a moderado-jelöltek bármellyike.

Henrik infáns, Francisco de Paula második fia nem régiben hajó-hadnagygyá neveztetvén most már ismét hajókapitánynyá mozditatott elő. Jellemző azon szolgálati hódolata, mellyel a miniszteriumhoz irt levelében erejét a hazai hajóhad dicsőségére szenteli.

Campuzano, ki azelőtt Párisban és Bécsben volt követ, a IIIik Károly és catholikus Izabella egyesült rendeinek titkári hivataláról elmozditatott. — Van Halen tábornok Belgiumból Párisba érkezvén, óvást tesz némelly spanyol lapok ellen, mellyek őt Parsent gróffal szött öszveesküvésről vádolják a jelen kormány ellen; a többek közt azzal támogatja védelmét, hogy Parsent grófot személyesen nem is ismeri. — Olozaga Lissabonban lakik, 's ugy látszik, onnan távozni nincs igen szándéka.

A Don Lorenzo de Calvo y Mateo követ, 's az Eco szerkesztői ellen indított per alapjául leginkább két pap vallomása szolgál, kik azt állitják, hogy némelly egyének neveik elhallgatása föltétele alatt jelenték be nekik a vádat, hogy az Eco és Espectador szerkesztői a Narvaez 's miniszterek leölésére koholt összeesküvés fővezetői.

N.Britannia jan. 13kán Dublinban az irlandi catholikusok nagy gyülekezetet tartottak, mellyen számos tekintélyes személy, világi 's egyházi rendből vön részt, sokan még Angliából is jöttek át. Elnök a dublini lordmayor vala, ki a többek közt megjegyzé: hogy Lyndhurst lord ugyan idegeneknek nevezte a parliamentben az ireket nyelv, vallás és vér tekintetében, de Peel kormánya ugy látszik még rosszabbul akar velök bánni, mint idegenekkel, mert ezek is birnak angol törvény szerint azon joggal, hogy itélő biráik fele földiekből álljon. Czélja e gyülekezetnek az volt, hogy 11 catholikusnak a jury lajstromból lett kitörlesztése ellen ünnepélyes óvást tegyen. 'S végzéssé is lőn illy értelemben ő felsghez intézendő felirás. De sokkal érdekesb e gyülekezet folyama, hogy sem némellyeket különösben meg ne érintenénk. A leghevesb szónokok egyike volt Lalor Shiel, ki a gyülést összehitta, 's a többek közt mondá: életemben semmire nem voltam olly büszke, mint arra, hogy az e gyülésrei meghivást én irtam alá. Itt láttam lenni idejét, hogy érzelmeinkről egy nagy népi demonstratiot tegyünk, 's érzelmeink demonstratioja egyszersmind hatalmunk demonstratiója. A nemzet mozgásban van, 's pedig igazságos ügyben; a tények mellettünk szólnak. Visszautasitja azután azon kifogást, mint alaptalant, hogy ama 11 catholikus repealer létökre nézve záratott volna ki, mert nem mind a tizenegy vett részt a repeal-mozgalomban. Áttért ezután azon körülményre, hogy már az esküttek első összeiratási lajstromán 63 egyén ravaszul elmellőztetett, kik között szinte harminczöt catholicus volt. Ezen pontokat egyenkint kivánta a felirásban megemlítetni, 's pedig minden túlzás és himzés nélkül, mert itt az egyszerü tény legszólóbban bizonyit. Igéré, hogy e dolgot a brit parliamentben is szóba hozza. Mondá még hogy a jelen főminiszter még alig volt nagyobb zavarodásban, minőben nem sokára leend. Peel azt mondá, hogy Irland az ő nagy nehézsége; de ő azt találandja, hogy Irland az ő meggyőzhetlen lehetlensége. Ezen zavarodását pedig előidézendi a 7 millio főbül álló ir nép, O'Connell Dániel bátorsága, ékesszólása, 's megtörhetlen lelkiereje, azonfelül saját kormánya alárendeltjeinek nyomorult fogásai. — Steele Tamás, a brit kormánynak irhoni testvérei elleni ezen bánásmódját beszéde folytában ördöginek nevezé. De főszónokul most is O'Connell Dániel tünt fel, ki mindenek előtt kijelentvén, hogy ő mindenek fölött catholikus, a megjelenést szükségesnek tartotta, 's mint a katholikusok szószólója a mostani torykormányt alávaló kétszinüségről vádolja; mert a többek közt maga Peel többször szentül igérte, hogy a catholikusokra a fölszabaditásnak minden áldásait háritandja. A 11 catholikus kitörlésére megjegyzi, hogy a koronai ügyész szörnyü nagyságu vádiratában azt állitván, mikép 6,400,000 catholikus vön részt a repeal gyülésekben, ama kifogás tehát majd az egész irlandi katholikus népség esküttbiróságból kizáratására szolgálhatna alapul. 'S már az eredeti lajstromról is elhagytak 35 catholikust; hol van itt — ugymond bánásmódi egyenlőség a többi vallásfelekezetekhez mérve? Sérelmeinkhez ezzel ujabb tény járult, minek következtében sokan, kik eddig idegenkedtek, hajlandók a nép pártjához csatlakozni. Mondá továbbá, mikép ő hiszi, hogy nincs már messze az idő, mellyben az angoloknak szükségök leend az irekre; nyerend is vitéz karokat 's bátor sziveket az irekben, de csak a viszonyos igazság feltéte alatt.

Jan. 15én vette kezdetét a statusper a dublini queensbench előtt, tömérdek sokaság jelenlétében. A vádlottak mind megjelentek. A jurytagok megeskettetvén felperesi részről előadatott a tizenegy pontból álló vád, mire a vádlottak ,nem vétkes't vitattak. A királyi főügyész ellenben forma szerint előadá az összeesküvésről szóló törvényeket, 's megalapitá a vádat. O'Connell derült kedvü maradt, 's különösen az egész perre nézve azt jegyezte meg, mikép annak annyi fontosságot sem tulajdonit, mint egy szippantásnak; már pedig — ugymond — minthogy sem nem dohányzom, sem burnottal nem élek, képzelhetitek, mennyire fontos az előttem. A főügyész előadása még 16kán sem ért véget, 's folytatása 17kére maradt. Leginkább O'Connell beszédeiből kiszakított egyes helyek idézése nyujták annak terjedelmét.

A kir. főügyész Smith 17én bevégzé vádelőadását. Egyszerü elsorolása volt az a tényeknek, mellyek a vádlottaknak vétkül rovatnak, minden szónoklati emelkedés nélkül. E szerint hiszik, hogy a vádlottak, ha nem itéletileg, de legalább szónoklatilag fényes diadalt nyerendnek. O'Connell Dániel fiát Johnt védelmezendi. 18án megkezdetett a terhelő tanúk vallatása.

A statusperbe bonyolodott Steele nem csak az irhoni kanczellárt, Plunkett lordot, hanem Wellington, Peel, Graham minisztereket, 's az angol lordkanczellárt is tanukul hivatá meg ügyésze által.

Franczlaország. A hadügyi miniszter legujabb rendelete szerint katona-tisztnek nem szabad házasodni, hacsak a mátka legalább 1000 frank évijövedelmet nem hozományoz.

A válaszfelirati vitatkozások folytában több módosítás javasoltatott, nevezetesen a görög nemzetet, az oktatás ügyét, az uralkodó házat illető pontokra nézve. Beaumont hevesen kikelt, hogy némelly legfontosabb kérdések a trónbeszédben meg sincsenek érintve. Thiers határzatlanságot vetett a kormány szemére. Ujabb javitványi javaslatok a kereskedés, ipar és földmüvelés tárgyában tétettek. Tocqueville azzal támadta meg leginkább a miniszteriumot, hogy az ország nyugalma iránt szerencse-kivánatokat fogad el, 's azt véli, hogy minden gonosz szenvedély lecsilapult. Ez ugyan lehetséges, ugymond, de nem enyésznek-e azokkal a jó iránti lelkesedések, 's nem léptek-e közönösség, síri részvétlenség a nemes gerjedelmek helyébe? A miniszterium mondja, hogy a nemzet nyugodt; ő pedig azt mondja, hogy elaludt, 's fölébredését rettegni kell. — Illy 's hasonló ellenvetéseket a miniszterek czáfolni ügyekeztek.

Moliére emlékének felavatása, melly jan. 15kén ment véghez egészen hivatalos szint viselt; hatósági őrség által a néptömeg illő távolban tartatott. 12 órakor érkeztek helyszínre a hivataloskodó egyének 's követségek; a leleplezés szertartása majd két óra hosszant tartott a mondott több rendbeli beszédek miatt. Az emlékkel átellenes ház, mellyben a költő 1673ban febr. 17kén kimult, veres bársonybul arany szegélyekre készült háromszoros kárpitozattal vala kidiszitve. Az emlék mintegy 59 lábnyi magas, a költő szobrát két emeletes talapzaton, mellyek felsőbbje csinos oszlopcsarnokot képez, ülő helyzetben ábrázolja, mellyet Seurre készite, a talapzaton álló két múzsa szobrai pedig, mellyek táblákon feljegyezve Moliere minden munkáinak czímsorát mutatják, Pradier keze alól kerültek ki.

Az indirect adó 1841ben 715,673,000 frankot tön, 1842ben 751,257,000 frankot, 1843ban 764,573,000re emelkedett. A J. des Débats ugy vélekedik, hogy e szám alkalmasint a legmagasabb, mellyet az indirect adózás jövedelmezhet, mi annál valószinübbnek látszik, mivel már is csökkenés vehető észre némelly tárgyakra nézve.

Németalföld. Az önkénytes kölcsön 's a vagyonadót illető törvényterv nem igen pártoltatik a nyilvánosság organumai által. A vagyonadó mindig olly valami, mitől az emberek rendszerint irtóznak, azért, bármi szelid alakban tünjék is fel, kedves sohasem lehet. A tervezett kölcsönre pedig a 3 száztulit keveselik; azért némelly lapok felszólitják a kormányt, vizsgálná át mégegyszer a tervezetet figyelemmel, 's hol mi javitandó van, ott segitsen; különösen gondoskodjék olly módrul, melly szerint az önkénytes kölcsön kamatjait 3 száztulinál magasbra emelhesse, mi által bővebb részvétre is serkentse a kölcsönözni akarókat, 's talán olly mértékben, hogy ama gyülöletes vagyonadó egészen elmellőztethessék

A lapokban soknemü nyilatkozatok olvashatók földbirtokosok, kereskedők, gyárosok, tőzsérek, hivatalnokok részéről a tervezett vagyanadó ellen. Az e rendszabályt védelmezők igen gyéren tünnek fel.

A néhai nassaui gróf Vilmos király hagyománya nem 170, mint korábban hire volt, hanem 70 millio forintnyi értékbecsü.

Statistikai hivatatos jegyzékek szerint a lefolyt évben 2,957,473ra ment az ország lakosainak száma, 's igy 24,695tel szaporadott a népesség egy év alatt.

Belgium. Az ország kormányfiaihoz nyilvános lapokban bocsátatott felszólítás, miszerint a nemzeti nyelvet mindenkép pártolni törekedjenek. A belga honfiak a franczia nyelvnek tulnyomó elhatalmasodását azért is kivánják gátolni, hogy az erkölcsiséget rontó franczia könyvek özönének terjedését akadályozzák.

Egyesületi 's intézeti közlések.

A Kisfaludy-társaság közülése ns.Pest vármegye nagyobb teremében, februar 2. délelőtti tiz órakor fog tartatni. Tárgyai: 1) Az elnök megnyitó beszéde. 2) A titoknok tudósitása a társaság multévi munkálatairól 's pénztára mibenlétéről. 3) Eszmék a magyar verstan átalakitásához Schedel F. igazgatótól. 4) A magyar irók és irodalom Pesten ötven év előtt és most. Garay János m. tagtól. 5) „Az életből" másodrangu költői pályamű. 6) A müvészet kutforrásai, elemei, kellékei, és viszonyairól az élethez, Szontagh Gusztáv m. tagtól. 7) Tündérvár, novella b. Jósika Miklós elnöktől. 8) Jelentések az 184¾ jutalmakról. 9) Uj jutalomtételek kihirdetése. Megjelenés szokott öltözetekben. Asszonyságoknak külön hely leszen feltartva a teremben. Pesten jan. 30. 1844. Erdélyi János titoknok.

A pesti müegyesületnek a prágai müegyetemtől kicserélt, 's az utólsó sorsolásnál kijátszott prágai műlapok most jutván kezeihez, — azon t. cz. egyesületi tagok, kik az emlitett sorsolás alkalmával prágai részvényt, és az után eső műlapot nyertek, ezzel tisztelettel kéretnek, hogy azok átvételiről az egyesületi pénztárnok, Klausz A. L. urnál, a városi szinház épületbeni tükörtárban intézkedni ne terheltessenek. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (8) Irányczikkében jeles értekezés közöltetik gr. Széchenyi Istvántól illy czim alatt: „Definitio." A ns gróf látván, mikép telekdíjas eszméje sokkal kedvezőbben kezd fejlődni, mintsem reménylette volna, ujra kilép, hogy eszméjét még tovább is taglalgassa és fejtegesse. Értekező gróf úr senkit sem kiván erőltetni az általa inditványozott terv elfogadására; de miután annyira jutánk, hogy hazánknak nemzeti és alkotmányos existentiáját különben már alig fogjuk megmenthetni, mint csak ugy, ha szellemi törekvéseinknek anyagi alapot is szerzendünk, azaz: ha honunk anyagi jóléténck megalapitására valahára mélyebben zsebeinkbe nyulandunk, szükségesnek véli, hogy előbb mind a száj-, mind a tett-hazafiak kiismertessenek, 's igy a szájhazafiak is, a tett hazafiak is külön sorba állíttassanak, „minthogy a haza egyedül csak igy tudhatja meg: fiai közöl kire számíthat, kire viszont nem, 's ekép kik valók egyedül parádéra, és fogyasztásra, kik viszont munkára és kiállításra." És ezen műtételre bizodalmasan fölszólitja hazánk minden politikai lapjainak tisztelt szerkesztőségeit. Valóban szerencsés egy politicai tapintat! az ég jutalmazza meg érette a nagy hazafi grófot. *α.*

Nemzeti ujság (8) Korunk ügyei rovatában R. Kovács Mihály bevégzi „Bankróli nézet" czimü értekezését. *α.*

Szerkesztő: Szemere y József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

1640. Pest városa tanácsának felirása szerint Goldstein Eduárd hitelezői csődületének határnapja 1844dik évi február 19dikére tüzetvén ki, tömeggondnokul Sallér István, pergondviselővé pedig Pózner Károly hites ügyvédek neveztettek. Költ boldogasszonyhó 16. 1844.

2463. Veszprémmegyének törvényszéke felirása szerint kis-kovácsi salitromfőző Vaczkó János hitelezői csődületének határnapja 1844dik évi február 29dik napjára tüzetvén ki; tömeggondnokká Bajcsi Antal berhidai közbirtokos, perügyelővé pedig László Dávid hites ügyvéd neveztetett. Költ boldogasszonyhó 16. 1844.

Csödszüntetés.

1770. Hevesmegye törvényszékének jelentése szerint Singer Moyses török sz.-minklósi izraelita csődpörében csak egy hitelező jelenvén meg, 's az is követelésének csődpör utjáni keresetétől elállván; az ellene rendelt csődper megszüntetett. Ugyanez mult évi febr. 28dikán 8067dik szám alatti körlevélre hivatkozva hirdetés végett megiratik. Költ boldogasszonyhó 16. 1844.

sorsjegy-semmisítés.

1641. Pest városa tanácsa Koschuch János helybeli üvegkereskedő folyamodására a tőle 1843. évi aprilis 19 és 20 közt ellopott 27730 számu Eszterházy sorsjegynek megsemmisitését országszerte kihirdettetni kérvén; az körszerte közhírré tétetik. Költ boldogasszonyhó 16. 1844.

Váltóügyvédvizsgálati hirdetés.

A tek. kir. Váltó-feltörvényszék ezennel közhírré tétetik, hogy kik a legközelebbi alkalommal váltóügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, közügyvédi hitlevelökkel, továbbá erényes magukviseletéről és legalább félévi váltójogi gyakorlatról szóló bizonyítványokkal támogatandó folyamodásukat folyó 1844-dik évi bőjtmáshó 1től azon hó 16kaig bezárólag a tek. kir. Váltó-feltörvényszékhez ennek igtató-hivatalában adják be. Költ Pesten 1844. boldogasszonyhó 29.

Fogarasy János v.t.széki tanácsjegyző.

Csöd tanítóiszékre.

42352. A győri kir. főiskolában Kmety András rendes tanítónak közbejött halála által megürült Statisticai és Juris-mercantalis tanítószéknek, mellyhez 800 pengő forint évi fizetés kapcsolva van, betöltésére tartandó csődhatárnap folyó 1844dik évi aprilishó 11dikére van a magyar kir. egyetem által kitűzve; mi is közhírré tétetik.

(*21) 1—3

Legfelsöbb engedelemből az első

's már e f. évi martius 16kán

huzásra jutó sorsjátéka

kilencz nevezetes értekteljes realitásnak Villachban és mellette,

melly alkalommal nyeretnek: **először**

nyolcz nagy realitás gyárakkal 'stb.

mellyért megváltásul

váltóban **200,000** forint

ajánltatik. **Másodszor:**

Seeg uradalmi jeles mezőgazdasági- és malom-realitás,

mellyért megváltásul:

váltóban **50,000** forint

szinte ajánltatik.

Ezen sorsjáték tartalmaz

32511 rendkivüli nagyszámú találót, mind készpénzben

's a játékterv szerint nyerhetni:

250,000	vagy	207,500	vagy	206,500	vagy	203,500
202,500	„	202,000	„	201,500	„	201,000
200,000	„	60,000	„	55,000	„	54,000
53,000	„	50,000	„	17,500	„	16,500
13,500	„	12,500	„	12,000	„	11,500
11,000	„	10,000	„	7,500	„	6,500

5,000 forintot váltóban 's igy tovább.

A vörös **ingyen-nyeremény-részvényekre** különös huzás leend nyeremenyekkel, készpénzben

50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000'stb.

váltóban **240,000** forint öszletben.

Ezen huzásnál, a dusan **dotált ingyen-nyeremény-részvényekre** nézve azon különösen kedvező eset áll még be, miszerint az ezekből először huzott számok a reájok eső nyereményeken kivül még **500** kikülönözött **ingyen-nyeremény-részvényt** bizonyosan nyernek, melly nyeremények mind készpénzbeliek, miszerint egy illy **ingyen-nyeremény-részvény** tulajdonosa **501** pénztalálót elkerülhetlenül nyerni fog.

Öt részvénynek vevésénél 's azonnali kifizetésénél 12½ v. ftjával darabját, egy illy, dusan dotált és különösen kedvezményezett **ingyen-nyeremény-részvény** adatik.

Bécs, januar 15kén 1844.

Coith D fia és társa.

Sorsokat kaphatni Pesten M. Lueffnél

Kristóf-téren „Minervához" czimü kereskedésében.

(*17) **Birói árverés.** 2*3

Nemes Pestmegyében helyezett Tetei pusztabeli közbirtokos nemes Lovas Imre birói végrehajtás következtében lefoglalt azon pusztabeli szőlejéből 2 pászta szőleje, 's ha még a végrehajtási öszveg kiegészitésére több kivántatnék is, valamint számos szarvas marhái 3 igás lovai, szekere, 's más egyéb ingóságai f. évi martius 5ik napján reggeli órákban, a helyszinén a legtöbbet igérőknek — árrok azonnali lefizetése mellett — kotyavetyén fognak eladatni; — mellyre a venni szándékozók illően meghivatnak. Költ Pesten januar 10kén 1844. Modrovich Nep. János tettes Pestmegye főszbirája mint végrehajtó.

(*16) **Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény.**

Biharmegyének sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a Beretyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is van, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvétellel, valamint ugyanezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztoroknak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és ¹|² hold birtok fog árverés utján a többet igérőnek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállókkal, sertés koteczekkel, cselédlakhelylyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsöskerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete-Fót helységben belső telek 1¹|²; szántóföld 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belsőtelek 644 □ öl; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal, f. 1844ik év martius 18án F.-Györösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Addig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt, ha a fent kitett időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe lészen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helységek, és 2 puszták egymással határosak. Költ V.Olasziban januar 16kán 1844. 4—6

(*20) **Haszonbérbe-adás.** 2—3

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó követk. birtokok:

1) Ns Pestmegyében fekvő Aszód mezővárosának fele, hozzátartozó urbéri és majorsági telkekkel.

2) Kis-Kartal és azzal egyesített mindszenti pusztabeli birtok 900 hold.

3) Kis Kun-Halassal keletre határos harkai puszta felső része öszvesen 1199 altd.

4) Ns Fejérmegyében keblezett felső szent-iványi puszta 900 hold.

5) Ns Nográd megyében fekvő krakkói puszta 1200 hold.

6) Ns Hevesmegyében keblezett recski és derecskei részjószágok — 800 h. kiterjedésü erdei legelővel.

A csődtömegre ügyelő választmány határozata következtében f. évi Szent György naptól számitandó 2 évre haszonbérbe levén adandók, kiknek ezen haszonbérletre kedvök volna, ne terhellessenek e részbeni elhatározott szándékjokat vagy személyesen, vagy bérmentes leveleik által pestmegyei főjegyző Nagy Istvánnal, mint tömeggondnokkal kitől a föltételeket bővebben megérthetik, f. évi martius 9keig tudatni. Költ Pesten jan. 23kán 1844.

Csöd. 2—3

(*18) 107.A nmlgu magy. kir. Kincstár 1843. évi december 13ról 43,509 számu kegyelmes rendelete következtében, Marmarosban a bocskói hajósmesteri állomás, mellyel 208 p. for. készpénz és a szabott áron megváltandó 18 pozs. mérő rozs évenkinti járandóság egybe van kötve, megürülvén, azok, kik ezt elnyerni kivánják, a szükséges és különösen a hajózásban szerzett ismereteiket igazoló bizonyítványokkal ellátandó folyamodásaikat a magy.kir. épitési Főigazgatósághoz folyó évi februar 20dik napjáig nyujtsák be. — A mk. épitészi Főigazgatóság által Budán jan. 15. 1844.

(*19) **Ház-eladás.** 2—3

Esztergam sz. k. városban egy a nagy piaczon fekvő, eléggé tágas és mindennemü alkalmatossággal izletesen ellátott, a legjobb anyagokból 467 □ öl kiterjedésü teleken épült ház, a kis Dunára dülő kertjével, szabad kézből eladandó. A vevőtől nem rögtöni fizetés, hanem csak elegendő biztositék kivántatik. Bővebb tudósitást Blesz Albert vál. polgár ur adand. Esztergam januar 20kán 1844.

(*22) **Hirdetés.** 1—3

A nmgu magy. kir. Helytartótanács kegyes rendeléséből közhirré tétetik, hogy f. évi februar 19én azaz tizenkilenczedik napján, reggeli 10 órakor, az egyházi értekhez tartozó, tek. ns Baranyamegyében keblezett Vaiszlói uradalomban, u. m. Hidvégh 's Paprád helységekben, ujonan felépitendő két vendégfogadó kocsi-szinekkel 's istálókkal együtt, melly egyes épitésekre 899 fr. 54³/₁₀ kr. pengőben, öszvesen tehát 1799 ft 48³/₅ kr. pengőben felsőbb helyen kegyesen megrendelve van, minden épületre nézve külön leszállitási árverés, a tiszttartói irószobában, hol a tervek is megtekinthetők, tartatni fog, mire nézve a leszállitási árverésre megjelenni szándékozók 10 p.ft bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Költ Vaiszlón az 1844. évi januar 23án.

(*23) Pestmegyében Kalocsához 's a Dunához félórányira, egy helységnek ²/₃töd része lakházzal, gazdasági épületekkel, három dunai malommal, és egy pusztai részbirtokkal együtt f. évi Szent-György naptól kezdve több évre haszonbérbe adatik. — Bővebben értekezhetni akár személyesen, akár bérmentes levelek által Pesten az országuton 2-dik szám alatti Vigyázó-házban Koziecz Sándor táblai ügyvéddel. 1—3

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetőknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőzthessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál is (Uri utczában Horvátház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jan.	30.	pesti mérő	100—125	70— 80	62— 70	45—50	43—48	50— 58
Komáromban	1843.	dec.	11.	pozs. mérő	98—105	86— 92	—— 75	62—68	43—45	82— 92
Szegeden	„	„	19.	„ „	—— 60	—— 50	—— —	——30	——30	—— 35
Baján	1844.	jan.	20.	„ „	41— 57	33— 38	—— 33	24—25	24— 25	—— 30
Miskolczon	„	„	„	„ „	55— 60	40— 44	32— 36	25—30	18—20	20— 24
Temesvárott	1843.	dec.	1.	„ „	—— 58	—— 50	—— 30	——26	——23	—— 29
Pozsonyban	1844.	jan.	26.	„ „	75— 94	—— —	52— 64	42—46	36—40	—— 53
Nagyszombatban	„	„	26	„ „	82— 90	—— —	56— 58	40—42	30—36	—— —
Győrött	„	„	13.	„ „	70— 86	—— —	46— 58	35—37	32—34	43— 46
Mosonyban	„	„	25.	„ „	80 107	—— —	55— 66	36—44	34—38	37— 60
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75—105	—— —	55— 66	45—47	38—42	54— 70
Pécsett	1843.	dec.	23.	„ „	59— 62	—— 42	—— 32	——31	——30	—— 34
Beszterczebányán	1844.	jan.	22.	„ „	78— 85	—— —	50— 54	44—50	25—30	47— 60
Uj-Becsén	„	„	26.	„ „	65— 75	55— 65	—— —	25—27	27—30	—— 32

Pénzkelet.

Bécs, jan. 24kén 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111½
4 pcent. „ „ „	— 100¼
3 pcent. „ „ „	— 77½
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 756 —
1839ki „ „ (250 frt)	— 307½
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1631—
Eszterházy-sorsszám	— 55½
Császári arany	— 102 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. jan. 30kán reggel: 5′ 3″ 3‴ 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

10. PESTEN, 1844. SZOMBAT, februar 3.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedn. szelet sorától három krajczárért pgő pénzbet.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamatból még nehány teljesszámu példányokkal szolgálhatunk.

Tartalom.

Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolarendszer ügyében. — Fővárosi hirek 's események. — Országgyülési tudósitások: Jan. 27kén CXLVIII. kerületi ülés: (Vitatkozás tárgya: az esküttszék, mellyet 28 megye 20 ellenében elfogad.) Előleges értesités a jan. 29 és 30dikai 149 és 150 kerületi, és 88, 89d. országos ülésekről. — Megyei 's más vidéki tudósitások: Zalából (évnegyedes közgyülés; a zágrábi ilir események 'sat.) — Sz. Fehérvárról (a tüz-kárvallottak javára itt adott fényes tánczvigalom, 's a levelező ur észrevétele egy m napi czáfolatra.) — Ujvidékről (Városi tanácsülés és követutasitás.) — Zágrábból (az itteni német pol. hirlap módositja a „Narodne Novine“ből lapjába átvett, 's a buccarii kapitánytanácsi határozatról közlött sántikáló tudósitást. 'sat.)

Nagybritannia (Tanuvallatás a stanspeiben. A vádpontok 's ezek megállapitása 'sat.) — Franczia ország (Oktatás-ügy és külpolitika feletti vita 'sat.) — Spanyolország. (A szabadosság nyelve. Forrongás Sevillában.) — Olaszország. — Oroszország (A kath. papság jószágai veszélyben.) — Görögország (Palamides kilép a miniszteriumból.) — Belgium (Vaspályák jövedelme.) — Poroszország. — Havasalföld. — Eszakamerika (Tengeri és szárazföldi haderő.)

Jelentés a jégverés ellen kölcsönösen biztositó Magyar egyesület kormányáról.

Értekezés: Zsidó-ügy.

Hirlapi kalászok.

Tárcza Pest városa története. — „Utazás Olaszországban. Irta Császár Ferencz.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, februar 3. 1844.

Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolarendszer ügyében.

I.

Iskola rendszerünk viszonyainkhoz simulni, szükségeinket pótolni, 's követeléseinket kielégiteni képes már nem lévén, ideje, hogy a mostani romjain, egy uj — czélszerűbb alakuljon. De úgy is, ha jól vagyunk értesitve, az uj rendszer kidolgozásával megbizott választmány mármár befejezi munkálatát, hogy legfelsőbb helybenhagyás léptesse azt életbe. Örömest reményljük ugyan, hogy tárgyismeret és lélekismeretesség a rendszerré szentesitendő munkálatra a lehető legnagyobb tökély bélyegét nyomák; de meglehet az is, hogy a roppant terjedelmü tárgynak, melly a dolgozók figyelmét szükségkép olly sokfelé oszlatja, némelly részei a vizsgábbb szemek figyelmét is kikerülték. És ezen esetre nem lesz tán épen fölösleges alkotandó rendszert érdeklő néhány igénytelen észrevételünkkel a nagyszerű épülethez járulni, mellyben nemzetünk jövendőjének bölcsője ring.

I. Ha fönálló rendszerünkre csak futólagos pillanatot vetünk is, lehetetlen fájdalmas elérzékenyüléssel nem látnunk, mint fordittatik majd nem kiszámitott ügyekezettel, gyermekeink figyelme mind attól el, mit tudniok, érteniök 's hasznukra fordítaniok lehetne 's kellene, 's milly pedantsággal vezettetnek Roma 's Hellen leáldozott dicsőségének 's szellemi nagyságának sirjai közé, hogy antik-kincseket gyüjtsenek a holtak hazájában, mellyek néhány régiségbuvárnak becsesek ugyan, de a közéletben már nem kelendők. — Mi is a classicus világ tisztelőinek valljuk magunkat; de az azzali bibelődést közérdekü 's életbevágó ismereteink rovására 's ezek háttérbe-szoritásával mégis bünnek tartjuk.

És meggyőződésünk szerint ez életnyügző bünnel bélyegezve áll jelen iskolarendszerünk! Ki erről kétkedik, tekintse át a gymnasiumi — mert csak ezekre szoritkoznak észrevételeink, — tanulmányok névsorát, rendét 's tárgyaltatási modorát. — A négy alsó osztályban, (ide nem értve a minden iskolában taníttatni szokott hittant) négy hosszú év alatt a latinnyelv latinul irt grammaticájának betanultatásával gyötörtetik a szegény növendék; és ez neveztetik 's tartatik főtanulmánynak. Ellenben az ugyanezen években taníttatni szokott honitörténet, földleirás és számtan mellékeseknek mondatnak, 's mivel a főtanulmány az időnek legnagyobb részét elnyeli, csak mellékesen kezeltetnek is. — A két felsőbb iskola főtanulmánya a szónoklat és költészet, mellyektől nevöket is nyerék. Ezekben a honitörténet, földleirás és számtanon kivül a romai és görög archeologia és természetleirás is tanittatik. Igy hát a gymnasiumi tanulmányok közől csak a honitörténet, számtán, föld- és természetleirás volnának közhasznuak. És most, — hogy elméleti vizsgálódásunk oda ne vigyen, hol nehéz volna keserűknek nem lennünk, csak a tapasztalati téren maradunk, és minden elfogulatlan jólelkü embert kérdünk: van-e ezekben annyi időt 's költséget jutalmazó haszon, van-e tanultatásukban várt siker? Tán a honi-történetirásban jártasok gymnasiumi pályavégzett ifjaink? Ki ezt hiszi, kisértse meg; 's még fog győződni, mint szomorún meggyőződénk mi, hogy a szünidő második hetében már nem fogja minden 50dik megmondani, melly király alatt történtek a legjelesb események, nem ezeknek helyét, nem idejét! — Vagy tán jó számolók? Szólhatnak erről legközelebb a mathesis tanárai, kik közvetlen veszik át gymnasiuminkból az ifjút. Hiszen alig van fogalma a számtan első elemeiről; — 's ha törtszámot lát, hidegveríték futja el homlokát. Avagy ügyes geographusok? Egyre szazat teszünk, ha minden századik egy előtte ismeretlen tartomány földabroszánál magát tájékozni, azaz: megmondani tudja: milly irányban, 's körülbelül milly távolságra fekszik tőle a kérdéses tartomány. Végre mi az, mit a természetleirásból tudnak? Az elefantokról, oroszlánokról, tigrisekről, óriáskigyókról 'sat. csudaszépeket regélnek; de, mit hazájok földén lábbal tapodnak, 's azokat belső természeti minőségekben ismerniök igenis hasznos volna, megnevezni is alig tudják.

Igazságtalan lenne, ki ifjaink e szembeszökő elhanyagoltságának bünét az oktatókra róná. Már emlitők, hogy a „primaria latinitatis studia“ az idő legnagyobb részét igénylik. E mellett pedig nem szabad felednünk, hogy az elsorolt közhasznu tanulmányok még most is folyvást olly nyelven adatnak elő, mellyet a tanuló, mintegy érezve annak közéletbeni alkalmazhatlanságát, megtanulni vonakszik, 's bár mint sürgettessék is az iskolákban, meg nem tanul, — mert nincs kivülről ösztöne; tanittatnak pedig e nyelven azért, hogy legyen a tanulónak benne gyakorlata. 'S igy midőn azt vélnők, hogy e tanulmányokat önmagokért kell tanulni, puszta nyelvgyakorlati eszközökké alacsonittatnak, 's megfoghatlan viszásággal a czél alárendeltetik eszközének. Már most, mit követelhetni egy 2dik 's 3dik évi grammaticustól ismeretlen nyelven tanult olly tárgyakban, mellyeknek fölfogása a tökéletesen birt anyanyelvben is tetemes elmefeszülést követel?

Sok fonákságot elősorolhatnánk még rendszerünkből. A sok közől csak a romai archeologiát említjük, mellyből Romának vallási, házi, polgári és táborozási ügyei és szokásai, az ifjuval megismertetnek, mig saját hazájában, mivel ennek polgári szerkezetéről is alig van fogalma, csaknem tökéletesen idegen marad. Igaz, hogy a régiségek ismerete elkerülhetlenül szükséges a classicusok érthetésére; úgy de maga az archeologia még nem elég e czélra, sőt mi ennél sikeresebb volna, vagy ha tetszik: mi nélkül ennek kevés hasznát veszszük, teljesen hiányzik, t. i. egy kis „Bevezetés a classicusok ismeretébe“, mellyből a tanuló az irónak korát, polgári állását, hazájának 's magának politicai viszonyait, 's mind azt, miből irói egyénisége keletkezett, megismerhetné; mert egyedül csak ezen uton lehet a classicusok gondolkozásába behatni, 's szellemöket felfogni. E nélkül classicai ismerettel kérkedni valódi gúny! De ha megengedjük is szükségét a romai archeologiának, kérdjük: mit keres a tanulmányok sorában a görög? Hiszen a görög nyelvnek 's literaturának a tanulmányok között nyoma sincs.

Van még egypár a szónoklatot és költészetet érdeklő észrevételünk. a) Mi a szónoklatot illeti: ennek czélja tettekre birni az akaratot. E czélnak elérésére pedig a tudnivalók minden nemébeni járatosságot, mély lélektani tudományt, finom tapintatot és gazdag nyelvismeretet teszen szükségessé. E tulajdonokkal mennyire legyenek ellátva grammaticalis iskoláikat végzett ifjaink, a fönebb elősoroltak világosan mutatják. És ők mégis a szónoklatra kényszeritettnek! Vajjon nem tesz-é ez annyit, mint azt követelni tőlök, hogy szépen, szivrehatólag beszéljenek arról, mit

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Pest városa története.

I.

Pest első eredete felől különbözőleg ágaznak szét az irók véleményei, legtöbbek szerint már Flavius Vespasianus idejében létezett itt egy római telep, körülbelül a mai ördög malma tájékán, 's ugyszólván szemközt a tulparton a mostani ó Buda helyén állott erősséggel, mellyet ottan a második számu római legió emelt, 's melly a közelében levő számos gyógyforrásokról Acquincumnak neveztetett. — Ezen régi telep neve többek szerint Transacquincum volt, 's hogy az nem volt bizonyos körbe szorított város, hanem több egymástól távol-fekvő védvárakból — mellyeket a legio a dunántuli részeknek a barbarok elleni védelmezésére emelt — állott legyen, igen valószinü abból, mivel a mostani kegyes szerzeti épület helyén, 's más helyeken is találtattak romok, mellyek épitési modoruk után Róma uralkodása korábul maradottaknak ismértettek el. — Ezen csekély tudomáson kivül egyebet nem őrze meg Pestről a történetirat, 's ez a hunnok korában csak a mostani Budáról emlékezik, melly akkor már létezett, 's nevezetes város volt, olly annyira, hogy a hagyomány szerint egyedül azért ölette meg Etele Budát, mivel e várost, mellyet ő Etelvárnak akart neveztetni, ön nevével akarta felruházni. Én e népmondának nem sok hitelt adok, mert bár lehetséges is, hogy Etele Budát, ha ez az által, hogy a székvárosnak ön nevét adá — a még akkor egyenlő joggal országló testvéri viszony szétdúlásával — csakugyan némi felsőbbséget követelt volna, elölette vala, e népmonda alapja semmivé lesz, ha meggondoljuk, hogy Etele testvére Bléda 's nem Buda nevet viselt; 's igy valószinübb az, hogy a Buda név eredetét az Acquincum nevezetnek, a később itt lakozott szláv nemzetek által ön nyelvükre Vodára lett fordításában kell keresnünk, melly aztán bevándorlott öseinktől Budának idomittatott át; mi annál hihetőbb, mivel a győri káptalan által Papuch falvának, Omode által a szent szüzeknek lett ajándékozása iránt 1309ben, ugy nagy Lajos által kiadott 1356b költ oklevelek nyiltan Wudensis zárdát 's káptalant emlitenek.

Hogy azonban Pest helyén a magyarok bevándorlásakor város állott legyen, kétségtelen; mert mind Béla névtelen jegyzője, mind Kéza Simon említik, hogy őseink a dunaparton felfelé vonulván Surkusáron (Soroksáron) felül a Dunán átkeltek, a helyet, hol átszálltak a folyamon, a névtelen jegyző latin kitétele szerint Portus mogernek nevezvén. Világos továbbá abból is, hogy a névtelen jegyző később szólván Pestről annak eredetéről bizonyost nem ad elő, mit ő, ki a magyarok által alapitott városokról rendesen szokott értekezni, kétségtelenül teendett vala, ha Pestet a magyarok alapitották volna.

Ugyan Béla névtelen jegyzője szerint Pest, 's a Duna táját őseink bevándorlásakor maraháni slávok lakták, 's ha a város nevét tekintjük, ezeket kell alapitójaikint tekintenünk, mivel Pest az ó szláv nyelven kemenczét jelent.

De legyen bár mikint — az kétségtelen, hogy Pest őseink bejövetelekor létezett, noha e név alatt csak Takson alatt kezd előfordulni, ki is a bolgárföldről bevándorlott ismaeliták vezéreinek Billa és Bucsunak ajándékozta Pest várát, 's vidékit, kik később német gyarmatosokkal szaporodván az akkori körülményekhez képest nevezetessé, virágzóvá tették Pestet, melly sz. István korában már a szabad városok közé soroltatott, 's mint illyen nyerte a szent királytól ama kiváltságos levelet, melly később a tatárjárás idejében elveszett. — Hogy Pest sz. István idejében szabad város volt legyen, világos Szapolyai, vagy Zápolya István nádornak 1496. költ itélőleveléből is, mellyben ő világosan mondja: .... civitates Albensis, Pestiensis, 'sat. temporibus s. regis Stephani .... ab omni exactione exemptas ac liberatas fuisse. De világos abból is, hogy midőn az ország megyékre osztatott, egy Pesttől külcsönzé nevezetét; egyébkint Pest a mostani uj Budát is magában foglalta, nevezetesen a sz. Gellérthegy alját, mi több kútfőkből világos, mert noha itt állott a sz. Gellért tiszteletére emelt templom, azt számos a 11, 12 és 13dik században kelt oklevelek „in parvo Pest“ fekvőnek állitják; sőt Robert esztergami érsek (1236) levelében nyiltan olvasható, hogy ezen Pest, hol a sz. Gellért temploma áll, a tulparton — ultra Danubium — feküdt legyen; azonban ugyan e kápolnát IV. Béla 1296diki levele Kreynfeldben fekvőnek állitván, kétségtelen, hogy e városrész hihetőleg az ott letelepedett karinthiaiaktól Kraynfeldnek is nevezteték, melly nevezet azonban több a veszprémi káptalan levéltárában levő okiratok nyomain néha Kereinfeld, sőt Creenfeld-del is cserélteték fel hihetőleg az irók hibájából.

nem ismernek? Ide járulnak még a szónoklatra kalauzoló, tárgyát 's alakját az ős Roma életéből kölcsönzött iskolakönyvnek ferdeségei 's czélszerűtlensége is, mellyeknek szembeszökőbbjeit maga a boldogult szerző látszott érezni, midőn előszavában 's jegyzeteiben itt ott a történhető ellenvetéseket czáfolgatni, 's a nehézségeket simítgatni törekszik. De e czáfolat, e simítgatás magában foglalja saját czáfolatát is. Ismerjük mi a szónoklat méltóságát és fontosságát a gyakorlati életben; de nem látjuk általános szükségét, habár nemzeti életünkből meríténé is anyagát, olly tanulmánynak, mellynek egyetemi haszna 's alkalmazása nincs. És mi a rhetoricát illyennek látjuk. Nálunk a szónoklatra, — ha csak az üres alkalmi 's tisztelkedő beszédeket a rhetorica általános szükségének gyámokául tekinteni nem akarjuk, — csak a polgári ügyek kezelőinek a gyüléseken, 's a papságnak a szószéken van szükségök. De mivel az utóbbiak az egyházi szónoklatban úgy is külön oktatást nyernek: a szónoklati tanulmányokat csak azokra kivánnók kiterjesztetni, kik azoknak hasznát veendik, t. i. a törvénytanulókra; és ezt annál inkább, mivel mint minden nyelvmüvet, úgy a beszédet is az aesthetica kalauzolja; ezt pedig, mint részét a philosophiának, előkészületül tekinthetőt a szónoklatra, a maga helyén tanulják, vagy legalább tanulniok kellene. És azért, mint mondók, a szónoklatot a gymnasiumi tanulmányok sorából, mint a gyönge növendék tehetségét fölülmulót kitörültetni, és a törvényszakiak közé soroltatni ohajtanók.

b) A költészetre nézve pedig szerény véleményünk az volna, hogy az egyszerüen rendkivüli tanulmánykép kezeltessék; mert erre ugyan kevesek a választottak. És azt, ki hivatást magában nem érez, olly tömérdek időveszteséggel járó puszta versgyártással kinozni, majdnem embertelenség. Hány ezeren vannak e honban, kik átizzadták a poesis keserves cursusát a nélkül, hogy költői ihletést tudtak volna oktatóik beléjök kintornázni! És rájok nézve a megbecsülhetlen idő elveszett! Legyen tehát a költészet rendkivüli tanulmány, 's kinek az isteni szikrából jutott valamicske osztályrészül, élesztessék az benne szívmelegítő lángokká; — de a nagyobb ártatlan prosaicus résznek ne használtassék soha büntető ostorul.

Fővárosi hirek és események.

Pest, szerdán febr. 3. 1844. Az idő ugyancsak zordon; boldog halandó, ki most a szélvihar és hófergetegben jó egészséggel bir, 's fütött teremben kényelmesen honolhat édes övéi közt 's mindennel ellátva nézhet ki a természetbe, melly egy nagy fehér halotti lepedőbe van burkolva; a természetbe mondom, hol annyi embertársunk ruha, szállás és élelem nélkül lézeng szerte 's küzd az élet-ölő legkeservesb nyomorral; — vajha a boldogok meggondolnák, hogy vannak emberek, kiknek a nyomorú életen kivül semmijök sincs. Szerdán bokáig érő hó; csütörtökön hóvíz és sár; tegnap fagy és térdig érő hó; ma szerte járnak utczáinkon a csörgős szánok, ámde kün minden utnyom elveszett 's hihetőleg ez oka, hogy a posták némelly tájakról vagy igen későn érkeznek, vagy épen elmaradnak.

— Legközelebb jelentek meg a magyar irodalom mezején a következő czimü munkák: 1) Nemzeti könyvtár 3dik füzete (kiadja a Kisfaludy-társaság pártfogásával Schedel Ferencz.) Tartalma: Csokonai minden munkái; jelesül elegyes költemények; és Dorottya vagy is a dámák diadalma a farsangon. A jelen füzet is hasonló csinnal van kiállítva. — 2) Galletti I. G. A. Egyetemi világismeretének Vd. füzete, Magyarországhoz alkalmazva Vállas Antal m. t. társ. r. tagja által; díszesiti e füzetet Olaszország földképe. Tartalma e füzetnek „európai Orosz-, Török- és Görögország. — Mind a két munka Hartleben Konr. Adolf könyvkereskedő sajátja. — 3) Tudománytár 1843d. évi decemberi kötete, közrebocsátja a magy. tud. társaság. — Vajha a politicai lapok utáni mohó kapkodás mellett ezek olvasására is jutna egy kis-idő!

— Örvendetes látvány, midőn a' müvelt közönség évről évre nagyobb részvéttel kiséri hazai intézetinket; ennek szóló bizonyitványát adta a' tegnap tartott Kisfaludy-társaság évünnepén, vagyis közgyülésén, melly ez alkalommal a' megyeház nagyobb teremében ment véghez. Nemcsak az irodalmat kedvelő fiatalság, hanem különösen hölgyek is nagy számmal sereglettek össze, 's a legnagyobbrészt igen érdekes előadásokat éber figyelemmel kisérték. Jósika Miklós báró egyszerüen komoly 's hazafiuilag meleg beköszöntő beszéde, és Székács által felolvasott legujabb „Tündérvár" czimü novellája egyiránt érdeklé a szép hallgató nőket, noha talán e beszélyke a koszorús regényirónak gyöngébb dolgozatai közé tartozik. Schedel Ferencz egészen uj tan eszméit tárta fel a közönség előtt a magyar verselést illetőleg, melly bizonyára megérdemli, hogy a nyelvvel tudományilag foglalkozók 's jelesül a költők bővebb vizsgálatra méltassák. Garaynak a magyar irodalom jelen, 's ötven év előtti állapotjáról irt értekezése, egyszerüsége, de főleg közbe szött melegebb emlékezései által vala vonzó. Az egész ünnepély méltóképen ujitá fel a dicsőitett elhunytnak emlékezetét.

— Heckenast Gusztávnál épen most jelent meg: ‚Megye-rendszer, hajdan és most' czimü munkának első kötete illy külön czim alatt: ‚Megye-alkotmány.' Törvény- történet- oklevelek- 's egyéb rokon kútfők után előadva ifj. Palugyay Imrétől. Ezen első kötet 224 lapra terjed, szép papiron, igen csinos tömött nyomtatással. A munka tartalma sokoldalu olvasottságot, fáradhatlan szorgalmat tanusit, 's már osztályzatának sorozata is képes érdeket gerjeszteni honi viszonyink iránt figyelemmel viseltető minden olvasóban. A Mult-Jelen megyei helyzetünk 's néposztályaink ismertetéséről szóló első főszakaszban tárgyaltatnak: Néposztályok, városok, vármegyéink hajdankori szerkezete; a jelen helyhatósági életünkről szóló második szakaszban van szó: országgyülésről, átalános megyei sajátságok-, vármegyeinkbeni ügykezelés-, megyei közgyülések-, kisgyülések-, megyei küldöttségek-, 's megyei törvényszékek-, 's uriszékekről, mikhez egy két javaslat csatlakozik a teendők iránt. Kivánjuk, hogy a jeles buzgalmu szerző munkájának folytatása minélelőbb napvilágot lásson, mert a bevezető nyilatkozat szerint a többi kötetek mindinkább nagyobb érdekességet igérnek.

— A kereskedelmi casino-bálok folyó évi február 6án és 13án tartatandnak. — A kereskedelmi testület, kebeléből, a váltótörvényszékhez Manó István, Kappel Frigyes (ki ugyanott ezelőtt is dicséretesen működött), Fröhlich Frigyes és Nádosy István urakat választá.

— Midőn e sorokat irjuk, az állóhid-czölöpökön alóli dunatér jégtől egészen tiszta, melly körülmény, természetesen, a fővárosi közlekedés tekintetéből csak ohajtott eredményü; csupán a partok széleinél mutatkozik itt ott jégdarab, de ezek is, a lágyuló idő segitségével lassankint elenyészendnek.

Országgyülési tudósitások.

Pozsony, Januar 27én CXLVIIId. kerületi ülés (kezd d. e. tizedfél órakor.)

Tárgy: az esküttszék.

Mielőtt a napi rendre tüzött tárgy felett folytattatott a megszakadt tanácskozás: felolvastaték Zilah városának folyamodására kelt jelentése a kérelmezési választmánynak, minek következtében határozattá lőn, hogy Zilah városa a sz. k. városok rendezése tárgyában készült törvényjavaslatba Eszék után iktattassék be. Az esküttszékek iránt először szólott megyei követ ellenzé azoknak behozatalát, 's mivel a beérkezett utasitások e tárgyban minden fejtegetést feleslegessé tettek, szavazást sürgetett. A következő szónok meg lévén győződve, hogy a szóban forgó tárgy a fejtegetés által csak nyerhet, Sz. megye követének tegnapi előadását czáfolgatá, melly az esküttszékeket igen is ferdén állitá elő. Sz. érd. követe beszéde elején tegnap állitá, hogy a jury igazságszolgáltatási intézet lévén, politicai czéloknak alá nem rendeltethetik, azért nyilvánitá, hogy a tárgyat politicai szempontból taglalni nem kivánja, 's megtámadásait mégis e szempontból intézte az esküttszéki intézet behozatala ellen; 's ha már csakugyan e mezőre tért át az érd. követ; kár vala e téren egyenvonalt nem huznia az esküttszékek és állandó bíróságok közt. Felhordá Sz. m. követe, hogy az esküttszékek behozatala által veszélyeztetik a reformkérdések jövője, hogy mig a néposztályok közt születésen alapuló különbség létez, addig az esküttszéket behozni nem lehet, fejtegeté a földes ur 's jobbágy közt fönálló viszonyt. Nem politicai szempontból tett ellenvetések-e mindezek? Ezek ellenében szóló kérdé: nyujt-e nagyobb bátorságot a rendes bíróság mint az esküttszék? ha ezt Sz. követe teljesen bebizonyitja, ugy szóló is áttér véleményére; de ennek bebizonyitására öszve kellene hasonlitani a juryt az állandó bírósággal, mitől az érd. követ ur irtózni látszik, mert tudja, hogy a hasonlitás reá nézve kedvező nem lesz; mivel az esküttszék nem alkotmányos szempontból, de az igazságszolgáltatásra nézve is több garantiát nyujt az állandó bíróságnál. A bizonyitási theoria az orsz. választmány többségének, melly a bizonyitási szabályoknak lehetőségig tökéletes kimeritésére igen nagy gondot fordított, — elismerése szerint is tökéletlen, ezért talált nagyobb kezességet ezen többség is a biró meggyőződésében, mint a bizonyitási szabályokban; ezért határozá el, hogy a birák a bizonyitási szabályok ellenére is felmenthessék a vádlottat, 's ekép itéletöket subjectiv meggyőződésökre alapithassák. És ha lehet e hatalommal zárkörü birákat felruházni, miért ne lehetne azzal megbizni a tény kérdésében, nyilvánosság mellett, az esküttbirákat, kikben a lélekismeret szintugy megvan, mint az állandó birákban, pedig a subjectiv meggyőződés egyedül lélekismereten alapszik. A beszámitás kérdése kétségkivül nagyobb tapasztalást igényel, azért a törvény alkalmazása rendes birákra bizandó. Az állandó bíróság mellé az orsz. választmány nagyobb kezesség kedveért szóbeli eljárást kapcsolt, de ja-

---

Péter 's Aba koraiból nincsenek Pestről történeti adatok. Endre alatt a pogánysághoz szító tömeg Krainfelden dühöngve a hegy ormáról löké le Csanád püspökét, kinek emlékére az érintett templom emelteték. — Geiza, és Salamon Pest környékén eldöntő csatát vittanak. — Az utánok következő királyok nem lakván még Budán, semmi említést sem találunk Pestről IId Geizáig, ki a pesti 's kerepesi vízvámot 1148ban a budai káptalannak ajándékozta, melly oklevélből következtetik némellyek azt, hogy akkor a Dunának egyik ága Pestet körülfolyá; mert hogyha a kisded Rákoson kivül nem lett volna más folyó a kerepesi oldalon, miféle vámról szólhatott volna ez oklevél, melly szerintök a Rákos mezején folyó — ugynevezett kerepesi — dunaág vámjáról szól; azonban ezen állitás kétségtelen igazolására nincsenek elegendő történeti adatok, bár Szerdahelyi Gábor 1702 topographiája is tesz erről említést.

II. Endre király a sz. földre költözvén a többi közt a pesti izmaelita, 's német kereskedők által fizetett adót is Jolanta hitvesének köté le halála esetére; IV. Béla pedig a pesti ujváros jövedelmét az általa alapitott nyúlszigeti apáczazárdának ajándékozta; minthogy pedig ezen apáczák a homályos értelmü oklevél nyomán a pesti vásár jövedelmét is követelték, az István kiváltságaira hivatkozó pestiek velők perbe szálltanak, mellyben 1313. (tehát ekkor is jó hosszúk voltak a perek) végre az apáczák részére hozatott kedvező itélet Tamás esztergami érsek által.

IV. Béla alatt a Sajónál győztes tatárok Kálmán herczeget üldözvén, ez uj csatát vitt Pest alatt; mellyet elvesztvén csak a pestiek hős védelmének köszönheté, hogy kevés néppel átmenekülhetett a tul partra, míg a tatárok Pest lakóit, 's a hadsereg innenmaradt részét lekonczolván, a Dunán átkeltek. — Ez alkalommal veszett el a városnak szt. Istvántól nyert kiváltságlevele is, mint ezt Béla a város szabadalmait megerősitő oklevelében nyilván elismeri. (1244.) Ugyan Béla tapasztalván, hogy a hegyeken épült erősségek nagyrészt ellenálltak a tatárok dühének, a mostani Budavár helyén egy erősséget kezde épiteni, melly körül számos népség gyülekezvén egybe, ezen illykép jól emelkedett tömeg, mint feljebb láttuk, olly népes vásárokkal birt, hogy ennek jövedelme ajándok-alapul szolgálhatott.

Az Arpádok kihaltaig ismét nem találunk nevezetes eseményt Pest történetében; azonban III. Endre halála után pártokra szakadván a nemzet, egy rész Venczelt a cseh királyfit kiáltá ki királynak, ki azonban Robert Károlytól a pápai kegyencztől szorongattatván atyját hivá segélyül: megjelent ez, 's Pestnél telepedett le táborával, hová fia is kiment, magával vivén a sz. koronát; mire őt atyja ezen nemzeti kincscsel együtt országába vivé, azt vélvén, hogy ez által kényszeriteni fogja a nemzet ellenkező részét, Venczelt királynak elismerni. Azonban a jó cseh király csalódott, mert előbb Otto a bajor herczeg, 's ennek rövid országlása után Robert Károly lőn Magyarhon királyává, ki a Pest szomszédságában fekvő Rákos mezőn választaték el Gentil bibornok, 's az Omode párt feszült törekvései következtében honunk királyává. — Azonban egyelőre Csák Mátét a hatalmas trenchéni grófot kelle legyőznie, ki hatalmának ellenszegülve Pestig nyomult elő, dúló táborával.

Nagy Lajos az ujpesti hegyen királyi lakhelyet épitvén, mivel az év legnagyobb részét itten tölté, ezen ujabb telep naponkint inkább emelkedett, 's bár a tulparti anyaváros viselte is a terhek legnagyobb részét, bár eredetileg annak adattak a kiváltságok, ugyanezeket kérdőbe vonta, sőt csak önkebléből akart tanácsot választani, az anyavárost is kormányzandót. Mi e terheket illeti, ezek Cronner Lenárd kassai jegyző által (1560) kiadott budavárosi régi statutumok szerint a két parton fekvő Pest részérül következendők valának: négy ezer aranyforint évenkint a királynak, a királynénak 21 mark feldolgozott ezüst, a tárnoknak 15 veres forint, a királyi főudvarnoknak 6 veres forint szinte évenkint.

A jogkorlátolás körüli ezen villongások Zsigmond koráig tartván általa egyenlitettek ki, ollyképen, hogy ő a két városrészt szétszakitván mindkettőt külön szabad városi rangra emelte, mire, és Zsigmond olly sok más kedvezéseire, okot Cronner szerint az e fejedelem örökös pénzszüksége adott. — Zsigmond ugyanis 1000 ftot kért kölcsön az ujpestiektől, mit ezek nem teljesitvén az ópestiek ajánlották magokat ezen összlet ajándékképeni megadására, ha a király őket szabadá teszi az uj telep ama jogtalan elnyomásától, melly szerint évenkint kebeléből tol egy biró, 's két tanácsnokot nyakukra, mire Zsigmond őket, mint imént mondám, sz. kir. városi rangra emelvén megengedte, hogy egy birót, 's hat tanácsnokot választhassanak magoknak.

Nevezetes itten, hogy ez eljáráskor Pest eredeti szláv nevét megtartván az uj telep német lakosi — kik a kemencze szót németre lefordítván, már a Cronner által előhozott statutumokban magát az anyavárost (a mai Pestet) Altofen

vaslata a felebbvitel mellett csak torzképévé lőn a szóbeli eljárásnak, mellynek jótékonyságait porrá zuzza a felebbvitel. Szülhetnek-e megnyugvást, bizodalmat a felebbviteli törvényszékek a nemzetben a birói hatalom iránt, midőn kit egyik biró elitél, a másik ártatlannak nyilvánít és megforditva. Sz. megye követének előadása leginkább azon viszonyra vonatkozék, mellyet születés állított fel a küiönböző nèposztályok között. Igaz sokkal könnyebb lenne az esküttszékek behozatala, ha az osztályok ezen különbsége nálunk nem léteznék: de azért, hogy nemes és nemnemes jog tekintetében egymástól különböznek, nem következik, hogy őket egy bíróságban összeolvasztani ne lehessen, különösen, midőn már a ker. ülés a városi biró hatáskörét a nemes személyekre, az érd. követ urnak is pártolása mellett, kiterjeszté; ha ez városokban megtörténhetik, hol nemes és nemnemes vegyesen van, miért ne történhetnék meg az esküttszékeknél? Ha Angolhonban a földbirtokos haszonbérlőjével találkozhatik az esküttszéken, miért ne találkozhatnék nálunk jobbágyával? Mivel vannak az angol haszonbérlők a földbirtokosok ellenében nagyobb biztosítással ellátva, mint a magyar földmüvelő osztály? Egyébiránt ezen ellenvetés Sz. megyétől legkevésbbé vala várható, melly urbértárgyaláskor a földesuri bíróság alól legkisebb részben sem kívánta a jobbágyot kivenni, holott a földesur és jobbágy közti viszony esküttszékeknél igazságtalan ítéletekre vezérelhet, a földesuri bíróságnál rendszeresíti azon igazságtalan ítéleteket. Azt mondá az érd. követ, hogy megyéjében tizszerte kevesebb lesz a választók mint az esküttképes nemnemesek száma, hogy ezek közől igen kevesen fognának esküttbirákúl elválasztatni, 's e körülmény csak elégületlenséget támasztana, melly könnyen erőszakos forradalmat idézhetne elő. Szóló ettől nem tart, mert sokkal nagyobb okot ad a nemnemesek elégületlenségére az, ha tőlök a képesség megtagadtatik; 's a jognak kiterjesztése sokkal nagyobb megnyugvást fog szülni a nemnemesekben, mint az, ha az igazságszolgáltatásból jövendőre is ki lesznek zárva. Az érd. követ úr beszédének előzménye nincs összefüggésben annak következményével, mert abból, hogy az esküttbirák választása nem czélszerü, nem az következik, hogy tehát ki kell zárni a nemnemeseket az esküttszéki biráskodásból, hanem az, hogy tehát sorshuzás lépjen a választás helyébe. Igaz, hogy a választás ellen felhozott okai nem egészen alaptalanok, de ha a választás kicsapongásitól meg akarja menteni a hazát, kinevezést kell a választás helyébe léptetni, 's ekkor nem lesznek választási kihágások, de lesz zsarnoksága a bureaucratiának, melly elöli a szabadságot. Ott hol bizalmatlanság esetében le kell lépni a kinevezett hivatalnoknak, van némi garantiája a kinevezésnek; de nálunk, hol a főbb hivatalnokok felelőssége Uiászlónak élet nélküli törvényein alapszik, — a választás elvének korlátolása veszélyes lenne a szabadságra. Az esküttszék melletti különvélemény aláirói azt hivék, hogy e honban, hol minden biró választástól függ, hol a választás a polgári szabadság alapját teszi, az esküttbirákban is megkivánja a nemzet a választást, 's attól tartottak, hogy az esküttbiráknak sorshuzás általi kijelölése sokakat elidegenit a jurytól. Az érd. követ megvesztegethetésről is vádolá a különvélemény értelmében alakitandó esküttszékeket. Igaz, hogy lehet egyén az esküttek közt is, ki nem felel meg a bíróság minden kellékeinek, de épen e végett csatoltatik az esküttszékekhez a recusatio joga, melly szerint bizonyos számu esküttek ellen minden ok-adás nélkül kifogást tehetni. Azonban az irigység, gyülölség, pártfogás megvesztegetés 'sat. mirigye ellen nem inkább biztositja-e a polgárokat a jury, mint azon bíróság, melly in ultima instantia felsőbb kinevezéstől függ? Mondá az érdemes követ ur, hogy az esküttszékek megvesztegethetlenek csak ugy lesznek, ha nem lehet előre tudni, ki lesz a biró. De vajjon nem ismeri-e a polgár az állandó bírót, ki kevés fizetéssel lévén ellátva a növekedő fényüzés ezen korában könnyen megvásárolható? 's ha valamelly állandó biró egyszer ellenáll a kisérleteknek, ismétlés esetében ellenállhat-é mindenkor? A megvesztegetés ellen az alkalmat kell kerülni, melly a legtisztább jellemeket is megmérgezheti. Esküttszékek mellett, a megvesztegetés ellen mindenesetre fenmarad azon biztositék hogy az esküttbiró legfelebb csak egyszer adhatná el függetlenségét, 's nyilvánosság mellett akkor is rá sütné a közvélemény a bün bélyegét. Azt mondá Sz. megye követe, hogy az esküttszék eszméje e honban visszhangra nem talált, 's felidézvén az e tárgyban történt szavazatot, állitja, hogy az, ha elfogadtatik is, csak a nemességre fog kiterjesztetni. Ezen jóslata szintugy alaptalan, mint az azt megelőző állitása, mert a felidézett szavazás alkalmával sem egyes megye habozása menté meg e tárgyat, hanem a KK és RR belső meggyőződése, 's a melly tárgy első megpendittetésekor a megyei törvényhatóságok fele része mellett a követikar belső meggyőződésével dicsekedhetik, arról egyáltalában nem mondhatni, hogy visszhangra nem talált a hazában. Sz. megye követének jóslata ellenében szóló felidézé a RR táblájának azon végzését, miszerint nemcsak táblabiró, de más biró is választható lesz jövőre a nemnemesek közől. Sz. megye követe azzal végzé beszédét: hogy ha az esküttszékek szorgalmazása mellett a büntető-törvénykönyv szentesitést nem nyerhetne, nagy felelőség terhelné a követi kart. De ki hatalmazá fel Sz. m. követét e kérdésre? Honnan tudja ő, hogy a kormány az esküttszékekre megegyezését adni nem fogja? Hogy merészel a kormányról hibás felfogást 's rosz szándékot tenni fel e tárgyban? Ha szóló követ tanácsadója lenne a kormánynak, mi lenni soha nem fog, kész lenne egész a szemtelenségig elkövetni mindent az esküttszékek behozatala mellett, mellyek a kormány jogainak védelmére épen olly üdvösök, mint a magánosokéira, Most, midőn az állandó birák annyira kötve tartják a kormányt, hogy azokat tévedés esetében sem mozdithatja el hivataluktól: azoknak minden visszaélései egyedül a kormányra hárulnak, 's ez által a nemzet bizodalma iránta csökken, melly bizodalmat a jury csak gyarapithat. Ezért javaslá két porosz miniszter, midőn a rajnai tartományok esküttszékeinek megtartása felett folyt a vita a miniszteriumban, az esküttszékeknek nemcsak a rajnai tartományokban leendő megtartását, hanem azoknak egész Poroszországba leendő behozatalát; bár ezen két miniszter e történet előtt egyaránt heves ellensége volt az esküttszéki intézetnek. És ha az esküttszékek szorgalmazása a büntető-törv.könyv szentesitését csakugyan elhalasztaná, szóló bátran fog küldőihez megtérni büntető törvénykönyv nélkül is, mert az esküttszékek behozatalának utját elzárni legalább nem segité, 's még remélhető, hogy az ige egykor testté fog válni. — A következő szónok hasonló szellemben czáfolgatá Sz. megye követének tegnapi előadását, megjegyezvén, hogy, ha a földes urak 's jobbágyok olly ellenséges viszonyban állnának egymáshoz, mint az érd. követ ur állitá, ugy már századok óta boszu mondatá a földesurral itéleteit jobbágyira, 's miért nem pártolá tehát annak idejében Sz. megye a földes uri bíróság megszüntetését. Erőszakos forradalom réméit idézte fel az érd. követ az esküttszékek behozatalának meggátlására; de ha 12 millio ember eddig nem rázkodtatá meg az alkotmányt a választók csekély száma miatt, most, miután a választók száma szaporittatik, a biráskodás joga rájok is kiterjesztetik, azt tenni bizonyosan nem fogja. A czáfolt követ jóslatára végre megjegyzé, hogy ahoz az érd. követ ur rendesen okok hiányában szokott folyamodni, de jósló tehetségének gyöngeségéről már ez országgyülés alatt is volt alkalom meggyőződhetni. — Az esküttszékek ellen még egy, mellette három megyei követ emelt szót. Amaz utasitása 's meggyőződése nyomán elméletileg szólt a tárgyhoz, vitatván hogy az esküttszék jó oldalai állandó bíróságban is feltalálhatók. A jury alapjának mondatik azon elv, hogy a tény és törvény alkalmazás kérdését egymástul el kell választani 's különös birákra bizni. És ez állandó bíróság mellett is megállhat. De a büntények kérdése maga is két részre osztható: a tény megállapitásának, 's a bün jellemének kérdésére; az elsőnek megfejtésére elegendő a józan ész, de a második már a gyakorlottságnak bizonyos nemét kivánja meg, melly állandó birákban inkább feltalálható. E mellett az esküttszékek ellen harczol azon általánosan elismert elv is, hogy minél közelebb áll a biró a bünöshöz, annál kevésbbé lehet érdektelen. Esküttszékeknél a vádlott a birót magányviszonyokban is sértheti 's könnyen boszura ingerelheti, mire állandó bíróságoknál alig van eset. Az esküttszékek pártolói a függetlenség veszélyét egyedül a kormányban keresik, holott mig ennek egyszer áll érdekében megingatni a birók függetlenségét, addig az esküttszékeknél ezer veszély fenyegeti azt. S. megye követe által felállitott elmélet szerint a birói hatalom azt illeti, ki a status-főhatalomnak részese; ez elméletből épen nem következtethetni az esküttszékeket, hanem az állandó bíróságot, mert a jury a biráskodási jogot egyedül a nép kezébe adja. Mondaték, hogy az esküttszék biztositja e polgári szabadságot; de jogintézeteket politicai czélokra forditani fogalomzavar nélkül nem lehet. Az esküttszékek czélja az igazságkiszolgáltatás, melly czélnak csak az angol és német esküttszékek felelnek meg; más nemzetek esküttszékei e tekintetben tökéletlenebbek. Az angol jury tökéletességének oka pedig az, hogy együtt nőtt fel az angol nemzettel, 's vele együtt erősödött meg, mert az angol nemzet életében akkor kezde gyökeret verni, midőn még müveltség tekintetében a kellő arány megvolt a nemzet értelmesebb része és a nép között. A német népeket pedig metaphisicai buvárkodások iránti hajlama tevé alkalmas birává. Nálunk a köznép müveltség tekintetében ott áll, hol az angol nép állt, midőn közé az esküttszék beviteték, de az értelmes rész e tekintetben sokkal meszebb áll a köznéptől, mint állott a juryk őshazájában akkor, mikor az esküttszéki intézet benne létre jött. Szólót utasitása rendes birósághoz kötvén, nyilvános és szóbeli eljárás mellett az esküttszékek ellen nyilatkozott. — Az esküttszékek védelmében még felszólalt három megyei követ egyike alkotmányos országban bármi jogintézetet pusztán jogi szempontból tekinteni nem tartja czélirányosnak, mi könnyen egyoldalu rendelkezésekre vezérelhetné a törvényhozást. De mivel a polgári társaságnak nincs is joga arra, hogy isten nevében boszuljon, hanem csak

---

települet pedig Neuofennek, uj Pestnek nevezték — most is Ofen nevet adtanak városuknak, míg a magyarok az ó Budáról ez uj királyi várost uj Budának nevezték.

Szinte Zsigmond alatt nyertek e két, mint több egyéb királyi városok is országgyülési képviseletet.

Nem felesleges itten megemliteni, mikép Cronner Lénárd e tárgybani kútfő világos tanúságtétele szerint e tanácsot az összes polgárság választá, melly már kun László, 's IVik Béla által biztosittatván az iránt, hogy a fejedelem nem fogja a választás szabadságát korlátolni, évenkint Sz. György napja táján egybegyült, 's miután az addigi tanács hivataláról lemondott, közakarattal uj tanácsnokokat, birót, 's jegyzőt választott, kik az eskü letevén a királynak bemutattattak. Cronner szerint a birónak németnek, ellenben két tanácsnoknak magyaroknak kellett lenni, 's az előbbinek ugyan Cronner által leirt esküjében arra kellett magát kötelezni, hogy nemzeti különbség nélkül mondand mindenkinek igaz itéletet.

Szinte Zsigmond, ki az aristocratia ellen a városokban keresett védelmet, ezeknek, 's köztük Pest képviselőit először hivta meg az országgyülésre, önkényt értetődvén, hogy e képviselőket szinte az összes polgárság választá.

Szinte Zsigmond alatt (1439.) vette eredetét a pesti hires vásár, 's ugyan ő akarta e várost a tulparttal egy kőhid által egybekapcsolni, de szándokában halál, vagy pénzszüke által meggátoltatott. — E hidmunka romjai valának ama kövek, mellyek nemrégiben a kereskedői épülettel szemközt a parton láthatók valának; — — mellyek azonban némellyek szerint nem hid, hanem a két parton állt tornyok romai, mellyeket az okból emeltetett Zsigmond, hogyha szükség, általuk a folyót erős lánczokkal zárhassa el.

Zsigmondnak e kiváltsága, a királyi udvarnak gyakori Budán mulatása, 's a szomszéd Rákoson tartott országgyülések által tetemesen gyarapodott Pest, mellynek szomszédjában tartott gyülések közt nevezetesebbek az 1439diki Albert alatt, kinek holta után Pest Uiászlót pártolván, ennek Várnánál történt szerencsétlen halála után 1444-ben ismét tartatott Rákoson országgyülés, mellyben a Hederváry-párt azon törekvése ellenében, hogy vagy köztársaság alapittassék honunkban, (természetesen a velenczei mintára) vagy belföldi király választassék, Hunyady a körülményeket bölcsen fel tudta fogni, 's kivitte, hogy Albert fia, az atyja holta után született V. László emeltessék hazánk trónjára, kinek ezen, 's más számos, Európaszerte hires érdemeit azzal jutalmazta László, hogy idősb fiát Budán hóhérbárd által ölte el.

1458ban januar 24kén a magyar nemzeti erő egyik legszebb jelenetét látta Pest; e nap emelé ugyanis a nemzet Hunyady Jánosnak a nagy bajnoknak fiát az ártatlanul lemészárlott Lászlónak öcscsét, a később olly nagygyá lett Mátyást élte 15dik évében honunk királyi székébe. E nevezetes nap sokkal ismertebb minden magyar előtt, mint hogy arról sokat irni kellene.

(Folytattatik.)

Utazás Olaszországban.

Irta Császár Ferencz. Budapesten. Emich Gusztáv kiadása. 1844. I. II. köt. 3 f. e. p.

Irodalmunk minden stadiumán kell megküzdenünk a szegénységgel — de a geographiai müvekben e mindentleverő szegénységet főleg érezzük; és azért nem lehet nem örvendenünk, ha irodalmunk borult egén itt ott hajnalelőző csillagot pillantunk meg. Császár Ferencz honunk lelkes leányainak, hazafiság-buzditó olaszhonbani utleirásával kedveskedik. Olaszországban a „művészet" mindenek fölött áll, 's azért a jeles szerző helyesen cselekvék, hogy utazása tárgyául a „művészetet" választá. Vannak azonban e könyvben más tárgyak is, főleg Velencze, Milano, Genua, Turin, Firenze 'stb. czikkekben foglalvák, miket azért lelkes férfiaink is nagy haszonnal olvashatandnak. A morált egyedül föntartó vallásosságtól áthatva a szerző irá e könyvet, mellynek, csaknem minden lapján eleven képzelete — erős elmebeli tehetsége — és sok oldalu olvasottságával találkozunk össze. Nyelvezete, stylje könnyü, világos, határozott jobb franczia irókra emlékeztető. Megérdemlett igazságot a szerzővel kellőkép nem tapasztaltathatnánk, ha e munkából kivonatokat fognánk közleni, 's azért ezekkel fölhagyván mindenkit az egész munka figyelemmeli olvasására utasítunk — meglevén győződve, miszerint az olvasó e mulattató 's tanulságos könyvet megelégedettséggel teendi le. A munka kiállitását valóban szépnek mondhatni — és azért a derék kiadó könyárusnak köszönetet mondunk. K—l.

ovakodásra 's a bünösök javitására terjeszkedhetik ki: nem is mellőzhető a tárgynak politicai téreni megvitatása. Az esküttszékek ha nem tökéletesebbek az állandó bíróságnál, a versenyt ezzel mindenesetre kiállják. Sz. követe forradalmat jósolt az esküttszékek behozatalára, 's jóslá, hogy abban a kormány megegyezni nem fog. Mi az elsőt illeti: forradalom vagy békés uton, vagy lázadással járó; hogy a magyar nemzet békés utoni forrongásban van jelenleg, azt tagadni nem lehet, de ebben Sz. megye követe is gyakran segédkezeket nyujt a nemzetnek; véres forradalomra jelen körülményeink közt kedve senkinek sincs, 's ehez a népek csak legnagyobb elnyomatás esetében folyamodnak. Mi is szülhetné nálunk ezen forradalmat? az aristocratia talán, — melly igaz, hogy zsarnokilag hat a népre, de véres forradalomra okot még sem ad, mert igazságtalan állásából önmaga akar kiemelkedni? — vagy a kormány? hiszen ennek épen Sz. követe tulajdonit legkevesbbé olly eljárást, melly forradalomra vezérelhetne. Az esküttszékek behozatalával az igazságszolgáltatás sokkal jobb lábon fog állani mint ma, 's miért ellenzené ezt azon kormány, melly kötelessége szerint, javítani akar. Azt hiszi talán a kormány Sz. követe szerint, hogy a következő országgyülésig megfordul e tárgy iránt a közvélemény? ezen hit nem egyéb hiu álomnál; mert iránta ma többség lévén, három év mulva alig fog találkozni ellene törvényhatóság; különösen midőn alapja már törvényeinkben 's intézeteinkben le van téve. El van ennek magva vetve már a népnél is, melly a községek magány-dolgait esküttek által folytatja. A nemesi esküttszékek eszméjét szóló ugyan nem pártolja, de ha más alakban be nem hozathatnék a jury ez sem lenne épen olly példátlan képtelenség, mint Sz. megye követe hiszi, mert Angolországban is IId. Henrik alatt csak földbirtokosok 's lovagok lehettek esküttbirák. A másik megyei követ szerint: mivel a bünök nagy részben a társasági viszonyokból 's nem az egyéniségekből fejlenek ki: a büntetés czélja más nem lehet, mint az, hogy ártatlanul ne büntettessék senki, 's hogy az esküttszékek e czélnak minden bíróságok közt legjobban megfelelnek, azt még senkisem vonta kétségbe. Igaz hogy Angliában 's juryk többi honában sok bünös felmentetik, de ez ellenök mitsem bizonyit, mert a büntető eljárásnak czélja nem annyira az, hogy büntetlen egy bünös se maradjon, mint az, hogy ártatlanul senki ne büntettessék. E czélt állandó bírósággal, melly bizonyitási theoria nélkül fen nem állhat, elérni nem lehet. A bizonyitási szabály pedig a büntető törvénykönyv első részében felállított szándékossági theoriával merőben ellenkezik, 's e kettő együtt fen nem állhat. Mondaték az esküttbirák ellen, hogy azok közelebb állván a vádlotthoz részrehajlóbbak a rendes biráknál; de ha van részrehajlás a juryben, mi megtörténhetik, ezen részrehajlás mellékes, 's nem foly az esküttszékek lényegéből. — Politicai tekintetben ajánlja az esküttszékeket az, hogy ezek biztositván a törvényelőtti egyenlőséget, az által biztositják egyszersmind a polgári szabadságot is a mellett, hogy czéljoknak tökéletesen megfelelnek. Azon ellenvetés, hogy hazánk népe a juryre még megérve nincs, hogy a kellő arány, melly a jury bevitelekor Angolhonban létezett, nincs meg hazánkban, ha egész következetességében vétetik, az esküttszékek behozatalát megengedni soha nem fogná, mert mi a müveltség gyermeki állapotjába többé visszatérni nem fogunk. Egyébiránt ezen ellenvetés inkább jóakaratra mutat az esküttszékek mellett, mint ellenséges indulatra azok ellen, mert ugy látszik, mintha egyedül az esküttszéki intézetnek compromissiojától tartana, 's ez legfelebb is csak ovatosságra vezethet a formák megállapításában. Hogy önkény az esküttszékekben létezik, az tagadhatatlan; de hogy ezen önkény a különböző néposztály gyülölségének fegyverévé fog válni, az nem egyéb jólelkü aggodalomnál, mert a vétkeknek polgári osztályainknak megfelelő osztályzata nincs, 's bárki követte el a vétket, ennek büntetése mindenkire egy és ugyanaz; 's miután a véteknek nincs nemzetisége nincs vallása, nincs polgári érdeke: a tény kérdése felett bármi különböző elemből álló jury is itélhet. Az esküttbirák választása ellen felhozott okok, azoknak lényegét nem illethetik; mert esküttszékek alakításánál a választás olly mellékes tekintet, mit megváltoztatni igen könnyü. S. megye követe tegnap azon elvet állitá fel, hogy a birói hatalomnak részese csak az lehet, ki politicai jogokkal bir. Igaz, hogy más országokban az esküttképesség a választói képességgel mindenütt egy, mert egy alapon, a censuson, nyugszik mindkettő; de azért a választói képességnek az esküttképességgel semmi köze, 's e kettő egymástól minden veszély nélkül elválasztható. Ezen ellenvetés sem érdekli tehát a jury lényegét, 's ha esküttképességre nézve több biztositékot látunk a censusban, mint a születésben, ezen esküttképességet alapithatjuk mi is censusra, 's e mellett születéshez kapcsolt valasztási jogaink is fenállhatnak. Azonban ha az esküttképességnálunk is egyesittetni fog a választói képességgel, ez nem lesz épen olly példátlan 's olly véghetetlen anomalia, mint némellyek hiszik, 's ez által a nemnemesek a juryből kizárva nem lesznek, mert a megyei kihágások tárgyában készült törvényjavaslat a képviseleti jog első kezdetét kiterjeszté már a nemnemesekre is. Szóló Kecskemét városa jegyzőkönyvéből egy példát idézett fel, melly szerint a nevezett városban a 16d. és 17d. században ugynevezett fogott birák ítéltek, kik nem valának egyebek, mint esküttbirák. Ha tehát hasonló birók már hazánkban müködtek; ha táblabiráink 's az esküttbirák közt nagy hasonlat van: nyugodtak lehetünk az iránt, hogy a jury behozatala nálunk olly kedvező körülmények közt van, mint nem volt még sehol. Szóló pártolván az esküttszéki intézetet, melly mellett lelkesedéssel küzdenek a népek, épen nem látja szükségesnek, hogy a különvélemény javaslata mindenekben szórul szóra elfogadtassék. Ha lehetnek ez ellen alapos aggodalmak, elháritásukra olly formákat kell keresni, mik az esküttszékek lényegével nem ellenkeznek. E kérdésben szükséges egymást megértve őszinte igazsággal keresni a valót, igy fog eszközöltetni azon megnyugvás, minek minden uj intézet behozatalát kisérni kell, hogy az gyökeret verhessen. Végre még egy megyei követ czáfolgatá az esküttszékek ellen felhozott okokat, megjegyezvén hogy az esküttszékek, olly képtelen itéleteket nem hozhatnak mint az állandó birák bizonyitási theoria nyomán. Szavazat alá bocsáttatván a tárgy: 28 megye 20 ellenében esküttszékeket kivánt. Többséget alakitottak a következő megyék: Ung, Szatmár, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Torontál, Pozsony, Nyitra, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Bars, Somogy, Hont, Győr, Zólyom, Pest, Tolna, Torna. — Kevesebbségben maradtak: Abauj, Zemplén, Sáros, Szepes, Máramaros, Temes, Krassó, Soprony, Trencsén, Liptó, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mozson, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Szerém. — Nem szavazott: Verőcze. T. megye követe szavazásközben felfüggesztvén szavazatát, mivel utasitásában, mellyet felolvasott, az esküttszék elfogadása bizonyos feltételekbez volt kötve: e tette éles észrevételekre szolgált alkalmul, mire több követek jogositva hivék magokat az utasitás felolvasása által, melly az érdekelt követ szavazatának kérdését az esküttszékek mellettiekhez kivánta számitatni. Végül többek kivánatára szavazat alá bocsáttaték az esküttszékeknek azon alapkérdése is: az esküttképesség születési osztály-különbségre alapitassék-e? E kérdésre 32megye nyilatkozott 15 ellenében a születési osztály-különbség ellen. A többség következő megyékből állott: Pozsony, Soprony, Trencsén, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Bars, Hont, Zólyom, Pest, Tolna, Pozsega, Verőcze, Szerém, Zemplén, Ung, Szatmár, Szabolcs, Szepes, Gömör, Borsod, Bereg, Torna, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Torontál, Krassó. Nem szavazott: Veszprém és Temes.

Országgyülési rövid közlés.

Miután pozsonyi rendes levelezőink tudósításai — nem tudhatni mi okbul — mostanig sem érkeztek meg, közöljük más lapok nyomán röviden az azóta tartott országos és kerületi ülések tanácskozási tárgyait.

A januar 29ikei 149dik kerületi ülésben a megyei kicsapongások és esküttszék tárgyában hozott legközelebbi határozatok szerkezete; a januar 30kai 150ik ker. ülésben pedig a magyar nyelv tárgyában legközelebb érkezett kir. kegy. leirat volt tárgyalás alatt, melly alkalommal végzéssé lőn ő cs. ap. kir. Fölségének kedvező határzatát egy fölirásban megköszönni, 's kérni, miszerint az illető fölirásnak több pontjaira is kegy. válaszolni méltóztassék. A junius 20kai alsótáblai végzés a horvát követekre nézve a dec. 2kai módositással együtt megszüntetik, a mult évi oct. 12én érkezett kegy. k. leirat ellen készitett fölirás föl nem küldetik, hanem ovás alakjában az országos irományok közé soroztatik.

Szinte januar 29kén mind a FőRRdek mind a KK és RRdek tábláján a 88dik orsz. ülés tartatott, mellyben az ország Rendei Mária Dorottya cs. k. főhgasszony, nádor ő fönsége hitvesének üdvezlésére kebelökbül küldöttséget nevezének. — A 89dik orsz. ülésben pedig a FőRRdeknél a katonai élelmezést illető munkálat került tárgyalás alá.

Megyei 's más vidéki közlések.

□ Zalából. Zalaegerszeg januar 19. Vidáman köszöntött be megyénkhez az uj év; mert a rég ohajtott béke, mellyet eddig a RRdek egymás iránt a mult évi szomorú események miatt örömtelt szívvel nem élvezhetének, évnegyedes közgyülésünk tartására kitüzött folyó hó 15kén viszszavarázsoltatott, ugy hogy elnöklő másod alispánunk közgyülésünket azon szavaival nyitván meg, miszerint az uj évnek beköszöntésével, mióta t. i. szerencséje volt a RRkhez — ujult az év is, mi is tehát hazánk boldogitására az átalakulásban ujuljunk, 's igy a tanácskozás Deák Ferencz táblabiránk jelenlétében minden szenvedély 's ingerültség nélkül megkezdetett; 's noha az e napon szőnyegre került tárgyak szivrázók voltak, zaj nélkül 's minden szólónak illő kihallgatásával folytattatott. — Szőnyegre került az országgyülési követnek 2 rendbeli levele, mellyre megyénk terjedelmes végzését Deák Ferencz szellemében hozottat jónak láttam ide zárni, *) melly szerint adatott a pótlékutasitás. Megjegyzem, hogy a legközelebb lefolyt év december havában az ilir párt által Zágrábban a közgyülés alkalmával elkövetett vétkes kicsapongásokat Sümeghy Mihály táblabiránk szivrehatólag adta elő: hogy Zágráb megye határozatánál fogva a turopolyai nemesek, 's némelly országos nemesek is ezután katonai erővel is a gyüléstől eltiltassanak; meg nem foghatja szóló, miért az ilir párt merényei valahára meg nem boszultatnak, 's meg nem szüntetnek. Elnök másodalispánunk a szólónak élénk, 's keserü szavait felfogván mondá: hogy, miután mindezek a megye előtt még diplomatice nem tudatnak, bele nem avatkozhatni; azonban hiszi, hogy a kormány e tárgyban már rendelkezett, a mint ezt az itt keresztül ment gyorspostai levelekből sejditni lehetett; de a szóló alispánnak inditványát egy az egész haza előtt köz tiszteletben álló táblabiránk lelkesen 's igen érzékenyen ellenkezőleg vévén S. M. inditványát pártolá 's mondá többek közt: ámbár a megyével a decemberben elkövetett zágrábi vérengző kihágás mint az ilir párt által elkövetett gyászos esemény diplomatice nem tudaték; — de tudjuk, hogy a tisztviselői kart a nemesség el nem ismerte, 's ez érdemben a kormány kellőleg rögtön nem rendelkezett — egy ország van felizgatva; ugy áll a dolog, hogy kir. biztos rendeltetett, ennek munkálatai megtörténtek, de siker nélkül; nem akarom privat tudomásomat használni, de miután polgári vér folyt, kötelessége a végrehajtó hatalomnak föllépni, 's a merényt büntetni; ha ezt a kormány nem teszi, ő oka a veszélynek; ha hallgat a kormány, akkor ugy látszik, az ilir párt vérengző kihágásiban megegyez, mert ellene mit sem tesz, hanem titkon a vétkes tényt helybenhagyja; — csak azt kellett volna kezdetben mondani a végrehajtó hatalomnak, ezen mozgalmak nekünk nem tetszenek, bizonyosan az ilir párt merényeiben az egyházi rendből több főpap, a világiból is némelly főurak mint segédek részt nem vesznek vala; decretumot bocsátott ki a kormány, hogy az ilir párt által a turopolyai nemesség kizárásával választott tiszti-kart, addig is míg rendelkezik, a nemességnek meg kell ismerni, de ezt nem mindjárt tevé, 's nem annak idejében; 's miután elkésett, maig a mások jogai kizárásával választott tisztikar másfél év óta hivatalkodik. Ohajtaná a szóló, miszerint ő felsége hozza rendbe a dolgot, hogy a tisztviselői kar áll e vagy nem? ő kiván ez érdemben felirást — de még követ urnak is utasitásul kivánja adatni, hogy ezen országos sérelem az országgyülésen szőnyegre hozassék. — Inditványa a KK és RRdek közkivánatára elfogadtatott; egy mlgos szólónak abbeli kivánata felirásba - tételével, „hogy a kormány az ilir pártnak mint vétkeseknek kezébe adja a katonaságot a nemesek ellen.“ Többen, még pedig igen élénken, szóltak a tárgyhoz, de a minden megyék táblabirájának e szavai a szólók véleményét felfogván többek közt mondá „előbb vizsgáld meg a dolgot — azután büntess“, hogy a végrehajtó hatalmat csak figyelmeztetni kell — 's csak szemére kell vetni, miért nem végzi el a dolgot? 's igy a felizgatott szenvedelmeket 's ingerültségeket nyájas szelidséggel a szóló szavai lecsilapiták. — Olvastatott küszöbön álló tisztválasztásunk rendszere iránti választmányi munkálat: végzéssé lőn: hogy miután előbb egyik gyülésünkben kihirdetett kegy. kir. parancs által a nem jogositott egyénektől a szavazási jogot ő felsége megtagadta, a decretumot pedig a megye elfogadta, ezeknek szavazatot még ezuttal a RRek sem engedhetnek; — ellenben a nemnemes születésü kath. káplánoknak, ágostai 's helv. vallást követők lelkészeinek szavazatot engedtek. Ennek befejezésével elnöklő másodalispánunk a már annyiszor történt hivataláról lemondását a KK. és RRek előtt ezuttal is komolyan, t. i. hogy ő semmi esetre, semmi hivatalt el nem vállal, 's tovább nem szolgál, ismétlé, de lemondását a KK. és RRek többsége el nem fogadván: alispáni székébe leült. — Továbbá inditványoztatott, hogy a szolgabirói czimmel hivatalkodó 6 gyámi birák is tisztválasztáskor kijelelés mellett a nemesség által választassanak — ez majd egy órai vita után csak nem oda dölt

*) Közlendjük jövő számunkban. Szerk.

el, hogy a RRek e hivatalt majd egészen megszüntették; elhatároztatott: hogy miután a fizetés a nemesség felkelés pénztárából történik, minden kijelelés nélkül az eddigi gyakorlatnál fogva a KK. és RRek által választassanak. A gyámbirák fölötti tanácskozás okot adott arra is: hogy országgyülésileg alkotott törvény értelmében a kormányszékhez tett kérmények folytában érkezett kegyes intimatumnál fogva választott 4 szolgabirák szüntessenek meg; e tárgy felett egy óráig tartott a tanácskozás, jóllehet nemeslelküleg fő- és alszolgabiró urak a gyülésben felhivattak: „Mernek-e becsületszavukkal kezeskedni — hogy az árvák ügyeit képesek elvégezni"; akkor szünjenek meg az árva-birák; de e nemes felhivásra felelet nem adatott, a KK. és RRnek az árvai birák megmaradásában, a 4 szolgabiró iránt pedig adandó választmányi jelentésben öszpontosult végzésök. — E gyülésből elhatározták a KK. és RRek, hogy főispán ő nmlga a tisztválasztás határidejét szabja ki. — Más napon egyik főszolgabiránk nemes jelleme igazolására részint kéremény, részint pedig tiszti jelentés alakba öntött abbeli nyilatkozata olvastatott fel, hogy rendelése elferdittetvén, pletykaságból 's rágalomból róla a mult törvényszékek alatt az hireszteltetett, hogy megyei végzés nélkül a megyében szálásoló katonaság számára önmaga erdejében nemcsak tüzifát vágatott a járásbeli parasztok által, hanem irtványokat is tétetett — elnök alispánunk lényeges fogalmu szavaival „hogy a dolgot jól kibolházni lehessen," ezen tárgy megvizsgálása választmányra bizatott. Egyik főbíránknak legjobb szándékból eredett ténye pedig, miszerint a katonaság számára veendő pokróczok miatt megyei végzés nélkül az adózó népre adót rótt, helytelenittetett: a vett pakróczok eladatása, 's a beveendő pénz az illető adózók adójába számittatni határoztatott. Ezek valának 5 napi közgyülésünk főbb eredményei! Gyülésünket Deák Ferencz, hazánk jeles polgára 4 napig kellő figyelemmel kisérte! — A KK és RRk végzései az ő szellemében hozattak! — Jövő évnegyedes közgyülésünk aprilis 15én, polgári 's büntetőtörvényszékeink pedig majus 6án kezdődnek.

Székesfehérvár, januar 30. — Itt vagyok ismét a ‚Világ' sorompóinál, kérvén a t. Szerkesztőséget, és Olvasót, engedjenek még egyszer alkalmatlankodnom *) Két szép jelenetről akarok szólani. A feszült kebellel várt januar 29k. napján városunkban mindenfelöl robogó kocsik, 's egyéb városi mozgalmak már előre gyaníttaták, hogy mult évi september 5ke keserveit e nap jóltevőleg enyhitendi, mert bánya az emberi szív, nemes érzemények arany bányája, eljő a próba komoly napja, olvasztó tüzében porba hull a salak, a nemes ércz pedig erények végtelen gyürüjévé olvad fel. E gyürünek két drága diszköve van: szeretet, és hála; király amaz, a jó tettek szelid fegyverével hóditó, ország imez, a tisztelet gyöngéd, önkinti maga-megadásával hódoló. Az is, ez is a lélek világából való. — A fehérváriak előtt egy hosszú sora áll azon jó tetteknek, mellyeket a szeretet hozott gyámolításukra; a gyürü, mellybe fonódnak, még bevégezve nincs, de a kettős diszkövet a tegnapi ünnepély meghozá. — A város közepén esti 8 óra tájban, számos fáklya-világitás, polgári katonaság zenéje, 's igen nagy néptömeg vonó magára figyelmemet. Az ablaknál két egyén látható, hölgy és férfi. A nép arczáról a fáklyák világa mellett, hódolat, hála, öröm, és mély tisztelet olvasható, mig mindez, egy lelkes éljenben fejezi ki magát, jól esvén mindeniknek az emberszeretetért eképen adózni. Az ünnepeltek, a Zichy grófok lángi házának szelidlelkü, kegyesszivü kis asszonya, és köztisztelet-'s szeretetben álló egyik férfi tagja, az ünneplők pedig a fehérvári nép. Felebaráti szeretet, és háladatosság! milly szép az élet, ha e két erény találkozik egymással. — E szép jelenet után nem sokára a megye ház teremeibe léptünk. Az alispáni lak egyik teremében a beérkezett 408. nyeremény, mintegy 23,000 sorsjegynek díja, és mintegy 12,000 forintnyi gyámolításnak kutfeje, szép rendben tünik fel előttünk. Gyönyörü zálog, mellyel a jóltevőség eljegyzé magának az emberiség áldását. Drága csere, szegény embertársaink örömkönnyeiért. És ha tudjátok, mit tesz az: boldognak lenni, illy könnyeket fogtok mindig keresni. Innét belépünk a nagy terembe. Nem ismerünk rá. Egy buzgó bárónő szorgalma, és izlése, a tanácskozók komoly házát tündéri csarnokká varázsolá. — A könnyü-lovasság emberszerető derék parancsnokának szivességiből díj nélkül működő hangászkar kedves érzelmekre olvasztja keblünket. Széttekintünk, és a termek mindenütt telvék. A társaság mintegy 800 egyénből áll. Hullámzik a nép, és a hullámok tarka vegyülete szép egyetértésben omlik az áldozat tengerébe. Azonban a szép sokaságban többek előtt különös tisztelettel állunk meg, kettőt, a fentebb ünnepeltet, minden szív hálásan üdvezel, némellyeket minden szem keres, egynek távollétét mindenki sinyli, mert benne anyát, ki gyermekei nevelésében, nőt, ki családja szeretetében, urnőt, ki alattvalói gyámolitásában leli világát, 's hölgyet a szó tiszta, mennyei értelmében, ki családjával együtt angyalkezekkel sző örömeket a szegény emberek életkeservei közé, — tisztelni megbecsülhetlen nyereségnek tartja. — Azonban mint a távol tengeren utazó vágyait egy kellemes oazis pillanatokra megnyugtatni elegendő, mi is e kegyes hölgy távollétének méltánylásában lelénk enyhülést vágyainknak. — A bál többi részleteit, a szép alakok, csinos öltönyök, tánczok leirását avatottabb kezekre bizom, egyedül még azt említvén, hogy a reggeli 6 órakor eloszlott társaságból, talán csak magam valék, ki elégedetlenül hagyám el a termeket. Miért? mert érzem, hogy asztalomhoz kell ülnöm, ezerek aldását, háláját, örömét 's enérzelmimet leirnom, de milly hideg erre a szó, milly szegény a betü, az ember szavakba és betükbe szoritott érzelmére nem tud ismerni. — A hiányt pótolja az utókor, 's ha majd a történetek könyvében mult évi september 5ik napját lángbetükkel látandja beirva, ne feledje januar 29két, melly a felebaráti szeretet és hálás tiszteletnek fényes ünnepe volt. —

Most pedig szabad legyen egy két szót csekély magamért elmondanom. —

A „Világ" 9k számában ellenem ‚Többen' igen erősen álgyuznak. Kik lehetnek e pattantyusok nem tudom, tudni nem akarom, hangjokról, eszméikről, modorukról itélve ők nem fehérváriak. — Kik tehát ők? alkalmasint egytulvilág, például a holdvilág fiai. Quod sic probo. — Mi földi emberek azon valóságban élünk, hogy világunk minden országban, városiban, faluiban, házaiban és embereiben a külön népposztályok iránt egy igen nagy betegség — előitélet — uralkodik. Ennek eltávolitásaért a királyi tróntól kezdve le parányi iróasztalunkig nem lehet eléggé nem küzdenünk, és azt hiszszük: a ki tehetségéhez képest e holt-tetem gyógyitásához járul, köszönetet érdemel, nem szidalmat. A holdban — mondják — semminek sincs árnyékoldala, sőt maga a hold is árnyék nélkül utazza keresztül földünket, azért igen bölcsen állitják ‚Többen', hogy árnyékoldalt csak teremt az ember saját agyából, a mit pedig az ember igy teremt, az non ens, tehát az árnyékoldal non ens. Tökéletesen igaz. — — Mi földiek bámulatos neheztelést soha nem láttunk, ‚Többen' azonban önmagok vallják, hogy az ő keblök bámulatos neheztelésre tud fakadni, ez is holdvilági csoda lehet, mert ott a szunyogot is álgyuval lődözik, ha véletlenül egy álmodozót megcsipni talál. Ez már igazán bámulatos. — Mi földiek, mielőtt valakit alaptalan rágalom bünével rágalmaznánk, a megfontolás, igazság, és méltányosság elveiből kiindulva, mindennek előbb jó oldalát biráljuk, a jó akarat meleg szavait szeretettel fogadjuk, az ezer jó tömegében talált egykét tévedést megbocsátjuk, vagy kijavitjuk, szivesen veszszük a jót, jöjjön az tanácsadás, felhivás, buzditás, vagy leczke szinében; mi ujnak tartunk mindent, mit nem lehet folyvást nem ismételni, és nem csufoljuk ki társaink szavát, vagy öltönyét ha kopott is, ha a kopott külső nemes czélt rejt. — A holdban nem igy van. Ott egy tizek-tanácsához hasonló jury, az oroszlán torkába önmaga veti vádjait, önmaga itéli el, 's igy lesz egy tollvonással az imádságból rágalom, az áldozatból rablás, a szeretetből nagyravágyás. — Ott hideg a kebel, mert a nap éjjel nem melegit. Ott kopott, és felesleges leczke minden, mi az emberiség javára könyvekben, hirlapokban, sajtó utján, vagy élőszóval mondatik. — Mi földiek a gyanusitás ellen harczolunk, társainknak szivesen nyujtunk baráti jobbot, kebelünkhez szoritjuk őket, 's nem merjük állitani, hogy leereszkedését kivánja velünk tudatni olly emberről, ki felemelt fővel képes felhini minden ismerősét, sőt hivatalbeli alárendeltjeit is: mondja szemébe, kivánt e valaha valaki ellenében egyéni felsőbbséget bitorolni, és nem előzött e meg mindenkit tisztelettel és szivességgel. — Mi földiek jobban becsüljük az emberek egyéniségét, minthogy illy lealacsonyító váddal keseriteni tudhatnók, nem rohanjuk meg a becsületes kebel legérzékenyebb oldalát, nem nyulunk jégkezekkel a szív melegébe, 's nem kivánjuk feldulni senkinek benső nyugalmát. M. mindent, mi hathatós foganatra van számitva, pártolunk, 's elősegiteni iparkodunk. A hold lakosai fejlődésének foka mind ezt parányiságnak tartja. — Végre mi földi emberek senkit nem erőtetünk: bántalomnak hinni a becsületes szív azon érzelmeit, mellyekkel az emberiség egyik nemeslelkü jóltevőjének a határtalan hála és tisztelet adózik; mi meghatalmazás nélkül senki nevében bántalmi váddal nem lépünk fel ott, hol bántalom minden oldalról annyira távol van, mint mennytől a bün. Mi minvéleményünket nem disputáljuk senkire, legkevésbbé ollyanokra, kikhez ‚mi többen' minden tekintetben igen parányiak vagyunk. — A hold nem igy tesz. Belopja a csendes szendergőnek ablakán lakosai egyikének torzképét, kinek homlokát e felirás babérozza: „Agy rém vagyok" — Szegény hold! ijeszteni akar; felébred a szendergő, a tükör fényében megpillantja a képet, mosolyog, 's egy két percz mulva folytatja angyal-álmait, mellyeket a felebaráti szeretet jutalmazó istene küld neki. A hold pedig elszégyenli magát, és fellegek mögé buvik. — De most veszem észre, hogy papirosom megtelt, és én a czáfolatra még semmit nem feleltem. Már tehát nem is felelek, mert nekem is álgyuznom kellene, pedig a gravitatio törvénye szerint a holdból a földre könnyü, földrül a holdba lehetetlen az illy műtétel. — Én tehát csak az olvasónak felelek, miszerint én többektől, rangban, tiszteletben és müveltségben álló egyénektől ön megnyugtatásomra kérdezém, vajjon sértő e a ‚Világ' 3ik számában megjelent czikkem? A felelet mindenkitől az volt: becsületemre válik, a mit a nemes szív tiszteletére irtam, figyelmeztetésemért pedig, kivált a ‚Világ' 6ik számába iktatott czikkem után minden polgártól meleg köszönetet érdemlek. — Ezt mondja keblem birája is, az öntudat. Bensőmben, de kezemben is, vannak tehát a bizonyitványok, miszerint mondjanak önök, ‚Többen' bár mit, én éltem egyik legdrágább nyereségének tartom, hogy a megtámadott czikkek irója én vagyok.

Detrich Zsigmond.

⊙ Uj vidék (Bácsból.) Ma adánk követeinknek utasitást, tanácsunk 's választó polgárságunk vegyes ülésében, 's bizton mondhatom, hogy, bárha a sz. k. városok jelen sulytalan helyzetében, pusztában elhangzó pacsirtadal a városi utasitás, az legfeljebb mint lelkesedésünk 's a közügyek iránti részvétünk hévmérője érdemelhet figyelmet, 's ébreszthet rokon- vagy ellenszenvet, 's ez uttal is, mint eddig mindig bő figyelmet fordítánk rá. — A városi belelrendezésre nézve már igen korszerü és szabadelmü utasításai lévén követeinknek, csak arra figyelmeztettük őket, hogy az országos ülésekben is szorgalmazzák mind azt, mit a polgári jogok czélszerü kiterjesztésére, 's az alkotmányos életnek köztünk is leendő kifejtésére jónak láttak küldőik. — A horvát követeket érdeklőleg elfogadtuk a k. kir. leiratot; ámde a nyelv dolgában a RRk. törvényjavaslatához örömmel járulánk, 's valamint a RRknek a fens. nádort érdeklő hálás kivételét örömmel értettük, ugy ő fensége kegyelmes kijelentését is mély hálával fogadtuk, ebből uj tanujelét látva annak, hogy a férfiu, ki a nemzet főhivatalában ragyog, annak egyszersmind legdicsőbb polgára. — Az élelmezésre nézve, a jobbágy sorsán akarunk könnyiteni, ámde mivel tudjuk, hogy ez csak ugy eszközölhető, ha tulságos követeléseink által nem zárjuk el a nagy részben csak kormányunk kegyelmétől függő siker lehetőségét, nem akarjuk tűhegyre állitani a dolgokat. — Mi a megyei kihágásokat illető munkálatot illeti, mivel tudjuk, hogy a városok még nincsenek olly befolyással felruházva, hogy azt, mit mi legjobbnak vélnénk, a képviseleti rendszert, sikerrel sürgethetnék, ez uttal megelégszünk bármilly törvénynyel, melly valóban, 's tettleg javit. — E tárgyra nézve azon alapelvet fejté ki véleményező választmányunk 's fogadá el utasító testületünk, hogy miután e munkálatban a hon ama nemnemes fiainak, kik helyzetöknél fogva az adózó népből kiemelkedve az ugynevezett tisztes, és müiparüző osztályt képezik, 's igy a polgári rendhez legközelebb állnak, 's mindezek a nemnemes honfiak jogai védelmére, vagy inkább kifejtésére leginkább felhivottak, számos engedmények adatnak, követ urak azok létesitését sürgessék, de egyszersmind azt is nyilvánitsák, miként a 4ik rend, melly sajnosan tapasztalta, hogy bár a váltótörvényszéknél nemnemes birákat is rendel a törvény, oda majdnem csupa nemes városi tisztviselők alkalmaztattak; ez uttal nemcsak irott, de tettleges engedményeket reményl, 's ezért törvényt kiván, melly a főispánt arra kötelezze, hogy ha vannak alkalmas nemtelen egyéneknek, ezekből legalább egyet, tartozzék minden hivatalra kijelölni. — Mivel továbbá magok a megyei követ urak mondták ki azon elvet, hogy a városokat egyenlő helyzetbe akarják tenni a megyékkel, ha nálunk lesz voksa a zsidónak, legyen a megyei választásnál is, vagy nálunk se, mert mi nem emancipálunk!! (noscendo homines.) A titkos szavazást pártoltuk, 's a nyers tömeget, ha lehet, több helyen kivánjuk egyszerre szavaztatni. — De elég ennyi egy szegény városról.

Zágráb. A zágrábi német ujság idei 8dik számában ezeket olvassuk: A ‚Narodne Novine' után közlött tudósitás Buccariból hivatalosan ekép igazitatik: Az 1843ki dec. 19én tartatott buccarii kapitánytanács folytában többek közt Zágrábmegye azon levele is felolvas-

---

*) Sőt inkább, fogadja köszönetünket a t. Beküldő ur ezen hazafiúi szív-sugalta, gyöngéd kedélylyel irt soraiért, millyeneket mi mindig szivesen iktatandunk lapjainkba, meg lévén részünkről győződve, hogy a t. közönségnek is illy közlemény, kedves olvasmányul szolgáland. Szerk.

tatott, mellyben ez a buccarii kapitánytanácsot megkeresi, hogy részéről ez is pártolná a legközelebbi országos gyülésben a horvát helytartótanács létesitése iránti kérdést; — e felszólitás következtében határozattá lőn, ennek tudomásul vétele, melly alkalommal a kapitánytanács fentartá magának, hogy az országos gyülésre küldetendő követeinek eziránt czélszerü utasításokat adand. — Továbbá: — A fenemlitett, mult évi dec. 19kei — nem a kapitány, hanem az alkapitány elnöklete alatt — tartatott kapitánytanácsban szóba sem jött ezen tengerparti vidék nevezetének megváltoztatását illető inditvány, még kevésbbé pedig egy arra vonatkozó inditvány, hogy a felsőbb igazgatványi dicasterium — melly a fiumei kormányzóság, — 's Buccari közt jelenleg fenálló hivatalos kötelék feloszlattassék." — Igy közli az igazitást a zágrábi német ujság; de vajjon közli-é azt tiszte szerint a tévedést legelőször kürtölt ‚Narodne Novine' is? Nem merjük állitani; azonban tagadni sem, miután a ‚Narodne Novine' nyelvét — az ilirt t. i. — mi nem értjük — 's szorosan nem is kötelességünk azt érteni. —

Külföldi hirek.

N. Britannia Jan. 18kán megkezdetvén a terhelő tanuk vallatása, Bond Hughes nagy csomó irással jelent meg, mellyek kivonatokat tartalmaztak O'Connell beszédeiből, mellyekből főleg azt akará bebizonyitni, hogy az izgató a kormány gyülölésére 's megvetésére törekvék ingerleni az ireket.

Az O'Connell és társai ellen emelt vádpontok különösben érintik az elégületlenséget, gyülöletet és megvetést, mellyet az izgatás a kormány, katonaság, igazságszolgáltatás ellen támasztani iparkodott az ország különféle néposztályainál; a törvényellenes gyülekezeteket; az ő felsége kormánya elleni összeesküvést; az unionak czélzott felbontását; a törvényszékek megbántását; 's a nagy tömeghez intézett lázitó beszédeket és iratokat. Smith királyi ügyész ezen vádpontok alaposságát törekvék bebizonyitni. Erre nézve előadá az irhoni politikai egyesületek történetét, melly czélból 1829ig ment vissza, 's fejtegeté, mennyiféle alakban, 's név alatt létezett ez egyesülés 's változott lassankint át, mindig közelebb menve czéljához, mig végre 1840ben a most fenálló egyesülés alapittatott, mellynek háromféle tagjai vannak: szövetségesek, tagtársak, és önkénytesek. Különösen a két utóbbi osztály jegyczéduláira figyelmezteti a juryt, mellyeken olly mondatok, feliratok, és jelképek láthatók, mik egyenesen az ir népnek az angol nép 's kormány elleni fellázitására czéloznak; többek közt több olly csata emlékezetét ujitván fel korábbi századokbul, mellyekben az irek győzedelmesen verték meg a „szász idegeneket." Figyelmezteti az iszonyu számu népgyülekezetekre, mellyeken a lázitó beszédek mindannyiszor roppant tömegek előtt mondattak el, következőleg rendkivül lázitó hatálylyal voltak. Erre vonatkozólag a főbb nevezetességü meetingeket sorolá elő, 's az azok alkalmával tartott beszédek, kiosztott iratok, sőt egyes költeményeket is a jury figyelmébe ajánlja. — A tanuvallatás folytattatván olly körülményességgel járt, hogy ha illy részletességgel akarnának kihallgatni minden vád- és védtanut, a vallatásnak magának vége hossza nem volna. — Volt már emlitve, hogy a repealpártiak közt árulók találkoztak, kik O'Connell gyülekezeteinek titkait a kormány előtt felfödözék; most illy egyének már név szerint is emlittetnek, kik között O'Connell szabója fő szerepet játszik. Nem tagadhatni, hogy illy izgatás mindenesetre kényes dolog, 's hogy a legnagyobb ovatosság mellett is vajmi könnyen csuszhatnak félremagyarázható czélzások 's kifejezések a felhevült szónok ajkaira, de ha már felvétetik, hogy árulók kelnek ki az ügy ellen, nem lehet-e ezen árulás is megvesztegetésnek szüleménye? 's ha az, nem lehetnek-e a tett és közlött felfödözések is nagy részben hamisak? Ez mindenesetre olly dolog, melly az ir népnél ismét szemet szurhat, 's a vakbuzgóbbakat talán épen ezen árulási körülmény teszi még elkeserültebbekké.

Egy angol levelező a statusperre nézve azon megjegyzést teszi, hogy a vádlottak minden merészségök daczára sem merték állitani, hogy az esküttek, kik fölöttek itélendők kiválasztattak, protestansok bár, a kath. vallásnak és az ő ügyöknek köztudomásu ellenségei volnának. Mindamellett is sajnálatos ugymond, hogy a körülmények ugy hozván magokkal a dolgot, a katholikusok teljesen kizárattak; mert ha az esküttek O'Connellt vétkesnek találják, tekintete párthiveinél csak növekedni fog, nem pedig csökkenni, 's ezen esemény még ikább fogná öregbiteni az ellenszenvet és gyülöletet Anglia 's a protestantismus ellen. 'S ez valóban igen lehetséges, mert ha a repeal-pártiaknak ragaszkodása O'Connellhez őszinte, mit legalább a legnagyobb részről fel kell tenni, ugy ő eltéltetése esetében vértanu magasztosságára fog emelkedni szemeik előtt, mi az ir nép ismert szilárdsága, 's vakbuzgóságrai hajlamánál fogva könnyen olly zavarokat szülhet, mellyek Angliának sokkal nagyobb okot szolgáltathatandnak a makacs üldözés megbánására, mint maga az eddigi egész repeal-mozgalom.

Bizonyosnak hiszik, hogy Lajos Fülöp meglátogatandja Victoria királynőt, 's pedig nem, mint addig gondolák, Brigthonban, hanem Londonban. Ezen családi látogatások igen nagy befolyással vannak az országok sorsára, mert ha valaki, úgy a francziák királya ért ahoz, mikép kelljen a családi érdekeket az országok érdekeivel sükeres kapcsolatba hozni. Ez egy részről bizonyára a szelidebb politikának szüleménye, midőn személyes ismeretség, 's barátságos viszony által iparkodnak megerősitni a nemzetek közti lánczolatokat.

Sir. Francis Burdett, a hires parliamenti tag, ki eleinte olly nagy szerepet játszott a radicalimus mezején, utóbb pedig torysmusra térvén által annyi faggatásokat vala kénytelen előbbi elvbarátitól szenvedni, legközelebbi napokban meghalt.

A Standard szerint Pottinger utódjául Chinába Davis ur van kinevezve. — Ugyan e lap gúnynyal veszi azt, hogy Westminster marquis 50 ft. sterlinget adott a gabnatörvény elleni szövetségnek, mert ugymond a 78 éves lordról teljes életében sem volt jót hallani, kivévén, hogy folyvást gazdagabb lett; különben is az igen öreg emberek szoktak néha bohóságokat elkövetni.

Franczia ország. Tocqueville megnyitá a kamrában a harczot papság és egyetem között, mit a J. des Débats igen fontos kérdésnek vall; de szemére veti a szónoknak, hogy kiméletes fordulatai daczára sem valódi barátja ő az egyetemnek, 's észrevehető rajta, mikép az iskolák ellen titkos gyülölettel viseltetik. Az egyetem nemcsak talán, de valósággal 's pedig szörnyen rágalmaztatott, 's az ellene szórt megtámadások az uj társasági elveket ingadoztatják meg. Villemain, az oktatásügy minisztere, kétségbe voná, a szólottnak őszinteségét. Szemére lobbantá, hogy két egészen különböző dolgot zavart össze, miket mégis senki sem tudna jobban megkülönböztetni, mint ő, t.i. a nép valódi jólétét 's békétlen hivalkodását, melly néha épen e jólét eredménye, főleg, ha közszabadság mozgalmai segitik elő azt. Mondá a többek közt, hogy igen ravasz-ügyesen tudja sujtani a miniszteriumot mindenért, mit tesz és nem tesz, mit mond és nem mond; majd arra szólitja fel a miniszteriumot, hogy az álladalmi oktatás ügyébe semmi beavatkozást ne türjön, mert itt lelkiismeret szabadsága forog kérdésben, majd meg az ezen oktatás miatti ellenvetéseket 's rágalmakat lobbantja annak szemére. Chambolle ur némi részletekbe bocsátkozván ez ügy iránt, jelesül azt hozá fel: hogy az egész intézkedés ollyan, miszerint sokkal több esik a tanitás és igazgatás, mint a nevelés rovására, olly annyira, hogy a papság mérséklettebbei is, minő például a párisi érsek, nem tartják képesnek az álladalmat arra, hogy az ifjuságnak czélszerü nevelést adjon. Ezt Corne ur is erősité a miniszter ellenmondása daczára annyiban hogy a határszélekhez közelebb lakó családoknál legalább e meggyőződés olly meggyökerezettnek mutatkozik, miszerint fiaikat külföldre küldik nevelés nyerendése végett, mellyet hazájukban hiába keresnek. Dubois ur az egyetemnek statistikai adatokra épitett védelmével zárá be a vitatkozást.

A válaszfelirási javaslatban a külföldi politikát illetőleg többféle megtámadásoknak volt kitéve a miniszterium. Guizot terjedelmes beszédben iparkodott azokat czáfolgatni. Egyenkint sorolá elő a tett lépések minőségét Spanyolhon, Görögország, Anglia iránt; midőn az angol cabinet „becsületes nyiltságát" emlitené, a baloldal legszélsőbb részén gunynevetés harsogott. Erre Guizot igy folytatá beszédét: „Hogyan, férfiak közt, kormányok közt, kik egymást becsülik, nem volna szabad egymás becsületességére hivatkozni? Ez olly sértés, mellyet rajtam 's kormányomon száradni nem engedek, 's mellyet visszautasitok egy barátságos kormányt tekintve, mellyel jó viszonyban vagyunk. Áttért azután ismét tárgyára, 's előadá, mikép törekvék a két cabinet a spanyol ügyekre nézve összhangzásba jőni, mikép a legkényesebb tárgyaknál is, minő a házassági kérdés, különös kimélet vezette lépteiket. 'S kérdezé: vajjon nem javult-e Spanyolország helyzete Europa ellenében? — 'S vajjon a kormánynak Nápoly általi elismertetése, 's a királyi családtagok közti egyetértés helyreállitása semmibe veendő? 'S melly áldozatokba került ez? melly nemzeti érdekeket kelle e miatt elhanyagolni? Semmit. Politicai, közgazdagsági, családi érdekek egyiránt haladást tanusítnak, 's e haladás főokául tekintendő azon folytonos törekvésünk, hogy valahára kiszabaduljunk az angol 's franczia pártok örökös ellenségeskedéseiből. Még ugyan sok tenni való van hátra, de jó uton vagyunk. Áttérve azután a keleti ügyekre, mondá, mikép ott ismét ősi jogába lőn helyezve a franczia politika, melly leginkább három sark körül forog, mellyek: — az ozmán birodalom függetlensége fölötti őrködés, a törökországi keresztények védelmezése, 's meg nem szenvedése annak, hogy valamelly europai hatalom kizáró véduraságot gyakoroljon. E három elvben pedig az angol politika egyetért. E tárgyat tovább fejtegetvén érinté, mikép a franczia politikának Törökországban magát a kormányt, a zultánt, a divánt szinte ótalmazni kell saját alattvalói ellenében, mert a politika érdeke ugy kivánja, hogy ezeknek tekintélye fentartassék. Konstantinápolyban megkezdetett már a harcz azon zsarnok ozmán törvények ellen, miszerint a kereszténységre-tért ozmanlik halállal lakolnak; a lépés megtörtént, mellynek tovább fejlesztése lehetségessé teszi idővel ezen vad törvények teljes eltörlesztését. A keletnek jelen nagy kérdéséről szólván, t. i. Göröghonról, emlékezetbe hozá, mennyi káros következménye volt e téren is az angol és franczia politikának örökös vetélykedése. Az ellenkezés e pillanatiban nem mindig Londonból szivárogtak oda az alkotmányi ohajtások, hanem gyakran Párisból is. E tárgyra nézve is szerencsés egyetértés vezérli most a két cabinetet, minek jótékonysága már az életre is kihat, ugy hogy a franczia 's angol különvált pártok nevezetei enyészni kezdenek. Összevetett vállal akarja a két cabinet Görögország politikai boldogságát eszközleni 's biztositni. Mindkét ország becsületére válik, hogy végre kezdetét vette a valódi 's igazi béke politikája, nehéz de uj politika, melly e miatt nem kevésbbé jó és nagy, mert hasznos. — E beszéd következtében Thiers ur majd két évi hallgatás után lépett fel a szószékre, 's mint az angol szövetséges politikának egyenes ellenzője nyilatkozott; azt minden becsétől igyekvék megfosztani, 's mutogatá, hogy e szövetség ezelőtt a béke fentartására ugyan mellőzhetlenül szükséges vala, de most, midőn senki, Anglia pedig legkevésbbé ohajt háborut, egészen fölösleges, 's csupán utolsó eszközül tünik fel Francziaország politikai súlyának erősitésére; mert Anglia csak azok iránt viseltetik barátsággal, kik magokat általa vonszoltatni engedik.

A mult évben 178 uj darab adatott a párisi szinpadokon; szinházak szerint igy oszlik el a szám: Opera 3, Théatre français 8, Opera comique 7, Odéon 27, Théatre Italien 5, Vaudeville 24, Variétés 24, Gymnase 24, Palais Royal 21, Porte St. Martin 9, Gaité 13, Ambigu Comique 9, Cirque Olympique 4.

Az 1845re tervezett franczia költségvetés valóban a kiadások és bevételek közt egyensulyt mutat fel, holott a mult éviben 33 millióra menő hiány maradt. — Abd-el-Kader ismét megjelent a harczmezőn; de a francziáktól alávetett törzsek, kiket megtámada, győzelmesen védték magokat.

Spanyolország. Az ‚El primero de Setiembre' czimü madridi ellenzéki lap jan. 16kai számában egy verses költeményt közöl illy refrain-nel: ‚aun non es hora' (Még nem ütött az óra). Ez általános bámulást gerjeszt. Néhány versszakaszokbul megitélhetni az egésznek törvénytapodó féktelenségét. „Még nem jött el az idő az elnyomók csordája ellen harczolni; még nincs itt az óra, az árulók gonosz fekete vérével a polgár tüzhelyét megfertőztetni. De ütni fog az óra, és mi nem leendünk utolsók, kik boszuló kardunkat az árulók vérébe mártani fogjuk, mártani azon vérbe, mellyet utálunk. Még nem ütött az óra. Várakozzál nép, azon zsivány had, mellynek zsarnok uralkodása most a spanyol nevet mocskolja, saját förtelmes vérében fog megfulni." — Már ott, hol ennyi szabad, hol a szenvedélyek illy szilaj vadsággal dühöngnek, ott minden szabad; ott törvény és szabadság hitvány bábjátékká aljasult.

A forrongás Sevillában mindinkább növekszik, 's kiki tart a bekövetkező véres jelenetektől. A miniszteri lapok elővigyázatra intik a kormányt, egyszersmind figyelmeztetik, hogy ne igen tánaszkodjék az ott életbe léptetett katonai rendszabályokra, mellyek ellen a progressista-lapok hevesen kikelnek. A sevillai progressisták a királynét egy hozzá intézett kérelemben — melly közel egy ivnyire terjed — mindenre a mi szent, kérik, hogy egy coteria szenvedélyes tanácsira ne hallgasson, hanem ügyeljen a nemzet szavára, melly alkotmányt és törvényt tiszteletben tartatni, fontolva tett előhaladást, és anyai kormányzást ohajt; számüzzön ő Felsége minden visszahatási eszmét mint árulással rokont, akkor megszünend minden forradalom, 's a trón mind bel mind külellenségek ellen biztositva álland. — A sevillai moderadok vagy mérsék-pártiak hasonló felirást készitettek, mellyben a kormánynak hálát nyilvánitnak az 1840ki ayuntamiento-törvény hozataláért.

Olaszország. Ama hajócsapat, melly a braziliai czászárnét Rio Janeiroba vitte át, karácson estéjén visszaérkezett Nápolyba. Mondják hogy a fiatal császárné

igen jó benyomást csinált a braziliaiaknál, ellenben ezek a nápolyiaknak nem igen tetszettek.

Oroszország. Jövő tavaszszal végre fog hajtatni az orosz kormány azon rendelete, melly szerint Lengyelországban 's Lithvániában a katholikus papság jószágait 's alapítványait a kormány lefoglalja 's a lelkészeket a státus fizetendi. Igy tehát a kath. papság önállásának végső árnya is eltünendik.

Belgium. A jelenleg fenálló vaspálya-vonalok 112 mérföldet tesznek. 1842ben 7 milió, 1843ban pedig 9 millió frank jövedelmet hajtottak; folyó évre 10 millió hatszáz ezerre tétetik elölegesen a jövedelem.

Legujabban az antwerpi rév kinálkozik alkalmas helyül a kiköltözőknek, kik eddig leginkább Brema 's Havreból indultak el. Már minap 120 kiköltöző távozott az antwerpi kikötőből Guatemalaba, hol a gyarmatnak egészségi állapota folyvást kedvező. Brüsselnek legujabb számitás szerinti népessége 110,500ra tétetik; a házak száma 12,000.

Poroszország. Posenben váratlanul jelent meg egy nyilvánitás, melly szerint a kormány részéről ezer darab arany jutalom igértetik annak, ki felfödözendi az egyént, ki mult évi sept. 19én az átutazó orosz czár kocsijára lőtt. Minden eddigi kutatások sükeretlenek maradtak, és senki sem hitte, hogy a feledékenységbe ment dolgot ismét felmelegitsék.

Görögország. A minisztertanács többsége olly határozottan nyilatkozott Rigas Palamides ellen, hogy a király kénytelen volt tárczáját ideiglenesen Londos hadminiszterre bizni. — Az alkotmány-bizottság bevégzé már tervezetét, mellyben a többek közt a trónkövetésre nézve mondatik: a korona Otto király fi — vagy lányágbeli utódira száll, magtalanság esetében pedig öccsére Luitpold hgre, 's ennek utódira. — A királyné születésnapja nagy pompával ünnepeltetett Athenben.

Havasalföld. A nemzeti gyülés közelgvén a megürült hat követi hely választás utján következők által fog betöltetni: Ghika Károly hg, Ghika Aleko, Kantakuzeno Constantin, Soutzo Constantin, Balatsano és Creszulesco által. Mondják, ezek megválasztatását az orosz kormány nem legjobb szemmel nézi, mivel ők a jelen hospodár 's az orosz consul nyilatkozott ellenei lévén, nem igen munkálkodandnak az orosz érdek kezére.

Északamerikai egyesült statusok. Az egyesült státusok tengeri ereje hivatalos jelentés szerint összesen 76 hadihajóból áll. A legnagyobb járműnek 120 álgyuja van; 90 álgyus sorhajó van kilencz. A hadi gőzösök száma hat. A szárázföldi haderő nyolcz ezer emberre emelkedik. A hadi szerek összes becsértéke 17 millió dollárra tétetik.

Egyesületi közlés.

Jelentés, a jégverés ellen kölcsönösen-biztosító MAGYAR egyesület kormányától. — Különös örömmel értesítjük édes hazánk közönségét, hogy a külföldrei kiszivárgás egyik ágának megszüntetésére irányzott biztosítási vállalatunkat, munkálkodásunk lefolyt első évében, istennek hála! — a legörvendetesb siker koszoruzá! Azon kellemes helyzetbe jövénk ugyanis: hogy ámbár a vállalat kezdeteveli első felszerelés, melly immár jó időre fedezve lévén, a következő éveknek is javára válik, igen nevezetes költségbe került, mégis a bejött biztosítási díjakból minden jégverési kár, szám szerint 26, melly a biztosított tagokat érte, legkisebb surlódás vagy viszálkodás közbejötte nélkül az illető feleknek tökéletes elégedésökre, teljes mértékben kipótoltatott, 's valósággal ki is fizettetett; sőt minden jégverési kárnak teljes kipótlásán 's az első felszerelési költségek fedezésén felül még 1223 fr. 29 kr. p. pénzben mint állandó tartaléktőke megtakaríttathatott; 's az alapszabályok 11d. §§sa értelmében kamatra adatik, kamatjaival a jövő évek pénzerejét növelendő. — Mi annyival örvendetesebb eredmény, mivel, mint tudva van, az egyesület magát taval csak késő tavaszszal alapíthatá; és igy nemcsak sokaknak, kik különben a honi egyesületnek pénzkiszivárogtató külföldiek előtt elsőbbséget adni hajlandók lehettek, tudomásukra csak későn jutott; de sőt, a külföldi hasonló intézetek nyilt ellenségeskedése mellett, nevezetes félreértesek sem hiányzottak. A fenemlített 26 kármentesített névszerint ezek: Debreczenben: Bernát Gedeon; Eperjesen: Kaill János; Karloviczon: Radovanovics Pál; Lugoson: Albrecht Gertrud; Balogh Ferencz; m. Brendus János *); Constantiny József; Feszler József; Gruber Imre; Höffler Antal; Makay Sándor; Oszeczky N. Im., Paulischan Mária, Reichard Urbán, Smidt Károly, Svoboda György, Zobbel Simon; Meczenzéfen: Tischler Mátyás; Mohácson: Koy András, Serb Miklós; Nagytapolcsánban: Turcsányi Alajos *); Pesten: Máhr Antal; Szepsiben: Staut József, Waldmann Ábráham; Stropkon: Neumer Görgy; Ujvidéken: Gvozdanovics János. — Használjuk egyszersmind az alkalmat mind azon hazafiaknak, kik hozzájárulásukkal egyesületünket megörvendezteték, szives köszönetünket nyilvánítani, 's őket hazafiui bizodalommal megkérni, hogy minden nyerészkedéstől ment közhasznu vállalatunkat, biztosításaik beküldésével ez évben is gyámolítani sziveskedjenek. Költ Pesten januar 28án 1844. A jégverés ellen kölcsönösen biztosító magyar egyesület kormánya.

*) Brendus ur szives volt, kármentesitési illetőségét a becslési költségek viszapótolása mellett, az egyesület javára felajánlani.

*) Erről a nyugtatvány még Pestre be nem érkezett.

Zsidó-ügy.

Nincs hálátlanabb dolog, mint elfogulatlan nézeteket olly ügyről nyilvánítni, melly az emberiség, 's természeti jogok mögé sánczolja magát az élet követeléseinek gyakorlati küzdhelyéről; 's pedig nincs károsabb, mint illy ügy iránt tisztába nem jönni. — Az emberiség nevében ugyanis gyakran annyira ámíttathatunk: hogy senki sem ellenünk, 's kötelességünk mindenben engedni mindent. — Az emberiség eszméje olly fénypont, melly mielőtt a tárgyakat általa tisztán láthatnók, megvakit; melly, minél ferdébb állásba esünk hozzá — 's pedig ez legyakoribb — annál nagyobb, — óriási, — árnyakat vettet, miktől aztán olly igen szoktunk rettegni. — A szépnek, jónak, tiszta, átlátszó képei nem egyedüli resultatumai az életnek 's igy annak nem is egyedüli czéljai, mivel az élet czélja, maga az élet, ez pedig örökös küzdés 's igy a küzdő a végetlen béke elveihez szorosan nem ragaszkodhatik. Tudjuk, mire akart vinni a fanatismus; látva t. i.: hogy önségünk mindenütt központ, 's minden életnyilatkozatnak utolsó indoka, azt hivé, ez ellen — mivel tévutakra is mehet — majd negativ polust teszen, t. i.: a végetlen jót, mellynek ott fenn tulajdonképi hazája, 's melly kristálytisztasága és távolsága miatt mintául nem igen szolgálhatott, az emberi életiránynak nem lehetett népszerüsitett tényezője. — Tudományosnak tetsző csalódásunkból kijózanodánk, átlátva, hogy sophismáink az élettel össze nem férnek; hogy mindenünk csak erre tartozik 's itt önségünk az ur, mellynek nincs szüksége semmi élet-feletti elvre tekintélyül, 's máskép kell ez önség korlátban-tartására dolgozni, t. i.: az önbecs 's ennek őrzése által: mivel éltünknek átalában főiránya az ótalom 's igy az önerősítés — mellynek tiszta fogalmában rejlik a méltányosság, különben az idegen jogsértés által a megtámadtatásra ujabb meg ujabb ok adatik. 'S ez azon kényes pont, melly körül a vélemények olly különböző irányban mozognak 's legjobb akarat mellett is magunkat az eszmékkel kijátszathatjuk; az általános jogfogalommal ugyanis nem tudjuk egyeztetni: mikép lehet némelly sajátságnak több követelnivalója 's igy nyilatkozatinak is nagyobb köre 's nem veszszük észre, hogy csak tetsző jogok, mellyeket ezen sajátság kiméletlen elront. — Tehetlenség vezetett az élet meghazudtolására 's ezen átkos irányból fejlett ki a minden álláspontból kiragadó sejdités, melly mint egyedüli — árnyékká vékonyít; a vallásos tulfeszített sejdítés az életet akarja árkaiból kiszorítni, a politicai az emberiséget vagy egyes nemzetet kiván eszméjébe, mint mintába, nyomni. A dualismus a lélek absolut egysége 's igy egyformasága volt a pont, mellyből a tulzó speculatio kiindult, egy ember nevében mindenről volt szó 's innét következések huzattak az egészre resultatumaiból, midőn a különböző individualitások viszonyinak kellett volna sarkelveket felállítni. Azon statusok, mellyek pályavonalukból bármelly fanatismusszülte phasisok felé nyomultak, rothasztó tespedésbe sülyedtek, mivel az életet egy átalános elvnek akarák alája rendelni. — Az élet különböző nyilatkozatiból egyet kiemelni, 's ezt alapnak tenni nem lehet; alap mindig az élet, mellynek az elvek létesítésének módját kell szünetlen eldönteni, mert csak igy lehet az élet haladás, — egy szükséges organicus összeköttetésben levő productuma az egyetemes életnek; — ugy pedig, hogy ezen semmi kényszerités ne láttassék, hanem minden magamagából önkénytesen fejlődjék ki, különben csak próbára teszszük az életet, melly mig egy részről erőnket bizonytalan sükerre igényli, időpazarlásra ad alkalmat.

Ezen szempontbul kiindulva határozhatjuk meg biztosan: mikint módosit zsidó-ügyben az emberiség nevében tett követeléseken a nemzet-érdek, a nemzetiség szelleme. A statusnak biztosítási jogából foly minden egyes tagjainak javítási kötelessége; a status előtt azonban jó az ember, mint illyen, széles értelemben, de jó különösen mint hazafi, 's illyenné fekszik érdekében azt főkép javítni; ollyan embertől ugyanis, ki szelíd keresztény itt, mint ott, 's egyéb érdeme nincs, mint status nem sokat reménylhet, 's mivel már különböző nemzetek vannak a földön, 's mindeniknek követelése tagjaitól a hazafiúság — rosz minden, ki nem hazafi. — Minden továbbá, ki csak ember átalános értelemben — ugy tekinti a világot, mint a mellyet neki egészen el lehet kaparni, mivel azonban társaságban is szeretne élni, a statust ezen kaparási nézeteknek könnyen alája rendeli 's igy káros hatást gyakorolván, — azt ellenei föllépésre kényszeriti. — Föllép tehát a status, mint moralis személy, ugy tekinti t. i. a dolgot: minden ember rosz, ki nem hazafi; a rosz, szerencsétlen; tehát javítandó is, 's tagját javítni igyekszik — kényszerítve is; azon tulzó szabadelmü phrasis: „szabad ember vagyok, akaratom ellen senki sem tehet boldoggá" legyen megátkozva; egyes ugyanis, mint status nem a szabadság alapját támadja meg a javításrai törekvéskor, hanem azon elvet vagy indulatot, melly vas karjain óriási hatalommal ragad veszélybe, tehét tulajdonkép a szabadság ellenét. —

Ha most a mondottakat zsidóinkra alkalmazzuk, nyilvános, hogy őket előbb mint embereket megjavítni, 's igy aztán másodszor: hazafiakká átalakítni kötelesség. — A zsidók javulásának átalában vallásuk legfőbb gátja. Az eredetileg rabságban nyomorgó zsidónép vallása által képződve politicai egységgé — önerőtlensége, gyávasága miatt egyedül attól reménylve létele biztosítását — inkább ragaszkodott ahoz, mint minden más nép a magáéihoz. Müvelettlensége, bálványimádáshozi ragaszkodása gátok voltak, hogy a Mózes politicai vallási rendszerének szelleme a kiszámított hatást gyakorolhatná, 's hogy az idő szükségeihez mért parancsolatok visszaélésre ne adnának alkalmat. Azon rendelete Mózesnek, miszerint a meggyőzött népeket részint ejkergetnék, részint egészben kiirtanák, másfelől a papoknak intései a néphez, hogy idegen istenitisztelet á tal ne aláznák meg nemzeti istenöket, illő szempontból fel nem fogathatván, a nép, mint erőteljes moralis egység kifejlődését akadályozák. — Vallásához fanaticus ragaszkodása, félénksége, 's az idegen hatalmaktóli kínoztatása által kiolthatlan gyülölségre gerjedett minden iránt a zsidóság 's — hozzájárulván ehez vallásának eredeti egyszerü alakja 's nemes irányától eltérése is — egészen elaljasult. Ollykori, bár perczig tartó boldogságát, egyesektől tapasztalva teremtetni, 's érezve nyomorúságát megváltását is mástól reményli. Mentől csüggesztőbb azonban a jelen, annál távolabb esik a szebb jövő, 's ha az egy magunkon kivüli erő által történendő — melly esetben nem lehet találólag is számítni — szinte a végetlenbe vész el. — Az élet mindig positivitást követel; állapotunk felsőbb erő általi javítási reménye eltespeszt; a szabadság 's boldogság okfejét, t. i.: az önbecsülést, melly erőnk tudatából, érzetéből fejlik, elöli 's igy minden nagyot és szépet megront; szabadságunk 's boldogságunkat csak magunk által biztosithatjuk 's különösen szolga olly nemzet, melly kegyelemből tengéssel megelégszik. Negativitasba esik tehát a lélek, mint nemes irányt adó; az élet szükségei azonban nyomnak, a fentartási ösztön — mint ollyan a legszorosb értelemben — minden tehetséget magának alárendel 's az aljasságok ezer nemével összegázol. — Physicai, lelki erő nélkül elhal küzdésinkben az igazság követelése; a rosz közvetlen 's szükségkép tetteinkbe szövődik 's gyengére kedvező eredményt csak gazság adhat. — Lelki 's testi erőtlenségében elfajulva a zsidó nép, erőtlenségéből kivergődését az élet akadályozá, a kereszténység ugyanis rá nyomta az elátkozottság iszonyú bélyegét, gyülölte, üldözé és nyomá, mi által irigység, boszú ébredt a szegény eltaszitott népben, 's más módja nem lévén a visszatorlásra, ezerévü ingerlése következtében a csalásnak legszörnyübb nemeivel igyekezett hatni; a társasági-élet legtitkosb rejtekébe is beoltva az anyagi 's erkölcsi romlásnak lelkét. — Miért, hogy nem törlesztetett el e szerencsétlen nép, oka: hogy a kölcsönös utálat a közelebbi surlódást gátlá, mig a nagyoknak érdekökben feküdt a zsidóság létele — de csak nyomatva — 's ez a roszban következetes maradt. — 'S midőn egyes statusok, más szempontból véve fel a dolgot, a zsidók sorsán könnyitni igyekeztek, elfeledék, hogy az csak javítások által történhetik, — pártolás ugyanis és jótétemény, erre csak mellékes ut — durva fanatismusok 's az ebből eredő nyomor okaira vezetve, felvilágositva, mire ők müvelettlenségök, ezer nyomasztó körülményekkeli küzdéseik közt fel nem emelkedhettek, 's embereik sem voltak, kik — illy szempontból véve fel a dolgot — az emberiség nevében, ne csak mindig követeltek volna, minek ujból természetesen rosz következése lett; az érdemetlennek jogtalan követelése ugyanis átalában mérteket tulhaladó 's a megtagadás esetében kiolthatlan boszut szül. — A zsidóság, helyzetének okát egészen a kereszténység iránta elkövetett bünének tulajdonitva — magába nem szállt 's maga általi erkölcsös javitásában nem is igyekezék. Szomorú 's elkeserítő példája e nép, a vakság által kifejlett, megrögzött makacsság áldozatjának 's valóban nagy mocska a civilisationak, hogy nem tartja véteknek illy töredéket türni, javítás nélkül. — Azt mondjátok tán: legyen szabad mindennek hite, de feledítek megmondani: millyen légyen a hit; tiszta sejdítés, egy boldogító kibékülés, 's mint illyen legyen szívnek szent 's ne aljasíttassék el, 's ne legyen bármi jogtalan követelés tolvajlámpássá, alap, támasz vagy az egyetlenegy kapcsa egy nép égre kiáltó szenvedéseinek 's ne terhesüljenek rajta undokságai egy ezerévü nyomor által kifejlett életnek. Gondoljátok tán: hogy szabadsággal kell megdönteni a babonát, mint egykor a babona ölte el a szabadságot, midőn a nép minden felségest, nagyot magán kivül keresett 's mert nem gyanitá erejét, jogait csalódásnak áldozá fel, — miket ha tud, hogy bír, a szellemi fejlődést ezerekre előzi meg — 's igy lett a népcsalódás első oka a néprabságnak. Nincs irtóztatóbb vétek, mint a szabadság rovására egyszerre hatalom-szózattal lesujtani akarni a nép hitét 's elvenni tőle a mennyet, midőn lehetlen kiküzdeni számára a földet. Reménylitek tán, ha azt mondjátok: hogy ő magára van hagyatva, bír erővel, jogait fentartani, mellynek vesztesége gyökereiből kiforgatja az életet 's a szenvedés mocsárjába sujtja, hogy tulvilág ha van, a gondviselés azt nem jelen rabságunkkali kiengesztelődésért teremtette — hatalmas leend a szó, szétzúzza a vakság óriási emlékeit, 's támadásra szólítja a teremtő erőket; reménylitek, kiküzdendi a nép számára a földet, átlátva: ennek gyönyöreit éldelni egyedüli feladata lételünknek, lerontja oltárait 's a rendszeres mese-foliántok helyébe alkotmányt szerez 's boldogítni fogja magát. — Ábránd! — a természetet nem kényszeríthetni; a nyomás alatt elerőtlenült lélek teremtő ereje, ennek elhárítása által — percz alatt nem tételeztetik fel 's igy nem adhat irányt központosító erő, mi nélkül pedig semmi üdvös eredmény. Gondoljátok: a dolgon változtatni lehet, szólván: ha a nép müvelés által fogékonyná tétetik a morál elveire, a vallás szelidítő, rendtartó tendentiájára nem leend olly nagy szükség, 's nem erény a szelidség, mit nem philosophia fejt, 's ha erényt philosophia nem fejt, ugy nem semmi a földön; hagyjunk tehát békét mindenki hitének 's csak neveljünk; minthogy azonban ezáltal a status czélját csak akkor érhetni el, ha a nevelés tiszta, szabad, igyekezzünk lassankint minden polgárt szabaddá tenni. — Ujból ábránd, a vallásosság helyébe soha nem substitualhatni bölcseséget 's igy tulzó törekvésünkben elhanyagolva a hit dolgát — nagy kárt okozandunk; a hit ugyan-

is mentől inkább hajlik szolgai fanatismusra, annál nagyobb gát minden reform-kérdésnél. — A hittel igenis bajlódni kötelessége a statusnak, mennyiben a hit, nyilatkozatiban, positiv valami, 's azt — mint a mellyel leginkább igyekszik a nép javítására — kötelessége balságitól a köz-értelmiséghez mérten megtisztitni. (Folytattatik.)

Hirlapi kalászok.

Nemzeti Ujság. (9. sz.) ‚Korunk ügyei' rovatában gróf Mailáth János értekezik illy czim alatt: ‚Vallásegyenlőség politikai szempontból', két esetet vesz fel: vagy semmiképp sem akar befolyni a kormány a vallásgyakorlatba, — vagy törvények által mondatnak ki a polgárok jogai vallásukra nézve, 's egyszersmind kimondatik, hogy ezen jogok minden vallásbeliekre egyenlők. Az első eset Magyarországban nem lehetséges több okoknál fogva, miket értekező elsorol. A második csak ugy lehetséges, ha a katholikusok és protestansok jogai tökéletesen nivelláltatnak, egyik felekezetnek megadatván azok, mikkel a másik bir, 's viszont. Ezen elvnél fogva volna csak kivihető azután az is, hogy protestans papok képviselői részt vehessenek az alsó táblai országos tanácskozásokban, a superintendesek pedig a felső táblán nyerjenek ülést. De mindez azért nem fog történni, mivel magok a protestans világiak gátolják leginkább.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

1769. Heves vármegyének törvényszéke jelentése következtében báró Reviczky Mária, idősb déva-ványai Halasy József neje, ellen csődületi per rendeltetett, és a hitelezők megjelenésére határidőül 1844dik évi martius 11dik napja tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká ifjabb déva-ványai Halasy József táblabiró, perügyelővé pedig Babics István ügyész neveztetett. Költ boldogasszonyhó 16. 1844.

1784. Pest vármegye első alispánja jelentése szerint, szabados Szent-Endre város tanácsa, javaiban megfogyatkozott helybeli kereskedő Marinkits Elek hitelezőinek csődületére 1844dik évi martius 39ik napját tüzvén ki, tömeggondnokká Beslics Pált, pergondnokká pedig Martinovics Elek hites ügyvéd neveztetett. Költ boldogasszonyhó 16án 1844.

Ötelezvény-semmisítési hirdetés.

2458. Soprony városa tanácsa idősb 's ifjabb Schindler János, Schindler Márton, Schindler Tóbiás, id. 's ifj. Schindler Mihály, úgy szinte Schindler Mátyás medgyesi jobbágyok folyamodása következtében két rendbeli 100 p. ftról kiadott, 's Pöck Saroltát keresőleg, a mondott folyamodókat pedig szenvedőleg illető betáblázott kötelezvényeket országszerte azzal környékeltetni kérvén: hogy ha az ezekhez netalán jogot tartó magát a kihirdetés napjától számitandó egy év alatt nem jelentendi, és jogát be nem bizonyitandja, a kérdéses kötelezvények megsemmisitetni 's kitábláztatni fognak; az előbocsátottak körszerte hirdettetnek. Költ boldogasszonyhó 16án 1844.

Váltótörvényszeki idézések.

70. Lukács Antal Tódor erdélyi nagyfejedelemségben Károlyfehérvárt lakosnak, az ellene Boscovicz Simon által 277 p.ft iránt inditott váltóügyben, az idézési bizonyitvány a kitüzött tárgyalási határidőre nem érkezvén meg, ezen ügy ujabb tárgyalására f. évi martius 4ik napjának reggeli 9 órája, ezennel a Vtk. II. r. 213. §a értelmében kitüzetik. Költ Debreczenben a kir. Váltótörvényszéknek 1844dik évi januar 22én tartott üléséből.

1155. F. Samek és J. Schönmann, kiknek tartózkodási helyök nem tudatik, az ellenök Strasser Salamon által 410 vft 49 kr. iránt inditott váltóper tárgyalására f. évi martius 16án reggeli 9 órakor e Vtszék előtt jelenjenek meg. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi januar 29. tartott üléséből.

1154. Samek F. és Schönmann J., kiknek tartózkodási helyök nem tudatik, az ellenök Strasser Salamon által 109 vft iránt inditott váltóper tárgyalására f. 1844. évi martius 16án reggeli 9 órakor e Vtszék előtt jelenjenek meg. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi januar 29. tartott üléséből.

Csöd. 3—3

(*18) 107.A nmlgu magy. kir. Kincstár 1843. évi december 13ról 43,509 számu kegyelmes rendelete következtében, Marmarosban a bocskói hajósmesteri állomás, mellyel 208 p. for. készpénz és a szabott áron megváltandó 18 pozs. mérő rozs évenkinti járandóság egybe van kötve, megürülvén, azok, kik ezt elnyerni kivánják, a szükséges és különösen a hajózásban szerzett ismereteiket igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a magy. kir. épitési Főigazgatósághoz folyó évi februar 20-dik napjáig nyujtsák be. — A mk. épitészi Főigazgatóság által Budán jan. 15. 1844.

Ház-eladás. 3—3

(*19) Esztergam sz. k. városban egy a nagy piaczon fekvő, eléggé tágas és mindennemü alkalmatossággal izletesen ellátott, a legjobb anyagokból 467 □ öl kiterjedésü teleken épült ház, a kis Dunára dülő kertjével, szabad kézből eladandó. A vevőtől nem rögtöni fizetés, hanem csak elegendő biztositék kivántatik. Bővebb tudósitást Blesz Albert vál. polgár ur adand. Esztergam januar 20kán 1844.

(*23) Pestmegyében Kalocsához 's a Dunához félórányira, egy helységnek $^2/_5$töd része lakházzal, gazdasági épületekkel, három dunai malommal, és egy pusztai részbirtokkal együtt f. évi Szent-György naptól kezdve több évre haszonbérbe adatik. — Bővebben értekezhetni akár személyesen, akár bérmentes levelek által Pesten az országuton 2-dik szám alatti Vigyázó-házban Kozicz Sándor táblai ügyvéddel. 2—3

(*25) **Haszonbéri hirdetés.** 1—3

Ns Baranyamegyében létező kir. alap. pécsváradi kerület versendi uradalma részéről közhirré tétetik, miszerint 1844ik év oct. 1-ső napjától számitandó három egymásután folyó évre, a kir. javadalmak, 1844dik évi martius 11én tartandó árverés utján, a legtöbbet igérőnek, bérbe adandók: u. m.

1) Versenden „korcsma" husvágási, saját szeszes italait kimérési joggal, és pálinkaüstbérhaszonnal összekötve.

2) Szaikon az országutnáli ‚Vendégfogadó' husvágási, saját szeszes ital-kimérhetési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal egyetemben.

3) Szaikon igen kedvező helyeni „Csárda" saját szeszes italai mérésével.

4) Babarczon az országut-melletti „Korcsma" sajáti szeszes ital-kimérési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

5) Kis-Nyárádon bor-árulási jog, saját szeszes italai mérésével, és üstbér-haszonnal.

6) Liptodon „borárulási jog" saját szeszes italai mérésével és pálinkaüstbér-haszonnal.

7) Marázán, „borárulási jog" saját szeszes italai kimérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

8) Kémenden „borárulási jog" saját szeszes italai mérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

9) Szederkényben az országut-melletti „Vendégfogadó" husvágási, saját szeszesital-kimérési jogokkal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

Ugyan Szederkényben találtató uradalmi „Kőbánya" és

10) Monyoródon borárulási jog, saját szeszes italok mérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

Végre Monyoródon létező uradalmi „Kőbánya."

A bérleni szándékozók száztóli 10 ft. bánatpénzzel ellátva, a fenkitelt év és napra, a versendi tisztartói irodában tartandó árverésre illően meghivatnak. Versenden, januar 11én 1844.

Versendi kir. uradalmi tisztség.

(*26) **Árcsökkentési hirdetés.** 1—3

246. A Duna és Dráva folyók 1844dik évben eszközlendő tisztitására szükséges mintegy 130 mázsa kötelek készitése 's beszolgáltatása végett f. évi januar 4ikén tartatott árcsökkentés felsőbb helyen helyben nem hagyatván, a nmlságu m. kir. Helytartótanács f.é. januar 23án 3833. sz. alatt költ rendeleténél fogva a kir. épitési főigazgatóság részéről az ujabbi árcsökkentés határnapja f. é. februar 12re kijelöltetik. A szerződésre hajlandók, kik egyszersmind 300 ft p.p. bánatpénzt (melly az árcsökkentés bevégzésével meghatározandó biztositék fejében beszámittatik) készpénzben letenni képesek, az emlitett napon regg. 9 óraig a kir. épitési főigazgatóság épületében megjelenésre azon megjegyzéssel felszólittatnak, hogy a biztositék akár kamatos statuspapirosok, akár házakra vagy telkekre törvényes idomban szerkezett bizonyitványok által kicseréltethetik.

A szerződési feltételek az árcsökkentés napján nyilvánosan felolvastatnak, mellyek addig is a kir. épitési főigazgatóságnál hivatalos órákon naponkint megtekinthetők.

A kir. épitési főigazgatóság által. Budán januar 31én 1844.

(29) **A „magyar orvos-sebészi 's termész. évkönyvek"** czimü **havi folyóirat** 2dik füzete februar 5kén fog szétküldetni. Előfizetés Pesten félévre 3 ft 20 kr., póstán 4 ft e.p. Előfizethetni a **gyermekkórházban** (ötpacsirtautcza), Dr. **Illés** ur lakásán (vácziutcza 14. sz. a.) 's minden cs. k. postahivatalnál. Dr. **Schoepf** kiadó-szerkesztő.

(*24) **Wagner József** müárosnál (Pesten, a szervitatéren) ujonan megjelent:
Mezei virágok, öt nemzeti dal éneklésre zongora-kisérettel, Thern K.-tól.
Az álom, ‚Hunyady László' uj dalmüből, a 4ik felvonáshoz, szerzé 's zongorához alkalmazá Erkel F. a nemzeti szinház karmestere. 1—3

(*16) **Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény.**

Biharmegyének sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a Beretyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is van, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvétellel, valamint ugyanezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztoroknak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és $^1/_2$ hold birtok fog árverés utján a többet igérőnek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállókkal, sertés koteczekkel, cselédlakhelylyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsöskerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és $^1/_2$ hold, mellyből 15 köblös őszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete-Fót helységben belső telek $1^1/^2$; szántóföld 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belsőtelek 644 □ öl; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal, f. 1844ik év martius 18án F.-Győrösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Addig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt, ha a fent kitett időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe lészen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helységek, és 2 puszták egymással határosak. Költ V.Olaszban januar 16kán 1844. 5—6

(*20) **Haszonbérbe-adás.** 2—3

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó követk. birtokok:

1) Ns Pestmegyében fekvő Aszód mezővárosának fele, hozzátartozó urbéri és majorsági telkekkel.

2) Kis-Kartal és azzal egyesitett mindszenti pusztabeli birtok 900 hold.

3) Kis Kun-Halassal keletre határos harkai puszta felső része öszvesen 1199 altd.

4) Ns Fejérmegyében keblezett felső szent-iványi puszta 900 hold.

5) Ns Nográd megyében fekvő krakkói puszta 1200 hold.

6) Ns Hevesmegyében keblezett recski és derecskei részjószágok — 800 h. kiterjedésü erdei legelővel.

A csődtömegre ügyelő választmány határozata következtében f. évi Szent György naptól számitandó 2 évre haszonbérbe levén adandók, kiknek ezen haszonbérletre kedvök volna, ne terheltessenek e részbeni elhatározott szándékjokat vagy személyesen, vagy bérmentes leveleik által pestmegyei főjegyző Nagy Istvánnal, mint tömeggondnokkal kitől a föltételeket bővebben megérthetik, f. évi martius 9keig tudatni. Költ Pesten jan. 23kán 1844.

(*22) **Hirdetés.** 2—3

A nmgu magy. kir. Helytartótanács kegyes rendeléséből közhirré tétetik, hogy f. évi februar 19én azaz tizenkilenczedik napján, reggeli 10 órakor, az egyházi értekhez tartozó, tek. ns Baranyamegyében keblezett Vaiszlói uradalomban, u. m. Hidvégh 's Paprád helységekben, ujonan felépitendő két vendégfogadó kocsi-szinekkel 's istálókkal együtt, melly egyes épitésekre 899 fr. $54^3/_{10}$ kr. pengőben, öszvesen tehát 1799 ft $48^3/_5$ kr. pengőben felsőbb helyen kegyesen megrendelve van, minden épületre nézve külön leszállitási árverés, a tiszttartói irószobában, hol a tervek is megtekinthetők, tartatni fog, mire nézve a leszállitási árverésre megjelenni szándékozók 10 p.ft bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Költ Vaiszlón az 1844. évi januar 23án.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetőknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságborítékon minden hiba vagy tévedés mellőzthetessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk al szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horvátház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tiszta buza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	febr.	1.	pesti mérő	100—122	72—84	64—71	44—48	43—48	50—60
Komáromban	1843.	dec.	11.	pozs. mérő	98—105	86—92	—— 75	62—68	43—45	82—92
Szegeden	„	„	19.	„ „	—— 60	—— 50	—— —	——30	—— 30	—— 35
Baján	1844.	jan.	20.	„ „	41—57	33—38	—— 33	24—25	24 25	—— 30
Miskolczon	„	„	„	„ „	55—60	40—44	32—36	25—30	18—20	20—24
Temesvárott	1843.	dec.	1.	„ „	—— 58	—— 50	—— 30	——26	——23	—— 29
Pozsonyban	1844.	jan.	30.	„ „	80—94	—— —	56—60	42—44	36—46	—— 50
Nagyszombatban	„	„	30	„ „	80—88	—— —	55—58	40—42	30—32	—— —
Győrött	„	„	13.	„ „	70—86	—— —	46—58	35—37	32—34	43—46
Mosonyban	„	„	25.	„ „	80—107	—— —	55—66	36—44	34—38	37—60
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75—105	—— —	55—66	45—47	38—42	54—70
Pécsett	1843.	dec.	23.	„ „	59—62	—— 42	—— 32	——31	——30	—— 34
Beszterczebányán	1844.	jan.	22.	„ „	78—85	—— —	50—54	44—50	25—30	47—60
Uj-Becsén	„	„	26.	„ „	65—75	55—65	—— —	25—27	27—30	—— 32

Pénzkelet.

Bécs, jan. 29kén 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	$111^1/_8$
4 pcent. „ „ „	—	$100^1/_2$
3 pcent. „ „ „	—	$77^1/_2$
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	$750^1/_2$
1839ki „ „ (250 frt)	—	$309^1/_4$
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. $2^1/_2$ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1632—
Eszterházy-sorsszám	—	$55^1/_2$
Császári arany	—	102—

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. febr. 2k. reggel: 5′ 10″ 9‴ 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

11. PESTEN, 1844. SZERDA, februar 7.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézetet ez bérmentesen küldeni közlés eiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst fo rintal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolarendszer ügyében. — Fővárosi hirek 's események. — Országgyülési tudósitások: Jan. 29én CXLIX. kerületi ülés: (Hitelesitése a kihágási munkálatban tett változtatásoknak.) LXXXVIII. országos ülés mindkét táblán (a fenséges nádorné főhgasszonyhoz uj-évi üdvezlő orsz. küldöttség járul.) Januar 30án. CL. kerül. ülés (Tárgy: a magy. nyelv iránt érkezett k. kir. válasz.) LXXXIX. orsz. ülés a mgos FőRRnél (Tárgy: a turopolyai nemesek sérelmi ügye.) Januar 31én CLI. kerül ülés (a főispáni eskü példánya felolvastatik 's köziratra bocsáttatni rendeltetik.) XC. országos ülés a mgos FőRRnél (folytatása a turopolyai sérelem tárgyalásának.) Orszgyülési rövid közlések a február 1sőjén tartott 91d. főrendi országos, és 152d. kerületi; ugyszinte a febr. 3án tartott 92d. országos ülésekről mindkét táblán.) Nagybritannia (A statusper; tanuvallatások. Ehenhalások a fővárosban. Braunschweigi exhg.) — Franczia ország (Kamrai vitatkozás. A válaszfelirat elfogadva 'sat.) — Spanyolország. (Békétlenség kórjelei. Az ‚Eco‘ Olozaga mellett.) — Helvetzia. (Esküttszékek.) — Poroszország. — (Berlini iparegyesület.) — Oroszország (Czigányok.) — Görögország (Az ellenzék gyengülése.) — Montenegro. (A Vladika Bécsbe utazik.) — Törökország. — Északamerika (Kedvezőbb kilátás az adósság tárgyában.)

Titoknoki jelentés a Kisfaludy-társaság 184[illegible]ki munkálatairól és pénztára miben-létéről. — Ujonan kitüzött jutalomkérdések.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, februar 7. 1844.

Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolarendszer ügyében.

II.

A mult számban elmondók, mit a tanulmányi tárgyakat tekintve hibásnak látánk. Azoknak czélszerű meghatározása és elrendelése tekintetében alább adandó ok miatt, úgy véljük, szólani most nem lehet. Történjenek azonban bármilly czélszerű rendelkezések, iskolarendszerünk nehézkes mozgású gépezetét élénkebb forgásba hozni, ezek egyedül képesek nem lesznek. Erre mi szükségesnek véljük még

II. Hogy a nyilvános oktatás tárgyaul kitüzendő minden egyes tanulmánynak külön oktatója legyen, ki tanitványit minden osztályon keresztül vezesse, mig a kezelésére bizott tanulmány be nem végeztetik. Olly két vagy több tanulmányt azonban, mellyek egymással szorosabb kapcsolatban, alárendelt vagy segédi viszonyban állnak, egy egyén taníthasson. Igy p.o. a földleirás-és történetirásnak egy oktatója lehetne. Illynemű intézkedéseknek véleményünk szerint fölszámithatlanok lennének örvendetes eredményei mind a tanulók, mind a tanitókra nézve. Ugyanis kiki tudja, mennyire függ a gyermek fejledő tehetségeinek szerencsés, lépcsőnkinti kiképeztetése a megszokott formáktól; pedig mennyi egyén, ugyanannyi nézet ugyanazon egy tárgy fölött, ugyan annyiféle előadási modor. Innen van, hogy midőn a növendékek uj oktató kezébe kerülnek, ennek tömérdek fáradságába, amazoknak nem kevesebb fárasztásukba kerül egymást megszokni, megérteni. Ha ezen terv — mellyet gazdálkodási nézet sem roszszal, mert e szerint kevesebb oktatóra volna szükség, többre bizonyosan nem — ha, mondók, e terv valósulna: mind a tanítónak, mind a tanitványnak végetlenül könnyebbülne munkája; amaz t. i. ismervén tanitványinak egyéniségét, imezek annak előadásában követett vezéreszméit 's modorát. — Továbbá nem szükséges mutogatni, miszerint az oktatónak az általa előadandó tanulmányban tökéletes jártassággal kell birnia, hogy tanitása gyümölcsöző legyen. Már pedig a tudománynak csak egy ága is egész emberéletet igényel; mint volna tehát lehetséges, hogy csak egy iskolában tanítandó olly különnemű tárgyakat is egy ember tökéletesen megemészthessen? Hát ha meggondoljuk, miszerint többnyire a tanítók majd minden éven másmás iskolának, 's igy másmás tanulmánynak tanításával bizatnak meg? Bizony bizony a dolgok illy állása mellett tőlök azt kivánni, hogy a szó legjelentőbb értelmében jó tanítók legyenek, kiknek kezeire a hon drága zálogit aggodalmatlanul bizni lehessen, — tulságos követelés! Illy kezelés mellett a jobb tehetségű egyének is csak középszerűségre mehetnek, de erre is olly hosszú idő alatt, hogy midőn a gyakorlat már némi ügyességet szerze nekik, akkor kényszeriti vagy koruk, vagy az unalom lelépni fárasztó pályájokról. És e középszerűség oktatói minőségre bizony nem elegendő, nem főleg a kezdő tanulóknál; mert mi nem osztozhatunk sokaknak ama vastag tévedésében, miszerint az igen vékony középszerűséget is kielégitőnek tartják a kisebb tanulók oktatására, mondván: „elég ez a gyermeknek.“ De ezek nem gondolják meg, hogy a gyermeknek, mennyi szó a tanulmányban, majd annyi uj eszme. 'S mennyi kivántatik arra, hogy ezen eszmék világosan, milly logica, hogy észszerű sorozatban, 's kellő összefüggésben fejlesztessenek ki? És ha itt hiba történik, éveken, sőt gyakran egész életen át orvosolhatlan marad az. — Ide járul még, hogy nem mindenki született mindenre, mit tanitania kell, 's igy hányszor történik meg, hogy egyik vagy másik kedvencz tanulmányát, rovására a többieknek, mellyekre a növendéknek talán mind hajlama, mind szüksége nagyobb, kegyeli 's ápolja. — Végezetre, mi csak ezen uton reménylünk valódi szaktudósokat, kik mind a tanitói kart olly tiszteletes testületté alkotandják, minőnek állásánál fogva lennie kell; mind pedig hazai tudományosságunknak sok ágban még igen parlag mezejét olly gazdagon fölvirágoztatják, hogy a müvelt külfölddel pirulás nélkül sikra léphetünk.

III. Legyen szabad az oktatók kiképeztetésének és választásának módjáról is egykét észrevételt tennünk. A nemzetnek főérdekében, sőt kötelességében áll meggyőződni, vajjon azok, kiknek kezelésére fontosabb ügyei bizatvák, hivatásuknak megfelelni képesek-e? Fontosabb ügyet pedig mi a köznevelés szent ügyénél nem ismerünk. 'S midőn ezt mondjuk, csak a nemzet közérzelmét fejezzük ki, mellyet az a tiszta emberi szeretet hatályos szavaival hangoztat szét e hazában, „népnevelést“ kiáltva millió ajkaktól. És ha a népnek czélszerű nevelés általi tisztulása, nemesülése és pallérozódása olly fontos ügy, hogy maga fölséges fejedelmünk a nemzet ebbeli forró ohajtását tettleges intézkedéssel már teljesiteni méltóztatott: mennyivel fontosabb azoknak, kik maholnap e hon minden érdekeit képviselendik és kezelendik, kiképeztetési ügye? És mégis tudtunkra épen ebben nem történnek intézkedések, épen itt nem történik semmi lépés a javitásra! Isten látja lelkünket, senkit bántani nem akarunk! Az ügy méltóságát aljas epéskedéssel, melly ingerültséget 's konokságot szül, lealacsonyitani bünnek tartanók. Azért a mit mondandunk, csak ügyet érdekel 's nem személyeket. 'S e szempontból kérjük igénytelen nézeteinket tekintetni.

Az oktatók képeztetésének és megválasztatásának most gyakorlatban lévő módja bennünket meg nem nyugtathat; mert nem látunk benne olly kezességet 's biztositékot, minőt e nagynyomatékú hivatalra igényelhetni hiszünk. Ugyanis a szerzetesek, kiknek kezelésére bizatvák jobbadán tanodáink, rendeltetésöknél fogva testületökbe fölvett növendékeiket oktatóknak képeztetik. Volt szerencsénk e kiképzési munkába egy kissé betekintenünk, 's őszintén megvalljuk, hogy az bennünket ki nem elégitett. 'S pedig gyakran az oktatóképző mesternek elégtelensége miatt. Pedig az oktatási legbölcsebb rendszer is csak holt ige, ha az oktatók tökéletes kiképzést nem nyernek. 'S vajjon nyerhetnek-e? Van-e minden szerzetnek tanitóképző intézete? — Hol vannak férfiak, kik tanitóképzőkké alkalmazhatók? A kevés jelesek, kik itt ott találtathatnának, a sok oknál fogva részint nem alkalmaztathatnak, részint nem elegendők. — De lássuk a most lehető módon képzett oktatóknak megválasztatási gyakorlatát.

A rend növendékei a készülő idő eltelte után az illető iskolai főkormány előtt vizsgálat alá vonatnak, és, — mert nekünk legalább a visszavettetésnek egy példája sem jött tudtunkra, — oktatói képességöket tanusító oklevéllel elláttatnak, 's ez oklevél az illető rendek főnökeinek egyszersmind jogot ad a megvizsgált egyénnel tetszésök szerint rendelkezni, őt a rend gondviselésére bizott tanodának akármellyik az oklevélben foglalt iskolájára alkalmazni vagy elmellőzni. De engedelmet kérünk, ha mi e főkormányi vizsgálat 's tanitói képességről szóló oklevélben szinte nem látunk biztositékot; mert példákból tudjuk, — mellyekkel, ha gyülölséget volna szándékunk előidézni, szolgálhatnánk is, — hogy részint az ifju korának, részint más viszonyoknak tekintetéből kártékony gyengédséggel sok elnézetik, azon gyakran csaló remény fejében, hogy idő és szorgalom majd pótolandja a hiányt. De azon felül, úgy látszik, hogy ez oklevélnek szinte bűvösséggel határos erő tulajdonittatik; mert nem tekintve azt, hogy a fönálló vizsgálati gyakorlat az oktatói kellékek, főleg az annyira fontos előadási mód minőségének kipuhatolását majdnem egészen kizárván, csak azt tanúsithatják, mit tudott tanulmányaiból vizsgálatkor az ifju, — pedig tudni valamit, és mást arra czélszerűn és sikeresen oktatni birni, két igen különböző dolog; — nem tekintve mondók ezt, meg kell jegyezni, hogy a szerzetek növendékei bölcsészeti vagy hittani cursusaikra a vizsgálat után küldetnek. Ezeknek bevégeztével nem mindegyik lép tanitói pályára, nagyrésznek az oktatóitól egészen különböző rendeltetés jut, 's csak több év után ülnek tanitói székbe. Vannak mások, kik egy pár évi tanítás után egészen másnemű foglalatosságra hivatnak, 10—15 év lefolyta után ismét iskolákra küldetnek, természetesen ifjuságukban nyert oklevelöknek erejénél fogva. — És mi ebben sajátságos anomaliát látunk; mert a felsőbb intézetekbeli oktatók, habár kevéssel azelőtt nyerték tudori oklevelöket, midőn tanitószékre lépnek, tanitmányokból uj vizsgálat alá vonatnak. Pedig bizony kevesebb mesterségbe kerül itéletesebb 's több oldalról kiképzett ifjakkal valamit fölfogatni, mint kezdő gyermekekkel, kikben a rejlő tehetségeket még előbb kifejleszteni kell, hogy a fölfogásra képesekké tétessenek! Már most milly káros hatású a szerzetek főnökeinek e szabad rendelkezési jog korlátlan gyakorlata, magyarázni sem kell. — Hányszor történik meg, hogy egynek pálya tüzetik ki, mire sem hivatása, sem kedve nincs; mig másik, képességének, szorgalmának 's legjobb akaratának figyelembe vétele nélkül lerántatva arról, megfosztatik a módtól hatása körében buzgó lelke sugallata szerint munkálhatni a haza közjavát! És e korlátlan rendelkezési jogot sokszor személyes érdek, sokszor nemtelen indulat vezérli, 's kárát csak a közügy vallja. 'S mégis azáltal akarják igazolni: hogy „a rend belszükségei igy kivánták.“ — Távol legyen tőlünk a rend belszükségeinek megitélését magunknak igényelni, vagy annak szerkezetébe avatkozni akarni; de mi úgy vélekszünk, hogy főrendeltetése lévén a szerzeteknek gyermekeink oktatása 's nevelése, miért a hon nagyobbrészint őket gazdag jövedelmekkel ellátta; — ha ez és a rend szükségei összeütközésbe jőnének, a főczélt szemelől elveszteni soha sem szabad; azért a belszükségek elintézésénél azt, hogy a tanitóintézetek a legalkalmatosb egyénekkel láttassanak el, 's hol illyenek vannak, meghagyassanak, feledni nem kell. E figyelmet a nemzet tökéletes joggal követelheti. Örömest hiszszük mi, hogy minden szerzet saját érdekénél fogva a lehető legalkalmasb egyének megszerzésével törekszik rendeltetésének megfelelni; de azt is hiszszük, hogy nincs széles e világon testület, mellynek minden tagja egyenlő képességgel birjon. Azért abbeli szerény ohajtásunkat, hogy a jók közől a legjobbak, az alkalmatosak közől a legalkalmatosabbak választassanak a tanitói hivatalra, — úgy véljük, senki bűnül nem tulajdonitandja.

Föntebb mondók már, hogy a köznevelés szent ügyénél fontosabbat nem ismerünk. Meggyőződésünk szerint tehát a közoktatók 's nevelők megválasztásában soha elég szigort, soha elég lelkiismeretességet nem követelhetünk. Itt minden mellékes érdeknek minden tekintélynek háttérbe kell szorulnia; itt minden elnézés, minden idétlen gyengédség árulási bűn, melly a hon legdrágábbja ellen követtetik el. El kell tehát mindent, mi emberileg lehető, követnünk, hogy tudhassuk, kiknek kezeire bizatvák a haza zálogai. Azért, ha igaz, mit Brougham monda, hogy az iskolatanítók az országban a legfontosabb személyek: kell akkor a társaságnak azok kiképeztetéséről és illő megjutalmaztatásukról is gondoskodnia, máskép czélt akar eszköz nélkül. Mivel tehát jelenleg még oktatóképző közintézetünk, melly a czélnak megfelelne, nincs: az oktatók megválasztásában úgy szükség intézkedni, a) hogy azok, kiknek kötelességökben áll a tanuló intézeteket oktatókkal ellátni, kényszerülve legyenek jó oktatóképzőkre szert tenni, akár jeles külföldit hozatván be, akár kitünőbb ifjakat küldvén ki, hogy gazdag kincscsel visszatérvén, azt társaikkal oszszák meg; b) hogy az oktatók illendően megjutalmaztassanak; mert követelni anyagi embertől, hogy csu-

pán nemes öntudatának szellemi jutalmáért kitürő, tartós buzgalommal, csüggedés, hanyatlás nélkül munkás maradjon, — valóban egykissé sok. Ha most tán némelly tanító hanyag 's buzgótlan, igazságosan még szemére sem vethetni, mert épen azt kapja mint oktató jutalmul, mit a nem-oktató, t. i. semmit. Azért egykét tanítási év után látván az önfeláldozás sanyarú munkája és nem jutalmaztatása közötti iszonyú aránytalanságot, már lelépni vágyik únt pályájáról. Kössétek csak a haza érdekét saját érdekével össze: lesznek bizonyosan csüggedetlen, előretörekvő, hivatalukat szerető, megelégedett oktatóitok!

Fővárosi hirek és események.

Pest, febr. 7kén. E pillanatban midőn e sorokat irjuk, minden közlekedés megszünt a két testvérváros között, mert ma szerda viradóra megállt a jég egész part hosszában, csak helyenkint maradván egyegy lék; igy csónakok nem járhatnak, a jég pedig még sokkal gyöngébb, hogysem járókelőknek biztosságot nyujthatna.

— Tegnap nemzeti szinházunkban a maga nemében eddigelé egyetlen ünnepélynek valánk élvező tanúi, t. i: Kisfaludy Károly emlékezetére, e napon mint a korán elhunytnak születése napján, szerkesztett szini és zenészeti előadásnak, mellyet igazgató ur rendezett, az esti jövedelem felét aKisfaludy-társaság alaptőkéjének növelésére felajánlva. Az előadottak nagyobb része a dicsőítettnek műveiből vala szerkesztve; eljátszatott ‚Szilágyi szabadulása' czimű egy felvonásos drámája, 's ‚Három egyszerre' czimű 1 felvonásos 's igen élénk hatásu vígjátéka; szavaltatott két balládája, ‚Bandi' és ‚Budai harczjáték', amaz Laborfalvy Rozától, ez Lendvaytól. Hallottuk Vörösmarty ‚Szózatát' Egressytől a férfikardalnokok által, 's ‚Hunyady László hattyúdalát' Erkeltől, melly kisérvényül szolgált az előadás végével Kisfaludy Károly plasticailag felállított emlékszobrának. Az est egyike volt az élvezetesebbeknek, és már sajátnemü eredetisége által is vonzó, mit a szép számmal összesereglett közönség élénk részvéttel 's méltányló örömtapsokkal jutalmazott. A színház nézőhelye is egészen ki vala világítva az ünnepélyesség emelésére. Bartay ur a magyar irodalom iránt tanúsított ezen ujabb tiszteleteért és szives hajlandóságáért minden méltánylást, sőt a nyujtott áldozat tekintetéből köszönetet érdemel. Vajha a hon hatalmasbjai hasonló lelkesedéssel gyámolítnák irodalmi intézeteinket, ugy azok fényesebb állásra emelkedhetvén, fényesebb sükerrel is áraszthatnák ki hatásukat!

— Mult napokban dühösködő szél- és hózivatar egy átszállító terhelt kompot megragadván, azt a katonák tábori kórházaig sodrotta. Csak a minden részről megfeszitett erőnek sükerült azt, hosszabb időköz eltelte után illető helyére visszahúzni.

— Mult héten este a soroksári-utczában a lakók vigyázatlansága majdmajd ismét tűzveszélyt okozott. Egy a félszerben álló ágy már lángok martalékává lőn; a nyomban érkezett segély mindazáltal minden további káros következménynek korlátot vetett. — Nem lehet eléggé ajánlani a szorgos vigyázat kellékeit, tapasztalat által bebizonyosult dolog lévén: milly siralmas eredményü az égő anyagokkali hanyag bányásmód.

— Már több nap óta sürü hóréteg borítja fővárosunk utczáit. A hideg ujolag éreztetni kezdi téli hatalmát. Csak igaz még is, hogy a telet nem nyeli el a farkas. — Szánaink mindenfelé a farsang bohócz sapkájakint csörögnek, tetemes örömére a budapesti bérkocsisoknak, mert, higyék el, szives olvasóink, számos arszlán és arszlánnő (a tigriseket sem véve ki, mert nálunk ezek is uracsokat játszanak), találkozik Pesten, kik utczáról utczára szánkáznak ma, mig holnap, az illető bérkocsidíjt lefizetvén, üres gyomorral tekintenek ki a nagy semmiségbe.

— A febr. 1jén tartatott lövészbál olly népes volt, hogy alig lehete mozogni. Szép álarczos, aránylag a sokasághoz kevés volt. Különösen szembetünt két női fehér dominó, szép virágkoszorúcskával fejeiken. Örvendetes vala észrevenni, hogy az alakosok nagyobb része magyarul hallatta csevegéseit.

— A szombaton véghezment casinobál mit sem hagyott kivánandót hátra népessége és díszes elrendezése tekintetében. A mindig növekedőbb hintó-vonal sok magas vendéget szállíta a csínos teremekbe.

— Eleve figyelmeztetni bátorkodunk fővárosi szives olvasóinkat a jövő vasárnap tartandó redoutbálra, melly, Emmerling ur hirdetésekint, egyikévé válandik az ugyanott látott tánczvigalmak legszebbikeinek.

— Mint mondók, ismét hideg állott be, mi tehát természetesebb: mint, hogy jegünk is szaporodott. — A Duna szőnyegét ismét nagy jégtáblák borítják; mi egyébiránt a czukrászoknak örömére, nekünk szegény lakosoknak, kik a tüzifát méregdrágán fizetjük, nem kis fájdalmunkra szolgál. — De, üdüljünk; Pál fordulása már tova, 's így telünknek is fele oda.

— Notabene: mivel tél van 's a gabna sem drága, tehát a zsemlye annál parányibb, és ha héja olly fehér volna, mint a milly kemény, azt gondolnók: ludtojás No de hisz ezen figura quantitatis még dicséretére válik az érdemes sütőmesterségnek, mert a ludtojás csakugyan a tyúktojáshoz képest több mint nagy. 'S aztán néha a szakasztónak keze is megtévedhet, ugy, hogy a két zsemlye tésztáját néha — persze csupa — tévedésből 6 krajczárrá gyúrja.

— Nemzeti szinházunkban szombaton febr. 10dikén a két Karszemélyzet javára *), bérletszünéssel fog adatni ‚Szökött katona', eredeti szinmü 3 szakaszban. Szigligetitől. Bábiczky Karolina k. a működvelő, ‚Julcsa' szerepében a jutalmazandók iránti szivességből lesz szerencsés föllépni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a pesti alváltótörvényszék elnökét Luka Sándort ‚udvari tanácsos' czimmel kegyelmesen földiszitni méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Felsége a zágrábi káptalan három ürességben levő tisztlbeli kanonokságira Szviranich Ferencz pozsegai, Millinkovics Ferencz szentvári és Sirovics János vidushevi plebánosokat kegyelm. kinevezni méltóztatott.

A nmlgu m. kir. udv. kamra Perleberg Ferencz keblebeli igtatótisztet ugyanott igtatóságra, Conrád Lajos szászkai hutamestert pedig zalathnai hutamesterségre, végül Putnik Miksa eddigi szentandrási Kamrai ellenőrt a pécskai kamrai intézői állomásra alkalmazta.

Kecskés Károly igazgató pozsonyi-, és Ringer János aradi kerületi mérnökök a m. o.sz. épitési főigazgatósághoz segédekül neveztettek.

Országgyülési tudósitások.

Pozsony, januar 29én CXLIXd. kerületi ülés (kezd. d. e. tizedfél órakor.)

(Elnökök: Kállay Ödön (Csanád), Szentkirályi László (Hont), kerületi jegyzők: Palóczy, Szentkirályi M., Vukovics; naplóvivő: Eischl.)

Palóczy ker. jegyző felolvasta az igazolási választmány jelentését Breznóbánya városának ujabb megbizólevele iránt, melly szerint a nevezett város választó testülete Csermák János helyett ujabb követül Kilvády Jánost választá el. Az uj követnek hosszas beköszönő beszéde után Szentkirályi M. felolvasta a KK. és RR. üzenetét a zilahi folyamodás tárgyában, melly köziratra bocsáttatott. — Az esküttszékek tárgya ujolag felkerülvén: több megyei követ terjeszté elő küldői kivánságát az esküttszékeknek mi módon leendő behozatala iránt, kérvén előterjesztéseiknek előleges tárgyalás alá vételét, mielőtt e nagy érdekü tárgy választmányhoz utasíttatnék. De ezen kivánatok mindenike mellőztetvén: az esküttszékek tárgya minden további utasítás nélkül a büntető törvényjavaslat készítésével foglalkozott országos választmány jelenlévő alsótáblai tagjainak adaték ki a végett, hogy kerületi választmánynyá alakulva készítsenek javaslatot az esküttszékeknek alkotmányos intézeteink közé illesztése iránt. — Végre Vukovics ker. jegyző felolvasta a megyei kihágások érdemében készült törvényjavaslatban kerületileg tett változtatásokat, mik némelly aprólékos szerkezeti módosítások mellett helybenhagyatván: ezen változtatások miatt a törvényjavaslat ismét sajtó alá bocsáttatik.

Januar 29kén LXXXVIII. országos ülés a t. KK. és RRnél (d. u. 1 órakor.)

A katonai élelmezés és szállásolás tárgyában 's az országos választmányok iránt kelt üzeneteknek a mtgos FőRRhez átvitelével megbizott küldöttség jelentést tévén eljárásáról: elnök ő excja a KK. és RR. közhelyeslése mellett a jelentést tevő küldöttséget megbizá, hogy a mtgos FőRRkkel közölje a KK. és RR. azon kivánatát, miszerint ohajtják uj évi tiszteletöket ő cs. k. főherczegsége fenséges nejénél egy e végett kiküldendő országos választmány által kijelentetni, 's ennélfogva ő cs. k. főherczegségét tisztelettel kérik, hogy a kiküldendő országos választmányhoz a mlgos FőRR. részéről tagokat nevezni méltóztassék. Kir. személynök ő excllja jó siker reményében az alsótábla részéről tüstint kinevezé az orsz. választmányi tagokat. A fentebbi küldöttség ezen ujabb megbizatásában is eljárván jelenté, mikép ő cs. k. főhgsége 's a mtgos FőRR. örömmel osztoznak a KK. és RR. kivánatában, 's a mtgos főrendi tábla részéről kinevezendő tagok névsorát különös küldöttség által kivánják a tek. KK. és RRkel közölni. — Ezen főrendi küldöttség csak hamar megjelenvén csanádi püspök ő excelljának vezérlete alatt, a küldöttség szónoka előadá: mikép ő cs. k. főhgsége a KK. és RR. táblája számos tagjainak fenséges személye előtt kinyilatkoztatott kérelmére inditványt tőn a mtgos FőRR. előtt az iránt, hogy, — mivel a közelebb érkezett k. k. válasz a körülményeket az óta megváltoztatá, mióta a tek. KK. és RR. üzenete 's felirási javaslata az october 12kei leirat tárgyában a mtgos FőRRhez átküldetett, 's a körülmények ezen változása változtatást kiván a felirási javaslat szerkezetében is: — az érintett üzenet és felirási javaslat a szükséges változtatások megtétele végett a tek. KK. és RRhez szóbeli üzenet mellett küldessék át. Ezen inditványa ő cs. k. főhgségének a mtgos FőRR. által egyhangu tetszéssel fogadtatván, az october 12dikei leirat tárgyában kelt felirási javaslat és üzenet áthozatalával jelen küldöttség bizatott meg. Melly megbizatásának eleget tévén, jelenti egyszersmind azt is, hogy a mtgos FőRRk. teljes mértékben osztják a KK. és RR. azon kivánatát, miszerint ő cs. k. főhgsége fenséges nejénél, országunk mélyen tisztelt nádornéjánál leendő ujévi tisztelkedésre országos választmányt ohajtanak kiküldetni; 's a mtgos FőRR. részéről kinevezett országos választmányi tagok névjegyzéke nádori itélőmester ő nga által a tek. KK. és RR. előtt fel fog olvastatni. A főrendi küldöttség ezen kettős jelentésének előterjesztése után eltávozván: Széll itélőmester felolvasta az ujévi tisztelkedés végett nádor ő herczegségének fenséges nejéhez menendő országos választmány főrendi tagjainak névsorát, minek végbementével az ülés eloszlott.

Januar 29kén LXXXVIIIdik. országos ülés a m. FőRknél (d. u. 1 órakor.)

A t. RRktől egy küldöttség jelent meg, melly előadván, hogy a t. KK. közől egy küldöttség neveztetett ki nádor ő főhgsége fönséges hitvesének uj évi megtisztelése végett, szives bizalommal felszólitá a m. FőRRket, miszerint kérjék meg nádor ő fönségét, hogy az emlitett küldöttséghez az ő kebelökből is tagokat kinevezni méltoztassék. Szives készséggel fogadtatván a m. FőRktől a t. KKnak ime felszólitása, nádor ő fönsége a küldöttséghez járuló tagokat kinevezte. Ezután a szombati ülés határozatához képest nádor ő fönsége a m. FőRRk közől küldöttséget nevezvén ki, a küldöttség szónokának meghagyta, miszerint nádor ő fönsége, és a m. FőRRk nevében szólitsa fel a t. KKkat, hogy az oct. 12kén költ k. kir. leiratrai válaszfelirásukat a mostani megváltozott körülményekhez képest módositani sziveskedjenek. Átadván továbbá a tisztelkedési küldöttséghez kinevezett m. FőRRdi tagok névsorát, azt is meghagyni méltóztatott ő fönsége, hogy a szónok adja elő, mikép a m. FőRRk a t. KK. ebbeli felszólitásához szives készséggel járultak. Mig a küldöttség a t. KKnál megbizatását végzé, ő fönsége kijelenteni méltóztatott, hogy a legközelebbi ülésben a turmezei sérelem iránti izenet és felirási javaslat fog tárgyaltatni. Visszajövén azonban a t. KKtól a küldöttség, a szónok jelenté, mikép ő fönsége szavaival a felirást és üzenetet átvivén, személynök ő excja, kijelenté, hogy a felszólitáshoz képest a t. RR. felette tanácskozni fognak. Ezzel a mai ülés bevégeztetett. —

Januar 30kán CLd. kerületi ülés.

(kezd. d. e. tizedfél órakor. Tárgy: a magyar nyelv iránt érkezett k. k. válasz.)

Palóczy kerületi jegyző felolvasván a magyar nyelv tárgyában f. hó 23kán kelt k. kir. választ: általános örömnyilatkozat jellemzé a tanácskozást, melly felette mai napon megnyilt, és bezáraték. Az először szólt T. megyei követ igazolva látá a k. kir. válasz által azon közmondást: „az őszinteség legjobb politica," 's nyilvánitá, mikép benne a k. kir. válasznak nagyrésze örömet gerjesztett, melly annál nagyobb, minél szokatlanabb. Őszintén üdvözlé a kormányt az uj téren, mellyen politicai nézetét a magyar nemzetiség iránt, — mihez eddig nem nagy vonzalmat tanusított, — megváltoztatá; igérvén a magyar király, hogy ezután hü magyarjaihoz magyarul szóland, magyar kormányát magyarrá változtatja 's a nemzetiség hatalmas kapcsával szorosan és elválhatlanul kapcsolja magát a magyar nemzethez. Ha valaha most kell törekedni ama latin közmondás igazolására: „Regis ad exemplum totus componitur orbis." Lépjen most bizodalom és őszinteség a tartózkodás és visszavonás helyébe. Ne tekintsük többé a kormány férfiait olly rendszer ügyvivőinek, melly nemzetiségünkkel ellenkezik; kövessék főcsaládaink az udvar példáját, mellynek nyelve jövendőben Magyarországra nézve magyar lesz. Ezer nyelven szeretné most szóló Magyarországban hangoztatni, hogy ennekutána király és kormány magyar lesz, 's legyen magyar minden a hon határin belül; legyen e pillanat egy általános kibékülés kezdete; legyenek feledve minden eddigi politicai kellemetlenségek; egyesüljünk egymás közt és felséges fejedelmünkkel, mert nemzet egyesülve önmagában és fejedelmével nagy volt és nagy lesz mindenkor, 's egyenetlenségünk többé ne álljon utjában önállásunknak. Ezen eszméket ébresztő keblében a k. k. válasz, ezeket ébreszsze a nemzetben is: ugy leend az nagy nyereség a nemzetre nézve. — De nemcsak örömzajt kiván szóló a k.k. válasz felett ütni, pontonkint veendi azt taglalás alá, hogy igy kitünvén a nemzetnek azon kivánatai, miket a k. k. válasz elmellőzött, a nemzet örömzajának kiséretében ter-

---

*) Őszintén ohajtunk minél népesebb színházat a minden tekintetben jeles karszemélyzetnek — különben sajnálni fognók, hogy feléje a ‚Szökött katona' ezen universalis jutalomjáték szerencséje olly későn mosolyog. Szerk.

jesztessenek azok ő felsége elibe, ki midőn fogadja az örömzajt, teljesiteni fogja egy uttal a nemzetnek elibe terjesztendő kivánatit is. A k. k. válasz által a cancellária 's törvény nyelvére nézve minden meg van adva, mi kivántathaték. Azon pont is, miszerint a hozandó törvényeknek a hazában divatozó nyelvekre átforditásáról a m. k. Helytartótanács gondoskodni fog — nem egyéb a méltányosság kivánatánál, mert magának a törvényhozásnak czéljával ellenkezik, törvényt hozni, mellyet a lakosok nem értenek. A Helytartótanácsra nézve, melly kifejezésbe a Helytartótanácstól függő minden hivatalok és egyének befoglalvák, — csak egy kivánni-valója maradt fen a nemzetnek, az ausztriai örökös tartományokkali kapocs iránt. Szóló az ausztriai ház alatt élő nemzetek jövendőjét mindenkor ugy szerette képzelni, hogy azok egy kölcsönös bizodalmon alapult statusegyesületet fognak alkotni, mellynek feladata a viszonyosságnak tiszteletben tartása mellett terjeszteni a szabadságot és müveltséget. Erre megkivántatik, hogy minden nemzetiségek jogai kimélve legyenek, 's a velünk egy kormány alatt élő örökös tartományok ne ignorálják, hogy magyarok vagyunk. E végett a k. kir. válaszra felterjesztendő feliratban ő felsége megkérendő aziránt, hogy szabjon bizonyos idő határt, mellynek lefolyta után az örökös tartományok magyar leveleinket elfogadni tartozzanak; mert Magyarország magyar fejedelmével együtt igényelheti, hogy nemzetisége elismertessék, 's ennek kifolyása tiszteletben tartassék. Megkérendő ő felsége az iránt is, hogy Magyarországnak legyen magyar kincstára minden tőle függő hivatalaival 's egyéneivel együtt; legyen magyar katonasága. A nevelési nyelvre nézve sem kielégítő a k.k. válasz, mert ha van nemzeti jog, a nevelés joga az, mellyet a nemzettől elvonni nem lehet. A magyar nyelvnek köznevelési nyelvvé emelését kérni kell ő felségétől, mert szembeszökő ellenmondás az, hogy Magyarországban minden magyar, csak a nevelés nem. A postáról, magyar jelek használatáról hallgat ugyan a k. k. válasz, de ez önként alatta értetik; mert ha a magyar nemzetnek királya magyar: jeleinek, pecséteinek is magyaroknak kell lenni, A mi a horvátországi kérdést illeti: az két részre oszlik, t. i. kormányzásira és országgyülésire. Az elsőről nem szól elég világosan a k. k. válasz, mert nem tehetni fel, hogy ő felsége a latin nyelvet örökké akarná használtatni mint kapcsot Horvát- 's az anyaország között, e kapocsnak a kormány érdekében is magyarnak kell lenni; 's ha a horvátországi törvényhatóságok magyar leveleinket elfogadni tartoznak, felelhetnek azokra magyarul is. Az országgyülési nyelvre nézve máskép áll a dolog. Eddig türte a magyar törvényhozás a horvát követek latin felszólalásait, de a mult évi junius 20án olly botrányos eseményeknek volt e tábla tanuja, mik kényszeriték a latin nyelvnek e teremből kitiltására. Az e tárgyban keletkezett juniusi határozat az october 12dikei leirat ellenére mai napig fenáll; mert a decemberi határozat nem a végzést, csak annak kivitele módját változtatá meg. E kérdés, melly kevéssel ez előtt aggodalomgerjesztő volt, összetörpedt most helyzetünk változtával; mert ez uj évben szövetkezettünk a magyar király maga tüzé ki a magyar nemzetiség lobogóját, 's már nincs többé szükség azon eszközre, mit mult évi junius 20kán használatba vettünk; most e tábla minden veszély nélkül megszüntetheti azon végzését, mellyet junius 20án a horvát követek iránt hozott. E végzés alól már az alap, mellyre emeltetik, ki lévén vonva, bátran megszüntethető; 's ha a horvát nemzet méltónak találja, hogy követei ezen országgyülésen még latinul beszéljenek, ha nem látja azon tiszteletlenséget, melly ebben felséges fejedelmünk iránt rejlik: ám tegyék, csak legyen kiengesztelődés a horvát 's magyar törvényhatóságok közt; e kiengesztelődésben sokkal több nyereség lenne, mint magában a törvényben. A juniusi határozat olly eszköz volt, melly a magáét megtette, melly czélhoz vezetett, 's most félreteendő, mint mellyre többé szükség nincs. Nincs többé szükség azon felirásra sem, melly az october 12kei leiratra keletkezett. Ennek alapja a juniusi határozat volt, mi maga után vonta az october 12dikei k.k. leiratot. E leirat nem alkotmányos hangon rosszalá az említett határozatot, kivánván hogy a RR. attól álljanak el. Mire e tábla kijelenté, hogy mig a kényszerítő körülmények fenállanak, azt nem teheti. Ez értelemben keletkezett a felirás. Ezt ő felségének nem tudnia nem lehetett: 's f. hó 23án kiadott k.k. válaszában még sem tesz szemrehányást, sőt hallgatása által a RRk végzését helybenhagyja, 's ez által a régi kényszerítő körülményeket egészen megváltoztatta; 's ez által a RR elérték azt, mi felirásuknak legjobb esetben is következése lett volna. Ő felsége az octoberi leiratra keletkezett végzést nem kárhoztatja, ezt ténye által bizonyitá be. Egy illy bevégezett tény felett a vitatkozást folytatni nem czélirányos. De ezen k.k. válaszra szerkezendő felirásban ő felsége mindenesetre megkérendő az iránt, hogy a horvátországi követek a jövő országgyülésen szükségkép magyarul szóljanak. Ha Horvátországnak követségre vágyó egyénei magyarul megtanulni nem akarnak: ugy megtanulni nem fognak soha; ha meg akarnak, 3 év alatt is megtanúlhatnak. A 6 évi határidő ugyis azon elvet foglalja magában, hogy a már közéletben élő férjfiak beszéljenek magyarul, ezek pedig kettőzött szorgalommal felényi idő alatt is sajáttukká tehetik a magyar nyelvet. Ez országgyülésen szenvedtessék el még latin felszólalásuk ő felsége kivánatára. Azonban az oct. 12diki leiratban a képviselő testületnek sérelme foglaltatik; ezt hallgatással nem mellőzhetvén: az erre vonatkozó kitételek foglaltassanak az érdemes jegyzők által egy különös óvásos végzésbe, melly az országos iratok közé teendő. Ezt letételnek — minek szóló barátja soha nem vala, — tekinteni nem lehet, mert a dolog általa függőben nem marad, csak ugy sem mint a mult országgyülésen történt a pesti sérelem tárgyában, mirenézve az elválasztott követ lemondása, a tárgy letételét vonta maga után, holott a sérelem a lemondás által meg nem szünt. Az october 12kei leiratból származott sérelem iránt meg van szüntetve az elv, 's a szerkezendő óvás által befejezett tény nem sérelemkép adatik át a jövendőségnek. Befejezett tényt többé bolygatni nem szükség, építessék inkább reá az, mit hazánk java kiván, mit ő felsége rokonszenve mellett a törvényhozás inkább eszközölhet, mint önerejére támaszkodva. — A következett szónok a k. k. válaszban nagyszerü bizonyságát látá a királyi nyiltszivüségnek; de örömmámorában még sem tarthatja nemzetiségünk kérdését általa befejezettnek. Az először szólott követ által előadottakat nagy részben pártolá, de nem osztozott annak azon véleményében, hogy a horvátországi követekre nézve szabassék bizonyos határidő, mellyen innen azok latinul szólhassanak; mert a fenforgó zavarok közt azt sem tudhatni, törvényes követei-e Horvátországnak azok, kik azt jelenleg képviselik? Ezen követek nyilatkozatát szóló a horvát nemzet nyilatkozatának nem tartja, valamint a latin nyelv melletti utasítást sem, mert ha Horvátország jobb része, — mellynek követei a napokban is kénytelenek valának Bécsbe fáradozni, — az erőszakos zavarból kiemeltetnék: e kedvetlen nyilatkozatok helyét örvendetesebbek váltanák fel. — A mi az october 12diki leiratra keletkezett határozatot illeti, erről a k. k. válaszban nincs semmi említés; e tárgyat a szerkezendő feliratba vegyiteni nem szükség; de nem is lehet, mert ez már a küldők tulajdona, 's nem a képviselő testületé. — Más megyei követ a k. k. válaszra szerkezendő felirásba óvást kiván iktatni azon pont ellen, mellyben ő felsége gondoskodását igéri az iránt, hogy a magyar nyelven hozandó törvények az országban divatozó nyelvekre 's a latinra is hitelesen lefordittassanak. Nem ellenzi ugyan szóló, ha ő felsége módot nyujt arra, hogy hazánk lakosi a törvényeket megérthessék, csak a törvények hiteles fordításai bizonyitó erővel ne birjanak: de mindenesetre csodálatosnak tetszik előtte, hogy mig a törvények latin nyelven szerkesztettek azok hivatalosan soha sem fordittattak le magyar nyelvre magyar alattvalói számára. Nem egyezhet meg a k. kir. válasznak a horvátországi követekre vonatkozó rendeletével is, 's a juniusi és decemberi határozatokat jövendőre nézve is teljes erejökben kivánja hagyatni; mert küldői készebbek az országgyülés eloszlatásában megegyezni (roszaló zúgás) mint azon határozatoktól elállani. A horvátországgali levelezésben kivánja mindkét részről a magyar nyelvet használtatni; különben e tárgyban visszalépés tétetnék, ha a magyarországi törvényhatóságok kényszerittetnének a horvátországi latin levelek elfogadására. Az october 12diki leiratra készült felirást óvássá változtatni nem kivánja, mert az óvásban mindig gyengeség rejlik, 's csak akkor alkalmaztaték mindig, midőn a főrendi tábla által elögördített akadályokat leküzdeni nem lehetett. Mig ez a szóban forgó felirással történni nem fog, addig azt óvássá alakitani nem szükséges; mert a junius 20kai határozat czélja még korán sincs elérve, mivel azon határozat nem azért hozaték, hogy a horvátországi követek a jövő országgyülésen latinul akartak szólani; hanem, hogy ezen országgyülésen már a latin nyelvet ne használhassák. E czélhoz épen nem juttatá el a RRket a szőnyegen forgó k. k. válasz. Még egy megyei követ harczolt a juniusi határozat mellett utasítása nyomán, melly annak visszaállítását kivánta azon esetre, ha a magyar nyelv iranti k. k. válasz a nemzet ohajtását az országgyülési nyelv iránt ki nem elégitené. A mai nap többi szónokai mindnyájan teljes mértékben pártolák T. megye követének elől közlött előterjesztését, mellynek támogatására egy tiszamenti megye követe előadá: mikép a k. k. válasz a magyar nemzet kivánatainak legforróbbjait teljesité; 's a latin nyelv korhadt fájának fő gyökerét metszette ketté, melly önként fogja maga után vonni a még elevenen maradt gyökerecskéknek idővel leendő elporlását. A törvények leforditása ellen szólónak nincs észrevétele, erre nézve a kormány administrativ téren forog: de az mégis különös, hogy a honi nyelvek közt latinra is leforditttatni kivántatik a törvény, holott Magyarországban latin néposztály nem létezik; egyébiránt ez, mint pusztán adminisztrativ tárgy törvény és felirás tárgya nem lehet. A horvát törvényhatóságokkali levelezésre nézve megjegyzé, hogy ha a horvátországi törvényhatóságok tartoznak magyar leveleinket tárgyalás alá venni, szükség magyarul tudó egyénekkel birniok, kik egyszersmind válaszaikat is feltehetik magyarnyelven. Levelezés tekintetében Horvátországot a Magyarországgal kapcsolatban nem levő örökös tartományokkal egy sorba helyezni nem lehet, mikép azt a k. k. válasz kivánja. A 6 évi időhaladékot ellentétben látja ő felségének a törvényhozás iránti engedményeivel; mert ha törvény, a kir. leiratok és válaszok magyar nyelven fognak szerkesztetni: a horvátországi követek ha magyarul nem tudnak, itt mitsem fognak érteni, ezért a jövő országgyülésen már a törvényhozás nyelvének minden tekintetben magyarnak kell lenni. Szóló az october 12dikei leiratra kelt felirásnak ovás melletti letételét, egyedüli ovószernek tekintvén a gyógyulni kezdő sebek orvoslására, pártolá. Mikor a leirat érkezett, annak törvényszerütlenségét meg kelle mutatni 's szükség volt a felirásra. December 2án minden félreértés ellenére megmaradt a juniusi határozat; mert a latin előadások naplóba nem iktattattak. Most a fejedelem alkotmányos hangon nyilatkozik, 's a k. k. leiratra készült felirás főtárgya már megszünt. Illy körülmények közt miért vitáknak tenni ki azt, mit a fejedelem ujabb válaszában már megadott? 's miért ujabb surlódások tárgyává tenni azt, mi már megszünt? A letétel ugysem először használtatik most. Használák azt a RR a mult országgyülésen kétszer; használá az ujabb országgyülések majd mindenike; és mindig megtermé gyümölcsét. Szóló a t—i inditványt pártolván a felterjesztendő felirásba kérelmet kiván iktattatni az iránt is, hogy a k. k. leiratok és válaszok még ezen országgyülés alatt magyarul adassanak ki. — Egy ifju megyei követ a kir. válasz által nyelvünket hiszi átültetve hazánk földébe; mert a kir. válasz, ha nem megragadt fa is, de gyökér, melly nyelvünket a honhoz csatolja; azt azonban sajnálá, hogy nyelvünk köznevelés nyelvévé elfogadva még most sincs, mert czáltal szép terjedés biztositatott volna nyelvünknek. Ellenben nyelvünk országlatiságának nagy kérdését tökéletesen befejezettnek hiszi, a mik még hátra vannak, azok nyelvünk belső viszonyaira vonatkoznak. E k. k. válasz az ország határain belől megadá nemzetiségünknek az illető elsőséget, kimondá, hogy ebben hisz legtöbb jogot. Eddig aprólékos engedményeket nyerhete csak a magyar; ez első esete az önkénytes engedményezésnek. De még most is több tagadtaték meg, mint megadaték. A törvényjavaslat 2d. pontjában foglalt közhivataloskodás nyelvének csak egy része van megnyerve; az 1ső, 4d. 5d. pontra semmi, a 3dikra tagadó válasz adaték; a 6d. 7d. 8d. pontra nézve igen kevés, a mit nyerheténk. A magyarul-szólás határa a horvátországi követekre nézve messze van ugyan téve, de a határ mégis kijelölteték 's ez nyereség. Egyébiránt minket erősbeket illet közeledni a gyengébbekhez, ha a gyengébb ilírek most sem kivánnak közeledni hozzánk, midőn ő felsége által meg van szentelve nemzetiségünk, hinnünk kell azon horvát irónak, ki azt állitja, hogy a horvátok gyülölsége a magyarok ellen nagy Lajos óta folytonosan tart, 's igy szövetségünkön nincs áldás; pedig e szövetség nekünk kivánatos, mert a tengerpartra szükségünk van; de Horvátországnak még inkább kivánatos, mert az magában magyar szabadság nélkül fen nem állhat. Vajha a k. kir. válasz ezen szép szava „harmonia" a horvátok szivében gyökeret verne. A t.—i előterjesztést pártolja. — Egy régi követ teljes mértékben pártolván a t—i inditványt megjegyzé, mikép csodálni nem lehet ha ők, kik a törvényhozás rögös pályáján kissé régebben járnak, túlzó örömre gyúladnak a k.k. válasz fölött, mert az nem mindennapi engedményeket foglal magában. Ezen k. k. válasz megdönté azon szerencsétlen igét, melly 1839ben pendült meg, melly szerint nemzetiségünk gyarapitására csak akkor tarthatunk számot, ha a kormánynak subsidiumokra van szüksége; — átülteté nyelvünket Ausztria fővárosába 's a kir. csarnokba. És ezért Pál fordulása ránk történeti nevezetességgel biró nap; mert e nap megfordult a koczka olly dologban, melly mindnyájunknak fő kivánsága volt. Még 3 követ nyilatkozott hasonló szellemben, nagyrészben a mondottakat ismételve: végre az elnökség a t—i előterjesztés szellemében határozatul mondá ki, hogy a k. k. válaszban megadott pontok elfogadtatván: a meg nem adottak ujabb felirásban fognak ismét sürgettetni; az october 12kei leirat tárgyában készült felirási javaslatból pedig óvásos végzés szerkesztetik, melly az országos iratok közé fog letétetni.

Januar 30kán, LXXXIXk. orsz. ülés d. e. 10 órakor egyedül a m. FőRendeknél.

Tárgy: A turopolyai sérelem.

Felolvastatván az itélőmester által ezen tárgybani második izenete a t. KKnak és Rendeknek, 's szinte a hozzá mellékelt zágrábi nemesek panaszos folyamodása, a felettei tanácskozás alkalmával az e tárgybani felirást illetőleg a m. főrendi tagok által több rendbeli inditványok tétettek. Nevezetesen némellyek azt kivánták, hogy ezen specialis felirás helyett, egy általános felirásban kéressék meg ő felsége, — melly feliráshoz azonban semmi csatolványok ne mellékeltessenek, — hogy a Horvátországban jelenleg felbomlott rendet és csendet helyre állítani méltóztassék. Mások továbbá általános felirás helyett specialis felirásban is megnyugvásokat jelentek ki, 's a csatolványok felküldetését sem ellenzék, csak a sérelem orvoslása módjáról nem kivántak a felirásban szólani. Volt még ollyan is, ki ezen előadott két inditványt egyesiteni, 's aztán a felirást ahhoz képest csatolmányok nélkül kivánta felküldetni. Végre voltak, kik a t. KK. izenetét 's az átküldött felirási javaslatot egész terjedelmében elfogadták. Röviden ezek lévén a kérdésben lévő tárgyban mai napon tett inditványok, most lássuk, mindegyik mellett minő erősségek hozattak fel. — Lássuk magokat a szólókat. Az első szónok, az első inditványt tevő egy m. gróf: A szóban forgó sérelemnek, a turmezei gróf által a turmezei nemesek nevében a t. KKhoz benyujtott panaszos folyamodás teszi alapját, 's ezen egyoldalu folyamodást már az e tárgybani első izenet alkalmával nem pártolák a m. FőRk., nem pártolák pedig különösen két okból: 1ör: mert ezen folyamodásban előadott minden tények általok kétségtelenül igazaknak nem ismertettek el; 2) mert az illy folyamodásnak elsőben ő felsége elibe kell mennie, 's az illy sérelem orvoslása csak dicasterialis uton történhetik. A m. FőRRdek ezen okainak elsőbbike ellen a t. RR. azt vetik, miszerint azon tény, hogy a gyülés azon napon, mellyre hirdetve volt, meg nem tartatott, hogy elhalasztatott, 's mégis harmadnapra megtartatott. Továbbá azt válaszolják, hogy a turmezei nemeseknek joguk van arra, hogy a tartományi gyülésbeni tanácskozásokban személyesen részt vehessenek. Ezeket a t. RR. bizonyos tényeknek veszik, holott szóló ollyanoknak nem ismeri, 's azt tartja, hogy illy egyoldalu folyamodásra, mint a t. RRk. akarják, a tartományi gyülés választását megsemmisiteni nem lehet. — A mi pedig a turmezei nemesek egyenkénti szavazati jogát illeti, azt némellyek e m. tábla tagjai közől fontos okoknál fogva nem ismerék el, mások által pedig alaposan meg is czáfoltatott, illy kétséges jogokra tehát sérelmet alapitani nem lehet. Második ellenvetése ellen a m. FőRRknek, hivatkoznak a t.KK. az országgyülési szokásra, 's némelly törvényekre. Ugyde azon törvényekben csak az van, hogy a sérelmek az országgyülésen orvosoltassanak: de hogy micsoda sérelmeknek kell az országgyülés elibe jutni, annak vitatásába szóló most nem bocsátkozik, — elég az, hogy itt semmi sérelemről nincs szó. Továbbá mi az országgyülési gyakorlatot 's szokást illeti: azt tartja szóló, hogy a hatóságok csak azon esetben folyamodhatnak az országgyüléshez orvoslás végett, ha jogaikban megsértetvén, azt orvosolni magoknak hatalmukban nem áll. A mi e részben a t. KK. által a mult országgyülési középszolnoki esetrei hivatkozást illeti, arra azt válaszolja szóló, hogy attól a jelen eset lényegesen különbözik. Ha egyébiránt állana a t. KK. állitása, abból a m. FőRRknek egy ujabb nagy aggodalma következhetnék, ha t.i. a kisebbség a többség véleménye ellen mindenkor folyamodhatnék az országgyüléshez, az efféle folyamodásokkal az országgyülés majd elboríttatnék, 's ebből az alkotmánynak is felforgatása következhetnék. Látható tehát ezekből, hogy a m. FőRRknek válasz-izenetökben kifejtett okaik a t. KK. által megczáfolva nincsenek, 's igy ujra felszólitandóknak vélné a t. RRket, hogy ezen esetet a rendes tárgyalási utra igazitsák: azonban, nem mellőzhetvén el szóló aggodalmát, melly az ő, 's hiszi a FőRknek mindnyájoknak kebelében a Horvátországban legujabban történt eseményeknél fogva támadt, ugy véli, hogy a baj orvoslása végett, minden törvényes eszközt meg kell próbálni. Nyilatkoztassuk ki tehát — mond szóló — a t. KKnak, hogy a m. Fő RRk azon szabadságot veszélyeztető kicsapongásoknak 's rendetlenségeknek, mellyek Horvátországban a tanácskezási teremekből a magányos élet viszonyaiba is átvitettek, határozottan ellenei, 's szólitsuk fel ennélfogva a t. KKkat, hogy a turopolyai sérelem egyoldalu pártolása helyett egy általános felirásban kéressék meg ő felsége a Horvátországban megzavart csendnek helyreállitására. Utána egy nmlsgu püspök: Ezen ügyben fő szerepet játszik szóló véleménye szerint az autonomia. Ha a felirás ugy tétetnék, mint a t. KK. ajánlják, ez által méltán sértetnék a municipalitas autonomiája. Ezen szóban forgó horvátországi követválasztást még a slavoniai megyék is érvényesnek nyilatkoztatták határozataik által. Nincs Tót- és Horvátországban egy megye, egy főispán, egy püspök is, ki ezt annak ne ismerné, 's csak néhány mágnások, nemesek, 's a turopolyai gróf állitanak ellenkezőt. Ha tehát azok, kiknek joguk van azon választásban részt venni, azt érvényesnek ismerik, nem volna szükség, hogy ezen tárgy itt tovább vitattassék: de miután a t. KK. a dolog érdemébe bocsátkoznak, 's azt állitják, hogy itt tények vannak, miket tagadni nem lehet, azt tartja szóló, hogy szükség másfelől is világositani a dolgot. A mi a gyülés meg nem tartását, elhalasztását, 's ismét megtartását illeti; ez igaz tény: de az akkori körülményeket is tekintetbe kell venni, 's hogy első napról elhalasztatott, azért még a választást törvénytelennek mondani nem lehet. Azt mondják továbbá, hogy világos tény az is, hogy uj határidő a választásra nem tüzetett ki. Ez már — mond szóló — nem ugy van, mert a határidő a tanácskozmányban (conferentia) 's a banalis levelek által a meghivottaknak tudtokra adatott, a megjelenhetésre idő volt elég mindenkinek, még a turmezei nemeseknek is, 's annyival inkább mivel ők Zágrábtól nem olly messzire laknak. Ha egyébiránt a határidő kitüzetése, tudtokra nem adatott volna is a turmezei nemeseknek, még sem panaszkodhatnának ők a miatt, mert hiszen az előbbi határnapra sem voltak meghiva, hanem panaszkodhatnának a meghivottak, — de kik ezt nem teszik, mert kik jelen akartak lenni a gyülésen, jelen voltak, még maga a turmezei gróf is. — Továbbá azt állitják a t. KK., hogy a turmezei nemeseknek a tartományi közgyülésben joguk van személyesen is részt venni a tanácskozásban. Erre azt válaszolja szóló, nincs törvény, melly ezt mondaná, ellene van ezen állitásnak a százados gyakorlat is, de végre ez a dolog eszméjével is ellenkezik, mert képtelen volna, hogy a 2800 nemesnek annyi joga legyen ott, mint az általa küldött két követnek. Azonban még otthon sem lévén joguk a saját gyüléseikbeni személyes részvétre, mikép lehetne az országgyülésen? Erre ugyan szólónak a minap azt felelé egy m. gróf, hogy ez igy van a hajdukerületben is. Mire most szóló azt válaszolja, hogy a hasonlitás nem áll, mert itt országgyülésről van szó, nem pedig arról, hogy a turmezei nemesek személyszerint a megyei tanácskozásokban részt vehetnek-é? Midőn továbbá — mond — a t. KK. ezen dolgot vitatják, ez által Horvátország belső viszonyaiba avatkoznak, holott minap azt állitták, hogy ők ezt tenni nem akarják. Hogy Horvátországban uj tartományi gyülés tartassék, ebben szóló meg nem egyezhetik, mert ez az ingerültséget ott még inkább növelné, mivel, ha ő felsége a bán ő excjának uj tartományi gyülés hirdetését hagyná meg, ez által ama törvényes gyülés, mellyben minden megyék megegyeztek, megsemmisittetnék. A mi a 438 z..bi nemesek által aláirt folyamodást illeti: szóló nem bocsátkozik most annak vitatásába, hogy ezek valósággal mind alá irták-e, vagy ha igen, felfogták-e a dolgot, vagy belső meggyőződésből irták-e alá? Csak azt mondja erre, hogy itt nem megyéről, hanem országgyülésről van szó, hol egyenkinti szavazati joguk nincs. A többi csatolmányokra nézve szóló csak azt jegyzi meg, hogy azok épen az ellenkezőt bizonyitják. Ezeknél fogva kivánja szóló, hogy a m. FőRRk most is minapi határozatuk mellett maradjanak. Egyébiránt a mi a gróf Z. F. ő mlga inditványát illeti, noha azt tartja szóló, hogy ő felsége felirás nélkül is megtenné, mire a szerint kéretni fogna, de mégis, mivel szóló is azt ohajtja, hogy rend és csend legyen Horvátországban, nem ellenzi. Ezután — mondá szóló: Engedje meg cs. kir. Főhgséged! 's a m. FőRRk, hogy szólhassak az országgyülési naplókban, 's más tudósitásokban előforduló állitásokra, mellyek, ha ugy volnának, mint ott állanak, személyemre homályt vethetnének; e részben — mond — tartozom felvilágositással. Szóló — mond — állásánál fogva azon utra, mellyen ellenei járnak, nem követhetvén őket, itt ezen helyen teszi igazolását. Nem elég tehát, mond, hogy a követválasztási tartományi gyülés eseményei a szóló titkos működésének tulajdonitattak, hanem a legközelebbi z—bi eseményeket is szólónak tulajdonitják, azt állitván, hogy szóló az alattalévő minden lelkészhez leveleket küldött, mellyekben meghagyá nekik, hogy az ilírekhez csatlakozzanak, 's hogy szóló sok pénzt költött a pártoskodásra. Levelei, — mond szóló, — miket némelly plebánusokhoz küldött, elferdítettek; holott ezekben csak azt irá nekik, hogy hiveiket a pártoskodástóli ovakodásra intsék. Illyesmit — mond — szólónak eldődei is tettek; mert hiszen az egyházi hivatal körébe tartozik a csendet, rendet 's erkölcsiséget előmozditani. Ama leveleknek a plébánusokhozi küldésére szólót egy megyei főigazgató kérte, 's kérését szóló az emlitett oknál fogva elfogadta, csak arra kérvén, hogy a tudósitandó plébánusok neveit szólóval irásban közölje, 's ezen irást szólónál mindenki, kinek tetszik, megtekintheti. — Egyébiránt engedelmet kérve ő cs.k. főhségétől a plebánusokhoz küldött levél eredeti szerkezetének felolvasására, azt szóló jelenen felolvasá, 's kérdé: vajjon ezen levélből következtethetni-é olly szomoru eseményeket, mint millyenek a z—i tisztválasztás alkalmával történtek? Hogy e levélben a főispán emlittetik? hiszen ezt kerülni nem lehetett: de nem is emlittetik itt egyenesen a főispán. A mi a levélnek „sub rosa" kifejezését illeti, mellyből olly iszonyatos dolgot következtettek, felszólit mindenkit, ki a hermeneutica szabályait érti, lehet-e ezen mást érteni, mint azt, mit közönségesen mondani szoktak, t. i. hogy mindent dobra ne üssenek. — Ha illy ártatlan levél is félremagyaráztatik, hol lesz akkor levél, mellyet a nemtelen indulat ne gyanusithatna? Szóló becsületére állitja, hogy épen illy tartalmu levelet irt, mint a millyent felolvasott, 's midőn ezt irá, még az ilirismusról szó sem volt, 's hogy végre több illyes tartalmu levelet nem irt. Hogy a legközelebbi esetre szóló pénzt költött volna, azt egyenes rágalomnak nyilvánitja, — szóló illyesekre soha egy garast sem költött, van neki jövedelmeit hová költeni, 's ha ellenei szemeiket behunyni nem akarnák, láthatnák, hogy szóló a magyarnyelvnek és nemzetiségnek nem ellensége, e tekintetben bátran hivatkozik minden e tárgybeli tetteire 's irataira, 's ha szóló ellenkezőt tenne, akkor minden igaz horváttól méltán megrovathatnék. Hogy Horvátország jogait egyenes, nyilvános utakon fentartani igyekezett, azt nem tagadja, de ezt tenni fogja ezután is, teszi pedig különösen azért, hogy egyházi előjárónak mindig szüksége van hivei bizalmára. Azt hiszi mindig szóló, hogy Horvátország csak akkor lesz szerencsés, ha Magyarországgal nemcsak egy korona, hanem a szeretet és bizalom kapcsai által is egybe lesz köttetve, 's hogy Magyarországnak is e bizodalom javára leend. Az is mondatott még, hogy miket szóló minap itt felhozott, azok mind nem igazak, mind csak koholmányok: de erre — mond — csak azt lehet felelni: „difficile est satyram non scribere." Egy tanácsot ad szóló elleneinek, hogy okoknak okokkal kell felelni, nem pedig bárdolatlan kifakadásokkal. Egy van még — mond szóló — mit nem mellőzhet. Elmondatott, hogy az ilírek mikről ábrándoznak, 's milly szándékokat forralnak agyokban, 's az mondatott, hogy szóló ebben elősegíti. Ez már sok. Midőn szóló ezt olvasá, gondolkodott róla, hogy szigoru törvényes uton elégtételt sürgessen érette 's meglehet, hogy ennek még lesz helye. Egyébiránt amaz ilírek ábrándozásairól szóló azt tartja, hogy azok egy beteg velőnek lehetnek idétlen szüleményei. Végzi végre beszédét, hogy a t. KK. a turmezei gróf pártolása által azon czélt, mellyet elérni kivánnak, soha elérni nem fogják. — Következő szónok egy gróf és főispán: a két előtte szólókkal nem lehet azon véleményben, hogy ezen turmezei sérelem most is azon helyzetben volna, mellyben először volt; mert ha lényegére nézve nem változott is, változtatott mégis rajta ezen jelenleg felolvasott z—bi nemesek folyamodása. Ebből azon körülmény tünik ki, hogy mi a t. RRhez közelithetünk. Ezen közelités bizalmat szül, mellyre pedig az országgyülésnek olly annyira szüksége van. Közelitni akar tehát szóló most is a t. RRhez, 's ezen okból az előtte szólt m. gróf inditványát nem pártolhatja. Az van azon nemesek folyamodásában, hogy az apr. 24kei tisztválasztás után ő felségéhez folyamodtak, 's igy ezen utat sem mellőzték el. A mult esetben az mondatott a FőRRk által, hogy ezen eset ő felsége elibe tartozik: tehát küldjük fel ő hozzá minden magyarázgatás nélkül, irjunk fel, hogy illy meg illy rendetlenségek történtek Horvátországban, 's kérjük ő felségétől ezen bajoknak orvosoltatását. Ezen inditványa által — mond szóló — sokat érhetni el. Ez által a kéttábla közti egyetértés megtörténik, megnyugtatnának a turmezei nemesek, de a mi legfőbb, megmutatnók ezáltal, hogy nem az ügy iránti idegenség tartóztatta el eddig a m. FőRRket ezen sérelem pártolásától, hanem azon fontos okok, mellyek minap előadattak. Ez által — mond — mi nem ismerjük még el, hogy sérelmes volt volna a választás, nem ismerjük el a turopolyai nemeseknek némellyek által kétségbe hozott egyenkinti szavazati jogát. De ha ezen ügynek nem is ez volna utja, mentsen ki bennünket az, hogy mi a nemzetiségért mindent készek vagyunk megtenni. De mit is teszünk mi ez által? ollyat, mi ő felsége előtt már tudva van. Azonban — mond végre szóló — ezen horvátországi nemeseknek állásuk csakugyan nem ollyan, mint más magyarországi nemeseknek, — hát nem volna nekünk szabad kérni ő felségét, hogy ezeknek sérelmeit orvosolni méltóztassék? Utána egy m. báró: Az előtte szólt m. püspök — mond szóló — beszédének 2ik részében nagyrészint önszemélyének igazolására fordította figyelmét. Igen jól látja szóló, hogy a mlgos püspök visszagondolván arra, hogy midőn az egyházi kor-

mányt Horvátországban átvette, azon ország tökéletes nyugalomban volt, 's most minő zavarok vannak ott! ezen gondolat fájdalmat szül keblében, 's minthogy érzi szóló a m. püspöknek ezen fájdalmát,'s méltányolni tudja, keserű nyilatkozata ellen most nem szól. Egy van csak, mit belőle hallgatással nem mellőzhet, 's mire csak azt mondja: valamint nehezen esett a m. urnak, midőn olly helyt vádoltatott, hol magát nem igazolhatta, ugy beszéde nehezen eshetik most azoknak is, kik innen távol vannak, kiket itt most sértett. Ha megsértve érzi magát a mlgos ur — mond szóló — a sérelem orvoslásának volt volna más törvényes utja is. Egyébiránt követve a mltgos urnak azon előbb adott tanácsát, hogy okokra okokkal kell felelni, nem pedig bárdolatlan kifakadásokkal, szól tehát most egyenesen a dologhoz. — Midőn a m. FőRRdek minap ezen tárgyat a t. KKhoz visszautasitották, két okból tették, először, hogy ez a tárgy a törvényhozás utjára nem tartozik, 's másodszor, hogy az izenetben állitott tények kétségbe vonhatók: ezen fordul tehát meg minden. Felveszi azért először szóló, hogy vajjon a törvényhozás utjára tartozik-e ezen turopolyai eset? Ezen eset két szempontból vétethetik fel, vagy mint petitio, vagy mint verificationalis kérdés. Ha ezen két szempont közől valamellyikből, vagy mindkettőből felvétethetik, akkor a m. FőRknek első oka azonnal megszünik. — A petitionalis jognak szükségén kétkedni nem lehet: de különben is itt van a szolnoki eset. A mi a verificationalis szempontot illeti: Alkotmányos ország nincs, hol a verificationak szükségességét bizonyitani kellene: de Magyarországon még nagy lévén a scepticismus, engedjék meg— mond — a m. FőRk, hogy megmutathassa szóló, mikép a képviselői táblára nézve szükséges a verificatio. Erre nézve két kérdést szükséges először feltenni. 1ször: a szükséges formák megtartása nélkül választott követ, ha szinte megbizólevéllel van is ellátva, lehet-e követ? 2or: Ha valamelly hatóság az országgyülésre követet nem küld, ki inditványozhatja azon hatóságnak perbeidéztetését? Ha ebben szólóval a m. FőRk megegyeznek, abban sem lehet kétségök, hogy a verificatio az alsó táblára nézve szükséges. Ha pedig az első kérdésre nézve vele egyet nem értenek, akkor minden hatóság küldhet ide követeket, akármi törvénytelen uton választottakat, csak megbizóleveleik legyenek. Végre, ha a 2. §ban nem egyeznek meg vele, akkor az országgyülés lényege meg van semmisitve. Ha tehát ezeket, miket szóló most előadott, tagadni nem lehet, akkor a turopolyai sérelem ide tartozó. Magyarországon a szokás sokféle. Egy esetet hoz elő szóló, 's kérdi: nem emlékeznek-é a m. FőRk. azon esetre, mellyel az országgyülés 1832ben sokaig foglalkodott, midőn két hatóságnak volt bizalma ugyanazon egy követhez. H. és T. megyék egy követet küldöttek, 's a követ itt mindkét megye megbizó levelével ellátva, kivántatott, hogy mindkét megyét képviselhesse.Hát ki volt ez esetben biró? ki itélte el, hogy csak az egyik, például T. megyét képviselheti? ha ezen verificationalis kérdésnek ide tartozásán akkor senki sem kételkedett, ugy azon sem lehet, hogy a turopolyai sérelem, mint hasonlóan verificationalis kérdés, ide tartozó. Egy másik szokási esetet hoz ismét elő szóló; nevezhetni — mond — egy megyét, hol a választásban ollyasok történtek, hogy azon választásnak érvényességét szinte kétségbe lehetne hozni. Hát miért nem ereszkedtek ennek vizsgálatába a t. Rk.! — hiszen, ha hasonlatosság lenne e két eset közt, akkor a t. KK. ebbe is bele bocsátkoztak volna. A magyar vármegyék halhatlan testületek, de nem igy a horvátországiak. A horvát követek verificatióját a horvát megyék hallgatólagos megegyezésére bizni nem lehet. A t. KK. ezen izenetben tehát nem kivánnak mást, hanem hogy a horvát megyék olly helyzetbe tétessenek, mint a magyarországiak. Át megy most szóló már a 2k. ok vizsgálatára. hogy t. i. a t. RR. kivánsága olly tényeken alapszik-é, mellyek bebizonyitva nincsenek? Kérdés: mi tények vannak itt? 1) hogy a bán ő excja kitüzte a gyülés határnapját, eloszlatta 's 24 óra mulva ismét összehitta; 2) hogy sokan e miatt, kiknek joguk volt volna, a gyülésben részt nem vehettek. E két tény igazsága felett — mond szóló — senki sem kétkedett, hivatkozván szóló a belgrádi püspök ő mgának 's az auraniai perjelnek a naplóban lévő kijelentésére. Hogy ezen ismétli összehivása a gyülésnek véletlenül lephette meg a turopolyai 's más nemeseket, azon — mond — csudálkozni nem lehet. Hogy sokan e gyülésben részt nem vehettek, ezen tény az, mellyen sokan kétkedtek, nevezetesen a z..bi mgs püspök azt mondja, hogy a turopolyai nemesek ezen összehivás által ki nem zárattak a gyülésből, mert hiszen — mond — közel laknak; de kérdi szóló: vajjon csupán egyedül a távolság lehet-é oka a meg nem jelenhetésnek? azt mondá továbbá az említett mlgos püspök: miként szóló a naplóból látja, mivel akkor a tanácskozásban személyesen jelen nem lehetett — hogy még köszönettel tartoznak a turopolyai nemesek neki 's bán ő excjának azért, hogy a dolog igy történt; mert különben közölök kevesen menekhettek volna meg. Már kérdi szóló, midőn a turopolyai nemesek illy veszélyben forogtak, mondhatni-é, hogy a gyülésben részt vehettek volna? Most jön — mond szóló — a jog kérdése. Itt, ugy mond, két kérdés van. 1) vajjon Horvátországban tartományi gyülés összehivására elég-e 24 órai határidő? 2) vajjon a turopolyai nemeseknek van-é a tartományi gyülésben egyenként szavazati joguk? Mi az első kérdést illeti: a szóló előtt fekvő 1838ki tartományi gyülés rendezését illető munkálatban a gyülés összehivására két quindena van téve, — 's igy tehát 24 órai határidő nem elég. A mi pedig a másik kérdést illeti t. i. az egyes nemesek egyenkénti szavazati jogát: erre nézve engedelmet kér előre szóló, ha tudatlanul szól a dologhoz; mert szóló még a horvát pacta conventákat nem látta, a horvát municipalis jogok egy incognita quantitas, mellyek a horvát követ által minden tárgyhoz mellékeltetve valamivel többet nyomnak, mint a mi okaink — mond — összesen. Az eddig hallottakból szerzett ismereteinél fogva tökéletes meggyőződése szólónak, hogy minden nemesnek egyenkénti szavazati joga van. Birják pedig szólót ezen meggyőződésre következő okok: 1) mert minden horvátnak nyilatkozata 's általános megegyezése szerint az egyes nemesek minden tartományi gyüléseni tanácskozásokban személyesen részt vettek, még pedig nem csupán felkiáltással, hanem mint a püspök ő mlga állitá, egyes rövid felszólalásokkal is; 2) mert az 1806ki horvátországi választmánynak véleményében az mondatik, hogy a slavonita megyék a tartományi gyülés rendezését azért kivánták, hogy a horvátországi egyes nemesek az ő követeiket ott leszavazván, követeik szavazata semmibe sem vétetik; 3) a mi legfőbb, azon választmány az egyes megyéknek annyi szavazatot kiván adni, mint összesen a banalis tisztviselőknek, mi hasonlóan erre mutat. De ezt igazolja magának bán ő excjának banásmódja is az egész Congregatióval. Az mondatik ugyan is, hogy a turopolyai nemesek a gyülésen publicumnál egyéb nem voltak. Ha ez áll, miért oszlatta tehát fel a gyülést? Olly esetet szóló soha sem hallott, hogy a publicum miatt oszlattatott volna fel a gyülés, — 's igy ezen tette által bán ő excja a turopolyai nemesek szavazati jogát maga elismerte. Ezeknél fogva tehát azt tartja szóló, hogy a t. KKnak joguk volt, 's kötelességöket tevék, midőn egy uj tartományi gyülés tartását kivánták, ezzel ők biráskodásba nem ereszkedtek, semmit határozni nem akartak. De ha ez a turopolyai eset nem feküdnék is előttünk — mond szóló — most, ha valaha, van jelen azon pillanat, hogy a magyar országgyülés azon módhoz nyuljon, melly egyedüli a kibékitésre. A ki hazáját szereti, 's a monarchia nyugalmát kivánja, nem nézheti megindulás nélkül azon eseményeket, mellyek jelenleg Horvátországban történtek. Szóló ezen ottani eseményeket a horvátok többségének nem tulajdonitja. A horvát nemzet nem lehet — mond — nekünk ellenségünk; azon kiabálások, mellyek ellenünk a Száva partján történtek, csak egy factiosus minoritas tettei. Mikor ott illyesek történtek, mi nyugalomban nem maradhatunk, kivált mikor teljes meggyőződésünk, hogy ezeknek mi nem voltunk okai. Jól tudja szóló, hogy ezek reactionak tulajdonittatnak: de nézzük, van-e Horvátországban ok visszatorlásra? Horvátország a magyar alkotvány jótékonyságait élvezi, a horvátok minden hivatalainkban részt vehetnek, mindenütt az országban birtokot szerezhetnek, 's 4 millió magyar van, ki ott egy talpalattnyi földet sem birhat; neki tehát több a joga, nekünk pedig kevesebb. Nincs tehát ok a visszatorlásra. Egyébiránt — mond szóló — ideje már, hogy valahára egymással tisztába jőjünk a jogok iránt, 's erre nézve szükséges az uj országgyülés. Szóló hiszi, hogy Horvátország nem fogja tőlünk megtagadhatni, a mi illendő. Az előtte szólott mlsgos urak inditványát el nem fogadhatja; mert ha Horvátország állapotja ollyan, mint a millyennek azt gr. Z. festette, akkor nem látja szóló inditványával ellenkezőnek, hogy az általa inditványozott puszta feliráshoz, a kezünk közt lévő adatok hozzá mellékeltessenek, mellyeket ő felsége különben is felkéretne. — A másik inditványra nézve pedig azt tartja szóló, hogy ha a bajt előadjuk, az orvoslási módot is miért ne adhatnók elő? Ha a t. KK. által ajánlott módnál jobbat tud a mlgos inditványozó ur, vagy más akárki, hozzá áll inditványához: de ha nem tud, miért nem mondjuk ki azt, mit legjobbnak ismerünk. Az által — mond — ő felsége jogai nem sértetnek, ha kimondjuk, hogy mi ezen orvoslási módot látjuk ez esetben legjobbnak. Ha tehát a mlgos inditványozó ur jobb módot nem lát, hiszi szóló, mikép vele együtt pártolandja a t. KK. izenetét, a mellyben kivánt orvoslási mód a horvátokat is legjobban megnyugtatja; mert ha mi kimondjuk, hogy csak alkotmányos uton akarjuk ezen bajt orvosolni, ez nevelni fogja a horvátok bizalmát. Ezeknél fogva pártolja szóló a t. RR izenetét egész kiterjedésében. Végezvén szóló előadását nádor ő fönsége szükségesnek látá több beszéde folytában tett állitásaira észrevételeit megtenni. Igy a többi között méltóztatott ő fönsége megjegyezni, hogy a verificatiót olly terjedelemben, mint az előtte szóló, a képviselői táblára nézve el nem ismerheti. A következő szónok egy m. gróf 's főispáni helyettes: Most is azt tartja szóló, mit az első e tárgybani válaszizenet alkalmával, hogy ezen tárgyban az országgyülés nem itélhet, 's hogy kölcsönös felvilágositás nélkül ezen itt lévő tények felirási alapul fel nem vétethetnek. Ha azt teszszük — mond — a felirásba, hogy uj tartományi gyülés hirdetése a bán ő excjának hagyassék meg, ugy ez által nem semmisitjük-é meg az elébbeni választást? Ha azt kimondjuk, hogy a tartományi gyülésen az egyes nemeseknek szavazatuk van, akkor előre vizsgálat nélkül határozunk ezen jogra nézve. Ezeknél fogva most sem pártolhatja szóló a felirást az elébbi formában. Hanem, csakugyan kell mégis valamit tenni, 's kell a pártoskodásnak véget vetni. Az eddig tétetett inditvány közől az utóbbit szóló azért nem pártolhatja, mert ez a kedélyek lecsilapitására a mostani körülmények közt nem kielégitő, a 2dik iránt sokaknak azon kétségök lehet, hogy az a szerint szerkezendő felirás által juris publici kérdésbe fognánk bocsátkozni. Az elsőt pedig nem tartja szóló megint kielégitőnek, hanem e kettőt egyesitetni kivánná; mert — ugymond — ha általánosan megemlitjük, hogy Horvátországban illy meg illy bajok történtek, miért ne emlithetnők meg a specificus esetet is. A csatolványoknak a feliráshozi mellékletését — mond szóló — némellyek aggodalma megszüntetése végett el lehetne hagyni. Végre — mond — ha ez inditványa többséget nem nyerend, akkor, mint véleményéhez legközelebb járóhoz, a k—i főispán ő mlga inditványához csatlakozik. Utána egy m. gr. pártolva a t. Rk izenetét keményebb kifejezésekkel—mikért előre bocsánatot kért, szólott a tárgyhoz. Végezvén a horvátországi eseményeknek elősorolását, mellyek a z . . bi tisztválasztás óta mult évi dec. 9keig berekesztőleg történtek, 's előadván: — kikben keresi ő ezen gyászos eseményeknek okát, szólt magához a tárgy érdeméhez is. Itt elmondá, hogy a horvátországi nemesek egyenkénti szavazati jogát kétségbe vonni nem lehet, 's hogy ha egyszer nem éltek is ezen joggal a nemesek, még abból nem következik, hogy tehát nem birnak vele; mert a magányos birtoki viszonyokat erre alkalmazni nem lehet. Mondá továbbá, hogy a m. fő RR. azon állitása, hogy ezen sérelem orvoslásának nem országgyülés az utja, nem áll; mert hiszen ott van a törvénykönyvben, hogy a sérelmek az országgyülésen orvosoltassanak, — hogy továbbá több eset van a törvényben, midőn egyesek panaszára is történtek felirások, 's most itt több százan panaszkodnak. Ezután elősorolva a horvátországi eseményeket, helyeslé a t. KK. kivánságát, hogy ezekért elégtételt kivánnak a kormánytól. Felszólitá a m. fő Rket, mint e nemzet fiait, ezen — ugymond — nemzeti ügynek védelmére. Végzé pedig beszédét nádor ő fensége hathatós közbenjárása, némelly a nemzet által mélyen tisztelt nagy kormányférfiak, 's a magyarok istenében, ki, mondá, e nemzetet annyi veszélyek közt eddig megtartotta — vetett bizalmának kijelentésével. — Ezen beszédre nádor ő fensége több észrevételt méltóztatott tenni. Nem hagyá többek közt helyben szólónak több rendbeli kifejezéseit; figyelmezteté az iránt is a szónokot, hogy kár volt a dec. 9kei horvátországi eseményeket itt elősorolni, mellyek iránt az ott tett rendelések a szónok előtt tudva nincsenek. — Még két m. fő rendi tag nyilatkozott e tárgyban, az egyik az első, másik a 2dik inditvány mellett. Amaz egy m. gr. 's főispán, sajnálva, hogy a t. KK. az april. 22kei esemenyekről egy oldalulag tudósittattak, helyeselve továbbá a bán ő excja akkori eljárását, 's végre az ilir mozgalmak ellen nyilatkozva, noha e tárgyat az országgyülés elibe tartozónak lenni el nem ismerheti, még is — monda — mivel Horvátországban a nemzetiség szine alatt csak ugyan kicsapongások történtek, pártolá az általános felirást. Imez egy m. főispán, mivel a körülményeket ezen kérdésnek előbbi tárgyalása idejétől fogva változva lenni látja jelenleg, azért pártolá a Rk inditványát. Még sokan lévén szólnikivánok, a tárgy be nem végeztethetett, 's folytatását más napra halasztván nádor ő fönsége, az ülést d. u. 2 órakor eloszlatta.

Januar 31. XC. orsz. ülés egyedül a **m. FőRknél.**
(Kezdete d. e. ½10től — d. u. ½3ig. — Tárgy: folytatása a turopolyai sérelem tárgyalásának.)

A mai ülésben szólt szónokok által semmi ujabb inditvány nem történt; hanem a tegnap előadottak közől egyik által egyik, másik által másik pártoltatott. Nevezetesen Z. grófnak általános felirási inditványát heten; a specialis esetekrei hivatkozással készitendő felirást ja-

vasló mgos főispánét k e t t e n ; 's végre a t. KK izenetét t i z e n e g y e n pártolák; a negyedik mellett, t. i. a két elsőbbi inditványnak egyesítése mellett senkisem nyilatkozván. A mai vitatkozások, mondhatni, e táblának legingerültebb vitáit idézték elő; mert jóllehet nádor ő fensége 's a mai ülésben először felszólalt mgos báró a tanácskozást szorosan a tárgy érdemére, a verificatio és petitionalis jog száraz kérdésére kivánták átvitetni, mégis az leginkább a nemzetiség, és az az ellen működni állított ilirismus kérdésének ingerült mezején forgott. (A beszédet a hely szűke miatt csak jövő számunkban közlendjük.) Mai napról nem mellőzhetünk el még egy eseményt tudatni olvasóinkkal, melly a tanácskozás vége felé nagy ingerültségre szolgált alkalmúl. A tanácskozás alatt t. i. a hallgatóság közől egyes illetlen kiáltások 's a kérdésben forgó tárgy iránti rokonszenvnek zajos kinyilatkoztatásai történvén, okul szolgáltak orsz.biró ő excjának kétizbeni a végetti felszólalására, hogy szükségesnek látja e tábla rendezését, mert így tanácskozni lehetetlen. Ezen kijelentésére az utól szólt m. gróf azt nyilatkoztatá ki, hogy ő ezen tábla rendezését ellenzeni nem fogja, csakhogy az a t. KK hozzájárultával történjék; mert ő ezen tábla egy főtekintélyü tagjától minap azt hallotta, hogy tulajdonkép a magyar Országgyülés csak egy táblából áll. Mire nádor ő fensége helyeselve országbiró ő excja kivánságát, az említett m. gróf kijelentésére azt méltóztatott válaszolni, hogy noha a két tábla egymástól tökéletesen külön nem vált ugyan, de mégis csakugyan két tábla van, 's hogy ezen táblának joga van olly dolgokban, mellyek a másikat nem érdeklik, a maga körében némi intézkedéseket tenni, 's ezt e tábla már több illy esetekben gyakorlotta is. Ezen megjegyzése után nádor ő fensége a tanácskozást másnapra halasztván, a mai ülést eloszlatta.

Januar. 31kén. CLId. kerületi ülés (kezd. d e. tizedfél órakor.)

Szentkirályi ker. jegyző felolvasván a KK. és RR. üzenetét a zilahi kérelem tárgyában a m. FőRRhez: minden változtatás nélkül helybenhagyatott, bár két megyei követ legott törvényjavaslatot kívánt készittetni a Zilah városának adandó országgyülési szavazatjog iránt, 's az üzenetet ehez képest akarta módosittatni. — Ugyanazon kerületi jegyző a kerületek rendezésével megbizott választmány részéről jelenté, hogy a szabad kerületek rendezésének javaslata már bevégeztetvén, a szepesi XVI. városokra került a sor, mellyekre nézve a választmány javaslatot mind addig nem készíthet, mig a KK. és RR. el nem határozzák, kivánják-e az emlitett városokat önállólag rendeztetni, vagy a megyék köztörvényhatósága alá vetni? Általános többség az önálló rendezés mellett nyilvánult; 's ezt pártolá azon megyének követe is, mellyben a szepesi XVI város kebelezve van; de mivel ezen városok egymástól szétszórvák, szükségök van bizonyos kapocsra, melly öket egyesítse 's ezt a szepesmegyei főispánban legbiztosabban feltalálhatónak hivé; az önállás eszméjében pedig az országgyülési szavazatjogot befoglaltnak nem tartá, mit a XVI városnak jelen körülményei közt megadni veszélyes; mivel azok jelenleg a k. Kamra földesúri hatalma alatt vannak, mellynek évenkint 18,000 pgő ft. censust fizetnek, mihez kilenczed czime alatt 800 —900 arany járul minden évben; kincstári tiszt teszi tisztválasztásaikra a kijelölést 's igy a kir. kincstár részökről azokat fogja országgyülési követekül elválasztatni, kik neki tetszeni fognak, 's utasítást kénye szerint készittethet. Mig tehát a XVI város magát a k. Kincstártól meg nem váltja, addig országgyülési szavazattal nem birhat, mert nincs reá példa hazánkban hogy földesuri hatalom alatt lévő község országgyülési szavazatjoggal birjon. E mellett a nevezett városok kiváltság által vétettek ki a megyei köz törvényhatóság alól, mi mindenkor sérelemnek tekinteték a megyékre nézve. Az itt előszámlált okok ellenében felhozaték, hogy Magyarországban a törvényhatósági önállás lényege az országgyülési képviseletben 's büntető hatalomban áll. Melly helyhatóság e két joggal nem bir az nem önálló, mert az nem élvezi azon alkotmányos elv jótékonyságát: „semmit rólunk nélkülünk.“ És ha 3 — 4 ezer lakossal biró kir. városoknak megadaték az országgyülési képviselet joga, méginkább szükség azt megadni a 40,000 lakossal biró XVI szepesi városnak, hol sok korszerü elem rejlik, hol az esküttszéki intézet a visszacsatoláskor már fenállott. A szétszórt fekvésekből meritett akadály nem gátolhatja sem önálló belrendezésöket, sem az országgyülési szavazat megadását, a census pedig létezik a kir. városoknál is, 's ha azokra nézve nem volt akadály, itt sem lehet az; 's ha azok lefizethetik a census tőkéjét, lefizetheti azt a szepesi XVI város is, a töke nagysága nem legyőzhetetlen gát. A jelentést tevő kerületi jegyző kivánatára az országgyülési szavazat kérdése a rendezésétől elválasztaték, 's a rendező választmányra bizaték, hogy a XVI város jelen állapotáról körülményes ismeretet szerezvén magának, ha czélszerünek találandja készítsen javaslatot az országgyülési szavazat iránt is. — Végre Vukovics kerületi jegyző felolvasá a főispáni eskünek az országgyülési iratok közől kikeresett régi javaslatát, mi közirat alá bocsáttatott.

Országgyülési rövid közlések.

Febr. 1jén XCdik o r s z á g o s ü l é s a mgos FőRRnél. A turopolyai sérelem már három országos ülésben forgott a tanácskozás szőnyegén, 's iránta eldöntő határozat mai napon sem keletkezhetett. A vitatkozás ma is, mint a közelebbi két ülésben három indítvány körül forgott, melly indítványok egyike az ő felsége elibe terjesztendő fölirásban mellőzni kivánta azon turopolyai panasz megemlítését, mellynek alapja tisztába hozva nincs, 's a felirást a horvátországi általános mozgalmakra kivánta alapíttatni. A második indítvány a turopolyai sérelemnek a felirásban leendő megemlítésében, 's a turopolyai panaszlevélnek és csatolmányainak a felirás melletti felterjesztésében megegyezett, csak az orvoslás módjáról, mellyet a KK. és RR. a horvátországi tartományi gyülés tartásában vélnek feltalálhatónak, nem kivánt a felirásban említést. A harmadik a KK. és RR. üzenetét 's felirási javaslatát pártolá. Ezen indítványok között oszlottak meg a nyilatkozatok, mellyek között ottanottan erős megrovások sujták némelly társországi főhivatalnokokat és a kormányi eljárást. A vitatkozás érdekét emelte a főtárgygyal mellékes kapcsolatban álló verificatio 's kérelmezési jog fejtegetése. Voltak nyilatkozatok, mik a tárgytól egészen eltérve, csak személyeket érdekeltek.

Febr. 1jén 152dik k e r ü l e t i ü l é s. Ghiczy ker. jegyző felolvasván a KK. és RR. harmadik üzenetét a főrendi tábla némelly tagjainak meg nem hivatása iránt: a felolvasott üzenetbe egy megyei követ előterjesztése nyomán báró Baldacchy neve is beiktattatni, meghivatása sürgetteni rendeltetett. — Palóczy kerületi jegyző felolvasta a KK. és RRdek határozatát, melly az october 12diki leirat tárgyában a magyar nyelv iránt f. e januarius 23ról érkezett k. k. válasz következésében keletkezett, 's mellyben az october 12diki leiratból folyó 's a közelebb érkezett k. k. válasz által nagy részben már megszüntetett sérelem az országos iratok közé fog letétetni. Ezen határozat szerkezete minden módosítás nélkül helybenhagyatott. — Végre Vukovics kerületi jegyző olvasta a főispáni esknek a mult országgyülési irományok közől kikeresett javaslatát, melly egykét szerkezeti észrevétel után rövidebb alakba öntés végett a felolvasó jegyzőnek kiadatott. A főispáni eskü tárgyalása közben hivatkozás történt egy megyére 's annak főispánjára, kiknek védelmére az érdekelt megyének egyik követe magát felhiva érezvén: a hivatkozás folytában felhozottakat czáfolgatá. E czáfolat erős megrovásra adott alkalmat az érdekelt megyének némelly egyénei, különösen annak egyik követe ellen, ki az országos teremben ma jelent meg először. A megrovást a hallgatóság hatalmas zaja és tombolása követé, melly az egész gyülés folyamában többször ismételteték.

Febr. 2kán ünnep (Gyertyaszentelő) 's így tanácskozási szünet.

Febr. 3kán o r s z á g o s ü l é s m i n d k é t t á b l á n. A FőRRknél még folyvást szőnyegen forgott a turopolyai sérelem, 's noha már négy napot foglaltak el az e tárgybani heves vitázatok, még mainap sem végeztettek be. A mgos FőRRknek a t. KK. üzenetét pártoló része nem igen számolhatván többségre, a föntebb már érintett két indítvány másodikához csatlakozott, olly módosítással, hogy a bajok „törvényes utoni“ orvoslása kéressék a felirásban. Jóllehet már délutáni 3 óra volt, a kifakadások 's visszatérések, megtámadások 's védelmek, nádor ő fenségének ismételt felszólítása ellenére sem szüntek meg, 's igy az ülés eloszlott, a sérelem tárgyában holnap ujolag a vitatkozást folytatandó. — A t. KK. és RRk e z n a p i o r s z á g o s ü l é s é b e n legelsőben is a személynöki itélőmester által felolvastaték a kerül. ülés elnökségétől benyujtott ker. munkálatok közől a tegnapelőtti ker. ülésben authenticált határozat. Szót emelt azután egy horvátországi követ 's latin beszéddel, mellyet a tábla csöndesen hallgatott, előterjeszté kivánatát, miszerint az ő és követtársának dec. 5 és 12kén mondott beszédeik részint a napló hitelessége részint követi állásuk és küldőik iránti méltányosság tekintetéből, ugy, mint azok mondattak, az országos naplóba utólag vétessenek föl. Azonban e kivánatnak sokan ellennyilatkoztak, állitván, hogy ez által kijátszatnék, sőt megis semmisíttetnék a juniusi vagy illetőleg decemberi határozat. Elnök ő exlja bővebb nyilatkozásra szólitá fel a KK. és RRket a felolvasott határozat iránt, csak azután lehet, ugymond helye a horvátországi követek kérése megvitatásának. Utóbb a többségnek ,maradjon-ára elnök ő exclja az elfogadott határozatot végzésül kimondá. — Felszólalt Horvátország másik követe is, 's nézeteit latinul kifejtvén, elállott a föntebbi kérés további szorgalmazásától, 's azután azokat terjeszté elő, miket a nyert utasításnál fogva nekik mint követeknek kinyilatkoztatniok tisztökben állott. — Végre a KK. és RRk a mlgos FőRRkhez intézett több rendbeli üzenete olvastatott fel, miről bővebben jövő alkalommal.

Külföldi hirek.

N. Britannia. Legfontosabb tárgy kétségtelenül a státusper, melly is Dublinban minden kitelhető szigorral 's pontossággal folytattatik. A főügyész többek közt azt is vádbeszédébe szövé: hogy az ir mértékletességi ügy mintegy önkénytelenül is összefügg a repeal-mozgalommal, 's annak öntudatlanul kezére játszik; mert mit Mathew atya a legtisztább szándéktól vezéreltetve tőn, mit legnemesb czélra irányzott, azt más emberek egészen más értelemben fordíták hasznukra, 's a nép együgyüségével rútul visszaéltek. Ehez csatolá az 1797ki év emlékezetét, mikor t. i. az ir lázadás hasonló mértékleti rendszerrel olvasztatott össze. Ezután hosszasan okoskodott az unio jogszerüsége és alaposssága felett, 's kérdé: van-é a védelmezők közt jogtudós, ki e tényt érvénytelennek merné nyilatkoztatni? Erre O'Connell hangos „igen“-nel válaszolt. — A főügyész beszéde további folyamában többször visszatért az 1797 és 98ki évekre, jelesül midőn a roppant gyülekezetekről részletesben szólna, mellyek egyikén több szónok ekép buzditá a népet: mi kivivandjuk a törvényhozási elválasztást, mi nem engedendjük magunkat elnyomatni, mint 1798ban; mások pedig azt mondák: hogy a nép egytül egyig talpra kelend a repeal mellett küzdendő. Mondá továbbá a főügyész: O'Connell a roppant gyülekezetek alkalmával mindig békére és csendes szétoszlásra intette párthiveit; a csend nem is zavartatott meg; de ez csak azért történt igy, hogy az erő az alkalmas időpont bekövetkezteig jobban öszpontosuljon; e szerint tehát a gyülekezetek nem kevésbbé törvényelleniek, noha erőszakos csendzavarásra nem vezettek. O'Connell olly helyeken gyüjté össze a népet, mellyekhez történeti emlékezések csatlakoznak, minők pélpául: a régi ir királyok koronázása, egy egy nyert győzelem, vagy vesztett csata; utóbbiak sorában jelesül az 1798ki csatavesztés, hol az angolok szörnyen megverék az ireket, nem csekély szerepet játszik. Szemfényvesztésül többnyire valamelly loyalisnak látszható czélt tüztek ki a mozgalom igazgatói: igy például a királynéhoz intézendő alázatos felirást; minőt hogy fogalmazzanak, határzattá lőn egyik gyülekezetben, de soha többé szóba sem jött. Szinte illyféle fogásokkal éltek a lázitók 1797ben is, 's az akkori biztosság tudósitásából kiviláglik, hogy amaz összeesküvés főczinkosai szinte rendszerükbe foglalák a kir. katonaság elcsábitását. Az ujorleansi hős Jacksonre is hivatkoztak gyakran, ki nem is levén gyakorlott a hadi ügyekben, az angolokat visszaverte. Igy folytatván a főügyész vád-előadását pontonkint szólt az egyesületi gyülekezetek nevezetesbjeiről, 's végül inté a juryt, hogy minden mellékérdek nélkül teljesitsék kötelességöket.

Januar 23kán már egy hete mult, hogy a statusper megindíttatott. A terhelő tanúk vallatása még egyre folyt e napon, kik jobbadán rendőrségi tisztekből, hivatalnokokbul's szolgákból állottak, kik a repealgyülekezeteken történteknek szem- és fültanúi valának. Vallomásaik leginkább egyes nyilatkozatok-, jelképek-, zászlófelirásokra vonatkoztak. A védügyészek kérdései főleg arra voltak irányozva: hogy a repeali főszónokok, jelesül O'Connell minden alkalommal a béke és csend fentartására intették a tömeget, 's hogy soha illy meeting alatt a rend és csend meg nem zavartatott; mit a tanúk igaznak vallani voltak kénytelenek. — Irják, hogy Irland alkirálya, de Grey lord sulyosan megbetegedett. Annyiszor rebesgeték már a kormánytóli visszavonulását, mig végre egy véletlen eset megmentendi őt a repeal miatti aggodalmaktól.

Londonból azon szomoritó hirt közlik, hogy a számos emberbarátok 's jótékony egyesületek munkálkodásinak daczára az inség mégis olly igen nagy a főváros némelly népesebb és szegényektől lakott reszeiben, hogy az éhenhalás iszonyait sem kerülhetik ki némellyek. Minap is találtak egy anyát halva gyermekével, kik éhen vesztek el! Ezen általános nyomorhoz járul az erkölcsiség kötelékeinek szakadozása, mi legujabban főleg abban nyilvánodik, hogy rokonok rokonok ellen fordulnak bősz dühben 's alattomos ármánynyal egyiránt, ugy hogy több illynemü gyilkolás történt utóbbi hetekben. O a nagy Anglia! a boldog Anglia!

A ‚M. Post‘ ugy látszik, minden követelők iránt szenvedélyes pártérdekkel viseltetik. Legujabban a braunschweigi ex-herczeg nyilatkozatát közli, mellyben ovást tesz azon „törvény-ellenes állapot ellen, melly az ő braunschweigi herczegségében a jelen forradalom-szülte kormány alatt létezik“, nehogy valaki azt következtesse, mintha ő ebbeli minden jagairól lemondott volna. Illy értelmü ovást már 1840ben is tőn közzé az ex-herczeg.

Franczia ország. Jan. 25kén még mindig folyt a válaszfelirás fölötti vitatkozás. Kisebb érdekü tárgyakon túlhaladván Lacrosse ur a szerződések hiányos végrehajtása miatt panaszkodott. Például Mexicót emelé ki, hol a fegyveres erővel kivitt szerződési föltételeket meg nem nem tartják, a kereskedőket üzleteikben akadályozzák, 's a már kieszközlött kárpótlásokat nem fizetik. Illy 's hasonló ellenvetések tárgyában Guizot többször adá felvilágositásait, 's megnyugtatá a kamrát. A vaspályákra nézve Larochejaquelin sajátszerü okoskodást, számokra alapítottat hoza fel, mondván, hogy a paris-orleansi vaspálya 40 millió franknyi tőkére már 29 millió nyereséget, a roueni pedig 50 millio tőkére majd 28 millio franknyi hasznot hajtott; ezen adatokat sokan képzelmi játéknak nyilatkoztaták.

Januar 27én az egész felirási javaslat nagy szótöbbséggel elfogadtatott, jelesül a legitimisták elleni pont

is nagy vita 's kétszeri szavazás után. Larochejacquelin azonnal lemondott a követségről.

Spanyolország. A béke áldott napja, ugy látszik, még sem viradt fel e szerencsétlen országnak; már ismét különböző módon nyilatkozik a nyugtalanság eleme, mellynek hullámai itt örökös hánykodásban vannak. A tartományokban vakmerő vad csoportok üzik kárhozatos munkájokat, az izgatás és lázitás mindinkább nyiltabban előtörö cselszövényeit, rabló szemtelenséggel párosultan. Mondják, hogy az ayacucho-pártiak messzeterjedező összeesküvésének elágzása létezik Gibraltar, Malaga, Granada, Sevilla, 's több más város között, ollyannyira, hogy hir szerint Nogueras és Iriarte vezérleteik alatt két oldalról is bátorkodandnak megtámadni az országot. Leridában jan. 13kán már is a hadi törvényt kelle kihirdetni, hogy a készülőben volt zendülésnek eleje vétessék. Míg a tartományokban illy jelei mutatkoznak az ujabb zavargásoknak, addig a főváros sem ment a békétlenségnek nyilvánodásitól, hol is izgató falragasztványok valának több izben olvashatók, ugy hogy a politikai főnök kénytelen volt minden, bárminemü hirdetvények felragasztását, a szinházak 's egyéb mulatságok napi jelentéseit kivéve, szigorun eltiltani. Ehez járul, hogy a cabinet eljárása 's müködése nyilvános panaszra ad okot hirlapokban 's azokon kivül. A többek közt az ‚Eco' erre nézve mondja, mikép a miniszterium balfogásai olly szembeszökők, hogy még a leghódolóbb lapok sem merik azokat nyilt sisakkal védelmezni.

Olozagat illetőleg az ‚Eco' illy megjegyzést tesz: Gonzalez Bravo ur, a híres kir. rendelvény szerzője vagy nem akarta, vagy képes nem volt Olozaga ur személyes bátorságát ótalmazni, kinek élte még a congressus palotájában is veszélyeztetve volt. Barátjai kéréseinek engedvén elvonult az alattomos fondorkodások elől, nem azért, hogy idegen országban vétkére leplet vonjon, mikép ezt némelly lapok hiresztelék, 's azért sem, hogy a cortes jogszerü biráskodását kikerülje, hanem hogy olly catastrophát távoztasson el, mellyre minden áron törekedtek, csak hogy a botrányos pert elfojthassák. Ezen érdemdús spanyolnak vigasztalására szolgálhat a részvét, melly t minden ellentörekvések daczára tanusitottak iránta rokonérzelmü hontársai a választások alkalmával.

Helveczia. Fontos ujságul közöltetik, hogy a genfi nagytanács az esküttszékek létesitését határozta 85 szóval 56 ellenében. Annál nagyobb feszültséggel várják e határzat sükerét, minthogy az esküttszékekre nézve ez az első kisérlet Helvecziában, 's eddiggelé majd minden vidék más módon választott, de állandó bíróságokkal bir.

Poroszország. Német lapok igen érdekes leirását adják a berlini iparegyesület ünnepélyének, mellyen a multévi müködés szüleményei és kitett tárgyai igen örvendetes tüneményül szolgáltak. Ezen egyesület már 24 év óta áll fenn, 's jelenleg 332 berlini 's 640 kültagot számlál. — Ebből láthatni, hogy tagok száma tekintetében honi iparegyesületünk nem áll mostohán a berlinihez képest. De a berlini iparegyesület már 36 ezer tallér tőkepénzt keresett magának, azonkivül pedig örökülés következtében mintegy 120 ezer tallérnyi összeggel bir. Nevezetes az egyesületnek azon sajátnemü kezelése, miszerint a felsőbb ranguak közől magokat mesterségre szánó egyéneknek 300 tallérnyi évi szorgalomdijt és szabad oktatást ad; azonfelül tartatnak népszerü tan-felolvasások; — illyenek már nálunk is megkezdettek.

Oroszország. 1839ben megjelent ukáz szerint minden kóbor czigánycsaládoknak bizonyos lakhelyekre kelle telepitetni; az óta már 8000 illy egyénnél több nyert állandó lakhelyet 's életmódot koronai jószágokon. Ez Oroszországban történik; 's mi még is mindig azt mondjuk: nem lehet; holott már egyes példák köztünk is léteznek, hogy lehet állandó foglalatossághoz, földmüveléshez kötni a czigányt is.

Görögország. Nagy mozgalmat okozott Kolokotronis váratlan visszatérése. Sokan azt hitték, hogy ő és pártja ideiglenes számüzetése okozóin boszut készül állani, de mindeddig semmi illyesnek jelensége nem mutatkozott, mi különben is Kolokotronis jelleménél fogva nem igen valószinü. Rigas Palamides pártja folyvást igen radical szellemben nyilatkozik, 's minden felé lövöldözi nyilait, mindamellett e párt, valamint egyátalában az egész ellenzék napról napra gyöngül; mi leginkább abból tünik ki, hogy a felirás 175 szóval 11 ellenében fogadtatott el.

Montenegro. A vladika egészen váratlanul indult utra 's pedig Bécsbe. Ez utazás egyik fő czéljául mondják diplomatikai közbenjárás megkisértését a fegyveres erővel vissza nem szerezhető Vranina és Lessandria szigetek visszanyerhetése iránt. Azonfelül gyanitják, hogy a Bécsben levő orosz követséggel az Oroszországtól kapni szokott évenkinti segélypénzek szaporitása, 's a Kaukazusba szállítandó néhány ezer montenegroi harczos ifju iránt akar értekezni.

Törökország. Az orosz diplomatia aligha kis perbe nem keveredik a divannal, 's pedig — leányperbe. Minap nagyszámu rabnőket szállitottak Konstantinápolyba Cserkeszföldről, 's pedig némellyek közülök olly vidékekre valók, mellyek orosz birtokhoz tartoznak; de különben is ellenkezik a cserkesz rabokkali kereskedés a drinápolyi békekötés ez iránti pontjaival; 's a trapezunti pasa még sem átall illy kereskedést üzni. Jelen esetben már az által is kényesebbé válik a kérdés, mert a rabnők legnagyobb része a zultán háremébe vala szánva.

Északamerikai egyesült statusok. Legjelentékenyebb hirül közlik a lapok, hogy az adósság-fizetéstől inkább irtózó statusok némellyeiben szelidülni kezd a hangulat, olly emberek is nyilvánosan kárhoztatván' s mintegy tanszékről legyalázván a repudiatio azaz, az adósság el nem ismerés elvét, kik ezelőtt nem épen jeles oldalukról ismerteték meg magokat. E hangulati szelidülés különösen Pennsylvaniára értendő, mellyről egy amerikai levelező azt jegyzi meg: mikép ő tökéletesen meg van győződve, hogy e status kifizetendi adósságait, de mikor? az iránt nem merne jóslatot mondani. Boldog kilátás a hitelezőknek, ha kegyelemnek kell tartaniok az adósnak ama nagylelkü elszánását, hogy csakugyan fog fizetni, majd — valaha. Ugy tetszik, mintha illyféle példákat nem kellene épen a messze Amerikában keresnünk!

Titoknoki jelentés a Kisfaludy-társaság 184¾ki munkálatairól, 's pénztára mibenlétéről. *)

I. A Kisfaludy-társaság, mint magyar szépirodalmi intézet, a mult évben is szives örömmel igyekezett czéljának megfelelni. Munkásságát ugy irányzá, hogy míg egyfelől a folyó élet és ízlés szükségeit, a nagy közönség igényeit tartaná figyelemben, másfelől a szépmütant, melly inkább a szép és fenséges törvényeit fejtegeti, 's a szépirodalomra készülők vezetésére, 's ízlésének müvelésére szolgál, se felejtse ki munkássága napirendéből. — Elsőre nézve egy állandó bizottság van kinevezve a társaság kebeléből, mellynek tiszte a Külföldi Regénytár számára müvek és fordítók választása, szóval: az egészre felügyelés; másodikra nézve a lefolyt évben különös szeretettel fordult a társaság a világ legifjabb és legköltőibb nemzetének, a hellennek irodalma felé, míg jutalom-iratai és egyéb tagtársi munkálatok által mindig a hazai szükséget veszi szemügybe, 's ennek hiányait igyekszik pótolgatni. — A kedvező sükerrel megkezdett szépmütani irókhoz Plato Hippias Majorja és Quintilian, vannak kiszemelve, Székács József pedig Plato Ionának fordításával örvendezteté meg a társaságot. Henszlmann Imre ujonan választott tag egy a hellen dramaturgiáról szóló, 's körülbelől 20 ívre menő eredeti, vizsgálódó munkájával köszöntött be, melly az Évlapok VI kötetében fog megjelenni. Szabó István, az Odyssea fordítója, miután Aesop meséit adá nyelvünkön, még Isocrates három parainesisét, mint a classica literatura remekeit, plántálta által, megjelenendőket a hellen könyvtár 2d. kötetében. A második kötet számára, a görög anthologia lefordítására is tétettek lépések. — Szabó István székfoglaló értekezése a hellen és magyar prósát állitá egymás ellenébe 's éles észrevevő tehetséget tanusitván, igyekszik párhuzamot vonni néhány hellen és magyar prósa-iró között. — Schedel F. a müfordítás elveiről tarta vizsgáló értekezést, 's azt, hogy annál hozzáférhetőbb legyen a társaság tagjain kivül a nagy közönségnek is, nyomtatásban adá, olly czéllal, hogy minden ahoz értőtől szivesen fogad helyeslést, vagy gáncsot, felvilágositást vagy pótlékot, az ismeretek és ízlés terjesztésének ime nagy csatornája, a müfordítások felől akarván tisztába hozatni fogalminkat. Majd Erdélyi János tarta felolvasást a magyar népdalköltészetről, 's figyelmet gerjesztvén azoknak szándéklott gyüjtése által, a társaság szivesen vallá magáénak ez ügyet, mint az ajakról ajakra menő poesisnek, az énekben élő költészetnek megismerésére legczélirányosbat, e részben teendő lépéseit az egyetemes magyar népköltészetre kiváná kiterjeszteni; 's felszólításokat határza különösen is egyesekhez, de általánosan is ujságok által minden ahoz értőhöz. Egyesek közől Józsika Miklós b. és Döbrentei G. k. tanácsos és akademiai r. tag igértek hathatós segédkezeket. Garay János „A magyar irók és irodalom Pesten, ötven év előtt és most" czim alatt, irodalom-történeti hü és jellemző föstést, és vázlatokat ira, melly a jelen órában fel fog olvastatni. Szontagh G. „A müvészet kutforrásai, elemei, kellékei és viszonyairól az élethez, mintegy gyakorlati szempontból ira, világos, derült színben tüntetvén elő a költészet végczélját, melly szinte a mai ünnepélyen fog olvastatni. — Józsika Miklós b. költői munkásságot fejte ki Tündérvár czimü novellájával, képeket állitván elő a multból; e dolgozat is a jelen óra figyelmét igényli. Schedel F. eszméket közöl a magyar verstan átalakitásához, vizsgálódásai után uj adatokat 's tanulságokat emelvén ki, szinte még a folyó ünnepély alatt; — ugyancsak ő pótlék-adatokat gyüjte a római mértéken irt régibb magyar költők ismeretéhez, ez által is bővité irodalmunk történetét. — Kellő figyelmet fordított a társaság a színészetre is, 's e végett Goethe Schauspielkunst czimü munkája kiszemelve, melly már csak a szükséges alkalmazást várja, egyébiránt kész Bajza József tagtárs fordítása szerint. — A társaságnak mult-évi nyomtatványai következendők: A Külföldi Regénytárt V—XXI-ig folyó füzetekben folytatta 's folytatja. Eszközlé Kisfaludy K. munkáinak negyedik kiadását ezeket ifj. Kilián, amazokat Hartleben könyvárus által. A ‚Nemzeti Könyvtár' második folyamát is megindította, mellyből már három füzet, Kármán Józsefnek, a korán elhunyt jelesnek irásival, Fanni hagyományaival és Csokonai munkáinak egy részével, világ előtt van. Kiadá végre a társaság Eggenberger J. könyárus által Évlapjai IV kötetét, 's arra, mint történetei 's a keblebeli mozgalmak élő tanúság-levelére egész szerénységgel, de némi önérzettel is bátorkodik hivatkozni. — Költ Pesten, febr. 2. 1844. Erdélyi János titoknok.

II. Jelentés. Az 184¾ki jutalmakról. A társaság által kihirdetett ezen jutalomkérdésre: „Előre bocsátván, mik legyenek az ugynevezett uj franczia (komoly) dráma jellemző tulajdonai; mutattassék ki, milly viszonyban áll a drámai világirodalom egyéb kitünőbb irányaihoz; mik annak egy felől követésre, másfelől kerülésre intő oldalai; melly irány az, mellyet mind a belső becset, mind a színi hatást tekintve — szinköltőinknek követni kell." a kitüzött határnapig egyetlen pályamü érkezett. Nem lehetvén többé szó a felől, vajjon a jutalom kiadassék-e vagy ne, minthogy a társaság alapszabályai azt mindenkor kiadatni rendelik, birálók véleménye egyedül arról tőn tudósitást, kinyomassék-e vagy ne, a kézirat; miért azt kelle tekintetbe venniök: dramaturgiánk, mint jelenleg áll, fog-e nyerni általa, 's fognak-e nyerni drámaköltőink? Előszámlálván pontrul pontra észrevételeiket a birálók igyekeztek a pályairat fény- és árnyoldalait egyaránt kitüntetni, 's bár örömmel vettek észre éleselmü megjegyzéseket, de találtak igen is aféle gyöngékre, mellyek az irót elárulják, hogy a szemlélődést mód nélkül szereti, 's azonnal sikamlik pedig, mihelyt a tapintat által biztositható gyakorlat mezejére lép, melly hiány mellett az éles szemlélődés csak egyoldaluság, minek az élet hasznát nem veheti; mind e mellett az ülés tanácsosbnak látván ha ez kinyomatik, mintha semmisem, a kézirat kinyomatását elhatárzá ugyan, de olly föltétel alatt, hogy az szerzőjének kijavitás végett viszszaadassék, mi, nem levén több pályázó, senki másnak ellenére nem lehet, 's még egyszer vétessék birálat, 's csak ekkor bocsáttassék sajtó alá. — Ezen költői feladatra: „Kivántatik egy valamelly emberi szenvedélyt előállító 's az életre nézve fontos igazságokkal átszött tanköltemény; mellyben a tárgy ne csak a külső (kötött) hanem a belső (költői) alak szépségivel is képzelemhez és kedélyhez szólólag adatik elő," 19 pályamü érkezett. A birálók az idei versenyt általánvéve kevés sikerünek találák; mindazáltal egyező véleményök szerint a IV. VI. VII. X. számuak és igy mindössze négy látszott figyelemre érdemesnek, kettő pedig u. m. a VIII. és XVI. számu egymásnak méltó versenytársai 's épen ez által némi huzamosb fontolgatásnak lőnek tárgyai; a VIII számut „Az életből" ajánlá különösen költői ereje, mig a másikat, a XVI-kat „Féltés" czim alatt feladatához hűsége, tárgyához mintegy tapadása, végre a tankölteményi forma határozotsága, oda emelék, hogy ennek itéltetnék a jutalom; a VIIIdik számu pedig „az életből" dicséretre tartatott érdemesnek; Kisfaludy K. munkáiból egy emlék-példánynyal megtiszteltetni, 's a közülésen felolvastatni rendeltetett. — Felbontatván az ekép eldöntött sorsu pályamunkákra hivatkozó jeligés levelkék, kitünt, hogy az aestheticai pályairat szerzője „**Müller Godofred** köz és váltó ügyvéd 's törv. dra. Pesten." — Feltöretvén a XVI számu költemény jeligés levelkéje, abból e név vala olvasható: „**Ney Ferencz.**" — A VIII számu pályairat szerzőjeül pedig e név tünt elő: „**Tárkányi Béla**, Egerben." — A többi jeligés levelkék felbontatlanul elégettettek, a kéziratok a társaság levéltárába tétettek, kivévén a későn érkezteket, mellyek szerzőik által a társaság titoknokától minden órán viszszakaphatók.

III. Jelentés az ujonnan kitüzendő jutalom-kérdésekről. Szépmütani kérdés: „Adassék elő, millyennek kellene a korszerü eposnak lennie? A gépek (ugynevezett machinák) használhatók-e vagy milly módositással? 's ha épen nem, mi lehetne azok pótléka, hogy nagyszerüségét, mellyel a regényen fölül áll az epos, korszerüsége mellett is fentarthassa?" — Jutalma 15 darab arany. — Szépmüi feladás. „Kivántatik a magyar történetekből vett valamelly szakasz vagy jelenet prósai leirása, mellyben a tények hitelessége mellett a müvészi előadásra legyen fő figyelem." Jutalma 15 darab arany. — Mind a két rendbeli pályamunkák beküldésének változhatlan határideje f. évi nov. 20ka, mikor azokat névrejtő jeligés levelkék kiséretében a társaság titoknoka veszi át. — Költ Pesten febr. 2. 1844. Erdélyi János titoknok.

IV. Jelentés a pénztár állapotjáról febr. 2. 1844. A) Töke, pengőben: 1) Az alaptőke, melly száztól hatával kamatoz 1790 fr.; 2) Kovács Mátyás egri kanonok alapitványa 100 frt; 3) Czambert János „Ügyes selyemtenyésztőjéből" 10 frt; 4) Viola József moldvai fejdelmi orvos alapitványa 70 frt; 5) Schedel Ferencz alapitványa 50 frt; 6) Fogarasi Jánosé 50 frt; 7) Lukács Móriczé 50 frt; 8) Trefort Ágostoné 50 frt; 9) Kis Lajosné, szül. Mészáros Máriáé 50 frt; 10) Zichy Domokos gr. rozsnyai püspöké 50 frt; 11) Andrássy Györgyné, sz. gr. Königsegg Franciskáé 50 frt; 12) gr. Andrássy Györgyé 50 frt; 13) id. Schedius Lajosé 50 frt; 14) Szemere Pálé 50 frt; 15) Rákóczy János, pestmegyei alügyészé 50 frt; 16) gr. Batthyány Kázméré 50 frt; 17) Névtelené 50 frt; 18) Bloch Móriczé 50 frt; 19) b. Podmaniczky Fridriké 50 frt; 20) b. Podmaniczky Arminé 50 frt; 21) Pesti színészeké 50 frt; 22) Gévay Antalé 50 frt; 23) Kiss Károlyé 50 frt; 24) Sopronmegyéé 50 frt; 25) Micsky Zsigmondé 50 frt; 26) gr. Erdődy Kajetané 50 frt; 27) Szőllősy Jánosé 50 frt; 28) Péchy Józsefé 50 frt; 29) Debreczeni polgári Casinoé 50 frt; 30) Nagy Károlyé 50 frt. Összeg 3270 forint.

B) Bevétel. 1) Pénztármaradék 1843. febr. 6dikáról 1 arany és 211 frt 18 ½ kr pengőben. 2) Kamatokból 160 frt 17 kr. 3) Pártoló tagok segédpénzeiből és adományokból: (1) gr. Dessewffy Virginia 4 frt; 2) Thober Lajos 4 frt; 3) Boronkay, szül. Vass Klára 4 frt; 4) Richter Aloiz 4 frt; 5) Szirmay, szül. Szulyowszky Teréz 4 frt; 6) Forster, szül. Rutkay Sarolta 4 frt; 7) Székács Józsefné 4 frt; 8) Czuczor Gergely 4 frt; 9) Rutkay Emil 4 frt; 10) Hunfalvy 4 frt; 11) Fábián Gábor 4 frt; 12) Király Antal 4 frt; 13) Verbathay Márton 4 frt; 14) Nagy Mihály 4 frt; 15) Sántha Mária 4 frt; 16) Pintér Ferencz 4 frt; 17) Lugossy József 4 frt; 18)

*) Felolvastatott a Kisfaludy-társaságnak f. évi febr. 2kán t. Pestmegye nagyobb teremében tartatott közülésén. Szerk.

Vass József 4 frt; 19) Majthényi szül. Bartakovicsné (3 évre) 12 frt; 20) Pápai casino 4 frt; 21) Forintos János 4 frt; 22) Vermes Illyés 4 frt; 23) Kiss Emilia 2 frt.) Összesen 98 frt. — 4) Lefizetett alapítványokból 100 frt. — 5) Kiadott könyvekből 153 frt. Összeg: 1 arany és 722 fr. 35⅕ kr. — C) Kiadás: 1) jutalmazások és tiszteletdíjakra 177 frt; 2) a Takarékpénztárba kamatozás végett 100 frt; 3) nyomtatásokra és kötésre 144 frt 24 krt; 4) elegyekre 13 frt 47 kr. Összeg: 435 frt 11 kr. D) Pénztármaradék: 1) Készpénzben 1 arany és 287 fr. 24 ⅕ kr. 2) Segédpénzi és kamattartozékban 48 frt. Összeg: 335 fr. 24 ⅕ kr pengőben és 1 arany. — Pesten a társaságnak febr. 2kán tartott üléséből. Schedel Ferencz m. k. igazgató; Erdélyi János titoknok.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (323.) Vezérczikkében „Lássunk dologhoz“ czím alatt maga szerkesztő ur értekezik, 's nem helyeselvén gróf Széchenyi Istvánnak azon nézetét, hogy a telekdíjas terv előbb elvileg fogadtassék el, azután pedig a részletes alkalmazás miképeni kidolgozása országos választmányra bizassék; nem helyeselvén azt is, miszerint indítványoztatott, hogy a nyilvánosság orgánjai által a szájhazafiak a tett-hazafiaktól elkülönöztessenek, fölszólít mindenkit azonnali tettre és dologra, igérvén részéről, hogy ott a hol szava van, a legelső alkalommal, minden haladék nélkül indítványozni fogja a telekdíjas tervnek elfogadását, 's azon leend, hogy iránta határozatot provocáljon. *α.*

Jelenkor (10.) Irányczikkében „Fertőmelléki“ értekezik illy czím alatt: „Szerény javaslat nemesi hitelünk ügyében.“ Értekező a magyar nemesi rend föntartására olly igen üdvös sőt szükséges ősiség institutiójának eltörlesztését és a nemesi birtoknak minden megszorítás nélkül nemtelenek ugy mint nemesek közötti szabad forgásba bocsátását kárhoztatja; 's megmutatni ügyekszik, hogy a nemesi rend hitelének megszerzése tekintetéből az ősiséget nem eltörleni, hanem csak korlátozni szükséges. Ezen korlátozás főpontjait következőkben helyezi: 1) Az örökös fölvallás érvényessége esetének világos törvény általi meghatároztatásában. 1) A zálogos fölvallásokban az elővevési jog teljes eltörlesztésében. 3) A most minden perczben visszaváltható birói zálog bizonyos időig vissza nem válthatásában. *α.*

Nemzeti ujság (10. sz.) Korunk ügyeiben Beke Kr. „Szükségtelen kérdésnek szükséges megfejtése“ czim alatt, Csiki Emmanuel urnak a Nemzeti Ujság 3dik számában közlött azon nyilatkozatát czáfolja, mintha a sót, a harminczadot, postákat, fiscalitásokat, koronai és kamrai jószágokat, érczbányákat a megürült püspökségek jövedelmeit 'sat. a nemesség jelelte volna ki a kormánynak, a királyi udvar díszes kitartására 's a kormányzási költségek hordozására. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

966. A Jász és Kún-kerület jelentése szerint, Halas városa tanácsa javaiban megfogyatkozott helybeli lakos Bazsa János hitelezői csődületére 1844. évi martius 18ik napját tüzte ki; pergondnokká ifj. Baky József ügyvédet, tömeggondnokká pedig Thorma Imre tanácsnokot nevezvén ki. Költ boldogasszonyhó 9én 1844.

44783. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Fuchs Sámuel helybeli szalagárus hitelezőinek csődületére 1844. évi martius 11ik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnokká Strisz Ferencz, pergondnokká pedig Primayer János hites ügyvéd neveztettek. Költ karácsonhó 12. 1843.

46414. Pozsony városa tanácsának felirása szerint, Schmid Antal kebelbeli könyvnyomtató és neje Teréz hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 18ra tüzetvén ki, pergondviselőül Schaeczl Endre tiszti alügyész neveztetett. Költ karácsonhó 27én 1843.

2756. Pest városa tanácsának felirása szerint, eladósult ifjabb Hoeffler Ferencz épületi-fakereskedő hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 18ra tüzetvén ki, pergondnokul Kecskés Ödön hites ügyvéd, tömeggondnokul pedig Szendeffy János neveztettek. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

1800. Temes vármegye törvényszékének felirása szerint, megszökött Stummer Ignácz színerszegi uradalmi volt kasznár ellen csődper indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. évi martius 14ik napja határidőül tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Balya Imre megyebeli termék-biztos, perügyelőnek pedig Küttel Károly tiszti alügyész neveztetett. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

Csődszüntetés.

2757. Pest városa tanácsának jelentése szerint, Prix Antal helybeli kereskedő hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

Fejér-adóslevél iránti hirdetés.

2468. Bihar vármegye Fráter Albert és Saarossy Mihály közbirtokos. ellen 1829. évben 285. sz. alatt betáblázott 1000 ftról kiadott fejér adóslevélnek előmutatására 's illetőleg kitábláztatására, miután az ismeretlen hitelezőnek fizetést bizonyító nyugtatványa elő nem mutathatott, 1843ik évi december 14től számítandó egy évi kitüzött határidőt országszerte kihirdettetni kérvén, az körszerte kihirdettetik. Költ boldogasszonyhó 16án 1844.

Kötelezvény-semmisítési hirdetés.

3194. Szeged városa tanácsa Kis-Szücs István és neje Kormányos Teréz folyamodásuk következtében, egy 393 ftról kiadott 's a mondott folyamodók ellen Bezdány Ferencz részére még 1828. évben betáblázott, és kifizetés után eltévedett kötelezvénynek megsemmisítését országszerte kihirdettetni kérvén, a körülirt kötelezvénynek megsemmisítése közhirré tétetik. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

(*24) **Wagner József** műárosnál (Pesten, a szervitatéren) ujonan megjelent:

Mezei virágok, öt nemzeti dal éneklésre zongora-kisérettel, Thern K.-tól.

Az álom, „Hunyady László“ uj dalműből, a 4ik felvonáshoz, szerzé 's zongorához alkalmazá Erkel F. a nemzeti szinház karmestere. 2—3

(*27) **Árlejtési hirdetmény.** 1—3

Tettes pestmegyei szolgák számára 3 évre kivántató 1286¾₁₂ rőf búzavirágszinü, és 800 rőf fehér posztó mennyiség szállitására nézve, itten a megyeház kisebb teremében tartandó árlejtésre, folyó évi martius 17dik napjának regg. 10 órája; — 's a megyeház szükségére egy évre kivántató mintegy 32 mázsa jóféle repczeolaj hasonló árlejtésére az nap délelőtti 11 órája tüzetik ki, olly hozzáadással: miszerint a vállalkozók, a szállitási feltételeket, 's szállitandó ezen tárgyaknak mintáit, e nemes megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthessék. Költ Pesten, januar 14én 1844.

(*17) **Birói árverés.** 3*3

Nemes Pestmegyében helyezett Tetei pusztabeli közbirtokos nemes Lovas Imre birói végrehajtás következtében lefoglalt azon pusztabeli szőlejéből 2 pászta szőleje, 's ha még a végrehajtási összeg kiegészitésére több kivántatnék is, valamint számos szarvas marhái 3 igás lovai, szekere, 's más egyéb ingóságai f. évi martius 5ik napján reggeli órákban, a helyszinén a legtöbbet igérőknek — árrok azonnali lefizetése mellett — kotyavetyén fognak eladatni; — mellyre a venni szándékozók illően meghivatnak. Költ Pesten januar 10kén 1844. Modrovich Nep. János tettes Pestmegye főszbirája mint végrehajtó.

(*16) **Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény.**

Biharmegyének sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a Beretyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is van, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvétellel, valamint ugyanezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztoroknak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és ½ hold birtok fog árverés utján a többet igérőnek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállókkal, sertés koteczekkel, cselédlakhelylyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsöskerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete-Fót helységben belső telek 1½; szántóföld 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belsőtelek 644 □ öl; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal, f. 1844ik év martius 18án F.-Győrösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Addig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt, ha a fent kitett időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe lészen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helységek, és 2 puszták egymással határosak. Költ V.Olasziban januar 16kán 1844. 6—6

(*22) **Hirdetés.** 3—3

A nmgu magy. kir. Helytartótanács kegyes rendeléséből közhirré tétetik, hogy f. évi februar 19én azaz tizenkilenczedik napján, reggeli 10 órakor, az egyházi értekhez tartozó, tek. ns Baranyamegyében keblezett Vaiszlói uradalomban, u. m. Hidvégh 's Paprád helységekben, ujonan felépitendő két vendégfogadó kocsi-szinekkel 's istálókkal együtt, melly egyes épitésekre 899 fr. 54³⁄₁₀ kr. pengőben, összesen tehát 1799 ft 48⅗ kr. pengőben felsőbb helyen kegyesen megrendelve van, minden épületre nézve külön leszállitási árverés, a tiszttartói irószobában, hol a tervek is megtekinthetők, tartatni fog, mire nézve a leszállitási árverésre megjelenni szándékozók 10 p.ft bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Költ Vaiszlón az 1844. jan. 23.

(*25) **Haszonbéri hirdetés.** 2—3

Ns Baranyamegyében létező kir. alap. pécsváradi kerület versendi uradalma részéről közhirré tétetik, miszerint 1844ik év oct. 1-ső napjától számitandó három egymásután folyó évre, a kir. javadalmak, 1844dik évi martius 11én tartandó árverés utján, a legtöbbet igérőnek, bérbe adandók: u. m.

1) Versenden „koresma“ husvágási, saját szeszes italait kimérési joggal, és pálinkaüstbérhaszonnal öszvekötve.

2) Szaikon az országutnáli „Vendégfogadó“ husvágási, saját szeszes ital-kimérhetési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal egyetemben.

3) Szaikon igen kedvező helyeni „Csárda“ saját szeszes italai mérésével.

4) Babarczon az országut-melletti „Koresma“ sajáti szeszes ital-kimérési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

5) Kis-Nyárádon bor-árulási jog, saját szeszes italai mérésével, és üstbér-haszonnal.

6) Liptodon „borárulási jog“ saját szeszes italai mérésével és pálinkaüstbér-haszonnal.

7) Marázán, „borárulási jog“ saját szeszes italai kimérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

8) Kémenden „borárulási jog“ saját szeszes italai mérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

9) Szederkényben az országut-melletti „Vendégfogadó“ husvágási, saját szeszesital-kimérési jogokkal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

Ugyan Szederkényben találtató uradalm „Kőbánya“ és

10) Monyoródon borárulási jog, saját szeszes italok mérésével, és pálinkaüstbérhaszonnal.

Végre Monyoródon létező uradalmi „Kőbánya.“

A bérlenî szándékozók száztóli 10 ft. bánatpénzzel ellátva, a fenkitett év és napra, a versendi tiszttartói irodában tartandó árverésre illően meghivatnak. Versenden, jan.11.1844. Versendi kir. uradalmi tisztség.

(*26) **Árcsökkentési hirdetés.** 2—3

246. A Duna és Dráva folyók 1844dik évben eszközlendő tisztitására szükséges mintegy 130 mázsa kötelek készitése 's beszolgáltatása végett f. évi januar 4ikén tartatott árcsökkentés felsőbb helyen helyben nem hagyatván, a nmlságu m. kir. Helytartótanács f.é. januar 23án 3833. sz. alatt költ rendeleténél fogva a kir. épitési főigazgatóság részéről az ujabbi árcsökkentés határnapja f. é. februar 12re kijelöltetik. A szerződésre hajlandók, kik egyszersmind 300 ft p.p. bánatpénzt (melly az árcsökkentés bevégzésével meghatározandó biztositék fejében beszámittatik) készpénzben letenni képesek, az emlitett napon regg. 9 óraig a kir. épitési főigazgatóság épületében megjelenésre azon megjegyzéssel felszólittatnak, hogy a biztositék akár kamatos statuspapirosok, akár házakra vagy telkekre törvényes idomban szerkezett bizonyitványok által kicseréltethetik.

A szerződési feltételek az árcsökkentés napján nyilvánosan felolvastatnak, mellyek addig is a kir. épitési főigazgatóságnál hivatalos órákon naponkint megtekinthetők.

A kir. épitési főigazgatóság által. Budán januar 31én 1844.

(*23) Pestmegyében Kalocsához 's a Dunához félórányira, egy helységnek ⅔töd része lakházzal, gazdasági épületekkel, három dunai malommal, és egy pusztai részbirtokkal együtt f. évi Szent-György naptól kezdve több évre haszonbérbe adatik. — Bővebben értekezhetni akár személyesen, akár bérmentes levelek által Pesten az országuton 2-dik szám alatti Vigyázó-házban Kozicz Sándor táblai ügyvéddel. 3—3

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetőknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőzethessék. — Az előfizetési díj postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horváthház. 450d. sz.a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ‘ szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

						Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	febr.	6.	pesti mérő		100—124	72— 80	65— 71	44—48	44—50	52— 60
Komáromban	1843.	dec.	11.	pozs. mérő		98—105	86— 92	—— 75	62—68	43—45	82— 92
Szegeden	1844.	„	19.	„	„	—— 60	—— 50	—— —	——30	—— 30	—— 35
Baján	„	jan.	31.	„	„	42— 57	31— 40	—— 34	——25	— 25	—— 30
Miskolczon	„	„	„	„	„	55— 60	40— 44	32— 36	25—30	18—20	20— 24
Temesvárott	„	„	9.	„	„	56— 75	——	44— 48	——33	——27	—— 30
Pozsonyban	„	„	30.	„	„	80— 94	—— —	55— 67	42—44	36—46	—— 50
Nagyszombatban	„	„	30.	„	„	80— 88	—— —	55— 58	40—42	30—32	—— —
Győrött	„	„	13.	„	„	70— 86	—— —	46— 58	35—37	32—34	43— 46
Mosonyban	„	febr.	1.	„	„	80—108	52— 60	56— 67	36—44	35—38	38— 60
Sopronyban	„	„	5.	„	„	75—105	—— —	55— 66	45—47	38—42	54— 70
Pécsett	1843.	dec.	23.	„	„	59— 62	—— 42	—— 32	——31	——30	—— 34
Beszterczebányán	1844.	jan.	22.	„	„	78— 85	—— —	50— 54	44—50	25—30	47— 60
Uj-Becsén	„	„	26.	„	„	65— 75	55— 65	—— —	25—27	27—30	—— 32

Pénzkelet.

Bécs, febr. 3kán 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111—
4 pcent. „ „ „	—	101—
3 pcent. „ „ „	—	77¼
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	740—
1839ki „ „ (250 frt)	—	311—
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1631—
Eszterházy-sorsszám	—	55½
Császári arany	—	102—

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. febr. 6k. reggel: 8′ 4″ 9‴ 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

12. PESTEN, 1844. SZOMBAT, februar 10.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolarendszer ügyében. III. Fővárosi hirek 's események. — Kinevezések. — Országgyülési tudósitások: (Részletesb leirása a jan. 31kei XC. országos ülésnek a msgos FőRRknél a turopolyai sérelem tárgyában.) — Vázlata a febr. 1. 3. és 5kén tartatott CLII. CLIV. kerületi tanácskozásoknak és XCI—XCIII. országos üléseknek mindkét táblán. — Rövid közlések a febr. 6. 7. és Skán tartott kerületi és országos ülésekről. — Megyei 's más vidéki tudósitások: Nógrád és Krasznamegyék közgyülésiről. Szathmármegye a kibékülés idején. Zalamegye közgyülési végzése 's az ennek szellemében adott követi pótlékutasitás.

Nagybritannia (A statusper folyamata.) — Franczia-ország (Oktatás-ügy a kamrák előtt. A legitimisták ügye.) — Spanyolország (Zavargás Saragossában. Narvaez hirdetménye a hadsereghez.) Olaszország. Németország. Oroszország és Lengyelország (A zsidók inséges állatpotja.) Görögország.

Értekezés: Zsidó-ügy (Vége.)

Hirlapi kalászok.

Túreza. Pest városa története. (Vége.) Nevezetes statusférfiak jellemrajzai (Chateaubriand; folytatás.)

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, februar 10. 1844.

Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolarendszer ügyében.

III.

Az előbbeni szakaszokban mondottak szerint tehát fönálló iskolarendszerünkben az oktatók megválasztatása tekintetéből szükségkép lényeges változásoknak kell történni; máskép a legbölcsebb rendszerrel sem megyünk sokkal tovább, mint most vagyunk. Ez iránt nézeteink rövid vázolata imez:

a) Bizassék meg, — hogy a kegyelésnek és elnyomásnak, mennyire emberileg eszközölhető, lehetősége is kizárassék, — egy különféle állású egyénekből alakult tudós testület, vagy alkottassék állandó tanulmányi választmány; 's ez a leendő oktatókat szigorúan vizsgálja meg.

b) A vizsgálatban necsak a vizsgálandónak tanulmányábani jártasságára, hanem és főleg arra legyen ügyelet: vajjon bir-e elég ügyességgel a nevelés elveit az élet eseteire alkalmazni, tanulmányát népszerűsíteni, az elvontabb fogalmakat is előadásával mintegy megtestesiteni, 's igy a középszerűbbek előtt is azokat megfoghatókká tenni?

c) Megmaradván a szerzeteseknek tanodáik iránti jogaik, csőd hirdettessék minden tanítószékre az illető testület kebelében; melly csődtül a szerzetek főnökei senkit el ne tilthassanak.

d) A vizsgálatot kiállottak közől hármat a fönebb mondott testület jeleljen ki, 's legfelsőbb kinevezésre terjeszszen föl.

e) Ha pedig csak kettő vagy egy jelennék meg a csődre, ha egyébkint képeseknek találtatnak, e kettő vagy egy terjesztessék föl kineveztetés végett.

f) Ha, — mert illy eset nem lehetetlen, — valamelly tanítószékre az illető szerzet kebelében elég alkalmas egyén nem találtatnék, vagy a csődre egy egyén sem jelennék meg: terjesztessék föl uj csőd utján, 's neveztessék ki más akárki minden állapotkülönbség nélkül, kinek a szerzet felsőbb helyen meghatározandó évdijt adni tartozzék.

g) A kinevezett szerzetes egyén is tanitódij fejében, ha birtokos rendű: aránylag a rend jövedelmeihez; — ha birtoktalan, a studiorum fundusból illő jutalmat nyerjen.

h) Az igy választott oktatót csak törvényes vizsgálat 's itélet következtében lehessen hivatalától elmozditani.

i) Helybeli igazgatók csak azok, kik legalább 8 vagy 10 évig tanitottak, szinte legfelsőbb kinevezés által lehessenek.

k) Ha a mostani szerkezet alakjára nézve megmarad, a kerületi fő iskolakormányzók csak a tanulmányok lélekismeretes kezeltetése iránt hozandó törvényeknek foganatositására ügyeljenek föl.

És ezeken sarkalnak az alkotandó tanulmányi uj rendszert tárgyazó nézeteink. Ismételjük, hogy azok csak a gymnasiumokra vonatkoznak; miért is a tanulmányi tárgyakat illetőleg, megelégedvén némi fonákságok kimutatásával, határzottan semmit nem javaslánk. Nem javaslánk: mert ez a népnevelés általános rendezésének corollariuma leend. Ugyanis gymnasiumaink jelenleg nemcsak nemazok, — miknek fogalmunk szerint lenniök kellene — a felsőbb tudományos müveltségnek előcsarnokai, hanem veszteglőintézetek is, mellyekben a leendő müvész, katona, kereskedő, kézmüves 'sat. bevárja, mig választott pályájára megerősödik. E szerint tehát most, ha a tanulmányi időt ezekre nézve nagyrészint elveszettnek tekinteni nem akarjuk: a gymnasiumokban mindent kellene tanitani, mi müvésznek, katonának, kereskedőnek 'sat. szükséges. Majd, ha, mit bekövetkezőnek hiszünk, jó nép-, katonaiskoláink, műegyetemünk 'sat. 's igy a gymnasiumoknak csak tudományos müveltségre készülő növendékei lesznek: akkor, és csak akkor lehet a kérdésnek: mit kell a gymnasiumokban tanitani? szerencsés megfejtését várnunk.

Tekintve azért jelen körülményeinket, bármilly rendezést nyerjenek is a gymnasiumi tanulmányok, benne megnyugvandunk; de véleményünk két utóbbi pontját, mellyeknek egyikében minden tanulmánynak külön oktatót, másikában ezeknek csőd általi megválasztását 's királyi kineveztetését sürgetők, iskolaügyeink lélektelen gépezetének szellemitésére olly fontos befolyásunak tartjuk, hogy e nélkül az egyébiránt legjobb intézkedéseknek sem reméljük sikerét. Azért ez ügyben soha elég hatályosan föl nem szólalhatunk, soha azt azoknak, kiknek egy egész nemzet illy fontos ügye fölött tanácskozhatási 's intézkedhetési irigylendő szerencse jutott, elegendőkép figyelmökbe nem ajánlhatjuk. Hazafiui érzelmünknek szent hevével kérjük tehát őket, méltassák csekély észrevételeinket figyelmökre. Mi ezen eszmének életbeléptetésével sok szép reményvalosulást kötünk össze, 's biztosan hiszszük, miként, ha az megtestesülend, általa egy uj korszak kezdetik meg tudományos kifejlődésünk történetirásában, mellynek minden lapja a lelkes alkotóknak emléke leszen, mellyre, mint daguerreotypi fénylapra a tiszta nap sugári, egy ujjá alkotandó hálás nemzedék szivlángjai nyomandják a honboldogitás jutalmának üdvözitő képeit.

Fővárosi hirek és események.

Pest, febr. 9. Váratlanul megállott jegünk a Dunán 's derekasan megerősödött, ugy hogy két nap óta seregesen járnak át rajta az emberek, 's csuszkálnak a gyermekek. Utczáinkon az összetaposott hó fel nem kapartatik sehol, ugy hogy valamelly tudakoló földirásznak, ki kérdezné: milly magasan fekszik Pest a tenger szine felett? bátran felelhetnők: három ujjnyival a föld szine felett.

— A farsangi vigalmak nagy élénkséggel és sok csinnal rendeztetnek egymásután. A lővészbál igen csinos volt; mult hétfőn a nemzeti kör részvényesei adtak tánczvigalmat, mellyet derültség és kiválólag magyar szellem és társalgás, sőt a nyugóra alatti nemzeti énekek is, minő a szózat, fóti dal 'stb. dicséretesen tüntettek ki minden egyéb mulatságok felett; szerdán pedig azaz 7én ‚Honfibál‘ czim alatt rendezett vigalom gyüjte össze válogatott közönséget a kisebb redout-terembe, mellyen szinte igen örvendetes vala a magyar társalgás, 's a magyar tánczoknak valódi örömkedvvel, 's nagy csoportozatokbani eljárása, kivált egy régen ohajtott ‚friss magyar‘ majd az összes jelenvoltakat mozgázra ragadta. Némellyek azon észrevételt tevék, hogy a virágok igen szép diszitményeül szolgáltak a köri bálnak, mellyek itt egészen hiányoztak. Hja! mikor kertész uram követelései olly basaiak! Különben nem igen ártott, legalább helyet nem foglaltak, 's a hölgyek kényelmesben ülhettek. Megemlítendők az ezen este eljátszott zeneszerzemények Bartay Edétől, mellyekben sok élénkség 's életvidorság van, jelesül körmagyarja igen kedves. Holnap, azaz vasárnap Emmerling ur rendezend egy sajátnemü álarczos reduotot, mellyben a többféle legtarkább álarczos alakok közt egy gőzhajó is fog megjelenni; Dunánk ugy is befagyott, hajózunk hát a teremben! Az ötlet a milly eredeti minálunk, ép olly csinos lesz, reméljük, létesitése.

— Megjelent illy czimü könyvecske: ‚Kérdezősködve vezető a polgári életben szükséges iratok készitésére.‘ A nemzeti iskoláknak szánta Raffay Nep. János. Budán, Gyurián és Bagó betüivel 1844. 77 lap. Tartalma utmutatásból áll a különböző nemü levelek irására, fejtegető 's gyakorlati oldalról. Bővebben máskor.

— Pest, feb. 10. Szó, a mi szó, de az idő igen furcsálkodik; nemcsak az emberek, hanem a tél maga is ugyancsak köpönyegfordító; midőn e sorokat irjuk, már nem fagy, hanem esőzik, 's a dunai jéghid nemcsak nem szilárdul, hanem kásásodik, ugy hogy, a ki Pestről e porhanyu hidon Buda felé indulna, többé nem Budára hanem a Duna

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Pest városa története.

(Folytatásul a ‚Világ‘ 10d. számához.)

I. Mátyás alatt kezde korlátok közé szorittatni a polgárság választási joga; ekkor ugyanis már 50 vagyonos polgár választatott, kik minden czéhből 3, vagy 4 egyént magok közé vevén választották a tanácsot; 's hihetőleg ezen, e korban csak egy tisztujitásra megbizott választók későbben huzamosb időre kezeik közé ragadván a választói hatalmat tették le a mostani — az összes polgárság kizárásával választó — kültanács alapját, mi annál könnyebben történhetett, mivel minden tisztujitáskor czéhenkint 3 vagy 4 egyed jeleltetvén ki, olly végre, hogy a mesteremberi munkák iránt támadandó panaszokra nézve őket a tanács meghallgassa, ezek a népszabadságot nem épen pártoló Mátyás, 's később az aristocratiai, vagy inkább olygarchiai párt által korlátolt Ulászló, 's Lajos alatt könnyen kezeikhez ragadhatták a kizáró választói hatalmat, melly azonban a nemzet tetszését akkor sem birta, mert épen e korban szerkeszté Verbőczy törvénykönyvét, mellyben ő a városi jogokat egyenesen az összes polgárságnak tulajdonitja.

IId. Ulászló alatt 1505. Pesten ismét országgyülés volt, mellyen a Rendek törvényt hoztak, hogy ha a király fimagzat nélkül halna el, többé nem fognak külföldit emelni a trónra; mit épen nem csodálhatni, mert akkor már nem egy olygarcha volt olly hatalmas, hogy titokban sovár szemeket merészlett emelni a szent koronára.

Ulászló alatt a pórnép felriadván Pest vidékén is dúlt, de itt irtózatos konczolást vitt végbe Bornemisza.

Bár a hazai törvények nyilván azt rendelték, hogy Rákoson tartassanak az országgyülések, II. Lajos alatt majd Bácson, majd Tolnán, a mint t. i. a szemközt álló Báthory- és Zápolya-pártok érdekei kivánták, tartattak az országgyülések. Ámde 1523ban ujra Pesten tartatván az országgyülés, mivel ekkor lőn betöltendő a Perényi halála által megürült nádoriszék, mind a két párt feszített erővel álla szemközt, 's az olygarchiai Báthory-párt, melly ellen Tolnán, 's Bácson megszorító törvények hozattak, nem akart átjőni Budáról, hol a király körében egybe vonult; mire a Zápolyával tartó, 's Verbőczy által felingerlett kis nemesség Budára akart áttörni, de e szándokában Tomory Pál várvezér által akadályoztatván Zápolya minden tiltakozása daczára Báthory István választaték nádorrá; mire a Zápolya-párt Hatvanra vonulván, ott történeteinkből eléggé ismeretes zajgó országgyülés tartaték.

Azalatt mindinkább előre nyomulván Szolimán, elvégre átlátták a király, 's nagyok, hogy tovább nem halaszthatni a hon védelmét 's II. Lajos csekély számu népével elibe vonula: ámde a mohácsi vérnap előlé a királyt, 's honunk nemessége virágát, 's Szolimán győztesen vonult előre, 's személyesen Pestre érkezett. — A zultán távozta után Zápolya János, kit hivei Tokajban királylyá választának, jöve Pestre, melly egyelőre részére állt; de a pozsonyi országgyülés után Ferdinandnak hódolt meg, mire János hatalmába került, ki alatt a törökök már be kezdették magokat fészkelni.

János halála után Fels Leonard, Ferdinand fővezére, foglalá viszsza, ki által Budára nézve fontos fekvése miatt megerősittetvén 1541be sükerrel állott ellen Török Bálint ostromának. Később Rogendorf Buda alatt megveretvén Pest is a törökök hatalmába került, kiktől 1542ben Joachim brandenburgi herczeg viszsza akarván foglalni, Vitellius olasz, Perényi és Zrinyi Miklós magyar tábornagyokat küldé Pest ostromára, kik ugyan lelkesen ostromlák e várost, 's a kirohant védőket viszszaverve mármár feltüzék a falakra zászlóikat, midőn a német katonaság egy ujolag előre nyomuló török sereg által visszaveretve futásnak eredt, mire az olaszok 's magyarok is viszszavonulván, bármint akartak is ezek uj ostromot merni, Joachim viszszavonulást parancsolt, sőt Perényit, ki abeli gyávaságát szemére lobbantá, Bécsbe fogságba küldé, hol ez meg is halt.

Békésen birták ezután 1598ig Pestet a törökök, midőn Budával együtt ostromoltatott, de süker nélkül, 's csak 1602-ben hódítá meg Roswurm fővezér, ki benne számos élelmi 's hadi készületeket talált, 's mivel Budára nézve fontosságát ismérte, ujonnan megerősíté, 's hősileg védelmezte Haszszán basa ellen, ki Pestet 30.000 emberrel ostromlá, de czélját nem érhetvén ez uttal az ostrommal felhagyott. De később viszszatérvén ujra a törökök, a megrettent Jugenreiter nevü kapitány a várost gyáván odahagyá.

1605ben itt jött összse Bocskay a nagyvezirrel, a midőn, mint Bocatius irja, Pest undok, ronda város vala. — Később

fenekére jutna. Igy hát a szabad járáskelésnek ismét vége. A jég ugyan még áll, ámde rajta sétálgatni? — majd ha fagy! A bécsi posta is csak iként d.u. 4órakor érkezett meg.

A n. mlsgu m. k. udv. Kamra a temesi kamrai jószágkormányzóságnál megürült igtatóságra Margetich Péter eddigi kormányzósági irnokot alkalmazá.

A nmlsgu m. k. udv. Kamra a kereskedés előmozditása és a 30adi járandóság biztositása tekintetéből a fiumei szabad kikötő határában fölállitott amerikai malomnál egy 30czadi utlevélvizsgálónak 200 frt évi fizetés, szabad lakás, 's 50fr. irószerdij 's 50fr: nak biztositékképeni letétele mellett egy évre ideiglenesen leendő alkalmazását helybenhagyta.

Mármarosban gataghon a Sukamrai ispáni állomás, mellyel 150 fr. évdij, 18 p. m. tiszta búza, 24 p m. zab, 1 öl széna, 150 font só, 10 öl tüzi-fa és szabad lakás van összekötve, megürült. Miért is az ezen hivatalt elnyerni vágyók, kiknek az oláh nyelvben is jártasoknak kell lenniök 100 forintot biztositékul letenni, folyamodványikat a marmarosi kamrai jószágkormányzósághoz adják be.

Országgyülési tudósitások.

Visszatérünk itt a mlgos FőRRknek jan. 31kén tartatott 90dik országos ülésére, mellyet mult számunkban csak röviden érinténk; 's most is mellőzve a többek által tett, kormányi eljárást és némelly társországbeli főhivatalnokokat illető, recriminatiokat, csak amaz inditványok mellett e napon felhozott okokat soroljuk elő, 's közlendünk némelly előadásokat terjedelmesebben. — Az első indítvány mellett tehát felhozatott, hogy a jelen tárgyat ugy nézhetni, mint egyszerü panaszt, melly elvétette a bíróságot, mellyet tehát azon utra kellene igazitani, hova az tartozik, 's ki ezt nem igy tekinté, nincs tisztában a törvényhozási fogalommal: de, minthogy a rend csakugyan felbomlott Horvátországban, tehát annak orvoslására ő felsége egy általános felirásban kéressék meg. Mondatott továbbá, hogy ha a körülmények kivánják, joga van az elnöknek a gyülést mindaddig, míg a baj meg nem szünik elhalasztani, 's igy az apr. 22kei tartományi gyülés elhalasztásában nincs sérelem, annyival inkább, mivel a tartására rendelt határidő meghivottaknak tudtokra adatott. Kétségbe hozatott a turopolyai nemesek egyenkénti szavazati joga, mert, hiszen — mondá egy ifju gróf — nem régiben kaptak ők privilegiumot, melly a z.. bi m. gyüléseken ad nekik szavazatot, de a miből nem következik, hogy tehát a tartományi gyülésen is egyenkénti szavazati joguk lenne. De még — mondá — képtelenség is lenne az, hogy a megbizók azon gyülésen, hová megbizottaikat küldik, azokkal egyenlő szavazattal birnának, mivel ekkor mindíg a választó helyhez legközelebb lakók választanának. Hogy továbbá a tartományi gyülésen vagy valódi volt a többség, 's akkor annak hódolni tartozik a kisebbség, vagy erőszakolt, 's akkor az igazi többség a megyei gyülésekben jogát kiviható. Ugy de a horvátországi, valamint a slavoniai megyék közől is egyik sem nyilatkozott a turopolyaiak szellemében. Azonban, mivel csakugyan bajt lát ő is Horvátországban, pártolja az általános felirást. — Egy ker. főkormányzó a tegnapi ülésben b. Eö. által idézett tartományi választmány munkájából azt olvasá fel, hogy abban különbség tétetik a nemesség és nemesség közt, 's ezen választmányi munkálat a nemeseknek a tartományi gyüléseni egyenkénti szavati jogát alapnélkülinek, 's magával a dolog eszméjével is ellenkezőnek nyilvánitja. Hogy senki meg nem bizonyithatja azt, mikép a turopolyai nemesek egyenkénti szavazattal birnának a tartományi gyülésben, 's ezt szóló — mond — tudhatja, mint ki a horvátországi tartományi gyülésben mint buccarii kapitány részt vesz. Egy irományt mutat továbbá fel, mellyben — mint mondá — elő vannak számlálva az azon gyülésen megjelenhetőknek neveik, köztök a turopolyai grófé is, de nincsenek ott a turopolyai nemesek. A honnan e tartományi gyülésen jelen is volt a turopolyai gróf, de sem a jelen, sem a lefolyt gyülésen nem voltak jelen a turopolyai nemesek. Mondá végre hogy a kérdésnek itteni tárgyaltatása sem az igazsággal, sem e tábla méltóságával meg nem egyezik; mert kérdi szóló: mit felelnek arra a m. FőRRk ha most egy ns közönségnek, például a sz.gáliaknak eszökbe jutna azért folyamodni az országgyüléshez, hogy nekiek ott egyenkénti szavazatuk legyen? felelet, mint helytelen kérést elutasitanák. Igy szóló a jelen turopolyai sérelmet is ez alakban sem helyesnek, sem pártolandónak nem találja: de mégis, hogy az egyetértés Magyar- és Horvátország, de a két tábla közt is az egyesség eszközöltessék, járul az általános feliráshoz. Végre egy nmlgu zászlós ur még azért sem pártolá ezen sérelem nyomán készitendő felirást, mert — ugymond — még most sincs e tábla tisztában a turopolyai nemesek tartományi gyülésbeni egyenkinti szavazási joga iránt, nincs tisztában az iránt sem: volt-é elég ok a gyülés elhalasztására; annálfogva — mond — illy bizonytalan alapon nem kivánhatni a tartományi gyülés megsemmisitését; de az általános felirást pártolá. Egy m. gróf pedig terjedelmesebben nyilatkozott: szóló méltánylattal viseltetik az ellenkező véleményüek iránt, annálfogva ő is a maga véleménye iránt méltánylatot igényel. Hogy ingerültség, 's részrehajlás nélkül szólhasson valamelly tárgyhoz, szóló minden ügy tárgyalásakor az ellenkezőt teszi fel, hogy mi tévő lenne azon esetben. Igy midőn a jelen kérdés elősször szőnyegen volt, azon kérdést tevé fel magának, mit teendő lenne azon esetben, ha a turopolyai sérelem a nemzetiség ügyével ellenkezésben állana? b. E. verificatiót illető előadására azt jegyzi meg, miszerint az a verificatio szükségét megmutatja, de nem azt, hogy hazánkban a képviselői táblára nézve szükséges volna. Szóló a verificatio jogát nem a kormánynak, hanem a törvényhatóságoknak kivánja tulajdonitani, 's csak azon esetben adja át ezt a kormánynak, ha azt magok a hatóságok nem gyakorolhatják. A tartományi gyülésre ezen kérdés elintézését azért nem kivánja bizni, mert épen itt nem tudtak felette intézkedni. A petitio jogát is olly alkotmányos jognak tartja, mellyet nem egyes törvényekből, hanem egész alkotmányunk szerkezetéből következtethetni: de ha ezen jogot elismerjük is, még nem következik belőle, hogy minden petitio ő felsége elibe terjesztessék. A mi a jelen kérdésnek a szolnoki esetteli hasonlatosságát illeti, mint ezt az ellenvéleményüek és a t. KK. felhozák azt jegyzi meg szóló, hogy ez esetben csak az kéretett, hogy ő felsége által a m. gyülés elhalasztásának okai vizsgáltassanak meg: de itt a sérelem valóságát már elismervén uj tartományi gyülést kivánnak. Amott a gyülés megtartása nem a hatóságtól, hanem a főispántól függött; de kérdi lehet-é ezt ezen esetről állitani? Amott a felirásbani megegyezése a m. FőRRdeknek azért is sürgettetett, mert, mint a naplóból láthatni, B.. od követe azt mondá, hogy az 1836. visszakapcsolási t. cz. végrehajtása különben akadályoztatnék. A petitiokra nézve — mond továbbá — két ut van, — vagy a magok illetőségére utasitassanak, mint tettek a m. FőRRk ezen kérdéssel, vagy ha azokat az alsó tábla magáévá teszi, pártolásukról vagy nem pártolásukról lehet szólani. Most a tények és jogok iránt adja elő nézeteit. A mi a tartományi gyülésnek meg nem tartását, a conferentiát, 's ujra megtartását illeti: ezen tényeknek elsejét szóló elismeri, de a másikát nem. Egyébiránt fő különbség, mond szóló, köztünk és az ellenvéleményüek 's a t. KK. közt az, hogy ők ezen kérdést már második stadiumában látják lenni. — A mi a jogokat illeti: Hogy nem minden nemes hivatik meg a horvátországi tartományi gyülésre, ezen tekintetben hivatkozik szóló a magyar országgyülésre, hova 1608 előtt regalisok által némelly magányos nemesek is meghivattak. Hogy ez Horvátországban mindig igy fog maradni, szóló nem állitja. A mi a slavonita megyéknek a tartományi gyülés rendezése iránti kérelmét illeti: szóló ebből épen nem következtetheti, hogy ott minden nemesnek egyenkénti szavazási joga légyen. Ezeket — mond — azért adá elő, hogy megmutassa, miszerint az okoknak okokat állithatni ellen. Szóló a magyar nemzetiségnek biztositását nem ezen kérdés pártolásában, hanem az igazságban és méltányosságban találja. Ezen előadattaknál fogva, bár mennyire méltányolja is szóló az ellenvéleményüek előadását, velök meggyőződése szerint kezet nem foghat, hanem szavaz az általános felirásra. A második inditványt pártoló, 's a mai ülésben először felszólalt m. báró 's főispáni helyettes: Ez alkalommal 3 kérdésre forditja szóló figyelmét: a) vajjon a turopolyai nemeseknek van-é a tartományi gyülésen egyenkénti szavazatjoguk? b) vajjon a választás törvényesen ment-é véghez? c) vajjon ezen kérdés tárgyalása ide az országgyülésre tartozik-é? Az elsőre nézve teljes meggyőződése, miszerint minden nemesnek ott egyenkénti szavazási joga van. Erre nézve egyszerüen azon nézetből indul ki, hogy miután alkotmányunk minden nemesnek egyenkénti szavazási jogot tulajdonit, mig azt egyenes törvény el nem törli, addig korlátozni nem lehet; ugy de erre nézve világos törvény Horvátországban nincs. Azonban a képviseleti rendszer eszméjével teljesen ellenkeznék, ha a megbizók követeket magok nem választhatnának. A mi a 2ik kérdést illeti, erről ugyan még egész bizonyossággal nem szólhat; azonban figyelmet adván a közhirnek, melly azt mondja, hogy a választás elhalasztásakor, a választók azzal biztattak, hogy az, ő felségének kegyelmes válaszaig fog elhalasztatni, 's igy a választók kijátszattak, azt tartja, hogy az illy választás ellen kifogást tenni könnyen lehet. A mi a harmadik kérdést illeti: Erre is szóló igennel felel, noha ezen sérelemnek itteni tárgyaltatásától nem sokat vár, 's ezért csak szigoru vizsgálat végett kivánná ő felsége elibe terjesztetni. Nem terjeszkedik ki most szóló az ilirismus kicsapongásaira, — 's ha a dec. 9kei gyászos események elmellőztetnek is, mégis figyelmet kell forditani a m. Fő Rknek a horvát dolgokra; mert megyei uton a turopolyai nemesek ő felsége elibe azért nem folyamodhatnak, mivel a választás helyéről fegyveres erővel eltávolittattak. Az april. 22kei választás elhalasztása, a gyülésnek conferentiává változtatása, eléggé tanusitják Horvátország kór állapotát. Ezeknél fogva tehát szóló helyesnek látja, hogy a magyar országgyülés e tárgy feletti tanácskozásba bocsátkozzék, 's iránta felirást készitsen. Illy tárgyat a banalis conferentia elintézésére bizni nem lehet; mert törvények magyarázása, ujak alkotása, 's más alkotmányi kérdés, vagy ha a nemesek jogaikban megsértetnek, vagy azokat másokkal megosztani kényszeríttetnek, őket védeni jogaikban, 's a banalis conferentia önkényének elejét venni a magy. országgyülés kötelessége. Szent kötelességünk pedig — mond szóló — a turopolyai és más nemesek sérelmét tárgyalni, mit a kötelességen kivül még a becsületérzés is követel. Azt is állitja még szóló, hogy Hor-

---

ben diadallal nyomulván előre Leopold serege, miután az ozmánok a váczi diadalnak hirét vevék, minden vagyonukkal a budai várba vonultak, 's Pestet csak 300 jancsár ótalmára bizták, mit megértvén a lotharingi herczeg, azonnal sereget küldött Pest ellen, mire a jancsárok is odahagyták az előbb felgyujtott várost, mellyet a császáriak elfoglaltak, 's a tüzet, a mennyire lehetett, eloltván, a hidon által Budára akartak átnyomulni, de az ozmánok a tulparti hajókat felgyújtván a terv nem sükerült; melly alkalommal a pestiek 30 hajót szerencsésen megmentettek. — A törökök azonban uj erővel általnyomulván a császáriakat viszszaverték, kik kénytelenek voltak Pestről elvonulni; mire a törökök a hidat ujra helyre állitták: azonban Leopold seregei győzedelmesen közeledvén az ozmánok ismét Budára vonultak, a hidat szinte felgyujtván.

Ekkor (1686) jutott ismét Pest vissza Leopold birtokába, 's azóta ellenséget nem láttak falai.

A város, midőn viszszafoglaltaték, a bástyafalak által volt körülvéve 's a mostani hatvani 's kecskeméti kapukig, a váczi utczának a német színház felé szolgáló végeig terjedő épületei rondák, 's többnyire romokban heverők valának; azonban helyzete, melly főleg a hadsereg számára szükséges szállások tekintetében felette kedvező vala, több görög 's német kereskedőket csalt ide, kiknek szorgalma, 's a számos bevándorlások által emelkedve 1703: october 23kán I. Leopold Pestet ismét szabad kir. városi rangra emelé. — E korban 1687—1703ig 412 egyén lön polgárrá, kik közt számos magyar névre, 's még maiglan is virágzó családok elődeire találunk.

I. Leopold király kiváltságlevele a tanácsnokok számát 12re határozza, 's azt rendeli, hogy a tisztválasztások mindig egy kir. biztos jelenlétében tartassanak. Ezen kiváltságlevél egyenesen az összes polgárságnak, sőt a nempolgár lakosoknak (cives, hospites et incolae) adja a választási-jogot, nyilván kimondván, hogy a szavazatok (singillatim a civibus colligendorum) egyenkint szedessenek be a polgároktól. — Azonban ezen általános szavazati-mód nemsokáig divatozott; mert már 1725ben hozatott egy tanácsvégzés, melly azon okból, mivel a polgárok összejövetelei inkább károsak, mint hasznosak, (Quare?) 's a nemzetiségek összeütközésire adnak alkalmat, a már megvolt 24 tagból álló kültanács mellé 100 választó polgár választását rendelé, kik azonban minden tisztujitáskor ujra választattak; melly szokás azonban lassan eltörültetvén, a mai választópolgársági rendszer fejlett ki.

1769ig két szószóló volt, t. i. egy magyar, 's német, mi sok kellemetlenségre adott alkalmat; ez időtől fogva csak egy választatott. Tisztujitások, a mennyire kitudhatám, 1767től 1789ig rendesen minden két évben; tovább 1790, 1793, 1796, 1798, 1800, 1802, 1807, 1813, 1819, 1822, 1824, 1826, 1829, 1831, 1834, 1836, 1838, 's legujabban 1843 években voltanak.

Megszaporodván a perek száma 1767. egy 4 tagból 's jegyzőből álló, 's albiró elnöklete alatt ülő törvényszék alakittatott. 1769b. létesittettek a külvárosi bíróságok, ugyanezen évben neveztetett ki az első kapitány, ki 1773ban tanácsnoki rangot nyert. Szinte ez évben választatott az első polgármester, ki is a tanács elnöke lön, a törvényszéki elnökség a főbirónak adatván, az albiróság eltöröltetvén. Azonban e törvényszék 1813: a tanács egy osztályzata volt, 's csak ekkor nyert tökéletes függetlenséget.

Volt pedig 1703. óta jelenkorig főbiró 25; az első Prohberger Jakab. E hivatalra csak 6 egyén választatott meg kétszer. Ezeken kivül Boráros János tbiró ur, ki 1790től 1807ig, midőn leköszönt 6-or, 's Steinbach Ferencz, most kir. tanácsos, 's politico fundationalis Director ur, ki 3szor választaték el birává, ezt tovább elnyerendő, ha feljebb nem lép vala.

Albiró volt négy; kapitány 1769 óta 14; az első Pecz Miksa. Polgármester 9; az első Moszl József.

1843. május 17kén alpolgármesteri hivatal létesittetvén, mellyet a legélénkebben nyilatkozó köz bizalommal Rottenbiller Leopold nyert el. Illykép a tanács a polgármesterrel, biróval, főkapitánynyal, 's alpolgármesterrel 16 tagból áll.

Mi az ujabb kor történetét illeti, ezt sok szenvedés bélyegzi, 1700tól 16szor dühöngött a dögvész, legutóljára 1744ben; nevezetes árvíz 1741, 1744, 1775, 1789, 1811, 's a leggyászosabb emlékezetü 1838 volt; 's a cholera is tetemes pusztitásokat tön. Mind e mellett is hatalmasan gyarapszik fővárosunk, mellybe 1724. a kir. főtörvényszék, 1784. az egyetem áthozatott, 's azóta is a fejdelem, 's nemzet gondoskodása, 's a fens. nádor atyai ápolása következtében koronkint uj tudományos és közhasznú intézetek keletkeznek.

Remellay Gusztáv.

vátországot olly állapotban látja, hogy a mi beavatkozásunk nélkül bajait maga nem orvosolhatja. Itt tehát az idő, hogy a bajokat ő felsége előtt felfedezzük, 's a végrehajtó hatalmat hathatós munkálkodásra, a magyar érdek pártolására, 's a csend helyreállítására felszólítsuk. Erre nézve, minthogy egy megyei főispán tegnapi inditványában minden, mi a dologgnak lényege, benfoglaltatik, azt szóló teljes kiterjedésében pártolja. Hasonlóan egy másik m. báró 's főispáni helyettes: megtanulta szóló, hogy valamelly kérdésben egyszerre igen-t és nem-et mondani nem lehet, 's ha mindig nem-et mondunk, akkor az országgyülésből semmi sem lesz. Ezt előrebocsátván, azt mondá, hogy az ilirismus kérdését a szóban forgó tárgytól elszakasztani nem lehet; mert hijába igérték a t. KK. hogy az ilírismus tárgyában egy külön felirást küldenek át hozzánk, hijába próbálta ő cs. k. főhge, 's egy m. báró a tanácskozást a petitiók és a verificatio száraz kérdésére átvinni, — beszédeből senki a nemzetiség kérdését ki nem hagyhatta. Egyébiránt — mond — ezen szóban forgó tárgy ollyan, mellyet mind a két fél kielégítésével eligazithatni, 's ollyan, mellyet minélelőbb el kell igazítani. Szól a k—mi főispán ő mlga inditványáról, ő mlga ezen inditványát azért tette, hogy a szóban forgó tárgyból a fulánkot ki kell venni. Igen, mert sokan attól félnek, hogy ezen kérdésnek pártolása által a hatósági autonomia fog megtámadtatni; voltak, kik azt állíták: miszerint ezen tárgyhoz addig, míg ő felsége előtt meg nem fordult, szólni nem lehet, voltak, kiknek meg más ellenvetéseik voltak. A m. főispán ur által tett inditvány minden érdekek egyesítésén nyugoszik. Tanácsos — mond szóló — ezen kérdést minélelőbb kigazítani azért is, hogy több áldozat megkiméltessék. Ezen inditvány semmi áldozatot nem igényel, mert igy nem sértetik meg a municipalitas autonomiája: de ez által ő felsége jogai sem sértetnek meg. Nem vette — mond tovább — senki kétségbe, még ő mlga a z..bi püspök sem, hogy ezen sérelem orvoslásának utja az, mellyet tegnap b. E. kijelölt, 's hogy még sem mondjuk ki ezt, oka az, mert ez által veszélyeztetnék a verific. kérdése, melly eldöntve még nincs, 's itt a különbség b. E. és az inditványozó főispán közt. Bár ez eset és a közép-szolnoki közt hasonlatosság van, mégis szóló nem csupán ezért tartja ezen kérdést ő felsége elibe felterjesztendőnek, hanem azért, hogy ez, mint rendkivüli eset minélelőbb bevégeztessék. De sokkal erősebben is áll ez a dolog most már, mint elsőbb tárgyaltatása alkalmával. A magyar nemzetiségnek többé háttérbe szorulni nem lehet, ennek győzni kell elébb utóbb. Ezeknélfogva pártolja szóló a k...mi főispán ő mlga inditványát. — A 3ik inditvány, vagyis a t. KK. izenete pártolói által mondatott, különösen egy társországi m. főkormányzó 's gr. által, hogy ezen ügyet a dicasteriumok utjára bizni nem lehet, mert ott bajos, 's sok időbe kerül valamit kivinni. Előadá, hogy a horvátországi nemesek a tartományi gyülésbeni részvéttől simpliciter elüttettek, 's hogy a megyékben is sérelmeiket nem orvosolhatják, mert z—bi magistratus de facto nem létezik, 's ott nem okokkal vínak, hanem fegyverrel. Elmondá, mikép ezen nemesek folyamodtak ő felségéhez is, de ugyanakkor petitiojukat a követek ellen az országgyülésre beadták, nehogy ovásuk ellenök elmaradván, aztán a választás authenticáltassék — hogy az ő felségéhez benyujtott folyamodásukban említést tévén az országgyüléshez tett folyamodásukról is, e miatt ügyök eldöntése ide utasíttatott. Ezen szólónak előadására nádor ő fensége több észrevételt tőn. Azután ismét egy társországi m. gróf előadá, hogy a kibékülést, mellyet az ellenvélemények emlegetnek, az által előmozdíttatni nem fog, ha a t. KKat felszólítjuk, hogy az ezen tárgybani felirástól elálljanak. Előadá ő is, hogy a z—bi nemesek a megyére nem folyamodhattak, mert azon magistratus törvénytelen, de ellene is van a nemeseknek, mint a dec. 9kei eset mutatja, — hogy továbbá folyamodtak ő felségéhez is, de kielégítő választ nem nyervén, nem volt más ut előttök, mint ide az országgyülésre folyamodni. Azt állítja — mond — az ellenfél, 's állítá minap b. K. hogy a választás nem törvénytelen, mert ott nemeseknek szavazási joguk nincs; de felszólítja: mondjon olly példát, midőn a tartományi gyülésen a követválasztás a nemesség jelenléte nélkül történt volna, vagy olly választást, hol a hatóságok követei jelen nem lettek volna. Ugyde a legközelebbin nem volt kettő jelen, nem volt jelen a K—ös megyei, ki az ilírek fenyegetései miatt, tanácsosbnak tartotta a választás napja előtt Z—áb városát elhagyni. Azt mondják, hogy ki kell hallgatni a másik félt is: hiszen épen ezt kivánják a folyamodó nemesek, hogy ők is a követek iránt kihallgattassanak. Absurdum, mond szóló, azon állítás, hogy a nemesség, képviselői választásában joggal nem birhat, hogy a választásbani részvétre csak a birtok adna jogot, valamint az is absurdumra vezetne, hogy csak a bántól függjön, kik hivattassanak meg az országgyülésre. A z—i püspök azon állítására, hogy ezen z—bi nemesek csak azért folyamodtak ide, mert a százados gyakorlat ellenére jogot akarnak magoknak követelni, azt feleli szóló, hogy sohasem ismeri el, hogy Horvátországban neki több joga lenne, mint szólónak, ki a folyamodók közt van. Szóló végre épen a tartományi gyülés megtartásában látja az orvoslást, ezért pártolja a RR. izenetét, még azon oknál fogva is, hogy „qui cito dat, bis dat.“ — Egy m. báró: Két oldalról támadtatott meg — mond — ezen felirás, a tények el nem ismerése, és a tulajdoni jogok megtagadása által. Midőn az apr. 24kei választás addig, mig ő felségétől válasz érkezendik, elhalasztatott, 's mégis egy uj választás előbb mint az elhalasztási ok teljesült, improvisaltatott, akkor ezen uj választás törvénytelen. Elismeri szóló, hogy az emberi élet veszélyeztetésének elhárítása dicsőség — mint ezt tegnap egy m. püspök állitá; — de ha ezt mások jogainak sértése által vásárolhatná meg szóló, ugy nem vágynék reá. Mellőzve annak kétségtelen voltát, hogy a horvát megyék nemesei a választásban részt vehetnek, csak azt mondja, hogy Magyarországon a választó nemesség ad követeinek utasítást, 's ha ez Horvátországban nem igy volna, akkor a horvát nemesek elkülönzött állásban volnának. Azt mondá tegnap a felszólalt m. püspök, hogy Horvátországban a tartományi gyüléseni választásban csak azok vehetnek részt, kik a banalis levelek által abba meghivatnak, 's ezeknek neveit elő is sorolá: de ha a horvátországi bánok illy kiterjedésü jogokkal birnának, ez az önkénynek legfőbb neme lenne. Szóló ezen banalis leveleknek több erőt nem tulajdonit, mint a megyékben az alispáni körleveleknek, mellyek tiszteletből egyes előkelő nemeseknek is megküldetnek, de még senkinek sem jutott eszébe azt állítani, hogy tehát csak ezeknek van joguk megjelenni a gyüléseken. A tegnapi ülésben a tisztelt püspök ur tagadá a szóló által minapában felhozott hasonlitást a turopolyai és hajdu nemesek közt: de szóló azt tartja: ez áll, 's a mennyi joga van a turopolyai nemesnek a z—bi gyülésen, épen annyi joga van a nemes hajdunak a sz. megyeiben. Ezek szerint szóló tisztában lévén mind a tények, mind a jog iránt, a t. KK izenetét 's az általok készitett felirást egész kiterjedésében pártolja. Felhozák továbbá az ezen véleményt pártolók, hogy 1825ben is egy nemesnek folyamodása az országgyülés által pártoltatott, 's ő felsége elibe jutatott: hát most, hogy ne pártoltatnék annyi száz nemesek folyamodása? Egy szónok, ezen kérdést életkérdésnek tekinti, mert ez érdekli az egész alkotmányt 's a magyarhazát; mert — ugymond — a turmezei nemesek azért támadtattak meg, mivel hiven ragaszkodtak az anyaországhoz. Mondá továbbá, hogy ő azt hiszi, hogy ez az ilirismus nem uj, hogy az összeköttetésben volt az 1831ki felső megyékbeli eseményekkel, a panszlavismussal a montenegrói, szerbiai, boszniai, 's a legközelebbi z—bi és v—di történetekkel, 's ő — mond — hiszi, miként az ilir propaganda ezen működéseit a kormány meg fogja zabolázni, 's azért pártolá a t. RRket. Előadatott továbbá egy gróf által, hogy ő ezen kérdést petitionak tekinti. Nem áll mondá azon ellenvetés, hogy egy uj tartományi gyülés tartásának kivánása által a lefolyt választás megsemmisitetnék; mert hiszen a horvát követek olly viszonyban állanak küldőikhez, mint a magyar megyék követei; 's ha a többség bizalma választotta meg őket, most is meghagyhatja követi pályájokon, 's ez a követre nézve sem lesz compromissio. Ha már tagadják — mond szóló — némelyek a nemesek egyenkénti szavazati jogát, csudálkozik, hogy olly gyenge erősséggel támogatják, mint tegnap egy m. püspök, ki azt állitá, hogy 5 országgyülésen őket ott nem látta, hogy megengedi, miszerint valaha ezen joggal éltek, de abból már kiestek. Egy tárgyra hivatkoztak tegnap ezen ügyben mind b. E., mind egy tisztelt ker. főkormányzó ur, tudniillik a tartományi választmány munkálatára, 's csak az köztök a különbség, hogy a mire b. E hivatkozott, az a válsztmány, a mire pedig a tisztelt kormányzó ur, az a gr. D.. vich véleménye volt. Maga — mond — a horvát követek jelen országgyüléseni magokviselete azt mutatja, hogy Horvátországban a rend felbomlott, hogy ott nem azok végeznek, kiknek végezniök kellene. Végre mondá szónok, hogy az ellenfél a municipilitas autonomiájának veszélyeztetését hozván fel, ennek ótalmát nem abban látják, hogy maga a hatóság intézkedhessék felette függetlenül, hanem az intézkedést a kormányra akarják bizni. Igy — mond — a kormány, ha rosz akaratu akarna lenni, az egész alkotmányt felforgathatná a nélkül, hogy egy jajszót lehetne ellene tenni. Ha — mond — az apr. 24kei választás általunk el fog ismertetni, akkor Horvátország jogaiból kivetkeztetni, akkor Horvátország municipalitása oda fog lenni. Ezeknél fogva pártolja szóló a t. KK izenetét egész kiterjedésében.

Febr. 1jén CLIId. kerül. ülés (d. e. 11 ó.kor.)

Legelsőbb is hitelesitve lőn a KK. és RR. 3ik izenete a m. FőRRhez, 's némelly főrendi táblai tagok u. m. b. Schmerzing Antal és b. Baldacci Antal meg nem hivatása iránt, tudósittatván egyuttal a m. FőRR, hogy a meghivó levelek ifju gr. Bolza József és Antal, nem különben gr. Mitrovszky Wladimir és b. Luzsinszky Mihály részére, az illető megyék követeinek jelentése szerint, időközben kiadatván, a most emlitettek iránt a javaslatba tett fölirásnak érdeme megszünt. — Azután olvasá Palóczy, ker. jegyző, a KK és RRk f. é. jan. 23káról,

Nevezetes statusférfiak jellemrajzai.

IV.

Chateaubriand. (Folytatás.)

Leleménytehetsége korlátozott, 's tulajdonságai ugy látszik, szükebb határok közé szoritották lángeszét, midőn azt fölöttébb egyénisitették. Ő minden munkáit az ő „kereszténységi szellemé“hez szabta; eszméit olly mintákhoz kötötte, mellyektől már nem menekülhet. Irásmodora által korlátozá eleven képzelődése röptét, melly mindamellett eléggé kalandozó 's különczködő. Ha ezen, más kortól kölcsönzött regényszerű irásmódot nem teszi magáévá, mellyet a minden ujdonságot szenvedélyesen felkaroló nemzetnél megifjított, irodalmi 's bölcseleti pályája sokkal kiterjedtebb, 's a társaságra nézve sokkal hasznosabb leendett. — Gondolatai, emlékrajzai, jellemei igen ingerlő bájjal birnak. De, a költészet mezején kivánesiak vagyunk tudni, mikép illeszkedett volna ezen tehetség az óda és tragoedia verseinek parancsoló hatalmu időmértéki szabályai alá,—e költészet, melly néha olly ingerlékeny néha olly világos prozánkat hangjaihoz hajlékonyitá.

Fényes nyelvezete elcsábitá kortársait, kiknek felindulásokra és hazugságokra nagy szükségök volt. Az ő nyelvezetében bámulatos rászedés rejlik; Buffon szerint pedig a stylus teszi az embert. Ha e csillogó, szellem és tehetségtől élénkített mondatözön közepett a lángésznek némi látszata tűnik fel, ugy ez igen kalandszerű sőt nyegle-nemü lángész. Szükségkép igy kell azt elneveznünk, hacsak kissé taglaltuk is ékesszólási 's képzelmi rosz előadásait.

Mózes költeményében hiányzik azon köznapi kivánesiságot gerjesztő érdek, melly különben a legközépszerübb munkákat is fentartja. Benne erősebb a nyelvezet, mint a dramai felfogás. A cselekvény, az éghez közeledtében néha a földön igen bágyadt; 's hogy a zsidó látnok e nagy szelleme megtestesüljön, képzeletünk előtt csak Talma árnyakint tünik fel. Mózes nem tragoedia, hanem tökéletesen hősköltemény; a költő nem ért czélt, mert azon tulhaladt. A lángészt nem segité a mesterség — az anyagi kezelés, 's tudjuk hogy Racine elő nem adatá Athaliet. Ne kétkedjünk kereszténvi őszinteségében; de nem állíthatni-e, hogy nem bízott a szokott színház szemfényvesztésiben, 's az akkor élő szinészek tehetségiben?

A forradalmak fölötti értekezésében, melly igen képtelen munka, politicai véleményeinek titkát tárja ki, mi ebből áll: függetlenség utáni vágy, a középszerüség uralkodásának megvetése, a multnak bálványozása, 's egyegy rokonérzet a jelenért, a szabad vallási érzetnek nagy tisztelése, 's határozott utálata a külső és korlátolt szabályoknak, miket innen következtetni akarnak.

A „Natchez“ben ugy tünik fel, mint Byron előzője, kit a vén és mesterkélt müveltség untat és lankaszt, ki uj benyomásokat megy keresni Amerika őserdőiben, ki megveti bevett hangját és képmutatásait az elhasznált és romlott társaságnak, 's magának lényképet képzelve a vadtermészetről, melly inkább gúnyképe annak, a mit látott, mint utánzása; kit visszataszit az egyhangu irodalom, hol minden csak hagyomány és utánzás, 's ki valódibb felindulásokat keres a néha uj és tárgyhü festésekben, mellyek azonban gyakran torzultak, durvák és kegyetlenek, mintegy daczolni akarva izlésünk és szokásaink elpuhulásával. Végül, ez egy teljesen be nem végzett mü, melly teli van ama fiatalsági zabolázhatlan költői lelkesedéssel, mellyben kicsapongás és lázadalom nem hiányzanak. E munka szép irodalmi szülemény. A vértanukban ügyesen van egyeztetve a régiek 's ujabbkoriak két nagy költői gépezete, 's mellynek egyes részei, a frankok harcza például, a legszigorubb mübirák itélete szerint is, tökélyre nézve e szerzőnek legcsudálatosb szüleményit is felülhaladja.

A „négy Stuart“ azon politicai 's történeti munkáihoz tartozik, mellyeket az 1828ki hirlapok magasztaltak. Chateaubriand nem irta ezen herczegek történetét, hanem költői értekezéseket irt a négy Stuart fölött. Ő történetirói regényiró. Ő Cromwellt „koronázott nagy kémnek“ nevezi; ez pedig csak olly zsarnok volt, ki a hadsereg szellemét, 's a merész bitorlás és szenvedőleges engedelmeskedés tanát ismerte. Chateaubriand ollyan, mint minden pártember lenni szokott, ki, mit nem szeret, lealacsonyit.

Monckot, kit a történetirók mint a Stuartok iránti hűség hősét adnak elő, minden hatalomnak egyiránt hódoló aljas hízelgőnek festi. Strafford iránt szenvedélylyel viseltetik, kit Károly hü szolgájaul fest, kit királya elárul. De midőn ez iró Henrietta Mária történetéhez ért, ugy látszik nem merészlett Bossuettel versenyezni. A történetet a regény hazug diszitményeivel és csalóka ingerével ruházza fel. Elfecsérli képzelődését a történeti igazság és nyomosság rovására. Bőven él fárasztólag elmés összeállításokkal, és sokkal finomabb és szellemiesb hasonlításokkal, hogysem a jó izlésnek tetszenének. Babonás hittel nézi a januar havát, mint ollyat, melly a Stuartoknak vészteljes volt.

Ő Cromwellt „a pillanat látható végzeté“nek nevezi. Milly regényes méltánylása az ujabbkori történet legnagyobb alakjai egyikének! (Vége következik.)

a magyar nyelv tránt érkezett k-k. válasz következtében a jan. 30kai ker. ülés végzése szerint, készült határozatát, mellyben a KK. és RRk. kijelentik, hogy az épen említett k. válasz által azon nyomasztó körülményeket, mellyek a mult évi jun. 20kán hozott határozatnak, dec. 5kén is lett további megtartására okul szolgáltak, megszüntetve lenni látván, fönemlitett jun. 20kai és dec. 5kei határozataikat a h. országi követekre nézve, ezen országgyülésnek további folyamára megszüntetik, és ennek folytában a m. évi oct. 12én költ k. leiratra határozott felirás fölterjesztésétől is elállnak; de a mondott leiratban foglaltakra kijelentik: hogy valamint azt el nem ismerik, hogy a kormány a KK. és RRhez, mint a törv. hozás hasonfeléhez parancsolólag szólhasson, ugy ellenben a táblának azon jogát, hogy a köréhez tartozó bel dolgai fölött önállólag intézkedjék, valamint eddig gyakorolták, ugy jövőre nézve is föntartják, 's e részben a mult decemb. 5kén általok megállapított felirásukban foglalt elvekhez szorosan ragaszkodnak. — Tétettek ugyan e határozatra nézve a szerkezetet tárgyazó némelly észrevételek, de foganat nélkül maradtak, mint szinte egy követ azon sürgetése is, hogy mivel ő a határozatot leiratban nem birá — ennek tárgyalása elhalasztassék, furcsa dolognak mondatván többek által, ha némelly irnokok hanyagsága miatt a tárgyaknak elhalasztgatása divatba jöne. — Voltak továbbá néhányan a követek közől, kik a juniusi határozat föntartására levén küldöik által utasitva, e határozat elfogadása ellen is nyilatkoztak, a többség azonban a 150ik ker. végzés határozata következtében azt minden változtatás nélkül elfogadá. — Fölolvastatván következve a 132ik kerületi ülésben a korábbi országgyülési irományok közől előkerestetni rendelt főispáni esküpéldány, annak szerkezete ellen három tag emelt szót. Midőn e tagok egyike az esküszegési büntettnek iszonyatosságáról 's az olly embernek jellemtelenségéről szólt: a hallgatóság harsány torokkal riadoza egy a hirlapokból is ismeretes nevet. A zaj, kiáltozás és tombolás ujra kitört, midőn a másik — ismételve felszólalt tag az esküpéldány módositása iránti előadása közben egy bizonyos megye viszonyait, különösen pedig az ottani főispán eljárását érinté. — Az illető megyének régebben itt levő követe védelemszót emelt a főispán mellett; ez haragra lobbantá egy más megye követét; megtámadá az előtte szólott tagot, 's a legerősb kifejezésekben árasztá ki hevét nemcsak a főispánt védelmezett tag ellen, hanem az azt érdeklett m. zavarok főbb eszközlője ellen is. A szóló bevégezvén beszédét a zaj és tombolás, ujra kitört. Az elnök alig eszközölhete annyi csendet, hogy az esküpéldány iránt szólalt tagok kivánata szerint annak átdolgozását végzés gyanánt kimondja 's az ülést befejezettnek nyilatkoztathassa; a zaj ismét megujult 's még a teremből kitódulás közben is folytatva lőn.

Febr. 3kán XCIId. országos ülés a t. KK. és RRnél.

A kerületi elnökség által beadatván 1) a KK. és RRnek a januarius 23ról kiadott k. k. válasz következtében kelt határozata az october 12dikei leirat tárgyában; 2) második üzenete a KK. és RRnek a kerületi napló kinyomtatása iránt a m. FőRRhez; 3) harmadik üzenete a KK. és RRnek a förendi tábla némelly tagjainak meghivatása iránt; 4) az igazolási választmánynak négy rendbeli jelentése Verőcze, Békes megyék, Kismarton és Breznóbánya kir. városok megbizó leveleiről: mindezek Kelemen itélőmester ő nga által felolvastattak 's módosítás nélkül helyben hagyattak; egyedül az első helyen említett határozat adott alkalmat vitatkozásra. E határozat ellen, a jun. 20dikai végzés mellett több követ nyilatkozott; az alsó slavoniai megyék követei pedig megyéjöket is a k.k. válaszban érintett részekhez számitván: a kitüzött határidő elteltéig kivánták a latinúlszólhatás jogát megyéjökre is kiterjesztetni; de kivánatuk mellőztetett azon okból, mivel a nevezett megyéket a KK. és RR. magyarországi megyéknek tartják, Hosszasabb vitatkozásra adott alkalmat Horvátország követeinek azon latinul nyilvánított kivánata, melly szerint kérték decemberi nyilatkozataiknak az országos naplóba pótlólag leendő beiktatását. E kivánat következtében a horvátországi követek december hónapban tartott beszédeiknek mai ülésben leendő előadására utasittattak. Ezen közkivánatnak Horvátország egyik követe engedvén: a beiktatni kivánt beszédeket 4 pontban foglalá röviden öszve, melly pontok, mint részletei egy mai ülésben tartott beszédnek, naplóba iktattatnak. Végre Kelemen itélőmester ő nga felolvasta a KK. és RR. üzenetét a sz. kir. városok belső elrendezésének, 's országgyülési aránylagos szavazatának tárgyában. Mire elnök ő excllja általános észrevételeit előadván: a városi követek részéről is több rendbeli általános nyilatkozatok történtek, mikben kivánták a városi követek által készített rendezési javaslatnak tárgyalás alá vétele, mellynek czime ellen több városi követek tiltakoztak; kivánták országgyülési szavazatjoguk körének előleges tágitása, hogy a belrendezés megállapításához a városok is kellő arányban járulhassanak; ovás tételek a harmadik rendnek azon törekvése ellen, melly szerint a városokról nélkülök akar rendelkezni. Némelly városi követek a harmadik rend ellen felhozott vádak sulyát a sz. k. városokban fenálló bureaucratiára hárították. A hosszas és érdekes vita d. u. harmadfél órakor félbeszakadván: folytatása más napra halasztatott.

Febr. 3kán XCIId. orsz. ülés A m. FőRRnél.

Folytattaték a turopolyai sérelem tárgyalása. E tárgy már négy nap óta állott döntetlenül a tanácskozás szönyegén. A mai ülésben egyes rövid nyilatkozatok mellett czáfolatok és ellenczáfolatok hangzottak el. A nyilatkozók azon része, melly a mult ülésekben a RR üzenetét pártolá, látván hogy ezen czél nehezen lesz elérhető, hajlani látszott azon közép uton járó inditványhoz, melly a turopolyai sérelemnek felirásba foglalását 's a turopolyai folyamodásnak és mellékleteinek felterjesztését akép kivánja, hogy a tartományi közgyülés tartásáról a felirásban említés ne tétessék, hanem a törvényszerü orvoslás módja ő felségére bizassék.

Febr. 5kén. XCIIIk. országos ülés a m. FőRRknél.

Folytattaték a tanácskozás a turopolyai sérelem felett. A RR üzenetének pártolói véleményöknek győzelmet nem remélyhetvén, egyenként áttértek a k—mi főispán ő mlságának középuton járó inditványához, melly azonban határozattá mind e mellett sem emelkedheték. Az ötöd napra terjedt hosszas tanácskozás eredménye lőn azon határozat, melly szerint a mlgos FőRRk az ő felsége elibe terjesztendő felirásban a turopolyai sérelmeknek megemlitését mellőzve, ő felségét a horvátországi zavarokra általánosan azon alázatos kéréssel kivánják figyelmeztetni, hogy azoknak törvényes eszközök által elejét venni méltóztassék.

Februar 5kén CXIII. országos ülés a t. KK. és RRnél.

A kir. városok belső elrendezésének 's országgyülési aránylagos szavazatának tárgyában kelt üzenet szerkezete — a városi követek részéről elhangzott némelly általános nyilatkozatok után — helybenhagyatván: tárgyalás alá véteték a törvényjavaslatnak szerkezete, mellynek bevezető czikkét a kir. városi követek nagy része kihagyatni kivánta; de e kivánat hosszas vitatkozás után mellőztetett. — Az 1. 2. 3. 4. 5dik § egykét rövid észrevétel után helybenhagyatott. Végre felolvastatván a 6dik §: ez hosszas vitatkozásra adott alkalmat a kir. városokban létező nemesi curiák iránt, mi a szerkezet szerinti rendőri és büntetőtörvényhatósági tekintetben van a városi hatóságnak alája vetve. A hosszas vitatkozás közben némellyek a szerkezetet sokalák, 's elegendőnek tarták, a nemesi udvartelkeket, egyedül rendőri tekintetben vetni a városi hatóság alá, mások ellenben a szerkezeten túl kivántak menni, 's a curiákat a háziadó tekintetében is alája akarták vetni a városi hatóságnak. A nemesi udvartelkek iránt a szerkezet — némelly szavaknak nagyobb világosság végetti hozzá tétele mellett — meghagyatott.

Országgyülési rövid közlések.

Febr. 6kán a 153dik kerületi ülésben felolvastatott Palóczy László ker. jegyző által a magyar nyelv tárgyában f. évi jan. 23káról érkezett kir. válasz iránt a febr. 3kai 151. ker. ülésben határozott izenet és felirási javaslat, 's ugyancsak köziratra bocsáttatni rendeltettek, az ülés erre eloszlott. — Ugyan e napon 94d. országos ülés tartatván a t. KK. és RRknél, mellyben a városok ügyében készült törvényjavaslat forgott tanácskozási szönyegen. A 6d. §. szerkezete a curiákra nézve kifejlett febr. 5. vagy is tegnapi véleménytöbbséghez módosittatván: egy a tegnapi vitatkozás folytában előadott javaslat megvitatására hitta fel személynök ő exclja a KK. és RRket. Azt kivánta t. i. egy városi követ, hogy mindennemü kiváltságos és különhatárokkal ellátott telkek, mellyeket a városok nemesi joggal bírnak, szinte a város rendőri és büntető-hatósága alá tartozzanak. A hozszas vitatkozás eredménye az lön: hogy a mondott javaslat elvettetvén a szerkezet épségben hagyatott. — Azután a 7 és 8 §§ok vétetvén tanácskozásba, miután a többség ugyanitt a kir. haszonvételekre vonatkozva intézkedni kivánt, kir. személynök ő nmga a szerkezetet akép javaslá módosittatni, hogy a két §§ huzatnék összse 's az előbbeni szakasz pontjaira hivatkozás nélkül általánosan fejeztessék ki; mi végre el is lön fogadva.

Febr. 7kén a 154d. ker. ülésben a tegnap köziratra bocsátott izenet és fölirási javaslat vala napi renden. Először is felolvasá Palóczy jegyző a felirási javaslatot, 's némelly nemlényeges szóbeli változtatással a ker. RRk a felirási javaslatot és izenetet egész terjedelmében elfogadták. A ker. elnökség jelentése szerint a fenséges Nádorné délután 4 órakor levén a kinevezett tisztelkedő választmányt elfogadandó, az ülés még d. e. 11 órakor befejezteték.

Ugyan e napon a 95 országos ülés tartatván a t. KKnál és RRnél, felolvastatott a mai ker. ülésben hitelesitett izenet és felirási javaslat. A slavoniai megyék követeinek egyike a szerkezet némelly kitételei ellen megjegyzést tőn, kivánván, hogy hol a szerkezetben „Horvátország“ említtetik, e helyett mindenütt „a kapcsolt részek“ tétessék, de ez elvettetett; azonban a „közeljövendő“ kifejezés helyébe ajánlott „még ezen országgyülésen“ kitétel lőn összhangzólag elfogadva 's igy a szerkezet e csekély változtatással helybenhagyatott. Horvátország egyik követe latin nyelven bonczolgatni kezdvén a fölirási javaslatot, igen izgékonnyá tevé előadásával a tanácskozást; számos felszólalások történtek a horvátországi követnek ezen előadása ellen, ki imígy a már csilapuló kedélyeket ingerleni nem szünik. — A mngu elnök választmányt nevezvén ki, melly az elfogadott felirási javaslatot a mlgos FőRRhez annak idejében átvigye, az ülés 2½ óra tájban eloszlott.

Febr. 8kán 96ik országos ülésök lévén a t. KK és RRnek, folytattatott a városok belrendezéséről 's országgyülési aránylagos szavazatáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. A 9d. felett támadt vitatkozás közben ostromoltaték a be- és kikebelezésnek kerületi javaslata, mellyet azonban az ostromló nyilatkozatok meg nem dönthettek. — A be- és kikebelezés elvének megállapitása után: az elv alkalmazásáról szóló következő §§ok a 33dik §ig minden módositás nélkül helybenhagyattak. Hasonlóul helybenhagyattak a körület iránti függő kérdéseket tárgyazó 34. 35. §§ok, 's a város lakosairól általánosan szóló 36—38 §§ok is. A telepedést illető következő §§ok tárgyalása közben inditványoztatván, hogy a letelepedni kivánók jó erkölcseikről hiteles bizonyitványt tartozzanak előmutatni: ezen inditvány, — az utlevelek és bizonyitványok eredetének 's a telepedés körülményeinek érdekes fejtegetése után, — mint az országos ülésben már megállapított büntetőrendszer elveivel ellenkező, félrevetteteett; 's a telepedésről szóló 39—44. az idegenekről szóló 45—47. 's a szabályokról szóló 48—52dik §§ok változatlanul megmaradtak. Felolvastatott az 53dik § is, de tárgyalását vegyes ülés szakasztá meg; melly után felolvastatott az ifjuság legközelebbi kicsapongása iránt érkezett k. k. leirat. — A mgos fő RRnél d. u. egy órakor tartott ülésbe a RR. küldöttsége áthozván a KK és RR üzenetét 's felirási javaslatát a magyar nyelv tárgyában januarius 23ról kelt k.k. válasz iránt: az áthozott üzenet és felirási javaslat több rendbeli üzenetekkel együtt felolvastatott. Miután a KK és RR vegyesülésre meghivatván felolvastaték az ifjuság legközelebbi kicsapongása iránt érkezett k.k. leirat; a Nádor ő cs. k. fő herczegségének fenséges nejénél üdvözletét tevő országos választmány jelentését megtevé.

Megyei özlések.

Nógrádból, febr. 7. Tegnapi közgyülésünkben elnöklő első alispán ur örömmel jelentvén, mikép a magyar nyelv tárgyában az országos RRk által tett felirás nyomán érkezett kegy. kir. leiratot a követek gyorspostával megküldötték, 's azért a legközelebb mult közgyülés határozatához képest e mai napra hirdetett közgyülést nélkülözhetlennek vélé; előadá, hogy e kir. leirat az utasítások készitése iránt véleményadásra megbizott választmány által tárgyaltatott; 's hogy véleménye csupán a KK és RR jóváhagyásától függ; azonban nehogy a vélemények különbsége miatt, mi már a küldöttségben mutatkozott, a kegy. kir. leirat tárgyalására huzamosb idő kivántatván — a magán ügyek háttérbe szoruljanak, jónak látná a leiratra előadandó választmányi vélemény későbbi tárgyalását. Elnök ur ebbeli ajánlását elfogadván a Rk, meghitelesiték a legközelebb hóban tartatott kisebb gyülés jegyzőkönyvét, azután több magánügyek 's helytartótanácsi intézvények felett határozván, felolvastatott a küldöttség jelentése, mellyben az véleményeztetett: hogy követurak ő cs. 's ap. kir. felségének hálás köszönetet szavazzanak azon kegyelmes figyelmeért, mellyet a magyar nemzetiség emelésére fordítani méltóztatott. Örömüket jelentsék ki, hogy nyolcz század lefolyta után azon szerencsés kor fiainak neveztethetnek, mellyben a koronás fejedelem anyanyelven fog legelőször szólani alattvalóihoz; — továbbá hogy a horvát ügyekre vonatkozólag a leiratban teljes biztositásukat találván a KK és RR, jövőre a junius 20dikai határozattól álljanak el; mi azonban a felterjesztett törvényjavaslat egyéb pontjait illeti, mellyekre még eddig kir. válasz nem érkezett, azt egy felirásban hathatósan sürgessék; különösen pedig a k. k. leiratból azt tapasztalván, hogy a nevelés iránti intézkedést ő felsége kizárólag magának ohajtja fentartani, ezt sérelmesnek tekintik, 's azért oda utasiták követeiket, hogy a nevelés rendezésébe befolyást gyakorolni igyekezzenek. — Ez alkalommal előadá egy érdemes szónok, hogy magán ugyan, de hiteles tudósításból értvén, mikép többször már ez országgyülés lefolyta alatt, 's különösen e tárgynál is országgyülési követurak (Nógrád képviselői ellenmondása 's ovása ellenére, mi küldőiknél is teljes viszhangra talált) a nélkül, hogy küldőik által utasitást nyerhetnének, a legérdekesb tárgyakat rögtön szavazattal eldönteni megszokták, e részben a törv. hatóságok figyelmeztetnének, követeik korlátozására, — ez inditvány azonban azon tekintetből, mert a vizkereszti gyülések alatt megtörtént, ez alkalommal mellőztetett. —

Szőnyegre került a csongrádi inditvány is, miszerint, a követválasztási kihágások ne az őrszék által, de a követi igazolás (verificatio) alkalmával itéltessenek el; hosszas vita keletkezett, mig végre igen kis többséggel elfogadtatott. — Jövő közgyülésünk april 22ikén; törvényszékünk 29én fognak tartatni.

Kraszna megyében Pálfordulása napjára lévén kitüzve a közgyülés, de a főispáni helyettes egészségi változása miatt meg nem jelenhetvén, az alispán elnöklete alatt rendes évnegyedessé változott át a gyülés, 's noha a hivatalviselés három éve már letelt, tisztujitás most nem tartathatván, a legközelebb tartandó tisztujitásig a mostani tisztviselők hivatal-körükben megmaradni nyilatkoztak. A magyarországi országos gyülésen jelenvolt követek és irnokok díjai iránt határoztatott, hogy a nemességtől a szolgabirák a járandóságot behajtsák, 's a fizetni nem akarókat bejelentsék. A só megszerezhetését nehezitő körülmények megszüntetése iránt a főkormányszék megkéretendik. E megye meg nem jelenvén a magyarhoni országgyülésen, 's e miatt perbe idéztetvén, ez ügy iránti tudósitása a pozsony megyei alispánnak örömmel fogadtatott. Zaránd jelentése, hogy szintezen ügyben perbe idéztetvén meg nem jelent, tudomásul vétetett. A gyülés harmadik napján határozattá lőn, hogy közgyülésen kivül a mostani tisztviselők közől senki se mondjon le, 's a főispáni helyettes meg fog kéretni, hogy a törvény értelme szerint a tisztujitást minélelőbb tartsa meg. Ezután felolvastatott egy főszolgabiró lemondása, ki házi körülményeinél fogva erre kényszerültnek látja magát. Hosszas vita után lemondása elfogadtatott, 's a megürült hivatal betöltése iránt többféle inditványok után végzéssé lőn, hogy ugyanazon járás alszolgabirája helyetteskép viselje jövő tisztujitásig a főszolgabirói hivatalt.

⊙ Szatmárból. N.Károly jan. 27. 1844. A szatmári viharoknak — a szerencsétlenül vetélkedő pártok üdvös kibékülésökkel eszközlött lecsilapodása itt — amott olly gúnyos jegyzésekkel érdekeltetik, hogy nem lenne csoda, ha az elégületlenek serge, melly most csak magába vonulva bánkódik, még illy rokonszenvü felhivások után, az elhintett jótékony magnak még alig fejledező gyökerét nyiltan megtámadni felbátorulna. Ha illy jegyzések hatástalanabb körökből, vagy egyénektől erednek, figyelmet sem gerjesztenek; mert kiki tudja: vannak emberek, kik a béke ege alatt viruló cselekvés mezején szerep nélkül maradván, a zavargásnak, melly őket tápláló-elemként élteti, lecsendesülése után kis lelkökben csak unatkoznak; de mindenkit elkomorit az, ha e gúnyszózatok tekintélyesb állásokról, 's a hirlapok hasábjai utján hintetvén, az oszlató-szerek onnét 's azon uton terjesztetnek, hol 's mellyen a kölcsönös harczban egymást pazarúl emésztő erők egyesülésének szüksége olly gyakran és meggyőzőleg hirdettetik: mert e tekintélyek már a közvéleményre is hatván, félhetni, hogy az ekép depopularisálandó egyesülés, erejétől megfosztatva, gyümölcsét megtermeni elégtelen lesz. — Illy komorító szózatot közöl többi közt a Pesti Hirlap 319d. száma is 42d. lapjának 3ik hasábján, miszerint egyik érdemes követ ur, rosz adatok után, vagy talán, a mi még roszabb — minden adat nélkül az ország szine előtt azt állitá, „hogy a Szatmármegyében munkálkodott kir. biztosság egész eljárásának, mellytől a nyomozás bevégezése, 's a bünösökre nézve a törvény foganatosítása váratott, csak valami pacificatio lett következése"; holott — ha a tiszt. szónok ur adatokat kérdez, megtudhatja vala, hogy a nyomozás igen is bevégeztetett, és a bünösök ellen kimondott vádak a törvénynek átadattak. — A közvéleménynek illy tév-értesülések elleni megovására, nem lesz talán érdektelen az itt munkálkodott kir. biztosság eljárásának eddigi eredményét, és tán az általa eszközlött kibékülés alapeszméit a t. cz. közönséggel megismertetni. — Köztudomású dolog, hogy a kir. biztosság tulajdonképi feladata csak a közbotrányt szült büntettek és tettesek kinyomozása 's ezek törvényszerü fenyittetése vala; de nem zárá ez ki ama polgári nemes kötelesség teljesitését is, miszerint a viszály átkának kiirtásában, és a hon vagy megye szebb jövendőjének előkészitésében munkás részt venni mindenki tartozik: e kötelesség érzetében, és azon tudatban, hogy az ellenséges, és sok szomorú évek során keresztül a nép erkölcsisége rovására, 's a köz- 's magány ügyek hátráltatására küzdött kedélyek lecsilapitása, és a megosztott erők jobb czélokrai szövetkezése nélkül a bár fenyitett bün elfojtva nem lesz, tevé a kir. biztos ur ő mlsága a kisérletet, a pártokat egymással kibékitni, 's a kisérlet, minek foganatját most a leküzdött harczok keservei, a különben küzdendők előképei, és olly sok körülállás segité vala, — csakugyan sikerült is —: mert a kifáradt pártok a komoly szó intését megértve a kir. biztos békés szellemében egyesülének, és a honszerte átkozott korteskedés kiirtására, — a tanácskozási termükből számüzött kölcsönös tisztelet és méltóság visszaidézésére, szilárdítására, az elvek loyalis harczainak felszabadítására egymásnak jobbot nyujtván, az értelmiség vitáinak termékeny terét megnyitották. — Ez tehát a béke, mellyet némellyek azon csalódásban, mintha azt csak magány érdekek legyezése szülte volna, nem becsülnek, — ez azonban csalódás, — mert nem egyéniségek érdeke, hanem a pártok kölcsönös ellensulyának tekintete az, mit a kitüzött nagyszerü czél biztosítására számitásból kihagyni józanúl nem lehetett, és ha a tisztikarnak olly módoni elrendezése, hogy abban a pártok arányosan képviseltessenek, szóba jött is, ez nem czél, ez csak eszköz vala, melly a tisztujitáskor felriasztható kedélyek uj harczai megelőzésére, és a béke jövendőjének biztosítására használatlan nem maradhatott, és nem nemesebb-é e kényes kérdéseket, midőn alkalom kinálkozik, kölcsönös értesüléssel, mint mult idők és sok más helyek példájára itatással, vassal, vérrel megoldani? vagy azt hiszik talán, kik a béke malasztjától elfordulnak, vagy ezek által ferde értesítésekkel nyugtalanittatnak, hogy a frigynek elvek is áldoztattak? — nézzenek vissza utólsó gyülésünk alakjára 's hangulatára, nézzenek a férfias kitürésre, — mellyel a pártok elveik mellett szabadon küzdének, és megnyugodni fognak, mert látandják, hogy ha bár a sokban váratlan és ki nem elégitő eredményt — mert nem kényszerités parancsa, hanem szabad többség szava vala — tisztelettel fogadák is, de elvöket áruba nem bocsáták. — Nincs talán olly megromlott, nyomorú kebel, melly feltehetné, hogy a multakat felejtető kibékülés az utóbbi idők martalékit gyászoló özvegyek 's árvák kinjainak rovására elkövetett büntetteknek vétkes palástul szolgálna; de ha mégis van, ki e gondolatra vetemedik, nézzen a kir. biztosság másik munkájának nagy tömegére, 's látni fogja, hogy a nyomozás kimélet nélkül bevégezve, azon 200 néhány közől, kik egyesek vagy a viszonyok egybehasonlítása által vádoltattak, 39 a megye, 's ezeken kivül 38 a kir. biztosság által büntető kereset alá zárva; a törvényszék végre, mellynek bünfenyitő ítélete felettök törvényt mondand, a kir. biztosság által szomszédmegyékbeli részrehajlatlan, 's olly érdemes férjfiakból van alakitva, kik polgári magas erényeik és közéletökben gyüjtött fényes érdemeikkel a közönségnek épen ugy bizalmát, mint igaz tiszteletét magoknak már rég kivitták. — Igen is befejezve van, és megtörtént már mint váratott, ez is, 's kir. biztos ur ő mlga januar 29én már tőlünk visszafelé is indul, — magával viendő hálánkat 's tiszteletünket, 's itt hagyandó emlékét, melly békénk felett őrködendik. És ez az, mit a közönséggel tudatni nem felesleg, mert sokan vannak, kik adatokat nem keresve, 's eredményeket nem várva, ferde hirek terjesztésével az elégületlenek seregét szaporitván, 's a gondos figyelemmel teremtett, 's zsengéjében még ápolást igénylő növényt ekint csirájába fojtván, a könnyen visszaidézhető szakadás vészétől nem irtóznak.

□* Zalából. (A megyének f. évi januar 15dikei közgyülési végzése, 's az ennek szellemében adott követi pótlékutasítás.*) A felolvasott követi tudósitás 1ső pontjában a sz. kir. városok elrendezése iránt nemcsak a ker. ülésben kimunkált törv.javaslat, hanem magoktól a sz. k. városoktól is figyelembe-vétel okáért, az orsz.gyülés elibe terjesztendő javaslat is közöltetvén a megye RRdeivel, — bár ők a kir. városok elrendezése iránt főelveiket az alaputasításban már kifejezték, mindazáltal az igazság, 's méltányossággal teljesen egyezőnek látják: hogy azoknak, kiket a dolog közvetlen, 's leginkább érdekel, magok jövendőbeli sorsuk fölötti véleményök 's nézeteik figyelem 's megfontolás alá vétessenek. A kir. városok által tehát javaslatba hozott törv.czikkelyt az országgyül. utasítást készitő választmány által vizsgálat alá venni határozván, ennek eredményéről a tudósitást még a jelen közgyülésre elvárják. — A jelentés 2ik pontjára intézkedés nem kivántatván; mi annak 3dik pontjában az orsz. választmányok jövendőbeli választása iránt közlött törvényjavaslatot illeti: minthogy ezen törv.czikkben egyedül orsz. választmányokhoz a FőRRk táblája részéről járulandó tagok választásmódjáról tétetnék határzottan intézkedés, — a RRk táblája részéről pedig azokhoz járulni kellő tagoknak mimódoni választásáról épen semmi intézkedés nem tétetnék, szükségesnek látják a megyei RRk, hogy a törv.-czikkben világosan kifejeztessék az is: miszerint az orsz. választmányokhoz a RRk táblája részéről is, egyedül 's kizárólag csak magoktól a RRtől szabadon és szótöbbséggel választandó tagok járulhassanak; de szükségesnek látják továbbá a törv.czikkben világosan kitétetni azt is: hogy az illy országos választmányokhoz, midőn a körülmények kivánandják, müértők, és szaktudósok alkalmaztassanak, és az illyesek vagy már maga a választmányokat rendelő törv.czikk által névszerint kijelöltessenek, vagy pedig mint az idő, hely és körülmények kivánni fogják, az országos választmányok által a munkálkodásra, értekezésre 's tanácskozásokra meghivathassanak, és, mivel illy müértők, és szaktudósoktól épen nem kivánhatni, hogy azon tárgyak fölött, mellyek iránt országos választmányok által tanácskozásra hivatnak, akár valamelly kimerítő értekezést vagy terveket, mellyeknek kimunkálása kérdésen kivül több időbe és fáradságba kerül, ingyen készittessenek, azért a törv.czikkben világosan elhatároztassék, hogy illy müértők és szaktudósok az orsz. választmányoknál teendő fáradozásikért illő díjjal az országos pénztárból jutalmaztassanak. Az 5dik pont alatt a büntető 's javitórendszerre a FőRR által tett 's jelenleg megküldött észrevételek az utasitást készitő megyei választmány által szinte figyelemre vétetni rendeltetnek, a 4. és 6ik pont tudomásul vétetvén. A tudósitás 7dik pontjából fájdalommal értették a RRk: hogy Horvátország követei az országos határozat ellenére, 's a nemzetiség gúnyára, az országos tanácskozásokban ujonan latinul szólaltak fel, de tudják a megyei RRk azt, hogy ezen a magyar nemzet nyelve 's nemzetisége ellen annak országgyülésén tett ujabb törekvés, ismét azon ilirpártnak szabadossága, mellynek elnyomását, és az általa Horvátországban a közelebb mult időkben elkövetett kihágásoknak megvizsgáltatását, és a találandó bünösöknek törvényszabta utoni megbüntetésöket mind a megyei RR, mind az országnak több hatósága a kormánytól teljes joggal kérték, 's igazságos kérésöknek teljesitését várták. De fájdalommal kénytelenek a RRk tapasztalni: hogy a majd 2 év előtt Zágrábmegyében elkövetett kihágások, ámbár azok megvizsgálását, 's a bünösök megbüntetését az egész haza kivánta, mégis a vizsgálódásra a kir. biztos hosszabb idő után küldetett csak ki, és munkálkodásának mindez ideig legkevesebb sükere sem lévén, Horvátországban akkor, midőn Európának minden nemzetei legmélyebb csend és békében élnek, az ellenkező pártok közt polgári vér is ontatott ki; a mi bizonyosan nem történik, ha a kormány magas hivatásának, 's rendeltetésének megfelelve, — az eszközöket, 's módokat törvényszabta uton, és módon, 's kellő gyorsasággal használja vala; ennélfogva tehát a megyei RRk ő cs. királyi Felségét jobbágyi alázattal megkérni elhatározták: hogy Horvátország kebelében a két párt között már öldöklésekre fajult indulatoskodások zabolázására a törvényes módokat 's eszközöket használtatni, a találandó vétkeseket a törvényszabta uton szigorún megfenyittetni, 's ott a békét 's csendet valahára helyreállíttatni méltóztassék; a végett is megkéretvén ő felsége, hogy a magyar nemzet tökéletes megnyugtatására a kir. biztossági munkálkodások eredményét az országgyüléssel közleni méltóztassék. Egyszersmind valamint a megyei RRdek már alaputasításukban követuraknak utasitásul adák, hogy a magyar nemzetiség ellen dühöngő ilir pártnak megzabolázását, 's a bünösök megbüntetését az országgyülés által is kérni szorgalmazzák, ugy a jelen 's legujabb időben Zágrábban történt vérengzések, hogy ezen mozgalmakra nézve az országgyülés komolyan szólaljon fel, még inkább megkivánják; ennélfogva országgyülési követurak ujabban utasittatnak: hogy ezen ilir mozgalmak elfojtása iránt a legsikeresb lépéseknek megtételét az országgyülésen e megye nevében ismételve szorgalmazzák. A 8ik pont a hasonszenvi gyógymódnak szabad gyakorolhatása iránti folyamodás közöltetvén a megyével: — mivel a RRk magok is e gyógymód hasznosságáról meggyőződvék, követ uu. által tehát az országgyülésen szorgalmaztatni rendelék: miszerint a pesti tud. egyetemnél a hasonszenvi gyógymódnak nyilvánosan leendő tanitására, miután azon egyetemnek jövedelmei elegendők, egy közönséges tanitószék átlittassék, ezen gyógymódnak tökéletesitésére egy hasonszenvi kórház rendeltessék; az ezen gyógymódot illető könyvek 's folyóiratok kiadhatása, valamint magának a gyógymódnak is gyakorolhatása minden igazságtalan elnyomásoktól 's üldöző vizsgálódásoktól felmentessék. Végre azon hasznot, melly az egész országra abból háromlandik, ha azon kereskedelmi társaság, mellynek terve nemcsak a hirlapokban, hanem a jelen követi tudósitás mellett is, közöltetett — létre jöhet, belátván, hazafiúi kötelességöknek ismerik: hogy annak létesülhetésére keblökben is a megyei RRket az aláirásra buzditsák, mire nézve alispán és főszbiró uraknak a megye hiteles pecsétjével megerősitett aláirási ivek olly végből rendeltetnek kiosztatni: hogy a megye kebelében minélelőbb minél több aláirókat szerezve, ezen aláirások-, 's iveket 2od alispán urnak, ki azt rövid uton országgyülési követ urnak, az illető helyre leendő átadás végett, elküldendi, átadják, miért e végzés nekik ki fog adatni. — Azon jótékony hatást, mellyet a gyorsirás a nemz. kifejlődésre csak a jelen országgyülés

*) Közöljük ime a Világ 10d. számában tett igéretünk szerint, — noha országgyülési tudósitásink halmaza miatt egy számmal később. A szerk.

alatt is már tett, 's hogy ez által olly sok jeles eszme, mellyek az országgyülésen elmondattak, 's egyedül csak a gyorsirás segedelmével mentethettek meg feledékenységtől, a RRk tapasztalván, 's átlátván azt: hogy nincs nemzet, mellynek alkotmánya és rendszere a gyorsirást olly nélkülözhetlenné tenné, mint a magyaré, azért mulhatlannak látják azt, hogy a gyorsirás rendes tanitására legalább egy tanitószék állittassék, hogy ezáltal a gyorsirásban az egyformaság behozassék, mind pedig erre elegendő tagok alkalmasokká képeztessenek; követurak által tehát a megye részéről az orsz.gyülésen inditványba tétetni rendeltetik: hogy a gyorsirás tanitására a pesti tud. egyetemnél, mint mellynek bő jövedelmei ezt könnyen megengedik, egy uj tanitószék állittassék 's ezen gyorsirás tanitójává mindenek előtt Hajnik Pál ur, ki a gyorsirásnak a hazábani terjesztésével 's a gyakorlottságnak csak azon fokára is, mellyen az jelenleg áll, hozására, olly sokat 's majdnem mindent tett, egyenesen ajánltassék; 's ebbeli inditványuknak pártolására az ország több hatóságit szinte felszólittatni rendelték, követurakkal e végzés szinte alkalmazás végett közöltetik. — Felolvastatott ezekután or.gyülési követuraknak a folyó hó 12ről küldött azon tudósitása, mellyben az or.gyülés folyamáról további jelentést adva — az orsz. választmány által a népnevelésről kimunkált törv.javaslatot is utasitáskérés mellett közli. — Melly javaslat a megyei utasitást készitő választmánynak megvizsgálás végett átadatván, annak tudósitása még ezen közgyülésre beváratik.

Külföldi hirek.

N.Britannia A statusperben jan. 25kén történt eljárás a legunalmasbak közé tartozott, melly a hallgatóságra nézve semmi uj érdekkel nem lehetett, 's csak a korona részéről szükségkép föltételezett kellékekből állott, t. i. hirlapi közlések, 's a repeal-szónoklatok felett elmondott vélemények, e beszédből kiszakasztott egyes helyek felolvasásából, — olly dolgok, mik többnyire már köztudomásuak. A védelmező ügyvédek e példát követve helyeket akarnak közleni ugyanazon repeal-beszédekből, mellyek a felhozott terhelő mondatok értelmét módositni, gyöngitni, kedvezőleg felvilágositni 's igy a vádat paralyzálni képesek legyenek. Mindemellett, noha eleinte olly óriásinak hirestettetett a leendő per folyama, most már többen igen rövid időt jósolnak az egész tárgyaltatásnak. Jan. 26kán berekesztetvén a vádeljárás, a védelem már következő napon vala fölvétetendő. Azt hivék, hogy Shiel, ki első védszónokul jelentkezett, igen röviden fogna szónokolni, ugy O'Connell, Steele 's a többi is, miszerint az összes védszónoklat öt nap alatt bevégeztethetik. A sok ezer meg ezer tanu helyett csak 200 védtanut hisznek kihallgatandónak, mi legfelebb husz nap alatt véghez mehet. Igy állván a dolgok, három hét mulva a perben itéletet is várhatni.

Franeziaorszag. A válaszfelirati vitatkozások sorában élénkebb figyelmet gerjeszte azon szócsata, melly mintegy előzményeül a majdan bővebb tárgyaltatásnak az oktatásügyre, vagyis az egyetem és papság közt fenforgó feszültségre nézve keletkezett. E vitatkozást Carné ur kezdette meg, a papság mellett, vagyis a szabad elv mellett emelvén szót. Szerinte a nevelési egyedáruság a császárság elve. Az egyetemnél az 1808ki császári rendelet szerint fenálla a vizsgálók és tanrendezők közt egy közös szigoru szabály, fenállt az együttélés és nőtlenség, az oktatás első alapja a kath. vallás volt, 's a rendet katonai fegy tartá fen. A császárság enyésztével az egyetem puszta igazgatványi intézetté változott, 's a restauratio első évei óta észre lehete venni a közte és a papság közt keletkezett küzdelmet. Elismeri ugyan a kormánynak e tárgy körüli javitási szándékát, de a reformokat aggodalmak kisérik, miket, ha nem osztozik is bennök, természeteseknek talál, mert valami szentséges, forog kérdésben, t. i. a lelkiismeret. Csudálhatni-e, ha a vallás helyébe fonák bölcselet akar lépni, melly azt mondja: hogy a vallás csak az alnép, gyermekek, 's gyönge képzelmüek számára jó. Itt nyilt törvény kell, hogy az egyensuly helyreállittassék; két ut kinálkozik, egyik mellyet Belgium és Anglia, másik, mellyet Oroszország erőszakosan, Poroszország ovatos lépéssel követ. Erre az oktatásügyi minister Villemain az egyetemet dicsőitő beszéddel felelt, mellytől a miniszteri lapok egészen elragadtatvák, olly annyira, hogy a J. des Débats szerint Villemain ezen egyetlen előadásával méltó helyet foglalt el a nagy szónokok közt. A Courrier français is dicséri e beszédet, mint nemes czáfolatát egy igazságtalan vádnak. A Constitutionnel, National 's egyéb lapok sokkal lanyhábban szólnak mellette; az Univers pedig egyenesen hazugságnak nevezi az egész fejtegetést. A miniszter beszédének némelly pontjai illyeket tartalmaznak: Tagadá, hogy a császárság az önkény és zsarnokság elvét állitotta volna fel, valamint azt is, hogy e rendszer 1789 előtt szabad elven alapult volna. A fő felügyelés minden időben az álladalom joga volt; 's kérdi, vajjon mit lehet tartani amaz állitólagos oktatási emancipatiorul épen azon években, midőn a társaság a legszörnyebb nyomás alatt nyögött? Napoleon, a rend helyreálltával a köznevelésnek nagy rendszerét alapitá, de az álladalom ótalma alatt. Egy század óta, folytonos mozgalmak következtében a polgári társaság mindinkább felszabaditá magát a papi hatalom alól; már pedig a köznevelésnek mindig aránylagos viszonyban kell állni a társaság helyzete és czéljával, minek következtében az szükségkép ezen világi jellemet vette fel, melly épen nem akadályozá azt, hogy az emberek vallásosak és erkölcsösek legyenek. Mondá továbbá: e rendszernek feladata nem csupán az volt, hogy tisztviselőket 's katonákat képezzen, hanem hogy az embert a polgári élet minden kötelességeire előkészitse, miért is ama rendszer szintugy nevelt tudósokat és irókat, mint katonákat. Ha ezen intézvényeket csupán számitó ész, önzési érzelem és személyes hatalom szülte volna, vajjon ellenállandottak-e annyi meg annyi kisértésnek csupán az alapitó nevének varázsánál fogva? Mindenesetre gáncsolandó azon iskolák elrendezésén a katonai szellem túlnyomósága, 's a fölötte szük oktatási kör. A császár 6000 szabad-asztalra akart alapitványt tenni; azóta pedig annyira megnépesedett az egyetem, hogy sokkal több szabad tanitványt számlál, mint mennyire a császár szorgalomdíjazást igért, 's igy az időnek és közbizalomnak köszöni azt, mit kiváltság által elérni rettegett. Elismeri hogy 2sodrendü oktatás iránt határzottabb törvényeket kell hozni, ám ezek ne legyenek elfogultság vagy cselszövényes megtámadások, hanem őszinteség és mérséklés szellemének szülöttei. Ezen előadást Tracy, Nisard és Dupin urak még tovább fejtegeték, különösebben kiemelvén azt, hogy az oktatás feletti őrködés minden időkben az álladalom jogaihoz tartozott, mellynek kezelése királyok és parlement közti vetélykedésre sokszoros alkalmat nyujia.

A válasz-felirási kamrai vitatkozások második tárgya, melly a kedélyeket módfelett felingerlette, a legitimisták ügye volt. A válasz-felirásnak t. i. azon pontja, hogy a londoni zarándoklásban résztvett legitimista követek a közvélemény előtt megbélyegeztessenek, iszonyu zavargásra adott alkalmat a kamrában. A folyamat lényegesb fejlődési pontjait annál is inkább tartjuk czélszerünek megérinteni, mivel ez a miniszterium helyzetére is vet némi világot. Saint-Marc-Girardin azon jelentésére, hogy a bizottság ama kifejezéstől el nem áll, hanem csak az ügyet, nem pedig a személyeket, veszi tekintetbe, Bechard ur fölkelvén figyelmezteté a kamrát, hogy ez csak szemfényvesztő ürügy, minthogy a bizottság egy tagja, Hebert ur, maga is megvallá, hogy az esküszegés miatti megrovás az egész pártra van irányozva, melly azonban nem lehet alkalmazható Chateaubriand urra és számos másokra, kik csupán cselekvési szabadságukkal akartak élni, midőn hatvan király sarjadékának tiszteletteljes és változhatlan hüségök hódolatát kijelenteni mentek. Itt zavar támadván, a rend bajosan állitatott helyre, 's az elnök kijelenté, hogy hüségről csak a francziák királya iránt lehet szó. Guizot közbe szólván mondá, hogy nem puszta önkénytől függ: e vagy ama kormányt akarja e valaki elismerni. Több hasonló közbeszólások és feleselések közt Bechard felvilágositá szavait, mikép ő nem érzelmi hüség tekintetében szól a francziák királyához viszonyról, hanem szorosan az eskü értelméhez ragaszkodik. Többnemü szemrehányásokat tevén mondá: ne kövesse a kormány ama veszedelmes példákat, mellyek az 1830dik előtti kormányról felhozatnak, 's minőket minden forradalmi kormányok történeteiben, a convent, a directorium kormányaiban egyiránt bőven találhatni. Az inditványozott rendszabály első lépés a politikai erőszakoskodás pályáján. Illy határzat talán kevesebbé kemény, de bizonyosan önkényüebb, mint a forradalom legiszonyubb napjaiban hozott bármi határzat. A convent és directorium törvények szerint cselekedtek; a kamra itt törvény, biró és büntető akar lenni egyszerre. A kormány saját ügynökei előadásából is tudja, hogy Londonban a fiatal hg. 's az őt látogatók közt folyt beszélgetésekben másról nem volt szó, mint Franciaország békéje, érdekei, és nemzeti szabadságáról; mikről szóltak, csupa álmok voltak a jövendőről, a jövendő pedig senkinek sem sajátja. Eddig a pártok a forradalmak viharaiban megtizedelték egymást, de meg nem gyalázták. A bizottság inditványának elfogadása szomoru következményü lehet. Itt közbeszólások történtek Dupin, Martin 's Odilon-Barrot urak közt, mellyek egészen más térre csapongtak. Demousseaux de Givré ur a legitimista kérdésre tért vissza, 's emlékezetbe hozá a strassburgi, boulognei összeesküvéseket, Ham várát, az 1832ki vendéei eseményeket, 's mondá, hogy trónkövetelőt ünnepélyesen felavatni annyi, mint összeesküvés, polgári háboru; a londoni látogatók inkább Európához akartak szólni e demonstratioval, mint Franciaországhoz. Berryer ez alkalommal még nyugodtan válaszolt, elismervén, hogy ő a francziák királyának hűséget esküdött, miért is mindig ugy cselekedett, mikép loyalis követhez illik, de e mellett politikai meggyőződését 's reményeit a jövendőre kebléből nem számüzé; 's ezeket el nem tilthatni, sőt az eskü is csak arra kötelez, hogy valamelly fenálló politikai rendnek alárendeltje legyen az ember addig, mig a nemzeti akarat rendszeres és tökéletes változást nem létesített. Az eskünek e furfangos magyarázása következtében Duchâtel belügyi miniszter lépett fel a szószékre: Szerencsét kivánvan a követnek esküjét tárgyazó vallomásához, kérdezé: milly értelme van tehát az eskünek, milly körre szoritkoznak a kötelezettségek, 's milly cselekedeteket szabad elkövetni? Tagadá azon föltevés alaposságát, mintha két eskü volna, egyik 1830 előtt a fejdelem iránt, melly oldhatlanul kötelezne a fejdelem hibái és esküszegése daczára, 's másik, melly bizonyos cselekvényeket és véleményeket megengedne, mik az alkotmány határin túl csapongnak. Illy magyarázatot ő sem az 1830ki, sem a jelen kormányra nézve el nem fogadhat. 1830ban nem Franciaország szegé meg esküjét, 's ő bátorkodik kimondani, hogy, ha a királyi hatalom az ország alaptörvénye ellenében ugy viselné ma magát, mint a királyi hatalom 1830ban, ők mindnyájan feloldva lennének esküjöktől. A kamra szabadságát nem látja arra terjedni, hogy kormányváltozást ohajthasson. Legfőbb gáncsot talál abban, hogy Bordeaux hg. franczia királyul üdvözöltetett. Ezután Larochejacquelin fejtegeté nézeteit, mondván, hogy Franciaország királya az, ki volna, ha a régi alkotmány meg nem sértetett volna, 's az új alkotmány meg nem tartatnék. Ez nagy ingerültséget szült. Ezután mondá, hogy a miniszter állitása csak azon alapul, hogy Chateaubriandnál, Bordeaux hg. távollétében történt említés Franciaország királyáról. Nem tudja, akarja-é a kamra erkölcsi hatalmát ollyasmire kiterjeszteni, mi londoni magánsalonban történt? Annyi bizonyos, hogy a hg. maga sem fogadta el a királyi czimet. A francziák királyának hűséget esküdtek, de feltételez e ez szeretetet, ragaszkodást? Egyébiránt mikép esküdhetnének össze a király ellen, kinek esküformája szinte Franciaország érdekei, boldogsága és dicsőségére vonatkozik? Vagy bebizonyithatók-e olly tények, mik az országot erőszakosan megrenditenék? Végül, miután közte 's mások, jelesül Berryer közt is félreértésen alapuló szóváltás történt, kijelenté, mikép hite az, mi a fiatal hgnek is mondatott Londonban, hogy a polgári háboru lehetetlenség, 's hogy őt csak álnok tanácsosok izgathatnák fel arra. Guizot szószékre lépvén fejtegeté, hogy a londoni események sulyosan megsérték a politikai erkölcsiséget; nem veszedelem miatt aggódik a kormány, hanem a megsértett nyilvános erkölcsiség, a nyilvános lelkisméret miatt. Mind a kamra mind az ország nem nyugtalankodik amaz események miatt, hanem boszankodik. Ennekutána Berryer sok keserüséget mondott Guizotnak, mellyek folytonos ingerültségben és mozgásban tarták a kamrát, szemére hányta genfi utazását, 's más ballépéseit. A közbeszólások, feleselések iszonyu zaja közt alig mondhatá végig beszédét a miniszter. Egyébiránt ama pont elfogadtatott; a felirás már a királynak át is van adva; Larochejacquelin példájára pedig több legitimista követ kilépett, 's még többen szándékoznak kilépni a kamrából.

Spanyolorszag. A tartományi főkapitány rendelete szerint Saragossában minden rendü nemzeti őrség feloszlatva marad, 's annak minden egyénei mindennemü fegyvereket átadni kötelezletnek; az ellenszegülők megbüntettetnek törvény értelme szerint, 's makacsabb engedetlenség esetében a főkapitány fentartja magának szigorubb eszközök alkalmazását. Hogy e rendelet nem volt föltétlenül hatályos, kitetszik későbbi tudosításokból, mellyek szerint a fegyverek átadása nem ment véghez rendetlenség nélkül, sőt némellyek állitása szerint olly komoly rendzavarás kerekedett, melly a nép 's katonaság összeütközésére szolgáltatott alkalmat 's több emberéletet is áldozatul ragadt el. Mindazáltal néhány nap mulva, a hadi törvény kihirdetésének következtében, a béke ismét tökéletesen helyre állt. Serrano hadvezér a lovasság főfelügyelőjévé neveztetett, mi azt is látszik tanusitni, hogy ő Gonzalez Bravo főminiszterrel teljesen kibékült. Egyébiránt jól érzi a kormány, hogy a nyugalom biztositva még korán sincs, mert Barcelonában az őrség nagyobb szemességgel kénytelen eljárni tisztében, mint az egyébkint zavartalan csend idejében lenni szokott. A Figueras várának átadása iránti egyezkedésben figyelmet érdemel többek közt azon pont, melly szerint a várban tartózkodott idegenek utleveleket nyernek hazájokba, 's egyébkint is mindenne-

mü biztosítékokban részesíttetnek; ollyak pedig, kik netán honukba vissza nem térhetnének, mindenkép fognak gyámolítatni, hogy tetszésök szerint mehessenek bárhova, föltéve, hogy nem a spanyol korona birtokait választják lakhelyökül. E pont tehát kétségtelenné teszi azon korábbi gyanitást, hogy csakugyan sok idegen volt a figuerasi fölkeltek közt. — E várnak a királyné által történt elfoglaltatását Narvaez a hadseregnek olly módon hirdeti: hogy a lázadás már most utolsó fészkétől is megfosztatott. Ez alkalommal bizalomteljesen hivatkozik a hadsereg hűsége, fegyelme és vitézségére, melly minden árulástól irtózva valamint most meggyőzte a trón ellenségeit, ugy ha hasonló szomoru eset ismét előadná magát, bizonyára ő leendne ismét az, mellynek a haza a rend és béke helyreállítását köszönhetné. — Beszélik, hogy Narvaez uj kitüntetésben részesülend, t. i. Valenczia herczegévé fog neveztetni.

A moderado-lapok nagy zajt ütnek a progressisták állitólagos ravasz fondorságai miatt, mondván, hogy ezek nem eléglik a kiontott vért, hanem uj polgári háboruk által akarják vészbe dönteni az országot; hogy e fondorlatok miatt az alkotvány annyi mintha nem is volna, mert jótéteményeit senki békén nem élvezheti. Ugy látszik, e nyilatkozatokban a moderadolapok csak boszuságuknak kölcsönöznek szavakat, nehezen tűrik, hogy a madridi pótló választásoknál a progressisták határozottan győzelmeskedtek; követekké nagy szótöbbséggel választattak Cantero, Angulo, San Miguel, Lujan urak, a helyettes követek közt Olozaga is meg van választva 3687 szóval, 's pedig ő legcsekélyebb szavazattal birt. Ebből azt gyanítják, hogy szükségkép a cortes feloszlatása fog következni.

Az egyházi viszonyok kedvezőbbekké kezdenek alakulni. Jan. 30kán kir. rendelvény költ, mellynél fogva a santiagoi és sevillai érsekek hivatali székeikre visszahivatnak, honnan több éve már hogy elmozditva voltak. Hiszik, hogy még több főpapot is visszahelyzend a királyné korábbi hatáskörébe, természetesen olly föltétellel, mint ez a jelen két esetben is történt, hogy egész befolyásukkal, szóval, tettel, példaadással a királyné czélzatainak elérését könnyiteni iparkodjanak.

Olaszország. Nápolyban jan. 18kán és 19ke közti éjjel az itteni vámháznál (dogana vecchia), hol valamennyi nagykereskedőnek árui letéve vannak, tüz ütött ki. Egy raktár az első-emeletben tökéletesetben leégett, a többi azonban sértetlen maradt. A szenvedett kár nem épen csekély.

Németország. A Szász-Coburg-Gotha uralkodó hg jan. 29én véletlenül, rövid de fajdalmas betegség következtében meghalálozott. Ellenben a porosz királyné sulyos betegségéből már annyira üdül, hogy orvosi jelentések sem adatnak már ki.

Orosz és Lengyelország. A zsidóknak a határszélekről beltartományokbai áthelyzését egész szigorral készülnek végrehajtani, mi annál nyomasztóbb reájok nézve, minél nagyobb számot sujt e rendszabály; 30,000 családnál több esik ezen elköltöztetési országvonalba. Ehez járul, hogy 50 verstre beljebb vándorolván a parancs szerint, koránsem lesz szabadságukban tetszés szerint lakhelyet választani, hanem itt is a parancs jelel ki telepedési helyeket, mellyek többnyire ollyanok, hol az uralkodó inség miatt a különben is ott lakó zsidók legnyomorubb állapotra, t. i. koldulásra kárhoztatvák. — Mindezen szigor aligha nem csupa előzője egy majdan bekövetkező hatályosabb csapásnak, — melly nemzetiségi, 's tán még más czélu összeolvasztásra irányoztatik

Görögország. Az alkotmány terve, melly a nemzeti gyülésnek már elibe terjesztetett, a többek közt azon pontokat tartalmazza, hogy a senatorokat a király nevezi ki tiz esztendőre; a senatus tagjainak legkisebb száma 27, legnagyobb pedig 40, kik már valamennyen szolgálatot tettek azelőtt a statusnak. A következő kamra 80 tagot számláland. A senatorok állandó díjt húznak, a követek pedig kárpótlást kapnak azon idő alatt, a meddig követek. A kamrák minden évben összegyülendők, 's az ülések tartásának kiszabott ideje két hónap.

Athenből irják, hogy ott a nemzeti gyülés következtében megszaporodván a népesség, sok gyülevész nép is tódult oda, a várost tolvajlás által nyugtalanitó. De a rendőrség éber működése már is erőteljesen lépett fel ellene, 's csapatonkint üzi ki a városból az alávaló csőcseléket, melly főleg a hosszu téli éjeket igen hasznára tudá fondítni.

Zsidó-ügy.

(Folytatás).

A vallás a status czéljainak eszköze, a statusnak bevett vallásait mint a legjobbakat szükség tartani, mig t. i. azokon nem változtat 's igy minden ezekkel ellenkező rá nézve káros. E szerint statustani szempontból tekintve a dolgot, a zsidó vallás a kereszténynek ellenében meg nem állhat; de még rationalis tekintetben sem állhat meg, mert ámbár babona babonával áll szemközt, a keresztényi hit azonban tökélyesbülési irányt mutat, még a zsidó ettől mind inkább távozott. A zsidóknak tehát vallásukhozi ragaszkodásuk moraliter nincs motivalva, a kereszténytől elszigeteltségök jogtalan, személyes érdekeik e szerint szorosan a status érdekével egygyé nem olvadhat 's a legjobb esetben is csak napszámosai leendhetnek a nemzetnek, mellynek polgárokra van szüksége, 's separalt állásuknál fogvást általán, különösen pedig 's főként jellemök által káros hatásuk nyilvános — hol ugyanis ravaszság, lélekismeretlenség, pénz és következetesség bár melly elem ellen irányozvák — ott annak romlása bizonyos — különösen a népre 's pedig nekünk ez leginkább hiányzik. Azt mondjátok, csalás által veszedelmes a zsidó, igen de a keresztény is csal; ez ugyan igaz, a keresztény azonban a közvéleménynek van alajá vettetve 's igy csalási vágya sok részben dilualtatik, közvélemény pedig, melly egy moralis egységnek moralis alapon nyugvó nyilatkozata, — a zsidóknál hibázik 's igy csalása — mindinkább extractummá fejlődve, örökös 's csak vér-elegyedés által neutralisáltathatik.

Ki semmit nem érdemel, annak keveset kell adni, mivel a szerfeletti ajándékkal megakadályoztatjuk, vagy legalább eloltjuk benne az ezen adomány feletti reflexiót 's azon nemes büszkeségnek kifejlését, melly csak azt ohajtja magáénak, mi nemes küzdésének bére. — Azt állithatni tán: hogy ezen büszkeséget mindenkiben fel kell tenni; megengedem, csak hogy ennek értelme ekkor különbözőleg magyarázhatandó. — Nemes büszkeség a zsidóban nincs, mert illy nemü, már felsőbb potentiája a rationalitásnak és erénynek, mint az, mellyen átlátva, hogy hite szerencsétlenségének erkölcsileg 's a status érdeke által motivált gátja — azt az örök igazság követelésinél fogva igyekeznék javítni. — Legfelebb tehát erkölcsi alap nélküli büszkeséget tehetünk benne fel, miszerint ő mint aljas, ellenséges hitü nép, a vett méltatlanságokat visszatorlandó — az emberiség nevében vagy más uton a nemzetet, mellyel érintkezésbe jő — megcsalja; — lélektani igazság ugyanis az: hogy ki criticai szempontból nem ügyekszik a gyülölség okát magából kiindulva fejtegetni, az minden visszatorlásra szolgáló eszközt egyaránt jónak tart — a rászedés által nyert jogot tulajdon törekvése közvetlen jutalmának tartja, 's igy nem vádolhatja magát, hogy ajándékot fogadott 's hogy nem küzdés által akart érdemelni.

A mi a zsidóknak hozzánk, mint magyarokhozi állását illeti, a forradalmi 's békés uton haladás közti különbség főkint tekintetbe veendő: ott ugyanis a régi alakok mintegy elolvasztatnak, a multnak tetszőleg el van vágva a jelen 's jövőveli közvetlen kapcsolata, a nemzetiség szilaj korlátlanságra kapott villanyos hullámzatiban a lélek elevensége minden uj iránti fogékonysága nagy, magába vesz minden szikrát 's rendítő alakulási folyamatában — gátul rá fontolva rendezgető erő nem igen hathatva — sajátlagosan feldolgozza, ugy, hogy miután az erők árkukba viszszatérnek, az ujjá születés — szellemében — a régi alapnak erősb 's szabadabb kifolyásakint tekintendhető; a békés utoni átalakuláskor ellenben jelen állásunknak nagy lökéseket adni nem lehet; minden eszme ugyanis csak akkor hasznos, ha azt tökéletesen magunkévá tettük; minden javítás csak annyiban üdvös, mennyiben azt feldolgozhatjuk, 's életbe léptethetjük. Vannak javitások, mellyeknek mindenki egyiránt egyforma sebességgel veszi hasznát 's ekkor nyer az egész; de vannak másfelöl ollynemü javitások, vagy inkább csak ujitások is, mellyeket a nemzeti elem — némileg jellemével ellenkezők lévén — egyszerre nem sajátithat el, tétovázni kezd a régi 's uj feletti combinálgatás közt, 's mig kiábrándulva, az utolsónak használ átlátná 's azt javára kezdené forditni, elkésik; az idegen elemek pedig, mellyeknek tétovázniok nincs okuk 's mellyek az általános érdek szellemében szerkezett törvényekbe könnyen bele teremtik magokat — urai leendnek a perczneк, 's igy félhetni, a jövendőnek is. Nemzetünknek például — hogy a legfőbbet emlitsük — birtokhoz ragadt jelleme kitünő, — kereskedési szelleme azonban nem igen van; pénzkezelésben járatlan, nincs biztos tapintata, restecske is 's igy tovább, — e szerint könnyen megtörténhetik, hogy a zsidóság sok törvényeinknek — gondoljunk csak az ősiség lehető módositás nélküli eltörlésére! — elannyira tulnyomó hasznát veendené, hogy a magyar nagyszerü politicai számitása által kijátszatnék, 's irányt adni kelletó sajátságával háttérbe jutva, erőtlenségiben hasztalan törekednék felülkerekedni. Az elv mellett: hogy jogban van az erő, részünkre ki fogna küzdeni? Europa diplomatiája, melly maga sem tudja, hogyan áll a különböző érdekek 's ebből folyó statusmozgalmi irányok csak hozzávető meghatározásával is, behunyt szemmel — mint ezt máskor is tette — engedné megfordulását az elvnek, miszerint t. i. erőben van a jog: 's a sajátság követelései csak addig jogszerüek, mig annak nyomatékot adhatni. Szinte biztosan állithatni: hogy nem volt soha egy nemzet, mellynek olly igen féltékenynek kellett volna lenni sajátságára, mint a magyar, kiben azért vétkes könnyelmüség lenne: az europai statusok közt egy, hatalmas jogokat kiegyenlítő politicai factorkint, szerepelni akarni, 's mint illyennek balságok 's népkinövések morzsolására is adni magát, midőn enemü működésre megkivántató felesleges ereje tökéletesen hiányzik.

Mindezekkel azonban nem akarok a zsidó szabadság ellen — ámbár ez kissé satyrice hangzik — végtelen küzdeni, hanem csak azt tartom: hogy a magyarnak ezen embertömeg kötelességévé tanácsos tennie: igyekezzék a nemzetteli elegyedés, ahozi simulás akadályait elhárítani, azaz tisztitsa egy önálló maga által organizált vallásos gyülésen hitét annyira, hogy az a nemzetteli egygyéolvadásnak teljességgel semmi tekintetben ne lehessen gátja. *) Ez azon egyetlen ut, mellyen a zsidók — javulva, 's a nép iránti ellenséges indulatja lassankint elszenderedve — seperált állásukból kivétetnek 's illy esetben lehet csak nemzeties lelkismerettel az emancipatio létesitendő, ha t. i. haladási törekvésinkben biztos lépéseket akarunk tenni — mellyek minden más egyéb hasznosságuk mellett azért is különösen üdvösök, mivel kizárják a szökő javítások által szükségkép előidézendő sok cautelát, mellyek ekkor rendetlenség, törvényhozás iránti bizalmatlanság és zavarra adnak alkalmat — 's ha e specialis esetre vonatkozólag — minden keblünkbe fogadott részt, nem külön, hanem magunk által akarunk erősitni 's igy — némileg — egyetemiességünket velök törekszünk gyarapitni. Baricz.

*) Ez csak egy kis politicai kerítgetés volna; a zsidók ugyanis mihelyt változtatnának bármi keveset is vallásukon, nemsokára — mintha elfuvattak volna — egészben elolvadnának. Ezt azonban nekik illy módon nem szükség nyilvánitni, hadd maradjon meg eszmében legalább, mire olly sokat tartanak; birják a valóságnak árnyékát, álmodjanak, — mint illik kiskoruakhoz, millyeneknek tartani kötelessége minden idegent először minden statusnak, mig egyszer csak azon vennék észre magokat, hogy magyarokká ébredtek. Adja Isten! — B.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (324) Vezérczikkében „Pénzalap és beforditás“ czim alatt szerk. úr némelly észrevételeket közöl gróf Széchenyi Istvánnak azon okaira, mellyeknél fogva a ns gróf azt ajánlta, hogy ha a nemzeti fölvirulást igazán szivünkön hordozzük, most ne valami egyes tárgynak, p. o. a fiumei vasutnak életbeléptetését sürgessük, hanem inkább oda központosítsuk erőnket 's ügyekezetünket, hogy mindenekelőtt egy bő kincsforrást és elegendő pénzalapot teremtsünk elő; mert akkor minden egyes szükséges tárgyaknak életbeléptetése biztositva van, midőn viszont könnyen megtörténhetnék, hogy ha előre nem látott okokból valamelly egyes — bár mennyire kedvelt tárgy, például a fiumei vasut ügye dugába dülne, ez által a többi szükséges tárgyak életbeléptetése is, tehát az annyira ohajtott nemzeti fölvirulás is, hosszu időre compromittáltatnék. Különösen azt látszik értekező fájlalni, hogy a ns gr. állitásának 's combinatiojának támogatására példa gyanánt in specie a fiumei vasutra hivatkozott. Mi ugy hiszszük, hogy értekező nem fogta föl a ns grófnak logicáját, ha azt véli, hogy a gróf a fiumei vasut életbeléptetését a telekdijas eszme életbeléptetésével ellentétbe kivánta helyezni; mert a gróf logicája szerint a fiumei vasut életbeléptetése nemcsak hogy nincs ellentétben a telekdijas terv életbeléptetésével, sőt inkább az imennek természetes, szükséges és kimaradhatlan postulatuma. A nemes gróf igy okoskodik: ne sürgessük most ez vagy amaz egyes tárgynak — például a fiumei vasut ügyének — életbe-léptetését, mert ha a kivitelben netalán kudarczot vallanánk, akkor ipso facto a többi szükséges tárgyak életbeléptetését is compromitáltuk, 's akkor nemzeti fölvirulásunkat hosszú időkre — sőt aligha nem örökre — visszalöktük; hanem inkább sürgessük, és lelkes sürgetésünk által eszközöljük a telekdijas eszmének elfogadását; mert akkor elegendő kincsforrásunk levén, többé nem lesz okunk attól tartani, hogy a nemzeti fölvirulásra megkivántató több rendbeli nagyszerü vállalatok compromittáltassanak, 's akkor nem csak a fiumei vasut, hanem a többi egyes szükséges tárgyak is mind életbe fognak lépni. És ezen logica ellen lehetetlen kifogást tenni, mert tegyük csak alternativába mind a fiumei vasutnak, mint a telekdijas tervnek eszméjét. Vagy életbe lépend a fiumei vasut, vagy nem: első esetben honunk fölvirágzására csak egyetlen egy lépés tétetett, 's a többi teendő szükséges — 's pedig számtalan lépésekre ismét uj kincsforrásokról kellend gondoskodnunk, ismét ujolag kellend agitálnunk; másik esetben a többi szükséges — sőt talán szükségesebb — tárgyak is mind egytől egyig compromittálvák. Vegyük már most alternativába a telekdijas eszmét. Ez is vagy életbe lépend, vagy nem: első esetben vele együtt szükségkép életbe lépnek a nemzeti fölvirulást föltételező minden szükséges vállalatok, tehát a fiumei vasut is; másik esetben pedig azon segéd-eszközök, mellyek értekező terve szerint a fiumei vasut életbeléptetését föltételezik, még mindig használhatók maradnak, 's igy annak fölépithetése gátolva nincs. Ugy látszik: maga értekező is sejti magában ezen alternativa fontosságát, különben, miután azon országos vállalatokat, mellyeket, ha a telekdijas terv elfogadtatik, azonnal munkálatba veendőknek gondol, előszámláija, aligha igy nyilatkozik: „'s azért pártoljuk uraim a telekdijat.“ α.

Jelenkor. (11) Irányczikkében „Adóügy II.“ czim alatt Jablanczy értekezik, 's a P. H. 319k számú vezérczikkének ellenében mutogatja, mikép a magyar nemesség a nemzeti ujjászületes nagy munkáját önerejüleg képes bevégezni. Azonban czélszerünek véli még is, ha az adófölajánlásnak, mint nemzeti ujjászületésünk első nagyobbszerü történet-morzsájának ügyében, a kormány is kifejtené befolyását; minthogy ez ügyben a kormány nyilt szavának igen nagy sulya volna. Értekező a Világ szerkesztőségének az adó ügye körüli buzgalmait és érdemeit megismeri, 's oda nyilatkozik, hogy akkor, midőn a Jelenkor 7k számában lapunkat olly színben szeretkedett az olvasó nagy közönségnek bemutatni, mintha az adó ügye mellett eddiggelé még szót is alig emeltünk volna, hogy — mondom — akkor bennünket csak egynémelly kortesfőknek véleményére kivánt légyen figyelmeztetni. Valóban gyönyörü egy figyelmeztetés! De semmi; ő nekünk „nemtelenségünkért“ nagylelküleg megbocsát; és igy nincs egyéb hátra, mint hogy nagylelküségén már most mi is a consequenti egész az elolvadásig megindul-junk. Éljen! α.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

1624. Pest vármegye csődtörvényszékének jelentése szerint, balásfalvi Kis Károly hitelezői csődületének határnapja 1844ik évi april 15re tüzetvén ki, tömege ideigleni gondnokává Horváth Döme ügyész, pergondviselőül pedig Rédl F. ügyész neveztetett. Költ boldogasszonyhó 16 1844.

2640. Pest városa tanácsa jelentvén, hogy eladósult Szitár Keresztély dohánykereskedő hitelezői csődületére 1844. évi april 1sö napja lőn kitüzve határidőül, tömeggondnokká Miske György hites ügyvéd, perügyelővé pedig Piperkovics Péter szinte hites ügyvéd neveztettek. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

2779. Zala vármegye törvényszékének felirása szerint, Molenda Eduárd kanizsai mezővárosbeli boltos kereskedő hitelezői csődületének határnapja 1844.évi martius 18ra tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Horváth Mihály, pergondviselőül pedig Szabó Sámuel hites ügyvédek neveztettek. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

2780. Zala vármegye törvényszéke jelentése szerint, Stokhoffer Rudolf szent-gróti mezővárosbeli gyógyszerárus hitelezői csődületének határnapja 1844.évi martius 19re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Heimlik Antal szent-gróti uradalmi kasznár, perügyelőül pedig Szabó Sámuel hites ügyész neveztetett. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

3563. Heves vármegye jelentvén, hogy szabadalmas Gyöngyös vsa tanácsa javaiban megfogyatkozott Herschl Herman helybeli izraelita hitelezői csődületére folyó évi april 18ik napját tüzte ki, ideigleni tömeggondnokká Bóta Imre tanácsnokot, perügyelővé pedig Jakab Mihály mezővárosi rendes ügyészt nevezvén. Költ boldogasszony 23.1844.

Kötelezvény-semmisítési hirdetés.

2758. Temesvár városa tanácsa Lukács Hermina folyamodása következtében egy még 1810. évi november 1sö napján 50 ftról avagy scalaris számitás szerint 24 ft 37½ kr ról szóló 's néhai Komlóssy Ferencz, most pedig a mondott folyamodónak házára néhai Ráth György részére betáblázott kötelezvénynek, minthogy a fennevezett Ráth György közhir után néhány évek előtt Szegeden a Tiszába fúlt, és ezen kötelezvény már 33 esztendő lefolytával úgyis elévültnek tekintetik, megsemmisítése országszerte kihirdettetik. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

(*21) 2—2

Legfelsöbb engedelemből
az első

's már e f. évi martius 16kán

huzásra jutó sorsjátéka

kilencz nevezetes értékteljes realitásnak Villachban és mellette.

melly alkalommal nyeretnek: **elöször**

nyolcz nagy realitás gyárakkal 'stb.

mellyért megváltásul

váltóban **200,000** forint

ajánltatik. **Másodszor:**

Seeg uradalmi jeles mezőgazdasági- és malom-realitás,

mellyért megváltásul:

váltóban **50,000** forint

szinte ajánltatik.

Ezen sorsjáték tartalmaz

32,511 rendkivüli nagyszámú találót,

mind készpénzben

's a játékterv szerint nyerhetni:

250,000	vagy	207,500	vagy	206,500	vagy	203,500
202,500	„	202,000	„	201,500	„	201,000
200,000	„	60,000	„	55,000	„	54,000
53,000	„	50,000	„	17,500	„	16,500
13,500	„	12,500	„	12,000	„	11,500
11,000	„	10,000	„	7,500	„	6,500

5,000 forintot váltóban 's igy tovább.

A vörös **ingyen-nyeremény-részvényekre** különös huzás leend nyeremények, készpénzben

50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000 'stb.

váltóban **240,000** forint öszletben.

Ezen huzásnál, a dusan **dotált ingyen-nyeremény-részvényekre** nézve azon különösen kedvező eset áll még be, miszerint az ezekből először huzott számok a reájok eső nyereményeken kivül még **500** kikülönözött **ingyen-nyeremény-részvényt** bizonyosan nyernek, melly nyeremények mind készpénzbeliek, miszerint egy illy **ingyen-nyeremény-részvény** tulajdonosa **501** pénztalálót elkerülhetlenül nyerni fog.

Öt részvénynek vevésénél 's azonnali kifizetésénél 12½ v. ftjával darabját, egy illy, dusan dotált és különösen kedvezményezett **ingyen-nyeremény-részvény** adatik.

Bécs, januar 15kén 1844. **Coith D fia és társa.**

Sorsokat kaphatni Pesten M. Lueffnél

Kristóf-téren „Minervához" czimü kereskedésében.

(*28)

Különös értesítés.

A **90 számos lotteria** módja szerinti kettős-sorsjátéknak f. 1844dik évi januar 13. napján történt huzásakor a **200,000 vltó forintos főtaláló,** a 27. 17. 77. számozatu certificatummal **Juster H. W.** urnál Czernowitzban, nyeretek.

(*27) **Árlejtési hirdetmény.** 2—3

Tettes pestmegyei szolgák számára 3 évre kivántató 1286¾₁₂ rőf búzavirágszinü, és 800 rőf fehér posztó mennyiség szállitására nézve, itten a megyeház kisebb teremében tartandó árlejtésre, folyó évi martius 17dik napjának regg. 10 órája; — 's a megyeház szükségére egy évre kivántató mintegy 32 mázsa jóféle repczeolaj hasonló árlejtésére az nap délelőtti 11 órája tüzetik ki, olly hozzáadással: miszerint a vállalkozók, a szállitási feltételeket, 's szállitandó ezen tárgyaknak mintáit, e nemes megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthessék. Költ Pesten, januar 14én 1844.

(*29) **Árlejtési hirdetmény.** 1—3

4813. A szamosujvári országos fenyitő intézetben letartóztatott rabok számára kivántató eledel kiszolgáltatása, a vár számára kivántató tüzifa beszállitása, 's az oda tartozó korcsma, és mészárszéknek Kolozsvár városa házánál tartandó árverés, illetőleg árcsökkentés utján a közelebb jövő 1845dik évi januar 1sö napjától kezdve három egymásután következő — 's az 1847ik évi december utolsó napjáig számitandó évekre leendő kiadásuk határnapja folyó 1844dik évi julius 30dik és 31dik napjain Kolozsvárt tartandó országos vásár napjaira határoztatott. Jelesül az érdeklett árverési és csökkentési tárgyakra nézve, a haszonbérlők által adandó biztositék a rabok élelmezésére nézve 3000 — három ezer, — a kivántató fa beszállitására nézve 740 — hétszáz negyven, — a korcsmára nézve 300 — három száz, — és a mészárszékre nézve 100 — azaz száz — pengő forintokban állittatott meg. Ennélfogva az árverésben résztvenni kivánók arról, hogy az érintett biztositékot valósággal megtehetik, magokat hiteles bizonyitványnyal igazolni kötelesek, és hogy a közönséges árverésen kivül annak kitüzött határnapja előtt legkésőbben négy nappal pecsét, és illy czim alatt „A szamosujvári árverés dolgában" a királyi fökormányszéki elnökséghez beadandó, és onnan a kirendelt árverő biztosokkal közlendő irásbeli ajánlatok elfogadtatnak, mellyekbe az érdeklett tárgyak közől haszonbérbe venni kivánt tárgy, úgy a bér mennyisége, mellyért a rabok élelmezését, vagy a vár számára kivántató tüzifa beszállitását, vagy a korcsma és mészárszék használatát magának kiadatni ohajtja, és az érintett tárgyakért kivántató biztositékul lekötendő minden tehertől ment javak tisztán kiirva, és hitelesen bebizonyitva légyen, hogy az ajánlkozó a szükséges bátorságot megadni képes, továbbá az ajánlkozónak azon kötelezetése is nyilván kifejezve légyen, miszerint a kötendő alkulevél minden pontjai megtartására magát épen ugy kötelezi, mint ha az árverésen személyesen jelenvolt, és annak jegyzőkönyvét aláirta volna, végtére a kötlevél aláirására és törvényesitésére kinevezendő meghatalmazottja név szerint meg legyen emlitve. Költ a nmgu kir. magy. Helytartótanács kiadóhivatala által Budán februar 7én 1844

(*24) **Wagner József** müárosnál (Pesten, a szervitatéren) ujonan megjelent:

Mezei virágok, öt nemzeti dal éneklésre zongora-kisérettel, Thern K.-tól.

Az álom, „Hunyady László" uj dalmüből, a 4ik felvonáshoz, szerzé 's zongorához alkalmazá Erkel F. a nemzeti szinház karmestere. 3—3

(*30) **Csöd-hirdetés.** 1—3

A pesti nemzeti Casinonak pénztárnoki hivatala, melly ezentúl a levéltárnokival egyesittetni 's szabad szállás mellett 600 pgőforint évdijjal fog összeköttetni, megürülvén: ez olly végre hozatik ezennel köztudomásra, hogy az érintett hivatalokat elnyerni kivánók, biztositékul leteendő 1000 pgőforint öszveggel ellátva 's folyamodásaikat erkölcsiségük- 's képességükről szóló bizonyitványokkal támogatva, magukat az alólirt igazgatóságnál, hol e hivatalok munkaköréről bövebb értesülést veendnek, e f. 1844ik évi majus 1sö napjáig jelentsék; — itt egyébiránt még az jegyeztetik meg, miszerint okvetlen szükséges, hogy az illető folyamodók minden egyéb hivataloskodástól mentesek, következőleg olly állásuak legyenek, hogy bármelly hivatalbeli viszonyból eredhető akármelly kötelezettséget kizárólag, csupán a Casino ügyeivel foglalkozhassanak. Pest, febr. 6án 1844. Hajnik Pál s.k.
pesti nemz. casinoi igazgató.

(*25) **Haszonbéri hirdetés.** 3—3

Ns Baranyamegyében létező kir. alap. pécsváradi kerület versendi uradalma részéről közhirré tétetik, miszerint 1844ik év oct. 1-sö napjától számitandó három egymásután folyó évre, a kir. javadalmak, 1844dik évi martius 11én tartandó árverés utján, a legtöbbet igérőnek, bérbe adandók: u. m.

1) Versenden „korcsma" husvágási, saját szeszes italait kimérési joggal, és pálinkaüstbérhaszonnal öszvekötve.

2) Szaikon az országutnáli „Vendégfogadó" husvágási, saját szeszes ital-kimérhetési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal egyetemben.

3) Szaikon igen kedvező helyeni „Csárda" saját szeszes italai mérésével.

4) Babarczon az országut-melletti „Korcsma" sajáti szeszes ital-kimérési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

5) Kis-Nyárádon bor-árulási jog, saját szeszes italai mérésével, és üstbér-haszonnal.

6) Liptodon „borárulási jog" saját szeszes italai mérésével és pálinkaüstbér-haszonnal.

7) Marázán, „borárulási jog" saját szeszes italai kimérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

8) Kémenden „borárulási jog" saját szeszes italai mérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal.

9) Szederkényben az országut-melletti „Vendégfogadó" husvágási, saját szeszesital-kimérési jogokkal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

Ugyan Szederkényben találtató uradalmi „Kőbánya" és

10) Monyoródon borárulási jog. saját szeszes italok mérésével, és pálinkaüstbérhaszonnal.

Végre Monyoródon létező uradalmi „Kőbánya."

A bérleni szándékozók száztóli 10 ft. bánatpénzzel ellátva, a fenkitett év és napra, a versendi tiszttartói irodában tartandó árverésre illően meghivatnak. Versenden, jan. 11. 1844. Versendi kir. uradalmi tisztség.

(*26) **Árcsökkentési hirdetés.** 3—3

246. A Duna és Dráva folyók 1844dik évben eszközlendő tisztitására szükséges mintegy 130 mázsa kötelek készitése 's beszolgáltatása végett f. évi januar 4ikén tartatott árcsökkentés felsőbb helyen helyben nem hagyatván, a nmlságu m. kir. Helytartótanács f. é. januar 23án 3833. sz. alatt költ rendeleténél fogva a kir. épitési főigazgatóság részéről az ujabbi árcsökkentés határnapja f. é. februar 12re kijelöltetik. A szerződésre hajlandók, kik egyszersmind 300 ft p.p. bánatpénzt (melly az árcsökkentés bevégzésével meghatározandó biztositék fejében beszámittatik) készpénzben letenni képesek, az emlitett napon regg. 9 óraig a kir. épitési főigazgatóság épületében megjelenésre azon megjegyzéssel felszólittatnak, hogy a biztositék akár kamatos statuspapirosok, akár házakra vagy telkekre törvényes idomban szerkezett bizonyitványok által kicseréltethetik.

A szerződési feltételek az árcsökkentés napján nyilvánosan felolvastatnak, mellyek addig is a kir. épitési főigazgatóságnál hivatalos órákon naponkint megtekinthetők.

A kir. épitési főigazgatóság által. Budán januar 31én 1844.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni szíveskedjenek. Kérjük czimzetőknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőztethessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horváthház. 450d. sz. a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A „Világ" szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tiszahuza	Kétszeres	Roz	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	febr.	9.	pesti mérő	100—120	70 — 80	66— 72	44—48	45—50	50 — 60
Kassán	„	„	3.	pozs. mérő	68— 74	50 — 60	40— 41	30—33	20—23	30 — 35
Szegeden	1844.	jan.	19.	„ „	—— 60	—— 50	—— ——	——30	—— 30	—— 35
Baján	„	„	31.	„ „	42— 57	31— 40	—— 34	——25	— 25	—— 30
Miskolczon	„	„	„	„ „	55— 60	40— 44	32— 36	25—30	18—20	20— 24
Temesvárott	„	„	9.	„ „	56— 75	——	44— 48	——33	——27	—— 30
Pozsonyban	„	febr.	6.	„ „	80— 98	—— ——	58— 68	44—47	36—42	48— 52
Nagyszombatban	„	„	6	„ „	82 - 90	—— ——	56— 58	46—42	30—32	—— ——
Győrött	„	„	13.	„ „	70— 86	—— ——	46— 58	35—37	32—34	43— 46
Mosonyban	„	„	1.	„ „	80 -108	52— 60	56— 67	36—44	35—38	38— 60
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75 -105	—— ——	55— 66	45 - 47	38—42	54— 70
Pécsett	1843.	dec.	23.	„ „	59— 62	—— 42	—— 32	—— 31	——30	—— 34
Beszterczebányán	1844.	jan.	22.	„ „	78— 85	—— ——	50— 54	44—50	25—30	47— 60
Uj-Becsén	„	„	26.	„ „	65— 75	55— 65	—— ——	25—27	27—30	—— 32

Pénzkelet.

Bécs, febr. 6kán 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
4 pcent. „ „ „	—	101 —
3 pcent. „ „ „	—	77½
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	738 —
1839ki „ „ (250 frt)	—	307½
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1633 —
Eszterházy-sorsszám	—	56 —
Császári arany	—	102 —

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. febr. 9k. reggel: 8′ 4″ 6‴ 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

13. PESTEN, 1844 SZERDA, februar 14.

VILÁG

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek I. (Bévezetés). — Fővárosi hirek 's események. — Kinevezések. Halálozások. — Országgyülési tudósitások. Februar 8án vegyes ülés, (felolvastatik a legujabban érkezett kegyelm. kir. levél az orsz. gyülési ifjuság által Szathmár vármegye követe Uray Bálint ellen elkövetett kihágás tárgyában.) Ugyan e napon XCVId. országos ülés mindkét táblánál (A FőRRnél több rendbeli üzenete olvastatik fel a t. KK és RRnek. Az országos választmány üdv. beszéde a fens. Nádorasszonynál 's ennek magyar nyelven adott válasza. — A t. KK és RRk ülésében folytattatik a városok belrendezéséről 'sat. szóló törv. javaslat tárgyalása.) Febr. 9kei XCVII. orsz. ülés a t. KK és RRnél (tárgya: a városok belrendezéséről szóló törv. javaslat.) Orszgy. rövid közlés: a februar 10kei 98 országos ülésről a t. KK. és RRnél. — Febr. 3kai 92. orsz. ülésben a főrendi vitatkozások a turopolyai sérelem tárgyában; 's továbbá részletesb előadása a t. KK és RRnek a városok ügyében készült törv. javaslat fölötti tanácskozásnak és elnöki nézetek.) Csatolványok. — Megyei 's más vidéki tupósitások: (A bauj- és Nyitramegyei közgyülések.) — Kassai takarékpénztár, szinház-ügy. — Esztergami bálok. Tájékozás a bihari ügyekhez.

Nagybritannia (A királyné a parliamentet személyesen nyitja meg; trónbeszéd. Az utolsó Stuart. A statusper folyama. Shiel szónoklata.) Spanyolország (A progressisták ünnepélye 'sat.) Franczia-ország. — Svédország. (A király sulyos beteg.) Moldva és Havasalföld. (Békétlenségek.) Északamerikai egyesült statusok.

Egyesületi 's intézeti közlés: Vakok pesti intézetére f. évi januarban gyült kegyes adakozások.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések.

Pest, februar 14. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.*)

I.

Bevezetés.

Némelly hazafi buzgósággal áradozó népboldogitók véleménye szerint, semmi sem volna könnyebb, mint honunkat rövid idő alatt a nemzeti jólét, hatalom, dicsőség, és minden képzelhető földi boldogság legfensőbb fokára emelni.

Van mindenünk. Gazdag arany és ezüst bányáink, termékeny földünk, megáldva az állat-, növény- és ásványország mindenféle külön terményivel, ősi szabadságunk, nyolcz század viszontagságit diadalmasan kiállott alkotmányunk, páratlan helyhatósági szerkezetünk, választó jogaink, szóval minden, mi egy nemzetet nagygyá és dicsővé tehet. Vajjon mi zár ki hát bennünket az ohajtott boldogság fénypalotájából? Illy előzmények után, azaz: ha boldogságunkra megkivántató minden eszközökkel teljes mértékben birunk, 's azt elérni nem nagy munkába kerül; kétségen kivül semmi nem egyéb, hanem: vakság, tudatlanság, roszakarat, önkéntes megbocsáthatlan tunya veszteglés. És ezt valóban sokan nyiltan kimondják, soknak pedig, ha belátásuk szerint csalhatlanul boldogságra vezető tervezgetéseik viszhangra nem találnak, legalább keblökben hasonló érzeményeket kell táplálni.

Sokra menne a már eddig szóba hozott különféle tervezgetéseket egyenkint előszámlálni és érdemök szerint megvitatni; erre azonban nincs is szükség. Közőlök már eddig is némellyek túlélték magokat, némellyek mindeddig a jámbor ohajtások sorában maradtak, és hogy tovább érlődjenek, rá alig van kilátás; némellyek minden alapelv 's öszvefüggő rendszer nélkül töredékesen vannak elénkbe tárva, azért is mindezek figyelemre gerjesztő részvétet nem ébreszthetnek.

Egészen máskép áll a dolog a kereskedési nézetekkel. Semmi sem ragyogtat annyi csillámló reményeket szemünk elé, mint ezek 's az ezekre épitett rendszer; kincset, gazdagságot igér, ugyszólván minden fáradságos utánjárás nélkül, unalmas vizsgálódásokkal 's az okok és következések öszvefüggésének keresgetésével nem törődik, hanem egyenesen úgy, a mint azok első tekintettel szemünk elé ötlenek, következőkép fejti ki magát.

Nézzük meg a nemzetek müveltségi kifejlődését, 's úgy fogjuk találni: hogy a földmüvelő nemzet előbbre haladván iparüzővé, csupán termesztőbül egyszersmind készitővé válik; 's végre müveltségi tovább haladtával kereskedővé. A kereskedő nemzetek müveltek, gazdagok, hatalmasok; azon kell lennünk, hogy a nemzeti müveltség ezen magasb fokozatát minélelőbb elérhessük, 's nagy kiterjedésü, virágzó kereskedést idézzünk elő.

De hogyan?

Egy kis következetlenséggel 's álokoskodással könnyen a tévelygések tömkelege bemeneteléhez juthatunk, onnét azután nem mindenki fog egyhamar a felvilágosodás mezejére önerejével ujra kivergődhetni.

Kereskedéshez pénz kell, szerezzünk előbb pénzt.

De már mi is volna ennél kivánatosabb, ha megtörténhetik. Megtörténhetik pedig igen könnyen, mert mit az alchymia sikeretlenül olly sokáig próbálgatott, azt a szemlészek éles belátása megvalósitotta. Papirosbul pénzt, aranyat, ezüstöt könnyü csinálni a bank és hitel varázs ereje által.

Tegyünk a pénztárba 10 milliót, ereszszünk ki papirospénzt 30at; nincs bizonyosabb, mint az, hogy mindjárt első kezdetkor nyereségünk 20 millió. Ezenkivül, pénzünket kamatokra adjuk száztól 4re. Milly megbecsülhetlen haszon háramlik a kölcsönvevőkre, midőn különben 6—10 századbért is kellene fizetniök, kiki könnyen átláthatja. A bank mindemellett 10 millió helyett 30 milliót forgatván százért 12 századbért húz, és ha ebből 2őt eleinte költségire, később osztálékul is levon, 10 századbért évenkint a tőkéhez csatolván, száz év mulva 137,800 millió tőkére tehet szert.

Kezdheti pedig munkálatát a bank ennél nagyobb tőkével is, és folytathatja tovább is száz évnél — nemzetek életében száz év csak egy; — hogy tehát a világ kincseit egy jól igazgatott bank előbbutóbb magába sodorja, 's a vele biró nemzetet minden egyéb fölé emeli, könnyen láthatjuk.

De hiszen ez lehetetlen!

Már pedig úgy van. A miket előadtunk világos, mint a napfény, 's a ki által nem látja, képzelhetlen gyönge felfogásának kell lenni.

Azon sem kell tovább felakadnunk, hol veszszük az első 10 milliót, mert ennyit legalább, egy terjedelmes országból kikerithetni, 's ekkor jobb, hogy a nemzet önmagának tartozzék, mint másnak. Mivel azonban megeshetik, hogy az éretlen nagy tömeg következetes okoskodásaink nagy hasznait szokott rövidlátásával fel nem foghatván, saját pénzének előlegezésétől továbbra is folyvást vonakodnék: ha máskint nem lehet, vegyünk fel nemzeti kölcsönt, 's azt bankunk nyereségeiből könnyen eltörleszthetjük.

Erre nézve hitel kell, mellynek helyreállitására úgyis már az első lépést megtettük; még leginkább az ősiség, birtokképesség, 's több effélék vannak utjában, mindezeknek elintézésével 's egy nemzeti bank felállitásával hozzuk tökéletes rendszerbe hitelünket, igy: ha nem sok idő mulva nemzeti adósságunkat is elenyésztettük, e mellett, száz év multával, lehúzván a lehúzandókat, legalább 120 ezer millió nemzeti tiszta hasznot vehetünk be, több ideig még többet. Nemzetek életében száz év csak egy év! Illyen a bank és hitel varázsereje!

Miután az elénkbe gördithető legfőbb akadályt, a pénz hiányát, illy dicsőségesen, minden várakozást felmulólag elhárítottuk: nem annyira azon kell gondolkodnunk, hol vegyünk pénzt, hanem inkább azon: mit csináljunk vele, hogy ezen roppant kincs végre fuladásig nyakunkra ne halmozódjék. Szükség ovatosoknak lennünk, mert ha a kül nemzetek szándékunk nagyságát, melly mellett a fél világnak okvetlenül pusztulásra kellene jutni, észreveendették, akár erővel, akár pedig, (ha ugyan feltehetnők, hogy valaha ők is azon felvilágosodásra verekednek, mint a magyar,) titkunk eltanulása után, ugyanezen varázserőnek használatával, boldogulásunknak ellene fognának szegülni.

Némellyek szerint talán megelégedhetnénk vele, ha első próbául bankunk varázserejének hatalmával az urbéri telkeket megváltanók, közhasznú intézeteinket (mellyek közől a fenállók szegénységét, a nem létezőknek hiányát, 's a javaslatba hozottaknak kivihetlenségét elég sajnosan érezzük) felsegitenők, gyámolitanók, 's ujakat állitanánk. Nem megvetendő javaslat.

Ezek után 20—30 év multával bankmunkálatinkat megszüntethetjük. Bizony kár! mert épen azontúl kezdenének képzelhetetlen dúsgazdag nyereséggel jövedelmezni, 's a hon javát minden képzeletet felmuló varázserővel elősegiteni. Mások szerint nemzeti müveltségre kell törekednünk, 's ennek lépcsőzetei hogy: a földmüvelő nemzet iparüzővé, a termesztő készitővé 's végre kereskedővé váljék, melly a nemzeti müveltség kifejlődésének utolsó lépcsője, elérhető legmagasb fokozata. Ezek nem sokat gondolnak vele, hol veszszük a pénzt, bank, hitel, kölcsönvétel utján, vagy adózás által magunk erejéből: mindegy, hanem inkább a pénznek a kereskedés, még pedig a lehető legnagyobb kiterjedésü külkereskedés, világkereskedés eszközlésére leendő fordittatását sürgetik. Vasutak kellenek, mert ezek a kereskedéshez mulhatlanul megkivántató közlekedés legujabban feltalált leghathatósabb, legtökéletesebb segédeszközei?! Ezen eszközzel külkereskedést, világkereskedést, önálló kereskedést szerezhetünk magunknak, különben a concurrentiát más nemzetekkel ki nem állhatjuk; az pedig úgyis tudva van, hogy a melly nemzet egyszer virágzó külkereskedésre szert tőn, a melly nemzet a világ piaczán kedvező kereskedési állást vivott ki magának, annak szükség belsőképen is virágzóvá, gazdaggá, müveltté, hatalmassá lenni. A honi ipar előmozditására végrül, védvámok, gyár és műipari egyesületek, serkentés, ösztön, jutalmak szükségesek.

Ezen rövid vázlatból, ha ugyan a közvélemény a felhozottakhoz hasonló elvek után fejlik, könnyen általláthatjuk honunk közgazdasági fogalmainak irányát, hogy az általában nem egyéb, mint az annyiszor alaposan megczáfolt, és számtalan sajnos tapasztalatok 's nemzeti siralmas események következtében, nem a nemzeti jólét, hanem inkább nemzeti nyomor kútfejének bebizonyult kereskedési rendszer ismételt felélesztése, 's a divatozó balvéleményekhez ámitólag alkalmazott idomitása. Eddig a kereskedési rendszer fennen hirdeté, hogy pénzt és gazdagságot szerez, de mivel e részben már ma hiszékeny követőkre nem talál, azt mondja: kereskedéshez hitel kell, pénzt és gazdagságot a bank és hitel varázsereje idéz elő. Hitelre pedig nincs szükség, ha pénz van; és igy midőn hitelre szorul, el kell ismernie épen ellenkezőleg mint ezelőtt, az előbbi állitás ellentételét: a túlüzött kereskedés pénzhiányt okoz, 's ezen hiányt hitellel szükség kiegyenliteni, melly egyszersmind valóban igaz. Nem mondja többé azt is, hogy a kereskedés tenné a nemzetek alaperejét, elősegitené az ipart, földmüvelést, szorgalmat, hogy a fogyasztás nagyobb termesztést hozna elő 's több efféle képtelenségeket, hanem ezt: a nemzeti müveltség felső fokozata, hogy a nemzetek, földmüvelőből, termesztőből, iparüzővé, készitővé 's végtére kereskedővé váljanak. Tehát a földmüvelést, mint a nemzeti müveltség legalsóbb fokozatát, vagy tekintetbe sem vevén, vagy legalább a gyáripari és kereskedési érdekeknek alárendelvén, az ipar érdekében védvámokat ajánlgat; a magáéban, a rendszerezett egyedárusság által, a szántóvetőtől és kézmüvestől egyiránt ravaszul kicsikart milliókat, maga számára költséges közlekedési vállalatokra fordittatni kivánja. Kibékülésül végezetre mindkettőnek, ha ugyan előbb kielégithetetlen kincsszomját némileg megenyhitheté, bankja varázserejével kölcsönt és hitelt előlegez. Illy alakban látjuk a kereskedési rendszert ujabban feléledni, 's legközelebb honunkban annak eszméjét mindig mélyebb gyökeret verve szétterjedezni.

Tökéletesen egyetértünk azon buzgó hazafiakkal, kik minden alkalommal füleinkbe zúgják imez üdvös intést: „honunk pillanatai drágák", mert valóban drágák is. De ha most midőn még időnk van, 's alkalom, melly ha elröppen, talán soha többé vissza nem kerül, mégis másfelől képzeletünk álomképei után kapkodunk, ingerült kedélyeink sugallásitól hagyjuk magunkat vezéreltetni, 's e közben hol egy, hol más tévutra kerülvén számtalan sikeretlen vállalatink romjai felett, magunkat elláthatlan időkig imigy vigasztalgatjuk: ehez még ez kell, ehez még más, nemzetek életében száz év csak egy év — emlékezzünk vissza, hogy honunk pillanatai drágák! 's igyekezzünk főleg a balvélemények gyengitésével 's tiszta szándékból eredt kölcsönös felvilágositásokkal, a hon javát biztos alapokra épiteni.

Gyanúsnak látszhatik előttünk az ujabb kereskedési rendszer ezen alakjában is, mint most előttünk feltünik; avagy csak azért is, mivel a tartós küzde-

*) Kedves, egyszersmind hasznos dolgot vélünk tenni a t. közönségnek, ha épen most, midőn gr. Széchenyi Istv. telekdija 's kölcsön-javaslata forogván szőnyegen, a nálunk annyira elhanyagolt „politica Oeconomia" terén gyüjtött ritka tárgyismerettel szerkezett ezen „elméleteket" lapjainkban közzé teszszük. — Nincs semmire nagyobb szükségünk, mint higgadt vitatkozásokra, 's ezen czikkekben majd minden ábrándos közgazdasági eszme férfias komolysággal van megvitatva. Szerk.

lem jutalmát, a nemzeti jólétet, rövid uton, hosszas fáradság nélkül elérhetőnek tünteti szemünk elé. És mivel itt kiváltképen a pénz hiányos fogalma szül tévedéseket, erről közelebbi alkalommal szóljunk. —y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, febr. 14. 1844. Néhány nap óta folyvást esik és olvad, az éjeket is ide számítva; illy idő ugyancsak megviseli a gyönge-dongáju embert. Sokan azt mondják, hogy fővárosi lakosink bátortalanok; már ezt kereken tagadjuk, sőt állítni merjük, hogy sokan több mint bátrak, azaz vakmerők is. Igen természetes, hogy a tartós eső az álló dunai jeget tetemesen megrongálta,'s mégis nem kevesen találkoztak,kik — ők tudhatják miért? — saját életök veszélyeztetésével a jégre mentek, becsmérlő szavakkal 's gúnynyal illetve a józan figyelmeztetőket. Patvar tudja, már nekünk magyaroknak vérünkbe van az a jégremenés, mellynek aztán következménye némellykor több, mint orrabukás és hanyattesés.

— E napokban alkalmunk volt láthatni az itteni izraelita-község szegényintézete és kórháza fölött vitt számadást. Ha meggondoljuk, milly emberbaráti cselekvény a sinylődő nyomor 's gyámoltalanság könyüit törleszteni: méltányos hálára számolhatnak részünkről mindazok, kik könyörteljes részvéttől áthatva, hitsorsosikat annyira segíték, mikép — a számadási kimutatás szerint — az első intézetre összesen 2929 p. frt 58 kr.; a másikra pedig 6590 p. frt 55⅕ kr folyt be a legközelebb mult évben.

— Bulwer azt állítja egyik regényében, hogy minden időszaknak másmás nemü gyilkoláskórsága van. Néha a tőr játsza a főszerepet; majd ismét a méreg kisér sokakat a styx partjaihoz; ollykor a kötél gyakorol felmagasztalási hatalmat, míg később puskapor lobbantja fel soknak kétségbeesés-szerelem- 's isten tudja miféle más szenvedélyekkel küzdő agyát. Viszszapillantva a közelebb lezajlott évre, sajnosan kelle tapasztalnunk, hogy puskapor az, melly számos virágzó életnek véget vetett. Ha emlékezetünk nem csal, mintegy 10—12 szerencsétlen áldozat mult ki illy módon. A kérlelhetlen halálszellem, ugy látszik, még ez évben is illy enyésztési nemet akar uralkodtatni. Nem rég a budai calvariahegyen egy férfihalottra akadtak, a kezében tartott pisztoly őt öngyilkosnak hirdeté. Közelebb egy másik, saját vérrokonát fényes nappal akará imennek saját holtjában agyonlőni; az első pisztoly nem sült el, a másik elsült szerencsésen, azaz a golyó tévesztvén irányát csupán a falnak ártott. — Mult szombaton ismét a snroksári utczában más valaki lőtte magát főbe. — Tehát még a gyilkolásban is divat uralkodik.

— Csak igaz mégis, mennél többet várunk, annál kevesebbet látunk. A mult vasárnapi redoutról legalább is hittük, hogy a világ hét csudáját, ha nem öttel, de egygyel bizonyosan szaporítandja, És mi lőn a föllengző hirdetmény igéreteiből?... Csupán az, hogy az „überraschend"-eknek kürtölt alakosok meglepők voltak — — semmiségök miatt.

— Még egy hét —'s a farsang ideje lezajlott. Hány virgoncz uracs tekint majd könnyes szemekkel hat héttel az előtt tömött, jelenleg lapos erszényébe, átkozva a könnyelműséget, melly őt talán fülig adósságokba temette. Nemsokára megpördül ajtajok előtt a váltótörvényszéki dob; hja ki tehet róla? miért irtak Iczik hajhásznak kétszáz p. frt helyett 800, mondd: nyolczszáz p. frtot alá? — Hát ha még Francziaországban volnánk, hol adós uraimék falkakint ülnek a hüvösön; ott aztán igazán elmondhatni a magyar közmondást: „Néha reggel táncz, este pedig láncz."

— Még egyet. Közelgő tavaszunk érdekes élvezettel fogja szaporítni a főváros kéjmulatásait. Mintegy 140 egyén átszállítására alkalmas kisebb gőzhajó szeldeli a Duna hullámit a Császárfürdő, Óbuda és városunk között, melly körülmény nemcsak mulatozás, de a közlekedés élénksége 's netán a hajóhídon történhető veszélykor szükséges átszállító eszköz — czélirányossága tekintetéből is — a vállalkozó Girczi János pesti polgárnak dicséretére válik.

— Nemzeti szinházunkban szombaton, febr. 17én bérletszünéssel, először fog adatni „Farsangi iskola." Eredeti vigj. 4 szakaszban Vachot Imrétől.

Ő cs. 's ap. kir. föls. f. évi jan. 27kei legf. kéziratában Skarbek Szaniszló grófot, érdemei kegyelmes megismeréseül, a magy. kir. sz. Istvánrend középkeresztjével díjmenten legk. méltóztatott föluházni.

A pesti kir. harmincadhivatal személyzete két raktári segéddel és négy tisztirnokkal ideiglenesen megszaporíttatott.

A n.mlsgu m. kir. udv. Kamra a Nagybányán megürült k. bányakamrai sebész-állomásra Zeller József kapniki k. bánya-intézeti orvost, az ekép üresség be jött kapniki sebész-állomásra pedig Leding Sándor aranyidkai bányászkamrai orvost alkalmazta.

Özvegy gróf Ráday Pálné asszony szül. b. Próuay Ágnes f. febr. 6án életének 72ik évében ideglázban jobblétre szenderült.

A kir. szabadalmas révkomáromi biztosító-társaság igazgatója bucsi Szabó Lajos több ns megye tb f. febr. 3án meghalálozott!

Sárosfalvai Bittó Benjámin kir. táblai ülnök Pozsonyban m. januar 21kén, és Radics Ferencz egri főkáptalanbeli kanonok Egerben ugyanazon hó 31én, mindketten éltök 57ik évében meghaláloztak.

Országgyülési tudósítások.

Februar Sán — mikép mult számunkban már röviden érintettük, elegy-ülésre gyülvén össze az országos RRdek, következő tartalmú **kegyelmes királyi levél** olvastatott fel az országgyülési ifjuság által Szathmár vármegye követe Uray Bálint ellen elkövetett kihágás tárgyában.

Ferdinandus Primus, Dei gratia Austriae Imperator; Hungariae et Bohemiae hujus Nominis Quintus, Galiciae et Lodomeriae Rex Apostolicus; Rex Lombardiae, Venetiarum et Illyriae Archi Dux Austriae etc.

Serenissime Archi Dux Patrue NobisCharissime, Reverendissimi, Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item et Egregii, nec non Prudentes ac Circumspecti, Fideles Nobis dilecti! Gravi cum resensu intelleximus noviorem illum, temerariumque excessum, quem juventus diaetalis die 1-a mensis et anni currentis, in contumeliam Ablegati comitialis Comitatus Szathmárieusis Valentini Uray in publica platea, cum manifesta salvi conductus diaetalis violatione patravit. — Quum autem hoc, quod libertatem suffragiorum ex mente etiam articulorum 62: 1625, et 7: 1723 contra illorum, qui ad legislativum corpus non spectant, immodestiam, imo et licentiam in tuto collocari velimus, jam benignis Nostris Propositionibus Regiis monuerimus, atque huicce legali vocis publicae libertati debite prospicere, omnimode item membrorum Corporis comitialis securitati naviter invigilare, ad praecipuas muneris Nostri Regii partes referamus; pro eo, — quoniam perniciosi, quos novissimis temporibus sub consultationibus publicis ex parte illorum, quibus his sub silentio et cum moderamine ac gravitate solum inter esse fas esset, committi observare erat abusus, quemadmodum nullibi gentium tolerantur, ita patriarum quoque legum spiritui summopere adversi, explendaeque gravi ad legislationem concurrendi Missioni internecini plane sint, nefarii vero, qui in diffamationem aliorum iterato jam his sub Comitiis patrati fuerunt ausus, non tantum poenalem salvi Conductus diaetalis laesionem involvant, sed qua paci et tranquilitati publicae, personali item et reali securitati infensissimi, in nulla bene ordinata civitate admitti valeant, — quemadmodum per dispositiones circa vindicandum recentissimum illum excessum factas rigori praeexistentium legum satisfaciendum esse confidimus: ita, Dilectioni et Fidelitatibus Vestris committimus: ut, in quantum ad efficacius adhuc antevertenda et reprimenda similia scandala, urberiore pro futuro in modernis jam rerum adjunctis opus esse dignosceretur legis provisione, in cohaerentia etiam declaratae ad calcem benignarum Propositionum Nostrarum Regiarum mentis nostrae congruum eatenus ferendae legis projectum Nobis substernatur. Quibus in reliquo Gratia et Clementia Nostra Caesareo Regia benigne jugiterque propensi manemus. Datum in Imperiali urbe Nostra Vienna, Austriae, die 6-a Mensis Februarii, Anno Domini 1844. Ferdinandus m. p. Antonius Comes Majláth m. p. Ladislaus Szőgyényi m. p.

Első Ferdinand, Isten kegyelméből ausztriai császár, Magyar és Csehország illy néven ötödik, Galiczia és Lodomeria apost; Lombardia, Velencze és Illyria királya, ausztriai főherczeg 'sat.

Fenséges főherczeg, legkedvesebb nagybátyánk; főtisztelendő, tisztelendő és becsülendő, tekintetes és nagyságos, nagyságos és nemes, okos és figyelmes, Nekünk kedves híveink! Mély kedvetlenséggel hallottuk azon ujabb vakmerő kihágást, mellyet folyó év és hó 1jén az országgyülési ifjuság Uray Bálintnak Szatmármegye országgyülési követének megszégyenitésére nyilvános utczán, az országgyülési átalomszabadság világos megsértésével elkövetett. Királyi legkegyelmesebb előterjesztésinkben nyilvánitók már, miszerint a szavazati szabadságot az 1625: 62. és 1723: 7dik törvényczikkek értelmében is a törvényhozó testülethez nem tartozók illetlen magokviselete és pajkossága ellen védeni szándékunk, valamint hogy fő királyi tisztünk egyikének tartjuk a törvényes szólásszabadságot biztositni, 's az országgyülési testület minden egyes tagjának bátorlete fölött szorgosan őrködni; ennélfogva minthogy azok részéről, kiknek a köztanácskozásokban csak korlátolt és illedelmes magokviselete mellett szabadna jelen lenni, legujabb időben olly veszélyes visszaélések mutatkoztak, mellyeket a földön egy nemzet sem tür, 's mellyeknek elnézése a honi törvények szellemével is ellenkezik, 's mi több, egy követ nagyfontosságu tisztének teljesitését lehetleniti; azon galád merények pedig, mellyek a jelen országgyülés alatt többizben már mások meggyalázására elkövettettek, nemcsak az ország.-gyülési átalomszabadság büntetésre méltó megsértését foglalják magokban, de mint a közbéke és nyugalom, egyszersmind személyes és vagyoni biztosság tekintetében legártalmasbak, semmi jól rendezett országban meg nem engedhetők; a mint tehát bizunk abban, hogy a legujabban elkövetett kicsapongás iránt tett rendeletek szerint a fenálló törvények szigorának elég fog tétetni: ezennel Kedvességednek és Hűségteknek meghagyjuk, hogy a mennyiben hasonló botrányok megelőzése és elfojtása tekintetéből a jelen körülmények szerint jövőre bővebb törvényes intézkedés lenne szükséges, összhangzólag kegyelmes kir. előterjesztvényeink végén nyilvánitott akaratunkkal, az iránt hozandó foganatos törvénynek javaslata terjesztessék Elénkbe. Kikhez egyébiránt csász. kir. kegyelmünkkel állandóan hajlandók maradunk. Költ Bécsben fejdelmi fővárosunkban Ausztriában februar 6-dik napján 1844. Ferdinand s. k. Gr. Majláth Antal s. k. Szőgyény László s. k.

Ugyan e napon a vegyes ülés előtt a mlgos főrendi tábla országbirói elnöklet alatt tartá XCIVd. országos ülését. A t. KK. és RRk küldöttsége megjelenvén áthozta a magy. nyelv és nemz. ügyébeni üzenetet és felirási javaslatot (közlendjük jövő számunkban), mellyek a több rendbeli izenetekkel együtt felolvastatván köziratra bocsáttattak. — Megszólamlott azután egy mélt. báró a vallás tárgyában már régebben szerkesztett főrendi viszonüzenet iránt, 's azt az itélőmester által a t. RRnek megküldetni kivánta. Orsz.biró ő exclja, elnökileg válaszolá, hogy ez iránt majd teend jelentést ő cs. kir. Fenségének. — Vegyes ülés végével, miután t. i. az alsó tábla tagjai eltávoztak, tárnok ő nmlga, mint a fenséges Nádor-asszonynak, cs. kir. főhgnőnek évnapi megtiszteltetésére kinevezett orsz. küldöttség elnöke jelentést tőn ezen ünnepélyes eljárásról, értesitvén egyszersmind a mlgos FőRRket, hogy a fens. főhgnő magyar nyelven kegyeskedett válaszolni; e jelentést a mgos RRk hangos örömjeleivel fogadták. — Az orsz. küldöttség üdv. beszéde és a reá adott válasz itt következnek:

„Fenséges császári királyi Főherczegasszony! Mi az országos Karoknak és Rendeknek igen szerencsés, mi örömmel teljes küldöttei vagyunk. Mi azok nevében olly hő tiszteletet, és hálaérzelmet rebegni, tolmácsolni törekszünk, melly csak szivek mélyéből eredhet, 's csak a magas erénynek, csak a fennen tündöklő hazaszeretetnek lehet dija, lehet jutalma. Fenséged Magának a magyar Nemzetet igen dicsően, Fenséged örökösen lekötelezte, lekötelezte azon forró és határtalan szeretetével, azon gyöngéd, és kitünő vonzalmával, mellyet iránta mindenkor, és szakadatlanul tanusított. Isten tartsa tehát császári királyi Fenségedet a magyar nemzet javára, tartsa Fenséges Övéivel egyetemben, tartsa, ragyogtassa minél továbbá, minél boldogabban! Ezek ömlengő, ezek zajgó szavai a mi küldőinknek, ezek összhangzó, ezek dagasztó gerjedelmi tulajdon kebleinknek. Méltóztassék azokat császári kir. Fenséged újévi kivánatink fejében kegyelmesen fogadni, 's minket, és a mi Küldőinket, sőt az egész Nemzetet magaszlos, és nagyszerü kegyeivel, továbbá is ápolni, szerencsésitni, és boldogitani. Éljen!" —

Válasz. „Nagy örömmel fogadom a kivánatokat, miket, év fordultával, az országos RRdek nevében, e jeles Küldöttség nyilvánit. Azon huszonöt esztendő lefolyta alatt, mellyet e Magyarhonban, és lakosai közt éltem, irántam való hajlandóságuknak annyi bizonyságát tapasztaltam, hogy ezen időt éltem legboldogabb évei közé számitom, és e hazához változhatatlan szeretettel viseltetem. Szíveskedjék tisztelt Küldöttség, ezen érzelmeimet, az ország Rendeinek megvinni, és őket vonzalmam, valamint a felől is, mi becses előttem ohajtásuk, biztositani."

A t. KK. és RRnek februar 8ikán 96d. orsz. ülésök tartatván, mindjárt az ülés kezdetével egy városi követ, felszólalt, 's ovását nyilatkoztatván a KKnak és RReknek minden izenetök ellen addig, mig szavazata rendesen be nem számittatik, egyszersmind a választmányhoz nem járulhatását jelenté, felolvasott utasitása szerint melly igy hangzik: „Azon váratlan esetre pedig, ha hogy a szavazati jog törvényadta szellemében tovább is megtagadtatnék a kir. városoktul: e városi követek azou alkalommal, midőn a RRek táblájától a Fő-RRekhez az első izenet leszen felküldendő, az izenet-átviteli küldöttséghez magokat kijeleltetni ne hagyják; illy izenet ellen ne csak a RReknél, hanem az első elegyes ülésben is ovást tegyenek; sőt valamint az ellen, ugy a netalán a kir. városok tettleges befolyása nélkül távollétökben hozandó törvények érvénytelensége iránt ellenmondást közbevetvén." Figyelmezteté egyébiránt a követ a KKat és RReket, hogy ezen ovását ne ugy értsék, mint ha az a nemzetiséget, jelesen pedig nemzeti nyelvünket tárgyazó izenetnek elve ellen volna intézve; mert küldői, ámbár honunk végvidékén, Gallicziától csak két órányira, csupa szlávok által vannak is körülvétetve, nemzetiségünk és nyelvünk iránt annyira buzognak, tettel 's áldozattal is, hogy a haza közohajtásának megfelelni kivánva, már 1836 óta minden közigazgatási ügyeiket, jegyzőkönyveiket, gazdasági biztosságaikat, jelentéseiket, számadásikat és csatolmányaikat magyarul viszik. — Előadására egy városi 's egy megyei követ részéről történt ellenovás és némi megjegyzés után, a napi renden levő tárgy fölötti tanácskozást folyamatba tevőleg, előadá elnök ő nmlga a bekebelezésekrül szóló §ok iránti véleményét, 's miután már az olly telkek iránt, mellyek a városi hatóság működését akadályozták, vagy lehetlenitették, rendelkeztek a KK. és RR., — a bekeblezésről szóló §kat egészen kihagyandóknak vélte, mint ollyanokat, mellyek nem a városi belszerkezet rendezéséhez, hanem a vagyonszerzési joghoz tartoznak: mit elnök ő nmga olly széles értelemben, mint a szerkezet áll, csak azért sem vélt a városoknak tulajdoníttathatni, mert ezek nagy részét jelenleg is adósságok terhelik, illy kecsegtető jogok pedig még mélyebben sülyeszthetik őket, ha közöttük a szerzési vágy fölébredend; továbbá a szerzésnek ezen neme más hatóságok jogainak csonkításával jár, mi csak ujabb surlódásokat fejleszthet ki. Erősen bevág ezen kérdés magába a jus publicum lényegébe nem kevésbbé, mint a magánjogba, mert vele az ősiség eltörlesztésének, a caducitásoknak stb. kérdése áll kapcsolatban; 's e részben a kisajátitásról szóló ujabb törvények körén tulterjeszkedni nem tanácsos, melly kisajátitási jog minden más nemzeteknél is csak annyiban áll, mennyiben a status czéljaival 's a polgárok vagyonbiztositási érdekével nem ellenkezik. Ha egyébiránt a KK. és RR e sok oldalu kérdést különállólag ex professo tárgyalni akarják, ám legyen; de annak a városi rendezet ügyéhez keverését, 's illy mellesleges eldöntését tanácsosnak és czélszerűnek nem látja; mert, a már mondottakon kivül, a jószágoknak holt kezekrei jutását tilalmazó törvényeink illymódon egyszerre megrontatnának. — Ámbár a nmgu elnök ezen nézeteiben több megyei követ osztozott, — a többség ‚maradjon' által a szerkezetet megállapitá — Olvastattak 12. 13.' stb. §§ok. Elnök ő nmlga mindenütt előadá okokkal támogatott véleményét, de rövid ellennyilatkozatok után, többnyire csak „maradjon" hangoztatással mellőztetett. — Huzamosb vita keletkezett a városbani letelepedésről szóló, 's különösen a 42. §. fölött. Erre nézve ugyanis több városi 's megyei követ oda nyilatkozott, hogy a megtelepedni akaró, ebbeli szándékát a v. kisgyülésnek bejelenteni tartozzék, továbbá, hogy erkölcsi jó magaviseletéről bizonyitványt mutasson elő, keresetmódja iránt magát igazolni tudja, 's a magyar nyelvben jártas legyen; ezeket pedig részint nemzetiségünknek a városokban fejlesztése tekintetéből, részint azért sürgeték, nehogy illy önigazolások hiánya esetén a városok idegen csavargók 'sgonosztevők 'gyülhelyeivé legyenek, különösen pedig, hogy szomszédtartományi zsidóság városainkat el ne özönölje; mi a bányavárosok részéről a honbeliek ellenében is tiltakozólag hozaték fel. Mindezek ellenében számos megyei követ szólalt föl, 's a szerkezetet, ugy mint van, meghagyatni kivánták. Különös figyelmet ébresztett P. városa követének előadása, ki városának 10 évről szóló rabstatistikai adatait előterjesztvén, a rabok számának évenkinti növekedéséből, 's 10 év alatti kétszeresedéséből bebizonyitá, mikép a városi követek legnagyobb része által sürgetett fönebbi ovatosságok mellőzhetlenek, ha a városok csendét, nyugalmát biztositani 's őket tömérdek politialis költségeskedéstől megmenteni akarják. Több czáfolat 's viszonczáfolat után, a szerkezet változtatás nélkül megmaradt. — A városi szabályokrul szóló 48—51. szakaszok-

ra nézve elnök ő nmlga megjegyzé, mikép a szabályalkotási jogot azon tul terjeszteni, mint azt Verbőczy már kifejezte, nem tanácsos. Intézkedjenek a KK és RRek a jelen munkálatban mindazokra nézve, miket a coordinationalis ügyben szükségesnek találnak, a többit pedig hagyják a municipalitási eljárás kifejlesztésére. Osztozott e nézetben több m. követ is, de a hallgatag többség szerint a szerkezetnek kelle megmaradni. — A vitatkozás alatt volt többi szakaszok iránt történt néhány nyilatkozat után, a hallgatag többség szerint a szerkezet szinte megmaradt. — Ekkor elnök ő nmlga a KKat és RReket a főrendi teremben elegyes ülésrei megjelenésre szólitá föl, — onnan visszatérve a k.k. levél ujolag fölolvastatott, 's ezzel az ülés d.u. 2½ órakor eloszlott.

Februar 9kén XCVII. országos ülés a t. KK. és RRnél.

(Kezd. d. e. 9 or.) Az ülés elején egy megyei követ a Részek meg nem jelenése miatt indított perben minélelőbbi itélethozás eszközlése végett hivá föl a nmlgu elnököt; mire ő nmga válaszul adá, hogy a kir. tábla, mint itélő bíróság minden sürgetés nélkül is eljár kötelességében, 's a birói függetlenség elvének megtámadása nélkül annak eljárásába nem avathozhatni. E tárgynál többen felszólaltak, 's egy követ nemcsak a sürgetést látta helyesnek, hanem azt is nyilatkoztatá, hogy a hozandó itéletet annak idején vizsgálat alá veendi; egy másik pedig a kir. tábla szándéka felől fejezé ki saját véleményét. Ezekre elnök ő nmlga válaszolá, mikép a kir. tábla, mint független bíróság eddig is teljesité kötelességét, 's ezután is teljesítendi; szándéka pedig nem lehet más, mint az igazságnak kiszolgáltatása; de míg valamelly per submittalva nincs, addig benne itéletet nem hozhat. — Egy másik követ ugy magyarázá az első tag fölszólalását, hogy a szorgalmazás nem a kir. táblát, hanem a korona ügyészét illette tulajdonkép, ki e perben a KK és RRk ügyvivője, 's igy őt szorgalmazhatják. A sürgetésnek illy értelemben vétele ellen személynök ő nmlgának nem volt kifogása, sőt azt meg is igérte; 's ebben az először felszólalt tag is megnyugodván, a kérdés magától megszünt. — Vizsgálat alá kerültek következve a kir. városok iránti törv.javaslat 54ik 's többi §§ai, mellyekre, azoknak tartalmához képest elnök ő nmlga megtette saját észrevételeit, némelly követek pedig előadák utasitásaik szerinti módosítási javaslataikat, de minden foganat nélkül. Részletesb vitatkozás fejlett ki a 71. és 76. §§. fölött, mellyeknek elseje a bíróság elibe tartozásárul, másika pedig a kereseti adónak a nemesek által fizetéséről szól. Az első iránt számos módositási javaslat terjesztetett elő, de mindamellett a szerkezet megállapittatott. A 72ik §ban elnök ő nmlga javaslatára néhány szóbeli változtatás történt. Tulesvén csekély vagy épen semmi észrevétel nélkül a munkálat következett szakaszain, a városi községről, idegenekről és a városi képviselő testületrül szóló II. résznek 89ik §a számos fölszólalásra szolgált anyagul. Benne a zsidók polgárrá-lehetése fejeztetik ki. Ez ellen elsőben is egy alföldi népes magyar kir. város követe szólalt föl, nemcsak küldőinek szigoruan ellenző utasitása szerint, hanem mintegy 3,000 polgár aláirásával erősitett folyamodványra is támaszkodva, 's adatdus előadásában bizonyitá, mikép sem nemzeti viszonyaink nem olly kedvezők, sem népünk szelleme és hajlandósága nincs előkészitve, de maga a zsidóság sincs megérve arra, hogy az polgárjogokkal fölruháztassék a városokban, mire őket a KK. és RRek a megyékhen szinte nem méltatták. Az érintett folyamodvány, tárgyalás végett kerületi ülésre utasittatott. — Számos tag nyilatkozott még ez ügyben, 's többnyire ellenzőleg, mind nemzetiségi mind-statusharmoniai szempontbul. Még számos szólni kivánó tag állott, elnök ő nmlga az ülést d. u. 2 órakor eloszlatta.

Országgyülési rövid közlés.

Febr. 10kén 98d. orsz. ülés csupán a t. KK. és RRnél. Az ülést elnök ő nmlga azon javaslat előterjesztésével nyitá meg, hogy a tegnap félbenszakasztott kérdés a zsidók polgárjoggal felruháztatása ügyében akkorra halasztassék el, midőn azoknak felszabaditása egész általánosságban önállólag fog tárgyaltatni. E javaslathoz többen csatlakoztak a megyei és városi követek közől; mások azonban, még azon esetre is, ha talán a többség az általános jogokbani részesitést külön akarná is kidolgoztatni, az elvet legalább kimondatni kivánták; 's illy értelemben a szerkezethez ragaszkodva számosan szólaltak fel annak további támogatására, mi közben éles czáfolatok is hangzottak a tegnap elsőben felszólalt városi követ ellen. Végre igen sok, válaszokkal 's czáfolatokkal vegyes előadás után, elnök ő nmga a történt nyilatkozatok többsége szerint, a szerkezetet megállapítottnak nyikatkoztatá. Ezen végzés ellenében több városi követ küldői nevében nyilvánitá, hogy azok, kebelökbe a zsidókat polgárokul semmi esetre be nem fogadandják, mig e fölszabaditás egész országra ki nem terjesztetik. (H.)

☞ A bécsi posta még esti 7 órakor sem érkezett meg.

Adjuk ismét folytatólagosan a feb. 1én tartott kilenczvenedik főrendi orsz.ülés részletesb vitatkozásit a turopolyai sérelem tárgyában. Az e napi előadások nagy részben ismétlések valának's a lázas szenvedélyek miatt egyszersmind a tárgy körén túlcsapongók. Első szólalt ma föl az ország főpapja, primás ő hgsge, s' miután röviden okait előadta, mellőzni kivánván a turopolyai sérelmet, gr. Z. indítványát támogatá, melly szerint általánosan kéressék meg ő felsége a horvátországi zavarok megszüntetésére. — Azután nádor ő fensége elnökileg figyelmezteté a szónokokat, maradnának előadásaikban szorosan a dolog mellett, kerüljenek minden személyes felhivást, ne hogy az örökös czáfolgatások 's kölcsönös szenvedélyek még inkább ingereltessenek. — Most egy gróf szólalt fel és előre ovástevőleg jelenté, hogy beszédében, őt a mélyen tisztelt fenséges elnökön kivül senki félbe ne szakaszsza, mert bárki vágjon is beszédébe, ő rá nem hallgat, hanem megkezdett beszédét folytatni fogja. Mindenek előtt fájlalja szóló, hogy ezen már harmadnapos tanácskozásnak nemzeti érzelmeket igénylő tárgya pártkérdéssé aljasult; hivatkozott Angol és Francziaország példájára, hol bármi erősek is a pártok küzdelmei, de ha köz ellenség ellen kell víni, minden pártszínezet elenyészik, és a különböző pártok bajnokai egy sorba állva küzdenek a közös ellenség ellen. — Szóló szerint, magasabb hivatalra szándékozó tagjai e táblának a bizalmat legkönnyebben biztosithatták volna számokra a nemzetiség élétkérdésében. Azután érinté szóló nálunk, az alkotmányos szellem gyermek-állapotját, mondá, hogy bárha 800 éves is már alkotmányunk, mégis bölcsőben heverő kisded. A zágrábi események védelmére felszólalt egyének ususra hivatkozását taglalván, fejtegette az usus természetét, kijelentvén, hogy bár hazánk a szokás hazája, de a szokás ereje még sem terjedhet annyira, hogy ennek ürügye alatt a haza polgárai alkotmányos jogaikbó kivetköztessenek. Furcsa, mond, e szokásra hivatkozás, ezelőtt 20 évvel a korteskedés nem volt szokásban, és mikor feltaláltatott, nem igen hozták fel ellenébe a szokást; továbbá 1825. előtt a regalisták elkésvén, nem egyszer szorultak a hallgatóság közé, és csak a hivatalosak voltak ususában az eldöntő tanácskozásnak; a magyar nyelv sem vala e teremben néhány év előtt szokás nyelve, és midőn egy nagyérd. tagja e táblának, gr. Sz. I., magyarul szólalt meg, 's őt ebben gr. E. M. követte, akkor az usussal ismét sokaknak meggyült bajok. A tartományi gyülés elhalasztása, mondják, embervér-kimélésből történt; ez, mond szóló, szép és gyengéd ok vala; de nincs ott igazi alkotmányos élet, hol az életet az alkotmányos jogoknál fölebb becsülik. Érinté szóló gróf az ilirismus részvényes társait, mint szinte bizonyos titkok kibeszélését, ez utóbbit azzal igazolván, mikép ettől nincs mit ovakodni, miután effectus docet causam. — Szóló, — ha egy halaványbeteget lát, klről tudja, hogy orvoshoz jár, és bizodalommal is viseltetik orvosához, és mégis halovány marad, vajjon nem azt kell-e mondania: mikép az orvos vagy vagy nem tud, vagy nem akar rajta segiteni? Illy betegünk van nekünk, mond szóló, ezèn beteg pedig alkotmányunk; van is egy ordinariusunk, ki jól tudna betegünkön segíteni, ha mellette a segédorvosok többet nem ártanának, mint használnak; az ilirismus kórságán is legjobban tudott volna segíteni ordinariusunk. Végül a KK. és RRdek felirásjavaslatát pártolá. — Miután a fenséges elnök némi észrevételeket tön, egy ifju gróf emelt szót, 's beszélt zsarnokságról, forintos seregekről, felfegyverkezett kispapokról, a bunkocratia megállapításáról, ilír magistratusról, nem felelős miniszteriumról, a lengyel nemzet kiirtásáról, kedveléséről az ilír vérengezéseknek, és a magyar alkotmánynak — ha szükség — utolsó cseppvérig védelmezéséről 'sat. kinyilatkoztatá, hogy az alsó tábla felirásjavaslatát pártolja. Egy Z. gr indítványa mellett nyilatkozott másik gróf tagadá, hogy Mátyás okleveleiből a turopolyai nemesek jogát be lehetne bizonyítni, és hivatkozott IV. Béla oklevelére; állítván, mikép a turopolyaiak joga magoknak grófot választani, ez egyetlen oklevélen alapul. A turopolyai gróf magoknak a turopolyai nemeseknek 1825ben országgyülésre beadott folyamodásukban olvasható elismerésök szerint, nem egyéb országgyüléseken, mint a turopolyai nemesek nunciusa v. is követe. És ha a turopolyai nemesek országgyülésen képviseltetnek, akkor egyszersmind magok személyesen ugyanazon orsz.ülésekben részt nem vehetnek. Egy gr. és főispán, ki szinte gr. Z. indítványát pártolta, kérdésbe tevé azt, hogy ha már a turopolyai ügyet fel akarják terjeszteni a KK. és RR., miért nem a többi horvátországi eseményeket is? ha gr. N. inditványa szerint ő felségének a felirás kiséretében a turopoly. ügyre vonatkozó csatolmányok is fölterjesztetnek, az egész törvényhozás a turop. nemesek irányában postaexpeditori szerepet vállaland magára. Megrótta még szóló a tulsó oldalon a hazaszeretettel — szóló szerint — egyedáruskodni látszó T. grófot. Végül szóba hozta, hogy bold. eml. gróf Dessewffy Aurél, ki a tulsó oldalon tegnap miniszterialis szónoknak mondatott, azok ellenében, kik a hazafiui áldozatokról olly fenhangon beszélnek, férfi és hazafi vala ollyan, vagy tán jobb, mint akárki, ki politicai hitét életével pecsételé meg; emlékeztette szóló a mélt. FőRRet az elhunyt grófnak kevéssel halála előtt szüléihez intézett azon levelére, mellyben elég érthetőleg kifejté az okokat, miknél fogva a fejetlenségi elvek elleni föllépésre hivatva érzé magát. — Utána egy ifju báró, egész lelkesüléssel mondá, mikint gr. Dessewffy Aurelt, ki neki és véleménytársainak személyes barátja, de politicai ellene volt, a jobb oldal míkint életében, ugy halottaiban is folyvást tiszteli. És midőn őt véleménytársaim közől egy gróf miniszterialis szónoknak nevezé tegnap, az elhunyt árnyékának sértésétől annál távolabb vala; mert én kijelentem — ugymond — (a jobb oldalon felkiáltás: mindnyájan!), hogy ha mint barátok könnyes szemekkel állottunk a dicsőült sírja felett, mint hazafiak, őt nélkülözni mondhatlan veszteségnek tartjuk. E kijelentéssel tartozom, midőn m. gróf A. által egy elvbarátom és tán benne az egész oldal ollyasmiről vádoltatik, mi valóságos szégyen és gyalázat volna. E kitérés után a tárgyra nézve szóló elmondta többi közt, hogy egyes eseteket szabályul nem állíthatni fel polgártársaink alkotmányos jogaikból kivetköztetésére; mert akkor Magyarországban is könnyü volna megmutatni, hogy miután több alkalommal csak az ugynevezett sanior pars szavazott; tehát a köznemeseknek, mint kik szavazásjogukat némelly időkben nem gyakorolták, szavazásjoguk nincs. Hogy képtelenségnek látszik az, miszerint valaki országgyülésen követ által képviseltetik, mégis személyesen részt vegyen az országgyülésben, onnan koránsem következik, hogy tehát valóságban positiv törvény és szokás szerint nem is léteznék illy állás; hisz az istenért! hány illy képtelenséget lehet felmutatni alkotmányos életünkből, mi a józan ész szabályaival homlokegyenest ellenkezik, és mégsem jutott eddigelé senkinek eszébe az illyes képtelenségeket kétségbe vonni. A nemes báró, a verificationalis kérdés fejtegetésére vonatkozó köv. ujabb észrevételt tön. Ha nem léteznék is, mond, a verificatio in praxi, de hogy nálunk in theoria valahol mégis csak létezik, ezt törvényeinkből be tudom bizonyítani. Itt két kérdés van: első az, hogy a követekre nézve van é választási qualificatio? második: hogy törvényes uton választatott é a többség által? Ez utóbbit magok az illető törv.hatóságok birálják meg, kik nálunk időről időre gyülést tarthatnak. A qualificatio kérdését a küldő jurisdictiók nem itélhetik el; mert hiszen a küldés által már iránta nyilatkoztak. Az hát a kérdés, hogy a magyar törvény a választandó követre nézve állapitott e meg csakugyan valami qualificatiót? az 1625: 62, 1640: 44, 1655: 6 t.czikkek erre igennel felelnek; mert ezekben meghatároztatik, hogy nem-nemesek követekké nem választathatnak, mint szinte az is kimondatik, hogy a prókátorok azon ügyekben, mellyekben prokátoroskodtak, követek nem lehetnek. Már most kérdem: ha ezen törvények ellen az illető hatóságok követeik választásában vétenének, ki fogna követeik iránt itélni, ha nem az alsó tábla? és e miatt a municipalitások autonomiája mitsem vesztene; tiszteli, mond szóló, a municipiumokat, mert tudja, hogy voltak idők, midőn apáink az 52 megye mint megannyi bástya megett védték azon szabadságot, melly már rég elenyészett volna, de épen azért nem akar szóló a magyar municipiumoknak olly jogokat tulajdonitani, mellyek valaki által következetesen használva, őket előbb utóbb megdönthessék. Igaz, nincs alkotmányos ország, melly a magyar municipiumokhoz hasonló szabad intézményekkel birna; és abnormis állapotunk sok baja e forrásból ered; de minthogy nálunk még eddig nem vala felelős kormány, csuda e, hogy őseink a végrehajtást nem engedék egészen át a kormánynak? és hahár e miatt számtalan visszaélés állott is elő, szabadságuk egyetlen garantiájához, a municipiumok mindenhatóságához, olly lelkesüléssel ragaszkodtak; de talán eljő az idő, midőn belátja a kormány, hogy a mostani anomaliák közt tovább nem maradhatunk, és olly biztositékot fog nyujtani alkotmányos életünk feldicsőitéseül, hogy nem leendünk kénytelenek folyvást a municipalitas bástyái közé sánczolni magunkat. Szóló nem akarja a megyéket a törvényhozással ellentétbe tenni, mert ez utóbb is képtelenségre vinne; az egyes hatóságok autonomiája nem áll a törvényhozásé fölött, és igy a verificationalis kérdés eldöntésének a törvényhozásnál van helye. Szóló üdvözlé gróf F. L—t, mint rend bajnokát, főleg ha nyilatkozása nem a szolgaság és elnyomás, hanem a szabadság rendére vonatkozik. — A követ szónok gr. N. inditványát pártolván mindenek előtt köszönetet monda b. E. J.-nek, hogy ezen tárgy feletti tanácskozást a felhevülés és ingerlés teréről az okoskodás terére vitte által. Követni fogom őt, ugymond, 's habár mulatságos vagy ingerlő nem leend is előadásom, okokat okoknak fogok csak egyedül elibe állítani, mert a mulatságban 's felhevülésben ugyis bőven részesültek már a mélt. FőRR. — Gróf F. A. azzal akarta a felhevült kedélyeket csilapítani, hogy ő Horvátország közelében lakván, éber figyelemmel kisérte az ott történteket, 's ennek nyomán állíthatja, hogy a turopolyaiak a magyar nemzetiséget Horvátországban nem képviselik; és igy a turopolyaiak iránti sympathia és ügyöknek

pártolása alaptalan. Én hitelt adok a szóló gróf előadásának, ugymond szóló, de viszont méltán kivánhatom, hogy ő is higyen nekem, a ki Magyarhonban lakván, és az itten történteket szinte éber figyelemmel kisérvén, állitani merem, hogy az általános közvélekedés a turopolyaiakat a magyar nemzetiséghezi ragaszkodásuk miatt a nemzetiség védőinek tartja, 's ezt gróf, ha éber figyelemmel kiséri az eddigi tanácskozásokat is, szinte bőven tapasztalhatta volna. — Három rendbeli inditvány áll előttünk, mellyek ismeretesek levén a mlgos FőRR. előtt, csak az egymás közti különbséget akarom kiemelni, 's egyszersmind megmutatni, hogy a gróf Z. F. és gróf N. inditványai, melly utóbbihoz én is állok, össze nem olvaszthatók, és pedig azon egyszerű oknál fogva: mert gróf Z. F. a turopolyai panasz mellett nemcsak ő felségéhez felirni nem akar, de azt mint nem tárgyalhatót a KK. és RRhez visszautasittatni javasolja; gróf N. pedig a panaszt felterjesztetni, és annak törvényes utoni orvoslását kéretni inditványozta, 's igy, felfogásom szerint, e közt és a t. KK. és RR. kivánsága közt nincs is más különbség, csak hogy a t. KK. és RR. az orvoslás módját, t. i. a horvátországi tartományi gyülésnek tartását is kijelelték, gróf N. pedig minden kijelelés nélkül ohajt törvényes orvoslást kéretni. — Elébb azonban, sem mint eziránti észrevételeimet előadjam, el nem hallgathatom az általam igen tisztelt s—i főispánnak abbeli mondását, mellyel gróf N. indítványát posta-expeditióhoz hasonlította. Nincs itt hasonlatosság már azért is, mert a posta gép gyanánt viszi 's adja elő a tarisznyájába vetett kleveleket 's kérelmeket, gróf N. pedig 's pártolói meggondolva 's elszánt akaratukból akarják a felirást felterjeszteni. — A posta-expeditor a felküldött levél tartalma mellett kérést előadni nem szokott, mi pedig a turopolyai ügyet ő felségének orvoslás végett ajánljuk. De még azon esetre is, ha posták volnánk, miután mi a nemzetnek közohajtását viszszük, habár gép gyanánt is, ő felsége elibe: kedvesebb szolgálatot teszünk a hazának, mint olly ndítvány, melly ugyanezt akadályoztatja. — Sokan sokat adtak már eddig is elő a petitio 's verificatio tárgyában, és az épen előttem szóló báró E. J.-nek terjedelmes bölcs előadása után is csak azon meggyőződésben maradok, miszerint ezen két tárgy iránt törvényeink ugyszólván semmit sem határoznak; a törvényes gyakorlat mezején is olly keveset vannak még ezen eszmék kifejlődve, hogy azok iránt csak idestova tátongni, de valami bizonyosat 's meghatározottat felállítani nem lehet. A petitio vagyis kérelmi jog az alkotmányes életnek elkerülhetlen postulatuma ugyan, de mégis azt hiszem, hogy ennek is bizonyos törvényes formákhoz kell kötve lenni; mert, ha nincs meghatározva, ki előtt, mikor és minő móddal lehet ezen petitiót intézni, 's ezt minden szabálytartás nélkül összszezavarhatni: a petitio joga, kivált törvényhozásunkva figyelmezve, zavarra 's féktelenségekre vezethetne, 's a törvényhozás hivatásától egészen eltávoztathatnék; és azért felette kivánatos, hogy a magyar törvényhozás ezen joggal fejedelme irányában igen ovatosan éljen; a turopolyaiakra alkalmazólag azonban, minden fenforgó körülmények 's ovatosság figyelembe vétele mellett is, a felterjesztésnek, ugy a mint azt gróf N. előadta, helye lehet. — Ezen petitio-jog gyakorlatának támogatására előhozott k.-szolnoki eset ellen gróf Sz. A. által tett azon kifogás, miszerint a szolnoki eset ehhez már csak azért sem hasonlítható, mert Szolnok vármegye a törvény értelmében Erdélytől elválasztva, és Magyarországhoz valóságosan bekebelezve nem levén, 's e kétes állapotban mintegy nem tudhatván, melly kanczelláriához folyamodjék, mintegy kénytelen volt a törvényhozáshoz fordulni: semmiképen meg nem áll; mert ha megengedném is, hogy ezen bizonytalanságban a kanczellaria iránti választás kétséget okozhatott a szolnokiaknak, azt mégis tudták, hogy az, kinek fején a magyar korona van, az ő fejedelmök is, 's igy ahhoz folyamodhatván, ennélfogva semmi kénytelenség sem állott elő kérésöknek a magyar törvényhozáshoz benyujtására 's ennek itteni tárgyaltatására. (Folytattatik.)

A febr. 3kán tartott XCIId. orsz. ülésében a t. KK. és RRk. szönyegre jutott városi munkálat iránt a nmlgu személynök ur imigy fejté ki általános nézeteit e fontos tárgy körül. „Midőn ezen nevezetes tárgy kerül országgyülési tanácskozás alá: kötelességemnek tartom ezen helyről is az egészre nézve észrevételeimet előadni, annál inkább, hogy igy majd a tanácskozás folytában rövidebb lehessek, és arra, mit most mondandok, hivatkozhassam. Egyik ez a legnagyobb fontosságu tárgyak közől, melly most tanácskozás alá került, t. i. a kir. városok dolga. Fontos ez alkotmányos tekintetben is, mert a kir. városok alkotmányos testületünknek kiegészitő részét teszik, és tették mindenkor; fontosak ezenkivül a kir. városok civilisatio szempontjából minden müvelt nemzetnél, mert magasabb polgári kifejlődést k. városok nélkül képzelni nem lehet, és különösen Európában mindig az volt a kifejlődésnek egyik fokozata, hogy a kir. városok hatalomban, erőben, kiterjedésben öregbüljenek. Ha ez valahol szükséges, szükséges bizonyosan hazánkban is, melly főképen földmüvelőkből áll, és távol van a kereskedés minden nagyobb módjaitól, tengerek- és egyéb eszközöktől, mellyek Europa sok más nemzeteinél megvannak; azért nekünk ezen földmüvelői országban, főkép azon kell ügyekezni, hogy magunk között a belső kereskedést, és mindazon polgári jótéteményeket, mellyeket a városok szoktak előteremteni, neveljük és szaporitsuk. Illy szempontok következtében a kir. városoknak nemcsak régi jogaikat kell megtartani, mellyeket már eleinknek bölcsesége is azon tekintetekből ada nekik, mellyeket most említettem, hanem azon jogokat szaporitani, kifejteni, az időhöz alkalmazni, szóval: a k. városok virágzását még nagyobb fokra emelni nemcsak ezen institutiókra, hanem az egész országra nézve elkerülhetlen szükség és kötelesség. Átlátta ezt ő Felsége is, mint ezt a k. kir. előadások mutatják, mellyek a t. Rendek tanácskozási tárgyaul a kir. városok állapotját is kitüzték. A kegyelm. kir. előadásokban leginkább azon viszonyok említetnek, mellyekben a kir. városok a törvényhozáshoz állanak, t. i. a szavazat-arány; és meg kell vallanunk, hogy alkotmányos országban ez a legfőbb 's mindeneket magában foglaló tekintet; mert egy alkotmányos ország polgári életének emanatiója ezen hely, mellyben résztvenni legnagyobb dísz, valamint az egyes polgári osztályzatokra nézve legnagyobb haszon is. Czélirányos és korszerü is volt ő Felségének ezen kir. előadása, mert ki a közelebb idők folyamatát, különösen az orsz.gyülések folyamát figyelemmel kisérte: tapasztalhatta, hogy a kir. városok aggodalma is leginkább e körül forgott. Országgyüléseink egy darab időtül fogva gyakoribbak, és átalakulásunk, vagy ha nem mondanám is annak, de polgári jogaink 's törvényink kiterjesztése körül forognak; a városok azonban azt tapasztalták, hogy befolyásuk, mellyet ezen hosszu és nevezetes orsz.gyüléseken gyakorolnak, sem a régi törvényes szokásokhoz, sem azon helyzethez, mellyet magoknak méltán igényelhettek, kellőleg alkalmazva nem volt; és e tekintetben aggodalmaikat, panaszaikat felsöbb helyeken elő is adták, 's ennek következtében én igen korszerüknek és czélirányosaknak tartom a kir. előadásokat. De a t. KK. és RR. a magok izenetében összekötötték ezen tárgygyal, t. i. az országgyülési befolyásnak, szavazatnak tárgyával, a városok szerkezetének kérdését; és ez szinte nem uj kivánsága a t. RRnek, mert mióta csak ezen tárgy itt szőnyegre jött és folytattatik, én mindig jelen voltam az országgyüléseken és a t. RRnek, különösen a nemesi rendnek mindig ez volt kivánata; ugy gondolták ugyanis a t. RRk, hogy a városok különösen azon viszonyokban, mellyek most bennök fönállanak, ha az ujabb czélszerü rendelkezések elmaradnának, nem képviselnék elegendőkép és illendően azon érdekeket, mellyeket nekik természetöknél fogva képviselni kell; 's ennélfogva az volt mindig a t. KK. véleménye, hogy összekössék e két tárgyat. Meg kell vallani, hogy erre felelni lehet, 's talán okkal és alappal. 1ör azt lehetne mondani, hogy a kir. városok ugy a mint vannak, az országgyülésekben századok óta befolytak, miszerint tehát méltán kivánhatják, hogy ha másképen nem lehet, legalább ugy folyjanak be most és ezentul is, mint eddig; továbbá, hogy ha kellő törvényes befolyásuk megállapittatik, a törvényes elrendezés ügyében is sokkal nagyobb hatással szólhatnak, és igy legalkalmatosabban intéztethetik el az egész dolog. — 2or azt is lehetne felelni, hogy ha tökéletesen nem képviselik is a városi követek a városok érdekeit, de mégis, minthogy a városi polgárok soráról származnak, annyira csakugyan képviselik, mint akár kik mások, kik itt ülnek. Ezt csak annak bizonyságára hoztam fel, hogy azoknak, kik a városi szavazatot a belrendezéstől elválaszthatlannak tartják, felelni nem lehetetlen, 's hogy olly összefüggés, melly felbonthatlan volna e két képzet között, nem látszik előttem felállitva. Egyébiránt ha az a t. Rendek kivánata, hogy egyszersmind szerkesztessenek is a városok igen jó; 's ha mindkettőt egyszerre el lehet érni, ez anná, hasznosabb lesz mind a városokra, mind az egész törvényhozásra, mind a felekezetek megnyugtatására, szóval az egész hazára nézve; igy vagy amugy, de kell, hogy okvetlenül történjék a városokra nézve valami, mert itt az ideje, akármelly szempontból vegyük is a dolgot, akár vegyük azt a mint kell, constitutionalis monarchico-aristocraticus szempontból, akár pedig általános europai szempontból. — Alkotmányunknak, a fenálló rendszer szerint Felséges Urunkon kivül a nemesség teszi alapját, 's ezen szempontból ugy tartom, hogy a kir. városok feljogositását azon méltányosság kivánja, melly minden osztályok közt egyformán osztja fel a status jótéteményeit. Istennek legyen hála, itt van kifejlődésünknek ideje, 's megvan bennünk is a jó akarat, hogy adjunk annyit, a menynyi kell; de megvan azon tekintet is más felekezetek között, mellyet a nemesség, ha másutt nem is, ezen hazában kétségkivül a nemzetiségnek legerősb védője, magának méltán követelhet; de megvan ezen tekintet magukban a városokban is, hogy többet, mint lehetséges, kivánni nem fognak. Ennyit alkotmányos szempontból. De ha az ember általános europai status-szempontból veszi is fel a dolgot, ugy is meg kell vallania, hogy a jogok ezen megosztásának létre kell jőni: mert itt csak az agricolaris érdekek levén jelenleg képviselve, szükség és elkerülhetlen, hogy a városok müveltségi, kereskedési, szorgalmi érdekeik is egyenkint illően képviseltessenek, és a mennyire lehetséges, a városok elrendeztessenek, 's képviseletre, kifejlődésre, a városokban ut nyittassék. Szóval, az idő int, az idő itt van. Távol legyen: hogy legkevesbbé is szándékomban lenne valamit inferalni, vagy a t. KK. és RRre alkalmazni; de ne engedje Isten, hogy olly igazságtalan gyanu ébredjen rólunk, 's ugy gondolkozzék valaki e hazában, mint a közéletben szokott gyakran történni, hogy t.i. mikor az ember valamit adni nem akar, igen udvariasan olly föltételekhez köti akaratát, mellyek el nem fogadhatók, vagy végre nem hajthatók; én ezt a t. KK. és RRről nem teszem föl, 's kérem, hogy ebből legkisebb következés se huzassék; csak azt mondom belső meggyőződésem szerint, hogy legyen bár egy vagy más ut választandó a t. RR. előtt, de az idő itt van, és soha alkalmasabb pillanat nem lesz mint jelenleg, 's azért most kell teljesíteni a városok rendezését. Először is a tárgynak legfőbb részéről, az országgyül. szavazatról szólok, minél rövidebben; bővebben szólani fentartom magamnak akkorra, midőn a munkálat végére érünk. Azt tartom, hogy a tárgy körül a főelvek mintegy következők: 1) hogy a városok alkotmányos helyzetökben és régi jogaikban meg ne rövidittessenek, 's azokban meghagyassanak; 2) azon méltányosság, mellyet említettem, egy részről azt kivánja, hogy adassék meg a városoknak annyi, mennyi őket alkotmányos magyar, és általános europai status tekintetben illeti; más részről pedig, hogy a városok az orsz.gyülési szavazataránynak elérésében tekintsék azt, hogy helyzetünk is csak a nemesség statusán alapul, 's hogy Magyarország földmüvelő ország levén, a földmüvelői érdekeknek erősebben kell itt képviselve lenniök, mint más érdekeknek. Én legalább a menynyiben itt nekem szavam van, ezen alapelvből fogok a szavazatarány tekintetében kiindulni. A mi a belszerkezetet illeti, ezen tekintetben lehetetlen észre nem vennem azt, mit már más alkalommal is említettem, midőn valamelly nálunk létező institutionak megváltoztatásáról 's kiterjesztéséről volt szó, t. i. hogy olly országban, mint a miénk, melly t. i. alkotmányos helyzetét, szabadságát, életét századokon át fejtette ki, századoktól fogva fentartja, nem lehet a századok óta fenálló institutiókat ugy tekinteni, mint valamelly tiszta tért, vagy valamelly tabula rasát; illy országokban legczélirányosabban jár el azon törvényhozó, ki azon százados szokásokat, mellyek az életben mély gyökeret vertek, javítja terjeszti 's uj életre emeli, nem pedig mást tesz helyökbe; mert illy próba veszedelmes is lehet. Ennek következtében én, t. KK. és RR.! azt tartom, hogy a kir. városokat és azoknak egész állapotát nem lehet másképen tekinteni, mint egy törvényesen fenálló alkotmányunkban már létező állapotot, mellyen javitani kell. A codificatio eszméjét mi illeti, hogy először is magunkról mondjunk valamit, nálunk a jó öreg Verbőczy neki ment s codificalt, 's prologialis czimei többnyire a jus civile, jus romanum és canonicumból összeszedett eszmék. Vannak nemzetek, mellyek különös kedvet találnak a codificatióban 's a definitiókban, de azon nemzetek, mellyek a dolognak gyakorlati oldalát szeretik felfogni, a codificatiókat nem igen kedvelik. A codificatiókat eleitől fogva, ugyszólván rájok tolták az emberekre, nemcsak monarchiákban, hanem köztársaságokban is. Ha Franciaországnak, a szabadság ezen nagy országának chartáját nézzük, az látjuk, hogy ott is egyes emberek akarata tolta azt a nemzetre; igy hajdan Justinianus codexét is. A codificationak azon nagy hibája van, hogy mikor már egészen elkészitetett a codex, akkor veszi észre az ember, hogy nem mindenütt jól van, 's az egész rendszeren átszött hibákon segiteni már igen bajos; mert a már egyszer felállított hiányos systemán systematice változtatni igen nehéz, egyes részletes javitások pedig az összefüggő rendszerbe bele nem illenek. Tudjuk, mikor Justinian a maga codexét elkészitette, eleinte novellarisokat irt bele, 's mások ismét appendixeket tettek hozzá. Nem akarok sokat szólani azon codexekről is, mellyek nálunk ekkorig léteznek; csak kettő van illyen, az urbéri 's a váltótörvény; mindkettőnek behozatalát tudják a t. KK. és RR. Ezen szempontbul tehát magában a törvényhozás módjában is van különbség. Véleményem szerint ott kell segiteni 's javitani, a hol ez szükséges, egyebet pedig meghagyni azon állapotban, a miben van. En szinte gondolkodtam a városok állapotáról, 's két epochát különbözteték meg abban. Vannak a városok és más törvényhatóságok, a harmadik és negyedik rend közt némelly régi kérdés alatti panaszos viszonyok, mellyek közől sok már meg is szüntetett egyes törvények által; vannak ismét uj kivánatok, mellyekről később fogok szólani. Az egyik viszony, melly a városok és nemesség közt fenforog, a curiák kérdése. Ez a többek közül főképen illetheti Komáromot, hol igen sok a curia. Azt kivánják némelly megyék, hogy ezentul is a vármegye törvényhatósága alá tartozzanak; de

igy nem lehet a rendőrséget kellőkép fentartani, mert a rosz emberek ezen curiákba vevén be magukat, ott a rendőri felügyelés alól kibúnak; legyenek tehát a curiák is a városok alá vetve; ez lesz az igazság,'s csak igy lehet a kellő rendet fentartani. Ez volt a városoknak egyik régi panasza, mellynélfogva azt mondák, hogy nem tarthatják fen a csendet és rendet ugy, a mint kivántatik. Másik panasza a városoknak a bennök lakó nemes emberek cselédeit illeti, kik szinte nem valának hatóságuk alá vetve; végre harmadik panaszuk azon birtoktalan nemes emberek ellen volt, kik a városok kebelében városi életmódot, p.o. kézmüvet, mesterséget üztek, 's mégis a városi hatóság alól kivétettek. Ezen előadott követeléseken tul nem igen terjeszkedtek a városok,'s főkép az emlitett viszonyoktól féltették a csendet és rendet. Vannak ismét másféle viszonyok, mellyeket a városokban méltán roszalunk, mert sokszor institutióink hibáját jobban átláthatja más, mint az, ki benne él; a 4ik status tud hibát találni, meghiszem, de mi is tudunk. Illyen főképen, hogy 1) a polgárság nem valami meghatározott kellékekről, hanem jó formán a tanácsnak 's választott polgároknak önkényétől függött; 2) a mi még erősebb ellenvetés a városok mostani rendszere ellen, hogy a választott polgárság olly kevés számmal volt, melly utoljára jó formán egy kis zárt cotteriává változott. A választó polgárság örök időkre választotta a senatust, 's egészítette ki önmagát, a mi természetesen jó gyümölcsöket nem hozhatott a bel administratiora nézve. Ezenkivül fontos ellenvetés főképen az is, hogy az illy zárt választó község és senatus által választott követ itt nem képviseli a communitás civiumot, a mint képviselnie kellene. E viszonyokon kétségkivül segíteni kell; de ha a t. KK. és RR. a városokon valóban segíteni kivánnak,nem kell olly városok természetével 's rendeltetésével ellenkező módon akarni segíteni, melly által a városi elem megsemmisül, 's azon élet és erő megcsonkittatik, melly jelenleg a városokat mint ipar, kézmüvek és kereskedés tanyáit lelkesiti. A városok a kereskedésnek és mesterségeknek tenyésztői, ehez pedig csend, nyugalom, folyvásti szorgalom és állandó rend szükséges, másképen ez nem megy. Az ipar és kereskedés nem tenyészik sehol ezen rend, csend és nyugalom nélkül még olly városokban sem, hol ezen városi elem már ki van fejtve, annyival inkább nem tenyészhetik pedig ott, hol mint nálunk, engedelmével legyen mondva a városi követ uraknak, sok helyütt ezen városi elemeket még előbb teremteni kell. Minek következtében, mikor polgárságot akarnak felállítani, mikor választott községet és tanácsot akarnak a t. KK. és RR. szerkeszteni, ezen szempontokból kell kimenni. Senki nem tiszteli jobban a megyei municipalitást a maga törvényes korláti közt, mint én; de meg kell jegyeznem, hogy a municipiumok közt, a dolog természeténél és az alkotmányos szokásoknál fogva nagy a különbség. Mondjuk ki a dolog tisztán mint van. Mint van a dolog a vármegyékben? ki uralkodik ott? Verbőczynek aristocratiai populusa a nemesség, 's ez az, melly ősi gyülekezeteit régi szokás szerint tartja. Nem kell azonban felejteni, hogy eleinknek, kiket a katonáskodás terhe nyomott, nem volt annyi idejök az ősgyüléseken tanácskozni, mint nekünk most; de mind a mellett azon ősi gyülekezetekben, annál az eredeti népnél fentartottak egy elvet, és ez volt a „józanabb rész" elve, mellyről nem szólok bővebben, mi volt, mert ugy is jól tudják a t. KK. és RR. Mind ezt csak mellesleg mondom annyiban, hogy a kir. városokra nézve az ellenkezőt akarom kihozni. Ne csináljunk magunknak illusiót, 's mondjuk ki: ha ez igy megy a mint most sok helyen mutatkozik, 's ha azon néphez még a honoratiorokat és intelligentiát is beveszszük, a sanior pars régi elvét pedig fen nem tartjuk: ennek következése vagy anarchia lesz,vagy pedig képviseletet kell a megyei rendszerbe behozni. Engedje Isten, hogy hibázzak; de aligha fogok hibázni, mert a hisztoria tesz mellettem tanuságot. Én bizonyosan utolsó vagyok e hazában azok közt,kik a jogokat megszoritni akarják, 's nem is tartom még most szükségesnek a képviseleti rendszer behozatalát a megyékbe, és pedig azért nem tartom, először, mert magyar vagyok, másodszer pedig azért, mert az alkotmányos elveket megtartva, még ezen az uton is sokáig dicsően megmaradhatunk; azon idő azonban, midőn europai kifejlődésünk meg fogja azt kivánni,kétségkivül be fog következni. A városokban azonban mindez máskép van, 's nemcsak a kir. városokban hanem a szabad kerületekben, Szászföldön és a 16 szepesi városokban is. Itt a képviseleti rendszernek mindenkor meg voltak 's megvannak ma is csirái. Ezen helyeken hol a lakosok nem ugy mint a megyékben szélyelszórva, hanem együtt és szük helyre szoritva laknak, természetes, hogy az indulatok és politicai szenvedélyek is geometrica progressioban nőnek; az illyen városokban tehát, hol csönd, nyugalom és folytonos szorgalom kivántatik, a közgyülések, a fölfeszitett politicai élet, a kellő nyugalomnak és csöndnek sirja, nem pedig a városi elem békés kifejlésének emeltyüi leendnek. Ezen szempontból indulván ki, a városokban megvallom, a mennyire lehet azon képviseleti rendszert vinném keresztül melly ott eddig is, legalább némi tekintetben létezik; egy hatalmas polgárságot állitanék ott, ollyan emberekből állót,kik saját tulajdonaikról szabadon rendelkezve, elég biztositékot adhatnak, kiknek egy szóval helyzetökhez képest, örökség 's munkásság vagy szorgalmuk után annyijok van, hogy abból becsületesen kijöhetnek, mert csak az illyenekben lehet teljesen megnyugodni, hogy szabadon választhassák választottaikat polgártársaik közől. Megvallom, hogy én magam is nemes ember és prókátor vagyok, mert ha valaki tőlem kérdezné: mi mesterségem? mást nem mondhatnék; a mi különben vagyok, az ő Felsége kegyelméből vagyok' de amaz, t. i. az ügyvédi oklevél „character indelebilis" előttem. Ez a fajta nép, megvallom, nagyon is elegen vagyunk, 's minden hivatalra jut akár 15 is. Hazánknak javára azonban szükségesnek tartom, hogy különösen azon elemeket terjesztessük a városokban, mellyek még ott hiányzanak,'s én a concurrens elemek közől leginkább érdekünkben látom azon elemeket tenyészteni, mellyeket a kézmüvek 's mesterségek megkivánnak. Egy olly független és szabad polgárság,millyet emlitettem,szabadon teheti ezt, és teljes garantiát nyujthat a sikerről. A választott polgárság ne legyen olly kevés mint most, hogy illy zárt testület az egyesek elnyomására szolgálhasson; de más részről olly sokan se legyenek, hogy zavart okozhassanak. Ne tegyünk oda olly embereket, kik arra nem valók, de ollyanokat se, kinek elvonása által megfosztatnék a társaság legszorgalmasban foglalkodó polgáraitól, mert tudjuk, hogy a polgárnak kevés ideje marad közdolgokkal foglalkodni; ezen választott polgárság pedig ne örök időkre legyen választva, hanem csak bizonyos időre,'s ez válassza a követeket és a tisztviselőket.'S igy azt tartom, hogy illy hatalmas és független polgárság, annak szabadon elválasztott választósága,'s az ezáltal választott tisztviselőség által megtettünk mindent, a mit institutiónkhoz alkalmazva a mostani körülmények között tennünk lehetett. A magistratust, kivéve azonban mind azokat, kik mostan is választatnak,birót, polgármestert, kapitányt, választás tárgyává tétetni kivánom. Még egyszer mondom: nagy a különbség mi köztünk és a városok közt. Mi itt állunk készen a hivatalokra. Régi időkben karunkkal és vérünkkel tartoztunk hazánknak áldozni, most pedig csak eszünkkel 's tudományunkkal. Mi ha kimaradunk is hivatalainkból, kiki közülünk csak könnyebben megy vissza kastélyába, vagy néhány szilvafájához; de egészen más helyzet áll fen a kir. városokra nézve; azokban olly urak, kik egyenesen hivatalos állapotra készültek, kevesebben vannak. Vegyük a dolgot gyakorlatilag. Egy szorgalmas polgárnak több gyermeke van, 's ollyan ember, a ki azért, hogy tisztviselő lehessen, minden tehetségét eltöltötte 's feláldozta, ha 3—4 év mulva hivatalából ismét kiesik, ezáltal állapota roszabb lesz, mint azé, kit apja csizmadiának nevelt. Én azt tartom, t. KK. és RR., ezen szempontokat nem szabad mellőznünk, ha meg akarjuk nyerni mind azt, mit a városok belszerkezete által elérni ohajtunk; más tekintetben pedig az illy módon és illy választó polgárság által elválasztott követ is mindenesetre jobban fogja a városi érdekeket képviselni, mint akárki, a ki más érdekeket képvisel."— A nmgu személynök ezen előadása után egy városi követ jelenté, hogy bármennyire ohajtja is a városok rendezetét, mind a mellett azt az országgyülési szavazat megállapitása kérdésével nem kivánja olly elválaszthatlanul összekapcsolni, mint az izenetben kifejeztetik; egyszersmind pedig felhivá a KKat és RReket utasitása következtében is, hogy azon munkálatot, mellyet a városi rendezés ügyében az országgyülésen jelenlevő városi követek legnagyobb része külön kidolgozott, 's melly nyomtatásban is megjelent, szinte tárgyalásba venni méltóztassanak. — Hasonló értelemben nyilatkozott a rendezés ügyének az országgyülési szavazat megállapitásától leendő elválasztatása iránt több városi követ, aggodalmukat fejezvén ki, hogy az izenetben nyilvánított kapcsolatosság miatt, ha talán a rendezés iránti munkálat elfogadást 's felsőbb helybenhagyást nem nyerne, a szavazati ügy elintézése is koczkáztatnék. Két város képviselője különösen ovást nyilatkoztatott azon munkálat czime ellen, mellyet az elsőben felszólalt városi követ a KK. és RRek figyelmébe tárgyalás végett ajánlott, kijelentvén, hogy ők abban semmi részt nem vettek, 's igy annak czimét, a mennyiben az minden jelenlevő városi követnek hozzájárulását fejezné ki, ámitásnak nyilváníták. Ellenvéleményben voltak ők a rendezésnek a szavazati kérdéstől elválasztására nézve is, a kapcsolatosságot annyival szükségesbnek állítak, minthogy rendezés nélkül jövendőre nem az összes polgárság képviselői fognának ülni a teremben, hanem, mint jelenleg, csupán a bureaucratia küldöttei. Ezen szemrehányás ellen, mintha a jelen országgy. képviselők csupán a bureaucratia képviselői volnának, két városi követ ünnepélyes ovást tőn, felvilágositván egyszersmind azon körülményt is. hogy a városi követek munkálata kidolgozásában miért nem vettek részt ama követek, holott arra szinte meg voltak hiva.

Csatolványok.

Második izenete *a KK. és RRnek. a mélt. FőRRhez a ker. napló kinyomatásának akadályozása iránt.*

A KK. és RR. a mélt. FőRendek válaszizenetében foglalt azon nyilatkozásra, miszerint a sajtó használására jelenleg létező rendszert visszaélésnek, 's annak alkalmazását sérelemnek nem tekintik, megjegyezni kénytelenek, hogy a midőn a m. FőRendek válasz-izenetökben egy részről elismerik, hogy a sajtó tárgya törvényhozási rendelkezés alá tartozik, más részről pedig arra hivatkoznak, hogy e tárgyról a törvényhozás még különösen nem intézkedett; már ezekből is, tekintve arra, hogy a kormány alkotmányunk szerint törvényt nem alkothat, önkint foly, hogy a sajtó használásában elkövetett visszaélések mindaddig, mig e részben a törvényhozás mást nem határoz, köztörvényeink rendelkezése, és igy egyenesen azon boszuló rendszer körébe foglalt intézkedések alá tartoznak,mellyeket törvényeink a büntettekre nézve általánosan követnek, a sérelem pedig, mellyet a KK. és RRdek a sajtó használására nézve jelenleg létező gyakorlatban szemlélnek, épen abban áll, hogy a kormány a fenálló törvényekben gyökerezett boszulórendszert önkénytesen megelőzővé változtatta át, és igy törvényhozási jogot gyakorlott, melly őt ugy ezen, mint más tárgyakban nem illeti.

Nem akarják azonban a KK. és RR. e helyen a sajtó szabadságának kérdését, melly iránt nézeteiket különben is már ismételve nyilvánitották, bővebben fejtegetni, mivel ugy vannak meggyőződve, hogy a ker. napló kinyomatásának kérdése, habár annak akadályozása a sajtó használására nézve létező törvénytelen gyakorlatból eredett, mégis nem a sajtó tárgyára vonatkozó közintézkedéseknek szempontjából tekintendő, mert e részben nem az forog kérdésben, vajjon a hon magán polgárai egyéni véleményeiket sajtó utján csupán megelőző birálat, vagy a nélkül is nyilváníthatják-e? hanem a kérdés tisztán csak az, vajjon a törvényhozó test egy részének tanácskozásai, mellyek különben is teljes nyilvánossággal folytattatnak, sajtó utján is közönségessé tétethetnek-e?

Az okokat, mellyeknél fogva kivánják, hogy a ker. napló kinyomassék, a KK. és RR. azon felirási javaslatban, mellyet első izenetöknek kapcsolatában a méltóságos Förendekkel közlöttek, bővebben előterjesztették; ezen okokat tehát annyival inkább nem akarják ismételni, mivel azokat válasz-izenetökben magok a m. FőRR. sem veszik kérdésbe, hanem a KK. és RR. kivánatához azért nem járulnak, mert nézetök szerint akkor, ha a ker. ülésekben az egyes kijelentések is hitelesen feljegyeztetvén, ezeknél fogva a követ magát küldői előtt igazolhatná, az orsz.'s ker. ülések közötti különbség megszünnék, 's az országos ülések törvényes hatóságukból tettleg kivetköztetnének.

Távol van a KK. és RRtől azt vélni, hogy a m. FőRR. a ker. ülésekben tett egyes kijelentéseknek hiteles feljegyzését 's köztudomásra juttatását azért nem helyeslik, mintha ezeknek meggátlásával a ker. ülésekre nézve azon kapcsot tágitni kivánnák, melly a követ és küldői között létezik, 's a KK. és RR. magok is azt hiszik, hogy a követ kijelentésére nézve, a viszonyna k tekintetében, mellyben küldőihez áll, azon körülmény: vajjon a kijelentés ker. vagy országos ülésben történik-e? különbséget nem tehet; 's azért ezen okból is ujabban ismét csak arról győződnek meg, hogy a kerületi naplónak közönségessé-tétele annyiban is, a mennyiben a követnek módot nyújt magát küldői előtt bővebben igazolhatni, mind a követ, mind a küldők érdekében fekszik.

Azt, hogy a ker. napló kinyomatásával az orsz. ülések között a lényeges különbség abban áll: hogy a ker. üléseknek mostani állása miben szenvedne változást, 's azok törvényes hatóságukból mikép vetköztetnének ki, a KK. és RRdek át nem látják, mert a kerületi 's országos ülésekben történő megállapodások a KK. és RRek határozatának teljes erejével csak az országos ülésben ruháztatnak fel. Ezen különbséget, 's abból a kerületi és országos ülési tanácskozásoknak természetére 's folyamára visszaható fontos következéseket a kerületi naplónak kinyomatása meg nem szünteti, és igy valamint jelenleg az országos üléseknek hatóságát nem öregbíti, hogy azon megelőző ker. tanácskozások, mellyeknek az országos ülések nyomtatott naplójába beiktatott egyes kijelentések közvetlen szüleményei, sajtó utján közönségessé nem tétethetnek, ugy ezen megelőző tanácskozásoknak kellőképen csak a sajtó utján eszközölhető köztudomásra jutása, az országos ülések hatóságát nemcsak gyengíteni nem fogja, hanem inkább az orsz. ülések naplójának eképeni kiegészítése által is öregbítendi.

A közdolgok iránti részvét a nemzetben naponkint öregbedik, 's e részvét a mint egy részről a nyilvánosság minden oldalróli kellő tágitását igényli, ugy más részről szükségessé teszi, hogy az orsz. tanácskozásoknak minden részei a nemzet előtt kitárva, hiteles kutforrásokból is tudva legyenek; 's midőn a m. FőRR.országgyülési köztanácskozásaikra nézve a nemzet előtti illyetén nyilvánosságnak naplójuk által már teljes birtokában vannak, a KK. és RRdek biztosan reménylik, hogy őket tanácskozásaiknak egyik nevezetes részére nézve, azon jognak gyakorlatában, mellyet önkörükben magok élveznek, gátolni nem kivánják, 's azért ő cs. kir. Főhgségét teljes tisztelettel, a m. FőRRket pedig szives bizodalommal ujolag felszólítják, hogy a közlött felirási javaslatnak ő Felsége eleibe leendő felterjesztéséhez hozzájárulni méltóztassanak.

Határozata *a KK. és RRnek a f. évi januar* **23***ról a magyar nyelv tárgyában érkezett k. k. válasz következtében.*

A KK. és RRdek a f. évi januar 23. napjáról érkezet k. k. válasz által azon nyomasztó körülményeket, mellyek az 1843. évi jun. 20kán hozott határozatnak, dec. 5dikén is lett további megtartására okul szolgáltak, megszüntetve lenni látván, fenemlitett jun. 20ki és dec. 5ki határozataikat a horvátországi követekre nézve ezen országgyülésének további folyamára megszüntetik, és ennek folytában az 1843.

évi oct. 12kén költ k. k. leiratra határozott felirás felterjesztésétől is elállnak: mindazonáltal

Az oct. 12ről érkezett k. k. leiratban foglaltakra kijelentik: hogy valamint azt el nem ismerik, hogy a kormány a KK. és RRhez, mint a törvényhozás hason feléhez parancsolólag szólhasson, ugy ellenben e táblának azon jogát, hogy a köréhez tartozó beldolgai felett önállólag intézkedjék, valamint eddig gyakorolták, ugy jövőre nézve is fentartják, 's e részben a mult dec. 5kén általuk megállapított felirásukban foglalt elvekhez szorosan ragaszkodnak.

Megyei 's más közlések.

Abaujból. Kassa febr. 5. F. hó 3kán első alispáni elnöklet alatt rendkiv. közgyülés tartatván, az országos tárgyak vizsgálásával megbizott állandó választmány beadta a kir. városok rendezéséről véleményes jelentését; az abban tett nevezetesb módositások ezek: a) A megye Rdei a választmány 9ik és kerületi 5ik §§ban foglalt törv.javaslatokból tapasztalván, hogy ezen szerkezetben elősorolt minden külső és belső telkek 's azok között a ns. udvari telkek és házak csupán közrendőri tekintetben függnek a város hatóságától, miután a RRk. a büntető és javitó t.könyv megvizsgálásakor a territorialis bíróság eszméje mellett nyilatkoztak, itt is hasonlóan intézkedni czélszerűnek találván, határoztatott: hogy a ker. RRk. által javaslott 5dik §ban előszámlált minden belső és külső, nem különben magán curiális és kiváltságos telkek is, a d) alatti kivétellel, nemcsak rendőri tekintetben de minden ott elkövetett büntettekre nézve is a város hatósága alá tartozzanak. b) A választmány azon javaslati véleményét, hogy a városban állandó lakást tartó minden osztályu olly egyének, 's igy a nemesek is, kik a város környékén kivül semmivel sem birnak, mindennemű magányjogi követelésekre, ugy szinte a város kebelében állandóul lakó birtokos nemesek is tartozásaikra nézve a ker. törv.javaslatok ellenére a város birósága alul vétessenek ki, nem pártoljuk; miután a nemes személy váltói követelésekben hozott váltótörvényeknél fogva nemnemes birák által is itéltetik, a városok rendezéséről javaslott tczikkek szerint pedig a városban lakos nemes is a városi birák választásába befolyván, nemcsak hogy a törvényekkel épen nem ellenkezik, sőt igen igazságos, hogy az ellene tett követelésekre nézve épen azon biró által itéltessék, kit benne helyezett bizalmánál fogva benső meggyőződése szerint birájának választott, igy 's ez által majd a városokban lakos nemesek a város polgárival jobban összeforrván, a városokban közhivatalokra is többen fognak választatni; de tekintetbe vétetvén az is, hogy bárha a jelenleg fenálló törvények szerint a városban lakos nemes a megyei biró által valamelly követelésben elmarasztatik, a végrehajtás mindazáltal mindig az illető város közbenjöttével eszközöltetik, azoknál fogva a megye Rendei a város hatóságárul szóló kerületi szerkezetet a 65d. §tól kezdve egész a 74kig bezárólag két voks többségével (19—17 ellen) elfogadták. c) a ker. szerkezet 146 §a a képviselőkről szóló és a véleményező bizottmány által, is elfogadott törv.javaslatok szerint képviselők nem lehetnek a nemkeresztények, és azok, kik fizetéses közhivatalt viselnek, ugy szinte katonák és papok; azonban a megye Rendei azon szempontból indulva ki, hogy a vallás lévén minden polgári társaság alapja, azok szolgáit, a hon értelmes és müvelt polgárait a zsidókkal egy sorba tenni 's azoknak a képviselői testületből kirekesztetését törvénybe iktattatni, a papságnak tisztes helyezetével össze nemférne, és ez az egyházi és világi Rend között bizalmatlanságot 's egymás iránti idegenkedést szülvén általa a haza polgárainak szivei egymástól elválasztatnának; de nem is találnak a megye Rendei semmi okot arra, miért kelljen a hon polgárainak hasonló értelmességgel biró részét a képviselői testületből, miután a voksolás különben is titkos lévén az által minden választónak állása, ha feltéve egészen független nem lenne is, teljes független állapotba tétetik, törvény által kizárni; továbbá pedig a választás egyedül bizalomtól függvén, de a képviselő is választás alá esvén, arra ugy is csak az, ki polgártársainak bizalmát megnyeri, fogna választatni, és ha azt idővel elveszti, a meg nem választás által képviselő lenni megszünik; valamint arról sem győződhetnek meg a megyei Rk. miért kelljen a katonákat is épen azon jogok gyakorlatából kizárni, mellyek védelmére önéletöket áldozzák; mire nézve követeinknek meghagyatott, hogy a javaslott t.czikkekből a papokra és katonákra a képviselői testületben meg nem választhatásokra tett, kivételek kihagyatását eszközölni igyekezzenek. — d) A bizottmány azon véleményéhez, mellyben a papoknak és katonáknak orsz.gy. követekül meg nem választhatására nézve észrevétel tétetik — 's hogy azon kivétel rájok nézve törvénybe iktattassék, megyénk a fentebb előadott okoknál fogva nem járulván a kerületi választmányi 398 és kerületi 388ik §§nak és törv.javaslatoknak, mellyekben a papokra és katonákra nézve semmi kivétel nincs, országgyülési követeink általi pártolása meghatároztatott. — e) Zsidók, polgárok nem lehetnek, 's emancipatiójok időelőtti. — f) Nemesak a köz tisztviselők, (ide azonban nem értvén a közgyülés által elválasztott irnokokat) de a közbirák is hat évre választassanak. g) Minden város külön követet küldjön, a város népességéhez képest egy egész, fél vagy ¼ szavazattal birandót, a városoknak pedig öszvesen 32 szavazat adassék, a midőn minden megye két szavazattal birand. — h) Az adó kivetésére nézve a helyt.tanács eddig gyakorlott felügyelési joga fenmaradt 'stb. Jelen r. közgyülésünk csak egy nap tartott és azon a városok elrendezésén kivül más tárgy fel sem vétetett; tisztviselőink igen gyéren jelentek meg, minek alkalmasint az e napokban a nagy hó miatt majd járhatlanná vált utak, oka. — Mult hó 22ik 's következett napjain tbiró Puky Antal ur elnöklete alatt tartott rendk. fenyitő t.széken 43. rab itéltetett el, ezek közől egy gyujtogató, és egy gyermekétvesztette nember halálra. — K—y L—á.

Nyitrából. febr. 7kén f. hó 6kán első alispánunk elnöklete alatt közgyülés tartatván, mindenekelőtt több rendbeli követjelentéseink olvastattak fel, mellyek fonalán határoztatott: hogy felirás által e megye részéről nádor ő cs. kir. főherczegségének nyelvünk iránt tanusított hő vonzalmáért köszönet nyilvánittassék, 's nemzetiségünk további pártfogolására bizalomteljesen megkéressék. A magyar nyelv tárgyában f. e. jan. 23kán kiadott k. k. válasz elfogadtatott ugyan, de követeinknek a még meg nem nyert pontok ujolagos sürgetése meghagyatik. Pestmegye levelét a testgyakorlati iskola ügyében, pártoltuk. A magyar kereskedelmi társaság elnökének lelkes felszólítása tetszett mindnyájunknak, 's részvények gyüjtése végett környékelletését járásbeli szolgabiráinknak meghagytuk. Nógrádnak az országgyülési tárgyak tanácskozás alá vétele 50. napig elhalasztására vonatkozó felszólítása felett élénk vita keletkezett, sokan e tárgyat mint különben is az országgyülés elrendezésére tartozót maga idejére kivánták halasztani, azonban a többség egész kiterjedésében pártolá. Csongrád 's Bihar megyék B. Vaschofer Károly honositását tárgyazó leveleikhez nem járulhatunk, sőt nyiltan kimondjuk, mikép ezután senkit valódi érdem, taksa-fizetés, és névmagyarositás nélkül meghonositni nem akarunk. Temesnek az országos börtön Temesvárra leendő áttétele iránti felszólítását, 's Vasmegyének a Batthyány család kérésére indítványozott, 's a nemes család ellen folyó horvátországi pör érdemében hozandó törvényjavaslatát az utasitással foglalkozó választmányunknak adtuk át. —

Kassa feb. 5. Városunkban a közelebb mult hetekben takarékpénztár létesülése terveztetett; gróf Barkóczy János nepom. elnöksége, Kleczko János igazgatósága, és Fiedler Károly, aligazgatósága alatt egy részvény 100 pft, most csak fele fizettetik, részvények száma 300; a németül szerkesztett alapszabályok megerősités végett a városi nemes tanácsnak bemutattattak, innen azonban visszautasitattak, azon világos határozat mellett, hogy magyar nyelven terjesztessenek-elő, mellynélfogva az alapszabályok forditás végett megyebeli Szepcsi m.városába Staut urhoz küldettek; illy fonák 's balfogásu cselekedetek nem vezettek e sokakat, 's tán nem helytelenül azon gondolatra, hogy bizony gyenge még a kikürtölt városi intelligentia? A városi szinház négy egymásutáni évekre f. évi october 1sö napjától minden dij nélkül bérbe adatik, a vállalkozni kivánóknak a nemes város tanácsához beadandó folyamodványok határnapjául f. é. martius 29ke tüzetett ki. Vajha csalódnánk, midőn azt mondjuk, hogy a szinház nem magyar, hanem holmi német igazgatónak fog kiadatni, jóllehet, mint hitelesen értésünkre esett, több előkelő urak 's a polgárság nagyobb része magyar szinházat ohajt. Majd meglátjuk. E részben minden esetre a városi tanács legtöbbet, sőt mindent tehet; a tavaly is satyrává vált közönség kihallgatása a hatóság függetlenségét igen igen kétségesiti. Uraim! hasonlókban igen könnyü a választás, ha a haladás baráti vagytok, a kor kivánatát követni kell — a tespedő és nyelvének ellensége édes hazánk jótéteményeire nem érdemes.

Esztergamból febr. 4kén 1844. A redouttermekben évenkint gyakoroltatni szokott tánczvigalmak a mi megyénkben az idei farsangi napok alatt majdmajd egészen megszüntek, mert ezeket részint actionariusok, részint egyes egyének által létrehozott mértékletes, de mégis csinos és gyakori házimulatságok váltják fel; a honnan biztan reméllhetni, hogy, miután ama régi magyar szokás, melly a házi mulatságok alkalmával — a fényüzést, és feszültséget mellőzve — egyenesen a tiszta barátságon, 's egymás iránti viszonos bizodalmon alapult, megyénkben erős lábra állott: ez a kölcsönös felebaráti szeretet, bizodalom és haragbóli kibékülés előmozditásának egyik rugója fog lenni. Kivánatos volna, hogy a testi öltözetre nézve is a külföldi divat-öltözetek után ne kapkodnánk, hanem nemzeti köntösünkkel megelégedve, minden további majmozásról lemondanánk; mindezeken felül pedig kiki rangjához képest öltözködve, példabeszéd szerint „minden madár a maga tollát hordozná.“ — V. F.

Tájékozásul a bihari ügyekhez A Világ mult évi 93dik számába iktatott azon biharmegyei czikkben, melly a főjegyző hivatalos jelentései nyomán megyei hiteles pecsét alatt E. L. részére kiadott valótlan bizonyitványokrul szól, szórul szóra ez állván: „ezeket bővebben fejtegetni nem akarom, mert ha netalán azon ur, ki e vádat felélesztette, a becsületről olly fogalommal bir mint én: úgy ő bizonyosan annak idejében az egész esetet terjedelmesen fogja tudatni a közönséggel: “ én, mint az emlitett vádnak felélesztője, már e felhivásnál fogva is kötelesnek érzem magam, a terjedelmesb nyilatkozásra. — A Világ és Jelenkor 1842. évi 53dik 's Pesti hirlap 155dik számaiból fogja már tudni az olvasó közönség, mikép a S. F. csödperbeli választmánynak, a törvényszékhez intézett azon jelentését, mellyben ez, S. F—t, ki még börtönben is folytatott bankócsinálásért már 10 évig raboskodott, 's most már másodszor van csöd alatt, több rendbeli tolvajságrul 's arrul vádolván, hogy ujolag bankót csinál, 's hogy csöd alá esett tömegéből sok portékát elhordott, mellyek, mint fija boltjában meglevők, ujjal is kimutathatók — tüstint elfogatni kérte: főjegyzői irnok S—J. főjegyző ur engedelméből, S. F—nek másolatban, törvényszékeni előterjesztés előtt kiadta. Tudva lesz tovább az is, mikép főispáni helytartó ur, kormányzói jogánál, sőt kötelességénél fogvást is, kivánván tudni, hogy ezen, később önmaga a főjegyző ur által is megismert hivatali hiba mennyiben igaz, iránta, előbb ugyan mind magát főjegyző urat, mind, mivel ez kitérőleg felelt, a kiadó irnokot is megkérdezé; tudva lesz: miszerint az irnok elő is adta szóval, mikép történt a kérdés alá vett közlés, de vallomásának irásban igért kiadását később megtagadta, sőt a következett juniusi közgyülésre olly értelmü bizonyitványt adott fönökének, mintha főisp. helytartó ur őt e dologbani nyilatkozásra igéretekkel 's kecsegtetéssel birta, — és én, ezen állitólagos igéreteket, midőn később a megigért bizonyitványért hozzá menék, főisp. helyt. ur nevében mintegy ismételtem volna. Tudva lesz végre: hogy épen ezen bizonyitványra alapitott megtámadása a főisp. helytartónak okozá főként, hogy Biharban jelenleg k. biztosság munkálkodik. A vizsgálat folytában, engem, mint kire S. J. emlitett bizonyitványában hivatkozik, természetesen ki kelle hallgatnia. És én, bebizonyitván előbb is az illető jegyzőkönyvekből 's magának főjegyző urnak a Pesti hirlap 172dik számába iktatott nyilt leveléből, mikép főjegyző ur ez ügyre nézve vagy a közgyülésen, vagy most emlitett hirlapi nyilt levelében — hol a jegyzőkönyvbe ment közgyülési szavait önmaga szépen elferditi, — nem beszélt igazán; és itt, és ott, minden esetre háromszor mondott ellenkezőt az igazsággal: fellállitám, hogy ezek miatt a S. ügyben sem neki, sem mellette 's maga mellett tanuskodó irnokának hinni teljességgel nem lehet. Sőt hogy öt, 's hivatali hitelességét még inkább megismértessem, részint általa megtámadt becsületem igazolására, részint polg. kötelességből felfödözém a csak kevéssel azelőtt tudomásomra jutott intabulationalis alaptalan jelentések dolgát is, melly igy történt: 1839 sept. 23. tartott kgyülés 2383dik sz. a. bemutatván az illető fősz.biró E. L. vagyonainak összeiratását: E. L. a 2384dik sz. a. kérte „azt hiteles másolatban kiadatni, ugy arról, hogy ellene semminemü adósságbeli teher intabulálva nincs, sem pedig passivus pörök ellene nem folytattatnak, bizonyitványt adatni.“ És a határozat igy szól: „A bemutatott összeirás hitelesen átiratni, és a megye pecsétje alatt folyamodó t.biró urnak kiadatni, egyszersmind a felől, hogy ellene sem per nem folytattatik, sem pedig adósság besorozva nem találtatik, — miután ezt az előreterjesztő főjegyző hitelesen jelentette, szokott bizonyitvány adatni rendeltetik.“ — És ezen hiteles jelentése a főjegyzőnek nem volt igaz. Mert az 1840dik évi közgyülés 2382—2383dik számai alatt, egybeszámitva 5800 pengő ftot soroztat ki E. L., mellyek ellene még 1838ban a 2161—2162 sz. a. tábláztattak be, következőleg 1839ben sept. 24én még betáblázva voltak. Itt tehát a m. főjegyzőjének hitelességén épitve, hiteles pecsétje alatt nem igaz bizonyitványt adott ki. De nem igaz 's a föntebbitől egészen megkülönböztetendő nem igaz bizonyságlevelet adott ki hiteles pecsétje alatt a megye 1840ben jun. 22kén az 1237d. sz. a. is, hol a jegyzőkönyvben szórul szóra imez áll: „E.L. ur mult évi j. k. 2383d. száma alatt látható bizonyitvány során, hogy ellene semminemü teher intabulálva nincsen, kér azon időtől“ (sept. 23. 1839.) „a mai napig“ (jun. 22. 1840.) „egy hasonló bizonyitványt kia-

datni.“ — És a végzés: „Az előterjesztő“ (főjegyző) „szóval jelentvén, hogy a folyamodó ellen semminemü adósság sincs a jegyzőkönyvek szerint besorozva: a kért bizonyitvány hiteles alakban kiadathatik.“ Pedig E.L. ellen, az 1840d. évi martius 5kén 1149. szám alatt (melly idő az 1839. sept. és 1840.jun. közé esik) 7500vf. soroztat-be, melly csak az 1840d. évi septm. 24kén 2381. sz. a. tehát később táblázтatott ki. Következőleg e 2dik bizonyitvány is valótlan volt. — És ezen bizonyitványok folytán E. L. ur a nm. m. kir. helyt.tanács felügyelése alatti k. alapitványi pénztártól 25,000 p. forintot nyert kölcsön; 's miután azt megnyerte az 1840dik évi sept. 24én 2179. szám alatt ujolag „kért az ellene intabulálva levő sommák menynyiségéről, ugy arról, hogy ellene semminemü per nem folytattatik 'stb. hiteles bizonyitványt adatni.“ Mire a határozat ismét szórul szóra igy szól: „Minthogy a folyamodók ellen az utóbbi közgyülésből adott bizonyitvány óta semminemü adósság nem intabuláltatott, sem pedig ellenök perek nem folytattatnak 'stb., ezekről a hiteles bizonyitvány olly formán rendeltetik kiadatni, hogy a most bemutatott kötelezvények, mint alább láthatni, **első helyen** besoroztattak. Főjegyző. Ezen inprotocollatio és bizonyitvány szerint tehát, az alább 2208 — 2211 szám a. besorozott 's összesen 25000 p. frtja az alapitv. pénztárnak „első helyen“ volna E.L. ellen besorozva; de nem igy áll a dolog: mert mint a besorozási j.könyv bizonyitja, 1840ben sept. 24kén 1789ről, 1801ről, 1825ről, 1829ről és 1836ról és igy öt különböző évről besorozott nyolcz külön kötelezvényen 12,300 vft. volt még E. L. ellen besorozva, melly sommák mind előbb intabuláltattak, mind az alapitványi pénztár 25,000 pengő forintja előtt állottak 's állanak a legközelebb mult novemb. 6kán kitáblázott 1669. ft. híján ma is. Mellyekből kitetszik: hogy e 3dik hiteles bizonyitvány sem igaz, 's a megye pecsétje, a saját szavai szerint „mindig becsület és lelkiismeret pályáján futott főjegyző hiteles jelentései miatt,“ háromszor üttetett igazsággal ellenkező bizonyitványra. Ezen általam az illető helyre beadott vádpontok főjegyző urral felelet végett nov. 4kén közöltettek, 's arról, hogy a főjegyző ellen illy tartalmu feladás is létezik 's meg fog vizsgáltatni, az 1805: 5. t. értelmében a RR. értesittettek. Ezen értesitő levél felolvastatásakor felállott főjegyző ur, 's elmondá, „mikép a vád igaz, azt menteni nem lehet; de ő azt nem maleversatióval követte el, hanem azon férfiunak, kinek becsületéhöz kétség soha nem fért, hitt szavaiban „'s igy adta ki, a gyülés utólsó napján kért, 's rögtön használtatni kivánt bizonyitványt.“ Egyébiránt — folytatá — hivataláról lemond, 's ha a RR. tévedésért nagyobb büntetésre itélik, azt is nyugodtan várandja be.“ — És a RR. „azon barátjának inditványára, ki jegyző könyvbe ment saját szavai szerint a fejegyző ellen vádul felhozott ezen hibának egyenes eszköze volt,“ leginkább azon okból, mivel a kir. biztosság kineveztetésekor érkezett k. parancsolatban e vád nem foglaltatik, 's igy arról tudományuk nem volt; és mert egyetemök birja a jogot: a vétkeseket nyomban megbüntetni, a hibáját megismerő, menteni nem tudó, 's hivatalát letenni kivánó főjegyzőt, e hibának megvizsgálás előtti, — mert az eredeti vádpontokat sem látták soha — elengedésével meg is büntették; még pedig mindezt akkor tették a lieber alles urak, midőn a tanácskozási teremtől csak 3dik szobában munkálkodó vizsgálati eljárás folytában a vád a főjegyzővel, felelet végett, mint már érintém, közöltetett is- — Megemlitendőnek vélem még, mikép főjegyző ur, midőn székének elfoglalására visszahivatott, azt mondá: hogy lemondási lépését megfontolva tette, 's miután „bár csak egy esetben nem elég elővigyázattal tett lépéséből a hiba csakugyan megtörtént: attól „elállani nem kiván.“ — Megemlitendőknek tartom pedig e szavakat azért, mert a föntebbiekből is ugyan, de különösen e szavaiból tetszik ki főjegyző urnak, hogy ő, kivált, miután E. L. és N. J. urak is mindig csak egy bizonyitványt emlegettek a közgyülésen, még most is oda akarja simitani a dolgot, mintha ő csak egyszer referált volna hamisan a k.gyülésen, 's csak egyszer adatott volna ki a megyével hiteles pecsét alatt E. L. részére hamis bizonyság-levelet. Pedig eröködni bizony haszontalan már; mert a föntebb elsorolt, 1839dik évi sept. 23ki — 1840dik évi jun. 22ki és 1840dik évi sept. 24ki, tehát három különböző esetet, bajosan varázsolja valaha egy esetté? Azonban, ha ezt nem mondta volna is főjegyző ur: sok és nevezetes kérdés nyilik itt még, mellyekre felelnie kell. — Illyen kérdés az: hogyha csakugyan azon férfiunak hitt főjegyző ur, kinek, mint állitá, becsületéhez kétség soha nem fért: hivatali esküjének mellyik pontja szabaditá öt fel, hogy széles Bihar megyében, vagy ha ugy tetszik e világon, bár melly folyamodó, vagy annak ügyvéde becsületszavának hivatalos dologban teljes hitelt adjon? — Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur: miért nem referált igy a közgyülésen: hivatalosan jelentem: hogy folyamodó E. L. 's ügyvéde N. J táblabiró uraknak becsületökre tett előadásuk szerint E. L. ur ellen Bihar megyében semmi adósság besorozva nincs. (folytattatik) Mezey Ferencz.

Külföldi hirek.

N.Britannia Egy skót vidéki hirlap majd mesés tudósitást közöl a Stuartok utolsója iránt. Szerinte e nevezetes férfiu még most is él Tweedmouthban, 's 1843 karácsony napján 115 évét érte el. Életében számos csatában vön részt, 's még élénken emlékezik az 1745ki csatára, mellynek alkalmával a trónkövetelő „Károlyka herczeggel“ beszélgetett. Öt izben házasodott, jelenleg élő hitvese 75 évvel fiatalabb nálánál. Összesen 27 gyermeke volt; ezek közöl tiz fiu csatákban hullt el, öt Indiában, kettő Trafalgarnál Nelson alatt, egy Waterloonál, kettő Algirban.

Február 11én délutáni két órakor nyittotta meg a parliamentet személyesen Victoria királyné. Miután az alsóház számos tagja is megjelent, a királyné a lordkanczellártól térdelve átnyujtott trónbeszédet szilárd hangon felolvasá, melly igy következik. — „Mylordok és uraim az Alsóházból! Nagy örömömre szolgál, hogy önökkel ismét a parliamentben találkozhatom 's hogy alkalmam van önök tanácsával és segélyével élhetni. Biztos remény táplál, hogy az átalános béke, melly minden nemzetek boldogsága és jólétére olly szükséges, háboríttatlan marad. A francziák királyához barátságos viszonyaim, 's az én kormányom 's az övé közt fenálló jó egyetértés, 's e mellett minden fejdelem és országok részéről tapasztalt barátságos és békés érzelmek iránti folytonos biztositások megerősitik ebeli várakozásomat. Adtam utasitást, hogy a chinai császárral kötött szerződés önök elé terjesztessék 's örvendek, meggondolva azt, mikép ezen ország kereskedésére nézve igen hasznos leend. A chinai kormánynál tett alkudozások egész folyamában nem adtam helyet bárminemü kizárólagos hasznok utáni vágynak. Ohajtásom az volt, hogy minden nemzet ipara és kereskedési vállalkozása hasonló kedvezésben részesüljön. Amaz ellenségeskedések, mellyek mult évben Sindiában történtek, azon ország tetemes részének a keleti brit birtokokhozi foglalását eredményezték. Minden hadmunkálatnál, 's jelesül a Meanee és Hyderabad vidékén küzdött csatákban mind a benszülött, mind az europai katonaság kitürése és vitézsége, ugyszinte jeles hadvezérök ügyessége és bátorsága kitünő volt. Megparancsoltam, hogy a sindiai eseményeket illető további felvilágositások minél előbb közöltessenek önökkel. Uraim, az alsóházból! A jövő évre szolgáló költségtervek ezennel önök elé fognak terjesztetni. Szigoru takarékossági szempontból készültek azok, de egyszersmind kellő figyelemmel a nyilvános szolgálat azon szükségire, mellyek tengeri erőnk fentartásával, 's egy messze terjedő birodalom különféle részeiben tengeri és szárazföldi hadkészületink sokszorozott igényeivel szoros kapcsolatban állók. Mylordok 's uraim! Szerencsét kivánok önöknek az ország kereskedése és kézműipara több fontos ágainak javult állapotjához. Bizton reménylem, hogy a munka szaporodása hü alattvalóim sok osztályit aránylagosan mentette meg a szenvedések és nélkülözésektől, mellyek felett korábban sajnálkozni okom volt. Több egymást követő évek folytában az országos jövedelem mennyiségét felülhaladta az országos kiadás; de bizalomteljesen reménylem, hogy jelen évben a közjövedelmek az aránylagos terhek födözésére bőven elegendők lesznek. Bizonyossággal fölteszem, hogy minden az ország financzügyeivel összefüggő dolgok megfontolásánál önök jól meggondolandják, milly rosz következésekkel jár az adósságoknak béke idején összetorlasztása, 's hogy önök a nyilvános hitelt erős eltökéltséggel fentartandják, mellynek ápolása egy nagy ország maradandó érdekeit, becsületét, és jó hirnevét egyiránt illetik. A jelen év folytában alkalom fog kinálkozni Anglia bankjának teendő jelentésre szabadlevelének átvizsgálata iránt. Tanácsos lesz, hogy ezen parliamenti ülés alatt, 's a mondott jelentéstételre szabott időpont bekövetkezése előtt, önök tanácskozása alá bocsáttassék a törvény állapotja az angolországi bank 's egyéb bankintézetek szabadalmait illetőleg. A mult parliamenti ülés berekesztésekor szilárd határzatomat nyilatkoztattam önök előtt, hogy Nagybritannia és Irland közt a törvényhozási uniót fentartani akarom. Ugyanakkor azon komoly ohajtásomat fejeztem ki, miszerint a parliamentel együttmunkáljak minden ollynemü rendszabályok elfogadásában, mellyek Irland társasági állapotjának javitására, 's az egyesült királyság azon része természetes segédforrásainak fejlesztésére szolgálhatnak. Eltökélém, e nyilatkozatommal szigorun öszhangzólag cselekedni. Nem teszek észrevételeket az Irlandban történt olly eseményekről, mellyekre nézve az illető törvényes birószék előtt perfolyam indittatott meg. Az irlandi földbérlet törvényének 's gyakorlatánnk állapotjára is lön figyelmem irányozva. Tanácsosnak találtam e fontos tárgyban kimeritő helybeli vizsgálatokot tétetni, 's a szükséges megvizsgálás vezérletére teljes hatalmazottságu biztosságot neveztem ki. Ajánlom, hogy idején fordittsák önök figyelmöket azon határzatokra, mellyek jelenleg Irlandban a parliamenti választásoknál szavazatbirók lajstromozására nézve fenállnak. Önök valószinünek találandják, hogy a lajstromzási törvény megvizsgálása, más, most hatást gyakorló okokkal összevetve, a megyei választók számában tetemes kevesbitést eszközlend, 's hogy e szerint tanácsos volna a törvény állapotját megvizsgálni, tekintettel az irlandi megyei választójog bővitésére. Önök ovatos megfontolására bizom a politika különféle fontos kérdésit, mellyek szükségkép önök birálata alá kerülendnek, teljes bizodalommal önök hü érzelmeibe 's bölcseségébe, 's buzgó imával a mindenható istenhez, hogy önök fáradozásait alattvalóim minden osztályai jólétének előmozditására vezérleni 's megáldani kegyeskedjék.“

Jan. 29én és 30kán hosszas cabineti tanács tartatott. A whigradical párt több főnökei magántanácskozást tartottak, mellyben, némellyek véleménye szerint, a kormány elleni ellenzvényöket rendszerítették.

Jan. 27kén kezdődött a védeljárás, mellyet Lalor Shiel fényes szónoklattal nyitott meg, mint John O'Connell ügyvéde. Beszéde öt óránál tovább tartott. A terem, melly az unalmas tanuvallatások alkalmával majd egészen megürült, most tömve volt hallgatóktól, kik között számos hölgy is jelent meg. Mindenki visszafojtott lélekzettel hallgatá a remek beszédet, olly nagy volt az érdek, mellyet átalánosan gerjeszte. Erről részletesben szólandunk. Jan. 29én Moore ur lépett fel mint Tierney védelmezője. 30kán Fitzgibbon ügyvédre került a sor mint Gray tanárnak, a „Freeman's Journal“ repealpárti lap kiadójának védőjére. Helytelennek 's jelen esetre nem alkalmazhatónak állitá a kir. főügyésztől tett összeesküvési értelmezést; érinté azon brit jogot, melly szerint gyülekezni szabad, mint törvényes eszközt, mellynek segedelmével a legrégibb időktől fogva sérelmek orvoslása eszközöltetik ezen országokban; mondá mikép azon ut, mellyen a repealerek az unio felbontását keresik, egészen békés és törvényes, — sokkal törvényesebb, mint mellyen egy angol miniszterium, ellen-ir párttól Irlandban gyámolittatva, a két szigetnek e vészteljes törvényhozási egyesülését létrehozta. Igy az ő pártfogottja is néha ugyan keményen szólt lapjában, de sehol sem tanácslott törvényellenes módokat e czél elérésére. Egyébiránt Fitzgibbon ur beszéde annyira hemzsegett személyes megtámadásoktól, jelesül a főügyész, Smith ellen, hogy ez, egy kis szünet alkalmával felszólittatá őt, hogy vagy vegye vissza sértő mondatait, vagy rendeljen időt párbajra.

Mielőtt Shiel beszédének némelly pontjait közlenők, megérintjük, hogy következő napon, még a második védszónok föllépte előtt John O'Connell kijelenté, hogy ő nem tartozik azok közé, kik némi részletes egyezkedéssel is beérnék a két ország viszonyait illetőleg; ő hazájának teljes és csonkitatlan törvényhozási függetlenségének helyreállitását pártolja, 's ettől semmikép el nem áll, mivel meggyőződése szerint Irlandnak független törvényhozási jogát váltig állitja és erősiti. Szintilly értelemben nyilatkozott apja is O'Connell Dániel a 29én tartott heti repeal gyülésben, hol mindazáltal ujabban is békére 's nyugalomra intette a gyülekezetet, 's egy jelenvolt amerikait, ki Anglia ellen kiméletlen kifejezéseket kezde szórni, rendre igazított. — 'S most már térjünk át Shiel beszédére, mellyről a tory Standard is azon véleményét fejezi ki, hogy az e férfiunak eddigi legjelesb beszédei közé tartozik, vagy épen legislegjelesbike mindnyájának, mellyek még eddig Grattan iskolájából kerültek; ezen szónokiskola nem a legjobb, de Shiel lángeszénél fogva fölül emelkedett az iskola hibáin. A jeles ügyvéd szólni kezdvén, minden lecsöndesült, 's ő igy szólitá meg a jelenlevőket: „Mylords — a birákhoz fordulva — és gentlemen! — a juryre forditva szemeit. Én John O'Connell ur ügyvéde vagyok. A jelen vádeset fontossága nem szenved meg túlzást. Nagyitás nélkül mondhatom, hogy az egész ország figyelme e helyre fordul, hol összegyülekezve vagyunk. Milly nagy a reátok bizott hivatal! milly nagy a feladat, mellyet magamra vállaltam! Ezen fontosság öntudatával léptem fel hogy szóljak, nem megindulatlanul, de megrendithetlenül. Valóban, nem megindulás nélkül! mert saját politikai életemnek is mennyi viszonya 's változata lebeg el emlékezetem előtt, midőn ő reá tekintek, politikai nagy jótevőmre, szabaditómra, barátomra! De megindulásom nem aggodalmon alapszik. Nagy bizodalommal vagyok hozzátok, bizodalommal, hogy az elv tulsulylyal birand lelkeitekben az előitélet felett, 's némi bizakodással magam iránt is viseltetem. Nem kérkedésből

mondom ezeket; önbizalmam nem származik tehetségim tulbecsüléséből, hanem védenczem büntelensége felöli benső meggyőződésemből. Némileg tanukép is jelenek meg előttetek, 's én tudom, hogy ő büntelen azon hibákban, mellyek neki felrovatnak. Apát és fiut ugyanazon vér, ugyanazon érzelem éleszt, apa és fiu minden politikai tekintetben azonosok; az apával pedig többet életem felénél nem becstelen társaságban töltöttem munkálkodva azon nagy müvön, melly — 's ebben áll ezen férfiunak legnagyobb dicsérete — béke szellemében lőn felfogva, 's béke szellemében a legdicsőbb véget ért. Ismerem jellemét, gondolatit, reményeit, aggodalmait 's törekvésit. Tudom olly igazán, mint hogy élek, hogy ő azon véres cselekedetektől, miket reá háritanak, utálattal borzad vissza. Ezen meggyőződésem tartandja fen erőimet e hosszu perfáradalminak közepett. Uraim! a főügyész, tizenkét óra folyásig tartott beszédében számos kivonatot olvasott fel beszédekből és hirlapi czikkekből, mellyeknek adatai majd kilencz havi időközre terjeszkednek. Minden idézetet boszús kifejezésekkel kisért azon személyek ellen, kik illy gonosz érzelmeket illy mérgezett beszéddel közöltek légyen. Ha haragja nem volt puszta hivatali, tettetett, ha ugy beszélt a mint érzett: mikép van az, hogy ezelőtt semmi lépést nem tett illyen, általa annyira veszedelmes baj meggátlására? Mondá, hogy az országot gyujtogatók járják be, kik fellobogtatják a nép szenvedélyeit: miért állt keresztbefont kezekkel, 's nézte nyugodtan a tüzveszélyt? hol maradtak a dublini vár fecskendői; hol volt vádja? Nem méltán gyanithatni é, hogy finom terv szerint a most vádlottakul itt állókat hinárba keritsék? hogy olly engedékenységgel, melly majd sanctióvá lőn, kormánypolitikailag készakarva meggondolatlanságokra akartak csábitni, mellyeknek annak idejében hasznát vehessék? Azt hallám mondatni, hogy vétkes szó illyet sugni a népnek: ‚várd be idődet'; de szabad e a kormánynak idejét bevárnia, hogy népzendületet hivatali czéljaira használjon, olly pályán haladott-e a főügyész, melly hozzá 's az ügyészi karhoz méltó? Illik e, hogy Plunkett utódja, kinek magas állásáról örködnie kellene a nyilvános bátorság felett, olly működésre bocsátkozzék alá, minőt csak egy franczia rendőri ügynök vállalhat el, 's a helyett, hogy őrszeme volna az álladalomnak, ennek ravasz ármánykodójává alacsonyuljon? (Folytatatik.)

Spanyolország. Saragossa ismét egészen lecsendesült. A halálbüntetés kihirdetése az ellenszegülőkre megtevé hatását; jan. 23káig 2600 lőfegyvert adtak át a milicianok. A hadi törvény már megis van szüntetve. Palencia polgárkatonaságát hasonlag lefegyverzik.

A progressisták igazgató választmánya szerencsét kiván Madrid tartományválasztóinak a választások sükerére nézve. Ez alkalomra nézve ünnepélyt is rendeztek, mellyen a progressisták minden töredékei képviselve voltak, 's a korábbi coalitio emberei barátságosan ültek az ayacuchok mellett. Elnökül egyértelmüleg Arguelles ur választatott meg. Rövid beszédben előadá a progressisták hűségét és ragaszkodását, trón, alkotmány, szabadság- és rendhez; megköszöné a választóknak, hogy róla megemlékeztek, 's igéré, hogy noha testi erőit hanyatlani érzi, nem leend okuk, választásukat megbánni, mert a sziv nem öregszik, az övé pedig most is olly hévvel 's erővel dobog a szabadságért, mint fiatal korában.

Franczia ország. Salvandy ur turini követségéről lemond. — A kamrából kilépett legitimisták már kezdik ismét választóikat felszólítgatni uj megválasztatásuk iránt. Larochejacquelin már körlevet bocsátott kiléptének okait fejtegetve.

Fontos kezd lenni a vaspályák ügye Franczia országban, mellyet külön törvénynyel akarnak szabályozni, mind a pályákat, mind a járást illetőleg; mert a könnyelmü kocsivezérlet miatt legujabban az orleansi pályán ismét szerencsétlenség történt. Nevezetes az is, hogy a közvélemény egészen elfordult a pénztőzsérektől, miért is a pályák építését ezek kezéről egészen el akarják venni.

Perpignanban készületek tétetnek M. Krisztina elfogadására, ki nemsokára viszszatérend Spanyolországba. Csak e helyen hajlandó királyi tiszteltetést elfogadni, mivel itt a határon túllépend, hol számos spanyol küldöttség várakozandik reá. Azonban ugy hiszik, tartózkodása Madridban nem igen hoszszu időre fog nyulamlani, mert Párisban még mindig bérben tartandja palotáját.

Svédhon. A 81 éves király sulyosan megbetegedett; az ország legfőbb méltóságai a palotába gyülekeztek. A nyavalya kifejlése igen kétes.

Moldva és Havasalföld. E két fejedelemségben békétlenség jelei mutatkoznak, jelesül Moldovában a forrongás már tetemes fokra ért, melly pedig főleg a bojárok közt létezik, kik a kormánynyal 's hospodárral nincsenek megelégedve. Hasonlag Havasalföldön is a fejdelem ellen fordult a velemény, a rend fentarthatását leginkább az orosz főconsul megérkezésétől remélték.

Görögország. Az ujév ünnepét fényesen ülték meg Athenben; a királynál számos küldöttség, a nemzeti gyülés részéről is, tisztelkedett, 's jelesül utóbbinak azon öröm kifejezésével válaszolt, melly legfőbb czélul Göröghon boldogságát tüzte ki.

Eszakamerikai egyesült statusok. Jan. 4keig terjedő hirek szerint a congressus tanácskozásai eddigelé legfőkép csak helybeli érdekek fölött folytak. A külügyek státus-titoknokául Webster helyébe Upshur ur neveztetett; főügyész a megholt Legare helyébe John Nelson lőn. A kereskedelmi hirek nem igen kedvezők

New-Yorkból jan. 10kéről irják, hogy a képviselők házában ismételt kisérletek tétettek a tavali vámszabás alábbszállitása vagy legalább átvizsgálása tekintetében, de hasztalanul. Az oregonföldi határkérdés még igen komoly alkudozások tárgya leendhet az unio 's Anglia közt.

Egyesületi 's intézeti közlés.

A vakok pesti intézete javára f. évi januarban gyült kegyes adakozások pengőben: néhai Hofman József pesti nagykereskedő özvegyétől 5 ft; t. Tassi Becz László ur egy napi díját 2 frt; tiszt. Uhlich, józseffalvi plebánus ur 2 ft 48 kr.; néhai Adler János ur legatuma Duna-Penteléről 4 ft; néhai Murati Panajot ur legatuma Pesten 50 ft; öszvesen 63 ft 48 kr. Költ Pesten februar 1-ső napján 1844. Gömöry Károly m. k. pénztárnok.

Figyelmeztetés. Wagner J. ur nyilatkozatára a ‚Világ' 1844ki jan. 27ki számában, mint ha az én hirdetéseim által a t. cz. Publicum mystificáltatnék, egyszerüen csak azt válaszolom, hogy az én raktáromban nemcsak a hirdetett hangmü-darabok, hanem a külföldi kiadók legujabb müvei is, — sőt mivel a legjelesebb bécsi, párisi, londoni házakkal is viszonyba léptem, 's általok minden ujdonság rendesen megküldetik, nálam a kő- és rézmetszvényi müdarabokat is legjutányosabb áron megkaphatni. — Továbbá jelenthetem, hogy az én ‚hangmü-kölcsönző intézetem', a mint előre gyanítható vala, a Publicum részéről legnagyobb részvéttel fogadtatott, mellynek programja ingyen kiki által megtekinthető, 's a netalán kivánt felvilágositások is örömmel adatnak. — Különben azon kitünő bizodalom, melyben ezen intézet átvétele óta részesülni szerencsém van, a t. cz. Publicum részéről, fényes tanubizonyság arról, hogy a publicum általam nem mystificáltatott, hanem épen az érintett okban van főalapja Wagner J. ur nyilatkozatának. Pesten jan. 30kán 1844. Treichlinger J. hang- és müvészeti intézet tulajdonosa. (Dorottya-utczában 16. szám alatt.)

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (325.) Vezérczikkében a „Magyar gazdasági egyesület" keletkeztének körülményei 's eddigi működésének és hatásának köre rajzoltatik; egyszersmind országos pártolás alá ajánltatik. Ennél korszerübb és üdvösebb eszmét alig pendített meg valaha a P. H. — Mi is ugy hiszszük, hogy egy olly földmüvelő országban, millyen Magyarhon, hol nemcsak a nemzet anyagi jóllétének, hanem szellemi fejlődésének és politicai jelentőségének is, végső bázisa és főtényezője örökké a termesztési és tenyésztési gazdaság leend, minden ollyas vállalat kettős örömmel üdvözlendő és hazafiui lelkesedéssel pártolandó, melly a józan gazdálkodás emelésére 's terjesztésére segédeszközül szolgál; 's e tekintetből a magyar gazdasági egyesület, mint a honi gazdálkodás tudományának most ugyan még csak bölcsőjében lévő, de idővel az egész hazára roppant hasznot igérő iskolája, mindenesetre országos nagyszerü intézetté alakitandó; a mit, ha csak az ügyet a nemzeti színház sorsára juttatni nem akarjuk, subsidium utján alig ohajthatunk eszközölni. És ime itt vagyunk ismét a telekdíjas terv mentül-előbbi megtestesitésének kézzelfogható szükségességénél. *α.*

Jelenkor (12.) Irányczikk helyett némelly általános eszmék közöltetnek a társas szabadság köréről. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

3680. Soprony vármegye törvényszéke legközelebb jelentvén hogy Haider József és felesége Borbála borbolyai lakosok ellen csődületi pert rendelvén; a' hitelezők megjelenésére f. é. martius 1ső napját tüzte határidőül; 's tömeggondnokká Trimmel András járásbeli eskütt, perügyelőül pedig Artner Tivadar hites ügyvéd neveztetett. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

3681. Soprony vármegye törvényszéke jelentése szerint, Kuzmics Tamás fülesi jobbágy hitelezői csődületének határnapja 1844ik évi martius 1ső napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Palló Endre, perügyelőnek, pedig Mészáros Gusztáv hites ügyvéd neveztetett. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

3682. Sáros vármegye törvényszékének jelentése szerint, vagyonában megbukott nemes Keczer György bogdányi lakos ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére 1844. évi martius 14ik napja határidőül tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokul Jámborszky Károly táblabiró, perügyelőül pedig Dirner József megyei alügyész neveztetett. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

4421. Buda város tanácsának felirása szerint, özvegy Tomanek Cecilia hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 13kára tüzetvén, perügyelővé Máry Kár. hites ügyvéd neveztetett. Költ boldogasszonyhó 30. 1844.

Adóslevél semmisítési hirdetés.

3881. Győr városa tanácsa 1799. évi augustus 12kén 260 ftról kiadott, 's 1807. évi julius 10én 1054. sz. alatt betáblázott, követőleg egy szobor-épitési pénztárt, szenvedőleg pedig Mátyus Lászlót és Unterberger Erzsébetet illető adóslevél mostani birtokosának tulajdonosi jogai bebizonyitása végett kitüzött 1843. évi december 15től számitandó három hónapi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti; hogy annak sikernélküli elteltével a fenérintett adóslevél megsemmisittetni és kitábláztatni fog. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

1676. Horváth Ágoston, kinek tartózkodása nem tudatik, az ellene Friedmann Henrik által 200 p. ft iránt inditott váltókereset tárgyalása végett f. 1844dik évi martius 23án reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a' k. e. b. Váltótörvényszéknek 1844. évi februar 5én tartott üléséből.

(30*) **Csöd-hirdetés.** 1—3

A pesti nemzeti Casinonak pénztárnoki hivatala, melly ezentul a levéltárnokival egyesittetni 's szabad szállás mellett 600 pgőforint évdijjal fog összeköttetni, megürülvén: ez olly végre hozatik ezennel köztudomásra, hogy az érintett hivatalokat elnyerni kivánók, biztositékul leteendő 1000 pgőforiut összeggel ellátva 's folyamodásaikat erkölcsiségük- 's képességükről szóló bizonyitványokkal támogatva, magukat az alólirt igazgatóságnál, hol e hivatalok munkaköréről bővebb értesülést veendnek, e f. 1844ik évi majus 1ső napjáig jelentsék; — itt egyébiránt még az jegyeztetik meg, miszerint okvetlen szükséges, hogy az illető folyamodók minden egyéb hivataloskodástól mentesek, következőleg olly állásuak legyenek, hogy bármelly hivatalbeli viszonyból eredhető akármelly kötelezettséget kizárólag, csupán a Casino ügyeivel foglalkozhassanak. Pest, febr. 6án 1844. Hajnik Pál. s.k. pesti nemzl casinoi igazgató

(*27) **Árlejtési hirdetmény.** 2—2

Tettes pestmegyei szolgák számára 3 évre kiváutato 1296 3/12 rőf búzavirágszinü, és 800 rőf fehér posztó mennyiség szállitására nézve, itten a megyeház kisebb teremében tartandó árlejtésre, f. évi martius 17dik napjának regg. 10 órája; — 's a megyeház szükségére egy évre kiváutató mint egy 32 mázsa jóféle repczeolaj hasonló árlejtésére az nap délelőtti 11 órája tüzetik ki, olly hozzáadással: miszerint a vállalkozók, a szállitási feltételeket, 's szállitandó ezen tárgyaknak mintáit, e nemes megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthessék. Költ Pesten jan. 14. 1844.

(31*) Tekintetes Zala vármegyének 1843. évi november 6kán tartott közgyülése jegyzőkönyvének 3402. száma alatt, Lackenbacher Gusztávnak, mint pazérlónak országszerte leendő kihirdetése elhatároztatván; mindenki figyelmeztetik: miszerint emlitett Lackenbacher Gusztávval, akármi szin alattt kötendő terhes szerződésektől, annál is inkább ovakodjék, minthogy ezen pazérló gyámság alatt lévén, tulajdon lekötezései egyébiránt is érvénytelenek. 1—3

(32) **Csődület jelentés.** 1—3

A nm. m. kir. udv. Kincstárnak 1843dik évben octobér 14én 34000. sz. alatt költ kegyes intézménye következtében, a megürült Arad-kerületi kir. Igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad-lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-díj, nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmával fuvarozási költség, 's a 10dik osztályi napidij vagyon összekapcsolva, — a csődület határnapja f. 1844dik év martius 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a felebb érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a bölcselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy a vízmüi — nemkülönben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti- és gyakorlati jártasságokat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bebizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a fent kijelölt határnapig annálinkább benyújtani, mivel később érkező, vagy a szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, februar 9kén 1844.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

14. PESTEN, 1844 SZOMBAT, februar 17.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője köz öl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Status és egyház I. — Fővárosi hirek 's események. — Gyászhir. — Országgyülési tudósitások. — Előleges rövid közlések a febr. 12. 13. 14. 15kei XCIX--CIId. orsz. ülésekről. Folytatása a turopolyai sérelem tárgyábani főrendi vitatkozásoknak a febr. 1söi 90d. orsz. ülésben. — T. megye követének beszéde a jan. 30kai kerül. ülésben a k. kir. válasz fölött. — Csatolványok: A magyar nyelv tárgyában f. évi jan. 23dik napjáról érkezett kir. válasz iránt teendő felirási javaslat. — Izenete a KK. és RRnek ugyan e tárgyban a mélt. FőRRkhez — Izenete a KK. és RRknek a sz. kir városok belrendezetének és orsz. gyülési aránylagos szavazatjogának tárgyában. — Megyei 's más vidéki közlések: Esztergamból. Szerémből (közgyülések.) Sz. Fehérvárról (iskolai próbatét, 's még valami.) Tájékozás a bihari ügyekhez.

Nagybritannia (Albert hg atyja †. A válasz-felirat elfogadva. Smith viselete elleni 's melletti alsóházi nyilatkozatok. Az angolbank. A statusper folytatása. Shiel beszéde 'sat.) — Franczia ország. (Gyári tüzveszély. A bélyegzettek 'sat.) Spanyolország (A statustanács alakitási javaslatterv elkészült 'sat.) Olaszország (Aggasztó hirek a tartományokbul.) Helvétzia (Hógörgeteg.)

Egyesületi 's intézeti közlések: Pesti müegyesület jelentése. Budapesti jótekony nőegyesület (közeledő sorshuzás.) — Festbudai hangászat egyesület (jótékonyság.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, februar 17. 1844.

Status és Egyház!

I.

Szirtteljes tenger örvényeit tükrözi elénkbe képzeletünk varázshatalma, midőn tollunkat a status és egyház csudásan bonyolult viszonyainak határvonalira vezetni akarjuk! mert mikint ott a megroncsolt hajók felfoszlott romjai a borzasztó veszélynek fenlebegő táblái, úgy itt milliókbul álló nemzeték feldúlt belnyugalmának szomorú bizonyitványaira akadunk a multnak történeti lapjain 's a jelennek élénk emlékezetében. — Roppant eredményü kérdés volt az egész emberiség állapotjában 's ma is az: minők azon gyengéd vonalok, mellyek közt status és egyház működve megteremjék egyesek 's egész nemzetek boldogságát. Tekintsünk szerte Európában, sőt ha tetszik a nagy tengerekentúl 's majd egy majd más alakban látandjuk a törvényhozás és politicai sajtó térén az egyház és status viszonyai fölötti vitatkozásokat. Mi magyarok pedig, kiknek 8 százados életünkön átszövődtek e kettős hatalom egybefüggő viszonyainak jogfonalai, 's kiknek napi eseményinkben az ez iránt támadó kérdések olly igen gyakoriak, épen nem nélkülözhetjük az e tárgyróli elmélkedéseket. Tehát nemcsak az egész emberiség, de legközelebb hazánk sürgető érdeke ösztönöz az egyház és status viszonyairól, őszinte nézeteinket politicai szempontból előterjeszteni. Mert hitünk szerint a közvéleményre hatni akaró heti sajtónak illyesmi egyik legnemesb, legüdvösb feladata, kiváltkép most, miután sok bajaink forrása voltak a rosszulértett egyház- és status-viszonyok!

Szerencsétlen 's a polgári társaságot legbensőbb elemiben megingató törekvés volt — azt, mit örökvégzet ember 's polgár boldogitására szorosan egybefüzött, erőszakos kezekkel ketté szaggatni; de sokkal szerencsétlenebb kisérlet még a polgári és szellemi hatalmak harczát megkezdeni. Mikor kezdődött e harcz, tudják, kik visszatekintnek a multba 's néhány század eseményeit figyelemre méltatták. Ebből ismét meggyőződhetnek, hogy valóban szomorú eredményekben mutatkozott a fentebbi törekvés. Vagy ugyan honnét is származott ama sok viszály, legujabban az egyház és polgári hatalom közt, ha nem azon bal felfogásból, mint ha a földi 's szellemi hatalom birodalma ugyanazon egy téren függetlenül, 's egymást szeretettel ápolólag fen nem állhatna? — Vigyük, ha tetszik, vissza a természet 's az ebben és kijelentésiben nyilatkozott isteni akarat lánczszemein az embert és polgárt, egyházat és statust legelső eredetére, 's ebből kitünő főrendeltetésire, 's megismerendjük, hogy a végtelenül bölcs alkotó a statust a vallás által szentesiteni 's ezt a polgári hatalomtól gyámolittatni, azaz e kettős, de végeredményikben azon egy főczélra, t. i. az emberiség boldogitására teremtett intézetet öszhangzásban működtetni kivánja! Isten szerzője mindkettőnek, 's igy, mert az egység müve az egyház és status, természetesen ellenkezésben nem lehetnek, hanem inkább szoros öszhangzásban kell állniok! Igen, az, ki kebleinkbe oltá a társaséletrei hajlamat, ki olly tehetlennek teremté születésének első zsengéjiben az embert, annak akaratából származik a polgári társaságok első eredete. Mondjon bármit Locke, Rousseau 's vele mások a polgári szerződésekről, maga a józan ész az ok 's okozat fokozatain belátja, hogy a teremtő volt az, ki a társasélet szükséges elemeit oltotta az első emberpár szivébe. Kicsiny volt, igaz, e pár emberből álló társulat, de mint piczi makkban terepélyes tölgy, ugy rejlett benne azon nagy emberiség, melly később olly terjedt életre fejlett ki.

De mikint a polgári élet lét-elemei ott kezdődnek, hol a teremtés vette eredetét, úgy tagadhatlanul igaz, hogy vallás és vallási társulat, vagy is az egyház a végetlen szentség müve, sőt mennyiben a vallás lényegit teremtő 's teremtmény közti összes viszonyok teszik, még mielőtt az első embernek társa alkotva lőn, már a teremtményt istenéhez vallás kötötte. 'S valóban még ki sem fejlett a polgári társaság kellőkép, már megvolt az egyház a jámboroknak közös isteni tiszteletökben; 's igy igen csalatkoznak, kik azt vélik „mintha polgári társaságokban hozatott volna be az egyház, mert nincs idő, nincs eset, mellyből bebizonyitni lehetne, hogy az egy társaságba alakultaknak előbb vallásuk nem volt volna, hanem csak annakutánna vették volna fel a vallást, midőn már polgári társaságot alakitottak. Ellenben igen sok okunk van állitani, hogy maga a polgári társaság az egyháztól, azaz a vallási társulattól kölcsönözte alakját! Mert valamint itt volt egy fő, ki az egyszerü isteni tiszteletet családi körében bizonyos módon teljesitette 's egyenlő ájtatosság 's hitelvek egyesiték őket: úgy vették később fel polgári életökben az egység 's az összefüggés eszméit! Az ezredévek folytában elágzó 's külön népek 's nemzeteket képező emberiség, a mint egyébben — az ős patriarkák erényes éltökben nyilvánuló vallásos ösvénytől eltérve — az igazságtól messze eltévelyedett, úgy a vallás és status közti viszonyokat felfogni 's alkalmazni nem tudta. Kelet volt az emberiség bölcsője, ott fejlett kitüzött pályáján a mindig ösztönileg legmagasbra törekvő emberiség, 's mégis az egyház és status közti arányt fel nem találhatjuk. Igy volt az nyugoton 's másutt is, mert többnyire a fejedelmek egyszersmind főpapok voltak, vagy ha ez nem, az egyház polgári czélok kivitelére szolgáló eszközül alacsonyitatott, 's igy ugyan a statusnak látszólag nagy szolgálatokat tőn, de az embert rendeltetéséhez nem vezette, 's igy nem is teremhette meg voltakép az igaz polgári boldogságot, mellynek alapja csak erényesség lehet. Hála azonban a felettünk őrködő gondviselésnek, mellynek legszentebb müve mindig abban tünt fel, hogy az eltévelyedett embernek az igazság ösvényit megmutatta! — a tudatlanság-'s tévelyszőtte homályfátyol e részben is felfoszlott, midőn az igazság mennyei fényének elolthatlan szövétneke Augustus korában az istenember születésekor feltünt! Mert ő volt az, ki a polgári társaság és egyház határvonalait kitüzvén, egyszersmind megmutatta a kört, mellyben status és egyház karöltve vezethetik az embert és polgárt a földi és szellemi boldogságra. Igenis, az ármánykodó irástudók kisértő kérdésire adott feleletében jelölte ki a kettős hatalom határvonalait, midőn megtanitott „hogy miképen megadni tartozunk istennek mi istené, akint köteleztetünk a polgári társaságnak megadni, mivel iránta tartozunk!“ Ezen sokat jelentő szavakban kimondotta egyszersmind a kettős hatalomnak egymástóli függetlenségét. Az egyház tehát tökéletesen független a statustól, 's viszont a status az egyháztól, 's ezért mennyiben az egyház hivei egyszersmind polgárok, a statusnak alávetvék, 's hódolni tartoznak, a mennyiben pedig a polgárok egyszersmind az egyháznak hivei, mint illyenek az egyházi hatalomnak alattvalói 's kormányzóik, csak azokat ismerhetik el, kikre megváltónk egyházát bizta.

Nem tagadjuk, hogy e két külön vált 's független, mégis igen közelálló 's ugyanazon egy emberben összeérő határvonaloknak elválasztása első pillanatra olly nehéznek tetszik, mint ha ez ugyanazon állodalomban másik álladalmat „statum in statu“ feltételezne. 'S azért nem csudálhatni, ha sokan az egyházi hatalomnak független állása ellen törekesznek, nem birván kellőleg felfogni a status és egyház viszonyait! De eloszlik a nehézség, megfontolván, hogy bár ugyan azon egy ember a status és egyház alattvalója, 's igy egy időben kettős társulatnak tagja, polgárié t. i. és egyházié, mégis, mivel e kettős társulatnak czélja egymással ellenkezésben nincs, sőt természetöknélfogva öszhangzásban kell lenniök, 's ezenfelül az egyház szellemi 's vallási eszközök 's utak által vezérli hiveit üdvösségökre, melly eszközök tehát a polgári társaság hatalmában nem állhatnak, a polgár megfelelhet e szerint egyházi kötelességeinek a nélkül, hogy status iránti tartozásait sértené. Annálkevésbbé jöhet pedig a status és egyház öszveütközésbe, minél szorosabb kapcsolatban állnak, mert az egyház főczélja hiveinek erkölcsös és szent életök általi üdvözitése, 's igy midőn hiveit czélja felé vezeti, épen akkor a polgári társaság boldogságát mozditja elő, mert statusjólét csak ott létezhetik egész mértékben, hol jók, hol erényesek a polgárok. Csak akkor mondhatnók, hogy állomány állományban van, ha az egyház és status ugyanazon egyéneket, ugyanazon eszközökkel egymástól különböző czélokra vezetné. Mert illy esetben vagy egyik, vagy másik társaság czéljától elüttetnék, mivel egy időben két czélra, főleg ellenkező czélra, ugyanazon eszközökkel élni nem lehet. Maga a hires Wolf is természeti jogtanában elismerte állitásunk igazságát „kik — ugymond — lehetlennek állitják az egyházi hatalomnak a polgáritól elválását, mintha ezáltal status a statusban 's köztársaságban képzeltetnék, azok hamarkodva itélnek, 's a mit mondanak, azt bebizonyitni nem tudják. A zsidók köztársaságában a főpapnál volt az egyházi, királynál a polgári hatalom 's mégis ki meri azt fonáksággnak mondani, ha nem is tekintjük mint istenit?“

Az imént megállapitott elvek fonalán mielőtt történetileg és jogilag bővebben kifejtenők az egyház és status közti viszonyokat, még egyre figyelmeztetjük olvasóinkat. A katholika egyházat, mellynek viszonyaira itt különösen forditjuk nézeteinket, mikint az elterjedve a világon egy nagy szellemi egészet tesz, nem lehet egyedül tartományinak tekinteni, hanem midőn azon viszonyokról van szó, mik ez 's a status közt szövődnek, szükség megemlékeznünk „hogy a különálló egyes nemzeti egyházak, egyszersmind kiegészitő részei ama nagy 's a világ minden részein elterjedt szellemi birodalomnak, mellynek egyesitő központját a kath. egyház Péter utódjában tiszteli.“

K. I.

*) Némelly, a napirenden levő kérdések elsőbbsége által határozott, körülményeknél fogva a mult számunkban megkezdett „Közgazdálkodási elméletek“ czimü irányczikkeink folytatását csak a ‚Status és Egyház‘ czikkek bevégezte után adandjuk.
Szerk.

Fővárosi hirek és események.

Pest, februar. 17. 1844. Dunánkon a rozzant jéghid tegnapelőtt estvefelé összeomlott, azaz, az álló jég tömegesen megindult 's eltakarodott; a két város közti közösülés ismét helyre állott, vagy hogy világosabban szóljunk, a dereglyék 's kompok ujolag biztosan járhat- 's kelhetnek. Fővárosunk utczáin is a hó szép lassacskán vizzé válván, a járdák szikkadnak. Lesz-e még fagyunk, azt mi rövidlátó halandók nem tudjuk, de megtudjuk ‚Mátyás ugrása‘ után két hónap mulva: ha volt-é vagy nem. Most legfeljebb azt mondhatjuk, jelenleg nincs hideg, 's ha húzamosan igy tart, még sokáig nem lesz. —

— Tegnap egy szegény ember a halpiaczon mintegy 8. font halat vásárolván egy halárusnőtül, miután árát kifizette, 's a vett halat kosarába tette, ismét kötény-zsebébe nyult, egy húszast húzvan ki belőle „adjon ezért is halat, ugyis itt e helyen találám ezt“, mire az árusnő a huszast átvévén nemcsak hogy a szegény asszonynak semmit sem adott, de sőt egy halat elővevén az aszszonyt rimánykodása daczára azzal annyira megverdesé, hogy arczát a vér egészen elborítá, mi több a vakmerő kofa, nyakából még kendőjét is magához ragadta. Mi lett a dolog vége, nem tudjuk, — eddig a tény áll, 's némi fogalmat nyújt a pesti kofák, de különösen a halárusok gorombasága 's önbiráskodása felől.

— Mennyire haladt 's halad még naponkint városunkban az erkölcstelenség, 's ezzel együtt az anyák szivtelensége, mutatja az, miszerint e napokban a Rókus mellett fehér vánkosba takartan, egy kis lánykát találtak, 's szerencsére, minthogy ekkor épen lágy idő volt, a kis teremtés egészsége meg nem rongáltaték.

— A kecskeméti kapuban egy Luigi Lodi nevü velenczei olasz kezdi viasz-alakjait mutogatni 's bárha gyüjteménye minden birálaton alól áll is, méltánylandó azon ténye, miszerint hirdetményét magyarul is megiratta.

— Hartleben Konr. Ádolf könyvkereskedésében legujabban megjelent a Külföldi Regénytár (kiadja a Kisfaludy társaság) XXdik kötete. A jelen kötetben bevégeztetik a Szigetrózsája; 's Robin-hood czimü érdekes angol regény (irta James György, fordítá Petőfi) kezdetik meg.

— A ‚Honderü' szerkesztője legközelebbi számában javaslatot tesz az iránt, miszerint a ‚bál' szó kiküszöbölletvén, ez értelemben a ‚táncz' szó használtassék, mivel ugymond ‚bál' nem magyar, hanem olasz-eredetü szó, melly nyelven ‚ballo' tánczot jelent. Mi pedig azt hiszszük, hogy a ‚bál' szó koránsem az olasz ‚ballo'bul vette eredetét, hanem az magánálló keleti 's ekép magyar szó. Ugyan is már a Bibliában van arrul szó, miszerint Bál nevezetü istennek tiszteletére papjai szerettek enni inni 's hogy tiszteletök is nagyobbadán lakmározásból állott. Hol pedig az életerő 's kedv bor által van fölmagasztalva, ott bíz a lábak is igen hamar készen vannak a lejtésre. Több mint valószinü azért, hogy a ‚bál' szót őseink még keletről hozták magokkal, hogy e szó előttük nem volt ismeretlen, nyilván tanusítja azon körülmény, hogy ők a bálvány szót is ebből származtatták. Azért inkább az olaszok vették át e szót, 's alakíták belőle a ‚ballo' ‚ballare' szavakat mint a ‚tag'ból alakiták a ‚tagliare' szót, melly a magyar tagolni szónak felel meg. Egyébiránt kétkedünk, hogy a ‚Honderü' tudós szerkesztője ezen állításunknak hitelt adjon; de hisz miképis kivánhatnók, hogy az, ki a Kiegl-gép fölött olly hamar (joggal-é, az más kérdés) pálczát tört, a ‚bál' szóra nézve nekünk engedje a helyes bonczolás dicsőségét, ő, ki már annyi bál papirost beirt és feketére nyomatott.

Gyászhír. F. hó 15kén hunyt el Fólhon sorvasztó betegség következtében mlgos Károlyi Istvánné, szül. galanthai és fraknói Eszterházy Francziska grófnő, csillagkeresztes és udv. palotahölgy életének 34dik évében. Béke hamvainak!

Országgyülési tudósítások.

Iménti kapván csak egy csomóban kezünkhez a következő országos ülésekben szőnyegen forgott tárgyak feletti tanácskozások leirását, itt csupán kivonatosan közöljük azokat, fentartván magunknak jövő számainkban visszatérőleg azoknak kimeritő részletes rajzát adni.

Febr. 12kén XCIXdik orsz. ülés mindkét táblán. A mgos FőRRnél felolvastatván a KK. és RRk üzenete 's felirási javaslata a katonai élelmezés és szállásolás tárgyában: a felolvasott feliráshoz a mélt. FőRRk hozzá járultak; 's elhatározták a KK. és RRket annak felküldésére felszólítani addig is, mig az üzenet mellett átküldött észrevételek a mélt. FőRRnél tárgyaltathatnának. E határozat után olvastatott a KK. és RRk üzenete 's felirási javaslata a magyar nyelv tárgyában f. é. januar 23kán költ k. k. válasz iránt, melly tárgyban a felirási javaslat hasonlóul elfogadtatott. — A t. KK. és RRnél néhány bányavárosi követ nyilatkozata a zsidóknak bányavárosokból leendő kizáratása iránt eredménytelenül hangozván el: folytattaték a kir. városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat 89dik §nak tárgyalása, mellynek a, b, c, d, pontjaiban a polgári jogok alapja van le rakva. E pontok felett érdekes vitatkozás támadt, melly azonban a szerkezetben legkisebb változást sem okozott. A következő §§ok a 90—97ig rövid észrevételek mellett helybenhagyattak. Hasonlóul helybenhagyattak a polgárok jogairól, haszonvételeiről és kötelességeiről szóló 98—114 §§ok, 's a polgári névkönyvet tárgyazó 111—122 §§ok is.

Februar 13. Cd. orsz. ülés egyedül a t. KK és RRnél. A kir. városok belrendezéséről szóló törvényjavaslatnak először felolvasott 123d. §a rövid vitatást idézett elő a polgárjog iránt itélendő esküttszék felett, mellyet több városi követek ellenzettek. Ellenzésök azonban a felolvasott §ban változást nem okozott. Ekép megállapitatván a polgárjog kérdésében itélendő esküttszék elve: megállapitattak a következő §§ok is, mellyek annak alkalmazásáról szólanak a 132 §ig. Hasonlóul megállapitattak a közlakosokról 's idegenekről szóló 133 — 144 §§, mellyek közől a két utóbbi egy két rövid nyilatkozatot idézett elő a czéhek mellett. Helybenhagyatott a külföldieket tárgyazó 141. 142 § is.— A következő §§ok közől, mellyek a képviselet általános elveit tárgyazzák, vitatkozásra alkalmat adtak a 146 §, azon kérdés felett: kik nem lehetnek képviselők? a 153 § a képviselők száma' 's a tárgyalás alatti törvényjavaslatnak Arad, Eszék, Felsőbánya, 's Pécs városokra leendő kiterjesztése felett. Ezen kérdések rövid megvitatása mellett helybenhagyattak a képviselet általános elveiről szóló 143 — 158 §§ok, mint szinte a képviselők választásáról szóló 169 —212 §§ok is. Az igazgatóságról szóló IIId. résznek kir. személynök ő excija elébe bocsátá azon kivánatát, melly szerint a kir. városok a megyei főispánokhoz hasonló kir. kormányzókkal lennének ellátandók. E kérdés többséget nem nyerhete. Végre helybenhagyattak a közgyülésrül szó- 213—253 §§ok.

Febr. 14. CId. orsz. ülés. A mélt. FőRRknél olvastatott a katonai élelmezés és szállásolás érdemében készült választmányi munkálat, mellynek 9d. lapján f) alatt az élelmezendő és szállásolandó katonaság száma foglaltatván; e pont alkalmul szolgált azon indítványra, miszerint mindazon kérdések, mellyeknek előleges eldöntése a felirásban sürgetett egyezkedést akadályozhatná, függesztessenek fel mind addig, mig a felterjesztésben kért kincstári küldöttséggel az ohajtott alkudozás meg nem történik. Ezen indítványt többen az egész munkálatra kiterjesztetni kivánván: a katonai élelmezés és szállásolás egész kérdésének tárgyalása az egyezkedésre halasztatott. — A KK. és RRknél folytattatván a városok belrendezéséről szóló törv.javaslat tárgyalása: a kis gyülést általánosan 's annak közigazgatási, közgazdálkodási és árvai osztályait tárgyazó 254—281 §§ok egy két rövid észrevétel után helybenhagyattak. A közoktatási osztályt illető 282—289 §§ok az iskolai elrendezés és felügyelés joga felett hoszszas és érdekes vitatkozást idéztek elő, mellynek folytában, a cath. clerus nyolcz százados érdemeinek felemlegetését a mult és jelenkorbul merített számos szemrehányások követték. A vitatkozás érdemeire nézve a szerkezet helybenhagyatott. Helybenhagyattak a számvevői, telekbirói és rendőri osztályról szóló 290—309, 's a nyilvánosságot, bíróságot érdeklő 310—323 §§ok, melly utóbbi §. érdekes fejtegetést idézett elő a városok felebbviteli törvényszékeinek eddig mellőzött rendezése fölött. Ezen fejtegetés eredményeül elfogadtatott azon indítvány, melly a királyi városi pereket felebbvitel utján a királyi curiára kivánta vitetni. A végzés kimondása után Z. városának követe a bevégzett tárgyhoz latinul kezdvén szólani, rendre utasittatott, mire előterjesztését magyar nyelvre fordítá. Ez eseményre Horvátország egyik követe megjegyezvén, hogy a magyar nyelv tárgyában érkezett k. k. válasz a „kapcsolt részek" kifejezés alatt Zágráb városát is érté: nyilatkozata ismét fergeteget idézett elő az országgyülési tanácskozás nyelve felett, melly az idő messzehaladta miatt, igen rövid ideig tartott.

Febr. 15dikén CIIdik orsz. ülés egyedül a tek. KK. és RRnél. A kir. városok felebbviteli törvényszékeinek változása azon inditványra adott alkalmat, hogy a kir. curia személyzete közé meghatározandó számu városi tagok is neveztessenek. Ezen inditvány az általános hivatalképesség terére vitetvén át; némellyek kivánták a polgárok jogairól szóló 98 §ban kijelenteni azt, hogy a polgárok minden hivatalokra alkalmatosok; mások a kir. curia tagjait az ország lakosai közül a születésre való tekintet mellőzésével kivánták nevezteti; másokisméta felebbviteli törvényszékek rendezésére vagy a hivatalképesség nagy elvének eldöntésére akép akarták a fenforgó kérdést utasittatni, hogy e tárgy a ker. ülésben minél elébb felvétetvén a kir. városok belrendezésével egyszerre iktattassék törvénybe. E különböző javaslatok pártolói közt a tanácskozás folytában érdekes vetélkedés fejlett ki, melly a vitatkozás tárgyáról a személyesség mezejére is leletért. A fennforgó tárgyra nézve határozatba ment, hogy a felebbviteli törvényszékekhez ülnökök születésre való tekintet nélkül a kir. városokból is nevezendők. Az adó kivetéséről szóló 324, 325 §§ok helyett, mellyekben határtalan jog adaték a kir. városoknak ön adójok kivetésében 's hova forditásának meghatározásában — visszaállittatott a kerületi választmány szerkezetében az adó kivetés iránt kifejezett elv, miszerint a k. városok adómaximuma országgyülésen fog elhatároztatni.

(Folytatása a febr. 1sői XCdik főrendi országos ülés részletesb vitatkozásinak a turopolyai sérelem tárgyában.) ‚A törvényes gyakorlat által — imígy szövé tovább a szónok gróf mult számunkban megszakasztott beszéde fonalát — szinte olly kevéssé kifejlődött verificationalis jog iránt vélekedése az: miszerint ezen jog a fenforgó esetekhez képest illeti az illető törvényhatóságot, illeti az egy vagy más táblát különvéve, illetheti az összes törvényhozást, de illetheti némelly esetben a kormányt is. Ha a választásban van hiba, ott mindig az illető törvényhatóság hozhatja helyre a hibát és ehez a megyék autonomiájának fentartása miatt sem törvényhozásnak, sem kormánynak nyulni nem szabad. Ha a vármegye maga tesz törvény vagy törvényes gyakorlat elleni választást, a KK. és RR. táblájának kötelessége ezirant felszólalni 's intézkedni. Ha pedig ezt a törvényhozó test elmulasztaná, akkor jő elő azon eset, a hol, vélekedésem szerint, a kormánynak bele avatkozni kötelessége. Ezen állításomat egy történt esettel fogom felvilágositani: 1790ben Hont vgye, melly még akkor Kis-Honttal össze volt kapcsolva, három helyesen választott 's credentionalissal ellátott követet küldött az országgyülésre. Kérdem, miután a vármegye azt hitte, hogy helyesen 's törvényesen választotta a három követet, kit illetett ezen verificationalis kérdés elintézése? legközelebbről a t. KK. és RR. tábláját, a mint az egy követnek visszaküldetése eszközöltetett is. De teszem azon lehető esetet, ha a statusok táblája akar sympathia utján, akár más oknál fogva a három követnek ottlétét nem ellenzette volna, miután tagadhatlan, hogy a törvényhozó test tagjainak szaporitása egyes táblák, vagy a törvényhozás egy részének önkényétől nem függhet, az illy esetben joggal hozzászólhatnának a mélt. FőRR. is, a kormány is, melly utóbbinak azonkivül szoros kötelessége a törvényeket és törvényes gyakorlatot e részben is szilárdul fentartani. — Hogy pedig eddig olly kevés verificationalis esetek jöttek az országgyülésen elé, onnan magyarázható, hogy törvényeink eziránti határozatlansága mellett az e feletti vitatkozást, mint sok más bizonytalan juris publici kérdéseket atyáink elmellőzni szerették, olly hiedelemmel, hogy az illy kérdéseknek épen a haza érdekében jobb, tökéletes világosságra nem hozatni. — E szerint is, miután gróf N. inditványa ezen kényes verificationalis kérdést ügyesen mellőzi, azt még e tekintetből is legczélszerübbnek tartom. — Az itt olly igen hánytvetett tényeket és jogokat illetőleg, jelesül pedig a panaszra legközelebbről okot adott azon tényre nézve, miszerint bán ő excja a bizonyos napra határozott tartományi gyülést nem az nap, hanem, vasárnap jövén közbe, harmadnapon tartotta, ez olly tény, melly igy pusztán előadva, sem helybenhagyást, sem roszalást nem érdemelvén, a felterjesztésnek 's panasznak csak akkor lehetne tárgya, ha bebizonyitva volna előttünk, hogy ezen gyülésnek meg nem tartására helyes ok nem létezett. De kérdem a mélt. FőRRet: ki van itt közölünk, ki az elénkbe adott iratokból az okok helyessége vagy helytelensége felett olly részrehajlatlan 's igazságos itéletet hozhatna, mellyen egy országos felirásnak egy olly kitüntetett, érdemes személy elleni országos panasznak alapulnia kell. Minthogy ismét gróf N. javaslata szerint leendő felirásban e tény iránti minden helyeslés vagy helytelenités elkerültetik, annak elfogadását tartom legtanácsosabbnak. — A mi végre azon leglényegesb kérdést illeti: vajjon tanácsos, vajjon szükséges e az orvoslás módját, vagyis a horvátorsz. tartományi gyülés megtartását a felirásban kijelelni? vélekedésem az: hogy olly tartományi gyülés, melly — akár van a turopolyaiaknak ott voksuk, akár nincs — az anomaliáknak 's képtelenségeknek gyülpontja; orvoslás módja nem lehet, vagy legalább az orvoslandó bajnál épen az orvoslás által szerezne még nagyobb bajokat. Egy nem coordinált, és igy a legnagyobb határozatlanságoknak kitett tartományi gyülésre, mint orvoslásra hivatkozni, a lehető legnagyobb veszély, és bátran mondhatom, hogy épen ezen tartományi gyülésnek nem coordinált állapota szülte nagyrészt az előttünk levő bajokat is. Hogy állításomat bebizonyithassam, közelebbről kell taglalnom ezen tartományi gyülést. Az itt előttem fekvő horvátországi küldöttség munkájából, de máskép is bizonyos, hogy a horvátországi bánnak a horvátorsz. tartományi gyülésre meghivásban semmi törvényes szabálya nincs; már kérdem: lehet e 's képzelhető e nagyobb anomalia 's képtelenség, mintsem hogy az illy testületnek tagjai egyeseknek önkénye által alakitassanak; ugyanezen országos küldöttség munkájának bizonyitása szerint megszokta a bán híni a püspököket, a főispánokat, a báni táblai ülnököket, a kamarásokat, a királyi tanácsnokokat, turopolyai grófot, a három horvát-, 's három tótországi vármegyéket 's az ezekben kebelezett sz. kir. városokat, mellyek követeik által jelennek meg. Kérdem ismét most: nem anomaliákkal teljes testület é az, hol illy roppant száma a kir. hivatalnokoknak és czimzeteseknek áll a szabadon választott képviselők ellenében, van e itt csak árnyéka is az olly szükséges törvényhozói független állásnak? Nem akarom feszegetni, van e a turopolyaiaknak a tartományi gyülésen voksuk; igaz, hogy a mit a fiumei kormányzó itt felolvasott annak megbizonyitására, hogy a turopolyaiaknak voksuk nincs, csak egyes személynek, névszerint gr. Draskovics Jánosnak egyéni vélekedése, de nemcsak gr. Draskovics, hanem az országos küldöttség, jelesül a 3ik lap 6. czikkében is, egészen illy értelemben nyilatkozik. De ha felteszem, hogy a turopolyaiaknak a tartományi gyülésben voksuk van, meg nem tagadhatni a voksot a többi Zágráb, Varasd 's Körösvármegye, sőt a más három tótországi vármegye nemeseitől is; most kérdem a mélt. fő RRtől: nem volna e az illy tartományi gyülés az anomaliák 's absurdumok legnagyobbika, hol 4 — 5 ezer nemesnek adatik voks; fennállhat-é ollykép coordinált tartományi gyülés, mellyhez az illető vármegyék nemesei közgyüléseiben képviselőket küldenek, azoknak utasitást adnak, mégis ezenkivül minden nemes személy megjelenhetik 's voksolhat? ott, hol a megyei nemesség bizalmát a követben, akaratát az utasitásban nyilvánitja, ettől elvált akaratot többé nem nyilvánithat, mert könnyen megtörténhetnék az is, hogy az utasitásban kijelentett akarat a személyes voksolással contradictióba jöhetne, de egyébkint is illy esetben a képviselőség nevetség és gunnyá válnék; világos tehát, hogy illykép coordinált tartományi gyülés fen nem állhat, hogy illytartományi gyülésre, mint egyedüli orvoslási eszközre, nekünk hivatkoznunk — fogalmam szerint legalább — lehetetlen. De más részről, ha csak a bán által összehivott egyének vehetnek részt a hor-

vátországi tartományi gyülésben, ez a már elébb is említetteknél fogva, minden lehet inkább mint tartományi gyülés, 's ezen esetben ismét meg nem foghatom az itt köztünk és az alsó-táblánál ülő horvátorsz. követek mikép nevezhetik magokat Tót-, Horvát- 's Dalmátországok képviselőinek; 's igy — vagy van, vagy nincs a turopolyaiaknak a tartomáuyi gyülésen voksuk; ezen tartományi gyüléseket én olly abnormis, határozatlan állapotban találom, melly a jelen bajon már csak azért sem segíthet, mert az a kérdés: vajjon a turopolyaiak és más nemesek voksolhatnak e vagy sem? ez a bajt inkább folytatni és nevelni, mint orvosolni képes; elkerülhetlen tehát, hogy ezek előbb kellőkép rendeztessenek. És igy, miután gr. N. inditványa szerint az ezen tartományi gyülés tartásának kijelelése nélkül, ő felsége a panasznak előadása mellett csak arra kéretnék meg, hogy azt megvizsgáltatni, 's törvényes uton orvosolni méltóztassék: ehhez mint legczélszerűbbhez adom voksomat. — Ezután egy más gr., gr. Z. inditványát pártolólag lépvén föl, a petitionalis jogot elismerte,de a verificationalis kérdést a törvényhatóságok körébe tartozónak vallotta. Kétségbe vonván ezután azon derék férfiak tapintatát, kik Horvátországban a magyar érdekekhez annyira erőteték a dolgot, hogy a kölcsönös surlódásoknak embervérontás lőn a vége; figyelmezteté a mélt. főRRet, hogy mikint eddig minden izeneteikben szorgalmasan ovakodtak illy kérdések körül a részrehajlástól, jövendőre is igazság legyen jelszavuk, ez vijja ki a nemzetiség ügyét, miután nekünk elleneinket nem kiirtani, hanem magunkhoz simítni nagyszerü feladatunk. Mutogatá, hogy gröf Z. inditványa sokkal közelebb jár a t. KK. és RR. javaslatához, mint gróf N. inditványa, miszerint abban ő felségének figyelme csak egy esetre fordittatik, a turopolyai panasz kereszteltetvén benne minden mozgalmak forrásának, mellynek puszta felterjesztését a magyar nemzet egyhangu nyilatkozata nem kiséri. Ellenben Z. gr. inditványában sem tények nem neveztetnek, sem pártok nem vádoltatnak, hanem összevétetvén minden szemoru események, általában ugyan, de határozottan kinyilatkoztatik, hogy a társországok jelen szomoru állapotja igy nem maradhat — ezen segiteni kell. Nem áll ezen inditványnak ellen az sem, hogy a KK. és RR. az ilir mozgalmak iránt külön akarnak felirni. 7—8 hónap óta igérik és mindeddig sem tevék, hihetőleg, mert elég adatuk nincsen, és már most kérdem: a társországok véres viszszavonásait összetett kézzel nézzük-é mindaddig, mig talán egyszer valahára sikerül az alsó táblának az ilirismus tendentiáját bebizonyitó adatokat összeszerezni? — Két gróf a jobb oldalon a t. KK. és RR. javaslata mellett nyilatkozott, egy főispán pedig rövid kijelentésében gróf Z. inditványát pártolta. Más két főispán gróf N. javaslatát fogadta el, előadásaikból a következők megjegyzendők: a petitionalis jogot kétségbe nem vonhatni; miből azonban nem következik, hogy ha törvényhozás egy kérelmet pártolt, más kérelmet pártolni szinte köteleztessék; de annyi bizonyos, hogy ha magános egyének kérelmét elfogadja a törvényhozás, annál inkább tartozik elfogadni egy egész törvényhatóságét, midőn a kérelem már inkább inditvány alakot ölt magára. Hogy a turopolyaiak törvényhatóságot képeznek, mutatja az, hogy országgyülésre követet küldenek, és a magyar törvényhatóságokkal, mikint legközelebbi körleveleik mutatják, nem Zágrábmegye utján, hanem közvetlenül leveleznek; e törvényhatósági állását a turopolyaiaknak maga a criminalis codex kidolgozására kiküldött országos választmány is elismerte, midőn a turop. grófságnak törvénykezési jogot engedett. Ki hozhatná tehát kétségbe, hogy a turop. nemeseknek joguk volt grófjok és követök által sérelmeik iránt inditványt tétetni, 's miután ezen inditvány az alsó táblánál többséget nyert, szó sem lehet többé arról, hogy ezt az országgyülésnek tárgyalni kötelessége ne volna. Egyike ezen főispánoknak mondá, mikép ha a szomszéd háza lángba borul, akkor a kezünkben levő eszközök válogatásáról hoszszasan tanácskozni annyi, mint a veszélyt saját házunkra háritani. Mi a szoros formákat illeti, habár azon időtől fogva,midőn még ifju koromban,mond szóló báró, ha valahol olvastam, hogy Hungaria libertatis incapax, a szabadságot éltető rendnek örök hűséget esküttem, de a gyermek pólyába szoritó rendet nem kivánom, illyennek tartanám pedig itt, midőn a társországok naponkint sulyosodó bajainak orvoslásáról van szó, a szoros formák miatti hosszas tépelödést. Mondják némellyek, hogy a turop. panasz felterjesztésére nincsenek elég kimeritő adataink, és mégis ugyanazok az ilirismus iránt minden adatok nélkül felterjesztést inditványoznak. Ez ellenmondás. A turop. adatokat sem tartom én tökéletes axiomáknak; annyit azonban hajlandó vagyok hinni, hogy a turop. nemesek országgyülési jog személyes gyakorlatában voltak, mert magánykörökben sokszor hallottam a slavoniai megyék képviselőjétől, hogy a turopolyai nemesek által mindig leszavaztatnak. Minthogy azonban a magyar országgyülésnek részrehajlást mutatni nem szabad, a turopolyai dolog nem levén még constatirozott tény, uj országgyülés-tartást mindaddig nem kérhetünk, mig ezen felterjesztett irományok kiegészitéseül megszerzendő adatokból kiindulva,nyomozás uem tétetik, és az egész dolog nem constatiroztatik; ezért van gróf N. inditványa oda irányozva, hogy ő felsége által a fölterjesztendő turop. panasz törvény utján orvosoltassék. — Az e napon még következett szónokok közől négy a t. KK és RRk javaslatát pártolá, kik közől az utolsó — egy gróf — azt mondá: Mi azon elvet illeti, mellyet itt tegnap előtt egy véleménytársam ellenében megpendíttetni hallottam, mintha t.i. a nyert jóért a mult roszszat feledni kellene, vagy épen a jelen botlást dicsérni, az magány-életben megy, de a jus publicum köréből maholnap kiküszöbölve leend. Megemlité még szóló a mandatum paritionis-t 's a legközelebbi kegy. kir. resolutiót, mint két különböző szellem működésének contrast eredmé nyét, ohajtását fejezvén ki,vajha a jobb szellem tartós,szilárd működésében folyvást háborítatlan maradna. — Végre a FőRRk teremrendezési indítványát köszönettel vevé a szóló, országbiró ő excljától, de megjegyzé, hogy e rendezésen mit sem akar egyebet érteni, mint hogy a hallgatóságnak a karzatokoni roppant szenvedélylyel nyilatkozó sympathiája mérsékeltessék 's illy értelemben a rendezési inditványnak a szóló is legbuzgóbb gyámolitója lesz. A mi pedig, mond szóló, e tábla egyes tagjainak korlátozására számitott rendezést illeti: ennek ő határozott ellenzője lesz, mert az efféle rendezés nemcsak e táblától függ. — Hárman szólottak a mai ülésben még, kiknek egyike most, kettő pedig már a korábbi ülésekben nyilatkozott Z. gróf inditványa mellett. Beszédök jobbadán a szőnyegen forgó tárgytól eltérő személyes czáfolatokbul állott.

Közöljük a ‚Hirnök' után T. megye követének a jan. 30ikai kerületi ülés megnyiltával mondott azon jeles beszédét, mellynek folytában az ugyanakkor elhatározott, a 95ik országos ülésben elfogadott, 's a febr. 8ikai főrendi ülésbe átvitt fölirási törvényjavaslat keletkezett, a mint ennek tartalmát mai számunk csatolványiban láthatni: Midőn a felolvasott k. k. válasz felett kezdődik a tanácskozás, azon szabály jut a szólónak eszébe, „hogy a becsületes őszinteség a legjobb politica;" ezen szabályt egy, és épen politicailag mások felett álló nemzet szinte közmondásul vevé; és annak igazságát a magán ugy, mint a közélet mindenben tanusítja. Ezen szabályt azonban ő, 's bizonyosan mindannyian a t. KK. és RR. ön saját meggyőződésökben és hajlamukban is feltalálják, és a jelen pillanatban igen örömest követni fogják azt. Tartózkodás nélkül fogjuk kifejezni tudniillik azon jótékony érzetet, vigasztalást és örömet, mellyet a kir. válasz bennünk gerjesztett. Mindazáltal épen az őszinteség kivánja meg, hogy azt is kimondja a szóló, mikép ő benne a kedves, a vigasztaló érzés nem annyira az első hallásnál lobbant fel, mint a dolognak szemlélésével, megfontolásával inkább 's inkább öregbedett. És ez természetes; mert sok mindenféle által, mi e hazában, különösen a nemzetiség dolgában történt, a magyarnak ovatossá kellett lennie; azután a sokáig éhezőnek mintegy idő kell, mig az eledelt igazán izlelje.Ezt senki,ki méltányos,a kormány legkevésbé balul nem fogja megitélhetni.Azonban a lassabban, 's csak a dolog komoly szemlélete után gerjedő érzet annál tartósb, hatályosb szokott lenni; és igy annál bátrabban mondja a szóló, hogy őt a királyi válasz vigasztalja, ő benne kedves vidám érzetet 's jó reményeket gerjeszt; és szivből hazafiui örömmel üdvözli a kormányt azon uj nemzeti téren, mellyet a k.k. válasz által megnyitva szemlélünk. Nemcsak a kir. válasz egyes pontjai,pedig,és hogy ugymondja, anyagi része, bár ezekben is igen tetemes jót szemlél; hanem a szellem, az elv, a hangulat, mellyet a k. válaszban félreérteni nem lehet, az, mi olly módon hat a szólóra. Eddigelé fájdalom! nyelvünk, nemzetiségünk ügyében királyunknak, kormányunknak nemcsak hathatós közremunkálásán nem, de még csak rokonszenvének jelein sem örvendheténk; elkülönözve, elhagyatva állott kormányától a szegény magyar nemzet, legfőbb érdekének eszközlésében. Sőt nemzetiségének, nyelvének szent ügye még csak elismerve sem volt, sőt tettleg igen sokszor megtagadva kelle azt szemlélni épen ott, és azoknál, hol és kik által leghathatósabban kellett és lehetett volna előmozdittatnia. Ez pedig nemcsak elleneinknek nyitott tért, alkalmat,hogy nyelvünk,nemzetiségünk ellen titkos cselszövények ugy, mint nyilt ellenségeskedéssel kikeljenek,hanem mimagunk közt is milly tömérdek keserüséget és kárt okozott. Sokaknál bátortalanságot szült, sokaknál indifferentismust, sokaknál visszavonást nyelvünk, nemzetiségünk ügyében.A deák közmondásnak: Regis ad exemplum totus componitur orbis, igazságát e részben is legszomorubb tények tanusitották hazánkban. A hivatalnokok, főcsaládink, 's mind, kik a király 's a kormány közelebbi körébe jutottak,az azok adott példának hatása alul csak ritkán és nehezen szabadhattak meg; és ezeknek példája ismét azon egyes körö hatott, mellyek közép pontjában ök valának. Sőt szégyen és fájdalom! valának hazánknak olly elfajult fiai, kik azon szomoru körülmények közt kegyelmeket, jutalmakat, tetszést keresve, hazánk, nemzetünk főérdekét, az ő hazafiui fő kötelességöket nyiltan, el is árulták. Azonban nem kivánja festeni a szóló ezen gyászos állapotot, mellynek mindannyian szomoru tanui voltunk,mellyben jó és igaz harczot harczoltunk.Arról még is emlékezzünk meg, minő bizodalmatlanságot, gyanakodást, vtszálkodást szült és növelt mind ez a hazában, és minő keserüséget, mellynek mirigye minden dolgainkat áthatotta.És illy körülmények közt nemzeti erőnk fejlődhetett, hathatott-e? Ó nem! gyöngéknek kelle igy lennünk, és fájdalom! gyöngék is valánk; és pedig nagy mértékben. Most más kilátás nyilik előttünk, most sok, igen sok máskép lehet. Urunk királyunk nemzetiségünket, nyelvünket elfogadja, sajátjává teszi; magyarnak vallja magát; magyarrá alkotja kormányát,és ő, a magyar király,fogja fel a magyarság ügyét,és igéretet ad,sőt megteszi a kezdetét,melly szerint a nyelv és nemzetiség ügyét a nemzettel egyesülve eszközölje: kell-e magyarázni mindezek közvetlen és távolabb hatását? nem kell többé nyelvünk nemzetiségünk ügyében erőnket leginkább csak védelmünkre forditani. A „regis ad exemplum" közmondásnak teljesedését más ellenkező értelemben várhatjuk. Egyesülésben az erő; ez olly régi mint igaz mondás. A midőn a magyar belső viszálkodás nélkül fejedelmével, kormányával egyesülve állott és vivott, győzött is: csak Hunyady Mátyás, csak nagy Lajos időszakára emlékezzünk! midőn ellenkezőképen volt a dolog negyedik Béla,második Lajos gyásznapjaik,és nemzetiségünk dolgát tekintve, második József ideje, és 1806dik esztendő adnak tanuságot. Egyesülve fejedelmünkkel, a nemzetiség ügyét fő feladatai közt tartó kormány alatt,nyelvünk,nemzetiségünk bizonyosan diadalmaskodni fog; egy feltétel azonban mellőzhetlen, de ez magunktól függ, és ez az, mire most leginkább szükségünk van. Az t. i. t. KK. és RR, hogy mimagunk közt egyesüljünk, összetartsunk, és ha vannak és lesznek is kérdések, mellyekre nézve különváló vélemények szerint fogunk cselekedni, csak nyelvünkre, nemzetiségünkre nézve, édes hazánknak ez élet-ügyében, mint annak testvér fiai igazán,őszintén, testvérileg egyesüljünk. Uj időszakat jelel ki a k. válasz hazánkban, tegyük ezt széppé, hatalmassá, dicsővé mi hazafiak testvéri egyesülésünk, egyetértésünk által nemzetiségünk közügyében. Ez váltsa fel a szomoru közmondássá vált magyar viszálkodást. Bocsássunk meg,felejtsünk el mindent,mi e tekintetben rosz,vétkes köztünk történt,az engesztelődés fátyolát a multra t. Karok! csak a szebb jövendőnek közerővelí eszközlése álljon előttünk: szállja meg az engesztelődés lelke e hazát, ennek egyes fiait, a törvényhatósági életet és, szállja meg országgyülésünket. Mindenre nézve, mi a politicus élet surlódásai közt kellemetlen és sértő történhetett köztünk,ha kiengesztelődés, és ezután egyesülés nem következik, utoljára a személyes keserüségeskedésnek kárát mindenkor csak — a közügy vallja. Vannak pillanatok az életben, mellyekben olly könnyü megbocsátani, kibékülni, egyesülni; legyen ollyan e jelen pilanat, és igen is méltán 's könnyen lehet ez ollyan nemzeti életünkben. Annál inkább pedig, mivel a kormánynak egyesülése nemzetiségünk ügyében önmagunknak egyesülése nélkül csak félig,csak keveset fogna használni,és nem teremthetné meg gyümölcsét az ellenséges elemek hatalma alatt levő hazában. Nekünk kell adnunk e részben példát fejedelmünknek, kormányunknak, sőt ellenállhatlan erővel vonzani azt a nemzeti egyesülésre, és megtartani ezen egyesülésben; mert a mint az önmagában megszakadt nemzettel a kormánynak, a fejedelemnek tartósan egyesülni alig lehet: ugy a nemzettel,melly valamelly tárgyra nézve önmagában igazán egyesült, és az egyesülés és összetartás erejével lép fel, a fejedelemnek, a kormánynak egyesülnie kell, nem egyesülnie nem lehet. Ezt a történet bizonyitja, és ezt nyelvünk, nemzetiségünk ügyében el ne felejtsük. Illy módon ébredhet fel egyedül és illy módon lehet hatályossá a nemzeti köz érzet, melly ha egyszer felébred és működni kezd, azt eloltani, legyőzni többé alig lehet. Ha ezen nemzeti egyesülés, ha ezen nemzeti önérzet élt volna köztünk 1527ben, bár a mohácsi gyásznap után, I. Ferdinand kormányának magyarnak kellett volna lenni. A mi akkor nem sikerült,próbáljuk meg 1844ben, próbáljuk meg V. Ferdinand alatt, ki a századok óta epedve várt lépést megtette! Kezdjünk hazafiui egyesülésben uj epochát: ez lesz legüdvösb eredménye a k. k. válasznak,ezzel köszönjük meg a mit teve, királyunknak, ez lesz legméltóbb hálánk isten előtt is! Száz nyelvvel, a szivre, lélekre leghatalmasabban ható hangon ohajtanám most mondani nemzetemnek, mondani minden egyes hazámfiának: fátyol a multra, egyesülés a jövőre nyelvünk, nemzetiségünk szent ügyében! most van alkalom elkezdeni az uj időszakot; ne feledjük pedig, hogy az alkalom nemtőjének csak homlokán van üstöke, ha őt, midőn előnkbe

áll -egragadni elmulasztjuk,hiában fogunk utána sopánykodni elszalasztottuk öt 1527ben; elszalasztottuk 1780 után, el az 1806ki sokfélét, mi nemzetiségünkkel összefüggött, ujra alakitó epochában,tanuljunk minmagunk kárán,és ne szalaszszuk el az alkalmat 1844ben! Egyszersmind azonban t. KK. és RR., folytatá a szóló, a midőn egy szebb jövendőnek képét elénkbe állítjuk, és abban magunknak némi élvezetet is engedünk, a jelenre nézve magunknak illusiót ne tegyünk; és el ne felejtsük, hogy az örömnek is lehet mámora, mellytől szintén olly igen kell óvakodnunk, mint voltak idők, hogy a csüggedéstől kellett. Egyes ember, ugy mint nemzet, melly az elért eredményt nem mint ujabb igyekezetnek alapját, segédeszközét tekinti, hanem mint mondják, a nyert borostyánokon csak nyugodni kiván,hamar elveszti ismét,a mit nyert; de nem is érdemli, hogy élvezze. Illy szempontból, ohajtja szóló, tekintse minden magyar azon jót, mellyet a kir. válasz nyujt, és eszközül használván azonnal a megnyert pontokat, jó kedvvel, kettőztetett és a bizodalom által is öregbedő erővel igyekezzünk folyton 's folyvást mindannyian megszerezni, mi nyelvünk és nemzetiségünk ügyében hátra van. És ehez azonnal hozzá kell fognunk. A nemzetnek minden tagja a maga házi és közéleti körében egy nappal se halaszsza, mit nyelvünk nemzetiségünk ügyében tehet és tennie kötelességében, becsületében áll. És ezt tegyükmi főleg az országgyülésen, 's különösen a fenforgó törvényjavaslatra nézve. De nincs is köztünk egy is, ki ebbe ne egyezzen, és ne ohajtsa, hogy tegyük és azonnal. Erre nézve kétségkivül legjobb és legtermészetesb, hogy hasonlítsuk öszve azt, mit a törvényjavaslatban kivántunk,azzal, mit a k k. válasz megad; és a hátralevőt kérjük ujra, és támogassuk már kérésinket magával a kir. válaszszal. Az iránt, hogy már ezen királyi válasz nem adatott magyar nyelven, a követ más alkalommal kiván szólani; azon meggyőződésben vagyon ő, hogy az1790.és1805. törvények e részben a kormányt a magyarul szólástól az uj törvény hozatala előtt sem akadályozhatják, de erről más alkalommal. Mi már az egyes pontokat illeti: a törvény nyelve ‚egyedül magyar leend', a magyar udvari kanczellária igaz értelem szerint szintén; e részben azt hiszi szóló, hogy a törvény kimerítő, kielégítő: fogadja urunk királyunk, fogadja a kormány üdvezletünket, és azon erős bizodalmunk kifejezését, hogy a törvények teljesedése nem fog a k. k. válasz értelmétől elmaradni. Az országgyülési nyelvre nézve a horvátországi követekre tett ideiglenes kivételen kivül, mellyről utóbb fog szólani, szintén nem marad semmi fen. Mi a Htótanácsot illeti, azt kivánja szóló általán megjegyezni, hogy minden a Httó-tanácscsal bárminó összefüggésben levő hivatalok és hivatalnokok kétség kivül szintén a törvény rendelete alá tartoznak, és minden hivatalos dolgaikban csak magyar nyelvvel élhetnek. Ezen kivül is azonban van észrevétele, azon összeköttésre nézve t. i., melly a magyar Httótanács és az örökös tartományok kormányszékei között forog fen. A szóló határozottan kimondja: miképen ő mulhatlanul szükségesnek tartja, hogy ezen összeköttetésben is a magyar kormányszék a magyar nyelvvel éljen. Az austriai ház országlása alatt levő status-egyesületnek természete, eszméje, és nemcsak mi magyaroknak, hanem szinte az örökös tartományoknak érdeke hozza ezt magával. Épen helyén gondolja lenni pedig szóló, hogy e tárgy, ha csak röviden is, a jelen alkalommal érintessék; és ki legyen fejezve részünkről nyiltan, hogy mi ezen status-egyesületnek hü tagjai vagyunk, hanem abban az egyenlőség és a reciprocitás elveit minden tekintetben igényeljük; és követeljük azt különösen nemzetiségünknek,és nemzetiségünk minden alkotó részeinek és kifolyásainak, és igy nyelvünknek tekintetében is. Tartós, biztos jó viszonyok a szövetségesek közt csak az igaz, egyik részt sem értő sem kisebbítő reciprocitás elvein állhatnak fen. Ha tehát ezen jó viszonyok a szövetséges nemzeteknek, és a felséges uralkodó háznak érdekében állanak,azoknak mulhatlan föltételét és egyedüli alapját, a reciprocitást el nem fogadniok nem lehet. Ezen tekintetek pedig a szóló előtt annál fontosabbak, hogy status-szövetségünkben a jó viszonyoknak megalapitása 's fentartása nemcsak a szövetkezettek közvetlen érdekében, hanem azon magas czélra nézve is igen kivánatos, melly status-szövetségünknek, mint világcsaládnak, az egész elemeiben 's emberiség közügyében látszik kitüzve lenni. A szóló nem tartja ábrándnak, ha azon eszmét fejezi ki, hogy a mint Éjszakamerikában minden tekintet alatt és minden különböző népek egy nagy status-szövetségben egyesülvén, mint a civilisatiónak őrjei 's terjesztői állanak a müvelt világ nyugoti határain, és a respublicai formákban működnek ezen roppant feladatra nézve: ugy nekünk a müvelt kelet határain ugyanazon nemes feladatban lehet és kell a monarchiai formák alatt működnünk. Melly feladathoz a polgári állományok magasb fokának, t.i. a status egyesületi rendszernek kifejtését, életbe 's gyakorlatba hozását is kapcsoltnak tekinthetjük. Áthatva a czél magasztos voltától — büszkén lehet eljárnunk e nagyszerü feladatban, mellynek szerencsés megoldása áldást hozand az egész emberiségre. Illy magas czélok mellett azonban az elérésökre szükséges alapot és feltételeket figyelem nélkül hagyni nem lehet. A fenforgó esetben illy tekintet alá jön a szövetkezettek közt kellő igaz reciprocitas, mint mulhatlan alapja minden szövetségi működésnek. Ennélfogva elismerés, tisztelet egymás nemzetisége, nyelve iránt is! — Nem kiván a szóló rögtönitni e részben — hanem azt a magyar nemzeti érdek és becsület nevében meri kivánni, hogy határoztassék idő, melly után a magyar kormány az örökös tartományok kormányszékeivel az összeköttetést kifogás nélkül magyarul folytassa. — Nem kell magyarázni, hogy nem lesz nehéz igazi akarat mellett, szövetségeseinknek e részben kivánságunkat teljesíteni; és nem kell magyarázni azt sem, hogy jöhetnek — pedig talán előbb mint némellyek gondolnák — jöhetnek idők és események, hogy a szövetséges nemzeteknek minden erejökre, arra is, melly csak az igaz egyetértésből, összetartásból származhatik — szükségök leend! És a kormány e tekintetet figyelem nélkül hagyná — vagy a czélra szükséges módokkal előre gondoskodni nem tartaná helyesnek? Nem mond többet szóló ez alkalommal a megpendített tárgyról,hanem visszatér a k.k. válaszhoz, és megjegyzi, hogy a m. Kamaráról nincs abban említés téve. Önkint foly az azonban, hogy ez iránt elibe fogjuk terjeszteni ő Felségének, hogy a magyar király kamarájának is magyarnak kell lenni; ezt okokkal mutogatni nem kell, mint azt sem, hogy minden a kamarától függő vagy azzal kapcsolatban levő bár külön álló hivatalok, tisztségek és személyekre nézve ugyanaz áll. Igy van a dolog a magyar katonaságra nézve is; mert a melly hadi sereg hazánk fiaiból állittatik,hazánk költségén tartatik,az bizonyosan szintén magyar; és annak és attul a magyarság attributumait megtagadni nem szabad. Azon ellenvetés, hogy a hadi seregben egységnek kell lenni, talán csak inkább némelly magyarul tanulni nem akaróknak kényelmét fejezi ki; és ennek a nemzet kivánatát,érdekét lehet-e,kell-e feláldoznia? Avagy az egységet, mellyet a hadseregre nézve el akarnak érni, a magyar nemzettel lehet-e, kell-e megtagadniok? Avagy a statusszövetség harmoniájára nézve a katonai hivatalok nyelvét a nemzeti érzet megbecsülésénél biztosb alapnak tartják e? és nem gondolják-e meg,hogy a mi Magyarországban nem magyar,az idegen? — Ezt mondhatnánk,és többet mást azoknak,kik netalán e részben ő Felségének a nemzet kivánatával ellenkező tanácsot adnak; urunknak Királyunknak azonban csak azt mondjuk ismét, hogy a magyar nemzetiségben egyesült királynak és nemzetnek mindene, 's katonasága is csak magyar lehet; és a mint az egész nemzet, ugy annak a hazát és trónt védő fiai is nemzetiségök alapján fogják legjobban és megfelelőbben a közös fejedem és status szövetség javára, dicsőségére kötelességöket teljesithetni. Nem sorolja elő a szóló a felterjesztett törvényjavaslat minden pontjait, kivétel nélkül kell azokat ismételve kérnünk,és pedig már a nemzettel egyesült fejedelemtől, ugy mint ezen egyesülésnek önmagától értetődő kellékeit, mint az elismert elvből önként folyó következményeket fogjuk mindazokat most kérhetni. Két fő tárgy azonban még hátra van, mellyekre nézve a k. k. válasz nem kielégitő: az egyik a nevelés állapotja. Ez iránt bár mégis nem épen olly hangon szól a k.k. válasz, mint például szólott az, melly az 1836ik évben érkezett az országgyüléséhez: mégis vétkeznék szóló a beszéde elején érintett őszinteség ellen, ha nyiltan ki nem fejezné: hogy a k. k. válasznak ezen része mind a nemzet constitutionalis jogára nézve, mind a nemzetiség tekintetében igen is sérelmes: mert kivevén a törvénybe iktatandók sorából a nevelés tárgyát,a nemzetnek jogát,hogy törvényhozásilag történjék a nevelésbeli intézkedés, ha nem is világos szavakkal, de tettleg mellőzi; a nemzeti nyelvet pedig az oktatás dolgában csak igen távol kilátásba helyezi. Miután pedig, a melly nemzetnek van organuma, melly által csak egy constitutionalis just is gyakorolhasson, azon nemzetnek befolyása alul a nevelés tárgyát az igazság és a logika szerint elvonni nem lehet. Mert ha a nevelés a szülők természetes kötelessége, ennek jus is felel meg, — mint, mondá a szóló, csak alkotmányos formái,csak constituált organumai legyenek a nemzetnek, a nevelésre nézve a „nil sine nobis de nobis"-t maga a dolog természete adja jelszavul. Már pedig a magyar nemzetnek constitutionalis formái, törvényhozási organumai vannak, tehát a nevelés tárgyában befolyását mellőzni, távolitni nem lehet. A nemzeti nyelvre nézve pedig iskoláink tekintetében olly sokszor meg volt már mutatva kivánatink igazsága 's fontossága, épen nemzetiségünk felvirágzásának tekintetében, hogy ez iránt a szóló most a fejtegetést feleslegesnek tartja. Kétségkivül mindannyian akarják azt a t. KK. és RR., hogy a nemzetnek, a nevelést illetőleg, törvényhozási jusára kellően hivatkozva, törvényczikkelyünk a nevelésre vonatkozó pontjának elfogadását ujítva kérjük. A másik tárgy, melly hátra vagyon, horvátországi hazánkfiai viszonyait illeti, mind országgyülésünk nyelvére, mind a közigazgatási állapotokra nézve; mert hogy a „partes adnexae" alatt itt csak Horvátországot lehet értenünk, minden előzményekből világosnak látja a szóló. — Mi már országgyülési nyelvünket illeti,a horvátországi követekre nézve — mert az országgyülés más tagjairól nem lehet szó — egészen másképen áll most e részben a dolog, mint a resolutio előtt állott; az elv t.i. mellyre kivánságunkat alapitottuk, már nemcsak belső igazságában erős, hanem a király által is elismerve,'s az ő szavának hatalmával is biztositva van; és kivivott dolog, hogy a magyar országgyülésnek nyelve kizárólag magyar legyen; csak időhatárt ajánl inkább, mint rendel ő Felsége, melly után ezen törvény a horvátországi követekre nézve egyáltalán és feltétlenül kötelező legyen. Nem pedig már, mint a törvényhozásnak velünk e tekintetben nem egyező része áll ellenünkben a király, nem is, mikép talán némelly helyen szerették volna alakitni a dolgot, ugy mint kétféle nemzetiség között mérleget tartó arbiter szól hozzánk, hanem mint magyar király, ki alkotmányos értelemben csak magyar nemzetiséget ismer a hazában, bele egyeza törvénybe, hogy a magyar országgyülésen a magyar nemzetiségen kivül levő szint senki se viseljen; és az egész súlyt, melly a kir. hatalomban van, ugy a mint kell, de eddigelé, fájdalom nem történt, a nemzeti mérlegbe veti. Ezen egyszerü de roppant jelentőségü tény bevégzi a dolgot, és a horvátországi követekre nézve mindent egészen másképen alakit. — (Folytattatik.)

Csatolványok.

A magyar nyelv tárgyában f. é. jan. 23dik napjáról éskezett k. k. válasz iránt teendő felirási javaslat.

Felséges 'stb. Örömmel üdvözöljük Felségednek a magyarnyelv tárgyában f. é. jan. 23káról kiadott kegy. kir. válaszát, mert általa a nemzetnek azon régtől fogva ápolt igazságos kivánatát méltányolva látjuk, hogy országlati tekintélylyel a hazában egyedül a honi nyelv birhasson, 's e ténynek nagyszerüségét és a következményeknek, mellyeknek abból nemzetiségünk jövendőjére kifejlődni kell, fontosságát mélyen érezzük. Örömmel üdvözöljük azért is, mert azon k. k. válasza által Felséged a nemzetiség terén találkozván velünk, 's megértve kivánatunk magas érdekét, bizodalmat tanusított a nemzet iránt, melly valamint a mult századok változékony eseményei alatt alkotmányos fejdelmei hatalmának és dicsőségének legbiztosb támasza volt, ugy a jövendő időknek viszontagságai között is törvényes uralkodói iránt mindenkor azon változhatlan hüség és szeretet érzetétől lesz lelkesedve, mellyel alkotmányos szabadságáért 's a nemzetiség szent ügyeért felhevülni soha meg nem szünik.

A magyar nemzetet a hódolatnak őseitől öröklött érzete elválaszthatlanul Felségedhez és azon dicső uralkodó házhoz csatolja, mellyel szabad akaratából és szent kötések mellett egyesült. A magyar nemzetiség Felséged magas királyi székének rendithetlen oszlopa lesz mindenkor, 's mindazon buzgó törekvések, mellyekkel e nemzet nemzetiségét megörökiteni vágy, ugyanannyi bizonyságai egyszersmind azon hüségnek, mellyel fejedelmei iránt viseltetik. Azért Felségednek tisztelve fogadott bizodalma által hason érzeteinkben még inkább megerősitve, azon biztos reményre jogosittatunk, hogy a nyelv és nemzetiség ügyében felterjesztett mindazon kivánatink is, mellyekre nézve Felségednek k. válasza nem kielégitő, mint a honi nyelv Felséged által is elismert országlati jellemének különben is egyenes következményei, a jelen országgyülésen teljesedésbe menendenek.

Mult esztendei dec. 11-kéről költ alázatos felirásunkban a nemzeti nyelv tárgyában Felséged jóváhagyása alá általános törvényt terjesztettünk fel, a meghatározott kivételek melletti általános alkalmazását kivántuk t. i. azon közönséges szabálynak, hogy valamint a törvényhozásban és országlásban, ugy a közigazgatásnak minden ágaiban is a hivatalos nyelv ezentul egyedül és kizárólag a magyar nyelv legyen; 's e részben elismerjük, hogy fontosak azok, miknek törvénybe iktatásában Felséged többször említett k. k. válasza szerint megegyezni méltóztatik, 's magokban rejtik már azon általános rendelkezésnek elvét, mellyet mi törvény által szentesittetni kérünk; de mind e mellett is sok hiányzik még azon kivánatink kiegészitéséhez, mellyeket említett alázatos felirásunkban kifejtettünk, 's mellyek nélkül az alkotandó törvény kitüzött czéljának — nemzetiségünk teljes biztositásának — meg nem felel.

Felségek k. k. válasza szerint a m. kir. udv. Kanczelláriának csak kiadásai lennének magyar nyelven szerkezendők; de ebből önkint foly, hogy annak jegyzőkönyvei, tárgyalásai és egyéb működése is, mellyek a k. k. válaszban megemlítve nincsenek, épen ugy, mint az a kir. Helytartó-tanácsra nézve határozottan megállapitva van, magyar nyelven folytatandók.

A kir. Helytartótanács hivatalos foglalkozásaira nézve a magyar nyelv használata általában meg van határozva, 's nem kételkedünk, hogy ez általános szabály rendelése alá tartozóknak értendők mindazon alsóbb rendü hivatalok és egyének is, mellyek 's kik a kir. Helytartótanács igazgatása alatt állanak.

A m. kir. Kincstár, a katonaság, 's ezekkel összefüggésben lévő számos alárendelt hivatalok, mellyekben a magyar nyelvnek általános behozása a nemzet legforróbb 's legigazságosb kivánati közé tartozik, a kir. k. válaszban megemlítve nincsenek.

A felséges uralkodó Ház tagjai magyar nyelv tudományábai beavatásának törvénybe iktatása.

'S a magyar nemzetiség küljelei iránt felterjesztett kivánatinknak elfogadása kifejezve nincs.

A birói itélőszékek iránt a k. k. válasz Magyarországra nézve kimeriti a nemzetnek e részbeni ohajtásait; de a közhatóságoknak politicai működései és foglalkozásai abban szinte nem érdekeltetnek.

A viszonosság, mellyet Felséged örökös tartományai irányában joggal követe hetünk; a tisztelet, mellyel a nemzetek egymás iránt nemzetiségökre nézve is kölcsönösen tartoznak,

megkivánják: hogy a kir. Htótanács a kültartományok kormányszékeivel hivatalos értekezéseit magyar nyelven folytassa. Ugyanezt a m. hadikormányokkal folytatandó levelezésekre nézve még inkább mellőzhetlenné teszi azon tekintet, miszerint azok a hivatalos nyelv iránti átalános törvény rendelete alól ki nem vétethetnek.

Azon hatályos befolyásnál fogva, mellyet a közoktatás és nevelés mind átalában a nemzeti élet kifejlődésére, mind pedig különösen nemzetiségünk szilárdítására nézve gyakorol, legfőbb kötelességeink közé tartozónak véljük továbbá is szorgalmazni, hogy a maga idejében általunk fölterjesztendő azon rendelkezéseken kivül, mellyek a közoktatás és nevelés tárgyának részletes rendezését illetik, a közoktatási nyelv, előbbi alázatos felirásunkban bővebben körülirt kivánatukkal egyezőleg, törvény által határoztassék meg.

Mind az elmult idők viszontagságainak emléke miatt, mind a közös hon jelen érdekeinek tekintetéből is, becsesek előttünk a kölcsönös bizalom és egyesség azon kötelékei, mellyeknek Magyar- és Horvátország között minden jövendő időkben is fenállaniok kell, 's e kötelékeket mindinkább szorosabban összefüzni, mindinkább megerősíteni főbb ohajtásaink közé tartozik.

E czélra törekedtünk már akkor is, midőn azon nézetből indulva ki, hogy a latin nyelv Magyarországban hivatalos lenni megszünendik, a nemzet közéletében történendő ezen átalakulás következésében a viszonyokat, mellyek Magyar- és Horvátország között, ugy szinte magában Horvátországban is a hivatalos nyelv tekintetében keletkezendenek, világos törvény által határozottan szabályoztatni kivántuk, 's ugy vagyunk meggyőződve, hogy a kölcsönös bizodalom és egyesség csak ugy szilárdulhat, ha midőn Horvátországnak részére igényeltetik, mit körülményeink kivánnak, teljes épségökben fentartatnak egyszersmind az anyaország jogai, mellyeket a közös hon legbecsesb érdekinek sérelme nélkül sem feláldozni, sem veszélyeztetni nem lehet; 's a megváltozott körülmények miatt a hivatalos nyelve nézvre életbe léptetett viszonyoknak szabályoztatása által hova hamarább megszüntettetik a bizonytalanságnak azon kétes állapotja, melly midőn nem teljesülhető reményekre 's jogtalan követelésekre szolgál alkalmul, a fenforgó kérdéseknek közmegnyugtatással i feloldását időről időre mindinkább nehezítheti.

Nem találhatunk ennélfogva megnyugvást azon intézkedésben is, mellyet Felséged a hazai kormány- és itélőszékeknek 's a magyar törvényhatóságoknak a horvátországi közhatóságokkali hivatalos érintkezésére nézve k. k. válaszában megállapittatni kiván; mert egy részről ezen, a latin nyelv hivatalos használatának megszüntével a dolog természete szerint különben is csak ideiglenes rendelkezést ollyannak nem tekinthetjük, mert Magyar- és Horvátország között a hivatalos nyelv tekintetében fenforgó viszonyokat határozottan és állandóan kiegyenlíthetné; más részről pedig, miután a Felséged k. válaszában foglaltaknak következésében is a közigazgatásban szintugy, mint a törvényhozásban, a magyar nyelv leend kizárólag hivatalos, az ország közállományi egységének tekintete kivánja, hogy hazánk Horvátországgal a közigazgatásban is ugyanazon kapocscsal köttessék össze, melly azokat a törvényhozásban egyesítendi. Ujabban is kénytelenítve vagyunk tehát mindazok elfogadását kérni Felségedtől, miket e részben többször említett alázatos felirásunkban szorgalmaztunk, és a mi különösen a kormány- és itélőszékeknek a horvátországi közhatóságokhoz intézendő hivatalos iratait illeti. Ezekre nézve nem lehet meg nem jegyeznünk, hogy midőn a horvátországi közhatóságok a magyar törvényhatóságok magyar nyelven irandó leveleit Felséged k. kir. válasza szerint is tárgyalni kötelesek, 's e szerint megérthetik: nem lehet ok arra, hogy a kormány- és itélőszékeknek hivatalos értesitései a horvátországi törvényhatóságokhoz szinte magyar nyelven miért ne intézthessenek? sőt hogy ezen értesítések egyenesen magyar nyelven történjenek, annyival inkább szükséges, mert különben tekintve arra, hogy Felséged k.k. válaszában a külföldi hatóságokkal a hivatalos levelezéseket latin nyelven kivánja folytattatni, a horvátországi közhatóságok egyenvonalba állíttatnának azokkal, mellyek a magyar szent korona alá nem tartoznak.

Felséged azzal, hogy a magyar nyelvnek a törvényhozás körébeni átalános használata dicső országlása alatt állapittatik meg, magának a magyar nemzet szivében öröklő emléket emelt; e részben is azonban a nemzetnek két rendbeli hő kivánatai még nem teljesültek, mellyeket Felséged eleibe ujolag felterjeszteni annyival inkább kötelességünknek ismerjük, mivel azoknak betöltésében egyszersmind a nemzet ujabb becses zálogát tisztelendi Felséged azon kegyelmes hajlandóságának, mellyel nemzetisége iránt viseltetik.

Ugyanis Felséged k. k. válaszában maga elismeri, hogy Horvátországnak önérdeke kivánja, miszerint a közös országgyülésre olly egyéneket küldjön, kik a magyar nyelvnek kellő birtokában vannak's Horvátország RRdei ha magokat az ország.-gyülési tanácskozásokbani részvéttől önkint kizárni, 's aképen törvényes kötelességöket, melly szerint ezen tanácskozásokban követeik által részt venni tartoznak, sérteni nem akarják, a magyar nyelvet tudó egyéneik mellőzésével olly követet, ki a magyar nyelvet nem birja, az országgyülésre többé nem is küldhetnek. Mély tisztelettel kéjük tehát Felségedet, hogy miután különbön is a nyelvnek, mellyen az országgyülési köztanácskozások folytatandók azzal, mellyben ezen tanácskozásoknak eredménye szerkesztetik, egyezőnek lenni kell, annak törvénybe iktatásához, miszerint köztanácskozásaink nyelve nem 6 év mulva, hanem már a jelen országgyülésen is minden kivétel nélkül magyar legyen, megegyezésével járulni méltóztassék.

Másik kivánatunk, mellyet mult évi jul. 12kéről költ alázatos felirásunkra hivatkozva, ismételve Felséged elibe terjesztünk, azon ohajtásunkat tárgyazza, miszerint Felséged kir. válaszait és leiratait már a jelen országgyülésen is magyar nyelven kiadatni, 's az alkotandó törvényeket kir. jóváhagyásával szinte ez alkalommal is már egyedül honi nyelven megerősíteni méltóztassék. E kérelmünk teljesitése nem egyéb, mint következetes foganatositása azon elveknek, mellyeket Felséged jövőre nézve már kegyelmesen elfogadott, 's öregbedő örömérzéssel fog hatni a nemzetre azon kincs birása, mellyet annyi évek óta olly méltó joggal mint feszült várakozással követelt.

Ezek azok, miket Felségednek f. é. januar 23káról költ k. k. válasza következésében a magyar nyelv és nemzetiség, sajátságos körülményeink között olly annyira fontos ügyében ujabban is felterjeszteni kivántunk; 's midőn ezt teszszük, el nem hallgathatjuk azon meggyőződésünket, hogy miután nemzetiségünk alapján kell épülni mindazon törvényhozási intézkedéseinknek, mellyekkel polgári és társas állapotunk viszonyait javítani törekszünk, ez intézkedéseinknek jótékony sikere felől teljesen megnyugtatva, csak ugy haladhatunk biztosan polgári intézeteink korunk feladatát tevő javitásának ösvényén, ha a honi nyelvnek és nemzetiségnek azon helyet, melly azt a haza közéletében törvény, jog és igazság, sőt a királyi trónnak szintugy mint a honnak érdekében illeti, teljesen és tökéletesen kivíva, biztosítva szemlélendjük; 's azért ujabban is mély tisztelettel és bizodalommal esedezünk Felséged előtt, hogy mindazokat, miket mult évi dec. 11kén költ alázatos felirásunkban a honi nyelv és nemzetiség ügyében előterjeszténk, kegyelmesen elfogadni 's kir. jóváhagyásával megerősiteni méltóztassék.

A kik egyébiránt 'sat.

Izenete *a KK. és RRnek a magyar nyelv tárgyában f. é. jan.* **23***ról érkezett k. k. válasz iránt a mlgos FőRRhez.*

A KK. és RR. tanácskozás alá vevén a magyar nyelv tárgyában mult évi dec. 11kén tett országos felirásra f. é. jan. 23káról érkezett k. k. választ, a nemzetiség kellő biztosítására irányzott igazságos kivánatuknak azáltali méltánylása látásából eredő örömérzeteiket ő Felsége előtt tisztelettel nyilvánitani, egyszersmind pedig mindazoknak is megadását, mik az említett felirásban a nyelv és nemzetiség ügyében felterjesztve valának, rájok nézve mindazáltal azon k. k. válasz nem kielégitő, ismételve szorgalmazni szándékoznak.

Akép megkészitett felirásuk közlésével tehát ő cs. kir. főherczegségét köztisztelettel kérik, a mélt. FőRRket pedig szives bizodalommal felszólítják, hogy a közös haza e szent ügyében az alkolommal is tanusítandó rokonérzettel említett felirásukhoz járulva, annak minél előbbi fölterjeszthetését elősegélleni méltóztassanak.

Izenete *a KK. és RRnek a sz. kir. városok belszerkezetének és országgyülési aránylagos szavazatjogának tárgyában.*

A sz. kir. városok belszerkezetének és országgyülési aránylagos szavazatjogának tárgyában a törvényjavaslatot a m. FőRRkel ./' alatt ide mellékelve a KK. és RR. közölvén, egyszersmind kinyilatkozta'ják, hogy az országgyülési szavazat kérdését a kir. városok belszerkezetének elrendezésével válhatlan kapcsolatban tekintik annyira, hogy az általok jelenleg a FőRRkel közlött törvényjavaslat e két alkotó részet sem egymás nélkül kir. jóváhagyás alá terjeszteni nem szándékoznak, sem pedig egyikét a másikától tanácskozás közben el nem választhatják; sőt a belszerkezet iránti egyesülést a kir. városok országgyülési szavazatjogának olly kiterjedésben, mellyben e törvényjavaslat által indítványoztatik, megállapítására mulhatlan feltételnek nyilvánítják, kérvén ő cs. kir. főhgségét, a m. FőRRket pedig felszólítván, hogy e fontos tárgynak tanácskozás alá vételét siettetni méllóztassanak.

Megyei 's más közlések.

Esztergamból febr. 11. F. hó 6 7 8 és 9kén tartott megyei közgyülésünk a követek jelentése felolvasásával nyittatott meg; 's ezt nyomban követte a magyar nyelv tárgyában érkezett minapi kegy. kir. leirat felolvasása; melly valamint egy részrül, a mennyiben t. i. a magyar nyelv terjesztésére czéloz, hódoló, 's hálás köszönettel fogadtatott a megye Rendei által; ugy más részrül oda utasítattak követeink, miszerint a'nyelv ügyében ő Felségéhez felterjesztett törvénytervezetnek létrehozatalát egész kiterjedésében eszközölni törekedjenek. Utasításul adták továbbá a) hogy a megye Rendei épen szükségtelennek tartják a törvényeknek idegen nyelvre forditását. b) hogy a levelezéseket illetőleg, minden tartományok, mellyek külföldi nyelven leveleznek velünk, a viszonyosság elvénél fogva csak magyar nyelven szerkesztendő leveleket veendhetvén tőlünk: szükségesnek látják e megye Rendei, hogy valamint a magyar hon gondoskodni fog olly egyénekről, kik a forditást eszközlendik, ugy a külországok is hasonlókép gondoskodjanak. — c) az országnak világos joga levén a köznevelési intézkedésekbe befolyni: sérelmesnek látják a megye Rendei azon kifejezését a kir. válasznak, miszerint ezen intézkedésbeli jog egyedül, és kizárólag csak a felségnek tulajdonittatik; ugyanazért az e tárgybani felszólalást követeiknek kötelességül tevék. Végre d) a királyi leiratnak azon szavait „a határokon belül" ugy értik e megye Rendei, hogy minden birtok, melly a magyar koronához tartozik, a magyar hon határain belül van. V. F.

Szerém megye mult hó derekán kezdett közgyülése, ismét szép jelét adá annak, miszerint e megyének RRei tántoríthatlan hívei a magyar nemzetiségnek; mert jóllehet hozzájok nemcsak a horvát, de a többi slavoniai megyéktől is érkezett felszólítás aziránt, hogy a követek az orsz.gyülésen latinulbeszélésre köteleztessenek, a RRk. eddigi határozatuk mellett megmaradtak. — Az egyéb szőnyegre került tárgyak a megye szabadelmü szellemében döntetvén el; Lippe Schaumburg herczeg ő fensége honosítási kérelme azon okbul, mivel honunkban nem lakik, nem pártoltatott.

Utóiratban Szerbiából azon hirt közli t. szerémi levelezőnk, hogy ott (Szerbiában) mintegy 800 ember fogatott el, — 's Rajevics voltminiszter az esküvés egyik feje börtönében meghalt, — 's mint mások mondják, meg öletett. — Ungerhoffer zimonyi tábornagyot sz. Anna rend diszjelével tisztelé meg az orosz czár.

Székesfehérvár. Febr. 14. Tanuló ifjuságunk félévi próbatétei derekasan folynak. A tanulók feleletei kielégitők, teljes méltánylást érdemlők, de ez ugy hiszem nem az ő érdemök. Minden próbatéten szerettem volna jelen lenni, mert megvallom engem alig érdekelhet valami inkább, mint mi a tanitás és nevelés körében történik, de folyvásti rosz egészségem, 's más egyéb kedves és kedvetlen körülményim nem engedék az idén, ezen bennem tán — hiszen mások is mondják — egyedül dicséretes szenvedélyemnek áldozhatni. Ma még is jelen voltam a legalsó grammaticai osztály próbatétén, nevezetesen — a fő — latin nyelv tanulmányin. A kis fiúk feleletei korukhoz képest elég értelmet tanusítottak, 's valóban jeles practicai tanitóra mutattak. Nem pontos szajkózás jellemzé e próbatétet — erre tanitójok keveset látszik hajtani, — a gyermekeknek dologhoz értőségök tünt ki, igen czélszerü kérdésekre adott rövid és jó feleleteikből. Most még inkább meggyőződöm arról, miszerint — ha iskoláinkban, 's igy a gyermek itéletét fejtve adatik elő a latin nyelv, minél hamarább meg kell azt fosztani a fő szerepléstől, mert ha igy tanittatik, ugy erősen hiszem, ha mellékstudiummá teszszük is — helyébe más üdvösb, hasznosb, 's életbe vágóbbat emelvén azon időre, mellyre most, pedig temérdek észcsigázással, megnem tanulják, — megtanulandják ifjaink — mert anyanyelvükön más szükségesjobbat tanulván, fölnyilnak lelki szemeik, 's vágyokká leendnek, minden hasznosszépet megtanulni, holott most lebilincselvék; lelköket azzal kell gyötörniök, mit nem értenek 's miért tán megutáljak 's utóbb magát a hasznost sem akarják érteni. — Sokan panaszkodnak, hogy nincsenek tanitókul alkalmas férfiaink; ezt tagadom; vannak, csak nyittassék nekik szabad ut a tanitás mezejére, majd megmutatandják, hogy ellenök a világ kifogásai méltatlanok. Hisz a jelenleg tanitással foglalkozók magok is látják a javítandókat,'s tán jobban mint bárki más; ámde ki tehet róla, ha a szigoru vasrendszer alól olly nehezen csúszhatnak ki a szabadabb lélekzésre. Egy kis kimélettel bánjunk a tanitókkal. Ha hibát látunk, irtsuk azt, de ne ostorozzuk azokat, kik nem irthatván a hibákat, mert kezeik kötvék — ugy is azon vannak, hogy a hibák országának határai minél szükebb körre szorítassanak. — Még néhány sort, Szerkesztő ur! farsangra való lesz, kérem ne hagyja bőjtre; de különben is ha továbbra halasztanám közlését, érdekéből vesztene. Nem rég nálunk, majdmajd — 's pedig igen nagyszerü duellum történt. Bizonyos urak, nehezen fehérváriak, a holdbul jöttek hihetőleg 's szörnyü módon elszánták magokat — hogy mielőtt innen visszamennének (természetesen a holdba, mert oda valók) Lipcsévé teendik ugy is sokat szenvedett szegény városunkat. Egy valakit — ki pedig meggyőződésből ellensége a duellumnak, — azt ők tudták is, azért hitták ki — csak ugyan kihíttak; azon bizonyos — noha meggyőződése ellen — a kihivást elfogadta, 's azonnal Weber bábosnál tett rendelést egy óriás édes-kardra — most is szobája falán lóg, ki nem hiszi, nézze meg — ha tán még kellendne, — 's izené nekik, miszerint akármelly napnak bármi órájára készen várja; secundansokat hozzanak magokkal — neki secundansra nincs szüksége, mert szobája reggeltől estig teli levén tanuló gyermekkel — ezek leendnek secundánsai, annál is inkább — ha ne tán emberben vagy lovakban kár történnék, — a mézes kardforgácsok kárbe ne essenek. A kihivatott előre tombolt örömében, midőn gondolá: milly kedves Waterloová változandik szobája, 's mint heverendnek földön a pogácsakard-töredékek után kapkodó kedves kis secundansai. — Azonban, a duellumból semmi sem lett 's a kihívott nagyon fájlalja annak elmaradtát. Ez uram nemde allegoria, — czifra, hanem majd tán a tavaszra exegesisét adandhatja Gasparich Kilit.

Tájékozásul a bihari ügyekhez. (Vége.) Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan azon férfinak hitt főjegyző úr, kinek, — mint állitá, — ***becsületéhez kétség soha nem fért:*** hivatali esküjének mellyik pontja szabaditá őt fel, hogy széles Biharmegyében, vagy ha ugy tetszik e világon, bármelly folyamodó vagy annak ügyvéde becsületszavának, hivatalos dologban teljes hitelt adjon.? Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző úr, miért nem referált igy a közgyülésen: hivatalosan jelentem, hogy folyamodó E. L. 's ügyvéde N. J. táblabiró uraknak, becsületökre tett előadásuk szerint, E. L. ur ellen Bihar megyében semmi adósság besorozva nincs? — Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur, mért mondotta 's vette azt mindjárt a legelső bizonyitvány alapjául 1839ben sept. 23án

a jegyzőkönyvbe, hogy *miután az előterjesztő főjegyző hitelesen jelentette, hogy folyamodó t. b. ur ellen adósság besorozva nem találtatik*" rendeltetik kiadatni a bizonyitvány? hisz e szavak: „*nem találtatik*" nemcsak előre bocsátott kérdést, hanem előre bocsátott keresést is feltételeznek; 's nem azt teszik, hogy E. L. vagy N. J. urak emlékezetében, vagy becsületérzetében, — hanem azt, hogy a jegyzőkönyvekben nem találtatik E. L. ellen intabulált adósság. — Illyen kérdés az, hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző úr: mikép mondhatta, 's vehette azt 1840ben, jun. 22én a 2k bizonyitvány kiadatásakor az 1237. sz. a. önmaga a jegyzőkönyvbe: miszerint *az előterjesztő szóval jelentvén, hogy a folyamodó ellen semminemü adósság nincs a jegyzőkönyvek szerint besorozva*" ezért adatik ki hiteles alakban a bizonyitvány? hisz ezen szavak tisztán azt teszik; hogy én főjegyző megnéztem, és én főjegyző nem találtam Biharmegye jegyzőkönyveiben E. L. ellen semminemü adósságot besorozva. — Illyen kérdés az: hogyha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur: midőn 1840ben, sept. 24én, az épen mellette ült jegyző, egyszerre 22,000. frtot sorozott ki E.L. ur ellen: mért nem szólalt fel főjegyző ur, hogy t. Rendek! én hibáztam! E. L. és N. J. urak szavainak, kiknek *becsületökhöz kétség soha nem fért* hitelt adva, már kétszer adattam E. L. urnak a megyével bizonyságleveleket arról, hogy ellene semmi adósság nincs besorozva, 's most látom, hogy hamisan adattam azt mindkétszer, tehát itéljetek felettem és felettök? Vagy nem volt főjegyző ur akkor gyülésen? De ott volt! mert hisz épen akkor adatta ki a 3dik hamis bizonyitványt arról, hogy az E. L. ellen akkor besorozott 25,000 pengő forintok első helyen soroztattak be. Észre kellett hát akkor vennie, ha vigyázatlanságból történt volna is, a hibát, 's ha félelem, vagy szemérem visszatartották is az addigi hibák felfödözéséről: el kellett vesztenie E. L. és N. J. tb. urak becsületszavaibani hitét, 's megnéznie, van-e hát még E. L. ellen több intabulatio, 's nem pedig azt mondania ismét az E. L. és N. J. urak becsületére, 's pedig amugy könyv nélkül, hogy most a 25,000 pengő forint első helyen soroztatik be, 's arról megyei pecsét alatt hiteles bizonyitvány rendeltetik kiadatni. — Illyen kérdés az: hogyha, — mit sajátjegyzőkönyvei ellenében tagadhatni nem fog, — háromszor adatott ki hamis bizonyitványt E.L. részére: miért beszélt a nov. 6ki gyülésen mindig csak egy, a gyülés utólsó napján kért 's nyomban használtatni kivánt bizonyitványról? Hisz azt mondá főjegyző ur a pesti hirlap 172ik számába iktatott nyilt levelében, hogy annyi belátást kell nekie tulajdonitni, miszerint nem mond ollyat, mit a jegyzőkönyvek egyszerü felütése megczáfol. Ha tehát a belátás nem hijányzott: mi volt oka, ezen sajátjegyzőkönyvei által megczáfolt hivatalos relatióknak? — De támadnak itt kérdések E. L. és N. J. urak ellenében is. Jelesen: azt állitja E. L. ur irásban bemutatott nyilatkozatában: mikép „*én az összeirást megtéltettem, 's mindazon adósságimat, mellyek tudományom szerint ellenem be voltak táblázva, kifizettem, 's egyszersmind azok kitáblázztatása iránt a kötelezvényeket a jegyzői hivatalhoz be is küldöttem; — a káptalantól kölcsönzött 6000. vftról pedig semmi említést nem tettem, mert ugy voltam meggyőződve, hogy ezen adósságom betáblázva nincsen.*" Ezen szavakból azt vélné az ember, mintha E. L. ur 1839. sept. 23., már minden betáblázott adósságit kifizette, a kötelezvényeket kitáblázztatta, vagy legalább kitáblázás végett a jegyzői hivatalhoz beküldötte, és a káptalanon kivül senkinek másnak nem tartozott volna. De bár ollyan ember állitja is, kinek, Biharmegye főjegyzője szavai szerint, *becsületéhez kétség soha nem fért:* ez még sem igaz: mert 1) 1835dik decemb. 14től, — 1840diki sept. 5keig, egy krt sem soroztatott ki E. L. ur, 's az ekkor kisorozott kötelezvény is 1839ben jul. 8án kelt, 's csak 1840ben jul. 20án táblázztatott be 'sat. — 2) Mert 1839ben sept. 23án a kaptalan négy rendbeli, 's összesen 6000 vftra rugó kötelezvényén kivül is, intabulalva volt még E. L. ur ellen, öt különböző évben besorozott 6 rendbeli külön kötelezvényen 19,800 vfrt; pedig hogy ennyi rendbeli intabulatioból, kivált midőn olly csődtömegnek is tartozott, mellynek egy kötelezvényét már 1835ben kitáblázztatta, egyet sem tudott volna E. L. ur; azt hinni nem lehet. Kérdés tehát: hogy ha ezek igy állottak: E.L. vagy N. J. urak a káptalan 6000. frtján kivül, miért nem hoztak elő semmiféle adósságot a közgyülésen? — Továbbá ha főjegyző ur elhallgatta is, mikép ő 3 hamis bizonyságlevelet adott ki E. L. részére: miért beszéltek, E. L. és N. J. is mindig csak egyről? hisz mind a 2 az ő kezökön ment keresztül, mindhármat ők használták fel! Vagy nem tudták, hogy hamis bizonyitványok voltak azok? Hisz a két első bizonyitvány kivétele után, ők magok extabuláltatták a gróf Csáky Sándor csődtömegének kötelezvényit; pedig ha tudták, hogy extabulálni kell azokat, tudniok kellett azt is, hogy intabulálva voltak azok, tudniok következőleg azt is, hogy ha soha, és semmi adóssága nem lett volna is több E. L. urnak, mint a gr. Csáky tömegeé: az ezek kifizetését 's kitáblázztatását megelőzött két bizonyitvány már csak ezek miatt is hamis volt. — De igen érdekes kérdés az is, hogy: Midőn az alapitványi pénztártól nyert 25,000 pgőforintot 1840ben sept. 24én főjegyző ur által első helyre besoroztatták, miért nem vitték az ugyanazon közgyülésen kisorozandó 22,000 v.forintos 3 kötelezvényt is főjegyző urhoz, ha már a besorozandót ahoz vitték? vagy megfordítva a besorozandót is Sz. F.hez, ha már a kisorozandót annak adták? mi szükség volt másik jegyzőt is keresni, ha igaz uton jártak? — De meg miért nem extabuláltatták a gr. Csáky csődtömeg 22,000 v.forintját előbb, mint épeu akkor, midőn az alapitványi pénztár 25,000 pengőforintját intabuláltatták? Nemde azért, mert a Csáky-tömeg csak ezen pénzből fizettetett ki? — És végre, mikép merészeltek a n.m. H.tanácsnál, tudva, hamis bizonyságleveleket használni, hitelesek 's igazak gyanánt? hiszen legalább N. J. tb urról, ki közönségesen elismert törvénytudományaért annyi uradalomnak ügyvéde, fel kell tenni, hogy ismérte a III rész 16. § 3;— ismérte az 1723: 9. 11. 12 t.czikkelyeket; elismérte a 36dik lapon lévő 2dik curialis decisiót; mellyeket ha a Helyt.tanács mint pars altera, ellenök 's főjegyző ur ellen használni kiván: bizonyosan meggyül bajok. De lehetne itt a főjegyzőt teljesen felmentő határozatra is tenni néhány észrevételt; jelesen, szabad volt-e a Rendeknek e kérdést az iránta épen vizsgálódott királyi biztosság kezéből mintegy kirántani akarni? — lehet vala-é e hivatalos kihágásokat, megvizsgálás nélkül elengedni? Nem jobb lett volna-e a megye pecsétjének a főjegyző hitelessége miatt elveszett hitelességét, ha már csakugyan biráskodni akartak a RR, más szellemü határozat által visszaszerezni igyekezni? vajjon czélszerü mód-e illy eljárás arra, hogy alig vonagló hitelünk ellenében, a tőkepénzeseket, bihari birtokosoknak kölcsönzésre kecsegtessük? 'stb.'stb. De ezen, 's ezekhez hasonló több kérdés fejtegetése rám nem tartozik, mert hiszen e határozat iránt a törvényes recensio, később, mint hiszem, elérkezendik.— Berekesztésül a közgyülésen ellenem irányzott guny 's rágalomszavakra eléneklem én is, mit főjegyző ur énekelt a 172 számu Pesti hirlapba iktatott nyilt levele végén, hogy „Conscia mens recti — vanitates et mendacia ridet." Mezey Ferencz.

Külföldi hirek.

N.Britannia Febr. 3án érkezett meg a Buckinghampalotába a Szász-Coburg-Gotha hgnek, Albert hg atyjának halálároli szomorú hir. Az alsóház föliratának kitüzött elfogadása legott elhalasztaték, és az udvar délután a csendes Windsorba vonult. Előtti nap a felsőház föliratát ünnepélyes udvari gyülekezetben fogadá el ő fölsége 's rá kegyteljesen válaszolt.

A trónbeszédrei válaszfelirás a felsőházban igen rövid tanácskozás után el lőn fogadva, 's azt febr. 2án már a királynénak át is nyujtották. Hosszabb vitatkozások keletkeztek az alsóházban, de végre ott is el lőn fogadva, minden módositások félrevetésével.

Febr. 2kán az alsóházban Roebuck ur szokott gúnyos epességgel támadta meg azon szerencsétlen elhamarkodást, mellyet az ir tanács-ügyvéd elkövetett, Fitzgibbont párviadalra hiván ki. Murphy, Wallace urak és nehány más ellenzéki tag hasonló modorban nyilatkoztak fölötte, 's a kormányt fölszóliták, miszerint e hivatalnokot bocsátná szabadon, mire Sir Robert Peel határzott „nem"-mel felelt. Lord Stanley, Shaw ur, és Sir J. Graham az első ministerrel együtt, ha nem mentették is Smith jogtudós viseletét, kedvezőbb szinben igyekeztek azt előállitni, tehetségit 's ismereteit dicséretekkel halmozva el. Ezen élénk episod azon tanácskozásnál jött közbe, mellyben Crawfurd urnak a fölirat azon szakaszának kitörlése iránt tett második módositása tárgyaltaték, mellyben az mondatik: a ház örül ő fölsége az iránt nyilvánitott határzatának, miszerint Irland törvényhozási egységét Nagybritanniával fentartandja. Hoszasb vita után 142 szóval 35 ellenében ezen módositás is félrevetve lőn. French ur az ir bérletviszonyok megvizsgálására kinevezett kormányi bizottmányt, igy mint szerkesztve van, sértésnek mondá Irlandra nézve. Sir R. Peel védelmezé azt, 's sajnát fejezé ki az érdemes tagtul használt kifejezés fölött.

Mikép a trónbeszédből kiviláglik, szóba jöend az is vajjon az angol bank szabadalma hosszabbitandó e vagy nem. Ezen intézet 1694ben keletkezett, midőn másfél millio frt. sterlinget irt alá egy társaság a francziák ellen viselt háboru folytathatására; ezért parliamenti oklevél erejénél fogva szabadalmat nyert e társaság bizonyos vámolásra hajóktul, sertől 's egyéb italoktól szedendőre. 1697ben meghosszabittatott ez engedmény, mi 1708, 1732, 1742, 1764, 1786, 1810 és 1833ban megujittatott. 1844. aug. 1jeig telik le a határidő, 's igy ujabban kell rendelkezni, fenálljon e tovább is ez intézet, vagy sem.

(A statusper folytatása.) Beszéde további folyamában Shiel kérdezé, mi birhatá a főügyészt ezen sajátnemü eljárásra? 's abban találta a választ, hogy neki 's pártjának nem hajtott volna hasznot, ha a vádlottak közül egyik vagy másik ujságszerkesztőt vagy papot üldözött volna. Ő nem horoggal halászott, hanem nagy hálót vetett ki, reménylvén egy fogásra hatalmába keritheti a főnököket 's talán magát a főizgatót is. De még fontosabb czél is vala elérendő. Ha a főügyész egyeseket fogott volna vád alá, mindenki csak saját tetteiért volna felelős; ám összeesküvés miatti vádban egyiknek szavait tanuságul lehet elcsavarni egy másik ellen, habár száz mérföldnyire volna is távol akkor, mikor az ellene felhozott körülmények beállottak, mikről semmi tudomása sem volt. Midőn a főügyész O'Connell urat összeesküvés miatt üldözi, épen ugy bánik vele, mintha ő volna a „Freeman" a „Pilot", 's a „National" kiadója. Itt fekszik nagy része a vádnak. Czinkosságról vádoltatik olly férfiakkal, kik bizonyosan egymás közt soha sem czimboráskodnak. Ezen szerkesztők ugyanazon egy kedves kegye után járnak, de egymást szivből gyülölik. A vádirat csak összeesküvésről szól, nem pedig törvénytelen gyülekezetek látogatásáról. Igy tettek volna-e Angliában? Hunt ismeretes pere ellenkezőt mutat. Valóban Pitt igéretei, mellyeket a két ország uniója alkalmával tőn, be nem teljesedtek; ha angol tőkepénzek nem is, de legalább angol törvénykezés utat találhatott volna hozzánk. Emlékezetbe hozom az 1823ki népi békétlenségeket. Ha a vádlottak akkor vétkeseknek találtattak volna, most ez példányul szolgálhatna jelen esetünkre. Ezután áttért Shiel ur arra, mikép reményli megmutathatni, hogy védenczének czéljai tökéletesen törvényesek valának 's azokat törvényes uton módon is törekvék mindig elérni. Beszéde további folyamában példát hozott fel Swift életéből, kinek egyik lázitó munkája kinyomatván, a nyomtató perbe fogatott, de a jury által, noha ezt a felsőbb helyről megfélemlített bíróság kilencz izben küldené vissza határzata megfontolására, büntelennek lőn nyilatkoztatva. Később Swift még hatásosabb munkát nyomatott ki, mellyben olly erős kifejezések fordulnak elő, mint O'Connell bármellyik beszédében. A nyomtató ismét fölmentetett, mire a tory Scott Walter igy rekeszti e tárgyróli előadását: „igy végződött győzelmesen az Irland függetlenségéért küzdött első nagy tusa." Miért nem vádolták Flood és Grattant 1782ben összeesküvésről? — igy folytata Shiel; — az angol miniszterium okult a szerencsétlenség által, miután az amerikai gyarmatokat Anglia elveszté; a leczke hatott; a gyarmatok ugyan vesztve maradtak, de Irland megmentetett az által, hogy idején ismerték el azon nagy elvet, mellyen függetlensége alapszik. Semmi főügyész nem merészlett Flood és Grattan ellen összeesküvési vádat emelni. Az irlandiak érezték akkor, hogy hazájok van, a nemzetiségi ösztön buzdítá őket cselekvésre. Mi akkor egy nemzet valánk, nem oszolva töredékekre olly viszálkodások miatt, mellyek most, gyöngítnek 's lealacsonyitnak bennünket. Ha mi nyolcz millió protestansok volnánk, fognának-e ugy bánni velünk mint most? Látnánk-e akkor minden jövedelmező becsülethivatalt ez országban a testvérsziget fiai által betöltve? Megtagadtatnának-e a honunk javitására szükséges pótlékpénzek? Irland koronai jövedelmeit a Windsor palota szépitésére fordítnák-e? Megelégednénk-e az angolok 's irlandiak közti gyülöletes különböztetéssel, mikép ez majd minden törvényhozási oklevélben előfordul? Türnők-e a szegényi törvény bal alkalmazását? Engednénk-e a parliamentnek olly eljárást, mintha nekünk a törvényhozásban szavunk sem volna? Beérnénk-e jelen aránytalan parliamenti képviseltségünkkel? Megengednők-e egy uj vámszabás létesitését a nélkül, hogy ebből ránk háruló nyilvános kárunkért csak legkisebb kárpótlást is kapnánk? 'S nem kivánnók e okvetlenül, hogy az országos parliament időnkint ez ország fővárosában is tartson üléseket az ir ügyek eligazitására? Ezután sajnálatát fejezi ki a szónok a vallási nyomorult különböztetések felett, mellyeket veszélyes, üdvtelen, 's átkozottaknak nevez azért, mivel a kereszténység valódi szellemével ellenkeznek, mivel az ireket gyarmati függőségre alacsonyitják, az uniót csupa névvé, egy nemzetet függelékké, az ireket egy miniszter zsámolyává, Anglia gúnyává 's a világ előtt szánandó nyomorúkká silányitják. Felsorolja azután a müvelt országokat, mellyek egyikében sem léteznek illy átkos vallásfelekezeti korlátok. Csak mi — igy szól továbbá — őrült esztelen irlandiak

engedjük magunkat ádáz vakbuzgóság által ellenséges sergekbe gyüjtetni, egymásra rohanunk a felekezeti gyülölség dühével, és testvérgyilkolólag gázoljuk szegény hazánkat. E szigetet, ugymond Shiel, melly egyike lehetne a legboldogabbaknak minden tengereken, gyalázat és szenvedések színhelyévé teszszük; 's összeesküszünk— igen, ez öszszeesküvés! — a gondviselés kegyes czéljainak meghiusítására! Ezután áttérvén Irland korábbi állapotjára bájos szinekkel festi, mint kezdett emelkedni ez ország a lefolyt század utósó évtizedeiben; midőn t. i. olly gyors haladást tőn, hogy Angliát könnyen tulszárnyalhatá, mitől ez tartott is. Müipar és kereskedés növekedett; Dublin a világ legjelesb városainak lőn egyikévé, hol lángész, gazdagság, müveltség honolt, azon szép korról tanuságot tesznek az akkor keletkezett nagyszerü pompás épületek, például maga a queensbench palotája is. Az irhoni protestansok nemesebben viselték magokat, a katholikusok szabadabban mozoghattak, 's 1793ban a honi parliamenttől tettleges választói jogot nyertek. Sajnálja az 1798ki lázadást, mellyet O'Connell is számtalanszor gáncsolt, melly megsemmisité az ország reményeit, 's melly főoka volt, hogy Pitt az eredetileg már Crommwelltől tervezett uniot létesité. Az unio szomoru fordulatot ada Irland jólétének. E rendszabály részint félemlítés erejével hajtatott végre olly időben, midőn Irland ugyszólván ostromállapotban volt. Akkor Pitt miniszter Irland népe számára folyvást vasostort, az eladó senatus számára pedig aranynyal tölt erszényt tarta készen. De a parliament legocsmányabb elvetemültségének közepett is romlatlan maradt az ország geniusza, férfiak minők Grattan, Curran, 's azon idő más jelesei pillanatig sem engedék magokat nemtelen ösztönöktől elvakíttatni. Magok az ír itélőszék legjelesebb tagjai is folyvást hivek maradtak a hazai ügynek, mint Goold, Joy, Plunket, Bushe, Saurin. Plunket nem ismeré el, hogy az ír parliamentnek joga volna önmagát megsemmítni; Saurin az unio ellen nyilatkozott; ez ellenében a főügyész azt mondá, hogy e nyilatkozat az illető parliamenti oklevél előtt, nem pedig utána tétetett; a szónok pedig azt feleli: hogy nagy elvek igazsága nem függ parliamenti oklevéltől nem egy korszakra való az, hanem minden időkre, mulhatlan, halhatatlan mint az emberi lélek. O'Connell ismételve kijelenté, hogy mig az unio törvény erejével áll fen, e törvénynek engedelmeskedni kell; ő az ir népnek csak alkotmányszerü ösztönt nyujta, hogy e törvény eltörlésére alkotmányszerü eszközökkel hasson. Az unio angolrészről vásárlás, irrészről alku volt; az alku rosz, a vásárlás istentelen volt, mert jobb föltételeket lehete elérni, sőt lehetne most is, ha a jury nem szövetkezik a főügyészszel. Az unio eredményei még veszélyesbek voltak. Az ország insége minden fogalmat meghalad, mellynek nagy részben okozója a kormányzás. Itt vázolatát terjeszti elő a szónok az ir történetnek 1800tól fogva, rajzolja a parliament ellenséges lépéseit, 's kiemelvén a maynoothi papnevelőház jövedelmének megszorítását mondja: hogy ez intézetet vagy egészen megkellene szüntetni, vagy olly jövedelemmel ellátni, hogy benne a fiatal papok illő nevelést nyerhessenek; mert Frankhonban képzett papokat, egy „gallohiberniai egyházat" nem tart kivánatosnak; mert, ugymond, sokkal inkább szeretem királynémat és Irlandunk angliávali politikai összeköttetését, hogysem kedvemre lehetne, ha franczia cselszövők papi köntösben foglalják el irlandi egyházi javadalmainkat. — A szónok folytatá az unióbul származott egyéb rosz következéseknek elsorolását. Elmondá, mikép az unio ellen O'Connell már 1800ban kikelt, 1810ben pedig beszédet mondott ellene olly erőset, mint bármellyike azoknak, mik miatt most perbe fogatott. O'Connell érzelmei, nyelve, czélzatai most ugyanazok, mik akkor voltak; a catholikusoknak e közben történt emancipatioja által az unio helyzete semmiben sem javult. Kikelnek a repealtársulat ellen; de nem tudják e, a parliamenti reformot, ez iszonyu vállalatot milly uton, 's milly „összeesküvők" hozák létre? Grey, Russell, Althorp lordok, és — a jelen miniszter Graham. Ha e Graham izgatás felett panaszkodik, épen ugy van, mint hogy ha a kockajátékos a kártyázást, a boriszákos a sörittasságot bünkép kárhoztatná. Közép ut gyanánt azt javasolták, hogy az országos parliament ülései időnként Dublinban tartassanak. Ettől Shiel sok üdvöset vár. (Ezen pont ellen tőn ovást, mint már említők, a két O'Connell.) Nem tagadja szónok, hogy védencze mint a többi vádlottak is, néha keményen nyilatkoztak, de nem ingerlőbb hangon, mint az a legtöbb népgyülekezetekben történni szokott, legyenek azok whig, radical, tory szellemüek, 's jelesül a nagy protestans-meetingekben, mellyek a repealgyülések ellentéteiül tartattak. Azonban O' Connell minden szava rend- és békeszeretetet lehel, 's csak törvényes módokat javasol. Egész élete a jelen vádakkal ellenkezőt bizonyit; vagy hihető e, hogy most öregségére bonyolodjék olly merénybe, melly saját, kedvesei és más ezrek életét veszélyeztethetné?" Az igen jeles beszédet, melly Angliában is a ritkább tünemények közé tartozik, illy módon rekeszté be a szónok: „Nincs nagy város Europában, hol midőn a nagy hír váratik, utczán nem kérdeznék egymást az emberek: valjon igaz e, hogy tizenkét esküttszemély azon férfiút, ki Irlandot megszabaditá, börtönre itélte. De bárminő legyen is itéletetek, ő kész magát annak alája vetni. Ő tudja, hogy a világ figyelme feléje irányul, 's hogy reá, jusson bár börtönbe, vagy nem, az utókor csudálkozva tekintend vissza. Ő az iránt, mi őt érheti, majd egészen közönbös, 's e pillanatban inkább a többiek mint saját sorsán aggódik. De én már beszédem kezdetén kijelentém megindulásomat, mivel saját életemnek sokféle változásai tüntek fel lelkem előtt; 's most a csupa lehetőségnek is pillanatnyi meggondolása egészen kiforgat enmagamból. Megéljem e, én, ki kezemet, mellyet az atya megszabadított a bilincsektől, a fiú kedveért nyujtom elétek, megéljem é, hogy szemeim e nagy főváros közelében létező ama bánatos lakra függesztve azt kelljen mondanom: ide tehát falazták be Irland szabadítóját legkedvesebb 's legjobb gyermekével! Nem, ez nem fog történni. Ti nem adandjátok öt át azon helyre, hová hogy küldjétek, az országos ügyész felszólít titeket. Nem! ha majd ismét kikelet lesz, nem fog illy fiúnak atyja, 's illy atyának fia azon épület ablakaiból a zöld halmokra kitekinteni, mellyekre annyi fogoly, de hasztalan, sovárgva tekintett. Nem! sőt saját bérczi honukban hallgatni fogják a világtenger morajját; a szabadban élvezendik ismét a reggeli szellő enyhét; a szabadság legmagasztosabb képei környezendik őket mindünnen; 's ha megtörnek az atya térdei, fiára támaszkodva nézend szerte a szigeten, mellynek nagysága 's dicsősége örökre nevével kapcsolatban álland. Az igazság, Irland, becsület és pártatlanság iránti szeretetetekbe helyzem bizalmamat. En fölmentést kivánok tőletek, nem csupán hazátok, hanem tinmagatok kedveért is. Ha ‚nem vétkes' t fogtok kimondani, milly örömmel fogadandják ezt, mint áldandnak, tisztelendnek, imádandnak titeket! És saját csendes lakotokba térve milly derülten fogtok gyermekeitekre tekinteni azon öntudatban, hogy békét hagytok nekik örökségül, mivel megmutattátok a brit cabinetnek, hogy hazátok valódi megnyugtatására más rendszabály szükséges, nem pedig statusper.

Franczia országban. Pont-Remyben Liénard ur kenderfonó gyárában tüz támadván a felsőbb emeleti munkások, mintegy háromszázan, hanyathomlok rohantak le a lépcsőkön. A legnagyobb rész már le az udvartérre szabadult, midőn egy fölöttébb megrémült leány a korláton keresztül ugorván egy kis lányt agyonzuzott, 's maga is azonnal meghalt. Ennek következtében mintegy ötven ember egymásra esett, 's közölök tiz agyon nyomatott. A tüz nem tőn tetemes kárt, 's igy az ijedtség sokkal nagyobb szerencsétlenséget okozott.

A londoni sajtórul megjegyzendő, hogy az egyátalán Guizotnak pártját fogja az ismeretes kamrai jelenetekről szóltában.

A ‚Moniteur' szerint sardiniai követül a lemondott Salvandy helyébe Mortier gróf menend, ennek helyét pedig a helvetziai köztársaságnál Pontois gróf, jelenleg a török udvarnál követ, töltendi be.

A másodrendü oktatás ügye a pairkamra elibe lön terjesztve törvényjavaslatkép, de úgy látszik, egyik részt sem hajlandó kielégitni, legkevésbbé pedig az egyház pártiakat; különösen ezen párt hirlapjai egyértelmüleg rosszalólag nyilatkoznak. A Gazette de France azt mondja: ha a sajtót illetőleg illy törvényjavaslat jelennék meg, nem volna elég kő az utczákon, hogy érdemlett díját elnyerje. Villemain törvényterve megsérti a chartát. Még keményebb kifejezésekkel él az ‚Univers', mondván, hogy e terv gyülöletes és képtelen oldalai az elsőségért vetélkednek egymással; e törvény a szabadság ellen van; a mostaninál még sértőbb és hüségtelenebb egyedáruság. Ha illy férczmű törvénynyé válhatnék, oda volna vallás és szabadság. A charta hazugság, az egyház rabszolga volna. A tervet Villemain csinálta, nem a kormány; nem is tekinthetni komoly dolognak, — ez csupa esztelen felhivás.

A szegény lengyelek javára évenkint tartatni szokott tánczvigalom az idén Czartorisky hg uj palotájában ment véghez.

Közzé tétetik, hogy Francziaország és Lucca hgség közt egyezkedés jött létre a vétkesek kölcsönös kiadása iránt. — Két régi hirlap, a Constitutionnel, és Commerce haldoklanak. —

Spanyolország. A statustanács alakitását illető tervrajz be van végezve; a bizottmány javaslata szerint az 30 tagból fog állani, kik ötönkint hat osztályba soroztatandnak; a kinevezési jog a kormányt illeti, az elnök évdija 70,000, egyegy tanácsosé 60,000, az első titkáré 40,000 realban van megállapitva. Hirlik, hogy a befogott Calvo y Mateo követ, ki a Narvaez ellen intézett gyilkolási merényben részt vett, halálra fog itéltetni; az ellenzéklapok erősitik, hogy az ellene elömutatott tanuságok hamisak, és hogy a mérsékpártiaknak czéljok csak az, miszerint Diego Leonért engesztelő-áldozatot nyerjenek.

Krisztina királyné Madridba februar végeig váratik; ő Barcelona- és Valencián át térend vissza. Shelly tábornagy madridi kormányzóvá neveztetett.

Felsőbb határozat következtében a spanyol katonáknak megengedtetik azon régi előjogukkal élhetni, hogy esküjöket csak becsületszavokra, 's kardjok keresztjére tegyék.

Olaszország. Mig Romában a bálra előkészületek tétetnek, 's a lóversenyt illető szokott rendelvények és jutalom-osztások hirdettetnek, azalatt a tartományokbul olly eseményekről érkezik tudósitás, mellyek ha nem épen politikai természetüek is, de olly szellemüek, mellyek aggodalmat gerjeszthetnek. Illy esemény, hogy Ravennaban a rendőrigazgató szinházbuli hazamentekor agyonlöveték, hogy Castel Bolognesében több rendőr elveszett, Cesenában a szinház löporral légbe röpitteték, melly azonban szerencsére ugyanakkor üres volt.

Németalföld. A második kamra ülésében jan 29én előadatott a rendkivüli vagyonadót illető törvényjavaslat. A rendek ugyan nem fogadhatják el minden módositás nélkül e javaslatot, az elvben mindazáltal megegyeznek, hogy rendkivüli adó szedessék, miután az önkénytes kölcsön iránti kisérlet nem akar sükerülni.

Helvecziа. Wikenben Uri cantonban a hóömleteg egy házat lakosival együtt a völgy mélységébe sodrott. A jó emberek csak kevés perczczel előbb érkezének haza a Göschenenben tartott isteni tiszteletről, midőn a megindult hóömleteg rájok zuhant, 's a hótömeg alatt sirjokat lelék.

Egyesületi 's intézeti közlés.

A pesti müegyesülettől. Azon t. cz. egyesületi tagok, kik az 1843ik évre járó mülapjaikat még át nem vették, ezzel tisztelettel felszólíttatnak, miszerint azok átvételéről az egyesületi pénztárnok, Klausz A. L. urnál, a városi szinházépületbeni tükörtárban, intézkedni méltóztassanak. Egyszersmind azon t. cz. tisztelt egyesületi részvényes urak, kik e f. és a következő évekre aláirás utján már ezen egyesületbe léptek, tisztelettel kéretnek, hogy e f. 1844ik évre járó 5 pfrtnyi részvény-dijaikat szinte az említett egyesületi pénztárnoknál letenni, 's részvényöket átvenni sziveskedjenek. Miután pedig a jelen évvel ismét uj aláirás 3 esztendőre nyittatott, ez uttal minden műbarátok megkerestetnek, miszerint ezen egyesületet, mellynek közvetlen czélja a müvészet szeretetének hazánkbani izlés-nemesbitéssel párosult terjesztése, hozzájárultokkal annál is inkább gyámolitani, 's annak szép virágzását elősegélleni méltóztassanak, minthogy ezen egyesület egyik főfigyelmét arra is forditotta, hogy nemes öntudatában, magasb müvészeti érzetet ébresztendő, egyszersmind azon részvényeseit, kik 5 pfrtnyi évi részvénydij letétel mellett, magokat 3 évre lekötelezik, e következő anyagi hasznokban is részeltesse, ugymint: 1) Minden illy részvényes részvénye két számmal elláttatik, mellyel a műkiállításból megvásárolt jeles képekre, az ezután tartatni szokott sorshuzásnál játszik. 2) Nekik az egyesület leghiresebb müvészek által készittetett becses műlap nyomataiból egyegy példányhoz joguk van, melly becsében már az által is nyer, mivel a nyomatok csupán csak a részvényesek számára rendeltetvén, azok nyilvános eladásra ki nem tétethetnek. 3) Azonkivül szabad bejárásuk van, az egyesület által rendezendő műkiállításba, 's 4) Mint rendes tagjai az egyesületnek, a közgyülésekben szavazási joggal birnak. — Végtére ezen egyletnek igazgatósága minden műbarátot 's műkedvelőt még arra ismételve figyelmeztetni jónak látja, hogy az egylet által bécsi professor Waldmüllernek „a jövő sejditése" czim alatti, 's a legutolsó műkiállításban köztetszést nyert festvénye, ezen évi műlapul választatott, mellynek europai hirü müvész, Stöber Ferencz, aczélba metszésével megbizatván, ő ezen benne helyezett bizalomnak, mind a müvészetet, mind az egyesület várakozását illetőleg, tőle kitelhető tökélyel megfelelni örömmel ajánlkozott. Ritter S. egyes. titoknoka.

Budapesti jótékony nő-egylet. — (Közeledő sorsvonás.) Ujolag köztudomásra hozatik: hogy azon nagyszerü ezüst sorshuzás, mellyet ő cs. kir. fönsége, főherczeg nádornénk pártfogása alatt álló budapesti jótékony nőegylet intézett, f. é. mart. 23kán múlhatlanúl eszközlésbe fog vétetni. A nyeremények izlésteli ezüst szerekből állnak, 's különféle osztályokban ötven ezer vforintot érnek, azonfelül nevezetes 's bizonyos két száz nyereménynyel kinálkoznak. E mellett ajánlja ezen vállalatot azon körülmény is, hogy e sorshuzásnál tulajdonkép üres szám sincs, mert noha ugyan a rész-

vevők mindenike nem nyerhet ezüst müveket, de nyer ezeknél sokkal állandóbb elégülést öntudata melegében, és kiki mondhatja magához: én is törültem könnyeket, 's tápláltam éhezőket. Egyegy sorsnak ára 1 ezüst forint, ki ötöt egyszerre vesz, a hatodikat ingyen nyeri ráadásul. A távolvidékiek bizalomteljes tisztelettel kéretnek, hogy a kiosztott sorsjegyek árát, ugy az el nem kelt sorsokat magok épségében f. é. martius 1sö napjáig Budára a főherczegi pénztárba küldeni sziveskedjenek, mivel a künmaradandó 's meg nem téritett sorsjegyek teljesen érvénytelenek lesznek. Budán 1844ki februar 5 tartott közös ülésbül. Külkey Henrik egyesületi titoknok.

Jótékonyság. Az énekiskola gyámolitására közelebbi két hónap alatt következő adományok érkeztek: 1) Majer István, esztergami professor urtól, néhai ntdő Végh István hagyományából „sz. Máté evangeliomának magyar commentárja" 40 példányban a nemzeti nyelvű éneklésben magokat kitüntetendő cath. ifjaknak ajándékul. — 2) Bács vármegye részéről 2 ft 50 kr. p. p. — 3) Barabás Dániel urtól 5 ft. p. p. — 4) A pesti ns könyvkötő czéh és Bartl János ur részéről, mindeniktől 6 p. ft évenkénti részvényül. Közli Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (13.) Irányczikkében „Oppositio" czim alatt ismét gr. Széchenyi István kezd értekezni. A ns gróf mielőtt a szőnyegen fekvő telekdíji kérdés gyakorlati alkalmazásának jó sikerreli tárgyaltását reménylhetné, előbb szükségesnek véli, némieket egy kissé definiálni és constatirozni; azaz: miután csak ugy vihetni ki nemzeteknél életbevágót, nagyszerüt 's tartóst a közéletü politicának cselekvés mezején, ha a pártok tökéletesen ismertetnek, és nem alárendelt, specialis, hanem fő és generalis fogalmak szerint definiáltatnak; bizonyosan ezen mütétel sehol annyira nem szükséges, mint nálunk Magyarhonban, hol az átalános zavar miatt a különféle pártok a magok saját lényegében és valóságában nem is ismertetvén könnyen, sőt rendszerint az szokott történni, hogy a legjobb hazafi is hanyagnak és illiberalis tespedőnek kereszteltetik, mivel talán ez vagy amaz pártnak nevét viselni vonakodik; midőn viszonyt nem egy pelengérre méltó selejtes buzgó lelkes hazafinak kürtölletik, mivel talán fejér vagy fekete tollat tüzött kucsmájához. Nehogy tehát a puszta egymást nem-értés és ezzel együtt járó viszálkodás által is zsibbaszszuk egymást, a ns gróf föltételül tüzé ki magának a pártokat helyesen definiálni, 's azokat a maguk lényege és valósága szerint megismertetni. És ime ez volt czélja a ns grófnak, midőn még nem rég a magyar politicai lapok t. cz. szerkesztőségeit ezen mütételre bizodalmasan fölszólitá; nem pedig az, mit a gróf czélját fel nem fogó — P. H. szerkesztője nyomban nyilvánitott: t. i. az igaz hazafiaknak is a selejteseknek is név-szerinti külön regestratiója. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

45303. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Feuchtmann Lipolt házalló zsidó ellen csődület határoztatván, 's az illető hitelezők megjelenésére 1844. évi martius 18. határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Pink Móricz, pergondviselővé pedig Irányi Dániel hites ügyvéd neveztetett. Költ karácsonhó 19én 1843.

45503. Ungh vármegye törvényszékének jelentése szerint, Berhelyi Boldizsár halála után maradt tömeg hitelezőinek csődületére 1844. évi martius 13dik napja tüzetett ki határidőül, 's ideigleni tömeggondnokká Felföldy Antal szolgabiró, perügyelővé pedig Dolinay Péter tisztlbi alügyész neveztetett ki. Költ karácsonhó 19én 1843.

45506. Ungh vármegye polgári törvényszéke Tabódy István 's hitvese Kardos Mártha ellen csődületet határozván, az illető hitelezőknek megjelenésére 1844. évi martius 13kát határnapul tüzte ki, ideigleni tömeggondnokká Korláth György alszolgabirót, perügyelővé pedig Jelenyi Ferenczet nevezvén. Költ karácsonhó 19. 1843.

3883. Temes vármegye törvényszéke jelentése szerint, Laczkovics Antal táblabiró, 's német-remetei közbirtokos hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 14re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokul Csiky István tb., perügyelővé pedig Jeszenszky Ferencz tiszti alügyész neveztettek. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

4809. Temes vármegye törvényszékének felirása szerint, néhai Enekléssy József volt kir. kamarai helyettes ügyész hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 14re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Csiky István tb., perügyelőül pedig Jeszenszky Ferencz alügyész neveztetett. Költ böjtelőhó 6án 1844.

4978. Pozsonyvárosa tanácsának felirása szerint Kropf Péter hitelezői csődületének határnapja 1844. évi martius 18ik napjára tüzetvén ki, pergondviselőül Schaeczl Endre tiszti alügyész neveztetett. Költ böjtelőhó 6. 1844.

Kötelezvény-semmisitési hirdetés.

3885. Fejér vármegye Erős Benjamin táblabirája folyamodása következtében, még 1832ik évi december 31én kiadott, 's 1833ki julius 13án betáblázott, 's a mondott folyamodót szenvedőleg. Zuber Imrét pedig keresőleg illető, kifizetett, de kitáblázatás előtt elveszett kötelezvénynek megsemmisitését országszerte kihirdettetni kérvén: a körülirt kötelezvény megsemmisitése közhirré tétetik. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

2034. Rubio Domonkos panaszlott, kinek tartózkodása nem tudatik, az Abeles Antal áttal ellene 240 p. frt iránt támasztott váltóügyben leendő tárgyalás végett f. évi martius 29én reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a' k. e. b. Váltótörvényszéknek 1844. évi februar 12én tartott üléséből.

(35*) **Emich G.** könyvkereskedésében Pesten, 's általa minden könyvárosnál kapható:

Országgyülési tárcza 1830ról,

közrebocsátja

Felső-Eőri **Bertha Sándor,** hit. ügyvéd, több n. várm. táblabirája 's a magyar akademia lev. tagja.

Előadatnak e tárczában az 1830diki koronázó orsz.gyülés munkálatai 20 iven, czélszerü kivonatban, u. m. a k. k. meghivólevél, előadások, válaszok, — a felirások, kerületi és országos ülések, — a kir. hitlevél, ujonczsorshuzás és a magy. ezredekben csupán magyar tisztek előléptetése iránti tanácskozások, a két tábla közötti magy. izenetek, orsz.gyülési ujság, Galicia 's Lodomeria (illico) 'stb. visszakapcsoltatása felett tartott vitatkozások, szóval: igen sok tárgy, mi már 1825 óta az orsz.gyüléseket foglalkodtatja. Az akkori országrendei névsorát is adja a tárcza, 's oldalaslag a lapok tartalmát. — Kivánatos volna tehát, ha a most már szabadabb mozgásu sajtó által minden orsz.gyülés illy kivonatban leiratván közzététetnék, hogy azokat mindenki olvashatná, 's hazai dolgaink igazi állásáról magának kellő tudományt szerezhetne, minthogy a hosszadalmas és igy költséges orsz.gyülési naplókat 's irományokat (mellyeknek azonban saját becsök megmarad) sem ideje nincs mindenkinek olvashatni, sem módja azokat megvehetni. Remélhető, hogy a nagy következésü jelen orsz.gyülést is leirja valaki illy kivonatban. Országgyülési Nemes Ifjuság! E részben szerény igényünk tárgya csak Te vagy. 1—3

(*29) **Árlejtési hirdetmény.** 2—3

4813. A szamosujvári országos fenyitő intézetben letartóztatott rabok számára kivántató eledel kiszolgáltatása, a vár számára kivántató tüzifa beszállitása, 's az oda tartozó korcsma, és mészárszéknek Kolozsvár városa házánál tartandó árverés, illetőleg árcsökkentés utján a közelebb jövő 1845dik évi januar 1sö napjától kezdve három egymásután következő — 's az 1847ik évi december utolsó napjáig számitandó évekre leendő kiadásuk határnapja folyó 1844dik évi julius 30dik és 31dik napjain Kolozsvárt tartandó országos vásár napjaira határoztatott. Jelesül az érdeklett árverési és csökkentési tárgyakra nézve, a haszonbérlők által adandó biztositék a rabok élelmezésére nézve 3000 — három ezer, — a kivántató fa beszállitására nézve 740 — hétszáz negyven, — a korcsmára nézve 300 — három száz, — és a mészárszékre nézve 100 — azaz száz — pengő forintokban állittatott meg. Ennélfogva az árverésben résztvenni kivánók arról, hogy az érintett biztositékot valósággal megtehetik, magokat hiteles bizonyitványnyal igazolni kötelesek, és hogy a közönséges árverésen kivül annak kitüzött határnapja előtt legkésőbben négy nappal pecsét, és illy czim alatt „A szamosujvári árverés dolgában" a királyi főkormányszéki elnökséghez beadandó, és onnan a kirendelt árverő biztosokkal közlendő irásbeli ajánlatok elfogadtatnak, mellyekbe az érdeklett tárgyak közöl haszonbérbe venni kivánt tárgy, úgy a bér mennyisége, mellyért a rabok élelmezését, vagy a vár számára kivántató tüzifa beszállitását, vagy a korcsma és mészárszék használatát magának kiadatni ohajtja, és az érintett tárgyakért kivántató biztositékul lekötendő minden tehertől ment javak tisztán kiirva, és hitelesen bebizonyitva légyen, hogy az ajánlkozó a szükséges bátorságot megadni képes, továbbá az ajánlkozónak azon kötelezetése is nyilván kifejezve légyen, miszerint a kötendő alkulevél minden pontjai megtartására magát épen ugy kötelezi, mint ha az árverésen személyesen jelenvolt, és annak jegyzőkönyvét aláirta volna, végtére a kötlevél aláirására és törvényesitésére kinevezendő meghatalmazottja név szerint meg legyen emlitve. Költ a nmgu kir. magy. Helytartótanács kiadóhivatala által Budán februar 7én 1844.

(30*) **Csöd-hirdetés.** 3—3

A pesti nemzeti Casinonak pénztárnoki hivatala, melly ezentul a levéltárnokival egyesittetni 's szabad szállás mellett 600 pgőforint évdijjal fog összeköttetni, megürülvén: ez olly végre hozatik ezennel köztudomásra, hogy az érintett hivatalokat elnyerni kivánók, biztositékul leteendő 1000 pgőforint összeggel ellátva 's folyamodásaikat erkölcsiségük- 's képességükről szóló bizonyitványokkal támogatva, magukat az alólirt igazgatóságnál, hol e hivatalok munkaköréről bővebb értesülést veendnek, e f. 1844ik évi majus 1sö napjáig jelentsék; — itt egyébiránt még az jegyeztetik meg, miszerint okvetlen szükséges, hogy az illető folyamodók minden egyéb hivataloskodástól mentesek, következőleg olly állásuak legyenek, hogy bármelly hivatalbeli viszonyból eredhető akármelly kötelezettséget kizárólag, csupán a Casino ügyeivel foglalkozhassanak. Pest, febr. 6án 1844. Hajnik Pál. s.k.
pesti nemzl casinoi igazgató.

(31*) Tekintetes Zala vármegyének 1843. évi november 6kán tartott közgyülése jegyzőkönyvének 3402. száma alatt, Lackenbacher Gusztávnak, mint pazérlónak országszerte leendő kihirdetése elhatároztatván; mindenki figyelmeztetik: miszerint emlitett Lackenbacher Gusztávval, akármi szin alattt kötendő terhes szerződésektől, annál is inkább ovakodjék, minthogy ezen pazérló gyámság alatt lévén, tulajdon lekötezései egyébiránt is érvénytelenek. 2—3

(32) **Csödület jelentés.** 2—3

A nm. m. kir. udv. Kincstárnak 1843dik évben octobér 14én 34000. sz. alatt költ kegyes intézménye következtében, a megürült Arad-kerületi kir. Igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad-lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-díj, nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmával fuvarozási költség, 's a 10dik osztályi napidij vagyon összekapcsolva, — a csödület határnapja f. 1844dik év martius 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a felebb érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a bölcselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy a vízmüi — nemkülönben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti- és gyakorlati jártasságokat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bebizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a fent kijelölt határnapig annálinkább benyújtani, mivel később érkező, vagy a szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, februar 9kén 1844.

(34*) **Hirdetmény.** 1—3

A nmgu m.kir. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint a csatádi kamrai intézői állomás, mellyel 500 p.frt évdij, lakás, 48 pfttal fölérő bor, 80 p.m. kétszeres, 208 p.m. zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma és 30 öl tüzifa, továbbá 500 pft biztositék kimutatása van összekötve, ürességbe jött. Miért is az e hivatalt elnyerni vágyók a magyar, német, deák, oláh vagy illyr nyelvekbeni tökéletes jártasságokat tanusító bizonyitványokkal támogatandó folyamodványikat, miken felül még az is kimutattatni kivántatik, hogy a gazdasági ismereteken kivül a törvényben is járatosak, legfölebb f. évi mart. végeig a kir. kam. jószágkormányzósághoz nyujtsák be.

(33*) **Csöd, erdész-állomásra.** 1—3

Szab. kir. Kassa városánál két erdészállomás ürült meg, mellyel évenkint 200 frt p.p., 12 öl tüzelő-fa, szabad lakás és házi kert van egybekötve. A folyamodni szándékozók saját kérleveleiket hiteles bizonyitványokkal, ugymint: erdőgazdasági ismereteikről, eddigi szolgálatuk-, erkölcsös életük-, és egészséges testalkotásukról — ellátva, e f. évi martius utolsójáig sz. kir. Kassa városa tanácsának nyujtsák be.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságborítékon minden hiba vagy tévedés mellőztethessék. — Az előfizetési díj postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horváthház. 450d. sz. a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni.

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. febr.	16.	pesti	mérő	100—120	70— 80	66— 70	— — 58	45—50	50— 60
Kassán	„ „	3.	pozs.	mérő	68— 74	50— 60	40— 44	30— 33	20—23	30— 35
Szegeden	„ jan.	31.	„	„	— — 60	— — 50	— — —	— 25	— — 30	— — 35
Baján	„ feb.	10.	„	„	42— 57	35— 40	— — 35	— - 25	— —25	— — 30
Miskolczon	„ „	10.	„	„	55— 60	40— 44	32— 36	25— 30	18—20	20— 24
Temesvárott	„ „	9.	„	„	56— 75	— — —	44— 48	— — 33	— —27	— — 30
Pozsonyban	„ „	9.	„	„	80— 98	— — —	60— 69	41— 46	34—39	— — 50
Nagyszombatban	„ „	6.	„	„	82— 90	— — —	56— 58	42— 46	30—32	— — —
Győrött	„ „	13.	„	„	70— 86	— — —	46— 58	35— 37	32—34	43— 46
Mozsonyban	„ „	6.	„	„	85 - 113	52— 64	55— 68	36— 46	35—38	38 - 64
Sopronyban	„ „	5.	„	„	75—105	— — —	55 - 66	45— 47	38—42	54— 70
Aradon	„ jan.	26.	„	„	— — 48	34— 36	— — 35	— — 24	— —25	— — 30
Beszterczebányán	febr.	5.	„	„	80— 90	— — —	48— 55	45 - 50	27—32	52 - 60
Uj-Becsén	„ jan.	26.	„	„	65— 75	55— 65	— — —	25— 27	28—30	— — 32

Pénzkelet.

Bécs, febr 12én 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára .	— 111½
1 pcent. „ „ „ .	— 100 —
3 pcent. „ „ „ .	— 77½
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	— 745 —
1839ki „ „ (250 frt) .	— 310 —
1839ki „ „ (50 frt) .	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja . .	— 1632 —
Eszterházy-sorsszám . . .	— 56¼
Császári arany	— 102 —

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. febr. 16k. reggel: 11' 9'' 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

15. PESTEN, 1844

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, februar 21.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Status és egyház II. — Fővárosi hirek 's események. — Kinevezések; nyugalmazás; halálozás. — Országgyülési tudósitások: Febr. 9 és 10kén XCVII. és XCVIIId. orsz. ülésekről. a t. KK. és RR.-nél: (A zsidóknak polgárjoggali felruházhatása iránt folyt részletes vitatkozások.) Rövid közlések a febr. 16, 17 és 19kén tartott 103, 104 és 105dik orsz. ülésekről a t. KK. és RRk tábláján. — T. megye követe beszédének vége a jan. 30kai kerül. ülésben a k. kir. válasz fölött. — Folytatása a turopolyai sérelem tárgyábani főrendi vitatkozásoknak a febr. 3kai 90d. orsz. ülésben. — Csatolványok: Izenete a KK. és RRnek a mélt. FőRRkhez Zilah városa folyamodásának tárgyában. — Megyei 's más vidéki közlések: Heves és Sárosban tartott közgyülésekről.

Spanyolország (Carlotta infansnő halála. Concha lemondása. Zendülés Alicanteban; elfogatások Madridban. Madoz levele.) — Nagybritannia (Brougham észrevétele. — O' Connel beszéde a nagy jury előtt.) — Franczia ország (Lamartine sorsa 'sat.) — Olaszország. Helvétzia. Portugallia (Kamrai botrányos jelenet.) Görögország (Metaras és Palamides pártja.) Svédország (A király egészsége javul.)

Hirlapi kalászok.

Fogadj Isten, adjon Isten!

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, februar 21. 1844.

Status és Egyház!

II.

Erősek voltak a spártaiak vaskarikái, mellyekkel a győzelem istenét maradásra kényszeriték, de nekünk gyenge szálakkint tünnek föl ama roppant erejü szellemi lánczolathoz képest, mellyet ember és polgár, status és egyház közt a tényekben nyilvánuló kölcsönös bizodalom 's őszinte egyetértés fűz! mert hol e két hatalmat illy kötelékek kapcsolják egybe, ott a polgári társaság hajója bátran evezhet partja felé; ott az anyagi és szellemi erő párosultan szilárdul áll minden kül- és belviharok ellenében! Az egyház nyugottan működve körében, midőn a családi élet kapcsait vallásos befolyása által egybeforrasztja, a polgári jólét legelső 's legnélkülözhetlenebb elemeit teremti meg! Atyát és fiút, férjet és nőt, családot és családot, fejdelmet 's alattvalót, szóval: mindent át kell hatni szellemével az egyház és vallásnak. Nincs polgári erény, mellyet a vallás megszentesitvén, meg nem erősitne; nincs erkölcsi rosz, mellynek gyökerét a polgári hatalom az egyházi befolyás mellőztével voltakép kiirthatna! — De mind ezt, 's ennél még többet, csak úgy tehet az egyház, ha a polgári társaság gyanút kizáró bizalommal hagyja szabadon működni szellemi körében, 's tisztelvén önálló hatalmát, a bizalmatlanságtól nem ingereltetik a lelkiismeret szabad birodalmába erőszakos benyomulásra. Igen is, a kifejtett alapelvek legelső következménye a két egymástól független hatalomnak teljes szabadsága, mert mikint a magyarhon és egyház egyik nagy férfia országszerte ismert vegyesházassági jeles beszédében állitja „mint Archimedesz csak álláspontot kivánt magának a földtekén kivül, hogy arra támaszkodva gépeivel a földet sarkaiból kimozdítsa, úgy az egyháznak is, legyen bár, mint a franczia 's irlandi egyház, utolsó palástjától is megfosztva, csak szabadság kell, hogy a világot ujra meghódítsa"*). Szabadon azonban 's békével egyszersmind csak akkor hathat az egyház a statusban, ha a kölcsönös egyetértést a gyanusitás, a bizalmatlanság, az ellenségekedés ármánya nem gátolja. Ha a polgári hatalom nem törekszik az egyházi jogok romjain erősíteni féltékenységében magát, hanem inkább abban keresi támaszát, hogy az egyházat magas rendeltetésében elősegélni törekszik, 's az elibe gördített akadályokat elhengeriti! A bizalmatlanság az egyház iránt felbontja a kölcsönös egyetértést, 's hol a polgári társaságban ez egyszer beférkezett, ott az egyház szabad 's független állása, imez elidegenithetlen joga, szünetleni megtámadásoknak van kitéve. Összeütközésbe hozatnak a status és egyház érdekei, noha természetöknél mindkettő szorosan egybefügg. Avagy talán a kétkedés lelke állitásunk nagy igazságát kétségbe ejteni bátorkodik? 's tagadni azt, mit előttünk ezer négyszáz évvel már azon dicsőült férfiu —kinek szavaiban nyilatkozó lelki ereje előtt egy Attila 's Genserich szilaj hatalma megszelidült — régen elmondott „az emberi viszonyok máskép nem biztositvák, ha csak az istenieket a papi, egyszersmind a világi hatalom nem ótalmazzák." Ha ezeket valaki tagadná, mi tényekkel válaszolunk, még pedig a történetek tiszta forrásából meritett tényekkel!

*) L. „Világ" 88. sz.-ban a csanádi püspök vegyesházasságok ügyében tartott beszédit.

Hol kezdődtek Albion nyomoru állapotja 's belviszályai, ha nem azon korszakban, midőn 8ik Henrik az egyházi hatalmat rabigába nyomta, 's mellynek eredménye Cromwel zsarnokságában végződött? A vitéz 's különben jószivü Gallia nemes népének iszonyatos kegyetlenkedésekre lett elfajulása hol vette kitünő forrását, ha nem azon időben, mellyben egy gyenge kormány alatt a katholika egyház elleni keserü gúnynyilakkal vittak harczot Voltaire zászlója alatt az ujitók 's szabadelmüek! Igen, azt hivék, majd a szabadság arany hajnala derülend fel a Szajna partján lakó nemzetnek, ha az egyháznak aláásatik törvényes tekintélye! Legujabban a két sziget könyörületgerjesztő gyászos sorsa bizonyitja, minő jelenetek állnak be ott, hol a status ellenséges irányban működik az egyház ellen! — Valóban ügyes kézzel intézék megtámadásikat a fenálló hatalmak sarkaiból leendő felforgatására szövetkezettek minden időben. Belátták, hogy mig polgári hatalom párosultan az egyház lelkierejével közösen munkálkodik az emberiség 's polgári társaság boldogitására, addig a nagy tömeget a szabadság ábrándival csendes folyamából, a lázadás túlcsapongó merényleteire sikernélkül izgatják, minden erejöket öszpontositák az egyház tekintélyének csökkentésire. Mig erősek voltak a trónok, ezeknek hizelegtek, 's az egyháznak nagyra törekvő terveit fekete szinekkel festék a könnyenhivő fejedelmek palotáikban. Majd egy Hildebrandot, majd egy 3ik Incze pápát állitottak rémképül fel, mint kik szerintök a császári méltóságot lábaikig alacsonyiták, azaz: királyok felett határtalanul uralkodni kivántak, 's igy a fejedelmek 's a romai szék közt idegenkedést és gyanút támasztottak; javaslák a minden pápai iratokra kiható szigorú őrködést, mert ők bár minemü „Brevék vagy Bullák" irásmódjában vagy szavaiban a pápák merénykedéseit keresték, és könnyen fel is találták. A szireni csábhangok ekint becsepegtették a hiszékeny szivekbe a gyanú emésztő mételyét, 's a fejdelmek feledvén, — hogy, habár a történetek nagy tükrében merülnek is fel egyes események, mik a királyi koronáknak a pápai hatalom előtti meghajolását bizonyitják, ezek ugyszólván mindig olly körülményekben történtek, midőn előbb már önvétkök és hibájok miatt népeik szeretetét elvesztették, mikor tehát az egyházi hatalom közbejötte nélkül is elvesztették volna koronájokat, mint épen Hildebrand korában 4dik Henrikkel megtörtént; — feledvén, hogy minden nemzet történeteiben törülhetlen betükkel feljegyezvék ama segéd és jóindulat bizonyitványai, mikkel Péter utódjai a fejdelmeket halmozták, 's hogy szorongatott állapotjokban senkihez olly bizalommal nem járulhattak, mint épen hozzájok; feledvén mindezeket, az egyházak 's középpontja közti viszonyokra féltékenyen tekintettek 's később magára a hatalmok alatti egyházra elnyomólag hatottak. Ekkor egyik istápjától megfosztatván az egyház, másik hatalmasb alapját támadák meg; a nép, a jólelkü keresztények szivéből kelle kirántani ama vallásos ragaszkodást, melly századokon át vert erős gyökeret. 'S majd mint a kormányok kezében politikai czélokra használt szolgai intézetet, majd mint a sötétség 's elnyomás barátit, majd végre mint önző 's csak saját hasznát vadászó álnok testületet, irák le az egyházat 's intézményeit, 's a vélemények forgószelére könnyü tollkint mozgó nagy néptömeg, előbb bizalmatlankodni kezde 's később hamar elhitte, mi ingereinek hizelgőleg ábrázoltatott. 'S a nép, mellynek idején meg nem mondatott, hogy az egyház soha törvényes szabadságnak ellensége nem lehetett, 's hogy a legdicsőbb charták épen akkor szülemlettek, midőn az egyházi hatalom polgári szempontbul aranyszakát élte, 's hogy a katholika egyház elvei a zsarnoksággal megegyezhetlenek; 's e mellett feledte ama jótéteményeket, miket az egyháztól vett, 's hogy az inségben sinylődőnek hűbb barátja a papnál nem volt, késznek mutatkozott az egyházi tekintély elnyomására. Ime igy tépettek szét ama viszonyok, miknek status és egyház közt az első czikkben kifejtett elvek szerint az emberiség boldogitására szükségleg fenállani kell! És igy rontották meg a kölcsönös bizodalmat 's egyetértést status és fejedelmek között, mi azután ama surlódásokat teremté, mellyek napjainkban is feltünedeznek az emberiség nagy kárára. Tehát kölcsönös bizodalom és egyetértés az, mit népek boldogsága igényel, 's mihelyt ez fenáll, megszünendnek ama viszálkodások, mik előbb a statust az egyházzal összeütközésbe hozták, 's az ekint megkezdett zavarok fonalán magának a statusnak nyugalmát, jólétét 's törvényes állodalmát feldúlták!

Az eddig mondottak fonalán: kölcsönös bizalom 's egyetértés az, mit az egyház és status közt fenálló viszonyok főkép igényelnek; először azért, mert a bizalmatlanság önmagában igazságtalan 's a statusra szükségkép veszélyes; 's másodszor, mert az egyháznak szabad működési ellen tömérdek gátokat gördit, mik miatt fentebb elősorolt üdvös eredményivel a statust nem gazdagithatja. Mit már ennyi ok követel, annak fenállása is lehetséges, mivel az, mit ész jogosés igazságosnak elismer, valóságosan létezhet is; különben az ész, imez isteni szikra, igazságnak mondaná azt, mit az élet megczáfolna; de hogy valóban az élettérire átvivén ez igazságot, könnyen létesithető, azaz „hogy a kölcsönös egyetértés 's bizalom viszonyai a két hatalom közt, az egyik vagy másik jogkörének sérelme nélkül megállhatnak," első czikkünkben kifejlett eszméink kezeskednek. — Egyszerü ösvénye e kölcsönös egyetértésnek csak a saját jogkörbeni maradás; e mellett lehetlen olly összeütközést képzelni, mellyben a status és egyház egymásnak ellenében áldozatot, értjük független állásának feláldozását kivánná. Az egyház vallásra 's ez által erényességre tanitja 's vezérli hiveit, 's igy ezen czél semmi esetben a status jogát nem gyengitheti. Az egyház jelszókint tüzi ki hiveinek „hogy minden hatalom istentől van, 's ki a hatalomnak ellenáll, az az istennek szegül ellen" vagy is a törvények 's törvényes hatóság iránt hiveit engedelmességre sürgeti, 's igy ha ezen körében megmarad, soha nem adhat okot a statusnak bizalmatlanságra, miután mindenesetben szentesiti a törvényes engedelmességet. Csak egyetlenegy eset van — de ez már nem jogállapot — midőn az egyház lánczolatosan a status ellenében ellenszegülőleg áll, ámde ha ez megtörténik, akkor már a status áthágta jogkörét, 's amaz erős, a spártai karikáknál erősebb lánczolatot, a bizalom és egyetértés lánczolatát, előbb erőszakos kezekkel megtörte. T. i. ha nem tisztelve az egyház független állását, nem a lelkiismeret szabad jogkörét, ollyasra kényszeriti polgári alattvalóit, mit ezeknek mint az egyház hiveinek isten törvénye tilt; mert ekkor előáll az egyház részről a minden emberi hatalmat felülmuló isten parancsa, 's ekkor fájdalmas szivvel mondja hiveinek „hogy a polgári hatalomnak ugyan mindenben engedni tartozunk, de ha ez az isteni parancsesal összeütközik, inkább istennek kell engedelmeskedni;" mikint már az apostolok fejdelme a kereszténység kezdetében megmondá „inkább istennek kell mint embereknek engedelmeskedni." De ez eset nem fordulhat elő, ha a status jogkörében megmarad, 's illy esetben magának a polgári társaságnak érdeke kivánja, mihelyt az egyház ezt kinyilatkoztatja, saját jogkörébe lépni, mert ezredéves tapasztalat bizonyitja „hogy szerencsétlen 's boldogtalan volt mindenkor a statusnak az isteni törvény elleni merénylete, 's szilárd nem maradhat azon polgári álladalom tekintélye, melly polgárait a királyok királyának hatalma 's parancsa ellen ingerli. Mindezek eredménye tehát, hogy a kölcsönös bizodalom és egyetértés virágozhatik a status és egyház között, csak mindkettő saját jogkörébe vonuljon, 's hogy mindkettő érdeke sürgetve követeli e jog és szeretet állását az emberiség 's polgári társaság javára megőriztetni. K. I.

Fővárosi hirek és események.

Pest, febr. 21. 1844. Itt a hamvazó szerda 's a farsang el van temetve; a komoly elmélkedés és magunkbaszállás napjai bekövetkeztek. A három utolsó nap ugyancsak megtevé kedélyvidító hatását. Merre csak fordulánk, mindenütt dinomdánom, és víg tánczzene hangzott felénk. Igy aztán épen nem csuda, ha a folytonos tivornyázás némellyeknek átsétálásul szolgál e siralom völgyéből (mert notabene: sirva vígad a magyar) egy boldogabb hazába, hol Dávid hárfája ingyen hallatja accordjait. Boldog ember, ki bármi helyzetében is megtartja a sulyegyent. Ezen üdvös súlyegyenről nehezen volt fogalma

azon embernek, ki vasárnap valamellyik csapszékben a bortól annyira elázott, hogy menetközben lábai a szokott szolgálatot megtagadva, egyik vámházon kivül viradóra meghalva találtaték. Öltözete napszámosra mutatott.

— Említsünk meg néhány tánczvigalmat még, hisz úgyis utólszor történik. Említésre méltók különösen a mult szerdai „ifjak", 's a rákövetkezett csütörtöki „ügyvédek" bálja. A szombati utólsó casino-bál zsúfoltan tömve volt: benne az itt mulató magasb rang feltünőbbjei mind részt vőnek. A két izben megaprózott ‚csárdás magyar' ugyancsak megizzasztá a tánczosokat. Ugyan e napon tarták a bolti segédek is tánczmulatságukat; jellemző, hogy meghivó levelkéik 's a tánczrend csupán magyarul nyomattak. E bálban szembetünőleg több férfi mint hölgy vala. — A vasárnapi redout kevésbbé vala látogatott, mint más években. Kár volt a haszonbérlőnek a mult-báli alakosok bemenetét ismételnie; a mi egyszer nem tetszik, hiába ott az erőtetés.

— Vachot Imre „Farsangi iskolája" már kétszer adatván, másod-izben (az első előadás élénktelen volt, 's miért? mert a szerepvivők — még a legjobbak is, — akadoztak. Ez ujmutatás egyszersmind, hogy a legjobb szinmüvet is megbuktathatni hanyag előadás által) méltányos tetszést aratott, 's reménljük, még sokáig aratand. Több jelenetei zajosan megtapsoltattak. Buzditásul szolgáland ez kétségkivül a fiatal szerzőnek, ki az irodalom e szakmányában még szebb koszorúkat is nyerhet. — Szigligeti „Két pisztoly"-a, ohajtjuk, úgy süljön el, mint a milly feszült fölötte a várakozás.

— Tegnapelőtt a kecskeméti kapuban három tót favágó körbe állván, anyanyelvökön olly nagy lármát ütöttek, hogy rá majdnem az egész utczai lakosság kitódult, 's a közönség velünk együtt osztozott azon véleményben, miszerint szándékjok nem kevésb, mint lármájokkal tót nyelvet diplomatikai polczra emelni.

— Mig a belvárosban járda és utcza kiszikkadt 's csaknem porossá vált; azalatt a külvárosokban még mindig hó és sár uralkodik, ollyannyira, hogy ki a belvárosi szikkadtság után ítélve a külvárosok valamellyikébe könnyü czipőben merészlene indulni, az, — ha ugyan bérkocsit venni, vagy irhaczipőjét átáztatva a sár 's hóvizben továbbhatolni nem akar — csakhamar kénytelen lesz lakába visszatérni, miszerint vagy honn maradjon, vagy sárczipő 's vizhatlan saruval fölvértezetten szándoka végrehajtását ujolag megkisértse.

A városi hatóság mult napokban a külvárosok egyikében egy tolvaj némbert házonkint nyomoztatván, a nyomozóknak sükerült egy szökött katonát anyjánál fölfedezni. A katonától engedelmi bizonyitványát kérék elő, mit előmutatni képes nem levén, a nyomozók által legott a város házához hurczoltaték, hol vasra veretvén bilincseit önerejével csakhamar összezúzta, 's minden áron menekedni akarván, a gátló rendőrök közől sokat csuful megsebesített, mig végre a rendőrök egyike puskaagyával karját ketté törvén, az ellenállásra tehetlenné lett 's a katonai hatóságnak átadatott. Jelenleg a kórházban orvosi gond alatt van, fölépülte után érdemlett büntetését veendő. Mint mondják, már ez második szökése, pedig ujonczállításkor másért 200 fntért önként állott Mars zászlója alá.

— Mióta nem szóltunk a Frankenburg szerkesztése alatt megjelenő ‚Életképek'ről, már a második, harmadik és negyedik füzet is napvilágot látott. Tartalmában feltünőbbek Beély Fidél aestheticai levelei; a vakszobrász Császártól, a divatorvos, Nagy Ignácztól, Mátyás-emlékröli értekezés. Az elfelejtett nő, beszély Iványffy Malvinától; verseket adtak itt Bajza, Vörösmarty, Petőfi, Vachott Sándor, Gaal; egyéb czikkek, birálatok Császártól, Neytől, Frankenburgtól, azonfelül Pozsonyi levelek divatczikkek igen érdekesek. Különösben megemlítendő a Mátyásemléki értekezéshez mellékelt gyönyörü mintarajz Casagrande egyik tervét ábrázoló, melly maga is képes volna az embert az ügy pártolására buzditni.

— Megjelent a magyar orvos-sebészi 's természettudományi évkönyvek második vagyis februari füzete. Főbb czikkei: Tájékozás és irány II.; kivonatok orvosi lapok és munkákból; utazási közlések népbetegségek körül; aphorismák, levelezések; — szakembereknek megannyi érdekes tárgy.

— Az egyetem betűivel, 's nagyságos Révay-Prónay Albertine asszonynak ajánlva megjelent egy kis vers füzetke illy czímmel: ‚Emlékvirágok' Rutkay Emiltől. Az egész 23 külön versből áll, mellyekben nem ritkán kedély tükröződik.

— Az ‚Életképek' 4ik füzete igen mulatságos hirt közöl egy itteni nagykereskedőrül, ki a ‚Pesti Hirlap'-ba iktatott hirdetményeért járó díjt kifizetni nem akarja, hacsak idegen nyelven — értsd: németül — irt nyugtatványt nem adnak róla. Boldog isten! illyenek történnek nálunk, és most, midőn ellenkezőleg az Erdélyi Hiradó 13ik számában ‚Nagy-Sink-szék' rovata alatt ezeket olvassuk: „Tisztségünkre fizetés-felfüggesztési büntetés vettetett, mivel magyar kimes rendeletekre többszöri komoly megintés után is német feleleteket és feliratokat küldött a fels. kir. főkormányszékhez. Igen méltán, mert az illy makacskodás csak közigazgatási botrányokat szülhet." Látjuk tehát, hogy nálunk egészen más történik, mert lám, itt épen a nagykereskedő függeszti fel a fizetést! Nem ártana valahára, német atyánkfiainak, kissé simulni és okulni.

— Valamint egykor bizonyos tudós hazánkfiának és magyar ujságszerkesztőnek voltak a legclassikaibb fordítás szerint ‚Madrid kalapja'i és ‚Adler nevü ujságiró ur'a: úgy a ‚Pesther Tageblatt'nak is (l. tegnapi azaz febr.20kai számában: Wespen aus dem 4. Hefte v. Frankenburgs Életképek) van „das gesunde Elend"je „der gesunde Magen" helyett, és van „sich die Felsen bergen"je „Kieseln liegen" helyett. A dicső fordító azt hivé, hogy ‚nyomor' és ‚gyomor', ‚szikla' és ‚kavics', széna és szalma, tücsök és bogár: mindegy. A fordító necsak azon nyelvet, mellyre, hanem azt is, mellyből fordít, értse; különben csak önmagát teszi nevetségessé. Ki a magyar ‚darázsok'at igy hurczolja át, az megérdemli, hogy jutalmúl egy ujabb darázstól csiptessük meg: Valamint a hebegőt beszéde,— úgy a kontárt müve árulja el.

— Nemzeti szinházunkban szombaton, februar 24én, bérletszünéssel, először fog adatni ‚A Kalandor' 1843ban a nemzeti szinház igazgatója által kitett 50 arany pályadijt elnyert eredeti látványos népi szinmü 3 szakaszban. Irta Ney Ferencz. Valamennyi uj diszitményeit festette Engert, nemzeti szinházi diszitő.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a selmeczi és besterczebányai k. bányakamrai ügyészhivataloknál egy alügyésznek ideiglenesen leendő alkalmazását legkegy. helybenhagyni méltóztatott.

A nmlsgu magyar k udvari kamra a zombori kir. kamrai jószágkormányzóságnál megürült lajstromzóságra Bieliczky Károly ottani kiadót; a bácsi kamrai uradalom számára ujanrendszerített község- és árva-számvevőségi segéd-állomásra, eddigi hü és pontos szolgálatának tekintetéből Kovachich Gyula jószágkormányzósági díjtalan gyakornokot, továbbá a svédli k. bányakamrai erdőlovagállomásra Erlach Ferencz laposbányai királyi bányakamrai főerdészt; végül a rónaszéki királyi aknatisztségre 's egyszersmind királyvölgyi aknahivatali felügyelőségre Kiszling János sugataghi sómázsamestert, a királyvölgyi ellenörködő sómázsáló állomásra pedig Truppel Vincze rónaszéki díjas aknatiszt-irnokot alkalmazta, valamint Karatur Eduard szolnoki kir. sómázsálót a magyarországi dohánybeváltó kezelésnél ideiglenes mázsamesterré nevezte ki.

A bácsi kamrai uradalomhoz tartozó palánkai kamrai kasznár Teuchmann Antal nyugalomba tétetek.

Mályi Ferencz, pesti harminczadi tisztirnok meghálálozott.

Országgyülési tudósítások.

Febr. 9kén XCVII. orsz. ülés a t. KK. és RRnél.

Mindjárt az ülés kezdetén, — a zsidók polgárosítása iránti kérdés tárgyaltatván — felszólalt egy tiszántuli magyar királyi város követe, mondván: Midőn a zsidók kir. városokban leendő polgárosítása kerületileg tárgyaltatott, utasításomat követve, szavakat emelék polgártársaim nevében, kérvén a t. RRket, hogy ezen igen lényeges kérdést, ne a városi belszerkezet rendezése alkalmával, hanem elkülönítve méltóztassanak eldönteni; de okokkal támogatott előadásom elhangzott siker nélkül, sőt némelly részben keserüen is megrovatott. Több hónap folyt le azon nap óta, mindenkinek módja volt e fontos tárgyról gondolkozni 's meghatározni a teendőket. Megvallom t. RR., hogy én is ez idő alatt bővebben gondolkoztam a zsidók polgárosítása iránt, minden elfogultság nélkül; visszahíttam emlékezetembe mindazon szavakat, mellyeket a zsidók polgárosítását szorgalmazott több jeles szónok előadásomra felelt, megpróbáltam azoknak saját nézeteimet alárendelni; de azon szép és lelkes szavakat valamint akkor, ugy most is győzőknek el nem fogadhatom; megerősíté véleményemet polgártársaimnak azóta érkezett pótló utasítása. Égető fájdalmat gerjeszte polgártársaim kebelében az october 10én hozott zsidópolgárosítási kerületi határozat; mint vészjósló harang zugása terjedt el közöttök a leverő hir, 's feljajdulva küldék hozzánk a távolból számos ezerek nevében aláirt nyilatkozatukat, utasítva bennünket, hogy azt a t. RR. elébe juttassuk, melly eredeti aláirásokat már királyi személynök ő n.méltóságához, mint a t. KK. és RR. elnökéhez beadván, mielőtt az felolvastatnék, szavakat emelek a zsidók polgárosítása ellen, szavakat, mellyeket a hazafiságban, nemzetiségben soha hátra nem maradó 's békeszerető 50,000 magyarajku lakos viszhangja kisér, 's kinyilatkoztatom itt a haza szent színe előtt nevökben azt, miképen ők a zsidók polgárosítását, mind időelőttinek tartják, mind pedig azt hiszik, hogy ezen eszme nemcsak a k. városokat, hanem egész hazánkat tekintőleg veszélyes. A zsidók emancipatiója vagy status-polgárrá tétele, azaz tökéletes hazafiui polgári jogokkali felruházása, nem olly csekély kérdés vagy tény, mellyet néhány szóval a törvényben csak mellékesen és mintegy odavetőleg kimondani, vagy meghatározni lehetne; mert, hogy bármelly törvény czélját érje, az egész nemzetre jótékony hatásu legyen, a jövőre nézve pedig hasznos gyümölcsöket teremjen; el kell előbb készíteni a népet a törvény felfogására, mint készíti kertész a földet plántáinak; mert készületlen föld bármilly jó magot is meg nem terem; és ha más országban létező bármelly institutiót kivánunk hazánkba átszivárogtatni, ha az még netalán a nép jellemével meröben ellenkeznék, lassan kell azzal bánni, nem pedig akár az egészre, akár annak valamelly részére erőszakosan rátolni, mert ez esetben holt betü marad a törvény 's teljesedésbe nem mehet, a nem sikerült próbatét pedig inkább árt az ügynek mint használ. Merem állítani, hogy a zsidóknak kir. városi polgári jogokban részesitésére sem a kir. városi polgárok előre elkészítve, sem magok a zsidók megérve nincsenek. Nemcsak a kir. városi polgárok, hanem az egész hazának különböző hitvallásu és nyelvü lakosi, igen keveset véve ki, a zsidók szokásai, vallásos szertartásai, sőt hitelvei ellen is előitélettel és a legnagyobb elfogultsággal viseltetnek: hasonlókép a zsidók, talán egyet sem véve ki, fanaticus gyülölséggel kisérik a kereszténységnek minden hitelveit, 's minden szertartásait; már pedig küldöim azt hiszik, hogy a status olly politicai test, mellynek eszméje a belső egységbe, t. i. az egyes részek 's tagoknak öszveillő egyformaságában határozódik; egymáshoz nem illő hetorogen részek erős egészet soha elő nem állítanak. A statusnak ezen ideája természetesen azt igényli, hogy a status polgárai a fő czélra törekedést tekintőleg, ha nem tökéletesen egyformák is, legalább egymástól távol ne álljanak; mert különben elvész az egészet összetartó erő, 's jótékony hatása nem lesz az álladalomra; 's kérdem, vajjon állíthatni-e a zsidókra nézve azt,hogy akár erkölcsi,akár politicai müveltség tekintetében hasonlók édes hazánk többi polgáraihoz? bátran kimondjuk, hogy nemcsak nem hasonlók, sőt e részben hozzánk még csak e részben közeledni sem akarnak. És ezen egymástól annyira idegenkedő lelkület alapja, melly hazánk polgárait tekintőleg a nevelés, a zsidókra nézve nemcsak a nevelés hiányiban, hanem az elavult régi balvélemények és előitéletek tömkelegében fekszik, mellyek örvényéből magát a zsidó kiemelni, a felvilágosodásnak jelen korszakában is, makacsul nem engedi, 's ezt nagy Sándorkint egy csapással kettévágni nem lehet. Nem értem itt a zsidó vallásnak Mózes könyveiben foglalt alapját, mert annak erkölcsi oldalát tekintve, az eredetileg tiszta politikából és a zsidó nemzet akkori körülményeiből származott, és valamint nem hiszem, hogy volna Mózes törvényét nem tisztelő, azon nagy törvényadónak bölcseségét, mély belátását,a zsidó nemzet jelleméből meritett nagy ismeretét nem csudáló: ugy más részről nem képzelem, hogy léteznék valaki, ki a rabinusoknak casuistikáját, mellyeket a Krisztus sz. után 150, 220 sőt 500 évekkel később, a bigotismus, szükkeblü önzés, 's más vallások gyülölése köpönyegébe burkolva a Talmud által elterjesztettek — ne kárhoztatná. Nem akarok mindazon roszra, mellyek a Talmud által a zsidókat minden más nemzettől különválasztva tartják, kiterjeszkedni; nem is állítom, hogy a Talmud erkölcstelenségeit 's a status boldogsága ellen törekedő intézményeit általánosan minden zsidó hiszi, mert 1830 óta több zsidó tudós tört a felett pálczát, és külországokat tekintve a 19 századnak 4 és 5ik évtizede, ujabb időszak hajnalát kezdi rájok deriteni; hanem csak azt állítom, hogy a zsidóknak ezerszerte nagyobb része, különösen a rabbiknak szükkeblüsége miatt, talmudi bigotismus alatt nyög; 's midőn magyar hazánkban polgári jogokban részesitésökről akar gondoskodni a nemzet, méltó joggal megkivánhatja, hogy mielőtt az megtörténnék, ők közeledve hozzánk, igyekezzenek e régi sötét idők vastag tudatlanságiból kiemelkedni, 's mondjanak le olly elvekről, mellyek a status felállhatásával és polgárok boldogságával homlokegyenest ellenkeznek. Szépek azon philantropicus elvek, mellyek különösen az ujabb időkben a reform férfiait az emancipatio körül vezetik, de azon alapigazságot nem tagadhatni, hogy tekintve alkotmányunkat, midőn valamelly néposztályzat polgári jogokkal felruháztatni czéloztatik, nem szabad a törvényhozónak, minden philantropiája mellett is, mellőzni azon status-alapelvet „videat senatus, nequid respublica detrimenti capiat" különösen olly országban mint hazánk, hol milliók epednek az alkotmány sánczaiba leendő felvételökért. Én a zsidók polgárositásának legfőbb akadályát egyedül önmagokban, vallásbeli mysticus szertartásukban, és abban keresem, mivel ők általános theocraták levén, constitutionalis állásukat egyedül a theocratiában pontositják öszve; pedig bizonyos, hogy a status boldogsága egyedül

a hazaszereteten alapul,'s ha ez nem létezik az egyes polgárok szivében, megszünik a status lenni,'s lesz egy népcsoport, minden nyom nélkül elenyészendő. A zsidóknak, a Talmud értelmében nincs hazájok,'s nem is lehet; mert a rabik már gyermek-korukban beléjök csepegtetik, hogy ők csak vándornép a keresztények között, hogy jönni fog 's jönni kell egy boldogabb időnek,midőn megigért messiásuk eljövén,összeszedi az évezredek hosszu sorain minden nép között szélyel szórt zsidó nemzetet,'s ekkor a Jehova választott népe uj és dicső országot alakitand, hol felemelkedve minden addigi nemzetek felett dicsőségben fognak uralkodni,'s leendnek a többi népek az ő lábaik zsámolyai. Ezt hiszi a zsidó, és ezt kell neki hinni; mert vallások ezt parancsolja. Ennek következményei voltak mindazon próbatételek, hogy időszakonkint több Messiások állottak elő, kiknek nyomait többnyire a neki bőszült zsidóság által elkövetett borzasztó kegyetlenségek, néplázitások 's véráldozatok követték.Igy történt már Traján alatt, midőn egy Benchochab nevü zsidó Messias szerepében lépett fel,'s kinek követőinek fanatismusa sok ezer rómait, görögöt, különösen pedig keresztényt,legirtóztatóbb kínok között gyilkolt le,mig Julius Severus Jerusalem mellett a hamisMessiást meg nem ölette.Igy támasztott Persiában kevés idő alatt három messiás legnagyobb forrongásokat; igy akarták a zsidók 1157ben Cordovában Spanyolország csendét felháboritani, hol pedig nemcsak tökéletes polgári jogokkal birtak, hanem különösen XIdik Alphons és ennek fia Pedro alatt kincstári mindentehető minísterek voltak. A vakbuzgóság még tovább is vitte a zsidókat; mert a Rajna mellett, Vormsban 1222ben egy szüz zsidó leányról elhiresztelték világszerte a rabbik,hogy az fogja szülni a Messiást; ezrenkint vándorlott a zsidóság ezen sz. helyre, bevárandók a Messias születését, mi kevés idő mulva meg is történt, de azon különbséggel, hogy a szüz zsidó leány magához hasonnemü leány-Messiást hozott a világra. Még nagyobb lázadást és forrongást okozott ezeknél 1665. táján Törökországban Sabathai Levi messiássága, ki egy Nathan Benjamin nevü ravasz rabbi társával a nép előtt több rendbeli szemfényvesztést követvén el, végre az egész világra, körlevelet bocsátott, hirdetvén, hogy ő az egyetlen egy első szülöttfia Istennek, ő a Messias, és az Izrael népének idvezitője 's hatalmas királya, kit Isten azért küldött e világra, hogy elpusztitva minden más nemzetet uj zsidó országot alakitson„ 's uralkodjék a föld és tengerek minden népe felett. Őrültséghez hasonló bódulás és öröm foglalá el a zsidókat; több ezer család tódult az uj Messias lakhelyére Smyrnába: magában Amsterdamban is, hol pedig tökéletes polgári jogban részesülnek, fellázadtak a zsidók, követséget rendeltek az uj fejedelemhez,'s még a koronazás ünnepélyét is előre meghatározák. Dögvész módjára kezdett harapózni az egész világon a lázadás, midőn a török tettleg megmutatta, hzgy Sabathai Levi is csak ember volt. Szegény Magyarországnak is jutoit 1682ben Soprony megyében egy Mardochai nevü rabbi messiásul; de itt erőre nem kapbatott. Kérdem a t. RRet, ezen Messiások miért léptek fel? Azért, mert hazát 's országot akartak alakitani a zsidó nemzetnek a népeknek járombahajtásával. Ezeket csak azért emlitem meg, hogy vallásbeli elveiknél fogva a zsidóknak más nemzetek hazája iránt nem lehetvén hazaszeretetök, az ő polgárositásuk különösen Magyarországnak egyedül k. városaiban — ellenkezik a haza boldogsága eszméjével. Másik politicai főakadály a zsidók polgárositására nézve az, hogy a nép erre nincs megérve. A nép, tapasztalásból okulva, ugy nézi a zsidót mint ellenségét, hogyan kivánhatni tehát tőle józan politicai számitással, hogy ő azt minden feltétel nélkül kebelébe fogadja. Hogy tartsa ő a zsidót polgártársának,kinek minden tettét, lépését ugy tekinti, mint ellene intézett csalárd fegyvereket, ki vele egy ételt egy edényből nem eszik, együtt nem iszik, vele nem mulat, örömei 's mulatságiban részt nem vesz, ki előtte ismeretlen nyelvet tart édes hazánkban nemzeti nyelvének, olly nyelvet, mellyet még a tudósok sem valának képesek sajátukká tenni. A nemzetnek továbbá, melly erősödni kiván: munkás tagokra van szüksége; de a zsidó minden illyes munkától iszonyodik; legnagyobb részének életmódja egyedül a csereberélés és házalás, 's jelenleg csak emésztője, nem pedig tenyésztője szegény hazánknak. Ott vannak tömérdek ünnepeik, mellyek miatt szinte fele részét az évnek kénytelenek munkátlanul tölteni, ez pedig társaság testületében nagy hiány. Bizonyára lehetlen, hogy illy nép, föltétlenül részesülhessen azon áldások 's jótékonyságokban, mellyek a polgári élet erejéből fejlődnek ki. Sokan azt mondják e zsidók pártolói közől, hogy a Talmud talán nem olly rosz, mint a hogy festeni szokás; én ezt nem merném állitani; sőt a következményt tekintve Bloch Móricz szerint is azt hiszem, hogy az abban foglalt elvek a keresztény statusok fenállásával ellenkeznek; mert ha ugy nem volna, nem csinálnának annak ismeretéből a zsidók olly titkot, hanem kitárnák a világ elibe, hogy mindenki lássa annak igazságát. Lám midőn a reformatio bejött, a protestansok erkölcsileg, kényszeritve valának hitbeli elveik nyilvánitására, és ennek következtében Magyarországban 1549.1562.1567ben magokról confessiót adtak, mellyből mindenki láthatá,hogy hitelvök a status alap-eszméjével nem ellenkezik; miért nem teszik ezt a zsidók? miért nem akarnak bennünket felvilágositani a tischri hóban tartatni szokott kiengesztelés-ünnepről, az akkor mondani szokott „kalnidre" nevü absolutionalis imádságról, esküjök szentsége és hitelességéről, a gojimokról; miért nem hazudtolják meg a nehéz szülések körül használni szokott megszáraztott ártatlan vér szerzése iránt, különösen a köznép között századok óta uralkodó szerencsétlen 's borzasztó hiedelmet, holott ennek is van valamelly gyanut gerjesztő alapja, ha Kirchnernek, Eisenmengernek Tenzelnek és másoknak, különösen pedig a Rader Máté bajor Sanesa nevü munkájának hitelt adhatni,'s bár ezen borzasztó vallásos szokás valóságos létezését örömmel nem hiszi is a felvilágosult ember; de miután a köznép között szinte általános hiedelem, mulhatatlan kötelessége volna a zsidóknak minden mysteriumok 's babonáik felöl általános confessiót tenni. A t. RR. egy része egyedül a kir. városokban kivánja a zsidókat polgárositani, még pedig olly körülmények között, midőn a kir. városok nagyobb része abban meg nem nyugszik, midőn ezen czélzatnak itt a haza szent színe előtt ellene kiált. Ez nem is történhetik méltányossággal; — lám, mikor a megyékről volt szó, megtagadták tőlök a t. KK. és RRk azon jogokat, a mellyekben most a k. városokban őket részesitni kivánják; ez a legnagyobb sérelem volna, mi egy nemzetnek nem megvetendő részén történhetnék, mellynek nyoma gyász betükkel maradna historiánkba felirva. Nincs még ezen eszmének a népnél, nincs különösen a királyi városoknál sympathiája; ne is méltóztassanak azt erőtetni; mert különösen hazánk jelen állásában az erőtetés czélra nem vezet, sőt ront. Vannak teendői e különben szétszaggatott érdekü nemzetnek az emancipatio nélkül is; mert milliók várják — kik pedig nem zsidók, hanem e hazának százados teherhordó fiai — az emancipatiót. Ne keressük mi még a külföldi példát a zsidók polgárosítására nézve. Azon nemzetek, mellyek már — habár föltételesen is — emancipálták a zsidókat: sokkal erősebbek és egy czélrahatóbb nemzetek voltak nálunknál akkor, midőn az emancipatio nálok megtörtént; nem is tették azt illy rögtön, hanem több évig dolgoztak e kényes tárgy körül, mint Bajorországban is, hol 1817ben vétetvén tanácskozás alá e tárgy, még 1836ben is csak némelly részben lön bevégezve. Hagyjunk még időt a népnek, hogy barátkozzék apródonkint ezen eszmével; hagyjunk időt a zsidó nemzetnek, hogy erkölcsileg reform alá esvén méltán követelhesse az emancipatiót, addig pedig elégedjenek meg az 1840: 20 törv. czikkel, melly felöl még kérdés, hogy annak is eleget tett-é? Van-e állandó családi nevezetük? van-e törvényesen vezetett anyakönyvük? vajjon kötelezvényeiket nemzeti nyelven készitik-e? mindezek kérdések, mellyek nincsenek bebizonyitva. — Én tehát t. RR. a polgártársaim nevében felterjesztett kérelmet pártfogásukba ajánlva, előadott okaimnál fogva azoknak nevében és személyében a szerkezetben meg nem nyughatom, a zsidóktól a királyi városi polgári jogot nyiltan megtagadom, és azt a szerkezetből kihagyatni kivánom. — Az ezen előadásban emlitett 3000 aláirásu folyamodvány, kerületi tanácskozásra utasittatott, azután még több m. és városi követ szólalt föl, 's egyen kivül a zsidóknak polgári jogokkal felruháztatását mindnyájan ellenzék.

Febr. 10kén XCVIIId. országos ülés a t. KK és RRnél.

E napon sokan nyilatkoztak a zsidók polgárositása mellett is. A szónokok egyike statusharmoniai szempontbul válaszolá az ellenzőknek, hogy több ellensége lesz hazánknak és nemzetiségünknek, ha keveset részesítendünk polgári jogokban, annyival több jóakarója 's barátja pedig, minél többen részesülhetnek annak jótéteményiben. Azon ellenvetésre nézve, hogy a szomszéd tartománybeli zsidók majd elözönlik hazánkat: hatalmunkban levőnek mondá, ez ellen intézkedni; a városi követek azon szemrehányására pedig,hogy a megyéknél nem adatott meg a zsidóságnak azon jog, mellyel a városokban fölruháztatni szándékoltatik: igennel válaszolt, mert azon jogok neki is megadvák, mellyek más nemnemest illetnek; a választó testület tagjává pedig városokban sem lehetnek, 's igy a rokonnemü nemesi jogokban sem lehetett őket részesitni. Egyébiránt, a zsidóságra nézve csak két állapot gondolható a nemzet és haza irányában; vagy veszedelmesek t. i. vagy nem; ha igen:akkor nemcsak polgárositni nem kell őket,hanem egyenesen kikergetni; ha pedig nem veszélyesek, akkor polgárjogokkali fölruházás által minél hasznosabbakká kell őket tenni's igy a puszta türés mindenesetre a legméltánytalanabb, egyszersmind a hazára nézve legveszedelmesebb állapot. — Egy másik szónok azzal válaszolt a megyékbeni jogmegtagadás vádjára, hogy a kicsapongási munkálatban nem a megyék rendezete tárgyaltatott, 's igy a zsidók följogositásának kérdése olly lényegileg nem is jöhetett elő, mint a szőnyegen forgó munkálatban. Válaszolt továbbá az elsőben fölszólalt városi követ előadására, Bloch Móriczra hivatkozását azért sem tartá nyomatékosnak, mivel ugymond Bloch Móricz keresztelkedett zsidó; az illy áttérők pedig rendesen legnagyobb ellenségei szoktak lenni az általok elhagyott vallásnak, 's igy hitelt nem igen érdemelnek. — Ezután egy más megyei követ: Az emancipatio ellenzői annak védlőihez hasonlitva, eddig sokkal szerencsésebb mezőn állottak, mert azon ellentétet, mellyben a zsidó mint illyen a keresztényi statussal áll, valódilag kiszemelték; a zsidóságnak általuk történt fölfogása kemény és részrehajló volt; mert nem vették azon statust, melly azoktul a polgári jogot megtagadta,olly szoros birálat alá, mint mellyel a zsidóságot taglalták. Ha körülnézünk a civilisált országokban,ha tekintetbe vesszük alkotmányaikat és benső socialis életöket: meg kell vallani, hogy azon rosz erkölcsöknek, mellyek bennök kifejlettek,nem a zsidóság volt tulajdonképi oka. A zsidók p. o. legszámosabban telepedtek le Lengyelországban,itt minden pálinkaház kezeikbe került 's azokkal együtt a nép erkölcsi ereje is. De mit tehet róla a zsidó, hogy a lengyel köznép ereje egy pohár pálinkában fekszik, hogy ebben keresi táplálékát's viga sztalását a földesuri nyomás és életviszonyainak mostohasága ellen? Az alkotmány sulya az,melly a parasztot a zsidóhoz utasitja,'s a közélet lelketlensége vitte annyira a dolgot, hogy a paraszt pálinkában keresi üdvösségét; az alkotmány tette a zsidót illy hatalmassá, az juttatá őt a nép moralis erejének birtokába. A szükség azon hatályos inditó, melly a köztársaságot mozgásba hozza; mindenki ugy akarja hasznát venni embertársának, hogy szükségét általa kielégithesse. Azon szükség, melly a köztársaság életét biztositja, kiteszi annak lételét folytonos viszályoknak; egy bizonytalan elemet táplál benne,'s szüli a folyvást változó gazdagság,szegénység,szükség-és fölöslegesbül álló keveréket. Ezen bizonytalan elemet a zsidók nem teremtették; ez a köztársaság tulajdona; de veheti-e rosz néven, hogy ők ezen elemet hasznukra fordították, midőn minden kar és testület érdekébül kirekesztvék? E mellett dicsérettel meg kell ismerni a zsidóság takarékosságát, fáradságát és szorgalmát,mellyel uj szerzése forrásait kikutatja 's hasznára tudja fordítani. 'S ugyan mit hassnált, hogy a zsidó a polgári jogokbul ki volt rekesztve? Ö emellett meggazdagodott; pénzét pedig nem lehetett a nemzet vagyona értékéhez számitani; mert a status polgáraihoz nem tartozván, hazája nincs. Hogy sok hiba található a zsidóságnál,ez tagadhatlan; de ez folytonos elnyomatásuk közben nem is lehete másképi; ez elfojtá bennök a nemesebb érzéseket; mert a nyomás soha sem javit, legfölebb elszigetel; elzárja a valódi erény utját, 's a közdolgokbani részvétet lehetlenné tevén, keserű jellemet ad a magán-erénynek, vagy önző gondoskodásuvá teszi anyagi érdekek iránt. Egyébkint is hazug állapot az, ha theoriában megtagadtatnak a zsidóktul a polgári jogok; gyakorlatban mégis nagy hatalommal birnak, mert pénzök által hatalmas birodalmaknak is irányt tudnak adni; 's habár a czéhek-'s testületekből kizárvák is, szorgalmuk merészsége kijátsza a középszázadok institutiojat; az uj mozgalom áttörte a mult idök korlátait 's az ő lételök olly theoreticus lét, mellyet a tulnyomó gyakorlat kigúnyol. A zsidóság és kereszténység 2000 évig üldözte egymást; keseritette egymás életét; de egymást le nem győzhette. 'S ugy látszik, mind a két rész megunta már a harczot. A zsidók fohászkodása emancipatio után, és azon pártolás, mellyre ez a kereszténységnél talált, biztos jelei annak, hogy mind a két rész kezdi rontani az eddig fönállott korlátokat. E korlátok két hatalmas nemzetnél végkép megszüntettek, 's a következés száz argumentumnál jobban megczáfolta az ellenfél jóslatait és okoskodásait. A franczia forradalom megadta a zsidóknak a polgári jogot; restauratio alatt visszavetettek ugyan a concessiók, sőt ujra üldöztettek is a zsidók: de akkor nem ők szenvedtek, akkor minden szenvedett, az egészséges emberi ész, az emberiség jogai 's maga a szabadság is. — A juliusi forradalom a polgári és politicai jogokbani résztvehetést nem kötötte hitvalláshoz,'s azóta a franczia zsidó tökéletesen szabad polgár ugyannyira, hogy az 1840iki követi kamarában egy Fould nevü zsidó is ült, ki mint követ is jó hirt szerzett magának. Másik nemzet, melly a kor kivánatát e részben helyesen fölfogta: az angol; ott nemrég még a catholicusok is egy cathegoriában állottak a zsidókkal; azok fölszabaditása ellen is majdnem azon okok hordattak föl, mint nálunk most a zsidók ellen; végre győzött az értelmiség 's most már szinte feledve is van, hogy a két vallás valaha el volt nyomva; mind a mellett sem a status gépe ki nem forgattaték vágásából,sem a társas életben észrevehető változás nem történt. — Csak hagyjuk a dolgot magából folyni, majd eljön a kellő időpont; ezzel ollyanok vigasztalják magokat, kik sem a jelen kor alkalmatlanságát örökké megtartani nem kivánják, sem határozott eszközhez nyulni nem mernek. De ne higyjük, hogy ez által czélt érünk. Szabadság, emberiség jogainak megadása, ezer éves igaztalanság jóvátétele: olly kötelességek, mellyeknek tejesitésö

tovább halasztani nem lehet,s mellyek említésénél a d-ivész-harangnak is el kell némulni, 's a mint hiszem, hogy egy jövendőbeli messiásra várakozás nem hátráltatja a zsidót,hogy jó polgár lehessen, ugy kivánja szóló — hogy csak addig maradjanak jó polgárok, mig messiásuk eljő. (Folyt. köv.

Országgyülési rövid közlések.

Februar 16án CIIId. orsz. ülés egyedül a t. KK és RRnél. Folytattatván a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a pénztárak és adó kezelését, az adó-számadásokat, pénztárnoki felelősséget, rovásos öszveirást, es tárgyjegyzéket illető 326—349. §§ok rövid észrevétel után meghagyattak. Meghagyattak a tisztviselőkről, tisztujitószékekről 's a város szolgáiról rendelkező 350—371. §§ok. E §§ok közől a 352., mellyben a 6 éves tisztujitás állapittatik meg, hosszasabb vitatkozásra adott alkalmat. Vitatkozás közben a városi követek nagy része védelmezé a hivatalnoki állandóságot; némelly megyei követek pedig a választás éveit 3ra kivánták változtatni; de javaslataik mellőztettek. Megmaradtak a polgári örseregről szóló 372—376 §§ok, mint szinte a főfelügyelésről rendelkezők is 377—380. Ez utóbbi § érdekes tárgyalásánál elfogadtatott az igazgató kormányszék elnökének 's eljáró tagjainak felelősége azon esetre, ha a felterjesztett adószámadásokat egy év alatt meg nem vizsgálván, e mulasztás által a felelőség terhe alól az illető pénztárnok felmentetik. — Megmaradtak a királyi dijról 's országgyülési adóról szóló 381—384. §§ok is. Következvén az országgyülési szavazatjogról és követekről szóló rész: mielőtt ennek tárgyalása befejeztetnék, a belrendezés iránt eddig megállapitott §§ok a m. FőRRhez átküldetnek.

Februar 17én CIVd. orsz. ülés egyedül a t. KK és RRnél. A kir. városok belrendezéséről 's országgyülési aránylagos szavazatáról szóló törvényjavaslat tárgyalása folytában sor került a 385. §ra, mellyben foglaltatik a kir. városok országgyülési szavazatának mennyisége, 's ennek a megyei szavazatok megkettőztetése mellett a kir. városok közötti felosztása. E §nak első része t. i. a szavazat-mennyiségnek kérdése foglalkodtatá mai napon a KK és RRket. Melly kérdésnek tárgyalása közben érdekesen fejtegették a kir. városoknak, az országgyülési szavazatjognak régi állapotja; 's a negyedik rend historiai okkal küzdő képviselőinek több izben ellene fordittaték a historia kétélü fegyvere. Fejtegették az aristocratia jelen állapota, mellyet némellyek ellentétben képzeltek a városi elemmel. E képzelet ellenében felhozaték a mai tanácskozás ellenkező tanusága, mi eléggé bizonyitja az aristocratia rokonszenvét a kir. városok iránt; — megmutattaték, hogy e kérelem egyesült ereje lehet csak képes a hazát felvirágoztatni. Történtek szemrehányások is mindkét részről a fenálló képviseleti rendszer árnyék-oldalai miatt. A harmadik rend képviselői felemlegeték a kir. városi követeknek, hogy ők ez ideig a városi elemet kellőleg nem képviselték. Mire a negyedik rend vátaszolá, hogy a megyei követek sem képviselik a megye népességét, csak annak aristocratiaját; 's mint a városi elemnek egy heves védelmezője állitá: a megyei követek nem képviselik jobban a megyét, mint az angol parliament képviselé az északamerikai gyarmatokat a függetlenségi háború előtt. — A fenforgó kérdés fejtegetése közben némellyek kivánták Arad, Eszék, Pécs és Felsőbánya városokat is részesittetni a megállapitandó szavazat-mennyiségben; de e kivánat a többség pártolását meg nem nyerheté.—A városok országgyülési aránylagos szavazata 16ban állapittaték meg, mellynek a megyei szavazatokkal együtti megkettőztetése elhatároztatván: a felosztás kérdésének megoldása következő ülésre halasztatott.

Februar 19. CV. orsz. ülés egyedül a t. KK. és RRnél. A kir. városok szavazat-jogáról szóló 385. §nak mult ülési tárgyalása után fenmaradván még a megállapitott 16. vagy kettőzés mellett 32 szavazatnak felosztása: e tárgy mai ülésben hoszszas vitatkozásra adott alkalmat. A törvényjavaslatban foglalt felosztás védelmére és ostromlására felhozott némelly általános észrevételek mellett, helybeli érdekek vitték e tárgy vitatásánál a főszerepet. Breznóbánya részére a kerületi tárgyaláskor tőle elvett fél szavazatNagybányától visszakövetelteték, mit némellyek Pozsony városának szavazatából akartak levonni. Buccarira nézve kivántaték, hogy az a városok közé utasittatván Károlyvárossal tétessék egy kerületbe. Némellyek Károlyvárosának önállólag félszavazatot kivántak adni, Zengtől megvonván a szavazatot mindaddig, míg a határőrző katonaság hatósága alól fel nem szabadul. Néhány kis város kérte felmentetését a kerületi összeköttetés alól. A kérdésben forgó városok pártolói érdekeiket népességi iparüzési adatokkal, müveltségi fokozatból 's helyzetből merített erősségekkel, történeti visszaemlékezésekkel 's kiváltságokkal védelmezék. A szerkezet a hoszszas vitatkozás ellenére mindenben megmaradt.

(A febr. 3kán 92dik főrendi-országos ülésben folytatása a turopolyai sérelem tárgyábani vitatkozásoknak.) A főrendi táblának egyik oldala, két felé oszlott, az egyik rész gr. Z. inditványa, a másik pedig gr. N. inditványa mellett harczolt. Mindkét inditvány pártolói azt igyekeztek megmutatni, hogy az egyik inditvány inkább közelit az alsó tábla javaslatához, mint a másik. Ennek megmutatásául gr. Z. F. inditványát pártoló szónokok egyike, igy okoskodott: ha a puszta panasz puszta felterjesztésében már a nemzetnek valamelly nyilatkozata foglaltatnék is, mit tagadok, mond a szóló, az által mégis fejedelmünk figyelmét csak egyes panaszra forditanók, olly panaszra, melly kétséges, és melly ha bebizonyitva volna is, nem kútfeje azon surlódásoknak, mellyek Horvátországban léteznek, hanem azoknak csak emanatiója. Ha tehát ezen tárgy, t. i. a turopolyai panasz, gr. N. inditványa szerint fölterjesztetnék, Horvátország meg nem nyugtattatnék, ezenfelül e puszta felterjesztésben a nemzetnek olly határozott nyilatkozata nem foglaltatik, minő a törvényhozás méltóságával megegyeztethető: holott gr. Z. inditványában ha egyes tények nem neveztetnek is, ha pártok nem vádoltatnak és nem gyanusittatnak is: de minden szomorú események öszvege mégis benne foglaltatik; ez által tehát fejedelmünk gondossága nem egyes tettre és esetre, melly meglehet talán alaptalan, hanem azon gyászos és káros következésekre fog felhivatni, mellyek jelenleg Horvátországot elfoglalják. Ezenkivül gr. Z. inditványában olly határozott nyilatkozat foglaltatik, millyen a magyar nemzethez és törvényhozáshoz illő, mert nyilván kimondatik benne, hogy Horvátországban a jelen állapot igy nem maradhat, annak meg kell szünni, azt a nemzet nem türheti, és azért ő felségét felszólitja, hogy azon bajokat minél előbb orvosolja. Továbbá nem vethetni ezen indítvány ellen azt, hogy a KK. és RR. az ilir mozgalmakra nézve külön feliratot fognak készíteni; mert ha a mostani általános fölirat felterjesztetik is, ha hiteles adatok lesznek e tárgyban szerezve, azokat szinte föl lehet utólagosan terjeszteni; azonban azt se feledjük, hogy a t. RR. az ilir mozgalmak iránti felirást már 8 hónappal ezelőtt emlegették, és mégis eddigelé szavukat be nem váltották, hihetőleg azért, mert szükséges adataik a feliráshoz hiányzanak, már pedig az adatok öszveszerzésének idejéig sem nézhetjük behunyt szemmel, mikép társországinkban boszúvágy és szenvedély uralkodjék. — A KK. és RRnek az a czéljok, hogy Horvátországban a kivánt nyugalom és béke helyreállittassék, már pedig gr. Z. indítványa épen oda van irányozva. — Gr. N., indítványa mellett következőleg nyilatkozott: Nem oszthatom az előttem szólott Z. veleményét abban, hogy az előttünk fekvő tárgy, minden tekintetben ugyanazon állapotban legyen most is, mellyben akkor volt, midőn azt első alkalommal tárgyaltuk, mert bár ha lényegére nézve nem változtat is a dolog állásán a KK. és RR. által pótlólag hozzánk felküldött folyamodása a horvátországi nemeseknek, de abból mégis egy előttünk eddig tudva nem volt olly körülmény tűnik ki, mellyet figyelembe nem vennünk lehetetlen; olly tény ez, mellyre támaszkodva, ha akarjuk, közelíthetünk a KK. és RRdek kivánatihoz a nélkül, hogy eddigi mondásainkkal 's felállított elveinkkel csak távolról is összeütközésbe jönnénk; ezt pedig minden lehető alkalommal tenni, 's igy az egyetértést, a bizalmat a két tábla között, a mennyire csak eszközölhető, fentartani, legszebb feladatai közé számitom ezen főmlsgu táblának, 's ezt jelenleg is meg kivánván tenni, természetes, hogy az előttem szólott mélt. gr. indítványához nem járulhatok. Ugyanis olvassuk az épen emlitett folyamodásában a panaszolkodó horvátorszgi nemeseknek, miszerint ők felséges urunk elibe is nyujtottak folyamodást, 's ebben azonkivül, hogy orvoslásáért esedeznek némelly, az annyiszor felhivott aprilis 24ki tartományi közgyülés alkalmával rajtok végbevitt méltatlanságoknak, bejelenték egyszersmind ő fölségének azt is, miszerint követválasztási joguknak ugyanakkor tapasztalt sérelmét országgyülésen fogják szorgalmazni. — A dolog tehát felfogásom szerint ugy áll,hogy Horvátország nemesei, a legközelebb mult tartományi közgyülés alkalmával, magokat 's jogaikat több oldalról sértve érezvén, némellyekre nézve ő felsége elibe folyamodtak, mások tekintetéből azonban az országgyülésre, de ollyformán, hogy ebbeli lépéseiket ő felségének is bejelenteni nem mulaszták el. Mi lesz amannak sorsa, nem tudhatjuk; azonban multkori e tárgybeli conclusumunk szerint erről az meggyőződésünk, hogy tartalmának elitélése, elintézése nem elénkbe hanem felséges urunk elibe, 's igy szintugy odavaló, hol a másik, ezzel rokon panaszos folyamodás már jelenleg van, küldjük tehát ezt is oda, küldjük fel minden magyarázgatás, minden véleményezés nélkül; küldjük fel azon egyszerü előadással, miszerint mondjuk meg, hogy tudtunkra levén azon körülmény, melly szerint Horvátország számos nemesei, több rendü panaszaik egy részét egyenesen ő felsége elibe terjeszték, míg azoknak egyéb pontjait ide elönkbe nyujták be, ezeket nem késünk felségednek magas trónja elibe juttatni — meg lévén győződve, hogy csak felsőbb részrehajlatlan nyomozás szabályozta intézkedés által fognak valamint a horvátországi zavarok, ugy a honunkban nemzetiségszülte e tárgyu nyugtalanitó érzeteket is lecsilapithathatni. 'S nem érnénk-e illy módon sokszoros czélokat el? mindenekelőtt kikerülnők azt, hogy többet e kényes tárgy felett vitáznunk magunknak is kellene — remélhetőleg összegyeznénk ez ügyben a KK. és RRkel, minek ismét csak jó hatása lehetne országgyülési dolgaink jövendő folyamatára is; — nem nyugtalankodnának a panaszolkodott horvát nemesek is tovább, ha megtudnák, hogy elénkbe adott panaszaik is oda jutának el, hova önmagok terjeszték fel egyéb sérelmeiket; — a mi pedig legtöbb: megmutatnók, miszerint nem a nemzetiség ügye iránti hidegség tartóztatott eddig is bennünket ez ügynek felterjesztésétől vissza, hanem más, első izenetünkben bőven kifejtett nézeteink. És pedig mindezt a nélkül érnők el, hogy eddigi e tárgyban kimondott elveinkkel az általunk fentartatni kivánt formaságokba ütköznénk, mert hisz ezáltal nem ismerjük el azt, mit a tek. KK. és RR. olly elhatárzottan állitanak, hogy t. i. hibásan ment végbe a követválasztás, ezáltal nem ismerjük el a turopolyaiaknak olly sokak által kétségbe vett jogait, nem szorgalmazunk uj gyülés-tartást; mindezeket nem mondjuk, hanem egyszerüen juttatjuk annak itélőszéke elibe a dolgot, a hová tartozónak azt lenni, mindnyájan egy szivvel lélekkel valljuk. De ha netalán vétenénk is némileg a szoros formák ellen, mentse ki ezt felséges, legkegyelmesebb urunk szine előtt nemzetiség igénylette gondos örködésünk mindazon események felett, mellyek következményeit nehezebb lenne elfojtani majd, mint megelőzni még annak idejében. Mert hiszen mindössze is mi az, mit én inditványozok? Egy olly folyamodás felküldése, mellynek itt-létéről különben is értesitve van felséges urunk; 's mi az, mit kérni kivánok legjobb királyunktól? hogy hallgassa ki a panaszt, tétessen nyomozást, és szolgáltasson igazságot; hallgassa ki pedig ollyanok panaszát, kiknek nincsen hatalmukban, mint netalán a magyar megyei, hasonló állapotra jutható nemeseknek, önhatalmukból segithetni magukon. Ezt tennem pedig nemcsak szabad, de hol helyét látom, kötelességem is. Hol lehetne pedig a felszólalásnak méltóbb helye, mint a nemzetiség feletti őrködésnek, minden lehető esetek közötti szent ügyében. — Ezen közelitésre számitott inditvány sorsa a tanácskozás első napjaiban igenis kétes vala; miután azonban febr. 1sö napján tartott ülésben egy főispán báró ezen inditvány mellett hathatós szót emelve, kifejté, mikép ezen inditvány szerint a felirásban nyilván kifejezendő lenne ze hogy ő fölsége a fölterjesztett adatokból kiindulva, nyomozást tétetvén, a társországok bajait a törvény által kimutatott uton orvosolni méltoztassék, — történt, hogy e mai ülésben egy szónok, elismervén a többség által ostromolt gr. N. inditványában a közelitést, mennyiben t. i. az inkább csak a formára mint a dolog lényegére nézve különbözik az alsótábla felirásjavaslatától, oda nyilatkozott, hogy ha a KK. és RR. felirási javaslata kevesebbségben maradna, ő kész gr. N.nak inditványához járulni. (Folytattatik)

† T. megye követének a jan. 30kai kerületi ülésben mondott beszédének vége: A szóló legalább ugy látja, hogy összetörpult az egész kérdés, és abban reánk nézve rémalakot bizony senki többé nem találhat. A mint pedig ezt elismerjük, ezt érezzük t. KR. és RR., azt hiszem, a magyar kebelben azonnal egy más érzés gerjed: az t. i., melly az engesztelésre hajol. Most t. RR. a nemzeti tekintély óvalevén, ezen engesztelő érzetnek becsülettel, és a félreértés rosz következéseinek koczkája nélkül helyt adhatunk. Itt t. KK. és RRek összefogva, mint az orsz.gyülési nyelvre nézve fölterjesztett törvényjavaslat iránt ő Felségének ez alkalommal nyilatkozni fogunk; és mit junius 20ai végzésünk következtében tennünk kell,miről utóbb fog a követ szólani. Mi már a királyi válasz e pontjára teendő felirást illeti: azt hiszi a szóló, hogy eképen a horvátországi hazafiak érdekében a 6 évi időhatárt elfogadnunk nem volna czélirányos, azonkivül pedig a resolutio elvével sem volna az illy törvény öszhangzásban. Mert a horvátországi hazafiakra nézve a méltatlan ingerlésre, a dolgoknak elcsavarására, holmi cselszövényekre némelly tévelygők által használható időszak hosszabulna csak, a nélkül hogy egy vagy más kitünőbb egyéniségre nézve, melly talán még magyarul nem tud, más mint a dolog álszine megmentve lenni mondathatnék. Hat év t. i. kevés idő, hogy uj generatio lépjen a politicus pályára, melly gyermekkorában mintegy önkint megtanulná a magyar nyelvet; arra pedig, hogy, ha épen reá adja magát valaki, a nyelvet megtanulhassa, ki arra egyáltalán képes, valamivel nagyobb szorgalom és idő reáfordités mellett a következő országgyülésig levő idő is elegendő. Miután tehát csak a dolog rosz oldalát t. i. az ingerlés alkalmának hoszabbitását következtetné Horvátországra nézve is a hat évi időhatár, a nélkül hogy csak azt, és mit talán egy némelly tévelygők jónak képzelnek, megszerezné nekik: Horvátország érdekében, és a kiengesztelődés tekintetéből ujra kérnünk kell ő Felségét, hogy törvényjavaslatunkhoz, melly szerint a horvátországi követek is már a legközelebb országgyülésen csak magyarul szólhassanak, hozzajárulni méltóztassék.— Ebből önkint foly, mit kelljen a junius 20kai végzésünkre nézve tennünk, előbb azonban a társ-országokkali administrationalis összeköttetésünk nyelvére nézve mondja ki szóló véleményét. Szóló képtelenségnek tartja, hogy Magyarország egy némelly alkotó részével a hivatalbeli összeköttetést örök

időre deákul folytassa, és erre nézve kötelező törvényt hozzon. Ezt a kormány sem akarhatja; e részben nemcsak az elv, de a kivihetőség is ellenáll. Illy értelemben a k.k. válasznak illető pontját nem is vehetjük. És ha az országgyülésre nézve a magyar nyelv tekintetében a horvát hazafiak bizonyos időhatár mellett kötelezendők, ha a király, ha a közkormány, ha a törvény csak magyarul szól, ha a horvátországi hazafiak Magyarország egyéb részeitől a magyar levelezést elfogadni azonnal kötelesek: önkint foly, hogy mást, mint időhatárt, melly után a horvátországi igazgatószékek, törvényhatóságok is a magyar t.hatóságoknak, és kormányzási testületeknek magyarul tartozzanak irni, ő Felsége sem akarhat. Az időhatár körül foroghat tehát csupán itt is a kérdés. A szóló e részben minden időhatárt egyrészről szükségtelennek, feleslegesnek, másrészről károsnak tart; mert a melly törvényhatóság a magyar közléseket elfogadni és azokat tárgyalni tartozik, azokra magyarul felelhet is. Ez ellen a lehetőséget, a dolog gyakorlatba vételét 'augumentumul használni csak némi felszines tekinteteknél fogva lehet, mellyeknek ha helyt adnánk, épen az átmeneti időszak bajait és ingerlődő alkalmát hosszabitnók, és csak a rosz akaratnak adnánk tért. És igy magának Horvátországnak érdekében kivánja a szóló, hogy — a mint törvényjavaslatunkat e részben felterjesztők, azt változtatás nélkül ujra sürgessük ő Felségénél. És illy módon, illy tartalommal kivánja, javasolja a szóló a királyi válaszra teendőnek a felirást, nem többé a szemrehányás, hanem a k. k. válasz általános foglalatán alapuló bizodalom hangján, és magában a k. k. válaszban foglalt elveknél fogva, mellyektől a következést ő Felsége 's a kormány megtagadni nem akarhatja. Átmegy már a szóló követ a junius 20kai végzésre, ámbár azok után, miket az országgyülési nyelvre nézve mondott, már kevés van megjegyezni való. Jó lesz mégis összevéve szemlélnünk, hogyan áll e részben a dolog. — Ez előtt orsz.gyülésünkön a horvát követeknek deákul szólhatása a mi engedékenységünkön alapult, a mint ezt az 1790ki országgyülés példája világosan mutatja. Béketüréssel várta a magyar nemzet a horvátországi hazafiaktól, mit maga a közös alkotmányos nemzetiség eszméje tőlök megkivánt, azonban hiába! sőt ezen országgyülés kezdetén olly botrányos eseményeknek levénk tanui, hogy ezen tábla kénytelennek látá magát, nem is várva a hozandó törvényt, azonnal belső elrendezési jogát használni, a méltatlanságot olly határozattal nyomni vissza, melly szerint üléseiben csak magyarul legyen szabad ezentul szólani. E mellett volt a dolog nov. 2áig, midőn ama oct. 12én költ k. k. leirat érkezett, melly a junius 20án hozott végzésünket igen constitutionalis elvből és hangon ellenzé. Mit tettünk ezen leiratra? hosszabb tanácskozások következtében, és ujabb botrányos jelenetek után dec. 5én ünnepélyes végzéssel a junius 20kai határozatunkat elvére és lényegére nézve ujan megerősítettük, a horvátországi követeknek üléseinkben a deákulszólást továbbra is eltiltottuk, és ezen tilalomnak végrehajtására nézve azon utat és módot rendeltük, mellyet a kifejlett körülmények a legalkalmasbnak, legbiztosabbnak mutattak. És igy ujabb gyakorlattal tettlegesen fentartván belső elrendezési jogunkat, és élvén azzal a mint azt leghelyesbnek ismertük, egyszersmind ő Felségéhez felirási javaslatot készitettünk, mellyben kifejezők, hogy határozatunk jogszerü és helyes volt; hogy jogunkkal, mellynél fogva azt hozánk, ez alkalommal is élünk, és kifejezénk egyszersmind azt, mit a kegy. k. leirat elvében és szavaiban sérelmest, alkotmány-ellenit találtunk. És ez azon olly sokak által félreértett, is olly balul magyarázott határozat, mellyet e tábla dec. 5én hozott, és mellyel a juniusi határozatnak a királyi leirat általi roszaltatása után is uj erőt adván, azt a mai napig fentartotta. Most t. KK. ama védő határozatainknak czélja el van érve. Azok eszközök voltak, mellyek az eredményre a maguk körében jól szolgáltanak. Az elért eredménynyel azon nyommasztó körülmények, mellyek bennünket ama határozatokra kényszeritének, megszüntek, országgyülésünkön a magyar nyelv törvény által kizárólag biztositva áll előttünk, és mi ő Felségétől a törvényjavaslat szerint ujra azt kérjük, hogy a jövő országgyülésre nézve már életbe lépjen ama törvény, mellyet ő jelenleg ugyan csak 6 év mulva ajánl, de mellyre nézve kivánságunk elfogadásához maga a kegyelmes k. resolutionak egész tartalma reményt nyujt. Világos, hogy a dolognak illy változott helyzetéhez képest a jelen pillanatban a jun. 20kai végzés már nem szükséges, nem czélszerü eszköz. Annak eredménye vagyon már, de czélja, mellyre használnunk lehetne, többé nincsen. A szóló is azok közt volt, kik a jun. 20kai határozatot eszközölni segitették, és hasonló körülményekhez ő most is hasonlót sürgetne. Azok között is volt ő, kik meggyőződésből járultak a dec. 5ei végzéshez, melly a juniusit megerősitvén, annak teljesitésére és fentartására az eredmény által is igazolt és alkalmasnak bizonyitott módot és eszközt választott; a mint pedig mind e két cselekvésére nemcsak lelki megnyugvással, de némi büszkeséggel emlékezik, ugy most legkevesbé sem tartózkodik, sőt meggyőződve vagyon, hogy minden tekintet alatt hazafiui kötelességét teljesíti, a midőn inditványozza, hogy a juniusi és az azt megerősitő decemberi határozatot, mellyel az országgyülésen már czélt értek, ezen országgyülés folyamatára nézve szüntessük meg; nem szüntetvén azonban meg, sőt fentartván jogunkat, mellyet most gyakoroltunk és mellyet, ha — mit Isten ne adjon, és mitől már urunk Királyunk velünk együtt fogja óvni a hazát — hasonló körülmények nehezednének reánk, ismételni fognánk. Van még egy összefüggő tárgy, melly ugyan nem volt kitüzve tanácskozásra, azon felirási javaslat t.i., mellyet az oct. 12kei k. kir. leiratra határozunk, és mellyet a m. FőRRk. — véli a szóló — helyes tapintattal, lényeges tárgyalás előtt tegnap olly tudakozás mellett küldének hozzánk vissza: mi legyen táblánknak az állapot változása után arra nézve további szándéka? Nem tudja a szóló, vajjon a t. RRnek kedvökre lesz-e, ha egy folytában arra nézve is előadja nézeteit? (halljuk, halljuk!) Folytatja tehát a szóló, mondván, hogy ő a szerint, mint nézetéhez képest a dolgok alakultak, az emlitett felirásnak már most nemcsak szükségét, de helyét sem látja. Miután t.i. jun. 20kán végzést tevénk, hogy üléseinkben máskint mint magyarul szólni nem szabad, és ezen végzésünk gyakorlatában folyvást fenállott, a kormány jónak láttá oct. 12én egy k. kir. leiratot küldeni az országgyüléshez, mellyben több alkotmányos elveknek sérelmével, és nem alkotmányos hangon arra utasittattunk, hogy a horvátországi követekre nézve azon határozatot szüntessük meg. A t. KK. azonban a k. k. leiratot el nem fogadták. Kérdés volt akkor köztünk, vajjon ezen elnemfogadást csak végzéssel kelljen-e kimondani, vagy felirni e tárgyban ő Felségének. Az első vélemény mellett a régi diaetalistáknak elve is felhozatott, hogy nem kell resolutio alá bocsátani, mi amugy is jogunkban, tehetségünkben áll; — győzött azonban a második vélemény leginkább azon oknál fogva, hogy ő Felsége iránti hódolatunk kivánja, miszerint el nem fogadván leiratát, ezt ő előtte és okokkal igazoljuk. És igy készült a dec. 5ki végzés szerinti feirási javaslatunk. Mi történt ezután? A jun. 20ai határozat a dec. 5én választott módon és eszközökkel szintén fentartatott, és fenáll az köztünk a maga épségében a mai napig. A kormánynak ezt nem kevesbbé tudnia és erről épen ugy tudományt vennie kellett, mint tudá 's tudomásul vevé a junius 20ai határozatot. És mégis mit tett a kormány decemberi végzésünk után? Kiadá jan. 23án a most tárgyalás alatt levő kir resolutiot. És ebben talán ugy mint az oct. leiratban, ellenzi a még mindig, és pedig a kir. leirat el nem fogadásával fenálló végzésünket? vitatja a leirat inconstitutionalis szólitását és elveit? Épen nem. Hallgatással mellőzi a k.k. leirat tartalmát, és hallgatással helybenhagyja előbbi végzésünket, sőt nemcsak hallgatással hanem a kir. válasz magában foglalja azt, mi ezen végzésnek czélja volt, és olly elvből indult ki, olly kifejezésekkel él, mellyek attól, mit az octoberi leiratban inconstitutionalisnak ismertünk, egészen különbözik. Ekép sajátunk már és mint bevégezett tény áll előttünk az eredmény, melly végett határozatainkat hoztuk; és mellyre nézve a felirást tenni akartuk. Mit várhattunk volna a legjobb esetben felirásunkra mást, mint egy magyarázó választ? Ezen magyarázat már, nemcsak a resolutio elveiben és végzéseink iránti hallgatásában, hanem valódi tényben foglaltatik, és az előttünk fekvő eredményben vagyon, melly bizonyosan olly declaratoriummal felér, millyent 1825ki országgyülésen annyi erőmegfeszités következtetett. Igy tehát az octoberi leiratra határozott felirás, melly dec. 5én helyén volt, a jan. 23ki resolutio után többé nem látszik a szóló előtt czélszerünek; annál inkább nem, mert a resolutiora teendő ujabb felirásban, ha a szóló inditványa elfogadtatik, amugy is az országgyülési nyelvre nézve szintén megmondjuk, mit szükségesnek vélünk. A szóló követ soha sem volt barátja a függő sérelmek letételének, tudják az 1832ki országgyülésen is vele működött követtársai, tudják jelesen Bihar és Borsod érd. követei, hogy ő a vallásbeli ügynek akkori ugy mondott depositioját nem tartotta czélszerünek, és a következmények nem czáfolták meg a szólónak akkori véleményét. De a jelen eset teljesen különböző. Ollyan sem ez, mint volt a mult országgyülésen a pesti követválasztási sérelem, a mellyre nézve, miután a szólónak tisztelt barátja lelkes önmegtagadással megtevé azon lépést, melly az ő nemes jellemét tanusitja, a t. RR. szintén az ugymondott depositioval éltenek. Most nem függő sérelem letételéről van szó, hanem e táblának már czélt ért határozatairól, és a kormány általi ujabbi válaszában már nem vitatott kifejezéseiről, mellyekre nézve sem letétel sem felirás nem kell, hanem csak a történt dolognak actainkbani feljegyzése, és a mellett elveinknek fentartása szükséges és alkalmatos. Mi végre volna tehát további szóvita akár a FőRendekkel akár a kormánynyal, annál inkább, hogy maga a tény szól kedvezőleg részünkre? Ne irjunk tehát fel e tárgyban többé t. KK., és tegyük le, ne az ügyet, hanem a bevégzett tényt és eredményt, magyarázó és a kellő óvást magában foglalt végzésünkkel együtt országgyülési irományainkközé. Ezen tény és végzés szolgáljon tanuságul utódainknak, mi módon kellett küzdenünk nemzetiségünk ügyében, hogy kivíjjuk az eredményt, mellynek jótékonyságát ők élvezni fogják; egyszersmind pedig szolgáljon alapul utódink föllépésének, ha a bármelly részben megtámadott nemzetiség őket védelmére, és ügyének kivívására bármikor felhivná. Igy t. RR. ne feleljünk az oct. 12ei k. k. leiratra, mellyet a jan. 23kai k. válaszban átalakitottnak kell tekintenünk, hanem minden erőnket pontositsuk össze, hogy mit ezen resolutio a felterjesztett törvényjavaslatra nézve még magában nem foglal, nemzetiségünknek minél teljesben megszerezhessük.

Csatolványok.

Izenete *a KK. és RRnek a mélt. FőRRhez Zilah városa folyamodásának tárgyában.*

Zilah városa ide '/. alatt rekesztett folyamodásában kéri:

1) Hogy a magyarországi városok rendezése iránt hozandó törvénybe foglaltassék;

2) Hogy az erdélyi országgyülésen eddig gyakorlott szavazati joga a magyar országgyülésen is épségben tartassék.

A KK. és RR. e két kérelemre nézve következő véleményben vannak:

1) Az 1832/6: 21. törvény által az erdélyi részek Magyarországhoz valósággal és tettlegesen viszszacsatoltatván, kérdést nem szenved, hogy Zilah városa is, mint azon részekbe bekeblezett, az emlitett törvény alkotása óta magyarországi városok belrendezéséről alkotandó törvény ezen városra is kiterjesztve lenni értetik.

E részben pedig a KK. és RRdek nem látnak szükségesnek egyebet elrendelni, mint a képviselők számának meghatározását; mert a belszerkezeti törvény egyéb részei bármelly helybeli körülmények és kiváltságok különbözései mellett, valamint minden egyéb magyarországi városra, ugy Zilah városára is felakadás nélkül alkalmazhatók.

Tekintetbe vevén tehát Zilah városának népességét, a KK. és RR. a képviselők számát 120 egyénben vélik megállapithatónak, és Zilah városát a 153. §ban Eszék városa után beiktatandónak.

2) Mi az országgyülési szavazatot illeti, a KK. és RR. ugy vélekednek, hogy az ideig, míg az 1836: 21. törvénynél fogva kirendelt bíztosság tudósitását be nem mutatja: zsinórmértékül e részben ugyanazon törvénynek kell szolgálnia. Ezen törvény pedig világosan csak a három megyét és Kővárvidékét rendelvén az országgyülésre meghivatni, Zilah városának országgyülési jogai ez uttal el nem határoztathatnak; mert ezeknek elhatározására, és azon jogoknak, mellyeket Zilah városa az erdélyi országgyülésen gyakorol, a magyar országgyülését tárgyazó köztörvényekbe leendő beillesztésére szükséges, hivatalos tudomást szerezni azon állásról, mellyben Zilah városa az erdélyi országgyülésben vagyon, még pedig az erdélyi országgyülésnek a magyar országgyülésétől lényegesen különböző belszerkezetét is tekintve.

Megyei közlések.

Hevesből febr. 12. Közgyülésünket ma, elnöklő első alispánunk nyitván meg, áldást mondott a magra, — melly mult évben a nemzet nagy szántóföldében elvettetett; — élteté a királyt, ki olly nemzetiesen szólani kegyes volt hű magyarjaihoz; élteté a nemzetet, és éljenei, viszhangja voltak minden kebelnek a gyülési teremben. Olvastattak azután a követi tudósitások; azok nyomán az eszék-fiumei vasut terve; az országgyülésalatti választmányok munkálata; magányügyekbeni folyamodások iránt keletkezett kerületi javaslatok észrevétel nélkül elfogadtattak. A városok rendezése tárgyában azonban némi módosítások történtek, a kerületi törvényjavaslatra jelesen a) királyi kisebb haszonvételekre nézve a város kebelében levő nemesi curia előjoggal ne birjon; b) magán-uton szerzett nemesi birtok után a város, a nemesi terheket aránylag viselje; c) a kisajátítás a kisajátító költségén történjék; d) a városok egyedárúságot ne gyakorolhassanak; d) rendőri tekintetben a nemesek is a város hatósága alatt legyenek, de a nemesek fölötti biráskodás, hatalmaskodás vagy már birsagiális esetben kit illesen — nem e helyrevalónak nyilvánittatott; f) zsidók polgárok nem lehetnek; egyébiránt g) mindenki polgárrá lehet, ha 40frt házbért fizet; h) a húsárszabás a megyéknél maradjon; i) a catholicus iskolák egyik felügyelője a helybeli lelkész legyen; k) a számadások — miután beadattak, három hónap alatt megvizsgáltassanak, különben halálozás esetében az örökösök felelőséggel ne tartozzanak; l) minden város egy szavazattal birjon országgyülésen; ellenben minden megye szavazata háromra emeltessék; m) a levéltárnok az iromány kikereséséért egy fttal jutalmaztassék. — Ezek után fölvétetett a FőRR. válaszüzenete a kerületi napló kinyomatása tárgyában. És 19 szóval 9 ellen utasitásul adaték, mikép a kerületi napló kinyomatása, ezentul is sürgettessék. E napló tárgyát febr. 13kán irám; e napon tárgyaltaték, és meg kell itt jegyeznem, hogy a zöld asztal mellett több megyei hivatalnok széke üresen ásitott. — Febr. 14én olvastatott föl a népnevelés tárgyában készült kerületi törv.javaslat; erre is tétettek némelly módosítások, jelesen: a nevelőket képző intézetek fölállítására javaslott 1,000,000 pft. Hevesre eső részét, Heves RRi magok viselik azokkal, kiket a törvény még

hozzájok számit (tisztesbeket), miből napfénytisztán látszik, hogy Heves lelkes RRi valóban tett-és nem szájhazafiak; és tevék e hazafi nagy áldozatot egyértelmüleg — egy szózat sem volt ellene; és lehete hallani többektől, még pedig ollyaktól, kiket a rosz világ sohamozdinak szeretett nevezni, „az adózás terhét ugy sem kerüljük ki, vállaljunk terhet magunk, és ollyat, melly magunknak tetszik" és javaslat tétetett a nemesi adó kulcsának előleges kidolgozása végett; ennek azonban tárgyalása a holnapi gyülésre halasztatott — a népnevelés tárgyában továbbá törvény által kivánják Heves RRi meghatároztatni, hogy az e czélra országosan megállapittandó nemesi teher — a törvény-kihirdetés után 3 hónap alatt a megyék által kivettessék minden birtokra, az igy kivetett összletet — a kivetés napjától számitandó 30 nap alatt, tartoznak azután a birtokosok, birtokaránylag magok közt kivetni; mi ha 30 nap alatt meg nem esnék, tartoznak a szolgabirák 30 nap alatt, hivatalvesztés terhe alatt kivetni, az igy kivetettet 30 nap alatt beszedni — felelősek lévén sajátukból a beszedendő pénzről; ha pedig a tisztviselők sajátukból eleget nem tehetnének, az elmulasztott beszedésért is elvesztendik hivatalukat. Ime ezen kétségtelen példa bizonyitványa annak, hogy Heves RRi tett- és nem szájhazafiak, hogy a népnevelés ügye szent előttök; nem kivánják azt egy óráig is késtetni; kivánnak még Kasséra és Szatmárnémetibe is képzőintézetet a görögök részére; kivánják, hogy a népnevelési bizottság gondoskodjék jó is olcsó könyvek nyomatásáról is a népiskolák számára; kivánják, hogy átalánosan csak a 4 téli hónapban legyenek a nép gyermekei iskolába kényszeritendők, a többi 8 hónapban csak ünnep és vasárnap tartozzanak iskolába menni, hogy ostorosokat, libapásztorokat a szülék ne legyenek kénytelenek különösen tartani, vagy nélkülözni; kivánják végre, hogy a zsidók magyarultanitásra különösen köteleztessenek. — Olvastatott ezután a k. kir. leirat a magyar nyelv tárgyában; szives éljenek szakaszták és követék az olvasást; e tekintetben a következőket adák Heves RR. utasitásul követeiknek: Ha máskép nem lehet, nádori közbejárással is igyekezzenek eszközölni, hogy a magyar legyen egyedüli hivatalos és oktatási nyelv; hogy az országgyülésre meghivó királyi levelek is bele értessenek a canczellariai kiadásokba; hogy a magyar törvényeknek más nyelvekre leendő átforditása a törvényben meg ne emlittessék, nehogy ez által a forditásnak törvényes erő adatni látszassék; hogy a főkormányszéki jegyzőkönyvek és adomány és szabadalomlevelek egyedül magyar nyelven adassanak; hogy a kis iskolákban a tanulmányok azonnal a törvény kihirdetése után, a főbb iskolákban pedig lehető leghamarább magyar nyelven adassanak; hogy a magyar kincstári, postai, bányai minden irományok magyar nyelven készittessenek.

☞ Sárosbul. Eperjes febr. 16. Első évnegyedes közgyülésünket elnöklő első alispán úr febr. 12. megnyitván, a kisebb gyülés jegyzőkönyve minden észrevétel nélkül meghitelesittetett. Tanácskozás alá kerültek a követek jelentései, és az ezek fölötti állandó választmány véleménye. Az első nap többnyire holmi, a követek ellen tett kifogások, 's észrevételek közt — t. i. hogy az utasitásokhoz szorosan nem ragaszkodnak, 's a szavazatokat minden tárgyról meg nem irják 'sat., folyt le, csupán egy érdekesebb tárgy döntetett el, t. i. b. Lederer és Lippe hg honfiusitásának kérdése. E tárgyban a választmány véleménye, miszerint b. Lederer, személyes érdemeire nézve díj nélkül, Lippe hg pedig díj-lefizetés mellett honfiusitassanak, egészen félrevettetett, és határozattá lön: b. Lederer a taksák lefizetése mellett, ülés és szavazat nélkül, fogadtassék a honfiak sorába, a második pedig semmi esetre sem; okúl adatott, hogy az a honban lakni nem fog; mellynek folytában egy t.b.nak absentismusi inditványa elfogadtatott, és annak szorgalmaztatása e követeknek meghagyatott. — A hasonszenvi oktatószék felállitása pártoltatott a szerint, hogy a rendszeres orvosi tudományokat tanulók, abban is részt vehessenek, de csak egyedül ezt; a juridicumoknak politicumoktóli elválasztását most sem pártolja Sáros. A követek azon kétségét: hogy Sáros a zsidóknak, a k. városokban szavazatot engedvén, azt a megyében megtagadja, ekép oszlatja szét a közgyülés: A városokban birtok volt az elv, a megyéknél pedig a szabadalom, kiváltság, és ezt a zsidókra kiterjeszteni időelőttinek látja. — A k. k. leirat a magyar nyelv ügyében hálás köszönettel fogadtatott azon hozzátétellel, hogy a felirásban foglalt, de most kimaradt részeket, uj felirás által szorgalmazni igyekezzenek a követek. — A főispáni uj eskü, hosszabb vita után elfogadtatott. A népnevelési t. javaslat első szakasza, melly szerint terveztetik a hit és vallásokra nézve, kinekkinek tulajdon képzőiskolák alapitása, terjedelmes viták után, azt határozta a gyülés, hogy ő nemzetit ohajt, és ugyis sok részekre szakadt felekezeteket inkább egyesiteni, mint uj választófalat húzni kiván, az egyházi rendből egy tb. ezt leginkább szorgalmazta, a Religiot oda nem értve; és minthogy az alap t. i. az első §. el nem fogadtatott, az egész munka félretétetett azon utasitással, hogy a követek annak idejében e szerint szavazzanak, és tudósitást tegyenek. Két inditvány tétetett, egy t. b. az ismeretes gr. Széchenyi két garasos tervét pártolólag adá elő, mellyre határoztatott a mart. 11én tartandó rendkivüli marcalis gyülés, addig pedig oda utasittatott az inditványozó, hogy a mart. 7én összeülendő állandó választmánynak, inditványát irásban adja be, ez pedig véleményét 11ig készitse el; más tb. pedig feleleveníté a magyarok régi ohajtását, t. i. a fels. királyunk honban lakását, és ez pártoltatott. — Az indltványok tengeréből kiúszni nem tudván az állandó választmány szintugy, mint a közgyülés is; oda utasittattak a követek, hogy azon inditványokra, a mellyekre már el vannak látva utasitással, a szerint szavazzanak, mellyekre pedig nincsenek, ha elő fognak fordulni, pótló utasitást kérjenek. — A gyülés még tart, de tanácskozások leginkább beldolgainkról folynak. A felállitandó megyei kórház ügye másod-alispán elnöklete alatt kiküldött választmányra bizatván, örömünkre sebesen halad elő, ugyanis az elnök fáradságát nem sajnálván, személyesen látogatta, és kérte meg a nagyobb birtokos uraságokat az anyagok ajánlására olly sükerrel, hogy a megajánlottak számitás szerint elegendők lesznek az egész épületre, és már is összvehordatnak. — Ugyanazon választmány a jó alkalmat megragadván, a farsangi vigalmakból is némi segélyt reménylve febr. 12én, azaz a közgyülés első napján, a kórház javára tartandó álarczás bált hirdetett, 's meg sem is csalatkozott reményiben, mert az nemcsak csinos, népes, de a mi legfőbb, a czélnak igazán megfelelő volt; a tiszta jövedelem, ide számitván a száz pftot, mellyel ez alkalommal is, távol létében tisztelve szeretett főispánunk, már előbbeni nagylelkü ajánlatán felül, a szent czélnak előmozditására járulni szives és kegyes vala, 665, azaz hatszáz hatvan öt pftra hágott. Áldás a jótevőkre! hála a serénykedő, és fáradozó-másod alispán, és választmány tagjainak! — A templom-rablások (világos nappal), lopások, fojtogatások, fájdalom! megyénket is rázkodtatják. — Enyhül az idő, és a városi lovak, a szánvonásban elfáradván, kissé pihenni kezdenek, nagy még a hó, de a városban viz és sár. —

Külföldi hirek.

Spanyolország. Madridból irják, hogy Concha tábornok lemondását nyujtotta be, mi el is fogadtatott. E lépés indokául Concha nagyravágyását mondják, mellynél fogva kajánul nézte Narvaeznek főtáborvezérré történt kineveztetését, melly méltóság a spanyol katonai hivatalok legmagasbika. Narvaez és Concha olly két jellemnek mondatik, melly egymás mellett meg nem fér. — Gaminde és Iribe urak azon vád alól, mintha a Narvaez ellen irányzott gyilkolási merényben ők is részt vettek volna, fölmentettek.

Donna Carlota, Francisco de Paulo nője hirtelen meghalt. Azt hiszik, hogy ez esemény nagy fordulatot teend a politikai viszonyokban, jelesül M. Krisztinát illetőleg. Reménylik is, hogy a különben gyönge infans is inkább visszavonuland a politikai szinpadról, mint kit leginkább nője izgatott.

Uj hivatali kitüntetésekben részesültek: de la Roca hg, első majordomová, San Carlos hg fölovászmesterré, és Narvaez, a királyné kamarásává neveztetvén ki.

Alicanteben jan, 27ei éjjel zendülés ütött ki. A lázadók elfoglalák a várost, a hatósági főnököket elfogák, 's juntát alakitának. Valenciából 's Madridból katonaság indult ellenök. E lázadás következtében Madridban több progressista-főnök elfogatott, u. m. Cortina, Pascual Madoz, Garnica, Garrido, Lerin, Verdu, Arquiaga; Lopez és Fernando Madoz ellen is ki volt adva az elfogatási parancs, de ezeket nem lehete sehol találni. Különösen a miniszteri lapok hintegetik, hogy az egész országra elágzott összeesküvésnek jöttek nyomába, melly a progressista vezérek alatt Madridban is legközelebb kitörendő vala. E lapok egyszersmind a legnagyobb szigorra szólitják fel a miniszteriumot, mert csak igy menthető meg a trón; ellenkező esetben az ország nyugalma 's a trón veszélyeztetve leend.

Alicantén kivül egyéb kis városokban is tétettek lázadási kisérletek, u. m. Alcoy, Elche, Cocentoyna és Muro-ban, mellyeket mindazáltal a lakosok és katonaság csakhamar lecsilapitottak, a zendülők közül többeket elfogván, 's néhányat meg is ölvén. — San Sebastian és Irunban febr. 3kán a polgárkatonaságot minden baj nélkül lefegyverezték.

Madoz kamrai követ az ‚Espectador'-hoz e sorokat intézte: „Reggeli 7 órakor betegen hurczoltak engem a börtönbe. Soha olly büszke nem valék, mint épen e perczben. Fölösleges elmondanom barátimnak, hogy lelkiismeretem nyugodt, hogy a nyomoru rágalmazókat megszégyenitendem, valamint azokat is, kik üldöznek engem 's ellenségei a szabadságnak." A madridi börtön körül szigorubb rendszabályok létesitettek, 's a felügyelői hivatalok uj személyekre bizattak. — Az ‚Espectador' szemére veti a miniszteriumnak, hogy erőhatályt vélvén kifejteni maga alá ássa saját pályáját, melly fejetlenségre vezérel. Már most sem áll fen törvényes rend; az alicantei zendülőkre nézve önkény sugallta rendszabályokat tőn a miniszterium az által, hogy a lázadásban-résztvettek minden további vizsgálat nélkül agyonlövessenek. — Egyébiránt az alicantei zendülők nem a trón, hanem a miniszterium 's főleg a camarilla ellen nyilatkoztak; a junta IIdik Izabella és alkotmány mellett tette közzé fölhivását.

N. Britannia A parliamentben többfelől nyilatkoztak, hogy a statusper folyama alatt az irlandi ügyeket hallgatással akarják mellőzni. Azonban hiszik, hogy O' Connell azon körülményt, minél fogva a válaszfelirat elfogadtatott a nélkül, hogy Irlandot szóba hozták volna, hazájának ujabb meggyaláztatásaul tekintendi. 'S ezt hihetőleg annál inkább teendi, minthogy, ha nem egyenesen is, de mellesleg mégis volt szó róla 's pedig nem igen kedvezőleg; a többek közt Brougham lord hosszu beszédet mondott, mellybe illy észrevételt szött: „vannak gonosz, lelkiismeretlen szennyes és ragadozó izgatók; vannak a papoknak galád terveik, kik majd bolondjai majd eszközei majd zsarnokai a sokaságnak és demagogoknak." — A válaszfelirat felett folyt viták alkalmával Hume azt is mondá: hogy noha a felirás több pontjai teljes megelégedést igénylenek, mégis gáncsolandó azon szokás, mellynélfogva a parliamenti tagoknak huszonnégy órát sem engednek megfontolásra a szavazás előtt. Kijelenté örömét a francziaországgali barátságos viszony 's a tartós béke iránti remény felett; de ohajtotta volna, hogy a miniszterek a gabnatörvényekről emlitést tegyenek; ezt most a vitatkozásokba kellene vonni, különben a szövetségesek 's ellenszövetségesek közt küzdelem támadand. A statusköltségekre nézve azt jegyzé meg, hogy azoknak tetemes részét az irlandi nagy hadsereg nyeli el, holott pedig a nép csak szavakban békétlenkedik, 's Irlandban katona sem volna szükséges, ha a néppel igazságosan bántak volna, vagy legalább ezentul ugy bánni akarnának. — Peel a többek közt kijelenté hogy Irland felett kötelessége hallgatni; a gabnatörvényekről pedig azért nincs emlités, mert a miniszterium nem szándékozik e törvényekre módositást inditványozni.

Legfőbb érdeket nyujt a statusper, ujabban fölélénkitve O'Connell Dániel beszéde által, ki saját ügyvédeül lépett fel febr. 5kén. A hallgatóság nagy számmal tódult össze kik közt számos főrangu hölgy, még a kir. helytartó családjából is. O'Connell nem alderman-öltönyében hanem egyszerü polgári ruhában jelent meg, 's igy kezdé védelmi beszédét: „Uraim! türelmes meghallgatásokért esedezem, mert szándékom lehető legrövidebben 's egyszerü prózai stylben fejtegetni önök előtt, milly jogot gondolok tarthatni kedvező itéletökre. Illy itéletet kivánok, 's pedig nem lenézés sem hizelgésnél fogva, hanem a józan emberész 's köznapi jogérzelemnél fogva 's igazságom fölötti benső meggyőződésből. Ama számos védelmi beszéd után, mit már hallottak önök, szellem és észtehetség olly fényes kifejtése után, mellyen önök örvendeztek, 's hihetőleg okultak is, alig helyes, hogy figyelmöket még igénylem; de én itt nem mint enmagam védencze állok. Nekem sokkal fontosabb védenczek érdekében kell szólnom. Védenczem az ir nép, védenczem Irland; mint hazám népe jogainak és alkotmányszerü szabadalmainak védője állok itt. Legfőbb ohajtásom az: nehogy hazám népének szent ügyére valami által, miben én is részt vettem, szenny, vagy gát háruljon. Öntudatom zavartalan, szándékaim becsületessége, indokaim tisztasága iránt valamint megbecsülhetlen nagysága iránt is czélomnak, mellyre törekszem: 's ez az unio felbontása. Megvallom, énnekem az unio kiállhatlan: mert legvastagabb igazságtalanságon 's legdurvább sértésen alapszik — t. i. az irhoni jólét elleni türelmetlenségen. Ez sarkantyúzá ama gonosztevőket, kik ránk omlasztá a gyalázatot, 's mellettem szól egy legmagasb tekintély, olly férfiu tekintélye, ki számos éveken át ezen birószék dísze volt, de most tisztelt sirjában nyugszik, hogy amaz intézkedés izgató oka az irhoni jólét elleni türelmetlenség vala. 'S még más tekintélyek is erősitik ezt. Nem azért vagyok itt, hogy valamit eltagadjak vagy kiszépitsek, mit elkövettem. Kész vagyok minden valósággal mondott állitásimat az itélőszék előtt ismételni, de e mellett a tudósitók otromba tévedéseit magamra nem vállalom; mert mondott beszédek utánirásakor majd lehetlen egyes félreértéseket egészen kikerülni, de illy tudósitások csak annál gyanu-

sabbak, ha a közlő lapok pártszelleme szerint módosítatnak. Megvallom, személyek és dolgok fölötti kifejezéseimet nem mindig válogattam szigorún, és szívesen venném vissza egyik másik, vastag tréfámat; de mindennek mit mondtam lényeges tartalmát elismerem 's azt védeni jelentem meg; mi pedig tetteimet illeti, azokat nemcsak magaméinak vallom, hanem kész vagyok igazolni is. — Mert mind azt, mit mondtam 's tettem, egy szent kötelesség teljesítéseül mondám és tevém, arra czélzó törekvésemben, hogy az ír parliamentet helyreállítsam. Ha más ellenvetésem nem volna is az ír parliamentnek a brit parliamenttel történt egyesítése ellen, ugy ellenvetésül szolgálna azon időpont maga, mellyben az létesítetett: mert az, forradalmi idő vala. Europa népeit legázolá katonai hatalom Frankhon hitetlen bölcseletének befolyása mellett. Azon időszakban Europa majd minden országa elszakasztatott törvényes fejdelme uralkodásától; a népek le voltak gázolva, fejdelmek számüzve, királyságok és álladalmak történeti helyzetükből ki voltak emelve, — szóval, ez forradalmi idő volt; de felderült a visszajogositás és helyezés napja minden egyéb ország számára, ah, csak Irlandra nem. Mi azóta történt, szerencsésen visszaállíta az országokban a természetes vagy legalább a politikai rendet, csak Irlandban nem. Csupán Irland maradt meg azon időszak forradalminak vészes befolyása alatt, 's ti, jury férfiai, azért vagytok itt összegyülekezve, miszerint gátoljátok, nehogy Irland igazságot nyerjen valamint más országok nyertenek. Nincs helye e pillanatban arról értekezni, milly módon jutottatok ti e gyülekezetbe, sem orvoslást itt nem nyerhetni. Nem mondom, hogy a kir. főügyész e dologban többet tőn, mint mennyit tennie a törvény által engedve van, a nélkül hogy a törvényszék ellenőrködhetett volna. Ha igazságtalanság történt, másutt keresendő az orvosság, 's ott hihetőleg találkozandik is. (Folyt).

Franczia ország. Afrikában közönségesen azt hiszik, hogy Aumale hg minélelőbb lépend alkirályi méltóságba, 's Bugeaud marsall a következő kamrában foglalandja el helyét.

Lamartine sorsa röglön mostohára változott, ugy hogy birtokait és palotáját hitelezőinek kénytelen átengedni. Igy ismét egyszerü iró helyzetébe lépend, 's mint illyen aligha lesz olly hatásos befolyással, miután már azelőtt sokakkal elrontotta dolgát politikai hitváltoztatása által.

A ‚Gazette de France' elősorolja nagy számát a ‚flétris' vagy is bélyegzetteknek, kik közt Chateaubriand ur első helyet foglal. Hirül adatik egyszersmind, hogy mintegy 500 tanuló a Sorbonneból a „nemzeti férfiú"-hoz ment a franczia fiatalság nevében neki tiszteletét kijelentendő. Azon felkiáltásra: ‚vivent les flétris'! Chateaubriand azt jegyzé meg, hogy őt és társait szégyenbélyeg el nem érheti. E mellett az emlitett lap mérgesen támadja meg Guizot urat; maga a J. des Debats kiemeli a megtámadások azon helyét, hol mondatik, hogy a szószéken elátkozva megjelenvén, 's a baloldal egész multját szemére lobbantván, egészen elveszté eszméletét, 's hogy mindenki hozzá lépve tört döfött keblébe, mellyben a vérkeringés már megszünt vala. A miniszteri lap azt jegyzi meg: miért, hogy Guizot ur a forradalom gyilkát elforditá Franczia-ország melléről, most az ő mellére szegezik a tört. Becsület, úgymond, olly férfiunak, ki illy emberek gyülölségét érdemlé.

Olaszország. Firenzéből ez a legérdekesb hir, hogy Poniatowsky hg fővezérlete alatt társasági casino létesült, melly mind honi mind idegen müvelteket egyesítni képes leend, mi mindeddig hiányzott. — Cortona közelében nem rég ismét etrutriai régiségeket ástak ki, mellyek a tudósoknak igen kedves leleményül szolgálnak.

Helvecia. Több oldalról hirek érkeznek ama számtalan szerencsétlenségről, mellyek a hegyvidékek majd minden pontjain sürün érik egymást. A roppant hó, és beállott esőzés következtében iszonyu tömegekben gördülnek alá hózuhanyok, 's egyes házakat, falvakat eltemetnek. A gotthardi szorosan még mindeddig hasonló eset nem adta elő magát. Illy hirek Bajorországból is érkeznek, hol szinte hózuhanyok tesznek tömérdek károkat, 's különösen az országutakat is több napokra elzárják, úgy hogy ezer meg ezer ember kénytelen kiásni az elborított utakat. Hogy számos emberélet is esik áldozatul, magában értetődik. — Nevezetes tüneményül jelentik, hogy egész Helveczia számára iparegyesület létesült, mellynek már is 1000 tagja van. Ezt annál czélszerübbnek tartják, mivel az ország elzártságánál fogva a gyárok állapota mindinkább aggasztóbbá lesz; 's igy arra akarják forditni figyelmöket, hogy önmagokon segitsenek a helveták, hazájokat magok részéről a külföldtől is függetlenitve, és mindennemü szükségeiket saját erejökből ellátva.

Portugallia. A felirási tanakodások a következő kamrában némi hosszasb tiradákra nyujtottak alkalmat, mellyek a miniszterek ellen voltak irányozva, de végre is azt szülte a vitatkozás, hogy a miniszteri szellemü felirás el lőn fogadva nagy szótöbbséggel, 's igy a miniszterium fényes diadalt aratott. Ezek folytában botrányos jelenet fejlett ki Gavino és Jose Cabral közt, ki testvérével Costa Cabral miniszterrel együtt Gavino 's néhány barátja ellen sértő kifejezéseket ejtett. Jose Cabral Gavinotul folyosóra hivatván ott a két követ egymást jól megöklezé; több mások közbejöttével a harczosok elváltak, 's Gavino párbajra hitta ellenfelét, mit ez el nem fogadván becsületnyilatkozatra késznek ajánlkozott.

Görögország. Anconai tudósitások szerint Metaxas hosszas habozás után végre Riga Palamides pártjához szegődött, 's az ellenzékkel egyesült. Azonban nem úgy kell felvenni a dolgot, mintha ez ellenzék egyátalán a monarchia vagy a király személye ellen volna irányozva; fő indokai a pártok mozgalmainak kölcsönös vetélykedés. Mondják, hogy maga Kalergis is át kezdte látni a görögországi viszonyok természetét, 's forradalmat pártoló föltétlen lelkesedése tetemesen lohadt. Az országos hatalmak ujjárendezésére megkivántató elemek vajmi gyöngéknek mondatnak ez országban, és többen azon észrevételt tevék, hogy nagyravágyás, önzés, és egyesek érdeke ott is gátul elegyedik az ügyek folyamába, hol föltétlen honszeretet 's magánérdekek feláldozásától lehet csak várni szerencsés kifejlést. Kalergis már nem igen elegyedik politikai ügyekbe, ő szorosan ragaszkodik katonai tisztéhez.

Svédország. Az agg király egészségi állapotja váratlanul tetemesen javult, 's külön rendeletnél fogva a kormányt martzius elsejeig a koronaörökösre bizta.

Fogadj isten, adjon isten!

A „Jelenkor" f. évi 13dik számának Társalkodójában Rosty Zsigmond ur ugyancsak a „Jelenkor" f. évi 3dik számában kezdett „A két garasos tervről" czimü értekezését folytatván, csillag alatti jegyzékében azon észrevételt teszi, mintha értekezésének tartalmát a „Világ kalászszedője" még föl fogni és megérteni sem volt volna képes; 's ezt azért, mivel az orvoslandó országos szükségeket magának előre specificáltatni kivánó értekezőnek azon kérdésére, hogy mire fizessünk? jónak láttuk következő kérdéssel válaszolni: „Csak egyedül ő maga annyira idegen isráelben, ki e szegény hazában semmi szükséget nem lát, nem ismer — — vagy talán értekező az egyes szükségeket előre kivánta specificáltatni?" És ezt azért tevők először: mivel mi — mint alkotmányos polgárokhoz illik, de a czél megközelítése is kivánja — a mire? mennyit? és milly arányban fizetésnek meghatározását a mi minmagunk által választott tagokból álló törvényhozásunk bölcseségétől és lelkiismeretességétől várjuk; másodszor pedig azért: mivel a kitüzött kérdések előleges taglalásában — melly bizonyos bábeli zavarokat szülne, 's legjobb esetben is több évig tartana — nem látunk egyebet, mint ezer, meg ezer alkalmat az adó aluli kibuvásra. Illy szempontbul fogta föl Rosty Zsigmond ur értekezését — 's pedig igen helyesen — a „Nemz. Ujság" lapvizsga irója is; ki e tárgyra vonatkozólag igy nyilatkozik: „Ez tartalma R. Zs. (Rosty Zsigmond) ur értekezésének, mellyből ugy hiszszük, nem nagy fötörésbe kerül a t. olvasónak azt következtetni, hogy R. ur a telekdíjt olly előzmények után akarja, mellyek annak kivitelét — körülményeinket tekintve — csaknem lehetlenné tennék, vagyis más szavakkal: nem akarja azt mondani, hogy fizetni nem akar; hanem olly föltétet választ — tudva-e, vagy tudatlanul, értekező ur tudja, 's mi t. személyét gyanusitani nem akarjuk — melly a telekdíj fizetését ad graecas Calendas utasitaná, 's a hátulsó ajtócska helyett egész kapuját tárja ki a kisurranásoknak." Valóban különös, hogy értekező ur szavai két különböző helyen ugyanazon egy időben, ugyanazon egy értelemben vétettek, sicut figura docet; és mégis értekező ur azt véli, hogy csupa theorián, és semmi politicai praxison nem alapuló nézeteit nem voltunk képesek fölfogni. No de semmi; hisz itt most értekezésének folytatása, mellyben nézeteit okokkal (de egyenesen ön maga ellen bizonyitókkal) ügyekszik támogatni: majd megvizsgáljuk tehát ezt, hogy R. Zs. ur meggyőződjék, mikép mi sokkal jobban ismerjük értekezésének tartalmát, mintsem ő ismeri a telekdíjas eszme életbeléptetésének czélszerü kellékeit.

Azt mondja értekező, hogy azért kivánta kimondatni, mire fog a 100 millió fordittatni, mivel ugy véli, „hogy azt az ország minden részeibe kell investiálni, mert az igazság azt parancsolja, hogy minden fizető, ha lehetséges, nemcsak indirect, hanem direct hasznát is vehesse fizetésének, 's egyik a másiknál kevésbbé kedvező sorsba ne helyeztessék." Ugy de, hát ha ez teljes lehetetlenség, mit teendüük akkor? lehetséges lesz-é az által, ha bár itéletnapig vitatkozunk is annak meghatározása fölött, hogy mire fordítandjuk a 100milliót? felelet: nem. Példaul: a Duna szabályozásának szükségét értekező ur is megismeri; márpedig ezen szabályozásnak az Árva vagy Liptómegyei lakos, soha „direct hasznát" nem veheti (hacsak értekező ur a Dunát Árván vagy Liptón keresztül nem fogja kényszeriteni); már most fogja-é azért „direct hasznát" vehetni, ha előlegesen kimondatik, hogy a 100 millió mire fordíttassék? felelet: nem. És mégis ki mentheti föl őt azon hazafiui kötelességtől, miszerint az olly igen szükséges Dunaszabályozást ő is tehetsége szerint előmozdítani törekedjék? — Mi értekező urnak okoskodását megfordítjuk, és azt mondjuk, épen azért nem lehet, nem tanácsos annak előleges vitatásába bocsátkozni, hogy in specie mellyik országos szükségek födözésére fordítsuk a fölveendő sommát, mivel azt soha sem fogjuk eszközölhetni, hogy az országnak minden lakosa nyomban „direct hasznát is vehesse fizetésének." És erre önmaga értekező jogosít fel bennünket, ki felejtvén a föntebb mondottakat, önként megvallja, hogy a „mi pénz után hasznot hajt, — olly sokféle, hogy elszámlálni majd lehetetlen és valóságos Erynnis (Talán Eris?) almája, melly felett hazánk sokféle érdekü lakosainak lehetetlen össze nem veszniök"—; mert ha igaz, mint értekező is állítja, hogy „az egymást rontó" provincialis érdekek összeütközése miatt, annak meghatározásánál „a mi pénz után hasznot hajt, „a haza sokféle érdekü lakosainak lehetetlen öszsze nem veszniök," ha —mondom — ez igaz, a mint csak ugyan igaz, akkor milly czélból sürgetheti mégis, hogy azon tárgyak, mellyeknek megválasztásánál épen a provincialis érdekek összeütközése miatt, a discussio mezején soha sem fogunk megegyezhetni, előre in specie jelöltessenek ki? hisz ha e mezőn a provincialis érdekek különössége miatt „lehetetlenség össze nem vesznünk", akkor értekező, ki épen e mezőre kiván bocsátkozni, egyenesen összeveszésünket sürgeti. Ha pedig egyszer becsületesen összeveszünk, akkor azután kényelmes ágyat vetettünk a telekdíjas eszmének, nemde? ez azután logica, ha istentől van! Igaz ugyan, hogy a telekdíjas terv elfogadása után is összeütközhetünk azon egyes tárgyak kijelölésében, mellyekre a kölcsönpénz bizonyos része fordítandó lészen; de ez akkor már nem meggyőzhetlen akadály, melly ha journali uj czikkek által el nem oszlattatnék, a telekdíjas terv országos sikerét többé gátolhatná; mert ugyanazon nemzet, melly a telekdíjas tervet elfogadja — ha a létre hozandó egyes tárgyak kijelölésében megoszlanék — akár kénytelenségből, akár önkénytesen compromittálhat, 's compromittálni fog is saját törvényhozásában — mikint ez csakugyan az állóhid ügyében is történt —; 's akkor a törvényhozás bizonyosan értekező ur figyelmeztetése nélkül is tudni fogja, hogy mire kelljen a pénztömeget előlegesen fordítani.

Azt is mondja értekező, hogy „ha a m. gróf ur azt kivánta volna országilag kimondatni, hogy az országos instructiót kölcsön által szerezzük meg, mellynek kamatait 's törlesztését a nemesség birtokához aránylag fizesse, nem lehetne szólnia, de midőn a kellő somma mennyisége is kimondatik, az a tárgynak már második stadiuma, mellyben vakon szinte nem lehet megegyezni." — Ugyan ugy-e? Tehát a kölcsön veendő somma mennyiségének non minus, vagy non plus ultra-ja csakugyan kimondatott a ns gróf által? Vajjon hol? Kérjük, és felszólítjuk értekezőt az egész magyar haza színe előtt, mutassa meg ezt nekünk. Mi gróf Széchenyi Istvánnak journalisticai müködéseit — állásunknál fogva is — a legfeszültebb figyelemmel kisérjük, de nem emlékezünk, hogy valaha a ns grófnak esze-ágában is lett volna „a kellő somma mennyiségének" non minus-át, vagy non plus ultra-ját határozottan „kimondani", mellyben „vakon" meg kellene, vagy „meg lehetne egyezni". Ezt egyedül értekező fogja a ns grófra; mi ugyan annál nagyobb botlás — hogy ne mondjam: méltatlanság —, mivel e tekintetben gróf Széchenyi István egyenesen ellenkezőleg nyilatkozik, ki több helyütt világosan kimondá, mikép egész terve csak kisérlet; mikép a 100 milliót — numerum certum pro incerto — csak azért nevezi meg, hogy a telekdíjas tervnek országszerlei üdvös sikerét számtanilag megmutathassa; mikép tervének lényegéhez nem tartozik, hogy 2 vagy 6 krt fogunk-é fizetni egy holdtól, sem hogy 50, 80, 100 vagy 200 milliót fogunk-é országos investitiókra kikölcsönözni, hanem egyedül csak az, hogy telekdíjat fizessünk, 's erre ezután aránylag kölcsönt vegyünk; de hogy ezen kölcsönt in specie miféle országos szükségek födözésére kelljen fordítanunk, ennek előleges megvitatását valamint mi, ugy a ns gróf is ártalmasnak véli; és pedig azon oknál fogva, mellyet értekező is (csak hogy maga ellen) megemlít, t. i. mivel e fölött „lehetetlen volna össze nem vesznünk", és igy a telekdíjas tervet mindjárt bölcsőjében meg nem buktatnunk. Ennek elhatározását a nemes gróf — velünk együtt — annak idejében a törvényhozás bölcseségétől várja, mellyben nem bizni, alkotmányos polgárnak bün és vétek. Mert bizony nagy különbség van az összes nemzetet képviselő törvényhozó testület válogatott gyülekezete, és az egész országban lakozó, ezer meg ezer provincialis érdek szerint számtalan felekezetre oszló nemzettömeg között; a mi fölött a nemzettömeg — minden egyesülés reménye nélkül — talán itéletnapig vitázna, azt, főkép, ha a szükség parancsolja, a törvényhozás — mikint a historia mutatja — rendesen könnyü szerrel 's üdvösen képes elintézni.

Ha netalán értekező ur a hatósági utasításokra hivatkoznék, mellyek annak idejében különbözők 's egymással ellenkezők lehetnek, akkor azt mondjuk, hogy a dolgot igen tűhegyre állítja; mert ugyanazon nemzet, melly — czélt érni ohajtván — a telekdíjas tervet elfogadja, ha azt egyszer elfogadta, bizonyosan annak miképeni alkalmazására nézve is nem czélelleni, hanem czélszerü utasításokat fog készíteni; kivévén ha sok olly értekező támadna, mint R. Zs. ur, kik a telekdíjas eszmét olly előzmények után kivánnák életbe léptetni, mellyek „felett hazánk sokféle érdekü lakosainak lehetetlen öszsze nem veszniök"; mert akkor az adózni nem akarók minden bizonynyal az utasítások készítésében fognának keresni 's találni alkalmat, vagy — mikint gróf Széchenyi Istv. mondani szereti — hátulsó ajtócskát, az adó aluli kibuvásra.

Értekező urnak egyéb botlásait és kézzelfogható önmagávali ellenkezéseit mellőzzük, azon őszinte figyelmeztetéssel, hogy ki örökké a logicai egymásutánt emlegeti, máskor szigorúbb logicai rendszert kövessen az okok és okozatok, az előzmények és eredmények megfontolásában 's összeillesztésében; különösen pedig vigyázzon, hogy soha állításának bebizonyítására — illogice — olly okokat ne hozzon fel, mellyek — logice — ellenkezőt bizonyítnak.

A Világ kalászszedője, alias α.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (14.) Irányczikkében gróf Széchenyi Istv. „Oppositio" czimü értekezésének IIdik közlése adatik. A ns gróf, ki a mult számban azt mondá, hogy — jóllehet nem akará, de el sem is kerülheté — tán senki ujabb időkben több anyagot a pártok hiányos definitiójához nem szolgáltatott mint épen ő, e közlésben okát adja állításának, és politikai eljárásának első feltünése óta egész a jelenkorig, okszе-

rinti szigoru összefüggését és józanságát gyönyörüen kifejti. Okai az életből meritvék 's elannyira meggyőzők, miszerint nem hiszszük, hogy léteznék e honban olly hig velejü, vagy eltogult keblü hazafi, ki e czikk elolvasása után a ns gróf eljárását igazolni, 's vele őszintén kezet fogni vonakodnék. Politicája ebben központosul: midőn a kormány részéről nemzetiségünket 's alkotmányunkat veszély fenyegeti, akkor az egész haza változzék egy megtörhetlen oppositioi phalanxxá, mert jobb negativitásban pangani, mint nemzetiségünket és alkotványunkat elveszteni; de midőn nemzetiségünk és alkotványunk fejlesztésére nézve a kormány magát egészen passivitásba helyezi, vagy épen kezet fog, akkor, bár különben az oppositioi éberség mindig hasznos, sőt szükséges, mégis igen hibáznánk, ha erőnket örökös oppositioi negativitásokra fecsérelnők, és nem ügyekeznénk inkább azon, hogy helyzetünket okosan fölfogva, 's a kormány által nyujtott, vagy legalább nem gátolt alkalmat bölcsen használva, hazánk nemzeti és alkotmányos fölüdülésére, fölvirágzására czélszerü positiv lépéseket tennénk: mert czélunk nem egyedül az, hogy nemzetiségünket 's alkotmányunkat megmentsük, hanem — 's pedig főleg — az is, hogy ha e kettős kincsünk veszély által nem fenyegettetik, valahára positive is haladjunk; már pedig a positiv haladás örökös oppositioi müködések között 's által soha sem eszközöltethetik. Azért tehát most midőn a kormánynak irántunki állása tagadhatlanul kedvező, nem olly oppositioi, hanem inkább olly ragaszra van szükségünk, melly a honfiakat nemzet 's alkotmányszerü positiv haladásra egyesitse. Ezen ragasz által egyesitett phalanxnak főelve legyen: minden irigységen, mellékes czélokon, 's bármilly csábon túlemelkedett hazai hüség; czélja pedig: magyarság, alkotmány, tolerantia, szabadelmüség, 's lehető legsebesb progressio. Mi ezen üdvös, és ha hazánk fölvirágzását igazán ohajtjuk, nélkülözhetlen szükséges phalanxnak szinezeti nevét illeti — mint például Angliában, tory vagy whig — erre nézve a ns gróf kitételt ekorig nem talált; igéri azonban, hogy fog keresni, sőt annak keresésére másokat is rokon hajlammal fölszólít. Mi ugy hiszszük, hogy erre igen nehéz leend alkalmatos és a dolog lényegét hiven jellemző nevet találni; 's azért talán legczélirányosabb volna — ha benne az egész nemzet megegyeznék —ha ezen üdvös phalanx annak nevéről neveztetnék, kinek egész politicai pályája nem volt egyéb, mint ugyszólván előkészítése ezen hazafiui életbölcs egyesület születésének; ki ennek életbe léptetése mellett most is legbuzgóbban müködik; 's ki épen ez iránybani buzgólkodása által már annyi hasznot és üdvöt árasztott Hunniára; annál is inkább, mivel ezen nagy férfiu politicai hitvallását, mellynek dogmáival a magát constatirozandó üdvös phalanx dogmái csak ugyanazonosok lehetnek, most az egész haza szine előtt letévé. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

3859. Tonheizer Alajos vagyonbukott esztergami füszereskereskedő hitelezőinek csődületére a helybeli városi tanács által 1844. évi martius 26, 27 és 28dik napjai tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Viola Ferencz tanácsos, pergondviselővé pedig Kiss Mihály tiszti főügyész neveztettek. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

6213. Szeged városa tanácsának felirása szerint, vagyonában megfogyatkozott Szabó Rozália, Palatinus Gergely özvegye hitelezői csődületének határnapja f. évi martius 27re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Bokor József hites irnok, pergondnoknak pedig Zombory Antal tiszteletbeli aljegyző neveztettek. Költ böjtelőhó 13. 1844.

6428. Buda város törvényszéke jelentése szerint, vagyonában megbukott Andreits Uróz helybeli polgár ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. évi martius 26ik napja határidőül tüzetvén ki, perügyelőnek Gozon Mátyás, tömeggondnoknak pedig Sándrik Pál hites ügyvédek neveztettek. Költ böjtelőhó 13án 1843.

Kötelezvény-semmisítési hirdetések.

6203. Barsmegyének felirása következtében, 632 ftról szóló 's Thuróczy Albertet szenvedőleg, Lavottaféle árvákat pedig keresőleg illető kifizetett, de kifizetés előtt elveszett kötelezvénynek megsemmisitése közhirré tétetik. Költ böjtelőhó 13án 1844.

6208. Beszterczebánya városa tanácsa Tihanyi született Gerhard Teréz folyamodására, a folyamodó által 1841. évi julius 17én 16070 vftról állitólag néhai Rumpler Ignácz, és illetőleg ennek fia Rumpler Antal részére kiadott, 's ennek előmutatott elismerése szerint hamis 's elveszett kötelezvénynek megsemmisitése országszerte kihirdettetik. Költ böjtelőhó 13án 1844.

6209. Győr városa tanácsa az 1828ik évi julius 21én 163 vft 's 53 kr.ról szóló 's 1829ben februar 20kán 371. sz. alatt betáblázott, 's néhai Helbik Jánost követőleg, Hefner Rozinát pedig szenvedőleg illető, elveszett kötelezvény mostani birtokosának, jogai bebizonyitása tekintetéből kitüzött f. é. januar 12ik napjától számitandó három hónapi határidő országszerte azzal hirdettetik: hogy ezen határnapnak sikernélküli lefolyta után a kérdéses kötelezvény megsemmisittetni 's kitábláztatni fog. Költ böjtelőhó 13. 1844.

4807. Ujvidék városa tanácsa jelentvén: hogy Löbl Jakab veprováczi zsidó kereskedő két rendbeli 300 vftról és 3000 v.ftról szóló követeléseit Sztojanovics Szreta házára, mielőtt még ez neje Hadschics Zsófia nevére iratott volna, még 1828dik évi october 21én azon maga lekötelezésével, hogy minden addig a házon fekvő terheket megfizetendi, betábláztatta; minthogy azonban érintett követelések behajtása iránt folyamatban lévő pör 1837ik évi majus 24én 2882. sz. alatt azért, mert a fölpörös Löbl Jakab azt nem folytatta, a folyamatban lévő pörök sorából kitörültetett, nehogy ezen elhagyott követelések más jólelkü hitelezőknek a mondott ház árából kifizetését akadályoztassák, a fenemlített hitelezőnek jogai bebizonyitására m. é. december 13ik napjától számitandó kitüzött egy évi 's egy napi határidőt országszerte azzal kihirdettetni kérte: hogy annak sikernélküli elmultával az érintett követelések megsemmisitetni 's kitábláztatni fognak. Költ böjtelőhó 6. 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

2110. Bichler Náthán, tartózkodási helye nem tudatván, a Vtk. IIr. 214. §a értelmében, Fischer János Lajos által 100 p.frt 18 kr., és járulékai iránt ellene inditott váltóügy tárgyalására f. évi martius 29én reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a k. e. b. Váltótörvényszéknek 1844. évi februar 15kén tartott üléséből.

2234. A Vt. IIr. 221. §a értelmében e Váltótörvényszék ajánlatára a tettes kir. Váltótörvényszék által kinevezendő váltójegyzők közé jutni kivánó, e Váltótörvényszéknél három évek óta foglalatoskodó váltóügyvédek, ez iránti folyamodásaiknak f. 1844. évi februar 20tól kezdve bezárólag martius 1sö napjáig e Váltótörvényszékhez leendő beadására utasittatnak. Költ Pesten a k. e. b. Váltótszék 1844. évi februar 15én tartott üléséből.

(35*) **Emich G.** könyvkereskedésében Pesten, 's általa minden könyvárosnál kapható:

Országgyülési tárcza 1830ról,

közrebocsátja

Felső-Eőri **Bertha Sándor,** hit. ügyvéd, több n. várm. táblabirája 's a magyar akademia lev. tagja.

Előadatnak e tárczában az 1830diki koronázó orsz.gyülés munkálatai 20 iven, czélszerü kivonatban, u. m. a k. k. meghivólevél, előadások, válaszok, — a felirások, kerületi és országos ülések, — a kir. hitlevél, ujonczsorshuzás és a magy. ezredekben csupán magyar tisztek előléptetése iránti tanácskozások, a két tábla közötti magy. izenetek, orsz.gyülési ujság, Galicia 's Lodomeria (illico) 'stb. visszakapcsoltatása felett tartott vitatkozások, szóval: igen sok tárgy, mi már 1825 óta az orsz.gyüléseket foglalkodtatja. Az akkori országrendei névsorát is adja a tárcza, 's oldalaslag a lapok tartalmát. — Kivánatos volna tehát, ha a most már szabadabb mozgásu sajtó által minden orsz.gyülés illy kivonatban leiratván közzététetnék, hogy azokat mindenki olvashatná, 's hazai dolgaink igazi állásáról magának kellő tudományt szerezhetne, minthogy a hosszadalmas és igy költséges orsz.gyülési naplókat 's irományokat (mellyeknek azonban saját becsök megmarad) sem ideje nincs mindenkinek olvashatni, sem módja azokat megvehetni. Remélhető, hogy a nagy következésü jelen orsz.gyülést is leirja valaki illy kivonatban. Országgyülési Nemes Ifjuság! E részben szerény igényünk tárgya csak Te vagy. 2—3

(*29) **Árlejtési hirdetmény.** 3—3

4813. A szamosujvári országos fenyitő intézetben letartóztatott rabok számára kivánató eledel kiszolgáltatása, a vár számára kivánató tüzifa beszállitása, 's az oda tartozó korcsma, és mészárszéknek Kolozsvár városa házánál tartandó árverés, illetőleg árcsökkentés utján a közelebb jövő 1845dik évi januar 1sö napjától kezdve három egymásután következő — 's az 1847ik évi december utolsó napjáig számitandó évekre leendő kiadásuk határnapja folyó 1844dik évi julius 30dik és 31dik napjain Kolozsvárt tartandó országos vásár napjaira határoztatott. Jelesül az érdeklett árverési és csökkentési tárgyakra nézve, a haszonbérlők által adandó biztositék a rabok élelmezésére nézve 3000 — három ezer, — a kivántató fa beszállitására nézve 740 — hétszáz negyven, — a korcsmára nézve 300 — három száz, — és a mészárszékre nézve 100 — azaz száz — pengő forintokban állittatott meg. Ennélfogva az árverésben résztvenni kivánók arról, hogy az érintett biztositékot valósággal megtehetik, magokat hiteles bizonyitványnyal igazolni kötelesek, és hogy a közönséges árverésen kivül annak kitüzött határnapja előtt legkésőbben négy nappal pecsét, és illy czim alatt „A szamosujvári árverés dolgában" a királyi főkormányszéki elnökséghez beadandó, és onnan a kirendelt árverő biztosokkal közlendő irásbeli ajánlatok elfogadtatnak, mellyekbe az érdeklett tárgyak közől haszonbérbe venni kivánt tárgy, úgy a bér mennyisége, mellyért a rabok élelmezését, vagy a vár számárá kivántató tüzifa beszállitását, vagy a korcsma és mészárszék használatát magának kiadatni ohajtja, és az érintett tárgyakért kivántató biztositékul leköttendő minden ehertől ment javak tisztán kiirva, és hitelesen bebizonyitva légyen, hogy az ajánlkozó a szükséges bátorságot megadni képes, továbbá az ajánlkozónak azon kötelezetése is nyilván kifejezve légyen, miszerint a kötendő alkulevél minden pontjai megtartására magát épen ugy kötelezi, mint ha az árverésen személyesen jelenvolt, és annak jegyzőkönyvét aláirta volna, végtére a kötlevél aláirására és törvényesitésére kinevezendő meghatalmazottja név szerint meg legyen emlitve. Költ a nmgu kir. magy. Helytartótanács kiadóhivatala által Budán februar 7én 1844

(31*) Tekintetes Zala vármegyének 1843. évi november 6kán tartott közgyülése jegyzőkönyvének 3402. száma alatt, Lackenbacher Gusztávnak, mint pazérlónak országszerte leendő kihirdetése elhatároztatván; mindenki figyelmeztetik: miszerint emlitett Lackenbacher Gusztávval, akármi szin alatt kötendő terhes szerződésektől, annál is inkább ovakodjék, minthogy ezen pazérló gyámság alatt lévén, tulajdon lekötelezései egyébiránt is érvénytelenek. 3—3

(32) **Csődület jelentés.** 3—3

A nm. m. kir. udv. Kincstárnak 1843dik évben october 14én 34000. sz. alatt költ kegyes intézménye következtében, a megürült Arad-kerületi kir. igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad-lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-díj, nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmával fuvarozási költség, 's a 10dik osztályi napidij vagyon összekapcsolva, — a csődület határnapja f. 1844dik év martius 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a felebb érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a bölcselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy a vízmüi — nemkülönben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti- és gyakorlati jártasságokat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bebizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a fent kijelölt határnapig annálinkább benyújtani, mivel később érkező, vagy a szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, februar 9kén 1844.

(34*) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu m. kir. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint a csatádi kamarai intézői állomás, mellyel 500 p.frt évdij, lakás, 48 pfttal fölérő bor, 80 p.m. kétszeres, 208 p.m. zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma és 30 öl tüzifa, továbbá 500 pft biztositék kimutatása van összekötve, üresség be jött. Miért is az e hivatalt elnyerni vágyók a magyar, német, deák, oláh vagy ilir nyelvekbeni tökéletes jártasságokat tanusitó bizonyitványokkal támogatandó folyamodványikat, miken felül még az is kimutattatni kivántatik, hogy a gazdasági ismereteken kivül a törvényben is járatosak, legfölebb f. évi mart. végeig a kir. kam. jószágkormányzósághoz nyujtsák be.

(33*) **Csöd, erdész-állomásra.** 2—3

Szab. kir. Kassa városánál két erdészállomás ürült meg, mellyel évenkint 200 frt p.p., 12 öl tüzelő-fa, szabad lakás és házi kert van egybekötve. A folyamodni szándékozók saját kérleveleiket hiteles bizonyitványokkal, ugymint: erdőgazdasági ismereteikről, eddigi szolgálatuk-, erkölcsös életük-, és egészséges testalkotásukról — ellátva, e f. évi martius utolsójáig sz. kir. Kassa városa tanácsának nyujtsák be.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetőknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőztethessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horvátház. 450d. sz. a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni

A ‚Világ' szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	febr.	20.	pesti mérő	102—124	70—85	65—70	46—50	42—48	54—60
Kassán	„	„	3.	pozs. mérő	68—74	50—60	40—44	30—33	20—23	30—35
Szegeden	„	jan.	31.	„ „	—— 60	—— 50	—— ——	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„	feb.	10.	„ „	42—57	35—40	—— 35	— 25	— —25	— — 30
Miskolczon	„	„	14.	„ „	55—60	40—45	35—38	28—32	17—20	25—28
Temesvárott	„	„	9.	„ „	56—75	—— ——	44—48	—— 33	—— 27	— — 30
Pozsonyban	„	„	9.	„ „	80—98	—— ——	60—69	41—46	34—39	—— 50
Nagyszombatban	„	„	6.	„ „	82—90	—— ——	56—58	42—46	30—32	—— ——
Győrött	„	„	13.	„ „	70—86	—— ——	46—58	35—37	32—34	43—46
Mozsonyban	„	„	8.	„ „	85 113	52—64	55—68	36—46	35—38	38 64
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75—105	— —	55—66	45—47	38—42	54—70
Aradon	„	jan.	26.	„ „	—— 48	34—36	—— 35	—— 24	—— 25	—— 30
Beszterczebányán		febr.	5.	„ „	80—90	—— ——	48—55	45 50	27—32	52 60
Uj-Becsén	„	jan.	26.	„ „	65—75	55—65	—— ——	25—27	27—30	—— 32

Pénzkelet.

Bécs, febr 14én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 —
1 pcent. „ „ „	— 100½
3 pcent. „ „ „	— 77½
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 750 —
1839ki „ „ (250 frt)	— 327¼
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1634 —
Eszterházy-sorsszám	— 56¼
Császári arany	— 102 —

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. febr. 20k. reggel: 9' 10'' 9''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

16. PESTEN, 1844

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közül minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, februar 24.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Status és egyház III. — Fővárosi hirek 's események. — Kinevezések; halálozás. — Nemzeti szinház. — Országgyülési tudósitások: A febr. 10kei 98d orsz. ülésben a t. KK. és RR. további vitatkozásai a zsidóknak polgárositása ügyében. — A febr. 12kei alsó táblai 99d. orsz. ülésben a nmsgu elnök beszéde a választó polgárok iránt. — Országgyülési rövid közlések a febr. 21 és 22dikei 106 és 107dik orsz. ülésekről a t. KK. és RRnél. — A febr. 3kán tartott 92d. törvendi orsz. ülésben további folytatása a turopolyai sérelem tárgyában vitatkozásoknak. - Megyei s más vidéki közlések: Fejér, Heves, Vas és Hont megyék közgyülései. — Debreczeni kir. váltótörv.széki ünnepély. Zágrábi várostanács és vál. polgárság lése. Révkomáromi hajóbiztositó társaság közgyülése.

Nagybritannia (Katholikusok Londonban. Angol vélemény O' Connellről. — O' Connell beszédének folytatása. A nagy esküttszék O' Connellt és társait vétkeseknek itéli.) - Spanyolország (Cartagena, Murcia felzendültek. A katonai törvény egész Spanyolországban kihirdetve. Bonet megveretett 'sat.) Franczia ország (Bertrand tábornok tetemei 'sat.) —

Felszólitás a honi szobrászat ügyében.

Egy hazug közlemény az augsburgi Allg. Zeitungban.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Nevezetes statusférfiak jellemrajzai: Chateaubriand (Vége). — Machiavelli Miklós.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, februar 24. 1844.

Status és Egyház!

III.

Előbbi czikkeinkben az átalánosan felfogott jogviszonyok tágas terén fejtegetők az egyház és statusnak egymáshozi állását, most átviszszük olvasóinkat a részletességek mezejére, hol az alkalmazás ösvénye kezdődik!

Független 's önálló társulat levén tehát az egyház, — mint megmutatók — teljes szabadsággal működik körében a nélkül, hogy a polgári hatalom kényszeritőleg benyomulhatna ama határvonalokon, miket isten 's természet törvénye kitüzött. Belső élet-elemei közt, miket szabadon kifejthet körében, legelsőbb is a tanitás szabadsága merül fel. Azaz „hogy az egyház hitelveire minden félelem 's tartózkodás nélkül tanithatja hiveit,'s a polgári hatalomnak joga nincs a templom küszöbén túl vagy a szószékek magas környezetébe parancsoló szavával az egyházat hittanitásiban akadályozni, sem pedig a tán neki nem tetsző vallási oktatásért feleletre vonni; mert ez annyit tenne, mint a lelkiismereten uralkodni, 's a szellemvilág elsajátithatlan jogát zsarnokilag elnyomni; annyit tenne, mint az egyház függetlenségét sarkaiból kiemelni, 's lételének joggyökerit megmetszeni!

A tanitás szabadsága olly joga a katholika egyháznak, mellyről lemondania nem lehet és nem szabad, hacsak önlételének enyészetét előkésziteni nem kivánja; ezáltal vette kezdetét, látta terjedését,'s ezer nyolczszáz negyvennégy év folyamában csonkithatlan épségben tartá fen lételét! Nem is mutathatni ennyi év hosszú során kort, mellyben az egyház e jogától magát megfosztani engedte volna; pedig a vallási történetek nagy könyvében számtalan lapjaira találhatni, mellyeken feljegyezvék ama véres tusák, miket az egyháznak tanitásaért átszenvedni kelle. Az elbizott emberi magasságok terjedt hatalmuk büszke érzetében azt hivék, hogy a lándzsák 's kardok élének ellenállhatlanul győzni kell, 's mert a pogány fejedelmek nem ismertek egyéb vallást annál, mint, melly intésök szerint kuruzslá jóslatikat, azt hivék, hogy a kereszténység hitet is kiirthatandják a hóhér pallosok! — Igen, ők nem ismerték az isteni igazságok roppant hatalmát, nem „az örök 's testté lett ige“ által alapitott szellemvilág legyőzhetlen erejét, 's igy csoda-é, ha gondolák, hogy, mihelyt azon egyes kereszténveket, kiknek vallásos ajkaikról az isteni igazság hangja elömlött, megöletik, magát az igazságot is meggyilkolhatják, azaz: ők hivék sajnálandó vakságukban, hogy ha törrel átveretik a hivek sziveit,'s igy egyenkint az igazságnak lerombolják egyes oltárit, magát az igazság nagy templomát is, az Isten igéit hirdető egyházat is feldúlhatják! Három nehéz századon át vivott a szegény minden polgári jogoktól megfosztott egyház tanitásaért, 's bár hittanúinak ártatlan vére patakokkint ömlött, őrködésire bizott hitelveit meg nem tagadta, sem tanitásának szabadságáról soha le nem mondott. Győzött végre az igazság, mint győznie kellett, a tévelygésen, 's a keresztényhit előtt a pogány császárok trónjai meghajoltak. — Azonban később sem vala megtámadásoktul ment az egyház,'s tanitását kénvök alá vetni nem egyszer törekvének majd a kereszténység, majd a musulman fejedelmek; de az egyház e jogáról soha, még legkeservesb állapotjában sem mondott le. Bizonyitják ezt az ujabb idők emlékezetes történetei is; 's ki nem tudja, hogy midőn a tizennyolczadik századi változó szerencse óriás szülötte vasakaratának minden engedett, az egyházat kénye alá szoritani nem birta. Tehát tanitásszabadság, hitelveinek tartózkodás nélküli kifejtése elidegenithetetlen joga az egyháznak, következőleg a polgári hatalom nem tilthatja meg az egyháznak e vagy ama hitelv tanitását, sem nem kényszeritheti ollyas cselekvésre, mi hitelveivel ellenkeznék. Illy igazságos, illy jogszerü 's vallásos nézetek vezérlék mindig apostoli királyainkat, kik abban keresték dicsőségöket, hogy az egyház jogait megőrizték. Illy szellem lelkesité a magyar nemzetet, mint számos 's különösen az 1550: 16. t. cz. bizonyitja, mellynek figyelemre méltó szavai a szabadoktatási jogot világosan kimondják „ut Saeculares omnes, sine ulla controversia, aut disputatione, obedientes — ut par est — sese praebeant eorum Episcopis, et ad id per eos delectis ministris, in his videlicet, quae ad Deum ejusque cultum spectant.“ És valóban egy igazságos és ájtatos fejdelem soha nem fogja sajnálni „hogy ő nem király és pápa egyszersmind, Anglia királyakint; nem császár és főpatriarcha orosz czárkint.“ Mert mindenkor számolt alattvalóinak bizalmára és szeretetére azon fejedelem, ki szabadon hagyja vallási elveit 's életét népeinek, pedig erősebb bástyája nincs a királyi trónnak, mint hűséges alattvalóinak szeretete! — Legujabb időkben előbb külföldön 's később itthon is a vegyesházasságok kérdésiben az egyháznak ez oktatási joga keményen megtámadtatott, midőn olly szertartásokra hivatott fel, minők hitelveivel öszveütköztek; az egyház ezen szomorú helyzetében azt tevé, mit a szentemlékü ősök ezer nyolczszáz éven által t. i. inkább engedelmeskedtek istennek, mint embereknek. Hála azonban a felettök őrködő gondviselésnek, már az igazságos külföld elállott kényszeritésitől, honn pedig a jó és igazságos kormány találand czélszerü utat, 's maga a nemzet szivesen elfogadandja azt a surlódások megszüntetésire!

Az egyháznak mint a statustól tökéletesen független 's önálló vallási társulatnak fő és elsajátithatlan jogához tartozik, hiveinek 's belügyeinek szabad kormányzása. — Az egyház nem emberi, hanem isteni mű, 's igy, kik legyenek kormányzói, vagyis, kiket illet az egyházi hatalom, sem az elvont eszmék következésiből, sem világi törvénykönyvekből, hanem egyedül istennek akaratából érthetjük meg, 's azért a fentebbi kérdéseket csak megváltónk által kijelentett elvek szerint fejthetni meg. Már ezek szerint isteni alapitója egyházunknak nem polgári fejdelmekre, vagy előljárókra, hanem apostolai 's tanitványaira bizta, kikhez ama sokat jelentő szavakat intézte „mikint küldött engem az atya, akint küldelek én titeket“, 's kiknek 's ezekben utódaiknak örökidőkig megigérte segitő erejét „veletek leszek — ugymond — a világ végezeteig.“ Nem követelhet tehát a polgári hatalom az egyház kormányában magának jogot, sem az apostolok utódait — meddig ezek hitkörükben maradnak — vallási intézkedésikben nem gátolhatja, sőt magas állásánálfogva méltán igényli az egyház a polgári hatalom pártfogását, ha püspöki hivataluk teljesitésében valaki által megakadályoztatnának. Ez az, mit apostoli szabadsággal mondott Constantinnak, a nagy Constantin fiának egykor az ősz cordubai püspök Osius „Neked — igy szólt a császárhoz — isten polgári hatalmat adott, reánk pedig egyházát bizta. Irva van: „adjátok meg a császárnak mi a császáré, istennek mi istené.“ — Tehát nekünk nem szabad földi hatalommal birni, de a te sajátod sem a tömjén, és szent ügyek hatalma.“ Nyiltan vallották ezt a félvilág hatalmas uralkodói, dicsőségnek 's nem szolgaságnak tartván hitbeli dolgokban az egyháznak tisztelni hatalmát! „Isten rendelt titeket — igy szólt nagy Constantin a püspökökhez Niceában — 's hatalmat adott felettünk is itélni“ t. i. a lelkiekben. — Nemcsak keleten, de nyugaton is elismerék ezt az ájtatos keresztény fejedelmek, 's ha talán itt ott e részben az egyház joga megsértetett, védszózatot emelt ennek kormánya. Mivel pedig könnyen belátták népek és királyaik, hogy magának a statusnak jóléte, egyesek 's az összes polgár boldogsága vallás nélkül nem eszközölhető, 's e két hatalom harmoniájával milly szo-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Nevezetes statusférfiak jellemrajzai.

V.

Chateaubriand. (Vége.)

(A ‚Világ' 10d. számához.)

Chateaubriand ur miniszter lévén, nem akart a könyvvizsgálat visszaállitásához járulni. Innen lelépvén a Villèle miniszteriumot négy éven át folyton megtámadá a Journal des Débats-ban. A Martignac-miniszterium alakitása alkalmával Chateaubriand ur is két tárczát utasita vissza, a tengerészet- 's a közoktatásét. Véleménye szerint e miniszterium nem gyökerezik alkotmányos rendszerben, melly a dolgokra 's emberekre nézve eléggé tökéletes lenne. Ő inkább számüzeté magát Rómába követi minőségben, 300,000 franknyi díjjal, 's pedig leginkább Laferronnays ur iránti barátsága miatt 's békülékeny szelleménél fogva.

1824ben meg akará kisérteni minisztertársainak visszahelyeztetését, hogy a tanács főnöke 's az uj igazgatvány előjárója lehessen. De Villèle durván felforgatá terveit. — Regényes és szétkalandozó képzelődése elragadja őt, minélfogva könnyen tér költészetről polemiára. — Elmetehetségei büszke érzetében megboszulta magát a miniszteren, ki őt elűzte a diplomatikai oltártól.

Ő olly bőbeszédű, változó és nyelvforgató szónok, hogy képes bármi tárgy mellett, ellen es felett szólni. Okoskodásai alapjául érdekeit és szenvedélyeit használja.

A charta szerinti monarchiájában két embert kivánt megyénkint a restauratiói boldog Francziaország kormányzására. Konstantinápolyban nem talált elég zsarnokságot, hogy a szabadelmü sajtó szabadságának kicsapongásitól ovakodott volna. Londonban 1797ben a republicanusok mellett 's a kereszténység ellen irt. A Journal des Débats-ban védelmezte mind régi, mind időközi véleményeit, mind pedig pillanatnyi érdekeit; királypárti volt ő egész az ellenhatásig, szabadelmü egész a pártoskodásig; a Polignac-miniszterium miatt pedig lemondott. A diplomatiában másodrangu hivatalkodásokról is leköszönt Bonaparte consulsága alatt, d' Enghien hg halála után olly időszakban, midőn a leköszönések ritkák valának. A futamló XVIII. Lajost Gentbe követvén, ott irta a kivándorlott restauratio Moniteurjét, 's miniszterré lön Belgiumban, mikép Condénak önkénytese volt Németországban. A Conservateurben a restauratiót a trón és charta egyesülésére irányzá. Megtámadá a szabadelvü ellenzéket, 's később vele ismét szövetkezett, midőn Villèle csak egy „órát engedett neki, a külügyek palotájából kiköltözésre. Ő nemes, udvarias hizelgő és királypárti, 's ellene vannak az udvar szolgái, a hatalom bérenczei, 's mind a hoszu, mind a rövid öltönyü jesuiták.

Chateaubriand ur látta Amerika 's Europa nagy városait 's különféle vidékeit, mi alatt Francziaország a polgári háboru martaléka volt, 's mig azt a forradalmi eke szántogatta. Irodalmi élete mindent elnyelt. Politicai pályája igen csekély hézagot tölt be, 's egy igen rövid miniszterség a restauratio alatt. Chateaubriand ur miniszterré levén, a spanyolhoni istentelen, politikátlan és költséges háborúra szavazott 1823ban. Ő a délamerikai monarchiák létesitéséről álmodozott.

Chateaubriand ur azt állitja, hogy ő 1789ben felfogta, mennyire el van használva a régi társaság, 's hogy a jövendő az uj társaságé; ő Londonban irta két forradalmias kötetét a ‚forradalmak felett'; e közben kiköltözött a forradalom és szabadság elleneihez csatlakozandó. 1830ban X Károlyhoz közeledett, 's kivánta, mikép ő maga mondja, hogy Villèle bukta után Perrier Kázmér, Sebastiani 's Royer-Collard hivassanak meg a miniszterségre, megtagadván e szerint saját legitimista-eszméit. De augusztjétől 6káig mit sem akart hallani nagylelkü szavaiból azon rövid percznek, „melly a győzelmet követé. Megtagadott minden esküvést. Ő megmaradott a restauratio romjai közt, 's magát alája veté a legitimitas magányának.

Politicai életében önzéstelen bátorság nyilatkozatai tünnek fel a sajtó és gondolat szabadsága mellett, 's dynastai boszankodás is bélyegzi azt az eredményzett charta ellenségei ellen. Ő követ volt; loyalitása és őszintesége fölöttébb nagy a diplomatiára nézve. Ő miniszter volt, de fejében sokkal több a lángész, és szivében sokkal több a költészet, hogysem a hatalom titokteljes és positiv működéseit teljesithetné. —

A természet őt az irók legbüvösbikévé, 's az irodalomban nagy ujitóvá alkotta; de szerencsére megtagadá tőle az országfi czimét, mellyet annyi szemtelen középszerüség követel, 's annyi pártolt incapacitas.

rosan egybefügg, a polgári társaság csendes állapotja, 's hogy végre nem lehet olly törvény polgárilag üdvös, melly akár a moral, akár a hit elveivel ellenkezik; ez okoknál 's annálfogva is, hogy emelkedve külső helyzetében az egyház magának a vallásnak tekintete is magasul, az egyházi rend főnökeit csakhamar a törvényhozás teremeibe felhították, 's magas jogokkal felruházák, kik mintegy őrei legyenek ott az erény 's hit elveinek; igy már a frankhoni vegyes országgyüléseken az egyház főnökeit szemléljük. Később pedig magok a nemzetek kivánták az egyháziaknak ime polgári állását, mert tapasztalásból tudák, mikint az egyházi főpásztorok hiv alattvalói voltak a fejdelmeknek, de őszinte tanácsosai is, kik a trónt nemzeti jogok sérelmivel nem pártolák.—Hazánkban szinte igy állnak az egyház jogai, mert belkormányában sem királyaink, sem a nemzet magának nem igényelt hatalmat; sőt világos törvényeink egyenesen tiltnak minden világi befolyást az egyház lelki ügyeibe. Igy sz. Istv. 2ik k. 2ik fej. „Episcopi habeant potestatem, res ecclesiasticas providere, regere, et gubernare" 's több más t.czikkek is, és azért méltán sajnálók, midőn hazánkban a főpásztori levelek, mellyeket vallás ügyében hiveikhez bocsátottak a magyar egyház főnökei, megyei vitatkozás tárgyává tétettek, miután ez mind az egyházi hatalom természetével, mind honi törvényeinkkel homlokegyenest ellenkezik. Az egyház főnökei tehát szabadon szólhatnak hitügyben hiveikhez, akár élőszavakban, akár pedig pásztori levelekben, szabadon teljesithetik tágas tisztkörüket, megyéjöknek kormányzásában, sőt ha a magyar egyház közös érdekei ugy kivánnák, nemzeti zsinatban is összegyülhetnek az egyház ügyeit elintézendők, 's ezt valamint másutt, ugy honunkban is sem fejedelmeink, sem törvényeink nem tilták; a történetek és számos törvényczikkeink bizonyitják!

Midőn az egyház és status közti viszonyok forognak fen, mint előbbi czikkünkben már érintők, egyes egyházakat mindenkor az egésznek kapcsolatában kell tekinteni, mert a katholika hitelvek szerint, Jézus egyházának alapját a világ mindannyi sarkaira rakta, midőn azt nem egyes nemzetek, hanem az összes emberiség üdvére rendelte. Valóban csodálatos egy intézvény isten-állapitotta egyházunk, mellyhez hasonlót emberi ész még nem teremtett! minden egyes egyházat résznek, az egész moralis test részének kell felfogni, mert az egész világon elterjedt egyes egyházak Péter utódjában az anyaszentegyház látható fejében, mint az egység központjában egyesülnek. Külön ajku 's alkotmányu népekből állnak ugyan a katholika egyház részei, de mégis mindnyájan öszvekötvék az egyház látható fejével,'s ez által a hivők nagy egységével, melly egységtől elszakadni annyi, mint a katholika hit elveit megtagadni. Ki tehát az egyes egyházak 's a romai pápák mint az egység központjával öszveköttetést hitbeli viszonyokban tiltja, az a katholika egyház szellemi életét akarja elölni.

Helyesen vette észre ezt a hajdan hires Carthagó nagynevű püspöke ezer hatszáz év előtt már „hogy ki a hivők öszves egységitől eiszakad, az nem tartja az isten törvényit, nem tartja meg hitét 's üdvösségét." Mihelyt tehát a katholika egyház független állásu isteni intézet, a polgári társaságnak nincs joga ezt a romai pápákkali hitbeli öszveköttetéstől eltiltani. De hasztalan is lenne illy merénylet, mert az együgyü pór szinte tudja mint pásztora, hogy az anyaszentegyház fejében neki üdvezítőnk helytartóját kell tisztelni, 's igy őt ellenkezőre kényszerítni annyi lenne, mint elveinek megtagadására erőtetni. Azt hivé Helena szigetének fogoly-lakója is, hogyha a pompás Vaticanból kiemeli az egyház fejét, majd azonnal meggyengíti annak lelki erejét, de a hivők szint olly híven, sőt hívebben tisztelék az aggott 's fogvatartott romai pápában az egyház fejét 's Péter utódját, mint mikor pompás lakából hallatta szavát. Előttünk lebegnek itt ugyan ama rémképek, mikkel ostromolni szokták a romai püspököknek az egyes egyházakbani befolyását. De emlékezzünk meg „hogy nemzetek és fejedelmek vetélkedve hivák fel a romai szék nagyférfiait polgári ügyekbei avatkozásra, 's hogy mihelyt visszakövetelék a népek és fejdelmek e polgári jogokat, azokról lemondani, mint úgyis nehéz teherről, készek voltak. Ezeket változó körülmények szülték,'s igy meg is szünhettek ezeknek enyésztével, de már a lelki, a hitbeli kapcsolat egyes egyházak, 's az öszves kereszténység főpásztora Jézus helytartója közt soha meg nem szünhetik, bármint változzanak idők és körülmények, állnia kell e lelki és szellemi kapcsolatnak örökidőkig, mint magának a kőszálon örökidőkre épitett egyháznak. Hazánk törvényei szinte elismerék ezt 's biztositák, 's valamint fejdelmeink a nemzet jogát minden külbefolyás ellen férfiasan megvédték, úgy hitbeli ügyekben a romai pápákban az egyháznak látható fejét tisztelék, 's az egység központjától soha a magyar egyházat elszakasztani nem törekedtek.'S jövend, hiszszük, kor, sőt már igenis közel áll, midőn szigorúan megrovandják utódaink azokat, kik sérelmet kerestek ezen szellemi kapcsolatban.— Sértetlenül maradjanak polgári jogaink, 's védjük azokat férfiasan, de midőn ezeket ótalmazzuk, ne sértsük az egyház jogait, midőn e két hatalom az egyházé t. i. és statusé, egymással szépen öszvehangzanak, midőn nem ütköznek egymásba, sőt mindkettő saját körében, 's bizodalmas egyetértésben az ember és polgár boldogítására alkotvák. K. I.

Fővárosi hirek és események.

Pest, febr. 24én. Tisztaság és rend! két olly jelszó, mellyre minden városban, de főleg az ország fővárosában mindig emlékezni kellene. Mi ugyan elmondhatjuk, hogy kiállottuk már a sarat, azaz a roppant hótömegeken, mellyek utczáinkat boriták, jobbadán tulestünk, vagy inkább azok olvadtak el jószerével előlünk, csak amugy saját becsületérzésöknél fogva, — de azért a bajból még koránsem tisztultunk ki. Nemcsak a külvárosokban, hanem a belvárosban is ennek szóló bizonyságait tapasztalhatjuk. Mert itt is vannak még utczák és oldalutczák, hol a jeges sártömeggé olvadt hó maradványait senkinek sem jut eszébe felvágni, 's ha nem elhordani is, legalább feltorlasztatni, hogy kellő utján elszivárogjanak. Illy jéghegysikokra emlékeztető utczácskák pedig, kivált hol csatornával sincsenek ellátva, vajmi kellemesen szivárgó kiapadhatlan forrásokká változnak, midőn nappalonkint rájok süt a nap; illyenkor, ha szinte az egész városban száraz lábbal járhatnánk is, illy helyeken majdhogy csónakot nem kénytelen fogadni az ember, kivált nőszemélyek, hogy az utcza tulpartjára, akarám mondani túloldalára — szerencsésen átevezhessenek. Nem mondjuk, hogy mindenütt a városi hatóság vágassa fel okvetlen a sárjeget; de talán lehetne az illető háztulajdonosokat arra szorítni, miszerint ill rutitó körülménynek elejét vegyék?

— Sokszor hallottunk már panaszt: milly kár, hogy a váczi utcza, ezen legelegansabb utczánk, aránylag olly szük. E tekintetnél fogva a boltok-előtti rakszekrények minél keskenyebbek 's hogy ugymondjam, laposbak szoktak lenni, — csak, hogy a járókelőket a szabadabb közlekedés jótékonyságától meg ne foszszák. Azonban ugy látszik, ismét fel akar kapni a terpeszkedő rakszekrények divata; legalább minap látánk illyet, a fél járdára kikönyöklőt, mi által a szabadabb mozoghatás nem kevéssé gátoltatik.

— Wagner József műboltjában Pyrker patriarcha-érsek jól talált arczképén kivül, melly legujabban jelent meg, gyönyörü rézmetszvények és könyomatok kaphatók legjutányosabb áron, mellyek csak imént érkeztek Parisból, további szállítmányok még folyvást váratván. E metszvények a legjelesebb mesterek müvei; 's valóban néhány nap óta, hogy azoknak némelly példányai az üvegszekrényben pompáznak, Wagner ajtaja előtt szinte folytonos tábora látható a nézőknek. Illyenek: nagy tengeri csaták Garneray után, Rebecca, Judith és Holofernes, Tharma és Juda Vernet és Schopin után, Jazet-től rézbe metszve; tájrajzi és diszitményi tanulmányok, vázlatok 'stb. Adam és Calametól; vannak ezenfelül igen gyönyörü legujabb butor-rajzok, hölgyi képmások és jellemöltönyök, torzrajzok 's egyéb a legjelesebb müvészektől készitett mülapok.

— Százszor volt már alkalmunk tapasztalni az utczaseprő rabok azon szemtelenségét is, miszerint az elmenőket sorra szólítják, tőlük ha csak egy krajczárkát is kikoldulandók 's pedig a nélkül hogy a rájok ügyelő rendőr ezért csak szót is tenne, vagy szemtelenségöket ellenzené.

— A ‚két pisztoly' előtt, a Novák-ház fa-korlátin belül mindennap láthatni, mikép az összecsoportozott utczagyermekek pénznyertézéssel töltik az istenadta jó napot. Szükség-e emlitnünk, mikép körükben a legtrágárabb beszédeket 's legarczpiritóbb szavakat hallhatni, 's mikép intézetök nem egyéb, mint a korhelyek 's lazzaronik gyülhelye? A rendőrség figyelmét egy illy, annyi sok rosz csiráját magában rejtő társaságnak egy óraig sem szabadna elkerülni.

A belvárosnak külvárosokhoz közel utczáit — kivált a legközelebb mult eső következtiben, még mindig sár borítja, 's a bérkocsisok nem akarván lovaik- 's kocsijokat összefecskendeztetni, mi csak nekik fogna bajt okozni, a járdákra hajtanak 's igy történik, hogy az ember, ruhája összesároztatásán kivül, még az eltipratás veszélyének is minden órán ki van téve, 's azt — néha csak nagynehezen kerülheti ki. Valóban ideje volna már egyszer tudni: hol mehet a gyalog ember bátorsággal?

— Nemzeti szinházunkban hétfőn, (február 26án), Bartha János javára, bérletszünéssel fog adatni ‚Szökött katona' eredeti szinmü 3 felvonásban. Szigligetitől.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a nagykikindai kamra-biztosságra Majláth Sándor diósgyőri kor. uradalmi ügyészt legkegyelmesben kinevezni méltóztatván, ez által a diósgyőri kor. uradalmi ügyészség ürességbe jött.

Chateaubriand ur, mint politica embere, lefizette adóját a romantismusnak; ő stylusának gazdagságát és bőségét arra vesztegeté, hogy gyámolitsa a mesét a felszentelt nemzedékekről, 's az égi jogu dynastiákról. Ő sokkal inkább költő volt, hogysem e száraz tárgy 's e hamis tan körül sükerrel működhetnék. A forradalmak feletti kisérlete Londonban jelent meg 1797ben, a conventi visszahatás még füstölgő romjai fölött. Ifjuságának e munkája sok tanulmányt 's mély ismereteket árult el, de benne minden összevissza van zavarva, a régiek és ujkoriak, a tett 's gondolat emberei, az emberi nemzet barátjai 's ellenségei, a népek és királyok, a harczosok és bölcselők, az irók és cselszövők. Az ész és fejtegetés e nyugtalansága előtt nem látunk czélt kitüzve. Csak hamis méltánylásokat, 's össze nem illő összeállításokat találhatni benne. Ez egy képzelemdús és költői emelkedésben bővölkedő tanulónak munkája, de egyszersmind egy keserü kétkedőé, ki a korban 's minden hitben kétkedik.

E munka fölött gondolkozva, melly első fejleményi nyilatkozata ezen nagy léleknek, hol még ködös képzelem uralkodik, melly bajosan tör keresztül a tudományon és történetiráson, nem igen lehet kitalálni, sőt csak előérezni sem, millynemü szüleményeket hozand még ezen inkább kiváncsi mint vizsgálódó fej, ezen inkább képzelmi, mint tényleges szellem. A forradalmak fölötti kisérlet három kötetében nem venni észre, az irodalom és politica, a vallás és erkölcsiség milly irányán haladand ezen fiatal értelmiség, melly már is olly tele van régies emlékezetekkel, 's annyira felfúva ujkori benyomásoktól. Semmi erös előitélet be nem bizonyitatik: a jövőnek semmi nyilatkoztatására sem marad fen annyi összehalmozott ismeretekből, 's annyi zavart érzületekből. De ezen áthevült, erőteljes, 's igazság és emberiség öszpontosult érzelmétől ihletett szerzemény legalább nagy góczot hirdet, hol valaha felgyuladhatandnak a vallás és erkölcsiség, költészet és politica szövétnekei.

Ezen fiatalsági munka tehát, e politicai vulkánok fölötti kisérlet hatalmas csira volt, mellynek fejlesztésére bajok, utazások, tanulmányok, sajátnemü helyzetek 's a sors különböző hányatásai voltak szükségesek, hogy az embereknek hasznára legyen.

Machiavelli Miklós.

Ember soha igazságtalanabbul nem vádoltatott, mint Machiavelli Miklós. A philosophusok őt istentelen álbölcsnek undorral szidalmazzák; a theologusok egyházi átok villámával sujtják; a politicusok nép ellenségének, 's hazaárulónak, fejdelmek szolgai műszerének kürtölik ki. Lássuk tehát, távol az elfogultság vakító csábjaitól, vajjon e felbőszült ezred oldalán harczol-é az igazság rettentő fegyvere?

Machiavelli 1469b. majus 3kán született Firenzében. 29 esztendős korában gondnok lőn a dei Signori második kanczelláriájában, egyszersmind titoknok is a szabadság és béke Tizei (uffizio de Dieci di Liberta e Pace) hivatalában. De midőn 14 év mulva a spanyolok Pratot elfoglalták és zsákmányoltak, felzendült a Medici pártfelekezet, és Soderini, Firenzének örökös herczege (gonfaloniere) kényszerülve mondott le méltóságáról. E viszontagság a titoknokot is szerencsétlenség örvényébe sodrá; mert az uj Signora által 1512ben minden hivatalától megfosztatván számüzetett. Nemsokára összeesküvés történvén Medici bíbornok ellen, Machiavelli is gyanuba esett, bebörtönöztetett és kinvallatásokkal faggattatott. De a bíbornok nemsokára, X. Leo név alatt, pápaul választatván, Machiavellit szabadon bocsátá, ki 1527ki junius 22kén élténck 58dik évében, ellátatván az anyaszentegyház lelkisegélyivel, az őt környezett papokkali társalgásban mult ki ez árnyékvilágból.

A vádak halmaza, melly alatt Machiavellit eltemetni akarják, főleg az „il principe" (a herczeg) czimü munkáját illeti. Polo Reginaldo bibornok Firenzén keresztülutazván 's keményen kikelvén az ottani polgárok előtt a herczegkönyv ellen, válaszul nyerte, hogy Machiavelli szándoka nem volt herczeget képezni és oktatni, hanem zsarnokot élénk ecsettel rajzolni. Gentile Alberigo ezeket mondja (de legationibus, lib. 3. cap. 9.) „Machiavelli a zsarnokság legnagyobb ellene. Ő tehát nem kedvez a zsarnoknak. Ő nem szándékozik kényurat oktatni, hanem titkait felfödözvén, a szegény népek elé mezítlenül állitani." Scuppio Baltazár igy ir: „Valamint Xenophon Cyropoediája nem a valódi történet hitele, hanem igazságos országlat példánya szerint iratott, — ugy Machiavelli is ellenkező uton az olaszok némelly herczegeit, kiknek istene az erszény, akaratuk törvény, nagyravágyásuk vezér, vakmerőségök mesterség, szokásuk szabály volt, vélekedésem szerint irta le, nem minőknek lenniök kellene, hanem minők voltak." V. Sixtus olly becsben tartá a herczeg-könyvet, hogy saját kezével kivonatot készitett be-

Krenosz Márton budaujvárosi harminczados f. évi januar 26kán meghalálozott.

Országgyülési tudósitások.

A febr. 10kei alsótáblai 98d. országos ülésben folytatólag szinte a zsidók polgárositása elve mellett nyilatkozott egy kedélyes előadásu megyei követ is; ő az elhalasztást, az éretlenséget 's a népnevelésre utalást azon 3 főok gyanánt tüzte ki, mellyekkel azok szoktak előállani, kik azt akarják, hogy bizonyos dologbul semmi se legyen. Ha el akarták volna, mond szóló, a jelen kérdést halasztani a KK. és RRek, tehették volna ezt már régen; de intézkedni akartak iránta, 's ennélfogva még akkor sem függesztették föl, midőn az összes zsidóság folyamodása benyujtatott 's véleményezés végett a petitionalis bizottsághoz áttétetett; 's ő már csak azért sem kivánja jelenleg is elhalasztatni, nehogy ez a d. 3000 aláirásu petitionak tulajdonittathassék, melly folyamodás fölött csudálkozását nyilvánitá, hogy olly város polgáraitól eredett, mellynek 50,000 lakosa majdnem mind magyar és protestans, 's igy ők vallásos és polgári elveikre nézve semmi „popiliusi circulusokba" zárva nincsenek; csudálkozott annyival inkább, mert még Soliman a török császár is azt mondá, midőn Ferdinand halálát 1564ben meghallotta, miszerint nem kétkedik, hogy olly jó ember, minő a nevezett uralkodó volt, a paradicsomba jutand; 's ime, midőn egy török a paradicsomot egy keresztény előtt megnyithatónak vélte, — a nevezett város polgárai a zsidókat nemcsak polgári jogokbul, hanem még falaik közül is ki akarják zárni. Kérte egyszersmind a RRket, hogy ezt ne általánosan tulajdonitsák a protestansok gondolkozása módjának; mert ha ez a protestantismus általános elve volna, ugy ő szégyenlene annak tagja lenni, 's a protestansok nem mernék az istent, a komoly angolnak szintugy mint a Huron tava mellett lakó indusnak, a müvelt francziának szintugy mint az együgyü eskimonak egyiránt atyját igy szólitani: „Mi atyánk!" nem mernének hozzá fölfohászkodni: „Jöjjön el a te országod." Ama petitio szerint azt kénytelen hinni szóló, hogy D-ben a szorgalmas bibliaolvasás csupa formalitás; ne is olvassák tehát ezentul olly terjedelmesen, hanem olvassák csupán sz. Máté 22ik részét, mellyben az van: „Szeresd felebarátodat mint tenmagadat." Ha ők a zsidók vallásától félnek, annyival inkább kivánniok kell, hogy közöttük megtelepedjenek, mert majd ezekkel is azon átalakulás fog történni, mi magával D. városával történt, melly 1525ig cath. volt, azután 1550ig lutheranus, végre ettőlfogva reformatus. Hogy a zsidók Messiást reménylenek: ez nem baj; hagyjuk meg a szegény elnyomottnak legalább a reményt, mert a kitől ez is elvétetik, arra kétségbeesés vár. Egyébiránt nem olly együgyüek a zsidók, hogy ők magok közől hinnék születendőnek a Messiást. Midőn Cromwell, kihez képest az akkor uralkodásra született fejedelmek apró emberkék voltak, rendkivüli szerencséje, nagy esze és tettei által olly hatalomra jutott, hogy az egész világ bámulását magára vonta: Ázsiából és Afrikából is küldtek hozzá követeket tudakozni, ha nem ő-e a megigért Messiás? Ő nem vallotta ugyan magát Messiásnak; de minden puritanismusi szigora mellett is ótalma alá vette őket, és segedelmökkel foglalta el a spanyoloktul Jamaika szigetét, melly most is egyik legszebb kő az angol koronában. — Mi a zsidók babonaságát illeti: ez nemcsak azoknál volt és van; 's különösen a d-ieknek csak tulajdon évkönyveikbe kellene tekinteniök, hogy annak példáit olvassák. Igy p. o. Ilosvay Péterét 1562ben, ki annyira hitte, hogy neki erőszakos halállal kell kimulni, miszerint utoljára maga végezte ki magát; továbbá 1569ben bizonyos Karácsony Györgyét, ki rendkivüli erősségéről hires volt's kit közönségesen csak fekete embernek neveztek; ez azt hivé, hogy ének és imádság által kiolvashatni a törököket Szolnokvárából 's talált is mintegy 600 fanaticus követőre, kikkel énekszó és imádság közben Szolnok vára alatt megjelent, de a törökök által megtámadtatván, társai legnagyobb részt lekonczoltattak, ő maga megmenekült, azonban valamelly Kardos nevü városbiró lefejeztette, holott őrültek házába lett volna zárandó. Babonával tehát 's fanatismussal nem egyedül a zsidókat vádolhatni; vitia erunt donec homines; azért ujolag figyelmezteti szóló a KK és RRket, hogy a zsidóság befogadása elleni nyilatkozatot ne a protestantismus elvének, hanem csupan ama 3,000 aláirt polgár magánvéleményének tulajdonitsák. — Illy értelemben szólott egy másik, tiszaparti magyar város követe is; ugy egy vezértag, ki az előbbi napon utólszor nyilatkozott v. követ előadása alapjának kitüzését polgári bünnek nevezte, 's a legtisztábbnak hirdetett vallásban is feltalálhatónak mondott olly imát és bullát, melly schismaticusok és eretnekek elleni gyülöletet rejt magában. Fölhozta továbbá a zsidók ügyének védelmére azok könyörületességi érzetét 's jótékonysági szellemét, kérdezvén D. városa követét, nem látott-e szegény keresztént soha zsidó házától gazdagabb alamizsnával távozni, mint sok keresztények küszöbétől? A zsidók üldöztetését a városokban ő leginkább a czéhek önfentartási egoismusának tulajdonitá, mellyel némelly tisztviselők szükkeblüsége és önhaszonlesése fogott kezet, kik a zsidóságot továbbá is fejős tehenük gyanánt akarják használni, 's forintokért és aranyakért magok adják meg nekik azt, mit tőlük a törvény elvon. Ezért ámitják és bujtogatják ellenök a polgárokat, kik azok kizáratásával nem gazdagodnak, mert hisz az 1840iki törvény szerint boltot nyithat a kinek csak egy kis pénzecskéje van is, hogy azt kieszközölhesse, 's ő czéhi függésben nincs, a mi a polgároknak nem hasznára hanem kárára van. Ő, mond szóló, nem barátja a halogatásnak, 's a megyékben is kész megadni a zsidóknak azon jogokat, mellyekkel más nemnemesek birnak. Neki a zsidók erkölcsiségéről egészen más fogalma van, mint némelly előtte szólott ellenvéleményüeknek, 's a büntető tabellák bizonyitják, hogy vétkesek között aránylag legkevesebb a zsidó. Kivánja tehát ezek polgárositását már csak a szabadság tiszta eszmejénél fogva is, melly azt kivánja, hogy senki ne lásson maga alatt rabszolgát. — Az utána fölszólalt tag szinte egyetértett a polgárositási elvben, de nem az elvnek alkalmazásában, mert nemcsak a nép de maga a nemesség sincs tisztában az emancipatio kérdésével; már pedig a törvényhozásnak kötelessége van a nemzet és önmaga ellenében; 's miután a törvény a nemzet számára hozatik: kimélve 's nem hatalmaskodással kell nyulni a netalán létező balitéletekhez; de megkivánja különösen a törvényhozási politika, hogy a városok nyilatkozataira figyelem fordittassék 's az itt képviselve nem levő polgárok érdekei föl ne áldoztassanak. Ő az egész kérdést a maga általánosságában külön kivánja tárgyaltatni, 's bárha a polgárositás elvét magáévá teszi, a kérdésnek elhalasztását kivánja. — Elhalasztást sürgetett — egy karpátvidéki követ is, ki itt leginkább csak azért szólalt föl, minthogy az előttei szónokok e kérdést azon vitatérre állitották, mellyen azt fölvilágositani érdekében áll azoknak, kik a polgári egyenlőség jótéteménye által a zsidókat nemzeti testünkkel összeforrasztani akarják; mert a szerkezet elleni okoskodások súlya nem a zsidók vallásából, nem erkölcsiségökbül, 's nem nemzetiségünk iránti tulzott féltékenységből merittetett miután a szólóval együtt mások is meg vannak győződve arról, hogy — mivel a zsidók a rájok nézve idegen német nemzeti séget annyira fölvették, miszerint most hazánkban valóság os német elemet képeznek: épen ugy fölveendenék a magyarságot is, ha nemzetünkkel szorosabb összeköttetésbe jönének, 's nyelvünket és nemzetiségünket a tótoknál is jobban ápolnák. A tárgy érdeme azon fő ellenvetésben fekszik, hogy mind a sz. kir. városok mind a megyék lakosai mély ellenszenvvel viseltetnek a zsidók iránt, 's az abból eláradt idegenséget specialis törvény által legyőzni lehetlen; magokra a zsidókra kell bizni ennek legyőzését, a törvényhozásnak pedig elő kell segitenie ebbeli igyekezetüket lépcsőnkinti általános rendeletekkel. Ezen állitásra nem felelhetni azon ellenvetéssel, hogy az előitéletek kimélése miatt igazságtalanok nem lehetünk; ezt biró mondhatja, nem pedig a böles törvényhozó; és midőn ezen ellenszenvnek tettleg nyilvánult példáira hivatkozás történik, hasztalan támadják meg némelyek a kormányt, mellynek hathatós közbenjárásától várnak, mert lehetlen olly törvénynek szigoru végrehajtása, melly mellett ha szól is talán 50,000 nemes ember sympathiája, de ellene 10 millió lakosnak ellenszenve harczol; — és volt-e csak egy szónok is, ki annak okát fölvilágositotta volna: miért van, hogy a mult országgyülésen az általános teljes emancipatio közlelkesedéssel fogadtatott; most pedig a polgárositás ellen 21, a választhatás ellen 26, a megyékbeni fölvételök ellen pedig 32 megye nyilatkozott; honnét van, hogy jóllehet 1840ben csak legcsekélyebb része iktattatott törvénybe annak, mit ezen képviselői tábla a zsidóságnak megadni akart: mégis már ennek végrehajtása után visszaretten a nemzet az egész eszme valósulásától? De tekintsük, kikbül áll azon többség is, melly a jelen rendeletet pártolja? — részint olly megyékből, mellyeknek keblében sz. kir. város nincs, és igy a rendelet következményivel nem gondolnak; részint ollyanokbul, mellyekben vagy zsidó nem lakik, vagy kevés zsidó tartózkodik, 's igy nem meritették azon tapasztalást, mellynek következtében p. o. épen Pozsony, Nyitra, Zemplin 'stb. megyék, mellyeknek keblében nagyszámu zsidóság van, a kerületi szerkezetet ellenzik. A szóló tehát fokonkinti általános emancipatiot kivánván, ezen rendeletet a sz. kir. városokra tolni, 's a coordinatiót ezzel a polgárok előtt gyülöletessé tenni nem akarja. — Történtek még azután számos részint pártoló, részint ellenző nyilttkozatok megyei 's városi követek részérül; 's a városok részérül sajnosan említtetett meg különösen azon körülmény, hogy ha a szerkezet megáll apittatik, a polgárságnak csak azon egy vigasztalása sem marad, hogy legalább illő nyomatéku szavazattal járulhatott volna az ügy eldöntéséhez. Ismételve fölszólalt elnök ő nmga is, figyelmeztetve a KK. és RRket, mikép mostani átalakulásunk idején illy ügyet rögtönözni 's alphatól egyszerre omegáig ugorni akarni nem tanácsos, 's a hozzánk minden tekintetben közelebb állók első és főbb figyelmet igényeln ek mint a zsidók; ezeknek elég lesz utat nyitni, hogy az ellen ök létező ellenszenvet magok legyőzhessék, velünk rokonul hassanak 'stb. Mindezen előadások 's komoly figyelmeztetések azonban hatás nélkül maradtak, mert a többség az elhalasztást ellenezvén, a zsidókat polgárositó szerkezethez ragaszkodott.

Azokon kivül, miket a ‚Világ' 14d. számában a febr. 12kén tartott XCIXd. alsótáblai országos ülésről rövid közlésben már tudattunk, főleg megemlitendőnek véljük a nmgu elnök azon nyilatkozatát, mellyet ezen ülésben a választó polgárokrul szóló 90 's köv. §§ra nézve tőn: Véleményem szerint — ugymond elnök ő exellja —

---

löle, melly még 1782 körül Romában egy magán-könyvtárban, e pápának többi kéziratai között, őriztetett. VII. Kelemen 1531ki auguszt. 23kán költ brevejében szabadalmat adott Blado Antal könyvnyomtatónak, Machiavelli e három munkájit: Storie fiorentine (firenzi történetek) il principe és i discorsi (értekezések) közrebocsáthatni. Kelemen utódai alatt semmi roszalási oklevélre nem akadhatni Machiavelli munkájit illetőleg, noha ezek többször adattak ki. Csak 1559ben jelent meg először Machiavelli neve a tiltott könyvek jegyzékében, melly IV Pál rendeletére bocsáttatott ki. Róma felébredvén talán V Károly császár példájára, kinek legelőször jutott eszébe némi könyvek olvasását eltiltani, hasonlóul gondoskodott illy könyvjegyzékről, melly tekintélyénél fogva, az egész világon tiszteltessék, 's korlátok közé szoritsa a gúny 's más veszélyes iratokat, mik által olly gyorsan terjedtek el az uj vélemények a hit dolgában. Legyen, hogy Machiavelli munkáira nézve Polo és Catarino birálványai minden további vizsgálat nélkül szolgáltak vezérfonalul; legyen, hogy illy veszélyes idők és körülményekben elvül állíttatott fel az eltiltás iránti vonzalom, mihelyt a veszély legkisebb árnya mutatkoznék; ott állt a firenzei titoknok neve, nem tekintvén, hogy munkái 40 év hosszú sorában az előbbi pápák által helybenhagyattak, egyes eltiltási határozványoktól mentek maradtak, 's két pápának, kik személyesen ismerék a szerzőt, kedvezményében részesültek. Könnyü elgondolni tehát, mikint juthattak azok a IV Pius pápa által 1564ben kibocsátott eltiltási jegyzékbe, melly közönségesen trident-zsinatinak neveztetik, tudván az ezen jegyzék szabályai előtt álló bevezetésből, hogy az csupán másolata azon jegyzékeknek, mik Róma inquisitorai által időről időre irattak össze.

Pontremolese, híres jogász és iró kivonatot készitett Machiavelli munkájiból, 's főalapelveit rendszerítette, hogy a vádak igazságtalanságát, mik rosz szándék, előitélet 's félreértés szüleményei voltak, napfényre derítse, 's Bianconi tanácsnokkal, ki szinte jelesen működött az iralom mezején, eszméjét közölvén, benne a kivonatok nyomtatását eszközlő pártolóra találá a könyvvizsgálónak legkisebb ellenvetése nélkül, ki nem győzött eléggé csudálkozni, hogy Machiavelli politicus és erkölcsi elvei ollyanok, miszerint egy valódilag keresztény ország nyilvános férfiainak vezérfényül szolgálhatnak. Megjelent tehát e gyüjtemény Romában 1771 „La mente di un uomo di Stato" (egy országfi elméje) czim alatt, „Forma mentis aeterna" jeligéjével.

Machiavelli elve — a vallást illetőleg — körülbelül ezek voltak: „Hol vallás uralkodik, ott minden jót, hol az hiányzik, ott minden roszat kell feltennünk. — Valamint az isteni-tisztelet fentartása az országok nagyságának, ugy annak megvetése azok romlásának oka. — Ha a kormányok vesztegethetlenek akarnak maradni, tartsák fen kellő tiszteletben, a vallási szertartásokat. Ha a keresztény köztársaság minden kormányiban ugy tartatott volna meg a vallás, mikint szerzőjétől rendeltetett, egyetértőbbek 's boldogabbak lennének a keresztény állodalmak. — Istent keveset, 's az egyházat még kevésbbé tisztelni, nem egy szabad, hanem kicsapongó, 's inkább roszra, mint jóra hajlandó embernek szokása.

A harcz körüli nézeteinek jelesbjei ezek: „Kinek parányi emberisége van, nem örülhet egészben azon győzelemnek, mellyért minden alattvaló egészben szomorkodik. — Még a harczban sem dicsőséges azon csel, melly az adott hitet és a kötött szerződéseket megszegi. — Minden dolgok közől, mikkel a hadvezérek kedvesekké tehetik magokat a népek előtt, legkitünőbbek a szüzesség és igazság példái. — Többet eszközölhet a népek szivében egy emberies és szeretetteljes, mint egy vad és erőszakos cselekvény; 's gyakran azon tartományok és városok, miket a fegyverek, hadi müszerek, 's minden más emberi erő meg nem hódithatott, az emberiség vagy irgalom, szeretet vagy bőkezüség példájára megadták magokat. Afrikai Scipiónak nem szerzett Spanyolországban annyi hirt az uj Karthágó megvétele, mennyit a szüzesség példája, miszerint egy fiatal és szép nőt érintetlenül ada vissza férjének, melly tette által egész Spanyolország barátságában részesült. — Ha az állodalmak és országok bármelly rendében minden uton törekedni kell, hogy az emberek hivek, békesek, istenfélők legyenek; a katonaságban kettőztetni kell e törekvést, mert kiben keressen a haza nagyobb hűséget, mint azon emberben, ki mégigérte neki, hogy érette haland meg? Kiben legyen nagyobb békeszeretet, mint abban, kit csak a harczban bánthatni meg? Ki legyen istenfélőbb mint az, ki minden nap számtalan veszélylyel daczolván, Isten segélyeire szorul?

Folytattatik.)

ezen §ok teszik ezen munkálat lényegesebb részét, mert a mint itt most megállapittatik a polgárság, ollyan lesz jövendője mind a városokra, mind némi tekintetben magára a törvényhozásra nézve is, a mennyiben t. i. a városi polgárok a törvényhozásban nagy részt vesznek a választás által. E dolgot több szempontból vehetni: ha az ember közönséges elméleti szempontból veszi föl, igen sokat lehetne róla szólani; de rövid leszek, mert különben is mind a gyakorlat mezején, mind leginkább a statustudósoknál a politica mezején e tárgy mindkét részről bőven ki van fejtve. Vannak ollyanok, kik az ugynevezett activ-polgárokról, mert itt egyedül csak ezekről lehet szó, kik t.i. választókat és követeket választanak, megszoritva szoktak rendelkezni; és kik ezen jogot olly igen nagy kiterjedésben nem akarják közölni, azon véleményben vannak, hogy a status és polgári élet egyik főczélja az, hogy kiki tulajdont szerezhessen, és azt védje a status. E szempontból azt tartják, hogy az ollyanok, kiknek bizonyos mennyiségü tulajdonuk van mindazon viszonyoknak fentartására, mellyek épen a tulajdoni jogból eredő statusczélokat érdeklik, legalkalmatosabbak; továbbá hogy illy legmagasabb tekintetből sokszor olly emberek, kik elég vagyonnal ellátva nincsenek, azoktól, kik a polgárok szabadságát 's a közjót meg kivánják rontani, megvesztegettethetnek; végre azt is tartják, hogy a vagyonos több módot és alkalmat nyujt a status czéljának, a tulajdoni jognak fentartására. E tannak egy kinövése minden józan politicus értelem szerint az, mikor a joggyakorlásra megkivántató vagyon igen nagyra tétetvén, a jog köre igen összeszoritttatik, 's mikor kevéssel közöltetik azon jog, melly az activpolgároknak tulajdona. Az ellenkező tanon levők azon véleményben vannak, hogy nemcsak a reális vagyon, hanem az intelligentia, a physicai erő, 's munkásság szinte képviseltessék a statusban, és azt gondolják, hogy a szegényebb ember, minthogy kevesebb vagyona van, kevesebbé is van képviselve mint más, mert a hatalmasok mindig az erősek. Hanem ezen tannak szinte van egy vészes kinövése, ha t. i. nagyon is kiterjesztetik ezen jog, a logicai következetesség végre többnyire oda vezet, hogy az ugynevezett comunismus, socialismus mezején találkozik az ember, melly ismét a poeták aranykorában álmodott téjjel-ömlő folyóhoz hasonlit. Ezen szempontbul a középutat feltalálni a legnagyobb nehézségek közé tartozik. Legbiztosabban jár el az ember, ha azon viszonyokat veszszük fel, mellyek a nemzeteknél léteznek. Egy monarchico-aristocraticus statusban annyira kiterjeszkedni nem lehet, mint a democratiában. A kormányformáknak jobb voltáról szólani nem akarok. Meglehet, hogy talán annak az angol poetának igaza van, ki azt mondta, hogy az a legjobb uralkodási forma, mellyel legjobban kormányoznak. Ebben sok igazság van, ámbár nem sokat lehet tanulni belőle. Azt el nem tagadhatjuk, hogy mi magunk mik vagyunk. Ha ezen monarchico-aristocraticus formát fölveszszük, meg kell engedni, hogy a világ historiája állandóságot mutat mindazon országokban, mellyek aristocratiák voltak. A legrégibb adatokat vegyük fel, miszerint p. o. tovább tartott Lycurgus törvénye Spartában, mint Solon demagogiája Athenaeben; Roma hatalmas és virágzó volt a patriciusok alatt. Az olasz köztársaságot ha veszszük, tudjuk, hogy Genua tovább tartott a democrata Florenciánál. Vegyük Angliát hatalmas és gazdag lordjaival 's felsőházával, papságával, és meg kell vallanunk, hogy ezen aristocraticus helyzeténél fogva áll olly büszkén és erősen; 's uralkodik a világ más részein. Mi magunk, Európa többi népéhez képest egy maroknyi kis nemzet itt állunk aristocraticus helyzetünkben századoktól fogva változatlanul. Hanem bár a historia mást mutatna is, bizonyosnak tartom, hogy azon nemzet, melly kormányzási formájának elvétől eláll, szétoszlásához közel van, és szomoru tapasztalás szerint is az arístocratia közönségesen ha szétszedetik, nem népszerü kormányzatra szokott átmenni, hanem inkább korlátlanra. Egy szomszéd nemzetet láttunk t. KK és RR! életének szerencsétlen vége felé — Rousseauhoz folyamodni, alkotmányért. Romáról, tudjuk, hogy a tribunitia potestas hatalmas szónak kürtölésére milly tulságokra vetemült 's milly korlátlan jellemet mutatott, 's a kik Julius Caesar epocháját ismerik, átlátják, hogy ott is az aristocratia csakhamar Augustusnak, később Tiberiusnak legerősebb despotismusában veszett el. Igy ha Olaszországnak köztársaságain megyünk keresztül, tapasztaljuk, hogy az aristocratia, ha a maga elveit fen nem tartja, nem népszerüségbe megy által, hanem másba — miről hallgatok. Ennek következésében a melly elem valamelly nemzetet éltet 's melegit, azt fentartani szükséges: és a mienk, a mint már mondám, aristocraticus, de hála Isten olly aristocraticus elem, melly saját tartósságát biztositja, t. i. számtalanokra kiterjedett és végetlenig kifejthető. Innét menvén ki, azt az elemet lehetlen józan értelemben a városi institutiókra is, a mint eddig volt, át nem tenni. Ezen egészen általános részint pedig hazánk törvényeiből vett tekinteteken kivül, lehetlen a hely- és időbeli körülményeket is nem tekinteni; ebben már mondhatni a legcompetensebb birák vagyunk. Nem tudok egész határzottsággal szólani, mert bizonyos adataink nincsenek, de ha egyes városokon keresztül megyünk a kerületi javaslat szerint, milly iszonyu számu polgárság lenne itt. Ha jól értettem ollyanoktól, kik a körülményeket nálamnál jobban ismerik, Pesten mintegy 12—15 ezer activpolgár lenne. Az ujságokban sokat olvas az ember a városokról, 's többi közt Madridról is. Ez sokkal nagyobb város mint Pest, a spanyol nemzetet mostani helyzetében aristocraticus tendentiával senki vádolni nem fogja, 's mégis legutolsó választáskor, midőn mind a progressisták győztek, csak 7000 polgár vett részt. Tehát Pesten 12 ezer, itt pedig 7 ezer! Ha ez igy fog állani, kérdem: nem lesz-e ez igen sok (felkiáltás: nem!) Nem? jól van; ha a t. KK. és RR. a városban mindent, kinek egy □ öl birtoka, külső vagy belső telke van, polgárrá tesznek; akkor egy hatalmas ember annyi polgárt csinál, a mennyi neki tetszik, és egész coloniákat hoz be: pedig méltóztatnak a t. RR. tudni, hogy közönséges ember több van mint más. Azért soha senkit, hogy más nemhez tartozik, ócsárolni nem szoktam, sőt sympathiával is vagyunk a czigányok iránt, kik nemzeti zenével viditnak; de igazán megvallva, ha e törvény igy marad, akkor czigánycoloniákat állithatunk fel a mikor tetszik. Csak például hoztam fel ezt, hogy ha azok, kik tervezve vannak, mind polgárok lesznek, igen sok lesz; mert a hallott kijelentések szerint a czéheknek nem nagy jövendőjök látszik lenni. Ha minden ember, a kinek 3 lábu széke van 's arra ráül, vagy a kinek egy tűje 's ollója van, már ennélfogva mind polgár lesz? méltóztassanak megengedni, hogy igen sok lesz. Mi maguuk is átlátjuk, hogy a sokaság egy kis alkalmatlanságunkra van a választásokban; ha a t. KK. és RR. kötelességöknek tartják ez iránt a megyékben rendelkezni, miért akarnak a városokban hasonló bajokat előidézni? Ha a városokban 10—15 ezer embert kell rendben tartani, fel fog-e maradhatni azon elem, melly a k. városokban olly elkerülhetlen szükséges: a csendnek és nyugalomnak eleme, melly nélkül a városokban nincs üdv. És hogyan fognak még dolgozni azon elemek ott? mert ha mi eleven emberek vagyunk, a városiak is azok, bennök is magyar vér foly és Isten segitségével még magyarabbak fognak lenni. Most mi a megyéken csak néha jövünk össze, és mégis ugyancsak tüzesen dolgozunk; hát a városokban, hol mindennap látni fogja egymást az ember? majd mikor ellenkező pártját legközelebbről 's házi viszonyaiban szem előtt látja, 's jó formán asszonyokra, gyermekekre, családokra, cselédekre is átmegy az ingerültség! Ezen idea illy messze kifejtve egész Európában nincs. Nem mondom, hogy illy általánositás némelly schweizi cantonokban nem létezik, de épen azon cantonokat, hol ez van, most legilliberalisabbaknak tartják: 's azoknak általános votuma a vidék természetéből, az általános szegénységnek természetes következése; a hol senkinek semmije nincs, ott könnyü jogokat adni. Amerika hogy fogja magát kifejteni, még nem tudjuk; a hol az ember ugy él, mint ott, a hol ha szomszédja nem tetszik neki, elmehet száz mérföldnyire, ott könnyü a bajon segiteni; de mikor össze van az ember szorulva, ott bajos a segitség. Arra nézve tehát, a mit a t. KK. és RR. itten terveznek, előadott elveim következtében meggyőződésemet mondom ki, 's a hely és időbeli körülményekhez képes azt javaslom a t. KK. és RRnek, méltóztassanak a városokra nézve ugynevezett censust megállapitani, hogy azoknak, kik a városban polgárok lesznek, annyijok legyen, hogy a körülményekhez képest elélhessenek. Erre nem kivántatnak ezrek, hanem csak annyi, a mennyi egy szerény polgárnak szükséges; az illyen ember azután független lesz, és érdekében fog állani a csendet és nyugodalmat fentartani, mellyre a polgári társaságnak olly nagy szüksége van. És a mit a historia örökösen bizonyit, nem lesznek a megvesztegetésnek kitéve, mert a szegény ember, kiről — Isten őrizzen — hogy azt mondjnm, hogy roszabb ember mint más, a gazdag emberek által, kiknek az egyformaság megsemmisitése érdekökben van, könnyen megvesztegethetik; ezt mutatja a történet, hogy ennek nem állhatnak ellene a szegény emberek. Én minden theoreticus ellenmondást elszenvedek, de azt senki nem állithatja, hogy a hisztoria ellenem van. A tapasztalásra pedig figyelmeznünk kell, mert experimentumot tenni nincs elég erőnk; a városok is nem arravalók, hogy velök experimentumot tegyünk. Most nagyon is össze vannak szoritva, elég polgáraik nincsenek, de épen azért nem kell egyszerre nagy ugrást tenni; és ha polgári független rendet akarunk felállitani, azt egy pár ezerből is állithatunk; — 's azok által választassunk tisztviselőket és követeket, a kik képviselők lesznek. T. KK. és RR.! ha valaha most menjünk lassan, ne kivánjunk végsőt megpróbálni, mi széles e világon kevés helyen van, sőt illy kiterjedésben talán sehol sincs. Ez volt mostanra és jövendőre nézve javaslatom a t. KK. és RRhez egy monarchico-aristocraticus statusban."

Országgyülési rövid közlések.

Februarius 20án husvagyókeddi szünet.

Februarius 21én CVId. orsz. ülés a t. RRnél. A t. KK. és RR. tábláján d. e. tizedfél órakor magányértekezés tartatván, mellyre csak a törv. hatóságok és káptalanok követei hivattak meg: tizenkettedfél órakor nyittatott meg az országos ülés mellyben bevégezteték a kir. városok belrendezéséről 's országgyülési aránylagos szavazatáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. A kir. városok által országgyülésre küldendő követek számát tárgyazó 386 § helybenhagyása után helybenhagyattak a követválasztásról rendelkező 387—410 §§ok, mellyek között csak a 388ik szenvedett csekély módositást. A következő §§ok, — mellyek a követi megbizó levelet, a kerületekbe foglalt városok utasitásának készitését, a követi visszahivást, törvénykezési díjjakat, 's a rendezési törvényjavaslatnak életbe léptetését tárgyazzák, — minden módositás nélkül egész végig helybenhagyattak, 's az ekép befejezett törvényjavaslat a m. FőRRhez átküldetni rendeltetett.

(A febr. 3kai 92d. förendi országos ülésben a turopolyai sérelem tárgyában folytatott vitatkozások vége.) A jobb oldalnak egy másik tagja hasonlókép az előttszólottnak értelmében nyilatkozott, 's ez által alkalmat szolgáltatott az inditványozó N. grófnak inditványa igazolásaul 's az ellene tett észrevételek megczáfolása végett ujolag felszólalni: Mind azon észrevételeket, hasonlatosságokat, mond a szóló gróf, mellyek inditványomra nézve postaexpeditióról, üzérségről, ezen tábla méltóságával meg nem férhetéséről 'stb. tétettek, elhallgatnám; de nem állhatom meg, hogy annak magam nevében ünnepélyesen ellen ne mondjak, mint ha az én inditványom még kevésbbé közelitne a KK. és RR. kivánatához, mint gr. Z. inditványa, miután én az ő inditványában semmi közelitést nem látok; 's ha tehát ezen ellenvetést elhallgatnám, mintegy hallgatólag beleegyezném abba, hogy inditványom kevesebb a semminél azaz inkább visszalépés mint közelités. Ez pedig nem vala szándékomban; az én fogalmam a dologról az: hogy e kérdésnek mint petitiónak fölterjesztésére is elegendők az okok, és midőn ovatosan kikerültem, hogy azzal a verificationalis kérdés egybe ne zavartassék, és igy az orvoslási ut kitüzése mellőztessék: a tárgyat ugy hiszem a legjobb, legbiztosb, 's azon térre állitottam melly az u—i főispán inditványa szerint is más bizonyosan nem lehet, mint egy szigoru törvényes eljárás mezeje, és ha most netalán elesnék, oka én bizonyára nem leszek. Nem fogom senkinek rosz néven venni, ha dicsőségét abban leli, hogy ezekkel vagy amazokkal szavazhatott, nem akkor sem, midőn velem ellenkező véleményben van; én ellenben dicsőségemet mindig jó szándékom öntudatában fogom föllelni, keresni pedig abban, hogy minden pártszellemtől ment részrehajlatlan meggyőződésemet kövessem szerény előadásomban; azon ellenvetés tehát, hogy ha mi általánosságban nem szólunk a horvátországi zavarokhoz, és részletekre szoritkozunk, pártszellemet árulunk el, nem áll, vagy legalább kétélü argumentum; mert ha engem magyar pártszellemről van joga azért vádolni valakinek mivel e részletes folyamodást pártolom, én ilir pártszellemről épen ugy vádolhatom azt, ki annak magát ellene szegezi, de szerepet ez esetben még nem cserélnék az ellenvéleményüekkel. — Egyébiránt nem hiszem, hogy használjunk a dolognak, midőn azt illyen térre vezetjük; és azért ismétlem, hogy döljön bár hová a kérdés, és legyen bár a másik részé a győzelemnek általam e jelen esetben bizonyosan nem irigylendő dicsősége; részemről megtevém kötelességemet, mert közeliteni szivemből akartam, és még egyszer tagadom, hogy azt kevesbbé tettem volna, mint az eddigelé köztünk nagyobb pártolásra talált első inditványozó. Ám maradjon azonban hitök azoknak, kik gr. Z. inditványát enyimnél közelitőbbnek vallják; csakhogy aztán képesek legyenek elhitetni azt is következetlenség gyanuja nélkül magokról, miszerint annyira megy közelitési szellemök, hogy habár határozottan roszalják, kárhoztatják is a RR. felirását, készebbek mégis egy ahhoz magok javalta közelebb állót elfogadni, mint egy más ollyanhoz hajlani, mellyet attól távolabb állónak lenni hirdetnek. — Ezen nyilatkozat után uj fordulatot látszott venni a tanácskozás, mert habár még többen szólaltak is fel gr. Z. inditványa mellett, de azon szónokok is, kik előbb a KK. és RR. felirását pártolák, már most kevesebbségben maradás esetére mind gr. N. inditványa mellett szavaztak; jelesen egy szónoka a jobboldalnak ime szavakat intézte az érintett inditvány mellett buzgón vivott bajnokaihoz a közelitésnek: isten áldja meg őket, és engedje hogy maradjanak a haza javára kapcsai a két táblának; ő részéről mit sem aggódik, sőt örvend, ha azon véleményosztályzatnak jutand a dicsőség a közös haza javát szilárdabb alapra állitani. — Szóltak még többen a baloldalon mindnyájan pártolván Z. gróf inditványát; de ugyancsak a baloldalról egy báró 's főispánhelyettes, ki gr. N. inditványának egyik leghathatósb pártolója volt, szinte felszólalt, mondván: Ő-szintén megvallom, hogy sokkal tisztábban, világosabban áll jelenleg tanácskozásunk főtárgya előttem, mint állott

akkor, midőn legelébb szólalék föl a gróf N. inditványának pártolására, 's e fölvilágositást főleg azon két jeles előadásnak köszönöm, mellyet a tárgy fölött b. E. J. 's az u—i főispán tartottak. — E két előadás ellentétben vala egymással, 's épen az eszmék surlódása hozta azokat tökéletesen tisztába, 's vajha mindig igy folyhatnának tanácskozásaink! vajha mindig igy 's e helyen őrlődhetnék ki közöttünk az igazság 's ne votum curiatummal jelennének meg itt szónokaink! De minél több világosságot nyerék a dologban a vitatkozások folyama alatt, annyival inkább meggyőződtem gróf N. inditványának alapos és czélszerü voltáról, annyival inkább meg arról, hogy ő közelitni akar a RR. kivánatához, de annyival tisztábban látom azt is, hogy gróf Z. F. eddigelé általam érintetlen hagyott inditványa semmi közelitést nem foglal magában, következőleg a RRtől sokkal távolabb áll mint mi, kik gróf N—t előadásában pártolók. Ugyanis mi az, mit a t. KK. és RR felséges urunk elibe kivánnak juttatni? Felelet: folyamodása a turop. és több más horvátországi nemeseknek; 's ime! e folyamodás fölterjesztését, és a panasznak urunk, királyunk elibe juttatását nemcsak nem gátolja gróf N., sőt arról azt állitja, hogy elég okunk van arra, miszerint a mondott panaszt, tisztán csak petitionak tekintve is, felterjeszszük ő felségę elibe. 'S midőn az orvoslási mód kitüzése nélkül, de elfogadva az u—i főispán módositását, javasolja a felküldést, 's ezáltal elmellőzi egészen a verificationalis kérdéseknek ide nem tartozó vitatását, olly erős térre vitte át a dolgot, mellyen annak nem győzni lehetetlen. Ugyanis igyekeztem multkor már megmutatni, mikép az illy módoni felterjesztésnek alaposan semmit nem gördithetnek a folyamodást felküldeni ellenzők elibe, 's most már a felirást egész kiterjedésben pártolóknak merem mondani, hogy csak egyedül illy modorban mehet a dolog táblánkon keresztül; mert csak igy szüntethetik meg azok aggodalma, kik nem szeretnének arra mutatni példát, hogy ezentul Magyarhonban is mindjárt uj gyülést rendeljen ő felsége, ha az egyes megyékben kisebbségben maradt párt a végett országgyülésre folyomodnék. Nemcsak közelitünk tehát mi a t. KK. kivánatához, sőt épen mi vezetjük azt azon utra, mellyről letaszitni a főmélt. RR. eddig kifejlett többsége elébbutóbb nem leszen képes. 'S hogy lehet most már mondani, hogy mi kevesebbet akarunk mint gróf Z. F., ki határozattan akarja a folyamodást visszautasitani, ki határozottan mondja arról, hogy mint verificationalis tárgy nem előnkbe való, hogy mint petitio nincs a felküldésre qualificálva; miben van hát a közelités? egy a horvátországi zavarokat általánosságban érintő felirásban? de kérdem: nem képtelenség-e azt állitni, hogy az ugynevezett turop. panaszok nem mehetnek fel ő felsége elibe az adatok hiánya, és a miatt, hogy a tények tökéletes tisztára hozatva előttünk nincsenek, 's más részrül adatok és tények nélkül akarni egész Horvátországot a forradalomnak, kórállapotnak vádjával sujtani? hiszen a turopolyaiak csak panaszkodnak még, ezt pedig adatok nélkül is szabad tenniök; panaszt tehát adatok nélkül is terjeszthetnek annak szine alibe, kitől várják a folyamodók bajaik orvoslását. Ellenben ha azt mondom ő felségének, hogy Horvátországban fel van zavarva a béke, fel a csend, megszünt a személyes és vagyoni bátorság, 's azért lépjen orvoslólag fel; ez nem panasz többé, ez vád, ez itéletünk kimondása, 's ezt szemközt Horvátországgal mernők adatok nélkül, mig más részrül azt állitják, hogy a turop. nemesek panasza folterjesztésére nem elegendők a kezeinknél levő adatok, 's mernők-e ezt, kivált most, tenni? miután a z—i püspök ő exclájától szerencsénk vala hallani, minő állásban vannak annak egyes megyéi, mikép ott illirismus vagy nem létezik, vagy ha létezik is, olly valami nevetséges, és figyelmet nem érdemlő dolog, hogy azzal csak egy pillanatig is kár foglalatoskodnunk. — Mit fogunk hát azon általános felirásba iktatni? 's mi lesz az, a miről azt mondhatni, hogy közelitőbb mint gróf N. inditványa. Ismétlem tehát, hogy azt U. megye főispánjának módositásával elfogadtatni ohajtom.

Megyei's más vidéki közlések.

Fejérből. Fehérvár, febr. 20. Tegnap kezdett 's ma is — a béke szellemében folytatott közgyülésünk tanácskozástárgyai imezek: Az országgyülési ifjuságnak Uray Bálint szathmármegyei követ elleni kihágása ő felsége által kegy. leiratilag is nemcsak roszaltatván, hanem hogy jövendőben hasonlók ne történjenek, törvény sürgettetvén az illy kicsapongások fékezésére alkottatni, — ezt követink megküldék, egyszersmind utasitást kérvén a megye RRitől, kik oda utasitják őket, hogy a kegy. kir. leirat szellemében törvényt szorgalmazzanak; a most elkövetett botrányos kihágás részesei szinte lakolván e törvény értelmének nyomán. Ez utóbbira voltak megjegyzései az oppositio főnökének, ő az ifjuságot pártolá, — 's ez jól is van — mert a fiatal embernek sokat meg lehet bocsátani, miért az idősbeket megbüntetni kell — o az ifjui tüz, heves indulat, meggondolatlanság 'sat. sok roszra csábit, de mégis uram, a tűz, ha pusztit, oltsuk; az indulat és meggondalatlanság, ha országgyülésen egy nemzet becsületét koczkáztatja, akkor mindenesetre intézkedni kell. — Nádor ő fenségének nemzetiségünk 's nyelvünk körül legujabban tanusitott buzgalma hálára kötelezé a RRet 's ők ezt egy ő fenségéhez intézendő köszönő-levélben fogják nyilvánitni. — Még a mult nyáron B. ügyvédnek, egy derék megyei esküttünk ellen tetemes malitiával üzött ármányai, és bánásmódja — mellynek következtében a becsületes tisztviselő és józan-életü ember — mert becsülete sérteték — magát főbe lövé — előfordulván, mindamellett, hogy a f.ü. előadása szerint ebbeli tette, illetőleg pedig büne csak megyeileg roszaltatni ajánltaték, Ürményi F. alnádor nyomatékos beszédére B. ügyvéd megactióztaték. — Uraim, az az átkozott pénz 's aztán még valami — mikért B. ur ármánykodék, vajmi sok rosznak szülője; 's ha pénzért emberélet veszett el, a tettet csak roszaljuk; hja, mert az ember meghalt, a pénznek pedig az élők hasznát veszik. A l.-berényi mészárosnak pénze van, pénzért elhiresztelték, hogy a jó tisztviselő megőrült, pénzen vásároltak hamis tanukat, — 's most B. és compagnie természetesen pénzért mondják: bolond miért lőtte meg magát — hisz mi nem mondtuk neki; igen ám, de igy csak a pénz nyelve szól, a szív és észé másképp. — Azonban a megye közgyülését pénzzel megrontani nem lehet, 's a bünös lakol. Csak jók a közgyülések. Egyébiránt, mert sokat tudok a pénzről 's a lovasberényi mészáros erszényéről — majd tán ez érdemben — kivált, ha a pénzes mészáros minden büntetés alól menekülni találna, visszatérendek, hiszen szabad a dolgot jövő gyülésen fölleleveniteni, kivált ha az igazság-szolgáltatás úgy kivánja. — Sok egyéb került szőnyegre, mit a megye java igényel, utak 'sat. — De egy mindeddig nem jött elő, miről pedig azt gondoltuk, hogy első lesz, és az egy csiny, mellyet nemrég a bicskei bál alkalmával bizonyos szinte ügyvéd és táblabiró követett el, 's mellynek következtében öt meghátoltak, megnyakalták, összegazemberezték, mindamellett, hogy ő kérkedve táblabiróságával, mintegy ennek rovására garázdálkodott. — Mondják ugyan, kik menteni akarják őt, hogy a jámbor ember részeg volt — no hiszen igy meg is lehetne bocsátani — mert részeg ember elől az isten is kitér — ha először maga a részegség kivált egy táblabiróban szenvedhetlen bün nem volna, másodszor ha illenék táblabiróhoz, hogy midőn már megrészegedett — a tisztesen mulatozókat táblabirói rovásra, zavarja 'sat.; volna mit harmadszor és negyedszer is mondani, hanem odiosa sunt restringenda — egyébiránt majd fogja tudni a nemes megye, 's fogják tudni különösen e megye táblabirái a jövő közgyülésen, mit tegyenek. — Nem is volt volna tanácsos azonnal farsangban büntetni a farsangi bünt, kivált ollyant, melly csak a kedélyeket izgatná.

Hevesből (folyt.) Febr. 15én 9órakor volt a fekete tábla szerint kezdendő a közgyülés; — már három negyed tizre, és csak 20 fő van a gyülésteremben — olvastatik az országos választmány javaslata a Dunaszabályozás tárgyában — befejeztetik és minden észrevétel nélkül utasitásúl adatik. A tegnapi napon elhalasztott nemesi adó kulcsa vétetett ezután tárgyalás alá; — volt, ki meg akará várni, mig a nagy Széchenyinek két garasos vagy telekdijas áldáshozó nagyszerü terve országgyülésileg elfogadtatik — mert ez, ugy mond a szóló, (ki pedig a rosz világ nyelve szerint sohamozdinak mondatott) még az országgyülésen megtörténhetik — ahoz saját kulcs kell; én a két garasos telekdij emlitésére szem levék egészen, és fül egyszersmind; nem láték egy kétkedő arczot, nem hallék egyetlen ellenző részt, annálkevésbbé ellenző szót. Ünnep vala ez lelkemnek; ünnepélyes áhitattal kivánván a magyarok istenétől: tartsa meg a nagy Széchenyit életben, és egészségben, mig nagy tervének áldásai e honban megérendnek, mert nekünk vezér kell honyodalminkban, és vezér csak ő legyen. — — Heves érti az ő szavát — Hevesnek az ő terve tetszik — emlékezem a dorongokra, a véres fejekre Hevesben; látám a gyülés teremét ádáz dulakodásban; de félre ezen képpel! Heves az irtozatos napokat életéből is szeretné kitörleni; nem akará egykor a házi adónak legkisebb rovatkáját is elfogadni — kész volt halni adómentességéért — és most maga, sajátja milliójával neveli a népet, kinek adójából egy fillért nem vett vállára; Hja

„hogy jogait nem hagyja,
de ha vele bánni tudnak,
az ingét is odaadja."

szokása az a magyarnak. — Volt, ki mondá: kulcs kell, és pedig biztos — ezt csak telekkönyv ad; volt, ki küldöttséget javasla elvek készitésére a kulcs iránt — és ez lőn elhatározva azon meghagyással, hogy ez elvek közgyülés elibe terjesztessenek megvizsgálás végett. Már most gyülésünk magánügyeinkkel foglalatoskodik. — Mielőtt bezárnám levelemet, nem hagyhatom emlitetlenül, hogy Guzsány Gáspár Hevesben költött név — és merem biztossá tenni a „Világ" érd. olvasóit — hogy e Guzsány Gáspár valódi nevét czikke alá, mellyel Hevest megszólani — megróni törekedett, soha nem teendi — soha nem teendné — és nem azért, mintha a közmonda jutna eszébe „szólj igazat, betörik a fejed" — o koránsem, ő tudja, hogy valamint neve nem az életből, úgy történeti irása, a költemények országából való — hanem azért, nehogy magát czikkeért szégyenlenie kelljen.*)

Vas megyében febr. 5én közgyülés tartatván követ urak számára pótló utasitások keletkeztek, mellyek is öt fő pontba foglaltatván következő tárgyakat érintenek. Örömmel vették a KK. és RR. a k. kir. leiratnak azon nyilatkozásait, mellyeknél fogva a magyar nyelv iránti t.vényjavaslat némelly pontjaira kedvező válasz érkezett, de azon javaslat egyéb pontjait is hathatósan kivánják szorgoltatni követeik által. Sürgessék továbbá a követek, hogy a magyar nyelv átalános országgyülési nyelvvé már a legközelebbi országgyülésen fogadtassék el, és e szerint a horvát követek magyarul szólásra ezen országgyülés végével törvény által kötelezteссenek. A közoktatás magyarul folyjon. — A megyei kicsapongásokra nézve el nem fogadhatják a RR. a törvényjavaslatot azon alakban, mellyben inditványozva volt; az ezek iránti intézkedést a megyei őrszékre inkább, hogysem az országgyülésre kivánják bizni. — A zsidókat illetőleg ohajtják a RR., hogy azok a hon egyéb nemnemes lakosaival teljes egyenlőségre állittassanak, kivévén a választási és képviseleti jogot, mellyre később, ha magokviselete ugy hozandja magával, szintén szert tehetnek. A külföldről netán ide özönlő zsidóságra nézve szigorú honfiusitási szabályok létesitessenek, mellyeknek főbb feltételei a magyar nyelv tudása, tiz évigleni ittlakás, 's legalább 1000 pgő ftnyi értéknek hiteles kimutatása. — Zilah városa és a hasonszenvi orvosok folyamodványaik pártoltatnak. — Torontál inditványa, mellyszerint a szab. kir. városok szerkezetének a szabadalmas mező városokra alkalmazását, és a megyei gyülésekben képviselők által leendő részvételét inditványozza, pártoltatik; mivel pedig a szabadalmazott községek számra nézve nem igen szaporodnak, az alkotmány sánczait pedig minél tágasbakra kell vonni, ohajtják, hogy a rendszabály a magokat megváltott helységekre is kiterjesztessék; az urihatóságot pedig átalánosan megszüntettetni kivánják; mi is követ uraknak utasitásul adatik.

Hont megye közgyülése febr. 12én kezdődvén több napig folyt, 's fő eredményül örömmel emlithetni: hogy e megye legelső nyilatkozott határozottan a gr. Széchenyi István által tervezett telekdij mellett; annak pártolását mindazáltal némelly föltételekhez köti; mellyek közt kitünőbb, hogy a 100 millió ftnyi kölcsön nem épen 3 vagy 3 ½, de a lehető legcsekélyebb kamatra vétessék föl; az osztályozási kivetés országgyülésileg történjék, ugy szinte a kölcsön egy része országos közintézkedés alá essék. Hont megye pedig, mint gondolható, meg nem állapodik itt, hanem ez üdvös dolog pártolására más megyéket is felszólitand.

Debreczen, febr. 18. F. hó 5kén a debreczeni kir. váltótörvényszék ünnepélyes ülést tarta, mellyen a törvényszék rendes tagjain kivül, a kisebb hivatalnokok, a váltójegyzők és váltóügyvédek is jelen valának. Ez alkalommal az ujonan választott kereskedői ülnökök: Rádl József, ki már közelebb is ülnöke volt a Törvényszéknek, és Kis Orbán János urak hivatali esküjöket letették; a törvényszék tisztelt elnöke mgos Zalay Alajos ur pedig, — ki rövid itt lakása óta is már nemcsak a kormánya alatti törvényszék hódoló tiszteletét, hanem az egész közönség megtisztelő jó indulatát is sajátjává tette, — több tekintetben érdekes beszédet tartott, mellyet, ha e hirlapnak tárgyboségge elfoglalt hasábjai engednék, egész kiterjedésében szeretnénk a közönséggel élveztetni. Emlité ő mlga, hogy tegnap tölt be három éve, mióta a törvényszék működését megkezdette. Nagy veszteséget szenvedett azóta szeretett első elnökének, ki rövid ideig ugyan, de egészen hivatalának élt, elhunytával. „A mit ime veszteségnek némi kipótolására tehetek — monda a szóló — azt tenni bizonyosan fogom. Örömet t. i., vagy szomorúságot, munkásságot, becsületet ezen t. bíróság tagjaival meg fogok osztani. Mindenesetre pedig azt, hogy kézszorításom nem tettetés, hanem igaz barátság, 's vonszódásnak tolmácsa, ha keblemet kitárni képes volnék, mindenki olvashatná. Szótáromban ugyanis bosszú, irígység, rátartás, vagy üldözés szók nem találtatnak. Megszoktam azt, hogy főkép ha hivatal tekintete kiván-

*) A méltányosság követeli, miszerint itt nyilvánitsuk, hogy a „Guzsány Gáspár" névvel közlött „Észrevétel a hevesi mulatságokra" czimü tudósitás (l. Világ 3. sz.) nem rendes levelezőnk tollából folyt. Szerk.

ja, azt is, a mi nem kedves, nyiltan megmondjam. Szerencséjén, becsületén csorbát soha senkinek nem ejték; 's kihallgatás nélkül soha senkit nem kárhoztattam. Egy szóval részemről minden napot, a mennyire csak tőlem kitelik, istenemmel, 's minden felebarátommal kibékülve szoktam bezárni." Említé a törvényszéknek azon veszteségét is, hogy előbbi ülnök Wass Benjamin ur e törvényszék tagja lenni megszünt; mert a törvényekbeni jártassága, hivatalbeli buzgósága, egyeneslelkülsége 's kedves magaalkalmazása által ezen bíróság tagjainak közszeretetét, tekintetét birta. Üdvözlé egyszersmind az ujonan választott ülnököket. Említi, miként e törvényszék is, ugy mint a többi váltótörvényszékek, azon nemes öntudattal futhatják végig eddigi működéseik lajstromát, hogy a bennök helyeztetett bizodalomnak megfeleltek. Megfelelt-e a hatás az alkotók czéljának? az nem a biró, hanem a törvényhozó gondjai közzé tartozik. Igaz egy felől, hogy a törvényeknek némellyek áldozativá lettek; de másfelől a könnyelmü adósságcsinálások ritkúlni kezdenek. Nemzeti jóllétet a váltótörvények, a különben is rövid idő alatt, még eddig elő nem idéztek; de azért felölök kárhoztatólag szólani épen olly időelőtti volna, mint a roppant oszlopot mozgató nagy hazafiunak „Telekdijas" eszméje 's terve felett rögtön pálczát törni. A magasztos intézeteknek 's vállalatoknak következménye hosszabb időre van kiszámítva. Működési köre a váltótörvényszékeknek mindenesetre terjed; jelesen pedig e váltótörvényszéket illetőleg is a második esztendei tárgyak az első esztendőbelinek két, a harmadik esztendőbeliek pedig az elsőnek majd három annyiját teszik. A polgári magány-törvények is részint irott, részint szokás által behozott törvényekkel pótoltattak, módosíttattak. Illy módon teljesbíttetett ő Felségének eredeti k. utasítása a később érkezett k. pótló utasítások által. A felsőbb törvényszékek határozatai a váltó törvénynek több kétes pontjait megmagyarázták, ellenkezéseit kiegyenlítették, hijányait kipótolták. Sőt e törvényszék is, a törvények és k. utasítások korlátin belől mindent elkövetett, hogy eljárása minél czélszerűbb legyen. Azonban még sok tennivaló van hátra. Jelesen pedig minden törvény ugy jó, ha világos, ha összehangzásban van, és ha hijányai nem a bíróság, hanem a törvényhozás által pótoltatnak. A birói magyarázat ugyanis arbitriumot feltételez, ez pedig könnyen az elveknek ingadozására, 's ez ismét szükségképen a bíróság iránti bizalmatlanságra vezet. Főképen ohajtandó volna, hogy valamint minden törvény, ugy a váltóintézetek is nemcsak az erkölcsiségen alapuljanak, hanem hogy minden elkövettessék, miszerint a törvényeknek kijátszásában, a mennyire lehet, minden mód és alkalom elvágattassék. És ha a mindenképen megnehezített módok mellett is kijátszás történnék: az rögtön, és minél szigorúbban büntettessék; mert nem képzelhetni kedvetlenebb állást, mint midőn a biró a kijátszást ugy szólván kézzelfoghatólag látja; mégis, minthogy a formák ugy hozzák magokkal, az igazság kijátszására, 's az elkövetett zsarolásra birói pecsétjét ütni kénytelenittetik. Illy érzettől vezéreltetve a migos szóló következő jutalomkérdést hirdetett ki: Adassanak elő a magyar váltótörvénynek homályai, ellenkezései, és hijánnyai. Adassék elő: mellyek vannak ezek közül a gyakorlat által orvosolva? mikép lehetne a még nem orvosoltakat orvosolni? Továbbá: mellyek a váltótörvénynek hasznos, és mellyek káros következményei? az eddigi tapasztalás szerint; 's mikép lehetne az utóbbiakat eltávolítani?" Jutalma 30 db arany lészen. A feleletek megbirálására a tek. kir. váltótörvényszék tagjai fognak megkéretni, mint a kik előtt a váltótörvénykezési tárgyak összpontosulván, legilletőbb birákúl tekinthethetnek. Végre a beszédet azon jókivánat rekeszté be, hogy ő felsége urunk királyunk, ki a nemzetnek a váltótörvény alkotása iránti kivánságát is kegyelmes hozzájárúlása által betöltötte, az emberi kornak legtávolabbra terjedhető idejéig éljen! Melly kivánatban az egész gyülekezet buzgó éljenkiáltásokkal osztozván, az ülés eloszlott. — Befejezé az ünnepélyt a tisztelt méltóságos elnök ur által szokott nyájas magyar szivűséggel adott fényes vendégség.

Zágráb városa tanácsának 's választott polgárságának febr. 3án tartott gyülésében az idősb választó polgárok egyike megtámadván a mult évi dec. 11kén a biró 's más oda nem tartozó tagok által hozott azon határozatot: miszerint a városi polgárkatonaság szétoszlattatván csupa ilirekből alakittassék ujra, 's hogy azontul a turopolyai nemesség gyülésekre a városba be nem bocsátandó, — 's e megtámadását alapos okokkal támogatván, különösben kiemelvén a birónak akkori jogtalan és méltánytalan eljárását a határzó gyülekezet összehivása körül, kiemelvén a turopolyai nemesség valóban nemes magaviseletét, melly a támadókat egyig leöldöshette volna, felhozván továbbá a birónak a polgárság megfélemlitésére tett lépéseit, miszerint mindazok, kik meg nem egyeznének, kidobatással fenyegettettek, — megmutatá, hogy az akkori felirat hamisan küldetett Bécsbe ő felségéhez a választott polgárság nevében; kérte a jelenvoltakat, hogy e tárgyban uj felirás készittessék a királyhoz az iránt: hogy azon határozatok, mint csupa hazugságok, miket pseudo-ülnökök törvénytelenül hoztak létre, legkegyelmesebben megsemmittessenek. Ez inditványt többen lelkesen pártolták, mire a biró az ülést feloszlatta. Azonban a választott polgárság folyamodandik ő felségéhez, is a biró elmozdittatását kérendi.

Komárom febr. 16kán. A honi hajózást biztosító r.komáromi társaság, f. hó 5re kitüzött közgyülését, igazgató Szabó Lajos urnak e hó 3án történt váratlan halála következtében ugyan e hónap 13ra halasztván, ekkor mindenek előtt, a boldogultnak 16 évig közbizalommal folytatott igazgatósága általányos méltánylással elismertetett, 's érdemlett jó emléke jegyzőkönyvbe lőn foglalva, ezután pedig e gyülést vezérlő elnökül, győri lakos Nagy István tanácsnok ur választatott el, 's igy multévi munkálkodásaikról pénztárnok és titoknok urak számoltak, nemkülönben a szokott választmány, e társaság vagyonairól vezetett 1843 évi számadások vizsgálatáról kelt jelentését előterjeszté; mihez képest egy részvény idei osztalékaul 24 ft 49 kr esvén, abbul 15 ft 6 kr kiadatni határozatott, 9 ft 43 kr pedig a tartaléktőkéhez csatoltatván ekép egy részvény becse, eredeti értékén felül 40 ftra növeltetett, utóbb pedig Beőthy Gáspár ur eddigi pénztárnok igazgatóvá, helyébe Molnár Lajos ur eddigi titoknok pénztárnokká, 's Janicsáry Döme ur titoknokká választattak 's feleskettek. — Másnap u. m. e hó 14én többek közt elhatároztatott, hogy részvényeket ez időtől három évig felmondani nem lehet, — továbbá azon szabályt, miszerint egy évben száz ezer pftnyi értékig biztositónak ekkorig 10% esztendő végén visszaadandó vala, ollykép módosittatott, hogy ezentul, a leengedés a befizetett dijakat tekintve történjék, jelesül 1000 v.ft dijból 5%, 2000 v. ft vagy azon felül terjedő dijból 10% leengedés állapitatott meg; végre a biztositást illető rendeletek 2dik §a olly módon változtatott meg, hogy az ebben kitüzött határidők után történt biztositások csak december 12ki délutáni 4 óráig terjednek. —

Külföldi hírek.

N.Britannia (O'Connell beszédének folytatása.) Nem akarom ügyemet sem sértő, sem hizelgő módon előadni, tekintve e törvényszék alakitását, melly fölöttem itélend. Bizonyos hogy véleményeink tetemesen különböznek, főleg egy igen fontos kérdés, az unio elszakitásának tárgyában. Ha önöknek nem volna ez iránt más nézetök mint nekem, ugy nem ülnének ott a jurypáholyban. Van még a véleménykülönbségnek egy más alapja is köztünk, 's az, a vallás. Ha önök velem egyvallásuak volnának, egyikök sem ülne ott a páholyban; a különbség súlyát nehezíti talán még azon tény is, hogy nem csupán katholikus vagyok, hanem olly katholikus is, ki — nem kérkedve mondom, mert a történet körébe tartozik — ki nagy sükerrel hatott a protestans tulsúly legyőzésére — mellyet önök talán védelmeznek, legalább senki sem nézi önöket e túlsúly ellenségeiül — 's a vallási jogegyenlőség helyreállítására, melly ellen annyi protestans harczolt Irlandban. Ez nehezíti helyzetemet, mi azonban kötelességem teljesítésétől vissza nem ijeszt. Nem gondolok azzal, minő kimenetele lesz reám nézve a pernek, fog-e 's minő büntetés rám szabatni, én dicsekve emlitem azt, mit tettem 's müködtem. Tudom, jury férfiai! én önök hatalmában vagyok, de önök becsületes és tisztes esküttemberek, 's appellálok becsületök, 's jogérzelmökre. 'S most áttérek magára az ügyre. Ezen vád igen sajátnemü és méltó megütközést okozó. Nem egy, két, három tény felett kell itélniök; nem! mig büntető törvénykezésünk egyébiránt leginkább egyszerüsége miatt érdemel dicséretet, miszerint külön, egyes tény szokott itélet alá bocsátatni, itt egész kilencz hónap történetét kell fontolóra venni; az anyagnak iszonyu tömege van önök elé árasztva, 's a legfényesebb elme is, melly valaha birószéken vagy juryben tündöklött, bajjal választhatja meg e zavart tömkelegben a fontosat a nem fontostól, mi önök itéletére, nekünk vádlottakul nem igen kedvező befolyást gyakorolhat. A legnagyobb nehezség abban áll, hogy ezen anyag tömegét világosan szét lehessen bonczolni. Önöket e munkálat folytában megcsalhatja emlékezetök, sőt a mi ennél roszabb: önök talán megemlékeznek arról, mi ellenünk erősebben felhozatott, mig felvilágositó és enyhitő körülményekről megfeledkeznek. Én a vád ellen nem ellenségeskedésből vagy haragból, hanem alkotmányos elveknél fogva kelek ki — mivel lehetlen, hogy jury illy összetorlasztott tömeget áttekinthessen 's megvizsgálhassan. Meg akarom kisérteni, vajjon segithetek-e ebben önöknek, elválaszthatom-e az igenlő dolgokat a tagadóktól, azt mi létezik, attól, mi nem létezik. A vádnak sarkerőssége e büvös szóban van: összeesküvés. E szó magyarázó szókönyv, vagy közönséges ember ész szerint jelenti többeknek titkos egyezkedését valamelly bün elkövetésére. Ez a fogalomnak ész szerü értelmezése; de ujabb időkben e szót bizonyos tekintetben a törvény különös pártfogásába vette, 's a most fölvett magyarázat szerint az összeesküvés többeknek titkos csatlakozása nem csak bün elkövetésére, hanem törvényes czélnak elérésére is olly eszközök által, mellyek törvényelleneseknek látszhatnak. Igy az újra két ideget alkalmaznak. Már, jelen esetben maga a korona is elismeri, hogy semmi titkolódzás, semminemü titkos egyezkedés ennek vagy amannak tevése vagy nemtevése iránt, nem történt. Minden nyiltan ment véghez a világ szeme láttára, 's a titkos összeesküvés egyátalán semmi titkos szint nem viselt. Milly kalandos dolog ez, összeesküvés, mellyet mindenki tudott, hallott és látott, mellyben az irhoni népnek három ötöde részt vőn! 'S mikben állottak a tanubizonyságok ezen összeesküvők összejöveteleit illetőleg? Hogy bizonyos N. N. ur itt vagy ott jelen volt valamellyik gyülekezeten, hogy Barrett ur ott volt, Duffy ur egy két izben szinte megjelent, 's hogy én magam is ott valék. 'S mindezt e város „titkos" hirlapjaiban lehet olvasni. Összeesküvés! Hol, mikor, hogyan koholtatott? Télen vagy nyáron? tavaszszal vagy őszszel? vasárnap vagy hétköznap? ki inditványozta, ki pártolta? ki volt tanúja a dolognak! Ej, önöknek kilencz hónapon keresztül kell vizsgálódniok, 's azután tessék sorsot vetni a felett, mellyik helyet, 's melly időpontot jelölendik ezen összeesküvési szörnyeteg születéseül. A status-ügyész azonban azt mondá önöknek, hogy összeesküvés létezik, hogy kelle illyennek léteznie. Nem tagadom az elmeélt, észtehetséget és szorgalmat, mellyel vitte ügyét, ugy hogy tizenegy órát töltött el vele. Mit fejtegetett önök előtt? Előadása elején azt mondá: hogy annak végén önök az összeesküvés lételét bebizonyitva látandják, 's végén az elejére utasitá önöket, hol már ezt bebizonyitottnak mondá. Emlékszem, hogy Hardy felségsértési pere után feloldoztatásának napja évenkint lakoma által ünnepeltetett, melly alkalommal a volt esküttek egyike mindig ugyanazon rövid beszédet mondotta el, melly ez volt: „Elmondom uraim! miért oldoztam fel Hardy urat; Scott licenciatus tizenegy órát töltött el vádbeszédével, 's a tanuvallatásra tiz napot fordítottak. Én hát azt gondolám, hogy az, kinek bűne bebizonyitására annyi idő kivántatik, nem lehet bünös." Ez esetben vagyunk mi is 's a statusügyész ur. Még a perkezdet előtt a legkülönnemübb hirek szárnyaltak a városban hajmeresztő titkokról, mellyek napvilágra jöendnek! 's miután bevégzé a statusügyész előadását, mindenütt azt kérdezgeték: „Mi, hát mindössze is ebből áll? hisz ezt már ezelőtt is tudtuk." Igen, uraim! vajjon milly éji titokban koholt borzasztó merénytervek vonattak napfényre? — mi lett mind a „gorgonok, hydrák és rettentő chimaerákból", mellyeket vártunk? Nem mutatták elő, mert nem léteznek. 'S mind e mellett, e perben nem csupán összeesküvésről vádoltatásunk forog szóban, hanem ez valódi statusper — miniszterügyi per, mellyből be kell bizonyodni: vajjon a jelen miniszterium maradjon e kormányon az ő békülékeny politikájával, 's a trónbeszédben hirdetett irlandi választó jog kiterjesztésével, vagy whigeket kapjunk-e ismét kormányra, kik sokat igérnek és semmit meg nem tartanak. Ez a tulajdonképen eldöntendő kérdés. (Folyt.)

Febr. 7kén tartatott Londonban az angol catholikusok nagygyülekezete, mellyen számos kath. nemesember jelent meg 's Camois lord elnöklött. Az elnökön kivül Stourton lord, Langdale, és Howard parliamenti tag voltak főszónokok. Kijelentéseik az irlandi katholikusok iránti rokonszenveket, 's azon boszankodást fejezték ki, mellyet a dublini statusper ügyében alkotott esküttek lajstroma felett éreznek, mert amaz eljárás által az emancipatioi oklevél tettleg sértve, 's az ország minden katholikusainak becsülete meg van támadva. Egyértelmüleg felirást határoztak, a királynéhoz intézendőt. A gyülés O'Connellt háromszoros felkiáltással éltetve oszlott el.

Angliában 's jelesül Londonban a statusper folyama alatt tartott védelmi beszédek — londoni levelező szerint, mély benyomást szültek, és sokan, kik ezelőtt O'Connell ellen igen hevesen 's kiméletlenül nyilatkoztak, sokkal kedvezőbben szólnak róla. Mindinkább nyilvánosabbá kezd lenni azon vallomás az angolok részéről, hogy Irlanddal századok óta roszul, atyafiságtalanul bántak, miért is ez ország kárpótlásra 's testvériebb bánásmód követelésére jogositva van. Egyébiránt a per főtengelye jogkérdés, hol semmikép sem elégséges a puszta józan emberész; mert főleg a körül forog a kérdés: vajjon volt e joga O'Connell és társainak a törvényes czélt törvénytelen eszközök által

is előmozdítni? mert hogy az unio felbontását kivánni joguk van az ireknek, azt még az ellenségek legtöbbjei sem tagadják. Más londoni levelező tudósitása szerint a legjelesb jogtudósok véleménye azt tartja, hogy O'Connell mindenesetre el fog itéltetni. Csak egyes esküttek makacs ellenvéleménye akadályozhatná ezt, mert a többség már is úgy látszik ellene van; ezt főleg a főügyésznek a védelmekre adott válaszbeszédének tulajdonitják, melly igen alapos és talpraesettnek mondatik. Sajátszerü körülmény az, hogy a vádlottak minden védelmöket a védő szónoklatokra szoritották, és védtanuk kihallgatásától nem kértek segélyt.

A dublini queensbench febr. 9kén tartott ülésében bevégzé a solicitor-general háromnapig folyt válaszát. Délután a főbiró előadá az egésznek rövid összefoglalását, mellyben világosan egymás ellenébe állitotta a vádlottak mellett és ellen felhozott okokat, mi a vádlottakra nézve nem ütött ki kedvezőleg. A közbirák közül egy sem szólott, mi arra mutat, hogy egy értelemben voltak, különben előadták volna magánvéleményöket. Négy órakor a jury a tanácskozó szobába távozott, felszólittatván a főbirótúl, hogy pártatlan itéletet hozzon, 's azonnal bezáratott, némelly frisitöket nyervén enyhitésül. A terem mindinkább megtelt kiváncsi emberekkel. Esti 9 óra után megjelentek a birák, a státusügyész, solicitor-general és fösheriff kiséretében. A jury még nem hozott itéletet. Tizenegy óra előtt a jury a páholyba visszatért, 's ujolag távozván 20 pezczczel 11 után ismét megjelent, az itéletet egyes vádpontokra nézve kijelentendő. A vádlottak névszerint felhivattak; O'Connell Dániel és fia, szintugy Duffy meg nem jelentek. O'Connell beszéde óta nem volt a teremben, — mondják, hogy egészsége változást szenvedett. Megkérdeztetvén a jury: egy véleményen van-e az itélet iránt, igennel felelt. Az itélet igy következett: Az 1 és 2 pontra nézve még nincs itélet; a vád 3ik pontjára, a repealgyüléseknek zendülő és törvény ellenes czéljait illetőleg, — O'Connell Dániel, Barret és Duffy vétkesek; a 4ik pontra nézve, hogy a vádlottak a hadseregben elégületlenséget és lázadást támasztani törekedtek, O'Connell Dániel és fiaJohn, Ray, Gray, Steele és Duffy, vétkesek;az 5ik pontra,melly összeesküvésről szól, hogy ő felsége kormánya gyülöletessé tétessék, minden vádlottak vétkesek; szintugy a 7 és 10 pontra nézve; a 6, 8, 9, 11 pontokra még eddigelé nem felelt a jury. Az itélet e szerint tökéletlen lévén, a jury kénytelen volt tanácskozási szobájába visszatérni, 's mivel a következő nap vasárnap volt, hétfőig bezárkozva ott maradandó. A fődolog el volt már döntve; O'Connell és társai vétkesekül itéltettek. Az esküttek ismételt elzárása a karzat hallgatóságát hahotára fakasztotta, mire a főbiró kijelenté, hogy az elsőt, ki igy merészlené ismételve sérteni a birószéket, börtönbe viteti. O'Connell elitéltetésének hirét a kivül összesereglett néptömeg orditással fogadta; 's az alnép közül több százan gunyolva fütyölve kisérék a hazatérő főbirót, mig rendőrség szét nem verte őket. Dublinban a hangulat igen ingerült, azonban a csend nincs megháboritva. — Ujabb hirek szerint febr. 12én a vádlottak a többi pontok legtöbbjeire nézve szinte vétkeseknek itéltettek. A birószék april 15keig el van halasztva, a mikor a vétkesekre mérendő büntetés minősége és mennyisége fog eldöntetni. Azt hiszik, hogy O'Connell Dániel egy évi fogságra fog itéltetni. Egyébiránt ő nyilvános körlevelet intézett az ir néphez, mellyben azt a legszigorubb csendre 's békére inti. Igy tehát el van döntve a kérdés, melly annyi elméket feszült várakozásban tartott, 's ezzel hihetőleg Irland sorsa is.

Hivatalosan közöltetett, hogy Hongkong szigete kormányzójául Pottinger helyébe Davis esq. neveztetett, ugyanazon gyarmati főbiróul pedig Hulme, sheriffül Cain örnagy.

Spanyolország. Az uj zendülés aggasztólag harapózik el Spanyolhon több vidékén; Cartagena, Murcia már nyilatkoztak. Alicante vára még a lázadók hatalmában van; mondják azonban, hogy lőpor hijával vannak. A junta már is csüggedezett, 's késznek mutatkozott alkudozásra, mire annál hajlandóbb, minthogy két tagja elfogatván, ezektől hihetőleg vallomásokat csikarnak. Fő indokául e lázadásnak némellyek a politicai főnök titkárának hitetlen eljárását mondják; azonban, ugy látszik, mélyebben kell rejleni a bajnak, hol annyira terjedhet rövid idő alatt a mozgalom. A gyulékony anyag folyton fel van halmozva, 's csak alkalomra, csak jelszóra vár a fellobogásra. Mig a camarilla fenáll, nem lesz üdv e honban. Cartagena felkelése annyiban eredeti, hogy a főparancsnok tiszteletéül adott éji zenét fogta alkalmul a kitörésre. Az összesereglett néptömegből rögtön számos fegyveres rontott a tábornok házába, 's őt elfogta. Többen a tisztek közől önkényt a fölkeltek pártjára állottak. Perpignani telegraf szerint az alicantei hirek következtében Barcelonában is zendület készült 's pedig a várőrség közt; némelly altisztek, mint a mozgalom vezetői agyon lövetvén helyreállt ugyan a béke; de mindig forrongó hangulat uralkodik még a városban, a lázadások ezen tulandonképi fészkében, mi ismét azt bizonyitja, hogy hol minden csekélyke szikra tüzet támaszthat, sok gonosz anyagnak kell ott összetorlasztva lenni. Párisi hirek szerint Valencia, Sevilla, Valladolid és Cuenca városaiban hasonlag békétlenség kétségtelen jelei mutatkoznak. E közben több városban lefegyverzik a polgárkatonaságot, — Madridból irják, hogy a kormány kénytelennek látván magát a legerősebb ovó rendszabályokhoz nyulni, egész Spanyolországban az 1821 apr. 21ki katonatörvényt kirdetteti ki, mellynek ereje szerint az ország általános ostromállapotba helyeztetik, 's a legfelsőbb hatalom mindenütt a katonai hatóság kezeibe adatik.

Telegrafi tudósitások szerint az alicantei lázadás feje Bonet sergével 5én Elda vidékén a murciai főparancsnokkal találkozván, ettől megveretett, 's futásnak eredt. A lázadók közül 200 lön elfogatva, a többiek fegyvereiket 's két ágyut a csatatéren hagytak. Madrid csöndes, melly azonban 8kán szinte hadi törvény alá állittatott. A tartományokban a polgárkatonaság lefegyverzését ellenállás nélkül folytatják.

Franczia ország. A kamrák előtt most szőnyegen forog az 1790ben költ vadászati törvény, mellyet módositni, javitni szükséges. Remusat ur pedig ismét inditványt tőn nyilvános hivatalok bizonyos osztályai iránt, mellyek a kamrai tagsággal össze nem férhetők.

Bricqueville azon inditványa a kamrai bureauktól elfogadtatott: miszerint a minap meghalt Bertrand tábornok, mint a „hivek hivének" tetemei az aggvitézek palotájában a császár porai mellé tétessenek le.

Montpensier királyfi febr. 13án indult el Afrikába Aumale hg. parancsnoklata alatt a sarkantyúkra érdemet teendő. Joinville királyfira pedig hajócsapatot fognak bizni, melly Marocco partjaira vitorlázván határozott nyilatkozatot fog követelni az Abd-el-kadernek adott segélyezések tárgyában. A. J. des Débats szerint Tunis partjaira menend a beynek közbenjárását ajánlandó a sardiniai ügyre nézve.

A franczia akademiába Campenon helyébe Saint-Marc Girardin választatott; Delavigne helyére Sainte-Beuvenek van legtöbb kilátása.

Felszólitás a honi szobrászat ügyében. A Mátyás-emléki munkálatok inmár első stadiumjokat túlhaladták. Ugyanis készen áll: I. Az egész emléknek egy harmadrész nagyságu mintája, melly két öl magasságot tesz; II. A 76 figurából álló, 10 öl hosszu basrelief, gipszbe öntve; III. Ezen basreliefekből 1 öl, 2 láb, már érczbe öntve; IV. Mátyásnak az emlék belsejébe jövendő életnagyságu mellképe, fehér márványból faragva; V. A 12 öl hosszú hollós párkányzat, granitból faragva; VI. Beigazitva áll Ferenczy István müvész tereme czélszerű gépelyekkel, öntőkemenczékkel, 's izmos vasrámákkal. — A művésznek legközelebbi foglalatossága lend: Hunyady János emlékének elkészitése, melly azon pillanatot ábrázolja, midőn Mátyás, mint király, atyjának sirját látogatja. Az eddigi munkálatok folyamában, az igazgató választmány meggyőződött a felől, hogy a felszólitása következtében nyilatkozott közvélemények során, Mátyás szobrának közkivánatnál fogva, magyar diszruhában kell előállittatni, miben is a választmány a közkivánatnak szivesen enged; valamint meggyőződött a felől is, hogy az emlék felállitására kellő költségek beszerzésére nézve, az eddig használt módtól annyiban különbözőt szükség követnie, mennyiben kivánatosnak tapasztalta azt, hogy a haza minden rendű, állapotu 's tehetségü lakosinak, könnyü mód nyujtassék a hazafiui áldozat-tételre, egyszersmind a vállalat igazgató választmányának bizonyos alap adassék elibe, miszerint az évenkint bejövendő pénzösszegekre nézve, a maga számvetését előre megtehesse, 's biztosithassa. Ezeknél fogva czélszerünek vélte a régi czélt, irányt 's adakozók társulatát is keblében megtartva, egy uj részvényes társaságot alakitani, mellynek tagjai magokat tiz évre, évenkint egy egy pengő forintnak fizetésére kötelezzék, szabadságukban állván a részvényes tagoknak, az egész 10 évi illetéket egyszerre is lefizethetni. Hogy pedig a kisebb tehetségüeknek is alkalom nyujtassék e szép ügy létre hozásához járulhatni, akár milly tetszés szerinti adományok is hálaérzelemmel fogadtatnak. — Illy gyüjtési mód teljes sikere felől, még csak kétkedni sem tud az igazgató választmány, miután erősen hiszi, hogy egy pengő forintos részvényét, Mátyás királyunk emlékétől, még az sem fogja megtagadni, ki abban egyebet nem lát, mint talán Pest egyik tere feldiszitését, vagy némi ujságvágynak kielégittetését; azok felől pedig, kik azon magasztos czélt felfogni képesek, mellynél fogva dicső Mátyásunk emléke felállitásában, a nemzetnek hálája fekszik, kik tudják, hogy ezen nagyszerü vállalat, tanuságot teend a jelenkor előtt nemzetünk ébredező szelleméről, kik érzik, miként olly emlékeknek felállitásai, mikkel dicsők örökittetnek, mindig a legnemesb szellemi jótékonysággal hatnak a nemzetekre vissza — teljesen meg van győződve a választmány, hogy ők, mint a nemzeti müveltség, művészet 's dicsőségnek, kisebb vagy nagyobb részben képviselői 's ügynökei, mind magok részéről sietendnek, egy vagy több részvényeikkel segiteni elő a nemesczélü vállalatot, mind másokra nézve, buzditásaikkal elkövetendnek mindent, mit annak létesitésére czélszerünek 's foganatosnak látni fognak. Ezen iránynál fogva az igazgató választmány aláirást nyitván, a hazai művészet érdekében felszólitja a testvérhaza buzgóbb lelkü fiait, 's leányit, hogy az aláirások gyüjtésére a fenérdeklett választmány által a haza minden részeiben megbizott, 's aláirási ivekkel ellátott férfiaknál teendő részvényi, vagy adakozási aláirásaikkal, ezen hazafiui vállalatot buzgólag elősegélni méltóztassanak. Költ Pesten 1844-ki jan. 26kán tartott ülésből. Külkey Henrik választm. jegyző.

Egy, az augsburgi „Allgemeine Zeitung"ban megjelent hazug közlemény.

Köztudomásu dolog, mennyi silány egyszersmind alaptalan vádokkal gyanusitják némelly ellenséges indulatu irkászok külföldi lapokban a magyar nemzetet, 's gyanusitják különösen arról, mintha a magyar nemzet a vele egy hazában lakó idegen-ajkúakon nyelv ügyében a legnemtelenebb jogtalanságot és zsarnoki önkényt gyakorolná; ámde nem kevésbbé köztudomásu dolog, miszerint ezen vádakat ellenségeink vagy soha sem voltak képesek specificumra vonni, vagy ha csak ugyan ezt megkisértették, szót sem érdemlő haszontalanságokkal vagy legtöbbnyire csak ármányos elferdítésekkel 's rendszeresen összeférczelt hazugságokkal állottak elő, mellyek mindegyikét szintolly könnyü megczáfolni, mint például az elhiresztelt 's ujra meg ujra felhozni szeretett lajoskomáromi esetet; mire nézve nem lesz fölösleges azt is megjegyezni, hogy midőn a lajoskomáromi elferdítés legelőször (már több év előtt) az augsb. Allgemeine Zeitung hasábjain fellidérczkedett: superintendens és kir. tanácsos Kiss János ur, ki az egész dologrul hivatalosan leghitelesb tudomással birt, kötelességének ismerte a czáfolatot nyomban az ‚Allgemeine Zeitung' szerkesztőségének beküldeni, melly azonban azt jónak látta föl nem venni; ámde daczára a legalább magántudomásra jutott czáfolatnak, ugyanazon költeményt lapjaiban azóta is 3szor fölmelegitette. — Ugyanezen magát pártatlannak kürtölgetni szeretett lap (az Allg. Z. t. i.) ez uttal Stur Lajos neve kitételével jegyzett közleménye után mult évi aug. 27kén lapjai 229dik számában egy czikket bocsátott közre illy czim alatt: „Der Sprachenkampf in Ungarn", mellyben többek közt Stur Lajos ur szórul szóra ezeket irja:

„Abaujmegyében Kamenicza (Kemencze) helység tót ajku reformált gyülekezetének több év előtt egy született magyar, Sőrész nevü adatott predikátorul, ki is megbizást kapott a gyülekezetet magyarositani, a mint hogy tótul nem is tudván, hiveinek az isteni szolgálatot anyanyelvükön megtenni egészen tehetetlen is volt. Tizenkét évig buzgón folytatta községe magyarositásának foglalatosságát, de 12 év mulva eszméletre jött 's az elhanyagolt nép iránt szánakozástól megragadtatva, elkezdé az isteni szolgálatot hiveinek anyanyelvén tartani, mellyet a helységbeni tartózkodása alatt tökéletesen megtanult volt. Erre a kerület reform. superintendense által eljárásának igazolása végett megidéztetett. „Tizenkét év óta — mondá az idézett — dolgozom községem magyarositásán, melly csak 18 családból áll 's mégis semmire sem mehettem. Egbekiáltó vétek volna azt tovább folytatni 's én többé nem teszem." — E nyilatkozatra hivatalából letétetett; de a község megtartotta őt azzal fenyegetőzvén, hogy katholikussá lesz, ha lelkészétől megfosztatik. A predikátor még él 's egyházában folyvást müködik."

Igy ir Stur Lajos az Allg. Zeitungban. Ebből láthatja az olvasó, mikép a tudósító magát a legkisebb részletekig avatottnak szinlé. — Nevez helységet és személyt, megmondja, minő nyelvet tud, és nem tud; hivei számát, a pap megidéztetését, letételét, sőt még a szavakat is, miket önmentségül superintendensének felelt, aprólékosan elszámlálja. — Valóban ha nem ismerjük vala ellenink malitiáját, magunk is hajlandók lehettünk volna hinni, hogy illy részletességekig tán még sem képes a legszemtelenebb Cartouche is systematice hazudni; és mégis ugy van, az egész dolog merő mese, merő költemény, nincs benne csak egyetlenegy igaz szó. A rágalom ugyanis, bár későn — mert a drága Allgemeinét nem sok reform. lelkész hordathatja — az illetőknek tudomásukra jutván, tiszt. Sőrés Andr. ur, kemenczei ref. tót pap, az illető esperességnek egy levelet irt, mellynek lapjainkban közrebocsátására a megsértett becsület érdekében hivatalosan felszólittatunk. Ime tehát közöljük e levél tartalmát kijavitván a

benne talált helyesirási és szókötési hibákat, ámbár megvalljuk betűről betűre a mint irva van, közölnünk szinte czélirányos vala, mivel maga a hibás irásmód is legvilágosabban fogná tanusíthatni, hogy a gyanusított lelkész ur még csak nem is tud jól magyarul 's igy a rágalom ellen erős czáfolatúl szolgálna; de mi némileg az által, hogy a helyesirási és szókötési hibákat kijavitók, utmutatók akaránk lenni: a t. lelkész ur mikép irjon magyarul ezentul helyesebben, mit, ugy hiszszük, nem veend tőlünk rosz néven. A levél tehát itt következik:

Drága kedves tisztelendő ur! nagyérdemü esperes urunk! Tisztelendő Bartal János E. megyei főjegyző ur. hozzám küldött hivatalos levelét vettem september 19dik napján, mellyből megtudám, hogy bizonyos pánszláv engem és ekklézsiámat az augsburgi Allgemeine Zeitungban vakmerően rágalmazott. Azt elolvasván pontrul pontra, feleltem is rá, mind magam, mind ekklézsiám nevében, el is küldöttem két levelet egy czim alatt, még pedig Kassáról, egészen Kérbe, egy szekérenlévő kéri asszonytól, ki engem azzal biztatott, hogy szomszédja levén a kéri tiszteletes ur, még azon nap kezéhez fogja adni. — És igy hova lett, meg nem foghatom. Czélom az volt, hogy a levél minél hamarabb Ongára elérhessen. — Ezen panszláv hazugságát közlöttem nemcsak tisztelendő dr. Ferenczy József urral, hanem gyülésünkben az egész olvasó-társasággal is; t. i. tisztelendő 's érdemteljes elnökünk dr. Ferenczy József ur, miután a kassai hirlapolvasó tárban, ketten együtt kerestük, de nem akadhattunk akkor rá, — gyülés alkalmával kihozván az augsburgi Allgemeine Zeitungot, azt szórul szóra elolvastuk, és 9 pontban a panszlávnak köv. hazugságira akadtunk:

Rágalmak és hazugságok. Az augsburgi német ujság 229dik számából elég későn ugyan, de annál nagyobb fájdalommal olvastam azon méltatlan rágalmat 's hazugságot, mellyet Stur Lajos ur ellenem és Ekklézsiám ellen kiáltani nem irtózott. Mire kötelességemnek tartom ezeket felelni: 1) Hogy én született magyar vagyok; ez hazugság, — mert én nyelvemre nézve született tót vagyok. De szégyenlem magyarhonban ezt vallani, mert eredetemre nézve csakugyan magyar vagyok, a mint Sőrés vezetéknevem is bizonyitja; szláv az én magyar vezetéknevemet ki sem tudja mondani, mivel az ő betűt e betűnek mondja, p.o. török he'yett terek. örök helyett erek, zörög helyett zereg. 2) Hogy midőn kemenczei pappá lettem, azon bizományt vettem volna, hogy hallgatóimat magyarositsam meg. — Ez is hazugság; mert én más egyházmegyéből épen azért rendeltettem mostani papságomba, hogy tótul hirdessem az igét híveimnek, 's más olly egyén akkor ezen abauji egyházmegyében nem találtatott. 3) Hazugság az is, hogy én tótul papolni képes nem voltam, sőt inkább annyira gyakorlott 's erős voltam a tót nyelvben, hogy épen a most méltatlanul rágalmazott főtiszteletü egyházkerület engem méltóztatott megbizni, a magyar énekeskönyvnek tótra átfordításával, mellyet szerencsésen el is végeztem még 1824dik évben, melly idő óta a kemenczei 's több más reform. tót-egyházakban ugyanazon énekek a tisztelt egyház-kerület költségén kinyomatván, énekeltetnek állandóan. 4) Hazugság, hogy 12 évig fáradoztam volna egyházam magyarosításában: mert 14 évtől fogva mindig tótul hirdetem az isten igéjét, ugy annyira, hogy azon idő alatt alig volt 4 vagy 5 rendkivüli eset, mikor magyarul papoltam. 5) Hazugság hát az is, hogy én csak Kemenczén tanultam volna meg tótul; mert én gyermekségem óta tudtam azt, tudományosan pedig a néhai volt eperjesi evang. tót lelkész Sztrecsko ur oktatásiból tanultam meg. 6) Hazugság, hogy én a tót nyelv miatt főtiszteletü superintendens ur elibe hivattam volna; mert soha sem ezért, sem más okbul kérdőre nem vétettem. 7) Hazugság azon egész monda is, melly ott szájamba adatik, mert soha sem voltam olly kedvetlen kénytelenségben, hogy egyházam magyarosítását égbekiáltó véteknek neveztem volna; mert soha mindez ideig nem tétetett ollyasmi kötelességemmé; sőt egész csendességben engedtetik meg nekem a tót nyelvveli élés egyházban és oskolában. 8) Hazugság, hogy valaha hivatalomból kitétettem volna, mert nekem semmi okbul nem volt bajom egyházi elöljáróságommal. 9) Hazugság, hogy híveim valaha azzal fenyegetőztek volna, hogy katholicusokká lesznek; mert azoknak soha nem volt okuk, nyelvök használata miatt annyira elkeseredni. — Ezen 9 pontban előadott hazugságok mutatják, hogy az egész nem egyéb, mint szemtelen gyanusítás, rágalom és hazugság. Ez az, mit Stur urnak hirlapok uján tudtára adni akartam, minek közhirré tételére, egyéb hirlap-szerkesztőségeket is kérek. — Sőrés András kemenczei ref. pap. — Egyébiránt magamat 's ekklézsiámat esperesi kegyes pártfogásába ajánlván vagyok Alsó Kemenczén december 1sö napján 1843. Nagytiszteletü Esperes urnak alázatos 's örökké tisztelő szolgája Sőrés András kemenczei ref. tót pap. Utóirat: a pesti hirlapokban kinyomatni kérem.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (328.) Vezérczikkében a „Magyar gazdasági egyesület“ről a 325. számban megkezdett jeles értekezés folytatása közöltetik. Értekező elősorolja azon tekinteteket, mellyek a földmüvelés okszerüsítését, a mezei gazdálkodás tudományának müvelését 's terjesztését, a világon mindenütt tanácsossá, de különösen nálunk, 's különösen korunkban szükségessé és érdekessé teszik; minek megoldására, hahogy a status segédkezet nem nyújt, a közvagyonosság emelésére irányzott bármilly intézkedései is csonkák maradandnak. Ez okból a magyar gazdasági egyesület, melly a mezei gazdaság okszerü kifejlesztésében az országnak szolgálatára ajánlkozik, mindenesetre megérdemli, hogy a status által annyi erővel 's eszközökkel ruháztassék föl, miszerint semmi más uton ki nem pótolható jótékony hatását az egész országra kiterjeszthesse (Tehát fogadjuk el a telekdíjat és adózzunk). Átmegy azután értekező az igy kellőleg rendezett, 's a szükséges eszközökkel ellátott gazdasági egyesület munkálódása három főágának némi kis körülirással fölvilágosítására, megismertetésére; 's az elsőt a józanabb 's okszerü gazdálkodásnak eszmecsere, jótanács és példák általi terjesztésében helyezi. *α.*

Jelenkor (15) Irányczikkében „Igazolás és kibéküles“ czim alatt Varga Soma értekezik; és egy részről azokat, kik a „Kibéküles“ czikk alatt olvasása után gr. Széchenyi Istvántól elállottak; másrészről pedig azokat, kik a P. H. szerkesztőségétől állottak el, mivel ez a gróf telekdíjas tervének férfias pártolására nyilatkozott, élénk, de hü ecsettel jellemzi. *α.*

Nemzeti ujság (15) Korunk ügyeiben folytatása közöltetik a megyei kihágások korlátozására irt “Szerény figyelmeztetés“nek; mellyben értekező a jelen törvényjavaslatnak 16 §át ostromolja. *α.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

4811. Pest városa tanácsának felirása szerint, Rotter Ferencz helybeli szijgyártómester hitelezői csődületének határnapja f. évi april 2ra tüzetvén ki, tömeggondnokká Baráthy József, pergondviselőül pedig Ráth Károly hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 6án 1844.

4823. Bihar vármegye törvényszéke jelentése szerint, vagyonában megbukott Fráter Albert csételeki közbirtokos ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. évi április 10ik napja határidőül tüzetvén ki, perügyelővé idősb Ambrus József hites ügyvéd, tömeggondnokká pedig Fráter József csételeki közbirtokos neveztetett. Költ böjtelőhó 6án 1843.

4824. Bihar vármegye törvényszéke jelentése következtében, várad-olaszi kereskedő nemes Poynár Sándor ellen csődületi per rendeltetett, 's a hitelezők megjelenésére határidőül f. évi april 10ik napja tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Szacsvay Ferencz várad-olaszi nemesek hadnagya, perügyelővé pedig Beregszázy Antal tiszti ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 6án 1844.

4825. Bihar vármegye törvényszéke jelentése szerint, báró Huszár Lajos hitelezői csődületének határnapja f. évi april 10re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Kazinczy Victor szbiró, perügyelővé pedig Lukács György hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 6án 1844.

4952. Bihar vármegye törvényszéke jelentése szerint, Szilts József Bikács helységében közelebb meghalálozott lelkész hitelezői csődületének határnapja f. é. april 10re tüzetvén ki, tömeggondnokká Czinkás János jánosdai jegyző, pergondviselővé pedig Beregszászy Antal tiszti ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 6án 1844.

5652. Pest városa tanácsa felirása szerint, Gemming Antal sütőmester és neje született Feller Erzsébet hitelezői csődületének határnapja f. évi april 9re tüzetvén ki, tömeggondnokká Kammersperger Ignácz, pergondviselővé pedig Bovankovics József hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 13. 1844.

(35*) **Emich G.** könyvkereskedésében Pesten, 's általa minden könyvárosnál kapható:

Országgyülési tárcza 1830ról,

közrebocsátja

Felső-Eőri **Bertha Sándor,** hit. ügyvéd, több n. várm. táblabirája 's a magyar akademia lev. tagja.

Előadatnak e tárczában az 1830diki koronázó orsz.gyülés munkálatai 20 iven, czélszerü kivonatban, u. m. a k. k. meghivólevél, előadások, válaszok, — a felirások, kerületi és országos ülések. — a kir. hitlevél, ujonczsorshuzás és a magy. ezredekben csupán magyar tisztek előléptetése iránti tanácskozások, a két tábla közötti magy. izenetek, orsz.gyülési ujság, Galicia 's Lodomeria (illico) 'stb. visszakapcsoltatása felett tartott vitatkozások, szóval: igen sok tárgy, mi már 1825 óta az orsz.gyüléseket foglalkodtatja. Az akkori országrendei névsorát is adja a tárcza, 's oldalaslag a lapok tartalmát. — Kivánatos volna tehát, ha a most már szabadabb mozgásu sajtó által minden orsz.gyülés illy kivonatban leiratván közzététetnék, hogy azokat mindenki olvashatná, 's hazai dolgaink igazi állásáról magának kellő tudományt szerezhetne, minthogy a hosszadalmas és igy költséges orsz.gyülési naplókat 's irományokat (mellyeknek azonban saját becsök megmarad) sem ideje nincs mindenkinek olvashatni, sem módja azokat megvehetni. Remélhető, hogy a nagy következésü jelen orsz.gyülést is leirja valaki illy kivonatban. Országgyülési Nemes Ifjuság! E részben szerény igényünk tárgya csak Te vagy. 3—3

(34*) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu m.kir. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint a csatádi kamarai intézői állomás, mellyel 500 p.frt évdij, lakás, 48 pfttal fölérő bor, 80 p.m. kétszeres, 208 p.m. zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma és 30 öl tüzifa, továbbá 500 pft biztositék kimutatása van összekötve, üresség jött. Miért is az e hivatalt elnyerni vágyók a magyar, német, deák, oláh vagy ilir nyelvekbeni tökéletes jártasságokat tanusító bizonyitványokkal támogatandó folyamodványikat, miken felül még az is kimutattatni kivántatik, hogy a gazdasági ismereteken kivül a törvényben is járatosak, legfölebb f. évi mart. végeig a kir. kam. jószágkormányzósághoz nyujtsák be.

(*38) **Az ‚Életképek‘ ügyében.** 1—3

Alólirt azon kellemes kellemetlen helyzetben levén, minélfogva az ‚Életképek‘ 3dik és 4ik füzetei, mellyekből az első kettőnél kevesebb példányokat nyomatott, mind elfogytak, ugy hogy februar 15ke után érkező t. cz. előfizetőinek e két füzettel, vagyis teljesszámu példányokkal többé nem szolgálhat, kivévén, ha azok száma annyira szaporodnék, hogy tetemes áldozat nélkül a másodszori nyomtatás költségei födöztetnének: a lehetőségig akarván azonban arról gondoskodni, nehogy lapjai szives pártolói rövidséget szenvedjenek, késznek nyilatkozik, a IV. füzethez mellékelt ‚Mátyásemlék‘-terv rajzának folytonos küldése mellett, azon esetben, ha a másodszori kiadás eszközölhető nem volna, az említett füzetek hiányát a másodfélévi 13d. és 14dikkel utánpótolni, vagy ezek el nem fogadása esetében az előfizetési díjt visszaszolgáltatni: nyitva levén egyébiránt a jövő hat füzetrei előfizetés postán négy, Budapesten pedig három pengő forinttal.

Budán, febr. 16án 1844. **Frankenburg Adolf** m. k.
az ‚Életképek‘ kiadószerkesztője.

(*36) **Hirdetmény.** 1—3

Szabad kir. Székesfehérvár városa részéről az 1843ik évi sept. 5kén kebelében pusztitott tüzvész által károsodottak felsegélésére 100,000 ezüst frt magánosoktul részletenkint kölcsön felvétetni határoztatván, — pénzeiket ötös évi-kamatra, 's mindkét felől előre bocsátandó félévi felmondás utáni visszafizetés biztositása mellett elhelyhezni kivánók ebbeli szándékukat a mondott város tanácsánál bejelenteni felszólittatnak. Költ Székesfejérvárt 1844ik évi januar 11én tartott közülésből.

A Jegyzőhivatal által.

(33*) **Csőd, erdész-állomásra.** 3—3

Szab. kir. Kassa városánál két erdészállomás ürült meg, mellyel évenkint 200 frt p.p., 12 öl tüzelő-fa, szabad lakás és házi kert van egybekötve. A folyamodni szándékozók saját kérleveleiket hiteles bizonyitványokkal, ugymint: erdőgazdasági ismereteikről, eddigi szolgálatuk-, erkölcsös életük-, és egészséges testalkotásukról — ellátva, e f. évi martius utolsójáig sz. kir. Kassa városa tanácsának nyujtsák be.

(*37) **Wagner József** müárusnál (Pesten a servitatéren) ujonan megjelent: **Pyrker János László** egri érsek ő nmlsga arczképe, élet után rajzolva Eybl F.től. Ára chinai papiron 1ft 40kr., fehéren 1ft 20kr. p. 1—3

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni szíveskedjenek. Kérjük czimzetöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőztethessék. — Az előfizetési díj postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horvátház. 450d. sz. a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerüleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni

A ‚Világ‘ szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	febr.	23.	pesti mérő	100—120	80— 86	66— 73	50— 52	44—49	60— 62
Kassán	„	„	3.	pozs. mérő	68— 74	50— 60	40— 44	30— 33	20— 23	30— 35
Szegeden	„	jan.	31.	„ „	—— 60	—— 50	—— ——	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„	feb.	10.	„ „	42— 57	35— 40	—— 35	— 25	—— 25	—— 30
Miskolczon	„	„	14.	„ „	55— 60	40— 45	35— 38	28— 32	17—20	25— 28
Temesvárott	„	„	9.	„ „	56— 75	—— ——	44— 48	—— 33	—— 27	—— 30
Pozsonyban	„	„	20.	„ „	88—103	—— ——	60— 67	45— 47	—— 42	—— 50
Nagyszombatban	„	„	6.	„ „	82— 90	—— ——	56— 58	42— 46	30—32	—— ——
Győrött	„	„	13.	„ „	70— 86	—— ——	46— 58	35— 37	32— 34	43— 46
Mozsonyban	„	„	15.	„ „	82— 112	52— 60	55— 67	36— 46	35—37	40 60
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75—105	—— ——	55— 66	45— 47	38—42	54— 70
Aradon	„	jan.	26.	„ „	—— 48	34— 36	—— 35	—— 24	—— 25	—— 30
Beszterczebányán	„	febr.	5.	„ „	80— 90	—— ——	48— 55	45 50	27—32	52— 60
Uj-Becsén	„	jan.	26.	„ „	65— 75	55— 65	—— ——	25— 27	27—30	—— 32

Pénzkelet.

Bécs, febr. 21én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
4 pcent. „ „ „	—	100½
3 pcent. „ „ „	—	77½
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	757 —
1839ki „ „ (250 frt)	—	334 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1635 —
Eszterházy-sorsszám	—	561¼
Császári arany	—	102 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. febr. 23k. reggel: 7' 8'' 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi, Uri-utcza 453.

17. PESTEN, 1844

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézetnek ez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, februar 28.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek. II. A pénz. — Kinevezések. Névmagyarositás. — Országgyülési tudósitások: Febr. 14, 15 és 16kán CI—CIIId. orsz. üléseiről a t. KK. és RRknek (Tárgy: a városi munkálat vizsgálata.) — Országgyülési rövid közlések. (A febr. 22. 23. 24 és 26kai részint országos, részint kerületi ülésekről.) — Részletesb leirása a febr. 5kén tartott főrendi országos ülésbeni vitatkozásoknak a turop. sérelem tárgyában.) — Megyei 's más vidéki közlések: Fejér, Verőcze, Borsodmegyék közgyülésiről. — Az aradi pusztitó árvíz.

Nagybritannia (Spanyolországi kérdés O' Connell beszéde a nagy jury előtt, folytatás. — O' Connell körlevele 'sat.) Spanyolország (A politicai lapok kiadása megszünik. Malagában is zendülés 'sat.) — Portugallia (Lázadás.) — Franczia ország (M. Krisztina Spanyolországba visszautazik 'sat.) — Görögország (Nemzetiségi kérdés.)

Nemzeti szinház.

Hirlapi kalászok.

Felelet egy szerény kérdésre.

Tárcza. Machiavelli Miklós. (Folytatás.) — Egy mindennapi történet. (Eredeti beszély, Lakner Sándortul.)

Hivatalos és magán hirdetések.

Pest, februar 28. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

II.

A pénz.

Miután a kereskedési rendszer nem pénzt és gazdagságot hozott a nemzetek közé, mint azt eleinte fennen hirdeté, hanem a helyett tilalmazó rendelkezésivel, védvámaival 's egyéb ámitó, irigység, féltékenység 's egymás elleni torzsalkodást gerjesztő intézkedésivel, békés nyugalmokat dulta fel, honnét pusztitó háborúk, inség és nyomor kezdett erőt venni: nyilvánossá lett ugyan, hogy ezen út a nemzeteket és emberiséget soha boldogságra nem vezérlendi, mindazáltal részint az elterjedett balvélemények már annyira mély gyökeret vertek, hogy azokat tövestől kiirtani csaknem lehetlennek látszhatott, másfelől a kereskedési nézetek álokoskodásai valóban ollynemüek voltak, hogy azok gyengéi első látásra nem mindenkinek tünhettek szemébe. A kereskedő rendszer pártolói azt állitották: a kereskedés pénzt hoz a nemzetek közé és igy gazdagságot, 's ezt mérlegeik állásával, egyik vagy másik nemzet felé hajlongásával addig bizonyitgatták, mig végre néhol ellenmondhatlanul el kellett ismerni; másutt pedig noha a mérlegezés ellen alapos kifogások emelkedtek, mindezek csak egyes kifogások lévén, az állitás alapját, mennyiben a mérleg hajlongásának mibenléte akármikép valólag kimutattathatnék, megczáfolhatlannak kelle vallani; 's igy végre a mérlegezés mindenütt legalább valószinüségre mutatott, melly ellen a puszta kifogások eldöntő ellensúlyt részrehajlatlanul itélő vizsgálók előtt nem vihattak ki magoknak. Ezen kifogások gyengéit érezvén az ellenkezőfél, más oldalról kezdé azokat megtámadni.

Ismeretes okoskodási vétség, midőn ugyanazon szónak vagy kitételnek kettős értelme lévén előzményeinket egyik értelemben veszszük, következtetéseinket a másikban. Ugy gondolkodtak tehát, hogy itt is a pénz nevezete alatt kettős értelem rejlik, egyik értelemben pénz az életjavak kicserélhetésének eszköze; másikban: pénz, gazdagság, jólét, bővelkedés, élvezet. Ez utóbbi értelmét a pénznek általában tagadták, bizonyitásikkal azonban aligha mentek odáig, hogy a Q. E. D-t bizvást aláirhassuk.

Mondották: a pénz nem gazdagság, — hanem gazdagság az élvezeti anyagok mennyisége, a mit a pénzen be lehet cserélni. Ha valakinek pénze van egy kietlen pusztában vagy szigetben, minden kincsei mellett szükölködő és szegény; tehát a pénz nem gazdagság. Azután hosszas fejtegetésekbe bocsátkoztak, miért veszszük általános értelemben a pénzt és gazdagságot azonosnak; azért, mert a pénz kicserélés eszköze, ugyanazért más életjavaival legkönnyebben kicseréltethető, a nemes érczek, mint mellyekből pénzünk veretik, kis terjedelemben nagy becset rejtenek magokban, eltartásukra kevés hely elegendő, romlandóságnak legkevésbbé vannak alávettetve, megőrzésökre kevesebb gond kivántatik 'sat. Mindezek igazak lehetnek magokban, de mivel csupa fejtegetések, reánk pedig az okoskodás tartozik leginkább, vizsgáljuk meg amazt.

A mit a czáfolók ellenvetésül hoztak fel, mintha a kereskedő-rendszer követői a pénz nevezetét kettős értelemben vennék, ezen hibába önmagok kézzelfoghatólag estek. A kereskedési nézeteket akarák megczáfolni, holott azok szerint a pénz értelme csakugyan nem az, hogy az arany és ezüst szigetekben 's kietlen pusztákban haszonvétlenül heverjen, hanem az, hogy forgásban tartassék 's általa mindennemü élvezeti vágyaink kielégittetésit eszközölhessük. Első értelemben tehát a pénz minden bizonynyal nem gazdagság, 's a mit ez értelemben előbocsátottunk, abból a másik értelemben következtetéseket nem húzhatunk.

A kereskedés pénzt hoz forgásba, a pénz mennyiségét nevelheti, de az életjavak bőségét nem? Igen, de ha a kereskedés be tudja bizonyitani, hogy kivitt az országból 9 milliót 's behozott 10et, tiszta nyereség 1 millió, ezt fogja felelni: ha pénzbeli nyereségtekkel be nem éritek, adjátok ide, élvezeti anyagokért fogjuk a külföldről becserélni, 's ekkor nem tagadhatjátok, hogy ugyanennyi áru élvezeti anyagokat szereztünk számotokra.

A valódi szigorú okoskodások ellenállhatlan erőt gyakorlanak az emberi cselekvőségre, az álokoskodások semmit. Nem csuda tehát, ha akármennyi bizonyitványok, 's akármennyi fejtegetések ellenére is, pénzünk mennyiségének növekedését gazdagságnak tekintjük, 's a nemzetek tökéletesen meg vannak győződve felőle, hogy, ha a kereskedés valóban pénzt hoz közibök, hoz egyszersmind élvezeti javakat, bőséget és gazdagságot is. Minélfogva ha ezen vélemény igaz: a kereskedés pénzt hoz, helyesen cselekszenek, ha jólétök előmozditásának leghathatósb segédeszközéül a kereskedést tekintik; ha nem igaz, tévedhetnek ugyan, de az igaz ösvényre álokoskodásokkal vissza nem téritthetnek.

Térjünk egyenesen a kérdésre, gazdagság-e a pénz, szerezhet-e pénzt 's ezáltal gazdagságot a kereskedés?

Valamig a nemzeteket kölcsönös forgalmi érintkezésben tekintjük, a pénz szintugy gazdagság mint akármi, 's akármi használható kelendő élvezeti anyag szintugy gazdagság, mint a pénz. Ha a pénz nem gazdagság, azért, mivel, hogy élvezeti vágyainkat kielégithessük, még azt előbb be kell cserélnünk, úgy semmisem lesz ezen kifogás alól kivéve. Terményeinket, készitményinket szintugy be kell cserélnünk, mert sem egyiknek sem másiknak csupáncsak egy neme élvezeti szükségeinket ki nem elégitheti. Ki egy sivatag pusztában vagy magános szigetben, temérdek halom búzának, gyapjúnak, dohánynak, széles földbirtoknak 'sat. birtokában van, 's kivált ez utóbbinak könnyen birtokában lehet, elhagyatott magános állapotjában szintolly szegény, mintha arany és ezüstnek nagy halmazával birna. A társas-életi kölcsönös viszonyok között egészen másképen van a dolog. Mindezen különféle életjavakat egymással kicserélhetjük, olly arányban a mint kedvünk tartja, és igy élvezeti vágyaink kielégittetése annálinkább tehetségünkben van, minél több mennyiségü kicserélhető életjavakkal birunk. Kinek sok ezerre menő barmai vannak, gazdag az szintugy mint ki raktárát gabonával töltheti, 's ez szintugy mint a kinek gyárában nagy-mennyiségü készitmények készen állanak, ez szintugy mint kinek a bevásárlásra készpénze van elég.

Azonban a kereskedés magában épen ezen okok miatt nem hozhat pénzt a nemzetek közé, mint mindjárt látni fogjuk. Ugyanis, szükségünk lévén mindennemü életjavaink kicserélgetésére, ezen kicserélgetés közben (forgalom, Verkehr) az életjavaknak egyik-egyik neméből senki sem tart meg magának többet, mint a mennyire szüksége van. Ha ezt nem teszi, feleslege használatlanul nyakán vesz. Azért is, ujra ezen forgalom következtében, a nemzeti felesleg utat keres magának külnemzetekhez, 's a nemzetek mindenekben hasonlóképen mint a magánosok egymás feleslegét kicserélik. Már most a nemzeti viszonyokat nem a kereskedés állapitja meg, hanem azokat csak használja, 's igy tekintsük azt megállapodottviszonyok között.

Ezen megállapodásban egy nemzetnek sem lehet több pénze, mint mennyit a forgalom megkiván, mert valamint más egyéb életjavakból, úgy pénzéből is a felesleget más egyéb életjavakért kicseréli, — sem búzát, sem bort, sem gyapjut, sem dohányt nem tart meg magának többet, mint mennyit belső forgalma megkiván, 's épen úgy pénzt sem. Ösztönözhetjük a kereskedést jutalmak, serkentések, kedvezések, szabadalmak által a kivitelre. De ekkor a kereskedés nemcsak a megállapodott felesleget hordja ki, hanem

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Machiavelli Miklós.

(vége.)

Lehetnek-e szentebb vezéreszmék törvények hozatalában, mint Machiavellitől a következők:

„Nem igen üdvös olly országban élni, hol a törvények kevesebb erővel birnak, mint az emberek; olly hazát lehet csak szeretni, mellyben a vagyont és barátinkat biztosan élvezhetjük, nem pedig ollyant, hol könnyen fosztanak meg a vagyontól, és hol barátink legnagyobb szükségünkben elhagynak. — Jól intézett kormányban a közjó, nem pedig kevesek nagyravágyása szerint hozatnak a törvények. — A legjobban szabályozott 's leghosszabbb életü kormányok azok, mellyek könnyen megujulhatnak, visszamenvén eredeti elveikhez, a vallás és igazság gyakorlatához, midőn ezek hanyatlani kezdenek."

Halljuk most, milly tulajdonokkal ruház fel Machiavelli Miklós egy jó fejdelmet:

„A jó fejdelem, ritka és erényes példájával, ugyanazon hatást eszközli a kormányban, mellyet a törvények és rendeletek; mert a fejdelem valódi erényei olly tekintélylyel birnak, hogy a jó emberek utánozni kivánják, a roszak pedig ellenkező uton járni szégyennek tartják. A jó fejdelem tartozik tisztelni és megjutalmazni az erényt, a szegénységet meg nem vetni, a hadifegy rendeleteit becsben tartani, a polgárokat oda birni, hogy egymást szeressék, 's pártfelek nélkül éljenek. — Ha valaki szemügyre veszi Rómát, midőn jó fejdelmektől kormányoztatott, lát egy biztos főnököt biztos polgárai közepében, látja a világot békében és igazságban, a tanácsot tekintélyében, a hivatalnokokat tiszteletökben, a polgárokat gazdagságuk élvezetében, az erényt felmagasztalva, a kicsapongást, vesztegetést és nagyravágyást elolltva; látja az arany időket, hol mindenki ápolhat és védelmezhet tetszésszerinti véleményt. — Ha valaki a kényuraktól kormányzott Rómát tekinti, látja hogy harczai zordonak, zendülései rettentők, fejdelmei meggyilkolvák; Olaszországot sanyargatva 's uj szerencsétlenségekkel telve; városait kizsákmányoltatva és romba dőlve. Látja a leégett Rómát, 's a polgároktól lerombolt capitoliumot, a régi templomok elhagyottságát, a szertartások elfajulását, a városok házasságtöréseit. Látja, hogy a tenger számüzöttekkel, 's a szirtek vérrel telvék. Látja Rómában a számtalan kegyetlenségeket; 's a gazdagságot, méltóságokat, erényeket főbenjáró vétkekül tekintetni. Látja megjutalmaztatni a vádolókat, megvesztegettetni, a szolgákat uraik ellen, 's azokat, kiknek nem valának elleneik, barátaiktól elnyomatni."

Ezekből láthatni, hogy vagy tudatlanság, vagy emberi gyarlóság, vagy majmolásból huzzák meg olly sokan a vészharangot, ha csak említeni hallják is Machiavellit. Olvassák elfogulatlanul, mély vigyázattal minden munkáit, 's meggyőződnek arról, miszerint az egyetemes emberiség javára munkálkodék e nagy férfiu, kinek dolgozatai minden tekintetben remek példányok. A firenzi történetek által történetbuvárlati lángeszét, Titus Livius fölötti értekezésiben történetbölcsészeti tapintatának legfényesb bizonyitványát, a herczegben mélyen számoló 's százezrek üdvére szolgálandó politikáját; a harctudományban, sokoldalu olvasottságát, 's élénk tanulmánynyal párosult tapasztalásit, Lucca városának (Sommario delle cose delle citta di Lucca), Franczia- és Németországnak leirásában (Ritratti delle cose della Francia és Ritratti delle cose dell' Alamagna) statistikai jártasságát, számtalan követségi tudósitásiban egy valódi országfi megbecsülhetlen tulajdonit tüntette elő. — De a szépirodalmi pályán is századokig fenmaradandó érdemeket szerzett magának. Érintetlenül hagyván színműveit; az 1527ben Firenzét pusztító dögvész leirását ajánlom olvasásul mindenkinek; annál is inkább, mivel ott jelentékeny fordulat-pontra találunk Machiavelli életében. Maj. 1jén sz. Mária templomában alkony felé látott egy fiatal özvegyet gyászruhában. A márványlépcsőkön ülvén hófehér karjával kissé halványult arczát támogatta. Szemei két meggyült csillagkint tündöklének, mellyekben a kinyilt éden látszott, köröttök enyelegvén 's lebegvén a szerelem istene. Szájacskája gyöngéd és mézzelfolyó, két rózsapart között, mély szomorára mennyei mosolyfényt hozott. Machiavelli megszólitá őt, 's megtudta hogy férje a dögvész áldozatává lőn. Hangja, szavai, egész lénye szerelmi haláldöfést ejtének Machiavelli szivén, 's noha sohasem volt szándokában házasodni, hitesül kérte meg e nőt, kivel a házasélet boldog ligetébe sietett. — Itt végződik a dögvész leirása. De boldogságának arany álmai hamar tünének el, mert nejében kinszellemet hozott saját házába; 's ez alkalmul szolgált neki Belfagor czimü novellájára, mellynek tartalma imez:

A pokolba jövő férjek nejeik ellen panaszkodván, tanácsot tartottak az ördögök, 's e tanács végzésénél fogva, Belfagort, tömérdek pénzzel ellátva, küldötték a földre, hogy ott házasuljon. Ő Rodrigo név alatt Firenzében telepedett meg, 's bizonyos Monna Onesta nevü leányt vett el, de ez annyit költött, hogy Rodrigo roppant adósságokba sülyedvén, lóra ült és megszökött. Mivel pedig hitelezői utána

még ezenfelül is nagy mennyiséget kitakarít, a megdrágulás érezhetővé leszen termékekben, készítményekben 's minden egyéb életjavakban, mivel a mint kiki drágábban él,'s drágábban vásárol, aránylag drágábban dolgozik, 's dragábban árul. A szomszédok nyereségesb vásárt találnak nálunk, mint otthonn, mi pedig örömestebb vásároljuk azoknak olcsóbb és jobb készítményeit, mint itthonn a drágábbat és silányabbat; a mit a kereskedés egyfelöl behozott, másfelöl kiviszi, mig nem a forgalomhoz megkivántató pénzmennyiség magát szokott állapotjába visszahelyezi. Megzavartuk a forgalmi pénzfolyamatot minden haszon nélkül,'s mig az, szokott keringésibe visszatér, egymást éri a panasz, felakadt a kereskedés, megtorlottak készítményeink, a versenyt (concurrentia) külnemzetekkel ki nem állhatjuk, pénzszükét érezzük'sat. Természetesen mindezeknek igy kell lenni. A kereskedés erőtetésével rövid időre több pénzt hoztunk be, mint sem belső forgalmunk megkivánná, ennek akárhogy 's akár mint ki kell folyni az országból, mert annak megtartására belső forgalmunk nem elég erős; azért is valamint észrevettük pénzünk áradozását 's a mérleg felénkhajlásának örvendeztünk, úgy nemkülönben, nem sokára, midőn a forgalmi mennyiségen felül áradozó pénz, kifelé kezdi venni futását, meg kell éreznünk azt is, 's annak az előbbenivel ellenkező következményeiről panaszkodnunk.

Már most menjünk e tömkeleg keringő utain még tovább. Őrizzük védvámokkal a belszorgalmat, hogy a külszorgalom rajta erőt ne vehessen, másfelöl pedig, hogy a külkereskedés egyik részen ki ne takarítsa azon pénzt, mellyet a másik részen behozott. Bizonytalan szerencsejáték, miután tudjuk, hogy a másik nemzetnek is hatalmában leend visszatorlással élni; ellenben szomszédink belső mibenlétéről világos ismereteink hiányozván, hogy az általunk okozottnál nem sérelmesebb sebet ejthet-é rajtunk, nem tudjuk. Hanem mellőzzük mind ezt. Védvámok állnak szomszédaink ellen azon részen, merre pénzünk kifolyásától leginkább rettegünk, 's a békefürő szomszéd elnézi, nem sokat hajt rá, visszatorlással nem él. Már most gyáraink felvirágzását, nemzeti szorgalmunk föléledését reményljük. Azonban kiszorittatván a külső verseny, készítményeink ára felebb hág, melly a kivivott egyedárusságnak kedvező, de a nemzet nagyobb részét terheli. A szorgalom egyéb ágaitól az erő azon tárgy felé vonódik, melly kedvezményekben részesült, ez valamennyire éledez, a többi szorgalom megcsökken, ebben a készitők és készitmények szaporodnak, amazokban a fogyasztók száma alább száll; — elsőbben ki nem állhatták a versenyt kül nemzetekkel 's panaszkodtak, ezentúl a megtorlás miatt és a fogyasztók hiánya miatt nem lesz kelendőségük 's ujra panaszkodni fognak. Mind ez nem elég.

Hanem már most az ipar egyéb nemei fognak alább szállani. Ezek irigy szemmel nézendik amazok kedvezményeit 's maguk számára ők is védvámok felállittatását sürgetik, 's ennek ha egyszer az egyedárusság tárt kapuja nyitva áll, soha vége nem lesz, mellynek ha hovatovább a folytonos torzsalkodásokat végtére megunni kezdő nemzetek visszatorlásai eleit nem veszik, fejét ölti végre a csempészkedés 's nagy gonddal gyüjtögetett pénzünket a bilanx ellenére észrevehetetlenül elorozza. Elég az, hogy a nemzeti jólét, nem a kereskedés tündér álmain, hanem az összehangzó nemzeti szorgalom munkássága biztos talpkövén épül. —y.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Zdenchay Miklóst zágrábmegyei főispáni hivatalától saját kérelmére fölmentvén helyébe főispánná gróf Haller Ferencz horvátországi bánt méltóztatott legkegy. kinevezni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Szepessy Mihályt m. k. udv. kamrai fogalmazó gyakornokot ugyanott tszlibeli fogalmazóva kegyelm. kinevezni méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Föls. Zalay Alajost debreczeni k. váltó-áltörvényszék elnökét udvari tanácsos, úgy szinte Péchy Benjamint Sárosmegye első alispánját kir. tanácsos czimmel méltóztatott legkegyelm. diszesiteni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a pécsi székes káptalanban Trsztyánszky Imre püspököt és olvasó kanonokot nagyprépostá, Juranics László székes egyházi főesperest olvasó kanonokká, Benczenleitner Ferencz tolnai főesperest székes-egyházi főesperessé, és Kelemen János kanonokot tolnai főesperessé méltóztatott kegyelm. kinevezni.

Ő cs. ap. kir. Föls. Németh József pozsonyi főpostahivatali ellenőrt kassai főpostatisztté nevezte ki.

Ő cs. ap kir. Föls. Tomácsek Lajos nádor-huszár ezredbeli kapitánynak vezeték nevét „Tamásfyra változtathatni legkegyel. megengedni méltóztatott.

Országgyülési tudósitások.

Februar 11kén CIdik országos ülés a t. KK. és RRnél.

(Tárgy: a városi munkálat.) — A városi munkálatnak szőnyegen forgott szakaszai közől a közoktatási felügyelésre vonatkozók huzamosb vitatkozásra sőt feleselésekre is szolgáltak okul, eltéritve a kérdést a jelen munkálat köréből a történetirás, az iskolai szerkezet, tanitási rendszer, vallási viszonyok tág mezejére. — A kérdéses szakaszok felolvastatása után először is a munkálat jegyzője szólalt fel, némi felvilágositást nyujtólag, milly szempontbul vette légyen a választmány az itt felhozott iskolaügyelési intézkedést, t. i. egyenesen csak hatóságilag nem pedig iskola-előljárósági szempontból. Továbbá egy káptalan követe szólalt föl, 's megemlítve az iskolák igazgatása ügyében eddig fönálló rendeleteket 's gyakorlatot, kivánta, hogy a felügyelésből az illető egyháziak se zárassanak ki, mert ez a nevelésnek csak kárával, egyszersmind pedig az ifjuság körül magának, valláskülönbség nélkül, — érdemeket szerzett egyháziak ellenében némi igaztalansággal történnék. — Elnök ő nmga pedig megjegyzé, mikép ezen közoktatási tárgy ismét azon kedvencz tárgyak egyike, mellyet a t. KK. és RRek a szőnyegen forgó munkálatba beleszőttek, a nélkül hogy ez tulajdonkép annak alkatrészét tenné; czélszerünek látná tehát, hogy e különben nagyfontosságu és minden oldalróli kimeritést igénylő tárgyban, más országok példájára is, külön törvény által intézkedjenek, mindenesetre pedig szükségesnek véli a kérdéses szakaszoknak, ha e munkálatban meghagyatnak, olly módositását, hogy ő Felségének főfelügyelési joga, nemkülönben az egyháziaknak eddig is gyakorlott befolyása épségben tartassék, annyival inkább, mert a városi iskolák nem kizárólag a városiak gyermekei számára állanak fön, hanem a hazának egyéb polgáriéra nézve is. 'S ugy habár maga a város 's más egyes ember állítana is föl iskolát, az ő joga e részben csak annyira terjedhet, mennyiben a közérdekekkel összeütközésbe nem jön, 's igy olly intézetek fölött, mellyekben a hazának külön vidékbeli gyermekei oktattatnak és neveltetnek, kizárólagos fölügyelési jogot sem egyes ember sem városi törvényhatóság nem igényelhet. — Erre azt válaszolák némelly szónokok, mikép itt nem oktatási rendezésről, hanem egyszerüen csak hatósági önkebelbeli fölügyelésrül van szó, melly ő Felségének főfelügyelési jogát nemcsak ki nem zárja, sőt mint a törvények legfőbb őrjeét igényli is: az egyháziak azonban itt, hol nem iskolai előljáróságról, vagy tanitóképeni hozzájárulásról, történik intézkedés, befolyást nem tulajdonithatni. Ezek ellenében ismét egy másik káptalan követe szólalt föl 's az egyháziaknak az alsóbb iskolákban különösen szükséges és hatályos müködését emlitve, a szerkezetnek vagy egészen kihagyását, 's az általános nevelési törvényjavaslathoz halasztását, vagy pedig elnök ő nmga által kijelentett értelembeni módositását kivánta. — Előadása több czáfolatokat vont maga után, mellyekben sokszor csipős kifejezésekkel rovatott meg az oktatási 's általában iskolai rendszer hiánya, az egyházi tanitók munkálkodásának hiányai, a clerusnak semmit nem tevése'stb., melly vádakra 's szemrehányásokra azonban több oldalrul kielégitő válasz adatott, figyelmeztetvén különösen a vádakat előgörditett követek, mikép az elmulasztásnak hibája a világiakkal 's egyháziakkal egyiránt közös. Az eredmény az lön, hogy hosszu vitatkozás után a szerkezet meghagyatott. A bíróságokról szóló §§kal összehangzólag egy megyei követ azt hozá inditványba, hogy a városi bíróság e helyeni rendezése alkalmával egyszersmind a fölebbviteli bíróság iránt is történjék intézkedés, még pedig ugy, hogy a személynöki és tárnoki itélőszékek megszüntetésével a városok perei ezentul a curiára vitessenek fel. Utóbb ismét ezzel kapcsolatosan két pótlójavaslat történt, t. i. hogy a k. táblához egyszersmind 6 vagy 8 polg. birótagnak kineveztetése is határoztassék; a másik pedig a 83ik §. után a polgárok hivatalképességét általánosságban kivánta kifejeztetni, 's igy fölöslegesnek vélte, akár a kir. tábla rendezésének kérdésébe bocsátkozni, akar, mikép némellyek kivánták, a tett inditványt elhalasztani. Ez alapinditványra, t. i. a személynöki és tárnokszék illymódoni eltörlesztésére nézve elnök ő nmlga megtette ellenző előadását, figyelmeztetve mind a kérdés fontosságára, mind az illy mellékes eldöntés czélszerütlenségére, a mennyiben ez csak a munka valósulását nehezíti. Történt még számos nyilatkozat egyik 's másik inditvány mellett megyei szintugy mind városi követek részéről, kijelentetvén különösen igen számosak által, mikép őket ezen lépésre nem a mondott itélőszékek iránti bizalmatlanság, hanem az assimilatio elve vezérlé. — A nyilatkozatok eredménye, az alap-inditvány elfogadtatása lön.

Febr. 15kén CII. orsz. ülés a t. KK és RRnél.

Elnök ő nmga, a tanácskozást azzal nyitá meg, hogy a fölebbviteli elvnek tegnap a k—i inditvány elfogadtatása után, a pótlólag tett kettős javaslat iránt szükség nyilatkozniok a KK és RRnek; akarják-e t. i. az elhatározott kérdéssel összefüggőleg megállapitni azt is, hogy a kir. és hétszemélyes táblához bizonyos számu polgári személyek neveztessenek biró-tagokul, mint T. megye követe javaslatba hozá; vagy pedig P. megye követe inditványa szerint, visszatérőleg a 98 §ra, ebben a polgárok általános hivatalképességét kimondatni? — Ezen javaslatok iránti vitály előtt, egy bányavárosi követ ovást tön a multnapi határozat iránt, a mennyiben ő 's több bányavárosi követtársai szavazatukkal a végzés hozatalához nem járulhattak. — Megkezdettek azután a megirt javaslatok fölötti nyilatkozások, részint egyiket, részint másikat pártolólag; némellyek azokat kerületi tanácskozásra kivánták visszautasitatni; mások e kérdést a törvényszékek általános rendezéséhez; némellyek ismét a hivatalképességről, minden magyar hazapolgárt illetőleg hozandó külön törvényjavaslathoz kivánták halasztatni. A három utolsó vélemény azonban egymásután elhangzott, 's csak a két főbb inditvány körül forgott a helyeslő vagy ellenző küzdelem. — A curiához polgári személyeknek bizonyos

---

szaladtak, odahagyván lovát, eltért az országuttól 's tüskén bokron keresztül egy faluba jött, hol szerencsétlenségét bizonyos Matteo nevü parasztnak elbeszélvén, 's menedékért esedezvén, ganéj alá rejtetett. És igy a kijátszott hitelezők süker nélkül tértek vissza. Rodrigo mentve levén felfedezte Matteonak ki-létét, 's hálaul igérte neki, hogy emberekbe fog búni, kikből csak Matteo parancsára menend ki, mi sok pénzt szerezhet neki. 'S ugy is lett; Matteo rendkivül meggazdagult. De midőn ez a nápolyi herczegnőbül őt kihajtá, azt sugta neki Belfagor, hogy leróva levén már most adóssága, ne merészelje őt többé más emberekből kiszólitni; mit Matteo meg is igért. Történt azonban, hogy a franczia királyhoz hivatván, halálbüntetés alatt az ördög-küzéshez kelle fognia. Matteo tehát a nagy piaczra sok katonát, trombitást, dobost 's mindent, mi nyilvános fényül szolgálhat, állittatott, 's e piaczra vezetteté a királyleányt, ki mellett midőn menne, azt sugta neki Belfagor a leányból, hogy e merényért felakasztatja. Matteo mit sem szólt, hanem jelt adott, mire a trombiták szörnyen harsogni, a dobok morajjal peregni kezdének. Belfagor megdöbbenvén, meginl sugva kérdezte Matteótól e zaj jelentését; ez pedig viszszasugta neki, hogy épen most jön neje, Monna Onesta, őt felkereső, 's mint férjét hazavezetendő. Erre ugy megijedt Belfagor, hogy a királyleányból kiszaladván egyenesen a pokolba sietett vissza. Franczia kutfő után Z. J.

Egy mindennapi történet.

Eredeti beszély.

I.

Szülék, kik magzatitokat gyülölt hitestárs oldalához füzitek; ti kényzsarnokok, jertek; jertek csak néhány pillanatra megtekinteni az apát, ki leánya boldogságát külfény 's gazdagságért föláldozá; jertek, 's ha sirni nem tudtok, kebleitekből kihalt minden részvét és szánalom.

Tán igénytelen-egyszerünek fogod, nyájas olvasó, e történetet találni, millyen a közéletben ugyszólván naponta megfordul; és mégis, vajmi kevés a példák általi okulás! — Oh, zsarnok szülök, higyétek, hogy boldogságot nem rang, nem kincs, hanem megelégedés ad.

*

„És ha nem leszek boldog, ha csak lefolyt napjaimnak visszagondolása, miket lángoló szerelem repkénye font körül, adhatna némi enyhet a vérző kebelnek, fog-é, Vilmos, néhány könyüvel áldozni emlékezetemnek?“ — A panaszló érzelmet tolmácsoló nagy fekete szemekből, mellyeknek egyébkint borúlan tükörét sürü könycseppek homályositák, részvétes fájdalom és belküzdelmek kinja szólt.

„Janka — rebegte epedő hangon az ifju, mi alatt a leányka kezeit tüzforró csókjaival elhalmozá — emlékezetemből mi sem zárhatja ki önt; imádkozni fogok önért akkor is, midőn már engem tán rég elfeledett, imádkozni istenemhez, hogy azon boldogság is, mellyet én ön birhatása által élvezni reménylék, egészen ön sajátjává lehessen. Részemre több boldogság nem virulhat; egy felejtethette volna eddigi mostoha sulyos létem küzdelmeit, egy nyugtathatá vala meg e kebelt, melly az élet viharival eddigelő olly hősies elszántsággal küzdött és küzdeni merész volt. Jelenleg a bátorságot is elvesztém, mi sem sajátom már, csak a fájdalom 's növekedő kin, mellyek szivemet elvérzéssel fenyegetik.“

Itt szava elakadt, pillái alól, férfias szilárdsága daczára, könyük permeteztek, könyük, mellyek elhaló fényében hiusult remény 's kétségbeesés sugárai töredeztek. Aztán az előtte sirásban fuldokló leányra tekintett; arcza szokatlanul halvány lőn, ajkai remegtek. Néhány perczig lehetett e helyzetben, perczekig, mellyeknek lefolyása alatt egy egész élet kinait szenvedé.

„Igen, imádkozzék érettem, Vilmos — folytatá csöndesen az epedő lányka — imádkozni fogok én is önért, hogy szerencsétlen életemet, melly holnaptól kezdve inkább halálhoz hasonlitható, mi előbb egy boldoggal, ez önző világot egy szellemtiszta, pártatlan léttel válthassam föl, hol atyai szigor, hol rang, kincsszomj nem szakasztja el egymástól a szerető szíveket. Mi engem illet, én önt mindig fogom szeretni, de e szeretetet magamba zárandom, mert —“

„Mert más nejévé kell lennie“ — egészíti ki panaszos keservvel Vilmos és földre szegzé buskomoly tekintetét.

„Nem enakaratomból — folytatá gyötrelmesen a hollófürtü lányka — szülői kényszerités az, apai akarat, mellynek hódolni gyermeki kötelességem parancsolja.“

„Nem is vádolom, kedves Janka — taglalá amaz — o, ki vádolhatna angyalt, hogy igazságtalanságot követ el? ki mondhatná szerencsétlensége okozójának, üdve földulójának azt, ki maga az üdv, maga a boldogság nemtője?!“

Itt az ifju szemei egészen odaengedő szendeséggel tapadtak a lány arczára, mellynek rózsáit szivgyötrelem és kebelkin hervasztá. Janka pillái alatt a szánakozás gyöngye rezgett.

„Nyugodjunk meg sorsunkban — szólt végre a hölgy hosszu szünet után, mellynek fájdalmai örök kárhozat kínaihoz hasonlithatók — én atyámat nem vádolom; ő lássa, ha boldog lesz-é, lehet-é lánya olly férj birtokában, kit nem

számban kineveztetését inditványozott tag ujra szót emelt, 's a kinevezendő tagok számát 8ban kivánván megállapitatni, ezen javaslatát annyival inkább elfogadhatónak bizonyitá, mivel azon elv, hogy a hol polgári értékrül itélet hozatik, ott polgári osztálybul levő biráknak is kell alkalmaztatniok, — már a mult országgyülésen nemcsak elismertetett, hanem foganatosittatott is a váltótörvényszéki bíróságok elrendezése alkalmával, mellyekhez városbeliek kineveztetése is rendeltetett. 'S ezt nem vélte ellentétbe hozhatónak az általános hivatalképességrül alkotandó törvénnyel, mellynek inditványozását annak idején teljes készséggel megigérte; nagyobb biztosság tekintetéből pedig, hogy mellőztetni nem fog, azt is elhatározhatónak mondá, hogy ezen munkálat mindaddig ne terjesztessék a FőRRek elibe, mig az általános hivatalképesség iránt külön törvényjavaslat nem készül. — Egy másik követ a p—i inditványt már csak azért is pártolá, nehogy azon árnyék ruháztathassék a megyei képviselőkre, mintha továbbá is minden hivatalt csak a nemességnek kivánnának föntartani 's a születési előjogokat ápolni, mellyeknek lerontását ő annyival szükségesebbnek látja, mert ez okozza a sokszor panaszkodva említett középrendi hiányt, mi leginkább onnét eredt, mert minden — kissé vagyonosabb polgár azon volt, hogy magának nemeslevelet szerezzen, 's igy az osztályok soha nem olvadhattak össze. Ő, ha polgári osztályban született volna, büszkeségét helyezné abban, hogy polgár, 's a világnak minden kincseért nem cserélné föl e nevezetet. A számbeli kitételhez egyébiránt nem ragaszkodhatik, mert ez, legyen bár 8, 12, vagy 16, mindenesetre csak korlátozása az általános hivatalképességi jognak, mellynek kimondását e munkálatban annyival inkább helyén látja, minthogy az elv már 1840ben is határozottan ki volt mondva, 's minthogy ez intézkedésnek nem csupán a városokra, hanem a kerületekre is ki kell terjeszkedni, mi csak az általános hivatalképesség kimondásával történhetik. — Ellenkező véleményben volt az általános hivatalképességnek e helyen kimondása iránt a fölebbvitelnek tegnapi inditványozója, miután ezt a városi belszerkezet rendezésének ügyétől szinte olly különnemü tárgynak ismeri, mint a büntetőjogi bíróság elhatározását, vagy a magyar nyelv iránt a városokra nézvesti rendelkezést, mellyeket a KK. és RRek szinte külön törvényjavaslatokra utasitottak. Reménységét fejezte ki az iránt, bogy ezen elhalasztás miatt a városok nem fognak bizodalmatlansággal viseltetni a KK. és RRek többsége iránt, miszerint annak idején az általános polgári hivatalképesség is megadatik számukra, s hogy e részben méginkább megnyugtattassanak, kijelentendőnek vélte az izenetben, hogy ez iránti bővebb nézeteiket akkor terjesztendik elő a KK. és RRek, ha a nemnemesek hivatalképességérül általánosan intézkedni fognak. Elnök ő nmlga szinte abban fejezte ki véleményét, hogy a hivatalképesség iránti rendelkezés, a jelen munkálatban, hol különben is egyedül csak bíróságrul van szó, nincs maga helyén, 's miután a KK. és RRek ugyis elég tárgyat szőttek a jelen munkálatba, mi tulajdonkép a városi belszerkezet rendezéséhez nem tartozik; kérte a KKat és RRket, ne kapcsolják ide a hivatalképességi ügyet is, nehogy ez által is ujabban 's méginkább nehezitsék a munkálat tulajdonképi lényegének további elfogadását. Elégnek vélte elnök ő nmlga a már tegnap végzéssé lett fölebbviteli intézkedéshez, összefüggőleg 's megnyugtatásul a városokra nézve, T. megye követének inditványa szerint csupán azt határozni el, hogy a városokbul a kir. curiához 8 biró-tag lesz kinevezendő. E szám szerinti kitételt azonban ismét ellenzették következve némellyek, 's kivánták a két rendbeli inditvány megvitatását kerületi ülésre utasittatni. — Az illy visszautasító elhalasztást egyik megyei követ igen olcsó liberalismusnak nevezte, 's kivánd, hogy miután tegnap a rögtönzött inditvány elfogadtaték, az eltörlött két fölebbviteli bíróság helyett szükségkép másrul kell gondoskodni, még pedig nem olly fölülegesen mint némellyek kivánják, hogy vitessenek fölebb a városok perei a curiához, a nélkül hogy ennek állapotja iránt gondoskodnának, 's elhalmozzák a pereknek uj nemeivel, holott a most előtte folyóknak számát is alig birja meg. Szintolly kevessé látta helyesnek a kérdéses intézkedést az általános hivatalképesség tárgyalásának idejére halasztani. Valljon mi köze, mond a szónok, a nép hivatalképességének a polgárokéval? Miért keverünk egyik intézkedést a másik közé? Nem annyi volna-e az illy ürügy melletti elhalasztás, mint szándékosan lökni el magunktól az ügyet; utoljára majd az jőne ki belőle, hogy a városok országgyülési szavazatának meghatározását is akkorra halasszuk, midőn általános népképviseletet adandunk. Pártolja tehát a kérdésnek e helyeni eldöntését, még pedig szám szerinti kitételével annak, hogy 8 városi tag neveztessék ki a curiához; 's ezt leginkább azért, mert biztositékot lát benne, nem ugy mint az 1840ki törvénynyel történt, mellyben szinte ki volt mondva, hogy a váltó bíróságokhoz városi egyedek is neveztessenek, de azért többnyire mégis minden törvényszékhez csak nemesek neveztettek. — Számosan nyilatkoztak még mindkét javaslat mellett és ellen. Több rendbeli fölszólalás után, elnök ő nmlga megjegyzé, hogy könnyebb valamit félrevetni vagy elrontani, mint helyébe ujat, jobbat állitani, 's hogy ha csupán codexek által a nemzetek boldogsága megalapitható volna, ugy nem kivántatnának ehez évszázados munka és törekvés; de mutatja a jelen eset is, mikép az életviszonyok fokozatos és kiméletes változtatásokat igényelnek, 's hogy a régi institutiok nem egyszersmind szükségkép hibásak is. Igy p.o. neveztessék bár most a kir. városokbul a Curiához 6.8, vagy több tag is, kétségtelen, hogy a nagyobb érdek elnyeli, absorbeálja a kisebbet; 's talán épen ez volt oka, hogy a városok hajdan egészen külön forumokat kivántak, mellyek kizárólag az ő ügyeikkel 's érdekeikkel foglalkodtak, 's igy ezeknek háttérbe szorulniok nem lehetett. A tegnapi végzéstül egyébiránt most már visszalépni nem lehet, 's a pótló javaslat közül inkább azon javaslatot vélné elfogadhatónak, melly a munkálat létrejövetelét legkevésbbé nehezíti; a mi pedig a módositás szóbeli foglalmazását illeti, ezen ne igen akadjanak fön a t. KK. és RR., mert — legyek bár, mint mondani szokás „falsus vates," de ugy hiszem, hogy e tárgy még többször is megforduland a KK. és RRek előtt. — Néhány véleménynyilatkozat után végre egy vezértag szerkezeti javaslatot olvasott föl, melly külön § gyanánt lenne a munkálatba iktatandó, 's mellyben csupán az fejeztetnék ki, hogy a fölebbvitel törvény által határozott esetekben a királyi városok törvényszékeitől, a királyi, illetőleg báni, ezektől pedig a hétszemélyes táblához történik, és ezen fő törvényszékekhez ülnökök, születésre való tekintet nélkül, a királyi városokbul is fognak neveztetni. — Ezen szerkezet iránt egy szónok megjegyzé, hogy ha a KKnak és RReknek csak egy redactio kell, ez annak jó; de a szólót magára az elvre nézve egyáltalán ki nem elégiti. A törvénynek világosnak 's határozott értelmünek kell lenni; már pedig hogyan magyarázható a javasolt szerkezetnek ezen kifejezése „születésre tekintet nélkül"? Nem lehet é ezt oda magyarázni, hogy csupa nemesekbül neveztessenek ülnökök? Legalább neki egyáltalán semmi biztositékot nem nyujt ezen szerkezet a szőnyegen forgó elvnek életbeléptetése iránt. Miután ez utóbbival megszüntettük egyszersmind a városoknak azon jogát, hogy saját ügyeikben önkeblükbeli bírótagok ítéljenek: adjunk nekik illő kárpótlást a tárnokszéki jogért; 's e kárpótlásban fekszik a lényeges különbség az ő általa védelmezett 's az általános hivatalképességi elv között, mellyet némellyek itt akarnak kifejezni, holott annak itt csakugyan nincs helye. — Ezen vélemény ellen szót emelt egy másik tag, 's midőn a városi követek helytelenitő nyilatkozata hangzott át a teremen: megtámadta 's hivatalvágyról vádolá őket, 's a számszerinti kitételt már csak azért is veszedelmesnek tartotta, mert ugy annyi egyén már előre le lenne foglalva a városi követek közől a kormány részére. — E szemrehányást és megtámadást egy megyei követ visszautasította, különösnek találván, hogy az előbbi tag a városi követektül még a helyeslési vagy roszalási nyilatkozatot is meg akarja tagadni, 's igy kevesebb jogot tulajdonit nekik, mint a hallgatóságnak. — Fájdalmas érzéssel szólaltak fel e miatt némelly városi követek is, visszautasitván egyszersmind magoktól és társaiktól azon méltatlan vádat, mintha hivatalvadászati indulat birná őket a számszerinti kitétel pártolására, hanem birja azon élettapasztalás-szülte aggodalom, hogy ha ez nem történik: szintugy mellőzve lehetnek jövendőre is, mint mellőztettek az 1840ki törvény daczára, midőn a váltótörvényszékek közől csupán egyetlen egyhez neveztetett ki polgár bírótagul. Ha egyébiránt hivatalvágy lett volna, vagy leendene közöttük, ez csak az aristocratiának hivatalvágya által ébresztethetett volna, mellynek nagy mértékbeni elharapozását a tábla főbb szónokai közől számosan 's keserűen megrótták már több izben; de válaszolhatnák ama vádoló követnek azt is, hogy midőn a polgári bírótagok számának meghatározását ellenzi, épen akkor leghatalmasabban küzd azok érdeke mellett, kik a hivatalokat eddigelé is majdnem kizárólag birták 'stb. Az igy egészen idegen térre átvitt 's könnyen nagyobb keserűséget előidézhetett vitályt elnök ő nmlga a tárgyhoz visszavezetőleg azon figyelmeztetéssel szakasztá félben, hogy minél hamarább 's biztosabban leendő sikerhez-jutás végett csak a felolvasott szerkezet tartalma iránt nyilatkozzanak a szónokok. Ehez képest még egy pár előadás után a KK. és RRek többsége a fön megirt szerkezetet „Elfogadjuk!" felkiáltás utján magáé vá tette. — Olvastatott azután a nádori itélőmester által a munkálatnak, az adókivetésről szóló 324. §a. Következve számos nyilatkozat történt e tárgy iránt, 's mint a kerületi ülések alkalmával, ugy most is sokak által a háziadó maximumának az országgyülésen leendő meghatározása sürgetteték; némellyek a ker. választmány munkálatának eredeti tartalmához ragaszkodtak, ismét mások a ker. módositás szerinti szerkezetet kivánták megállapittatni. Az országgyülés által leendő maximum-határozás ellen megtette elnök ő nmlga saját kifogásait, mellyek szerint ez nemcsak nagy időveszteséggel, de a városi hatóságok és országgyülés közti számos összeütközésekkel 'stb. járna, 's az országgyülést egy nagy exactoralis hivatallá alakítaná. A szavazati nyilatkozatok többsége azonban az országgyülési maximum-határozás felé hajolt, 's P. megye és Horvátország követe szinte az országgyülésre szavazottakhoz ment át; elnök ő nmlga a többséget oda mondá ki, hogy a városok háziadó-maximumát az országgyülés határozandja meg. Előadá ezután egy hatályos szónoklatu tag, hogy — nem lehetvén szándéka azoknak, kik az országgyülés kivetését pártolták, miszerint ez mind a két tábla befolyásával egész általánosságban történjék: szükség e helyen világosan kijelenteni, mikép ezen kivetési jog gyakorlatát, több alkotmányos országok példája szerint is, egyedül csak a követi táblának tulajdonitják; mert máskép a háziadó kivetés közvetőleg a kormány kezébe adatnék. — Erre

---

szeret, soha nem szerethet. Isten látja keblem bensejét, azon isten, ki előtt titkaink tudvák, ki behat a szív legmélyebb redőibe, mennyire engedelmeskedém eddig atyámnak; pillantása nekem mindig parancs volt, szavai szentség, mellynek megtörését bocsáthatlan bűnnek tartandám; de most, midőn egy élet lehető boldogsága forog kérdésben, midőn jövendő megelégedésünket, egy kárhozatos „igen" romokba dönti, most első ingerültségemben vonakodni akarék, de nem — szilárdul fogom türni a kérlelhetlen sorsot, melly ónsulyával fölém nehezült, hisz ez élet, magában véve, ugy is oly rövid — 's atyámnak engedelmeskedendem. Jó Vilmos! nekünk egymást többé látnunk nem szabad; legyen boldog, emlékezzék meg néha a szegény, szerencsétlen Jankáról, ki önt a síron tul is szeretni meg' nem szünik, 's könyörögjön érettem, hogy isten elég erőt adjon sorsom elviselhetésére. Isten önnel — örökre isten önnel!'

Szavait zokogás fojtá el, térdei ingadozni kezdének, egész testében reszketett. Vilmos a hanyatlani akaró hölgyet karjai közé szorítá; a hullámhajakkal körülárnyékolt fejecske dobogó keblén nyugovék, a selyempuha kezecskék akaratlanul is nyaka köré fonódtak 's a remegő lányka ajkai mámoros hangon olvasztó szavakat rebegtek.

E perczben közel moraj hallatszott; a leány atyja lépett a terembe: redős homlokára harag és boszú föllegei vonultak, ősz szemöldei alól villámfény czikázott.

„'S ön még lakomba mer tolakodni — dörgé, illedelmet feledve — midőn tudja, hogy leányom már más jegyese?!"

„Én bucsúzni jövék, uram — szólt az elkeseredés legmélyebb hangján az ifju — tolakodás szemtelennek tulajdona, nem enyém. Egyébiránt becsületemre fogadom, mellyet e korig az ég 's enmagam erejével sértetlenül fentartani képes valék, hogy e lak küszöbét többé átlépni nem fogom."

'S meghajtá magát; aztán egy panaszló tekintetet vetve a lányka felé, melly sokat, igen sokat jelente, az ajtón őrülttkint rohant ki.

Janka az ajtó felé tárta kezeit, mintha boldogságát akarná visszatartani elmenésében; fölkelt, de ingadozó lábai a szokott szolgálatot nem teheték — a pamlagra ájultan hanyatlott vissza. II.

Másnap délutáni hat órakor fényes hintóvonal tartott a főtemplom felé. A benülő egyének öltözeteiből gyánitni lehete, miszerint e rendkivüli dísz aligha nem menyegzőt hirdet. — Midőn az esketendő pár az egyház falai közé lépett, egy halvány ifjut pillanta meg a vizsga szem az árnyasztó oszlopzatok alatt: szemei földre függesztve, arczán a kétségbeesés mutatkozék.

A vőlegény magas szikár férfi volt, életének ismertető jeleit beesett szürke szemeiben hordozván; a mennyasszony ellenben tavaszkorának szépségében díszlett, 's barna hajfonadéka között fehér rózsák halványultak; e rózsákat azonban, ha a velők ékesítettnek arczára tekintünk, inkább temetés, mint násznek mondhatnók, mert a nő arcza igen hasonlított e rózsák színéhez, mert a menyasszony halvány volt, halvány és fehér, mint halott. Midőn a sorsdöntő „igent" rebegék erőtetve ajkai, az oldalaslag elvonult szegény ifju öntudatlanul támaszkodék a háta mögött magasló márványoszlophoz.

A templom már üres volt, sötétlő csarnokiban búskomoly csend, ünnepélyes hallgatagság vesztegelt: midőn az ifju aléltságából föleszmélt; ő nem sirt, nem sohajtott; megkövült némaság ült a sárga ajkakon. — Utjában épen azon ház mellett vonult el, mellynek pazarfényü termeiben a násznépvendégek mulattak; a kedélyvidító zene érzékeire gyötrő hatást gyakorla: halotti zenének vevé ő azt, melly boldogsága sírbaásatásánál keserűen hallatja méla hangjait. Szemeit ellenállhatlan vágy emelé a világított ablakok felé; kebléből mély sohaj fakadt, mély, mintha az öröklét végetlen örvényéből veendette eredetét; kezeit szivére szorítá, mintha megrepedését akarná akadályozni, aztán az égre emelte könytül csillogó — szemeit; — „Ő már nő!" rebegé. Végre, mintha villanyos erő futotta volna át lázrohamu idegeit, tova iramlott 's utána folytonos üldözője, az elvesztett szerelem.

*

És ismét másnap a budai egyik temető sírhantjai között egy fiatal férfi holtan találtaték: agyán óngolyó vala keresztül röpítve. Vilmos kétségbeesésében öngyilkossá lőn. Sokat beszélt a körülte összegyült nép a megholt ifjuról, sok valótlan hír keringett öngyilkossága felől, halála valódi okát azonban Jankán és ennek atyján kivül senki sem gyanitá, mert még Janka férje sem tudott legkevesbet is nője első 's egyetlen szerelméről.

Félév mulva, 184*i tavaszhó 12kén a budai vártemetőbe fényes szertartással egy fiatal hölgy virágkoszorúval ékített koporsója viteték; ravatalánál dúsan aranyozott sírkő fénylik, mellyen ez egyszerű fölirás olvasható: „Itt nyugszik V—. Janka.

*

Az esti alkony hüsében gyakran láthatni egy őszfürtü aggastyánt ingatag léptekkel a sírkert felé haladni: redős arczát a lélekkin mardosó tusája teszi epedő külsejüvé; sirna ha lehetne, de szemeinek könyforrásai már régen kiapadtak. Gyötrő lelkiösmeretének furdalásai leirhatlanok.

Lakner Sándor.

egy másik tag röviden válaszolá, hogy e részben nincs mit tartani, mert a maximum nem arra szolgáland, hogy annyit köteles legyen a város kivetni, hanem hogy annyinál több terhet nem róhat a polgárokra; már pedig a kormány az adót nem szokta kevesebbre szállítani, hanem inkább emelni, 's e szerint nincs ok félni, hogy a városok szükséges költségei az ő befolyásával megállapitandó maximumból ki ne kerülnének. — Utána azonban egy másik szónok fölhozott több esetet, mellyekben megtörténhetik, hogy a városoknak nem épen szükségeire, hanem nagy hasznára, t. i. kereskedési vagy gyáripari fölvirágzására szükséges költségek, érdek-alárendelési 's más mellékes tekintetek miatt — a háziadó csakugy le fog szállittatni, 's igy midőn fürdőre vagy világitásra megengedtetik a költség, akkor gyárközlekedés és ipar-vállalatoktól megtagadtatik, 's meggyőződése egész bensőségével figyelmezteté a KKat és Rket, hogy ha a követtársa által előterjesztett szabatos értelmezést világosan ki nem fejezendik, rövid időn sajnálni fogják, hogy a városi házi adó iránti rendelkezést illy állapotra juttaták. — A megirt javaslatot néhány más követ is pártolá különösen azon elvbeli következetességnél fogva is, melly miatt a v. háziadót a Helytartó-tanács eddigi befolyásától mentesíteni akarták a RR.; egy másik tag azonban ezt már a conclusumba ütközőnek vélte; hanem szükségesnek látta, hogy, miután az adómaximum meghatározása az országgyülésre ruháztatott, határoztassék most már meg, miképen fog ez abban eljárni, hogyan intézendi müködéseit. Egy pár tag előadá, hogy itt az országgyülés fogalmának fejtegetésébe bocsátkozni nem akarnak, 's a kivánt elhatározást akkor látják teendőnek, ha majd az általános adókérdés szőnyegre jövend; egyszersmind a kerületi választmány szerkezetében használt „törvényhozás" kifejezés helyett, a szavazat alkalmával történt nyilatkozatnál fogva 's egyformaság tekintetéből is, mindenütt csak az „országgyülés" szót kivánták használtatni; végre a 325ik szakaszból; melly igy szól: „Egyenes adón kivül más adóztatást, melly eddig szedetett, fölemelni, vagy annak ujabb nemét kivetni különös törvény engedelme nélkül nem szabad" — a különös törvény föltételét kihagyatni kivánták azon okbul, minthogy a hadi adó sem szokott soha törvényben kitétetni. Ezek következtében huzamosb vitály keletkezett az iránt: vajjon a kerületi választmány eredeti szerkezete marad-é — a közvetett adó kihagyatásával, vagy egy utóbb tett 's ledictált szerkezete P. megye követének? — Az adó-maximumnak egyedül az alsó tábla általi meghatároztatása iránt ujabban meleg szót emelt a fönebbi szónok, 's kérve kérte a KKat és RReket, hogy mig nem késő, adják meg a conclusumnak az általa és követtársa által kivánt értelmet; kérelme azonban nemcsak kellő méltánylatra nem talált, sőt utóbb egy vezértag azt nyilvánitá a conclusum iránt közbejött nyilatkozatokra, miszerint „nem engedi azt a jogot, hogy valaki a minoritas közől magyarázza a conclusumot." Kifakadt továbbá azon tag ellen, ki a maximumnak törvény általi kimondását sürgette, mert, ugymond, ez a hadi adóval sem történik. A conclusum egyedül az volt, hogy az országgyülés meghatározza a maximumot; a Helytartótanács pedig fölügyel, hogy annál több ki ne vettessék. Ez jöhet csak a szerkezetbe, 's több semmi. — Ezen jogtagadás ismét többek felszólalására szolgált okul, kik a conclusumot az egész tábla tulajdonának állitván, ahoz továbbá is hozzá szóltak. Az értelmezés miatt támadt ezen szintolly huzamos mint jellemző vitály közben, elnök ő nmlga ismételve kijelenté: hogy neki sem egyik sem másik szerkezet practicabilitása iránt nem nagy reménye van, hogy egyébiránt akár egyik, akár másik fogadtassék is el, ezen maximum meghatározása iránt is meg kell maradni ugyanazon tractatus módjának, mint ez eddigelé a hadiadóval történt. Ebben a főbb szónokokkal együtt a többség is megnyugodott; 's fölolvastatván következve a p — i szerkezeti javaslat, ez a választmányi munkálat 337. §nak hozzáadásával, következőleg fogadtatott el: 324.§.„Az orsz.gyülésen megajánlott közadón felül kivethet a város egy e végre különösen hirdetendő közgyülésben saját házi szükségeinek fedezésére is évenkint egyenes adót; de az évenkint kivetendő háziadó mennyiségét, az országgyülésen megállapitandó adó-maximumon fölül nem emelheti; ezért tehát a városok, házi költségeit és jövedelmeik jegyzékét is országgyülésrül országgyülésre a törvényhozásnak bemutatni kötelesek. A felsőbb felügyelés (2.§) e részben tovább semmiképen nem terjedhet, hanem egyedül oda, hogy az országgyülés által határozott adó-maximumnál több ki ne vettessék; továbbá a számadások megviszgálása által oda is, hogy a háziadó más czélra, mint a közgyülés által határoztatott, ne fordittassék; és a város pénztárai hűségesen kezeltessenek." (Következik a ker.választmányi munkálatban 337, most pedig) 325.§: Rendkivüli esetek által időközben okozott szükségek födözésére azonban a jelenlevők ⅔ részének beleegyezésével és a Helyt.tanács helybenhagyásával, egy e végre különösen hirdetendő rendkivüli közgyülés uj kivetést tehet vagy kölcsönt vehet föl, és annak évenkint kamatait az országgyülés által megállapitott adó maximumhoz hozzá adhatja. 326 §. Egyenes adón kivül más adóztatást, melly addig szedetett, fölemelni, vagy annak ujabb nemét kivetni, különös törvény engedelme nélkül nem szabad." —

Febr. 16kán CIII. orsz. ülés, egyedül a t. KK és RRknél.

Megkezdetvén a pénztárak kezeléséről szóló 326. 's következő §§., több utasitásszerü előadások történtek mind megyei mind városi követek részéről, mellyek azonban semmi szerkezetbeli módositást nem szültek. Megtette elnök ő nmlga is saját észrevételeit különösen a 352ik §ra nézve, melly az előbbi szakaszban foglalt tisztviselők iránt azt rendeli, hogy azok az ujitószék által 6 évre választatnak, de ismét választhatók. Elnök ő nmlga e részben, ha a tisztviselők egyszer megválasztattak, a városok ősi szokását kivánta megtartatni, t.i. hogy a tisztviselők állandók maradjanak, hacsak itélet által nem mozdittatnak el hivataluktól. Figyelembe ajánlotta ugyanis azon különbséget, melly e részben a megyei és városi tisztviselők, ugyszinte maga a megyei és városi közönség közt fönforog. A városok föladata: ipar, kereskedés, müvészetek 'stb. Ezeknek nyugalmas állapotra van szükségök; az örökös tanácskozás, a sürüen következő választási mozgalmak, előkészületek 's eljárások mindezekre akadályozólag hatnak. De a városi tisztviselőség állása is egészen más mint a megyeiké. A városi tisztviselő folytonos elfoglaltatásban van; az ő teendője avatottságot és készültséget igényel, 's csak némi járatlanság is tetemes hibát vagy visszaélést vonhat maga után, szükség tehát hogy ezek állandósittassanak. Igy vélekedett több városi követ is; nem hiányzottak azonban, kik a szerkezetben rendelt 6 — sőt 3 évi választás mellett is nyilatkoztak; egy megyei követ pedig, utasitása szerint, minden évben választás alá kivánta volna bocsáttatni a tisztviselőket. — A szerkezet egyébiránt változatlan maradt. — Hasonlókép megtette elnök ő nmlga a polgári őrseregrül és a főfelügyelésről szóló szakaszok iránti észrevételeit; különösen a 380ik §ra vonatkozólag, mellyben a számadások megvizsgálásáról az rendeltetik, hogy ez csak akkor tekintessék befejezettnek, midőn a magyar kir. Helytartó-tanácsnak azokra észrevétele nincs; ellenben a Helytartótanács, észrevételeit, a számadások fölterjesztésétől számitandó legfölebb egy év alatt a városnak leküldeni köteles; ellenkező esetben a számadó többé felelni nem tartozik. — Elnök ő nagymlga lehetetlennek találta, hogy e részben a Helyt.tanácsnak időhatár szabassék, mert ez épen annyi volna, mintha a criminalis törv.széknek bizonyos határidőt szabtak volna ki a KK. és RRek, melly idő alatt az itéletet hozni köteleztessék; ennek lehetlenségét pedig csakugyan mindenki átlátja. Igazságtalannak találta továbbá elnök ő nmlga, hogy az egy év alatti le nem küldés esetében a számadó többé felelet terhe alá ne vonathassék, mert megtörténhetnék, hogy bármilly akadályozó körülmények miatt az átvizsgálás egy éven tulhaladna ugyan, de a számadónak vétkes hanyagsága, vagy épen hivatalbeli gonoszsága napfényre jöne, 's ő mégsem vonathatnék feleletre; már pedig ezt egyes személylyel minden esetben könnyebb tenni, mint egész testülettel. — Voltak sokan a megyei követek között is, kiket a szerkezet ki nem elégitett, mert az abban rejlő értelem szerint a netalán elkésendett számvevő, hogy egy évben tulhaladás miatt a feleletteher ő rá ne essék, talán a valóban fölfedezett hibát sem fogná nyilvánitani, saját romlásával; — mások pedig azért, mivel a „felelni nem tartozás" kifejezés által nem látták világosan kijelentve azt, mit tulajdonkép a szakaszban kifejezni kellene, t. i. hogy ellenkező esetben a Helyt.tanács tartozik kárpótlással. Javasoltatott ennélfogva három rendbeli szerkezeti módositás, mellyek fölött huzamosb vitatkozás keletkezett, átszőve némelly kormányszék elleni kifakadásokkal, hogy a számadások lassan vizsgáltatnak, 's az actákat por-halom lepi, mert ezek sovány dolgok, nem ugy mint az urbéri perek, mellyek nagy szorgalommal revideáltatnak. Egyik szónok a vádak alaposságát egy tagtársának — különben kormányszéki hivatalnoknak — hallgatékonysága által is kivánta igazolni. Az ekkép fölhivott követ azonban eszébe juttatá ama követnek, hogy ő itt nem mint hivatalnok ül, hanem megyéje bizodalmánál fogva, 's igy az érdeklett kormányszék védelme nem lehet föladata, sőt a mennyiben megyéjének hasonló panasza van, ő is előadandja; illy módon fölhivatván azonban ama vádakat, az ettől tiszta hivatalnokok nevében határozottan visszautasitja, 's kijelenti, hogy azon vádakat egyáltalán nem érdemlették, valamint azt is, hogy a számadások késedelmes vizsgáltatásának magok a hatóságok az okai, mert pontos áttekintés és kellő fölvilágositások nélkül küldik föl azokat; fölhijja ennélfogva a RReket, hogy leginkább arrul gondoskodjanak, miszerint a városi számvizsgálat történjék kellő szigorral — A szerkezet tartalma fölött huzamosan folyt vitály közben elnök ő nmlga elégségesnek vélte itt a felelősség iránt a crim. codexnek 534ik szakaszára hivatkozni, melly erről világosan 's határozottan rendelkezik; mások pedig azt onnét ide átiratni kivánták; végre hosszura terjedt csekélyes módositási vitatkozás után, a fönöbb idézett szakasznak utolsó öt szava kihagyatván, a kárpótlás terhe a Helyt.tanács elnökére 's illető tagjaira rovatott. Be levén e szerint végezve a munkálatnak első része, elnök ő nmlga jónak látta ezen részt az itélömester által az e tárgyu izenet mellett a mlgos FőRReknek a legelső ülés alkalmával átküldeni, hogy legyen tanácskozásaikban mivel foglalkodniok. Melly javaslatot a KK. és RRek közértelmüleg elfogadták.

Országgyülési rövid közlések.

Februar 22kén tartatott a CLVd. kerül. ülés. — (Elnökök: Karácsonyi L. (Torontál), Majláth Gy. (Baranya) ker. jegyző: Szemere, naplóvivő: Zsoldos.) A hallgatóság kizárásával tartott rövid magányértekezés után d. e. tiz órakor nyilt meg a kerületi ülés, mellynek tárgya volt a m. főRR. válaszüzenete a börtönrendszer iránt. Több szónok érdekes előadásban czáfolgatá a mlgos főRR. által a mintabörtön mellett felhordott okokat, fejtegeté az 1827d. évi orsz. választmány javaslata nyomán ajánlott kor, 's nembeli elkülönzés hiányait; felhozá a külföld tapasztalásait; mutogatá a magányrendszernek elsőségét minden más rendszerek felett; 's hogy e rendszer jelen pillanatban birja a nemzet figyelmét, és ha most be nem hozatik börtön-rendszerünk még sokáig fog iskolája lenni az erkölcstelenségnek. A nagyérdekü fejtegetésnek eredménye lőn azon határozat, miszerint a méltóságos főRRnek visszaüzentetik, hogy a mintabörtöntervezetet — melly mellett egyetlen hang sem emelkedett — a t. RR. nem pártolhatják 's előbbi üzenetökhöz ragaszkodnak.

Ugyanaz nap tartatott CVII. orsz. ülés. mind két táblán d. u. 1 órakor. — A mlgos főRRnél a magyar nyelv tárgyában f. e. januarius 23án kiadott k. k. válasz iránt kelt főrendi üzenet hitelesités után a tek: RRhez átküldetett; 's a katonai élelmezés és szállásolás tárgyában kelt főrendi üzenet, ugyszinte a KK. és RR. üzenete a kir. városok belrendezése 's országgyülési aránylagos szavazata iránt felolvasás után köziratra bocsáttattak. — A KK. és RRnél több rendbeli főrendi üzenetek a vallás és magyar nyelv tárgyában felolvasás után köziratra bocsáttattak az országgyüléshez beadott folyamodással együtt.

Februar 23. CLVId. kerületi ülés. Kerületi jegyző felolvasván Zombor városa választó községének panaszos előterjesztését a beltanács által a városok rendezése tárgyában adott pótló utasitás ellen, 's e panaszos előterjesztés mellett a kerületi elnökséghez intézett kisérő levelet, e két irat a kérelmezési választmányhoz utasittatott. A cs-di indítványra kerülvén a sor, az évenkinti országgyülések iránt: miután azt az indítványozó követ érdekesen kifejté, többen mutogaták a törvényhozás hasonló intézkedésének példáit régibb törvényekből; mutogaták ennek szükségét a törvényhozás előtt álló teendők tömegéből. Ellennyilatkozat alig hangzott el egykettő, okait a törvényhozás rendezetlen állapotából merítvén, szavazat alá kerülvén a nagyfontosságú indítvány: 27 megye 19 ellenében mellette nyilatkozott. E többséget alakiták: Sáros, Ung, Szabolcs, Gömör, Heves, Bereg, Torna, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Vas, Zala, Komárom, Bars, Somogy, Hont, Zólyom, Pest, Árva, Bács, Verőcze, Szerém. Nem szavaztak: Nyitra, Fejér, Tolna. — A tárgyalás alatti indítvány határozat erejére emelkedvén: elhatároztatott annak törvényjavaslatba foglalása akép, hogy a készitendő törvényjavaslatban az évenkinti országgyülések tartásának helyéül Pest városa, idejéül pedig december, januarius, februarius és mártius hónapok jeleltessenek ki. Az eldöntött indítványnyal kapcsolatba hozaték a királyi tábla országgyülések alatti biráskodásának minden nemü perekre leendő kiterjesztése, 's azon kérdés: évenkinti országgyülés mellett évenkint választassanak-e a követek, vagy a visszahivás-jogának fentartása mellett egyszer megválasztva hivatalaikat több, törvény által meghatározandó évekre is megtarthassák? E két kérdés eldöntése más napra halasztatott.

Februar 24kei CLVIId. kerületi ülésben az évenkinti országgyülés elhatározása mellett tegnap függőben maradt kérdések közől a királyi curia országgyülés alatti biráskodásának minden perekre leendő kiterjesztése külön törvényjavaslatra utasittatván: a követválasztás ideje felett támadt tanácskozás az országgyülés elrendezésének több kérdéseire is kiterjeszkedett. E kérdések azonban egészen mellőztetvén, szavazat alá csak az tüzeték ki: kivánnak-e a KK. és RR. intézkedést a követválasztás ideje iránt? Az intézkedést 38 megye ellenzé a következő tiz megye ellenében: Komárom, Győr, Zólyom, Pest, Verőcze, Szatmár, Szabolcs, Heves, Máramaros, Torontál; nem szavazott: Nyitra. Ekép bevégeztetvén az évenkinti országgyülés feletti indítvány tárgyalása: szőnyegre került a Hajdu-kerület belszerkezetéről 's országgyülési szavazatjogáról szóló törvényjavaslat, mellynek bevezető szakasza helybenhagyatván; helybenhagyattak a Hajdukerületről általában szóló 1—3 §§, a kerület hatóságát 's kötelességeit megállapitó 4—12 §§; a szabályok 's határozatokat tárgyazó 13—28, 's az egyes Hajdu városokat illető 29—38 §§. A 39. §nál, melly a közterhek aránylagos viseléséről szól, hosszas vitatkozás támadt a Hajdu-kerületben lakó törzsökös hajduknak és nemeseknek adómentességi joga 's e jog ellen divatozó szokás felett. A vitatkozás eredménye szavazat lőn, melly szerint 27 megye 13 ellenében a szerkezet módositását kivánta. Kevesebségben maradtak: Bihar, Csongrád, Arad, Temes, Torontál, Bars, Zala, Baranya, Zólyom, Pest, Tolna, Pozsega, Verőcze. Nem szavaztak: Heves, Ugocsa, Békés, Csanád, Nyitra, Hont, Árva, Turócz, Somogy.

Februar 26kán a CLVIIId. kerületi ülésben folytattatván a hajdu kerület belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a közterhek viselése iránt rendelkező 39 § akép módositatott, hogy a kerületbeli birtokosok fekvő birtokaiktól mindennemü közterheket egyenlően és aránylagosan viselni tartozzanak; másnemü közterheket a kerület csak olly személyekre és tárgyakra vethet, mellyekre eddig is kivettettek. — A 40, 41d. §§ hely-

ben hagyatván: a választói képességről szóló 42 § zavaros vitatkozást idézett elő azon inditvány felett, melly szerint javasoltaték a valláskülönbség említésének szerkezetből kihagyása, 's a választói jognak — mint a városok rendezésénél történt — a zsidókra leendő általános kiterjesztése. Ezen inditványt 28 megye, 18 ellenében félreveté. Kevesebbségben maradtak: Zala, Hont, Győr, Zólyom, Pest, Tolna, Ung, Gömör, Borsod, Ugocsa, Bihar, Máramaros. Csongrád, Békes, Csanád, Temes, Torontál, Krassó. Nem szavaztak: Nyitra, Baranya, Arad. — Az orvosok és sebészek azonban, ha nem keresztények is, szinte szavazat utján választói joggal ruháztattak fel. E határozat mellett — 21 megye ellen — 26 megye nyilatkozott. Többséget képeztek: Zemplén, Ung, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Máramaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó, Zala, Liptó, Bars, Hont, Győr, Zólyom, Pest, Tolna, Árva; — Nem szavaztak: Nyitra, Baranya. A 42d. § tárgyalásánál választói joggal ruháztattak fel a lelkészek is. — A választókat tárgyazó többi §§ok 43—52ig 's a képviselőkről szóló 53—56 meghagyattak.

Februar 26án CVIIId. orsz. ülés déli 12 órakor egyedül a mtgs FőRRnél. — Szinte a katona-élelmezés és szállásolás tárgyában kelt főrendi válasz hitelesitése után felolvastatott 's köziratra bocsáttatott a mtgs FőRR. 2d. válaszüzenete a turopolyai sérelem iránt; elfogadtatott a KK. és RR. üzenete 's felirási javaslata a visszakapcsolt részek törvényhatóságainak országgyülésre leendő ujabbi meghivatása tárgyában; ugyszinte 2d. üzenete a KK. és RRnek a Pesten épitendő országház iránt. — Végre elnök ő főherczegsége felolvastatván a KK. és RRnek ő főherczegségéhez intézett üzenetét az Eszék- vagy vukovár-fiumei vasút tárgyában: jelenté, hogy a nevezett vasút előleges munkálatai iránt a kivánt rendelkezéseket az üzenetvételével azonnal megtevé, 's Vallan mérnök az előmunkálatok készitésében már nevezetes előhaladást tett.

(A Februar 5kei 93d. förendi országos ülésben mint a turopolyai sérelem tárgyában már ötödnapra terjedett vitatkozásoknak részletesb leirása.) Z. gróf hogy a mgos FőRRket inditványa elfogadására birhassa, következő okokat fejtett ki inditványa mellett: Ha visszamegyek e jelen üzenet genesisére, — mond a mgos szónok, — azt tapasztalom, hogy mind erre, mind pedig az e részben legelőször váltott üzenetre, a turopolyai grófnak az országosan egybegyült RRhez nyujtott folyamodása szolgált indokul, melly folyamodásban a turop. gróf Horvátország követeit törvénytelenül választottaknak állítja, a turop. nemeseket pedig követválasztási joguk gyakorlatában megcsonkitottaknak panaszolja; és ezen egyoldalu panaszok előadásánál fogva a t. RR. ő felségét felirás utján uj tartományi közgyülés tartására megkérendőnek vélték. — E felirást a m. FőRR. nem pártolták azért, mivel abban némelly tények és jogoknak elismerése rejlik, mellyek nincsenek olly világosságban, hogy azokra országos felirást alapitani lehetne, továbbá azért, mert országgyülési gyakorlat, hogy minden sérelmes tárgy, mielőtt orvosoltatása országgyülésileg szorgalmaztatik, előbb a fejedelem elibe, ki a törvények megtartása felett őrködő közigazgatási hatalmat gyakorolja felterjesztendő; melly bevett szokástól eltérni annyival kevésbbé lehet, mivel igen elárasztathatnék az országgyülés rendeltetése körén kivül eső számtalan olly dolgokkal, mellyek elintézése a kormányszék rendes tárgyalására tartozik. Arra, hogy a felirásjavaslatban olly tények és jogok elismerése rejlik, mellyek nincsenek olly világosságban, hogy azokra felterjesztést alapitani lehessen, azt válaszolják a t. KK. és RR., hogy világos tény, mikép a horvátországi követek megválasztása végett, f. é. aprilis 22kére tartományi gyülés tüzetett ki, hogy azon gyülés akkor meg sem kezdetett, elhalasztottnak nyilváníttatott, utána azonban harmadnapra mégis a követek megválasztattak; az emlitett jogokra pedig azt válaszolják, hogy itt jogokról nincs szó, hanem csak azon egy jogról tétetik emlités: hogy a horvátországi, és közöttük a turopolyai nemeseknek is törvényes gyakorlatszerüleg joguk volt és van a tartományi közgyülésen megjelenhetni, a köztanácskozásokban és választásokban részt vehetni. A t. KK. és RR. mindezeket bebizonyitott tényeknek veszik, mellyek azonban előttem nem egyebek puszta állitásoknál, mellyek kellőleg be nincsenek bizonyitva, mellyek tisztán 's egyedül csak a turop. gróf egyoldalu panaszos előadásán alapulnak, mellyek iránt az ellenfél, melly ellen t. i. a panasz irányozva van, meghallgatva még nincs, következőleg védokait sem adhatta elő; mégis azt kivánják a t. RRk, hogy ezen egyoldalu panasz előadásánál fogva a m. FőRR. az egész horvátországi követválasztási eljárásra kárhozató itéletöket mondják ki. — Már pedig kérem: itéletet az illető felek meghallgatása nélkül hozhatni-e? megfelelne-é ezen testület magasztos hivatásának, ha ollyanokba avatkoznék, mellyek egyenesen a kormányszék feladása közé tartoznak? birák vagyunk-e, inquisitionale forum, vagy kir. commissio, mellyet az efélékkel terhelni lehet? Hivatásunk a hazának boldogitó törvényeket alkotni, és mindaz, mi egyenesen e czélhoz nem vezet, ehhez nem közelit, az minden bizonynyal attól minket eltávolit. A mi a turopolyai nemesség gyakorlatának panaszolt megsértését illeti, ezen jog a m. főtáblának némelly egyénei által igen is fontos okokbul kétségbe vonatott, mások által pedig kérdésen kivülinek állittatott, a mi maga is az adatok hiányát érezteti, miután sérelmet orvosolni csak ott lehetne alaposan, hol annak kétségbe nem vonható adatok szolgálnak tanúkul, világos, hogy olly jogsértést, melly iránt tisztában nem vagyunk, sérelem gyanánt fel nem terjeszthetünk. A mi továbbá a FőRR. által az országgyülési gyakorlatra tett hivatkozást illeti, ezen gyakorlatot a t. RR. el nem ismerik, és az ellenkezőnek bebizonyitására felidézik a mult országgyülésén tárgyalt Középszolnok megyei esetet, hivatkoznak továbbá az 1715: 14. és 1723: 7. törvényczikkre, melly törvények az országgyülést a sérelmek orvoslása legüdvösebb utjának nyilvánitják. Nem czélom annak taglalásába hosszasan bocsátkozni, melly uton kelljen valamelly sérelmes tárgynak az országgyülés elébe kerülni, mivel a petitio igen népszerü és sokoldalu discussióknak alkalmul szolgálható terére vezethetne; ezt tehát ez alkalommal mellőzve kérdem a m. főRRket, sérelemre mi adhat okot, nyujthat anyagot? nemde a végrehajtó hatalom valamelly tette, valamelly rendelése, melly által, vagy egyén vagy törvényhatóság, a maga törvényes jogaiban megsértetett, és sérelmének orvoslását a szokott közigazgatási úton vagy foganat nélkül sürgette, vagy azt csak az országgyüléstől várhatja. Ez amaz országgyülési gyakorlat, mellyre a FőRR. első válaszüzenetjökben hivatkoztak, és a melly gyakorlat ellen a t. RR. most csak azt felelik, hogy ők ezen gyakorlatot, rendszeres mellőzhetlen szabálynak el nem ismerhetik; állitásuk bebizonyitására azonban nem egyébre, mint ismét a mult országgyülésen tárgyalt középszolnoki eseményre hivatkoznak. — A mennyiben a t. RR. más példával elő nem állanak; a középszolnoki eset pedig a jelen tárgytól lényegesen különbözik, valamint az, ezen táblának több tisztelt tagjai által már multkor tökéletesen bebizonyíttatott, ugy hiszem a m. FőRR. által e tekintetben kimondott elvet megczáfoltnak nem tekinthetni. Az 1715: 14, és 1723: 7. törvényczikkre hivatkozás a t. RR. ügye mellett hasonlókép nem harczol, mivel e törvényeket a jelen esetben csak annyiban lehet idézni, hogy azok szerint az országgyülés a sérelmek orvoslására legüdvösebb eszköznek nyilváníttatik, a miről kérdés nem is volt, és a mit a m. FőRR. kétségbe nem is vonhattak. De nem is volt itt arról szó: vajjon a jelen eset ugy mint sérelem az országgyülés által ő felsége elibe orvoslás végett terjesztessék, hanem arról, vajjon a szőnyegen forgó tárgyat sérelemnek lehet-e tekinteni vagy nem? és a mennyiben még magok a t. RR. is itt sérelmet nem látnak, vajjon megfér-e az országgyülés méltóságával, illy tárgyat a maga rendes tárgyalási utjáról kierőszakolni? A t. RR. azon viszonfelirására, mikép a méltóságos FőRR. által aggodalmasan emlitett elárasztástól hazánkban, hol a sérelmek előterjesztésének szokott utai a köztörvényhatóságok, és egyenesen az országgyülésre kivételkép csak azon sérelmek jönek, mellyek köztörvényhatósági uton nem juthatnak fel, tartani nem lehet, kénytelen vagyok megjegyezni, hogy a m. FőRR. érdeklett aggodalmait ezen visszafelelet által még inkább megerősitve látom. Ugyanis alkotmányos hazánkban a törvényesen nyilatkozó többség levén a közakarat organuma, nem természetes-e, hogy a szándokától elüttetett kisebbség sérelmet akárhányszor találandna, a miből ismét az következnék, hogy miután a többség ellenében ezen kisebbség vélt sérelmet köztörvényhatósági uton soha vagy igen ritkán juttathatna fel, az országgyülés utóljára is sérelemtárrá alakulna, a mitől nem azért ijednek meg, mivel az ügyek szaporodván többet kellene dolgoznunk mint jelenleg, hanem azért, mivel olly tárgyakkal árasztatván el az országgyülés, mellyek rendelkezése alá nem tartoznak, ez által a haza sürgős ügyei felette szenvednének, sőt maga az alkotmány is veszélyeztetnék. — Mind ezeknél fogva a turopolyai ügyet a sérelemnek elébb kifejtett természeténél fogva sérelemnek nem tarthatván, a t. RR. által felhozott okok pedig a m. FőRR. által felhozottak ellenében eldöntők nem levén: továbbá is oda vélem a t. RRket felszólitandóknak, hogy a jelen ügyet rendes és törvényes utjára viszszaútasitani méltóztassanak. — Midőn azonban a fenforgó turopolyai ügy iránt, a m. FőRR. kimondott elveihez híven nézeteimet előadám, lehetetlen elfojtanom azon nőttönnőtt aggodalmat, mellyet a Horvátország kebelében közelebb lefolyt két év alatt inkább növekedett mint csilapult szomoru események bennem, és mint hinni okom van, a méltóságos FőRRben is előidéztenek. Ennek következtiben hitté alakult bennem azon vélemény, hogy nekünk, kiknél a teendők legfőbbike az alkotmányos szabadság szilárditásában áll, a megbomlott rendnek helyreállitására semmi törvényes eszközt kisérletlenül hagynunk nem szabad. Ezen szent és a törvényhozói állás méltóságával tökéletesen egybehangzó kötelesség mély érzetében azt hiszem, hogy midőn a szabadság érdekében egyhangulag szót emelünk, ugy kell azt emelnünk, hogy tiszta legyen a felekezetesség legkisebb szellemétől is, nehogy a szent ügy, melly mindnyájunké, pártkérdéssé aljasuljon. Nyilatkoztassuk ki tehát, hogy mi a szabadságot veszélyeztető kihágásoknak, mellyek Horvátország kebelében a megyei teremekből már magokba a socialis viszonyokba is átharapóztak, határozott ellenei vagyunk, és szólitsuk fel őket, hogy a turopolyai ügynek egyoldalu tárgyalási modorából kibontakozva, fognának a m. FőRRkel abban kezet, miszerint ő felsége egy alázatos felirásban megkéressék, hogy a Horvátországban naponta aggodalmasabb szinben mutatkozó kicsapongásokat atyai gondoskodására méltatva, a törvény és igazság szigorú kiszolgáltatását felséges hatalmával eszközölni, és a közcsend helyreállitásával mind horvát rokoninkat, mind magát az anyaországot minélelőbb megnyugtatni méltóztassék. —

Megyei 's más vidéki közlések.

Fehérből. Székesfehérvár *) febr. 22én. Évnegyedes közgyülésünk nevezetesbb végzései ezek: követ urak jelentéseiből kitünvén, hogy utóbbi utasitásaik óta szőnyegre került országgyülési tárgyakban a megye akaratját 's nézetét hiven kifejték, eljárásuk általánosan helyeseltetett, oda utasittatván, hogy a magyar nyelv tárgyában keletkezett, 's a nemzet kivánságának nagy részben megfelelő k. k. leirat iránt a megye hálás érzelmét fejezzék ki, az e tárgyban kelt ujjabb felirást pártolják. — Továbbá egy országgyülési követ ellen az ifjuság által elkövetett kicsapongásokról abbeli fájdalmát jelenti ki a megye, hogy az országgyülési követek bátorsága illy botrányos eset által megsértetett, mire nézve az e tárgyban érkezett k. k. leirat csak a közohajtást fejezvén ki, követ urak annak mindkét része teljesitését a vizsgálat, és törvény alkotására nézve sürgöljék, az illy merény elkövetése esetében a vizsgálat minél egyszerübb, a büntetés pedig minél nagyobb, sőt fogsággal is összekötött szigoruságu legyen. — A koronaőri egyik méltóságra a köztiszteletben álló Ü. F. ő exját e megye előleges utasitásaiban elválasztatni már kijelenté, most a másikra nézve a többség kivánsága b. Vay Miklós urban központosult. S. S. tbiró inditványára elhatároztatott, hogy jövendőben az országgyülési követek mellett irnokokul egyedül megyebeliek alkalmaztassanak, az inditvány azon része, hogy ezeket a megye válaszsza, egy ujabb lehető pártoskodás elmellőzése tekintetéből nem pártoltatott. Somogymegye levelére megemlékezvén a megye azon körülményre, miszerint az országos ülésekben a legkényesb kérdések gyakran esupán „maradjon“ felkiáltással végeztetnek el, nehogy ezáltal az országgyülés méltósága veszélyeztesssék, 's a tanácskozások szabadsága elfojtassék, követ urak oda utasittatnak, hogy utasitásaikat ezentul is, mikép eddig dicséretesen tevék, az országos ülésben mindig előterjesszék. — Komárom levele a nemesi Curiákra nézve többséget nem nyert, mert megyénk rendőrségi tekintetben városi hatóság alá kivánja rendelni a nemeseket. — Ü. J. ur inditványára oda utasittatnak követeink, hogy a sérelem rendbeszédésére megbizott küldöttség munkálatát siettessék, 's miután ezek tárgyalva, és felterjesztve lesznek, az országos katonai adót megajánlják. — Magányügyeink közől egy szerencsétlenül kimult — vagyis magát kivégzett megyei esküttel birói eljárásában elkövetett hatalmaskodás körülményeiről, 's elkövetőiről tett küldöttségi vizsgálat nyomán keletkezett tiszti ügyészi vélemény hevesebb vitára nyujtott alkalmat. E lapok olvasói előtt talán már a tény el volt mondva, miszerint ezen esküttt birói itélet végrehajtására kiküldve lévén, miután ezt teljesitette volna, a beszedett pénzt magánál kivánta tartóztatni mindaddig, mig az illető kötelezvény a volt adós részire neki vissza nem adatik. Ezt azonban a volt hitelező nem teljesitvén, az esküttt a pénzt kiadni folyvást vonakodék. Ekkor némelly jelenvoltak, különösen a helység jegyzője erőszakhoz nyultanak, 's megfeledkezvén a kötelességről, mellyel megyei tisztviselő, 's eljáró törvényes biró iránt tartoznak, botrányos szidalmak, hosszas és lármás huzakodás között a pénzt tőle erővel elvevék.

*) Meg kell emlitenünk, hogy a jelen szinte becses tudósitás nem a mult számunkbeli fejérvári közlemény irójának tollából folyt. Szerk.

Az esküttt e példátlan megtámadás pillanatiban egyedül magára hagyatva lelki éberségét elveszti, erőködik, tüzet kiált, földre ül ágy alá buvik, remeg, 's mindenkitől; fél a tény után a megye főkormányzójának tiszta, illő modorban elpanaszolja sérelmét, ő excja küldöttséget nevez a tény megvizsgálására, az esküttt pedig sértett becsületének, birói eljárásának, szerencséjének illy módoni törvényes visszaállithatásáról kétségbeesve, golyó által végzé életét. — E fordulat még szorosabb kötelességévé tevé a küldöttségnek munkálatát szigoruan folytatni. Ez megtörtént, 's a közgyülés elé terjesztetvén, a főbünös, helybeli jegyzőnek tüstinti elfogatása, 's törvényszék elé állitása megrendeltetett, a többi lehető bünösök iránt bővebb vizsgálat rendeltetvén. E pótló vizsgálat nyomán B. J. ügyvéd, ki az érdeklett végrehajtás alkalmával a fölperes részéről jelen volt, vádoltatván, az egész vizsgálat tiszti főügyész urnak ezen ügyvéd tette iránt adandó vélemény végett kiadatott. — E vélemény szerint B. J. jelen volt ugyan a tény kezdetén, de később főispán ő excelljához ment azon kérelemmel, hogy az esküttt ur a pénzkiadására köteleztessék, ő excja azonban azt rendelé, hogy ezen szóval előadott panasz irásba foglaltassék. B. J. visszamenvén a hely szinére, mint állitja az esküttet őrültnek vélvén, a helyett hogy panaszát irásba tette volna, az erőszakot nemcsak nem gátolta, hanem szavaival helyeslette, ez okból, mond a vélemény, ő a megye világos rosszalására érdemes. — A vélemény következtében két részre oszlott a szónokok nézete; a kisebb rész pártolá az ügyészi véleményt, a többség actiót kivánt, mert az ok, melly miatt a pénzt kiadni nem akarta az esküttt, törvényes volt; mert a holt test megvizsgáltatván az őrültségnek legkisebb nyoma sem tünt fel; de ha ez nem igy lenne is, a megye tisztviselőjét, 's törvényesen működő birót erőszakkal, szidalmakkal, becstelenitéssel legyalázni nem szabad; miután pedig B.J. mint a többinél tanultabb, 's ollyan, ki a törvényt tökéletesen tartozik tudni és tisztelni, e botrányos tényt nemcsak nem ellenezte, hanem a főispáni rendelést is elmellőzve az erőszaknak buzditója volt, e tény több, mint csak rosszalást érdemeljen, annálfogva az actio ellene megrendeltetett. — E kérdés tárgyalása alatt, az életről, öngyilkolásról, őrültségről, és becsületről igen különös fogalmakkal találkozánk. — Mi eddigelő azt hivők, hogy erény, ész, és becsület,—de leginkább becsület, mert hol ez nincs, ott erényt nem találsz, ott az ész legveszélyesb átok — hogy e három erő képes csak embert, elvet, népet, 's világot fentartani, 's igy hazánk liberalis pártja is ezeken akarja alapitni győzelmét. Azonban mai gyülésünkben a liberalismus hősei e tant állíták fel: Szerencsétlen haza az, mellynek fiai a becsületet többre becsülik az életnél, mert az élet isten adománya, a becsület pedig csak felfogási, 's képzeleti dolog. — Ennek ellenére azonban egy méltóságos szónok alkotmányos többség közhelyeslésével kimondá, hogy épen azon haza szerencsétlen, mellynek fiai a becsülettel nem gondolnak, 's igen ügyesen szivünk érzelmeit eltalálva fejtegeté, 's példákkal világitá fel állitását, — és mi semmit nem kételkedénk szivünkből örvendeni, hogy azon politicai zászló alá tartozunk, mellynek fő elve: becsület. A januariusi kisgyülés alkalmával megyei minden kiküldetéseiről, a KK. és RRk sajnálatára lemondott Salamon Lajos helyébe iskolai felügyelőnek Detrich Zsigmond tbiró neveztetvén ki, midőn közgyülési megerősités végett e végzés olvastatnék, egyik felügyelő B. J. tbiró egy kéziratot, mellyből bizonyos falusi iskolában a magyar statustan adatik elő, 's mellyet tisztelt táblabiró ur veszélyes tartalma miatt lefoglalt, 's tanitását eltiltotta, mutatott be. Az irat kérdések, és feleletekben van szerkesztve. Néhány illy kérdés feleletével együtt olvastatván, azokban a parasztságnak a nemesség elleni nyilvános lázitása magvát látók elhintve. Az iskolatanitó az előadó felügyelő által kérdezt etvén, honnét merité e tudományt? felelé: az ujságokból· A közgyülés e tényt sokkal fontosabbnak tartá, mint hogy könnyen mellőzhetné, miután a tanitó eljárásában inkább tudatlanságot, mint roszakaratot lát rejleni, a vizsgálat, és törvényhatósági fenyiték helyett elegendőnek vélte e statustant, és a tanitót az egyházi kormánynak, a superintendentiának, hová az tartozik, följelenteni, nem lévén semmi kétség, miszerint az illy veszélyes működések meggátlására czélszerü rendeletek fognak tétetni. Végre meg kell emlitenünk, hogy ha ezen esküttti ügybe szött hevesebb kifejezéseket, 's még néhányszor a vitatkozások között felfelbukkanó vörös csikot feledjük, ezen közgyülésünk egyike volt azon nyugodt, higgadt, 's értelmiséghez illő tanácskozásoknak, mellyek mintegy 7 év óta olly ritka tünemény nálunk. A kisebb rész átlátni kezdi, hogy a személyeskedés a párt erejét nem növeli, sőt fogyasztja, átlátni kezdi, hogy szenvedélyes kitörések csak szalmatüz, melly nem képes magát állandóan fentartani, másokat pedig sokáig melegiteni; átlátni kezdi, hogy a rögtönzés, és erőtetés gőzöse, a meggondolás, erő, és szilárd akarat kőszirtén megtörik. — Ha méltányosság, türelem, ész és becsület lesznek jelszavaink, irott szerződés nélkül is a béke áldása szálland reánk. Többen.

Verőcze megyének f. februar hónap 5 és 8dik napjain tartott közgyülésén következő pontok mentek határozatba: A belhoni ügyek tárgyalásának folytában több között határoztaték, hogy a folyamodványok és sérelmek, nem, mint eddig szokásban volt, az illető magyar törvényszékekhez, hanem közvetlenül Horvát- Tót- és Dalmátországok itélőmesteri hivatalához nyujtassanek be. — Az országgyülési tárgyakat illetőleg a KK és RR következőkben egyesültek: 1) Ezen megye követeinek hagyassék meg, miszerint Posegamegyének az átmenő, vagy telelő katonaság ellátását vagy beszállásozását illető kötelezletés mellőzése iránt tett inditványát Leopold király e tárgybeli oklevelére leendő hivatkozás — mellett az országgyülésen pártolják. Mi pedig az uj katonai adót illeti: ennek tágyalásába annál kevésbbé bocsátkozzanak, mivel a RRdek szorosan ragaszkodnak abbeli nézetökhez, miszerint ezen adózás ellenkezik a municipalis jogokkal. Ha mindazáltal az e tárgybani egyesség a minicipalitas daczára is megkészülne, 's a természetiek helyett pénzadó hozatnék be; ez esetben a követek ez ügy tárgyalásába, mennyiben az e megyét érdekli, csak további utasitásnyerés után bocsátkozhatnak. 2) A megye követei az országgyülés alatt a báni conferentiát látogassák, 's az ott szőnyegen megfordult tárgyakról a megyét rendesen tudósitsák. 3) A megye és követei minden alkalommal a ‚kapcsolt részek' (partes adnexae), mint mellyhez Posega, Verőcze és Szerémmegyék tartoznak, czimet használják. 4) A KK. elhatározták, miszerint mindjárt husvét után egy rendkivüli küldöttség neveztessék, mellynek azon hazafiui föladat tétessék kötelességévé, miszerint az egyes municipalis jogokat keresse ki, azok felett őrködjék, orsz.gy. követeink cselekvényeit és beszédeit vizsgálja és birálja meg, 's nekik municipalitásunk ügyében különös utasitásokat adjon, továbbá Horvát-és Tótországok közt a municipalis kapcsot födözze föl, 's okokkal támogassa, egyszersmind találjon módot: a horváttót Helyt.tanács helyreállitása iránti kérelem,mikép lenne ő fölségéhez a szerint intézendő, hogy az eredmény kedvező legyen. E küldöttség elnökévé egyhangulag az első alispán neveztetett, 's a küldöttség számos világi és egyházi tagjai közt két gróf, egy báró 's egy diakóvári kanonok is van. Végül egy magyar megye levele, melly a kapcsolt részek orsz.gy. követeit magyarulszólásra kivánta utasitatni egyhangulag félretétetni rendeltetett. Igy közli ezt a zágrábi német hirlap a ‚Narodne Novine' után, melly állitásában sokszor sántikál, de szokás szerint mindig oda vág, a hová néz.

Borsodban febr. 12kén kezdetett meg az ez évi első közgyülés. A megye állapotjáról tett alispáni jelentésben a miskolczi nyomor is élénken érintetett. A magyar nyelv tárgyában kelt k. k. leirat hálásan fogadtatván a követeknek utasitásul adatik, hogy a még hiányzó pontok teljesitését sürgessék. Másnap megtelt a terem kortesekkel; minek czélja volt, a Miskolcz városa által gyüjtött segélypénzek hováforditása iránti rögtön vizsgálatnak sürgetése. Azonban előbb az országgyülési tárgyak vételvén fel, később csakugyan erre került a sor. A dolog az: hogy Miskolcz városa körlevél nyomán 6000 váltó ftot kapván kezeihez, azt épületei helyrehozására forditotta; több hatóság eziránt helyeslését nyilatkoztatván, mivel különben is illy czélra küldettek amaz összegek, a városi tanács a visszafizetéstől fölmentetett. Febr. 15én a koldulás eltörlesztésére szánt tőke növelésére adott tánczvigalom jól jövedelmezett. 16án ismét kortesek jelentek meg, 's pedig alszolgabiró helyettesitésre felterjesztendő egyének kijelölése és sorozata tárgyában. A megyének egyéb magánügyei nem igen érdekesek.

Arad febr. 19kén. Borzasztó veszélynek vagyunk hírmondói. A városunkat csaknem körülölelő Maros a Mikelakától egész Őszigetig (Rococoinsel) megtorult jég által medréből kiszoríttatván, nemcsak Arad városa környékét, hanem magát e szerencsétlen-fekü várost is elözönlé. Mikelaka felől a főutcza végét, 's UjArad felől a rácz- és zsidó várost pusztitá legelébb a f. hó 15kén regg. 9 órakor hivatlanul megérkezett vendég, 's mindinkább növekedvén, a város keletéjszaki részén még az nap délután 12 láb és 6 foknyi magasságra emelkedett. Megkondúltak a segélyre hivó vészharangok; a városi dobos rémitő arczczal hirdeté a beállott veszélyt. Most már azok is megdöbbenének, kik eddig a dolgot, talán mert házaik magasan feküvének, talán mert kedvesmagukon kivül nem volt mit félteni, csak könnyedén vevék. Sietett mindenki saját háznépéhez; a pinczelyukakat beduggatá; gaz, sár és trágyával tömte meg kapuit; mig mások megállott ésszel, de annál gyorsabb szivdobogás közt futostak fel 's alá, tanakodván: hol 's miként nyittathatnék út a jövevény elemnek, mellyen az, a városi épületektől legalább némileg elfordítva, dühét a szabadban minél csekélyebb kártékonysággal gyakorlaná? A városi tanács is összeült: de mig Róma tanácskozék, Saguntum elveszett. Ugy van, mert közbevetőleg legyen itt említve, nem ismerünk várost széles e hazában, melly rendőri tekintetben roszabb lábon állna mint Arad. Hinnétek-é uraim, ha mondanók: hogy ezen városnak, melly hason veszélynek mindig kitéve van, 's mellyet hasonló vízveszély már 1841ben is ére, más vízparti városok példája ellenében, egyetlen saját tutaja, sem egyéb mentő eszköze nincs? És elhiszitek-é, ha mondjuk: mikép az első vésznap leáldoztával, midőn az iszonyú éj a vízhalál minden rémitő szörnyeivel ránk következett, mégcsak arra sem fordittatott gond, hogy a lámpák, legalább főbb utczáinkon meggyujtattak volna, azon lámpák, mellyek bizonyos tisztelkedések alkalmával, az emberi hiuság kielégitése végett, olly pazar özönnel sugároznak. Azonban átvirasztottuk a kinosan aggodalmas éjet, mellyet az éjfélkor ujra meghúzott harangnak haldokló ütérhez hasonló bágyadt kongása még szivrázóbbá varázsolt; de fájdalom, ekkor már az elem 14 lábnyira növekedvén, városunk kellő közepét is elönté, és mig a nyugati részen egész sorházakat halomra áztatott, addig a délkeleti tájakon, segitség és menekvés reménye nélkül hány emberélet eshetett áldozatúl? — Meglátogattuk az olly magasan fekvő főtért, de ez mostan könnyekre fakasztó jeleneteknek volt nézőhelye. Itt a legemeltebb épületek mindkét felől csak szekér, hidlás vagy tutaj segitségével voltak hozzáférhetők — 's a merre fordítánk szemeinket, egyebet víznél, mentőcsolnakért esengő szerencsétleneknél, és, mi a szivnek olly mondhatlan jól esett, általános részvétnél egyebet nem láthatánk. Itt egy szegény nő, gyermekét 's férjét megmentendő, segitségünket igénylé: de az áradat már ablakain folyt kifelé, 's a ház összeroskodással fenyegetett; mégis találkozott egyén, ki lóháton a szegény nőnek mindenét megmentette; ott egy fiatal nemes férfi egy hajadont hoza, megszabadítottat a halál torkából; itt egy másik szomszédjószágából berendelt szekeres jobbágyait, maga elől menvén, szabadításokra buzdítá, mig amonnan vizes szekereken sápadt lények csoportja viteték, kiket az elszánt emberszeretet, mielőtt falaik alá temetkeztek volna, életkoczkáztatással mentе meg. Valóban, a felebaráti szeretet és önmegtagadás, e vész napjaiban ezernemü dicsőnél dicsőbb tettekben, és olly általánosságban nyilatkozott, hogy könnyebb volna a részvétleneket újjal mindegyig kijelölni, mint azon nemes kebleknek, kik közvetve vagy közvetlenül működének, hacsak egy századrészét is elsorolni. — Pénteken délután mintegy 2 órakor az ár legmagasb fokát érvén el, vevők az örvendetes hírt, hogy a viz által fölemelt jégtorlat megindult, de csak a hidnak déli oldala mellől, minek következtében a déli tájakon az általános apadás észrevehető volt, mig a másik oldalon mozdulatlanúl álló jég, melly a kincstári hidat összezúzással fenyegette, csak lőpor segitségével, 's vasárnap estve 9 órakor indíttathatván meg, a város éjszaki része még most is vizben áll. A kár, mit szerencsétlen véreink szenvedtek, felszámithatlan. Mondják: hogy a rácz- és magyarvárosban eddig összedőlt házak száma 500nál többre megy, pedig ki tudja: meddig tanyázand a falak körül már szilárd állásra vergődött elem még közöttünk, 's ki tudja: hány lak romjai felett könyezend még a szánakodó szem? annyi bizonyos,hogy mindaz, mi eddig történt, a köznyomor és inség nagy színművének csupán előjátéka volt, a többi, a legnyomasztóbb csak most következik, minek emberbaráti enyhitését azonban, az áldozatokban még ki nem fáradt nemes keblektől várjuk és reméljük. Azok között, kik embertársaink megmentésében önegészségök 's életök koczkáztatásával személyes részt vettek, mennyire tudomásunkra jutott, különös kitüntetésre érdemesek: mindenekelőtt a várbeli, és városunkban tanyázó dsidás ezredbeli katonaság, különösen pedig Hertvig kapitány; továbbá betürendszerint: Aczél István, Glacz József, Friebeisz Károly, Háberle városi hadnagy, Kövér Vincze, dr. Landshut István, Landshut György, Michelbauer testvérek, Purgly János, Reck József, Schärfenéder mézeskalácsos, Szalbeck Jakab, Szeiler Jakab, Tonesz Ferencz, ör. és ifj. Sanka Lajos, Timáry Ferencz és Winkler Ferencz urak. Fogadják meleg hálánkat szerencsétlen felebarátink nevében! U.W.Z.

Külföldi hirek.

N.Britannia A februar 12kei felsőházi ülésben Clarendon gróf többnemü kérdéseket intézett a miniszteriumhoz Spanyolországot illetőleg, főleg a házassági kérdés ügyében; mire Aberdeen gróf nyilatkozatai oda czéloztak, hogy Franczіaország hihetőleg egy Bourbont leginkább szeretne Izabella férjeül látni, sőt talán a Spanyol nemzet is leghajlandóbb erre, azonban nem hiszi hogy Franország kizárólag Bourbon hget pártolna, Anglia pedig minden kizárási elvtől tartózkodni fog.

Londoni levelező szerint azt akarják észrevenni, mintha az angol pénzügy körül tetemes változtatások volnának készülőben; nevezetesen azt hiszik létesítetni, hogy az angol bank, melly eddig mégis csak magánintézet, a status kezeibe adassék, ezt talán a toryk könnyebben is vihetik keresztül mint a whigek valaha tehetnék, — noha a nagykereskedő házakkal tetemes viadalt ke llend küzdeniök.

Sokakra nézve talán meglepő lesz hallani, hogy alig végződvén be a statusper, O'Connell már Londonban termett, 's helyét a parliamentben elfoglalta, 's pedig épen azon pillanatban, midőn Ross ur hatalmasan kikelt ellene, 's őt képmutatónak nevezte. Az ellenzék részéről hangosan üdvözöltetett, midőn a termen keresztül ment, 's akkor is, midőn Hume ur mellett helyére ült.

O'Connell, mielőtt Angliába távoznék, febr. 11kén illy tartalmu körlevelet bocsátott az ír néphez: Hazámfiai! Még egyszer kijelentem szives köszönetemet a béke, csend 's jó rendért, mellyet tanusítottatok; 's ezen országra, mellyet mindnyájan szeretünk, 's az isten nevére, kit mindnyájan imádunk, kényszeritlek titeket, maradjatok e nyugalom 's békeszeretetben állhatatosak. Ünnepélyesen kijelentem ime nektek, ellenségeitek 's Irland ellenségei nagyon is ohajtják, hogy zendület, lázadás vagy másnemü botrány támadjon. Legyetek tehát tökéletes nyugalomban. Senkit meg ne támadjatok. Senkit meg ne sértsetek. Senkit ne károsítsatok. Ha barátaitokat tisztelitek, ha ellenségeiteket boszantani akarjátok, maradjatok csendben, 's meg ne engedjétek történni, hogy csak egyetlen erőszak is elkövettessék. Tudjátok, a jury ‚vétkes'-nek itélt engem, de bizzatok abban, hogy én tévedés miatti felfüggesztést eszközlendek ki, 's nem fogok megnyugodni a törvényen, a mint azt felállították, hanem a tizenkét irlandi biró 's szükség esetén a lordok házának véleményét is megkérdendem. Legyetek tehát tökéletesen nyugodtak. Ne kövessetek el semminemü erőszakot, mert semmi által sem birnátok engem annyira megszomorítni, mint bármelly lázadás, támadás vagy merény által. Mondják, hogy az esküttek ez itélete árt a repeal nagy ügyének. Ne higyétek; ez nem igaz. Sőt ellenkezőleg, ezen itélet eredménye a repeal ügyének igen sokban hasznára szolgáland, ha a nép ezután is olly békésen viseli magát mint eddig, 's bizonyosan, ugy is teend. Hajtsatok tanácsomra. Semmi békezavarást! semmi merényt! semmi erőszakot! Legyetek egy fél, legfölebb egy egész éven át csendesen, 's ti ismét megnyerenditek saját parliamenteteket. — Ezenfelül egész Irland főpapjait szinte felszólitá O'Connell nyilvános iratban, hogy jelen körülmények közt a népet nyugalomra intsék.

Febr. 13án szóba hozatván mindkét házban az irlandi ügyek, még igen kevés eredmény mutatkozott, 's mindössze is azon nyilatkozatok tétettek a kormány részéről, miszerint ez el van szánva az uniot fentartani 's a törvényeknek tiszteletet szerezni. Egyébiránt azt is elismeré a kormány, hogy bajok nyomják Irlandot, mellyeket orvosolni kell.

(O'Connell beszédének folytatása.) A statushatalomnak legfőbb érdekében volt minden titkos terveinket felfödözni, ha illyek léteztek volna. Elég befolyással birt arra, hogy az állitólagos összeesküvés némelly tagjait árulásra birja. De mindemellett semmit fel nem födözött. 'S pedig egyszerüen azért, mivel nem volt mit felfödözni, mit elárulni. Ha tehát valami ujat nem kelle bebizonyitni, miben áll az, mit már bebizonyitottnak vélnek? Összefoldoztak számos ujságkivonatokat. Kérdezem tehát jóakaróimat, de önöket is, — kik engem leginkább rágalmak szerint ismernek, — vajjon olly butának vagy bolondnak tartanak-e engem, hogy összeesküvés által akarjak tönkre tenni olly ügyet, melly szivemnek drága tárgya, 's mellynek kedveért az ir főkanczellaria-igazgatósági kineveztetésemet el nem fogadtam? Okosan fel nem tehetni, hogy azon ügyet, mellynek erőmet 's életemet áldoztam, éltem estéjén koczkáztassam, midőn mármár örök birám elé lépendő vagyok. Kezöket szivökre téve, vallják meg: ugyan tartanak e engem képesnek illy kegyetlenség, illy bolondság, illy képtelenség elkövetésére? Nem! Önök itélete börtönbe lökhet engem, 's ősz koromat megröviditheti, de meg nem foszthat engem ártatlanságom öntudatától, nem azon meggyőződéstől, hogy senki nem mondhatja ki reám a ‚vétkes't a nélkül, hogy bensőleg hibáját ne érezné. Hogy önök engem vétkesnek higyenek, azt kellene hinniök, hogy összeesküdtem tudtomon kivül, 's valóban ugy látszik, a statusügyész illyesmit akar önökkel elhitetni. A törvény technikai alakja szerint azt mondhatnám, hogy ez esetben is büntelen volnék, mert nincs bün bünös szándék nélkül; de nincs illy védokra szükségem olly ügyben, mellynek igazsága a józan ész előtt olly világos. Uraim! más szónokok előttem figyelmezteték önöket: mikép az emberi tökéletesedés és haladás végkép megszünnék, ha összeesküvésnek lehetne nevezni, mit a statusügyész ollyanul akart bizonyitni, de nem bebizonyithata be. Vajjon megszüntetett volna-e a rabszolgakereskedés sőt maga a rabszolgaság is, ha a statusügyésztől felállított ezen tan törvényerővel birt volna? Soha makacsabb és rettenetesb párt nem létezett, mint a nyugatindiai gyarmatosoké, 's nem rózsavizzel, hanem a haragnak pallosélességü és zúzó sulyú szavaival győzetett le. Összeesküvésről vádoltatott-é Wilberforce a kingsbench előtt a rabszolgakereskedés ellen tartott beszédei, gyülekezetei miatt? Hála isten, ama rendszabály létesítéséhez én is járultam. Mire jutott volna a katholikusok emancipatioja, a parliament reformja? Nem tartottunk-e 1829ben meetingeket, 's azon év januar 13án nem gyülekezett-e össze minden katholikus egyházközség? Az akkori statusügyész Saurin Vilmos, legalább is illy derék jogtudós mint a mostani, a katholikusoknak 's emancipatiónak heves ellenzője volt, de nem birt olly regényes képzelődéssel, hogy a katholikusok emancipatiojára czélzott agitatiot összeesküvéskint üldözte volna. 'S a parliamenti reform ügyében nem tartatott-e száz meg száz gyülekezet, mellyeken a whig nemesség hires tagjai részt vevén dörgő szózattal nyilatkoztak? Elérték volna-e a reformot ama gyülekezetek 's petitiók nélkül? 's mellyik angol statusügyésznek jutott eszébe azt összeesküvésnek nevezni, 's mellyik angol eskütt ajánlkozott volna illy vád mellett? Jelenleg Angliában a gabnatörvény-ellenes szövetség agitál, melly czélul tüzte magának a szegényeknek olcsó kenyeret 's több munkát szerezni; tudjuk, hogy e szövetség, mint azelőtt a rabszolgaellenes egyesület, bel 's külföldön pénzt szedett 's igen igen merész hangon beszélt. Ki fogja a szövetkezetteket vagy vezéreiket összeesküvés miatt beperelni? A most itt együttülő jury Angliába áthelyezve ‚vétkes't mondana-e azon férfiakra, kik olly szép czélra törekesznek? Nem, az igazság angyala, melly tisztalelkü jury fölött lebeg, meg fogná őt óvni kárhoztató itélettől. (Folyt.)

Spanyolország. Párisból febr. 15én irják, hogy Madridból minden ujságok elmaradtak, mi arra mutat, hogy Narvaez tilalma, miszerint semmi lapnak előleges engedelem nélkül nem szabad megjelenni, átalános alkalmazást nyert. Magánlevelekben is csak tartózkodva tétetik egyrül másrul említés, mert a postán felnyitják a leveleket. Erre vonatkozólag az ‚Eco' igy vesz búcsut olvasóitól: Minthogy a sajtószabadság felsőbb rendeletnél fogva meg van szüntetve, fejeink felett katonai boszú kardja lebeg, 's absolut kormányforma tettleg fenáll, kénytelenek vagjunk felhagyni munkálkodásunkkal. Egész Spanyolország kivételes állapotba van nyilatkoztatva, 's mindenütt csak a kard uralkodik. A polgárok sorsa felett egyedül katonai hatóság intézkedik, kiket puszta vádra is vérpadra hurczoltathat. Visszavonulván ovást teszünk illy törvénytelen, alkotmányellenes és zsarnoki rendszabály ellen. A mig még csak árnya is létezett a szabadságnak, bár veszélyek közt is, el valánk szánva alkotmányos elveink védelmére. De most már haszontalanok volnának áldozataink, mert vajmi hamar elfulnánk a hinárban, mellyet a nyilvános irók számára készítettek. Isten ójja a királynét! isten mentse meg az alkotmányt! Hasonló értelemben nyilatkozik az Espactador is.

Cartagena lázadói Santa Cruz tábornokot nevezték helybeli parancsnokul. Prim febr. 6án Valenciába érkezett; némellyek szerint ő is ujra a progressisták pártjára akar állni.

Malagában is zendülés támadt az alicantei hirek vétele után, 's néhány kisebb ütközetre is került a dolog; végre a polgárkatonák visszavonulván a csend helyre állt. Murciát ismét elfoglalák a királyné katonái, hova febr 8án diadalmasan bementek.

Portugallia. Forrongás mindenfelé! Febr: 7kéről irják, hogy komoly zendülés ütött ki Torres-Novasban, hol egy ezred fellázadt illy felkiáltás közt: éljen a királyné és a charta, de le a miniszterekkel! — E példát más helyek őrsége is követte, 's mondják, hogy Elvasban a katonaság agyonlötte az ottani parancsnokat. Az egész országban elágzott összeesküvésnek jöttek nyomába. Lissabonban is több elfogatás történt, az őrök mind megkettöztetvék, az utczákan őrcsapatok járnak fel 's alá. Az egész ország ostromállapotba van nyilatkoztatva. A cortesgyülés folytattatik, 's éjfelekig tart néha üléseket. A lázadók, ugy látszik arra számolnak, hogy a spanyol elégületlenekkel szövetkezhetnek; végczélul pedig ama régi tervet tüzték ki: Spanyolhon és Portugallia egyesítését „iberiai köztársaság" czime alatt.

Franczlaország. M. Krisztinának Spanyolországba visszatérése nagy lakoma alkalmával határoztatott el, különösen Soult, Guizot 's Martinez de la Rosa tanácsára, kik az elutazást továbbra halaszthatlannak mondták, noha más jelenvolt spanyolok egészen más véleményen voltak. Ezen határozat következtében az özvegykirálynő már febr. 15én elutazott Párisból. Némellyek nagyon kétlik, fog e Madridba menni Krisztina, sőt azt hiszik, hogy Barcelonában bevárandja Izabella királynőt; mert mint gyanitják, Krisztina kezére akarja játszani a kormány tettleges hatalmát, mi talán Madridban sokkal nehezebben sükerülne, mint bárhol egyebütt.

A kamrában inditvány tétetett a gyárak hitelének emelése tárgyában, hogy külföldre csak a legjelesb gyártmányok küldessenek, a silányabbak pedig, mint mellyek a franczia gyáripar diszére nem válnak, ne bocsátassanak ki. Az inditvány pártolókra talált.

Görögország. A nemzeti gyülés előtt főtárgyul a nemzetiség ügye vétetett fel. Sokan a követek közől a mellett vannak, hogy minden, bármi hivatalt, polgárit vagy katonait viselő görögök, kik nem a mostani Görögországban születtek, elbocsátassanak. Mások ellenben azt akarják, hogy azok, kik 1828 óta a jelen Görögországban vannak, a bennszülöttekkel hasonló jogokkal birjanak.

Nemzeti szinház. Szombaton, martius 2kán, Telepi György javára, bérletszünéssal fog adatni: „Az árva fiu, és a londoni koldusok." Dráma 5 felv. Dineaux és Lemoim után Egressy Benj.

Nyilatkozat. Miután a budai színpadon „Deserteur" czim alatt „Szökött katona" czimü eredeti szinművemhez hasonló tartalmu színmü adatott, 's az Haller név alatt Weil Fülöp által Schall után dolgozottnak lenni állittatik, a t. cz. közönség méltán azon véleményt táplálhatná, mintha én is Schall után irtam volna a „Szökött katonát." Én magamat továbbra is a „Szökött katona" eredeti szerzőjének hiszem és vallom és darabomat sem át sem utándolgozottnak nem tartom, 's azt kellő helyen és uton be is bizonyítandom *). Pesten, febr. 25. 1844. Szigligeti. m. k

Felelet egy szerény kérdésre. A „Bánya második kötetének mindeddigi meg nem jelenése, olly körülményektől függött, mellyek nem az én hibámból eredtek. A négy zempléni tiszt. előfizető megnyugtatására legyen itt említve, hogy rövid idő alatt a második kötet is meg fog jelenni. Peregriny Elek.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (329) Vezérczikkében az előbbi számokban megkezdett értekezés nyomán, a gazdasági egyesület munkálódása — még hátra levő — két főágának kijelölésével és megismertetésével foglalkozik, 's egyiket a szorgalomnak és tehetségnek jutalmak 's kitüntetések általi serkentésében; másikat pedig egy — a gazdasági egyesület által fölállítandó — gazdaképző intézetnek példánygazdasággali összekötésében és létesitésében helyezi. Ezen főágak, hozzá értvén az előbbi számban emlitettet is, a mezei gazdaság okszerü kifejlesztésének nélkülözhetlen kellékei, eszközei; melly eszközöket azonban nem egyes nagylelkü honfiak által alapitott gazdasági magány-intézetek, mint például a kesztheli vagy magyar-óvári, ámbár ezek is mindig üdvösek, sőt versenyzés tekintetéből szükségesek maradandnak, hanem egyedül csak az egyesületi eszmének országos segitség általi megtestesitése képes előteremteni. Végre azon kérdésre: hogy mikint segitessék nagyszerü czéljaiban a magyar gazdasági egyesület? évenkint segélylyel-e vagy egyszerrei tőke megajánlásával? értekező — igen helyesen — oda nyilatkozik: hogy nálunk az évi segélyezés rendszeréhez nyulni annyit tenne, mint a megállapittatni kivánt gazdasági egyesület lételét nemcsak örökös crisiseknek, hanem bizonyos romlásnak 's veszélynek tenni ki. α.

Jelenkor (16) Irányczikkében „Mezőgazdasági egyesületünk pártoltatási ügye" czim alatt Rosty Zsigmond értekezik. Értekező előterjesztvén 's alapos okokkal támogatván azon czélok szükségességét, mellyeket a magyar gazdasági egyesület a törvényhozó teltületnek bemutatott, 's a törvényhatóságoknak pártolás végett megküldött két rendbeli munkálatának nyomán magának föladatul kitüzött, inditványt tesz a fizetés módjáról, miszerint a magyar gazdasági egyesületnek — mikép ez magát constatirozni ohajtja — tökéletes megállapitása, legkevesebb terheltetésbe kerülendne. Mi értekező urnak inditványát többi közt a P. H. mai számában fölhozott egyszerü oknál fogva sem mernők ajánlani. α.

Nemzeti Ujság (16.) Korunk ügyeiben „A nevelés ügye" különösen az „Iskolák kormányzata" fölött értekezik. Értekező a nevelés ügyében országos kezeléstől sokat nem reméll, mert a vallás bennünket testvéreket megosztott. A mit e tekintetben az országgyülés tehet, nem egyéb, mint elegendő pénzalap arányos mértékben 's jogosan beszedetve és országos figyelem 's pártolás a nevelés ügye fölött; de a politicai nevelés magukra a különféle vallásitestületekre bizandó. Mi e nevelés ügyének másik politicai oldalát illeti, miszerint kivántatik, hogy a catholicus családatyák, vagyis a cath. világiak is szintugy rendező hatalommal ruháztassanak fel a nevelés ügyében, különösen az iskolák kormányzatában, mint az evangelikusok; e tekintetben oda nyilatkozik értekező, hogy ha e kivánság csakugyan közkivánság volna, akkor a világi rend ez ügy elintézésében a fejdelem jó akaratjától 's buzgalmától biztosan várhatja, hogy mérsékelt befolyást az iskolák kormányzatába ő is nyerend. Mi bizonyossá tehetjük a tudós értekezőt, hogy a) a tanulmányi biztosság (Studiorum commissio) a nmlgu m. k. Helytartótanács tagjaiból, 's nagy részben világiakból áll; b) hogy a m. kir. egyetemnél csak a theologiai és bölcsészeti karnak igazgatói egyháziak, a többi karokéi pedig világiak; c) hogy az apróbb iskolák, vagyis az ugynevezett normalis, elemi és gyermeki iskolák igazgatói is, nemcsak itt Pesten, hanem tudtunkra a többi királyi, de némelly kisebb városokban is, mind világiak; sőt itt Pesten még a magános nevelő-intézetek is mind világi igazgató alatt állnak. α.

*) Ezt minden szerzőnek, ki plagiumról gyanusittatik a publicum előtt, kötelességül teszi irói hitele és becsületérzése; 's véleményünk szerint a bebizonyitáshoz egyéb misem kivántatik, mint megszerezni Schallnak „Deserteur" czimü könyvét. A szerk.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIRDETÉSEK.

(*41) 1—5

Szombaton

jövő martius 16dikán megy végbe Bécsben

a kilencz nagy Realitások

sorsjátékának huzása,

mellyekért

250,000 vltó frt

ajánltatik váltságul.

Ezen sorsjáték 32,511 találónak, mellyek valamennyien készpénzesek, szokatlan nagy számát tartalmazza, és a játékterv szerint nyerhetni:

250,000	vagy	207,500	vagy	206,500	váltó fntokat			
203,500	„	202,500	„	202,000	„	„		
201,500	„	201,000	„	200,000	„	„		
60,000	vagy	55,000	vagy	54,000	vagy	53,000	„	„
50,000	„	17,500	„	16,500	„	13,500	„	„
12,500	„	12,000	„	11,500	„	11,000	„	„
10,000	„	7500	„	6500	„	5000	„	„ és igy tovább.

A vörös ingyen-nyereményi részvényekre nézve különös huzás történendik, mind készpénzbeli találókkal, mellyek

50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000,

összesen 240,000 vltó frtból állanak

A gazdagon javadalmazott ingyen-nyereményi részvények huzása alkalmával még azon különösen kedvező eset is beáll, hogy azok legelől huzott száma a rá háromlandó nyereségen kivül, még 500 kikülönzött ingyen-nyereményi részvényt is nyer, mellyek valamennyien készpénzbeli nyereményt alkotnak, miszerint egy illy ingyen-nyereményi részvény tulajdonosa 501 pénztalálót csinál.

Ki készpénzfizetés mellett egyszerre, darabját 12½ vltó frtjával, 5 részvényt vesz, ráadásul egy illy dúsan javadalmazott és különösen kedvezményezett ingyen-nyereményi részvényt kapand ajándékba.

Dl. Coith fia és társa.

M. Lueff-nél

Kristóftéren a ‚Minerva'-hoz.

Sorsjegyeket e nagy kedvezményű lotteriához kaphatni

HIVATALOSAK.

Csődök.

6608. Buda városa tanácsa felirása szerint, Hirschmann Mátyás városi irnok hitelezői csődületének határnapja f. é. április 11. tüzetvén ki, pergondviselőül Máry Károly neveztetett. Költ böjtelőhó 20án 1844.

6935. Torontál vármegye jelentése szerint, szabados Nagy-Becskerek mezővárosának tanácsa javaiban megfogyatkozott kebelbeli lakos Rosenfeld Kain zsidó hitelezői csődületére f. é. martius 27,28 és 29. napjait tüzte ki, ideigleni tömeggondnokká Joannovits Tivadar helybeli tanácsost, pergondnokká pedig Tichy Kár. ügyvédet nevezvén ki. Költ böjtelőhó 20. 1844.

Kötelezv. semmisitési hirdetések.

6684. Soprony városa tanácsa Unger Mihály ottani polgár 's esztergályosmester folyamodására a folyamodó 's felesége Zsuzsánna által 1817. é. april 30. Bösendorfer György részére 1300 v.ftról kiadott, ugyanazon évi julius 14. betáblázott és az elömutatott bizonyitvány szerint kifizetett, de időközben elveszett kötelezvény mostani birtokosának tulajdonos jogai bebizonyitása végett kitüzött f. é. januar 20tól számitandó egy évi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak folyta alatti megjelenés elmulasztása esetében, az érintett kötelezvény megsemmisittetni 's kitábláztatni fog. Költ böjtelőhó 20án 1844.

6689. Pest vármegye Okolicsányi Teréz néhai Balogh Károly fia Balogh Gyulának özvegye folyamodására, a folyamodó ipája ellen néhai Balogh Károly ellen, Balla Krisztina részére 1797. évi septemb. 7. 1139 ft 40 kr. kiadott 's 1799ben betáblázott kötelezvény mostani birtokosának tulajdonos jogai bebizonyitása végett kitüzött f. é. februar 1től számitandó egy évi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak siker nélküli lefolytával az érintett kötelezvény megsemmisitetni's kitábláztatni fog. Költ böjtelőhó 20án 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

2366. Latkóczy Károly, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene B. Horváth Antal által 100pft iránt indított váltóügy tárgyalása végett, f. é. martius 13. reggeli 9 órakor e Vtszék előtt jelenjen meg. Személyes vagy ügyvéde általi meg nem elenése esetére Légrády Imre v. ügyvéd gondnokául neveztetett. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. februar 19. tartott üléséből.

2392. Rubio Domonkos, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene Abeles Antal által 550 pft iránt indított váltóper tárgyalására f. é. martius 13. regg. 10 ór. e Vtszék előtt jelenjen meg, miről a Vt. II. r. 214. §. értelmében olly hozzáadással értesitendő, hogy ha a fent kitüzött időben meg nem jelenne, 's ügyvédet sem rendelne, részére Ordódy Józs. hites ügyvéd gondnoknak neveztetett. Költ Pesten a k. e. b. Vtszéknek 1844. évi februar 19. tartott üléséből.

(*42) 1—3

Erőszakos betörés.

Februar 20án éjjel, Pozsonyban a „Rózsa" czimü vendéglőben erőszakos betörést követett el

Szabó József,

t. ns Fehérmegyei Pákozd helységében született helvet. vallásu de f. e. jan. 31kén Győrött a cath. vallásra tért 26 éves—de valamivel öregebbnek látszó—legény, kinek **ismertető jelei** következők:

Magas (gránátos bő mértékü) deli termete; fekete sima haja, rövidre nyirbált fekete bajusza és ritkás állszakála; arczvonásai rendesek, szine halvány, de beszédközben piruló, szemei nagyok 's feketék, szemöldökei erősek, ajkai deliek, fogai fejérek, kezei sorsához képest rendkivül puhák, testtartása kissé előrehajló, mozgásai lassúk, szava jóhangu, magyarsága tiszta, mellette németül is, de törötten, 's tótul beszél; irása meglehetős, 's későbbi vizsgálat után kisült, hogy két bizonyitványát tulajdon kezével irta; modorja szelid, képmutatása rendkivüli.

Az általa elrabolt tárgyak:

5 darab százforintos banknóta; 1 darab ötvenforintos; tiz- és ötforintos banknótában és ezüst-huszasokban mintegy 300 ft e. p.; — 30 darab kétforintos tallér; többféle koronás tallér 's uj ezüst pénzek; — mintegy 50 darab különnemü arany pénzek, közöttük 1 tiztalléros, 5 öttalléros, 9 huszfrankos, 1 dupla souveraigne-d'or, 1 dupla Louis-d'or, 5 Napoleon-d'or, 1 Friedrichs-d'or, 4 császári négyaranyos 's több körmöczi, holland, spanyol, német, olasz, görög és más aranyok; — 1 arany cilinder-óra ezüst vésett (ciselé) számlappal; — 1 arany óra hasonló számlappal; — 2 velenczei aranyláncz, egyike igen hosszu; mintegy 24 darab gyémántos és más drágakövü női gyürü; — 1 nehéz pecsétgyürü carneollal, mellyen nemesi czimer: egyik oldalán a magyar dupla kereszt, folyók 's hegyek, a másikon egy koronából felágaskodó egyszarvu, melly szinte a czimer homlokán is sas-szárnyak közt szemlélhető; — egy másik nagy pecsétgyürü carneollal, mellyen egy góth E.; — 1 arany medaillon, melly mindkét oldalról felnyilik; — 1 arany szemüveg gyürüvel; — 1 arany csat; — 1 amethist-gyémántos broche; — 1 gránátos nagy kebellü 's 1 másik hasonló tü többnemü kövekből kétszinü rózsakoszorút képező; — egy megaranyozott ezüst kereszt dalmatin-kövekkel, mindkét oldalán Krisztus képével; — 1 amethist-gyémántos függöny (párja megtaláltatott) 's több pénzzacskók üveggyöngyökből 's más kisebbnemü ékszerek. — Egy sötétbarna saffián pugillaris, belül himzett gyászfüzzel, a másik oldalon pedig a hit, remény és szeretet jelképeivel; — többféle kis pénzzacskók. Ruhaneműkből egy barna téli kabát bársony gallérral, egy fekete frakk, egy szürke köpeny nagy gallérra; mintegy hat posztó- 's egyéb téli nadrág; mintegy 12 bársony, selyem és szövetü télimellény; — egy sötétkék nagy lyoni kasmir-kendő pálmákkal; nagyszámu női 's férfi mindennemü fehérruha, közte 18 finom „Serafine" betükkel és nemesi koronával kivarrott battist zsebbevaló — 's más mindenféle tárgyak.

Minthogy e legény az eddig kinyomozattakból igen tapasztalt gonosztevőnek bizonyúlt, valószinü, hogy fenebb leirt külsejét lehetőleg megváltoztatni, tán bajuszát és szakállát levetetni 'stb. fogja; sőt az is lehet, hogy törött német beszéde csak tettetés volt, hogy szolgálatának igen rövid ideje alatt mindent jobban kileshessen, 's miután mind liberiáját mind előbbi öltönyét 's fehérruháját hátrahagyván, finom ruhával — melly azonban kissé röviden álland neki — 's elég pénzzel el van látva, hihetőleg a könnyebb továbbjuthatás végett uri módon fog utazni. Útilevelet itt nem váltott, bizonyságleveleit pedig hátrahagyta.

Ki ezen rablót birói kézre keriti, **Két száz pengő forintot kap jutalmul**, melly somma a Hirnök szerkesztősége által kezéhez fog juttatni.

Pozsonyban, februar 24kén 1844.

(*37) **Wagner József** müárusnál (Pesten a servitatéren) ujonan megjelent:

Pyrker János László egri érsek ő nmlsga arczképe, élet után rajzolva Eybl F.től. Ára chinai papiron 1ft 40kr., fehéren 1ft 20kr. p. 2—3

(*36) **Hirdetmény.** 2—3

Szabad kir. Székesfehérvár városa részéről az 1843ik évi sept. 5kén kebelében pusztitott tüzvész által károsodottak felsegélésére 100.000 ezüst frt magánosoktul részletenkint kölcsön felvételetni határoztatván, — pénzeiket ötös évi-kamatra, 's mindkét felől előre bocsátandó félévi felmondás utáni visszafizetés biztositása mellett elhelyhezni kivánók ebbeli szándékukat a mondott város tanácsánál bejelenteni felszólitatnak. Költ Székesfejérvárt 1844ik évi januar 11én tartott közülésből.

A Jegyzőhivatal által.

(*38) 2—3

Az ‚Életképek' ügyében.

Alólirt azon kellemes kellemetlen helyzetben levén, minélfogva az ‚Életképek' 3dik és 4ik füzetei, mellyekből az első kettőnél kevesebb példányokat nyomatott, mind elfogytak, ugy hogy februar 15ke után érkező t. cz. előfizetőinek e két füzettel, vagyis teljesszámu példányokkal többé nem szolgálhat, kivévén, ha azok száma annyira szaporodnék, hogy tetemes áldozat nélkül a másodszori nyomtatás költségei födöztetnének: a lehetőségig akarván azonban arról gondoskodni, nehogy lapjai szives pártolói rövidséget szenvedjenek, késznek nyilatkozik, a IV. füzethez mellékelt ‚Mátyásemlék'-terv rajzának folytonos küldése mellett, azon esetben, ha a másodszori kiadás eszközölhető nem volna, az említett füzetek hiányát a másodfélévi 13d. és 14dikkel utánpótolni, vagy ezek el nem fogadása esetében az előfizetési díjt visszaszolgáltatni: nyitva levén egyébiránt a jövő hat füzetrei előfizetés postán négy, Budapesten pedig három pengő forinttal.

Budán, febr. 16. 1844. **Frankenburg Adolf** m. k. az ‚Életképek' kiadószerkesztője.

(**40) 1—3

Értesítés.

A Magyarországban Beszterczebánya mellett létező **hermanneczi** cs. kir. szabadalmas öntvény- (Schöpf) és géppapirgyár nagyobbitása most már be van végezve, 's olly karba téve, miszerint mindenféle, posta-, iró-, nyomtató-, és rajzoló-, mind kézi mind géppapirok iránt teendő megrendeléseket a leggyorsabb és legjobb módon teljesithet. Pesti raktárában, a Dorottyautczában a 17. szám alatt, a nevezett faju papirokbul egy jól rendezett választékos halmaz van.

Az ár több fajbelieknél lejebb szállittatott és jutányosbra szabaték, mint a Magyarországon kivül létező gyárbelieké. E kivül az áru Pestre vagy Pozsonyba bérmentesen szállittatik, miáltal a vásárlókra nézve a vám és fuvar megkimélvék.

(*43) 1—3

Zala-Mindszenten

Zalamegyében, mintegy 700 hold birtok fog haszonbérbe adatni e f. 1844. évi Szent-György naptól számitandó három esztendőre, vagy, ha a bérlőnek ugy tetszik, több évre is.

(34*) 3—3

Hirdetmény.

A nmgu m.kir. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint a csatádi kamarai intézői állomás, mellyel 500 p.frt évdij, lakás, 48 pfttal fölérő bor, 80 p.m. kétszeres, 208 p.m. zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma és 30 öl tüzifa, továbbá 500 pft biztositék kimutatása van összekötve, üresség be főtt. Miért is az e hivatalt elnyerni vágyók a magyar, német, deák, oláh vagy ilir nyelvekbeni tökéletes jártasságokat tanusító bizonyitványokkal támogatandó folyamodványikat, miken felül még az is kimutattatni kivántatik, hogy a gazdasági ismereteken kivül a törvényben is járatosak, legfölebb f. évi mart. végeig a kir. kam. jószágkormányzósághoz nyujtsák be.

(*39) 1—3

Haszonbérlet.

A kir. alapitványi uradalom részéről közhirré tétetik: hogy a csatai birtokhoz tartozó Garam-Mikola helységben, 51 holdból álló majorsági szántóföldek egy tagban; 100 30, 35, 35, 2, 20 kapás rétek hat tagban; az ugynevezett garamontuli füzesporongy; két káposztás föld ¾ holdnyi; irtásrét 2 holdnyi, a legtöbbet igérőnek három egymásutáni évre f. évi april első napján a hely szinén tartandó árverés utján, kibérlendők. Szokott bánatpénzzel ellátva a bérleni kivánók előre bocsátott napon reggeli tiz órakor szivesen látvatnak. Költ Csatán 1844. évi februar 24kén.

A' kasznári hivatal által.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

18. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, martius 2.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1. emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek. III. Bank és Hitel. Követésre méltó! — Fővárosi hirek és események. Nemzeti színház. — Országgyülési tudósitások. (A febr. 17 és 18kai CIV és CVdik alsótáblai országos ülésekben folyt tanácskozások részletei a városok orsz. gyülési szavazatmennyisége fölött; vitázatok a városi 32 szavazat felosztása iránt.) Országgyülési rövid közlések: (a febr. 27. 28. 29kei 159—161 kerületi's a febr. 28 és 29 109 és 110d. országos ülésről mindkét Táblán.) Folytatása a febr. 5kei 93d. főrendi országos ülésbeni vitatkozásoknak a turop. sérelem tárgyában.) — Megyei közlések: Varasd, Borsod és Krassomegyék közgyülésiről.

Spanyolország (A zendülés állapotja. Angol befolyás a zendülésre. 'sat.) — Nagybritannia (O' Connell beszédének folytatása a nagy jury előtt. O' Connell Londonban 'sat.) — Franczia-ország (Taitt szigetének forradalma 'sat.) — Portugallia. — Olaszország (Békétlenség jelei) — Belgium (Nemesi oklevéldij.) — Svédország (A király javulása kétes.) — Oroszország (Odessa gyarapulása.) — Szerbia. — Törökország. — Görögország. Mexico.

Egyesületi közlés. Magyar tudós társaság.

Értekezés' A megyei tisztviselők kijelöléséről, tekintettel a főispánokra.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 2. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

III.

Bank és Hitel.

Lássuk most, hogy a többi mellék-utakon, mellyeket a kereskedés a pénzhiány pótlására 's illetőleg a pénz, mint nemzeti gazdagság, szaporitására feltalált, — 's illyenek főképen a bank és hitel — lehet-é pénzt és nemzeti gazdagságot mint valami „varázs erő" által előidézni.

Miután megengedtük, hogy a pénz csakugyan gazdagság, úgy látszik ebből egyenesen foly a következtetés „Bank és hitel által a pénzt szaporitjuk: tehát nemzeti gazdagságot eszközlünk."

Ugy de egy az, hogy lényeges különbség van a belbecsü vert pénz, és a belbecsnélküli papirospénz között, minélfogva előbb még kérdésbe vehetjük: vajjon a papirospénz is szintugy gazdagság-é mint amaz? azután folytatólag ismét kérdésbe kell tennünk: vajjon bank és hitel által lehet-é a pénzt valóban szaporitani, 's a forgalmi tőkét nevelni?

A papirospénz, azon nemzet minden egyes tagjainak kezében, mellynél papirospénz van divatban, valóságos gazdagság szintugy, mint az arany és ezüst, ugyanazon okok miatt mint amaz, és a mennyiben általa a szükséges életjavakat megszerezheti. Az egész nemzetre nézve egészen máskép van a dolog. A nemzet bárha minden papirospénzét öszveszedi is, más nemzetek sem aranyat és ezüstöt, sem egyéb élvezeti anyagokat nem adnak érettök; honnét a papirospénz a nemzet magános tagjai kezében gazdagság, az egész nemzetre nézve átalánosan tekintve nem az.

És igy, ha a pénz nemzeti gazdagság, a papirospénz pedig nem az, nem is lehetne a pénz mennyiségét a bankmunkálatok által nevelni. Már pedig nincs bizonyosabb mint az, hogy midőn a bank alapul leteszen például 10 milliót, e helyett papirospénzben forgásba hoz 30 milliót, a forgásban levő pénz mennyiségét 20 millióval szaporitotta.*)

Nincs bizonyosabb annál is, hogy több mennyiségü pénzt valamelly országban megtartani lehetetlen, mint a mennyit annak forgalma megkiván. Mivel, a mint mondottuk, a szünetleni kicserélés 's a szünetleni forgalom egyátalában az élvezeti vágyak kielégitéséből származván, a nemzet minden életjavakból csak annyit tart meg magának, a mennyi elégséges, ezen felül levő feleslegét magából kibocsátja 's helyette azt cserél, a mire szüksége van. Szinte úgy életjavak az arany és ezüst, szinte úgy magánosak kezében a papirospénz, azért is ezekből sem maradhat meg több, mint mennyi a forgalomhoz elégséges; — a többi maga utján kifoly.

A bank, a mint a maga 20 millióját kibocsátja 's forgásba teszi, ezen részint több vásárlások történnek az ország belsejében mint eddig, annálfogva az eddigi feleslegből kevesebb megy külföldre, 's a helyett kevesebb pénz jő be külföldről. Ugy de a külföldrül áruczikkeinkért vert pénzt kaptunk volna, mostan a helyett ittben papirospénzt kapunk 's még ezen sem haszon, sem kilátás a nemzeti gazdagság növekedésére. Azután, a papirospénz szintugy eszközül 's ingerül szolgál az élvezeti vágyak kielégitésire, mint az arany és ezüst, 's arra mindenben hasonló tehetséget nyujt. Tehát élénkebb lesz az adásvevés, a dolgok ára felebb emelkedik, a kereskedésre jobb idők kezdenek derülni. Hanem, a mennyiben a belföldi czikkek ára felebb emelkedik, annál kevésbbé állhatják ki a versenyt v. concurrentiát idegenekkel, a külföldi szorgalom mindinkább erőt vesz, megszaporodott pénzünkből kitakaritja azon felesleget, melly belső forgalmunkhoz meg nem kivántatik, a forgalmi tőke előbbi egyensúlyába visszahelyezkedik, pénzünk csak annyi lesz, mint volt, azon különbséggel, hogy a bank által kibocsátott 20 millió papirospénz helyett, viszont 20 millió vert pénzt kénytelenek voltunk a külszorgalom túlnyomó súlyának feláldozni.

Ha most, azon időszaktól kezdve, midőn a mesterkélve megárasztott pénzfolyam ismét természetes állása felé apadásnak indul, a kereskedők és iparüzők folytonos lármái: „nincs pénz, nincs hitel, a kereskedés felakad, a szorgalom sülyedez, a versenyt ki nem állhatni, elbukunk" 'sat. ujra tekintetbe vétetnek, jól tudjuk, mi lenne bölcs tanácslásaik eredménye, ez: „több papirospénzt kell kibocsátani"; ekkor a zajgók elhallgatnak, pénzt vesznek fel kölcsön a banktól, vásárlásaikat, nyerészkedéseiket tovább folytatnák, a kereskedési élénkség megujul, a dolgok ára felebb emelkedik, a mit vettek, drágábban adnák el, 's egész bizodalommal győzelmes hangon kérkednének vele: lám hogy igaz volt a mit mondottunk; tanácslásainknak várt sikere el nem maradt; illyen a bank és hitel varázs-ereje.

Hanem várjunk egykissé. Mert az csakugyan igaz, hogy mindezeket nem a magasabb tökélyre vitt nemzeti szorgalom állandó biztos szilárd ereje, hanem egyedül a bank és hitel tüneményes mulékony varázsereje idézte elő. Ez által a külszorgalom egy kissé hátterbe szorittatott, mert eddig ugyan a belső áruczikkek megtorlása 's a kereskedésnek azzal együttjáró felakadása miatt a külkereskedés sem találván eléggé nyereséges vásárpiaczot magának, mármár kezdett hátravonulni, a midőn egyszerre több pénz hozatván forgásba, ezáltal több vásárlások történnek, 's minden honi életjavaknak nagyobb kelendősége eszközöltetik. A kelendőség természetesen megint nagyobb drágulást okoz, a külföldi szorgalom természetesen megint a nemzet nyakára nő, erőt vesz a külkereskedés 's a forgalomhoz szükségtelen felesleges kibocsátott papirospénz helyett a jóértékü vert pénzt kezdi kisepreni.

Ezen jeleneteket megujithatni annyiszor a mennyiszer, mig nem bank és nemzet egyszersmind tönkre jut; ellenben ha a megbukást kirekesztőleg a nemzet vállalná magára a bankot könnyü volna biztositani.

A bankok védelmezői sokkal szemesbek okoskodásaikban, mint sem hogy ennél tovább mennének, a bank a pénzt szaporitja, a nemzetet gazdagitja, kölcsönt ad mérsékelt kamatokkal, a kamatlábat alábbszállitja, eszközt szolgáltat a nemzet kezébe szorgalmi vállalatainak létesitésére 'sat.; mindezek pedig ha nem átalában igazak is, legalább első tekintetre tagadhatlanoknak látszanak. A bank ellenzői viszont szinte nem mennek tovább ezen nézetek megczáfolatánál. Azt mondják: a bank ugyan szintannyival neveli a pénz mennyiségét, a mennyivel több papirospénzt ereszt ki, mint sem a mennyit a beváltások eszközölhetésére alapul letesz, de ismét ugyanannyival leveri a jóértékü pénz becsét, ugyanannyival emeli fel a dolgok árát, csak a névszerinti (nominal) pénz mennyiségét szaporitja, a valódi (real) értéket nem; a forgalmi tőke valós értékben ugyanaz marad, következőleg nemzeti gazdagságot nem szerez. Kölcsön ad ugyan alantabb kamatokkal, 's a kölcsönt haszonnal lehetne tőkésiteni, az igaz, hanem hogy a bank által adott kölcsön, kivétel nélkül jövedelmezőleg tőkesittessék, épen nem valószinü, sőt inkább nagyrészben haszontalan fényüzésre pazaroltatik, nagyobb mértékben neveli a belső fogyasztást mint sem a szorgalmi előállító erőt; mulékony jólétet eszközöl, mellyet később elszegényülésnek kell követni; 's végre a pénz értékét ingadozásba hozván egyik osztály elszegényitésével a másikat meggazdagitja. Hivatalosok, tőkepénzesek, haszonbért vevők a bank-munkálatok folyamata alatt folyvást veszitenek; adósságba merültek, haszonbérlők, kölcsönözők folyvást nyernek, a pénztőzsérkedésnek tárt kapu nyilik, a lábra kapott szemlészkedés tetemes erőt elvon a hasznos szorgalmi munkálatoktól.

—y.

*) Illyen mintára készültek honi bankterveink, minek okáért a felvett példát tovább folytatandjuk.

Követésre méltó!

Hitelesen esett értésünkre, hogy Arad városát legközelebb ért rettentő csapásnak híre fővárosunkba érkezvén, azonnal találkoztak áldozatra-kész nemeslelkü emberbarátok, kik segélyökkel az inség enyhitésére siettek. Nagyságos Bohus Jánosné, szül. Szögyényi Antonia, ki az aradiaknál az ott csupán az ő munkássága által létrehozott kisdedovó-intézet által feledhetlen nevet vivott ki magának, 's különben is nemeslelküségéről ismeretes levén soha áldozatra kinálkozó alkalmat el nem mulaszt, nagyságos Fascho József ur hőkeblü nejével született Majthényi Izabellával a szerencsétlen aradiak számára Pesten aláirási ivet nyitott. A nemes hölgyek széplelkü fáradozását, kik személyes felszólitgatásokat tenni sem sajnáltak, fényes siker koronázta, mert pár rövid nap alatt 2300 pgő forintnyi segély iratott alá. Illy tettek örök hálára kötelezik az aradiak szivéit a nemesfáradozásu asszonyságok iránt, valamint mindazok iránt is, kik e segélygyüjtést nagylelkü adományaikkal gyámolitták. Addig is, mig alkalmunk lesz a buzgó emberbarátok névsorát közölhetni, legyen szabad a tudomásunkra esett neveket tisztelettel, 's az emberiség nevében köszönettel megemlitni. N. b. Orczy Lőrincz ur 400, báró Wenkheimné ő nga 200, a gróf Teleki-család 300 pengő forinttal járult ezen első gyüjtéshez. A nagylelkü emberszerető példa reméljük, nem maradand utánzás nélkül, melly minél nagyobbszerüen nyilvánodjék, őszintén ohajtjuk.

Fővárosi hirek és események.

Pest, martius 2 1844. Az idő e héten igen szeszélyesnek mutatkozott. A legközelebb mult derült-arczú vasárnapot szeles hétfő, ezt ismét esőgazdag kedd váltá fel; szerdán egésznap esett és havazott; éjjel fagyott, csütörtökön és pénteken felhőtlen tiszta idő, nappal olvadás, éjjel fagy — 's igy mi természetesebb, mint hogy fővárosunk utczáin járva eső és hó-lében gázolunk 's a sarat tapodjuk. A hajóhid-épités körül igen élénkek az előkészületek. A gőzhajók mikor indulandásáról néhány nap mulva talán már bizonyosat mondhatunk.

— Mult szombaton adaték először nemzeti szinházunkban bérletszünettel nagyszámu közönség előtt ‚A kalandor,' látványos népi szinmü, melly a nemzeti szinház igazgatója által kitüzött 50 arany pályadijt nyerte. Mi a darab birálatába nem bocsátkozunk, csupán annyit említünk meg, hogy a szinműnek vannak árnyék-, de vannak fényoldalai is, 's mi koránsem tartozunk azok közé, kik valamit elfogultság vagy részrehajlásból legyaláznak vagy földicsérnek. Hogy e szinműnek van érdeme, tanusitja azon tény, melly szerint Ney Ferencz ur, a darab szerzője kétszer előhivatott, ámbár az irónak a szinpadoni megjelenésre kényszerittetését ismét nem helyeselhetjük; egészen más, ha az iró egyszersmind szinész, mert ez külö nben is a szinpadot nyervén rendes terrenumul, rajta elfogultság nélkül jelenhetik meg. — A szinészek az első eladáskor kellő pontossággal müködtek, 's ha némi hijányt éreztettek, az legfeljebb a gyorsabb összevágás volt. Másnap, azaz vasárnap a darab ismételtetett szinte szépszámu közönség előtt. Szerdán adatott harmadszor a legroszabb időben, 's e miatt látogató kevés; de a szinészek kedvnélküli hanyag játéka még a rosz időnél is mostohább hatást gyakorolt, ugy hogy ki az első előadást is látta, az e szerdaiban amarra többé nem ismert. Uraim, ez tény, és nem rágalom, mellyet bebizonyitanunk igen könnyü. —

— Véteknek tartanók a mult szombati német szinházi mutatványról hallgatni. Történetből bevetődvén, láttunk (böjtben) egy „Carnevals-scherz"nek czimezett silányságot, melly, ha a szini czédulának hitelt adhatni, „auf allgemeines Varlangen" adatott. Boldog isten! csak sajnálkozásunkat jelenthetjük ki, ha illy dolgok a német közönséget mulattatják. Volt taps; és miért? — mert 3—4 színész a nézőség között elhelyezve, onnét kurjongattak föl és le, és ismét le és föl. Sapienti pauca.

— Jövő tavaszkor több nagyobbszerü épület által fog ismét városunk szépülés tekintetében nyerni. Jelesül egy a szinház-téreni ház két emelettel felebb fog vitetni; az országuton pedig a háromdob-utcza szögletén levő alház szinte magasabb homlokzattal fogja megajándékozni az ottani csinos laksorozatot; a sütő-utczában szinte épitői kezek müködendnek. Kivánandó, hogy minél több illynemü vállalatok kivitele által fővárosunk Europa legdiszesb városai közé méltólag szamittathassék.

— Fővárosunkat tán némileg érdeklőleg helyén lesz e sorok folyamában megemliteni: hogy Nagyváradon, egy meszes gödör ásatásakor, mikint egy otthelyütti ügyvéd ur irja, következő föliratu sirkő találtaték: **Hic sepultus est**

Andreas Kene, sive Zeuch (Szűts) Judex civitatis Pestiensis, qui obiit in die XVIII Mensis Septembris Ao 1554.

— Nemzeti szinház. Hétfőn mart. 4én Füredy Mihály javára, bérletszünéssel elöször fog adatni ‚Figaro leánya' Vaudeville 5 felvonásban. Mellesville után forditotta Egressy Benjamin, zenéjét szerkeszté Szerdahelyi.

Országgyülési tudósítások.

Febr. 17kén CIV. orsz. ülés a t. KK. és RRnél.

Az e napi tanácskozás tárgya a városok országgyülési szavazatjoga volt. A tanácskozás kezdetén a nmlsgu elnök következőleg szólalt meg. A szavazati kérdésre jöttünk t. RR.; ez ugyan a javaslat végét és második részét teszi, de véleményem szerint legfontosb, mert alkotmányos országban a törvényhozásban részvét a legfőbb tekintet: Elrendezték a tekintetes RR. a kir. városok szerkezetét a legalkalmasabban; de sokszor absoluta monarchiákban is látunk hasonló szerkezetet, 's mindamellett törvényhozási jogot nem szerez; ellenkezőleg a törvényhozásbani aránylagos tettleges részvét még magára a városi szerkezet elkészitésére is a leghathatósabban befoly; ugyanis ott, hol tettleges részt vesz azon néposztály a törvényhozásban, mellyet a dolog leginkább érdekel, minden bizonynyal maga körülményeihez és érdekéhez legalkalmasb polgári szerkezetet fog késziteni a törvényhozás. Már midőn ezen munka felvétetett, előadtam átalános nézetimet ezen szavazati tárgy iránt; ismételni azonban mindenesetre kénytelen vagyok, hogy nem uj alap-rendezést teszünk a kir. városok szavazata tekintetében, hanem intézkedünk a még fenálló alkotmány szerint, mellynek a sz. kir. városok kiegészítő részét teszik. Tudva van a t. RR. előtt, hogy azon jog, mellynélfogva mindnyájan itt ülünk a négy kiváltságos status között, melly szerint a negyedik status szintugy mint akármellyik másik helyet foglal, közönséges, világos, tiszta törvények által el van határozva, mindazokra nézve, kiknek ezen törvényhozásban, különösen ezen táblánál részt venniök kell. Azt tenni fel közönségesen, hogy kik itt részt vesznek a törvényhozásban, mindig szavazat nélkül lettek volna századokon keresztül: erős anomalia volna; sőt illy helyzetben századokon át senki ezen országgyülésen nem maradhatott volna. Mi a befolyást illeti, ezen voksok mértékét, egymáshozi arányát, azt — ezen országgyülésnek története mutatja, hogy az különféle volt. Lehetne mutatni időszakot, mellyekben, hol egy, hol másik része az országgyülésnek, különösen ezen táblánál gyakorolt bizonyos felsőbbséget; nincs itt olly felekezet, melly azt történetileg be nem bizonyíthatná; különösen a városokra nézve elég legyen az 1687ik évet említeni, hol a k. városoknak törvényhozási befolyása a többi Rendek figyelmét és aggodalmát vonta magára. Későbbi időkben, tán épen az 1825dik év előtt, a szavazatok arányáról, mértékéről, sok szó nem is igen lehetett, mert a tapasztalás mindig azt mutatta, hogy itt előtanácskozások által a t. RR. sőt az egész országgyülés mintegy előre kitüzvén a dolgokat, szavazatokra nem mentek. Ujabb időkben, midőn ezen mostani rendszer bejött, mellyről én és azok, kik idősbek vagyunk, bátran szólhatunk, következett be a szavazatok szigorusága. Meg kell vallani, hogy azon előbbeni mód, mellyben előre készittettek el itt a tanácskozások és határozatok, mi most a kerületi ülések tárgya, némileg az önállásu országgyülési testület typusát inkább viselte, mint a mostani mód. Nem szólok az utasításokról, de azok mégis most megszorítóbbak, mint az előtt voltak. Mindezeket azért hozom elő, hogy megmutassam, mikép a törvényhozásban, különösen ezen táblánál, a szavazatok alapja ugy, mint az idők hozták magokkal, majd egyik, majd másik részre kedvezőleg állottak — különbözők valának. Most tehát, midőn a szavazatokat a negyedik Rendre nézve elhatározni, és e tekintetben épen ezen negyedik Rendre nézve állandó törvényt kivánunk hozni, — lehetlen feledni, hogy olly felekezetről van szó, mellynek törvényhozási befolyása törvényeken alapul, mint akárkié. E szerint tehát t. RR., mind ezen eljárásban, mind ha netalán jövendőre ezen testület más részei szavazati tekintetben kérdésbe jöhetnének: ezen alkotmányos szempontot mindenkor szemünk előtt kell tartani. Közönségesen a tapasztalás azt mutatja, hogy kivált a békes előhaladási reform csak ugy lesz szerencsés és jó következésü, ha a fönálló jogokat az ember megbecsüli, fentartja és inkább a jogokat másokra is kiterjeszti. Ez a békes reform természete, és csak ez hoz elő legboldogabb következéseket. — A jogoknak elvétele azoktól, kik azokkal felruházva voltak, az — a mitől az Isten őrizzen; egyébiránt ez inkább a forradalmak szokása, mellyek idejét, hála Istennek, keresztüléltük; mindenesetre halálos crisis, mellyen az igen erős nemzetségek keresztül szoktak menni, de a gyengébbek közönségesen megsemmisíttetnek és elenyésznek. Ennek következtében t. RR. méltóztassanak méltánylattal lenni ezen voksok elrendezésében egyrészről azon alkotmányos szempont, másrészről pedig a k. városok iránt, figyelmezvén mindig arra, mit már más alkalommal is mondék, hogy ezen ország alapját a nélkül is a nemesség teszi, 's mellyen magok a kir. városok is léteznek; 's igy mind alkotmányos tekintetben, mind már azon természetes helyzetnél fogva, hogy ezen ország földmüvelő ország levén, az agriculturalis érdekeknek erősebben kell képviselve lenniök, — a még egészen ki nem fejlett városi érdekeknél, esen voksok meghatározásával illő méltánylattal legyenek a városok is a nemesi status iránt, mellyen kiváltságaik, létök és tulajdon existentiájok nyugszik. Ezt előre bocsátván, mi a munkálatnak első részét illeti, 's miről ha ugy tetszik, először fogunk szólani, a voksok mennyiségéről, — erre nekem, annyival inkább, minthogy a dolog még több kifejlődést is vehet föl, — semmi észrevételem nincs. Ugy tartom, ezt meghatározván 1ör is azon kérdésen essünk át: mennyi voks adassék, mellyről a t. RR. részint gondolkoztak, részint utasítással el vannak látva; azután menjünk át a kérdés 2ik részére, t. i. arra, ezen voksok mikint osztassanak föl? Második tekintetben is kimondom véleményemet, miszerint azt tartom, hogy leginkább a városok igazságos akaratát, megegyezését és meggyőződését követni mégis fő kötelességünk; mert hogy hány voks legyen ezen viszonyban: nemcsak a nemesi rendet illeti, hanem az egész országot; de ezen voksok egymásközti felosztásában valamennyi városi követre kell tekintettel lenni. És e részben az egész testületre nézve a jogtóli megfosztás a t. RR. szándékában messziről sincs, mit a 16 voks megadásával kimutattak, hanem ugy tartom, tekintettel legyenek a t. KK. és RRek 1ör az iránt, a mennyire lehet, hogy azon városok, mellyek ezen negyedik Rendet kiváltságosan teszik, eddigi befolyásuktól és jogaiktól meg ne fosztassanak, mert ez is csak igazság leend. 'S azt tartom, ha tán kisebb vagy nagyobb helyek között nagy különbséget nem teszünk, (kivéve egykét várost, mellynek állása az országnak leginkább érdekében fekszik) meg fogjuk tartani azt, hogy jogától senkit meg nem fosztunk. Legyenek a t. KK. és RR. 2or tekintettel arra is, hogy a legkisebb és nagyobb városok követei egyiránt, mindenesetre leginkább csak a városi érdekeket fogják itt védelmezni. — Ez véleményem, mellyel mintegy mindent elmondottam, mi e tekintetben mondanivalóm volt; méltóztassanak tehát a t. RR. először is a voksok számáról szólani. — Ezen elnöki előadás után egy megyei követ fejté ki a szavazatkérdés iránti nézeteit: Midőn küldőim ugymond, anyautasitásukban azon általános alapelvöket kijelentették, hogy a személy- és vagyonbeli jogok a haza minden lakosaira egyiránt terjesztessenek ki, hogy az alkotmány sánczain kivül álló 10 millió lakos azokba bevétessék, 's mindenki azon arányban részesüljön a polgári jogokban, a mint a közterhek viseléséhez járul; hogy végre a lakosok minden osztálya, különbség nélkül képviseltessék a törvényhatóságoknál és törvényhozásnál: szomoruan kénytelenitettek tapasztalni küldőim, hogy a törvényhozási képviseltetésre nézve még azon osztályok sincsenek egymás közt tisztában, mellyek a törvényhozás részeinek 's a nemzet Rendeinek neveztetnek; különösen sajnálták pedig küldőim a törvényhozásnak ama százados mulasztását, hogy a királyi városokat független önállásu polgári rendre fel nem emelte, 's mint illyet, a nemzettel össze nem olvasztotta; 's hogy e miatt a kir. városok a közérdek irányában mint szabadon nem mozogható 's önkényes hatalom által korlátolt testületek, a nemzet és nemzeti szabadsággal idegen és ellenséges elemek gyanánt állanak szemközt. E sajnos állapot annak tulajdonitható, hogy a törvényhozás a kir. városokat a nép sorából kivette, a nemesi rend pedig azokat polgári tekintetben magához fel nem emelte; 's igy lőn, hogy a néptől elszakasztva, a nemzettől pedig eltaszítva, érdekben és érzésben sem ezzel sem azzal soha meg nem egyezhettek, 's minden támasz, minden ótalom nélkül egészen magokra hagyatva, sőt gyakran a nemesi rend által meg is támadtatva, egy harmadiknak, t. i. az örökös tisztviselőknek 's igy az udvari kamarának hatalma alá kerültek, 's azon leverő állapotra juttottak, mellyben jelenleg léteznek. Fölöttébb káros volt ez a kir. városokra, de még károsabb az egész nemzetre nézve, mert a városokban a müveltség és müvészet virágzásra nem fejlődhetett — szabadság nélkül; a hazában pedig a szabadság megtámadások és sértések ellen eléggé nem biztosíttathatott városok nélkül, 's igy a kir. városokat csak az első, a nemzetet azonban mind a két mulasztás gyakran érzékeny csapásokkal sujtogatta, 's a két mulasztás egyik fő oka, hogy mindenütt és mindenben annyira hátramaradtunk. Midőn tehát a jelen században egyesülésről van szó, küldőim véleménye szerint a nemesi rendnek a városival egybe kell olvadnia érdekben 's érzésben, czélban 's akaratban, erőben és munkában. Ezen egybeolvadás csak ugy eszközölhető, ha megyék és városok a törvényhozási és törvényhatósági jogra és rendszerre nézve egymáshoz simulnak; ha megyék az igazságnak, városok a szabadságnak hódolva, — amazok mint igazságos törv.hozó részek a városokhoz leereszkednek, ezek pedig, mint nem csak névről, de valósággal szabad polgári testületek a megyékhez felemelkednek; ha a törv.hozásnál a megyék a városokkal a szavazati jogot megosztják, a városok pedig belső rendszerüknél eredeti önállásukat visszanyerik, 's mindketten, mint független önállásu törvényhozói és törvényhatósági testületek, a nemzeti szabadság biztosítására 's megőrzésére kezet fognak. — Igy az eredmény nyilván tanusítja, hogy a városok szabadabb kifejlődésének 's a nemzeti szabadság öregbitésének már épen nem kedvező azon régi rendszerünk, miszerint csekély számu, 's a polgárok összeségének teljes kizárásával önmagát kiegészítő választottság éltük fogytáig maradandó tisztviselőket, kir. biztosok vezérlése és befolyása alatt választ 'sat. — A sz. k. városoknak kifejlődése csak coordinatiojuk által lévén elérhető: küldőim e részbeni kivánatának a jelen munkálat által nagy részben meg volna felelve. Mi már a városok szavazatát illeti: elméleti igazság, hogy a beczikkelyezett városok a törv.hozásnak szavazati joggal biró kiegészitő részei; elméleti igazság, hogy mint törvhozói részeknek önálló független testületeknek kell lenniök; ellenben gyakorlati igazság, hogy jelenleg nem illyenek. Sajnos, hogy a törvény rendeletét, vagy legalább czélzatát a gyakorlat elnyomta; ezt csak az enyhitheti, hogy ezt nem egyenes szándék, hanem közmulasztás, közfigyelmetlenség, leginkább pedig közviszontagság észrevételnül idézte elő. — Illy rendkivüli állapoton tehát rendkivülileg kell segíteni, egyes hatalmaktól visszaszedni az elfoglalt jogokat, 's visszaadni az igazi tulajdonosoknak, szóval a városokkal megosztani a törv.hozási és szavazati jogot, 's igy a városokat független önállásu polgári renddé fölemelni. Azon kérdések, hány követet küldjenek a megyék, 's miképen képviseltessenek a városok? — 's mi arányban szavazzanak 's vegyenek részt mindketten a törv.hozásnál, törv.könyvünkben sehol sincs érintve, annál kevésbbé kifejtve. — Miután azonban most a szavazati jognak megadásárul van szó, ezen jogot bizonyos elvekből következtetni 's bizonyos basisra kell állítani. Ugyan azért küldőim ezen kérdés eldöntése alkalmával egyrészrül azon nézetből indulván ki, hogy a liberalis eszmének nem a törvényen alapult jogok megszoritása, hanem inkább azok tágitása 's öregbitése felel meg; — más részrül pedig azon arányt 's egyensúlyt, melly a megyei és városi voksok közt szükséges, fentartani akarván, törvény által azt kivánják kijelentetni, hogy addig is, mig a törvényhozás végkép el fog rendeztetni az országgyülésen — minden megye két szavazattal, — minden beczikkelyezett város pedig egyenkint egyegy szavazattal birjon. Ezután egy bányavárosi követ emelt szót: Ezen városi voksok elrendezését és felosztását, melly szerint 48 városnak 16, vagy duplázva 32; a megyéknek 54 vagy duplázva 108 voks adatik: sem az ország alkotmányával 's alaptörvényeivel sem a k.k. előadásokkal, sem a természetes és osztó igazsággal, sem a status főczéljával, tudniillik a hazának boldogságával semmikép összeegyeztetni nem lehet. Haszontalan időveszt és volna, ha hosszas beszéddel, vagy sok idézettel és törvényekre hivatkozással alaposan bebizonyitani akarnám, hogy minden várost, szintugy mint egyes megyéket országgyülési egyenkinti szavazat-jog illet. Elismerték azt magok a t. KK. és RR. mult országgyülésen, midőn ezen városokat érdeklő egyirányos szavazati jogot csak a városok elrendezésével kivánták összekapcsoltatni; elismerte a haza és a törvényhozó-test, midőn 1608ik évi első czikkben a négy országos statust vagy Rendet helybenhagyván, a negyedik Rendnek, azaz a királyi városoknak, épen ugy mint a harmadik Rendnek, t. i. a vmgyéknek országgyülési voksot és ülést engedett; midőn továbbá 1608dik esztendőtől fogva 1807ik esztendeig 27 uj várost épen olly szavazattal, mint a török járomból kiszabadított uj vármegyéket beczikkelyezte, és országgyülési szavazatjoggal és üléssel felruházta; midőn harmadszor az 1687: 17ik t.czikkben egyenesen és világosan kimondta, hogy nevezetes ok nélkül a kir. városok számát csak azért sem kell többé szaporitani, mert a vármegyéket országgyülésen voksok által majd nem megelőzték, és a megyék 's városok közti súlyegyen már felforgatva látszék. Hogy ezen egyenlő és egyenkinti szavazatjogról kételkedni sem lehet, bizonyitotta a törvényhozó test az 1618iki országgyülésen; midőn észrevevén, hogy addig divatozó alkotmányos gyakorlat ellen a hét sz. kir. bányaváros kapott k. k. meghivó levelek következtében egyenkint csak egy követet küldött az országgyülésre; azonnal felirás által II. Mátyás királyt megkérte, hogy alkotmányos gyakorlat szerint minden sz. k. bányavárosból nem egy, hanem két követet hivasson az országgyülésre. Bizonyitotta azt a törvényhozó test továbbá azzal, hogy mult 16. és 17ik századokban többször látván, miszerint némelly sz. k. városok követei az országgyülésen jelen nem voltak, tüstint felszólította és megkérte országgyülési levél által az említett városokat, hogy a törvény értelmében követeket okvetlenül 's annál inkább küldjenek, mivel azoknak távollétében törvényesen semmit sem lehet végezni. Hasonlókép nem kételkedhetni ezen egyenkinti és egyenlő szavazati jog gyakorlatáról is; mert tudva van,

hogy számtalanszor, midőn nagyobb fontosságu kérdések jöttek szőuyegre, a városok és megyék egyenkinti és egyenlő szavazatával döntettek el. Igy p. o. 1609., 1647., 1649ki országgyüléseken; igy Thurzó, Draskovics János, Pálffy Pál nádorok választása alkalmával; igy az 1715., 1723., és 1741ki országgyüléseken, midőn a felségsértésről szóló törvény a pragmatica sanctio,'s többféle dolgok tárgyaltattak, igy a királyválasztások, igy a békekötések alkalmával. Ezer esetet lehet felhozni a régi országgyülések jegyzőkönyvei és irásaiból, mellyben a városok egyenkinti szavazati joggal éltek. Lehetne továbbá eseteket felhozni, mellyekben nemcsak az uralkodó királyok, de magok az országosan gyülekezett KK. és RR. is, az absens városokhoz küldött kir. vagy országgyülési levelek által egyenesen kimondták, hogy a városok jelen nem létében, országgyülési tanácskozásokat és dolgokat folytatni 's bevégezni nem lehet. Mindezeket idönyerés végett mellőzvén, csak azon kérdést teszem: mi oka, és mi bünt követtek el a városok, hogy a 19dik században, mellynek legelső feladata a szabadságot tágitani és kiterjeszteni, nem pedig elnyomni, őket az egyenkinti országgyül. szavazatjog elnyomatásával fenyegetni vagy büntetni lehetne? és szabad-e az ősi alkotmányt félretenni, és uj képviseleti rendszeren, vagy statistikai adatokon alapult alkotmányt hozni be? Mi az első kérdést illeti az egész világon nem lesz található olly ember, ki tiszta lélekismerettel a magyar negyedik országos rendet igazi bűnnel vádolhatná. Mert világszerte ismeretes, hogy a negyedik rend mindig álhatatos hüséggel viselte magát a Felséges király és hon iránt, az őt illető mindenféle kötelességeket megtette. Hallottam ugyan, nemcsak a ker., de országos ülésekben is a negyedik rendnek szemére hányatni, hogy a városok a k. kamarától függnek, és többnyire nem egyebek, mint rottenboroughok, mellyeket, mint Angolországban, el kellene törölni. De a városoknak kamarátóli függése nem nagyobb, mint a megyéké a kir. Httanácstól, és az első a városok mostani rendezésével enyészni fog. A mi pedig némelly városok kicsinységét illeti: ezt ugyan tagadni nem lehet, de azok akkor is kicsinyek voltak, midőn a szavazati jogot kapták; 's ennek megtagadása, sohasem volt városok nagyságához vagy kicsinységéhez kötve. Ha tehát akkor a szavazati jog igazságos volt, most is annak kell lenni. 'stb. Átmenvén a második kérdésre: kereken tagadom, hogy szabad légyen törvényhozás által az ősi alkotmányt félre tenni, és képviseleti rendszeren és statistikai adatokon alapult uj alkotmányt behozni. Az ősi alkotmány négy országos és kiváltságos Renden alapszik és a királyi koronázási hit- és oklevél szentsége által biztositva van. Minden koronázási oklevél bilateralis kötés, melly csak a négy országos Rendeknek és a Felséges király köz megegyezésével oldható. Az 1790ki 67. tcz. világosan kimondta, hogy a publico-politicus kérdésekben, nevezetesen az országgyüléseknek, megyéknek és városok elrendezésére kiküldött országos választmánynak nem más feladata, csak hogy azoknak az alkotmányos hatóság és activitás sértetlenül maradása mellett czélszerübb és rendesebb országgyülési, megyei és városi közigazgatási, tárgyalási és tanácskozási módja hozassék be. Az emlitett törvény igy szól: „ut salva constitutionali activitate Diaetarum, Comitatuum, Civitatum, et aliarum Jurisdictionum semper permanente, solummodo melior, magis ordinata negotiorum diaetalium aut publicorum manipulatio, et legum spiritui magis conformis petractatio introducatur." Ezen törvény értelmében szól a k. kir. előadás harmadik pontja is, mellyben ő Felsége egyenesen ohajtja, hogy addig is, mig az 1700ik évi 67. és 1827ik évi 8ik törv.czikk következtében az országgyülés törvényesen elrendezve nem lesz: a városokat illető országgyülési szavazati jog, a törvények értelmében állandó (fixum) és biztositott maradjon, és fentartassék. Ennélfogva, miután a városoknak ezen szakaszban nem a régi alkotmányos egyenkinti szavazati jog, melly a törvények, eskü és koronázási oklevél által, mint mondtam — biztositva van, hanem valami uj és alkotmány elleni képviseleti rendszeren és csak statistikai adatokban gyökerezett szavazatijognak fractioja adatik, és teljes szavazati jogban csak 6 város részesittetik: ellenben a megyék szavazati joga dupláztatik: küldőim a városokat illető alkotmányos teljes egyenkinti szavazati jogot, maga épségében fentartatni és e szak. az alaptörvények értelmében módosittatni kivánják; annál is inkább, mert 1ör: legnagyobb anomalia volna, ha egy egyént, tudniilllik egy magnást a felső táblán egy voks illetne, egy egész városnak pedig hasonló szavazati jog, az alsó táblán megtagadva lenne. 2or csak azok az országok boldogulhatnak, hol hatalmas és virágzó a negyedik vagy industrialis rend, azaz, hol igen sok város van. 3or a negyedik országos rend igen szörnyü alacsonyitása és elnyomatása nélkül, a városokat illető szavazatokat tizedelni nem lehet. 4er ha a városokat illető szavazati jog csonkitást szenvedne, akkor Erdély és Magyarország összekapcsoltatásáról álmodni sem lehet; mert az erdélyi városok, mellyeknek eddig az erdélyi or.gyüléseken igazi praepondiuma volt, látván mi történt a városokkal Magyarországban: az összekapcsoltatásban soha sem egyeznek meg, söt minden összeköttetést hátrálni és akadályozni fognak. Azon esetre pedig, ha küldőim ohajtása e táblán többséget nem nyerne, előlegesen ovást tevén: bátorkodom a t. Karokat és Rendeket arra kérni, hogy legalább a tervezett 16, 's illetőleg 32 voksot, egyenlő fractiókban, minden tekintet nélkül méltóztassanak elosztani a 48 város között; Fiumét és Buccarit ide nem értve. — Ezután egy legnépesb középponti város követe emelt szót; hosszú előadását számos ellennyilatkozat és czáfolat kisérte a követek részéről; miről azonban jövő számunkban. Az ülés eredményét már országgyülési e napról szóló rövid közléseink közt érintettük.

Februar 19kén CVdik országos ülés a t. KK. és RRnél.

Elnök ő excellja felhivá a KKkat és RR, hogy miután a legközelebb mult ülésből elintézetlenül maradt a megajánlott 16 és illetőleg 32 voksnak a városok közt egyenkint mikép leendő felosztása: nyilatkoznának most eziránt. Ennek folytában P. megye követe ismét megujitá indítványát a töredékes szavazatok ellen, valamint Z. megye 's Breznó követe is azon kérését, hogy a ker. választmány szerkezete, miszerint Breznó külön fél szavazattal birt, visszaállíttassék, és ezen fél szavazat Nagybányától, mellynek kerületi szerkezet szerint adatott, elvétessék. Volt követ, ki e fél szavazatot Pozsony városánál akarta meggazdálkodni azon okbul, mert Pozsony nem eléggé népes arra, hogy 2 szavazattal bírjon; mi alkalmat adott Pozsony városa érdemeinek, különösen századok óta gyakorlott vendégszeretetének kiemelésére. Felhozatott többek közt Pozsony ellen a magyar elem hiánya, a szomszéd Ausztria befolyása; mire elnök ő nmlga válaszul adá, hogy ez inkább fontos ok arra, hogy igyekezzünk e határvárost, mellytől ha nemzetiségi tekintetben nem is, de ipari 's előhaladási tekintetben nagy jövendőt várhatunk, minél szorosabban hozzánk csatolni. Ha e jeles és példás szorgalmú város, mellyben a polgári elem jelenleg is ugy ki van fejtve, mint kevés városban hazánkban, érezni fogja, hogy az ország iránta igazságos kedvezéssel viseltetik: a nemzetiségben sem fog hátra maradni. De azt sem lehet elfelejteni, hogy Pozsony századok óta országgyülésünk helye, hol fejedelmeink koronáztattak, hol annyi nagyszerü történeti emlékezés leng, 's mellyre hazafiui ihletés nélkül gondolni lehetetlen. Hozzáadá ezekhez egy érd. megyei követ, hogy a határvárosok a nemzeti iparnak mintegy citadellái, őrállói, 's ezeket minél erősb lánczokkal kapcsolni a hazához, legfontosb érdekünk parancsolja; ha a harczos hajdankorban különös figyelem fordittatott a határi védvárakra, most, midőn nem véres csatatéren többé, hanem az ipar mezején küzdetik a népek közti csata, a határvárosokra kell kitünőleg figyelmezni. — Csaknem köz egyezés levén, hogy Pozsony városa voksát illetni nem lehet; más részről pedig éreztetvén a szükség, hogy Breznóbánya külön fél szavazatot méltán követel, egy megyei követ megujitá azon, a ker. ülésben is előhozott inditványát, hogy a fél szavazat se Breznó- se Nagybányától el ne vétessék; mert szomorú segítség, ha az éhezőnek azon kenyeret adjuk, mellyet a másiktól elveszünk, 's mert ez által épen azon czél, mellyet a városok feljogosítása által elérni ohajt a haza, t. i. a kibékités, egyesülés czélja sértetik; hanem inkább a meghatározott 16 számhoz adassék még egy fél szavazat Breznóbánya számára. Hiszen e 16 szám nem stereotyp szám, különben is ki van mondva, hogy a RR. e számot örökre bezártnak tekinteni nem kivánják; e fél szavazat miatt nem lesznek a városok túlnyomóbbak. A felállított 16 szám ugy sem valamelly szigoru mathematicus calculus eredménye, hanem csupa önkény; ha tehát e számot megtoldjuk, 's ez által Breznót és a városokat kielégítjük, önkényes számot áldozunk 's valóságot nyerünk. A sértés gyülöletet, a bőkezűség szeretetet szül. — Bármilly fontosaknak ismertettek is ezen okok, az utasítások nagy többsége ellenállott, hogy az inditvány elfogadtassék, 's maradt a szerkezet; csupán azon kis változtatással, hogy a Beszterce-, Libet- és Breznóbányának összesen adott 1 egész voks két félre választatván, külön fél voksa legyen Besztercének, 's másik külön fél Libet- és Breznónak együttvéve. — Még egy uj inditvány történt Zeng városára nézve, hogy t. i. e város addig, mig azon katonai hatalom 's befolyás alól, melly alatt jelenleg áll, ki nem vétetik, országgyülési szavazatra ne bocsáttassék, hanem szavazati joga tartassék fen akkorra, ha az ország ebbeli kivánata teljesitve leend. E szerint Károlyváros maga egy külön fél szóval fogna birni. Ez inditvány ellenében az hozatott fel, hogy az által, ha Zenget a miatt, mert törvénytelenül katonai hatalom 's befolyás alatt áll, most az orsz.gyülési szavazatból kizárná, ez által a tettleges állapotot törvényesnek mintegy elismerné, 's a Zenget illető sérelem ügyének ártana az országgyülés. — Az inditványozó, 's pártolói előhozák ugyan, hogy ez a jognak 's a sérelem ügyének mitsem árt, mert még ez országgyülésen gondoskodhatni a sérelem elenyésztéséről, de miutan a királyi városok szavazatjoga nem valamelly idealis, hanem realis állapotra van épitve, 's a kir. városoknak nemcsak de jure, hanem de facto is függetleneknek kell lenni, Zeng pedig jelenleg nem független, 's territoriummal sem bir, természetes, hogy addig, míg ezen segítve nem lesz, szavazattal nem birhat. — A szerkezet maradjonnal megerősitteték.

Országgyülési rövid közlések.

Februar 27. a CLIXd. kerületi ülésben a hajdukerület rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása folytában megujult a tanácskozás az 57d. §. felett, melly[a hajduvárosi lakosok azon osztályait sorolja elő, mellyekből képviselőket választani nem lehet. E §nak a) pontja, melly a fizetéses közhivatalnokokrul szól, csak azokra szoríttatott, kik nem városi, hanem egyéb fizetéses közhivatalt viselnek; c) pontjából — melly az egyházi és katonai személyeket zárta el a képviseleti jogtól — az egyházi személyek szavazat utján kihagyattak; d) pontja, melly a nem-keresztényekről szólt, egyszerüen kihagyatott. A b) e) f) pontok rendelete, — melly a képviseleti jogtól azokat fosztja meg, kik attól itélet által elmozdíttattak, kik nem választók, kik 6 év mulva irni és olvasni nem tudnak, — az 58 §sal együtt helybenhagyatott. A közjavakról 's közigazgatásrul szóló következő §§sok többeknek kihagyása, másoknak szerkezeti módosítása mellett — rövid nyilatkozata után a különböző véleményeknek, mellyek a kir. városok rendezésénél bővebb vitatáson mentek keresztül — 111 §ig megállapíttattak.

Februar 28án a CLX. kerületi ülésben a hajdukerület belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása folytattatván: miután a biráskodást tárgyazó 112—126 §§ok felolvastattak; az illető kerület követe által inditvány tétetett az iránt, hogy a választmányi javaslatba foglalt központi polg. bíróság helyett az igazság-szolgáltatás könnyítése végett minden város helyhatósági bíróságokkal láttassék el. Ezen inditvány felett támadt érdekes vitatkozás közben az inditvány pártolói a perlekedésnek könnyebbségéből, a patriarchalis viszonyból 's a helyhatósági bíróság eszméjéből meriték okaikat, mellyek ellen a szerkezet védői felhordák a jelen állapot hiányait, a perlekedési egységet, 's azon elvet, melly a biráskodásnak a közigazgatástól elválasztatasát kivánja. Az inditványt 25 megye 23 ellenében határozat erejére emelé. Ekép elfogadtatván a helyhatósági bíróság elvének az egyes hajduvárosokra leendő alkalmazása: a rendezési választmány megbízatott, hogy a hajduvárosi bíróságokról ezen elvhez illesztett javaslatot terjeszszen elő a felolvasott §§ok helyébe. — A végrehajtásról 's főfelügyeletről szóló 127—149 §§ok némelly módosítások mellett megállapíttattak.

Ugyan e napon CIXd. országos ülés tartatván mind két táblán; a nm. főRRnél (déli 12 órakor) meghítelesíttetett a 2d. főrendi válasz a turopolyai panaszos felterjesztés tárgyában, 's ő cs. kir. főherczegségének a t. KK. és RRkhez intézett válasza az eszék- vagy vukovár-fiumei vasut előleges munkálatai iránt: a KK. és RR. vegyes ülésre hivattak meg, mellyből a magyar nyelv- katona-élelmezés, a részekbeli megyéknek országgyülésre leendő ujabb meghivása tárgyában kelt felirások ő felsége elibe felterjesztettek. — A KK. és RRhez áthozatván több rendbeli főrendi válaszüzenetek, 's az áthozó küldöttség által a KK. és RR. vegyes ülésre hivatván meg: miután az áthozott üzenetek felolvastattak 's köziratra bocsáttattak: a KK. és RR vegyes ülésre a főrendi terembe mentek át.

Februar 29kén a CLXId. kerületi ülésben folytattaték a hajdu-kerület belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. mellynek folytában az országgyülési szavazatról szóló 151 §. helybenhagyatott. A választásokról rendelkező 152 §. kihagyatván: a 153 §. megállapíttatott; a 154 §. pedig oda módosíttatott, hogy minden választó mindazon városban, mellyben lakik, vagy birtoka van, résztvehessen a választásokban, e rendelet a követ-választásra ki nem terjesztetvén. A választás körüli és utáni eljárást, a követ-választást és visszahivást, a helybeli és kerületi tisztviselők választását, a főkapitány kijelelését tárgyazó 154—235 §§ok némelly módosítások mellett megállapíttattak. Kihagyások és módosítások mellett megállapíttattak a közigazgatási tárgyakról rendelkező Xd. résznek a választók névkönyvéről, jelen rendszer életbeléptetéséről 's a közgadálkodásról szóló 236—321 §§ai is.

Ugyan e napon a CXd. országos ülésében a m. Fő-RRnek tárgyalás alá vétetett a KK. és RR. üzenete 's törvényjavaslata a kir. városok belrendezése 's országgyülési aránylagos szavazata tárgyában. E nagy fontosságu tárgy körül a vitatkozásra anyagot nyujtott mindenek előtt a felolvasott üzenetnek azon nyilatkozata, mellyben a KK. és RR. kijelentik, mikint a városok rendezését olly válhatatlan kapcsolatban hiszik az országgyülési aránylagos szavazat kérdésével, hogy belrendezés nélkül a szavazat-jog tágitását lehetőnek nem tartják. Osztják-e a m. FőRRdek azon nyilatkozatot? e kérdésnek eldöntését némellyek akkorra kivánták halasztatni, midőn a törvényjavaslat tárgyalása be lesz fejezve; mások eziránt a törvényjavaslat tárgyalása előtt kivántak határozatot. A kérdés eldöntése egy értelemben történt a KK. és RR. nyilatkozatával. A KK. és RR. üzenetének eképeni tárgyalása után szőnyegre került a k. városok aránylagos szavazatjogárul szóló törvényjavaslat, mellynek bevezető szakasza 's 1—8 §§ai némelly módosítások mellett helybenhagyattak.

(A febr. 5kei 93d. főrendi országas ülésben folyt vitatkozások a turopolyai sérelem tárgyában; folytatás.) A gróf Z. által előterjesztett ezen okoskodás felvilágositja és tisztábban fölvehetővé teszi a mai nap kifejlett eredmény alapját. A mai ülés meg-

nyitása után egy gróf mutogatván, hogy a magyar törvényhozás is 3 elemből áll, a mai inditványok száma is három; majd ismét a kormány igazolására tért, és annak a horvát dolgok körüli eljárását azzal mentegeté, hogy az illy dolgokbani eljárás tetemes nehézségekkel szokott járni, főleg ha elvül tüzetik ki, hogy inkább 100 bünös szabaduljon meg, mint egy ártatlan kihallgatatlanul büntettessék, végül azon ohajtását fejezé ki, vajha a háromfelé osztott vélemények egyesülvén, gr. Z. inditványában, mellyhez ő is járul, központosulnának. A jobb oldalról egy ifju gróf a KK és RR inditványának kisebbségben maradása esetére, gr. N.-nak az u—i főispán által módosított inditványához járulását nyilvánitá, megrovván egyszersmind két más szónoknak a jobb oldalt gyanusitó minapi kijelentéseit. — Szólott azután egy főispán, ki már mult alkalommal gr. N. inditványára szavazott, és most csak azért szólalt fel, hogy azon, szerinte igen tudós, olvasott, közdolgokba avatott grófot figyelmeztesse, ki a XCIIdik orsz. ülésben, midőn némellyek által egynémelly horvátországi túlbuzgó r. c. papok azzal vádoltattak, hogy az ilirismust a protestantismusnak Horvátországba beszabadulásától irtóztukban élesztgeték, azt válaszolá, mikép ezen gyanúra, hogy t. i. a protestantismus a magyar nyelvvel karöltve jár, egy evangelicus főgondnoknak illy tartalmú körlevele az evang. predikátorokhoz, kik az ilirismushoz szítanak, nyujtott alkalmat. Nem vala — mond a szóló főispán — a történettudós gróf méltányos, midőn általában az evang. lelkészek egész testületét az ilirismushoz szításról vádolá, illyes valamivel a r. cath. clerus egész testületét senki sem vádolta, hanem csak némelly horvátországi, szláv érdekek körül túlbuzgó egyének rovattak meg; nem vala tehát igazságos a tudós gróf, midőn ama tulbuzgó r. cath. papok igazolásaul az evangelicusok egész testületét vádolni nem átallá; mert hiszen, habár igaz is az, hogy a magyarországi evangelicus lelkészek közől némellyek ő felségéhez folyamodtak tótajkú híveik nyelvügyében; de ezen folyamodás az evangelicusok egész testületének annál kevesbbé tulajdonitható, mert mihelyt az illető superintendentiáknak tudomására jutott a dolog, magok az evangelicusok által minden czélszerű intézkedések megtétettek. A történettudós gróf azt mondá a minapi ülésben, hogy őt némelly szláv nyelvhez szító evang. lelkészek pártolójoknak, agensöknek fogadták fel, és számtalan adatokkal látták el. Elhiszem, mond a szóló főispán, hogy vannak adatai a tudós grófnak, de azon adatok hihetőleg csak kegyeltjei magányügyének előmozditásaul szolgálnak, vagy ha nem ugy volna, hanem haza-ellenes mozgalmakat lehetne belőlök kisütni, ám terjeszsze elő, és látni fogja, mikép a nemzetellenes irányzatoknak magok az evangelicusok fognak legszigorúbb birái lenni. — A jobb oldalról egy gr. és herczeg, azon esetre, ha a KK és RR javaslata többséget nem nyerne, gr. N. inditványára szavaztak. Az egyik czáfolván azon állitást, miszerint mondatott, hogy gr. Z. inditványa a KK és RR kivánatához közelebb jár, a midőn ismét gr. N. inditványa a KK és RR inditványához közelit, azt válaszolá, hogy ez képtelen állitás; mert hiszen a RR nem egyebet izentek, mint a mit kivánnak; ugy hogy ha gr. N. inditványa a RR inditványához közelit, bizonyosan azoknak kivánatához is közelit, ha ellenben gr. Z. inditványa a RR inditványához nem közelit, bizonyosan kivánatukhoz sem fog közeliteni. A mi továbbá azt illeti, hogy gr. Z. pártolói most általános felirást inditványoznak a horvátországi mozgalmak ügyében, nagyon félő, hogy ha a RR erre ráállván, csakugyan felirást készitnek, akkor ismét a főtábla nem találván elégelni a felirást támogató adatokat, a felirásnak ujra ellen fog szegülni. Gróf Z. inditványában szóval, gr. N.-éban pedig tettleg van a közelités. Gr. N. inditványában nem mondatik itélet, a midőn gr. Z. inditványa eltöri a pálczát a turop. panasz felett, azt ollyannak mondván, mit felterjeszteni nem lehet. Gr. N. inditványa eltávolitva a verificationalis kérdést, tiszta és egyszerű; a midőn gr. Z-től azért is tarthatni, mert pártolói már kimondák, hogy más sokszor az inditvány, 's más az inditványozónak kivánsága is. Egy püspök gr. Z. inditványa mellett nyilatkozott, a midőn utána egy főispán, ki már a mult ülésekben gr. Z. inditványa mellett szavazott, most ismét szót emelt, mondván; hogy ha gr. N.nak inditványa következtében a turopolyai panasz minden magyarázgatás nélkül csatolványaival terjesztetnék fel, a törvényhozás ebbeli eljárása csakugyan nem lenne egyéb, mint posta-expeditio. Egyébiránt gr. N. inditványa az u—i főispán módosítása által változott, és egészen más sarokra tétetett. Válaszolt továbbá szóló főispán a jobb oldalról egy másik grófnak, ki szerinte, a baloldal elveiből csak veszélyt vár a hazára. Isten ne adja, hogy e jóslat teljesedjék!, mond a válaszoló főispán, arra pedig, miszerint mondatott, hogy a tábla két oldala ugy állván egymás mellett, mint tüz és viz, nem egyesülhet; megjegyzé, mikép kevés viz a tüzet éleszti, a tüz és viz pedig egyesülve, sok haszonnal hajthatná a haza erőmüvét. — Most szót emelt egy ifju gróf, gr. Z. inditványa mellett, 's emlité, hogy általános ténynek megismerésére nem kell egyes eseteket felhozni. Ezen állitását Anglia és franczia-országi példákkal kivánta igazolni; gr. N. inditványára pedig megjegyzi, hogy miután az a turopolyai folyamodásban panaszlott tények valóságát el nem ismeri, a KK. és RR. pedig elismerték, miben áll tulajdonkép a közelités? — Most viszont olly gr. főispán emelt szót, ki már előbb a KK. és RR. javaslata mellett nyilatkozott, most azonban az u—i főispán módosításával gr. N. inditványához, mint a KK. és RR. javaslatát leginkább megközelitőhez járulását nyilvánitotta: egyszersmind czáfolta azon történettudós grófot, ki a turop. nemesek jogai bebizonyitásaul felhozott okleveleket épen ellenkezően magyarázta, mint a melly czélból felhozattak. — Gr. Z inditványa mellett ismét egy gróf, illy dilemmával állott elő: vagy van a turop. nemeseknek kiváltságos joguk a többi nemesek felett, vagy nincs? ha van, azt oklevelekkel kellett volna bebizonyitniok, különben szóló nem tartozik hinni; ha nincs, akkor ismét a turop. nemeseknek nincs okuk panaszkodni, és igy sem jog, sem sérelem nem levén bebizonyitva, a turop. nemesek folyamodását nincs ok felterjeszteni. Végül a jobb oldalt visszatorlólag azt jegyzi meg, hogy miután a vádlottnak kötelessége adatokkal előlépni, a jobb oldaltól vala igazán prokátori fogás egy adat nélküli panaszt öt napig védelmezni. — Ezután szólott egy gróf, előadván, hogy a r. cath. papságról föl nem teheti, hogy az orosz körmöket növelő ilirismushoz szíthasson, miután ezen körmök között a catholicismusra szomorú enyészetnél semmi egyéb nem vár; szinte nem teheti fel szóló gróf az alkotmányos szabadság malasztit élvezni szerető horvátországi főhivatalnokokról, hogy az ilirismus előmozditásával ivadékaikat az alkotmányos élet jótéteményeitől kivánnák megfosztani. Azt azonban szóló gróf meghiszi, mikép a ministeriumban találkoznak ollyanok, kik az efféle zavarokat behunyt szemmel vagy azért nézik, mert azt gondolják, hogy illy uton leghamarább tönkre jutván a polgári alkotmány, általa kezeik nem lesznek kötve a haza boldogitásában; vagy azért nem avatkoznak a dologba, hogy az alkotmány gyönge oldalai annál inkább kitünhetvén, most ez átalakulási korszakban a szembetünő hiányokon annál inkább hivatva érezzük magunkat javitani. Taglalván még szóló a horvátországi eseményeket, kérdésbe tevé, hogy ha a panaszokat törvényszabta uton nem akarjuk orvosoltatni, a dicasterialis eljárás lassusága nem arra adna alkalmat, hogy a panaszolkodók via facti lépjenek fel, mint már meg is kezdették. Szóló gróf 's utána a jobb oldalról négyen, a KK. és RR. kivánata kisebbségben állását látván, gr. N. inditványa mellett szavaztak; megemlitvén közölök a második főispán gróf, hogy a turop. panasz és az ahhoz csatolt 438 zágrábi nemesek folyamodása azon oknál fogva is fel lenne terjesztendő, mert ők már magok ő felségéhez folyamodtak, de folyamodásuk annálfogva félretétetett, mert tudva volt, mikép a folyamodók már a magyar országgyüléshez is járultak kérelmökkel. Ezen nyilatkozatok után nádor ő fensége látván, hogy a KK. és RR. javaslatát pártoló szónokok kisebbségben maradásukról meggyőződve, a véleményökhöz legközelebb álló gróf N. inditványához kezdenek hajlani, a tanácskozás siettetése végett a mai tárgyban nyilatkozott hason véleményü tagokat felszólitá, hogy nyilatkoznának: vajjon az előbbi ülésekben a KK. és RR. javaslatát pártoló szavazatukat kivánják-e a gr. N. inditványát pártolókéhoz számitatni. E felszólitásra az egész jobb oldal igennel nyilatkozott. —

Megyei közlések.

➢ Varasdból. Febr. 5én első alispáni elnöklet alatt megnyitott évnegyedes közgyülésünk csak ma febr. 22én végződött. A gyülés első napjaiban a megyeterem különösen ilir szellemüek által becsődített köznemesekkel fuladásig tömve volt. A napirenden lévő köztárgyaktól eltérőleg a legbotrányosabb indítványok történtek, 's csuda-é, ha ugyanekkor nem ész, nem okok, nem alapos czáfolatok, hanem az eszközül felfogadottaknak fülsértő 's kebellázitó vad rivalgása győzött. Amde miután a gyülést később a nyers tömeg látogatni megszünt, a szőnyegre került tárgyak fölött ismét komolyabb lőn a tanácskozás. A gyülést megnyitó elnöki beszéd után V. J. t. biró azon logikátlan, alacsony inditványt tevé, hogy miután a mult évi november 6kai gyülésen a mlgos főispáni kormányzó köztanácskozási nyelvül a latint meghagyó k. k. parancsot többedmagával pártolá, 's ehez szorosan ragaszkodva inkább a gyülést eloszlatta, mintsem hogy akár az ilir, akár a horvát nyelven szólni kivánóknak engedett volna, — ugyanazért ő Felsége e gyülésből ismét egy feliratban a mlgos kormányzó urnak megyekormányzói, és kir. helytartótanácsi hivatalából elmozdittatása és a horvát nyelvnek a köztanácskozásbai behozatala végett megkéressék! — 's e gyönyörű inditvány legott néhány pártolóra is talált, de természetesen csak az inditványozóhoz hasonló ilir szellemüeknél, kik ekkor leginkább ilíresített horvát nyelven előadák mondandóikat; ellenben többen a KK. és RR. közől, kik csak nagynehezen juthattak szóhoz, 's az ellenféltül szólamlásaikban is gátoltattak, hathatós szót emeltek illy rosz czélzatu felirástétel ellen, 's a mgos kormányzó mellett, kinek nagy érdemei a kormány, és köz haza előtt sokkal ismértebbek, és méltánylásra méltóbbak, hogy sem illy pártos felirás azokra legkevésbbé is homályt vetni képes legyen — többen a tisztviselők közől, az egész tisztikarnak 's a jelennemlévő nemességnek nevében ezen inditványozott felirás ellen ünnepélyesen tiltakoztak, 's egyik még az iránt is tön óvást, hogy ezen felirat, mellyet az egész tisztikar is ellenzeni látszik, ha elfogadtatnék, tőle a megye pecsétje tagadtassék meg. Azonban, midőn a szónokok nevezetes többsége a m. kormányzó ur mellett, és felirás ellen kitünnek, az inditványozott felirást pártolók az elnököt csak hamar felszólíták, hogy a végzést ne a szólók többsége, hanem a felirást harsogó köznemesek száma után itélve, mondja ki, 's azért bocsássa a dolgot voksolásra. A voksolás ugyan meggátoltatott, de az elnök a többséget a felkiáltások után mérve, az inditványozott felirat mellett mondá ki. Ekkor a tisztikar, az alispán és jegyzőkön kivül, helyeikről fölkelvén az asztaltól eltávozott, 's legnagyobb része a teremből is kiment. Majd azután az inditványttevő t. biró a feliratot, szerkezetkészen és leirva kihuzá zsebéből, 's a jegyzőség által tüstint felolvastatván, csak két szó módosítással, még az nap sürgöny utján ő Felségéhez felküldetni rendeltetett. — Ezen felirat ellen a gyülés folyama alatt a tisztikar nagyobb része önkezüleg-aláirt jegyzékben ovást is tőn, többen bizonyitván, hogy a m. kormányzó ur a mult egyik gyülésben kijelenté, miszerint ő azon k. kir. rendeletnek is hódolni fog, mellynél fogva a köztanácskozásokat honi nyelven is folytattatni szabad leend; ő leend akkor első, ki azon megszólalni fog. — Továbbá a Rendek, és jelen nem volt megyei földes urak közől igen számosan az említett gyülési felirat és ilir pártoskodás ellen szinte felirtak ő Felségéhez magányuton ugyan, olly alázatos kéréssel, hogy az egész haza előtt köztiszteletben álló m. kormányzó urunkkal, mint ki az igazság, és törvény ösvényét mindig híven követé, e megyét ezután is szerencsésitni méltóztassék. — Másnap az országgyülési követi jelentés, 's a magyar nyelv tárgyában leérkezett k. k. válasz felolvasása következtében egy kanonok mint a zágrábi káptalan küldöttje azon inditványt tevé, hogy miután az érintett k. válaszból az tetszének ki: hogy az ujan-alkotandó törvények egyedül magyar nyelven sanctionaltatnak meg, — a csupán fordítottak pedig az eredetiéhez hasonló hitelességgel nem birandnának; de különben is a kapcsolt részek diplomatikai nyelve csak a latin levén, — következéskép az ujan alkotandó magyar törvényeket, ha egyszersmind a latinrai fordítottak meg nem szentesíttetnek, rájok nézve kötelezőknek el nem ismérhetnék, — ugyanazért ő Felsége alázatosan kéressék meg, miszerint az uj törvények latin fordítását is kegyelmesen erősítse meg. Ezen inditványt is hőn pártolák mindazok, kik az elsőnapi felirati indítványnál a horvát nyelvnek a köztanácskozásokba behozataláért buzogván, e végett még a mult nov. 6kai gyülésen olly szenvedélyesen küzködtek. — A 3dik inditvány az volt: kéretnék meg ő Felsége, hogy a horvátok, vagy is inkább a kapcsolt részek számára saját honukban különös k. helytartótanács, és k. kanczellaria alkottassék; mi iránt szinte alázatos felirás határoztatott. — A gyülés e rövid vázlatából is kitetszik, milly irányt követ az ilir szellemtől ihletett horvátok egy része. — Továbbá az első napi inditványt tevő t.biró még azt is inditványozta, hogy a magyar levelek, és hivatalos iratok fordítására a nemesi pénztárból fizetendő 120 pgő forint évi jutalommal két év előtt alkotott tolmácsi-hivatal szüntettessék meg; részint mivel a nemesi pénztár szük állapotban van, 's e czélra a köznemesek fizetni nem kivánnak; részint azért, mivel azon uri egyén, ki e hivatalrai választatása alkalmával nem a legszámosabban egygyüttvolt Rendek által választatván, a közvárakozásnak ugyan megfelelt, de nem horvát, hanem magyar születésü, — azaz, az inditványozóval nem rokon-gondolkozásu. Noha ezen inditvány ellen többen kikeltek, mindazáltal önmaga, kit ezen hivatal illetett, S. G. t. b. felhíva érezvén magát, kinyilatkoztatá: hogy az említett hivatalért soha nem esdeklett, hanem azt a közgyülésileg egygyüttvolt KK. és RRk. bizodalmas felszólításai, és egyhangu választatása következtében vállalta el, 's abban hiven elis járt, de valamint azoknak, kiknek szálka szemökben, fizetésért sem kivánja magát illy hivatalra feltolni, 's e csekély fizetés nélkül is ellehet, és saját véleményét en-

nek alárendelni soha nem fogja: ugy azon KK. és RRk. kivánságának, kik bizodalmokat ezután is benne helyezendik, jutalom nélkül is megfelelni kész, azért tehát a feljebb érintett hivatalról lemond. E nyilatkozatot többen helyesléssel fogadák,mások ismét ezen lemondást el sem akarák fogadni, mások ismét mélyen hallgattak. A testvér megyék felszólító levelei közől csak azok pártoltattak, mellyek a levelezésekben eddig használtatni szokott hosszu czimeket megszüntetni, 's helyökbe a legrövidebbet használtatni javasolják; továbbá Zólyommegyéé, melly szerint a magyar kormányszékeknek a német kamrátóli függetlenitése országgyülésileg szorgalmaztassék.

(D) Borsodból. Miskolcz febr. 25én. Folyó hó 12ik napján kezdetett meg ez évi első közgyülésünk első alispáni elnöklet alatt, mellyre számosan gyülének öszve a m. mindenosztályú Rk.; az elnök megyénk állapotáról terjedelmes jelentést olvasott fel, mellyben a miskolczi tűz által okozott nyomor vala bőven érintve, 's a kegyes adakozások méltányosan elismerve,majd a tárgyalandó iratok sorozata terjeszteték elő, mellyekből mint legfontosabbat a magyar nyelv tárgyában érkezett legujabb k.k. leiratot vélte a többség felveendőnek, — 's miután hálafelirás inditványoztatott a megye részéről is, lőn vitatkozás, végre a kerületekben megállapított RR. határozata elfogadtatott 's követeinknek meghagyatott, hogy az országos feliráshoz szavazatukkal járulni 's a még hátralévő pontokat sürgetni tartsák kötelességöknek. Másnap kortesek lepék el nagy termünket 's mi végből, csak akkor tudók meg, midőn egy megyei eskütt inditványozá, hogy a Miskolcz városa által gyüjtött segedelmi pénzek hova lett fordításának helyes vagy helytelen volta iránt már novemberi gyülésünkben fenforgott kérdés most rögtön vétessék tanácskozás alá, — melly inditvány némellyek által azon okbul elleneztetvén, mivel tegnap már az országos tárgyak felvétele határoztaték el elölegesen, ezen sorozat ma is tartassék meg; 's lőn ingerültség lárma és kiabálás — mig végre csakugyan az országos tárgyak olvastatának fel; 's mivel már a nevezetesbek iránt van utasításunk többnyire csak tudomásul vétettek: mellyek befejezése után a miskolczi ügy került szőnyegre, melly tisztán és szárazon ebből áll: Miskolcz város tanácsa a megégettek részére némelly hatóságokhoz felszólításokat intézett és sikerrel, mert mult novemberig majd 6000 vtó ft. jött kezeikhez, 's többnyire „a megégettek számára"; a város azonban, bár a kiosztást megyei választmány kezelte — a hozzágyült öszveget épületeinek helyrehozására fordította — ezen tette tehát mult évi novemberi gyülésben a megye által roszaltaték — 's az öszveg az égettek pénztárába a város által f. é. febr. 1ő napjáig befizettetni rendeltetett. — A városi tanács azonban a segedelmeket küldött hatóságokhoz ujabb körlevelet intézett, mellyben a városnak siralmas állapotát lerajzolva arra szólítja fel, hogy nyiltan irnák meg a kérdéses öszvegeket kinek 's mi czélra küldék? 's 77. választ nyere, mellyekben többnyire a városi tanács szabad rendelkezése, vagy épületeibe-befektetése az általok küldött öszvegnek helyeselteték és kijelenteték; igy tehát a segedelmet küldők szándoka változásával a megyei határozatnak is megállani nem lehetvén, nyilatkozatában azt kéré Miskolcz városa, hogy ezen adatok nyomán a város épületeibe-befektetett öszveg visszafizetésétől mentessék föl, melly kérés meg is adatott, 's megadatott volna kortesek nélkül is! — De nagyobb kérdés és vitatkozás tárgya lőn az, vajjon a város által szétküldözött körlevél helyes volt-e vagy sem? — és lőnek epés nyilatkozatok és szónoklatok, mig végre a többség erre feledés fátyolát vetni óhajtván, vitatásba bocsátkozni nem akart, bátor azt helyesnek el nem ismérte: 's ezen tárgy huzá ki a mai 's más napi tanácskozási órákat is, melly pártkérdéssé idomítatván a könyörület szép mezejéről, a személyeskedés rút szinpadára állíttaték. — F. hó 15én gyülést nem tartánk, mivel a kolduslás-eltörlési alaptőkének növelésére a borsodi lelkes nők által részvényes tánczmulatság adaték megyei nagy termünkben — melly igen népes és diszes vala. — 16kán vagy másfél száz korteshez vala ismét szerencsénk; no de ez nem csuda, hisz választási kérdés vala szőnyegen, — ugyanis a szendrői járás megürült főszolgabirájának volt alszolgabiránk Okolicsányi Lajos neveztetvén felterjesztésünk nyomán m. főispáni helyettesünk által — a megürült alsz.birói hivatalra felterjesztendő egyének sorozatáról szavazattal határozánk; 's igy lőn, hogy Szép Soma, Szalay Pál és Várnay Ferencz rendszerinti esküteink kinevezés végett terjesztetének föl.

Krassó megyében febr. 16án rendkivüli közgyülés tartatván nem igen nagyszámu közönség jelenlétében — minthogy e megye a korteseket csak hirlapokból ismervén nem ólmos botokkal szokott tanácskozni — főbb határzatai pótló utasításokra vonatkoztak, és következőkben pontosultak: a magánrendszer átalánosítása előtt mintabörtön állíttassék; a hasonszenvi orvosok kérelme méltányoltatik; a megyei autonomia szeplőtlenül megovassék; a k. kir. válaszra köszönő felirás szavaztatik, a még hátralevő pontokra k. válasz kéretik; a követek a házi adó elvállalása mellett férfiasan küzdjenek, ettől elüttetvén gr. Széchenyi István telekdijas tervét inditványozzák; Pestnek a testgyakorlat, Szabolcsnak az országgyülési tárgyalás iránti inditványait a megye gyámolítja; a gänserndorfi szárnyvonalra nézve legfelsőbb határozat sürgettessék, mert e nélkül a dunabalparti vasutnak nincs jövendője.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Murcia politikai főnökének jelentése szerint a zendülők csapatja a városból elindulván közpénztárakból és magánosoktól 120,000 reálnyi összeget erőszakolt ki, 's megsemmisitette a kormányszéki 's rendőrségi épületekben az irományokat, többek közt az 1840ki ayuntamiento-törvény végrehajtására szolgáló előmunkálatokat is. — Malagában mintegy 300 miliciano fegyveresen szegült ellene lefegyvereztetésének, de megveretvén engedelmességre tért. Hasonlag Sevillában is számos polgárkatona ellenállásra készült. — Alicante febr. 8ka óta ostromoltatik, 's mondják, a város már is szükséget kezd szenvedni élelemben. 10én Cartagena is ostrommal záratott körül. Roncali főkapitány erőhatályosan lát a dologhoz. Madrid folyvást nyugodt.

Egy madridi levelező állitása szerint az alicantei zendülésre tetemes befolyással volt némelly angol ármány, mit leginkább abból hisz világosnak, hogy Alicante nyilatkozványa után legott több brit hajó vitorlázott be kikötőjébe, mellyek tiltott áruk és fegyverek nagy számával voltak terhelve. Az is tudva van, hogy mindjárt a zendület kezdetén két angol pénzt osztogatott a fölkeltek közt. E körülmény minden jó spanyol vérét forrongásba hozza, látván, hogy a hazára sulyosodó szerencsétlenség nagy részét angol ármány okozza. Arra nézve, hogy az egész ország kivételes azaz ostrom-állapotba helyeztetett, 's mindenki katonai hatóság alá állittatott, azon észrevétele van a levelezőnek, hogy ez mindenesetre merész és veszélyes státuscsiny, melly koczkára tesz mindent minden ellenében; roszalja, hogy a rendszabályba a királyné is belevonatott, 's igy ő szörnyü kétes helyzetbe van hozva a pártok viszályai közt. Azonban a körülmények mintegy felhivták e státuscsinyt, azon reménynyel kinálkozván, hogy most a fejetlenség szörnyetegét egy csapással el lehetne ölni. Annyi bizonyos, hogy tettleg az alkotmány egész Spanyolországban fel van függesztve, mi miatt az ayacuchok, exaltadok és Olozagapártiak annál inkább dühöngnek, mivel Madridban Valenciában, 's más városokban legmunkásabb főnökeiket rendre börtönbe viszik. A helyzet igen igen kényes, 's ollynemü, mint játékosé, ki egész vagyonát egy koczkára teszi. Ezt érzi a miniszterium, miért is más részről olly rendszabályokat létesit, mellyek a nép tömegét engesztelni képesek; ide tartozik: a számüzött püspökök és érsekek visszahivása, egy második váltóbank felállitása Madridban, rendőrség ujabb felállitása 's több efféle.

N.Britannia Egy londoni levelező O'Connellnek londonbani első megjelenéséről azt irja: hogy febr. 16kán a parliamentház előtt nagy sokaság tolongott, melly az ősz irlandit várta. Megérkezvén ez, dörgő éljenekkel fogadták, tisztelői annyira özönlöttek körötte, hogy alig volt képes az ajtóhoz férni. A fogadtatás egyátalán lelkesült volt. Nemsokára utána jött Wellington hg, kit a tömeg rosszalás kiáltozásival fogadott, 's csak egyes éljenek hallattak. Ez világosan arra mutat, hogy O'Connell politikai jelentősége nem csökkent elitéltetése után.

(O'Connell beszédének folytatása) Ennekutána áttért O'Connell az ellene felhozott bizonyitványokra, mik két dolgot érintnek: roppant gyülekezeteket, 's hirlapi czikkeket. Egyenként fogá fel ezeket. Nem tagadom — ugymond — hogy e gyülések tartattak, sőt elismerem, hogy roppant gyülekezetek voltak, tizezrek meg százezrek gyülései. Azt állitották, hogy a gyülekezeteknek e nagy száma is már törvénytelen; ez nem érdemel czáfolatot. De kérdem uraim! elveszett-e vagy csak veszélyben forgott-e ezen gyülekezetekben, ember, gyermek, vagy csak állatnak is élete? Nem. Ért-e valakit bántalom, sértés? Nem. Tehát nem különös, nem rendkivüli-é azt mondani: hogy én ama gyülekezetek által a népet annyira felbőszitém, miszerint zendülés küszöbén állott, holott e nép magaviselete olly példás volt, hogy azon alkalmaknál csak egyetlen egyszer sem történt baj. Valószinü, hogy a világon sehol sem lehetne illy gyülekezeteket tartani, hogy olly nagy tömegek olly csendesen viseljék magokat, mint az annyiszor gunyolt ir nép. Uraim! ezen nép is nyugalommal várja önök itéletét; nem helyeslendi talán azt, mikép ezt emberek tenni szokták, ha valami nem tetszik nekik; de törvénysértés nem fog véghez vitetni, bármint itéljetek is, 's bármi sorsra jusson is a csekély férfiu, ki most önökhez szól, 's ki dicsekszik azzal, hogy a törvényes, békés és kitartó politikai fáradozásban nevelője az ir népnek. De azt mondják, hogy népes gyülések szükségkép félemlitést szülnek. De hát történik-e ez? Nem voltak-e az illető kerületek hatóságai annak szemtanúi: miért nem hitták meg ezeket, vagy a repealt gyülölő békebirákat, vagy a főegyház papjait, vagy bár a legfélénkebb személyeket, hogy tanubizonyságot tegyenek a történt félemlitésről? Mivel erről lelkiismeretesen senki sem adhatott volna bizonyságot. Ha azon gyülekezetek veszélyezteték a nyilvános békét, miért nem tiltattak el? ha zendületesek voltak, miért meg nem intettek minket? 'S miután havak multával proclamatio által eltiltattak, nem engedelmeskedtünk-e azonnal? 'S mégis összeesküvőkül bélyegeznek minket, kik a törvénynek engedelmeskedtünk, 's azt erejében fentartani segitettük. De ama gyülekezetek nem voltak törvény-elleniek, mert békések, ez országok ős népi jogával őszhangzók, 's az alkotmányos czéloknak, mellyekre összehivattak, tökéletesen megfelelők voltak, 's e czélok: tanácskozás, kérelemleveleknek királyné és parliamenthez intézése az iránt, hogy egy fenálló törvény törvényes uton eltörültessék. E tárgy felett még hosszasabban szólván O'Connell áttért a bizonyitványok másik osztályára, a hirlapi czikkekre. Elmondá, hogy sem személye sem a repeal egyesület nem állt ama lapokkal összeköttetésben, 's ha a lapok hibáztak, ők felelősek. De végre is abban áll ama lapok vétke, hogy némelly beszédeket és czikkeket közlöttek, mellyek, ha annyi fontosságot nem tulajdonitnának nekik most, már régen feledékenységbe mentek volna. — E tétel különös figyelmet érdemel, mellyet O'Connell itt beszédébe szött. Én keresztény vallás tagja vagyok, melly azt tanitja, hogy bármi nagy hasznot egyes ember, vagy status vagy egyház javára nem szabad bün által elérni, hogy bünt soha, bármi tetemes haszon sem szépithet, el nem palástolhat. — Uraim! a hirlapok mindenkinek tudtára adák, 's egyátalán tudva van, hogy tán soha-sem birta magánférfiu a nép bizodalmát olly nagy mértékben mint én. Mellettem van ezen ország minden rangu katholikusainak, világiaknak 's papoknak bizodalma. E bizodalmat az által nyertem meg hogy teljes életemben őszintén ragaszkodtam hirdetett elveimhez. Katholikus létemre itt protestans jury előtt védelmezem magam, mondhatom, a föld fejdelmei 's népei szemök láttára. Hihetnék-e önök, hogy életem elvéhez hűtlenül, 's könnyelmüleg összeesküvésbe bocsátkozzam, melly eddigi egész politikai pályámmal ellenkezésben áll? Önök mindnyájan emlékeznek még, uraim! a munkásoknak ama szörnyü összeköttetéseire, mellyek ezelőtt 8 évvel itt Dnblinban, 's másutt is Irlandban divatoztak. Azt mondták: hogy én képes vagyok elveimet a népkegynek feláldozni; de ki meri ezt mondani? Nem tehettem volna e népszerüvé magamat ama szövetségeseknél? De én ellenök szegültem, nyilvánosan, egyedül, éltem veszélyeztetésével; egy akkori gyülésen a rendőrségnek köszöném hogy a reám támadt munkásoktól megmentettem. Igy más alkalommal is a szalagszövetségesek ellen harczoltam. Ha összeesküvésre voltam volna hajlandó, nem örültem volna e más összeesküvőkkel szaporithatni erőmet? De én ellenök szegültem; 's köztudomásu minden titkos társulatok elleni gyülölségem. Lehet e képmutató azon férfiú, ki minden kinálkozó, bármi hasznot hajtható eszközöket visszautasitott, mellyek ügye tisztaságát beszennyezheték? Szintugy elleneztem a jelen szegényi törvény rendszerét. Könnyen vezethetém az irlandi szegénységet harczra az irlandi birtok ellen. De látván veszélyeit, lelkiismeretem szerint, és sokak gúnyának daczára, kötelesnek érzém magam e terv ellen harczolni. Azonban mióta törvénynyé lön e rendszabály, nem szegültem ellene. Életem azon időszaka feleljen a jelen vádakra. A közelebbi időszakra, a repeal ügyére térve, mindenki emlékszik, mikép nyilatkoztam az amerikai elnök Tyler fiának beszédei, 's egyátalán az amerikai rokonszenv iránt. Ünnepélyesen kijelentém, hogy az ir nép semmi amerikai segélyt el nem fogadand, melly királynénk iránti hűségünkre legcsekélyebb árnyékot vethetne. Nem keltem-e ki legkeményebben a rabszolgatartó amerikai státusok ellen, noha itt tetemes összegek gyüjtettek a repeal-ügy javára? (Vége köv.)

Franczia ország. A Taiti szigeten történt forradalom nov. 5én ment véghez. Az admiral rendelvényt bocsátott ki, hogy Pomare királyné uralkodni megszünt, s ezt négy hajó segitségével, mellyekről mintegy 600 katona szállt partra, végre is hajtotta. A benszülöttek legcsekélyebb ellenszegülést sem mutattak, 's este olly csendes volt a város, mintha misem történt volna. Egy nyilatkozványban a lakosoknak személy és vagyonbátorság, és szabad vallási gyakorlat igértetett.

A következkamra bevégzé a vadászati törvény fölött tartott tanácskozásait. Gyönyörü arány mutatkozik itt a

munka-elosztásban. A törvényterv első tiz czikkelye nyolcz ülésen át tárgyaltatott, 's mivel ebben már jóformán kifáradtak, a hátralevő húsz czikkelyen egyetlen egy délután nyargaltak keresztül, 's minden további okoskodás nélkül el is fogadták.

A kamrában jelenleg legfontosabb tárgy a vadásztörvény, 's annak elhatározása: vajjon a fürjek vándor madaraknak tekintessenek-e ezentúl, vagy honfiusíttassanak miután Afrika partja is a franczia birodalomhoz tartozik, hová azok telelni szállnak!

Az összes franczia sajtó nagyon erősen kel ki azon rendszabályok ellen, mellyek Oroszországban a zsidókra nézve létesítetnek.

Portugallia. Az uj lázadásnak egyik vezérfőnökéül Bomfim grófot tekintik, ki is Yelvesben elfogatott. Ujabb mozgalmakról eddig semmi hir.

Olaszország. Már ismét mutatkoznak a felujuló tavaszszal a békétlenség jelei, 's pedig olly módon, melly politikai czélzást kétségtelenné tesz; mert valamint előbb ugy most is gondosan kimélik a föld népét a rabló csapatok, ellenben katona alig merészkedhetik a hegyek közé a nélkül, hogy élete veszélyben ne forogna. — Mondják, a mozgalmak főnökei egyike Párisban, másika Londonban lakik; békétlen spanyolok megérkezésétől is látszanak segélyt várni a zendületesek.

Belgium. A senatust egyátalán az aristocrata elem képviselőjeül tekintik, ez azonban egy ujabb törvényjavaslat által szép jelét adá elfogulatlanságának. A belga alkotmány szerint t. i. nincs előjogos nemesség; csak czimek osztogatására van joga a királynak; mivel azonban e puszta nemesi czim oklevelének kiadása ingyen történt, igen számosan jelenkeztek az efféle folyamodók. Az uj törvényjavaslat tehát abban áll: hogy a nemesi oklevél kiszolgáltatásáért kisebb nemesi fokozatokra legalább 2000 a magasabbakra nézve pedig 20,000ig terjedhető díj fizettessék.

Svédország. A király egészségi állapota febr. 6ig észrevehetőleg javulván azontul ismét kétségesebb alakot öltött. Egy stockholmi levelező nevetségeseknek állitja azon hireket, miket némelly némethoni lapokban hintegetnek, hogy a király történhető halála esetére békétlenségek, zavargások ütnének ki az országban. Az egyedüli nyugtalanság az, mellyet az utczai rablók okoznak a fővárosban, kik éjente vakmerő megtámadásokat és fosztogatásokat visznek véghez.

Oroszország. Ujabb tudósitások szerint a lengyel zsidóknak a határszélekről erőszakos elhelyezése meg van szüntetve 's némellyek szerint ujabban egy évi időköz engedtetett e rendszabály végrehajtásaig. — Jan. 11én mult egy százada, hogy Odessa 's vidéke orosz hatalom alá került. E napot a város ünnepélyesen ülé meg. Azóta történt gyarapodása abból világlik ki legszólóbban, hogy akkor az egész tartomány csak 100,000 lakost számlált, kik mindenféle zagyvalék aljas népből állottak. Most a tartomány népessége 1,300,000 emberre emelkedik, Odessa virágzó állapotra jutott a kereskedés által, mellynél fogva utóbbi évben 17 millió ezüst rubelt hozott forgalomba. —

Szerbia. Mondják, hogy a török kormány lépést tön az orosz kormánynál az iránt, hogy Wucsics és Petronievics mint a jelen szerb kormánynak lehető legbiztosabb gyámolai, visszahivassanak hazájokba. Titoff igérte, hogy e tárgyat kedvező módon pendítendi meg a sz. pétervári udvarnál.

Törökország. Salonichiben jan. havában egy török végeztetett ki, mivel a próféta, a korán, és általán az izlam ellen tiszteletlenül nyilatkozott nyilvánosan. Ez annyiban rosz benyomást szült magok a törökök közt is, hogy ama kifakadásokra részegségében vetemedett. Ez uj alkalmat nyujt a brit követnek azon tárgyban befolyásának sulyt szerezni, nehogy a török vallásról keresztény hitre térők halállal büntettessenek, mikép ez már néhányszor történt. A dolog főbibéje nem annyira a korán szabályaiban mint a nép régi balhitében gyökerezik, miszerint azt hiszi, hogy illy vallási átpártoltak részéről a török birodalomra háruló legnagyobb veszélyektől kell tartani; ennél fogva tartják szükségesnek illyenek kivégeztetését. —

Görögország. Az alkotmányterv harmadik czikke, melly felett annyi heves vita folyt, illy szerkezettel lőn elfogadva: Törvény előtt minden görög egyenlő, és személykülönbség nélkül mindenki járul a státus terheinek viseléséhez vagyona arányában. Statushivatalokat csak polgárok viselhetnek. Polgárok azok, kik az ország törvényei értelmében polgári képességet szereztek vagy szereznek. —

Mexico. Veracruzból irják, hogy a mexicoi kormány rendelvényt bocsátott közre, mellynél fogva Californiából minden északamerikai polgár kitiltatik. Ezen számüzési parancs már néhány hónap előtt keltnek mondatik, de az amerikai követ előtt titokban tartották, mig ennek közvetve tudtára esett. A követ nyilatkozatot hiába követelt; végre határidőt szabott, mellynek eltöltével, ha a rendszabály iránt felvilágositást nem kap, elhagyandja az országot.

Egyesületi közlés.

Magyar tudós társaság. Emlékezetbe hozatik, hogy a XIIId. nagygyülés által kitüzött ezen törvénytudományi jutalomtételre: „Fejtessék ki jogelméletileg 's mind a honi, mind a külföldi társas állapotok figyelembe vételével történetileg is: milly befolyással vannak az örökösödési törvények a polgári társaságra, és ennek anyagi és szellemi jó vagy rosz lételére"; továbbá a természettudományira: „Kivántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokon épült ismertetése, előadatván egyszersmind amannak hatásai a növényi és állati életre"; végre a dramaira, melly szerint ez idén egyedül vígjátékok vívhatnak jutalomért, a pályamüvek alulirthoz beküldésének határnapja, mellyen túl semmi kézirat el nem fogadtatik, folyó évi martius 24d. A kéziratok idegen kézzel, olvashatólag és csinosan irva, lapozva, kötve 's a szerző nevét rejtő pecsétes jeligelevéllel ellátva legyenek. Költ Pesten, febr. 29. 1844. — Az academia tudományos havi irata a Tudománytár, e folyó 1844ki esztendőre is folytattatik, az eddigi szerkezettel 's az eddigi szerkesztők ügyelése alatt. Az értekező rész a tudományok minden ágain tanulságos, többnyire eredeti's egy részt az akademia ülésben előadott értekezéseket közöl, a felvételben különös tekintettel hazánk tudom. érdekeire; a literaturai rész egy lehetségig teljes hazai bibliographiát, 's külföldi irodalom legjelesb termékei hol rövidebb hol bővebb ismertetéseit hozza; végre a hivatalos Academiai Értesítő a t. társaság ülési munkálatairól részletesen tudósit. Hol szükséges, a szöveget réz és kőmetszetek világositják fel. A diszes kiállitásu folyóirat egész évre helyben, Eggenberger J. és fiai acad. könyvárusoknál 5 ft, postán havonkint elküldve 6 ft 36 kr e.p. Az első vagyis januaruisi füzet foglalatja: 1. Népnevelés, különösen a reál tudományok, Győry Sándor r. tagtól. 2. Az ismeretlen jellemü rohonczi codex ismertetése, két tábla könyomattal, Jerney János rend. tagtól. 3. Mégis a szlávok tót nevéről, Kállay Fer. rend. tagtól. 4. Okleveles toldalék Béely Fidél lev. tagtól. A literaturai részben: 1. Michelet Németországról. 2. Criticai szemle a chemia és physica körében. 3. Külföldi bibliographia. Az Acad. Értesítő a decemberi gyülések részleteit hozza, 's ezek közt Schedel Ferencz titoknok előadását egy magyar nyelvjárástan eszközléséről. Figyelmessé tétetik egyszersmind a közönség az academia ezen legujabb kiadásaira: 1) Magyar helyesirás és szóragasztás főbb szabályai. Hetedik kiadás. n8r. 32 l. füzve 10 kr. 2) A magyar szókötés főbb szabályai n8r. 129 l. füzve 20 kr. 3) Törvénytudományi müszótár n8r. XII és 444 l. füzve 1 ft 40 kr. 4. Német-magyar Zsebszótár Második kiadás, k8r. 2 ft 30 kr; két füzet megjelent, a 3dik e vásárra jő ki. 5) Első oktatásra szolgáló kézikönyv, a m. tud. társ. által koronázott pályamunka, Edvi Illés Páltól; 2 — 3 kötet, melly a számvetés, időszámlálás, természet-, egészség- és gazdaságtant foglalja magában. Harmadik javitott és bővitett kiadás, 8r. 290 l. kemény tábl. 1 ft 's ebből külön: 6) Népszerü Számvetéstan és időszámlálás tudománya. 8r. 88 l. kem. tábl. 20 kr. 7) Népszerü Természet- és Egészségtan. 8r. 129 l. kemény tábl. 24 kr. 8) Népszerü Gazdaságtan. 8r. 87 l. kem. tábl. 20 kr. 9) Eredeti Játékszin XId. kötet: Tisztujitás, koronázott vígj. Nagy Ignácztól. Második kiadás, 12r. 170 l. füzve 40 kr. 10) M. tudós társasági Névkönyv kalendariommal 1844re 8r. 93 l. füzve 20 kr. e. p. Végre sajtó alatt: 1) Törvénytudományi pályamunkák, IId. köt. 2) Philosophiai pályamunkák, IId. köt. 3) Mathematicai pályamunkák Ső köt. 4) Természettudományi pályamunkák IIId. köt. 5) Verbőczi István Hármas törvénykönyve, ford. egy academiai biztosság által. 6) Eredeti Játékszín, XII. XIII. XIV. kötet. Pesten, febr. 29. 1844. Dr. Schedel Ferencz titoknok.

A megyei tisztviselők kijelöléséről, tekintettel a főlspánokra.

Törvényeinkből kitetszik, hogy Sz. István király idejétől fogva többnyire minden vármegye (Pest Pilis megyéket régi szabadságaiknál fogva kivéve) főispánok által kormányoztatott, 's megkivánták törvényeink, hogy mulhatlanul minden megyébe főispánok tétessenek (1486: 60. 1554: 19. 1563: 66. 1715: 123. 1741: 18. 50.); sőt világos törvényeink által határoztatott az is, hogy egyedül csak világi született nemes, 's állandóul a megyében lakó, megyebeli jó birtokos tétessék főispánnak (1498: 44. 57. 1554: 19. 1559: 53. 1638: 33. 1647: 75. 1723: 56.). mi azt mutatja, hogy a főispánnak önmegyéjétől külön érdeke nem is lehet; 's a közdolgoknak jó lélekkel folytatására és hivatalának viselésére a felség előtt, annak távollétében pedig helytartója előtt, vagy pedig az illető vármegye közgyülésén tartozott megesküdni, és ha az esküvés a felség előtt történt, erről hiteles bizonyitványt tartozott az illető vármegyének beadni, (1542: 38. 1545: 52. 1546: 38.). De utóbb világos törvény által rendeltetett, hogy minden főispán az illető vármegye közgyülése előtt köteles megesküdni (1552: 38. 1553: 30.); különben azon hivatalra nem bocsáttathatik, — és törvényes nyoma van annak is, hogy nem más, hanem a vármegye által kért, 's ottan köztiszteletben álló alkalmas tagja azon megyének tétessék főispánnak (1525: 33.(Kovachich supl. ad vestigia Comit. Tom. 3. pagina 43. Regia Mattas pro auctoritate sua comitatuum honores personis idoneis ac bene meritis, et quidem talibus, quae etiam nobilibus gratae videbuntur et acceptae ad supplicationem Universitatis nobilium Comitatuum conferre dignetur, ne nobiles ipsi per eos Comites, qui eisdem contrarii sunt, et displicent, oppressionem et defectum in ipsorum juribus patiantur); 's ha valamelly főispán a megyebeli nemesek szabadságait nyomta, 's akármi szin alatt azokat háborgatta, vagy akadályoztatta, az illy visszaélésekért hivatalának elvesztésével is büntettetett (1542: 37. 1548: 66. 1622: 29. §. 8. 1647: 76). Azon esetben pedig, ha valamelly vármegyének főispánja nem volt, vagy ha azon hivatalra az egész megyében alkalmas tag nem találtatott, az országgyülés által a megyebeli alispán ruháztatott fel főispáni hatalommal (1574: 33. 1575: 7.); és igy nem különös helytartó, hanem azon megyének alispánja gyakorolhatta a főispáni jogot, (1578: 4.), — mi azt mutatja, hogy főispáni helytartók (administratorok) törvényeink által egyátaljában nem ismertetnek. — A közgyülés határnapját is nem más, hanem a főispán vagy alispán tüzheti ki; még pedig a megye Rendeinek megegyezésével (1478: 7. 1536: 37. 1550: 23. 25. 1569: 11. 1625: 40. 1647: 109. 1687: 25. — Sedes judiciariae seu congregationes, quando Cottus ita maluerint; et praecipue tempore necessitatis, celebrari libere permittantur.) — Arról is világosan szólnak törvényeink, hogy a főispán, — 1647: 88. czikke'y szerint, — a vármegyének magistratusa lévén, biráskodni is köteles (Kálmán király I: 11. 1222: 5. 1405: 10. 1435: 3. 1454: 15. 1486: 51. 1492: 53. 82. 1495: 12. 15. 16. 19. 1498. 71. 1500: 21. 1542: 5. 1563: 48. 50. 1608: 2. k. u. 1613: 23. §. 10. 1638: 27. 1681: 31. 'sat.); 's a főispán megyei kiküldetés nélkül semmi executiót, vagy itélet-végrehajtást sem tehet (1495: 16. 1536: 37.); ha pedig hivatalos kötelességében eljárni nem akarna, ezért őt a megye közönsége vonja büntetés alá — 1500: 21. — és a megye kérelmére a Felség által hivatalából elmozdittatik 1548: 66. —

A felhozott törvények eléggé mutatják, hogy a főispán nem a megye felett áll, hanem ő is megyebeli tag, és egyszersmind a megyének kormányzója, ki a megyebeli nemesek közakarata és megegyezése nélkül sem alispánt, sem egyéb tisztviselőket nem választhat (1435: 17. 1486: 8. 1492: 63. 1504: 2. 1548: 70. 1595: 17. 1599: 7. 1723: 56.); hogy pedig kik lehessenek candidatusok? — ennek megvizsgálása is nem magától a főispántól függ, mert 1504: 21. czikkely által tiltatik a főispánnak, hogy a megyei nemesek megegyezése és akarata ellen, bárkit is választhasson, — és utóbb az 1687: 25. czikkely is világosan rendeli, hogy a főispán a megye közönségével együtt candidáljon és válaszszon; melly törvény igy szól: „per supremos Comites et universitatem unus Vicecomes cum Judlium et juratis assessoribus de recepto ritu candidandus et eligendus:" — a főispán tehát nem maga választhatja a candidatusokat, hanem ő azok közől csak jelölhet elfogadásra a gyülésnek, — 's ezen gyakorlatot a felhozott 1687: 25. czikkely nyomán erősíti az 1723: 56. czikkely is ezen szavakkal: „Supremi Comites sedes restauratorias indicere ac candidatos cum priore Vicecomite idoneos quatuor e statu nobilium proponendo, istius modi restaurationem celebrare teneantur.

Minthogy tehát 1222: 29. szerint a főispánok minden jogaikat a megyéktől kölcsönözik, 's a statusokkal együtt egy moralis testületet képeznek: innen magában is következik, hogy a főispánoknak a candidatusok kiszemelésére semmi külön joguk nincs, 's nem is lehet, hanem a főispán, mint megye tagja 's annak elnöke, a megye közönségével együtt szemelvén ki a candidatusokat, azután ezek közől minden hivatalra négyet köteles megnevezni, — a gyülés szabad választásától függvén azok közöl egyiknek vagy másiknak elfogadása.

Ezeknélfogva, ha csakugyan tiszta akaratunk, hogy dolgaink jól, hiven és gyorsan folyjanak, 's hogy e végből a megyében minden hivatalra 's állásra legalkalmasb tagok választathassanak: szükséges, hogy azoknak kiszemelése végett a tisztujitás előtt néhány héttel a főispán, vagy alispán elnöksége alatt tanácskozmányi (conferentialis) gyülés tartassék, mellyre a megyében lakó táblabirák, vagy pedig a közgyülés által e végre kiválasztandók meghivassanak, kik letett hitök alatt nemcsak a folyamodóknak, hanem az ottan felemlitett egyéneknek is életkorukat, magokviseletét, tudományos készületöket, müveltségöket, szóval, alkalmas voltukat tekintetbe vévén, azokat kikben a megkivántató minéműségek feltaláltatnak, a többség megegyezése szerint elválaszthatóknak, candidatusoknak, feljegyeztessék, 's azoknak névjegyzékét a főispánnak olly végből adják által, hogy a bekövetkező tisztujitási gyülésen egyedül csak azon candidatusok közől tartozzék kijelölni. Igy remélhetni, hogy a főispán a megye közönségének meg-

egyezésével 's akaratával, a közjónak előmozditásán munkálkodva bizodalmat szerez, a bizodalomhoz pedig tisztelet csatlakozván, engedelmeskedés, nyugalom és béke lészen.

Mindenesetre a korteskedések megtiltása mellett megyei végzés által határoztassék el, hogy mindazok, kik jószívűségből (ha ugyan igaz) a szegény nemeseket nagyon ohajtják, és kivánják a választás helyére bevitetni, 's ott napi díjjal és költséggel is ellátni, — ám legyen szabad! kiknek tetszik, hogy minden tisztujitás előtt idejénkorán adják be azon elszánt segedelembeli sommát a nemesi pénztárba és tétessék közhirré, hogy ennyi, vagy annyi summából, a mennyire kitelhetik, segíttetni fognak azon választó szegény nemesek, kik szegénységökről hiteles bizonyítványt mutathatnak; de ezen felül a történhető kihágásokra nézve nem kell a sok ágasbogas törvény, — mert igaz marad Tacitusnak azon mondása, hogy: „a legfeslettebb társaságokban legtöbb a törvény“ — lám Angliában közmondás, hogy a becsületesség legjobb politica, 's mi is tudjuk, hasztalan a sok irott törvény, ha a moral nem kezeskedik érettök. —

Réső Ensel Sándor.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor. (17.) Irányczikk „Czégér I.“ czím alatt ismét gróf Széchenyi István értekezik. A nemes gróf, mit már előbbi jeles értekezésében némi altalánosságban megérintett, t. i. hogy mindaddig, mig egyedül az oppositio czégére fogja a hazai hűséget, liberalismust, tolerantiát és haladási vágyat a többségben képviselni, 's a többség egyedül az oppositio czégére alatt fog keresni független hazafiui lelkületet, minden egyéb czégerre gáncsot, gunyt és gyülöletet halmozván, mindaddig csak akkor lesz készfogásban és vállvetésben a magyarnak jó dolga, ha rosz dolga van, azaz, ha nemzetileg 's alkotmányilag hátranyomják; ellenben mihelyest a kormány részéről tárva leend előtte a haladási mező 's a diadali kapu, azonnal vert hadi állapotba fog keveredni; ezen állítását jelen értekezésében bővebben kifejti, és egész az evidentiáig megmutatja, hogy oppositio szinte olly alárendelt fogalom 's változható tényező, mint a kormány pártolása és abbani részvét, 's hogy sem egyik sem másik nem szolgálhat hitvallási alapul, annál kevésbbé következetességi hévmérőül; mert mindkettő azonnal ellenkezésbe jö önmagával, mihelyest a kormánynak nemzetiség és alkotmány iránti állása változik. Főkötelessége minden hazafinak nemzetiségéhez és alkotmányához tántoríthatlan hűséggel ragaszkodni, 's annak maszlagiból való kiemelésén és igazi progressioján munkálni; következőleg midőn a kormány felé hajol, mint jelenleg, akkor — hacsak önmagával ellenkezésbe jőni nem akar — tartozik épen hazafiui hűségénél fogva a kormánynyal kezet fogni; különben épen azon czélt semmisítné meg, mellynek könnyítését és megközelítését a kormánytól leginkább sürgeti, 's mellynek visszatartóztatása és nehezítése vagy gatolása öt nyomban oppositio tagjává teheti. Ezen politicai elveket, mellyeknek józanságát csak eszevesztett tagadhatja, a ns gróf saját politicai eljárására alkalmazván, mindazon gyanusításokat, mellyeket eljárása ellen némelly éretlen ellenei fölhordnak, vagy fölhordhatnak, ügyesen megczáfolja. α.

Nemzeti ujság (17.) Korunk ügyeiben Perger János bevégzi „A nevelés ügye“ czímű jeles értekezését; 's utolsó közlésében az „Iskolák kormányzatát“ illetőleg ajánlja, hogy az ország szívében, Pesten, egy — tiz vagy több egyházi és világi tagból álló — középponti fő iskolai-ügy-kormányzóság állíttassék föl, melly az ország összes catholicus iskoláinak anyagi és szellemi ügyét elintézze; a practicai nevelésbe szükség idején ujításokat hozzon; a tanulmányi könyveket kijelölje 'sat. A kassai, nagyváradi, győri, pozsonyi 's zágrábi főiskolák kerületeiben szintén rendeztessék egyegy iskolai tanács, melly a kerületekben az iskolai nevelésre felügyeljen, és minden tetteiről évfolytán a főkormányzóságnak számot adjon. α.

Szerkesztő : Szenvey József.

HIRDETÉSEK.

(*41) 2—5

Már szombaton

folyó martius 16dikán megy végbe Bécsben

a kilencz nagy Realitások

sorsjátékának huzása,

mellyekért

250,000 vltó frt

ajánltatik váltságul.

Ezen sorsjáték 32,511 találónak, mellyek valamennyien készpénzesek, szokatlan nagy számát tartalmazza, és a játékterv szerint nyerhetni:

250,000	vagy	**207.500**	vagy	**206.500**	**váltó fntokat**		
203.500	„	**202,500**	„	**202,000**	„	„	
201.500	„	**201,000**	„	**200.000**	„	„	
60,000	vagy **55,000**	vagy **54,000**	vagy **53,000**	„	„		
50,000	„ **17,500**	„ **16,500**	„ **13,500**	„	„		
12,500	„ **12,000**	„ **11,500**	„ **11,000**	„	„		
10,000	„ **7500**	„ **6500**	„ **5000**	„	„	**és igy tovább.**	

A vörös ingyen-nyereményi részvényekre nézve különös huzás történendik, mind készpénzbeli találókkal, mellyek

50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000,

összesen 240,000 vltó fntból állanak

A gazdagon javadalmazott ingyen-nyereményi részvények huzása alkalmával még azon különösen kedvező eset is beáll, hogy azok legelől huzott száma a rá háromlandó nyereségen kivül, még 500 kikülönzött ingyen-nyereményi részvényt is nyer, mellyek valamennyien készpénzbeli nyereményt alkotnak, miszerint egy illy ingyen-nyereményi részvény tulajdonosa 501 pénztalálót csinál.

Ki készpénzfizetés mellett egyszerre, darabját 12½ vltó frtjával, 5 részvényt vesz, ráadásul egy illy dúsan javadalmazott és különösen kedvezményezett ingyen-nyereményi részvényt kapand ajándékba.

Dl. Coith fia és társa.

Sorsjegyeket e nagy kedvezményű lotteriához kaphatni M. Lueff-nél

Kristófteren a ‚Minerva'-hoz.

HIVATALOSAK.

Csődök.

6695. Szabadka városa tanácsának felirása szerint, Markovits Simon helybeli polgár hitelezői csődületének határnapja f. é. april 30kán tüzetvén ki, tömeggondnokul Ikolits József, perügyelőül pedig Demerácz Alajos tiszti főügyész neveztetett. Költ böjtelőhó 20án 1844.

6670. Pest vármegye csődtörvényszéke felirása szerint, vagyonban fogyatkozott Gyika György hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 1jére tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokul Körmendy István, perügyelőül pedig Nagy János hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 20án 1844.

6930. Torontál vármegye jelentése következtében kiváltságos Nagy-Becskerek mezőváros tanácsa által vagyonbukott özvegy Boskovits Eufemía ellen csődületi per rendeltetett,'s a hitelezők öszvejövetelére határidőül f. é. majus 23, 24 és 25ik napjai tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Drahos Ernest helybeli tanácsnok, perügyelővé pedig Kosztolányi Endre ügyész neveztetett. Költ böjtelőhó 20án 1844.

45532. A tiszántúli kerületi királyi itélőtábla, gróf Csáky Sándor hitelezői csődpörében, nevezett gróf tömege ellen a még netalán lehető követelések bejelentésére 1844ik évi majus 1ső napjáig itéletileg kitüzött záros határidőt, országszerte azon hozzáadással hirdetteti hogy annak lefolyta után történt bejelentések elfogadhatók nem lesznek. Költ karácsonhó 19én 1843.

Kötelezv. semmisitési hirdetések.

7158. Ujvidék városa tanácsa néhai Stephanovits Jakab örökösei folyamodása következtében, egy 1815ik évi majus 5én 300 v. forintról kiadott 's a folyamodók atyját szenvedőleg, néhai Novák Györgyöt pedig keresőleg illető, kifizetett, de időközben elveszett kötelezvény megsemmisítése országszerte hírdettetni kérvén, a körülirt kötelezvénynek megsemmisítése kebelileg közhirré tétetik. Költ böjtelőhó 20án 1844.

6689. Pest vármegye Okolicsányi Teréz néhai Balogh Károly fia Balogh Gyulának özvegye folyamodására, a folyamodó ipája ellen néhai Balogh Károly ellen, Balla Krisztina részére 1797. évi septemb. 7. 1139 ft 40 kr. kiadott 's 1799ben betáblázott kötelezvény mostani birtokosának tulajdonos jogai bebizonyitása végett kitüzött f. é. februar 1től számitandó egy évi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak siker nélküli lefolytával az érintett kötelezvény megsemmisítetni's kitábláztatni fog. Költ böjtelőhó 20án 1844.

(*38) 3—3

Az ‚Életképek' ügyében.

Alólirt azon kellemes kellemetlen helyzetben levén, minélfogva az ‚Életképek' 3dik és 4ik füzetei, mellyekből az első kettőnél kevesebb példányokat nyomatott, mind elfogytak, ugy hogy februar 15ke után érkező t. cz. előfizetőinek e két füzettel, vagyis teljesszámu példányokkal többé nem szolgálhat, kivévén, ha azok száma annyira szaporodnék, hogy tetemes áldozat nélkül a másodszori nyomtatás költségei födöztetnének: a lehetőségig akarván azonban arról gondoskodni, nehogy lapjai szíves pártolói rövidséget szenvedjenek, késznek nyilatkozik, a IV. füzethez mellékelt ‚Mátyásemlék'-terv rajzának folytonos küldése mellett, azon esetben, ha a másodszori kiadás eszközölhető nem volna, az említett füzetek hiányát a másodfélévi 13d. és 14dikkel utánpótolni, vagy ezek el nem fogadása esetében az előfizetési díjt visszaszolgáltatni: nyitva levén egyébiránt a jövő hat füzetrei előfizetés postán négy, Budapesten pedig három pengő forinttal.

Budán, febr. 16. 1844. **Frankenburg Adolf** m. k. az ‚Életképek' kiadószerkesztője.

(*43) 2—3

Zala-Mindszenten

Zalamegyében, mintegy 700 hold birtok fog haszonbérbe adatni e f. 1844. évi Szent-György naptól számítandó három esztendőre, vagy, ha a bérlőnek ugy tetszik, több évre is.

(*36) **Hirdetmény.** 3—3

Szabad kir. Székesfehérvár városa részéről az 1843ik évi sept. 5kén kebelében pusztitott tüzvész által károsodottak felsegélésére 100.000 ezüst frt magánosoktul részletenkint kölcsön felvétetni határoztatván, — pénzeiket ötös évi-kamatra, 's mindkét felől előre bocsátandó félévi felmondás utáni visszafizetés biztositása mellett elhelyhezni kivánók ebbeli szándékukat a mondott város tanácsánál bejelenteni felszólitatnak. Költ Székesfejérvártt 1844ik évi januar 11én tartott közülésből. A Jegyzőhivatal által.

(44)

☞ **Igazítás.** A M.Gazdasági Egyesület szőlő-igazgatósága által közretett szőlővesszők **Lajstromából** a **G** betű tévedésből kimaradván, e hiba oda igazíttatik, hogy a **G** betű alatti szőlőfajok a 148-dik számnál kezdődnek 's egész végig az utolsó számig tartanak.

(*39) **Haszonbérlet.** 2—3

A kir. alapitványi uradalom részéről közhirré tétetik: hogy a csatai birtokhoz tartozó Garam-Mikola helységben, 51 holdból álló majorsági szántóföldek egy tagban; 100 30, 35, 35, 2, 20 kapás rétek hat tagban; az ugynevezett garamontuli füzesporongy; két káposztás föld ¾ holdnyi; irtásrét 2 holdnyi, a legtöbbet igérőnek három egymásutáni évre f. évi april első napján a hely szinén tartandó árverés utján, kibérlendők. Szokott bánatpénzzel ellátva a bérleni kivánók előre bocsátott napon reggeli tiz órakor szivesen láttatnak. Költ Csatán 1844. évi februar 24kén. A kasznári hivatal által.

(*37) **Wagner József** műárusnál (Pesten a servitatéren) ujonan megjelent: **Pyrker János László** egri érsek ő nmlsga arczképe, élet után rajzolva Eybl F.től. Ára chinai papíron 1ft 40kr., fehéren 1ft 20kr.p. 3-3

(*45)

EMICH GUSZTÁV

magyar és külföldi könyvkereskedéseiben **Pesten**, uri- és kigyóutcza szegletén, a cs. kir. postahivatal általellenében, 's **Budán** a hajóhidnál kaphatók.

Ezen munkák találtatnak még a következő könyváros és könyvkötő uraknál.

Barra G. özv. és **Stein** B. Kolosvártt. **Beichel** József Temesvártt. **Benczur** József Eperjesen. **Bettelheim** testvérek Aradon és N.-Becskereken. **Csáthy** Lajos Debreczenben. **Elserth** Sámuel Beszterczebányán. **Grünn** János Szegeden. **Grossmann** J. F. Miskolczon. **Hagen** Károly Kassán. **Haas** Károly könyvkereskedésében Bécsben. **Kollár** Adolph Nyiregyházon. **Klebling** József N.-Bányán. **Németh** Vilmos Brassóban. **Plank** Ferencz Egerben. Ifj. **Palatsek** Ignácz Temesvártt. **Rader** Alajos Székesfejérvártt. **Ritter** Gábor Győrben. **Sandvosz** Ernest Kassán. **Schröder** Ferencz Mohácson. **Siegler** Antal Komáromban. **Siegler** János Esztergamban. **Siegler** Mihály Nyitrán. **Stojánovits** P. C. Ujvidéken. **Telegdy** K. L. Debreczenben. **Tilsch** és fia Kolosvártt. **Vázsonyi** István Veszprémben. **Wajdits** János N.-Kanizsán. **Weldinger** Alajos és **Weldinger** János Pécsett. **Wigand** K. F. Pozsonyban.

Árok pengő pénzben.

Érdekes uj magyar munkák

Buzgóság könyve

mivelt családok számára

Glatz Jakab,

ágostai hitvallásu bécsi consist. tanácsnok után.

A hatodik kiadás szerint fordítva. 400 lap. Szép aczélmetszéssel, legfinomabb velinpapiros. 12rét. Pesten. 1844. Ára 1 ft 30 kr., aranymetszéssel és csinos sotult bőrkötésben **csak 2 ft 30 kr. p.**

Az egyház és polgárzat

közti békeségről, némelly észrevételekkel az ismeretes berlini előterjesztvényre.

Irta vischeringi báró **Droste Kelemen** Ákos, kölni érsek.

A második kiadás után. 8rét. Pesten. Boritékba füzve 1 ft p.

Uj imakönyv a mindkét nemű korosabb

katholikus ifjuság számára!

Minden bölcseség kezdete az Isten félelme.

Münster Renát után **Sujánszky Antal**.

Csinos kiadás, szép papiros és nyomtatás!

18rét. Pesten. Aczélmetszéssel. Ára 36 kr., aranyvágással sotult bőrben 1 ft 12 kr. Legfinomabb velinpapiroson 1 ft 30 kr. p.

(Ezen csinos könyvecske belső érdeke, valamint szép kiadása és olcsó ára által minden iskola — elnökinek, tanitónak és lelki pásztoroknak is minden alkalmu ajándékul méltán ajánlható.)

Kuthy Lajos. NOVELLÁK. Ötödik kötet.

218 lap. n. 12rét. Budapesten. Csinos boritékba 1 ft 20 kr. p.

Tartalma: Egy alkalmi vers. — Rágalom és gyanu. — A tör és feszület. — Az apaüldöző. — Az álomjáró. — Egy iskolai kaland. — Két elitélt.

Szivárvány 1844.

Album a miskolczi tüzvész emlékeül.

Az 1843. évi nyárhó 19. tüzvész által károsult miskolcziak fölsegélésére.

Szerkeszté Halászy József — Kiadta Emich Gusztáv

179 lap. 12rét. Aranyvágással. Sotult papiroskötésben 1 ft 40 kr. Habselyemben kötve 2 ft 40 kr. p.

Utazás Olaszországban.

Irta **Császár Ferencz.**

2 kötet. 516 lap. 8rét. Budapesten. Pompás kiadás boritékba füzve 3 ft p.

Kalászat

a legjelesb német katholikus hitszónokok egyházi beszédeikből.

Több pestbudai t. cz. paptársai segédmunkálata mellett szerkeszti

Sujánszky Antal.

Eddig az első és második kötet már megjelent. 8rét. Pesten. Előfizetési ára 4 kötetre 4 frt, kötetenkint 1 forint 20 krajczár.

Az ifjuságot érdeklő irományok!

Schmid Kristóf, *ifjuságot érdeklő irományai* Egy gyüjtemény a legoktatóbb és legkellemetesb történetekből és elő-beszélésekből. Magyar nyelvre szabadon általtette Csontos István. **Második olcsó kiadás!** 8 kötetben. 12rét. Pesten. 1844. Boritékba füzve 2 ft p. (Előbbi ára 4 ft p.)

Raff György, *természethistoria gyermekek számára.* 14 szinezett táblával 's egy czimképpel. **Második olcsó kiadás!** 475 lap. 8rét. Pesten, 1844. Szép boritékos kemény kötésben 2 ft 30 kr. (Előbb 3 ft 30 kr.)

A kisded unokák, *beszélve oktató a nagyatyjok térdén.* **Második olcsó kiadás!** Pesten, 1844. Boritékba kötve 40 kr. (Előbb 48 kr.)

Tetemes leszállitott áron!

KÖZÖNSÉGES LEVELEZŐ

a közélet mindennemü eseményeiben előforduló levelezésre, kereskedési 's egyéb tiszti iratok rendes szerkezésére vezérlő, és példákkal megvilágositott utmutatásokat magában foglaló **segédkönyv**, mindazoknak számára, kik levélirásban és törvényes iratokban oktatást és ügyességet szerezni kivánnak. Készité **Staut József**. Második kiadás. 611 lap. 8rét. Pesten, 1844. Boritékba füzve **csak 1 ft 36 kr.**

DALHON.

Irta **Vajda Péter.** IVik füzet. 204 lap. 12rét. Budapesten. Boritékba füzve 1 ft 30 kr.

Kuthy Lajos,

NOVELLÁK.

1sö és 2ik kötet. Második kiadás. 483 lap 18rét, Pesten. Csinos boritékba füzve minden kötet **csak 40** kr. peng.

Berzsenyi Dániel

ÖSSZES MÜVEI.

3 kötet. 860 lap. Budán, 1842. Boritékba füzve 5 ft. — Kiadás 1 kötetben, egész rétben szinte 5 p.

ELEMI SZÁMTAN

irta **Warga János.**

8rét. 76 lap. Pesten, 1843. Boritékba füzve 30 kr. p.

Magyarország

hátramaradása ügyében felelet Dr. Wildner Ignácz urnak **Fényes Elek**-től.

8rét. 82 lap. 1844. Füzve 48 kr p.

PROPYLAEUMOK

a társasági

Philosophiához

tekintettel hazánk viszonyaira.

Irta **Szontágh Gusztáv.**

8rét. 243 lap. Budán, 1843. Kemény kötésben 1 ft 20 kr. p.

Gazdasági pályamunkák

kiadja a magyar gazd. egyesület.

1sö kötet. A haszonbérrendszerről. 106 lap. 8rét. Budán, 1843. Boritékba füzve 40 kr. p.

Albach J. S.

rövid mathematikai, physikai és politikai

FÖLDLEIRÁS.

Bevezetésül a földleiráshoz általánvéve, különösen Magyarország földleirásához. Magyaritá Schulcz István. Egy kőnyomat táblával. 65 l. 8rét. Pesten, 1844. Boritékba kötve 24 kr. p.

Kivonat

a magyar gazdasági egyesület

mezei naptárának

1840—1841 és 1842-dik évi folyamaiból.

85 lap. 4rét. Budán, 1843. Füzve 10 kr. p.

Gottlieb és Vilmos

vagy:

Luthert követő két férfiunak türelmes beszélgetései a kath. vallás felől. Jung után. Adatul korunk felvilágositásához.

145 lap. 8rét. Pesten, 1844. Boritékba füzve 36 kr p.

Romai kereszt. katholika

Egyházi jogtan

irta **Udvardy Ignácz.**

2 rész 1 kötetben. 602 lap. 8rét. Budán, 1843. Füzve 2 ft 40 kr.

Nemzeti

SZAKÁCSKÖNYV

kiadta

Zelena Ferencz.

Egy rézmetszéssel. 324 lap. 8rét Boritékba kötve 1 ft 20 kr. p.

Petrichevich **Horváth Lázár**

munkáinak IX-ik kötete

ÁLMOK.

Dráma 4 felvonáshan. 1 ft p.

Dunántúli hölgyecske

Lukács Pál-tól.

12rét. 70 lap. Pesten, 1844. Boritékba füzve 15 kr.

MAGYAR NYELVTAN

irta **Stanesics Mihály.**

I-sö osztály: Kezdők számára. Második bővitett és javitott kiadás. 8rét, Pesten, 1843. Füzve 12 kr.

II-dik osztály: Nagyobbak számára. Második bővitett és javitott kiadás. 8rét. Pesten, 1844. Füzve 24 kr. p.

Erényképző

hasznos

OLVASÓKÖNYV

a haza mindkét nembeli ifjuságának számára. 8rét. 83 lap. Pesten, 1843. Boritékba füzve **csak 12 kr. p.**

A hidegvizgyógytan

elméletileg 's gyakorlatilag egész kiterjedésben. Priszniczi elvek szerint a legujabb eredeti 5dik kiadás után 's tulajdon nézeteivel közli

Virágh József.

165 lap. 8rét. Pesten, 1843. Boritékba füzve 48 kr. p.

ÖRANGYAL.

Vallási almanach, honunk gyöngéd hölgyeinek szentelve.

1844.

Szerkeszti **szabó Imre.**

Négy aczélmetszettel. 257 lap. Aranyvágással, sotult papiros kötésben 2 ft Habselyem kötésben 3 ft p.

EMLÉKVIRÁGOK

Rutkay Emil-től.

8rét. 47 lap. Budán, 1843. Csinos boritékba füzve 24 kr. p.

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólitani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzetöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kitételével együtt — beküldetését, hogy az ujságboritékon minden hiba vagy tévedés mellőztelhessék. — Az előfizetési dij postán-küldetéssel félévre 6 pengő forint; Budapesten házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtatnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utczában Horvátház. 450d. sz. a.). Külsőtartományokba járatandó példányok iránt czélszerűleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni

A „Világ" szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

	1844.		Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	martz	1. pesti mérő	105—130	—— 90	64— 73	—— 54	44—48	66— 68
Kassán	„ febr.	3. pozs. mérő	68— 74	50— 60	40 — 44	30— 33	20—23	30— 35
Szegeden	„ „	14. „ „	—— 60	—— 50	—— ——	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„ „	20. „ „	57— 80	40— 47	—— 35	25 37	—— 25	—— 30
Miskolczon	„ „	22. „ „	60— 65	40— 45	35— 45	28— 32	18—20	26— 30
Temesvárott	„ „	9. „ „	56— 75	—— —	44— 48	—— 33	—— 27	—— 30
Pozsonyban	„ „	20. „ „	88—103	—— —	60— 67	45— 47	—— 42	—— 50
Nagyszombatban	„ „	6. „ „	82— 90	—— —	56— 58	42— 46	30—32	—— —
Győrött	„ „	24. „ „	55— 84	45— 52	46— 49	34— 38	31—32	40— 45
Mozsonyban	„ „	25. „ „	65 - 110	52— 58	53— 65	37— 48	40—48	40 - 60
Sopronyban	„ „	5. „ „	75—105	— —	55— 66	45— 47	38—42	54— 70
Pécsett	„ „	24. „ „	55— 62	35— 42	25— 32	—— 30	—— 30	—— 35
Beszterczebányán	„ „	5. „ „	80— 90	—— —	48— 55	45 50	27—32	52 - 60
Uj-Becsén	„ „	19. „ „	70— 80	—— 60	—— —	25— 30	—— 33	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, febr. 27én 1844. — pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 1/8
1 pcent. „ „ „	— 100 1/2
3 pcent. „ „ „	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 752 —
1839ki „ „ (250 frt)	— 335 —
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1633 —
Eszterházy-sorsszám	— 561/4
Császári arany	— 101 3/4 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. martz. 1. reggel: 5' 6'' 3''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

19 PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és müvészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, martius 6.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő-hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst-forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés ,a Világ szerkesztő-hivatalának' czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek. IV. Bank. — Fővárosi figyelmező. — Nemzeti szinház. — Országgyülési tudósitások. Előleges értesités a márt. 1. 2. 's Ikén tartott 162—164d. kerületi és 111 és 112 főrendi országos ülésekről. A febr. 21kei CVI. országos ülés a t. KK. és RRnél (Vitatkozások a városi munkálat követválasztásról szóló §§ai fölött.) Vége a febr. 17kei 104d. alsótáblai orsz. ülésben folytatott tanácskozásoknak a városok országgyülési szavazat-mennyisége fölött. — Vége a febr. 5kei 93d. főrendi országos ülésbeni vitatkozásoknak a turop. sérelem tárgyában.— Csatolványok: 1. Válasza a FőRRknek a KK. és RRhez a katonaélelmezés és szállásolás tárgyában az 1840: 3 tcz. által kiküldött orsz. választm. jelentése iránt kelt üzenetre. 2) Második válasza a mgos FőRRnek a turop. gróf. és követ által beadott panaszos jelentés tárgyában. — Megyei és más vidéki közlések: Zólyom és Zemplény közgyülésiről. — Aradi levél; (Gyorok-városi tűzvész.) Sz. Fehérvári levél.

Spanyolország (Alicante ostromoltatik. Készületek M. Krisztina elfogadására 'sat.) — Nagybritannia (Alsóházi vitatkozások Irland fölött. John Russell lord beszéde. O' Connell beszédének vége.) Francziaország (A vallásztörvény elfogadva. Párisi erősitvények 'sat.) — Olaszország (Sardinia és Tunis viszonyai.) Helvétzia (Kath. rendek nyilt levele.) — Svédország. — Görögország. (Heves nyilatkozatok a nemzeti gyülésen; a két kamra elfogadva.) Szerbia. Hayti (A köztársaság alkotmánya.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 6. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

IV.

Bank.

Az előbbi szakaszokban előadottak eléggé alapos ellenvetések ugyan a bankok iránti vakbizodalom meggyöngitésére, mindazáltal a teljes felvilágosítást kivánók várakozását, a banknak sem pártolói, sem ellenzői résziről ki nem elégithetik. Miért kell a bankmunkálatokat bizonyos évekre szorítani, ha azok valóban hasznos intézetek? megszüntetni épen akkor, midőn legjobb erejökben vannak és sokkal nagyobb hatással segithetnék elő a közjólétet mint eddig? hiszen ha valóban hasznos intézetek, hadd álljanak fen és hadd működjenek örökidőkig, éljenek valamig csak a nemzet él. Miképen idéz elő mulékony jólétet? a jólét csakugyan jólét ha mindjárt mulékony is, állandó úgy sincs a világon semmi; mégis minden foganatot valami erőnek kell előhozni. Varázs erejével? Természetfeletti bűbájos erőknek ma már nem hiszünk. Azért, mert a papiros pénz, szintúgy mint az arany 's ezüst, tehetséget ad az élvezetre (faculté de jouir), ez sem kielégitőbb felvilágositás az elsőnél. Miképen ad tehetséget úgy, hogy okára nem mehetünk, hanemha valami varázserő által? Miért követi a rövid ideig tartó mulékony jólétet elszegényedés?

Kisérjük a bankmunkálatokat folytonos figyelemmel, mintha örökidőkre volnának alapitva.

Hogy a bank több pénzt hoz forgásba 's az áruczikkeknek nagyobb kelendőségét eszközölvén a kereskedést éleszti, senkisem tagadhatja; sőt ezt magok a bank pártolói állitják. Hogy a nagyobb kelendőség, élénkebb kereskedés az áruczikkek becsét felebb emeli, következőleg a külföldi szorgalom is nyereségesb vásárt találván több pénzt kiviszen, mint eddig, azt szinte nem tagadhatják. A külföldnek nem kell papirospénz, mivel azt otthon nem használhatja; ez bizonyos — a mit kivisz, joértékü pénzben hordja el.

Szaporíthatja tehát a bank a papirospénzt, a meddig tetszik; a külszorgalom aránylag annál több jó értékü arany és ezüst pénzt hord el.

Eleinte a papirospénz mindig kapós szokott lenni, mert annak a könnyü kezelésben tagadhatlan elsőbbségei vannak a jóértékü pénz felett. Egy darabig tehát nemcsak semmi beváltások nem sürgettetnek, hanem inkább papirospénz kerestetik arany 's ezüstért, vert pénz takarodik a bankba 's helyette papiros foly ki. Hanem egyszer a jó pénz hiánya csakugyan érezhető lesz — a pénzfolyam ellenkezőre fordul, — a crisis előáll — több bankjegyek beváltásai kivántatnak, mellyeket a bank hirtelen, pontosan kielégiteni nem képes, kiadott kölcsönzéseit felmondja, de azokat is a növekedő pénzhiány miatt behajtani mindig nehezebb 's késedelmesbé válik; azért is, ha mindezek ellen magát mindjárt kezdetben nem biztosította — megbukik.

Hanem, könnyen biztosíthatta magát az által, ha kölcsönzéseit arany és ezüst zálogra adta ki; legrosszabb esetben ezekből pénzt veretvén ezekkel kiadott bankjegyeit beváltja. Tegyük fel tehát, hogy a benlevő, arany 's ezüst zálogok 50 milliót érnek, könnyü átlátni, millynemü varázserő idézett elő mulékony jólétet. Nem a bank varázsereje, hanem a zálogba adott 50 millió drágaságoknak igen szemmel látható természetes ereje, mellyet a nemzet a bankmunkálatok folyamata alatt a maga tőkéjéből kényelmesen vigyázatlanul mámoros örömében föleméisztett, 's most hogy forgalmi tőkéjén ejtett hiányát helyre pótolhassa, ugyanezen 50 milliónyi arany 's ezüst készületeit, — a kézmüi becsnek elvesztésén származott károsodást nem is számitván — kénytelen felálldozni. Akkor leszen előbbeni állapotjában, midőn forgalmi tőkéjén kivül még ismét ugyanennyi arany és ezüst drágaságokat őszveszerez, addig tűrjön, szenvedjen, zsugorogjon. Amaz a látszatos mulékony jólét volt — imez a helyébe következő elszegényedés. Bukott a nemzet, a bank pedig dúsgazdag nyereséggel félre áll.

Ámde eddig feltettük, hogy a külszorgalom túlnyomó súlylyal bir; hátha ez nem áll, mi történik?

Ekkor ugyan nem volna szükség bankokra, mert a győztes belszorgalom élesztése 's ápolása, úgyis több pénzt hozna be egyenes rövid uton, mint minden bank-intézetek varázsereje. Különben is bankok a nemzeti szorgalom felélesztésére szoktak tervezgetni, milly reménylhető sikerrel? a fentebbiekből láthattuk; mindazáltal lássuk még ezt is.

Fölvett esetben a belsőszorgalom túlnyomó súlya miatt a külszorgalom a forgalmi tőkéből nem vihetne el semmit, a bank pedig azt egyre szaporitaná; mivel pedig a forgalmi tőke nagyobb nem lehet, mint a mennyit ezen forgalom megkiván, minél több papirospénzt ereszt forgásba a bank, aránylagosan a pénz becsének annál inkább alá kell szállani, ahoz képest az élvezeti javak árának felebb emelkedni.

Azt mondhatnók: mind egy, mert hiszen ha több pénz van, többet adhatni mindenért, drágábban lehet adni, venni 's vásárlani.

Mindegy volna, ha az emberi foglalkozások és élet nemei egymástól felette különbözők nem volnának. De kivált azon mindenütt létező különbség, hogy az egyik rész szabott fizetésekből, 's szerzett tőkéjének kamatiból él, a másik fél pedig ezen fizetéseket teljesiti, egyszerü következtetésünk szövetében felette nagy változást okoz.

A tőkepénzes, ha őszveszerzett tőkéjét kamatokra kölcsön kiadta, 's bankmunkálatok által a pénz becse 10 prcenttel alábbszáll, folyvást tiz századbért veszt kamatain; ugyanennyit veszit tőkéjén, ha az neki visszafizettetik. Az adós tiz prcenttel kevesebb kamatokat fizet, és ha adósságaitól menekülni akar, ismét tiz pcenttel kevesebb tőkét térit vissza. A pénz becsének ezen alábbszállása pedig könnyen 30—50 századbérre mehet, 's rendkivüli körülmények között nincs egyéb hátra, mint a jóértékü pénznek egészen kitakarodása, 's a bankjegyeknek általános becs-vesztése.

Ha valaki jószágait haszonbérbe adta, ezentul is csak annyit fizetnek érette mint azelőtt. Elveszíti folyvást évenkint azon századbért, a mennyivel a pénz becse alább szállott, minden százon 20at, 30at —50et; a haszonbérlő minden százon ugyanennyit nyer.

A hivatalosok és tisztviselők fizetései ugyanazon névszerinti (nominal) mennyiségben maradván, mindegyik a pénz becsének alább szállásával aránylagos századbért veszit, 's hasonlag az alapitványok mind tőkéi, mind jövedelmei aránylagosan csökkennek. A hivatalosok nyomorkodása 's tekintélyöknek azzal együttjáró alábbszállása, nemkülönben a közintézetek elszegényülése, egyenes ut az erkölcsi megromlásra 's a tudományok, müvészet, szorgalom alább süllyedésére.

Az előbbeni tehetősbek lassankint mindinkább elszegényülnek, előbbeni gazdagságuk, a banktól kölcsönzők és pénztőzsérek kezein keresztül, 10—12 századbérrel kamatozó jól biztositott tőkéjük jövedelmezése által hovatovább a bankászok zsebébe szivárog. Ezeknek veszteségiből igen természetesen kerül ki a bank varázserejének tulajdonittatni szokott szép nyereség.

A nemzeti közjövedelmek zavarba jőnek 's elégtelenek kezdenek lenni. Az eddigi jövedelmek névszerinti mennyiségben nem lehetnek elégségesek, mert a pénz becsének alábbszállásával a közköltségek is aránylagosan többre mennek. Ha az adó aránylagosan felebb emeltetik, úgy ez nem azokat nyomja, kiknek a bankmunkálatokból legtöbb hasznuk van, mert, a mint legközelebb előadatott, legtöbb hasznuk van az adósoknak, már pedig az adósság mennyiségét venni fel adózás kulcsául képtelenség volna; ezekután jőnek a pénztőzsérek, de ezeknek nyereségeit ki veszi számba? A felebbemelés tehát azokra súlyosbul, kiknek a bank vagy semmi hasznot nem hajt, vagy még inkább kárt okoz. Végtére a közköltségek fedezésére az eddigi jövedelemforrások elégtelenekké válnak. Általános elszegényülés vesz erőt, melly mellett egyesek mindinkább gazdagulnak.

A napi béréből élő munkás szegény néposztály nem érheti be ugyanannyival, mint eddig, mivel mindennek ára felebb hágott, több napi bért követel. A gyáros, kézmüves nem adhat, mert ő is drágábban él, drágábban veszi nyers anyagait. A külföld ezzel nem gondol, a készitményekért többet nem ad. Belől elszegényedés vesz erőt, fogyasztói száma csökken. Hogy tönkre ne jusson, nem segithet másképen magán, hanem a mi még egyedül van hatalmában, költségeit, a mennyire lehet, emberi erőn kimélvén a napibért alábbszállitani igyekszik.

Mindezek helyet találnak elsőbb esetben is, azaz: midőn a külszorgalomnak túlnyomó súlya van a belső felett, — azon különbséggel azonban, hogy elsőbb esetben a forgalmi tőkének is egy része felemésztetik. Egyébiránt mindkét esetben a nemzeti veszteség aránylagos a bank magános nyereségével; minél többet nyer a bank, annál többet veszt a nemzet, egymáson nyerekedő két játékos közől, mindig kell egyiknek veszíteni; hogy mindkettő nyerjen, képtelenség.

Felmarad végtére azon kérdés: miért vannak bankjaik számos virágzó nemzeteknek? Erre talán könnyebb lesz megfelelni, mint az ellenkezőre: miért nem állitanak minden nemzetek bankokat, ha ez csalhatatlan eszköz a nemzetek boldogitására? Mi lenne belőle, ha minden nemzetnek bankjai volnának?

Az elsőbbre könnyen felelhetjük: hogy, magas szorgalmi kifejlődésü nemzetek, a bankok által okozott sérelmeket is könnyebben kiállhatják; mint a fentebb előadottakból világosan szembetünő lehet, mindazáltal ezen magas szorgalmi kifejlődés épen nem a bankoknak tulajdonitható, hanem inkább megforditva a szorgalmi kifejlődésnek tulajdonitandó, hogy bank és nemzet fenállhat. Mind e mellett Britannia és Amerika küzdelmei a bankok ellen eléggé ismeretesek. Angliában legközelebb egy elmés névtelen, ezen fenforgó kérdésre: mi okozza Britannia mostani szorongatásait? az ***ABC.*** betüi sorában felelvén a B betü alá sorozá: Bank of England. Nyerészkedő bankokat könnyebb felállitani, min sem azokat, ha egyszer temérdek érdekeket magokhoz kapcsoltak, ujra megszüntetni.

Továbbá különböztetést kell tennünk a bank-intézetek között. Ha a bank nem nyerészkedésre van intézve, hanem csupán a pénz-számlálgatás könnyitésire, a letett kincs biztositására, 's általában a nagy kereskedés könnyitésire, az illyetén bankoknak kiadható váltójegyeik ezen czélhoz intézve eléggé magasan 100—200 pftnál tartatván, sem a pénz mennyiségét nem növelhetik, sem a forgalmi tőkének tetemes részét magokba nem vonhatják, ezeknélfogva ártalmasok nem lehetnek.

Végre a megromlott pénzügy állapotját előbbi helyzetébe visszavinni, a becs vesztett papirospénzt beváltani, 's helyette jóértékü pénzt tenni forgásba, a bankmunkálatok által legsikeresebben és legcsendesebb uton erőszakolás nélkül eszközölhető. 'S e tekintetben különösen meg kell különböztetnünk az ausztriai enyésztő bank-intézetet, (mellynek czélja a papirospénzt fogyasztani,) más fentebb előadottaktól, mellyeknek czéljok épen ellenkező — a papirospénz szaporitása, 's mellettök sokan azon balvéleménynyel harczolnak, hogy pénzszaporitás a bank varázserejével, nemzeti jólétet 's gazdagságot idéz elő. —y.

Fővárosi figyelmező.

A kereskedés valamelly országbani virágoztatására mulhatlanul szükséges, az ottani nyers és feldolgozott termékeknek megismertetése, mellyekkel csak akkor tehetünk szerencsét, 's akkor gerjeszthetünk irántok figyelmet, ha

azok jósága 's elsőségei felől jó véleményt vagyunk képesek eszközölni. Közönségesen elismert tény azonban, hogy a mi jó hazánkfiai nem sokat gondolnak azzal, ha termékeik kiállják-e a próbát vagy nem. Már többen megjegyezték, mi illeti nevezetesen a bort, hogy annak kezelése nálunk felette rosz és tökéletlen, hogy mi nemcsak annak termesztéséhez, de mi több, még lehuzásához sem értünk. Többen megjegyezték továbbá, különösen néhai Schams derék hazánkfia, hogy áldott honunk borai minden más külföldiekkel kiállhatnák a versenyt, ha mi a szőlőmüvelést 's borkészitést illőleg megtanulni igyekeznök, 's hogy végre lehetőleg tökéletesitett borainkkal a külföldön is szerencsét tehetnénk; de mindezen jó leczke még viszhangra nem talált bortermesztőink hanyagság 's indolentiával béllett kebleikben. Innen tetemesen csalatkoznék valaki, ha a fővárosban találtató áruborokból akarna a magyarhoni borokról általános itéletet hozni. Tanusítja ezt többek közt következendő lettdolog. Nemrégiben egy igen tisztelt beteges öreg ur, orvosa engedelméből, egy pár kanál tokaji bort ohajtott inni. Az inas Appiano ur pinczéjébe ment 's hozott egy butellia tokajit és egy butellia ménesit. A butelliák messzelyesek voltak. A conto szerint a tokajinak ára 4, mondd: négy pgő forint!!! a ménesié 1 fr. 10 kr. e. p. volt. Alólirt történetesen e háznál megfordulván e nevezetes és ritka borokat tartó butelliákat szorosan szemügyre kivánta venni. A tokajinak etiquette-jét következendő felirat diszesité: Tolcsvai asszúbor 1822. Báró Luzsenszky M. R. L. A. szőlőjéből; a másikét ez: 1822d. ménesi-asszú (Arad várm.) Longó Ferencz. Alólirt kíváncsi volt ezen hallatlan drágaságu magyar borokat, (a tokajinak itczéje majdnem két arany!!) megkóstolni, 's mit talált? Mindkettő nem egyéb volt a legközönségesebb máslásnál, 's ez volt itéletök több hozzáértőknek, kik ezen borokat megkóstolák 's ki nem hiszi, tegye meg a drága experimentumot. Ha már hasonló két butellia, idegen kezekbe kerül, mit itélend a magyarhoni borokról? mit ügyességünk 's jóakaratunkról? 'S nem méltán elijed-e olly boroktól, mellyek azon kivül hogy roszak, méregdrágák is, drágábbak mint minden más europai borok? 'S hogyan kivánhatunk aztán borainknak kelendőséget? 'S nem veszélyeztetjük-e, és méltán, illy esetek által hitelünket? Valóban szomoru dolog, hogy magyarhon fővárosában közvélemény szerint kevés jó, ellenben Bécsben sokkal jobb magyar borokat találhatsz. — De nem kevésbbé szomoru dolog a magyar fővárosra nézve az is, hogy itt, hol fájdalom, olly rosz az ivóviz, 's hol ennélfogva mondhatlan jótétemény volna a jó ser, ezt is hasztalan keressz. Ki Bajorországban, sőt Bécsben is sert ivott, az a pestit meg nem ihatja. 'S valóban olly ügyetlenek, vagy olly roszakaratuak-e a pesti serfőzők, hogy most, midőn a serfőzés mestersége külföldön olly nagy tökélyre hágott, ne legyenek képesek iható sert főzni? Alulirt hajlandó ezt is, mint sok más egyebet, hanyagság 's indolentiának, meg alacsony haszonlesésnek tulajdonitani, de ki kell mondania, hogy ez illy nagy publicum iránt 's illy nagy szükségü czikknél kettős kárhoztatást érdemel. Mi egyébiránt a sert illeti, ez fájdalom, valamint a bor, kettős kezelésen megy a fővárosban keresztül. Mert minden vendégfogadósnak más más mestersége van a sert ön mély bölcsesége szerint javitani, hol egy hol más, rendszerint ártalmas ingredientiával; ártalmassal mondom, mert ezen jó urak azt vélik, hogy a ser csak akkor jó, ha a nyelvet mardossa, 's a főt minél elébb elbóditja, mit ártalmas szer nélkül nem eszközölhetni. — Mikor jutnak ezen jó urak azon meggyőződéshez, hogy itt is a tisztaság és egyszerüség a legfőbb tulajdonok, mellyeket csak az nem vesz tekintetbe, kinek eltompult 's állatisággal határos érzékei, minden valódi jónak izlelésére alkalmatlanokká lettek. Zerényi.

Nemzeti szinház. A nemzeti szinház igazgatósága a hozzá előadás végett benyujtandó 's az illető birák által elfogadandó eredeti darabokra 's operákra nézve meghagyja továbbra is a taval 's ez idén gyakorlott jutalmazási rendszert, t. i. fenhagyván minden szerzőnek szinműve vagy operája iránt az előleges egyezkedést, rendes jutalmul ajánl egyegy eredeti müért egy egész esti bevételt, olly módositással, hogy ha a mü igen jeles (minek elitélését magának tartja fen) e dijat a két első előadás tiszta jövedelmiből adja ki felenkint; ha kevésbbé jeles, az első három, hacsak meglehetős, az első négy előadásból; ezen előadások után pedig, az olly jövedelmekből, mellyek le nem vonván a napi költséget, 200 váltó forinttal fölérnek, vagy meghaladnak, folyvást 5 pctet; de azt világosan kiköti, hogy az általa megszerzett 's jutalmazott eredeti müvek (általánosan véve) Pest-Budán más szinházhoz megegyezése nélkül el ne adassanak előadás végett, az iróknak egyéb jogaikat 's más helyekre nézve, teljességgel nem akarván csonkitani. Ezen rendes jutalmazásokon kivül következő három rendkivüli jutalmat tűz ki: 1) 50 darab arany pályadijt tűz ki egy a jelen, vagy aligmult magyar életből, egészen vig vagy komolylyal vegyes, hatásos eredeti színmüért, mellybe vegyülhet ugyan más népélet is, de mindenesetre a magyarnak túlsulyával; a szerzőnek szabad mező engedtetvén, ha jónak látja, szinmüve hatását diszitmények, costümek, táncz, ének és zene által, de természetesen csak helyesen alkalmazva, 's arányos beltartalmasság mellett, növelni. — Az illy elsőséget nyert pályaműnek az 50 aranyon felül ajánl, az első 5 előadás után, egész tizig, 5, tíztől huszig 10, husztól végtelenig 15 pctet. A másod és harmad rendü előadásra méltatandó pályaművek a rendes dramai jutalmazás- és kamatozásban részesülendnek. — A zeneszerzőt a szinmüiró tartozik kielégiteni. — 2) 50 darab arany pályadijt tűz ki egy eredeti magyar operáért, mellynek szövege a jelen vagy mult magyar életből legyen meritve, 's zenéje magyar szellemben irva. Ezen 50 aranyon felül az elsőséget nyert opera szerzője épen azon módoni kamatozásban részesülend, mellyben az első ponti pályadijnyertes. A szöveg irója az igazgatóságtól külön 60 pengő forintot fog kapni. Az opera legalább két felvonásos legyen. — A másod és harmadrendü és előadásra méltatandó opera szerzője a rendes dramai jutalmazás- és kamatozásban részesülend. 3) Miként tavaly, ugy az idén is meggyőződése az, hogy a nemzeti szinház köréhez tartozik, költőink jelesb lyrai költeményeinek becsét minél inkább emelni, terjedését és életbejutását a nemzetben elősegitni, 's ezt leginkább elérhetőnek véli, ha az illy költemények ének- és zenére tétetnek, 's ezt évenkint tenni szándékozván, ez évben 20 arany pályadijt tűz ki a legjobb népmelódiáért — Kölcsey Ferencz koszorus költőnk Hymnusára ének- és zenekarra téve. Ezen Hymnusz olvasható Kölcsey öszves munkáinak 1ső kötet 113 lapján. — Az első pont alatti pályaművek beküldésének határnapja 1844 augusztus 1ője; a második pont alattiaké 1844 september 1ője, az utolsó pont alattiaké pedig 1844 május 1ső napja. Mindhárom rendbeli pályamüvek tisztán és idegen kézzel leirva és lapozva, a szerző nevét magában foglaló jeligés levéllel ellátva egyenesen alulirthoz küldessenek. Költ Pesten, febr. 29én 1841. Bartay Endre, nemzeti szinházi igazgató.

Nemzeti szinházunkban szombaton, mart. 9., bérletszünéssel fog adatni, először: Két pisztoly. Eredeti szinmű népdalokkal és tánczczal 3 szak. Irta Szigligeti, zenéjét szerkeszté Erkel Ferencz.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Martius 1jén a CLXIId. kerületi ülésben a hajdukerület belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása bevégeztetett. A tanácskozás szőnyegén mai napon megfordult §§ok az adó felosztásáról, beszedéséről, a kezelési ellenőrségről, a közjövedelmek hova fordításáról, pénztárakról, adószámadásokról, gazda- 's katonai biztosról, az országos és mellékutakról, telekbirói hivatalról, árvai dolgokról, őrseregről, közoktatási dolgokról, tárgyjegyzékről, perlekedési díjakról, 's a kerület rendezése iránt kiküldendő országos választmányról szólanak. E tárgyak, mivel iráutok itt a városok rendezésénél már megállapított elvek nyomán tételek javaslat, — érdekes vitatkozásra alkalmat nem nyujtottak. Némelly rövid észrevételekre azonban történtek szerkezeti módositások és kihagyások.

Ugyan e napon a CXId. országos ülésben a mlsgos FőRRknél folytattatván a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: felolvastattak a bekeblezést érdeklő 9—10 §§ok, mik helyett báró E. J. ő mltga uj szerkezetet ajánlott négy §szal, mellynek elsője a bekebelezés elvét kimondván: másodika előadja a bekebelezésnek kettős esetét a város határába foglalt, vagy azzal szomszéd térekre nézve; a harmadikban a bekebelezés eszközlésére a törvény utja jelöltetik ki; 's végre a negyedik a várak és hadi erősségek iránt rendelkezik. A bekebelezés kérdése felett több ágakra oszolván a vélemények, nádor ő fensége eldöntés végett mindenekelőtt azon kérdést jelölte ki: kivánnak-e a mélt. FőRR. a bekebelezés iránt rendelkezni? mit többen ellenéztek ugyan, de a többség a rendelkezés szükségét megállapitá. Ezen megállapodás után a tanácskozások leginkább báró E. J. szerkezete körül forogtak, mellyet a többség pártolni látszott, számos szónok pártolását lényeges módosításokhoz köté. Határozat a bekebelezési törvény szerkezete iránt mai napon — a különböző vélemények hoszszas küzdelme miatt — nem keletkezhetett.

Martius 2kán a CLXIIId. kerületi ülés. — A boldogult Ferencz királyért tartott halottas isteni tisztelet csak tizenkettedfél órakor engedé megnyilni a kerületi ülést, mellyben szokatlan számú hallgatóság előtt tárgyaltaték az országgyülési ifjuság által Szatmármegye egyik követe Uray Bálint ellen elkövetett kihágás tárgyában érkezett k. kir. levél. Ennek a kihágási tényre vonatkozó része, mivel azon tény vizsgálat alatt 's törvény utján van, egészen mellőztetett, 's a tanácskozás leginkább csak a kihágásokat gátló törvény szüksége körül forgott. A nagy többség nem tartá törvény tárgyának a tanácskozások rendezését 's ezért ellenzé a törvény hozatalát, szabályt is csak később az egyes indítványok tárgyalása közben kivánt alkotni. A k. királyi levélre jelenleg egy határozat szerkesztetik, mellyben elsoroltatnak a k. kir. levélnek azon elvei, mellyek a salvus conductusról szóló törvények alkalmazását a törvényhozás köréhez utasitják, 's kijelentetik, hogy a tanácskozások belső rendezése iránt később szabály fog hozatni.

Martius 4én tartatott a CLXIVd. kerületi ülés. Elnökök: Bárczy (Abauj) Fáth (Fejér); naplóvivő: Zákó; kerületi jegyző: Szentkirályi. — Tanácskozás tárgyául a kor kérdéseinek legnagyobbika, melly a közelebb lefolyt évek alatt közéletünkben olly fontos szerepet játszott, 's melly annyiszor szolgált takarójául az önérdekeknek, t. i. az adó kérdése tűzeték ki. Nagyszámú hallgatóság előtt folyt a nagyérdekü tanácskozás, mellyben sok oldalról fejtegették a teher-egyenlőségnek 's az érdek-egyesitésnek szüksége, élénk szinekkel festeték a jövendő, mellyet a szőnyegen forgó kérdésnek szerencsés megoldása a haza előtt nyit. Hogy azonban a nagy kérdésnek előre látható bukása be ne következzék, 's az adónak még nem egészen kifejtett tárgya teljesen kifejtessék: inditványoztatott egy országos választmány kiküldése, mellynek feladása legyen az adó, 's ezzel kapcsolatban lévő tárgyak iránt kimeritő jelentést terjeszteni a tövényhozás elibe, melly a megyékkel közöltetvén meggyőzze a követeket útasító törvényhatóságokat a birtokarányban mindenki által egyenlően viselendő adó szükségéről. Ezen inditvány — mint első lépés a közteherviselés nagy elvének életbe léptetésére — elejte csak pártolókra, de később ellenzőkre is talált, kik miatt tárgyalásának folytatása másnapra halasztatott.

Ugyan e napon a CXIId. orsz. ülésben a m. FőRRnél a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása folytán folytattaték a bekebelezés kérdésének mult ülésben megszakadt tárgyalása; 's mivel a bekebelezés értelme iránt különböző irányban ágaztak el a vélemények; — mennyiben némellyek csak a törvényhatóságot, mások a nemesi birtok természetét is hivék a bekebelezés által megváltoztatandónak: elnök ő herczegsége mindenekelőtt azon kérdést tüzé ki eldöntés végett: mit értenek a m. FőRR. a bekebelezés alatt? E kérdés olly értelemben oldatott meg, melly szerint a bekebelezés nemcsak a törvényhatóságot, de a birtok természetét is megváltoztatja. A tanácskozás többi része leginkább báró E. J.nek mult ülésben előterjesztett inditványa körül forgott, mellyre nézve több rendbeli módositások hozattak javaslatba. A tárgy mai napon sem fejeztetett be.

Februar 21én a t. KK és RRknek CVIdik országos ülésében tanácskozás alá vétetett a városi munkálatnak követválasztásrul szóló 387. 's köv. §§sai: elnök ő nmga előadá okokkal támogatott azon javaslatát, hogy a követek ne az „összes polgárság“ hanem a „képviselő“ testület által választassanak. Ezen ügy a 109ik kerületi ülésben mindkét részről megvitatva lévén, most a szerkezet „maradjon!“ fölkiáltással helybenhagyatott. — A 388ik §ban a követté választathatási jog a zsidóktul megtagadtatván, ennek mint itt fölösleges kitételnek kihagyatását sürgette egy vezértag, ki ismételve már csak azért is kötelességének mondá a zsidók mellett küzdeni, minthogy a közvélemény őt és egy követtársát 's barátját a zsidóság által megvesztegetettnek hirli, még pedig nem valami csekély áron, hanem ugyancsak jelentékeny öszveggel, t. i. 50,000 darab arannyal. E hir, ugymond, leginkább a haza két fővárosában terjeng, alkalmasint olly személyek által élesztve, kik másokat magokhoz szoktak mérni. — Javaslata több követ által pártoltaték, a többség azonban a szerkezetet e részben változatlanul megtartá, csupán egy szócskát módositván, a „közbányászok“at „bányamunkások“ szóval cserélve föl. — Olvastatott a munkálat többi szakasza 's előterjesztett némelly észrevételek után, módosítás nélkül helybenhagyatván, az egész munkálat vizsgálata befejeztetett. Főbb fontosságu volt elnök ő nmgának a munkálat végén, a törvényjavaslat életbeléptetése iránti utasítások 8—12 §§ira tett következő előterjesztése: — Ezen IXik résznek 5 első §ra nézve nincs semmi észrevételem, ellenben a 6tól fogva végig az egészet kihagyatni vélem, 1) mivel a t. KK. és RR. ezen egész szabályzati tárgynál a 48ik §tól kezdve a 62ik §ig ex professo, és kimerítőleg rendelkeztek, és a szabályokat közönségesen véve, minden megkülönböztetés nélkül, akár legyenek azok ugynevezett törvényes, ezen városi rendszerben különösen megnevezett, akár másféle szabályok, az ott kijelelt módon a Helytartó-tanács felügyelése alá rendelték, 's ennélfogva ezen törvényes szabályokról itt ujra, némikép ellenkezőleg rendelkezni legalább is felesleges; de ha ez nem lenne is, 2) a t. KK. és RR. e helyütt, midőn kérdéses szabályoknak életbehozására egy országos választmányt javasolnak, működjék azután az, akár mint a törvényhozó testnek emanatioja, törvényhozói akár végrehajtói szempontból egy — elméletileg, és gyakorlatilag mind az europai köz statusjoggal, mind a magyar közjoggal ellenkező — tant állitottak fel. Statusközjogi tekintetből ugyanis ismeretesek a 3 egymástól tökéletesen független t. hozói, végrehajtói és birói hatalmak, mellyeknek köre olly, egymástól kirekesztőleg, elkülönözve van kiszabva, hogy ha egyik a másikéba vág, és jogait bitorolja, nemcsak a theoria tanitása, de a gyakorlat és történet mindenkori utmutatása szerint a kényuralom, előbb vagy utóbb, bizonyosan bekövetkezik; az azután a dolog érdemére és a nemzetek boldogtalanságára nézve mindegy: akár a végrehajtó hatalom győzvén le a többit, egyeseknek, — akár a

törvényhozó hatalom bitorolván a végrehajtó hatalom jogait, sokaknak zsarnokoskodása következzék be; legfelebb is a rosz ez utóbbi esetben a kényurak sokasága miatt még érzékenyebb lévén, tapasztalás szerint majdnem mindig igen szomoru jótétemény gyanánt, egyesek kényuraságára változott által. Távol legyen tőlem a mondottakból akár azt következtetni,hogy az itt javaslott választmányi eljárásból mind ezek bizonyosan következni fognak, vagy még inkább, hogy illy következés bár ki által itt messziről is czéloztatnék, sőt ez utóbbi tekintetben az ellenkezőrül tökéletesen meg vagyok győződve; de illy nagy fontosságu tárgyban, a lehető következéseknek legkisebb kezdetére is vigyázni kell, és itt van igazán helye annak „principiis obsta"; mert minden czélzat nélkül, sőt egyenesen a czélzat ellenére is megtörténhetik az, minek a dolog természetes kifejlődése által időjárva megtörténni lehet.Ennyit köz szempontból.Már most a mi hazánknak a részbeni közjogi viszonyát illeti: az 1791: 12. világosan mondja: „leges ferendi, abrogandi, interpraetandi potestatem — — legitime coronato principi, et Statibus et OO. regni, ad Comitia legitime confluentibus communem esse,nec extra illa exerceri posse. Executiva autem potestas in sensu legum per R. Mattem exercebitur." Ez tehát a kérdés: vajjon ezen orsz. választmány, melly az érintett szabályokat megvizsgálni, helybenhagyni, vagy helyben nem hagyni, és illetőleg életbe léptetni fogja, milly minéműségben fog működni? törvényhozóiban-e, mint a törvényhozó testnek kifolyása, melly a munkálata alá adandó szabályokra nézve e jelen városi törvényt felvilágositani, magyarázni fogja? ha ebben, ugy a törvényhozói hatalmat az 1791: 2 tcz ellenére országgyülésen kivül fogja gyakorolni, és pedig nem az egész törvényhozás, hanem annak csak egy kifolyása; ha pedig végrehajtói minemüségben fog működni, akkor ő Felségének végrehajtói hatalmába vágand. — A dolog természetével és törvényeink lelkével, ugy a folyvásti gyakorlattal megegyező tan e részben az, hogy a mennyiben törvényt ő Felségének jóváhagyása nélkül közönségesen hozni nem lehet,ezen helybeli szabályok is csak ugy nyerhetnek törvényes erőt, ha a fejedelem jóváhagyása hozzájárul, és ezen tannak valóságát a t. KK. és RR. a jelen munkálatban is elismerték, midőn némi szokatlan megszoritásokkal ugyan,mellyek ellen észrevételeimet maga helyén megtevém, a kérdéses szabályokat jóváhagyás végett a magyar királyi Helyt.tanácsnak felterjesztetni rendelték. Vannak ugyan némellyek, de kevesen, a mint itt is nyilatkoztak, azon véleményben, hogy az illy törvényhatósági statutumokhoz az egyenes fejedelmi jóváhagyás nem elkerülhetlenül szükséges; melly véleményben én semmikép nem osztozom. — Ujra kérem a tettes RRet, mondá végre a nmgu elnök, hogy ezen munkálatnak végét kihagyni méltóztassanak. — E tárgyban egy ellenvéleményü megyei követ, felszólalván az országos választmánynak illy kiküldetéséből semmi ártalmas következést fejlődhetőnek nem látván, a kérdéses szakaszok benhagyatását szükségesnek tartá már csak azért is, hogy a törvényjavaslatban foglalt uj intézkedések minélelőbbi foganatbavétele illy módon annál biztosabban eszközöltethessék. — A mondott §ok tehát minden további vitatkozás nélkül meghagyattak a szerkezet végén, 's elnök ő nmlga az illy módon bevégzett munka sükeréhez jó szerencsét kivánván, a közös ohajtás harsány „éljen" ben nyilvánult. — Az ülés eloszlása előtt egy vezértag megkérte elnök ő nmlgát, hogy a vallás ügyében költ főrendi izenetek minélelőbbi átküldése, továbbá a Részek visszakapcsoltatása iránt fölirási javaslatnak, ugyszinte a Pesten épitendő országház tervét illetőleg készült izenetnek minélelőbb tárgyalásba vétele végett, a KK. és RRek nevében, Nádor ő cs. k. fönségét fölkérni méltóztassék. — Elnök ő nmlga a vallás iránti izeneteket már kezéhez jutottnak mondotta, a másik két tárgy iránt a KK. és RRek kivánatát teljesitni igérte, egyszersmind azonban Nádor ő fönsége megbiztábul fölhivá a KKat és RRket, hogy a k. kir. előterjesztések VIIIik pontját, melly a kir. Kincstárból vett országos pénztári kölcsönnek visszafizetéséről szól, — tanácskozásuk tárgyává tenni méltóztassanak.

A t.KK.és RRnek februar 17kei 104d. országos üléséből — a városok országgyülési szavazatjoga forogván szőnyegen — folytatólag még a következő érdekesb nyilatkozatokat említjük meg: Országunk legnépesebb középponti városának követe a fenforgó tárgyban imigy szólalt fel: Mindenek előtt köteles vagyok küldőim utasitását előadni. Azt kérik a t. KK. és RRktől, hogy a 4dik Rend a 47 szavazat birtokában maradjon meg, melly őt a fenálló és élő törvények szerint illeti. Engedjék meg, hogy valamint Z.megye érd. követe előadásában több törvényre hivatkozott, utolsó állitásom bebizonyitására szinte némelly törvényeket idézhessek. A kor. u. 1608: 1. cz. 10 §a azt mondja: „Liberas civitates, quae juxta Ladislai regis Decr. 7mum art. 3-io ordine recensentur, quod concernit, ut eae quoque in suis privilegiis et numero statuum et ordinum conserventur, dignum judicant regnicolae, quarum nuncii, ut inter regnicolas locum et vota habeant, dignum quoque censent regnicolae. A 15. §. azt mondja: „Reliquarum cittum liberarum, quae ibi comprehensae non essent,status rejicitur ad emendationem Decretorum." Az imént idézett Ulászló 7 Decr.vagyis az 1514 évi 3ik czikkének tartalma következő: § 1. Sunt igitur 8 imprimis cittes LL.videlicet. Buda, Pest, Cassovia,Posonium,Tyrnavia, Bártfa, Eperjes et Sopronium. 2 §. Praeterea Vetus-Buda, Srigonium, Alba-Regalis, Leutsovia,Szakolcza,Cibinium etSzegedinum. 5.§. Insuper Cremnicia,Bistricia,Zolyom cum ceteris cittibus montanis.6.§. Ac rivulus Dominarum et Castrum Huszt cum 5 cittibus et fodinis salium." E két alaptörvény összevetéséből világos, hogy 1608ban, következő 22 sz. kir. város ruháztatott fel egyenkinti szavazati joggal,um.Buda,Pest,Kassa, Pozsony, Nagyszombat, Bártfa,Eperjes,Soprony, Esztergom, Sz.Fehérvár, Lőcse, Szakolcza, Szeben, Szeged, Körmöczbánya, Beszterczebánya, Zólyom, Selmeczbánya, Ujbánya, Libetbánya, Bakabánya és Nagybánya. Az mondatott ugyan a ker. ülésben, hogy az 1608 évi törvény által csak azon 8 város, melly az 1514ik évi 3 czikk 1 §ban foglaltatik, kapott volna voksot, de ez nem áll; mert az 1608ik törvény nemcsak ezen 1. §ra, hanem az egész czikkre, és igy a 2ik, 5. és 6ik §ra is hivatkozik; mert azt mondja: „quae juxta Uladislai Decr. 7mi art. 3. ordine recensentur."A nevezett 8 sz. kir. város azért áll külön az első szakaszban, mert az már akkor, t.i. 1511ben tárnoki különös szabadalmakkal felruházott város volt, és különös osztályt képezett; a többi már akkor személynöki város levén, a többi szakaszban u.m. a 2. 5. és 6ik szakaszokban soroltatott elő.Hogy ez valósággal igy van, kiviláglik Verbőczy III. részének 8ik cziméből, hol ugyanazon különbség a tárnoki és személynöki városok közt névszerint tétetik. A Tripartitum pedig ugyanazon évben 1511ben ugyanazon napon Sz.Erzsébet napján jóváhagyatott. Az 1608ik évi 11 szakaszban érintett városok, mellyek ad emendationem Decretorum utasitattak, egészen más városok valának,mint az 1606. évi 5ik czikk 6ik szakaszából kitetszik.Továbbá kitetszik a kor.e.1608 év 6ik czikk 3.§ból is. Világos ennélfogvást, hogy az imént idézett 11ik szakaszban csak olly városok érintettek, mellyek az 1514ik évi 3ik czikkben nem foglaltatvák. A mondottakon kivül még következő lett dolgok bizonyitják azt, hogy 1608ban a nevezett 22 sz. kir. város egyenkinti szavazatot kapot,t t.i. hogy 1609ben ugyanazon 22 sz. k. város levelek által az országgyülésre meghivatva volt, és meg is jelentek,a nélkül hogy az akkori KK. és RR. azt ellenzették volna, mit csakugyan meg nem engednek vala, ha valamennyi 22 város országrendi joggal nem birt volna; mert az 1608ik törvénynek utolsó,az- az 12ik §. azt mondja: „praeter hos itaque SS. et OO. ne sua Majestas Regia ad comitia generalia adhibeat, eorumque vota juxta antiquum usum ad sessionem admittantur, decretum est." Föl nem tehetni, hogy az akkori KK. és KK. egy év alatt elfelejtették volna, kit szabad az országgyülésre meghini, kit nem. Továbbá a mint B.—bányának érdemes követe már érinté, az 1619. évi országgyülésen az iránt panaszt tettek a KK. és RR., hogy a 7 bányaváros nem egyenkint, hanem curiatim az országgyülésre hivattak meg, és kérték ő felségét, hogy ez ezentul ne történjék; melly körülmény ismét bizonyitja azt, hogy az 1608ik törvény nemcsak azon városokat értette, mellyek az 1ső §ban foglaltatnak, hanem a többit is; mert a bányavárosok nem az 1ső, hanem az 5ik szakaszban neveztetnek meg. — Végre az 1715 évi 107dik czikk nyomán Szeged városa, miután a török kezéből kikerült, jure postliminii szavazati jogába visszahelyeztetett azon kitétel mellett: jure, quo et olim ex vi legum gavisa dignoscitur; pedig nincs más törvény, mint az 1514: 3. tcz.,mellyben Szeged városának beczikkelyeztetése előfordulna, tehát 1715ben a KK. és RR. e törvényre hivatkoztak, e törvényben pedig Szeged város nem az 1ső szakaszban, hanem a 2ik szakaszban érintetik, és igy tökéletesen be van bizonyitva, hogy az 1608ik törvény által a nevezett 22 sz. k. város egyenkinti szavazattal ruháztatott fel. A mi a többi sz. kir. városokat illeti, Zenghről az 1638-dik évi 42 czikk 3ik §a; sz. György és Bazin iránt az 1638: 63. cz. 1. §., Kőszeg iránt az 1649: 39. czikk 1.§.; Kis-Martonról az 1649: 40 czikk 1.§., Kézsmárk és Breznóbánya iránt az 1655: 65. czikk 1.§., Ruszt iránt az 1681 évi 60. czikk 1. §. Debreczenről az 1715: 108. czikk 1. §., Szathmárnémeti iránt az 1715 évi 109. czikk 1. §.; Győr, Komárom, Ujvidék és Zombor iránt az 1751: 27. t. cz.; Temesvár, Szabadka, Pozsega és Károlyváros iránt az 1791 évi 30 t.czikk szerint világos, hogy valamennyi szabad királyi város, melly folytonfolyvást az országgyülésre meghivatott, egyenkinti szavazattal ruháztatott fel. De hogy a királyi városok az egyenkinti szavazatot nemcsak a törvényekben kapták meg, hanem valósággal gyakorolták is, előttem szóló B.— bánya városának érd. követe több Diarium által, mikre hivatkozott, bebizonyitotta. Legyen nekem is szabad az idézett esetekhez még egyet hozzáadnom: t.i.az1578.évi orsz.gyül. Diariuma azt mondja: Tandem suffragiis omnium Baronum, Praelatorum, LL. cittum et quorumdam Comitatuum Ernestus Archidux tam in absentia, quam in praesentia suae Majestatis Prorex,et totius Regni Gubernator declaratus est. Valamennyiszer tehát az országgyüléseken a KK. és RR. egyenkint szavaztak, ugyanannyiszor szavaztak egyenkint a szabad királyi városok is; különben nem is lehetne megfogni, mikint történt az, hogy a mit ő excllja a Personalis ur helyesen mondott, az 1687ik évi 17ik czikk attól tartott, hogy a megyék a városok által elnyomatni fognak,és azért a városoknak szaporitását tiltotta. Ennyit bátor valék a törvényekből annak bebizonyitására felhozni, hogy jelenleg is a 4ik Rend 47 szavazattal bir; de a t. KK. és RR. a szőnyegen levő munkában a 4ik Rendnek jövendőre csak 16 voksot akarnak adni, azaz azokból, mellyekkel a törvény szerint felruházva vannak, 31et elvenni. Ezen cselekvésöket a t. KK. és RR két főokra alapitják, t. i. a népességre, és a teherviselésre. A mi a népességet illeti, engedjék meg, hogy a két Rendet, melly ezen táblánál képviseltetve van, öszvehasonlitsam. Fényes statisticája szerint az 52 megyében létező nemességnek száma 500,000re rúg, ezek közt ha minden 4dik személy választónak vétetik,volna öszvesen 125,000 nemes választó. A 47 királyi városban jelen munka szerint 600,000 lakos van, és ha az uj elrendezés szerint, csak minden 6ik lakos választónak vétetik fel, a polgári választóknak száma 100,000 lesz, ezen két szám öszvevetéséből kiviláglik, hogy a felállitott arány a 16 városi és 52 megyei szavazat közt nem méltányos. Az mondatik ugyan, hogy a megyei követek nemcsak a nemességet, hanem a megyék valamennyi lakosait képviselik, a mi megint nem áll; mert a ki sem közvetlenül sem közvetve, sem a választásban, sem az utasitás-adásban be nem foly, az nincs képviseltetve, és a megyei követek nem a jobbágyságot, hanem csak a nemességet képviselik. Az mondatik tovább: mikint lehetne megengedni, hogy Ruszt városa, melly Fényes statisticája szerint csak 1091 lakossal bir,és mellynek jövendőben 181 választott polgára leend, ugyanannyi vokssal birjon, mint Pest városa, mellynek 80,000 lakosa van, és 12,000 választott polgára leend?mikép lehetne megengedni,hogyLibetbánya1583 lakosával és 281 választójával szinte egy szavazattal folyjon be a törv.hozásba,mint Debreczen városa, mellynek 50,000 lakosa van és több mint 8000 választója leend? Épen ugy áll Bélabánya 1740 lakossal és 290 választóval Szeged város ellenében,mellynek 33000lakosa van,és több mint 5000 választója leend, és igy tovább. De ezen anomalia nemcsak a városoknál, hanem a megyéknél is ugyanazon mértékben létezik; mert Fényes statisticája szerint Mosonynak csak 388 nemese és igy 97 választója van, és mégis ugyanazon szavazattal bir, mint Borsod megye több mint 32,000 nemesével, és több mint 8000 választójával. Csanádban 463 nemes és 116 választó van, és szinte egy szavazattal befoly a törvényhozásba, mint Pozsony megye 32,000 nemesével és 8000 választójával. Posegaban létezik 614 nemes személy és 178 választó,Szatmárban van 30,000 nemes és több mint 7500 választó, Szerémben 730 nemes és 182 választó, és Veszprémben 29,000 nemes 's több mint 7000 választó és igy tovább. — Nincs olly kis város, mellynek, a választók számát tekintvén, meg nem felelne épen olly nagy megye; igy Ruszt ellenében áll Mosony,Libetbánya ellenében Csanád, Bélabánya ellenében Pozsega, Zólyom ellenében Szerem, Pozsega város ellenében Esztergam, Bakabánya ellenében Verőcze, Szeben ellenében Békes, és igy tovább Borsodmegye ellenében Pest város, Pozsonymegye ellenében Debreczen, Szatmár ellenében Szeged, Veszprém ellenében Szabadka, Marmaros ellenében Buda és igy tovább. Mindaddig tehát, mig Magyarország rendi alkotmánya fenáll, mig municipiumok képviseltetvék az országgyülésen, a kitett anomaliának mind a két részről megmaradnia kell, és azt igazságtalanság nélkül csak az egyik rendnél megszüntetni nem lehet, annyival kevésbbé, minthogy mindenki átlátja, hogy 16 városi szavazat elégséges nem leend, hogy avval a hazát nagy bajából kisegithessük. B—ebányának nagyérd. követe a szomszéd testvér hazának példáját már érintette; én is arra hivatkozom; t. i. Erdélyben a nemesség, melly 160,000 személyből áll, az országgyülésen 25 megyei municipium által képviseltetvén, 25 szavazattal bir; a polgárság mind a városokban mind a taxalis helyekben 135,000 före rug, és 28 municipium által képviseltetvén, ugyanannyi szavazattal bir. De ezen méltányos arány nemcsak Erdélyben, hanem széles e világon mindenütt létezik, a hol egy nemzet, vagy a repraesentatio, vagy országrendi alkotmánynyal el van látva. Minthogy tehát a fenálló és élő törvények a sz. kir. városoknak 47 voksot adnak, minthogy a szavazatoknak e száma a városok népességét tekintve, mig Magyararszag rendi alkotmánya fenáll, méltányos, minthogy végre valamennyi alkotmányos országokban a világon illy kedvező és még sokkal kedvezőbb arány a nemesség és a polgárság közt létezni szokott, kérem a t. KK. és RRket, méltóztassanak küldőimnek inditványát elfogadni. — Ezen előadást több ellennyilatkozás

és czáfolat követte némelly megyei követek részéről. Egy ismeretgazdag követ különösen igy szólt: A városi érd. követek törvények és gyakorlaton alapitják szavazati követelésüket, de sem a törvény, sem a gyakorlat nincsenek mellettök. Hiva koznak t. i. Ulászló 1514i 3. az 1608i 1. és 1687i 17. czikkekre. Taglalat alá vevén ezen törvényeket egyenkint, és mindenekelőtt Ulászló törvényét, ebből 's jelesen az 1. §ból az világlik ki, hogy csak 8 olly szab. kir. város létezett, melly rendiség jogával birt, a többi helyek pedig, mellyek azon törvény 2., 4., 5. és 6. §iban említetnek, csak királyi és koronai birtokképen sorolvák elő. És hogy valóban nem is volt az 1608. organicus törvény alkotásaig rendiséggel biró 8 szab. kir. városnál több, azt még bővebben következő adatokkal mutatom meg. Ugyanazon Ulászlónak 1500: 41. czikke is csak 8 kir. szab. várost számlál elő, 's pedig névszerint azokat, mellyeket az 1514i 3. czikk. Továbbá van egy bizonyos Budai Codex, melly ezen város municipalis ügyeit tárgyalja, és 1502. év körül iratott, ebben említés tétetvén arról, hogy Corvin Mátyás Pestet Budától elszakasztotta és külön 8ik szab. kir. városnak tette, a többi más hét város is névszerint elősoroltatik épen ugy, mint Ulászlónak említettem két törvényében. Mindezek az ugynevezett mixta periodusba esnek, de hogy a habsburgi uralkodó ház alatt is csak 8 város tartatott rendiségben részesülőnek és szorosabb értelemben sz. kir. városnak, kitetszik Oláh Miklós tanutételéből, kinek hitelt adni már annálfogva is tartozunk, mert mint a Cancellariának szorgalmas tagja ezen ügyek körül forgolódott, és később esztergomi érsekségre emeltetett. Ő t. i. 1536ban Maria, a szerencsétlen Lajos király özvegyének titoknoka levén, Budát mint az ország metropolisát és kir. székvárost a többiek sorából kiemelvén, ezenkivül csak 8 sz. kir. várost emlit, Sopronról szóltában t. i. ezt mondván: „Una ex septem civitatibns liberis.“ Ugyan ő azon többbi várost, mellyek Ulászló törvényének többi §ban emlitvék, mint például Ó-Budát, Nagy-Szegedet 'stb. „oppida“ czimmel illeti. Sőt midőn 1602ben Rudolf király a tárnoki törvényeket a tárnoki városok számára megerősité, ő is csak azon városokat nevezé szabad királyiaknak, mellyeket Ulászló hozzájok adott, a későbbi privilegiumnál fogva Szakolczát is. Mindezekből látható, hogy Ulászló 7. Dec. 3. czikke nem a városi követ urak követelése mellett, hanem az ellen fordul. Lássuk már most az 1608ki 1. czikket, azon organicus törvényt, mellynek annyi világosságot tulajdonitanak az érd. városi követek; de tekintsenek csak az 1545ki 's igy csak 38 évvel később kötött linczi békekötés 7. és 8ik ponijaiba, 's látni fogják, hogy az 1608ki 1. czikk a rendek közti viszonyt, a voksok minőségét és arányát épen nem határozta el, sőt homályban és bizonytalanságban hagyván, az 38 évek lefolyta alatt már olly meglábolhatlan zavarba jött, hogy annak törvény általi tisztába hozatalát azon pacificatio egyik feltételeül kelletett kikötni. Végtére taglaljuk az 1687: 17. czikket. Ez az érd. követ urak Achillese. Sajnálom azonban, hogy ki kell mondanom, miképen a legerőltetettebb magyarázat által sem lehet belőle a városi szavazatok követelését kisajtolni, mert ezen törvénynek, ha betü szerint vétetik, sem értelme, sem teste nincs. Az áll ugyanis ott, hogy a kir. városok a török járma alól kiszabadittatván, annyira megszaporodtak, hogy a többi országos rendeket majdan fölérik. Csodálom tehát B. városa érd. követét, hogyan ferdithette el a törvény világos szavait olly kitétellel, mintha az mondatnék a törvényben, hogy a városok száma a megyékét feléri. Már pedig ha azt veszszük fel, hogy a többi rendeket, ugymint az egyházi, magnási és nemesi rendet, mellyeket azon 1687: 17. czikk általános kifejezése érdekel, együttvéve akár számra akár sulyra nemcsak nem érte föl a városi rend 1687ben, hanem inkább azon többi rend együttvéve legalább tizszer haladta meg számra a városit: méltán azt kell vallanom, hogy azon 17 czikknek sem értelme sem teste nincs. Mi a gyakorlatot illeti: ez is a városi érd. követ urak követelése ellen van. Felhoznak ugyan egyes eseteket arra, hogy a törvények alkotásában szavazatuk által részt vettek: épen ez maga bizonyitja, hogy nem mindig eresztettek szavazatra, vagyis hogy csak az idő körülményei juttattak nekik néha részvétet abban; 's igy kivívott jogképen azt nem gyakorolták. Felhoznak tovább eseteket, hogy a nádor választásában szavaztak. Meg kell azonban jegyeznem, hogy Turzó György választásához szavazatukkal nem járulhattak, mert B. városa érd. követe hibás kutfőből meríti ezen nádornak szavazatok általi választását, ki felkiáltással lett azzá. Azon nádoroknak, kik szavazatokkal jutottak ezen főhivatalra, száma hat, u. m. Forgács Zsigmond 1618ban, Turzó Szaniszló 1622ben, Esterházy Miklós 1625ben, Draskovics János 1647ben, Pálffy Pál 1649ben és Wesselényi Ferencz 1655ben. De ezen választások a vallási felekezetek harczai voltak, mellynek zászlóját maga az 1608ki törvény tüzte ki, azt rendelvén, hogy a két akkor uralkodó vallásból kétkét egyén jelöltessék ki nádorságra. Ekkor történt néha a régiebb szokástól eltérve, hogy a vallási felekezetek uj elemeket olvasztottak magok közé, mellyekkel ritkább soraikat erősitsék. De ezek szomoru idők és harczok fogásai voltak, mellyek béke idejére nem valók. Azonban van a régiebb nádorválasztások közt ellenkező példa is, azt mutató t. i. hogy azokból kizárattak a városiak, jelesen midőn 1554ben Nádasdy Tamás nádorul választatott, akkor a vármegyék a városi követek kizártával szavaztak. A törvények alkotásába befolyást illetőleg: szolgálok adatokkal, azt bizonyitókkal, hogy a városok nem birtak egyes és eldöntő szavazattal. Az 1728ki diaetára a horvátországi, vagyis slavoniai városok meg nem hivattak, 's midőn ez iránt a cancellarián kérdés történt, azt nyerék válaszul, hogy csak egész Horvátország kapott regalist, 's habár meg is jelentek regalisok nélkül követeik, azoknak ülésök sok ideig nem volt, mert kir. rendelet érkezett a diaetára, hogy csak azoknak adassék ülés országgyülésen, kik arra meghivattak. Ezen ügy azonban később elintéztetett ugyan, de méltán kérdezhetni, hogyan tehetni fel az akkori kormányról, hogy a városokat csak kis időre is kizárta volna, ha egyenkinti szavazat illeti vala azokat? Egyebiránt a szavazatok állapotja ez időben annyira zavaros volt, hogy az 1751diki diaetán a személynök nem mert szavaztatni, okul adván, hogy ezen extremitas a legnagyobb szakadásokat és zavarokat fogná előidézni. Az elzsibbasztott többi rendek mellett azonban a vmegyei követek annyi erőt fejtettek ki az 1764ki diaetán, hogy ezuttal már épen azon mód divatoznék a törvények hozatalában és szavazatban, melly jelenleg fenáll; 's igy nem olly rövid életü ezen szokás, mint azt az érd. városi követek emliték, hanem százados szokás az, pedig országunk a szokások országa. Még egy pár észrevételem van P. városa érd. követének előadására. Én t. i. azt hiszem, hogy ő minden buzgósága mellett, mellyet ezen ügynek szentel, bizonyos tekintetben szükebb keblü és fösvényebb kézü nálunknál. Ő először csak 47 városnak akar szavazatot adni; mi pedig ezen munkálat szerint, mellynek nyomán tanácskozunk, 48 várost részesitünk abban, ő tehát egyet számkivet, 's talán azon kis városkát, melly a lajstrom végén van, Zenghet; pedig ez nagy csorbitására esnék a szent korona jogainak, mert Zengh azon egyetlen város, mellyet az egykor egészen birt Dalmátiából mint valami kis foltot, meg tudtunk tartani. Másodszor az érd. követ midőn ránk olvasá az egyes városok beczikkelyezéseit hosszasan, és ezen beczikkelyezésekre épiti a szavazati követelést: akkor azon városokra, mellyek mellett beczikkelyező törvényt nem tudott idézni, kimondá a számüzés szigoru itéletét; pedig hét város van ollyan, melly nem czikkelyeztetett be, 's következőleg nem beczikkelyező törvény, hanem szokásnál fogva ül itt, jelesen illyenek Modor, Trencsin, Korpona, Zágráb, Varasd, Kőrös, Kaproncza. Ezekre az érd. követ előadásának modora által szavazati tekintetben kimondá a halálos itéletet. Miután tehát sem törvény, sem gyakorlet nem szólanak a városok szavazata mellett, hanem inkább az ellen; egészen más szempontok azok, mellyekből indultak ki küldőim is, midőn a városi elemet a törvényhozásban részesitetni akarják, mellyek más érd. követek által bővebben levén már előadva, azoknak ismétlésével felhagyván, most csak utasitásom szerint a városoknak adandó szavazatokat tizenhatban nyilvánitom. A kettőztetés elvét is elfogadják küldőim, azzal az óvással azonban, hogy egy megye követeinek ellenkező szavazása esetében, az előmutatott utasitás szerint határozza el a törvényhozó tábla a két ellenkező szavazatok egyikét. — Még többen is szólaltak fel, kik a városi képviselők jogküzdelmét roszalák; vagy teljes mértékben helyeselték, vagy legalább méltánylották.

(Vége a febr. 5kei 93d. főrendi országos ülésbeni vitatkozásoknak a turopolyai sérelem tárgyában.) Ezután Horvátországnak e táblai követe tartott hosszabb latin beszédet, a turop. nemesek és azoknak jogait védő főtáblai tagok ellenében. Előadására a fenséges elnök azon észrevételt tette, mikép ha csakugyan hivatva érzé magát, a mint kötelessége is, Horvátország érzelmeit tolmácsolni, előadását miért halasztá a horvát ügyek feletti tanácskozás mai, szinte végihez közelitő ötödik napjára. — Az azután szólott prépost, 's a prépost után következett főispán, gróf Z. inditványa mellett nyilatkozott. A főispán kivánja, hogy ő felsége képes legyen a kedélyeket megnyugtatni, kivánja, hogy az olly keményen megtámadott urak ártatlanoknak találtassanak, kivánja, hogy azok előadásai, kik mint vádlók léptek fel — miután naplónk van — szórul szóra igazak legyenek, kivánja utoljára, hogy a kik vele vagy is gr. Z.vel szavaznak, azoknak legalább a jövendő szolgáltasson igazságot. Most az u—i főispán állott fel, figyelmeztetvén azokat, kik a tanácskozás közben előadására már többször hivatkoztak, mikép gr. N. lelkületéről sehogy sem tehetni azt fel, hogy a horvátországi bajok orvoslását törvény utján ne kivánná eszközölni, és az bent is foglaltatik gr. N. inditványában; és szólónak kijelentése e részben inkább felvilágositás mint módositás vala. Azon okoskodás, miszerint állitatott, hogy a horvát bajok törvény utján leendő orvoslása már biráskodás, azon logicus hiba, mit igy szoktak kitenni: nimium probat. Válaszolt továbbá szóló főispán azoknak, kik állitották, mikép gr. N. inditványa formára, gr. Z. inditványa pedig a dolog érdemére közelítene a KK. és RR kivánatához. Igen, de a KK. kettőt kivánnak — mond szóló — nevezetesen hogy a turop. panasz csatolmányaival felterjesztessék, és ő felsége a bajok orvoslására tartományi gyülést összehini méltóztassék, másodszor a KK. és RR. kivánják, hogy ők az ilir mozgalmak iránt külön irhassanak fel. Már gr. Z. inditványa a KK. és RR. első kivánatát egészen ellenzi, a másikát pedig annyira változtatja, hogy most mindjárt semmi adatokra sem várva fel akar irni, holott a RR. felirásukat adatokkal akarják támogatni. Most kérdem gr. Z. inditványa formára nézve különbözik e a KK. és RR. kivánatától. Mondatott továbbá gr. Z. által, mintha a turop. panasz első tárgyalása óta a körülmények semmitsem változtak volna, annálfogva a főtábla előbbi határozatának épen fen kellene tartatnia; igen, de a tárgyalás természete igényli a közelitést, sőt maga az inditványozó Z. és véleménytársai is közelitnek tettleg, és igy magukkal ellenkezésbe jőnek, mert habár az előbbi üzenetben azt mondák is, hogy azon esetre fognak az ilir mozgalmak iránti felirásához a RRnek járulni, ha a KK. és RR. mozgalmukat bizonyitó adatokat terjesztenek elő, azonban most mégis minden adat nélkül kivánják az ilir mozgalmak iránti általános felirást. Azoknak, kik mondák a tanácskozás közben, hogy a turop. nemesek jogait oklevelekkel be nem bizonyithatni, azt felelé szóló, hogy igy ha a magyarországi nemesek jogait mind oklevelekkel kellene bebizonyitani, jaj lenne sok most élvező kiváltságosnak. A nagy következésü turop. panasz annál is inkább igényelheti a magyar törvényhozás figyelmét, hogy a turmezei nemeseknek alkalom nyujtassék jogaik bebizonyitására. Három főispán szinte, mind gróf Z. inditványa mellett nyilatkozott; utánok egy gróf a dologban nem látván elvkérdést gr. N.nak inditványát pártolta, a baloldalról ketten ismét gr. Z. inditványa mellett szólaltak fel, de felszólalt egyszersmind az a gróf, kinek a minapi ülésben, midőn a turopolyaiak mellett felhozott okleveleket épen ellenök magyarázá, egy jobb oldali tag által az vettetett szemére, mikép ő a hisztoriát nem mint igazság barátja, hanem mint fogadott prókátor kezeli. Visszatorlásul azt válaszolá a tudós gróf, mikép ő az ilyes birálatokat már megszokta, egyébiránt szerinte a birálók három osztályba sorozhatók u. m. először, kiknek az illető munka birálására hivatások van, másodszor kik pártszellemből indulva szoktak birálni, harmadszor a kik a birált munkát nem is olvasván mások itéletére esküsznek: ezen osztályok közől, mond a szóló, az őt megrovó jobb oldalon ülő gróf az első osztályba semmi esetre sem tartozik! — Gr. Z. inditványának legfőbb bajnoka ujra felszólalt a baloldalon, kijelentvén mikép ő és véleménytársai az adatokkal ellátandó felirást az ilir mozgalmak iránt üzenetileg kijelentett igéretükhöz képest annak idejében pártolni fogják, egyébiránt most semmi egyes tettekre nem hivatkozva, kivánnak felirni. Továbbá horvátországi bán ő exclja is, többek közt mondá: nem igénylek mély tudományt és nagy járatosságot a horvátországi dolgokban, annyit azonban mondhatok, hogy kineveztetésem után legfőbb törekvésem volt, részint a levéltárakból, részint különbféle szinezetü emberek előadásiból az ottani állapotot kiszedni. Igyekeztem nevezetesen a tartományi ülések minden kellékeit kitanulni, de azt, hogy a köznemesek a tartományi gyülésekben személyes jogot követeltek volna, országkapitányává választatásomkor sem tapasztaltam, sem más alkalomkor senkitől nem hallottam, sem a kezeim közti irományokból nem olvastam; honnan én régi szokás szerint kivántam megtartani a követválasztási tartományi gyülést is. Azoknak, kiknek báni meghivó levél szokott kiadatni, kiadattam. Azonban kevéssel a gyülés tartása előtt hir futamadott, hogy a tartom. gyülésre nagyszámu nemesek fegyveres kézzel jőnek, magoknak személyes jogot követelendők. E hir többeket aggodalomba ejtett, kiknek aggodalmas kérésére én az illető fegyveres nemesek főnökeit az aggodalmak elenyésztésére felszólitottam, felszólitásomnak azonban sikere nem lőn; minek következtében nálam gyülés előtti nap conferentia tartatott, minek eredménye azon határozat lőn, hogy másnap a tart. gyülés tartása kisértessék meg; de másnap ezernél több nemes volt felállitva a piaczon. Ettől fogva senki tanácsára nem hallgattam, hanem feltevém magamban a conferentia határozatához szorosan ragaszkodni: azonban több hatósági követ és praelatusok hozzám jövén, jelenték, mikép ők illy aggodalmas körülmények között a gyülésben részt nem vehetnek; én tehát, hogy a hatóságok egyes nemesek által ne elidáltassanak, a gyülés elhalasztását hirdető czédulát ragasztám ki. Ezek megtörténvén, ujra conferentia tartatott, hol egyik azt szorgalmazá, hogy a nemességet katona erővel oszlatnám el,

más pedig ő felségéhez felirást inditványozott: én sem egyikben, sem másikban nem osztoztam, mert előreláttám, hogy felirás-készités az uralkodó ingerültség miatt szinte lehetetlen; azonkivül jogkérdés felett egyes parancscsal nem is igen lehet intézkedni: egyébiránt a conferentia azzal távozott el, hogy felirás fog történni; másnap a conferentia ismét összejött, és minthogy a magyar országgyülés megnyitásának napja közelitett, én a felingerült kedélyek csilapitását czélozván, elég biztositék mellett ajánlám a tartományi gyülés megtartását. Illy biztositék vala többek közől az, hogy az ajtókhoz küldöttség neveztetvén, a nemességet és credentionalistákat helyökből kiszoritni szokott honoratiorok be nem bocsátattak. Mindazon ovakodó intézkedés daczára, hétfőn a gyülés megnyitása előtt a tartományi gyülés tartása ellen 19 névvel ellátott ovás tétetett. Én felszólítám az ovástevőket, hogy miután én követségre mindenféle-szinü embereket fogok candidálni, vegyenek részt a gyülésben; de ők erre nem állottak, hanem elmentek, és a tartományi gyülés nélkülök megtartatott. Én semmit önkény szerint nem tevék, senkit jogából kijátszani nem akartam, a honnan szerfelett fáj, hogy eljárásom csalásnak neveztetik, holott a hatóságok 's egyes nemesek között mintegy dilemmába szorulva, mit tehettem volna egyebet? Mi a turmezei nemesek jogát illeti: én azt sem nem tagadom, sem el nem ismerem: annyit tudok, hogy a turopolyai nemesek megyei gyüléseken is csak néhány év óta jutottak személyes szavazathoz; 's ha tartományi gyüléseken is személyes szavazást gyakorolnának, csak az lenne kivánatos, hogy ne egyes földesurtól függenének, ki nekik nem csak birájok, hanem mondhatni urok. Ezt nem azért hozám fel, mintha a turopolyai nemesek mostani grófja ellen valami kifogásom volna, de lehet utána más, ki az alárendelt turopolyai nemesek szerfeletti ragaszkodását rosz végre fordithatná. Én ohajtom, mond szóló, legszivesebben, hogy a béke helyreálljon; mert két párt közt állani, és mindkettőtől gyanusittatni, vajmi kellemetlen! miután hatásköröm nem ollyan, hogy sokszor a legigazságosabb kívánatnak is eleget tehetnék; sokszor pedig ollyan kivántatik tőlem, mit teljesiteni nem lehet; én kivánok felirni, magam is megtettem e részben minden lépést, habár nem lön is kivánt sikere. Ő felsége kormányát tán igazolja az, hogy a mult évben ő felsége sajátkezü aláirásával az ilir fellengéseket megtiltá, és rájok nézve a censura is annyira meg van szoritva, hogy a kapcsolt részekben még csak megyegyülési tudósitásokat sem igen adhatni. Egyébiránt bajos alkotmányos országban katonásan szolgáltatni igazságot; az alkotmányos rózsának meg vannak tövisei is, ezeket a rózsa kedveért türnünk kell. Mi a személyem iránt nyilvánitott bizalmatlanságot, gyanusitást és jellemem tisztaságának kétségbe hozatalát illeti: mindezt vérző szivvel hallottam; én fejedelmem 's hazámnak becsületesen szolgáltam, párt embere nem voltam; különben szenvedély, nem igazság szolgája lennék. Magyar vagyok, nemzetem érdeke szivemen fekszik; de hivatáskörömben nincs, hogy e tekintetben Horvátországban szivem legforróbb kivánatát követhessem.

Csatolványok.

Válasza a mélt. FőRRnek *a t.* KK. *és* RRhez *a katonaélelmezés és szállasolás tárgyában az 1840: 3 t. cz. által kiküldött orsz. választmány jelentése iránt kelt izenetre.*

A m. FőRR. a t. KK. és RRnek az 1840: 3. tcz. által a katonai élelmezés és szállásolás tárgyában kiküldött országos választmány jelentése iránt közlött izenetét és az ehez mellékelt felirási javaslatot tanácskozásba vévén, kijelentik: miszerint a közlött felirási javaslatra nézve semmi észrevétel elő nem fordulván, megegyeznek abban, hogy a mondott felirás, a kincstárnak czélba vett egyezkedés megközelitése tekintetéből addig is, miglen a m. FőRR. az országos választmány munkálata viszgálatába ereszkednének, ő Felsége elibe terjesztessék. — Az orsz. választmány munkálatát illetőleg azonban, miután abban több olly kérdések fordulnak elő, mellyeknek előleges elhatározása a katonatartás terhe megváltása iránti egyezkedésre nézve nehézségeket szülhetne, más részről pedig ő felségenek a katonatartás megváltása tárgyában teendő nyilatkozata a katonai élelmezésről folytatandó tanácskozásoknak különböző irányt adhatna, a m. FőRR. az egyezkedés körét részletes előhatározatok által meg nem szoritani annyival inkább czélszerűbbnek vélik, minthogy felette kivánatos levén, miszerint a megváltási egyezkedés, a hova a t. KK. és RR. kivánsága is irányozva lenni látszik, általános sommára történjék, az egyezség sikerülése esetében több olly hosszas vitatások és kérdéseknek feszegetése mellőztethetnék el, mellyeknek ellenkező esetben a kifejlendő körülményekhez alkalmazható — és igy czélszerübb elintézhetése utóbb is az ország Rendei kezeiben leendne. Mindezen tekintetektől indittatva a m. FőRR. az orsz. választmány munkálatának érdemlegi tárgyalását azon időre vélik halasztandónak, midőn a fönebb említett fölrásra érkezendő kegyelmes kir. válaszból ő felségének legfelsőbb szándokáról értesittetni fognak.

Második válasza a m. FőRRnek *a t.* KK. *és* RRhez *a turopolyai gróf és követ által beadott panaszos jelentés tárgyában.*

Ő cs. k. főherczegsége és a m. FőRendek soha sem vettek kétségbe, hogy a sérelmek felterjesztésének és orvoslásának legüdvösebb utja, módja és helye az országgyülésen van, 's ezen alkotmányos tekintetből kiindulva, mind azon sérelmes tárgyat, egyes panaszt és kérelmet is, melly az országgyülés elibe az eddigi gyakorlat szerint, 's a szükséges adatokkal ellátva, beadatni fog, az igazság és törvényes elégtétel kieszközlése végett, magok részéről is hathatósan támogatni és előmozditani ezentul is szoros kötelességöknek tartandják; mindazáltal a turmezei grófnak és több zágrábmegyei nemeseknek ujabban közlött panaszos jelentésöket, mellyekben a végrehajtóhatalomnak még semmi tette vagy rendelete fen nem forog, továbbá sem tekinthetik ollyannak, melly jelen állásában az országgyülési tárgyalás körébe vonattathatnék, hanem valamint első alkalommal kijelentették ő cs. kir. főherczegsége és a mélt. FőRendek, ugy jelenleg is kénytelenek ismételni, hogy meggyőződésök szerint a mondott panasznak elintézését még most a kormányszék rendes tárgyalására tartozandónak vélik. Meg nem czáfolja ezen véleményöket a középszolnoki nemesek folyamodásának az utóbbi országgyülés által ő felsége elibe tett felterjesztése, melly akkori eset a jelen kérdéstől annyiban különbözik, hogy abban az Erdélyországtól visszakapcsolt törvényhatóságoknak azon rendkivüli helyheztetésöknél fogva, melly az 1836: 21. törvényczikknek tettleg nem következett teljesitéséből származott, a panaszolkodók jogaiknak fentartását és gyakorlatát más uton ő felsége előtt nem szorgalmazhatták volna, mint a törvénybozás közbenjárásával. — Azonkivül pedig a középszolnoki RRnek törvényes összegyülekezhetésökre és követválasztásukra a mód és alkalom egyátalában elzáratott, és ezen tény nemcsak a középszolnoki országgyülési követeknek meg nem lett jelenésök, hanem a panaszos jelentéshez csatolt kétségtelen okiratok által is tökéletesen bebizonyitva volt, — holott a jelen esetben a kérdéses követválasztás a tartományi közgyülésen megtörtént, a követek az országgyülésen megjelentek, választásuk ellen a kapcsolt részeknek törvényhatóságai kifogást nem tesznek, a panaszolkodókat pedig, kik csak a tartott követválasztás módjában helyezik sérelmöket, a rendes utoni folyamodásban semmi ollynemü rendkivüli helyezet vagy körülmény nem gátolja, sőt, a mint a zágrábi nemesek folyamodása tanusítja, kérelmöket felséges urunk elibe valóban már fel is terjesztették. Ezen rendes utjától tehát ő cs. kir. főherczegsége és a mélt. Förendek az említett tárgyat főkép azon okbul nem vélik elvonandhatónak, mivel szemök előtt tartják azon káros következések és nehézségeket, mellyek a törvényhozó és végrehajtó hatalmak hatóságainak összezavarásából minden alkotmányos országra, és igy honunkra is árasztatnának; — de nem járulhatnak ezenkivül a t. KK. és RRdek kivánatához még azon okból, mert azon bővebb elősorolás után is, melly a t. KK. és RR. utóbbi izenetében foglaltatik — sem győződhetnek meg ő cs. kir. főherczegsége és a m. Förendek a kérdéses tények mivoltáról, és az említett jogok állitólag történt megsértéséről olly tökéletességgel, hogy a panaszolkodóknak egyoldalu előadásán, melly a más részről történt tagadás által megerőtlenitteti, a fenforgó körülményeknek előlegesen véghez vitt rendes vizsgálata nélkül egy olly felterjesztést alapithatnának, melly az által, hogy abban egy ujabb tartományi gyülésnek összehivása megkivántatik, már ezen panaszos kitételeknek elismerését, és a történt sérelemnek kijelentését foglalná magában. Teljes bizodalommal szólitják tehát fel ő cs. kir. főherczegsége és a mélt. Förendek a t. KK. és RRket, hogy ezen okoknál fogva az említett panaszos jelentésnek illy alakbani országgyülési felterjesztésétől elállani szivesked-jenek. Midőn azonban ezen felszólitásukat a t. KK. és RRhez intéznék, el nem hallgathatják azon mély aggodalmat, mellyet Horvátországban köztudomásra történt gyászos események keblökben mind inkább ébresztenek, 's ennélfogva ő cs. kir. főherczegsége és a mélt. Förendek a törvényhozás szent kötelességének tartják, hogy felséges urunknak atyai gondosságát és hathatós intézkedéseit nemcsak egyes panaszra, mellyre nézve az elégséges bizonyitványok még hiányzanak, és mellynek elintézése mindazon bajoknak, mellyek Horvátországban léteznek — megszüntetésére elégtelen, de mind azon gyászos és aggasztó események összegére felhijja, mellyeknek ha eredetöket és mivoltát biztossággal még ki nem tudhatja, és mellyekre nézve ha itéletét még ki nem mondhatja is, azoknak szomoru eredményeit nem tudnia és nem fájlalnia lehetetlen. Ugyanis a legsajnosabb részvéttel figyelmezve azon rendkivüli ingerültségre, melly a kapcsolt Részekben létezik, melly köztudomásra Horv.országban, 's közelebb Zágrábmegyében, két ellenséges pártot a legbotrányosabb kicsapongásokra és egymás elleni véres megtámadásokra hivott fel, 's nemzetiségünk ügyét a kapcsolt részekben mind inkább veszélyezteti, — ő cs. kir. főherczegségében és a mélt. förendekben a fölött eredett aggodalom, hogy vajjon mi idézte légyen elő ezen szomoru állapotot, történtek-e eziránt elégséges vizsgálatok és olly rendelkezések, mellyektől annak megszüntetését reményleni lehetne? Szükségesnek vélik tehát, hogy addig is, mig a netalán kétségtelenül kitudandó tények és bizonyitványok alapján az egyes esetekre is külön fölirások a törvényhozás által felterjeszthetnének, — felséges urunk gondossága most előlegesen a fenebb említett szomoru és tagadhatatlan viszonyokra általános fölirás által felhivassék, azon alázatos őszinte nyilatkozattal, hogy a törvényhozás Horvátországnak ezen gyászos állapotját el nem hallgathatja, hanem ő Felségét azoknak, mik ezen bajt okozzák, szoros megviszgáltatására, és az egyetértésnek, rendnek és nyugalomnak helyreállitására megkéri. Szives bizodalommal szólitják tehát fel a t. KK. és RRket, hogy egy illyen felirásnak, mellyben a nemzet méltó aggodalma hathatósan kijelenthetnék, és e sulyos bajoknak orvoslása sürgettetnék, minélelőbbi felterjesztéséhez járulni szíveskedjenek.

Megyei 's más vidéki közlések.

— Zólyomból. Februar 27én tartaték évnegyedes közgyülésünk. Első napját a zsidók emancipatiója fölötti viták foglalák el. Melly tárgyban előbb az elnöklő alispán ur nézetit elvileg 's gyakorlatilag előadván, ime kérdésbe mindaddig, míg a népképviselet 's más népjog tágitása ki nem vivatik, 's szerinte a nép tökéletesen nem emancipáltatik, bocsátkozni nemcsak hasznosnak nem, de söt időelőttinek tartja. A nép érdekéből kiemelt e feltételben a zsidók felszabaditását akadályoztatni czélszerütlennek találván a második fokonkinti emancipáltatás mellett felszólamlott 's a zsidók jó oldalát és sanyarú sorsát meleg kebléből élethün festé. Ezen előadás visszatorlásai nagy ingerültséggel folytattattak, mig végre az említett alispáni javaslat, miszerint követeinknek utasitásul adatik, hogy jelenleg még ne a zsidók — de a többi nép emancipatióját sürgessék, határozat erejére emeltetett. — Ezután szönyegre jött a nm. Helyt.tanács intézvénye nyomán a tárgyban nevezett küldöttség jelentése, miszerint a zsidóknak megyénk kebelében tartatni szokott vásárokrai járáskelésök iránt törvényszerüleg intézkedjék; mellyben véleményeztetik, hogy azon kir. rendelet, miszerint 7 m.földnyire a bányavárosoktól eltiltattak, a legujabb törvény által eltöröltetett, azért ezen vásárokrai menetöket gátolni nem lehet, 's ez közhatározattá vált; ellene tiltakoztak a kamarai kincstári ügyészek 's a kereskedőség érdekében olly híven felszólamló központi város küldötte. — Ezután inditvány tétetett, hogy a vegyes házasságok akadályoztatásából eredett 's ő fölségének eredetiben felküldött 5 rendbeli perek, ő felségétől visszakéretnek, mi szinte pártoltatott. — Breznói cath. lelkész S. T. figyermekét a vizsgáló szolgabiró jelentése szerint azért, mivel evang. keresztkomákat alkalmazni kivána, birói megitélés után is keresztelni vonakszik, — ezen uj adat okiratokkal ellátva a követeinknek felküldetik, hogy adandó alkalommal ujonan a vallási surlódások végszakadását telhetőleg sürgessék. Az országgyülési tudósitások 's megyei levleezések az ezt illető válaszmányhoz utasittattak. Évnegyedes gyülésünk majus 28kán Breznóbányán helyettesünk ő mlga elnöklete alatt fog tartatni.

Zemplénmegye febr. 22étől 28káig tartott évnegyedes közgyülést, mellyen nem nagy számu közönség jelent meg. Az előfordult tárgyak nem igen fontosak valának. Hosszasabb vitatkozás után elhatároztatott, hogy az időközi kisgyülések jegyzőkönyvei meghitelesittetvén azonnal foganatba is vétethessenek. A magyar nyelv tárgyábani k. k. leirat közörömmel fogadtatott. A Szatmármegye követén elkövetett botrány általánosan roszaltatván határoztatik, hogy hasonló események meggátolására szigoru törvény alkottassék. A zempléni ifjuság magaviselete, melly e botrányban részt nem vön, dicsérettel említtetett. K. G. inditványára határoztatott, hogy a jelenleg Pozsonyban levő 20 ifju helyébe Sz. László napkor más ifjak küldessenek e megyéből, hogy az országgyülési gyakorlat jótékonyságában mások is részt vehessenek. Az egyik megürült főorvosi állomásra Fortmayer neveztetett ki a főisp. helytartó által.

Arad, febr. 28d. Ismét gyászhirt irunk! Városunkat kevés napok előtt a hullámok; a magas Forray család birtokát, a hozzánk kétórányira fekvő Gyorok mezővárost pedig lángok dulák fel! Tegnap hajnalban — még nem tudni mikint — tüz ütvén ki, az kevés óra alatt körülbelül 20 lakházat, 's az oláhok templomát és iskolaépületét elhamvasztotta; a catholicus szentegyházat csak azáltal menték meg az elhamvadástól, hogy az egypárszor már lángot fogott zsindelyeket tetejéről leszaggaták. Iszonyú a csapás, melly e csinos hegyfoki városkát érte, munkás emberszerető lakosai, kik elsők sietének az utóbbi vésznapokban eleséggel közénk, most nagy részben önmagok is kenyér nélkül vannak, 's mi, fájdalom, korántsem vagyunk azon helyezetben, hogy a szent kölcsönt nekik az inség napjaiban, a szükség első perczeiben, midőn legboldogitóbb, legenyhitőbb volna a segély, visszafizethetnők. Minek festeni Gyorok mai szomoru képét, minek e jámbor, könyörszivü emberek nyomorát? A hatalmas szél, melly a lángokat pusztító palloskint csapkodta ellenállhatlanul, feltartóztathatlanul tetőrül-tetőre, rommá, hamuvá tevé megyénk hegyaljai városai egyik legcsinosbikának nagy részét; 's Ménes, a messzehirü bort nyujtó hegy, keserü arczczal nézdel alá az üszkökre, mellyek tövében szorgalmas, gondos munkásainak százait fakasztá könyekre a vésznap hajnalán! Még nem száradt fel ajkaikról a köny, a részvét mennyei könye, mellyet városunk pusztulásán sirtanak, 's im már is saját vagyonuk vesztén kelle siránkozniok, vagyonukon, mellyet olly ritka felebarátisággal osztának meg városunk tető 's élelem nélküli polgárival! Vajha e kebelemelő példája a jószivüség és könyörnek, mellyet iránt Gyorok lakói mutatának, birja hasonló nemes tettre hazánk azon boldogabb polgárit, kiket nem ért vész, vagy kik a szenvedett csapások sebsajgását már feledheték! Hozzájok fordulunk mi, magunkért 's gyoroki szomszédinkért, mi, kik nemeslelküségök 's emberszeretetöket máris olly nagy mértékben valánk szerencsések tapasztalni; mi, kik ez ujabb csapást szenvedetteknek hála és rokon részvét-könyeken kivül mit sem adhatunk! Feltünő mind az aradi, mind a gyoroki csapasban, hogy itt is, amott is a város azon részét érte leginkább a vész, hol a magyarok laknak. Mennyit 's mennyire kell küzdenünk nemzetiségünk dolgában, hol még az elemek is sujtanak! Honpolgárok, 's kivált ti magyarok, engedjétek kebletekben felbuzogni az ősi szent erényt, és si-

essetek megvigasztalni áldott fillérkéitekkel kárvallott polgártársaitokat! L. K.

Székesfehérvár feb. 28án. A tegnap óta folyvást szakadó eső következtében helyzetünk aggasztó. Árviztől rettegünk. Avárosunkat keresztül folyó viz már több helyen kitört. Némelly házakba térdig érő viz van. Kerteink usznak. Az ugynevezett Sárréte — egész tenger. Fahidainkat mind fölszedte az ár 's magával ragadta, az éber utánlátás azonban kifogdozza ezeket 's vizapadtával helyre rakandja. Kőhidakban is tetemes a kár. A palotai utban ma reggel a közlekedés megakadt. Onnan senki hozzánk, tőlünk senki ki nem mehet. — E pillanatban hallom, mert fagyni kezd, apad az ár. — Elég rajtunk az egyik elem csapása, mentsen a kegyeség bennünket a viz pusztitásitól. Igaz, egy részről örvendhetnének a gazdák, mert van remény sok szénához, de ha igy áradva öntene el mindent, alig ha ebbeli örömöket be nem iszapolná. Mondják sokan, hogy ha most a beállott fagy lelohasztandja is az árt, de Bakonyban tömérdek a hó 's igy minden veszélyen tul még nem vagyunk, sőt most is már nagyobb volna a vész, ha a gondos tanács jó eleve határunkból el nem ereszgettete volna a jeget. Adja Isten, hogy e szegény város hatalmas ótalma alatt már egyszer megnyughassék, 's romokban fekvő hajlékait a tavasz beköszöntével, semmitől nem rettegve, épitgethesse a szegény nyomoru nép. Gasparich Kilit.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Roncali tábornok az Elda mellett elfogott 7 tisztet a hadminiszter ismételt parancsára katonasága sorai előtt agyonlövette. Alicante városának hat napi időt tüzött ki a maga megadására, mellyen túl azt lődöztetni készült. A város már is körül van zárva mindünnen. Az ostromlottak csüggedeznek, mert mindenben szükséget kezdenek látni. A városból számos asszony és gyermek menekült el, nagyobb-részt még a legszükségesebbeknek is hijával. Legujabb hirek szerint febr. 14én Roncali nem kapván választ a zendülőktől utósó felszólitására, rendszerített ostromhoz már megtételé az előmunkálatokat.

Alig érkezett meg hivatalosan M. Krisztina elutazásának híre, a főminiszter ezt ezennel tudtul adá a királynénak 's hugának, kik is futárt küldöttek mindjárt levelekkel felséges anyjok elibe. Körlevélben hirül adatott, hogy ő felsége a királyné érkező anyjának Aranjuezig elibe menend, 's felszólitaték a diplomatai kar, a főnemesség és magasabb papság, hogy ez utjában a királynét kisérjék. Azonfelül megparancsoltatott a hatóságoknak, hogy mindenütt illő hódolattal fogadják a magas érkezőt.

Don Francisco most igen barátságosan kezd csatlakozni a királynéhoz. A kormánynak nyilatkozatot nyujtott át, mellyben a dolgok jelenleg fenálló rendének fentartására minden kitelhető segélyét ajánlá, 's mellynél fogva a királyi családban tökéletes egyetértés helyreállt. Emlékezetbe hozza, hogy 1833ban ő fiaival az elsők között volt, kik Ilik Izabella királynénak hűség esküjével hódoltak, mellynek tettleges tanusitására minden pillanatban készek mind a hadseregben mind a hajóhadban, bár vérökkel is, a nemzetnek buzditó példát adandók. Az infans minden tőle függőknek megtiltotta a politikába vagy kormányügyekbei avatkozást.

A ,Castellano szerint a berlini udvar már hajlandónak mutatkozik Izabella királyné 's a kormánynak elismerésére. E tárgyban már Sardinia, Roma 's egyéb státusokkal is értesülések történnek, mellyek jó sükerrel biztatnak.

Roncali tábornok Alcoy városát tartományi fővárossá emelte, ezért a város önszántából 100,000 franknyi összeget adott rendelkezésére, hogy Alicante elleni munkálatit gyámolitsa, sőt a városi polgárkatonaság is ajánlá neki szolgálatát.

N.Britannia Mindkét házban szőnyegre került az irlandi ügy; mindenütt nagy szóvitákat szült, de a felső házban csak hamar bevégződött, miután Normanby marquis inditványa elvettetett. Ezen tárgyalás folytában nem igen országgyülésszerü jelenet fejlett ki Brougham és Campbell lordok közt, kik egymást keserüen csipkedték, a hallgatóság különös kedvezéssel nyilatkozott Campbell mellett, mert ez szerencsésebb ötletekkel nevetteté meg. Az okfők, mellyekkel az ügyet megtámadák 's gyámolitták, mindkét házban ugyanazon tengely körül forogtak, azért elégséges ha az alsóházi vitatkozások főbb pontjait érintjük. Febr. 13án John Russell lord inditványt tőn: hogy az egész gyülekezet bizottmánynyá alakuljon Irland állapotja fölött tanácskozandó. Ezen inditványa nyomán a többek közt mondá: A jelen kormány inkább katonai hatalom alatt tartja Irlandot, semhogy azt kormányozná Kormánynak jó népvéleményen kellene alapulnia; de ez csak hatalmon alapszik. Azon ország két év előtt tökéletes békében adatott át a jelen kormánynak, 's most általános ingerültségben van. Ha, mint valószinü, megbüntetik ezen férfiut, kit az irlandiak szabaditójoknek tartanak, épen nem reménlhetni, hogy a szomszéd sziget csende jobb lábra álljon. Elmondá, hogy 1800ban az unio létesültekor tett igéretek igazságos és egyenlő törvények tekintetében meg nem tartattak az irek iránt. Az igazság szolgáltatásra nézve roszalá azon kizárásokat, mellyeket a vallásküntönbség vont akkor maga után, 's von most is. Hogy az esküttlajstromokról kihagyják a katholikusok neveit, az már évek óta bevett gyakorlat. Ez a Pitt által igért jog egyenlőség? Érinté a választás körüli lajstromozást; melly lehető legszükebb korlátok közé szoritja az ireket, mig végre ő felsége kormánya elismervén e hibát enyhitő rendszabályt igért a trónbeszédben. További pont az is: hogy a katholikusok szabályszerüleg minden statushivatalra választhatók, de e szabály tettleg ugyan nem teljesittetik. Azon sok birói hivatal közül, mellyek a jelen kormány alatt Irlandban megürültek, csak igen igen kevés adatott katholikusoknak. A dublini vádlottaknak azt rótták fel vétkül, hogy egy népet a másik ellen gyülöletre ingereltek; pedig ha a neveket megváltoztatjuk, ezt tulajdonkép a jelen miniszterium igen jeles férfiai tevék, mert rosz akaratot hintettek, nem irlandiak közt Anglia ellen, hanem angolok közt Irland ellen. Státusperbe fogatott-e Lyndhurst miniszter, ki az ireket idegeneknek nevezte 's pedig idegeneknek vérre, nyelvre, vallásra nézve? Nem, 's pedig e bántó szavak nyilván a parliamentben mondattak. Illyféle szavak több izben lőnek ismételve mások által is. 'S mégis azon párt fejei, melly igy szólt Irlandról, most egy jeles státusférfiút pörbe fogtak, mivel Irlandban keserüen 's keményen szólt angolokról! Mióta az uj miniszterium átvette a kormányt, megbomlott a csend Irlandban, mert mindazon kedvezményektől ismét megfosztatott a nép, mellyeket a korábbi miniszterium adott; azon gondolatra jöttek tehát az irlandiak, hogy sérelmeiknek hatályos orvoslása csak az unio felbontása által eszközölhető; ez ohajtást, a külön parliament kivánatát három milliónál több irlandi fejezte ki, 's vajjon nem nyugtalanitó-é, hogy illy roppant népszám illy meggyőződésre érett? Több hónapokon át szabad volt az ireknek gyülekezniök, 's rögtön megtiltatik szombaton egy gyülés, mellynek vasárnap kelle tartatnia Dublin szomszédságában. A kormány roszalást érdemel, hogy illy módon lázadást és vérontást mert koczkáztatni. (Folytatás követ.)

(O'Connell beszédének vége.) O uraim! ha valóban képmutató volnék, ugy ama rabszolgatartóknak néhány czukros szót mondtam volna kibékülésül, de szivemet folytonosan szabadság- és emberszeretet tölti el. Az ujságokban kiki olvashatá, hogy a franczia országi demokrata párt pénzt és gyámolitást ajánlott nekünk. Azon párt mélyen és dühösen gyülöli Angliát. Kértem-é ezen segélyt vagy bátoritólag válaszoltam-é az ajánlatra? Sőt a legloyalisabb alattvalói hűség hangján szóltam hozzájok. Boszonkodva utasitám vissza a franczia segélyt, 's nyomadékkal intettem Ledru-Rollin urat: ne jőne Irlandba. Képmutató cselekszik e igy? A jelen franczia fejedelmet sem iparkodtam távolról sem megnyerni ügyünk részére, sőt oda vetém neki a keztyüt. A státusügyész azt akarta megmutatni, hogy mi az 1797ki egyesült irlandiak terve szerint cselekvénk; de létezik-e köztünk 's amazok közt hasonlatosság? Amazok kétségtelenül franczia segélyre számoltak? Tettük mi ezt? kerestünk-é fegyvereröt 's forradalmi eszközöket? Inkább azt lehetne mondani, hogy a Bourbonok öregebb ágának visszahelyezése, egy leendő Vik Henrik királyra kacsingatok; de uraim! nagyon fájlalnám, ha a repeal sükerére Vik Henrik trónra lépéseig kellene várakozni. Nem titkolom el véleményemet az iránt, hogy Europa nyugalma nem fog tökéletesen helyreállani mindaddig, mig Franciaországban a régi dynastia ismét trónra nem jut. A francziák királyától a legcsekélyebb segélyt sem fogadtam el. Szintigy ismeretes a chartisták ellenében követett magamviselete. Ezek valóságos nyilt lázadásban voltak, tanaik terjedtek, tanitványaik szaporodtak, elvök a tulajdon megsértésére czélzott. A chartisták számosak voltak, 's nekem ajánlották segélyöket. Én pedig kárhoztatám őket és tanaikat, elüztem őket Irlandból, 's az ir nép felbőszült ellenök. Chartistát meg nem szenvedtünk repeal-egyesületünkben. Ha néplázitás volna czélom, igy cselekszem-é? Kinek czélja erőszakos forradalom, nem ragad-e magához minden kinálkozó erőszakpártolót? Igy cselekvém-é a chartistákra nézve? Szilárdul állitom, hogy ellenszegülésem nélkül veszélyhozólag terjedett volna el Irlandban a chartismus. Hála isten, vivtam ellene, 's bármikép végződjék is e per, mindig fogok örvendeni, hogy nem engedém Irlandot e szenynyel bemocskoltatni. Továbbá azon tényre irányzom önök figyelmét, hogy királynémhoz mindig következetes hűséggel ragaszkodtam. Nevét mindig mély tisztelettel említém; mikor okom volt a kormány ellen panaszkodni, mindig elkülönöztem a királyné nevét az ő miniszteritől. E szerint panaszt emelek a statusügyész ellen, ki ő felsége iránti nyilatkozataimat is loyalitás hiányáról vádolta. Olly korban vagyok, hogy loyalitással kérkedés nem igen támaszthat kegy iránti reményt keblemben; de királyi tisztviselő sem nyilatkozhatik melegebben királynénkről, mint én minden alkalommal. Gyülölöm 's megvetem azt, ki királynénkról olly nyilatkozatot tehetne, minőt rovásomra egy hirlapban koholtak. A gyöngébb nem iránt sohasem voltam udvariatlan, annál kevésbbé szólhatnék igy olly hölgyrül, ki nemének disze, 's egyszersmind szeretett urnőnk. Hiheti-é a jury, — igy folytatá szavait — hogy ez egy összeesküvőnek élete? — Nyilvános gyülekezetek tartattak; czéljoknak kelle lenniök, 's volt is nekik, 's ez nem volt más: mint a törvényhozási egyesülés felbontása. Hogy ez rosz vagy ártalmas czél volt légyen, azt kereken tagadom; sőt igen hasznos czél volt ez, 's reménylem még bebizonyithatni, hogy nincs senki e törvényszéki teremben, kinek repealerré nem kellene lenni. Igen, mielőtt leülnék, reménylem, néhányat önök közől repealerekké változtatok. — Itt azután fejtegeté a szónok, mit beszédeiben 's irataiban ánnyiszor tőn, milly sértéseket követett el Anglia kormánya Irlandon századok óta, fejtegeté az unio rosz következéseit, mellyeket vesztegetés és ámitások szültenek. Előadá, mennyire sülyedt Irland jóléte az unio, azaz 1800 óta, előadá a statusadósság jogtalan 's aránytalan terhét, melly Irlandra súlyosodik, rovogatá az absentismust, melly miatt minden ingatlan vagyonnak becse majd semmire alászállt, említé, mikép majd minden jövedelmező becsülethivatal angoloknak adatik 'stb. Ennek erősitésére olly munkákból 's beszédekből hozott fel idézeteket, mellyek különben nem igen szoktak kedvezni az ireknek. 'S igy folytatá: Igen, én e vallomással védelmezem magam, hogy mindig teljes erőm szerint törekedtem lehető legtöbb jót nyerni hazám számára. Erre nekem jogom van; mert ezelőtt négyet a legnagyobb grófságok közől képviseltem, most pedig mint Cork grófság képviselője állok itt, mellynek 750,000 lakosa van. Én csak hazám iránti kötelességemet teljesitem, nyilatkoztatván, hogy mindig törekedtem 's fogok is törekedni annak elérésére, mi honom lakosainak hasznot 's valódi jótéteményt adhat. Két izben képviseltem Dublin városát; köszönöm az ir népnek irántam tanusitott bizodalmát, 's itt állok, 's bátran 's rendületlenül követelem Irland számára jogai és szabadalmainak visszaadatását. — Ennekutána felolvasá O'Connell a repealegyesület határzatait, és hivatalos tudósitásokat a nyomor növekvése, 's a dublini népesség apadása fölött 1821től 1841ig, 's beszédét ekép végezé: Azért vádoltatunk 's üldöztetünk-e, mivel eszközöket akarunk szerezni ezen rettenetes inség enyhitésére? Az erre szükséges eszközök kinálkoznak nekünk; mi a világ legtermékenyebb országában lakunk; vannak derék kikötőink, hajózható folyók szeldelik tartományinkat. Nincs ország, mellynek a kereskedésre illy alkalmai volnának, 's Irland viziereje képes volna az egész világ gépeit mozgásba hozni. Vegyétek kezetekbe a földképet, 's látni fogjátok, hogy Irland bármellyik pontjától legfölebb csak 12 órányi távolságra van valamelly jó kikötő. Tehát miért nem vagyonos ez ország? Nem olvastam-e épen most adatokat, mellyek hallatlan, majd mesés jólétét tanusitják a törvényhozási függetlenség korszakában? Nem olvastam-é fel Irland legmakacsabb elleneinek nyilatkozatit, kik akaratjuk ellenére is tanusitják az ország gyors gyarapodását saját parliamentje alatt? Mi akkor történt, hasonló körülmények közt ismét meg fog történni. O, uraim, én azért küzdök, hogy a szegényeket a szegénységtől mentsem meg, hogy a most munkátlanoknak napibért 's dolgot szerezzek, 's hogy előbbkelőinket távolléti adó által itthon tartóztassam, ha más mód nem birhatja őket arra, hogy hazájok iránti kötelességeiket teljesitsék. Önökre bizom most ügyemet. Tagadom, hogy ollyasmit tettem volna, mi miatt összeesküvésről lehetne engem vádolni; megvetéssel utasitom vissza e nevezetet: „összeesküvés.“ Én fényes nappal, a kormány szemei láttára, a hatóság jelenlétében cselekedtem; semmisem történt titkosan, lappangva vagy lopva; misem történt más, mint a mit az egész világ látott. Küzdöttem, hogy hazámnak visszaadjam parliamentjét; süljön bár el vagy fel e küzdelem, ez mindenesetre dicső tusa, olly tusa, mellynél az forog kérdésben, hogy a világ első országának azon javakat 's jótéteményeket visszaadjuk, mellyeket az isten és természet neki szánt.“ —

Franczlaország. Febr. 21én elfogadta a követkamra a vadászattörvényt 251 szóval 146 ellenében. Ezután Remusat inditványa ötöd izben hozatott szőnyegre, a kisebb hivatalnokoknak kamrábóli kizárása iránt; ellene szólt Liadieres ur. Eredmény még nem tudatik.

A franczia-angol jó egyetértés a legujabb taitii események által ismét némileg megzavartatott. Beszélik Párisban, hogy az angol cabinet a szigetnek Dupetit-Thouars általi elfoglaltatása ellen erőteljes ovást tőn. Ezek szerint

Guizot nem igen boldogul az egyetértés fentartásában. Az angol cabinet azt látszik kivánni, hogy a franczia kormány az admiral tettét roszalja 's vonja vissza.

A portugal zendülés iránt nagy rokonszenvvel viseltetnek a franczia radicalok. A ‚National' felszámitgatva a portugal katonaságot kiveti, hogy csak mintegy 3000 emberre számolhat biztosan a kormány; a mintegy 10,000 emberre menő hadsereg többi része mind lázadásra kész.

Montpensier hg. febr. 18án szállott ki Afrika partjain, 's azonnal Constantinebe utazott, hogy testvérének föparancsnoksága alatt a Biskarah ellen készülő táborozásban részt vegyen.

A Páris városa megerösitése fölötti tudósitás terjedelmes munkálat. Felolvastatván a kamrában ugy találták, hogy az nem alkalmas rögtöni tárgyaltatásra; jelesül az ellenzék alapos fejtegetéseket kiván e kérdés körül tenni, azért a tárgyalás elhalasztatott. E közben megvizsgálandják a kamarai tagok, vajjon pontosan vannak-e följegyezve az Allard által tett távolsági adatok. Mert ha igaz, hogy 4000 metres-nyi távolság elégséges arra, hogy Páris a várdák lőközelébe ne essék, ugy Allard szerint a várdák egyike sem fenyegeti veszélylyel a várost, mert a legközelebb fekvő erősitvény, a Montrouge is 6000 metres-nyire fekszik, 's némelly másoknál szinte 10,000 metres-re emelkedik a távolság.

Olaszország. A tunisi beynél már ismételve tétetett kisérlet Sardinia részéről, hogy őt a gabna-kiviteli tilalom tárgyában engedékenységre birják, 's megint süker nélkül. Azt veszik észre, hogy a sardiniai hajóhad, Cegliariban gyülekezvén öszsze, onnan nemsokára Afrika felé vitorlázand. Más részről pedig azt beszélik, hogy illy mozgalom esetében a török udvar fenyegetőleg akar fellépni, melly nem akarja tűrni, hogy Sardinia Tunissal mint önálló hatalommal bánjék, hanem előbb a török kormányhoz forduljon kiegyenlités végett.

Helvecziа. Hét kanton katholikus Rendei az összes köztársasági Rendekhez hosszu nyiltlevelet intéztek, melly lényeges és részletes fejtegetések után igy végződik: Igy tehát bátorkodunk a legteljesebb bizalommal hozzátok ezen kivánságunkat intézni: hogy a köztársasági Rendek követeiket az 1844ki rendes országgyülésre azon utasitással küldjék: miszerint a vallási jogok megovásánál, 's a szövetségi egyezés 12ik czikkelyének ereje szerinti kötelességek teljesitésénél fogva minden, az 1841. jan. 13án tartott aargaui nagytanács rendelvénye által megszüntetett zárdák szövetségszerü jogaikba ismét visszahelyeztessenek.

Spanyolország királynéja 1000 frankot küldött a berni kath. lelkésznek, egy Bernben felállitandó katholikus tanházra.

Svédország. A király betegsége még egyre aggasztja a fővárost; az orvosi jelentések szerint nem hogy erősbülne, sőt folyvást gyöngül a király. A meghitt orvosok véleménye szerint hosszadalmas sinylődést várhatni, mások ellenben azt hiszik, hogy a király élete már végére hanyatlik.

Görögország. Athenből, febr. 6áról irják, hogy a pártok még folyvást keserülten álltak egymás ellenében 's hogy Kalergis, ki magára vállalta a főváros csendének fentartását, derekasan felel meg ebbeli kötelezettségének. Minden úgy van elkészitve, hogy a legcsekélyebb nyugtalanság esetében azonnal talpon álljanak a fegyveresek; e közben is örcsapatok járják végig az utczákat, 's minden gyanús egyén elfogatik. — A görög polgárjog fölötti vitatkozások folytában erőteljes nyilatkozatok történtek különösen Rendy, Kolettis, Maurokordatos részéről; Rendy annyira ment hevében, miszerint kijelentené: hogy mindaddig nem lesz bevégezve a görög forradalom, 's nem lesz szabad Görögország, mig csak a Zsófiamecseten ismét a kereszt nem fog diadalmasan diszleni. E nyilatkozás igen nagy benyomást szült, 's ennek következtében Piscatory ur az ellenzék fejét Rhigas Palamidest kérdőre vonta nyilatkoztatván, hogy, ha az ellenzék mérsékeltebb módon nem fog haladni, Franciaország mindenképen törekedni fog az ellenzéktül meg nem értett rendet visszaállitani. — Febr. 10ről irják, hogy a két kamra iránti kérdés, mellyre nézve pedig igen heves vitatkozásokat vártak, reményen felül gyorsan és igen csekély ellenzékkel ment keresztül, úgy hogy mellette 159, ellene csak 37 szó nyilatkozott.

Szerbia. A török határszélekről irják, hogy a szerb kormány az ausztriai kormányhoz folyamodott volna, hogy ez gátolná meg a Milospártiaknak Szerbia ellen folytonosan forralt ármányait, kik eddigelé cselszövényeiket mindig ausztriai földön koholják. — Talán ez sem egyéb, mint ráfogás, vagy fölösleges aggalom.

Hayti. E köztársaság uj alkotmányának főbb vonásait közlik némelly északamerikai lapok. A többek közt azon sajátszerü pont is foglaltatik: hogy négerek 's indianusok, vagy ezektől vegyesen származó egyének lehetnek polgárokká, de fejérek nem; ezen utóbbiak ingatlan vagyont sem birhatnak a szigeten; azonban a törvény minden idegent ótalmaz. Sajtószabadság biztositatik; iskolák állittatnak, mellyekben az oktatás ingyen van. A kormány élén elnök áll; a törvényhozás két kamrára oszlik; a senatus harmadrészben megujittatik minden két év multával. A négy miniszter státustitkárnak hivatik.

A pestbudai hangászegyesület 3dik műelőadása e f. 8dik zeneévben, martius 3dikán délutáni 4 órakor tartaték Pesten a városi nagy Redout-teremben. Az abban előadott hangmüvek következők: 1) Brand Mihály nagy D. Dur Sinfoniája; 2) Dal Spohr „Jessonda" czimü operájából; 3) Doppler Ferencz, a magyar nemzeti szinház első fuvolyásának jutalomdíji nyitánya; 4) Magány és kettős dal karénekkel, Volkmann Robert „Tobiás" czimü uj oratoriumából.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (18.) Irányczikkében gróf Széchenyi István folytatja „Czégér" czim alatti értekezését; 's miután mult közlését illy szavakkal végzé: „kié tehát a hiba, ha mi egy erőteljes de egyszersmind loyalis, azaz magát sértetni schogysem hagyó, de azért minden házsárt nélküli nép szinében a nagy világ itélőszéke előtt nem állunk? Kié a hiba? — ezen kérdésre most megfelel. Előbb azonban egy másik kérdés megfejtését véli szükségesnek, t. i. hogy vajjon megérdemeljük-e ezen itéletet? mellynek megfejtésénél — hogy minden sértést és megsebzést kikerüljön — fölhozza egy igen mély belátásu külföldi statusférfiunak, szükséges fölvilágositás okáért a nemes grófhoz intézett, épen e tárgyra vonatkozó némelly megjegyzéseit; és fölhozza a mondott statusférfiuhoz viszszaintézett saját fölvilágositó válaszát is. Az angol statusférfiu megjegyzéseiből kitünik: mikép a magyar nép különös helyheztetését, 's kivált ujabbkori fölelevenülését nagy részvéttel kisérő külföld előtt valóságos aenigmakint tünik föl az, hogy nálunk még most is, midőn a kormány nemzetiségünk's alkotmányunk felé hajlik, a helyett, hogy az ohajtott alkalmat megragadva, gyakorlati haladásunkon müködnénk, az oppositio naprulnapra szaporodik. Hogy eddig nem haladtunk, ennek okát a nemes grófabban helyezi, mivel nemzetileg és alkotmányilag nem lehetett haladnunk, és máskép nem kivántunk 's nem kivánunk haladni. Hogy pedig most, midőn haladhatnánk, még sem haladunk, ennek azon okát adja, mivel ha tökéletesen eljutottunk is már öntudatra, még nem jöttünk tökéletesen észre, azaz politicai észre, hanem e helyett épen most éljük halhatatlan Göthe szerint a politicai élet suhancz-korát, 's ekép nem tudjuk utilisálni a kormányt. Mi végre az oppositiónak mindegyre növekedő létét illeti: ez csak ugy látszik; mert ez nem annyira oppositiói szellem, mint inkább a nemzeti életanyagnak pezsgőbb kibontakozása. Egyébiránt kereken kimondja a ns gr., . ogy ha még most sem fogjuk utilisálni a kormányt, midőn nemzetiségnek 's alkotmánynak kedvez; ha még most sem felelünk meg Europa méltó várakozásának, midőn progressiv haladásban van minden, akkor nemcsak félig mint ma, de egészen ránk fog illeni azon vád, hogy „mi egy magunkon segitni sehogy sem tudó, házsártos, 's minden tapintat sőt még minden loyalitás nélküli nép vagyunk, melly midőn saját magán is dul, e fölött még mások előmenetelét is gátolja és zsibbasztja, 's melly ekép, mint már egykor szolgált sáskakinti idejövetele által Isten ostorául, ugy most megint minden gyakorlati haladásnak legáltörhetlenebb gátja, 's melly e szerint ellensége inkább az emberi progressiónak, mint volna annak emeltyüje, 'sat." — Átmegy azután a ns gróf annak elemezésére; hogy tehát mikép haladhat vérünk alkotványilag 's nemzetileg? 'S előre bocsátván, mikép ezen haladás egyedül vagy a kormány segitsége nélkül saját erőnkkel, vagy a kormány pártolásával, de semmt esetre — még tökéletes subversio által sem — a kormány hajlama ellen nem történhető: helyesen következteti, hogy tehát „megnyerni, biztositni, növelni a kormánynak alkotmányunkhoz és nemzetiségünkhöz vonzó hajlamát — — azon tiszt, mellyben eljárni nem csekélyebb kötelessége minden őszinte és éber hazafinak, mint a bennünk rejlő életanyagot lehetőleg kifejteni, szilárdítani 's nemesitni"; 's hogy a kormánynak, melly már most is azon anomal helyzetben van, hogy Magyarországban ugyszólván minoritással kell kormányoznia, ha jövőben épen azon arányban növekszik az oppositio, mint a millyenben szüntelen növekedett 1825. óta, alkalmasint nem marad egyéb hátra, mint — fermer la boutique — bezárni a boltot. „Ennyire vezethet legroszabb akarat nélkül politicai tapintat hija és indefiniált viszonynak, valamint ingerlő 's ekép reactiót szülő politikai czégérnek léte" — pedig „ha bár véletlenül 's akarat ellen is csorbitni a hazán, sőt azt veszélybe bonyolitni, 's ez által siettetni annak enyésztét, olly kinforrás, mellytől mentsen meg az egek ura minden jobb embert. 'S hogy ennek eltávolitása végett, mennyire az a szőnyegen levő kérdés kifejtése által történhetik, mit kelljen mivelni, erről jövő alkalommal." — E fontos tartalmu értekezést minden magyarnak figyelmébe ajánljuk. *a.*

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

4977. Pozsony városa tanácsának jelentése szerint, néhai Denk Frigyes hitelezői csődületének határnapja f. é. april 15re tüzetvén ki, perügyelővé Cservinka Károly tiszteletbeli ügyész rendeltetett. Költ böjtelőhó 6. 1844.

4158. Tolnamegye törvényszékének jelentése szerint, Bors György vagyonában megbukott szekszárdi lakos hitelezői csődületének f. é. april 16dik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnokká Domsits Lajos, perügyelővé pedig Tóth István tiszteletbeli alügyész neveztetett ki. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

4422. Somogy vármegye törvényszéke jelentése szerint, Kazimirovits Miksa és Lazarovits Helena kaposvári kereskedők hitelezői csődületének határnapja f. é. april 26ra tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Marlovits Mihály kereskedő, perügyelővé pedig Frátер János hites ügyvéd neveztettek. Költ boldogasszonyhó 30án 1844.

5694. Buda fővárosa törvényszékének jelentése szerint, Bradl Ferencz helybeli cserépedénykereskedő hitelezői csődületének határnapja f. évi april 11re tüzetvén ki, tömeggondnokká Breitenberg András, perügyelővé pedig Máry Károly hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 13án 1844.

Muszely Károly Eduard

gazdasági és műkertész, a bécsi csász. királyi kertmüvelő társaság tagja tisztelettel jelenti, hogy kerti növénytárában (Pesten, Tereziaváros, rózsautcza, 768 és 769. sz. a.) mintegy 40,000 darab legszebb 's legujabb virágnövény van eladó, u. m. több ezer Camellia minden fajból, indiai 's északamerikai Azalea minden változatosságban; Kalmia, Ericka, Epaeris, a most olly igen kedvelt angol Verbena teljes osztályzata, a legujabb Fuchsiák minden változatossága, minden faju Rhododendron, Chorizema, Coraea, valamint a legszebb felfutó növény különféle nemei; a legszebb 's legujabb rózsák fajai, mindennemü évelő (perennirend) Phlox, valamint is más számtalan szép növény Australia, India, Északamerika 's a világ egyéb éghajlataiból. — Egyszersmind szerencséje van figyelmeztetni a t. cz. virág- és kertkedvelőket, hogy ő mult évben a fenebbi növényfajok megvásárlása végett különösen Németországba utazott, 's olly szövetkezésre lépett a külföldön, mellynélfogva jelenleg képessé lőn növényeit ugyanazon jutányos áron adhatni, mikint azok Bécsben árultatnak. — Növényeinek rendszeresitett lajstroma legközelebb elhagyja a sajtót, 's azzal bérmentes levelek vétele után mindenkinek ingyen szolgáland. Pesten, 1844ki martius 6kán. 1—3

(*47) **Hirdás.** 1—3

Az egyházi birtokalaphoz tartozó, tek. nagykövéresi kir. uradalom részéről, f. évi aprilis 2dikán, a szokott délelőtti órákban, Nagykövéresen a tisztartói iróteremben tartandó köz. árverés utján, az alább megnevezett uradalmi haszonvételek, a felsőbbség jóváhagyásának fentartása mellett, 1844. évi november 1től kezdve három egymásutáni évre, ujonan ki fognak haszonbérbe adatni, u. m.:

I) Vendégfogadók, korcsmák, és husvágási jogok.

1) Kövéresi vendégfogadó és husvágás joga, ahoz tartozó 23 hold szántófölddel.

2) Szirbovai korcsma és husvágási jog, ahoz tartozó 23 hold szántófölddel.

3) Hittyási korcsma és husvágási jog, hozzátartozó 4 hold szántófölddel.

4) Ohabai korcsma és husvágási jog, a hozzátartozó 23 hold szántófölddel.

II. Uradalmi majorsági földek.

1) Törökszákosi határban, a temesvári ut mentében $141^{307}/_{1600}$ h. kaszálló. — Ugyanott marhaállás 3 h. majors. föld $3^{1130}/_{1600}$ sz.föld.

2) Fikatári határban, urad. remanentialis földek $66^{1200}/_{}$: szántóföld.

3) Ohabai határban, urad. remanentialis földek $243^{582}/_{}$: sz.föld és $170^{1338}/_{}$: h. legelő.

4) Kepetti határban, urad. remanentialis földek $343^{841}/_{}$: h. kaszálló.

5) Buziássi határban, urad. remanentialis földek $10^{120}/_{}$: h. szántóf. és 60 h. legelő.

6) Vukovai határban, urad. remanentialis földek $209^{820}/_{}$: h. legelő.

7) Duboszi határban, urad. remanentialis földek 74 h. sz.föld és 100 h. legelő

8) Zsidovini határban, urad. remanentialis földek $51^{100}/_{}$: h. szántóföld.

III. Halászati jog

Törökszákosi, Drágojesti és Ohabai helységek határiban.

IV. Kivágási földek. (Ausschnitte) $253^{1120}/_{}$: hold Rakovicza helység határában.

Melly árveréshez, a bérleni kivánók, szokott bánatpénzzel ellátva megjelenni hivatalosak. Nagy-Kövéresen, febr. 28dikán 1844. Az uradalmi tisztartói hivatal által.

(*46) **Elvesztett köteg.**

F. é. febr. 7én délután Bugacztól Jakabszállás, és matkói pusztákon keresztül Kecskemétig egy fekete viaszvászonba begöngyölt csomó, mellyben könyvek, és több iromány foglaltattak, elveszett, a megtaláló kéretik azokat Kecskeméten a város strázsamesteri hivatalánál 5 v.ft jutalom mellett általadni, avagy a pesti k. szab. tudakozóintézetnek jelentést tenni.

(*39) **Haszonbérlet.** 3—3

A kir. alapitványi uradalom részéről közhirré tétetik: hogy a csatai birtokhoz tartozó Garam-Mikola helységben, 51 holdból álló majorsági szántóföldek egy tagban; 100 30, 35, 35, 2, 20 kapás rétek hat tagban; az ugynevezett garamontuli füzesporongy; két káposztás föld ¾ holdnyi; irtásrét 2 holdnyi, a legtöbbet igérőnek három egymásutáni évre f. évi april első napján a hely szinén tartandó árverés utján, kibérlendők. Szokott bánatpénzzel ellátva a bérleni kivánók előre bocsátott napon reggeli tiz órakor szivesen láttatnak. Költ Csatán 1844. évi februar 24kén. A kasznári hivatal által.

(*41) 3—5

Már szombaton

folyó martius 16kán megy végbe Bécsben

a kilencz nagy Realitasok

sorsjátékának huzása,

mellyekért

250,000 váltó forint

ajánltatik váltságul.

Ezen sorsjáték **32,511** találónak, mellyek valamennyien készpénzesek, szokatlan nagy számát tartalmazza, és a játékterv szerint nyerhetni:

250,000	vagy	207,500	vagy	206,500	vltó fntkat		
203,500	„	202,500	„	202,000	„	„	
201,500	„	201,000	„	200,000	„	„	
60,000	vagy	55,000	vagy	54,000	vagy	53,000	„ „
50,000	„	17,500	„	16,500	„	13,500	„ „
12,500	„	12,000	„	11,500	„	11,000	„ „
10,000	„	7500	„	6500	„	5000	v.fntkat és igy tovább.

A vörös ingyen-nyereményi részvényekre nézve különös huzás történendik, mind készpénzbeli találókkal, mellyek 50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000,

összesen **240,000** vltó fntból állanak

A gazdagon javadalmazott ingyen-nyereményi részvények huzása alkalmával még azon különösen kedvező eset is beáll, hogy azok legelől huzott száma a rá háromlandó nyereségen kivül, még 500 kikülönzött ingyen-nyereményi részvényt is nyer, mellyek valamennyien készpénzbeli nyereményt alkotnak, miszerint egy illy ingyen-nyereményi részvény tulajdonosa 501 pénztalálót csinál.

Ki készpénzfizetés mellett egyszerre, darabját 12½ vltó frtjával, 5 részvényt vesz, ráadásul egy illy dúsan javadalmazott és különösen kedvezményezett ingyen-nyereményi részvényt kapand ajándékba.

Dl. Coith fia és társa.
M. Lueff-nél
Kristóftéren a ‚Minerva'-hoz.

Sorsjegyeket e nagy kedvezményü lotteriához kaphatni

Emich Gusztáv

pesti könyvárus és kiadónál 's általa minden hiteles könyvkereskedésben megszerezhetők:

Császár Ferencz

következő munkái:

Utazás Olaszországban.
Két kötet. Csinosan fűzve 3 ft p.

Költemények
1 kötet. Csinosan fűzve 1 ft p.

Beccaria
A bűnökről és büntetésekről.
1 köt. Csinosan fűzve 1 ft p,

A Fiumei Kikötő
II-dik füzet, 40 kr. p.

Magyar Életképek 1843-ból
Pompás kiadás, csinosan fűzve, 20 kr.

A Váltó-ovások
1 köt. Csinosan fűzve, 1 ft 30 kr. p.

Ezen utóbbi főleg a váltójegyzőknek ováskörüli eljárásukban ép olly hasznos, mint szükséges kézikönyvül ajánlható.

(*43) 3—3

Zala-Mindszenten

Zalamegyében, mintegy 700 hold birtok fog haszonbérbe adatni e f. 1844. évi Szent-György naptól számítandó három esztendőre, vagy, ha a bérlőnek ugy tetszik, több évre is.

Heckenast Gusztáv

könyvárusnál Pesten a váczi-u'czában valamint **Wigand K. F.nél** Pozsonyban, **Hagen K.nál** Kassán, **Telegdy K. L.nál** Debreczenben, n 's minden biztos könyvárosnál kapható:

Aus den Papieren

des

Grafen Aurel Dessewffy

gesammelt und herausgegeben durch einige seiner Freunde und Gleichgesinnte.
Két kötet, Pest 1843. n8rét. 3 ft ezüst pénzben.

Tartalom.

1. Band. Vermischte Aufsätze und Bruchstücke aus Briefen 1835—1842. — Einleitung Fragmente eines Erziehungsplanes, 1835. Ungarn und die Reisenden, 1838. Ueber Pressfreiheit. Die ungarische Sprache und die Erziehungsmethode der vornehmen Ungarn, 1838. Fragmente aus einem Aufsatz über den bevorstehenden ungarischen Landtag, 1839. Auszüge aus Landtagsreden, 1839, Rhapsodische Bemerkungen über Strafe und Strafanstalten, 1840. Bruchstücke aus Briefen, 1835—1842. Testament.

2. Band. X. Y. Z. Büchlein. Aus dem ungarischen übersetzt und mit Noten versehen. Gesetzgebung und Municipalbefügnisse. Honoratioren. Anonymität. Ablösungsprolegomena. Der Streit zwischen dem Pesther „Hirlap" und dem „Volk der Orients." Beziehungen des Patriotismus zur auswärtigen Politik. Geistliche Güter. Protestantismus, Magyarisirung, Slavismus. Auswärtige in den Comitatsversammlungen. Beruf der periodischen Presse. Wirkungskreis und Rechte der gesetzgebenden Macht in Bezug auf das politische Strafverfahren. Lage der Comitate. Erklärung und Rechtfertigung. Ergänzende Bemerkungen. Rückblick auf das Jahr 1841.

Ezen igen érdekes munka tartalma kijegyzésének előrebocsátásánál alkalmat veszünk azon figyelmeztetést hozzáadni, miszerint ezen utóhagyomány első kötete általában olly eredeti czikkeket tartalmaz, mellyek az ugyanegy időben megjelent „Néhány nevezetesebb darab gróf Dessewffy Aurélnek hátrahagyott munkáiból" czimü műben elő nem fordulnak.

Ugyan ott megszerezhető

Néhány nevezetesebb darab
Gróf Dessewffy Aurélnek

hátrahagyott eredeti

magyar munkáiból

és országgyülési beszédeiből.

Összeszedte

Gróf Dessewffy Emil.

Pesten 1843. n8rét bor. füzve 1 frt 40 kr. e. p.

Parlagi eszmék,

igénytelen nézetek, szerénytelen tervek a függő kérdések 's az országgyülése körül

irta

Egy Conservativ

Pesten 1843. Első füzet 30 kr. e. pénzben.

Eggenberger J. és fiánál Pesten,

úgy minden hazai könyvárusoknál kapható a következő munka:

ALFÖLDI LEVELEK

(1830—1840) és néhány toldalék (1841.)

irta

gróf Dessewffy Emil.

N.8adrét. Budán VIII és 367 lap velinpapiron csinos borítékba fűzve 2 ft p.p.

(*49) 1—3

Kerti és gazdasági magvak.

Alólirt tisztelettel ajánlja a t. cz. közönségnek figyelmébe jólrendezett növény-, mag és kerti termény kereskedését (Pest, Dorottya-utcza, a Wurm-udvar mellett), hol a legjutányosabb áron vásárolhatni mindennemü 's legjobb kerti veteményt-magokat, különféle lóher, borsókás perje (Raygras), és más egyéb gazdasági növény-magokat; szintén ugy mindennemü virágmagot, a közösen kedvelt angol violát (Levkoyen), őszi rózsát, fájvirágot (Balsamine) 'sat. és pedig Erfurtból jött osztályzatokban; — hasonlag angol georginákat jó és ép csirájju gumókban; — valódi darmstadti spárgagyökeret, 's a legjobb faju őszi baraczkfákat 'sat.'sat. — Áruim lajstromaival, mellyek terjedelmök miatt a hirlapokhoz nem mellékelhetők, bérmentes levelek vétele után azonnal ingyen szolgálok

Muszely Károly Eduard
mükertész és magkereskedő, a bécsi cs. kir. kertmüvelő társaság és a magyar gazdasági egyesület tagja.

(**40) 2—3

Értesítés.

A Magyarországban Beszterczebánya mellett létező **hermanneczi** cs. kir. szabadalmas öntvény- (Schöpf) és géppapirgyár nagyobbitása most már be van végezve, 's olly karba téve, miszerint mindenféle, posta-, iró-, nyomtató-, és rajzoló-, mind kézi mind géppapirok iránt teendő megrendeléseket a leggyorsabb és legjobb módon teljesíthet. Pesti raktárában, a Dorottyautczában a 17. szám alatt, a nevezett faju papirokbul egy jól rendezett választékos halmaz van.

Az ár több fajbelieknél lejebb szállíttatott és jutányosbra szabaték, mint a Magyarországon kivül létező gyárbelieké. E kivül az áru Pestre vagy Pozsonyba bérmentesen szállíttatik, miáltal a vásárlókra nézve a vám és fuvar megkimélvék.

Gőzhajózási értesités.

Ha a hideg vagy jég miatt semmi akadály nem jő közbe, **‚Fridrik'** gőzös szerdán f. martius 6án Pestről Bécsbe indul, és igy tovább minden második nap egy hajó utasokkal.

Az elindulás ideje reggeli 7 óra.

‚Hercules' vontatógőzös f. martius 6án Pestről Drenkovába indul.

Az **‚Erős'** martius 14én Pestről Zimony és Pancsovába fog indulni.

Ugyancsak mart. 14én egy gőzös utasokkal Drenkovába.

A t. cz. utazó urak kéretnek, miszerint utjegyeket a hajó elindulása előtt váltsanak, 's ép igy pogyászikat térítvény mellett adják föl.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	martz.	5.	pesti mérő	105—128	74— 78	65— 73	54— 58	43—48	62— 68
Kassán	„	febr.	3.	pozs. mérő	68— 74	50— 60	40— 44	30— 33	20—23	30— 35
Szegeden	„	„	14.	„ „	—— 60	—— 50	—— ——	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„	„	20.	„ „	57— 80	40— 47	—— 35	25— 37	——25	—— 30
Miskolczon	„	„	22.	„ „	60— 65	40— 45	35— 45	28— 32	18—20	26— 30
Temesvárott	„	„	9.	„ „	56— 75	—— —	44— 48	—— 33	——27	—— 30
Pozsonyban	„	martz.	2.	„ „	88—103	—— —	60— 67	45— 47	——42	—— 50
Nagyszombatban	„	„	1.	„ „	87— 94	—— —	58— 61	42— 44	32—34	—— —
Győrött	„	febr.	24.	„ „	55— 84	45— 52	46— 49	34— 38	31—32	40— 45
Mozsonyban	„	„	25.	„ „	65—110	52— 58	53— 65	37— 48	40—48	40— 60
Sopronyban	„	„	5.	„ „	75—105	—— —	55— 66	45— 47	38—42	54— 70
Pécsett	„	„	24.	„ „	55— 62	35— 42	25— 32	—— 30	—— 30	—— 35
Beszterczebányán		martz.	2.	„ „	82— 96	—— —	60— 64	49— 52	22—30	50— 64
Uj-Becsén	„	febr.	19.	„ „	70— 80	—— 60	—— —	25— 30	——33	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, febr. 27én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
1 pcent. „ „ „	—	100½
3 pcent. „ „ „	—	77¼
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	748½
1839ki „ „ (250 frt)	—	324 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1631 —
Eszterházy-sorsszám	—	563¼
Császári arany	—	1013¼ —

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. martz. 3. reggel: 8 9″ 0‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

20. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézetnek ez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, martius 9.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 130 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Kinevezések. Halálozás — Fővárosi hirek és események. Nemzeti színház. — Adakozások az aradi vízáradás által károsultak részére — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: (a márt. 5. 6. 7kei kerületi 's országos főrendi ülésekről) A febr. 22kei CLVd. kerületi ülésben tartott két legjelesb beszéd, vonatkozó a FőRRnek büntető törv. könyv iránti üzenetére. — A febr. 23 és 24kén tartott CLVI és CLVIId. ker. ülések tanácskozásai az országgyülés évenkinti tartását tárgyazó inditvány fölött, melly végre elfogadtatik — Megyei és más vidéki közlések: Komáromi roppant kortes-gyülés és tisztujitási közgy. — Zalában törvényszéki ülések és közgyülés. — Krassói közgyülés. Zágráb (Almási Rudics Józs. ő mlga mint kir. biztos) Sz. fehérvárott müvészeti és társalgási estvélyek a tűzkárvallottak javára.

Spanyolország (Készületek M. Krisztina elfogadására. Kőtörő-gőzgépre jutalom. Roncali kegyetlensége és visszatorlások 'sat.) — Nagybritannia (Alsóházi vitatkozás Irland fölött. Lord Russell beszédének vége. Az Irlandot illető inditvány el nem fogadtatik; O'Connell népszerüsége 'sat.) — Franczia ország (A tanácskozási terem festvényekkel ékesül. Lamartine mármár conservativ. — Kormány nyilatkozata a Taiti-ügyben. — Az északamerikai egyesült statusok kormánya is a Taiti-ügyre nézve Nagybritannia tiltakozásához áll. — Belgium (Farsangi komoly tréfa.) — Oroszország. Törökország. (A visszahitt fiatal tisztek megérkeznek.)

Egyesületi közlések. Magyar gazd. egyesület. — Ipar-egyesület.

Pesti lóverseny 1844ben.

Értekezés: Népnevelés (Csacsko Imrétől.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Kukulyevich Antalt a zágrábi iskolai kerületnek tanulmányi főigazgatóját nyugalmazván, helyébe Schrott József czimz. püspököt méltóztatott kegyelm. kinevezni.

Ő cs. ap. kir Fölsége Kiss Pál nagyváradi rom. kath. káptalanbeli kanonokot bold. szüzről nevezett királyszéki apát czimével méltóztatott legkegyelm. diszitni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Praunsperger Elek körösmegyei physikust Horvátország főorvosául nevezte ki.

Mezey János, kinestári fogalmazó ugyanott titoknokká lőn kinevezve. — Továbbá a szomolnoki fő-felügyelőtisztségi pénztárkezelőségre Ott Károly bányaszámvivőségi tiszt alkalmaztaték.

Fővárosi hirek és események.

Pest, mart. 9. Időjárásunk annyira kedvező, hogy a megkezdett gőzhajózások akadálytalanul folynak, felfelé minden másodnap indulván egy hajó partjainkról. April 15kétől kezdve beálland a naponkinti gőzhajózás. Tegnap indult el ‚Pest‘ gőzös, mellynek alja most vasból készült, belseje pedig, ha nem épen olly pazarfénynyel is mint taval, de szinte igen csinosan van elrendezve. Egyátalán úgy látszik, a gőzösök pazarfényü butorozása elvétől lassankint eltér a társaság, minthogy a kiállitási és igazgatási költségek sokkal tetemesbek, hogy sem vele a fölösleges dísz és fény megférhető volna. A roppant ‚Hercules‘ minap Drenkovába utazván nyolcz más hajót vontatott el; e gőzös a vontatott hajók súlyát is betudva mintegy tizenöt ezer mázsát bir. Hajóhidunk már kész, 's a két főváros közti szabad közlekedés, helyre van állítva.

A pesti kir. Gymnasiumban az első félévi próbatételek bevégeztével a válogatottabb ifjak martius első és másodikán a hazánkban annyira szükséges szavalási jártosságukat számos vendégek jelenlétében bizonyiták be. Martius 3kán pedig felolvastatott az egész ifjuság érdemszerinti névrendezete.

— Fővárosunkban majdnem hetenkint történnek csinyok, mellyek a vétkesektől, hihetőleg, a mindenben classicai Paris napi krónikájából meritvék. Mult héten egy csinos férfi ment be Pest egyik tehetősb háziurához. Az illető elé bocsátatván, magányosan kivánt vele szólani. Ez a háziurnak föltetszvén, nem csekély aggodalmára a férfi egyik zsebében pisztolyokat vön észre, mik tőle nyomban elvétettek. Hogy jó szándék nem vezérlé az iparlovagot e merényre, napfénynél világosabb.

— Hétfőn reggeli 8 órakor vevé el a Muratyféle gyilkosságban résztvett két katona a vesztőfán érdemlett büntetését. Egyik végperczeiben néhány intő szót bocsátott a körülállókhoz, figyelmeztetvén őket, hogy példáján okuljanak; a másik, kire, ha e gyilkosságban részt nem vesz, hihetőleg fényes pálya 's örömteljes életmód várakozandott, utolsó szavaival is könyörteljes istenéhez folyamodott e latin szavakkal: „Miserere mei Deus!“ — A harmadik részvevő, S. kerítő, mint mondják, mindent konokul tagad. Hasztalan, a büntető Nemesis előbb utóbb megragadandja őt.

— Hétfőn a Füredi Mihály javára adott „Figaro leánya“ czimü vaudeville igen jól mulattatá a szépszámu közönséget, melly a dús reményekkel kecsegtető jutalmazottat élénk tapsvihar közt fogadá. — Tegnapelőtt másodszor adatott. E szinmű, ugy hiszszük, a magyar szinpadon még tovább is fen fog állhatni.

— F. hó 5kén Mayerffy Károly Budán márványhordóiból lehuzatván borait, egy roppant hordónak kimosása végett annak üregébe szállt egy ember, ki is a hordóba rekedt borszesz, mások szerint a kéngőz erejétől elkábitva azonnal szörnyet halt. Az ispán, ki őt még azelőtt a veszélyre figyelmezteté, észrevevén az embernek elnémultát, utána mászott, hogy őt kihuzhassa, de szinte legott megfúlt. Minden orvosi segély sükeretlen maradt, a halottak meg nem mentethetének. Az ispán 26 éves derék fiatal ember; halálát négy hátrahagyott árva kesergi.

— A vakok pesti intézetének volt növendéke Turanics Antal, kit ez intézet igazgatója Bécsben Jansa zenetanitó által a felsőbb zenészetben kimüveltetett, 's ki is múlt őszszel ugyan Bécsben két hangversenyt köz tetszésre adott, jövő héten Pestre jövend, itt születése helyén is nyilvános bizonyságát adandó zenészeti előmenetének. Életpályája iránt biztossággal még semmi sincs határozva; de igen beillenék valamelly felállitandó vakokfiókintézetében tanitónak, vagy valamelly zárdában orgonásznak. —

— Egy izraelita orvosnövendék meghalálozván, eltakarittatása alkalmával a számosan összesereglett minden osztályu hallgatókat a közösen tisztelt pesti izraelita lelkész Bach ur szivreható magyar nyelvü halotti beszéddel lepte meg. Évek óta szokássá vált már a magyar öltözet a zsidó orvosnövendékek körében; ez tehát most is kitünő vala. —

— Travnyik János kinyomatta ‚Hódolat‘ czimü kórmagyarját zongorára alkalmazva, melly fővárosunk több tánczvigalmiban tetszéssel fogadtatott. Ajánlva van Bohus-Szőgyény Antonia asszony ő nagyságának. A nyomtatás csinos és kedveltető. E munkának annál nagyobb kelendőséget ohajtunk, minthogy szerző nemeskeblüleg tiz példányt a károsult aradiak, tizet pedig az iparegyesület javára ajánlott fel.

— A duna-utczából kéményseprő-utczába térőleg jobb sarkon egy vendéglő van, melly minthogy jutányos áron meglehetős étkekkel szolgál, nincs szükében látogatóknak. E vendéglőben bizonyos urak olly nagyban üzik a kényuraságot, hogy a magokénak sajátított asztalhoz mást, ki nem czéhökbeli, járulni nem engednek, 's mínthogy a többi asztalnál sokszor nincs üres hely, a vendég tovaballagni kénytelen. És ez még hagyján, de ebéd fölött a legfajtalanabb tárgyu versek 's beszédekből fölolvasásokat tartanak, min ők magok ugyancsak kaczagnak, de a romlatlanabb embernek egész erkölcsi érzete fölháborodik, 's utálattal fordul el olly emberektől, kik gyönyörüket illyesmiben talalhatják. Aztán ha fölolvasásaikat csak is férfiak hallanák, de azokkal még akkor sem látják illendőnek fölhagyni, ha a teremben növendégek vannak, söt épen e körülmény nagyobb fitogtatásra látszik nekik ösztönül szolgálni. És mindez megbocsátható volna még, ha e jó urak teherhordók vagy más eféle nép osztályába tartoznának, de ők ebbe tartozni nem akarnak, 's fennen dicsekszenek azzal, hogy ők .....

— A Marquardt és Girczyféle „Remény“ gőzönyke állomásaul az Almay-ház irányábani tér van kijelölve; innét fogja e hajó, naponta tán 6—8or, Budára szállitni hihetőleg számos vendégeit. A budai bomba-tér mellett elhaladván, a császárfürdő 's Óbuda leend koronkint állapodási helye.

— Febr. 29kén a redoute-termekbe roppant számu népség tódult. A helybeli polgári két zenekar tartá zenepróbáját. Két egyén a nem sokára fölállítandó polgári huszárok gazdag és aranydús formaruha-mintájában vala öltözve. A budai, fehérvári és helybeli polgárok közől sokan egyenruhájokban díszelgtek 's több cs. k. katonatiszt pompázott a fuladásig tömött termekben. Belépti jegyet egy ezüst huszason lehete váltani; a jövedelem fele valamelly polgári intézetre, másik fele pedig a pesti dolgozóház pénzalapjának növelésére volt szánva. Ez ünnepélyből csupán azok zárattak ki, kiknek pénzök ugyan van, de még emancipálva nincsenek. —

F. hó 4kén Pesten meghalálozott tüdővészben mlgos Földváry Gábor, kir. tanácsos és Csongrádmegyei főispáni helyettes úrnak neje, született Csilléry Klára asszonyság. Béke hamvainak.

Nemzeti szinházunkban szerdán (mart. 13.), Szerdahelyi József javára bérletszünéssel fog adatni „Az ezred leánya“, nagy víg opera 2 felvonásban. Irta Saint Georges és Bayard, zenéjét Donizetti. A czimszerepben Schodelné lesz szerencsés föllépni.

Nemzeti szinház. F. hó 6án „Szökött katona“ czimü előadás jövedelméből az árviz által károsult aradiak fölsegélésére 575 ft 8 kr. váltóban már kézhez szolgáltatott. Alulirt azonban kedves kötelességemnek ismerem nyilvánitni, hogy ez nem annyira nekem, mint inkább t. cz. Bohusné, szül. Szőgyény Antonia és Faschoné szül. Majthényi Izabella asszony ő nagyságoknak tulajdonitható érdemül, kik a jótékonyság szelleme által lelkesülten mindent elkövettek, hogy a jegyeknek kelendőséget szerezzenek. Pesten mart. 7én 1844. Bartay Endre m. k. nemzeti szinházi igazgató.

A vizáradás által károsult aradiak fölsegélésére ngos Bohus Jánosné szül. Szőgyenyi Antonia, és Faschó Józsefné szül. Majthényi Izabella által nyitott aláirási ivre (l. Világ 17d. szám „Utánzásra méltó“) köv. kegyes ajánlások jegyeztettek be: B Orczy Lőrincz ő excllja pengő pénzben 300 fr.; gr. Batthyány Therézia, b. Orczy Lőrinczné 100 fr; b. Wenkheim Józsefné 200 fr; gr. Teleky család 300 fr.; gr. Festetics Vinczéné 30 fr.; Bohus-Szőgyény Antonia 100 fr.; Dvornikovics Czelesztina 5 fr.; Tahy-Bárányi Ilona 10 fr.; Revíczky-Orosz Eleonora 10 fr; Faschó-Majthényi Izabella 20 fr; Derra-Zetiry Mária 20 fr.; Nákó János 50.; Wodiáner Samuel 200 fr.; Csekonics János 100 fr.; Almay József 100 fr.; Jakabffy Gergely 100 fr.; Tajnayné szül. Jeszenszky 50 fr; Özv. Lászlóné, szül. Szücs 20 fr.; Brünek József 5 fr; Lányi, szül. Csáky grófnő 10 fr.; b Prényi, szül. Lányi Gizella 10 fr.; N. N. 10 fr.; gr. Brunswick M. Teréz 10 fr.; Kelemen Jánosné 10 fr.; Szápáry Ferencz grófnő 50 fr.; özv. Ottliknő 10 fr.; Ottlik Mária 1 aranyat; özv. Lukácsné 5 fr.; Szirmay Ádámné 20 fr.; Tiszáné, szül. gr Teleky Julia 20 fr.; b. Vay-Adelsheim 10 fr.; b. Vay-Miklósné 30 fr.; gr. Zichy-Széchenyi Mária 10 fr.; Özv. b. Kraynő 40 fr.; gr. Zichy Miklós 50 fr.; gr. Festetics Leonő 10 fr; b. Kray Amália 5 fr.; Marich-Kray Franciska 30 fr.; Jeszenszky-Laffert Terézia 10 fr.; gr. Festetics János 10 fr; Eötvös József 15 fr.; Kappel Fridrik 30 fr; özv. b. Liptaynő 50 fr; Bajzát-Bernrieder Mária 20 fr.; Gosztonyi Miklós 30 fr.; Ürményi Ferencz ő excllja 40 fr.; özv. Majthényi Pálnő 10 fr.; b. Bánffy Pálnő 10 fr.; Takácsy Györgyné 20 fr; Remekházy-Stubenberg Anna 10 fr.; Remekházy Mária 5 fr.; Petrichevich Horvát Lázár 10 fr.; Pákozdy Zsigmondnő 10 fr; Guttmann Simon 5 fr; N. N. Pentelérül 5 fr.; Bochus Zsigmond 5 fr.; Bochus István 2 fr.; Bochus László 1 fr.; N N. 1 aranyat; Faschó József 50 fr.; Brunswick Ferencz grófnő 10 fr.; Orczy György báróné 20 fr., Révay György báróné 20 fr. Összesen eddig 2458 forint pengőben és 2 arany. — (Folytattatik.)

Szerkesztő hivatalunkban szinte a vizáradás által károsult aradiak részére letőn Reset a János egyet. prof. 10 p.ft, t. Weszerle néhai egyet. prof. özvegye és gyermekei 6 p.ft. Összesen eddig 16 frtot pgőben.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Martius 5én a CLXV-dik kerületi ülésben folytattatván az adó kérdésének tárgyalása: a tanácskozás egyedül a b—i inditvány körül forgott, melly ma több ellennyilatkozatot, módositást és magyarázatot idézett elő, mint tegnap. Némellyek kivánták az inditványozott országos választmánynak utasitásul adatni, hogy a házi adónak annyi ingerültség kiséretében megbukott kérdését tanácskozás alá se vehesse; nehogy ez által a csilapodásnak indult szenvedélyek ismét felingereltetvén a kor kérdései sorra buktattassanak; mások e kivánat ellenében a közterhek közös viselésének elvét emlegeték; de jelentékeny többséggel e két kivánat közől egyik sem dicsekedhetett. Sokan azonban az inditvány elfogadása által az adó elvállalásának elvét látván eldöntendőnek, ez ellen utasitásaikat azzal kivánák védelmezni, hogy az inditványozott országos választmányt feltételesen 's csak ugy pártolák, ha arra nézve kijelentetik, mikép az minden elvnek előleges eldöntése nélkül azért küldetik ki, hogy a növekedő közszükségek fedezése iránt a küldőkkel előlegesen közlendő felvilágositó jelentést terjeszszen az országgyülés elibe. Erre az inditványozó kijelentvén, miszerint inditványát épen ezen általánosságban tevé: igy az szavazat nélkül elfogadtatott, 's a m. FőRRhez e tárgyban küldendő üzenetnek szerkezete a követk. ülésben meg fog állapittatni.

Ugyan e napon a CXIIId. országos ülésben a m. FőRRk folytatván a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalását: a bekebelezésnek harmadnapra terjedt vitatása mai napon bevégezteték. Az e tárgyban keletkezett határozat szerint a bekebelezésnél a magányjogi követelések elintézésére a kisajátitas; a törvényhatósági kérdések eldöntésére pedig a törvény utja jelöltetett ki. A bekebelezésnek helye csak szükség esetén lehet 's csak olly telkekre, vagy földterületekre terjesztethetik ki, mik a város határába be vannak foglalva. A bekebelezésnek ekép befejezett kérdése után felolvastattak a kikebelezésről szóló §§ok, mellyek a bekebelezésre nézve megállapitott elvekhez módosittatván: a következő §§kal együtt a 36d. §ig megállapittattak.

Martius 6án a CLXVId. kerületi ülésben felolvastatván a KK. és RRknek a tegnapi határozat következtében a m. FőRRhez átküldendő üzenete az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek miutoni beszerezhetése iránt: a tanácskozás leginkább e szerkezet körül forgott, mellynek, némelly általános kifejezései által sokan előlegesen eldöntöttnek hivén az adó elvállalása elvét: a kerületi jegyző által készitett szerkezet ellen 's egy megyei követ által felolvasott más szer-

kezet mellett nyilatkoztak. Szavazatra kerülvén a tárgy 36 megye 12 ellenében a kerületi jegyző szerkezetét megállapitá némelly viiágositó módositások mellett. Az ekép megállapitott üzenetnek országos ülésbe 's a mlgos FőRRkhez minél elébb leendő átvitele elhatároztatván: egyszersmind elhatároztatott az is, hogy a Pesten épitendő országház tárgyában történt megállapodás szerint a KK. és RR. táblája részéről az országos választmányi tagok minél hamarább megválasztassanak. — Végre felolvastatván a hajdukerület rendezése 's országgyülési szavazata iránt készitett törvényjavaslatban kerületileg tett változtatások az Vd. részig vagy is a 112d. §ig, a felolvasott módositások szerkezete elfogadtatott.

Ugyan e napon a CXIV. orsz. ülésben a m. FőRRnél folytattatván a sz.k. városok belrendezéséről 's orsz. gyülési aránylagos szavazatáról szóló törv javaslat tárgyalása: felolvastatott a városi lakosokat általában tárgyazó 36 §, melly a városi községet érdeklő 37—38 §§kal együtt megállapittatott. A telepedésről rendelkező 39—44 §§ok hosszas vitatkozásra adtak alkalmat, melly vitatkozás leginkább a katonák letelepedésének kérdése körül forgott. Erre nézve elfogadtatott a KK. és RRk javaslata, melly szerint a katonák, habár honfiak is, mig valóságos hadi-szolgálatban vannak, letelepedetteknek nem tekinthetők. Egyébkint a telepedésről szóló fenérintett §§ok némelly módositások mellett elfogadtattak.

Martius 7kén CXVd. orsz. ülés at. KK. és RRnél A KK és RRnek a tegnapi kerületi ülésben megállapitott üzenete az ország közjavát 's gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek miutoni beszerezhetése iránt mai napon már országos tárgyalás alá került. Azon követek, kik az adó elvállalását tiltó utasitásaik mellett az üzenet kifejezéseiben a teher-egyenlőség elvének eldöntését láták rejleni, ellene nyilatkoztak a tárgyalás alatti üzenetnek. Azok ellenben, kik adó-ellenes utasitással vannak ugyan ellátva, de az üzenetben az adó elvállalását kimondva nem látták, utasitásaik egyszerü nyilvánitása mellett pártolák az üzenetet, melly országos végzés által megállapittatván, a mlgos főRRhez egy e végett nevezett küldöttségtől átvitetett.—Ugyan e napon am. főRRnél folytattaték a város-rendezési törvényjavaslat tárgyalása. Az idegenekről szóló 45—47 §§ok meg lévén állapitva felolvastattak a szabályokat tárgyazó 48—60 §§ok, mellyek hosszas vitatkozásra adtak alkalmat a főfelügyelés joga felett. Némelly tagjai a táblának a főfelügyelés jogát a legfelsőbb hatalomra kivánták bízni akép, hogy azon szabályokra nézve, miknek végrehajtását ezen hatalom megtiltja, egyedül a sérelem utja maradjon fen. Mások a KK. és RRkel együtt a Helytartó-tanácsra kivánták bízni a főfelügyelés jogát, de ezek a Helytartótanács felelősége iránt oszoltak meg véleményeikben; mert egy rész a végrehajtó hatalom irányában kivánta a nevezett kormányszék felelőségét megállapitani; más rész ellenben a törvényhozó testülettől akará azt felelőssé tenni, olly módon, hogy a szabályokról viendő örkönyv minden országgyülésen a törvényhozó testület elibe terjesztessék, mellyből a törvényhozás előtt nyilvános legyen a Helytartótanácsnak a szabályok körüli eljárása! — Mások ismét egyszerüen pártolák a KK és RR javaslatát, melly szerint a Helytartó-tanács 3 hónap alatt jóváhagyó — vagy jóváhagyását megtagadó — intézvényét leküldeni köteles; ellenesetben a város hozott szabályának végrehajtására a 3 hónap eltelte után felhatalmaztatván. Azok, kik a Helytartótanács felelőségét a törvényhozó testület irányában ellenzék, ellenzék egyszersmind azt is, hogy a városi törvényhatóság szabályait a Helytartótanács jóváhagyása nélkül végre hajthassa. Ezek véleménye emelkedett határozattá. Tanácskozás közben a KK és RR küldöttsége áthozá a KK és RR üzenetét az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek miutoni beszerezhetése iránt. Ezen üzenet ülés végével felolvastatván köziratra bocsáttatott, 's minél előbbi tárgyalás alá vétele elnökileg kijelentetett.

A korábbi ülésekre mindig csak akkor 's annyiban térünk vissza, midőn 's mennyiben egy vagy más tárgy fölött a viták és szónoklatok közfigyelmet gerjesztők 's némileg befolyást gyakorolhatnak a vég-eredményre.

Igy közöljük jelenleg, a febr. 22kei 155dik kerületi ülésből, a mgos főrendi Táblának a büntető törvénykönyv iránti üzenetére vonatkozó két legkitünőbb szónoki előadást a Hirnök nyomán. Első vala Sz. megye követe, ki a tárgy iránt következőleg nyilatkozott: A m. Főrendeknek felolvasott izenetökben foglalt három rendbeli kivánatára nézve, mindenek előtt a mintabörtönnek felállitását tekintve: ennek szükségéről, csak két esetben győződhetnék meg: 1) hogyha a magánrendszert mi magyarok akarnók Európában legelőször vagy az elsők között behozni, és igy más országok tapasztalása még semmi bizonyost nem mutathatván, bővebb, biztosabb tapasztalásra kellene várnunk; de miután Anglia-, Franczia- és Poroszországnak, Helveczianak börtönei és az azokból meritett tapasztalás mintául szolgálhatnak, a szóló át nem láthatja okát, miért ne épithetnők amazoktól nyert adatokon saját börtönrendszerünket? 2) hogyha a Főrendek által javaslott egyes mintabörtön után meritett tapasztalás, a magányrendszernek elsőségét vagy hiányát tisztába hozhatná, 's illy próba után már ezek felett eldöntő itéletet hozni lehetne; de épen ezt kereken tagadja a szóló, mert nem emlitve azt, hogy a próba jó sikerülése leginkább a felügyelők ügyességétől, az alkalmas börtönszemélyzettől, a papi személyek jó tapintatától, sőt még a rabok egyéniségétől is függ: azt kérdem, hol leszünk három, hat, tiz próba-év után? Nemde ott, a hol most vagyunk? t. i. tudni fogjuk, hogy a magánrendszer jobb a mostani magyar rendszernél. Ezt egyébiránt a FőRR. próba nélkül már elismerték; azt azonban: vajjon jobb-e a hallgató vagy dolgozó rendszernél? e szerint tudni nem fogjuk; mert a Főrendek három mintabörtönt nem javaslanak. Tehát mire szolgálhat a magánrendszer szerint épitendő mintabörtön? Arra, hogy mostani rendszerünkkel versenyezzen? De ki az e teremben, ki próba nélkül is a kettő között a magánrendszernek ne adna elsőséget? És a nemzetnek képviselői, kik a törvényhtaósági börtönöknek borzasztó állapotát legjobban ismerik, olly próbára álljanak, melly a mostani börtönöknek gyökeres javitását csak hat vagy tiz évre is visszalökné? Ezen idő egy nemzet életében, igaz, keveset nyom; de vajmi sokat azon rabok életében, kik időközben erkölcstelenségnek, rothadásnak indulnak. Igaz, hogy a Főrendek tömlöczeink mostani állapotát megtartani nem akarják, hanem az 1827iki országos választmány által kidolgozott rendszerhez azokat alkalmaztatni, annak megmutatására, hogy ezen rendszer által sem a börtönökön gyökeresen javitani, sem a költségeket kimélni nem fogjuk. A szóló ezen munkálatból a börtönöknek rendezését illető czikkeket felolvasván (mellyek a börtönépületeknek minemüsége, a vádlottak, és elitéltek, a férfiak és nőszemélyek, a koros és fiatal bünösök elkülönözéséről szólanak) arra figyelmeztette a KK. és RRket, hogy egy két törvényhatóságot kivéve, a többi ezen rendszer mellett is uj tömlöczöket leend köteles épiteni, mellyek első izben ugyan annyiba kerülni nem fognak, mint a magányrendszer szerint épitendő börtönházak, de a javasolt próba után megint másokat kellene épiteni, és ez a két rendbeli épités felülmulná azon költségeket, mellyek mindjárt első izben a magánrendszer szerinti épitésre fordittatnának; tehát a költségkimélésből merített okoskodás nem a főrendi, hanem a KK. és RR. javaslata mellett harczol; gyakorlatilag vevén pedig a dolgot, azon megyék, mellyeknek tömlöczei vagy már nem használhatók, vagy nem elegendők, miután ezen épitési költségeket jelenleg a jobbágy viseli, 's előrelátván, hogy hat vagy tiz év mulva megint más tömlöczöt kellene épiteni: a hatóságok addig inkább a mintabörtön sikerét fognák bevárni, mint ideigleni munka költségével az adózó népet terhelni. 'S ez kinek kárával történik? nemde azon szegény rabok rovására, kiken azonnal segiteni elmulaszthatlan kötelesség; sőt szóló még attól is tart, hogy ha e szerint a törvényhatóságok majd megtudják, miszerint az 1827diki munkálatnak nyomán behozandó rendszer helyett nemsokára egy másik rendszerre fognak átmenni, ezen 1827ki rendszert, ha jobb is a most létezőnél, el fogják hanyagolni, annak végrehajtására semmi gondot nem forditanak, fentartván figyelmöket a majd behozandó magánrendszerre. Mikép van az, hogy a Főrendek ezen 1827iki rendszerrel próbát tenni nem akarnak, mielőtt ezt általában behoznák? Talán azért: mert minden esetre jobb a mostaninál? Ezen ok a magánrendszer mellett is áll; vagy azért, mert a régitől olly annyira el nem térvén, nemzetünk jellemének inkább megfelel, és a rabok javulását inkább ez uton várhatni? Honnan következtetik ezt a Főrendek? abból, hogy ezen 1827ki rendszer hasonló a mostani rendszerhez? A szóló épen azért az ellenkezőt következteti; mert miután a tapasztalás mutatja, hogy a mostani rendszernek a rabok javitására semmi befolyása nem volt, a raboknak száma nőttön nőtt, a megjavitott raboknak száma napról napra csökken, sőt épen azon bünösök, kik több izben rabságra itéltettek, tömlöczeinkbe leggyakrabban visszakerülnek: logice mást következtetni nem lehet, mint hogy a mostani börtönrendszerünkhez hasonló rendszer hasonló következéseket vonand maga után; és igy gyökeres változtatásra van szükségünk, mellyet csak egy uj rendszerben találhatni fel. Hogyha a Fő-Rendek azt mondanák: a mostani börtönrendszer hibás ugyan, de azon kevés költséggel javitani lehet; a magánrendszert nem ismerjük, költséges; — hazánk viszonyaira nem alkalmaztatható; és igy maradjunk a kijavitandó mostani rendszernél: akkor a kérdés felett vitázni lehetne; — hanem magok a Főrendek igy, hibás, általában rosznak ismert rendszerről a helyhatósági börtönöket ollyanra akarják átvinni, mellyet hazánk roppant többsége legjobbnak vall, mellyre alapitók codexünket; és mégis a megyéket a bizonyos rosz miatt az elismert jónak behozatalától eltiltani, a régi melletti maradásra kötelezni, 's a javaslott emberibb codexet csak 500 rabnak számára akarják szoritani. Számos megye folyamodott a Helytartó-tanácshoz börtöneinek fölépitése iránt, de felfüggesztetett ez uj rendszernek törvényes megállapitásaig; — ezen épitést továbbra halasztani lehetetlen, azt pedig nem a legalkalmasbnak itélt rendszer szerint engedni meg — hibás kormánytan. Az országos választmánynak üléseiben is megpendittetett a próbatétel: nem ugyan a főrendi javaslat szerint, mert ezt ott senki elő sem hozta; hanem hogy a magán és a hallgató-rendszer szerint építessék egy-egy mintabörtön: erre a többség főleg két okból reá nem állott: mert Angolhonban, hol a magán-rendszer szerinti elzárás nagy mértékben divatozik, a tapasztalásból meritett adatokban megnyugtatását találta, és bizonyossá tétetett, hogy ha a létesitendő magán-börtönök a várakozásnak meg nem felelnek, azok hallgatórendszerü börtönökké kevesebb költséggel átváltoztathatók, és viszont. A szóló pedig még attól is tart, hogy a mintabörtönneli próba után, ha vagy ügyetlen felügyelői miatt várt sikere nem leendett; vagy ha jó volt is, de több költséggel járt: többen találkozandanak, kik azt mondván: a hallgató-rendszer jobb és olcsóbb, próbáljuk meg most azt is, a véleményeket tévedésbe hozzák, és utóbb a börtönök jelen állapotja meg fog maradni, 's a nemzet, minden rendszer iránti bizodalmát elveszti. Az országos választmány továbbá a magán-rendszert, különösen a törv. hatósági börtönökben alkalmazhatónak vélte részszerint azért, mert a rövid időre elzárottakra nézve a megtébolyodástól tartani nem lehet, résszerint mert a magány-állapot elviselése a fogság első idejében legnehezebb, és igy a magába-szállást és jövendőre a büntett elkövetésétöli félelmet leginkább előidézné. A Főrendek a magán-rendszer szerint épitendő börtönöknek költségeit 14 millió forintra számitják; szóló azt hiszi, hogy a törvényhatósági tömlöczökre számitott kilencz millió tulságos, sőt Veszprém megye által előterjesztett hiteles adatok szerint 175 rab számára épitendő magánrendszerü börtön 30,000 forintba kerülvén, a törvényhatósági börtönök csak 4,500,000 frntba kerülnének; — azonban ezen somma is, hazánk pénzetlen állapotát tekintve, olly tetemes, hogy szóló az abból meritett ellenvetés súlyát őszintén elismerni köteles, de ez ellenvetést mindennemü börtönrendszer ellen is tehetni, 's igy költségkimélés tekintetéből egyiket sem kellene behozni. A hallgatórendszer költségei dr. Julius számitásai szerint, miután a magánrendszer szerinti elzárás rövidebb mert szigoruabb, a rabok tartása tehát kevesebbe kerül, kevesebbek az örök és felvigyázók, és igy az egyébiránt tetemesebb költségek ez által némikép súlyegyenbe hozatnak: ugy állanak a magánrendszerüéihez, mint 9—10hez; tehát 5 milliónál 500,000 forint kiméltetnék meg. A költséget inditó okul felhozni nem lehet, hol a mostani börtönrendszer a nemzet erkölcsiségét aláássa; és igy a nemzetnek legszentebb érdekében áll a rendszernek nem részletes, hanem általános, gyökeres javitása, mellynek végrehajtása ugyanis az egyes törvényhatóságok erejére fog bizatni, a kormánytól csak a kerületi börtönök felállitását követelvén, melly eddig ezen terhet nem viselte, 's igy ahoz annyival szivesebben járulhat, mennyivel bizonyosabb, hogy ezeknek ne azonnali épitését, de egyiknek a másik utáni több éven át folytatott felállitását kérjük. A Főrendek vagy meg vannak győződve a magányrendszer jóságáról, és akkor minek állitani mintabörtönt, vagy ha azt elismerik: kételkednek, haboznak; és ekkor mind a három rendszer szerint kellene minta-börtönöket épiteni; ezt azonban ők magok sem javasolják, de haszontalan költségbe is kerülne, és igy a szóló felszólitandóknak véli a mlgos Főrendeket a KK. és RR. javaslatának elfogadására. A Főrendek által kivánt büntetési aránykulcs pártolásától annyiban nem idegenkedik a szóló, mennyiben ez Anglia példája szerint czélszerünek mutatkozik, hol a törvényszékek a magányrendszernek behozatala után a törvényszerü büntetéseket egy harmadával kevesebbre szállitják; és igy azon elvet elfogadhatónak véli, miszerint hasonló általános rendelkezése büntető törvénykönyvünkbe iktattatván, addig is, mig a magányrendszer hazánk minden tömlöczeiben létrehozathatnék — mi mindenesetre több évek után fog történni — a birónak biztos alapja legyen, mellyre hozandó itéleteit alapithassa; de azon javaslatot, hogy minden egyes büntetésre nézve aránykulcs dolgoztassék, mind azért, hogy nem ismer a szóló nemzetet, melly a magányrendszernek behozatala után büntető törvénykönyvét uj vizsgálat alá vette volna, mind azért, hogy ezen aránykulcsot tulajdonkép a köztörvényhatóság különböző börtöneihez, és a rabokkali különböző bánásmódhoz kellene alkalmaztatni, el nem fogadja; és ezek szerint kivánja a viszonizenetet szerkesztetni.

A másik jelentékeny előadásu szónok 's illető ker. jegyző imigy nyilatkozék: A FőRR. izenetökben nemcsak azt jelentik ki: a büntető rendszerről szóló IIIik részből mit fogadnak el 's mit nem, hanem véleményöket kimondják a büntető törvénykönyv behozatalának módjára nézve is. Tehát az egész tárgyat egy egészen uj térre vitték át. Kétségkivül igen nagy és nehéz kérdés életet adni a gondolatnak, egy uj rendszert illeszteni be ó alkotmányba, és épen ezért mindig hiánynak is tartottam az országos választmány munkálatában, hogy az uj bünt. törvénykönyv behozatala iránt véleményt nem adott; de más részről a FőRR. e logicáját sem értem, kik egy olly törvénykönyv behozatala iránt bocsátkoznak velünk értekezésbe, melly még meg sem született, mellynek egy része fölött még mi sem tanácskoztunk, mellynek a FőRR. még két részét nem ismerik, 's harmadik része iránt is most csak első izben nyilatkoznak, — szóval a ki tudja, hogy elveikre 's irányaikra nézve a KK többsége és a FőRR. többsége egymástól mindenben mint különböznek, sőt egymással mint ellenkeznek; a ki számba veszi, hogy az I. és IIdik részben a két többséget milly alapelvek 's lényeges különbözések választják el most

is, 's még fogják elválasztani egymástól, p. o. esküttszék, büntetésnemek, kegyelemjog, fölségsértés, 's hivtelenségi bíróságok kérdése 'stb; és a ki visszaemlékezvén a multba, átgondolja a nemzetnek mi sok drága érdeke szenvedett már ekként hajótörést: az méltán időpazarlásnak tartja, ha a két tábla maga a törvénykönyv fölötti egyesülés előtt annak behozatala iránt vitatkozik; én pedig még tacticátlan lépésnek is tartottam volna részünkről ezt megkezdeni, mert ha talán nem a FőRendek által kivánt mód szerint határoztatnék el a törvénykönyv behozatala, ők majd utólagosan a törvénykönyvben fognák magukat olly elveknek 's intézeteknek ellenszegezni, mik nélkül viszont mi épen nem is fognók kivánni az uj törvénykönyv behozatalát; ugy hogy mindezeknél fogva, ha a KK. és RR. elfogadnák azon inditványt, miszerint a bünt. törv.könyv behozatala iránt csak akkor tanácskoznánk, ha maga a törvénykönyv fölött a két tábla közt az egyesülés megtörtént, én részemről hozzá szivesen járulnék; de ha nem fogadtatik el, folytatni fogom véleményem előadását a FőRR. izeneténck első részére,melly a következő három javaslatot ajánlja: kezdetül ne épittessék több egy mintabörtönnél, 's csak ha a magányrendszer theoriája a gyakorlat által igazoltatik, épitessenek föl a többi fogházak; 2or miután e tapasztalatszerzés huzamosb időbe kerül, addig a törvényhatósági fogházak az 1827ki országos választmány javaslatának nyomán ideiglenesen rendeztessenek el; és 3or minthogy pedig az 1ső részben a magányrendszer alapján kiszabott büntetések csak a mintabörtönben alkalmazhatók,hogy azok az ideiglenesen elrendezendő törvényhatósági fogházakban is alkalmaztathassanak, ezekre nézve a büntetéseknek uj aránymértéke állapittassék meg. Mi a mintabörtönt illeti, először is kénytelen a szónok a FőRR.azon állitását tagadni,mintha a börtönrendszert az orsz. választmány részenkint vélte volna behozandónak; e tekintetben a FőRR. hasztalan keresnek támaszt véleményök mellett az országos választmány munkájában,mert az a behozatal iránt semmi positiv javaslatot nem tőn, a jegyzőkönyv 10ik lapján pedig e szavak: „hiszen egyszerre 's egykét év alatt ugy sem lehet az egész börtönrendszert az egész hazába behozni'stb"csak egy véleményszinezet erősségei gyanánt vannak felhozatva,mellyek miután a többség által összesen mellőztettek, e körülmény után inkább a tüstinti behozatal mondathatik az országos választmány véleményének. Miért nem akarják tehát a FőRR.,hogy a rendszer tüstint és tehetségünk szerint bár egymásután de folytonosan hozassék be? Mivel, ugy mondják,vannak egyes tapasztalások,mellyek szerint ezen intézeteknek nem volt azon hatása, melly tőlök váratott. Igen, de itt azon kérdés adja elő magát, vajjon azon hatás váratott-e tőlök, melly észszerüen 's józanon várathatott? Kik azt hivék, hogy e fogházakban minden 's mindig gyökeresen fog megjavulni, kik azt hivék, hogy az innét kiszabadultak soha nem fognak többé bűnt elkövetni: azok természetesen csalatkoztak, mert többet vártak a fogháztól, mint lehet az iskoláktól, honnét gonosztevők szinte kerülnek ki, pedig mennyivel könnyebb volna egy ifjut megőrizni a jóban, mint egy rögzött gonosztevőt ugyszólván ujjá teremteni; mert azt várták, hogy ki itt már rab volt, soha nem fog bünhödni, holott ollyan emberek is, kik 40—50 évig ártatlan életet éltek, a bűnbe bele esnek; mert a nem rég óta álló 's részletesen ható fogházaktul egyetemies hatást vártak, azt várták, hogy ki a javitó fogházban volt, az ha p. o. gyanuból a többi régi rosz tömlöczökbe vettetik, még azokban se romolhassék el többé, mi ama követeléshez hasonlit, hogy ki a kórházbul egyszer meggyógyulva kieresztetett, a betegséget ne kaphassa el soha. Illyeneket, lehetetleneket vártak e rendszertől, 's természetes hogy csalódtak. Ellenben a rendszer kétségbe vehetetlen hasznai közé tartozik 1ör: hogy a rab itt nem romolhatik el, és ez roppant elsősége a régi tömlöczök felett: 2or hogy a kiszökés csaknem lehetetlen levén, a büntetés annál bizonyosabb 's elrettentőbb; 1816 óta 1842ig az ezer kamarája, ezen legszigorubb fegyelmü londoni Milbankban csak egy rabnak sükerült a szökés; 3or tartási költségét a rab munkájával visszatériti a statusnak; 4er vannak eltagadhatlan példái a gyökeres erkölcsi megjavulásnak is; egyébiránt miután ha csak azok nem bünhödnének, kiket az erkölcs tartóztat vissza: minden nemzetnek fele rab lenne, ennél a statusra nézve fontosabb a rendszer ama gyakoriabb eredménye, miszerint a henye lesz dolgos, a makacs lesz engedelmes, ki irni, olvasni 's mesterséget nem tudott, mindezt megtanulja, 's ha nem lön is közölük mind teljesen becsületes, de a legtöbb magáévá tette a rendszerető emberek szokását; 's a bostoni fogház-társaságnak tudósitásaiból már 1833ban kiviláglik, hogy mig a régi rendszer mellett 100bul 40 került vissza, az uj mellett 100bul csak 2 viszszaeső van;végre a rendszer kétségbe-vehetetlen haszna közé tartozik 5ör hogy a büntetés jellemével annyira bir, azaz roszat és fájdalmast magában a durvább emberre nézve is annyira foglal, hogy Glasgowban a katonák egy héti magánfogság helyett 500—1000 korbácsütés elfogadására ajánlkoztak. Sőt csak egyedül e büntetés az, mellyet ugy szólván individualisalni lehet; kinek lelke igen elcsüggedt: vigasztalással eleveniti meg; kinél tanács hiányzik: oktatással fegyverzi föl; kiben a rosz akarat 's dacz szembeszálló: a magány és sötétség szellemi hatalmával győzi le; kit megtört a bánat és szenvedés: támogatására látogatókat eresztget, szóval a rabok kamaráiba kint és vigasztalást akkint bocsáthat, a mint mindenik rabnak lelkiállapota megkivánja. És tapasztalás által is ellenmondhatlanul igazolt e természete a büntetésnek tökéletesen elenyészteti a FőRRnek azon két ellenvégeken forgó kissé csodálatos aggodalmát, miszerint egy részről attól félnek, hogy a magán büntetés talán igenis kegyetlen lesz, más részrül pedig attól tartanak, hogy talán igenis enyhe lesz, ugy hogy e miatt a közbátorság fogna veszélyeztetni. Megvallja a szónok,hogy midőn a FőRR. e dilemmáját olvassa, bámul mikép fogadhaták el a büntető törvénykönyv alapjaul azon rendszert, mellyről még most, saját vallomásuk szerint,azt sem tudják,vajjon annyira tulembertelen lesz-e,hogy még a status fentartásáért sem leend szabad alkalmazni, vagy annyira tullágy lesz, hogy mellette a status nem fog fenállhatni.Egyébiránt reménylem,ugymond,hogy a FőRR. mind e kételyök mellett sem tagadják a rendszernek általam az imént elősorolt eredményeit más nemzeteknél, hanem csak arról kétkednek: vajjon lesznek-e annak hasonló eredményei hazánkban,mellynek többféle faju lakosai sok tekintetben egymástul is, annyival inkább különböznek a külföld lakosaitól? De kérdi a szónok, e rendszer nem alapszik-e a psychologia törvényein,'s a lélek törvényei, egyedi különbségeket kivéve,változnak-e az országok határai szerint? Kérdem én: ugyan képzelhető-e, hogy a mi Helvetiának német 's franczia cantonaiban, Francziaország különböző vidékein, a belgáknál, a németeknél, az angoloknál, a skótoknál, az íreknél, a svédeknél, 's Északamerika száz népfaju tartományaiban mindenszinü, nyelvü, faju, müveltségü és életmódu népekre sükerrel alkalmaztathatott, hogy az e földhátán csak mi reánk találtatnék alkalmazhatlannak? Kérdem továbbá, vajjon e kétség, hogy mi más népek lelkére üdvösen hatott; a mienkre károsan hathat, nem azon képtelen föltételen nyugszik-e, hogy mi egészen más természetü lélekkel birunk,'s igy talán nem ok nélkül emlegetjük a „magyarok istenét",'s vajjon ha annyi népek's csaknem félszázad tapasztalása kevés volt, kielégit-e nálunk nehány száz emberé 's nehány évé, avagy előbb ezereken 's legalább 20—30 évig folytatandjuk a mintávali kisérletet,mi alatt polgártársaink számtalanai válnak a mostani rendszer áldozativá? T. KK.és RR.! ha illy kivételes természetü néppé teszszük magunkat, ha elhitetjük magunkkal, hogy mit más népek tapasztalása helyesnek ismert,abból uj kisérletek nélkül mi semmit nem fogadhatunk el; akkor haladásunk elibe mi magunk gördítjük a legnagyobb követ, akkor mások tapasztalása nekünk elveszett, mert semmit nem kezdhetünk ott, hova mások azt kifejtették, hanem mivel mi sajátságos nép vagyunk, ez általunk képzelt oknál fogva mindig vissza kell mennünk oda,honnét mások talán egy század előtt indultak ki. Nem állitja a szónok, hogy a psychologia törvényei mind olly csalhatlanok mint a mathesiséi, de vannak közöttök bizonyosak is, és hogy a magány kinos állapot, azt ép ugy elhihetjük, a nélkül, hogy még ezekkel kisérletet tennénk,mint elhihetjük,hogy féllábon sokáig állani kinos helyzet,a nélkül, hogy mindenkin megpróbálnók; e szerint a büntetésnek sujtó 's elrettentő hatásáról nincs okunk kétkedni; viszont,hogy túlkegyetlenné,elmeháborítóvá nem fajul,eziránt biztosit bennünket az, hogy e büntetésen mint a jó gőzgépen számos ventillek vannak, minélfogva például a világ, szabad lég, étek, munka, látogatás bővebb mértéke 's változatossága által a büntetés túlterhét a szenvedő rab életerejéhez képest lehet enyhíteni. 'S félek, hogy ha mi kisérlettételekbe bocsátkozunk, ha engedjük elhülni azon meleget, mellyel a nemzet jelen pillanatban forr ez ügy körül, ha időközben — mert mindennek megvan a maga kora—uj szükségek 's más eszmék válnak a szinte változó közvélemény kedvelteivé,ez ügy szög letbe tolatva, olly lassan, olly későn fog létesittetni, mint az angoloknál egykor, hol Howard inditványa már 1776ban elfogadtatott a parliament által, de teljesedésbe nem ment; 1794ben Bentham és Blackstone — mind nagy nevek — ujra inditványozák, és ujra elhatároztatott,de szinte nem hajtatott végre; Romelly 1810ben ismét megujitá, 's csak e törvény folytában épitteték a londoni Milbank 1816ban,melly ha annak idejében 40 évvel előbb épittetett volna fel, most egész Europa fogházai 's erkölcsisége a javulás más fokozatán állanának; de félek azért is, mert mintabörtön-igazgatóul egy szerencsétlen választás, V. követének megjegyzése szerint — megronthatja az egész rendszer jövendő hitelét, miután hibás alkalmazásban elmarad foganata a legegészségesebb elvnek is, és nem lehet-e föltennünk, hogy a mintabörtön kérdésbeli létezése csak el fogja hidegiteni az emberek azon nagy és lelkes osztályát, kik, hisz nem helyesen, többet vártak a magánfogságtól, mint az iskolától, mint a templomtól is, kik majd nem fogják tartani költségre méltónak a rendszer továbbterjesztését, mivel a rabok száma mindjárt nem fogy szembetünöleg, mivel megtörténik, hogy a mintabörtön volt rabjai is ujra bünhödnek, 's mivel ők olly valami talizmánnak hitték a javitó fogházat, hogy mert 500 rab bele van csukva, már megjavul valamennyi gonosztevő. Szóval, most birván ez ügy a nemzet hitelét 's reményét, most kész reá áldozni, 's használjuk e készséget, mert minden javitásnak meg van a maga szerencsekora, melly ha elmult, a réginek helyét uj javitások szükségének érzése foglalván el,azon szerencsekor gyakran örökre elmult. A FőRR. hivatkoznak a külföld példáira,miszerint nálunknál kedvezőbb helyzetben levő nemzetek is eleinte csak egy próbaintézetet allitottak fel, 's ugy terjeszkedének többre és többre. És kérdi a szónok, valljon lehet-e helyzeteket össze hasonlítani, mellyek korra egymástól különböznek? nem természetes-e, hogy az angolok Gloucesterben 1785ben,a Milbankkel 1810ben,Pensylvania 1786ban, 1817ben, 1821ben, New-York pedig 1816ban az uj eszmével kisérletet tönek, miután előttük még senki által és sehol nem tételték vele kisérlet, miután épen az ő eredeti kisérletökből született maga a rendszer? De vajjon csak próbául épitettek-e aztán azon statusok, mellyek utánuk épittettek? Genf és Vaud cantonoknak, Éjszakamerika legalább 15 tartományának statusfogházai, Nagybritanniában a londoni Bridewell 's glasgowi fogház és többek, az illető hatóságok által próbakint állittattak-e? 'S a mi első fogházunknak azért kell lenni kisérletnek, mert a 30—50 év előtt épült első fogházak is akkint tekintettek? Megvallja a szónok, hogy ő igen nagy bohóságnak tartaná azt hitetni el magunkkal, hogy a két kor közt nincs különbség, 's hogy mi épen olly problemának tekintsük az első fogház sikerét most, midőn arról már 20—30 fenálló fogház különböző népeknél tesz tanubizonyságot, mint problemának tekinteték azok által, kik példa 's gyakorlati tapasztalás nélkül a legelső javitó fogházat tervezték. Mondatik, miképen Angliában még 1840ik körül is egyes mintabörtön (model-prison) épitteték, de itt a név hasonló bár, a czél különböző; a FőRR. a mintabörtönt azért javasolják, hogy a rendszert megpróbálják (minél fogva hibásan választották próba-vagy kisérletbörtön helyett a mintabörtön nevezetet) tehát e javaslatnak alapja a rendszer czélszerüségébeni kétség; ellenben az angol ugynevezett mintabörtönnek csak egyik czélja: a foganatosnak elismert rendszert még tökéletesebb formában előállítni, hogy ez a később épitendőknek mintául szolgáljon, az pedig épen nem czélja, hogy maga a rendszer elve megpróbáltassék. Illyen értelemben kell vennünk amaz 1840. mintabörtönt,melly igy közbeszédben, és nem a törvényben neveztetik, 's mellynek legközelebbi czélja csak az, hogy rabok zárassanak bele, 's mintaul csak addig szolgál, mig az utána épitendő nem fog még tökéletesbnek találtatni. Tehát különbség van a próba és a mintabörtön közt, 's a FőRR e kettőt tévesztették össze; nálunk szó van az intézetnek használatba hozatalárul, az angoloknál annak tökeletesbitéséről, és ha Angolhonban időzhetni a mintázgatás, a tökéletesítés körül, miután ott már most is csaknem mind a 16000 elitélt rab külön zárathatik, nálunk nem lehet késni a rendszernek jelen fejlettségébeni alkalmazásával, mert itt az alatt minden évben uj meg uj ezerek fajulnak el a tömlöcz falai közt, 's a gyógyszer minél inkább késik, annál nagyobb a veszély. Avagy azért késlekedjünk, mert ez ügy még mindig fejlődésben van? Erre azt jegyzem meg egy részről, mikép minden fogház épitésénél természetesen szerezni fogunk olly tapasztalásokat miket az utóbbiaknál majd használhatunk, más részről pedig, hogy ha azért vonakodunk bele kezdeni, mivel a mód tökéletesedhetik, azon esetben a rendszert sem lehet elfogadnunk, mert idővel az maga is változhatik, ugy hogy ha a tökéletesedés folyamának végére várunk mindenben, a magyar törvényhozás amaz emberhez fog hasonlitani ki: exspectat dum defluat amnis.

A febr. 23. és 24kei 154 és 155d. kerületi ülésekben az 1843. nov. 11kén tett cs—i inditvány: miszerint ezentul minden évben tartassék országgyülés, forogván szőnyegen, első nap az elnök felszólitása következtében Cs. megye követe mondá: Ő nem tartá szükségesnek annak üdvös hatását hosszasan fejtegetni, hogy az országgyülés minden évben összeüljön törvényt hozni, mert igy volt az ezelőtt is, melly állítás bebizonyitásaul, a több ide vonatkozó törvényt elhallgatván, vegyes házakbóli királyaink korszakából csak Mátyás 3. decr. 1. cz. olvasá föl. Hogy az ausztriai ház alatt is megvolt az országgyülésnek évenkinti tartását rendelő törvény, mutatja az 1563: 3 tcz. Hogy ez később változást mikép szenvede, annak történeti fejtegetésébe most nem bocsátkozik. Egyébiránt a későbbi 1715: 14, 1723: 7, 179$^{0}/_{1}$: 13 t.czikkek is azt mutatják; de különösen 1827ben az országos RR. a fejdelemmel egyetemben nyilván kimondották, hogy országgyülés minden harmadik évben tartassék ugyan; de, ha a szükség ugy kivánja, előbb is; pedig, ha valaha, most van ideje, hogy országgyülés minden évben tartassék, midőn e honnak olly roppant sok teendője van!

Mondá a szónok, hogy nincs még büntetőtörvénykönyv, nincs népnevelés, nincsenek utak, nincs kereskedés! E reform-kérdések kivánják sürgetőbbleg most, mint valaha, az országgyülésnek évenkinti tartását. — De nem is követel szóló semmi ujat, — midőn megyéje részéről azt kéri, hogy ő felsége egy fölterjesztendő felirásban, 's törv.czikkben kéressék meg az iránt, mikép minden évben országgyülés tartassék mindaddig, mig a reform-kérdéseken túl nem vagyunk. Nem áll azon ellenvetés, mikép ez nem történhetik meg mindaddig, mig az orsz.gyülés elrendezve nem leend. Sőt inkább ez fogja előidézni az országgyülésnek minélelőbbi elrendeztetését. Mostani állásunk orsz.gyülés tartására nézve valóban nyomorú! Most 3 évben van egyszer országgyülés; az 1825ki 3 évig, az 183²/₆ki 4 évig, e mostani már 10 hónap óta tart; és az illy folytonos hosszu országgyülések alatt mi történik? nem más, mint hogy az igazság kiszolgáltatása annyi milliók véghetetlen kárával akadályoztatik. Valóban nincs, ismétlé a szónok, mit inditványának észszerüleg ellenvetni lehetne; mert ez nemcsak a fenálló törvényeken alapszik, hanem a körülmények által is olly hangosan sürgettetik. — Ez inditványt pártolólag szólalt föl egy más megye követe 's megemlitvén, hogy más alkotványos országokban szabadsajtó, esküttszék, 's miniszteri felelősség is létezik ugyan, de ezek az alkotványosságnak nem föltételei, hanem csak jelei; van azonban egy, a mi nélkül igazi alkotvonyosság nem létezik, 's ez az évenkinti orsz.gyülés. Csudálkozik, hogy találkozhatnak ezt ellenző megyék, 's ha ő ezt valamelly idegennek elbeszélné, az kétségkivül azt fogná mondani, hogy azok még alkotványosságra nem értek meg. Ennek egyébiránt ő három okát látja: t.i. 1ör az erős municipalis élet, melly szerint otthon hónaponkint majd kis országgyülések tartatnak, 's igy ez által az országgyülést pótolhatónak vélik; 2szor hogy a megyei municipalitásokat csak a nemesség képezi, melly az országgyüléseken szabaditékit nemcsak nem tágittatni, hanem csökkentetni szemlélvén, azoktól idegenkedik; 3or hogy azon elv megpenditése után, miszerint az egyházi javak a statuséi, félnek az egyháziak ezen elv minélelőbbi életbeléptetésétől. Nem szültek egyébiránt jó hatást errenézve a „kiábrándulás"-féle vezérczikkek is, mellyek az országgyülés iránt bizalmatlanságot ébresztve, mindent csak a socialismus elve által hirdettek valósithatónak. Mi már a municipiumokat illeti, Rotteck szerint is, nehéz meghatározni: vajjon Magyarországnak inkább respublicai vagy monarchiai szerkezete van-é; 's bár nem tagadhatni, hogy 3 század alatt a municipiumok tartották fön hazánkban a szabadságot, 's igy azok olly sánczoknak tekintendők, mellyek a megtámadások ellen hathatós védelmül szolgálnak, szóló előtt mind a mellett is kétségtelennek látszik, hogy azok korszerü haladásra nem alkalmasok, épen a bennök létező erők szétszórtsága miatt. Ezeket tehát központosítni kell; de nem a kormány alá, hanem az országgyülésen; máskép soha sem felelnek meg azon igényeknek, mellyeket iránt uk az egész nemzet 's külföld táplál. A municipiumoknak országgyülésben centralisatioja nélkül nem haladhatunk. Ministeri felelősségről, müiparról, kereskedésről, vasutakról, vizek csatornázásiról 'stb. álmodunk: lehet-é ezek alapföltételeit 3 évenkinti országgyülés tartása mellett létrehozni, a vámrendszert, orsz. háziadó viszonyait kellően intézni és kezelni? 'S vegyünk föl e szerint bármelly ujitási eszmét, 's vigyük keresztül okokon és okozatokon; mindenkor oda jutandunk, hogy annak foganatba vétele évenkinti országgyülés-tartás nélkül lehetetlen. Szóló a másik két ok 's aggodalmat vizsgálván, azok enyhiteséül is csak az évenkinti orsz.gyülést látta egyetlen módnak, 's mondá végre: ha van ez országnak alkotványra méltó jövendője, ugy azt csak évenkinti országgyülések által érhetni el. — Az inditványt pártolólag fölszólalt tagok, utasitásaik szerint ehez némelly föltételeket kapcsoltak, t. i. hogy a követ 3 évre választassék 's visszahiható legyen; hogy kormányhivatalbeliek csak ugy vállalhassanak követséget, ha hivatalaikról lemondanak; hogy a követté választott megyei tisztviselő követsége után csak úgy foglalhassa el volt hivatalát, ha arra ujolag megválasztatik; hogy a k. curia orsz.gyülés alatt is folyvást itéljen minden perben; mások az adókérdést kivánták előbb elintéztetni, minthogy az évenkinti országgyülés folytonos adózást vonand maga után. — Határzottan ellene nyilatkozott Sz.m. követe. Midőn, ugymond, ez inditvány először vitatkozás tárgya volt, utasitás hiányában ő is pártolá három föltétel alatt, t. i. hogy a követek 5 évre választassanak, az utasitások eltörültessenek 's a visszahivási jog szüntessék meg; azonban akkor P. megye követe ez utóbbiakat olly hathatósan védelmezte, hogy okai által küldői is meggyőzettek, 's azok megtartása mellett egyszersmind a 3 évi országgyülést megtartatni határozák, mert azt a nemzet alkotványos élet-erének tarják, hol a nemzet ügyei kellőleg meghányatván, mind a kormány biztos irányt kap, mind a nép közé tisztult nézetek áradoznak 's közte megérésre is jutnak; de ehez bizonyos időhaladék kell, ez rögtönöve nem történhetik. Különben is, az utasitások föntartása mellett évenkinti országgyülés lehetlen, 's azon követek, kik azokat eltörleni nem akarják, arra nem szavazhatnak. Mert lássuk, hogyan mennének utasitások mellett a dolgok. A korkérdések vagy lennének a kir. előadásokba foglalva, vagy nem. Összejönnénk tehát p. o. novemberben, mintegy 6kán v. 7kén; elküldenők azokat megbizóinknak; dec. közepe tájaig megérkeznének az utasitások; ekkor fognánk a tárgyaláshoz; jan. 1jén átküldenők a tárgyat üzenetünk mellett a főRkhez; tőlük visszakapnók mintegy 15 nap mulva; de talán nem egyeznének kivánatunkba 's módositási javaslataikat ujolag tanácskozásba kellene vennünk, sőt talán a dolog ujabb fordulata mellett pótlóutasitásokat is kérnünk; ezek megérkeztével ujolag határoznánk 's mintegy mart. 20—25ke körül ismét átküldenők a főRhez, mart. végén pedig szétoszlanánk, 's minden eredvény nélkül mennénk haza. De vegyük a kedvezőbb esetet, hogy a kormány már a meghivólevelekben közli a hatóságokkal kivánatit, mellyek a közkivánattal is egyezők. Ekkor tehát lesznek utasitások; bevégezzük valamelly tárgy fölött tanácskozásunkat; nov. vége felé átküldjük a főRkhez, ott elfogadtatik; dec. 8ka táján fölterjesztjük ő fölségének; uj év felé jő resolutio; de ez változtat a dolgon; tehát ismét utasitásokra lesz szükség; végre ezek is elérkeznek, a tárgy ujra átmegy minden pályaszakain, fölterjesztetik, kedvező resolutio is érkezik, de e közben az országgyülés ideje lejárt 's mi egyetlen egy törvényt viszünk haza! Igy minden országgyülésen egy törvényt fogunk alkotni. 'S mennyi év kivántatik, mig csak a főbb korkérdések is el lesznek intézve? De az egy törvény létrehozhatása is a tárgy minőségétől függ. Az 1836ki országgy. negyedfél évig tartott, 's az egy urbéri törvény lön eredvénye. 'S ugyan mikor jött volna ez létre, ha akkor az országgyülés évenkint csak 5 hónapig tartott volna? Cs. megye követe még csak azt sem tette inditványához, hogy a követek ne minden évben választassanak; holott a tapasztalás mutatja, hogy ha egy időig beleszoktunk, beletanultunk, minden jobban megy; máskép csak declamálni, perorálni fogunk, e közben a rövid időszakasz lefoly, 's az eredvény lesz — semmi. Ha az évenkinti országgyülésektől sükert akarunk: coordinálni kell. Avagy nem coordinatio-kérdések-é, mellyek némelly követek által föltételkép hozzá köttettek? 'S ha az nem történik, nem szenved-e legnagyobb hátramaradást a közigazgatás és igazság-kiszolgáltatás? Tekintsük a dolgot gyakorlati szempontból. Kikbül áll a főtábla? Nem ülnek é ott az országbiró, tárnok, a hétszemélyes tábla számos tagjai, a főispánok, legfőbb egyházi hivatalnokok? Mindezek hogyan járhatnak el rendesen hivatalos foglalatosságaikban, ha évenkint 5 hónapot országgyülésen töltenek? 'S nézzük az alsótáblát: elnöke a személynök, itt vannak a kir. tábla tagjai; van 29 alispán, 10 főjegyző, 9 vagy 10 szolgabiró. Hogyan teljesitendik ezek hivatalbeli kötelességeiket? Mondja talán valaki, hogy a kir. tábla Pesten maradhat 's a megyei és egyéb hivatalnokok, mint V. megye követe kivánta, mondjanak le hivatalaikról; igen, de ez mind az országgyülés elrendezésével függ össze. A két táblának egymás irányábani állását már előbb érintette szóló. Nem kiván-é ez ismét coordinatiót? Hallott külföldre hivatkozást. Igen de köztünk bezzeg és Anglia, Francziaország van, más alkotványos ország közt nagy a különbség. Ott népképviselet van, nálunk nincs; ott rendezett parliament van, nálunk nincs; ellenben ott municipium nincs, nálunk pedig erős municipiumok vannak, mellyek, mint K. m. követe mondá, megannyi kis országgyülést tartanak, akkor pedig még inkább tartanának. 'S mivé lenne igy a beligazgatás, a sok utasitás-adás, a törvényjavaslatok átvizsgálásával veszödés, az évenkinti követválasztás, némellykor talán visszahivás, vagy legalább erre czélzó erőködés és korteskedés közepett? E szerint mind azon ok, mi az országgyülés évenkinti tartása mellett fölhozatott, igy mint mostani országgyülésünk van, egyenesen a mellett harczol, hogy az évenkint ne tartassék. — A szónok elő-adását mély, huzamos csend követé. Utána ismét pártoló szózat emelkedett az inditvány mellett. Végre megkezdetvén a szavazás a cs—i inditványnak egyszerüen el-vagy el nem fogadtatása iránt, 's 28 megye 19 ellenében a cs—i inditványt elfogadta. Az e szerint készitendő fölirási javaslatban kifejezendőnek vélte még az inditványzó követ, hogy az országgyülés nov. elejétől tartassék martzius végeig Pesten, továbbá, hogy a kir. táblának p. o. csak 9 tagu osztálya legyen jelen, a többi pedig a hétszemélyes táblával együtt igazságszolgáltatással foglalkodjék; a követek milly időszerinti választása kérdését azonban más napra kivánta halasztatni.

A febr. 24kei ker. ülésben a mondott kérdéssel kapcsolatosan ismét ujabb szózatok emelkedtek, részint az országgy. rendezését sürgetők, részint legalább azon föltételek elintézése végett választmányt kiküldetni kivánók, mellyek némelly követek által előterjesztettek, 's T.megye különösen emlékezetbe hozván Fáy Andrásnak Pestmegye gyülésén az inditványok ügyében tett inditványát, azon ohajtását fejezte ki, hogy a szőnyegen forgóhoz hasonló fontosságu inditványok máskor kimeritőleg terjesztessenek elő, 's vagy választmányhoz utasitassanak, vagy legalább felkiáltással ne rögtönöztessenek. Az elfogadott inditványnyal összefüggő többrendü kérdést választmányhoz utasitatni ennélfogva tovább is sürgette 's fehitta az inditványozót alapinditványa részleteinek irásban kifejtésére, mi azután köziratra lenne bocsátandó. Ezen felhivás némi kellemetlen válaszolgatásra nyujtott alkalmat, különösen B. és Cs. megyék követei részről, kik egyszersmind bővebben bizonyiták, hogy az inditványhoz kapcsolt idő-, hely, 's követválasztási kérdés elintézésén kivül semmi más föltétel lényegesen össze nem függ, 's hogy magát az országgy. coordinatióját annak évenkinti tartása szükségkép maga után vonandja. Mindamellett is hozattak elő még olly utasitásszerü föltételek, mellyek a kéttábla közt most fenálló viszonyt legalább egy részben könnyebbé 's kedvezőbbé tennék; a többség azonban csak a követek választása ideje iránt kivánt még bizonyos megállapodást, minthogy némellyek évenkint, mások minden három, ismét mások csak öt vagy hat évben kivánták azokat ujra választatni. Mielőtt azonban ez évszámilag meghatároztaték, szavazásra kivánták tüzetni többen: Kivánnak-e a RR. intézkedni a követek választása idejéről, vagy nem? E kérdésre 38 megye nemmel szavazott. — Az országgyülés időszaka iránt volt még némellyeknek kifogásuk, 's azt dec. 1jétől apr. 1jeig kivánták határoztatni; mi elfogadtatván, a cs—i inditvány ügye befejezettnek tekinteték.

Megyei 's más vidéki közlések.

Komárombul, martius 6án. Mióta közgyülésünk f. e. januar 9én a tisztujitási mozgalmakra izgatott néptömegnek heve miatt eloszlatott, megyénk sorsa még szomorítóbb lön; nincs szünete a korteskedéseknek, lefoglaltatnak a szavazatok aláirásokkal, és zászló alá esketésekkel, borközben, bánatpénz-kikötéssel, lakomákkal; menetek tartatnak harlequinek vezérlete alatt, gyalog és lóháton, vérszinlobogókkal, mellyeket a tisztválasztásnak komoly megfontolást igénylő ünnepélyére készülők Sukes napi héber gyermekekkint hordanak; szerepelnek pedig magok a tisztviselők és hivatalravágyók is, sőt nem hiányoznak verekedések, úgy hogy táblabirák is készek az ökölbeli fontos okokat használni, 's mig honunkban a jótékony intézetek sinylenek, addig az uzsorások a nemesség szellemi 's anyagi romlásán gazdagodnak. Illy előzmények után tartott m. főispán ur f. hó 5én közgyülést, mire olly roppantszámu nemesség sereglett össze, hogy „à la Rákos" szabad ég alatt valának kénytelenek a megyeház udvarán a tisztujitásnak f. hó 28ra lett kitüzetését, úgy a nemesek összeirására megbizott küldöttségek névsorát meghallani; egyszersmind értesülni arról, hogy a szavazásmódnak nyilván vagy titkon leendő eldöntésére, a tistujitást megelőző nap tüzetvén ki, ez mint a nemesi jogokat közvetlen érdeklő kérdés körlevelek által lesz kihirdetve, — melly rendeletei mgos főispán urnak, különösen pedig az utóbbi, közmegnyugvással lőnek fogadva, mindamellett, hogy midőn a szomorú emlékü januar 9kei gyülésen tisztelt első alispán ur hasonlóul e végett határnapot kivánt kitüzetni, e miatt keletkezett 's tört ki a gyülést félbeszakasztó erőszakos lárma, a honnan kitetszik, milly különböző tényezőkbül alakulhat ugyanazon megyének gyülése. — Ezekután szükség tudni: mikép a szavazás nyilván vagy titkon történendésének meghatározása pártérdekké lőn, jelesül S. részén levők a titkos szavazást lélekismeretesnek állitván, mivel követi utasitásokba is foglaltatott, elrendeltetni kivánják: a G. P. részén állók pedig a titkos szavazást csak úgy látván lélekismeretesnek, ha lélekvásárlások korteskedésekkel meg nem előzik a tisztujitást, és a törvényjavaslat szerint minden illy alkalmi kihágásoknak eleje vétetik; jelen körülmények közt a gyakorlatban levő nyilt szavazást megtartatni kivánják, miután a megye országgyülési követei is az utasitások elkészitése után illy módon lőnek elválasztva, 's e szerint most nem köz, hanem magánérdekből igyekszik az ellenfél a titkos szavazatot behozatni. — A gyülés folyvást tart; 's ha mi érdekes történik közleni elnem mulasztom.

Zalából. Zalaegerszeg, febr. 29. Polgári 's büntető törvényszékünk másod- 's helyettes alispánaink elnöklete alatt két hétig tartott; szőnyegen forgott összesen 29 polgári per; ezek közt egy nevezetes és több

év során valahára lefolyt urbért rendező per volt. — A büntető törvényszék előtt 49 fogoly közől csak egy maradt ítélet nélkül, 's ez azért, mivel egy más megye a tiszti ügyészi hivatal részére szolgáló okleveleket meg nem küldötte. Az elitélt büntettesek közt halálos ítéletet nyert azon súlyosvétkü gyilkos, ki kedvese mellett alvó hü barátját nyakkendőjével megfojtotta; a tiszti ügyészi hivatal egy másik gyilkost is halálra itéltetni kért, mert a vádban álló gyilkos, nemcsak hogy nagy fejszével elsöbb pajtása fején halálos vágást tön, de a már lelketlen részét is felkonczolta; azonban ez a per folyama alatt orvosilag örültnek tekintetvén, mint elme háborodott a többitől félrezárni rendeltetett. — F. évi januarban 5 napig tartott közgyülésünk, a törvényszéki ülések bevégeztével folytattatván, a visszavarázsolt béke 's engesztelődés e napon teremünkből ismét bucsút vön, mert a szőnyegre került Komár városi katonai kórház megépittetése a kedélyeket annyira felizgatta: hogy megyeszerte ismeretes szellemdús szónokunk D. F. jeles beszédére egyik aljegyzőnk által mondott „helyes" felkiáltásra az elnöklet azt mondotta: „de nem mind helyes ám az, mit a szóló mond." Erre gyülésünk — fájdalom — gúny és pletykaasztallá változott; egy darabig a városi jegyző, 's megyei egyik vidékbeli esküttnek magán körben tartott társasági beszédei mondattak el elnökünk által gyülésünkben; — több heves szóváltás történt — mig végre D. F. táblabiránk felszólalt: „ha a KK és RRk illy pletykaszavakba ereszkednek, el fognak aljasulni 's a zöld asztal korcsmaasztallá változik át." — Mondatott továbbá, hogy a novemberi közgyülés alatt azzátétele már meg is kezdetett, az emlitettem Komár városi romladozott katonai kórházra nézve a KK. és RRk végzése abban öszpontosult: hogy az épület megvizsgálására elnök alispán, mérnök, orvos, szolgabiró és eskütt — és az illető mesteremberek kiküldessenek, 's ha, az épületek rosz karban találtatnak, a választmány bölcs elintézésére bizatik a katona-betegeknek a rosz házból kiszállittatása. A választmány hivatalkodását már be is végezvén, a betegeket Keszthelyre — azon helyre t. i. melly a kedélyek felizgatását szülé, átszállitotta. — Olvastatott gróf főispán ő excllјának tisztválasztásunk iránt irt levele, mellyben tudósitja a megyét, hogy mihelyt a nemesi összeirás egészen bevégeztetik, 's erről tudósittatni fog, azonnal határidőt tüzend ki. — Erre végzéssé lön: már a nemesek összeirása kész, de martiusban a kath. káplánok 's protestans lelkészek is szavazásra öszveirva leendnek, ugyanazért mart. 27kén tartandó kisgyülésben ez érdemlegesen előbb tárgyaltatni 's ő nmltóságának, hogy tisztválasztásra időt szabjon, be fog jelentetni. Biztosan reménylem, hogy tisztválasztási gyülésünk majusban tartatik, ellenkező esetben elnök nélkül maradnánk, mivel elnök másodalispánunk határzottan még missilis levélben is, a további hivatalkodásról lemondott. Közlésem sértő nem lehet, mert csak azt irtam meg, mi igazságon alapszik.

⁂ **Krassóbul.** Lugos febr. 19. Ő Fölségének hazafiui őszinte örömmel üdvözlött jan. 23kai kegy. kir. válasza, 's a csongrádi verific. inditvány arra határozák másod-allspánunkat, hogy febr. 16ik napjára rendk. gyülést hirdessen, 's ez nem épen nagyszámu közönség jelenlétében meg is tartatott. Pótló utasitásunk tervezetének közgyülésileg helybenhagyatott pontjai következők: 1) Bakabánya város polgársága egy részének D. L. követ elleni tiltakozását mi nem pártoljuk; 2) pártoljuk a mlgos főrendek azon inditványát, hogy a magánrendszer általánositása előtt a kir. kincstár költségén mintabörtön állitassék; 3) b. Lederer Károlyt, ha magyarul tud, honfiusitatni kivánjuk; 4) a hasonszenvi orvosok kérelmét méltányoljuk. 5) Megemlékezve arról, hogy az alkotmányunk megdöntésére annyiszor használt ármány, 's erőszak mindig municipalis rendszerünk szilárdságán szenvedett hajótörést; és hogy kizárólag ennek köszönheljük, miszerint még magyar nemzet vagyunk, nyiltan vallottuk, hogy a megyei autonomiát szeplőtlenül megóni hazafiui kötelesség; — mert ejtessék rajta csak egyetlen egy bár csekélynek látszó csorba is, a többi következni fog önkint, mig majd az autonomiának csak neve maradand, de hatása, melly századokon át az alkotmány védpaizsa volt, elenyészett örökre; — illy meggyőződésből önkint, és természetesen következik, hogy az inditványt nem pártoljuk. — 6) B. Wuesthof Károlyt honfiusitni akarjuk. — 7) A magy. nyelv, 's nemzetiség tárgyában kiadott kegyelmes királyi válasz által a nemzet legforróbb ohajtásai nagy részben teljesittetvén, ezért őszinte örömünk kijelentése mellett alázatos köszönő feliratot szavazunk; a többire nézve kegyes válaszért esedezünk. — 8) A Zágráb megyei nemesek petitióját pártoljuk; 9) naponta erősbül, és napónta terjed a meggyőződés, hogy pénzbeli áldozat nélkül hazánk úgy szellemi, mint anyagi jólétének jövendője nincs, nem lehet; és hogy nem kis veszély fenyegetné e hont, ha azon fiai, kik legtöbb, és legjobb javaiban részesülnek, elég szükkeblüek lehetnének megtagadni az áldozatot, mit a józan politica javasol, és a kor körülményei olly hathatósan sürgetnek; — más részről azonban szinte bizonyosnak látszik, hogy a hazai nemesség többsége az állandó adózás eszméjével megbarátkozni nem tud; — mind ezeknél fogva oda utasitók követeinket, hogy a háziadó elvállalása mellett férfias állhatatossággal küzdjenek, de ha kisebbségben maradnának, és a többség a házi adó együttviselésébe csak ugyan bele nem egyeznék, tisztelt hazánkfiának gr. Széchenyi Istvánnak telekdíjas tervét tegyék inditványba, és annak még ez országgyülésen foganatba vételét honfiui egész buzgósággal eszközölni törekedjenek. — És itt szabadjon örömömet nyilvánitani a fölött, hogy e tekintetben megyém megelőzetlenül áll. 10) Temesnek váltótörvényszék állitása iránti felszólalását nem pártoljuk, ellenben 11) Pestnek testgyakorlat, és Szabolcsnak az országgyülési tárgyalás tekintetébeni inditványát gyámolitandjuk. 12) A magyar középponti vasut társaság ideiglenes biztosságának emlékirata folytán utasitásul adók, hogy követeink ő felségének az iránti alázatos megkéretését eszközöljék, miszerint a Gänsendorfi szárnyvonalra nézve kedvező legfelsöbb határozatát minélelőbb kiadni méltoztassék, e nélkül a dunabalparti vasutnak jövendője nem lévén; — és hogy az 5 pcentes kamat biztositás mellett szavazzanak. — Fontos határozatok kétségkül, 's mind ez egynapi tanácskozás eredménye; ámde tudni kell, hogy mi nem olmos botokkal szoktunk tanácskozni, és hogy a korteseket csak a hirlapokból ismerjük. — Az utasitás fenebbi pontjain kivül érdekes tárgy gyülésünkön elő nem fordult, de van, mit megemlitendőnek vélek; Borngaeser Jakab a németföld szülötte, de kit Magyarország institutiója iránti hő vonzalma itt maradásra késztet, 's kit már is polgártársunknak mondhatunk, nyugintézetünket 200, uj megyeházi pénztárunkat 100, és iskolai alapitványunkat ismét 100 pengő frttal gyarapitá; —ugy mgos Erdélyi Vazul n. váradi g. e. püspök nyugintézeti alaptőkénket remek szerkezetü levél kiséretiben ismét 100 pgő frttal öregbité; mind két rendbeli ajánlatot köz-méltánylással, és szives köszönettel fogadtuk.

Zágráb megye f. hó 4kén tartott gyülésében örömmel fogadtatott Haller gróf ő excllјának főispánná lett kineveztetése; felolvastatott a lelépő főispán Zdenchay bucsuzó levele; végre felolvastatott a febr. 22én kelt k. k. leirat, mellynél fogva a mult évi dec. 9én történt megyei kihágások megvizsgálására almási Rudics József ő mlga, bácsi főispán kir. biztosul van kinevezve, 's a szokott módon iránta illő tisztelet 's engedelmesség parancsoltatik.

Sz. fejérvár, febr. 29. A Bezerédyházban lévő casino mai napon tartott választmányi ülésében elfogadtatván azon inditvány, miszerint az egyesület diszes termeiben a székesfejérvári tüzkárvallottak felsegélésére müvészeti és társalgási estvélyeket adni czélszerű volna, e czélból számos tagból álló választmány egy rendezési terv kidolgozására ollyformán bizatott meg, hogy munkálatát jövő martius 10ik napján tartandó rendkivüli közgyülés jóváhagyása alá bemutassa. — E közgyülésre a tisztelt választmány nevében, és megbizásából az egyesület tagjait tisztelettel meghini van szerencsém. Detrich Zsigmond s. k.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Roncali véres kivégzései Alicanteban hasonló visszatorlásokat idéztek elő. Az itteni junta madridi levelek szerint hét (a febr. 25kei National 14et emlit) zendületellenző egyedet lövetett agyon, ezek közt Ceruti polit. főnököt is, Roncali tábornagy állitólagos nagybátyját. Mint mondják, egy Valencia tartományezredbeli tiszt is vala köztük, ki Santa Barbara várdában a parancs végrehajtásával bizaték meg, az erősség átadása iránt azonban Roncalival titkosan egyezgetett.

A földmüvelés és kereskedést előmozditó cubai társulat nov. 22kei gyülésében 10,000 piastert tüzött ki jutalmul azon spanyol vagy külföldi gépésznek, ki még a jelen 1844ik év folytában a legjobb, 's a szokott utakon könnyen hordozható olly gőzgépet alkotand, melly bármi nagyságu és nemü köveket, és pedig minden óra alatt 100 köb varát (egy vara 3 franczia láb) négy lat nehézségü darabokra fogna széttördelni.

Barcelona méltó ünnepléssel készül fogadni Krisztina anyakirálynőt. Báró de Meer febr. 19én elibe utazott a magas érkezőnek egész a határszélig, ugy szinte a városi hatóság küldöttsége. A városban nagy mozgalom uralkodott; a hatóság városi iparkészitmények kiállitásával lepi meg az özvegy királynőt. Ez legszólóbban bizonyitandja a városnak romboltatása óta ujolag felébredt életerejét. — Roncali tábornok jelentése szerint az Alcoyban létező 180 fogoly tizedeltetni fog. Valenciában is négy elfogott tiszt agyonlövetett. Bonet nejét a kormány Teruelben elfogatta. — Madridban is nagy készületek tétetnek M. Krisztina elfogadására; az ünnepélyekre 300,000 reál van szánva.

N. Britannia (L. Russell imigy fol. besz.: A 13. alsóházi ülésben.) Szóló nem rosszalja olly gyülekezetek eltiltását általában, mellyek nagy számuk által veszélyesekké lehetnének, hanem azt hiszi, hogy illy tilalom mindjárt a gyülekezetek kezdetén czélszerübb leendett 's engedelmességre talált volna. O'Connell, kit lázitásról vádolnak, sok izben nyugalomra intette a különféle lázangókat. A kormány vádja hosszu hónapok sorára terjeszkedett ki; ha a történt dolgok egyenkint törvényszerüek voltak, nem válhattak törvény-ellenesekké az ismételtetés által; ha pedig egyenkint törvény-ellenesek voltak, miért nem gátolták meg azokat kilencz hónapon át? Hogy összeesküvésről vádolhassák az illetőket, a törvénynek egészen új, önkényleges értelmet adtak. Ez veszedelmes tan. A katholikusokat az esküttek közől kényszerint kihagyták 's kitörlötték; illykép alakult juryt az ir nép szükségkép elfogultnak tekinte. Milly haszna lesz a kormánynak az elitéltetésből? Kérdés: vajjon börtön és szenvedés nem inkább emelendi-e O'Connell népszerüségét, mintsem csökkentené? Fontolja meg a gyülés: vajjon nem volna e hasznosabb Irland 's Anglia érdekében más módhoz nyúlni, mint büntetéshez. Ha a gyülés bizottmánynyá alakul, következő inditványokat teend a szónok: 1) mellőzni minden felekezeti politikát, 2) becsületes és méltányos szabadságot adni, mind testületileg, mind országgyülésileg, 3) a polgári kizárás rendszerének eltörlése, 4) az egyházi kérdést illetőleg ő ohajtja, hogy az egyházi vagyon minden osztályuak vallási oktatására forditassék, mi azonban most nem lehetséges; mert a vélemények jelen állásában a kath. papság nem fogadand el gyámolitást a státustól. Engedtessék meg a kath. püspököknek, hogy székhelyeik czimeit viseljék, 's egyátalán a lealázás minden egyéb jelei is szüntessenek meg, mellyek a kathol. papság sérelmére szolgálnak.

Russell inditványát Wyse pártolá. Átalánosan véve ismétlé a lord okoskodásai fő pontjait, de az egyházi ügynek különösebb figyelmet szentele, kimondván, hogy az angol státusegyház Irlandban, mikép most fenáll, egyik fő forrása az ottani bajoknak. Ő nem átallja ezt nyiltan kimondani, noha a katholikus tagok e pontot érintve rendszerint azon szemrehányásnak teszik ki magokat, hogy megfeledkeznek esküjökről, mellynek erejénél fogva a parliamentben ülésök van. De ő nem hiszi, hogy amaz eskünek olly értelem tulajdonitassék, mintha kath. tagnak egyátalán nem volna szabad az egyházi ügy körül is meggyőződését kimondani. Kifejezé abbeli öntudatát, miszerint a protestans egyházra nézve semmit sem cselekednék, mit hasonló körülmények közt nem tenne szinte a katholikusra nézve is. Graham, a belügyi miniszter megegyezik Russell azon tételében: hogy erőhatalmi politikát nem helyesen lehetne Irlandra alkalmazni, de védelmezi azon rendszabályt, miszerint a repeal-izgalmak fölött alkotmányszerü módon jury által itélet hozatott. A repealgyülekezetek nem a jelen miniszterium alatt vették kezdetöket, mert már 1840 és 41ben is tartattak olly gyülések, mellyeken 60 sőt 100 ezer ember jelent meg. Akkor beszédiben O'Connell szintolly erős kifejezésekkel élt, mint az utóbbiakban. Az eskütt tagok közől tizenkettőt kitörülhetni egyenlő joggal bir mind a vádló mind a vádlott; az első lajstromróli kihagyás csak esetleg történt, a később kitörlött 10 katholikus közől pedig 8 valóságos repealtag volt. A gyülekezetek nem törvénytelenek magokban véve, de törvényelleni czélra tartattak, 's ez értelemben történt az elitélés. A clontarfi gyülés azért tiltatott el, mivel annak hirdetése telve volt katonai szóvirágokkal. Azon kérdésre: mit használt ezen eltiltás 's az azután következett statusper? ezt feleli: három hónapig csend és nyugalom volt az országban, 's a szegény emberek, kik azelőtt politikai gyülésekre tódultak, munkájok után láttak, 's a törvény ereje el lőn ismerve. Az mondatott, hogy Irlandot Anglia katonai hatalom alatt tartja; igen, minthogy olly szándék mutatkozott, hogy Irlandot physikai erővel akarják Angliától elszakasztani, — a netaláni kisérlet ellenébe hasonlag physikai erőt kelle szegezni. Azután áttért a miniszter annak elősorolására, mennyiféle javitást szándékozik a kormány Irlandra nézve létesitni; de ebbeli előadása sem igen világos, sem igen határozott nem vala. A vallási kérdést illetőleg kijelenté, mikép a Russell által kivánt tökéletes egyenlőség még be nem állhat, minthogy az angol papság tagjait nem akarná megfosztatni éltök fogytáig javadalmaiktól. Russell inditványa elvetésére nyilatkozott beszéde végén. Két következő nap üléseiben jobbadán jelentéktelen beszédek folytak a tárgy mellett és ellen, melly már amugy is annyira ki volt merítve, hogy a legjelesb szónokok

személyessége is alig vala képes neki némi ujabb érdeket kölcsönözni. A febr. 16kai ülésben ujabban kissé fölélénkült az ügy, midőn a szabadelmüek részéről Bernal nyitá meg ismét a vitatkozást. Lehet, ugy monda ő, hogy korábbi tory kormányok még önkényesebben cselekedtek, de tettleg nem létezett még kormány; melly a mostaninál nagyobb ellenszenvvel viseltetett volna Irland ellen. Meddig követendi még a főminiszter e pályát? addig akar e várni, mig Irlandot a polgárháború vértavai özönlik el? Meg kellene gondolnia a kormánynak, hogy hasonló sérelmek nemsokára hasonló következményeket is szülhetnek Angliában. Csak alkalom kell, 's az angol nép követendi az irlandi példát. Következett d' Israeli ur. (Folyt.)

A febr. 24kei alsóházi ülésben reggeli 4 órakor véget értek az Irland felett folyt vitatkozások. John Russell lord inditványa 324 szóval 225 ellenében elvettetett; miszerint a miniszterpárti többség: 99. Igy tehát még csak annyira sem vihetni a dolgot: hogy azon szerencsétlen ország állapota megvizsgáltatnék! Ez a nemzetek méltányossága egymás ellenében, ez a brit jogérzelem, igazságszeretet. O nagy Anglia, o irigylendő Anglia!

Hogy O'Connell Dániel tekintete épen nem csökkent elitéltetése után, söt tán népszerüsége még növekvőben van, azt bizonyitja azon tény: miszerint a ‚league' legujabban gyülést tartván a Coventgarden szinházban, 's erre az ősz szónok külön meghivatván, beléptekor viharos fekiáltással üdvözöltetett, melly szinte megrázkodtatá a házat. Az ir whigpártiak jelesbjei, kik eddig a repeálügyben részt nem vettek, Dublinban szándékoznak gyülést tartani, a királynéhoz kérvényt intézendők az iránt, hogy az egyesült országos parliament ülései koronkint Dublinban is tartassanak.

Franczia-ország. A kamra szünnapjai alatt a Bourbonpalotabeli tanácskozási teremben a boltozati föstvények bevégeztettek. A belügyek ministere a historiai tárgyak megválasztását Heim föstészre bizta volt, föntartva a jóváhagyási jogot.

Febr. 22én a kamrában csodálkozva kelle tapasztalni, mikép Lamartine ur a remusatféle inditvány félretételekor a többséggel szavazott. Hiteles kutfő szerint e szavazás uj fordulat-pontot jelent Lamartine ur parliamenti pályáján, névszerint hogy a conservativ párthoz ismét vissza fogna állani.

A Moniteur szerint Taiti szigetéből mult évi novemberben tudósitást vett a kormány. Dupetit-Thouars ellentengernagy az 1842ki kötést foganatositandó Papeiti-öbölbe érkezett, 's a helyett hogy magát a kötés pontjaihoz tartotta volna, az egész hatalmat magához ragadta. Pomare királynő irt a királyhoz, hogy a kötés értelmében, melly az ország belkormányzását az ő számára biztositja, jogait venné ótalma alá. A király a bejelentett tényekben nem talált elég okot a kötés megerőtlenitésére, mi okbul e kötést egyszerüen foganatba vételtni, 's a franczia véduralmat Taiti szigeten visszaállíttatni rendeli.

Februar 25kén hire érkezett, miszerint az északamerikai egyesült állodalmak kormánya Nagybritannia tiltakozásához állott.— Midőn Dupetit-Thouars a Marquesa szigeteket elfoglalta, eszeágában sem volt, hogy ott a kormány legott 1200 főnyi hadból, 's több hivatalnokbul álló telepet fogna alapítani. Ez által az élelmezés a tápszegény országban nagyon megnehezült, 's minthogy az anyaországgali közlekedés egy 's más okbul megszakadhatott, 's onnan tápsegélyt nem mindig vehettek volna, az altengernagynak a társaság-szigetekre kellett szemét vetni.

Belgium. A dohánytörvény-terv következtében Antwerpen városában komolyszerü farsangi tréfák történtek. Régi szokás szerint nyilvános farsangi játékokat üznek itt az utczákon, 's minthogy e város a kormányi dohány-egyedárusság által legtöbbet fog veszteni: a tréfa is erre vonatkozott. Nagy szekér két részre volt osztva; az elsőn e felirás diszlett: ‚most!' 's rajta dohánymunkások vigan dolgoztak, szivaroztak, dohányt, szivart hintettek a sokaság közé, mivel most még mindenki számára van dohány. A másik osztályon e felirás vala látható: ‚jövőben!' 's ez igen szomorú állapotot mutata, hol a rongyos dohánymunkások lézengve füstölték el rosz szivaraikat. A szekér előtt füles hátán ülve ment egy férfiu, Mercier ministert ábrázoló, ki egy nagy hirdetménylapot mutata fel illy czimmel: ‚Törvényterv a dohányról'; bármi piszkos és rongyos volt is e lap, azt mégis atyai indulattal szoritá mellához, mellyen főleg franczia keresztkék és csillagcsák diszelgtek. A főszekeret egy másik követte koporsóval; négy sarkán temetésrendezők ültek, kik a rosz esős idő daczára is számosan összetóduló népnek folyvást azt kiálták: imádkozzatok a boldogemlékezetü dohánykereskedésért, 1844ben!

Oroszország. A zsidók áthelyzése iránt enyhitő módositásokat tartalmaz egy ujabb császári ukáz. Határzatai ezekben pontosulnak: 1) Azon határszéli zsidók, kiknek köbül épült házaik vannak, nem két hanem még négy évig maradhatnak lakhelyeiken; 2) a fahajlékokkal birók nem 1 hanem 3 évig maradnak; 3) minden áttelepitendő zsidók uj lakhelyeiken fát kapnak a kormánytól épitkezésre; 4) részesülnek egyszersmind öt évre terjedő adómentességben; 5) nagyobb gyárak tulajdonosai iránt még kérdés tétetendik a financzminiszteriumnál: vajjon nem maradhatnának-e meg lakhelyeiken; 6) a pénz-'s belügyi miniszterek oda utasíttatnak, hogy az eredeti ukázban még több enyhitő módositást tegyenek.

Törökország. Konstantinápolyba febr. 5kén érkeztek meg a Bécs, London, Páris és Berlinből visszahivott fiatal török katonatisztek. Hire van, hogy a porta az ausztriai kormányt megkérni szándékozik, miszerint neki ideiglen egy tisztet engedne át, ki aztán egy katonaiskola alkotásával fogna megbizatni.

Egyesületi közlések.

A „Magyar gazdasági egyesület" a f. mart. 16án kormányzó-választmányi, 18án délelőtti 10 órakor pedig közgyülést fog tartani, mellyeken a t. cz. tagok és ügybarátok minél számosban megjelenésre szives tisztelettel kéretnek. Pesten, mart. 1jén 1844. Elnöki megbizásból Török János, egyesületi titoknok.

Iparegyesület. Az igazgató választmány kedves kötelességének tartja az egyesületi ügynek áldozott következő jótéteményeket nyilvánosan megköszönni: I. A m. e. dec. 3kán megindított 's azóta minden ünnep- és vasárnapon szakadatlanul 's a hallgatóságnak mindig növekedő torlódása közben folytatott természet-, erő- és vegytani leczkékhez, miszerint azok, kisérletek szemlélete által tanulságosabbak, 's kivált minták és eszközök felmutatásával az iparköri czélokhoz alkalmazvábbak legyenek, mulhatlanul szükséges levén egy physicai cabinet beszerelése, illy czélra azonban az egyesületnek különben is szüken mért 's mindemellett olly sokfelé igénylett pénzerői elegendő alapot nem nyujthatván, kénytelenek voltunk, külön aláirást nyitva, hini fel segélyadásra a természettudományok és honi iparügyünk barátit. — Ez alkalommal tehát mindenekelőtt szerencsénk van az ezen czélra adakozók becses névsorát a t. cz. közönségnek bemutatni azon kérelemmel, szíveskedjék minden, ki ezen olvasások becsét, hasznát, a tudományos ismeretek terjesztésére épen ugy, mint az ipar gyakorlati foglalkodásira üdvös befolyását méltányolja, adalékával növelni az erőt, mellynek elégsége- vagy elégtelenségétől függ a felállíttatni szándéklott cabinet gazdagsága és szegénysége, 's ekint nagy részben az előadások tanulságosabb, vonzóbb és népszerübb léte. — A t. cz. adakozók nevei, a mennyiben a kéznél levő ivekről közölhetők, betürendben igy következnek: Babics János 2 forint, Bajkay Endre 1 f., Bartay Endre 5 fr., Beliczay Imre 2 f., Benyovszky Péter 10 f., Bereznay István 1 f., Csanády Ferencz 5 f., Csapó Dániel 30 f., Czintula János 2 f., Demjén István 1 f., Erdélyi Adolf 3 f., Fáncsy Lajos 1 f., Fascho József 5 fr., Fényes Elek 2 fr., Gerenday Ambrus 1 fr., Hajós Sándor 1 f., Hrabovszky Dávid 1 f., Kajdán Miklós 5 fr., Kanya Pál 2 f., Karay Lajos 1 f., Karczag József és Ferencz 6 f., Kiss Károly 5 f., Kiss Pál fiumei gubernator 20 f., Kiss Miklós 5 f., Kovács László 1 f. 40 kr., Kunsch Vilmos 2 f., Lendvay Márton 1 f., Marczibányi Lajos 5 f., Meszlényi Rudolf 5 forint, Mühr Antal 10 f., D. Nendtwich Károly 5 fr, Rökk Pál 1 f., Simon Florent 1 fr., ifjabb Szabó Pál 5 fr., Szende Lajos 30 kr., Szentpétery József 2 fr. Szilágyi István 3 f., Szőnyi Pál 2 fr., Takács Bénjámin 2 f. 20 kr., Tisza Kálmán 2 f., Tisza Lajos 2f., Török János 5 f., Ujházy János 1 f., Walthier August 5 fr. — Egyesületünknek m. évi decemberben a t. KK. és RR. által a kereskedelmi 's vele rokon müipari tárgyakban kiküldött ker. választm. felszólítása következtében véleményadás végett tartott közgyülése arra is felhatalmazván bennünket, hogy a physicai szertár beszerzési kiadásainak fedezéseül kölcsönpénzeket, ha illyeneket kamatfizetés terhe nélkül kaphatunk, szinte vegyünk fel, 's majdan a következő években, az ajánlás sora szerint, azon összegből fizessük viszsza, mellyet az évenkinti költségvetés a physicai cabinet szükségeire kirendelend. Illy kölcsönökért is van alkalmunk már ezuttal is köszönetet nyilvánítanunk, ugyanis: Kossuth Lajos 100 fr., Lukács Móricz 50 fr. és Vallás Antal 100 frtot ajánlottak. — II. A természet- 's erőműtanból és vegytanból ünnep- és vasárnapokon minden várakozást haladó örvendetes eredménynyel adott ingyen leczkéken kivül, febr. hónap kezdetétől fogva adatnak az iparegyesületi teremben (Ilkey-házban, ujvilág-utcza 635. sz.) minden szerdán és szombaton szintugy ingyen leczkék a szám- és elemi mértanból is. 'S örömmel vallhatjuk be a t. közönség előtt azon valóban hasznos ismereteket, és tudományos müvelődést szomjazó tudásvágyat, mellyet az ezen, magokban száraz és semmi kisérletekkel vagy látványos mutatványokkal fel nem vidítható, de a mindennapi élet minden ágaira nézve tanulságos leczkéknek fejes számu 's jobbadán iparos hallgatói tanusítanak. — Noha e leczkék hétköznapokon, 's esteli 7—8 óra között, tehát olly időben tartatnak, melly eddigi szokásink szerint csak mulatságos időtöltésnek volt szánva, mégis teremünk megtelik hallgatókkal egészen, 's az előadó fejtegetéseit nemcsak figyelemmel kisérik, hanem feladatainak megoldásában is élénk részvéttel próbálkoznak. A ki ezen előadások illy sükerét tapasztalja, 's megfontolja más részről, mennyi hasznot remélhetni iparunk fejlődésére nézve a mathematicai ismeretek terjedésétől, az kétségtelenül jótéteményül üdvözlendi dr. Vállas Antal urnak azon önfeláldozását, mellyel e leczkéknek adásait önkint ajánlotta, 's tettleg tartja is a nélkül, hogy ezekért akár az egyesület részéről tiszteletdíjt, akár a hallgatóktól tanpénzt követelne. Valamint leczkebizottmányunk és igazg. választmányunk szívesen köszönte meg Vállas Antal urnak ezen önzéstelen fáradalmát, ugy bizonyosan, mind hallgatóinak meleg hálája, mind a közönségnek elismerő méltányulása kisérendi üdvös és közhasznu törekvéseit.

Pesti lóverseny 1844re.

ang. mf. = angol mérföld; ar. = arany; e. = esztendős; ft. = font; ism. = ismételve; k. = kancza; m. = mén; 1 ang. mf. = 848 pozsonyi öl. A *gal jegyzett díjak örökre levén alapitva, évenkint mulhatlanul kijárnak

Az első lóverseny fog tartatni *május 30kán csütörtökön délután.* *1. Nemzeti díj. 250 ar. 30 aranyat érő és Magyarország czimerével ékesitett serlegben az első lóé; 50 ar. a másodiké. Tétel 16 ar. fele bánat; a tétösz fele az első, fele a második lóé. Futhat magyarhoni 3 e. minden m. és k., melly sem Pesten, sem Simmeringen díjért még nem futott. 1 aug. mf. Teher: 85 ft., k. 2 fonttal kevesbet, külföldi lovas 4 fonttal többet.—* 2. Batthyány Kazimir díj. 100 ar. Futhat minden ló. 1 ang. mf. Teher: 3e. 68; 4e. 94; 5e. 101; 6e. 106; id. 109 ft.; belföldi telivér és angol félvér 4 fonttal többet; angol telivér még 10 fonttal többet; m. 2 fonttal többet. Tét.: 20 ar. „fuss vagy fizess." A tétösz 40 aranyig a másod. lóé, azonfelül az elsőé. Bejelentés a futás előtt 3 nappal. — * 3. Hazafi-díj. 100 ar. Futhat magyarhoni minden k., 2 ang. mf. ism. Teher: 3e. 68; 4e. 94; 5e. 101; 6e. 106; id. 109 ft; telivér 5 fonttal többet; simmeringi díj nyeröje ugyanazon évben 3 fonttal többet. — * 4. Battyány-Hunyady díj. 100 ar. Futhat minden k., 2 ang. mf. Teher: 3e. 80; 4e. 100; 5e. 106; 6e. 's id. 110 ft. ausztriai birodalmi 4 fonttal kevesebbet. Tét: 20 ar., fele bánat.

A második lóverseny *junius 2kán vasárnap délután.* * 5. Asszonyságok pályadija. 100 ar. értékü billikom az első lóé; a dijból fenmaradt aranyok 50ig a másodiké; azonfölül ismét az elsőé. Futhat, angolt kivéve, minden m. és k.; 1600 öl ism. Teher: 3e. 70; 4e. 90; 5e. 96; 6e. 100; id. 103 ft; m. 2 fonttal többet. — 6. Pestvárosi díj. — A legközelebb mult 1843dik évben lefolyt aláirási időszakkal megszünt ugyan e díj; a versenyválasztmány azonban bizton reményli, hogy ns Pest városa olly intézetet, melly e ns városra kétségtelenül közvetlen hasznot áraszt, további tettleges pártolásában részesitendi, 's illynemü uj díjat alapitand. — * 7. Erdélyi díj. 100 ar. Futhat érte a két magyar hazában született 's nevelt akármilly származásu m. és k.; 1600 öl. Teher 3e. 85; 4e. 100; 5e. 107; 6e. 110; id. 112 ft. Tét: egyegy lóért 50 ar.; fele bánat; a tétösz is a nyertesé. Aláirhatni a futás órájaig. Egy személy több lovat állithat vagy vezethet a pályára. Ha 6 aláiró nem találkozik, azon évben nem lesz e díj elnyerhető, hanem az aláirók feloldoztatván, a díj mindaddig a következő évihez csatoltatik, mig csak az aláirók száma 6ra nem telik. — 8. Károlyi-tétverseny. 1000 arany. Tét minden lóért 50 ar.; fele bánat. 2¼ ang. mf. A második ló 100 aranyat kap. Mén és kancza lovakra. Teher: 3e. 80; 4e. 100; 5e. 106; id. 110 ft.; mén 3 fonttal többet; ausztriai birodalmi ló 5 fonttal kevesbet; e díj nyerője minden évben 5 fonttal többet. Bejelentés 3 héttel előbb. A futás felváltva Simmeringen és Pesten a második versenynapon megy végbe.— 9. Paraszt-verseny. Első lóé 75 pengő for.; 2diké 25 pgő forint. Futhatnak mez. gazd. 's egyéb adózók saját lovai. Bejelentés a futás napjaig.

A harmadik lóverseny *junius 5ken szerdán délután.* * 10. Széchenyi-díj. 100 ar. értékü. Futhat minden m. és k. 1600 öl ism. Teher: 3e. 87; 4e. 102; 5e. 109; 6e. 113; id. 115 ft.; k. 2 fonttal kevesbet. Tét: 10 ar.; fele bánat. A tétösz 40 aranyig a második lóé, azonfelül az elsőé. — * 11. Festetics-Nákó díj. 78 ar. Tét. 10 ar. „fuss v. fizess." A tétösz a díjhoz kapcsoltatik. Futhat ausztriai birodalombeli és 6 esztendősnél nem idősb mén. 2. ang. mf. 3e. 87 ft.; 4e. 113 ft.; 5e. 119 ft.; 6e. 123 ft. — * 12. Ostor-díj. Tét 10 ar. „fuss v. fizess." A tétösz is az első lóé. Futhat minden ló, melly a futás napjáig sem a pesti sem a simmeringi téren díjt nem nyert. ½ ang. mf. 3e. 68 ft.; 4e. 94 ft.; 5e. 101 ft.; 6e. 106 ft.; id. 109 ft.; telivér 3 fonttal többet; angol ló akármilly vérü legyen, 8 fonttal többet; k. és pr. 2 fonttal kevesbet. Bejelentés a futás napjaig. — Meskó Jakab b. 100 ar. alapitván 's tevén le, annak kamatja ezen ostor vételére fordittatik.— * 13. Széchenyi-kard. 100 ar. értékü. Most Hunyady József gr. birtokában. Futhat minden ló. 4 ang. mf. 3e. 82½ ft.; 4e. 96 ft.; 5e. 102½ ft.; 6e. 105½ ft.; id. 107½ ft.; k. 2 fonttal kevesbet. Melly ló e kardot elnyeri, legjobb pályázónak ismertetik ez esztendőben. A kihivás a pályanap előtt 8 nappal történik. Ha a kard birtokosát ki nem hijják, nála marad a kard; de ha a kihivást el nem fogadja, tartozik a kardot a kihivónak átadni; melly esetben, vagy pedig ha a kard birtokosa meghalna, a futtatás pénz nélkül megy végbe. Ha pedig a kihivást elfogadja, minden kihivó 30 aranyat teszen le, fele bánat. Az igy egybegyült summa a nyertesé. A kardot birtokosa nem tartozik nyertes lovával védni. — * 14. Eszterházy-kard. Most Liechtenstein Auguszt hg birtokában. Futhat magyarhoni minden m. és k.; 1 ang. mf. 3e. 80 ft.; 4e. 94 ft.; 5e. 100 ft.; 6e. 103 ft.; id. 105 ft. k. 2 fonttal kevesbet. A futás e kardért mindig a pesti verseny utólsó napján megy végbe. Melly ló e kardot elnyeri, legsebesb lónak ismertetik az esztendőben. A kihivás a pályanap előtt 3 nappal történik. Ha a kard birtokosát ki nem hijják, nála marad a kard, ha a kihivást el nem fogadja, tartozik a kardot a kihivónak átadni, melly esetben, vagy ha a kard birtokosa meghalna, a futtatás pénztétel nélkül megyen végbe. Ha pedig a kihivást elfogadja, minden kihivó egyegy lóért 20 aranyat teszen le, fele bánat. Az igy egybegyülendő summa a nyertesé. — A kardot birtokosa nem tartozik nyertes lovával védni. —

Mindazon díjakra, mellyeknél külön bejelentési határidő nincs kikötve, **martius 31ig** szükséges a díj külön megnevezésével 's a ló tökéletes leirásával a bejelentést megtenni, bérmentes és recepisse melletti levélben illy czim alatt: „*Versenyt illető a n. Casinoban, Pesten.*" — Ezenkivül, minden futtató tartozik pályára szánt lovát a futás előtt 48 órával a n. Casinoban levő ivre följegyezni vagy följegyeztetni, hogy igy a napi versenyrend kinyomathassék. A napi versenyrenden föl nem jegyzett lovak azon napi dij-

futásokban nem részesülhetnek, ugyanott föl nem jegyzett versenyek is csak a följegyzettek után mehetnek végbe. — A lovak kora a közönséges évtől számíttatik, ugy hogy például minden, 1841ben világra jött ló 1844ben mint 3e. jelenik meg, 's igy tovább. — *Lóárverés*: junius 3. és 7-én délelőtti 10 órakor a köztelken.

Népnevelés. *)

(Csacsko Imrétől.)

Tagadhatlan, hogy a polgárzat czéljának el- vagy nem érése a polgárok minőségétől függ, mert ha ezek testileg gyengék, ügyetlenek, lehetetlen akkor mindazon terhes szolgálatokat, akár béke, akár háboru idején teljesiteni, mik a közszükség, vagy veszély elhárítására, a különféle 's gyakran nélkülözhetlen kényelmek megszerzésére szükségesek: ha a polgárok tudatlanok, lehetetlen akkor a polgári társaságban számtalan, alapos ismereteket kivánó ügyeket elintézni; de ha a polgárok testben épek, egészségesek, egyszerü kellő ismeretekkel birók is, ez még nem elegendő a polgárzat czéljának, a közboldogságnak, eszközlésére, mert akaratukban müveletlenek, azaz roszak levén, sikernélküliek maradandnak mindazon intézetek, miket a müvelt ész feltalált, és a testi erő létesített, mert ezeknek üdvös erkölcsi hatását a rosz és önző, az érzéki vágyaknak egyedül hódoló akarat akadályozni fogja. A közboldogság elnyerésének szükséges feltétele tehát a polgárok müveltsége, mi testi 's lelki erejének kifejlettségéből, az ügyességből, ismeretekből és a jóra-hajlandó szivből áll. És mert a polgári főhatalomnak joga, egyszersmind kötelessége használni minden, a polgárzat czéljának elnyerésére szolgáló eszközöket, következik: hogy valamint a polgárok müveltsége legszükségesb eszköz a közboldogság elnyerésére, ugy a főhatalom lelke, legfőbb kötelességeinek egyike, minden rendü polgárok müveltségének eszközlése, vagy is a nevelés.

A mondottakból könnyen következtethetni, hogy a nevelés három részre oszlik t. i. testi, értelmi, 's akarati nevelésre, a mint ez a testet, ennek épségét, ügyességét, vagy az értelmet, 's ennek kifejlését ismeretekben gazdagságát, vagy az akaratot, 's ennek a jóra hajlandóságát, a rosztóli idegenkedését tárgyazza. E különfelé ágazó nevelésnek különbözők eszközei, mi kitetszik abból is, hogy a tapasztalás bizonyításakint lehet valaki testileg müvelt, de nem értelmileg 's akaratilag; vagy lehetséges a legnagyobb tudomány és jobb akarat gyenge és ügyetlen testben; valamint a tapasztalás bizonyitja azt is, hogy lehet egyén testben és értelemben müvelt, de akaratában önző, erkölcstelen, ravasz, csaló 'sat., minek példája mai időnkben épen nem ritka; 's mi ennek oka? bizonyosan nem más, mint hogy az egyiknél a testnek erősítésére, anyagi erőinek müvelésére okosan használtattak az eszközök, de elhanyagoltattak a módok értelmét 's akaratát kifejteni, javítani; vagy hogy sikeresen alkalmaztattak az eszközök az értelem és akarat müvelésére, de mellőztettek a testet és testi erőket gyakorló és kifejtő módok. Ha tehát a polgári kötelességek teljesítéseül a nevelésnek mind három faja szükséges, mi kétségtelen; szükséges, hogy a polgárzatban jelen legyenek az eszközök mind három nevelésnek czélját létesiteni. Illy eszközöket előállítani csak igen kevés magánosoknak van hatalmában; de a tapasztalás tanusága szerint lehetséges, rosz, czélelleni eszközöket használni; lehetséges a magában alkalmas eszközöket, mind egyesnek, mind egésznek fonák és káros módon alkalmazni, azok által ferde irányt, hibás nézeteket közölvén a nevelendővel; mind ez elég ok arra, hogy a polgári főhatalom különösen törvényhozói joga által meghatározza a nevelésnél használandó eszközöket; meghatározza a módot, mikép kelljen azokkal élni, és végrehajtói tehetségével aztán azokat, miket törvényei által bölcsen rendelt, pontosan teljesitse is. Részint tehát az egyesek tehetlensége a nevelésnek szükséges és alkalmas eszközeit megszerezni, részint pedig az azokkali roszul-élés veszélye alapítják a polgárzatnak jogát: a nevelésről gondoskodni, a nevelésnek szükséges eszközeit létesiteni azoknak használatára mindenkit rábirni, gyengébb eszközök elégtelensége esetében keményebbekkel és kényszeritőbbekkel is. Ezzel a szülék joga és kötelessége egyszersmind gyermekeiket nevelni nem sértetik, mert nem eszközöltetik egyéb, mint mit a magánnevelésnek is eszközölni kell, t. i. hogy a gyermekek testben, értelemben 's akaratban müveltek, ez által boldog emberek és hasznos polgárok, buzgó emberbarátok és hazafiak legyenek.

A nevelés e czéljának elnyerésére nem elég a nevelendő egyénnek csak egy élet-szakaszára a figyelmet kiterjeszteni, p. o. csecsemő, gyermek, vagy ifju korára, hanem szükség ugy intézkedni, hogy a nevelendőre születésétől, sőt fogantatásától kezdve gond fordittassék; mert hogy kellő figyelem hiánya miatt a fogantatottnak létezését, vagy legalább szerencsés, ép létezését akadályozhatni, 's a már született csecsemők jövő boldogságát megsemmisithetni, elhiszi az, ki az anyának viseletét, életmódját, kedélyét, a méhmagzatra elhatározó befolyásunak tudja; ki tapasztalta: milly veszélyeknek, nyomoruságoknak lehet a csecsemő áldozata egész életén át az anyának tudatlansága, hanyagsága, könyelmüsége miatt. De e hiányokat mellőzni a polgárzatnak közvetlenül lehetetlen; mert a méhmagzat az anya testének egy része levén, egyedül ennek közvetlen gondja alá van rendelve a fogantatott magzat; a született csecsemők pedig, ámbár az anyáktól már külön vált lények, mégis a természettől olly szoros kapcsolatban vannak egymással, hogy itt egy harmadiknak közvetlen közbejötte majdmajd lehetetlen. Itt a polgárzat csak közvetve hathat, t. i.: az anyák által, ezeket oktatván mindazokra, mik szükségesek, hogy ép, egészséges gyermekeket szülhessenek, 's azokat zsenge éveikben minden káros befolyástól és veszélytől megóhassák, és e tanitmány egy főrésze légyen az anyákká rendeltetett leányok nevelésének.

Az anyák emlitett gondoskodása a polgári rendüeknél kiknek foglalkozásuk inkább a ház falai közé szorított, tovább is terjedhet, mint kik gyermekeikkel egész nap egy fedél alatt, szoros társaságban léteznek. Máskép van ez a földmüvelőknél, vagy napszámosoknál, kik házukon kivül kénytelenek munkájok által napi élelmöket keresni; ezeknél a járni 's futni tudó két-három éves gyermekek már szülők nélkül, vagy magokra, vagy nagyobb ugyan, de szinte még neveletlen gyermekekre hagyatvák. Milly veszélyek származhatnak, és származtak is e viszonybul, emliteni is elegendő arra, hogy meggyőződjünk a kisdedovó-intézeteknek fontosságárul, hasznárul: ugy hogy valóban az egész emberinemre szerencsés pillanatnak mondhatni azt, mellyben emberi agyban a kisdedovó-intézetekről eszme foganszott; és az emberiség jótevőjének nevezhetni teljes joggal azokat, kik ez intézeteknek létre-hozásában, fentartásában 's gyarapitásában fáradoznak.

De nemcsak a testet, hanem a kisdedeknek lelkét fenyegető veszélyeket tekintve is, bizonyos a kisdedovó-intézetek nagy haszna, mert a kisdedek megovathatnak számtalan rosz, és az embernek egész életére kétségtelen befolyással biró szokásoktól, henyéléstül, koldulástul és rosz példáktul. Illy intézeteknek e nemleges hatásán kivül, van azoknak igen hasznos, igenleges, tevőleges hatásuk is, mert okos vezetés által a kisdedeknek testi érzékei kifejtethetnek, alkalmas gyakorlás által test-részeik erősittethetnek, és némikép ügyesekké tétethetnek; lelki tehetségeik szinte gyakoroltathatnak az által, hogy a körülöttök levő tárgyakra, ezek kül-alakjára, hasonlóságára és különbözésére, használhatás módjára figyelmeztetnek, a tudás- vágy és erkölcsi érzelem bennök felébresztetik, ápoltatik, és igy részint némi ismereteket nyernek, részint pedig az iskolai tanulásra alkalmasokká tétetnek. Hol a kisdedovásnak mindezen czéljait reménylhetni, mert elég alap van ügyes kisdedovó megszerzésére és tartására, ott ez eszközöltessék; hol pedig szükség és költség hiánya miatt ez lehetetlen, ott legalább a kisdedek ovása körül ugy szükség intézkedni, hogy megovassanak ama testi és lelki veszélyektől, miknek egyébiránt kitéve volnának, a testi és lelki kifejlést azután az iskolában tanitó által eszközölvén. Kisdedovó intézetben lehetnek a siketnémák és vakok, 's ezek akkor viendők külön intézetbe, midőn a többbiek iskolába. És mert a mezei foglalkozások miatt a szülék leginkább nyáron akadályoztatnak a gyermekeikre felvigyázásban, ekkor kellene leginkább a kisdedeket az ovóintézetbe járatni. — A kisdedekre felvigyázna a kisdedovó, ennek hiányában a segéd vagy tanitónő.

Az eddig előadottak, különösen az anyai gondoskodást illetőleg azokra alkalmazhatók kiknek, anyjok is tudatik; de lehetséges, hogy a csecsemőknek vagy nincs anyjok, vagy pedig az eltagadja magát gyermeke és a világ előtt. 'S ezeket tekintve szükség, hogy a polgárzat gondoskodjék lelenczs árva-házak által; azonban ez intézetek mind költség, mind pedig könnyebb kezelés tekintetéből kevésszámu és csupán nagyobb városokban lehetségesek, mikből tehát a vidéken lakókra semmi, vagy igen csekély haszon és könnyebbség háramlik; azért szükséges a távolabb fekvő és szegényebb néptelenebb helységeket figyelembe venni, és ezeknek körülményei szerint ugy intézkedni, hogy az elhagyott lelenczek és árvák kellő gond 's felvigyázat alatt legyenek.

*) Ezen értekezés szerző által ns Győrmegye választmányának bemutattatván, attól 's később a megyei KK. és RRktől, érdeméhez képest, nagy tetszéssel fogadtatott. Szerk.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (332. sz.) Vezérczikke nincs, de van egy más czikkecskéje illy felirattal: ‚Közös nevelés vagy külön' — melly megemlitetést érdemel. Emlékezetbe hozza a somogymegyei határozatot, melly nem pártolá a pesti protestans főiskola eszméjét, azon, ugymond a czikkiró, elméletileg 's elvontan szép és dicséretes elvből indulva, hogy ez elkülönözésre vezet, holott a pesti kir. egyetemnek kellene olly szerkezetet adni, miszerint abban valláskülönbség nélkül a nemzeti nevelés legmagasb foka öszpontositassék. De ez gyakorlatilag el nem fogadható, mivel igy a protestans felekezet nevelését egy más túlnyomó egyházi felekezet iránya absorbealná. A magyarországi protestansok azon legbecsesebb kincsöket, miszerint iskoláikat önmagok rendezik és kormányozzák, semmiért sem adhatják cserébe. A gyakorlati szempont vezérlé tehát a népnevelési kerületi választmányt, midőn a praeparandiákat minden keresztény felekezet számára külön tervezé. E mellett a tanulás szabadságát kivánja biztositni, hogy mindenki ott tanulhasson, hol neki tetszik. Azoknak véleménye, kik a közös iskolák 's a népnevelésnek minden hitkülönbségei tekintet nélkül egybeolvasztása mellett nyilatkoznak, mint a nemzeti egység eszméjén alapuló, elméletileg igen szépnek mondatik, de olly egység, melly egy vagy más hitfelekezet elnyomásán épülne, nem a szabadságnak, humanismusnak, hanem a szolgaságnak egysége volna. E kényes tárgyról nem akar bővebben nyilatkozni, nehogy szenvedélyt költsön, — 's a czikk végén az 1791: 26. t.cz. biztositotta protestansok önállását, 's jogszerü állapotát hozza emlékezetbe. Két dolog azonban minden szófukarság mellett is kiütötte fejét; egy az, hogy külön irányt emleget, mellyet a vallási felekezetek nevelése követ, — 's aztán mégis a haza boldogságáról álmodunk! midőn igy nyiltan bevallják, hogy külön irányban nevelik gyermekeiket! — Másik az, hogy képtelenséget mondott a czikkiró e két szóban: ‚szolgaság egysége.' Szeretnők, ha megmagyarázná: mikép lehet szolgaság az egységben, 's egység a szolgaságban?

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

7703. A fiumei városi elsőbirósági törvényszék jelentése szerint fiumei lakos Pavani Domonkos ellen csődületi pört rendeltetvén, a hitelezők megjelenésére f. é. april 11, 12 és 13ik napját tüzte ki határidőül, 's ideigleni tömeggondnokká Suppe Faustin, perügyelővé pedig Brelich Lajos hites ügyvédek neveztettek. Költ böjtelőhó 27. 1844.

7743. Kebelszerte kihirdetés végett ezennel tudatul adatik: hogy Somogy vármegye törvényszéke Plent Márton kaposvári lakos és néhai Brayer József bábonyi volt korcsmáros javaik ellen csődületet rendelvén, a hitelezőknek megjelenésére f. é. april 26ik napját tüzte ki, 's az első tömegének ideiglenes gondnokává Iharosi Istvánt, perügyelőnek Szokolay Dánielt, Brayer József tömeggondnokává pedig Bábonyi helység biráját, perügyelővé pedig Kuty István hites ügyvédet nevezte. Költ böjtelőhó 27én 1844.

8354. Pest vármegye első alispánja jelentése szerint szabados Kecskemét városa tanácsa javaiban megfogyatkozott helybeli lakos Cservenka János hitelezőinek csődületére f. é. april 1ső napját tüzte ki, pergondnokká Szokolay Sándort, ideigleni tömeggondnokká pedig Horváth Dömét nevezvén. Költ böjtelőhó 27én 1844.

Idézési megszüntetés.

2822. Friedmann Henrik által Horváth Ágoston ellen 200 p.ft iránt a pesti első birósági Váltótörvényszék előtt f. é. 1676. szám alatt inditott ügyben f. e. mart. 23ra kitüzött megjelenési határidő ezennel megszüntetik. Költ Pesten a k. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi mart. 4én tartott üléséből.

Muszely Károly Eduard

gazdasági és műkertész, a bécsi csász. királyi kertmüvelő társaság tagja tisztelettel jelenti, hogy kerti növénytárában (Pesten, Tereziaváros, rózsautcza, 768 és 769. sz. a.) mintegy 40,000 darab legszebb 's legujabb virágnövény van eladó, u. m. több ezer Camellia minden fajból, indiai 's északamerikai Azalea minden változatosságban; Kalmia, Ericka, Epaeris, a most olly igen kedvelt angol Verbena teljes osztályzata, a legujabb Fuchsiák minden változatossága, minden faju Rhododendron, Chorizema, Coraea, valamint a legszebb felfutó növény különféle nemei; a legszebb 's legujabb rózsák fajai, mindennemü évelő (perennirend) Phlox, valamint is más számtalan szép növény Australia, India, Északamerika 's a világ egyéb éghajlataiból. — Egyszersmind szerencséje van figyelmeztetni a t. cz. virág- és kertkedvelőket, hogy ő mult évben a fenebbi növényfajok megvásárlása végett különösen Németországba utazott, 's olly szövetkezésre lépett a külföldön, mellynélfogva jelenleg képessé lőn növényeit ugyanazon jutányos áron adhatni, mikint azok Bécsben árultatnak. — Növényeinek rendszeresitett lajstroma legközelebb elhagyja a sajtót, 's azzal bérmentes levelek vétele után mindenkinek ingyen szolgáland. Pesten, 1844ki martius 6kán. 2—2

(*46) **Elvesztett köteg.**

F. é. febr. 7én délután Bugacztól Jakabszállás, és matkói pusztákon keresztül Kecskemétig egy fekete viaszvászonba begöngyölt csomó, mellyben könyvek, és több iromány foglaltattak, elveszett, a megtaláló kéretik azokat Kecskeméten a város strázsamesteri hivatalánál 5 v.ft jutalom mellett általadni, avagy a pesti k. szab. tudakozóintézetnek jelentést tenni.

(*47) **Hiradás.** 2—3

Az egyházi birtokalaphoz tartozó, tek. nagykövéresi kir. uradalom részéről, f. évi aprilis 2dikán, a szokott délelőtti órákban, Nagykövéresen a tisztartói iróteremben tartandó köz. árverés utján, az alább megnevezett uradalmi haszonvételek, a felsőbbség jóváhagyásának fentartása mellett, 1844. évi november 1től kezdve három egymásutáni évre ujonan ki fognak haszonbérbe adatni, u.m.:

I) Vendégfogadók, korcsmák, és husvágási jogok.

1) Kövéresi vendégfogadó és husvágás joga, ahoz tartozó 23 hold szántóförddel.

2) Szirbovai korcsma és husvágási jog, ahoz tartozó 23 hold szántóförddel.

3) Hittyási korcsma és husvágási jog, hozzátartozó 4 hold szántóförddel.

4) Ohabai korcsma és husvágási jog, a hozzátartozó 23 hold szántóförddel.

II. Uradalmi majorsági földek.

1) Törökszákosi határban, a temesvári ut mentében $141^{307}/_{1600}$ h. kaszálló. — Ugyanott marhaállás 3 h. majors. föld $3^{1130}/_{1600}$ sz.föld.

2) Fikatári határban, urad. remanentialis földek $66^{1200}/_{}$: szántóföld.

3) Ohabai határban, urad. remanentialis földek $243^{583}/_{}$: sz.föld és $170^{1338}/_{}$: h. legelő.

4) Kepetti határban, urad. remanentialis földek $343^{541}/_{}$: h. kaszálló.

5) Buziássi határban, urad. remanentialis földek $10^{1201}/_{}$: h. szántóf. és 60 h. legelő.

6) Vukovai határban, urad. remanentialis földek $209^{520}/_{}$: h. legelő.

7) Duboszi határban, urad. remanentialis földek 74 h sz.föld és 100 h. legelő.

8) Zsidovini határban, urad. remanentialis földek $51^{400}/_{}$: h. szántóföld.

III. Halászati jog

Törökszákosi, Drágojesti és Ohabai helységek határiban.

IV. Kivágási földek. (Ausschnitte) $253^{1120}/_{}$: hold Rakovicza helység határában.

Melly árveréshez, a bérleni kivánók, szokott bánatpénzzel ellátva megjelenni hivatalosak. Nagy-Kövéresen, febr. 28dikán 1844. Az uradalmi tisztartói hivatal által.

Heckenast Gusztáv

könyvárusnál Pesten a váczi-utczában valamint **Wigand K. F.nél** Pozsonyban, **Hagen K.nál** Kassán, **Telegdy K. L.nál** Debreczenben, 's minden biztos könyvárosnál kapható:

Aus den Papieren

des

Grafen Aurel Dessewffy

gesammelt und herausgegeben durch einige seiner Freunde und Gleichgesinnte.

Két kötet, Pest 1843. n8rét. 3 ft ezüst pénzben.

Tartalom.

1. Band. Vermischte Aufsätze und Bruchstücke aus Briefen 1835--1842. -- Einleitung Fragmente eines Erziehungsplanes, 1835. Ungarn und die Reisenden, 1838. Ueber Pressfreiheit. Die ungarische Sprache und die Erziehungsmethode der vornehmen Ungarn, 1838. Fragmente aus einem Aufsatz über den bevorstehenden ungarischen Landtag, 1839. Auszüge aus Landtagsreden, 1839. Rhapsodische Bemerkungen über Strafe und Strafanstalten, 1840. Bruchstücke aus Briefen, 1835–1842. Testament.

2. Band. X. Y. Z. Büchlein. Aus dem ungarischen übersetzt und mit Noten versehen. Gesetzgebung und Municipalbefügnisse. Honoratioren. Anonymität. Ablösungsprolegomena. Der Streit zwischen dem Pesther „Hirlap" und dem „Volk der Orients." Beziehungen des Patriotismus zur auswärtigen Politik. Geistliche Güter. Protestantismus, Magyarisirung, Slavismus. Auswärtige in den Comitatsversammlungen. Beruf der periodischen Presse. Wirkungskreis und Rechte der gesetzgebenden Macht in Bezug auf das politische Strafverfahren. Lage der Comitate. Erklärung und Rechtfertigung. Ergänzende Bemerkungen. Rückblick auf das Jahr 1841.

Ezen igen érdekes munka tartalma kijegyzésének előrebocsátásánál alkalmat veszünk azon figyelmeztetést hozzáadni, miszerint ezen utóhagyomány első kötete átalában olly eredeti czikkeket tartalmaz, mellyek az ugyanegy időben megjelent „Néhány nevezetesebb darab gróf Dessewffy Aurélnek hátrahagyott munkáiból" czimü műben elő nem fordulnak.

Ugyan ott megszerezhető

Néhány nevezetesebb darab

Gróf Dessewffy Aurélnek

hátrahagyott eredeti

magyar munkáiból

és országgyülési beszédeiből.

Összeszedte

Gróf Dessewffy Emil.

Pesten 1843. n8rét bor. füzve 1 frt 40 kr. e. p.

Parlagi eszmék,

igénytelen nézetek, szerénytelen tervek a függő kérdések 's az országgyülése körül

irta

Egy Conservativ

Pesten 1843. Első füzet 30 kr. e. pénzben.

Eggenberger J. és fiánál Pesten,

úgy minden hazai könyvárusoknál kapható a következő munka:

ALFÖLDI LEVELEK

(1830—1840) és néhány toldalék (1841.)

irta

gróf Dessewffy Emil.

N.8adrét. Budán VIII és 367 lap velinpapiron csinos borítékba füzve 2 ft p.p.

2–2

Kerti és gazdasági magvak.

(*49)

Alólirt tisztelettel ajánlja a t. cz. közönségnek figyelmébe jólrendezett növény-, mag és kerti termény kereskedését (Pest, Dorottya-utcza, a Wurm-udvar mellett), hol a legjutányosabb áron vásárolhatni mindennemü 's legjobb kerti veteményy-magokat, különféle lóher, borsókás perje (Raygras), és más egyéb gazdasági növény-magokat; szintén ugy mindennemü virágmagot, a közösen kedvelt angol violát (Levkoyen), őszi rózsát, fájvirágot (Balsamine) 'sat. és pedig Erfurtból jött osztályzatokban; — hasonlag angol georginákat jó és ép csirájju gumókban; — valódi darmstadti spárgagyökeret, 's a legjobb faju őszi baraczkfákat 'sat. 'sat. — Áruim lajstromaival, mellyek terjedelmök miatt a hirlapokhoz nem mellékelhetők, bérmentes levelek vétele után azonnal ingyen szolgálok

Muszely Károly Eduard

műkertész és magkereskedő, a bécsi cs. kir. kertmüvelő társaság és a magyar gazdasági egyesület tagja.

(*50) **Gabona eladás.** 1—3

Az örök alapitványi javakhoz tartozó Czegléd, és Taksonyi urasági magtárokban lévő, és helyben általveendő gabonák, nevezetesen Czegléduradalomból 360 pozs. mérő tiszta buza, 6000 kétszeres, 800 rozs, 3000 árpa, és 1800 pozsonyi mérő zab; Taksonyi birtokból 2600 pozsonyi mérő kétszeres búza, 3000 árpa, és 650 pozs. mérő zab, f. é. martius 21én Pesten a kir. Seminarium épületében lévő kerületi igazgatói hivatalban délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak. A feltételek a nevezett igazgatóságnál megtudandók.

(**) A **budai Casino** első félévi rendes közgyülése, ez idén martius 31dikén délelőtti órában fog tartatni. 1—3

(*41) **Már legközelebbi szombaton** 4—5

folyó martius 16kán megy végbe Bécsben

a kilencz nagy Realitasok

sorsjátékának huzása,

mellyekért

250,000 valtó forint

ajánltatik váltságul.

Ezen sorsjáték 32,511 találónak, mellyek valamennyien készpénzesek, szokatlan nagy számát tartalmazza, és a játékterv szerint nyerhetni:

250.000	vagy	207.500	vagy	206.500	vltó fntkat			
203.500	„	202.500	„	202.000	„	„		
201.500	„	201.000	„	200.000	„	„		
60,000	vagy	55,000	vagy	54,000	vagy	53,000	„	„
50,000	„	17,500	„	16,500	„	13,500	„	„
12,500	„	12,000	„	11,500	„	11,000	„	„
10,000	„	7500	„	6500	„	5000	v.fntkat és igy tovább	

A vörös ingyen-nyeremény részvényekre nézve különös huzás történendik, mind készpénzbeli találókkal, mellyek 50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000,

összesen 240,000 vltó fntból állanak.

A gazdagon javadalmazott ingyen-nyeremény részvények huzása alkalmával még azon különösen kedvező eset is beáll, hogy azok legelől huzott száma a rá háromlandó nyereségen kivül, még 500 kikülönzött ingyen-nyeremény részvényt is nyer, mellyek valamennyien készpénzbeli nyereményt alkotnak, miszerint egy illy ingyen-nyeremény részvény tulajdonosa 501 pénztalálót csinál.

Ki készpénzfizetés mellett egyszerre, darabját 12½ vltó frtjával, 5 részvényt vesz, ráadásul egy illy dúsan javadalmazott és különösen kedvezményezett ingyen-nyeremény részvényt kapand ajándékba.

Sorsjegyeket e nagy kedvezményü lotteriához kaphatni **Dl. Coith fia és társa. M. Lueff-nél** Kristófféren a ‚Minerva'-hoz.

Alólirt szabadságot vesz a t. cz. közönséget azon megjegyzésre méltó körülményre figyelmeztetni, miszerint a Dl. **Coith fia** és **társa** által létesített sorsjátékokban eddig azok **legtöbb főtalálói Magyarországban nyertek.**

M. Lueff.

Emich Gusztáv

pesti könyvárus és kiadónál 's általa minden hiteles könyvkereskedésben megszerezhetők:

Császár Ferencz

következő munkái:

Utazás Olaszországban.

Két kötet. Csinosan füzve 3 ft p.

Költemények

1 kötet. Csinosan füzve 1 ft 20 kr p.

Beccaria

A bűnökről és büntetésekről.

1 köt. Csinosan füzve 1 ft p.

A Fiumei Kikötő

II-dik füzet, 40 kr. p.

Magyar Életképek 1843-ból

Pompás kiadás, csinosan füzve, 20 kr.

A Váltó-ovások

1 köt. Csinosan füzve, 1 ft 30 kr. p.

Ezen utóbbi főleg a váltójegyzőknek ováskörüli eljárásukban ép olly hasznos, mint szükséges kézikönyvül ajánlható.

Gőzhajózási értesités.

Ha a hideg vagy jég miatt semmi akadály nem jő közbe f. martius 6kától kezdve Pestről Bécsbe minden második nap egy gőzhajó induland utasokkal.

Az elindulás ideje reggeli 7 óra.

‚Hercules' vontatógőzös f. martius 6án Pestről Drenkovába indult.

Az **‚Erős'** martius 14én Pestről Zimony és Pancsovába fog indulni.

Ugyancsak mart. 14én egy gőzös utasokkal Drenkovába.

A t. cz. utazó urak kéretnek, miszerint utjegyeket a hajó elindulása előtt váltsanak, 's ép igy pogyászikat térítvény mellett adják föl.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	martz	8.	pesti mérő	115—130	——	68— 74	— 56	45—50	70 — 72
Kassán	„	febr.	24.	pozs. mérő	74— 78	—— 60	46 — 48	—— 40	—— 25	—— 45
Szegeden	„	„	14.	„ „	—— 60	—— 50	—— —	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„	„	20.	„ „	57— 80	40— 47	—— 35	25 37	—— 25	—— 30
Miskolczon	„	„	22.	„ „	60— 65	40 — 45	35 — 45	28 — 32	18—20	26 — 30
Temesvárott	„	„	23.	„ „	—— 62	—— 45	—— —	—— 34	—— 27	—— 33
Pozsonyban	„	martz	5.	„ „	78— 95	—— —	53— 67	43— 45	35—40	—— 50
Nagyszombatban	„	„	5.	„ „	84— 92	—— —	55— 58	41— 43	32—33	—— —
Győrött	„	martz.	2.	„ „	56 — 76	44 — 48	46 — 49	33— 36	—— 32	38— 44
Mozsonyban	„	febr.	29.	„ „	78 — 105	—— —	56 — 68	37 — 46	34—37	46 — 60
Sopronyban	„	„	26.	„ „	75—112	—— —	55 — 67	45 — 50	55—64	52 — 60
Pécsett	„	„	24.	„ „	55— 62	35 — 42	25 — 32	—— 30	—— 30	—— 35
Beszterczebányán	„	martz.	2.	„ „	82— 96	—— —	60 — 64	49 52	22—30	50 64
Uj-Becsén	„	febr.	19.	„ „	70— 80	—— 60	—— —	25— 30	—— 33	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, martz 6án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 1/2
4 pcent. „ „ „	—	100 1/2
3 pcent. „ „ „	—	77 1/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	—	325 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1632 —
Eszterházy-sorsszám	—	56 3/4
Császári arany	—	102 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. martz. 8. reggel: 9' 9" 9"' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

21. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, martius 13.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek. V. (Hitel.) — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: (a mart. 8. 9 és 11dikei 167. 168. 169dik kerületi és 116. 117. 118dik országos ülésekről.) - Vitatkozások a martz. 2kai 163d. kerületi ülésben az Uray B. ellen elkövetett kihágás iránt kiadott k leirat fölött. — A martz. 4kei 164d. ker. ülésben a házi adó kérdése szőnyegen. B. m. követének beszéde. — A febr. 22kei ker. ülésben tartott beszédnek, mint a FőRRk büntető törv. könyv iránti üzenetére vonatkozónak folytatása. Megyei és más vidéki közlések: Mosony, Nyitra, Komárom, Szabolcs, Krasznamegyék közgyülésiről. — Levél Ujvidékről és Köpcsényből.

Nagybritannia (Folytatása az Irland fölötti vitatkozásoknak.) — Spanyolország (Alicante állapota. Dohány-kibérlés. M. Krisztina Perpignanban.) — Franczia ország (Taiti ügyet illetők. A ‚France' elitéltetik. Pajol indiai helytartó. Laffitte ujra követ.) — Portugallia (A fölkelés elfojtva.) — Olaszország (Nápolyban a halomás gyérül.) — Németalföld (Vitatkozás a vagyonadót és önkéntes kölcsönt illető törv. javaslat tárgyában.) — Oroszország. (Uj készület a cserkeszek ellen.) — Görögország (Az országban általános csend. Határozatok.) - Törökország. (Drinápolyi vizáradás.)

Budapesti hangász-egyesület. (Énekiskola.)

Értekezés: Népnevelés (Folytatás.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Tegnap f. hó 12kén regg. negyedfél órakor szenderült jobb létre özv. széki gróf Teleki Lászlóné, született báró Mészáros Johanna, Pesten nyolcz hónapi súlyos betegség után mellvizkórban élete 61. évében. Béke lebegjen az erénydús, nemeslelkü, jótékony nőnek hamvai fölött!

Pest, martius 13. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

V.

Hitel.

Másik sarjadéka a kereskedési rendszernek a hitel; 's vajjon ezzel lehet-e nemzeti jólétet és gazdagságot előteremteni? Valamint semmivel sem a világon, hanemha öszvetett nemzeti okos és munkás szorgalommal, úgy ezzel sem; hanem sokkal inkább a nemzeti jólét varázsolja elő a hitelt.

Egyik ok, mellyel azon állitást, mintha a hitel a közjólét előmozditásának hathatós eszköze volna, támogathatni, hasonlatos a többihez: a hitel a pénzforgást gyorsitván egyszersmind aránylagosan a pénzmennyiséget szaporitja. Erre nézve, egy részről bővebben kifejtettük, mikép a forgalmi pénzmennyiséget előbbre vitt szorgalom, munkásság, ahozképest nagyobb forgalom eszközlése nélkül szaporitani nem lehet, mert mi a forgalomhoz megkivánható mennyiséget felmulja, az, akármi utakon kifoly. De ezen kivül az sem áll, mintha a hitel a pénzforgást gyorsitaná. A pénz forgása szükségkép mindig egyenlő lépést tart az áruczikkek forgásával, és ha ezek forgása más eszközök által nem gyorsittatik, akármi egyéb módon a pénz forgását gyorsitani akarni, valóságos képtelenség. A pénz foganatos forgása nem abban áll, ha minél több kézen megy keresztül, mielőtt rajta a szükséges áruczikkek becseréltetnének, hanem abban, ha rajta a szükséges áruczikkek minél többször ki 's becseréltetnek, ezt pedig a kölcsön adásvevés, — a hitelben vásárlás és eladás, minthogy a valóságos becserélésnek tettleges eszközlésére darabideig várakozni kell, akadályoztatja inkább mint elősegíti. Kiki tudja 's érezi, még a hitel legbuzgóbb pártolója is, hogy a készpénzen vásárlások mindig kedvesebbek a hitelben tett adások 's vevések felett, és valóban a biztos nyereséget igérő kereskedést, semmi sem gyarapithatná jobban, mint a készpénzzel fizetett adások-vevések; a mennyire pedig ezen feltétel egész általánosságban nem teljesithető, legalább minél gyakoribb készpénzfizetés, minél ritkább hitelben-adásvevés; melly utóbbi elősegítheti ugyan a kétes merényleteket, 's azokat néhanéha gazdagon is jutalmazhatja, túlüzött kereskedést hozhat mozgásba, de az állandó szilárd kereskedésnek biztos alapját nem teheti.

Másik ok ez: Azon nemzeteknél látunk legnagyobb jólétet 's legvirágzóbb kereskedést, hol hitel van. Ezen tapasztalási egyoldalu okoskodásnak nem szükség egyenesen ellenmondani, noha kérdhetnők más felöl: vajjon ugyanazon nemzeteknél a divatszerü magasztos hitel közbejötte nélkül is, nem fejlődött volna-e ki szinte azon magas fokozatra mind a közjólét mind a kereskedés. Azonban minthogy mind egyikre mind másikra, kétségbevonhatlan biztos feleletet adni lehetetlen volna, engedjünk e részben az elhatalmazott közvéleménynek. Még ekkor is egészen más az: a hol hitel van, ott van közjólét és virágzó kereskedés; más ez: hol mind a közjólét mind a kereskedés sinylik, ott a hitelt kell helyreállitani. A kettő együttjárhat, szoros összeköttetésben lehet egymással, de épen azért kétségbe hozható, mellyik a kettő közül az ok, 's mellyik az okozat? Annyi bizonyos, hogy minél kevésbbé szorulunk máséra, hitelünk annál nagyobb, minél többször és nagyobb mértékben akarjuk hitelünknek hasznát venni, hitelünk annál inkább csökken; minél nagyobb jólétünk, minél inkább tehetősök vagyunk élvezeti vágyainkat minmagunk erejével kielégiteni, annál kevésbbé szorulunk másokra, 's igy ha egyfelöl a hitelt állitjuk is a jólét alapjának, másfelöl minden bizonynyal nem kevésbbé valószinüleg a jólét látszhatik a hitel alapjának lenni, minélfogva bátran megforditathatjuk az okoskodást: ha hitelre akarunk szert tenni, szerezzünk előbb nemzeti jólétet és gazdagságot.

De hát illyenkor, midőn ok és okozat együttjár, ('s ezen eset az emberi társasélet szövevényes viszonyaiban valamint számtalanszor előkerül, úgy számtalan tévedéseknek forrása) van-e valami bizonyos ismertető jel, mellynélfogva egyiket a másiktól megkülönböztethessük? Igenis van, még pedig elégegyszerü, melly abban áll, hogy a tapasztalati többnyire vegyes tárgyat válaszszuk el egymástól szemléletileg, vizsgáljuk külön egyiket a másikra tekintet nélkül önállólag, fejtegessük mind egyiknek mind másiknak okait 's eszközeit, mellyeknek alkalmazásától czélunk elérhetését várjuk. Ha ezek, vagy egyikre vagy másikra nézve okoskodásaink menetelében sikeretleneknek mutatkoznak, meg kell forditani okoskodásunkat, 's a mit előbb származtató oknak gondoltunk, ezentul azt kell következésnek tekintenünk. Illy szempontból indulván, vegyük taglalat alá a hitelt.

Kölcsönös bizodalomra sem kényszeriteni sem attól senkit eltiltani nem lehet, minélfogva a hitel helyreállitására nem marad fen más eszköz, mint a törvények szigorúsága a pénzbeli kötelezetések teljesitésében. Igen, de az igazi biztos hitelnek feltétele kettős; hogy az adós vagy akarjon, vagy kényszeritessék a fizetésre, ezenkivül: arra tehetsége is legyen; — az első eszközöltethető, a másik nem. —

Innét van, hogy némelly körülmények között, 's hogy világosabban kifejezzük, általánosan: midőn a közjólét sülyedésnek indult; különösebben: midőn még azok is, kiknek helyzeti elsőbbségeik között, tőkepénzeseknek kellene lenni, adósságok tételére kényszerülnek, a hitelt jobb lábra állitani habár vérrel irott törvények szigorával is lehetetlen. Mondják, hogy a szigorú törvények a könnyelmüeket az adósságtételtől visszatartóztatják, de nem veszik észre, hogy ugyanazon szigorúság a tőkepénzeseket teszi gondatlanabbakká 's a kettőnek ellenkező hatása egymást megsemmisiti. A mondott körülmények között, midőn a nemzeti jólét más egyéb segédeszközök által felebb nem emeltetik, a kölcsönre adott pénz mindkét esetben veszélyben forog, 's a törvények hanyagságát vagy szigorát első esetben az adós, másik esetben a tőkepénzes törekszik önhasznára forditani, — mindkettő a közjóra nézve egyiránt káros — egyiránt elháritathatlan akadály; — a hitel csökkenésének mértéke — a kamatláb — egyiránt magosan áll vagy még felebb hág.

A nemzeti jólét taglalásában egészen más mezőre vezettetünk. Tagadhatlanul igaz, még akkor is, ha a hitelt a közjólét előmenetele egyik leghathatósb segédeszközének, vagy legalább világos jelenségének tartjuk: hogy, a jólét előmozditásának még ezenkivül számtalan eszköze van. Már, ha a nemzeti jólét felebb emelkedik, mihelyt tehetsége van rá, azontul kiki igyekszik terheitől szabadulni, kényszeritttelen terhet pedig magára vállalni nincs kedve senkinek. Tehát az adós adóssága törlesztéséhez fog; a ki nem adós, ha önmaga erejével, szorgalmával, fáradságával is utat nyithat magának előmenetelre, őrizkedni fog az adósságokba keveredésről, szaporodni kell a fekvő tőke pénzmennyiségének, midőn másrészről aránylagosan a kölcsönpénz-keresők száma fogy, 's igy viszont a hitel emelkedésének mértéke, a kamatláb, alább száll.

Úgy látszik; a hitel varázserejébe vetett tulbizalom két forrásból veszi eredetét. Egyike ezeknek az, hogy mivel általában az erény 's ennek elválhatlan társa a kölcsönös bizodalom, a társas életi viszonyoknak nemcsak mellőzhetetlen köteléke, melly nélkül azoknak szük ségkép fel kellene bomlani, hanem egyszersmind a közjólét szilárd épülete egyedül ezen rendithetlen alapon nyughatik biztosan; onnét ezen hibás következményt vonják, mintha hozzá semmi más egyéb nem is kellene, 's minden egyéb ebből következnék. Van pedig az emberi természetnek egy másik szintolly lényeges tulajdona: az ész és okosság, 's ennek gyümölcsei a hasznos ismeretek, mesterségek, tudományok; látnivalóképen tehát ha ezen másik szintolly lényeges elemet, mint millyen amaz, társas életi viszonyaink fejtegetésében készakarva mindig kihagyjuk, készakarva kerülünk tév-utakra. — Az emberiségnek elérhető legmagasabb erényiség sem volna magában elégséges, földi lehető boldogságának eszközlésére, ehez több kell, t.i. elme erejének használata, hogy a mit a természet önkénytes jótékonysága tőlünk megtagadott, vagy rejtve tart, vagy titkos törvényeinek leple alá burkozott, azokat halhatatlan észtehetségeink erejével kivíjja, felfedezze, 's a természet végetlen titkaiba fáradhatlanul búvárkodjék. Sőt erényes kifejlődést is képtelenség várni vagy követelni ott, hol az észtehetségek aránylagos kifejlődésben nincsenek, az erény felett szükségkép az ész kormányának kell ülni, a valódi erény nevét csak az okosság vezérlete alatt igazgatott 's mérséklett cselekedetek érdemlik. De viszont, valamig az ember véges lény, valamig erkölcsisége szintügy mint testének 's értelmének gyengesége szük határok közé van korlátolva, mindig ki leszen téve majd az inség és nyomor meggyőzhetetlen hatalmának, majd a jelen ingerek, majd a jövendők reményei csábitásainak, 's hogy mindezeknek ostromai ellen akármi magasztos emberi erény mindvégig diadalmasan küzdhessen, emberi tökélyt felmuló kivánat. Pedig ott, hol a közjólét tettleges előmozditására megkivántató anyagi eszközök elmellőztetnek, ugyanezen körülmények állanak be, 's minden szigorú fenyiték, minden buzditás ellenére, a nemzeti jólét hátramaradtával egyszersmind egyenlő léptekkel száll alább az erkölcsiség; ott, általános nemzeti erényt, kölcsönös bizodalmat, és igy hitelt is hiába keresünk, 's azokat csupán tiltó, parancsoló, fenyitő törvényekkel előidézni 's meggyökereztetni akarni, sükertelen törekvés.

Másik forrás, mellyből a hitel körülti tévelygő nézetek erednek, a magános és közhaszon öszvetévesztése. Tekintsük a nemzetet egy egész testületnek. Ennek haszna igy tekintve nem abban áll, ha némelly egyes tagjai az előbbeninél kétszer háromszor több hasznot húzhatnak az általános nemzeti közjövedelemből, mások pedig aránylagosan ugyanannyival kevesebbet; hanem inkább abban, ha az általános közjövedelem szaporodik 's abból kiki aránylagos részt húz. Most vonjuk ezen szemlélet alá a hitelt. Annak a ki talán százezerrel bir, 's még egypár százezerig hitelének varázserejét használni tudja, hasznos lehet a hitel, senki sem fogja tagadni, mert a mennyiben a közhaszonból százezer után járó jövedelem esett volna rá, hitelének varázserejével három száz ezernek jövedelmeit tette magáévá. Mások még többen, a kik ugyanazon keresetmódot üzik, nem mindnyájan juthatnak kedvező vagy talán semmi feltételek alatt is kölcsönzésekhez — ezen utóbbiak az elsőbbek által könnyen kiszorittathatnak 's az elsőbbek szemlészkedési áldozativá eshetnek. Továbbá a kereskedési hitel egészen különböző lévén az erkölcsi hiteltől, melly kölcsönös bizodalmon épül, midőn a kereskedési hitelnek alapja a vagyonosság és birói hatalom — azok, a kik önerejökkel futják pályájokat, 's a szorgalom fáradságos mezején becsülettel izzadoznak, a kereskedési hitel lábrakapása miatt, megfosztatnak erkölcsi hitelök haszonvételétől, boldogulhatások utja észrevétlenül bezáródik.

A tőkepénzes nem sokat aggódik rajta: minémü szorgalmi vállalatba fektesse tőkéjét, hanem körülnéz, kinél találhat elegendő vagyonossági biztosságot, attól annyi kamatot sajtol ki a mennyit lehet; hogy a kölcsönvevő e mellett bukik-e vagy nem, mit törődik vele? — a pénztőzsérkedés minden kerekei mozgásba jőnek, a szorgalmi erő más hasznosabb foglalatosságoktól elvonatván gyümölcstelen szemlészeti üzérkedésre fordul, 's mindezekből, ha szinte egyes me-

rénylők hirtelen gazdagulása naponkint szemünk elibe tünik is, a közjólét előbbmenetelére távolról sem huzhatunk következtetéseket.

Egyébiránt kérdezhetjük már végezetre azt is, hogy, ha az előszámlált varázserőknek egyike sem, tehát milly varázserő okozhat nemzeti jólétet és gazdagságot?

Erre nézve, hogy a szövevényesebb szemléleteket mellőzzük, maradjunk a magános gazdagság egyszerü elvénél, melly a nemzeti közgazdaságra szintúgy alkalmazható: kevesebbet költeni mint bevenni. Hanem itt elsőben a nemzeti költség és nemzeti bevétel értelmét kell szorosabban meghatároznunk.

Nemzeti bevétel vagy jövedelem mindazon élvezeti javak összvesége, vagy annak pénzbeli értéke, mellyet a nemzet a maga kebelében előteremt. Nemzeti költség vagy fogyasztás viszont mindazon élvezeti javak összvesége vagy annak pénzbeli értéke, mellyet a nemzet a maga élvezeti vágyainak kielégitése közben megsemmisit. Az elsőt nevelni kellene, a másikat kevesbiteni, de hogyan?

Ha minden úgy marad a mint volt, ugyanazon arányban marad az előállitás mint a fogyasztás, és igy a közjólét előmeneteléről szó sem lehet. A fogyasztást kevesbiteni kellene tehát, hanem hogy ezt a nemzet minden egyes tagjai önszántukból kivétel nélkül teljesitsék, senkinek még csak gondolatában is meg nem fordulhat. Nincs más mód, hanem elvonni 's a közjólét előmozditása eszközletére félre tenni minden egyesek magános jövedelmeiből aránylagosan valamit, hogy azt, a nemzet magános tagjai önmaguk élvezetére fel ne emészthessék. Ebből alakulnak a közjövedelmek. —y.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Martius 8. CLXVIId. kerületi ülésben a KK. és RR. folytatólag meghitelesiték a hajdu-kerület rendezéséről szóló törvényjavaslatban tett változtatásokat, meghitelesiték egyszersmind a büntető-törvénykönyv javaslatának a börtönrendszerről szóló IIId. része iránt a m. FőRRhez átküldendő 2dik üzenetet. E kettős hitelesités tárgyai rövid észrevételek 's szóbeli módositások mellett megállapittattak. Ezután tárgyalás alá véteték a jászkun-kerület rendezése iránt az illető kerületi választmány által beadott törvényjavaslat. Ez — mint a kerületi jegyző nyilvánitá — a hajdukerület rendezéséről szóló törvényjavaslat nyomán készült, 's az abban tett változtatások a tárgyalás alatti törvényjavaslatra is értendők. És mivel a fontosabb kérdések a hajdukerület rendezésénél már át mentek a vitatáson: ezért a mai tanácskozás csekély érdekkel birt, mint birand hihetően a jászkún kerület, rendezésének egész tárgyalása. Ma a jászkun-kerületről általánosan szóló Iső rész (1—28 §§.) 's az egyes községeket tárgyazó IId. rész (29—63. §§.) állapittatott meg némelly csekély szerkezeti módositások mellett.

Ugyan e napon CXVId. orsz. ülés a m. FőRRknél. Megállapittatván tegnap a kir. városok rendezése folytán azon általános elvek, mellyeket a m. FőRR. a szabályokra nézve alkalmazni kivánnak: mai napon azoknak az egyes §§okra alkalmazásával folyt le a tanácskozás. E végett az egyes §§ok ma ujonnan felolvastatván azok felett a tegnapi elvtusának töredék viszhangjai ma is hangzottak. Az egyes §§ok közől a szabályok meghatározását magában foglaló 48. §. azon elvhez módosittatott, mi szerint a szabályok felsőbb jóváhagyás nélkül végre nem hajthatók. A szabályok tárgyairól szóló 49—52 §§ok is módositásokon mentek át. Az érvényességet tárgyazó §§ok közől az 53 egészen uj szerkezetet nyert; 54—56 módosittatott; az 57, 58 szerkezete egészen megváltozott. Amannak ujabb szerkezete szerint a jóváhagyás megtagadása esetében a felsőbb rendeletben a megtagadás tárgya indokai részletesen és határozottan kijelelendők. Ez utóbbié szerint pedig a felterjesztett szabályok iránt adandó felsőbb rendeletek 6 hónap alatt az illető városokhoz leküldendők. A 59—62 §§ok kihagyattak. A határozatokról szóló 63, 64. §. pedig megállapittatott.

Martius 9dikén a CLXVIIId. kerületi ülésben folytattatott a jász-kun-kerület belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. A kerületbeli és községi közjavakról rendelkező IIId. rész (63—74 §§.) némelly szerkezeti változtatások és kihagyások mellett megállapittatott; valamint a közigazgatást tárgyazó IVdik rész is (75—112 §§.) E rész tárgyalásánál az érdekelt kerület követe a küldői közt divatozó népgyülések megtartását kivánta, de kivánata mellőztetett, mivel azon gyülések tárgyai közbirtokossági dolgok, miknek rendezését a közbirtokosok tetszésére bizza a tárgyalás alatti törvényjavaslat, melly csak a közdolgokra terjed ki. A biráskodásról szóló Vd. részben (113—129. §§) némelly szerkezeti módositások mellett azon nevezetes elvbeli változás történt, hogy a választmány javaslata ellenére itt is — mint a hajdu-kerület rendezésénél — a helyhatósági bíróság elvének az egyes jász-, kun-városokra és helységekre leendő alkalmazása elhatároztatott. Végre megállapittatott a végrehajtásról szóló VId. rész (130—143. §§.) Kerületi ülés után d. u. fél egyre a KK. és RR. tábláján tartatott a

CXVIId. orsz. ülés, mellyben nádor ő főherczegségének 68dik születésnapjára tisztelgő választmány neveztetett; egyszersmind a KK. és RRk 2d. üzenete a börtönrendszer iránt meghitelesittetett, 's elnök ő nmltga által több rendbeli kérelemlevelek adattak át a KK. és RRnek kerületi tárgyalás végett.

Martius 11kén a CLXIXdik kerületi ülésben az országgyüléseknek évenkint tartása iránt készült üzenet felirási- 's törvényjavaslat meghitelesitése után folytattatott 's bevégeztetett a jász-kun-kerület rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. A mai napon megállapitott részek felett érdekes vitatkozás nem történt. Ezen részeknek tárgyai: a főfelügyelés közigazgatási 's végrehajtási tekintetben (VIId. rész); az országgyülési szavazat (VIII.); a képviselők, követek 's hivatalnokok választása (IX.); a választók névkönyve, közgazdálkodás, országos és mellékutak, telekbirói hivatal, árvai 's közoktatási dolgok, őrsereg, tárgyjegyzék (X.); a törvénykezési dijak (XI.) 's a rendezés tárgyában kiküldendő országos választmány (XII.)

Ugyan e napon CXVIIId. országos ülés a mgos FőRRnél. Nádor ő fenségének születésnapi üdvözlése után, mellyben a mltgos FőRRk érzelmeit primás ő herczegsége a KK. es RRkéit pedig a mult országos ülésben kinevezett küldöttség tolmácsolá, — tárgyalás alá került a KK. és RRdek üzenete az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek miutoni beszerezhetése iránt. Ezen üzenete a KKk általános viszhangra talált; tárgyalása közben azonban érdekes vitatkozásra nyujtott alkalmat azon inditvány, melly a kiküldendő országos választmány figyelmét kivánta a hitelbankra is kiterjeszteni, hogy annak létrehozása a földbirtokosok előtt könyebbé 's ajánlatosabbá tegye a haza oltárára teendő áldozatot. Ezen inditvány egyrészről pártolásra, más részről ellenzésre talált, 's a nagyérdekü vitatkozás leginkább e két vélemény-árnyéklat küzdelmében állott. Végül a hitelbankot tárgyazó inditványnak megpenditésével 's naplóba iktatásával az inditványozó is elégültnek nyilatkozván: a KK és RRk üzenete a maga egész általánosságában fogadtatott el.

Lapunk 19ik számában az előleges közlések köztröviden érintők, hogy a mart. 2kai kerül. ülésben napi rendre tüzött tárgy az Uray Bálint szathmármegyei követ ellen elkövetett kihágás iránt f. évi febr. 6kán kiadott k. kir. leirat volt. Most közöljük e tárgy fölött a részletesb vitatkozásokat. Miután a jegyzőül fölkért Palóczy László elolvasá a k. kir. levél tartalmát, — az erre következett hosszú csendet végre egy megyei követ illy beszédével szakasztá félbe: Vigasztaló dolog, ugymond, hogy az 1791, 1811 és 1839ki események után a kormány illy rescriptumot bocsát ki, mellyben a salvus conductus épségbentartását szorgalmazza. Örvendetes tünemény, hogy ő Felsége a salvus conductus megsértetése tárgyábani eljárást törvényben kivánja meghatároztatni; valamint az is, hogy midőn ő Felsége a salvus conductus megsértése esetét megtudta, ezt az országgyülésnek bejelentette; mert ebben nyilvános elismerése foglaltatik azon elvnek, hogy illy események iránti intézkedés egyedül az országgyülést illeti. Örül végre, hogy ez által alkalom adatik bizonyos tények emlékét az utókornak is átadni; mert az országos napló tanusitni fogja, milly elégtételt vehet magának a közvélemény. A mennyiben a k. kir. levél azt mondja, hogy a salvus conductus megsértetett: ezt a RRnek ignorálniok nem lehet; de ennek kivilágosodása a vizsgálattól függ, 's ennek megtétele és eredményéről adandó tudósitás végett személynök ő nmgát megkérendőnek véli. A kir. levélbe fektetett többi elveket azonban készséggel meg kell ragadni, 's azokhoz képest a tanácskozások rendes folyamára nézve is jónak látná mindkét táblára nézve kötelező erejü általános törvényt alkotni, mellynek elvei szerint és határain belül a két ház önkörében külön szabályok által is rendelkezhessék a tanácskozási csend és illedelem föntartása végett. E tjavaslat elkészitését azonban nem tartja mindjárt eszközlendőnek, a mennyiben maga a k. k. levél is a k.k. előterjesztvényekre utal, mellyekre nézve tudjuk, hogy azokat tárgyalni kötelességünk; de a már megkezdett 's folyamatban levő tárgyak halmazát e miatt elhalasztani nem lehet; hanem tekintetben tartatván a k. levél, a törvényjavaslat készitésével foglalkodásnak akkor leend ideje, midőn a tanácskozási rend ügye, a kiszemelve fölveendő utasitások közt előkerülend. Jelenleg a szóló sem fölirást, sem izenetet nem vél szükségesnek, hanem az általa előterjesztetteket csupán egy—az országos ülésbe átviendő határozatban gondolja kifejezendőnek. — Most egy más megyei követ emelt szót kinyilatkoztatván, hogy véleménye nem egészen különbözik az előtte szólóétól. Ő a tény fölötti vizsgálódás végett szükségtelennek látja az elnök fölszólíttatását; mert az a csendre, illedelemre, csak e teremben ügyel föl; a mi utczákon történik, az rendőri, megyei vagy kir. táblai bíróság elibe való. A kir. levélben az mondatik, hogy a salvus conductus meg van sértve, 's ennek orvoslása sürgettetik: igen, de hisz senki által panasz nem tétetett; ótalmunkat pedig csak nem tolhatjuk rá senkire; 's közbenjárásnak is csak akkor volna helye, ha már lépések történtek volna a kérdéses ügyben, mellyek törvénybe ütköznének. A szóló tehát a k. kir. levél első része iránt bővebben nyilatkozni fölöslegesnek tartván, az előbbi tag nézetét, a fönebbi kivétel mellett magáévá teszi. Fő figyelmet érdemel itt azonban a k. kir. levél második része, melly a tanácskozási csend 's illedelem biztosításáról, tehát a hallgatóság ellenébeni rendelkezésről szól. Erre nézve meg kell jegyezni, hogy a hallgatóság nemcsak az orsz.gyülési ifjuságbul áll, hanem mindenféle más külön rendü és müveltségü egyénekbül. Hogy e közönség magát igen sokszor illetlen zajgással viselte, 's olly kitöréseket tön, mellyek a tanácskozási renddel és méltósággal össze nem férők, azt senki nem tagadhatja, ki e teremben gyakortább megjelent, vagy csak a hirlapok tudósitásait olvasta is; lehetlen volt pedig egyszersmind nem ohajtania azt is, hogy mindez ne történjék; mert valóban, néha, midön az ember e terembe lép, nem tanácskozó, hanem választói gyülésen vélné magát, ugyannyira, hogy a leglényegesb előadások iránt sincs figyelem, 's nem eszközölhető a szükséges csend. Szükség tehát, hogy az utczai események iránt szóló törvények helyett, mellyek igen szigorúk, 's épen azért ritkán alkalmaztatnak, — czélszerübbek hozassanak; de különösen szükség házi szabályokrul gondoskodni; mert ezek nem létében nem lehet igazi véleményszabadság, 's a szólásszabadság néha egészen elnyomva, többnyire pedig korlátozva leend. Mi magát a szónokot illeti, ő e részben ugyan nem panaszkodhatik; előadásai közben mindig méltányosságot tapasztalt; tehát nem önérdek vagy némi bántottság mondatja vele mindezeket, hanem mert szem- és fültanuja volt azon illetlen tapsok, rivalgó éljenzések vagy gúnyos kaczajoknak, mellyek a vonzalom, hevültség, vagy ellenérzet jelenségei gyanánt kitörve, addig tartottak, mig az illetők bele nem untak. Szomoru tanuja volt 's valának a RRek mindnyájan, hogy a szólásijog néha egészen elnyomatott. Kérdem, mond a szóló: vajjon azok követei vagyunk-e mi, kik e helyen illy hatalmat gyakorolnak; valljon őket illeti-e szavaink és tetteink fölött itélni? vagy távollevő megbizóinkat, kiknek parancsát teljesitni kötelességünkben áll? Elismeré ugyan, hogy szabad, de nyilvános tanácskozás mellett, a hallgatóságtul a legkisebb érzelemnyilatkozást is megtagadni akarni bajos dolog volna; de határt szabni mindenesetre lehet és kell. Más részről meg kell azt is jegyeznem, hogy voltak esetek, midőn nem a hallgatóság, hanem a tábla tagjai által történt a zaj és félbenszakasztás; e tekintetben tehát szintugy szükséges a rendezés, mint az ifjuságra nézve, melly az illető követek gondjára van bizva, mellynek tehát az illy intézkedés igazi érdekében történik, minthogy idővel ők foglalandják el azon helyeket, mellyeken most a jelen képviselők ülnek. A karzaton nevelt és neveletlen, müvelt és müveletlen egyének gyülnek össze; ezekről a zabolátlanság ifjainkra is elragadt, 's igy eltántorodva és rendetlenségekhez szokva, idővel sem teljesithetendik kötelességöket. Minthogy pedig tapasztaltuk, miszerint néha e tábla tagjai közt sem volt csend eszközölhető többszöri elnöki felszólitások daczára is: e részben az elnököket szinte föl kell ruházni bizonyos csendföntartási jogokkal. Szükségesnek látná tehát a szóló a ker. elnökök hozzájárultával a jegyzőséget az utczai tények iránt hozandó törvényjavaslat, ugy szinte a házi szabályok kidolgozásával megbizni. Minthogy továbbá a tanácskozási teremben a jelennemlevők követei is helyet foglalnak, kiket egyébiránt a RRk önkörükből tettleg kizártak, sőt több izben ki is nyilatkoztaták, hogy őket e tábla tagjaiul elismerni nem akarják: iránt uk is törvényjavaslatot kivánna készittetni, 's ezzel hasonlókép a jegyzőség volna megbizandó. Mindez nem babonaság, nem lehetetlenség, csak akarat kell hozzá. Javaslatba hozhatna talán a jegyzőség az előterjesztések könnyebb hallhatása végett szónokszéket is; azonban itt részletekbe bocsátkozni fölöslegesnek tartja, hivén, hogy a jegyzőség minden szükségesek iránt kellő figyelemmel fog viseltetni; tehát ebbeli javaslatát, a RRnek továbbá is figyelmébe 's pártolásába ajánlja. A harmadik szónok egy megy. követ szinte egyetértett az elsőbben fölszólalt taggal, előadását azon általánosságokkal szöve át, hogy hol a vér kissé gyorsabb mozgásban van, ott nem kivánhatni olly csendet, mint p. o. Némethonban vagy Hollandban; mint ezt a franczia k és angolok példája is mutatja. A közvéleményt nem kell, de nem is lehet elfojtani, melly ha néha tulmegy is, itél királyok és nemzetek fölött, és semmi törvénynek nem engedelmeskedik; mert fölül van minden törvényen és korláton 'stb — Egy másik tag imigy szólt: Ezen k. kir. leirat, melly jelenleg a tanácskozás tárgyát teszi, két részre oszlik, egyik részében az adatik elő, hogy U.B. szatmári követ az utczán az országgyülési ifjuság által „cum manifesta salvi conductus diaetalis violatione“ meggyaláztatott, 's hogy ezen törvénytelen tett megboszulására már a kellő rendelések megtétettek. Erre nézve tehát az orsz.gyül. testületnek teendője nincs. Azonban a k. leirat ezen részében találtatik mégis egy bizonyos kifejezés, melly a t. KK. és RRek figyelmét nagy mértékben igényli, t. i. az „cum manifesta salvi conductus diaetalis violatione.“ Minden alkotmányos nemzet a maga képviselőit a bántalmatlanság paizsa alá helyezé, 's ez vajmi szükségesen meg is kivántatik ahoz, hogy a nemzet képviselői bármelly hatalom ellenében is meggyőződésök-szülte véleményöket szabadon kijelenthessék; és a ki ezen bántalmatlanságot megsérti, az az alkotmányt alapelveiben támadja meg; ugyanazért szükséges itt megvizsgálnunk: vajjon az emlitett követi

bántalmatlanság megsértetett-e, és alkotmányunk elleni ezen merény csakugyan elkövettetett-e vagy nem? A szónok nem abban tartja a salvus conductust, hogy egy azzal biró egyén, mint magános személy, más magános személy által meg ne sértethessék, mert ezen értelmezésből tisztán az következnék, hogy egy salvus conductussal nem biró egyén mindenki által szabadon sértethetik, 's ez csakugyan nem áll. Nézete szerint minden jól elrendezett statusban 's Magyarországban is, minden polgárnak veleszületett salvus conductusa van minden más privát személyek irányában, a szónok legalább nem is képzelhet szomorubb polgári állást, mint millyen volna egy olly státusban, hol a magánjogi törvények csak olly egyének sértéseit kivánnák megboszulni, mellyek salvus conductussal ellátvák. Az országgyülési salvus conductus nem magános személyek, hanem hatóságok, 's talán leginkább a kormány irányábani bántalmatlanságot feltételezi, 's ez tulajdonképen abból áll, hogy egy orsz.gyül. követ, mint követ, semminemü tettei 's beszédiért a hatóságok által kérdőre ne vonathassék; 's U. B. urral ezt nem is tette semmi hatóság, mert maga a k. leirat azt mondja, hogy ő az orsz.gyül. ifjuság által gyaláztatott meg; minthogy pedig az orsz.gyül. ifjuság nem hatóság, hanem magán törvények rendelkezése alatt álló egyes individiumokból alakult testület, semmi sem bizonyosabb, mint hogy általok a követi bántalmatlanság, melly csak hatóságok által sértethetik meg, meg nem sértetett, hanem az egész esemény rendes törvény utjára tartozik, mellyen mint közönségesen tudva van, a vizsgálat már csakugyan meg is kezdetett. De mi ebbe nem avatkozhatunk, erről felelni fog az eljáró bíróság azon örök biró előtt, ki mindnyájunk tetteit, egykoron számon fogja kérni ott, hol valamint egyrészről nem lesz közvélemény, ugy nem lesz más részről k. leirat, hanem itélni fog az örök biró az örök igazság törvényei szerint. A mi feladásunk, a k. leirat második részére terjeszteni figyelmünket, hol t. i. a hallgatóság kicsapongásai korlátozása iránt törvény hozatalára utasíttatunk. Kétséget nem szenved, hogy a hallgatóság, különösebben ezen az országgyülésen, a tanácskozási rend megzavarásával az őt illető szerénység határain tul terjeszkedik. Nem akar szónok az ifjuság tribunus plebise lenni, és nyiltan megvallja, hogy valamint voltak idők, mellyekben a nemzet illy kisszerü maneuverekre rá szorulni látszott, tagadhatlan hogy voltunk olly szomoru állásban, midőn illy piczi demonstratiók is nyomtak valamit a súlyegyenben: ugy tagadhatlan az is, hogy mostani fejlődöttebb állapotunkban semmisem ártalmasabb az ellenzéki állásnak, mint illy incompetens auctoritásnak beavatkozása; mert rosz argumentum a legszentebb állitást is népszerűtlenné teszi. De hogy ezek iránt sikeresen intézkedhessünk, meg kell vizsgálnunk a baj nemzőokait. A szónok nézete szerint a hallgatóság ezen túlterjeszkedésének több oka van, 's hogy messze ne menjünk az első és legközelebbi okai mi vagyunk; mi magunk vagyunk figyelmetlenek és talán némikép türelmetlenek az ellenvélemények iránt. Azt hiszem, hogy ha az egész követi kar minden csendzavaró részletes conversatiót és sugdosásokat köréből kiküszöbölvén, hozzáméltó komolysággal figyelmezne a szólóra, a hallgatóság közül senki sem lenne olly merész, ki e méltóságos, ez ünnepélyes csendet megzavarni bátorkodnék. Második oka ennek azon nemugyan alapos, de mégis plausibilisnek tetsző nézet, miszerint a hallgatóság a közvéleményt kifejtő szabad sajtó hiányában magát a közvélemény pótlékának 's mintegy organumának tekinti. A harmadik ok ezen méltóságot nélkülöző tanácskozási terem, miről valamint meg kell a rendező dicséretére mondani, hogy jobban már elrendezni nem lehet, ugy az is tagadhatlan, hogy tanácskozásra a legalkalmatlanabb. Negyedik végre 's legfőbb oka a rendetlenségnek, hogy a haza ügyei fölötti tanácskozás végett az országnak egy szögletébe vonulunk, mintegy elbuvunk hazánk népe virága elől, 's kerülni látszatunk azon nyilvánosságot, melly egyedüli eszköz számot kérni 's számot adni sáfárkodásunkról. Hisz itt Pozsonyban kikből áll a parliamenti auditorium? Tulajdon irnokainkból, kik minden más elementum, minden támasz és irány nélkül magukban állanak, fiatalságuk 's jó indulatuk érzetében, 's teszik azt, mit szivök sugal, a nélkül hogy tettöket megfontolás korlátozná, mert azon korban, mellyben irnokaink vannak, bizony nem igen van még elég ideje az embernek öntetteit fontolgatni. Ha az országgyülés az ország szivében, a haza fővárosában tartatnék, ott hol a hallgatóság nagy részét egy megfontolás által kiképzett, tapasztalás által szilárdult, élemültebb karuakból álló elem formálná, mellynek itélete a fiatalabbaknak is irányt adna: meg van győződve szónok, hogy a tanácskozások rendét a hallgatóság soha meg nem zavarhatná. Mire nézve mond a szónok, ezen k. leiratra válasz gyanánt ő Felségének fel kellene terjeszteni, hogy a hallgatóság korlátozására legczélszerübb lenne, az országgyülésnek Pesten, jól elrendezett teremekben és szabadsajtó kiséretében tartása. Hasonló szempontbul indult ki a most következett szónok is: a tanácskozások mostani jellemének okául, az előbbi szónok által előterjesztetteken kivül még azt adván, hogy minden tárgyalás alá kerülő kérdésbe, nem eléggé biztositott nemzetiségünket látjuk beszőve, 's viszonyainknak egész kapcsolata nem ollyan, hogy ezek természeténél fogva a tanácskozások nyugodtan 's mintegy hideg vérrel folyhatnának. Ovatossá kivánta ennélfogva tenni a RRet, hogy intézkedéseikben túlszigorúk ne legyenek, 's reményét fejezte ki, miszerint az ifjuságban a becsület és hazafiság érzete hathatósan müködni fog: elejét venni jövendőre minden olly ténynek, melly magára nézve szégyenitő lenne, a törvényhozásnak pedig „perplexitást" és bajokat okozna. Elismeri szónok, hogy voltak magának a táblának is olly pillanatai, mellyekben a csend és figyelem épen annak tagjai által zavartatott; de ő nem is ohajt síri csendet, 's nem kivánja, hogy az itt ülök „marionettek" legyenek; mert Bentham szerint szükséges is, hogy egy vagy másik tag, ha ugy érdemli, figyelemmel ne hallgattassék; ez egyik mód arra, hogy a tanácskozások végtelenre ne terjedjenek. Azt egyébiránt el nem ismeri, hogy ollyas történt volna, mi a véleményszabadságot elnyomni akarhatá; gyengeség is volna azt zaj által engedni; sőt voltak, kik épen ekkor fejtettek ki legnagyobb erőt, 's nyilatkozatuk tüzében csendet idéztek elő. Egyébiránt pártolá P.m. követe javaslatát, szinte nem kivánván azonnali intézkedést, mivel, ugymond, még a leirat „influxusa" alatt vagyunk. — Utána egy élemült tag oda nyilatkozék, hogy személyes tudomása szerint a teremben a salvus conductus nem sértetett meg; a mi pedig az utczán történt, ahoz a táblának semmi köze. — Egy más m. követe a k. k. levelet szerkezetére nézve nem a legszerencsésebbnek nyilvánitotta, minthogy benne az utczai eset a tanácskozási rendetlenségekkel van összefoglalva, s ez utóbbiak miatt uj törvény kivántatik, a nélkül hogy az eddigiek elégteleneknek mondatnának. Ő Sz.megye követének azon tettében, hogy szenvedett bántalmát, illő intézkedés végett, nem a háznak jelentette be a tábla iránti bizalmatlanságot látott. Mig tehát az elnöktől a vizsgálat mibenléte meg nem tudatik, tovább menni nem lehet. Uj általános törvény hozatalát nem látja szükégesnek; mert a criminalis codexben van rendelkezve a személyes sérthetlenség iránt; a tanácskozási rendre nézve pedig törvényt hozni nemcsak fölösleges, de káros is volna, mert igy a tábla legfőbb jogát bocsátaná a törvényhozás másik része elibe, t. i. az önmaga iránti szabadrendelkezést. Elégségesnek tartom ennélfogva a P. m. követe által mondottakat csupán országos ülésbe átviendő határozatban kimondatni, 's elnök ő nmlgát a dolog és vizsgálat mibenléteről adandó tudósitás végett fölkérni; a ház szabályainak alkotását pedig, nehogy a fönforgó tárgyak hátramaradást szenvedjenek, későbbre halasztani; mert, ugymond, különben is annyi a teendő, 's annyiba kezdtünk már, hogy ha mindent végezni akarunk, az országgyülés még három évig is eltarthat. 'stb. Végre P. m. követe visszahuzta törvényhozatali javaslatát, 's a többség fölkiáltással Cs. m. követeét fogadta el.

A martius 4kei 164d. kerületi ülésben, mikép orsz.gyül. rövid közléseinkben már megérintve volt, a házi adó ügye forgott tanácskozási szőnyegen, eziránt B. m.k. illy tartalmu jeles inditványi alakban nyilatkozott., Midőn ezen tárgyat, mellyért egész éltemen keresztül parányi körömben, a világi javak szük korláti közt is olly tiszta hazafiui melegséggel buzogtam, mellynek szerencsés megoldásához nemzetem üdvét 's egész jövendőjét kötöttem, tanácskozás szőnyegére látom kitüzve, 's nem azért hogy igazságát vijjuk ki, hanem azon bizonyos tudattal, hogy az itt kezeink közt fog elhalni: megvallom t. RR! megrendülök egész valómban; mert elhalnak vele, ha nem örökre is, de hosszu időre, e népnek nemzetté erősülhetése fölött nagyszerü reményeim, elhomályosul a kilátás, mellyel a törvényhozás magas müködéséhez feltekinteni szerettem, midőn a törvényhatósági vitatásokban az erőszak szilajkodásit láttam diadalmaskodni a nemzet minden jobbjainak csaknem általános értelmisége fölött; mert azt hittem, hogy itt, hol a dorongok ijedelmei távol maradtak, találni fogunk mégis egy biztos révpartot, hova kiszállhatva, ha nem tudunk is a nemzet egység ama mindent, de mindent, mi üdvös lehet, magában foglaló nagyszerü eszméjének életet adni: nem fogunk ama szomoru kénytelenségre jutni, hogy annak egyenes megbuktatása lehessen az ut és alkalom valami mást, valami jót a nemzet részére tehetni; 's nem hittem, hogy igazságos érzetében annyira felületes lehessen e nemzet, önérdekei iránt annyira rövidlátó, hogy az egész müvelt világ előtt mai nap kénytelen legyen tanuságot adni, miszerint mind az, mi 20 év óta a nép irányában hirdetett igazságról és méltányosságról feljegyezve áll, nem volt más, mint szájhősiség, 's a nemzeti jólét érdekének nagysága ott álljon ledorongolva az önérdek gyalázatos törpesége megett. — T. RR! nem szólok azokról, kiknek tiszta jellemü meggyőződésök ellenkezett az adó behozatala eszméjével, azt sem tudom, mit végezett a sors szeszélye e hányatott nemzet jövendő ügyéről; de azt fel tudom fogni, hogy mind az, ki azon törekvésnek, mellyel mi a nemzet különböző osztályainak rokonulását, az irigység és elégültlenség kiirtását tüztük ki, mindaz, ki e nemes törekvésnek önérdekből állott utjába, ki a balga tömeg hitét megfertőztette: az éveket rablott egy nemzet életéből, tán soha vissza nem hozható éveket; vétkes kezekkel támadá meg milliók boldogságát, 's megérdemli — megérdemel mindent, mit én szóval kimondani tudnék; — mert nemzetét, saját családját árulta el, 's megtett mindent arra, hogy irtózva gondoljon a halál örök álmára, melly őt azon föld kebelébe kényszeritendi, mellyhez annyira hűtlen volt. Én a magyar nemzet életében az adó kérdését illy nagynak, mindenek közt legnagyobbnak tekintem, 's engedjék meg a t. KK. és RR., hogy mielőtt szavazatomat határzottan kijel enteném, a nemzet jelen teendői fölött általános nézetimet kifejthes sem, nem mintha tanulságos akarnék lenni, hanem mivel igy lehetek csak érthető, igy hiszem betölthetni azon állást, mellyet itt küldőim bizodalma után elfoglalok. — Mint csalhatlan történeti axioma áll előttem, hogy egy nemzet állandó fenmaradásának, nagyságra; virágzásra lehető fölemelkedésének egyedüli föltétele bizonyos terjedelmi nagyság, mert hiszen kis számu nép és nemzet mindig a szomszédok jó akaratától függ, de a mi ennél több, szükséges hogy elemei egyetemes összhangzásban legyenek. Egy legyen a hon minden polgára előtt a czél, mellyben egyesülve, az ellenségeskedés ingerei számüzve maradjanak közölök, minden egyes polgar állásának biztositéka képezze a közös alkotmány biztositékát, szóval, veszély és öröm közös legyen; e közérzelem legyen lélek a nemzeti életben, e közös érzelem legyen a vér keringés a nagy müvezetben, 's az illy érzelemtől áthatott népnek igen is nagygyá, félelmessé kell lennie; az illy nép nem engedend változást ügyeiben, mert minden, mi vele történhetik, csak roszabb lehet; az illy nép csak kiirtható, de le nem igázható. Már ha tekintjük Magyarország alkotó elemeit eredettől fogva mai napig, nem vizsgálva, mi az a csudaerő, melly akár idegen hatalomnak áldozatul esni, akár honn az enyészet annyi fárasztó harczai közt magát föl emészteni nem engedé, elég tudnunk, hogy még itt vagyunk, 's az események csudálatos összehatása meg engedé áldani a gondviselést, és ha akaratunk van felfogni azt, mire a történetek tanusága int, hogy t. i. a mi egy nagyratermett nemzetnél sem hiányozhatik, de sehol a földkerekségen annyira nem szükség mint e hazában: nemzeti egység legyen az induló pont, honnan törvényhozási foglalkozásunk kezdetét vegye, 's mellyet bármelly intézkedésünkben szem elől téveszteni, 's mellynek elérésében kifáradni soha nem szabad; mert ugyan ki fogja tagadhatni, miszerint a nemzetünket alkotó elemek, hajlamok, annyira különbözők, hogy a 15 milliónyi erőt, melly a világ minden enyésztő hatalmával daczolhatna, tiszta értelemben nemzeti erőnek venni egyáltalában nem lehet; ezért maradunk mi el szomszédinktól, ezért pang nálunk minden törekvés; itt a kórállapot gyökere, melly azért a törvényhozás figyelmét mindenek fölött igényli. Sok van ugyan e hazában, mi a közérzelem kifejlődésének gátját képezi, de a legközelebbi okok e háromban rejlenek: nyelv, vallás, nép és aristocratiai viszony. A nyelv tárgyában lélekemelő nyugalommal tekinthet a törvényhozás leküzdött napjaira; itt semmit nem mulasztott; minden nap, minden óra közelebb juttatja a hazafit azon képhez, mellyről az előtti években álmodni is alig mert, miszerint a nyelv egysége testvéri összeforrhatásunkat nem fogja akadályoztatni. A vallásban szabad legalább sokat reményleni, mellyek a mult idők keserüségeit megenyhi tendik, ámbár itt (nyiltan kimondom) a vallás sérelmében az van legkevesbbé kiemelve, mi az én érzelmem szerint legfőbb, mi nélkül vallási nyugalmat nem várhatni, t. i. azon politicai jogok különfélesége, mellyeknek vallás az alapja. Legyen bár szabad átmenet, közös temető, áldva a vegyes házasság 'stb., még nem lesz megtéve, a mivel vallás tekintetében tartozunk a nemzeti egységnek. Ezek csak egyes okozatai a politicai jogok különbözőségének, melléksarjadéki valának a visszás állásnak; de korán sem orvoslása magának a sérelemnek. Egyedül a politicai jogok egyenlősége és tökéletes viszonossága az, mi kiirtja a gyülölséget a hon polgáraiból az alkotmány iránt, mi egyik vallásnak a másik fölött nem kedvez; majd ha nem ohajtjuk, hogy egyik vallás a törvényhozásnál saját magát representálva, a másikat ezen befolyásával elnyomhatja; ha azt mondhatjuk, hogy a nemzet egyik osztályu gyermekeire ugy terjed ki gondja, mint a másikéra: akkor igen is, nem lesz felekezetesség, nem méltó panasz: de hiszen e részben naponkint ismét tünedeztek az összeolvadhatás közgátjai, mert a mi mindenek fölött megnyugtató: e sérelem fen van ugyan még a praesentatióban, de az enyészet hatalma átkarolta, már és foszladoznak le róla a csalódás leplei, mellyekbe eddig burkolva vala. Az mi körül olly kevés történt, mi hasonlókép akadályul gördül a közegyetértés és összesimulás kivánata elibe, a mi olly közösen ellensé günkké teszi a hon minden nemnemes polgárát, ez a nép és aristocratia közötti viszony. Ha át kell látni az aristocratiána k, mikint ezen baj ellen nem lehet másutt keresni az

orvosszert, hanem azt tulajdon keblében találhatja fel, t. i. ha nemcsak igazságot hirdet, de erős akarata is van, a hon minden polgárának boldogságát nemcsak nem hátráltatni de törvényhozási befolyásával azt előmozdítani is törekszik; szóval: ha átlátja, hogy abban fekszik a béke és nyugalom záloga, hogy a kiváltságos osztály akar is, tud is igazságos lenni: ugy át kell látnia önérdekeért, hogy a nép és aristocratia közti kapcsolatnak változni kell. E kapcsolat két feladást foglal magában, 1) hogy a hübér maradványai eltörültessenek, 2) hogy az adó eddigi terheiben az aristocratia magát önkint osztályossá tegye. Mik azon viszonyok, mik a hübér maradványai, mellyek a nép idejét, szorgalmát és személyét tekintőleg a földesuri tulajdon képzetét fentartva, a gyülölség szenvedélyét, forrongásit folyvást élesztik, 's okozzák azt, hogy mi czéljainkban, intézkedéseinkben, bajainkban és súlyos körülményeinkben a nép szivében kölcsönös rokonszenvet nem találunk, — nem fogom elősorolni. Azt hihetnék a t. RR., szándékosan erősebb színezetet választék, hogy nagyobb fontosságot kölcsönözzek; elég legyen erre röviden annyit megjegyeznem, hogy az ovószer ki van találva az örökváltság elvében, 's erről szólani máskor lesz alkalmam; most csak az adóról fogom kifejteni nézetimet, mint áll a nemzet előtt jelenleg, — mint áll az én hitemben? 's vajjon megért-e már ezen kérdés oda, hogy megbuktatásán vagy életbe léptetésén kivül egyéb teendőnk ne legyen? — 's végre az összehasonlitások nyomán mit gondolnék én teendőnek? A házi adó fölött legujabb időkben egy nagy tekintélyü aristocrata mondá ki, hogy az, a mint van a nép vállain, igazságtalan teher; ezt utána mondá a Pesti Hirlap, utána minden igazságos érzetü ember, és habár nem tevé is a Pesti Hirlap pártolását azon értelemben, mint ama különben igen tiszteletreméltó arisztocrata; fejtegetéseiben mindazáltal, midőn egyedül a házi adóra szorítkozott, ugy tartom, irányt tévesztett 's titkolódzási modort követvén szerfölött vétett azon elv ellen, melly minden társaság boldogságának fő elve, t. i. a teheregyenlőségé ellen; mert az igazság fele föl vala áldozva, félszeg marada minden ok, mellyel a közvéleményt ennek elfogadására birni igyekezett. Nem is maradt egyéb kiforgatlanul, mint az igazság meztelen szava; pedig emberek vagyunk, 's olly törvény alkotására, melly teherrel jár, nem elég a puszta igazság; hanem mulhatatlanul a hitbe kell bevésve lenni, hogy a teher elvállalását a kikerülhetlen szükség parancsoló tekintete kivánja, vagy az abból eredendő nagyobb haszon; különben nincs rá példa a világ fenállásától fogva, hogy kiváltságos osztály legigazságtalanabb érdekétől is önkint lemondott volna. (Folytattatik.)

Az illető kerületi jegyzőnek febr. 22kén 155d. ker. ülésben tartott kimerítő beszédéből, mellynek egy részét már mult számunk közlé, folytatólag még a következő érdekesb helyeket adjuk: Nem ingadoztat engem — mond a szónok — a főRendeknek azon ellenvetése sem, melly az alkalmas börtönszemélyzet állitott hiányából meritetik. Vajjon ezt nem lehetett volna-e mondani a váltótörvénykönyv behozatala ellen is; hol voltak akkor a váltóbirák 's ügyvédek? A törvény képezett magának. És vajjon ez ellenvetés nem amaz elkoptatott circulus vitiosusnak egyik kinövése, melly szerint előbb követelik a néptől a becsületérzést, aztán igérik fölszabaditását a bot alól? Avagy mikint iskolamester-képző intézetek vannak, vagy lesznek, a FőRR. szükségesnek vélik, hogy az igazgatók, sáfárok, őrök 's a sok tudománynyal járó kapunállók előlegesen külön intézetben képeztessenek? Ugy látszik; mikép a FőRR. néha szeretnek kis dolognak nagy feneket keriteni. Hiszen kérem, a mi positivumot a kormány-személyzetnek tudnia kell, az a törvénykönyvben ugy szólván mind benfoglaltatik; mi ezen kivül szükséges, az mind ollyan, mit bár honnét most is megszerezhet, legtöbb függ pedig a józan ész és emberi szivtül, mi ismét a szerencsés választástul függ; egyébiránt még alig fognak emelkedni a falak, már kétségkivül lesznek, kik e hivatalt tanulmányul veszik, egy két egyedet ha szükség, a kormány is kiküldhet a gyakorlat megtekintése végett, 's az ügyről mint külföldön, nálunk is majd egész kis irodalom fog támadni. 'S csak egy fogház épült legyen föl, abból rövid idő alatt akár száz egyed megtanulhatja a fegyelem 's rend gyakorlatát, mit annak tudni országszertei egyenlősége végett szükséges, ezen kivül a többi függ részint a törvénytül, mi irva van, részint a belátástól, mellyet ki nem bir, az azt mástól nem szerezheti meg. Legsúlyosb ellenvetés volna a költségbeli, ha az ugy állna, mint a FőRR. által előadatik. De vajjon ugy áll-e? Ki akarja a FőRR. számitása szerint ama 14 millióra menő ezüst forintat egyszerre börtönökre forditani, 's a pénztárakból a diaeta végével egy évben leszámoltatni? Nem látja-e át mindenki, hogy ama 50—60—100 börtönnek folytonosan kell ugyan épittetniök, de e nagy vállalat igy is el fog 10—15 évig tartani, 's e képen nem világos-e, hogy a FőRR. által a nemzet rémitéseül előadott 14 millió koránsem egyszerre 's egy évben, hanem 10—15 évben fog, és igy a börtönökre évenkint talán csak egyegy millió pengő forint forditatni? 'S állithatják-e a FőRendek őszintén, hogy ha Magyarország évenkint a börtönrendszerré egy milliót fordit, haladási minden eszközeit már kimeritette? 'S abból, hogy tömérdek egyéb teendőnk van, mikép következik, hogy ezt halaszszuk odább, vajjon ha ezt sem végeztük el, e mód mellett nem szaporodnak-e teendőink évenkint? Nincs-e a szükség most napi renden? Igy egyik reform megölő akadálya lenne a másiknak; nálunk legelső szükség egy sincs, de első sok van, ezért legjobb nem válogatni közöttük, de bele kezdeni; ki rangozza, sorozgatja a reformokat, kisebb ellene, mint az; ki azokat ellenzi. Ama 14 millió fr. helyes számitás-e? annak vizsgálatába ezuttal nem bocsátkozom, csak azt jegyzem meg, mikép a törvényhatósági börtönöknél az anyag nagy része p. o. kő 's a fuvar nem igen kerül pénzbe, 's a rabok is használtathatnak napszámosokul, mint a sinsgsingi fogháznál Amerikában: a kerületi fogházak épitésére pedig elég dús a magy. Kincstár, 's mikép a franczia kormány valamennyi fogházait a javitórend szerhez alkalmazhatta volna amaz 500—600 millió franccal, mit Páris erősitésére pazarlott el, ugy néhány év alatt föl épülhetnek nálunk is a kerületi fogházak, ha béke idején várépitésre milliók nem forditattnak. 'S ne felejtsék el a FőRR., hogy rosz gazda, ki csak azt nézi, mennyit ad ki, 's nem nézi: mit nyer utána; ne felejtsék el a köz erkölcsi hasznon kivül, hogy a nemzet egyszerre adván ki milliót, szinte milliót kimél meg, mit apródonkint adandott ki a rabok tartására, mert ha a rabok keresménye által a tömlöcz költségei vagy egészen, vagy részenkint fedeztethetnek Amerikában, Angliában, a gyár 's kézműipar e hazáiban, azok még inkább fognak fedeztethetni gyárszegény hazánkban, 's ez által évenkint néhány száz ezer ft terhe gördül le a nemzet vállairól. De ezt számitásukból a FőRR. teljesen kifeledték. Mindezen okoknál fogva a szónok a FőRRtől ajánlott nem minta-, hanem próbabörtönt szükségtelennek tartja. A törvényhozás nem szab határidőt, melly által ezen óriás vállalat bevégeztessék, tehát van idő engedve a fejlődésre; sőt a megkezdésre nézve, miután itt igen sok függ az architecturától, jónak látná ha nem most is, de mindenesetre a börtönrendszernek törvénybe iktatásakor a következőket határozni u. m. a) A végrehajtó hatalom gondoskodni fog, hogy az épitések előtt minden külföldi tapasztalások és kisérlettételek megszereztessenek, 's közzé tétessenek. b) E végből néhány tárgyértő férfit 's épitészt az europai legjelesb javitó fogházak közvetlen megvizsgálása végett kiküld, 's általuk nemcsak a külföldi fogházak rajzát közölteti, hanem a rabok különbféle száma szerint 25, 50, 100, 200, 300, 400, 500, rabra eredeti terveket is készittet, 's mindezeket sajtó és könyomat után közzé teteti. c) Mindez az orsz. gyülés végétől számitandó 1½ vagy két év alatt eszközöltetni fog, 's a tárgy műtanilag aképen fölvilágositttatván, a ker. börtönök épitéséhez csak akkor lehessen kezdeni, és a törvényhatóságok csak e 1½ vagy két év eltelte után készithessenek terveket, 's küldhessék föl azokat. A börtönök épitésére nézve a szónok e szabályt elégnek tartja, de szükségesnek is, mert a külföldi intézetek 's költséges próbatételek legalább rajzbeli ismerete nélkül ugy járhatnánk, mint a bécsiek, kik 1837ben az Alser külvárosban olly javitó fogházat épitének, mellynél az amerikaiak 's angolok már a mult században czélszerübb formát találtak, — azaz indultak a FőRR. által nekünk ajánlott elven, t. i. nem kezdeni ott, hova idegen nemzetek kezében a rendszer mostanáig kifejlett, hanem kezdeni ott, hol azok félszázad előtt szinte kezdették; mert hisz a FőRRek elve szerint minden népnek minden dologban csak saját tapasztalásából lehet meggyőződnie. Mi a FőRRk második inditványát illeti, miszerint a tapasztalásszerzés a mintabörtön által huzamosb időbe kerülvén, addig a törvényhatósági fogházak az 1827ki országok választmány javaslatának nyomán ideiglenesen rendeztessenek el, miután a próbabörtön ellen nyilatkozám, ennek pedig folyása e második inditvány: erre nézve rövidebben akarok nyilatkozni. A FőRRfontolgatásának egyik legnevezetesb bizonyitványa ez izenet, mellyben, mint naplójukból még határozottabban olvashatni, 20-30 évet kivánnak annak megpróbálására, mi több nemzetek által majd félszázad óta sükerrel gyakoroltatik. A FőRR. e fontolgatásához nem hasonlitható, csak a FőRR azon csodálatos emberszeretete, minélfogva egy részrül lelkünkre kötik, hogy a mintabörtön „mint embereken teendő mükisérlet minél kisebb körre szoritassék" — más részrül pedig 20—30 évre halasztván ki a javitó rendszer behozatalát, addig tömlöczeink tovább is maradnának olly status-intézetek, mellyekben évenkint több ezer ember a bünbe közköltségen avattatik. Avagy azt hiszik a FőRR., hogy az 1827ki szabályok által e veszély elhárittatik? Nézzük tehát röviden, mit rendelnek e szabályok. Először rendelik, hogy a tisztaság 's anyagi jóllét fentartassék; — erre nézve megjegyzem mikép eddig a tisztaság hely szüke miatt, az anyagi jólét költség hiánya miatt nem volt meg, tehát hely és költség kell, pedig főkép ezt kimélik a FőRR.; azonban a tisztaság 's anyagi jólét még magában kevés is, mert ha magasb kellékekkel a fogház nem bir, hasonló a tiszta 's fényes koporsóhoz, mellyben a test jól megél, de a lélek, az erkölcs elvész. Másodszor, rendelik ama szabályok, hogy a rabok munkához szoktattassanak; — erre nézve megjegyzem, miképen a munka jobb a henyeségnél a rabnak is, mert dologhoz szokik, a statusnak is, mert a fogház költségei fedeztetnek; de a társaságbeli munka roszabb a henyeségnél a rabra nézve is, mert ez még inkább elfajulhat, a statusra nézve is, mert a mulatságos munka, millyen a most levő rabdolgoztató intézeteké, a büntetést megfosztja súlyától; tehát ismét nevezetes költség kell, mert czélszerü épitkezések e tekintetben mindenütt hiányzanak. Harmadszor rendelik ama szabályok, hogy a rabok el ne romolhassanak; és mi fogja azt meggátolni? a FőRR véleménye szerint: a rabok osztályozása, mellyet előttem már Sz. megye követe is megérintett, t. i. külön osztályt képeznének a vádlottak 's megitéltek; a vádlottak ismét elosztályoztatnának férfiakra és nőkre; mindezek visszaeső, és első izben bünhödőkre, ezek ismét öregekre és ifjakra, ezek közül pedig a czinkosok, az egyvidékiek, 's legalább a gyilkosok és más gonoszlevők ismét külön záratnának, ugy hogy e szerint a férfi-vádlottak legalább 24, a nők legalább 12 osztályt, össz. 36 osztályt képeznének. A megitéltek pedig a férfiak és nők osztályán kivül öregekre és ifjakra, 's mindezek a bünök neme szerint p. o. a tolvajok, gyujtogatók, gyilkosok, rablók, legalább hatfelé osztályoztatván, már csak e tökéletlen különzések, a kórházon, dolgozó szobákon 'stb. kivül, végösszesen 54 osztályra mennének. Ezt kivánta a szónok megjegyzeni az osztályozás és gyakorlat kivételére nézve. De ha könnyünek hiszszük is a kivitelt; kérdi ő: vajjon ez osztályozásnak van-e olly elvalapja, mire épithetünk? felelet: nincs, mert midőn a gyilkost gyilkoshoz, az ifjut ifjuhoz zárjuk, nem puszta névbeli hasonlaton indultunk-e ki? nem mindennapi tapasztalás e, hogy a az emberölő subjective sokszor kisebb gonosztevő mint a tolvaj, hogy az ifju mestere lehet bünben a véneknek, 's nem valószinü-e, hogy épen midőn a bün nemei szerint osztályozzuk a rabokat, ép akkor esünk bele, mit kerülni akarunk, ép akkor szerezzük meg a rögzöttnek a tanitványt. Husz, 30 év előtt az angol törvényhozás is az osztályozásban kereste a fogházak javitásának titkát, de ártalmas következményeinek elejét csak ugy vehették a fogházigazgatók, hogy törvényt igen sokszor nem tartották meg; 's ime midőn más nemzetek tőle eltérnek, a FőRR. most javasolják ismét amaz ujonnan talált elv szerint, hogy ennek sükertelen volta felől is csak saját tapasztalásunkból győződhetünk meg. Miután tehát ez osztályzatnak biztos alapja hiányzik, tölteni vele az időt annyival kevesbbé tartja a szónok tanácsosnak, mert ő egyedül a fogházak megtekinthetése végett Magyarország csaknem minden megyéit beutazván, 's 54 fogházat vizsgálván meg, ugy van meggyőződve, hogy az időközi rendszer nem volna költség nélkül jelenleg kivihető azon megyékben sem, mellyekben a rabok száma kevés; megtörténnék ellenben néha, hogy majd a 10—20 rab mind külön lenne osztályzandó, 's ekképen az osztályozással a magánrendszerre jutnának; azon megyékben pedig, hol a rabok száma nagy, mindenütt csak roppant 's néhol egészen uj épületekkel lenne alkalmazható, 's hihetőleg haszon nélkül még akkor is, midőn az osztályozás 2—3 személy különözéseig vitetnék, mert 40 rab némi nyilvánosságban élvén együtt, gyakran nehezebben szövetkezhetik, gyakran kevesbé rontja meg egymást, mint ha 2—3 van együtt. 'S kérdi a szónok, mi lenne eredménye e palliativ-rendszernek? Az, hogy e félszabály mellett hosszu időre kialunnék a nemzet energiája a gyökeres rendszer behozatala iránt; az, hogy miután e kuruzs szerre néhány millió most elköltetnék, előbb utóbb végre is ki kellene adni a javitórendszerre azon összeget, mivel a FőRRek most rémitenek, 's ekképen most beteljesednék rajtunk egyik példabeszéd is, hogy a magyar tüz szalmaláng, mert e nagy munkának csak füstjét látná a nemzet; akkor beteljesednék rajtunk ama másik, t. i. hogy a fösvény kétszer költ. — Végre a szónok áttér a FőRR. 3ik inditványára, miszerint szükségesnek tartják, hogy miután a magánrendszer elvei után, a bünt. törvénykönyv 1ső részében kiszabott büntetések még most csak a mintabörtönben alkalmaztathatók, határoztassék meg az arány, a mellyben ugyanazok, a még nem magánrendszerü törv. hatósági fogházakban fognak alkalmaztatni. Mindenek előtt figyelmezteti a KKat és RRet azon körülményre, mikép a FőRendek nem mondják ugyan, hogy a büntetőtörvénykönyv 1ső részét már tanácskozás alá vették volna, azonban mégis kivánják az abban megállapitott büntetéseket arányositani, miből nyilván következik, kell következtetnünk, hogy ők is az előszámlált büntetés-nemeket fogadták légyen el, különben hogy kivánhatnák az el nem fogadott büntetésnemek arányositását? Itt egyébiránt azon kérdés adja elő magát: a bünökről 's büntetésekről szóló 1ső rész és e 3dik rész közt mi összefüggés van? azt feleli ő: a leglényegesb, mert a büntetésről tiszta fogalma mind a törvényhozónak mind a birónak csak ugy lehet, ha az magában a bün-

tető-törvénykönyvben határoztatik meg, azaz ne függjön az sem a birótól, mert gyakran más lesz a büntetés, mit a törvényhozó rendel, más mit a biró itél; sem a végrehajtó hatalomtól, mert ennek kezében ollyanná változhatnék, miről törvényhozó 's biró még csak nem is álmodtak. Midőn tehát a magyar törvényhozás a fogház-rendszert a büntető-törvénykönyv kiegészitő részévé teszi, a Lousianain kivül valamennyi külföldi, 's igy a franczia és angol törvényhozás fölibe is emelkedik. Mert a franczia codex 12 rövid §ban — a fogházakról ugyszólván csak futólag emlékezik, 's midőn szabatosan körülirja a kiállitást, a halálbüntetést és a többi büntetéseket, a fogházak szerkezetét 's benne a bánásmódot egyedül az igazgatásra bizza, mellynek vagy hanyagsága vagy önkénye teheti azt pokollá, teheti kényelmessé, a minthogy a hány fogház van, annyiképen különbözik ez ugyanegy nevet viselő büntetés, egyikben a rab éhen hal, másikban hizik, egyikben baromkint bánnak vele, másikban kimélik. 'S Angliában is, bár fogháztörvények régóta irogattatnak, 's bár valamennyi fogház áll a czélszerüség bizonyos fokozatán, egymás közt azonban a fogságok nem kevésbbé különböznek; 's hogy egyformaság lenne mindenütt, még 1843ban is egy uj fogházi fegyszabályt készittetett 's ajánlott a belügyminister az ország valamennyi hatóságainak. Ezekből világos, mikép a más törvényhozások példáinak nyomán az 1ső rész törvénynyé válhatik e 3ik rész nélkül is; 's ha nem lehet máskép, kell, hogy bár e nélkül, azzá váljék nálunk is, mert csak a mi büntető biráink vannak azon rettenetes kénytelenségben, hogy ők sok esetben egyszersmind törvényhozók is, 's előbb bünné kell keresztelniök a tettet, előbb a büntetést rá kiszabniok magoknak, hogy aztán, mint birák kimondhassák; ezekből világos továbbá, hogy külföldön is gyakran változtak a fogház-rendszerek a nélkül, hogy a büntetés mennyisége megváltoztatott volna, bár egyébiránt azt hozná magával az igazság, hogy midőn a törvényhozó valamelly büntettre fogságot határoz, egyszersmind meghatározza a szenvedés mértékét is, mit az magában foglal. Az tehát a kérdés, hogy miután a fogságot a fegyelem szigorubb vagy enyhébb volta szerint kell szabni rövidebbre vagy hosszabra, 's miután a magányrendszert nem hozhatni be egyszerre valamennyi börtönbe, ezekre nézve az 1. részben megszabott fogságévek változtassanak-e? A FőRR., kik próbabörtönt ajánlanak, kik e 20—30 esztendőre terjedő időszakra egy átmeneti rendszert akarnak törvény által behozni, következetesen cselekesznek, midőn ama mértéket meghoszabbítani akarják, miután az általok ajánlott átmeneti rendszer a magánrendszernél sokkal enyhébb; de a szónok részéről nem akar próbabörtönt, ő a magánrendszert rövidebb idő alatt vélné behozandónak, semhogy ezen közben egy ideiglenes rendszer állittathatnék föl. E szerint miután jelenleg e tekintetben bizonyos alapunk hiányzik, mert a fegyelem most megyénkint különböző, ama mértéken, Sz. követével ellenkezőleg, semmit nem kivánok változtatni. Ama mérték minimumán változtatni nem lehet, mert nincs minimuma; a különböző bünök büntetéseinek egymásközti arányán pedig változtatni a FőRRk sem kivánnak; de nem is tartoznék ide, hanem az 1ső részre; tehát csak a maximumán lehetne változtatni; de a szónok ezeken sem kiván változtatni a következő okoknál fogva: 1) mert igaz, a magánrendszerü fogság a másfélénél rövidebb lehet, de ez főkép a rövidebb büntetésekre nézve áll, mivel a magán, kivált kezdetben, kin, hosszu idő után némileg hozzá szokik a rab, mint a hogy némelly fa a vizben megkövesedik; 2) mert az eddigi gyakorlat magánrendszer nélkül is rövidebb fogságot itélt, mint a bünt. törv.könyv 1ső része; p. o. egyszerü tolvaj 50 frt miatt 3 évre eddig sohasem itéltetett, és igy ha az eddigi gyakorlat mellett nem féltettük, az 1ső részben jóval meghosszabbitott fogságévek mellett még kevésbbé félthetjük a közbátorságot; 3) mert ha a magánrendszer kinos is, de a mostani tömlöczök irtózatosbak, veszélyteljesbek, mellyekben a mirigy évenkint megteszi a maga dulásait, mellyeknek büzhödt levegője a legviritóbb embereket nyomorékká teszi, egy szóval: a magányrendszer szabályosabb szigoruságát itt kipótolja a veszély nagysága; az, hogy a lélek elfajulhat, a test elveszhet, melly különben egyik sem volt halálra itélve. Ez oknál fogva nem kivánja a szónok a büntetések mértékét hosszabitani. Mindezek szerint t. KK. és RR., folytatá a szónok, nézeteimet terjedelmesben előadván, azok összegét végül itt kivonatban sem ismétlem, hanem kijelentem: miképen én a FőRRk. inditványainak egyikéhez sem járulok; még csak azt kell utoljára megjegyeznem, hogy ha a KK. és RR. sem a mintabörtön eszméjét, sem az átmeneti rendszert nem fogadják el, azon esetben mi most sem az 1827ki orsz. választmánynak javaslatára tett főrendi észrevételeket nem vehetjük vizsgálat alá, mert e rendszert csak a mintabörtön tenné szükségessé, sem azokat nem, miket e 3ik részre nézve átküldének, mivel a FőRR e 3. részt egyedülcsak a mintabörtön szempontjából, és igy csak némelly fejezeteiben vizsgálván keresztül, az egész fölött addig már nem értekezhetünk, mig a közbehozott mintabörtön kérdése iránt a két tábla egymással tisztába nem jövend.

Megyei 's más vidéki közlések.

≛ Mosonyból. Magyaróvár, mart. 6. F. hó 4ik napjára hirdetett rendkiv. közgyülés, melly az országgyül. utasitások készitésére vala szolgálandó, ma befejeztetek. Első alispánunk elnöklete alatt nyittatván meg a tanácskozások, legelsőbb is a mult januári közgyülés határozatát másitók meg, olly módon, hogy a kiállitandó 23 ujoncz nem hét, hanem a főhadikormány tiltakozása következtében tiz évrei szolgálatba fogna lépni, 's e hó 7én azonnal az illető községektől át is vétessenek. Erre a követjelentéseket hallgattuk látszólag hideg vérrel és mély csenddel, ugy hogy még a G—i féle esti zene 's U—y futtatás sem költék fel a nyugalmas kedélyeket, anyautasitásuk levén követeinknek mindezekre 's más hasonlókra. A városok elrendezésénél előfordult ismét a zsidók emancipatiójának ügye, melly a folyam tükrén felfeltünedező vizbeháló emberkint, csaknem minden közgyülésen előkerül, most — tán hosszú időre — végkép letétetett 's elmerült, 's miért? csupán a publica opinio, vulgo: közvélemény, tekintetéből. Továbbá nyilvános szavazás utján a papoktól, fizetéses hivatalnokoktól és katonai személyektől is szintugy, mint a nem keresztényektől megtagadtuk azon jogot, hogy városokban képviselőkké választathassanak. Beczikkelyezünk még némelly várost, de a megadott országgyülési szavazatok számának szaporodása nélkül. A religionáriumot ns Esztergommegye értelmében történt felirásunk már rég elhatározta, most csak arra utasitók követeinket, hogy a vegyes házasságok tárgyában törvényt sürgessenek 's az ez ügybeli, még felső helyeken tartott perek leküldetését szorgalmazzák. A gyülés másodnapján a népnevelés felett vitatkoztunk 's a néptanitókat-képző intézetekre — ugy a mint az országgyülésileg kiküldött választmány tervezé — a megkivántató százezreket tiz évre hangos örömmel megajánlottuk, olly hozzáadással: hogy a százezer forint kivetése törvényes uton eszközöltessék, a tán történendő önkénytes ajánlásoknak is szabad ut hagyatván. A néptanitóknak megadjuk a nemesi biztositékokat és jogokat, a szavazásit kivéve, melly utóbbira nézve a választmányi munkálat kivételt nem tőn. Ezekután a mezei gazdasági egylet rétöntözési terve tüzes szóáradást idézett elő, melly utóbb is oda jutott vissza, a honnét kiindult, minthogy az utasításokat készítő megyei választmány javaslata lőn elfogadva, melly azt mondja, hogy a folyam hosszában tulajdonnal biró minden sorsuak közbirtokosoknak tekintetvén, öntözhessék rétjeiket, azonban az illető földesurak jogai csonkítása nélkül. Nem kevésbbé tüzes vita keletkezett mai nap a magyar gazdasági egyesület gyönyörü szerkezetü emlékirata felett, győzött az ügyet hőn pártoló rész 's nemcsak a millión felül rugó öszszeg lőn megajánlva, hanem az érintett egyesület tagjainak, hazaszerte ismeretes érdemeik méltánylatául követeink által országos hálanyilatkozat fog kéretni. A levelek, folyamodványok, panaszok 's feljelentések többnyire magánügyekre szorítkozván az olvasó közönség figyelmét kevésbbé igénylik. Legközelebbi közgyülésünk april 16án leend. Jáky.

Nyitrából, mart. 6. — F. hónap 4én első alispánunk elnöklete alatt tartatott közgyülésünkön több rendbeli követjelentéseinkkel az országgyülési ifjuság által Szathmár v. követe U. B. ellen elkövetett kihágás tárgyában febr. 6án költ k. k. levél is felolvastatott, 's hogy jövőben hasonló, a korszellemmel homlokegyenest ellenkező botrányok ne történjenek, a kegy. kir. levél szellemében törvény sürgettetett az illy kicsapongások fékezésére alkottatni. Az országgyülésnek minden évben leendő tartása iránti inditvány élénk vitára nyujtott alkalmat, 's azt a RRk többsége jelen körülmények közt, mig egyéb szükséges módositások nem tétetnek, el nem fogadhatja. Meghagyatott követeinknek, hogy a kir. propositióknak a meghivólevelekkeli megküldetését szorgalmazzák, 's a kivetendő bármi nemü 's nevü adó dolgában az anyautasítás szellemében müködjenek .... azaz: nem adózunk! Jóllehet érdemes követeink teljesen birják bizalmunkat: mindazáltal, hogy annak idejében követurak lélekismeretes eljárását illőleg méltánylani, 's utasításaink pontos megtartását sürgölni lehessen, követeink felszólítatnak, hogy jelentéseikben mindig határozottan kijelentsék, hova 's mellyik részre szavaztak, itthon pedig választmányilag megvizsgáltassék, vajjon szavazataik anya- 's pótlóutasításainkkal öszhangzók-e? Somogym. a vadászati tilos ügyről szóló levelét pártoltuk. Végre B. J. lelkes tbiránk figyelmezteté a RRket, hogy a legközelebbi közgyülésen pártolólag inditványozandja gr. Széchenyi I. két garasos tervét, 's mindenkit ez ügybeni gondolkodásra barátilag felkér, nehogy akkor meglepőleg hatván a RRkre, e fontos 's a hon szebb korát bizonynyal megtermő tárgy elhamarkodtassék.

Mult hónapban tartattak nt. V. J. ur fáradhatlan tanodalmi igazgató vezérlete alatt negyedfél százat meghaladó tanuló ifjuságunk félévi nyilvános próbatételei. A tanulók feleletei munkaedzett tanitóik hő buzgalmának legmeglepőbb bizonyitványait adák. Kifejezhetlen öröměrzés szállá keblemet, midőn a 4 alsó osztályban a leginkább felső 's idegen-ajku vidékekről összesereglett növendékek tanulmányaikat — a latin nyelv tanulmányait kivéve, mert ezeket latinul is — a legnagyobb könnyüséggel édes hangzatú honi nyelvünkön mondogaták. A szavalatok kor- 's alkalomszerüek valának. El nem titkolhatom őszinte szivből eredett észrevételemet, miszerint az alsó osztályokban a latin szónoklatok 's párbeszédek nem alkalmazhatók; mert nem értett nyelven tartani párbeszédeket annyi, mint azok erkölcsi hatását megsemmisíteni, 's az előadás gyakran hosszas gyakorlat után is a nevetségig hiányos.

Komárombul mart. 11. F. hó 6án folytatólag m. főispán ur a közgyülést ekkép nyitá meg: Tiz éve hogy a t. RRk körében őseimről rám maradt hivatalomban örömmel jártam el, eddig az egyetértéssel folyt tanácskozásokban örömmel vettem részt, most szinte mindenkit higgadt és rendszerető részvétre szólitok fel, 's bizonyos is vagyok, hogy a t. Rket e teremben leghiggadtabb tanácskozások lelke vezérlendi, 's azon méltósággal fognak haladni, mellyel eddig jellemeztettek, ha azonban csalatkoznám, akkor felséges uram által kezembe adott hatalomnál fogva a rend- és csendzavarókat helyre igazitom. — Arra figyelmeztetem csak a t. Rket, hogy, ha már restauratio előtt vagyunk, most minden más tekintetben van, mint normalis állapotban, most könnyen minden szó élénk árnyazatunak tekintetik; viszonos gyanusitások közt támadnak a vádak, neveltetik az ingerültség 's alig vehetni észre, már szomoru körülmények állnak elő, de ettől a mindenható Isten mentsen meg. Kérem tehát a Rket a békére, melly miatt szükséges, hogy a multtal ne bibelődjünk, hanem tanácskozzunk a köz ügyekről." — Ez intés általános hódolattal fogadtatott, csupán egy fiatal mérnök szólalt fel a januar 9kei gyülés eloszlatásáról olly szellemben, mikép nem az anyagi erő akkori kitörését rosszalva, hanem az elnöklött első alispán urnak, az elöli távozását nem helyeselve, illykép nyilatkozott: „Megyei tekintélyünk megovására jegyzőkönyvbe kivánom iktattatni, hogy jövendőre illy esetek ne történjenek;" de szavai pártolás nélkül elhangozván, a tanácskozás számos felsőbb rendeletek kihirdetésével megkezdetett, ezek után pedig országgyülési követ uraknak több rendbeli jelentései olvastattak fel, mellyeknek, különösen pedig a megyei kihágások érdemében készült munkálatnak tárgyalásakor ismét kezdé mutogatni magát a közelgő tisztujitás iránti részvét, jelesül néhány kisebb tekintetü kortesvezér ezen munkálatban megirt mód szerint kivánta a titkos szavazáshozi előkészületeket, mielőtt a szavazás módja elhatároztatnék, megtétetni; ezen mozgalomnak azonban első alispán ur igen szépen elejét vevé mgos főispán urhoz intézett 's általa el is fogadott azon kérelemmel, hogy a szavazás feletti rendelkezésekről goondoskodni méltóztassék. — Ez után következtek több törvényhatósági levelezések; végre a tiszti jelentések 's magán ügyek vételvén fel, a gyülés f. hó 9én befejeztetett.

Szabolcs megye febr. 26án kezdé évnegyedes közgyülését. Főbb határzatai: A kiküldetésekben hanyagul eljáró tisztviselőkre nézve megintés, dorgálás, 's hivataltóli felfüggesztés rendeltetett. A vesztegetési törvényre nézve a megye el nem fogadja Csongrád inditványát, hogy a vesztegetéssel megválasztott követek ügyében az országgyülés biráskodjék, hanem ezt a megye mellett meghagyatni kivánja. A nyelv tárgyábani kir. leirat hálás érzettel fogadtatott. B. Visthof honfiusitása, ülés és szavazat nélkül, ajánltatik. A népnevelésre nézve e megye az oktatási elkülönzés elvét el nem fogadja, a költségek födözésére pedig megyék és községek aránylagosan járuljanak.

Krasznában febr. 27én tartatott főispáni helyettes elnöklete alatt tisztujitó gyülés, mellyen, mivel a megye általánosan meg van elégedve eddigi tisztviselőivel, az egész tiszti kar közakarattal hivatalában meghagyatott, csak egyik lemondott fősz.biró helyébe történt választás, 's nagy szótöbbséggel volt alsz.biró Bideskúti Antal, ennek helyébe iktató Mátyus Sándor, e helyébe pedig Gyulai Károly, választattak meg. Ő Felségének már 1837ben kelt, de még eddig ki nem hirdetett azon rendelete olvastatott fel, melly szerint a kóbor idegen zsidók ki küszöbölendők a megyéből. Ezentul tehát idegen zsidók Kraszna megyébe be nem bocsátatnak.

⊙ Ujvidék. A napokban ismét utasitás-adó közülésünk volt, mellynek eredményéből itt csak egy pár pontot emelek ki. — Lőcse azon körlevele, melly által arra szólitja fel a városokat, hogy a városi szavazat kérdése iránt, ő Fgének a RR. ellen panaszkodólag irjanak fel, azon okból mellőztetett el, mert mi a városi elrendezés ügyét, az országgyülés hatáskörébe tartozónak hiszszük; az e levélhez mellékelt belelrendezési tervet szinte tárgyalás alá vé-

vén, bár általjában eddig kifejtett elveink mellett maradtunk, némelly pontjaira nézve elfogadtuk, 's többek közt a 79 § nyomán a nemnemesek hivatalos képességet is sürgetjük, 's ha a tárnoki, 's személynöki székek megszüntetnek, a k. táblánál 's hétszemélyesnél polgári itélőmestert, 's legalább 4 birót kérünk.

Köpcsény, febr. 28. A kitünőleg gyászos események méltán igénylik a hirlapokba felvétetést, nem csupán azért, hogy némelly résztvevő olvasó bánatos fohászszal jelenthesse ki az ismert vagy ismeretlen szenvedő felett őszinte sajnálkozását 's ezáltal érző keblének dicséretes tanujeleit adhassa: hanem még azért is, hogy a zúzott kedély fájdalma tengeréből, mellybe sülyedett, feljajdulván, embertársaihoz intézhesse panaszszózatát 's írt nyerjen vérző sebeire az által, ha nyomor-sajtolta könyüit felmutathatá 's kínai nagyságát másokkal is megismertetheté. — Szlavoniába készült egy, Csehországból kivándorlott szegény család, hogy ott megtelepedvén valahára kényelmesb életben részesüljön. Igenigen vágyott a gyönge testalkatu beteg családanya Szlavoniában már meghonosult fiához juthatni, mert tőle várta a leggyöngédebb ápoltatást öregsége napjaiban, 's e miatt csatlakozott a vándor sereghez; de más kötelékek viszont honnmaradásra inték. Kedves vala előtte, habár kevés kényelemmel kinálkozó szülőföldе 's édes magzatainak egyike, korosabb fia, ki honn maradt, 's kit tán soha többé anyai karjaival nem ölelhetendne. Az édes anyai kebelben vészteljes és halálos harcz támadott. A mennyivel közelebb juta uj honához 's ottlakó szeretett fiához, annyival távolabb esék ismert kedves honától 's édes magzatától. Köpcsénybe érkezvén mintegy közepén lehete a tervezett vándorlásnak 's itt szakadt meg anyai szíve! Leszállott még a kocsiról, de azonnal holtan rogyott földre a vagyonszegény, de érzésgazdag szülő 's nem hallá többé sem férjének sem gyermekeinek zokogását, a túlfeszített idegek szétpattantak.

Ma délután történt a hült tetemek illő eltakaríttatása olly módon, hogy az üdvezültnek három fia 's egy velök levő jó barát valának a halottvivők; a kiséret közől pedig kitünt az elbúsult férj, ölében vivén legkisebb lánykáját. Hangos sirások jellemzék a lesujtott vándorcsapatot, minket pedig mély gyász boríta. Nyugodjál békében jámbor anya 's a sírhant, melly váratlanul takar, gyöngéden feküdjék hamvadó tetemid fölött. Jáky.

Külföldi hírek.

N. Britannia (Az Irland fölötti vitatkozások folytat.) D'Israeli ur azt állítja: hogy Irland balkormányoztatása s a kath. népesség elnyomatása nem szükséges következménye a protestans kormánynak és protestans statusegyháznak. A mostani bajok eredeti forrása a puritanismusban rejtezik. A toryk eredetileg barátjai Irlandnak. Megengedi szónok, hogy az irnépnek tömérdek sérelme van, de bízik abban, hogy Peel kormánya akarja is, birja is azokat orvosolni, vagy legalább az orvoslást megkezdeni. — Ward ur ki nem elégitőknek találja a miniszteriumtól hirdetett javitó rendszabályokat, 's azért Russell inditványára szavaz. O'Connellben sajonnal látja áldozatát egy törvénynek, mellynek ujdon uj magyarázatát csak e külön esetre alkották. Ha ez valóban törvény, úgy alig van statusférfi, ki utóbbi tiz év alatt valamit nem tett volna, mit összeesküvésnek nem lehetne keresztelni. — Conolly tagadá, hogy Irlandban a protestansok egyátalán rosz viszonyban volnának kath. szomszédaikkal.— Murphy rosszalólag taglalá az egész statuspert; különösben kiemelé: mikép a főbiró recapitulatioja valóságos pártbeszéd volt, majd még részrehajlóbb, mint a koronai ügyvédek beszédei. A jury alkotása ollynemü volt, hogy ezentul az irlandiaknak minden igazságos törvénykezés iránt kétségbe kell esniök. Illy körülmények közt nem csilapuland, sőt növekedendik az ingerültség O'Connell elitéltetése után. Azt mondják: az irnép mitsem nyer az izgatással; pedig e nélkül azon engedményi igéreteket sem nyerendette, mellyeket most a kormány tőn. Buller kimondá meggyőződését, hogy az ir katholikusok mélyen el vannak idegenülve Angliától érzelmeikben, melly csak ollyképen tartja féken őket, mint Oroszország a lengyeleket. Az ireknek O'Connell iránti föltétlen engedelmességök 's parancsai alatti nyugodt magokviselete rettentő előjelekül tekinthetők. Hogy O'Connell kétértelmü 's önkényleg magyarázott törvény által el lön itélve, az nem fogja megnyugtatni a népérzelmet, 's ez leginkább ki fog tünhetni, ha külhatalommal háború talál kitörni. Irland Anglia ellenében fojtott zendületben áll. Angliának Irland ellenében követett jelen politikája olly rosz anyaggal terhes, melly bajt baj után szül. Emlité, milly jó eredményeket hozott elő Canadában az engesztelékeny politika. Mulhatlanul szükséges a vallási jogegyenlőség helyreállitása, de a pillanatot, mellyben azt a kath. papság fizetésével létesitni lehete, elsurranni engedték. — Ezekután következett „Stanley lord a gyarmatügyi miniszter" beszéde, mellyet a „Standard" ő lordsága beszédeinek legjobbjai közé soroz. Ujat ő sem tuda mondani a minden oldalról kimerült tárgyban; néhány észrevételeit mégis ide iktatjuk. Beszédét gúnyos dicsérettel kezdé Russell lord inditványozási ügyességére, mert ha az ügy, mikép gyanithatni, elvettetik, az izgatók azt mondhatnák, hogy csupán vizsgálati bizottságot kivántak Irland számára, 's még az sem adatott meg. A vádlottak elitéltetésére nézve megjegyzé, hogy a fenálló törvény szerint jogosan ment véghez. A statusegyházra nézve kijelenté, mikép ő igenis hajlandó a kath. vallás iránt illő engedményekben megegyezni, de a statusegyház röviditésébe soha sem fog egyezni. Az inditvány mellett szóltak ezután John O'Connell, Macaulay és részben Napier Károly is; ellene Verner, Ferrand és Follett, solicitor-general Anglia részére. A vitatás folytán Wilde Anglia volt főügyésze, és Smith a jelen irlandi főügyész keményen összekoczódtak. Wilde az egész per-eljárást roszalá: gáncsolá a vád alakját, a jury jellemét, a főbiró recapitulatióját, még az időt is, mellyben a per megindittatott, 's kijelenté, hogy mint törvénytudó jó lelkismerettel mondja: hogy O'Connell nem itéltetett pártatlanul. Erre természetesen Smith pontonkint jól roszul megfelelgetett. Figyelmet érdemel Hume beszéde; ő a repeal ellen nyilatkozott, 's pedig Irland saját javára, mert szegény ország egy gazdagabbali összeköttetése által csak nyerhet, 's ha ez még Irlandra nézve nem történt igy, nem az uniora hanem a rosz igazgatásra rovandó a hiba. 'S e tekintetben alaposaknak vallá a repealerek panaszait; nem O'Connell, hanem Peel és torypártja a tulajdonképeni izgatók. Izgatást egyébiránt politikai dolgokban, physikai erő használata nélkül, jónak tart, mivel néha ez az egyedüli eszköz figyelem-ébresztésre, ha a kormány nagyot hall. Az indítvány mellett nyilatkozott, mivel az ireken mindenesetre segíteni kell. Legnevezetesb szónoklat ez ügy körül kétségtelenül Shiel beszéde, ki már a statusper alkalmával is olly igen kitünteté magát. E beszédet szinte csak főbb vonásaiban, de még is kissé bővebbecskén közöljük. Beszédét Smith ellen fordított visszatorláson kezdé, ki őt arról vádolá, hogy mintegy 15 év előtt egy főben járó perben ügyvédkedvén 29 protestánst törlött ki a jury-lajstromból, holott ő akkor vallásilag majd egyenlő nyomatéku juryt eszközlött össze 7 katholikus 's 5 protestansból *állót*. Vajha az ir főügyész hasonlag állította volna össze a minapi esküttszéket, vagy vajha csak egyetlen katholikust is engedett volna részt venni. A jury jobbadán ollyakból alakult, kik O'Connellnek személyes ellenei, 's O'Connell is méltán ugy szólhatott volna, mint XVI. Lajos a nemzeti gyülés előtt: szemem birákat keres, de csak vádlókat lát. Az igazságkezelés illy megmocskitása által a feldicsért győzelem végre ártalmasb a győzők, mint a győzöttek számára, 's Peel Pyrrhusként mondhatja: *még illy egy győzelem*, 's vesztem bizonyos. Miért tiltatott el a clontarfi repealgyülés csak megtartatandása előestéjén, miután három héttel előbb volt hirdetve? miért tétetett a vád összeesküvés miatt, holott inkább lázadás vagy törvénytelen gyülekezet miatt kelle tétetnie? miért nem egyenkint, miért együttvéve fogták perbe az embereket? miért halasztották hónapokig a pert? Mivel a kormánynak érdeke kivánta, hogy a vád a legkülönnemübb tárgyak által minél zavartabb legyen; czikkeket és dalokat is használtak tanuságul O'Connell Dániel ellen, ki azok közől egyet sem írt. Hughes megvallá, hogy tévedett, midőn Barrett urat egy repeal gyülésen jelenvoltnak állitá, de ezért a Barrett *ellen* kibocsátott elfogatási parancs vissza nem vétetett! Hogy az esküdtek eredeti lajstromáról mintegy 30 *katholikus* kitörültetett, azt véletlen eseménynek mondják, mivel az illető felügyelő nem volt Dublinban; igen, de neki ekkor Dublinban kellett volna lennie okvetlenül, mert ezen „véletlen" által a vádlottak mindenesetre megfosztattak sorsjegyeik egy részétől ezen igazságszolgáltatási sorsjátékban. Miért adatott át ez ügy külön, 's miért nem közönséges jurynek? mert akkor nem törlöttek volna a kir. tisztviselők olly föltétlenül. A főügyész ugyan azt mondta, hogy ő ezen esetben is mérészlette volna azt. Lehet, mert ezen férfi eléggé bebizonyitá bátorságát a statusper folyama alatt mutatott párvivási kedvével. Ezen férfi egy izben nyilvános gyülekezetben nem átallta nyilvánitni: mikép ő azt hiszi, hogy a romai katholikusok nem sokat törődnek esküjök szentségével. Milly hatásuk lehet illy sértéseknek a katholikusok kedélyére? A belügyi miniszter (Graham) kijelenté, hogy ő fel van boszonkodva az irlandi katholikusok magokviselete miatt. Ugy hát csak méltóztassék boszonkodását az angol katholikusokra is kiterjeszteni. Mert ezek is, noha nem repealerek, sértve vannak a miniszterek eljárása által, mikép az Shrewsbury gróf egyik leveléből kiviláglik. 'S pedig ez olly férfiu, ki eredetileg hajlandó a jelen kormánynak gyámolitására. Illy tény szükségkép nyugtalanitja önöket; 's nincs katholikus a két szigeten, ha csak egy szikra önérzettel bir is, kit illy gúny, illy pajzán gúny lelke mélyében ne sértene. Milly anomalia rejlik ebben: — majd minden hivatalokra, birószékre, parliamentbe, admiralitás, kincstár, kereskedési igazgatványra, sőt a felség titkos tanácsába is nyitva áll nekünk katholikusoknak az ut — csak a jurypáholybul vagyunk kizárva, melly tehát a protestáns túlsúly menhelyévé lőn, melly eredetileg az egyenlő igazság szent szekrénye lévén most fészkévé változott amaz átkozott felekezetü uralkodásnak, keresztényeknek keresztények fölötti zsarnokságának. S lord Eliot Irland fő titkára még is váltig azt állítja: milly gyöngéden gondoskodik ő pártatlan igazságszolgáltatásról a testvérszigeten. A londoni óváros utóbbi parliamenti választásakor Baring urat valaki kérdezte a tömegben: vajjon szabad kereskedést pártól e? o igen, felele az, én pártolom in abstracto. De azon további kérdésre: vajjon szavazand e a gabnatörvények eltörlésére? azt válaszolá: Ah, az egészen más! Igy a lord is a pártatlan irlandi igazságszolgáltatás mellett van in abstracto; de ha azt kérdezik tőle, vajjon bocsát e katholikust a jurypáholyba, — akkor in concreto felel: hogy az egészen más eset! — (Folytattatik.)

Spanyolország. Alicante febr. 17dike óta lődöztetik; Roncali csak élethalálrai általadást fogad el. A városban nagy visszavonás uralkodik.

A dohány kibérlés feltételei, mellyeket a pénzügyi miniszter nyilvánitatott, következők: A dohány tiz évre béreltetik ki 75 millió reál évenkinti bérért, a bérlőtársaság pedig 50 milliót előlegezve fizet; minthogy pedig e jövedelem a 3 pctes kölcsön kamatjainak fizetését födözendi, a bérlő társaság egyenesen az adósságtörlesztési pénztárba fizetendi azon összegeket.

Hire járt, hogy Barcelonaban békétlenségek vannak készülőben, miért is de Meer báró a határszélről, hova elutazott, rögtön visszatért. M. Krisztina febr. 26án érkezett Perpignanba, 's 29kén Barcelonába vala bemenetét tartandó. —

Franczia ország. Pujol hajóskapitány de Nourqueur du Camper helyébe az indiai franczia telepek helytartójává neveztetett.

Laffitte K. ur, kinek Louviersbeni megválasztását a kamra érvénytelennek nyilvánitá, ujra megválasztaték. Őt a kormány organumai pártolák. Az ellenzék jelöltje Auzeur ur csupán 141 szavazatot kapott 340 ellenében.

A legitimista lapok egyike a „France, ujra elitéltetett a Bordeauxi hgnek Londonban tett udvarlások felőli jelentés módja miatt. A főszerkesztő Dollé F. ur 8800 fr. birságra és nyolcz hónapi fogságra lőn itélve. A vádpontok közt következők valának nevezetesbek: Nyilvános beleegyezés egy más alkotványalakba, mint az 1830. aug. 7kié. A király személyének megsértése. A király gyalázása 's a kormánya cselekvényeiérti felelőségnek személyére lett visszavezetése.

A király néhány segéde 's körüle szolgáló tisztei kiséretében Eu várba kirándulást tőn, mellyből febr. 28kán a legjobb egészségben érkezett vissza. Nehány ellenzéklap e kirándulást a közelgő miniszterváltozással akarja összeköttetésbe hozni, sőt már híre volt, miszerint az illető rendelvények Euben aláirattak. A taiti ügy azonban mindennap szóban forog, 's vele valamennyi lap tele van. A J. des Debats megjegyzi, miszerint az igazság teljesen el van csavarva a legtöbb ellenzéklap azon előadásával, mintha a kormány hajlandóbb volna Taitin tuladni, mint föntartani az 1842. sept. 9kei kötést. Egyébiránt eléggé tudva van, hogy ezen lapok igen keveset aggódtak Taiti szigete fölött, mert évvel előbb nevetségessé teszik vala egy franczia véduralom alapitását, s' ha a kormány rájok hallgatott volna, egy barka sem szavaztatik vala meg rá. Akkor mint most csak Guizot meggyalázására kerestek alkalmat. Mi történt most, hogy Taiti birtoka egyszerre olly nagy értékűvé válik előttük, miszerint hibául tulajdonitják a kormánynak a mérsékletet, mellyet előbb ők magok ajánlának neki? Valóban szomoru hazafiság, midőn a hivatalos jelentéseket be nem várva, a kormány tényeiben előre puhultságot 's honárulást látnak. Mindent az angolok ellenére tenni, az ellenzék politikája, és mindent Anglia javára tenni a politica, mellyet nevetséges módon Guizotra fognak. Ez mindkettő egyiránt esztelen politica volna, 's a kormány bizonyosan más szempontbul indult, midőn magát e tekintetben elhatározotta.

Portugallia A fölkelés bevégzettnek tekintendő. A fölzendült sergek a spanyol határba vonultak, hol a kormány parancsot adott lefegyverzésökre. A lakosok közől a fölkelés egész ideje alatt senki sem állott hozzájok, 's utoljára magok is 250 főre olvadtak le.

A zendülést lecsilapultnak tekinthetni. A lázadó katonák végre 250re olvadván össze, megfutamodtak, 's a spanyol határon lefegyvereztettek. A nép sehol sem állott a lázadt katonák mellé; bármi rosz miniszter legyen is Costa Cabral: a portugálok legfölebb szájaskodni, de fegyvert emelni ellene nem fognak.

Olaszország. A nagy halomás még mindig aggódtatja a nápolyiakat. Ez évben már nyolcz tábornagy halt meg, kik közt az utolsó Luchesi-Palli marsal volt. Nápolybul febr.

21kén érkezett tudósítás szerint egy három napon és három éjen át dühöngött Scirocco a mult héten a keményebb hidegnek hirtelen végett vetett, 's mint látszik egyszersmind a nagy halomást is megszüntette.

Németalföld. A leydeni városházban számos képeket, üvegfestvényeket találtak, mellyek eddig észrevétlenül voltak ott elrakva. E váratlanul felfödözött kincsnek nagyon megörült a müvészvilág. De ennél sokkal nagyobb zajt üt egy ottani tanár felfödözése, miszerint 15ik századbeli okleveleket talált fel a levéltárakban, mellyeknél fogva Leyden városának joga van 16,000 hektárnyi földet visszakövetelni azon földterületből, mellyet a harlemi tenger elboritott, 's melly most tömérdek költséggel lecsapoltatik. A városi tanácsnak már is kárpótló összeget ajánl a kormány, mellyet ez el nem fogadott, többet reméllvén bevehetni a visszanyerendő föld eladásából, melly jövedelem segedelmével a város tetemes adósságait lefizetni, 's a városi adó nyomasztóságán könnyitni szándékozik.

A Rendek második kamrájának febr. 23kai ülésében a rendkivüli vagyonadót és önkénytes kölcsönt illető törvényjavaslat tárgyaltaték. A szónokok közt Gouverneur ur volt legelső; véleménye szerint hamis elven nyugszik az, ellenmondó és valótlan határzatiban, erkölcstelen irányában, mivel hamis föladásokra, mi több hamis esküre csábit, végre kivihetlen is. A szónok e négy pontot igyekvék megmutatni 's annál inkább kötelességének nyilvánitá a javaslat ellen nyilatkozni, mivel az abban elfogadott pénzügyrendszer nem képes a megzavart sulyegyent helyreállitni. Moderman ur szinte ellene nyilatkozék a törv.javaslatnak; ő ugy nézi az adót, mint melly által a nemzeti vagyon közvetlenül 35 millióval csökken, a mi nemzeti szerencsétlenség. Mi több, korábbi idők tapasztalatára támaszkodva azt hiszi, hogy a nagy tőpénzesek az országot el fognák hagyni. A polgári osztály adósságba fogja magát verni és elszegényedik, a földmüvelés és kereskedés, a hajózás és ipar szenvedni fognak miatta, 's a lakosok tusakodásba hozatnak az önhaszon és kötelesség közt 'stb. Miután többen szólának még a törv.javaslat ellen, Backer ur az ország pénzeszközei megállapitásának szükségét vitatá 's reményét fejezé ki a kölcsönnek a polgárok együttmunkálása általi létrejövése iránt, mi által a vagyonadó elhárítva lesz. Ez értelemben nyilatkozott még Enschede ur is, ki lehetlennek tartja, hogy az ország, státuskötelességeit teljesitendő, rendkivüli áldozatot hozzon, 's pénzeszközeit az alaptörvény uj átnézése előtt megállapitsa.

A vagyonadó iránti törvény két napi tárgyalás és heves vitatások után febr. 29kén végre elfogadtatott a második kamrában, 32 szóval 25 ellenében, 's igy csak 7 szavazat többségével.

Orosz és Lengyelország. Feketetengertől jött tudósitások szerint az egész orosz tengerpart, kivált pedig a sebastopoli és odessai kikötők nagy munkásságban voltak. A kedvezőbb évszak bekövetkeztével a kaukazi tartományokba mindig több több hadak küldetnek. Az idei táborozás jelentőségben minden eddigieket fölmulna. De a Kaukaz lakói sem vesztegleneк, hanem erősen készülnek, jelesül Konstantinápolybul irják, miszerint ott számos ügyvivők vannak jelenleg cserkeszföldrül, véreiknek a szükséges hadiszereket beszerzendők.

Görögország. Az egész országban teljes csend uralkodik, habár a heterochthonok és authochtonok közt surlodás van. Ezen surlodást az idézte elő, hogy az elsőbbek a nyilvános szolgálatból ki vannak zárva az alkotvány harmadik szakaszának rendelete által. A heterochthonok most mindent elkövetnek, miszerint a királyt rábirhassák, hogy ezen rendeletet meg ne erősitse.

A nemzeti gyülés 147 szóval 47 ellenében azt határozta: hogy a senatus tagjait a király válaszsza. A trónkövetésre nézve azon határozat hozatott: hogy ezentul a fejdelem görög egyház hive legyen. Azonesetre mindazáltal, ha a jelen királyné özvegységre jutna, ő lesz regensnő; ha magtalanul halna el Otto király, Luitpold testvérére száll a trón, ha pedig ez az uj határzat szerint nem akarná a görög vallást fölvenni, valamellyik fia kedveért szabadságában álljon a trónról lemondania. Ha pedig fiú nem de leánymagzat marad, a legidősb herczegnőre szálland a trón. A senatus tagjainak hivatalidejére nézve még határozat meg nem állapodott, de azt hiszik, az élethoszanti hivataloskodás mellett nyilatkozandik a többség.

Törökország. Drinápolyból érkezett tudósítások szerint ott a sokáig tartott havazásra hirtelen következett lágy idő nagy vizáradást okozott, melly alkalommal állitólag 3000 ház dölt romba 's tömérdek áru részint a viz által elvitetett, részint a raktárakban, hol fölhalmazva volt, tönkre jutott. Az egész kárt 3 millió piasterre teszik. Az vizbe-fultak számát nem tudják.

Egyesületi közlés.

Énekiskola. A pestbudai hangász-egyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek idei első közgyülése jövő vasárnap, martius 17kén délelőtti 10 órakor tartatik Pesten a k. v. redout-épületben; mellyre a t. cz. részvényesek tisztelettel meghivatnak. A gyülés főtárgyai: a tavalyi számadások előterjesztése; a részvények jelen állapotja; intézkedés az igazgatók 's pénztárnok iránt. — A hangász-egyesületi mtgos elnök ur rendeletéből. Mátrai Gábor énekiskolai igazgató.

Népnevelés.

(Csacsko Imrétől. Folytatásul a Világ mult számához.)

A kisdedovó-intézetekből a gyermekek az iskolába mennek által, miknek főczéljok legyen a gyermekeket testben 's lélekben ugy képezni, hogy emberi és polgári rendeltetésöknek megfelelhessenek. Az emberi redeltetés mindenkinél ugyanaz, tehát az erre szolgáló eszközöknek mindenkinél ugyanazoknak kell lenni; a polgári rendeltetés ellenben különböző és részint egyedi, részint külső körülményektől függő; ezek szerint tehát kell a nevelési eszközöket alkalmazni, hogy kiki leendő szükségeihez képest az illető ismereteket tulajdonává tehesse. De tökéletes kiképzést mindnyájoknál eszközölni lehetetlen; szükség mégis, hogy mindenki a legelkerülhetlenebb ismereteket megszerezhesse, és teste 's akarata idomitassék; 's e nézet szolgáljon irányul a népiskoláknál. Ezeket tehát ugy kell rendezni, hogy a test gyakorlatok által kifejlesztessék, erősitessék, a leendő életmóddal összekapcsolt elemi viszontagságok eltürésére alkalmassátetessék, a nép foglalkozásának sükeres teljesitésére, szükséges ismeretek tanittassanak, az akarat jóra vezettessék és az életbe lépendő gyermekkorában a henyélést és vétket utálni, 's a munkát 's erényt szeretni, becsülni szokjék. A testgyakorlat végett, használtassék futás, ugrás, mászás, keskeny deszkán, vagy fenyőn járás, nyargalás, uszás, küzdés, laptázás 'sat. mint közös gyakorlati módok, vagy pedig különös tekintettel a jövő életmódra p. o. könyebb foglalkozások a gazdaság körül, mint függy omlálás, kapálgatás, kerti munka 'sat. és ne hogy e közben a gyermekeket veszély érje, a tanitó felvigyázása mellett, mi a tanitás akadályozása nélkül ugy eszközölthetnék, ha a tanitó lakához és iskolához közel eleg téres hely és kert adatnék, hol a tanitási órát végzett gyermekek együtt gyakorolhatnák testöket, és ha ismét üt a tanitási óra, innen a tanitótól az iskolába beszolittathassanak. Ez eljárási módnak több jó hatása lenne, mert a gyermekeknek testi erői kifejtetnének, a szabad levegői mozgás után vidorabbak, 's a további tanulásra alkalmasbak leendnének, az iskolai levegő annyira meg nem romolhatnék, és a szokásban levő órákhosszanti mozdulatlanul ülés a testet nem fárasztaná, és a tanulást unottá, gyülöltté nem tenné.

A szükséges ismereteket illetőleg a tanitás tárgya legyen: olvasás, irás, számolás, mint minden embernél, és minden viszonyban szükségesek, és elmellőzhetlen eszközök mind a további müvelésre, mind pedig a mindennapi ügyek kártalan végzésére; természettant (physica) nem egész kiterjedésében, hanem csak, a mint annak igazságai szükségesek a mindennapi, vagy gyakrabban előkerülő 's tudatlantól is tapasztalható tüneмények magyarázására, hogy igy megovassék a nép káros előitéletektől, 's a természet ismérete és csudálása által az isten ismerésére és imádására vezettessék; a dietetica, hogy a gyermek ismerkedjék meg természetével, az arra üdvösen vagy károsan ható szerekkel, cselekedetekkel, 's igy képessé tétessék magát óni épsége, egészsége, élete tekintetiből; a dieteticával hasznosan és czélszerüen összekapcsoltathatik a házi orvosságok tanitmánya, hogy hirtelen bajak esetében, mig orvoshoz folyamodhatni, azokkal lehessen könnyitni a beteg állapotját; a házi orvos kiterjeszkedhetnék a marhákra is, azoknak betegségeit, és az ezek ellen használható házi könyebb szereket 's módokat tanitván, mi kivált nálunk, hol a baromorvosoknak olly nagy hiánya van igen nagy hasznu lenne. Földiratból általános ismeretek, különösen hazánkról és pedig azon megyéről, kerületről, mellyben a tanuló lakik, rövidebben a távoliakról; itt figyelem lehetne arra is: vajjon kereskedést, vagy fuvarozást üznek-é a lakosok és melly vidéken, hogy már iskolai tanitás által ismerkedjenek meg az ország ama részével, hol később meg fognak fordulni; ama szoros kapcsolatnál fogva, melly Magyarország és a többi ausztriai tartományok közt van, hasznos lenne az ausztriai tartományoknak földirati vázlatát is tanitani. Természetirat leginkább az emberről, a természetországiból pedig, mi hazánkban találtatik, és ebből kiemelve azt, mi helyben vagy közel helyeken találtatható; különös figyelemmel egyszersmind azokra, mik egészségünknek árthatnak, mint dühös állatok, mérges növények, ásványok. Gazdaságtan; ennek főelvei, különösen figyelmezve a helyben, vagy közel vidéken üzni szokott gazdaság-fajra, a mint t. i. egyhelyütt a nép szántó-vető, máshelyütt szőlő-, kender- len, dohány 'sat. müvelő; ló-, ökör-, tehén-, juh-, selyembogár 'sat. tenyésztő. Technologia; tekintve amaz ipar-készitményeket, miknek a nép mindennapi használt veszi p. o. kenyérsütés, szappanfőzés, gyertyamártás, mosás; vagy pedig a helyben gyakorlottak p. o. cserépedény készités, vászon-szövés, fejéritès, érczekkel bánás, üvegkészités, kocsi 's egyéb faedény-készités, a fának elkészitése, pálinkafőzés, borkészités, 's azzal bánás 'sat. Épitészet, kiterjesztve a népnek legszükségesbjeire, mint p.o. lakház, pincze, ut, töltés-készités. Az illető jogviszonyok, tehát jogai és kötelességei minden néposztálynak egymás iránt, előljárói 's a haza iránt: biróságának 's ama módoknak ismérete általában, miket sérelem esetében jogai védelmére használhat; a folyamodási ut, mi ne a végre taníttassék, hogy perlekedővé, békerontóvá neveltessenek, hanem jogainak bátorságát megszerezvén, dolgait annál nyugottabban, 's örömestebb végezhesse, és ama meggyőződés támadván benne, hogy a haza javát eszközölni akarja, azt szeresse, 's annak boldogitására, védelmére vagyonát, 's életét áldozni hajlandóvá tétessék.

Mindezek tanitási nyelve a magyar legyen mindjárt az első évben, mert, mint felteszszük, kisdedovó intézetek létezvén, itt a a gyermekek megtanulhatnak magyarul annyit, hogy az első elemi oktatást az olvasásban, irásban is magyarul nyerhetik; ha mégis a tiszta magyar tanitást érteni képesek nem volnának a gyermekek, szabad legyen anyai nyelvükön magyarázgatni, de ez csak a magyarnyelvbeni nagyobb jártasság megszerzéséért történjék. A második és következő tanitási évben a magyarnyelv kirekesztőleg használtassék. A harmadikban már a magyarnyelvnek szabályai tanittassanak fokozatonkint ugy, hogy az iskolából kijött gyermekek szabályszerint beszélni 's irni tudjanak, tehát a fogalmazásban leginkább a nekik szükséges irományokat tekintve, gyakoroltassanak. A magyar nyelv használatát illetőleg ott, hol már magyarul tudó tanitó van, vagy hol a tanitó-képző intézetben készült uj tanitó leend, nehézség nincs; de hol a jelen tanitó magyarul nem tud, egyéb hibája miatt kenyerétől megfosztani, és költség-kimélés tekintetéből nyugalmazni sem lehet, ott akkint kellene a magyarositás miatt a dolgot elintézni, hogy adatnék a tanitóhoz egy magyarul tudó segéd mindaddig, mig a tanitó tőle meg nem tanul magyarul annyira, hogy a magyar taníthatás miatt többé segédre szüksége nincs, vagy pedig a tanitó holtáig, mikor a segéd lehetne annak hivatalában követője; 's ezeket vélném tanitandóknak mindenütt az emlitett alkalmazásokkal. Az akarat müvelése, vagy is az erkölcsi nevelés leginkább a lelkészek gondja volna, kik a hit és erkölcsiség elveit csepegtetnék a gyenge fogékony szivekbe, a jóra buzditásul, a rosznak megutáltatásául használnának példákat a bibliából, és bő tapasztalásokból, 's ekép igyekeznének a gyermeket erkölcsös, józanúl gondolkodó emberré, engedelmes szelid polgárrá, szorgalmas és gondos családfejévé nevelni; legboldogitóbb jutalmukat lelvén arróli meggyőződésökben, hogy erkölcsi nevelés főalapja az ember boldogságának, 's igy a haza közjavának, dicsőségének, mik egyesek boldogsága nélkül hiu remény; hogy erkölcsi nevelés nélkül a kifejtett test, és értelem veszélyesek inkább, mint hasznosak, mert a testi ügyesség 's ismeretek csak mint eszközök a rosznak végbevitelére fognak használtatni, 's ámbár minden emberi igyekezet, 's áldozatok ész-szerinti czélja: a közboldogság, csak a test, értelem 's akarat müveltsége által létesithető, ha azonban választanunk kell e müveltség fajok közt, mert mind hármat el nem érhetni: hanyagoltassék el inkább a testi 's értelmi müveltség, csak mentsük az erkölcsi mételytől az ártatlan, még meg nem romlott akaratot és legalább bátorságban, sérelmek félelme nélkül, ha nem dicsőségesen is éldelhetjük rövid földi létünkre elég szüken mért szabad gyönyöreinket. Az erkölcsi nevelést 's ennek czélját szem előtt kell tartani az értelmi nevelésnél is, 's ezt ugy intézni, hogy gyermekek a jót szeretni, a roszat pedig gyülölni szoktassanak. (Folyt.)

Hirlapi kalászok.

Jelenkor. (20. sz.) ‚Constatirozás' czim alatt értekezik gr. Széchenyi István arról: milly párt alakulását szeretné ő hazánkban tapasztalni. 'S e fejtegetés végeredménye valóban ollyan, mellyet minden józan, 's honát őszintén szerető embernek mindennapi imádság gyanánt kellene elmondania; mert a nemes gróf ohajtása arra czéloz, hogy ‚hazafi' párt létesüljön, 's pedig a szó legnemesb értelme szerint. Erre nézve igy adja elő véleményét, mellyet mi azonban csak főbb vonalmiban érinthetünk. Értekező nem várta, hogy a leghiggadtabbak közől is annyi fogná gáncsolni, sőt kárhoztatni, legközelebbről irt ujság-czikkeit. Ez elszomoritja a grófot, mert ez uj bizonyság, milly kevesen hatnak politicai viszonyaink mélyébe. Meggyőződése az, hogy az oppositio egyedül nemcsak nem bírja a telekdíji eszmét kivini, ugy hogy törvénynyé alakuljon, sőt már az első stadiumon, a vármegyékben is megakad. Illy diadalra szinte minden hazai erőknek központositása szükséges. Ezt befejezett tényül véve, a telekdijt illetőleg csak ugy lehet, ha lehet, diadalt kivini: ha nemcsak vérünknek, mint egyik tényezőnek eddigelé már kibontakozott 's rectificált egyetemes hűsége és értelme nyeretik meg az eszmének minden módoni pártolására; de a kormánynak, mint másik főtényezőnek, hajlama és jóváhagyása is hasonlag biztosittatik az ügy iránt. E két sarkon fordul meg a diadal lehetősége. Jelen czikkben csak az elsőre terjeszkedik ki az értekező 'S itt mindenek előtt azon kérdés fejlik ki: vajjon hol rejlenek ezen hü és értelmes kedélyek? 's mikép lehet e kedélyeket az ügynek megnyerni? A gróf egyoldalunak tartja azon taktikát, hogy minden jónak előmozditása végett csak az oppositiót kell folyvást növelni, szilárditni, 's minden más vélekedésüt legyalázni, ledögönyözni, lemocskolni, 's ugy van meggyőződve, hogy nemcsak az oppositio táborában, hanem a conservativ osztályban is számtalan valódi hazafi van, miszerint a hü és értelmes kedélyek sem nem rejlenek egyedül az oppositiói pártban, sem kirekesztőleg más pártokban. Azonban mindkét osztályban sok rosz és selejtes elem is létezik egyiránt. A nemes gróf tehát azt ohajtja, hogy egymást megbecsülve, 's a magyar nevet megbecsültetve, kizárva mindünnen a selejtest, minden pártbeli hü és értelmes kedélyek egyesüljenek köz munkásságra a hazai nagy czélok elérésére. Igy fogna az elkülönzött pártok jelesbjeiből keletkezni az ohajtott uj párt, a ‚hazafi' párt, melly egyedül képes, ha mégis lehetséges, a telekdíjnak sükert víni ki. 'S még igy is csak a legnagyobb erőtetés és vitézkedés igérhet diadalt, melly mind a mellett is kétes marad, az elkülönzött erőknek egymást lerontó tusakodása pedig épen lehetlenné teszi. E ‚hazafi' pártnak megtörhetlen kötelessége legyen a hazát mindenek fölé emelni, semmi önesség, önzés, magán-érdek ne zavarja meg a tiszta munkálkodást. Illy pártnak főlényege és tendentiája ‚alkotás' leend, 's a ‚negatió' egyedül kényszerített kivételes állapot. Korábbi czikkeiben koránsem volt szándéka arnyékot vetni, az oppositiói vagy conservativ táborokra, hanem egyedül a jobbak kézfogását 's együttmunkálását eszközleni vala lelkének vágya.

Nemzeti ujság (20 sz.) ‚Korunk ügyei' rovatában illy czimü czikk olvasható: ‚A cath. clerus és megyegyülések; — mellyben azon okok fejtegettetnek, mellyek miatt a papság olly kevés részt vesz a megyegyülésen, 's orvoslatul néhány észrevétel közöltetik.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

8396. Pestmegye csödtörvényszékének felirása szerint, néhai Szucsánszky János hitelezői csődületének határnapja folyó évi april 30dik napjára tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Dinnyés Zsigmond táblabiró, pergondviselővé pedig Hajdu József táblai ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 27kén 1844.

8196. Pest városa tanácsának felirása szerint, Hanner János kész fehérruhanemü-árus hitelezői csődületének határnapja folyó évi april 29dik napjára tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Schiller Károly, pergondviselővé pedig Agárdy Mihály hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 27kén 1844.

8363. Pestmegye csődtörvényszékének tudósitása szerint Kajlinger Sebestény ácsmester hitelezői csődületének határnapja folyó évi april 30dikára tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Lipovniczky István uradalmi tisztartó, perügyelővé pedig Eckstein Adolf táblai ügyvéd rendeltetett. Költ böjtelő 27kén 1844.

8195. Pest városa tanácsának jelentése szerint Tóth Ferencz és neje Klára hitvesek hitelezői csődületének határnapja folyó évi april. 29kére tüzetvén ki, tömeggondnokká Tarone Ferdinand, perügyelőül pedig Pózner Károly hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelő hó 27kén 1844.

Kötelező-semmisitési hirdetés.

6421. Hadzsi Naszto Dömötör bécsi lakos ide nyujtott folyamodványnál fogva a budapesti állandó lánczhid 1341, 1342, 1343, 1344 és 1345 számmal jegyzett 's elveszett részvényeit megsemmisitetteknek országszerte kihirdettetni kérvén, Pest városa tanácsa jelentése következtében, a fenirt részvények megsemmisitése kebelszerte közhirré tétetik. Költ böjtelőhó 13dik napján 1844dik évben.

7705. Győrmegye jelentése szerint, egy, Bogunr Istvánt 's ne ét Limpacher Évát követőleg, leányukat Pellek Mihálynét pedig szenvedőleg illető 1836 évben 100 forintról kiadott 's eltévedt kötelezvény megsemmisittetvén; ugyanez szokott kihirdetés végett ezennel tudatul adatik. Költ böjtelő 27dik 1844.

Heckenast Gusztáv

könyvárusnál Pesten a váczi-utczában valamint **Wigand K. F.nél** Pozsonyban, **Hagen K.nál** Kassán, **Telegdy K. L.nál** Debreczenben, 's minden biztos könyvárosnál kapható:

Aus den Papieren

des

Grafen Aurel Dessewffy

gesammelt und herausgegeben durch einige seiner Freunde und Gleichgesinnte.

Két kötet, Pest 1843. n8rét. 3 ft ezüst pénzben.

Tartalom.

1. Band. Vermischte Aufsätze und Bruchstücke aus Briefen 1835--1842. -- Einleitung Fragmente eines Erziehungsplanes, 1835. Ungarn und die Reisenden, 1838. Ueber Pressfreiheit. Die ungarische Sprache und die Erziehungsmethode der vornehmen Ungarn, 1838. Fragmente aus einem Aufsatz über den bevorstehenden ungarischen Landtag, 1839. Auszüge aus Landtagsreden, 1839, Rhapsodische Bemerkungen über Strafe und Strafanstalten, 1840. Bruchstücke aus Briefen, 1835–1842. Testament.

2. Band. X. Y. Z. Büchlein. Aus dem ungarischen übersetzt und mit Noten versehen. Gesetzgebung und Municipalbefügnisse. Honoratioren. Anonymität. Ablösungsprolegomena. Der Streit zwischen dem Pesther „Hirlap“ und dem „Volk der Orients.“ Beziehungen des Patriotismus zur auswärtigen Politik. Geistliche Güter. Protestantismus, Magyarisirung, Slavismus. Auswärtige in den Comitatsversammlungen. Beruf der periodischen Presse. Wirkungskreis und Rechte der gesetzgebenden Macht in Bezug auf das politische Strafverfahren. Lage der Comitate. Erklärung und Rechtfertigung. Ergänzende Bemerkungen. Rückblick auf das Jahr 1841.

Ezen igen érdekes munka tartalma kijegyzésének előrebocsátásánál alkalmat veszünk azon figyelmeztetést hozzáadni, miszerint ezen utóhagyomány első kötete átalában olly eredeti czikkeket tartalmaz, mellyek az ugyanegy időben megjelent „Néhány nevezetesebb darab gróf Dessewffy Aurélnek hátrahagyott munkáiból“ czimü műben elő nem fordulnak.

Ugyan ott megszerezhető

Néhány nevezetesebb darab

Gróf Dessewffy Aurélnek

hátrahagyott eredeti

magyar munkáiból

és országgyülési beszédeiből.

Összeszedte

Gróf Dessewffy Emil.

Pesten 1843. n8rét bor. füzve 1 frt 40 kr. e. p.

Parlagi eszmék,

igénytelen nézetek, szerénytelen tervek a függő kérdések 's az országgyülése körül

irta

Egy Conservativ

Pesten 1843. Első füzet 30 kr. e. pénzben.

Eggenberger J. és fiánál Pesten,

úgy minden hazai könyvárusoknál kapható a következő munka:

ALFÖLDI LEVELEK

(1830—1840) és néhány toldalék (1841.)

irta

gróf Dessewffy Emil.

N.8adrét. Budán VIII és 367 lap velinpapiron csinos borítékba füzve 2 ft p.p.

(**40) **Értesítés.** 3—3

A Magyarországban Beszterczebánya mellett létező **hermaneczi** cs. kfr. szabadalmas öntvény- (Schöpf) és géppapirgyár nagyobbitása most már be van végezve, 's olly karba tevé, miszerint mindenféle, posta-, iró-, nyomtató- és rajzoló-, mind kézi, mind géppapirok iránt teendő megrendeléseket a leggyorsabb és legjobb módon teljesithet. Pesti raktárában, a Dorottyautczában a 17. szám alatt, a nevezett faju papirokbul egy jól rendezett választékos halmaz van.

Az ár több fajbelieknél lejebb szállittatott és jutányosbra szabaték, mint a Magyarországon kivül létező gyárbelieké. E kivül az áru Pestre vagy Pozsonyba bérmentesen szállitatik, miáltal a vásárlókra nézve a vám és fuvar megkimélvék.

(*52) Debreczeni páczolt — gyenge és füstölt **Sonka**, melly olcsóbb és jobb is a pestinél, találtatik a hidon felül gyékényes bódéban, a Wurm házával átellenben, a dunaparton; debreczeni hentes Sonka Gábornál, a vásár alatt.

Emich Gusztáv

pesti könyvárus és kiadónál 's általa minden hiteles könyvkereskedésben megszerezhetők

Császár Ferencz

következő munkái:

Utazás Olaszországban.

Két kötet. Csinosan fűzve 3 ft p.

Költemények

1 kötet. Csinosan fűzve 1 ft 20 kr p.

Beccaria

A bűnökről és büntetésekről.

1 köt. Csinosan fűzve 1 ft p,

A Fiumei Kikötő

II-dik füzet, 40 kr. p.

Magyar Életképek 1843-ból

Pompás kiadás, csinosan fűzve, 20 kr.

A Váltó-ovások

1 köt. Csinosan fűzve, 1 ft 30 kr. p.

Ezen utóbbi főleg a váltójegyzőknek ovás körüli eljárásukban ép olly hasznos, mint szükséges kézikönyvül ajánlható.

(*53) 899. Az alsó-magyarországi kir bányakincstári kerületben két ideigleni al-ügyvédi hely az egyik Selmeczen 500 p. f. rendes fizetéssel — 10 öl tüzifával avagy 25 f. papénz, és 50 p. f. lakpénzzel — a másik Besterczebányán 400 p. f. rendes évi fizetéssel — 10 öl tüzifával vagy 15 p. f. papénzzel és 40 p. f. lakpénzzel betöltendő lévén; ezek mennél előbbi betöltése végett csőd hirdettetik akép: hogy e hivatalokat elnyerni kivánók folyamodásikat határnapul kitüzött 1844. eszt. april. 11dik napjáig az elsőre nézve e fökamaragrófsági hivatalhoz, a másikra pedig a beszterczei k. bányászi igazgatósághoz (illető elöjáróik által) nyujtsák be. A k. bánya-fökamaragrófsági hivatal. Selmecz febr. 29. 1844. 1—3

(*50) **Gabona eladás.** 2—3

Az örök alapitványi javakhoz tartozó Czegléd, és Taksonyi urasági magtárokban lévő, és helyben általveendő gabonák, nevezetesen Czegléduradalomból 360 pozs. mérő tiszta buza, 6000 kétszeres, 800 rozs, 3000 árpa, és 1800 pozsonyi mérő zab; Taksonyi birtokból 2600 pozsonyi mérő kétszeres búza, 3000 árpa, és 650 pozs. mérő zab, f. é. martius 21én Pesten a kir. Seminarium épületében lévő kerületi igazgatói hivatalban délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak. A feltételek a nevezett igazgatóságnál megtudandók.

(*51) **Árverés martius 21én 1844.**

T. Fehérmegyében Duna-Pentele m.város határában ifj. Ritter József ellen Cenner Ern. részére 2,700 p.ft 's járuléki erejéig váltólag lezárt takarmány, gabna, bor, 's egyéb ingóságok iránt az árverés a kitett napon meg fog tartatni. Bővebb tudósitást ad Pukolay Dániel váltóügyvéd Pesten Józseftér 161. sz. alatt. 1—2

(**) A **budai Casino** első félévi rendes közgyülése, ez idén martius 31dikén délelőtti órában fog tartatni. 2—3

(*47) **Hiradás.** 3—3

Az egyházi birtokalaphoz tartozó, tek. nagykövéresi kir. uradalom részéről, f. évi aprilis 2dikán, a szokott délelőtti órákban Nagykövéresen a tiszttartói iróteremben tartandó köz. árverés utján, az alább megnevezett uradalmi haszonvételek, a felsőbbség jóváhagyásának fentartása mellett, 1844. évi november 1től kezdve három egymásutáni évre, ujonan ki fognak haszonbérbe adatni, u.m.:

I) Vendégfogadók, korcsmák, és husvágási jogok.

1) Kövéresi vendégfogadó és husvágás joga, ahoz tartozó 23 hold szántófölddel.

2) Szirbovai korcsma és husvágási jog, ahoz tartozó 23 hold szántófölddel.

3) Hittyási korcsma és husvágási jog, hozzátartozó 4 hold szántófölddel.

4) Ohabai korcsma és husvágási jog, a hozzátartozó 23 hold szántófölddel.

II. Uradalmi majorsági földek.

1) Törökszákosi határban, a temesvári ut mentében $141^{307}/_{1600}$ h. kaszálló. — Ugyanott marhaállás 3 h. majors. föld $3^{1130}/_{1600}$ sz.föld.

2) Fikatári határban, urad. remanentialis földek $66^{1200}/_{:}$ szántóföld.

3) Ohabai határban, urad. remanentialis földek $243^{583}/_{:}$ sz.föld és $170^{1333}/_{:}$ h. legelő.

4) Kepetti határban, urad. remanentialis földek $343^{841}/_{:}$ h. kaszálló.

5) Buziássi határban, urad. remanentialis földek $10^{120}/_{:}$ h. szántóf. és 60 h. legelő.

6) Vukovai határban, urad. remanentialis földek $209^{820}/_{:}$ h. legelő.

7) Duboszi határban, urad. remanentialis földek 74 h sz.föld és 100 h. legelő.

8) Zsidovini határban, urad. remanentialis földek $51^{1}/_{:}$ h. szántóföld.

III. Halászati jog

Törökszákosi, Drágojesti és Ohabai helységek határiban.

IV. Kivágási földek. (Ausschnitte) $253^{1}/_{120}$ hold Rakovicza helység határában.

Melly árveréshez, a bérleni kivánók, szokott bánatpénzzel ellátva megjelenni hivatalosak. Nagy-Kövéresen, febr. 28dikán 1844. Az uradalmi tisztartói hivatal által

Gőzhajózási értesités.

Ha a hideg vagy jég miatt semmi akadály nem jő közbe f. martius 6kától kezdve Pestről Bécsbe minden második nap egy gőzhajó induland utasokkal.

Az elindulás ideje reggeli **7** óra.

„**Hercules**“ vontatógőzös f. martius 6án Pestről Drenkovába indult.

Az „**Erős**“ martius 14én Pestről Zimony és Pancsovába fog indulni.

Ugyancsak mart. 14én egy gőzös utasokkal Drenkovába.

A t. cz. utazó urak kéretnek, miszerint utjegyeket a hajó elindulása előtt váltsanak, 's ép igy pogyászikat térítvény mellett adják föl.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	martz	12.	pesti mérő	110—130	72— 88	68— 75	55— 56	46—52	68— 76
Kassán	„	febr.	24.	pozs. mérő	74— 78	—— 60	46 - 48	—— 40	—— 25	—— 45
Szegeden	„	„	14.	„ „	—— 60	—— 50	—— ——	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„	„	20.	„ „	57— 80	40— 47	—— 35	25 37	—— 25	— 30
Miskolczon	„	„	22.	„ „	60— 65	40— 45	35— 45	28— 32	18—20	26— 30
Temesvárott	„	„	23.	„ „	—— 62	—— 45	—— ——	—— 34	—— 27	—— 33
Pozsonyban	„	martz.	5.	„ „	78— 95	—— —	53— 67	43— 45	35—40	—— 50
Nagyszombatban	„	„	8.	„ „	87— 92	—— —	58— 60	44— 48	32—34	—— —
Győrött	„	martz.	2.	„ „	56— 76	44— 48	46— 49	33— 36	—— 32	38— 44
Mozsonyban	„	febr.	29.	„ „	78 - 105	—— —	56— 68	37— 46	34—37	46 - 60
Sopronyban	„	„	26.	„ „	75—112	—— —	55— 67	45— 50	55—61	52 — 60
Pécsett	„	„	24.	„ „	55— 62	35— 42	25— 32	—— 30	—— 30	—— 35
Beszterczebányán		martz.	9.	„ „	80— 96	—— —	56— 62	48 52	29—32	50 - 65
Uj-Becsén	„	febr.	19.	„ „	70— 80	—— 60	—— —	25— 30	—— 33	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, martz. 9én 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 1/4
4 pcent. „ „ „	— 100 1/2
3 pcent. „ „ „	— 77 1/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	— 325 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1631 —
Esterházy-sorsszám	— 56 1/8
Császári arany	— 102 1/8

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. martz. 12. reggel: 9' 6'' 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

22. PESTEN, 1844. SZOMBAT, martius 16.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek (VI.) Kereskedés. — Fővárosi hirek és események. Kinevezések; halálozások. — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: (a mart. 12. 13. 14kén tartatott kerületi és országos ülésekről.) A martzius 4, 5, 6kai CLXIV—CLXVId. kerületi ülések (Tanácskozási tárgy: a házi adó. Ennek ügye fölött B. megye követe beszédének folytatása 'sat.) Megyei és más vidéki közlések: Sárosban marcalis közgyülés; a RRk a kölcsönvételi terv ellen nyilatkoznak. — Szatmármegyei közgyülés (Uray Bálintnak követségről lemondását a RRk el nem fogadják.) Sz. Fehérvári levél. (Gyujtogatások.) — Az egykor ‚Narodne Novine Ilirske‘ ujságnak czimbeni átalakulása.

Nagybritannia (Az alsóházban az irlandi ügy fölötti vitatás folytatása. Shiel beszéde. O'Connel körlevele.) — Spanyolország (Készület Alicante ellen. M. Krisztina ezrede 'sat.) Franczia ország (Az ellenzék Dupetit Thours urak diszkarddal tiszteli meg. A párisi erősitvények iránt.) Törökország. (Renegat-ügy.)

Egyesületi közlés: Iparegyesület.

Értekezés: Népnevelés (Csacsko Imrétől; folytatás.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 16. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

VI.

Kereskedés.

Miután már részletesebben fejtegettük azon alapelvet, hogy a nemzetek kebelében több pénzmennyiség meg nem maradhat, mint mennyit a forgalom megkiván, a feleslegnek bármi titkos utakon ki kell folyni. Ha tehát e forgalmi tőkéből épen annyi vonatik el, mennyit másfelől az állodalom kibocsát, a forgalmi mennyiségen semmi változás nem történhetik, évről évre ugyanaz marad, mi azelőtt volt. Annakokáért a közjövedelmek egyrészét tőkésiteni kell, hogy az, minél nagyobb hasznot hajtó nyereséggel gyümölcsözvén, a forgalmi tőkét tettlegesen évről évre nevelje, 's nemzeti jobblétet, bőséget és gazdagulást eszközöljön.

Ez lévén a nemzeti gazdagság szerezhetésének másik mulhatatlan feltétele, előáll a kereskedés mondván: nincs nemzet, melly virágzó kereskedés nélkül meggazdagulhatott volna; a csupa földmüvelő és baromtenyésztő nemzetek folyvást szegénységben maradnak; a nemzeti kifejlődésnek lépcsőzetei: hogy a földmüvelő nemzet egymásután iparüző, elvégre kereskedővé váljék, 's kereskedés által jólétének, gazdagságának, müveltségének elérhető legmagasabb fokozatára emelkedjék. — Nincs kétség benne, hogy a kereskedés előmozditására fordított tőkésités a legjövedelmezőbb, ezen fokonkinti lépcsőzet, okszerü következmények összefüggése 's a tapasztalás által minden nemzetek történeteiből be van bizonyitva.

Ezekben ki van tüzve a nemzetek és emberiség legfőbb rendeltetése: hogy végre kereskedővé váljék; melly végczél ugyan az emberi lélek magas vágyait aligha kielégitheti. Nyilvános azonban, hogy a kereskedést az emberi munkásság minden egyéb nemeitől különválasztani, 's mintegy magában álló önmunkásságot, akár a nemzetek akár az emberiség végczéljának tűzni ki, lehetetlen. Sem tapasztalat, sem történetirás, olly képtelenségeket, mint millyeneket belőlök álokoskodással kihozhatni, nem tanit. Sem tapasztalat, sem történetirás nem tanitja, hogy valaha nemhogy meggazdagulhatott, de csak létezhetett volna is nemzet, mellyben minden egyéb iparág hátratételével csupán kereskedés virágzott volna; melly az előadott lépcsőzeteken elsőben földmüvelő lévén, azután annak abbanhagyásával iparüzővé, később ismét a szorgalmi munkásság megvetésével kereskedővé képezvén magát, a gazdagság és müveltség magas tetőpontjára jutott. Hanem inkább aránylagosan haladt előre a földmüvelés, szorgalom, kereskedés mindenütt, egyik a másikat tamogatva, elősegitve, 's mind ezek a tudományok éltető forrásából tápláltatva, 's nem ama kiokoskodott, nem amaz, emberi rendeltetésünket alacsonyitó lépcsőzetes, hanem imez, mind az emberi lélek alsóbb és magasabb vágyait, mind az anyagi élvezet szükségeit egyiránt kielégitő aránylagos kifejlődés, tette virágzókká a nemzeteket 's terjesztett valódi jólétet és müveltséget közöttük.

Sőt, ha a fentebbi nézetek elfogadhatók volnának is, ha el lehetne is válogatni egymástól a nemzeti munkásság szorosan összefüggő különféle nemeit, a lépcsőzetes kifejlődésre nézve, következetesebben igy kellene okoskodnunk: gyámolitsuk elsőbb minden kitelhető erőnkkel a földmüvelést, hogy a földmüvelő nemzet minélelőbb iparüzővé váljék, azután a szorgalmi munkásságot; úgy is a kereskedés természetes lépcsőzeti kifejlődés utján önmagától megjő, 's a természetes kifejlődés idő 's kora előtti erőtetése lehetetlen.

Nem csupán kereskedés az, mi első tekintettel annak látszik, hanem az egész nemzeti munkásság összege, mellyben a tulajdonkép úgynevezett kereskedés aránylagosan legcsekélyebb részt veszen, 's mégis aránylagosan tehetlenül a maga számára legtöbb jutalmat követel, 's minden kigondolható utakon, egyedárusság, védvámok, bank, hitel, közlekedési 's más egyéb kedvezmények által a közjólét minduntalan csábitólag előtükrözött szine alatt valósággal legtöbb hasznot a maga részire térit. Az összes nemzeti munkásságnak szünetlen tartó élvezeti előállitása és fogyasztása ez, mellyhez a kereskedés legfelebb is a kicserélés nem épen leglényegesebb, sem nem legterhesebb munkájával járul. Ezenkivül még csak a kicserélést sem egyedül a kereskedés eszközli. Minden adás-vevés kicserélés lévén, e részben minden adónak és vevőnek munkássága ugyanaz, mi a kereskedőé, azaz: e tekintetben is minden adó 's vevő aránylagosan szintúgy a közjólét előmozditásában veszen részt, mint a kereskedő; és mivel minden egyéb adóknak vevőknek száma 's akár pénz, akár anyagi ereje az összes kereskedőség erejénél tagadhatlanul felebb hág, mindenesetre a nemzeti általános legfelsőbb gondoskodás figyelmét méltóbban vonhatják magokra.

A kereskedés nem egyéb mint a különben általánosan hasznosnak elismert munka-osztályozás következménye, de épen ezért nem valami különös felsőbb tőkélylyel biró munkásság, mellynek a nemzeti jólét előmozditása különös kirekesztő tulajdona volna. Maga List, a kereskedési rendszer legujabb felélesztője azt mondja, a jólét épen az a nemzeti munkásság műhelyében, mi a tű a gyárokban; ha ez, annyiban a mennyiben a hasonlatosság megállható, igaz; kérdjük tehát: mi szerepet visel a kereskedőség az összes nemzeti munkásság műhelyében? minden bizonynyal nem azokét, kik gyárokban a tűt készitik, hanem legfelebb azokét, kik azt ideoda a maga helyére hordozgatják.

Ellenben a felsőbb igazgatásnak és törvényhozásnak mennyi őrködései kivántatnak hozzá, hogy e nemzeti munkásság zavar nélküli illő összehangzásban tartassék, a haza hőseinek mennyi véráldozatai párologtak el miatta? hány nagy elmék éjjeli nappali fejtöréseik hozzák létre azon műtudományos igazságokat, mellyeknek felfedezése nélkül ipar, kereskedés, szorgalom, müveltség 's az emberi ész mindazon hatalmas emlékei, mellyeket minden lépten nyomon bámulva csudálunk, örök setétségben maradtak volna, avagy ezek szünetleni működése nélkül azonnal a legrégibb századok előbbeni durvaságába kellene visszahanyatlanunk. Hány ügyes, szorgalmas kéz fáradozása, hány munkatürő földmüves keserves izzadozásai hozzák létre azon élvezeti javakat, mellyeket a kereskedés csak kicserél, 's a munka érdemlett jutalmát nagyrészben magához téritgeti. Elég legyen e részben csak futólag végig tekinteni a kereskedelmi világon, 's annak dúsgazdag kincseit a többi munkás osztályok szerénységével, sőt szegénységével és nyomorával összehasonlitani. Mind ez, a kereskedési rendszernek folyvást nem elég, hanem a közjólét eszméjét a kereskedésben személyesitvén, szünetlenül tovább sürgeti, hogy az egész nemzeti munkásság iránya kirekesztőleg a kereskedés virágoztatására legyen intézve. Emlékezzünk Smith ama szavaira: „A zsarnokok erőszakolásinak és igazságtalanságinak félő, hogy az emberi élet viszonyai között soha korlátok nem vethetnek. Hanem a kereskedők és gyárosok ragadozó vágyait és egyedárusi szellemét, kik nem uralkodnak a népek felett, 's ne is uralkodjanak soha; ha ki nem lehet is belőlök irtani, legalább könnyü akadályt vetni elibök, hogy senkinek másnak nyugalmát meg ne háboritsák, hanem ha önmagokét.“

A közjólétet nem lehet egyoldalu kedvezményekkel előmozditani; mert ez, egyenesen ellenkezik a közjólét fogalmával, mert a mi kedvezmény az egyiknek, az ártalom és bántás a másiknak. Hanem az általános közjólét előmozditása az összes nemzeti munkás erő aránylagos nagyobb kifejtésében áll. Erre nézve pedig mindeddig csak két biztos eszköz van, 's aligha leszen is több valaha; a hasznos ismeretek, ügyesség, tudományok és felvilágosodás és mindezekkel párosult nemzeti szorgalom előbbrevitele; és a közlekedés könnyitése.

Az elsőnek fejtegetése nem szorosan ide tartozik, a másodikról pedig úgy is tudva van, hogy a tartomány minden életjavai annál könnyebben áradozhatnak az egész nép között szerteszét, minél nagyobb a közlekedési könnyüség, 's nemkülönben a közlekedési vonalak élet-erein terjedezhet el egyedül a nemzeti müveltség, 's minél jobb karban vannak azok, annál szaporábban és hathatósabban. Magában látható az is, hogy ezeknél fogva a közlekedés könnyitése nem kirekesztőleg egyik vagy másik osztály munkásságának hathatóságát, nem is kirekesztőleg egyik vagy másik hasznát mozditja elő, hanem az egész általános nemzeti munkásságot, és ha minden mellékes nézeteket félretévén egyenesen itélünk, a kereskedés előmozditásának is ennél egyegy hathatósb eszköze nem lehet. Ez eddig bármilly igaz legyen is, mindazáltal a kereskedési rendszer önhaszonleső nézetei itt is hátul állanak, 's álokoskodásaikkal elménket, a könnyen gazdagulhatás csillogó reményeivel szemeinket vakítani, soha meg nem szünnek.

Igen is, igy szólnak: a nemzeti általános szorgalom kifejlődésének egyik leghathatósb segédeszköze a közlekedés könnyitése, de viszont a közlekedés legujabban feltalált leghathatósb eszköze a vaspályák. Épitsünk vasutakat, mert a mai korban a régi utkészités rendszere mellett maradni hátramenetel volna, épitsünk vasutakat a kivitelre, hogy feleslegünkért pénzt hozhassunk az országba; hogy azoknak hathatósága által a concurrentiát kül nemzetekkel kiállhassuk, hogy a világkereskedésből ki ne szoritassunk, hanem inkább önálló világkereskedést szerezzünk magunknak. Folyamink szabályozása kiszámithatlan költségbe kerülne, mellyet mostani szegénységünkben meg nem győzhetnénk, e mellett a szabályozások kétséges kimenetelüek; arra lesz idő, ha előbb külkereskedés által meggazdagulunk. Utkészitéshez nagyterjedelmü vidékeken hiányzik az anyag, 's ennek nemléte a csinált utak készittetését is vagy lehetlenné, vagy legalább felette költségessé teszi. Állati erőre tervezett vasutak nem sokba kerülnek, és milly iszonyú hanyagság néhány millióért az egész haza jólétét feláldozni. Ezekhez hasonló okoskodásokat csaknem naponkint hallunk.

Hogy a vasutak a közlekedés könnyitésének legujabban feltalált leghathatósb eszközei volnának, uj tan a közlekedés tárgyában, mellyet úgy látszik minden bizonyitás nélkül elég leszen mindaddig ismételni, mig nem minden iránta támadható kétség magában eloszlik. De ha addig, a közlekedési rendszer kellékeit gondolóra veszszük, úgy fogjuk találni, hogy a közlekedési eszközök minden nemei a helyhez és körülményekhez lévén alkalmazva, egyik sem bir a másik felett elhatározó elsőbbséggel. A vizi közlekedés hiányát egész mértékben soha semmiféle vasut vagy akármi szárazföldi ut ki nem pótolhatja, — a gyorsszállitó (locomotiv) vaspályák sebességével semmiféle szárazföldi ut, annál inkább vizi közlekedés, folyam vagy csatorna, nem vetekedhetik, általános haszonvételüknél fogva pedig a szárazföldi közönséges utak, mellyeknek bárki is, gyalog, lovas, szekeres, hivatalos, kereskedő, vagy akárminemü foglalatosságokban utazó, akármikor akadály nélkül hasznukat veheti, minden egyéb közlekedési eszközt sokkal felülmulnak. Még eddig tehát nem a közlekedési eszközök ujdonsága, vagy azoknak általánosan be nem bizonyitható egyebek feletti hathatóssága, hanem a helyzet és körülmények, még inkább a szükség, birnak eldöntő súlylyal azoknak megválasztásában. —y

Fővárosi hirek és események.

Pest, martz. 16kán. Itt a vásár! Legalább itt szokott illyenkor lenni, 's a fasátrak 's az utczákon végig zökkenő társzekerek is ezt bizonyitják. Egyébiránt még eddigelő az egész vásár meglehetősen élénktelen; annál élénkebb mozgalmat fejt ki az időjárás, melly is több mint aprilisi változékonyságával még a zsemlyesütők és mészárosok örökké libegő mérlegén is ki akar fogni. Majd minden éjszaka egyegy kis hó esik; tán ezzel is csökkenteni akarja még az idő a vásár lehető élénkségét; mert az illat- és szépitőszer-árusoknak aligha rosz vásárjok nem lesz, ha szépeink, legősibb, legrégibb, 's ugy szólván a világ teremtetésével egy-

koru szépitőszerre — a hires martziusi hóra — olly könnyen szert tehetnek; sőt meglehet, más részről épen a szépnem élénkségét akarja növelni az időjárás e hamiskodásával, mert ugy hiszszük, nem egy deli hölgyecske kelend ki a szokottnál korábban pelyheiből, csak hogy havat idején gyüjthessen, mert — pár óra mulva a napsugárai elolvasztják a havat, a szépitőszert, — 's ezzel még valahogy a nyerendő szépség reménye is elolvadhatna. De nem; pesti szépeink olly szépek, miszerint nem is hihetnők, hogy szépitőszerekre is lehet szükségök, ha néha egy egy pirosra fehérre festett arczocskával nem találkoznánk népes utczáinkon. De van egy szépség melly sokkal dicsőbb, hóditóbb mint a testi kellemek minden összesége, — 's ez a lelki szépség, az emberszerető kebel érzelminek magas lelkesültsége; hogy pedig pesti hölgyeink ezzel kiválólag birnak, ezt ugy hiszszük, senki sem vonandja kétségbe, ki tudja vagy olvasta: mit tőnek legközelebbről is nemeslelkü pesti hölgyek a szerencsétlenek ügyében.

— Kedden martius 19kén ő cs. k. fenségének országunk nádorának névnapja dicsőitésére a serviták templomában 11 órakor Volkman Robert zenemiséje fog előadatni a dalegylet tagjai által, melly alkalommal a vakok intézetének növendékei is fognak egy gradualét Onslowtól, 's egy offertoriumot Barthtól előadni. A szentegyház ajtaja előtt adakozási persely álland készen a szerencsétlen aradiak javára szedendő kegyes adományok elfogadására.

— Egy vásárra jött vidéki uraság a ‚Fejérhajó' fogadóban bérelvén magának szobát, mig unalmát az alanti kávéházban tekejátszással üzné, azalatt egy iparlovag, ki lépteit őrszemekkel kiséré, tolvajkulcs segélyével szobájába jutott, 's hogy a pénznek szekrényébüli kirablásával annál háboritlanabbul foglalkodhassék, az ajtót belülről magára csukta. Történik azonban, hogy az alant játszó vendégnek pénzre van szüksége, mi okbul zsebébe nyul, de csakhamar eszébe jut, hogy pénzét szobájában feledte. Fölrándul hát, de mennyire meglepetik, midőn ajtót nyitni akarva, a kulcsot legnagyobb erőködés mellett sem tudja betolni. Mire benne gyanu ébredvén, az ajtót legott lakatra veti 's a kávéházba lemenve, rendőrökért küld. És im az ajtó felnyiltával a szekrényt csakugyan feltörve, 's a rablót szögletbe vonulva találják, mire kezére vasat verve 's pőrére vetköztetve a városházhoz kisérték. Az iparlovag olly diszesen volt öltözködve 's felcziczomázva, hogy bárkiben sem gerjedhetett volna gyanu, miszerint illy ruha alatt semmirekellő rejtőzhessék. A szép madár — mint mondják — pozsonyi fi, 's mi megjegyzendő: emancipandus.

— Egy idomatlan alkatu uracs a napokban egy társaságban kijelenté, mikép neki másolhatlan szándéka megházasodni. Minek okát kérven a környezők, azt felelte, hogy házasság nélkül nem tehetni szert utódokra, kik az embert elhunytával képviselnék, 's az illyennek halálával csakugyan minden nyoma enyészve van. Már hacsak képviselőkre akar ön szert tenni, mond egy a körülállók közől, ekkor csakugyan kár volna házasodnia, mert hisz házasság nélkül is képét elég majmok viselendik.

— Mint érdekes irodalmi ujdonságot jelenthetjük Fáy András ur munkái III. kötetének megjelenését, Geibel K. könyvárus urnál, ki e jeles iró művei kiadásában bizonyosan érdemeket szerez magának irodalmunk gyarapitása tekintetében. E III. kötet tartalma: „A Bélteky ház, tanregény, I. kötet" melly először 1832ben adatott át a közönségnek. Az „I. kötet" helyett talán helyesb volna „I. Részt" irni, miután igy az összes munkáknak „III. kötetében" kissé fonákul áll az I. kötet? A kiadás igen csinos; a könyv elején Klárcsi képe van aczélba metszve Mayertől. Tartalma ismertebb lesz tiszt. olvasóink előtt, semhogy arról bővebben szólni szükségesnek tartanók. — Illik különösen kiemelnünk Geibel urnak irodalmunk irányábani érdemét, Bloch Móricz munkás hazánkfia magyarnémet zsebszótának kiadását illetőleg; melly fáradalmas, a lehetőségig tökéletes munkának egyik része — a német-magyar — sajtó alul már egészen kikerülvén, kiadó ur boltjában megszerezhető. A kiadó költséget nem kimélve, szókönyvre nézve majdnem szerfeletti csinnal adja át közönségünknek e derék munkát, mellyet, mint jelenen tán legtökéletesbet, mindenkinek bizvást merünk ajánlani. Előfizetési ára, melly mind a két kötetért 4 p. frttal teendő le, a munka belbecsét 's a kiállítási csint tekintve, valóban igen igen jutányosnak mondható.

— A ‚Szökött katona' genialis szerzőjének Sz. E. urnak ezennel alkalmat szolgáltatunk irói hitelét 's igy becsületét is, mellyek egymással ugy hiszszük szoros kapcsolatban állnak, védeni az azt megtámadók ellen, és mi örvendeni fogunk, — 's ezt szinlés nélkül 's a szó valódi értelmében mondjuk — örvendeni fogunk, ha ügyének a diadalt kivivandotta. A pozsonyi ‚Pannonia' legujabb (30d.) számában Pestről egy névtelennek illy tartalmu közleményét olvashatni: „Megigértem önnek, hogg a ‚Szigligeti-Weil-féle ügyvizsgálat sikeréről a Budán nagy tetszéssel adatott „Deserteur" czimü vaudeville – drámára nézve értesitendem. Le voila. — Szigligeti valamennyi pesti lapban kinyilatkoztatta, hogy a Budán színpadra került 's Weil által kidolgozott „Deserteur"-nek csupán némi hasonlatossága van az ő „Szökött katoná"-jához; egyébiránt ő (Szigligeti t. i.) Schallnak alapeszméjéről mit sem tudott. Weil Fülöp a Pannoniában már közzétett nyilatkozatát a t. könyvvizsgáló hivatalnak átadta. — Mindkét kézirat összehasonlittatván, ugy találtatott, mikép Weil Fülöp nyilvánitotta, t. i. hogy Weil „Deserteur"je szabad, egészen szabad utánképzése a részenkinti Szigligetiféle sceneriának, hogy karok, dalok, compositio és a 3dik szakasz egészen ujak, hogy ő a ‚Deserteur' alapeszméjét már korábban ismerte, mikép a ‚Schall által francziából' utándolgozott, 's előmutatott ‚magyar Deserteur' czimü nyomtatott könyv tanusitja. Hogy Szigligetinek kéziratát Weil nem látta, hanem csupán egy tervezett scenarium után dolgozott, onnan bizonyos, mivel a párbeszédekben még csak hat sor sem egyezik egymással. Következéskép Weil könyve egyszersmind sajátja, 's ő azzal szabadon rendelkezhetik, 's azt minden német színháznak tetszése szerint el is adhatja. Mi azonban a szinműnek Budán adatását illeti, ez csupán szinigazgatósági dolog, nehogy az igazgatóságok közt összeütközések idéztessenek elő. — Egyébiránt Weil Fülöpnek szabadságában áll Budára nézve is ebbeli jogát felsőbb helyen kivini, mire azonban ismeretes loyalis gondolkozásánál és békés indulatánál fogva még eddig eltökélve nincs. Ez a dolog mibenléte" — Igy a pozsonyi Pannonia; 's most várjuk Szigligetinek önigazolását; a diadal könnyü, ha igazság — fegyvere; 's mi ohajtjuk: az legyen.

Ő cs. apost. kir. Fölsége Fejes Antal magy. kir. udv. kamrai tanácsost és koronai ügyészt a magy. kir. udv. Kanczelláriához előadóvá méltóztatott legkegyelm. kinevezni.

Ő cs. apost. kir. Fölsége Schnell Györgyöt, nagyszombati társas káptalanbeli prépostot szent pulcheriai apát czimével méltóztatott diszesiteni. — Nemkülönben a segniai székes káptalannál Czernogorcsevich Ferencz őrkanonokot enkiő, Radochay Mátyás kanonokot őrkanonokká; Basletich Vinczét püspöki seminariumbeli vicerectort pedig ifjabb mester-kanonokká méltóztatott kinevezni.

Ő. cs. ap. kir. Fölsége Udvarnoky Kálmánt, pozsonymegyei aljegyzőt a fiumei kormányszékhez tisztlb. fogalmazóvá méltóztatott kinevezni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a pesti elsőbirósági váltótörvényszékhez kiadói segéddé Stettner Ignáczot, tollnoki gyakornokká Bujanovics Jánost, jegyzőkönyvi-gyakornokká Heriban Jánost, kiadói első-gyakornokká Gegus Dánielt, másodgyakornokká pedig Ráchay Sándort méltóztatott kegy. kinevezni.

Mravinec Pál, a csazmai káptalan olvasó kanonokja feb. 27én Varasdon; és Koncsér Pál, váczi székesegyházi kanonok és a növendékpapság igazgatója Váczott f. hó 10kén, élte 60dik évében meghaláloztak.

Koritich Márton ottokai utlevélvizsgáló mult hó 16án meghalálozott.

A sóvári k. sóhivatal-ellenőrség, mellyel 450 p. frt. évpénz, 250 font só, és 24 öl tüzifa-járandóság, továbbá 24 p. m. rozs, és 6 p. m. buza, szabad lakás és 500 p. frtnyi biztositék van összekötve, valamint az ugyanottan anyagbeliekre nézve létező számvivői állomás is, melly után évenkint 400. p. frt. készpénzlizetés, szabad lakás, 2. mázsa só, és 16 öl tüzifa, továbbá 20 p. m. rezs, és 6. p. m. l. buza és 300 frt biztositék jár, megüresültek.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Martius 12kén a CLXXdik kerületi ülésben a közelebbi országos ülés alkalmával kir. személynök ő excja által beadott kérelem-levelek a kérelmezési választmánynak kiadatván, az Uray-féle kir. levél tárgyában kelt határozat a megrövidített főispáni esküvel együtt felolvasás után köziratra bocsáttatott, 's a megyei kihágások érdemében kelt üzenete a KK. és RRknek meghitelesittetett. Ezek után a kerületek rendezése közben a túrmezei kerületre következvén a sor, felvétetett a rendezési választmánynak a nevezett kerületet illető törvényjavaslata, melly a turmezei kerületnek Zágrábmegye hatósága alóli kivételét, 's az ennek következtében előadandó határ-kérdések elintézését, végre a kerület országgyülési szavazatát, — melly a választmány által fél megyei szavazatra határoztatott, — tárgyazza. Ezen törvényjavaslatot a KK. és RRdek többsége különösen igazságszolgáltatás tekintetéből, — miben a Zágrábmegyétőli elkülönzés a kerületre nézve lényeges változást fog szülni, kielégitőnek nem találván, részletesb tárgyalás végett a választmányhoz viszszautasitotta.

Ugyan e napon a CXIXd. orsz. ülésben a mgos FőRRknél a kir. városok rendezése folytán felolvastattak a város büntető 's magánjogi hatóságáról szóló 65—74 §§ok. Ezen §§oknak némellyek kivánták elibe bocsátani a hatóság eszméjének meghatározását, mikép az a városi követek szerkezetének 46, 47 §ában körül van irva. Ezen beiktatás kérdésétől azonban egészen más térre vonó a tanácskozást egy mlgos főispánnak azon előadása, melly szerint a nemesség sarkalatos jogait, különösen a bíróválasztás jogát veszélyeztetve látván a felolvasott §§ok által, inditványozá, hogy a városban lakó nemesek egyedül rendőri tekintetben vettessenek alá a városi hatóságnak, minden más tekintetben pedig a nemesség fenálló jogai kiméltessenek meg. Ezen inditvány ellenében érdekes szónoklatok fejtegeték, mikép az ipar és kereskedés kifejlődése a rendet, ez pedig a területi hatóságot nélkülözhetlenné teszi, 's mulhatlanul megkivánja, hogy a nemesség mondjon le valahára a „Ludas Matyi"ban híven festett Döbrögiféle kényuraskodásokról, miáltal a nemesi jogok legkisebb csonkulást sem szenvednek; fejtegeték, mikép ha a város tartozik biztositani a nemest a polgárok ellenében, szükség, hogy saját kebléből biztositsa polgárait is a nemesek ellen. E két ellenvélemény mindegyike számos pártolókra találván, ezeknek küzdelmében folyt le a tanácskozás, a nélkül, hogy egyik vélemény a másikat mai napon legyőzhette volna; ennélfogva a kérdésnek további vitatása más napra haladt.

Martius 13kán a CLXXId. kerületi ülésben megbitelesittetett a KK. és RRk határozata az országgyülési ifjuság által Szatmármegye követe Uray Bálint ellen elkövetett kihágás tárgyában érkezett k. k. levélre; ugy szinte a főispáni eskü-alak.

Ugyan e napon CXXd. országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá került a megyei választások és tanácskozások szabályozása végett készült törvényjavaslat, mellyre kir. személynök ő excja általános véleményét hosszas beszédben terjesztvén elő, a főispánokról szóló rendelkezést mellőzendőnek vélte. Kir. személynök ő excja példájára több megyei követ előterjeszté utasitásának általános elveit a fenforgó tárgy iránt. — Végre tárgyalás alá vétetvén a törvényjavaslat egyes §§ai a tisztujitószék tartásáról szóló Iső szakasznak 1ső fejezete, melly az elnökséget tárgyazza, minden módositás nélkül helybenhagyatott; tanácskozás közben az egyes §§okkal ellenkező utasitások egyszerüen adatván elő.

A mlgos FőRRknél pedig a város büntető 's rendőri hatósága felett támadt vita bevégeztetett. A tegnapi ülésben tett azon két inditvány, — mellynek egyike csak rendőri, másika büntető tekintetben is alá kivánta vetni a városban lakó nemeseket a városi hatóságnak, — ma is hosszas vitatkozásra adott alkalmat. A másod napra terjedt tanácskozás eredménye lett azon határozat, melly szerint a város határában elkövetett minden büntetteket és rendőri kihágásokat a városi bíróság itéli minden birtok és személykülönbség nélkül, egyedül a még zászló alatt álló katonákat véve ki. A városi követek szerkezetében levő 46, 47 §. beiktattatván a tárgyalás alatti törvényjavaslatba; ennek 66dik §ából némellyek kivánták kihagyatni a 70, 72 's 73 §§oknak felidézését; egy mlgos gróf pedig a városnak magánjogi hatóságáról rendelkező §§ok helyébe egészen uj szerkezetet ajánlott, melly közirat alá bocsáttatott.

Martius 14én a CLXXIId. kerületi ülésben felolvastatván az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek miutoni beszerezhetése tárgyában kelt főrendi válasz; ez minden észrevétel nélkül elfogadtatott, 's az országos választmányi tagoknak megválasztása a KK. és RR. részéről elrendeltetett. — Ugyanaz nap a

CXXIdik or. ülésben a KK. és RRknél k. személynök ő excjának Zala, Közép-Szolnok és Zaránd megyék elmaradásáról tett jelentése után folytattatott a köztanácskozások szabályzásáról szóló tör. javaslat tárgyalása. A főispáni eskü megállapittatván; tanácskozás alá került a választók- és választandókról rendelkező IId. Fejezet, mellynek 17—24 §§ai az ellenkező utasitásoknak sikeretlen nyilatkozata után minden módositás nélkül helybenhagyattak. A 24dik §, — melly a választási joggal felruházottakat sorolja elő, különböző inditványokra adott alkalmat, mellyek között legfőbb figyelmet vont magára a választás jogának az izraelita orvosokra és sebészekre leendő kiterjesztése. Ez azonban a többi inditványokkal együtt mellőztetett, fenhagyatván a választási jognak az izraelita orvosokra leendő kiterjesztése azon esetre, ha az e tárgyban beadott kérelemre az utasitások többsége kivánni fogja.

A mlgos FőRRknél. A város rendőri és büntető-hatóságának tegnap eldöntött elvét részletes alkalmazásban ismét szőnyegre hozá a mult ülés végén előterjesztett szerkezeti javaslat, mellynek tárgyalása közben több csekély fontosságu inditványokra 's szerkezeti módositásokra ágazott el a tanácskozás. Ezen inditványok közül csak az fogadtatott el, melly szerint a megyeházak és katonai laktanyák pusztán külrendőri tekintetben vettetnek alá a városi hatóságnak. Ez értelemben a szerkezetnek feltétele itélőmester ő ngára bizatott. A város rendőri és büntető hatóságának kérdése e szerint végkép eldöntetvén tárgyalás alá jöttek a törvényjavaslatnak magánjogi hatóságáról szóló §ai, mellyek közül a 66 §ból kihagyatott a 70. 72. 73 §§nak felhivása. Ezen §§ok helyett uj §§okra leend hivatkozás, mellyekben elő fognak soroltatni azon kivételes esetek, mikben a város magánjogi hatósága a városban lakó nemesekre ki nem terjeszkedik. E szerint a magánjogi hatóságról szóló §§ok elrendezése és szerkezete teljesen megváltozik. A városok közigazgatási hatóságáról 's magány értékéről szóló 75—85 §§sok némelly módositások és kihagyásokkal megállapittattak. Megállapittatott a városok felosztásáról szóló 87 § is, a 86 §, pedig, melly a városok kötelességet foglalja magában, kihagyatott.

B. megye követe a martz. 4kei 164d. kerül. ülésben a háziadó ügye fölött folytatólag még imigy nyilatkozott: A szükség tekintetének, az eredendő haszon reményének kimutatása 's megvitatása hiányzott mindeddig a nemzet értelmisége terén; — mert hisz még azt sem tudjuk, vajjon milly kulcscsal, milly arányban fogna az kivettetni? mellyek lennének rovatai? mi maradna megyei intézkedés alatt, 's vajjon ennek elvállalása nem föltételez-é a megyei végrehajtásban és felelőségben változásokat? mert hiszen a felelősség és behajtás azon rémitő példáját, mellyel az urbéri telken lakó nemesek adóztatása kezeltetik, tán csak nem tartanók fen tovább is?, szóval a házi adóról, nem tudva a szükséget, mire; nem az arányt, mellyre áldozati készségünk fölhivatik, nem tudjuk a hasznot, melly abból következhetnék; nem tudunk semmit; az ügy, mint egy hirlapi divatczikk, — az igazság meddő elve, mint becsületkérdés van a nemzet elibe lökve; ez pedig, mint mondám, a nemzet akaratának megnyerésére, melly a hozandó törvény tiszteletének egyedüli garantiája, nem elegendő. Igazság és szükség együttvéve teszik az alkotandó törvény kellékeit, 's nemzetet teher-elvállalásra szoktatni akarni, mindaddig, mig abból hasznot ajánlani, azt hihetőleg be is következtetni nem tudunk: mindig rosz tactika volt és marad. Az én hitemben az adó kérdése máskint áll. Alkotmányt, melly boldogitson, igazság tisztelete nélkül képzelni nem tudok; 's a melly alkotmány igazságon nem nyugszik, annak létezése is kétséges. Egyes intézvények lehetnek még olly czélszerüek, ragyoghatnak az életbölcseség fényével: magokban biztositást nem adnak, csak eszközei a szabadságnak 's nem biztositékai. Legyenek évenkinti országgyülések, legyen lecsillapulva a vallási ingerültség, a népnevelés eszméi virágozzanak teljes erejökben, nyittassanak fel a kereskedés gazdag forrásai, szóval, hozassanak üdvösnél üdvösb törvények: ez mind kivánatos; de sem magok magokat, sem a sikert nem biztosithatják; — az ótalom és biztositék megdönthetlen ereje a nép szivében és rokonságában él, melly ha ugy tekinthet az alkotmányra, mint minden igazságos követelései biztositékára, akkor igenis azon szeretet fogja őt az alkotmányhoz csatolni, melly az élethez; mert hiszen életét is az tartja fen. A nép e rokonulásához 's szive szeretetének megnyeréséhez két kulcs van, azon kivül, mit fenebb a vallás és nyelv ügyéről mondék; — első a törvény előtti egyenlőség, mi akkor érethetik

el, ha az örök váltság utján az érdekek kiegyenlítve lesznek; de erről mint mondám, máskor. A második: teher-egyenlőség. Igen, t. RR.! a polgári különböző érdekeltségből folyó visszavonás kártékony szellemének egy csapással lehető kiirtására nincs biztosabb ut, mint a teher-egyenlőség; legyenek bár a terhek különben súlyosak, ha kivétel nélkül érnek mindenkit, megenyhül nehézségök, és ha a nép az alkotmánynak nem részese is, de azon tudat, hogy az alkotmány részesei önmaguk sorsáról sem rendelkezhetnek máskép, mint az övéről, 's hogy e szerint habár közvetlen nem, közvetve igen is képviseltetik: e hit nemcsak megedzi türelmét a népnek, hanem tisztelettel tekint föl a törvények parancsoló szavára, mellyek az ő szabadságát, jólétét is azon mértékben őrzik, mint a nemzet akármelly tagjáét; igen, de a teher-egyenlőség magába zárja ugyan ránk alkalmazva a házi adót, de ez amazt ki nem meríti, 's igy a népre nézve félig biztató eszme, félig ámító; mindenesetre fél igazság, vagy annyi sem. Tekintsünk jelen körülményeinkre elfogulatlanul, minden félelem nélkül, nem irtózva a reánk váró áldozatoktól; a mostani adórendszer mellett lehet-e máskép, mint hogy a nép jéghidegen különzi el magát a kiváltságos osztálytól, hogy gyülöletes előtte minden, mit mi a szabadság eszközének nevezünk; mert azok jótékonyságát csak ő nem érzi, 's melly csak terheket készit számára. Ez azon forrongó vulkán, melly késedelmezésünk alatt lappangva, ássa az enyészet örvényét, 's int bennünket általlátni saját érdekünk, a haza közjava tekintetéből, hogy az ugy mint van, nem maradhat, 's elérkezett az idő tisztán felfogni helyzetünket, igazságot hirdetve, igazságot cselekedni; igen, de ezt is csak ugy teljesithetjük, ha jelszavunk nem házi adó, hanem teher-egyenlőség lesz. Nem akarom én a házi adó hasznát kétségbe vonni, önmeggyőződésem előtt kellene rejteznem, ha az ellen csak egy szócskát is mondanék; ha az lesz a kérdés: elvállaljuk-e vagy nem? én rá adom szavazatomat, 's küldöim dicsőségére legyen mondva, rá a fizetés minden nemére, mi a kornak áldozatul esendik; rá, ha e szavazattal utolsó filléremet szavaznám is el. De t. RR., hogy áttérhessek azon kérdésre, mellyért tulajdonkép felszólaltam, vannak még észrevételeim, mellyeket előre kell bocsátanom. Volt a magyar nemzet életében egy időszak, hol a magyar aristocratia fegyverrel kezében virasztott a nép békétlensége fölött ide haza és a külveszély fölött a hon határain, 's a magyar aristocratia biztos, erős volt harcznoki erényeiben; az uralkodó szándéka zsarnokira nem fajulhatott, mert nem volt más erő hatalmában, mit az aristocratia ellen állithatott volna; saját sorsa is csak attól függött; a nép remegve, de tisztelettel hajlott meg előtte, mert a szolgaság terheinek vigasztalásaul az élet veszélyeit viselni kizárólag magának tartá fen. Ez érzelem az idők eseményeivel számüzetett; létesült az állandó katonaság, 's mit tett az aristocratia? a honvédelem kötelességét a nép vállaira helyezve, mégis magtartá a jogot a fölött rendelkezni, és feledé, hogy a jogok tekintélyessége és tisztelete elenyészik ott, hol annak alapja nem kötelesség: nem vette észre, hogy midőn a kötelességet másra ruházta, a jogot megtartá; constitutionalis életében egy hézag támada, melly a szabadsági jogoknak csak szinét hagyta meg, mellyet a vihar első fergetege lefúhat, mert a jog és teher kötelességei közt minden viszony megszünt. És vajjon miért nem hiszünk mintegy önmagunknak, midőn az adó felajánlásáról van szó a törvényhozásban, hogy az ajánlás joga és föltételei teljes mértékben a miénk? miért szeretjük magunkkal elhitetni, hogy a házi adó tőlünk, a hadi adó pedig nem tőlünk függ? miért olly könnyü a követ eltántorodása a feladásnál? Megmondom röviden, alkotmányos nyelven szólva: mert a jogot nemzetinek lenni követeljük, a terhet pedig nemzetinek lenni el nem vállaljuk. Ha tehát jogainkat biztositani, ha isten 's ember előtt igazságossá tenni akarjuk, ama hézagot minélelőbb szükséges betölteni, nem ugyan az aristocratiai intézvény eredeti bélyegéhez képest, mert hiszen idő és körülmény mindezt sem kivánatossá sem lehetségessé nem teszi, hanem valamint senki sem mondhatja, hogy a honi adóknak egyedül az aristocratia érdekei lennének tárgyai, ugy ellenben a hadiadóról sem állithatni, hogy a honvédelmet egyedül az aristocratia teljesíti; abban pontosul a méltányosság és igazság, ha mind a két pénztárnak terhei a nép és nemesség közt a teheregyenlőség elvéhez képest leendnek felosztva, és — ha mindaz, mit annyiszor mondunk, a mivel annyi dicsőséget és gyülöléget egyiránt aratánk, hogy a nemzet anyagi és szellemi kifejtésére nem szabad semmi áldozattól visszaretteni; 's ha ez igaz, ugy t. RR., akár igazságot, közszükséget, akár a bekövetkező szellemi és anyagi fejlődést veszszük tekintetbe, midőn adóról, 's ennek következésében nemzeti egység és erősbülésről van szó, hogy ekkor mellőzve legyen a hadiadó kérdése (melly alatt én nem azon négy millio forintot, melly itt felajánltatik, hanem a nemzet összes kiadását értem, mint itt feladva van) én megfelejtkezésnek tartom, melly status tudományi tekintetben is homályt vethetne reánk, sőt nemzetünk iránti jóakaratunkra nézve is kétséget vonhatna maga után; mi nem vagyunk hirlap- vagy könyvszerkesztők, kik jónak láthatják a nemzet véleményét mystificálni, mint például az adó kérdésében a háziadót ajánlani azon reservatával, hogy ha ezt elérjük, hiszen majd átmegyünk a másikra is; nem, mi kötelesek vagyunk számolni a nemzetnek azon elvekről, mellyek tetteinket vezérlik; az adó kérdésében pedig nem lehet más elv, mint teher-egyenlőség. Nem szabad tehát az adó tárgyalása közt mellőzni a hadi adót azért sem, mert ez egyrészt ámitás lenne, másrészt olly megfelejtkezés, melly minmagunkon boszulandná meg magát. A haza kiadásainak azon része, melly életünk, vagyonunk biztositása feltételével, 's igy a társas élet legfőbb feladásával áll kapcsolatban, mindenesetre legigazságosabb, ha kivált ide gondoljuk, mikint a honvédelmi rendszernél nem csupán pénzbeli terheket, hanem az élet veszélyeit is egyedül a föld népe hordozza, ha tudjuk, hogy aristocratiai jogaink a had kötelességeinek terhein alapulnak, mellyeket nem igazolhatunk máskép, mint a honvédelmi költségek fölötti komoly és igazságos akaratunk tárgyalásával; végre a törvények végrehajtására vagy azokon ejtett sérelmek elleneben lehet-e más biztositék, mint az adó és ujonczok terheiben az aristocratiának egyenes 's közvetlen érdekeltsége? Avagy azt hiszik a t. RR., hogy például Erdély visszakapcsoltatása tárgyában hozott törvényt nem lehetett volna végrehajtani; a bányajövedelmeknek mikinti kezelése; a vámok nem szaporithatása; a só fel nem emelhetése tárgyában hozott törvényeink tán hiányosak? nem t. RR., nincs érdek a nemzet akaratát tisztelni; innen azon nemzeti tehetetlenség, mellyre el kell magunk előtt pirulnunk, hogy a nemzet semmi kivánságát nem képes kivinni, nem egy polytechnicumot önköltségén épiteni, nem képes tanácskozása helyét a hon szivébe áttenni; innen hogy a saját gyermekei nevelésére felállított katonai intézet tanitási rendszerébe csak bele is szólhasson 'stb., nem; mert ki terhet nem visz, mi joga lehet annak követelni? Vagy végre azt hiszik a t. RR. illyesek iránt mindig kielégitő leend, ha egy lelkes beszédben a nemzet sérelmeit kipanaszoljuk, meg lehet elégedni, ha minden országgyülésen három hónapot a sérelmek összeszedésével töltünk? elmondjuk uton utfélen, milly tömérdek a dolgunk, csak a sérelmek milly tetemes papirostömeget foglalnak. Nem! t. RR., eljött ideje őszintén meggondolni mindent; le kell az előitéleteket vetkezni, más nemzetek példáján okulni, 's az adó kérdését nem egyes ágában, hanem egész rendszerében fogni fel; felállitani a teher-egyenlőség boldogitó törvényét; mert mindaddig, mig az be nem következik, a szabadság fényes mázával játszhatunk, de a melly nem saját tüzével csillámlik, hanem valamelly idegen világitó test fényével káprázlatja szemeinket. A melly nemzet az adó és ujoncz kérdéseit alkotmányába beleilleszteni nem tudja, vagy irtózik; annak szabadsága álom és keserü csalódás, egyéb semmi. És vajha lángoló betükkel tudnám törvénykönyvünk homlokára bevésni, a történeteknek még soha nem hazudott azon hagyományát, hogy a melly néposztály magát akár korcs puhaság, akár önérdeke, balfelfogása miatt kitagadja, az azon osztálynak, melly azt helyette teljesiti, lekötelezettje lesz, 's a terhet viselő néposztály szolgájává szegődik. Az adó általános elrendezése és a teher-egyenlőség üdvös elvéhezi idomitása az, mi megerősitendi a megyei hatóság alapját, megnyitja a polgári erény forrását, 's az egyenes érdekeltségnél fogva, az országgyülésnek uj typust adand; mert megsulyosbul a csábulás ingere minden követnek saját érdeke által, 's az egyenlő kötelességből kifejtekezett bizodalom olly erős bástyát emelend az alkotmány támogatására, mellynek falai mögött egy nemzet üdve rejtezik, 's ótalmára osztály különbség nélkül lép elő a polgári néptömeg, mert osztálykülönbség nélkül boldogit. És ezekben rövid vázlatát adván, mint áll az én hitemben az adó nagyszerü feladása; kérdem most már a t. RRket, akár azon kétségek, mellyeket a háziadó elvállalhatása tekintetében felhozék, akár azon roppant következések, mellyek a honvédelmi és egyéb kiadások egyenes érdekeltsége által constitutionalis tekintetben bekövetkezhetnének, meg volt-e már kellőkép a nemzet előtt vitatva, hogy már ne lehessen egyébről, csak háziadó el- vagy el nem fogadásáról szó? Én azt tartom, a törvényhozásnak ott, hol a nemzet akarata tisztán kifejlett, kötelessége azt megérteni és a törvényt a szerint alkotni; — de másrészt kötelessége ott, hol a nemzet akaratját előitéletek tartják lebilincselve, a nemzet felvilágositására mindent elkövetni, 's a nemzetnek irányt adni, és egy üdvös törvény elfogadására előkésziteni; és ki tudja: nem az volt-e egyik ok, ha most a házi adó elesik, hogy a nemzet, sem a szükséget, sem a mennyiséget, sem a reménylhető hasznot nem ismerte, mint nem ismeri sok, ki arra szavazatát adta is. Én tehát azt kivánnám, t. RR. hogy valamint sok egyéb tárgyban jónak látta már a törvényhozás illy előkészületeket tenni, ugy az adó tárgyában is, mielőtt annak el- vagy el nem fogadása iránt tanácskoznánk, neveztessék ki országos választmány, mellyet azért, mivel az adó elvállalásának körülményei olly fontosak, hogy ha az ma elfogadtatnék is, mégis a fenálló rendszerhez lehető idomitása végett még hosszas előkészületet föltételez, — jobbnak tartanám kiküldeni 's megbizni, hogy mit utóbb kellene megtenni, tegye meg előbb, 's a közszükség egész rendszerét felfogván, kutforrásainak nemeiről, mikép lehető életbeléptetéséről, adjon véleményesjelentést. Ugyan, ha most megbuknék e kérdés, nem lehetne-e minmagunkat vádolni, hogy mi, kik közül nem egynek forgott élete veszélyben, itt elmulasztottuk megtenni azt, mi hatalmunkban állott életben lehető fentartására; 's miért ne tennők azt? hiszen az elbukásban halál, az elhalasztásban élet fekszik. Minden eszme fogantatására nézve hasonló a csecsemőhöz, ki működés jele nélkül ott szendereg anyja ölében, de gondos ápolás és nevelés által észrevétlenül föllép életmunkásságra, kitől tán egykor a világ sorsa függend; — ne tagadjuk meg ezen ápolást a már megfoganzott eszmétől; 's én bizom a követi kar individualis szilárdságában, hogy ha, mint nagyobb részint áll a dolog, csak az otthoni értetlenség miatt nem hozhatának velünk egyenlő utasitást, nem fogják akadályozni azt, hogy miről annyi előitélet miatt nem lehetett a nemzetnek tiszta fogalma, az minden oldalról kifejtessék; mert hiszen ebben nincs elfogadás, sőt jövendő el- vagy el nem fogadásnak itt akarjuk lepletlen okait feltárni. Bizom továbbá a kiküldendő választmányban, mert nem hiszek olly corporatiot összeállithatni, melly 24 tagból álljon, hogy az igazság kifejtését félteni lehessen. De javasolja a választmányrai utasitást az is, mert döljön el e tárgy jobbra vagy balra, mindenesetre olly nézetekbe ringattathatik a nemzet, mellyekből nehéz lesz ismét kiocsúdtatni; ha buknék, mi nekem véghetetlenül fáj még gondolatban is, — a nemzet megerősödnék a véleményben, hogy az inditvány csakugyan igazságtalan 's szabadság-elleni volt; — ha pedig nem bukik, akkor azon meggyőződést fogja fel, hogy mivel a házi adót elvállalta, már többé nincs áldozat, mi reá várjon; pedig higyjük el, sokkal czélszerübb az illy kellemetlen állapotokkal egyszerre mint lassankint megismerkedni. — Még egyszer kérem a t. RRket tehát, hogy, mielőtt az adó tárgyában tanácskoznánk, neveztessék ki egy országos választmány, melly a nemzet annyi szükségeinek mikép lehető fedezéséről, kulcsáról, rovatairól 's életbeléptetéséről véleményt készitsen. Most méltóztassanak a t. RRdek határozni. Én megtettem honi körömben azt, mi tőlem telt, hogy az eszme életbe is lépjen; itt megtettem az inditványt, hogy el ne bukjék: 's én nyugodt csak igy lehetek, igy hittem hazafiui állásomat betölthetni. — Ezen szónoki előadást, több pártoló vélemény-nyilatkozat követé. Egy szónok különösen az adózási elv üdvös voltát azon szempontból vevé föl, hogy a hazának egész jövendő virágzása általa idéztetik elő, azon — a gyermekekkel is idején korán tanultatni szokott alapigazság szerint: a ki mint vet, ugy arat; 's ha volna is ugymond törvény, melly azt parancsolná, hogy a nemes ne fizessen: Verbőczy definitiója szerint, ki azt mondja: „lex sit justa et honesta" azon törvénynél fonákabb, kevesbbé igazságos és kevesbbé becsületes nem volna. Mátyás királyt, ugymond, azért hirdette a nép igazságosnak, mert a teherviselési egyenlőség elvét követte, — 's azért támadott halála után ama példabeszéd, hogy „oda az igazság," mivel azon elv Ulászló korában megváltozott. — Az előbbi szónok állitásával több rokon nézetek elmondása után, érzelme lánghevében fölhivá a szónok az ősz szülőket, hogy midőn utolsó áldásukat adják gyermekeikre, ezt csak az adózás elvállalásának föltétele alatt tegyék; fölhivá az egyháziakat, hogy a középszázadbeli hatalmuk példájára tagadják ki azokat a társaságbul, kik adózni nem akarnak; 's fölhivá a hazának leányait, hogy csak ollyanokat boldogitsanak szerelmükkel, kik az adózás elvétől nem idegenek 'stb. — A következve szinte pártolólag felszólalt tagok egyike főleg statusgazdasági, kereskedelmi és financz-állapoti szempontbul védelmezte az adózás elvét, számos adatokkal bizonyitva, hogy a nélkül naprulnapra sulyosabban nehezedik ránk a köz-elszegényedés. — Szóltak még többen is, részint az általános teherviselés elvét, részint magát a háziadót, részint egy országos pénztár fölállitásához járulást pártolólag, 's egyet kivéve a b—i inditvány elfogadásához is járulva. —

A másnapi vagy is martz. 5kei CLXVd. kerületi ülésben folytattatván a tegnap félben szakadt tanácskozás az adó-ügy iránt, legelsőbb egy megyei követ szólalt fel, pártolván a b—i inditványt, azon reményben, hogy ez elfogadtatik, bővebb fejtegetésbe ereszkedés nélkül csupán utasitását terjeszté elő, melly az inditványnyal öszhangzásban áll. Utána a kerületi jegyző világositá föl a tegnapi előadások nyomán B. megye követe inditványának irányzatát, miszerint ez csupán oda czéloz, hogy a véleményeknek előre lefoglalása, vagy köztherviselés elvének akár el- akár el-nem-fogadólag kimondása nélkül, országos választmány neveztessék, melly minden viszonyt 's a közköltségek viselésére szolgáló módokat tekintetbe véve, az e részben elágazó véleményeknek központosithatása végett javaslati véleményt terjeszszen elő. Ez nem ellenkezik semmiféle utasitással; mert bármit javasoljon is a választmány,

a következtől függ, utasításuk szerint azt elfogadni vagy visszavetni. Ennélfogva ő egy izeneti szerkezetet is készitett, mellyben a FőRRdek a mondott országos választmányhoz járulásra fölszólitandók lennének. Ezen izeneti szerkezet-javaslatnak fölolvasása után S. megye követe emelt szót, kijelentvén utasítása értelmében, hogy sem házi, sem bármiféle örökre elvállalandó adó vagy teher megállapitásához nem járulhat, sőt azt határozottan ellenzi. A mennyiben tehát a b-i inditvány tovább nem terjed, mint—hogy a közköltségek viselésére uj források kerestessenek, mivel már a nép több terhet meg nem bir, 's ezen forrásoknak az ujabb szükségek kijelölése iránt vélemény terjesztessék elő: igy ahoz ő is hozzájárulhat, mert meg van győződve, hogy ha Horácz rusticusa szerint azt várjuk, mig a víz lefoly, 's mellette semmit nem teszünk, jelen zavart állapotunkból ki nem bonyolódhatunk. — Más szólók az izenetben világosan kifejeztetni ohajtották, hogy a háziadó elvállalása többségre nem találván, más módokrul kellett a RRknek gondoskodniok, 's ezeknek kikeresése és javaslati előterjesztése végett látták szükségesnek az országos választmányt kiküldeni, feltünő dolognak állitván egyébiránt hogy az izeneti szerkezetjavaslat előbb elkészittetett, mint sem még az indítvány sorsa elhatároztatott 's az ez iránti végzés kijelentetett volna. — K. megye követe szót emelt különösen azok nyilatkozatai ellen, kik a háziadó ügyét pártolván, az ellene nyilatkozókat azon váddal illették, mintha ezek a haza fölvirágzására czélzó semmiféle költségekben részt venni nem akarnának; holott ezt egy megyéről sem mondhatni. A különbség ugymond, csak abban áll, hogy az eddigi közszükségeknek megvoltak a magok forrásai; mert eleink elég közgondossággal a közkiadások minden ágaira jelöltek ki forrásokat, jövedelmeket; minthogy pedig közelebbi időkben a régi szükségekhez ujak járultak, szükség, hogy a nemzet uj forrásokrul gondoskodjék; 's ha az inditvány csak ezek fölkeresését és mimódoni használatbavételét tárgyazólag javasol kiküldetni országos választmányt, 's ha világosan kijelentetik, hogy ennek munkálata annak idején, mielőtt tanácskozásba vétetnék, a küldőkkel eleve közöltetni fog, jelenleg pedig semmiféle állandó teher-vállalási elv ki nem mondatik, részérül sem ellenzi az indítvány elfogadását. — Következve B. megye követe szólalt föl, utasítása szerint szinte a háziadó elvállalása ellen, alapos részletességben fejtegetve mindazon okokat 's körülményeket, mik a házi adónak elvállalását szükségkép akadályozák, mellyeknek megszüntetését azonban a választmányi munkálattól nagyrészben reményli, mellynek, ohajtása szerint egyszersmind hazánk egész financz-állapotjára ki kell terjeszkedni. 'S ezért ohajtotta volna, hogy a kiküldeni szándéklott országos választmány a közelebbi orsz.gyülést megelőzendő időközben ült volna össze; mivel azonban mások előadásából ugy értette, hogy az orsz. választmány haladéktalanul összeüljön, 's munkálatát még ezen országgyülésnek, 's pedig minél előbb terjeszsze elibe: az inditványhoz, S.és K. megyék kijelentett föltételei mellett, illy értelemben is hozzájárul. — Utána ismét többen szólaltak részint a napirendre tüzött háziadó, részint a b—i inditvány, részint a fölolvasott izeneti szerkezetjavaslat mellett vagy ellen, föltételesen vagy föltétel nélkül; 's minthogy az előadásokba már előbbi szónokok állitásainak czáfolatai is vegyültek: a tanácskozás iránya igen elágozott. A kedélyek izgalmasbakká kezdének lenni, 's egyik rész a közteherviselés elfogadásának elvét, másik pedig a háziadó kérdésének elvettetését kivánta az izenetben kifejeztetni, határozottságot világosságot kivánva, 's ellenezve minden manoeuvreirozást, mert találkozhatnának, kik az ügy illy módoni elintézését annak nevezhetnék, 's ez csak ártalmas következéseket vonhatna maga után a megyékben. Ezekre azonban válaszul adaték, hogy itt semmiféle manoeuvreirozás nincs 's hogy a b—i inditvány épen a legbiztosb ut arra, hogy minden vélemény 's utasítási eljárás központosittassék, egyszersmind pedig az ügy is mentve legyen az elhalasztás által,—a küldőknek további rendelkezése alá levén terjesztentő az országos választmánynak elkészülendő munkálata. Az inditványt tett követ ujolag fölszólalt, 's főbb vonataiban a Rendek emlékezetébe visszaidézvén tegnapi előadását, 's ennek folytában tett inditványát, igyekezett meggyőzni az illető tagokat arrul, hogy inditványában sem a háziadó, sem az általános adó mostani elvállalásának elve nem foglaltatik, 's annak szellemében egyszersmind egy izeneti szerkezetjavaslatot is olvasott föl. — Egypár közbejött czáfoló kitérengés után S. megye követe ismételve szót emelt, 's kérdezé: mirül foly tulajdonkép a tanácskozás? mert irányát kitalálni bajos. A háziadóról? az általános adóról? a b—i inditványról? vagy a javaslott izeneti szerkezetekről? Ő azt hiszi, hogy a b—i inditványról, melly épen a két ellenvéleményt akarja egyesitni ugy, hogy az adóelvállalás elvének se megbukása, sem elfogadása ki nem mondatván, mivel az ügy még kellőkép fölvilágositva, tisztába hozva a nemzet előtt nincs: ennek eszközlése végett készítendő véleményadásra küldessék ki országos választmány, minden elibe szabandott elv vagy utasitás nélkül; — 's igy a b—i inditványt bárki által elfogadhatónak véli. Illy értelemben később egy izeneti szerkezetjavaslatot is terjesztett elő; minthogy azonban az idő d. u. harmadfél óra felé járt, mostanra csak az inditvány fölött sürgetteték határozat; 's miután a nagyobb rész ugy nyilatkozott, hogy azt S.és K. megyék föltételei mellett, különösen pedig azon kikötéssel, hogy az orsz. választmány minden vezérelvek nélkül küldessék ki, mint ez már a népnevelés, ősiség 'stb. tárgyában is történt kerületileg, — elfogadni kész: az elnökség a végzést ez értelemben a jegyző által szerkesztett izenet lényegére is terjedőleg, kimondotta, 's az ülés eloszlott.

A mart. 6kai CLXVIdik kerületi ülés kezdetén fölolvasá a kerületi jegyző a mult napi határozat következtében szükségessé vált izenetszerkezetet, mellynek tartalma mintegy következő: A KK. és RRek szemeik előtt viselvén az ország mind anyagi mind szellemi kifejlődésének előmozditását, midőn egy részről meg vannak győződve, hogy mindaz, mi akár a közigazgatásban eszközlendő javitásokra megkivántatik, akár az anyagi jólét előmozditását eszközölhető közmunkákra szükséges, a mostaniaknál nagyobb közköltség nélkül el nem érhető; azon körülmények pedig, mellyek által a közipar kifejlődése föltételeztetik, egyesitett nemzeti erőt kivánnak; másrészről kénytelenek elismerni, hogy az adozó nép erejét, melly a jelenleg rajta fekvő közterheket is alig képes viselni, a közköltségek mellőzhetlen növelése minden tekintetben fölülhaladja. Mindezeknél fogva egy országos választmányt kivánnak kiküldeni, melly a hazának mind szellemi mind anyagi kifejlődésére szükséges költségek mi uton lehető legkönnyebb és legczélszerübb beszerzése 's kezelése iránt mind közjogi mind gazdasági tekintetben olly végből adjon még ez országgyülés elibe véleményt, hogy a közszükség jelenleg és jövőben mimódon lehető legczélszerübb fedezésének tárgya teljes és tökéletes világosságra helyeztetvén, a nemzet áldozatra hajló készségének öszpontosulhatására annál biztosabb irány tüzethessék ki, és e részben a szerint tétethessék törvény által rendelkezés, a mint az ország közjava, a haza polgári és anyagi jólétének jövendője leginkább megkivánják. — Az izenet ezen tartalmát több szóló eltérőnek nyilvánitá a tegnapi határozattól, melly szerint a választmánynak semmi vezérelvek elibe szabandók nem volnának; az izenetben pedig olly kitételek foglaltatnak, mellyek nem ugyan „in specifico" nem is egész határozottsággal, hanem általánosan és logicai következtetés szerint a közterhek állandó elvállalásának elvét fejezik ki. Illyeneknek mondattak különösen az izenetbe foglalt azon kifejezések, mellyeket fönebb ritkitott betükkel tünteténk ki; 's mivel e szerint a tegnapi határozattal meg nem egyező izenet ellen többen nyilatkoztak: S. megye követe egy izeneti szerkezetjavaslatot terjesztett elő, melly egész általánosságban fejezte ki, hogy az orsz. választmány a haza ujabb szükségeinek fedezésére kivántató kutforrások fölkeresése, 'stb. iránt adandó javaslat készitése végett küldetik ki. Számos szózat emlékedett az izenet tartalmának pártolásában, 's a tegnapi határozattal összehangzásában. Fölidéztettek kölcsönösen az előttnapokban történt kijelentések egyik vagy másik állitás bebizonyitása végett. Mondaték, hogy a b—i inditvány a tanácskozás második napján módositást szenvedett maga az inditványtevő által, mit azonban az illető követ egyáltalán el nem ismert. Végre huzamosb vitatkozás után, némi stylaris módositásokkal szavazatra tüzeték: elfogadják-e a ker. RRek az izenet szerkezetét vagy nem? Mellette Szabolcs, Szepes, Gömör, Borsod Heves, Beregh, Torna, Ugocsa, Marmaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó, Pozsony, Nyitra, Trencsin, Nográd, Zala, Komárom, Bars, Hont, Veszprém, Baranya, Zólyom, Mosony, Pest, Tolna, Árva, Bács, Pozsega, Verőcze és Szerém; ellene Abauj, Zemplin, Ungh, Sáros, Szathmár, Soprony, Vas, Liptó, Somogy, Győr, Fejér, Esztergom és Turócz szavaztak; 's igy a b—i inditvány 35 szavazattal 12 ellenében elfogadtatott; de az azt pártoló megyék közül szavazás közben számosan kijelentették, hogy az orsz. választmány munkája által az ügynek elibe vágni semmikép nem akarnak, 's a majdan elkészülendő véleményt, előbb mintsem tanácskozásba vétetnék, utasítás nyerhetése végett küldőikkel közölni kivánják,— mi következve határozatkép ki is mondatott, valamint szinte az is, hogy az adókulcs kidolgozása végett kiküldve levő kerületi választmány, mint majdan fölöslegessé válandó, annak idején meg fog szüntetni. — Végre a hajdukerületrendezési munkálatban tett változtatások hitelesitéséhez fogtak a ker. RR., melly még a következett ülésben is folytattaték. —

Megyei 's más vidéki közlések.

Sárosból. Eperjes martzius 12én. Tegnapi marcalis közgyülésünk olly népes volt, a millyenre nem emlékezünk; rendkivüli tüneménynek látszott a köz nemesség megjelenése. Előadván elnöklő elsőalispán ur, hogy az állandó választmány, a kitüzött gr. Széchenyi terve mellett, az orsz gyül. kerületi választmánynak kereskedési tárgyban épen akkor érkezett munkálatát is tanácskozás alá vevén, mindkettő feletti véleményét, mint a Rendek elibe terjesztendőt, czélszerünek hiszi, — 's illy nagy, és fontos tárgyban a komoly tanácskozásokra megkérvén a Rket, felolvastatott a követi jelentés, valamint a mult közgyülés alkalmával, gróf Sz. tervét pártolólag szóval, most pedig irásba foglalt, egy t. b. urnak inditványa, ezt követte az állandó választmány véleménye. Mély csend uralkodott a megtelt nagy teremben, figyelemmel hallgatta kiki az állandó választmány pontonkint felolvasott véleményét, és azt észrevétel nélkül helybenhagyták a Rendek. — A kölcsönvételi pontnál, ezt a választmány többsége (8 szóval 5 ellen) elfogadta; felállott egy t. b. ur azt pártolólag, 's míg ő szólott, addig egész csendben jelek által iratták be magokat a tárgyhoz szólni kivánók, és csak akkor vettük észre, hányan voltak, midőn t. i. az utolsót (40diket), — más senki sem váltotta fel, ¾ 5re délután vala, midőn az elnök, a határozat kimondásához fogott. — Egész idő alatt t. i. reggeli 9 órától, a csend, egyedül a 10ik szólónak beszéde alkalmával (ez eltérvén a tárgytól, hoszszabb beszédet tartott) hirtelen voksra voksra! nagy lármával megzavartatott; de ismét lecsendesülvén, nyugottan hallgattattak meg a különféle nézetek, ide értvén, hogy az éljenezések itt, ott el nem maradtak. Tanácskozás alatt már kiki átláthatta, mellyik részre hajlik a győzelem, és ez oka hogy olly rendkivüli nagy gyülekezet csendben maradott. Eredménye a tanácskozásnak ez vala: gróf Sz. kölcsönvételi terve mellett 14, — ellene 24 szónok emelte szavát (kettőnek nem volt világos nyilatkozata) a tömeg kölcsön-elleni nézetét, az ekép nyilatkozó szónokok beszédére harsogó éljenezésekkel nyilvánitotta, — 's igy a kölcsönvétel elleni határozat kimondatott, és az anyautasitás, melly igy szól: „Sáros vmegye Rendei örökös adót el nem vállalnak, hanem áldozatokhoz készek járulni a hon felemelésére, felvirágzására országgyüléstől, országgyülésig" megerősittetett. — Megbukván a kölcsönvételi terv, az országgyülési kerületi választmány javaslata következő módositással fogadtatott el: I Része a vámok rendszere, egészen, II a hitel-intézet szinte egészen elfogadtatott. III. Jegybank kihagyatott, a Politechnicum pártoltatott. IV. Az országos pénztár forrásaiban nevezetesebb módositások ezek, 1. 5kig elfogadtatott, a 6ik t.i. a püspökök évi jövedelmeinek tizedelése el nem fogadtatott, a vizszabályozási tárgyban adott utasitás ellenben tovább is meghagyatott, hogy t.i. első évi jövedelmének 1/20 az ország részét pénztárába fizesse le, azon hozzáadással: hogy ne csak az egyházi rend, hanem a világi hivatalnokok is, kik ezer p. ft felül jövedelmező hivatalt nyernek, ekként fizessenek. A bélyegadó, és a hús, szesz 'sat. accisa tervét kedvetlenül, és ugy szólván boszszankodva hallgatták a Rendek, és egy szivvel, lélekkel elvetették. — A honfiusitási taxát lejebb szállitani kivánták. — V 's a többi, részek elfogadtattak. — A hat millió, három év alatti fizetéstől nem idegenek Sáros vmegye Rdei, ha annak mireforditása előre megmondatni és elhatároztatni fog. — Felolvastattak még Tolna és Posega, némelly egyéneket honfiusitásra ajánló levelei, ezek taxalefizetés mellett pártolást nyernek, hasonlókép Somogy vadászati inditványa, minthogy ez illy alakban már az anyautasitásban is megvan, ugy a bihari Derecske és Szalonta városok ügye is pártoltatott.

Szatmárból. Nagykároly mart. 8. Tisztelt első alispánunk, közgyülésünket f. hónap 4ik napján a nagy áradások daczára is számosan egybe sereglett RR. szives üdvezletével nyitá meg, — ajánlván a RRnek: hogy a legnagyobb fontosságu tárgyakhoz, mellyek a RR tanácskozására várakoznak, higgadt kedélylyel, egymás iránti kölcsönös figyelemmel szóljanak. — A RRk viszonüdvözlete után a kisgyülési jegyzőkönyvek felolvastatván, meghitelesittettek; sorra kerültek Uray Bálint kir. tanácsos ő nagyságának követségröli lemondása, 's azon követi tudósitása, mellyben Pozsonyban febr. 2án részint a kerületi ülésben, B*megye egyik követe, részint kivül az ifjuság által rajta elkövetett méltatlan sérelmeket panaszlá. Másodalispánunk, legelső emelvén szót e tárgyakban érzékeny komolysággal mondá el: mikép sok időt 's éveket átélt, de megyéjének méltósága, tekintélye, joga, önállása ennyire sértve 's veszélyeztetve soha sem volt; nem tapasztalta, hogy követeknek szabad-állásuk, személyeikben 's törvényhozói részvétökben illy zsarnokilag megtámadtatott 's koczkáztatott volna, mint épen most; hol a követek szabad-állása ledorongoltatik, egy testületnek törvényhozási szabad gyakorlata erőszakkal meggátoltatik, ott nem egyes személyek vérzenek, 's példák bizonyitják, hogy ott a társasági élet szent kötelé-

kei szaggattatnak meg, 's hozatnak bomlásba: kimondá továbbá tisztes szónokunk, hogy nem képzel Szatmárnak olly elfajult fiát, sepredék- és fattyumagzatát, ki egy értelmüleg nem ismerné el, hogy itt Szatmár, mint törvényhatóság, 's a törvényhozó testületnek osztályosa eredeti képviseleti jogaiban sértetett meg, 's hogy ezen sértés olly megbocsáthatlan bün, mellynek rögtöni büntetését egyenlő akarattal kérni 's követelni szép szabadságunk érdekében is mellőzhetlen kötelességünk, 's inditványozá: 1) hogy ő Felségéhez az elkövetett kicsapongások ellen legkegyelmesebben rendelt rögtöni vizsgálatért hálás köszönet mondassék; ezen alázatos felirásban követünk hivatalos jelentése, mellyből kitünik, hogy a kitörő lázongásra némelly követi ingerlő beszédek adtak közvetlen alkalmat, felterjesztessék, 's ő Felsége ezen kicsapongások ellenében a fenálló törvények nyomán példás és haladéktalan orvoslásért hódolattal megkéressék, egyszersmind a másik követünk személyén szállásán oknélkül elkövetett botrányok orvosoltatása is sürgettessék. — 2) Uray Bálint kir. tanácsos urnak visszajövetelét illy körülmények közt helyesli, visszamenetelét, kellő orvoslásnyerésig személye koczkáztatásával nem kivánja ugyan, de lemondását, mint ollyannak, ki e megye bizodalmát teljes mértékben birja, elfogadhatónak nem véli. 3) Hiszi, hogy követünk állásának illy koczkáztatása az egész hon minden megyéiben rokon aggodalmat gerjeszte; — sőt meggyőződve van, hogy azok rokon bizodalommal felszólittatván, némelly követeknek, már nem is leplezett azon czélzásit, hogy verificationalis még ártatlannak látszó ürügy alatt igy a megyék választása felett főfelügyeletet gyakorló országgyülési bíróságot alakithassanak, meghiusitandják, sérelmeink orvoslását sürgetik, 's a verificstiora nézve olly utasitást adnak, hogy az a követek feletti zsarnokoskodásra fajulni ne engedtessék. — Heves viták támadtak mindkét részrül; több mint 70 egyén szólalt fel ezen fontos tárgyban; a RR fájdalmait a legnagyobb fokra vezeté ezen tárgy, mindenki el volt keseredve, a méltatlanságok miatt, mellyek ezen megyét mostanában sujták; különösen érzék B* követének azon rágalmait, mellyekkel az ifjuságot közbizodalmu követünk ellen felingerlé, 's azon pusztai modorát, mellyel ezt hivatása utján kivül a törvényhozó testület 's hely szentségének letapodásával tette: melly tettével ugyan, ezen megye kibékülési szép reményeit lázító czéljának megfelelőleg nem kis mértékben meghiusitá. — Hosszas tanácskozások folytában végre egy részről a megye közsérelem szaggató fájdalmitól; — más részről a képviselői tábla függetlensége veszélyeztethetésének félelmétől szorongattatva a hasonlíthatlanul nagyobb többség által az inditvány 1ső és 2ik pontja elfogadtatott, a 3ik oda módosittatván, hogy a verificatio kérdésének ez uttali elmellőzésével a megyékhez körlevelek bocsáttassanak, mellyek a képviselői tábla függetlenségének egy ott még eddig ismeretlen, 's a fiatalság kicsapongásiban mutatkozó de a tetszőnél nagyobb nyomatékú hatalom elleni védelmére ezeket figyelmeztessék. — Más napon a követi jelentések felolvasása közben szőnyegre kerülvén a korteskedés kérdése, nagy többséggel elhatároztatott, hogy követeink, ezen kérdésben, — valahányszor előforduland, magokat az anyautasitáshoz tartsák. A nemzetiség kifejtésének legbiztosabb eszköze lévén az erkölcsi nemes szabadság, miután minden, mi korunkban a korteskedésekre vonatkozik, alacsony lélekvásárlásnál, 's az embernek elfásult eszközzé alacsonyitásánál nem egyéb, megyénk a korteskedésnek minden, német kárhoztatja, 's azokat az erkölcsi szabadság megvesztegetésének tekinti. — Ezekután a megyei levelek olvastatván Fehér vármegyének a katonai szállásolás és élelmezés megváltása fejében adott terve elfogadtatott. Nógrád megyének azon levele, mellyben az országgyülésen előforduló fontosabb, 's a nemzet alkotmányos életébe vágó kérdéseknek a ker. választmányok munkáik bevégzése után 40 vagy 50 napig tárgyaltatások halasztását, — azon okbul, hogy a megyék ezen idő alatt, azok feletti véleményöket ki mondhassák — kivánja, követünknek pártolás végett ajánltatik. — Az indigenák bevételét általjában díj-fizetés mellett akarjuk. Ezekután fölvétetett Luka Sándor ő mltságának, mint k. biztosnak ezen megyéhez intézett búcsúlevele, mellyben munkálódásainak hasznos eredményt ohajtván, közli egyszersmind az általa kinevezett törvényszéki tagok névjegyzékét; voltak, kik a búcsúiratnak azon kifejezésén „a testvér-megyék sorába illő helyre visszaköveteli" megütközvén, ezen szavakat méltatlan sértésnek nyilvániták, nem ismervén el, hogy ezen megye néhány pártos fiai által okozott zavarok miatt a maga méltóságából, melly egyéneken felüláll, legkevesebbet is vesztett volna *) majd rosszaltaték az eljárás,

*) Egyes embernek valamit nem tudni igen megbocsátható, de hogy „Többen" nem akarják tudni, mikép a megye ő Felségéhez tett kétszeri felirásában kijelenté, hogy olly állapotban van, mellyben 's kimondatott, mikép ő méltósága a kereset alá fogottakkal nem közölvén a vádakat az 1805. 5. t. cz. 5. szakaszának eleget nem tett; 's bár egyéni személyét 's benne a czélt tiszteljék is, hivatalos eljárásával megelégedve nincsenek, 's a megye reményét, melly tagjainak érdekességök következtében részrehajlatlan biztost kért és ohajtott, reménye megcsalatott, mivel ő méltósága, azon tanúkat, kikre az ellenzék hivatkozott, kihallgatván, a mérséklett fél által megnevezetteket elmellőzte; **) — 's inditványoztaték, hogy ő felségének atyai gondoskodásáért ugyan köszönet mondassék, de egyszersmind a biztosi eljárásnak egyoldalú volta, 's a felhivott törvénynek elmellőzése feljelentessék. — Hangosan helyeselteték az inditvány, mig nem az ellenzék a kérdés alatti munkálkodást mentegetvén m. k. biztos urnak köszönetet szavazott; azonban a hasonlíthatatlanul nagyobb többség az inditvány elfogadását erősen sürgetvén, végre U. B. k. t. ur, kérte a RRt, hogy búcsúlevelét ‚egyszerü tudomásul' vévén, egyéb megrovásoktól, vagy a felséghez intézendő jelentés-tételtől állanának el, mit egy rész hangos kiáltásokkal helyeselvén, a nagyobb rész pedig elfogadni nem akarván, sokan a legnagyobb ingerültséggel kivánták, hogy a tárgyhoz szólhassanak: azonban a mérséklett rész főnökeinek szelid szellemök a szólást követelő többség kitörő indulata felett a bizalom ártatlan fegyverével győzedelmeskedvén ezen mérséklett rész tántorithatlan szeretete rovására első alispánunk kir. tanácsos ő ngának szelid-alakú módosítását határozatkép kimondván a gyülést nem kis ingerültség közepett eloszlatá. Negyedik napon közbizodalmú 's szeretetü főügyészünk, Domahidy Gedeon, kinek k. biztos ő mga a választott törvényszéknél a vádló ügyész szerepét adá, 's ki már ezen roppant per megkezdéséhez szükséges de fáradságos combinatiókat meg is tette, az elkeseredés azon hangján, mellyet tiszta kebelben talán gyanusitások szülhetnek, mindnyájunk fájdalmára lemondván, miután azt összves megye többszöri bizalmas kérésére és sürgetésére megtartani nem lehetett, érdemei méltánylásaul — azok jegyzőkönyvileg elismérve — fájdalommal kijelentetvén — a fentebb emlitettnek vádlói tiszte két más megyei tiszti alügyészünknek adatott által.

Többen.

Sz. Fehérvár. mart. 8. Éjfélután három negyed egyre. Szörnyü lárma, borzasztó dobzajolás, az éji örök egymásnak felelő puskadurrogásai ijesztik föl a csendesen alvókat nyugalmukból. ‚Tűz van!' 's jajveszékel a kevés éber, 's talpon vagyunk mindnyájan, mert mi talpra ugrunk, ha tüzről csak álmodunk is. O! a nép, melly mult junius óta, ha nem csalatkozom, tán már tizszer látott éjjel és nappal tüzlángokat; — a nép, melly mult septemberben annyira megpörkölődött, hogy szörnyü sebéből kigyógyuláshoz kevés lesz egy századnegyed — méltán retteg, 's mint jelenje keserü, ugy aggasztja öt gyermekinek jövendője, mivel mit neki hagyandó vala — az a pusztító elemnek martalékja lőn. — Az alvók ágyai kedvesen melegek, 's kiugorva azokból hideg ráz bennünket, hideg rázza azokat is, kik meleg ágyakból égető tüzhöz sietnek. O mert városunk lakójit annyira kisüté amugy is silány anyagi melegükből a tüz, hogy szegények parázs között is fagyosak, rázkódnak! — Most felső városunkban van a tüz — csak ott lehet — mert az alsóban nincs mi éghessen; 's most a felsővárostól fél a belváros, mert csak onnan éghetünk. — A szél fú, sipolása ereinkben fagyasztja a vért! de hála az égnek, hangot hallok — ne féljünk, nem a belső város felé, hanem kerteken által a canalis felé fú, 's viszi az égő üszköket a szél; 's ismét hangot — még nyugtatóbbat — vége van! csak egy ház éghetett el; igen, hiszen nem éghetett, mert a nyomoru nép rá alélt a tüzre — 's nem annyira vizzel, mint saját testeivel oltá az elem dühöngő lángjait. — Fenebbi soraimat mart. Skán viradóra irám, de nem akarám elküldeni, gondolám csak egy ház, 's nem csapok értte lármát a lapokban; de azóta már kétszer, 's pedig legnagyobb szélben gyujtottak széna és szalmakazalba; helyzetünk aggasztó — vajha megáldaná nyugalommal a kegyes Ég szegény városunk nappal nyugtalan, félő, éjjel nem alható népét!

Gasparich Kilit.

A zágrábi politikai német ujság szerint a ‚Narodne Novine' mart. 9kei száma már e változott czim alatt jelent meg: ‚Novine horvatsko-slavonsko-dalmatinske' (horváttótdalmát ujság), melly alkalommal a most hármasnevü lap következőleg nyilatkozik: „A bizalmatlanság valamint magányéletben, ugy a népek nyilvános politikai életében is legerősb kutforrása a gyülölségnek 's mindazon rosznak, mi a testvéri sziveket egymástól elidegeníti 's az igazi czéltól eltávolitja. — Minthogy pedig még most is, miután az ilír nevezetet elhagyók, lapjaink határzatlan elnevezésében a ‚Nemzeti' általános kifejezés alatt bizonyos ilír politikai lidérczet keresnek, ez okbul, hogy minden titkos politikai ilirismussali gyanusitgatásoknak, és minden e gyanusitásokbul eredő surlódások- és viszályoknak egyszer mindenkorra végett vessünk, ezennel saját jószántunkból 's egyedül hazafiui indulatból 's nemzetünk közelőmenetele iránti őszinte buzgalombul e lapunknak, mint nemzetiségünk politikai közlönyének, mától fogva a mi háromegy horváttótdalmát honunk lényegében alapult, ez egyesült királyságok szilárd diplomatikai basisán nyugvó nevet adjuk, mellyet nemcsak a nemzetiség, hanem alkotványunk és honi helyhatóságunk tettleges törvénye is véd, 's mellyre nemcsak minden benszülöttnek, hanem minden, honunk rokonának is oka van büszkébbnek lenni most mint valaha. Miután e szerint a gyanunak és kölcsönös viszálkodásnak legkisebb 's legutolsó alkalma is elháritva van, anyanyelvünk továbbképzése a testvéri szeretet szellemében és egyességében minden honfiak ujan egyesitett erejével különbség és akadály nélkül fog előmozdíttatni, és irodalmunk az ő, honi müvek classicus régiségén alapult, és ujabb időben mind az iróktul, mind az olvasó közönségtől egyetemleg, előszeretettel elfogadott nyelvezet és helyesirásmódjában naprulnapra örvendetesben és erőteljesben kifejlődni." — Igy a horváttótdalmát ujság. — Most értse, a ki érti.

Külföldi hirek.

N. Britannia. (Az Irland fölötti vitatás folytatása:) Shiel következőleg folytatá beszédét: Eliot lord azon magaviselete talán akaratja gyöngeségéből magyarázható; de máskép áll a dolog Irland alkirályára nézve, ki egy protestans társulatnak a katholikusok ellen intézett 's gyalázásokkal tömött felirását „meleg hálával" fogadta. Illy bánásmódot a belügyek minisztere bizonyosan legalább illemtelennek tart, 's hihetőleg a nemes lord átellenben is (Stanleyt értve) ki épen most mélyen alunni látszik. Itt szóváltás keletkezett a szónok és Stanley lord között egy mellékes tárgy felett, minek végével Shiel az elitélésről kezde szólni. Várhat-e ebből, ugymond, valaki jó következéseket? Maga a belügyi minister is megvallá, hogy a jury itéletét olly körülmények kisérték, mellyeket mélyen sajnál. Ezek szerint nem is kellett volna illyféle kifejezésekkel élnie, minő ez: „elmarasztalt összeesküvők;" mert még azon esetben is, ha az itélet igazságos volna, — mi, istenemre! nincs úgy, — meg kelle emlékeznie azon szép mondatról: „ön angol, uram! Angol nem üti földreterült ellenét." 'S a gyarmatügyi minister beszéde ollyan volt-é, hogy öregbithetné az elitélés erkölcsi hatását? E beszédről meg fognak emlékezni Irlandban, 's talán a katholikus Canadában is. A nemes lord beszédei többnyire ollyanok, mint a körisbogár-tapasz az ‚Examiner' szerint, de ő lordsága még féligmeddig pharisaeusi oktatást is adott a katholikusok esküjét illetőleg; e közben rendre tekintett ránk katholikusokra, 's intett, hogy emlékeznénk meg esküvésünk szentségére Isten és Anglia ellenében. Hogyan? ha a ns lordnak részemről is felolvasást tartanék a politikai köpenyforditásról? Én is tehát adok egy jó tanácsot a lordnak: ovakodjék a kétszinüségtől, 's emlékezzék meg ns. családja bölcs jelmondatáról: „változatlanul." De fájdalom az én tanácsommal elkéstem. De fontosabb dologra térek át, azon kérdésre: mikép kelljen Irlandot igazgatni? Önök azt mond-

az ismeretes követválasztási szomoru eseményekből keletkezett bajait maga nem orvosolhatja — mit mégis rendes állapotban autonomiájánál fogva tehetett volna. És igy méltán mondathatott, hogy a haza Szatmárt többi testvérei sorába (t, i. az önmegismert rendkivüli állapotbul rendes állapotjába) visszaköveteli. De különben is egyes szavakat kikapva roszalni a nélkül, hogy az egészen átlebegő szives indulat megemlitetnék, nem a legjobb szándékra mutat. E sorokat rendes levelezőnk tudósításának — ez esetrei — hiányában csupán a nyilvánosság érdekében vettük fel.

Szerk.

**) Ismét „Többen" 's nem tudják, mit Szatmárban minden embernek tudnia kell, hogy kir. Biztos ur, első alispán utján, az illető járásbeli szolgabirák által, az egész megyében hivatalosan kihirdette, hogy a kinek az 1843. évi april 20dikai követválasztás alkalmával történt kihágásokra vonatkozó panasza lenne, melylyet addig vagy a megyének, vagy neki be nem adott, avagy ki a részben valami világositást adni tudna, vagy kivánna, mindaz N. Károlyba a kir. Biztos ur előtt jelenjen meg! — „Többen" nem akarják tudni, hogy a fönemlegetett 1805: 5 t cz. nem alkalmazható, hol nem politicai vétségekről, de öldöklések, rablások, dulások és erre izgatók 's vezérek büntetteik megvizsgálásáról van szó!! — Hogy a kir. biztos (de csak formájára nézve) épen ugy járt el az általa megactiózott 38 egyén ellen, mint cselekedett a megye, midőn a 39diket kereset alá vette és annyiban még nyilvánosabban, mivel nemcsak tereme, de irodája is minden embernek mindig nyitva állt, sőt hogy pártatlanságát a lehetőségig megmutassa, a vádló tiszti ügyészt, a külmegyeiekből alakitott törvényszéket hivatalosan felszólitá, mikép ha a tanuk hitelesitésekor, vagy egyébkénti birói eljárásnál olly tények 's bünösök tünnének ki, kik közkereset alá akár tévedésből, akár az addigi iratokbul nem vetethettek, azokat az országban szerte fenálló törvényes szokáshoz képest pótlólag megidéztesse. Nem tudják végre, hogy a kir. biztos által rendelt keresetek legnagyobb részben épen azon vizsgálatokbul rendeltettek, mellyeket a megye tétetett meg elérkezése előtt! Hogy mind ezt — mi olly nyilvánossággal történt, hogy tagadni nem lehet, mert kezünkhez jutott okiratokkal bebizonyithatók — „Többen" nem tudják, egy kissé gyanus dolog! Hogy azonban az aláirt „Többen" és a megactiózottak serege a kir. biztos eljárásával meg nem elégszenek, 's felbujtatva az oknélküli irigység és bosszúállás embereitől, azt kimondani is merték, az napjainkban már nem ritka.

Szerk.

ják: nem erőhatalommal, de itéletek 's börtönök által igen. De hogy mindezen protestans itéletek, protestans börtönöknek sulyt adjatok nem lesz-é szükség a protestans szuronyokra? Milly szerekkel vélik Irlandot orvosolni? A földbéri viszonyokra, lajstromozási ügyre nézve semmi olly fölvilágositásokat, semmi olly engedményeket nem hirdetnek, mik megnyugtatók volnának. Olly dolgokat emlegetnek, mellyek a földnépét béke idején hübéri függésbe, békétlen időkben folytonos lázadó ingerültségbe helyeznék. De a kérdések kérdése a két egyház viszonya Irlandban: azon egyházé; mellynek községe van de jövedelme nincs, 's olly egyházé, mellynek jövedelme van, de községe nincs. Akarnak-e önök a kath. papság tartására szavazni? akarnak-e kath. templomokat épiteni? akarják-e a mainoothi papnevelő házra kivetett összeget nagyobbitni? Önök nem közlik velünk igazi szándékukat. A statusegyházat nem akarják illetni, mivel ez zárja egyedül magába a keresztény igazságot? Szeretném tudni, a Tweed mellyik partján lakozik a keresztyén igazság, az éjszakin e vagy a délin? Bármellyik részen legyen is az igazság, annyi bizonyos, hogy önök protestans egyháza nem igen szerencsésen terjeszkedik Irlandban; de az én egyházam, melly veleszületett az ir szivvel, száraz földbe mélyen verte gyökereit, magasra emeli sudár derekát, 's áldáshozólag terjeszti ki zöld gallyjait az egész országra. Mellette áll az önök egyháza, a mesterkélt virág, pompás dús edényben, de bármennyit öntözik is, bármikép részesitik is levegő 's napsugárban, oda hervad azért mint külhoni beteges növény, 's hasztalan minden törekvésök életet lehelni beléje. De hagyjuk a vallást; politikában nem ez a főkérdés. Miniszterek 's túloldali parliamentí tagok „státuslelkiismeretökre" hivatkoznak, 's azt állitják, hogy az irlandi katholikus nép fölött protestans státusegyháznak kell lenni, mivel Anglia a szüz emlékezetü VIII. Henrik alatt a protestantismusra határozta magát. De önök ebben sem következetesek. Canadában — igaz csak zendülés következtében — tetemes engedményeket adtak a kath. papságnak, mellyekre két angol főpap is szavazott. Némelly hasonló apróbb kivételeket Irlandra nézve is felhozván a szónok, 's bőven fejtegetvén a statusegyház ártalmasságát Irlandra, mondá: illy egyház nincs több Európában; vagy igen! Lengyelországban hasonló eset van. Épen olly módon, mint az orosz czár Lengyelországban, — mongolizálni törekedtek önök Irlandban a nép többségét; angol politikájokon Irland ellenében épen ugy érzik a bagaria szag, mint az oroszon Lengyelhon ellenében. Ott is görög papokat helyeztek el, kiknek jó javadalmaik vannak község nélkül, épen ugy, mint az angol papoknak Irlandban. Majd minden évben tárgyaljuk a lengyel menekültek sorsát, 's a főminiszter mindig pártolásukra ajánlkozik; de ha kissé erősebb hangon szólítaná meg a miniszterium ez iránt az orosz cabinetet; az legfölebb ezt válaszolhatná: „mit tettünk mi oroszok, mit ti angolok már régen nem tettetek Irlandban? Nem raboltak, fosztottak-e ott apáitok? nem árasztották-e el vérrel az országot? 'S nem ti makacskodtok-e jelenleg egy olly egyháznak fentartása iránt Irlandban, melly a nemzet többségének javával meg nem fér, melly érzelmével ellenkezik?" Itt Shiel néhány mellékes észrevételt szórt Aberdeen lord külpolitikája ellen, ki, mig minisztertársai olly harczilag, sőt tigris módra viselik magokat, bárányszelidséget tanusít más statusok követelései ellenében; az amerikaiaknak mindent megadott, mit kivántak, 's még az oregonföldet is feláldozandja nekik; Spanyolországban nyugodtan nézi a franczia ármánykodást, 's Algirról mint befejezett tényről szól. Felette sokat biznak a franczia barátságban, de ha például ama trón roskadna, milly borzasztó következések fognának romjaiból felsarjadozni. Ez kényes tárgy, de én nem átallom azt érinteni. Benső meggyőződésem az, hogy Anglia az ő óriási erejével minden zendületi mozgalmat el birna zuzni Irlandban, még akkor is, ha Irland szenvedései által őrültségig felbőszitve a kath. Francziaország segitségét elfogadná. De a pénznek és vérnek milly rettenetes áldozatival lehetne csak a felségsértést és zendülést megigázni! Wellington az ősz hős utálattal szólt lehető polgárháboruról; pedig háboru Irlandban több mint polgárháboru. Gonosz szellem szállaná meg a nemzet szivét, minden emberérzet elfojtatnék, nem volna kimélet sem korra sem nemre nézve. Vérözön boritná el az országot, 's ez özön multával irtózatos sivatag terülne el, 's béke szivárványa nem ragyogna fölötte! Szomoru vigasz volna az egy brit statusférfiura nézve, ha a borzasztó pusztaság közepett, melly valaha a zöld Irland volt, státusegyháztoknak tornyait látná még magaslani! Ti azon esküre kértetek minket, mellyet Isten evangeliomára tevénk: — én kérlek titeket azon igéret és életremény nevében, melly a szent könyvben foglaltatik, nevében azon mindnyájunknak közös hitnek, melly az emberiséget tökéletesedésre hivja fel, nevében minden emberi 's isten iránti kötelezletésnek, a milly igaz hogy emberek és keresztények vagytok, kényszeritlek titeket: szabaditsátok meg hazámat azon bajoktól, mellyeket csak érintek, hogy elforditassanak, 's emlékezzetek meg, hogy, ha ti lesztek azon ország végveszélyének eszközeivé, az utókor reátok mondandja ki a nagy „vétkes"-t, 's hogy nemcsak az utókornak vagytok felelősek, — hanem hogy számot kell adnotok azon örök biró előtt is, ki előtt polgárháboru vérétől elmocskolva megjelennetek rettenetes volna. De isten őrizzen, hogy illy veszély másutt létezzék mint megrémült képzelődésemben, hogy a nyomornak e tüneményképei valaha valósággá alakuljanak! Adjon az ég olly erényt 's bölcseséget azon férfiaknak, kikre fejdelemnőjöktől Anglia sorsa bizatott, hogy eloszthassák a vészterhes fellegeket, mellyek olly feketén 's fenyegetőleg tornyosultak a láthatárra! Részemről el nem csüggedek, 's bizom abban, hogy megérem az időt, mellyben viszonyos keserültségünk csilapodva, 's vészteljes ellenszenveink hazánk jó szellemének feláldozva lesznek! Már is volt alkalmam bőven tapasztalni, hogy a brit nép barátságos és jóakaró érzetekkel kezd eltelni Irland iránt. E nemes érzet mindinkább növekszik és szilárdul, 's ezt hazámfiai mind jobban jobban fogják méltányolni, — 's hogy ez igy legyen, 's hogy tökéletes nemzeti kibékülésre vezessen, 's hogy mindkét ország nem csupán pargamen-unio által, nem csupán egy minden véletlentől szétszakitható vékony törvény-kötelék által, hanem jövőben erkölcsileg, politikailag és társaságilag nemcsak egyesitve, de valósággal azonositva legyen: ez lángoló ohajtása egy férfiunak, ki sok hiba, sok gyarlóság öntudatával bir, de kinek hona érdekei iránt hő érzelmei vannak, királynőjéhez megszeghetlen hűséggel ragaszkodik, 's távol levén attól, hogy e felséges világbirodalom elszakadozását ohajtaná, inkább olly buzgó imával, minő csak valaha valamellyiktek szivéből 's ajkairól ellebbent, esedezik isten előtt, hogy Brittannia nagysága soha el ne múljék, és hogy Anglia hatalma, gazdagsága, dicsősége, 's mindenek fölött szabadsága, igen szabadsága mindenkor gyöngitetlenül felálljon. — Shiel három óráig tartott beszédét lelkesült helyeslési felkiáltások között végezte be. — Pollock urnak, kevés figyelemre méltatott néhány szava után O'Connell Dániel kezde beszélni, kit is az egész ház csendes figyelemmel hallgata. Szónoklata kezdetén szokott modorban előadá a szenvedéseket, mellyek Irlandra egyedül azért súlyosodtak, hogy a státusegyház fentartassék. Egyátalán az Irlandi történetek minden lapja világosan tanusitja, hogy soha nemzet nagyobb bűnöket el nem követett nemzet ellen, mint Anglia Irland ellen. Kohl munkájára is hivatkozott, ki sehol egész Európában nem talált nagyobb nyomort, mint Irlandban. Ovást tesz az ir nép nevében a dublini státusper, 's annak részrehajló eljárásai ellen. Kérdezé a kormányt, mit akar Irlandra nézve tenni? Ha nagylelkü ajánlattal lépnének föl az angolok, ő és hontársai szivesen hajlanának feléjök. Némelly dolgok iránt megtörténtek az igéretek, de még sok marad az ohajtások körében. Felszámlált több illy dolgokat, 's megérinté, hogy soha nem lesz nyugalom Irlandban, mig a vallási viszonyok ki nem lesznek igazság szerint egyenlitve. Visszaemlékeztetett azon korra, midőn minden javadalmakat a kath. papság vagy legalább 100 közül 99et birt, mellyektől erőszakosan megfosztatott, a papokat sivatagokba 's vadonokba üzték, 's egy egy pap fejére annyi dijt tettek, mint egy agyonütött farkasra. Mindemellett nem bukott el a kath. egyház Irlandban, sőt soha diadalmasabb előmenetelt nem tanusitott, mint épen most. Van négy érseke, huszonhárom püspöke, ötven esperese, két ezer plebánosa, kik közől némellyiknek két három segéde van. Kevesebb bizalmok van e önöknek, kérdezé, protestantismusokhoz, mint nekem katholicismusomhoz? 'S ha önök mellett van az igazság, nem kell-e akkor inkább önökön lenni az isten áldásának mint másokon? Tekintsenek egyházukra férfias, státusférfiúi szemekkel! Mellőzzék önök azon anomaliát, miszerint a gazdagok egyháza minden földi javak birtokában van, 's a szegények egyháza semmi mással nem bir, mint a szegények áldásával! Mit akarnak önök tenni Irland javára? O félek, feleletök nem lesz kielégitő. Végre már beállani kellene az időnek, mellyben minden keresztények testvérekül ölelkeznének, az igazság és igazlét szelleme uralkodnék, 's az irek és britek, katholikusok és protestansok közti gyülöletes különböztetés örökre eltünnék. (Folytatása köv.)

Peel Robert kijelenté, hogy ezentul a párbajok a fenálló törvények szerint szigorun fognak bünhesztetni. — O'Connell körlevelet intézett honosaihoz, mellyben őket nyugalomra inti, hogy semminemü mezei vétséget el ne kövessenek; mivel épen most olly békétlen jelenségek mutatkoznak, mellyek egyébiránt ritkábbak szoktak lenni, mint Angliában, t. i. gyujtogatások. E férfiu népszerüsége Angliában is növekedett a statusper óta; olly városokban is üdvözlő iratokat szavaznak számára egyértelmüleg, mellyek különben a protestantismus iránti szigoru ragaszkodásukról ismeretesek.

Ama nagy gyárvárosban Manchesterben martzius 1jén reggel tüz támadván ez olly égéssé öregbedett, minőre nem igen emlékeznek, 's melly csak esti 10 órakor vala oltható. A kár mintegy 150,000 ft. sterlingre megy, melly összegből 100,000 ft. biztositottnak mondatik.

Spanyolország. Főhadiszállásról jött tudósitások szerint, febr. 19kén onnan több mint 20 álgyuval hajók indultak ki Alicante elibe, 's mint mondják ezek nyitandják meg a vár elleni tüzet. 20kai este érkezett levél szerint a városi lakosok, minthogy élelmi szerek szükében vannak, általában a föladás mellett voltak, de Bonet és a vele tartó sergek megátalkodottsága miatt mire sem mehettek.— Ujabb tudósitások nyomán Alicante lődöztetése már meg is kezdetett — Carthagena előtt 10,000re menő sereg táboroz.

Febr. 28án kelt rendelvény szerint a Hik Izabel nevét viselő vadászezred visszanyeri előbbi nevét: „kormányzó királynő ezrede", visszakapja az anyakirálynétól ajándékozott zászlaját is, és Mária Krisztina ismét ezredesévé neveztetik. — Maroccoval háborúba akar keveredni a miniszterium egy ott meggyilkolt spanyol consuli ügynök miatt. Ez jó alkalom volna az ingerült kedélyek máshova irányzására; azonban némelly lapok az egész gyilkolást koholmánynak mondják.

A malagai hatóság 10,000 piaszternyi összeget kobzott el, melly franczia gözösön Carthagenába vala szállitandó.

Franczіaország. Minthogy az ellenzék taitiügybeli megtámadásával a következamrában csatát vesztett, most egy parliamentkivüli demonstratióval akar magaért boszut állani, 's nemzeti aláirást szándékol, miszerint Dupetit-Thouars diszkarddal lesz megtiszteltetendő.

Az ellenzéknek különféle árnyéklatai egyesültek a párisi erősitvények ügyében, mennyiben t. i. azt, mit ők a törvény önkényleges kiterjesztésének neveznek, egyesült erővel megtámadják. Thiers ismét miniszteriumot szeretne alakitni, mellynek szelleme engesztelékeny, de a conservativ elem túlnyomóságával birandó politikát hirdetget; hogy pedig a miniszterium pártját is részére csábitsa, a lenni akaró uj miniszterium olly elvtervezetet sejtet, melly ugyan békepolitikára czélozna, de egyszersmind — Europa nyugalmának megzavarása nélkül — arra irányozná törekvését, hogy Francziaország nagyságát 's hatalmát jobban méltányolja a világ. Az erősitvényeket illető vitatkozások folyamában a többek közt Tocqueville több magasrangu tisztekre hivatkozott, kik egyértemüleg vallák, hogy a Vincennesben történt épitkezések Páris védelmére épen nem alkalmasak, hanem csupán körülsánczolt táborra czéloznak. Előhozta az ujabb saint-mauri épületeket, mellyek 32 millóra tétetnek, 's mind a körfalakon kivül létesitetnek. A kormány részéről védelmezték az ügyet, és Soult marsal különösbben Saint-Maurra nézve némileg nyugtató felvilágosításokat adott.

Francziaországnak majd minden vidékeiről panaszok érkeznek a folyók áradásai, 's ezek által tett pusztitásokról.

Larochejacquelin és Berryer is ujolag megválasztattak a kamra tagjaiul, 's igy mindazok, kik mint bélyegzettek (flétris) kiléptek, ismét helyt nyernek a kamrában.

Törökország. Konstantinápolybul febr. 21kén indult futár szerint az angol követ a francziával egyesülve egy komolyan-fenyegető jegyzéket nyujta át eltörlésétse iránt azon törvénynek, melly a keresztény vallásra visszatérő renegátok fejére halálos büntetést szab. E körülmény a törökök közt elénk mozgalom előidézője lőn 's a diván egyre üléseket tart.

Albaniában sok nyugtalan népcsorda czirkál, 's a török katonaságnak munkába kerül a zsákmany szomjazó népet a városoktul visszatartani. A rónán senkisem háborgatja őket, az egyes török állomásokot könnyen megszalasztják, 's a legszörnyebb kicsapongásokat teszik a nélkül, hogy a pasák fékezni tudnák. A keresztény vallásra visszatérő renegátok ügyébeni alkudozás fonakadt, minthogy a porta ugy nyilatkozott, hogy mig az Islam török statusvallás marad, addig minden e tekintetbeni föltétlen igéret, lehetlen. Mi okbul a brit követ uj utasitásért udvarához irt.

Egyesületi közlés.

Iparegyesület. III. Nem kevesbbé őszinte örömmel értesitjük a közönséget azon mindig éberebb figyelemről, élénkebb csatlakozásról, mellyel a helybeli iparüző egyének szintugy, mint testületek, törekvéseinket kisérik és segélik. — 1) A helybeli asztalosok czéhe, mellynek már több itteni intézetek, mint legközelebb a Josephinum, több áldozatos segedelmet köszönnek, magára vállalta a physicai cabinet szereinek elhelyezéséhez szük-

séges 3, 's levéltárul szolgálandó egy negyedik szekrénynek, — továbbá négy különbféle nagyságu és használatu asztalnak, több fogasoknak 's apró egyéb szereknek ingyen elkészitését. — Valamint most az egész czéhnek mondjuk köszönetünket: ugy annak idejében nem mulasztandjuk el az egyes mester urakat, kik a munkákat beadandják, névszerint ajánlani a t. közönség előtt. — Továbbá 2) Schlikk Ignácz bádogos mester ur a kigyó utczában, esteli leczkéink használatosságát mind felfogni mind méltányolni tudva: háromságú két szép lámpával ajándékozá meg felolvasási teremünket. — 'S nem csak ezen jótéteménye az, mivel köszönetünket kiérdemlette, hanem egyszerre öt derék, iparunknak nevelt fiaival lépett részvényeseink sorába. Fiai közül egyet, Schlikk Ede urat, üvegest a ferenczieк terén, örömmel emlitendjük dijosztó ünnepünkön, és kiállitásróli jelentésünkben, a jelesek között. — 3) Röszler ur lakatos mester a vármegyeház-utczában, a felebb emlitett lámpák felfüggesztéseért semmi fizetést nem vállalt el. — 4) Laszky és fia, továbbá Löwy, helybeli olajgyárnok urak, amazok 50, imez pedig 25 font olajat ajándékoztak. — 5) Kortság ur bádogos mester a ferenczieк piaczán, első iparmükiállitásunknak szinte egy koszorusa, 6 apró tálczával kedveskedett. — 6) Kanitz Manó ur, nagykereskedő és vál. tagtársunk, az egyesületi olvasó-terem felszereléséül 50 p.frtot engedett át, ezen felül a tisztántartás és díszesség némelly szükséges és csinos eszközeivel kedveskedett. — 7) Perger testvér üveggyárnokoknak több, a természet és vegytani czélokra szükségelt üvegnemüeket kell köszönnünk. — Szabadjon végre e helyen hálánkat kifejezni Lónyay János ő mltgának azon szivessége iránt is, minélfogva 2 öl fát méltóztatott számunkra kirendelni.

Népnevelés.

(Csacsko Imrétől. Folytatás.)

Megállapitván a tárgyakat, miknek tanitása a népiskolákban hasznos és szükséges, elő kell adnom: milly rendel tanittassanak azok. Miután a gyermekek 2dik évöktől egész 6ik évökig a kisdedovóintézetben voltak, az iskolába mennek át, hol kimondott közkivánság szerint egész 12dik évökig tanittassanak. De mert a 9—12 éves gyermekeket a gazdaság körül különféle szolgálatokra használhatni, mire tekintettel kell lenni azért is, mert a mezei munkák könnyebb végezhetésére az illy gyermekek is hasznos mellékszolgálatokat tehetnek, sőt könnyebb munkákat is végezhetnek, (ültethetnek, kötözhetnek, szénát-forgathatnak, szedhetnek 'sat.); ugy kellene a népiskolákat elrendezni, hogy a 9—12 éves gyermekek a mezei munkák megszüntével, azoknak kezdeteig iskolába járnának (november elejétől martz. végeig, vagy october közepétől Sz. György napig); az év többi részein át pedig azokat a mezei foglalkozásoknál lehetne alkalmazni. A 6—8 évesek pedig egész iskolai éven át járjanak. Tanitási szünetnek három hónapot adni, mint ezt a megyei és az 1840ki országos kerületi választmány javasolja, soknak vélném a következő okokbul: a gyermekek a rendtől elszoknának, magokra hagyatva testi 's lelki veszélyeknek tétetnének ki, midőn még az értelmi 's erkölcsi nevelés legalsó fokán vannak; a tanultakat elfelejtenék; mint gyengék 6—8 évesek, és a gazdaság körül nem használhatók szüleiknek a munkák teljesitésében csak akadályul szolgálnának. Csak akkor lehetne tartósb p. o. egy, két vagy több hétre szünnapokat engedni, midőn ugy szólván az egész helység kün a mezőn van, mint aratáskor, szüretkor, és az őszi halmozott munkák végezésekor, midőn a család együtt lévén, a felvigyázat is a gyermekekre könnyebb, és a tanitó is ekkor elegendő időt nyer kipihenésre 's felvidámulásra. Tekintettel kellene lenni az iskolák elrendezésénél azokra is kik elmebeli tehetségökre nézve jelesek, és akaratuk van a tanulmányokat tovább folytatni, gymnasiumban, vagy real-, müipar-iskolákban, kik három egész évet kitöltvén az elemi iskolában, rövidebb idő alatt végezhetnék a tudnivalókat, mint kik tovább iskolázni nem szándékoznak, és igy 10ik vagy 11dik évökben a gymnasiumba vagy müipar-iskolába mehetnének. Ezeket szem előtt tartván, valamint a helységek népségét, erejét, a mint t. i. az iskolás gyermekek száma és az iskolai terhek viselhetése megengedné, a helységeket osztályozni kellene; a legalsó osztályba sorozandók volnának olly helységek, hol csak egy tanitó leend, a másodikba, hol két tanitó, a hamadikba, hol három a tanitó.

Az első osztályban hol t. i. egy tanitó van, három első év alatt taníttatnék minden, kivéve azokat, mik az életfoglalkozásokkal szorosabb kapcsolatban vannak, mint gazdaságtan, technologia (müipartan), épitészet, házi- és baromorvos; a három következő évben ismételtetnének bővebben a már előadott tanulmányok és taníttatnának azok is, miket imént a három első évben kihagyandóknak mondottam. A tanulmányokat fel lehetne évenkint osztani igy: 1ső évben irás, olvasás (betük és számok); olvasás-gyakorlatul lehetne használni azokat, miket később a gyermeknek tanulnia kell. — Ez az első évben elegendő, hogy a további előmeneteinek ez alapjaiban jól gyakoroltatván, annál könnyebben haladhassanak azután. Az első évben jól olvasni tanulván a gyermekek, 2dik évben taníttatnék: honi földirat, physica, természet-leirás, számvetésből négy alap-számitás, ezek mellett irásgyakorlat. — Igy megismérkedik a gyermek a minden nap látott tárgyak természetével, és könnyebben vezettethetik tulajdon természetének ismeretére. — 3dik évben taníttatnék: dietetica és házi orvos, földirat Ausztriáról, illető jogviszonyok, magyar nyelv, számvetésből törtszámok. — 4ik évben ismételtetnék: számvetés, négy alapszámitás és tört-számok, természetleirás, irás-gyakorlat; hozzáadatnék gazdaságtan. — 5dik évben ismételtetnék: physica, földirat, magyar nyelvtan; hozzá adatnék technologia, számvetésből arany-szabály, fogalmazás. — 6dik évben ismételtetnék: dietetica, házi- 's baromorvost illető jogviszonyok, számvetés, fogalmazás; hozzáadatnék: épitészet. Ha e szerint a gyermek 6 éven át ügyes tanitótul vezettetnék, megszerezhetné magának amaz ismereteket, mellyek neki ifju és férfi korában hasznosak és szükségesek leendnek.

A kivitelt lehetleníteni látszik a tanulmányok sokasága; de e részben könnyiteni lehet a dolgon ugy, hogy a foglalkozások okosan felosztatnak, p. o. midőn az egyik rész ir, vagy számol, akkor a tanitó a másik résznek magyaráz; vagy ugyanegy közös tárgyból több osztályunak egyszerre ad tanitást, p. o. földiratból, physicából, természet-leirásból 'sat. hanem a feleleteknél az ismétlőket többre szoritja, mint a kezdőket; de az oráknak (dél előtt 7től 11ig vagy 8től 12ig, délután 2től 4ig vagy 5ig 's igy naponkint 6—7 óráig) felosztása a külön osztályuak között szinte könnyitené a tanitást, miszerint, minden osztálybelinek szánhatna a tanitó legalább egy órát, és ha tekintjük még az illy osztálybeli helységek gyermekeinek csekélyebb számát, ugy alig marad szilárd akarat mellett ok, a lehetséges kivitelről kétségeskedésre.

Az erkölcsi tanitás szinte fokozatonkint haladjon aképen, hogy a három első év alatt a hit, és erkölcsiség elveivel megismerkedjék a gyermek; a következő három évben azok bővebben ismételtetnének, mikor üdvös volna egyszersmind a lythurgiából tanitani, hogy az isteni szolgálaton jelenlévő tudja a végzett szertartásoknak értelmét 's jelentését. E végre hol a gyermekek egy vallásuak, a lelkész az iskolában bizonyos meghatározott órákban tarthatná az erkölcsi tanitást; hol pedig a gyermekek különvallásuak, ott amafél, mellyből többen vannak, hallgatná a tanitást az iskolában, a többiek pedig ugyanazon időben az illető lelkészeknek lakásán, vagy a templomban, hol szinte volna a helybeli ifjuság vasárnap- és ünnepnap a lelkész által tanitandó. Ezekhez adatnék a sz. énekekbeni gyakorlat.

A 2dik osztálybeli helységekben, hol t. i. a gyermekeknek száma megkivánná a két tanitót, ugy lehetne a két tanitót, ugy lehetne a tanitást rendezni, hogy a 6—8 éveseket a tanulmányokban tanitaná egy tanitó, olly renddel, mint az 1ső osztályban; a 9—12 éveseket a másik tanitó, de ezek között különbséget kellene tenni, a mint a gyermekek fensőbb iskolába igyekeznek, vagy pedig a tanulmányokat csak helyben végezni akarják. Kik helyben akarják az iskolai éveket eltölteni, azok a következő három éven át akint járnának iskolába, és taníttatnának, mint az 1ső osztályban lévő 9—12 évesek; kik pedig tovább igyekeznek, azok 9 éves korukban egész iskolai éven át járnának iskolába, és mint jelesek ismételnék a földiratot, physicát, természetleirást, dietetikát, házi-orvossal, magyar nyelvet fogalmazással, számvetési aranyszabálylyal, illető jogviszonyokat. E tanulmányokat jelesen végezvén 10 éves korukban átmehetnének a gymnasiumba, vagy müipar-iskolába; a testi-gyakorlatok és erkölcsi tanitás körül itt szinte azok volnának megtartandók, miket az 1ső osztályu iskolánál általában előadtunk. (Folytattatik.)

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (334 sz.) Vezérczikke illy czimet visel: „Adalék a telekdij eszméjéhez.“ E czikk főleg azon alkalomnál fogva iratott, mivel az országgyülési választmány talán már a dologhoz fogott, véleményt adandó az iránt, mi uton lehetne az ország közjavát 's gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeket beszerezni. Az e tárgy iránti üzenetben egy nagy szózat van, az igazság szózata, annak elismerése t. i.: hogy a közköltségek mellőzhetlen növelése, a terheit elviselni már is alig képes adózó nép erejét minden tekintetben felülhaladja. Erre épiti értekező reményét, hogy e tárgyban csakugyan kell valaminek elhatároztatni, 's azon vallomást teszi, hogy ez birta őt a házi-adó melletti erős agitatióra. Ő a ‚külön‘ szótul, a subsidiumtól borzad, mert bármennyit áldozzon is a nemesség subsidiumkép, ha együtt nem visel terhet a néppel, áldás nem lehet áldozatán. Addig is pedig pártoljuk a telekdijt, mert vannak nemzeti jólétünknek olly akadályai, mellyeket semmi mással, hanem csak egyedül telekdij-fizetés által háritha tunk el. Ide sorozza a vámrendszert 's különösen azon szempontból fogván fel a dolgot, mennyiben a határvám által Magyarország az ausztriai tartományoktól választatik el, csakugyan lát némi alapot abban, ha az ausztriai státusférfiak azt mondják: hogy Ausztria kénytelen magát a magyar termesztők ellen, az ausztriai termesztőket vámmal védeni; mert az ausztriai termesztő súlyos adót fizet, tehát drágábban termeszt, mint mi magyarok, kiknél a nemesség semmi földadót nem fizet, kik tehát olcsóbban termesztvén mint az ausztriaiak, ha ezen különbség vám által némileg ki nem egyenlittetnék, az ausztriai termesztőt saját hazájában elnyomnók okvetlenül. Értekező tehát azt hiszi: fizessünk telekdijt, 's egyéb hasznokon kivül vámviszonyaink méltányos szabályozása iránti kivánatainknak egyszersmind olly erőt szerzünk, melly bizonyosabb sikerrel biztat minden sopánykodásnál. — Részünkről örvendünk, hogy ismét egy érdekes oldalrul pendül meg e kérdés, mert minél több oldalu hasznosság mutatkozik valamelly tárgyra nézve, motivumokban annál gazdagabb.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

7712. Bács vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, néhai Moravecz Pál kulai kereskedő hátrahagyott tömege ellen a hitelezők folyamodására csődület határoztatván, az illető hitelezők megjelenésére f. é. majus 1ső napja határidőül tüzetett ki, 's ideigleni tömeggondnoknak Kovacsevics Alajos kir. kincstári kulai uradalmi kasznár, perügyelőnek pedig Markovics László tiszti alügyész neveztettek. Költ böjtelőhó 27én 1844.

7713. Bács vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, javaiban megfogyatkozott Leibnikker Emánuel ó-verbászi lakos ellen csődület inditatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. majus 1ső napja határidőül tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Ó-Verbász helység jegyzője Mokri Ferencz, perügyelőnek pedig Radisits Ödön tiszti alügyvéd neveztetett. Költ böjtelő 27én 1844.

7714. Bács vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, néhai Dorits István ó-becsi lakos tömege ellen csődület indítatott, 's a hitelezők megjelenésére folyó évi majus 1ső napja határidőül tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Haill Antal tiszáninneni koronai kerület tanácsnoka, perügyelővé pedig Szevits Dömötör hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtelőhó 27én 1844.

7715. Torontál vármegye törvényszékének felirása szerint, b.-komlósi köteles Nemecsek György hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 1ső 2ik és 3ik napjára tüzetvén ki, 's perügyelőnek Dániel János tiszteletbeli alügyész, tömeggondnoknak pedig Deákovits Prokop uradalmi számtartó neveztetett. Költ böjtelőhó 27én 1844.

Kötelezvény-semmisítési hirdetés.

7744. Somogy vármegye, Kund Vincze mint gróf Nitzky György tömege zártartójának folyamodására, gróf Nitzky Jánost szenvedőleg, özvegyét Schmidegg Maria grófnét pedig követőleg, 1815ki julius 22én 66000 v.ftról kiadott, 1819ik évi augustus 16án 1481ik szám alatt betáblázott — 1815iki julius 23kán életbér fejében 12000 ftról kiadott 's 1819. évi november 8án 2262. sz. alatt betáblázott, továbbá 1815-dik évi december 1-sején 4000 forintról kiadott, 's 1819ik évi augustus 16án 1481. szám alatt betáblázott, három rendbeli kötelezvényeknek, nemkülönben néhai Boda József aradi ügyvédet, örökség utján pedig Kis Istvánt követőleg, néhai gróf Nitzky Györgyöt szenvedőleg illető 2000 ftról kiadott, 1832ik évi april 2án betáblázott, letisztázásuk után azonban eltévedt kötelezvénynek kitábláztatása végetti megsemmisitése országszerte hirdettetik. Költ böjtelőhó 27én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

3199. Hainesz Arthurnak tartózkodási helye tudva nem lévén, az ellene Zsoldos Ferencz által 600 pft iránt inditett váltóügy tárgyalására f. évi april 19én délelőtti 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg; — személyes vagy törvényes képviselője általi meg nem jelenése esetére Gloss Sámuel váltóügyvéd gondnokává rendeltetett. Költ Pesten a k. e. b. Vltót. széknek 1844. évi mart. 12. tartott üléséből.

(*57) **Árverési hirdetmény.** 1—2

A kir. közalapitványi javaknak bánsági kerületbeli, részszerint Temesváron, részszerint Csákován fekvő 7267 pozs. mérő tiszta búza — 9051 pozs. m. kétszer búza — 63 p. m. rozs — és 8535 p. mérő zabnak eladása végett f. 1844ik évi martius 28án Temesvár Józsefvárosában lévő uradalmi épületben reggeli 10 órakor fog árverés tartatni, mellyre a venni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Költ Csákován martius 8kán 1844.

(**54) **Eladó jószág.** 1—2

Pestmegyében Pesthez 6 órányira a dunaparton Apostagon 1842 pengő frt jövedelmet hajtó jószág szabad kézből eladó. Bővebb tudósitást vehetni Pesten magyarutcza 523. sz. a. Bényey László ügyvédnél.

(*51) **Árverés martius 21én 1844.**

T. Fehérmegyében Duna-Pentele m. város határában ifj. Ritter József ellen Cenner Ern. részére 2,700 p.ft 's járuléki erejéig váltólag lefoglalt takarmány, gabna, bor, 's egyéb ingóságok iránt az árverés a kitett napon meg fog tartatni. Bővebb tudósitást ad Pukolay Dániel váltóügyvéd Pesten Józseftér 161. sz. alatt. 2—2

(*56) **Hirdetmény.** 1—2

Néhai gr. Eszterházy László volt rozsnyói püspök ur tömege elleni csődperben hozott itéletek végrehajtása (minthogy mult februar 17ik napjára kitüzött időhatárt a hófuvások, és utak járhatlansága gátolták) ujabban f. 1844. évi april 10ik napjára, Bakonszombathelyi, ns Veszprémmegyei helységben van határozva. Mi is a megitélt, de még ki nem elégitett követelésekre nézve, a kereső feleknek tudtul adatik.

(**) A **budai Casino** első félévi rendes közgyülése, ez idén martius 31dikén délelőtti órákban fog tartatni. 3—3

(*53) 899. Az alsó-magyarországi kir. bányakincstári kerületben két ideigleni al-ügyvédi hely az egyik Selmeczen 500 p. f. rendes fizetéssel — 10 öl tüzifával avagy 25 f. fapénz, és 50 p. f. lakpénzzel — a másik Bestercze-bányán 400 p. f. rendes évi fizetéssel — 10 öl tüzifával vagy 15 p. f. fapénzzel és 40 p. f. lakpénzzel betöltendő lévén; ezek mennél előbbi betöltése végett csőd hirdettetik akép: hogy e hivatalokat elnyerni kivánók folyamodásikat határnapul kitüzött 1844. eszt. april. 11dik napjáig az elsőre nézve e főkamarai grófsági hivatalhoz, a másikra pedig a beszterczei k. bányászi igazgatósághoz (illető előjáróik által) nyujtsák be. A k. bánya-főkamarai grófsági hivatal. Selmecz febr. 29. 1844. 2—3

(*58) **Érmelléki borok eladása.** 1—3

Gróf Zichy Ferencz urnak diószegi uradalma részéről köztudomásul adatik: hogy a f. 1844ik évi april 24 és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő Diószeg mezővárosában, az uraság pinczéjében különbféle 's többnyire 1811, 1827 és 1834ik évi termésbeli fehér borok — árverés utján — eladatni fognak, — melly árverésre a venni-szándékozók ezennel meghivatnak azzal a figyelmeztetéssel, hogy az eladó borok mind majorsági termésbeliek, és hogy azoknak nagyrésze bakatorbor, egyébiránt csak hordónkint, de időközben is eladandók. — A vevőknek 3 hónapi idő engedtetik a vett borok elvitelére. Az uradalmi tisztség által,

(*41) 5—5

Ma szombaton

martius 16-dikán megy végbe Bécsben

a kilencz nagy Realitasok

sorsjátékának huzása,

mellyekért

250,000 váltó forint

ajánltatik váltságul.

Ezen sorsjáték 32,511 találónak, mellyek valamennyien készpénzesek, szokatlan nagy számát tartalmazza, és a játékterv szerint nyerhetni:

250,000	vagy	207,500	vagy	206,500	vltó fntkat				
203,500	„	202,500	„	202,000	„	„			
201,500	„	201,000	„	200,000	„	„			
60,000	vagy	55,000	vagy	54,000	vagy	53,000	„	„	
50,000	„	17,500	„	16,500	„	13,500	„	„	
12,500	„	12,000	„	11,500	„	11,000	„	„	
10,000	„	7500	„	6500	„	5000	v. fntkat és igy tovább		

A vörös ingyen-nyereményi részvényekre nézve különös huzás történendik, mind készpénzbeli találókkal, mellyek 50,000, 7500, 6500, 3500, 2500, 2000, 1500, 1000,

összesen 240,000 vltó fntból állanak

A gazdagon javadalmazott ingyen-nyereményi részvények huzása alkalmával még azon különösen kedvező eset is beáll, hogy azok legelől huzott száma a rá háromlandó nyereségen kivül, még 500 kikülönzött ingyen-nyereményi részvényt is nyer, mellyek valamennyien készpénzbeli nyereményt alkotnak, miszerint egy illy ingyen-nyereményi részvény tulajdonosa 501 pénztalálót csinál.

Ki készpénzfizetés mellett egyszerre, darabját 12½ vltó frtjával, 5 részvényt vesz, ráadásul egy illy dúsan javadalmazott és különösen kedvezményezett ingyen-nyereményi részvényt kapand ajándékba.

Dl. Coith fia és társa.
M. Lueff-nél
Kristóftéren a ‚Minerva'-hoz.

Sorsjegyeket e nagy kedvezményü lotteriához kaphatni

Alólirt szabadságot vesz a t. cz. közönséget azon megjegyzésre méltó körülményre figyelmeztetni, miszerint a Dl. **Coith fia** és **társa** által létesített sorsjátékokban eddig azok **legtöbb főtalálói Magyarországban nyertek.**

M. Lueff.

Emich Gusztáv

pesti könyvárus és kiadónál 's általa minden hiteles könyvkereskedésben megszerezhetők:

Császár Ferencz

következő munkái:

Utazás Olaszországban.

Két kötet. Csínosan füzve 3 ft p.

Költemények

1 kötet. Csínosan füzve 1 ft 20 kr p.

Beccaria

A bűnökről és büntetésekről.

1 köt. Csínosan füzve 1 ft p.

A Fiumei Kikötő

II-dik füzet, 40 kr. p.

Magyar Életképek 1843-ból

Pompás kiadás, csínosan füzve, 20 kr.

A Váltó-ovások

1 köt. Csínosan füzve, 1 ft 30 kr. p.

Ezen utóbbi főleg a váltójegyzőknek ovászkörüli eljárásukban ép olly hasznos, mint szükséges kézikönyvül ajánlható.

Heckenast Gusztáv

könyvárusnál Pesten a váczi-uteában valamint **Wigand K. F.nél** Pozsonyban, **Hagen K.nál** Kassán, **Telegdy K. L.nál** Debreczenben, 's minden biztos könyvárosnál kapható:

Aus den Papieren

des

Grafen Aurel Dessewffy

gesammelt und herausgegeben durch einige seiner Freunde und Gleichgesinnte.

Két kötet, Pest 1843. n8rét. 3 ft ezüst pénzben.

Tartalom.

1. Band. Vermischte Aufsätze und Bruchstücke aus Briefen 1835—1842. — Einleitung Fragmente eines Erziehungsplanes, 1835. Ungarn und die Reisenden, 1838. Ueber Pressfreiheit. Die ungarische Sprache und die Erziehungsmethode der vornehmen Ungarn, 1838. Fragmente aus einem Aufsatz über den bevorstehenden ungarischen Landtag, 1839. Auszüge aus Landtagsreden, 1839, Rhapsodische Bemerkungen über Strafe und Strafanstalten, 1840. Bruchstücke aus Briefen, 1835—1842. Testament.

2. Band. X. Y. Z. Büchlein. Aus dem ungarischen übersetzt und mit Noten versehen. Gesetzgebung und Municipalbefügnisse. Honoratioren. Anonymität. Ablösungsprolegomena. Der Streit zwischen dem Pesther „Hirlap" und dem „Volk der Orients." Beziehungen des Patriotismus zur auswärtigen Politik. Geistliche Güter. Protestantismus, Magyarisirung, Slavismus. Auswärtige in den Comitatsversammlungen. Beruf der periodischen Presse. Wirkungskreis und Rechte der gesetzgebenden Macht in Bezug auf das politische Strafverfahren. Lage der Comitate. Erklärung und Rechtfertigung. Ergänzende Bemerkungen. Rückblick auf das Jahr 1841.

Ezen igen érdekes munka tartalma kijegyzésének előrebocsátásánál alkalmat veszünk azon figyelmeztetést hozzáadni, miszerint ezen utóhagyomány első kötete általában olly eredeti czikkeket tartalmaz, mellyek az ugyanegy időben megjelent „Néhány nevezetesebb darab gróf Dessewffy Aurélnek hátrahagyott munkáiból" czimü műben elő nem fordulnak.

Ugyan ott megszerezhető

Néhány nevezetesebb darab Gróf Dessewffy Aurélnek

hátrahagyott eredeti

magyar munkáiból

és országgyülési beszédeiből.

Összeszedte

Gróf Dessewffy Emil.

Pesten 1843. n8rét bor. füzve 1 frt 40 kr. e. p.

Parlagi eszmék,

igénytelen nézetek, szerénytelen tervek a függő kérdések 's az országgyülése körül

irta

Egy Conservativ

Pesten 1843. Első füzet 30 kr. e. pénzben.

Eggenberger J. és fiánál Pesten,

úgy minden hazai könyvárusoknál kapható a következő munka:

ALFÖLDI LEVELEK

(1830—1840) és néhány toldalék (1841.)

irta

gróf ***Dessewffy Emil.***

N.8adrét. Budán VIII és 367 lap velinpapiron csinos borítékba füzve 2 ft p.p.

(*55) **WAGNER József** müárusnál Pesten a servitatéren ujonan megjelent 's Bécsben Müller H. F. és Pozsonyban Streibig K. uraknál is kapható:

Der **‚Negersclave'** (a négerrabszolga), költemény Vogel T. Ntől, egy hangra zongorakisérettel, zenére alkalmazta Hölze T. Seraf, a pécsi székesegyház karmestere. Ára 1 fnt p.p.ben.

MÜLLER H. F.nél Bécsben ujonan megjelent, 's Pesten Wagner Józsefnél kapható: **‚Krisztus az olajfák hegyén'**, köre nyomva Geroschtul. Ára 2. fnt p.p.ben. 1—3

(*59) **Haszonbérleti hirdetmény.**

Mlgos gr. Andrásy György ur ö nagysága részéről közhirré tétetik, hogy ns Zemplénmegyében fekvő monoki uradalmának egyrésze, nevezetesen Monok és Bekecs egész helységei 's Taktaföldvár pusztája, az azokban találtató számos tiszti 's cselédházakkal, gazdasági épületekkel, urbéri jobbágyok és zsellérekkel, — továbbá terjedelmes majorsági kimüvelt szántóföld, rét, legelő, erdőmakkolás és meghatározandó mennyiségü tüzifával, több szabad szőlő, 's ahoz borház és pinczékkel, — nemkülönben több korcsma, a bekecsi vendéglő és fürdőházzal, úgy mészárszék — malom — halászat — fejérföldásás 'sat. jövedelmeivel, 6, vagy a szerződéshez képest legfeljebb 12 évre haszonbérbe kiadandó. A javak összeirása megtekinthető magánál a tulajdonosnál jelenleg Pozsonyban, és Zemplén vármegyében a monoki, Gömörmegyében a K. H. váraljai ügyészi hivataloknál. A szerződési feltételekről személyesen vagy levelezés által a tulajdonossal értekezhetni. Pozsonyban febr. 25én 1844. 1—3

(*50) **Gabona eladás.** 3—3

Az örök alapitványi javakhoz tartozó Czegléd, és Taksonyi urasági magtárokban lévő, és helyben általveendő gabonák, nevezetesen Czegléduradalomból 360 pozs. mérő tiszta buza, 6000 kétszeres, 800 rozs, 3000 árpa, és 1800 pozsonyi mérő zab; Taksonyi birtokból 2600 pozsonyi mérő kétszeres búza, 3000 árpa, és 650 pozs. mérő zab, f. é. martius 21én Pesten a kir. Seminarium épületében lévő kerületi igazgatói hivatalban délelőtti 10 órakor tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak. A feltételek a nevezett igazgatóságnál megtudandók

Gőzhajózási értesités.

Ha a hideg vagy jég miatt semmi akadály nem jő közbe f. martius 6kától kezdve Pestről Bécsbe minden második nap egy gőzhajó induland utasokkal.

Az elindulás ideje reggeli 7 óra.

‚Hercules' vontatógőzös f. martius 6án Pestről Drenkovába indult.

Az **‚Erős'** martius 14én Pestről Zimony és Pancsovába fog indulni.

Ugyancsak mart. 14én egy gőzös utasokkal Drenkovába.

A t. cz. utazó urak kéretnek, miszerint utjegyeket a hajó elindulása előtt váltsanak, 's ép igy pogyászikat térítvény mellett adják föl.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. martz	15.	pesti	mérő	100—126	70— 80	65— 72	50— 58	45—50	60— 74
Kassán	„ febr.	24.	pozs.	mérő	74— 78	—— 60	46— 48	—— 40	—— 25	—— 45
Szegeden	„ „	14.	„	„	—— 60	—— 50	—— ——	—— 25	—— 30	—— 35
Baján	„ „	20.	„	„	57— 80	40— 47	—— 35	25 37	—— 25	—— 30
Miskolczon	„ „	22.	„	„	60— 65	40— 45	35— 45	28— 32	18—20	26— 30
Temesvárott	„ „	23.	„	„	—— 62	—— 45	—— —	—— 34	—— 27	—— 33
Pozsonyban	„ martz	12.	„	„	78— 94	—— —	56— 68	—— 45	36— 40	—— 52
Nagyszombatban	„ „	12.	„	„	82— 90	—— —	70— 74	41— 44	33—35	—— —
Győrött	„ martz.	2.	„	„	56— 76	44— 48	46— 49	33— 36	—— 32	38— 44
Mozsonyban	„ febr.	29.	„	„	78—105	—— —	56— 68	37— 46	34—37	46 60
Sopronyban	„ „	26.	„	„	75—112	—— —	55— 67	45— 50	55—64	52— 60
Pécsett	„ martz.	9.	„	„	60— 62	40— 42	—— 32	—— 32	28— 30	32— 35
Beszterczebányán	„	9.	„	„	80— 96	—— —	56— 62	48 52	29— 32	50— 65
Uj-Becsén	„ febr.	19.	„	„	70— 80	—— 60	—— —	25— 30	——33	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, martz 13án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 1/8
4 pcent. „ „ „	—	100 1/2
3 pcent. „ „ „	—	77 1/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	—	330 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1637 —
Eszterházy-sorsszám	—	57 —
Császári arany	—	102 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. martz. 15. reggel: 8' 7'' 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 153.

23. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, martius 20.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek VII. (Közlekedési rendszer I.) — Mgos gr. Károlyi Györgyné segélygyüjteménye az aradi vizkárosultak részére. — Folytatása a ngos Bohus Jánosné és Fascho Józsefné rokonczélu segélygyüjtéseinek. — Adakozások szerkesztő hivatalunknál szinte az aradiak részére. Kinevezések; halálozások. — Országgyülési tudósitások. (Rövid közlések a martz. 15. 16. 18dikai részint kerületi, részint országos mindkét táblai ülésekről.) — Részletes leirása a martz 11kei CXVIIId. főrendi országos ülésnek; tárgya: a városi munkálat. — Részletei a CXId. főrendi országos ülésnek a városi szabályok fölött. — Csatolvány: Izenete a KK. és RRnek a mgos FőRRhez az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek miutoni beszerezhetése iránt. — Megyei és más vidéki közlések: Pestmegyei közgyülés. Baranya, Zemplén, Abauj megyék közgyülésiről. — Eperjesi levél (egy kártyás sorsa.) Kassai levél (Szabó József pozsonyi tolvajnak elfogatásáról.)

Spanyolország (Krisztina Barcelonában. Carlista-összeesküvés.) — Nagybritannia (Irland fölötti alsóházi vitatkozás vége. Peel beszéde. — O'Connell Birminghamban 'sat.) — Franczia ország. — Portugallia (Olozaga Angliában A kivételes állapot elhalasztva.) — Galiczia (gr. Skarbeck Szaniszló vagyonát egy árvaintézet alapitására ajánlja.)

Egyesületi közlés: Pestbudai hangász-egyesület 4dik műelőadása.

Kliegl tudósitása.

Értekezés: Népnevelés (Csacsko Imrétől; folytatás.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 20. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

VII.

Közlekedési rendszer. (1)

A közlekedést szintúgy rendszeresiteni kell, mint akármi más egyebet, sőt annál inkább, mivel ez nem csupán egyeseket érdekel, hanem az egész nemzeti munkásság lehető leghathatósabb foganata a közlekedés jól intézett rendszeresitésétől függ. A történetes ötletek szerint, vagy nyereséges kilátásból választott közlekedési vonalaknak ritkán van kivánt hatásuk, 's az nem is előbb következik be, hanem miután az elmulasztott hiányok vagy történetesen, mint lenni szokott, helyre pótoltatnak; vagy okszerüleg, a mi ritkábban szokott megesni, kiegyenlittetnek. Ekkor ugyan, ha a vállalat magánosak költségein hozatott létre, könnyü előállani a mindenek száján forgó ismeretes kitéréssel „a közlekedési vonalak hasznai nem a magános tőkepénzesek belefektetett tőkéjének kamatjaiban állnak; a nemzeti érdekek főbb tekintetet érdemelnek a magánosok hasznainál.“ Ez mind igaz, hanem ha a szemmelláthato, a kétségtelen adatokból kitüntethető hasznokat ki nem tudjuk mutatni, mivel bizonyitjuk be a nemzeti láthatatlan nagy hasznokat? vajjon abból-e, hogy a magános részvényesek tetemes kárt vallottak ugyan, de annál több haszon háramlik belőle az állodalomra, akár látjuk akár sem, legalább higyjük. Mondjuk ki egyenesen: mi az állodalmi haszon? ez nem más, hanem a népszaporodás 's mind a szorgalmi erő mind a birtok becsének ezzel együttjáró felebbemelkedése. De egyszersmind ezen állodalmi haszon az, melly a szemlészek reménylett nyereségeit előlök észrevétlenül félre takarítja. Ők mindig nagyobb olcsóságra, 's a termények és készitmények szállitási mennyiségének növekedésére számolgatnak, mint magános érdekeik hozzák magukkal; azonban gyakran épen ellenkező történik, a megkönnyitett közlekedés nagyobb élénkséget hoz elő, ezzel együtt nagyobb népszaporodást, a mennyivel a szorgalmi kiállitás növekedett, ugyanannyival nő a fogyasztás, sem a szállitási mennyiség nem növekszik, sem az áruczikkek becse alább nem száll, mellynek következtében a rendszeres összefüggés nélkül létesitett közlekedési vonal, az egyoldalu nézetek vezérlete után előlegesen kiszámitgatott nyereségeket be nem hozhatja.

Ezen közlekedési rendszerezés többféle érdekes tekintetek egybevetését kivánja meg, 's épen nem ollyan rövid uton eligazitható, mint a fentebbiekben láttuk, sőt azokkal homlokegyenest ellenkező alapelveken nyugszik.

Főkép a belkereskedés, igazabban szólván a honi belső ipar felélesztése, nem pedig a külkereskedés csillogó reményei 's hirtelen gazdagulást igérő csalárd kecsegtetése adjon irányt közlekedési munkálataink rendszeresitésének. Valamig a belszorgalom diadalmasan meg nem vihat a külsővel, mindaddig a külkereskedés, akármit tegyünk, folytonosan hasznosabb a velünk összeköttetésben lévő nemzeteknek mint magunknak; ha belszorgalmunk erősödik, akármit tegyenek ők, aránylagosan több több haszon marad számunkra, ők aránylagosan kevesebbet nyerhetnek rajtunk. A ki közgazdasági tanulmányaiban még eddig sem jutott, annak kedviért ugyan az ide tartozandókat ujra meg ujra ismételni haszontalan munka volna 's túljár egy rövid értekezés szükkörén, mégis némelly honunkat érdeklő különösb körülmények, méltán itt foglalhatnak helyet.

Gabonánk a versenyt Odessával ki nem állhatja. De hát nincs a külkereskedésnek semmi más tárgya, csupán gabna? nincs Odessán kivül semmi más vetélytársunk a szorgalom számtalan ágaiban? ha nagy áldozatokkal rá mehetnénk is, hogy e részben a concurrentiát kiállhassuk, a mi nagyon kétes lehet, mert ha versenyre kél a dolog, ki tudja, minő segédeszközökhöz nyulhat amaz? és végre mit nyerünk vele, ha a szorgalom egyéb ágaiban négy öt annyit veszitünk? Nemde megtörténhetik sőt minden hihetőség oda mutat, hogy legtermékenyebb vidékeink feleslege az ujonnan felnyitott vonalra húzódik, a terméketlenebbek kevésbbé elégithetik ki szükségöket, czeknek műiparral foglalkozó lakosai kénytelenek lesznek drágábban élni, drágábban adni készitményeiket, 's őket ismét a szomszéd külföldi szorgalom netalán több kárunkkal szoritja ki a versenyből. Azután ajánlgassunk védvámokat.

Azt gondoljuk, a pénz egyedül az oczean sik hátán a szelek szárnyain szállhat közünkbe? Kering az mindenütt, hegyen völgyön egyiránt, hanem nincs maradása másutt csak ott, hol a túlnyomó szorgalom magához leköti, az éledő belszorgalom akárhonnét mindenfelöl több pénzt vonz magához, a lankadozó észrevétlenül tovább ereszti magától.

Valamint e szerint a nemzeti gazdagság nem a képzetes kereskedő mérleg, úgy a szorgalmi munkásság nem a tiltakozó védvámok rendelkezései szerint intézi el magát. A kézmű- és gyáripart sem hozhatja létre 's nem tarthatja fel semmi más, hanem egyedül azon segédeszközök, mellyek a nemzeti átalános munkásságot tettlegesen, 's annak minden ágait részrehajlatlan kedvezmények nélkül elősegitik. A bizonyos kedvezményekben részesülés felemeli egyiket a másik felibe, 's ugyan akkor alányomja a másikat. A természet általháhatatlan törvényei hathatósabban gondoskodtak e részben is a szorgalom jutalmának biztositásáról, mint minden hiányos egyoldalu emberi rendelkezések. Ha minden mellék-utak mellőzésével egyenesen azon segédeszközök vétetnek elő, mellyek az egész nemzeti munkásságot aránylagosan előmozditják, millyen a közlekedés könnyitése, mellyet jelenleg különösebb tárgyalás alá vettünk, egyiránt halad előbbre földmüvelés, gyáripar, kereskedés 's a kézműi szorgalom; a tartomány terményei egymással nagyobb könnyüséggel, kevesebb idővesztéssel kicseréltethetnek, közhaszonvételre szélesebben elterjedhetnek; a földmüves állati erejének nagy részit megkimélheti, nem kénytelen azokat a rosz utak járhatatlansága miatt elcsigázni, ezenkivül okszerü gazdálkodáshoz fog, azt termeszti, a minek nagyobb kelendősége van 's földje természetével inkább egyezik; ezeken több hasznot lát mint ezelőtt; a kézmüves olcsóbban él, olcsóbban jut nyers anyagainak megszerzéséhez, olcsóbban adhatja készitményeit, a külszorgalommal könnyebben mérközik, mindkettőnek előhaladó jóléte több népességet hoz elő, a gyárok kézműségek kettősen nyernek, mind azért mivel nyers anyagaikat olcsóbban vásárolhatják, mind azért mivel fogyasztóik szaporodnak részint a népesség szaporodása, részint a közlekedés könnyebbülése által. A köznép első szükségeinek kielégittetése legelőbb durvább készitményeket kiván, ezeknek külföldről beszállittatása a szállitási bért meg nem érdemeli, azért is idegen versenytől védvámok nélkül sem kell tartaniok, később a jólét, népesedés, belszorgalom nagyobb kifejlődésével, hova tovább izletesebb, finomabb, drágább készitményekre leszen szükség, akkor, midőn egyszersmind a gyáripar is megerősödvén, védvámokra többé nem szorul. Ezen természetes, aránylagos kifejlődés egészen eltér attól, mintha a földmüvelő nemzetnek egymásutáni lépcsőzeteken előbb iparüzővé, azután kereskedővé kellene válnia, sőt inkább aránylagos előhaladásban kell mind a földmüvelésnek mind a szorgalom egyéb ágainak tartatnia; 's nincs kétség benne, hogy ezen kifejtett nézetek a kereskedői rendszer egyedárusi, irigy, viszálkodó tanitmányainál minden elfogulatlanok előtt okszerűbbeknek látszhatnak.

Intéztessék minden egyiránt, nem a természetes megállapodásra törekvő súlyegyen örökös háborgatására, nem a szorgalom egyik ágának egykori lesujtására, máskori fölemelésére, végremehetetlen tapogatódzások és tétovázások között, mert annak belátására, mi van hátrább 's mi nem? úgy is minden emberi felfogás erőtelen. A közjóra nézve leghasznosb arányosságot, az igazság és méltányosság követésével, maga a jótévő természet, 's annak az emberiség boldogságára intézett örökös felbonthatatlan törvényei elmaradhatlanul helyre fogják állitani.

Mig a földmüvelés elősegitése felteszem 10—12; talán 50 's több század-bér biztos nyereséggel kinálkozik, a gyáripar 's kereskedése alig 4—5 bizonytalannal, mi haszon volna belőle, ha amonnét a szükséges tőkét és erőt elvonván, imide forditjuk? Hadd menjen tehát előre a földmüvelés a meddig csak lehet, 's vele együtt sem különös kedvezésekkel elősegitve, sem méltatlan terhelésekkel alábbnyomva a szorgalom egyéb ágai, majd ha a földmüvelés a tartományt kellőleg benépesiti, elegendő munkás kezeket szerez, foglalkoztat és táplálhat, kedvezőbben forduland a mérleg a szorgalom egyéb ágaira is, mert ha valahol egyensúlyából kiesett, azt sem lehet egyébnek, mint a természet-elleni megháborittatásoknak tulajdonitani.

Minél előbbre halad a földmüvelés, annál inkább kimerittetik a természet önkényt előállitó ereje, annál több eszköz, épület, kézmüves kivántatnak hozzá, 's igy annak elébbhaladása magaután vonja a kézmüvesi szorgalmat. A kézmüves a földmivelőtől veszi táplálékát, a földmüvelő a kézmüvestől azon eszközöket, mellyeknek segedelmével foglalatosságát hasznosabban üzheti, több terményeket 's élelemszereket előállithat, az eszközök és élelemszerek egymással kicserélése kereskedést szül, mind a három osztálynak kölcsönös összemunkálása hathatósabb munkásságot hoz elő, ez ismét a népességet szaporitja. A megszaporodott népességből mindig több több fogyasztó esik a készitmények külön nemeire, a kézmüves nagyobb mennyiségü készitményeket tehet forgásba 's a nemzeti összes munkásság aránylagos előhaladása kézműségeket, gyárokat alakit, 's virágzóbb kereskedést idéz elő. —y

---

A nmgu magy. kir. udv. Kamara az óbudai kir. koronauradalomban megüresült budaörsi kasznári-állomásra Funk Eduárd óbudai igazgatósági irnokot alkalmazta.

Reisch Ferencz, lyuttai kamr. erdész febr. 21én, és Kovácsy Ferencz pesti harminczadnál áruvizsgáló, ugyanazon hó 22én meghaláloztak.

Ő cs. apost. kir. Fölsége f. évi febr. 7én költ határozata szerint a temesi kir. kamra-igazgatóságnál még egy lajstromzói irnokállomást, 400 p.forint évi készpénzfizetéssel, 70 p.frt szálláspénzzel, 18 pozs. mérő kétszeres búza és 6 öl tüzifa járandósággal; ugyszinte egy lajstromzóhivatali járulnokságot 250 p.ft évi készpénz, és 40 p.ft szálláspénzzel, 16 pozs. m. kétszeres búza, és 4 öl tüzifa járandósággal; végre 5 stipend. fogalmazó gyakornokságot egyenkint 200 p.ft évi segélydijjal és 40 p.ft szálláspénzzel legkegyelm. ujan-alapitani méltóztatott.

Az aradi vízkárvallottak gyámolitására mlgos **gróf Károlyi Györgyné** által Pozsonyban tett jótékony gyüjtemény jegyzéke pengőpénzben: Gróf Károlyi Györgyné 40 fr., gr. Batthyányi Kázmér 40 fr., gr. Eszterházy Kázmér 10 fr., gr. Zichy Manó 20 fr., gr. Zay Károly 20., gr. Batthyányi Lajos 20., báró Prónay 10 fr., idősb gr. Eszterházy Mihály 10 fr., gróf Festetics Géza 10 fr., gr. Berényi Ferencz 5 fr., W. Jeszenák János 10 fr., gr. Szapáry Miklós 20 fr., gr. Pálffy József 10 fr., gr. Nádasdy Leopoldné 10 fr., hg Odescalchi Ágost. 10., gr. Wiczay Károlyné 5 fr., gr. Pejacsevics Péterné 15 fr., gr. Battyányy Imréné 10 fr., gr. Majláth Györgyné 10 fr., gr. Almásy Amália 20 fr., gr. Batthyány Lajosné 20 fr., gr. Zichy Károly 20 fr., gr. Zichy Károlyné 10 fr., báro Meskó Jakabné 10 fr., gr. Zichy Henrikné 10 fr., gr. Zichy Ödön 10 fr., gr. Eszterházy József 20 fr., g. Eszterházy Józsefné 20 fr., gr. Károlyi György 20 fr., egy névtelen 5 fr., egy névtelen nő 4 fr., gr. Széchenyi Istvánné 10 fr., gr. Széchenyi István 30 fr., egy névtelen nő 6 fr. — Összesen: 500 frt. pengőben.

Folytatása a **vizáradás által károsult aradiak fölsegélésére** ngos **Bohus** Jánosné és **Faschó** Józsefné által gyüjtött adakozásoknak (L. Világ 20d. számát.): Karácsonyi Lajos 10 ft, Karácsonyi gr. Stahremberg Luiza 10 ft, Fábri János 10 ft, Marczibányi Lajosnő 10 ft., Búth Ignácz 5 ft, Uzsovics Jánosnő 5 ft, Hengelmüller Mihály

a arany, Kammermayer Antal 1 ar., Blühdorn Leopold 1 ar., Cahen M.A. 2 ft, Sachs J. 2 ft, Halbauer János György 5 ft, Papp Emelka 2 ft, Mariássy Zsigmondnő 30 ft, Boskovics Manó 20 ft, Boskovics József és társai 40 ft, Farkas-Varga Eugenia 20 ft, Majthényi-Bartakovics Marianna 10 ft, Névtelen 2 ft, Hajnik Pál 2 ft, Lukács Móricz 5 ft, Hunyady-Tallián Józéfa 1 arany, Török János 5 ft, Somogyi b. Prónay Emma 5 ft, Csapó Imre 5 ft, Laczkovics-Tessényi Antonia 10 ft, B. Mattencloit 10 ft, Szalazár Mihály és Klára 20 ft, Görber Mária 2 ft, Névtelen 5 ft, Csernovics Arzén ág. hit. vall. gymnasium költészeti osztályában tett gyüjteménye 15 ft, Lubi-Stösszel Mária 10 ft. Összesen a már közlöttekkel 7 darab arany és 2735 p. ft. (Folytatása következik.)

Szerkesztőhivatalunkban legujabban szinte az aradiak fölsegélésére Szathmáry József nyugalm. cs. k. kapitány adakozott 5 p.forintot —'s igy eddig a Világ 20d. számában közlöttel begyült 21 p.forint.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Martius 15kén a CLXXIIIdik kerületi ülésben felolvastatott az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségek miutoni beszerezhetése tárgyában kiküldött országos választmány alsótáblai tagjainak névjegyzéke.

Ugyan e napon a CXXIIdik országos ülésben a KK. és RRnél a nemzet közköltségeinek fedezése tárgyában kiküldött országos választmány alsótáblai tagjainak névsora felolvastatván: a mgos FőRRhez átküldetett. Ezután folytattatott a megyei választások és köztanácskozásokról szóló törvényjavaslat IIdik részének tárgyalása, mellyben a 25—38 §§ok módositás nélkül elfogadtattak; foganatlanul hangozván el e §§ok felett az ellenkező utasítások nyilatkozatai. A 39 §. — mellyben a kerületi tárgyaláskor hosszas vitatkozásokat okozó megvesztegetés ellen foglaltatik intézkedés, — félrevettetett; 's helyébe a kerületi választmánynak első szerkezete visszaállíttatott. E visszaállitás után többen kivánták a törvényjavaslatot kerületi tárgyalásra utasitani, hogy a következő §§ok rendeletei a most elfogadott szerkezet elveihez alkalmaztathassanak. E kivánat azonban a többség pártolását meg nem nyerheté.

A mgos FőRRnél a városok rendezése folytában meghitelesitletvén a törvényavaslat Iső részében közbe jött förendi változtatások szerkezete a 64 §ig: tárgyalás alá került a városi községről 's a képviselő testületről különösen rendelkező IId. résznek 88, 89 §a. Ez utóbbiban a polgári képesség foglaltatván: e nagy fontosságu tárgy hoszszas vitatkozásra adott alkalmat. Első tárgya volt a vitának a zsidók részletes polgárositásának kérdése, melly egy két pártoló nyilatkozat mellett nagy többség kivánatára az általános emancipatio tárgyalására utasittatott. — Hosszasabb küzdést idézett elő a 86 §nak a) pontja, mellyben a KK. és RR. polgári képességgel ruházák fel mindazokat, kik a város határában bármi fekvő vagyont egy év óta birnak. E pontra nézve közönségesen elismertetett az érték — census — meghatározának szüksége. De némellyek, mielőtt az érték meghatározásához szólhatnának, kivánták tudni, miben fognak a polgári jogok megállapittatni, hogy a meghatározandó érték azokhoz alkalmaztassék. Mások a városi követek által készitett rendezési törvényjavaslat nyomán kis városokban 500, közép városokban 1000, nagy városokban 1500 forintban kivánták a polgár képesitő földbirtok-értékét megállapitani. Mások ismét ezen értékben a statusra nézve elegendő biztositékot nem látván kis városokban 400—600, középvárosokban 1000—2000, nagy városokban 3000—4000 forintban kivánták a képesség-adó földbirtok értékét meghatározni, olly módon, hogy a minimum és maximum közötti fluctuatio megállapitása szabályra bizassék. A három vélemény közől hosszas küzdés után ez utóbbi emelkedett határozattá.

Martius 16kán a CXXIIIdik orsz. ülésben a KK. és RRnél folytattatváu a megyei választások 's köztanácskozások szabályozása feletti tanácskozás: a megvesztegetésről rendelkező 39 §nak tegnap egészen megváltoztatott szerkezete volt egyedüli tárgya a mai vitatkozásnak. Az emlitett § kerületi szerkezetének első része, mellyben a büntető törvénykönyv illető fejezeteire történik hivatkozás, ben marad; de a) és b) pontja helyett, melly két pontban a megvesztegetés meghatározása és büntetése volt foglalva, a választmányi szerkezetnek 39 §a állítatott vissza; minek az őrszékről szóló vég sorai akép módosittattak, hegy a választás alatt feljelentett megvesztegetési esetekben az őrszék ne mint itélő bíróság, hanem csak mint perbe-fogó-szék járjon el; azon megvesztegetési esetekre nézve, mellyek választás után jelentetnek fel, ezen eljárás a megyei rendes perbefogó-székre bizatván. A kerületi szerkezetnek a vádlóról rendelkező c) pontja meghagyatott.

Ugyan e napon a mgos FőRRknél a város-rendezési törv.javaslatnak polgári képességről szóló 89 §ának b) pontja, — melly az állandó teleppel biró gyárosok és kereskedők's a rendes mühelylyel ellátott kézmüvesek képességét tárgyazza, — foglalta el mai napon a tanácskozás szönyegét. Ezen pontnak a tegnapi határozattal leendő egyensulyba hozatalára indítványoztatott, hogy a kereskedők és iparüzők, ha polgári jogokban akarnak részesülni, keresetöket a váltótörvényben megállapitott módon bejegyeztetni, 's arról rendes könyvet vinni tartozzanak, mellyből a polgári képességre kis városokban 200, közép városokban 400, nagy városokban 600 forint évenkinti kereset kimutatása kivántassék meg; ugy azonban, hogy kinek keresete a megállapitandó mennyiséget fel nem éri, ha keresete mellett más vagyonnal bir, melly magában véve birtokosának polgári képességet nem adhat, e vagyonnak jövedelme is betudassék a megállapitandó kereset-mennyiségbe. Ezen indítvány legélénkebb ellenzésre talált a városi követek szerkezetének pártolóinál; de ellenében mind a szerkezet, mind a RRk javaslata hasztalan védelmezteték; mert határozat erejére ez inditvány emelkedett.

Martius 18. (hétfőn) CXXIVdik országos ülésben a KK. és RRnél a megyei választások és köztanácskozásokról szóló törvényjavaslat tárgyalása közben a 40. §. meglévén állapitva, a tisztujitási kicsapongásoknak eseteit 's büntetéseit elsoroló 41. §nak a) pontja, — melly a választóknak a választás helyére fegyveres csoportokbani bemenetele- 's beviteléről rendelkezik, — hosszas vitatkozást idézett elő a szerkezet pártolói 's azok közt, kik a bevitelt fegyveres csoportok nélkül is büntetés alá kivánták vonni. Hosszas küzdés után az utóbbiak értelmében hozatott határozat, melly szerint tisztujitásra szavazókat bevitetni, nem különben a választás helyére felfegyverkezve bemenni tilalmas. Büntetésül e rendelet áthágóira a 39. §ban megállapitott pénz és fogsági büntetés alkalmaztatott. — A b, c, d, e, f, g, h pontok, ugyszinte a 42, 43 §§ok helybenhagyatván, e két utóbbi § tárgyalása alkalmával a 39 §ra nézve azon módositás történt, miszerint a megvesztegető megvesztegetés által nyert hivatalát el fogja veszteni.

Am.FőRRnél folytattatván a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a 89. §nak hátralévő c, és d, pontja némelly módositással helybenhagyatott. A c, pontnál a diplomaticusokra nézve némellyek bizonyos mennyiségét kivánták a keresetnek megállapitani, mások a házbért czélszerübbnek tarták a keresetnél; 's ez elfogadást nyervén a d, pontban megállapitott házbér a c. pontra is kiterjesztetett. A következő §§ok némelly módositásokkal és kihagyásokkal megállapittattak a 97ig. A polgárok jogairól szóló 98. §, hosszas vitatkozásra adott alkalmat azon kérdés felett: az országgyülési követek közvetlenül választassanak-e a polgárság által vagy közvetve a képviselő testület által? A két ellenkező véleménynek hosszas és érdekes küzdése mai napon semmi eredményre nem juthatott, a késore nyult ülés határozat nélkül oszolván szét.

Szólandunk ezuttal a mlgos FőRRk. érdekesb országos üléseiről is kissé bővebben; mindenekelőtt pedig a martz. 11kei CXVIIIdik országos ülésről. Ő cs. kir. főhgsége, a fenséges Nádor e napon a teremben harsány ‚éljen'!! kiáltások közt megjelenvén, dicső születése napjára Kopácsy József hgprimás és esztergami érsek által a mgos förendi tábla nevében imigy üdvezelteték: Fenséges csász. kir. Főherczeg, országunk Nádora! A dicső nap, melly cs. kir. Fenségednek magas születését feltünteté, elfelejthetlen mi előttünk, elfelejthetlen lesz évkönyveinkben. Nemsokára azután, még virágzó korának folyamában, ugy kivánván a nemzet, fellépett cs. kir. Fenséged fényes pályájára, mellyről csak boldogitólag áradt ki honunkra nagy hatása. Nem alkottatott azóta bármelly jótékony törvény, nem támadott nagyszerü intézet, nem jött létre a közjót tárgyazó vállalat, mellynek a dicsőség nem lőn, cs. k. Fenségedet, mint szerzőjét vagy ápolóját, vagy hathatós előmozditóját tisztelhetni, 's kétségkivül legnemesebb örömére szolgál cs. kir. Fenségednek, mindazokra nem tekinthetni a nélkül, hogy nagy nevét bennök bészöve találja. Engedje meg tehát cs. királyi Fenséged, e jelen alkalommal, mellyet magas születésének már szerencsésen elért, dicső nevének pedig közeledő ünnepe nyujt, hódoló tiszteletünk, forró ragaszkodásunk, csüggedhetlen bizodalmunk jeléül, szives vágyunk szerint, azon hő kivánásunkat nyilváníthatni, hogy a nagy Isten, ki országunk fölött kezdettől fogva különösen őrködött, cs. kir. Fenségednek drága napjait, Felséges királyunk dicsőségére, a fels. kir. trón diszére, hazánk boldogitására, Fenséges családjának örömére, a legtisztább megelégedésnek élvezései között még számos évekre terjeszsze. E szivbeli ohajtásunknak teljesedéséért az egek uránál buzgón esdekelni megnem szününk, kik magunkat cs. kir. Fenségednek magas kegyelmébe alázatosan ajánljuk. (Hármas éljen!) — Mire ő cs. kir. fensége ekép válaszolt: Már közel 48 év tünt el azóta, hogy én ezen helyet először elfoglalám, ezen idő alatt a m. FőRendek annyi bizonyságát adák irántam viseltető bizodalmuknak, és az édes haza közjavának előmozditása közremunkálásában igyekezetöknek annyi tanuságát adák, hogy a m. FőRendek érzelméről soha kétségem nem lehet. És mai napon a mlgos FőRR. ismét uj jelét adják irántam viseltető bizodalmuk és tiszteletöknek, mi az én szivemnek legkedvesebb. Legyenek a m. FőRendek meggyőződve, hogy minden alkalom nekem kedves leend, hol én a m. FőRRnek közepett a kedves haza közjavának előmenetelére a méltóságos FőRRnek tanácsával közremunkálhatok, és a m. FőRRnek segitségével ezen kitüzött czélt elérhetem, és legyenek a mélt. FőRR. az irántok viseltető szives hajlamomról bizonyosak (Éljen!!!) Ekkor megjelent a t. Rendeknek követsége: mellynek szónoka b. Rudnyánszky Sámuel esztergom. főkápt. követe ekint üdvözlé Nádor ő cs. k. főherczegségét: Fenséges cs. kir. Főherczeg, országunk mélyen tisztelt Nádora! Midőn cs. kir. Főhgséged magas személye előtt, az országosan egybegyült t. KK. és RR. köréből, ezen kinevezett jeles választmány mélyen tisztelkedik, azon határtalan örömet magyarázza, mellyel keblök csordultig tele van, hogy Fenséged magas születése napját szerencsésen megérte! És méltán, mert akár tekintsük cs. kir. Fenségednek a törvényhozás nehéz pályáján kitüntetett bölcseségét, 's nagy tapa sztalással párosult ritka elnöki tulajdonait, akár tekintsük az országos közigazgatásban legnagyobb részt vett eljárásainak gyümölcsöző eredményeit, akár végre az ország főitélő törvényszékén tanusitott részrehajlatlan igazságszeretetét, mindannyiszor cs. kir. Fenségedben nemzetiségünk és jobblétünk leghőbb védlőjét és bajnokát, a boldogabb jövendő talpkövének pedip alapitóját hálásan megismerni, ép olly kellemes, mint tartozó kötelességünknek valljuk. Fogadja azért cs. kir. Fenséged az országosan összegyülekezett t. KK. és RR. legőszintébb kivánatait, mellyeknek sommája abban pontosul, hogy a világok ura, Istene, cs. kir. Fenségedet koronás királyunk fejedelmi további tetszésére, 's honunknak, melly büszke azon öntudatban, hogy cs. kir. Fenséged személyében ápolóját, jótevőjét, 's első polgárát birhatja, állandó javára, magas családjának édes örömére még hosszu évek sora alatt erőben, egészségben, megelégedésben éltesse! (Hármas éljen!). A Fenséges Nádor a tek. RR. küldöttségének ekint válaszolt: Minél inkább a tek. RRnek, ezen születésem napjára tett üdvözletök által ujabb tanubizonyságát látom az irántam viseltető hajlamoknak: annál inkább meggyőződöm, hogy ezen szerencsekivánatok, a t. Rendeknek irántam már annyiszor mutatott belső bizodalmából származnak, és igy annyival inkább kedvesek azok előttem. Sziveskedjék a tek. küldöttség a t. RRket irántok viseltető bizodalmamról bizonyosokká tenni, ugyszinte állandó törekvésemről, mellyel a t. RR, a haza közjavának előmozditását egész szándokkal elősegiteni iparkodom; sziveskedjék a t. küldöttség a tek. RRket nevemben felhivni, hogy engem tovább is régi bizodalmukkal megajándékozzanak, és engem tovább is a haza közjavára czélzó törekvéseimben gyámolitsanak. (Szünni nem akaró hangos éljenzések). — Ezután a nádori itélőmester olvassa izenetét az ország közjavát és gyaropodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségek miuton beszerezhetése iránt. Az izenet-felolvasás után a tanácskozásokat következő beszéddel nyitá meg egy m. gróf és főispán: Akárhogy nézzem a t. KK. és RRnek izenetét, akárhogy tekintem azt: váratlan, de teljes örömmel lepte meg keblemet. 3 főszempontból indulok ki a szőnyegen levő tárgynak tárgyalásakor. Az első szempont, nem menve keresztül az egész munkán, hanem csak annak czimét tekintve, miszerint abban az mondatik: Izenet az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközöknek létesitésére szükseges költségeknek miutoni boszerezhetése iránt. Már m.FőRR., mondhatom, hogy ez olly szép jövendőre nyujt reményt, ha itt egyáltalában a t. KK. és RR. akár orsz. választmány, akár egyesült erővel illy ovakodva haladnak, alkotmányos elveinket és szabadságunkat, és minden melléktekintet nélkül egyenesen a hazának közhasznát, jólétének előmozditását és gyarapodását szemök előtt tartva, bizonyosan és tisztán mondhatni, hogy ez által a t. KK. és RR. a hazában olly gyümölcsnek magvát vetik el, melly, habár hosszabb idő által, de elkerülhetetlen a legszebb, legérettebb és legédesebb gyümölcsöket fogja teremni (Tetszés). 2or azon szempontból indulok ki, hogy én a t. KK. és RRnek bölcs belátását tisztelem és becsülöm, midőn ők a szerint intézkednek, a mi ő Felsége k. előadásai 4ik pontjában van, hol egyenesen felszólitja ő Felsége az ország Rendeit, hogy mindent elkövessenek kedves hazánknak jobb lábra állitására, 's hogy minden e tekintetben megkivántató módokról gondoskodjanak. A 3dik szempont, mellyből kiindulok, az: miképen részemről legalább nem köszönhetem eléggé a m. FőRRnek azt, hogy a mult évi junius hónapban felszólitották a t. KK. és RRket, hogy mindenféle előforduló alkalommal minket orsz választmányban való részesülésre felhini méltóztassanak. Tettleg megmutatják, hogy minden nevezetesb 's fontosabb tárgyban, hol áldozatokról van szó, ezen m. főtáblának hozzájárulását és választm. általi működését megkivánják; mondhatom: ezt nem köszönhetem eléggé, és kivánom, hogy legyenek a t. KK. és RR. meggyőződve, hogy ezen förendi tábla kész lesz ezen tárgyban egész iparral a t. RR. kivánságához járulni. Ezeket előbocsátván, okoskodásomnak rövid eredménye az, hogy én egyáltalában a választmánynak kiküldetését nemcsak nem hátráltatom, hanem egész szivemből pártolom, és az elmondottak rövid synopsisát összepontositva, kivánom a t. KK. és RRnek a dolgot megmondatni, a mit a következőkben vagyok bátor a m. FőRRnek előterjeszteni, és szivességökbe ajánlani. Azt kellene ugyanis az izenetben mondani: a m.FőRR., a nélkül hogy a jelen ügynek előmozditására elvileg, és azon elveknek azután időről időre mikép 's mimódoni javaslatára nézve ezuttal kibocsátkoznának, fentartani kivánván jövendőre ezen szabadságot, akkorra t. i. midőn az egész tárgy tisztába lesz hozva, egyedül a fenériutett czélból magok is hasonló hazafiui buzgósággal a rég ohajtott közjólétnek előmozditására és gyarapodására az orsz. választmánynak kiküldéséhez egész készséggel és szivességgel járulnak. — Nyomban egy m. b. 's. fősp. igy nyilatkozott: Én hasonlóan rokon honfi készséggel találkozom a tek. RRkel épen e téren, mellyen a haza, mind szellemi mind

anyagi kifejlődésének előmozditását szivükön viselvén, felhijják a mélt. Fő-RRket egy országos választmánynak kiküldésére, melly mind közjogi mind gazdasági tekintetben, mind jelen, mind jövőre a közszükségnek mi módon leendő legbiztosabb fedezhetésére nézve a tárgyat kellő világosságba hozván a nemzetnek áldozatokra hajló készsége öszpontosulhatásának a legbiztosabb irány tüzessék ki, törvényes rendelkezés által. Mondom örülök, hogy találkozom e téren a t. RRkel, mert azt hiszem, hogy ha mint feltételezem, és hinni szeretem, a kiküldendő országos választmány nem egyes érdekekre, nem egyes czélzatokra hanem a haza köz szükségeire fogja irányozni működéseit, és ha az országgyülés szerencsés lesz azon közirányt felfogni és azon czélszerű intézkedést, bizton azt merem állitani, hogy eredményre nézve egyegy fontosabb inditvány a t. RR. által nem tétetett. Ha hazánk állapotját végig tekintjük, lehetlen meg nem ismerni azt, hogy a köz szükség áll előttünk és sok közől csak egyet akarok emliteni, mit minap tapasztaltunk, t. i. a közlekedés hiányát. Kiki el fogja ismerni, hogy vannak több részei e hazának, mellyek a közlekedés hiánya miatt az egésztől el különözvék, mi által hazánk is olly állapotban van, hogy fel nem foghatom, mikép lehet e hazának egyességét, kifejlődését, és egyesitett erejét képzelni is. Nem akarom a m. Fő-RR előtt ezen képet tovább festeni, hanem csak némellyeket hozok fel. Hányszor volt azon esetben hazánk, hogy egy vidéke telve volt gabonával, midőn a másikban inség támadott, és a közlekedés nehézségei miatt alig lehetett némelly vidékeket az éhen halástól megmenteni. Ilik József idejében történt, hogy midőn Szabolcs megyében a gabona négy garas volt, Ugocsa, Mármaros, és egyéb szomszéd megyében ezeren lettek az éhenhalásnak martalékai, és ez történt olly energicus kormány alatt, millyen József császáré volt; miért? mert lehetlen volt a közlekedés nehézségei miatt a gabonát olcsó áron szállitani. A jelen időből más példát hozok fel: A mult években Eszkelesz és társ, nagy kender-vételre nézve szerződést kötött az angol kereskedőkkel; és eljöttek az angolok, és 6 hétig kelle vesztegelni a hajóknak a tengerparton, mert a stipulált időre nem érkezhetett meg a kender, 's miért? ismét a közlekedési nehézség miatt. Legyen elég e néhány fővonást megemliteni, és tekintve a hazának roppant szükségét, ki ne járulna mindkét kézzel azokhoz, miket a t. RR. emlitenek, mert csakugyan e tekintetben segiteni kell, annyival inkább mert tapasztalás bizonyitja, hogy ha minmagunk nem segitünk magunkon, más idegen segedelemre nem számolhatunk; de vannak mindennapi szükségek, és azok közől egyet előidézni bátor vagyok, mindenekelőtt épen a törvénykezési rendelkezés következtében. Nem rég létezik ugyan hazánkban váltó jog törvénye, 's ki volna az, ki ennek jótékonyságát tagadná; — de ki volna ismét az, ki azt tagadná, hogy ezen törvényes rendelkezés mostani állásunkra a legrosszabb hatásu volt; elő akartuk mozditani a kereskedést, és azt pangásba hoztuk, elő akartuk mozditani hitelünket, és azt rosszabbá tettük. — Ismerek egy nagy auctoritást és finantialis tekintetben nagy hitelben lévő férfit, ki megkérdeztetvén midőn ezen törvény hozatott: vajjon reményl-e attól jobb kifejlődést? — ő nemmel felelt, és azt állitá: minthogy e törvény az uzsorának tág kaput nyitand, a kereskedés elnyomatni, és a hitel elenyésztetni fog. Ezen mindennapi szükség olly nyomasztó előttem, hogyha csak egy évet mulasztunk is el, a jövő törvényhozás idejéig sirva fogunk visszatekinteni, hány birtokos társaink fognak ismét inségre jutni, ezen uzsoráskodás alatt! Mindenki tudja, hogy a kereskedés nem folytathatik, hanem ha liferansok czime alatt; váltó törvények leginkább hozattak provisio czime alatt. Mentül inkább látjuk hazánknak olly szükségét, melly a hazát leginkább nyomja, melly kifejlődését gátolja; annyivalinkább kell kezet fognunk a t. RRkel, hogy országos választmány küldessék ki, melly e részben és ezen tekintetekben véleményt adjon még ez országgyülésre. Mélt. FőRR. ne tagadjuk és ne mystificáljuk magunkat; akár mit fogunk tenni, például a kereskedésre nézve, melly addig mig olly mérlegben áll a pénz a kereskedési termesztményekkel, kereskedésre nézve soha nem fogunk segiteni hazánkon; mert mig a pénzkereskedés nem csak biztosabb de nagyobb kamatokat hoz, ezen kereskedés mindig csak a termesztményekkeli kereskedés rovására fog üzetni. De ha jobbnak veszem fel a dolgot, 's fel teszem azon szerencsés állapotot, hogy az egyesitett erő ki fogja vivni azt, hogy köz költségek által a nagy és fővonalai kereskedésünknek helyre fognak hozatni, még ezzel sem lesz segitve; mert azt nem fogja senki kivánhatni, hogy minden mellékes és közvonalokhoz fekvő mellékes utak köz költségen vitessenek; ezeket tehát mindig egyes birtokosok, szóval privát vállalatokra kell bizni, például azoknak, kiknek birtokai 10—12 mértföldnyire, 's tovább esnek a fővonaltól, magányvállalat által kell segiteni; hogy fogják ezt tenni, ha a haza nem gondoskodott arról, hogy ezen földbirtokosok könnyen és olcsó kamatokért pénzt szerezhessenek magoknak. Ezeket nem azért hozom elő, mintha ezeket a kiküldendő országos választmánynak akár feltételül, akár utasitásul adni kellene. Ugy hiszem, annak utasitást nem kell adni; de miután egy részről azt látom, hogy a kereskedési választmány munkálatában közlekedési intézetek hozatnak fel: nem lehet nem látnom, hogy a t. RR. izenetében épen ezen tárgy érintetik meg; más részről, hogy ugyanezen kereskedési választmánynak munkálatában hitelröli intézkedések is hozatnak elő: kizárni ezen közszükségi tekintetet sem kivánom a választmány munkálatából; mert el kell ismernünk, hogy minden intézkedésnek főkelléke az, hogy a közvélemény bizodalmának pártolására számolhasson. Ismerjük közönségesen, hogy hazánkban nemcsak megyék, hanem egyes egyének is, az olly bank vagy hitelintézet felállitásának szükségét és czélszerüségét elismerik; 35 megyének van e részben utasitása. A m. FőRendek elismerik azon szép eszmét, mellytől egyedül lehet kifejlődést reményleni, hogy a közszükség fedezésére áldozattal kell járulni: gondoskodni kell tehát azon módokról, mellyek a haza polgárait képessé teszik, hogy áldozattal a haza oltárára járuljanak, és mennyivel nagyobbak előttünk a teendők, annyivalinkább szükséges erről gondoskodni. Ha terheket viszünk haza, és nem látják polgártársaink, hogy más részről őket képesekké tettük a fizetésre, a közvélemény intézkedésinket pártolni nem fogja, ezt bizonyitja a tapasztalás is. Midőn 1825ben azon nemesek, kik jobbágytelken laktak, és mint deserta sessiokat birtak, adó alá vettetni inditványoztattak, én mint követ ellene szegültem, nem azért mintha nem lettem volna kész az áldozatra, mert akkor is iránt ai hajlandóságomat nyilvánitottam, de mindenkor csak garantia mellett: hogy ha előttünk áll, hogy mire és mennyit fizetünk, és ha arról történik gondoskodás, hogy mikint fognak azon pénzek kezeltetni, és ha azokról rendes szabály vitetni fog; 's mi lett következése? miután azon intézkedés a közvélemény bizodalmára és pártolására nem számolhatott, azon intézkedés mai napig sem vétetett sikerbe. Előttem axioma, hogy minden olly intézkedés, melly a közvéleménynek bizodalmára nem számolhat, reactiot szül, de ígyekeznünk kell még más moralis hatalmas tekintetből is, hogy intézkedésünk e részben a közvélemény pártolására számolhasson; mert sok teendő van előttünk, hazánknak nemcsak anyagi, hanem szellemi képességét is ki kell fejteni, hogy polgártársaink minden intézkedésünk elfogadására hajlandók legyenek, mellyek a haza közjavát előmozditják. Azt vélem tehát, ezen központositással, hogy könnyen kezet foghatok A. megye tisztelt főispánjával, hogy minden utasitás, minden feltételek nélkül válaszoljunk, a t. RRnek teljes készségünket kijelentvén az orsz. választmány kiküldése iránt, hanem inditványom oda járul, hogy midőn in summa generalitate megemlítjük a haza közszükségeit, örömmel kijelentsük: hogy azokon egyesített erővel segiteni akarunk, mi az izenetben megemlitve nincsen, e tekintetben is a közszükséget ki nem jelölvén, és azon utat, mellyen az országos választmány munkálódjék; de más részről ki nem zárnám azt is, hogy az országos választmány belátásához képest azon két testvér eszmét, t. i. a haza közszüksége fedezését, és az áldozat képességét, ha meggyőződik, hogy azt egymás nélkül elhatározni nem lehet, figyelembe vegye. Vélekedésem tehát az, hogy miután a haza közvéleménye azon eszmét pártolja, nem lehet nekem oda nem törekednem, látván azt, hogy az országgyülésnek 10 hónapja lefolyt már a nélkül, hogy a mindennapi szükségen segitve lenne, hogy ezen alkalmat ne használjam, és arra ne akarjam birni a m. FőRendeket, hogy csak közönségesen kifejtett azon eszmét, melly szinte a mindennap szükségeihez tartozik, hogy minélinkább hajlandók a m. FőRR. a t. RR. javaslatának elfogadására és készek járulni az országos választmány kiküldéséhez, hogy az a közszükség mi módoni segithetése iránt véleményt adjon ez országgyülésre, biztositván a módokat, mellyekkel hazánk mostani állapotján legczélszerűbben segiteni lehet. — E két egymástól eltérő nézetek körül forgának a ritka érdekü vitatkozások. Egy pontban azonban megegyezének minden szinezetü szónokok, az örömben t. i. mellyet a t. RRnek a hon javáról bölcs gondoskodása mindnyájukban ébresztett, 's melly minden kebelben viszhangra talált; egyedül a mód körül különböztek a vélemények. Az egyik rész, 's pedig a nagyobbik minden a kinevezendő küldöttségnek adandó utasitást szükségtelennek tartá, mig egy másik némelly tárgyakat különösen figyelmébe ajánlandónak vélt, mellyek közt a nemzeti bank főhelyet foglalt. Elismerte ugyan egy m. gróf, hogy a felhozottak még eddig mind csak remény, de bizik a nemzet szilárd akaratában, hogy az valósággá is váland. A kiváltságos osztálynak nem lehet szebb feladása, mint önmegtagadással hozni áldozatokat a hon boldogságának előmozditására. De hogy illy főfontosságu tárgyban biztosan intézkedhessék a törvényhozás, szükséges, hogy tisztába hozassanak az elvek, és épen azért az e körül munkálódó választmánynak semmiféle specialis utasitással hatóságát megkötni, vagy tanácskozásának valami különös irányt adni nem kell.

Visszatérőleg a mgos FőRendek CXIdik országos ülésére, melly komoly tanácskozásokban kitünőleg gazdag vala, a ‚Hirnök' nyomán részletesebben ezeket emlitjük meg: A fnsges elnök a városi szabályokról szóló szakaszokat 48—50 egészben felolvastatván, szót emelt legelső egy m. báró 's karpátvidéki főispán. Mielőtt, ugymond magához a tárgyhoz szólanék, arra vagyok bátor a mlgos FőRRket megkérni, miszerint az előttünk fekvő szabályokról szóló tárgynak leglényegesebb kérdésén: t. i. a város által alkotandó szabályok felsőbb jóváhagyás előtt is végrehajtathatnak-e? kezdjük a tanácskozást; ezt pedig annyival is inkább javaslom, mert a többi mintegy alárendelt kérdések felől ezen főpontnak elhatározása után sokkal könnyebben fogunk áteshetni, és mert én mindjárt az első szakaszban, a hol t. i. a szabályok értelmezése adatik, ezen jóváhagyás eszméjét be kivánnám szőni. (Helyes!) Szólani fogok tehát legelőbb is a szabályokról általában, 's utóbb előadom nézeteimet a kitűzött kérdésre nézve. Miután a sz. k. városok, ezentul igen kiterjesztett hatáskörrel ellátott olly törvényhatóságok leendenek, mellyek önállólag fogják közügyeiket igazgatni, méltányos, hogy azokat a törvényhatóság legkitünőbh jogával is, tudniillik a szabály-alkotási joggal is felruházzuk; de mivel más részről a szabályok épen azon intézkedések, mellyeknek legnagyobb befolyása van az illető törvényhatóság közboldogságára, az egyesek személy- és vagyonbátorságára: igen vigyázóknak kell lennünk, hogy a szabály-alkotási joggal összekötött elkerülhetlen kellékek meglegyenek. Illy kellékeknek tartom én 1) miszerint azon testület, melly a szabályokat alkotja, olly elemekből szerkesztessék, miknél fogva biztositás nyujtassék, hogy egy osztály, legyen az nemzetiség, vallás, keresetmód tekintetéből, túlnyomósággal ne birjon a másik fölött; 2) hogy a szabályok az illető törvényhatóság elismert szükségeinek és érdekeinek emanatiója legyen, és azért felette kivánatos, hogy azok, kikre a szabályalkotás bizatik, az illető törvényhatóság közboldogságát valóban sziveiken viseljék, vagyis hogy az ő közjólétök feltételezve legyen a város közjólététől, de továbbá, hogy a szabályt alkotók elegendő értelmiséggel is birjanak, a város szükségeit és érdekeit voltakép felfoghatni, 3) hogy a szabályok a lehető legnagyobb nyilványsággal hozassanak, a szabályoknál ezt annyival is inkább szükségesnek tartom, mert a nyilvánosság mellett mutatkozhatnak annak jelenségei: vajjon a czélbavett szabályok valóban a város közszükségének emanatiója-e? 4) de legszükségesebb kelléknek tartom azt, hogy az illy szabályok csak jóváhagyás után hajtathassanak végre. A három első kellékekről alkalmasabban lehet intézkedni ott, hol a qualificatiók és közgyülések elrendezése fog tárgyaltatni, és igy csak azon kérdésre fogom előadásomat szoritni: a közjó érdekében van-e az, miszerint a szabályok csak felsőbb jóváhagyás után vétethessenek foganatba. A szabályokat, az illető törvényhatóságokra nézve, olly törvényeknek tartom, minők a törvényhozás utján alkottatni szoktak az egész országra nézve, ha már az egész törvényhozó testnek nem lehet törvényt életbe léptetni a fejedelem megegyezése nélkül, nincs, nem lehet ok, hogy azon joggal, mellyel az egész törvényhozó test nem bir, egyes törvényhatóságok felruháztassanak. Reménylem 's hiszem, hogy az ország RRei a városokat, a lehető legjobb módon fogják elrendezni, de még erősebben hiszem, hogy a városokban az elrendezés után is fen fognak az olly igen heterogen elemek állani, és igy hihető, hogy épen a coordinatio után, miután t. i. a városok hatásköre olly igen ki leend terjesztve, a vallás, a nemzetiség és keresetmód különbségéből eredő megszakadt, és mintegy egymás ellen álló érdekek melletti vivás, a pártoskodásnak olly potencirozott nemét fogja a városokban előidézni, a mellyekről nekünk, kik csak a megyei pártoskodással ismerkedtünk meg, (és már ezeket is türhetetleneknek tartjuk) fogalmunk sincs. A vmegyékben a tanácskozásban résztvevők mindnyájan a kiváltságos osztályhoz tartoznak, többet kevesebbet ugyan azon életmódhoz szoktunk, és igy már ezáltal is a pártoskodásnak egy jeles factora elmarad; néhány vármegyékben a valláskülönbség szolgáltat ugyan okot a pártokrai oszlásra, de ezek többnyire, a közérdek küzdése előtt háttérbe szoktak tolatni; a tisztválasztás alkalmával megjelenő pártoskodás már szilaj kitöréseket szül, de ez legfelebb 3—4 napig tart a tisztválasztás után, ha hátramaradnak is itt ott némi megszakadás nyomai, a pártdüh lecsilapszik, kiki haza megy szántani vagy agarászni, vagy rosz verseket irni, egymástól távol és három évig legalább nincs tápláléka a tiszválasztási pártoskodásnak; de hogy lesz a városokban? nem csak vallás, de a mi inkább felzaklatja az indulatokat, keresetmód, és kivált különböző nemzetiség fog egymás ellen harczra kikelni, és ez a harcz, nem 3—4 napig fog tartani, de örökös és folytonos lesz, mert a harczosok mindig együtt maradván, a fomentum soha meg nem szünhetik; elkerülhetlenül szükségesnek tartom tehát, hogy az illy örökös pártoskodási fermentatiók közt keletkezhető egy vagy más osztály üldözésére vagy elnyomására czélzó intézkedések, (a mi leginkább a szabályok által eszközöltetik, mindaddig életbe ne léptethessenek, mig azok a felsőbb kormányszékek által jóvá nem hagyatnak; annak tudása, hogy az illy szabá-

lyok erőnélküliek, hacsak helyben nem hagyatnak, azoknak hozatalára szolgálható ingert is elfojtják. Azt lehetne erre mondani, a Consiliumnál, Cancellariánál is csak emberek leendnek, itt sem lehetlen a részrehajlás; de itt a részrehajlás azon hatalmas factorai az osztályok heterogeneitása, atyafiság elmaradván, e részben nincs mitől félni. A természet örökös tanusága szerint, minden hirtelen és nagy ugrás megszokta boszulni magát, és igy ha az eddig szoros korlátok közt volt városoknak olly aránytalan tágas hatáskört engedünk, a szédelgésnek azon bizonyos nemétől félek, mellynek orvoslása annyival inkább nehéz, mert hatalmat nem terjeszteni lehet, de megadottat elvenni, keserűséggel és nagy bajjal van összekötve. Várnók be legalább, milly eredménye leend a coordinationak; és ha utóbb tapasztalni fogjuk, hogy a szabályokra nézve is lehet veszély nélkül a városok hatását terjeszteni, megtehetjük azt utóbb is. A jóváhagyást a városoknál én még annál fogva is szükségesnek tartom, mert ezentul a városok közügyeit alkalmasint a megyék mintájára rendezendő közgyülések fogják intézni, és igy a felelősség majdnem lehetetlenné fog tétetni, pedig vélekedésem szerint ez a megyéknek is árnyék-oldala; mert valamint egy részről igen jó és helyes, hogy a vármegyékben, midőn azok mint a törvény vagy alkotmány őrjei, annak megsértése ellen emelnek szót, a felszólalásért egyesek felelőssé nem tétethetnek; ugy más részről az, hogy az administrationalis sphaerában a vármegyék által elkövetett hibákért, egyesek elnyomatásaért nincs ki feleljen, olly nyomasztó calamitás, a mellyen a megyéknél is segíteni inkább, hogysem azokat a városokba is átplántálni kellene. És én megvallom, hazám legnagyobb jóltevőjének tekinteném azt, ki a municipalitas sérthetlensége mellett az administratiót és igazság kiszolgáltatását a collegialis tárgyaltatástól akép tudná elválasztani, hogy az elkövetett bűnért felelőséget, és elégtételt lehetne a vétkesen szerezni; és mivel a coordinatio után a városokban a felelősség megnehezítetik, tartsuk meg a személy- és vagyonbátorságra szolgálható hátramaradt azan garantiát, mellyet abban találhatni fel, ha a városok szabályai csak felsőbb jóváhagyás után hajtathatnak végre. Alázatos inditványom tehát, hogy a t. KK. és RRnek indokul röviden csak annyit mondanánk: miszerint a méltóságos FőRR. a városokban inkább, mint bárhol másutt fenálló különböző osztály- 's érdek kellő biztositása tekintetéből felette szükségesnek vélik, hogy a városok által hozandó szabályok csak felsőbb jóváhágyás után hajtathassanak végre; ezt pedig annyival is inkább, mert a szabályok természetüknél fogva is olly intézkedések, mellyek rögtöni életbe léptetésének szüksége alig fordulhatván elő, ezek a közigazgatás minden hátráltatása nélkül terjesztethetnek fel azon felsőbb jóváhagyás alá, mellynek megtagadhatása esetei ugy is ezen törvény által határoztatnak meg. — Kérdeztetvén erre a m. főispán ur egy mélt. b. által, a felsőbb helybenhagyás alatt ő Felségét érti-e vagy a Helytartó-tanácsot? azt válaszolá: hogy ő a felsőbb felügyelést a Felség személyétől elválasztani nem tudja, ő Felsége pedig gyakorolhatja azt bár ki, és igy a H.tartó-tanács által is. — Egy m. gróf erre mindenek előtt a szabályoknak a 48 §ban foglalt definitióját kielégitőnek találta. Kiterjeszkedék azután a municipalis jogokra, mellyeknek legszebbikét, a szabályok jogát jellemzé, legjobb gyökerét vetvén a szabályok az országos törvényeknek. De e joggali visszaélés veszélyes, miután könnyen független állományokat képezhet, 's a köz igazgatásban tetemes zavarokat idézhet elő. Ez azonban nem elég ok arra, hogy az alkotmányos életnek egyik legszebb joga megsemmisítessék, melly leginkább szabadságunkat fentartani segített. Illy jogot olly hatalom önkényére bizni, melytől azt többé visszza nem szerezhetnők, tanácsos nem volna. Igy végre csak a petitio joga maradna fen, mellynek nagy sikerét eddig sem tapasztaltuk. Elég a városi szabályokra nézve kimondani, hogy azok az országnak valamelly élő törvényébe bele ne ütközzenek 's intézkedést ne foglaljanak magokban, mellynek hatása a város beldolgain tulterjed. Felsőbb helybenhagyástól azonban a szabályok végrehajthatását felfüggeszteni nem kivánná. A felügyelési jogot a szónok a kormánytól megtagadni nem akarná; de csak addig terjedjen mint eddig, 's egy külön szakaszban ki kellene jelenteni, hogy a felügyelés a kormányt a városokban szintugy illeti, mint azt a megyékben eddig gyakorolta. Ha ezen kivánsága teljesülését el nem érheti, a rendi szerkezetet pártolja, azt kivánván még, hogy az ország összes városainak helybenhagyott vagy megtagadott szabályai felöl egy or.gyülésről a másikig tudósitás adassék. — A fenséges elnök itt megjegyzendőnek vélte, hogy a szónok előadása könnyen azt következtethetné, hogy a felügyelési jog a kormánynak csak most volna tulajdonitandó, holott ez már a III. R. II. cz. 7 §ban gyökerezett régi 's folytonosan gyakorlott kormányjog. Itt tehát semmi uj engedményről szó nem lehet. — Egy, azután felszólalt m. báró az előbbi két szónok egyikének sem osztá egészen nézeteit. Minden hatalom terjeszkedni akar, korlátokról kell tehát gondoskodni, mindkét oldalról, felülről, valamint alulról. Megegyezik tehát az előtte felszólalt m. főispánnak azon nézetében, hogy a városoknak korlátlan szabály-jogot engedni nem lehet; de ha az emlitett pártoskodásoknak annyi súlyt tulajdonitnánk, ezeknek tekintete ok lehetne minden municipalis élet elfojtására, 's igy általában meg kellene szüntetni a statutar-jogot, mit talán csak senki sem fog kivánni. Van még egy magasztosb szabadság mint a politikai, t. i. individuumok szabadsága; ez össze nem férne a korlátlan szabályjoggal. Igaz ugyan, hogy a többség fog határozni, de a törvényhozás kötelessége a minoritásról is gondoskodni, ha a törvény áll mellette; ezen eset pedig egyszernél többször előforduland. Mert minden város egy aristocratia bölcsője, 's igy bármikép rendelkezendik is a törvényhozás, fognak mindig támadni individualitások, mellyek erkölcsi vagy anyagi tulsulyok által alárendelendik magoknak a többséget. Innen származnak aztán az önkényes határozatok; ha pedig a municipiumok fenyegetik a személyes szabadságot, elvesztik népszerüségöket. Mondatik ugyan, hogy postliminio lehet a törvénytelen határozatot megsemisitni; de mellőzve, hogy sok esetekben az általa okozott kárt pótolni vagy épen nem, vagy csak bajosan lehet. Szabadságunk nem annyira a municipalis szabály-jogban leli fentartását, mint hatóságok passiv állásában 's azon körülményben, hogy a végrehajtó hatalom nagy része kezeikben maradt. Nálunk felelősség nem létezvén, nem adhatunk annyi befolyást a centralis kormánynak, mint millyennel az Franciaországban 's Angliában bir; de valamint a megyékben sem áll fen felelősség, valamint a városok is hihetőleg szint ezen elv szerint fognak elrendeztetni, ugy viszont a kormány sem áll felelőség alatt, 's igy Magyarországra más nemzetek példája e tekintetben nem alkalmaztatható. A felelősség kérdése azonban sokkal fontosabb, hogysem azt itt mellékesen tárgyalni lehessen, 's azért a szónok itt csak némely formálitásokat, feltételeket kiván meghatározni. Mondassék ki a törvényben, hogy a szabályok érvényességére 's végrehajthatására a nm. Helytartótanács helybenhagyása szükséges, — de itt a kormány ne említessék, mert lehetnek esetek, hol vagy a helybenhagyás, vagy a megtagadás a törvényekbe ütközőnek fog találtatni, 's igy a felelősség tekintetéből a kormány megemlítése ehelyütt elmellőzendő. Tartozzék tovább a Helytartótanács három hónap leforgása alatt nyilatkozni, a megtagadást pedig motiválni; végre a szabályok időrül időre törvénynyel pótoltassanak; 's e végre a statutumkönyv egy orsz.gyül. a másikig a törvényhozásnak előterjesztessék. Ezen feltételek alatt a m. főispán inditványához járul. — Egy másik m. báró hasonló szellemben nyilatkozván, azt kivánta, hogy a Helytartótanács a szabályokra nézve számot adjon az országgyülésnek. Ő a felelősség eszméjét már közelebbről érinté, a végrehajtó hatalmat ő Felsége személyétől elkülönöztetni kivánván, mint az minden alkotmányos országban létezik, mert ő Felsége szent neve soha se compromittáltassék, 's azért a kormány rendeletei soha a király aláirásával ki ne adassanak; mert ez utolsó esetben azoknak törvényességét taglalni nem lehet. Ez utóbbit épen ő Felségére nézve veszélyesnek tartja. — Ezen állitások ellenében más szónokok nem a nm. Helyt.tanács, hanem maga a kormány által kivánták a szabályokat helybenhagyatni, mert igy annálnagyobb leend tekintetök. Az országgyülésnek felügyelése sem találtatott helyesnek, mert annak nem feladata a municipiumokra felörködni akkor, mikor ellenök panasz nem emeltetik. Illy felterjesztés és vizsgálás által a statutumok megszünnének helybeli szabályok lenni, 's országos törvényekké válnának. — Nevezetes vala még egy m. grófnak következő előadása: Részemről is azt tartom, hogy a felelősség fontos kérdésének végképeni eldöntése nem ezen helyre való; de minekutána az egy előttem szólott m. ur által megpenditetett, legyen szabad, ha csak eszmecsere tekintetéből is, hogy a felelősség iránti nézeteimet részemről is előterjeszthessem. A m. ur a fejedelem személyét a végrehajtó hatalomtól elkülönözni akarja; én sem tartom a fejedelmet egyedüli végrehajtó hatalomnak, hanem a törvények értelmében gyakorlandó végrehajtó hatalomnak kutfejekint tekintem. Én alkotmányos kormányt a felelősség egy bizonyos neme nélkül nem gondolhatok. Nem értem egyedül a felelősség azon német, melly a 19ik században még a legabsolutabb országokban is a közértelmesség irányában létezik; de értem azt, melly alkotmányos országokban, addig mig az alkotmányos formák léteznek 's végkép meg nem döntvék, épen az alkotmányos hatalmak jogánál egymás irányábani gyakorlatának eredménye. Ezen felelősség létrehozására, életbeléptetésére nézve mindazáltal létezik két mód: az egyik, mellyet organicusnak szeretnék nevezni, a nemzet szellemében, az alkotmány lényegében gyökerezik; ez létezik Angliában, 's bár hazánkat ez országhoz hasonlítni nem akarom, mert Anglia egy monarchia által korlátolt aristocratia, mig hazánk, aristocratia által korlátozott monarchia, ez mégis, noha más formákban, hazánkban is feltalálható. De van a felelősség életbe léptetésének egy más neme, mellyet mechanikainak lehetne nevezni, melly az Angliában létező organicus intézkedések nélkül leginkább a kormány és fejedelem eszméjének elméleti elválasztásában találta erősségét. Ezen felelősség a történet évkönyvei tanubizonysága szerint czéljának soha meg nem felelt; forradalom idejében a kir. szék szentségét biztosítani képes nem volt, a nyugalom szakában pedig a nemzetnek a hatalom irányában elegendő biztositékul nem szolgált. Nem ellenzem, mint mondám, a felelősséget, mert az nemcsak a nemzet érdekében áll, hanem áll szinte a kormányában is; azon kormány ugyanis, melly felelősséget vállal magára, nem gyengébb annál, melly tettei felelősségét kerülné. De kénytelen vagyok megvallani, hogy nézetem szerint a kormánynak a fejedelem személyétöli elkülönözése a felelősség eszméje létezésének nem lényeges feltétele, nem kizárólagos postulatuma; 's részemről mindig azon felelősséget tartom helyesebbnek, melly a nemzet szellemében gyökerezvén, 's az alkotmány lényegén alapulván, a gyakorlatnak, az időnek, a századoknak szentesitését megnyerte. — Midőn később ezen előadásnak némelly tételei felett több szónok által kétségek emeltettek, a m. gróf igy magyarázá bővebben előbbi nyilatkozását. Azt mondottam t.i., hogy alkotmányos orsz.ban mindig a felelősségnek egy bizonyos neme létezik, de hogy életbe léptetése a kormány és fejedelem eszméinek elméleti elkülönözését lényeges postulatumkint nem igényli; azt mondottam, hogy ezen felelősség létesitésére olly organicus módok, mint millyenek hazánkban léteznek, nézetem szerint helyesebbek, mint a felelősség mechanicus eszméje. A m. gróf örül, hogy a táblának ezen oldaloni egyik tagja a felelőséget a kormány érdekében ellenzendőnek nem találta, 's igy a felelősség eszméjét a kormány részéről mintegy elismerte. A m. gróf a maga részéről mindazáltal szinte elismerte, hogy a kormány felelősége a törvényhatóságok felelőségét, 's igy a mostani rendszernek megváltoztatását némikép igényli. Részemről tehát nem örülök kevésbé azokon, miket a m. gróf elismerni szükségesnek tartott, mint ő mélt. azokon, miket én részemről elfogadtam. Reménylem tehát, hogy ezen kölcsönösen elfogadott elvek alapján honi törvényhozásunk idővel olly intézkedéseket állapitand meg, mellyek mig egy részről a kormányi hatalom szükséges erejét kelletén tul nem gyöngítik, más részről a szabadságot kelletén tul meg nem szoritják. Engedje mindazáltal a mélt. gróf, hogy addig is, mig ez megtörténik, hazánk jelenlegi intézkedéseihez ragaszkodva, olly elveket és nézeteket ne pártoljak, mellyek mig gyakorlati eredményt ritkán nyujtottak, a szenvedelmek kitörésének sokszor alkalmul 's ürügyül szolgáltak. — A szabálykönyvnek az országgyülés elibei terjeszése iránt különböztek a vélemények. Egy m. báró 's főispáni helyettes azt szükségtelennek tartá, mert ha csak köztudomás a czél, akkor az a currentatio utján jobban eléretik; ha pedig örködés czéloztatik, akkor az országgyülésnek egy — azt nem illető hatalom tulajdonittatnék. Az országgyülésnek nem az a feladata, hogy akkor örködjék a municipiumokon, ha ellenök panasz nem tétetik, mert az egyenes felügyelés egyedül a végrehajtó hatalmat illeti. De azon fölül a statutumok, ha országgyülési tárgyalás alá vétetnek 's még felirás utján is tárgyaltatnak, megszünnek városi szabály lenni 's országos törvénynyé válnának. — Ellenkező véleményben vala egy előbb már felszólalt m. báró. Ő az örkönyv előterjesztését már csak azért is szükségesnek tartotta, mert a t.hozás érdekében fekszik megtudni, milly szabályok hozatnak az országban. Látni fogja, hogy némelly tárgyak felett törvény hija miatt hozatnak különböző, egymással ellenkező statutumok, 's igy ezen hiányt pótolni fogja, hogy egység legyen a hazában. A helybenhagyást nem kivánta olly magasan álló hatalomtól függővé tenni, mellyet feleletre huzni nem lehet, 's igy a H.tótanács bizassék meg vele. — Erre az inditványtevő m. főispán igy nyilatkozott: m.b.E. urnak inditványát, mint az én inditványom feltételét tekintem, 's e részben vélekedésem az, miszerint mint már feljebb is említém, fenálló rendszerünk némi felforgatása nélkül egy vagy más polgári dicasteriumot a fejedelem hatalmától és felügyelésétől függetlenné tenni nem lehet. Fenálló institutióink szerint kormányozni csak a Fejedelemnek lehet, és a polgári kormányszékek, a minő a H.tartótanács is, csak tanácsadók 's a kormányzás organumai lehetnek. Tudom én azt, hogy mlgos báró E. és az őt pártolók, az által hogy a H.tartó-tanácsot akarják kizárólag a jóváhagyás jogával felruházni, azon felelőségre számitanak, mellyet a Fejedelem személyére nézve megállapithatónak nem gondolnak. A felelőségre nézve, jelesül pedig a más alkotmányos országokban létező ministerek felelőségére nézve, egy igen merész állitással fogok előállani, és nyilván declarálom: miszerint én a ministerek felelőségét más alkotmányos országokban is merő theoriának tartom, a melly soha sehol életbe nem léptetett. Mutassa valaki csak egy példáját is annak elő a világ történetében, hogy az illy felelős minister azért, mert ministeri eljárása körében, vagy fejedelmének rosz tanácsot adva, vagy törvénytelen 's alkotmány elleni parancsot aláirva, a megszabott törvényes uton 's törv. biró által itéltetett volna meg; egy esetre lehetne hivatkozni, és az a Polignac és Peyronet franczia ministerek elitéltetése; de ez is forradalom következésében történvén, Franczíaország nem volt a maga normalis állapotában. A többi minister fejvesztésre vagy

fogságra lett itéltetésök többnyire onnan eredtek, hogy fejedelmök kegyét vesztvén, más személyes kihágások színe alatt vétettek üldözőbe és itéltettek el erőszakolt módok által. A fejedelem 's kormány irányában olly felelőséget, melly a nemzetet alkotmánya iránt tökéletesen biztosíthatná, és foganatba vétethetnék, eddig még senki ki nem talált. Báró E. J.-t tehát, ki eddig is olly szép hirt és nevet szerzett magának, örökös europai nevezetesség fogja követni 's egyszersmind áldani, ha e részben olly találmánynyal áll elő, melly a felelőséget a theoria mezejéről a practicus életbe viendi által; de én ugy hiszem mlgos FőRR.,hogy az illynemü felelőségre sem más alkotmányos nemzeteknek, sem nekünk semmi szükségünk; elég a moralis garantia, a közvélekedésnek erőteljes nyilvánitása, ennek fejedelem, kormány 's mindenki hódolni tartozik, és a ki nem hódol, azt csak kárával vagy épen vesztével teheti. Nálunk jelesül az, hogy mi a törvényellenes tettek ellen ezen a helyen szabadon nyilatkozhatunk, és szót emelhetünk, adja nekünk azt a moralis garantiát, mellynek józan 's czélszerü használása mellett a más ugy is életbe nem lépethető theoreticus felelőségek nélkül ellehetünk. Megjő, 's meg kell azon időnek jöni, hogy az itt nyilvánitandó nemzet közakarata ellen főhivatalnokok sem maradhatnak többé hivatalaikban, és ha mi a moralis garantiát annyira fogjuk vihetni, hogy az olly felsőbbi intézmény, 's olly főhivatalnokok, kik a nemzet sympathiáját elvesztették, többé fen nem tarthatók, utólértük institutióink sérthetlensége mellett azt a czélt, mellyet más nemzetek csak nagy áldozatokkal vásárolhattak meg. — Mind ő, mind más szónokok megelégedének azon moralis felelőséggel,melly hazánkban ugy is létezik, 's a szólásszabadságban, a kifejlődött municipalis életben 's a hivatalnokok becsületérzésében gyökerezik. Végre ő cs.k.Fensége is kivánta ezen véletlenül a tanácskozásokba sodort felelőségi tárgyról véleményét röviden elmondani, kérdezvén az azt szőnyegre hozott szónokot, gondolja-e, hogy a magy. ministerium szint azon hatalommal bir, mellyel azon országok kormányai, hol felelős közigazgatás létezik,mint például Angliában és Franczia országban? Amaz országban a miniszterium változása minden hivatalok változását maga után vonja, mig nálunk a közhivatalnokok nagyobb része szabadon választatik.Hogy tehát végrehajtó hatalom felelős legyen, szükséges hogy műszerei szinte tőle függjenek, 's ezáltal a kormánynak a felelőségre szükséges eszközök is nyujtassanak. A fenséges Elnök legalább örömest felvállalná a kormánynak törvényes felelőségét, ha a főbb hivatalnokoktól kezdve minden fő- 's alispánokat, valamint a szolgabirákat 'st. kinevezhet, 's tetszése szerint el is mozdithat. Nem méltányos, mindenkor csak főbb hivatalokról felelőséget követelni, mig az alsóbbakban semminemü függés vagy felelőség nem létezik; mindig csak felülről korlátozni,alulról pedig tágitni akarni. Mi az egyiknek méltányos, az a másiknak igazságos. — A gyülekezet általános helyeslése után még több szónok nyilatkozott mind az egyik, mind a másik oldalról,'s a fenebbi elvek inkább's inkább kifejlettek. A legelőbb felszólalt m. főispán a mechanikai felelőséget teljesen haszontalannak nyilatkoztatván,felszólitá az ellenvéleményüeket: nevezzenek Polignacon kivül csak egyetlen ministert, ki a felelőség elvénél fogva megbüntettetett volna, 's maga Polignac, Peyronnet és társai csak a forradalom folytában itéltettek el. Nincs más garantiára szükség, mint az erkölcsre, 's mig a magyar szabadon szólhat, mig a közvélemény dörgései következtében a hivatalnok elmozdittatik, 's népszerütlen férfi nem maradhat meg a kormány élén, addig szilárdan fenálland a nemzet szabadsága, valamint a kormány tekintete. — Egy m. gróf a tanácskozások végén még a szabály definitióját kivánván, a fenséges Elnök a már multkor elmondott végzést a legelsőbben felszólalt m. báró 's főispán elveihez képest kimondotta, hozzáadván, hogy a felügyelés már csak azért is elkerülhetlenül szükséges, mivel máskép a városok, helybeli érdekeiknek engedve, olly szabályokat is fognának hozni, mellyek a műipar 's a kereskedés kifejlődésének akadályul lehetnének; ha tehát e tekintetben szoros felvigyázat alatt nem tartatnának, a jövő országgyülés kénytelenittetnék a városi szabály-jogot a közjó tekintetéből megszoritani. Könnyebb előre mérsékelni, mint a már elkövetett hibákat orvosolni. Az előrelátható visszaélésekből olly reactio támadhatna, mellynek súlyosabb következései lehetendnének. A felelőségre nézve még csak ezeket jegyzé meg ő cs. k. Fensége, hogy nemcsak azon felelőség áll fen hazánkban, mellyet törvényeinkben feltalálnunk,hanem még sokkal hathatósabb azon erkölcsi, melly az egész nemzet meggyőződésében 's az egyesek lelkiismeretében gyökerezik.

Csatolványul.

Izenete *a KK. és RRnek a m. FőRRhez az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségeknek mi utoni beszerezhetése iránt.*

A KK és RRek az ország mind anyagi mind szellemi kifejlődésének előmozditását viselvén szemeik előtt,midőn egyrészről meg vannak győződve, hogy mind az mi akár a közigazgatásban eszközlendő javitásokra megkivántatik, akár az anyagi jólét előmozditását eszközölhető közmunkákra szükséges: a mostaniaknál nagyobb közköltség nélkül el nem érhető; azon körülmények pedig, mellyek által a közipar kifejlődése feltételeztetik, egyesített nemzeti erőt kivánnak, más részről elismerni, hogy a rajta jelenleg fekvő közterheket is elviselni alig képes adózó népnek erejét a közköltségek mellőzhetlen növelése minden tekintetben felülhaladja.

Mindezeknél fogva egy országos választmányt kivánnak kiküldeni, melly a hazának mind szellemi mind anyagi kifejlődésére szükséges költségek mi uton és mi kutforrásokból lehető legkönnyebb beszerzése, ugyszinte igazságos felosztása és legczélszerübb kezelése iránt, mind közjogi mind gazdasági tekintetben olly végből adjon még ez országgyülés elibe minélelőbb véleményt, hogy a közszükség jelenleg mi módoni fedezésének, és jövőben mi módon lehető legczélszerübb fedezhetésének tárgya teljes és tökéletes világosságba helyeztetve leendvén, a nemzet áldozatra hajló készségének öszpontosulhatására annál biztosabb irány tüzethessék ki, és e részben a szerint tétethessék törvény által rendelkezés, a mint az ország közjava, a haza polgári és anyagi jólétének jövendője leginkább megkivánják.

Felszólitják tehát a m FőRRet, hogy e választmányhoz részükről is tagokat nevezni, és velök kezet fogva közremunkálni méltóztassanak.

Megyei 's más vidéki közlések.

Pest megye folyó hó 19kén kezdé meg mgos főispáni helyettes ur elnöklete alatt rendes közgyülését. Az első nap részint kebelbeli ügyek tárgyalásával, részint országgyül. követi jelentések felolvasásával 's utasítás-adással folyt le. Ezen 's a követk. napok tanácskozás folyamáról részletesebben jövő számunkban.

* Baranyából. Pécs mart. 9én megyénk ez évi első közgyülése mart. 4én a legidősb főbiró elnöklete alatt megnyittatván, felolvastatott főispán ur ő mgának levele, mellyszerint Kardos Antal eddigi 2od alispánunk hivataláról leköszönt 's mivel ez által a 2od alispáni díszes hivatal megürült, nehogy a közügyek hátramaradást szenvedjenek, másod alispánul Gáál Ferdinand urat pécsi járásbeli eddigi főszolgabirót méltóztatott ő mga kegyesen kinevezni; közöröm-szülte harsány „éljen" vala hő tolmácsa annak, mikép ő mga a közbizodalmat és tiszteletet méltán biró férjfiút 's részrehajlatlanul igazságszerető birót adván elnökünknek, ezzel megyénk KK és RRdeinek közohajtását betöltötte, melly őszinte vonzalmukat 's határtalan szeretetöket tettleg is mutatandók, még az nap este fáklyás zenével tisztelék meg az arra igenis méltó uj 2od alispánukat, eként tehát tisztelt alispán ur az elnökséget hiteskü-letétel után elfogadván, az országgyülési követségről igaz szivből ömledező szavakkal leköszönt. — Olvastattak továbbá az orsz.gyül. követ urak több rendbeli jelentései, nemkülönben az utasitások javaslata kimunkálásával megbizott választmány véleménye, mellyek azonban vitatkozásra alkalmat azon okból sem adtak, mivel már követeink mindazon pontokra nagyobb részben utasitással ellátva vannak, egyedül azt emlitem meg, hogy a debreczen-bécsi vasut pártolása elfogadtatott. — Jövő követválaszó gyülésünk megyénk mélyen tisztelt főispánja ő mga elnöklete alatt f. e. aprilis 22én leend.

Zemplén megye mart. 8tól 13káig folyt közgyülésén többféle érdekes tárgyak fordultak elő. A megyei nemességnek 1838kig terjedő összeiratása előmutattatott; az esküttszékekre nézve a nemnemesek megválaszthatási elve győzedelmeskedett; az adriai tengerhez vezetendő vasutaink tárgyában Ehrenreich-Rauchmüller munkájának is megtekintése ajánltatik; — vesztegetések eseteiben a biráskodás nem az országgyülést, hanem az őrszéket illesse; világos törvény által mondassék ki, hogy Szerém, Verőcze, Pozsega nem kapcsolt részek; az országgyülési ifjuság minapi kihágására nézve sürgettessék határozott törvény alkotása, melly a salvus conductust és szólásszabadságot biztositsa; a középponti vasut-társaság kérelme pártoltatik; a népnevelés tárgyában elfogadtatik a ker. választmány javaslata a 10 évre határzandó orsz. 100,000 pgő forint iránt; — végre b. Barkóczy Imre előterjeszté a megyei kórház tiz év ótai állapotjának rajzát.

Abauj közgyülése mart. 4től 10keig folyt. A katonai élelmezést tárgyaló orsz. választmányi munkálat elfogadtatik; a magyar nyelv tárgyában kelt k. k. leirat örömmel fogadtatott; a pozsonyi ifjuság kihágása roszaltatik; Kassa kivánsága az eperjesi váltótörvényszéknek keblébe leendő áthelyzése iránt pártoltatik; a vadászat, kivevén a nemarányositott birtokokat, mindenütt tilos legyen; a pesti kereskedőknek a fuvarozás iránti nyilatkozatuk környékeltetni fog a megyében; a megürült tiszti másod-alügyészi hivatalra hét folyamodó egyén ajánltatott.

Eperjes mart. 13. A farsang vég napjait, valamint másutt, ugy Eperjesen is vigan szokták tölteni.— Az idén egy kis csere történt a három betüs szócskában, t.i. *i* helyett, valahogy *é* csuszott be, és e csere nagy zavart okozott; — mert csak ugyan nem tréfa víg helyett vég napot érni! — és mégis igy van, igy történt. — Egy szomszédmegyei ur a farsang vég napjait vigan, és hasznosan akarván élvezni, jó nagy öszveg pénzével, (mulatságból?!) egy kis multiplicatiót próbált tenni, de valahogy hibázott a számok elrendezésében, és — akaratja ellen — divisio ütött ki olly kerekdeden, hogy fractio sem maradt; pénzét t.i. becsületesen e, vagy becstelenül? ő lássa! — elkártyázta. Bizodalmát 's reményét Fortuna istenasszonyban helyezvén, a mennyi pénzt csak kaphatott, annyit szedett kölcsön; tudni kell pedig, hogy itt a kártyásnak igen nagy, 's majd véghetetlen hitele van, — 's miért? kérded nyájas olvasó! — felfödözöm a titkot; a kész Wechselben (Váltó még ismeretlen) egy kis betücsere szokott történni t. i. W. W. helyett C. M. iratik, rövid időre, vagy egy éjszakára ezerből, száz ft. és ha a fatum kedvez, más nap reggel ki is fizettetik. — Munitiója lévén, hozzá lát az uj harczhoz, de a szerencseasszony most sem mosolyog feléje, sőt hátat fordit, — és ő szerencsésen, a kölcsönvett pénztől is megmenekszik. — Egészen üresen, mert még nevét is a sok aláirásban ott hagyván, — az ajtó félfától bucsut véve haza iramlott, és ott — — legnagyobb ellenségét — — önmagát — főbe lőtte, — Auri sacra fames quo non mortalia pectora cogis! Okulj ember, és ne kivánd a másét!!! —

Kassa, mart. 14én. Szabó József, e szép madár, ki Pozsonyban a ‚Hirnök' érd. szerkesztőjét, mikép a hazai hirlapokbul tudva van, mult hó végével tetemesen megrablá, f. hó 10én városunkban hurokra került. Kézre őt a csupa véletlenség juttatá. Ugyanis K...z I...n megyénk egyik tisztviselője az érintett nap délutani óráiban C...y T...r grófhoz látogatóba menvén, a gróf vendégének dicsekvék,hogy elcsapott huszárja helyébe egy igen derék legényt fogadott, és itt a hozzá beszegődött egyént tetőtül talpig leirja; a megyei tisztviselő ur erre figyelmessé lesz, 's kérdezősködik a legénynek bizonyitványai után; a gróf előhozza a bizonyitványokat 's a derék tisztviselő azokat legott hamisaknak találja; a hirlapokbani leirás után benne a legény iránt gyanu ébred, a bizonyitványokat magához veszi 's velök egyenesen a városházhoz sietett, hova a kapitányt elhivatván figyelmessé teszi a leirt legényre 's azonnal a gróf leirt tartózkodása helyére rendőrök küldetnek; a legény nem, de pogyásza ott találtatik, melly is felbontatván, benne készpénzben 2325 váltó forintra, 18 gyürüre, több különnemü ruhadarabra, órákra, aranylánczra, „Seraphine" névvel jegyzett zsebkendőkre akadnak; 's igy többé semmi kétség, hogy azon legény a rég nyomozott Szabó József; az éber figyelmü tisztviselő ur mindaddig nem távozék, míg utasitása szerint a honn nemlevő Szabónak elfogatására a kapitány a rendeléseket megtette, 's csakugyan e tisztviselő ur fáradhatlan buzgalmának köszönhetni, hogy Szabó József még az nap estve elfogatott, és most a városi börtönben bilincsekre verve erős őrizet alatt ül; ő ugyan mindent tagad, de minden legkisebb körülmény, ugy szinte a nála talált holmi, és ellentétben álló vallomásai kétségtelenné teszik,hogy az elfogott legény nem más, mint Szabó József, a nyomozott pozsonyi tolvaj. Egyébiránt figyelmeztetjük az itteni rendőrséget, kinek jelen elfogatásban legkisebb jutalomra jogosult érdeme nincs, mert az egyedül tartozó kötelességét teljesité, hogy ezentul a kóborlókat nagyobb őrszemmel kisérje, és ne várja, hogy hasonlókra mindig egy más harmadik által — mint jelen esetben is,— figyelmeztessék. Szabó József ezelőtt már két napig kényelmesen költött városunkban 's a rendőrség mitsem tudott felőle. A tisztelt gróf nem mondhat elég hálát az őt bizonyos kirablástul megmentett derék tisztviselőnek, mint kinek dicséretes ébersége eszközlé csupán Szabó József elfogatását; a gaz tolvaj minden kétségkivül a tisztelt grófot is meglopta volna, mint ez kiviláglik a neki szállástadónak vallomásából, melly szerint Szabó J. innét néhány nap mulva Gallicziába készült. K—y L—ó.

Külföldi hirek.

Spanyolország. M. Krisztina utazása folytonos diadalhoz hasonlít. Mindennemü testületek, még irodalmi 's tudós társulatok is küldöttek követségeket elibe. Martz. 4kén Barcelonába tartá fényes és ünnepélyes bemenetét az anyakirálynő. Egyébiránt eléggé lassan utazik, hogy még Madridba érkezése előtt biztosan elhatározhassa magát: mit és mikép kelljen tennie.

Ismét carlista-összeesküvést födöztek fel Bilbaoban, mellynek mintegy 200 tagja van, minek következtében már többen, jelesül papok és tisztek el is fogattak.

N.Britannia (Az Irland fölötti vitatkozás vége.) A kilencz napig folyt vitatkozásokat Peel Robert beszéde rekeszté, ki azonnal O'Connell után szólt. Megvallá, hogy ujat ezen minden oldalról meghányt tárgyban mondani neki is lehetlen, azonban helyzeténél fogva köteles ezen kérdés fölötti nézeteit összefüggésben előadni. O'Connellre nézve azon észrevételt fejezé ki, mikép ohajtaná: vajha ezen tudós férfiu, a helyett hogy honosait naponkint a repeal ügy iránt fölheviti, gyakrabban szolgáltatna alkalmat, hogy vele azon ügy mellett és ellen szóló okokat nyugodtan megrostálni lehetne; a győzelem akkor épen nem volna kétes. Az érdemes tag ma kénytelen volt

az egész történetirást elferditni, csak hogy az unio felbontására czélzó kivánságát legalább látszólagosan kielégitő okokkal támogathassa. O'Connell azt állitá, hogy az unio előtt Irland 18 éven át független parliament jótéteményit élvezte. Más izben pedig maga is azt állitá, hogy azon parliament romlottsága eszközlé az uniot. 'S vajjon boldog volt-e Irland azon parliament alatt? Grattan sokat panaszkodott azon parliament ellen, 's azt veté szemére, hogy Irlandot tartománynyá alacsonyitja. Irland kereskedése az unio előtt 10 évvel szörnyen csökkent, 's épen azon parliament alatt majd folyvásti lázadásban volt az ország. Ha pedig igaz, hogy e parliament szülé Irland boldogságát, úgy meg kell jegyeznem, hogy az majd egészen protestans tagokbul állt, hogy a protestans egyház illetetlen maradt, 's hogy katholikusok sok tekintetben képtelenek voltak jogokban részesülni. Vagy azt kell tehát O'Connellnek megengednie, hogy a protestans egyház 's a katholikusok akkori helyzete Irland érdekében van most is, vagy el kell ismernie, hogy Irland akkor nem volt boldog, 's hogy a parliament nem volt helyes eszköz a népboldogság előmozditására. Itt pártinditvány forog szóban, 's hogy az inditványozó lord lehetlenitse a miniszterium ez iránti helyeslését, a miniszteriumnak közvetlen gáncsolását hozta vele kapcsolatba. Azon engedmények, mellyeket a ns. lord a kath. egyháznak ígértetni vél, majd semmivé enyésznek, 's igy voltaképen örülnöm kellene, hogy a miniszteriumba történhető visszatérése esetére semmire sem kötelezte magát, mi az irlandi státusegyház biztosságát veszélyeztethetné. A lord arról vádol minket, hogy a hivatalok betöltésében pártosak voltunk. De én nem látok e tekintetben semmi elkövetett igazságtalanságot kormányunk részéről. Ha áttekintem sorát mindazon férfiaknak, kik alacsony származásuak lévén elmetehetségeikkel főbb polczokra emelkedtek: el kell ismerni, hogy e tekintetben a demokrat elem a tulnyomó. A lord egyes párthiveknek nyilatkozatit hozza fel vádakul ellenünk, mellyekre nézve mi nem lehetünk felelősek. Ő egy hatalmas pártnak élén áll, melly politikai czélokra szövetkezett vele, 's melly vele szavazand, hogy minket kiturjon állásunkból, 's őt ismét hatalomra segélje; de ő is igazságtalannak fogná találni, ha ő reá rónák minden párthiveinek vélemény nyilatkozatit, például a gabnatörvényi gyüléseken. Fő elvem az, hogy hol a katholikusok és protestansok igényei egyenlők, ne legyen semmi különbség. Erre vonatkozólag pontokat olvasott föl egy leveléből, mellyet taval Irland alkirályának irt, 's mellyből a kormánynak e tárgy körüli szellemét bizonyitgatá. Térjünk más kérdésre, ugymond. Mikép fogadják a katholikus előléptetéseit? Becsületes harczot viselnek-e ellenünk? Nem; hanem megtámadják a legbecsületesebb férfiakat, mihelyt körükben tett érdemeiket jutalmazzuk, jellemöket gyanusitják, lealacsonyitni törekesznek őket, csak hogy ő bennök a kormányt gyalázhassák. A kormánypárt részéről is élnek ugyan illy eszközökkel, de én mindig roszalok illy nyilatkozatokat. — Átmegyek a statusperre. Azt mondják, hogy mi Irlandot katonai erőhatalommal akarjuk kormányozni, mivel a körülmények kényszeritettek minket az állomásozó katonaság szaporitására. Mi 1841. septemberében léptünk hivatalunkba, 's 1843ki martziusig csekélyebb számu katoaaság tanyázott Irlandban, mint valaha azelőtt. Martziusban kezdődött a rendszeritett agitatio. 'S talán kormányrendszabály nyomán kezdődött ez? igazságtalanság vagy jogtalan pártosságról vádoltak-e minket? Koránsem. Hanem bizonyos emberek érdekében állt, hogy az agitatio közönségessé váljék. Tagadom, hogy a repealgyülések türésével a kormány hinárba akarta csupán csalni O'Connellt és társait; csak a legczélszerübb gátló mód felett volt zavarban a kormány, mert rendkivüli kényszerítő eszközökhez csak végső esetben akart nyulni. De a legutolsó gyülekezetek olly helyeken tartattak, mellyek különösben alkalmasak voltak a nemzeti gyülölség fellobbantására, 's ez eléggé tanusitá, mikép törvényszerü czélt törvénytelen eszközökkel akartak elérni. Csak a közönséges törvényhez folyamodhatánk, 's e törvény segitségével sikerült a jurytől elitélést eszközölni. Vádunkat nem az alárendeltekre irányoztuk, hanem azok ellen, kik a mozgalmat vezérelték, kik engedékenységünket szemünkre veték, 's azzal dicsekedtek, hogy kikerülhetik a törvény karját. Mi gátoltuk öket törvénytelen izgatásukban; mi ezt vérontás, harcz, erőszak nélkül vivtuk ki, 's most lép előnkbe egy hatalmas párt, 's vádat emel ellenünk követett eljárásunk miatt. Ellenünk fordul egész boszankodásuk, majd engedékenységünket, majd erőteljes lépéseinket gáncsoló. Ha máskép tettünk volna, ha egyes alárendeltek ellen fordultunk volna, most egészen más panaszok hangoznának e teremben; azt mondanák, hogy ok nélkül tettünk lépést, hogy nem mertük a nép kedvenczeit megtámadni, hogy egy szegény nyomtatón hűtöttük boszunkat, de vissa rettentünk olly nehézségektől, mellyek egy hatalmas vezér elleni perrel járnak. Arra nézve, mikép fog Irland ezentul karmányoztatni, kijelenté, hogy a földbéri viszonyok meg fognak vizsgáltatni; a választó jogra nézve azon elvet fogadja el, hogy ollyan legyen mint Angliában. Az egyház kérdésére nézve tagadá, hogy ország, melly határozott vallástanra nyilatkozik, 's azt gyámolitja, már azért szükségkép minden más vallásbelieket megsért. A statusegyháznak fen kell állani csonkitatlanul, megegyez azonban a miniszter olly reformokban, mellyek fenállását nem veszélyeztetik és hasznosságát emelhetik. A parliament ugyan köteles az egyház viszonyain változtatni, mihelyt a nép boldogsága ezt mulhatatlanul megkivánni látszik. De ez eset nincs Irlandban. Sőt azt hiszem, hogy a statusegyháznak minden csonkitása Irland valódi érdeke ellen van. Azt kérdik tőlünk: vajjon a jelen állapottal meg vagyunk-é elégedve? Nyiltan megvallva, mi azt nem tartjuk nyugtatónak. Mi a korona teljes tekintélyét, 's a végrehajtó hatalom teljes erejét szilárdan 's mérsékelten arra forditandjuk, hogy az izgatást elnyomjuk. Sajnáljuk, hogy katonai erővel is kell élnünk; de el vagyunk tökélve a lázadás és izgatás mellőzésére; mihelyt ezt elérendettük, nem fogunk szükségtelen erőhatalmat fitogtatni. Mi mindenkor a békét ohajtottuk, 's azt békés eszközökkel törekedtünk elérni. Kereskedés és ipar ismét felvirágzik; de midőn ezen izgatást, 's az irlandi nép ingerültségét látjuk magunk előtt, természetesen csökken ebbeli megelégedésünk, és sajnálkozva tekintünk Irland valódi 's képzelt bajaira. Végül reményét fejezé ki, hogy, ha az izgatás megszünik, Irland igen gyorsan, 's a jólét igen magas fokára fog fejleni, 's hogy a nemzeti gyülölségek enyészvén, testvéri barátság egyesitendi a két országot.

Labouchere ur egy kérdésére Peel nyilatkoztatá, mikép Guizot urnak a franczia kamrában tett minapi kijelentése szerint a franczia kormány kétségtelenül azon nézetből indul, hogy Angliával kötendő egyezés utján a franczia kereskedési vámok leszállítására semmi valószinüség sem mutatkozik.

O'Connell ugy látszik, diadalmenetet kezdett meg Anglián keresztül. Martz. 5kén a birminghami városházban tekintélyes és számos gyülekezet tartatott tiszteletére, hol ő a leglelkesültebb örvendezéssel fogadtatott. Kérvényt határoztak a parliamenthez intézni az iránt: hogy a brit és ir nép alkotványos szabadságait ójja meg olly igazságszolgáltatástól, minőt a dublini státusperben elég sajnosan tapasztalni lehete.

A martius 5kei alsóházi ülésben O'Connell ur fölhatalmaztaték törvényjavaslatot hozni be az irlandi kegyes alapitványokra nézve fönálló törvény megváltoztatása iránt, melly tekintetben, mint látszik, rendszabályról maga a kormány előre gondoskodott.

Franczlaország. A Dupetit-Thouarsnak adandó diszkardrai aláirások, többnyire fél franknyi adományokból, már 1364 frankra szaporodtak. Leginkább a fiatalság vesz benne részt. — Most a szabadalmi törvény forog szőnyegen.

Portugallia. A madridi Castellano szerint Olozaga, kinek a kormány Setubalt mutatá ki tartózkodási helyül, az angol követ közbenjártára engedelmet kapott e helyébe Cintrát Lissabon mellett választhatni. A kormány Lissabonban-mulatásra egy órai időt tüzött ki neki, minthogy nem akart elköltözni, mire ő az angol követ házába menekvék, 's lefoglalt irományait innen követelé, mit a belga követ közbenjártára ki is adtak, miután ez magát arra kötelezte, miszerint Olazagat az angol rakhajóvali legotti elutazásra birandja. Ujabb tudósitások szerint Olozaga már csakugyan megérkezett Angolországba, 's a ‚Times' élesen kikel a portugal kormány ellen azon eljárásért, mellyet ezen férfiu irányában követett.

Lissabonból irják, hogy letelvén a cortesszünet ideje febr. 23án összegyülekeztek a rendek, de azonnal ismét elszéledtek, mert a belügyi miniszter a kormány nevében inditványozá, hogy mivel a lázadás még korán sincs egészen elfojtva, 's még komoly következményei is lehetnének, a kivételes hatalom állapotja még martz. végeig fenálljon. Ellenszólt ugyan mindkét kamrában egy kis ellenzéki töredék, de siker nélkül hangzottak el szavai.

Galiczia. Gróf Skarbek Szaniszló galicziai jószágbirtokos, roppant uradalmait, lembergi szinház — és más melléképüle'eit, mellyek összes értéke körülbelül más fél millió pengő forintra rughat, egy árva intézetnek Galicziában leendő fölállitására adományozta. Az alapitólevél szerint az intézet czélja: a) 400, még magoknak keresni nem tudó mindkét nembeli szegény árváknak, élelmet, ruhát, 's erejökhez mért foglalkodást b) 600 árva vagy más gondviseletlen gyermeknek élelmet, ruházatot, 's megfelelő nevelést adni 's kézmüvessé vagy más hasznos házi foglalkodásra kiképezni. Az e czélokra szolgálandó nagyszerü épitmények Drohowyzeben, négy mérföldnyire Lembergtől fognak fölállitatni. Az alapitólevél szerinti tervezetet 's intézeti szabályokat f. évi januar 27-kén erősité meg ő fölsége 's magas tetszése jeléül az alapitó grófot Sz. István ap. m. király rendjelével dijmentesen diszité föl.

Egyesületi közlés.

A pestbudai hangászegyesület 4ik műelőadása vasárnap f. évi martius 24én délutáni 4½ órakor tartatik Pesten a városi nagy redout-teremben. Az abban előadandó hangmüvek következők: 1) Brand Mihály D. Dur Sinfoniája. A közönség kivánatára. 2) Nagydal karénekkel Rossini „Stabat Mater"ból. 3) Meghivás a tánczra Weber K. M.tól, egész hangászkarra, müszerezve Berlioz Hektortól. 4) Nagy karének Haydn J. „az évszakok" czimü oratoriumából. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

Kliegel tudósitása. Ne vegyék rosz neven találmányomnak mélyen tisztelt pártfogói és barátai, hogy tudósitásommal késlekedtem. Megnyugtató adatokat kivántam nyujtani; 's ez csak most lőn lehetséges. — Az osztógép már rég eredményező állapotban volt ugyan; de azon természeti titkos erőmüködésekből származott nagy nehézségek, mellyek a betüfolyás tisztaságának eszközlésében föltüntek, 's mellyeket csak a gép működése alkalmával, ezernyi próbák után lehetett kipuhatolni és megszüntetni: gátoltak a korábbi biztos nyilatkozhatásban. A gép jelenleg egész tartalmasságát kimutatólag, 's működőleg áll, bárha még nem teljes hibázhatlanságig vive; 's ezt, minthogy a gép most csak szükség által sarkalt eredmény-kimutatás végett van összeállitva, annyival kevesbbé kivánhatni, mivel készülését, minden tekintetben a legmostohább viszonyok kisérték; 's a teljes hibázhatlanság csak akkor leend eszközölhető, ha csupán mesterkezek dolgozandnak rajta kellő szerszámokkal dúsan ellátott műhelyben. Azon eredmény egyébiránt, mellyet a gép működőleg kimutat, olly kézzelfogható, olly tartalmas, hogy bizton reménylem, miszerint annak gyakorlatisága minden kétséget eloszlat, 's haszonbeli nagyszerüsége iránt legvilágosb tanuságot tesz. Ezt az ügynek tisztelt pártfogói és barátai, a gép mostani működése szerint mutatkozó eredményének részletes leirásából láthatják:

Az osztógép nyolcz szekrényből húzza betüit, s ezeket szakadatlan lefolyás közben, fajaik szerint különválasztja. — A szöveg, vagy — a mi mindegy — a szekrényekbe adott kevert betük többféle nemüek is lehetnek, p. o. antiqua-, fractur-, gót- betük stb. A melly betünemre van állitva a gép egy regulator által: ezeket osztja szét a b c 'sat. sorban; a közibe kevert másnemüeket, tömegesen adja ki, mellyek azután ujra szekrényébe adhatók, 's regulatornak máskép állitása után a gép által szétosztathatók. A betüknek a szekrényekből kiszedése 's kellő osztályozása csupáncsak egy fogantyú (Kurbl) forgatása által eszközöltetik; az erő csekélysége, melly ehez kivántatik kétségtelenné teszi, hogy a gép egy óramü által is forgattathatik; 's a gép kezdettől fogva illy czélzattal is készült, hogy éjjel és nappal egyiránt dolgozhassék. A betük folyása szabályozható, 's a gép rendszere ugy van alkotva, hogy kellő szabályozottság mellett, a fogantyúnak minden egyszeri forditására 6—8, átalában véve 7 betü foly a gépezetre, 's ugyanennyi osztatik szét, az illető fiókokba. — A fogantyú egyszeri fordulatának mostani gyorsasága 1½ másod-percz (secunde); de ez utóbb némi javitgatások után 1 másod perczre szálland, mint ezt már jelenleg is kimutatja, ha épen erőtetni akarja az ember a gépet. — Kimutatja továbbá a gépezet alkata, hogy minden — használatbeli nagyságu betüt egyiránt osztályoz, a typographiai 16-dik ponttól kezdve egészen lefelé. — Mostani müködését, ideiglenesen, csak cicero-betükkel teszi, minthogy az érintett regulator hiányában, most arra van állitva; petit-betükkeli kisérletek azonban jelenleg is kimutatják annak lehetőségét. — A gép most még csak néhány száz betüvel müködik, minthogy a megrendelt nagyobb betümennyiség mindeddig nem érkezett el. A szekrények egyébiránt 2½—3 mázsa betünek egyszerre elfogadására vannak arányozva. A gép a mostani typographiai betükkel is müködhetik — a mint valóban jelenleg müködik is; czélszerübbek lesznek egyébiránt a hozzá alkalmazandott uj öntetü betük. — A betük ezen alkalmazására szolgáló gyalu-mü, legnagyobb részben szinte kész már; hasonlókép a töltőeszköznek is jobbadán, csak összeillesztése hiányzik. — Ezen szemmel-látható tettleges eredményeiből és tulajdonságaiból a gépnek, önkint származik azon meggyőződés, hogy a találmány a typographiai föltételeknek, a betük különféle nemei és nagysága szerint is, tökéletesen megfelelend; ugyszinte az is, hogy a kitünő nagy haszon, a legjutalmazóbbak közé helyezi e találmányt. Ugyanis, tettleg kimutatván azt, hogy minden perczben 250—300 betüt osztályoz, kétségtelennek bizonyitja, miszerint ha a gép teljes bevégzettségig jutand, szerkezetéhez és hatányosságához

képest, legszigorubb számitással 14 szedő munkájának megnyerése mutatkozik; — nem is említve, mennyire emelheti még az eredményt némi javitgatás 's általában kedvezőbb helyeztetés. — Pénzbeli viszonyaim rég óta kényszeritettek, hogy a munkát a lehető leggazdaságosabban intézzem; 's azok szerint a még hátralevő munkának, mind ezen mind pedig a szedőgépre nézve nem nagy előhaladást igérhetek. Mindenesetre időt is kiván illy nemű találmány létrehozatala, mint ezt egyhangulag önkint elismerék mindazok, kik engem a mű megszemlélésével szerencsésitettek. — Ohajtásom jelenleg az volna, hogy a szedőgép készitéséhez kezdhetnék, 's csak mellesleg eszközölném az osztógépnak teljes hibázhatlanságát 's könyvnyomó-műhelyekbeni alkalmazhatóságát; minthogy ez a szedőgéppel némelly részeire nézve mérték — 's rendezeti viszonyban áll, 's melly végkép el sem készithető mindaddig, mig a szedőgép jobbadán előállitva nem lesz. — Ezen másodig mű, t. i. a szedőgép tekintetében legalaposb okaim vannak valósithatása 's rendkivüli haszna iránt továbbá is teljes meggyőződésemet fejezni ki; 's részben szavamat kezességül adom, hogy sikerülni fog 's haszonra és hatályosságra nézve még az osztógépet is felülmulandja. — Kérem az ügy tisztelt pártfogóit és barátait: méltóztassanak a tudósitásomban mondottak iránt magoknak szemtanuilag bizonyságot szerezni. — Szombaton és vasárnap (délelőtt) mindenkor működhetési állapotban tartandom a gépet. Más napokon — előleges értesités nélkül — nem volna mindig illy állapotban található, mert némelly javitások 's további kivitel néha szükségessé teszik a gép egyik vagy másik részének kivevését.

A ki a géptől mindjárt most non plus ultrát nem követel; ki a nagyobbszerű találmányok fejlődésének természetes menetét ismeri, az, reménylem, kielégitve érzendi magát eredménye által, mint aziránt megelégedésöket valójában kivétel nélkül nyilvániták is eddigelé annak szemlélői. Ugyszinte megnyugtatást szerezhet arra nézve is, hogy a ráforditott gyámolitások nemcsak elveszve nincsenek, hanem azon mag, mellyet a nemeslelkü adakozók a közjó érdekében elvetettek, szépen felvirult 's dús aratást hozand, ha e hazai veteményt a viszonyok szélvésze le nem dúlja. Részemről azon ohajtás, hogy szeretett hazámnak használhassak, most is szintolly nagy és lángoló, mint 10 év ótai ügyekezetem alatt folytonosan volt. De fájdalom, az ügy nem csupán az én ohajtásomtól függ, hanem azon eröktül is, mellyeket kölcsönöznöm kell. Azon tapasztalások szerint, miket hosszu életgyakorlat utján szereztem, át kell látnom, hogy mind physicai erőmet felülmulja, mind pedig a találmány létrehozatalával összeférhetlen olly módon akarom elkészíteni a betüszedő gépet, mint az az osztógépnél történt; mert pénzbeli erő hiányával, 's igy ügyes segédkezek és kellő műszerek nélkülözésével olly kényes munkához jó sikerrel nem foghatok; szintugy nem bizhatom — illy viszonyok közt — már igenis nagyon megviselt erőmben, hogy a szellemi munkán kivül, még az anyagi durvább dolgozást is megbirhassa. 'S ez volt egyedüli oka annak is, hogy az osztógép illy sokára elmaradt's hibázhatlansága még pótlólag eszközlendő. — Ugy gondolom, az többé már nem lehet kérdés: méltó-e az ügy további előmozditása? A kinek kétsége van: szemlélje meg azt a mi készen áll 's vegye kezébe a tollat, csak egy kis rövid számitás végett- — mi ennyiből áll: legyen egy szedőnek évenkinti jutalomdija (munkabére) nálunk 300 ezüst forint (Angliában 1,200—1,800); a gép felállitásának költsége legyen 6,000 frt, (mostanig a kegyes adakozásokbul és sajátombul négy év alatt ennyit fordítottam az első kivitelre, és tulajdonképen többet enfentartásomra és családoméra mint a gépre) minthogy 300 frt száztól hatos kamatláb szerint, 5,000 forint tőkének felel meg, — tehát bizonyos, hogy ha gépem csak egy szedőt nyerne is, nálunk már majdnem úgy is megtérítené a kamatot; igen de 14 szedőt nyer! — ennélfogva — — de a többit a gondolkozóra bizom. Én itt ugy állok, mint Cicero pro domo sua; de legyen szabad kilépnem a föltalálói helyzetből, 's ekkor nyiltan és merészen mondom, hogy a találmány a reform-teremtők sorába tartozik, mint Arwreight fonógépe, mint Fulton gőzerőmüve, 's mint Guttenberg faragott betüje, 's igy mindenáron létre kellene hozni, ha még csak puszta eszme volna is. —

Illy olcsó áron, mint a jelen találmánynál, még alig vásárolta meg valaha önjavát a világ. — A kételkedők vagy ellenkezők kifogásaira feleljen az itt álló mű; csak azon egyre válaszolok én, hogy némellyek azért hiszik fölöslegesnek gépem ügyét előmozditani, mivel a külföld már bir illyeket 's talán jobbakat: ez nem ugy van! Young, Delcambre, Clay 'stb. gépe, mint azoknak rajzait 's leirásait birjuk, soha sem lesznek igazán haszonvehetők, 's pedig azért nem, mivel a typographiai követelményeknek meg nem felelnek, mik sokkal terjedelmesbek, mint csupán az a b c-t betünkint lejátszani, — mit egyébiránt már az én mintám is megtőn. 'S vajjon hol működnek tehát azon gépek? Megolcsultak e általok a könyvek vagy folyóiratok? — Valóban különös, hogy nálunk a távolban levő, a nem látott — vizsgálat nélkül könnyü hitelt talál; 's ime a honbeli, mellynek én működési tanubizonyságait tettleg szem elibe állitom, még gúnyolókra is talál; holott hiteles adatokat mutathatok elő, hogy gépem a külföldön, eredményzésének egyszerü leirása következtében, bizodalmat ébresztett! Végül megemlitvén, hogy egy viszgáló biztosság kiküldése végett felsőbb helyen folyamodtam, hogy az ügy mibenléte részrehajlatlanul jusson köztudomásra: egyszersmind legbensőbb hálámat nyilvánitom a nyert gyámolitásokért, ügyem tisztelt pártfogóinak és barátinak. A nyert adakozások iránt, mellyekről a gyüjtők 's illetőleg beküldők annak idején ugyis említést tőnek a hirlapokban, — nemsokára másodjegyzéket bocsátandok közre, esedezvén, hogy az illetők, ebeli késlekedésemet gépi-munkámmal elhalmozottságomnak tulajdonitani méltóztassanak. — Pozsony mart. 12kén 1844. Kliegl.

Népnevelés.

(Csacsko Imrétől. Folytatás.)

A 3dik osztálybeli helységekben az elemi iskolákban 3 tanitó lenne, mert ezt a gyermekek nagyobb száma, 's a tanulmányok bővebb előadása ugy kivánná; de megtörténhetnék az is, hogy a müipar-iskolának teljes hiányában, vagy távollétében, a közel helységekbeli gyermekek közől találtatnának, kik a nekik szükséges ismereteket bővebben tanulni, és tapasztalás miatt is nagyobb városban neveltetni kivánnák. Illy helységekben, illetőleg városokban, ugy lennének az iskolák rendezendők, hogy a három első tanitási év 6—9 évig megegyeznék az 1sö és 2dik osztályi első három évvel egy tanitó alatt, a 4dik év itt szinte ugy volna rendezve, mint a második osztályu oskoláknál, és e 4dik évet egyiránt végeznék mindazok, kik gymnasiumba, realiskolába vagy helyben a felső elemi iskolába járni akarnak. E 4dik év után a gyermekek egy része gymnasiumba, másik része müipariskolákba menne, a többi pedig helyben tanulna tovább is. Az 5dik 6dik évben tanittatnék gazdaságtan, müipartan (technologia), épitészet, baromorvos, fogalmazás, számvetés és bővebben, mint olly helyen, hol csak egy vagy két tanitó van, ezenkivül lehetne még tanitani a gépészetet (mechanicát); czélirányos volna a tanitást ugy intézni, hogy azok is, kik egyedül téli hónapokban akarnak iskolába járni, az emlitett tanulmányi ismereteket megszerezhessék, a nyári hónapokban egyéb foglalkozásoknál használhatandók, de azok számára, kik egész iskolai éven át akarnak tanulni, a tanitás egész iskolai éven tartson, és csak ama különbség légyen a téli és egész évi tanitás közt, hogy a nyári hónapokban ismételtetik az, mit már télen mindnyájan tanultak. A 3dik tanitónak elég dolga lenne az ide jövő vidékiek miatt is, az 1sönek pedig talán sok volna, azért népesebb városokban több illy tanitó volna megszerzendő, egyik pedig külvárosban, vagy városokban.

A leánygyermekeket illetőleg: a 2—6 évesek a a kisdedovó intézetben a fiugyermekekkel közösen lehetnének; ugy szinte a 6—9 évesek is, kivevén ha a gyermekek sokasága miatt a figyermekeket a lányoktól elkülönözni kellene. A három első évben tanulnák mindazt, mit a fiuk a 3 első évben; a 9—12 éveseket különválasztva, és külön órákban kellene a tanultakban gyakorolni; ezenkivül még a gazdaságtanból és technologiából a leendő gazdaasszonyoknak legszükségesbet tanitani, különösen a házi foglalkozásokat illetőleg, p. o. kertészetet, téjjelbánást, télre-takaritást-gyümölcs-szárítást, sütést, gyertya-, szappan-készitést, mosást, 'sat. E tanitásban, valamint a kötés, varrásban, segédül lehetne a tanitónak a tanitóné; vagy nagyobb helységekben egy külön tanitó volna a tanulmányokra nézve, tanitóné pedig a kézi-munkákra. — Az erkölcsi nevelés együtt és külön volna eszközlendő a lelkész által — a testgyakorlatot illetőleg lányoknál is figyelem légyen.

Az iskolák belszerkezetének terve meglévén, szükség gondoskodni az azt létesitő eszközökrül, mik: az iskolaház 's ennek butorai 's a tanitó laka, könyvek, a tanitó fizetésére, és a szükséges költségekrei jövedelem.

Szükséges épületek: az iskolaház a tanitó lakával együtt; ezek a mennyire lehet a helység közepén együtt legyenek a könyebb felügyelhetés okáért, sőt a kisdedek számára való hely is itt legyen olly helységekben, hol külön kisdedovót nem tarthatni. — Az iskolaház mellett legyen tér, a gyermekek sokaságához mért, hol a testi gyakorlatokra szükségesek legyenek; legyen a tanitónak kertje, részint a kertészetbeni tanitás, részint pedig a tanitó könnyebb elláthatásának tekintetéből.

Szükséges bútorok: az asztalok, székek, padok, táblák, földabroszok, a természet-leiráshoz megkivántató képek, gyüjtemények és egyéb a tanitást könnyitő eszközök p. o. függőgolyók a számvetés könnyitésére.

Az előadandó tanulmányokróli könyv ugy volna készitendő, hogy abban az előadott nézetek szerint megvolna minden, mit az elemi elsőosztályu iskolákban tanulni kellene; és az egy tanulmányhoz tartozó ismereteket (valamint általában minden) kérdés és feleletekben ugy kellene előadni, hogy p. o. kereszttel vagy csillaggal meg volna jelelve, mi legszükségesb, és mintegy alapja a többinek, és azt tanulnák a gyermekek első tanuláskor: midőn pedig későbbi évben ugyan-e tanulmányt ismételnék, tanulnák az egészet, semmit ki nem hagyva. Ezzel eszközöltetnék, hogy a gyermek iskolábani járása kezdetekor megszerezvén magának a könyvet, azt használhatná minden következő évben, sőt (ha el nem szaggatja) azután is, és nem kényszeritteték minden évben uj könyvekért költeni. Azok számára, kik nagyobb városokban 3 tanitó alatt végzik a tanulmányokat, különös könyveket lehetne készíteni a gazdaságtan, technologia, épitészet és mechanicaról, mellyekben ezek bővebben adatnának elő; mint az előbb emlitett könyvben.

A könyvek kiadásánál tekinteni kellene arra, hogy azoknak időnkinti javitása az ismeretek haladása szerint ne akadályoztassék, tehát vagy szabad legyen az illy könyvek kiadása, hogy a vetélkedésnek tér engedtessék; felsőbbi felvigyázat mellett azonban, — nehogy a tanitó a jobb könyvek mellőztével, a rosszabbat használja; vagy ha az iskolai könyvek köz költségen adatnak ki, azoknak elkészitésére bő kézzel rendeltessék jutalom, hogy a legjobb fők is érdemesnek lássák az ebéli fáradozást, és csekély jutalom után csak silány munkát kapván, a kis jutalmat is inkább elvesztettnek ne kelljen tartani; de a nevelésnél fösvénykedni nem is lehet, nem is szabad, ha sükert akarunk. Ha illő jutalom után jó tanitókönyvet szereztünk, ez ne nyomassék számtalan, majd nem elhasználhatlan példányokban, mert igy akadályoztatnék annak, mi maga idejében ugyan jó, és tökéletes volt, de idővel elmaradott, elavult, javitása, a talán változott kivánatokhozi alkalmaztathatása, hanem legfölebb annyi példányban, hogy 10—15 év alatt elfogyjanak, mikor aztán ismét jutalomkitétel mellett annak javitását 's talán bővitését eszközölhetni.

A tanitót illetőleg, tanitó csak az lehessen, ki arróli képességéről nyilvános bizonyitványnyal bir; 's ámbár ohajtható, hogy ő felségétől legkegyelmesebben felállittatni rendelt tanitóképző-intézetek minélelőbb létesüljenek és minden tanitóságra vágyó egyén ott nyerjen képességéről bizonyitványt; de mert a szük ség sürgető; és nem remélhetni, hogy megkivántató számmal csődüljenek az illető intézetekhez a leendő tanitók részint idő-, részint költség-kimélés tekintetéből, azért a dolgot sükeresen siettetni és könnyiteni lehetne az által, ha minden kir. academiánál és lyceumnál rendeltetnék egy tanitó, ki tekintettel azokra, mik a népiskolában tanittatnak, tartana bizonyos meghatározott órákban tanitásokat a methodica, didactica és pedagogiából, e tanitásokat hallgathatnák minden gymnasiumot végzők, tehát bölcsészek, jogászok, kik magokban hivatást éreznének a tanitói hivatalra, 's egy év alatt elvégezhetnék az emlitett tanulmányokat, mikor kiállván a próbatételt, bizonyitványt kapnának. Ő Felségét meg kellene fiui bizohalommal kérni, hogy az emlitett tanulmányokból leczkéket tartandónak e rendkivüli fáradságaért dijt (például 120—200 frtot) legkegyelmesebben rendelni méltóztatnék. Igy lehetne reményleni, hogy könnyü alkalom adatván, többek készülnének a tanitói pályára. Elsőbbséget kellene azonban engedni azoknak, kik a felállitandó praeparandiákban két éven át tanulnák a szükséges tudományokat; és ha idővel illy módon készült néptanitókkal birnánk, az emlitett rendkivüli tanitást az akademiáknál megszüntetni lehetne, fenhagyván egyedül a külön tanitó-képző intézeteket. Academiával ellátott helyeken gondoskodni kellene arról is, hogy a leendő néptanitók hangászatot tanulhassanak. A tanitási nyelv a tanitóképző leczkéken mindenütt magyar legyen, hogy igy a leendő tanitók azt tökéletesen megtanulhassák.

A tanitók képzésére szükséges intézeteknek létesitése még nem elegendő, hanem illő gondoskodni a módokrul, mellyek eszközöljék, hogy alkalmas, tehát mind testi, mind lelki kellékekkel ellátott egyének legyenek hajlandók a tanitó hivatal elvállalására; mit ugy lehet eszközölni, ha a tanitók mindenek előtt a szükséges élet-fentartási szerekkel elláttatnak, a polgári életben nekik szolgálatukhoz arányzott állás adatik, és biztos remény nyujtatik, hogy hivatalbeli szorgalmas eljárásuk szerint sorsuk javulását eszközölhetik, és ha betegségbe esnek, vagy az életkor gyengeségeitől elnyomatnak, nem lesznek kénytelenek szükségben és megvetésben tölteni hátralévő napjaikat, hanem hasznos szolgálatukért, mind a polgárzattól, mind pedig a neveltektől hálát várhatván, gond nélkül és tiszteltetve nyugodhatnak fáradozásaik után.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (22 sz.) A cseléd-rendszer ügyében, közöl némelly észrevételeket Rosty Zsigmond, mellyeknek bevezetésében saját hivataloskodási tapasztalásira hivatkozik, hogy a gazdák és cselédek közti perekben legbajosabb a biráskodás, mivel nincs törvény. Erre nézve tehát ő is ugy vélekedik, hogy törvényt minél előbb alkotni mulhatlanul szükséges. Észrevételei leginkább a nemes cselédekre 's ezeknek szüléire, az emberséges bánásmódra, 's a ‚mértéktelen kegyetlenkedés' kifejezésére vonatkoznak, melly utóbbit különösen azért véli megváltoztatandónak a törvényjavaslatban, mert mértékletes kegyetlenkedést nem hisz létezni.

Nemzeti ujság. (22 sz.) Bevégeztetik illy czimü czikk: ‚Szerény figyelmeztetés a megyei kihágások korlátozására' — mellyben nagyon sajnálja szerző a főispánok tekintélyének javaslott csökkentését, a nemzeti szinü szalagos pálczácskáktól nem igen nagy hatást vár a kihágások korlátozására, 's ekép végzi szavait: A helyett, hogy a főisp. mélt. megaláztassék, és a választásokban uj működő erők teremtessenek, rendeztessenek a választók és választások uj formában és uj szellem öntessék az eddigi dulni kész hajlamba (sic), nem leend szükséges annyi büntetéseket szabni, mellyek választási gyakorlatunkat csakugyan nem tüntethetik kedvező szinbe a külföldnél. (sic).

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

8537. Pest városa tanácsának felirása szerint, Igl György és felesége született Veidinger Éva hitelezői csődületének határnapja f. é. april 22re tüzetvén ki, vagyongondnokká Veidinger Antal, pergondviselővé pedig Lauber Imre hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtmáshó 5. 1844.

8804. Hunkár Pál néhai dunaföldvári lakos hitelezőinek csődületére Tolna vármegye csődtörvényszéke által határidőül f. é. april 15ik napja tüzetvén, ideigleni tömeggondnoknak Késmárky Ignácz dunaföldvári jegyző, perügyelővé pedig Tóth István tiszti alügyész neveztettek. Költ böjtmáshó 5én 1844.

Kötelezvény-semmisítési hirdetés.

8502. Temes vármegye, Telbisz Benedek lippai gyógyszerész által báró Bornemisza József rendeletére 1843. évi junius 1jén kiadott, 's ugyanazon hó 15én fizetendő 3000 forintos váltónak, miután nevezett váltó az adós által gr. Lázár Ferencz engedményesnek történt kifizetése után eltévedt, megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ böjtelőhó 27 1844.

9061. Pest városa tanácsa Kutsera János folyamodása következtében 1841ik évi julius 24én 200 p.ftról kiadott, 's ugyanazon évi augustus 28án betáblázott, 's a mondott folyamodót szenvedőleg, Biffy Jánost pedig keresőleg illető, kifizetett, de elveszett kötelezvénynek megsemmisitése országszerte kihirdettetik, és azon esetre, ha az ahoz jogot tartó igényeinek bebizonyitása végett egy év 's egy nap lefolyta alatt magát nem jelentené, a kérdéses kötelezvény kitábláztatni fog. Költ böjtmáshó 5én 1844.

8834. Sopronymegyének felirása következtében, két rendbeli és pedig 1838dik évi junius 24én, 's 1839dik évi september 29én 400 p.ftról kiadott 's Pascher Mihályt követőleg, hg Eszterházy Pált pedig szenvedőleg illető eltévedett kötelezvényeknek megsemmisitése országszerte hirdettetik. Költ böjtmáshó 5én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

3253. Seligmann József, kinek tartózkodása nem tudatik, az ellene Schulmeister Francziska által inditott igénykereset tárgyalása végett f. évi april 2án regg. 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg; meg nem jelenése esetére Fejér Miklós váltóügyvéd rendeltetvén gondnokának. Költ Pesten a k. e. b. Vltót.széknek 1844. évi mart. 14én tartott üléséből.

(*62) **Ezen, Realitások- és pénzbeli nagy sorsjátéknál** 1—5

visszalépésnek nincs helye.

A huzás

szombaton, legközelebbi majus 25kén

bizonyosan 's másolhatlanul megtörténendik.

A **főtaláló** nyerendi a Bécs mellett levő,
's magas sztylben épitett, **11**. és **12**. számok alatti pompás

Breitenseei palotát

melléképületeivel, igen szép parkkal, rétekkel, szántó- és más földekkel egyetemben; továbbá

a Bécsben Wiedenen 413. sz. alatt levő szép házat,

melly realitásokért váltságul

200,000 váltó forint ajánltatik.

Ezen kitünő lotteria, mellynek terve igen egyszerü 's mindenki által könnyen érthető módon van szerkesztve, **26,000** nevezetes számu, csupán készpénzes találókat minden **sorsjegy-hozzáadás** nélkül tartalmaz, és a játéktery szerint nyerhetni

220,000	vagy	**206,000**	vagy	**204,000**	vltó ftkat		
202,500	„	**201,500**	„	**200,000**	„	„	
30,000	vagy	**25,000**	vagy	**23,000**	vagy	**22,000**	„ „
20,000	„	**16,000**	„	**14,000**	„	**12,500**	„ „
11,500	„	**11,000**	„	**10,000**	„	**9000**	„ „
8000	„	**7500**	„	**7000**	„	**6500**	„ „
6000	„	**5500**	„	**5000**	„	**4500**	„ „
4000	„	**3500**	„	**3000**	„	**2500**	„ „
2000	„	**1500**	sokan	**500—100—50**	vltó ftjával.		

A vörös ingyennyerő-sorsjegyekre nézve, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000—6000—4000—2500** — többen közölök pedig **100—50—40** vltó ftkat nyerhetnek, különös huzás fog történni; az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó **20** vltó ftot nyerend. Ugyanezek a főhuzásban minden találókra is együttjátszanak.

Egy részvény ára 5 frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, a különösen értékdus vörös ingyennyerő-részvényekből egyet ráadásul nyerend.

Bécs, januar 15. 1844.

Hammer és Karis
cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni M. Lueff-nél
Kristóftéren a „Minervá“-nál.

(*58) **Érmelléki borok eladása.** 2—3

Gróf Zichy Ferencz urnak diószegi uradalma részéről köztudomásul adatik: hogy a f. 1844ik évi april 24 és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő Diószeg mezővárosában, az uraság pinczéjében különbféle 's többnyire 1811, 1827 és 1834ik évi termésbeli fehér borok — árverés utján — eladatni fognak, — melly árverésre a vennivágyók ezennel meghivatnak azzal a figyelmeztetéssel, hogy az eladó borok mind majorsági termésbeliek, és hogy azoknak nagyrésze bakatorbor, egyébiránt csak hordónkint, de időközben is eladandók. — A vevőknek 3 hónapi idő engedtetik a vett borok elvitelére. Az uradalmi tisztség által.

(*56) **Hirdetmény.** 2—2

Néhai gr. Eszterházy László volt rozsnyói püspök ur tömege elleni csődperben hozott itéletek végrehajtása (minthogy mult februar 17ik napjára kitüzött időhatárt a hófuvások, és utak járhatlansága gátolták) ujabban f. 1844 évi april 10ik napjára, Bakonszombathelyi, ns Veszprémmegyei helységben van határozva. Mi is a megitélt, de még ki nem elégített követelésekre nézve, a kereső feleknek tudtul adatik.

Emich Gusztáv

pesti könyvárus és kiadónál 's általa minden hiteles könyvkereskedésben megszerezhetők

Császár Ferencz

következő munkái:

Utazás Olaszországban.

Két kötet. Csinosan füzve 3 ft p.

Költemények

1 kötet. Csinosan füzve 1 ft 20 kr p.

Beccaria

A bűnökről és büntetésekről.

1 köt. Csinosan füzve 1 ft p.

A Fiumei Kikötő

II-dik füzet, 40 kr. p.

Magyar Életképek 1843-ból

Pompás kiadás, csinosan füzve, 20 kr.

A Váltó-ovások

1 köt. Csinosan füzve, 1 ft 30 kr. p.

Ezen utóbbi főleg a váltójegyzőknek ováskörüli eljárásukban ép olly hasznos, mint szükséges kézikönyvül ajánlható.

(*55) **WAGNER József** müárusnál Pesten a servitatéren ujonan megjelent 's Bécsben Müller H. F. és Pozsonyban Streibig K. uraknál is kapható:

Der **„Negersclave“** (a négerrabszolga), költemény Vogel T. Ntől, egy hangra zongorakisérettel, zenére alkalmazta Hölze T. Seraf, a pécsi székesegyház karmestere. Ára 1 fnt p.p.ben.

MÜLLER H. F.nél Bécsben ujonan megjelent, 's Pesten Wagner Józsefnél kapható: **„Krisztus az olajfák hegyén“**, köre nyomva Geroschtul. Ára 2. fnt p.p.ben. 2—3

(*60) **Wagner József** müárusnál Pesten a servitatéren kizárólagos tulajdonjoggal ujonan megjelent:

Szemere Bertalan arczképe, élet után rajzolva és köre metszve Eybl F.-től. Ára chinai papiron 1 ft 40 kr., fehéren 1 ft 20 kr. p.pben. 1—3

(*61) **Hirdetmény.** 1—3

A nmgu magy. kir. udv. Kamara rendeléséből közhirré tétetik, miszerint a rosenbergi kamarai ser és pálinkaház a hozzátartozó ½ hold kerttel, 's 12½ hold kaszálóval f. e. 1sö novembertől kezdve, hat egymásutáni évre, 's igy october végeig 1850. — Nemkülönben a lykavai kamarai erdökben találtató bükkfatapló szedhetése, szinte f. e. november 1jétől számitva, három következő évre, 's igy 1847. év october utoljáig az ezen czélra f. évi majus 13kán a rosenbergi uradalmi kastélyban reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés utján bérbe fog adatni.

Bérleni szándékozók a szükséges bánatpénzzel, 's a mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva, a fenkitett napra hivatalosak. Egyébiránt a bérleti föltételek a hradeki kamarai praefectoratus irodájában, nemkülönben a rosenbergi kamarai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők. — Az árverésben zsidók is résztvehetnek.

(*53) 899 Az alsó-magyarországi kir bányakincstári kerületben két ideigleni al-ügyvédi hely az egyik Selmeczen 500 p. f. rendes fizetéssel — 10 öl tüzifával avagy 25 f. fapénz, és 50 p. f. lakpénzzel — a másik Besterczebányán 400 p. f. rendes évi fizetéssel — 10 öl tüzifával vagy 15 p. f. fapénzzel és 40 p. f. lakpénzzel betöltendő lévén; ezek mennél előbbi betöltése végett csöd hirdettetik akép: hogy e hivatalokat elnyerni kivánók folyamodásikat határnapul kitüzött 1844. eszt. april. 11dik napjáig az elsőre nézve e főkamaragrófsági hivatalhoz, a másikra pedig a beszterczei k. bányászi igazgatósághoz (illető előjáróik által) nyujtsák be. A k. bánya-főkamaragrófsági hivatal. Selmecz febr. 29. 1844. 3—3

(*57) **Árverési hirdetmény.** 2—2

A kir. közalapitványi javaknak bánsági kerületbeli, részszerint Temesváron, részszerint Csákován fekvő 7267 pozs. mérő tiszta búza — 9051 pozs. m. kétszer búza — 63 p. m. rozs — és 8535 p. mérő zabnak eladása végett f. 1844ik évi martius 28án Temesvár Józsefvárosában lévő uradalmi épületben reggeli 10 órakor fog árverés tartatni, mellyre a venni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva ezennelmeg hivatnak. Költ Csákován mart8. 1844.

(**54) **Eladó jószág.** 2—2

Pestmegyében Pesthez 6 órányira a dunaparton fekvő Apostagon 1842 p. fnt jövedelmet hajtó jószág szabad kézből eladó. Bővebb tudósitást vehetni Pesten magyarutcza 523. sz.a. Bényey László ügyvédnél.

Gőzhajózási értesités.

Ha a hideg vagy jég miatt semmi akadály nem jő közbe f. martius 6kától kezdve Pestről Bécsbe minden második nap egy gőzhajó induland utasokkal.

Az elindulás ideje reggeli 7 óra.

„Hercules“ vontatógőzös f. martius 6án Pestről Drenkovába indult.

Az **„Erős“** martius 14én Pestről Zimony és Pancsovába indul.

Ugyancsak mart. 14én egy gőzös utasokkal Drenkovába.

A t. cz. utazó urak kéretnek, miszerint utjegyeket a hajó elindulása előtt váltsanak, 's ép igy pogyászikat térítvény mellett adják föl.

Gabona-ár váló garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. martz	15.	pesti	mérő	100—126	70— 80	65— 72	50— 58	45—50	60— 71
Kassán	„ „	9.	pozs.	mérő	80— 85	—— 60	45— 50	35— 40	22—24	40— 50
Szegeden	„ febr.	14.	„	„	—— 60	—— 50	—— —	— 25	—— 30	—— 35
Baján	„ „	20.	„	„	57— 80	40— 47	—— 35	25 37	—— 25	—— 30
Miskolczon	„ „	22.	„	„	60— 65	40— 45	35— 45	28— 32	18—20	26— 30
Temesvárott	„ „	23.	„	„	—— 62	—— 45	—— —	—— 34	—— 27	—— 33
Pozsonyban	„ martz.	12.	„	„	78— 94	—— —	56— 68	—— 45	36—40	—— 52
Nagyszombatban	„ „	12.	„	„	82— 90	—— —	70— 74	41— 44	33—35	—— —
Győrött	„ martz.	2.	„	„	56— 76	44— 48	46— 49	33— 36	—— 32	38— 44
Mozsonyban	„ „	7.	„	„	76 108	—— —	56— 68	36— 46	37—40	46 50
Sopronyban	„ „	26.	„	„	75—112	—— —	55— 67	45— 50	55—61	52— 60
Pécsett	„ martz.	9.	„	„	60— 62	40— 42	—— 32	—— 32	28—30	32— 35
Beszterczebányán	„	9.	„	„	80— 96	—— —	56— 62	48 52	29—32	50— 65
Uj-Becsén	„ febr.	19.	„	„	70— 80	—— 60	—— —	25— 30	——33	—— 30

Pénzkelet.

Bécs, martz 16án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 ½
4 pcent. „ „ „	—	100 ½
3 pcent. „ „ „	—	77 ¼
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	747 ½
1839ki „ „ (250 frt)	—	332 ½
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1632 —
Esztorházy-sorsszám	—	57 —
Császári arany	—	102 ⅛

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. martz. 17. reggel; 8' 4'' 8''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

24. PESTEN, 1844. SZOMBAT, martius 23.

VILÁG

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától három krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés ‚a Világ szerkesztő-hivatalának' czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Észrevételek az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. — Fővárosi hirek és események. Kinevezések. — Pesti Józsefvásár. — Országgyülési tudósitás. Előleges közlések (a martz. 19. 20. 21kei kerületi és országos ülésekről mindkét táblán.) Részletes leirása a CXXd. országos ülésnek a t. KK. és RRnél mart. 13kán. Beszéde a nmgu elnöknek a megyei választások és tanácskozások szabályozása végett készült törvényjavaslatra nézve. B—d megye követének beszéde a mart. 5kei CLXVd. kerületi ülésben az adó-ügy iránt. — Pozsonyi hirek. — Megyei közlések: Pest, Bihar, Turócz és Csongrádmegyék közgyülésiről.

Spanyolország (A csend az országban helyreállni készül. — Uj hirek szerint ujabb összeesküvés. Alicante elfoglalva. Salamanca ur 's az alicantei zendülők. Rota törvényszéke Madridban visszaállittatik.) — Nagybritannia (Londonban lakoma O'Connell tiszteletére.) — Franczia ország (A pecsétőr válasza a párisi érsek emlékiratára. Páris erősitvényeiről 'sat.) — Olaszország (Könyvgyüjtés Szardiniában egy Konstantinápolyban alapitandó könyvtár számára.) — Németalföld (Törvény a vagyon-adó tárgyában.) — Helvétzia. Németország (Orkánok.) — Orosz és Görögország.

Egyesületi 's intézeti közlések: Magyar gazd. egyesület. — Nyilvános énekiskola.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 23. 1844.

Észrevételek
az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv javaslata iránt.

Honi törvényeink fő hiánya a büntetőtörvényekben van, mellynek pótlására az 1840. országgyülésből számos egyénből álló választmány küldetett ki, 's ez fáradhatlan szorgalommal tervet készitett. Azon köztiszteletre méltó számos intelligentia, melly abban egyesülve volt, e feladásnak egész kiterjedésben megfelelt, 's hibául legfölebb azt hozhatni föl, hogy igen tökeletes munkát szándékozott készíteni, 's minden pártvéleménynek eleget tenni, melly nagy feladat az emberi tökéletlenség mellett alig képzelhető; a lehető visszaélések elkerülésének megkisértése complicált munkát kiván, melly azokat még inkább könnyiti. Az előttünk lévő munkát általában csak akkor tartom alkalmazhatónak, ha a nemzet minden polgára azon kifejlődési lépcsőhez közelit, melylyen a választmányi tagok tündökölnek; de magunk körül tekintvén fájdalommal tapasztaljuk, hogy a népnevelés még csak terveztetik, és késöre várhatjuk azon siker, hogy honun ktöbb millió lakosai azon emberiség, 's igazság magas érzelmének felfogására képesek legyenek, melly a tervben feltételeztetik.

Minden lépten, 's minden tárgyban külföldre szeretünk hivatkozni, és az utánzás — nemzeti nyavalyánkká lön, pedig a latin közmondás szerint: omnis comparatio claudicat. A jónak elfogadása mindig dicséretes, de csak caeteris paribus, hasznos az utánzás. Meg kellene gondolnunk, hogy a külföld 100, 200 évvel ezelőtt kezdett már ahoz, mibe mi most kapunk, és hogy sok phasiseken ment keresztül, mig jelen állapotra jutott; mi ezeket mind át akarjuk ugrani, 's a siettetésivágy időt sem enged annak komoly megfontolására: mi különbség van alkotmány, szokás, nemzeti szellem, népértelem, sőt helyezeti 's éghajlati tekintetben köztünk, és Északamerika, Angol, Franczia- és más országok között. Szorgalmas méhek példájára mindenünnen a jót magunkévá akarjuk tenni, csak az kár, hogy ezen üdves törekvésben nem birunk ugyanezen állatok ügyességével; mert ők minden virágból, minden levélrül csak azt szedik, melly rendszeritett épitményökbe illik, és miből tiszta mézet és viaszt készithetnek, minden heterogeneum elmellözésével, azért elő is állitják a mestermüvet. Mi is sokat, igen sokat elfogadhatunk a külföldtül, csak a harmoniára vigyázzunk, melly nélkül a föld kerekén jó semmi sem lehet; ennélfogvást szedjük fel mind azt, mibül körülményeink és nemzeti szellemünk szerint mézet készithetünk, de ovakodjunk, nehogy a mi másutt méz, nálunk méreggé változzék, 's az alkotmányos életben disharmoniát szüljön. Illő, hogy az emberiség tekintete emelkedjék, és mindenkinek adassék meg a magáé; ámde arról sem kell megfeledkezni, hogy, ha Isten előtt mind egyenlők vagyunk is, ez egyedül csak isten irányában van igy, és a magunk-közti egyenlőség csak a lelki-tekintetben áll: de testileg ez annyira hiányzik, hogy tökéletesen egyenlő ember kettő sem létezik, azért lelkünk testbe szorulván, megszünik az egyenlőség. A philosophusok — vagy legalább kik azokúl tartatnak — közt is sok tulzó van, kik a lélek magán-állapotja, 's annak testteli összeköttetése közt különbséget nem tesznek, mégis ez oka, hogy nem minden philantropicus eszme gyakorlatban alkalmazható, és mire vezet az egyenlőség elve, ezt legelevenebben mutatta meg a franczia forradalom.

Közel állunk azokhoz, kik kevéssel meg nem elégesznek, és sokat kivánván elesnek czéluktól; mert ezt vagy el nem érik, vagy ha igen, nem tapasztalják azon sükert, mellyet a perspectivumban szépnek látszott rajz igért. — A külföldet nemcsak utánozni, de tulhaladni is akarjuk, és mit a legszabadabb elvü alkotmányok behozni nem mertek, azt kivánjuk megkisérteni. Illyen a halálos büntetés megszüntetése, mellyet sem Északamerika, sem Angol, sem Franczia ország még nem merészlett; és ha a toskanai csekély-területü nagyherczegségben, mellynek népessége már 2000 év előtt müveltsége által más nemzetek fölött kitünt, annak eltörlését be lehetett hozni, abból még nem következtethetni, hogy tehát nagy terjedelmü országokban, hol a népnevelés nagy részben még nem is isméretes, szinte czélirányos légyen; sőt épen azon körülmény, miszerint a halálbüntetés ott ismét viaszaállíttatott, mutatja, hogy annak rögtön megszüntetése, kivált nagyobb terjedésü állományokban, nem tanácsolható kisérlet. Igaz, hogy II. József császár az ausztriai birodalomban a halálos büntetést megszüntette, de maga tapasztalta, hogy kivétel nélkül meg nem állhat, mert Hórát és Gloszkát életöktől megfosztatta, és kevés év mulva maga húzta azt vissza. De II. József császár a halálos büntetés helyett még irtózatosbakat rendelt, mellyek a büntől elrettenthettek; sok előkelő családbeli, kik gályarabságra, vagy nyilvános utczaseprésre itéltettek, inkább szenvedte volna a halált; de az előttünk levő törvényjavaslat, a hazaárulónak, felségsértőnek, a borzasztó szülegyilkosnak, 'sat. igy a legundokabb vétkeseknek a kerületi börtönökben egészséges lakot, jó ruhát, szelíd bánást tervez, és minden testi büntetés megszünte után, a személyes letartóztatás egyedüli büntetése, melly azonban a rabok nagyobb részének azzal pótoltatik, hogy kényelmesb állapotba helyeztetnek, mintsem szabad lábon valaha voltak, és melly kényelmes állapotot számtalan hazánkfia még véres verítékkel sem szerezhetett magának. Ez által nehezen érnök el a büntetés azon kellékét, hogy másoknak elijesztő például szolgáljon, sőt azokat, kik röstség-, vagy szerencsétlenségbül élelmöket meg nem szerezhetik, arra ingerlendi, hogy bünt kövessenek el, igy majd a rabok számtalan polgártársaiknál jobban fognak élni, habár ezeknek szájok elől vétetik el a keservesen szerzett kenyér: mint p. o. nem rég egy magyar gyalog katona, ki századával egy várban tanyázott, a tábornok előtt azon kérését jelenté ki, hogy capitulatióját, mint vári rab, tölthesse ki, és a miért-re azt felelé, mivel jobb sorsuk van mint nekünk. Midőn a közember illy hasonlatosságokrul gondoskodik, nem reménylhetni, hogy a büntetés javitsa a gonosztevőket, mert ha, 10,000 közt egy találtatik, ki tanitás, vagy gondolkodás után irtózik a büntől, 's megjavul, 1000 javul a büntetéstöli elrettenés miatt. Köznépünk jobban kedveli a henyélést mint a munkát, és ha élete és hátulja az uj törvények által mentesittetik, boldogabb állapotot nem kivánhat, mint e nagy társaságban gond nélkül mélázhatni. Még kecsegtetőbb a bün elkövetése, ha azon javaslat elfogadtatnék, hogy a kamarai jószágokban gyarmatok állittassanak, hol minden megjavult, — színlett vagy igazi — azt csak isten tudja — gonosztevőnek 40 hold föld adassék. A becsületes zsellér — ki lakhelyén a nagy népesség miatt szorgalmának mezőt nem talál, és a fentirt jótéteményért hiába zörget, mellynek negyedrésze is boldoggá tenné, mivel a szegény de becsületes ember az ország gyámolitására nem érdemesittetik, — kénytelen valami bünt elkövetni, hogy ha családja addig megélhet, mig ő szép's jó tartás mellett börtönzés idejét tölti, ennek elmulta után jobbulást mutatván, — melly szivének könnyebben esik, mint a kétségbeesésbül elkövetett bün — családja boldogságának alapot vethessen, és a 40 hold kanaánföld elnyerésére qualificaltassék.

A büntetés tulajdona: boszulni, javitani és elrettenteni; azért a büntetésnek fájni kell, de mivel ez a bünös egyénisége szerint különbözik, és egyik fel sem veszi azt, a mi másnak fáj, azért a büntetésnek a bűnös polgári állása, lelki és müveltségi állapotjához mérendő A mi nem fáj, az nem büntetés, az nem javít; kinek a dorgálás, vagy szabadság elvesztése nem fáj, annak az nem büntetés; ugy emlékezem, hogy egy számtalanszor megveretett rabnak al-testrésze annyira megtompult, hogy néhány itcze borért 25 pálczát könnyeden kitartott, azért büntetés alá kerülvén, nem lehete őt pálczaütésekre itélni, hanem megkorbácsoltatott, mivel ez fájt; azért müveletlen, durva, minden erkölcsi képzettség nélküli egyénre olly büntetések szabandók, mellyek neki fájnak, és mellyek emlékezete őt az uj büntetéstől elrettenti. Sokan állitják, hogy a halálos büntetés nem czélszerü, mert a gonosztevő életét vesztvén, nem javulhat, és a nézőkben inkább szánakozást, mintsem büntöli elrettentést okoz. Ennek megczáfolására szolgálok az olvasó közönségnek egy pár ujabb ténynyel. Körülbelül három hó előtt két csavargó a szomszéd megyéből jövén egy uri sertésnyáj melletti kanászt megtámadott, sertéseit elhajtani kivánván; a hős pásztor a gondjára bizottakat híven őrizvén ellenzé, és védelmében az egyik rablót veszélyesen megsértette, mellyre a másik elugrott, sötét éj idején — nem látván, hogy a pásztor csak egyedül maga volt. Más nap megfogatván a sebjei miatt el nem szökhetett rabló, tudtára adatott, hogy rögtön-itélő bíróság elibe fog állittatni: mellyre ijedten vallá meg, miszerint társával azon hiedelemben volt, hogy e bíróságnak ideje lefolyván, jelenleg nem létezik, mellyet tudván soha el nem jöttek volna! Mi ebből a tanuság? — az, hogy a rendes per folyamától még eddig, pedig pálczával vegyítve, nem irtóztak, de az akasztófától igen; és ha még a bot is elmarad illy szörü embernél, ugy rája nézve semmi elijesztő nincs a börtönzésben. Szolgált e gonoszoknak a szerencse: mert a rögtön-itélő bíróság átadta a megye tömlöczébe, hol jelenleg nagy társaságban henyélve hizlaltatnak. Egy más megyében mult év elején egy kis, de ritka merészségü rabló-társaság ezt, és a szomszéd vidéket olly rémülésbe hozta, hogy a megyebeli fegyveresek semmiképen nekik nem árthatván, nagyobb számu katonaság több hónapig fáradozott azok üldözésében, végre csakugyan kipusztittattak a rablók, és három közölök felakasztatott. Minden ember örült a helyreállott nyugalomnak, senki sem sajnálá a gyilkos és gonosztevők sorsát; mellette azon meglepő következmény tapasztaltatott, hogy azóta — már több 10 hónapnál — a megye börtönében a rabok száma 80nál többre nem nőtt, holott az előtt soha 100-on alul nem volt, gyakran még sokkal több is, annyira hatott a három gonosztevőnek felakasztatása? Ez a halálos büntetés hatása, és meggyőződve, hogy a bot és halálos büntetésnek megszünte a rabok számát 2. 3 annyira növelendi, és mig a 10 kerületi börtön megkészül, ismét uj 10nek megépitéséhez kezdhetni. Angolországban nem törlik el a halálos büntetést — pedig bir legalább száz szigettel, hova számüzhetné a gonosztevőket, kik többé aztán ártalmasok nem lennének. Nem vagyok barátja sem botnak, sem halálos büntetésnek, de mig lesznek becsület iránt érzékenlen, erkölcstelen embereink, kiknek más büntetés nem fáj, és mástul nem félnek, addig a bot-büntetés eltörlését veszélyesnek tartom, a halálos büntetést pedig mindaddig a törvényekben szükséges meghagyni, mig mind büntetésre, mind elijesztésre egyenlőhatásu egyéb büntetés neme nem szabatik. Nem panaszkodhatunk a halálos büntetés gyakorisága ellen, mert kegyes királyunk a törvény szigorát a kegyelem utján annyira enyhíti, hogy a rögtön-itélő bíróságokat, 's katonákat kivéve, nem hiszem, hogy évenkint egész országban 30 ember végeztessék ki, melly 12 millió emberre ugyan nem sok, és nehezen dicsekhetik maga Angol vagy Franczia ország illy eredménynyel. Ezen igen gyakori kegyelem-adás szaporitja a bünöket, mivel a gonosztevők abban bíznak, mellyet részint beszédökbül, részint egy helybenhagyott halálos büntetés kihirdetésekor tapasztalhatni, mert a törvényszék halálos itéletét nem igen veszik fel; de midőn helybenhagyatva értik, mintegy váratlan lepi meg az illetőket, kik azon kérdést teszik, vajjon nem nyertek-é kegyelmet? — Azonban nem, kivánom, hogy e büntetés gyakrabban használtassék, vagy a kegyelem korlátoztassék, melly az uralkodók legszebb joga, hanem, hogy a törvényben való megmaradás által a büntöli elrettentésre használjon, és kik a halállal egyenlő büntetésre itéltetnek, de életök meghagyatik, ne élvezzék a hazának gondoskodását kerületi börtönökben, hol még törlő és zsebbevaló ruhával is elakarják némellyek látni, minek használatára még előbb tanítani kell; hanem számüzessenek távol a hazától, valamelly szigetre, mellyet külső hatalommali egyesség utján meg lehet nyerni, mivel ritka azon ember, még a legmegátalkodottabb gonosztevők közt is, ki hazáját nem szeretné, — és az ettöli kirekesztést a legsulyosb egyszersmind leghasznosb büntetések közé számithatni.

Második ujitás, mellyet nem kedvelhetek, az országos választmányi munka mellé csatolt különvéleményben kivánt esküttszékek. Ezek századok óta divatoznak Angliában, és utána behozattak Helvétziába, Északamerikába, Franczia-, Spanyolország és Portugaliába, Ceylon és Málta szigetekbe, és még némelly kisebb tartományokba. Az esküttszékek nemcsak a bünperek folyamában szülnek nagy változást, de az alkotmány lényeges részét teszik; van jó, van rosz oldaluk, mellyeket megismérni, azoknak a nemzet életéhez alkalmazhatását és szükségét komolyan megrostálni, és megvitatni kell, és nagybefolyásu következményei mélyen megfontolandók, mielőtt elfogadásuk meghatároztatik, mert visszalépni nehéz, sőt sokszor lehetlen. Ez nálunk nem történt, 's ezek tárgyaltatása elejétül fogva ugy tekintetett, mintha más nemzetnek akarnánk törvényt hozni, melly bennünket nem érdekel, 's azért tudnunk sem kell, mi légyen az. Merem állitani, hogy midőn mult nyáron ezek iránt utasitás adatott, nem volt 1000 egész hazánkban, kik e bíróság keletkezését, történeteit és valódi működését tökéletesen ismerték volna! és sokan, kik ismerték, részt nem vettek, mégis utasitás adatott rá anélkül, hogy az utasítás-adók az országos választmányban mellette 's ellene előadottakat ismerték volna! Míg a választmány dolgozott, tanácskozása eredményével együtt titokban maradt, kinyomatása pedig olly kevés példányban történt, hogy nagy ügygyel bajjal jutott 5. 6 illy példány egy megyének; mégis ezer meg ezer nemes adott utasitást arrul, mit nem ismért, nem tudott! Vak itélt a színekről. — Az esküttszékek feladattak mint ujdonság, melly jelen időszakban elég a pártolásra, 's az emberiség tekintete, kormány iránti bizalmatlansággal, és a birák általános roszlelkiségök előadásával füszerezett ékes szónoklatok és hirlapi czikkek hirdették az elvet, mellyre az ujdonság vadászai chorusban kürtölték a legyent, minthogy ebben rejlik honunknak egyetlen üdve 's enyészettöli mentő-szere, feleslegesnek tartván annak megvizsgálását, vajjon jelen alkotmányunkhoz illenék-é vagy sem. — A hirlapokban olvastuk azon nevetséges tudósitást, hogy egy megye — azért fogadta el az esküttszékeket, mivel a köznemességgel el lőn hitetve: hogy a megye mostani esküttei szaporitni kell, és hogy ezekben többen a köznemességbül az adózók költségén részesülendnek! — ha tudták volna nemestársaink, hogy ez által magoknak nemtelen birákat szereznek, aligha e tárgy szerencsésebb lett volna az ‚adó' kérdésnél — Most, midőn csak egy rendkivüli eset halasztatta el a határozatot, olvassuk a hirlapokban: mi légyen az esküttszék, és ha azon eddig alig történt eset elő nem fordul, hogy a szavazatok egyenlősége miatt felfüggesztessék a tárgyaltatás, egy megyének pótló utasitása megérkezéseig, csak elfogadása, vagy megbukása után tudtuk volna meg, miről volt a szó, miről adtunk utasitást, és miről várhatunk törvényt! — Ezt az országgyülés ujdan folyamának köszönjük, mert e tárgyban előre bocsáttatott a szavazat, a tanácskozás pedig utána elhalasztatott, bár az ország Rendei magok is megismerik, hogy tanácskozásait az országnak tudni kell, hogy abból közvélemény készüljön, 's a nemzet az alkotandó törvény okaival előre megismertessék. Ezért kivántatik a kerületi ülések jegyzőkönyvének kinyomtatása; de ez esetben a czél sem lett volna elérve, mert ha szavazásban elbukik, a nemzet képes sem volt volna rajta sajnálkozni, vagy örülni, mivel semmi tanácskozást, semmi ok-adást nem érthetett, — elfogadása esetében szinte nem veszett volna el az idő a megállapitott elv melletti, vagy elleni vitatással, 's a tanácskozás egyedül a for-

mára szorult volna, ugy hogy az esküttszékekkel, mintegy tündéri ajándékkal lepettünk volna meg. Illy eredménydús, az eddigi szokást, 's polgári életet megváltoztató törvényalkotásnál, én is szeretném az angolokat utánozni, kik meggyőződtek, hogy hirtelenkedés és rögtönzésből állandó törvény nem keletkezhetik, azért nálok minden organicus törvényt háromszor fel kell a parliamentben venni. Ennek utánzása megkímélne bennünket azon kellemetlen következménytől, hogy annyi holt törvényeink legyenek, 's az uj törvényeken nem kellene folyton változtatni, magyarázni, mirül az urbéri, végrehajtási, váltó és egyéb törvényeink megannyi szomoru példákat mutatnak. (Folytattatik.)

Fővárosi hirek és események.

Pest, mart. 23. 1844. A vásárnak vége. Máskor az eső, jég, és mostoha időjárat tevé azt élettelenné, most az idő némileg kedvezni látszék: a hajóhíd állott, a gőzhajók utjokat szabadon folytathaták —'s mégis az országos vásárnak csak amollyan hetivásári silány képe volt. Az idő — látván, hogy tavaszilag mosolygó nyájas arczával sem eszközölhet élénk adásvevést — a vásár utolján ismét elkomorult; tegnapelőtt éles hideg szél dúdolt utczáinkon végig, tegnap pedig inkább késő őszi mint tavaszi alakban mutatkozott a természet. Borongó, ködös nap, eső és havazással vegyest — 's a fázékony embernek ismét csak a meleg téli köntös vagy fütött kemencze szolgált védpaizsul a süvöltő szél fagyos lehellete ellen. — Bizony Martzius sem a régi már!

— Mult vasárnap déltájban két bécsi terhelt hajó az állóhid czölöpjei fölött megállapodni szándékozván, közölök az egyiknek horgonya szerencsésen földet ért; a másik azonban imehez ütődve, nyomban elsülyedt. Különféle árukkal ellepett födözete a hajó alsó részétől elválva, a viz fölületén tovább uszott, melly, elősietö segélykezek hozzájárultával, a sodró hullámárból kifogatott. Szerencsére emberhalál nem történt.

— A jótékony nőegyesület által czélbavett ezüstnyereményes sorshuzás, ma szombaton a német színházban, fogott végbemenni.

— A „Remény" gőzönyke e napokban megszüntette menetét. Gépszerei Ó-Budán megerősittetvén, nemsokára ismét folytatandja átszállitási hivatását.

— Soha, vagy igen ritkán volt annyi eladó paripa a pesti lóvásáron, mint mult vasárnapon. Vajjon nem azon hír csődíté-e a ló-eladókat ide, miszerint sok itthelyütti polgárok a polgári huszárok közé állván, paripákra lesz szükségök? — Azonban keltek-é a paripák, nem tudjuk.

— Vásárolni ha pénzünk van, 's eladni hogy pénzt szerezzünk, ez bármi együgyű becsületes embertől kitelik, de nem vetni 's még is aratni, már ez valamivel nagyobb mesterség 's egyenesen iparlovagok kizárólagos tulajdona. A jelen pénzszegény vásárból is közölhetünk némelly iparlovagi mutatványokat, magyarán mondva tolvaj-csinyokat, mellyek a gazemberi találós-észnek non plus ultrája. Mult vasárnap mart. 17kén egy gazdag gyapjukereskedő zsidótól, ki az országuton egyik gyapjuraktári épületben szállasola, 22000 pengő forintot, több kötelezvényekkel együtt csiptek el; e pénzöszlet a mult napon eladott gyapjuért folyt be, — 's a mi még különösebb, az iparlovag felnyitván a szobát, nem a pénzt vette ki a ládából, hanem a pénzt vitte el ládástul. Hir szerint némelly kötelezvények — mint különben is az iparlovagra nézve nem készpénz — a zsidó kereskedőnek kezéhez már visszajutottak.

— A „nemzeti kör" eddigi lakását, jövő sz. Jakab napkor, az országuton lévő Kunevalderféle házba teendi át. Némellyek rebesgetik, hogy a háztáján mélyedező tavaszi és őszi sár sokakat elidegenitend ez eddigelé sürüen látogatott társulattól. — A „Kör"nek némelly (körülbelül 50) részvényes tagjai tegnapelőtt vígan mulatoztak a budai Horváthkertben. — Ebédjöket a zordon szél daczára is vig társalgási beszédek fűszerezék. Egy túlphilanthrop azon megjegyzést tevé, hogy azon pénzöszletkéért, mellyet a vendéglő, itt a német arena tőszomszédságában étel- és bor díjában fölvett, a vizáradás által megkárosult szegény aradiak — legérzékenyebb hálaköszönetet szavaztak volna.

— Martzius 16dikán Bécsben a kilencz nagy realitások sorsjátékának huzása megtörténvén, közöljük ezennel a főnyerteseket, 's ohajtjuk, hogy ismét Magyarhazánk lakosainak mosolygott légyen a szerencse. A 144,420 szám nyeré a 8 realitást vagy is váltságul 200,000 váltó forintot; a 92177 sz. 10,000 ftot; 32,837 sz. 5,000 ftot; 115385 sz. 4000 ftot; 28,347 sz. 3000 ftot. — A „vörös ingyen nyeremények részvények közől a 106,545 sz. nyert 50,000 ftot; 66,700 sz. 7500 ftot; 22,521 sz. 6500 f.; 900 sz. 3500 f.; 13019 sz. 2500 f.; 65,166 sz. 2000 f.; 98508 sz. 1500 f.; 115908 sz. nyert 1000 ftot váltóban.

— A csüggedetlen munkásságu Császár Ferencztől nemsokára sajtó alá kerül: „Mythologiai szótár főtekintettel a római classicusok magyarázatára." Mintegy húsz csinos nyomatu képecske lesz a munkához csatolva, melly valamint egyrészről a classica literaturára nézve valóságos szükséget pótoland, úgy másrészről kiállitási csin által egyike leend az e nembeni legdiszesebb könyveknek. Megjegyzendő, hogy a képecskék is mind Pesten rajzolvák 's nyomvák, mi ez ágbani müvészethaladásunknak is örvendetes jeléül szolgál.

— Hartleben K. A. könyvkereskedésében, mint tulajdonos árulmányai legközelebb megjelentek 1) a Külföldi Regénytár XXIIId. kötete, kiadja a Kisfaludy-társaság. E kötetben befejeztetik a „Robinhood" czimü angol regénynek I része, szerzé James György, fordità Petőfy Sándor. — 2) Torzképek III és IV rész irta Nagy Ignácz. A IIId. Rész tartalma: Kos ur szivbajai; a divatorvos; arszlánynő; vadaskerti estély; a vállalkozó; a nyárspolgár; Fripon szerkesztői bajai. — A IV Részé: Éjféli tapasztalások, a hajhász; a koldusbiró; növényországi forrongás; polgári estély; Medve ur története; az uzsorás; Zajtay. E torzképeken is, valamint az előbbenieken, eredeti satyricus humor ömlik el, 's reményljük, hogy Hartleben ur, azok kiadásával szerencsés vállalatot kezdett meg. 3) Nemzeti könyvtár, kiadja a Kisfaludy-társaság pártfogásával Schedel Ferencz; negyedik füzet: tartalma Csokonai minden munkái; ára 40 p. kr. —

Tiz krral is segithetünk szerencsétlen embertársainkon! Hétfőn mart. 25., a midőn szini előadás nem leend, fog tartatni Pesten a k. városi redut-termekben, hol 3500 ember elfér, az aradi vizkárvallottak javára nagy Reunio. Morelly F. ur, e nemes czélt előmozditandó, dij nélkül igazgatja a zenekart; melly a legujabb müvek előadásával fog kedveskedni, miről majd egy külön hirdetmény szóland. Emmerling Károly ur, mint minden jónak buzgó előmozditója, ez alkalomra nemcsak a teremeket dij nélkül ajánlá meg, de egyszersmind minden, a helyzettel járó szükséges költségeket is sajátjából pótoland. Kezdet d. u. 4 órakor. Bémeneti dij 10 pgő kr.

— Nemzeti szinházunkban. Kedden, martz. 26án, Egressy Béni javára, bérletfolyambam adatandik „Richelieu első párbajai." Vígjáték 2 felvonásban, Bayard után fordította a jutalmazandó. Felvonások után, a Sárközi Ferencz igazgatása alatti pápai magyar zenészkar, a jutalmazandó iránti szivességből fog működni.

Cuique suum. A Jelenkor 22ik számu „budapesti napló"jában egy czikk közöltetik, mellynek irója, a sötét középkor előitéleteitől elfogultan, ugylátszik, czélúl tüzte magának a zsidó elleni gyülöletességet tetőpontra emelni. Hogy e szép! 's méltányos!! igyekezetének megfelelhessen, nem átallá körmönfont hazugságok és aljas rágalmakkal rutítni, a többi magyar lapok által dicséretesnek elismert tényt. De szabadjon élnem a budapesti naplói tudósitónak irásmódjával; elbeszélem én is a tényt, és kiviláglik, mennyire ferditheti és torzithatja el roszlelkűség a legtisztább indulatot 's akaratot. — Egy szegény és távolvidéki szüléktől származott izraelita orvosnövendék, a kórházban meghalálozván, hogy tisztes állásához képest illőleg eltakarittathassék, egy tanulótársa 's barátja által aláirási ív bocsátatik közre, 's keresztény és zsidó növendék vegyesen ír alá az ügytárs temetésére szükséges költségek fedezhetésére, a nélkül hogy valakinek csak eszeágában lett volna magyarszertartású eltakaritást követelni, 's a nélkül hogy derék keresztény társink csak legtávolabbról is szólottak volna adórul, mellyel a zsidók őket sanyargatják, jól tudván, hogy vannak bizonyos keresztény tudósitók, kikhez képest a zsidó csak királyi azaz rendes kamatokat vesz. Mindemellett az egybegyült pénzöszveg a költség fedezésére elég nem lévén, a még hijányzó pénz az elhunyt növendéknek már emlitett barátja által pótoltaték. — A holtat vivő magyar-öltözetüek közt zsidók és keresztények vegyesen találtattak, mellyért derék ügytársinknak köszönettel tartozunk, a sirkertben pedig egy keresztény orvosnövendék tarta beszédet, bizonyságaul annak, hogy müvelt ügyfeleink rég kivergődtek már a gyermekszobai előitéletekből. Eddig a történet, meztelen valóságában előadva. — Most kérdezi a Jelenkor müvelt tudósitója: vajjon érdemel-é dicséretet egy zsidó lelkész, ki pénzért magyarul beszél? Sajnállak tudatlan tudósító, kit az előitéletek illy durva és merész hazugság állitására birtanak! Nem illett volna-e inkább kérdezősködnöd és megtudnod, hogy Bach ur egy krajczárt sem kap illyesmiért, sőt hogy zsidólelkésznek efféle dijakat elfogadni tiltva van? hogy Bach ur egykét növendék által felszólittatván magyar beszéd tartására, azt felelé: hogy nem érzi magát elég erősnek a magyar nyelvben és igy másnap a közönséget magyar beszédével valódilag meglepé? Nem méltó-é tehát dicséretre egy köztiszteletben álló agg törekvése magyar érzelmeket magyarúl terjeszteni? Mondom, sajnállak tudatlan tudósító, ki nem átallván a legdurvább koholmányokat mint tényeket a közönség elibe terjeszteni, még bevégzésül a hallomásból ismert hirt is előadja, mintha a kesergő izr. növendékek a megmaradt szövétnekek árából lakomát tartottak volna. No illyesmit csak hallott, de a többit tudja; e szerint nem cselekszem tulságosan, ha a Jelenkor bölcs-belátású tudákos tudósitóját a közlött hazugságoknak viszavonására vagy bebizonyitására felhivom. Niák Dávid.

Pesti józsefvásárunk az idén mind nyers termények mind kézműárukra nézve egyike volt a legközépszerűbbeknek, minek oka részint a rosz utaknak is tulajdonitható; mindamellett a gyapjut keresték és igen jó áron is kelt. A részletekbeni keletkülönbség igen csekély volt. Timsó (fejérnek) mázsája 7 ft ppben, Pálinka akója, jelesül 20 foku rozs pály. 4—5 ft pp.; bánsági szilvap. 8—12 ft 15 kr. pp.; Toll mázsája, fosztatlan 20—70 ft pp.; pehely 90—160 ft pp. Bőr: borjubőr párja 2—5 ft; juhb. 1 ft 36 kr.—2 ft; bárányb. 1—1 ft 6 kr. Halzsir 17 ft 30 kr. Gabna: p. m. buza, magyar 1 ft 12—1 ft 52 kr. pp.; kétszeres 56 kr.—1 ft 2 kr. pp.; rozs 56 kr.—1 ft 4 kr. pp.; árpa 38—50 kr. pp.; zab 35—40 kr. pp.; tengeri 56 kr.—1 ft 4 kr. pp.; Szőr: lószőr mázsája, kifőzött 36—48 ft pp.; nyers hosszu 60—68 ft pp.; rövid 30—35 ft pp.; kender mázsája, apatini gerebenetlen 8—11 ft 36 kr. pp. Nyersbőr: tehénbőr párja 12—16 ft 42 kr.; ökörb. 20—25 ft 36 kr. pp. Méz: bánsági fehér szinméz, mázsája 18—19 ft; bánsági sárga 14—15 ft; bánsági barna 12—14 ft; rozsnyai 19—20 ft pp. Gubacs: 120 font uj gubacs első minőségü 8 ft 30 kr.—9 ft 15 kr.; 2od minőségü 7—8 ft; 3ad minőségü 6—6 ft 30 kr. Olaj: mázsája, repczeolaj, vadrepczéből 11 ft 40 kr.; szelid repczéből 12 ft 15 kr.—12 ft 45 kr.; tisztitott r. olaj 13 ft 30 kr.—14 ft 45 kr.; lenmagolaj 15—17 ft. Hamuzsir: mázsája, magyar fehér 11—11 ft 15 kr.; kék közönséges 9 ft 15 kr.—9 ft 45 kr. Juhgyapju: mázsája, egynyiretű finom 85—92 ft pp.; egynyiretű középsz. 56—78 ft; közönséges 36—48 ft; kétnyiretű finom 52—55 ft; középsz. 42—50 ft; közönséges 26—38 ft; nyári finom 50—55 ft; középsz. 40—50 ft; közönséges 24—38 ft; báránygyapju 40—100 ft; bőrgyapju 40—80 ft. Szappan: mázsája, szegedi 10 ft 48 kr.—11 ft 36 kr. Szikső: mázsája, finom, 9 ft 36 kr.—10 ft pp. Dohány: mázsája, tiszai első minőségü 12—16 ft; 2od minős. 7—11 ft. Debrői 1sö minős. 16—20 ft; 2od minős. 9—13 ft; 3ad minős. 6—8 ft. Fagygyu: mázsája, olvasztott, tekercsekben 16 ft 48 kr.—21 ft pp.; bánsági göngyölben 19 ft 30 kr.—20 ft 15 kr. Bor: tokaji asszu, általagja 100 ft pp.; ménesi asszu akója 20—100 ft pp.

A nmgu magy. kir. udv. Kamara Pajthényi Ambrus poroszlói kir. sómázsálót szolnoki kir. sómázsálóvá, ennek helyére pedig Rosztoczky János szathmári kir. sópajtaőrt léptette elő. — A zimonyi harminczados-segédállomás ürességbe jött.

Országh János gácsi kir. ellenőrködő sómázsamester f. e. februar 17én meghalálozott.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Martius 19kén a CLXXIVdik kerületi ülésben (elnökök Semsey A. Sáros, Kroner L. Mosony; kerületi jegyző Vitkovics; naplóvivő Eischl.) a jász kun- kerület rendezéséről szóló törvényjavaslatba kerületi tárgyaláskor közbejött változások szerkezete meghitelesittetett.

Ugyan e napon a CXXVdik orsz. ülésben a KK. és RRnél a megyei választások 's tanácskozások szabályozásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása bevégeztetett. Az először tárgyalás alá került 44dik § hosszasabb vitára adott alkalmat, mellyben némellyek a választásokon történhető rendbontás esetében a főispánra kivánák bizni a rendelkezési hatóságot, mások a szerkezetet védelmezék, melly azt az őrszékre bizza. Ez utóbbi vélemény lévén a többségé a 44. §. a következő 45—48 §§kal együtt helybenhagyatott. A főispánok kihágásairól szóló 3dik fejezetet, mint a főispáni jogok megszoritása 's büntető-törvénykönyv rendelkezése mellett szükségtelent, némellyek ki akarták hagyatni; kivánatuk azonban foganatlanul hangzott el. A következő 4dik fejezet §§ai meghagyattak ugyan, de rend tekintetéből minden czim nélkül a 14 §. után soroztattak. A követválasztásról szóló IIdik szakasz minden módositás nélkül megmaradt. A gyüléseket tárgyazó 3dik szakasz némelly szerkezeti módosítások mellett hasonlóul megállapittatott.

A mlgos FőRRnél ülés nem volt.

Martius 20kán a CXXVIdik országos ülésben a KK. és RRknél tárgyalás alá került a KK. és RRk. ha-

tározata azon k. k. levélre, melly Szatmármegye egyik követe Uray Bálint ellen az országgyülési ifjuság által elkövetett kihágás tárgyában érkezett. E határozat néhány ellennyilatkozat kivételével általános pártolásra talált; azonban egy megyei követ kivánván a napló által a jövendőségnek átadni a kir. levélben megirott események okait, az érdekelt szatmármegyei követ életéből némelly tetteket elősorolt. Előadása számos nyilatkozatot vont maga után, mik a tárgy érdemétől eltérve leginkább Uray Bálint személye körül forogtak, egyrészrül vádlólag és támadólag, másrészről védelmezőleg. A személy körüli hosszas küzdés után a felolvasott határozat helybenhagyatott. Bevégeztetvén e tárgy feletti tanácskozás, tárgyalás alá került az évenkinti országgyülés érdemében készült üzenet és törvényjavaslat, mik ellen több rendü nyilatkozatok hangzottak el minden foganat nélkül az ellenkező utasítások nyomán.

Ugyan e napon a mgos FőRRnél folytattatva lőn a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a polgárok jogait tárgyazó 98 §nál a követválasztás kérdése felett mult ülésben megszakadt tanácskozás fonala. Nagy rész a követválasztás jogát a polgárokra veszély nélkül bizhatónak nem látta; attól tartván, hogy ezen intézkedés a megyéknél elharapózott választási kórállapotot fogja a városokba is bevinni; ez okon a követválasztás jogát a képviselő testületre kivánta bizni. Más rész ellenben a követválasztásnak már megtörtént korlátozása 's czélszerü intézkedések mellett lehetlennek tartván a választási kihágásokat, az ugy is igen kevés számra szorított polgárságot kivánták a RR. javaslata nyomán felruházni a követválasztás jogával. Hoszszas és érdekes vitatkozás után a közvetett választás pártolói nyervén többséget, határozattá lőn a követeknek a képviselő testület által leendő választása. A követválasztás kérdése ekép eldöntetvén: a következő §§ok a 42dikig némelly módosítások és kihagyások mellett megállapíttattak.

Martius 21kén a CXXVIIdik országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá került a KK. és RR üzenete 's törvényjavaslata a hajdu 's jász-kun kerületek rendezése tárgyában. Az üzenet szerkezete minden módosítás nélkül helybenhagyatván; helybenhagyatott a hajdu-kerület rendezéséről szóló törvényjavaslat I-ső része is, melly a nevezett kerületet általánosan tárgyazza. Az egyes hajduvárosokról rendelkező II-dik résznek telepedésről szóló §§-phusai hoszasabb vitatkozásra adtak alkalmat a telepedéssel együtt járó polgári jogok és közös haszonvételek felett. A hosszas vitatkozásnak csekély szerkezeti módosítás lőn eredménye. Vitatkozást idézett elő a közterhek viseléséről szóló 39 § is, melly a hajdu-kerületben lakó nemeseket közteherviselés tekintetében némikép megkülönbözteti a törszökös hajduktól; ezen §ra nézve az illető kerületi követ nyilatkozata, mellyben különösen a hajduknak a fejadó alóli felmentését 's e tekintetben a nemesekkel egy lábra állítását kivánta, számos párolókra talált 's többség által határozat erejére emeltetett.

Ugyan e napon a mgos FőRRnél a városok rendezése folytában tárgyalás alá kerültek a képviselő testületről 's annak jogairól szóló §§ok, mellyeknek tárgyalása közben leginkább két ellenkező inditvány körül forgott a tanácskozás. Egyik a tisztviselők választásának jogát kivánta elválasztatni a közigazgatástól 's ezt a képviselő testületre, amazt különösen a tisztviselők választása végett a polgárság által választott meghatalmazottakra akarta bizni; ezen meghatalmazottak számát akép illesztvén a tisztviselők számához, hogy minden a közigazgatásban szavazattal biró tisztviselőre 3 választó essék. Másik inditvány a tisztviselők választását a polgárságra, a közigazgatási jogokat a képviselő testületre akarta bizni, a képviselő testület tagjainak számát 300—50 között állapitván meg, a képviselők választását pedig ugy kivánván elrendelni, hogy a képviselő testület felerésze minden 3dik esztendőben megújuljon. E két inditvány mindegyike érdekes előadások által védeték és ostromoltaték; határozat erejére az első emelkedett. Az utóbbi inditványnak azon elve, melly szerint a képviselő testület fele része minden 3 évben megujul, hasonlóul határozatba ment. A képviselők száma pedig a polgárok számához akép alkalmaztatott, hogy kis városban minden 5, közép városban minden 10, nagy városban minden 15 polgár után egy képviselő választassék. Ezeknek megállapitása után némelly szerkezeti módosítások mellett megállapíttattak a képviselőkről szóló §§ok a 167ig.

Részletesb leirása a mart. 13kai CXXdik országos ülésnek a KK.és RRnél, mellyben tárgyalás alá került a megyei választások és tanácskozások szabályozása végett készült törv.javaslat. A ker. elnök t. i. átnyujtá a közelebbi ker. tanácskozások eredményeit, névszerint a fentebb idézett törvényjavaslat iránti izenetet 's a főispáni esküpéldányt, — a most nevezett törvényjavaslatra vonatkozó azon nyilatkozattal, hogy mivel a KK. és RRk az abban megállapitandó bíróságra nézve még meg nem egyeztek, ezen hiány kiegészitése idejéig a törvényjavaslatot a FőRRhez átküldeni nem kivánják; benyujtotta továbbá a febr. 6ról költ k.kir. leiratra szerkesztett fölirási- 's törvényjavaslatot és izenetet is. — Tanácskozásba veendő levén elsőbb a megyei választások és köztanácskozások szabályozását tárgyazó törvényjavaslat: elnök ő exclja következőleg fejté ki a munkálat iránti általános nézeteit: Meg fognak engedni a KK. és RR., hogy ezen munkálatra észrevételeimet mindenekelőtt általánosan előterjeszszem. Egyike a legnevezetesebb tárgyaknak áll előttünk, mert a megyei választások és köztanácskozások elrendezése legényegesb részét teszi megyei intézvényeinknek; azon szerkezetnek, mellyet alkotmányunk legnagyobb kincsének és szabadságunk palladiumának tartottunk és fogunk tartani mindig; melly azonban teljes erejében és tisztaságában csak ugy állhat fen, ha a visszaélésektől különösen a megyei választás és közdolgok feletti tanácskozások gyakorlatában közbenjött vétkes kicsapongásoktól megmentetik. Ez nemcsak a t. KK. és RR. figyelmét, hanem ő Felségeét is magára vonta, midőn k. kir. előadásaiban ezt az országgyülés egyik főfeladatává tevé. A megyék alkotmányos helyeztetésének általános előadásával nem akarok a t. RR. unalmára lenni, mert előttünk a dolog közönségesen tudva van. — Valamint mindennek, ugy ennek is vannak fény- és árnyékoldalai; a dolog természete szerint fényoldalai közé tartozik az, hogy a megyék municipalis jogaiknál fogva magoknak hoznak ugyszólván helybeli törvényt, a kebelbeli körülmények tudásánál fogva legczélszerübben; magok választanak tisztviselőket, 's pedig nem állandókat; hanem kik bizonyos időjártával változnak, 's ezáltal megszabadulnak nemcsak az állandó tisztviselők az ugynevezett bureaucrat a lehető nyomatása alól, de az önválasztott rosz vagy ügyetlen hivatalnoktól is; szóval beldolgaik folytatása és kormányzása a helyhez és személyekhez lévén alkalmazva, mind czélirányos, mind a lehetőségig legjutalmasb. Ellenben árnyékoldala a dolognak, hogy az ugynevezett központositás (centralisatio) nagyon is hiányzik, a mi egy kiterjedett országban nem kis hiány, mert az egyes részeknek mindig a közre kell czélozni, és a központositás utján a közjó más nemzetek példája szerint leghamarabb és legkiterjedtebben éretik el. — Ezen municipalis elrendezés szerint a legfőbb hatalom, minthogy a végrehajtó tisztviselőket nem maga választja 's nevezi ki, természetesen nem működhetik sem azon sebességgel, sem azon bizonyossággal mint másutt; azonkivül a különféle municipalis törvények és statutumok által gátoltatva, a közre czélzó rendelések is olly hatást nem tehetnek, mint olly országokban, hol illy ellenkezés nem létezik. Még a megyék árnyékoldalához tartozik az is, a mi más tekintetben fényoldal, hogy épen a magánérdekek, mellyek a helybeli hatóság által legjobban intézthetnek el, ha párt- és személyes érdekekké alakulnak át, sokszor zavarokat és összeütközéseket okoznak. Azonban ezen árnyékoldalait a vmegyei életnek törvényeink és alkotmányunk monarchico-aristocraticus szempontból mindig figyelembe vették, és a mennyire azon institutioval megegyezhet el is háritották. Hármat tartok ollyat törvényeinkben és alkotmányos szokásunkban, mi által a megyei életnek most emlitettem alkalmatlansága elhárittatik. 1) monarchiai szempontból véve a fejedelem befolyásának — nevezzem bár ezt végrehajtóhatalomnak vagy főkormánynak, — mindenütt működni kell, 's nálunk ez különösen a megyékre nézve az ugynevezett királyi főfelügyelési jog (jus supremae inspectionis regiae) által gyakoroltatik. A fejedelem fölvigyáz, hogy a megyékben a törvények teljesittessenek; törvényekből folyó rendeléseket tesz 's a törvény elleni tetteket tiltja, sőt akadályoztatja, midőn egyes személyek ellen törvénytelenségek követtetnek el, ha ő Felségéhez folyamodnak, panaszaikat törvény és igazság szerint eligazitja. 2) Ezen befolyását a fejedelem egy főtisztviselő által gyakorolja, ki a megyének első tisztje ugyan, de választástól, mint a többi nem függ, hanem egyenesen ő Felsége kinevezésétől, és ez a főispáni hivatal, melly alkotmányunk és megyei rendszerünkkel egykoru, ez azon kapocs, melly ő Felsége fels. kormányát a megyékkel törvényesen összeköti. Nem akarom előadni azon fontos és kiterjedett jogokat, mellyekkel a főispáni-hivatal törvényeink által fel van ruházva, mert ezek a t. RR. előtt ismeretesek, elegendők ezek mindenesetre, hogy általok ő Felsége törvényes befolyását a megyékben teljes hatással gyakorolhassa. A királyi főfelügyelési jog, és a főispáni hivatal tehát azon két alkotmányos mód monarchicai szempontból, melly a megyék árnyékoldalait mérsékli és kiegyenlíti. Harmadik mód jól értett aristocratiai tekintetben az ugynevezett pars saniornak eszméje, melly mind törvényeinkben világosan fel van állitva, mind törvényes szokásunkban állandóul egész a mostani időkig tökéletesen ki vala fejtve, és megtartva. Nem is lehet ez másképen kivált olly kiterjedett és számos aristocratiában, mint a magyarországi nemesi rend, hol száz ezereknek van a közre befolyásuk, ha ezt törvény nem mondaná is, magának a törvényes szokásnak, a józan administrationalis politicának kell illy bölcs mérsékletet előállitani, a mint nálunk elő is állittatott. Melesleg mondva, meg kell vallani, hogy egyegy állandobb de egyszersmind nehezebb kormány az aristocratiainál nincs; itt sok tekintettel kell lenni, a mi más kormányzás formáinál nem annyira szükséges; az absolut kormány előtt mindenki egyformán hajlik és engedékeny: a tiszta képviseleti kormány sem jár annyi akadálylyal, mert világosan kimondva, tiszta képviseleti kormány az, hol a többség, 's gyakran igen is absolut — parancsol. Itt az egész mesterség a pártok között abból áll, hogy a többséget ennek a kezéből kivegyem és magamnak adjam át, hogy magam üljek oda, hol azelőtt más ült. Az aristokratiában, hol olly különféle az osztályzat, érdek, személyesség, minden viszonyra erősen fel kell vigyázni, itt a többséggel a kisebbséget eldönteni, megsemmisiteni nem lehet. Innen jött azon természetes politika, hogy ámbár nálunk a nemesség alkotmányos jogaira nézve egyforma, tekintettel volt mindazáltal mindig az aristocratia eszméjének szóbeli értelmére, melly az aristosoknak, e politikai értelemben vett jobbaknak, főbbeknek kormányát jelenti. Kik kissé idősebbek vagyunk, gyakorlatban láttuk ezen viszonyokat, mind természetes helyeztetésökben, mind változásukban; jól emlékezünk, hogy az ugynevezett számos köznemesség milly befolyással volt ezelőtt a közdolgokban különösen. Ha mondanom lehet, magam is tudva szólhatok a dologhoz, mert olly vidéki vagyok, hol számos ezen nemesi faj, és középállásu születésem, hajlamomnál fogva mindig közel állottam hozzájok; meg kell vallanunk, hogy ezen közrendü nemesség egy tiszteletreméltó testület vala, csendes, nyugodt polgárokból, legnagyobb részben földmüvelőkből álló, kik a maguk szabadságérzetében, kivévén talán nehány elkapatott egyént, a magokét megbecsülve, másokét nem bántva, nyugodalomban, 's megelégülve éltek, közgyülésekhen legfelebb is néhány nemes helység hadnagya jelent meg; restauratiók alkalmával a megyékben kijelölt férfiakhoz, régi, meggyökerezett bizodalommal biró nemzetségek fejeihez jöttek szándékukat megtudták, panaszaikat közlötték, tanácsaikban, mivel azokat természetes, meg nem vesztegetett, józan észszel helyeslették, megnyugodtak, és ezáltal végeztetett el a dolog. Nem kell azonban gondolnunk, hogy az illy embereknek semmi befolyása nem volt, hogy ezek csupán akaratlan gépek voltak; tudhatja az, ki azon időkre visszaemlékezik; vagy kérdezzük meg atyáinkat; akkor is a főispáni önkény, hatalmas pártoskodó emberek irányában használtatott a köznemesség, és magát eltapodni nem engedte, de engedett a főbbek és értelmesebbek józan tanácsának. Ez a három volt mi a monarchico-aristocraticus kormányzatnak természete szerint municipiumainknak árnyékoldalait tökéletesen kiegyenlitette. Már a mi azon kérdést illeti, mennyire állnak fen jelenleg is ezen törvényes mérsékleti módok? Az elsőről, ő Felsége főfelügyelési jogához szólani körömhöz nem tartozik; ez meg volt, 's meg van most is, és ő Felsége befolyását törvény értelmében gyakorolta és gyakorolja. Voltak ugyan idők, mikor a nemzet törvény által kérte meg e részben királyát „ut Sacratissima sua Maiestas utatur auctoritate illa, quam habet sua" 'stb. Ezt ugyan ez uttal nem látom szükségesnek; mert ő Felsége ezen törvényes jogát, és kötelességét legfelsőbb belátása és atyai indulata szerint bármikor használhatja. Mi a főispáni befolyást illeti: ebben nagy változás történt, de nem a törvény utján; mert mindazon törvény, mellyeknél fogva a főispánok a régi hadakozás módja szerint, háboru idején a megyebeli hadaknak, később törvényeink értelmében minden politicai, törvénykezési, szóval közigazgatási tárgyakban a vármegyék fejei, és főelőljárói, most is változhatlanul fenáll: a változás e részben tettleg történt a mult század elején, a kétszáz éves török, 's belső háboruk után. Mint az 1723ki törvényben ki van mondva, nemzetünk, megunva a hosszas anarchiát „longa anarchiae mala pertaesi," egyedül a béke és nyugalom után sóvárgott. Hatodik Károlynak csöndes, 's Maria Theresiának még csöndesebb kormánya alatt nem voltak olly sokféleképen összebonyolodott viszonyok, mint most; minden ember örült a nyugalomnak; kényszeriteni kellett az embereket a hivatalok elfogadására, akkor a főispánoknak azon politicája volt, hogy ritkán jelentek meg a megyékben, 's körülvevék magokat az akkor igen is korszerü, és czélravezető culmen dignitatis gloriájával, és ha egy két évben egyszer jelentek meg megyéikben, könnyen elintézték a dolgot, a mi ugy sem sok volt. József császár rendszerével minden megváltozott, 's máskép mentek a dolgok; de ezen rendkivüli időszak alkotmányos tekintetben például fel nem vehető; később is egy két esetet, egy pár évi időszakot kivéve, azon szokás folytattatott, hogy a főispánok ámbár arra törvényesen kötelesek, sem a megyékben nem laknak, sem azok kormányzásában mindenre kiterjedő folytonos részt nem vesznek; ebből természetesen következik, hogy bár legokosabb ember legyen is a főispán, de ha a megyében ritkán jelenik meg, ha el van más hivatallal foglalva, ha nem folytatja a dolgokat folyvást tartó figyelemmel: korántsem gyakorolhatja azon befolyást, mellyre különben a törvény által tökéletesen felruházva van, és igy tettlegesen hiányzik azon törvényes kapocs, melly a fejedelem legfelsőbb kormányát a megyei municipiumokkal összeköti, és a megyék érintett árnyék-oldalát mérsékli. Ez egyébiránt nem baj, 's azt a törvény helyreállitani nemcsak nem tiltja, sőt ha rend és közjó ugy hozza magával, parancsolja is. — Legnagyobb változás történt a megemlitett mérsékleti eszköz 3ik módjával, a józanabb rész „sanior pars" eszméjével, melly pedig, mint már mondám, nemcsak örökös törvényes szokás, de világos törvény által is volt nálunk szentesítve; 's pedig ezen törvény egy olly ember által van leginkább kiemelve (Verbőczit, 's Tripartitumát értem), ki a történetek tartalma szerint a nemességnek (equestris statusnak) legna-

gyobb barátja volt, és olly királynak (Ulászlót értem) törvényei között van ezen szavakban „Maioritas est sanior pars, saniorem autem partem constituunt, qui Consilio, et dignitate fuerint potiores“ — nyilván kimondom, kinek gyenge uralkodása alatt a nemzet jogai megszoritva nem valának, és a midőn egy már akkor hatalmas, a koronára vágyó párt, a Zápolya-nemzetség, épen a számos köznemességnek elcsábitásával kezdett czélzatai elérésére visszaélni, és melly időközt a mondottaknál fogva a köznemesség jogai csonkitásának gyanujával nem vádolhatni. Ezen törvényes szokás,mint mondám,a legközelebbi időkig fenállott,és a változásnak főoka, többi között a következő is lehetett: ugyanis egy legfelsőbb parancsolat érkezett, melly, logice véve a dolgot, igen is helyes volt; a régi felkiáltási mód mellett egy két lármás és zavaros tisztválasztás jött közbe, 's azt gondolták, hogy jobb lesz, ha a felkiáltás helyett egyes szavazatok által történik a tisztujitás; de mi lett következése? az, hogy észrevették: milly nagy erő fekszik a köznemességben; ennek magának eszébe sem jutott volna ugyan kilépni azon helyzetből, hol ő olly jól volt, hol nemesi szabadságait éldelte, a nélkül hogy a választásoknak lármás zavaraiba és cselszövevényeibe elegyült volna; de a hatalmasabbak, az értelmesebbek részéről egyszerre előállottak az ambitiók, 's a nemességet, mikép hurzták oda a hol most van, azt mindnyájan tudjuk; először itatás nagyban, azután huszas, azután a választó gyülésekre ingyen csoportonkinti behozása a kisnemességnek; először csak tisztujitási korteskedés az alispánra, később pedig az alsóbb tisztviselőkre, a követválasztásokra, az országgyülési 's más közjogi kérdésekre, mikor a szegény nemes ember azt sem tudta miről van a szó, (méltóztassanak megengedni, hogy a köznépről szólva egy közönséges magyar mondással éljek) „tök-e vagy turós étel?“ Ez volt a dolog folyama, melly mindig bővebben fejlődött, és nőttön nött; 's már most nem huszas, hanem forint, arany, föld, rét — 's tudja Isten mi minden — adatott. Annálinkább bátran szólok ezekről, mert annyira lelkem 's meggyőződésem ellen voltak, hogy soha az illy alacsonyságokban, sem pénz, sem más akármi, de csak felszólitással is részt sohasem vettem. Már az egyes magánjogi viszonyokban is elnyomó befolyással kezdett munkálódni a rosz és a mi először köz pártérdek és nagyravágyás vétkes eszközeül szolgált, — magánosok elnyomatására kezdett használtatni; azon actio ellen a reactio kifejlődvén,ugyanazon nyers erőt, majdnem önvédelemre kellett sok helyen használni; csaknem mint régen atyáink idejében: hol a gazdagabb és hatalmasabb, vagyona egy részének feláldozásával, inscriptiókkal kötelezte le a szegényebbet, hogy védje a török ellen. 'S mi volt ennek a sükere? lealacsonyitották azon tős gyökeres derék fajtát, a köznemességet, és demoralisálták ugy, hogy ha más nem volna is csak ezen tekintet: a dolgon segiteni, 's ezen igazi magyar népfajnak végső elaljasodását meggátolni szükséges lenne. Az természetes, hogy a vád nem magát a kis nemességet illeti, hanem azokat, kik azt illy alacsony módon felhasználták; ez a dolog állapotja, és a veszedelem, miről most szó van. Ezen vétkes kicsapongás, valljuk meg, épen azon 3ik helyen említett elvnek, a józan rész mérsékletének félretételéből származott. Már most a t. RR. egy munkát, egy törvényjavaslatot hoznak elő, mellynek ezen bajokon segiteni kellene; mert törvényt mindig a körülménye khez képest kell hozni. Arról, mi a dologhoz tartozik, a közbejött visszaélések, kicsapongások zabolázása felöl: ezen munkának harmadik részében van szó. Az első a főispánokról értekezik; a 2ik egy — eddig a megyei életben ismeretlen intermedius hatalmat állit fel „tanácskozmány“ név alatt. Mi a főispánt illeti: hogy ő kiegészitő részét teszi a megyének, hogy illy felügyelés természetes egy monarchiában, hogy e nálunk különösen nélkülözhetlen kapocs a fejedelem 's a nép között, hogy ezt törvényeink nemcsak sz. István király idejétől fogva igy rendelék, hanem ennek a dolog természete szerint egy monarchiai statusban, különösen nálunk, hol a törvény értelmében minden hatalom a fejedelemtől származik, 's oda tér vissza, ez máskép nem is lehet: azt mindenki elismerni tartozik, ki egy monarchiai status eszméjét felfogta 's alkotmányos törvényeinket érti. Már ha egybeveszem mindazt, mit a jelen javaslatban tiszti, követi választás, köztanácskozási rendszer tekintetében a főispánokat érdeklőleg határozni méltóztattak, ugy tapasztalom, hogy egyikét azon tényezőknek — a főispáni hivatalt értem,melly egyike volt azoknak, mik a megyei municipiumok törv. állását, virágzását feltételezték, 's fentartották: nagy részben meggyengitették, sőt nem hibázok ha mondom, egészen megsemmisitették;mert e munkában más jogot nem látok meghagyva a főispánnak, mint hogy két embert kijelölhet (candidálhat), kik a dolog természeténél fogva igen szépen megköszönik ezen kijelölést, mert az mintegy annyi,mintha ezzel épen azt mondanók,hogy *meg ne* választassanak; ugyanis még három más candidatus is van, egyik az *előbbi* tisztviselő, más kettő pedig a *tanácskozmány* által kijelölt egyén.Ezen tanácskozmány a megyének egész activ részét magában foglalja;benne vannak mindazok, kik eddig is a megyékben a zavart tették, 's pártokat képeztek; tagja ugyanis ezen testületnek minden táblabiró, ki a megyében birtokos vagy csak ott lakos is: a főispán táblabirákat nevezhet,de ha a megyének nem tetszik, nem nevezhet; a megye azonban nevezhet,akár tetszik a főispánnak, akár nem; tagja továbbá a tanácskozmánynak minden olly tisztviselő, ki szolgálni tovább nem akar; 3or jönnek még ollyanok, mert a képviseletnek ideája sem maradott ki a munkából,kik 10–50ig az egész köznemesség által minden tisztválasztás előtt ezen tanácskozmány kiegészitésére választatnak ('s érintőleg legyen mondva, az is jó kis előharcz lesz, mig a tisztválasztási nagy ütközet bekövetkezik); már hogy illy testület által candidált egyénekkel a főispánnak szegény két candidatusa nem mérkőzhetik: az ugy tartom világos; pedig egyebet, mi meg volna hagyva a főispánnak,nem látok. A tisztujitást egy bizonyos napra tartozik kijelölni; ha meg nem jelenik, bár törvényes oka, bár beteg legyen, az actust más végzi el helyette; a restauratio alkalmával a beparancsolt candidatusok nevei kikiáltásán kivül mindenről az *őrszék* (ismét egy uj institutio) fog gondoskodni; az őrszék fogja fentartani a rendet, ha rendetlenség támad; az őrszék rendeli a polgári és a katonai hatalmat, szóval a főispánnak azon két egyén candidatiói jogán kivül egyéb joga nincs; hanem ha valahol elhibázná a dolgot, sok ezer forintot fizethet,'s azonkivül ingyen be is zárattathatik. A ki egy tisztválasztáson ujabb időkben jelen volt, annál inkább ki a tisztválasztást vezette, (nekem hála Istennek, eddig semmi bajom nem volt, 's mindig szerencsésen mentem rajta keresztül; ezt nem azért mondom, mintha elbizakodott volnék, mert az indulatoknak illy összege 's kitörése között a dolog jó kimeneteléről csak a jó Isten felel) bátran megvallhatja, hogy egyes ember is, ki szoros feleletet-teher alatt van, ki lelki 's testi tehetségeit összeszedi, és azonkivül, mit feltenni kell, a kötelesség érzete megvan benne, 's végre a dologhoz ért is: mégis nehezen tudja az illy számos személyes érdekektől elragadott gyülekezetben a rendet fentartani; 's azt gondolni: az őrszék fogja teljesithetni! azon őrszék, melly a tisztválasztást előző gyülésen — valljuk meg az igazat — a pártok befolyása által választatik, 's 9 emberből állván, 's egyik egy, másik más véleményben levén, a rend fentartására néha csak egy pillanatig kedvező körülményt vagy fel sem fogja, vagy szétágazó véleményénél fogva használatlanul engedi elmulni? Ezt egyedül azért hoztam fel, hogy kitünjék, milly elégtelen pótlék javasoltatik e tekintetben is a törvényes főispáni hivatal működése helyett; de egyébiránt is mivel pótolják a t. Karok és Rendek az e részben csaknem megsemmisitett főispáni hivatalt, és az általa gyakorlott törvényes fejedelmi befolyást? Talán a már érintett tanácskozmány által, azon tanácskozmány által, melly mint emlitém, az eddigi zavaroknak minden alkotó részeit magában foglalja? Mondathatik,hogy ebben pontosul a megyének intelligentiája; de épen az intelligentia volt az, melly eddig is a zavarokat csinálta; mert a tapasztalás mutatja hogy a szegény tanulatlan nemesember csak eszköz volt. Valljuk meg az igazat, ezen idegen elem, ezen elkülönözött osztályzat,sem a csendet fentartani, sem a főispánok eddigi befolyását kipótolni nem fogja. Ha a főispáni hivatalnak minden törvényes jogaiból ennyire kivetköztetni, ennyire lealacsonyittatni kellene:legalább véleményem szerint,inkább maradjon el, mintsem hogy olly jogokkal ne birjon, mellyekkel alkotmányos diszes állása szerint a köz jót századokon által elömozditotta. Közönségesen véve a dolgot, minden intézvénynek vannak valamelly lényeges részei, melly részeket ha meggyengitjük vagy elveszszük,az intézvénynek vége;ez nem javitás, hanem megsemmisités előbb vagy utóbb; 's ugy tartom; hogy a fejedelmi főfelügyelési jog, ennek különösen a főispáni törvényes 's teljes befolyás általi gyakorlata, és egy józanul értett, és e nemzetben eddig is létezett és ujra kifejlődő józanabb rész (pars sanior) eszméje a megyei intézvénynek épen ezen lényeges részei közé tartoznak; ezek nélkül lehetnek még egy darabig igen lármás és hatalmas restauratiók, és gyülések, kisebb vagy nagyobb nemesi társaságok vagy respublikácskák, vagy bár minek nevezzem őket; de a mindent összetartó rend, polgári boldogság, és előrehaladás hiányzani fog, és a megyei százados ősi intézvény fentartó 's mérséklő elemeitől megfosztatva, magában összedül. Én ezen magyar ősi alkotmányunkat mind ebben mind másban — Isten látja lelkemet, belsőmbül szólok — szeretem, 's fentartani kivánom; mert olly alkotmánytól, melly bennünket a régi háborus időkben a legnagyobb veszélyben századokig megőrzött, melly mellett béke idejében csendesen megelégedve éltünk, mellynek védelme mellett szabadon szólok és élek, megválni melly nehéz,sőt belső meggyőződésem mondja, nem is szükséges; mert nemzetünk helyeztetéséhez képest jobbal azt nem pótolhatjuk, és semmi akadályul nem szolgál, hogy a mellett a kifejlődött körülményekhez képest elő ne haladhassunk; igy vagyok meggyőződve, egész valóm,keblem ezt sugalja; hiszen én,'s mindnyájan, kik itt vagyunk, ennek emanatiói vagyunk, ennek erejénél fogva foglalunk itt helyett; de én,mintsem hogy ezen alkotmányos épületnek alapját aláássuk, egyszer egy, másszor más oszlopot vegyünk ki alóla,hogy az épület reánk dőljön,a nélkul hogy az omladék alól felemelkedhessünk, inkább változzék az egész; százszor mondám, hogy ezt szükségesnek nem tartom, és hogy ez csak eléggé meg nem gondolt, többnyire sehol nem létező theoriai terveknek következése lehetne;és igy jelen munkálatra nézve is azt javaslom, hogy a mi nem tartozik ide, mi nem is volt czélzatban, mi a kir. előadásoknak sem feladata: méltóztassanak ezen törvényjavaslatból kihagyni, és ott, hol a tisztujitás vagy más gyüléseknek rendes meneteléről, a kihágásoknak megbüntetéséről van szó, ott kezdjük ezen munkát. Tudom,hogy az mondatik a főispánokról: hogy ők is okai a rendetlenségnek; és valóban emberek levén,egyes esetek előfordultak, mellyekben a bekövetkezett egyes helybeli rendetlenségeket nekik lehetett tulajdonitani,sőt minthogy a mondattak szerint megyéjökben folyvást nem is laknak, azt minden oldalról gyakran nem is ismerték,természetes következés, hogy kormányzásuk hiányos lehetett; de mindezen hibás tettek, vagy elhanyaglások, vagy csak egyes személyektől származtak,vagy a törvény abeli rendeletének, melly a főispánnak a megyéjére való folyvásti felügyelést meghagyja,'s a mellyet életbe léptetni legkönnyebb, eredményei valának, és a főispáni institutiot,a hivatalt magát semmikép nem érdeklik; és egyébkint is, milly kevés azon eset, hol a hibát a főispánnak tulajdonithatni azokhoz képest, mellyeknek oka másutt fekszik. Vegyük sorba a lármás és zavaros tisztujitásokat, nem voltak-e azokban, egy két esetet kivéve, mind a két résznek emberei kijelelve a főispán által? még is megtörtént, a minek nem kellett volna megtörténni; ha a követválasztásokat veszem, ott a kijelölésnek,candidationak helye sincs; mégis megtörtént, minek nem kellett volna megtörténni, a gyüléseken többnyire jelen sincsenek, 's ezek is nemde hányszor undokitatnak el vétkes kicsapongások által. Azon kivül azon főispán kötelességének sem tenne eleget, ki valakit egyedül azért candidálna, mivel a megvesztegetett többségnek ugy tetszik,'s a ki alacsony utakon szerzette ezt a többséget; ha azt a főispán lelke meggyőződése szerint rosznak tartja, és az illy érdemetlent nem candidálja, csak kötelességének tesz férfiasan eleget; igaz,engedni a factionak,csak a többségre tekintve candidálni érdemest, vagy nem érdemest: igy restaurálni könnyü egyszer; de ha azon rosz vagy élhetetlen ember hivatalának nem felel meg (engedelmet kérek általánosan beszélek, itt senkit sem értek) az illy embert a vármegyére rátolni engedni gyávaság, és az illy főispán jövöre minden tekintetét méltán elveszti. Vannak a főispáni önkény,sőt hanyagság ellen is törvényeink; ha ezek nem eléggé erősek, tessék ujakat hozni. Tudom mi erre a felelet,hogy a kormány védi a főispánokat; megvallom, hogy az olly kormány, melly rosz vagy hanyag embert véd, nem érti a maga érdekét, és ezt egy rendes kormány sem teszi, nem teheti; de az már, mint máskor is említém, a mostani kor beteg eszméi közé tartozik, hogy a ki a kormánynak embere, az a nemzetnek kisebb vagy nagyobb mértékben ellensége, 's hogy a kormány ellentétben van a nemzettel; mig ezen szerencsétlen eszme, melly vagy elfogultságon, és néha, kivált más országokban, épen a kormányzat utáni vágyon alapul, a divatból ki nem megy:addig a nemzetek is normalis állapotban bajosan lesznek. Én is gondolkoztam a közdolgokról tehetségem szerint, különösen édes hazánk viszonyait tekintve; 's ugy vagyok meggyőződve: hogy ránk nézve, kiknek annyi a tennivalónk, hogy összevetett vállakkal is alig birandjuk meg azokat, ezen divatos betegségben osztozni, ezen közbizodalmatlanságot lelkünkben táplálni nem jó; megállapodott, kifejlődött nemzeteknél, kiknél az illyenre is marad idő, meglehet: ez nem olly káros. Ismételve mondom, hogy egy, maga érdekét ismerő kormány, a törvényt nem teljesitő főispánt kényszeriteni fogja, hogy kötelességét teljesitse, és az illy egyes embert könnyebb büntetni, mint számtalanok rendetlenségét rendbe hozni. Azon törvények, mellyek a főispánok ellen régi időkben hozattak,azon időknek szüleményei voltak, midőn a hatalmas dynasták, kiknek sorából valának nagyobb részt a főispánok, a közép és alsóbb nemességet elnyomták, midőn p. o. Ungvár megyében az örökös főispánságot viselt Drugeth nemzetség praefectusa által restaurált és az özvegy Drugethné is vitte, mint fia gyámanyja a főispáni tisztet; de ezen idők elmultak, 's most egy más oldalról kell rendelkezést tenni; most a hatalmaskodás nem onnan jő, honnan régen jött, mert a nagy urak zsarnoksága napi renden nincs. Ennek következtében ha segiteni akarunk, segitsünk a közbejött, mindennapi tapasztalásból tudott bajokon, a nemességet lealacsonyitó kicsapongásokon, rendetlenségeken, ne rontsuk el a fenálló intézvényt lényeges részeiben, mellyek nélkül a megbomlott rendet helyreállitani és fentartani nem lehet; különben azon gyanuba esünk, hogy semmit nem akarunk tenni; hagyjuk meg a főispánok jogait; ne állitsunk fel olly ismeretlen intézvényt,az ugynevezett tanácskozmányt, melly a főispáni hatalmat nem pótolja és számtalan rendetlenségnek lesz oka, különben hogy a szentirás szavai-

val éljek, „ki szelet vet, zivatart arat.“ — Kir. személynök ő nmga példájára több megyei követ előterjeszté utasításának általános elveit a fenforgó tárgy iránt. Az eredményt már lapunk 22. számában az előleges közlésben érintettük.

Közöljük még a H—k nyomán B—d megye érdemes követének a mart. 5kei CLXVdik kerületi ülésben az adó ügyre nézve mondott nyomos és jelentékeny beszédét; — 's bárha kissé későcskén történik is, a beszéd azért érdekét nem vesztette. „Felszólalásommal — ugymond a jeles szónok — a végzet kimondását tegnap nem késleltettem volna, minthogy azonban a tanácskozás e mai napra áthaladt, és minthogy azok közől,kiknek utasitásuk a rendes adó ellen szól,többen azt jelentették ki, hogy illy utasitással nem férne össze egy országos választmánynak kiküldése,azt vélem, rendén van legalább igazolásunkképen is kimutatni, miképen azok, kik hasonló utasitásokkal birván, az orsz. választmányra szavazunk,utasitásunk ellen nem cselekszünk. Gyönyörködve hallottam valóban az adó mellett szóló követek beszédeit,mert bár az okok és hangok nem lesznek is most győzedelmesek, de előhangjai a nem sokára bekövetkező diadalnak; és azt hiszem,gyönyörködve hallgattuk mind azokat, kik a rendes adó el nem vállalására utasitás, ennek pedig megtartására eskü által köteleztetvén, bennök a jót elismerhetjük, de azt követnünk nem szabad, miután a megbizó és megbizott közt azon nagy különbség van, hogy amaz mindenek előtt az igazsághoz, imez mindenekelőtt a kötelességhez tartozik hü lenni. A közadó, mint pénz mi teremtő erővel, mint elv mi érdekegyesitő erővel bir? azt én nem fejtegetem;mert mások bőven beereszkedtek, részint mert nem egészen illenék azon térbe, mellyen én utasitásommal állok. Hiszen a mi engem illet, én, hála Istennek, saját szemeimmel csodálhatám azon nagyságot, fényt, hatalmat, mire emelkednek azon nemzetek, mellyeknél az adó mindenkinek közterhe; láttam az angol föld virágzását, roppant gyárait, óriás vállalatait, intézeteit 's világhóditó tengeri hatalmát; láttam a francziának sebes előhaladását 's nagyszerű műveit ugy a szellem-mint az anyagvilágban; ott fekszik előttünk Hollandia a maga ezer csatornáival mintegy kies kert, és az ifju Belgium, melly maholnap egészen behálózza területeit vaspályákkal; — és csak az illyen nemzetek tehetik aztán azt is, hogy megholt jeles embereknek emléket állitanak, az élőket gazdagon jutalmazzák,'s a hazát nemcsak boldoggá teszik de széppé is varázsolják; igy fordithatott a franczia nemzet egy diadalkapura 7. 8 millió francot; az angol igy jutalmazza Marlboroughait és Wellingtonait milliókkal,'s egy város mint például Edinburgh is költhete 120,000 pftot kilencz darab oszlopra, melly a város fölötti halomnak regényes tekintetet adjon, mert ezek gazdag népeknél szintugy természetes kedvtelések,mint a millyenekkel az életben gazdag embereknél találkozunk. És én ez alkalommal őszinte vallomást teszek, hogy mint a magyar nemzet tagja a külföld némelly nemzeteire néha irigyen tekinték, sőt néha megszállt ama vétkes vágy és bánkodás,miért nem születtem ama nemzetek fiává, és még most is, ha azok nagyságára 's világintéző hatalmára pillantok, emlékeztetgetni kell magamat, hogy én más nemzetanyát tartozom szeretni. Virágzó népek tekintete illy hatást gyakorol az elmaradottakra, 's ha akarjuk, hogy e haza ellen ne forduljon saját gyermekeinek szerelme 's tisztelete,kell,hogy e hon virágozni induljon,kell hogy nemzetünk necsak szabad legyen, de hatalmas is, és mint illyen helyet foglalhasson Europa első nemzeteinek sorában. És ha már most azt kérdik a t.KK. és RR., vajjon küldöim mind erre megemlékeztek-e, midőn utasitásaikat irák: én korán sem felelek nemmel, mind a mellett is hogy a rendes adót el nem vállalták; mert ők a fizetéstől nemannyira maga a fizetés miatt vonakodtak, mint azon rendezetlen állapot miatt, mellyben nálunk vannak a pénzügy mindenféle viszonyai. Hogy a vonakodásnak oka nem maga a fizetés volt, bizonysága az, hogy az országgyülés és az uj börtönök költségein felül a müegyetem költségeit is megajánlák, hogy megegyeztek abban,mikép a fiumei rév, a fiume-pesti,a pest-debreczeni vasutak országos segedelemmel épitessenek föl,'s a Fiume felé készen levő utak,ha szükségesek,országos pénzzel váltassanak meg; 's mind ezek nem haladják-e négyszeresen azon 5 milliónyi háziadót, melly más megyék által elvállaltaték? pedig népnevelés 's más effélék még mind olly tárgyak, mellyekre küldőink kétségen kivül szinte örömmel áldoznak. Mi volt tehát oka, hogy a rendes és folytonos adót nem vállalták el? Felelek reá; nem mentségeket hordok föl, a tényeket magokat nevezem meg, mellyek az országban mindenütt ugyanazok, 's mellyeket nem lehet elfelejtnünk, ha a kérdést meg akarjuk oldani. Feleletem ez: különbséget teszek az utasitásadók közt, és azok közt, kik a müveltség alacsonyabb, és kik annak magasb fokán állanak. Amazok nem vállalták el,mert ebben helyhezik a nemesi szabadságot;'s hol ez meggyőződés, — pedig hogy tiszta meggyőződés lehet, arra bizonyság M. ősz követének tegnapi nyilatkozata, — ott nem használ semmi ékesszólás; ezek pedig nem vállalták el, mert az adóügy-kérdések eddigi megoldásában nem láttak sem bizonyos hatást, sem elég biztositékot. Ezek azt kérdik: valjon be van-e már bizonyitva, hogy a házi és nem a hadi adó együttviselése szül érdekegységet, 's nem inkább ez fog enyhiteni a népen? vajjon ismerve van-e az alap, melly szerint a törvényhatóságok illetéke közötti arány meghatároztathatik? és ha ez meg van határozva, mik lesznek a megrovás tárgyai? és ezek ismét mi arányban fognak egy máshoz állani? továbbá a czél kitüzésében 's a kezelés vitelében fognak-e az eddigieknél több biztositékok szereztetni? Mivel mindezek's ezeknek százféle ágai bizonytalanok,adózni azért nem valának hajlandók sokan a müveltebbek közől is, mert látják, hogy a jobbágyság századon tul és folyton a legigazságtalanabb aránytalanságban viseli a közterheket, mert attól tartanak, hogy mindennek tekintetvén az adó elvallalása, 's szabályozása semminek sem tekintetvén, ez évtizedekre fogna kihaladni, pedig nincs olly könnyü adó, melly aránytalan felosztással egy vagy más néposztályt pusztulásra nem juttatna. 'S én kijelentem egyenesen, hogy ha az igazság kivánja is a nemesség reszvételét a közterhekben, viszont midőn a nemesség azt előző szabályozás föltételéhez köti, cselekszik nemcsak saját de a nép és a rend érdekében is. — E kétféle elemből alakult nálunk a többség,melly a rendes adót el nem vállalta, és azt hiszem, a többség országszerte e két elemből állt össze. De épen azért, mivel a többségnek utóbbi alkotó része az adót nem elve miatt, hanam az adó-ügy mostani rendezetlen volta miatt nem fogadta el; én azt tartom, hogy a követ akkor, midőn ezek aggodalmának megszüntetésén munkálkodik, a nélkül,hogy akaratjok ellen az elvet elfogadná, senki ellen nem vét, sőt kötelességét teljesíti küldőinek egy része iránt. — Hogy a háziadóra nincs többség a KK. es RR. közt, jól tudjuk. Azt is tudjuk, hogy két akadálya van; az alsóbb rendüek ellene vannak, mivel a szabadsággal egynek vélik, 's a szegény, mig a világ fenáll, soha nem fog sem örömest sem önkényt fizetni; a felsőbb rendüek pedig ellenei, mivel az adóügyet sokkal sikamlósb térnek hiszik, semhogy előleges biztositék 's rendezés nélkül reá kilépni mernének. Már most azoknak, kik a haza fölvirágzását a rendes adó közösségétől reménylik, 's kiknek utasitásaik is igy szólanak,az a föladata, elháritani a két akadályt. Az első el fog háritttatni azon uj és fris elemek által, mellyeket — a mint reményljük — ez országgyülés a jövő törvényhozásba fölveend; természetes, hogy uj és különböző tényezők, uj és az eddigiektől különböző eredményeket állitanak elő. A másik, melly véleményem szerint az elsőnél fontosabb, el fog háritatni azon aggodalmaknak megszüntetése által, mellyeket ha némellyek ürügyképen használnak is, de sokan valósággal és nem alap nélkül táplálnak. Ide czélzott mindjárt a diaeta elején tett azon javaslatom, hogy az inditványokról, legalább azoknak fontosbjairól egy választmány véleményes jelentést tett volna, mellyet küldőinkkel közlendők leendettünk; most már kevés az idő arra, hogy az adóügy akár kerül. akár elegyes választmány által kidolgoztassék, 's még inkább kevés arra, hogy országosan megvizsgáltassék, ugy hogy alkalmasint mind az, mit e diaetán tehetünk, egy részről adni régi szokás szerint segedelmet a legsürgetőb vállalatokra, más részről az összes adó és pénzügyet bizni egy országos választmányra; és pedig én olly országos választmányt szerettem volna az inditványozott alatt érteni, melly csak or.gyülés után dolgozzék, de hiszen ha mindjárt megkezdi munkálkodásait, abban is megnyugszom, ámbár ugy gondolkodva, hogy teljesen bevégzett munkát a diaeta alatt, hacsak az ügy kedveért az meghosszabbitatni nem fog,adó és financzrendszerről nem készithet. A mi pedig valami országos pénztárféle tervet illet, e tekintetben arra figyelmeztetem a t.RRet, hogy az országos választmány kiküldésében czélunk pusztán az nem lehet, már csak azért sem,mert következetlenségbe esnénk, ha a kereskedési választmány munkája illető részének fölvétele előtt ugyanazon ügygyel más választmányt biznánk meg. Sőt az igazságos felosztás és kulcs kidolgozása is az orsz.választmány kötelességei közé fog tartozni, következőleg e végből már régebben kiküldött kerületi választmányunkat meg kell szüntetni. Mindezt pedig nem dolgozhatja tökéletesen más országos választmány, mint melly diaeta után is munkálkodik, mert itt adatok kellenek, miknek összeszerzése hivatalos utakon is időbe telik, mert föladata nagy, t. i. a magyar financzrendszer kidolgozása, mellyre a külföld olly sokféle móddal ajánlkozik, mellynek megválasztásától függ a nemzet jövendője, és véleményem szerint mind azon ujabb hirlapi tervek,millyenek a „két garas,“ jegybank 'stb mint az egésznek csak egyes oldalai, csak azon orsz.választmány által 's csak egy bizonyos financzrendszer alapján megitélhetők 's megoldhatók. Mert ha valahol veszedelmes a szakadozott intézkedés, veszedelmes a financz 's adómunkálatokban, hol a sorsra semmit nem szabad, hanem az összefüggő számitásra kell bizni; 's ép azért, mivel mi eddigelé megkimélt egész teherségünkkel a pályára most lépünk föl, nem akarnám, hogy a törvényhozás ugy dolgozzék,mint ama könyelmű gazda,ki szobát szobához,részt részhez ragasztva épit;hanem ugy mint egy mélyen átgondoló épitőmester, ki előbb megkészíti az egész rajzot, és igy bár egymásután épit, de épit nemcsak a mai napnak, hanem a jövendőnek is. Én tehát utasitásomnál fogva a házi adóhoz nem járulhatok,de az országos választmányt pártolhatom, mert ez megérleli és nem sietteti el a tárgyat, mert az álladalmakban a legnehezebb 's legnagyobb föladat jó financz- és adórendszert kidolgozni;mert látjuk, hogy mivel a háziadó keresztül nem ment, naponkint uj tervek, uj formák keletkeznek, 's kik a lényegben, a fizetésben megegyeztek,most megszakadoznak a módokban;tehát itt van ideje a kérdést kiemelni a pártok köréből,'s bizni egy orsz.választmányra, melly nem párt nevében dolgozik, hanem a haza megbizásából. Tehát épen azoknak,kiknek utasitásuk az adó ellen van,miért kell az orsz.választmányra szavazniok? Azért mert a pénzügy igy nem fog párt, hanem közhazai kérdéskint kellő körültekintéssel 's méltánylással tárgyaltatni;azért,mert csak igy leszünk biztositva, hogy: ha az elvnek el kell fogadtatni — mi haladhat, de soká nem gátoltathatik, — az minden szükséges rendszerezéssel 's biztositékkal fog elfogadtatni; azért mert fölteszem, hogy küldőik, legalább a mieink, nem tartják magokat kizárólag bölcseknek, és birnak hazaszeretettel,következőleg soha sem rettegnek egy orsz. választmány munkáját megvizsgálni,melly nem törvényt hoz, hanem a haza szükségeiről 's ezek födözéseinek módjáról csak véleményt ad, mellyet ha ők nem javasolhatnak, maradni fognak előbbi végzeteik mellett; ha igen,akkor fogják teljesithetni a belátott hazafiui kötelességet. De mostani utasitásom szerint kijelentem,hogy a választmány munkáját tárgyalás előtt küldőimmel okvetlenül közleni fogom, 's ezt annyivalinkább kijelentem, mert ha elvben az utasitások barátja nem vagyok is,azt hiszem hogy az adóügy,pénzügy az,mellyre nézve azoknak legkésőbb kell megszüntetniök.

Pozsonyi hirek.

= Pozsony, mart. 13. Városunkban néhány hét óta a hazaszerte ismeretes hitszónok P. Gegő Elek böjti predikatziói, mellyeket csütörtökönkint tart, meleg részvéttel fogadtatnak, számos főrendi batárd lepi el illyenkor a ferenczek terét, és sajátszerü öröm ébredhet minden jobbérzésü kebelben, midőn a törvényhozótest nem kevés tagjai, munkásság jelölte óráiktól perczeket rabolva, 's az ifjuság lelkesbjei, a magasztaltság iránt olly fogékony fiatal szív sugallatát megértve, az egyház felé sietnek, magyar ajkakról hallani isten szent szavát. — Mult hétfőn orkánkint dühöngött a szél vidékünkön, a háztetőkön a cserepeket felkapará, mellyek szétfoszolva a járókkelők veszélyére az utczára repültek, sőt egyik külvárosban a vihar egy tüzfalat ledöntvén, egy a romokban eltemetett ember élete is esett áldozatául. Az áradozó Duna rendkivül felháborodott vala, 's a két part közti közlekedésnek megszünni kelle. Mindamellett is, két, gabonával terhelt hajó elég vakmerő volt a folyamot keresztülhasitni, de — szerencsétlenül: a felkorbácsolt hullámok a hajókba csapdoztak, 's mindkettő elmerülvén a felbőszült elem martalékjává lőn. Az egyik hajónak, minthogy felfordult, tartalékját az ár magával sodrá, a másik hajót most csavargatják fel nedves ágyából, 's van remény, hogy az ebben foglalt gabna egyrésze még napfényre jöendhet. A 3000 p.frton felül becsült szállitmány, tulajdonosa szerencséjére biztositva van, de sokkal nagyobb szerencse, hogy e merény egy ember életébe sem került. — Többnyire az időjárás olly kedvező, hogy már a szerény szürke codrington kabátok kezdenek utat törni a divatvilágban, fenhirdetve a közeledő tavaszt. — Kik nyájas olvasóink közől tudomást szereztek magoknak a pozsonyi magyar színészet hanyatló ügyéről, kettős örömmel veendik a hirt, mikép helybeli nemzeti színészetünknek legközelebb egy mosolygó csillagzata tünt fel; mintegy ujjászületési időszakát éljük. A FőRendek egyrésze szilárd akarattal, és eredménydús lelkesedéssel karolván fel a magyar színészetet, azt atyai ótalmuk alá vevék. A szó tetté vált, körülbelül 37 páholy biztosittatott aláirás utján, a városi redoutterem Thalia templomává varázsoltaték át, 's mind a színésztársaságnak, mind a műkedvelő magyar közönségnek szép jövendő virul. Mint hirlik, már holnap kezdetnek az előadások főrendi választmány felügyelete, és Fekete Gábor igazgatása alatt. Ehez részünkről nem szükséges a commentar, szólnak a tények. Egy lelkes főrendi társulat a magyar színészetet eddigi kétséges állapotjából erős kézzel kiragadja, azon pártolásra méltatja, mellyet müvészet, magyar müvészet érdemel, 's olly polczra emeli, minőn még soha nem állott, 's ha igaz, hogy a divat birodalmában rejlenek a leendő közszellem csirái, — ugy nemzeti színészetünkre nézve kedvezőbb jövendő igérkezik; mert a társas élet mindennapi tapasztalásából itélve, a magnások szép példája majd számos arszlánt vonz Thalia mostani diszesb kápolnájába, 's a pozsonyi dandyk talán csak azért menendnek magyar szinházba, mert----- no, de nem akarunk a gyanitások, és valószinüségek légtengerében nyargalni, 's e sorokat azon

ohajtás nyilvánitásával fejezzük be: vajha azon franczia eredetü, ki- fel- és leforditott vaudevillék gyérebben jelennének meg a repertoir-on! és eredeti darabok előadatása által inkább saját irodalmunk nyerne ösztönt és irányt! A szinészetnek, ugy hiszszük, magasabb czél van kitüzve, mint a pillanatnyi mulatság: a nemzet nevelését leghatányosban a szinészet mozdítja elő, a müveltség, az erkölcsösség többnyire ettől nyernek táplálékot; — de illy hatást csak ugy vihat ki magának, ha a nemzet életéből fejlődik; a franczia „comédie" külföldi növény, melly hazánk éghajlata alatt bajosan tenyészik, gyümölcsöt vagy épen nem hoz, vagy ha igen, ugy ez izetlen 's csakhamar elpárolog nyom nélkül. A finom — vagyis inkább a finnyás — társalgásnak, a saloni, antichambre-i ármányok hazája nem magyarhon, házi életünkben nem igen találjuk fel azon elemet, mellyekből egy comédie szövete képződik, 's azért, minthogy a házi 's a szini élet közti szükséges jellemző viszony megszünik, a szini csalódásnak ereje is parányi, 's igy hatása csak pillanatnyi, — a szinészet nem nemzeti. — Végre, vessünk, ha ugy tetszik, egy oldaltekintetet német szinpadunkra. Itt a lehetőségig tömött házban néhány nap óta adatnak a „Zauberschleier", „Aline" és „Todtentanz" czimü — „bohózatok" — oder was? — valóban, nem tudjuk nevén nevezni az illy darabokat, hol a diszitvények fő-, a személyek pedig csak mellék-szerepet játszanak.

Megyei közlések.

Pest megye évnegyedes 's idei első közgyülése martzius 19én kezdődött főispán helyettes elnöklete alatt. Épen e nap levén a fenséges Nádornak, e megye főispánjának névünnepe, mi természetesb, mint az, hogy a főisp. helyettes urnak ez iránti figyelmeztetése nyomán a közöröm felkiáltásokban 's átalános éljenezésekben nyilvánult. Tiszta kifejezése volt ez a fenséges nádor-főispán iránti benső érzelemnek, melly üdvözlő levélben is kijelentetni határoztatott, 's melly épen e napon ismét ujabb alkalmat nyert öregbedésre 's megerősödésre, ha már eddig is nem gyökereznék kiirthatlanul a keblek mélyeiben. Alkalom erre pedig azon jogérzet és törvényesség nyilvánodásában kinálkozott, mellyet nádor ő fensége olly példásan tanusita az által, hogy emlékeztetést nem várva önként megkérdezteté főisp. helyettes ő nga által a RRket: kivánják-e a közelgő május elején letelendő tisztviselési törvényes időszak alkalmával a tisztujitást azonnal megtartatni, vagy czélszerünek látják e azt elhalasztani, mig az országgyülés berekesztetik? A RR. közakarattal ez utóbbit fogadák el, mi eléggé bizonyitja, hogy semmi sürgető körülmény nincs, melly miatt a tisztválasztás minélelőbbi megtartását ohajtanák. — Ismét egy nagy lépés történt e megye részéről is, mellynek valamint már néhány megyében előzője volt, ugy, reméllük, még számos utánzója leend, 's legyen is minél több, ohajtjuk, — 's se lépés a telekdíjnak közértelemmel történt, elvbeni elfogadása. Ez magában véve is örvendetes annál is inkább, mivel vannak megyék, mellyek Pestnek példáján szoktak indulni; de annál jelentékenyebb, ha fölveszszük, hogy az által a közös teherviselésre mintegy ut készitetik, 's hatalmasan előmozditatik azon az ország üdvét szilárdul megalapitandó elvnek életbeléptetése. — Az országgyülési követek tudósitásai 's eddigi eljárásuk helyeseltetvén ujabb utasitások is adattak. A megyei kicsapongások tárgyában, mivel a RR. táblája részletekbe is bocsátkozott, csupán átalános utasítás adatott ollyképen, hogy követ urak ebben is, mint eddig, a megye szelleméhez alkalmazkodjanak, ebbeli biztos tapintatukat nem akarván aprólékos megkötésekkel korlátozni. A verificatio az országgyülésre bizatott, ugy mindazáltal, hogy a megyék választási és visszahivási joguk sértetlen maradjon. A magyar nyelv ügyébeni k. leiratot nem látván egészen kielégitőnek a RR. ez ügy további fejlesztésének sürgetése követ urakra bizatik. A városok rendezése Zeng városára is terjesztessék ki, mind katonai mind kamrai kormány alóli felszabaditás mellett. A katonai határőrvidékek állapotának az alkotmánynyali összehangoztatása iránt orsz. választmány küldessék ki. Utasitásul adatott egyszersmind egy nemzeti polytechnicum felállitásának sürgetése, főleg az által pendíttetvén meg ujolag, mivel Farkas Ignácz végrendeletileg illy czélra 500 ftot hagyott. Vita folyt még szóbeli perekben kiadott két cancellariai parancs felett, mellyek egyike el is fogadtatott. A lemondott Ruttkay János tb. helyébe a megyei főgyámnoki díszes tisztségre Halász Boldizsár választatott; tsztlb. aljegyzőkké pedig főisp. helyettes ő mga Halász Gedeon és Beniczky Ödön urakat nevezte ki. (Folyt.)

△* Biharból (martz. 4től 18kaig tartott évnegyedes közgyülés kivonata.) Jog és szabadság korunk dicséretes jelszava, 's még is gyakorlati életünk semmit annyira meg nem czáfol, mint épen jog és szabadságot, 's ha ez igazság alkalmazásával helyhatóságunk kifolyásait kisértjük meg, fájdalommal kényszerülünk megvallani, hogy közgyüléseink, mellyeknek békés uton a nemzet érdekében ohajtott részletes egyesülésnek és közjó-ihlette testvérülésnek kellene lenni, nem egyebek, mint nagyobbrészint politicai egyedáruságok, mellyekben az ujitásvágy és átalakitási szellem az idő lelkét önhitten túlszárnyalta, 's a liberalisnak neveztetni szeretett felekezet a szólásszabadság jótékonyságával uzoráskodván, az ellenfél véleményét öllójával törekszik nyesegetni, mert azt nem sziveli, hogy a földön illy gondolatnövény is sarjadhassék, melly nem az ő patrioticus melegágyának köszöni eredetét. Innen van, hogy törvényért küzd, ha az alkalom mint reformernek hizeleg, 's a minden uton megingatni czélzott alkotmány szentségét hozza fel védelmül, ha az alkotandó törvény monopolizáló czéhbeli önkényét korlátozná. Szóval: olly idealis aranybálványoknak tömjénez, mellyeknek lába cserép és mégis a nagy mindenséget szeretné körötte tánczoltatni. Ezt hitünk szerint a következők némileg igazolandják. Előkerülvén t. i. a hongyülési ifjuság kicsapongásában érkezett k. k leirat, hallók, miként annak a hongyülési teremben történt alkotmány és józan rendellenes része a csordultig tölt közvélemény méltó megbosszulásának mondatott, és csak az utczán történtek helytelenittettek, holott ezek a terembeni előzményeknek olly physicai következményei voltak, mint szikravetésnek a puskapor fellobbanása. Hallók, hogy a közvélemény csak akép mondhatott U. B. felett kárhozatot, és ha Szathmárban az általa okozott több embernek halála nem volt uj törvényre elég, miként lehetne ezen kicsapongási esemény, főleg miután a követi védszabadság megtámadóit a nagyobb hatalmaskodás, a kicsapongókat pedig rendőri törvényeink eléggé megfenyitik, 's uj törvény által az ifjuság csak a politicai befolyástól szoríttatnék ki? 'S e részben tagadni ugyan nem lehet, hogy ezon elv — „corrupta respublica, leges plurimae" — a gyakorlati élet szüleménye, de azt sem, hogy — „vitia legi cedunt" — és mikor fenálló obscurus formalitásaink legszigorubb törvényeinket is gyakorlatilag lágyitják, sokakat pedig az usussá erősödött abusus alkalmazási életétől megfoszt, akkor a hiányok érzetéből felülről keletkezett törvény-ajánlatot csak azért, mert nem minmühelyünkből került ‚nem'mel, ‚nem kell'el visszautasitani, fogalmunk szerint annyit tesz, mint az idő kulcsát eltéveszteni, 's nemlegesen utat hagyni, mellyen sok szerencsétlen fiatalt különben dicséretes heve önveszélyére, a szülék elkeseredésére 's a hon kárára — a bün örvényébe vezérel, 's valóban ha egyéb tekintetek elnémulnának is az ajánlott törvény alkotása mellett, küzd érette a haza jövendője, melly illy kihágást előző törvény nélkül megtévedt sok szép reményü fiatal sarjadékon véres könnyekkel siránkozik. A többség azonban törvény ellen nyilatkozott. — A magyar nyelv tárgyábani k. k. leirat örömmel fogadtatott 's a többi pontra nézve szorgalmazás adatott utasitásul. — A k. biztos jelentése következtében is érkezett egy hlytói intézvény, mellynek folytán kimondatott, hogy a vádak, mennyire lehet, a vádlottakkal egyenkint fognak közöltetni. Megszakadt tehát az üdvezitő füszál, mellynek varázsereje a nem-felelésre okot szolgáltatott; ennélfogva már valahára az előkerülendő meritum közelebb vezetend bonyolult viszonyaink kifejlődéséhez. Adja isten, hogy a kiengesztelődés angyala szőhessen békeörömöket a megbomlott viszonyok keserveibe. — de (?) Továbbá, minthogy a mármár lefolyandó hivatalkodási harmad-évnek ez volt végső közgyülése, felolvastatott e tárgyban B. Ö. követünknek érkezett azon levele, mellyben a tisztujitáskor adott szavát beváltandó első alispáni hivatalát a RRk. kezeibe visszabocsátja, mellyel kapcsolatban elnök másodalispán ur is az egész tisztikar nevében hivatali lemondást nyilvánitott, ollyformán: hogy május 10kén túl hivatalukat folytatni nem kivánják. Marasztalás hangzott minden ajakról, 's nekem Talleyrandnak azon elve: „hogy az ember nem azért bir nyelvvel, hogy érzéseit megoldja, hanem azért, hogy azzal épen érzéseit eltitkolhassa", — önkénytelen mosolyt vont ajkaimra. A tisztikar tehát megmaradt, 's erre első alispán ur is levél által felkéretni határoztatott. Szőnyegre kerülvén megyénk egy részét elözönlött árvizek szabályozása felett a tanácskozás, e részben huzamosabb lőn a vitatkozás, megemlítendőnek azonban csak azt vélem, melly az Érmenti vizszabályozó magány-társulat azon kérelme felett támadt, hogy a megye előbbi igéretéhez képest a társulat által czélba vett csatorna-ásásra naponkint 200 kényszeritett munkást fizetés mellett rendelne el. Alig volt szónok, ki a személyes szabadság elveit tisztelve,magát a megye igérő végzését helyeselhette, 's e végzést megváltozott körülményeink között teljesithetőnek vélte volna, de óriási erővel küzdött e mellett két liberalis notabilitas, és önérdekét nem ismerő adózóinkra végzésileg ohajtott volna pénzkeresést tukmálni, holott az előfogatok eltörlése alkalmával a személyes szabadság védelmével fosztott meg sok érdekét nem ismerő adózót előfogati keresményétől. A kérelem teljesithetetlennek határoztatott. — Közgyülésünk vége felé e f. hó 15én olvastatott fel K. G. hongyülési követünk házi körülményei végett történt lemondása, — 's uj követet ennek folytán april 29én választandunk. —

☆ Turóczból martzius 12. A mult évben leégett megyeház teremében ez évi első közgyülés ma és tegnap tartatott, különben e terem hijányát tavali 4 gyülés alkalmával a vendéglői terem pótolván. — A számosan összesereglett nemesség gyaníttatá, hogy valami rendkivüli tárgy kerülend szőnyegre; 's azt némellyek az első nap kihirdetett helyetesitéseknek, mások ellenben, egy tótszerkezetü folyamodványnak, mellyben ő Felségéhez egy, a deák nyelv fentartása érdekében intézendő felirásnak elhatározása kéretett, akarák tulajdonitani; azonban a tanácskozások legnagyobb csendben folyának, 's az emlitettem folyamodvány szőnyegre nemis jött, és alkalmasint nem is jövend. Miután a Helyt.tanács néhány intézménye kihirdetve lőn, a követi jelentésekre került a sor, mikből egy kettő felolvastatván, egyik tbiránk nádor ő fenségének a magyar nyelv körüli érdemeit emelé ki, 's köszönő felirást inditványozott. Az inditvány majd közös akarattal elfogadtatott, 's ez érdemben ő felségéhez is hódoló felirás egyhangulag elhatároztatott. Mi a jelentések folytában adott pótló utasítást illeti, ebből megemlítendők: 1) Az U. B. szatmári követen elkövetett botrány átalánosan roszaltatott, 's a fenséges nádor megkéretni rendeltetett, hogy a botrány elkövetőinek kinyomozására, és a bünösök megfenyitésére szükséges rendeléseket megtenni kegyeskedjék; egy uttal az alapautasítás értelmében egy szigorú törvénynek alkotása hagyatván meg követeinknek, e végre szolgáló javaslatnak kidolgozásával megyei választmányunk megbizatott. 2) A hasznos és kikerülhetlen országos szükségekre kivánt segedelmi ajánlás nem elleneztetik, ellenben az állandó megrovatásra czélzó izenet nem pártoltatik. 3) Az 1840: 29. t. czben elősorolt engedményeket tágitani nem akarjuk. 4) Az utasítás-adás végett közlött inditványok halmozatára nézve, azon átalános utasítás adatott követeinknek, hogy az alaputasitás elvei szabályul szolgáljanak. 5) A hazafiusítást kérők, nemcsak szerzett érdemek szerint arra méltók legyenek, de minden különbség nélkül a taksákat is fizessék. Azon számos országgyülési munkálat, millyen p. o. a kereskedési, népnevelési 'sat., véleményadás végett az állandó választmányhoz igazítatott. Más érdekesb tárgy nem fordult elő, kivevén a jelen tudósításom elején érintett helyettesitéseket; meghalálozván t. i. szentmártonyi járás főszbirája Ruttkay Boldizsár, helyébe azon járás alszolgabirája Kossuth Lajos, ennek hivatali utódjaul pedig blatniczai járás alszolgabirája Tomcsányi Vilmos, végre ennek helyébe Záborszky Pál tsztlb. alügyész helyettesitéskép neveztettek. E kinevezésben személyekre tekintőleg a RRk. teljesen megnyugodtak; a formára nézve azonban némellyek sajnálatukat jelenték ki, hogy a helyettesítés a Rendek befolyásának egész kirekesztésével történt, hivatkozván mindazon esetekre, hol a Rendek illy befolyást gyakoroltak. E hónap 27én fog évnegyedes közgyülésünk tartatni.

☆ Csongrádból. Mart. 18. Megyénk évnegyedes közgyülése f. é. martius 11kén vevén kezdetét, országgyülési követeinknek több rendbeli tudósitásai olvastattak fel, mellyek nyomán a magyar nyelv tárgyában f. é. januarius 23kán kelt k. kir. leirat közörömmel fogadtatván, követeink azon utasitást veendik, miszerint a kir. válasz ki nem elégitő pontjaira nézve is, kedvező törvény alkotását szorgalmazzák. — Az országgyül. ifjuságnak Uray Bálint szathmármegyei követ elleni kihágása tárgyában érkezett k. kir. leiratra nézve, semmi utasitást sem adtunk, azon oknál fogva, mivel követeink e részben azt jelentették, hogy utczán történvén az állitott kihágás, nekik arról semmi hiteles tudomásuk nincs. — A vesztegetési törvényekre nézve, első alispánunknak azon inditványait fogadtuk el és adtuk követeinknek utasításul, hogy a megyei kicsapongások felett, ne maga a pártokra szakadt 's annnálfogva könnyen részrehajló megye, hanem mindig a legközelebbi érdeketlen megye biráskodjék, — továbbá hogy tisztujitás és követ-választás alkalmával a szóvali rábeszélés, vesztegetésnek ne tekintessék. — Végre jobbágyhelyeken a malmoktóli állandó fizetés mennyiségét, törvény által kivánjuk maghatároztatni. — Jövő évnegyedes közgyülésünk julius 1sö napján, polgári pereket itélő törvényszékünk pedig junius 10ik napján veendik kezdetöket. — Rabjaink száma szerfölött szaporodván, fenyitő törvényszékeket időközben többször fogunk tartani. — 100.

Külföldi hírek.

Spanyolország. A választások, Madridot kivéve, az ország minden részében az uj törvény szerint folynak, 's hír szerint mindenütt a kormány részére ütnek ki. Jövőre a városi hatóságok olly férfiakból állandnak, kik földbirtokosak és rendszeretők. Madridban majd csak egy hónap mulva kezdődnek meg a választások, mivel a választók névsorával hamarább el nem készülhetnek. Több helyen egyéneket fogtak be, kik a forradalombul mesterséget üznek; többi közt néhány czinkost is, kik a legközelebbi fölkeléseknél Barcelona és Saragossában főszerepet játszottak. A kormány Spanyolországra nézve nagy szerencsétlenségnek vette elejét azon erőhatályosság által mellyel az összeesküvők irányában eljárt, mert az összeesküvés már nemcsak a félszigeten ágzott el, hanem Portugaliába is át volt ültetve, mint ezt az itt történtek tanusitják. Mi sokat tett legyen az ország megnyugtatására a kormány, abból is kiviláglik, hogy mégcsak nemrégiben is 220,000 fegyveres nemzeti katonaság volt Spanyolországban, most pedig ugyszólván semmi, 's hogy kevés nap alatt több mint 210,000 fegyvert szedetett be.

A ‚Rota' egyházi törvényszéke mart. 1jén Madridban ünnepélyesen visszaállitva lőn. A megnyitóbeszédben kijelenté az elnök, mikép a kormánynak legforróbb ohajtása a hajdani barátságos viszonyt a szentszékkel helyreállitani.

Ha miniszterpárti lapoknak hihetni, ismét összeesküvésnek jöttek nyomába Madridban, melly mármár kitörendő vala. Ennek következtében uj elfogatások történtek. Az összeesküttek, mondják, azon sajatszerü tervet forralták, hogy több pontokon bizonyos löporféle vegyitvényt szórjanak el, mellyre M. Krisztina bementekor a lovak tapodván azt szétcsattantsák; az innen származandó zavart alkalmul akarák használni a zendülés megkezdésére. Egyébiránt felfegyverkezve tömegesen Alcalaba készültek, honnan mindenüvé valának kiküldendők izgatóikat. Ez mindenesetre, ha többet nem is, legalább azt eredményezhette volna, hogy az alicantei és carthagenai lázadókrul elforditván némileg a figyelmet azoknak bátorságát fölelevenitsék.

Az Alicante ostromlására küldött valenciai tüzérség kiszállitását iszonyu szélvész akadályozá, miszerint a rendes hadmunkálat néhány nappal elhaladt. E közben a zendülök mintegy 360 főnyi csapattal ki is rohantak a várból, de néhány ember vesztesége után visszaverettek. Ennek következtében számos pártos katona a kormány zászlói alá visszaállt. Ujabb hirek nyomán Alicante, mind a város mind a vár, martzius 11kén már a királyi sergeknek megadta magát. Mondják, Bonet ellen saját társai fölkeltek makacssága miatt, ki is szabadulni akarván boszujok elől elillant.

Salamanca ur, a sóegyedáruság bérlője pénzállapotja olly zavart vala, hogy mármár kénytelen volt bukását nyilván kimondani, de az alicantei lázadás kedvező körülményül szolgált neki hitelezői ellenében. A lázadók ugyan is megrohanván egyik sótárát, azt kipusztitották, az ott levő pénzeket elvitték, a lajstromokat és számadó könyveket megégették. Ezek szerint Salamanca ur az ott szenvedett kárt több millióra teszi, 's nem akarja szerződése pontjait teljesitni, mig a kormánynyal nem egyezkedhetik.

N.Britannia O'Connellnek Londonban a birminghami ünnepélyhez hasonlót készitnek a szabadelmüek. A Coventgarden-szinházban ezernél többre menő teritékkel adatik lakoma az ő tiszteletére, mellyben néhány igen tekintélyes angol kath. lord is részt vendő. Politikai áldomásokat nem szándékoznak inni, csupán a dublini statusperre vonatkozókat. Shrewsbury lord maga is egy áldomással tisztelendi meg O'Connellt. A belépti jegyek már eleve elkapattak, 's a páholyok hölgyek számára lőnek fentartva. — Aztán tagadja valaki, hogy van hasonlat angol és magyar közt; mi is mindjárt lakomázunk minden alkalommal.

Franczia ország. Az öt főpap emlékiratára mart. 8án következő iratot küldött a pecsétőr a párisi érsekhez: „Kegyelmességed egy emlékiratot nyujtott be a királyhoz, mellyet ön helyetteseivel határzott 's aláirt. Ezen emlékiratban, mellyben az oktatásszabadság kérdését saját szempontbul vizsgálja ön, általános homályt ügyekvék ön az egész tanitótestületre vetni, és sértő vádakat emelt a király egyik ministere ellen. Egy hirlap még közzé is tevé ez emlékiratot. Nem hiszem, hogy ezen utolsó tény önnek közremunkálásával történt volna, meg kell azonban önnek mondanom, miszerint a király kormánya magát az ön által aláirt iratot sem helyesli, mivel az nyilván törvénybe ütközik. A törvény tilt minden tanakodást a fölhatalmazva nem levő püspöki gyülésekben, és igen különös volna, ha e tilalom kijátszathatnék egy levelezéssel, melly a határzatot szülé 's a tárgyalást eszközlé, a nélkül hogy gyülés tartatott volna. Reményiem, elég lesz önnek a Concordatum organicus czikkeinek alaphatárzatait emlékezetébe hoznom, miszerint ön azok megsértésétől jövőben ovakodjék. Legyen bizonyos kegyelmességed mély tiszteletemről." N. Martin a pecsétőr, igazság-ügyi és cultusminister.

A Páris erősitvényei fölötti vitályt semmikép sem egyenlitette ki a kamrai vitatkozás. 'S ez nem is történhetett, mivel egy részről az előterjesztvények ollyasmit kivántak, mit egy tag sem ohajt, 's más részről olly kérdést penditettek meg, mellynek jövendő elhatárzása iránt a kamra nem akarta magát eleve megkötni. A várdák 's a körfalak két rendszerének pártolói most is élesen állnak egymás ellenében, de mindamellett kisült, hogy alapjában véve az erősitvényi elvnek nincsenek jelentékeny ellenzői. Arago rekeszté be az ebbeli vitatkozást, 's bárha az ellenzék serpenyőjébe veté szavának súlyát, még is inkább az elkülönzött várdák, mint az erősltvényi munkálatok ellen átalában emelt szót. Főleg az épités czélszerütlenségét támadá meg annyiban, hogy a várdák nem képezvén a körfalakkal zárt egészet a védelemre nem igen alkalmasok. A többek közt egy tekintelyes tisztnek azon nyilatkozatára hivatkozott: hogy föllegvár nem egyéb, mint megerősített pont valamelly város közelében, mellyen uralkodik 's mellyet összezúzhat. Föllegvárak nem veszélyesek a kül ellenségre nézve, hanem inkább a zsarnokság fészkei, mellyek a népek boszuságát, 's a jó polgárok haragját jogosan felébresztik.

A ‚Patrie' és más lapok szerint a Parisban tartózkodó olasz menekvők a rendőr-ispán elibe hivattak, ki nekik kijelenté, mikép a franczia kormány Mazzini bujtogatásáról, mi által az olasz félszigetet fölzenditni szándék, értesülve van, 's inté őket, hogy magoknak ártandók, abban bármi részt venni ovakodjanak.

Olaszország. Mint tudva van két évvel előbb, több olasz statusban könyveket gyüjtöttek az athenéi könyvtár gyarapitására. A sardiniai állodalmakban jelenleg szinte illyesmivel foglalkodnak egy könyvtárnak Konstantinápolyban leendő megalapitására, mellynek fölügyelésével az ottani domokosszerzeteseket szándék megbizni. A turini, genuai, és alexandriai zárdák kinevezvék az illynemü ajándékok elfogadására, mik aztán később rendeltetésök helyére juttatandók lesznek.

Az aquilai gróf, mindkét Sicilia királyának testvére, febr. 22kén Braziliába vitorlázott, ott a császár hugát, Dona Januariát nőül veendő. Mondják, végkép ott fog maradni, a császártól terjedelmes birtokokat, 's császári fenség czimet nyerendő.

Németalföld. A rotterdami kereskedők a vagyonadó-terv ellen egy tiltakozást nyujtottak a Rendek kamrájához, melly nagy zajt csinált, a javaslatnak e kamra általa elfogadtatását azonban nem akadályzá. — A mart. 7kei Staatsblad pedig már közzé teszi a rendkivüli vagyonadó 's a vele összeköttetésben álló önkénytes kölcsön tárgyában készült törvényt.

Helvecia. Aargauban Schleuniger elfogatott, mivel a nagytanácshoz intézendő kérvényt tett közzé az iránt, hogy, ha az aargaui zárdák ujlag fel nem állittatnának, legalább azoknak javai örökségkép a katholikusoktól kitüzendő köz czélokra fordittassanak.

Németország. Németország több pontjairól, jelesül a rajnavidékekről is hirek érkeznek, miszerint iszonyú szélvészek tetemes károkat okoztak. Igy martz. 10kén Mainzban olly orkán dühöngött, melly a rajnahidat több helyen kettészakitá, a legerősebb vas rudakat is széttörvén, minek következtében a szekéreni közlekedést meg kelle szüntetni.

Oroszország. Beszélik, hogy a czár a kath. egyházra nézve szelidebb elveknek kezd engedni, 's hogy az orosz és római udvar közt némi közeledés történt.

Görögország. A mérsékelt párt teljes diadalt vitt ki. Metaxas is benyujtotta lemondását, mellyet a király el is fogadott. Miniszteriumból kiléptével a sept. 3kai miniszterium feloszlottnak tekintendő.

Egyesületi közlések.

M. Gazd. Egyesület. A honi közönség ama nagyérdemü részének irányában, melly elhanyagolt hazánk emelésére czélzó minden közintézetet 's vállalatot tettleges részvéttel vagy buzditó figyelemmel kisérni szokott, kedves kötelességének ismeri alólirt a M. Gazd. Egyesület egyik szakosztálya által 1842. év végén részvények utján alkotott Budapesti országos gyümölcskert állapotjáról időnkint számot adni. — A kert, mint tudva van, öt ezer pengő forinton vétetett részletes lefizetés fejében; 's azon édes reményben ringatta magát a szakosztály, hogy széles e hazában könnyen fog két ezer kertbarát találkozni, ki egy-egy részvényt öt pengő forintjával egyszer és nem többször áldozik, ha nem is önzéstelen honszeretetből, legalább a bizonyos haszon és nyereség fejében, minthogy a részvényesek számára azon kedvezés köttetett ki, miszerint ők a nevelendő nemes csemetéket feleáron, t.i. mintegy 6—8 p. kron kapják — A szép remények azonban nem valósultak. — 1842ik év végéig a két testvérhazában összegyült 750 r. után 3750 ft p. miből 2500 ft. a kert árában kifizettetvén, 1179 ft. dologhoz értőkből álló választmány utasitása 's felügyelése alatt a kertre fordittatott. Ide értetik természetesen a kertész és napszámosok fizetése is. 1843ban 270 r. után a 70 ft. 30 krnyi pénztármaradványnyal együtt összegyült 1420 ft. 30 kr., kiadatott ellenben 1899 ft. 59 kr., miből a kert ára fejében csak 600 ft. fizettethetett, mert minden erőt oda kelle fordítani, hogy az intézet minélelőbb megfeleljen hivatásának, 's csemetékkel mind részvényeseinek szolgálhasson, mind pedig jóra törekvő községeket faiskolák létesitésében segithessen. — 1840ben tehát nem csak szerződés szerinti fizetéseit nem teljesitheté a szakosztály, sőt rendes költségei fedezésére is 479 ft. 29 kr. pengőt kölcsön venni vala kénytelen! — Illy leverő körülmények közöttel nem csüggedve ugyan, de mégis azon szorultságtól, mellybe a szakosztályt a fölébredt közszellem iránti alaptalanul nagy bizodalom helyezé, ösztönözve bátorkodunk mindazon t.cz. hatóságokat 's egyesül. ügyviselő urakat, kik e kertet illető aláirási iveiket, vagy az aláirt részvényeket be nem küldötték, ezennel tisztelettel felszólitani, miszerint azokat akár postán, akár biztos alkalommal alólirtnak minélelőbb kezéhez juttatni kegyeskedjenek, bátran kecsegtethetvén t. cz. részvényesinket, hogy már jövő őszszel a nemes esemeték eladása a baraczknemüekkel elejét veendi, jövő évben pedig már almák 's körték is lesznek megszerezhetők, melly részben nem csak az érdemel különös figyelmet hogy a részvényes sehol olly csekély áron nemes csemetéhez nem juthat, hanem egyszersmind biztositva leend a megszerezett gyümölcsfa fajának 's nemének hitelességéről is. — 'S ha tán találkoznának férfiak a két hazában, kik ez ügy iránt előszeretettel viseltetvén, részvénygyüjtésre ösztönszerü hivatást éreznének magokban, felszólitásaikra szivesen szolgálunk aláirási ivekkel. — Egyébiránt utolsó jelentésünk óta a fenforgó czélra következő részvényaláirások történtek: n. m. Galanthai gróf Esterházy Miklós ur ő excja kifizettetett 30 részv.; — n. m. Keglevich Gábor főtárnok ur ő excja ivén eddigelő aláirt Kis Pál fium. korm. 2, Sztankovics József püspök 2, Deszasz Fer. gróf 1, Semsey Éva Keglevich grófnő 1, Keglevich János gr. 1, Hertelendi Ignácz 1, Ocskay Antal kassai püspök 1, Richter Alajos prépost 2, Nádasdy Leopold gróf 1, a gyüjtő ur ő excja maga 5, összesen 17 részvényes. — Tek. Szabó Miklós vasmegyei főjegyző ur szinte 17 részvény értékét küldé be, de a részvényes urak neveit még nem tudjuk; N. Hont vármegye nemesi pénztára küldött öt részvényt; továbbá Kanicz M. L. pesti nagykeresk. ur ivén aláirtak: Engländer Salamon 2, Engländer H. 1, Rosenfeld M. L. és fiai 2, Leitner Jakab és fiai 1, D. Holczer 1, Boskovics Károly 1, Pinkas Adolf 1, Fuchs Rudolf gyáros 1; a gyüjtő urnak atyja Kanitz n. keresk. ellenben, ki is emberszerető áldozatai által már számtalan intézeteknél örökité becses nevét, 's kinek jótékony indulata valamint csak egy hazát ismer, mindnyájunk kedves magyar hazáját, ugy más részről nemes tetteit vallási elszigeteltség nem vezérli, — minden felszólitás nélkül, sőt a nélkül, hogy vele alólirt a legtávolabb viszonyban vagy ismeretségben állott volna, ötven pengő forintot küldött az intézetnek; alólirt ivén aláirattak: Sandtner Vilmos vasáros 1, Muzsek Mihály mészáros 1, Alter József asztalos 1, Crettier Károly árendás 1, Kolecsany Fer. kereskedő 1, Simonchich Ign. plébános 1, Wohldrann Ján. plébános 1, Müller Józs. gyógyszerész 1, Krausz Károly 1, Valero Antal nagykereskedő 1, Karácsonyi Mária asszony 1, Steindl Ferencz asztalosmester 1, Steindl Károly aranymüvész 1, Halász Fer. tbiró 1, Török Pál reform. lelkész 1, Kanicz fia kereskedő 1, Fogarassy Ján. v. t.széki jegyző 1, Görzsy Máthé tbiró 1, Csapó János h. ügyvéd 1, Staffenberger M. gyógyszerész 1, Wierczler Vilmos 1, Hild Józs. épitész 1, Hild Károly épitész 1, Pollák 1, Szász Mátyás tanácsnok 1, Jurenák F. M. 1, Wehner József főtanitó 1, Polák Mihály cs. kir. kőmives 1, Polák Józs. gyógyszerész 1, Derra Mária 1, Devetics Mihály kém. seprőmester 1, összesen 31 részvényt. — Ezenfelől mélt. Batthyán-Zichy Antonia és Károlyi-Zichy Karolina grófnők, kik e kertre korábban is vettek már részvényeket, ahoz ujolag kétkét részvénynyel járultak. — Bezárólag azt sem hallgathatjuk el, miszerint mélt. Zichy Miklós gróf, e fáradhatlanul lelkes pártolója intézetünknek, a kertet több ezernyi vadcsemetével gyarapitá. — Ám legyen a haszon közösen a honé; de az áldás és köszönet csak a jótevőket illeti! — Pesten, mart. 1sö napján 1844. Török János, mint a M. Gazd. Egyesület titoknoka.

Énekiskola. A pest-budai hangász-egyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek mart. 17én megkezdetett idei első közgyülése jövő hétfőn (25én) reggeli 10 órakor a pesti redoutterem épületében folytattatik;mire meghíni a t. cz. részvényeseket kötelességének ismeri. Énekiskolai igazgatóság.

Hírlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (336 sz.) Vezérczikk Pulszky Ferencztől illy czím alatt: ‚Telekdij I.' Előadja, hogy Sárosmegye közgyülésén a jelenvolt RRek közt nem találtatott, a kinek akár ezen elv ellen, hogy a magyar nemesség, hacsak nevéhiez és becsületéhez hű akar maradni, a haza boldogságának előmozdítására nagyobbszerü terheket felvállalni köteles, — akár a gr. Széchenyi által tervezett kivetésre nézve, ellenvetése volt volna; voltak azonban, kiknek a kölcsön eszméje visszatetszett,kik száz millió felvételének szükségességét kétségbe hozták, 's aggodalmukat el nem titkolhaták az iránt, hogy országunk kereskedésének szenvedőleges állapotjánál fogva, a haza investitiójára forditandó kölcsön vett tőke, csak hamar ujra kimegy a külföldre, nagyobb szegénységet 's egy nemzeti adósság nyomasztó terhét hagyván maga után. Ezekre nézve néhány megjegyzést tesz, mellyeknek veleje ezekben pontosul. Felhozza azon két sarkigazságot: hogy adóssággal fedezni az ország inproductivus rendszeres szükségeit biztos (talán bizonyos) ut a bukásra; — de ellenkezőleg: midőn a külföld pénze az ország földmüvelésének, iparának 's kereskedésének emelésére fordittatik, akkor az adósság az ország felvirágzásának és növekedő pénzerejének biztos tényezője. Az urbér, a hiteltörvények még nem kamatozhattak a hon javára, mert a tőke hiányzott. Körülményeinkből fejtegeti, hogy minden adómentességünk mellett a külföldnek egyenes adót fizetünk, mert az adót, mellyet a brünni gyáros minden általa készített rőf posztóért fizet, mi fizetjük, kik az adó által megdrágult posztót veszszük, 's igy tovább. Igy fejtegetvén ezeket, mutogatja, hogy a száz millió investitióra fordittatván az egész adósság productiv lesz, 's öregbitendi a nemzeti tőkét. A rémképül! felhozott nemzetek példája reánk nézve nem áll, mert azok csak folyó szükségeiket fedezték adósságaikkal, 's őket a rosz kezelés hozta bajba. Pártolván gr. Széchenyi törlesztési eszméjét nem kételkedik, hogy minden megye egy millió pengőt kölcsön kapjon, ha birtokosai elegendő biztosságot hitelesen kimutatni képesek. Javasolja, hogy orsz. választmány még ezen országgyülés alatt gondoskodjék kivetési kulcsról, 's hogy a kölcsön kiadandó pénzekből minden megye legalább egy milliót kaphasson.

Szerkesztő : Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

9716. Pest városa tanácsának felirása szerint, Lemouton János hitelezői csődületének határnapja f. é. april 19kére tüzetvén ki, tömeggondnokká Lauber Imre, perügyelőnek pedig Primayer János hites ügyvédek neveztettek. Költ böjtmáshó 12én 1844.

9955. Debreczen városa tanácsának felirása szerint, helybeli kereskedő Szabó Miklós hitelezői csődületének határnapja f. évi april 19-dik napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Kálmánczhelyi Gábor polgár, perügyelővé pedig Szilágyi István neveztetett.Költ böjtmáshó 12.1844.

9969. Soprony vármegye törvényszéke jelentvén:hogy néhai Pottyondy Zsigmond, és felesége született Bolla Zsófia által közösen birt és egyedül Szili-Sárkány helységben fekvő házból álló tömeg ellen csőd rendeltetvén, az illető hitelezők megjelenésére f. é. april 27dik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnoknak Csupor Gábor szb., perügyelőnek pedig Szarka Károly hites ügyész neveztettek. Költ böjtmáshó 12én 1844.

8803. Tolna vármegye csődtörvényszékének jelentése szerint, néhai Lang Sámuelnő paksi lakos tömege ellen csődületi per inditatván, az illető hitelezők megjelenésére f. é. april 15ik napja tüzetett ki határidőül 's ideigleni tömeggondnokká Tóth János paksi uradalmi gazdatiszt, perügyelővé pedig Tóth István tiszti alügyész neveztetett. Költ böjtmáshó 5én 1844.

Csődszüntetés.

8364. Pest vármegye csődtörvényszékének jelentése szerint, néhai Fischer Ábrahám tinnyei lakos tömege ellen rendelt csődper, minthogy a kihirdetett határnapon egy hitelező sem jelent meg 's a csőd folyamatba tételét 1843ki junius 20ra kitüzött határnap óta senki sem szorgalmazta, mint elhagyatott megszüntetett. Költ böjtelőhó 27.1844.

9720. Árva vármegye jelentése szerint, Polatsek Lippmann hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Ugyanez mult évi september 12én 33473. sz. alatt kelt körlevélre hivatkozólag kihirdetés végett megiratik. Költ böjtmáshó 12én 1844

Kötelezvény-semmisítési hirdetések.

9729. Heves vármegye, Török Sándor szolnoki lakos folyamodására a folyamodót szenvedőleg, néhai Malczer Péter örököseit pedig követőleg illető, 1832ik évi martius 22én 4417 v.ft $50^{0}/_{10}$ kr.ról kiadott, kifizetése után azonban eltévedt kötelezvénynek kitábláztatása végetti megsemmisitésére kitüzött f.é. februar 17től számitandó egy évi törvényes határidő országszerte kihirdettetik. Költ böjtmáshó 12én 1844.

9962. Temesvár városa tanácsa özvegy Kuncz Erzsébet folyamodása következtében egy 1840ik évi mjus 12én kiadott 's 1270 v.ftról szóló 's a mondott folyamodót keresőleg, Scheinert Ferdinánd és Teréz hitves társaknak csődtömeget pedig szenvedőleg illető letisztázott, de elveszett árjegyzéknek megsemmisitése országszerte kihirdettetik.Költ böjtmáshó 12én 1844.

Váltósemmisítési hirdetmény.

3535. A pesti első biróságú Váltótörvényszék által Leitner Móricz folyamodására közhirré tétetik, miszerint itt helyben 1843ik év julius 19én kelt, és Pesten 1844ik évi józsefvásárkor fizetendő 100 p.fról szóló, a folyamodó rendeletére kibocsátott, Gerson Erneszt által zsidó irással elfogadott váltó elveszvén; a váltó birtokosa ezennel felszólittatik, hogy magát f. évi martius 18ik napjától számitandó 45 napok alatt ezen Váltótörvényszéknél jelentse —, különben az érintett váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni.— Költ Pesten a k.e.b Vltót.szék1844.évi mart.18.tartott üléséből.

(*63) Gr. Széchenyi István 1—2

legujabb munkája!!

E napokban kijöend és kapható lészen

Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben

Pesten uri- és kigyó-utcza szegletén, **Budán** a hajóhidnál.

„Adó"

és

„Két Garas"

Gr. **Széchenyi István.**

Ára 1 forint 40 kr. pengő pénzben.

(*66) **Trattner és Károlyinál, Pesten,**

uri-utcza 453. sz. megjelennek naponkint

A főméltóságu királyi **Curiának Itéletei**

(az Országgyülés alatt) **1844.**

egész évre 6 pengő forint.

Váltó és Csődületi Pörökben

hozott

birói Határozatok

1843-dik évi folyamata 6 pengő forint.

Hármas Kis-Tűkör

legujabb kiadás 1844. Kilencz toldalékkal 25 ív, ára 24 kr. pengő pénz.

(*61) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu magy. kir. udv. Kamara rendeléséből közhirré tétetik, miszerint a rosenbergi kamarai ser és pálinkaház a hozzátartozó 1/2 hold kerttel,'s 12 1/2 hold kaszálóval f. e. 1ső novembertől kezdve, hat egymásutáni évre, 's igy october végeig 1850. — Nemkülönben a lykavai kamarai erdőkben találtató bükkfatapló szedhetése, szinte f. e. november 1jétől számitva, három következő évre, 's igy 1847. év october utoljáig az ezen czélra f. évi majus 13kán a rosenbergi uradalmi kastélyban reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés utján bérbe fog adatni.

Bérleni szándékozók a szükséges bánatpénzzel, 's a mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva, a fenkitett napra hivatalosak. Egyébiránt a bérleti föltételek a hradeki kamarai praefectoratus irodájában, nemkülönben a rosenbergi kamarai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők —Az árverésben zsidók is résztvehetnek.

(*55) **WAGNER József** müárusnál Pesten a servitatéren ujonan megjelent 's Bécsben Müller H. F. és Pozsonyban Streibig K. uraknál is kapható:

Der **‚Negersclave'** (a négerrabszolga), költemény Vogel T. Ntől, egy hangra zongorakisérettel, zenére alkalmazta Hölze T. Seraf, a pécsi székesegyház karmestere. Ára 1 fnt p.p.ben.

MÜLLER H. F.nél Bécsben ujonan megjelent, 's Pesten Wagner Józsefnél kapható: **‚Krisztus az olajfák hegyén'**, kőre nyomva Geroschtul. Ára 2. fnt p.p.ben. 3—3

(*64) **Haszonbérleti hirdetmény.**

A nmlsgu m. udv. k. Kamra rendeletére közhirré tétetik, hogy f. 1844. apr. 1jén d. e. 9 órakor a kamrai jószágkormányzósági iróteremben Ó-Budán

1) a serfőzési jog sörház nélkül Ó-Buda koronai m.városban.

2) az urodalmi korcsma a monostori határban a dunakeszii átjárásnál, saját italmérési joggal.

3) a tótfalusi és bogdányi dunai halászat, és végre

4) az urasági szárazmalom Zsámbékon az utánajáró 22 4/8 hold szántóföld, 4 4/8 hold rét és 6/8 h. kertfölddel, — és pedig az ó-budai serfőzési haszonvétel 1844. junius 1jétől; a többi fenemlitett haszonvételek pedig 1844ki majus 1jétől kezdve három évre a legtöbbet igérőknek haszonbérbe fognak adatni.

Miért is a bérleni szándékozók fölszólittatnak, hogy a fönkitett napon és helyen a szükséges bánatpénzzel és más szabályszerü kellékekkel ellátva jelenjenek meg. A bérleti föltételeket a fennevezett iróteremben addig is megtekinthetni. A kitüzött határidőntuli igéretek semmibe sem vétetnek. 1—3

(*58) **Érmelléki borok eladása.** 3—3

Gróf Zichy Ferencz urnak diószegi uradalma részéről köztudomásul adatik: hogy a f. 1844ik évi april 24 és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő Diószeg mezővárosában, az uraság pinczéjében különbféle 's többnyire 1811, 1827 és 1834ik évi termésbeli fehér borok — árverés utján — eladatni fognak, — melly árverésre a venniszándékozók ezennel meghivatnak azzal a figyelmeztetéssel, hogy az eladó borok mind majorsági termésbeliek, és hogy azoknak nagyrésze bakatorbor, egyébiránt csak hordónkint, de időközben is eladandók.— A vevőknek 3 hónapi idő engedtetik a vett borok elvitelére. Az uradalmi tisztség által.

(*59) **Haszonbérleti hirdetmény.**

Mlgos gr. Andrásy György ur ő nagysága részéről közhirré tétetik, hogy ns Zemplénmegyében fekvő monoki uradalmának egyrésze, nevezetesen Monok és Bekecs egész helységei 's Taktaföldvár pusztája, az azokban találtató számos tiszti 's cselédházakkal, gazdasági épületekkel, urbéri jobbágyok és zsellérekkel, — továbbá terjedelmes majorsági kimüvelt szántóföld, rét, legelő, erdőmakkolás és meghatározandó mennyiségü tüzifával, több szabad szőlő,'s ahoz borház és pinczékkel,— nemkülönben több korcsma, a bekecsi vendéglő és fürdőházzal, úgy mészárszék — malom — halászat — fejérföldásás 'sat. jövedelmeivel, 6, vagy a szerződéshez képest legfeljebb 12 évre haszonbérbe kiadandó. A javak összeirása megtekinthető magánál a tulajdonosnál jelenleg Pozsonyban, és Zemplén vármegyében a monoki, Gömörmegyében a K. H. váraljai ügyészi hivataloknál. A szerződési feltételekről személyesen vagy levelezés által a tulajdonossal értekezhetni. Pozsonyban febr. 25én 1844. 2—3

(*60) **Wagner József** müárusnál Pesten a servitatéren kizárólagos tulajdonjoggal ujonan megjelent:

Szemere Bertalan arczképe, élet után rajzolva és kőre metszve Eybl F.-től. Ára chinai papiron 1 ft 40 kr., fehéren 1 ft 20kr. p.pben. 2—3

A gőzösök 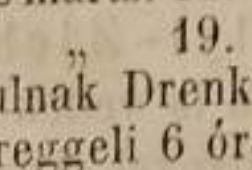 **indulnak**

Pozsony és Bécs-felé

martius 18kától naponként 7 órakor reggel.

Sámson gőzös martz. 18. indul Drenkovába,
I. Ferencz „ „ 19. „ Ujvidékre.

Azontul indulnak Drenkováig martius 22. 26. és 29kén reggeli 6 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is teritvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

			Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. martz	22. pesti mérő	105—126	72— 80	66— 73	52— 60	44—50	64 — 74
Komáromban	„ „	15. pozs. mérő	70— 73	55— 57	— — 46	— — 34	— — 31	— — 44
Szegeden	„ „	13. „ „	65— 67	— — 56	— — —	— 30	— — 31	— — 40
Baján	„ „	20. „ „	57— 80	40— 47	— — 35	25— 37	— — 25	— — 30
Miskolczon	„ „	13. „ „	— — 60	40— 42	— — 35	25— 30	— — 20	— — 26
Temesvárott	„ „	14. „ „	45— 73	— — —	— — —	32— 35	29—30	35 - 37
Pozsonyban	„ „	19. „ „	70— 94	— — —	50— 59	39— 42	35—41	— — 50
Nagyszombatban	„ „	19. „ „	80— 92	— — —	54— 59	40— 42	32—34	— — —
Győrött	„ „	9. „ „	— — 70	52— 54	46— 48	33— 35	— — 32	— — 45
Mozsonyban	„ „	7. „ „	76 - 103	— — —	56— 68	36— 46	37—40	46 - 50
Sopronyban	„ „	11. „ „	90— 92	— — —	60— 62	46 — 48	40—42	56— 58
Pécsett	„ „	9. „ „	60— 62	40 — 42	— — 32	— — 32	28 - 30	32 - 35
Beszterczebányán	„ „	16. „ „	90— 98	— — —	55— 63	47 52	26 - 34	50 - 65
Veszprémben	„ „	15. „ „	— — 70	— — 55	— — 40	— — 38	— — 25	— — 37

Pénzkelet.

Bécs, martz. 19én 1844.		pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 3/5
1 pcent. „ „ „	—	100 1/2
3 pcent. „ „ „	—	77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	—	333 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1632 —
Eszterházy-sorsszám	—	57 1/8
Császári arany	—	102 1/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. martz. 22. reggel: 7' 8'' 9''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

26. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, martius 30.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés ,a Világ szerkesztő-hivatalának‘ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Észrevételek az *Országgyülés* elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. *(Folytatás.)* Szózat a nemzeti szinészet ügyében. — Fővárosi *hirek* és események. Pest városa részérül segélygyüjtés az aradi *árvizk*árosultak számára. Országgyülési tudósitások. *Előleges* közlés. (a martz. 26. 27. 28kán tartatott részint országos *részint* kerületi ülésekről) Legujabban érkezett k. kir. válaszok*:* I a Részek visszacsatolása, és II. a Vallás tárgyában. Részletes leirása a mart. 18. és 20kai CXXIV. és CXXVd. országos üléseknek a mgos FőRRnél. Tárgy: a városi munkálat országgyülési követválasztásról szóló 98. §a) Megyei tudósitás: Nyitrából. (Tisztujitási mozgalmak.) Erdélyi hirzagyva.

Ausztria (Postaszerződés Szardiniával.) Spanyolország (Valenciában összeesküvés. Bonet. M. Krisztina Valenciában.) Nagybritannia (A királyné szándéklott látogatása Berlinben. A gyári munkaidő.) Francziaország. (Hadsereg. A görög ügyek. Franczia kivánság a bajor határvárak iránt ’s a t.) Olaszország (Pisa-livornoi vasut.) — Svédország (I. Oskár király üdvözlete a néphez.) — Németalföld — Törökország (A renegatok büntetése iránt.)

Egyesületi ’s intézéti közlés. A kisdedovókat Magyarországban terjesztő egyesület.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 30. 1844.

Észrevételek

az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv javaslata iránt. (Folytatás.)

Most áttérek az esküttszékek gyakorlati oldalára, és mivel a ,Pesti Hirlap‘ a különvéleményt, a ,Világ pedig az országos választmány többségének általános feleletét, mellyet az jegyzőkönyvében annak elveire adott, közlötte, igyekszem annak honunkrai alkalmazhatlanságát megmutatni, és mivel az országgyülésen még tanácskozás alá nem került, egyéb positivumot taglalásom tárgyaul nem vehettem, mint mi a különvéleményben magyarhonra nézve javasoltatott.

Az esküttszékek főelveit ezekben öszpontosithatni hogy 1) minden vádlott, hasonlója által itéltessék; 2) az esküttek a kormány befolyása nélkül szabadon választassanak; 3) az itélethozásban meggyőződésen és lélekisméreten kivül semmi egyébre ne figyelmezzenek; 4) itéletöknek okát adni nem tartoznak; 5) a vádlott bizonyos számu esküttek ellen kifogást ok-adás nélkül tehessen, kik mások által helyettesittessenek.

Első alapja az egyenlők birósága, judicium parium, mellyet régente a szászok Angolországba vittek át. Ezen biróság azonban most más öltönyt veve föl, és ellentétben áll a régi értelemhez, melly Magyarhonban jelenleg is divatozik. Régi időkben polgári állásuk egyedül a szabad embereknek volt, kik papokra, főnemesekre, u.m, herczegek, grófok, bárók, és köznemesekre osztattak fel; a többi sokaság vagy rabszolgaságban, vagy azoknak ótalma alatt nyögött, de semmi polgári jogokat nem élvezhettek. a judicium parium tehát ezekre semmikép sem terjedett, hanem a papok, és főnemesek jogai közé tartozott, és annyit tőn, hogy a ki származása és rangja által alantabb állott, az a feljebbvaló felett és világi pap felett, nem biráskodhatott, de a feljebbvaló az alantabb állót igenis megitélhette, ’s meg is itélte. Ezen biróság akkor kiváltság volt, a mint maig is nálunk a nemes csak nemesi biró által itéltethetik meg. Később a feudalismus megszüntével az emberiség értelme és jogai kifejlődvén, a dolog megváltozott, és a mi kiváltság volt, az emberi jogok közé számittatott, és most már nem annyira az aristocratiai külön rangokra, hanem a törvény előtti egyenlőségre terjesztetik ki, hol tehát, ’s a mennyire minden ember a törvény előtt egyenlő, ugyan ezek egymást megitélhetik mint egyenlők; de hol ez nincs, ott első alapja az esküttszékeknek hiányzik. Igy van ez Angol és Francziaországban, hol mindenki a törvény előtt egyenlő; és igy mindenki judex parium, mivel mégis a lordok és pairek büntető törvényekre nézve megtartották a régi kiváltságot, ezek csak hasonlójok által itéltethetnek meg. Ezen kivétel erősiti állitásomat, hogyha példájokat követni akarjuk, az esküttszékek Magyarhonban nem alkalmazhatók. A lordok és pairek azért élvezik büntettekben a hasonlójok általi megitéltetés kiváltságát mivel a király és nemzet közt állván, az ország dolgai örködésébe és a törvényhozásba személyesen befolynak; ez honunkban minden nemesnek sarkjoga, és épen nem mondhatni, hogy, mivel a nemesek már most jelenleg személyesen az országgyülésre nem mennek, e jogot elvesztették, mert azt választott követeik által gyakorolják, azon mondás szerint, quod quis per alium facit, ipse fecisse censetur; és a mi követeink minden egyéb parlamenti tagtól abban különböznek, hogy ők szoros utasitással küldött biztosok és nem meghatalmazottak, mint más országban. Ha tehát a külföldet utánozni akarjuk, erre is kellene annál inkább figyelmezni, mivel nemeseink nemcsak a büntettekre, de minden egyéb birói foglalatosságra és perekre nézve megkülönböztetnek a nemnemesektől, és habár ugyanazon büntetés alá — a botot kivéve — esnek, a biróságra nézve semmi egyenlőség nincs. Ennélfogva a különvéleményi kivánat, hogy minden polgári állás különbség nélkül választassanak az esküttek, sem polgári állományunkkal, sem a judicium pariummal meg nem egyezik. Igaz, hogy némelly megyék utasitásul adák, hogy az esküttek egyedül nemesekből választassanak, de ez sem a különvélemény eszméjével meg nem egyezik, sem ki nem vihető, mert a mostani józan gondolkodás szerint, különös esküttek kivántatnának a nemesekre, ’s mások a nemnemesekre nézve. Meglehet ez a nevezett idegen országokban, hol 20—30 millió népességből 300 és 700 egyén kivétetik, és ezek olly müveltségi fokon állnak, hogy igen ritkán fordul illy eset elő; de vajmi máskép van minálunk, hol 12 millió népességből 300,000 nemes családjával e kiváltságra számot tart, és ezek közt nagyobb része a müveltség legalsóbb lépcsőjén, vagy még azon is alul áll, és a törvény szigorát igen gyakran magára vonja, e két rendbeli esküttszékre kellene 30—40 ezer esküttet választani, a mi valóságos elszegényitő-rendszer (Depauperations-Systhem) volna.

Nem gyanusitásból, hanem többektől hallott nyilatkozatok után mondom, hogy sokan az esküttszékeket nem tulajdonuk, sem nem az igazság-kiszolgáltatás, hanem egyedül a nemesség nivellatiója végett pártolják, mert jól tudják, hogy csak legyen a nemnemesek megválasztása elrendelve, magától következik majd azoknak a választásokba, ’s ebből a gyülésekrei befolyásuk; melly végre népképviseletet, és a nemesek megkülönböztető kiváltságai megszüntével, a nemnemesekkel egyenlőséget szülend; mert kinyervén a népképviseletet ’s a gyülésbei befolyást mi lesz majd a számra sokkal több nemnemeseknek lehetetlen? ezek az adóban, közmunkákban, szóval: mindenben kivivandják az egyenlőséget. És igy az esküttszékek elöidézendik azt, a minek szülőanyának kellene lenni. Csak az első lépés nehéz, mellynek megtörténte után nem kell 10 évnél több, ’s a sokak előtt botrányos nemesi kiváltságoknak egyedüli emlékét a disznóbőrös adománylevelek tartandják fen, ha azokat a mesterlevelek formájára üveg alatt rámában felaggatjuk, hogy utódink lássák, mikép jutalmazta hajdan a király a haza iránti hős tetteket. Ki el akarja rontani alkotmányunkat, mondja ki egyenesen, és javasoljon ujat, de helyben nem hagyhatom, hogy — mintegy suttonban ásassék alá, melly hasonló azon emberhez, kinek nyers fát nem szabad égetni, és azért az ép fának kérgét keriti meg, hogy a mesterségesen kiszáradtat levághassa. Ez leend jövendője alkotmányunkkal egyidős nemesi szabadságunknak, ha nem vigyázunk.

Második elv, hogy az esküttek a kormány befolyása nélkül szabadon választassanak. Ott hol a kormány nevez ki minden birót, ezek kisebb vagy nagyobb mértékben töle függnek, és hol népképviseleti rendszer létezik, ott a végre állitatnak fel, hogy a kormány hatalmával vissza ne élhessen, és a polgárok annak önkényes, igazságtalan bosztuja ellen biztositassanak. Nálunk népkényviseleti rendszer nincs, mellyet a kormány ellen védeni kellene, de közönséges esetekben még a legnagyobb bizalmatlanság sem tarthat a kormány igaztalan bosszujától, mert az első birákat magunk választjuk tökéletes szabadsággal, és a kormány sokkal kevesebb befolyással bir, mint Angolországban, hol az eskütteket senki sem választja, hanem kinevezi a sherif, kit a király mindig csak egy évre erösit meg, és e részben legnagyobb hatással élhet. Ebbül kivilágosodik, hogy az angolok nem a választásban, hanem egyedül a visszavetési jogban helyezik a mentsvárt; szerinte mi jelenleg több szabadsággal élünk, mert rendes, állandó biráink minden három évben, a törvényszéki birák pedig a mint kivánjuk, akár minden törvényszékre, akár egy évre választatnak, és ugy hiszem, hogyha valaki esküttnek választatik, nagyobb bizalmat nem érdemel, mintha törvényszéki birónak viseli nevét.

Harmadik tulajdona az esküttteknek, hogy meggyőződésök, és lelkiismeretökön kivül semmire ne figyelmezzenek, mellyből a negyedik foly, t. i. hogy itéletöknek okát adni nem tartoznak. Ezen tulajdonokat Angolországban nyerték, melly a jurynak jelen alakbani anyja, és ennek a kormány visszaélése elleni örködésén kivül, még egy más lényeges oka a büntetőtörvények hiányaiban van; és mivel a fenirottak szerint kevert alkotmányuk megváltoztatásátul annyira félnek, hogy még a már nevetségessé vált rémitő nagy parókákat, ’s a gyapjuzsákot sem merik kiküszöbölni, ’s a büntetőtörvények rendszeres javitását sem engedik meg, hanem régi tökéletlen állapotjokban hagyják, és csak a körülményekhez képest egyes törvényeket javitgatnak. Ezeknek rendkivüli, sokszor igazságtalan szigorán máskép nem lehete segitni, mint a jury önkényével, azért ennek sem törvény, sem bizonyság, sem egyéb adatokrai figyelem nem tétetett kötelességeül, és egyedül lélekisméretes meggyőződésök szerint tartoznak itélni. Ebből következik, hogy midőn a törvénynek a bünhez iránytalan sulyát látják, a vádlottat inkább ártatlannak mondják, hogysem érdementuli büntetésnek tegyék ki, p. o. minden lopásra van akasztófa rendelve, azt pedig csak meg nem engedhetni, hogy a ki legelőször egy ludat, vagy más csekélységet lop, felakasztassék? — azért még törvényeink meg nem változtatnak, és fokozatot nem nyernek, a jury sokakat, bár a tény valóságárul meggyőződik, nem-vétkesnek itélend. De még ezen kimentő institutióban sem biztak az angolok, mert megtörténhetik, hogy olly esküttek ülnek össze, kik meggyőződésöket ezen politicai szempontnak fel nem áldozzák, és letett hitök szerint szivök sugarlása ellen is kimondják a vétkes-t, mellyre az assise-k a törvény betüje szerint itélni tartoznak, azért fel van állitva a Court of Chaucery, melly a kanczellár mellé adandó 12 törvény-tanárból áll, mellyhez különbség nélkül, mindenféle itélet felvitethetik, és ezeket a törvényrei tekintet nélkül, söt némelly esetekben annak világos szava ellen is jogosság szerint megváltoztathatja. Meggyőződtek az angolok, hogy mindenesetre alkalmazható törvényt alkotni lehetetlen és a birónak némi önkényét ki nem zárhatni, kivált régi törvényeik mellett, de hogy ez mégis minél inkább megszoríttassék, és emberek hatalmában ne legyen, minden birónak betü szerint kell itélni, ha még olly visszásnak, vagy igazságtalannak tetszik is, és az ártatlan, vagy kisebb bünösnek kimentését a juryra bízván, a bünösnek talált, és a biró által mértéken tul megmarasztaltnak sorsa enyhitését pedig a fenirt 13 egyénből — álló biróság önkényére bízták. Bizonyságul szolgál erre lord Broughamnak 1828dik februar 7kén a parliamentben hat óraiglan tartott hoszszú beszéde, melly „Presente state of the law“ czím alatt kinyomatott és mellyben Angolország ezen első szónoka, ki 24 évig az ügyvédek sorában mindenek fölött kitünt, oklevelek ’s adatokkal az angol törvény-üt ellen felhozott borzasztó vádjait bebizonyította. Kik ugy itélnek, azok utánzásra nem igen vonzanak. Ezen rendkivüli hatásu remek beszédnek következménye az lőn, hogy két biztosság neveztetetett ki, de — melly még maig sem végezte be munkáit. — Ezek mutatják, hogy a népképviselet örködésén felül, a jury Angliában inkább a törvény hiányának pótlására, mintsem igazságkiszolgatásra szükséges, és ezért engedteték önkényének olly tágas kör, hogy még a bün bebizonyitása ellenére is felmenthet; de erre nálunk nincs szükség, mert eddig is minden bün fokozati büntetést nyert, és annál kevésbbé van szükség, mert olly szép munka van előttünk, mint az országos választmányi javaslatnak első része, mellyhez csak az eleinte említett büntetés-nemeket beszőni kivánnám, hogy e remek munka szükségeinket ki is elégítse; illy gyönyörü büntetőrendszer feleslegessé teszi minden birónak önkényét, mert ha az első általunk választott biróság emberi gyarlóság, vagy bár mi okbul igaztalanul mondja ki a bünöst, vagy roszul alkalmazza a törvényre, megvizsgálja azt még két felsőbb biróság, melly tökéletesen megnyugtathatja a nemzetet. Eldődink is az angolokkal egyenlő szempontbul indultak ki, midőn a hétszemélyü táblát még a kir. itélőszék fölé rendelték, és bár nem ruháztatott fel azon hatalommal, hogy világos törvény ellen cselekedjék, mint a Court of Chaucery, azon hatósága még is van, miszerint olly esetben, mellyről világos törvény nincs, meggyőződése szerint a gyakorlathoz mérve itélhetett. (Folytattatik.)

Szózat *)

a nemzeti szinészet ügyében.

Az időszaki sajtó nemzeti szinészetünkről — egy bizonyos idő folyama alatt, — annyiszor nyilatkozott, az igazgatás [illegible] tisztelt közönség már [illegible] hogy e áttért vitát, ’s a szinügy meleg baráti is elfordulni valának kénytelenek azon ügytől, mellynek fentartásánál ’s védelménél, már a legszentebb — a becsület oldaláról támadtattak meg. — A szinházat fentartó részvényes társaság feloszlott, a gyanusitások, a vádak ezer meg ezer nemei között — igy végződött be — az országos választmány közvetlen igazgatása is. A mostani igazgató felléptével egy uj jövendőnek néztünk elibe, mert annyi igéretek után, miket az igazgató tőn — szép reményekre valánk jogosítva, ’s a független igazgatástól, mellyre az országos választmány az uj igazgatót felhatalmazta, ime nagyobb téren, méltán többet is várhatánk. E reményeinkben azonban mondhatlan megcsalatkozánk; az igéretek, mint füst és pára, elenyésztek ’s ott vagyunk, mint néhányan megjövendölék, hogy a nemzet — müvészeti ’s erkölcs-tanitó amaz intézete — egy haszonbérlő kezében — nyomorult eszközzé, a müvészet, erkölcs és jobb ízlés rovására speculatio tárgya lőn. És boldog isten! vannak emberek, kik szinügyünk jelen állásával meg vannak elégedve, söt vannak emberek, kik a nemzeti szinészet e borzasztó sülyedése fölött, a vidéket ’s a nagy közönséget ámitva, helyeslésöket ’s e rendszerre, melly a közönséget lassankint — észrevétlen — mérgezi, dicsérgetésöket — saját énjöket ’s meggyőződésöket adják ’s vesztegetik el. — Mi minket illet, tisztelet becsület — de igazság is — ezen ál-apostolok közé magunkat számlálni nem kivánjuk, mi szólunk és fellépünk, mert a nemzetnek egy intézetét, mellyhez, a nemes kedvtöltés gyönyörüsége mellé, magas czélok vannak kötve, naponkint aljasodni, a közönség erkölcsét ’s ízlését botrányos jelenetekben fürösztetni, a müvészet templomát garazdálkodások csarnokává sülyedni látni és tudni, végtelen fáj lelkünknek. — Igen — mi ez új igazgatási rendszernek baráti nem vagyunk. Mi nem akarjuk vádolni az igazgatót, ő — mint haszonbérlő — igazgató név alatt teszi azt, mit saját érdeke megkiván; de sajnáljuk, hogy az intézet — egy magános embernek, nemzeti méltóságából kivetkeztetve, dolgozó napszámosává rendeltetett. — A kiképezett lélek aljasságokban nem gyönyörködik, ezt nem spectaculumok, nem bohózatok, hanem benső erővel biró müvek illethetik meg. És miután tagadhatlan igazság, hogy, a nagy tömeghez képest, nem nagy azok száma, kik e categoriába tartoznak; a spectaculumon és bohózatokon röhögni szokott nép, classicai müvek előadása alkalmával — akárhol másutt, de a nemzeti színházban ritkán tölti idejét. Nem lévén tehát nagyobb közönség komolyabb színmüvek előadatásain, következőleg a moralis haszon mellett nem nagy lévén a pénzbeli jövedelem; a haszonbérlő annálfogva igen érdekében cselekszik akkor, midőn 26 nap alatt ugyanazon nemzeti bohózatot 12 szer is ismételteti — ’s majd egy másikat — negyedfél hónap alatt — a bérlők végtelen örömére 25ször le-leröhögtet. Ez így van ’s igy leszen, ha az intézetnek igazgatója haszon-

*) Igen komoly ’s figyelmet érdemlő ,Szózat‘, mellyet mi legkisebb tartózkodás nélkül nyújtunk a t. cz. olvasó közönségnek. Szerk.

bérlő. A kérdés tehát csak az, hogy a nemzeti színház azért állíttatott-é fel 's azért áldozott-é a nemzet az intézet fentartására egy milliót, hogy e nyelvben, müvészetben 's ízlésben elmaradt nemzet szép példákat látva előhaladjon, vagy azért, hogy ezen eredeti czéljától elüttetve a bohózatok és spectaculumok üssenek tanyát azon csarnokban, mellyet a nemzet sajátjának nevez, 's a helyett, hogy a közönség nyelvben, izlésben és müvészetben nyerne osztályrészt, egy haszonbérlő finantialis kinézéseinek szolgáljon eszközül; és második kérdés az — hogy az országos választmány, a jelen igazgatóban 30,000 fr. pótló-segély mellett haszonbérlőt-é, vagy a nemzet és müvészet czéljainak megfelelő igazgatót kivánt választani? — Nemzeti és müvészeti czélok — és haszonbérlő — olly különböző valóságok, mellyek össze nem forraszthatók. Ha a haszonbérlő, nemzeti és müvészeti czéloknak akar eleget tenni, akkor ő pótló segély nélkül magát fen nem tarthatja; valamint, ha saját érdekét a közjónak fel nem áldozza (milly áldozatot a status egy haszonbérlőtől ismét nem kivánhat) a szinészetnek magasb irányától leszünk elüttetve. — A jelen igazgatás rendszerét tehát már alapjában és lényegében nem pártoljuk 's mint ollyannak, mellyel a szinészet magasb iránya, a nemzetnek az 1840: 44. t.czikkelyében kifejezett köz-ohajtása és reménye meg nem egyeztethető, határozott ellenei vagyunk. A bohózatok és spectaculumok tulságos, de megfogható pártfogása és szerelme mellett, végheletlen hidegnek tapasztaljuk a haszonbérlőt a müvészet magasságai iránt — a dramaturgia és dalmüvek iránt. A jelen igazgatás e kettőt, ugy látszik, csak szomorú kénytelenségből türi, sőt az utóbbi ellen kiirtási-rendszert látszik politice régóta, gyakorlatilag üzni. Ha magát az új igazgató, az országos választmány előtt — a müvészet érintett mindkét ágának virágzó állapotbani tartására nem kötelezi, 's ekép ha ezen igazgatói minemüségének elengedhetlen föltételeit magára kötelezőleg nem vállalja, akkor most az iránt szólalnánk fel, hogy a müvészet érdeklett ágainak, a dramaturgia és dalmüvészetnek virágzó állapotbani tartása, mint az igazgatói minemüség elengedhetlen föltétele, az igazgatói szerződésbe foglaltassék. De fenállván a kötelezés teljesítésének szigoru kötelessége, most nyiltan kérdezhetni: a müvészet ezen nemes ágai ellenében honnan ez ellenszenv, és miért ez ellenszenv, sőt több mint ellenszenv, — miért e kiirtási rendszer?

A nemzeti szinháznak, igazgatási tekintetben illy szomorú időszakasza — mint a jelen — soha sem vala. Ezen igazgatási rendszer, — ha orvoslást nem nyerend, 's ha igaz az, hogy literatura és szinmüvészet karöltve járnak és osztályos testvér gyermekek 's ezek a nemzet életére, erkölcsére és izlésére végetlen befolyást gyakorolnak; ha mindezek állnak, akkor a jelen igazgatásnak, literaturánkra, nemzeti életünkre, népünk erkölcsére 's ízlésére és magára a müvészetre, irtózatos következményei leendnek. — Napi renden vannak botrányos látványok és ujra meg ujra egész az undorodásig ismételtetnek. Tudjuk mi azt, hogy vannak a népéletnek olly jelenetei, mellyek szinre hozatván, egyrészről a literaturának erkölcsi 's ízlési példányul szolgálnak; és ezen a népéletéből vett jelenetek — tiszteletre méltók; de a nép bünei nem ugyanazonosithatók a müvészettel, a nép büneit látványul szinpadra hozni — színi igazságszolgáltatás nélkül — rettenetes felfogása a szinmüvészetnek. A nép büneit kiirtani a fenyitő-eljárás feladata. Az ujabb kor apostolai hatalmas szót emelnek mindenütt a siralomházak — az embernek kipányváztatása 's a bitók ellen; 's legközelebb a Pesti Hirlap renditőleg festé a nép aljasodását 's ama következményiben irtózatos közömbösséget, mellybe a néptömeg, bitók körül — nyilvános kivégzések alkalmával, merülhetett. És a mi erkölcsképző, ízlés-nemesítő színházunkban, siralomház és bitó — a nép delectatiojára — napi renden állnak. Andalusiában a vérengző állat-harczok — a nyilvános bikaviadalok — eltöröltettek, mert a vad kor ez iszonyú maradványai, az erkölcsiségre káros hatást gyakoroltak. Nálunk az időszaki sajtó nyiltan kárhoztatja a nyilvános kivégeztetést 's kínpadra hurczoltatást; és a mi erkölcsképző intézetünkben danolni látjuk a halálra sententiázott rabot 's alamizsnát gyüjtetni olly alakban, mellyet az életben, a politiának türni kárhoztatott bün. Illy öszhangzásban áll színigazgatásunk rendszere az időszaki sajtóval; így szokik a nép, nemes ízléssel 's erkölcsiséggel meg nem egyeztethető látványokhoz, 's mézes adagokban 's nyalánkságokban igy veszi és szedi a mérget be, melly erkölcsi megmérgezés után következményiben mit fog szülni, nem fejtegetjük.

Ki mondja meg, ez igazgatási rendszer alatt egy nagyszerü drama mikor hozatott fel? Hetek és hónapok folynak le, és egy classicai mü — elvész a spectaculumok végetlen özönében. Lendvaynénk, ezen a szó teljes értelmében drámai müvésznő, tán beszélni is felejtend, olly hoszszú és nagy az idő, mióta őt a bohózatok tengere a szinről leszorította. Lendvaynk-ban felejtjük Hamletet, Sir Patrikot, felejtjük egy szóval benne a müvészt, és sajnálva látjuk benne jelenleg az igazgató targonczását, ki tömérdek pénzt 's jövedelmet hord ugyan a haszonbérlő erszényébe, de minden fordulattal meszszebb és meszszebb esik hivatásától. Eltérve eképen a jelen igazgatás a dramaturgiának szinpadunkoni fentartásától 's igy a szinmüvészet, népszinbe öltöztetett bohózatokkal kicseréltetvén, épen nem csudálkozhatunk azon, ha derék Szigligetink is — a komolyabb dramai mezőrül lelépve — Két pisztoly 's Szökött katona-féle müvek irására — mint mellyek az igazgató által jobban fizettetnek, vesztegetendi idejét.

Volt idő, midőn az időszaki sajtó — a színház egyik 's legfőbb 's elengedhetlen czéljául a nyelv müvelését — és méltán — tüzé ki, 's ezt mint nemzeti intézettől jogosan és törvényesen követelé. — Kérdjük most: a nyelv müvelése vajjon látványos müvek 's bohózatokkal eszközölhető-é? nyelvtekintetben literaturai kincsek-é ezek, 's mi classicitás van olly nyelvben, mellyen a nép söpredéke társalog? E nemzeti intézet vajmi messze esett e czéltól; — a jelenigazgatás tehát az 1840: 44. tcz. e tekintetbeni világos rendeletének sem felel meg. Koszorus költőnknek Vörösmartynak nyújtja a közvélemény a koszorút, valahányszor a drámai nyelv classicitásáról lehet szó, és a költészet és a szép nyelv e nagy mesterének mikor hozattak szinre müvei? vagy azt várjátok, hogy e nagy teremtő is — siralom-bódékat 's bitókat állítson fel 's megtagadva ön-keble istenét, a magas drama köréből a porba — a nép bünei közé szálljon le, csak azért, hogy a nemesebb ízlés, erkölcs-, nyelv és müveszetből vásárt csináljon? Ezt mi Vörösmartytól mint költőtől és hazafitól nem várjuk. A költő nem vadászsza a nép kegyét, 's a hazafi nem vesztegeti 's nem mérgezi meg — népe erkölcsét.

A milly hanyagul és mostohán kezeltetik a dramaturgia, épen olly kevés gond és figyelemben részesül — a jelen igazgatás alatt — a dalmüvészet is. És ezen szántszándékos és tényekkel bebizonyitható eljárása az igazgatónak annálinkább feltünő, mivel az országos választmány előtt — magára nézve egyik fő érdemül azt hozta föl, hogy ő müértő 's compositor levén — a dalmüvészetet — a nemzet méltóságához illőleg felemelendi. És mikép emelé fel az igazgató a dalmüvészetet a nemzet méltóságához? Azon, hat hoszszú éven keresztül áthurczolt öt hat operával akarja-é a müvészet ez óriási világát, a nemzet méltóságához illőleg, fentartani? 's ezen már a közönség részéről csaknem mindenki által megtanulhatott müvek előadása is — folyvást miért szoríttatik olly napokra, mellyeken a közönség nagy része erkölcsi vagy physicai lehetetlenség miatt már meg sem jelenhetik? Hova czéloz az igazgató politicája, mellynélfogva Havy-t léptetí föl Beatriceban és Szigligethinét, midőn az első énekes Joob és a közkedvességü Eder Luiza, a néző közönség között láttatnak 's így de lege et facto egészségesek. Miért Kőszegi-t állitani ki Orovesoban a közönség boszantására, midőn Udvarhelyi egyetlenegy e nagyszerü szerepben és ama celebritas Reichel mellett is kivítta magának az érdemlett koszorút. És az eféle tények nem idegenítők-é a közönségre nézve? A chorusban a tenor soha sem volt olly gyenge állapotban, mint jelenleg van; egy ép hang alig van a tenorban; és ezen chorus azután a nemzet méltóságához illőleg van összeállítva!. ‚Hunyady László' — amaz a nemzeti zenészetünknek egy uj aeraját alkotott roppant mü előadásához, diszitményekben, ruhákban áldozott-é az igazgató csak egy fillért is? míg egy ‚Kalandorhoz' csak azért, hogy egy zsivány az inasához azt mondhassa, hogy a gőzhajóról egy koffert fog elhozni, két diszítményt készíttetett! Mennyivel más nagyobbszerü hatást idézett volna elő ezen classicai mü, ha az igazgató — ama nemzeti történetünkben nagyszerepet játszott Nándorfejérvárnak felállításához — a kellő készületeket megteszi, 's egy szóval az egész müvet nem olly árván és mostohán, hanem annak benső maradandó értékéhez képest azon régi kort minden oldalrul viszszatükrözőleg fényben — egy nemzeti nagyszerü müböz illőleg hozza szinpadra. Az igazgatói ármányok 's a kiirtási politica mellett is azonban e mü megtevé rendítő hatását, 's örömmel tapasztaljuk, mikép e remekmüvet a müvelt közönség inkább és inkább dicsőült. Mit mondjunk azon politicáról, mellynek következtében Joob a dalmüvészet első énekese — januar és februar havában hat héten keresztül vendégszerepelés czíme alatt idegen földön tartózkodott? És gondoskodott-é az igazgató e hiányt kipótolni? gondoskodott-é arról, hogy a közönség — Joobnak ama roszszul választott időbeni távolléte alatt — szellemi élvezetekben meg ne fogyatkozzék; tanúsított-é méltánylást és tiszteletet a közönség iránt e tekintetben az igazgatás? Igen, tapasztaltuk a méltánylatot, értettük a tiszteletet, egy olly egyén pótolta Joobot, kivel hat héten keresztül csak két mü: Bájital és Norma, adattak. — De ugy elállatott-é már a közönség, hogy tényeket számláljunk 's capacitalásnak legyen helye e felfordult színvilág 's e nemzet 's müvészet ellenies rendszer kimutatásához? egyesek emeljünk-e szót az ellen, mitől hogy viszszaborzadjunk — ép hallás és látás elegendők.

Midőn igy az igazgató, a dramaturgia és opera ellen irtási rendszert gyakorol, következőleg a nemzetnek törvényben kifejezett közakaratának nem engedve, az országos választmánynak adott igéreteit sőt kötelességeit nem tel esíti, nem lehet annálfogva jelen igazgatásnak más kitüzött tendentiája, mint egyedül népies szinbe öltöztetett bohózatok és látványos ujabb és ujabb müvek által, semmi tekintetet nem forditva a szinmüvészetre, közönséget csődíteni; 's ekép háttérbe szorítván a müveltebb lélek igényeit, a közönség erkölcse 's ízlése rovására üzérkedni és mindent mi nemes és nagy — saját finantialis érdekének feláldozva, csak pénzt gyüjteni 's különösen az ország által ajánlott 30,000 frtot — a tett hazafiúi szolgálatokért — kegyesen félrerakni.

Itt az idő ezen fonák és nemzet-ellenies igazgatási rendszert megismertetni 's az ellen férfias határozottsággal fellépni, mert fel akarjuk a vidéket és a nagy közönséget azon édes álom és képzeletből költeni, mellybe az igazgató masquirozott tettei által merültek. Ne mondjon nekünk senki és ne beszéljen áldozatról — emberszeretet és müvészet iránti hajlamról, mellyek a jelen igazgatást ékesitnék; mert majd elbeszéljük és megmagyarázzuk tinéktek azokat, milly áldozatok azok és milly emberszeretet; és szólandunk dolgokrul, mellyeknek hallására felejtitek az áldozatokat. De máskorra halasztva e tárgyat és sok egyéb mondandókat, ez uttal — még egyszer visszamenve arra, mit föntebb állítánk, kimondjuk ujra, miképen a jelen igazgatóban az országos választmány nem haszonbérlőt, hanem a nemzeti czéloknak és müvészet igényeinek megfelelő igazgatót választani kivánván, a jelen igazgatási rendszert, mint melly az intézet feladatával egyenes ellentétben áll — határzottan kárhoztatjuk; 's őt az igazgatót, kinek eddigi tendentiája — a nép izlése 's erkölcséből 's a müvészet elárulásából vásárt csinálni, e magas hazafiúi és polgári pályának, mellyet haszonbérlet meg nem fertőztethet, elhagyása iránt komolyan felhíjjuk 's tőle ezen visszalépést követeljük; az országos Rendektől pedig azt, hogy ezen intézetnek, mellynek létesítésére a hon önmagát megadóztatá 's így nemcsak anyagilag — de erkölcsileg is áldozni kész vala, mind nemzetiség mind müvészeti tekintetben czélszerü 's a nemzeti méltóságnak is megfelelő rendezések iránt intézkedjék — mindenesetre biztosan reméljük. Költ Pesten martz. 23kán 1844.

a nemzeti színház közönségéből: többen.

Fővárosi hirek és események.

Pest, martz. 30. 1844. E hétben kétségtelenül, szerda (martz. 27ke) volt azon nap, melly becsületére válik a tavaszló természetnek; tiszta ég, mosolygó, langymeleg napfény, száraz utak igen kellemessé tevék a járdákon sétálgatást 's a fővárosi nép fel 's alá hullámozva, mindenfelől sürge életet fejtett ki. — Tegnapelőtt kissé borongós, de szinte nem kellemtelen, tegnap reggel valamivel hidegebb és még borultabb; az ég hihetőleg könnyeivel megkötni készül a városunkban már már felörvényző homokport, 's imígy fölmenti majd az utczaöntözőket kontár munkájok alól, kik némellykor nem a poros járdákat, hanem a tiszta lábbelit és ruhákat locsolják. — Ma igen szép idő.

— Ki eddig tán kételkedett, hogy háromemeletes kártyaházakat is épithetni, az nézze meg a ‚két sas' utcza sarkán most épülő házat, 's aligha lehetségesnek nem látandja az eddig hihetlennek vélt dolgot. E házra tekintve szinte szédülni kezd az ember, 's önkénytelenül azt véli érezni, hogy mármár reng lábai alatt a föld. Hja, most csak sok ablak kell, a többi mellékes dolog, 's ez kétségkivül onnan van, hogy mindnyájan olly rendkivül szomjazzuk a világosságot; csak hogy világosságra még más is kell, mint csupán sok ablak! — Egyébiránt mindenfelé nagy sürgeség mutatkozik városunkban az épitkezésekre nézve, 's jövő nyáron ismét több szép épülettel gazdaguland városunk. — Kitünő emlitést érdemel, hogy a leendő országházra helyet nézni jött választmány, mint hallik, legalkalmasb helyül a nagy vásár-tért jelölte ki. Több helyről volt még szó; így a kegyes szerzet, a serviták épületei, az Urményiház melletti négyszög, a harminczad, a Grassalkovics-telket, füvészkertet, Beleznay-házat 's jelen magyar szinházat magában foglaló nagy telek is hozatott tervezetbe. Utóbbi talán legalkalmasb lehetett volna térségi nagyságra nézve. Nincs kétség, hogy a dunaparton is igen szépen állandna egy ország diszépülete; de vajjon a hidoni folytonos zaj közelsége, 's a vásár élénkségének lármája nem zavarandná e némileg a csöndesen tanácskozó honatyák figyelmét annak idejében? Azonban a fő dolog itt csak az: hogy már legyen valahára valami a dologból! mit ugy hiszszük, minden hőbeblü hae zafi őszintén ohajt.

— Nem csekély figyelmét vonja magára az elmenőknek a váczi utcza végén Zmály illatárus boltjának czimerképe illy felirással: ‚Az arához', melly néhány hét óta diszelg üvegszekrény alatt dús arany-foglalványban. A kép jeles Barabásunk müvész-ecsetének festménye. Ennyit emliteni elég arra: hogy e kép valóban méltó a megtekintésre.

— A ‚Honderű' legközelebb mult heti szemléjében figyelmezteti a páholyok közönségét, hogy rendelményeikkel a jövő bérlet-évre ne igen késedelmezzenek, mert könnyen megtörténhetik, hogy némellyek a sero venientibus törvény szerint majd kimaradnak; a ‚Regélő' pedig még ennél is többet tud. „A bérlet már meg van nyitva az uj évre — ugymond — 's alig pár nap óta bár, még is már igen örvendetes eredménynyel — kivált a páholyokat egymás után kapkodják." Igy nekünk a bérletet már ajánlanunk sem kell, a mint tehát nem is ajánljuk, legfeljebb azon ohajtásunkat fejezzük itt ki, hogy a szinház-igazgató az igen örvendetes eredménynyel elégedjék meg, melly aligha abban áll, hogy nincs több páholy kiadandó.

— Mult kedden, martz. 26kán adaték először 's martz. 28kán másodszor ‚Richelieu első párbaja' vigjáték 2 felv., fordította Bayard után Egressy Beni. — Az egészről ezt mondhatjuk, 's több szót nem is érdemel: franczia pajzánkodás, udvari kaczérság, sikamlós beszédek, mellyek a hölgyi tiszta szemérmet piritják 's szelidebb női erkölcsöt sértik; — silány férczmü. Punctum.

— Péntekre ‚Hunyady László' nagy opera vala hirdetve, 's az adatás napján a szinlapon az opera ‚két pisztoly'lyá változott által; de azért nem a ‚két pisztoly' adatott ám, mi egyébiránt nem különös nagy baj, hanem a ‚Szökött katona', — mi ismét nem baj, sőt közönséges dolog; és mivel tegnap azaz pénteken a ‚Két pisztoly' csak a szinlapon adatott, tehát igen természetes: hogy ma szombaton változatosság okáért a szinpadon is adassék; de mivel a' nagy hét miatt a ‚Szökött katoná'ra majd későcskén kerülne a' sor, tehát a rendezőség testvérileg egyesíté a' kettőt, közükbe szorítván még egy harmadikat, az Ezred leányát, mellyek tehát, ma Quodlibet alakban fogták mulattatni a számosan egybesereglett közönséget; magától értetvén, hogy bérletszünetben, mert a mai esti jövedelem a budapesti nőegyesületek jótékony intézeteinek vala szánva.

— Ha az iparlovagiság vásár alkalmával nagyban üzeték, vásár idején kül sem szünik az meg legalább kicsinyben, — mi azonban csak aránylag kicsiny, magánvéve pedig szinte nagy — működni. Alig mulik el hét, mellyen a' lovagok e' fajából egy kettő a' hatóság kezébe ne kerülne. — Az egyetemi utczában ,két törökhöz, czimzett dohányárusbolt tulajdonosa mult szerdán esti 9. órakor boltját becsukva, egy pohár borra a' korcsmába, ránduit, 's mig ott mulatott a csak elmentére várokozó rabló, leshelyéből mintegy előpattanva, boltja külajtaját tolvajkulcscsal kinyitotta 's már a másodajtó üvegeit betörve épen a boltba vala behatandó, midőn a borasztal mellett nagy köhögéstől véletlenül meglepett gazda egészsége e változása miatt haza érkezve a nagy megütközésre megnyitva talált külajtót a rablóra csukta, 's egy csakhamar arra jött rendőr segedelmével megkötözve a városi hatóságnak kezibe szolgáltatta. A' czenk noha tényen kapatott szándéka rosszaságát ,more patrio' megátalkodva tagadja. Különös vakmerőségre mutat az, hogy az idő fél tizre járt, a hold pompásan sütött 's az emberek az utczán még jártak keltek, 's ő épen ez időben látá jónak szándokát végrehajtani.

— Egy más iparlovag tolvajlásán szinte rajt kapatván, szállása fölfedezésére kényszeritteték. Melly megvizsgáltatván a szállásadónál több nemü elorzott jószág találtatott, minek következtében e szépvirág is nejével együtt a város — nem üveg- hanem kő-házába szállittaték. Egyébiránt nagyon föltünő volt eddig is az, hogy noha 6. p. frt havi díjért szolgált, mégis magát, nejét és öt gyermekeit lakkal, ruha- és élelemmel ellátni tudta.

— A magyar irodalom mezején e napokban ismét következő ujdonságok jelentek meg: 1) ‚Tudománytár' közrebocsátja a magy. tudós Társaság. 1844d. évi februariusi füzet. Tartalma imez értekezések: Népnevelés, tudományok, realismus. — A történeti tanulmányok haladása, jelleme és állapotja Németországban 1840d. évig. — A magyarországi ismaelitákról, mint volgai bulgarok és magyar nyelvü népfelekezetről. — Okleveles toldalék. Bir továbbá e füzet jeles kritikai szemlével is. — 2) Galletti J. G. A Egyetemi Világismeretének VI. füzete, Magyarországhoz alkalmazva Vállas Antaltól. A jelen füzet Olaszországról és az Ausztriai összes monarchiáról értekezik; el van egyszersmind látva az ausztriai birodalom földképével. — 3) Magyar orvos-szebészi és természettudományi Évkönyvek martziusi füzete, kiadja és szerkeszti Schöepf Auguszt. E havi irat velős értekezéseivel és vegyes közlésivel mindinkább figyelmet gerjeszt.

Pest város segélygyüjtése az aradiak részére. Sz. kir. Pest város tanácsa közhírből értesülve azon csapásról, melly aradi polgártársainkat, mult hó 15én a Maros kiáradása következtében érte, hálás részvéttel sietett leróni tartozásának egy részét, mellyel 1838. óta haza-, 's mondhatni birodalomszerte lekötelezettnek érzi magát, 's nem várva hivatalos felszólítást, a felebaráti segélygyüjtést önkebelében tüstint elkezdé, folytatása iránt pedig czélszerüen rendelkezék. Milly sikere lőn ebbeli intézkedéseinek, az illetők megnyugtatásaul koronkint fogjuk közleni. A tanács kebelében köv. ajánlatok történtek: Szepessy Ferencz polgármester 10 pft, Damianovics György tanácsnok 5 pft, Szloboda Mih. tan. 3 pft, Tölgyesy János tan. 5 pft, Vojdisek Józs. tan. 5 pft, Szász Mátyás hely. főbiró 5 pft, Patisz Kár. tan. 5 pft, Kolb János tan. 10 pft, Lechner Kár. tan. 5 pft, Alkér Ant. tan. 5 pft, Rottenpiller Leopold alpolgármester 5 pft, Járy György főbiró ur részéről 5 pft, Koller Ferencz tan. ur részéről 5 pft, Kálóczy Kár. tan. 5 pft, Holovich Boldizsár tan. 5 pft, Kacskovics Lajos tan. főjegyző 5 pft, Szén Miklós tan. főjegyző 2 pft, Benkóczy József aljegyző 2 pft, Grozinger Józs. alj. 2 pft, Kanicser János tör. főjegyző 2 pft, Jordan Henrik alj. 2 pft, Feszl August alj. 2 pft, Monaszterly Sándor járulnok 1 pft, Siffter Ferencz h. kiadó 2 pft, összesen 103 pft. — Továbbá polgármester ur által egy ismeretlennő küldött 5 pft; a kebelbeli pertárban Szlávik János h. pertárnok 64 ft 50 kr. p. p. gyüjtött. A Terézia külvárosi egyházban, n. t. Wohldran János plébános ur által 73 vft 50 kr. gyüjtetett; a Sz. Rokus-kórházi kápolnában, n. t. Mráz Mihály lelkész ur 29 vft 15 kr. gyüjtött. — Tölgyesy János tan. ur közbenjártára, a kőmüves, és kőfaragó-mesterek testülete kebelében Zohfall Lőrincz 5 pft, névtelen 5 pft, Pollák Mihály 10 pft, Pollák August 5 pft, Kasselik Ferencz 10 pft, Zitterbart 5 pft, Feszl Józs. 5 pft, Kronberger Fer. 5 pft, Zitterbart J. N. 5 pft, összesen 55 pft. Az ácsmesterek czéhének kebelében Wieser Ferencz 6 pft, Wieser Péter 4 pft, Ohnheiszer Károly 4 pft, Kasselik Endre 4 pft, özvegy Puch Teréz 2 pft, Feszl Ferencz 4 pft, Fleischinger János 2 pft, Zitterbart A. Józs. 3 pft, összesen 29 pft. — A sütők czéhe kebelében Schachtner Jakab 5 pft, Miller Henrik 1 pft, Bekker Károly 1 pft, Keller Antal 1 pft, Müller Károly 2 pft, Seefelner August 1 pft, Prickler József 1 pft, Pfeifer J. 1 pft 30 kr., Neuhofer János 5 pft, 's többen 40—10 krjával összesen 29 pft 12 kr. — A kertészek kebelében if. Steiner József 1 ft 30 kr., Ramaszeder Ferencz 5 ft, Barbeck Ignácz 3 ft, Schulcz János 1 ft, Rottenbiller Mihály 1 ft, és többen 50 kr.val, összesen 19 ft 40 kr. v.cz.; Patisz Károly ur tanácsnok közbenjártára a posztókészitők gyüjtöttek 12 ft 30 kr., fésüsök 13 ft 30 kr., rézöntök 18 ft 15 kr., lakatosok 41 ft 55 kr., kéményseprők 12 ft 30 kr., kávésok 120 ft 50 kr., köszörüsök 7 ft 30 kr., Csizmadiák 50 ft v. cz., összesen 276 vft 50 kr. Hollovich Boldizsár tan. ur a német vargák czéhe kebelében 40 pft, a szaponosokéban 25 pft, a kesztyüsökében 5 pft, összesen 70 pftot gyüjtött. (Folytatása következik).

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Martius 26kán a CXXXdik országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá vétetett a jász-kun kerület belszerkezetéről 's országgyülési szavazat jogáról szóló törvényjavaslat, melly csaknem mindenben hasonló lévén a hajdukerület rendezését tárgyazó törvényjavaslathoz; mivel ebben már a vitatkozás lehető tárgyai eldöntettek: a jász-kun kerületi követek minden foganat nélkül ismétlék kivánataikat, mellyeket a hajdu kerületre nézve ennek követei a mult ülésekben nagyrészben siker nélkül előadtak. E szerint a mai ülés nem annyira érdekes vitatkozások közt tanácskozott, mint rövid felszólalások közben hitelesített. Tárgyaláson át ment a bevezető §on kivül az Iső rész, melly szól a jász-kun kerületről átalánosan ennek hatóságáról, kötelességeiről, szabályairól és határozatairól; a IIdik rész, melly tárgyazza az egyes jász-kun községeket. Megállapittatott még a jászk-kun kerületek és községek magány-értékéről rendelkező IIIdik rész 's a közigazgatásról szóló IVdik rész is.

Ugyan e napon a mgos FőRRnél folytattatván a városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a közgyülési elnökről rendelkező 230—238 §§ok némelly módositások mellett helyben hagyattak, valamint a csendet illedelmet tárgyazó 239—247 §§ok 's a közgyülés tárgyait általában illető 248 §. is. A 249 §. a) pontja, melly a közgyülés kirekesztőleges tárgyai közé számitja az országgyülési követeknek adandó utasítások készitését, hoszszas vitatkozásra adott alkalmat. E pontot némellyek kivánták kihagyatni azért, hogy általa a törvénynek csak elnézése, de nem egyenes rendelete mellett divatozó, 's az ujabb időkben mind inkább inkább veszélyes kinövéseket hajtó követutasitások ne szentesittessenek, hanem inkább az országgyülésnek elrendezéséig a mostani gyakorlatra bizassanak. Mások ezen utasitásokat, — mellyek az országgyülési capacitatiot egészen kizárják, a két tábla közti közlekedést szinte egészen lehetlenné teszik, 's mellyek az ország érdekeinek elibe tevén a helybeli érdekeket, azzal örökös ellentétben állanak; sőt a képviselet eszméjével is ellenkeznek, 's ekép az országon valóságos szerencsétlenségül tekinthetők, — a városokra nézve el akarák törölni, hogy idővel az utasitási rendszer eltörlése a megyékre nézve is bekövetkezzék. Mások ismét az utasitási rendszert olly természetes és válhatlan kapcsolatban látván a megyei rendszerrel, hogy a kettő egymás nélkül fenn nem állhat, 's hivén, hogy az utasitási rendszer eltörlése megfosztja egyszersmind a törvényhatóságokat a politicai tárgyak feletti tanácskozás jogától, mellynek természetes kifolyásai az utasitások; ezekről rendelkezni kivántak, de csak előlegesen. Ez utóbbi vélemény emelkedetett határozattá olly módositással, hogy az a) pont kihagyatván az utasitások adhatásáról az x) pontban tétessék emlités.

Martius 27kén a CXXXId. országos ülésben a KK. és RRnél bevégeztetett a jász-kun kerület belszerkezetéről 's országgyülési szavazatjogáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. A mai ülés, — hasonlag a tegnapihoz — inkább a felolvasottak egyszerü hitelesitésével foglalkozott, mint elvek vitatásával. A megállapitott részek közől az Vdik szól a biráskodásról, VIdik a végrehajtásról, VIIdik a főfelügyelésről, VIIId. az országgyülési szavazatról, IXdik a választásokról, Xdik némelly közigazgatási tárgyakról különösen, jelesül pedig a választók névkönyvéről, a közgazdálkodásról, telekbirói hivatalról, árvák dolgairól, őrseregről, a közoktatásra való felügyelésről és a tárgyjegyzékről, XIdik a perlekedési díjakról, XIIdik a megállapitott törvényjavaslat életbe léptetése végett kiküldendő országos választmányról.

Ugyan e napon a mgos FőRRnél folytattatván a városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a közgyülések kirekesztőleges tárgyait elősoroló 249 §. következő pontjai a b-től x-ig némelly módositások 's hozzáadások mellett megállapittattak, a közgyüléseknek nem kirekesztőleges tárgyairól szóló 250—253 §§okkal együtt. A kisgyülésekről, állandó biztosságokról 's biráskodásról rendelkező §§ok tárgyalásánál, — mivel a kis-gyülések eszméje már elvettetett, — a kis-gyülések tárgyai a tanácsra bizattak, 's a közigazgatási osztályról szóló §§ok ezen eszméhez módosittattak; a közgazdálkodást tárgyazó 262—270, 's az árvai osztályt illető 270—281 §§ok némelly módositások és kihagyások mellett megállapittattak. A közoktatási osztályról szóló 282—289 §§ok kihagyattak. A számvevői, telekbirói, rendőri osztályt érdeklő 290—309 §§ok a nyilvánosságot 's a megállapitott biztosságokat általánosan tárgyazó 310—314 §§kal együtt némelly módositások és kihagyások mellett megállapittattak, — valamint a biráskodásról szóló 315—323 §§ok is.

Mart. 28. CXXXIId. országos ülés mind két táblán. Mindenek előtt elegyes ülésben felolvastattak a vallás és a részek visszakapcsolása tárgyában érkezett két k. k. leirat, (Lásd alább) mellyek az elegyes ülés eloszlása után a KK. és RRnél is felolvastattak és sajtó alá bocsáttattak. Ezután

A mgos FőRRnél folytattatott a városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. Az adó kivetését tárgyazó 324, 325 §nál elhatároztatott, hogy az adó-mennyiség meghatározása — a Helytartó-tanács felügyelése mellett — a városi közgyülést illesse. A pénztárak, adópénzek kezeléséről, az adószámadások megvizsgálásáról, pénztárak iránti felelősségről, rovásos összeirásról 's tárgyjegyzékekről rendelkező 326—349 §§ok némelly módositások, kihagyások, 's a városi követek szerkezete nyomán történt hozzáadások mellett megállapittattak. A tisztviselőkről, tisztujitószékekről szóló §§ok közől a 350d. kimaradt, a hivatalokat elsoroló 351 némelly módositások mellett meghagyatott. A hivatalnokoknak 6 évre választatását rendelő 352 §nál indítványoztatván hogy a birák egyszer megválasztva hivatalukat éltök hoszszáig tartsákmeg, ha csak attól itélet útján el nem mozdittatnak: ezen indítvány hoszszas vitatkozás után határozattá lett, melly határozat a mérnökökre, orvosokra, sebészekre és levéltárnokokra is kiterjesztetett. A 353—355 §§ok megállapittattak. A 356—358 §§oknál elhatároztatott, hogy a tisztviselők csak a polgárok közől választathassanak, kivevén az orvosokat, sebészeket és mérnököket.

Ugyan e napon a KK. és RRknél a CLXXVd. kerületi ülésben (elnökök: Horvát S., Ung. — Szentkirályi M.—Pest; naplóvivő: Komlóssy L.; kerületi jegyző: Szentkirályi M.) egy megyei követ indítványt tőn a végett, hogy Erdély viszszakapcsolása iránt országos választmány küldessék ki, melly az erdélyországi hasonló választmánynyal értekezésbe ereszkedve, küldetése tárgyában a jövő országgyülésre véleményt terjeszszen elő. Ezen indítvány tárgyalása felfüggesztetett addig mig, a felterjesztetett előleges sérelmekre, — mellyekben Erdély viszszakapcsolása is érintve van, — kir. válasz érkezik. Ekép mellőztetvén az indítvány, tárgyalás alá vétetett a XVI szepességi városoknak, mint kerületnek belszerkezetéről, országgyülési szavazat-jogáról szóló, 's napi rendre tűzött törvényjavaslat, melly csak nem mindenben hasonló lévén a hajdu 's jászkun kerületeknek már országgyülésben is megállapittatott rendezési javaslatához, rövid vitatkozások közt folyt le felette a tanácskozás.

Kegyelmes kir. válaszok *)

I) a Részeknek 1836ki 21. törvényczikkely által rendelt [illegible] tárgyában,

(kelt febr. 29. 1844.)

Sacrae, Caesareae et Regio-Apostolicae Majestatis, etc. etc. — benigne intimandum: E tenoribus benignae Resolutionis, erga projectum Legis in negotio Religionis dtto 5-ae Julii a. p. editae, satis perspicuum id esse: Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam, dum Dominos Status et Ordines ad proponendam in sensu ejusdem, intuitu religionariae educationis prolium ex ineundis deinceps mixtis matrimoniis nasciturarum, aliam in suo principio tam salutarem, quam securam provisionem benigne inviaret, id scopo praesalvandae libertatis conscientiae, hocque diserte declarato consilio fecisse: ut a partibus mixta connubia ineuntibus omnis, quam ferendae eam in rem imperativae legis dispositio induceret, coactio avertatur, talisque ineatur via, quae principiis catholicae aliarumque lege receptarum religionum vel consentanea sit, vel saltem non praejudicet. — Quae Domini Status et Ordines sub 8-a Julii a. p. hoc in merito altefatae Suae Sacratissimae substraverunt, novis Eandem pensitasse curis, et pro candore altissimae mentis Suae declarari Dominis Statibus et Ordinibus benigne jussisse: per ea, quae Repraesentatione hac continentur, Eandem a paulo ante praemissis obtutibus dimoveri non potuisse, esseque ita animo benigne comparatam, ut in legem ejusmodi, cujus imperativa dispositione, imponendaque alicui obligatione principiis suae Religionis contraria, libertati conscientiarum, quam etiam Domini Status et Ordines in eandem demissa sua Remonstratione omnimode salvam habere cupiunt; vis quaecunque conferretur, assentiri nequeat. — Altefatam itaque Suam Majestatem Sacratissimam, quantumvis catholicae Religioni firmiter adhaereat; cum nihilominus ex obtutu tum libertatis conscientiae, tum enunciatae in praerepetita benigna Resolutione, quoad prolium e mixtis matrimoniis susceptarum religiosam educationem, perfectae reciprocitatis, matrimonia talia contrahentes in exequendo relate ad hanc educationem suscepto proposito suo impediri non possint, horum in conformitate benigne cupere: ut vitata omni imperativae legis dispositione, de religionaria prolium e mixtis matrimoniis nasciturarum educatione per privatas mutuo libero consensu ineundas scriptas aut orales conventiones statuere, ad ipsos hujusmodi matrimonia

II.) A' vallás tárgyában.

(Kelt 1844. mart. 25.)

Sacrae Caes. et Reg. Apost. Majestatis, etc. etc. etc. benigne intimandum: E tenoribus benignae Resolutionis, erga projectum Legis in negotio Religionis dtto 5-ae Julii a. p. editae, satis perspicuum id esse: Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam, dum Dominos Status et Ordines ad proponendam in sensu ejusdem, intuitu religionariae educationis prolium ex ineundis deinceps mixtis matrimoniis nasciturarum, aliam in suo principio tam salutarem, quam securam provisionem benigne inviaret, id scopo praesalvandae libertatis conscientiae, hocque diserte declarato consilio fecisse: ut a partibus mixta connubia ineuntibus omnis, quam ferendae eam in rem imperativae legis dispositio induceret, coactio avertatur, talisque ineatur via, quae principiis catholicae aliarumque lege receptarum religionum vel consentanea sit, vel saltem non praejudicet. — Quae Domini Status et Ordines sub 8-a Julii a. p. hoc in merito altefatae Suae Sacratissimae substraverunt, novis Eandem pensitasse curis, et pro candore altissimae mentis Suae declarari Dominis Statibus et Ordinibus benigne jussisse: per ea, quae Repraesentatione hac continentur, Eandem a paulo ante praemissis obtutibus dimoveri non potuisse, esseque ita animo benigne comparatam, ut in legem ejusmodi, cujus imperativa dispositione, imponendaque alicui obligatione principiis suae Religionis contraria, libertati conscientiarum, quam etiam Domini Status et Ordines in eandem demissa sua Remonstratione omnimode salvam habere cupiunt; vis quaecunque conferretur, assentiri nequeat. — Altefatam itaque Suam Majestatem Sacratissimam, quantumvis catholicae Religioni firmiter adhaereat; cum nihilominus ex obtutu tum libertatis conscientiae, tum enunciatae in praerepetita benigna Resolutione, quoad prolium e mixtis matrimoniis susceptarum religiosam educationem, perfectae reciprocitatis, matrimonia talia contrahentes in exequendo relate ad hanc educationem suscepto proposito suo impediri non possint, horum in conformitate benigne cupere: ut vitata omni imperativae legis dispositione, de religionaria prolium e mixtis matrimoniis nasciturarum educatione per privatas mutuo libero consensu ineundas scriptas aut orales conventiones statuere, ad ipsos hujusmodi matrimonia

*) Magyarul jövő számunkban közlendjük. Szerk.

contrahentes pertineat, taliumque privatarum hoc in genere stipulationum observantia eorundem contrahentium bonae fidei penitus relinquatur, quin iidem ad mutuae hujusmodi sponsionis suae implementum via juris aut politica cogi possint. Cum itaque provisione hac quibusvis tam e praeceptiva lege profluxuris incommodis, quam etiam manifestatis per Dominos Status et Ordines quoad ineundarum in toties fata benigna Resolutione attactarum stipulationum indolem et sequelas anxietatibus occurrendum sit, Suam Majestatem Sacratissimam benigne desiderare: ut substratum Legis projectum praemissis accommodetur, atque sic modificatum, cum ulterioribus huc spectantibus provisionibus altissimae sanctioni ocyus submittatur. In reliquo summefata Sua Majestas Caesareo.-Regia Apostolica Iisdem Dominis Statibus et Ordinibus Regni gratia Sua C. R. clementissime ac jugiter propensa manet. Per Sacram Caesar. et Reg. Ap. Majestatem. Viennae, die 25a Martii 1844. Ladislaus Szőgyényi m. p.

Jelen számunkban főleg közlendőnek véltük a március 18 és 20kán tartott CXXIV és CXXVd. f ö r e n d i o r s z á g o s ü l é s e k fontos tanácskozásit a városi munkálat 98 §a körül, melly az o r s z á g g y. k ö v. v á l a s z t á s á r ó l rendelkezik. Közöljük pedig ezeket részletesen a H—k szerint következőleg: Miután a 98 § felolvastatott, igy nyilatkozék egy megyei gróf 's elnök: Mielőtt véleményem 's inditványom támogatására átmennék, engedjék meg a m. FőRRek, hogy egy tekintetet vessek azon eljárásra, melly mostanig városainkban a követválasztásoknál létezett. A választott polgárság eddig egy kis számra szoritott, elzárt testület volt, melly maga magát kiegészitette, és ezen elzárt testület választá mindeddig a követet, választá pedig nem szabad akarata szerint, 's nem is azt választá követül, kiben legtöbb bizodalma összpontosult, hanem azon egyénekből választá meg a követeket, kiket arra a városi magistratus kijelölt, és igy egy elzárt testület candidatio után választott. Hogy ezen választási eljárás sem liberalis nem volt,sem pedig a nemzet és magoknak a városok kivánságainak meg nem felelt, bizonyitja azon közohajtás, mellyel az e tekintetben teendő reform sürgettetett.Mik tehát azon változások,mellyek most javaslatba hozatnak? — Mindenekelőtt azt kivánják a t. KK. és RRk., hogy a választott polgárság szünjék meg elzárt testület lenni, hogy az többé maga magát ki ne egészitse, hanem a választott polgárok, 's illetőleg azok képviselői, magok a polgárok által közvetlenül választassanak. Ezen kivánság igazságát félreismerni lehetetlen, 's épen azért, mivel olly igazságos, mivel ettől a városok jövendője függ, ugyan azért e kivánság már magok a városok által is tápláltatik, és nincs okom részemről is nem pártolnom ezen közös kivánatot. A városi követválasztás második megszoritása vala a candidatio. Ezt hasonlóképen mind a t. KK és RRk, mind pedig magok a szabad k. városok meg akarják szüntetni,és ez ellen sincs észrevételem,mivel az eddigi tapasztalás is csak azt bizonyitotta, hogy ezen candidatió a közállományra, sőt városaink állására és vele kapcsolatban levő müiparunk és kereskedési állapotunkra nézve igenis káros volt. A városi tanács, kit t.i. ezen kijelölés illet, többnyire saját kebeléből jelöli ki az illető egyéneket,'s igy történt,hogy többnyire tisztviselők választattak követekül,kik iránt a közönség hajlandósággal nem viseltetett,'s a kik minden inkább,mint a városi elemnek szorosabb értelemben képviselői valának. Végre a harmadik módositás, mellyet a t. KK. és RR. a követválasztásra nézve javaslanak, abban áll, hogy ők a követeket közvetlenül az egész polgárság által megválasztatni kivánják; — mit azonban magok a városok sem kivánnak és a mihez én hasonlókép nem járulhatok. Okaim pedig következők: Tagadhatlan, hogy azon polgári qualificatiók után is, mellyek a mult napi discussiok lefolyta után a FőRR. által elfogadtattak, különösen azon kötelezés miatt, mellynél fogva az a) és b) categoriába esők feltétlenül polgárok lenni tartoznak, tetemesen fognak szaporodni, (igy p.o. Pesten, hol a polgárok eddigi száma csak 1800ra ment, az, mint azt hiteles kútfőből tudom, legalább 5500 vagy épen 6000re emelkedni fog; már pedig a megyei életből is tudjuk, hogy az efféle nagy gyülekezetek által eszközlendő választások a közcsend és rend felforgatásával járhatnak;minél nagyobbszerüek szoktak lenni azon előkészületek, mellyek az efféle választásokat megelőzik,annyival bajosabb a szenvedélyeknek féken tartása, annyival nehezebb a köz rendet és csendet a megzavarástól megóni. Miután e tapasztalás a megyei életből meritheto, mikép nem kellene tartani attól, hogy ezen kicsapongások a városokban, még pedig sokszor reproducálandják magokat és még sokkal vészesebb eseményektől kisértetni fognak,mint a millyeneket megyéinkben gyászolunk; mert a városi lakosok sokkal szorosabb körre szoritvák mint a megyebeliek, és a midőn az emberek gyűjtögetése, és hogy magyarán mondjam, a korteskedés,időveszteggetéssel és gyakran roppant költséggel jár, a városokban az efféle összecsoportozásokat igen is rövid idő alatt könnyü szerrel eszközleni lehet. A megyékben mik szülik a pártoskodásokat? A vallás és politikai vélemények különbsége, szenvedélyek és a hiuság. Mindezen tényezők márig is léteznek városainkban, és ott még nagyobb mértékben fognak létezni; de ezen tényezőkön kivül van még egy, melly a városokban a közcsend megháboritására, a kicsapongó események előidézésére leghathatósb, legrettentőbb lehet, és ez az érdekkülönbség. A polgárok három categoriára felosztvák: birtokosokra; kereskedőkre, gyárosokra és kézmüvesekre, végre honoratiorokra. Ezen 3 classis érdekei nemcsak karöltve nem járnak, hanem gyakran a legnagyobb ellentétbe, a legnagyobb ellenkezésbe juthatnak. Mindegyik osztály azt fogja kivánni, hogy saját érdeke képviseltessék, hogy az országgyülésre küldendő követ a maga osztályából választassék. Hány ut és mód lesz akkor a megvesztegetésre; milly ösztön akkor,midőn a szenvedélyek legerősebb, leghathatósabb tényezője, t. i. az ö n é r d e k forgand kérdésben; milly gyalázatosan fognak azokkal amaz a városokban még sokkal nagyobb számban mint a megyékben létező proletariusok 's a kijelöltek,személyes vágyaik kielégitése végett visszaélni; milly kicsapongásokkal fognak mindezek járni és milly biztositást nyujtand a közcsend és rendnek akkor a törvényhozás? Mindezt igen bölcsen átláták a t.KK. és RRdek, és azért be kivánták hozni városainkban a képviselői rendszert; ugyanezért azt kivánták, hogy minden egyes polgár szabadon válaszsza magának képviselőit; ugyanezért javaslották, hogy a polgárok politikus jogukat ne önmaguk,hanem választott polgáraik által gyakorolják.Különbség tétetik ugyan és jelesül itt a politicus és a választási joggyakorlás közt,és számos egyén, ki a politicus jogok gyakorlatára képtelen, a választási jog gyakorlatára képes. Ha azonban e subtilisabb distinctio számos testületre alkalmaztatható, azt városainkra és különösen a szőnyegen forgó kérdésre nem alkalmazhatom. A t. KK. és RR.azt kivánják, hogy a polgárok választott polgáraikat közvetlen válaszszák, minden más nemcsak politicus, hanem még egyéb választási jogokat pedig képviselőik által gyakorolják; ezt pedig csak azért kivánhatják, mivel nekik is a polgárok egész tömege által eszközlendő választások a köz csendet megháboritó veszélyekkel összekötve lenni látszanak. Ha az egész polgárság alkalmatlan a tisztválasztásra,miért ne lenne még inkább alkalmatlan a követválasztásra is? Megszünnek-e itt mindazon indokok, mellyek a tisztválasztásnál léteznek? Nem tünnek-e azok még sokkal nagyobb mértékben előnkbe, ha meggondoljuk, hogy sokkal könnyebb és nincs annyi veszélylyel összekötve, sokak által sokakat, mint pedig sokak által csak egyet választani? Ha sokan sokakat választanak, a szétágazó egyéni érdekeket mind ki lehet elégiteni; ez azonban lehetetlen, ha sokan csak egyet választanak.Vagy talán a polgárok csekélyebb érdekében fekszik-é tisztválasztás a követválasztásnál? Erre azt tartom, nem szükég felelnem, hanem csak egy tapasztalásból meritett adattal vagyok bátor előállani. Megyéinkben, ha kiveszszük a legujabb időket, vagy inkább csak a jelen országgyülést megelőző követválasztásokat, mellyek némelly politicus kérdéseknek tulfeszitett agitatioja miatt egészen más térre vitettek, hogysem azokat rendes vagy normalis állapotnak mondani lehetne,ha mondom ezeket kiveszszük,mellyek mint abnormis állapot például nem szolgálhatnak,kérdem: hol keletkeztek leginkább a megyei kicsapongások?a tisztviselők vagy pedig a követek választásainál? Ugy hiszem, minden egyes esetre, mellyet az utóbbiakra előidézhetni, tiz annyi kerül az első nemüekből. — Ezen általános nézetek után általment a m. szónok magára a választás módjára,'s figyelmeztete,hogy ha a polgáriqualificatiok a rendi javaslat szerint megmaradnak,roppant lesz a polgárok száma,'s Pestet véve például, ott a mostani 1200 helyett könnyen 5, 6000re fognak szaporodni. Illy roppant számu gyülekezeteknél, hol politikai 's vallási elenségeskedés szerepelend, nyugalmas választást reményleni nem lehet, sőt a legveszélyesb zavarok előreláthatók. Illy nagy városok választó-kerületekre lesznek felosztandók, ezen felosztás következtében pedig csak a relativ többség határoz; ez által pedig könnyen megeshetnék, hogy olly városban, mellynek 8000 választói kis kerületekre lennének felosztva, 500 szavazattal is követté választathatnék valaki. Ez esetben tehát szükség nem volna 8000 választóra, 's 600 képviselő sokkal jobban képviselné a polgárság közakaratát. Ha pedig a relativ választásokban többséget nyert egyének közt folytattatik a választás, még nagyobb zavar lesz, kivált a népesebb városokban. — A szónok aztán az utasitásokra 's a követek visszahivathatására megy által 's azok ellen nyilatkozik, már csak azért is, mert habár az utasitásokat csak a képviselők testülete adja, megtartásuk felett nincs ki őrködjék; az egész polgárság ugyanis a mondottak 's a dolog természete szerint erre nem alkalmas, ha pedig az őrködés a képviselő testületre hagyatik, ugy természetesen a visszahivatás is attól függendne,miáltal azon anomalia támadna, hogy más választaná a követet, más adna neki utasitást, és azok hinak vissza, kik nem választották, az uj választás pedig ismét a visszahivott követre eshetnék. Azért a szónok az egész polgárságra kiterjesztett követválasztást veszélyesnek tartja 's a kettős választások mellett nyilatkozik, *olyformán*, mint az a városok némelly követei által szerkezett munkálatban javasoltatik. — Ezen nézetek ellen több *m.* szónokok által azon elvek hozattak elő, mellyek által a *tt.* RR. többsége vezéreltetik. A kettős választásokat egy *m.* báró a képviseleti rendszerrel megegyeztetni nem tudta, hanem egyenes választást kivánt, mi végre hajlandó is lenne a választókat szorosabb qualificatiók által kisebb számra olvasztani. Habár élénkebbek is lesznek a közvetlen választások, ez távol sem olly nagy veszély, hogy annak illy üdvös elvet feláldozni kellene. Főkérdések elrendezése nem történhetik teljes csenddel, mint azt Angliában a parlamentreform 's a katholicusok emancipatiója tanusitja. Illy mozgalmak az alkotmányos életnek szükséges emanatiói. Ki mindig 's mindenütt rendet és csendet kiván, az az alkotmányos élet szellemét fel nem fogta. Csend a halál jele. — Ezután egy mélt. gróf igy szólott: Nincs talán tárgy a jelen munkálatban, mellyről annyira volnék meggyőződve, mint a jelenről, hogy a m. Főtáblának minden véleményárnyéklatai szintugy mint a t. KK. és RR. is, a czélban, az elvekben, az alapeszmékben megegyeznek, és csak azon módokat illetőleg különböznek, mellyek mellett a felállitott eszmék életbe-léptetését eszközölni kivánják. Mindnyájan ugyan is politicus jogokkal akarjuk felruházni a polgárokat, nagyobb mértékben akarjuk azokat nekik tulajdonitani; de a kérdés az, mi módon kellessék ezen czélt elérni, a nélkül hogy nagyobb és fontosabb érdekeket veszélyeztessünk. És ha valahol szükséges volt a különböző nézetek előadása, a tárgynak minden oldalróli megvitatása által megállapitandó intézkedések biztos talpkövét megvetni: ezen kérdés kétségkivül azok közé tartozik, mellyek ezt kétszeresen igénylik. Kötelességét teljesitette tehát gróf Z. F. midőn a t. KK. és RR. véleményétől eltérítő olly nézettel állott elő, melly mellett kétségkivül fontos okok felhozhatók. Ámbár mindazáltal részemről is azt tartom, hogy a városokban szintugy mint a megyékben a candidatio joga a követválasztás eszméjével némikép ellenkezik, ámbár méltánylom azon okokat, mellyeknél fogva gr. Z. F.nek inditványa támogatására a most fenálló viszonyokat és a t. KK. és RR. javaslatát kellett leginkább szem előtt tartani, és ugy az utasitások eszméjét is megpenditenie, részemről mindazáltal azt tartom, hogy a candidatio és utasitásnak kérdése nem e helyen eldöntendő, és ezért fentartván ebbeli nézeteimet, észrevételeimben csak a dolog velejére szoritkozandom. Azon ellenvetések, mellyek a k. városi köv. szerkezete ellen felhozatnak, leginkább abban központosulnak, hogy ha a polgároktól a közvetlen követválasztási jogot megtagadjuk, akkor nekik semmi politikai jogaik nem lesznek, meg nem szünik azon, a kir. városok jelen állapotja ellen annyiszor felhozott ellenvetés, hogy azok csak zárt testületekből állván, követeik is csak zárt testületeket képviselnek. A többi ellenvetés egyrészt a közvetett követválasztás elleni általános elméleti okoskodásokból van meritve, másrészt pedig leginkább abban állanak, hogy az általunk felállitott qualificatio mellett a közvetett vagy a kettős választás mellett bizonyos tetemesb qualificatióknak felállitása felesleges. Mondatott továbbá, hogy a polgárokra, kik a szükséges qualificatiókkal birnak, és kiket ezáltal politikai jogok gyakorlatára képeseknek nyilvánitottunk, mintegy gúny lenne, ha őket épen a követválasztásra a politikai jogok legfontosabbikára nem képeseknek tekintenők. De csalatkoznak azok, kik a dolog jelen állásában a közvetett választás pártolásának okát abban keresik, hogy mi a polgárokat a követválasztásra egyáltalában képeseknek nem tekintjük, holott mégis azon pártolásnak oka nem ezen eszmében keresendő. Ha van a politikában szó, mellyel a törvényhozónak csak a legritkább esetekben szabad élnie,és ezen szó „soha“ — akkor van kétségkivül egy más szó is, mellyet csak óvatosan lehet használnia, és mellynek üdvös eredményét én legalább nem tapasztaltam, és ezen szó „röglön.“ A választóknak számát egyszerre szerfelett szaporitani, 's olly módon, hogy azok az előbbi választókkal többé arányban ne álljanak, nézetem szerint nem veszély nélküli; és habogy az a városokban a városi választókról szóland, nem szabad elfelejtkeznünk, hogy eddig nem minden polgárok választottak, hogy csak a választott polgárság a legujabb időkben a jelen országgyülés előtt leérkezett k. k. leirat nyomán a fele számmal szaporitva. Ezen választott polgárok száma, a mennyire hazánkban adatok hiányában tudni lehet, összesen mintegy 2300ra *ment fel*, 1130al szaporitva tehát, egészben mintegy 3400 választók voltak. És most kérdem a m. FőRRtől: nem *roppant*, nem rendkivüli sokszorozása volna-e a választók számának,ha feltéve,mint azt gr. Z Fer. előadta, hogy a felállitott qualificatiók mellett is Pest városában p. o. 5000 polgár lenne, maga Pest város 1550 választóval többet nyerne,mint most az országnak minden városai együttvéve. Azon példákat illetőleg, mellyeket előttem *ő mlga* b. W. felhozott, ámbár részemről azt tartom, hogy *ott* is a felállitott qualificatiok mellett a polgárok száma csökkenni nem fog, megengedve mindazáltal, hogy a polgárok jelen száma kisebbülne.midőn a közv. választásról szó van, a dolog mostani állásánál fogva nem minden polgárt de csak a fenemlitett módon szaporitott választó testületet kelletvén választókul tekinteni, miután Debreczen és Szabadka városokban a választott polgárság mindenütt mintegy 60 egyénből áll, és ezeket 30czal szaporitván

27. PESTEN, 1844. SZERDA, aprilis 3.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés ‚a Világ szerkesztő-hivatalának‘ czim alatt kéretik beküldetni.

☞ *Évnegyedes előfizetést a ‚Világ‘ra, f. évi aprilis 1jétől kezdve junius végéig, postánküldetéssel 3 ft 12 p.krral, helyben boriték nélkül de házhoz-hordással 2 ft 30 p.krral fogad el, ’s az imént lefolyt első évnegyedből is szolgálhat még* néhány teljesszámu *példánynyal*

a ‚Világ‘ szerkesztősége.

Tartalom.

Észrevételek az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. (Czindery Lászlótul. Folytatás.) — Fővárosi hirek és események. Kinevezések. — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés (a martz. 29 és 30kai részint kerületi részint országos ülésekről.) A vallás tárgyában és a Részek visszacsatolása iránt érkezett k. kir. válaszok, magyarul. — A mart. 18. és 20kán tartott 124. és 125d. főrendi országos ülésekbeni fontos tanácskozások vége, a városi munkálat 98 §a körül (az országgyülési követválasztásról.) 122 és 123d. főrendi országos ülések mart. 15 és 16kán (tanácskozás tárgya a városi munkálat II. része.) — A KK. és RRknél. martz. 18 és 19kén tartatott 124 és 125d. országos ülésekről (tárgy: a megyei választások és köztanácskozások szabályozásáról szóló munkálat.) Csatolványok. (Törvényjavaslat az évenkint tartandó országgyülés iránt.) Megyei közlés. (Komáromi tisztválasztó-gyülés; előlegesen az uj tisztviselők névsora.)

Ausztria (Ujabb földrengés Raguzában) Spanyolország (A marokkoi ügy. — Statustanács. — Barcelonában összeesküvés. A ‚Castellano‘ nyilatkozata. Tüz Madridban. A ‚Corresponsal‘ nyilatkozata a jelen kormány iránt. Hadsereg állapota.) — Portugallia (A zendülés állapota.) — Nagybritannia (Irland barátinak gyülése Londonban. Óriási petitio. Indiába a kormány ujabb haderőt szándékozik küldeni.) — Franczia ország. (Posta-viszony.) — Olaszország (Lázongás-kisérlet. Éhenhalás.)

Egyesületi ’s intézeti közlések: M. tudós társaság. — Csődület a központi kisdedovókat képező intézeti igazgatóságra.

Magyar dolgok külföldön.

Népnevelés (Csacskó Imrétől) folytatása ’s vége.

Hirlapi kalászok.

Hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, martius 30. 1844.

Észrevételek

az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv - javaslat iránt. (Folytatás.)

Fájdalom, minden biró és hivatalnok elleni gyanusitás *divatba jött*, ’s *a bizalmatlanság nálunk már annyira* terjedett, hogy ennek már úgyszólván minden hivatalnok tárgya; és a legdicsőbb nép-embernek bármi tisztet elfogadni, elég arra, hogy hazafisága kétségbe vonassék; nálunk azon, az országlás értelmével ’s minden más nemzetnél — a fenicziaiaktól kezdve — a közhivatalok viselését polgári erénynek tartó eszmével ellenkező vélemény terjedezett el, hogy egyedül az a jó hazafi, ki még unszolás mellett sem fogad el hivatalt, és csak szónoklattal, a hivatalosak kárhoztatásával szolgál a hazának; ezek sorába legfeljebb a tisztlbeli hivatalnokok tétetnek, kik akkor, ’s annyit dolgoznak, mint nekik tetszik, ’s a felsőbbség megvetésével ’s kormány elleni kikeléssel mutatják meg függetlenségöket; azok pedig, kik egészségök, házi boldogságuk, ’s vagyonuk feláldozásával ’s folytonos munkával, csekély fizetés mellett, szolgálnak a hazának, jutalmul rosz hazafiaknak, — szerencse ha nem hazaárulóknak tartatnak! — és midőn a király a hazától elválhatlan, ’s midőn egynek javát a másik nélkül gondolni sem lehet, — az uralkodó mintegy ellenségnek, szolgái pedig a haza boldogsága ellen törekvő zsoldosoknak czimeztetnek. E szerencsétlen bizalmatlanság jót nem szülhet, mert vajjon mi lenne belőlünk, ha minden jólelkü ember ezen balvélemény által visszatartóztatva, a hivatal - elfogadástul irtóznék, vajjon lehetne-e ékesszólással a bajon segiteni, ha senki sem lenne, ki a leczke szerint cselekednék? és miután minden becsületes jólelkü férfi visszavonult, a cselekvés olly kezekbe kerülne, mellyek csupán önhaszon-keresésből ragadják el a megvetett hivatalokat? nem tapasztalhatni-é már sok megyében, az alkalmas egyének sokasága mellett, hijányát olly hivatalra-vágyóknak, kik annak megfelelni képesek volnának? — Ezt kellene méltányolni, a jó tisztviselőt a rosztul megkülönböztetni; ezt üldözni ’s büntetni, azt ellenben megbecsülni ’s tisztelni.

E bizalmatlanság egyidő óta az országgyülés folyamába is becsúszott, és innét ered a mindenünneni önkény-kiküszöbölési vágy, melly igen méltó és kivált törvényhozónak igen kivánatos feladat, csak mértéken tul ne haladjon, és a nagy complicatio miatt az ellenkezőt ne idézze elő. Ki erről meggyőződni kiván, és jelen nem volt, olvassa meg a 183⅔ik országgyülés naplóját, — (kár, hogy még akkor kerületi napló nem vitetett, melly sokkal bővebben bizonyitaná,) — és tapasztalandja, hogy az urbér-rendezési tanácskozás közt a megyei tisztviselők önkénye és visszaélései folyvást kárhoztattak, ’s ezeknek korlátozása főirányul vétetett a törvény-alkotásnál; ez szülte a szokatlan terjedelmességgel minden esetet körüliró, és épen azért legtágabb magyarázatra alkalmas urbéri törvényeket, mellyben minden eléreték, csak a fenirt czélzat nem; ’s mi lőn eredménye? az, hogy a földesur minden hatalomtól megfosztatott, ’s jobbágyai engedetlenségének tétetett ki, ’s — némi esetekben határtalan önkényes hatalmat nyertek a szolgabirák, kiktől, felelőség terhe nélkül függ: az uraságot vagy jobbágyait nyomni és zsarolni, ha akarják. Igy kivánjuk most a birák kezéből kivenni azon hatóságot, miszerint a tényt a törvényhez mérik, és a büntetés fokozatát meghatározzák, mivel ebben hibázhatnak, bár ezt még két felsőbb bíróság vizsgálja meg; és igy helyettök esküttszékek javasoltatnak, mellyeknek egyéb utasitásuk nincs, mint határtalan önkény! pedig minden feljebbvitel nélkül, mert bár a különvéleményben érintetik a megsemmisitő törvényszék (Cassationshof), azonban ez nem változtathatja meg az itéletet, hanem a pert más esküttszéknek ujabb felvételre visszaküldheti. Ezen bíróság említése mutatja, hogy a javaslók magok sem biztak tökéletesen az esküttszékben és épen ez által fosztják meg őket a kormány-befolyás nélküli itélettől, mert a megsemmisitő törv.szék tagjai alkalmasint a kormány által fognának kineveztetni, és ha már gyanúsitgatni kell, ez minden olly esetben, melly a kormány kivánata ellenére dőlt el, a pert visszaküldi, és ha azon megyében nem bízik, más megyei esküttszék elibe rendeli, melly iránt bizonyos, hogy, a ‚bünös‘t kimondja. Minden emberi rendeletnek két oldala van, lehet azt pro et contra használni; ez alul nincs bölcseség, melly kimentené. Jelenleg a biráskodásban törvényeink megkülönböztetik a lelkiismeretet a meggyőződéstől, és minden biró köteles, hit-eskü alatt, a tény bebizonyitása szerint, minden körülmény és tanúk vallomásai szoros megvizsgálása után lélekismeretesen és törvény szerint itélni, és az embert, habár benső meggyőződése fölmentené is a vádlottat, mivel ez határtalan önkényre vezetne; a meggyőződést követni csak némellykor a Hétszemélyes táblának szabad, melly nem egészen világos esetekben méltányosság (aequitas) szerint itélhet. Egyébiránt nem panaszkodhatni, hogy a perek elegendőkép meg nem vizsgáltatnak; mert legelőször a szolgabiró elibe kerül, ’s ha ártatlannak tartja a vádlottat, fel sem adja; a kit pedig bünösnek vél, a törvényszék elibe idézi, ez megvizsgálja előbb: bünös-é, vagy nem; első esetben büntetést szab, innét feljebbvihetni a kir. és hétszemélyes táblára, ezek is előbb azt veszik tanácskozásba: vajjon bünös-é vagy nem, és azután folytatják az itéletet. Ennyi különböző, egymással érintetlen bíróságokban csakugyan bizhatni, hogy ártatlant nem itélnek el, és ha megtörténik, az csupán emberi gyarlóságnak tulajdonitható, melly a belsőket nem látván, csak arrul itélhet, a mit lát és tapinthat. A javaslott rendszer szerint a perbefogó esküttszék megitéli, vajjon a vádlott megérdemli-e a perbefogatást, vagy sem; az itélő esküttszék pedig: bünös-é vagy nem; ha a ‚bünös‘t kimondotta, nincs többé mentség, és bárha világosan kiderülne is a perből, hogy ártatlan, még a legfelsőbb bíróság, sőt a király sem szabadithatja fel a büntet és alól; pedig bármilly tökéletes emberekből állittassék is öszve az esküttszék, mégis hibázhatnak. Bátran kérdek minden elfogulatlan embert: miben bizik inkább, ha négy egymás feletti, ’s törvényes férfiakbul álló bíróság nemcsak a büntetés fokozatát, de azon kérdést is megvizsgálhatja, vajjon bünös-é vagy sem; vagy abban, hogy, ha 12 tudatlan ember — mert esküttnél tudomány nem kivántatik — minden bebizonyitásra való tekintet nélkül egyedül meggyőződése után, bünösnek találja, e földön senki ne segithessen rajta? — Részemrül az elsőt választanám.

Már észrevételeim mult-számbeli szakaszában érintém, hogy az esküttszékek: politicai institutio, mellyet azzal is bebizonyithatni, hogy az esküttektől egy birói tulajdon sem kivántatik. Ezeket a következőkben pontositom össze, hogy 1) önkény nélkül, vagyis az előadottak és bebizonyitottak szerint lélekismeretesen, de nem meggyőződés után; 2) törvény szerint: 3) minél hamarább itéljen. Ezek az esküttszékeknél mind hiányoznak, mert épen utasitásuk az 1ső tulajdon ellen szól, melly tőlök azt kivánja, hogy sem az előadottak, sem tanúk, sem bebizonyitás után, hanem egyedül meggyőződésök szerint itéljenek, és azért a választhatási tulajdonok közől minden tudomány, és törvény-isméret kihagyatik; és pártolói azt állitják, hogy a legtudatlanabb embernek is van annyi józan esze, hogy a bünöst az ártatlantól megkülönböztetheti; törvényt tudni csak annak kell, ki a büntetést szabja. Az errei felelet alább kerülend elő, itt egyedül azt akarom megjegyezni, hogy a kinek sem tudománya, sem törvény-ismérete nincs, ki ok-adás nélkül csak meggyőződése szerint itél, annak utasitása annyit tészen, mint: ‚itélj a mint akarsz‘; és ennél ugy hiszem nagyobb önkény nincs, mert még a közvélemény birósága alá sem jöhet. A 2ik birói tulajdon, hogy t. i. törvény szerint itéljen, sem köti le az esküttet, mert ha a tolvajt fölmenti a büntetés alól, hiába hozatnak annak büntetést-rendelő törvények; hogy pedig 3) sokkal lassabban folynak a perek, ezt majd folytatólag bővebben meg fogom magyarázni.

A különvélemény szerint, minden polgári állás különbsége nélkül esküttnek mindenki megválasztható, ki 24dik évét meghaladta, irást tud, és 100 frt jövedelemmel bir; kivételnek az egyházi rend, tisztviselők, katonák, szolgák (sokféle szolgák lévén, kik tartoznak mindezek közzé?) ’s napszámosak. Ezen tulajdonokkal bir minden honoratior, kevés kivétellel minden egész, és sok féltelkes jobbágy — mert irni hamar megtanulhat — majd minden falusi mester, jegyző, mesterember, korcsmáros ’sat., mert tudjuk, hogy ha nem volna is annyi, mikép számithatni a jövedelmet, ha nagyobbnak akarjuk mutatni, és ha nincs kitéve: vajjon brutto vagy netto jövedelemnek kell-é lenni, és kizáratik számtalan köznemes, kinek ennyi jövedelme nincs, vagy szolgálatban van. Ezen tömegből választatnak minden megyében a perbefogó esküttszékhez 48, a biráskodóra 120, nagyobb vármegyékben 160 egyén, kiknek egy negyedrésze minden hó elején megjelenni tartozik. Ezek öszveülvén a vád legelőször a perbefogószék elibe terjesztetik; ha ez elég nyomosnak tartja, megrendeli a perbefogatást, és a vádló megkezdi a pert, mellyre 12 esküt a törvényszéki birákkal öszveül; ezen esküttekből hat ellen tehet kifogást a vádlott, melly kifogásra helyökbe mások jönnek. Együttlévén a bíróság, ha még az ujonan jött esküttek ellen is lenne kifogása, erre már nincs ügyelet, hanem a vádló kezdi a pert, vádját szóval előadván bizonyságai kihallgattatnak, minden a tény bebizonyitására szolgálandó adatok felvétetnek, mellyre a vádló szinte szóval adja elő védelmét, tanúi és bizonyitványai meghallgattatnak. A törvényszék elnöke, és két tagja intézhetnek bármi kérdéseket a tanúkhoz, de az esküteknek beleszólani, vagy kérdezni mit sem szabad. Ennek befejezte után az elnök öszvefoglalja röviden a vádlott ellen és mellett előadottakat, minden okai és bizonyitványaival, és kijeleli azon kérdéseket, mellyekről itélet kivántatik az esküttektől, és ezeket irásba foglalva átadják nekik, mellyre egy másik terembe távoznak el, és tanácskozásaik eredményét a kérdések mellé irandó nemmel, vagy igen-nel felirva, visszatértök után átadják a törvényszék elnökének. — A ‚bünös‘ kimondása után a vádló és vádlott ujra szóval a büntetés, kárpótlás ’sat. iránt szólalnak fel és felelnek mindent, a mit tudnak; mire a törvényszék félrevonulva, az esküttek és hallgatóság eltávozta után, tanácskoznak, és az itélet kihirdetésére amazok mind, visszatérhetnek.

Világos esetben nincs kétség, hogy a legegyügyübb esküt is eltalálja az igazságot, de legnagyobb gyanusitás sem állithatja, hogy illyeket a rendes birákra is ne lehetne bizni, mert tagadhatlan, hogy még a roszlelkü biró sem mer illyest elcsavarni, kisebb nagyobb mértékben minden ember tartván a közvéleménytől, de bonyolult esetek tapasztalt tudományos birákat követelnek ollykor, mint a különvéleményben elevenen előadatik, midőn a tanuk egyenessége ’s azok viszonyai, azon esetnek, mellyről vallomást tesznek, sok egyéb körülményei, és azon szempont, mellyből a körülményeket saját egyenességöknél fogva felfogták, a mód, hang, sőt még az arczkifejezés is, mellyel vallomásaikat a vádlottnak jelenlétében elmondották, figyelmet érdemelnek bizonyitásaik hitelességének megitélésében; illy esetben, midőn legfinomabb tapintat, és hosszu évek során általi gyakorlat kivántatik, az emberi természet bő ismérete mellett, hogy a valódi a hamistól megkülönböztessék, mikép várhatni ezt ollyantól, kinek sem tudománya, sem tapasztalása nincs? ki a fenirt subtilitásokat észre sem veszi? a ki jelen van az előadáson, de a kinek semmi felvilágositást kérni nem szabad, ha valami körülmény homályosnak látszik, mellynek megfejtése nélkül meggyőződését tisztába nem hozhatja? — kivált midőn az egész pernek előadása szóval történik, és milly hatással bir a szép szónoklat, kivált együgyü embereknél, kiket tudomány és gyakorlat meg nem ment az ámitástól, hogy, az x-t y-nak ne vegyék — ezt senki sem tagadhatja. Illy esetben, midőn az ékesszólás a legfurcsább sophismákat öszinteség képében mutatja, és valódi alapot hitet el a tapasztalatlan hallgatókkal: midőn az ártatlannak üldöztetése szivszaggatólag előadatva, a könyörületességet felhijja, — miben állapodjék meg az együgyü, ’s feltételezett jólelkü esküt, ki sem hitét megszegni, sem embertársát szerencsétlenné tenni nem akarja; pedig magában meg nem határozhatja, kinek van igaza, és vajjon bünös-e a vádlott, vagy nem? Nem marad egyéb hátra, mint az elnök előadásában keresni alapot, egész bizalmát abban mint tudományos és tapasztalt férfiuban helyezvén, és szerinte, mikép adja elő a tényt, a mellette és ellene előadott bizonyitványokbul mit emel ki legjobban, és a mód, a hang, sőt arczkifejezése az elnöknek — adja azon irányt, melly szerint az esküttek itélnek. És igy a perre nézve leglényegesb kérdés: bünös-é, vagy nem önkény szerint döntetik-é el, még pedig nem is az esküttek, hanem egyedül az elnök önkénye szerint. A törvényszékeknél mind ez szintugy megtörténik, az időhuzással összekötött veszélyes szóbeli előadást kivéve; az elnök összefoglalva előadja a pert minden körülményivel, de azon különbséggel mégis, hogy magához hasonló tudományos és tapasztalt egyénekhez szól, kiknek mindegyike ön felfogása után itél, mindegyik kérdezhet, és nem engedi magát az elnök által egyoldalúan informáltatni, szerinte ők sokkal elfogulatlanabbul itélhetnek, mint az esküttek. Bizonyitják ez állitásomat Angolország történetei, hol általános azon meggyőződés, hogy az esküttek itélete jobbadán az elnöki előadástól függ, hogy sok bünös elszökik, midőn hire szárnyal, hogy egy szigoruságárul isméretes

királybiró az Esküttszékek megtartására a tartományokba utazik; haza térendök, midőn kegyesb engesztelő elnök jelenik meg, ez által felmentésöket reménylvén, midőn azalatt elmarasztatásokat bizonyosnak tartották.

A különvélemény azt látszik föltételezni, hogy az esküttek mind tökéletes, derék józan-felfogásu, feddhetlen életü és tántoríthatlan lélekisméretü egyének; a rendes törvényszéki birákban pedig, mint igazságtalan, törvény-elcsavarókban bízni nem lehet; azért következteti, hogy üdvösebb azok meggyőződésén, mint ezek tudományos ügyességén épiteni, és mivel a bün-bebizonyítás nem minden esetben lehetséges, azt javasolja, hogy ezzel semmi esetben az esküttszék ne foglalatoskodjek, hanem egyedül a vádló és védelmi előadások szerint a szív sugarlásából eredett meggyőződés szerint itéljen. — Szeretném azon embert látni, ki sültet, vagy más kedves ételt soha el nem fogadna, mivel azt gyakran ugyan, de nem mindennap kaphatja. — Szinte nem a tény valósága, hanem a szónoklati és játékszini mimicai ügyesség vagy ügyetlenség határozza meg a vétkesnek elmarasztatását, vagy felszabaditását. Ismét Anglia leghiresebb szónok-ügyvédére, lord Brougham-ra kell hivatkoznom, kirül az van irva: „szava hangos és kimondása tisztább vala, mint más akármelly ügyészé; szakadatlan folyó és beható előadása érdeket szerze még a csekélységeknek is, mellyek foganatlanul hangzottak volna el másnak szájában; míg sülyedő szózata, vagy a birák 's esküttekhez intézett félreszólása is igen nagy érthetőséggel hatott a hallgatóra. De egész előadásának legjelesb tulajdona azon komoly tisztaságban állott, mellyben legkisebb elakadás, vagy hebehurgyaság, legkisebb megdöbbenés nem mutatkozik. Tökéletesen meggyőződve látszott a hallgatóság ügyének igazságárul, még akkor is, midőn teljességgel alaptalanok voltak állitásai. Dicséretének csábító varázs-ereje és sarcasmusának metsző éle által ellenállhatlan erőt nyertek bizonyításai; 's ha nemes büszkesége még arra is leereszkedhetett volna, hogy ügyesen használt hódolással hasson az esküttekre: az ő védelmezése megbecsülhetlenné fogott válni; de ama hajlékonyság, simulkozás, és valami kedvező itéletnek megnyeréséért a tudatlan és előitéletes biráknak hizelgése, sohasem fért ezen hatalmas és rendületlen lélekhez." Hányszor tapasztalhatni közéletben, hogy valami vádra vagy ráfogásra a legártatlanabb ember elpirul, megijed — pedig nem a lélekisméret furdalása, hanem a biró elibe állitatás gondolata eszközli ezt, és önérzeti megsértetése idéz olly küljeleket elő, mellyek a bün érzetéhez igen hasonlók; ellenben a megrögzött gonosztevő, ki efélékhez hozzászokott, kinek semmi becsület-érzelme, kinek lélekisméretе annyira megtompult 's megkövült, hogy arczvonás és színváltozás nélkül, mindent tisztalelküségnek tetsző vakmerőséggel tagad, kivált ha a bünben annyira kimüvelődött, hogy a vakmerőség megsértett ártatlanság képében áll elő. Ezek szerint nem elég a birónak a *módra*, a *hangra*, és *arczkifejezésre* figyelmezni, de huzamos gyakorlat után a valódit a mesterségesen színlettől meg kell különböztetni tudnia, különben amaz el lesz itélve, imez pedig felszabadítva. Ha isten különös ember-nemet teremtene, melly szenvedélyek nélkül alkotva minden világi tekintet és gyarlóság nélkül szükölködnék, illyenre szívesen biznám a biróságot; de miután az esküttek szinte olly anyagból készült emberek közől választhatók, mint a többi birák — miután azok szintugy szeretet, gyülölet, barátság, ellenség és egyéb szenvedélyek és gyöngeségekkel birnak; miután félelem, remény, megvesztegethetés és roszlelküség ezek közt is feltalálható, ámde a tudomány, müveltség és gyakorlat öket annyira ki nem képezi, hogy sokszor a legjobb akarat mellett sem különböztethetik meg az igazat a hamistól, a valódit a tettetéstől, azért én tudatlan emberekre, de még kevésbbé önkényes bíróságra senki sorsát, becsületét vagy életét bizni nem kivánom. Tagadni nem lehet, hogy a legtudományosb birák is hibázhatnak, de nem annyiszor, mint a tudatlanok; különben azt kellene következtetni, hogy a tudomány és müvelés elrontja az embereket, és a népnevelésről 's felvilágosodásrul le kellene mondani. Eleget hibáznak az emberek gyarlóságbul, nincs szükség ezeket tudatlansággal szaporitani.

A különvélemény *Európának több müvelt nemzetei* példájára hivatkozik, mellyek „felhagyván a bizonyitási szabályok törvény általi szoros meghatározásával e helyett inkább a biróságok czélszerü alakitása által biztositották mind a *köz-állományt*, mind az *egyes polgárokat*." Ezt magam is aláirom és hálátlanabb törvény nem képzelhető, mint melly a biró elibe akarná szabni, miképp bizonyitsa be a tényt, mert ezen casuisticának soha vége nem lenne; a törvénynek azt kell rendelni: *mi* bizonyitáson, a *miképp* a biró ügyességére bizandó, ezért szükséges neki ész, tudomány és gyakorlat. A bebizonyitás megitélését 's törvényre alkalmazását szinte a külön-véleménynyel, független birákra ohajtom bízni, *kik figyelemmel meghallgatván mindazokat, mik a vádbeli esetre nézve a vádlott ellen, és a vádlott mellett teljes nyilvánossággal előadattak, ebből származott egyéni meggyőződésök szerint határozzák el*: bünös-é a vádlott a vádbeli büntettre nézve, egyedül a fentebbiek szerint az ‚egyéni meggyőződésök' helyett a ‚bebizonyitások szerint, és itéletöknek okát adván' kivánnék tenni; hogy a felső-bíróság megvizsgálhassa, vajjon jól itélt-é az első; de ebből nem következik, hogy ezt egyedül esküttszékek által érhetni el, mellyeket nem tarthatok a különvéleménynyel egyezőleg *compromissionalis* biróságnak, mert nagy különbség van a közt, ha a fele-bíróságot bár kikből választhatom, és hogy 30. vagy 40ből 12 kiválik, kikből 6ot kivethetek, mert igy sem a megmaradottak, sem az ujonnan jövők nem birhatják a vádlott bizalmát. A fenidézett szavakat minden biróra alkalmazhatni, és nem kell egyéb, mint hogy a rendes birákban szint olly jólelküséget feltételezzünk, mint az esküttekнél, és tisztában leszünk, és ez ellen nem látok okot, mert egyes személyek ellen kifogást tehetni, de azt állitani, hogy az egész nemesi rendbül jólelkü birákat nem választhatni, csakugyan képtelenség volna. A fenidézett müvelt nemzetek példájából épen az ellenkezőt következtetem, mert a bebizonyitásban nehézség csak azért nem tetszhetik, mivel ez a biró önkényének ad helyet, és ennek elkerülésére még nagyobb önkényt felállitani következetlenség volna; hanem én úgy magyaráznám ezt: mivel a bebizonyitás minden esetben nem eszközölhető, azért a biróságok ollyképen rendezendők, hogy minél igazságosabb itélet hozathassék, és ha egyik biró hibázna az itéletben, a másik azt igazitsa meg. (Folytattatik.)

Fővárosi hirek és események.

Pest, april 3kán. A szent hét a farsangban olly élénk kedvvel mulatott fővárosi lakosságot komoly magábaszállásra inti; seregesen járnak az emberek az üdvözitő szenvedéseit eszünkbe juttató emlékhegyre, mindenütt buzgóság és csendes kedély mutatkozik. Küszöbön a kereszténység nagy örömünnepe — a Húsvét, mellyet, valamint vidéken, ugy nálunk is illő ünnepélyességgel szentelendnek. Ez alkalommal tehát mi is olvasóinknak derült kedélyt, lelki örömöt, és boldog ünnepeket kivánunk.

— Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink Servais Károly urnak jelentését, mellyre a t. cz. közönséget különösen is figyelmeztetjük. E nevelő intézetben mult évi october elejétől fogva már tizenkét növendék nyer ápolást és oktatást; de a tulajdonos ur tervezete szerint még több növendék fölvételére is kivánván kiterjeszteni intézetét, a t. cz. nemes szülőket és gyámatyákat főleg az iránt kivánja figyelmeztetni, hogy a jövő octoberrel kezdendő uj tankorszakra, gyermekeiket az intézetbe adni kivánók, legalább julius közepeig tudatnák ebbeli szándékukat, hogy a szállás netaláni bővitése iránt idején történhessék az intézkedés. Annyit mondhatunk, hogy az intézet belső elrendezése igen czélszerü; belbecse iránt pedig, ugy hiszszük, pártfogójának tisztelt neve és személye eléggé kezeskedik.

— O Zahara pusztája, o Zahara! elpusztulsz e tőlünk valaha? — Egyetlen szerencsénk, hogy a szél, melly fel-felkavargatja zaharai homokunkat, 's igy a szó teljes értelmében homokot szór szemünkbe, — mi egyébiránt mai nap nem olly ritka mesterség, — ezer szerencse mondom, hogy e szél nem valami mérges gyilkoló samum, mert ugy eddig már mindnyájan oda vesztünk volna. Azonban, hogy a szél és homok en compagnie, ha nem rögtön is, de lassankint csakugyan elgyilkolja az ember tüdejét, — az világos. O, vannak városunkban különféle dolgok, mik az embert a világ különféle tájaira emlékeztetik, de utcza, melly valami hollandi város vagy bárcsak falu tisztaságára emlékeztetné, illy utcza, főleg mikor szél fú, egyetlen egy sincs. Ám van annál több, melly Konstantinápoly legtöbb utczáit juttatja eszünkbe. Igy például van egy utcza, melly városunk egyetlen mulatóhelyére visz, 's mellynek elején, kivált most vásár után, az arasznyi magasságra torlaszkodott szemét, por, és piszok vajmi kellemesen fogadja azon mulatóhelyre, nem is annyira mulatás mint jólég-szivás kedveért, sétálva vagy is inkább gázolva zarándoklót. 'S ha épen vasárnap van, mikor több ember 's több kocsi szokott járni e vonalon, ki fogja megtiltani a szélnek, hogy mivel vasárnap van, ő is ne mulatozzék! O, 's illyenkor ama por, ama szemét olly szépen emancipálva kavarog, hogy az embernek szinte a lelke is örül. Talán furcsának tetszik valakinek, hogy azon utcza távolabbi részét már mult vasárnap is dicséretesen locsolták, ezen mélységes emancipált-szemetü elejét pedig nem? Igen, de mit nyersz a locsolással, ha porért, szemétért, sarat, ganajt cserélsz? A tisztaságnak büszere nem a viz, hanem a seprő; 's ha más, felügyeletileg szinte jóformán elhagyott utczákat, legalább hetenkint egyszer, vasárnap előestéjén seperni szokták, miért nem lehetne ezen egyik főutczát is hetenkint legalább egyszer, 's ha már vasárnap előestéjén nem is, propter certum quoniam, tehát, s' il vous plait, szombat előestéjén szépen összetakaritgatni? Ezzel még egészségi tekintetben is nyernénk, mert bizonnyal megszünnék azon bizonyos büz, melly ezen utczába léptünkkor meglepi orrunkat, 's melly nem egyéb, mint a szemtelenül szerte heverő szemét és piszok undok kigőzölgése.

— Vannak apró zsarnokok, azt mindnyájan tudjuk; 's azt is tudjuk, hogy vajmi sok embernek tettei mégcsak festett koronára sem érdemesek, ha szinte csak illy festett korona volna is czimerök. Jelen sorok irója tegnapelőtt azaz hétfőn orvosi rendelet szerinti orvosságot hozatván egy gyógyszertárból, annak ára mindenestül 20 pengő krajczár volt. Ezen orvosságnak másnap, azaz kedden ujabb orvosi rendeletből, a már irott recipe szerint ismételtetni kellvén, már nem husz, hanem 24 pengő krajczár követeltetett érte, holott a hozzá szükséges üvegcse is visszsza hozatott! Már ez aztán gyógyszertári árszabás! vajjon a gyógyszerészi segédek önkénye koholja-é a tetszés szerinti árszabást csak amugy mulatságból?

— Ismeretes dolog, hogy fővárosunk jó iható viznek nem épen nagy bőségében van; de tudva van az is, hogy ahoz sem férhetni a legkönnyebb módon. E hiányon segitendő a hatóság a Terézia városban az 1838ki árviz után alakitott két téren köz kutakat ásat, mellyek mint hallik, külső csinra nézve is diszéül szolgálandnak a nevezett tereknek. Az egyiknek ásatása már meg is kezdetett.

— Mult számunkban emlitők, hogy a leendő országház helyéül a nagy vásártér szemeltetett ki az országos választmány által. Némelly lapok már leendő fekvéséről, 's homlokzata előtt diszlendő Mátyásemlék és szökőkutakról is beszélnek, említik hogy tervezete 's építésével jeles Hildünk fog megbizatni 'stb. Mi engem illet, ki e sorokat irom — szerény véleményem következő: Pest városának vásártérre mindaddig szüksége lesz, mig kereskedésünk élénksége olly fokra nem fejlődik, hogy folytonos vásár lesz falaink közt egész éven át; ezen időszak pedig még vajmi messze jövendőben van, minthogy Bécs is megtartja még évenkinti sokadalmait, hol a kereskedési élet alkalmasint huszszorta nagyobb mint minálunk. Alkalmas vásártérre tehát van és lesz szükségünk. Ám tétessék át a vásár más helyre, például az ujépület mögötti eléggé tágas térségekre: de illy tér, mint a jelen nagytér, már magában véve is diszére, 's pedig ritka diszére szolgál illy fővárosnak. Miért alakittattak nálunk is az 1838ki árviz után uj térek? nemde, mivel térekre szükség van, kényelem, egészség, disz tekintetéből; miért tágitnak ki más városokban is, például Bécsben, szük téreket, hol 's mikép csak lehet? mert a szük tér nem disz, de a téres tér igenis az. Természetes, hogy nagy vásártérünk illő disz tekintetéből, nem zaharai homokot, hanem csinos jó kövezetet, 's nem lámpatartó piszkos fa-obeliskot, hanem valamelly kitünő jeles oszlopot vagy emléket szükségel. Mennyivel szebben állana például a Casagrande által tervezett Mátyásemlék a tér közepén, 's négy vagy csak két diszes szökőkut kellő távolban, mint hogyha a térnek például fele az országházzal beépittetik, 's a nevezett emlék a felényivel megszükült téren állana. Azon észrevétel, hogy a város távolabb fekvő részeinek, például, hol a jelen magyar szinház és füvészkert van, nincs jövendőjök, ezen észrevétel engem épen nem aggaszt; mert hol az országház állani fog, azon városrésznek szükségkép lesz, 's pedig fényes jövendője. A Leopoldváros különben is már élénk virágzásnak indult; ott lesz a lánczhid ott talán a nemzeti szinház, ott van a városi szinház, ott épülnek paloták, jelesül legujabban Széchenyi István gróf is épit egyet, ott kell valahára már nagyszerü egyháznak is épülni 'stb. 'stb., e városrész folytonos virágzása tehát biztositva van ugyszólván örök időkre; ám e mellett az óváros távolabb eső részei, 's egyéb városrészek, hol pedig szinte kitünő telkek vannak, egészen elparlagulja-nak-e? Ott áll a muzeum, de ez nem emeli eléggé azon tájat, mert nem gyüjt maga körül szükségkép népességet; de egy országház, az országgyülések okvetlenül népességet, élénkséget gyüjtendnek. Ezek csak futólagosan érintett vonalai nézetemnek, mellyet még bővebben is fejtegethetne egy az enyimnél ügyesebb kéz. Hogy az épület Hild lángeszére fog bizatni, annak, ugy hiszem mindenki örvend.

Ő cs. ap. kir. Föls. *Balassa Gábor* anzari püspök és udvari előadót szombathelyi megyés püspökül kinevezni legkegyelmesben méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Föls. *Pyrker János László* egri patriarcha-érseknek a jenai egyetembeli diák tudós társaságtól küldött tisztlbeli tagsági oklevél elfogadását legkegyelm. megengedni méltóztatott.

Ő cs ap. kir. Föls. *Vuics János* szabadkai görög n. egy. lelkészt szalagon függő közép arany diszemlékpénzzel legkegyelmesben földiszitni méltóztatott.

A körmöczi hutaintéző állomásra *Sipos Péter* zsernoviczi elenőr, és a zalathnai kormányzósági pénztárnokságnál az ideiglenes 2d irnoki állomásra *Benedek Antal* bányászgyakornok alkalmaztaték. —

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Martius 29. a CLXXVIdik *kerületi ülésben* egy Zágrábból a józanabb horvát-párt nevében érkezett folyamodás a kérelmezési választmányhoz utasittatván: a szabad községek rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása majus 15dikéig elhalasztatott. Tárgyalás alá kerülvén a magyar bánya-törvényjavaslat, mellynek első része a bányai közjogot állapitja meg: az adományozási és engedélyezési királyi jogról szóló I-sö czikknek 1. §ánál némellyek kivánták, hogy az adományozási jog az elszámláltakon kivül más ásványokra. például a zinoberre is kiterjesztessék; mások ellenben az adományozás tárgyai közől a vasat, ónat 's a rezes vizet is ki akarták hagyatni. E kivánatok azonban mellőztetvén az 1. § szerkezete a 2d. 3d. §al együtt helybenhagyatott. A 4. § a földesuri jog nagyobb biztositása végett csekély szerkezeti módositáson menvén át az 5d. 6d. § ismét változatlan maradt. Az érczásványt tartalmazó földbirtok kicserélhetéséről szóló 2dik czikk (7—9 §) hasonlóul helybenhagyatott. A bánya-vám iránt rendelkező 3dik czikk (10—14. §) némelly módositások mellett megállapittatott. E módositások egyike a timsónak bá-

nyavámtóli mentességét — melly a föntebbiekből is következik — világosan kifejezi.

Ugyan e napon a CXXXIIId. országos ülésben a mgos FőRRnél a városok rendezése folytán a tisztválasztás módjáról szóló §§ok mindegyike módositáson menvén keresztül, a 363. §nál hosszas vitatkozás támadt a főfelügyelőnek adott kijelölési jog felett, mellyet némellyek kötelező tanácskozmány — conferentia — által kivántak korlátolni; mások ellenben a tanácskozmánynak kötelező erőt tulajdonitani azért sem kivántak, hogy a főfelügyelő „pictus masculus-sá ne alacsonyuljon. Hosszas küzdése után a két különböző véleménynek az utóbbi ment határozatba. A polgári őrseregről szóló IVdik rész kihagyatván, az őrseregről rendelkezés a honvédelem rendszeres tárgyalásához utasittatott; 's a fenforgó törvényjavaslatban a mgos FőRR. csak engedőleg kivánnak intézkedni a most fenálló őrsereg megtartása iránt. A főfelügyelést tárgyazó Vdik résznél hosszas vitatkozás után a főfelügyelőnek a hanyag tisztviselőkre nézve felfüggesztési jog adatott, mellynek külön §okba foglalása mellett az emlitett résznek a RRdek által javaslott egyes §§ai a rendezés folytában már elfogadott elvekhez illesztettek. A királyi dijról 's országgyülési adóról szóló VIdik részben a királyi dij megváltása nem kötelezőleg — mikép a KK. és RRk ajánlák, — hanem csak engedőleg rendeltetett el, a váltsági öszlet meghatározása egyezkedés utjára bizatván.

Martius 30kán a CLXXVIId. kerületi ülésben alsó Ausztria Bruck városának egy régi határkérdést tárgyazó folyamodása a kérelmezési választmánynak kiadatván: folytattatott a bánya törv. javaslat tárgyalása, mellynek a bánya-vámmentesség eseteiről szóló 4dik czikke (15—16. §.); valamint a nemes érczek beváltásában és egyéb érczek elővásárlásábani királyi jogról rendelkező 5dik (17—19. §.) 's a pénzveretési királyi jogról szóló 6dik czikk is (20—22, §.) helybenhagyatott. A 7dik czikkből, — melly az aranynak, ezüstnek az országbóli kivitelét tilalmazza, 's az ócska nemes érczmüvek beváltását rendeli, — a 24d. §. kihagyatott, a 23, 25 § pedig megmaradt. Helybenhagyatott a 8d. czikk is (26—29 §), melly a lakosok szükségére a kir kincstárból adandó arany és ezüstről 's az aranymüvesekre nézve hozott szabályokról szól.

A KK. és RR. aprilis 15dikeig husvéti szünetet tartanak.

Ugyan e napon a CXXXIVd. országos ülésben a mgos FőRRnél a városok rendezéséről 's országgyülési aránylagos szavazatáról szóló törvényjavaslat tárgyalása bevégeztetett. Az országgyülési szavazat-jogot tárgyazó VIIdik rész felett hoszszas vitatkozás támadt a szavazat kérdése iránt. A mgos FőRRk egy része illő arányt találván a megyei és városi szavazatok közt a KK. és RR. által javaslott 16 szavazatban e mennyiséget elfogadta, de a szavazatok megkettőztetésének helyét nem látván, ujabb kivetés készitésére kivánta a RRket felszólitani, 's törvénybe iktatni, hogy a szavazatjognak ezen mostani kiterjesztése csak ideiglenesen történik az országgyülésének általános elrendezéseig. Más rész nem találván kellő biztositékot a FőRR. által megállapitott rendezési törvény-javaslatban az iránt, hogy a városok követei a városi ipart és kereskedést kellőleg fogják képviselni; tulszoritott polgárképesség 's közvetett követválasztás mellett a szavazatjogot terjeszteni nem akarta, 's a városok országgyülési állásán a főrendi törvényjavaslat mellett változást tenni nem kivánt. E vélemény azonban kevesebbségben maradván, a fentebbi ment határozatba. A követi megbizó levélről, a kerületekbe foglalt városok utasitásának készitéséről 's a követvisszahivásról szóló §§ok kihagyattak. A dijakat tárgyazó VIIIdik rész helybenhagyatott. A megállapitott törvényjavaslat életbeléptetése végett országos választmányt javaló IXdik rész ellenben kihagyatott.

A mgos FőRR a husvéti szünnapok miatt majus 10keig ülést nem tartanak.

A martzius 28kai vegyes országos ülésben kihirdetett 's mult számunkban eredetileg közlött **két rendbeli kegy. királyi válasznak** értelme magyarul imez:

I. A vallás tárgyában (1844. martz. 25röl.) Ő cs. kir. ap. Felsége 'stb. nevében kegyelmesen tudtul adandó: mikép a vallás tárgyábani törvényjavaslat iránt mult év jul. 5röl kiadott k. k. Valasz soraiból eléggé világos az, hogy ő Felsége midőn az ország Karait és RReit annak szellemében az ezután kötendő vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásbeli nevelésére nézve egy más, valamint elvben üdvös, ugy biztos intézkedés teendésére kegyelmesen utasitotta, azt a lelkisméret szabadsága megmentésének czéljából, 's azon nyiltan kijelentett szándékkal tevé: miszerint a vegyes házasságokra lépő felektől minden kényszeritès, mellyet e tárgyra parancsolólag hozandó törvényes rendelkezés előidézne, eltávolittassék, 's olly ut követtessék, melly a katholica és más törvényesen bevett vallások elveivel vagy egybehangzó, vagy azoknak legalább ártalmas ne legyen. — Miket az ország RRei mult év jul. 8áról ez érdemben ő Felségének fölterjesztettek, azokat ő Felsége ujolag szorgalmasan megfontolta, és legfensőbb szándokának tisztaságában az ország RReinek kegyelmesen tudtokul adja: mikép azok által, mellyek ezen fölterjesztésben foglaltatnak, ő Felsége a csak imént előbocsátott nézetektől el nem mozdittathatott, 's kegyelmesen ugy vélekedik, mikép olly törvényhez, mellynek parancsoló rendelkezésével 's egyiknek 's másiknak vallása elveivel ellenkező kötelezés meghagyásával a lelkismeretek szabadságán — mit az ország RRei is ugyanazon alázatos fölterjesztésükben minden módon épségben hagyatni ohajtanak — akármi erőszakolás követtessék el, egyezését nem adhatja. Ugyanazért ő Felsége jóllehet a katholika valláshoz erősen ragaszkodik, midőn mindazáltal mind a lelkismeret szabadsága, mind az imint fölemlitett k. válaszban, a vegyes házasságokból született gyermekek vallásbeli nevelésére nézve kijelentett tökéletes viszonyosság tekintetéből, az illy házasságokra lépők ezen nevelésre nézve eltökélett szándékuk kivitelében nem akadályoztathatnak, ezekhez alkalmazólag kegyelmesen megkivánja: mikép elkerültetvén minden parancsoló törvényi rendelkezés, a vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásbeli neveléséről, kölcsönös szabad egyezkedés által kötendő irott vagy szóbeli magány-megegyesülésekkel határozni, az illy házasságokra lépő felekre önmagokra tartozik, és az illynemü magányszerződések megtartása ugyanazon egyezkedő feleknek jó hiszemökre bizassék egyáltalában, a nélkül, hogy azok az illy kölcsönös fogadásuk betöltésére törvényes vagy politicai uton kényszeritthessenek. Midőn azért illy rendelkezés által minden, valamint a parancsoló törvényből folyandó kellemetlenségeknek, ugy az ország RRei által is amaz annyiszor emlitett k. válaszban megérintett szerződéseknek természetére és következményeire nézve nyilvánitott aggodalmaknak eleje vétetik, ő Felsége kegyelmesen megkivánja: mikép a fölterjesztett törvényjavaslat az előbocsátottakhoz alkalmaztassék, és igy módositva, az ide vonatkozó további rendelkezésekkel együtt legfelsőbb jóváhagyás alá mielőbb fölterjesztessék. — Egyébiránt ő Felsége 'stb.

II. A Részeknek 1836: 21. t. czikkel y által rendelt viszacsatolása tárgyában (1844. febr. 29röl.) Ő Felsége nevében 'stb. kegyelmesen tudtul adandó: mikép ő Felsége ugyanazon kegyelmes vágytól, mellyet az ország RRnek a multorsz gyülésre 1840 apr 30k. költ k. végzeménye folytában az 1836: 21. tcz. foganatositásának siettetése iránt kijelentett, ösztönöztetve, mind a kiküldött biztosság kiegészitése körül, mellynek nemcsak elnökségében de tagjaiban is részint halál, részint máskülönben is változások történtek, mind a visszacsatolt Részek jelenlegi holyzete megismerésére Erdélyország részéről adandó irományok közlése tekintetéből a szükségeseket elrendelte, és a küldöttségi munkálat siettetését ugyancsak kegyelmesen megparancsolta. Valamint pedig ugyanazon küldöttség által ujabban legfensőbb tudomására jutott, mikép azon részek tettleges visszacsatolására nézve az előleges kérdések ugyanaz által küldöttségileg már elvégeztettek, ugy azoknak azon része, melly legfensőbb kir. jóváhagyás által az ország illető felsőbb kormányszékeinek előleges tárgyalása mellett eldöntendő ő Felsége által haladék nélkül el lészen igazitandó; azok pedig, mellyek törvényhozási rendelkezést kivánnak, az azok feletti egyezkedések megteendése végett az ország RReinek mielőbb tudtokul adatni fognak, hogy igy a Részeknek Magyarországhoz elhatározott visszacsatolása akadéktalanul előhaladhasson, 's ő Felsége legfensőbb akaratával, melly az 1836: 21. tczikk végrehajtása iránt figyelmetes, egybehangzólag elvégeztethessék. — Egyébiránt 'stb.

(Vége a martzius 18 és 20án tartott CXXIV és CXXV főrendi országos ülések fontos tanácskozásinak — a városi munkálat országgyülési követek választásáról rendelkező 98 §a körül.) — Egy m. gróf a kettős választásokból az olygarchiának egy német keletkezendőnek vélte, Velenczét hozván fel a többi olasz statusokkal a középkorból, ujabb időkben pedig a franczia assemblée de notables, mellyből végre keletkezék a consulat és az empire, vagy tulajdonképen az absolutismus. Nem mindenki képes követ lenni, de képes követet választani. — Egy m. báró 's főispáni helyettes igy nyilatkozék a kettős választások ellen: Vannak bizonyos alkotmányos elvek, mellyek éltető sugárkint világitanak a polgári szerkezetek egész organismusán keresztül, 's éltető nedvkint szivárognak annak legkisebb erein is által. Illyenek honunkban a szabad választás és nyilvánosság eszméi. Megszoritni ezeket csak annyiban szabad, a mennyiben önérdekök kivánja 's csak olly esetekben, midőn egyiknek vagy másiknak szilárditása igényli korlátok közé leendő szoritását; 's bizonyára a m. FőRR. is meg akarván a szabad választást a kir. városokban szoritni, e korlátozást nem tehetik az elvnek rovására, hanem annak állandósitása tekintetéből, 's csak az tehát a feladat, ugy huzni meg a határvonalt, hogy az, ki innen marad azon tudhassa, mikép az elvnek működik érdekében, mig az azon tullépő annak veszedelmeztetéséről győződhessék meg. Hogy e vonal kijelölése legnagyobb ovatosságra hi fel bennünket, tagadni senki nem fogja, minthogy ovatosság is jellemzé eddigelő még minden — a mlgos FőRR. által ez ügykörül tett lépéseket. Avagy nem ovatosság állittatá-e fel a polgári képesség magas fokozatait, és nem ovatosság épitette-e ezen alapra azon erős, vagyonos, független közép polgári rendet, mellyben gróf A. multkor a városok jövendő sorsának látta letétetni alapját? De ez alap letétele után nem ugy áll-e már ma köztünk, ha önmagunkkal és állitásainkkal ellentétbe jőni nem akarunk, a szőnyegen levő kérdést, hogy mi jogokkal lássuk el a magunk alakitotta, szoros képességek feltételezte vagyonos polgári rendet? Nem tömegről van itt többé szó, hanem egy szilárd polgári rendről. Vagy e kifejezést csak addig akarók halasztani, mig arra a magas fokozatu képesség kivivására szükségünk vala; 's ezeket megnyervén, most már tömegnek kereszteljük azt, mit magunk előbb egészen más értelemben vettünk? Nem egyezhetem tehát a f. kormányzó multkori véleményében sem, miszerint a polgároknak nem ad addig több jogot, nem nevezetesen a követek közvetleni megválasztása jogát, mig azt nem fogja látni, a t. RR. el lesznek-e ez általunk felállitott qualificatiot fogadandók vagy sem? Nem; mert előttem a jog fődolog, 's én előbb azt akarom kimondani, melly jogokat kivánok megadni a polgároknak; azt hiszem, csak ekkor szólithatom fel következetességgel a t. RRet qualificatiók elfogadására. Ha azonban ezt teendem, 's következőleg azon elvet állitom fel, hogy az általam megadni kivánt jogokat egy vagyonos polgári rend eszméjéhez kell kötni, akkor tettleg is meg akarom mutatni, hogy azt, mit erős középrendnek nevezek, magam is annak tartom, mit pedig csak iránta bizalmam kimutatásával tanusithatok. Igen, azt akarom ekkor, hogy bizzék ama polgári rendben kormány 's hon egyenlően; azt akarom e fölött, hogy önmagában is ébredjen kezdetben mindjárt fel az iránta tanusitott bizodalomszülte öntudat; mert hiszen belbecsünk öntudata szüli a legszebb polgári erényeket, 's kétségtelenül a szabad választásoknál a függetlenség azon érzetét, melly biztosabb ovószerkint szolgáland a megvesztegetések ellen. Azért is én mindazon jogokat megkivánom a városi polgároknak adni, mellyeket a társaság veszedelme nélkül gyakorolhat, mellyeknek megtagadása iránta bizalmatlanságra mutatna. Nem tartozom azonban azok sorába, kik azt állitják, hogy ha ezeknek a követválasztásba leendő közvetlen befolyást meg nem adnók, épen semmit nem nyernének ezen rendszeres munkában javasolt törvények által; mert tagadhatlan, hogy ezekben több olly jogok nyujtatnak nekiek, mellyekkel jelenleg nem birnak; noha másfelől az is igaz, hogy ezek között sok olly visszaadott jog találtatik, mellyekkel régenten a polgárok éltek, 's mellyeket midőn jobbra forditunk, csak a legalkotmányellenesebb visszaéléseket töröljük el; de elismerem, mondom, hogy az általunk megadatni kivánt követválasztási jog kérdésének köztünk leendő megbukása esetére is jobb lenne jövőre a polgárok állapota, mint az eddig volt. Nem áll azonban az sem másrészről, hogyha e jog közvetlen gyakorlatát megadjuk a polgároknak, mindent meg fogtunk adni jog tekintetéből, 's választott polgárokra többé szükség sem leend. Nem; mert ott van még a gyülések tartásának 's a köztanácskozásoknak 's a tisztviselők választásának kérdése, a mint hogy itt is huznám én meg azon határvonalt, mellyről előadásomban fenebb emlitést tevék. Meggondolásra méltónak vélem azt is, hogy egy olly országban intézkedünk, hol a többi municipiumoknál (értem itt a megyéket) közvetlen történnek minden választások, hol semmi birtokbeli qualificatio nincs. Azt hiszem tehát, hogy midőn a városokban rendelkezünk, ezeknek állására is legyünk figyelemmel. Miután a qualificatiók tekintetéből már egy tetemes megszoritó lépést tevénk, vigyázzunk, a kettős választás behozatala által kelletinél nagyobb megszoritást ne tegyünk; mert vajjon az a polgár, kiben a gr. Z. multkori inditványa szerint biztositékul 4000 pgő forintnyi értéket vagy 600 pfrnyi jövedelmet kivántak a m. FőRR., miért nem nyujt ő annyi garantiát, mint a megyei proletarius utolsó nemesember? Ide járul még az is, hogy a polgárok jogai között az is foglaltatik, miszerint ők lehetnek követek, tiszt- és képviselők. Már ebből azt következtetni, hogy mert választhatók az első két hivatalra, meg is választhassák azokat: ezt állitani, mondom, egykissé messze vezetne; de annyi csak áll, hogy mihelyt képviselővé lesz valamelly polgár, azonnal közvetlenül választhatja meg a követet. Felteszik hát felöle a m. FőRR. is, mikép bir annyi képességgel, miszerint megitélheti, alkalmas-e követnek valaki, vagy sem; 's miért ne gyakorolhatná tehát, mint egyszerü polgár is már ezen választási jogát; vagy talán e belátást csak akkor nyerné, ha egyszer választott polgárságra emeltetett? 's végre ezen választott polgárok, kikre a m. FőRR. a követválasztást bizni ohajtják, fogják-e magokat a polgárság befolyása alul annyira emancipálhatni, hogy végre is ne azt válaszszák meg követnek, kit maga a polgárság akar? Én azt hiszem, nem; 's azért az meggyőződésem, hogy czélszerübb e választást közvetlenül magokra a polgárokra bizni. Azt mondhatná valaki hogy ha áll okoskodásom, abból azt kell következtetni, hogy a tanácskozásokban 's tisztikar választásában is részt kelljen az egész polgárságnak venni. Ezek közt azonban nagy a különbség. A követ-választásnál főtényező a bizodalom, mellynek ellenállhatlan gyakorta ereje, 's mellynek azért, mig lehet, közvetlen kell nyilatkoznia; 's hogy máskint álljon a dolog a tanácskozásoknál, máskint a tisztikar választásánál, annak idejében megmutatandom. Épen ugy nem ideváló az utasitások kérdése is, 's itt jelenleg csak annyit ismerek el, hogy igen is a választó összes polgárság adhatutasitást követeinek; arról, adjon-e azt, majd más helyen fogok szólani. De van még egy tekintet, melly véleményemhez szilárdul csatol. Ime mi itt szólunk polgárokról, képviselőkről, ezeknek jogairól, és meg nem említjük a városoknak azon roppant számu lakosait, kik sem nem polgárok, sem nem képviselők; 's azokká tán soha nem is lesznek; tudom pedig, hogy ezeknek java, 's boldogsága szintugy szivén fekszik a a m. FőRRk. Ezek bizonyosan befolyással a követválasztásra nem lehetnek. De nem kivánatos-e mégis, hogy bizalommal tekintsenek ezek is a városok által küldendő követekre? és vajjon mikor éretik ezen czél inkább el, akkor-e, ha egy, tőle harmadik fokozaton álló, vagy egy helyzetéhez közelebbi, de kellőleg organisált néposztály fogja a követet megválasztani? Avagy nem érdemlik-e ezek is meg, hogy bárha befolyásuk nélkül is, de befoglaljuk számitásunkba? Mert avagy azon kereskedési, ipari érdek, mellyet

különösen kivánnak a m. FRR. a városi követek által majdan képviseltetni, kirekesztőleg a polgárok által monopolizáltatik, 's a nempolgárok nem teszik-é ennek egyik kiegészitő részét? 's ha hát ez érdekeknek politikai érdekek fölött politikai szinezetek nélkül kell képviseltetni, nem kivánatos-e, hogy a követ egy terjedtebb, szélesebb alapu választó közönségnek köszönje létét, mint kisebb, politikai clubbokká fajulható testületnek? Ez elfajulást pedig nehezebb meggátolni, mint a választásoknál történhető kihágásokat; az ellen alig van ovószer, mig itt egy jólrendezett rendőri 's büntető hatalom felállithatja a kellő fékeket. Igen, ugy tekintem én majd a minden tekintetben elrendezendő kir. városokat, mint egy szüz tért, mellyet tisztán, gyomoktól menten, minden kellékekkel ellátva adunk a végrehajtó hatalomnak által, 's mellyen tehát, csak akarja igazán, fel fogja a rendet is tarthatni; sőt tovább megy kivánságom, 's azt ohajtom, hogy sok jó növényt, mellyet e terre ültetek, más municipiumainkba is átültethessék idővel. Nem akarok azonban kezdetben mindjárt olly plántát ültetni oda, mellyről biztos vagyok, hogy sem itt állandósága nem lesz, sem oda át nem vihetem soha; azért is a követválasztást kétszeresen szorítani meg, u.m. képességfelállitás, 's kettős választás által, nem akarom; szavazok a t. RRkel. — Hasonló szellemben egy m.b. 's főisp. is igy nyilatkozék: Én ezuttal a candidatio rosz és jó oldalait nem kivánom bővebben fejtegetni, és előre declarálom: ha a mostani szabad választásoknak nevezett választások (mellyek azonban minden inkább mint szabadok) mostani visszaéléseitől és kinövéseitől ki fognak valamennyire tisztíttatni, ha a mostani választások, a választók meggyőződése emanatiojához legalább közelitni fognak, a candidatio joga iránt én némi transactióra is hajlandó leszek; a mostani körülményekben azonban a candidatio, kivált ha az részrehajlatlanul gyakoroltatik, gyakran egyedüli biztos akadálya annak, miszerint a pártfőnököket, a korteskedésnél hasznos szolgálatokat tevő érdemetlen és ügyetlen egyének tömege, a más párthoz tartozó érdemesek és ügyesek kirekesztésével, ne ültesse a tisztviselő székekbe. 'S ha igazságosak akarunk lenni, a részrehajlatlanul gyakorlott candidatio jogának ezen jó oldalát tagadni nem lehet. Mindezt azonban ne méltóztassanak a mlgos FőRR. mintegy előszaváúl venni annak, mintha én a szabad választás terjesztését nem pártolnám; pártolom ezt minden fogyatkozásai mellett is, a jelenvaló kérdésre nézve is, mert azt hiszem, hogy ez az egyesektől függő kinevezéseknél jobb; mert, ha a szabad választás elve meg van mentve, a hiányokon és kinövéseken mégis csak könnyebben lehet segiteni, mint az elvesztett választási elvet visszanyerni. — Votumommal tehát a t.KK. és RR. abeli szerkezetéhez járulok, miszerint az összes polgárság válaszsza az országgyülési követeket.– Számosak valának még a mindkét oldalróli előadások, mellyekben többnyire a már felhozott elvek a legkülönnemübb változásokban ismételtetének. Végre, az elsőbben felszólalt m. gróf és elnök nézeteihez képest a kettős választást ő cs. kir. Fensége végzéskint kimondotta.

A CXXII. és CXXIIId. f ő r e n d i o r s z á g o s ülésekről (martz. 15 és 16kán) mellyekről előleges közlésinkben már röviden emlékeztünk, utólagosan még a következő részletesb leirást adjuk. Ezen ülések tárgya a városi munkálat második részének „a v á r o s o k k ö z s é g é r ő l" rendelkező osztályzata 88—91. §§. volt. E szakaszok körüli vitatkozásokba bocsátkozás előtt az itélőmester az utólsó tanácskozásokban lényegesen megváltoztatott szerkesztést olvasta fel, melly helybenhagyatott; a polg. qualificatiók e m. táblán lényeges változást szenvedtek. Ugyanis a 89. §. a) pontjánál egy gróf egyszersmind főispánhelyettes pénzbeli vagyon meghatároztatását kivánta, hogy kisebb városokban 400- és 600; közép városokban 1000- és 2000 pengő forint közti vagyon kivántassék meg, az e sommák közti fluctuatiót a városi szabályokra hagyván. Ezenkivül a lakási 3 évnek egy évre leszállitását nem ellenzé. Mint előbb a RR. tábláján, ugy itt is ellenzésre talált ez indítvány az amott közlött okokból, de azon különbséggel, hogy itt a fekvő tulajdon utáni képesség, házakat kivéve, kevesebbségben maradt, valamint azok inditványa is, kik e qualificatiót a polg. jogok elhatározására kivánták hagyni 's igy a pénzbeli qualificatio megmaradt. A b) pontnál egy gróf azt kivánta, hogy az ottan megnevezett kereskedők beczimzettek legyenek, ugy szinte hogy a kézművesek könyvet vezessenek, azonkivül a városok osztályi szerint 300, 400 és 600 forintnyi keresetet mutassanak ki. Ez inditvány élénk ellenkezésre talált, 's a mindkét oldalról felhozott okok is igen fontosak 's a polgári élet lényegébe mélyen hatók valának. A pogári qualificatio körül tartott beszédek közől a következőt véljük még közlendőnek, mellyel egy gr. a kérdés velejét összpontositá: „Kétség kivül, ha az emberi tehetségek 's jellemnek biztos h é v m é r ő j e lenne feltalálható, akkor azokat kellene leginkább polg. jogokkal felruházni, kiknek elmebeli tehetségök 's kiképzettségök egy részről, másrészről hazafiui jellemök őket leginkább arra jogositják. Nem akarom tagadni, hogy a qualificatiók bármillyenek legyenek azok, számos esetben zárhatnának ki ollyakat, kik e honnak jeles polgárai lehetnének, de midőn ezen intézkedésekről van szó, nem egyes kivételeken, hanem a dolog szabályos állásán kell azokat megállapítani; nem azt tekinteni, vajjon lehetnek-é némellyek, kik bizonyos anyagi biztositékok nélkül a polg. jogok gyakorlatát megérdemelnék, hanem s z e m előtt tartani azt, hogy legtöbb esetben csak vagyonbeli állapot adhat képességet ezekre, melly a szellemi tehetségnek kellőkinti vélekedésétől 's az egyedi állás némi függetlenségétől föltételeztetik. Egyike ez azon áldozatoknak, mellyeket egyesektől a polg. t á r s a s á g általános állása igényel; egyike azon áldozatoknak, mellyek némi egyedekre fajdalmasok lehetnek, de mellyeknek vég-resultatuma a statusra nézve legtöbb esetben kedvező. Külföldön municip. kiváltságok gyakorlatára legtöbb esetben bizonyos qualificatiók kivántatnak meg, ezen qualificatiók alapja mindig a birtok v. egy bizonyos neme a biztos keresetnek, 's bár ezen birtokok és keresetek fajai elhatárzólag a qualificatiók e g é s z során átszövődnek, vannak mégis azon sorozatnak két más t é n y e z ő j i is, mellyeket szemünk elől veszteni nem szabad. Birtok tehát és fekvő birtok, biztos kereset által képviselt birtok és értelmiség: ez azon 3 tényező, mellyeket minden qualificatiónál szemünk előtt tartanunk kell 's ezek közől a fekvő birtok a legnagyobb figyelmet igényli. — Valamint politikai jogok gyakorlatánál a fekvő birtok minden egyéb birtoknemnél nagyobb biztositékot nyujt, mivel ez a birtok azon egyedüli neme, melly szüli azon szellemi vonzódást, mellyel az emberek hazájok iránt viseltetnek, mellynek értéke a haza kifejlődésétől 's előmenetelétől olly annyira van föltételezve, hogy azzal egyaránt növekedik vagy csökken: ugy a fekvő birtok is az, melly a polgárt leginkább egy bizonyos városhoz köti, melly benne a legélénkebb érdeket a város jólléte iránt ébreszti 's fentartja, melly a város iránti kötelességek teljesitésire őt leginkább buzdítja, és igy anyagi hasznot szellemi érdekkel összekötvén, a legtöbb esetben legjelesb polgárok lesznek; de hogy a fekvő birtok ezen befolyása megállapittassék, szükséges, hogy ott, hol fekvő birtokot említünk, ezen fekvő birtok illusorius ne legyen. A t. RR. által felállitott qualificatio, melly az a) alatti pontban foglaltatik, nem jelenti ki a fekvő birtoknak semmi é r t é k é t; ezen fekvő birtok nem fogja azon biztositásokat nyujtani, mellyeket előbb említettem; mert ha a fekvő birtok olly csekély, hogy annak értéke a semmihez közel áll, akkor nem érethetnék általa el azon czél, mellyre nézve mégis annak megemlitése szükséges; akkor illy birtokot a város qualificatiója egyik tényezőjeül tekinteni nem lehet. Látjuk ezt, ha a fekvő birtokot illetőleg a külföld t.hozásának példáját tekintjük. Minden külföldi törvényhozásban, hol a polg. jogok megadásáról szó van, két fő eszme uralkodik; egyik abban áll, hogy a polg. jogok megszerzése a telepedés következménye, biztos keresetmód pedig gyakorlatának mellőzhetlen feltétele, és ott, hol ezen eszköz divatozik, a qualificatiók alantabb fokon állnak, mint ez a dolog természetéből következik; de épen azért szükségesnek találtatott a polg. jogok közti különbségtétel. Nem minden polgár ruháztatik fel minden polg. joggal, hanem csak ezen jogok némellyikével; igy például a választási jogot ollyanokra ruházzák, kiktől nagyobb biztositék kivántatik. Igy vala 1808ban Poroszországban, hol mindenki letelepedett polgárnak tekintetett; de a választási jogot a fekvő vagyont birók közt csupán azok gyakorlották, kiknek fekvő vagyonuk a kis városokban 200 tallér biztos jövedelmet nyujt; igy tehát a fekvő birtok nem in abstracto, hanem egy bizonyos jövedelemnél fogva szolgálhat polgári jogok gyakorlatának alapjául. — Más törvényhozások minden polgárnak ugyanazon jogokat nyujtják, de ezért a polg. jogok megszerzésire nagyobb qualificatiót állitnak fel; 's ha e tekintetben ismét Poroszországra tekintünk, látni fogjuk hogy az 1831ki városi rendezés, melly az 1809nek módositása volt, azt igényelte, hogy a birtok kis városokban 300, nagy városokban pedig 2000 tallérra rugjon. Itt tehát a birtoknak egy bizonyos értéke volt meghatározva. Ha minden országban tetemes nehézségekkel jár kielégitő qualificatiókat felállitani, ekkor ez kétségen kivül hazánkban, hol minden biztos adatul szolgálható előzvény hiányzik, kétszeresen nehéz; és épen azért, mert ezen alapok hiányzanak, mert városink állása olly különböző, hogy azoknak akármilly felosztását 's akármennyi classisait fogadjuk el, mégis az egy classisba állitott városok közől némellyekre ugyanazon somma vagy terhes, vagy kicsiny lehetne: nézetem szerint nincs a nehézség elkerülésére helyesb mód, mintha ugyanazon egy osztályzatu városokra nézve egy változó minimum fogadtatnék el 's ennek szorosb és végképeni elhatározása magokra a városokra bizatnék. Ki ismeri körülményeit jobban minden egyes városnak, mint épen a város maga? ki lenne alkalmasb ezen körülmények alapján a qualificatiók meghatározására, mint épen azon városok, mellyeket t. hatósági állással és joggal felruházni akarunk? Nem szeretem egyrészről a t. hatóság eszméjét tovább terjeszteni, de nem szeretem másrészről azt kelletinél jobban megszoritani; és ott, hol a törvényhozó eljárása annyi tetemes nehézséggel van összekötve, mint n á l u n k, egy bizonyos qualificatiónak minden egyes város körülményeihez való alkalmaztatása által, ott kétségkivül a törvényhozás utján megszabott határok közt a városoknak n é m i k é p szabadabb mozgást engedni fölötte helyes; helyes azért, mert illy módon mozditjuk elő a város anyagi értékét, illy módon szellemi állását is, midőn épen azon dolgok elintézésibe a városnak eldöntő befolyást tulajdonitunk, melly jövendőjével és kifejlődésével legszorosb egy beköttetésben van; részemről tehát a fluctuatio eszméjét üdvösnek tekintem, 's ebben keresem, mint mondám, leginkább a felhozott inditvány lényegét és értékét. A sommákra nézve csak azt v é l n é m megállapitandónak, hogy ott, hol politikai jogok osztogatásáról van szó, a t.hozásnak kétszeres ovatossággal kell eljárni. Akkor, midőn intézkedésére azon előzvények hiányzanak, mellyek eljárásának biztos alapul szolgálnak, kétszeres ovatossággal kell eljárni ott, hol, mint hazánkban, az anyagi kifejlődésnek csak küszöbén állunk, hol az ország haladásának előmozditása minden honpolgárnak kivánsága; 's kötelessége minden erejét e z e n kivánság életbeléptetésének 's előremozditásának szentelni. Politikai jogokat megadni, kiterjeszteni kétségkivül sokkal könnyebb mint azon politikai jogokat megszoritani 's megszüntetni. Ha tapasztalás azt mutatja, hogy az ország lakosinak nagyobb száma politikai jogok gyakorlatára érdemes, minden ahoz való intézkedéseket megállapitva, a törvényhozónak feladása, ezeknek az alkotvány körébei bevételén működni. Nehézséggel jár ez, de olly nehézséggel, mellyet a törvényhozó szilárd akaratja legyőzhet, olly nehézséggel, melly jelen munkálkodásunkat is illeti: de melly mégis azon ovatosságtól minket visszatartóztatni nem fog. De ha később arról g y ő z ő d n é n k meg, hogy bizonyos somma, mellyet mi a politikai jogok gyakorlatához kötünk, nem képviseli többé azon biztositékot, mellynek kedviért azt felállitottuk; ha meggyőződünk arról, hogy, min kételkedni nem lehet, néhány esztendőben a tőkepénzek növekedő számával, az ipar kifejlődésével, az ország anyagi jóllétének emelkedésivel 4000 pengő frt. érték például nem képviseli többé azon vagyont, mellynek felállitását mi mégis a politikai jogok gyakorlatának l é n y e g e s föltételeül tekintettük; akkor nehéz lesz visszalépnünk, nehéz megszoritásokat eszközölnünk, és olly módon eltévesztettük volna azon czélt, mellyet magunknak kitüztünk. Ezen nézeten alapulván a kérdéses inditványban felállitott sommák; 's habár, mint mondám, ezekben találom az inditvány lényegét, mégis e nézet helyességét tökéletesen elismervén, azt részemről pártolni kötelességemnek tartom. Később pedig ugyanazon méltóságos gróf a polgári qualificatiókra nézve igy nyilatkozott: Nem szándékoztam azok után, mellyek tegnap bővebben adattak elő, ma a fenforgó kérdés általános részire visszatérni, de miután előttem felszólalt több méltóságos ur a discussiót ezen térre vitte át, kötelességemnek tartom megjegyezni, hogy itt a jogok megszüntetéséről egyáltalában szó nem lehet, ismételve ugyanis azt, mit tegnap mondani bátorkodtam, hogy a polgári jogok h a z á n k legtöbb városinál örökségkint a gyermekekre szállani nem szoktak, hogy a polg. gyermekeinek egész kiváltságai ebben központosulnak: hogy ők a polg. jogokat csekélyebb taxa m e l l e t t nyerhetik meg, mint mások; ő rájok nézve tehát a qualificatio felállitása, nem csonkulása előbbeni jogaiknak. Mi pedig a mostani polgárokat illeti: ámbár nem szeretem a tanácskozást reducálni, mégis szükségesnek tartom, a m. főRR. figyelmét egy szakaszra forditani, mellyről nem kételkedem, hogy a m. FőRR. helybenhagyását megnyerendi, és ez a t. RRdek üzenetében előforduló 97ik §, hol nyilván ki van mondva, „hogy azon egyedek, kik a jelen törvény kihirdetése alkalmakor polgárok, ha felállitott képességgel nem birnak is, polgárok maradnak." Azon ellenvetés tehát, hogy itt polgári jogok megszoritásáról van szó, még akkor sem álland, ha a fölállitott qualificatió mellett csakugyan azon jogok tulajdonittatnának az ujolag befogadandó polgároknak, mellyekkel a mostani polgárok jelenleg birnak; és ha a mostani polgárok már olly joggal állnának fen, mint azok, mellyek a tanácskozásunk tárgyát képező városi rendszerben is emlitetnek: de midőn figyelembe veszszük a jelen mun-

kálat egész szövetét 's összehasonlitjuk azt azon állással, mellyben hazánk polgárai jelenleg vannak, meg fogunk győződni arról, hogy nem a fenálló jogok megszoritattásáról, hanem uj jogok adásáról van szó; tehát olly jogok adásáról,mellyek élvezését bizonyos föltételekhez kötni sem nem helytelen, sem nem méltánytalan. — Eddig a városokhan a polgárok befogadása a tanács és választó polgárok akaratjától, önkényétől függött; a qualificatiok ugyan nem voltak meghatározva, de előkerült számos ollyan eset 's magam is tudnék emliteni ollyat, hol bizonyos egyedek, kik akár szellemi müveltségöket tekintsük, akár anyagi állásukat, polgári jogok gyakorlatára egészen képesek volnának: mégis azoktól egyedül a tanács akarata szerint elzárattak. Ha tehát most bizonyos qualificatiót felállitunk, kijelentjük egyszersmind, hogy ezen qualificatiókat biróktól a polg. jogokat megtagadni nem lehet: inkább biztositottuk 's kiterjesztettük a polgári jogokat, mintsem megszoritottuk. Egyébiránt azt tartom, hogy egy ollyan munkálat tárgyalásán, melly a városok állását egészen megváltoztatja, melly a polgári jogoknak egészen uj német kivánja, a most fenálló viszonyok tekintetéből egyedül nem lehet kiindulnunk; mert bármennyire tisztelem mindenkinek jogát, bármennyire kész legyek azok iránt legnagyobb méltánylattal viseltetni: mégis azt tartom, hogy uj jogok alapjául egyedül az elöbbi jogokat venni nem lehet; és ha a m. b. E. ur által emlitett elvet egész kiterj. fogadjuk el, akkor kétségkivül épen mostani intézkedesünk ellen kezeink tetemesül lesznek megkötve; mert bár millyennek tekintsük azon jogok alapját, mellyel most a tanács és választó polgárság felruházva van, tagadnunk még sem lehet, hogy ezen jogok, ha nem is törvényen, legalább gyakorlaton alapszanak, 's mégis mi czélja, mi irányzata egyes munkálkodásaiknak, mint nagy részben ezen jogokat megszoritani, ezen jogokat változtatni? Ha tehát qualificatiókat felállitanunk szabad nem lenne, mert e tekintetben a mostani polgárok jogai veszélyeztetnének: akkor a városok mostani igazgatásában változásokat tenni épen olly kevéssé állana hatalmunkban; mert az igazgatás mostani organismusának állása ez által veszélyeztetik: 's pedig annyival kevesbbé lehetne olly módon eljárnunk, mert ezen állásnak nem egyszerü megváltozásáról van szó, hanem a polgárokat illetőleg uj jogok megadatásáról tanácskozunk. Elmellőzvén a kereskedők és gyárosak iránti intézkedést, mellynek helyességét kétségbe vonatni nem hallottam: csak azon egy ellenvetésre vagyok bátor felelni, melly abból meríttetett, hogy ezen inditványban a kézmüvesektől, rendes keresetkönyvek vitele kivántatik. Részemről azt tartom, hogy midőn ezen könyvek vitele gr. P. E. által felhozatott, nem vala szándéka a polg. jogok gyakorlatát könyvviteltől föltételeztetni. Midőn a felállitott qualificatiók következtiben igen helyes és szükségesnek látá a polg. jogok második nemére 's tényezőjére nézve is bizonyos értékbiztositékot kivánni: nem lehetett nézetem szerint helyesbet elfogadni, mint egy bizonyos keresetmód kimutatását. Ezen keresetmód kimutatása pedig a könyvek vitelével némi összeköttetésben van, ha tehát keresetmódot más uton bebizonyitani lehetne, kétségkivül én inditványának azon részéhez nem ragaszkodnám, mellyhez a m. gr. ur, de ragaszkodnám azon elvhez, mellyet felállitott, hogy t. i. a kézmüveseknek keresetök kimutatása polg. qualificatio alapjául szolgáljon; részemről megvallom, hogy ezen classisra nézve nem ismerek hazánk körülményeiben semmi qualificatiót, melly egyrészről olly mindennemü tekintetben kielégitő biztositékokat nyujtana; más részről pedig olly liberalis lenne, mint a kereset kimutatása annak hozzáadásával, mit a m. inditványozó ur emlitett, hogy t. i. ezen keresetekbe többi vagyonunk is betudassék. Megszünnék olly módon az ellenvetés, melly minden qualificatio alkalmakor fel szokott tétetni, ha például valaki, kinek fekvő vagyona a felállíttatott értékkel majd egészen fölér, azért mert neki néhány forintja a felvett summákból hiányzik, polg. jogok megszerzésire képtelennek tekintetik; mert ha illy módon lehetségessé válik,hogy a qualificatiók bizonyos ténynyel összeköttessenek, akkor kétségkivül azon ellenvetés nyomadéka igen sok esetben megszüntetik annyira, mennyire az általában lehetséges, ha csak minden qualificatio-felállitásától elállani nem akarnánk. De magában a könyvek vitelét tekintve, miután nem a mostani polgárokról van szó, hanem azokról, kik jövendőben lesznek polgárok; miután rendes könyvek vitelét (millyek nem épen a váltótörvényekben emlittetnek) kivánnám a kézmüvesekre értetni, 's ez a növekedő müvelődésnek 's iparnak egyrészt következménye, másrészt pedig mint a kézmüvesek önügye elrendezésének némikép föltétele: azt tartom, hogy jövendőre ollyanoktól, kik polgárok lenni akarnak megkivánni, hogy azt tegyék, mit legtöbb esetben önérdekük igényel, a méltányossággal egyáltalában nem ellenkezik 's ha ezen rendelkezést tekintem néhány évig kis baj lesz, e nehézséget mindazáltal meg szüntethetni, mivel a könyvek vitele csak annyiban kivántatik, mennyiben az a kereset kimutatására szolgálna, 's azt tartom, hogy ezen intézkedés benső következése a netalán kezdetén magokat előadó nehézségekkel teljesen fölérne. —

A t. KK. és RRnek martz. 18kai CXXIVd. országos ülésében felolvastaték az itélőmester által a megyei választások és köztanácskozásokat tárgyazó munkálat 41 §nak, mellyben a tisztujitási kicsapongások esetei 's büntettei soroltatnak elő, a) pontja. Ezen pont igy szól: „Választóknak a tisztujitásra 's jelesen annak helyéül szolgáló városba felfegyverkezett csoportokban bemenetele, vitele vagy bevitetése tilalmas, 's ki azt teszi, 600 forintig terjedhető büntetésre itéltetik.“ — Ezen szerkezet ellen számos megye 's a nmgu elnök is azon kifogást tevé, hogy miután a kihágások nemcsak fegyveres csoportok, hanem általában minden csoportozás és tanyázás által elősegitetnek, ne csak a fegyverhozás tiltassék el, hanem minden bevitetés 's tanyázás. Ha ezek meg lesznek engedve, annyi mintha semmi sem tétetnék a kihágások korlátozására. Mert a már eltiltott dorbézoláson kivül többnyire onnét származnak a kihágások, hogy nagy tömegek egyszerre jőnek be, több száz szekéren, mi az ellenpártot ingerli 's lázasztja. — Szégyen föltenni a köznemesről, hogy maga költségén be nem jöhet; a bevitetés nem a köznemesség jogai fentartására, hanem a hatalmas párt 's a vesztegetők czéljai előmozditására szolgál. Ha egy tanyán több száz ember van, alig képzelhető, hogy zajos összeütközések ne történjenek 's az együttlét dorbézolásba és kicsapongásokba ne menjen által. — A bevitetés tagadhatlanul vesztegetés vagy folytatása a vesztegetésnek, 's a köznemesség csak ugy fog méltó és becses állásba helyeztetni, ha a vesztegetők 's csábítók minden, bár milly alakban mutatkozó befolyásától megőriztetik. — Némelly megyék megkülönböztették az önkénti vagy történetes összecsoportozást, mellyet eltiltani 's büntetni nem lehet, a csoportokban bevitetéstől, melly főleg vesztegetés neme. — Mások, ha már a bevitetés eltiltatik 's büntetté bélyegeztetik, szorosan definiáltatni kivánák azt, miszerint csak az tekintessék tilos bevitetésnek, ha kibérben fogadott kocsikon vitet választókat a választás helyére. — Ugyanazon követ, ki ezt már a kerületi ülésben is inditványozá, most ujra előhozta, hogy teremtsen a nemesség e czélra szolgáló közpénztárt, mellyen a szegény nemesek a választás helyére bevitessenek 's ott táplálttassanak; mert mihelyest magános ember viteti őket, mindjárt gyanu támad, hogy ez vesztegetési czélból történik. — A szerkezet védelmezői ellenben lehetlennek tarták a csoportozás elkerülését, mert hol sok a nemesség, lehetetlen, hogy egyenkint szállinkozzék be a székvárosba; 's ha e város kicsiny és a nemességet külön lakásokkal el nem láthatja, lehetlennek tartják a tanyázás kikerülését is, ha csak a tömeg szabad ég alatt nem fogna tartózkodni 's alunni; a bevitetés eltiltása ártani fogna a választási jognak, mert a nagy kiterjedésü megyékben 10—15 mföldnyire lakó szegény nemes maga költségén be nem fogna jöhetni választói joga gyakorlására, és igy abból tettleg kizáratnék; ezen törvény kutatásokra, magányélet viszonyaiba avatkozásra adna alkalmat; de más részről könnyen ki is játszathatnék, mert a behozottakat könnyü volna az utolsó állomáson leszállitani; hasonlóul, ha a tanya eltiltatik, a szegény nemes a hosszas várakozást, mig t. i. 40—50 tisztviselő titkos szavazással meg lesz választva, ki nem várhatja, mert drága fogadóban olly hosszas ideig maga költségén tartozkodni nem bir; a dorbézolás, melly kihágások forrása lehetne, ugy is el van tiltva, 's ennyi elég; a bevitetés sok esetben nemes tett is lehet, mert emberi 's polgári kötelesség a szegény nemes társon segiteni 's neki polgári jogainak használatát lehetségessé tenni, a 41ik §. a) pontja tehát ekkint módositatott: „tisztujitásra, jelesen annak helyéül szolgáló városba szavazókat bevitetni, nem különben oda felfegyverkezve bemenni tilalmas.“ — A vita másik része ezen tilalomnak sanctioját illette, minek eredménye lön, hogy a szerkezetben büntetésül szabott 600 forintig terjedhető birság keveseltetvén, helyébe illy szerkezet iktattaték: „'s ki ezt elköveti, a 39ik §ban kitett büntetések alá vonassék“ miszerint tehát szavazatvesztés és ismétlés esetében fogsággal is büntethetni a tilalomsértőt. — Közben heves és személyeskedés-teljes vita fejlett ki az elnöki jogokról. Egy követ ugyanis, ki a megyei kihágások szigorú korlátozásának mindig heves védője volt, de a kiirt szerkezetváltoztatással, mennyiben abból a „csoportonkint“ is kihagyatott, meg nem elégedett, szokatlan elnöki eljárásnak mondá azt, miszerint ezen szerkezetet maga az elnök inditványozá, 's arra, mielőtt a többség elfogadására nyilatkozott volna, a többséget ki is mondá, azon országgyülési szokás ellenére, hogy mindaddig, mig a többség ellene nem nyilatkozik, a kerületi szerkezetnek kell állani. Megtámadásával azonban egyedül maradt, 's a nyilatkozók mindnyájan azt álliták, hogy az elnöki eljárásban semmi szokatlan nincs; sőt hogy ő épen azáltal, hogy semmit erőtetni nem szokott, a táblának osztatlan tiszteletét birja. — Előhozatott, mint már máskor is, a magyar követtáblai elnök abnormis állása; a magyar országgyülésnek különben is nagyon függő helyzete, 's a kormány befolyása. — Mire más részről válaszoltatott, hogy ezen állapot, ha abnormis állapot is, de törvényes, mellynek állni kell mind addig, mig törvény meg nem változtatja, 's hogy illy állapotban hoztuk törvényeinket századokon át. — Egy védő fiatal követ pedig abnormisnak sem tartja ez állapotot, 's a magyar követtábla elnökét épen olly organicus elnöknek, mint bármelly más parlamentét; sőt ugy találja, hogy az elnöki szónak nincs nálunk annyi nyomatéka, mint lenni kellene, mert a kevesebbség gyakran, még a többség kimondása után is, örökíti a tanácskozásokat. Az elnök ollykori inditványozásában semmi veszedelmet nem lát, mert annak elfogadására szinte ugy többség kell, mint ha bármellyik egyes követ tesz inditványt. Az elnöknek a viták előrehaladt stadiumában nemcsak joga de kötelessége is a véleményeket központositni igyekezni. — Egy hasonló szinezetü követ egyenesen nem-helyeslését mondá ki a megtámadás felett, mi azonban, mint egyes követet meg nem illető kifejezés, visszautasitatott. — Egy a megtámadóval rokon véleményü követ meddő térnek állitá az illy megtámadást, mellyen nemcsak aratni nem lehet, de bengészni sem. Ez állapton csak törvény segithet, 's a szóló követ törvényinditványozás utján örömest fog találkozni a követ urral, de addig mig más czélszerübb rendelkezés törvény által nem hozatik, az elnököt nyomadéktalan lénynek tekinteni nem akarja. O is minden elnökség iránt némi, alkotmányos országban olly természetes, idegenséget érez, de ő nmlga mostani eljárását nem gáncsolhatja. A 41ik §us többi pontja — változás nélkül maradt, valamint a 42. 's 43ik §ok is, mellyek a csendtisztekről, 's ezek hatásköréről rendelkeznek, is megmaradtak.

A KK. és RRnek mart. 19kei CXXVd. országos ülésében folytatva lőn és bevégezve a megyei választások és köztanácskozások szabályozása. Némi hevesebb szóváltásokat csak a 44 §, melly a katonai erőnek mikor 's hogyan alkalmazásáról szól, 's a IIId. fejezet, melly a főispánok 's illetőleg megyei elnökök kihágásairól rendelkezik, 's végre a 67. §. idézett elő, hol az határoztatik el, kiknek legyen a megyei gyüléseken számitható szavazatuk? — A 44ik szakaszt illetőleg, ugy hivé a nmgu elnök és néhány megye, hogy a kicsapongások megelőzésére szükséges olly helyeken, hol helyben katonai erő nincs, illyenről jó eleve gondoskodni, mert a gondoskodás késő már akkor, ha a kicsapongás megtörtént. — Válaszoltatott erre, hogy a szabadság nem áll ugyan féktelen kitörésekben, sem abban, hogy ezeket, ha megtörténtek, katonai erővel is korlátolni ne lehessen, de össze nem fér az absolutismusra vezető praeventiv rendszerrel. Az által, hogy katonai erőnek eleve oda rendelése megengedtetnék, kimondatnék a törvényben, hogy választást katonai ótalom nélkül tartani nem lehet, ha pedig ez kimondatnék, a főispán mindenkor fogná azt használni, vagy kell vagy nem. — Már maga azon tudat, hogy a város tömve van katonasággal, gátolja némileg az alkotmányos szabad mozgást, 's ha ez igy lenne, akkor kár is szabad választásról beszélni, 's jobb lesz a főispánra bízni, hogy készitse el a tisztviselők névsorát. — A magna charta Angliában is felfüggesztetik ugyan szükség esetében; de nálunk az a baj, hogy jelenleg nincs kire bízni illy hatalom alkalmazását, mert a főispán maga is párt embere, kinek ha illy hatóság adatnék kezébe, milly könnyü volna ugy neki, mihelyt saját czéljait meghiúsulni látná, a megelőzendő zavar örve alatt katonai erőt használni 's a választásnak legünnepélyesb és csöndesebb folyamát is gátolni. Emliteték végre, mennyi bajjal járna a katonaság szállitása Váradról p. o. Kállóra, vagy Károlyba, ok és czél nélkül. — A főispánok kihágásaira szabott büntetéseket illetőleg megemlité elnök ő exclja, hogy miután a főispánnak e munkálatban semmi joga sem hagyatott meg, természetes, hogy az a semmi joggal vissza sem élhet; e tárgyban tehát minden törvény, minden büntetésröli rendelkezés fölösleges. Ha ez igy marad, ugy valóban a főispánnak minden választás alkalmával pénzzel tömve kell zsebét tartani, hogy a hatalmasb párt által reá szabott pénzbeli büntetéseket fizethesse, vagy kölcsönös kármentesitő társaságot kell a főispánoknak fenállitani. Ezáltal megsemmisül az alkotmányos főispáni hivatal, melly a vármegyei rendszerbe annyira be van szőve, hogy abból általános zavar nélkül ki

sem szakasztható, sőt ha a dolgoknak más rende jött is be, mindenkor szükséges egy rendfentartó 's e czélra elegendő erővel felruházott elnök. A 49. §. elején ugyis ki van mondva általánosságban, hogy a főispánok, ha e törvény által elejökbe szabott kötelességeiket nem teljesítik, a büntető codexben megnevezett hivatal-visszaélési vétket követik el; minek tehát még az a) b) 'stb. pontok alatt kitett specificus esetek is? — illy körülmények közt ugyan senki a főispáni hivatalt keresni 's elfogadni nem fogja. — Pártolák e nézeteket némelly megyei követek is, főkép azon okból, mert a főispán sem más, mint a megye első tisztviselője, ki codexben a hivatalsértők ellen kimondott általános büntetés alá esik, 's kiről tehát külön rendelkezni fölösleges. — U. egyik követe is illy értelemben nyilatkozott, de a másik által elidáltatott, a ki küldőinek azon kívánságát jelenté ki, hogy ha a főispánok büntetése kimarad, ugy inkább az egész megyei törvényjavaslat maradjon el. Megjegyeztetett ezekre, hogy a köznemesség kihágásait korlátozni akarni, a felülről jövő visszaéléseket pedig menten tartani, nem a legnagyobb részrehajlatlanságra mutat; miután a RR önmagokat korlatozák; a kormány, melly ezt akará, ha őszinte loyalitással van, kénytelen lesz a törvényt, ugy a mint van, elfogadni. — A fenforgó rendelkezésben épen nem fekszik a főispáni hivatal lealacsonyitása, 's nem is kell félni, hogy főispánok ezentul ne találkozzanak; de természetes, hogy a ki hivatalt vállal, el kell vállalnia az azzal járó kötelességeket 's felelet-terhet is. Hasonlóul p.o. azért, hogy a választásbani kihágásra büntetések vannak szabva, senki sem fog választási jogáról lemondani.—A nagy többség megtartá a szerkezetet. — A 67. §. ellen azon kifogás volt, hogy annak szerkezete szerint, ha t.i. a mostani nemeseken kivül még annyiféle honoratior, községi képviselő 'stb. veend részt a tanácskozó gyülésekben is, azoknak tartása lehetetlenné válik. — De a szerkezet pártolói azt mondják, hogy ekkorig is igen kevés eset van, hogy a tanácskozási gyülések kicsapongásra fajultak volna át. Feleltetett más részről, hogy ujabb időkben bizony, mi tagadás benne, elég példa van, miszerint nemcsak politicai de magányügyi kérdéseknél is nyers tömegerő használtatott a megyékben, ugy egyik mint másik párt által, és épen ez adott okot a kormánynak, hogy a k. kir. előadásokban ezen baj orvoslását is kitüzze. Széles e világon sehol sincs tanácskozó, administrativ testület, melly ezerekből állana. Más a választás, más a tanácskozás; hogy ez utóbbi illő renddel 's ohajtott sikerrel mehessen, elmellőzhetlen a tanácskozók számának kevesbitése képviseleti rendszer által, vagy bármelly más módon. — A §nak a szabad községek képviseltetését illető része homályosnak találtatván, mellyből t. i. nem vehetni ki világosan, hogy a megyében levő összes szabad községeknek lehet é legfeljebb 50, vagy egynek-egynek is lehet ennyi képviselője? a többség ugy akará, hogy minden szabad községnek csak egy-egy képviselője lehessen ugy a tanácskozásnál, mint a 24. §. értelmében a választásnál; és épen azon okból, mert a 24. §. a 67ikben ugy is idézve van, ennek a szabad községekről intézkedő közép része, mint fölösleges, egészen kihagyatni rendeltetik. — Ott, hol az urasági tisztekre nézve az mondatik, hogy uraik dolgában szavazattal nem birnak, a cselédek is beszurattak, mint hasonló függő viszonyban állók.

Csatolványul.

Felirási javaslat az évenkint tartandó országgyülés iránt.

Felséges 'sat. Visszapillantván alkotmányunk történetébe, midőn látjuk, hogy az 1458: 13., 1471: 1., 1498: 1., 1526: 16., 1563: 3., 1655: 49., 1715: 14., 1723: 7. t.czikkelyek szerint még amaz időkben is szükségesnek tartaték az országgyülésnek néha évenkint néha minden második évben, 's szabályszerüleg azonban minden harmad évben összehivása, midőn fejletlen állapotában a nemzet önkint sem érezhete nagy vonzalmat, harczias körülményei közt pedig időben nyugalomban sem bővelködék, ollyan belső és részletes javitások 's intézkedések körüli foglalkozásokra, mellyek béke által, 's a nép értelmi müveltségének bizonyos fokozata által föltételeztetnek: azt hiszszük, felséged előtt nekünk elég ama törvények sorára, 's azokon felül még az 1791: 13., 1827: 5. t.czikkelyekre egyszerüen hivatkoznunk, elég a mult és jelen különbségeit, az érdekek mostan szövevényesb és surlódóbb, a szükségek rohanóbb 's változóbb természetét 's a nemzet 's fejlettebb munkásabb közértelmességét ekép röviden csak megérintenünk annak bebizonyitására, hogy midőn mi az országgyülések évenkint tartását kivánjuk, sem ollyat nem kivánunk, mi törvényink szavaiban is, szellemében is nem volna gyökerezve, sem ollyat nem, mi korunk és nemzetünk sajátsága és szükségei által nem igazoltatnék. Már ama föliratunkban, mellyet mult 1843. év julius 12kéről Felséged k. k. előadásaira fölterjeszténk vala, a teendők roppant számából megemlitettünk némelyeket, elmondtuk, hogy sem az országhatárainak kérdésében jogainkkal nincsenek összehangzásban a tények, sem annak határain belől nem birt nemzetiségünk felemelkedni azon polczra, melly azt a közélet minden nyilatkozásiban illeti; elmondtuk, hogy midőn egyrészről az egyetértés azon egy haza polgárai közt vallásbeli viszálkodások által zavartatik, másrészről a békitő népnevelés mind eddig nem volt tárgya országos intézkedéseknek; elmondtuk az idő intését, melly a nép terheinek könnyitésére, állapotának pedig javitására komolyan emlékeztet; elmondtuk, hogy földmüvelésünk hervadoz: azt élesztени kell, hitelünk nincs: ezt szerezni kell, iparunk hiányzik: ezt teremteni kell, kereskedésünk nyomatás alatt szenved: ezt szabályozni kell, és márcsak azoknak végrehajtására is, hol azonban még mindent nem soroltunk elő, a legbuzgóbb akarat 's legnagyobb áldozat mellett is az éveknek hosszu sora kivántatik; pedig még mindezek által a belső javitások nagy munkája nem leend bevégezve, hanem csak azon alapföltételek lesznek megszerezve, mellyeknél fogva hazánk eljuthat a virágzásnak, nemzetünk a boldogságnak 's dicsőségnek azon fokára, mellyre részint belső életerejök által, részint annyi kiállott szenvedéseikért kétségen kivül meghivatvák a gondviseléstől. És ha ezek mellett gondolóra veszszük, hogy ugy a szellem, mint az anyag-világbeli találmányok 's javitások szemeink előtt az életben mi rohanó sorral következnek egymás után, hogy a megszaporodott közlekedési módok 's megélénkült kereskedés, és a közhatalommá vált sajtó-világ ereje által a távolabb lakó nemzetek is mi nagy befolyást 's hatást gyakorolnak egymásra, mellynek üdvös, vagy káros volta, mindenikre nézve összes kifejlettségének értéke szerint különbözik, bátran állithatjuk, hogy ha vagy teljesen elszigetelt állásban maradni nem akarunk, vagy a mesterségek, tudományok és álloдalmi intézvények mezején minket annyival megelőzött nemzetektül örökös függésben nem akarunk lenni, épen a saját nemzeti létünk 's virulásunk iránti legszentebb kötelesség elengedhetlenül megkivánja tőlünk, miképen ne csak megszaporittassanak, hanem minél gyakoriabbakká is tétessenek a törvényhozói intézkedhetés alkalmai; részint azért, mert e sürü fejlődés közepett szükségnek 's intézkedésnak pillanatai jelen korunkban hamarább jőnek és mulnak; részint azért, mert ez egyrészről tanácsos is, miután minden történeti alapon nyugvó alkotmánybeli változtatásnak 's javitásnak fokozatosnak kell lenni, ez uton azonban az elkéséstől csak a gyakoribb országgyülés óv meg: másrészről pedig szükséges is, miután a természetöknél fogva szétágazásra hajlandó helyhatóságok ereje évenkint összegyüjtetvén, e szerint az összes törvényhozás egybehangoztató 's irányadó hatása által a közvéleményt 's ennélfogva a nemzetet biztosabban fogja vezérelni 's igazitani, ha kell. De azonkivül, hogy a szelid folytonosságban évenkint egymás után alkotandó 's végrehajtásban egymás által már megkönnyitett törvények kisebb rázkodást okoznak, a három évenkint, és igy egyszerre nagyobb sokaságban hozni szokott törvényeknél maga az alkotmányos élet és elem is, engesztelő és kiegyenlítő irányzatában a szerint érik és tökéletesedik, a mint a törvényhozás munkálkodás végett gyakrabban összeül, és sok hiány 's apadék az országgyülésen kivül is, és ennek körében is épen annak tudása által fog legbizonyosabban 's legbiztosabban megszüntetni, hogy ellenkező esetben azoknak kellemetlenségei 's ártalmai évenkint éreztetnének. Midőn azonban az országgyülésnek évenkinti tartását itt az ide mély tisztelettel rekesztett törvényjavaslat szerint kimondatni kivánjuk, ugyanabban, a nemzet annyi évek óta táplált, 's Felséged előtt annyiszor kijelentett közohajtása szerint kifejezendőnek véljük egy részről azt is, hogy jövendőben az országgyülések mindig Pest városában tartassanak; másrészről pedig, hogy hazánk életviszonyainál 's lakosai legnagyobb számának mezőgazdasággali foglalkozásánál fogva az országgyülésnek ideje december, januar, februar és martius hónapokra állandóul határoztassék. Tehát mind a belső javitások szükségeinek sokaságánál, mind a velunk távolabb 's közelebb kapcsolatban levő 's lehető nemzetek folytonos, bennünket messze megelőzött, 's ugy ipari mint nemzeti önállásunkra nézve sulyossá válható fejlődésének tekinteténél, mind pedig magának az alkotmányos élet gyakoribb összepontosulásának, 's ez által eszközlendő tökéletesb 's szabályszerübb munkásságának áldásteljes hasznainál fogva, minket azon remény 's erős bizodalom táplál, hogy magas egyezését Felséged nem fogja megvonni ezen törvényjavaslattul, mellynek czélja minélelőbb rendet 's jogot hozni be oda hol az hiányzik, a kor kivánatait 's az érdekek szükségeit kielégiteni mindig annak idejében siettetni azon intézvények behozatalát, mellyek már országok 's népek jóllétének 's díszének alapjává váltak, és eképen hazánk virágzása nemzetünk megnőtt hatalma által czélja: egyszersmind öregbiteni 's tenni állandóvá az alkotmányos királyi-szék ragyogását 's örökre diadalmas erejét. A kik egyébiránt 'sat.

Törvényczikkely. Az országgyülés évenkinti tartásáról. Jövőben, az országgyülés évenkint, és mindig sz. k. Pest városában fog összehivatni. Munkálkodásának pedig ideje december, januar, februar, martius hónapokra határoztatik.

Izenete a KK. és RRnek a mélt. FőRRhez az országgyülés évenkinti tartása iránt. Az ide rekesztett fölirási javaslatban kifejtett okoknál fogva a KK. és RR. mind tanácsosnak, mind szükségesnek itélvén azt, hogy ennekutána az országgyülések évenkint tartassanak; a mélt. FőRRket ezennel teljes bizodalommal felszólitják, hogy ő Felségéhez intézett e felirásban megegyezni sziveskedjenek.

Megyei közlés.

Komáromból mar. 29. F. hó 28 és 29én tartott tisztujitás alkalmával a tisztikar, e következőkből alakult: Ghyczy Kálmán első, ifj. Pázmándy Dénes másod-alisp. lőnek. Főjegyzővé Nedeczky Kálmán; első aljegy. Baranyay Gáspár (főjegyzői czimmel) 2od alj. Konkoly István — tiszteletbeliek, a régieken kivül: Ordódy Dénes, Szalacsy István, Jaros Károly, Zámory Kálmán. főügyész: Kürthy Aloiz; els. alügy.: Illyés József 2od Csorba János; tsztlbeliek a régieken kivül Nagy Sándor és ismét Nagy Sándor. — Számvevő: Závody Ferencz. Fő adószedők: Thaly Lajos hadi, — Micsky Lajos házipénztárnál; tovább járásbeli tisztviselők. A csalóközi járásban: főbiró: Pázmány Sigmond; alsz.birák: Ghyczy Mátyás, Csontos István, Zámory Adolf; — esküttek: Csepy Antal, Végh Vincze, Kovácsy János; pénztárnok: Sárkány István; — tsztb.esküttek, Farkas Péter, Csepy Lajos, Szilágyi Pál és Aranyossy Dénes. Udvardi járásban: főbiró Halassy Eduárd; alsz.birák: Madarassy Móricz, Konkoly Elek, Balog Tivadar; esküttek: Ordódy Leopold, Held János, Horváth Ferencz; pénztárnok: Held Ignácz, — tisztb.esküttek: Jankovics István, és Nedeczky Ignácz. A gesztesi járásban főbiró: Milkovics Zsigmond; alszb.: Boday Lajos, Nedeczky Sándor; esküttek: Maller József, Thaly Ignácz, Fridrik Ignácz, pénztárnok: Balogh Zsigmond; tsztb.szb. Sághi Antal. Tatai járásban: főbiró Balogh Ferencz, alszb. Biber Ignácz, Mátéffy János; pénztárnok: Sercz Ignácz, — tsztlb.szb.: Morvai Imre. Hadifőbiztos: Jaros Ignácz. — Középpontibiztos Fogthüy Sigmond, szolgabirói czimmel. — Töltésbiztos Kajdacsy Pál eskütti czimmel, és Simig Péter. Egy irnoki hely üres levén Lévai László által betöltetett. — Ennyit addig is míg körülményesebben irhatok.

Külföldi hirek.

Ausztria. Ragusában febr. 27kén 10 óra 30 perez délre ismét erős földrengés volt, melly alkalommal még a legbátrabbak is megfélemlének. A földrengés rázkodtató nemü volt és 6—7 másodperczig tartott, épen azon időben, midőn a hold első negyede kezdődött. Az idő esős volt, a tenger nagy, és sciroccoszél futt.

Spanyolország. A madridi lapok közül a „Corresponsal“ hihetőleg logjobban tudja a miniszterium gondolatit; a maroccoi ügyre nézve e lap ezeket közli: A szerencsétlen consulhivatali ügynök Darmon, kit Maragonban olly jogtalanul meggyilkoltak, marseillei születésü 28 éves fiatal ember volt; Maragonban ő Spanyolországnak consulügynöke volt. A tenconsulok Darmon barbár kivégeztetése által a népjogot 's a szerződéseket megsértve látván febr. 11kén összegyültek, 's elhatárzák, hogy a császárhoz intézendő iratban tökéletes elégtételt kérnek. Ezenkivül a spanyol és sardiniai ügynökök is nyujtottak be figyelmeztető iratokat, utóbbi jelesül azon oknál fogva, mivel a meggyilkoltat erőszakkal hurczolák el a sardiniai ügynök házából. Kivánatos volt volna, hogy a franczia ügyviselő is a serpenyőbe tegye tisztelt nemzete nevének súlyát, már csak azért is, mivel az áldozat franczia származásu vala; a brit ügyviselő is több erélylyel léphetett volna fel, 's valóban szomoritó látvány az, hogy a feketék rabszolgaságának eltörlésére Maroccoban missiók alakittatnak, mig a fejéreket büntetlenül lemészárolni engedik. Azonban Spanyolország nem szorult külső segélyre, hogy elégtételt eszközöljön magának. Hacsak Nadji Mura, maragoni kormányzó, kinek cselszövényei e vészesetet szülék, fejével nem lakol: a spanyol kormány rajta leend, hogy Abd-el-Rhaman zultán ezen orgyilkolást keserüen megbánja, kinek trónja alkalmasint rozzantabb oszlopokon nyugoszik, mint közönségesen gyanitható volna. — Ez ügyben egyébiránt a közvéleményt is folytonosan feltüzelik a maroccoiak ellen, a legkülönnemübb eszközökkel. A többek közt elmondja egy lap, hogy Gerba szigetén embercsontokból felrakott torony szemlélhető, melly azon 800 vitéz castiliai tetemeiből áll, kik a maurokkal vitt utósó harczokban a tengeren fekvő várba zárkozván addig védelmezték magokat, míg minden élelemből kifogyván egyezkedtek, életöket 's szabad elmenetelt kötvén ki magoknak; a maurok pedig a vár átadatása után, tett igéretök daczára, mindnyájokat orul leöldösték. E csont-emlék még mai nap is boszut kiált.

Az ujon alkotandó státustanácsot illető tervezetnek most már minden részletei tudvák. E tanács 30 valóságos tagból álland, kik között két benszülött a gyarmatokbul. A kinevezéseket minisztertanács kijelölése nyomán a fejdelem teszi. Minden tag legalább 40 éves legyen, 's ismeretekkel 's a státus körül tett szolgálatokkal kell tündöklenie. A miniszterek természetszerü tanácstagok hivataloskodásuk ideje alatt; kiléptök után czimzetes tanácsosok maradnak. A tárgyak, mellyek iránt e tanács tanácskozandik, tizenkét pontba foglalvák. Álland pedig öt osztályból. Az elnök 70 ezer, egyegy tag 60, a titkár pedig 40 ezer reálnyi évidijt huzand.

Ha párisi hireknek hihetni, Barcelonában már ismét összeesküvésnek jöttek nyomába, mellynek czélja vala több kitünő férfiak megöletése. Az önkénytes csapatok volt két parancsnoka elfogatott, kiknél fegyvereket, felszólításokat 'stb. találtak. Egyéb elfogottak közt egy urhölgyet is említnek. Hadi itélet nyomán a két parancsnok már agyonlövetett; a hölgy pedig hat évi börtönnel büntettetik. Az ország majd minden tartományából követek érkeznek Madridba az anya-királynő tiszteletére. A nagy hetet Toledóban töltendi az udvar, 's csak april 7kén menend be Madridba. Mondják, nemsokára M. Krisztina megérkezése után szét fog oszlatni a cortesgyülés. A forrongás felett a ‚Castellano' ugy elmélkedik, hogy a megbüntetett Bonet, Castrovilar és társaik koránsem inditói, hanem csak eszközei a zendülésnek; a messzeterjedt összeesküvésnek magva tehát kiirtva még nincs. 'S végül igy nyilatkozik: a körülmények most ollyanok, miszerint a zendülök ellen szigorúbb igazságszolgáltatással léphetni fel, melly a trónt megerősíti, a rendet biztosítja, 's a polgárokat a törvények tiszteletére szoktatja. — Nagyon különös! az előbbi lázadások alkalmával nem találta jónak a ‚Castellano' igy nyilatkozni. Hiába; saját érdekeit senki sem szereti pofozgatni.

Roncali táborvezér martz. 11kén érkezett meg Cartagena előtt. A bal szárny parancsnoka Cotoner, a jobbé az ifjabb Concha, és la Rocha a közép csapaté. A maestrazzoi főparancsnok Villalonga mindenkit agyonlövetéssel fenyeget, ki bár leggyöngébb jelenségek által elmarasztaltatik abban, hogy katonát vagy polgárt a zendülök részére megnyerni törekedett; hasonlag agyonlövetik minden katona, ki bármi viszonyban áll is olly személyekkel, kik a királyné kormánya iránt ellenséges érzettel viseltetnek. — Alicanteban egyre folytatják a kivégzéseket. Espaňa Mihály gazdag kereskedő, ki csak kényszeritve vön részt, állitása szerint, a zendülésben, franczia hadihajóra menekült; Carsy pedig, ki már a barcelonai lázadásban lőn ismeretessé, még Alicante városában lappang.

A Corresponsal szerint a mostani kormány népszerü és koránsem pártkormány. „Mire spanyolországnak jelenleg szüksége van" mond e lap más helyütt „egy olly kormány, melly a roszak ijedelme, és a jók reménye legyen. Ha a hon a visszavonás elemeitől megtísztul, kezd szerencséssé lenni."

A hadminiszter a hadsereg teljes ujanrendezésén dolgozik. Hir szerint az állandó hadsereg rendes időben 95,000 főbül álland, 's e kivül egy jólrendezett tartalék fog készen állani, minélfogvást a hadserget három hónap alatt 200,000. főre szaporitni lehessen. Egy illy tiszteletparancsló haderő tartására békeidőben csak 280 millio real (18⅔ millio tallér) kivántatik.

Madridi levelek szerint a nagy épület, mellyben többi közt a bánya-igazgatóság szállásolt, hamuvá égett. Martius 12kén esti 8 órakor ütött ki a tüz, mint gyanithatni a vegytani müteremben — laboratorium — 's pedig olly erőhatalommal, hogy minden segély mellett is csak a tovább terjeszkedésnek lehetett elejét venni. —

Portugallia. Martzius 9kéről irják, hogy azon éjjel Coimbraban lázadó mozgalom történt a Bomfim alatti zendülőket támogatólag. A fő izgatók és részesek egyetemi tanulók valának. A polgári kormánynokot fogságra vetették 's több őrhelyeket megtámadtak 's lefegyvereztek. E közben katonaság érkezvén, heves csata keletkezett; reggeli 4 óra tájban a zendülők szétverettek, melly alkalommal a polgári kormánynokat sértetlenül kiadták. Mondják, hogy e mozgalmat maga a katonaság is gyámolitandó vala, de eddig még eziránt semmi bizonyosat nem tudnak. A reá következett napokon több tanulót elfogtak, sőt attól tarthatni, hogy némelly tanárok is börtönbe vettetnek mint a vétkes merény részesei. A tanulók közől többen megsebesültek, sőt egyik kimulandó vala. A város és egész környéke nagy ingerültségben van. Azt hiszik, hogy a mozgalom csak előfutára sokkal komolyabb eseményeknek. — Martzius 12én Lissabonban azt beszéltek, hogy a tanulók másodszor is fellázadván Coimbrában véres harcz után a várost ujolag hatalmukba ejtették. E közben az egyetem igazgatója utasitást vett a kormánytól, hogy minden, a zendületben csak távolról is érdeklett tanulót a lajstromból kitörüljön; engedelem nélkül távullevő minden tanuló a zendületben részesnek tekintessék; minden hivatalnok, ki a zendülök részére nyilatkozott, tisztségétől megfosztassék; a békés szellemü tanulók számára azonban a felolvasások akadálytalanul folyjanak. E zendületben legkülönösebb az, hogy a hivatalos lapban már annyi idő óta végkép elnyomottnak hirdettetik, 's mindamellett folyvást fenáll, 's noha nem igen nyer több tért, de nem is igen veszit. Azt is kirdeték már, hogy Bomfim el van fogva, holott még egyre küldözgeti szét a tartományba fenhangu felszólításait. Fő széke a zendülőknek Almeida vára, hol mintegy 2000 ember tartózkodik négy álgyuval. Azt mondják ugyan, hogy e vár már tulajdonkép nem is vár, mióta erősitvényeit a francziák lerontották: azonban még sem támadja meg azt az ostromára kiküldött 2000nyi főből álló sereg, sőt igen tiszteletes távulban áll tőle, minélfogva nem is zárhatja azt tökéletesen körül, elég rést hagyva a várban levőknek, hogy élelmet 's egyébnemü szükséges szereket szerezzenek. Különben is egészen máskép áll a dolog külföldi ellenség irányában; de belső háború alkalmával minden pont, melly a zendülök bármi gyönge fődözésére szolgál is, nagyobb fontosságu; mert illyenkor a vidékbeliek ujabb ösztönt nyernek, lehető siker reményében, a mint már valóban el is harapózik a zendületi szellem a környék földnépére.

N. Britannia Mart. 14kén ment véghez Londonban ‚Irland baráti'-nak gyülése a Coventgarden szinházban. A ház tömve volt részvevőkkel. Elnökségre O'Connell fia John hivatott meg illy czimmel: Repealügyi főfelügyelő Londonban. Az öreg O'Connell hét óra tájban lépett a terembe zajos éljenezések közt. Első határozatában a gyülekezet a királyné iránti megszeghetlen loyalitását fejezé ki, minthogy politikai elszakaszkodás, vagy az ország eldarabolása semmi esetre sem czélja a repeal hiveinek. Fall ur, egy angolhoni protestans köszönet és bizalom-felirást inditványzott O'Connell Dániel számára azon érdemeiért, mellyeket e férfiu nem csak Irland irányában, hanem az egész emberiség jogai és szabadságainak irányában, osztály és szinkülönbség nélkül szerzett. Ezen irat az öreg Dánielnek azonnal át is nyujtatott. Köszönő beszédében mondá ő: hogy most Irland történetére nézve uj időszak állott be, mert most először emelkedik Anglia szava kedvezőleg hazája mellett. Több rendbeli meghivásaim vannak, ugymond, Anglia különféle grófságaiba, 's ha vissza nem kellene mennem Irlandba, alig volna kerület Angliába, hol óriásgyülekezetek nem tartatnának. Közbevetőleg emgedelmet kért, hogy kalapját a léghuzam miatt föltehesse, mert nem tudván, mennyi időre fogják őt bezárni, kimélnie kell egészségét. (Itt Kaczaj harsogott fel.) A londoni repealereknek tanácslá, hogy földieikkel jó viszonyban maradjanak, ne tegyenek különbséget vallás és pártfelekezet közt, 's törekedjenek minden angolt meggyőzni az iránt, hogy nem politikai, hanem csupán törvényhozási elkülönzés van czélul tüzve. Egy szándéklott nagygyülés ellen, mint ‚képtelenség' ellen tiltakozott, mert abban a kormány daczoló cselekvést látna. Ha meg akartok engem boszúlni, úgymond, boszúljatok meg a repeal ügy melletti kettőztetett buzgósággal. Hadd érjük el a repealt még életemben! Mert később, halálom után, az e miatti harcz borzasztó polgárháboruvá fajulhatna, 's tán véres elszakaszkodásra vezetne.

A martz. 19kei felsőházi ülésben a 3½ percentes kötelezvények kamatleszállitása iránti bill harmad izben olvastatván elfogadtatott. Az alsóházban Ricardo ur hosszas beszédben inditványt tőn a kereskedési szabadság érdekében az iránt, hogy az angol vámszabás legszabadabb elvek szerint rendeztessék el tekintet nélkül arra, más országok milly nagy vámokat szabnak angol készitményekre. Ezt Howick lord, Ewart és Hume urak pártolák, de a kereskedelmi miniszter Gladstone hatályosan ellenzé. — Hume jelenté, hogy husvét után az irhoni alkirálység megszüntetése iránt teend inditványt. Ez figyelmet gerjeszte.

Az alsóház martz. 21kei ülésében Wyse ur az ir repealereknek a dublini statusper ellen intézett óriási kérvényét nyujtotta át, 's e tekintetben inditványt is hirdetett. Ezen oklevél alatt 821,334 névaláirás olvasható, 's olly nehéz, hogy öt embernek kelle azt asztalra emelni. Papirjának hossza két angol mérföld.

Katonai körökben szó van róla, miszerint a kormány 3500 főnyi hadat szándékoznék Indiába küldeni erősitésül. A Sind és Gwaliorban legközelebb történt emberveszteség után, 's e két országnak katonákkali megrakása által növekedett szükség mellett, aligha e szállangó hir nem valósul.

Franczia ország. A Moniteurben királyi rendelet jelent meg, Franczia ország 's Ausztria közti postaviszonyokat rendező, mellynél fogva a leveleknek ez országokból kölcsönös küldésének bérmentezése megszüntettetik, kivevén a kormányszékek 's hatóságokhoz intézendő leveleket.

A becsületrend rendjelén ujabb kamrai végzés szerint Napoleon császár képe ismét helyre fog állitatni.

Pajol tábornok, franczia pair, mart. 20kán meghalt; ő egyike volt azoknak kiknek talán leginkább köszönhető a juliusi forradalom sükerülte, ő levén első a tábornokok közül, ki hosszu unszoltatás után a mozgalom élire állt.

Olaszország. Martius közepe táján Imolában lázadás vala kitörendő, mit csak fegyveres erővel sükerült elnyomni. A várőrség csak hirtelen érkezett segély mellett vehetett győzelmet. Több mint husz csendzavaró fogaték be, a többi pedig déli tájakra menekült, kárhoztatott szándékjokkal alkalmas időben uj kisérletet teendők.

Palermobul irják, hogy Sicilia szigetének belsejében hallatlan eset adta elő magát: néhány ember éhen halt meg; kik hihetőleg a szokatlan sok hó miatt nem mehettek tovább élelmet, bár koldulva is, keresni. A kormány april végeig a gabna szabad behozatalát megengedte. — Turinban megünneplék Tasso születésének háromszázadik évnapját; az ünnepély az irodalom és müvészet jelesbjeinek részéről igen fényes vala. — Romában jelenleg gróf Lackersteen calcuttai gazdag kereskedő mulat, ki hazájában a keresztény hit terjesztése körül halhatlan érdemeket szerzett, templomok épitése 's papok gyámolitása által.

Moldvai fejdelemség. A békétlenség szelleme e fejdelemségben, valamint Havasalföldön is napról napra növekedni látszik. Főleg pedig a moldvai hospodar ellen irányozvák a legkülönnemübb fondorkodások. Azt rebesgetik róla, hogy a közpénzeket nem igen lelkismeretesen kezeli, sőt azt állitják, hogy mintegy 3 milliónyi piaszter nyom nélkül eltünt a közkincstárból. Ez annyiban érdemel megemlitést, mennyiben a közhangulatot jellemzi. Daschkoff ur is elhagyá már Jászvásárt, 's Bukarestben nyilván adja véleményét a moldvai nép erkölcsi romlottságáról. Ezenfelül úgy látszik, a kormány magaviseletével sincs megelégedve.

Egyesületi közlések.

A m. tud. társaság folyó természettudományi jutalomtétele iránt. — Az academia 1842ben tartott XIIId. nagy gyülésében az ezen természettudományi jutalomtételre: „Kivántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokra épült ismertetése, előadatván egyszersmind annak hatásai a növényi 's állati életre" pályázandóknak a tárgy nehézségei tekintetéből, nem mint rendszerint másfél, hanem harmadfél évet engedett 's a beküldés határnapjaul 1845 mart. 23dikát alapitotta meg, mint az az 1842 nov. 27d. kelt titoknoki jelentésbül kitetszik. — Hibásan hirdette tehát a f. évi febr. 29d. kelt emlékeztető jelentés az e rendbeli pályamunkákra nézve is most mult martz. 24két beküldési határnapul; 's azért az akkorra beérkezett egy értekezés szerzője, azt ha kivánja, a tartalomjegyzék másolatának előmutatása mellett a titoknoktól viszszavétetheti. Kelt Pesten, a m. t. t. kis gyülésében, apr. 1. 1844 Dr. Schedel F. titoknok. — Ujabb jelentések: 1) ‚Törvénytudományi Pályamunkák', kiadta a m. t. t. Második kötet: A büntetésről 's különösebben a halálbüntetésről. Másodrangu pályamunka. Irta Sárváry Jakab. n8r. 165 l. füzve 48 kr. cp. — 2) ‚Eredeti Játékszin', kiadja a m. t. t. Tizenkettődik kötet: ‚Kinizsi', vigj. 3 felv., irta Szigligeti Edvárd. n12r. 92 lap, füzve 30 kr. — 3) ‚Népszerü földleirás' két földképpel, ‚történet és törvénytan.' Irta Edvi Illés Pál. A m. t. t. által koszorúzott Néptanitó könyv harmadik kötetéből. Harmadik javitott kiadás n8r. 118 l. füzve 28 kr. — 4) ‚Tudománytár' 2d. füzete illy tartalommal: I. Népnevelés, különösen a realismusról, Győry Sándor r.tagtól. 2. A történeti tanulmányok haladása, jelleme 's állapota Németorsz.ban 1840 évig. Vége. Bajza J. r.tagtól. 3) A m. orsz. izmaelitákról mint volgai bulgarok és m. nyelvű népfelekezetről, Jerney J. r.tagtól. 4. Okleveles toldalék Béely Fidél. l.tagtól. A literaturai részben: 1. Franczia regény és játékszin. 2. Criticai szemle az irodalom történet körében. 3. Bibliographia. Az előfizetés egész évre 5 ftjával még folyvást nyitva áll. Kelt Pesten, apr. 2. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

A kisdedovó intézeteket M. O. terj. Egyesület. (Csődület, a központi kisdedovó képző intézeti igazgatóságra.) Az Egyesület részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint a Tolnáról Pestre áttelepitett kisdedovó képző-intézetnél, eddigi igazgató Wargha István ur lemondásával, az igazgatósági hivatal megürülvén, az azt elnyerni kivánók magokat vagy id. Schedius Lajos kir. tanácsos urnál, mint az e tárgyban kinevezett bizottmány elnökénél (Pesten váczi utcza 14. sz. alatti házban) vagy Simon Florent alelnök urnál (aldunasor Nemeshegyi-ház 47. sz.) vagy a titkárnál (ujtér Ürményiház) legfeljebb f. évi augustus 15ig bezárólag jelenthetik. Az egyesület közgyüléséből kirendelt bizottmány következő föltételeket tüzött ki a pályázókra nézve: 1ör hogy nagykorúságot ért

férfiak legyenek. 2) legalább elvégzett philosophiai tanulmányaikról kielégítő iskolai bizonyitványokkal birjanak. 3) hogy már előbb tanitói vagy nevelői pályán müködtek legyenek. 4) az erkölcsiségöket tanusító általános oklevelen felül, még eddigi foglalkozásaikat 's különösen a gyermekekkel és növendékekkeli bánásmódjukat ajánlatlevelekkel igazolják. 5) a magyar és német nyelvet tökéletesen értsék és beszéljék. 6) az intézeti igazgatónak gondja alá bizott 2—6 éves gyermekek megovásán felül főhivatása lévén a növendék-kisdedovók képzése, mulhatatlanul megkivántatik a pályázótul, hogy az erre vonatkozó tanulmányokban tökéletesen jártas legyen, ezen tanulmányok: általános neveléstan, és különösen a kisdedovás körébeni tanmódszer (methodica), erkölcstan, embertudomány (antropologia) magyar nyelv-, szám-, alak-, természettan, természet- és földleirás, történetek, műtan főkép a gazdálkodásra és kézmüvekre vonatkozólag, és szépirás. Ezen tudományokbani jártasságuk iránt a pályázók nemcsak irásbeli, hanem élő szóvali, sőt gyakorlati vizsgálat alá is fognak a bizottmány által vettetni. Mindezek mellett különös ajánlatául fog szolgálni a pályázónak, ha minél több nyelvet ért és beszél, és zene- és rajz-ismerettel bir. — A mindenben hasonlók közt különös tekintet leend a házas férfiakra. — Ezen hivatallal járó javadalmak: az intézetben illendő szabad lakás, elegendő tüzifa, és 800 pftnyi évdij, melly azonban az egyesület pénzerejének növekedtével remélhetőleg még emeltetni is fog. — Az igazgatóul megválasztandó egyén f. évi augustus 23án azonnal belépend hivatalába, világosan kiköttetvén, hogy e mellett más hivatalt vinnie vagy folytatnia nem leend szabad. Szives bizodalommal megkéretnek a hazai hirlapoknak, mint a nyilvánosság organumainak nagyérd. szerkesztői, legyenek szivesek a népnevelés érdekében kelt ezen hirdetményt nagybecsü lapjaikba fölvenni, sőt megkéretnek az emberiség hő keblü baráti is, hogy az ezen hivatalra alkalmasoknak ismert férfiakat ezen hirdetményre figyelmeztetni méltóztassanak. Kelt Pesten a kisdedovó int. M. O. terj. Egyesületnek 1844. martzius 15én tartott bizottmányi üléséből. Stuller Ferencz egyesül. titkár.

Pesti müegyesület. (Értesités a pesti ez idei mükiállitás ügyében.) 1) Az idei mükiállitás Pesten megnyittatik julius elején, és tart augusztus hónap végeig. 2) A mükiállitásba csak élő müvészek jelesb dolgozatai vétetnek föl, jelesül pedig olaj- és aquarell-festvények, réz- aczél- és kőmetszetek és szoborművek, ha ez utóbbiak nem felette nagyok, nehezek és töredékenyek. Másolatok 's olly műtárgyak, mellyeknek semmi müvészeti becsök sincs, vagy mellyek nem a szép müvészetek körébe tartoznak, valamint olly képek, mellyek Pesten és Budán már nyilvánosan ki voltak állitva, 's végtére rézkő-, vagy aczélmetszetek, mellyek eladás végett a kereskedésben már kitétettek, nem fogadtatnak el. 3) A kiállitandó müveknek Pestre legfeljebb junius 20áig kell beküldetniök; a később érkezendett müvek felállitatnak, de a nyomtatott mülajstromba nem vétethetnek fel. 4) Az egyesület viseli a szállitási 's minden egyéb költséget mind azon müdaraboknál, mellyek a) az egész Magyarhon kebeléből; b) München, Prága, Triest és Bécs városokból küldetnek be, ha a beküldők az igazgató választmány vagy egyleti ügyvivők valamellyikének e részbeni nyilatkozatát vették, 's ha a beküldés nem postán eszközöltetik. A visszaszállitási, biztositási 's több eféle költséget pedig csak akkor vállalja magára az egyesület, ha a visszaküldést épen azon vonalon 's épen azon helyekre eszközölheti, honnan vagy mellyeken keresztül a beküldés történt; kivételnek csupán akkor lehetvén helye, ha e részben valamelly költségkimélés mutatkozik. 5) Ha a beküldők abbeli kivánságokat nyilvánitandják, miszerint az általok beküldött müdarabok a kiállitás berekesztése után valamelly más müegyesülethez küldessenek, illy esetben a pesti müegyesület a Pestre szállitási — 's harminczadbért, valamint minden egyéb költséget magára vállal ugyan, de a beküldők tartoznak azon müegyesületeknél, mellyekhez müveiket küldetni kivánják, elébb kieszközölni azt, hogy azok a müveknek Pestről hozzájok leendő szállitatásaért 's harmincsadbér fejében járó 's t. költséget magokra vállalják. 6) A kiállitott müvek közől egy sem vétethetik vissza a kiállitás berekesztése előtt. 7) A festvények kellőleg rámákba foglalandók. 8) A beküldendő müvek gondosan bepakolandók. A festvények a ládákban egyenkint erős csavarok által megszoritandók és a ládák hézagai erős papirral betapasztandók. A ládákra 's csavarokra teendő költség a beküldőket illeti, kik müveiket el nem adás esetében ép azon ládákban kapják vissza, mellyekben azok Pestre érkeztek. Pótlólagos későbbi költség felszámitása el nem fogadtatik. 9) A beküldéskor történhető károsodások megtéritéséért csak azon esetben kezeskedik az egyesület, ha a kár ennek hibájából eredett. A vizen szállitandó müveket azonban a bejelentett érték szerint biztositatja. 10) Minden müdarabokhoz egy egy nyilatkozvány melléklendő, melly magában foglalja a) a beküldő vagy tulajdonos nevét és lakhelyét; b) leiratát azon tárgynak, mellyet a mű ábrázol; c) a beküldő vagy tulajdonos abbeli szándékát, vajjon a mű eladó e, melly esetben minden alkudozás kikerülése végett, a mű szabott árát, ha pedig nem eladó, annak értékét; végre, mi történjék a művel a kiállitás berekesztése után, ha az nem eladó lenne, vagy el nem adathatnék, melly nyilatkozvány nagyobb biztosság okáért a ládák fedelére is reáragasztandó; melly végre az egyesület ügyvivőinél nyomtatott jegyzékek vannak letéve, mellyek rovatait a beküldők a fentebb leirt módon betöltvén, egy példány a müveket átvevő aláirásával ellátva a müvek átvételét tanusitó nyugtatvány gyanánt ollykép adatik a beküldők részére, hogy azt, a müvek visszavételekor átadni tartozzanak. 11) Az egyesület nagyobb müveket is megvenni szándékozik, azon esetben, ha a beküldött müvek közől valamellyik a nemzeti képcsarnok számára megvétethetni érdemesnek találtatnék. 12) Az egyesület nemcsak a maga részére vásárolt, de magány-mükedvelők által megvett müdarabok árának pontos lefizetéséért is kezeskedik. Az eladott müdarabok ára minden levonás nélkül fog az illetőknek megküldetni. Közelebbi értesitést Pesten Klausz A. L. — Bécsben müárus Müller H. F.; Münchenben Hohe Fridrik urak; Triest és Prágában az ottani müegyesületek adandnak. Ugyanezek eszközlik a kiállitandó müveknek Pestre, 's innen az illető helyekrei szállitását, valamint az eladott müdarabok árának kifizetését is. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

Magyar dolgok külföldön.

A magyar kereskedelmi társulat fölött a lipcsei német közönséges ujság, 48ik számában — egyszer még is méltányosabban — következőleg nyilatkozik: „A magyar kereskedelmi társulat terve itt Lipcsében is részvétre talált, 's létesülését annál hálásban üdvezeljük, mivel attól részint piaczunkra, részint magunkra mint részvényesekre nézve jót várunk. A társulat intézvényiből, valamint azon viszonyokbul, mellyek közt életbe lép, négy jelenség tünik elő, mellyeket legközelebb vállalatra nyerendünk. Magyarországnak még, ellenségeitől is elismert roppant gazdagsága, melly még parlagon hever, és épen a társulat kis tőkepénze, min elleneik mosolyganak, ránk nézve a legközelebbi vonzpontok. Mi reméljük, hogy mint a keresk. társulat részvényesei, ama gazdag föld müvelésének kamatait együtt élvezendjük, és ha pénzre nagyobb szükségünk leend, annál jobb lesz az északi pénzvásárokon ahoz olcsón jutni, minthogy ez eset csak a legkedvezőbb süker mellett lehető, és aztán nem is vehetni tőlünk rosz néven, ha a nyereséget inkább kevés részvény után osztjuk fel. Harmadik pont azon kellemes körülmény, hogy a szabályok kezeskednek a kamatok kifizetéséért, mi a tőkepénzeseket szükségkép megnyugtatja, kik hasonló vállalatoknál, ha egyszer kedvezőtlen időszak, haszon-nemmutató számvetés áll be, részvényeiket értéken alul kénytelenittetnek eladni, miszerint a kellékeket, mikre a kamatok valának szánva, a tőkepénzzel fődözhessék. Mi pedig ezen kivül bizalmunkat a magyar keresk. társulat iránt megerősiti, mindazok heves ellenszegülése, kiknek érdekeik a mi gyarapodásunk mellett szükségkép szenvedni fognak. A keresk. társulat azon kellemetlen helyzetnek köszöni eredetét, miszerint a bizományosok Pesten és Triestben épen csak bizományosok, még pedig nem is a magyar kereskedés hanem a külföld bizományosai. E sorok irója épen nem magyar, és mint magyar termények vásárlója, azon reformokban, mellyeket a keresk. társulat magának föladatává tőn, alig lát előlegesen valami más hasznot, mint a valóságos összeköttetésit. Sőt mi attól tartunk, miszerint el fogunk esni egymás olly nyereségtől, mellyet tőzsérletünk eddig a körülmények rendés szabályszerütlensége miatt a magyar vásárokon huzott. Azt azonban nem tagadhatjuk és tagadni nem is akarjuk, miszerint e változásban csak üdvet látunk a magyar kereskedésre nézve, miszerint ez első lépés, önállóságára. A magyar termesztő nem fog többé az esetleg bizományoshoz érkezett megbizásoktul, nem a nyerkémlet szeszélyétől, 's egy szabályzatlan pénzvásár ingadozásitól függeni, a kereskedés valóan nemzeti lesz, fölülemelkedve ama történetességeken. A társulat a termeszték és eladás bölcs egybevetése, a pénzszükség és a fölösleg kiegyenlitésére szolgáló eszközök és hitel által a magyar kereskedést a folyamból, melly ma termékenyit, holnap szétrombol, egy olly patakká változtatja, melly partjait jóléttel áztatja. Meg tudjuk azt is fogni, mikép egy nemzet önálló kereskedése a saját kikötőn általi kivitelt kivánatossá teszi előtte. De a Fiuméveli összeköttetést e nélkül is elibe kellene tennünk a Triestelinek, minthogy itt a munkabér és raktárak drágábbak, minthogy amott a kikötő jobb és a magyar fővárosokhoz közelebb esik. Ellenben mint pénzvásár a mérlegbe Triest semmi nyomatékot nem vethet, mert az ő leszámitolási állása, egybehasonlitva Hamburgéval, mellyhez Magyarország naprulnapra közelebbedik, minden fontosabb mütételekre használhatlanná tenné őt, ha nem szólnánk is a segély eszközökrül, mellyek mint tudva van, a triestieknél csak hitelök használatában, egy értékben állanak, mellynél mi, ellentétben az augsburgi közönséges ujság azon állitásával, miszerint ez a pénzzel hasonjelentőségü, ez utolsót mindenesetre többre becsüljük. Az itteni piaczra nézve, mi kedvező benyomást várunk a keresk. társulat munkásságától, mivel a mi gyárvidékink igen sokat használnak a magyar kiviteli czikkekből, és az ezekrei szükség, valamint gabnavásárinké is növekedni fog, ha a tervezett vasutak a szállitásbért lejebb szállitni fogják. Az pedig bizonyos, hogy ha az onnani ideszállitás növekszik, akkor a mi kézműgyártmányink is nagyobb kelendőségre kapnak. A küldeményi üzérlet sem fog legkisebbet is e mellett veszteni. — E sorokat azon megjegyzéssel rekesztjük be, miszerint mi nem azért nyilvánitók itt e gondolatokat, mivel részvényesek vagyunk, hanem épen azért levénk részvényesek, mivel határzott meggyőződésünk volt, és még az ellenes okerősségek sem tanitottak jobbra bennünket; azonban kötelességünknek és a közönség érdekében állónak tartók, nézeteket, mellyekben sokan osztoznak, állitni a megtámadások ellenébe, mellyek személyességektől kisérvék, és a nélkül hogy az itéletekben csak legkisebb becsületesség is volna, a kereskedelmi társulat ellen oda dobáltatnak. Hirszerint az utolsó napokban a részvényesek száma itt szaporodott, mihez mi, valamint minden előmenetéhez a társulatnak szivünkből szerencsét kivánunk."

Népnevelés.

(Csacsko Imrétől. — Befejezésül a Világ 25dik számához.)

A tanitóknak fizetésére szükséges összeget, tekintve a körülményeket, miszerint valamelly elemi intézetnél 1, 2 vagy 3 tanitó lenne, és kisebb vagy nagyobb fizetéssel; tekintve a már fenlévő és elegendő, vagy a népség nagyságához, szükségeihez mérve még hiányos, mert p. o. van alapitvány 1 tanitóra, hol 2nek kellene lenni, alappal biró helyekre, meg kellene előre határozni, az egész országot tekintve; ha ez öszveg ki van számitva, fel kellene előbb az országot osztani nagyobb p. o. 20—30 kerületre és ezeket ismét kisebbekre, figyelmezvén arra hogy minden kisebb kerületben légyen egy 2. osztálybeli iskola. E felosztás szerint volna kiszámitandó, mennyi költség kivántatik minden kisebb és mennyi több kisebb kerületekből összetett nagyobb kerületben. Ez meglevén, egyes helyekre kellene kivetni a szükséges költséget, figyelmezvén a község fizethetési képességére, ugy hogy minden helységre kivettetnék annyi, mennyit fizethet; ha az egész költséget fizetheti, az egész költség, ha pedig azt nem fizetheti, annak egy része; a többi hiányzó költség-rész a gazdagabb helységekre rovatván. Hasonlókép kellene eljárni a kisebb kerületekre nézve, ugy hogy ha egy kisebb kerület képes az iskolai költséget fizetni, fizesse, ha nem, akkor a tehetősb kerület a hiányzó költségeket fedezze; és igy tovább a kerületeket illetőleg is. Ez által megszünnék a népiskolák felállitásánál egy fő akadály t. i. a szükséges költségek hiánya a nélkül, hogy valamelly egyesnek, vagy egész rendnek tulajdonát megtámadni kellene; a közszellem előmozdittatnék ama magasztos tudat által, hogy mindenki tehetsége szerint járult a közboldogság és haza dicsősége legsükeresb eszközléséhez. Olly községek, hol iskolai alapitványok léteznek, alig panaszkodhatnának, mert az alapitvány tovább is az iskola ellátására hagyatnék; az alapitvány a közköltségbe bele tudatván, rájok is a fizetendőből kevesebb esnék, és a közköltséget mindenkivel arányosan viselnék. E költség-kezelésnél könnyitteték a tanitóknak jobb tanszékekrei előmozditása, és az elaggottaknak, vagy betegeknek ellátása, mi gyakran lehetetlen volna, ha minden helység a tanitás körüli költségek viselésére elkülönözve szoritttatnék. A költségek megszerzésének e módja mellett szabad volna tovább is a nevelés előmozditásaul alapitványokat tenni.

Az egyetemi és tanulmányi alapitványok. Ellátásul maradván a nagyobb már fenlévő tanintézeteknek fentartása és a megkivántatókhoz alkalmazása, vagy még hiányzó köztan-intézeteknek p. o. müipartan-egyetemnek felállitása; csak akkor lehetne ez alapitványokhoz a népiskolák felsegélése végett folyamodni, ha abból minden megteendők után fenmaradna valami; de mi alig hihető, nagyobb tan-intézeteinknek gyors orvoslást kivánó hiányainál

A költségek meghatározását az egész országra és nagyobb kerületekre nézve, legelőször eszközölné az országgyülés; ide tartoznék szinte a hibákat javitani, és az elosztás arányossága körüli hiányokat, panaszokat orvosolni, ha az országgyülések közti idő alatt, ezt a n. m. H. tanács, mint felsőbb felügyelő kormányszék nem eszközölné, kisebb kerületekben a felosztást eszközölnék az érdeklett törvényhatóságoknak egyenlő számu küldötteiből álló választmányai; egyes helyeken pedig az illető törvényhatóság, mellynek kötelessége volna egyszersmind a kivetett összegét beszedni, és ugy mint a kezeiben lévő többi pénzt, de mégis külön kezelni, az egy kerületben lévő többi törvényhatósággal egyetérteni, és kölcsönös bizodalommal a nevelési pénztár iránt eljárni. E pénztárból kapnák a tanitók és segédek fizetéseiket; miáltal függetlenségök és tekintélyök emeltetnék, nyilván tisztviselőkül nézetvén.

A nevelési ügy kormányzását illetőleg: hogy annál nagyobb érdekkel viseltessék a közönség a nevelés iránt, minden helységben nevelési választottságot kellene felállitani, mellynek tagja volna a földesur, vagy ha ez nem lakik hely-

ben, annak helybeli tisztje; hol közbirtokosok vannak, ott ezek magok közöl válaszszanak egyet e végre, szabad községekben egy tanácsnok; a lelkészek és a községnek egy vagy legfölebb három e végre választott tagja, kik azonban a község részérül csak egy szavazattal birnának. A kisebb kerületekben, mint a költség-kezelésnél terveztetett, volnának választmányok a földesurakból és lelkészekből, a megyék részéről 's által nevezettek, kik közöl ismét választatnának azok, kik a nevelési költség felosztása miatt az egy nagyobb kerületet tévő szomszéd megyékkel tanácskoznának. A főfelügyeleti jog ő Felsége által gyakoroltatnék.

Az egyes, helyben előforduló nevelési ügyeket mint p. o. tanitó vagy segéd felvételét tanitásrai felvigyázást 'sat. a helybeli választottság intézné; a kisebb kerületeket illetőket, vagy is egy hely körén tul terjedőket, mint p. o. a tanitónak egy helyről másra áttételét, a fizetés nagyobbitását, eddig nem létezett segédnek fölvételét a kerületi nevelés-választmányok, szinte azokat is, mik egyébkint a helybeli választmány körébe tartoznak, de ott vélemény-különbség miatt el nem intéztethetnek. A végzettekröli tudósitások minden községből a helybeli választmány által a kerületi választmánynak küldendők; ez netalán teendő észrevételeivel e tudósitásokat, valamint a kerületi választmány előtt végzettekről készülteket is a megye közgyülése elibe, a megye pedig a nm. H.tartó-tanácshoz terjesztendő.

A tanitó választását illetőleg, ha külön alapitványból van egészen ellátva az iskola, sértetlen maradván a választás gyakorlatára nézve a magános népiskola-alapitóknak feltételesen önmagoknak és utódiknak fentartott jogaik, ha különben a törvény rendeletébe lényegesen nem ütköznek, vagy a neveltek szülőinek többsége az alapitónak alapitványi terhétől teljes fölmentése, és talán a beruházottaknak kárpótlási kielégitése mellett a választási befolyást állandó megbizottai által gyakorolni nem akarná; ugy a fentebbi szakaszok szabálya szerint, mind a magános alapitó hatósága által törvényesen megválasztott iskolamesternek, helyes ok nélküli elmozdítása—erkölcstelen magaviseletét kivévén, a mikor az iskolamester rögtöni elmozditása a helybeli választmánynak kötelességgé tétetik,— szabad nem leszen; azon esetre azonban, ha az elmozdításra nem erkölcsi, de mégis helyes ok forogna fen, vagy más részről maga az iskolamester ön sorsa javításának tekintetéből hivataláról önkint akarna lemondani, viszonyos kötelességül tétetik a hat hónapi felmondás; megjegyeztetvén, hogy rendesen az iskolaév-közben iskolamester-változtatásnak, vagy hivatalról lemondásnak helye nem lehet.—A tanitót hivatalától egyedül a kerületi választmány mozdithatja el. A helybeli választmány a tanitóval és családjával mindennapi együttléte, és szorosabb összeköttetése miatt könnyen részrehajló, mert a tanitó ellen valami csekélység által ingerelttve lehet; a kerületi választmánytól e dologban jobb eljárást remélhetni. Ha a kitett tanitó megsértettnek érzi magát, folyamodhatik elégtételért az illető törvényhatósághoz.

Az iskolába-járást eszközlő módok vagy édesgetők, buzditók, vagy kényszeritők: előbb használtassanak azok, és aztán a kényszeritők. Az előbbiekhez tartozik: a gyermekek előtt kedvessé tenni a tanulást 's iskolábajárást; kemény bánás által el nem ijeszteni azokat, hanem inkább buzdítani dicséretek 's jutalmak által; a szülőket meggyőzni az iskolába-járás hasznáról, fejtegetvén előttök a tudatlanságból eredő károkat, és ha a szülék meggyőződést szerezhetnek magoknak, legalább nyilvános próbatét alkalmával gyermekeiknek előmeneteléről, okos, szelid viseletökről, alig lesz panasz az iránt, hogy a szülék idegenek az iskoláztatástól. Ha mégis találkoznék olly megrögzött makacs szüle, ki elegendő ok nélkül gyermekét inkább elvadultnak, mint tanitás által szelidültnek látni akarná, azt a nevelési költség fejében fizetett öszvegnek kétszerében, vagy más kiszabott öszvegben lehetne az 1836: 22. szerint büntetni és elmarasztalni a helybeli választmány által, és ezt ismételni lehetne többször, ha intés és tanácslás után sem akar önkint engedni. A felnőtt és nem tulajdon hibája miatt iskolából kimaradott gyermeket mesterség-üzhetés vagy házasságtóli eltiltás által büntetni jogtalan, mert e hiba miatt nem ő bünös, de okosság elleni is akadályozni őt a szabad keresetmódban és természetes vágyainak megengedett kielégitésében.

Minden tanitó és kisdedovó illető községében az iskolai év kezdetekor a gyermekeket 2 évestől 6ig külön (a kisded-ovás miatt) és 6 évestől 12ig szinte külön összeirja; ez összeirást a helybeli választmánynak átadja; a választmány a szüléket gyermekeik iskolába járatására felszólitsa; a makacsokat büntesse; ebbéli valamint egyéb eljárásáról is jelentést a kerületi választmányhoz tévén.

Hogy a tanitók és tanitványok igyekezete, szorgalma, valamint a tanitásnak sükere tudassék, szabad légyen a helybeli és kerületi választmány tagjainak, vagy egy választmányi tagnak tudtával más akárkinek is a tanitó-intézetbe akármelly időben menni, a tanitáson jelen lenni: egykét gyermeket a tanultakban kérdezni, vagy kérdeztetni, az egész intézet állapotjáról magának tudomást szerezni. Nyilvános próbatét minden kitüzött tanulmányokbul, minden iskolai évben tartassék kettő, egyik tavasz elején azok számára, kik csak téli hónapokban járnak iskolába; másik pedig az iskolai év végével azok számára, kik egész iskolai éven át iskolába járnak; e próbatételeken jelen legyenek a helybeli nevelési választmány tagjai, jelen lehet akárki; a szülék különösen szólittassanak fel a próbatéten megjelenésre, hogy gyermekeiknek előmenetelén örvendhessenek, és az iskola üdvös voltáról meggyőződjenek. Részint nagyobb hatás eszközléseül, részint pedig felügyelés tekintetéből óhajtható, hogy a kerületi nevelési választmány tagjai a nyilvános próbatételeken megjelenjenek.

A nyilvános próbatét alkalmával az iskolai év elején készitett iskolás gyermekek lajstroma a próbatétet kiállottakkal összehasonlittatván, ha némellyek elmaradtak, ennek okáról tudomás szereztessék; erről, valamint a próbatétnek mikénti végeztéről és sükeréről jelentést a kerületi nevelési választmány által a megyei törvényhatóság elibe nyújtatván, innen pedig valamint minden az iskola állapotában lényegesen befolyó jelentéseket a nm. H.tanácshoz felküldvén. A nyilvános próbatételeknél különös figyelem legyen azokra, kik a gymnasiumba, vagy reál-iskolába igyekeznek, ezek szigoruabban kérdeztessenek, hogy igy képességökről tudomány szereztetvén, ha alkalmatlanok, nem jelesek, az elemi iskolákon tul az iskolába-járástól elmozdittassanak.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti Ujság. (26. sz.) ‚Korunk ügyei' rovatában „A status kötelessége II" czimü czikk foglaltatik, melly okoskodás tekintetében egészen az előbbinek sophisticns nyomdokit követi; igy például a már minap felhozott statuskötelesség további czáfolatául illyenek is mondatnak: „ki nem tudja, hogy egyik ember jobb, értelmesebb gazda mint a másik? És vajjon miért volna ez a statusok között is lehetlen? Miért nem érthetne ezek közöl is az egyik jobban a nép boldogitásához mint a másik?" 'S eddig jól megy a dolog, — de most jön a mi jön —: „Hányszor történt már, hogy a status kormányára olly férfiak vergődtek fel, kik még szokásos illem-parancsolta szükségeik fedezésére sem voltak képesek eléggé jövedelmező forrásokat találni? Hátha azon férfiak, kik a statusgyeplőt markukban tartják, a statust ügyesebben vezetni, mozgatni, kormányozni nem képesek: vajjon kötelessége-é akkor a statusnak a néppel többet tenni mint valóban tesz? Van-é a világon valakinek olly kötelessége, melly szerint jobban tartoznék valamit megtenni, véghezvinni, mintsem valóban teheti?" No már, ki státust és kormányt, a status időszakilag esetleges vezetőit a status összeség lényével igy tud felcserélni, összezavarni, milly alapokon nyugodhatik annak logicája? Hisz illy okoskodásra legrövidebben csak azt lehetne felelni, hogy igen is épen a statusnak ennélfogva kötelessége az ügyetlen gyeplőtartók helyett ügyesebb és képesebb kormányvezetőket alkalmazni. De az természetesen nagyon mélyen bevezetne a theorizálás mezejére. Nem tagadhatni, hogy e czikkbe sok alapos mindennapi, de épen ezért nem uj, észrevétel van beleszőve, minő például az, hogy vannak emberek, kik tiz ezer forintnyi évi jövedelemmel be nem érvén, ha száz ezrök volna, szinte annál is többet költenének; 's illyenekre nézve a maga drasticus modorában oda oda vet szerző egy-egy mondatot, mellyen ugyan elrágódhatni darab időig, de nem okulhatni; például az: hogy illy telhetetleneknek egyenkint tudtokra adassék ez: ‚nektek nincs eszetek.' Miután igy szerző K. L urat sophismáival, quantum satis, megkefélte, igen udvarias bókkal rekeszti sorait.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIRDETÉSEK

(*74) **Árverési hirdetés.** 2—3

T. Esztergammegyében kebelezett Maróth alapitványi uradalom által, f. évi april 16kán Maróthon a tiszttartói iróteremben, délelőtt tartandó árverésen 500 pozs. m. rozs, 600 akó tavalyi termésü bor, és 25 akó pálinka fognak eladatni.

(*72) **Árverési hirdetés.** 3—3

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó jármos ökrök, számosabb selymes juhok, gazdasági eszközök, gabona, széna, szalma, az aszódi pinczében bor, és egyéb ingóságok csődválasztmányi határozat következtében készpénzért eladandók lévén, az árverés e következendő határidőkben fog megtartatni:

1) Pestmegyében kebelezett harkai pusztán f. évi april 15én, midőn maga ezen pusztabeli rész is haszonbérbe fog adatni, ha előbb iránta egyezkedni nem lehetne.

2) Fejérmegyében Baracska szomszédságában fekvő szent-iványi pusztán april 19én.

3) Pestmegyében Aszódon april 22kén Kis-Kartalon april 23án.

4) Nógrádmegyében fekvő Kis-Falud, máskép Krakkó pusztában april 25én.

5) Hevesmegyében fekvő Recsk helységben april 27én. Melly helyekre és határidőkre a venni szándékozók illendően meghivatnak. Költ Pesten, mart. 24én 1844.

(*70) **Árverési hirdetmény** 3—3

Esztergammegyében kebelezett Csolnok alapitványi uradalom által f. évi april 10kén Csolnokon a tiszttartói iróteremben délelőtt tartandó árverésen 530 pozs. mérő kétszerbúza — 400 p. m. rozs és 830 p. m. zab — nemkülönben 1840dik évi termésü 400 akó fejér és 200 akó vörös bor fog eladatni.

(*77) Pestmegyében egy Kalocsa városával határos, a Dunától 3 órányira fekvő, ősi örökös tulajdoni tiszta joggal birt, 's összesen 8000 holdat,—melly közt 1600 hold erdőség —tevő puszta szabadkézből eladó. Bővebben értesülhetni iránta Hajnik Pál hites ügyvédnél servitatéren Sziklay-házban. 1—3

(*68) **Árverésihirdetmény.** 3—3

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeléséből ezennel közhirré tétetik: miszerint a hradeki kincstári urodalomhoz tartozó kir. haszonvételek 1844ki november 1től 3 esztendőre, ugymint 1847dik octob. utóljáig; nemkülönben a hradeki sörház 6 évre, tudniillik 1844ki nov. 1től 1850ik évi octob. utóljáig az ezen czélra f. é. junius 3án a hradeki kastélyban regg. 9 órakor tartandó nyilvános árverés utján bérbe fognak adatni, mellyek következők:

Vendégfogadók és korcsmák.

1) a verbitz-husztaki vendégfogadó, mészárszéki joggal, 150□° kerttel, 25 hold 450 □° szántóföldekkel, és 15 hold 900 □° kaszállókkal.

2) a hradeki ugynevezett réti vendégfogadó, Porubka mellett, mészárszéki joggal 150 □° kerttel, 720□° kaszállókkal, és 575□° szántóföldel.

3) a hybbei vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve) 405□° kerttel, 11 hold 634 □° szántóföldel, és 23 hold 1134□° kaszállóval.

4) a hradeki kastélyhoz tartozó korcsma egy kis házi kerttel és 1080□° szántóföldel.

5) a szihottai vendégfogadó egy 720□° kerttel,

6) a vichodnai nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 81□° kerttel, 6 hold 962□° szántóföldel, es 26 hold 154□° kaszállóval.

7) a bielanszkei nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és 37h. szántóföldel.

8) a teplicskai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak, még a sörnek is szabad mérésével, 6 hold 1284□° szántóföldel, és 1 hold 970□° kaszállóval.

9) a dovallovei vendégfogadó mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 8 hold 904 □° szántóföldel, és 13 hold 162□° kaszállóval.

10) a kokovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 893□° kerttel, 13 hold 45□° szántóföldel, és 10 hold 1132□° kaszállóval.

11) a plostin-hlanovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és ⅛ telekkel.

12) a hradeki sörház, serfőző joggal, hozzátartozandó káposztáskertekkel, 2 hold 1137 □° kiterjedésü szántóföldel.

Malmok.

13) a hradeki malom 4 kővel, a hradeki serfőzőházhoz kivántató árpadara ingyeni örlésével, 872□° terjedésü kert és 3 hold 760 □° szántóföldel.

14) a vrbitzi 4 kerekü örlő malom, 2 hold szántóföldel.

15) a vichodnai 3 kerekü malom posztó ványolóval, 2 hold 812□° kert, és 2 hold 8217□° szántóföldel.

16) a teplicskai 3 kerekü malom, posztó ványolóval, és 812⅛ kerttel.

17) a kokavai 3 kerekü malom, posztó ványolóval és 4 holdos kerttel.

18) az illanovai 1 kerekü malom, 650□° kerttel.

19) a lehottai malom 3 kővel, 1 hold 1168 □° kert és 12 hold 132□ kaszállóval.

Mészárszékek.

20) Verbitz mezővárosában.

21) Vrbitz-Husztákon.

Halászat.

22) Botza és Maluzsinában.

23) Vág folyóban Verbitz mellett.

24) Vazsetzi és bielanszkei patakokban.

25) Bela és Dovalovetzen „ „

Havasok.

26) a Prostredna zadnai havas.

27) Hoskova és zadni Grung.

28) Krizna és Hlina.

29) Tomanova, Javozova, temne Szmretsinj a kaprova pod Kriványom.

30) Druzova, Lapinova, Szutova, Holitza.

31) Brezinova.

32) Welkj Boh és Miskomo.

33) Uboke Polanj, Ticha, Koprovicza és Spanya.

34) Panszka Javorinka.

35) Orantzova és Kralova Javorinka.

36) Palenitza, máskép Szkalka.

37) Schiroka a királyi hegyen.

38) a schirokai völgytől Orlovoig.

39) Orlovoi völgytől Koleszovoig.

40) Koleszovoi völgytől kobutyarki hegynek csucsáig.

41) Drjtsna a Temna hegytől az orantzovai völgyig.

Bérleni szándékozók a szükséges bánatpénzzel, 's mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékokkal ellátva, a fenkitett napra hivatalosak.

A bérleti föltételek a hradeki uradalomnak irodájában, vagy a tiszttartói hivatalban eleve megtekinthetők.

A zsidók, csak az országuttól és uradalmi műhelyektől távol lévő korcsmáknak kibérlésében vehetnek részt.

Hradeken, februar 8án 1844.

(*76) **Elveszett karperecz.**

Martius 29én 11 és 12 óra közt déltájban elveszett a kigyó-utczában a váczi-utcza szögletig egy nagy arany karperecz, mellynek belsejére e szavak vésetvék: „Pest-budai tisztelői Lendvaynénak 1839." A találó kéretik azt nevezetes dij kiszolgáltatása mellett a tulajdonosnak visszaszolgáltatni. Pesten a magyar-utczában 525. sz. alatti házban, a 2ik emeleben.

(*65) **Haszonbérlet.** 3—3

Heves vármegyében a fegyverneki, taskonyi 's bánhalmi puszták kisebb részekben haszonbérbe fognak kiadatni. A haszonbérleti évek száma, 's a kiadandó birtokrészek terjedelme minden vállalkozóra nézve saját tetszése szerint fog meghatároztatni, 's pedig igen kedvező feltételek alatt mind magára a haszonbérleti vállalatra, mind pedig az illető szerződések lejártával a javitásokra nézve.— Bővebb tudósitást vagy a tulajdonosnál, kivel a f. évi medárdi vásár alkalmával Pesten (uri utcza 447. sz. alatt) személyesen értekezhetni, vagy pedig alólirtnál a tulajdonos ügyviselőjénél (józseftér 148. sz. alatt) szerezhetni.

Lángh Ignácz táblai ügyvéd.

(*75) **Emich Gusztáv** 2—2

könyvkereskedéseiben, **Pesten** az uri- és kigyóutcza szegletén, **Budán** a hajóhidnál megjelent és minden hiteles könyvkereskedésben, nevezetesen **Tilsch** és **fia**, könyvárusoknál **Kolosvárott**, és **Belchel** könyvk. **Temesvárott**, kapható:

Sarolta és Adalbert.

Vallásos erkölcsiség gyarapitására készített

Népkönyv

Heténi János által.

8rét. 208 lap. Csínos borítékba fűzve 1 ft 20 kr. p. — Velin papiroson 1 ft 40 kr. p.

(*78) 1 2

Szombaton

legközelebbi

május 25kén

bizonyosan végbe megy a nagy

Realitások- és pénzsorsjáték huzása,

melly alkalommal a játékterv szerint nyerhetni:

	220,000	vltó ftokat
vagy	206,000	„ „
„	204,000	„ „
„	202,500	„ „
„	201,500	„ „
„	200,000	„ „
„	30,000 vagy 25,000	„ „
„	23,000 „ 22,000	„ „
„	20,000 „ 16,000	„ „
„	14,000 „ 12,000	„ „
„	11,500 „ 11,000	„ „
„	10,000 „ 9000	„ „
„	8000 „ 7500	„ „
„	7000 „ 6500	„ „
„	6000 „ 5500	„ „
„	5000 „ 4500	„ „
„	4000 „ 3500	„ „
„	3000 „ 2500	„ „
„	2000 „ 1500	„ „
sokan	500 — 100 — 'stb.	„ „

összesen **26,000**

mind csupán készpénzzel javadalmazott találókat.

A vörös ingyennyereményi részvényekre nézve különös huzás történendik, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000—6000—4000—2500—1500** sokan **100—50—40** 'stb. váltó forintokbul állanak, az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó pedig **20** vltó forintbul. Ugyanezek a főhuzásban is valamennyi találókra együttjátszanak.

Egy részvény ára 5 frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, egy különösen értékdús vörös ingyennyereményi részvényt fog kapni ajándokba.

Bécs, mart. 23. 1844.

Hammer és Karis
cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

☞ ***Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni M. Lueff-nél***
Kristóftéren a „Minervá'-nál.

Duna-gőzhajózási értesítés.

A duna-gőzhajózási társaság t. cz. részvényesei ezennel értesittetnek, miszerint a f. évi mart. 20án tartott közgyülésben két különös, héthét részvényesből állandó bizottmány megválasztása határoztatott, mellyek közől az egyik a vizivonalok tárgyában fog tanácskozni 's végzést hozni, a másik pedig uj szabályok alkotásával és a körülményekhez képest ügyvitel-rend szerkesztésével lészen foglalatos.

Minek következtében a jegyzék szerint szavazattal biró részvényes urak meghivatnak, miszerint e két bizottmány megválasztására nézve szavazat- és pedig mindkettőre nézve különkülön-levelkéiket bepecsételve a társaság irodájába (Bauernmarkt utcza 582. sz. alatt) négy hét alatt azaz f. évi april 26kaig beküldeni méltóztassanak.

Ezen szavazati levelkék, mellyekben a hét választott tag neve foglaltatik, a beküldőnek szükségkép saját kezével legyenek aláirva.

Az olly szavazati levelkék, mellyeknél az aláirás hiányzani fog, nem vétetendnek tekintetbe.

A t. cz. összes részvényes urak névjegyzéke, valamint fehér szavazólevelkék martius 30kától kezdve, a bécsi, pozsonyi és pesti irodákbul elvihetők.

Bécs, martius 26. A cs. k. austriai gőzhajótársaság kormányzósága.

(*73) **„Herczegnővíz"**
nevezet alatt dicséretesen ismert
Mosdóviz
Rennard Augusztól.
előbb
*Bigót J.*tól Párisban.

Hogy ezen csodálatos folyadék fényes munkálatairól tapasztalást szerezhessünk a közönséges mosdás után a vizet kellőleg föl kell rázni, 's vele egy darabka szivacsot megnedvesítve a bört egyenlően bekenni, a nélkül hogy megtörülköznénk; igy az arczbör a leghanyatlottabb korig állandóan fehér, sima tiszta és gyöngéd állapotban fog maradni. Azoknak pedig, kiknek tisztátlanság van börükön, nevezett módon e vizet napjában több izben kell használniok, miszerint a lehető szeplőktül, pattogzásoktul, pörsenésektől's más kütegektől annál hamarább megszabadulhassanak, minthogy e viz a börön legkisebb mocskot sem szenved meg.

Egy üvegcse ára 48 kr. pp.ben, 's a maga valódiságában kaphatni Pesten **M. Lueff**nál, Kristóftéren a „Minerva'hoz.

A külföldön dicséretesen ismert 3—3
tiszta
Kókusdió-olaj-szoda-szappan
Douglas J. S.tól Hamburgban.

Bőrkütegek, sömör, foltok 'stb. ellen állandóan 's a maga igazi valóságában Pesten csak **M. Lueff**, Minerva'-hoz czimzett illatszer-kereskedésében kaphatni, hófehér, 6 bécsi latot nyomó darabokban, darabját **30** krajczárjával pengő pénzben. Az egész tizenkettedben vevők 10 száztulit fognak kapni ráadásul. A valódiság bebizonyitására ugyanott egy, sok költséggel készült raktári jegy áll.

Hamburg, 1843.

Douglas J. S.
Az igazi kokusdió- olaj-szoda szappan föltalálója 's készitője.

(*67) A nmlsgu m. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: miszerint f. év junius 4én kameralis Unghvár városában az ottani uradalmi felügyelő irodájában tartandó nyilvános árverés utján f. évi novemb. 1sö napjától kezdve három egymást követő évre következő kir. javak lesznek haszonbérbe adandók, és pedig Unghvár városában

1) A Fejérhajó név alatti négy boltocska.
2) Az ungvári vassavanyu fürdő.
3) Az ungvári „Domb'- korcsma.
4) „ „ mészárszék.
5) Alsódomonyai korcsma
6) A gerényi „ „
7) „ daróczi „ „
8) „ hoszszúmezei „ „
9) „ lakárti „ „
10) „ kereknyei „ „
11) „ begengyát-pásztélyi korcsma
12) „ bukóczi „ „
13) „ csernoholovai „ „
14) „ domasinai „ „
15) „ dnbrinicsi „ „
16) „ husznai „ „
17) „ kis-bereznai „ „
18) „ k. básztélyi „ „
19) „ kis turiczai és lipóczi korcsma
20) „ knyohinyai „ „
21) „ kosztyova-pásztélyi korcsma
22) „ mircsei „ „
23) „ mokvai „ „
24) „ nagy-bereznai „ „
25) „ magy. turiczai „ „
26) „ ó-szemerei „ „
27) „ orosz-mocsári „ „
28) „ paszikai „ „
29) „ perecsényi „ „
30) „ polenai „ „
31) „ poroskói „ „
32) „ rákói „ „
33) „ juria remetei „ „
34) „ rosztoka-pásztélyi korcsma
35) „ szmerekovai „ „
36) „ sztricsavai „ „
37) „ sztavnai korcsma hus-vágás jogával.
38) „ szuhai korcsma
39) „ tichai „ „
40) „ uj-kemenczei „ „
41) „ uj-szemerei „ „
42) „ visoki korcsma a fürdővel
43) „ viskai korcsma
44) „ vorocsai „ „
45) „ voloszankai „ „
46) „ zábrogyi korcsma
47) „ zausinai „ „
48) „ zaricsói korcsma
49) „ zahorlei „ „
50) „ alsó-domonyai hús-vágás joga.
51. a juria remetei korcsma a luchi italok mérése jogával.
52) „ csernoholocsai „ „
53) „ n. bereznai „ „
54) „ juria remetei „ „
55) „ zábrogyi „ „

mellyelősorolt haszonvételek kibérlésére az abban résztvenni kivánók elegendő bánatpénzzel, 's készpénzbeli vagy egyéb elégséges biztositékkal ellátva a fenirt napra, és helyre ezennel meghivatnak.

A haszonbérleti föltételek Ungváron és Nagy-Bereznán a kamarai uradalmi tiszttartóságoknál olvashatók. Budán febr. 28. 1844. 3-3

(*71) Épen most hagyta el a sajtót illy czimü munka:

A Bölcsészet elemei.

Irta Purgstaller Kal. József, kegyesrendi pap, a hittudomány és bölcsészet tudóra, 's ez utóbbinak rendes tanitója.

A munka 6 részből áll 2 kötetben: I. Bevezetés és Lélektan. II. Gondolkodástan. III. Ismerettan. IV. Erkölcstan. V. Szépmütan. VI. A bölcsészet története. — Összesen 44 iv, ára fűzve 2 ft 24 kr. p.

Kapható Pesten Hartlebennél és a kegyesrend házában. Váczon pedig a szerzőnél. 3—3

A gőzösök **indulnak**
Pestről, Pozsony és Bécs-felé
naponként **7** órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is terítvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

			Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. apr.	2. pesti mérő	105—127	70— 85	65— 73	50— 58	43—49	60 — 70
Komáromban	„ martz	15. pozs. mérő	70— 73	55— 57	—— 46	—— 34	——31	—— 44
Szegeden	„ „	13. „ „	65— 67	—— 56	—— —	— 30	——31	—— 40
Baján	„ „	23. „ „	53— 67	35— 40	33— 35	- — 30	——26	—— 33
Miskolczon	„ „	13. „ „	—— 60	40— 42	—— 35	20— 30	——20	—— 26
Temesvárott	„ „	14. „ „	45— 73	—— —	—— —	32— 35	——26	35 - 37
Pozsonyban	„ „	19. „ „	70— 94	—— —	50— 59	39— 42	35— 41	—— 50
Nagyszombatban	„ „	19. „ „	80— 92	—— —	54— 59	40— 42	32—34	—— —
Győrött	„ „	9. „ „	—— 70	52— 54	46— 48	33— 35	—— 32	—— 45
Mozsonyban	„ „	28. „ „	67 - 112	50— 60	54— 66	38— 47	35— 42	46 60
Sopronyban	„ „	11. „ „	90— 92	—— —	60— 62	46— 48	40—42	56— 58
Pécsett	„ „	9. „ „	60— 62	40— 42	—— 32	—— 32	28- 30	32 - 35
Beszterczebányán	„ „	16. „ „	90— 98	—— —	55— 63	47 52	26— 34	50 - 65
Veszprémben	„ „	15. „ „	—— 70	—— 55	—— 40	—— 38	—— 25	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, martz. 28án 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára .	— 111 —
1 pcent. „ „ „ .	— 100 3/4
3 pcent. „ „ „ .	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	— 751 —
1839ki „ „ (250 frt) .	— 329 1/2
1839ki „ „ (50 frt) .	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja . .	— 1632 —
Eszterházy-sorsszám . . .	— 57 5/8
Császári arany	— 102 —

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. apr. 2. reggel: 10′ 5″ 0‴ 0 fölött

A nagyhéti és husvéti szent ünnepek miatt legközelebbi számunk csak jövő Szerdán fog megjelenni.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

28—29. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, aprilis 10.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés ‚a Világ szerkesztő-hivatalának‘ czim alatt kéretik beküldetni.

Évnegyedes előfizetést *a* **‚Világ‘ra**, *f. évi aprilis 1jétől kezdve junius végéig, postánküldetéssel* **3 ft 12** *p.krral, helyben boriték nélkül de házhoz-hordással* **2 ft 30** *p.krral fogad el, ’s az imént lefolyt első évnegyedből is szolgálhat még* néhány teljesszámu *példánynyal*

a **‚Világ‘** *szerkesztősége.*

Tartalom.

Észrevételek az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. (Czindery Lászlótul. Folytatás.) Aradi album. — Szlavoniai csatorna-társaság. — Fővárosi hirek és események. Országgyülési tudósitások. Martz. 26kai CXXXd. országos ülés a mgos FőRRknél (Tárgy a városi munkálat.) CXXVId. orsz. ülés a KK. és RRnél martz. 20kán (Tárgy: az évenkinti országgyülés.) Csatolványul: IId. izenete a KK. és RRnek a-mgos FőRRhez a büntető törvény-javaslat börtönrendszerről szóló IIIdik része iránt. - Megyei közlések. Komárom megyei izgalmas tisztválasztó-, és Veszprémi közgyülés.

Spanyolország (Cartagena makacskodik. Lakoma Barcelonában.) — Portugallia (A coimbrai bezárt egyetem ismét megnyittatik.) — Nagybritannia (A ‚Times‘ gúnynyilai. Graham nyilatkozata. Brougham lord okoskodása ’sat.) — Franczia-ország. (Dupetit-Thouars visszahivatik. Bernadotte emlékezete. Fényes lakoma Marseillében.) — Olaszország (Zavargások.) — Svédország és Norvégia (I. Oskár mint Norvegia királya.) — Orosz és Lengyelorszag (Angol-cserkesz gyámolitás.) — Törökország (Kegyetlenkedés a keresztények ellen.) — Szerbia (Uj tervek.) — Északamerika (Oregon kérdés). Elegy.

Egyesületi ’s intézeti közlések: Kisdedovókat M. orsz. terj. egyesület tartandó közggyülése. Magy. gazd. Egyesület. Pestmegyei gazd. fiók-egyesület tartandó közgyülése. Vakok pesti intézete vára febr. és martius hónapokban gyült kegyes adakozások.

Felvilágositás a ‚Világ‘ban megjelent „Nemzeti szinészet ügyébeni szózat“ra.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april. 10. 1844.

Észrevételek az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv - javaslat iránt. (Folytatás.)

Az esküttszékek főbb biztositékát a különvélemény a szabad választásban helyezi. Ebben legalább nem követi az angolok példáját, mert ott egy királyi ember nevezi ki, és egy más királyi ember elnököl; a nemzetnek egész befolyása abban áll, hogy közönséges esetben a vádlott 20at, felségsértésben 35öt vethet vissza, és ebben részemrül is nagyobb biztosságot találok, mint a választásban, mellyhez talán a vádlott be sem folyhat; ha pedig a választásba nagy befolyással bir, bizonyosan mellette szavaznak az esküttek részint hálából, részint jövőrei tekintetből; de ha a vádlott sok ellen kifogást tehet, egyénességi joga sokkal tágabb, mint ha csak 6 ellen szabad kikelnie, mert ugy még annak is ki lenne téve, hogy inkább azokat hijja vissza, mint elfogadja a helyetteseket. Egyébiránt, ha figyelmünket a néhány év óta történt választásokra fordítjuk, valóban csudálom, mikép lehet ezekben olly tökéletes bizalmat helyezni, és hiszem, hogy többen azok közől, kik a különvéleményt aláirták, ha most megkérdeztetnének, azóta tett tapasztalásaiknál fogva mást mondanának. Hihetni-é választásainkról azt, hogy mindenkinek joga van, és hogy szabadon választhat? — vajjon nincsenek-é tettleg épen azok kirekesztve, kiktől egyénességöknél fogva feltételezhetni, hogy legjobban megbirálhatják: ki érdemli meg a választatást? — nem működik-é jelenleg a pénz leghathatósabban a választásoknál? — és vajjon milly bizodalom lehet olly esküttekhez, kiket egykét ember akarata után választ a megvásárlott többség? — Nagy különbség van egy köztiszt és egy biró-választás között; az szolgál az egésznek, és illő, hogy a többség válaszsza; de midőn egyes személy megbirálása jő kérdésbe, ott a többség kivánata nem egyezhetik mindig a vádlottéval. — De továbbá az országgyülésnek jelen tanácskozása a választási kicsapongások iránt, — tagadhatlanná teszi, hogy sem a kormány, sem a haza meg nem elégszik választásainkkal; — a különvélemény maga esküttszékeket kiván felállittatni, mivel választott biráink bizalmat nem érdemelnek; nem kell-é ennélfogvást attól tartanunk, hogy a szerinte választott esküttek sem lesznek szerencsésbek? vagy csak abban rejlik a hiba, hogy jelenleg egyedül nemesekből választatnak, és a minden kifogásnélküli derék, jólelkü, ’s minden csábitás ellen fegyverzett esküttéknek való egyéneket egyedül a falusi mesterek, jegyzők, mesteremberek ’sat. közt találandjuk fel? — Ezek szerint ha választani kellene, inkább elfogadnám az angolok rendszerét, melly kettős biztosságot nyujt a javaslott előtt, 1) ha egy ember nevezi az eskütteket, ez felelős arról, hogy köztudomány szerint minden kifogásnélküli egyéneket szemeljen ki, melly a választásnál megszünik, hol t. i. a legravaszabb és leggonoszabb is megtétethetik. 2) A vádlottnak sokkal nagyobb bizalma lehet, és ebeli joga igen növekszik, ha bizonyosszámu esküttek közől — bár ki nevezze őket — husz ellen kifogást tehet, mint ha azok közől, kiket fictione juris maga ká választott — ámbár hozzá nem járult, — hatot kivethet.

Minden országban, hol esküttszékek léteznek, több vádlott mentetik föl, mint hol rendes bíróság van, minek egyik okát azon félelemben kereshetni, melly az eskütteket, — mint minden becsületes, a szükséges tudomány hiányát önmagában érző embert — elfogultakká teszi, midőn önmeggyőződésében kétkedik, azért inkább fölmentik, mintsem hogy embertársai szerencsétlenségének okai legyenek; — második oka az, mivel a büntetést nem ők szabják. Ez különösen Angolországban, a fenérintett régi törvények hiányossága miatt történik, de másutt is tapasztalhatni, hol t. i. rendezettebb büntetőtörvények fokozati büntetéssel léteznek, ha nem is olly nagy mértékben; mert az eskütt, ki a ‚bünös‘t kimondja, magában a büntetés fokozatát is meghatározza, mellyre érdemesnek tartja a vádlottat; és ha attól fél, hogy a biró terhesebbnek itélendi, p. o. az egyhéti börtönzésre méltónak véltet egy évi rabságra, — inkább egészen felmenti, melly nem történik, ha azon biró a büntetés fokozatát is meghatározza, ki a ‚bünös‘t kimondja. Ez az igazság eszméjével meg nem egyezik, mert a természet törvénye szerint egy ember sem itélhet a másik fölött, de társaságba lépte után ennek tekintete feljebbvaló az egyesekénél, és a társasági erő hatalmánál fogva a bünös tette megboszulására, és másokra nézve elrettentő példaul megbüntettetik; a szentirás mondása szerint inkább 99 bünös oldoztassék föl, mint hogy egy ártatlan szenvedjen, mellyet magam is minden biró kötelességének tartok. Ez azonban csak a be nem bizonyitható esetekre értethetik, és hogy a valóságos bünös ne bünhödjék, azt a szentirás nem rendeli, sőt a társaság ellen ez szintolly vétek, mint emberjog elleni az ártatlannak megbüntetése; azon birák tehát, kik ezt tudatlanságból, vagy bármi más okbul teszik, nem felelnek meg a status czéljának. Azon tapasztalás, hogy több vádlott fölmentetik az esküttszékek, mint a rendes birák által, azokat a néptömegnél igen kedvesekké teszi, mert az elégületlen megsértettek, és igazságot nem nyerők jajgatásai elvesznek a sokaság tapsában, melly részint természetes szánakozásbul, részint hasonló esetben önmaga végett többnyire a vétkes részén áll; de a status czéljával és igazság értelmével megismérkedett — tanult ’s müvelt egyénektől nem várhatni, hogy a valódi bünösnek büntetlenül maradásán örüljenek, vagy hogy a társaságot ’s a jó szorgalmatos polgárt személyében ’s vagyonában megsértő gonosztevőre minél csekélyebb büntetést kivánjanak. Ebben semmi szabadelmüséget nem találok, sőt ollyanrul azt kell hinnem, hogy vagy nem érti a társaság szükségeit, vagy annak boldogságát ’s a személy ’s vagyonbátorságot szivén nem hordozza.

Fentebb mondám, hogy az esküttszékek sokkal több időt kivánnak a per-bevégzéshez, mint más bíróság, mit igy mutatok meg. Jelenleg a törvényszéki gyakorlat szerint 20—30 rab egyszerre állittatik a bíróság elibe, az ellenök feladott vád meghallgatására, mellyre egyes, vagy több büntársak visszatartóztatván, elolvastatik szabad vallomásuk, az ellene ’s mellettei bizonyságok meghiteltetnek, és kihallgattatnak, a bünjelek előmutattatnak, és a bün-bebizonyitás mindenkép megkisértetik, ugy a mint a különvélemény fenidézett sorai kivánják, sőt a mód, a hang és arcz-kifejezés is figyelembe vétetik; mellyre a rabok távozta után a birák először abban egyeznek meg, vajjon bünös-é vagy nem, és a büntetés nyomban kiszabatik, vagy felmentés következik, melly szerint egy délelőtt 10—20 könnyü-vétségü rab is elitéltethetik, ugy hogy gyakran — ha a tisztviselők kötelességök szerint mindent előre elkészitnek — reggel behozatik a rab, és délben már itéletét meghallja; ha büntelen, el is bocsáttatik, mielőtt vasra veretett volna. Vegyük a javasolt módot, elmellőzvén a perbefogó széket, mivel ez előre itélend, a törvényszék öszveül 12 esküttel, a vádlott megjelenik, és a vádló előadja vádját; erre a vádlott p. o. 3 esküttt ellen kifogást tesz; ezek eltávozván az elnök másokért küld; megérkeztökkel a vádlott ismét kettő ellen tesz kifogást, de a helyettök megjelenők közől ismét egy nem tetszik, kinek helyébe más jövén, valahára megalakul a bíróság, mivel több mint hat ellen kifogást nem tehetni; mindez soká tarthat, hacsak mind a 18—28 esküttt egy mellékszobában nem várja be, kit ér a sors, mi azonban a két vagy háromfelé tartandó esküttszékekkel meg nem fér. — Illy esetben, — melly sok megyében szükséges leend — az is történhetik, hogy a helyettesitésre olly esküttek hivatnak, kik előtt már másik törvényben egy per elkezdődött, ’s annak befejezése előtt nem távozhatnak. Mig ekép constituálva nincs az esküttszék, a perben semmit sem tehetni; azután mindkét félnek hosszas, sőt gyakran órákig tartó szóbeli előadásuk kihallgatása után, tanuk vallomásai és egyéb bizonyitványok vizsgáltatnak meg, mellyre az elnök az egész pert összefoglalja, és kérdéseket tesz, mellyek leiratván azokat az esküttéknek átadja, kik a mellékszobába távozván ott tanácskoznak, és itéletöket minden kérdés mellé irván viszszahozzák. Az elnök ezt elolvasván, ha a vádlott ‚bünös‘nek találtatott, mindenki eltávozik, míg a bíróság a büntetést meghatározta, és a visszatérendő esküttek és hallgatóság előtt azt kihirdeti. Ezek szerint míg az esküttek nem teljesszámuak, semmi sem történendik, — míg az esküttek tanácskoznak, vesztegel a bíróság — és míg ez hozza az itéletet, az esküttek időznek, ugy hogy egy nap 1—2 pernél több el nem itélhető, midőn most kevesebb cerimoniával az irásbeli felolvasás mellett 10—15 per is egy ülésben elvégeztetik, és az esküttszékek nehezen végezhetnek három hét alatt annyit, mint a mostani törvényszékek egy hétben. Némelly megyékben most is egy-egy törvényszéken 120—150 per vár itéletet, ezekhez adván a megszünendő uradalmi vérhatalombelieket; — azokat, kiket eddig a szolgabirák rövid uton megbüntettek, ’s kik ezután szinte a megyei bíróság elibe állitandók, és tekintvén a bot és halálos büntetés eltörléséből növekedendő számukat, átláthatni, hogy ezen megyék rabjai évnegyedenkint 3—400, sőt többre is rugnak, ugy hogy ha 3 törvényszék ennyi esküttszékkel müködik, azok elitélésére legalább 30—40 nap kell, melly 5—6 hetet teszen.

Sokan igen kedvelik a törvényszékek-elleni azon okoskodást, hogy midőn némelly megyékben a törvényszék, a gyülés jogait bitorolja, és nemesek ellen vádat rendel, nincs példa, hogy illyen általa maga-elibe idéztetett vádlott fölmentetett volna, ámbár a gyülés által rendelt vádak alul sokszor feloldoztatnak; azért következtetik, hogy a perbefogatást, és ‚bünös‘nek-kimondást másnak ’s nem az itélőbirónak kell tenni; különben csak következetlenség-elkerülés okáért is megitéltetik a vádlott. Ezen védelmezői által igen meggyőző ok-adásnak semmi erejét nem ismerem el, és azok kedveért, kiknek tapasztalásuk nincs, vagy róla eszmélni restelnek, megfejtem. Törvény szerint nemesember elleni vádat csak közgyülés rendelhet meg, miután a tény bejelentésére annak megvizsgálását, ’s a tanúk kihallgatását megrendelte, és ezekbül elegendő okot talált a perbe-fogásra. Ismérjük a gyülések rendezetlen állapotját, mellyekbe minden ember bemehet, és ha nem szavazhat is, a felkiáltókat szaporithatja, és egy nap tömve van a terem, másnap alig mutatkozik 10—15 ember, pedig egyforma hatással bir; — tapasztaljuk azt is, hogy különös figyelmet érdemlő tárgyon kivül, nem szokott a közönség a felolvasásra ügyelni és az elnökön, jegyzőn és egykét közel-ülőn kivül senki sem vigyáz, hanem ezek határoznak; ezek közé számithatók az unalmas tanuvallatások, mellyekre a fenirottak közől valaki actio val felel, és a többi helyesli, bár azt sem tudják, mirül vala szó. Illy szerkezet politikai tárgyakra nézve megállhat, de mint bíróság semmi biztositékot nem nyujt; és csuda-é, ha az illykép rendelt vádat a törvényszék helyesnek nem találja, ellenben ha jogtudós férfiak elibe adatnak a vizsgálat és tanúk vallomásai, mellyeknek komoly megfontolása után a perbefogást helyesnek látandják, természetesen ritkán mentetik fel a vádlott, de nem következetesség okáért, hanem mivel elegendő alap nélkül rendeltetett meg a vád. Azonban nemcsak nemesekrül lehet a szó, és azt, hogy számtalan nemnemesnek befogatását rendeli a törvényszék, és ezekbül sokat felment, tagadhatlan tény, és elég felelet volna a fenirt ok-adásra, de nemesekrül is hozhatnék fel több példát, hogy t. i. a törvényszék önrendelte vád alul is oldozott fel, melly mindaddig könnyen megtörténhetik, míg nemesek ellen egyoldalu vizsgálatok tétetnek, és sem vallomásikat előre kivenni, sem a tanúkat szembesítni nem szabad, mert a perben először előforduló védelem sok esetben még a gyanút is eloszlatja. Részemrül inkább azon perbeli eljárást választom, melly elegendő alap nélkül vádat sem rendel, mintha ennek felületessége miatt a felmentésre reményem lehet, és azt tartom legtökéletesbnek, melly senkit megérdemlett büntetés nélkül nem hagy, de ártatlant még vád alá sem vesz; egy becsület-érző egyénnek — ha fel is mentetik alóla, — az örökre bélyegző vád jobban fáj, mint a megrögzött gonosztévőnek a megszokott büntetés elnyerése. Ha a törvényszéki birákban olly roszlelküség feltételeztetik, hogy személyes bosszu, vagy mások behatásának elégtétele végett valakit igaztalanul vád alá rendelnek és megmarasztalják, nem gyanusithatni-é egyenlő joggal a megyebeli 208 esküttet, miszerint ugyanazon okbul a gyülésen annyian jelenjenek meg, hogy a vádat valaki ellen megrendeltessék, melly elejökbe kerülvén a lemoshatlan ‚vétkes‘t kimondják mi ellen senkisem segithet, holott a roszlelkü birák itélete annyira megváltoztathatik, hogy a vádlott egészen feloldoztatván, ártatlannak jelentessék ki. Egyébiránt a perbefogatási kérdés elkülönzését magam is ohajtom, noha más szempontbul, és erre esküttszékeket nem kivánok, mint ezt majd később adandom elő.

(Folytattatik.)

Aradi Album.

Egy lelkes honleány felszólitására: — „járulna az irodalom is enyhitéséhez azon csapásnak, melly az aradmegyei lakosok több ezreit a februári vizáradás és tüzvész által érte,“ — eltökélém magamat, szépirodalmi munkák gyüjteményét bocsátni közre: ha honom lelkesb, jelesb irói a vállalat létesitésében segédkezet nyujtanának.

Felhivám őket barátságos leveleimmel; ’s örömmel hirdethetem hazám szine előtt: mikép a magyar irodalom melegkeblü koszorúsaiban helyzett bizalmamnak a sűker szivemelőleg felelt meg. Részint kezemnél már gyöngyei a részvét balzamának, mellyet a szelíd musa nyujt a szenvedők sebére; részint igéretét, férfiszavát birom sok jelesnek, ki e balzam csepjeit szive ’s lelke ihletével szapo-

rítni fogja. Eddig hallgaték szándékomrul; most örömmel hirdetem már, hogy kevés hónap mulva gyüjteményt fogok nyujthatni a tiszt. közönségnek, melly azonfelül, hogy mint hő kebellel nyujtott áldozat, nem lesz érdemnélküli az emberiség magasztos oltárán: sok gyöngyét fogja magában összesítni hazánk jelesb irói szerzeményinek. — Bajza, Czuczor, Döbrentey, Eötvös, Frankenburg, Gaal, Garay, Jósika, Kis (Károly), Kisfaludy (Sándor), Kunoss, Lauka, Márk, Nagy (Ignácz), Ney, Péczely, Petőfy, Sárossy, Sujánszky, Szelestey, Szemere (Pál), Szenvey, Szontagh, Tompa, Tóth (Lőrincz), Vachot (Sándor), Vidor Emil és Vörösmarty, — az egész Magyarhazában olly érdemlett tiszteletben álló nevek, mikép irodalmi szíves adományuk dús élvezettel kecsegtetheti az olvasó közönséget.

A könyv mümellékletekben sem fog szükölködni, 's kiállitása — köszönet az emberszeretőknek, kik e tekintetben sem feledék, hogy segély a czél, 's kiket annálfogva hálával nevezendek meg a munka elkészültével a közönség előtt — pompás leend, a mennyire a czél engedni fogja.

Ennyit előleges figyelmeztetésül, míg a könyvet f. hó közepe táján sajtó alá bocsáthatva, vidéki melegérzésü némelly honfitársimat előfizetések gyüjtésére leszek bátor fölkérni. Pesten 1844. april 7d. Császár Ferencz.

Szlavoniai csatorna-társaság.

Folyó év april 28kán tartja Eszéken közgyülését a szlavoniai csatorna-társaság, mellyre minden t. cz. részvényes urak illőleg meghivatnak. Együlésnek főbb tanácskozási tárgyai lesznek: 1ör átvétele az eszékbroodi csatorna technikai előmunkálatinak az azokkal megbizott társasági mérnök Nagy Sándor urtól; 2or megállapítása legczélszerűbb rendszabályoknak, mellyek szerint ezen előmunkálatokat jóváhagyás és további gyámolitás kedveért a törvényhozó testhez lehessen juttatni. Költ Eszéken, mart. 22én 1844. A szlavoniai csatorna-társaság elnöksége.

Részünkről szivből örvendünk, hogy e csatorna előmunkálatai már annyira haladtak, miszerint azokat az illető társaság átveheti, mert valamint a vasutaknak, jelesül a fiumeinek és központinak nálunknál nem lehet melegebb pártolója: mégis őszinte örömmel üdvözlünk mindent, mi hazánkban a csatornázás ügye körül történik, részint: mivel a csatornai, 's általában a vizi közlekedésnek körülményeink közt közelebb jövendőt merünk jósolni; részint, mivel épen ezen körülmények, olcsóság 's egyéb tekinteteknél fogva is, egyelőre kivánatosbnak látszik a csatornarendszer minélelőbbi létesitése. Hol annyira nem fejlett még a kereskedési élénkség, hogy annak kielégitésére a vaspályák mulhatlanul szükségesek: ott mindenesetre a csatornázás czélravezetőbb 's alkalmasb; — ha pedig annyira emelkedendett egyszer a kereskedés, hogy vasutakat márcsak egy perczig sem nélkülözhetni, akkor, úgy hiszszük, a vasut mellett a csatorna is még mindig kamatozó lehetend. Azért ismételve üdvözöljük a szlavoniai társulatnak csatornaügy körül kifejtett ezen munkásságát, 's neki minél nagyobb erélyt, minél szilárdabb kitürést, 's derült kedvet kivánunk. — Eszmekapcsolatnál fogva nem mellőzhetjük megemlítni, miszerint a társaság figyelmét nem kerülé el az Amerikában nemrég felfödözött ‚földvájó' (Erdexcavator) nevü igen czélirányos gőzgép sem, melly 8 lóerővel birván, mintegy 24000 váltó forintba kerül, 's általa tömérdek embererő 's költség kiméltetik meg a csatornák ásatásánál, 's hogy a vállalkozók egyik igen munkás tagja, egy illy gép használását szándékolja jelen vállalatnál is. Rövid ismertetéseül megemlítjük, miszerint e gép kezelésére két munkás kivántatik csak; az naponkint 8—10 mázsa tüzelőszert emészt, 's a ráfordítandott költség legfölebb 30 pengő forintot tesz, és 12 óra alatt 1100 köb-meternyi földet váj ki, mihezképest tehát 180—200 ember munkáját végezi, 's pedig sokszorta gyorsabban; mert ugyanazon helyen, mellyen gép dolgozik, csak 8 embert lehetne felállítni.

E nagyhasznu gép létezésében, melly mindenesetre hatalmas tényezőkép járulhatna a hazánkbeli csatornázás munkájához, figyelmeztetni vagyunk bátrak a törvényhozó-testület azon választmányát, melly különösen a közlekedési eszközök létesitése tárgyában munkálkodik, venné kellő szemügyre és méltánylatra az eszékbroodi, vagy mint már magát nevezi, szlavoniai csatorna-társaság áldandó ügyekezeteit, 's a vaspályákróli gondoskodása közben ne feledje: milly üdvös lehet, még a mellett is, a tervezett csatorna létesitése, kivált a nagyobb tömegü áruk szállitására. — Ha van széles ez országban magyar, ki a vaspályák minélelőbbi létesitését forrón ohajtja, ugy mi annak valljuk magunkat: de nem titkolhatjuk el abbeli meggyőződésünket, hogy vaspályákat legelőbb, 's kiválólag csak ott ohajtanánk, hol azok szükségét, vagy a személyes közlekedés gyorsasága, vagy helyszini körülmények kivánják meg. Szlavoniában mi az elsőséget mindenesetre 's minden tekintetben, a csatornázásnak adnók, melly ott földfekvés 's vizbőség tekintetében olcsóbban 's könnyebben kivihető, 's a többnyire terjedékesb, tömegesb áruk szállitására alkalmatosb.

Valóban ohajtható volna, hogy a törvényhozás különösen a jelentéstevő társulat ügyekezeteit hő pártolásra méltatná, 's vállalatának kivitelét ollyképen könnyitné, hogy — mint a netalán épitendő vaspályákról halljuk — itt is biztosítna a vállalkozóknak belefektetendő tőkéik után némi kamatot. Ezt egyébiránt csak azon esetre ajánlanók, ha csakugyan a vaspályák körül kamatbiztosítás történnék: mert nem szeretnők, hogy különben a csatornázók roszabbul álljanak, mint a vaspálya-vállalkozók; de mi általában a kamatbiztositás elvét ajánlani nem akarjuk. Tudjuk, miszerint az illy kamatbiztosítás mellett sok fontos ok harczol; de harczol ellene is nem kevésb, 's különösen az: hogy egész ország adózik olly vállalatra, melly épen annálfogva, hogy illy segedelmezés által tartathatik fen, a czélnak — a kivánt közlekedésszaporitásnak — meg nem felelt. — Egyébiránt talán lesz még alkalmunk ezen érdekes tárgyat bővebben fejtegetni.

Fővárosi hirek és események.

Pest, april 10kén. Elmultak a szent ünnepek 's a fővárosi nép ujabb vidorsággal lát munkájához, miután húsvéthétfőn a sz. Gellért hegyén derekasan kimulatta magát. 'S e népmulatságnak a leggyönyörübb idő kedvezett. Ezer meg ezer ember lepte el az egész hegy ormát és oldalait; a zaj és ujjongás átharsogott Pest csöndesebb utczáira is, mellynek élénkebb részeit szinte hullamzó népcsoportok tarkiták, ugy hogy bajos volt vala meghatározni: vajjon a sok selyem vagy nemselyem piperéjü nézőné — nézni jött-e, vagy inkább nézetni.

— Örömünkre szolgál, hogy az országház épitendése iránt nyilvánitott első nézetünket, miszerint alkalmas helyül a füvészkertet 's környékét gondoltuk volna, épitészi tekintélytől is támogatva látjuk. Cassano József jeles épitész ur, t. i. szinte illy véleményen volt eleinte; de miután a többség a nagytérre szavazott, ő is kinyilatkoztatá, hogy e hely igen is alkalmas a nemzet legnagyobbszerű egyik épületének magába fogadására, azért is, mert a tervezett dunaparti épület a rosz alapföld miatt vagy egészen alkalmatlan, vagy legalább felette költséges: mert ott csak az illő alap elkészitése is fél millió forintba kerülne, — 's azért is, mivel a nagy téren az épület parkszerü körlete által a közönség némileg sétányt is nyerne. E mellett inditványozá, hogy egy más tágos szép tér nyerendése tekintetéből a harminczad a leendő kikötő tájára áttétetvén, igy a József- és szinház-tér díszes hosszad-térré olvadna össze. A mi pedig a nagy téren épitendő országházat illeti, ha már ez csakugyan elfogadtatnék: e tekintetben ki kell nyilatkoztatnunk, hogy semmikép sem hajolhatunk a ‚Tageblatt' emlitette 's Hild tervezte azon vonalra, mellyben az épület fekvése inditványoztatott, t. i. hogy az az Ürményi-háztól a tér másik oldaláig átnyuló hosszad négyszög legyen, mert igy aligha nagyszerű dísz-épület alakját viselhetné; hanem Cassano ur inditványa mellett nyilatkozunk, ki a tér közepét szeretné az épület által elfoglaltatni. Véleménye szerint a hosszad négyszög nem igen alkalmas czélszerű belső osztályozásra; illy épületnek minden oldalról egyformán távol kell állani a zajtól és folytonos zörgéstől, holott hosszad-alakban három oldala igen igen közel esnék a zajgáshoz; de mivel a netaláni eltisztitlanitás kerülése végett különben is rácsosal kellene az egészet körülvenni, e közt 's az épület közt pedig díszkocsik járhatása végett legalább 18 lábnyi tért hagyni, a fő homlokzat nem esnék a miatyánk- és sasutcza vonalába, mi az egészet sajnosan eldisztelenitné; — a házak közelsége tűzvész alkalmával igen veszélyes lehetne; ülések alkalmával pedig lánczczal kellene elzárni az ott olly élénk közlekedést, mi nem csekély kárával az ottani lakosoknak történhetnék; rendkivüli esetekben, például, minő a cholera ideje volt, számos kellemetlenségnek volna kitéve a hátulsó homloksor, holott középett, minden oldalról egyenlő távolságban, nagyszerű sztylben épülve 's parktól körülvéve önálló 's valódi díszül szolgálna. Egyébiránt azt hiszi e jeles épitész, hogy illy középületre nem kell költséget kimélni, hogy nemzethez méltó nagyszerüségben jelenjék meg, 's véleménye szerint csődületet kellene hirdetni a tervezetek készitésére. Ebbeli nemes önérdektelenséget tanusító javaslatát a derék müvésznek, az országos kiküldöttség, mint halljuk, el is fogadta; és szerény véleményünk szerint is, igen helyesen: mert a sok jeles közől a legjelesbet 's legalkalmasbat kiválasztani mindenesetre háladatosb, mint egyhez föltétlenül kötni magát. — Nem mulaszthatjuk el ezuttal méltányló dicsérettel említni meg Cassano ur polgári szent kötelesség sugalta, minden önérdektől ment tiszta jellemét, mellyel magát a derék müvész ez alkalommal is, részint az országos választmány tanácskozásiban, részint a városi hatóság elnökéhez beadott nyilatkozataiban, mellyeknek jelen közlésünk hű kivonata, magát kitünteté. — Mint halljuk, a csődület utján készülő legjobb terv 800, a másodrangu pedig 200 aranynyal fog jutalmaztatni.

— Lapjaink 26ik számában említés tétetett a fővárosi hirek rovatában egy ujon épülő házról, melly külsőleg nem a legszilárdabbnak mutatkozik. Azonban miért ne volna lehetséges, hogy épületben is csaljon a külszin, ha annyi más dologban történik ez? 'S miért ne volnánk ezt annál inkább hinni hajlandók, midőn épen e csalódás válhatik az illető tárgy mentségeül? Mi ugyan azt hiszszük, hogy épitkezési szilárdság tekintetében egészen rendén van arra is ügyelni, hogy még külszínre se legyen csalóka, kivált hol három emeletes ház forog kérdésben: azonban szivesen akarjuk hinni, hogy ez ügyben, az adatot közlő tudósitónk szeme csalódott. Azóta t. i. láttuk az épitészeti szabályokat, 's az ezekre vonatkozó szépités-biztossági engedelmet, melly az érintett ház épitése tekintetében is szorosan a szabályokkal egybehangzólag adatott ki; annál szivesebben hiszszük pedig, hogy az épitő ur lelkisméretesen ragaszkodott azon szabályokhoz, mivel maga is épitőmester levén városunkat már több jeles középülettel is megajándékozá. Azon furcsa szemcsalódás tehát onnan származhatott leginkább, hogy azon épitész ur új házát egészen külső állások nélkül, csupán udvar felöli állások alkalmazásával épitette, miszerint az épülő falak szokatlan meztelensége idegenszerüleg hathatott az azt futólag megtekintőnek szemeire; 's igy nincs egyéb kivánnivalónk, minthogy ez épület valóban olly szilárd és tartós legyen, minő gyengének és roskatagnak az első tekintetre mutatkozott.

— Nemzeti szinházunkban jövő szombaton, april 13kán Egressy Gábor javára bérletszünéssel fog adatni: „Othello" szomorujáték 5 felvonásban, Irta Shakspeare, forditotta Vajda Péter. Az igazgatóság a nevezett müvész iránt, ki külföldi müutazása 's annak következtében történt betegeskedése után, mint ujonan szerződött tag először lesz szerencsés föllépni, figyelmét tanusitandó, anyagi veszteségeit ezen jutalomjáték által ohajtja kárpótolni, 's a t. cz. közönség részéről minél bővebb pártoló részvétért esedezik.

Országgyülési tudósitások.

Közöljük ezennel részletesben a mart. 26kai CXXXdik országos ülést a mgos FőRRnél, melly orsz. biró ő excllja elnöklete alatt tartatott. — A városi munkálat feletti tanácskozás folytában a 230d. §nál az előbbi határzatnál fogva ezen módositás tétetett: „rendszerint a főfelügyelő, 's annak akadályoztatása esetén 'stb." A 131. §. vége azonban mint fölösleges, vagy nem czélirányos és surlódasokra okot szolgáltatható, módosittatott. Ha a törvények ezentul meg fognak tartatni, ugy magában a törvényben 's az abban foglalt büntető sanctióban leend megtartásuk kezessége, de illy szövet a törvénybe nem való. — Ezért a törvény végszavai most igy hangzandnak: „akkor a szavazattal biró többi tisztviselő öregebbike viselje az elnökséget." A közgyülésekbeni csend és illedelemről rendelkező 240—247 szakaszok helyébe a városi követek munkálatának 174. §a tétetni rendeltetett: „174. §. hallgatóságnak a tanácskozási teremben sem helyeslés, sem helyben nem hagyás jeleit adni nem szabad, melly ha mégis ezekre fakadna, a polgárgyülés elnöke, az egyszeri rendre igazitás nem sikerülte esetében a hallgatóknak rendelt helyet kiürittetni, és az napon bezáratni köteles; ha pedig csak egyes személy zavarná a tanácskozásokat, azt kivezettetni hatalmában áll." Hozzáadatván a kihágók ellen a törvényes büntető sanctio. A 249. §nál a „közgyülés" szó „város tanácsa" által pótoltatván, tanácskozás alá került e szakaszban az országgyülési követeknek adandó utasitásokat tárgyazó a) pont, melly főérdekü vitatkozásokra adott alkalmat. — Egy gróf és főispán helyettes ezen kérdés eldöntetését azon időre kivánta halasztatni, midőn az országgyülés elrendezése in complexu 's rendszeresen fog tárgyaltatni. Az utasitás-adás nincs szoros kapcsolatban a városok elrendezésével, 's azért ez annak hija miatt csonka munka nem lesz. Magokra a megyékre nézve sincs illy tárgyu törvény, 's igy már csak egyformaság tekintetéből is, melly a városok 's megyék közt czéloztatik, itt is az utasitások kérdése függőben, az a) pont pedig egészen ki lenne hagyandó. Egy báró egyet érte ugyan előbbi szónokkal az elv iránt, de nem motivatiójára nézve. Mihelyt az a) pont innen kihagyatik, azon pillanatban megszüntettek a városokra nézve az instructiók; miután pedig a városi követek vokssal lesznek felruházva: természetesen következik, hogy ha ezen követek utasitás nélkül jelennek meg országgyülésen, azonnal a megyékben is megszünnek az utasitások. Ezt ugyan szónok távolról sem ellenzi, hanem lehető legnagyobb előlépésnek tartja. A végzés mindenesetre fontos lesz, t. i. vagy positiv fentartása, vagy positiv eltörlése az utasitásoknak. Az utasitások valódi szerencsétlenség. — Nem kivánja ugyan itten szónok a külföld példáját felhozni, mert nagy a különbség, leginkább e tárgyra nézve, köztünk és más országok közt; de csak elvontan is te-

kintve az utasitásokat, kétségtelen, hogy azok örök ellenzésben állnak a törvényhozás főfeladásival: gondoskodni az egész ország boldogságáról, képviselni annak érdekeit, ismerni szükségit, következetesen öszpontosítni az ország intelligentiáját. Mindez az utasitások mellett lehetetlen, mert ezek mellett a követ csak megyéjét, nem pedig az egész országot képviseli, a provincialis érdeket kénytelen a köz jónak fölibe helyezni. — Capacitatiónak utasitások mellett helye nem lehet, 's a szabad akarat le van bilincsezve általok. Vagy megtartatnak szorosan az utasitások, vagy nem: ha igen, akkor többnyire csak a relativ többség határoz, 's igy néha épen az lesz végzéssé, mit a többség ellenzett; ha pedig nem tartatnak meg szorosan, akkor kénytelenek a követek a közelebb álló inditványhoz állani, mi azon maneuvrekre ad alkalmat, mellyek által az ügyesség diadalmaskodik a kötelességen. Szónok tehát örvendeni fog, ha az utasitásadás a városokra nézve megszüntetendik, mert az utasitás csak a szabad választási jog kijátszása. Theoriában igen szép a nemességre nézve, hogy az országgyülésen csak az ő akaratja teljesittetik; de tulajdonképen ki adja a követeknek ezen utasitást? Ollyanok, kiket a nemesség arra meg nem bizott, hanem kik csak azon kedvező helyzetben vannak, hogy vagy a megyei gyülés helyén laknak, vagy gazdagabbak, vagy nagyobb befolyásuak mint a többiek. A követ pedig akarat nélküli géppé aljasodik, kinek belső meggyőződését követnie nem lehet 's igy Magyarországban jelenleg minden embernek szabad kimondani véleményét, csak az országgyülési követnek nem; minden megye, minden város képviseltetik, csak maga az ország nem. — Egy gróf 's főispán egyszerüsitni akarván a törvényt, azt akarja kimondatni, hogy azok, kik a követet választják adják is annak az utasitást. Figyelmezteté egy báró 's főispán, hogy az a) pont kihagyatásának nem az lesz egyenes következése, hogy az utasitás-adás hiányai megszünendnek, hanem hogy perplexitásba jövend a város; azért rendeltetni kivánja, hogy csak a polgárgyülés adhasson utasitást. Itt azonban egy báró azon nehézséget tünteté elő, hogy e szerint mégis nem az adna utasitást, ki a követet választotta. A megyékben, bármikép legyen in praxi, jogszerüleg legalább minden nemes szólhat az utasitáshoz, de a városokban a már hozott végzés szerint lehetetlen, hogy az, ki választ, utasitást is adhasson, 's már csak ez is elég ok arra, hogy az a) pont kihagyassék. Ezen nehézségre nézve megjegyezé később egy gr., hogy ez a t. RR. szerkezetében fenáll szinte. Egy gróf, ki legelőször szólalt fel, rövid bevezetés után, igy adá elő a tárgy körüli nézeteit: Midőn az a) alatti pont ki- vagy meghagyásáról határoznak a m. FőRR., akkor egyszersmind egy alkotványos jognak meg- v. meg nem adásáról határoznak, és egyszersmind elkerülhetlen, midőn ezen kérdést tárgyalják, bebocsátkozni abba: vajjon hasznosak-é egyáltalában a haza érdekében az utasitások, vagy sem. Miket eddig az utasitások ellen előadatni hallottam, azok inkább az utasitási joggal eddig történt visszaéléseket illetik: főellenvetése 's erősitése az utasitás-ellenzőknek az, hogy az utasitási jog ellenkezik a képviselési joggal; de m. FőRR., vélekedésem szerint azon erősség merőben a képviselési jog értelmezésén 's definitioján alapul. Mert mi a képviselés eszméje? ez azon sarkallik leginkább, hogy azt, mit magam nem tehetek, vagy tenni nem akarok, mással tétetem, és az egyetlen sarka a képviseleti testületnek, bizonyitja ezt például maga a diplomatiai képviselet elrendezése is. Egyik ország követet küld a másikhoz, és szinte azon czimmel felhatalmazva küldetik, hogy képviselője az országnak, de mind a mellett utasitással is el van látva. Másik erőssége az utasitás ellenzőinek az, hogy a capacitatio ki van rekesztve 's hogy az utasitási rendszer ellentétben áll a törvényhozás feladásával, melly abban áll, hogy kölcsönös felvilágositás utján közjóra czélzó törvényeket alkosson. De kérdem: mi a kriterion arra nézve, hogy csupán a választottak fogják fel a t.hozás azon feladását? 's nem foghatják-é fel a küldők is 's nem használhatják-é épen ugy azon eszközöket, mint az általok választott képviselők? De m. FőRR. legtöbb előttem az, hogy az utasitási rendszer összefüggésben van a megyei 's általában a municip. szerkezettel. B. E. J. t. barátom az utasitási jogot csak illusionak állitja, és én bátor vagyok az utasitásokat a megyei szerkezet természetes kifolyásának tekinteni; mert én nem képzelhetek olly politicai testületet, mellynek jogában és szabadságában nem volna képviselője által maga akaratát tolmácsoltatni, 's valameddig a megyei szerkezet mostani állapotban fog maradni, legyenek a m. FőRR. meggyőződve, hogy addig az utasitások fen fognak 's azoknak természet szerint fen is kell állani. Véleményem szerint midőn a m. FőRR. az utasitások eltörlését határozák, az által egyszersmind távolabb következésében a megyei szerkezet ellen nyilatkoznak, mert mit akarnak a m. FőRR. a városokbul képezni? egy administratiói testületet, ugy hiszem legalább, és egyszersmind be akarják a városokat az alkotványos életbe hozni; mert kérdem, hogyha a városok, mint alkotványos testületek kénytelenek a főelv ellen föllépni, mi nyomadéka fog lenni azon föllépésnek, ha nem tudatik egyszersmind, hogy az, mit a város, mint alkotványos testület teszen, viszhangra fog-é találni, 's tolmácsoltatni fog-é leendő országgyülésen a követek által? Hogy ha elő fog állani azon eset, miszerint a magyar megyei szerkezet többé politikai dolgokrul tanácskozni nem fog, akkor legyenek meggyőződve a m. FőRR. tisztán administrationalis testületté fog sülyedni 's nem tanácskozván többé politikai dolgokrul, alkotványvédő állását az által el fogja veszteni 's az alkotvány ez által egyik legnevezetesb 's legsikeresb garantiájától fosztatik meg. Kétséget nem szenved, miszerint az utasitások, mint most állnak kimondhatlan sok anomaliával és visszaélésekkel összekötvék; de minden politikai jog csak ugy hoz üdvös sikert, ha közértelmesség kifolyása, és azt, mint a franczia mondja „raison publique" kiséri. Hiába izzadnak a m. FőRR. e nélkül a haza érdekében, és hijában codificálnak. A külföld példájára is hallottam hivatkozást, az igaz, hogy Spanyol, Portugal és Amerikában nincsenek utasitások; de nem tudom ki irigyelné azon országok állapotát! Franciaországban sincsenek utasitások, de alkotmányos tekintetben Franciaország sem az, mellyre hivatkozni szeretnék; egyedül Britannia maradna fen: de méltóztassanak felvenni a Britannia és Magyarország közti nagy különbséget, Brittaniában szabad sajtó van, és ezen különbség véleményem szerint annyira lényeges, hogy azon kérdésre nézve eldöntő; de ha még ezen különbség sem léteznék, a brit nemzet azon szerencsés helyzetben van, miszerint örökös érintkezésben áll a világ viszonyival, és számos olly statusférfiakkal bir, kiket függetlenül lehet a törvényhozás pályájára küldeni, a nélkül hogy a küldőknek rájok nézve valami felügyelési jogot fentartani szükséges volna, melly jog egyébiránt, a kiképzett közvéleményben és szabad sajtóban létezik. De mindezekkel Magyarországban nem dicsekhetünk, és mindezeket felfogva, azon véleményben vagyok, hogy az utasitási jogot, melly in ultima analysi egyetlenegy orvoslása a rosz választásnak, világosan mondjuk ki, és adjuk meg a városoknak azon legszebb alkotmányos jogot, mellyel a megyék dicsekednek. Conservativ eszme — az utasitás eszméje, és azt tartom ezen táblának hivatásához nem tartozik a conservativ eszme iránt ellenszenvet mutatni, midőn alulról jő; és valóban különösnek tartom, hogy midőn conservativ eszme pendül meg a RR. részéről, épen a m. FőRR. által nem pártoltatik. Szavazok tehát a RR. szerkezetére. — Egy nm. püspök e nehézségek elkerülésére a kérdéses pontban csak általánosan kivánta kimondatni: „az országgyülés iránti intézkedések." — Következett ezután számos nyilatkozat. Különbség tétetett a joggyakorlás és annak viszszaélései közt, és csak ez utóbbiak megszüntetése javasoltaték; — az utasitás-adás valódi szerencsének mondatott. — Egy m. gróf arra figyelmeztetett, hogy egy vonalba akarjuk állitani a városokat a megyékkel; miután pedig ez utóbbiakra nézve még jelen körülményeinkben az utasitásokat eltörülni nem lehet, a városokban is meghagyassanak. Surlódások mindenesetre következni fognak, miután már megengedtetett a városoknak, hogy alkotmányos ügyeiket elintézhessék. Azért czélirányos volna az a) pontot kihagyni, az utasitásokról pedig az általános jogok elhatározásánál rendelkezni, miután itt mellékesen illy életkérdést eldönteni nem lehet. Számosak ugyan az ez ügy körüli anomaliák 's hiányok, de ezeket egyedül a városokra nézve megszüntetni helyén nem volna. Azért e tárgy megemlitését az x) pontra hagyatni kivánta. — Megmutatta több szónok, hogy azon logicai következetesség, melly első kötelessége a törvényhozásnak, e pontnak kihagyását megkivánja, miután a városokban a képviselők választanak, ezek pedig kizárvák az utasitásból, mellyet csak a megbizottak adnak. Megemlittetett a pótló utasitások adása, melly néha a meggyőződés változásának eredménye, de gyakran politikai ármányok következése, 's példakép felhozatott egy m. báró 's főispán által, hogy a nemesség eltávozta után néhány hátramaradt megváltoztatá az utasitást, ugy hogy a követ még a gőzhajón sem levén, már az eredetivel ellenkező utasitást nyert. Ugyanezen szónok az utasitással ellátott követet nem képviselőnek, hanem commissariusnak tartja, az utasitás elvét pedig conservativ elvnek, mert kétségtelen, hogy majd minden megyében a nemesség többsége, kivált ha a szavazás titkos lesz, minden kérdés ellen fog nyilatkozni, melly az erszénybe hat, vagy az előjogok megszoritására czéloz. — Ugyanazon m. báró, ki a capacitatiót védelmezte, a politikus apostasiát emlitette, melly által az elveiben megváltozott magára süti a gyalázat bélyegét. De, kérdé ennek ellenében egy m. főisp., a capacitatiónak barátja mikint állithatja ezt, miután az, ki a capacitatio következtében politikai nézeteit változtatja, apostatának épen nem mondathatik. Egyébiránt a megyékben is lehet capacitatio, mellynek kifolyása aztán az utasitás; ez pedig többnyire a gyülés első napjaiban adatik, a midőn még az egész nemesség jelen van, 's igy mindenki hozzá is szólhat. — A vitatások folytában a külföld és leginkább Anglia példája ismételve hozatott fel, 's egy m. gr. Magyarországnak sajátságos állását, a többi tartományok politikai helyzetét, a ministerium szellemét, 's ezek szerint a jövendőt is kivánta tekintetbe vétetni. — Megpendittetett a megvesztegetés eszméje is, melly kényes pont körül eltávoztak ugyan a nézetek, de végre csak az hozatott ki, hogy a megvesztegetés teljesen sehol sincs kirekesztve, sehol sem lehetetlen. — Az utasitások ellenei az elisiok botrányát is hozták fel; de az ellenvéleményüek által azon megjegyzést nyerték, hogy illy elisiók 's ellenmondások a capacitatio következtében hihetőleg még gyakoriabbak lesznek. Egy m. püspök az utasitásoknak nyomát törvénykönyvünkből is fel akarván találni, az 1553: 7. tcz. olvasá fel. Azon m. báró 's főispán, ki az utasitással ellátott követet nem képviselőnek, hanem comissariusnak nevezte, az utasitásadás körül még ezeket mondá: Az utasitásadás kivált ugy, a mint az most történik, a törvényhozás legnagyobb calamitásai közé tartozik; 's azért ha most arról volna szó, vajjon az utasitásadás általánosan megszüntessék-e vagy nem? minden tartózkodás nélkül a megszüntetésre voksolnék; de mivel most csak a városi követeknek adható utasitás, vagyis inkább az arról szóló a) pont kihagyása van kérdésben, vélekedésem szerint provisio nélkül e tárgyat sem hagyhatjuk, nehogy törvényes intézkedés hiánya miatt zavarok és egyformátlanságok idéztessenek elő a városokban; mellyek egyike, az eddigi szokáshoz ragaszkodva, az utasitást a tanács, másodika a polgárgyülés, harmadika pedig azon okoskodás fonalán, miszerint annak kell az utasitást adni, a ki választott; az utasitásadást vagy az egész képviseleti testületre, vagy épen az egész polgárságra ruházná át. A pótlóutasitásoknak mostan divatozó módja szerint nemcsak minden capacitationak, két tábla közti közelitésnek 's egyesülésnek lehetetlenné kell válni, sőt ha ez eszközöltetik, és ennek csak az utasitások, egyébiránt is nem mindig a leghatározottabb alakban készittetvén, ezek a tágasabb 's ide vagy oda lett magyarázást eddig sem zárták ki, 's hihetőleg ezentul sem fogják akadályozni. Az utasitásadás mostani gyakorlata szerint továbbá, azon főelv, miszerint az adja az utasitást, a ki a követet választotta, soha de soha életbe nem lép. A követet ugyanis ezerek választják; az utasitást, kivált a pótlóutasitásokat, néha tizen, tizenketten, sőt néha kevesebben is, és gyakran épen azok készitik, kik legerősebb ellenzői voltak a megválasztott követnek, a mi ismét egy különös nemét a kedvetlenségeknek huzza maga után. Az utasitás megtartásának a követ visszahivásában helyzett garantiáját is olly theoriának tartom, mellyet a valóságos élet folytonosan czáfol. Ugyanis mutassa nekem valaki csak egyetlen példáját is annak, miszerint valamelly követ egyedül azért, mert utasitását meg nem tartotta, hivatott volna vissza. Történtek igenis visszahivások, de ezek, egyet sem véve ki, mind csak a vármegyékben uralkodó pártoskodás eredményei voltak, mellyek következtében megtörtént az is, hogy az utasitásához leghivebben ragaszkodó követ is visszahivatott, mert ellenei időközben ellene többséget tudtak szerezni. 'S valóban, a dolgot közelebbről tekintve, olly követet, ki magának majoritást tud mindig szerezni, az utasitás ugy sem kötelezi, miután az illy majoritással biró követ az utasitás meg nem tartása mellett is majoritásával magát jegyzőkönyvileg meg is dicsértetheti, és a visszahivást annyiszor-mennyiszer megakadályoztathatja. De továbbá az a) betü alatti szerkezet kihagyása által abeli czélja sem éretik utól, miszerint b. E. ő mlga az utasitásadást akarná ezáltal megszüntetni, mert ezen szerkezet kihagyása mellett is, a városok bizonyosan utasitást fognak adhatni, csak azzal a különbséggel, hogy törvényes provisio hiányában az utasitásadás módjában a legnagyobb és legkárosabb divergentiák fognak a városokban előidéztetni, sőt attól tarthatni, miszerint a vármegyei utasitásadás roppant kinövései (mellyek közől csak azt emlitem, miszerint megtörtént már az is, hogy a főispán elnöklete alatt, és több századok befolyásával első napon készitett anyautasitás a főispán eltávozása után ugyanazon közgyülés folytában a negyedik napon egészen megváltoztatott) a városokban is talán még nagyobb mértékben el fognak hatalmazni. Az utasitásadást pártolt m. gr. elveinek ezen 's más megtámadásaira egy m. gr. igy válaszola: Midőn azt mondám, hogy az utasitás ellenkezőinek legfőbb ellenvetésök az, hogy a képviselet eszméjével ellenkezik maga az utasitási rendszer, és ekkor azt feleltem, hogy a képviselet tutajdonkép csak azon sarkeszmén alapul, hogy azt, mit magam nem tehetek, más által tétetem, erre L. megye tisztelt főispánja azt méltóztatott megjegyezni, hogy ebből az következnék, hogy az, ki követ, nem volna egyéb,

mint csak küldőinek commissionariusa. De azt tartom, hogy ezen eszme „képviselő“, nem azt foglalja szükségkép magában, hogy a képviselő azt tehesse, mi neki tetszik, és ép olly kevéssé rekeszti ki azt, hogy azt tegye, mi neki kötelességül tétetik. A képviselő iránt az én értelmezésem szerint a bizodalom kisebb körbe szorul ugyan, és midőn elválasztatik valamelly követ, nem mondatik, hogy benne összpontosul az általános bizodalom, hanem csak azon bizodalom, hogy ő azt, mit kötelességévé tesznek, legjobban képes teljesiteni. Mi a capacitatiót illeti, az vettetett szememre, hogy megpendittetvén a capacitatio eszméje, nem feleltem rá. Ugy emlékezem, hogy feleltem; ha azonban nem tettem volna, bátor vagyok most felelni. Ha a capacitatiót az utasitási rendszer kirekesztené, törvényeket hozni nem lehetne, és hogy az utasitás a capacitatiót ki nem rekeszti, a mindennapi tapasztalás és tények megmutatják, mert a mlgos FőRR. sokszor ellenkezésben állottak a t.RR táblájával, de azért kölcsönös értesülés és közelités mégis történt. De kérdem, állithatni-e, hogy a küldőket nem lehet capacitalni és reájok nézve is szinte nem hatnak-e azon eszmék, mellyek itt kifejlődnek? És hol van, ismétlem, annak criteriuma, hogy épen a küldöttek találják meg a közjót legjobban, és hogy ezért függetleneknek kell lenniök. Azt is előhoztam, hogy conservativ eszme az utasitás, de ezen szót nem ellentétben hoztam fel az előhaladási eszmével; a conservativ eszmét csak azon értelemben vettem, hogy annyiban conservativ eszme az utasitás, mennyiben a dolognak békés kifejlődését garantirozza. Hivatkozom a historiára, és emlékeztetem a FőRket, hogy Britanniában, hol szinte nincsenek utasitások, volt eset, hogy egy parliament annyira elfajult, hogy Cromwellre lőn szükség, ki azt széjjel kergesse; hasonlóan Franciaországban az ötszázak tanácsának megszüntetésére nézve egy 18ik Brumaire kivántatott meg. Egy Cromwell, egy Napoleon azonban csak egy évezredben jönek elő; ezek azon nagyszerü orvos-szerek, mellyeket használ a gondviselés de csak különösen kegyelt nemzeteknél, és igy más orvosságról kell gondoskodni a nemzeteknek e tekintetben. Leggyakorlatibb és legczélszerübb orvosság a képviselők elfajulása ellen az utasitási jog; mert nem képzelhető-e azon eset, mikép annyira fajulhat-el egy képviselő testület, hogy az ország érdekével ellenkezőleg müködjék? és ekkor mi orvossága van a mélt. FőRRnek, ha utasitás nincs? Ezen értelemben vettem én a „conservativ“ kifejezést, a mennyiben t. i. convulsiók nélkül a haladást biztositja, és ezek azok, mik engem arra birnak, hogy előbbeni szavazatom mellett maradjak. Az a) pont alatti szerkezetben az országgyül. követeknek adandó utasitások alatt a t. Rendek ugy látszik, nem akarják kimondani azt, hogy minden polgárgyülés tartozik ellátni utasitással követét; én azt ugy értem, hogy csak megengedőleg mondja ki. Ha azonban a m. FőRR. ebben felakadnak, az „adandó“ szó helyett lehetne mondani „adhatandó,“ és akkor azok is, kik attól félnek, hogy a polgárgyülés utasitásadásra ezen szerkezet által köteleztetnék, meg lennének nyugtatva. — Több szónok, e fontos kérdésnek mellékes, incidentalis tárgyalását veszélyesnek állitá, miután átalakulási szakunkban olly intézkedések hozandók létre, mellyek jó gyümölcsöt teremjenek's átszivarogjanak a nemzet szellemébe. Kiemeltetett a mostani országgyüléseknek a régiebbektőli lényeges különbsége, melly utóbbiakban leginkább csak arról vala szó: hány lovas, hány gyalog katona álljon ki a harczmezőre, mig jelenleg a legszövevényesb közjogi élet-kérdések tárgyaltatnak, mellyek a tömegek felfogása felett fekszenek, 's azért az utasitások már csak akadályul szolgálnak, mert a kortes-kedéstől ne várja az irányt az ország; ne sanctionáltassék tehát e törvényben az utasitásadás elve. — Egy m. gróf az e tárgy feletti intézkedést azon nagyszerü experimentumok közé sorozta, mellyek eredménye előre ki nem számitható. Azért e helyütt csak permissiv rendelkezés tétessék, hogy a városok ne nyerjenek exceptionalis állást, 's illy törvény mellett az lesz az egész különbség, hogy némelly városi követ utasitással fog az országgyülésen megjelenni, a másik utasitás nélkül. — Ezen nézet a többség által pártoltatván elnök ő nmga a végzést a szerint mondotta, hogy az utasitások emlitése megtörténjék ugyan, de nem az a) hanem az x pont alatt 's ott is csak megengedőleg, hogy t.i. az utasitást polgárgyülés adhassa.

A t. KK. és RRnek mart. 20kán tartott CXX4Id. országos ülésökben az országgy. évenkinti tartását illető tanácskozást, elnök ő nm. azon figyelmeztető előterjesztéssel kezdé meg, miszerint a jelen intézkedés egyike levén azoknak, miket a külföldtül kölcsönözve, hazánk boldogságát 's a nemzeti jóllét fölvirágzását véljük általa eszközölhetni: mulhatlanul szükséges, hogy hazánk viszonyai kellő tekintetbe vétessenek. A jelen intézvény behozatala iránt ovatos eljárást kivánnak hazánk municipiumai 's a bennök eddig erőteljesen működött alkotványos élet. Más nemzeteknek, hol évenkinti parliamentek vannak, nincs illy municip. életök; pedig kétséget nem szenved, hogy ők is örömest 's minden áron megszereznék azt magoknak, ha tehetségökben állana. — Ne koczkáztassuk, ne gyengitsük tehát az alkotvány azon elemeit, mellyek üdvös létét el nem ismerni lehetetlen. — Nálunk magok a municipiumok intéznek el számtalan olly kérdést, melly más országokban egyedül csak a parliamentnek lehet föladata; mert hol a kormány minden tisztviselőt maga nevez ki, hol saját rendeletit saját egyedei által szigorun végre is hajtatja, hol az adót évenkint a hatóságok belszükségeire is országgyülésen kell meghatározni: ott nemcsak több tárgya van az országgyülésnek, hanem annak évenkinti tartása mulhatlan föltétel is. Azért, hogy nálunk évenkinti országgyülés nem volt, koránsem mondhatni, mint ha a közügyek elhanyagoltattak volna; mert föl levén osztva az országgyülés és municipiumok közt, elintézésök egyszerüsitve 's gyorsitva volt; 's ha ezentul olly tárgyak is országgyülési tanácskozások alá vétetnek, mellyek eddig a helyhatósági körbe tartoztak, ennek hatása csökkenni fog 's életereje lassankint elalszik. — Végre is oda megy ki e tárgyban a kérdés: mellyiket akarjuk választani a kettő közül? elnök ő nm. előtt legalább kétségtelennek látszik, hogy mind alkotványos életünk föntartása 's további fejlesztése, mind helyhatósági intézvényink üdvös hatása egyiránt ellenzik az országgyülés évenkinti tartatását, mellyre a haza normalis állapotában semmi szükség nincs. Más idők 's más viszonyok voltak akkor, midőn annak szüksége fönforgott, sőt egy évben két országgyülés is tartaték. Akkor önfentartásáról kelle a nemzetnek gondoskodni a török pusztitásai miatt. Most béke napjai lebegnek áldáshozólag a nemzet fölött, 's a viszonyok kivánata szerint elég sürüen tartatnak országgyülések 's országgyülési munkálkodásink úgy megszaporodtak, hogy ide értve az szágos választmányokbani működést 1825 óta elnök ő nagym. is 15—16 évet töltött országgyülési hivatás és foglalkodásban. Egyébiránt ha jónak találtatnék is az évenkinti országgyülés, mit ugyan ő nmga nem tart, mindenesetre előbb rendeztetnie kellene az országgyülésnek; mert a tapasztalás eléggé bizonyitja, hogy négy hónapnyi rövid időszak alatt semmi eredvény nem lenne eszközölhető, egyéb hivataloktól 's a hatóságok működéseitől elvonatnának azon férfiak, 's a status gépezetének kerekei könnyen elakadhatnának. Különben is a hozandó törvények sokasága nem boldogitja a nemzetet mint évlapjaink is bizonyitják, hogy Ulászló számos törvénye csak irott malaszt maradt, oka, mivel, hogy a törvények kellő hatásukat megtegyék, idő kell azok digestiojára, melly szerint a nemzetnek vérébe menjenek át. Minduntalani ótogatás 's javitgatás, a helyett hogy éltetne 's gyümölcsöztetne, inkább hibákat 's csorbákat idéz elő. Nem kevesbbé tünik föl elnök ő nmél. előtt, hogy a követek választásáról a RRek nem intézkednek. Ugyan mi fog történni, ha a választások minden évben megujulandnak? Nem demoralisáltatik-é a nép ez által jobban, mint a mennyit négy hónap alatt javitni lehetne? Hat vagy több év pedig aligha volna megállapitható, mert a nemzet féltékenyen őrzi közvetlen befolyása szabad gyakorlatát, 's olly hosszu időre alig bizná meg képviselőit. — Egyébiránt a viszahihatási jogot nem könnyen engednék a hatóságok korlátoztatni. — 'S ha most az ebből eredni szokott gyakori mozgalmakat is a fönebb érintett nehézségekhez tudjuk, ugy világos, hogy e külföldi institutiónak hazánkba átültetését nemcsak az országgyülés, de a kormányszékek, bíróságok sőt a megyék rendezésének is meg kellene előzni. Erre több m. követ szólalt föl részint pártolólag, részint ellenzőleg, mint utasitásuk parancsolá; Gy. m. követei azonban egymást elidálták, egyik a minden föltétel nélküli inditványt már a kerületben is ellenezvén, minthogy küldőji a követválasztást három évenkint rendelék megállapittatni, a másik követ pedig az inditvány mellett nyilatkozván; küldőji kivánatát azonban föltételkép szintén előterjesztve. — Az elnöki ellenvetésekre hosszas beszédben válaszolt B—. megye követe, mellynek mint egy utána fölszólalt tag mondá, szeszélyes fordulatit, merész szökdelésit 's az eszmék összefüggését nehéz volt kitalálni. — Emlité ugyanis szónok azon állitást, hogy ha az országgyülés évenkinti tartásának lehetlenségét annak rendezetlensége okozza: ugy ez a 3 éves országgyülés ellen is áll. Tagadta, hogy ez által a municip. élet csorbát szenvedne, sőt ugymond „legsouverainebb“ befolyását érendi el. A négy hónapot elég időnek állitá eredvényezésre. — Szólt azután az 1836ki hosszas országgyülés csekély eredvényéről; a kora elisiókrul; a conserválásról. Ugyan mit akarunk conservalni, ugymond, hisz nincs egy törvényünk is, melly számtalanszor meg ne sértetett volna; 's ha valaki megmagyarázza neki: mit kell conserválni: ugy ő hamuval fogja fejét behinteni 's böjtöt és penitentziát tartani. Nézzük állapotunkat akár tükörben, akár camera obscura-diorama-, panoramában vagy kaleidoskopon: mindenfélekép elborzadunk, mert minden teendőnk hátra van. — Pedig nincs t.hozó test, melly ennyit dolgozik; de végre kifárad a véges emberi erő; a követek számítják az időt, mikor szabadulnak már meg, 's eljárásuk hasonló egy szegény muzsikuséhoz, ki felét kótájinak asztal alá hullatja; mert ugymond mi nem vagyunk olly képviselők mint más nemzetekéi, mi iskolás gyermekek vagyunk, kiknek a szabott órában meg kell jelenniök, kik önmagok szerint csak pár hétig nem távozhatnak el, holott némelly minister már most is epedve nézegeti: olvad-é a hegyek tetejirül a hó, mert nehezen várja a fürdőbe-mehetés időszakát. Velünk azonban nem törődnek; azt gondolják: most már megcsendesültek, neki szoktak, tehát csak hadd dolgozzanak 'stb. 'S im az egyik ok, miért kell évenkint tartani az országgyülést; t. i. hogy mindig uj erők működjenek, ne pedig zsibbadozók. Szólt végre még a törvények jobbra balra magyarázása, több országgyülésre megválasztott követek 's föltünedező szilárd jellemek, paradicsom almája, kannibalok 'stb. felől, minek kapcsolatosságát gyakran sebes rohamu előadása miatt sem lehetett fölfogni. Beszéde némelly részeire 's tett kérdéseire a követek közől ketten is megfeleltek kielégitőleg. Lajos Fülöpnek rólunk való tudására nézve megjegyezteték általuk, hogy olly tevékeny szellemü fejdelemnek, ki annyit olvasott 's még többet gondolkozott, igenis van gondja ránk, tudja is hogy mit csinálunk; mert kétséget sem szenved, hogy tanácskozásinkrul a franczia követ részletesebben van értesitve mint küldőink. Azon kérdésre: mit akarunk conservalni? válaszul adaték: azon alkotványos törvényeket 's intézvényeket, mellyek szerint erős municipiumok mellett hathatós kormányzási rendszer gyakoroltathassék. Az ülés eredvénye az inditvány elfogadtatása volt 's igy az e tárgyu üzenet, fölirási és törv. javaslat helybenhagyattak.

Csatolványul.

Második üzenete a KK. és RRnek a m. FőRRhez a bünt. törv. javaslat börtönrendszerről szóló IIdik része iránt. Nemzetünk alkotv. intézetei közt alkalmasint a büntető törvénykönyv az, mellyre a törvényhozás eddigelé legkevesebb gondot fordita, melly eddigelé nálunk a legszükségesebb elemi alaptörvények irányában, törvények hiányában, törvényhatóságok szerint 's ezekben ismét időnkint változó határzatlan szokások által pótoltaték 's engedtetett pótoltatni, mind a mellett is, hogy a polgárok szabadságát biztositó egyéb állodalmi intézet ész- és korszerü büntető törvénykönyv nélkül teljesen bevégezettnek nem tekinthető — mind a mellett is, hogy e nélkül az ártatlan életü polgárok magokat sem a hatalom önkénye, sem a gonoszak merényei ellen biztositva nem érezhetik. De épen mivel a bünt. törvénykönyv ugy polgári, mint önálló fontossága a nemzetben mindinkább mély meggyőződéssé válik; épen mivel ujabb időkben a nemzet a külföldi előhaladás megismerése után ebbeli saját hátramaradását szörnyü világitásban szemléli: általa erős hittel reméltetik, kivált az orsz. választmány olly jeles előmunkálata után, mikép az ország népe elvégre részesülni fog egy régóta várt jó bünt. t.könyv áldásaiban; 's miután a KK. és RR. a nemzet e nagy reményét nemcsak ismerik, de osztják 's ki is fejezik, — nem vonakodnak megvallani, hogy a közerkölcsiség 's vagyonbiztosság veszélyeztetése nélkül bünt. t.könyv behozatala tovább nem halogattathatik; és hogy épen azért, nem kis aggodalommal töltettek volna el a mélt. FőRR. első válaszüzenete által is, mellyben előterjesztett három rendbeli javaslatukkal a bünt. t. könyv börtönrendszerről szóló IIIik része igen messze időre fogna elhalasztatni, ha biztosan nem reménylenék, mikép a nemzet ohajtásaira, 's az állodalom és kor igen kifejlett, magokat naponkint elevenebben éreztető szükségeire figyelendő m. FőRR. azon javaslataiktól el fognak állani. Nem tagadják a RR., hogy uj rendszer behozatalakor mindenütt és mindenben nagy nehézségekkel kell küzdeni, következőleg a magányrendszer behozatalakor is; de azokat a mélt. FőRRkel ellenkezőleg, jelen esetben nem tartják meggyőzhetleneknek; mielőtt azonban ezekre felelnének, a mélt. FőRR. azon ellenvetése folytában, melly a magányrendszer sükerének általában is ugyan, főkép körülményeink közötti bizonytalan voltából merittetett, a KK. és RR. azt kérdik: vajjon lehet-é a magányrendszert még most is annyi nép és évek tapasztalása után épen ugy meg nem oldott feladatul tekinteni, mint tekintetett azon kor 's népek által, mellyek minden kisérlet és tapasztalás nélkül a legelső javitófogházat tervezték? vajjon azon magányrendszert, mellyet a bünt. t.könyv alapjaul a mélt. FőRR. magok is elfogadának, ha csak a külföld hivatalos utakon is közzé tett minden tapasztalása meg nem vetetik, lehet-é olly fejletlennek 's fogánatában olly határzatlannak állitani, mikép hazánk határain belül 's nemzetünk körében teendett kisérletek nélkül azt sem lehetne megmondani, hogy e büntetés olly kegyetlen lesz-é, mellyet alkalmazni tilt az emberiség tisztelete, vagy olly enyhe, melly által a közbiztosság veszélyeztetnék; vajjon általában a javitó rendszer jótékony sikere mellett nem leghathatósb tanubizonyságot tesz-é azon körülmény, miszerint támadatától fogva az mindig tökéletesedik, mindig terjed; 's mig egyrészről évenkint uj meg uj törvényhozás által látjuk elfogadtatni: másrészről nem mutathatnak példát, hogy valamelly törvényhozás által, melly azt egyszer elfogadta, tapasztalt czélszerütlenség miatt elvettetett volna? és vajjon: azon egyes tapasztalók, kik szerint ez intézetnek nem volt azon hatása, — melly tőlük váratott, ollyant vártak-é ezektől, melly józan számitással és ész-

szerüen várható volna? Igaz, ez intézetekben a rab nem javult meg mindig gyökeresen, a gonosztevő nem lőn mindig egészen uj emberré; de ez erkölcsi tökéletes átváltoztatást a KK. és RR. tulfeszitett követelésnek is tartják. Ellenben általányosan a javitórendszer, különösebben pedig a magányrendszer szabályszerü eredvényeinek tudják és hiszik azt, hogy itt a rab nem romolhatik el, mi ennek roppant elsősége mostani tömlöczeink felett; azt, hogy a kiszökés szinte lehetetlen levén, a büntetés annál bizonyosabb és elrettentőbb; azt, hogy a rab rendezett munkája által a fogházköltségek megtérittetnek; továbbá azt, hogy a henye dologhoz, a makacs engedelmességhez szokván, a tudatlanirást, olvasást és mesterséget tanulván: a rab, ha nem tette is magáévá a jók erkölcsét meggyőződésből, de magáévá tette azok külső szokásait és törvényszerü viseletét önhaszna miatt; és végre azt, hogy e fogság annyira bir a büntetés jellemével, mikép roszat és fájdalmast kivétel nélkül mindenre nézve foglal magában. És körülbelül ezek azon eredvények, miken tul követeléseit az állodalom — mint legközelebbi természeténél fogva jogintézet — a fogház, mint szinte inkább jog és kevésbbé erkölcsi intézet elleneben nem is igen terjesztheti: szóval, ez azon büntetés, mellyet ugyszólván egyedieslthetni; mert a melly rabnak lelke elcsügged, vigasztalással eleveníti meg; kinél tanács hiányzik, azt oktatással fegyverzi föl; kiben rosz akarat és dacz szembeszálló, azt a magány és sötétség szellemi fegyverével győzi le; kit letör bánat és szenvedés, azt látogatókkal támogatja, azaz: jót és roszat, vigasztalást és szenvedést a magányos kamrákban világ, szabad lég, táplálat, munka 's látogatók változtossága 's különféle mértéke által akkint bocsáthat, mint azt mindenik rab lelki állapotja megkivánja; és igy e büntetésnek már természeténél fogvást okos és gondos igazgatás járulván hozzá, a mélt. FőRRk. sem attól nem tarthatnak, hogy e büntetés talán kegyetlenebb lesz, mintsem alá lehessen vetni a rabokat, kik azért emberek lenni meg nem szünnek; sem pedig attól nem félhetnek, hogy talán enyhébb lesz, sem hogy alkalmazása mellett a közbiztosság nem veszélyeztethetnék. — Mennyiben azonban a méltóságos FőRR e rendszernek nem annyira más nemzeteknél mutatkozott üdvös foganatán, mint inkább azon kétkednek; vajjon országunk különféle faju, szokásu, életmódu 's jellemü lakosai között fognak-é ennek hasonló jótékony hasznai bekövetkezni: erre nézve a KK. és RRdek azt jegyzik meg, mikép e rendszer a lélektan törvényein alapszik, mellyek az országok határai 's a népek nevei szerint nem változnak; — kisebb nagyobb módosításaik pedig mint eleve elméletileg meg nem határozhatók, ugy nem is egy mintabörtönbül, hanem csak az élet minden körülményei összes hatásában, a rendszer teljes alkalmazásakor megismérhetők: megjegyzik azt, miképen nem képzelhető, hogy a melly rendszer a földgomb ellenoldalain fekvő két világrész legkülönzőbb faju, szinü, nyelvü, szokásu, müveltségü 's polgári szerkezetében élő népeinél találtatnék alkalmazhatlannak? vagy azt kellene a RRknek föltenniök, hogy nemzetünk másokéhoz nem hasonlítható természettel és lélekkel biró nemzetnek tartathatik; mert csak igy látnák alaposnak a mélt. FőRR. azon ajánlatát 's aggodalmát, miszerint még az általános és örök emberi természeten alapuló illyen intézetek hozatalában sem indulhatnak el más népek tapasztalásai után, azaz saját tapasztalásaik előtt a törvényhozások; melly elv következésében, az egyes népek által szerzett tapasztalások, a többi nép és az emberiség használható közkincsei lenni megszünnének. Mélt. FőRR. azon állitására pedig, mellynél fogvást a rendszer sikerének kétséges léte miatt, annak általános behozatala kisérlet-tételek 's egyes próbafogházak építése által külföldi állodalmakban is megelőztetett, a KK. és RR. azt adják válaszul, hogy igenis voltak idők és el is multak, mellyekben a javító rendszerrel elemi kisérletek épen olly természetesek és szükségesek voltak, mint most már alaptalanokká 's fölöslegekké váltak; hogy ugyanazon intézetek behozatalát megrendelő törvényhozások helyzete nem mindig hasonló, hanem a szerint különböző, mint főleg azon intézetek kifejlettségére nézve is különböznek a korok, mellyekben a törvényhozások azoknak behozatalát elrendelik; hogy pedig a javító fogházak ujabb időkben is, bár nem kisérlettétel végett, de leginkább csak egyenkint szoktak építtetgetni, a RR. azt látják okául, mert némelly országnak hatalmait a két rendszer között választásbani ingadozás teszi kétkedővé 's lassuvá, melly nehézség a magyar törvényhozásnál fen nem forog; mert azon nemzeteknél sokkal számosabb, már törvényhozásilag is kifejlett 's megérett közszükség és már fenálló közintézetek igényelhetvén kielégitést, a közforrások több oldalról meritttetnek; de másrészről nincs is Európában állodalom, mellybe a legujabb korban egészen uj büntető törv.könyv hozatott volna, t. i. ollyan, mellynek a börtönrendszer is egyik kiegészítő részét tenné; bizonyosan nincs pedig állodalom, mellynek fogházait az uj bünt. törv.könyv a magyarországiakhoz hasonló állapotban találta volna, mellyeket ujont felépiteni könnyebb mint megjavitani, szóval: a RRdek véleménye szerint a javító rendszernek más idegen országokban is, sem egyszerre, sem általánosan történt alkalmazása minden másféle okoknak csaknem a rendszer jótékony hatásábani kétségből vett okoknak tulajdoníttathatik. Körülményeinkről a mélt. FőRR. három nehézséget emelnek ki, mellyek miatt az általok is elfogadott rendszer mintabörtön előbocsátása nélkül tüstint és általánosan nem alkalmazható; egyik azon társulatok hiánya, melly külföldön e rabok körül a fogházakban és innéti kiszabadulásaikkor az életben emberbarátilag oktatna 's ovólag foglalatoskodnék; másik ollyan tapasztalt személyek teljes hiánya, mellyekre a fogházak igazgatása 's kezelése nyugodtan bizathatnék; harmadik roppant nagy léte a költségeknek, mellyek annyi fogháznak fölépitésére megkivántatnának. Mi az elsőt illeti: a RRdek csak azon rövid észrevételt teszik, miképen ha az áll is egyrészről, hogy azon emberbaráti társulatok nemes segedelme által a javító rendszer üdvös foganata öregbittetik és biztosittatik; másrészről az sem szenved kétséget, hogy javító fogházak a külföldön efféle társulatok nélkül is sikerrel hatván, azoknak jótékonysága e körülmény által épen nincs föltételezve, 's mindenesetre bizonyos, hogy a közvélemény jelen állásából is itélve, azon társulatok támadása a javító fogházakat megelőzni hazánkban nem, hanem csak követni 's kisérni fogja, azt pedig a RRdek semmiképen nem tudják remélleni, hogy egyetlenegy mintabörtön fölállíttatása által illyen társulatok, mellyek a m. FőRR. véleménye szerint a rendszer behozatalának föltételei, az ország minden vidékein lételre idéztetnének. 's ennél nagyobb fontosságot a RRk a másik nehézségnek sem tulajdonítnak, miután a mi igenlegest (positivumot) a börtön-személyzetnek tudnia kell, az e III. rész kimerítő czikkeiben mind benfoglaltatik, miután itt legtöbb függ a börtön-személyzet emberi szivétől 's józan belátásától, mellyek igen kis mértékben tárgyai az eltanulásnak, miután az emberi dolgok természetes folyama szerint a nem annyira egyszerre, mint folyton-egymás után épülendő fogházak bő alkalmat nyujtanak mindig több és több személy netalán szükséges kiképződésére, hozzájárulván e tekintetekhez még az is, hogy az épitések megkezdetése, annnyival inkább bevégeztetése előtt, van a nemzetnek elég ideje a külföld példája szerint kiküldeni férfiakat, kik a rendszer gyakorlati oldalával megismérkedjenek, és hogy az irodalom is, mint munkás vala a rendszer alapelveinek megismertetésében, ugy az leend gyakorlati figyelmi részleteinek terjesztésiben is. — Mindezeknélfogva sulyosabb ellenvetés volna a költségbeli, még az eredvény bizonytalan létének (egyébiránt a RR. által tagadott) esetén kivül is, ha az ugy állana, mikint az a m. FőRR. által előadatik. Most azonban sem a közlött 14 milliónyi magas költségvetés helyességének vizsgálatába nem bocsátkozván, sem azt nem fejtegetvén, hogy a törvényhatóságokbeli fogházak körül némelly anyag ingyenkapása, továbbá a pénznélküli fuvar és a rabok szinte fizetetlen munkája által mennyi kiméltetik meg, a RRdek azt kérdik: vajjon abból, hogy a magányrendszernek tüstenti 's általános, de a létesitésre nézve most még zár-idő nélküli behozatala elhatároztatik, lehet-é következtetni azt, hogy ama roppant összeg, egyszerre 's talán egy évben fog börtönökre fordíttatni, sőt inkább miután az illy óriási vállalatok létesítésére, azok nagysága miatt a legerősb akarat 's legdusabb áldozat mellett is több év kivántatik, nem világos-é: miképen azon nagy összeg szándékosan sem fogna egyszerre a börtönökbe fordíttathatni, és igy a teher szükségképen számosabb év vállain fog megoszolni? Vajjon állíthatják-é a m. FőRR., miképen ha a t.hatóságok 's a gazdag kincstár több éven által néhány százezer, — vagy talán egy millió forintot fog javító rendszerre költeni, hogy ezzel az országnak minden haladási eszközei ki fogtak meríttetni? vajjon bár mi roppant kiadás legyen is ez, mondathatik-é meddőnek, melly haszontalanul elveszett? nem nyereség-é minden uj áldásos kiadás, melly a haza határain belül előbb e népnek munkát, az iparnak táplálékot, aztán pedig mint intézet, a köz erkölcsiségnek 's élet és vagyon-biztosságnak régóta kivánt és leggyámoltalanabb néposztályra nézve legnagyobb mértékben hiányzó védelmet ad? és a számitásból kifeledhető-é ama hatalmas tényező, — melly szerint a javító rendszer mellett a rabtartási költségek vagy egészen, vagy nagyobb részben megtérittetvén, a nemzet terhe évenkint több száz ezernyi adóval könnyebbülne meg? Mi pedig a m. FőRR. azon ujmutatását illeti, hogy az országnak tömérdek teendői és szükségei vannak, erre nézve a RRk. csak azt kérdik: vajjon abból, hogy a teendők száma tömérdek, az következik-é, hogy tehát e nagy teendő ne végeztessék be, vagy e mód mellett annak száma nem fogna-é még inkább évenkint szaporodni; és továbbá: vajjon ha egyik állodalmi szükség többnek is létele miatt nem elégíttetik ki, ez okoskodás folyama szerint a javítási kérdések nem magok lesznek-é egymásnak legveszedelmesb ellenei és gátjai? Nem tagadják a KKk és RR. életfontosságát a népnevelésnek, 's hogy iránta országos intézkedés mind ez időig nem történt, nem is rajtok 's miattok mult; e kettőt azonban összehasonlítván, közöttük azon különbséget látják, hogy a népnevelés bár általánosb és mélyebb, de a bünt. törv.könyv. sürgetőbb és veszélyesb szükség, mert a még bár neveletlen, azért nem mindig gonosztevő, de a gonosztevő, mindig veszedelmes, ki ellen az állodalomnak magát 's polgárait megónia kell; de ezeken kivül a bünt. t könyvnek az elsőséget ugy ez, mint más szükségek fölött megadja azon körülmény, miszerint annak javaslata költséget igénylő más teendők közől legközelebb áll azon fejlett tökélyhez, mellyben a felség törvénynyé szentesitését elfogadhatja. Egyébiránt bár mi roppant legyen a magányrendszer behozatalára megkivántató költség, a nemzet utasitásban nyilatkozó többsége azt immár megajánlván, a RRdek örömüknek és dicsőségöknek tartják a nemzet e nagylelkü ajánlatát ismét kijelenthetni. (Vége köv.)

Megyei közlések.

Komáromból, apr. 2. Viharos felhők kavarogtak megyénk politicai egén mart. 27, 28 's 29kén, melly napokra az ugyanazon hó 5ikén tartott közgyülés alkalmával mgos főispán ur tisztujitást kitüzni méltóztatott. Ugyanis már 26án végetlen sorokban jöttek a nemesekkel megrakott szekerek városunkba, S* pártbeliek verestollasan veresszinü lobogók alatt; a G*—P* pártbeliek fehértollal nemzeti lobogók alatt vezéreltetvén; másnap szintazon lobogók alatt gyülekezett a két párt nemessége a megye udvarára, balról G*—P*, jobbról S* részén levők; mgos főispán ur pedig a kapunyilás előtt emelt állványon foglalván helyet, előadá: mikép a mai nap afeletti tanácskozásra levén kitüzve, vajjon a következő napokon tartandó tisztujitás titkos vagy nyilvános szavazattal menjen-é végbez? egyszersmind felszólitá a Rket, hogy minden ingerültség-kikerülés végett szavazat utján tudassék ki, hogy a többség nyilt vagy titkos szavazást kiván-é? 's e czélra szavazatbeszedő két fényes küldöttséget nevezett ki, melly bölcs intézkedések mindkét részről zajos tetszéssel fogadtatván, a küldöttségek munkálkodásukat megkezdék, 's a nemességet helységenkint szavazásra szóliták fel; mi is délutáni 7edfél óráig tartván, mivel a küldöttségek jelentése nyomán kiderült, hogy a mostani tisztujitás alkalmára 2755en nyilvános, 319en pedig titkos szavazást kivánnak, ennélfogva a nyilvános szavazás elhatároztatott, 's m. főispán ur másnap 8 órára a tisztujitás megkezdését kitüzé; mielőtt azonban a szavazás egészen befejeztetett, S* emberei ennek végét nem várva, a gyülésből délután egy óra körül seregestül eltávoztak. — Másnap u.m. mart. 28kán S* vezérei embereiket G*—P* pártjának az előbbi napon volt helyökre és a m. főispán ur számára készitett állvány előtti térségre állitván, G*—P* később érkezett nemessége főispán ur ő mgtól távolabb-eső térre jutott, 's amazok veres lobogói miatt előre nem láthatott; minek természetes következménye az előbbre kivánkozás lőn, miből előbb kölcsönös tolakodás származott, de csakhamar azután egymás hajába kapaszkodott a két párt, a kardosok kiméletlenül vagdalkoztak, 's néhány pillanat alatt az udvaron levő kövek és fahasábok sürün hullottak; magyar kezek onták a magyar vért, úgy hogy ha a katonaság, mellyre szinte elég kő jutott, tüstint megnem érkezik, 's a fellázadt két pártot egymástól el nem választja, minden percz több emberéletbe kerül. — Miután a két fél elkülönöztetett, mgos főispán ur az első alispán megválasztását szavazatra bocsátván, a tegnapi küldöttségek helységenkinti szavazásra a nemességet felszólitották, — mire G*—P* részén levők ugyan helységenkint meg is jelentek, és előjáróik jelenlétében szavaztak; de S* népének vezetői azon képtelen kivánságukat nyilváníták, hogy a két félnek ingerült emberei összekevertessenek 's úgy szavazzanak. Mivel azonban m. főispán ur, még több veszély kikerülése végett ezt nem helyeslé, — azért ők népöket szavazni nem engedék, hanem egy idegen szónok, hosszas beszédet tartván közöttük, mellynek rövid summája abból állt, hogy „mivel gyengébbek vagyunk, távozzunk el 's ne szavazzunk“ — a gyülést ismét, mint tegnap, oda hagyták; nem lesz talán felesleg itt megjegyezni, mikép S* embereinek vezetői legnagyobb részben más megyebeli ismeretlen egyének valának, ollyak, kik a hazában megyéről megyére O'Connell majmaiként a népet ingerelni szerte járnak, — G* P* pártolói délután 4 óraig folytatván a szavazást, mivel addig Ghyczy Kálmán urat első alispánul 2368 szavazat elválasztá, 's ezen számból a megye összes szavazatához mérve általános többség fejlett ki, a küldöttség szükségtelennek vélte a gesztesi és tatai járásbeli nemesség szavazatát beszedni, 's jelentését megtevén, m. főispán ur Ghyczy K. urat első alispánná általános többséggel elválasztottnak kimondotta, egyszersmind a tisztujitás folytatását más napra elhalasztá, midőn is a tiszti kar — második alispánul Pázmándy Dénes ur választatván — reggeli tiz orára felkiáltással megujitatott, kiknek felesketésöket m. főispán ur d. u. egy órára rendelvén, ugyanakkor számos táblabirót kinevezni kegyes volt; ezt követé a jegyzőkönyv meghitelesitése 's az illető tisztviselőknek — országgyülésen levő első alispán uron kivüli felesketése, ki is más napra érkezvén meg alispáni tisztébe ekkor lőn beiktatva. — Eképen fejeztetett be a tisztujitás, mivel pedig az alispán urak országgyülési követségben fáradoznak, helyettes alispánnak t. Kürthy Lajos táblabiró ur kéretett meg, ki is a közkivánatnak engedvén a megye kormányát országgyülés végezteig kezeibe átvevé.

„Eddig tiszt. levelezőnk, kinek tudósítása, mint a tisztujítás egész folyama alatt jelen volt 's abban részt is vett igen érdemes 's teljes hitelt érdemlő hazafiaktól hallani alkalmunk volt, minden szavában hün ragaszkodott a történtek sorához; azonban kiegészítésül becses soraihoz helyén hiszszük megemlítni a következő körülményeket is: midőn a gyülés másod napján S* ur pártfeleinek vezére a vegyes nemességet a gyülés helyéről távozásra nógatná ki, ezek közt számosan, igen számosan valának, kik felkiáltának: „miért távoznánk? maradjunk inkább Ghyczy mellett!“ — továbbá, hogy emberhalál — mert iszonyú vérhírek szárnyaltak — maga a tisztujitás alkalmával nem történt; mert azon egy is, kit homlokán kő érvén, ájultan lerogyott, később magához térve fölkelt — és szavazott; — hogy a katonaság csak akkor szólíttatott ki a megyeház körébe, midőn azt a nemes pártcsapatok (!!) összeütközéséből eredhető gyászjelenetek megakadályozása szükségképen 's igy elkerülhetlenné tette;

de megjelenvén a katonaság, egyebet nem tön, mint hogy vonalt képzett a két ellenséges (?!) magyar nemes tábor közt, ki jogai legszebbikét jött ide gyakorolni; — végül, hogy főispánja eljárását a megyei nemesség roppant többsége ollyannak elismérte, melly a törvényes szabadság határit parányilag sem korlátozta, 's melly ugyanazon nemesség többsége határozatához a legszorosban ragaszkodott, kitetszik részint abból, hogy a választási első napon, noha talán az egész tisztikar megujítása megtörténhetett volna, annak folytatását, olly czélból, hogy a vezérei által a csekélyebbszámuság öntudatával, a városból távozott nemesség is akarván, megjelenhessék, másnapra halasztotta; hogy a szavazatszedő választmányok munkálatait S* emberei panasza folytában személyesen megtekintette; 's hogy befejeztetvén a G— P. felekezetű nemesség nagy többsége által a választás, főispán ő méltóságának 's nejének, a melegkeblü Forray Julia grófnőnek pompás fáklyazene hozatott, midőn is a mélt. grófné az őt üdvözlő szónoklatra, a leghőbb honleányi érzelmeket tanusító beszédet rögtönzött, mellyre ezerszeres éljen harsogott fel a lelkesült nemesség ajakán; 'stb. — Illy körülmények közt, bár fájjon is, hogy a nemesi jogok gyakorlatában a régóta harapozó vesztegetési métely Komáromban sem hiányzott: csak magasztalni tudjuk főispán gróf ő mlsága azon ügyes tapintatát 's igazságszeretetét, mellyel a választást, illy valóban nehéz körülmények közt, a mindenesetre sokkal nagyobbszámu megyei nemesség közmegelégedésére, a lehető legnagyobb ovatossággal végezte. —

* Veszprémből apr. 2. Megyénk rendei tegnap kezdék meg havonkint tartatni szokott közgyülésöket másodalispán ur elnöklete alatt; ki előrebocsátá, hogy első alispán ur gyöngélkedő egészsége miatt meg nem jelenhetvén, az elnökiszéket elfoglalhatni szerencséjének tartja, kivált ha az összegyülteket nagyobb számban üdvözölhetné. — Miután elnöklő alispán ur inditványára meghatároztatott a követk. közgyülés, törvényszék 's emlékeztető gyülés határnapja: a) olvastattak többrendbeli tudositásaik országgyülési követeinknek. Midőn ezekben a haza közösen megismert szükségeinek orvoslására szolgálható kutforrások,— módok — és eszközök felfödözésével foglalkozó országgyülési választmányról tétetett említés, egy uradalmi ügyvéd emelt szót, tüzesen pattogót, oda kivánván a közfigyelmet vonni, hogy midőn szükségeinken akarunk segiteni, koldustarisznyát ne öltsünk nyakunkba. A szónoklatot, mikép elgondolhatni, éljenzés követte, hanem kik részéről? azt sem kell mondanom. Az intelligentia közakarattal időelőttinek nyilvánitá ez ovakodást, miután még tudva sincsenek a kutforrások, mellyeket az országos választmány javasland. Ennélfogva érdemileg e kérdésbe nem is avatkozánk; és ezt hagytuk meg követeinknek is — elvben elfogadván őszinte készséggel a haza és nemzet szükségein segiteni tartozó 's kivánó kötelesség eszméjét azon megjegyzéssel, hogy az magában ne foglalja az adónak természetét. Részletesen akkor szólandunk mi és követeink a kérdéshez, ha az orsz. választmány bevégzé munkálatát. b) Panaszlá elnöklő alispánunk, mikép a különbféle választmányok hanyagul teljesitik kötelességöket, 's a rendelt ülésekre a kinevezettek közől csekély számmal jelennek meg. Némellyek javaslák, hogy még nagyobb számmal neveztessenek ki a választmányok tagjai, sőt szabad legyen az üléseken megjelenni minden dologhoz értőnek. Erre megjegyeztetett: hogy, tapasztalás után szólván, minél fontosabbak a tárgyak, annál csekélyebb számu tagok foglalkozhatnak azokkal szerencsés sükerrel. Természetesen! hisz a több szakács elsózza az ételt, és a sok bába között elvész a gyermek. c) A pápai collegiumbeli tanulók kicsapongásinak vizsgálatára rendelt küldöttség nevében jelenté elnöklő alispán ur, hogy a vizsgálat nagy részben ugyan megtörtént, és, ha kivántatik, irásban is előmutathatja azt; azonban némelly jelentékeny környülállásoknak bővebb kifejlődését és kutatását az ügy igazságos elintézése szükségessé tévén, a vizsgálat előterjesztése a majusi közgyülésre halasztatott el; valamint a nevelés, kereskedés, választási kihágások, és több fontos tárgyakkal foglalkozó választmányok jelentései is. d) Az országgyülési követek fizetése iránt uj ejectatio határoztatott. e) Különbféle hatósági intézkedések, jelentések 's fölszólitások olvastattak; ez utóbbiak közt három nemes megye az ismeretes kétgarasos telekdij elfogadását hő buzgalommal ajánlá. Határozattá lőn, hogy a tárgy érdeméhez akkor szólandnak a RRk, ha az orsz. választmány e kérdés körüli munkálatát bevégzendette. f) A gyorsirói tanitószék felállitása iránt abban egyeztek meg a RRk, hogy az a pesti egyetem költségén állitassék fel. Másnap a jegyzőkönyv felolvastatván a gyülés befejeztetett.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Cartagena városának zendülői, nevezetesen a Gerona ezred, 's más már Ametller alatt szolgált katonák, minden alkudozási kisérletnek ellenszegülnek, minden máskép gondolkozót halállal fenyegetve. De a Cartagena között fekvő várdák parancsnokival már megkezdettek az alkudozások, remélhető jó sükerrel.

A véritéletek még meg nem szüntek. Az alicantei lázadásnak még két főczinkosát Queradát, és Rigált elfogatásuk után két óra mulva agyonlőtték. Zamorában Calanda és Palacia pártosfőnökök szinte kivégeztetnek. E mellett Barcelonában, hol ujabban is négy személy itéltetett halálra, a közvélemény ünnepélyekben nyilvánodik. Száz terítékü lakomán a királyné, 's anyja, de Meer báró, 's Pavia tábornok egészségére ürítettek poharakat. — Valenciában fiatal emberek virágokat szórtak az érkező M. Krisztina utjára, 's pompás albumot nyujtottak át neki, melly dicsőitésére irt költői ömlengéseket tartalmazott. Az ujonnan alkotott M. Krisztina-ezred egyenesen személyének kiséreteül van szánva. Beszélik, hogy az Espartero által feloszlatott királyi testőrsereg ismét fel fog állitatni, melly is az anyakirálynénak Madridba menetelekor kezdendi meg szolgálatát.

A Havanából érkezett tudósitások szerint a fiatal királynő kormányraléptét ott is lelkesült örömmel fogadták, 's mindenütt nagy ünnepélyességgel, 's minden csendzavarás nélkül tették le a hűségi esküt.

Ujabb telegráfi hir szerint M. Krisztina martz. 23kán tartá ünnepélyes bemenetét Madridba, tömérdek népség összetódulása mellett, melly őt legélénkebb örömmel fogadta.

Munoz ur, a királyné kamarása, az előtt a testőrsereg főtisztje, Rianzares hg czimével első rendü spanyol grand méltóságra emeltetett.

Don Arguelles Ágoston martz. 23kán Madridban meghalt.

Portugallia. Márt. 8kán a történt zavargások nyomán bezáratott a coimbrai egyetem, 's a tanulóknak azon parancs adatott, hogy legfölebb 48 óra mulva mindenki elpusztuljon a városból. E rendelet úgy látszik igen kedvökre jött a tanulóknak, mert elszéledésök olly példátlan gyorsasággal ment végbez, miszerint egy lóért a mintegy 20 órányira fekvő Portoba 120 frtot is fizettek. De már 10kén ujabb nyilatkozás jelent meg, mellynélfogva az egyetem 's lyceumnak ismét meg kelle nyittatni. A még hátramaradt kevés tanulónak nem levén kedve a maradásra szinte eltakarodott, 's igy a tanárok alig néhány hallgatónak, sőt puszta falaknak kötelesek felolvasást tartani, ha fizetésöket nem akarják koczkáztatni. Ugy látszik, az egyetem bezáratását a polgári kormánynok 's egyetemi igazgató rendelék el felsőbb utasitás nélkül, minek következése királyi roszalás, 's a megnyitásnak megparancsolása lőn. — Folyvást házmotozásokat tartanak a hatóságok. — A Serras hegyekben, mondják, tetemes számu guerilla csapatok alakultak, kik most Coimbrát is fenyegetik. Spanyol lapok már Almeida várának átadását hirdeték; de erről Lissabonban martz. 14kén még mit sem tudtak.

N. Britannia A belügyi miniszternek eljárását Ashley lord inditványára nézve a ‚Times' a törvényhozó testületen elkövetett sérelemnek nevezi, melly ugy hiszi önbecsülése tekintetéből nem fogja azt nyugodtan eltürni. Erre vonatkozólag keserű gúnynyal illyeket mond a nevezett lap: Ez természetesen nem miniszteri kérdés. Mert vajmi furcsa volna, ha egykor a történetirásban ezt olvasnák: Peel miniszteriuma lemondott asszonyok és fiatal személyek tizenkét órai munkaidejének kedveért. De talán mégis gyöngéden értésünkre adják a miniszter urak, hogy az ország, az ő szolgálatuk elvesztése iránt forog veszélyben? Legyünk ovatosak. Ha nem teszünk James ur (Graham) akarata szerint, lehet, hogy nem csupán két órai munkaidőt, hanem még ő felsége minisztereit is elveszitjük; 's ha már az előbbi veszteség vészes volna, mennyire inkább az a másik! Két órával rövidíteni a munkaidőt csak annyi, mint a gyárakat megakasztani; ám ha Graham ur leköszön, akkor vége az alkotmánynak. Bizonyára, Graham ur e fenyegetése nem lehet komolyan intézve; de hát minek ugatni, ha nem marunk? — E tárgyat a franczia ellenzéki sajtó is élénk figyelemmel kiséri, 's azon örvendetes reményét csatolja Ashley inditványához, hogy az angol gyárügynek nemsokára napja lejár. E reményt a Gallign. Messenger kissé hamarkodottnak vallja. — A M. Chronicle főleg azon tekintetből, hogy a gépek már úgyis majdnem szükségtelenekké teszik az emberkezeket, nem tartja Ashley indítványát pártolandónak; szivesen tenné ezt, ha más módot látna a még eddig tökéletlen gépek mellett táplált embertömegek ápolására. De visszaborzad azon gondolattól: mivé legyen a mostani gyárnépesség? Az egész polgári társaságot elmételyezné, 's lassu éhenhalással sorvadna el.

Majus elsején Londonban folyóirat kezdend megjelenni illy czimmel: Izrael szava, havi irat, kiadva olly zsidóktul, kik a nazarethi Jezusban mint Messiásban hisznek. — Ez mindenesetre figyelmet érdemlő tünemény.

Martz. 25kén az alsó házban Graham ur határozottan kijelenté: hogy a jelen miniszterium el van tökélve, hogy a munkaidő bármi megrövidítésének ellenszegülend. E nyilatkozat a kérdést miniszterivé bélyegzi, 's tán ez által némi kis többséget nyerend. Ellenben Ashley lord is kijelenté, hogy ő ismételt szavazás alá bocsátandja a kérdést.

A felsőház mart. 25kei ülésében Brougham lord kérelmet nyujtott át, mellyben Lanarkshire kerület kő- és vas munkálónői arra kérik a parliamentet, hogy bölcseségében ez semmi ollyat ne határozzon, melly jelen munkájokat, egyetlen élelmi forrásukat, akadályozná, vagy annak idejét korlátozná. Erről alkalmat vön a nemes és tudós lord a ‚hamis humanitás' gáncsolásira, melly utóbbi időben az alsóházra 's közönségre eláradott. Ő mindig a szegény emberek sorsa javitásán dolgozott; de a mit ezen néposztályok szenvednek, azt ő nem tekintheti elnyomatásnak, hanem csupán az egész népélet összefüggéséből származott súlyos szomoruságnak. Állitása szerint azon védszónokok, kik a tiz órai munkát pártolják, alaptalan nemeslelküségből indulnak ki. Semmivel sem szokott az ember olly bőkezü lenni, mint saját jó tanácsaival, 's más ember pénzével. Azon két óra, mellyet el akarnak vonni a munkától, a gyárosoknak, és munkásoknak egyiránt mellőzhetlenül szükséges; ezeknek azért, mivel munkájok egyedüli tőkéjök, amazoknak pedig, mivel e két órán alapszik nyereségök, 's mivel a mindinkább fenyegetődző versenygésü Frank- Német- és Schweiczhonban nem létezik ipart korlátozó törvény, melly a munkát tiz órára határozná. Meg kell azonfelül gondolni, hogy ha egy esetre hoznak törvényt, majd minden hasonnemü esetekre kellene ollyakat alkotni. Legjobban fognak gondoskodni a szegénységről, ha a gabna 's más élelmiek szabad bevitelét megengedik. A kérvény az asztalra tétetett.

Franczia ország. A Moniteurben több érdekes kinevezés foglaltatik; a többek közt Dupetit-Thouars ellentengernagy helyébe Hamelin ellentengernagy veendi át a Taiti szigetek parancsnokságát; Laplace ellentengernagy pedig Demages-t váltandja fel az Antillákon. E szerint a kormány végkép cserben hagyja Dupetit-Thouarst, mi már febr. 26án tétetett közzé. Ellenben a diszkardi aláirások már csupán a Nationalban 7236 frankra szaporodtak.

Feltünő volt eddigelé, hogy, mig az elhúnyt svéd király halála felett több angol lap elmélkedett, e fejdelem érdemeit kellőleg méltányolva, addig a franczia lapokban hang sem emelkedett róla, holott még is Bernadotte született franczia volt. Azonban most már nyilatkoznak egyes szózatok. Jelesül a ‚Revue de Paris' mind harczban mind béke idején kifejtett jelességeiről dicsérettel emlékezik, egyik fő okúl hozván fel azt: hogy középszerü embereket nem emel a sors királyi trónokra. Az ‚Univers'ben is olvasható rövid életvázlata az elhúnyt királynak, hol a többek közt azon különös állitás van: hogy Bernadotte 1814ben a franczia trónra áhitozott.

Az ujon alakult német segély-egyletnek első közgyülése martz. 15én tartatott, mellyre azonban csak 19 tag jelent meg. Az aláirók közt vannak kitünő egyének is, u. m. Miksa bajor hg., Rothschild báró, ki évenkint 300 frankot irt alá. Ez egyletben szavazatjoggal csak azok birnak, kik legalább 25 frank évi járulékot irnak alá. —

Az oktatásügyi harcz mindig több nyilatkozatot hoz napvilágra; igy az ‚Univers' a perpignani püspöknek egy körlevelét közli, 's hirül adja, hogy legközelebb a straszburgi püspöktől is hasonlót közlend. Abbé de Lamennais legujabb munkája: a Kempis Tamás, Krisztus követéséről irt munkájának franczia forditása diszkiadásban.

Franczia vaspályák épitésére több pénztőzsér egylete 500 millio frankot ajánlt a kormánynak kölcsönkép, bizonyos kikötött haszonfeltételek mellett. Minthogy azonban ez ajánlat még nem elégséges minden vasuti költségek födözésére: a Laffitte és társa czimü ház ujabb felszólitást intézett a franczia pénzesekhez, hogy amaz össze-

get, 750 millióra szaporitnák, mi évenkinti 25—30 millio befizetésével volna eszközölhető. E czélra már is aláirás nyittatott a Lafitte irodában. — Ime, itt pusztán csak vasutakra 750 millio frank szükségeltetik, 's mi 100 millio ezüst forinttal mennyi mindenféle jót eszközölhetnénk, 's még is milly csigaléptekkel halad a telekdij népszerüsülése!

Marseille mart. 24én a két héttel azelőttivel egészen ellenkező ünnepélyes nyilatkozvány szinhelye volt. Akkor t. i. a legitimista párt diadallal fogadta ujabban megválasztott parlementi tagját; most pedig a marseillei kereskedő kamra tiszteletére adatott fényes lakoma, mellyben közel hatszáz személy minden rendü és rangu emberekből, polgári, katonai, kereskedői hivatalnokokbul, vőn részt. A lakoma közben Lajos Fülöp óriási mellszobrát hordozták körül, 's huszonöt hölgy adományokat gyüjtött a szegények számára. Az áldomások a királyra, kereskedőkamrára, hadseregre, 's tengerihadra, Marseillere 's ennek jólétére szólottak. Váltogatva harsogott a ‚marseillaise' és ‚parisienne' zenéje; a nép tömérdek tömege vevé körül az ünnepi gyülekezetet élénk örömmel. Illy körülmények közt a legitimisták nem tudnak jobbat tenni, mint aláirni — Dupetit-Thouars diszkardjára.

Olaszország. Cosenzaban komoly csendzavarások történtek, mellyek nem kis nyugtalanságot okoztak Nápolyban, de még Romában is. Mintegy 60 egyénből álló csőcselék szembe állt a katonai hatalommal, 's olly elszántsággal, hogy mindkét oldalon több ember halva maradt. Ezután Nápolyban mintegy 20 személyt elfogtak, mi arra látszik mutatni, hogy messzeágazó összeesküvésnek jöttek nyomába. — Egyébiránt a nyugtalanság jelenségei több más helyeken is mutatkoznak; úgy látszik, egész Olaszföld alattomos forrongásban van,'s egyetlen egy kitörésnek sükerülése vajmi rosz következményeket szülhetne.

Svédhon és Norvegia. Christiania, Norvegia fővárosában, majd még mélyebb benyomást szült a király elhunyta, mint Svédhonban; jelesül a hirlapok telvék a boldogultnak lelkesült dicséretével, mit különösen az által érdemelhete e fejdelem, hogy Norvegiában a lehető legszabadabb alkotmányt találván, azt mindig sértetlenül tiszteletben tartotta. Az uj király Oscar pedig az által nyeré meg leginkább a norvég nép szivét, hogy egy régi de soha nem teljesített ohajtásának önként eleget tőn, miszerint minden, csupán Norvegiát magát illető ügyekben a királyi czimben e királyság nevének a svéd királyságét meg kellene előzni; Oscar t. i. első felszólitásában igy czimezé magát a norvegiaik előtt: Norvegia és Svédhon királya, — nem pedig mint eddig: Svédhon és Norvegia királya.

Orosz és Lengyelország. Sz. pétervári levelek szerint fensőbb körökben igen boszankodnak ott a miatt, hogy Angolországból minapában ujra kisérletet tőnek a cserkesz hegyi-népnek lőszer- és fegyvernemüekkeli ellátására. E „népjogsértés" fölötti roszhangulat — mi mindenesetre sokatmondó ténydolog — még a hivatalos orosz tudósitásokban is szabad tért enged magának. Azt mondják, hogy koránsem haszonnélküli részvét, hanem azon aggodalom határzá az angolokat gyámolitásra, miszerint attul félnek, hogy kereskedésök közép Azsiában megszoríttatni fogna.

Törökország. A renegatok iránti kérdés még mindig függőben van; végre is az fog kisülni, hogy nem annyira a törvény eltörlése, mint a kormány élen álló férfiak változtatása szorgalmaztatik; mert például Resid pasa miniszteriuma alatt soha nem történt kivégeztetés illy vallásváltoztatás miatt, 's csak a régi török fényt és hatalmat a régi vakhit erejével vissza varázsolni makacsul akarók élesztették fel ismét e barbár törvény hatalmát. — Macedonia Uskup városában az albaniai katonaság borzasztó kegyetlenkedéseket követett el az ottani kereszténységen.

Szerbia. Belgrádban titokteljes egyént fogtak el, kinél iratokat találtak, mellyek méltán azon gyanut gerjesztik, hogy Londonban a jelen szerb kormány megdöntése koholtatik olly czélból, hogy a szerb, 's alkalmasint a más két fejedelemség trónjára is valami német herczeget emeljenek. E terv ugyan kissé kalandosnak látszik, azonban mégis sokaknál hitelt talál, annál is inkább, mivel ott általánosan el van terjedve azon vélemény, hogy a két tengeri hatalmasság az europai Törökországra nézve nagy terveket forral.

Északamerikai egyesült státusok. A ‚hadsürgetőpárt' mind sajtó utján, mind a congressusban ismét nagy hangon beszél, és itt még nagyobb hangon a senatusban mint a képviselőházban. Habár Pakenham ur azért jött Washingtonba, hogy az Oregonkérdés kiegyenlitése iránt alkudozzék 's ennek következtiben az alku ideje alatt e kérdésnek a congressusban pihennie kellett volna, mégis Simple tanácsos ur határzatul inditványozta, mikép „a ház nézete szerint az egész Oregonvidék az egyesült álladalmakhoz tartozik." Az inditvány nem ment ugyan keresztül, de mégis több tanácsosban hatalmas védelmezőkre talált, melly alkalommal a heves kitörések Anglia ellen nem hiányzottak. Az egész whigpárt a béke föntartása mellett van, 's mi még ezenkivül leginkább mellette szól, az a jelenleg angol és amerikai tengeri erő közt levő szörnyü különbség; Angliának t. i. 111. hadi gőzöse van, Amerikának csak négy; illy roppant különbség van a vitorlás tengerészet közt is. —

Elegy. Északamerikai egyesült statusokban a minapi vészeset alkalmával meghalt Upshur és Gilmer helyébe az elnök ideiglenesen Nelson és Warrington urakat, amazt külügyi, ezt tengerészeti miniszterré nevezte ki. — Franciaországban az ujonczási törvény elfogadtatott. — A hires szobrász Thorwaldsen Albert élte 73 évében, Koppenhágában martz. 24kén hirtelen meghalt. — A franczia pairkamra is elfogadta a vadászati törvényt. — Martz. 21kéről szóló athenei levelek szerint az alkotmányi munkálat szerencsésen bevégeztetvén a királytól elfogadtatott. mi általános örömzajjal üdvözöltetett. — Telegrafi hir szerint Cartagena martz. 25kén föltétlenül megadta magát.

Egyesületi közlések.

A kisdedovó int. M. o. terjesztő egyesület központi választmánya I. Nyilvános köszönetét fejezi ki azon alapitványokért, mellyeket legközelebb Kápolnay Róza kisasszony és Fuchs Keresztély ur az egyesület fölsegélésére száz száz pforintjával tenni szíveskedtek. 2) Tisztelettel meghijja a n. é. közönséget azon ülésre, melly a kisdedovó-képző intézet ideiglenes szállásán (Király-utcza 1024 sz. alatti házban földszint) f. évi april. 14kén délelőtti 9 órakor, a budapesti kisdedovó-intézetek tanitóinak közbenjöttével, a kisdedovás körébeni eszmecsere végett fog tartatni. — Választmányi határzatból Stuller Ferencz egy. titkár.

A Magy. Gazd. Egyesületnek f. é. martius 18kán Csapó Dániel elnöksége alatt tartott közgyülésén közörömmel fogadtatott egyesületi titoknok azon hivatalos jelentése, melly szerint a honi földmüvelők nevében a mult novemberi közgyülésből az Egyesület országositása és egy középponti gazdasági intézet 's példánygazdaság léte sitése végett a jelea törvényhozás elé terjesztett „Emlékirat" és folyamodás az or.gyülésen azon részvéttel és méltánylással fogadtatott, melly kitünőleg tanúsitá, mennyire érzik 's ismerik hazánk képviselői, hogy teendőink 's javitásaink természetes sora pangó földmüvelésünknél, 's mezőgazdaságunk országos és gyökeres javitásánál, veszi kezdetét, 's hogy minden további anyagi mozgalmaknak ezen alapon kell épülniök, hogy állandó 's érett gyümölcsöt hozhassanak; hogy továbbá a kérdéses folyamodás részletes megvizsgálása 's véleményadás végett, a kereskedelmi választmány mezőgazdaságivá alakitatván, ez az Egyesület inditváuyaiban nemcsak tökéletesen osztozott, hanem azonfelül többrendü számtételekben az Egyesület tulzó szerénységét helyrehozva, némelly fontos kiadási sommákat tetemesen fel is emelt; melly körülmény eléggé alapos reményt nyujt arra, hogy, ha az egyes nemes megyék ugyanazon magasb státusi szempontból tekintvén az Egyesület kérelmét, mellyből tárgyalásánál az országgyülési választmány kiindult, kedvező 's helybenhagyó utasitásaikkal az ügyhez járulnak, ugy a megpenditett nagyszerü intézkedések a nemzetnek nem kevesb becsületére, mint hasznára még ez országgyülésen törvényesíttetni fognak. — Hasonlóan 2or legmelegebb hálaérzelmek között értesült a közgyülés, hogy valamint már korábban fm. Kopácsy József primásunk ő hge a népnevelés iránti ismeretes gondoskodásánál fogva az érseki iskolák számára 300 péld. ‚Gazdasági Kistükört' megrendelt, ugy a jelen Pozsonyban orsz. gyülésileg egybegyült magyar főpapság egyetemben a ‚Mezei Naptár' f. 1844ik évi folyamából fennmaradt 6000 péld. kiosztás végett a nép között a rendes áron nagylelküleg elvállalá; melly ritka hazafiúság annál jótékonyabb Egyesületünk pénzügyeire, minthogy a „Mezei Naptár" kiállítása még akkor is tetemes áldozatába kerül az intézetnek, ha az összes példányok elkelnek. — Ennek folytában 3or a legnagyobb örömmel 's köszönettel fogadtatott az erdélyi helvéthitvallásuak főegyház tanácsának abbeli nagybecsü nyilatkozata, miszerint az illető kerületi előljáróságok utján törekedni fog e vallás iskoláiban a „Gazdasági Kistükört" rendes népiskolai könyv gyanánt behozni, 's a szegényebb sorsuak számára megszerzését eszközölni. — 'S illy uton, midőn közjót czélzó vállalatok vallási felekezetesség nélkül egyenlően hazafiúi testvériséggel ápoltatnak, lehet reményleni, hogy e honnak jövendője van, habár nem óriási 's a világtörténetnek uj szakaszt nyitó, — de nagyszerü a békés átalakulás malasztiban, 's egy hanyatlásnak indult nemzet tartós felvirulásában. — 4er Rendes alapitványok által az egyesület örökös tagjaivá lőnek Draskóczy Sámuel gömörmegyei, és Latinovics Károly bácsmegyei alispán urak; rendes tagokká részvényaláirás következtében megválasztattak: Ambró Antal, Bárczay Mihály, Botka Tivadar, Hertelendy Miksa, Karácsonyi László, Lónyay Gábor, Lónyay Menyhért, és Smaich Bertalan országgyülési követ urak; továbbá: Szluha Imre jászkunkapitány, Czintula János tb., Dulovics János h. ü., Szkalniczky György béllyei urod. ttó., és Aigermont János, volt jószágigazgató. — Örömmel nézünk azon időnek elibe, midőn az Egyesületnek a nemzet bőkezüsége által hatalmában álland a hazának minden jóratörekvő fiát taksálás nélkül munkás tagjainak koszorújába füzhetni. — Tárgyalás alá vétetett 4er ez alkalommal a jövő medárdvásári közgyülés iránti szükséges intézkedés, melly is megállapitatván, legközelébb, egyéb közérdekü tárgyakkal együtt egész terjedelmében közhirré fog tétetni. — Pesten, martz. 19kén 1844. Török János, mint a m. Gazd. Egyesület titoknoka.

A pestmegyei gazdasági-fiókegyesület ez évi közgyülését folyó aprilis 16kán d. e. 10 órakor fogja, Pesten, az „Iparegyesület" szállásán (Ujvilágutcza Ilkeyház) tartani, mire a r. tag urak 's általjában az ügybarátok szivesen meghivatnak. Fóthon aprilis 2kán 1844. Ploetz Adolf m. k. titoknok.

A vakok pesti intézete pénztárába f. évi februar és martius hónapokban befizetett kegyes adományok p. pénzben: Nemes Pestmegye tisztikara egy vaknövendék alapitására ismét 400 ftot; Gozsdu Manó ur, Kohn Mátyástól beszedett 50 ft; ns Borsodmegyében gyüjtetett 40 ft; R. K. ur Eperjesről küldött 55 ft; ngos Kállay nemzetség ajándékozott 1000 ft; Zombul Jakab hagyománya 12 ft; Kafka János ur 24 ft 48 krt; néhai főtiszt. Kontsér József váczi kanonok hagyománya 20 ft; néhai Fellner, szül. Stökl Juliana asszony pesti polgárnő hagyománya 5 ft; özv. Oekonom Anna asszony pesti polgárnő hagyománya 10 ft; ó moraviczai Henrik Alajos pesti nagykereskedő, és választott polgár hagyománya 200 ft; Polonyi szül. Grindling Erzsébet asszony pesti polgárnő hagyománya 2 ft 30 kr.; M. G. Saphir, a városi szinházban adott humoristikai felolvasás alkalmával fizetett belépti summából ajánlott 86 ft; 24 kr. Összesen 1905 ft 42 kr. p. p. Költ Pesten april 16 napján 1844. Gömöry Károly m. k. pénztárnok.

Felvilágosítás
a nemzeti szinészet ügyében, a „Világ"bani szózatra.

A nemzeti szinházról a közönség csak azokból itélhet, miket lát és tapasztal; és nem ismervén a segédeszközöket, mellyekre támaszkodhatik, 's az akadályokat, mellyekkel küzdenie kell, főkép némelly rosz-akarók, vagy rosszúlértesültek hozzájárultával igen könnyen tévutakra vezéreltethetik: ennélfogva kötelességem, mind az intézet érdekében, mind saját igazlásomra némelly dolgokat kellőleg felvilágositani.

A „Világ" martzius 30dikai számában, a nemzeti szinészet ügyében, jött egy szózat, telve irigykedés- és gyülölség-szülhette gyanusitásokkal és fenyegetőzésekkel. Classicitas, drama, opera elhanyagolása meggyőződésem szerint, benne csak ürügy. Ha azou firma alatti egyének levetnék a köpenyeget, és saját énjökben lépnének fel, felvilágositásul egyetlen szót sem kellene szólanom; az egész közönség azonnal látná, ezen „a nemzeti szinház közönségéből: többen" firmát viselők, vagy bitorlók, mi érdekeknek bajnokai? látná, hogy ezek a többen igen igen kevesen vannak. De minthogy ezen udvariságot tőlök nem remélhetem, érdekökben állván az álnevüség titokzata, a ráfogások- és gyanusitásoknak pedig barátja nem levén, kénytelen vagyok magamat szorosan a „nem ki, hanem mit" jelszóhoz tartani.

Arról vádolnak önök, többen! hogy igazgatásom alatt a nemzeti szinház nyomorult eszközzé, a müvészet, erkölcs és jobb izlés rovására, speculatio tárgya lőn 'sat. 'sat.: Hogy ez mind nem igaz, 's a nemzeti szinház, minden pénzbeli nyereségem nélkül, mi a számadásokból eléggé kivíláglik, igazgatásom alatt izlésben, müvészetben 's erkölcsben emelkedett és nem hanyatlott: elég volna a közönségre, elég az összes journalistikára (kivevén jelenleg a „Világ"ot) elég végre, hogy kimondjam, tetteimre hivatkoznom. De szó helyett szolgáljanak adatok; 's minthogy önök, többen! annyira gyöngémül szeretnék tulajdonitni a látványok és bohózatok szeretetét, törjük szét először is önöknek ezen füzfa paripáját, 's kezdjük mindjárt a látványokon és bohózatokon.

A pesti magyar szinház megnyilt 1837 augustus 22-én 's 1840 december végeig következő bohózatok és látványok hozattak szinpadra: Nőragadás az álarczos bálból — Lumpaczi vagabundus — Garabonczás diák —

Arany király — Enzensdorfi postalegény — Földszint és első emelet — Ismeretség a városerdőcskében — Majom és vőlegény — Tékozló — Tündér Ilona — Peleskei notárius — Halley üstököse — Ludas Matyi — Politikus csizmadia — Rontó Pál — Visegrádi kincskeresők — Kalapos és harisnyatakács — Kobold — Tatárfutás — Dúzsparaszt — Rózika, a holdkóros leány — Miss Baba — Al Döbler — Egy fazekas vándorlása a pokolban — Bohózati énekesnő; — 1841 januar 1jétől 1842 december végeig pedig: A festő és ikertestvére — Bot, szemüveg, keztyü — Havasi rémkirály — Adelaide — Nina, Netti, Náncsi — Botcsinálta doctor, dalokkal — Egy pohár pálinka — 4 huszár és gyermekharisnya — Varázs korona — Zsibárusné, báró és csizmadia. — Meg kell jegyeznem, hogy itt az ollyszerü látványos darabokat, millyen „a notredamei toronyőr" mint egészen külön-fajúakat, nem emlitettem, sem a vigjátékká keresztelt, de eredetileg bohózatoknak nevezett, müveket, millyenek Koczebuenak több darabjai: az említettek már eredetileg látványos szinmüvek vagy bohózatoknak vannak iróik által is nevezve. — — Én nem is azért irtam ki ezen müvek jegyzékét, mintha velök az előbbi igazgatóságokat vádolni akarnám, mert jól tudom, hogy adatásukban a szükség, és különbféle mostoha körülmények legfőbb szerepet játsztanak: de ki kelle irnom, hogy összehasonlíthatván az akkor repertoriumra jött bohózatok legnagyobb részével, a most szinpadra hozott látványok legnagyobb részét, meggyőződhessünk: miként a nemzeti szinház igazgatásom alatt izles dolgában nem hanyatlott, hanem voltaképen és tetemesen haladott és nemesedett; mert

1843 januar 1jén átvevén az igazgatást, azóta hozatott szinre német parodia, vagy bohózat — egyetlen egy sem; eredeti bohózat pedig, a dramavizsgáló választmány által elfogadva, csak kettő. 'S ezzel, ugy hiszem, eléggé ki van mutatva, mi hő barátja vagyok én a bohózatoknak!! — Hogy önök többen! mind a tisztujitást, melly 1842ben a magyar tudós társaság által is 100 aranynyal mint vigjáték koszorúztatott meg, mind a szökött katonát bohózatoknak keresztelik, arról én nem tehetek; de én az elsőre nézve a tudós társaság ellenében, 's a másodikra nézve a közönség ellenében, mellyet az önök által bohózatnak mondott szinmüvön rendesen könnyezni látok, önök példáját követni egyáltalában nem vagyok hajlandó, 's a bohózatok közé egyiket sem sorozandom. Azonban meg kell mondanom, hogy a „tisztujitás" az augustusi vásár alkalmával, azon hónapban bérletben nem 12szer, hanem 9szer, 's a szökött katona negyedfél hónap alatt, a bérlők kimondhatatlan örömére, nem 26szor, hanem bérletben csak 14szer adatott; minthogy a szinészek és szinésznők által jutalomjátékaikul és a jótékony czélokra csupán ezen jövedelmezőbb darabok kivántatnak adatni bérlet-szünéssel, mint legközelebb is történt, midőn a nőegylet javára, nem a rendezőség által, de az illetők kivánatára, az előadás részeiül a „Szökött katona" — „Két pisztoly" és az „Ezred leánya" töredékeit kelle kijelölnünk.

Egyébiránt Nagy Ignácz és Szigligeti ujabb müveik sokkal ismertebbek, és erősebb alapon állanak a két haza közönségeinek kegyeletében, hogy sem az önök, többen! üres declamatiója 's elnevezése becsöknek ártana; nincs is szükség az önök elmefuttatására felelni a költői és erkölcsi igazságról népjelenetekről 'stb.; azok mind ollybadar (?) beszédek, mellyeket magok az érdeklett tárgyak tettleg megczáfolnak; mert kell-e a korteskedés ellen sikeresebb óvszer, mint a „tisztujitás"? a kipányvázások ellen, mint a siralomházi és bitói jelenetek? börtön-rendszerünk ellen, mint a börtönjelenet? 'stb. 'stb. Önökkel épen ellenkezőleg, elmondhatni, hogy az erkölcs- és népjavitásban a nemzeti szinpad érdeklett termékei a journalistikával lépést igyekszenek tartani.

Elmondom önöknek a valódi czélt, mellyre ezen látványos ujabb darabokkal törekszünk; 's az elmondandók által, reménylem, az önök beszéde eléggé meg is lesz czáfolva.

Tudva van, hogy a nemzeti szinháznak elegendő dramai közönsége nem volt soha; ha egyszerkétszer be is gyült középszerü számmal a dramákra a közönség, azok egy két előadás után rendesen üres padoknak játszattak el: ebből aztán a közönség- és szinészek elkedvetlenedése következett, 's ezen kölcsönös elkedvetlenedéssel szinészet és közönség, circulus vitiosusban, csak egymásnak ártottak. A közönség hiányát különbféle okokon kül, millyenek rosz repertorium, német bohózatok, 's egy időben minden rosz silány eredeti darabnak egyremásra szinrehozatala, miből aztán az eredeti darabokra kitett jutalom visszavonatása is következett: az igazi ok örökké abban feküdt és fekszik, mivel elegendő számmal nincs kiképezett magyar közönség, annyi t. i. hogy ugyanazon dramát gyakrabban lehessen ismétleni; annyiszor teszem, mint a bécsi várszinházban ismételtetnek a jobb müvek: miből ismét természetesen az következik, hogy a szinészek igen sok uj darabot kénytelenittetvén betanulni, nem marad idejök a müvészi betanulásra; 's az uj darabok egyremásra adatván, elegendő próbák hiányában, gyakran csak a szerencsére bizatnak; 's igy ezen propter certum quoniam miatt nem lehet elegendő müvészi haladás. Mert én valóban, meg kell vallanom, soha sem tudtam annak örvendeni, hogy szinészeink évenként olly sok uj darabot tanultak be: hanem annak igenis nagyon örvendettem volna, hogy számra minél kevesebb darabot, de annál jobban betanulni folyvást elegendő idejök maradt volna. Ez teszi a várszinházat az összejátszásban és müvészetben olly nagygyá; a betanulásra engedett elegendő idő minden nagyobbszerü szinházat müvészet példánycsarnokává. Állandó és müvészi becsben magasra emelkedett szinház tömérdek segédpénz vagy nagy közönség nélkül nem létezhetik, de nem is képzelhető. Hol a közönség egy darabra csak egyszer kétszer képes a szinházat megtölteni, ott folyvást uj meg uj darabot kell nyakra főre tanulni, hogy érdek lehessen; 's hol illy rögtönözve adatnak a darabok, a müvészet istennője nem is eszmélkedhetik.'S uram fia! most még is azért kezdenek némellyek kétségbe esni, mivel ezen 's a szinházakra nézve első bajon kezdünk segíteni, és bánkódnak a régi idők fölött, midőn az eredeti darabok emlitésére legtöbben gúnyra vonták el szájaikat! — Valóban ha minden körülményt fontolóra veszek, nem győzök eléggé csudálkozni, hogy a müvészet dolgában csak igy is állunk; ezt csak kitartó vas szorgalomnak és tagadhatlan talentumoknak köszönhetni.

Mindenek előtt tehát legelső és legelkerülhetetlenebb feladata a nemzeti szinháznak az, hogy számára közönség képeztessék. Hogy a csupán recitáló darabok, főkép idegen földbül hozzánk átültettettek; hogy az operák a dramáknak, szóval, hogy az előbbi modor arra képtelen vala, a tapasztalás eléggé megtanitott bennünket. Én tehát e czélra más eszközt választék. Én hogy rövid legyek, nemzeti életből merített, belső becscsel biró, látványos müvekre azonnal jutalmat is hirdettem következő szavakkal: „Ez évben (1843) nevezetesen ajánlok 50 aranyat egy a magyar népéletből merített, minden aljasságtól ment, jó irányu, látványos szinmüért, melly által a köznép is szinházba édesgettetvén, izlése nemesittessék, 's magasb mü élvezetekre előkészittessék, mellyben a szerzőnek egyszersmind szabad mező engedtetik diszitmények, ruházatok 's minden egyéb költségek kiállításával, de természetesen csak arányos belső tartalmasság mellett, szinmüve hatását emelni." A jutalmazott darabokat megelőzte a „tisztujitás" adatása igen fényes sikerrel; 's én a nemzeti szinház közönségét állandóul szaporodni látván, meggyőződtem arról ujra: hogy jó eszközt választottam. Később adatott a „kalandor"-nál kevesebb diszitményt igénylő „szökött katona" 's én legnagyobb örömmel láttam a belbecscsel összekapcsolt látvány és nemzeti elem ujabb diadalát. A czélt elkezdtük érni: a nemzeti szinháznak közönség képeztetik, német aljas bohózatok által elrontott izlése nemesittetik, 's többé a német bohózati aljasságokat maga a hozzánk szokni kezdő német közönségnek nagy része sem izleli meg; közönségünk a gyöngébb franczia müvek iránt mindinkább hidegedni kezd; szóval, rokonszenvvel csak a nemzeti 's eredeti iránt viseltetik, 's izlése nemesülvén, előkészül egykor a legclassicaibb müvek élvezetére is. Ugrás a természetben nincs, előbb alap kell, aztán falak: 's ezen müvek, ha nincsenek is a legdrágább és a legsimább márványból, de alapul elég jók és erősek, 's rájok egykor márványból fogunk palotákat épitheteni. Ennyi elég ugyhiszem felvilágositásul a látványokra nézve. Azonban ámbár én a belbecsesel biró látványos szinmüveket a szinház jelen állapotjában, a közönség irányában, igen czélszerüeknek látom; nem hanyagoltam el a nem-látványos szinmüveket sem, 's nem is kivánom elhanyagolni; sőt azokra, és a remekmüvekre is, több figyelmet fordítok, és több kedvezésben részesitem, mint az bár mikor történt: 's ennek bebizonyitásául elég megemlitenem az általam már két izben hirdetett jutalmazási rendszert, mellyben a rendes egy egész bevételen kül, még procent is ajánltatik a drámairóknak, mi azelőtt sohasem történt; elég megemlitenem, hogy alattam 1843ban 11 eredeti, 25 nagy részint költségemen forditott szinmü hozatott szinre 's köztök részint remek, részint jeles iroktól is fordulnak elő némellyek: millyenek Shakspearetől „Macbeth; IIIdik Rikárd", Ponsardtól „Lucrecia"; Schillertől „Ármány és szerelem" Halmtól „Vadon fia." — Mind ez valóban nem arra mutat, mintha szomorú kénytelenségből türném a dramaturgiát. — Hogy ezeket, 's a régibben adatott classicai becsü darabokat nem lehet olly gyakran ismételtetnem, az alább előszámlálandó körülményeken kivül, egyik oka abban is fekszik, mivel ezen classicai müveket gyakoribb ismétlés által üres padok előtt szégyenkedni és pirulni nem örömest látom, de czélszerünek sem. — De elmondom azon körülményeket is, mellyeknél fogva, gyakran az illy classicai becsü müvek ismétlését, ha akartam sem eszközölhettem, 's az azokat illethető helyt más kevesebb becsü darabokkal kénytelenittettem betölteni. Azon körülmények tehát, mellyek a játékrendet gyakran zavarák, következők: 1ször a jutalomjátékok mellyek egy részben a tagok választásától függvén, a rendszeres haladást a játékrendben a leggyakrabban akadályozzák; 's ezen jntalomjátékokat készpénzzel megváltani az előttem munkálkodott, 's bővebb kútforrásokkal ellátott igazgatóságnak sem állott tehetségében, a jutalomjátéktól pedig a különben sem fényesen fizettetett tagokat megfosztani, a mint felebaráti szeretetem nem engedte ugy de ők magok sem engedték volna magokat megfosztatni. 2szor: az első szám alatti cathegoriába tartoznak a külföldre tett müutazások 's a már előttem divatozni kezdett, és szerződésileg megadott vendégszerepezések. Én ugyan némellyektől ezen szabadsági időt illő dijon megvásároltam, nehogy a játékok adatása tökéletesen felakadjon, 's a szinházi közönség a jobb élvezettől megfosztassék; de mindeniktől megvennem nem állván tehetségemben, igen gyakran jöttem miatta zavarba. Ugyan is ezen körülmény miatt hol egyik hol másik tag hiányozván, 's hozzá még véletlen megbetegedések is járulván, néha hónaprul hónapra hevert az egyszer előadott, 's érdekkel biró szinmü előadhatlanúl. 3szor: Nagy akadályul szolgáltak a gyakori betegeskedések, fő kép az első ranguaké, miután nem minden szereposztályt lehet ellátni, pénz és alkalmas egyén hiányában, kettővel. Igy Lendvayné asszonyt, kit azonban én folyvást és pontosan fizettem és fizetek, azon szerencsétlenség érte, mind az én, mind a müvészet kárára, hogy igazgatásom alatt is igen gyakran betegeskedett. Már pedig illy első rangú szinésznő betegsége mennyire akadályozza a játék rendet, szükségtelen fejtegetnem: 's annál boszantóbb az önök, többen! rágalma, mintha én Lendvaynét készakarva nem léptetném fel, miután őt a legnagyobb sajnálattal kénytelenittetünk nélkülözni, 's helyét gyöngébbekkel gyakran nyakra főre kipótolgatni, vagy épen üresen hagyván, a darabokat félretenni. — Ha ezen körülményeket, mellyekhez hasonlók és illy arányban, tán a világ egy szinházánál sem fordúlnak elő, 's mellyekkel az előbbi igazgatások is küzdöltek, komolyan fontolóra veszszük, nem lehet eléggé csudálkoznunk, hogy csak igy is állunk, 's nem lehet eléggé méltánylanunk azon néhánynak lelkes buzgalmát és kitürő fáradalmát, kik a mások helyét pótolva, ügyszeretetöknek a legbecsülendőbb példáját adák.

Végre bizonyossá tehetem önöket, többen! hogy hazánk koszorús költője Vörösmarty Mihály ur, éppen nem fogja megköszönni, hogy tisztelt nevét is használják érdekeik palástjául, miután igazgatásom alatt is ismételtettek szinművei, 's legujabban (a költő tudtával az előkészületek régebben megtétetvén) a „fátyol titkait" fogjuk szinre hozni, melly a szinház kinyitása óta hever előadatlanul; 's a költő legújabb szomorú játékát is szives volt előadás végett átengedni, 's iránta a rendelkezések már meg is tétettek. Feledni méltóztatnak továbbá, hogy ezen nagy kö'lőnek én egyike vagyok leghőbb tisztelői közől, mit azzal is tanúsiték, hogy legelső helyen, a „Szózat"ot választám, mellyre dijt tegyek ki a legjobb népmelodiáért.

De térjünk át az operai ügyre. — Itt többé nemcsak azt mondják önök, többen! hogy nem pártolom, hanem hogy egyenesen igazgatói ármányokkal politice ki akarom irtani, és pedig rég, igen rég. — Az ember vesejét az isten látja, az emberek csak tetteikről fogják az embereket legbiztosabban megitélhetni. —

Közönségesen tudva van, hogy az országos igazgatás a részvényestől, 's én az országostól az operát rendes első énekesnő nélkül vettük át. Ezen hiányt sokáig másod-énekesnőkkel kelle pótolgatnom, ugy, a mint lehetett; 's az operai személyzetet, repertorium hiányában nem egyszer haszonvehetlenül hevertetnem és fizetnem, az operai napokat természetesen dramákkal töltvén ki. Végre Schodelné assz., kivel már azelőtt is leveleztem, Pestre érkezett; de nem kivánt egészségben, 's nekem hónapokig kelle várnom, mig reményem lehetett föllépteteni. Végre képes lőn énekelni, de uj gát volt; a közönséget ki kelle békiteni: mi szerencsésen meg is történt. De ezen kibékülés után uj akadályra találtam Schodelné asszonynál, ki a régibb föltételek alatt nem szerződhetett. Alku után, azon reményben, hogy az opera, mint hajdan, ismét ugy fog jövedelmezni, megköttetett a szerződés köztem 's a tisztelt énekesnő közt; melly szerződés 1844. majus 20kaig tart, 's igy 8 hónapra szól, és szerinte joga van Schódelné asszonynak hónaponkint 8or föllépni, 's én egyenkint minden föllépteért adok neki 100 pengő forintot, 's az egész időre egy egész jutalom-

játékot. Adatott azelőtt opera hetenkint rendszerint kettő; alattam is adatik kettő, ha a tagok egészségi állapotja engedi, és adattak azon régibb operák, mellyeknek adatását Schodelné asszony szerződésében kikötötte; 's ha a többi tagok miatt opera nem adatható, Schodelné asszonynak dija kifizettetik, akár lép fel, akár nem. Adatik opera annyi, mennyit Schodelné asszony szerződése értelmében betanulni tartozik, 's mennyit a személyzet betanulni képes. Az eredeti opera épen ugy jutalmaztatott és jutalmaztatik, mint az eredeti drama; 's jelenleg pályadij van kitüzve a legjobb vig eredeti operára: mi a jövendő iránt intézkedvén, éppen nem mutat arra, mintha irtókapát használnék az opera ellenében; annál kevésbbé, minthogy én Schodelné asszonyt ujabban is megnyerni ohajtom az intézet számára, és tehetségemhez képest illő áldozattól nem vagyok idegen. Az előtt volt egy tenorista: most van kettő, 's volt és leend 3 is. Azelőtt csak egy tag képeztetett énekessé az igazgatóság költségén: most rendes énektanitó fizettetik, 's több tag képeztetik. Hol van itt kiirtási szándék? nem kénytelen-e mindenki megvallani, hogy épen igazgatásom alatt tétetik az opera kedveért annyi, mennyi az előtt soha? főkép miután a legmagasabb operai élvezetek kielégitése iránt is tétettek lépések: mire nézve elég megemlítenem Tadolinit és Lutzert.

De még meg kell említenem, a mit önök, többen! az opera ügyében zavarosan beszélnek. a) Nem igaz, hogy „hat hosszú éven át hurczolt öt hat operával akarom a müvészet ez óriási világát a nemzet méltóságához illőleg fentartani" mert 1843tól adattak a nemzeti szinpadon: Templárius — Bájital — Fekete Domino — Beatrice — Szevillai borbély — Eskü — Norma — Alvajáró — Báléj — Ördög Robert — József és testvérei — Belizár — Portici néma — Marino Falieri — Tündérlak — Zsidó hölgy — Borgia Lucreczia — Montecchi és Capuletti — Báthory Mária — Ismeretlennő — Hunyadi László — Ezredleánya, — tehát öszvesen 22, 's nem is mind régi, hanem annyi ujjal vegyesen, mennyit, mint mondám, Schodelné asz. betanulni tartozott, 's a személyzet képes volt. b) Azt mondják önök, többen! hogy „az operákat olly napokra szorítom, mellyeken a közönség nagy része erkölcsi vagy physicai lehetetlenség miatt már meg sem jelenhetik." Ezt nem értem: vagy tán a jó és rosz idő is dispositióm alá esik? 's azt igen bölcsen feledni méltóztatnak, hogy az operai napok felváltva a hétnek hol egyik, hol másik napján adatnak, a mint azt a személyzet egészségi állapotja és Schodelné asszony szerződése megengedi: a ki t. i. kikötötte, hogy hetenkint kétszer adandó szerepeinek egyikét hétfőtől csütörtökig, a másikat csütörtöktől vasárnapig játszhassa el; és hogy szerepei közt a magyar szöveg betanulása és a szükséges próbák miatt legalább két napi idő-köz legyen. Feledik továbbá, hogy legtöbbnyire az operák adathatása határozza meg a dramák napjait, és csak ritkán viszont; végre, hogy operákat ünnep- és vasárnapokon, és a vásár idejében is adattam. c) Miért léptetek fel néha kezdőket is, midőn nem-kezdők vannak? felelet: néha szükségből, 's néha, mert a müvészet érdekében szeretnék minél többeket szárnyra kapatni, 's a müvészetből nincs kedvem monopoliumot üzetni: de gondom volt, hogy a közönség türelme a lehetőségig minél ritkábban kisértessék meg kezdők által. d) A karra nézve mondottak ellenében, bátorkodom megjegyezni, hogy karunk most is vetélkedik Európának több fővárosai karával. — Mi a tenort illeti: az én vétkem-e, hogy az egyik legjelesebb tag több hó óta rekedt? vagy azt kivánják-e többen, hogy azonnal megfoszszam öt kenyerétől több évi szolgálat után? — 's az én vétkem-e, hogy az egyik közlök megszökött? vagy nem pótoltam-e ki helyét jobbal? — e) Hunyadi és a Kalandorra vonatkozólag teljes igazuk van önöknek, többen! de méltóztatnak feledni, hogy a Kalandor adatása épen a „Világ" által sarkaltatott leginkább, 's hogy épen a „Kalandor" miatt nem állittathatott ki derék karmesterünk e jeles müve, melly azonban mint önök bölcsen megjegyzik, a nélkül is megtette renditő hatását, 's a közönség kedvezésében valóban napról napra emelkedik. Azonban tudatnom kell, miszerint én az operarendezőt megbiztam, hogy a szükséges diszitmények iránt más idegen festővel egyezkedjék; mi azonban azon festőnek csudálatos és teljesithetlen kivánata miatt nem sikerülhetett. f) Joob-nak Bécsben tartózkodása iránt feledik önök, vagy nem méltóztatnak tudni, hogy több hónapig hátráltatnom kellett elutazását; végre is csupán Joob urnak többszöri sürgetésére egyeztem meg benne; minthogy szerződése értelmében, melly csak az előbbinek meghosszabbitása volt, kénytelen voltam megegyezni. Továbbá, hogy a helyét pótló vendég nem két, mint önök mondják, hanem négy operában, nevezetesen nemcsak a Bájitalban és Normában, hanem az Ismeretlennőben és Hunyadi Lászlóban is föllépett. g) Csalódásban méltóztatnak lenni, azt mondván, hogy a 30,000 (váltó) forint segédpénzt félreteszem; mert az a színház költségeire ment fel, mi a hiteles számadásokból eléggé ki fog világlani; min épen nem fogunk csudálkozni, miután 1841ben és 1842ben segédpénzül sokkal nagyobb öszveg ment fel az intézet költségeire, mint a nekem rendelt segédpénz; de ezen sem fogunk továbbá csudálkozni, ha tudjuk, hogy p. o. Bécsnek 300,000 színházi élvezetvágyó közönsége, 's benne naponkint 6000 idegen, 's e roppant városban még is majd nem egy opera van, 's ezen operát, igen igen nagy bementi ár mellett, 75—105 ezer pengőforinttal segíti évenkint a felséges udvar: 's itt Pesten, hol sokkal kevesebben vagyunk, és sokkal kevesebb a színházi élvezetre vágyó, a mellett három rendes opera van, a nemzeti színházi igazgatóságnak a dramát és operát, igen kis bemeneti ár mellett, a nevezett segélypénzekkel kelle kitartani!! — 'S mind a mellett a bérlők sem panaszkodhatnak az ismétlések miatt, miután nálunk egy páholy csak 1000 váltó forint, holott, hogy messze ne menjünk, a német színházban 700 forinttal drágább, 's ismétlések, főkép ha valamelly darab sikerül, ott sem ritkábbak, mint nálunk. — A földszinti, különösen egy hónapra bérlők száma nálunk rendesen olly kicsi, hogy a nagy közönséghez aránylag igényeikkel majdnem elenyésznek; 's a nagy közönség által sürü látogatással mintegy adatni kényszerített darabokat, miattok egészen háttérbe nem tolhatom; mi azonban ugy hiszem, általok sem követeltetik, főkép miután tapasztalásom szerint nemzeti színházunk haladásának hő barátjaiból szokott állani.

Csak az van hátra még, hogy kinyilatkoztassam meggyőződésemet az opera ügyében. Én az operát a nemzeti színházban jelenleg elkerülhetlen szükségesnek hiszem; 1ör, mert a német szinháznak is van operája, 's elsőséget ez által sem gyakorolhat a nemzetin; 2or, mert az opera a szinmüvészetnek egyik igen kedves leánya, melly sok kedvelőkre talál, és igen hathatós eszköz a nemzeti zene kiképezésére, melly nemzeti zene nemzeti érzelmeket képes költeni, 's mert édesen hangzik ajkáról a magyar szó, a nyelv megkedvelésére is igen jó eszköz; 3or, mert még nincsenek annyi jó szinészeink és darabjaink, hogy a hét minden napját betölthessék; 4szer, mert csak egy nemzeti szinházunk van Budapesten, 's ezen egyben mindennek össze kell pontosulni a szinmüvészet különféle ágaiból, mik más fővárosokban külön házakban adatnak.

Hogy felvilágositásomat befejezzem: ugyhiszem, azt vétkemül talán senki sem rójja fel, hogy én az operát egyesekkel ugyanazonositni nem tudom, hanem ugy tekintem mint ügyet, 's vele a dramát mindenben egyenlő szeretettel törekszem előmozdítani? 's egyiket a másik rovására sem nem pártolom, sem nem akadályoztatom? — vétkemül, és nem inkább káromul tulajdonitható-e, hogy most az opera nem mindig jövedelmez ugy mint egykor? vétkemül és nem dicsőségemül, hogy a drama a részvétlenség békóiból kiszabadulván, fényes sikerrel és gyors léptekkel halad rendeltetése felé?! — vagy olly együgyüeknek hisznek-e önök, többen! hogy nem vagyok képes átlátni, miként a classicitas, drama és opera köpenyege alatt czéljok nem más, mint a közönséget elámitván, igazgatásomat népszerütlenné tenni, a belső békét és harmoniát az intézet tagjai közt felzavarni, mellynek köszönhető egyedül a haladás és dolgok jobb menetele? az intézet tagjait pedig olly demoralizáltaknak hiszik-e, hogy a viszálkodás szövétneke, mellyet az intézetbe akarnak dobni, meggyujtandja a rég eloltott üszköket? azt hiszik-e, hogy némellyek dicsérgetésével a többiek szivében irigykedést fognak költeni? azt hiszik-e, hogy ismét a régi tusa fog bekövetkezni? 's a közönséget olly könnyenhivőnek-e, hogy az illy álarczosok szavainak hinni fog? azt végre, hogy roszul rejtett érdekeikkel, és pöffeszkedő követeléseikkel egy törvényhozó testületnek fognak irányt adni? — — Én nem az önök kegyéből léptem jelen pályámra, 's önöknek azon állitása ellen, mintha én a nemzeti szinháznak bérlője volnék, ezennel ünnepélyesen ovást teszek 's azt rágalomnak nyilatkoztatom, mert én a nagymélt. országos választmány által, mint a hirlapokban kibocsátott hivatalos jelentésből láthatni, bizonyos pontok megtartása mellett a nemzeti szinház igazgatójává 's nem bérlőjévé neveztettem ki; 's hogy azon pontokat megtartottam, bátran merem állitani, miután a felügyelő méltóságos választmány roszalását, mind e mai napig sem vonta maga után igazgatási rendszerem. — Önök, ha tetszik, többen, irkáljanak minél több álnevü czikkelyt, declamáljanak szélesen és hoszasan: de éber leszek én, 's ha szükségesnek látandom a rágalmakat és hazudozásokat (?) mindenkor kellőleg vissza fogom utasitani.

Ennyit szükségesnek láttam felvilágositásul elmondani, mint a nemzeti szinház igazgatója: ha önöknek, többen! ellenem mint ember ellen, akár követeléseik akár vádjaik volnának, vessék le az álarczot és lépjenek fel az illető törvény előtt, mellyet semmi igaz és jó lelkiismeretü ember nem retteg: ezt kivánom és követelem, tudtokra adván egyszersmind, hogy minden rágalmat és hazudozást, melly személyem ellen fogna intéztetni, fenyitetlenül nem fogok hagyni. Pesten, april 4én 1844 — Bartay Endre, Nemzeti szinház igazgatója:

*

Tisztelői a vélemény-különbségnek, 's hő baráti a szabad vitatásoknak: nem akartuk a „felvilágositást" körülcsillagozni, 's ezáltal az olvasó figyelmét megakasztani; de legyen szabad itt, miután B. ur felvilágositását nyugodtan, háborítatlanul áthaladt az olvasó, némellyeket részünkről ide igtatnunk.

„Roszakarók"rul szól B. ur? — Mi azt hiszszük, hol „nemzeti ügy" forog fen, ott roszakarókrul kár szólni; mert polgári bün csak fel is tenni, hogy magyar, magyar ügynek roszakarója (mi csak tudva 's készakarva lehetséges) lehessen. Illik megkülönböztetni a dolgokat. Lehet valaki ellensége a nemzeti ügy kezelésének, ha ezt fonáknak, vagy épen károsnak hiszi vagy látja; 's ekkor, ha magyar, ellene is kell lennie, sőt kötelességében áll minden hatalmában levő eszközöket használni arra, hogy a meggyőződése szerint fonák, rosz, káros kezelést megszüntesse, 's helyette jót, czélirányost segitsen előteremteni. Nem illő tehát önigazolásban illy vádakat felhozni. Mi, kik a kérdéses „Szózat"ot lapjainkba fölvettük, részünkről határozottan kinyilatkoztatjuk, hogy mi, valamint a nemzeti szinház ügyének hő baráti 's pártolói: ugy a — hitünk szerint — mostani fonák kezelésnek nyilt roszalói vagyunk, a nélkül, hogy azért B. urnak személyesen — 's igy, mint embernek — ellenei, roszakarói lenni tudnánk, vagy akarnánk.

A névtelenséget megszokni a magyar világ olly nehezen tudja? Talán ellenkezik a magyar őszinteséggel? Koránsem; hiszen a legőszintébb szózat emelkedék itt is; 's az mégis mindenek előtt csak azért is gyanusittatik: mert alája nincsen név irva! Olly sokban majmoljuk a külföldet; vajjon mikor fogunk már e tekintetben is a journalistica szabadabb működésére megérni? Gyermekes kicsinyeskedés, mindig és szüntelen azt keresni: ki? 's mihelyt ez nem tudatik, a felszólalók jó akaratát, őszinteségét gyanusitni, őket nevök elhallgatása miatt, irigyeknek, ügygyülölőknek nevezni? Lássunk már egyszer szorosan a dologhoz, 's ne vesződjünk örökké a személyekkel, kiket, a legszentebb érdekekben is, gyakran fontos okok kényszeríthetnek nevök elhallgatására. — A „többen" alatt, például, minket is érthet B. ur., kik a czikket nem irtuk, sem nem irattuk; de állításaiban többnyire osztozván, azt közzé tettük, a nélkül, hogy B. ur személyének, mint fönebb is mondók, akár irigyei, vagy gyülölői, akár barátai vagy legyezői volnánk, vagy egyik vagy másik lenni kedvünk volna.

A „felvilágositás" egyéb pontjainak megczáfolását a „Szózat" derék szerzőjére bizván, itt csak azt kell még megjegyeznünk, miszerint a Világ jelenleg is, mint mindig kimondja 's illetőleg kimondatni hagyja a nyilt őszinte szót a nemzeti színház ügykezelésére nézve is. — Volt idő, mikor a Világ örült, hogy B. ur a nemz. színház igazgatását átvette: mert igazgatásához reményeket csatolt, mellyek megvalósulását forrón ohajtotta; de e remények, e kecsegtető — talán — álmak, fájdalom! egymásután szétfoszladoztak, és szét különösen az izlés mellyel pedig kiválólag kérkedik B. ur. Ez egyébiránt, igen alanyi dolog; 's midőn mi ezt, és reményeinket enyészni látók, igen természetesen, nem levénk B. ur zsoldos vagy nem-zsoldos magasztalói, hanem megmondtuk az igazat tisztán, leplezetlenül; 's többször nem valának szavaink egyéb, mint a nyilvánuló közvélemény viszhangjai! Némelly emberek azonban igen szeretnek az őszinte szó megett más titkos okok- és rugókat kutatni. Szomoru, gyönge jellem ez, 's csak a fürkészekre vet árnyékot, homályt, kik igy önkeblök után itélnek meg másokat is!! — 's különösen a megbuktatni akart 's már eltemetett „Kalandor"ról, jó lesz többé nem szólani! mellyhez sem a „Szózat" irójának, sem a szerkesztőségnek kevés, vagy semmi köze. — Ezt egyszer 's mindenkorra kijelentjük B. urnak bizonyossá tevén őt, hogy míg e lapokat szerkesztjük, minden elfogultság, minden kicsinyes, titkos okok nélkül, egyedül a nemzeti ügy érdekében, bátran 's minden himezés nélkül mondandjuk meg — véleményünk szerinti — helyes eljárása 's ügykezelése feletti helyeslésünket, 's illetőleg fonák vagy káros intézkedései feletti roszalásunkat. Czélunk szent, a veszni induló nemzeti ügyek ezen egyike felett, körünkhez képest, őrködni; 's higyen B. ur bármit, e szent és tiszta czél mellett, az ő gyanusítni kész hite minket bántani nem fog. Mit tesz az összes journalistica, az ránk nem tartozik; de sajnálni tudjuk, hogy vagy hallgat, vagy ha szól, a sok színházi dolog iránt ép olly jól értesülhetvén, mint mi, a közönséget gyakran, többnyire, igen roszul értesíti. A közvéleményre nézve pedig legyen szabad megjegyeznünk, hogy a „Szózat" a nagyobb számnál inkább helyeslést, mint gáncsot nyert: nyilvános jeléül, hogy annak foglalatját sokan, igen sokan érezék, és érzik!

Ennyit részünkről, mellőzve azokat is, mik a franczia dramák érdemének csökkentésére, vagy az ujabb magyar népéleti látványos színmüvek belbecséről, 's erkölcsképző (?!) hatásáról mondatnak; mellyek, mint szinte az egész fölvilágosítás részletesb állításai is a „Szózat" irójátt illetik; ki, hiszszük, meg tudand magáért felelni.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti ujság. (28.) ‚A status kötelessége' czimü értekezésnek IIIdik szakasza közöltetik, melly valamint az előbbiek, több czáfolati pontot foglal magában a P. H. szer-

kesztőjének azon állítására, a szokásos szükségek és arányos jövedelem iránt. Az egész czikken azon eszme szövődik keresztül, hogy a jövedelem szaporodása koránsem javítja az erkölcsöket, valamint nem is leggazdagabb mindig az, ki szegény, 's nem angyalian legerényesebb az, ki leggazdagabb. Ezek olly ismert dolgok, miket fejtegetni sem kell. 'S végül ismét áttér arra, hogy neveléssel több jót fogunk eszközleni, inkább előmozdítni az erkölcsösséget, mint a jövedelem szaporításával, mi ismét tökéletesen igaz. Egyátalán e harmadik czikkben czáfolati alapossággra nézve sokkal szerencsésebb a szerző, mint a két előbbiben. — (28 sz.) ‚Rövid közjogi jegyzetek vagy reminiscentiák I. Az emberinem alkotmányszerü szövetsége. Ez első czikkben az van kimondva: hogy meg nem határozhatni, mellyik a legjobb kormányforma.

Pesti Hirlap. (341 sz.) Vezérczikk: ‚Papirospénz'. Emlékezetbe hozva a szerkesztő azokat, miket a 338dik számban a telekdíjról mondott, feljegyzi az akkor tett utósó kérdést: hogy az ország pénzerejének nélkülözhetlen gyarapitása végett mellyik eszközhöz tanácsosb nyúlni: országos kölcsönhöz e, a mi kamat-fizetéssel jár, vagy pedig kamatlan papirospénz kibocsátásához? — Gyakorlatilag szólva itt csak azon szempont határozhat, hogy mi lehetséges, 's mi tanácsos? Fő dolog itt az azonnali kivihetőség, mert kivihetetlen eszközt akarni annyit teszen, mint a czélt nem akarni. 'S pedig bizonyos, hogy ha nemzetünk még ezen országgyülésen akar országos kincstárt létesíteni, mellynek segedelmével az országbani forgó pénz 50 vagy 100 millióval megszaporodjék, melly hypothecalis hitelbank 's örökváltsági kölcsön-intézet gyanánt szolgáljon, — papirospénz kibocsátásáról gondolkoznia sem lehet. E tárgyat kényessége miatt tovább nem fejtegeti; de föltéve is, hogy nem kivihetlen, kérdi: tanácsos-e papirospénz kibocsátásához nyúlni? Előszámlálja itt ennek három módját: parancsolt értékkel; kamatozó utalványokban; kamatlan, de vagy bizonyos sorozat szerint, vagy minden pillanatban beváltható bankjegyekben. A parancsolt értékü, képzelt becsü pénztől — isten őrizzen. Kamatozó utalványok nem egyéb mint országos kölcsön. De Magyarhonban kevés levén a pénz, önmagától nem kölcsönözhet az ország, hanem külföldiektől. A bizonyos sorozat szerint beváltható kamatlan papirospénz kétségbeesett financz munkálat; — 's mit itt a kamat-nem-fizetésben nyerünk, azt elvesztjük a tőkéből, mert a kamatlan papiros értékét a pénzfolyam mindig tetemesen leszállítja; így az országnak, hogy 100 millióra szert tegyen, talán 175, vagy 200 milliónyi adós levelet kellene kiadnia. Valóságos papirospénz tehát csak a minden perczben készpénzül beváltható papiros. De jegybankja még most hazánknak nem lehet több okoknál fogva, mik közt a bécsi bank hatalma nem kis szerepet játszik. Abban pedig mindnyájan megegyezünk, hogy hypothecalis hitelintézet nélkül földbirtokosaink semmivé lesznek: 's most az a kérdés: eszközölhető-e ez a mi körülményeink között papirossal? hisz olly bizonyos, mint hogy kétszer kettő négy, miképp ezen papirosok ma kibocsátva, holnap nem tartanák meg teljes becsöket. Majd elkövetkezik a jegybanknak is ideje, de előbb a telekdíj utján fedezendő országos kölcsön által pénzt kell teremteni, melly az illy bankjegy-kibocsátásnak is alapul szolgálhasson. Nem kell annyira félni a kamat terhétől, mert ama pénzzel eszközölhető csak országos investitio által, hogy egy felől kevesebb kiadás, más felől több bevétel legyen. Azért ne oszlassuk a kevés erőt, mellyel rendelkezhetünk; hanem inkább központosítsuk, egyesítsük azon terv körül: hogy teremtsünk országos pénztárt országos kölcsön utján; ezt pedig fedezzük a közös teherviselés nagy elvének tettleges diadalára, telekdíjjal. — Némelly más fontosabb ellenvetések fejtegetését máskor kisértendi meg.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

10905. Az erdélyi kormányszék izenete szerint, szebeni megbukott kereskedő Maxay József Zsigmond hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 2dik napjára tüzetett ki. Költ böjtmáshó 19én 1844.

9227. Sopron városa tanácsának jelentése szerint, Pokfalúsy József gyógyszerárus ellen csődületi pör indítatván, az illető hitelezők megjelenésére f. é. april 30dik napja tüzetett ki határidőül, és tömeggondnokká Bauer Ferencz, perügyelővé pedig Tsekl József hites ügyvédek neveztettek. Költ böjtmáshó 5én 1844.

9242. Jász és Kún-kerületnek jelentése szerint, értékében megfogyatkozott Kudlik Mihály kún-szent-mártoni pintérmester ellen csődület indíttatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. majus 4dik napja határidőül tüzetvén ki Kunszentmárton városa tanácsa által, tömeggondnoknak Józsa József, perügyelőnek pedig nemes Palásthy Ferencz neveztetett. Költ böjtmáshó 5én 1844.

11405. Buda városa törvényszékének jelentése következtében Sper Mihály és Anna hites társak ellen indított csődületben a hitelezők megjelenésére f. é. april 30ik napja tüzetett ki határidőül, 's ideigleni tömeggondnokká Patkovits János városi irnok, perügyelővé pedig Popovits Döme hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtmáshó 19.1844.

10691. Szabadka város tanácsa jelentése szerint, Kock Simon, 's Herman helybeli házalló kereskedők hitelezőinek megjelenésére f. é. april 29dik napja tüzetett ki határidőül, és tömeggondnoknak Schaeffer Gáspár, perügyelőnek pedig Demerácz Alajos tiszti főügyész neveztetett. Költ böjtmáshó 19én 1844.

10931. Veszprém vármegye jelentése szerint, szabados Pápa városa tanácsa javaiban megfogyatkozott Grünhut Adolf keblebeli zsidó hitelezőinek csődületére f. é. april 27dik napját tüzte ki, pergondnokká Polgár János hites ügyvédet, tömeggondnokká pedig Iby Ferencz tanácsbelit nevezvén ki. Költ böjtmáshó 19én 1844.

Csődszüntetés.

10690. Pest városa tanácsának jelentése szerint Sachsel Samu és társa Oppenheimer Frigyes helybeli kereskedők hitelezőikkel barátságosan megegyezvén, az ellenök rendelt csődper megszüntetett. Költ böjtmáshó 10.1844.

Nyugtatvány-Kötelezv.-semmisítések.

9081. Pozsony városa tanácsa Kulcsitzky József szabómester's neje Teréz közt 1840. évi julius 10én a nevezett nő részére 2200 p.forintnyi öszvegnek történt lekötésével kelt, 's ugyanazon évi és hó 11én betáblázott házassági szerződésnek, miután a mondott nő ezen öszvegre nézve kielégíttetett, megsemmisitését országszerte azzal hirdetteti; hogy mindazoknak, kik az érintett szerződésből bármi jogot igényelnének, e joguk bebizonyitása végett f. é. februar 16ik napjától fogva egy évi's egy napi határidő tüzetett ki. Költ böjtmáshó 5én 1844.

11248. Arad városa tanácsának közelebb a nmgu Helyt.-tanácshoz érkezett felirása folytában, melly szerint Domján Antal földbirája által m. évi januar 17én Urbányi András részére 10,200 v.ftról kiadott nyugtatványnak megsemmisitését országszerte kihirdettetni kéri, a kérdéses nyugtatványnak megsemmisitése körszerte kihirdettetik. Költ böjtmáshó 19én 1844.

11417. Pest városa tanácsa pészaki Bajzáth György királyi tanácsnok folyamodása következtében bizonyos 1839. évi februar 9én 24.000 p.ftról kiadott, 's azon hó 16kán betáblázott 's a mondott folyamodót szenvedőleg, a magyar nyugpénz-intézet pénztárát pedig keresőleg illető, kifizetett, de elvesztett kötelezvénynek megsemmisitése, és kitábláztatása országszerte hirdettetik. Költ böjtmáshó 19én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

3829. Gróf Csáky Zsigmond, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene garamszegi Géczy Péter által indított 2000 p.ftnyi váltó-kereset tárgyalása végett f. é. majus 11ik napján délelőtti 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a k. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi martius 28án tartott üléséből.

Halasy Adalbert, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene Lázár Vilmos által 80 pft. iránt indított váltó pere tárgyalására f. évi május 8án reggeli 9 órakor e váltótörvényszék előtt jelenjen meg. — Az esetre pedig ha a kitüzött időben meg nem jelenne, 's ügyvédet sem rendelne, védelmére Csolnoky Imre h. ügyvéd ezennel gondnoknak kineveztetik. Költ Pesten a k. e b. váltótörvényszék 1844 évi martzius 26án tartott üléséből.

(*85) Az aradi kir. vt.szék részéről a kegy. kir. utasitás 22ik §ánál fogva ezennel hivatalosan közhirré tétetik: — hogy egyik irnokság — eddigi hites irnok Paulovits János közjogi ügyvédnek mainapon történt lemondása által — megüresedett, — az üresség be jött irnokságra, mellyhez évenkint 350 pengő forint fizetés van kapcsolva, folyamodni szándékozók mától számitandó hat hét alatt kellő bizonyitványokkal ellátott folyamodásukat a kebelbeli iktatói hivatalnál benyujtani tartoznak. Költ Aradon apr. 2. 1844. 1—3

(*82) **Óvás.**

Hirlapok utján f. évi april 16ra birói árverés hirdettetvén Kis-Körös mvárosa határában, ugyszinte a szücsi és tabdi pusztákon Okolicsányi János ur részére leányágon lévő rokonai ellen biróilag lefoglalt javakra nézve; a mennyiben ezen javak közt a Novottaféle zálogért kicserelt azon birtokrészek is benfoglaltatnak, mellyeket néhai idősb Okolicsányi János ur (a t. Pest vgye levéltárában látható) végrendelete szerint nekünk hagyományozott, de egyébiránt is, mivel nekünk az Okolicsányi testvérek közös atyja ellen annak Pest vgyében fekvő jószágaira még 1835ik évben a t. vgyénél betáblázott 7000 vltó ftnyi követelésünk van, melly az árverésre kitüzött javakon teherképen fekszik: — figyelmezteljük a venni szándékozókat, hogy e vételnél ovatosak legyenek annál is inkább, mert mi ezen birói árverés ellen megtettük immár t. Pest vgye közelebbi közgyülésén ünnepélyes óvásunkat. Költ Pesten april 7. 1844. Olgyai Nagy Anna és leánya Francziska.

(*83) **Haszonbérleti hirdetés.** 1—3

Tekintetes Pest vmegyében Pesttől négy órányira fekvő vasadi pusztabeli azon részek, mellyek tettes Fáy Károly, és ngos báró Puteány Sándor urtól méltóságos gróf Zichy Ödön ő nagysága által megvásároltattak, akár együtt, akár különösen az alólirt szállásán (Pesten szénpiaczon két töröknél) árverés utján f. 1844ik évi aprilis 20ik napján a rajta lévő épületekkel együtt a többet igérőnek f. évi Szentgyörgy napjától kezdve három, vagy több évre haszonbérbe fognak kiadatni. — Mire a bérleni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva a fenkitett időre meghivatnak, egyébiránt pedig a szerződések feltételei alólirtnál előlegesen is megtekinthetők. Pesten 1844. évi mart. 31én. Jelenffy Ágoston mint méltóságos gróf Zichy Ödön ő nagyságának teljeshatalmu meghatalmazottja.

(*81) **Óvás.** 1—3

Sztankovics Maria és Froman Vilmos hitvestársak, bizonyos még 1815. apr. 22. általam kibocsátott, és néhai Sztankovics Ignáczra intézvényezett tiz rendbeli váltók mellett, noha azok iránt minden kötelezettségből kitisztultam, ellenem ármánykodnak. — Óvok azért mindenkit, nehogy azon váltók felett nevezett hitves társakkal valami alkuba bocsátkozzanak; és egyszersmind mindenkivel tudatom, hogy sz. kir. Buda fővárosa előtt ellenök ugyanez érdemben a perem folyamatban van. Pesten april 9. 1844. Mayer Xav. Ferencz.

(*80) A szegszárdi k. alapitványi uradalom részéről közhirré tétetik: hogy f. e. april 29kén fensőbb rendelet következtében, Szegszárdon a tiszttartói hivatal irószobájában reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés utján e következő haszonvételek három évre f. é. novemb. 1sö napjától kezdve bérbeadandók; u. m.:

a) Az öcsényi határban levő ugynevezett borrévi korcsma, tulajdon bor és pálinka méretés jogával.

b) A szegszárdi zsidó-vendéglő tulajdon bormérési joggal.

c) A szegszárdi heti vásárjog.

d) A szegszárdi országos vásárjog.

e) A gráboczi vadászat.

f) Az öcsényi határban az ebessi és guroviczai vadászat.

g) A szegszárdi hegyes erdei vadászat.

h) Pióczaszedés a szegszárdi határban.

i) Pióczaszedés Pestmegyében kebelezett Faisz helység határában.

Melly árverésre a bérleni kivánók bánatpénzzel ellátva, a fentebb irt határnapra illendően meghivatnak. Költ Szegszárdon mart. 28án 1844. 1—3

(*74) **Árverési hirdetés.** 3—3

T. Esztergammegyében kebelezett Maróth alapitványi uradalom által, f. évi april 16kán Maróthon a tiszttartói iróteremben, délelőtt tartandó árverésen 500 pozs. m. rozs, 600 akó tavalyi termésü bor, és 25 akó pálinka fognak eladatni.

(*77) Pestmegyében egy Kalocsa városával határos, a Dunától 3 órányira fekvő, ősi örökös tulajdoni tiszta joggal birt, 's összesen 8000 holdat, — melly közt 1600 hold erdőség — tevő puszta szabad kézből eladó. Bővebben értesülhetni iránta Hajnik Pál hites ügyvédnél servitatéren Sziklay-házban. 2—3

(*79) **Ajánlkozás uradalmi orvosnak.**

Egy férfiu, ki az orvossebészi pályát 1829ben, a baromorvosit pedig különösen 1832ben végezte, és mindkettőn bővebb tapasztalásokat szerzett, — ajánlja magát uradalmi orvosnak mindazon t. cz. uradalmaknál, mellyek számosabb szarvas marhákat, lovakat és juhokat tartanak vagy tenyésztenek. — Bővebb tudósitást kaphatni Temesmegyében keblezett Kudricz helységében lakó orvossebésztől, a hol postaállomás is létezik.

(*84) Ns Tolnamegye által a f. hó 15dik napjára kitüzött évnegyedes közgyülés, és az ezt követő törvényszékek végett, a tolnai szeder-selyem-egylet kénytelen ezuttal közgyülését majus 13ik napjára halasztani, melly napnak reggeli 10ik órájára a t. cz. részvényes urak tisztelettel hivatalosak. Szegszárdon april 6ik napján. Elnöki rendeletből

Stann Ferencz egyleti jegyző 1—3

A gőzösök **indulnak**
Pestről, Pozsony és Bécs-felé
naponként 7 órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is terítvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. apr.	9.	pesti mérő	110—127	66— 80	60— 72	45— 53	45—50	60 — 68
Komáromban	„ martz	15.	pozs. mérő	70— 73	55— 57	— — 46	— — 34	— —31	— — 44
Szegeden	„ „	13.	„ „	65— 67	— — 56	— — —	— 30	— —31	— — 40
Baján	„ „	23.	„ „	53— 67	35— 40	33— 35	— — 30	— —26	— — 33
Miskolczon	„ „	13.	„ „	— — 60	40— 42	— — 35	20— 30	— —20	— — 26
Temesvárott	„ „	14.	„ „	45— 73	— — —	— — —	32— 35	— —26	35 — 37
Pozsonyban	„ „	29.	„ „	76— 95	— — —	50— 63	40— 44	37—42	— — 49
Nagyszombatban	„ „	19.	„ „	80— 92	— — —	54— 59	40— 42	32—34	— — —
Győrött	„ „	9.	„ „	— — 70	52— 54	46— 48	33— 35	— — 32	— — 45
Mozsonyban	„ „	28.	„ „	67 - 112	50— 60	54— 66	38— 47	35—42	46 — 60
Sopronyban	„ „	11.	„ „	90— 92	— — —	60— 62	46— 48	40—42	56— 58
Pécsett	„ „	9.	„ „	60— 62	40— 42	— — 32	— — 32	28— 30	32 — 35
Beszterczebányán	„	16.	„ „	90— 98	— — —	55— 63	47 52	26—34	50 — 65
Veszprémben	„ „	15.	„ „	— — 70	— — 55	— — 40	— — 38	— —25	— — 37

Pénzkelet.

Bécs, apr. 2án 1844.

	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 —
1 pcent. „ „ „	— 100 2/4
3 pcent. „ „ „	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 3/4
1839ki „ „ (250 frt)	— 327 1/4
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1631 —
Eszterházy-sorsszám	— 57 1/2
Császári arany	— 102 1/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. apr. 9. reggel: 10' 11'' 9''' 0 fölött

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

30. PESTEN, 1844. SZOMBAT, aprilis 13.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának, czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek IX. Vaspályák, összehasonlitásban. — Észrevételek az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. (Czindery Lászlótul. Folytatás.) — Fővárosi hirek és események. Névmagyarositások. Az árviz által károsult aradiak felsegélésére gyüjtött adakozások folytatása. — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: az apr. 11kei CXXXV. förendi országos ülésről. CXXXII—CXXXIVd. országos ülések a mgos Főrrknél martz. 28. 29 és 30kán (Folytatása és bevégzése a városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásának.) Csatolványul: A KK. és RRk IId. izenete a büntető törvény-javaslat börtönrendszerről szóló IIdik része iránt. (Vége.) Megyei 's más vidéki közlések. Torontál, Krassó, Turócz, Békés és Beregh megyék közgyülésiről.

Spanyolország (Madridi ünnepélyek. Narvaez proclamatiója. Dohány-egyedárusság haszonbérbe adatik.) — Nagybritannia (Rebeccai mozgalmak. O'Connel Liverpoolban.) — Franczia-ország. (Zászlógyüjtemény. Büntársulat. Lengyel kiköltözöttek. A rabszolgaság-eltörlesztés ügye Franczia-országban.) Olaszország. — Németalföld (Önkénytes kölcsön.) Németország (Botozásigép.) Görögország (Pártérdekek.) Dunai fejdelemségek. Törökország (Kicsapongások. Keresztények elleni dühöngés. A renegat-ügyben Titoff utasitása.)

Magy. Gazd. Egyesület (Figyelmeztetés a M. Gazd. Egyesület f. évi nyári közgyülésére.)

Tárcza. Könyvismértetés (Essai historique sur l' origine des Hongrois par A. de Gerando Paris 1844. — Pannonhalmi sz. Benedek Rende.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april 13. 1844.

Közgazdálkodási elméletek

IX.

Vaspályák, összehasonlitásban.

Miután e lapok 25d. számában megszakasztott közgazdálkodási elméleteinkben különösen a közlekedési rendszerről értekeztünk 's röviden harmadik helyet jelöltünk a csatornáknak, mellyek által főkép a nagy hatásu vizi közlekedés segittetik elő — most a tárgy fonalát ismét felfogva, tovább folytatjuk.

Negyedik helyen az állati erőre készitett vaspályákról valamivel részletesebben kell emlékeznünk, 's okát adni, miért tartjuk azokat a csatornák és a szárazföldi közlekedés között, mintegy közép helyre sorozandóknak.

Lóerőre készült vasutaknál a teherhordás könnyitése sokkal tetemesebb mint a szárazföldi egyéb közlekedési vonalakon. A közönséges utakénál mintegy 25ször, a csinált utakénál mintegy 10szer annyi. E tekintetben tehát tagadhatlan elsőbbséggel birnak más egyéb szárazföldi közlekedés fölött. Ellenben a csatornák hatása négy annyi, mint a vasutaké 's e részben a csatornáknál hátrább maradnak, de viszont a csatornák épittetése többnyire költségesebb, a csatornák télen által járhatlanok, nagyobb használható térföldet foglalnak el, 'sat. Illyenféle észrevételeket mind a csatornák mind a vaspályák mellett és ellen többeket hozhatni föl, a nélkül hogy öszveveté-sök után biztos megállapodásra juthatnánk. Kétségen kivül igaz ugyan, hogy e részben eldöntő sulylyal kiváltképen csak a helyzeti adatok és körülmények birhatnak, mindazáltal még ezeken kivül is, egészen más meggyőződésre jutunk, ha a közlekedési eszközöket nem csupán egyoldalulag a kereskedés, hanem a mint kell, az egész nemzeti öszves munkásság és szorgalom felélesztésére szolgálóknak tekintjük.

Öszvehasonlitásaink mindaddig igen hiányosak maradnak, valamig a kereskedési rendszer egyedárusi szük körében forogva csupán a teherszállitáson mutatkozó könnyebbséget veszszük alapul, mintha nem is volna más egyéb munkásság a teherszállitáson kivül, és semminemü más foglalkozás, mint a csupa kereskedés, melly mellett minden egyébnek hátra kellene állani, vagy teljességgel tekintetbe sem jöni. Illy egyoldalu nézetektől vezéreltetve természetesen nem azon kérdést fogjuk eldönteni, milly nemü közlekedési eszköz leghathatósabb a nemzeti közmunkásság élesztésére 's a nemzeti jólét előmozditására, hanem csak ezt, mi leghasznosabb a kereskedésre? mellyet az átalános köz jólét eszméjével azonositani kétség kivül nagy tévedés. Tekintetbe kell tehát venni a közmunkásság egyéb nemeit is, mellyet világosabb felfogás kedviért lássunk egy példában.

Tegyük fel: vasut, és szárazföldi csinált ut körül forogjon a kérdés két napi járó föld hosszában, hol az előre szállitás évenkint 600 ezer, visszafelé 200 ezer, összesen 800 ezer mázsára menjen. Minthogy a visszaszállitást 200 ezer mázsával ugyanazon erő végezheti, melly a 600 ezeret hordja, amazt kiszámitásainkból kihagyhatjuk. Felvévén 250 napot egy évre, a többit részint pihenő napoknak, részint a néha gyérebb közlekedésre kihagyván, esnék egy napra 2400 font, közönséges csinálatlan uton egy lóra 4 mázsát számitván kellene hozzá naponkint 600 ló; de mivel a távolságot két napi járó földnek, 's igy a visszatéréssel együtt négy napnak vettük fel, a szállitáshoz megkivántató lovak száma teend négyszer annyit, azaz: 2400at. Vasuton egy ló erejét 100 mázsára azaz: 25 annyira becsülhetjük mint természetes uton, ennélfogva vasuton kivántatnék ugyan ennyi teherhordáshoz 96 ló; megkiméltetnék 2304 ló ereje.

Csinált uton egy ló ereje mintegy 2½ annyi hatásu lévén, mint a természetes utakon, vagy is tizszer kevesebb mint vasutakon, kivántatnék 960 ló; megkiméltetnék 1440 ló ereje; vasutakon tetemesen több mint itt; mind ez eddig a vasutaknak kedvező.

Senki sem állithatja azonban elfogultság nélkül, mintha a kereskedésen kivül a köz jóra nézve semmi egyéb hasznos foglalkozás nem volna, 's minden mást számitásainkból teljességgel ki kellene hagyni, mint legkisebb figyelemre sem méltót. Vegyük fel annakokáért az emberi más foglalkozásoknak is minden egyéb nemeit, a naponkinti kölcsönös közlekedést a szomszéd helységek között, a megszakadatlan járáskelést, a földmüves mindennapi munkáját, a számtalan állati és mind ezeknél sokkal becsesb emberi erőt, 's ennek egész öszvegét, melly a felvett két napi járóföld távolságra annak irányában 's köröskörül szüntelen tartó munkássággal zsibong, és ezt tegyük 10 ezer ló erejével felérőnek. Ha a természetes közlekedés csinált utakkal helyre fog hozatni, ezen tiz ezeren is, az élet minden foglalkozásaira kiterjesztve ugyanazon erő-kimélés találand helyet, 's a megkiméltett erő leszen 6000. Megkiméltetnék ezen kivül mint már fentebb találtuk a teherhordáson 1440; öszvesen 7440; midőn vasuton az erőkimélés, egyedárusi szellemből csupán a teherhordásra szoritatván, nem lenne több 2304 ló erejénél.

Hova marad ezen kivül azon kényelem, hogy a csinált utakat akkor használhatja kiki, midőn hozzá ideje kedve és érkezése van, sürgetős utját siettetheti, ha tetszik éjjel és nappal, vagy felfüggesztheti; egy helyen mulathat a meddig tetszik, ha dolgai kivánják, másunnét rögtön indulhat, mihelyt azokat elvégezte; ismeret és tudásvágyait kénye és kedve szerint kielégitheti, a beutazott környék mibenlétéről minden tekintetben kielégitő ismeretet szerezhet; mialatt vasutakon ember, a kiszabott mozgással egyenes irányban, szekereibe zárkozva mint állat és áruczikk akarata és ismeretvágyai megtagadásával, gépileg egy helyről más helyre vonatván előre kiszabott órákon és helyeken állapodik, pihen és indul? Hova azon szellemi hatás, miszerint a természetes szárazföldi közlekedési vonalakon ember emberrel folytonos érintkezésben van, ismeretek, müveltség, mindenfelé szabadon szerteszét terjeszkedhetnek?

Mondhatná valaki, mintha csinált utakon sem kiméltetnék meg több erő, hanem csak az, mi a teherhordáshoz szükségtelenné válik. A többi munkálatok azontul is szint annyi számu emberi és állati erővel végeztetnek, tehát rajtok valóságos nyereség nincs. Mindegy, a nyert erő el nem vesz, hanem akárhol hasznos foganattal mutatkozik. Az utas, ki két lovat fogott kocsijába, azontul sem hagyja otthon az egyiket, hanem annál hamarébb, állatainak annál kevesb megerőtetésével ér tetthelyére, annál hamarébb viszszaérkezik, magának több ideje, állatainak több ereje marad más egyéb munkálatainak folytatásához. A földmüves mezei munkájához a jobb csinált utat használván ugyanezen könnyebbülést folytonosan érzi. A közellevő heti és országos vásárokra jövő menő kézmüvesek 's általában minden járókelők, gyalogok, lovasok hasonló jótéteményekben részesülnek, 's fenmaradott állati és emberi erejök megkimélése mind életök és egészségök fentartására, mind foglalkozásaik hasznosabban üzhetésére elmaradhatlanul jótékony befolyással hat.

Ezzel ellentétben, lássuk mit nyerünk a vasuton megkimélt 2304 ló erejével? Azt mondjuk, visszatér a földmüveléshez 's más hasznos foglalkozásokhoz. Igaz lehet, de mikor? és hogyan? A melly földmüvesnek vagy akárki egyébnek eddig két lóra volt szüksége, ezentul sem szerez szükségén felül hármat, hanem kiki annyival beéri, mint eddig; az pedig, hogy a szállitási foglalkozásból 2304 lóerő 's aránylagosan a hozzá megkivántató ember-szám kiszorult, bizo-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Könyvismertetés.

Essai historique sur l' origine des Hongrois par A de Gerando Paris 1844.

Örvendetes jelenet láthatni, hogy nemzeti érdekeink a külföldet is foglalatoskodtatják, és épen a távolabb eső franczia-földön találtatnak egyének, kik történeteinkben rokonszenvvel buvárkodnak, kik egyszersmind nemzetiségünk jellemeinek okszerü méltányloi. Ebben már Montesquieu ment jó példával elő, kiről irja d' Alembert „Mr Montesquieu partit de Vienne pour voir la Hongrie contrée opulente et fertile, habitée par une nation fière et genereuse, le fleau de ses tyrans et l' appui de ses souverains. Comme peu de personnes connoissent bien ce pays, il a ecrit avec soin cette partie de ses voyages.“*) A francziák általján fogva a régi történetek nyomozásában kivált az ujabb időszakban lankadhatatlanok; mert nem is emlitve azon költséges és nagyszerü munkákat, mellyek saját honuk régiségeit érdeklik, csak Sylvestre de Sacyra — Europa orientalistáinak egykori fődiszére figyelmeztetem az olvasót, ki szinte magyar historiát irt 's adott ki franczia nyelven. Igy nem régen báró Gaujal a magyarországi ruthénekről, Dussieux a magyarok külföldön viselt háboruikról (invasiók) jeles dolgozatokat bocsátottak napfényre, kiknek tisztes koszorujához most már de Gerando urat is méltán füzhetjük, mert nehéz feladatát habár meg nem oldotta is, de mennyire ideje 's körülményei engedték, igyekezett mégis a magyar kutfőkkel megismerkedni, a helyszinén köztünk nemcsak szokásainkat, öltözetmódunkat, társalgásunkat vette figyelem alá, hanem a néphagyományokra, a nyelv természetére is kiterjesztő gondjait, melly kedvező önállásnál fogva, mint idegen elnemfogult irónak egész mértékben tudjuk méltatni azon néhány sorban foglalt igazságot, mellyekkel munkáját megkezdi „S' il est vrai, qu' au point de vue historique les renseignements pris sur les lieux sont précieux a recueillir, et qu' un écrivain peut dem ander d' utiles secours au peuple, qu' il fait le sujet de ses etudes, il faut reconnoitre que c' est principalement en recherchant les origines de ce peuple, qu' il sera tenu de le consulter.“*)

Az előre el nem fogult idegen iró helybeli tapasztalatait jobban is használhatja helyes itélethozásra, mint olly külföldi, ki bizonyos balitélettel lépte át hazánk határait, sőt a született magyar irók felett is némi felsőbbséget gyakorol, mivel a benszületett nemzeties iró is saját érdekeknél 's megszokásoknál fogva az elfogultságnak nem kis mértékben alá van vetve, mitől egészben ritkán válhatik meg.

E szerencsés kedvezmények tagadhatlanul az iró könyve mellett szólanak, de az már más kérdés, vajjon helyben gyüjtött észrevételeit, történet körüli studiumait jól felhasználta-é mindenkor? vajjon nem kellene-é még további nyomozásokat tenni, mielőtt veszszőt törnénk a finnismus felett, melly részben az érdemes iró főleg Sajnovits és Gyarmathi könyveire szoritkozott, holott azóta, mikor ők irtak, az öszvehasonlitó nyelvtudomány magos fokra lépett, 's ők — igenigen csekély kutfőket használhatván, helyzetöknél fogva is inkább a lapp 's finnlandi dialectekkel foglalkozván, nem annyira megindităi, mint továbbterjesztői voltak a XVII-dik század véleményének, melly Amos Comeniustól kezdve Leibnitz idejéig csak lassan kezdett megérni, majd Ihre, Schlötzer és Rüdiger nagyobb fontosságunak vették azt, mintsem hogy azzal a tudomány kárára végkép fel kellene hagyni, mielőtt minden oldalrul bevégeztetnék a vizsgálat. Hazánkban is jóval Sajnovits előtt a szász Tröster és a magyar Huszthi András pártolói voltak Comenius véleményének, de természetesen itthon e részben keveset tehettünk, mint a Finn-Magyar nyelv czimü munkámból kitetszik, mellyre, mint e lapokban egy évvel már ezelőtt jelentve volt, mostanig még csak kiadó sem találkozott. Hogy Gyarmathi e czélra dolgozott, azt is Schlötzernek köszönhetjük, 's ez érdemet tőle elragadni senki sem képes; és hogy Schlötzer csupán csak tudományszeretetből

*) Montesquieu ur elutazott Bécsből Magyarországba, hogy lássa e gazdag és termékeny hont, melly büszke és nagylelkü nemzettől lakatik, melly zsarnokinak ostora, és fejdelmeinek gyámola. Minthogy kevés ember ismeri jól ez országot, utazásinak e részét nagy gonddal irta. (Eloge de Montesquieu.)

*) Ha igaz, hogy történeti szempontból a helyek iránti tudósitások összeszedése nagy becsesel bir, 's hogy az iró hasznos adatokat meritheta népből, mellyet tanulmányinak tárgyául vesz, úgy meg kell ismerni, hogy főleg ezen nép eredetét vizsgálván szükséges, hogy tőle tanácsot kérjen. (Préambule. 1. lap.)

nyos. Az állatokon tovább kell adni, az embereknek más nemü foglalkozás után látni. Az állatokat vásárra hajtják, eladják, talán veszteséggel, ez eddig bizonyos kár. Azután a vevők ezen kiszorult állatok helyett másokat vásárlottak volna, tehát ugyan illy számu mennyiség az adókon vesztegel, tovább kell őket vásárról vásárra hajtogatni, mindaddig, mig egy nagy terjedelmü vidéken észrevétlenül eloszlanak. Később a vasut környékén 2304 ló erejével az állati erő megfogyatkozik, az ezeknek szükséges táplálék a népesedés szaporodására fenmarad, hanem elég hosszú és tekervényes uton.

Még kevésbbé kielégitő, sőt szomoru kilátásra mutatnak vasuti tervezgetéseink, ha azokat ezen természeti tulajdonok ellenére, miszerint: közép helyet foglalnak a vizi és szárazföldi közlekedés között, vigyázatlanul olly irányban javasolgatjuk, hol azokat vagy kész, vagy könnyen igazitható szárazföldi és vizi vonalak feleslegesekké teszik.

Ekkor a két közlekedési vonal viszonyos elsőbbségei, mellyeket helyzet és körülmények határoznak, öszveütközésbe jőnek egymással. A járás, kelés, teherhordás két vonalon oszlik el, 's ahoz képest a köz érdek, az irántok mutatkozó részvét, szint ugy megoszlik. Mind a két vonal egy darabig egyenlően sinyledezik, mig nem az egyik erőre kapván a másikat megrontja. Ha tartós áldozatokkal, béketüréssel, hazafiui felkiáltásokkal megmentetik a vasut, a mi igen természetes, nehogy az elkezdett hazafiui nagy vállalat semmivé legyen, tervezőinek 's alapitóinak szégyenére — e szégyent könnyebb lesz a már régebben létező közlekedési vonalakra róni, az ujat a kivivott diadalom jeléül fentartani, gyarapitani, 's a közös károsodásból kevesebb esik egyesekre, mint a vállalkozók közől mindegyikre; — illyen igen következetes elvek alkalmazásában, az eddig talán jó karban tartott, csinált utnak pusztúlni, a vizi közlekedésnek rendetlenebbé fajulni kell okvetlenül, csakhogy e mellett a vasut fenmaradása biztositthassék. Ha még mind ez sem volna elég, akkor a vaspálya nem állhat fel 's a bele fektetett tőke haszontalanul oda vesz, melly még is a közjóra nézve kevésbbé ártalmas, mint egyik kárt a másikkal tetézni; különben is sokak belátásinak felvilágositására ugy sincs más mód, hanem ha elvégre csalatkozásikat önkárukkal kénytelenek elismerni.

Ötödik helyen végre a gyorsszállító vasutak állnak, mellyeknek a gyorsaságban, a mire különösen használandók, vetélytársuk ugy sem levén, róluk hosszasabban emlékezni fölösleges volna. —y.

Észrevételek

az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv - javaslat iránt. (Folytatás.)

A bűnös-nek-kimondást én leglényegesb kérdésnek tartom az egész perben, és sokkal érdekesbnek a büntetés-szabásnál, sőt ez kevesebb tudományt, és jártasságot is kiván, mint az. Ha valakiről bizonyos, hogy egy vagy más bün elkövetésében részes, könnyü akkor a törvényekből a büntetés fokozatát reámérni, de bonyolult esetben, egy megrögzött, 's minden álfogással ismeretes szemtelen gonosztevőnél a bün-bebizonyitást előidézni, — ez mutatja a birónak legmélyebb tudományát, mert neki nemcsak a törvényeket és törvényes eljárást, hanem bün-vizsgálati bő tapasztalás mellett a büntető bíróságok történeteit, a psychologiát, 's az emberi természetet minden hibáival, gyöngeségivel kell ismérnie; tanulnia szükséges az emberekkeli bánásmódot, hogy a külön-vélemény szerint: azon határozottság, vagy habozás, mellyel (a tanuk) vallomásaikat a vádlottnak szemébe mondották, a nyugalom vagy felindulás, elszántság, vagy elérzékenyülés, mellyel a vádlott a tanúk bizonyitásait hallgatta, 's a vádat elismérte, vagy tagadta; a kifejezések, hang és mozdulat, mellyekkel akár a vádlott, akár a tanuk valamelly előre nem látott kérdésre egyenesen, vagy tétovázva feleltek, nemcsak észrevenni 's magyarázni, hanema valódi jeleket, a színleltektől megkülönböztetni is tudja. A történetirás Salamon királytul kezdve sok keresztény és ozmán birókrul emlékezik, kik a bün-bebizonyitásokban mutatott ügyességök által halhatlanokká lettek; arrul pedig, hogy a bünösnek-megmarasztaltra jól alkalmazta a büntetést, senki sem nyert még különös hirtnevet. Ennélfogva ha kell esküttszékeknek lenni, és tőlök meg nem menekhetünk, sokkal czélszerübbnek tartom, hogy a törvényszék birái mondják ki a „bünös't vagy „ártatlan't; ellenben a büntetés-szabás legyen az esküttek dolga, mert egy törvénytudó ezek elibe adhatja: minő fokozati büntetések rendeltetvék a meghatározott bünre, mellyből az esküttek, valamint a katonák a hadi-törvenyszékben választhatnak, és kevesb igazságtalanságot követhetnek el tudatlanságuk által, mint a „bünös'röli kérdésben, mert kisebb vétek az emberiség ellen a valóságos bünöst valamivel könnyebben vagy sulyosabban büntetni, mint az ártatlant bünösnek, vagy a bünöst ártatlannak kijelölni.

Ezen uj institutió behozatalánál még egy körülmény komoly megfontolást igényel; ez pedig a költség. Első tekintetre alig látszik figyelemre méltónak, ha mondatik, hogy 2 pfr. napidij mellett itélendnek az esküttek; de egy kis számvetés ezen 2 pfr. eredett öszvegből nagyobb factort mutat, mint sokan gondolják. A különvélemény szerint minden nagyobb megyében 40, kisebbekben 30 biráskodó, és 12 perbefogó esküttminden hónap első napján a megyeháznál megjelenni tartozik. Horvátországgal együtt van 55 megye, mellyek közől legalább 15 a nagyobbak közé sorozandó, és igy minden hónap 1jén a megyékben választott 9840 esküttekből megjelennék 2460; a fentebb elősorolt késedelem és rabok szaporodása mellett, ugy hiszem keveset mondok, ha általánosan minden havi foglalatosságaikat 10 napra teszem, 's imigy a 2460 esküttnek 12 hónap alatt birói foglalatosságban töltött 120 napját 2 pfrttal véve, teszen 590,400 forintot p.ben. Az eskütt-választásnál kitüzött tulajdonok közé nincs befoglalva a közellakás, és bármilly messze, csak határain tul ne lakjék a megyének, választható; azt pedig nem kivánhatni tőlök, hogy saját költségükön utazzanak oda és vissza, hanem valamint eddig a törvényszék bíráinak, ugy nekik is járand előfogat, vagy mivel ezt megszüntetni általános és igen méltányos ohajtás, helyette utiköltség rendeltetik; továbbá a mostani törvényszéki táblabirák inkább becsületből, mint napi dijjért jelennek meg, de a szegényebb sorsuakból választott esküttneknek addig, mig a tisztségben foglalatoskodnak, a család-fentartásra szükséges működésök megszünik, azért megérdemlik, hogy nemcsak az ülés napjaira, hanem azon egész időre, mellyet hazulróltávozásuktól fogva viszszatértökig töltenek, megadassék a napidij. E szerint az esküttek lakhelyi távolságát körülbelül 6 mérföldre tevén, 's mindegyikre 30 kr. utiköltséget számitván, teszen a jövet 's menet egyre 6 p. frt; 2460ra pedig 12er egy évben 177,120 p.fr. menet és jövet egyegy napot, és közben egy vasárnap, teszen e 3 napidij egyre 6 fr. és az egész évre mindannyira 177 120 pfr, e három összeg pedig együttvéve 944,640 pfr. A kerületekben és királyi városokban a körülményekhez mérve kevesebb eskütteket javaslott felállittatni a különvélemény, de a kisebb megyéknél kevesebb nem igen lehet, mivel mindkét esküttszék 14 tagból álland, és viszszavetési jog mindenütt lenne; 's a városokban aránylag több rab szokott lenni, mint a megyékben. Ezek száma a kerületekkel 59et teszen; mindenütt a két székre 168 esküttválasztatván, ezen 9912 esküttek ¼ része vagy 2478 biráskodók, és helyben lakván, az utiköltségre semmit sem számitok, — bár ezek a kerületekben és szepesi 16 városokban leendnek — körülbelül minden hónapban, csak 6 ülést feltételezvén, teszen a 2478 esküttnek 72 napidija 536,822 pfr., melly szerint öszvesen Magyarhonban lenne 19752 eskütt, kiknek negyedrésze biráskodik, és 1.301,472 pfr. ba kerülnének évenkint! — Vajjon nem lenne jobb ezen öszvegből évenkint 20—25 mérföldnyi mesterséges kő-utakat készitni, vagy azt vasutakra, csatornákra 'sat. mint illy tökéletlen bíróságra, forditani?

Hátra van még azon kérdés fejtegetése: vajjon kiviselje ezen terheket? a kerületekben és városokban könnyü a felelet, mivel azokra maradna, kik jelenleg is nehezen birják a rosszul fizetett tiszteket kielégitni. A megyékben ezen teher a házi pénztárra utasittatván, azt aránytalanul nevelné; mert az esküttszékek majd egyenlő sulylyal terhelendik a megyéket, és a hol különben is nagy a házi-költség, ott kisebb arányban növekednék, mint hol egyébkint kevés, mert minden kis megyére a fenirt számitás szerint jönne 16128 frt. a nagyobbakra 19968 pfrt; mivel pedig a nemesség a háziadóbani részesülést elvállalni nem akarja, az adózók pedig, a mint állittatik a, mostanit sem győzik fizetni, nincs egyéb hátra, minthogy az esküttszéki költségek a háziadótul elválasztassanak, és egyedul a nemesek viseljék azokat. Itt rejlik ismét egy, a nemesi kiváltság fáját fenyegető vágás, mellyet úgy is már némellyek árnyéktalan lombjaival szaradni 's korhadozni hisznek, és az ártatlannak látszó esküttszékek elfogadásából folyó corollarium alkotmányos kiváltságainknak veszélyt készit.

Ezen hosszas előrebocsátásban az esküttszékek ellen előadottakat ezekben pontositom össze: 1) Minden birói tulajdonok nélkül szükölködnek, és a helyett, hogy a tény-bebizonyitás után, önkény nélkül, törvény szerint is — hamar itélnének, csupa önkényen épülő meggyőződés után, a bün-bebizonyitás félretételével, — törvények kijátszásával, lassabban müködnek, mint az eddigi törvényes eljárás.

2) Mivel a büntett megállapitása érdekesebb a büntetés-kiszabásnál, ha az önkény elmellőzhetlen, inkább az utóbbinál, mint elsőnél gyakorolttassék.

3) Az esküttszékek csak ott alkalmazhatók, hol az alkotmányt a kormány ellen biztositni kell, mit a külön-vélemény is megismer, midőn 70 lapján 44dik sorban ezek által közállományt mint egyes polgárokat biztositttatni állit. Ezen politicai szempontbul felállitott bíróságra nálunk szükség nincs, mivel a biztositás municipalis szerkezetünkben feltaláltatik.

4) Az Esküttszékek democraticus elemen épülnek és egyedül ott létezhetnek, hol minden ember a törvény előtt egyenlő, és népképviseleti rendszer van, 's azért monarchico-aristocraticus alkotmányunkkal meg nem egyeznek.

5) Midőn az esküttek minden polgári állapot-különbség nélkül választandók, a nép,nevelési müveltség által arra alkalmazandó, melly nálunk vajmi hiányzik.

6) A nevezetes költségek illy pénztelen országban komolly megfontolást igényelnek, és ha azokkal jobbat a mostaninál nem vásárolhatni, kár lenne a költségeket szaporitni, de még nagyobb kár azokkal a nemesi kiváltságokat lényegesen megsérteni.

Ezek szerint az Esküttszékeket mint olly tökéletlen bíróságot, melly alkotmányunk elemével ellenkezik, és sok költségbe kerül, alkalmazhatlanoknak tartom. És ugy látszik, hogy az esküttszék védelmezőinek nagy része nem is kivánja ezeket minden gyilkos vagy sertés-lopóra alkalmazni, és könnyen megegyeznék más rendszerbe — az állandó bíróságot kivéve — csak a felségsértés és hütlenségi per itéltetnék el, más mint kormány kinevezésétül függő bíróság által; de mivel attól félnek, hogy a kormány ebben meg nem egyezik, ezen bíróságot általában behozatni kivánják; és hogy, ha valaha illy eset ismét előfordulna, az Esküttszékek arra használtathassanak, készek az addig bár 1, 2 száz ezerre szaporodható rabokat is e tökéletlen bíróságra bízni. Ezeket nem gyanusitásbul, hanem gyüléseken és magány-tanácskozásban nyilván kimondottak után hozom elő. De aligha a számitás nem csal, mert olly vaknak nem hihetni a kormányt, hogy e czélzatot át ne lássa, és ha ezen őt érdeklő perekben nem akar a mostani bíróságtul elállani, bizonyosan mást sem fogad el, bár mikép legyen elburkolva; de miért nem mondatik ki egyenesen a kivánat, hogy buzditgatá őt, nem valami orosz politikai czélból, kénytelen vagyok az érdemes iró ellenében állitni, mivel olly véleményben látszik lenni, mintha Schlötzer a finnismusi vélemény tovább terjesztéséért kapott volna keresztet. A dolog koránsem ugy van, mert ő már 1756ban, tehát jóval azelőtt, hogy orosz földre lépett, Ihrével, az upsáli hires nyelvtanárral levelezett e tárgyban, sőt személyesen utat is tett hozzá: az is tudva van Schlötzer saját biographiájából, mikép őt Pétervárban az akademikusok egy része, nevezetesen Lomonossow 's mindazok, kik orosz párton voltak, üldözték, hogy sorsával sok ideig küzdött, elvégre is meg nem elégedve és ki nem békülve hagyá el az orosz földet, és sokkal később nyert keresztet, miután az orosz historia körül magának sok érdemet szerzett, mellyet az irigységnek lehetetlen vala a pártoskodás minden daczára el nem ismerni.

Ennyit rövideden meg kellett érintnem, bővebben a jelen könyv kritikai átnézetében fogok szólni mellyet a Tudománytárban fogok közleni. Különben is ez ismertetésnek nem czélja a részletekbe biráskodva beleereszkedni, elég lévén hirlapi czikknek a jó könyvet megismertetni, mellynek foglalatját most csak röviden központositjuk.

Első themája a becses könyvnek a magyaroknak finn népekkeli rokonitása, mellyre az iró tagadólag felel, 's e czélból, mint már érintve van Sajnovits és Gyarmathi munkájit crisis alá veszi, munkájába egyszersmind physiologiai és ethnographiai momentumokat is szövén, mellyek állitása támogatásaul szolgálnak. — Második themájának tárgya a hunn nemzet, mellyhez köti az avarokat és magyarokat, mint rokon feleiket; a székelyeket hunn maradványoknak hirdeti, mikép azt maga az ismertető is 1829ben kijött székelyek historiájában valamivel még bővebben előadá, ámbár jelenleg e nézetet nem pártolja.

Az érdemes iró Deguignes utmutatásai szerint China szomszédságában 's Középázsiában nyomozza a magyarok első hazáját, használja e végett a magyar nyelv belső kincseit, mellyek a keleties élet és képes beszédmódnál fogva Ázsia belsőjére utalnak vissza, honnan később a kaspi tengerhez, majd Perzsiába és Kaukazusra vonultak eldődeink, mindenütt mint vitéz és bátor nemzet müveltségnél fogva is kitüntetvén magokat, turkoknak a byzantzi irók által nevezetvén, melly név Horváth István szerint, kire hivatkozik, kivándorlót jelent, mivel Ázsiában ide 's tova vándorlának, midőn a mongolok által lakhelyeikből kiszorittattak.

A hunnus népek kivándorlása (érti a tulajdonképi hunnusokat, avarokat, magyarokat) hason okoknál fogva történt, mint a későbbi törökök kivándorlása, mindeniknek a mongol hatalom volt szülő oka.

A hunnus népek ázsiai lakozását, kivándorlásaikat, ott viselt háboruikat kellene egyszer már — irja a szerző — nagyobb figyelemre méltatni, 's e harmadik fő thema leend igérete szerint ezután irói foglalkozásának tárgya, mellyben az elhanyagolt hézagokat szándékozik betölteni, mihez mi a lelkes irónak állandó erőt és kitürést kivánunk, mert irói tehetségétől csak derekast várhatunk, ha tovább is folytatandja fürkészeteit, mellyekre a párisi könyvtárakban elég segédeszközt találand, és az ottani orientalisták által is munkálataiban könnyebben elősegittethetik, mint szegény honunkban, mellyben magunk is a külföldre szorulunk, valahányszor keleti emlékek magyarázata forog szóban.

A könyv utolsó részét jegyzetek teszik, mellyek közt Besse kaukázi utazásából hosszas közlemények állanak, 's az egészet befejezi Csoma Sándorróli érdekes közlés, mikép ő a tübeti és magyar nyelv közt némi analogiát sejdített, mikép élete utolsó pillanatai közt is a historiai nagy kérdés feloldásával foglalkozott, 's mindezek báró Hügel már ismeretes tudósitása nyomán vannak közölve, melly alkalommal a boldogultnak ezer meg ezer kitüréseit kellőleg méltányolva egyszersmind tisztelt árnyékának szives áldozatot visz a sok reményt nyujtó — magyar történeteink első szakaiba beavatott, ezért hálánkat különösben is megérdemlő iró, ki hogy feltett szándékát tökéletességre is hajtsa, buzgón és őszintén ohajtjuk. Pesten april 3. 1844.

Kállay Ferencz.

A pannonhalmi sz. Benedek-rend.

Esztergamból, mart. 20. 1844. A jelen lapok olvasói közől mindazok, kik a pannonhalmi sz. Benedek rendet közelebbről ismerik, mind 's kivált, kik e jeles rendnek hatáskörétől távolabb esnek, úgy hiszem kedvesen veendik, ha előttem fekvő, 's nemrég kezemhez jutott illy czimü névkönyvből: „*Status personalis, officialis, et localis Religiosorum, antiquissimi, regii Archi-Coenobii Sancti Martini in Sacro Monte Pannoniae Ordinis Sancti Benedicti, nullius Dioeceseos. Congregationis Cassinensis, alias San-*

erre egy különös bíróság alkottassék, mint több idegen országban van?

Bár nem osztom sokaknak a felsőbb törvényszéki birák elleni gyanusitását, és bár meg vagyok győződve, hogy: ha az utolsó szomoru események, mellyek mindezeknek szülői, közhirré tétetnének, minden gyanusitás megszünnék, és a kormány atyai kegyessége, és az itélőszékek tisztalelkűsége nyilvánulna be; és bár a király személyét soha a nemzettől el nem választhatom, mégis, épen azért, mivel annak minden gyanusítás felett kell lennie, magam is czélszerűnek tartom, hogy a felségsértés és hűtlenségi-perek, ne egyedül a kormánytól kinevezett birák által itéltessenek el; — és én ennek minden alkalommal bebizonyított loyalitásától reménylem is beleegyezését, csak az ne legyen az irány: hogy minden vádlott fölmentessék, hanem — hogy a bünös lakoljon példásan. (Vége következik.)

Fővárosi hirek és események.

Pest. april. 13. 1844. Itt a tavasz! — nemcsak azért, mert a naptárban azaz kalendariomban igy van megirva, hanem lég, föld, viz, szóval: maga a természet alakja hirdeti, hogy jelen van. A legközelebb mult csütörtökön, — april 11kén — a legszebb meleg, kellemteljes nap vala, melly nélkülözhetővé tette a téli köntöst; 's reménljük, most már a fa-emésztő kályhák is a bekövetkezendő hidegebb őszig érintetlenül fognak nyugodni. Más szerencsésb vidékbeliek felhőtlen eget, szelid napfényt kérnek, hogy tisztán láthassanak, mi fővárosiak pedig esőt várunk, esőt, hogy meg ne vakuljunk — a széltől felostorzott roppant por- és homoktengerben. Utczáinkon a por széltiben kavarog. Esőt, uram Isten esőt! majd eső után a járda-öntözők is megjelennek; most szükség idején más dolguk van.

— Kevés nap előtt a pest-belvárosi plebánia templomában gyalázatos rablás történt; több drága ékszert és szentedényt orzott el a vakmerő bünös; de már becsipetett, 's várja az igazság istennőjének fenyitő karját. Beszélik, hogy ezen vétkes egyén a Pharao üldözésitől megmenekültek egyik sarjadéka, 's pedig a tanulmányok pályáján fáradozó. Meglehet azonban, hogy a könnyü móddali ‚szerzést' sokkal könnyebbnek találta, mint a tanulás izzasztó fáradságát. A ‚Tageblatt' azon megjegyzést teszi, mikép az, hogy a tudományok sem óvnak meg illy undok merénytől, mellyekről Horácz mondja, hogy az erkölcsöt szelidítik, — valószinüleg a mindinkább terjedező nevelési ledérséghek, 's a elharapozó vallási közönyösségnek eredménye. Ez mind igaz lehet, de feltünő mindenesetre, hogy a keresztény templomokban elkövetett rablások főczinkosai többnyire Mózes követői szoktak lenni. Néhány század előtt talán ezt egészen másnak, mint vallási ‚közönyösségnek' nevezték volna. De mi felvilágosodott században élvén, ezt csupán és egyedül a vak-esetnek akarjuk tulajdonítni, hogy katholikus templomot zsidók gyakrabban megrabolnak, holott még nem hallottunk esetet, hogy zsinagógát katholikusok raboltak volna ki. Ezen különös véletlenség az által is némi főbb fontosságot igényel magának, hogy hír szerint a kalocsai érseki templom kirablói is felfödöztettek, 's azok is Izrael fiai. De mint mondók csupa véletlennek tekintjük ezt, mert épen ezen kalocsai czinkosok orgazdájaul egy szegedi pór említtetik; mi, ha ugy van, eléggé bizonyitja ujabban is, hogy a nemzsidók közt is találkozik, ki nem irtózik a szent edények szentségtelen elorzásától. Különben is tudjuk, hogy minden nemzet, nép és felekezeteknek van szine, de van salakja is, mire ismét egy más világos példával szolgálhatunk következő sorainkban.

— Ki nem tudná, milly utálatos mesterség a pénzhamisitás, mivel pedig a bankjegyek mindannyi pénzt érő hiteles váltók, minden magasabb financzialis fejtegetés nélkül is természetes, hogy bankjegyhamisitás a legcsalárdabb, legundokabb, 's a státustól méltán fenyitendő merények sorába tartozik. 'S ime városunkban találkozott egyén, vagy mint beszélik, társaság, melly illy szép keresetágra vetette fejét. Hir szerint az egész czimboraság könyomói vésnökökbül áll, 's messzebb ágazó összeköttetést sejtetnek. Egyik elfogatott, 's vallomásaiból talán több derü fog elömleni a dologra. Midőn hallja az ember, hogy illy czinkos nős és gyermekes családatya, természetesen sajnálni kezdi a szegény szerencsétleneket; de mikor azt hallja, hogy ezen czinkos nője is büntárs, — akkor nem marad egyéb hátra, mint a szegény gyermekeken kétszeresen sajnálkozni. Igy csábit a pénz átkos szomja! 's pedig mennyi eszköz van társadalmi életünkben, melly e rendetlen szomjat mindinkább ingerli!

— Az épitkezések sorában kitünő figyelmet érdemel a kegyes szerzet házának dunaparti homlokzata, mellynek felépitése most munkába vétetik, a csupán kis bolt-tanyákat magában foglalt rozzant kunyhó már lerontatván. Most csak azt ohajtanók, hogy a fiókvárosház, melly igen ügyetlenül sarkallik ki a dunapartról benyuló utczára, szabályozott diszes alakot nyerjen, másfelöl pedig a plebánia udvara szép sztylü házzá emelkedjék ki a Duna felé, ollyforma szabad nyilást hagyván a templom jobb oldalán, minő most bal oldalon a kegyes szerzetiek háza által képeztetik. Ugy majd a régies bár 's épen nem nagyszerü főtemplom, mindkét oldalrul szabadon mutatkozván a szemnek, jelen alakjában is jobb benyomást tehetne, 's a dunaparti szép házsor mintegy kiegészitve volna a kanyarulatig, hol uj nézpont kezdődik. Egy e helyen épülendő nagyszerü és diszes szentegyházról álmodozni most még tán álomnak is merész volna. Azonban megjő mindennek az ideje; 's talán fogja egykor érezni annak szükségét a pesti lakosság, hogy itt, valamint a Leopoldvárosban is egy nagy, fényes templom nélkülözhetlen. Azért egyengessük csak előbb az utat, azaz a dunapartot szép diszes házak épitésével. 'S meglehet, hogy a plebánia felépitéséhez még a fővárosi hivek községe is járulna szives adományival. Ez eszmét már régebben akarók megpenditni, — de most talán inkább van helyén, mert hitünk szerint az országház-épités jó alkalmat nyujt egy kis épitkezési forradalomra.

— Nemzeti szinházunkban jövő hétfőn aprilis 15kén Lendvayné javára, bérletszünéssel, először fog adatni ‚Romeo és Julia' szomorújáték 5 felvonásban. Irta Shakspeare, forditotta Gondol Dániel.

Az erdélyi kir. udv. kanczellaria gróf Teleki József erdélyi kormányzónak az északi régiség-tudomány kopenhágai kir. társulatától nyert tagsági oklevél elfogadhatását megengedni méltóztatott.

Ő cs ap. kir. Fölsége Andrásovics György ügyvéd, János és Károly testvéreknek vezeték-nevöket Endrefire; ugyszinte Vinkler György pestmegyei számvevői dijnoknak vezeték-nevét Intődy-re; továbbá csákvári Zimmermann Mátyás és tatai Zimmermann Jakab és Rudolf testvérekéét Ács-ra; Svirák Antal budai polgárét Áldásy-ra; végre Lóstájner Lajos orvos és sebésztudor szülész- és sebészmesternek vezetéknevét Arányi-ra változtathatni; ez utóbbinak egyszersmind a kórboncztant (anatomia pathologicát) a magy. kir. pesti egyetemnél nyilvános rendkivüli tanár czimmel tanithatni legkegyelmesebben megengedte. A tisztelt tudor 's rendk. tanár urnak tanszéki ünnepélyes beigtatása tegnap előtt f. hó 11 a t. orvosi kar épületében számos hallgatóság előtt ment véghez.

Folytatása a **vizáradás által károsult aradiak fölsegélésére gyüjtött p.p beni adakozásoknak.** (L. Világ 23d. számát.)

Mgos Szőgyényi-Marich Mária asszony által Bécsben tett jótékony gyüjtemény jegyzéke: gr. Majláth Antal ő excj. 50 ft, gr. Teleki Ferencz 40 ft, gr. Zichy János 40 ft, L. B. 5 ft, Platthy 5 ft, Stettner Máté 10 ft, B. 2 ft, Máy Fridrik 2 ft, Szőgyényi László 10 ft, Szőgyényi-Marich Mária 8 ft, Szőgyényi László és Rozália 2 ft, Névery Károly 20 ft, Remekházy 20 ft, Várady 5 ft, Schindler Antonia 5 ft, K. 20 kr., Balassa 30 ft, T: 2 ft K: 2 ft, N: 5 ft, Kend 1 ft, Paraszt 10 ft, gr. Csáky Anna 7 ft, egy kis fiunak atyjától nyert ajándéka 1 ft 20 kr., gr. Gyulay Lajos 20 ft, egy valaki 2 ft, öszvesen 304 ft 40 kr.

Folytatása a **Bohus-Faschóné** ő nagyságok ivén tett adakozásoknak, mellyeket mélt. Sennyey-Nádasdy grófné sziveskedett gyüjteni: Polinberger Evelina 5 ft, gr. Piachevichné 5 ft, Eötvös Pál és neje 10 ft, özv. Jankovicsné 10 ft, gr. Attemsné 5 ft. gr. Zichy-Königsegg Mária 20 ft, C. Pidoll 2 ft, gr. Beckersné 5 ft, gr. Lazanszkyné 2 ft, Ambrus 2 ft, Török Bálint grófné 5 ft, Wrede báróné 5 ft, Schönburg grófné 5 ft Schedius Paulina 5 ft, Privitzer 5 ft, Bujanovits Ernő 2 ft, Sághy Mária 1 ft, Mérey Matilda ő exc. 10 ft, b. Pronay-Nádasdy Anna 5 ft, b. Sennyey-Nádasdy 10 ft gr. Nádasdy Józéfa 10 ft, b. Ledererné ő exc. 40 ft, N. N. 1 ft, b. Baldacci 5 ft, Szőgyényi Lőrincz tanácsos ur gyüjtött a magyar kamra altiszteinél 48 ft 44 kr., Marczibány Lajos 20 ft, Weninger Ida 3 ft, Weninger-féle intézetnek 2 nevendékétől 5 ft, V. J. 15 ft Sz. Cs E. 5 ft, Mukits Simon 5 ft. A nemzeti Kör némelly tagjai 30 ft. Továbbá Dolezsalek Antal ur általadott 30 p. frtot, mellyet egy mise alkalmával, hol vak növendékek énekeltek, gyüjtött, azon megjegyzéssel, hogy abban leginkább a netalán károsult vak vagy süketnémák részesittessenek. A Reuniónak, mellyhez Emmerling ur nagylelküleg, a terem, kivilágitása és más költségekkel járult, 's hol Morelly ur ingyen igazgatá a zenekart, tiszta jövedelme lön 285 p.frt, Landerer ur ez alkalommal sziveskedett dij nélkül a bementi jegyeket, programmokat és jelentéseket nyomatni A szegények nevében ezen nagylelkü áldozatokért ezennel forró hála nyilvánittatik.

Jegyzéke azon jótékony adakozásoknak, mellyeket t. cz. Szentkirályi-Etthre Constanczia assz. Pozsonyban szinte a vizár által károsult aradiak számára gyüjteni sziveskedett: Ő herczegsége Kopácsy József ország primása 100 ft, Pyrker László egri érsek ő exja 25 ft, ő m. Palugyay Imre nyitrai püsp. 20 ft, ő m. Sztankovits János győri püsp. 20 ft, ő m. Ocskay Antal kassai püsp. 10 ft, ő m. Scitovszky János pécsi püsp. 20 ft, ő m. Rímely Mihály főapát 20 ft, ő m. Richter Alajos jászai prépost 25 ft, ő m. gr. Zichy Domokos veszprémi püsp. 20 ft, ő m. b. Bémer László nagyváradi püsp. 20 ft, ő m. Nádasdy Ferencz váczi püsp. 50 ft, ő m. Haulik György zágrábi püsp. 50 ft, gr. Keglevits Gábor tárnok ő excja 25 ft, Szentkirályi Constanczia 20 ft, Tihanyi Ferencz temesi gróf 20 ft, gr. Ráday Gedeon 25 ft, gr. Török Bálint 10 ft, Rudics József bácsi főispán 20 ft, gr. Cziráky János 5 ft, gr. Batthiány Károly 5 ft, gr. Dessewfy Gyula 10 ft. b. Miske Imre 5 ft, gr. Königsegg 10 ft, Úrményi 10 ft, b. Izdenczy József 30 ft. b. Majthényi László 5 ft, gr. Serényi László 5 ft Kiss Pál 10 frt, Melczer István 5 ft, Stoffer József 5 ft, N. N. 5 ft. n. Zarka János 5 ft, Károlyi László 20 ft, Aczél Antal 40 ft, b. Majthényi Antal liptói főispán 5 ft —

A pesti szabadalmas polgári kereskedőség részéről, emberszeretősége által dicséretesen ismert Aigner Ferencz első előljáró felszólitása következtében begyült 508 p. frt, melly öszveg t. cz. Bohusné 's Faschóné asszonyságok korábbi gyüjtéseihez soroztatva, a szerencsétlen aradiaknak már elküldetett. Áldás e nagylelkü adakozókra is! — Az emlitett asszonyságok által eddig elküldött egyetemes öszveg már most 4048 pgő ftra megyen.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Tollhibának kérvén tulajdonittatni azon tévedést, mellynélfogva a húsvéti főrendi szünet végződésének napja e la-

---

ctae Justinae de Padua. Anno bissextili 1844."*) kivont némelly adatokkal statistikai isméreteiket bővitendem. Ugyan is: a pannonhalmi sz. Benedek-rendiek, kik már Géza herczeg alatt apostolkodának honunkban, vetették meg a magyar kereszténység és tudományos müveltség alapját. Egykorú tehát nemzetünkkel ezen magyar rend, melly a magyar egyháznak több érseket, és püspököt; királyoknak jeles tanácsnokokat; a tudományos világnak több irókat adott; és melly keletkeztétől fogva mai napig hazánk minden viszontagságiban osztozott. Nincs is magyar, kit illy derék érdemdús szerzetnek jelen állapotja nem érdekelne.

A 8ad rétü 112 lapra terjedő csinos kiállitású névkönyv, melly az egész szerzetnek nemkülönben, mint főapátjainak, sőt fiók-apátságainak, házainak, 's plébániájinak rövid, de hiteles, és velős történeteit foglalja magában. minden történetbuvárnak tanulságos olvasmányul szolgáland. De én kitüzött czélomhoz képest egyedül statistikai kivonatomat közlöm a nyájas olvasóval.

Ezen dicsérve emlitett pannonhalmi sz. Benedek szerzete, melly jelenleg mltgos és főtiszt. Rímely Mih. főapát ő mlságának, egy, nemes szivéről, tudományos müveltségéről, nyájas kedélyéről, sokféle viszontagságiról, mind e mellett szerzetes társainak rendithetlen hajlamáról, bizodalmáról, és szeretetéről, az ország szine előtt dicséretesen ismert férfiúnak atyai kormánya alatt mindinkább virágzik, áll szent-mártoni főapátságból, és három u. m. bakonybeeli, dömölki és tihanyi fiók-apátságokból. A 44 külön város és helységben buzgón hivataloskodó szerzetesek száma 195. — Ezek közt 1 főapát, 2 apát, 144 áldozó és 48 növendék. — Más törvényhatóságoktól, tudományos egyetemektől, társaságoktól, 'sat. nyert czimeikre nézve van köztük: 6 hittudor; 1 egyházi jogok tudora; 24 bölcsészettudor; 2 magyar tudós társasági (rendes és levelező) tag; 1 Kisfaludy társasági tag; 1 jénai tud. társasági tag; 1 római arcas; 3 frauendorfi kertmüvelő társasági tag; 73 megyei, és praedialisszéki táblabiró. — Méltóságuk és hivatalukra nézve 3 apát; 11 fő- és fiók-monostori előljárók, titoknokok, könyvtárnokok, és jószágigazgatók; 133an pedig iskolákban, és az ur szőlejében buzgókodnak.

Mi a tanitást illeti: Ezt gyakorolják 2 akademiában, u. m. a győri- és pozsonyiban. 8 gymnasiumban, és ugyan 2 fő mint győri és pozsonyi; 5 nagyobb gymnasiumban, mint: esztergomi, komáromi-, kőszegi-, sopronyi- 's nagyszombatiban; és a pápai kisebb gymnasiumban. Vannak ezeken kivül házi tanitók, kik szerzetes növendékek kimüveltetésével érdemesitik magukat; és ugyan az ujonczok (novitius) Sz.-Mártonban 2tanító, — első 's másodévi philosophusok Győrött 5tanító, — 3adévi bölcselkedők Bakonybeelben 2 tanító, — 4edévi theologusok Sz.-Mártonban 5 tanár által — kik között egy honi jogok tanára — oktattatnak. — E szerint tehát a tanitással foglalkozók száma imigy áll: akademiai prodirector 2; akad. tanár 12; pesti egyetemi tanár 1; gymnasiumi igazgató 8; gymn. tanító 46; házi növendéki-tanító 14; összesen 83*).

Mi a lelkészetet illeti: A pannonhalmi sz Benedek-rendiek 22 — egy magyarosodó német plebániát kivéve — mind magyar plebániákat — mellyekben összesen 26,665 a lelkek száma — látnak el lelkipásztorokkal. — A tihanyi apátság 6 plebániája veszprémi egyházi megyében, a dömölki apátság egy plebániája szombathelyi megyében kebelezvék. De a főapátság 13, és bakonybeeli apátság 2 plebániái — összesen 22,046 hivekkel — teszik a független nullius Dioeceseos sz.-mártoni egyházi megyét, mellyet a sz.-mártoni főapát püspöki hatalommal kormányoz, kinek e végre van a lelki ügyekben helyettese (Gen. Vicarius) és 14 szerzetes ülnökből, kik egyszersmind Pannonhegyen létező, 's törvényes hitelességgel felruházott levéltár hites tagjai — 's más hozzátartozó személyzetből szerkezett szentszéke Pannonhalmán. — A feljebb érintett, 's szorosan vett lelkipásztorokon kivül, lelkészettel foglalkoznak még: a hitszónokok (Oratores Sacri) Pannonhalmán, Győrött, Sopronyban, Kőszegen Kis-Czellben; házi lelkészek (Spirituales) és népesebb pusztákon catechéták. E szerint a lelkészek száma imigy áll: Decanus (esperes) 1. Lelkipásztor 22; hitszónok 10; catechéta 3; házi lelkészek 14; összesen 50

Ezekből látható, hogy egy sincs ezen munk is szerzet tagjai közt bizonyos hivatal nélkül — — Ugyanezen névkönyv szerint: 1842ik évben tizen 1843ban pedig hárman haltak meg közölök. — Az elő áldozó papok közt legöregebb 67, legifjabb 25 éves. — Engedje isten, hogy valamint ezen érdemteljes szerzet nemzetünkkel egykorú, úgy nemzetünk fogytáig örökké fenállhasson, és tapasztalt fáradhatlan munkássága által, édes hazánk boldogitására, hasznos polgárokat nevelhessen!!

Vesztróczy Ferencz.

*) Reméljük, mikint ezen magyar rend, névkönyvének magyaritásában is, elsők közt leend. V.

*) Szivesen olvastuk volna a kormányuk alatt tanuló ifjuság számát is.

pok 27dik számában május 10dikére tétetett: közöljük az april. 11kei CXXXVdik országos ülés rövid folyamát, melly ülésben a mgos FőRR. meghitelesitvén a városok rendezése járgyában kelt főrendi válaszüzenetet, a rendezés iránt tett főrendi észrevételek választmányilag helyeslett szerkezetének hitelesítését elhalaszták. Ezután felolvastattak a KK. és RR. következő üzenetei: u. m. a börtön-rendszer tárgyában kelt 2dik, az évenkinti országgyülés, a hajdu és jász-kún kerületek rendezése iránti 1ső üzenet; melly üzeneteknek közirat alá bocsátásával az ülés eloszlott.

A mart. 28kai CXXXIId. országos ülésben főleg a városi bíróságok állandóságának vagy 6 évenkint ujválasztás alá bocsátásának kérdésével foglalkoztak a m.FőRRk. A H-k szerint az e tartalmu szakasz iránt egy m. báró azon okoknál fogva, minthogy a koronkinti választás által a birói függetlenség,mint a tapasztalás bőven mutatja,megszünik; 's mivel nem igazságos, hogy valaki hivatalától azért, mivel egy résznek nem tetszik, minden per nélkül hivatalától megfosztassék: inditványozá,hogy a városoknál a birói hivatalok választása egyedül az első választásra szorittassék,melly után a megválasztott biró hivatalát mindaddig megtartsa,mig rendes per utján azon hivatal viselésére érdemetlennek találtatik,'s attól itélet által meg is fosztatik. — Ez inditványnak többen ellennyilatkoztak, 's elfogadhatlansága iránt okokat hordván föl,mellyek főkép a szabadválasztási alkotmányos elv lehető legépebb fentartása,és a rosz birói egyénektől könnyebb szabadulhatás ajánló oldalai körül forogván,szükségesnek látta a m. báró inditványa védelmében következő nézeteit előterjeszteni: Engedelmet kérek, hogy még egyszer felszólalok. Megvallom, nem voltam elkészülve, hogy inditványom a m. FőRRnél ellenmondásra fog találni, és azért első felszólalásomkor kevés indokokat hoztam fel. Minden javitás egyik legnagyobb akadálya az, ha olly institutio, mellynek jóságáról minden ember meg van győződve, ollyannal van összekötve,mellynek számos hibái javitást igénylenek,'s mind az, mi illy institutio egyik része mellett szól, használtatik az institutio másik részének megváltoztatása ellen. Igy van az a választásnál; ez, mig a választás a politicus administratio tagjaira alkalmaztatik, helyes és czélszerü; a birákra alkalmazva ellenben kétségen kivül káros, 's im midőn a választásnak a birákra nézve való megszüntetésről van szó: felhozatnak mindazon okok, mellyek más hivataloknak választás által betöltése mellett szólnak.Paradoxont mondok,de állitásom a historia bizonyitja,'s ez az: hogy a birói hivatalnak mikinti működése épen nem a birák mikinti kinevezése vagy választásától függ. Ha valahol,Brittanniában áll a birói hatalom legmagasabban, sehol nem birja a közbizodalmat nagyobb mértékben mint ott, pedig Nagybritanniában választott biró nincs, a választás tehát magában véve a birói függetlenségnek nem szükséges feltétele; másrészről sokan azt hiszik, hogy a birói hatalomnak kinevezése a monarchicus kormány formájának egyik legerősebb eszköze, egyike azoknak, mi a monarchiának szükséges attributumai közé tartozik; és ismét hivatkozom a historiára, melly ellenkezőt mutat, mellyből látjuk hogy a monarchicus elvek nem voltak erősebbek sehol, mint Franciaországban a zendülés előtt, pedig 1ő Ferencz idejétől fogva a birói hivatalnak kinevezése nem a kormánytól, hanem adás-vevéstől függött, 's minden birói hivatal privát tulajdonnak tekintetett. Az, jó-e a biró vagy nem? van-e bizodalom a biró iránt, vagy nincs? nem a kinevezés módjától, hanem számtalan más körülménytől függ, és sem maga a választás, sem a kinevezés még garantiát e részben nem nyujt. Bizonyos csak az, hogy a világ minden részében a biró legfőbb kellékének tartatik először: a birónak tudománya, 2or függetlensége, 's hogy mindkét tekintet a birák periodicus választása ellen szól. Mi a tudományt illeti: ne gondolja senki, hogy a birói hivatal a könnyü hivatalok közé tartozik. A világon minden országban, főkép ollyanban, mellynek törvényei historián alapulnak, a birói hivatal jól-kezelésére sok tudomány szükséges, 's pedig a tudománynak olly neme, mellynek gyakorlati oldala csak a birói hivatalnak hosszasabb gyakorlata által szereztethetik meg. Két biró között, ki egyenlően becsületes,és egyenlő theoreticus tudománynyal bir: kétségen kivül jobb az, ki tovább vitte a birói hivatalt, és a legnagyobb capacitás a birói hivatalt nem fogja olly jól betölteni biráskodásának első vagy második évében, mint egy középszerü egyén, ki 10—12 évig hozzá szokván azon tárgyak megitéléséhez, mellyek törvényszéke elébe kerülnek, illy tárgyakban már százszor itélt. Már mi történik a választásnál? A választás következése közönségesen az,hogy minden választásnál, vagy legalább minden második választásnál e hivatalok változnak, azaz más egyénekre mennek át. Feltéve hogy a választók csalatkozni nem fognak,'s hogy a választások hasonlóan jók lesznek; mégis azért, mert a hivatal minden választásnál megujul, minden választásnál egy gyakorlott biró helyett uj birót kapunk, kinek becsülete talán tökéletes, kinek theoreticus elkészültsége nagy lehet; de ki a birói hivatalra szükséges gyakorlattal nem bir. Minden valószinüség szerint tehát, a birói hivatal minden választásnál aránylag gyengébb egyedek által fog betöltetni. Az mondatik, hogy a birói hivatalnak első kelléke a bizodalom. 'S ezen indok talán igen erős volna akkor, ha inditványba hozná valaki, hogy a birót mindig unanimitással kell választani, 's hogy azok, kik ezen unanimitásban részt nem vettek, illy biró alatt ne álljanak; de mig azon kisebbség, melly a biró választásánál a többség véleményétől eltért, mégis azon biró itéleteinek vettetik alája, kit részéről bizodalommal nem ruházott fel: addig a bizodalmat,a birói hivatal főkellékének nem mondhatja senki. De ha a birói hivatalt tisztán bizodalomra akarjuk állapitani, nem kellene-e a periodicus választásnál még tovább menni? ki áll jót az iránt, hogy hat évek alatt a bizodalom változni nem fog? Ha a birói hivatalnak alapja 's kelléke a bizodalom, akkor hat évi hivataloskodás szerfelett hosszu; azon biró, ki megválasztatott, elvesztheti a bizodalmat hat év előtt is, például biráskodásának első félévében, és ekkor a m. FRR., ha következetesen tovább akarnak haladni, nem határozhatnak mást, hanem hogy mihelyt a polgárságnak bizonyos száma petitiot ad, hogy a biró iránt bizodalommal nem viseltetik, a birói hivatalt ismét uj választás alá kell bocsátani. Tisztelt barátom gr.P.J. paralellát huzott Magyarország birái közt, és azt mondá: hogy nehéz volna meghatározni, vajjon a választott birák birnak-e több bizodalommal és függetlenséggel, vagy azok, kik kinevezéstől függnek, és hivatalaiktól el nem mozdithathatnak? igaz hogy ezt meghatározni igen nehéz. Én azonban azt hiszem, hogy egészen független ember ha léteznék is, olly nagy ritkaság, hogy erre a törvényhozás nem számolhat. Mire kell tehát számolni a törvényhozásnak? arra, hogy a biró azoktól, kik között itéletet mond, ne álljon függésben. — Épen ez oka, miért valahányszor olly perekről van szó,mellyek egyes polgárok és kormány között folynak, én a kormány által kinevezett birót nem tartom alkalmasnak, mert ezen esetekben én a kormány kinevezésétől függő birót nem tartom függetlennek,általánosan szólva's természetesen nem egyes bíróról. De valamint illy perekben a biráskodást nem akarom olly biróra bizni, kit nem tartok függetlennek, mert ollyannak kinevezésétől függ, ki e perekben közelebbről érdekeltetik, ugy a városi birákat azoktól egyenes függésbe hozni nem akarom, kiknek pereiben az itélet őket illeti. Miről fog ezen városi biró itélni? itélni fog egyes polgároknak egymásközti viszonyairól. Kérdem: nem hihető, nem valószinü-e, hogy a kormány ugyanazért, hogy Péter vagy Pál polgár perét megnyerje, befolyását használni nem fogja ezen birói itélet meghozására; de hogy Péter és Pál mindent el fog követni, hogy olly birót kapjon, kitől részére jó itéletet várhat. Nem veszélyes e tehát a polgári birót választása által épen azoktól hozni függésbe, kiknek perei felett ő itél? hogy pedig a választás mellett a függés elkerülhetetlen, azt mutatja Magyarországnak jelen példája mert ha titkolózni nem akarunk, tagadjuk-e, hogy Magyarországban törvényhatóságok léteznek, hol a törvény másképen szolgáltatik ki a restauratio harmadik évében, mint a restauratio első évében; én pedig azon állapotot, mellyet a megyékben rosznak tartok, nem akarom megörökiteni a városokban. Teljes meggyőződésem szerint nem remélhetvén azt, hogy midőn a megyékben e tekintetben sok hibát tapasztalunk, a városokban csupa Catókat fogunk találni bíráknak, kik minden befolyások ellen, mint márványoszlopok, erősen állanak, — még egyszer ismétlem azon meggyőződésemet, hogy ha jó, ha független birót akarunk, czélt érni nem fogunk, ha a bírót periodicus választásoknak alája vetjük. A mi pedig b. V. B. tisztelt barátomnak ellenvetését illeti: az áll tökéletesen annyiban,hogy minden kérdésen kivül meghagyni a birót választás nélkül, és az administratiót rá bizni kétségen kivül nem volna más, mint a városokban a választási jogot tökéletesen nullificálni; de én a t. RR. javaslatát nem értem ugy, mintán a 316. §. kimondatik, hogy a birák tanácsbeli ranggal birjanak. Egyébiránt a 317dik §ban tökéletesen kizáratnak minden politicus functiokból, kivevén azt, hogy a közgyülésen részt vesznek. Ez pedig a birói és administratiói functióknak összezavarását még nem foglalja magában azon esetben, ha az illy biró, mint biró — eldöntő szavazattal nem birna, nem lehetne eltiltani a polgárságot attól, hogy megbizottnak ne nevezze, és ekkor mint megbizottnak mégis volna voksa. Veszélyes volna az illy egyénre az administratiót, mint tanácsbelire bizni, hogy t. i. mint végrehajtó és biró közvetlenül részt vegyen mind administrativus mind biráskodási dolgok elintézésében, 's azon kis befolyást, mellyet mint a megbizottak testületének egyik tagja gyakorol, neki minden veszedelem nélkül tulajdonitani lehet. — A fontos kérdéshez, az épen megirtakat pártolólag egy másik mlgos tag igy nyilatkozék: Ezen kérdésben azt hiszem, mindenkinek egyéni vélekedését előadni kötelessége; mind e mellett mégis azt vélem, hogy ez olly kérdés, mellyet a m. FőRendek épen olly kevessé fognak tisztába hozni és kimeriteni, mint ez másutt is történt; mert végbetetlen sok okoskodás hozathatnék elő egyik és másik részről is. Vannak ollyanok, kik a birói jellemben és személyben keresik a legnagyobb biztositékot; vannak mások, kik a választásban és azon bizodalomban, melly a választás által nyilatkozik, találják fel azt, de vannak ismét mások, kik a birói függetlenségben és elmozdithatlanságban keresik a legnagyobb biztositékot. Ezekre nézve itéletet hozni igen nehéz, és azt tartom: addig, mig a theoria terén maradunk, tisztába soha nem fogjuk hozni a dolgot. Én tisztán csak gyakorlatra hivatkozom, mint L. m. tisztelt főispánja, és azt mondom, hogy tapasztalásom szerint bizonyosan mindig az volt a legigazságosabb itélet, mellyel legkevesebben voltak megelégedve; és tapasztaljuk, hogy azok szoktak legigazságosabb itéletek lenni,mellyekkel sem az egyik, sem a másik fél meg nem elégszik, legtöbb esetekben azon birónak lesz legtöbb ellensége, ki minden részrehajlás nélkül függetlenül hozza az itéletet. Ennélfogva ne gondolják azt a m.FőRR., hogy ők az igazság szeretete által magoknak egy hatalmas pártot fognak szerezni, és hogy a jövő választásnál többséget fognak nyerni,hanem valamint L. megye tisztelt főispánja helyesen megjegyzé, sok ellenséget fognak magoknak igazságos itéletök által szerezni; de a pártokra nézve szeretem azt, hogy a biróhoz bizodalom legyen, hanem más részről nem akarom a birót azon helyzetbe tenni, hogy a bizodalmat hajhászsza, ezt pedig tenni kénytelen lesz; mert vegyük fel, hogy azon birák közől, kikről tanácskozunk, sokan lesznek, kik szintugy,mint más emberek, kik más czélra, foglalatosságokra adják magokat, tisztán birói foglalatosságot fognak gyakorolni, 's ezeknek életmódjuk birói qualificatióban áll. Akármit mondjunk, tisztelem az emberek erkölcsiségét, de feltenni azt, hogy olly végbetetlen sok erkölcsös embereket fogunk találni, kik mindennapi kenyeröket az igazság koczkájára fogják tenni, — nem merem; és ha nem teszszük a birákat a választásoktól függetlenekké,és őket nem örökre választjuk: a biróban a főkellék, t. i. a függetlenség hiányzani fog, és igy b. E.J. ő mlga inditványát pártolom. — Az inditvány azonban többséget nem nyerhetvén a kérdésbe vett 354ik szakasz a RR. szerkezete szerint megtartatott.

Martzius 29kén tartatott a CXXXIIId. főrendi országos ülés, és pedig nádor ő fenségének elnöklete alatt, ki betegeskedése óta most először jelenvén meg, hangos éljenekkel fogadtatott. A tanácskozások főtárgya a tisztválasztás módja volt, az erről rendelkező 359ik §nál egy m. gr. azon megjegyzésére, hogy itt is valamint más illetőleges helyen történt, a „polgármester“ helyett „főfelügyelő“ teendő, a vitatkozások elején ugyan ezen tisztviselő tulajdonságai körül forgának, de csakhamar a megyei főispánokra vitettek át, melly alkalommal némelly élesebb kifejezések következtében kissé hevesebben folytak a viták. — A következett „a jelenlegi hivatalbeliekről“ (368, 369. §§.) 's „a város szolgáiról“ (370, 371. §§.) czimü osztályoknál csekélyebb észrevételek tétettek; a IV. Rész azonban „a polgári őrseregről (372—376. §.) egy m. gr. és elnök e törvényt nem kötelezőnek, hanem engedőlegesnek kivánta, nehogy a polgárokra igen nyomasztó legyen, 's a teher a jótéteményt felül ne haladja. — Egy másik m. gr., nem lévén a permissiv törvények barátja, a jelent vagy kényszeritőnek, vagy egészen kihagyandónak vélte. Egy m. gróf olly kérdést látott e szakaszban rejleni, melly épen a városok elrendezéséhez nem való, t. i. a hadiszolgálat. A szónok e törvény által nemcsak az ipar elfojtását bekövetkezendőnek állitá, hanem még arról is meg van győződve, hogy épen ez a polgárok számát sokkal kisebb számra olvasztandná, mint bármelly más qualificatio. — E nézetet a fenséges Elnök is osztván, 's még azt adván hozzá, hogy ha minden lakosra terjesztetnék a teher, ez a legtöbbekre elviselhetlenné válnék, magokra a polgárokra szoritva pedig, azok számát szerfelett csökkentené, substitutiókra alkalmat adna,'s végre csak pénzbeli teher maradna, — az egész törvényt, most ugy is inkább a honvédelmi munkálatra valót, kihagyandónak kimondotta. — A ‚főfelügyelést‘ tárgyazó ötödik résznél (377—380. §.) egy nméltóságu főispán és elnök velős beszédében a nméltóságu magyar kir. udvari Kamara által eddig gyakorlott felügyelést megtartatni kivánta, de csak egy nm. főispán által gyámol taiván, a rendi szerkezet meghagyatott. — Fontos vitatkozásokra adott ezután alkalmat „a királyi dijról 's országgyülési adóról“ értekező hatodik rész, mellyek következtében az elsőnek kényszerítő rendelete engedőlegessé változtatott át.

A mart. 30kán CXXXIVd. főrendi orsz. ülésben ő cs. kir. Fensége a városi munkálat hátralevő részét még a nagy hét kezdetével beállandó husvéti ünnepek előtt elvégezni kivánván, az ülést már reggel 9½ órakor megnyitotta, 's a szabad királyi városok országgyülési szavazata körül élénk 's főfontosságu több órai vitatkozások, 's a későbbi szakaszok körüli változások után,délutáni negyedfél órakor be is végezte. A városi szavazat körül egy méltóságos gróf inditványa fogadtatott el, hogy 16 szavazat, kettőztetés nélkül, uj felosztás szerint csak provisorie — ideiglenesen — adassék, 's a t. RR. az arányzatnak ez elvek szerinti uj kidolgozására szólitassanak fel. — A 387. és 388. §§. helyett a városi követek munkálatából

a 253 és 254. §§. fognak beiktattatni, mellyek tartalma az: „253. §.: Az országgyülési követek a hazának minden teljeskoru városi polgárai közt, kik gyámság vagy csöd alatt nem állanak, választhatók. — 254. §. Az országgyülési követek a polgárgyülés által minden kijelölés nélkül, és általános szótöbbséggel választatnak.“ — Az utasitás készitéséről olly városokban, mellyek követeket közösen küldenek,czimü függeléknek(414—425.§.)tárgyaltatása azon időre függesztetett fel, midőn e munkálat ismét e főtáblához visszakerülend. — „Az országgyülési követ visszahivásáról“ rendelkező 426—428. szakasz kihagyatott. „A dijakat meghatározó 8ik rész minden hozzászólás nélkül meghagyatván; „a jelen rendszernek életbe léptetéséről utasitás“ mint a végrehajtóhatalom törvényes jogaiba vágó, kihagyatni rendeltetett. — Az egésznek befejezése után a számos és lényeges módositásokat szenvedett munkálat szerkesztésére az azzal megbizott orsz.birói itélőmester ur mellé ő cs. k. Fensége országos választmányt nevezett: Tárnok ő nmgát — Apponyi György grófot és Eötvös József bárót. Az uj szerkezet apr. 10én 's következő ülésekben,a meddig a husvéti szünet tartand,hitelesittetni fog.— Ugyanezen főrendi ülésnek némelly részleteiképen még ezeket emlitjük meg a H—k után röviden:A 310.§ban a polgárgyülésekben megrendelt nyilvánosságot egy m. gróf és főispán csak azokra kiványa szoritani, kiknek az ügyhez joguk van, t. i. a polgárokra; más szónokok azonban minden városi lakost a nyilvánosságban részesiteni akarának.Az első inditvány felette megszoritónak, a második pedig gyakorlatilag — kivált nagyobb városokban — kivihetlennek és inquisitorius eljárással összekapcsoltnak találtatván,mindkettő elmellőztetett, miután korlátlan nyilvánosság megyei 's országgyülési tanácskozásaink főbélyege 's keresztül van szőve egész alkotmányunkon.Minden felhozott aggodalmak annál inkább alaptalanoknak találtattak, mivel épen a jelen munkálatban a hallgatóság kicsapongásai ellen hathatós rendelkezések hozattak. A gyülekezetnek minden tagjai a nyilvánosság mellett nyilatkoztak,'s csak annak tágabb vagy szorosb korlátaira nézve távoztak el egymástól, egyedül egy méltóságos báró a nyilvánosságot egyenesen ellenezte, ellenzése azonban legkisebb viszhangra sem talált. — A 324 szakasz feletti tanácskozásoknál tárnok ő nagyméltósága a tárnokszéket további feljebbviteli birósággul megtartatni kivánta,miután az egyenlők biráskodásának üdvös elvén alapulván, a közbizodalmat birja és soha ezen törvényszék ellen kifogás nem történt. A meghivott közbirák a városok által szabadon választatnak,függetlenül biráskodnak, tapasztalást szereznek és terjesztenek, 's igy a tárnokszék az alkotmányos bíróság minden kellékeivel bir. Egyébiránt is az itélőszékek elrendezése már az1827ik országos választmány által kidolgoztatván, rendszeres tárgyaltatását várja; erre tehát a jelen kérdés eldöntése is elhalasztandó. Azért e szakasz kihagyását inditványozá. — Egy m. báró ezen okokhoz még azon nézetét is csatolá, hogy az itélőszékek eltörlése nem a városok belső elrendezéséhez tartozik, de e mellett a kérdéses szakasz még a királyi curia elrendeltetését is foglalná magában, mellyről csakugyan e helyütt végzést hozni nem lehet. Egy m. báró 's főispán lényeges különbséget talált a tárnok 's a személynöki szék közt, 's mig az elsőnek fenemlitett kellékeit épen nem tagadá, az utóbbit egyes személy önkényétől függőnek nyilatkoztatá, miután az elnök a köz birákat kénye szerint,'s pedig nem a k. városok kebeléből, nevezi. Ez már most, a városok elrendezése után igy nem maradhat; 's igy a szónok a t. RR. szerkezetét pártolja,'s őket felszólitatni kivánja, miszerint törvényjavaslat-alkotás által gondoskodjanak, hogy a k. curia ezen ujabb feladásának, már is halmozott foglalatosságai mellett megfelelhessen,'s e végett különös sectiónak felállitását inditványozná, melly különösen a criminalis perekkel foglalatoskodjék,'s a mellyhez az ülnökök születései minden tekintet nélkül neveztessenek. — Ezen inditvány általános tetszést nyert,'s egy m. grófnak azon hozzáadására, hogy a tárnokszéknek tagadhatlanul liberalis alkotása daczára is szükséges,hogy a feljebbvitelre egyetlen szék legyen, mellyben városi elem is feltaláltassék, és hogy szükséges itt rendelkezni felette, miután már az alsóbb birák is itt rendeltettek el,'s azért a t. RR. a k. curiának csak ezen tárgybani, nem pedig általános elrendezésére szólitassanak fel, mi igen messze vezetne.

Csatolványul.

Második üzenete a KK. és RRnek a m. FőRRhez a bünt. törv. javaslat börtönrendszerről szóló IIId. része iránt. (Vége.)

Mindezen elősorolt tekintetnél fogvást annak közbejegyzése után, hogy a bünt. törv. könyv behozatalának módja iránti értekezés most még alkalmasint idő-előtti, a RR. biztos állithatónak vélik, miképen a mélt. Fő-RR. által ajánlott mintabörtön, vagy inkább miután ennek czélja nem annyira mintául szolgálni, mint a rendszert megkisérteni, a kisérlőbörtön szükségtelen; mint a mellynek lehető csekély haszna távolrul sem ér föl azon ártalmakkal, mik fognának eredni onnan, hogy miatta a javító rendszer behozatala valószinűleg legalább századnegyeddel késleltetnék; tartván a KK. és RR. egyszersmind attól, hogy ha a t.hozás hosszas kisérlettételbe bocsátkozik; ha engedik elhülni azon meleget, mellyel a nemzet jelen pillanatban forr ez ügy mellett, minek kiáltó bizonysága az is, hogy igen sok t.hatóság folyamodott börtönépithetés végett a hittanácshoz, melly által azonban az uj büntető törvénykönyv bevárására utasittattak; ha időközben folyton fejlődő uj szükségek 's uj javitások válnak a nemzeti nagy közvélemény kedveltjeivé; ha az egyetlen mintabörtön ügyetlen igazgatása, vagy alapnélküli véletlen által a rendszer közhitele meggyengittetik; bár nem örökre is, de bizonyosan hosszu időre elmulandott azon kedvező kor, melly a nemzetek életében minden javitásnál felfeltünik, 's melly a magányrendszer behozatalára nézve hazánkban épen most van jelen. És miután e szerint a KK. és RR. a mintabörtönneli kisérletet sem szükségesnek, sem tanácsosnak nem tartják, belőle természetesen következik, hogy semmi átmeneti rendszert nem pártolhatnak, és igy az 1827ki illető orsz. választmánynak iratásuk korában még elfogadható, de a börtön jelen fejleményében már igen tökéletlen szabályait sem védhetik; 's nemcsak azért nem, mivel e szerkezet mellett a börtönbeli fegyelmet a büntetés csak olly nemeivel lehetne fentartani, mellyeket a KK. és RR az uj bünt. törv.könyvből kitörölni kivánnak, hanem mivel a tisztaság és anyagi jóllét, mit ama szabályok rendelnek, eddig épület szüke 's gazdálkodás miatt nem volt meg; pedig a mélt. FőRR. épen a költséget kimélik, mivel a munkához szoktatás, mit ama szabályok szinte rendelnek, mostanig költséges intézkedések hiánya miatt nem eszközöltetett: megjegyezvén még ezeken felül az elsőre nézve, mikép tisztaság 's anyagi jóllét mellett magasb kellékek nélkül a fogházak nemcsak javitó hatásukat, sőt azok mellett 's ezek nélkül büntető jellemeiket is elveszthetik; megjegyezvén az utóbbira, mikép mukáltatás mind az állodalomnak mind a rabnak csak ugy válik javára, ha az a büntetés sulyának feláldozása, 's az erkölcsiség veszélyezése nélkül történhetik, közönségesen tudva van pedig, hogy mindezek összeegyeztetése, tömlöczeink jelen állapotában, ezek tetemes alkalmasítása nélkül eszközölhetlen. Ugy látszik, hogy azon veszély, melly a rabok erkölcsét mostani tömlöczeinkben ama két rendbeli szabály mellett is fenyegetné, a mélt. FőRR. véleménye szerint azon harmadik szabály által fogna elhárittatni, melly a rabosztályozást rendeli. De azt kérdik a KK. és RR.: vajjon az osztályozás, mellynek az 1827ki javaslat nyomán néhol 30—60ig is kellene vitetnie, átaljában gyakorlatilag 's különösen tömlöczeinkben létesithető-é? És ha tettleg az is: vajjon van-é ez osztályozásnak olly alapelve, mire épithetni? 's midőn gyilkos gyilkoshoz, öreg öreghez záratik, nem puszta névbeli hasonlaton indulnak-é el? nem bizonyitja-é mindennapi tapasztalás, hogy az emberölő bensőkép gyakran kevésbbé gonosz mint a tolvaj, hogy vannak igen ifjak, kik a bünben véneknek mesterei lehetnek: 's e szerint kölcsönös megrontás ellen nyujthat-e biztositékot az, hogy a rabok nem belső romlottságuk, hanem az elkövetett bün nevei vagy az elkövetők életkorai szerint osztályoztatnak? és több törvényhozás is 20—30 év előtt a fogházak 's rabok javittatásának titkát nem kereste-é szintez osztályozásban, 's valamennyien nem hagytak-é föl vele, miután czélszerünek nem tapasztalták? azt hiszik pedig a KK. és RR., mikép az illy tapasztalatok a cselekvés során később megjelenő nemzeteknél nem arra valók, hogy ezeket hasonlók tételére buzdítsák, hanem hogy ismétlését velök elkerültessék. — Mindezekhez járul még a KK. és RR. azon lényeges észrevétele is, miszerint közvetlen iméreteikből ugy tudják, hogy ez osztályozás, mellynek erkölcsi alapja hijányzik, roppant költség nélkül, tán egy két kivétellel, nem volna alkalmazható hazánk sem azon tömlöczeiben, mellyekben a rabok száma kevés, megtörténnék ellenben, hogy az osztályozás szigoru keresztülvitele mellett a rabok ezekben néhol magányrendszerre jutnának; sem azokban, mellyekben a rabok száma nagy, 's alkalmazása rendszerint haszonnélküli lenne még akkor is, ha két három személy elkülönzéseig vitetnék, miután ott, hol sok rab van együtt, némi nyilvánosság, tartalék levén, gyakran nehezebb a szövetkezés, az elfajulás, mint ott, hol három négy záratik össze. És kérdik a KK. és RR. vajjon ez ideiglenes rendezésnek mi lenne végeredménye? az, hogy miután e kuruzsszerre száz ezerek, vagy talán milliók elköltettek, a nemzet nem sokára kénytelen lenne a gyökeres javitó rendszer behozatalára is megajánlani az egész költséget, mig az alatt polgártársaink közől sok ezer leendett veszélyteljes tömlöczeink martalékává; mig az alatt még mélyebben megromlandott a közerkölcsiség, 's a nemzetnek nem maradna azon vigasztalása sem, hogy ennyi kárt, szerencsétlenséget és időmulást nem nagy költségen vásárolt meg. Mi a mélt. FőRR. harmadik javaslatát illeti: miszerint hogy a büntettekről szóló 1ső részben a magányrendszer alapján megszabott fogságbüntetések nemcsak a mintabörtönben, hanem az ideiglenesen elrendezendő börtönökben is alkalmaztathassanak, azoknak erre nézve uj arányméríték szabassék meg; feleletadásaik előtt a KK. és RRdek ugyan ohajtották volna előbb tudni: vajjon az általok már megviszgált 1ső részben megállapitott büntetésnemeket a FőRR. elfogadták-é? mindazonáltal annak reményében most sem kétkednek kinyilatkoztatni, hogy miután sem a mintabörtönt, sem az ideiglenes rendszert, mint előzvényeket szükségeseknek nem látják, ezeknek folyadékát t. i. az első részben megszabott fogságbüntetések hoszszabbitását sem vélik szükségesnek. A mélt. FőRR. azon kijelentésében, minélfogvást a büntettekről 's büntetésekről szóló részről a legüdvösb eredvényeket várván, behozatala elhalasztásához nem járulhatnának, a KK. és RR. tökéletesen megegyeznek már csak azon tekintetből is mert Europa müveltebb nemzetei közt alkalmasint egyedül büntető biráink vannak azon irtózatos kénytelenségben, miszerint törvények hijánya miatt gyakran a tettet előbb bünné emelni, azután rá büntetést szabni magoknak kell, hogy amarra később ezt mint birák kimondhassák ellenben más részről amaz 1ső és e IIIdik rész közt sokkal lényegesb és belsőbb összefüggést éreznek, semhogy a kettő egymástóli elválasztásában a mélt. FőRR. nyilatkozása szerint megegyezhetnének, t. i. a fogság értelmének meghatározása ne függjön sem a birótul, mert sokszor más leszen a büntetés, mit a törvényhozó rendel, más, mire a biró itél; de még kevésbbé a végrehajtó hatalomtul, mert ennek kezében a fogság ollyanná válhatnék, mi a törvényhozó 's birónak szándékában teljességgel nem volt; de továbbá elválasztás által a behozandó bünt. törv.könyv épen azon elsőségtől 's tökélytől fosztatnék meg, mellyet Europa minden más bünt. törv könyvei nélkülöznek. Hogy számos törvényhozás 's kormányok megváltoztaták a bünt. rendszert, a nélkül, hogy a fogságévek hosszában változtatás történt volna, ennek, mint mellyet egyébiránt illy általánosságban inkább tény mintsem példakint említenek, bővebb bizonyitgatásába a KK. és RR. nem ereszkedvén, mint egy oldalról következetesnek vallják a mélt. FőRR. azon kivánatát, hogy miután a fogságnak a benne uralkodó fegyelem szigorúbb vagy enyhébb volta szerint kell lennie hoszszabbnak vagy rövidebbnek; hogy miután az általok javaslott ideigl. rendszerbeli fegyelem a behozandó magányrendszernél sokkal enyhébb e tekintetből 's az e szerint rendezendő fogházakra nézve az Iső részben megszabott büntetések hosszabbittassanak meg: ugy más oldalról szinte következeteseknek hiszik magukat, midőn e meghoszszabbitáshoz azért nem járulhatnak, mivel sokkal rövidebb idő alatt válik a magányrendszert behozandónak, semhogy azonközben ideiglenes rendszer állittathatnék fel, a jelenlegi fogház-fegyelem pedig törvényhatóságonkint sokkal inkább változó, semmint azt egyenlő, általános és igazságos meghosszabbitás alapjaul fölvenni lehetne, 's az alaphijány ez eldöntő okán felül a meghosszabbitásban a KK. és RRk még azért sem egyezhetnek meg, mert ha a magányfogság, — ha kinosabb, ugy e szerint a kettő közti különbség leginkább a kezdetbeli szenvedésben,'s a végeredvényben mutatkozik. Következőleg az, hogy a magányfogságnál, mennyivel enyhébb a másféle, annyival hoszszabbnak is kell lennie, egészen nem állíttathatik; nem egyezhetnek meg továbbá azért, mert ha az Iső részben kiszabott fogságévek a mostani gyakorlattal összehasonlíttatnak, azokat már is sokkal hoszszabbnak fogjuk ezekéinél találni (pedig a közbátorság t. i. a fogságévek tekintetéből a mostani gyakorlat mellett sem mondathatik veszélyezettnek.) 'S ez alkalommal a KK. és RR. figyelmeztetik a mgos FőRRket a fogságnak, mint büntetésnek, azon árnyoldalára is, melly köznépünk körülményiben még fontosabbá válik, hogy dolgainak vitelében gátolván a rabot a fogság, ennek hosszú folyama által a támaszától megfosztott ártatlan köznép is büntettetik; végre pedig nem egyezhetnek meg azért, mert ha a magányrendszer kinosabb is, de mostani tömlöczeink, mellyek lényeges és igen költséges változtatás nélkül másfélékké minden törekvés mellett sem tehetők, veszélyteljesbek, ugymint mellyekben a kórvész időnkint megteszi dulásait,— mellyeknek büzhödt levegője néhány hónap alatt a legvirulóbb embert is nyomorékká teheti, tehát a magányfogság szabályszerü szigorát ezekben kipótolja a veszély nagysága, 's az, hogy a rab erkölcse elromolhatik, élete elveszhet, melly egyik sem volt halálra itélve. És hazánk tömlöczeinek e siralmas és embertelen állapota az, mi a jog és igazságérzet felhivó szavánál is hatalmasabban buzdítja a KK. és RRket arra, hogy nem térvén ki sem a mintabörtön lassu, sem az ideigl. rendszer kétségtelenül sikertelen utjára, a mélt. FőRRkel együtt haladék nélkül határozzák el a magányrendszernek elvben tüstinti, alkalmazásának pedig egymás utáni folytonos behozatalát. Midőn tehát a KK. és RR. biztosan reménylenék, hogy a nemzet alapos és feszült várakozásának méltánylásánál, az emberiség és jogigényeknek még a szenvedő rabokban is méltánylásánál az élet, szabadság, vagyon 's a közerkölcsiség biztositékai szaporításának szükségénél, ugy azon körülménynél fogvást is, hogy a költségek vitelét utasitásai által a nemzet nagylelküleg már megajánlotta: midőn mindezeknél fogvást is biztosan reménylenék, hogy a mélt. FőRR. a magányrendszernek tüstinti 's a dolog természete szerint folytonos behozatalában meg fognak egyezni: egyszersmind teljes bizodalommal arra is felszólitják, hogy miután a mélt. FőRR. e IIIdik részt csak mintabörtön szempontjából, és igy csak némelly fejezeteiben vizsgálták keresztül, azt egészen 's minden részeiben átvizsgálni 's észrevételeiket, hogy a már megküldöttekkel együtt 's egyetemben tétethessenek, a KK. és RR. tárgyalása alá hovaelőbb át is küldeni szíveskedjenek.

Megyei közlések.

(c) Torontálból. Nagy-Becskerek martz. 31. Megyénk januar 15kei közgyülésében: a verificationalis jog az alsó táblának meg nem adatott. — A népnevelési munkálat, parányi módosítással, 's olly ájtatos ohajtás mellett fogadtaték el: vajha a leendők során, e dicső munkálat törvénynyé, 's gyakorlati téren is mielőbb igévé váljék. — Martzius 18kán. Telekdij 's a gazdasági intézet országosítása elvben pártoltatnak. — Az Uray-féle kir. kegy. leiratra nézve, a Rdek, a kerületi ülés elveiben megnyugosznak. Többfelöl érkezett honfiusitási ajánlások, mint az anyautasitással összeütközők nem pártoltatnak. — Kereskedési munkálat, és országos tárgyu levelezések, választmányhoz adattak. — Igentisztelt főispánunk azt irván, hogy bár a törvényeknek hódolva, tisztujitást teljes készséggel kivánna tartani, üdvesnek látná mindazáltal bevárni az időt, mellyben a választás iránti törvények szentesítve leendnek: halasztásban megegyezik ugyan a megye, de nem határozatlanban, hanem akép, hogy f. e. september vagy october hónapban, tartson bár még akkor is az orszaggyülés vagy nem, mindenesetre megtörténjék a tisztujitás. —

Újdonságul: aprilis 22kén, a torontáli népjegyzők nyugintézete javára, N.becskereken, műkedvelők által, a ‚Tisztujitás' hozatik szinpadra.—N.becskerek kiváltságolt mezőváros választott polgárai, martzius 28kán, in corpore leköszöntek, 's a szószólót letilták, hogy ezentul a gazdasági ülésekben, mint község képviselője részt ne vegyen, egyszersmind lemondásukat, mind a nm. udv. kincstárhoz, mind a temesi kir. kam. igazgatószékhez megküldötték. — Indokaik: ők nem az összes polgárság bizalmának kifolyásai; a választott község maga egészité ki magát, 's választá a tanács tagjait is; ők bizalmat nem élveznek, nem is kivánhatnak, 's azt tovább bitorolni nem akarják, hanem lelépésükkel módot 's alkalmat nyujtanak arra: hogy valódi képviselő testület léphessen életbe, melly mind a tanácsot válaszsza, mind pedig a község java felett őrködjék. — Némellyek, a fénykör ellebbenését, egy éji álom után szivökre vevén, lemondásukat visszavonták. E pártokra szaggatott, és jobb sorsra érdemes mezővárosban tehát, ujabb magva szóraték el az egyenetlenségnek. — Igaz, józan reformot ledorongolni nem lehet, de kierőtetni sem; ugy hogy egy kis fontolvahaladni-akarás, a n.becskereki választottaknak sem ártott volna! — 19.

Krassóbul. Lugos martz. 31. F. hó 20án kezdett évnegyedes közgyülésünk be van fejezve; mellőzöm a csak minmagunkat érdeklő határozatokat, szoritkozom csupán azokra, mik a nagy közönség figyelmére méltók. Kezdettük ezen gyülésünket utasítás-tervező állandó választmányunk munkájának fölvételével, 's ennek nyomán a következőket adtuk utasításul: a febr. 6kai kegy. kir. leiratra következők az utasítás szavai: ama ferde, és nevezetével semmikép meg nem egyeztethető állás, mellybe az országgyül. hallgatóság a törvényhozó testület ellenében helyezkedett, ama féktelen szabadosság, melly a tanulás, és tapasztalás-szerzés végett egybesereglett országgyülési ifjuság közt elharapózni kezdett, melly a tábla függetlenségét veszélyezteti, méltóságát sérti, sőt mint az utóbbi botrányos tény tanusítja, a képviselők személyes bátorságát is veszélynek teszi ki, és épen ezért a követi kar tagjai által szinezetkülönbség nélkül több alkalommal olly igen méltán megrovatott, komoly figyelmét igényli mindazoknak, kik magokat az alkotmányos szabadság barátinak vallják; nem lehet azért ő kir. fölségének az alkotmányos szabadság, és rend érdekében kiadott kegy. kir. leiratát hazafiui buzgó örömmel nem udvözölni; — miért is követ urak utasítatnak, hogy hasonló botrányos tények, és mind utczai, mind teremi kihágások korlátozására törvényt, és pedig szigorú törvényt alkotni igyekezzenek. — 2) Meghagyatott, hogy a mlgos FőRendeknek a sz. k. városok rendezése tárgyában keletkezendő válaszukat haladék nélkül leküldjék, a különböző nézetek egybehasonlítása után részletes utasítást nyerendők. 3) Ugy vagyunk meggyőződve, hogy hő kebellel ápolt nemzetiségünk érdekében, és azon általános elzárkozottság miatt, melly a zsidóság százados sajátja, ugyanannak általános polgárosítása most még se nem kivánatos, se nem tanácsos; de más részről a méltányosság igényli, hogy a zsidók jelen sulyos helyzete könnyitessék, irántuk jó akarat tanusitassék, 's nekik előzményül némi kedvezmények adassanak; 's ezek folytán kivánjuk, hogy a türelmi adó megszüntettessék; — a mennyiben a czéhek eltörlése ez országgyülésen nem sikerülne, azok a zsidó egyéneket inasokul bevenni, legényekül fölszabaditni, és mesterekül befogadni köteleztessenek, ezen kül a zsidó mesterek keresztény legényeket is tarthassanak, magától értetvén, hogy a czéhek eltörlése esetében az ebből következendő jótékonyságban a zsidó mesterek a többiekkel egyiránt részesitendők legyenek. — A zsidó orvosok kérelmét nem pártoljuk. 4) Bihar megyének Derecske, N.Szalonta 's több m.városok peres ügyére vonatkozó nézeteiben nem osztozunk. 5) A vadászatról szóló törvénynek Somogy által inditványozott módositásába bele egyezünk. 6) Mielőtt Parrot Jakab ezredes honfiusítása iránt határoznánk, annak folyamodványát elvárjuk. 7) Kivánjuk, hogy a gyorsirás tanitására a pesti egyetemben rendes oktatószék állittassék, és a tanitói állomás szokott csőd utján, mellyből senki kizárva ne legyen, töltessék be; ezt Zala megye által különösen ajánlott Hajnik Pál kétségbe nem is vonható érdemeinek nyilvános elismerése mellett is a méltányosság követeli. 8) Meghagyatott követeinknek, hogy az ország köz szükségeinek mi módon lehető legczélszerűbb födözhetése fölött tanácskozandó országos választmány munkáját, az adó tekintetébeni további eljárás alapjául szolgálandót, mihelyt elkészülend, lehető leggyorsabban közöljék. — Ugyanezen gyülés első napján választottuk meg törvényszéki biráinkat is; a közvélemény a következőket emelé a birói székbe: a polg. törvényszékhez: Makaj Sándor, Palikucsevnyi Péter, Piácsek Pál, Fogarasy Balázs, Joannovics András, Pausz István, Balogh Ferencz; — a bünt. törvényszékhez Szerényi Ferencz, id. Fisser József, Patrubán János, Házy István, Liesek Zsigmond, Melczer János, Orbok Erneszt tb. urakat.

Turóczbul. Martius 30kán eloszlott évnegyedi közgyülésünkből érdekesség tekintetébül csak a következőket közölhetni: 1) Megyénknek általa százados idő óta gyakorlott tisztb. esküttek kinevezési jogára nézve, most ujra felvilágositás kivántatik; a kir. Helyt.tanács ezen kivánságára akép, hogy ez régi szokáson alapult, 's főispánink megegyezésével, folyton élvezett jog — határoztatott válaszul adatni. 2) Fehér 's Nógrád megyék isméretes levelei, valamint a középponti-vasut-társaság folyamodványa is pártoltatni határoztatott. 3) Hont az előfogatok visszaállitását tudató levele közhirré tétetni fog. Ez tanuságul szolgáljon, hogy valaminek káros voltát lehet ugyan elég szép színekkel és szavakkal festeni, de a gyakorlati élet ellenkezőre mutat. Bizony bizony uraim! a sok terv, ha bár látszólag elég nyomos okokkal pártoltatik is, még nem csalhatatlan igazság, mert tót közmondás szerint az igazság csak ollyan, minőt az urak csinálnak. Gyakran a leghasznosabb eszme megbukik, mert nem elég tekintélyü egyén által hozatik szóba, ellenben a legbotorabb inditványok közhelyeslést nyernek, mert valami auctoritásnak szülöttei. Azonban engedelmet e kitérengésért! 4) Bihar felszólitása a hajdu-kiváltságokat követelő városokra nézve, azon utasitással küldetik meg követeinknek, hogy az ellenfél védokait szinte figyelemre vévén, ugy, valamint az igazság magával hozza, nyilatkozzanak e tárgyban. — 5) A honfiusitásra ajánlottakat, ha egyébkint arra érdemesek, és a szokott taksákat lefizetik, keblünkbe fogadjuk. 6) Torontálnak a képviseletet, Pozsonynak a terhek közösen viselését, Hont és Középszolnoknak telekdíjt ajánló leveleik nemcsak nem pártoltattak, sőt ellenkező utasításadásra alkalmul szolgáltak. 7) Arad város részére a segélygyüjtés járásbeli szolgabiráink buzgóságára bizatott. 8) Követeink azon tárgyakra nézve, mikre több törvényhatóság által felszólitatánk, majd általánosan, majd részletesen utasitva levén a számos levél tudomásul vétetett. — 9) A követek választása jogszerüségének megitélését minden megye tovább is gyakorolja; e szellemben tehát utasitás adatott. 10) A marhahúsnak ára 1 krral felemeltetvén 11 krban meghatároztatott. 11) A kármentesités eszközlésének elmulasztásából megyeházunkon tüzvész által mult évben okozott kárnak megtérítését a trieszti társaság volt ügyviselőjén törvény utján megvétetni rendeltük.

Beregből. Kissé későn érkezett ugyan levelezőnk tudósitása; érdekesb pontjait mindazáltal közölni szükségesnek látjuk. A közgyülés már febr. 12én kezdődött, 's 18kától 26káig tartott félbeszakasztás után 27én ismét folytattatott. Az érdeklettek használák a nagy számmal összesereglett nemesség jelenlétét, miszerint üdvözlő beszédeikben nem egy kitérengésnek adtak helyet, melly a közelgő tisztujitás ünnepélyére vonatkozott. Ez mind szép, és jó lehet, csak más megyék példáját is akarnók követni, hogy illő alkalommal el ne mulasztanók jelentéseket adni a megye állapotjáról, mi által gyakran sok üdvös eszme pendittethetik meg, 's az önismerés, minek, fájdalom! olly hiányát érezzük — tetemesen elősegitethetik. A követi jelentések felolvastatása után, felolvastatott a királyi válasz a nyelv tárgyában latinul és magyarul. Kifogás történt az iránt, hogy ez oklevelet csupán a kir. előadó irta alá, 's határoztatott annak sürgetése, hogy ezentúl mindig a főkanczellár irja alá. A RR. nem akarják 's nem találják üdvösnek, hogy a törvények a hazában divatozó más nyelvekre is leforditassanak; ha ezelőtt tudtak latinul tanulni, kik meg akarták érteni, tanuljanak most magyarul. A népnevelési munkálat küldöttségnek adatott át véleményzés végett. Következett a kereskedelmi társaság levelének felolvasása; 's ez tulajdonképeni ok, miért gyültek össze a RR olly számosan; mert már mult gyülés alkalmával határoztatván, hogy a megyei nemesség részvény-aláirásra felszólitassék, most ennek eredményét várta mindenki. De mi lön a dologból? — Többfele fejtegetések után, illy tettnek üdvös hatása fölött, elnöklő alispán ur, a nemesi pénztár üressége tekintetéből inditványozá, hogy az összes nemesség legalább egy részvény aláirását vállalná magára. Vagy kettőt, vagy semmit! — hangzott a teremben. 'S elhatároztatott két részvény vétele. Igen, de ki tudja, mit rejt a kétes jövendő sötét öblében? E határzat nemsokára megdöntetett, egy nagy urodalmi kormányzó azon utólagos óvása következtében, hogy ő nem kapván uraságától utasitást e tárgyban, a részvényvételre nem szavazhat. Kaptak az alkalmon, kiknek a dolog előbb sem volt inyökre, 's ugy magyarázták azt, hogy a határzat nem mondatott ki kötelező erővel mindenkire, hanem, a kinek tetszik, járuljon hozzá. Elhangzottak minden ellenszólások és magyarázások, mikép önkéntes aláirásra elégséges volna ivet köröztetni. Mind hiába! az iménti határozat megbukott. Valóban jutalmat lehetne hirdetni ezen rejtvény megfejtésére: mikép lehetséges, hogy valaki két részvényt vegyen a nélkül, hogy egyet se vegyen? — Szőnyegre került az országgyülési költségeknek nemesség által leendő viselése, 's egy előleges kulcs kidolgozásą inditványoztatott — eredmény nélkül. — A verificatiot Bereg megye a követi táblára bizza. Az alsó táblának szabadon választott elnöke legyen. Az őrszéki szerkezet pártoltatik; szintugy a testgyakorlat országositása is. Felsőbánya beczikkelyeztessék, a nélkül mindazáltal, hogy a már megadott városi szavazatok szaporittatnának. Posega és Verőcze latin leveleit a megye el nem fogadta; Csanád Bihar megyéknek a czimrövidités iránti leveleik tudomásul vétettek, lévén már eziránt hasonló határozat.

Békés megye april 4kén tarta közgyülést. A népnevelésre pénzajánlatot tesz a megye; a magyar nyelv tárgyában általános törvény sürgettetik: a verificatio csak annyiban illesse az alsó táblát, mennyiben a megyei hatóság elégtelen; a kereskedés emelése minden módon pártoltatik; ha egyenes adózást nem létesithetni, a telekdíj fogadtassék el, 's minél előbb lépjen életbe. Koronaőri hivatalra Ürményi Ferencz és b. Vay Miklós nmltguk ajánltatnak.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Martzius 24kén a királynék ünnepélyesen lőnek fogadtatva a de la Cruz szinházban; zene, éljenzés, szines papirosra nyomtatott költemények tolmácsolák a fuladásig tömött ház, 's a diszes összesereglettek örömét. Azonban feltünő, hogy az elszavalt előszó igen középszerüen, az eljátszott vigjáték pedig igen roszul adattak elő. Ennek végeztével a hatóság megkéré a királynékat kis ozsonnára, mit el is fogadtak; melly alkalommal M. Krisztina igen lekötelezőleg mulatott a miniszter-elnökkel, korábbi ellenségével. Az ünnepélyek három napig folytak; minden este fényes kivilágitás volt a fővárosban, 's a nép lelkesedése minden alkalommal nyilvánodik. Igy, midőn a két királyné kocsija az Isidor-templom előtt megállana, 's a felségek abból kiszállnának imádságot végzendők, annyira összetódúlt az örvendező népség, hogy a kisérethez tartozó urak és a papok csak bajjal tarthaták vissza, hogy kézcsóki ünnepélyt ne rögtönözzön.

A martz. 24kei napi parancsban Narvaez illy értelmü felszólitást intézett a hadhoz: Katonák! nemes fáradozástoknak köszönhetni végre a kormány megszilárdulását 's az alkotmányos trón biztositását. Nagy munkátok első eredménye, hogy a halhatlan Krisztinát üdvözölhetjük, felséges királynénk 's a spanyolok anyját. Ő meg van boszulva azon méltatlanságokért, miket 1840ben hálátlanság 's hivtelenség elkövettek rajta, — olly időszak ez, mellyet Spanyolország becsülete kedveért ki kell törölnünk emlékezetünkből. Jutalmatok abban áll, hogy közremunkáltatok azon nagy eseményre, melly a nemzet békéjét 's boldogságát jövőben megállapitandja. Katonák, én büszke vagyok arra, hogy ezen időszak alatt vezérlőtök voltam, 's hogy elismerhetem, mikép a rend és igazság győzelmét nektek és vitéz fegyvertársaitoknak köszönhetni; fogadjátok ezért köszönetemet 'stb. —

A dohány egyedáruság kibérlése a Salamanca-háznak tizévre 110,040,000 realért engedteték. Ezen összeg a kikiáltási sommát 35,040,000 reállal mulja fölül. A versenyzők a Sz. Ferdinand bankon kivül Sevillano, Carriquiri, Jorda, San Andrea urak voltak. Egyébiránt ez alkalommal a Rotschild-ház ármánykodott, mellynek sikerült a legveszélyesb versenyzőket madridi képviselői által egy czélra egyesitni.

M. Krisztina bement Madridba a nélkül, hogy az általános bünbocsánat iránti remények eddigelé teljesültek volna; azonban még folyvást beszélnek ennek lehetőségéről; csak azt hiszik, hogy ez esetben is Espartero, Don Carlos, Olozaga, a leoni püspök, és Cabrera e kegyelemből ki fognának záratni.

N.Britannia Walesben ismét nyugtalansági mozgalmak mutatkoznak. Martz. 27kén reggeli 4 órakor ismét meglátogaták Cardigan városát Rebecca és leányai, 's egy vámsorompót lerontottak.

Rosse gróf hires csillagász jelenleg azzal foglalkozik, hogy egy óriási távcső tükrét öntesse, melly nem kevesebbet, mint 4 tonnát, az az 80 mázsát nyomand; a nemrégiben készitett tükörnek súlya csak három tonna volt.

O' Connell Liverpoolon keresztül utazván tiszteletére martzius 28án fényes gyülekezet tartatott, mellyben az öreg Dániel ismét humor és érzésteljes beszédet mondott, éles kifakadásokat 's nevettető tréfákat szórva közbe a miniszterium ellen, mi mindannyiszor hangosan meg-

éljeneztetett. Kijelenté, mikép nem fog nyugodni, mig a jelen ‚embertelen' miniszteriumnak a cabinetből kidobatását nem eszközlendi. — Egyébiránt ugy látszik, csakugyan akar a kormány tenni valamit Irland kedvezésére; legalább az irlandi vaspályák építéséről komolyan kezdenek gondolkozni. A kezdett dublini vasutat észak felé Belfastig akarják kiterjeszteni.

Franeziaország. A király igen gyakran tesz kirándulásokot Versaillesba, hol csarnokot rendeztet el zászlógyüjteményre. Franeziaország különböző időszakaiból kivánja felállíttatni a zászlókat. Ez eszme, mondják, azon örvendetes esemény következtében keletkezett a király agyában, hogy XIV Lajosnak azon zászlaját, mellyet táborozáskor sátora felett szokott kitüzetni, ismét megtalálták. E zászló a forradalom idejében elveszett, de a régi monarchia egy hivétől őriztetett titokban, mellyet is annak örökösei most Lajos Fülöpnek visszaadtak.

Párisban nem rég egy gyalázatos társulatnak jöttek nyomába, mellynek ocsmány czélja nem volt egyéb mint fiatal leányokat titkos bünbarlangokba ragadni, 's a legvadabb bujaság gyönyöreinek feláldozni. E társaság több osztályzatra szakad, 's eddig még csak néhány osztályt puhatoltak ki. Büntanyáik különböző városrészekben valának, 's különféle vadregényes nevezeteket viseltek, u. m. Tour de Nesle, Taverne d' Orsini, Bastille, Chambre ardente. A személyek is különböző bündrámai 's egyéb történeti nevekkel czimezték magokat, igy a társaság főczinkosa Buridannak nevezte magát, felesége Marguerite de Bourgogne, egy más asszony Marquise de Brinvilliers nevet viselt. Egyátalán megjegyzendő, hogy ezen utálatos czimboraságban csábitó nők nagy szerepet játszanak. Eddig tizennyolcz személy, mindkét nembeli, van elfogva. A vizsgálatot nehezíti az is, hogy az osztályok gyakran megváltoztaták tanyáikat. A czinkosok olly ovatossággal is éltek, hogy saját éji őröket tartottak, kik körüljárván a legcsekélyebb veszély neszére jelt adtak. E tisztségben azok jártak el, kik uj tagokul felvétetni kivántak, 's ezen ujonczi kisérlet után tehették csak érdemesekké magokat a rendes czinkosságra.

Az olasz szökevények társulata ugy látszik, nem nagy politikai fontossággal bir jelenleg Párisban; legalább nem hiszik, hogy most Olaszország körülményeire nézve veszélyesekké válhatnának titkos törekvései. Azonban nagyobb figyelmet látszanak igényleni a lengyel kiköltözöttek, kik most egyesültek; demokraták, aristokraták, 's a tiszta monarchia pártolói, mindnyájan egy testületté olvadtak, 's védpajzsukul a katholicismust vevék. 'S ebben tetemesen különböznek az olasz forradalmiaktól, mert ezek egyenesen a katholicismus lerontását tüzték ki, mint lehető eredmény egyetlen föltételét.

A rabszolgaság eltörlesztésére alakult társaság jelesb tagjai jelenleg Párisban vannak. Martzius 30kán a Bedford vendéglőben tartának közgyülést, melly alkalommal az előadások vegyesen angol és franczia nyelven történtek. Többi közt a társulat titkárja Scobble J. ur angol nyelvü beszédet tartott, 's mindenek előtt azon fontosságot ügyekvék kellő világosságra hozni, mellyet a világra nézve azon körülmény gyakorolna, ha Franeziaország a maga rabszolgáit fölszabaditni fogná, mivel e példa sokkal nagyobb hatással leendne mint az Angolországtól eredett, minthogy Franeziaország iránt, senkisem viseltetnék olly gyanuval, mintha más hatalmak gyarmatbirtokait, csak hogy azokat maga szerezhesse meg, tönkre juttatni akarná. Az angolok azonban nem igen elégesznek meg a dolognak Franeziaországbani állásával, mert noha itt senkisem mer nyiltan szólani a rabszolgaság eltörlesztése ellen, 's ezt mindenki kárhoztatja; mégis ez ügyet hevertetik, mintha ez már maga elég volna. Mi gyönge a közvélemény e tekintetben, nyilván láthatni a kamrákban erre nézve tett javaslatokbul. Két évvel előbb Tocqueville olly javaslatot tőn, hogy a rabszolgák közkormányzás alá vétessenek, 's munkáik mindaddig, mig becsértékök felét ki nem keresék, kibéreltessenek. Broglie hg. pedig ujabban azon javaslatot tevé, hogy tiz évig még hagyassanak uraiknál, kiknek ekkor aztán a jelen vásári becsár fele az álladalmi pénztárból fizettessék ki. Mint látszik, a kettő közől egyik sem mert a dologhoz szigorún nyulni, 's a kormány még csak Broglie ur tervét sem meri elfogadni, hanem elégnek tartja előkészitő rendszabályokat javasolgatni.

Olaszország. A Franeziaország 's Ausztria közt kötött posta-szerződéshez a pápai álladalom is járult. — Caffarelli hg., a legrégibb nemesség sarjadéka ugynevezett illemtelen szövetségra lépett; ellen nem állhatván egy mészáros özvegy bájainak elvette, minek következtében a pápai nemes testőrsereg parancsnokságáról le kelle mondania.

Németalföld. Amsterdamból irják martz. 31kéről, mikép már nincs kétség, hogy az önkénytes kölcsön teljesen alá fog iratni, mert martz. 30kán már 107 millió volt aláirva; a hiányzó 10 milliót pedig a tartományokban hihetőleg már aláirták. E szerint a rendkivüli vagyon-adó nem fogna életbe lépni, mint szükségtelen 's fölösleges.

Németország. Hassiaban elfogadtatván a rendektől a testi büntetések, soká tanakodtak a végrehajtás legczélszerűbb módja felett. Most végre egy valaki — borzasztó szellemes ember lehet! — botozási gépet talált fel. E találmányt valónak sem akarák hinni, mig gyakorlatilag be nem bizonyult. Az első, ki Hanauban e gépen bünhödött, Wolf nevü volt; most róla e gépet is wolfnak hijják. Igaz, valóságos farkas-találmány!

A köllni főegyház kiépitésére Poroszország Szász tartományában 1619 tallér gyüjtetett; melly összeghez maga a protestans papság 207 tallérral járult.

Görögország. Az orthodox párt dühöng azon határozat elfogadtatása miatt, hogy a senatorok holtiglan viselendik hivatalaikat. Mindent elkövet hogy nyugtalanságot hintsen, főleg a tartományokban. Fő eszközül szokták használni Görögországban illy czélokra a haramia-izgatást, 's meglehet, hogy nem sokára illy csapatok lependik el az országot; máris történt egy két vakmerőség a főváros közelében. Az orosz párti lapok mindinkább kimutatják foguk fejérét, 's kimélet nélkül támadják meg az udvart. E párt nyilván dynastia-változásra törekszik, de szerencse, hogy az alkotmánypártiak birnak velök.

Dunai fejedelemségek. Bukarestből érkezett tudósitások szerint, Bibesco hg ugy levén meggyőződve, miszerint a Rendek gyülésének kedvezőtlen hangulata minden egyesülést lehetetlenit az ország érdekeit előmozditó határozatokra nézve, ez okbul a jelen orsz.gyülést hirtelen föloszlatá.

Törökország. Ujabb tudósitások szerint a törököknek kereszténység elleni kegyetlenkedéseik folyvást tovább harapóznak; Drinápoly, Latakiah, Jeruzsalem, Aleppo, Diarbekir irtózatos kicsapongások szinhelyei voltak. Ezek részint olly tartományokban történnek, mellyeket az europai fejdelmek befolyása ujabban török főuraság alá helyzett. Illyen a török hálája.

Szerbia déli határárul érkezett tudositások szerint az albánok Mösia felső részében és Macedoniában folyvást rabolnak. Ez már 1843ki september óta igy megyen, a nélkül hogy akadályozásárul a porta legkevesbbé gondolkodott volna. Mig Anglia és Franeziaország követei Stambulban mindent elkövetnek, miszerint jövőben egy törökhit-tagadónak feje se üttessék le, azalatt egész Europa nyugodtan nézi, a nevezett tartományokban a török hatóságok előtt mint öldöstetnek le százankint az ártatlan keresztények, mint raboltatik el vagyonuk, égettetnek hamuvá falvaik, és éri vaderőszak leányaik-és nőiket. Igy van ez még Rumiliában is, hol pedig a rabló csordák alig vannak Drinápolytul a másodfővárosától 5. órajárásnyira. Ezekhez járul a törökhitrei erőszakos áttérités is, — Albániában legközelebb egy egész keresztény falu csak ez áron szabadulhatott meg a rablók kegyetlenségitől.

Egyesületi közlés.

Figyelmeztetés a M. Gazd. Egyesület f. é. nyári főgyülésére. A Magyar Gazdasági Egyesület legközelébb mult martiusi közgyülésén a jövő juniusi pesti vásár alkalmával tartandó ez idei főgyüléséről intézkedvén, a következő napirend és tárgysorozat állapitatott meg: F. é. május 28kán d. e. 9 órakor (és szükséghez képest d. után is) tartatik a földészeti szakosztály ülése, mellyben főleg következő kérdések fognak tárgyaltatni: a) Mellyek volnának a vezérelvek, mellyek a pusztai népesitések eszközléseül és előmozditásaul hozandó törvények alkotásánál sinormértékül kell hogy szolgáljanak, minélfogva egyrészről 1ör a földbirtokos biztositva látván igazságos követeléseit, gyarapodása pedig állandó közös érdek által levén füzve a telepedők sorsához, magát népesitésekre ösztönözve érezze; másrészről ellenben 2or a megtelepült családok sorsa, sem a földtulajdonos, sem a megyei vagy egyéb hatóságok részéről önkénynek kitéve ne legyen; 's hogy 3szor népesitések által hazánkban ne csak a napszámosok, hanem a vagyonos és önálló mezei-gazdák száma is növekedjék; 's hogy végre 4szer a népesitések következtében a hazában uj hübéri viszonyok ne alakuljanak. b) Tanácsos vagy czélszerü-e a közgazdaságra nézve az urbéri tartozások megváltása, mielőtt a tagosztály megtörtént volna? 's minő eszközök által lehetne a tagositásokat hazánkban siettetni, megszerettetni, vagy könnyitni? c) Mimódon lehetne a gyakori tüzveszély által mezei-gazdáinkon történő károkat hazánkban csökkenteni vagy elhárítani, vagy elviselhetőbbekké tenni? d) Mellyek a legczélszerübb és legolcsóbb módok valódi tapasztalás szerint a repülő homok megkötésére? e) Hogyan lehetne a kötött agyagföldet a burgonyatermesztésre alkalmasbbá tenni? 's bizonyitja-e a tapasztalás némellyeknek azon állitását, hogy száraz esztendőkben homokföldön czélszerübb volna a burgonyát laposan hagyni, mintsem feltöltögetni? f) Tapasztaltatott-e különbség a termésben akár minőségre, akár mennyiségre, ha az őszi nem ugarba, hanem közvetlen jó trágyázott zöldtakarmány, bükköny, lóher 'stb. után vettetik? g) Megkivánja-e a földnek mindennemü fekvése és minémüsége egyiránt, hogy a tavaszi alá a föld már őszszel tökéletesen elkészitessék? mikor czélszerü vagy elegendő a tavaszit csupán az őszi barázdába vetni, 's melly gazdasági növények 's milly körülmények közt kivánnak csupán tavaszi szántást? h) Csökkenik-e tapasztalás szerint a repczetermés, ha fris trágyában termesztett zöldtakarmány tarlójába vettetik? — 's milly körülmények közt czélszerübb a repczét szórva, mint sorban vetni? Május 29én délelőtt 9 órakor és folytatólag d. u. lesz az állattenyésztési szakosztály ülése, mellynek tárgyalásul előleg következő kérdések tüzettek ki: a) Minő intézkedések tétettek a közelebbi években hazánk különböző részeiben a lótenyésztés emelésében a nép között, 's mit kellene e részben országosan tenni? b) Milly körülmények között tanácsos tagositott birtokon a nyári istállózást behozni? c) Mik lehetnek főokai a lefolyt télen majdnem országszerte uralkodott juhmételynek, 's minő szer vagy bánásmód mutatkozott legfoganatosbnak e nyavalyának akár megelőzése, akár megszüntetésére? d) Minő hatása van a pálinkamoslékkali takármányozásnak a juhok egészségére, gyapjára vagy tenyésztésére? 's a netalán káros hatások elmellőzésére mellyek a legczélszerübb intézkedések? e) Minő tapasztalásokat gyüjtöttek juhtenyésztőink a közelebbi években a juhkergeség eredete 's okai fölött, és tapasztaltatott-e, hogy a juhhimlőnek oltása a fülbe a kergeség előidézésére befolyással volna, 's minő intézkedéseket vagy szereket mutattak ujabbi tapasztalások legczélszerübbeknek e bajnak akár megelőzésére, akár elhárítására? f) Minő sikert tapasztaltak honi gazdáink a földalom után, 's mit a trágyának földdeli elegyitéséből? Május 30án reggel 7 órakor különbféle ekékkel a budai oldalon próbaszántás fog tartatni. — Május 31én d. e. 10 órakor korm. választottsági ülés; d. u. 3 órakor juhszemle, 's este 7 órakor a műtani szakosztály ülése, mellynek tárgyául főleg a répaczukor-gyárok és cséplőgépek fognak szolgálni. Junius 1ső napján d. e. 10 órakor közgyülés, mellynek részletes tárgyai a gyülések kezdetével kiosztandó napirend jegyzékében részletesen elő fognak soroltatni. Végre junius 3kán d. e. a köztelken lóárverés, d. u. pedig a paraszt-kanczacsikók jutalmazása, melly alkalommal a) a három éves legjobbika nyerend 50 p. ft. b) a három éves másodrendü 30 p. ftot. c) három éves harmadrendü 20 p. ftot. d) két évesek legjobbika 40 p. ft. e) két éves másodrendü 20. p. ft., f) két éves harmadrendü 15 p. ftot. A kiállitandó kanczacsikók illető birtokosai hitelesen tartoznak bebizonyitani, miszerint azok saját nevelményök, valamint jutalom-nyerhetésül azt is szükséges, hogy csikaik épek, egészségesek, jól tápláltak, 's még hámba nem fogottak legyenek. — E gyülési napirendre nézve egyébiránt ezennel megjegyeztetik, hogy — 1ször Valamint az Egyesület tehetsége szerint mindent el fog követni, miszerint az összegyülekező gazdaközönség többrendü, közérdekkel biró vagy javitott gazdasági szerszámmal, 's eszközökkel vagy azoknak mintáival megismerkedjék, ugy minden egyes honi gazdáink ügybarátaikat nagyon le fogják kötelezni, ha e gyülésre bárminemü hasznosnak vagy jelesnek talált termesztményökből, vagy uj eszközökből példányokat 's mutatványokat hoznak vagy küldenek be. 2or A juhszemle minél tanulságosb volta végett kéretnek a nemesb juhászatok t. cz. tulajdonosai, ne sajnáljanak ez idén is mindkét nemből néhány példányokat beküldeni, ollyformán, hogy azok majus 30tól junius 2káig a köztelken maradhassanak. Minthogy pedig e juhszemlét közhasznuvá főleg a kiállított egyének tökéletes ismerete teheti, szivesen vétetik, ha a juhpéldányok ollyszerü rovatos leirás kiséretében küldetnek be, minő a „Magyar Gazda" 1842ik évi folyamának 16 számában közöltetett, 's mellyel egyes felszólitásokra bárkinek is szivesen szolgálunk. 3or A gyülések lefolyása alatt alkalma leend a gazdaközönségnek mind az országos szőlőiskola, mind a középponti gyümölcskert jelen állapotjáról meggyőződni. 4er Dologhoz értő hazánkfiai,

kiket a körülmények e gyüléseken megjelenni gátolnak, szives szolgálatot teendnek az Egyesületnek, ha nézeteiket a fenn kitüzött kérdésekre irásban beküldeni méltóztatnak. Melly hivatalos figyelmeztetésünket azon forró ohajtással terjesztjük a gazda-közönség elé, vajha számos megjelenése által az eddig fokonkint gyarapodott részvétnek folytonos növekedését ez idén is földmivelői állásunkhoz és az Egyesület buzgó törekvéseihez méltó arányban tanusitsa. Pesten, martius 19kén 1844. A közgyülés megbizásából Török János, egyesületi titoknok.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (342 sz.) Kossuth Lajos ur nyilvánosan lemond a P. H. szerkesztéséről, miszerint tehát e lap a jövő félévben más szerkesztői kezekbe menend át.

Jelenkor. (29. sz.) Egy czikket olvasunk itt illy czimmel: „Karzatok", mellyben fejtegettetik, minő ‚positurája' van a Karzatnak a gyülés irányában, 's viszont minő ‚positurája' van a gyülésnek a Karzatok irányában. Hogy a Karzatok magokviseleti illetlenségét roszalja e czikk, természetes. Egyébiránt azt tanuljuk, hogy a fiatalság már nem auditorium, hanem ‚orditorium', hogy a ‚thema' neve ‚alany', mit eddig ‚subjectum'-nak nevezni bátorkodtunk az irodalomban. Hivatkozik azután Angliára, 's Franczia országra, hol ez a Karzatokra nézve korán sincs igy; 's az ugynevezett pálczás uraknak a rend fentartásárai elégtelenségöket magyarázgatja. A czikk irója nevét nem említjük; tolláról sok embert megismerhetni.

Nemzeti Ujság. (29. sz.) Korunk ügyei rovatában illy czimü czikk foglaltatik: ‚O'Connell és a jury 's Magyarhon', mellyben szerző — Beke — hosszasan fejtegeti: hogy mivel O'Connellt a jury csupa vallás-felekezetességből ‚bünös'-nek itélte, a jury épen nem kivánatos intézet, mert a részrehajlás ott sem kerülhető el. Mit egyébiránt, mellőzve e pártfelekezetességi nézpontot, magából a jury természetéből annak kárhoztatására merit, részint alapos, részint — nézetünk szerint legalább — nem. Hiszen árnyoldala mindennek van a földön. Mit egyébkint a rendszerített pártfelekezetesség kiirtására nézve mond, igen helyes, 's vajha mindnyájan megértenék, kiknek érteniök kell!

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

10689. Pest városa tanácsának jelentése szerint, Emmerling Lajos füszerkereskedő csődületének határnapja f. é. majus 8kára tüzetvén ki, tömeggondnokká Pekárik László, perggondviselővé pedig Csuka Lőrincz hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtmáshó 19én 1844.

11680. Zemplén vármegye csődtörvényszékének jelentése szerint, Hubay János tömege ellen csődületi pör indittatván, az illető hitelezők megjelenésére f. é. majus 7dik napja tüzetett ki határidőül, és tömeggondnokká Kövér János megyei esküt, perügyelővé pedig Gönczy János hites ügyvéd neveztettek. Költ böjtmáshó 26án 1844.

11683. Pécs városa tanácsa által, néhai Kaltwasser Miklós polgár hitelezői csődületére f. é. majus 23 24 és 25dik napjára tüzött határidő azon megjegyzéssel adatik tudatul; hogy tömeggondnokká Pajnády József város helyettes birája, perügyelővé pedig Pritzlmayer Antal tiszti alügyész neveztettek. Költ böjtmáshó 26án 1844.

11210. Szakolcza városa tanácsának jelentése szerint, Szlovacsek József hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 8ra tüzetvén ki, tömeggondnokul Zlinszky István hites ügyvéd. pergondnokul pedig Jancsik Antal neveztetett. Költ böjtmáshó 19én 1844.

12224. Vas vármegye jelentése szerint, Szombathely mezővárosának tanácsa által vagyonában megbukott és elszökött Krautszak Ferencz tömege ellen csődületi per rendeltetett, 's a hitelezők megjelenésére f. é. majus 25ik napja tüzetvén ki, perügyelőnek Péczely Ferencz alügyész, tömeggondnokká pedig Márkus István hites ügyvéd rendeltetett. Költ böjtmáshó 26án 1844.

11418. Pest városa tanácsának jelentése szerint, Deák Karolina hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 6ra tüzetvén ki, tömeggondnokká Vrhovszky Sándor, perügyelővé pedig Elizser Boldizsár hites ügyvéd neveztettek. Költ böjtmáshó 19én 1844.

11681. Bihar vármegye törvényszékének jelentése szerint, néhai Bernáth Gábor hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 15re tüzetvén ki, perügyelővé Tornay Ágoston tiszti ügyvéd, tömeggondnokká pedig Ottlik Ferencz táblabiró rendeltetett. Költ böjtmáshó 26án 1844.

12219. Az erdélyi kormányszék közelebbi izenete szerint, Korbuly József vagyonbukott kereskedő hitelezőinek csődületére Szeben városa tanácsa által f. é majus 18ka tüzetett ki határnapul. Költ böjtmáshó 26án 1844.

Csödszüntetés.

12243. Arad városa tanácsának jelentése szerint, Vinkler Benedek helybeli kereskedő hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ böjtmáshó 26án 1844.

Kötelezvény és nyugtatv. semmisítés.

11690. Bács-Bodrogmegye Alföldy Anna és Józsefa testvéreket követőleg, Horváth Antalt pedig szenvedőleg illető 1835 januar 11én 3000 p.ftról, szinte azon évi september 1jén 1000 p.ftról kiadott, 's 1840. évi majus 11én kiütött bajai tüzvész alkalmával elégett két rendbeli kötelezvényeknek megsemmisitése országszerte kihirdettetik. Költ böjtmáshó 26án 1844.

11698. Zala vármegye Kertsmár Herman folyamodása következtében négy rendbeli, 's jelesül f. é. januar 12én 10000 p.ftról, és 5000 p.ftról, továbbá f. é. januar 10. 3000 p.ftról 's végtére f. é. januar 6án 2000 p.ftról, tehát öszvesen 20,000 p.ftról Pesten kiadott, 's a mondott folyamodót keresőleg, zalabéri Horváth Lászlót pedig szenvedőleg illető, 's betáblázott, de elveszett 's ujakkal felcserélt váltóknak megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ böjtmáshó 26án 1844.

(*85) Az aradi kir. vtszék részéről a kegy. kir. utasitás 22ik §ánál fogva ezennel hivatalosan közhirré tétetik: — hogy egyik irnokság — eddigi hites irnok Paulovits János közjogi ügyvédnek mainapon történt lemondása által — megüresedett, — az üresség be jött irnokságra, mellyhez évenkint 350 pengő forint fizetés van kapcsolva, folyamodni szándékozók mától számitandó hat hét alatt kellő bizonyitványokkal ellátott folyamodásukat a kebelbeli iktatói hivatalnál benyujtani tartoznak. Költ Aradon apr. 2. 1844. 2—3

(*83) **Haszonbérleti hirdetés.** 2—3

Tekintetes Pest vmegyében Pesttől négy órányira fekvő vasadi pusztabeli azon részek, mellyek tettes Fáy Károly, és ngos báró Puteány Sándor urtól méltóságos gróf Zichy Ödön ő nagysága által megvásároltattak, akár együtt, akár különösen az alólirt szállásán (Pesten szénpiaczon két töröknél) árverés utján f. 1844ik évi aprilis 20ik napján a rajta lévő épületekkel együtt a többet igérőnek f. évi Szentgyörgy napjától kezdve három, vagy több évre haszonbérbe fognak kiadatni. — Mire a bérleni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva a fenkitett időre meghivatnak, egyébiránt pedig a szerződések feltételei alólirtnál előlegesen is megtekinthetők. Pesten 1844. évi mart. 31én. Jelenffy Ágoston mint méltóságos gróf Zichy Ödön ő nagyságának teljeshatalmu meghatalmazottja.

(*86) **Hirdetmény.** 1—3

A nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a diósgyőri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő királyi 's egyéb haszonvételek u. m.:

A diósgyőri uradalom részéről:

1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos 's heti vásárok jövedelme.

2) Diósgyőrött a pálinkaház, 's mészárszék jogai, ide tartozó épületekkel, 's földekkel együtt.

3) Kis-Győrben 's mocsolyási telepitvényben, ugyszinte

4) Bábonyban a mészárszék és korcsmáltatás.

5) Mező-Keresztesen a vásárjövedelem.

6) Kis-Győrben a mély völgyön található kő- és pálakő-bányák, és

7) Mező-Kövesden a vásárjövedelem.

A tokaji uradalom részéről:

1) Kis-Tokajban a korcsmaház.

2) Tarczalon a piaczkorcsma.

3) Tisza-Ladányban két,

4) Timárban szinte két száraz malom jövedelmei.

5) Rakamazon 276²/₁₆ h. kender, 484⁴/₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³/₁₆ kaszás rét.

6) Tisza-Ladányban 197¹⁴/₁₆ hold szántóföld, 210²/₁₆ hold kukuriczaföld, és 212¹/₁₆ kaszás 2ik osztályu, 's 586⁸/₁₆ 3ik osztályu rétek, végre

7) Timár határában lévő 37⁵/₁₆ h. szántóföld, és 548³/₄ kaszás rét.

1844ik évi november 1sö napjától hat, és illetőleg három évre, sőt az 5ik és 7dik pontban foglalt földekre nézve a lefolyó urbéri tagositó per befejezése miatt egy évre, közárverés utján, melly a diósgyőri javadalmak iránt Miskolczon f. év majus 4én a miskolczi praefectoralis épületben, a tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30kán 's következő napjain a tiszttartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele, és egy évi haszonbérrel felérő biztositék bemutatása mellett olly hozzáadással uj haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a földek kisebb, az egyének erejéhez mérsékelt részletekben árverés alá bocsáttatni, és a helység előjáróinak ajánlatai csupán személyökre, nem pedig a község nevében is fognak elfogadtatni, a vám és vásárjövedelmek bérleteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye lévén, ezeknek kellékeiről, valamint más árverési és bérleti föltételekről a diósgyöri főtisztí, 's illetőleg tarczali tisztartói hivatalokban bővebben értesülhetnek, az illető bérleni szándékozók. Budán aprilis 3án 1844.

(*88) **Hirdetés.** 1—3

A csatai kir. közalapitványi birtokhoz tartozó kir. haszonvételek közől Csata helység határában a vadászati jog, ugyanazon 's G.-Mikola helyen összekapcsolt halászat a Garam folyóban; — Garam-Mikolán a vendégfogadó, ugyanott egy urodalmi ház bolti joggal f. évi majus 11én Csatán a kasznári lak irószobájában szokott reggeli órákban a legtöbbet igéröknek három évre árverési uton bérbeadatni fognak. Mi olly hozzáadással tétetik közzé, hogy az uj bérlet 1844ik év mindszenthava 1sö napján kezdődik: a többi feltételek helyben akár mikor előlegesen is megtudhatók. Költ Csatán april 7én 1844.

(*87) **Hirdetmény.** 1—3

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik, hogy a tokaji kincstári uradalomhoz tartozó tokaji, tarczali 's mádi kir. szőlőkben 1841ik évben termett 27 átalag 5 puttonos, és 23 átalag 4 puttonos asszuborok f. évi april 29ik napján Tolcsva mezővárosában az ottani kincstári számtartói laknál tartandó közárverés utján, készpénzfizetésért eladatni fognak. A venni szándékozók a borokat a tolcsvai kincstári pinczében az árverés előtt megkóstolhatják. Költ Budán april 3. 1844.

(*89) **Árverési hirdetés.** 1—3

T. Arad vármegyében kebelezett lőkösházi pusztán, nevezetesen pedig a Vásárhelyi-örökösök hodályánál e f. 1844 évi majus 13án és utána következő napjain nyilvános árveréssel el fognak adatni az egész ménes, valamennyi birkák, hizott és jármos marha, gulya, hámos lovak, és különféle gazdasági eszközök.

(*80) A szegszárdi alapitványi uradalom részéről közhirré tétetik: hogy f. e. april 29kén fensőbb rendelet következtében, Szegszárdon a tiszttartói hivatal irószobájában reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés utján e következő haszonvételek három évre f. é. novemb. 1sö napjától kezdve bérbeadandók; u. m.:

a) Az öcsényi határban levő ugynevezett borrévi korcsma, tulajdon bor és pálinka méretés jogával.

b) A szegszárdi zsidó-vendéglő tulajdon bormérési joggal.

c) A szegszárdi heti vásárjog.

d) A szegszárdi országos vásárjog.

e) A gráboczi vadászat.

f) Az öcsényi határban az ebessi és guroviczai vadászat.

g) A szegszárdi hegyes erdei vadászat.

h) Pióczaszedés a szegszárdi határban.

i) Pióczaszedés Pestmegyében kebelezett Faisz helység határában.

Melly árverésre a bérleni kivánók bánatpénzzel ellátva, a fentebb irt határnapra illendően meghivatnak. Költ Szegszárdon mart. 28án 1844. 2—3

(*77) Pestmegyében egy Kalocsa városával határos, a Dunától 3 órányira fekvő, ősi örökös tulajdoni tiszta joggal birt, 's összesen 8000 holdat, — melly közt 1600 hold erdőség — tevő puszta szabad kézből eladó. Bővebben értesülhetni iránta Hajnik Pál hites ügyvédnél servitatéren Sziklay-házban. 3—3

(*84) Ns Tolnamegye által a f. hó 15dik napjára kitüzött évnegyedes közgyülés, és az ezt követő törvényszékek végett, a tolnai szeder-selyem-egylet kénytelen ezuttal közgyülését majus 13ik napjára halasztani, melly napnak reggeli 10ik órájára a t. cz. részvényes urak tisztelettel hivatalosak. Szegszárdon april 6ik napján. Elnöki rendeletből

Stann Ferencz egyleti jegyző. 2—3

A gőzösök **indulnak**

Pestről, Pozsony és Bécs-felé

naponként 7 órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is teritvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. apr.	12.	pesti mérő	106—125	68— 80	62— 70	44— 52	43—49	60— 70
Komáromban	„ martz	15.	pozs. mérő	70— 73	55— 57	—— 46	—— 34	——31	—— 44
Szegeden	„ „	30.	„ „	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„ apr.	6.	„ „	43— 60	31— 35	30— 31	—— 25	——25	—— 33
Miskolczon	„ martz.	13.	„ „	—— 60	40— 42	—— 35	20— 30	——20	—— 26
Temesvárott	„ „	29.	„ „	57— 74	40— 46	—— ——	——30	——30	35— 36
Pozsonyban	„ apr.	9.	„ „	80— 95	—— ——	50— 65	41— 43	40—43	—— 51
Nagyszombatban	„ „	5.	„ „	86— 88	—— ——	54— 59	40— 42	32—33	—— ——
Győrött	„ „	2.	„ „	64— 66	44— 46	—— 47	—— 35	——32	41— 43
Mozsonyban	„ „	4.	„ „	69—112	50— 60	52— 66	37— 47	37—41	45— 60
Sopronyban	„ martz.	11.	„ „	90— 92	—— ——	60— 62	46— 48	40—42	56— 58
Pécsett	„ „	9.	„ „	60— 62	40— 42	—— 32	—— 32	28—30	32— 35
Beszterczebányán	„ „	16.	„ „	90— 98	—— ——	55— 63	47 52	26—34	50— 65
Veszprémben	„ „	15.	„ „	—— 70	—— 55	—— 40	—— 38	——25	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, apr. 6án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 1/8
1 pcent. „ „ „	— 100 1/2
3 pcent. „ „ „	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 3/4
1839ki „ „ (250 frt)	— 329 1/4
1839ki „ „ (50 frt)	— ——
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— ——
„ „ 2 pcent.	— ——
Bankrészvények darabja	— 1632 —
Esterházy-sorsszám	— 57 3/4
Császári arany	— 102 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. apr. 11. reggel: 10′ 10″ 6‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

31. PESTEN, 1844. SZERDA, aprilis 17.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Észrevételek az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törv.-könyv-javaslat iránt. (Vége.) — Fővárosi hirek és események. — Kinevezések. — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés az apr. 13 és 15én tartott kerületi és országos ülésekről. — Részletei a mart. 30kai CXXXIVd. förendi országos ülésnek a városok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyában.— Megyei 's más vidéki közlések. Liptó és Ugocsa megyék közgyülésiről.

Spanyolország (M. Krisztina befolyása. Don Arguelles halála.) — Portugallia (A zendülési állapot Almeidában. Általános panasz Cabral miniszteriuma ellen 'sat.) — Nagybritannia (Évi bevétel O'Connel Dublinban.) — Franczia ország. (Hirlap-bélyeg iránt. — Uj ellenség Algirban. Marseillében ünnepély készül.) — Dánia (Thorwaldsen temettetése.) — Németalföld (Az önkénytes kölcsönrei beirások berekesztve.) — Orosz és Lengyelország (Rendelvény a kiszökött zsidókra nézve.) — Mexico. — Északamerika (Calhoun külügy-miniszterré lesz.)

Társulati közlés. M. academiai jelentés és felszólitás, Reguly Antal hazánkfia ügyében.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Megbukott pálya. (Fővárosi esemény, rajzolva Pálffy Alberttől.) Furcsa hirdetés.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april 17. 1844.

Észrevételek

az Országgyülés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv - javaslat iránt. (Vége.)

A mint eddig kétségtelenné tettem, hogy az esküttszékek ellensége vagyok, szintolly őszintén jelentem ki, hogy az országos választmány által javasolt állandó törvényszékeket sem kedvelhetem.

A folytonos igazság-kiszolgáltatás igen üdves, sőt ennek alunni sohasem kellene; ámde az állományhoz legyen ez alkalmazott; ezt pedig nem találom a javaslatban, és municipalis szerkezetünkkel is ellenkezőnek tartom. Os eleink bölcseségét főleg e municip. szerkezetben csudálhatni, melly a szabadságot ellenőrséggel, a függetlenséget felelősséggel, a választókat a választókkali viszonyok által biztositván, 's a fejedelem iránti hódolatot hatóságának törvényes korlátok közé szorítása mellett, olly gyönyörü lánczolatot képez, hogy a kormány és egyesek szép jogainak kört adván, az ország boldogságát a nemzet függetlenségével, és egyesek szabadságával köti össze, és ezen szoros viszonyok az egyiknek fenállását a másikétól feltételezik, mi is az állomány épségét biztositja. Az alispánok, szolgabirák és esküttek a megyei tisztek közöl legérdekesbek, mivel birák; és municipalis szerkezetünk, és a megyék autonomiájának alapját helyezem a birói, végrehajtói, politicai, biztossági és gazdasági foglalatosságoknak e tisztekbeni öszpontosításában — a gyülések függetlenségében és tanácskozásainak minden tárgyakrai kiterjesztésében — és hogy végzésinek érvényessége nincs a jelenlevők számához kötve, hanem az egész megyének neve és felelősége alatt történnek. — Alkotmányunk legerősb talpkövét pedig e municipium teszi, és véleményem szerint egyedül ennek köszönhetni, hogy állományunk minden zavar, és legfenyegetőbb veszélyek közepett is fenállott, és ha ideiglen el is volt nyomva, fejét fölemelve ismét megerősödött; a nevezett tisztek mint birók függetlenek, és itéletök végett senki, még maga a fejdelem által sem vonhatók feleletre; ebben alapszik a szilárd tisztviselőnek önállása 's függetlensége. Mint politiára felügyelőt tiszteli a nép, de csak azért fél töle, mivel mint biró rendeléseinek engedelmességet vihat ki; — mint biztossági, 's gazdasági tárgyakra felügyelő csak azért képes a népet minden zsarlástul 's nyomatástul mentesiteni, mivel egyszersmind biró; — és mivel mindezek iránt egyedül a gyülés az ő bírája, és sem kormánytul, sem bármi magasan álló egyéntől sem fél, ha csak per alá tartozandó bünt nem követ el, vagy tisztével vissza nem él, vagy azt elhanyagolja; mert a gyülés védi az ártatlant; hogy mégis ennyi biztosítás mellett szép hatáskörében el ne bizza magát, háttérben áll a minden harmadik évi tisztujitás, melly öt kényszeriti, hogy szorgalma és részrehajlatlan igazságkiszolgáltatás által a közönség előtt kedvessé tegye magát, különben, ha hanyag, megvesztegethető, vagy roszul bánik a hozzá folyamodókkal, kimarad. Itt nem tekinthetni azon abnormis állapotra, hogy pénz, és eszem-iszom határozza a választást, midőn állományi elvrül van a szó. A gyülések végzései egyes szónokra semmi következést nem vonhatnak, ha a törvények korlátai nincsenek áthágva; mégis mind a gyülés, mind az egyes tisztviselők a kormány törvényes parancsinak hódolni tartoznak. Minden megye önállásu, és másiktól független, mégis az egészre csak egyesülésök hathat, és alkothat törvényt. Ezen egyeseknek társulati függetlenség melletti kapcsolata azon bölcs eszme, mellyet más nemzetek semmi uj alkotmányban előállitni képesek nem valának; és csak az idő jártával szülemlett kinövésektől tisztitassék-meg; csak az előttünk lévő büntető törvényekben foglalt köztisztviselők megvesztegetéseit és hivatali viszszaéléseit feddő 's büntető rendszabályok hozassanak gyakorlatba; — a kormány, felsőbbség és egymás iránti tisztelet állittassék viszsza, 's mindaz, ki kötelességét nem teljesiti, bünhödjék, 's a hivatalos függés ne legyen puszta szó, és senki körén tul lépni, 's hatását kiterjeszteni ne szándékozzék: a létező állományi elvek mellett még 1000 évig boldog lehet nemzetünk, annál inkább, mivel ezekkel a kiváltságok nincsenek olly szoros viszonyban, hogy azokon ne lehessen tágitani. — De vétessék el a fenirt megyei tisztviselőktül a bíróság, megváltozik az egész, épen ugy, mint ha a láncznak egy szeme kiválik, az egész erejét veszti. A bíróság elvonatván, megszünik a tiszteknek a nemesekre és nemnemesekrei befolyásuk; megszünik a tisztelet, és iránt oki engedelmesség; megszünik önállásuk, szabad mozgalmuk, szabad beszédök, és függetlenségöket elvesztvén szolgaságra szállanak le, melly a hivatalokat legszebb, legnemesebb részétől megfosztván, elenyészik az inger, mellynélfogva legjelesb emberek is büszkeségöket a megyei szolgálatban helyezik, ők ezentul csak zsoldos tisztviselők leendnek; megszünik a megyei szolgálat azokra nézve a hivatalos életpályának kezdete lenni, kik egyedül honszeretet és becsület-szerzés végett kivánnak szolgálni; megszünik gyakorlati iskola lenni, mellybül bármi más országos hivatalra alkalmas egyének képeztetnek; mint most is magas hivatalnokaink közöl sokan, kik megyéknél kezdettek szolgálni, csillagkint ragyognak; — és egyedül csak azok fogadják majd és foglalják el a megyei hivatalokat, kik azzal kenyeröket keresik. A nemesség veszti azon legszebb jogát, melly szerint bíráját választhatja, 's ezt inkább feltalálhatni abban, hogy 2 alispán és 10—15 szolgabiró levén közöttük, az előtt kezdhetni a pert, kiben legtöbb bizodalmat helyez, mintsem a tisztujitási választásban, mert az minden esetben minden felperesnek önakaratától függ; itt pedig a többség határoz, és a ki ezzel nem tart — nem is választhat. Az alispán vagy szolgabiró, midőn itéletet hoz, sokkal vigyázóbb, mint egy birói testület, mert becsülete 's hivatala függ töle, és a közvélemény őt tudatlannak 's igazságtalannak bélyegzi, vagy pedig tudományát, szilárdságát, 's igazságszeretetét dicsérettel említi meg, melly fő inger az igyekezetre. A birói testület, mint minden collegium, a közvéleménytől sokkal kevesebbet irtózik, mert a hibát egyik a másikra tolja, és a mint a gyülésben a névtelenséget igen hasznosnak tartom, ugy a bíróságnál kivánatos, hogy az elsőnek ki a pert instruálja, neve legyen, mellyet azonban a felsőbb bíróságnál veszélyesnek tartok, mert az első biró fél nevének koczkáztatásától, azért iparkodik ügyesen 's igazságosan itélni, előre látván, hogy hibáját nemcsak a közvélemény, de a felsőbb bíróság is rostálja; mindazáltal ennél nem volna tanácsos az itéletet egy személyre bízni, mivel megtörténhetnék, hogy önhaszna miatt majd igazságtalan lesz, ha t. i. nem kell tartania egy háttérben lévő felsőbb vizsgálattul.

Ez okbul átaljában nem szeretném az alispán és szolgabiróktul a biráskodást elvonni, de még kevésbbé állandó törvényszéket alkotni. Igaz, hogy a javaslat csak büntető esetekre terjeszkedik, de igen hihető, hogy, ha majd a polgári perek bíróságai rendeztetnek, ezek is hasonló alakot nyernek, azért e részben angolszerű féltékenységgel birván nem szeretem megkezdeni a nyirbálást. Jelen ideiglenes törvényszékeinkben az igazságkiszolgáltatásra azon biztositékot látom, hogy noha bizonyos számu választottakbul áll, még sem bizonyosak az egyének, kik jelennek meg, és ki mellyik törvényszékben ülend. azért előrevaló számitás, és vesztegetés nem történhetik; de még nagyobb erőt helyezek abban, hogy ezen időszerinti bíróságban olly független férfiak vesznek részt, kik állandó bíróságot öndolgaik miatt fel nem vállalnak, és igy ki lenne rekesztve azon osztálya a közönségnek, ki senkitül sem függvén szilárdul kimondja az igazat, és azokra lenne szorítva, kik ebből csupán élelmöket keresik, 's kiknek vagy jószáguk nincs, vagy az olly csekély, hogy a hivatali fizetés távollétöket böven kipótolja. Egyébiránt is bureaucraticum Collegium a municipalis szerkezettel össze nem fér, és csak kormányszéki és felsőbb-bírósági institutiókra alkalmazható, de egyes megyéknek attól szüznek kell maradni, ha csak az alkotmány szellemét koczkáztatni nem kivánjuk.

De e nézeteken kivül látok a javaslatban olly elveket, mellyek állományunkkal szintugy ellenkezésben vannak, valamint a különvélemény; hiszem is, hogy csupán a különvéleményhez közelités végett határoztatott el: Mind a perbefogó, mint az itélőszék birái választásához minden polgári állapotrai tekintet nélkül, mindazon megyebeli egyének alkalmasoknak jeleltetnek, kik 400 fr. tiszta jövedelemmel 's elegendő törvénytudománynyal birnak. Ezen, négy annyi és pedig tiszta jövedelem kitétele sokkal kisebb körre szorítja a választást, mint a különvélemény, és a törvénytudománykövetelés az igazság-kiszolgáltatást biztosítja; azonban elvre nézve ez szintolly democraticus elemet idéz elő, mint a különvélemény, sőt midőn a kivánt tulajdonokkal biró nemnemes, a nemesekkel egy sorba tétetik, a kevesebb tiszta jövedelmet élvező nemes kirekesztetik. Magam is ohajtom, hogy minden biró élelme-végetti küszködéstől ment állapotban légyen, mert paupertas maxima est meretrix, de addig míg a nemnemeseknek a nemesi-jószág-birhatás meg nem engedtetik, részemrül nem kivánom a megyebéli birói hivatalokat mások, mint nemesek által elfoglaltatni.

A megyei szerkezetünkkeli második ellenkezést abban találom, hogy az első alispán a perbefogószék elnöke, a másod-alispán az itélőszéké. Az alispánok hivatala — kivált hol nagy a nemesség — olly bokros foglalatosságokkal van terhelve, hogy, ha tisztjöknek meg akarnak felelni — a mostani rendes ülésekkel ritkán terhelt állapot mellett is csak legnagyobb szorgalommal felelhetnek meg; mert a gyüléseken kivül, vannak polgári törvényszékek, alispáni bíróság előtt folyó magány-perek, visszahelyeztetések, tagosztályok, határozások, különféle kiküldetések, és azonfelül a megyei kormányzás és folyvásti levelezés. Ezek mellett lehetetlen, hogy a bünt.törvényszékeken rendes elnökök lehessenek, kivált midőn a II. Rész VI. fejezet 64 § szerint az itélőszékrül azt rendeli, hogy a szükséghez képest minden nap üléseket tartson; — és erre lesz szükség a fentebb magyarázott rabok szaporodása mellett, ha csupán egy itélőszék leend, — ennélfogva vagy fenirt kötelességeiket mulasztják

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Megbukott pálya.

Fővárosi esemény.

(Rajzolva Pálffy Alberttől.)

Mérges ur, daczára kissé vereslő bajuszának gyönyörü barna legénykének hivé magát, egyszersmind magas termetünek, minthogy hoszuságával a huszármértéket megütötte; — vagyonosnak, mert nagybátyja a prépost, bizonyos kereskedőháznál, számára havonkint husz pengőt biztositott, sőt literatornak is azon okbul, mert beszédközben, hacsak meg nem feledkezék, az ikes igékre kitünő figyelemmel volt: ennek következtében hősömet deli termettel, szépséggel, gazdagsággal, tudománynyal ellátván nincs okom, miért ne bocsássam őt szabadon a fővárosi élet tömkelegébe, hol mint cselekvő jelenjék meg, 's története emlékével a nyájas olvasó azon óráját töltse be, mellyben kalandos események rajzával kiván mulattatni.

Mérges urral legelsőbb is éjjel találkozunk. — A feketülő házsorok lámpavilág kiséretében szomorúan hallgatnak elhagyatva a pihenni ment tömegtől, melly mint gép sajátlagos czél nélkül mozgott, elhagyatva a mindennapi 's kifejezéstelen arczoktul, mellyeken semmi jellemző nincs, olly annyira, hogy ugyanazokat vélnéd lesietni egyik utczán, kikkel a másikon találkozál; mindazáltal, aránylag a térek, alakok 's kalandok tekintetében, sokkal gazdagabbak lesznek, mint nappal voltak.

Példánakokáért — ime itt áll mindjárt a magát pajkosnak is képzelő Mérges ur, ellenében a nagyszerü folyamnak, 's a hegyormok irányában az éjbe néz. Fölötte az égen csillagok, alatta hullámok esti moraja. — Keblében homályos sejtelmek, merész tettvágy és remény. Hóna alatt franczia nyelvtan, Meidinger, nem tudom hányadik kiadása. Kabátja oldal-zsebeiben jobbrul versek, balrul eredeti beszélyek a divatos iskola szellemében irottak, 's áradozók regényes kifejezésektől... „Látunk egy férfi árnyat, burkolva fekete köpenyébe— fölötte lámpa's csillag haldoklik.. sohaj... szeretlek — halk ima — rögtön pisztoly-durranás, rendőr, álarcz, góthboltozat, méreg, tőr, zsarnok.. Hoh hoh!.... Függöny lebben... csendes tó felett ábrándos szerelmi merengés, tünödés, indulatszenvedély, elragadtatás, örjöngés, öngyilkosság“ minthogy az illy magasztos ingredientiákkal teljes elbeszélések nagy érdekkel olvastatnak, 's a divatlapok szerkesztői illyeken majd hajba kapnak egymással — ez egyszersmind elég ok volt arra, hogy Mérges ur literatori pályáján — ezen iskola zászlójához eskügyék;— csak egy volt, mi kedvetleníté, t. i. becses nevének igen költöitlen hangzása, de ő mint életretermett legény, segit a dolgon, 's elhatározza, hogy minden kiadandó müve alá, e nevet irandja „Rengeteghi Pál.“ E hatás-teljes névtől Mérges ur sokat remélt, 's előre látta, hogy az majd tudósok ismeretségébe vezérlendi öt, kiktől ajánltatva tekintélyes állást vihat ki magának ez idegen városban; válhatik belőle gazdag polgároknál nevelő, 's uri családnál titoknok, hirlapoknál segéd-szerkesztő, műkedvelő társaságoknál rendező, egyleteknél jegyző, fáklyás zenéknél szónok 's több efféle.

Ámde mit önmagának is szerénykedett megvallani, abban volt tulajdonkép legtöbb reménye... csinos, karcsu testalkat, férfias bájjal teljes arcz... villámokat lövelő szempár — mind ez rejtelmes előérzetekre jogositá fel öt, ki különben is nem egy kettőtül hallá, hogy hölgyek társaságában nem utolsó szerencsével szokott megfordulni.— Szóval: valami váratlan meghódítás épen nem látszék valószinütlennek. Jelenleg azonban a teendők alphája vala: olly biztos barátot szerzeni, ki az imént dicsért foglalkozásokban már jártas; ha pedig azon barátnak neve párszor a lapokban is megjelent volna — annál jobb.

Ennyi országos tervek alatt nem csodálhatni, ha hősünk homlokára sötét gondolatredők vonultak, ezt kideriteni tovább sétált leendő literatorunk a part hoszszában, miglen az épülő hid térére jutott, hol becses figyelmét az óriási kövek valának szerencsések leköthetni.. mire nézve ismét gondolatokba merült; — nem mondtam? a legényke rendkivül mélázó... már látom, hasztalan minden kisérlet, nincs semmi e világon, mi öt kitüzött pályájától visszarettentse!

A hold sarlója szakadozott borulatok fölött uszott, ezüstözve a tünékeny nyári fellegek széleit, mig az ég ködhullámain, hol azok megtöredezének, ragyogó csillagok löveltek sugárvonalt a széles habtükörbe; — minden csendes, csak a folytonos szélvihar, fővárosunk ostora, nem csilapodhaték le tökéletesen: Mérges ur azonban elandalodva mereng.

Nem messze töle rejtélyes barna alak támaszkodik egy négyszögü kőre, tekintete a palotakoszorús hegyre esik,

el, vagy a törvényszéken ritkán, vagy soha sem elnökösködhetnek. Továbbá jelen rendszerünk mellett gyülés alatt nemcsak törvényszéket nem tarthatni, de rendesen legkisebb bírói munkálatot sem szabad végezni, mivel fictione juris mindennemesnek jelen kell lenni, ez pedig a javaslatban nincs kivéve, melly a gyülésekre rosz behatást következtethet, mert tapasztalás mutatja, hogy minden megyében kitünik néhány egyén, a gyülésekeni szorgalmas megjelenése, előadásokrai figyelme, a régibb dolgok ismérete, és bölcs előadásaik által; ezek a közvéleményt rendesen birják, és a biró-választásnál elsőbbségre számolhatnak; ha ez által a gyülésektől kirekesztetnek, vagy el nem fogadják, mivel azokat nem akarják elmulasztani, és igy a bíróság legjobb tagjaitól megfosztatik, vagy elfogadván a tisztet a gyülési tanácskozásban távollétök káros hiányt okozand; mert nem tagadhatni, hogy különös figyelem-gerjesztő tárgyakat kivéve, a többit mind az elnök 3, 4 más egyénnel határozza el, ha bár tömve van is néppel a terem.

Harmadik ellenvetésem a költségek rendkivüli megszaporodása. Jelenleg az alispánból, négy ülnökből, szolgabiró és esküttből áll a törvényszék; a tiszti ügyvéd és jegyző biró nem levén, és a foglalatoskodó tisztviselők napdijt nem nyervén, egy ülés 8 p. forintba kerül, nagyobb megyékben egyszerre két törvényszék tartatik, minden évnegyedben egy hétig, vagy egy törvényszék két hétig, azért 12 ülés kerül 96 p.forintba, négyszer egy évben 394 fr. és mind két egyénnek lakását hat mértföldre veszem, mint fentebb, jövet és menet 6 p.fr. utiköltség teszen 168 pfr., melly 55 megyének költsége 30,910 p.fr. egy évben; föltévén,hogy a rabok szaporodása végett nyolczszor tartatik büntető-törvényszék, még sem rug többre mint 61,820 p. fr. évenkint Ellenben a javaslat szerint a perbefogó-széket elnökön kivül tizenkét ülnök képezi, kik minden hó hétfőjén a törvényszék helyére megjelenni tartoznak és addig ott mulatni, míg a perbefogási kérdések mind elrendeltettek. Az itélőszék is elnökön kivül 12 ülnökbül álland, kik közől hat mint fizetéses ülnökök helyben állandóan lakni tartozandanak, hatan pedig sor-szerint minden három hónapban berendeltetnek, és ezek szükséghez képest minden nap ülést tartani leendnek kötelesek. Mivel ez utolsók 2 pengö forint napi-díj mellett három hónapról három hónapra rendeltetnek be, és egymást felváltják, a napidíjak egész évben folynak, tészen a hat ülnök napidija évenkint 4380 fr.; a fizetéses ülnököknek ezekhez mérve 600 ftnál kevesbet nem adhatni, melly hatra mintegy 3600 pf.; a perbefogó-szék dolgát minden hóban csak négy napra teszem, melly szerint a 12 ülnök 2 pfnyi napidija 48 napra tesz 1152 ft.; ezek uti költsége jövetmenet mint fentebb, minden alkalomra 6 ft., ez teend 864 ft., és öszesen a két törvényszék költségei egy megyében évenkint 9996 pf.; mind az 55 megyében 549,780 pf. a mi 17szer annyi, mint a mostani költség, és a kerületek, és kir. városoknál egyenlő mód lévén rendelve, e törvényszékek szintannyiba kerülendenek, az uti költségeket kivéve, és 59 hatóságnál 538,788 pfra. rugnak; e szerint ezen institutio évenkint 1,088,568 pfba kerülend az országnak, melly pénzetlen állapotunkban valóban nagy teher volna.

Negyedik észrevételem abban áll, hogy a perbefogószék időszerinti és az itélőszék állandó üléseit megforditatni kivánnám, szükségesbnek tartván, hogy a bevádláson felül haladék nélkül vizsgáltassék meg a perbefogás, mellyre érdemesnek találtatván, ugy is idő kivántatik a perhez szükségeseknek megszerzéséhez, és ha a perbe-fogásra érdemesnek találtatik, inkább várhat az illyen néhány hétig, mig az itélőszék öszszeülend, mint az, a kirül még a perbefogási kérdés nincs eldöntve. A javaslat talán feltételezi, hogy perbefogatási rendelet előtt senki se tartóztassék le, de a tapasztalás mutatja, hogy számosbak azon esetek, midőn a váddal egyszerre be is kell fogatni a vádlottat, mint azok, mellyekben szabad lábon, elszökés félelme nélkül hagyatik. Ezekre nézve nem történik sérelem, de ha az elsők közől valaki puszta gyanuból három hétig be van zárva, mig t. i. a perbefogó-szék öszveül, melly őt ártatlannak találja, kipótolhatja vissza megsértett becsületét, és szenvedéseit? Azt mondhatni erre, hogy jelenleg még sokkal hosszabb ideig történik ez, mit nincs okom tagadni, de ugy hiszem, hogy a hiányok potlására hozatnak uj törvények, azért az alkalmat arra használandónak vélem, hogy necsak némileg segitsünk, hanem a mennyire emberi tehetségünk megengedi, tökéletesitsük az igazság-kiszolgáltatást, 's ezt, abban találom, ha a javaslat megfordittatik, és a perbefogószék állandó, az itélőszék pedig időszerinti lészen.

Észrevételeimet a törvényjavaslat és különvélemény ellen kijelentvén, minden szerénység mellett kénytelen vagyok envéleményemet is kimondani, nehogy olly criticusnak tartassam, ki semmivel sem elégszik meg, és még is mást javaslani nem tud. Anélkül hogy bölcsebb javaslatot kirekeszteni kivánnék, előadom a következőkben: mikép vélekszem én, hogy az állományi elvek és municipalis szokás megsértése, és a költségek nagy szaporitása nélkül a gyors igazság-kiszolgáltatás elérhető legyen.

1) Hogy a börtönök rendkivül ne terheltessenek meg, 's a vádlottak szükségnélküli hurczoltatása kikerültessék, a szolgabiráknak szabad legyen bizonyos, törvény által meghatározandó kisebb bünöket ezentul is segéd-esküttei-vel elitélni, és megbüntetni. Ezen biroskodásrul különös jegyzőkönyvet vezetvén minden eset elitélése után a végrehajtás feljegyeztessék, és a jelenlévők által aláirassék, melly jegyzőkönyv minden törvényszékre beadatván, ez által megvizsgáltatik; a hatalmával visszaélő tisztviselő azonnal felelőség alá vonatván.

2) A perbefogó-szék régóta kedves eszmém, és illy formát már több év előtt kivántam egy megyében életbe hozni, mert mindig fájdalmasan hatott rám, ha a törvényszék berekesztése után behozott raboknak 2, 3 hónapig várniok kelle a másik törvényszékre, melly gyakran aztán ártatlanoknak találja 's elbocsátja; de tudok példákat, hogy egész évig be volt a rab zárva, anélkül hogy törvényszék elibe vezettetett volna, vagy csak a vád meghallgatására is fel hivatott volna, mert elfelejtetett. Iszonyatos gondolat, hogy alaptalan puszta gyanura valaki bezárassék, és az ártatlan kihallgatatlanul hónapokat, esztendőt töltsön a börtönben; ezen testi, és szivbeli fajdalmak és szenvedésekért senki egy jó szót sem ad neki, és azon oknélküli bezárásért senki felelőségre nem vonatik, sem kárpotlásra nem szoríttatik. Ennek eltávoztatása végett ohajtanék egy állandó perbefogó-széket alkottatni, melly egy elnök, két ülnök, egy szolgabiró és esküttből állana 's egy tiszti ügyész 's jegyző segitségével a választmányi javaslat szerint müködnék, és mihelyt egy vádlott behozatik, vagy feladatik, haladék nélkül ülést tartson.

3) Az itélő törvényszéket jelen állapotjában hagynám, az elnök-alispán mellé négy ülnököt, egy szolgabirót 's esküttet adván. E tisztviselőket ezen birószágban meghagyni, és sorban egymást felváltani szükségesnek tartom, mert mint meghitelt birók alkalmasokul feltételeztetnek, — a törvényszéken a törvényes gyakorlatot tökéletesen magokévá tehetik, 's az előforduló hiányok és körülményekből legjobban megtanulhatják: mikép történjék a bünvizsgálat, és ezek az alispánnal együtt napdíj nélkül munkálkodván, a házi pénztárt nem terhelik.

4) A perbefogó-szék elnöke, és ülnökei, — mikép az itélő törvényszék ülnökei a törvényjavaslat szerint három vagy hat évre választathatnak, az elsők állandó fizetés, az utobbiak 2 pfr. napidíj mellett, kik szinte a javaslat értelmében időszerint másokkal felváltandók.

5) Kivevén olly rabot, ki nagy bün elkövetésén rajtkapatott és kétségtelen bünös, igazságosnak tartom, hogy minden egyéb vádlott addig, míg a perbefogó-szék rabbá nem teszi, börtönbe ne zárassék, hanem sorsához illendő biztos helyen, szobában örizet alatt tartassék, hogy az ártatlan még ezen gyalázattól is megmenekedjék.

6) Itélő-törvényszék minden második hónapban tartassék, ugyhogy hat hétnél hosszabb szünete ne legyen; a határnapokat a megye egész évre megrendelendi, minthogy a gyülések tartásától függ. Összeülvén a törvényszék, addig folytatja üléseit, míg minden vádlott itéletet nyer.

7) Minden vádlottnak szabadságában legyen a törvényszék elnöke és öt tagjai ellen kifogást tenni, azon megjegyzéssel, hogy az elnök ellen alapos ok mellett, a többi ellen ok-adás nélkül; azért mindig két törvényszék azon egy időben biráskodjék; ha mindjárt ez egyik polgári perekben itél, — hogy ennek tagjai által pótolthassanak azok, kik ellen kifogás történt. Melly kifogás a királyi és hétszemélyes táblánál is hat tag ellen történhetik ok-adás nélkül, az elnök ellen azonban szinte csak alapos ok kijelentése mellett. És ezt minden polgári törvényre is szeretném kiterjesztetni.

8) A fenirt birák száma következetességben áll a választmányilag rendelt fensőbb bíróságok számához, azon elv szerint, hogy az itélet érvényességéhez minden fensőbb bíróságnál két taggal több kivántatik, szerinte a perbefogószéknél 5, itélő törvényszéknél 7, királyi táblánál 9, hétszemélyes táblánál 11 tag lenne.

9) Hogy minden gyanusítás mellőzethessék, azt rendelhetni, hogy, ha az alsó bíróság a vádlottat mint ártatlant felmenti, de a vádló feljebb viszi a pert 's a kir. tábla bünösnek találja, ezen kérdést a hétszemélyes tábla elibe bocsátja; ha ez is bűnösnek tartja, itélet ne hozassék, hanem küldessék vissza az első bírósághoz, melly más tagokbul állitatván össze, ujra fölvegye a pert, és minden megszerezhető adatot használván, megitéli, mellyre a per, ha ismét felmentetnék a vádlott, mégis feljebbviletik, 's ekkor már végső itélet körülményes ok-adás mellett hozatik; mert igen jól tudjuk, hogy vannak olly hatalmas egyének, kik ellen senki a megyében a ‚bünös' szót kimondani nem meri, ha még olly bizonyos is.

Végre 10) A felség-sértés és hütlenségi perekre nézve egy különös bíróság alakittassék, mellynek tagjait országgyülestől országgyülésig egy részben a kormány, más részben az országgyülés nevezné ki.

Távol levén tőlem a szándék, bár kit is ezen előadásom által megbántani, minden személyeskedés nélkül egyedül elvek és eszmék ellen harczolván, e nézeteimet honom iránti szeretetből az olvasó közönség elibe terjesztem; mivel a haladás hasadó szürkülete mellett veszélylyel fenyegető terhes felhőket veszek észre, mellyekre honfitársaim figyelmét kivánom ébreszteni, hogy addig, míg van idő, a régi mohos, de még erős gyökereivel fenálló alkotmányunk fáját a mindent felforgató szélvész dühétől és a széthasító villámtól megóvni lehessen, és a felhők eloszolván, a derült hajnal szép bibora csendes napot igérvén, áldást áraszszon a kedves Magyarhazára.

Czindery László.

Fővárosi hirek és események.

Pest, april 17én. Alig fejezők ki minap azon imaszerü ohajtásunkat: bár esőt adna isten, — ime legott megvigasztalák az égnek fellegei városunk árva homokjait csilapitó nedveikkel, 's pár napig őrizetlen szemmel járdalhatánk szerte utczáinkon. Őrizetlen szemmel, t. i. a porra nézve, mellytől nem kelle szemünk világát féltenünk; ámde azért maradt és van még más elég undok tárgy, mellytől vajha minélelőbb megszabadulnának szemeink; például azon bizonyos, szemérem-öldöső zuglyok 's nem zuglyok, mellyeknek bőbüzü példány 's mintaképeül a németszinház sarkának nyilvános kényelemintézete tekinthetik. Illyenek továbbá a szemét és ganajhordószekerek, mellyek födözetlenül, fényes nappal, déltájban legnagyobb melegben, a nap sugáraitól gőzölögtetve, botránykoztatólag zökögnek legdiszesebb utczáinkon, például az uri utczán is, keresztül a nélkül, hogy azok fenakadnának e dolgon, kik fordithatnának rajta. Nem járhatnának e például a szemétszekerek zárt szekrényalakban? nem lehetne-e rendelkezni, hogy ki ganajt hordat ugyszólván az egész városon keresztül, azt kora reggeli órákban tétesse, nem pedig, mikor a nap legjobban süt, 's midőn e kigőzölgés nemcsak kellemetlen, de egészségrontó is. Hiába, azok, kik a hirlapok ez iránti olly gyakori felszólalásait leginkább meghallgathatnák, nem olly jó hallásuak, mint a fellegek, mellyek egyszeri fohászunkra is esővel örvendeztetének meg. Igy vagyunk a bolternyők vas do-

---

gondolati a holdba 's tán messzebb is elkalandozának. Elmerültségében néha fejét reszketteti, mint valamit igenlő kegyes ur, néha egymásba font karjait hirtelen kifejti, 's ujjával az égbe mutat, mint augur; ha néha perczekig elcsendesül, utóbb annál nagyobb dühhel látszik fenyegetni a csak általa látott rémeket, vagy kezeit tördeli 's valamit széttépni látszik — később éles szemekkel vizsgálja az épülő alkotványt mintegy mértani vonalokat képzelve egyik kivehetőbb ponttól a másikig; illyenkor aztán hajába turkál, a kövezetre toppant, fogait csikorgatja, melléből szaggatott sohajokat bocsát ég felé, hova szemmeresztve néz, 's mellyet dicsőülő mosolylyal köszöntget. — Ez azonban, nagyrészint hangtalanul 's ünnepélyes nagyszerüséggel történik.

Mindezekből tudhatja az olvasó, hogy az idegen alak egy fiatal költő, ki napközben gyártott verseit itt szokja önmagának elszavalni.

Sok idő telt el, miglen Mérges ur, különben szemes legény, az idegennek mozgási által merengéséből föleszmélt; bámulá az eredeti gesticulatiót, 's egyszersmind meg is mosolygá, bár akaratlanul annak minden mozdulatit utánozgatta, mint sokaknak szokásuk; ... végre hinni kezdé, hogy az arczvonalok, mennyire a sötétségben kivehetők, nem egészen idegenek, mire az ismeretlen alak is figyelmezni kezd . . most mindkét részről hangismertető jelszóul gyöngéd köhécselés történik. És ennyi elég volt, hogy a két régi iskolatárs egymás tárt karjába repüljön.

— Te vagy, édes Mérgesem?

— Te volnál, barátom Lizai?

— Ugyan hol jársz itt?

— Nem is álmodtam volna, hogy itt akadjak rád.

'S több illy előleges felkiáltások 's kérdések végetlen száma, a nélkül hogy a feleletek bezárattak volna . . majd ismét heves kézszoritások, sőt csókok, 's az előbbiek puszta ismétlése, mikép gyarló embereknél mindnyájunknál szokás a váratlan öröm 's meglepetés első hevében.

Végre kifogytak, 's a jó barátok szótlan tarták átölelve egymást.

— No 's barátom, mond végre higgadtabban Lizai ur, ha te vidékről jösz mint mondod ... tudnod kell, milly sensatiót okozott legutolsó versem a Regélőben; ugyan mit itél róla a szegény provintzia? ... Látható e már haladásom, mióta a német pityergő iskolát franczia vodregényességgel cseréltem föl? . .,

— Nem értelek barátom .... micsoda csere . .?

— Oh ez kitérő válasz — tőlem igy meg nem szabadulsz — te . .! legbensőbb barátom, te mitsem tudnál azon versemről, melly költői nevemet, 's irói reputatiomot megalapitá? Ha ez igy volna, soha sem szerettél ...

— Költői hiredet, irói reputatiódat ....

— Igen,igen ... Beszélj már be szereted magad kéretni?

— O nem ... de megengedj, ha talán .. én, szegény tudatlan ....

— Szigorú lennél is? csak beszélj, igaz szónak én barátja vagyok, motivált birálatot eltürök, ha alolrul jö is, csak versemet ne roszaljátok, mert akkor ki kell mondanom, hogy nem sokat értetek hozzá. — Istenem ... hiszem stylusom sajátossága már annyira ismeretes, hogy lehetlen álneven irnom ... az olvasó már a czimnél kitalálja valódi nevemet.

— Részemről megvallom .....

— Hát azt mint fogadta a vidéki olvasó, midőn a napokban genre képeket kisérték meg? Szinte képzelem, hogy az aggodalom, panasz, elcsüggedés általános volt: mert természetesen attól féltetek, hogy a lyrát, mellyben a közönség kedvencze vagyok, el akarnám hagyni ... Tréfaság — nem kell mindjárt kétségbe esni — A dal beszéde az én kenyerem, 's a nép lelkéhez szólani minden gyönyöröm, ámbár, megvallom, a magasztos compositio, eszmepoesis, politicai irányzat mind meg annyi csáb. — Hát a ballada! — Oh! ... a balladának Napoleonját lásd bennem ... Ugyan kérlek, hallgasd meg a Honderüben holnap, 's folytatólag hat számban kijövendő balladámat ... Hallod — nekem az rendkivül tetszik, ha a közönséget hat hétig mortificálom a kiváncsiság által, hogy balladámnak már egyszer végit hallja —

— Az igaz, felel Mérges ur, 's elmosolyodék, a nélkül hogy sejtette volna fullánkját szavának.

— Tehát meghallgatod balladámat?

— Nem lesz-e hosszu? .. azt mondád hat számban jövend ki.

— Mondom, legalább is hat számban .... Egyébiránt, ha meghallgatod a harmincz utolsó strofát, itélhetsz az egészről.

— No, isten neki!

És Lizai ur, dicséretére legyen mondva, minden pedant elököhentés; mellőzve — a kabát oldalzsebében tö-

rongjaival is! Hányszor szóltunk már, szóltak mások is, ez ügyben, — mind hasztalan; azért most is vannak szemtelen vasdorongok, mellyek a békés sétálónak, ha szemei ellen nem is, de kalapja ellen bizonyosan ostromrohamot indítanak. De hát tehetnek-é ezek róla, ha vasból vannak, 's ha dorongok? Igen ám, de kik ama dorongokat igazgatják, legalább azoknak kellene a vasnál kissé hajlékonyakbaknak lenniök. Addig is, mig ebbeli reményünk talán, talán! teljesülne, nem tehetünk egyebet, mint hangosan kiáltani: — Uraim! vigyázzatok, itt a tavasz, közelg a nyár, a bolternyők vigalmas korszaka, mellyben gorombaságaikat kény szerint gyakorolhatják a vasdorongok; vigyázzatok, inkább bukdácsoljatok szüntelen, mintsem orrotokat véletlen párbaji bélyegnek tegyétek ki, mert a bolternyők és vasdorongok vajmi hatalmas zsarnokok ám! O nobile par fratrum, o vasdorong et bolternyő! Azonkivül uraim, 's kivált ti szépnem gyöngéd virágai! hordjatok mindig rózsaolajat magatokkal, hogy, ha netán valamelly impertinens szemétszekérrel, vagy még impertinensebb büzü vándorló ganajdombbal találkoznátok a nap leghőbb óráiban, azonnal segitségére lehessetek sérelmezett szagló érzéketeknek. Ezeket akarók elmondani jóczélu intésül, — o mert gonosz időket élünk ám, 's az ember nem tudja, hol éri utól egy sántikáló rendőr — a rendetlenséget!

— Ha valahol, ugy bizonyosan nevelési ügyünkben szükséges a központosulás, 's főleg a kisdedek nevelése körül. Ezen üdvös czél némi előmozditására a kisdedovó intézeteket terjesztő egyesület jónak látta a budapesti kisdedovó urakat összegyülésre felszólitani, hogy közöttök eszmecsere eszközöltessék. E gyülés mult vasárnap ment véghez a kisdedovó képző 's példány-intézet ideiglenes szállásán, több más vendégek, 's az intézet növendékoktatóinak jelenlétében. Wargha István ur, az intézet érdemdús igazgatója előadván az egyesülés üdvös oldalait, más országok, jelesül Poroszország példájára, szépen motivált beszédében serkengeté ez eszme valósitására. Ennek következtében a budapesti kisdedovó urak, magok kebléből elnökül választva a vizivárosi kisdedovót mint legidősbiket, koronkint összegyülendnek, részint valamelly a kisdedovás körében előforduló tárgy vagy kérdés felett rövid felolvasásokat tartandók, részint, hogy egymással tapasztalásaikat közöljék, némelly különösb esetek iránt kölcsönös felvilágositással szolgáljanak, 'stb. Ez eszme minden bizonnyal egyike a legüdvösebbeknek, melly az eddigi, némileg rideg elkülönzést szépen számüzendheti, a budapesti kisdedovás ügyét egy közös kötelékkel kapcsolandja össze. Az első összejövetel junius hónap első napjára van kitüzve, 's mi reményteljesen nézünk az érdekes gyülekezetnek eléje. Mintegy megkezdésül már ezen mult gyülésben is olvastattak fel a kisdedovónövendékek némelly dolgozatai, mellyek alapos reményekre jogosítnak.

— Az ujabban megjelent könyvek közt különösben megemlitendők: — Politikai tudományek; irta Karvasi Agoston; III. kötet, Győrött, 1843 és 1844. E jeles munka mintegy 25 ivre terjed nagy nyolczadrétben; tartalma: alkotmányi politica; általános igazgatási politica; igazságszolgáltatási politica; policzia tudomány; — statusgazdasági tudomány; — financztudomány. — Hasonlag közfigyelmet érdemel következő munka: A bölcsészet elemei, II kötet; irta Purgstaller József. Tartalma: Bevezetés és Lélektan, Gondolkodástan; Ismerettan; Erkölcstan; Szépműtan; Bölcsészet története. Nyomatott Budán 1843. A két kötet mintegy 40 ivet tesz. — Mindkét rendbeli munkát legjobb lelkiismérettel ajánljuk a közönségnek, nemcsak, mivel valóságos szükséget pótolnak, hanem mind tartalmi jelességre, mind kiállítási díszre tudományos irodalmunkban valódi nyereségül, 's nyomdai tekintetben kellemes tüneményül tekintendők.

— Megjelent, 's minden müárusnál kapható: ‚Kedvsugár,' körmagyar zongorára, szerzé 's tekintetes Bartay Endre urnak, a nemzeti szinház igazgatójának mély tisztelettel ajánlja Bartay Ede. A kiállítás csinos; a zene a farsangból ismeretes.

— Mult napokban egy sajátságos meglopatás történt. Egy szolgálat nélküli lánynak, szállás-adó gazdája, kinél már több napig tartózkodott, bizonyos okbul felmondott, a lány azonban nagyon kérte, miszerint engedné meg a legközelebbi éjen még meghálhatni, minthogy már ugy is talált szolgálatot 's azutáni napon helyre kellend mennie. A gazda, valónak hivén a dolgot, megigéré kérelme teljesitését, mire a szolgálólány bort hozandó palaczkot vőn, 's roszat gyanitni sem tudott gazdája és asszonyával egyik poharat a másik után üritteté. De alig, hogy egy két pohárral kihajtának, a mákony megtevé hatását 's ők kénytelenek valának Morpheus karjába dőlni. Mire a szolgáló mindenöket, mi csak a szobában található volt, szeretőjének, ki a dolog kimenetét a kapuban várta, kiadogatta, 's mikor már nem volt kiadni való szeretőjével együtt tovább állott 's nyomába akadni mindeddig sem sükerült. A szegény emberek csak reggeli 7. órakor ébredtek föl, és sokáig tanakodtak, vajjon csakugyan szobájok üres-é, vagy fejök még most is tele van? mig elvégre csakugyan meggyőződtek, hogy a bor árát ők fizették.

— Mult szombaton adatott meglehetős számu közönség előtt Egressy Gábor javára ‚Othello' szomorujáték Shakspearetől. A darab hősét müvészileg jellemzé a jutalmazott, kiben nemzeti szinházunk ismét kebelezett állandó tagot nyert; ugy hiszszük, ez által mind a közönség magasabb élvezetre számolhat, mind pedig Egressynknek is nagyobb és illőbb termező nyilt egy fővárosban szinmüvészi tehetségeinek fejlesztésére. —

— Nemzeti szinházunkban szombaton, april 20kán, Laborfalvi Róza javára, béletszünéssel fog adatni ‚Két pisztoly.' Eredeti szinmü 3 szakaszban Szigligetitől. A jutalmazandó szinésznő érdemei a magyar szinmüvészeti pályán sokkal ismértebbek, 's az adatandó eredeti szinmű is tapasztalás szerint sokkal vonzóbb erővel bir, hogy sem a közönséget minél számosabb megjelenéssel tanusitandó részvétre kelljen figyelmeztetnünk. — Szinte Nemzeti szinházunkban Briccialdi G. fuvolyavirtuoz, hétfőn, april 22kén kezdendi meg versenyeit, bérletszünéssel.

☞ Ho! ho! — 'S midőn azt mondjuk: ho ho! akkor bakot értünk, és pedig a P. Tageblatt érd. szerkesztőjétől lőttet vagy nyúzottat. Ő (a Tageblatt szerk. t. i.) rosz néven vette, hogy lapjaink f. évi 15d. számában némelly fordítási hibáit kijeleltük 's helyreigazítottuk, különösen, hogy az ‚egészséges gyomor'bul ‚gesundes Elend'-et gyártott 's a t. Ő (a T.-blatt érd. szerkesztője) febr. 23kai számában ezen merészségünkért, miszerint baklövését felfödöztük, derekasan felfortyant 's többi közt azt mondotta: ‚a mi hibánk-é, ha a szerző (ki ez a szerző?) német nyelvbeni járatlansága miatt a puszta szóhoz tapad 's a t.' Ezt akkor olvasván, gondoltuk: illy badarság nem érdemel több szót. — De íme ujra akadtunk egy bakra, ez pedig a Tageblatt apr. 13kai számában mutatkozik, hol csődület hirdettetvén a központi kisdedovó-képző intézeti igazgatóságra, ezen magyar kitétel: „A mindenben hasonlók közt különös tekintet leend a házas férfiakra" németül igy értelmeztetik: ‚Bei ganz gleichen Verhältnissen wird der vaterländische Concurrent besonders berücksichtigt werden.' Tudós fordító ur, itt mi kérdezzük: a mi hibánk-e, hogy ön a magyar nyelvbeni járatlansága miatt még a puszta szóhoz sem tapadt 's a házas v. is ‚verheiratheter' szót ‚vaterländischer'-rel cserélte föl, melly annyit tesz mint ‚hazai.' No, de talán ezt majd a T.-blatt egy kis Witztzel ismét kipótolandja, mellyből kiviláglik, milly egészséges gyomort kiván illy nyomor-úság megemésztése. Egyébiránt még azon kis megjegyzésünk van a Tageblatt-ra nézve, hogy igen sokszor csempezget fővárosi híreink közől, 's ez magában nem hiba, de a méltányosság hozná magával, hogy emlékezzék meg a ‚Világ'ról, midőn a Világ konyháján nyalakodik. — — Und darum keene Feendschaft!

A nm. m. kir. udv. Kamra a keblebeli számvevői hivatalnál Góger Károly halála által megürült számvevőtiszti állomásra Teller Ignácz alszámvevőt, ennek helyébe Reiter Adolf járulnokot, és ennek helyébe Vermes János díjas gyakornokot; továbbá Perleberg Ferencznek igtatóságra lett előléptetése által megürült igtatótiszti állomásra Detrich Károly kiadó-hivatali irnokot; végre a szlavnai vám- és harminczadhivatalnáli beszedő-állomásra ideiglenesen Grabowszky Szaniszló eddig rajczai árubélyegzőt nevezé ki. Ugyanazon nm. Kamra egyetértőleg a nmgu m. kir. Helytartótanáccsal a Kecskés Károlynak legfelsőbb helyen k. orsz. főépitészi segéddé történt kineveztetése által Pozsonyban megürült igazgató-mérnöki állomásra Liedeman Emilt alkalmazta.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

April 12kén ülés nem tartatott.

April 13kán mint CXXXVIdik országos ülésökben a mgos FőRRk rövid felszólalások 's módosítások közben meghitelesiték azon észrevételek szerkezetét, mellyek a sz. kir. városok rendezése fölött lefolyt tanácskozások alkalmával a KK. és RRk törvényjavaslata ellenében határozattá emelkedtek. Hasonlóul meghitelesittetett a városok rendezése tárgyában kelt 's a közelebbi ülésben is már felolvasott főrendi válasz-üzenet, mellynek módosítása világosan kifejezi, hogy a kir. városok szavazatjogát a rendezéstől feltételezni nem lehet; abban azonban, hogy a szavazatjog kiterjesztése a rendezéstől el ne választassék, a mgos FőRRk is megegyeznek.

April 14kén vasárnap 's igy tanácskozási szünet.

Aprilis 15kén a CLXXVIIIdik kerületi ülésben (elnökök: Zsedényi E. — Szepes, —Zákó J. — Bács —; naplóvivő: Zsoldos J.; ker. jegyző: Szemere B.) folytattatott a bányatörvénykönyv tárgyalása. Az adományozási bányavám beváltási, elővásárlási, pénzveretési jogokat, a sóbányák elidegeníthetlenségét 's a fő-felügyelési kir. jogot tárgyazó 9d 10d. czikk (30—34 §§.) rövid módosítások mellett helybenhagyatván: a bányaszékek felállításáról szóló IIdik czikk tárgyalásánál hoszszasabb vitatkozás keletkezett a felett, hogy a bányászati ügyekre nézve kivételes törvényszékek állittassanak-e, vagy ezen ügyek elintézése az illető helyhatóságok köréhez utasittassék. Szavazás utján 21 megye 18 ellenében a kerületenkint állitandó bányaszékeket fogadta el. Kevesebbségben maradtak: Nógrád, Zala, Komárom, Somogy, Hont, Zólyom, Pest, Tolna, Bács, Abauj, Szabolcs, Heves, Bereg, Bihar, Máramaros, Csongrád, Csanád, Torontál. 9 megye nem szavazott. Ekép a választmány által ajánlott kivételes biróság elve elfogadtatván: ezen elv alkalmazásáról rendelkező 11d. és 12d. czikk (35—58 §§.) némelly módosítások mellett megállapittatott. A mai kerületi ülés elején ő felségének f. hó 19kén elkövetkező születés-napjára üdvözlő felirás indítványoztatván, ez indítvány következte-

megülö iratok segélye nélkül .. azon indulatteljes mozdulatokkal kezdett szavalni, mellyeknél őt legelőszer is találtuk, midőn a nagy kőre támaszkodva az éjbe nézett.

A legelsőbb felmondott versszak a holdhoz intézett felkiáltás volt, mire a jámbor Mérges kezei is a megéneklett tárgy felé tárultak, kedvező tért 's alkalmat adva Lizai urnak, hogy barátja oldalbordájának legérzékenyebb helyét, olly erővel illesse, millyent csak a pillanat heve igényelhetett.

Ez gyöngéd figyelmeztetés volt a következő sorok illő 's méltányos fogadására ... nem is téveszté czélját az eredetinek tetsző figyelmeztetés, mert ballada alig hallgattatott végig még hasonló vigyázattal 's részvéttel. Mérges ur még piszszenni sem mert. —

De mindez nem sokat használt, mert a versek mind inkább 's inkább érdekesülnek, mire nézve a fen dicsért figyelmeztetési modor is folytonos, csak hogy mindig nagyobb. Már szinte kifogy a türelemből a különben áldott Mérges — Kettősen köhög, csuklik, felkiált, 's engedelmet kér ...

Azonban Lizai ur sem udvariatlan ficzkó — nyájasan bocsánatért esedezik — türelemre inti barátját — mert ez már neki szokása.

Végre közeledék a ballada vége, olly nagyszerü kifejezésekkel gazdagon, hogy ha ehez arányositott oldaldöféseket kap martirkodó Mérgesünk — világos, hogy el kell ájulnia. — De mi történik!? — A szellemdús felolvasó önmaga lesz áldozata lelkében szülemlett eszméinek, mellyek a felolvasás által uj érzeményvihart költenek föl, 's mellyekhez rögtönözött gondolat-rohamok csatlakoznak — 's a nagy költő eszméletlen rohan — egyenesen a Dunának! —

— „Nagy ég! — segítség, segítség" — ordítoz vala Mérges, és barátja után iramlott. —

De Lizai mit sem hall, mit sem lát, már a meredek parton áll — 's csak az ott termő Mérges aczélkarjai tartóztatják fel őt a rettenetes haláltól.

Lizai ur még mindig magán kivül van, nem érzi, milly hű barát karjaiban piheg — szemei fölfordulnak.

— De mi bajod az istenért, illy hirtelen — beteg vagy? — aggódék Mérges.

Lizai, a szegény szenvedő, megnyitja szemét, 's pillantása ápoló barátja részvétével találkozik — ajkára olly fanyar mosoly vonul, minőről nekünk, prózai embereknek, fogalmunk sincs. Háromszor akar szólni, de a hang elhal halavány ajkán.

— Oh ... meg vagyok semmisitve — porrá vagyok zúzva, tönkre silányítva .... Költészet, te, kinos adománya az égnek! — Im, lásd, lásd barátom, mit tesz költőnek lenni. Lásd bennem egy példányát azon isteneknek, kiket Kazinczy jós álmában látott."

— De hogy neki vadultál.

— Tollat ide, tollat! — riad ismét Lizai. Tollat, mert a rimek levernek — Hah minő gondolat-vena — tollat ide — ennyi eszme nem veszhet el.

Ime olvasóim — illyen a Lizaiféle költők ihletési szent percze; valódi gúnyja a magában tünelgő lélek azon órájának, hol a keblet azon örömök melegítik, mellyekből fájdalom! nem adaték mindnyájunknak rész — Lizai uron azonban már Mérges is sokallá a poesist, ki is gondolta volna, hogy némellyeknél az ihletés szent órája illy neki rugtató symptomákkal kezdődjék.

— Talán azt hitted, szánakozék végre Lizai — azt hitted, hogy én is olly hideg versfaragó vagyok, mint a többi, kik szerény asztal mellett, tollat rágva férczelnek összve rimeket... Nyomoru hiedelem! — Bennem azon költőt lásd, kit szenvedélye tesz mindenné, — müveimet én szabadon alkotom, szélvész, zápor, vihar, villám, mennykő engem nem akadályoztathatnak; ha ábrándim elragadnak, minden anyagi elmarad tőlem, 's lelkemet a szellemek honába, rabló viharok röpitik ... Ugyan kérlek, barátom nem volna nálad reggelig öt pengő forint?

— Van! — mondá Mérges ur, hirtelen kapatva le e prózai kitétel által a magas sférákból... Ime barátom... És körülbelül épen annyi volt.

Köszönöm, felelt röviden Lizai; — reggel megkapod... ne látogató-jegyem. (Vége következik.)

Feltünő hirdetés.

A „drezdai hirdető" nem rég a következő hirdetést adá: „Egy fiatal, nőtelen 26 éves tisztességes férfiú, ki igen ügyesen ért az uracsok hajfodrászatához; 's a falu borának igen jó 's kellemes izt tud adni; e mellett pedig még hat, hét éves gyermekeket is oktat; szolgálat, avagy más, bármelly tisztességes hivatalba kiván lépni." — O müvelés, müvelés! valóban gőzkocsi-sebességgel haladsz immár!

ben a felirási javaslat még az ülés végén felolvastatott 's köziratra bocsáttatott. —

Ugyanazon nap d. u. egy órakor tartatott mindkét táblán a CXXXVII. országos ülés, melly a kir. városok rendezése tárgyában közelebb megállapított főrendi válaszüzenetnek a KK. és RRhez egy e végre kinevezett főrendi küldöttség által történt átvitele 's ugyanazon üzenetnek a KK. és RR. tábláján történt felolvasása után vegyes üléssé alakulván: felolvastatott az országgyülési munkálatok bevégzését siettető k. k. rendelet.

A martzius 30kán tartott CXXXIVdik főrendi országos ülésben a városok orszggy. szavazatát 's az illető VII rész §§ai kerülvén tanácskozási szőnyegre, a Hirnök nyomán ez érdekes ülésről még a köv. részleteket közöljük: Mindenekelőtt a szavazatot illetőleg egy m. gróf mintegy következőleg fejté ki iránta nézeteit: Valamint a városok czélszerübbb elrendezése a jelen törvényhozás legjelesb kérdései közé tartozott: ugy nem kevesbbé komoly és érdekes a most tanácskozás alá került kérdés, — a polgári jogoknak bizonyos garantiák mellett megszoritása és kiterjesztése, ezenkivül a közigazgatás és igazságszolgáltatás tökéletesitése, melly által a törvényhozás alapját vetette meg azon alkotmányos életnek, a köz- és személybátorságnak, mellyektől a városok jövendője, fölvirágzása és gazdagodása föltételeztetik; de — ezeknek a törv.hozás csak alapját vetette meg; mert hogy azok szilárduljanak, szükség a városokat, mellyeknek jövendőjétől hazánk fejlődése 's előhaladása nagyrészben függ — a polgári jogok legnemesbikével ruházni föl, még pedig illő mértékben; és hogy törvényhozási állását 's befolyását a városoknak a méltányosság és igazság igényletéhez képest megállapitsuk. A városok alkotmányos törvényhozói joga fölött kérdés nem lehet; hazánkban, hol a városok a 4ik Rendet képezik, azt senki kétségbe nem vonhatja. Nem ereszkedem egyébiránt e historicus jogalapjának fejtegetésébe; mert bárha igen gyéren élvezték is ezt az utolsó időkben, 's bárha csaknem illusiová szállittatott az le: annak historiai alapját senki nem tagadhatja. A kérdés most csak az arány körül foroghat, melly szerint a városok e jogot jövendőre gyakorolják. E részben én a KK. és RRek által ajánlott arányt elfogadom, 's tiszta szivből ohajtom abeli kivánságom teljesülését, hogy ez a nm. főrendi táblánál többséget nyerjen; mert ez által eleget teszünk az igazság és méltányosságnak, hazánk alkotmányát pedig egy erőteljes támaszszal gazdagitjuk. Lejártak azon idők, midőn a nemesi rend ellenséges indulattal és gyanakodó szemmel nézett a városokra, mellyekben most az iparnak, a müveltségnek és hazánk kifejlődésének egyik leghathatósb tényezőjét szemléli; lejártak azon idők is, hol az aristocratia elszigetelt állásában és kiváltságában helyezte dicsőségét, erejét; nemcsak a méltányosság, hanem az aristocratiának önérdeke kivánja a 19dik században, hogy a negyedik rendet, melly nagyrészt nem-nemes polgártásainkból áll, politikai jogainak gyakorlatába behelyeztesse, mellynek eddigi nélkülözése a negyedik rendet — ha a hazától nem is, de az alkotmánytól 's maga az aristocratiától bizonyosan elidegenitette. A méltányosság kivánja kimondatni, hogy a 4ik Rdet a szerint, a mint müveltsége, intelligentiája, jelentősége naprul napra növekszik, a gyámság alól kiszabaditsuk, — 's hogy önérdekeit közvetlen képviselhesse az országgyülésen saját küldöttei által. Hathatósan biztositjuk a monarchiát és aristocratiát, ha illymódon az érdekeket összeolvasztjuk és rokonszenvet ébresztünk. Azok megnyugtatására — ugymond — kik arist. életünket veszélyeztetve gondolják, 's a democraticus elem tulnyomóságától tartanak, meg kell jegyeznem, hogy én, olly democratiától, mellynek politikai joga elégséges vagyonbeli qualificatiókon alapszik; mellynek a közcsend és bátorság föntartása ugy szivén fekszik mint nekünk; melly hazánknak szellemi és anyagi előmenetelét, kifejlődését, iparát előmozditja: illy democratiától én nem tartok. — Bárha e szerint a mlgos szónok in thesi a KKal és RRel kezet fogott, az alkalmazásra nézve valának mégis némi észrevételei. — Szükségtelennek tartá névszerint, hogy a szavazatok a megyéknél 's igy a városoknál is kettőztessenek; mert a megyék szavazati kettőztetése az országgyülés elrendezésébe igen bevág; 's ha már a kettőztetés történik is: akkor, a méltányosság elve szerint, a káptalanok, kerületek 's másoknál is hasonlókép kell rendelkezni. Nincs rendén, hogy e törvényczikkben, hol egyedül a városok elrendezéséről és szavazatjogáról történik intézkedés, — egyszersmind per tangentem a megyék szavazata megkettőztessék. Szükségtelennek tartván tehát a szavazatok kettőztetését: 16 szavazatban kivánja az arányt kifejeztetni; 's minthogy e szerint a KK. és RRek fölosztása megváltoznék, — akár a FőRendi tábla tagjai közől egy választmányt kineveztetni, akár a KKat és RRket fölszólíttatni vélte, hogy a 16 szavazat elosztása végett uj kulcs dolgoztassék ki. Javaslatba hozá végre: felszólítani a RRket, tervezzenek egy uj szakaszt, mellyben kimondassék, hogy a városok szavazata iránti rendelkezés — mig az országgyülés teljesen coordináltatni fog, csak ideiglenesnek tekintetik. — Ezen előadás ellenében egymásután két mgos tag kijelenté, hogy miután a városok országgyülési szavazatának alapjául azok belrendezete vétetett, ők most, miután a Karok és Rendek által javaslott rendezet majdnem egészen kiforgattatott előbbi állapotából, a városoknak igy épen semmi szavazatot nem kivánnak adni. — Nádor ő cs. kir. Fensége figyelmezteté a szólottakat, hogy a főrendi változtatások miatt a városoktul minden szavazatot megtagadni akarni nem eléggé alapos; mert a FőRendek javasolta változtatások még nem birnak érvényességgel, 's lehet hogy a RRkel közbejövendő értekezés után máskép fognak alakulni. — A tárgy iránt továbbá egy mltgos báró igy nyilatkozék: Ha van valaki a m. FőRR. közől, ki a városoknak a törvényhozási befolyást ohajtja, én vagyok az. A városoknak törvényhozási befolyása egyike azon tárgyaknak, mellyek Magyarország kifejlődésében szükségesek, mellyeket a m. törvényhozás ha el akarna is háritani, hatalmában nem áll; azon polczra jutottunk, hol olly törvényhozás, melly a nemzet osztályainak csak egyikét képviseli, az országot a haladás pályáján tovább nem vezetheti többé. A kor egyik főbb szükségei közé tartozik a kir. városoknak törvényhozási befolyása, de bár mennyire lássam is által ezen szükséget, mégis nem hagyom magamat elragadtatni e nézettől, annyira hogy a városoknak törvényhozási befolyást minden föltétel nélkül akarnék adni, mielőtt azok elrendezve lennének. Nem az feladásunk: eszközölni, hogy az alsó táblánál 47 vagy 16 követ üljön, kik a polgárság követeinek neveztetnek; nem az, hogy az alsó táblánál a voksoknak száma nehány ugynevezett polgári vokssal szaporitassék; feladásunk az: hogy a polgárságnak valóságos képviselőket szerezzünk, hogy a városok belszerkezete ugy rendeztessék el, miszerint a városok kilépve mostani állapotukból, valóságos polgári törvényhatóságok legyenek; a követek, kik most elzárt testületek által választattak, valósággal a polgárok képviselői legyenek. Ezen nézetből kiindulva, miután a m. főrendi tábla többsége elhatározta azt, hogy a szavazataránynak meghatározása a városok belrendezetével választhatlan kapcsolatban áll, korántsem állanak azok magukkal ellenkezésben, kik a városok törvényhozási befolyását forrón ohajtva, mint bárki más, most kimondják, hogy ezen elrendezés mellett, mellyet a m. FőRR. többsége elfogadott: a városokat nem tartják arra alkalmasoknak, hogy az alsó táblánál eldöntő szavazatot birjanak, és mindazok közől, kik eddig a m. FőRR. ezen oldaláról felszólottak, egyáltalában egyik sem mondott mást, mint mit épen most én mondék. Még egyszer mondom, nem arról van itt szó, hogy a KK. és RR. szerkezete tökéletesen elfogadtassék, nem arról, hogy mi most valamelly szerkezetet megállapitva azt mondjuk: hogy ha az első betütől az utolsóig el nem fogadtatik, a városoknak szavazatot nem fogunk adni, hanem arról: vajjon azon szerkezet, mellyet a mlgos FőRR. többsége itt meghatározott, ollyan-e, melly mellett a városoknak veszély nélkül szavazatot és törvényhozási befolyást adni lehet? 'S igy állitva föl a kérdést, teljes meggyőződésből mondom ki, hogy a városoknak olly szerkezete mellett, minőt a m. FőRR. többsége határozott, törvényhozási befolyást adni nem akarok. Felhozatott itt a városok historiai joga, 's mondatott, hogy a városoknak törvényhozási jogáról, mellyet a historia megállapitott, itt szó nem lehet, hanem csak a voksok arányáról. Felfogásom szerint a városi követ befolyásának meghatározása a városi követek szavazatának arányával olly szoros összeköttetésben van, hogy e két kérdést egymástól elválasztani nem lehet, 's ha például a városi követek törvényhozási befolyásuk azon arányban marad meg, mellyben ezen szavazatok most számitatnak, törvényhozási befolyásuk nem volna más, mint tisztán illusio. Itt csak az arányról van szó, és az egyáltalában nem historicus kérdés. Midőn a városi szavazat meghatározása vétetik kérdésbe, az, mi elhatározó, csak a városok jelen állapotában fekszik, a 16 szavazatnak egyáltalában historicus alapja nincs, a 47nek volna talán, noha ezen tekintetben is némelly városok jogát oppugnálni lehetne, de a 16 szavazatnak épen semmi historicus alapja nincsen, 's ne áltassuk magunkat, nem a historia nyomán indulunk, midőn a városoknak szavazatokat adunk, hanem mert átláttuk, hogy a jelen pillanatban a városoktól a törvényhozási befolyást megtagadni többé nem lehet, és ezen terrenumra kell a kérdést állitani, mert igy a városok meggyőződve lehetnek arról, hogy kifejlődésük szerint, a mint fontosságuk növekedni fog, növeltetni fog azon arány is, mellyben a törv.hozási befolyást gyakorolják. A városi szavazatok meghatározására eldöntő hatásu a városok belszerkezetének mikinti elrendezése, 's habár megengedem azt, hogy a városi szabályok helybenhagyása a Helyt.tanácsra bizatván, azért a dolog a városok függetlenségét nem semmisiti meg, ugy hogy azok ezáltal törvényhozásrai képességüket elvesztenék: nem fogja mégis a mgos ur tagadni, hogy a m. Fő-RR. határozatai közt vannak ollyanok, mellyek épen a városok törvényhozási befolyására eldöntő befolyást gyakorolnak. Igy például az első kérdés mindjárt a qualificatio. A m. Fő-RR. olly qualificatiót állapitottek meg, melly mellett nemcsak hogy a most Magyarországban létező polgárok száma nem szaporitatott, hanem sok, sőt a városok nagyobb részében a polgárságnak nagy, sőt talán nagyobb része, a polgári jogokból kizáratik. Már ha a városok mindeddig törvényhozási befolyást nem gyakoroltak, pedig azért nem, mert a városokban, minden joggyakorlat fölötte szük korlátok közé szortitatott, midőn ezen korlátok némi tekintetben még szükebb körre szoríttatnak, lehet-e következetlenség nélkül nekik most törvényhozási befolyást adnunk? A qualificatio kérdése a városok törvényhozási befolyásával válhatlan kapcsolatban áll, de hasonló kapcsolatban áll kérdésen kivül a követválasztásnak módja is. Ha a városi követeknek befolyást akarunk adni, nem azért teszszük ezt, mert városi követeknek neveztetnek, hanem azért: mert átlátjuk, hogy magyar törvényhozásban az ország sem commercialis, sem industrialis érdekei, ugy szinte a kisebb adó alá vetett birtokosok érdekei képviselve nincsenek, 's mert ezen érdekek képviseletét a magyar törv.-hozás kiegészitésére szükségesnek tartjuk; de vajjon akkor, midőn a m. Fő-RR. a követ választását olly képviselő testületekre bizzák, mellyek például Pest városában legfeljebb 500 emberből állanak, vajjon illy követeket lehet-é a polgárság követeinek neveznünk? vajjon nem áll-é az igy választott követek ellen majdnem mindazon indok, mellyek a városok mostani követei ellen felhozatnak. A m. Fő-RR. többsége az utasításokat meghagyván, az utasitás-adást a megbizottakra bizta; ezek kik? választott polgárok, de kiknek száma legfeljebb háromszor nagyobb mint a tisztviselők száma, kik hivataluknál fogva a megbizott testületben voksokkal birnak. Már ha ezen három határozatát a mélt. Fő-RRnek együttvéve tekintjük, nem törpül-e a polgáriságnak a követek választásárai befolyása majdnem illusióvá. Igaz, hogy azok, kik mint képviselők a polgárság érdekeit repraesentálni fogják, választatnak ugyan: de olly testület által, mellyből a m. Fő-RR. által elfogadott qualificatio szerint, a polgárok nagy része sok városokban kizáratott, de az utasitás-adás fontos jogával még ezek sem bizattak meg, hanem csak azon még kisebbszámu megbizottak, kik között minden valószinüség szerint a magistratus elhatározó befolyással birand. A m. FőRR. terve szerint tehát az első qualificatio szerint a mostani polgároknak nagy része kizáratik. A képviselők száma igen csekélyre határoztaték, az utasitás-adás pedig jóformán a városi magistratusokra bizatott, és ekkor kérdem: felállitott elveink szerint adhatunk-e mi a városoknak ezen elrendezés mellett törvényhozási befolyást, kikről azt csak azért tagadtuk meg eddig, mert a városi követek nem a polgárokat képviselték, szintugy mint azt most sem fogják képviselni. Ha tisztán szavakat akarunk, ha azon örvendünk, hogy a magyar törvényhozás 1843ban a városoknak rendes törvényhozási befolyást adott, ha némelly külföldi lapok dicséretét kivánjuk: ám adjunk akkor illy szerkezet mellett is, minőt a m. FőRR. többsége ajánl, a városoknak szavazatokat; de ha a polgárságnak valóságos képviseletét kivánjuk: akkor e czélt a városi követeknek illy választási rendszere mellett egyáltalában nem érjük el. Országgyülési tractatus utján van e kérdés, és meg vagyok győződve, hogy valamint a t. RR. első szerkezetükből bizonyosan némellyeket meg fognak változtatni, ugy a m. FőRR. sem fognak megmaradni annál, mit jelenleg határoztak, és akkor ha a m. FőRR. olly városi elrendezést fognak elfogadni, milly mellett én a városi követeket a polgárság képviselőinek tekinthetem, és a választási szabadságot biztositva látom, egész örömmel és készséggel fogok a városi követeknek 16, sőt ha keresztül vihetném, még több szavazatot is adni: de ezen szerkezet mellett, mellyet a m. FőRR. többsége elfogadott, én a városi követeknek több törvényhozási befolyást, mint mellyel most birnak, adni nem akarok; mert a mint mondám nem szavakat, hanem realitást kivánok, nem azt akarom, hogy bizonyos emberek a polgárság képviselőinek neveztessenek és igy befolyással birjanak, hanem azt: hogy valósággal a polgárság képviselői legyenek, és mint illyenek birjanak befolyással. Mi a második inditványt illeti, t.i. hogy itt külön törv.czikkben mondassék ki: hogy ezen provisio csak ideiglenesnek tartatik, azt egyáltalában nem ellenzem, mert felfogásom szerint olly korban élünk, hol illy állitás minden törvényhez illik, és nincs rendelkezés, mellyhez hozzá ne tehetnők, hogy ezen törvény csak addig fog felállani, mig meg leszünk győződve, hogy üdvös és hasznos lesz, 's mig nem fogjuk szükségesnek tartani, hogy az megváltoztassék. Ha ebben valaki megnyugvást talál, ezen záradékot szivesen elfogadom. Mi a m. gróf által ajánlott felosztási tervet illeti, arra nézve én addig nem szólhatok, mig a m. gróf gondolatját nem fogja formulálni, és némelly részletekbe ereszkedni. Nekem tökéletesen mindegy, ha az mondatik, hogy a városoknak 32, és a megyéknek 104 voks adatik, vagy hogy a városoknak 16, a megyéknek 52 voks adatik; a kérdés itt csak az, milly rendszer mellett könnyebb a felosztás, és igy véve föl a kérdést, azt hiszem, hogy kettőztetve a megyék voksát, a 32 szavazatot könnyebb lesz

elosztani a városi követek között ugy, hogy fractiora csak legritkább,és ha lehet, semmi esetben ne legyen szükség,mert a mennyire csak lehet,a t. RR. javaslatából a fractiokat kiszeretném hagyni, és inkább több várost egyesitenék, mintsem hogy itt a törvényhozásnál félszavazatokat lássak. Bajos lesz az olly követ helyzete, ki csak félszavazattal birván, mintegy subordinatusa azoknak, kik egy egész vokssal birnak, midőn mégis az illy félszavazattal biró követ a legfontosabb kérdéseket utoljára félszavazatával eldöntheti. Ha tehát a m. gróf capacitál az iránt,hogy a felosztás 16 vokssal könnyebb, mint 32-vel, abban semmi elvsértést nem látok, és szivesen járulok inditványához; eddig azonban még föl nem tudom fogni annak czélszerüségét, és igy kérem a m. grófot, hogy e részbeni tervét velünk közölni méltóztassék. — Ezen előterjesztés több rendbeli állításaira, nemkülönben más szónokok kitérengéseire válaszolólag, következőkben fejezte ki magát , a tárgy érdemében egy mltgos gróf és főispán : Mindenekelőtt visszatérek az első ülésre, midőn a városok elrendezése tárgya előfordult, és melly nagy vitára adott okot, melly alkalommal eldöntetett az, hogy nemcsak a városok belszerkezete, hanem egyszersmind az országgyülési szavazat-adás , ugyszólván tacite, és conditio sine qua non gyanánt összekapcsoltatott,és csak akkor mentünk be a városi szerkezet módositásába,midőn kijelentettük,hogy egyszersmind a városok országgyülési szavazata kérdésének eldöntésébe is ereszkedni fogunk.Ennek következtében csudálkozom azon mélt. urakon, kik most a városok belszerkezete munkálatának vége felé tovább is a városokat nullificationalis állapotjokban, megtartani akarják; mert akár mikép állitatott fel azon conditio sine qua non, azt azon értelemben venni nem lehet, hogy a KK. és RR. által elönkbe terjesztett városi belszerkezeten javitást tenni nem lehet. Ő méltga gróf E. egyenesen kimondá, hogy a városoknak csak akkor akar országgyülési szavazatot adni, ha a KK. és RR. szerkezete kevés módositással elfogadtatik. Gróf P. J. ő mga azon mondásába, hogy a conservativ rész a városoknak talán 47 szavazatot is akarna adni,bővebben nem ereszkedem,hanem csak azon nézetre, mellyből a mlgos gróf kiindult, a 47 szavazatokra nézve kivánok megjegyzést tenni. Ugyanis a méltgos gróf azt hiszi, mikép a conservativ rész az 1608: t. cz. következtében akarna 47 szavazatot adni a városoknak, és ebben találá állitásának basisát; erre csak azt jegyzem meg, hogy ezen historiai dictiója nem áll, mert akkor nem 47, hanem csak 26 szavazatot nyernének a városok , mert 1608ban csak 26 kir. város volt. Egy mélt. ur azt emlité beszéde végén, miszerint a városokra nézve inkább mostani állásukat kivánja megtartani, mintsem hogy azon elvekre, mellyeket a m. Fő-RR. többsége határozott, reá állana, és igy a m. báró a kir. városokat inkább a mostani nullificationalis állapotban akarja megtartani. Ezen szinte csudálkozom, mert arról nincs szó, hogy a 4ik rendet illy nullificationalis állapotban meghagyni lehessen ; mert, ne mystificáljuk magunkat, nincs arról szó, hogy a városoknak szavazati jog adassék, hanem csak azon a r á n y r ó l, mellyben a városoknak szavazati jog adassék. Más m. ur a conservativ részről különféléket mondott, azokra mélyen tisztelt,'s szeretett elnökünk felelt ; ezeket előbocsátván,átmegyek a szőnyegen levő két inditványra, miszerint a kir. városoknak a m.FőRR.által megállapitott belszerkezete szerint szavazat ne adassék, hanem a mostani status quo megmaradjon. Ezen inditványt nem pártolhatom. A 2dik inditvány, mellynek részleteibe bocsátkozni egyáltalában nem akarok, mert az inditványozó a dolgot bőven kimerité ; hanem csak azon részére szólok indiványának, hol a m. ur kérdésképa m. FőRR. elé terjeszté : vajjon a kulcsnak kidolgozására a főtábla részéről küldessék-e ki választmány,vagy a RR szólíttassanak fel egy javaslat tételére? Nézetem szerint a dolgot a RR. bölcs belátására biznám és ezen módositással ő nagyméltósága inditványát elfogadom. — Következve egy mlgos báró és főispán ur az eddigi két különvéleménytől eltérő harmadik nézetet állitott fel,'s javaslatot hoza szőnyegre, illy tartalmu előterjesztésében : Többen a m. FőRR. közől azt hiszik, miszerint a városok országgyülési szavazata a főrendi elrendezés mellett a kormánytól fogna függni ; mások attól tartanak, hogy a városok szavazatukkal a democratiát mozditandják elő ; mások ismét a városi szavazatokat, kivált szabadelvü elrendezés mellett, a mostani korszerü kérdések, ugy mint a nemesek megadóztatása, népképviselet'stb.kivivására remélik használhatni ; vannak ismét ollyanok, kik azt hiszik, hogy épen a városok szavazata segedelmével lehet majd gátot vetni a most lábra kapott tulfeszitett liberalismusnak ; én pedig azok közé tartozom,kik azt hiszik, hogy nincs olly városi elrendezés, ha angyalok készitenék is el, mellynek nyomán nemcsak bizonyossággal, de valószinüséggel is ki lehetne számitani azon irányt, mellyet a városoknak országgy. szavazata veend. Lehet hogy a városok, ha mindjárt a t. RR. elrendezése állapittatnék is meg, a kormány érdekei mellett fognak küzdeni, például : ha tapasztalandják,hogy a kormány minden loyalitása mellett is, hasznos és rendre vezető intézeteiben gátoltatik : nem lehetetlen még az is, hogy ha a városok között bizonyos neme a polgári aristocratiának gyökeret verend, ennek fentartása miatt a nemesi aristocratiát is védeni fogják; én részemről nem tagadom, hogy a városok elrendezése után meg akarni határozhatni azon irányt,azon elemeket, mellyeket a városok országgyülési állásukra nézve ki fognak fejteni, olly m ly elő és belátási tulajdon, mellyet csak csudálnom, de utolérnem nem lehet. Annyi azonban bizonyos, hogy ha a városoknak eldöntő szavazattal biró követeket kell az országgyülésre küldeni, szükséges, miszerint az illy követ valódi képviselője legyen a városnak: mikép lehetne pedig olly követet, a kit nem is az ugy megszoritott számu polgárok összesége,hanem a polgárok által választott képviselők választanának, csak a város közérdekeit tökéletesen képviselő követnek mondani ? Nekem egyébiránt a városi voksok számára nézve az eddig hallottaktól eltérő és alkalmasint a városok sympathiájára nem igen számot tartható nézetem van ; én a városoknak eddigi,mondhatni nullificált állapotukból olly nagy jelentőségü törvényhozói állásba rögtön leendő helyeztetésüket egy olly nagyszerü experimentumnak tartom , a mellynél csak a legnagyobb ovatossággal kell a törvényhozásnak eljárni, annyival is inkább , mert hogy nyiltan kimondjam a mi szivemen van, sok olly kis városok vannak, mellyek egyáltalában nem birnak azon kellékekkel, mellyek a törvényhozásra mulhatlanok, és a mellyeknek törvényhozási befolyásával csak más fog élhetni, vagy talán a köznek kárára visszaélhetni. E szerint én minden tartózkodás nélkül kimondom, hogy én a 16 szavazatot, bárminő legyen is a városok elrendezése, sokallom; sokallom már csak azért is, mert ha a jövendő arról győzne meg, hogy a városi voksok szaporitása a haza érdekében kivánatos, ezt szaporitni mindig lehet, de ellenkező tapasztalás esetében, a visszalépés nem lesz többé hatalmunkban. Mindezek után tehát én, mind a tervezett 16 szavazatot,mind az előadott későbbi nyilatkozatnak a t.Rendekkel leendő közlését, miszerint a mélt. FőRendek a városokat a mostani főrendi elrendezés mellett előbbi, azaz nullificált helyzetükben akarják megtartani, olly tulságoknak tartom, mellyekhez én nem járulhatok,és legczélszerübbnek tartanám addig a voksok számának elhatározásába nem bocsátkozni, mig a két tábla az elrendezés iránt meg nem egyez , miután ugyanis legtöbben a mlgos FőRR.közől a városok elrendezéséhez vélik a szavazat számát alkalmazni, a számhoz csak akkor lehet sikeresen szólani, midőn tudatni fog, milly elrendezés állapittatott meg a városokra nézve, most megkötni kezünket, mindegyikünkre nézve csak káros lehet. — Az utóbb nyilatkozott nmgu szónokok közől volt a nmga táblának nehány tagja, kik a m. b. és főispán ur e javaslata szerint, addig , mig a belrendezet két tábla közti kölcsönös egyezkedés utjan megállapitva nem lesz: határozott számu szavazatot kijelentetni nem akartak. Az igy elágazott vélemények központositása végett Nádor ő fensége is nyilatkozék: Én a városok kérdésében azok közé tartozom, kik minden módon kivánják , hogy ezen kérdésben határozott törvényes intézkedés még ezen országgyülésen történjék, mert azt vélem : a dolog olly helyzetben áll, hogy az igazság megtagadása nélkül nem lehet a kir. városok megszoritott országgyülési szavazatok iránti panaszának véget nem vetni. Egyetértek abban, hogy ez igen fontos tárgy, hogy szükséges erre nézve az orsz.gyülésen intézkedni és ezáltal az országos 4d.rend igazságos kivánatának eleget tenni. Midőn ezen ügy tárgyalás alatt volt, mindig azon véleményben voltam , itt nem ke l a dolgot szélsőségig vinni. A dolog mostani stadiumában a kérdés az, mikint tehetünk eleget a 4d. rend igazságos és méltányos panaszának, és e részben a t.RR egy, a m. FőRR. pedig más szerkezetet készitettek; abból azonban,hogy egyik részére a tárgynak a vélemények különböznek, hogy a mélt. főrendi táblának egy része a t.RRel a városi szerkezetet tágitani, a m.FőRR. másik része azt megszoritani kivánja, nem gondolnám, hogy mindjárt azon következés vonathassék, hogy vagy az egyik vagy a másik szerkezetnek a maga egész kiterjedésében okvetlenül meg kell állania, a tárgy még tanácskozás és a két tábla közti egyezkedés alatt van, és mig végkép bevégezve nincsen, mig tárgyalás alatt áll, ezen módositani és változásokat tenni lehet. Kijelentette az előttem szólott gróf ur, hogy ha most a kedvező alkalmat a városok elrendezésére nézve elmulasztjuk, nem lesznek talán jövő országgyülésen ismét olly kedvező körülmények,'s talán a mit most palliativ gyógyszerrel kivíni lehetett volna, akkor annak kivivására a jövő országgyülésen radicalis gyógyszerre lesz szükség. Minden tárgynak a világon két oldala van, és áll ezen régi közmondás, hogy a nagyon feszitett húr elszakad. Kérdem nem volna-e lehetséges, hogy épen azáltal, hogy a városi elrendezésben erősen tágitunk, hogy a jövő országgyülésen a dolog előmenetelét akadályoztatnók, és épen ezáltal eszközöljük azt, hogy az országnak lakosait az ügytől elidegenitjük ? Ugy hiszem, midőn itten tanácskozunk, egyesitett erővel kell a közczélra törekednünk, és igy a dolgot nem kell tűhegyre állitani.Ezen tárgy most a t.RRhez fog küldetni. A t.RR. azon ügyekezetöknél fogva,mellyel a közügyek elintézése iránt viseltetnek, a mennyire lehet, némellyekben engedni fognak, némellyekben,'s meg lehet talán a lényegesebb pontokban, előbbeni nézetüknél meg fognak maradni, és e részbeni nézetöket velünk annak idejében közlendik. A m. FőRR. ezen munkálatukat a t. RRnek ismét tanácskozás alá vevén, mennyire meggyőződnek a t. RR. által előadottak helyességéről, alkalmasint ismét némellyekben engednt fognak, és igy az országgyülési tárgyalások természete szerint addig fog folytattatni a két tábla között az egyezkedés,mig a végső megállapodás történhetik. Mindezeknél fogva nyilván kijelentem, hogy én nem teszem le reményemet azirán t, hogy ezen fontos 's az egész hazát érdeklő tárgyban hasznos törvényt viszünk haza. — Ezen édesen biztató remény élénk viszhangra talált a nmgu FőRR. gyülekezetében. — A következve felszólalt tagok többnyire gr. A. Gy ő mlga javaslata mellett nyilatkoztak, pártolván azonban némellyek b. M. l-i főispán fönebb előterjesztett inditványát is; sőt voltak, kik a semmi szavazatot adni-nemakarás elvétől elváltak 's véleményökkel ide járultak. — Némelly erre vonatkozó kijelentéseket 's egyéb kifejezéseket elemzőleg igy szólalt fel a nagymélt. táblának egy tagja : Előrebocsátom : nem levén szerencsém jelen lenni ezen városi szerkezet egész tárgyalásában, fentartom azon szabadságomat, hogy midőn ezen kérdés a második stadiumban fog a mélt. FőRR. előtt forogni, annak egyes pontjaihoz hozzá szólhassak. Nem kétlem egyébiránt én, ismervén a t. KK. és RR. mind belátását mind jó akaratát, másrészről pedig ismervén a m. FőRRnek is bölcseségét, hogy e tekintetben kielégitő törvény fog alakulni, és ezen reménynek nyomán 's ezen reményben alapulva, csupán csak a szavazat mennyiségéről kivánok ez uttal szólani. Mielőtt azonban ebbe bocsátkoznám, legyen szabad néhány észrevételt tennem az eddig hallottakra. Többen az átellenben ülő mlgos urak közől az elrendezéstől föltételezték a törvényhozási jog meg- vagy meg nem adását, t. i. nem helyeselvén azon elrendezést, mellyet a m. FőRR. többsége elfogadott, arra voksoltak : hogy a kir. városoknak épen semmi törvényhozási befolyásuk ne legyen. Megvallom, hogy ezen eljárás logicai következetességét felfogni nem vagyok képes; mert ha nem jó is azon elrendezés, melly itt terveztetett; de azt tartom, hogy ebből még nem következik, hogy épen semmi törvényhozási befolyás a kir. városi követeknek ne adassék, hanem legfeljebb csak az, hogy 16 voksnál kevesebb adassék; de azt,hogy semmi szavazat ne adassék, megvallom tulcsigázott argumentationak tartom, mert ha jó elrendezéstől föltételezik a törvényhozási befolyást,méltán azt lehet kérdezni,hogy olly jó-e a megyéknek elrendezése, hogy azoknak mostani tulbefolyása vagy monopoliuma az által igazolva van? Hallottam historiai alapot emliteni , és azok ellen, kik a 16 szavazatot megadták, azon indokokat forditani, hogy e szerint nincsen kivánságuknak semmi historicus alapja, mert hisz ha azon alapon akarnak haladni, nem 16 hanem 47 voksot kell adni; de én csak az e fölötti csodálkozásomat jelentem ki , hogy mikép használtathatik ezen indok épen azok által, kik semmi alapon nem akarnak indulni, és a kir. városokat még azon csekély befolyástól is meg akarjak fosztani, mel y historiai alapon nyugszik. Liberalis oldalról radicalis gyógyszerről hallottam említést tétetni ; megvallom , hogy az ujabb időknek szüleménye , hogy bal és jobb oldal létezik ; de hogy liberalis és illiberalis oldal létezzék , ez előttem uj szó , és most hallottam először diplomatice kimondatni, 's megvallom, hogy az iránt, vajjon a mai napon a liberalis oldal melyik volt, az-e, melly törvényhozási befolyást akar adni a kir. városoknak? — megvallom , hogy méltán kételkedem. (Tetszés a baloldalon). Mi a radicalis gyógyszert illeti; igen jól tudom , hogy ez némellyek kedvencz kifejezése ; mi engem illet, én a radicalis gyógyszert abban találom, hogy a hon érdekében működjem önmegtagadással, és alá rendeljem kedvencz eszméimet a haza érdekének, és az elérhetőt föl ne áldozzam az elérhetlen miatt. A mlgos főrendi tábla többsége is abban látszik helyezni a radicalismust, ezt bebizonyitotta akkor, midőn a haza boldogsága és az ország körülményei kivánták, hogy a nemesség az eddig gyakorlott előjogát másokkal megosztani kész, és illy lépésnek moralis hatása van, és az illy lépés maga idejében ha történik, szükségtelenné teszi a gyakran és sokak által említtetni szokott radicalis gyógyszert.Egyébiránt áttérve magára a kérdésre,mindenekelőtt azt tartom, hogy a képviseleti fogalomnak kell némileg praecisebb és nagyobb világosságot adni. Némellyek a képviselett fogalmat tisztán csak a számban helyezik, és azon basis szélességében, mellyben a választás mozog ; de megvallom, hogy én ezen számtól a képviseleti rendszerben szeretnék abstrahalni, és azon vélekedésben vagyok, hogy a képviseleti alkotmányban nem a számoknak, és nem respective a személyességek többségének, hanem az érdeknek kell képviselve lenni. (Tetszés). Azon indok, hogy a küldők akaratának kell képviseltetni, az pedig csak ugy képviseltethetik, ha a választás minél többek által gyakoroltatik, kelletinél többet bizonyit; mert ha ez állana, akkor azon országban, hol

a követek utasítással nincsenek ellátva, és hol a küldők akarata diplomatice nem is tudatik, képviselet egyáltalában nem lehetne. Vélekedésem szerint valóságos és helyes képviselet nem annyira a küldőknek sokaságától, mint inkább attól függ: vajjon a küldők és küldöttek közt van-e az érdeknek belső identitása? vajjon az illy választási rendszer biztositva van-e elegendőkép a megvesztegetés, a párt szellemnek egyoldalu működése ellen? Ha honunk körülményeit tekintjük, véleményem szerint jelen van azon idő, midőn a nemesség eddig egyoldalulag és egyedül maga által gyakorlott törvényhozás befolyásról lemondani a haza érdekében köteles; figyelmezzünk a század irányára, mellyben élünk! A mostani civilisatio egyáltalában csupán a különféle érdekek közti transactio,'s békes kiegyenlitések által eszközöltetik. Az illy epochában, midőn a földmüvelés érdekének az ipar és kereskedés érdekével ki kell egyenlittetni, szükséges hogy azok egymással karöltve munkálódhassanak; ennélfogva a nemnemes érdekének is szükség képviseltetni, szükség pedig olly mértékben, hogy az ő befolyásuknak meg legyen azon nyomatéka, mellyet méltán és teljes joggal igényelhetnek. Hallottam különféle jövendöléseket, hogy ha ezen munka nem fog sikerülni, és ha a kir. városokra nézve semmi intézkedés nem fog tétetni, a felelőség kit fog illetni? Ez mind bizonytalan, de annyi bizonyos, ha semmi történni nem fog, és ha azoknak véleménye fog győzni, kik a rendszer roszalása miatt semmi voksot adni nem kivánnak, akkor el fogunk 500 ezer polgárt tőlünk idegeniteni, csupán azért, mert olly munkálat fölött, mellyre nézve ezen 500 ezer embernek semmi befolyása nem volt és nem gyakorolhatott, a nemességnek két osztálya megegyezni nem tudott. Hazánk jelen állapotában nem tartanám a közérdekkel megegyeztethetőnek, hogy ennek kitegyük magunkat. Mindezeket összefogva arra szavazok: hogy a kir. városoknak 16 voks adassék, a felosztást a t. RRre biznám, miután abban változásoknak kellene történni; Liptómegye mlgos főispánjának inditványára pedig azt jegyzem meg, hogy az, véleményem szerint nem volna egyéb, mint idővesztés. Előre lehet látni, hogy a t. KK. és RR. sok tekintetben meg fognak vélekedésök mellett maradni, és a munkálatot visszaküldendik, 's ez alatt a szavazat kérdésére semmi sem történik. Ugy fog ez sokáig tartani, és mellette semmi nyereséget nem látok, 's ezért a mlgos ur inditváuyára nem szavazok. — Az ellenkező véleményüek szabadelmüségének kölcsönös méregetése körül fejlett ujabb vitatkozást nádor ő fensége mind az idő mind a tárgy fontossága tekintetéből egyedül csak a szőnyegen forgott inditványokra téritette vissza, 's miután a vélemények nyilvánultával többen a tárgyhoz szólni nem kivántak: végzésül m. gr. A. Gy. elől megirt inditványának elfogadtatását mondá ki, szintolly terjedelmes mint velős előadásában historiai adatokkal dúsan festve egyszersmind a városok hajdan 's közelebbkori viszonyainak kapcsolatát, mellyből világos, hogy ők nem ajándék, hanem jogszerü illeték gyanánt kapják szavazatukat, mellynek igazságos aránya nem kisebb figyelmet és lélekisméretes eljárást kivánt, mint magának a jognak megadása. — Már korábban mondottuk, hogy ezen ülésben az egész városi munkálat vizsgálata be lőn fejezve.

Megyei közlések.

⊙ Liptóbul. El nem gondolhatjuk okát némelly megyei levelezőink késedelmezésének; mit valóban sajnálattal vagyunk kénytelenek itt megemlíteni, minthogy a liptói, martz. 27én tartott rendkivüli közgyülés adatait is nem rendes levelezőnk tolla után, hanem más magán értesités nyomán közölhetjük csak. Az emlitettük gyülés rendk. volt, nem csak összehivatása természeténél, hanem még lefolytának minőségénél fogva is, először, mert rendkivül sok köznemes jelent meg, másodszor mert renden kivül még olly tárgyak is vonattak a tanácskozásba, mellyek ki sem voltak tüzve, minő a tisztujitás sürgetése; holott rendkivüli gyülés csak kitüzött kérdésekhez tartozik ragaszkodni. 'S ime ez kulcsa egyszersmind a megjelent köznemesség nagy számának, melly alkalmasint eleve tudta, hogy e kérdés meg fog pénditetni egy aljegyző által; noha némellyek ugy vélekesznek, hogy a nemesség adói tárgyalás ürügye alatt csődítetett be olly váratlanul. Adó! ez természetesen olly kényes tárgy, melly természet ellenileg megvillanyozza a liptói köznemesség vérét 's idegeit, 's igy nem is csuda, ha illy tárgynak, melly természetével sehogy sem egyezik, megbuktatására tódult volna. Egyátalán a megbuktatásra igen nagy kedvet látszanak mutatni e megye tőt nemesei, mert még a diplomaticus magyarúl-szólhatást is meg akarák buktatni ellenkező zajongásukkal. Igen, de mi volt hát azon adó, melly szőnyegre kerülendett! sem több sem kevesebb, mint az: hogy a nemzeti színházra megajánlott költségeket már valahára meg kellene fizetni, 's a jelen országgyülés költségei iránt is intézkedni. — A mi a tisztujitást illeti, noha novemberben annak országgyülés utánrai halasztása határoztatott, most azonban végzéssé lőn a főispánt megkérni, hogy még e tavaszszal tartsa meg a tisztválasztást. Egyébiránt a megye két követének, egyiknek 8, másiknak 5 héti szabadság-idő adatik az otthon mulatásra.

o—o Ugocsából. A martz. közgyülésnek legfőbb 's legörvendeztetőbb tárgya volt a magyar nyelv iránti kir. leirat. A RR örömmel 's hálával fogadták ezt, hálájokat külön feliratban is tolmácsolandók, de egyszersmind kérendik ő felségét, hogy a még meg nem érintett pontokra is kedvező választ adni méltóztassék. E megye rendei csupán az eszék-fiumei vasutat kivánják országosan biztositatni 5 percenttel. A zsidóknak sem emancipatioját sem polgárrá-lehetésöket nem pártolják. A verificatiót őrszékre kivánják bizni, fenhagyatván az országgyülésnek e kérdésrei eddigi gyakorlata. A megyei kihágásokat illető törvényben módosltást ajánlanak, jelesül kihagyandónak vélik a főispánra szabott hivatalvesztési büntetést, ha megbizottjai által szavazatot találna gyüjteni. E megye rendei ohajtják, hogy a szabadalmas községek képviseltessenek. Egyéb tárgyak nem birtak átalános érdekkel.

Külföldi hirek.

Spanyolország. M. Krisztina elérkeztével a politikai ügyek, úgy látszik, ujabb alakot kezdenek ölteni. Egy madridi levező irja, hogy már is több magántanácskozásokat tartott az özvegy királynő a miniszterelnökkel 's Narvaez tábornagygyal. Nézete szerint már idején van, hogy a kivételes állapot megszüntessék, 's az országgyülés ismét összehivassék. Ha netán a jelen cortessel nem lehetne boldogulni, el kellend azt oszlatni, 's uj választásokhoz fogni, melly esetben azt reménylik, hogy az ujon választandó cortestagoknál a kormány nyerend többséget. Arra is kiterjeszkedik az anyakirálynő gondossága, hogy a visszahatás színe elháritassék, 's a kormányzás némi népszerüségre szert tegyen. E végből úgy vélekedik, hogy Mazarredo tábornok, Narvaeznek vak eszköze, a cabinetből eltávolitandó, 's helyébe Serrano, vagy más népszerü férfiú léptetendő. Beszélik azt is, mikép Narvaeznek már annyiszor ajánlott lemondását elfogadni helyesnek találná az özvegy királyné, miáltal az volna bebizonyulandó, hogy mérséklés és szelidség politikája jöend napi rendre; holott eddig Narvaez tüzes és szigorú jelleme mindig a legnagyobb keménységet tanácslá, sőt ezt mintegy reá erőtette a kormányra. E két férfiú eltávolitása, reménylik, igen jó benyomást teend a cortesgyülésre 's a nemzetre, sőt lehetséges, hogy ez eszközlendi a pártok ingerültségének lecsilapitását. — Átalános bünbocsánatot még mindig emlegetnek, sőt e kivánságot egyenesen M. Krisztinának tulajdonitják, ki egyébiránt a jelen miniszteriumba nagy bizodalmat helyezni látszik. Ezen bünbocsánat iránti gyanitások már szinte idejét és napját is jósolják e nagy fontosságu cselekvénynek; azt hiszik t. i. hogy az april 27kén, mint Krisztina születése napján fogna kihirdettetni. Illy lehető általános engesztelődést nem legjobb szemmel néznek Párisban, mert jelen körülmények közt, attól tartanak, könnyen azon következtetést húzhatnák némellyek, hogy Franeziaországban is hasonlónak kell történni.

Cartagena lázadóihoz csatlakozott több haramiák és katonák elfogatván, a véritéletek kérlelhetlen szigorral hajtatnak véghez rajtok. A főczinkosok megszöktek, részint a városban lappangnak. Az alábbrendelt czimborákról azt irja Roncali tábornok a kormánynak, hogy a halálbüntetést meg nem érdemlik, mint csupán hitvány eszközeik a fölázadóknak.

Cartagena maga megadásának híre martzius 27én érkezett Madridba, miszerint csak azon feltétel alatt adta volna meg magát a város, hogy a királyné kegyelméhez folyamodhassék.

Don Augustin Arguelles halála nagy részvétet gerjesztett. Tetemét mindenféle polit. szinezetü személyek kisérék, tanusitandók a hódolatot, mellyet egy olly férfiu probák-állott becsületessége érdemel, ki életét kizárólag hona szabadságának szentelte. Igaz, Arguelles tévedett politikailag, de senkisem tagadja meg tőle a nemes és nagy tulajdonokat, 's magas tehetségeket.

Portugallia. Almeidában a lázadók még mindig jól érzik magukat, 's nem igen háborítatnak nyugalmukban. E mellett az ország minden egyéb részeiben olly tökéletes, szinte álmos csend uralkodik, hogy a lázadásnak jelenlétét senki sem hinné, ha a kormánylap néha nem hirdetné az almeidai várnak még be nem következett átadását. Ez igen különös, sőt furcsa állapot; csak annyiban igényel komolyabb fontosságot, hogy e mellett a kormányzás és igazgatás végkép elpangani látszik. Mert akármi iránt tétessék is kérdés a miniszteriumhoz, szárazan azzal felelget, hogy semmiről sem lehet intézkedni, mig a zendülés tart; igen, de épen e zendülés végleges elfojtására nem történnek erőteljes lépések. Végre mart. 24én megérkeztek az álgyuk, 's hiszik, hogy néhány jól irányzott lövés felköltendi a lakosságot a zendülők ellen, kik különben is csak a legszigorúbb felvigyázati szabályok által tarthatják meg katonáikat a várban. Már élelmiekben is szükség mutatkozik, mert csak éjjel csempezhetni be holmit a városba. Bizonyosnak tekinthetni, hogy a lázadási főnökök odavesznek. Hogy őket barátaik megmenthessék, hirnevök feláldoztával is lépést tőnek a királynénál, külön folyamodásban esedezvén, hogy a jelen minisztereket bocsássa el, mire a zendülők azonnal megadandják magokat. A királyné, roszul érezvén magát, el nem fogadá a folyamodvány áthozóját, Lavradio grófot, a király pedig röviden azt felelé, hogy az eddigi politikától a királynő el nem térend, miért is az átnyujtott esedezés tudomásul sem fog vétetni.

Almeidában az ostromlók ereje 600. gyalog, 150 lovas és több mint 100 álgyuval szaporodott. Mindamellett is a városbuli ki és bejárás elég háboritlan volt, ugy hogy eloség dolgában semmi fogyatkozást sem látott; mi több, néhány nappal előbb az ostromlottak kirontottak, 's a kormányi-hadaknak szánt kenyérrel és pénzzel terhelt kocsikat kifosztották.

A Cabral miniszteriuma elleni panaszok mindig hangosabbak lesznek. A korábbi miniszterek közől hárman kérvényt irtak alá elbocsáttatása iránt, mit a királyné elfogadni nem akarván, Ferdinand királynak nyujtottak be. A bibornok patriarcha is Cabral ellen van, de a királyné nem hallgat szavára. Ragaszkodását Cabralhoz általában gyalázzák.

N. Britannia Az évnegyedi státusjövedelem osztályzatai kedvező arányt mutatnak fel, a tavali ennek megfelelő évnegyedhez mérve; miszerint csak a vámokra nézve 350,000 font sterlingnyi növekedés bizonyul be, mi igen örvendetes tanuságul szolgál a kereskedés és ipar javulása iránt. Egész évre, összehasonlitva a tavali egész évvel, közel két milliónyi szaporodás vehető észre.

Dudley Stuart lordnak London városa polgárjogot adott, 's pedig tisztelete jeléül, mellyel a lengyelek ügyében tett nemes és fáradhatlan törekvéseit tekinti. Erre a ‚Sun' azt jegyzi meg, hogy e tett mind a londoni polgároknak, mind ő lordságának becsületére válik.

Graham miniszter, egyetértvén Ashley lorddal a nyári munkaidőt illetőleg uj törvényjavaslatot adott elő, melly azonban az ellőbbitől lényegesen nem különbözik, 's jelesül a 12 órai időt ismét magában foglalja. Némelly tagok, nevezet szerint Duncombe ur és Russell lord is a miniszterium ez eljárását a parliamentet gúnyoló bohóczjátéknak nevezék. Duncombe azonban reményli, hogy a gyárvárosokbani igazgatás mégis megtermendi idővel gyümölcseit, 's véget vetend a gyári asszonyok és gyermekek ezen rabszolgaságának. Sir Graham kérvényt is nyujta át tizenhat nagyobb gyárbirtokostul aláirottat, kik 30,000 gyármunkásnak adnak élelmet, 's 46,000 font sterling szegényi adót fizetnek évenkint.

A hastings-i parliamenttagi választásban a gabnatörvényellenes szövetség jelöltje Moore ur megbukott a conservativ párti jelölt Brisco ur ellenében, ki 511 szóval lőn megválasztva.

Alig érkezett meg Dublinba O'Connell, azonnal april 1jén a repeal gyülekezetben elnökölt. Elmondá, mi minden jót tapasztalt az angolok részéről Irlandra nézve, de ki is jelenté, hogy a választási rendszer megváltoztatására czélzó miniszteri bill ki nem elégitő rendszabály. Egyszersmind kitürésre, 's főleg csendességre, 's a törvény tiszteletére szólitá fel párthiveit, mi most inkább szükséges, mint valaha. April 15én kellend a birószék előtt megjelennie. Ő ugyan semmi kiméletet nem vár a kormánytól, azonban vannak, kik azt reméllik, hogy nem fogják őt bezárni.

Franeziaország. A következmra 146szóval 140 ellenében elhatárzá: hogy a hirlapbélyegi kérdés tanácskozás alá vétessék. Desmousseaux de Givré nem pártolá a bélyeg teljes megszüntetésének eszméjét, hanem inkább azt ohajtaná, hogy a bélyegbér alábbszállittatva megállapitassék minden tekintet nélkül a hirlap alakjára. Meghatározott bélyegbér mellett, véleménye szerint, az alak nagyobbitására nézve versenyeznének a hirlapok, holott, ha semmi bélyeg sem volna, küzdelem keletkeznék a komoly hirlapok 's a ledér röpirat közt. Anglia példája szerint kedvezésben kellene részesitni a nagy lapokat, mert Marat ‚népbarátja' nem léteznék, ha kényszeritették volna, hogy Monitteurt csináljon belőle. A bélyegnek teljes eltörlése azt szülte a borzalmak korszakában, hogy minden lap kis

alakban jelent meg. Azon szemrehányásokat, mellyek a jelen lapoknak a tárczai regények miatt tétetnek, igen érzékenyen veszi a J. des Débats, de azon észrevételt teszi a követurak ellenében, hogy az nem a hirlapok hibája, ha a közönség az unalmas kamraüléseket szinte untatóknak találja, 's ha szinte eltöröltetnék is a bélyeg, még ez nem szülendi meg a középszerü parlamenti szónokok kimeríthetlen előadásinak megkedvelését.

April 5én Párisban a protestans templomban fiatal embert fogtak el, ki Orleans hg. özvegyét gyilokkal fenyegette. Vizsgálat alkalmával az ember németnek, 's tébolyodottnak bizonyult.

Az ‚Univers' elöszámlálja a kérvényeket, mellyek az oktatási ügyben a papság kivánata mellett nyilatkoztak: eddig az aláirások száma: 15,230.

Montpensier hget Marseillebe várják, hol is a hatóság már 20,000 frankot rendelt egy az ő tiszteletére adandó ünnepélyre. A marseillei hatóság egyátalán most minden alkalommal iparkodik bebizonyitni az uralkodó ház iránti hajlandóságát 's ragaszkodását, hogy a Berryer ur kamrataggá lett megválasztásának rosz benyomását némileg feledtesse. A hg. mint az algiri táborzás egyik hőse jelenik meg, mire vonatkozólag testvére Aumale hg. már is elkészité levélben fogadtatását. Bármi terjedelmesen tudósit is más tárgyakra nézve Aumale hg. ezt röviden érinti illy szavakkal: Testvérem Montpensier hg, ki először jelent meg a táborban a mesunesi csatában egész nap az álgyuk tüzét igazgatá. Este azon szerencsében részesült, hogy több tisztek élén támadó rohamot tőn, 's arczán gyönge sebet kapott.

A másod kamrában bevégezték a borhamisitás iránti rendszabályok meghatározását, mellyek szerint nem csupán az ártalmas keverékekkel, hanem a vizzel vegyitett borok is a hamisitottak rovatába soroztatnak.

Aprilis 1jén a Commerce hirlap 317,000 frankért Tamisier és Martin Didier Delamarre uraknak adaték el. Az árverők közt volt a ‚la Presse' főszerkesztője Dujarrier ur ki 240,000, és Benazet és Etienne urak helyett Bayard jegyző ur, ki 316,000 frankot igért.

Dánia. Temetési ünnepélyt, minő a Thorwaldsené volt, sohasem látott 's tán nem is fog Koppenhága látni. A holttestet művészek vitték, 's a müakademia minden tagja, köztük az elnök-korona hg is jelen volt. Midőn a gyászkiséret az egyházhoz közelgett, egy oldalajtón a király és királyné is templomba mentek és helyet foglaltak. A koporsó bevitelekor a király fölállott és egy darabig elibe ment, 's midőn mellette elviteték, magát mélyen meghajtotta, azután a kisérethez csatlakozván. Ő magát tisztelé meg, korunk legnagyobb müvészét tisztelvén meg, 's mellőzvén az udvari szokást, miszerint a király senki temetésen sem jelenik meg.

Németalföld. Csütörtökön mart. 28kán épen éjfélkor, az önkéntes kölcsönrei beirások az egész országban berekesztve lőnek, és Hágába még azon éjjel futárok küldettek a fővárosokbul, a kormányt az utolsó perczig tett beirásokrul tudósitók, miszerint már szombaton az öszlet fölött itélhessen. A pénzügy-miniszter Van Hall apr. 2kán már közzé tevé, miszerint a beirások egész öszlete többre megy valamivel 126 milliónál, 's a király ujonnani részvétével 127 millióra van kiegészitve.

Svédhon és Norvegia. A norvegiai országgyülés — storthing — mondják jövő juliusban fog összehivatni, nehogy a svédhoni gyüléssel egy időbe essék; mert az uj király mindkettőt személyesen akarja megnyitni.

Orosz és Lengyelország. A zsidók országbuli gyakori kiszökdözésének megakadályozására az országtanács a czártól is megerősitett követk. rendelvényt bocsátott ki: „Azon zsidókat, kik törvényes engedelemlevelek nélkül vagy lejárt utlevelekkel a határon átköltöznek, ha valóságos orosz alattvalók, 's mint illyenek az országba visszahozatnak, határtisztjeink vegyék át, aztán pedig a helybeli kormányzóságoknak adják kezébe, kik velök a kiszökés és országfutás iránt fenálló törvény értelmében bánjanak, haszinte korábbi lakhelyeik, és a község, mellyhez tartoztak, tudva volnának is. E törvény szerint az illy szökevényeket, a nélkül hogy az ujonczokhoz lennének számitandók, hadi szolgálatba kell adni, ha pedig erre alkalmasok nem volnának, a büntetőmunkai társulatnak, a nélkül hogy községeikhez, ha ezek kérni találnák, visszabocsátni szabadna. Ha a nyilvános büntetőmunkákra is alkalmatlanok, nőikkel együtt gyarmatokul Siberiába küldendők."

Mexico. Veracruzból febr. 20káig terjedő hirek érkeztek, mik szerint a mexicoi kormány a követe által Londonban kötött szerződésekbe beleegyezett, 's igy az Angliával fenforgó viszálkodások ki fognak egyenlitetni.

Északamerikai egyesült státusok. A külügyek ministeriumát, melly Upshurnak a Princeton hajón történt halálával ürességbe jött, 's néhány hétig ideiglenesen a főügyvéd Nelson ur által volt betöltve, Calhoun ur vette át.

Társasági közlés.

M. academiai jelentés és felszólitás

(Reguly Antal m. acad. tagnak, jelenleg az Uralon nemzetünk rokonsági kinyomozása végett utazó hazánkfia ügyében) — Tudva van, mikép több magyar 's legtöbb külföldi historicus és nyelvbuvár a hunnokat és magyarokat azon nagy finn törzsökhez számitják, mellynek a lappok, finnek, esthonok, cseremiszek, csuvaszok, mordvinok, syrjänek, vogulok, osztyákok 'stb. mindannyi külön ágait teszik. — Miután miuden egyéb, u. m. mongol, török, semita 'stb. rokonság eddig győzőleg meg van czáfolva, és csak ez egyre nézve lehet még kérdés: fent nevezett hazánkfia elhatározta magát az éjszakot beutazni, 's a négy fal közt meg nem fejthető kérdésre a hely szinéről hozni meg nemzetének az elhatározó vég feleletet. — Öt semmi áldozat, uti fáradalom, a szokatlan éghajlat kénnyelmetlenségei, betegségek, édes övéitől és hazájától távollétel nem tartóztathaták, eröit már közel öt év óta csüggedetlenül e nemzeti feladás megoldásának szentelni; megtanulta azon földeken utazhatás, 's az ottani források használhatása végett a svéd és orosz, a rokonsági kérdés egyéb ágai kedvcért a török és mongol nyelveket; meg a lapp, finn és esthon nyelveket, a föld népével osztva meg ennek sanyaru életét; meg a cseremisz, csuvasz és egyéb dialectusokat, 's most Ázsia éjszaknyugoti vidékein az Ural alján tartózkodik a vogulok közt, hogy ezek, 's majd az osztyákok mármár enyésző nyelveiket is élő szájból magáévá tegye, 's e mellett ezen népek természeti és társadalmi sajátságaikat is, mikre eddig olly kevés figyelem vala, voltakép kitanulja. — 'S e roppant vállalatot Reguly Antal 1839. év nyarában, saját, vagy inkább szülői költségén kezdte meg, kiknek erejét minden elviselhető nélkülözések türésére elszánt lelkesedésében, tulbecslette. Már finn- és lappföldi vándorlásait nem fedezték szülőinek küldeményei, 's igy némi adóssággal terhelve lépett be a világ legdrágásabb városába, Sz. Pétervárába. Időközben győri prof. Maar Bonifácz ur tudósitván az academiát Reguly utazásáról és czéljairól, ezen intézet némelly tudományos megbizatásokkal tisztelte meg, azokhoz némi kisebb summákat csatolván. Reguly e részvét által is buzditatva és bátoritva, Ázsiában teendő terjedelmes nyelvészeti és ethnographiai vizsgálódásaihoz készült, 's nappal és éjjel általános nyelvtudományt 's történeteket tanult és buvárlott. De nem jöhetvén további segedelem az academiától, egy Pétervárt lakó földink hazatérést javaslott, melly tanácsot azonban Reguly határozottan visszautasitott. Mert azzal elesett volna a kérdés, mellyet ő élte feladásaul tüzött ki. Erre megjelent orosz academicus és statustanácsos Baer urnak egy czikkelye Regulyról a pétervári statusujságban, melly után egy gazdag orosz csakugyan hajlandó volt őt pártolása alá venni; de a segedelem nélkül idegen földön tengő hazafi büszke volt azt kérni, 's igy e forrás sem nyilt meg neki. Azonban haladt az idő, a pétervári rendkivüli drága élet 's a szülői kisded küldemények mellett az adósság nőtt, 's ezért a hazatérés szintolly erkölcsi lehetetlenséggé vált, a milly anyagi lehetelenség volt az urali út. Folyvást a hazából várva a hazai kérdés földerithetésére a költséget, egy második ajánlatot is visszautasitott, mellyel az ut kivihetésére megkináltatott; t. i. több pétervári academicus szándékozott az orosz cs. academiánál segittetését inditványozni, mellyre fényes kilátások voltak, de Reguly nem akarta — mi e végre mulhatlan szükség lett volna — tudósitásait ehez intézni, a magyar academiát nyilatkoztatván egyetlen természetes forumának. Egy harmadik (kölcsön) ajánlatot az ut megtételére szinte mellőzött, naponként fogyván reménye a hazából jövendő pártolás iránt, mig végre hirt vevén, hogy az academia folyamodására királyunk ő Felségétől segedelem érkezendik, az emlitett előlegezést a nemeslelkü Baertől elfogadta, 's 1843. october 9. Sz. Pétervárából kiindulván, elérte Ázsiát, hol a Sosva vize mellékén letelepedve, vogul studiumai között várja hazájából utóbbi sorsa elhatároztatását. Azóta érkezett Sz. Pétervárába mind a királyi segélyöszveg, mind pedig két academiai pénzküldet *) 's a pétervári academicusok közt a tiszteletre méltó Fraehn inditványára magányos aláirás nyittatott: de ezekkel is sem az ötöd félévi külföldön utazás 's mulatás alatt keletkezett passivumok leróva, sem viszszautja fedezve nincsenek, annál kevésbbé van ezekkel Tobolszktól Orenburgig tervezett vándorlása, 's még kevésbbé ennek a kaspiumi tengerig 's onnan a Fekete tenger éjszaki tartományai felé olly szükséges folytatása, lehetővé téve. — „Ide utazásom közben — igy ir ő az Ural keleti aljáról Baer urhoz — 's itt létem első idejében gyakran aggodalom és nyugtalanság fogott el, mellyet csak nehezen tudtam elfojtani; most azonban hideg vagyok 's eltompulva, 's egészen muhammed hitü: a fatum akarta igy, gondolom magamban, az ember ne törje fejét végzése fölött. Egy vigasztalást ismerek csak, 's ez a munka, ennek élek, olly eltökélve, hogy az elfáradás érzését nem ismerem, hanem nappal és éjjel halmozom rakásra az anyagot, fájdalom és öröm nélkül." — A dolog illy fekvés ben a magyar academia kisgyülése kötelességének ismerte, nehogy ezen, historiánk egy fő fontosságu kérdésére világot áraszthatható utazás félbe szakasztva, kivánt eredvények nélkül maradjon, Reguly Antal további 's hathatós segittetését az igazgatóságnak ajánlani; de ennek gyülése késöre esvén — az academia pénzerejének csekélysége pedig m ltán azon aggodalmat támasztván, hogy a talán rendelendő segedelem távolról sem fedezendi a már említett szükségeket is, az elnökséghez folyamodott, hogy ns Veszprém vármegyét, mellynek kebelében vette a jeles utazó származását, kérőleg felszólitaná: fogná pártul nem annyira ennek, mint a magyar történet és nyelvtudomány ügyét, egy mind kebelében, mind a többi ns megyékben megpendítendő aláirás által. Hogy pedig minden buzgó hazafi, kit nemzetének és nyelvének régi története és rokonságai érdekelnek, 's ki a tudomány és hazai dicsőség iránt érzékeny, valamint a két hazában elterjedett számos casinói, olvasó 's egyéb egyesület is, minél könnyebben járulhasson bármilly szerény áldozattal ez ügy előmozditásához: a jelen sorok által a tisztelt közönség adományzásra kéretik, a magyar és erdélyi hirlapok és folyóiratok szerkesztői pedig a felszólitás minélelőbbi felvételére, aláirási ivek megnyitására, a tett ajánlatoknak közmegnyugtatás, köszönet és buzditás okáért lapjaikban folytonos közlésére, a pénzeknek pedig időről időre a magyar tudós társaság titoknokához beküldésére hivatnak fel. *) — Nemzetünk lelkességétől, melly nem hagyandja magát a külföld által jeles tagja segittetésében megszégyenittetni, reményli már most a magyar tudós társaság, hogy kezet fogand vele ezen első ázsiai ut előmozditása és bevégeztetésében, melly nemcsak a tudománynak általában, hanem a magyar nemzet és nyelv történeteire különösen, olly fontos eredvényeket igér. Kelt Pesten, a magyar tudós társaság kisgyülésében, apr. 9. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

*) Az akademia küldeményei: 1841: 200 fr., 1842: 200 fr. 1843: 500 fr., 1844: 500 fr. conv. p.

*) A magy. academia tagjai közt megnyitott aláirás olly szerencsével folyt, hogy csak az ülésben jelenvoltaktól azonnal 160 fr. e. p. és 9 arany gyülne be. Az ajánlatok részletesb lajstromát később közlendjük.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti ujság. (30 sz.) ‚Korunk ügyei' rovatában közöltetik a ‚Rövid közjogi jegyzetek vagy reminiscentiák' II. és harmadik czikke. Előbbinek külön czime: Polgárzat és Religio mint hitvallás; másiké: Polgári állományok és kereszténység. Valamint a már közlött első, ugy e két jelen czikk is pusztán elméleti mezőn forog, igen kevés gyakorlati alkalmazással. Az egyiknek veleje abban pontosul össze: miszerint józan okoskodás fonalán világosan eljutunk oda, hogy politicának kelletén túl nem szabad a religioba avatkozni, 's azon ohajtást fejezi ki: vajha nálunk ne szolgáltatna okot a vallási különbség meghasonlásokra. A másik czikk pedig azt fejtegeti leginkább, hogy a lelki hatalomnak egészen más czélja és hatásköre levén, mint a világinak, ettől okosan elkülönözendő; azonban koránsem kell gondolni, mintha a lelki hatalom kezelőivel világi hivatalok 's világi javak kezelése össze nem volna egyeztethető, mert ők a földi javakat épen azon hasznok tekintetéből 's elismeréseül nyerték fejdelmektől 's nemzetektől, melly hasznokat a kereszténység a polgárzatokra elárasztott.

Jelenkor (30 sz.) Egy czikket olvasunk itt, melly szinte a nemzeti ujságban is van közölve, illy felirással: ‚A pesti javitóház.' Előadván a javitóháznak általános nem csak anyagi, de főleg erkölcsi hasznát a polgári társaságra, mondatik, hogy az eddigi ideiglenes pesti javitóházban igen helyesen alkalmaztatik a munka a szerencsétlenek nevelésére, azonban az oktatás még gyenge lábon áll. Felszólitatik tehát a két testvér város egy nagyszerü dolgozó- 's javitóház létesitésének pártolására, melly első alapittatásán tul semmi további segélyt nem igénylene, mert önmagát fogná kitartani; sok henyének, ki most munkát nem talál, foglalkozást adna, 's főleg az elhagyott, utczán kóborló gyermekeknek emberekké nevelésére igen üdvösen hatna. A terv mindenesetre ollyan, melly minél hőbb pártfogást, 's minél hamarébbi valósitást érdemel.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

9080. Pozsony városa tanácsának felirása szerint, néhai Cservinka Ferencz volt takácsmester hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 10kére tüzetvén ki, perggondnokul Schaetzl Endre tiszti alügyész neveztetett. Költ böjtmáshó 5én 1844.

10904. Árva vármegye törvényszéke Fraid Márk alsó-kubini szappanos hitelezőinek csődületére f. é. junius 10dik napját tüzvén ki határidőül, tömeggondnokká Radlinszky Jánost, perügyelővé pedig Varzely János hites ügyvédet nevezte ki. Költ böjtmáshó 19én 1844.

12393. Baranya vármegye törvényszéke felirása szerint, Fried Ignácz Mágócs mezővárosi izraelita kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 10re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Ország Lajos eskütt, perügyelővé pedig Pribék Károly tiszti alügyész neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

11419. Pest városa tanácsa jelentése szerint Neumayer Tódor hitelezőinek megjelenésére f. é. junius 17ik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnokká Burgmann Károly, perügyelővé pedig Széher Mihály hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtmáshó 19én 1844.

Csődszüntetés.

13102. Tolna vármegye törvényszékének jelentése szerint, Kallenberger János bonyhádi sütőmester hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

Kötelezvény-semmisítési hirdetések.

12848. Szerém vármegye Christoph Ferencz illoki uradalom ügyésze folyamodása következtében bizonyos 1843. évi julius 26án 3500 v. ftról kiadott, 's néhai Bellovits Vuja bessenovi lakost követőleg, nemes Baits Péter és István 's Radoszavlyevits Miksa mitroviczi lakosokat pedig szenvedőleg illető, már kifizetett, de a mondott követelőnek meggyilkolása alkalmával elveszett kötelezvénynek megsemmisitése országszerte hirdettetik. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

12850. Győr városa tanácsa König Koppelmann és Sommer Farkas szigeti zsidókat követőleg Lukács József és Rozáliát pedig szenvedőleg illető, 1828ik évi febr. 20án 572 v. ftról 13 kr. kiadott, 's ugyanazon évi februar 27én 462ik szám alatt betáblázott kötelezvény mostani birtokosának jogai bebizonyitása végett kitüzött f. é. martius 15től számitandó egy évi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti: hogy annak siker nélküli lefolyta után a kérdéses kötelezvény megsemmisitetvén ki fog táblázlatni. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

4335. Gróf Csáky Zsigmond, kinek holtartózkodása nem tudatik, az ellene Oesterreicher Farkas által 260 db arany 's járulékai iránt inditott váltóügynek tárgyalása végett f. é. majus 25ik napján regg. 9 órakor az alulirt Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Ha panaszlott ezen határidőre meg nem jelenne, vagy ügyviselőt nem rendelne, gondnokául Csolnoky Imre váltóügyvéd ezennel kineveztetik. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi april 9én tartott üléséből.

Eislitzer Dáv. panaszlottnak holtartózkodása nem tudatván, neki Heimler Ábrahám által ellene támasztott ügyben a váltótörvénykönyv II. r. 214. §. rendeletéhez képest, a sopronyi e. b. Váltótörvényszék előtti megjelenésre 1844dik eszt. majus 6ik napjának reggeli 9 órája határidőül kitüzetik, 's meg nem jelenése esetében Szarka Károly váltóügyvéd hivatalbeli gondnokának kineveztetik. Költ Sopronyban a kir. Vtszék 1844. eszt. april 4én tartott üléséből.

(*85) Az aradi kir. vt. szék részéről a kegy. kir. utasitás 22ik §ánál fogva ezennel hivatalosan közhirré tétetik: — hogy egyik irnokság — eddigi hites irnok Paulovits János közjogi ügyvédnek mainapon történt lemondása által — megüresedett, — az üresség be jött irnokságra, melyhez évenkint 350 pengő forint fizetés van kapcsolva, folyamodni szándékozók mától számitandó hat hét alatt kellő bizonyitványokkal ellátott folyamodásukat a kebelbeli iktatói hivatalnál benyujtani tartoznak. Költ Aradon apr. 2. 1844. 3—3

(*91) 1—3

Lakváltoztatási és mű-jelentés.

Van szerencsém az igen tisztelt közönségnek és különösen pártfogóimnak tudtokra adnom, miszerint sokszori fölszólittatás következtében, előbbi lakásomat más, a fogorvosi gyakorlatra egészen alkalmassal cseréltem föl. Távol attul, hogy azok fogásait utánoznám, kik szakadatlan hirdetésekben mindig uj találmányokkal dicsekszenek, 's az illy magokrai figyelmeztetés által a közönséget édesgetni vélik, inkább azon hiedelemben vagyok, hogy az illy fogások a valódi müvészetet lealacsonyitják, 's hogy a mütételeknek önmagoknak kell magokat ajánlaniok. Midőn az igen tisztelt közönségnek, melly engem fellengős jelentések nélkül is bizalmával megajándékozott, legforróbb köszönetemet nyilvánitni el nem mulaszthatom, egyszersmind olly biztositással ajánlom magamat, miszerint minden ujat, mi csak a szájbetegségek- és mesterséges fogak behelyezésénél legjobb sikerünek bizonyult, használni fogok, egyszersmind nálam, a köztetszéssel fogadott angol ásvány-fogakat dús választékban megkaphatni, mellyek mind egyes fogakul, mind egész fogsorokul különösen alkalmazhatók, és mellyeket eddig a mesterséges fogaknak még egy faja sem mult fölül, miért is az igen tisztelt közönségnek teljes joggal ajánlhatók.

Ifj. Löffler, fogorvos.

lakik mostantul fogva a józsef- és színházterekre sarkalló Muratyféle-szögletházban, az első emeletben.

(A rendelő órák naponkint 9től 12ig és 2től 5ig tartanak.)

(*83) **Haszonbérleti hirdetés.** 3—3

Tekintetes Pest vmegyében Pesttől négy órányira fekvő vasadi pusztabeli azon részek, mellyek tettes Fáy Károly, és ngos báró Puteány Sándor urtól méltóságos gróf Zichy Ödön ő nagysága által megvásároltattak, akár együtt, akár különösen az alólirt szállásán (Pesten szénpiaczon két töröknél) árverés utján f. 1844ik évi aprilis 20ik napján a rajta lévő épületekkel együtt a többet igérőnek f. évi Szentgyörgy napjától kezdve három, vagy több évre haszonbérbe fognak kiadatni. — Mire a bérleni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva a fenkitett időre meghivatnak, egyébiránt pedig a szerződések feltételei alólirtnál előlegesen is megtekinthetők. Pesten 1844. évi mart. 31én. Jelenffy Ágoston mint méltóságos gróf Zichy Ödön ő nagyságának teljeshatalmu meghatalmazottja.

(*90) **Hirdetmény.** 1—3

Főmlgu Eszterházy hg lovászmesterí hivatala részéről közhirré tétetik, hogy f. 1844. évi april 29én 11 órakor Bécsben a Rennweg nevezetü elővárosban lévő hg Schvarzenberg-féle palotában 33 ozorai-ménesbeli lovak, majus 8án pedig Máriahilf elővárosban lévő hg Eszterházyféle palotában 16 db eredeti angol telivér az Eszterházy-ménesből, árverés utján a többet igérőknek, az igért ár azonnali letétele mellett, eladandók; a venni-szándékozók a fenkitett helyekre és kitüzött határnapokra illően meghivatnak. Sprenczl János, urad. kormányának kiadója.

(*84) Ns Tolnamegye által a f. hó 15dik napjára kitüzött évnegyedes közgyülés, és az ezt követő törvényszékek végett, a tolnai szeder-selyem-egylet kénytelen ezuttal közgyülését majus 13ik napjára halasztani, melly napnak reggeli 10ik órájára a t. cz. részvényes urak tisztelettel hivatalosak. Szegszárdon april 6ik napján. Elnöki rendeletből

Stann Ferencz egyleti jegyző 3—3

(*81) **Ovás.**

Sztankovics Mária és Frohman Vilmos hitestársak, bizonyos, még 1815. april 22kén általam kibocsátott, és néhai Sztankovics Ignáczra intézvényezett tiz rendbeli váltók mellett, noha azok iránt minden kötelezettségből kitisztultam, ellenem ármánykodnak. —

Óvok azért mindenkit, nehogy azon váltók felett nevezett hitestársakkal valami alkuba bocsátkozzanak; és egyszersmind mindenkivel tudatom, hogy sz. kir. Buda fővárosa előtt ellenök ugyanez érdemben a perem folyamatban van. Pesten april 9én 1844. Mayerfy Xav. Ferencz.

(*92) **Gabona árverés fog tartatni**

A kir. közalapitványi bánsági javak kerületében, f. 1844ik évi majus 7én Csákován, a részszerint Csákován, részszerint Nagy-Kövéresen fekvő 3400 p. mérő kukoriczára. — Majus 9én, a temesvári Józsefvárosban lévő kasznári lakban, részszerint Temesváron, részszerint Csákován fekvő 3600 pm. tisztabuzára; — 8500 pmérő kétszeresbuzára; — 1480 pmérő árpára; — 7480 pmérő zabra; és 150 pmérő kölesre. — Julius 2án pedig, ismét Csákován, szinte 3400 pm. részszerint Csákován, részszerint Nagy-Kövéresen fekvő csöves kukoriczára.

Melly árverések, a szokott bánatpénzek megkivánása mellett, mindig pontban délelőtti 9½ órakor fognak kezdődni. 1—3

(*87) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik, hogy a tokaji kincstári uradalomhoz tartozó tokaji, tarczali 's mádi kir. szőlőkben 1841ik évben termett 27 átalag 5 puttonos, és 23 átalag 4 puttonos asszuborok f. évi april 29ik napján Tolcsva mezővárosában az ottani kincstári számtartói laknál tartandó közárverés utján, készpénzfizetésért eladatni fognak. A venni szándékozók a borokat a tolcsvai kincstári pinczében az árverés előtt megkóstolhatják. Költ Budán april 3. 1844.

Geibel Károly könyvboltjában Pesten 's általa a haza minden könyvárusinál kapható:

A Selymészet kézikönyve,

vagyis népszerü utmutatás a szederfák ültetése, ápolása, és selyemhernyók tenyésztése ügyében. Irta Kunoss Endre, a selymészet tárgyában ns Fejérmegye által kinevezett küldöttségnek 's a fejérmegyei szederfatenyésztő társulatnak választmányi tagja. 1843. Ára boritékban velinpap. 20 kr., nyomtató papiron 16 kr. ezüst.

☞ A szederfakezelés és selymészet idejének közeledtével, népnevelés és közipar előmozditása tekintetéből is figyelmébe ajánljuk e munkácskát a selymészeti társulatok tagjainak, 's alattvalóik és illetőleg polgáraik boldogságát szivükön viselő földesuraknak és hatóságoknak. 1 3

(*86) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a diósgyőri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő királyi 's egyéb haszonvételek u. m.:

A diósgyőri uradalom részéről:

1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos 's heti vásárok jövedelme.

2) Diósgyőrött a pálinkaház, 's mészárszék jogai, ide tartozó épületekkel, 's földekkel együtt.

3) Kis-Győrben 's mocsolyási telepitvényben, ugyszinte

4) Bábonyban a mészárszék és korcsmáltatás.

5) Mező-Keresztesen a vásárjövedelem.

6) Kis-Győrben a mély völgyön találtató kő- és pálakő-bányák, és

7) Mező-Kövesden a vásárjövedelem.

A tokaji uradalom részéről:

1) Kis-Tokajban a korcsmaház.

2) Tarczalon a piaczkorcsma.

3) Tisza-Ladányban két,

4) Timárban szinte két száraz malom jövedelmei.

5) Rakamazon 276²⁄₁₆ h. kender, 484¹⁄₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³⁄₁₆ kaszás rét.

6) Tisza-Ladányban 197¹⁴⁄₁₆ hold szántóföld, 210²⁄₁₆ hold kukuriczaföld, és 212¹⁄₁₆ kaszás 2ik osztályu, 's 586⁸⁄₁₆ 3ik osztályu rétek, végre

7) Timár határában lévő 37⁷⁄₁₆ h. szántóföld, és 548³⁄₄ kaszás rét.

1844ik évi november 1ső napjától hat, és illetőleg három évre, sőt az 5ik és 7dik pontban foglalt földekre nézve a lefolyó urbéri tagositó per befejezése miatt egy évre, közárverés utján, melly a diósgyőri javadalmak iránt Miskolczon f. év majus 4én a miskolczi praefectoralis épületben, a tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30kán 's következő napjain a tiszttartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele, és egy évi haszonbérrel felérő biztositék bemutatása mellett olly hozzáadással uj haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a földek kisebb, az egyének erejéhez mérsékelt részletekben árverés alá bocsáttatni, és a helység előjáróinak ajánlatai csupán személyökre, nem pedig a község nevében is fognak elfogadtatni, a vám és vásárjövedelmek bérleteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye lévén, ezeknek kellékeiről, valamint más árverési és bérleti föltételekről a diósgyőri főtisztí, 's illetőleg tarczali tisztartói hivatalokban bővebben értesülhetnek, az illető bérleni szándékozók. Budán aprilis 3án 1844.

(*80) A szegszárdi k. alapitványi urodalom részéről közhirré tétetik: hogy f. e. april 29kén fensőbb rendelet következtében, Szegszárdon a tiszttartói hivatal irószobájában reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés utján e következő haszonvételek három évre f. é. novemb. 1ső napjától kezdve bérbeadandók; u. m.:

a) Az öcsényi határban levő ugynevezett borrévi korcsma, tulajdon bor és pálinka méretés jogával.

b) A szegszárdi zsidó-vendéglő tulajdon bormérési joggal.

c) A szegszárdi heti vásárjog.

d) A szegszárdi országos vásárjog.

e) A gráboczi vadászat.

f) Az öcsényi határban az ebessi és guroviczai vadászat.

g) A szegszárdi hegyes erdei vadászat.

h) Pióczaszedés a szegszárdi határban.

i) Pióczaszedés Pestmegyében kebelezett Faisz helység határában.

Melly árverésre a bérleni kivánók bánatpénzzel ellátva, a fentebb irt határnapra illendően meghivatnak. Költ Szegszárdon mart. 28án 1844. 3—3

(*88) **Hirdetés.** 2—3

A csatai kir. közalapitványi birtokhoz tartozó kir. haszonvételek közől Csata helység határában a vadászati jog, ugyanazon 's G.-Mikola helyen összekapcsolt halászat a Garam folyóban; — Garam-Mikolán a vendégfogadó, ugyanott egy urodalmi ház bolti joggal f. évi majus 11én Csatán a kasznári lak irószobájában szokott reggeli órákban a legtöbbet igéröknek három évre árverési uton bérbeadatni fognak. Mi olly hozzáadással tétetik közzé, hogy az uj bérlet 1844ik év mindszenthava 1ső napján kezdődik: a többi feltételek helyben akár mikor előlegesen is megtudhatók. Költ Csatán april 7én 1844.

(*89) **Árverési hirdetés.** 2—3

T. Arad vármegyében kebelezett lőkösházi pusztán, nevezetesen pedig a Vásárhelyi-örökösök hodályánál e f. 1844 évi majus 13án és utána következő napjain nyilvános árveréssel el fognak adatni az egész ménes, valamennyi birkák, hizott és jármos marha, gulya, hámos lovak, és különféle gazdasági eszközök.

A gőzösök **indulnak**
Pestről, Pozsony és Bécs-felé
naponként 7 órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is terítvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. apr.	16.	pesti mérő	105—126	70— 80	63— 70	50— 55	50—52	66— 72
Komáromban	„ martz	15.	pozs. mérő	70— 73	55— 57	— — 46	— — 34	— —31	— — 44
Szegeden	„ „	30.	„ „	62— 64	48— 50	— — 40	— — 30	— —35	— — 40
Baján	„ apr.	9.	„ „	43— 60	31— 35	— — 31	— — 25	— —25	— — 33
Miskolczon	„ martz.	13.	„ „	— — 60	40— 42	— — 35	20 — 30	— —20	— — 26
Temesvárott	„ „	29.	„ „	57— 74	40— 46	— — —	30— 35	— —30	35 — 36
Pozsonyban	„ apr.	12.	„ „	72— 96	— — —	52— 62	40— 44	40— 43	— — 55
Nagyszombatban	„ „	12.	„ „	88— 95	— — —	52— 57	35— 41	32—35	— — —
Győrött	„ „	2.	„ „	64— 66	44— 46	— — 47	— — 35	— — 32	41— 43
Mozsonyban	„ „	11.	„ „	66 - 108	— — —	52— 66	34 — 46	36—41	45 — 60
Sopronyban	„ martz.	11.	„ „	90— 92	— — —	60— 62	46 — 48	40—42	56— 58
Pécsett	„ „	9.	„ „	60— 62	40— 42	— — 32	— — 32	28—30	32 — 35
Beszterczebányán	„ „	16.	„ „	90— 98	— — —	55— 63	47 — 52	26—34	50 — 65
Veszprémben	„ „	15.	„ „	— — 70	— — 55	— — 40	— — 38	— —25	— — 37

Pénzkelet.

Bécs, apr. 13án 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 —
1 pcent. „ „ „	— 100 3/4
3 pcent. „ „ „	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	— 329 —
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1626 —
Eszterházy-sorsszám	— 57 7/8
Császári arany	— 102 1/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. apr. 15. reggel: 11' 5'' 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

32. PESTEN, 1844. SZOMBAT, aprilis 20.

Megjelenik e politikai, tudományos] és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek X. (Belföldi közlekedés.) — Szózat a nemzeti színészet ügyében II. — Fővárosi hirek és események. — Névváltoztatás. Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: az aprilis 15ei elegyes üléshen felolvasott kegy. kir. levél, — 's az april 16. 17. 18kai kerületi és országos ülésekről. — Megyei 's más vidéki közlések. Pest megye rendk. közgyülése (a vallás tárgyában érkezett k. kir. leirat végett.) Zalamegyei közgyülés. Sz.-fehérvári levél (főpapok jótékonysága.)

Spanyolország (Hirek miniszterváltozásról. — Ingerültség Marocco ellen. Uj rendőrség. Barcelona állapotja.) — Nagybritannia (Irhoni választó-rendszer. Sir. J. Graham gyárbillje. Londoni tüzvész. Hajótisztségi változások. Amerikában talált épitészi rajzok.) — Franczia ország. (Választási készületek Párisban. — A török-hithagyottak iránt. Kőszén-bányászok zendülete. Franczia követek magok-tartása keleten.) — Németalföld (A király proclamatiója.) Belgium (Német bor és selyem-árunak csökkentett vám melletti behozatala megszünik.) — Törökország (Porta igérete a török-hittagadói ügyben.) — Görögország (Leendő miniszterium.)

Társulati közlések: Első jelentés a Reguly Antal urali utjára a m. t. társaság titoknokához befizetett segédpénzekről. Ipar-egyesületi közlés. Aláirási felszólitás „a magyarországi ágostai és helvéthitvallásuak egyh. és tanulmányi hivatalainak közönséges Névtára“ czim alatt kiadandó munkákra.

Felszólitás b. Wesselényi Miklóstól.

Hol lesz már határa a szláv országnak?

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Megbukott pálya. (Fővárosi esemény, rajzolva Pálffy Alberttől — Vége.) Elegy.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april 20. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

X.

Belföldi közlekedés.

Valamig általanos volt azon hiedelem, mellynek következtében egyoldalu nézetek után, legtöbbnyire csupán a közlekedési eszközök teherhordási hathatóssága felszámitgatásával, más egyéb nem kevésbbé tekintetbe veendő körülmények mellőzésével, a közlekedési vonalok épittetése, a belefektetett tőkének kamatozásával bő nyereséget hajtani állittatott, mindaddig a közvélemény is illy irányban volt értesitve: Magános részvény-társulatok jobban belátják a közjólét érdekeit, világosabb felfogásuk van annak hiányiról, mert magános érdekeik azonosok a közönségével, szünetleni foglalkozásuk több alkalmat nyujt azok megismerésére 's a hiányok felfedezésére; a nagy vállalatok munkásságát czélszerübben kezelhetik, hasznosabban igazgatják, mert közvetlenül érdekelvék általa, mint a különben is sokféle gondokkal elfoglalt felsőbb igazgatás, mellynek azonkivül is közvetlen érdeke a vállalatok kivitelében ugy sincs, a rendszeres szigorú, gazdaságos felvigyázathoz 's ellenőrködéshez vagy nem ért, vagy rá nem ér. A vállalatok közől csak azok érdemelnek létesitést, mellyek a befektetett tőke kamatait megtéritik; azok, mellyek nem, veszteséggel járnak inkább mint sem haszonnal, mert a tőkét jövedelmezőbb vállalatokra lehetett volna fordítani, annál nagyobb a haszon, minél nagyobb kamatokkal jövedelmez a tőke — magánosok haszna azonos a közjóval—mert a magánosok öszvete a nemzet maga. Ezek valának eleinte a szemlészkedők nézetei 's álokoskodásai, mellyekkel a közvéleményt magok részire hóditgatták.

Azonban a félrevezető okoskodások gyengéi nem soká napfényre jöttek. Kitünt, hogy a költségek rendesen felülhaladták az előre kiszámitott tervezgetéseket, a szállitási mennyiség, a kamatok,'s minden egyéb, mi haszon lett volna, jóval alább maradtak a várakozáson,'s e részben előbbutóbb önkárukkal el kell ismerniök a mély belátóknak, hogy csalatkoztak,'s illynemü vállalatok vezetéséhez távolról sem értenek többet, avagy közel sem annyit, mint a magános érdekek csillogó reményitől meg nem vakitott, 's hozzáértő részrehajlatlan férfiak tanácslásai által felvilágositott felsőbb igazgatás. Kitünt, hogy a felhozott szemlészeti alapelvek mellett, hacsak csalatkozásból nem, soha semmi nagyszerü vállalat nem létesülhetett volna, sem idővel nem létesülhetne; hogy legtöbb nagyszerü vállalat a rendes kamatokat be nem hozza, mégis a közjó előmozditására felette hasznos hathatósággal birnak; hogy a magánosok magok részire téritgethetik a közhaszon nagyobb részit, 's midőn a magok hasznát elősegitik, azzal könnyen a közjónak árthatnak; magánosok haszna nem ugyanazonos a nemzeti közhaszonnal 'sat.

Meg kelle tehát változni a régi elveknek, 's meg is változtak azok, de most sem annyira a közjó mint a magános haszonkeresés érdekiben 's a kereskedési rendszer követeléseihez idomitva. Már most az eddigiekkel ellenkezőleg illyforma vélemények hangzanak:

Közvállalatokat, közhaszonra, közköltségen kell végrehajtani. Igazságos és méltányos, ha mind három együtt jár, hanem vajmi igazságtalanná 's méltatlanná válhatik igen könnyen, ha megállapittatván a végrehajtandó közvállalatok, azoknak közköltségen leendő létesitése elhatároztatik 's végre is hajtatik, de nem a közhaszonra hanem magánosokéra vagy különösebben egyosztály számára, a kereskedésnek minden más szorgalmi ágak felibe emelésire, annak egyedárusi szellemében. Mert ki tagadhatja, hogy a kereskedésen kivül is kell lenni valami közhaszonnak,'s e tárgy felett elmélkedni legkevesbeknek jut eszökbe.

Azért is, a kereskedési rendszer egyedárus szellemében vasutak terveztetnek mindenfelé. Igen természetes. Mert a vaspályáknak nem veheti hasznát mindenki, minden időben, mikor akarja, és igy azok használata leghathatósabban mozditja elő az egyedárusságot. Hatásuk mindig és mindig csupán a teherhordás könnyebbülése szerint számittatván, minden más egyéb tekintetek mellőzésével, a közvéleményt félrevezető okoskodásokkal lebékózva tartani könnyen sikerül.

Eltértek attól is, mintha a közvállalatok hasznait a kamatokon mutatkozó nyereségből kellene itélgetni, 's valamint előbb e tant, a kereskedési rendszer pártolói támogatták leginkább, mig szemeiket önkárukon tett tapasztalásaik fel nem nyitották, úgy most kik hirdetik inkább mint ők? természetesen a magok hasznára's a magok értelmében; melly most már ide megy ki: a közvállalatok hasznait nem a kamatokon mutatkozó nyereségből kell megitélni, hanem a kereskedés nyereségeiből; a kereskedés közhaszon; nemzeteknek nem a kamatokon mutatkozó nyereségre kell nézni, hanem az általános nemzeti érdekekre; természetesen odaértve, hogy az semmi más nem lehet mint kereskedés; egyedül kereskedés hozhat jólétet, gazdagságot, müveltséget a nemzetek közé, a felsőbb igazgatásnak ne legyen semmire másra gondja, csupán a kereskedés előmozditására, azzal együtt a népek boldogsága és müveltsége önként magától megérkezik és előbbre halad. Mind ez, igen egyszerüen foly egymásból, szép és kivánatos, — ha igaz.

Minthogy azonban, tagadhatlanul vannak nagyszerü vállalatok, kivált a nemzeti figyelem minden gondoskodásitól eddig nagy részben elhagyatott hazánkban, mellyek növekedő szüksége naponkint végtére elviselhetetlen súlylyal nyakunkra nehezül, millyenek az árvizek pusztitásai, 's ezeknek eleit venni míg idő van rá, a nép általános boldogságát igazán szivén viselő felsőbb gondoskodás egyik főfeladatává tette, 's itt ugyan nem a kamatokon mutatkozó nyereség, hanem valósággal már magában a veszély elhárítása nagyobb nemzeti haszon, mint minden eddig szóba hozott vasutak tervezgetései; ezenkivül: mintegy ezer négyszög mérföldnyi termékeny térföldnek vizártól leendő mentesitése egyszerüleg csupán a megszabadított föld árával a költségeket legalább tizszeresen visszatéritené, a kamatokat pedig a megszaggatott közlekedés helyreállitásával 's mintegy három millióval többre szaporodható népesség évi munkás szorgalmával hasonlithatlanul jövedelmezőbben hajtaná be, mint akármi más képzelhető vállalat — ez irányban a közfigyelem külkereskedési csillogó reményekkel vonatik félre,'s a valóban nemzeti közhasznu munkálatok végbevitele iránt alaptalan kétségek támasztatnak. A vizek szabályozásai sokba kerülők, kétséges kimenetelüek — a belföldi közlekedés helyreállitására megkivántató csinált utakhoz nincs anyag.

Lássuk egyrészről, mit nyomnak a felhozott ellenvetések; másrészről: biztos alapokra épültek-é külkereskedési reményeink, úgy a mint képzeletünk álomjátékiban mutatkoznak.

A vizi szabályozások kétes kimenetelüek. Nemcsak kétes, hanem valósággal veszélyes kimenetelüek voltak mindeddig, 's azok is maradnak örökké, mig t. i. tudományos elvek után öszvefüggő rendszeres munkálatok alá nem vétetnek. Azon végiremehetlen rendetlenség, romlás, veszély, melly különösen honunk gyönyörü hajózható folyaminak tulajdona, nem annyira a természet kártékonyságának munkája, mint a tudományos elvek ellenére intézett czéltalan veszélyes igazgatások elmaradhatlan eredménye. Lehetett-é ve-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Megbukott pálya.

Fővárosi esemény.

(Rajzolva Pálffy Alberttől. Vége.)

Mérges ur, az érintett csekély szolgálatot illy nagy befolyásu barátjának örömest tette ugyan... mindazáltal nem titkolhatá el csodálkozását: mikép szorulhat meg pénz dolgában olly nevü iró, mint Lizai, midőn Pesten legalább hét, nyolcz könyvárus van, kiknek egyéb gondjuk nincs, mint az irókat fizetni.

— Hja barátom... mentegetőzék Lizai — a fővárost ismérned kell. Ezer alkalom, ezer inger a költésre — de mindezekről, ha akarod, reggel bővebben — most isten veled.

— Eh, mit sietsz még? Nem szégyenled magad, pesti fiatal-ember-létedre, illy korán ágyba menni. — Hisz alig van éjfél, — jer, még sok közleni valóm van.

— Velem?

— Bizonyosan.

— Tehát hamar.

— Hallod tehát, és csodálkozzál... Elhatároztam magam, hogy literator leszek.

— Lehetlen! — Hisz ez dicső! — Collegák leszünk.

— Ime kezem rá —

— Szivesen. Ezt szeretem — phantasticus életet fogunk vinni!

— Együtt fogunk érezni örömet 's keserüséget.

— Ha valamit irsz, én dicsérő birálatot adok felőle.

— Én pedig kölcsönben téged dicsérlek meg.

— Ez lesz ám az élet.

— Ha novellát irok, a mottókat verseidből szedem.

— Megénekellek egy ódában. — Epistoláimat hozzád czímezem... erre esküszöm. — Tehát áll a frigy. —

— Halálig! — egyesült erővel hiressé teendjük magunkat — felvergődünk, daczára az irodalmi aristocratiának.

— Egykor még saját lapunk is lehet — milly dicső élet lesz ez! mi ketten szerkesztők; ugyan minő czímet adjunk kiadandó lapunknak?

— Ez még kora kérdés... az idő meghozza azt is. — De addig! addig — az nagy kérdés. — Van ugyan havonkint husz pengőm — de e mellett egy kis honorarium csak megjárhatná.

— Ezen se busúlj — az az én gondom legyen; be foglak mutatni azon kiadók és szerkesztőknél, kik legjobban díjaznak. Egy lap van csak, hol mit sem remélhetsz. Ez évekre el van látva dolgozatokkal. — Hallom, hogy a jövő-évi farsangi és színházi tudósitások is már gyártás alatt vannak. — No de semmi... csak cseppen nekünk is, kedves Mérgesem, mert a literator-faj universal-genienek tartatik; most is alig tudtam megszabadulni, — a politicai lapok erővel Pozsonyba akartak küldeni; majd bizony én még országgyülési tudósitások firkálására adom magam! száraz vitatások regestrumával töltöm el a drága időt, melly a dal szentségének van feláldozva. Hát még hányan jöttek absentiumsággal megkinálni — sőt még egy királyi város választó polgársága apprehendálta is, hogy nem vállaltam el követségét. — Sehol a világon dicsőbb sorsa nincs a fiatal irónak, mint Pesten; mi vagyunk a közvélemény a megyegyüléseken, színházban, nyilvános demonstratióknál, sőt még a Pillwaxban is legnagyobb hősök vagyunk; — szóval: midőn elhatározád magad, hogy magyar iró légy, legszerencsésebb gondolat volt mindazok között, mik csak valaha agyadban születtek.

— Istennek hála, hogy igy van. — Pedig igen sokat kétkedém...,.

— Tehát még egyszer kezet ide... Éljen a frigy!... mi egymástól elválni sohasem fogunk.

— Soha! — Ugy légyen!

Kézszorítás, ölelés 's baráti csók pecsétlé az egyesülést 's mindketten nyugalomra távozának.

* * *

A napsugár első lövellete már ébren kapta Mérges urat. Sietve felöltözködék, 's a tegnap kapott látogató-jegyről felolvasá Lizai ur szállása számát. Ott azonban még minden csendes 's a kapu zárva. Azonban csenget, 's a kapus boszankodva nyit ajtót.

Épen dörmögni készült valamit — idegent látván, midőn a már fővárosi ügyességgel bírni kezdő Mérges a kapus egyik kezébe réz tallért, mint a kinyitás rendes taksáját, a másikba pedig a látogató-jegyet nyújtja, mellyre nyájasabb lőn emberünk, 's nagy kulcsokhoz szokott kezével sokkal ügyesebben bánik a vett tárgyakkal, mint várni lehetett volna.

szélyesebb eljárás vizek körül az eddig divatozottnál? midőn a külön hatóságok, tekintetbe sem vevén, nem is ismervén a folyam egész medrének mibenlétét, helyzeti fekvését, változásait, szabadon rendelkeztek azok töltögetéséről, sarkantyúzásáról, átmetszéseiről 's mindig a jelen veszély körülményeit nézve, azoknak szerző okait soha sem keresve, a jövőben bekövetkezhető nagyobb rendetlenséggel mitsem gondolva, még csak nem is gyanitva, a másoknak okozható károsodásokat tovább utasitva: gondoskodjanak magokról ők is, legtöbbnyire a legveszélyesebb orvosló szerekhez nyúltak. Illy eljárások mellett lehetetlen volt a szabályozásoknak nemcsak kétes kimenetelüeknek, hanem veszélythozóknak is nem lenni. Mi lehetett képtelenebb eljárás? mint a mellék folyamok rendezésein sükertelenül vesztegetni erőt és költséget, mielőtt legfőbb folyaminknak a Dunának és Tiszának még csak térképét is birhattuk volna, melly munkálatok csak a legujabb időkben végeztettek be. Azt mondjuk, dologértő szakférfiak tervei szerint hajtattak véghez a vizi munkálatok és felsőbb felügyelés alatt. Külszinnek elég volt, a mi volt — de hol és kik által képeztettek azon szakférfiak? ki szolgáltatott nekik módokat, eszközöket, alkalmat magok kiképezésére? ha volt is történetesen egykét jóra tanácsló, ki hajtott szavukra? 's tehetségében állott-é a felsőbb felügyelésnek a viszszás munkálatokat megakadályoztatni, helyes irányra intézni, birhatott-é e részben minden felvilágositó adatokkal és segédeszközökkel? Mindezeknek dúsgazdag eredményeit már most honunk terjedelme csak nem egy negyedrészinek, a legtermőbb vidékeken árvizek általi szerencsétlen pusztitásiban láthatjuk. Ha az ellenvetés illy körülmények által feltételeztetik, akkor megczáfolhatatlan.

Bizassék meg a vizek szabályozásával, egy, minden kivétel nélkül műértőkbül álló testület, melly tudományos ismeretei és tapasztalatival a vizi munkálatokat okszerűleg intézhesse; — akár előre nézünk, akár hátra, ezen kivül más mód nincs.

Ezen testületnek ne legyen egyedüli feladata az örökös tervezgetés, rajzolgatás, mert arra még egyszer annyi személyzet sem lehet elégséges, mint mennyi különben a munkálatok végrehajtásához kivántatnék, hanem a szükséges előkészületek megtételével, minden felesleges idővesztegetést mellőzve, tudományos rendszerrel 's alapelvek szerint magokhoz a munkálatokhoz fogjon. Igy a szabályozás kimenetele sem lesz kétes, a költségek is talán felényire leapadnak, 's a drága idő sem fog haszontalanul tékozoltatni.

Ha ezek megtörténnek, úgy a vizszabályozás biztosabb kimenetelü, 's kevesebb költségbe kerül, mint bármi más illynemü vállalat, 's minden más egyebek felett hasonlithatlanul több hasznot hajtó. Lehet, hogy ezen állitás vakmerőnek látszik, ámde gondoljuk meg, hogy olly szabályozásoknál, mellyeket műértő intéz, őt önmaga a természet minden lépteinél mintegy kézenfogva vezérli, a műtudomány abban áll, ha a természet kitanult törvényinél fogva ezen intéseket érteni és használni tudja, ezenkivül ugyanazon természeti roppant erő, mellyet fékezni akar, egyenesen 's közvetlenül vele együtt dolgozik, ugyanazon czélnak kivitelére; a műtudomány ismét abban áll, hogy ezen roppant erőt ne ingerelje maga ellen, hanem szövetségesévé tegye. Az előleges szabályozási tervezgetésekben ellenben kénytelen kelletlen előre ki kell jelölni az utat és irányt, mellyeken minden bizonynyal az elemek, mint birkanyáj, jobbra balra tetszésünk szerint hajtogattatni magokat nem engedik — ekkor azt mondjuk, a szabályozás nem sikerült. A másikra nézve gondoljuk meg, hogy az elháritott veszély, a bekövetkezhető még nagyobbnak eleit vétele, a viz hatalmától megmentett termőföld, 's a nagyhatásu természeti vizi közlekedés helyreállitása, mind ollyan nagyérdekü körülmények, mellyek semmi más vállalatoknál együtt és egyszersmind elő nem kerülnek.

Utaink készitéséhez nagy terjedelmü vidékeken hiányzik az anyag. Ennek is egyik főoka hajókázható folyamink rendetlenségei. Ugyanazon jótévő természet, melly a közlekedés alapvonalait a hajózható folyamok vonalai által meghatározta, gondoskodott arról is, hogy a szárazföldi közlekedés vonalaihoz megkivántató anyagot, a tartományok területén szerteszét lerakja. A folyamok hegyekből erednek és tápláltatnak, az onnét lerohanó zuhatagok nagy tömeg kő és kavics anyagot hordanak magokkal és azt elsőbben az anyafolyam medribe viszik. Ha az anyafolyam elég erővel bir annak továbbhordására, azt ismét tovább hempelygeti, velök a térföld alacsonyabb lapályos vidékeit feltöltögetvén kiegyenliti. Innét vannak a számtalan kavics-fektetek, mellyek később, termő kerti földdel vonódtak be, alólról pedig mélyebben ásatván, kavicsot rejtenek. Ez a csinált utak készitéséhez egy a legjobb anyagok közől. Honunk azon lapályos vidékein, hol az ut készitéséhez anyag hiányzik, a természet ezen jótévő munkásságát, az alacsony vidékeknek felemelését be nem végezhette, vagy azért mert a folyóvizek természetes futásának akadályoztatásával feltartóztatott, vagy azért, mert a vizekkel nem gondolás miatt az anyafolyam erejét elvesztette. De meg lehet az is, hogy az utkészitéshez megkivántató anyag épen azon lapályos helyeken találtatik, mellyeket mostan viz borit, vagy talán azoknak környékében. —y.

Szózat
a Nemzeti szinészet ügyében.

II.

Azon Szózatra, mellyet a Nemz. szinészet ügyében és érdekében, a ‚Világ' 26ik számában — férfias határozottsággal emelénk, a színigazgató — egy „Felvilágositás a Nemzeti színészet ügyében" czimü czikkelyével az időszaki sajtó mezejére kilépve, (l. Világ 28—29d. sz.) a nagy közönséget annyira felvilágositá; a kérdéses Szózatban általunk határozottan speculativ színigazgatási rendszerét annyira bevallá 's elárulá, hogy e tekintetben capacitationak már többé sem helye sem szüksége fen nem forog. — Mielőtt azonban a felvilágositás taglalatába bocsátkoznánk, fogadja a tisztelt szerkesztőség köszönetünket azon függetlenségeért, melly szerint a nemzet egyik tulajdonának, a nemzeti szinház ügyének érdekében becses lapjait megnyitni, 's a szinigazgatónak ellenünkben elmondott gyanusitásait, mintha minket igazgatási rendszerének rosszalásában irigykedés, gyülölség avagy rosz akarat vezérlett volna, rendre utasitani méltóztatott. *) És most szives köszönetünknek e kifejezése után — szóljunk magához az ügyhöz.

Szózatunknak lelke ama rendithetlen igazság, melly szerint — nemzeti és müvészeti czélok és haszonbérlet össze nem forraszthatók; mert, szellemi és moralis haszon 's igy a színművészet magasb iránya mellett — nem nagy a financzialis nyeremény; azt pedig — hogy a haszonbérlő — saját érdekét — a színművészet magasb irányának — a nemzet és művészet czéljainak feláldozza — a status sem kivánhatja. Ezen elvből indulva kérdezők, hogy: „a nemzeti szinház azért állittatott e fel, 's azért áldozott e a nemzet az intézet fentartására egy milliót, hogy e nyelvben, müvészetben 's izlésben elmaradt nemzet szép példákat látva előhaladjon; vagy azért, hogy ezen eredeti czéljától elüttetve, a bohózatok és spectaculumok üssenek tanyát azon csarnokban, mellyet a nemzet sajátjának nevez, 's a helyett, hogy a közönség nyelvben, izlés és müvészetben nyerne osztályrészt, egy haszonbérlő financzialis kinézéseinek szolgáljon eszközül." — Ismét azon elvből indulva kérdezők másodszor, hogy: „az országos választmány — a jelen igazgatóban 30,000 ft pótló-segély mellett haszonbérlőt e, vagy a nemzet és müvészet czéljainak megfelelő igazgatót kivánt választani?" Mi — a nemzeti szinház feladatát törvényeink nyomán — nemzeti fejlődés — nyelv és erkölcs-müvelésben és müvészeti előhaladásban keresvén és találván; és a jelen igazgatás rendszerét, a nemzetnek — törvényeinkben kifejezett közakaratával egybevetvén; mi hibánk e az, hogy tényekre akadánk, mellyek a törvény szellemének és betüinek meg nem felelnek; mi hibánk e az — hogy a törvény mint egyetlen egy uralkodó hatalom előtt, minden idegen hatalmasság meg nem hajolt, hogy — a nemzeti és müvészeti czélok amaz uralkodó tekintélye előtt, az ön haszonlesés — el nem némult; mi bününk e az, hogy financzialis igazgatói érdekek, a nemzeti és müvészeti czélok érdekét, a szinmüvészet magasb irányát törvényes terrenumáról le és háttérbe szoritván, eképen a jelen igazgatás rendszerét nem magasztalhattuk, sőt mint nemzet 's művészet ellenies igazgatási rendszer ellen — férfiasan szót emelve — fellépni elengedhetlen kötelességnek tartottuk? — És mi nem is az igazgató személye ellen léptünk fel; mi a jelen igazgatás rendszerét alapjában és lényegében kárhoztatók; 's miket a viszás rendszer kimutatására felhoztunk, azt egyedül azon tekintetnél fogva tevők és tehetők, hogy lássa és győződjék meg a nemzet, mik annak következései, midőn az intézet magány-kezekre kerül, 's jövendőre a nemzeti és müvészeti czélokra nézve — az ügy magány kezeletétől — lehet e üdvöt várni és reményleni? —

Mindezek ellen az igazgató azonban mit sem hozott fel; saját igazolása — mint meglátandjuk — bebizonyitása mindazoknak, miket egy speculativ és nemzet 's művészet ellenies színi kezelés ellen felhozni 's tényeket tényekre halmozva — felmutatni lehet.

Mindjárt kezdetében „Felvilágositásának" tagadja a színigazgató azon állitásunkat, melly szerint mi a jelen színügy kezelését — müvészet, erkölcs és izlés rovására speculativusnak jellemzők; 's állitásunk megczáfolására — elsorolván előbb mind azon bohózatokat, mellyek a szinház megnyitása óta — igazgatása kezdeteig — szinre jöttek, azon körülménynél fogva, hogy igazgatása alatt — semmi féle új német parodia, eredeti pedig csak kettő — hozatott szinpadra, ellenünkben azt vitatja, hogy kezelése mellett, az izlés tetemesen haladott és nemesedett. — Igen buzgó lévén az igazgató — mind azon bohózatoknak — mellyek a szinház fen állása óta — szinre kerültek, elszámlálásában, azonban — miért 's miért nem? nagy bölcsen elhallgatja, hogy az általa kárhoztatott bohózatok nagy része, saját igazgatása alatt is szinre hurczoltatott. És ha hiba volt a részvényes társaság alatt, akkor midőn a szinház nem volt a nemzet tulajdona, a felvilágositásban elszámlált bohózatokat szinre hozni: bűnösnek kell neveznünk az igazgató azon eljárását, melly szerint ő — ugyan azon bohózatokkal, most — midőn már az intézet nemzeti, 's iránya törvény által van kitüzve, a müvészet szent csarnokát beszemetezé. Tabarin; — Botcsinálta doctor; — Zsibárusnő, báró és csizmadia; — Ludas Matyi; — Garabonczás diák;

*) Ezzel mi csak lapszerkesztői tisztünket teljesitők. Nemzeti ügyben a nemzet érdeke mindenek fölött; hol ez forog fen, ott egyes érdekre nem lehet tekintet. Ezt hiszszük legalább mi. Gyanusitás erőtlenek fegyvere, mellyre ott szükség nincs, hol győző okok és világos tények szólnak. Azért ezentul is mindig csak szorosan a dologhoz! Szerk.

— Uraságod Herr von Lizait keresi?

— Kérem, mondja meg, mellyik ő urasága szobája?

— Ő numero kilencz lakott, de tegnap estve elköltözött — ugy hallottam Pozsonyba megy irnoknak.

— Parbleu! irnoknak? mit beszél? — a ki követséget nem vállal el... kit absentiumsággal kinálnak — kit a szerkesztők...

— Már engedelmet kérek — közbe vág a kapus — ezt én mind nem tudom; elég az hozzá, hogy ő már nincs itt. — Parancsol még uraságod valamit? Jó egészséget kivánok.

A kapu bezáraték. Mérges urnak ez a historia nem tetszék. — Egyébiránt mit tegyen most? Fölkeresse barátját? De hol? a város nagy, egy ember a sokaságban mint csep a tengerben elvész. — De azért csak bejárta a főbb utczákat, mulatkozott az épületek külső alakján, 's a mindegyre sokasuló nép tarkasága némileg felvidité őt.

Végre közeledék a gőzös elindulási órája. Mérges ur a partok felé siet, hol már a szorgalmas nép föl 's alá sürög. — Nézeget, tudakozódik, kémlel, boszankodik — de semmi eredvény.

Nemsokára két nagyhasu polgár jő az árukkal boritott térre. Egymás között haragosan szólnak, mogorva képök nem sok jót igér... hát még beszédjök! minden harmadik szó kötelezvény... birók... actió... váltótörvényszék, 's több efféle... most egy harmadikkal találkoznak; ezen ur nem szokott magyarul beszélni, mirenézve a két magyar kötelességének érzé németre forditani a beszédet. Ebből Mérges ur nem sokat értett ugyan, hanem mégis eleget arra, hogy kebelére szomorú sejtelmek hidege vonuljon... mert e szavakat: Dampfschiff, Pressburg, Herr von Lizai... schuldig... 's a többit történetesen épen értette.

Az egészben mégis volt annyi vigasztaló, miszerint most reménylé, hogy beszélhetend Lizaival, ha csakugyan valósulna is az utazás — mert tudta, hogy a creditornak felséges orra van az adóst jó helyen keresni. —

A partonállók közől sokan bucsúztak, sokan utikészületeket tőnek; legtöbben gyönyörködve nézték az indulandó gép haragos füstgomolyait. Ezekhez tartozik három ifju is, kiknek szóváltásait érdekesnek hivém feljegyezni...

— Ez már mégis szörnyüség —

— Gyalázat, barátom. Mondd gyalázat —

— No engem ugyan levágott. —

— Lejár a váltója 's Pozsonyba szökik.

— De hiszen megmutatom én neki. Pozsonyban sincs még ő kelme kivül a világon ..., ott is megidéztethetem

— Letartóztatom diplomáját.

— Minden lapban kihiresztelem —

— Novellát irok rá, telve sarcasmusokkal. A szerkesztő, bizonyos vagyok benne, kiadja — ő is haragszik reá — előlegezett neki 's cserben hagyta. —

— Csak ne volna még a gőzösön... letartoztathatnók, 's mig nem fizet, egy tapodtat sem menne. Átkozott ficzkó ...

Mindezeket Mérges ur ájtatosan hallgatá — novelláról lévén szó, hihette, hogy ezen fiatal tudósok ismerni fogják barátját 's remegve kérdezősködék felőle —

— Épen mi is őt hajhászszuk, lön a válasz 's a kérdezettek egymás szemébe tekintének, mintha mondanák — talán ez is Lizai creditora —

Mérges ur ismét tovább megy; letolakodik egész a zöld kapuig, honnan tovább jegy nélkül menni nem szabad. Itt a legszélső két pontot két asszony foglalá el, kik azon vitatkoztak, mi nagyobb czudarság? a mosóné, vagy a szobatakaritóné elől fizetés nélkül megugrani; 's a gyönyörü czimek kiséretében átkozottul sivitott keresztül a Lizai név. —

— Talán már hajón van? jegyzé meg egy marqueurféle ember a Lizai név hallására — nekem is beszédem volna vele, több mint száz teke-partie árával tartozik nekem.

Most az előbbeni hitelezők is megérkeztek — volt panasz és sopánykodás. Egyik azonban, ki hihetőleg csekély veszteséget szenvedett, tréfából megszámlálá a követelőket — szám szerint mintegy huszan lehettek. Kis csődper már kitelnék belőle.

E nagy szám hallására Mérges ur adieu-t sohajtott az öt pengőnek, mellette pedig egy eddig figyelembe nem vett zsidó egy váltót tépett széjjel 's a repülő papirdarabkákra azon észrevételt tevé: bizony szép summa pénzének kellene lenni Lizai urnak, ha most mindnyájunkat ki akarna fizetni. —

Végre durrogtak a gőzös álgyui — Kevélyen hasitták a kerekek az ellenkezőleg sietö habokat, midőn az egész parton maradt társaság, kikről a törvény mint jó lelkűekről szokott emlékezni — felkiáltott: No csak nézze meg az ember ... Lizai a gőzösön hált — Mérges ur előtt most lön világos, miért sietett az éjjel Lizai barátja, olly hamar nyugalomra.

Boszankodva hagyá el a partot, 's ment azon nagykereskedő boltjába, hol havonkint felveendő pénze alapit-

— Lumpaci vagabundus; — Majom és vőlegény; — a Peleskei notáriust tisztelettel említvén; — Nagyidai czigányok; — Kalapos és harisnyatakács; — Pénz, dicsőség és nők; — Havasi rémkirály; — Köcsmei sárkány; — Enzensdorfi postalegény, — Politicus csizmadia, és Tündérvilági leány, — a jelen igazgatás alatt összesen 31szer hurczoltattak 's különösen a Zsibárusnő báró és csizmadia, — Ludas matyi és Garabonczás diák — e három otromba bohózat — öt nap lefolyása alatt egymásután került színpadra. — Ezen bohózatok színrehozatala — most, midőn már az intézet nemzeti, mennyire egyeztethető meg az intézet czéljával 's mi kötelesség-mulasztás volt azoknak helyt engedni, nem fejtegetjük; annyi való, hogy ezen gyomok semmiféle nemzeti vagy udvari színpadokat nem rútítnak; és ha az igazgatás — jövendőre — min-nemzetünk tulajdonát is e gyomoktul megovandja, mindenesetre szigorú kötelességét teljesítendi. — Ne beszéljen tehát az igazgató — ízlés nemesedéséről, ne hányjon olly hibát másnak szemére, mellynek gyakorlatában ön maga is fenékig ül; vagy tán azt hiszi az igazgató, hogy ízlés tekintetében nemesedésre mutat az, hogy uj német bohózatokat nem hozott fel, akkor — midőn a régi schlendriánokat ki nem küszöbölé, sőt azokkal a közönség ízlését — annyiszor a mennyiszer csak lehetett — megkisérté. Valóban itt el lehet mondani hogy: „a szavak — Jákob szavai, de a kezek — Ézsau kezei."

Napi renden vannak azonban botrányos látványok, felkeresettek a bűnök barlangjai, mert a nép — a színre hurczolt e bűn fiaiban és bűn barlangjain — borzasztó delectatióját találja. — Igen is vannak a nép-életnek jelenetei, mellyek egyrészről, némi nemzeti jellemet és népies sajátságot öltenek magokra; másrészrül, erkölcsi tekintetben ép, tiszta példányul szolgálhatnak, és a népéletnek illy jelenetei, mint a mellyekben színművészet anyagot, erkölcsiség példaképet találhat, színre alkalmazhatók. De mi erkölcsiség, mi nemzeti élet van többek között ama börtön-jelenetben, hol a bűnfiai, a fenyítő eljárás zaklatásait kijátszandók, hazudni, tagadni, színleni egymást olly mesterileg készítik? Azon tendentia, melly szerint ama bűnbarlang, a rabok összezáratásának iszonyú következményeit vastag színezettel festi, 's így a magány-rendszer behozatalának közohajtását a köznépben is felébreszteni akarja; — ezen tendentia, mondom, annyira fontos-é, hogy épen az által a köznép erkölcsiségének veszélyeztetése figyelmet ne érdemeljen? — Nem akarjuk mi itt ezen tendentiának, a börtön-magány-rendszernek helyes vagy nem helyességét vitatni; annyi bizonyos, hogy ez ellen is, mint ama bűnbarlangok ellen, ha az őrültség és megtébolyodási hajlamot és az iszonyú önfertőztetési bűnt, mellyekre a magány-rendszer vezet, nem említjük is, rendítő okok hozhatók fel; mi, mondom, ezen tendentiának helyes vagy nem helyes voltát nem vitatjuk, annak vitatása ide nem is tartozik; hanem itt a kérdés csak az, és csak az lehet: tanácsos-é, 's az erkölcsiséggel összeegyeztethető-é ezen tendentiát olly alakban hozni színre, melly mérget hagyhat maga után 's inficiálhatja a még meg nem romlott erkölcsöt is? — A müvelt közönség átlátja ama bűn-barlang tendentiáját, és erre azon — a fenyítő eljárást kijátszó — gyakorlati iskola, semmi káros befolyással sincs; de miután a színház legszámosabb közönségét nem azok teszik, kik ama jelenetből mézet szedhetnének, nem azok, kik ama jelenet politicai tendentiáját felfoghatnák, ki állhat nekünk jót, hogy e legszámosabb közönségből többen is újon szerzett ismérettel távozandanak el, hogy mikép kelljen a fenyítő eljárást kijátszani, mikép kelljen bűnt büntetés nélkül elkövetni. És kérdem, ha a nép illy erkölcsiségre taníttatik, ha a nép illy ismeretekkel, illy tudománynyal gazdagszik és ezen infectio és megmérgezés a színi közönségben, vagy ha csak egy emberben is — a színi nagy közönségből — anyagra talál, mit ért el szerző, politicai tendentiájával? Megmutatta, mi az intelligentia előtt különben is világos — hogy e mostani börtönrendszer-hiányos; de — mellette, kivált ha e mü provintziákon — hol a kifejlődés még kisebb körre van szorítva — hozatik színpadra, ezereket rontand és mérgezend meg erkölcsében. — Siralomházak és bitók, a földszínéről volnának eltörlendők, mert az erkölcsiségre káros befolyást gyakorolnak; a mi nemzeti színházunkban azonban — ezek napi renden állanak; 's mit a józan ész határozottan kárhoztat, az ember kipányváztatását, az a mi erkölcsképző intézetünkben, alkotmányos élet, népi-jelenet ürügye alatt, újra meg újra ismételtetik. — Lehet-é bűnösebb élet, a haramia-életnél? kell-é itt fejtegetnünk, a köznép lelkületében és erkölcsében milly fogalmat kell e bünteljes élet ellenében kifejteni, összeegyeztethető-é a fogalommal azon hajlandóság, mellyel Szigligeti haramjáit, 's különösen Sobri-ját a közönség üdvözli? Van-é Sobrira nézve színpadi elégtétel, undorodással fordul-é el e haramiától a közönség? Schiller Móór Károlya — nem egy megromlott, csak egy eltévedt, de minden esetre nagy jellemet állít elénkbe; és olvassátok a német birálatokat, mellyek az erkölcsiség szempontjából indulva támadtak ellene, és meglátandjátok azok kiméletlen szigorúságát. És mi — ama nyomorú bandität türjük, sőt mint valamelly regényes hőst becsültetve lássuk, csak azért, hogy illy regényes életre, mellyhez még nagylelküség, bőség 's a pénz kimeríthetlen forrása is ábrázoltatik, dologtalan heverők kedvet kapjanak, 's végre magokat Szigligetink musája által halhatlanokká tegyék!! Ennyi bűn egy darabban 's néhány pillanat, de mégis elegendő ezereket megmérgezni, és e megmérgezéssel — következményiben tömlöczöket megrakni 's békókért a hegyek vasgyomrait felhányatni. — Van-é az anyai kebel, — az anyai érzelem — olly fertelmesen valahol meghazudtolva, mint a szerencsétlen „Szökött katona"-édes anyjában. A tigris rettenetes viadalra kél 's elvérzik kölykeiért; a mi szerencsétlen szökött katonánk anyjának egyetlen gyermeke — 20 éveken keresztül — emlékezetében sem villanik meg. Az édes anya, saját szívvérének megláthatására keres-é módokat, és jóllehet az édesanya igen jól tudja fiának hollétét, gondoskodik-é az üldözöttnek állapotáról? — Le vannak itt tapodva az anyai indulatok, az anyai természetes érzelmek; az iró meg lerombolja itt a természetet és meghazudtolja a kebel isteni szózatát csak azért, hogy legyen kit — a kínok végtelenségén, a mostohák kínzásaitól kedve — siralomházon keresztül, a sír széleig hurczolni, 's onnan ama szerencsétlent egyszerre az életre visszaszánthatni. — Az anyának büne 's tiltott viszonya mivel van büntetve? tán az uj menyegzővel, melly a szerelem gyermekét per subsequens matrimonium törvényesíti, 's a bünös feleket ember és oltár előtt egyesíti? Ha bün az — a szigorú erkölcs széke előtt, mellyben ama fiú fogantatott, akkor azon bün színi elégtétel nélkül nem maradhat; vagy ha nem bün, hanem mint az ezredes fejtegeti, csak az erény megfelejtkezése: akkor halomra kell dönteni minden színházat, vagy szülék tartsátok honn gyermekeiteket, hogy benne az erénynek eféle megfelejtkezéseit ne láthassák.

Mindezen ízlés és erkölcs nélküli keserüségek azonban hatásosan vannak technicailag színre alkalmazva, 's hozzá — a magyar népélet tiszta és szeplőtelen dalaival elég ügyesen beczukrozva. — De azért ne mondjátok nekünk, hogy a magyar nép-elet — bünbarlangitok és zsivány-fészkeitekben mutatkozik, azt mi magyar népéletnek el nem fogadhatjuk. Üdvözöljük népünk dalait, azokban népünk jellemző bús komolyságára 's szeplőtelen tiszta jámborságára igen is rá ismerünk, és ezek nekünk mondhatlan kedvesek; de müveitek, mellyekre az erény feljajdul, a szemérem felsikolt, mint megannyi mérgező és bódító eszközök, az erkölcs 's ízlés gyönyörködtetve tanító 's tanítva gyönyörködtető amaz iskolájából, a müvészet sanctuariumából — elpusztuljanak.

Kell e példákkal és történeti eseményekkel igazolnunk mind azokat, miket a bünbarlangok színre hozatalának iszonyú következményire nézve elmondánk? a számtalanok közöl, a mult vagy a jelen századból — vagy épen a mostani időből elevenítsünk-é fel kebelrázó példákat, annak bebizonyítására, hogy az erkölcstelenségek, az emberi bűnök ama színi kezelései, milly üdvös, milly erkölcsi tanúságot teremtenek? A mult század vége felé — Londonban felette nagy tetszéssel adatott 's fogadtatott a „koldusok operája." A mü szerzője renditőleg festi ott is a bűntanyákat, 's feladatul tüzé ki, felleplezve azon istentelenségeket, mellyek a koldulás ürügye alatt titokban tenyésznek vala, a törvényhozást komoly ellenintézkedésekre felhíni 's az által azon borzasztó dramának, mellyet ama bünfiak titokban üztek, véget vetni. A mü több jelenetein végig huzódott azon gyakorlati büniskola, melly szerint készíttettek, taníttattak és a bűnök rettenetes nemeibe avattattak a koldús-intézet szörnyü növendékei. És ezen jelenetek igen tetszettek, mert látványos, borzasztón-látványos és mulattató jelenetek valának. A haszonbérlő mindig teli háznak örvendhetett, valahányszor e mű hozatott színpadra, és éppen azért vége hossza nem is volt a borzadalmas operatiónak. Hónapok igy mulnak, a darab folyvást nagy tetszéssel adatik — és az igazgató a képezendő közönségnek mindig igen örvendett. A politialis hivatal azonban — eddig nem látott 's nem ismert arczú emberekkel találkozik, a tolvajok 's rablók regiszterében uj nevek hullámzanak, a börtönök uj vendégekkel szaporodnak, és ezen szaporodásnak vége hossza nem vala. A politiát ezen szokatlan szaporodása a börtön-vendégeknek, komolyabb figyelemre ébresztvén, a fenyítő eljárásnak sikerült végre feltalálni a már dühöngni kezdő nyavalyának okát; a bűn forrása, mellytől a nyomorultak megrészegedének; a méreg, melly a nép ezereiben anyagra talált, ama koldusok operája volt, mellyen a nép magát estenkint delectálá, 's mellyel a szerző épen a bünt — a tenyészni kezdett istentelenségeket akará kiirtani. A londoni politiának e tekintetben tett hiteles jelentésére — a koldusok operája Albionnak minden színpadáról törvény által lőn számkivetve*)!! — Igen de ez már régi dolog, mondandjátok; halljunk tehát egy ujabbat. Párisi levelek 's hiteles jelentések után a Világ idei 30ik száma Párisban egy gyalázatos társulatnak, szerencsésen történt felfedezéséről tett tudósitást; ezen társulatnak ocsmány czélja nem egyéb volt, mint fiatal 's ártatlan leányokat titkos bünbarlangokba erőszakkal ragadni, 's őket a legvadabb bujaság gyönyöreinek istentelenül feláldozni. E társaság több osztályzatra szakadt. Büntanyáik — különböző város részeiben valának 's különbféle vadregényes nevezeteket viseltek u. m. Tour de Nesle, Taverne d' orsine Bastille; Chambre ardente; a személyek is különböző bündramai 's egyéb történeti nevekkel czimezték magokat; így a társaság fő czinkosa Buridannak nevezte magát, felesége Marguerite de Bourgogne, egy más asszony Marquise de Bringvilliers nevet viselt. 'sat. Ehez úgy hiszszük nem kell commentar. Burgundi margit, Buridán, Neslei torony, kezetekbe adják a kulcsot 's a fonalat, melly benneteket Páris ezen bünbarlangjaihoz, az ártatlanság ama sirjaihoz vezet. — Dumasnak, a neslei torony ama bündrama szerzőjének, jött e valaha gondolatába, hogy dramajának színrehozatala nyomán fene viperák és skorpiók termendenek? 's akarhatta é, hogy ama párisi bűnbarlangok — dramajából sarjadozzanak fel? — Uraim! illyek annak következései, midőn a bün, nagy massában léptetik színpadra; illyenek 's hasonlók gyümölcsei azon bünös jeleneteknek, mellyek e vagy ama tendentiából felhozatnak; rontanak 's pusztitanak; és a Pesti hirlappal szólva — az élet itt is kineveti a logicát. — A hon atyjai javitó fogházakról tanácskoznak. Hogy legyenek javitandók és a javitandók száma legio legyen, fogjatok a nagy munkához; bün-fészkeitek 's tanyáitok felett országszerte mulattassátok a néző közönséget. — És most szabad legyen kérdeznem: azon igazgatási rendszer, melly alatt, a nép erkölcse és izlése rovására illy mérgező elemek uralkodnak, 's uralkodnok mert az igazgatónak egyebek felett túlnyomólag jövedelmeznek, — hathat é jótékonyan az erkölcsre és nemesitheti é az izlést? A párisi és londoni példák a történet lapján vérbetükkel mutatják! Ne adja isten, hogy mi behunyva szemeinket a külföld szerencsétlen példái felett — mint egyebekben — itt is min fájdalmas tapasztalásink után későn ébredezzünk. És ez legyen felelet a nemzeti színház-igazgató izlés-nemesitésére. — A Felvilágositás egyéb pontjaira más alkalommal.

A nemzeti színház közönségéből: többen.

*) Lásd Allge. Theoriae der Schönen Künste von Johann Georg Sulzer.

Fővárosi hirek és események.

Pest, april 20. Tegnap ünnepelték testvér fővárosaink felséges fejedelmünk apostoli királyunk születésnapját illő fénynyel és pompával. Korán reggel álgyuk durrogása jelenté az ébredező lakosságnak e jelentékeny nap

ványozva volt. — A boltok mind nyitva ... egyedül az érdeklett zárva... két ember egy kereskedői czim levételével foglalkozék.

— Ah, gondolá Mérges ur, emberem levéteti a német boltfelirást 's magyart tétet helyébe. Éljen a nemzetiség!

Addig is, hogy az időt ne veszitse, jónak véli betérni egy legközelebbi kávéházba, hol, mint aféle alkalmazást kereső fiatal ember, a hirdetéseket kezdé olvasgatni. Itt találta fel azon leverő hirt is, hogy azon kereskedő tömegére, kinél pénze letéve volt, csőd hirdettetett.

A sorsnak illy egymást érő csapásai által, még erősebb lelkületü ember is elcsüggedt volna — de Mérges urat feltett pályájától visszarettenteni még más történeteknek vala fentartva.

Mindazáltal uj terveket készíteni, lehajlott fejjel ideiglenes szállására a ‚Két pisztolyhoz' czimzett vendéglőbe siet. 'S uj kin — a fogadós alázattal ugyan de erőteljesen a pár napi költségek kifizettetését kéri — Mérges ur nem fizethet, 's ládája ... egyetlen butora .... lefoglaltatik: a fogadós azonban szives kijelenteni, hogy — hogy még egy pár napig vár; azután, sajnálja ugyan, de kénytelen a holmik eladásához folyamodni.

Mérges ur eltávozik 's vignak őt többé senki sem látja. — Néhány hónapig még a fővárosban teng. Hogyan? azt elbeszélni annak hagyjuk fel, ki Pest rejtelmeit leirni megkisértendené.

*

Jelenleg falun él Mérges ur, honnan még a mult télen küldte be utolsó beszélyét számszerint a tizenötödiket, de mellyekből a szerkesztők egyet sem fogadtanak el. — Azonban szerencséjét más uton reményli megalapitani. — Denique jól sejté, hogy mit önmagának is szerénykedék megvallani, abban lelendi ő szerencsejét, tudniillik: deli termet, férfiassággal teljes arcz, villámokat lövelő szempár. — Mi ezen uj reményekhez áldást és szerencsét kivánunk — annyival is inkább, mert maga is elismeré — végre, hogy literatorságra nem született. Le is mondott végképen — e pályáról, egyedül azon esetet tartván fen, hogy ha egykor Lizai verseit kiadná, mint biráló lépjen fel. — Jaj azon verseknek!

Elegy.

Becher statistikai jegyzetei szerint az egész ausztriai monarchiáról, különösen az 1834—1840dik évig az iskolák száma a lakosokéhoz követk. arányban áll; u. m. Tyrolisban esik egy iskola 512 lakosra; Lombardiában 1 isk. 696. l.; A katonai határszéleken 1 isk. 1050 l. Morva és Szileziában 1 isk. 1129 l.; Csehországban 1 isk. 1115 l.; Ausztriában Ens alatt 1 isk. 1187 l.; Velenczében 1 isk. 1310 l.; Erdélyben 1 isk. 1320 l.; Ausztriában Ens fölött 1 isk. 1359 l.; Stajerországban 1 isk. 1550 l.; Karinthiában 1 isk. 2057 l.; Galicziában 1 isk. 2504 l.; Tengerpart mellékein 1 isk. 4142 l.; 's végre Dalmatziában 1 isk. 7140 lakosra. — 'S vajjon Magyarország miért maradt ki e jegyzékből?

(Hosszú életkor.) Nem rég Nagy-Kállóban (Szabolcs megyében) egy 115 éves izraelita halt meg. Ennek életben lévő legidősb fia 89 esztendős. Unokái 's másodunokáinak száma összesen 400ra terjed, azonban több év előtt a halál ezen számot tetemesen megritkította; mit az öreg család-apa sulyos csapásnak tekintett, mellyel isten őt meglátogatta különösen azért, mivel egykor egész családját lakomához gyüjté össze 's azokat fejenkint megszámlálta.

(Furcsa válasz.) Bizonyos fejdelem beutazván tartományait, egy kis faluban megállapodék, itt néhány falattal éhét csilapitandó. Nyájas leereszkedéssel szólíta meg több egyént, kik a faluból és szomszéd vidékről körülte összesereglének, 's ezek közt a helység iskolamesterét is, kihez illy kérdést intézett: „No 's ugy-é bizony, itt gazdag aratás volt?" Az iskolamester egy ideig meghökkenve állott 's végre ezt adá válaszul: ‚Én leg-legalázatosabb királyom, mi nem sokat arattunk.'

(A szereplők.) IIdik Károly, Anglia királya csupán Schrewsbury gróf buzgalmának 's fáradozásinak köszönheté koronáját; de a király csakhamar megfeledkezett a gróf szolgálatiról és mit sem tőn érte. A király egy nap vadászaton vala, 's egy skótziai követség megérkeztéről tudósittaték. IIdik Károly nem akará kérelmöket teljesiteni, 's mondá a grófnak, játsza ő a királyt, majd addig ő a gróf szerepét fogja viselni. A követek bejövének 's a gróf imigy szóla hozzájok: „Uraim! épen ne csodálkozzanak, hogy önök javára mit sem tettem. Nézzék önök itt (a királyra mutatva), gr. Schrewsburyt, neki köszönöm koronámat, 's még legparányibb jelét sem tapasztalta hálámnak."

felvirradtát, mellyet minden hű alattvaló, minden honát szerető hazafi őszinte örömmel üdvözölt, 's azon ohajtással: hogy tartsa meg a kegyes ég sok évek során még azon kegyelmes királyt, kinek bölcs kormánya alatt uj életnek, erőnek, virágzásnak indul honunk, kinek atyai gondossága már eddig is annyi jót, annyi üdvöset engede létre jöni, 's kinek védpajzsa alatt mindinkább fejledezendik jólétünk, boldogságunk jövőben. 'S méltán érez illy örömet, illy megelégedést minden tiszta honfi-kebel: mert a most uralkodó kegyelmes király neve feledhetlen maradand a történetekben. E nevezetes nap megünneplésére az uj városház tornya csúcsára először tüzetett ki a városi zászló, vidáman lengetve a játszadozó szellőtül. A polgárkatonaság, a helybeli sorkatonaság mind egész díszben jelent meg a főtemplom környékén, a szent miseáldozat főbb részeit renditő lövéseikkel üdvözölve, 's taraczkok viszhangos dörgésétől kisértetve. Különösen meglepőleg hatott a szemre a magyar gyalog-zászlóalj sora, melly a dunaparton felállítva csinosságát igen kedvezőleg tünteté ki. Nem kevésbbé kellemes hatásu volt a lovas polgárság tekintete, kár, hogy egyenruháik szine olly igen francziás. Sajnáltuk, hogy a magyar polgárgyalogság még össze nem alakult e napra, 's hogy a polgárhuszárok közől is csak néhányat láthatánk részint gyalog, részint kocsin az ünnepélyben részt venni, drága aranyzsinóros kék egyenruháikban. Isteni tisztelet végeztével az egész díszmenet a városházterén keresztül vonult ki a dunapartra a híd felé, vig indulók zenéi kisérvén az ünnepélyesen távozókat. A horgonyon levő gőzösökön is ünnepileg díszledeztek a lobogók, 's taraczklövésekkel járultak a köz öröm növelésére. Adja isten, hogy a lánczhidon is az alaptevő Ferdinand király születése napján minél előbb láthassunk nemzeti zászlókat 's lobogókat lengedezni!

— Beállott már a nyaraló szinházak, az ugynevezett arenák korszaka; a budaiban tegnap Wilkoszewszky ada hangversenyt a híres Staudigl közremunkáltával. A verseny után ‚Tritschtratsch' bohózat adatott Nestroytól. Nemde gyönyörü aestheticus név az illyen „tritschtratsch"? Éljen a német bohózat, mellynek díszkorszaka most ujabban virúl fel a szabad ég alatt!

— A müvészeti egyesület igazgató választmánya mult kedden ülést tartván a többek közt elhatároztatott, hogy figyelemébresztésül Klausz pénztárnok boltja előtt tábla függesztessék ki a részvényvehetés helyére emlékeztetendő igy az elmenőket; hasonló szivességre a könyvárus urak is meg fognak kéretni, 's nem kétkedünk, hogy a müvészeti érdek előmozditása kedveért ezt meg nem tagadandják. Fő dolog is most, hogy minél több részvényest gyüjtsünk, 's igy minél több képet vásárolhassunk, csak igy édesgethetvén a honi 's külföldi müvészeket minél több minél remekebb müvek beküldésére. Feltünő, hogy Bécsben — a részvények száma után itélve — több részvéttel viseltetnek müvészeti egyletünk iránt, mint itt Pesten; igen ám, — de ott müvészeti szellem és érdek uralkodik! — T. Fáy András ur előadásából kitünt, hogy Romában tartózkodó jeles festész hazánkfia Vidra egy képet küldött be hazánk fejleményi viszonyaira vonatkozót, melly már is Pozsonyban van, honnan az egylet az ide és visszaszállítást elvállalni nyilatkoztatá; miután azonban a választmány egy tagja, P. H. L. ur az idehozatalra ajánlkozott, ez méltánylólag elfogadtatván, e képet, mellyet, kik látták, jelesnek mondanak, mükiállításunkban látni lesz szerencsénk. Emeli érdekét több jeles hazafi belefoglalt arczképe. Szinte t. Fáy ur előadásából értettük, hogy hazai müvészünk Ferenczy ur a Mátyásemlékre készitett némelly dombormü-öntvényeket az idei mükiállításban köznézetre kitenni szándékozik. Ez annál örvendetesb, hogy már valahára lássunk valamit, mennyire haladt ezen annyi szót és zajt, ellenvetést és roszalást támasztott ügy. Ha meggondoljuk hogy az idei mülap különösen szép, Waldmüllernek tavali gyönyörü képe ‚Sors sejtése' Stöber Ferencztől aczélba metszve, már ez maga is elég inger az egyesületnek részvény utjáni pártolására.

— E napokban megjelentek: I) A ‚Tudománytár' f. évi martiusi füzete, közre bocsátja a magyar tudós társaság. Tartalma a jelen füzetnek követk. érdekes czikkekből áll: Értekezések. Népnevelés IV. Tudományok befolyása (Győry Sándortul.) A magyarországi ismaëlitákról mint a volgai bulgarok és magyarnyelvü népfelekezetről (Jerney Jánostól.) A kereskedés története. (Német kutfő után, Fekete Soma.) Okleveles toldalék. Literatura: Áttekintete a külföld legujabb hadiliteraturájának. Végre Criticai szemle a köv. német történettani munkákról: 1) Bülau Frid. europai status rendszertörténete; Wachsmuth W. Francziaország története a forradalmi korszakban; Ranke Leop. Németország története a Reformatio korszakában. Berekeszti a füzetet Bibliographia czímmel a legujabban megjelent külföldi munkák ismertetése. — II) Magyar orvossebészi és természettudományi ÉVKÖNYVEK czimü folyóiratnak IVdik vagyis aprilisi füzete, (kiadja és szerkeszti Schöepf August), melly a korábbi füzeteknél nem kevésbbé tartalomgazdag.

— Volt zene, volt fáklyafény, volt ‚zsivio'! De hol? Pesten; a város kellő közepén egy sárga ház udvarában valánk tanúi tegnap este ezen rendkivüli ünnepélynek. Egy keresztül utazó görögh ritü főpapot tisztelt meg e meglepéssel a Tököly-intézet fiatalsága. 'S mi ezt igen szépnek, igen helyesnek találjuk. Csak egyet nem fejthetünk magunknak egészen meg: miért nem lehete az eljátszott polkák, keringők, franczianégyesek, és egyéb mütermékek közt csak egyetlen egy magyar nótácska zenéjét sem hallani a Magyarhaza fővárosában? Azt hiszik talán azon ifjak, hogy ezzel azon főpapnak valami igen különös kedves dolgot cselekedtek? Az ifjuság részéről szónoklat szerb nyelvü volt, az éljenzés ‚zsivio'-ban hangzott, — de a főpap mitsem válaszolt. Megjegyzendő, hogy a szónokló ifju hálaját fejezte ki aziránt, hogy e főpap a nemzetiséget olly hatalmasan pártolja. Micsoda nemzetiség az, mellyért hálát kelljen adni a magyar hazában? talán csak nem más, mint a magyar? Igen de magyar nótát sem játszottak; ez talán kulcsúl szolgálhatna e rejtvényre. Valóban ugy látszik, ezen ifju urak nem igen jól fogták fel azon tisztelt főpap cselekvésének szellemét; mert ha jól emlékezünk, ő a magyar nemzetiség ügyében országgyülésen igen méltányosan sőt lelkesen nyilatkozott. 'S ha nem voltak képesek őt eléggé felfogni, 's megérteni, — midőn szólt, igen helyén volt a hallgatás, ebből tán többet érthettek.

— Sajátnemü, vagy inkább nem is annyira sajátnemü, mint ismeretes rendetlenség kezd elharapozni ujolag a hidnyitás és hajók átbocsátása körül; például ma még reggeli 8 órakor is nyitva volt a híd; mintha bizony ezt nem lehetne korábban tenni! Nálunk a hidbérlői kormány, ugy látszik nagyot hall a nyilvános szózatok ellenében, mint Anglia Irland ellenében; — a hasonlítás tán kissé nagyszerü; igen de ott izgatnak; izgassunk mi is? Ez teljes szükségtelen, mert önmaga ezen hídbérlői 's felügyelői kormány olly igen felizgatja a közlekedésben akadályozott közönség zugolódásit, hogy bizony tanácsos volna erre már kissé figyelni — kezdeni!

Névváltoztatás. Ő cs. ap. kir. föl. Eördegh Alajosnak és gyermekeinek ennekutána Abrányi vezetéknévvel élhetni kegyelm. megengedni méltóztatott.

Országgyülési tudósitások.

April 15kén, mint mult számbeli előleges közlésinkben már röviden érintők, elegyes ülés tartatván, felolvastatott egy az országgyülési munkálatok siettetése iránt költ **kegyelmes királyi levél**, mellynek mind latin eredetijét, mind magyarázatát ezennel ide iktatjuk:

Sacrae Caes. et Reg. Apost. Majestatis, Domini Domini clementissimi Nomine, etc. benigne intimandum: Quum Comitiis his multum jam ultra legalem terminum decurrentibus, administrationis etiam publicae intersit, ne ea in longius producantur; Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam Dominos Status et Ordines benigne provocandos jussisse: ut pertractationes objectorum, quae tam in nexu benignarum Propositionum Regiarum, quam ex legali indole sua expedienda supersunt, omnimode accelerare, illarumque resultata quoocyus altissimo obtutui substernere satagant. In reliquo summefata Caesarea et Regio-Apostolica Majestas lisdem Dominis Statibus et Ordinibus Gratia Sua Caesareo-Regia clementissime ac jugiter propensa manet.—Per Sacram Caes. Regio-Apostolicam Majestatem.—Viennae, 12-a Aprilis 1844. — Ladislaus Szőgyényi.

Ő cs. apost. kir. Fölsége, legkegyelmesebb Urunk nevében 'sat. az Ország KK. és RReinek kegyelmesen tudtokúl adandó: Miszerint azon tárgyaknak, mellyek mind a k. kir. előadások folytában mind pedig törvényes mivoltuknál fogva még elvégzendők, tanácskozásba vételét mindenmódon siettetni, és azok eredményeit legfensőbb megvizsgálás alá minélelőbb felterjeszteni serénykedjenek. Egyébiránt ő cs. apost. kir. Fölsége az országosan összegyült KK. és RR. iránt továbbra is legmagasb cs. kir. kegyével és kegyelmével hajlandó marad.— Ő cs. ap. kir. Fölsége által. — Bécsben apr. 12. 1844. Szőgyényi László.

Előleges közlés.

April 16án CLXXIXdik kerületi ülésben ő felsége születés napjára készült üdvözlő felirási javaslat meghitelesittetvén: folytattatott a bányatörvénykönyv tárgyalása, mellynek következő czikkei közől a 13—24 czikk rövid módositások mellett megállapittatott. Ezen megállapitott czikkek rendelkeznek a bányaügyek felebbviteli törvényszékeiről, a bányabirák és ügyvédek képességéről, a bányatörvényhatóság köréről és a polgári hatóságokkali viszonyáról s. t. A 25d. czikk, melly a bányamüveléshez megkivántató anyagok és élelmi szerek vámmentességéről szól, szavazással kihagyatott, de ezen kihagyás által a benne foglalt rendelkezés csak ideiglenesen függesztetett fel, addig mig a vámrendszer egész terjedelmében kerülend tárgyalás alá. — A bányászati tudományok előmozditását tárgyazó 26d. czikk meghagyatott. E czikkel lévén bevégezve a bányai közjog: tanácskozás alá került a bányatörvénykönyvnek a bányászathoz tartozó személyekről szóló IIdik része, mellynek első, vagyis az összes czikkek folyó száma szerint 27dik czikke, megmaradt. A bányamüvelők adómentességét megállapító 28dik czikket többen kivánták kihagyatni, de kivánatuk hosszas vitatkozás és szavazás után foganatlan maradt. A következő czikkek egész a 39dikig meghagyattak.

April 17én CLXXXdik kerületi ülésben — a bányatörvénykönyv tárgyalása folytán a bányászati személyekről szóló IIdik résznek hátralevő czikkei módositás nélkül helybenhagyattak, kivéve az utósó 49d. czikket, melly a zsidóknak a bányászat iránti korlátozottságát foglalván magában, érdekes nyilatkozatok után kihagyatott, azon okból, mivel a KK. és RR. a városok rendezése alkalmával elfogadák a zsidók polgárositását a bányavárosokra nézve is. A harmadik rész, melly a bányai 's bányászati tárgyakat illető jogokról szól, minden módositás nélkül elfogadtatott. Ugyan ez nap tartott

CXXXVIIIdik országos ülésben a KK. és RR. meghitelesitvén az ő felsége születésnapjára készült üdvözlő felirás javaslatát; ezen felirási javaslat a mtgos FőRRhez átvitetett.

A mtgs FőRRnél tanácskozás tárgya volt a KK. és RR. második üzenete a büntető törvénykönyvnek börtönrendszerről szóló IIIdik része iránt. Az üzenet felolvasása után néhány főrendi szónok hosszas nyilatkozatokban czáfolgatá a RR. üzenetében a magányrendszer mellett felhordott okokat; mellyek ellen a czáfolatok nem annyira a különböző büntető rendszerek elveiből, mint statisticai adatokból 's a magányrendszerrel együtt járó terheknek elviselhetetlenségéből merittettek. A nyilatkozók a mintabörtönhöz most is állhatatosan ragaszkodtak, a törvényhatósági börtönök ideiglenes kijavitását 's a büntetéseknek az ideiglenes rendszerhez alkalmazását sürgeték. Határozat e tárgyban mai ülésben nem keletkezett. Ülés végével azon üdvözlő felirási javaslat, melly ő Felsége születésnapjára készült, elfogadtatván, vegyes ülésből felküldetett.

April 18kán CLXXXId. kerületi ülésben folytattatván a bányatörvénykönyv tárgyalása a bányai törvénykezésről szóló IVdik rész csak nem minden észrevétel nélkül helybenhagyatott. Egyedül a felebbvitelről szóló 135d. czikk tárgyalásánál volt rövid vitatkozás a felett, hogy ha a bányaszék itélete a királyi tábla által helybenhagyatik, megengedtessék-é azon itéletnek további felebbvitele? Sokan kivánták megengedtetni, de a nagy rész szavazás után a szerkezet mellett nyilatkozott, melly a fentebbi esetben a további felebbvitelt elzárja. A bányatörvénykönyv végén lévő függelékben foglalt esküformák hasonlóul helybenhagyatván a bányatörvénykönyv tárgyalása kerületileg befejeztetett.

Az eznapi CXXXIXd. országos ülésben a mgos FőRR. folytaták a börtönrendszer felett tegnap félbenszakadt tanácskozást. Számos főrendi szónok elismeré a magányrendszer elsőségét a hallgató felett; de a magánrendszer sikerét nem tartván olly általánosnak, mellyen hazánk körülményei közt kétkedni ne lehetne; a tetemes börtönköltségeket pedig bizonytalanságra kiadni czélirányosnak nem vélvén: továbbra is a próba-börtön által teendő kisérletet sürgeté. A próba-börtönt többen akarák a hallgató rendszerre nézve is megállapitani, de a többség csak a magányrendszerre fogadta el, megengedvén a törvényhatóságoknak börtöneik ideiglenes kijavitását addig is, mig azt a törvényhozás a teendő kisérlet után az egész országra nézve általánosan eszközölhetné.

Megyei 's egyéb közlések.

⊙ Pestmegyei rendk. közgyülés. Folyó hó 13kán ns Pestmegye RRi rendk. közgyülést tartottak, mellynek tárgya orsz. gyül. követ uraknak a vallás tárgyában érkezett k. leiratra adandó utasitás volt. Az utasitás készitésével foglalkodó választmány véleménye oda járult, hogy a kir. válasz által vegy. házasokra nézve kimondott jogegyenlőség az ország különvallásu lakosinak lelki nyugalmát helyes alkalmazás mellett biztosithatja, 's ennek következtében az 1840 maj. 7kén fölterjesztett törv. javaslat szakaszait némi módositásokkal látja jónak a kir. leiratban nyilvánitott elvekkel öszhangzatba hozni. Melly választmányi javaslat egyetlenegy szó végtagjának megváltoztatása mellett közgyülésileg elfogadtatván, a követ urak oda utasitattak, miszerint egy olly törvény létesitésére törekedjenek, mellyben nyilván kimondva legyen, hogy a v. házasságból születendő gyermekek, atyjok vallását kövessék ugyan, de azért minden idegen befolyástól ment kölcsönös egyezés utján szabad legyen a szüléknek gyermekeiket bármellyik törvényes vallásban neveltetni; mit azonban az illető hatóságnak a gyermek 7dik évében bejelenteni kötelesek, mi ha nem történt, a gyermekek 18 éves korukban a nekik tetsző vallást szabadon követhetik. Továbbá, hogy a párok összeesketése a völegény által követett vallás lelkésze előtt menjen végbe, valamint a keresztelés is, vagy pedig azon vallás lelkésze által tétessék, mellyben a szülék gyermekeiket nevelni kölcsönös egyetértéssel elhatározták. Ezután fölolvastatott a nmlságu kir. Helytartó-tanács intézvénye, mellyben szabadalmas Kecskemét városa jövőben az uriszék tartásától fölmentetik, 's a városi tanács előtt lefolyt perek fölebbvitel utján egyenesen megyei törvényszékhez menendnek.

✉ Zalából apr. 7. Megyénk martz. 27kén tartá rendkiv. közgyülést másod-alispáni elnöklet alatt; melly alkalommal felolvastatván az országgyülés folyamáról érkezett két rendbeli követi tudósitás, tárgyalás alá vétetett a kerül. választmány által a kereskedési 's ezzel kapcsolatban lévő tárgyak felett kimunkált 's a megyei küldöttség-

töl már átvizsgált javaslat a küldöttségi véleménynyel együtt, melly vélemény egész kiterjedésében helybenhagyatott 's az orszggy. követ uraknak olly utasítással rendelteték átküldetni, hogy midőn a kereskedési tárgy az orsz.gyülésen tárgyalás alá jövend, ahoz alkalmazva szavazzanak 's a honi kereskedés elömozdítására szükséges intézeteket a kifejtett elvek szerint létesíteni igyekezzenek; különösen a megyei választmány véleménye abban öszpontosult 1) hogy az országos pénztár a ker. választmány által javaslott subsidium helyett inkább egy állandó, rendes 's a köz szükség nagyságához képest meghatározandó adóra alapíttassék, mellyet az országban minden lakos birtokaránylag fizessen, czélszerünek véli, hogy a nemzet kedvező feltételek alatt egy nagyobb kölcsönhez nyuljon, 's a legsürgetősb teendőket ezen kölcsönbül hozza létre; a kölcsön kamatait 's az évenkinti törlesztési sommát pedig az országos pénztárból, mellybe az ország minden lakosa rendesen, állandóul 's birtokaránylag adózandik, fizesse vissza. A ker. választm. által javaslatba hozott egyéb jövedelmi források folyjanak az országos pénztárba; mindazáltal a bélyegdíjt, mint az adózás gyülölt 's alkalmatlan módját nem helyesli; ámde azon esetben, ha az állandó és rendes adózás el nem fogadtatnék, hajlandó a bélyegdíjt sőt a ker. választm. által javaslott hat millió subsidiumot is elfogadni, mintsem hogy a teendők létrehozása ujabb hátramaradást szenvedjen. A szeszes italok gyártásától az országos pénztárba fizetendő díjakat, ha t. i. a gyártott szeszes italok az országból külkereskedés végett kivitetnek, a szélső harminczadoknál az illetőknek mindig fizettessenek vissza. b) Minden közhivatalok,mellyek országosan lesznek felállítandók, a kormány minden befolyása 's megerősítése nélkül kizárólag csak az országgyülés által szabadon töltessenek be. 3) A pestfiumei és eszék- vagy vukovárfiumei vasutakat czélszerübbnek tartja egyenesen az orsz. pénztár költségein építtetni 's a vám vagy vitelbér fejében csak annyi vettessék a keresk. áruczikkekre, mennyi a kezelési 's utfentartási költségekre szükséges; 's legelsőbb is az eszék- vagy vukovárfiumei vonal készittessék el. 4) A megyei választmány a ker. választm. ellenében czélszerübbnek véli a czéhek általános eltörültetését 's az ipar- és kézművek bármelly nemének mindenki által szabadon és korlátlanul gyakorolhatását. 5) A külhatalmakkal eddig kötött minden kereskedői szerződés, mennyiben azok Magyarországot is illetik, a kormány által haladék nélkül az országgyülés elibe terjesztessék, 's a jövőben kötendők mindig az ország egyenes befolyásával történjenek. —

Továbbá Zala megye RRi utasításul adák követöknek, hogy Vartman Józs. udv. sebész honosítását 's a szepesi XVI. városnak 's a turopolyai nemességnek is orszgy. szavazattal leendő elláttatásukat szorgalmazza. — Az utóbbi követi jelentésben arrul is értesítetvén a megye, miszerint — mivel a jelen országgyülésre követeket annak idejében nem küldött a megye közönsége a törvényes 800 pftnyi büntetésben már valósággal elmarasztatott, — ezen elmarasztási summának megfizetése iránt akkor, midőn a végrehajtás törvényesen be fog jelentetni, a megyei RRek intézkedni fognak. Pozsony és Hont megyéknek a megyéhez intézett azon körleveleire nézve, mellyekben a haza anyagi, és szellemi kifejlődésére nélkülözhetlenül megkivántató, és gr. Széchenyi István által javaslott telekdíjt a megye által is országgyülésileg pártoltatni kivánják, határozattá lőn, hogy gr. Széchenyi István által javaslott telekdíj a haza minden lakosai által birtok aránylag teendő rendes fizetésen, és egy országosan teendő kölcsönön alapulván, — minthogy e két alapeszmét a megye közönsége mind az alaputasitásban mind pedig most legujabban a kereskedési tárgyak felett készített megyei választmány javaslata következtében határzottan elfogadta, 's követei által az országgyülésen szorgalmaztatni kivánta, az alapeszmékre nézve ujabb utasitást adni a megyei RRek szükségtelennek tartják, azonban a kivitel módjáróli nézeteiket majd akkor jelentik ki, midőn a haza kifejlődésére megkivántató költségek forrásai öszveszedésével, 's az ezek minő utoni beszedése fölötti javaslat kidolgozásával megbizott országos választmány munkálata a megyei RRel közöltetni fog. — Ezek voltak rendkiv. közgyülésünk eredményei. Tisztválasztási ünnepünk, mint alaposan hirlik, junius elején fog tartatni.

Székesfehérvár april 3. Életemben nem voltam boldogabb, igen, 's nem leszek soha boldogabb mint voltam e napokban. Szegény vagyok, a szó szoros értelmében szegény, 's mégis milly dúsgazdag voltam e napokban. Koldulok 's mégis én oszték pénzt azoknak, kiknél sokszor koldultam, magamnál gazdagabbaknak! — igen is szerencsétlen égetteinknek voltam szerencsés néhány nap alatt 800 forintot kioszthatni, 's ők valóban gazdagabbak nálamnál! 's mégis én oszték nekik pénzt? honnan? tán bankócsinálóvá lettem? megvallom, ehez nem értek. Honnan tehát e szép öszveg pénz? annyit mondhatok, hogy tőlem nem, koldus szekrénykémben nem találkozik ennyi, sőt vétek volna: ennyit benne találhatni. Bármennyi kérdésre sem szabad megmondanom a kutforrást, ez meg van tiltva. Annyit azonban mondhatok, kogy két kézből — o két legkegyesebb áldott kézből jött kezeim közé. Egyikből 670 és néhány forint, másikból 125 frt. És még annyit is mondhatok, hogy kár annyira a világnak a papok jószágát irigyelni; mert e két kéz papi kéz, és már eddig is tett a nyomorukkal sok jót, — szerencsétlenségünk óta is már többször, és titokban! Köszönet és hála a két fő papnak a szép alamizsnaért, tudtukra adnom édes tisztemben áll, hogy sok könyü köszöné forintjaikat, hogy több gazda, égett gazda, kinek parlagon maradandott tavaszi alá szánt földje, pénzükön azonnal magot szerezve, beveté földjét, 's ugy hiszem kétszer segíte magán. Kérdék a szegények, Istenem honnan nekem ez? és senkit meg nem nevezve mondám, papoktól! és ők magasztalák a husvétrei lábmosást, 's könyezve áldást rebegtek a pirostojásra adott szép alamizsnaért. Én is áldást mondok rájok és köszönetet, mert engem kimondhatlanul boldogitottak, igen boldogíttottak koldust és koldusokat! G. K.

Külföldi hírek.

Spanyolország. Madridban olly hírek keringtek, mintha a cabinet változásnak nézne elibe, 's pedig ugy, hogy Narvaez hadi, Benavide pedig belügyi miniszterré leendne, 's e változás, mint hiszik, a kivételes állapot legközelebb történendő megszüntetésével volna összefüggésben. Erre vonatkozólag a madridi lapok azt jegyzik meg, hogy most, miután elmult a veszély, igen sokan mutatnak kedvet a miniszterségre, de épen most nincs ok miniszterváltozásra; 's a jelen cabinet teljes mértékben birja a királyné bizalmát, kinek trónját megmentette. Remélhető is, hogy a miniszterium megfelelend nagy hivatásának, hogy rend, törvénytisztelet, béke, 's képviseleti rendszer valósággá váljanak.

Cartagenából irják, hogy ott tökéletes csend uralkodik; nehány személy fogva van, de vér nem ontatott. Roncali tábornagy szabadságot kért, hogy a királynénak hódolatát nyilvánithassa. — VII Ferdinand király vagyonát Izabel királyné, anyja és testvére közt hagyta elosztandónak; ezen elosztás eszközlésére bizottmány neveztetett ki, mellyhez az érdeklettek mindegyike két két tagot választott; a bizottmány tagjai: Mon, Pidal, Seoane, Perez, Gallardo, Murillo, és Tarancon urak. — Marocco ellen nőtten nő az ingerültség; a ‚Corresponsal' valóságos kereszthadra szólitja a spanyolokat az afrikai hitetlennek ellen, kiknek vakbuzgósága már eltürhetlenné válik. A ‚Heraldo' is hasonlag sarkalja olvasóit, felhozván hogy a Montevideoban települt spanyolok az ottani lázadó zavarok közepett épen nem találnak ótalomra az ottani kormánynál; — 's kérdi: vajjon a spanyolok Amerika- 's Afrikában, a hajdani castiliai hősök nagy tetteinek szinhelyein olly bánásmódot nyugton akarnak-e türni, mint rabszolgák, vagy pariák? — Barcelonában egy francziát fogtak el, ki 18 hamis utlevéllel birt, 's kire a Lajos Fülöp ellen intézett gyilkolási merényekbeni részvét gyanuja sulyosodik.

A nemrég Barcelonában fölfedezett összeesküvésnek az volt czélja, miszerint a sergek elcsábitása által Monjuich és a föllegvár birtokába juthassanak. A négy főczinkos agyonlöveték. De Meer bárót Cataloniában igen szeretik; mióta ő kormányoz, azóta a gyárak ismét megnyiltak a munkások előtt, 's az üzletek ismét fölvirágzanak. E kivül Barcelonában még egy takarékpénztár is alapíttatik, mellynek a háztartáson kivül azon politikai czélja is van, miszerint a takácstársulat munkásságát, melly kölcsönös gyámolitás ürügye alatt elemét képzi a rendetlenségnek, semlegesitse. E társulatból sokan visszavonultak, 's mi fölöslegök volt, a takaréktárba tették.

A Heraldo uj sérelemről panaszkodik, mellyet Marocco követett el Spanyolországon, miért is boszura hijja föl a spanyolokat. Azon három spanyol közől t. i. kik a megretei fokon, nyugotra Ceutától, egy ladikon halásztak, egy Juan Rivas nevü a szárazról agyon lövetett.

Egy mart. 28.káról kelt kir. rendelvény egy gyalog sergekből állandó hadi testület alakitását hagyja meg, mely, polgári testőrség név alatt a belügyi miniszteriumtól függjön, 's az uj rendőrség elrendezésében mintaul szolgáljon. A társasági rend igényli, mondatik a rendelvényben, e segélyt, a kormánynak egy mindig rendelkezése alatt levő erőre levén szüksége, a csend, a személyek és tulajdon biztositására, mire pedig sem a nemzeti katonaság sem a hadsereg nem alkalmas, minthogy mindkettő előitéletes megvetéssel nézi alá a rendőri szolgálatot. A testőrségbe, csak táborban szolgált, jó bizonyitványnyal bíró katonák léphetnek, e kivül hogy bevétethessenek 25. és 45. év között, 5 láb 3 hüvelyk magosságuaknak, és erős, egészséges testalkatuaknak kell lenniök.

N.Britannia Londoni lapok april 8áról a kincstári elnök Abinger lordnak halálát jelentik.

Az irhoni választórendszer javitására czélzó törvényjavaslat, mellyet Eliot lord terjeszte elő, ugy látszik, egyik felt sem fogja kielégitni. Legbajosabb pont a qualificatio kérdése. 1829 előtt, tehát az emancipatio előtt, 216,000re ment Irlandban a választásra képesitettek száma; e szám az ugynevezett negyven-shillingnyi-választók kizáratásával 1830ban 39,700ra szállt, a reformbill következtében azonban ismét 72,000re emelkedett. A kormány az irhoni törvényt az angollal hasonló lábra akarván állitni, 10 ft sterlingnyi tiszta jövedelem-fölösleget kiván megállapitani. Illyek száma 40,000re menne; de mivel illy csekély szám nem adna méltányos népképviseletet, azt inditványozza a kormány, hogy minden földbirtokos és bérlő, ki a szegényi adóban évenkinti 30 ftra becsültetik, tettleges választójoggal birjon. Illy földbirtokos van 76,000. Városokban a választói jog adó szerint fogna határoztatni, miszerint ugy vélekszik a miniszter, Irland terjedtebb városi választójogot nyerne, mint Anglia és Skótföld. Russell lord azon észrevételt tevé, hogy a szegényadói 30 font kelletinél magasabbra van téve föltételül. Hume azon radical nézetét fejezé ki, hogy 7 millionyi népességre 90,000 választó sem elégséges. John O' Connell kijelenté, hogy azon rendszabály nem elégitendi ki az ir népet. — Steele Tamás, O'Connell Dániel „adjutánsa," 18 év óta elszunnyadt azon tervet eleveníté fel ismét: hogy Newton Izsáknak emléket kellene állítni.

Mondják, hogy a puseyták egy legjelesbike, Newman ur a katholikus egyházba áttérni készül; késedelmezésének okául adatik, hogy a főegyháznak minél több tagját birhassa az áttérésre.

Ez év folytában az angol hajó-állomások több főparancsnokinak lejárand három-éves szolgálatidejök. Föl fognak váltatni Thomas ellentengernagy a déltengeri állomáson, ki 1841ik május 5kén volt kinevezve; Sir C. Adam altengernagy az éjszakamerikai-nyugot indiai állomáson, ki 1841 aug. 17kén volt kinevezve; Sir E. W. E. R. Owen altengernagy a közép tengeri állomáson, ki 1841. oct. 14kén volt kinevezve; J. Percy ellentengernagy a brasiliai és délafriakai állomáson.

Sir J. Graham uj gyárbillje most már nyomtatásban is megjelent, 's a visszavettel sok pontban egyenlő, habár a záradékok, nem azon rendben következnek is egymás után. A gyermekekre nézve az határoztatik, hogy csak 6 ½ óráig dolgozzanak naponkint. A felügyelő orvosoknak különös jogok adatnak, miszerint minden a gyermekek egészségére vonatkozó intézkedések iránt rendelkezhessenek. A belfasti gyárbirtokosok északi Irlandban egyik gyülésökben a tizórai munkaidő ellen nyilatkoztak, mint melly épen olly veszélyes rájok, mint a gyermekekre nézve.

A Cambridgei egyetem historiai tanácsgyülésében, háromnapi vitatkozás után 88 szavazattal 60 ellen határoztatott: „hogy a zárdáknak VIII. Henrik által történt eltörlesztése az országra nézve sok szerencsétlenségnek volt szülője, és hogy a hason intézetek visszaállitása sürgető szükség."

Az Oxfordi utczában apr. 4ki este tűz ütött ki, melly William borkereskedő házát egészen fölemészté. A szerencsétlen férfi egész családját jelesül nejét, két kis gyermeket, két szolgálóját, és egy szolgáját a lángokban veszté el.

A brit épitészi intézetben nemrég épitészi régiségbeli rajzok terjesztetének elé, mellyek közép Amerika összeomlott városiban találtattak. E rajzok szerint szárazföldi Amerikában sokkal magasb fokon kellett állnia a polgárisodásnak, mint mennyit a történetirók elismerni akarnak. Az indiaiak föstései még fölebb állanak, mint épitészeteik és szobrászataik, 's az egyptusiakénál épen nem alábbvalók, sőt közelitnek a pompejii és herculanumi föstésekhez.

Franciaország. A ‚Moniteur' közli a török ministeriumnak azon igéretét, miszerint az izlám hitéről visszatérő keresztények többé nem fognak halállal büntettetni. A ‚Courrier français' azt kérdi: miért nem közlé Guizot ur a porta válaszának másik részét is, melly meghatározná, milly büntetés fog tehát ezentul illy hitehagyottakra méretni. Ezt talán maga azon oklevél sem tartalmazza; azonban egy stambuli levelező érinti: hogy ezentul illy egyének holtiglanos gályarabságra fognak itéltetni. E szerint a büntetés csak nevet cserélne, mert a török gályarabság sok tekintetben roszabb a halálnál.

Páris kilenczedik kerületének képviselőségére, Galis ur helyébe, nyolcz egyén jelentkezett, kik közt egyetlen egy miniszteri jelölt Locquet ur, kinek különben sincs nagy reménye a megválaszthatásra, minthogy Nápolyban

tartózkodván személyesen nem sürgetheti az ügyet. A többiek közt Considérant ur legtöbb tehetséget mutat, 's mintegy 400 választó gyülekezetében nagy rokonszenvet gerjeszte. Az általa szerkesztett Démocratie pacifique gyorsan terjedez; még nem élt egy évet, 's már 4000 előfizetővel bir. E lapról Chapuys, Montlaville és Lamartine urak igen kedvezőleg nyilatkoztak nem régiben.

A Rhone- és Loire-vidéki köszénbányákban nagyszámu munkások keresik élelmöket, sok sanyaruság és ezer veszély között. Ez év elején több aknabirtokos egy társasággá egyesült, 's első rendszabályuk vala a bér leszállítása. Ennek következtében két aknában dolgozó mintegy 140 munkás azonnal felhagyott a munkával, 's példájokra mintegy 2000 munkás hasonlót tön. Azonban nem követtek el semmi erőszakoskodást. Katonaság érkezvén többen elfogattak és St. Etiennebe vitettek. Ezt hallván összetódult a sokaság, de háromszori felszólításra eloszlott. Midőn a foglyokat St. Etiennebe vinnék, az uton megtámadtatott a katonai kiséret tömérdek munkástól, kik a foglyokat, kettőt kivéve kiszabaditák. Erre tüzeltetvén, többen megsebesültek, és halva rogytak le. Ez eset igen nagy benyomást tön az egész vidékbeli munkásokra, annál is inkább, mivel épen 10 év előtt történt Lyonban nagy zendület szinte munkabér leszállítása miatt. E nap emléke, ugyszólván egy évben sem mulhat el a nélkül, hogy valami mozgalom ne mutatkoznék.

Bugeaud marsal Algirban uj ellenség ellen indit táborzást, jutalmakat téve ki következő vadállatokért, ha élve vagy halva hozatnak be: oroszlánért jár 50 frank, 1—6 hónapos oroszlánkölykekért 15 fr., párduczért 15 fr., illy kölykekért 7 fr., hyenáért 20 fr., fiatal hyenáért 5 fr. Ime, a franczia civilisatio a vadállatok országába is kiterjed.

Németalföld. Az önkénytes kölcsön csakugyan létre jött, mire nézve a király illy értelmü proclamatiót intézett a nemzethez: Hálával tekintve fel istenhez intézzük hozzátok jelen szavainkat szeretett földieink 's alattvalóink, hogy az önkénytes kölcsön létesítésére tett összes közremunkálástokért legbensőbb köszönetünket kijelentsük. Erre egyiránt nagy igényök van gazdagoknak 's kevésbbé vagyonosoknak, de még azoknak is, — 's pedig mennyien valának illyenek! — kik minden kötelezettség nélkül, legnemesb érzelmöknek engedve, takarék filléröket is a haza oltárán feláldozák. Földiek! atyáink jelszava: „Egyetértés hatalmat szül"-nálunk ujolag igazolva van. Az ó németalföldi hüség szilárdsága 's tartóssága, melly kötelezettségeinek teljesítése körül mindenkor 's minden áron bebizonyult, most sem tagadta meg magát. Ezt, bizzunk istenben, áldás kisérendi. Mindenki, ki a most nyujtott segélyben közremunkált, izlelje meg mindenek előtt a nemes önelégedés élvezetét. Németalföldiek! kérjük istent, hogy ezen jó szellemet, mellytől e napokban a nép ujolag lelkesitettnek bizonyult, megtartsa, erősítse és szilárditsa, hogy annak gyümölcseit még késő utódink is arathassák, 's hogy ő a németalföldi népet továbbá is hazaszeretet, egyetértés, és isteni félelemben megtartsa! Ezzel, szeretett földieink és alattvalóink! mindnyájatokat isten szent ótalmába ajánlunk. Hága, april 2. 1844.

Belgium. Belga lapok szerint az 1842ki aug. 26kán kelt kir rendelvénynek, melly a német borokat és selyemárukat mint a francziákat alászállitott vám mellett engedte behozatni, határideje f. évi mart. 31kén lejárván, 's e határidő előtt meg nem hosszabbitatván, az erőnélkülivé lett 's mint látszik nem is igen fog megujittatni.

Törökország. Sir Stratford Canning csakugyan megelégedett a törökhit-tagadói ügyben a portának azon igéretével, miszerint jövőben azok, kik az Islámtól elszakadnak, nem fognak halállal büntettetni. Az igéret eleinte akép szólt, hogy többé a törökhittől elszakadók nem fognak lefejeztetni, vagy kivégeztetni 'stb.; a brit követ kivánatára még e szavak valának hozzáadandók. megsemmisitetni, vagy elvesztetni; mégis — mint mondják — a másnap kibocsátott jegyzékben az érdeklett hely következőleg áll: a porta kötelezi magát, miszerint megfogja akadályoztatni, hogy a törökhittől elszakadók jövőben halállal büntettessenek. Sir Stratford Canning előtt a zultán nagyuri szavával is megerősité az igéretet, 's ugy nyilatkozott, mikép neki minden törekvése oda irányul, hogy a barátságos viszonyok, melyekben a porta a nagyhatalmakhoz áll, mindig szorosbakká válljanak, és hogy ő magassága addig nem nyugszik, mig a keresztények állapota annyira meg nem javult, minélfogva üldöztetésök és háborgattatások örökre lehetetlenné váljék. (!!) Majdnem megfoghatlan egyébiránt, hogy ez esetre sem határzott büntetési módot, sem határzott büntetési mértéket nem állapitottak meg, 's igy a hithagyás megbüntetését némileg a porta szabad rendelkezésére bizták. — A tartományokban a pasák nagy erőhatályval léptek föl az albánok ellen, 's most már a nyilvános állapot fölött kedvezőbb tudósitások érkeznek. Reménylik, hogy a rend rövid idő alatt helyre fog állíttatni; mire legbiztosb mód lenne, az albánok egyetemes lefegyvereztetése. — Nagyuri parancs által az öreg viddini Hussein pasa, ki a janicsárokat eltörleszté, nyugalomba tétetek, 's helyére Mustapha Nuri pasa, Rumilia volt kormányzója van utódul szánva.

Az orosz követ Titoff is megkapta Sz. Pétervárból az utasitást a törökhit-tagadói ügyben, 's pedig épen olly mérséklettet, minő az ausztriai. Előbbi szigorából most már Sir Stratford Canning is engedett, 's mint látszik, a nélkül hogy a törökhittőli elszakadást sujtó törvény eltörlesztését tovább is sürgetné, meg van elégedve azzal, ha az illyszerü kivégzéseknek ezentuli elmaradása iránt annak módja szerint biztositás fog adatni.

Görögország. A választó törvény nehány nap mulva be lesz fejezve; melly után az udvar hihetőleg ministerium-alakitáshoz fog. E tárgyra nézve a király és két tengeri hatalom kivánatai már öszpontosultak, 's Kolettist és Maurokordatost mindenki ugy tekinti, mint az uj Cabinet legszükségesb gyámolait. Maurokordatos hajlandó a tárczát elfogadni, 's mint látszik, biztos reménye van az alakitandó miniszterium tartósságához. Kolettis ellenben oda nyilatkozott, miszerint a tárczát nem fogadhatja el, ha csak a napisták, névszerint Metaxas gyámolitásárul bizonyossá téve nem lesz; mert egymagában sem teljesithetni nem fogja az országnak tett igéreteket, sem meg nem mérközhetik Metaxas nélkül azon nehézségekkel, melylyek a közelgő kamra összeállitásából szükségkép fejlődni fognak. Metaxas jelenleg csendesen viseli magát, 's a leendő miniszteriumbani résztvevéshez legkisebb kedvet sem mutat.

Társasági közlés.

Első jelentés a Reguly Antal urali utjára a m. t. társaság titoknokához befizetett segédpénzekről (és pedig academiai tagok részéről): gr. Andrásy György 50 ft, Bajza J. 1 ft, Döbrentei G. (Berzsenyi-példányokban) 30 ft, Fogarasi János 10 ft, Gebhardt Ferencz 10 ft, Kis Károly 10 ft, Kovács Mihály 2 ft, Kubinyi Ágoston 20 ft, Luczenbacher J. 1 ft, Lukács Móricz 5 ft, Schedel Ferencz két arany, Schedius Lajos öt arany, Széchy Ágoston 3 ft, Szilasy János két arany, Szontagh G. 5 ft, Sztrokay A. 10 ft, Tasner A. 5 ft, Wargha István 1 ft, Zsoldos Ignácz 5 ft; 's igy öszvesen 168 ft conv. p. és 9 arany. — Pest apr. 18. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

Az Iparegyesület igazgató választmánya meleg köszönettel érzi magát tartoznia egy áldozatos vállalatért, melly az egyesület erőit tetemesen növeszté. T. i. Frölich Frigyes, Kanicz Emanuel, Kunevalder János és Fülöp, Nagy József és Valero Antal urak áthatva azon óhajtástól, miszerint a jelenleg Pesten megnyittatni szándéklott mesterinas-iskola megindításához hatásosan hozzájárulhassanak, elhatározák magukat saját költségöken tánczestélyt adni, a részvételért személyenkint fizetendő 5 pfrból keletkező jövedelmet pedig tisztán, minden levonás nélkül beszolgáltatni az iparegyesület pénztárába azon czélból, hogy e jövedelmi öszveggel a tervezett iskolák megnyitása és legalább első évi költségeinek födözése eszközöltessék. A szándéklott estély a közelebb mult hó 24kén a helybeli hirlapok által méltán magasztalt fénynyel, 's mind élvezetre, mind jövedelemre várakozást haladó eredménynyel sikerülvén, a tisztelt estély-adó urak az egyesületi ellenőrség alatt szedett jövedelmet, összesen 845 pftot, a mai ülésnek bemutatták; azonban annak hova forditása iránt egyelőre felfüggesztették eltökélésöket. Abból ugyanis, hogy a mesterinas-iskolák megállapitása iránt már az első inditvány is a helybeli czéhek némelly tagjaitól származott, — hogy azoknak részletesb terve is a czéhbeli urak többjeinek élénk részvételével dolgoztatott ki, — hogy továbbá már némelly czéhek által ez iskolákra olly évenkinti adakozások szavaztattak meg, mik, ha a többi czéhek is hasonló arányban kötelezendik le magokat, a terv kivitelét biztositani igérkeznek: estély-adó urak azt remélik, hogy mihelyt a városi ns tanács közbenjárása mellett a nm. m. k. h.tanácsnak kegyes jóváhagyása is megnyeretik, az iskolák az ő segedelmök nélkül is megnyithatók 's fentarthatók lesznek. Ennélfogva szivesen engedve által a helybeli czéhek ez idő szerinti érdemes tagjainak amaz öröm büszke öntudatát, hogy ők voltak légyen a növendékeiknek, nagyrészben édes gyermekeiknek, javára szolgálandó intézménynek alapitói: ők a bemutatott öszveget jelenleg csak ideiglen kihelyeztetni, 's mindaddig érintetlen megtartatni kivánják, mig majd valamelly, az eredeti czéllal rokon rendeltetést tüzendenek ki annak. Szivesen üdvözli a választmány ez alkalommal az egyesület alapitói között Hild József épitész urat, ki a szóban forgó tánez-estély alkalmával lefizetvén 59 pftot, ez által azon reményre szabaditott fel, hogy az ipar-körben neki saját jártassága- és lángeszének tanácsival 's buzgó részvételével a választmány törekvéseit segélni szíveskedendik. Egyébiránt ez uttal jelentetik, hogy a mesterinas-iskola ügyében f. hó 21kén, vasárnap délután 3 órakor, az iparegyesületi szálláson ülés fog tartatni, mellyre a czéh-előljáró és mester, valamint egyéb nem-czéhes iparüző urak is különösen hivatalosak. — Költ a mart. 20kán tartott ülésből. — Csanády jegyző.

Aláirási felszólitás. — „A magyarországi ágostai- és helvét-hitvallásuak egyházi és tanulmányi hivatalainak Közönséges Névtára" czim alatt kiadandó két rendbeli geographico-statisticai munkákra. Ezen 184⅘ évre szerkezendő két rendbeli munka, mellyek jövedelméből — levonva a nyomtatási 's szerkesztési költségeket — maradandó tiszta nyeremény az ágostai- helvét-hitvallásuak érdemteljes elöregedett iskola tanitói felsegéllésére van szánva — f. e. octoberben fognak megjelenni. Aláirhatni minden főtisztelendő superintendentiák — senioratusok — könyvárusoknál és a szerkesztőségnél. Az aláirási díj, minden egyes munkáért — egy pengő forintban határozva — a munka átvétele alkalmával fizetendő. Az aláirás f. e. aug. 15én megszüntetik. Ennélfogva a fentisztelt hivatalok főnökei aláirók gyüjtésére 's egyszersmind arra is kéretnek tisztelettel és teljes bizodalommal, hogy a határidő eltelte után a t. cz. aláirók jegyzékét a szerkesztőségnek beküldeni méltóztassanak. — Az aláirást gyüjtő uraknak minden tiz példány után a szerkesztőség hála-kifejezésül egy ingyenpéldánynyal fog szolgálni. Budán, aprilis havában 1844. — A fenérdeklett ‚Közönséges Névtár' szerkesztősége.

A Pesti hirlap legujabb (344dik) száma egy „**Felszólitás b. Wesselényi Miklóstól** *)" czimü érdekes czikket közöl, mellyet t. olvasóink kedveért egész terjedelmében lapjainkba átvenni nem tartózkodhatunk: (Sibó mart. 14.) Csak nem szünik fondorkodó ármány 's értetlenség, az Augsburgi Allgemeinét dolgainkról részint gonosz, részint fonák czikkekkel ellátni; 's annak szerkesztősége nem szünik azokat kitünő készséggel közrebocsátani. Mind azon helyzet, mellyet a nemzetek családjában elfoglalni értelmi 's alkotmányos fejlődségünk meghivott 's feljogositott, mind magunk 's külföld iránti kötelességünk már rég bekövetkeztette annak idejét, hogy magunkat rágalmaztatni, magunkon szennyet hagyni, 's a külföldet magunk felől tudatlanságban maradni, vagy épen balitéletekkel eltelni ne engedjük. Mióta ennek ideje eljött, szégyen és bün sulyát halmoztuk a halogatás hanyagsága által magunkra. A külföld naponkint inkább akar 's ohajt rólunk tudni, 's kiváncsian és mohón kap a sajátságos helyzetü és sajátságos vérü nemzetről minden tudósitást: rosz akaróink tudták ezt már jó darab idő óta 's tudják mindinkább használni; mi pedig keleti indolentiánkban legfelebb morgunk, de a dolgoni segitést nem igen kisértjük, 's annyival kevésbbé a bajnak gyökeres orvoslását. Hiszem én 's tudom mind másoktól, mind saját tapasztalásomból, miszerint sok elferditésekre küldettek illő czáfolatok, mellyeket azonban vagy visszautasitottak, vagy hallgatással elmellőztek; de a czáfolat 's felvilágositás egyszerü merényén kivül nem lehetne e más ut és mód, tudatni a német 's más külföldi nyelveken olvasó közönséggel a helytelenséget 's azon igazságtalanságot, mellyel ellenünk minden rágalmat kikürtölnek; magunk mentségét 's a dolog valódi állásának tudatását pedig, ugyszólván soha sem bocsátják közre; most midőn a köznyilvánosság világszerte felvilágositó hatalmát annyira gyakorolja, nem lehetne e épen ezen nyilvánosság utján és által védni magunkat azon sebző nyilak ellen, mellyeket botor tudatlanság, vagy gonosz szándék reánk mért? nem lehetne é e nagy itélőszék elibe idézve, reá kényszeriteni a csak hamis vagy félszeg világ terjesztőit a való igazi fényének feltüntetésére? Gondoskodnunk kell

*) Ideje valóban már, hogy komolyan gondolkozzunk gyógyszerről illy tárgyban; mert magunk körében tett ovások hasonló sérelmek ellenében haszon nélkül elpárolgnak, épen azért, mert csak és egyedül magunk körében maradnak. Mennyiszer szólaltunk fel már mi is az augsb. ujság hazánkról közlött némelly czikkeinek fonáksága, alaptalansága ellen! De siker nélkül, mert legfelebb azokkal tudattuk czáfoló okainkat, kik nemcsak németül de magyarul is olvasnak; ámde a csupán németül olvasó közönség előtt honunkban, 's a külföld előtt illy czáfolatok mindig ismeretlenek maradnak; mert —, nem követeljük, hogy az augsburgi forditassa le illy czikkeinket, — de még csak a honi német lapokban sem láttunk soha illy czikket közölve, mellyek segedelmével pedig a czáfolat legalább a németül olvasó közönség egy részéhez szivároghatna el, miért is illy czikkeket felvenni a német lapoknak hazafiui kötelességök volt volna eddig is, 's lesz még inkább ezután. Azért üdvözöljük b. Wesselényi tervét, melly ha létesül, csak üdvöst szülend a külföld előtti becsületünkre nézve. Szerk.

uraim illy eszközökről; mert a mellett hogy az ellenünk szórt gúny 's rágalmak szivsebzők, a mellett hogy nemzetnek meggyaláztatást türni még egyénnél is kevesebbé szabad: azt se felejtsük, miszerint nemcsak valószinű sőt bizonyos, hogy az ellenünk szórt 's meg nem czáfolt vádakat egész Europa előbb lassankint, 's végre teljesen elhivén, a közvélemény óriási hatalma fel fog ellenünk támadni; már pedig valamint egyén 's ügy, mellyet egy nemzetnél közvélemény kárhoztat, amaz hatását, ez sikerét vesztvén bukni fog: ugy nemzetnek, mellyet a világ közvéleménye sujt, jövendője bajosan lehet; 's a nemzetek nagy családjának mostani naponta egymáshoz közelebbé váló 's egymásra inkább ható viszonyában illy kárhoztató világszertei közvélemény az attól sujtott nemzetre minden körülményben gyakorolja káros és zsibbasztó hatalmát, de eldöntő pillanatokban megsemmisitővé válhatik 's válandik. Illy orvosló eszközt az ellenünk mindinkább terjedő ferde fogalmak 's hamis vádak ellen szabadjon nekem javaslani; talán ez eszme, ha egyébre nem, jobbak ébresztésére fog szolgálhatni. — Alakuljon minél több fontos és ismeretes nevet magában foglaló egyesület. Mihelyt ez 50—60 tagra szaporodik, intézzen az „Augsburgi Allgemeine" szerkesztőségéhez egy iratot. Ezen, minden tag nevével ellátott irat fejezze ki: miszerint elkerülésére annak, hogy ne jöjenek azon lapokban — ugy mint eddig — honunkról ferde vagy félszeg tudósitások, 's ha jönek, azok megigazittassanak, — hogy igy azon hirlap nagyszámu olvasója, honunkat illetőleg hiteles és igaz tudósitásokkal láttassék el — a levél aláirói egyesültek, 's keblökből választmányt nevezvén ki, az által saját nevökben fognak ezentul 1) minden honunkat illető czikkre, melly azon hirlapban megjelenend, rövid, az irottak valóságát elismerő vagy tagadó, avagy módositó nyilatkozatot küldeni, természetesen az ügy méltóságához, valamint az egyesülethez illő higgadtsággal 's egyenességgel szerkesztetteket; — magában értetvén, hogy a kormányt érdeklőleg mindenkor 's mindenben lehető legnagyobb kimélet tartatnék szem előtt; mert ezen vállalatnak czélja nem volna, czélja nem lehetne vitát víni kormány és nemzet között; hanem csak a felőlünk terjengett ferde fogalmakat kiigazitani; — 2) időről időre mind a nálunki olly esetekről 's a közélet olly müveiről 's jeleneteiről, mellyek a külföldet érdekelhetik, mind pedig polgári alkotmányunk 's anyagi és társadalmi helyzetünk sajátságairól, részre nem hajló 's pártszint nem viselő 's mindig teljes hitelességü kutfőkből meritett rövid tudositásokat adand; — 3) minden emlitett illyetén czikket, mellyet azon szerkesztőség el nem fogadna, a külföldnek többi legolvasottabb lapjaiba fogná iktattatni. — Második teendője az egyesületnek: hasonlóan minden tag nevével ellátott hirdetményt küldeni Német-Frank- és Angolhon legjelesebb lapjaiba, mellybe egyfelől a feljebb leirt 's az Augsburgi Allgem. szerkesztőségéhez intézett nyilatkozat közöltessék, 's az olvasó közönség figyelmetessé tétessék az iránt, mikint minden ollyan honunkat illető tudósitás, melly az Augsburgi lapban megjelenik, de mellyet az egyesülettől egy vagy két hónap alatt helyeslő, czáfoló vagy igazitó megjegyzés nem követne, mindannyi bizonysága lenne annak, hogy azon szerkesztőség amaz egyoldalu tudósitásokat azon okbul bocsátotta közre, 's az egyesület részéről felvilágositást azért nem fogadta el, mert az olvasó közönséget tévutra kivánja vezetni. — Másfelől tudtára adatik mind azon szerkesztőségeknek, miszerint azoknak mind az augsburgi rólunk szóló czikkekre, annak küldött, de abban meg nem jelent feleletek és észrevételek megfognak küldetni, mind pedig időről időre honunkról érdekes és hiteles czikkek fognak közöltetni. — Harmadik teendője lenne az egyesületnek: elnököt 's választmányt választani. Ezen választmány kötelessége: mindazon teendőben, melly részint az Augsburgi szerkesztőséget, részint más hirlapokat illetőleg főnebb kifejeztetett, folytonosan, lelkismeretesen 's pontosan eljárni, eljárásáról az évenkint egy- vagy kétszer tartandó közgyülésnek számot adandó. — A levelezés költségeire minden tag évenkint két ezüst forintot fizessen. — Ezen terv létrejöttének egyik akadálya lehetne, ha nem találkoznék a két Magyarhonban 50—60 honfi, kit sértsen 's kinek fájjon az, hogy gúny 's rágalmak szóratnak honunk ellen; ha nem lenne még csak illyen kicsiny szám is, melly átlássa annak nemcsak fontosságát, sőt parancsoló szükségét, miszerint a külföldet helyzetünk, dolgaink 's ügyünk iránt tévedésben hagyni, 's a világ közvéleménye ellenünki alakulását elnézni, nem szabad. De lehet és szabad e illy gyávaságot, illy bűnös részvétlenséget, illy rövid és homályos látást tenni fel vagy csak képzelni is a két hon fiairól? — Másik akadály lenne, ha nem lehetne választmányt 's abban szerkesztőket találni, kik a teendőkben buzgón 's czélszerün eljárni tudjanak is akarjanak is; illyesminek feltéte is sértőbb lenne, hogysem crősen ne hinném, miszerint fognak elegen találkozni, kik ollykori dolgozgatásuk valóban nem drága árán örömest megvásárlandják azon magasztos önérzetet, azon dicső állást, miszerint a honnak 's igazságnak, annak becsületét, ennek szent ügyét diadallal kivivó bajnokai lehetnek.

Hol lesz már határa a szláv országnak?

Nem csak ellenünk, magyarokul, de a németek ellen is terjedeznek a szláv philologiának hódításai, 's nem csak mi magyarok szunnyadtunk, jó ideig tétlenül szó nélkül, hanem ugy látszik a németek is derekasan szundikálnak még. Ébresztésökre már valahára némethoni lapokban is emelkednek szózatok, 's valóban ideje, hogy a németek is átlássák, mikép illy philologiai kérdések körül, velünk ugy szólván egy érdekök van; 's ha ez igazságot egyszer Némethon elismerendette, akkor talán több reménynünk lehet, hogy a hazánkban lakó 's meghonosult német atyánkfiai is föleszmélendnek annak megismerésére: mikép némelly magyar-ellenes törekvéseikkel tulajdonkép azon philologiai párt érdekét mozditják elő, melly előbb utóbb az ő philologiai létöket is kétségbe vonandja. Az augsb. közöns. ujság april 7kei számában egy Bécsből irt czikk végén ezeket olvasuk: „A ‚Grätz' és ‚Gratz' fölötti vitatkozások még mindig folynak, 's igen nevezetes, hogy a jólelkü németek a ‚Gratz,' nevezetnek szláv származtatása mellett nyilatkoznak. A bécsi ujságban minap egy czikk jelent meg illy czimmel: „Gratz, szlávok gyarmata." Bizvást várhatjuk, hogy legközelébb ezt olvasandjuk: „Bécs (Wien) — (Wendek lakja — Wendenwohnung) — szlávok gyarmata." Egyelőre nincs ugyan mit szólnunk a szlávok ezen philologiai hóditásai ellen, csak arra bádorkodunk kérni illy felfödözési és hóditási czikkek iróit, hogy azok czimei közé jövőben e kis szócskát „hajdan" szurják. „Gratz, hajdan (őshajdanában) szlávok gyarmata"; ennek még is van értelme, de a mai Grätzet szláv gyarmatnak nevezni merő képtelenség. De még ezen philologiai törekvések is jelentékenyebbek reánk nézve, mint első tekintetre látszanék. Történt már, hogy philologiai nyilatkozatokra politikai igényeket alapitottak. A szláv propaganda valamellyik legközelebb megjelenendő röpiratában ezeket olvasandjuk: „Graz a szlávok gyarmata, mivel neve szláv, ámde Schaffarik szerint Steierország neve is szláv, következőleg felső ausztriabeli Steier városáé is, e szerint Steierföld és felső-Ausztria szláv. Koronth és Karnioliába a németek csak betolakodtak, alsó Ausztriában Bécs (Wien) nevezete bizonyosan a wendektől származik, Cseh — Morvaföld és Szilézia ugy is csak a földképen tartoznak Németországhoz, 's ez országok harmadfél milliónyi németsége ignoráltatik, Magyar- és Lengyelhon átalánosan szláv — tehát Ausztria szláv. Már ha ez meg van állapitva, továbbá illy következtetés foly: Porosz-Szilézia, és Lusatzia Csehországhoz tartozik, fel az egész Elbe mentiben Hamburgig szláv határvidékek voltak, a Saale folyón túl egész Weimarig szláv nevezetekkel találkozunk, 's pedig Schaffarik szerint nevek hangosabban szólnak az érczemlékek 's regéknél, — Pomeraniát és Poroszföldet, mint tudjuk, a szlávoktól foglalták el; mindenütt találkoznak szláv nevek, sőt Mecklenburgban most is szláv család uralkodik; mind ezen országok szlávok voltak; tehát egészen természetes és méltányos, hogy ismét szlávokká legyenek." — Mindez most még talán nevetségesnek látszhatik, de kinek kedve van e fölött nevetni, meg ne feledkezzék, hogy e dolognak igen tragicus vészteljes háttére van."

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (344 sz.) Vezérczikke illy czímet visel: „Megnyugtatásul a kétkedőknek", mellyben a telekdíj ellen emelt három ellenvetés czáfolata megkezdetik. Az első ellenvetés ez: hogy a telekdíj elfogadása olly mákonyszerü altató, melly a közös teherviselés nagy elvének, 's most legközelébb a háziadó közös viselésének teljes diadalát hátraveti. A czikk irója pedig azt hiszi: hogy a közös teherviselés nagy elvének diadala, a telekdíj által egy részben kivivatik; a háziadó közös viselése pedig nem hátráltatik, sőt előmozdíttatik. Mert akár a házi akár a hadi adó, akár az országos kincstárnál léptetjük életbe a közös-teherviselés elvét, mindegy, csak tegyük; azért ki e szempontból ellenzi a telekdíjt, az önmagával jő ellentétbe. Az országos kincstár (tehát telekdíj) nem subordinált hanem coordinált fogalom a házi adó fogalmával; mindegyik csak egy egy ága a közös teherviselésnek. Ezen ellenvetésből továbbá kifonható azon ellenvetés, hogy telekdíjjal a nemesség leróva hiendi minden tartozásait, 's többé semmi teherben részt nem veend. Erre nézve csak ugy áll a dolog, mint, ha legelőbb a háziadó fogadtatnék el, mert akkor is hátra volna még két ága a terheknek, hadi adó 's országos kincstár; így tehát az elv nem szenved, akár egyiken akár másikon kezdjük. Könnyíti pedig a telekdíj ügyét az, hogy a telekdíjt könnyebben lehet fizetni, mivel kölcsön utján megszaporodik a pénz a hazában; holott például a háziadót, ha elfogadtatott volna, fizetni kellene a nélkül, hogy a forgalmi pénz egy fillérrel szaporodnék. E szerint a telekdíj elvállalása nemcsak méltányos és igazságos, valamint a háziadó is; hanem még hasznos is, a népre nézve pedig életkérdés, melly már több terhet nem bir. — Második ellenvetés az, hogy az adózó népre nem lehet több uj terhet vetni, mielőtt a már viselt terhek könnyittetnének. De épen a telekdíj által fogna tetemesen könnyíttetni a népen, mert ha közlekedési eszközök, országutak, csatornák 'stb. létesítetnek, mellyek körül az ingyen munkák legfölebb az anyagszerek összehordására szoritkozhatnának, a többi munkák hozzáértő technikusok által végeztetvén, természetesen ez által levétetik egy tetemes teher a köznép vállairól. Ezen közvetlen könnyítéshez járul a közvetett haszon, örökváltsági pénztár, olcsó hypothecalis kölcsön 'stb. A harmadik ellenvetésre más alkalommal felelend.

Nemzeti ujság. (31 sz.) „Nevelésügy I;" mellyben régibb időkre, külországokra, jelesül Angliára, Belgiumra vonatkozó adatokkal, számos idézések segélyével, sőt még a protestansok példájából vett adatokkal is gyámolíttatik azon állítás, hogy a nevelés ügyére szükségkép a papságnak kell ügyelni, miért is az e kötelességét püspökök vezérlete alatt teljesíti, 's hogy ez sokkal üdvösebb, mint ha az állodalom függetlenül a papi befolyástól intézkednék a nevelés ügyében.

Jelenkor (31 sz.) Illy czímü czikk olvasható: „Váltóintézet pályája," mellyben röviden előadatván, milly phasisokon ment keresztül a váltóbiróság kezelése fenállása óta, általában 's az egészre nézve üdvös hatásunak nyilváníttatik a váltótörvény. Egyszersmind igértetik, hogy különböző vélemények, miket szerző e tárgyban egytől is mástól is hallott a váltótörvény javítása iránt, fognak olvasmányul, de nem javítási viszketegből, közöltetni.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

12654. Vas vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, néhai Tanczer Ferencz Rohoncz mezővárosi lakos tömege ellen csődület inditatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. junius 14dik napja határidőül tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Vidos László. perügyelőnek pedig Sághy Mihály hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

12655 Baranya vármegye törvényszéke jelentése szerint, néhai Simonyi Pál nagy-mányoki plébános tömege ellen rendelt csődületben, 's a hitelezők megjelenésére kitüzött, 's 1844ki januar 9én 971. sz. alatti körlevéllel közönségesitett határidő helyett uj határnapul f. é. junius 10dik napja tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Hoitsy Pál levéltárnok, perügyelőnek pedig Sey Lajos tiszti alügyész neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

Kötelezvény- és váltólevél semmisítés.

11810. Temesvár városa tanácsa néhai Joannovits Tamás özvegyét Erzsébetet illetőleg, ennek fiát Joannovits Pétert szenvedőleg, Zsonya Trandafil és Staics Pált pedig követőleg illető 2000 és 1140 v.ftról 1818ki april 10kén és tekintve 1830ki december 1jén kiadott, betáblázott, de kifizetése után elveszett két rendbeli adóslevél megsemmisittetését országszerte hirdetteti. Költ böjtmáshó 26án 1844.

11812. Pest vármegye nagykőrösi lakos Várkonyi Mihály folyamodása következtében bizonyos szinte nagykőrösi lakos Patay Sámuel részére betáblázott 336 p.ftról szóló és már lefizetett, de kitáblázás előtt széttépett kötelezvénynek netalán történhető előmutatására kitüzött egy évi határidőt országszerte hirdetteti. Költ böjtmáshó 26án 1844.

13104. A pesti első birósági váltótörvényszékLeitner Móricz folyamodására, egy 1843. évi julius 19kén Pesten kiadott, 's ugyanott a folyamodó rendeletére kibocsátott, 's Gerzon Ernest által zsidó irással elfogadott 100 p.forintos váltónak elvesztét országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak mostani birtokosa magát f. é. martius 18kától

számitandó 45 nap alatt jelenteni el ne mulaszsza, különben a kérdéses váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

4410. Leon Zevy Dávid, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene Kraus Sámuel által 180 p.ft iránt inditott váltóper tárgyalására f. é. majus 29ke regg. 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. — Az esetre pedig ha meg nem jelenne, 's ügyvédet sem rendelne, védelmére Légrády Imre váltóügyvéd gondnoknak ezennel kineveztetik. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi april 15én tartott üléséből.

4584. Rekvényi Gábor panaszlottnak tartózkodási helye tudva nem lévén, az ellene Hurajtják Leo által 26 p. ft iránt indított váltóügynek tárgyalására f. é. majus 25kén reggeli 9 órára olly hozzáadással idéztetik, miszerint személyes vagy törvényszerinti képviselője általi meg nem jelenése esetére Stuller Ferencz váltóügyvéd gondnokává neveztetett. Költ Pesten a k. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi april 16án tartott üléséből.

4499. Jánosy Eduardnak holtartózkodása tudva nem lévén, az ellene Koch Ferencz által 87 p.ft iránt indított váltóügynek tárgyalására f. é. majus 25ik napjának reggeli 9 órájára olly hozzáadással idéztetik, hogy személyes vagy törvényszerinti képviselője általi meg nem jelenése esetére Mihálik Imre v.ügyvéd gondnokának neveztetett. Költ Pesten a k. e. b. V.törv.szék 1844. évi april 15én tartott üléséből.

(*78) 2 2

Szombaton

legközelebbi

május 25kén

bizonyosan végbe megy a nagy

Realitások- és pénzsorsjáték huzása,

melly alkalommal a játékterv szerint nyerhetni:

	220,000	vltó frtkat
vagy	206,000	„ „
„	204,000	„ „
„	202,500	„ „
„	201,500	„ „
„	200,000	„ „
„	30,000 vagy 25,000	„ „
„	23,000 „ 22,000	„ „
„	20,000 „ 16,000	„ „
„	14,000 „ 12,000	„ „
„	11,500 „ 11,000	„ „
„	10,000 „ 9000	„ „
„	8000 „ 7500	„ „
„	7000 „ 6500	„ „
„	6000 „ 5500	„ „
„	5000 „ 4500	„ „
„	4000 „ 3500	„ „
„	3000 „ 2500	„ „
„	2000 „ 1500	„ „
sokan	500 — 100 — 'stb.	„ „

összesen **26,000**

mind csupán készpénzzel javadalmazott találókat.

A vörös ingyennyeréményi részvényekre nézve különös huzás történendik, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000—6000—4000—2500—1500** sokan **100—50—40** 'stb. váltó forintokbul állanak, az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó pedig **20** vltó forintbul. Ugyanezek a főhuzásban is valamennyi találókra együttjátszanak.

Egy részvény ára 5 frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, egy különösen értékdús vörös ingyennyeréményi részvényt fog kapni ajándokba.

Bécs, mart. 23. 1844.

Hammer* és *Karis
cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni M. Lueff-nél
Kristófféren a „Minervá"-nál.

(*88) **Hirdetés.** 3—3

A csatai kir. közalapitványi birtokhoz tartozó kir. haszonvételek közől Csata helység határában a vadászati jog, ugyanazon 's G.-Mikola helyen összekapcsolt halászat a Garam folyóban; — Garam-Mikolán a vendégfogadó, ugyanott egy urodalmi ház bolti joggal f. évi majus 11én Csatán a kasznári lak irószobájában szokott reggeli órákban a legtöbbet igéröknek három évre árverési uton bérbeadatni fognak. Mi olly hozzáadással tétetik közzé, hogy az uj bérlet 1844ik év mindszenthava 1sö napján kezdődik: a többi feltételek helyben akár mikor előlegesen is megtudhatók. Költ Csatán april 7én 1844.

(*91) 2—3

Lakváltoztatási és mű-jelentés.

Van szerencsém az igen tisztelt közönségnek és különösen pártfogóimnak tudtokra adnom, miszerint sokszori fölszólittatás következtében, előbbi lakásomat más, a fogorvosi gyakorlatra egészen alkalmassal cseréltem föl. Távol attul, hogy azok fogásait utánoznám, kik szakadatlan hirdetésekben mindig uj találmányokkal dicsekszenek, 's az illy magokrai figyelmeztetés által a közönséget édesgetni vélik, inkább azon hiedelemben vagyok, hogy az illy fogások a valódi müvészetet lealacsonyitják, 's hogy a műtételeknek önmagoknak kell magokat ajánlaniok. Midőn az igen tisztelt közönségnek, melly engem fellengös jelentések nélkül is bizalmával megajándékozott, legforróbb köszönetemet nyilvánitni el nem mulaszthatom, egyszersmind olly biztositással ajánlom magamat, miszerint minden ujat, mi csak a szájbetegségek- és mesterséges fogak behelyezésénél legjobb sikerünek bizonyult, használni fogok, egyszersmind nálam, a köztetszéssel fogadott angol ásvány-fogakat dús választékban megkaphatni, mellyek mind egyes fogakul, mind egész fogsorokul különösen alkalmazhatók, és mellyeket eddig a mesterséges fogaknak még egy faja sem mult fölül, miért is az igen tisztelt közönségnek teljes joggal ajánlhatók.

Ifj. Löffler, fogorvos.
lakik mostantul fogva a józsef- és színháztérekre sarkalló Muratyféle-szögletházban, az első emeletben.
(A rendelő órák naponkint 9től 12ig és 2től 5ig tartanak.)

(*86) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a diósgyöri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő királyi 's egyéb haszonvételek u. m.:

A diósgyöri uradalom részéről:

1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos 's heti vásárok jövedelme.

2) Diósgyörött a pálinkaház, 's mészárszék jogai, ide tartozó épületekkel, 's földekkel együtt.

3) Kis-Győrben 's mocsolyási telepitvényben, ugyszinte

4) Bábonyban a mészárszék és korcsmáltatás.

5) Mező-Keresztesen a vásárjövedelem.

6) Kis-Győrben a mély völgyön találtató kő- és pálakő-bányák, és

7) Mező-Kövesden a vásárjövedelem.

A tokaji uradalom részéről:

1) Kis-Tokajban a korcsmaház.

2) Tarczalon a piaczkorcsma.

3) Tisza-Ladányban két,

4) Timárban szinte két száraz malom jövedelmei.

5) Rakamazon 276²/₁₆ h. kender, 484⁴/₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³/₁₆ kaszás rét.

6) Tisza-Ladányban 197¹⁴/₁₆ hold szántóföld, 210²/₁₆ hold kukuriczaföld, és 212¹/₁₆ kaszás 2ik osztályu, 's 586⁵/₁₆ 3ik osztályu rétek, végre

7) Timár határában lévő 37⁵/₁₆ h. szántóföld, és 548³/₄ kaszás rét.

1844ik évi november 1sö napjától hat, és illetőleg három évre, sőt az 5ik és 7dik pontban foglalt földekre nézve a lefolyó urbéri tagositó per befejezése miatt egy évre, közárverés utján, melly a diósgyöri javadalmak iránt Miskolczon f. év majus 4én a miskolczi praefectoralis épületben, a tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30kán 's következő napjain a tiszttartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele, és egy évi haszonbérrel felérő biztositék bemutatása mellett olly hozzáadással uj haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a földek kisebb, az egyének erejéhez mérsékelt részletekben árverés alá bocsáttatni, és a helység előjáróinak ajánlatai csupán személyökre, nem pedig a község nevében is fognak elfogadtatni, a vám és vásárjövedelmek bérleteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye lévén, ezeknek kellékeiről, valamint más árverési és bérleti föltételekről a diósgyöri főtisztí, 's illetőleg tarczali tiszttartói hivatalokban bővebben értesülhetnek, az illető bérleni szándékozók. Budán apr. 3. 1844.

(*89) **Árverési hirdetés.** 3—3

T. Arad vármegyében kebelezett lőkösházi pusztán, nevezetesen pedig a Vásárhelyi-örökösök hodályánál e f. 1844 évi majus 13án és utána következő napjain nyilvános árveréssel el fognak adatni az egész ménes, valamennyi birkák, hizott és jármos marha, gulya, hámos lovak, és különféle gazdasági eszközök.

(*92) **Gabona-árverés fog tartatni.**

A kir. közalapitványi bánsági javak kerületében, f. 1844ik évi majus 7én Csákován, a részszerint Csákován, részszerint Nagy-Kövéresen fekvő 3400 p.mérő kukoriczára. — Majus 9én, a temesvári Józsefvárosban lévő kasznári lakban, részszerint Temesváron, részszerint Csákován fekvő 3600 pm. tisztabuzára; — 8500 pmérő kétszeresbuzára; — 1480 pmérő árpára; — 7480 pmérő zabra; és 150 pmérő kölesre. — Julius 2án pedig, ismét Csákován, szinte 3400 pm. részszerint Csákován, részszerint Nagy-Kövéresen fekvő csöves kukoriczára.

Melly árverések, a szokott bánatpénzek megkivánása mellett, mindig pontban délelőtti 9½ órakor fognak kezdődni. 2—3

(*87) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik, hogy a tokaji kincstári uradalomhoz tartozó tokaji, tarczali 's mádi kir. szőlőkben 1841ik évben termett 27 átalag 5 puttonos, és 23 átalag 4 puttonos asszuborok f. évi april 29ik napján Tolcsva mezővárosában az ottani kincstári számtartói laknál tartandó közárverés utján, készpénzfizetésért eladatni fognak. A venni szándékozók a borokat a tolcsvai kincstári pinczében az árverés előtt megkóstolhatják. Költ Budán april 3. 1844.

(*90) **Hirdetmény.** 2—3

Főmlgu Eszterházy hg lovászmesteri hivatala részéről közhirré tétetik, hogy f. 1844. évi april 29én 11 órakor Bécsben a Rennweg nevezetü elővárosban lévő hg Schwarzenberg-féle palotában 33 ozorai-ménesbeli lovak, majus 8án pedig Máriahilf elővárosban lévő hg Eszterházyféle palotában 16 db eredeti angol telivér az Eszterházy-ménesből árverés utján a többet igérőknek, az igért ár azonnali letétele mellett, eladandók; a venni-szándékozók a fenkitett helyekre és kitüzött határnapokra illően meghivatnak. Sprenczl János, urad. kormányának kiadója.

A gőzösök indulnak

Pestről, Pozsony és Bécs-felé

naponként 7 órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszulját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elindulászkor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is terítvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	apr.	19.	pesti mérő	107—125	70— 76	64— 70	50— 55	50—52	65— 70
Komáromban	„	martz	15.	pozs. mérő	70— 73	55— 57	—— 46	—— 34	——31	—— 44
Szegeden	„	„	30.	„ „	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„	apr.	9.	„ „	43— 60	31— 35	—— 31	—— 25	——25	—— 33
Miskolczon	„	martz.	13.	„ „	—— 60	40— 42	—— 35	20— 30	——20	—— 26
Temesvárott	„	„	29.	„ „	57— 74	40— 46	—— —	30— 35	——30	35 - 36
Pozsonyban	„	apr.	12.	„ „	72— 96	—— —	52— 62	40— 44	40—43	—— 55
Nagyszombatban	„	„	12.	„ „	88— 95	—— —	52— 57	35— 41	32—35	—— —
Győrött	„	„	2.	„ „	64— 66	44— 46	—— 47	—— 35	——32	41— 43
Mozsonyban	„	„	11.	„ „	66 - 108	—— —	52— 66	34— 46	36—41	45 - 60
Sopronyban	„	martz.	11.	„ „	90— 92	—— —	60— 62	46— 48	40—42	56— 58
Pécsett	„	„	9.	„ „	60— 62	40— 42	—— 32	—— 32	28—30	32 - 35
Beszterczebányán	„	„	16.	„ „	90— 98	—— —	55— 63	47 - 52	26—34	50 - 65
Veszprémben	„	„	15.	„ „	—— 70	—— 55	—— 40	—— 38	——25	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, apr. 13án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 —
4 pcent. „ „ „	— 100 3/4
3 pcent. „ „ „	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	— 329 —
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1626 —
Eszterházy-sorsszám	— 57 7/8
Császári arany	— 102 1/4

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. apr. 18. reggel: 12' 2'' 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

33. PESTEN, 1844. SZERDA, aprilis 24.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézetet ez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Nőnevelő-képzőIntézet(Terv és felhivás illy intézet felállitására) Fővárosi hirek és események. Kinevezések. Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: az aprilis 21 és 22kei 182 és 183d. kerületi ülésekről. — Részletei a martz. 29kei CXXXIId. főrendi országos ülés tanácskozásinak (a városi munkálat,főfelügyelés't- tárgyazó szakaszai fölött) — Vidéki közlések. Aradról (a vizkárosultak ügyében.) Komáromi (ref. egyházvidék gyülésének végzései.) — Erdélyi ujdonságok.

Spanyolország (Carlista-csapatok. Krisztina fogadtatása Madridban. A fogoly-követeknek családi közlekedes engedtetik. Izabella férjhezmenetele) — Portugallia (Almeida lődöztetése megkezdve.) — Nagybritannia (Uj cath. egyház alaptétele. O'Connell által. London-doveri vaspálya. Gregory helyzete. O'Connell Corkban.) — Franczia ország. (Néhány ezred dynasticus elnevezése 'sat.) — Svédország (Orosz-udvari rokonszenv a svéd udvar iránt.) — Dunai fejedelmségek. Törökország (Aszszonyok lázadása.) Görögország (A nemzeti gyülés eloszlatva.) Északamerika (Szerződés Texasnak az egyesült statusokba keblesitése iránt. Az uj vámszabás határzatai.) Hayti (Saint Marc várost a hadsereg fosztogatja.)

Társulati 's egyesületi közlések: Kisfaludy-társaság. Pesti műegyesület és iparegyesület. Kassai jótékony nőegylet.

Értekezés. Igénytelen javaslat a polgári őrhad szabályozása tárgyában.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april 24. 1844.

Nőnevelő- képző-intézet.

Minek szükségit e honban ezer meg ezer hőkeblü magyar atya sajnosan érezte; miért százezrek lelkéből szakadt már forró ohajtás: hogy legyenek alkalmas házi nőnevelők (gouvernantes), azt im egy lelkes leánya hazánknak, ki elvonulva a világ zajától, életét, mindenét a hon 's polgártársai legszentebb érdekeinek — a nevelés nagy munkájának — szenteli csöndes, csak kevesektől ismert magányában, inditványba hozza; nemcsak, de mint tudjuk, létrehozására önvagyonából több szükséges előlépéseket is megtett. Szerénysége tiltja nevét az olvasó közönséggel tudatni; ő munkál 's csak azt ohajtja, tettei mutassák meg, mikint vannak még ez árva hazában egyes honleányok, kikre büszke lehet a magyar.

Intézet, mellyben magasbrendü családok körébe kellő házi nőnevelők képeztessenek, kétségkivül egyik legnagyobb, legmulaszthatlanabb szüksége a kornak, nálunk magyaroknál kivált, hol legnagyobb bajaink egyike épen az, hogy ritka a magyarnevü hölgy, melly magyarérzésü anyává neveltetett volna! De kell-é szólnunk többet e magasztos inditványról? Nem szól-é eléggé az itt említett körülmény? Ah, igen! hatalmasan szóland az, minden igaz magyar szive és lelkéhez, hatalmasan az együtt ülő honatyákhoz, kik a népnevelés szent ügyét olly buzgón, olly forró kebellel karolták fel legujabban is. Ők nem feledendik ki nevelési rendszerükből, bizonyára nem a magasbkörü hölgyek nevelését sem; és lesz e hazában sok atya, ki örömmel fogja megfizetni e szent czélra a fillért, mellyet a törvényhozás rá szabni fog, azon öntudatban, hogy fillérei segélyével a jövő nemzedéknek anyákat neveltessenek, kik szivre és lélekre magyarok, valódi, hü magyarokat szüljenek e honnak!

Mig a fensőbbkörü honpolgárok családiban magyarérzésü anyák nem létezendnek: sok, igen sok fog addig nemzeties müvelődésünk haladásában hiányzani. Onnan kell és lehet várnunk leginkább előmenetét, felvirágzását sok intézkedésinknek; ott szinte, mint alant, nevelnünk kell magyarokat; 's nem vesz-é el nagy kárral minden percz, minden pillanat, mellyel e nevelésben késünk. Jelenen — valljuk meg — ha akarnák sem tehetnek szert magyar nőnevelőkre; 's hogy idegenajku és lelkü mesternő magyar anyákat nem nevel lányainkból, a tapasztalás eléggé mutatja.

De legyen ez elég részünkről, szóljanak többet azon sorok, mellyeket az inditványozó lelkes grófnő azokban ez ügyre nézve felhoz; 's vajha szóljanak ugy, hogy e szent eszme megtestesülésének hováhamarább örvendhessünk.

Terv és felhivás egy magyar nőnevelőnéket képező nevelőintézet felállitására. Korunkbau, hol mind külső, mind benső szellemi világban, a fejlődésre-törekvés mindenütt felébredt, 's megállithatlan mozgalmassággal haladva tudományban, müvészetben 's életben a fenállónak eddig biztosnak tartott korlátait egymásután ledönti; mindig érezhetőbbé lesz a szükség e mozgalom 's gerjedelemnek közepett azon életelvet elnem veszíteni, melly szellemhatalmával egyedül képes a társaságnak állandóságot, egységet biztositani, és mellyre a fejledő nemzedék egyedül élte hivatását 's cselekvőségét, haza 's világ diszére épitheti.

Nem hirdetünk ujat, ha e nagy jelentőségü életelvnek a mindinkább eltünedező pietást mondjuk, azon pietást, melly szülék és gyermekeik közti viszonyon kezdve 's abbul eredve keresztülvonúl az élet minden jelenetein. A vallás magasztos érzelme, a nyelv, az életszokások, azon szent kapcsok, mellyek a polgárok szivét elválhatlanul 's állandóan összetartják, mind meg annyi kegyeletek, mellyek az ember első éveiben oltatnak fogékony szivébe. Szük határok közt a házi élet csendes magányában, rakatik meg helyes nevelés által a haza alkotmányának alapja, 's az anyák ölében, hol léte hajnalát kezdi a világpolgár, rejlik a nemzet jövendője. Helyesen hiszi Pestalozzi, hogy anyák által lenne csak egy jobb kor előidézendő. Igen, mert a nő szent vesztatüzénél gyujtatik meg a kegyeletek tiszta szövétneke a családban, a család körébül tova terjednek azok a nemzetre, itt pedig üdvös befolyást a törvényekre gyakorolva képezik végtére a nép köztudatát és jellemét. Ha tehát a süllyedt nevelést, mellynek jobb karba állitását korunk az érintetteknél fogva olly méltán jelszavául választotta, gyökeresen 's a haza javára reformálni akarjuk, az anyák nevelésénél kell kezdenünk. Valamig azok franczia, német, angol, vagy tudja isten milly más épen divat fényében álló nemzet szellemében neveltetve, magyar hazájokat a külföld szines szemüvegén keresztül nézendik, és nyelvben, szokásban idegenek, a névre magyar nők szivök 's ohajtásaikkal a haza határin túl csapongandnak, hazafiúi lelkes polgárokat csak csoda gyanánt várhatunk gyermekeinkből. — 'S valóban mellyik hazafi, kit isten leánygyermekkel megáldott, nem érezte már — meggondolva ezen gyászos viszonyokat — annak sürgető szükségét, minek fedezésére a haza lelkes fiait és hölgyeit ezennel felszólitjuk. — Állitassék fel intézet, mellyben szegényebb sorsu nemesek jelesb tehetségü leányai nevelőnőkké képeztessenek. Föladata az intézetnek — kiindulva a fenforgó szükségből, 's tekintettel a nevelés jelen általános állapotjára — lenne a növendék leányoknak amaz elméleti 's gyakorlati müveltséget és ügyességet megszerezni, melly a magasabb társasági körökben megkivántatik, 's mellyet tudomány és müvészet, a mennyiben az életre befolynak, gondos nevelés mellett adni képesek. Távol az iskola válogatlanságától ez intézet csak jelesb tehetségü és idomu leányok számára volna; hol azok határozott számmal mintegy tágosabb családkörben jónak és szépnek példáitól környezve a tanitó és nevelőkar házias szerény életének közvetlen befolyása alatt és igaz vallásosság alapján, mindegyik a maga sajátságos egyénisége szerint, neveltetnének és képeztetnének, folytonos tekintettel jövő szent hivatásukra.

Vallás, ujabb nyelvek (német, franczia, angol) számvetés, földleirás, történettudomány, természettan, természethistoria, 's legutóljára neveléstan, az ismeretek; hangászat, tánez, rajzolás, kertészet a müvészet köréből; azonkivül minden női házi munkák, és kézi ügyességek lennének a tanitás tárgyai, egy tiz évi folyamatban.

Fővárosi hirek és események.

Pest, april 24. Ki nem tudná, hogy ma van a házigazdák úgynevezett névnapja — sz. György, — ki nem tudná ezt? A házbirtokosok bizonyosan tudják, mert már hetek óta készitgetik nyugtatványaikat, mellyeket az alázattal közeledő lakó-n é p nek átnyujtanak, vagy házmestereik által elküldenek e nagy napon a felveendő házbérért;—sőt meglehet, némellyike már hónapok óta azon töri fejét: mennyivel,'s milly ürügy alatt, vagy akár ürügy nélkül is, emelje fel az illető szállások illető béreit valami illendőnek látszó illetlen összegre. A házbirtokosok tehát bizonyosan tudják, hogy sz. György napja van, 's pedig ezen öntudatuk igen boldog érzéssel párosult, — mert beati possidentes. Hát a lakók nem tudnák? hogy is ne! a lakók, kiknek fizetniök kell, 's véresveritékkel összekaparitott pénzökért egy egy száraz nyugtatványt kapnak ráadásul némelly nedves lakásra, kik egy egy száraz papirdarabkát kapnak, mig a házi gazdák ezen nagy napjokon zsiros sülteken híznak? Ők nem tudnák? Kivált, ha holnapután dobos álland ajtajok előtt, nagyon is keservesen tudják ezt. Megállapitva ezeket, hogy nincs a két városban sem háziur, sem lakóember, ki megnem értené a sz. György nap hatalmas szózatát, melly azokat kedves mosolyra, ezeket pedig nem ritkán fanyar fejvakarásra ébreszti, — megállapitva ezeket, már tovább mehetünk. Tréfán kivül, ki fejti meg a talányt, hogy Pesten, hol pedig évenkint szép számu uj házak épülnek, mindig drágulnak a lakások, 's mindig bajosabban kaphatni szállást? Annyira gazdagszik-é a város? Ez nem igen valószinü; hiszen folytonosak a szük idők miatti panaszok. Annyira szaporodik-é a népesség? Erre hiteles statistikai adatokat nem birunk; de nem is igen hihetjük, mert ha igy volna, hogy a folyton növekvő népességnek szükséges eredménye az épitkezések szép száma, nem állhatnának annyi szállások üresen. Igen, itt a bökkenő. Némelly házigazda készebb valamelly lakást házában egy két éven át üresen hagyni, semhogy a kiszabott lakbérből ötven, vagy csak húsz forintocskát is leengedjen. Erre természetesen azt lehetne felelni, hogy ők vallják kárát makacsságuknak, ha üresen áll házuk, és senkit sem kényszerithetni, hogy sajátjával úgy ne intézkedjék, mikép neki tetszik. Igaz; de ha már ez igy van, nem lehetne-é a házbirtokosokat is rábirni valami módon, hogy az ekép önkényleg szabott házbérek fejében ők is tegyenek valamit a közkényelemért? Ismerünk például házbirtokosokat, kik már két év óta mesélgetik — mert bizony a mesék országába tartozik igéretök — hogy járdát rakatnak házuk körül; 's hát teszik-é? Kisebb gondjok is nagyobb annál. O illy 's hasonló ámitgatásokkal könnyü ám lakókat csalogatni, — 's még könnyebb sz. György napján felcsipni a szép házbért. De merészelj csak egyszer másszor egy egy vánkost szellőztetni udvarra szolgáló valamelly ablakon, azonnal nyakadra küldi a házmesternét, kinek gorombaságoktól duzzadozó pofája a legudvariasb tilalmakat szórja szegény fejedre. 'S ujév napján? No akkor a házmester is eljő g r a t u l á l n i, igen sima pofával, 's csillogó szemmel várva a pár huszast, azért hogy egész éven át semmit sem tőn kényelmedre, sőt durvaságokkal boszontott.

— Westermayer az országut 's három dob-utcza sarkán fölépiti házát. Ez által a város azon tája ismét egy uj díszszel gazdagszik. Némellyektől azt hallók emlegetetni, hogy igen jó ‚speculatio‘ volna az épitő ur részéről, ha háza udvarterét egy mülovardára — ugynevezett circus gymnasticusra — alkalmazná. Azon ellenvetés, mellyet szinte hallánk, hogy azon udvar e czélra kicsiny volna, előttünk mit sem nyom; mi mélyebben keressük a dolog gyökerét. Nem tudjuk, mennyiben találna illy inditvány viszhangra azon háztulajdonos keblében, sőt azt hiszszük, hogy erre nem is állana rá, valamint ezen eszme is egészen az ő tudtán kivül keletkezett valakinek agyában. Azonban, miután már megpendült ez eszme, könnyen megtörténhetnék, hogy tovább terjengvén, más valakinek jöhetne kedve illyféle ‚circus‘ épitésére valamellyik háza udvarában, 's mi illy vállalattal sehogy sem tudnánk megbarátkozni. Láttuk, milly veszedelemnek tette ki a várost a Wolff-féle circus leégése a város közepén, 's azt hittük, azóta örökre számüzve leend illy eszme. Nézetünk szerint illy ‚pajta‘ — nem találunk hamarjában helyesebb nevet — épen nem való a városba, sem utczára, sem udvarba. Mert mellőzve a lehető tüzveszély esetét — hiszen azt mondhatná valaki: ‚fölépitem kőből, jó kamatbér reményében,‘ — illyféle mutatványokat a város kebelében összehalmozni, a nemesebb müvészet rovására, igen czélszerütlen. Legjobb volna bizony mindenféle lovardákat, arenákat, színköröket, és bohózati pajtákat 'sat. a város közepére hozni, 's majd utójára a nemzeti szinházat valahová az isten háta mögé, a lófuttatás helyére, vagy uj Pestre tenni át! A közönség kényelme sem nyom semmit illy mutatványok körül. Kinek kedve telik illyesmikben: ám fáradjon utána. Ha Bécsben a Praterben van a circus, miért nem lehetne Pesten a városligetben? Bécs pedig kissé nagyobb város, mint Pest, 's tán a Prater is kissé messzebb van, mint a városliget. Tehát ‚á bas‘ illy gondolattal, hogy valaki a város kebelében valaha illyes circust épitsen!

— A ‚Remény‘ gőzönyke ismét parton van, 's reméljük, miszerint pályáját jobb reménynyel kezdendi meg, 's a közönség reményének jobban megfelelend mint ennek előtte, vigan repülend a császárfürdőbe, hol sokan egészségök visszanyerhetésének reményhorgonyát veték ki, hogy teljesen felépülve térjenek vissza reményteljes családjaik ölébe.

— Megtekintők a lánczhid épitését, 's azt igen örvendetes haladásban találtuk a pestparti hidfőnél: miszerint bizton reméljük, hogy nemsokára a parton sétálóknak is szemébe tünendik a felemelkedő épület, melly már is a parttal egyenlő magasságot ért.

— A müvészeti egyesületnek idei mülapja, mint mult számunk is emliié, Waldmüller ‚Sors sejtése' czimü gyönyörü festvénye leend, Stöber Ferencz hires bécsi rézmetszőtül galvanicus rézbe metszve. A müvésznek első réztáblája megrepedt, 's igy ő kénytelen ismét ujra hozzáfogni a munkához. Azonban ezen megromlott rézlap lenyomatát megküldé a választmánynak megtekintésül, melly igen dicséretesnek bizonyult. A kép körött foglalványmetszvény is lesz, hogy ez által közeledjék a mult évi mülapok nagyságához. E foglalvány-rajzot Geiger rajzolja, minek mutatványát szinte láttuk az emlitett lenyomaton, 's az egyértelmüleg igen czélszerünek, izletes és diszesnek találtatott. Uj inger a részvényvételre, — mert e mülap maga is majd kétszeresen felér a befizetett részvény árával!

— A nemzeti szinházban hétfőn Briccialdi fuvolyás hallatá magát, 's fájdalom, igen igen gyér közönség előtt. Valóban megfoghatlan azon részvétlenség, mellyet fővárosunk közönsége illy müvész iránt tanusit. Ő a maga nemében olly jeles, olly, a szó teljes értelmében, remek müvész, hogy meghallgatását elmulasztani majd a müvészet iránti tiszteletlenséggel határos. Ajánljuk ez élvezetet minden mübarátnak 's nem mübarátnak; mert játékát nem csupán a fuvolyán otthonos andalitó szendeség, hanem érzelemre ható erő is bélyegzi.

— Legközelebbi napokban, midőn a molnárutczai magyar iskolából haza térendő vala egy kis fiu, csaknem halál martaléka lön. Egy rohanva-haladó bérkocsis ugyanis, ki lovait — noha az átmenő fiucskát nem látnia épen nem lehetett — föltartóztatni nem akarta, a gyermeket letipratá, 's a kocsikerekek arczát tetemesen megsebesiték. A szegény anya, ki tegnap orvosi tanács után szerencsétlen fiacskáját a fürdőbe vitte, fájdalmas érzetek közt emliié, mikép fiacskáján ez már második, bérkocsisok által ejtett seb. Melly esemény után a városi hatóságot ujolag fölhini bátorkodunk: méltóztassék már egyszer ugy intézkedni, hogy ha nem az utczán, a járdákon legalább az ember bátorsággal mehessen.

— A napokban egy, a gőzhajói hivatalnak nem nagy becsületére váló módon bánt I— nevü irnok a pogyászt elfogadó szobában egy urral, ki egy katulyát ada fel rendeltetése helyére elküldendőt. Az átadással vitellevél is járt, melly ott helyben lenne 13 p. kron váltható. A feladó ur megtevén a váltást, a reá irandó pár szónak azonnali megtehetése végett az emlitett szobában jelenlévő még két egyént megkéré, — mert I— irnok épen az ajtóban lézengett — miként sziveskednének tollat 's tintát adni és egy kis helyet engedni. Erre hatalmas szózat zengett I— ajkairól német nyers hangon, mikép ott hely nem lenne az irásra, 's ő mintegy irigykedőleg asztalát azonnal elfoglalá. A feladó ur, legalább egy tollat és mártatnyi tintát kére, hogy kalapján, vagy egy épen vele ott levő barátja hátán irhatná a kivánt pár szót a levélre. Akadt mégis kérésére egy közölök, ki a tollat és tintát megadá neki 's ugy alig olvashatólag irá meg egy szálkás fedezetü rakládán a szükségeseket, ezután I— ur kegyébe ajánlva magát, elment. — Kérdezhetni valóban, vajjon illő-e egy nyilvános hivatalban a békés és ingyen mitsem kivánó embert ekkép fogadni? méltó-e illy durva német egyént Magyarországban nyerseségeért feddetlenül hagyni?

— Szép történetke jutott tudomásunkra, mellyet is budai tudositónk saját szavaival íme közlünk: „Buda, april 20. 1844. Mult pénteken a szinházból mintegy 9 óra előtt Budára hazatérvén, már a hid közepe táján, a budai partról jövő nyögést hallék, melly mindinkább növekedett; a hidfőhöz érkezvén, ugy tetszett, mintha azok valamelly nőnek jajveszéklései volnának, de mellyek — hihetőleg szája bedugatván — csak néha néha törtek ki. Minthogy azonban a nép fel 's alá minden aggodalom nélkül járt, rosszat magam sem gyanithaték, — mégis megnem állhatám, hogy a hely felé, honnan a hangok jőnek, ne menjek; oda mentem, 's mit láték? a hidon alóli parton vontató lovakat, ezek mellett a vontatók szerszámait egy rakáson, 's vagy 6 markos hajós vagy vontató legényt, kik sajátnemü betyáros káromlások közt faggattak egy falusi leányt, mig egyikök különösen vadul ostromlá, de a leány kétségbe-esetten védé magát, mi amazok dühét annyira felingerlé, hogy hangos kiáltásimat még csak figyelemre sem méltatták. A leány borzasztón sikoltott; én tehát örökért futék a hidfőhöz, hol egy városi őrt sem, de néhány katonát találék, kikkel midőn a helyhez közeliték, ott már az erőszakoskodók közől egyet sem, hanem két embert mély álomba merülve lelénk, kik a dologról mit sem akartak tudni; a többiek tehát szét futottak; a leány pedig, mint az oda tolongóktól vala érthető, kétségbe-esetten futott el nem tudni hova. A magyarnémet főváros éjjeli őrei sem magyarul, sem németül nem tudván velök mire sem lehetett menni, 's igy a kutatásnak is meg kelle szünnie.— Megjegyzendő ez esetben a városi népnek közönyössége, és az, hogy illy időben a hidfőnél csak egyetlen egy városi rendőr sem találtatott.— Baj az is, hogy a katonák nem lévén magyarok, velök nem értekezhettem."

— A fels. királyunk dicső születésnapján tartatott ünnepélyek közől megemlitendő az, mellyet az izraeliták Pesten templomukban esti 6 órakor tartának. Öszhangzó ének előzé meg a rabin szónokot, ki azután ékesszólással mutatá meg hiveinek, mennyire kötelesek ők mint zsidók a magyar érdeket előmozditni, 's azért ha valaki jó zsidóhitü, egyszersmind jó magyar hazafi is lehet; ezen lelkes beszédet magyar ima követte, 's végre az ismert népdal „Tartsd meg Isten Ferdinandot" magyarul az összes hivek által énekeltetett.

Ő ap. k. felsége a munkácsi görög kath. káptalannál Csurgovics János éneklő kanonokat nagyprépostá, Csopey Tivadart olvasó-, Zombory Jánost éneklő-, Popovics Jánost őrkanonokká, Ladzsinszky Sándort pedig iskolaikanonokká méltóztatott legkegy. kinevezni.

Ő ap. k. felsége Becker János esztergami kanonokot komáromi főesperessé, és Jekelfalusy Vincze pozsonyi kanonokot esztergami kanonokká méltóztatott l.kegy. kinevezni.

Ő ap. k. felsége a chasmai káptalannál megürült tisztlbeli kanonokságokra Martinchevich Ignácz nedeliczai és Suvich Ádám kapronczai plebanusokat érdemesité.

Ő ap. k. felsége Tahy László és Szálé János udv. kanczellariai fogalmazó gyakornokokat ugyan e kormányszéknél tisztbeli fogalmazókká méltóztatott legkegy. kinevezni.

Ő ap. kir. felsége Eder Károly kincstári titkárt kincstári tanácsnokká kinevezni, és Fülöp József ügyész 's aligazgatót tanácsosi czimmel felruházni; ugy szinte Dobran János ügyvédet a m kir. udv. Kancellariához számfeletti udv. agenssé kinevezni méltóztatott.

Király József győri sóbeszedő pesti sóbeszedői állomásra; Wlkolinszky Antal gyakornok pedig magurkai szakmánymesterré alkalmaztatott.

Az alsó magyarországi bányatanácsnoki és főbánya-intézői hivatalra Landerer Ferdinand felsőbiberstollni bányaintéző; továbbá az als. magyarországi bányatanácsnoki és főhutaintézői hivatalra dr. Fuchs Vilmos agordoi bányaintéző; végre az aranyidkai érczvegyitői (amalgamationalis) ellenalkárságra Gaal János szomolnoki k. első hutaalkár alkalmaztaték.

Ő ap. kir. felsége a zágrábi kir. academiában a mathesis tanitójává Petter Kajetán szép müv. és bötcsészeti tanárt méltóztatott legkegyelm. kinevezni.

A nmgu magy. kir. udv. Kamára Takács Ferencz pesti k. kerület-felügyelőségi gyakornokot eszéki k. sómázsálóvá nevezte ki.

A luhyi kamrai alerdőszi állomás Marmarosban megürült.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Aprilis 19-kén ő Felsége születésnapján ülés nem volt. —

Aprilis 20kán a CLXXXIIdik kerületi ülésben a KK. és RR. üzenete a bányatörvénykönyv tárgyában, 's ugyanazon törvénykönyvben kerületi tárgyalás alkalmával tett módositások 's változtatások szerkezete meghitelesittetett.

April. 21kén vasárnapi szünet.

Aprilis 22kén a CLXXXIIIdik kerületi ülésben (elnökök: Nagy K. — Gömör, — Rakovszky — Turócz; — naplóvivő: Zákó; ker. jegyző: Szentkirályi) tárgyalás alá kerülvén a királyi városok rendezése tárgyában keletkezett főrendi üzenet és észrevételek: ezen észrevételek közől a bevezető czikket, a városok területéről a be és kikebelezésről szóló §§kat tárgyazók elfogadtattak; ellenben a telepedésről rendelkező §§ra nézve a KK. és RR. a törvényjavaslat régi szerkezetéhez továbbra is ragaszkodtak. A szabályokat tárgyazó főrendi észrevételek, mellyek szerint a szabályok felsőbb jóváhagyás nélkül végre nem hajthatók, hosszas vitatkozásra adtak alkalmat. A m. FőRR. ezen javaslata ellenében a törvényjavaslat régi szerkezete számos pártolókra talált, kik a szabályoknak nyombani végrehajtását védelmezték, megkivánván azonban a szabályoknak jövendőbeli érvényességére nézve a helytartótanács jóváhagyását. E két különböző nézet közől szavazás utján a helytartótanácsra nézve megállapított némelly biztositékok mellett az első emelkedett határozattá. Kevesebbségben maradtak: Soprony, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Hont, Győr, Zólyom, Tolna, Abauj, Zemplén, Sáros, Ung, Heves, Bereg, Torna, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál.

A martzius 29kén tartatott CXXXIIIdik főrendi országos ülésből, mellyben a városi munkálatnak főfelügyelést tárgyazó 3dik része (377—380 §§.) forogtak tanácskozási szőnyegen, a ‚Hirnök' után még a követk. érdekesb részleteket közöljük: Egy nmgu báró és elnök többek közt imigy nyilatkozott: A kir. városok fizetik a királyi díjt annak elismerése végett, hogy ő Felsége a városok földes ura, és ha ezen eszmét tovább folytatom, azt kivánhatom, hogy mellőzvén minden felsőbb közjogi tekintetet, ő Felsége mint földes ur roszabb állapotba ne tétessék, mint más földes ur az országban. A földes urakra nézve ugyanis azon törvény hozatott, miszerint a jobbágyok tartozásikat szabad egyezkedés utján megválthatják; ezen rendelkezés pedig azt mondja: hogy a királyi díjt a kir. városok megváltani kötelesek. Ha ezen kötelesség törvényesen rájok ruháztatik, annak természetesen következése az, hogy ő Felsége is köteles azon megváltást megengedni, és az iránt egyezkedni, és igy ő Felségének állása a kir. városok átellenében sokkal roszabb volna, mint a többi földes urak állása jobbágyaikkal szemben. Nem akarom ellenzeni a kir. díj megváltását, de kivánom, hogy az csak engedőleg, nem pedig parancsolólag nyilatkoztassék ki, és azt igy kivánnám módositatni: hogy a kir. díjt a törvény kihirdetése után minden kir. város a Kincstárral történendő szabad egyezkedés utján megválthatja. — Ugyanazon részszének további tárgyalásánál egy m. gróf a főfelügyelő hatáskörét illyformán kivánta meghatároztatni: Azt tartom, ha körültekintünk hazánkban, állapotunk egyik legnevezetesebb hiányának azt fogjuk elismerni, hogy törvényeink elég hatósággal nem birnak. Azon ösvényen, mellyen most az ország RRei haladnak, egyes terjedelmes munkálatok készülnek, és ben vannak a codificatio epochájában; másrészről, ha a tapasztalásra figyelmezünk, tagadhatlan, hogy törvényeink igen gyakran irott malaszt, és papirosan maradnak. A mlsgos FőRR. midőn egy uj hivatalt állitottak fel, e tekintetben a főfelügyelői hivatallal, azt vélem azon elvből indultak ki, hogy jövőre legalább, mi a városokat illeti, e tekintetben az eddigi hiányok megszüntessenek, — nem is képzelhetem, hogy ezen főfelügyelő felállitása által a m. FRR. csupán sine curát akartak volna felállitani; a t. RR. 's a némelly városi követek által tett javaslatban ezen felügyelés eszméje tisztán kifejtve nincs, minthogy azonban a dolgok állása megváltozott, és a mlsgos FőRR. ezen hivatalnak felállitását kivánják, véleményem szerint meg kell ezen hivatalnak körét is határozni. Mi ennek körét illeti: azt tartom, minden administratioi tárgyakban két elvből kell kiindulni; az egyik az, hogy annak, ki valamire felügyel, ki valami felett ellenőrködést gyakorol: legyen elég hatósága, lépéseinek legyen elég nyomadéka; más részről pedig, hogy a főfelügyelőnek önkénye ellen az illető tisztviselők biztositassanak. Ezen két elvből indulva ki, bátor volnék a m. FőRRnek ajánlani egy javaslatot, melly szerint a főfelügyelőnek hatalom köre szorosabban meghatároztatnék; és a főfelügyelőt csak annyi hatalommal kivánom felruháztatni, mennyi szükséges arra, hogy a városok szerkezete valóban életbe léphessen. Mellőzve többeket, azt kivánom kijelenteni a törvényben, hogy főfelügyelőtől függnek az illető városi tisztviselők; továbbá hogy a tisztviselők elleni panaszok a főfelügyelő által intéztessenek el — és ha itt orvoslásra nem találnának, csak akkor intéztethessenek el azok a polgárgyülés által. Kimondanám továbbá a törvényben, hogy a főfelügyelőnek kiterjed hatásköre az egész beligazgatás müködésére, és hogy jogához, sőt kötelességéhez tartozik, a hanyag tisztviselőket szoritani kötelességeik teljesitésére, vagy ha hatásköröket túlhágták, az illető korlátok közé visszautasitani. Egyébiránt nem is uj dolog az, mit inditványozok; mert mint jelenleg a dolgok állanak, az alkotmányos főhatalom által jelenleg is gyakoroltatik az a városok irányában; azon főfelügyelés által hütelen tisztviselők most is felfüggesztetnek hivatalaiktól, és a rosz lelkü tisztviselők ellen most is indítatnak büntető keresetek; igy tehát nem volna egyéb inditványom, mint a jelenlegi állapotnak törvény általi sanctioja, és e tekintetben szükégesnek tartanám, hogy a törvény világosan rendelkezzék, és adja meg a főfelügyelőnek azon jogokat, mellyekre szüksége van, hogy hivatalát sükeresen folytathassa. E tekintetben az administratioi hatóságnak 3 cathegoriáját állitanám fel. Az egyik az volna, hogy a hanyag tisztviselőket ha többszöri megfeddések után sem javultak, hivatalaiktól felfüggeszthesse; de ne bizonyos rövidre terjedő időn túl. Másodszor, hogy azon esetben, ha olly hanyagságok gyakran előfordulnának: az illy tisztviselő hivatalától elmozditását a Htótanácsnál inditványba, javaslatba hozhassa. Harmadszor, hogy azon esetben, ha roszlelkü vagy hütelen kezelés világosodnék ki valamelly tisztviselő ellen, a tisztviselő hivatalának felfüggesztését is javaslatba hozhassa. Mindezeket azon elvvel szeretném kapcsolatba hozni, nehogy a tisztviselők a főfelügyelő önkényének ki legyenek téve, hogy a főfelügyelő midőn illy felfüggesztést életbe léptet, eljárásának okát a Hlytó-tanács elibe terjeszsze, és az illető tisztviselővel közöltesse, kinek — ha magát megsértettnek tartja a főfelügyelő eljárása által, fenmaradna azon joga, hogy a Hlytótanácsnál eszközölhesse azt, hogy hivatalos eljárása hivatalosan megvizsgáltassék, és ez esetben a Htótanácsnak kötelessége volna az illy folyamodás következtében rövid idő alatt rendelni azt, hogy az illető főfelügyelő által részrehajlatlan tagok küldessenek ki, kik ezen vizsgálatot teljesitsék, melly választmány beadván jelentését a polgárgyülésbe, az terjesztessék föl a Hlytótanácsnak, és ez meg fogja itélni: vajjon elég ok volt-e a felfüggesztésre vagy sem? Mi a tisztviselő elbocsáttatását illeti: hasonló eljárást követnék, és természetesen mindig fönhagynám az illető tisztviselőnek azon jogot, hogy az ellen felszólalhasson és meghallgattassék. Ezek azok, mellyeket, tekintetbe vevén a hazánkban divatozó törvény iránti csekély tiszteletet, tartom törvény által megállapittatni. Azt hiszem m. FőRR., itt az idő, midőn a törvényhozásban főkép arra kell ügyelni, hogy sikeres törvényeket hozzunk. És ezeknélfogva bátor vagyok a m. FRR. kegyébe és pártolásába ezen inditványomat ajánlani. — Erre egy m. báró's főispán igy adá elő e tárgyu nézeteit: Én is meg vagyok győződve, miszerint a város helyes igazgatásának szükséges kellékéhez tartozik egy olly inter-

medius főtisztnek felállitása,ki felelőséggel tartozzék,ki a kormányt némikép képviselvén,a városok és kormány közti kapcsot fentartsa ; de egyszersmind a választástól ment lévén, a város irányábani függetlenségét megtarthassa, mindazokra nézve tehát, mellyeket gr. D. E. a főfelügyelő hatásköréről előadott, részemről is megegyezem, a felfüggesztési jogra nézve (csakhogy az egyesülést minél inkább könnyitsem) azon módositást vagyok bátor előadni, miszerint a felfüggesztés esetében, ha a felfüggesztett terhelve érezné magát, és a Htótanácshoz folyamodnék: a Htótanács köteles legyen aziránt a polgárgyülést kitanitani és oda utasitani: miszerint ez a felfüggesztés indokainak megvizsgálására hat vagy hét megbizottat titkos szavazat uján megválasztván, ezek a felett is határozhassanak, vajjon a felfüggesztésnek továbbá is van-e helye, vagy sem? és ehezképest a helyettesités megtörténjék-e, vagy pedig a felfüggesztett tisztviselő előbbi hivatalába léptessék vissza? Kimondatván egyébiránt a törvényben világosan az is, miszerint a felfüggesztés helyes vagy helytelen volta a polgárgyülés tanácskozástárgya nem lehetvén, itt egyedül a fenebb emlitett hat vagy hét megbizottak választása történhetik. Ohajtván egyébiránt a törvényben kijelentetni, miszerint a tisztválasztások a főfelügyelők elnöklete alatt mehetnek csak végbe, és azért ha hirtelen betegség vagy más törvényes akadály miatt a főfelügyelő a tisztválasztáson meg nem jelenhetnék, a tisztválasztásnak el kellene halasztatnia egy más, a főfelügyelő által rendelendő időhatárig ; azon esetre mindazáltal, ha a főfelügyelőnek megjelenhetésére huzamos időre is remény nem lehetne, a tisztválasztás egy ezen egyes eljárásra nevezendő kir. biztos által hajtassék végre. A követválasztásoknak is rendesen a főfelügyelő elnöklete alatt kell végrehajtatni; ha azonban a főfelügyelő által a követválasztói gyülésre meghatározott napon a főfelügyelő meg nem jelenhetnék, a követválasztás a polgármester, vagy más, az elnökségben ezt követőnek elnöklete alatt is végrehajtathatik. Ugyszinte kivánnám törvény által kimondatni, hogy a főfelügyelő kinevezése, minden születésrei tekintet nélkül történjék.— A főfelügyelő körüli vitákban megegyeztek ugyan mindnyájan abban, hogy az sem pictus masculus, sem korlátlan hatalmu parancsnok ne legyen, de némelly m. szónokok a kérdéses tárgyról eltérőleg a megyei főispánok eljárását kezdék taglalni 's kemény itélet alá vonni, sőt egy gróf némelly főispánok józan eszét 's tiszta akaratát is kétségbe vonni igyekezék. Erre a fenemlített mélt. báró 's főispán igy válaszolt: Az általánosságban tétetni szokott vádak többnyire vagy igazságtalanok vagy hatásnélküliek; igazságtalanok akkor, ha az általános vádat senki magára vehetőnek nem véli, és e szerint minden siker nélkül elhangzik. Én tehát, és velem együtt mindazok, kik azt hiszszük, hogy az illy megrovásokra okot nem adtunk, méltán megkivánhatjuk azon főispánok megnevezését, kik ellen olly sürüen hallatnak itt vádak, kik az ez alkalommal hallottak után józan ész és becsület nélkül viszik hivatalaikat, hogy e szerint vagy ők adassanak át a közmegvetésnek, vagy szünjenek meg valahára az illy egész testületeket érdeklő vádak, mellyek alatt vagy kiki kibúhatik vagy méltatlanul szenved. Néhány mlgos ur már máskor is, de ez uttal is azon utasitást volt szives adni a főispánoknak, miszerint a megyékben levő közvéleményt, a többséget kövessék, 's ennek hódolva minden főispán ki fog jöhetni. Látni, hogy ezen utasitást nem főispánok adják, máskép igen jól tudnák azt, hogy a mostani felbomlott megyebeli körülményekben legnehezebb feladat a közvéleményt, a többséget kipuhatolni; és kérdem ezen utasitást adó mlgos uraktól: olly vármegyében, hol az intelligentiának roppant nagy majoritása, vagy inkább hol az egész intelligentia olly hat hét merész és mindenre kész pártfőnökökkel jö collisioba, kik teszem,300 vagy 400 intelligens,vagy ugynevezett kardosok ellen3000vagy4000 anyagi többséggel jelennek meg a tisztválasztásnál,és olly kijelölteiket szorgalmazzák candidáltatni, kik a hivatalviselésre alkalmatlanok ; kiknek nincs más érdemök, csak hogy jól korteskedtek ; kik a 400 kardosok, de kortesek vagy kevesebb kortesek nélkül levő kardosok által ajánlott érdemteljes tisztviselöket (ha velök concanditáltatnak)egytől egyig kivetik a hivatalokból:minő utasitást adandnak a mlgos urak a főispánoknak ? kivált ha még a főispánt az emlitett 3000—4000 vokssal biró pártfőnökök asztal-,ajtó betöréssel,személyes bántalmakkal fenyegetik érdemetlen kegyenczeik nem candidáltatása esetére ? más részről pedig a megyének intelligentiája a főispánt komolyan arra emlékezteti, miszerint a főispán kötelessége az érdemet pártolni és nem engedni épen a candidatio utján,hogy kortesszolgálatokat tevő alkalmatlan egyének által az alkalmatos tisztviselők helyeikből kimozditassanak ; ha ezen intelligentia szemére lobbantja a főispánnak, hogy nem fogja fel magas hivatalának feladatát, ha erőteljesen nem védi az érdemet, ha a megyei észszerü roppant többségnek kivánságát, a buta tömeget vezető néhány egyének önkényének vagy épen bosszuállásának feláldozza ? ha gyávasággal bélyegeztetik olly főispáni eljárás, melly szerint a rendetlenségek, a személyes bántalmak elkerülése végett candidál nyakra főre mindenkit: — kérdem a mlgos uraktól, mi illy — nem épen lehetetlen conjuncturák közt, a közvélemény ? mellyik itt azon többség,mellynek a lelkes főispán hódolni tartozik ? könnyü, igen könnyü itt a főispánokat leczkézni, de vajmi nehéz még az olly főispánnak is kielégitőleg működni,ki rendítlenül megtartja azon feltételét, hogy soha semmi párthoz tartozni nem fog, hogy soha kegyencze sem lesz, hogy ha — ember levén — sympathiát érezne is ez vagy amaz iránt, azt is szivébe fojtja, csak hogy a részrehajlás gyanuját elkerülje. A candidatio joga,ha az részrehajlatlanul gyakoroltatik, a megyéknek mostani választási abnormis helyzetökben bizonyosan csak ovószer lehet a nyerstömeget használó néhány pártfőnök önkényessége ellen ; védpajzsul szolgálhat az érdem mellett szót emelő intelligentia részére azok ellen, kik csak pártérdektől vagy bosszuállástól vezéreltetnek ; szükséges azonban, hogy a candidatio joga részrehajlatlanul gyakoroltassék ; mert ellenkező esetben a zavarok bizonyosan még inkább növekednek. De ugy latszik, annyira nyakunkra nőtt az idő és szigoru birálás sulya, hogy a főispánok nagyon át kezdik látni, miszerint kegyenczkedés, részrehajlás mellett a főispáni hivatal fel sem is tartható többé. Ha a conferentia ugy alakittatik a városokban, mint azt néhányan javasolják, a főfelügyelő olly hatás- és hatalom nélküli lény fogna lenni, mellynek állása csak nevetséges és némi részben terhes lenne a városokra nézve. Vélekedésem szerint tehát a főfelügyelőt vagy megszoritatlan candidatio joggal kell felruházni, vagy az egész hivatal megállapitása szükségtelen. — Egy m. báró : A méltóságos FőRRnek eddig felszólalt tagjai szinte elismerték, hogy igen kivánatos, ha a főispán vagy főfelügyelő ezen reá törvény által bizott kijelölési joggal vissza nem él, és azt minden esetre ugy nem gyakorolja, hogy az zsarnoksággá váljék: Mondatott, hogy erre nézve igen czélszerü korlát a conferentia; ezt nem hiszem, mert akár kimondjuk a törvényben, hogy conferentiák fognak tartatni, akár nem : a józan felügyelő mindenesetre fog conferentiát tartani, és alig tudok kipelzni olly főfelügyelőt vagy főispánt, ki valamelly városban vagy megyében az előkelő tagokkal ne tanácskozzék az iránt, kiket fog kijelölni.Ha tehát a m.FőRR. valamelly korlátot kivánnak, ez egyszersmind czélszerü legyen,de ollyan is,hogy a mellett a főfelügyelő pictus masculussá ne váljék; legczélszerübb korlátja a kijelölési jognak az volna, melly törvényeinkben az első alispánra nézve már létezik; t.i. helyesnek tartanám kimondani, hogy a főfelügyelő minden tisztviselőt, ki valamelly hivatalt visel, ugyanazon hivatalra candidálni tartozik; igy tehát valamint ez a megyékben az alispánra nézve kimondatott, ugy a városokban minden hivatalra nézve kimondatni szeretném.Megengedem,hogy a főispánok ritkán élnek jogaikkal olly kiterjedésben, hogy valamelly személyt,ki hivatalban áll,fontos oknélkül azon hivatalból kihagyjanak;de mégis szükséges, hogy a tisztviselők megnyugtatására legalább azon candidatiót adják,hogy közölök mindenki azon hivatalra, mellyet eddig viselt,ismét candidáltatni fog. — Utána egy m. gr. igy szólt: A tisztviselők biztositásáról most szó nincs,hanem arról van szó, hogy a főfelügyelő önkénye ellen a város közönsége biztositassék, miszerint olly egyének candidáltassanak,kiket a közvélemény azon hivatalra választani akar;mert például lehet valaki tisztviselő,de kiben a város közönségének bizodalma nincs következésképen a városi közönség azáltal biztositva nincsen semmikép,ha azon hivatalban levő egyén fog candiáltatni.Ugy hiszem a főfelügyelőnek semmikép nem lehet olly jogot adni, mellyel visszaélhet, és melly nem azért adatik a főfelügyelőnek,hogy nézeteit kövesse, hanem hogy kövesse a város közönségének véleményét, t. i. hogy azt candidálja, kit a többség kiván; következésképp ha korlátokat akarunk,ollyakat kell meghatározni, mellyek által a főfelügyelő nem élhet vissza azon joggal; és kérdem: azáltal,mit a m.FőRR előadnak,hogy a főfelügyelő conferentiát hijjon össze, de tulajdon nézetét kövesse:mi korlátok vannak téve a főfelügyelő önkénye ellen? Ha a főispán vagy főfelügyelő emberséges és józan gondolkodásu, fogja követni a többség véleményét; de lehetnek ollyanok, kik józan észszel és emberiséggel nem birnak, és nem fogják azt candidálni,kit a közönség kiván. És igy olly korlátokat kivánok megállapittatni,mellyek által a főfelügyelő önkénye ellen a városi közönség biztositva legyen. — Ezen előadásra a fenséges Nádor illy elnöki kijelentést tön: Meg kell vallanom, nagyon kételkedem azon, vajjon az előttem szólott gr. ur, állitása valóságáról egészen meg van-e győződve; mert ha az emberi dolgok természetes helyzetét veszszük, ha az, mi a megyei és városi főkormányzóról előhozatott, állana általánosan : fel kell tennünk azt, mikép azon visszaélések 's panaszoknak, mellyek e részben felhozattak, orvoslást eszközleni nem lehet. Nem tagadom,hogy a megyei főkormányzók , vagy a most szóban forgó városi főfelügyelők között, hisz ők is csak emberek, nem lehetnek ollyanok, kik saját érdeköket inkább tartják szemök előtt, mint a törvényhatóságnak 's honnak közjavát, mert emberi gyarlóságtól mentek nem vagyunk ; de kérdem, vajjon a felhozott eszköz ezen roszak és visszaéléseknek elejét veszi-e? vagy nem lesz-e még nagyobb zavarok és roszak okozója? Ha tekintjük Europa más tartományait, látjuk hogy mihelyt az emberek, kik a közdolgokban eljárnak, részrehajlók, és egész pártok érdekeihez csatlakoznak, hogy akkor a közvélemény által szigoruan megbiráltatnak; kérdem, vajjon azon eszköz, hogy a főkormányzók vagy főfelügyelők conferentiákat lesznek kötelesek tartani, elegendő lesz-e az önkény megszüntetésére? Attól tartok, hogy ha eddig a főispán önkénye ellen panasz volt, ha a conferentiák annyi hatalommal ruháztatnának fel,mint azt a m.FőRR.közől némellyek kivánják, jövőre a törvényhatóságokban divatozó pártok önkénye ellen hasonló, de tán még nagyobb panaszok lennének. És igy ismételve mondom, igen kételkedem, hogy a conferentiának illymódoni alakitása olly eszköz legyen, melly által azon roszaknak elejét vehetnők. És igy a mostani körülmények között más czélra-vezető eszközt feltalálni nem lehet, minthogy főkormányzóknak és főfelügyelőknek mindig ollyanok nevezetessenek, kik azon hivatalra minden tekintetben alkalmasok, és kik iránt azután az illető törvényhatóságok közbizodalommal viseltessenek. Mi arra nézve felhozatott, hogy a főispánok, és jövőre a főfelügyelők részrehajlók lesznek, hogy maguk iránt a bizodalmatlanságot terjesztenék: erre nézve meg kell jegyeznem, a mostani időkben alig hiszem, hogy a főispánok és főfelügyelők között, ha különben hajlama is volna önkénykedésekre, valaki önmagának olly ellensége volna, hogy azon nyilvánosság, melly jelenleg divatozik,azon megbirálási vágy mellett,melly az eljárók minden tettei és cselekedeteinek rostálásában mutatkozik; mondom, ki volna a megyei főkormányzók között önmagának olly ellensége, ki magát illyeseknek kitenné, és a közvéleményt maga ellen ingerelje, és a törvényhatóságokban jó nevének és hirének rovására önkénykedése által panaszokra alkalmat adni akarna? Legyenek meggyőződve a m.FőRR.,hogy a közvéleménynek hatalma mostani időkben igen nagy, és hogy annak a közdolgokra nézve nagy befolyása van. És igy a nyilvánosság ezen helyzete és hatalma mellett ujra mondom: ha akarna is egy ollyan felügyelő önkényt gyakorolni, legott fogná őt a közvélemény itélete sujtani, és törekedését meghiusítani. Tekintsük a városokban eddig divatozott procedurát. A választások a kir. városokban kir. biztosok által hajtattak végre, és mi volt ezen kir. biztosok eljárása? Ezek a városokba jövén, nemcsak a városi tanácscsal, nemcsak a választott polgársággal tanácskoztak,hanem mindegyik polgárnak magokhoz szabad bemenetelt engedtek ; nem mondom hogy egyes esetekben a dolog máskint nem történt volna, hanem rendszerint illyen volt a kir. biztosok eljárása, és ezen tanácskozások, ezen meghallgatások után a kir. biztosok a polgárság és városi lakosok kivánságához képest a candidatiót megtették, és ha eddig a városokban megszoritott választás mellett kevés panasz volt, a mostani elrendezés következtében, midőn a választás nagyobb kiterjedésben fog történni, még kevesebb eset lesz a panaszra. Mindezeknél fogva ujra mondom, hogy az itt javaslott eszköz által részrehajlás és pártoskodásnak önkénye, a törvényhatóságokban most is fajdalom! annyira mutatkozó szakadások nem fognak elenyésztetni; és erre más mód nincs, mint olly kormányzókat vagy főfelügyelőket nevezni ki, kik ezen hivatalviselésre tökéletesen alkalmasok, és ekkor a törvényhatóságoknak iránt ku közbizodalommal kell viseltetniök;és igy nem tartom czélszerünek az illy főfelügyelők tekintélyét és befolyását megszorítani, hanem a kijelölési jogot belátásukra bizni.

A városi főfelügyelőkről, valamint eltérőleg a megyei főispánokról még hosszasb vitatkozások folyának, mellyek közől csak a következőket, mint leginkább jellemzőket, felhozandóknak véljük. Egy m. főispán igy nyilatkozott: Hiszem, hogy mindnyájan, kik itt létezünk, a közvéleményt méltán tiszteljük; de csak arra kérem a m. FőRRet, méltóztassanak a közvélemény definitióját adni. Jól tudják a m. FőRR. velem együtt, mikint keletkeznek most a közvélemények. Valóban én is átestem a választás phasisain ; engem választottak, 's én is tisztujitószéket tartottam, és azt tapasztaltam, hogy gyakran nem az tudta magának a közvéleményt megszerezni, kinek legtöbb érdeme volt 's ki a hivatalra legalkalmasbnak találtatott, hanem az, kinek legtöbb pénze volt, és ki magának erős hanggal biró torkokat tudott szerezni. Higyjék a mélt. FőRR., alkotmányos országban élvén, szeretem az alkotmányt, és a despotismust nem szeretném hazámba átplántálni; ha pedig a megyékben nem főispáni candidálás által eszközöltetnék a választás, a legnagyobb önkénynek nyitnánk kaput; mert ez csak ugy állana, mint olly törvényhozás, hol az egyik fél hozza a törvényt, és a másik azt csak foganatositani tartozik. Azért állittatott fel törvényünk által azon egyensúly, miszerint a megyei rendek választszanak, a főispáni candidatio által pedig mérsékeltessék a választás. Mi a főispántól nagy felelőséget kivánunk; de kérdem: mi hatalma van a főispánnak, hogy hivatalát nem teljesitő tisztviselőt annak be-

töltésére szorithatna? Az a megyék calamitása, hogy felelőséget kivánunk a kormánytul, de magunk semmi felelőség alatt nem állunk. Ha tehát a főispánnak vagy főfelügyelőnek a kijelölésben semmi joga nem volna, és ő azt tartoznék candidálni, kit a conferentia kijelölt: akkor a főispán vagy főfelügyelő személye iránti függés még csekélyebb fog lenni, és az administratio, melly most is nehéz, ugy szólván lehetetlenné fogna tétetni. És igy ha akarjuk, hogy a tisztviselők a törvényeket végrehajtsák, gondoskodnunk kell módokrul is, hogy azt elérhessük; és a tisztviselők, kiknek főkép kötelességük a törvények teljesítésére ügyelni, tőle függésben legyenek. Lehetnek a conferentiának jó oldalai; a legfőbb biztositék abban áll, hogy olly egyének neveztessenek főfelügyelőknek, kik az illető városok körülményeit és az egyéneket ismerik, és az volt egyik baj a városi tisztujitásoknál, mikép gyakran olly egyének által kormányoztattak, kik a városokat teljességgel nem ismerték. — Ellenkező véleményt táplált egy m.gróf: Midőn, ugymond, vagy bizonyos hivatal korlátozásáról, vagy pedig jog meghatározásáról van szó, szükséges, hogy az ember előhozza azon veszélyeket, mellyeknek azon hivatal kicsapongásai vagy visszaélései által ki lehetne téve a közállomány. És ennek következtében szükségesnek tartom azt állitani, hogy lehetnek főispánok, kik nem helyesen tesznek; sőt még azt is mondhatni, hogy vannak főispánok, kik kötelességöket nem ugy végzik, mint az kivánatos volna; és ezen tapasztalásokból merített állitások következtében lehet kivánni a főispáni hivatalnak bizonyos korlátok közé szoríttatását. Igaz ugyan! hogy volt egy m. ur, ki szinte azt állította, mikép nincs ügyetlen, nincs lelkiismeretlen főispán; legalább ő, azt mondá, nem ismer ollyat. Mihelyt ezen állitást a mélt. főrendi tábla in thesi elfogadandja, akkor lesz annak helye: hogy megnevezzük azon kivételeket, mellyekkel azon állitást és opiniot megczáfolni iparkodjunk; mind addig, mig ez nem történik, nem tartottuk szükségesnek névszerint azon mélt. urakat megnevezni, kik véleményünk szerint okot adtak azon hiedelemre, és kik tán okai annak, hogy a főispánok iránt nem vagyunk azon határtalan bizodalommal, hogy azok hatáskörének megszoritása általunk kivánatosnak nem tartatnék. — Erre a fenséges Elnök: Ugy látom, a mélt. FőRR. a tanácskozás czéljától eltértek; itt tulajdonkép arról van szó, mikép kell városokban a kijelölési jogot gyakorolni, és ugy látom, hogy már régibb időtül fogva a mélt. FőRR. a megyei conferentiákról, főispánokról tanácskoznak. Van ugyan némi analogia a főispánok és városi főfelügyelők között; hanem csak annyira kell tanácskozásunkat kiterjeszteni, mennyiben ezt a szükség megkivánja; és igy miután a FőRR. többsége azt határozta, hogy a városi választásoknál szinte kijelölés legyen, csak arról tessék szólani, hogy ezen jogot milly megszoritás mellett kivánják gyakoroltatni. Én ugy hiszem elfogadható volna az, mi a főispánokra nézve e tekintetben törvényben van, hogy azok tudniillik alkalmas tagokat jelöljenek ki, kik azon qualificatioval birnak, mellyek a fenálló törvények szerint megkivántatnak. És ha a mélt. FőRR. elfogadják báró E.J. ur azon javaslatát, hogy mondassék ki az, mi a megyei választásoknál az alispánokra nézve kimondatik: hogy t. i. a főfelügyelők tartozzanak azokat, kik actualis hivatalban vannak, mindig ujra candidálni: ugy hiszem, mindazok, mellyek e részben mondattak, elintézve lennének. — Magához a tárgyhoz, t. i. a városi főfelügyelők hatásköréről tett inditványra, egy m. báró ezeket hozá fel: A m. gróf inditványának csak egy hibája van, melly abban áll: hogy a m. ur a főfelügyelő jogait nagyon pontosan előterjesztette. Egyébiránt pedig egész inditványában a főfelügyelőnek kötelességeit nem igen vette észre, és mennyiben ezek inditványában befoglalva volnának is — legalább azon kötelességekre nézve — nem találok ott semmi sanctiót. Ha gróf D. E. ur inditványa elfogadtatik, létezik-e a városokban szabad választás? A m. ur az egész administratiot a főfelügyelőnek kezébe központositja, és ebben én tökéletesen kezet fogok a m. urral, ha e kettő megvan: vagy az hogy a főfelügyelő választatik, vagy hogy a főfelügyelő felelős legyen. De egyrészről tökéletesen alávetni a városi tisztviselőket a főfelügyelőnek, másrészről a főfelügyelőre nézve nem állapitani meg a felelőséget, felfogásom szerint semmi más, mint az administratiónak valóságos gyakorlását választott tisztviselőkről átadni olly tisztviselőre, ki választva nincs. A mltgos gróf ur inditványában azt mondá, hogy a főfelügyelő választott tisztviselőt hanyagsága miatt csak rövid időre függeszthetí föl, és erre nézve jelentést tartozik tenni; — de kinek? azoknak, kik ezen tisztviselőket választották? nem; hanem olly dicasteriumnak, melly ezen választásban legkisebb részt sem vett. Ha törvényt alkotunk, gondolni kell annak minden lehetőségére. Ha a főfelügyelő hivatalával vissza akar élni, ekkor a választott tisztviselőket egyenkint felfüggeszthetí. Ha az illy felfüggesztés esetében a törvény kimondja azt, hogy mihelyt valamelly tisztviselőt felfüggeszt, azt mindjárt per alá kell venni. Ha a felfüggesztést nem teheti máskép mint a közgyülés tudtával, ha a felfüggesztést a közgyülés által sanctionáltatni kell: akkor az illy tisztviselőnek felfüggesztésében részt vegyen az, ki őt választotta; de ha ezt kihagyjuk, ha azon még nem létező tisztviselő hivatalával vissza akarna élni, oda juthatunk, hogy csak 6 évről 6 évre lenne választás a városokban, de a választási jog tökéletes illusiová válhatnék, és a város a helyett, hogy a választott tisztviselők által kormányoztatnék: kormányoztatni fog olly tisztviselők által, kik a főfelügyelő által szabadon substituáltatnak, mert a m. gróf ur inditványában észre vettem azt, hogy az olly esetben a felfüggesztett hivatalnok és egyén helyett a hivatalban más tegye a helyettesitést. Én tehát miután a gr. ur inditványában tisztán felállitva látom a főfelügyelő jogát, de azon kötelességre nézve a sanctionak semmi nyomát nem találom; miután municipalitásunknak egyik főfeladása pótolni azon hiányt, melly a felelőség nem létezése miatt alkotmányunkban létezik, és a m. ur inditványában a felelőségnek felfogásom szerint legkisebb nyoma sincs: én a m. ur inditványát ugy, mint az most áll, nem pártolom. Ha azonban a m. ur inditványát ugy pótolná, hogy abban, valamint egyrészről most inditványa szerint a főfelügyelő jogát biztositva látom, biztositva látnám egyszersmind a polgárság jogát is; ha a főfelügyelőre nézve akkor, midőn neki olly súlyos hatalom adatik, másrészről a felelőség is kimondatnék, akkor, mondom — a m. ur inditványát teljes szivemből pártolom. —

Ezen előadást az imént felszólalt gróf még ezekkel pótolá: Azon elvből indulok ki, hogy valamelly egyént hivataláról csak az mozdithat el, ki azon egyént kinevezi vagy választja; ennélfogva mindenesetre a közgyülésre kivánnám bizni azt, vajjon elmozditást vagy casssatiót kiván-e bizonyos egyén? Mi az inditványt illeti, azt helyesnek tartom annyiban, hogy a főfelügyelő közvetlen befolyásu legyen az administratioban, és azért nincs aziránt ellenvetésem, hogy a főfelügyelő minden tisztviselőt hanyagsága miatt bizonyos rövidebb időre felfüggeszthessen; de ezen időszakot meghatározni kellene, és azt a főfelügyelő intra dominium tehesse, azaz minden jóváhagyás nélkül; és ha fel van függesztve azon egyén, akkor legyen kötelessége a dolgot a közgyülésre terjeszteni, és annak az esetet előterjesztvén, ez vagy helybenhagyni vagy megszüntetni fogja a felfüggesztést; vagy ha igazságtalanul történt, az illetőt hivatalába visszahelyezteti. Mi a tisztviselőknek tökéletes elmozditását illeti, ezt nem kivánom intra dominium eszközöltetni, hanem mielőtt megtörténnék, ohajtom, hogy a főfelügyelő kénytelen legyen polgárgyülést híni össze, és az esetet az elibe terjeszteni, és megbirálása alá bizni: vajjon a felfüggesztésben megelégszik-e vagy sem; és ha tulnyomók lesznek a főfelügyelő okai, a polgárgyülés határozzon a tisztviselő sorsáról. Ez volna véleményem, 's ugy hiszem, hogy ez által a főfelügyelőnek befolyása méltányos alapot nyerne, minthogy a választók befolyása nem volna kijátszva. Mert nem szeretek azon elvtől eltérni, hogy hivatalából a tisztviselőt csak az mozdithatja el vagy függeszthetí fel, ki azon egyént kinevezte vagy választotta. — Az inditványozó gróf erre igy fejté ki bővebben nézeteit: Meglehet, és nem akarom tagadni, hogy inditványom tán nem adatott elő olly terjedelmesen, mint azt ezen fontos tárgy kivánja, és meglehet hogy belőle elmaradtak némellyek; de ezt azért tevém, mert előre láttam, hogy módom lesz az eszmék kicserélése által még felvilágositani a dolgot. Legyen tehát szabad b. E. J. tisztelt barátomnak előadására néhány szóval felelni: — ő mlgának ugyanis legnagyobb aggodalma az, hogy az által, ha a főfelügyelőnek olly kiterjedt hatóság adatik, ő az egész administratiot magában fogja absorbeálni. Nem méltóztatott tökéletesen figyelni inditványomra, én csak azt inditványoztam: hogy a főfelügyelőnek hatalomköre minden administrationalis ügyek feletti ellenőrködésre terjedjen ki, és igy a főfelügyelő nem administral, hanem csak felügyel arra, hogy mások mikint administrálnak. Elvből szeretek kiindulni. A főfelügyelésről azt mondják a t. RR., hogy az a Helyt.tanács által gyakoroltatik, de egyebet nem mondanak. Már most kérdem: miből fog állani ezen főfelügyelés? A Helyt.tanácsnak annnyi joga sem lesz, hogy a hanyag és hűtelen tisztviselőt megbüntethesse, vagy hivatalától felfüggeszthesse, vagy maga utján és rendjén elmozdithassa, ugy mindazáltal, hogy ezen kérdéses embernek fenmaradjon joga, midőn sértve érzi magát, panaszt tehetni. De megvallom, a helyes administratio érdekével nem tudom megegyeztetni azon eszmét: hogy a főfelügyelő a polgári gyülés alá rendeltessék; mert ha polgárgyülés fogja megbirálni a főfelügyelőnek tetteit, akkor a főfelügyelőnek hatása nem lesz, és egyszersmind tág kapu nyittatik a pártszellem működésének. Administratioi tekintetben a törvény sükeresitéseért szükséges, hogy valakinek parancsoló hatalma legyen; és megvallom, én a lehető önkénytől kevésbbé félek, mint alkotmányos apathiától, mert tapasztalásnál fogva látjuk, hogy Magyarországban, mi keletnek emberei lévén, mindenre inkább hajlandók vagyunk, mint ülésre. Egyébiránt ha bárki találhatna olly módot, miszerint a főfelügyelő törvényes tekintetének és hivataloskodásának kára nélkül még nagyobb biztositék nyujtatnék az önkény ellen: első leszek én, ki azt elfogadom; de addig mig olly módot nem hallok, tovább is inditványomhoz ragaszkodom, melly szerint a felfüggesztett tisztviselőre nézve rögtön tartozik a főfelügyelő nyilvánitani azon indokokat, mellyek miatt felfüggesztetett, és az illető tisztviselőnek meglegyen azon tehetsége, hogy az ellen folyamodást tehessen, és hivatalos vizsgálatot kérhessen; 's igy nem volna egyéb különbség köztem és báró E. J. ur között, mint az, hogy ő méltósága a főfelügyelőnek felelőségét kivánja bővebben megállapitani. Megvallom, csekély felfogásom szerint igen nehezen látom ezen felelőséget máskép elhatározónak, mint ha a főfelügyelő felelőséggel tartozik annak, ki őt kinevezte, azaz ő Felségének; de hogy őt a polgárgyülés alá rendeljük, azt a helyes administratio kellékeivel megegyeztetni nem tudom. Mi az önkényt illeti, méltóztassanak figyelembe venni, hogy indítványom szerint mindhárom esetben: t. i. az elmozditás, elbocsátás és felfüggesztés esetében, jogot ad az illető tisztviselőnek rögtön megkivánni azt, hogy azon okok, mellyek miatt elbocsáttatni, elmozdittatni, vagy felfüggesztetni kivántatik: megvizsgáltassanak, és ezen vizsgálat nem a főfelügyelő, hanem a polgárgyülés által történjék, t.i. a Hely.-tanács köteleztessék az illy panasz következtében nyomban megrendelni, hogy a polgárgyülés részrehajlatlan tagokból álló bizottságot küldjön ki, melly a fenforgó indokokat megvizsgálja és jelentést tegyen. Ennélfogva tovább is inditványomhoz ragaszkodom. — Az ellenfél azonban e felvilágositással megnem elégedvén, a már több izben felszólalt m. báró még igy folytatá az inditvány megtámadását: Ha a m. FőRR. csak egy tekintetből indulnak ki ezen kérdésnél, t. i. a jó administratio tekintetéből: akkor gr.D.E. inditványa engem még nem elégit ki, miután kétségkivül a lehető legjobb administratio a választott tisztviselőkkel össze nemfér, és minden kérdésen kivül, ha csak az administratio fekszik szivükön, akkor sokkal czélszerübb lesz követni a városi tisztviselőkre, és egy általában minden tisztviselőkre Magyarországban azon rendszert, melly Franczia és Poroszországban követtetik, t. i. a kinevezési rendszert, miután a választási rendszer nem biztosit soha az iránt, hogy jó és ügyes tisztviselők fognak kineveztetni; kérdem, miért fogadták tehát el a mlgos FőRR. a választási rendszert? azért, mert az administrationalis tekinteteken kivül még más tekintetek is voltak, mellyek a m. FőRRket azon határozatra vezérelték; voltak pedig olly tekintetek, mellyeket a m.FőRR. tisztán administratio tekinteténél még fontosabbnak tartottak, és ezeknek az administratio tekintetét alá rendelték, t. i. az alkotmányos szabadságot. Már a m. FőRR. azért, mivel a szabadság érdekében szükségesnek tartották azt, hogy a választási rendszer a városokba is bevétessék, a m. FőRRnek szándoka nem lehet, hogy a tisztviselők választását valóságos illusiová változtassák át; későbbi határozatok által pedig meggyőződésem szerint elfogadtatván gr.D.E. inditványa, a városi tisztviselőknek választása illusionál teljességgel nem volna más; mert a tisztviselők in ultima analysi egészen a főfelügyelőtől fognak függni, miután a főfelügyelőnek megadták a candidálási jogot, és már ez által nagy befolyása van. És most ismét, miután már azon egyénekből, kiket a főfelügyelő legtökéletesebb szabadsággal candidált, a polgári gyülés valakit választ, 's a m. FőRR. a főfelügyelőnek meg akarják engedni, hogy sub titulo „hanyagság" azon egyéneket akármikor felfüggesztetheti. „Hanyagság", ez olly szó, melly alá végre, ha épen a főfelügyelő hatalmát terjeszteni akarja, mindent lehet vetni; mert kérdésen kivül alig van Magyarországban egyetlen egy tisztviselő valamennyi városban és megyében, ki — ha a törvényben semmi más nem áll mint „hanyagság", egyszer életében fel nem függesztethetnék hivatalától. Kétség kivül a felügyelőtől a felfüggesztési jogot elvenni nem lehet. Ez áll; hanem minden kérdésen kivül ezen felügyelői jognak korlátozva kell lenni a közgyülés által, melly azon egyént választotta; máskint a polgári összeségnek választási joga tökéletes illusiová válik. Senkit hivatalától elmozditani birói eljárás nélkül nem lehet; egy pár nap felfüggesztve maradhat; de minden esetre, mihelyt a főfelügyelő valamelly tisztviselőt akár hanyagság, akár más okoknál fogva felfüggesztett, a gyülésnek azonnal itélni kell arról: vajjon azon egyén perbe fogatandó-e, vagy pedig felfüggesztése megszüntetendő? máskép — ismételve mondom — a választási jog tökéletes illusio; és ekkor mindazon hasznokat, mellyeket gr. D. E. ő mlga elérni akar, tökéletesen elérjük, ha kimondjuk, hogy minden városi tisztviselőknek kinevezése és felfüggesztése tökéletesen a főfelügyelőtől függ. — Még egyszer kénytelenitették erre az inditványozó gróf felszólalni: Ugy látszik, a mlgos ur nem fogta fel előadásomat; mert világosan mondám, hogy a felfüggesztést a főfelügyelő csak rövid időre teheti, és pedig akkor, midőn alapos okok és tények állanak elő, és rövid időre lévén felfüggesztve a tisztviselő, mindjárt kivánni fog hivatalos vizsgálatot, mi a polgári gyülés által fog megtétetni; és igy nem hogy kevesebb biztositék van mint most, hanem inkább több; mert most felfüggesztetik a tisztviselő, az eset a Helyt.tanácsnak feljelentetik, és ez rendeli a vizsgálatot, nem pedig a

polgári gyülés, és kir. biztos által hajtatik végre a vizsgálat, ki ha akarja, kihallgatja a tanácsot, ha nem akarja, nem hallgatja; de eszmém szerint tartozik meghallgatni a polgári gyülést, sőt annak tudósítása nyomán teszi a vizsgálatot, és igy a polgári gyülésnek világosan fel akarom tartani azon jogot, hogy véleményét is megmondhassa. E szerint, ha a polgári gyülés azon tisztviselőt ártatlannak tartja, világosan az eljárás ellen nyilatkozhatik. Mi a felfüggesztést illeti, a dolognak első stadiuma lévén, azt az elbocsátásnak kell követni. Azon esetben, ha a tisztviselő többszöri felfüggesztése után nem javulna, elmozdíthathatik ugy, mint eddig is történt, mert eddig sem lehetett birói itélet nélkül valakit hivatalától elmozditani. A Helyt.tanácsnak nem akarok több jogot adni, mint ő Felségének van; mert ő Felsége ha roszlelküséget vesz észre, a fiscus által pert indit ellene. Ha a m. FőRR. a mellett maradnak, mit a KK. és RR. mondanak, miszerint a felügyelés a Helyt.tanács által gyakoroltassék, szinte ott leszünk hol most vagyunk; mert nem lévén emlékezet arról, mi jogai vannak azon hatalmaknak a városok irányában: ő Felsége azon jogát, mellyben eddig is volt, fogja gyakorolni; fogja pedig gyakorolni kevesebb biztositékkal mint eddig, midőn kir. biztosok által gyakoroltatta; eszmém szerint pedig itt a polgári gyülés befolyását akarom. Továbbá nem fejeztem ki fenebbi előadásomban azt, hogy az elbocsátás esetében előáll a polgári gyülésnek azon joga, hogy a megürült hivatalokat választás alá terjeszsze;ezt azért nem említém meg, minthogy magából értetik. Ha a m. urak az önkény ellenségei: mondhatom, annak nem kevésbbé ellensége vagyok én is; de az administratioban a rendet megállapítatni kivánván, azt sikeresen ellenőrködés nélkül elérni nem lehet; mert hazánkban legnagyobb hiány az, hogy azon ellenőrködés, mellyet a főhatalom gyakorol, elég hatással nem gyakoroltatik.— Ezek szerint a m. szónoknak mult számban emlitett inditványa többséget nyervén, a fenséges Nádor által végzésül kimondatott.

Vidéki közlések.

Arad, april. 14d. Milly szép öszletet gyüjtének Arad lelkes leányai: Bohus Jánosné szül. Szögyényi Antonia és Faschó Józsefné szül. Majthényi Izabella ő nguk vízkárvallottaink insége enyhítésére, miután hirlapok utján tudatva van, jelenleg kedves kötelességünknek tartjuk, közölni az itt következő levelet, melly a fentisztelt két hölgynek a felebaráti gyüjtemény kiosztása módját tárgyazó czélszerű rendelkezését foglalja magában.

„A roppant csapás, — igy szól a városi választmányhoz intézett levél — melly Aradot mult hónapban sujtá, minket is, bár a rémitő veszély színhelyétől távol valánk, megrendített. Képzelvén az inséget, melly az irtózatos elemdúlás miatt olly sok ezer embertársinkra áradott, tüstint szánakozó részvétünket gyümölcsöztetni kivánók megnyitánk segélygyüjtés végett egy aláirási ivet, minden nemesszivü emberbarát irgalmas érzeményének tanusitására közvetlen alkalmat nyujtandót. Eszközlésbe vevénk minden az ohajtott czélhoz vezérelhető módot; meghordozók ivünket mindazok körében, hová bizodalmunk vezérle 's reményünk késztetett: és a pestiek dicsőségére legyen mondva, fáradozásunk nem vala foganatlan. Mindenfelé élénk részvéttel fogadtatánk, 's hogy is ne? midőn a hasonló csapás, melly ez előtt hat évvel e várost érte, egész rémületességében, emlékezetben áll; de egyszersmind az akkor Arad részéről tapasztalt szives részvét sincs az itteniekné feledve. Időközben vevők sz. k. Arad városa polgármesterének, Sárfenéder Ferencz úrnak, mint Arad városa részéről a szerencsétlenek ügyében munkálkodó választmány elnökének becses felszólitását. Mi, valamint az ebben kifejezett bizodalmat nagyra becsüljük, úgy örvendve jelentjük, hogy a szerencsétlenek felsegélése iránti buzgó törekvésünknél fogva ezen felszólitást még megelőzni is szerencsések leheténk. A már akkor is szép öszvegre menő adakozást az óta újabb aláirásokkal gazdagitók; sőt e közvetlen munkálatunk határain túlhatva, gyüjteményünk szaporitásáról még egyébképen is gondoskodtunk. Külön aláirási iveket küldénk hazánk több városaiba, mellyek közől azonban még csak azt kaptuk vissza, mellyet tőlünk Pozsonyban a szivjóságáról ismeretes 's közügyek iránti hő részvétéről dicséretes gr. Károlyi Györgyné vett. Felszólitók az itteni nemzeti színház derék, 's hazafiúi érzelmü igazgatóját Bartay Endre urat, egy szini előadás eszközlésére, mellynek tiszta jövedelme szerencsétlen aradi polgártársaink gyámolitására fordittassék. E kettőnél sikeresen fáradozánk, rövid idő alatt onnét 500 innét 240 e. forintot 's 30 krajczárt kapván. Ezeknek, 's minden egyéb eszközlésünk által adakozottaknak névsorát nemkülönben a begyült 3532 e. forintból álló összes pénzsegélyt is ide mellékelve egyúttal általküldjük. Megjegyezvén azonban, hogy e gyüjtemény szerzésénél főczélunk vala, a mennyire lehetséges: rögtöni segitségnyujtás a viz által károsodottaknak, 's azoknak a felebaráti szeretet kezeinkhez jutott zálogában igazságos arányszerinti általános részesités: ennekokáért közleményünket következő pontokra oszló ohajtásunkkal párositjuk,'s a t. választmányt a segélynek következő módoni kiosztására ezennel ünnepélyesen felkérjük: 1) Azon mesteremberekneк, 's éltőket hasonló módon fentartó egyéb lakosoknak, kik szerszámaikat elvesztették, a veszteség tetemesb vagy csekélyebb volta szerint 10től 20ig terjedhető ezüst forint, 's kiknek házai a külvárosokban összedültek, egyenkint 40 e. forintok kezeikbe adassanak ezen gyüjtemény erejéig. 2) Minthogy illy eszközlés mellett is a segélynyujtás pontos kezelésének aránytalansága teljesen el nem kerülhető, de nemkülönben azon édes reménynél fogva, hogy az adakozások sora íveinkben még befejezve nincs, 's hogy e szerint még alkalmasint idővel ujabb segélyt is szolgálthathatunk, a mikor azokat, kiknek könyeit ezuttal még le nem törölhetjük, különös tekintetbe veendők leszünk, ennélfogva minden részesitettnek névjegyzékbe iktatását bizodalmasan kérjük. 3) A kiosztásra nézve az igen tisztelt és eddig kirendelt választmányon kivül megkérünk még következő sor szerint ide melléklendő urakat 's asszonyságokat is, kik: Bohus János, Brünek Károly, Fábián Gábor, Faschó József, Landshut István, Markovics Ignácz, Steiner Farkas urak, és Balázsné, Szárgelné, Dracsayné, Hideghné asszonyságok; nemkülönben a város minden negyedéből külön-külön kijelelendő két egyént, kik, mint a szerencsétlenekhez legközelebb állók, az inséget teljes mivoltában ismervén a segédkezeknek is annál biztosabb irányt adhatnak. Hogy azonban a segélyosztásnál az erkölcsi feddhetlen élet különös tekintetbe vétessék, a t. választmányt emlékeztetnünk sem szükség. A megnevezett asszonyságokat pedig különösen arra kérjük: hogy a pesti jótékony nőegyesület példájára magoknak közvetlen tapasztalást szerzendők, a szegények hajlékait meglátogatni ne terheltessenek. Végre 4) fölebb kifejezett czélzásunkat szemeink előtt tartva, hogy akármi közbejött akadály miatt, minő a kárvallottaknak netalán még nem eszközlött összeirása, a röglöni segitség ne gátoltassék, 's igy a kiosztás is halasztást ne szenvedjen, előadandó esetre a szükséges kinyomozás eszközöltetését ohajtjuk. Mert csak igy reméljük, hogy a pesti jótékony adakozók szándéka teljesülend, melly bár az egész károsodás orvoslása lehetőségét minden buzgósága mellett sem igényli, mégis aláirási iveink gyors készséggeli megtöltése által az inségnek — mennyiben adakozása által eszközölhető — szinte gyors orvoslását a t. választmányban helyzett bizodalma reményében, mint adakozása közvetlen eredményét tekinti 'sat."

Ezen nyájas emberszeretetet lehelő levél következtében, a város minden részében a károsultak lelkiismeretes összeirásával és a kár megbecsülésével foglalkodó választmányok jelentéseiket beadván, a ngos Faschó József k. tanácsos úr által lehozott 3532 e. forint; továbbá a Mária Anna királyné ő felsége által ajánlott 600 e. fr.; a pesti kereskedőktül azok érdemes elnöke Aigner úr által gyűjtött 508 e. fr.; báró Rotschild adománya: 500 e. fr.; a Bohus János úr által ajánlott 450 e. fr.; Bitó k. tan. 20 e. forintnyi adománya; végre 1000 e. forint, mellyet Török Gábor derék követünk, ki az országház helyének kinézésére nevezett országos választmánynyal, mint annak egyik tagja, Pestre jövén, onnan egy pár napra közöttünk megjelent, Pozsonyban gyüjt vala, f. évi april. 9dik és 10dik napjain a kebelbeli tanácsház előtt felállitott sátor alatt, nyilvánosan, 's a szerencsétlenek csendes hálarebegései között kiosztatott.— Estve a nemes keblü segélygyüjtők házai előtt fáklyákat és halványy fény mellett könnyeket látánk ragyogni, mellyekkel, Török Gábor köztiszteletben álló követünk ugy is mint Arad városa törvénybeiktatási ügyének lelkes előmozditója, személyesen ngos Bohus Jánosné és Faschó Józsefné asszonyságok pedig jelen nem lehetvén érdemes férjeik által fogadott meleg szónoklat érzékeny viszonzása mellett, minden szép tetten örvendő kebel kivilágitva volt. U. W. Z.

Komárombul april 20. Szabad legyen politicai lapban is említést tenni a komáromi ref. egyházvidék f. hó 10én tartatott gyülése érdekesb végzéséről; jelesül a világi elnök tek. ifjabb Pázmándy Dénes ur, különben Komárom megye köztiszteletü 2od alispánja és országgyülési követe gondnokiszékébe iktattatasákor, a nevelési közügyet tettleg pártolva, olly alapitványt tevén, mikép ezen egyházvidékbeli iskolai tanitók legkitünöbbje 14 aranynyal 's utána a második 10 aranynyal jutalmaztatik évenként; — ez uttal az első jutalom Téglási Benjámin radványi, a másik Závori Sándor nagykeszii tanitóknak itéltetett. — Továbbá ugyanazon tisztelt gondnok ur, a mostani gyülésen, szintezen egyházvidéki özvegy lelkésznők gyámolitásukra 2000 ftot, 's t. Konkoly László táblabiró ur 1000 ftot tőkéül alapitván, mivel az igaz érdem czifra szókra nem szorul, csupán a tények álljanak itt egyszerüen például felhozva.

Erdélyi Ujdonságok. Halljunk valamit a testvér hazából Erdélyből is. Az erd. Hiradó szerint Segesvárott kartongyár állittatik egy társaság által; eddig kisérletei még csupán indigó szinü (azaz kék) kendők, kötények és kartonok előállitásában sikerültek olly csinban, melly szerint a külföld illy nemü gyártványaival versenyezhetnek. — A mvásárhelyi reform. egyh. tanács eddigi leány iskolája helyett kisdedovó intézetet alapitott. — A marosszéki ref. egyház kerületben pedig a papság számára olvasótársaság, 's a papi özvegyek és árvák számára gyám-intézet létesült.— Miklósvár-székben a nagyajtai erdőben a középajtaik által elkövetett erdőfosztogatás alkalmával igen szomorú események történtek; huszonnyolcz nagyajtai lakost t. i. a megtámadók halálosan sebesitének meg, 's a falusi jegyzőt, ki hat gyermeknek atyja 's igen becsületes ember volt, egy középajtai gyalog katona főbe lőtte. 'S ime az efélék mind az erdőpusztitás következményei.

— Az éjjeli lopások, házbetörések, boltfelverések folyvást divatoznak Kolozsvárott, martz. 27kére viradólag is boltok verettek föl. Tán a rendőrséget — ugymond az Erd. hirlap — magát és elorozták, mert különben csak még is tenne valamit a polgári vagyon biztositására. (Hja illyesmi nálunk Pesten is meg történik még ollykor ollykor, 's ámbár igen derék szemes és vigyázékony városkapitányunk van, mégis mindenütt jelen nem lehetvén, szigorú rendeletei daczára is elmondhatni sokszor: rendőr! ubi es?) O Radnán mult hó 6 és 7ke közti éjjel, midőn az egész környéket egy záporvihar csaknem elözönlé, a Benesu nevü havasi legelőn egy uj radnai szélőrkatona-lakosnak két (16 és 14 éves) fia 80 darabból álló juhnyájjal egy hórohamtól elborittatott 's éltöket vesztek. — A nagyszebeni polgári kórház mult évi összes jövedelme 6647 p. for. 17 7/10 kr. volt; kiadása 5498 frt 13 3/10 kr. 's igy pénztári maradék 1148 frt 3 1/10 kr., mihez a 32,162 p. for. 52 3/10 kr. tőkét hozzáadvan a jelen pénzalap 33111 pf. 56 2/10 krt. tesz. — Dálnokban (Háromszéken) ritka természetcsuda jött világra; egy borjú két fejjel, két derékkal, kettős balrészszel, két farkkal és csak négy lábbal, mi kitömetett, és bármelly ritkasági gyüjteményben helyet foglalhatna. — Ugyanezen hirlap ‚kolozsvári naplója' szerint Kubin hegedűjátszó apr. 13kán hangversenyt akart adni a redoutteremben; de csak akart, mert körülbelül két személy jelent meg a hangversenyre, minek következtében a hangverseny elmaradt ('S igy nemcsak pesti nemzeti szinházunkban mutatkozik részvétlenség a hangversenyek iránt.)

— Brassóbul apr. 10kén irják, hogy ott még folyvást tél van, mindennap havaz és vihar dühöng 's olly nemü előjelek mutatkoznak, mintha ez évben a tavasz kiderülésével a télből egyszerre nyárba történnék ugrás.

Külföldi hirek.

Spanyolország. A Castellano szerint a carlista csapatok sem megverve sem eloszlatva nincsenek. Vezérök Groc, martius 25kén Villarluengoba ment, hol az összehivott különféle ayuntamientóktul 20,000 realt kivánt, mi kezibe is lőn adva. Katonái száma 650re megy, kik mindnyájan fiatalok és gyakorlottak.

Krisztina királyné fogadtatásának minél fényesbbé tételére a hatóságok mindent elkövettek Madridban; de az ünnepélyben csak a hivatalban-levők vettek részt, a szabadelmü párt pedig honn, 's a köznép közönyösen maradt. A ministeri lapok fizetve voltak, csak hogy a népben lelkesülést gerjeszszenek. Hiába! nincs többé szabad sajtó, 's azért nehéz az igazságot kitudni. Maria Krisztina képén szomor mutatkozik, mi azt látszik tanusitni, hogy keblében aggályos sejtelem honol.

A madridi lapok telvék a szent hét ünnepélyességeivel, mellyekben hatóságok és katonaság legélénkebb részt vettek. Már sok éve óta nem láttak Madridban olly fényes nagypénteki járdalatot, mint az idén, mellynek élén Narvaez tábornagy 's Benavides politikai főnök vala szemlélhető. — A három hónap óta szigoru fogságban tartatott követeknek april 4ke óta ismét megengedtetett, hogy családjaikkal közlekedhessenek. E szabadságnál fogva számosan látogaták meg a foglyokat, kik közt a mérsékpárti corteselnök Pidal is kitünik. Madoz, mondják, nemcsak az alicantei zendülésbe, hanem a legközelebb felfödözött madridi, alcalai, és henaresi összeesküvésbe is van bonyolitva, 's egy iment elfogott dandárnokkal szoros barátságban áll. Ezen dandárnok ellen a királyi ügyész részéről halál büntetése van inditványozva, Madoz ellen pedig az ehez legközelebb álló büntetés, 10 évi gályarabság. Ez ügy most nemsokára el fog határoztatni.

Egy párizsi, sőt egy madridi levelező is azt irja, hogy M. Krisztina Don Francisco infanssal egyetértve elhatárzá Izabellának a cadizi herczeggeli összekelését. Azt is irják, hogy e nász már jövő nyárban fogna végrehajtatni; de ez egyelőre igen merész állitásnak látszik. Egyébiránt ezen ünnepélylyel is egy átalános amnestia reményét hozzák kapcsolatba. — Guizot urnak a spanyol kormány az aranygyapjas vitézi rend diszjeleit küldé meg, mintegy viszonyzásul a becsületrend nagykeresztjeiért, mellyekkel Gonzalez Bravo, Narvaez, és Benavides urak csak iment tiszteltettek meg a fracziák királyától. — Egy másik madridi levelező igen sötét szinekkel festi a mostani életet Madridban, 's általánvéve Spanyolországban. Csuszás-mászás, titkos rágalom, alacsony hizelgés jöttek most napirendre, 's kik kevés évvel ezelőtt M. Krisztinát az országból kiüzték, 's ellene lapokban 's röpiratokban leggaládabb szidalmakat szórtak, most lábánál görnyedeznek; a moderadopárt kettős hálóval fonta körül az országot, kettős igát vetve reája; Frankhon uralkodik az ország felett az ő politikájával, 's nemsokára tán családi köteléknél fogva is; Anglia pedig mükészitményeivel készül elözönleni e hont, egy tervezetben levő ujabb szerződésnél fogva. A frank családi kötelék t. i. onnan gya-

nittatik, mivel némellyek szerint Izabella nővérét szándékoznak egy franczia királyfihoz adni férjhez, mi által talán még az is elérhető volna, hogy a frank vér lépjen a spanyol trónra, mert a gyönge egészségü Izabelnek sokan nem hosszu életet jósolnak.

A ‚Verdad' szerint 15 carlistapárti szökevény fogatott el Perpignan vidékén, kik elhagyva a nekik kijelölt lakhelyeket Cataloniában a régi haramügyet akarák megujítni 's rendszeritni: ugy látszik Francziaországba fognak visszaszállíttatni.

Portugallia. Oportóbul érkezett telegrafi tudósitás szerint Almeida álgyuztatása mart. 30. kezdetett meg. Mi ha igaz, ugy nemsokára meg kell magát adnia, mert az ostromhad többre megy 4000 főnél, és mint mondják, a kormány iránt általában hü érzelmü.

N. Britannia Nagycsütörtökön tételék le Dublinban a James-utczában O' Connell által a ‚jakabegyház' nevü uj kath. templom alapköve. Az ünnepélyen sok kath. főpap, és világi tisztes férfiu volt jelen. Ez alkalommal mondott beszédében helyesli O' Connell, hogy az irlandi papság egyetemesen ellenszegül azon tervezetnek, miszerint ő a statuspénztárból lenne fizetendő, minthogy meg van a szónok győződve, miszerint e rendszabály az egyháziakat a világi hatóságoktul illetéktelen függésbe tenné.

Husvét hétfőjén Corkban nagy ünnepélyt rendeztek el O'Connell tiszteletére. Ő több társai kiséretében érkezett. Fogadtatása valóban diadalszerü volt. Ezrek tódultak összse láthatására. Más nap tisztelkedtek nála; azután gyülekezet tartatván előadá okait, mellyeknél fogva az inditványozott parliamenti billt Irlandra nézve elégtelennek tartja. Este O'Brien elnöklete alatt fényes lakoma adatott 800 teritékre. O'Connell ismét békére, nyugalomra és szilárd kitürésre intette elvbarátit. Ő meg van győződve, hogy a kormány ama pártos jury itélete következtében bezáratandja őt; erre nézve mondá: Kerüljetek minden törvényszegést; 's maradjatok mindnyájan hü repealerek, igy engem börtönömben is fogtok vigasztalni. —

Gregory a ‚Satirist' szerkesztője fogságban ül hirlapi rágalom miatt, 's ott olly keményen bánnak vele, hogy kénytelen volt ügyvéde Wells által a londoni lordmayornek folyamodást átnyujtatni, helyzetének enyhitése iránt. Tintát, tollat, papirt megtagadnak tőle, nem kap könyvet, sem gyertyát, úgy hogy télen át 15—16 órát volt kénytelen naponkint sötétben tölteni. Fekhelyét kemény derékalj 's rongyos paplan képezi. Ezek következtében megbetegedett, 's mellének egyik véredénye szétpattant. Erre vonatkozó hiteles orvosi bizonyitvány benyújtatván a belügyi miniszternek válasz nélkül maradt. Barátit és rokonit is csak igen ritkán szabad látnia. A lordmayor megigérte, hogy Gregory ezen folyamodását bejelentendi a belügyi miniszternek. Wells ügyvéd pedig kijelenté, ha hogy védencze nem nyer elégtételt, magához a királynéhoz forduland, hogy tudja meg ő felsége a vadságot, mellyet alattvalói a newgati börtönigazgatótól szenvednek.

A London és Dover közti vaspályán, melly csak néhány hét óta van még megnyitva, igen nagy élénkség mutatkozik. A mart. 23án letelt héten a bevétel 2745, az erre következett héten pedig már 3581 ft sterlingre ment.

Franczia ország. A Constitutionnel nagy zajt üt a miatt, hogy a katonai névtárban arrul tétetik értesités, miszerint több ezred dynasticus melléknevet nyert. Az első dragonyos-ezred t. i. ezentul Orleans-dragonyos, az első lándzsás-ezred Nemours-lándzsás, a hatodik Orleans-landzsás, az első huszár-ezred Chartres-huszár névvel fog neveztetni. Mi szerinte visszalépés az ókorba, 's ellentétben áll a franczia nemzetegység fogalmával.

Páris 9dik kerületében parlamenti tagul az választatott el, kinek erre legkevesebb kilátása volt, t. i. a miniszterpárti Locquet 301 szóval, 581 szavazó közől. Considerantnak, ki olly nagy reményekkel lépett fel, csak 34 szava volt. Ennek oka, hogy a lapok majd mindnyájan pártoskodtak ellene.

A J. des Debats szerint a latakiai események fölött a dipl. vitatkozások szerencsésen be vannak rekesztve, mi, mond a nevezett lap, ép ugy becsületére válik a franczia követnek, ki magát erélyesen és méltósággal viselte, mint az ozman miniszteriumnak, melly készségével megmutatta, mi sokat ad Francziaország barátságára 's Europa véleményére. Hasonlót várunk, folytatja tovább a lap, Bourqueney urtól is, ki 3 év óta olly méltán képviseli Francziaországot keleten, akár tekintsük ezt mint első rendü, akár mint cath. hatalmat." —

Svédország. Az orosz udvar, a svéd király halálának hirére nemcsak hogy mindjárt gyászfutárt indita utnak, hanem e napokban Leuchtenberg hg is Stockholmba váratik. Ha illy rangu hg, olly nehézségeknek veti magát alá, minőkkel az északi uta ás illy időszakban jár, annak oka bizonyosan más, mint puszta udvariság. A scandinav népek, kiknek igen fájt azon bizodalmasság, mellyben a megholt király az orosz udvarral állott, 's kik az uj királytól nemzetibb politikát várnak, e kegymutatásokat nem aggodalom nélkül nézik, habár Leuchtenberg hg küldetésének természetes oka nem más, mint hogy ő rokon.

Dunafejdelemségek. Egy belgrádi levelező következőleg ir: Bármit mondjanak is némelly ujságlapok a Szerbiában uralkodó és szilárduló rend, béke és jólétről, az elfogúlatlan vizsgáló mindinkább észreveszi, miszerint a politikai láthatár nemcsak nem derül, sőt naponkint sötétebben elborúl. Azon férfiak, kik előbb olly nagy cselekvőséget fejtettek ki a rend felforgatásában, most koránsem mutatnak olly erőt, tehetséget 's akaratot, melly képes volna az annyira hányatott országocskának hacsak türhető állapotot is szerezni. Még mindig rettegtetés 's félemlítés van napi renden, holott szilárdság, mérséklet és szelidséggel kellene a pártokat összeolvasztani; a rosz-szándéku árulkodást nagylelküleg jutalmazzák; a hatalomtartók ujabb pártokra szakadoznak, 's belátással biró férfiak tanácsai és intéseire ki sem hallgat. A mintegy 700 politikai fogoly közől hatvan itéltetett halálra. Nem akarom az olvasót a vizsgálatok minőségének leirásával fárasztani; nem említem a súlyos bilincseket, az éjenkinti botoztatásokat, 's más kinzásokat, mellyekkel vallomásokat zsaroltak; csak azt jegyzem meg, hogy az elitéltek között számos, Szerbiában közösen tisztelt férfiu van, minő például az exminiszter Rajewics, a volt tanácsosok: Gligoriewics, Herbes, Tuczakowics, Sabaracz, az egykori kerületi kapitány Iwanowics Lázár, a Bogdan kapitánytól megöletett Andrejewics tanácsnok 20 éves fia, 'sat. Mondják, hogy Sándor fejdelem el van határozva ezen halálos itélet megerősítése 's végrehajtására, 's e szerint ő kész, az egyénisége és helyzete által föltételezett azon egyetlen dicséretet: hogy mindeddig nem tanúsíta rosz akaratot, 's rosz szivet, — koczkára tenni. Aggalommal kérdezi mindenki Szerbiában: vajjon a szerb kormánynak egy bizonyos oldaláról jött azon korábbi tanács, hogy vérontástól ovakodjanak, 's Danileffsky urnak, Maxim püspök korábbi megöletése, 's az erdeesi pap minapi kivégeztetése miatt, valamint a fenemlített véritéletek végrehajtása ellen tett formaszerinti ovása képes lesz-e a pallost az áldozatokról elfordítni? A tanács a leendő végzemény iránt tanakodik; de a fejdelem 's tanács darab idő óta nem legjobb lábon állanak. Milly alárendelt helyzetben van a szerb kormány a porta ellenében, ujabban kitünt; egy török Belgrádban fényes nappal az utczán levágott yataganjával egy szerbet; a panaszra azt válaszolta a kormány: a megsértettnek ki kellett volna térnie a török elől; miatta most a törökökkel nem lehet izetlenkedni. Maga a fejdelem is kerülni látszik a törökökkel lehető összekoczczanást, lakását a külváros legszélsőbb szélén megvásárlott házba áttenni szándékozván. Az uj lak-székül választott ház erős fallal van körülvéve. — Végül még meg kell említnem, hogy az 1842ben Szerbiából kiüzött ártatlan ausztriai alattvalók számára kért kárpótlás az ausztriai közbenjárás daczára is mindeddig nem teljesíttetett.

Törökország. April. 3káról érkezett hírek szerint a fővárosban rendkivüli kényszerített katonaállítás történt, mire az erőszakosan elhurczoltak nejei bőszülve fellázadtak, Ali és Riza pasákat megtámadták, 's letépték ruháikat. Elvárjuk, mi fejlik a dologból; minden esetre érdekes, ha már a török asszonyokat is vitézi szellem szállja meg.

Görögország. Athenei hírek szerint martz. 30kán a király letevé az esküt az alkotmányra, 's elosztatá a nemzeti gyülést. Számos rendjel osztogattatott és sok előléptetés történt. Egyébiránt mindenütt a legnagyobb lelkesedés és öröm uralkodik a szerencsésen befejezett munka fölött.

Északamerikai egyesült státusok. Hire szárnyalt New-York és Waschingtonban, hogy Texasnak az északi álladalmakhoz leendő csatlakozása iránt már aláiratott az egyezés, vagy legalább minden órán várja az aláiratást.

A Texas iránti kérdés, mikép az a hirlapokból kitünik, az egyesült statusok lakosainak minden osztályát igen élénken érdekelni látszik. Az ellenzők leginkább azt emlegetik, hogy Mexico hadat fogna izenni azon esetben, ha Texas az unioba foglaltatik, sőt Francziaország és Anglia is ellenzőleg lépnének fel. Az eszmét pártolók pedig leginkább azon jogelvet hozzák fel, hogy Texas, miután független statusnak elismertetett, teljes joggal bir függetlenül cselekedni is. A csatlakozást Tyler elnök kiválólag pártolja; de Webster és barátjai mindent elkövetnek a terv megbuktatására. — A vámszabásban módositások, 's főleg alábbszállitások fognak létesítetni; némelly részletesb pontjai az e tárgybani bizottságnak ezeket határozzák; gyapjugyártványok váma becsérték szerint 40ről 30 pctre, 's némelly fajtákra nézve 20ra szállíttatik; kész ruhák váma 50ről 30 pctre száll; gyapotkészitményeké 25re 50 sőt 150 helyett; selyem-gyártmányoké 20 pctre 2 ½ dollár helyett fontjától; vasrudak 15 dollárt fizetnek 17 helyett tonnájától, henger vas fizet 20 dollárt 25 helyett, sinvas 10 dollárt 25 helyett; varrótük 30 pctet; aczélmüvek 25 pctet 30 helyett; minden üvegnemüek 30 pctet fizetnek, kivevén a tükörüvegeket, mellyek higanyzatlanul 20, higányzottan 25, egyszersmind foglalványozva 30, 's minden fényüzeti poharak is 30 pctet fizetnek; porczellán fizet 20 pctet 30 helyett; kalapok 25 pctet 35 helyett, borok 30 pctet.

Hayti. Saint-Marc városát febr. 25. 26. és 27ik napjain a föllázadt hadsereg kirabolta. Az alkotványyző gyülés Herard elnöknek egy követség által kijelenté, mikép kész őt korlátlan hatalommal felruházni a csendnek az országbani visszaállitására.

Társasági 's egyesületi közlések.

Kisfaludy-társaság. A magyar népdalok, hagyományok, mesék, mondák ügyében a Kisfaludy-társaság részéről hirlapok utján közzé tett felszólitásnak már eddig is kivánt eredménye lön a n. é. közönségben, alulirthoz több felől érkezvén küldemények, mellyek azon reményre buzditanak, hogy a szép czél el fog éretni 's költészetünknek olly forrás vagy legalább segéd-kutfő nyilandik meg, melly a magyar nép eredeti 's idegentől ment szellemét leghivebben fogja tükrözni. Kötelességül érezzük, egyszersmind több érdemes honfiak részvétének kikérésével, elősorolni a t. cz. küldők eddigi névsorát, ugymint: Kelecsényi József küldött 13 darabot; köztök egy pár regedalt is. — Füzes-Gyarmathról Szakál Lajos beküldé Huszár Lajos gyüjteményét, benne 17 dal. Ugyanazon vidékről H. G. néhányat töredékekben. — Piry Czirjék érsekujvári prof. 36 dalból álló gyüjteményt, mellyeket különböző helyeken és vidékeken hallott. — Szabó Dávid 30 számot megütő derék dalokkal segité a vállalatot. — Haas Mihály 21 dalt külde, többnyire baranyai hires rablókról. — Gr. D. V. 50, saját szinü és modoru dallal járult az eddigiekhez; köztök néhány különösen szép és valódi népköltészeti kincs. — Nyájasdi (hihetőleg álnév) egy mondát külde Buda halálárol. — Dröbrentei Gábor k. tanácsos székely népdalgyüjteményt igért. — Erősen reméljük, hogy e gyüjteménynyel még nincs bezárva a küldemények sora, noha kezdetnek ez eddig elég, 's köszönet a buzgó gyüjtőknek! Figyelmeztetjük egyuttal érdemes beküldőinket a régi kalendáriomokra, mestergerendai könyvekre, mellyekben leginkább lehet találni efféle hagyományokat, ereklyéket, valamint arra is kérjük, hogy a dalokat magok eredeti pongyolaságukban méltóztassanak hozzánk szállítani. Költ Pesten, april 17. 1844. — Erdélyi János, titoknok.

Kisfaludy-társaság. Erdélyi János titoknok hosszasabb időre küföldre utazván, a társaság megkérésére Garay János vállalta fel hivatalát; minél fogva, addig is, mig más intézkedés nem történik, a kikért népdalok és mondáknak, ugy egyéb a Kisfaludy-társaságot illető leveleknek és küldeményeknek is, a nevezett titoknoki helyetteshez (uri utcza, Trattner-Károlyi ház 2ik udvar 2ik emelet) intézése kéretik. Pesten, a társaságnak apr. 21, tartott üléséből, 1844. Schedel F., igazgató.

Pesti müegyesület. Azon t.cz. részvényes urak, kik e f. és a következő évekre aláirás utján már ezen egyesületbe léptek, tisztelettel kéretnek, hogy e f. 1844 évre járó 5 pfti részvény-dijaikat, az egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál, a városi szinházépületbeni tükörtárban minél előbb letenni, 's részvényöket átvenni sziveskedjenek. Midőn pedig ezen egyesület munkálkodásai főczéljául a müvészet szeretetének honunkbani terjesztését, és az izlés nemesitését tüzte ki, azon meggyőződésből, mint vezérelvből indult ki, melly szerint ezen közhasznu intézet hazánknak nemcsak fő, hanem valamennyi nevezetesb városaiban is annál élénkebb részvéttel fog pártoltatni, minél inkább törekszik az egyesület, egy becses műlap évenkinti kiadása 's a jelesb művészektől vásárlandó képeknek az egylet tagjai közt kijátszása által a főnebb érintett közérdeket az intézet részesei magán-érdekeivel összekötve előmozditani; — ennélfogva minden műbarátok és mükedvelők ismételve felszólítatnak, hogy ezen egylet szép kifejlődését gyarapodó virágzását, hozzájárultokkal — minő részvéttel a külföld dicsekszik — hazafiuilag elősegiteni méltóztassanak. Végtére ezen egyesület igazgatósága minden műbarátot még arra figyelmeztet, hogy az egylet által, bécsi professor Waldmüller „a jövő sejditése" czim alatt, 's a legutolsó mükiállításban köztetszést nyert festvénye, ezen évi műlapul választatott, mellynek aczélba-metszésivel

europai-hirü müvész, bécsi professor Stöber Ferencz, megbizatván, ő ezen benne helyezett bizalomnak, mind a müvészetet, mind az egylet várakozását illetőleg tőle kitelhető tökélylyel megfelelni örömmel ajánlkozott. Közli Ritter Sándor egyesületi titkár.

Iparegyesület. IV. Egyesületünk czéljának, melly hasznos és kivált iparköri ismeretek terjesztésében áll, elérésére már alapszabályilag is egy eszközül, egy olvasó terem is ki levén jelölve: midőn ennek megnyitásáról és czélszerü olvasmányokkal ellátása felől gondoskodánk: itt is találkoztunk segedelmezésekkel. A Wiener Zeitung, Journal des österr. Lloyds, a Pesti Hirlap, a Zollvereinsblatt, a Merkur, továbbá Török János urnak szivességéből a Magyar Gazda, ifj. Szabó Pál ur kedveskedéséből a Moniteur Industriell, mind ajándék-lapok asztalunkon. Könyvtárunk felállításához több munkákkal járultak: Dr. Gall Lajos ur, ki becses dolgozatiból egy-egy példánynyal szolgált; továbbá Dr. Vállas Antal, professor Rammershoffer Valerián, és Beszédes József mérnök urak. — Glatz János ur, gyógyszerész és vegyterménygyárnok pedig számosabb könyveket kölcsönzött használatul. — A felebb emlitett folyóiratokon fe'ül, mi még más huszat rendelvén meg, 's ezek közől több már rendesen járván is; továbbá több önálló munkák is fogván általunk megvétetni: ezennel szivesen hijjuk meg az egyesület részvényeseit az olvasó terem használatára, melly nekik, egyesületi alapszabályaink értelmében, ingyen áll szolgálatukra. 'S miután merjük állitani, mikint, ha egyesületeknél a tagoknak ez egyetlen jogoknál sem volna több élvezetük, evvel már annyit nyernének, mennyiben két forintért évenkint sehol másutt nem részesülhetnek: reméljük, hogy kivált a helybeliek nem mulasztandják el, már csak az olvasó terem, 's annyi hasznos 's jelesül iparköri tárgyu olvasmányai kedveért is, tagtársainkul iratni be magokat. Az igazg. választmány rendeléséből. Csanádi jegyző.

Kassai jótékony nőegylet.—Már 6ik éve, hogy ezen nőegylet fen áll, 's ez lenne az utólsó, mellyre az egylet üdvös vállalatinak biztositását a tcz. közönség egy részétül aláirás utján nyert adakozásban birja. Ha visszapillantunk e város előbbi állapotjára, vissza az egylet buzgó fáradozásinak áldásdús eredményire, melly nem kevesbbé korlátolt körülmények, mint legkitartóbb buzgalmat is lankasztó nehézségek közt ritka állhatatossággal kiküzdetett, hálás tisztelettel kell azon emberbarátok nemes kosszorujára tekintenünk, kik egy részről azon önfeláldozó szeretetre, mellynek egy czélszerü szegényi 's munkaház, valamint 1 példánynak ismert kisdedovó-intézet köszöni létét. Ha e két intézetnek, valamint az ezekkel kapcsolatba hozandó, 's már némileg meg is kezdett árvaház korszerüségét és szükséges-létét figyelembe veszszük, lehet-e hinnünk, hogy ezen, mindenkinek saját tehetségéhez mért pártfogás, melly eddig is már olly örvendetesen gyümölcsözött, e 6dik évvel megszünjék? — Ki azt hinné, hogy a kassai t. cz. közönségnek azon része, melly e jótékony egyletben tevőleges részt vön, 's melly minden jó 's hasznos ápolására kész hajlamát minden alkalommal példásan bizonyitá, csupán ezen, különben is szabad akaratbul tett kötelezés által vezethető vala illy jótékonyságra, az nagyot vétene igaztalan itéletével a méltányosb bizonyságot nyujtó tapasztalás ellen is. Ki ns Kassa városának müveltebb közönségét ismeri, az föl sem tehetné, hogy mit példás részvét gonddal ápolt 's épitett, azt hideg szükkeblüség által eldülni, pusztulni engedje. Számtalan köny lesz még e nemes egylet választott tagjai által letörlendő, mellyet gyakran nem okozott kinos inség facsar ki! mert szegényink mindig lesznek, tágas pálya nyilik még e ns egyletnek a felebaráti szeretet mezején, mellyrül lelépnie nem lehet, a nélkül hogy kezdett nemes müvét, még tökéletlen karban félbenszakasztván azt, enyészetnek indulni engedje. Minthogy a fának is becsét gyümölcsébül itéljük meg, szabad legyen a mult évi számadásbul, mint az mult h. 18án tartott közgyülésben kihirdettetett, némelly adatokat az olvasó közönséggel rövid kivonatban közlenünk. A szegények és munkaház pénztára. Rendes bevétel: Pénztár maradvány: 1367 fr. 49 kr. váltó: aláirás utján a két kerületbül: 6341 fr. 41 kr.; rendkivüli utakon: 3866 fr. 50.; egy kölcsön: 3250 fr.; az intézetben készült posztókért: 16857 fr. 1 kr. összesen: 31,193 fr. 23 kr. Kiadás a szegények tartása, ruházat 's az intézet egyéb szükségeire: 8275 fr. 22½ kr.; posztókészitésre: 22593 fr. 29½ kr. össz: 30868 fr. 52 kr.; pénztármaradvány: 324 fr. 31 k. Az intézeten kivül segedelmezésben részesült 40, az intézetben pedig mindennel elláttatott 82 szegény, (22 férfi, 60 aszszony) 72 rom.kat, 3 egyes.gör., 7 ág.vall.; korukra nézve 40 éven alul 9; 60 alul 25; 80 alul 5 egyed. 's egy 107 éves aszszony. A Ferdinand nevü kisdedovó-intézet pénztárában bevétel: pénztármaradékbul 13 fr. 58 kr.; kamatokbul: 956 fr. 6 kr.; rendkivüli adományokbul: 101 fr. 15 kr.; össz. 1071 fr. 19. kr. Személyzet fizetése: 753 fr; némelly szegényebb kisdedek táplálttatására 39 fr. 20 kr.; könyvtár, játékszer 's egyéb kisebb kiadások: 277 fr. 50 kr.; össz. 1070 fr. 10 kr. Az intézet kamatozó tőkéje 12,685 fr. váltó. Az intézetben 1840 jul. Isö napjától; mellyben az megnyittatott, 555 kisded ovatott meg, köztük 319 fiu, 236 leány; 496 rom. kat. 18 egyes. görög; 24 ágost; 10 helv.; 6 izraelita.

Igénytelen javaslat.

A polgári őrhad szabályozása tárgyában.

Az ég ne adja, de a vérző hadak pályatére e hon ismét lehet. Virasztani kell.

Századunk 1844. 2. *szám.*

A jelen országgyülés nagy figyelmet fordít a királyi városok rendezésére, az e tárgyban alkotandó törvénytől várja az iparnak és kereskedelmi értelmiségnek kifejlődését, és a negyedik status — ha már csakugyan e mindenféle tekintetben eldarabolt tarka honban annyi statusnak kell fenállani — megizmosítása, a nemesi rendnek ahozi simulása által hiszi a birodalmi gazdagság és személyes bátorság egyik kútforrását előteremthetni, 's méltán.

Midőn az érintettem rendezést tárgyazó törvényjavaslatot a kerületi választmány kidolgozta, gondos figyelmét mi sem kerülte el. a mi csak a városi hatóság fokozatait érdekli, 's igy gondoskodott a polgári fegyveres erőrül is, de csak amugy futólag; valódi komolyan, mint a tárgy fontossága megérdemlené, sem a kerületben, sem az országos ülésekben nem tárgyaltatott. És pedig ha minden a királyi városokban létezhető tárgy rendezve leend, de a polgári őrhad rendezetlen maradand, és senki annak szabályozására figyelmet nem fordít, ugy a polgári állománynak egy nagy tényezője rendezetlenül, 's igy az egészre káros-hatásu silányságban tespedend, mert a milly állapotban most létezik, 's némelly városokban létre jönni készül, nem maradhat. Hasonló az most egészben egy rendezetlen folyóhoz, mellynek összevissza kuszált ágai elhanyagolva csak bünfészek-posványokat képeznek, haszontalan költséget, hasznot semmit, ellenben kárt mennyit okoznak!

Mielőtt a polgári őrhad átalakítása tárgyához közelebbről szólanék, legyen szabad e tárgytól némileg eltérve a mult időkbe pillantanom vissza.

Midőn hazánk, 's nemzetünk részint saját ereje, részint a külföld segédkeze 's fegyvere által kibontakozott a csúfos török rabigából, lassanlassan át kezdé látni, hogy a feudalis országos védelmi rendszer, ugy mint volt, egy batkát sem ér, mert az vitte Hunyadi Mátyás király elhunyta után az egész magyar állományt a sülyesztő örvénybe, beléegyezett a nélkül, hogy az időhöz 's annak haladtával mindinkább fejledező hadtudományhoz alkotmányilag alkalmazná védelmi rendszerét, minden ovatosság hanyag elmulasztásával az állandó és szabályozott fegyvereserő felállitásában, és mintegy kifáradva, a sok haszontalan czélszerütlen vért 's költséget egyenlően pazarló hosszú tusában kipihenés végett kaczagányára heveredett a nemesség, eltérve dicső és magasztos rendeltetésének ösvényéről, a hon védelmét azokra bizta, kiket az alkotmányilag nem illetett 's nem is érdekelhetett, 's megelégedett azzal, ha a szunnyadozók közől néhány eluntában a honvédők sorába állott, de csak azért, hogy ott vezető és parancsoló lehessen, a nélkül, hogy a vezető és parancsoló szerephez lényegesen tartozó tudományokat, magát vezettetni hagyó és engedelmeskedő tulajdonokat magáéva tette volna; igy nem csoda, ha időről időre mindinkább gyérebb lett az olly magyar hadvezérek száma, kik europai hírre vergődhettek, 's a harcztéren strategiai készültséggel tündöklöttek volna. Feljegyzett ugyan a historia az állandó katonaság alkotása után a török, porosz és franczia hadjáratokban számos hőstettet, mellyeket részint egész magyar hadak, részint egyes magyar harczfiak magokat kitüntetve — végbevittek, azok nevei a hősök évlapjain csillagbetükben ragyognak, de azok jobbadán mind alárendelt szerepet játszottak; szóval: bon sabreur-ök elegen váltak közölök, de annál kevesebb general en chef. Ezt ugyan min- és mások ámításával hatalmasabb befolyásnak szeretjük tulajdonitani, de tegyék mindazok szivökre kezöket, kik a hadi pályán magasabb fokra nem vergődhettek, kik hadak vezérletével meg nem bizattak, 's mindazok, kik hamar ráunva, mert a sült galamb nem repült szájokba, oda hagyák a katonaságot, tegyék kezöket szivökre 's vallják meg őszintén a mea culpát.

A törvényszabta nemzeti erőt felkelésre szóliták ugyan néhányszor a követelő idők, de ismét valljuk meg őszintén: megfelelt-é az hivatásának? okait a nem-nek most feszegetni nem vág körömbe, de annyit bizonyossággal állithatok, hogy a hajdani hires magyar fegyvereserő lassan lassan elveszté tekintélyét, 's most már annyira tönkre silányult, hogy szoros értelemben véve 's alkotmányilag tekintve, végképen elpusztult, és a hadias szellem annyira elkorcsult a nemes rend keblében, hogy azt most akármi más egyébre inkább használhatni, mint a hon védelmére, mint a közbátorság fentartására. Az ugynevezett vitézlő rend milly gyáva lealacsonyodásban sinylik, több példa bizonyitja; ne említsünk többet a Hóra pórhadánál, vagy a gyászemlékü cholera alatti zempléni zavargásnál gyáván hagyta magát fojtogatni, legbaromiabbul kinzatni, 's halálra sanyargattatni a vitézlő kiváltságos rend, a nélkül, hogy saját védelmére összecsoportozni, fegyvert fogni 's erőt erővel visszaverni képes volt volna! Az állandó katonaság föllépte nyomhatá csak le a zavargókat, állithatá vissza a nyugalmat, az állandó katonaság, mellyet olly igen szeretünk szószékünkön szájhősileg leszólani, mellynek közbenjötte nélkül pedig kissé számosabb zsivány-csoportot sem vagyunk képesek elfogdosni, alkotmányunk olly nyomatékos szabadságát, tisztujitásainkat t. i. és közgyüléseinket rendben tartani. Hogy hadias elfajulásunkat tetőpontjára csigázzuk, mindent elkövetünk, hogy Ludoviceumunk, hova menekülni ohajt a számüzött magyar hadtudomány, létrejöttét mindörökre gátoljuk. Ne engedje a népek istene, hogy fajtánk a hadtudományok elhanyagolását, a hadias állapotból végképeni kivetközést végre megsirassa, mert bizony bizony mondom nektek hogy a fenyegető veszélyt fejetekről eltávolitani előbb utóbb csak az leend képes; jaj annak pedig, ki a vihar komoly pillanatában saját erejében nem biztában, idegen segélyre szorult: mert irva van, és jelen korunkban is az afrikai, cserkeszi és chinai események tanusitják, hogy a hóditások kora még le nem tünt, 's nem fog letünni, mig birni édes lesz.

A mondattakból kivilághik, hogy a kiváltságos státus körében a hadügy egészen megbukott; most már az a kérdés: megbukottan hagyassék-é olly ügy, melly nélkül nincs boldogság? mert a háború fájdalom ollyas valami, melly olly régi mint az emberiség, melly Kain és Abel vérengzései óta mindinkább nagyobbuló alakban lánczkint átszövődve a világ történetén, korunkig hat; ha csilapitva békekötések által több éven át nyugszik is a fegyver, de annál nagyobb elkeseredéssel öldöklővé válik a legyőzött markában, minő arányban nyomja öt a teher, mellyet a győzelmes gőgjétől elfogadni kénytelen volt. Ki áll jót a jövendőkért? Ki áll jót azért, hogy a pyrenei félsziget belforrongásai, az aldunai tartományok abnormis állapotbani helyeztetésök nem rejtik-e magokban a hosszabb háborúk kicsirázó magvát? nem fognak-e azok olly közönségessé válni, olly hosszúra nyúlni, mint a 30 eves — a spanyol később ausztriai örökösülési, végre a franczia nagy forradalomra következett 25 éves, életre halálra küzdött — végtelen nyomorral párosult háborúk? A ki csak a nemzetek historiáját figyelemmel olvasta, a ki csak megismeri ama szent igazságot, mellyet Müller János — nem katona létére is — kimondott „a hadtudomány királynéja minden más tudományoknak, mert ezek csak amannak ótalma alatt virágozhatnak, a hadtudományok terjedése és hanyatlása egy nemzet történetében mindig jellemző korszakot képez.“ Ha Müller János bölcselkedő történetirónak állitása igaz — ki bizonyitotta be még az ellenkezőt? — ugy mi magyaroknak elszomorodva kell magunkba térnünk; mert hinnünk kell, hogy nemzetünk végvonaglásban szenved, halála bizonyos, ha csak ki nem vetkezünk rabulistikai jurisprudentiánkból, komolyabban nem tekintünk oda, hogy quid consilii? mert higyék el mindnyájan — kiknek csak hivatásuk nemzetünk átalakulásán közre munkálni — Savoyen Eugen herczeg tábornagy mondatának valóságát, ki szint olly ügyes diplomata mint hadvezér volt: „a pragmatica sanctiót — ezt tanácslá ő tudniillik a leány-örököse jövendőjén aggódó császárnak — százezer fegyveres inkább fentarthatja, mint akár mennyi diplomatai egyezkedések“, és ne hagyják elbukni végkép hadügyünket, ne képzeljék azt, hogy mivel a magyar nemes született katona, már minden meg van nyerve, mert sokkal inkább szükséges: minő katonák vagyunk, mint a pergament, és ha már ugyan végkép háttérbe szoritták hazánk eddigi védelmi-rendszere, hamár a kiváltságos rendben végkép elenyészik nemzetünk hadias szelleme, vessenek egy pillanatot a városok rendezésénél a polgári őrhadra, adják át az elhányt fegyvert a polgári rendnek, mellynek tán még van jövendője hazánkban, de adják át úgy, hogy az uj fegyveres erőre a legkomolyabb pillanatokban is a fejedelem és nemzet egyenlőn támaszkodhassék, szerkezetében czélszerü, hatóságát megosztva az állandó haderővel nyomatékos hivatásának megfelelhessen, háború idejében az állandó katonaság táborba-szálltával derék tartalék seregnek tekinthessék, és ha isten is ugy akarja, valahára törzsöke lehessen a majd talán létrejövendő nemzeti őrhadnak, melly az alkotványos monarchiák institutumai közt olly magas fokon áll.

Tapasztalás bizonyitja, hogy a város lakosainak mindig hajlamuk volt, 's van most is a fegyverviseléshez, meglehet tán némileg hiuságból, 's katonásdi-játék-szeretetből; de nem tesz semmit, mert jó törvényes intézkedésekkel e fejledező hajlamnak üdves irányt adhatni; évkönyveink is mutatják, hogy a nehéz 1805. és 1809ki hadjáratokban nem haszna-vehetlen pótléka volt a fegyveres polgárhad az országból kitakarodott katonaságnak. (Vége köv.)

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (345 sz.) „Telekdíj II.“ Pulszky Ferencztől; mellyben előre bocsátván, milly nehéz idők járnak a szüzvállas nem adózókra, mivel minduntalan más eszméje bukik fel a közös teherviselésnek, szinte emliti, mi már annyiszor taglaltatott, hogy a subsidiummal nem megyünk semmire, mert három évre ajánlott, pontatlanul befizetett pénzzel lehetetlen nagyobbszerü vállalathoz fogni. Elősorolván a lehető papirospénz több ingatag forrásait ismét arra tér, hogy kölcsön szükséges, már csak azért is, mert az indirect adó rendszere nem növeli az ország pénzalapját, 's közvetlenül nem gátolhatja közelszegényedésünket. Azonban a kölcsön ellen többféle nehézség hozatik fel, a pálya sikamlóssága, a pénzkezelésre megkivántató pontosság és hüség, a kamatok biztositása 's az ezzel járó nehézségek. A pálya csak ugy stkamlós, ha a pénz roszúl kezeltetik; fel kell pedig tenni, hogy vannak még emberek hazánkban, kik milliókat is hiven kezeljenek, 's igy a másik nehézség is megszünik. Emlit azonban ő két körülményt, mit feledni nem szabad; egyik, hogy ezen egész telekdíji terv létesitése birtokviszonyainknak tetemes változását, az ősiség iránti kérdések tisztába hozatalát feltételezi. mi rögtöni nem reméllhető, mert az ősiséget nem lehet egy tollvonással eltörleni. Másik az, hogy a forgalmi pénz rögtöni megszaporodása minden birtok 's áru értékét rögtön megváltoztatná, 's az értékek ingadozása által a magánosok viszonyaiban nagy zavart szülne. Ezért javasolja, hogy egyszerre nem száz milliót, hanem például csak harminczat,

három év mulva ismét harminczat, 's hat év mulva ismét harminczat kellene kölcsön felvenni, mi által a veszélyes értékingadozás akadályoztathatnék.

Jelenkor (32. sz.) Bevégzi a minap kezdett „Váltóintézet pályája“ czimü czikkét a több oldalról emlitett hallott, 's összeszedett javaslatok elősorolásával.

Nemzeti ujság. (32 sz.) ‚Nevelésügy II.‘ Ezen czikken is azon alapeszme szövődik keresztül, hogy a nevelés ‚vezérlete‘ az egyházat illeti, 's ez ismét többféle hivatkozással történeti alapokra, 's a protestansok helyzetére, többféle idézettel gyámolittatik, mellyeknek némellyei egyenesen a protestansok ellen irányozvák. — Csak azon rövidke észrevételt legyen szabad idejegyezni, hogy itt is üdvös, mint minden dologban, distinguálni; mert valamint nevelés és oktatás egymásba forradt, 's mégis egymástól különböző két dolog, úgy a nevelésnek is vannak több oldalai; azért ha mondatik, hogy a ‚vallási‘ nevelés vezérlete az egyházat illeti, az ellen senkinek sem lehet kifogása; de hogy a nevelés egyátalán, minden körü nevelés csak egyedül az egyházat, egyházi személyeket illethessen, minden mások kizártával, az talán kissé nagyon is messze terjedő állitás volna.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

12222. Szathmár vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, vagyonában megbukott idősebb Becsky Lajos ellen csődulet indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. junius 10ik napja határidőül tüzetvén ki, ideiglenes tömeggondnoknak Korda Lőrincz tb., perügyelőnek pedig Koroknay György tiszti alügyész neveztetett. Költ böjtmáshó 26án 1844.

12244. Arad városa tanácsának felirása szerint, vagyonában megbukott Manheim Izsák helybeli zsidó kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 11kére tüzetvén ki, pergondnokká Lukácsy János ügyvéd, tömeggondnokká pedig Markovics József tanácsnok neveztettek. Költ böjtmáshó 26án 1844.

12245. Arad városa tanácsának felirása szerint vagyonában megbukott ifjabb nemes Bekényi György hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 11re tüzetvén ki, tömeggondnokká Heim Károly tanácsnok, perügyelőül pedig Lázár Konstantin hites ügyvéd neveztetett. Költ böjtmáshó 26án 1844.

13109. Tolna vármegye törvényszéke jelentése következtében, Baitek József's neje Gergelyi Katalin hőgyészi lakosok hitelezői megjelenésére f. é. junius 24ik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnoknak Föglein Mihály hőgyészi jegyző, perügyelőnek pedig Tóth István tiszti alügyész neveztetett. Költ Sz. Györgyhó 1jén 1844.

Kötelezvény- és adóslevél-semmisités.

11828. Sáros vármegye kapivári Kapy Imre és Gábor testvérek folyamodásuk következtében egy 1824ik évi april 2án 2000 v.ftról kiadott, 's a mondott folyamodók atyjokat néhai kapivári Kapy Nep. Janos cs. kir. kamarást szenvedőleg, agg-teleki Bujánovics Vinczét pedig keresőleg, továbbá ugyanazon évi augustus 27én 500 p.ftról kiadott, 's a fenmondott néhai kapivári Kapy Nep. Jánost szenvedőleg, Hollaender Márkust pedig keresőleg illető kifizetett, de kitábláztatás előtt elveszett kötelezvényeknek megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ böjtmáshó 26án 1844.

11839. Beszterczе városa tanácsa Bottar özvegyét született Hamza Zsuzsánnát szenvedőleg, a helybeli kórházat pedig követőleg illető 1840ik évi majus 23án és augustus 11én egyenkint 40 p.ftról kiadott 's azon évi augustus 12ik napján betáblázott, de időközben eltévedt két rendbeli adóslevél megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ böjtmáshó 26án 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

4611. Gáál Ferdinand, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene Umsorg József 1000 p.frt iránt inditott váltóper tárgyalására f. é. majus 29ke reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg, azon esetre pedig ha a fen-kitüzött időben meg nem jelennék, 's ügyvédet sem rendelne védelmére, gondnoknak Csolnoky Imre v.ügyvéd a Vt. II. r. 214. §a értelmében ezennel kineveztetik. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi april 18án tartott üléséből.

4422. Miután Steiner Józsefnek az ellene Kramer Fülöp által 430 p.ft iránt inditott váltóügybeni idézéséről, a megkeresett brüni Váltótörvényszéktől f. é. aprilis 10ig mint e végre kitüzött határnapig válasz nem érkezett, nevezett Steiner József alperes f. é. aprilis 24kén reggeli 9 órára az érdeklett ügy tárgyalása végett a Vt. II. r. 213. §. értelmében ezennel idéztetik. Költ Pesten a k. e. b. V.törv.szék 1844. évi april 15én tartott üléséből.

(*97) **Epen most jelent meg** 1–2

és **Emich Gusztáv** könyvkereskedéseiben (Pesten, a kigyó- és uri-utcza szegletén, Budán a hajóhidnál) 's általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

‚Természettörténet‘

mütudományi jegyzetekkel a tanuló ifjuság használatára alkalmazá

Dr. **Peregriny Elek.**

Kiadta

Olmicer József.

Második kiadás 30 kr. pengő pénzb.

(*98) **Trattner és Károlyinál** Pesten, úri utcza 453.

és minden könyváros- és könyvkötő uraknál találtatik:

Hármas-Kis-Tűkör

Legéslegujabb kiadás, **Tíz Toldalékkal:** 1) Az ausztriai Császári Birodalom rövid ismertetése geographiai tekintetben. 2) A Szentföld vagy Palaestina leirása. 3) Gazdasági Kis-Tűkör. 4) Mezei Rendőrség. 5) Arany-ezüstpénzek. Mértékek. 6) Kis Levelező. 7) Magyar Helyesirás. 8) Életszabályok, ifjak számára. 9) Egészségi szabályok. 10) Erkölcs-regulák. — Nagy 8adrét — 25 árkus, ára boritékba fűzve 30 kr., kötetlen 24 kr. pgőben.

(*91) **Lakváltoztatási és mű-jelentés.** 3–3

Van szerencsém az igen tisztelt közönségnek és különösen pártfogóimnak tudtokra adnom, miszerint sokszori fölszólittatás következtében, előbbi lakásomat más, a fogorvosi gyakorlatra egészen alkalmassal cseréltem föl. Távol attul, hogy azok fogásait utánoznám, kik szakadatlan hirdetésekben mindig uj találmányokkal dicsekszenek, 's az illy magokrai figyelmeztetés által a közönséget édesgetni vélik, inkább azon hiedelemben vagyok, hogy az illy fogások a valódi müvészetet lealacsonyitják, 's hogy a műtételeknek önmagoknak kell magokat ajánlaniok. Midőn az igen tisztelt közönségnek, melly engem fellengős jelentések nélkül is bizalmával megajándékozott, legforróbb köszönetemet nyilvánitni el nem mulaszthatom, egyszersmind olly biztositással ajánlom magamat, miszerint minden ujat, mi csak a szájbetegségek- és mesterséges fogak behelyezésénél legjobb sikerünek bizonyult, használni fogok, egyszersmind nálam, a köztetszéssel fogadott angol ásvány-fogakat dús választékban megkaphatni, mellyek mind egyes fogakul, mind egész fogsorokul különösen alkalmazhatók, és mellyeket eddig a mesterséges fogaknak még egy faja sem mult fölül, miért is az igen tisztelt közönségnek teljes joggal ajánlhatók.

Ifj. Löffler, fogorvos.

lakik mostantul fogva a józsef- és színháztérekre sarkalló Muratyféle-szögletházban, az első emeletben.

(A rendelő órák naponkint 9től 12ig és 2től 5ig tartanak.)

(*92) **Gabona-árverés fog tartatni.**

A kir. közalapitványi bánsági javak kerületében, f. 1844ik évi majus 7én Csákován, a részszerint Csákován, részszerint Nagy-Kövéresen fekvő 3400 p.mérő kukoriczára.— Majus 9én, a temesvári Józsefvárosban lévő kasznári lakban, részszerint Temesváron, részszerint Csákován fekvő 3600 pm. tiszta-buzára; — 8500 pmérő kétszeresbuzára; — 1480 pmérő árpára; — 7480 pmérő zabra; és 150 pmérő kölesre. — Julius 2án pedig, ismét Csákován, szinte 3400 pm. részszerint Csákován, részszerint Nagy-Kövéresen fekvő csöves kukoriczára.

Melly árverések, a szokott bánatpénzek megkivánása mellett, mindig pontban délelőtti 9½ órakor fognak kezdődni. 3–3

(*93) **Hirdetmény.** 1–3

A nmgu magy. kir. udv. Kincstárnak 1844ik évben april 17én 13438. szám alatti kegyes rendelménye következtében a marmarosi kir. kincstári igazgatóságnál megürült urbéri és erdészeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kivül, évenkinti 72 mázsa széna, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a csődület határnapja ezennel f. 1844ik évi majus 15ik napjaig tüzetik ki.

Azon egyéneknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a rendesen végzett bölcselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és eféle oklevélről, nemkülönben az urbéri méréseknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a magyar, német, deák, és valamelly tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyitványokat előmutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyénekre, kik egyszersmind az erdészeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyitani képesek, különös figyelem fog fordittatni) 's ezen czélra a szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmeket közvetlen a marmarosi kir. kincstári igazgatóságnak a fenidézett határnapig okvetetlenül benyújtani, minthogy a később érkezendő, vagy a megkivántató csatolványok nélkül benyújtandó folyamodások, tekintetbe nem vétethetnének. — Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, april 18dikán 1844dik évben.

(*90) **Hirdetmény.** 3–3

Főmlgu Eszterházy hg lovászmesteri hivatala részéről közhirré tétetik, hogy f. 1844. évi april 29én 11 órakor Bécsben a Rennweg nevezetü elővárosban lévő hg Schvarzenberg-féle palotában 33 ozorai-ménesbeli lovak, majus 8án pedig Máriahilf elővárosban lévő hg Eszterházyféle palotában 16 db eredeti angol telivér az Eszterházy-ménesből árverés utján a többet igérőknek, az igért ár azonnali letétele mellett, eladandók; a venni-szándékozók a fenkitett helyekre és kitüzött határnapokra illően meghivatnak. Sprenczl János, urad. kormányának kiadója.

(*96) A kir. zágrábi főiskolánál ürességbe jött természettan, mezei gazdaság, és természettörténettani székekre a kir. pesti magyar egyetemi böleselkedési kar előtt tartandó csód f. 1844. évi augustus 1sö napjára tüzetett ki. 1–3

(*94) **Hirdetmény.** 1–3

A nmgu magy. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a kir. kincstári bácsi jószágok uj igazgatósági háza felépitése iránt f. évi majus 23án reggeli 10 órakor Zombor szab. kir. városában árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a terv is megtekinthető; 's a mellynek egyes munkáira ugymint:

a kőmüvesi	. . .	1447 frt	48 kr.
a kőmetszői	. . .	501 „	36 „
az ácsi	. . .	331 „	57 „
az asztalosi	. . .	970 „	34 „
a lakatosi, bádogosi, és rézmüvesi		1683 „	29 „
az üvegesi	. . .	304 „	24 „
a vas, és cserép kemenczékre		327 „	12 „
és festői	. . .	389 „	18 „
Összesen		5956 frt	18 kr.

pengő pénzben vannak kijelölve, felsőbb jóváhagyás fentartása mellett tartatni fog, és mellyre a megjelenni szándékozók 10 pct frt bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak.

Zombor, martius 20án 1844

(*95) **Hirdetmény.** 1–3

Melly szerint a főméltóságu magy. kir. udv. Kincstár engedelmével az unghvári kir. uradalom részéről közhirré tétetik, hogy a nevezett uradalom erdeiben található fa-gombataplószedés haszonvétele f. évi junius 4én az unghvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilvános árverés utján a többet igérőnek september 1sö napjától három évi bérbe ki fog adatni, kinek tehát e haszonbérlésre kedve leend, a fenirt napra és helyre elegendő bánatpénzzel, 's biztositékkal, a majd meghatározandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik — a feltételek addigis az érintett igazgatóságnál megtudhatók. Budán, aprilis 3án 1844.

Geibel Károly könyvboltjában Pesten 's általa a haza minden könyvárosinál kapható:

A Selymészet kézikönyve,

vagyis népszerü utmutatás a szederfák ültetése, ápolása, és selyemhernyók tenyésztése ügyében. Irta Kunoss Endre, a selymészet tárgyában ns Fejérmegye által kinevezett küldöttségnek 's a fejérmegyei szederfatenyésztő társulatnak választmányi tagja. 1843. Ára boritékban velinpap. 20 kr., nyomtató papiron 16 kr. ezüst.

☞ A szederfakezelés és selymészet idejének közeledtével, népnevelés és közipar előmozditása tekintetéből is figyelmébe ajánljuk e munkácskát a selymészeti társulatok tagjainak, 's alattvalóik és illetőleg polgáraik boldogságát szivükön viselő földesuraknak és hatóságoknak. 2–3

A gőzösök **indulnak**

Pestről, Pozsony és Bécs-felé

naponként 7 órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is teritvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. apr.	23.	pesti	mérő	110—128	70— 88	64— 70	46— 52	45—50	63— 70
Komáromban	„ martz	15.	pozs.	mérő	70— 73	55— 57	—— 46	—— 34	——31	—— 44
Szegeden	„ „	30.	„	„	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„ apr.	16.	„	„	47— 63	33— 40	—— 33	—— 27	——27	—— 33
Miskolczon	„ martz.	13.	„	„	—— 60	40— 42	—— 35	20— 30	——20	—— 26
Temesvárott	„ „	29.	„	„	57— 74	40— 46	—— —	30— 35	——30	35— 36
Pozsonyban	„ apr.	12.	„	„	72— 96	—— —	52— 62	40— 44	40—43	—— 55
Nagyszombatban	„ „	20.	„	„	85— 93	—— —	50— 56	38— 40	30—34	—— —
Győrött	„ „	2.	„	„	64— 66	44— 46	—— 47	—— 35	——32	41— 43
Mosonyban	„ „	19.	„	„	63—108	—— —	52— 65	34— 46	36—42	50 60
Sopronyban	„ martz.	11.	„	„	90— 92	—— —	60— 62	46— 48	40—42	56— 58
Pécsett	„ „	9.	„	„	60— 62	40— 42	—— 32	—— 32	28—30	32— 35
Beszterczebányán	„ „	16.	„	„	90— 98	—— —	55— 63	47 52	26—34	50— 65
Veszprémben	„ „	15.	„	„	—— 70	—— 55	—— 40	—— 38	——25	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, apr 20án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
1 pcent. „ „ „	—	100 7/8
3 pcent. „ „ „	—	77 3/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	—	332 3/4
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1623 —
Eszterházy-sorsszám	—	58 1/4
Császári arany	—	102 1/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. apr. 23. reggel: 13' 0'' 0''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

34. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, aprilis 27.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XI. (Külkereskedési reményeink I.) — Fővárosi hirek és események. Kinevezések. Országgyülési tudósitások. Előleges közlések: az aprilis 23, 24 és 25kén tartott 184—185—186d. kerületi ülésekről. — Részletes leirása az april 17és 18kai CXXXVIII és CXXXIXd. országos főrendi üléseknek (a t. KK. és RRnek a börtönrendszer tárgyában kelt második üzenete fölött.) Megyei 's más vidéki közlések: Temes megye uj követet választ. — Nógrádmegye közgyülésén a háziadó elvállalva. — Gyöngyös városban tisztválasztási kicsapongások.

Spanyolország (Ujabb gyilkolások a mórok részérül. Királyi magán titkár. Gyalogság rendszerítése. Sajtó-rendelvény. Felanixi szerencsétlenség 'sat.) Nagybritannia (Wolwerhamptoni és leedsi gyülések. Statusjövedelmi fölösleg. Peel elleni mozgalom. Uj haderő küldetik Irlandba. Angol vélemény a spanyol-franczia rendosztogatás iránt. Phrenologia és magnetismus divatozása 'sat.) — Franczia ország. (Taitii-ügy. Dupetit-Thouas tudósitasai. Az ördög Párisban.) Belgium. Orosz és Lengyelország (Paskevics helytartó marad. Határszéli zsidók ügye.)

Egyesületi 's intézeti közlések: Pesti szegény gyermek-kórház. Évnegyedes tudósitás a kir. magy. természettudományi társulat jelen állásáról.

Értekezés. Igénytelen javaslat a polgári őrhad szabályozása tárgyában. (Vége.)

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Ki a legjobb tanitó? Egyveleg.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, april 27. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XI.

Külkereskedési reményeink. (1)

De lássuk már most, mit várhatunk kereskedésre épitett reményeinktől?

Hibás vélemény, mintha csupán kereskedés hozna pénzt és gazdagságot a nemzetek közé. Miképen? Feleslegünket eladjuk, pénzt kapunk érette? De hát annyi feleslegünk van, annyit adhatunk el, a mennyit akarunk? a mennyi elégséges lesz meggazdagulásunkra? Hát ha nincs is feleslegünk, hanem minszükségünkre-valóbul adunk el valamit, hogy azzal más szükségeinket pótoljuk? hát ha nem feleslegünket adogatjuk el, hanem már tőkénkhez nyúltunk, 's azt kezdjük fogyasztani? hát ha népességünk gyérsége, a népesség felette csekély szaporodása 's a naponkint növekedő szegénység mind ide látszanak mutatni, segit-é rajtunk, ha vélt feleslegünk helyett tőkénket eladogatjuk, elkereskedjük? Ha van is feleslegünk, hol veszszük azt, a kereskedésből? vagy kell lenni más valaminek, a mi azon felesleget számunkra megszerzi? Ha van, nem a kereskedés gazdagit, (mert a kereskedést addig üzhetjük előbbre, mig mindenünket elhordja), hanem azon erő, melly felesleget teremt, 's ezen erőt kell nevelnünk, gyarapitanunk, hogy gazdagulhassunk.

A kereskedés iránti elfogultságoknak forrása, egy hamistétel, melly habár első tekintettel is a legszembeötlőbb képtelenségnek látszhatnék, mégis sokaktól feltétlen igazságnak szokott elfogadtatni, 's igy róla kételkedni vagy gondolkodni keveseknek juthat eszébe. E tétel igen ismeretes: a nagyobb fogyasztás nagyobb termesztést hoz elő.

Mi sem volna kényelmesebb eszköz a nagyobb termesztés elősegitésére, és igy a nemzeti általános ipar felélesztésére, mint ez. Legjobban tennék a nemzetek, ha minden egyébbel felhagyván a fogyasztáshoz, élvezeti vágyaik betöltéséhez, gyönyörök 's mulatságok után látnának; — a nagyobb fogyasztás nagyobb termesztést hoz elő, azért is e jótévő elv mellett lehetetlen leszen valaha szorongó körülmények közé jőniök. Boldogtalan népek, kik magokat munkával, takarékossággal, nélkülözésekkel sanyargatják!

Egyébiránt ezen elvet nem elég csupán a kimutatható képtelenségre visszavinni, mert van egy csábító oldala, 's a kevésbbé körülnézők elibe, ezen oldalrul szokott tükröztetni. Az egész okoskodási cselszövény, mint minden egyéb fentebbiekben is láthattuk, egyoldalu tapasztalati adatok összeállitásán alapult — annakokáért ugyanazon egyoldalu tapasztalati adatokkal szükség felvilágositanunk.

Vegyük fel a szorgalom egyes ágait, egyes személyekben az okoskodás mindjárt csábító alakot ölt magára. — Egy sütő, kovács, lakatos, asztalos, szabó például, vagy akármi kézmüves, többet készit ha több fogyasztója van, 's ahoz képest többet nyer, jobban gyarapszik. Igen, de ne felejtsük el, hogy mindezen fogyasztóknak öszvete egy bizonyos szám, mellyből azért jut több az egyikre, mivel a másikra aránylagosan kevesebb esik; a készitők öszvete is bizonyos szám, melly nem készithet többet, mint a fogyasztók szükségei megkivánják. Ezen megállapodott viszonyt, melly a nemzeti munkásság megháboritatlan természetes kifejlődésével szükségképen előáll, a fogyasztás ingerlésével megváltoztatni akarni, nem egyéb, kártékony beavatkozásnál.

Vonjuk el az egyiknek fogyasztóit, hogy a másiknak több legyen. Akkor imez nem sokára kénytelen lesz belátni, hogy megszaporodott fogyasztóinak szükségeit úgy a mint van, ki nem elégitheti. Mindig hiányzani fog neki majd több munkatárs, majd a szükséges nyers anyag és eszközök. Ezeknél fogva érzeni fogja a szükséges tőkének is hiányát, kölcsön vesz, előlegez, gondoskodik magáról a hogy tud, de jövedelmének egy részét a kamatok, más részét a szükséges eszközök öszveszerzése 's kézmüi munkásságának tágitása elviszik; minél többfelé le van kötelezve, annál hihetőbb, hogy egy történetes változás — a kölcsön vett tőkének felmondása, vagy fogyasztóinak elégületlensége — tönkre teszi. Amannak kézműsége többszámu fogyasztók kielégitéséhez volt intézve; miután azok megfogyatkoztak, jövedelmei csökkennek, eszközei 's mindennemü készületei használatlanul hevernek rajta, kénytelennek látja magát azokon tovább adni 's pénzzé tenni; egyik pénzt keres, hogy eszközeit szaporithassa; másik is pénzt keres, hogy felesleges eszközeitől szabadulhasson, mindkettő szegénységről, pénzhiányról panaszkodik. Ha egyiket vagy másikat vagy mindkettőt hitelezők gyámolitották, 's vagy egyik vagy másik, vagy mindkettő elbukik, a baj még tovább terjed, a pénzhiány hitelcsökkenést okoz. Ennyit a kereskedés, midőn egyik kereskedési vonal hirtelenül élénkebbé tétetik a másik felett, annálfogva a fogyasztás egyik irányból a másikra huzódik, megtehet; de, minthogy egyik részt a károsodástól nem ójja, a másiknak szükséges eszközöket kezébe nem ad, többet ennél nem.

Tekintsük átalánosabban. A kereskedést bizonyos terményeknek vagy készitményeknek nagyobb kelendőségére vagy fogyasztására intézve, élénkebbé tehetni. Ekkor sem történik semmi más, mint az előbbi esetben. A tőke, és munkás erő elvonul a szorgalom egyik ágától a másikba, ezen változásnak végrehajtásához pénz kell, pénz kellene a szorgalom egyik ágának gyarapitásához, pénz kellene a többi csüggedőnek fentartásához is; sem ide sem oda nem jut — ismét pénzhiány áll be, 's elszegényülési panaszok hallatszanak.

Legátalánosabban pedig a kereskedés magamagában nem egyéb, mint az élvezeti anyagok ki 's becserélése; hogy ez minél élénkebb folyamatban tartathassék, szükség az élvezeti vágyakat minél nagyobb ingerültségben tartani. E végre a túlüzött kereskedés minden kigondolható eszközöket elővesz.

A divatnak szüntelen változtatása folyvást ingerültségben tartja a gazdagok élvezeti vágyait, hogy a miután még ma mohón kapkodtak, azt holnap mint megavultat magoktól elvessék, 's ismét ujabbak után áhitozzanak, mellyekre alighogy szert tettek, azokat hasonlag félrevetvén, helyöket más divatszerűbbekkel szükség pótolniok. Az áruczikkeknek nem annyira belbecsök adja meg a valódi értéket, mint inkább a külső fény, a külszin, csak hogy ingerlő tetszetősséggel birjon, mindkettő öszvemunkál a szorgalom alányomására és az átalános közjólét csökkentésére. A divat szünetlen változása miatt maradandó becsü életjavak után senki sem néz, mert azokat a divat úgyis kiszorítaná helyökből, a szorgalmat a kereskedés nem jutalmazhatja méltóképen, mert nem a belbecset keresi, hanem azon készitmények kedvesebbek előtte, mellyek ingerlő külszinnel birván nagyobb kelendőségre tarthatnak számot, a közbejött ravaszság, csalárdság, meghamisitások nem igen jöhetnek tekintetbe, mert ha egyszer hirtelen el vannak adva, úgyis nem divatszerűk többé, hanem helyettök megint új hasonló silány készitmények előállitásáról gondoskodnak. Mindezek következtében nem lehet máskép, hanem hogy a szorgalom mindennemü gyümölcsei a túlüzött kereskedés által piaczi áruczikkekké változván, a müveltségnek, müvészeteknek és tudományoknak folytonosan alább kell sülyedni. Melly ellen illy körülmények között minden panasz haszontalan, mert ekkor nem a beavatottak igazgatják és müvelik többé a nép értelmét és izlését, hanem tehetetlenül küzdve a nagy tömeg feltartóztathatlan ereje ellen, végtére magokat kell annak izléséhez, értel-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Ki a legjobb tanitó?

ALLUSIO.

Bölcsfi nem régi birtokosa a „Békevölgy" nevezetü jószágnak, 's bensőleg meggyőződve arról: mikint ő is csak akkor lehetend teljesen boldog 's nyugodt, ha jobbágyait boldog 's megelégült állapotban látandja; legfőbb és szebb kötelességének ismeré az üdvterjesztő népnevelést, 's az ez által eszközlendő népboldogulást minden ereje és tehetségéből előmozditani és megszilárditani. E szép, 's emberszeretetteljes szándékát életbe léptetnie, valamint egyik legfőbb kötelességének minél hivebben megfelelnie annál könnyebb volt, minthogy öt mint jogos birtokosát a nem rég nyert tulajdonnak illeté legközelebbről az iskola pártfogolása, mellynek következtében tőle is függének az iskolára vonatkozó intézkedések 's ügyek. — Az országló herczegben, kinek hü jobbágyai a szeretet édes kötelékével fűzve egymáshoz, honuk, 's fejdelmökhez, a megelégültség 's boldogság tápláló gyümölcseit nyugalmasan éldelék, 's kiknek kebleiket nem gyötré ujabb alkotmány, vagy kormányidom utáni sovárgás; Bölcsfi valamint mindenben, ugy a fontos iskolai ügyeket is illetőleg a legtisztább előképet, 's követésre méltó példányt tisztelheté; 's mikint az egész tartomány népe a legbensőbb béke 's megelégültségben élt szeretett fejdelmének kegyes atyai kormánya alatt: ugy a kisded és csendes Békevölgy lakói is megnyughatának uraságuk kegyteljes igazgatásában, 's a legtisztább fiúi szeretet, tisztelet 's engedelmességgel hódolának neki.

Békevölgy eddigi tanitója a hosszu 's rögös oktatói pályán, megbocsülhetlen érdemeket, 's határtalan tiszteletet 's bizalmat aratott; de a sulyos munka, a lankadhatlan buzgalom megfosztá őt végkép testi erejétől, 's képtelenné tevé őt a tanitói hivatal további lélekismeretes folytatására azonkül: hogy az előhaladott kor szinte mély redőket vont szelid arczán, 's fejét hófehérré változtatá. — Nyugalom, tisztességes béke után sovárga ő tehát az élet alkonyán, mellyen öröm, 's tövis egyiránt viríta neki, 's ohajtása teljesült; mert a kegyes földesur Békevölgy hü tanitóját fizetésének nemcsak teljes meghagyásával, hanem még némi gyarapitásával vigasztalá meg, 's igy megjutalmazá ő méltóképen az érdemet, és biztositá az agg tanitót kétes jövendője iránt. Azonban megürülvén ekép a tanitói hivatal, Bölcsfi mindenkép szorgoskodék egy méltó oskolai utódról; mert tudnunk kell azt, mikint az említett birtokos olly helyzetbe állitá mind az iskolát, mind pedig annak tanitóját, hogy foglalatosságinak hü teljesitése mellett, semmiben szükséget nem szenvedve, sőt mindenekkel ellátva, tisztességesen elélhetett. A hir hamar elterjedt a vidéken a békevölgyi iskola tanitószékének megürültéről, 's azonnal többen személyesen mutaták be magokat a birtokosnál a megürült tanitószék elnyerhetéseért; mások a legjelesb képességi, 's legjobb erkölcsi bizonyitványokkal ellátott kérelemleveleket intézének az iskola pártfogójához; de a gyöngéd lélekismeretü Bölcsfit ezen bizonyitványok 's kérelemlevelek egyike sem nyugtatá 's elégité ki teljesen; ő személyesen járta el a legdicsértebb tanitókat, hogy lássa szemeivel 's hallhassa füleivel, mennyire felelnek meg mindazon várakozásoknak, mellyekre őt a kérelemlevelek mellé kapcsolt bizonyitványok följogositák.

Először is M— Jenőt lepé meg látogatásával, ki személyes ajánlása alkalmával tetemes benyomást tőn Bölcsfira. Fél óra mulhatott az iskolai leczkéknek kezdetétől, midőn Bölcsfi az iskolaház küszöbén belépett; 's ki hinné? a tanitót még bizodalmas beszélgetések közt enyelgőleg találá egy barátjával saját szobájában. A zavarultság 's váratlan meglepés Jenőn szembeötlőleg föltünt; mert hevenyében nem tudá, mit szóljon, mit müveljen? azonban Bölcsfi szinlé magát, mintha mindezeket észre nem venné, 's miután néhány perczet eltölte nála, jól tudva mennyit ütött az óra, még azon reggel folytatá kitüzött czélja, 's vizsgálatának utját.

Néhány óranegyed alatt U— Vilmos tanitónál termett; ezt iskolájával együtt közelebbről megismerendő annál is inkább, mivel róla, mint egyik legnagyobb hőséről az ujabb rendszerek 's tanitói módoknak igen sokat hallott; de Bölcsfi részint az iskolábani hosszabb tartózkodása, részint viszonyos beszélgetések után csak annyi tapasztalást merithete, mikint az ifju tanitó csupán a mód, 's rendszer miatt tanit; mert csak végtelen hoszszú, a gyermekek előtt folyton értetlen, 's föl nem fogható definitiókkal, mellyekhez mélyebb megfontolás, érettebb értelem, tartósabb tünődés 's küzdelem a lelki erőknek legnagyobb megfeszitése mellett vezethete, bibelődék örökké, 's ezekkel kinzá a kisdedeket a legegy-

méhez, kivánataihoz alkalmazni. A példák korunkban eléggé hangosan szólnak.

Másfelöl a túlüzött kereskedés, miután az élvezeti vágyakat felingerlette, és folyvásti ingerültségben tartja, minél több alkalmat nyujt annak pillanatnyi hirtelen kielégitésére, habár e könnyelműségét a későbbi jövendő könnyekkel fizetné is. Ennek eszközei a kölcsönadások 's vevések, hitelezések, pénztőzsérkedés a maga számtalan cselfogásival. Mindezek véghezvitelére számtalan kezet tart mozgásban, számtalanokat von el a gyümölcsöző hasznos munkálkodástól, a kik a helyett hogy az előállító erőt szaporitanák, a kielégithetetlen vágyak epesztő szomját gerjesztik fel az alsóbb néposztály békés kebelében. Felkeresik a szegények kalibáit 's beviszik az eddig nem ismert életjavakkal együtt az eddig nem ismert szükségeket is azokba, mellyeknek kielégitése tehetségöket felülmulja, ki nem elégitése elfojthatatlan kinos érzeményeket gerjeszt és táplál közöttük.

Már most mikép lehessen a nemzeti jólét fogalmával öszveegyeztetni, akár azoknak tanácslásaikat, kiknek tervezgetéseik végczélja mindig és mindig a kereskedés előmozdittatása, 's e mellett a társas élet egyéb munkálkodásaira szemet sem vetnek, noha épen a termesztő és kiállító erő teszi a valódi kereskedés alapját, 's ennek növekedésével a kereskedési nagyobb élénkség soha sehol hátra nem maradt, ők pedig megforditva a kereskedési élénkségtől várják a szorgalom felelevenülését, noha nyilvános, hogyha a kereskedésnek anyaga nincs, annak előbbutóbb egy rövid fellobbanás után előbbi állapotjába vagy még annál is nagyobb pangásba kell visszahanyatlani; akár azoknak reményeit, kik pénzt, gazdagságot, bővelkedést a kereskedés felélesztésétől várnak, holott a kereskedés nem egyéb, mint az élet javainak becserélése, a bőség, gazdagság pedig azoknak minél nagyobb mennyiségben előállitása, holott a kicserélés azoknak csak élvezetét 's felemésztését segíti elő, a felemésztés pedig nem bőséget, hanem szükséget, hiányt, szegénységet hoz elő; bővelkedést nem szerezhet semmi más, mint a nagyobb kiállitó erő; ez az, mi munkába, fáradságba, gondoskodásba kerül, ezt kell minden kitelhetőkép elősegíteni; élvezeti vágyainak kielégitésére, adásravevésre, szerzeményeinek felemésztésére mindenki önkénytesen hajlandó, sőt nagy rész hajlandóbb reá, mint sem kellene; e hajlamot nem szükség mesterséges eszközökkel táplálni, ingerleni, nem szükség a kereskedés túlüzésével azoknak betölthetését minden kitelhetőkép könnyiteni, a mellett egyszersmind az élvezeti vágyakat határtalanul szélesbiteni; akár azoknak tetteit, kik valósággal minden kitelhető eszközökkel a kereskedés előmozditására készen állnak, a sokkal szükségesbektől pedig magokat elvonják — nehéz átlátni. Hiú remények, sikertelen igyekezet, hasztalanul elvesztegetett az annak idejében jobb czélokra fordithatott erő! mellynek foganatlanságát már eddig annyi századok, annyi nemzetek példáji eléggé tanusitották, 's tanusítják ma is, ha belőlök épen ellenkező következményeket nem akarunk vonni, mint mellyek eltagadhatlanul szemünk előtt állanak.

Nem a kereskedés teszi a nemzeti jólét alapját, hanem a nemzeti erőnek kifejtése, a készen levőnek okos alkalmazása, annak öszvesen és egyenkint hasznos, gyümölcsöző, foganatos használása, nem hevertetése csak egynek is; mert egy nemzet kebelében mindig számtalan tennivaló van, sokkal több, mint sem hogy annak végrehajtását az egész népesség minden öszvetett ereje meggyőzhetné. Ennélfogva a melly nemzetnél sok ezerre menő kéz dolgot keres, munka után jár, kenyeret 's foglalkozást maga számára nem találhat, ezen körülmények mindig a szükséges végrehajtandó közmunkák hiányából erednek; 's ugyan ennélfogva a felsőbb szorgalomra kifejlett nemzetek nemcsak az emberi csekély erő használatára támaszkodnak, hanem segitségül veszik az állati erőket és a meghóditott természeti holt erők roppant nagyságát. Első esetben lehetetlen kivánni, hogy minden egyesek önmagok számára munkát találjanak, mert az alsóbb néposztály nagyobb része már a birtoktalanság és szegénység miatt az önerejével szabad akarata szerint teendő munkásságtól természetesen el van zárva, ha csak a vagyonosabbak, vagy a közállomány őket hasznosan nem tudják foglalkoztatni, magamagának munkát nem szerezhet, nagy résznek pedig nincsen 's nem is lehet elegendő ügyessége 's ismeretei, hogy a mint történetesen előkerül, majd erre majd amarra hasznosan alkalmazhassa magát. Másik esetben minél több állati és holt erő tétetik munkásságba, annál több emberi kéz és azzal együttjáró értelem kivántatik azoknak igazgatására, rendben tartására, ide oda szállitására, annál jövedelmezőbb az emberi munka, annál magasabb jólétre emelkedik a nemzet. Innét, müvelt nemzeteknél az állati és természeti erők mennyisége sokszorosan felmulja az öszves népesség munkás emberi erejét, 's ugyan ott, kivált a müveltebb kerületekben még a nőnem és gyermekek is folytonos foglalkozást találnak, mig ellenben a müveletleneknél nem a nép természeti tunyaságában rejlik a szorgalom hátramaradásának oka, hanem részint a közmunkák részint a nemzeti felvilágosodás hiányában, honnét közvetlenül származik, hogy a vagyonosbak foglalkozásaikat eléggé gyümölcsözőleg üzni nem tudván, a készen levő munkás erőnek folytonos munkásságban tartására nem képesek. —y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, apr. 27. Most már nemcsak azt mondhatjuk, hogy itt a tavasz, hanem valóban érezzük is jelenlétét, mert a nap sugarai olly tavasziasan, sőt mondhatnók nyáriasan lövellnek reánk, hogy már szivesen keressük az árnyékot. A növénylet ugyan elég későn indul virágzásnak az idén, mi nagy részben az esőzéstelen aprilnak köszönhető; azonban már még is láthatunk zöldet itt ott, 's a zöld mulatság legközelébb nem csupán Nagy Ignácz torzképeiben, hanem a torzitatlan természet ölében fog felvirulni. A városligetbe vezető fa-sorok már szépen kizöldültek; 's itt nem hagyhatni említetlenül egy igen czélszerű 's kellemes intézkedést, miszerint a fasorok elején átellenben a lővészházzal ama szemboszontó rondaságu telket kiegyengetve szinte fasorokkal ülteték be, ugy hogy itt oldalsétány is lesz, mi szinte növeli a mulatozás többoldaluságát. Most csak az kellene még legalább — legalább! mert hiszen boldog isten! vajmi sok kellene még, — tehát legalább, 's pedig sürgetőleg az kellene még, hogy a király-utcza azon táján, hol bal oldalt szabad mezőség nyilik, azon undoritó büzű nyilt csatornának sebesebb lefolyása eszközöltessék, nehogy ott tespedjen az ocsmány folyadék, 's elrontsa az ember kedvét a kisétálásban; vagy a mi még jobb volna: úgy ásassék e csatorna, hogy eltakarva, elzárva legyen. Nagy baj, hogy annyi évek óta, 's a mindinkább élénkülő városligeti közlekedés mellett sem jött a sor e csatorna eligazitására. — Beköszönvén a melegebb napok már az ugynevezett fagylaldák is rendre elkészülnek, 's bútoroztatnak, a német szinház terén, a redoutépület oldalában, a casíno előtt; meglássuk, mellyik mulandja felül társait a fagylalt jóságában.

— Tegnapelőtt, azaz, apr. 25én délután valánk tanúi egy igen örvendetes iskolai vizsgálatnak, mellyet Kohn József ur leánynevelő intézetében tartott. Az első és másod-osztálybeli leánykák igen dicséretes szorgalmat mutattak tanulmányaikban, mit bátor előadással párosítottak, 's a tanitó urnak becsületére válik mind oktatási módszere, mind hazai nyelvünk megkedveltetése iránti buzgalma és fáradozása. De talán azt mondaná valaki: hogy mi mindent dicséretesnek találunk nemzetiségi buzgóságunknál fogva, mihelyt csak magyarul tanítanak valamit? Nem ugy; mi igen is hő imádói, 's mennyire erőnktől telik, előmozditói is vagyunk, voltunk és leszünk a magyar nemzetiségnek, de azért e lelkesedésünk más tárgybeli gyöngék vagy épen hibák iránt el nem vakit. Mindennek meghagyjuk érdemét; hiszen itt is például ezen izraelita leánykák mózesi törvényük vallástanát németül adák elő, de épen azon erkölcsfejtegető módot helyeseltük, melly e tanulmányon átszövödik; a német nyelvtant is németül magyarázgaták, de épen azon pontosság és gyakorlati otthonosság a feladott mondatok taglalgatásában vala az, mit dicséretre kelle méltatnunk. Azonban nem tagadhatni, hogy különösen meg valánk lepetve azon szorgalom által, mellyet Kohn ur és növendékei a hazai nyelv tanulása körül bizonyitottak; biblia, földleirás, természetleirásból magyarul hallók felelni a leánykákat, 's pedig versenygő kedvvel, a bevezető párbeszéd, és üdvözlő beszéd is magyar volt; 's mi ennek természetesen örvendettünk. Mondók, hogy főleg e tárgybani szorgalma a növendékeknek szolgált megelégedésünkre, mert a tiszta kiejtésre nézve még sok kivánni való van, mit annál inkább reménylünk teljesitetni, ha meggondoljuk, hogy némellyek e lánykák közől csak négy öt hónap óta kezdék hazai nyelvünket tanulni. Kohn ur maga is csak meglettebb korában tanulván meg nyelvünket — mi egyébiránt legnagyobb dicséretére válik — nem birja azon tiszta hibátlan kiejtést, mellyet a nyelv sajátsága megkiván; ezen vajmi könnyen segithetne, ha segédül tős magyar egyént fogadna fel, vagy akár izraelitát is, például borsodvidékit, hol igen sok zsidó legtisztábban beszél magyarul. De általán véve kielégitő vala e vizsgálat, 's ezen izraelita leánykák dicséretes például szolgálhatnak, valamint szülőik is, sok makacs németségü asszonynak, kik egyáltalán nem akarnak közeledni hozzánk. Itt legalább a jó szándék és becsületes törekvés kétségtelen. Hallottuk ezenkivül a gyermekek imaéneklését, láttuk különféle kézi munkáikat, mellyekről itéletet hozni nem tartozik körünkhez. A vizsgálaton a gyermekek szüléin kivül t. Tölgyessy v. tanácsnok, 's n. Schedius k. tan. is jelen voltak. — Csak bátran előre; mi reményeket csatolunk e fiatal nemzedékhez.

— Olly könyvre figyelmeztetjük a t. közönséget, mellynek tudományos irodalmunk mezején méltán örvend-

---

szerübb 's közönségesebb tárgyakról, sürgetve a könyvnélküli betanulást; 's mellyek természetesen a definiálandó dolog fölfogását inkább nehezíték 's elhomályosíták, hogysem némi fölvilágositást nyujtottak volna róla. Továbbá U— Vilmos tanitó mindenben nem az üdves rövid, 's hamarabb czélhoz vezető utat, hanem a tág, igen messzeterjedő, 's számtalan keresztvonaltól átmetszett, és ennekokáért szükségkép nehezített ösvényt követé; 's nem annyira a dolog velején, mint kicsiségek 's mellékes lényegtelen pontokon időzött; 's a gyermek az ösvény tekervényes fordulatai, 's keresztvonalai miatt, vagy sohasem juthata czélhoz, vagy csak igen későn, 's ekkor sem állhata biztos szilárd lábon az alap ingatagsága miatt. A tapasztaltak nem tetszhetének Bölcsfinak 's ő haza tért nem csekély aggodalmak közt, miután az annyira magasztalt tanitók olly kevéssé feleltenek meg ohajtása 's várakozásának; de mivel a fontos ügy nem szenvedhete hoszszú elhalasztást szeretett jobbágyainak értelmi 's erkölcsi károsítása nélkül, végezve honn összhalmozott dolgait, másnap u. m. pénteken korán reggel ismét lóra ült.

Különféle alattvalóinak jövendő boldogitását érdeklő gondolatok 's tervek közt ért mintegy öt óranegyednyi lovaglás után R— faluba, az ottani tanitót Sz— Miklóst. ki szinte kitünőleg vala ajánlva neki, látogatásával megtisztelendő. — Épen a történettant magyarázá Miklós, midőn Bölcsfi az iskolába lép, és miután jövetelének czélját röviden előterjesztő, kérte a tanitót, lenne szives megszakasztott fonalát oktatásának ismét fölfogni, 's háboritlanul folytatni. A fölszólitott tanitó azonnal enged Bölcsfi kérésének, mert hiszen egy rég ohajtott czél elnyerhetése forga fön, 's látszhatólag növekedő hév, és tüzzel kezdé fölhordani a föld támadása, 's képezéséről uralkodó különbféle hypothesiseket; majd a történetirók változó kor-adataikat a legrégibb történetek 's ős eseményekről a lehető legnagyobb pontossággal, melly a hallgatót szükségkép bámulat, 's álmélatra ragadá, emelé ki; 's miután őt Bölcsfi arra kéré, intézne néhány kérdést a természettanból tanitványihoz, azonnal Linné, Oken, 's mások rendszerei szavaltatának el a legnagyobb gyorsasággal, de mint látni, 's észrevenni szabad volt, minden élet, értelem és szellem nélkül; csupán csak szajkómódra. — A falon függő iskola-leczkei terven minden előadandó tárgyak legalább szemléletileg igen jól valának kiszámítva és elosztva; és most csak arra kéré még Bölcsfi a tanitót, mutatná meg növendékeinek irás-példányit, 's tartana néhánynyal kisérletet az olvasási ügyesség, 's gyakorlottságról; de itt Bölcsfi igenis megcsalatkozék várakozásában, mert a gyermekek irása általában igen rosz, rendetlen, tisztátalan és csaknem olvashatlan volt; 's hasonlag az olvasási kisérletből kitünt, hogy az iskola legjobbjai is alig tudnak középszerüleg, 's hibátlanul folyvást olvasni. Még faiskoláját akará Miklós tanitó Bölcsfinak bemutatni, de ez mentegetőzék az idő rövidségével, 's hátralevő dolgainak még az naponi elvégzendésével, és fölülve lovára bucsút vőn a tanitótól; lassu lépésekkel haladva, 's mély gondolatokba merülve az imént történtekről.

Másnap u. m. szombaton honi foglalatosságit végzé a megszokott rend 's pontossággal, 's alattvalóinak némelly ügyeit, 's kérelmeit hallgatá meg, 's intézé el; a vasárnapot pedig istennek szentelé, 's mint illik jó példát mutatva jobbágyainak a reggeli, 's délesti isteni szolgálatban egész házi népével együtt épületes buzgalommal vőn részt. Hétfőn némelly sürgetősb dolgai kényteték őt a közelfekvő S— városba ránduln, 's hogy egyuttal többet is végezhessen, okosan kiszámítva mindenkor az időt, beszólott utközben N— László tanitóhoz, kivel több fiatal a képzőintézetből nem rég kiszabadult tanitó nem tuda 's akara megbarátkozni, alkalmasint igen példás élete, jámbor gondolkozásmódja, hivatala foglalatosságainak leliismeretes teljesitése és czélszerű oktatása miatt. Épen a reggeli imádsághoz készüle tanitványival, midőn Bölcsfi belépett, 's látogatásának okát röviden előterjeszté. A tanitó tisztelteljesen fogadá vendégét, és széket nyújta neki azonnal, miután az imádság megkezdeték, melly alatt a vendég állva hallgatá végig legnagyobb ájtatossággal a kisdedek buzgó fohászait. Erre következék a religiobani oktatás olly hangon és szellemben, melly igen megilletődve hata Bölcsfira, 's ő a szellemdús, a kisdedek tehetségei 's fölfogásához mindazáltal igenis alkalmazott magyarázat által gerjesztve, 's épülve érzé magát épen ugy; mikint a kisdedek nyájas arczain a gerjesztett érzelmeket, a tisztelteljes figyelmet olvasni lehetett. — A rá következő olvasási órában a tanitó egy szakaszt olvastatott a természettanból gyermekei által, 's azonnal az olvasott tárgy fölött olly értelmes, 's megható magyarázatot tartott, mellynél jobbat, 's a jövendő földmüvelőre nézve czélszerübbet kivánni és várni csak szerénytelenség lett volna; ugyanis a tanitó semmit meg nem érinte, mi vagy az alkotó véghetlen jósága 's bölcseségére nem utalt, 's mutatott; vagy a gyakorlati és házi-élet viszonyai, 's körülményeire hasznot

hetünk. Megindult t. i. a ‚Történeti könyvtár'; jeles történeti, életrajzi, ország- és népismertető munkák gyüjteménye, kiadja a m. t. társ. néhány tagja.' Első 's második füzete előttünk fekszik, mellynek tartalma: ‚Az emberi mivelődés történetei a legrégibb koroktól a népvándorlásokig.' Németből szabadon fordította Bajza. Olly jeles munka ez, melly megnyitja a történeti könyvtár sorozatát, mit méltán ajánlhatni minden tudásra-vágyó embernek. Hogy a fordítás vagy inkább átdolgozás jeles, arról Bajza neve kezeskedik, 's ugy hiszszük, munkásságának ezen uj bizonyitványa elnémitandja gáncsolóit is, mert mióta az Athenaeum szerkesztésével felhagyott, illy munkát ki nem dolgozhatott: ő tehát dolgozott, munkált előbb is.

— Holnap (vasárnap apr. 28kán) iparegyesületi leczkék fognak tartatni, különösen dr. Vállas Antal ur az aroeometriáról dél e. 8 órától 9ig, dr. Nendtvich ur pedig a phosphorról 9től 10ig tartandnak előadást.

— Mult héten egy szeretőjétől hütlenül elhagyott leány kénsav-ivás által akart életének véget vetni, melly torkát, mondják többhelyütt kiégeté; életben maradásához kevés a remény.

— Az ősz utczában mult napokban ismét egy tolvaj emancipandus csipeték el, ki egy szoba lakosának boltba távozását használni akarván, az ablak egyik fiókját mesterileg beütötte, 's legott a szobába szökött; csinján azonban rajta vesztett, mert épen midőn a fölszedett holmivel tova illanandó vala, a hazatért gazda nyakon ragadta 's a hatóság kezébe szolgáltatta őt.

— Egy uraság a jelen évnegyedre a siputczán Csféle házban bérle magának szállást, 's sz. György napján annak rende szerint oda költözködik, 's szobáját elfoglalá, holmijét azonban az elkésés 's fáradalom miatt illő rendbe semmikép sem szedheté, hanem csomókban a szobában hagyta heverni. Éjfélre járt az idő, hogy az uj lakók elszunnyadának, 's jól tudjuk, a fáradalom után milly édes és erős az álom. Ez időt a rablók haszonra is forditák, mert a szoba ablakát betörve, a lángra lobbantott 's behajigált gyufák világánál horoggal csaknem mindenöket kiszedék. A pogyászok közt volt egy magyar szinésznő ruhanyalábja is, melly szinte elrabo tatván, a szegény szinésznő másnap reggel próbára sem jelenhetett meg. Gyanu egy mesteremberre van, ki a hordozkodási napon tudakozódás ürügye alatt a háznál megfordulván, mindent jól kiszemelt!

— Ismét egy meglepő gyászos történetke Budáról. Egy gránátos közvitéz, kinek — mint ő maga hivé 's másokkal is elhitetni iparkodék, — szeretője valamit beadott, mitől ellenállhatlanul utána járjon — az őrhelyről többször eltávozott, és ezért ismételve megfenyitették; a szegény katona a szerelemkórtól menekülni nem tudván, az őrhelyről egy éjjel ujolag megszökött, 's kedvesét a városmajor feletti szőlők közt találván megkötözé, mellén szuronnyal halálos sebet ejtett, 's száját földdel betömvén ott hagyá, hol reggel még élve találtatván, a gyógyházba vitetett, 's ott még mintegy félóráig szótlan élt. A gyilkos ki nem tudatott volna, ha az érintett vitéz előbbi ellenállhatlan bajától ösztönöztetve, gyülölt szeretője után még halálos ágyához is nem megy, 's ott szive megindulván, a tettet meg nem vallja. A szegény bünbánó szerelmes, hihetőleg a felakasztatás szégyenétől menekülni akarva, magát főbe lőtte.

— Emberi hiedelmet túlhaladó a Buda fővárosi buja nőszemélyek egy legaljasabb fajának több mint szemtelen és áldást nem árasztott volna; 's a gyermekek úgy olvasták a kitüzött czikket, hogy lehetetlen volt észre nem venni, mikint az olvasottakat értik is. 'S miután az idősebb tanitványoknak a tanitó azt adá föl foglalatosságul, hogy a mult vasárnapi egyházi beszéd főbb pontjait foglalják irásba; a kisebbek oktatásával foglalkodék hoszabb ideig, 's ez ártatlan teremtmények minden tekintetben annyira megfelelének Bölcsfi várakozásának, hogy örömét nem titkolhatá, 's a tanitót tanitványaival egyetemesen méltó dicsérettel árasztá el. — Egészen más érzelmektől áthatva, 's elfoglalva távozék mai napon Bölcsfi érzékeny elbucsuzás után László iskolájából, mint mult pénteken Miklós tanitó leczkéiből; miután még eltávozta előtt kertjében egy a legjelesb tájbeli mérges növényekkel beültetett ágyat megmutatott volna, hol László tanitó gyakorlatilag szokta növendékeit a szükséges óvakodás miatt e mérges növények ismeretébe vezetni.

Végezve dolgait a városban, visszautaztában még 0— helység tanitóját, kitől szinte kérelemlevelet vőn, szándékozék Bölcsfi megtekinteni; de mivel a helység plébánosától, kivel utközben véletlenül találkozott, érté: hogy az emlitett tanitó, bár különben elég ügyes, 's tudományos ismeretekkel ellátva, társaságtalan, 's különösen büszke, másokat könnyen megvető viselete miatt a községnek szeretetét 's bizodalmát nem bírja; ellenben Lászlót az egész helységi község a legkisebbtől a legnagyobbikig valódi szeretet, becsület és tisztelettel öleli; elhatározá magában Bölcsfi, László tanitót, kit egyébkint is tapasztalásá szerint legjobb, 's ügyesebbnek ismert, Békevölgybe iskolai tanitónak meghini; mit nemsokára megis tőn, 's a választást soha sem bánta meg. — Alattvalóit folyton a müvelés jámborság, erkölcsiség, tiszta vallásiság, takarékosság és józan gazdálkodás szép tulajdonai bélyegzék, szóval: ők boldogoknak érzék magokat kegyes uraságok atyai intézkedése és szelíd tanitójok szellemdús oktatásai, 's tanácsai által.

Földesurak! Néptanitók! Ez allusióban föllelhetitek mind a jobbágyainak testi, lelki és szellemi boldogságáról atyailag gondoskodó, 's tettleg munkálkodó földesuraságnak, mind a hivatalát lélekismeretesen teljesitő, 's leghivebben szerető tanitónak képét és példányát. Kövessétek ezt életetek pályáján át folyvást, 's ti tinlelketek nyugalmában mindenkor boldogok leendtek, mert sokakat boldogitottatok; 's vajjon lehet-é ennél dicsőbb érdem, 's az érdemet méltán követő még dicsőbb jutalom, az utókor legháladatosb emléke e világon?!! Beely Fidél.

Tüzkármentesités Bajorországban.

Egy bajor kormánylap közli a tüzkármentesitő intézet főszámadásait az 184²/₃ évre, mellyből kiviláglik, hogy az 1842 végén kimutatott 533 millióból álló biztositó tőke 1843-ban 13 millióval szaporodott. A tett tüzkárpótlások az emlitett utóbbi évben 965,737 forintra emelkedtek; égés volt 571, a kárvallott birtokosok száma 1473. Ezen esetek okai közt van 24 villámcsapás, 24 roszul épitett kémény, 21 vigyázatlanság; 57 esetben a gyujtogatás részint kitudatott, részint gyanittatik. A többi égések okait nem lehete kipuhatolni.

Ő apost. kir. Fölsége Detrich Ignácz hradeki és lykavai kir. kincstári ügyészt megérdemlett nyugalomba léptetni kegyelmesen méltóztatott.

A n. méltságu m. udv kir. Kamra a körösmezei vám- és harminczadhivatalnáli ellenőrségre Baternay Józs. leordinai vám- és harminczadhivatali ellenőrt alkalmazta.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Aprilis 23án CLXXXIVdik kerületi ülésben folytattatott a városok rendezése iránt tett főrendi észrevételek tárgyalása. Miután a Helytartótanács jóváhagyása a szabályok érvényességére nézve tegnap mellőzhetetlen kellékül elfogadtatott: mai ülésben a szabályokról szóló §§ok részletes tárgyalás alá vétettek, 's a jóváhagyásra nézve tegnap elfogadott elvhez 's biztositékokhoz alkalmaztattak. Ezen szerkezeti részletes tárgyalás közben sokan pártolták a FőRR azon javaslatát, melly szerint a Helytartótanácsnak rendelete leküldésére az első szerkezetben foglalt 3 hónap helyett 6 hónapi időköz engedtetik; de a többség a 3 hónap mellett maradt. Mások ezen rendelkezést magában foglaló §nak kitételeit homályosaknak 's könnyen oda magyarázhatónak tartván, hogy a Helyt.tanács felvilágositást kérő vagy módositó rendeleteivel a szabályok jóváhagyását megadó, vagy ezt megtagadó végső határozatát bizonytalan időkig elhalaszthatja: ezen szerkezeti homályosság elkerülésére több rendbeli módositásokat ajánlottak, mellyek ellenében a régi szerkezet kettős szavazás után meghagyatott. A város hatóságát tárgyazó főrendi észrevételekre kerülvén a sor: mivel a hatóság kérdése a RR első szerkezetében a területről szóló §§okba volt foglalva; kerületi jegyző megbizatott a főrendi észrevételeknek azon §§kal leendő összevetésével.

Aprilis 24én a CLXXXVdik kerületi ülésben a városok iránt tett főrendi észrevételek tárgyalása folytán a hatóság kérdésére vonatkozó pontok mellőztetvén: a városok magány értékéről, közgazdálkodásról szóló §§okra tett szerkezeti észrevételek nagy részben elfogadtattak. A polgárképességet tárgyazó 89. §nál mindenekelőtt a zsidók részletes polgárositásának kérdése döntetett el. 31 megye pártolá 16 ellenében azon főrendi javaslatot, melly a zsidók városi polgárságának kérdését az általános emancipatio tárgyalására utasitja. Többség ellen szavaztak: Zemplén, Sáros, Ung, Bereg, Bihar, Csongrád, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Trencsén, Vas, Zala, Somogy, Hont, Győr. Ekép a zsidók részletes polgárositása a városok rendezéséről szóló törvényjavaslatból kihagyatván: az általános polgárositás kérdésének megfejtésével ugy bizatott meg a kérelmezési választmány, — mellyhez a zsidók polgárositása tárgyában már több rendbeli folyamodások utasittattak, — hogy e tárgyban majus 15kéig véleményes jelentést terjeszszen elő. — Ezen rendelkezés után hosszas és érdekes vitatkozás keletkezett a 89. §. a) pontja vagy is a városi ház- és földbirtokosok polgárképessége felett, mire nézve szavazás utján a többség a törvényjavaslat régi szerkezete mellett maradt, kivánván polgári jogokban részesiteni mindazt, ki a város határában fekvő tulajdont bir. Az ezt elrendelő régibb szerkezet mellett nyilatkozott 32 megye 16 ellenében. Szorosabb polgárképességet kivántak: Szabolcs, Szepes, Máramaros, Krassó, Pozsony, Nyitra, Trencsén, Somogy, Baranya, Fejér, Esztergam, Mosony, Árva, Turócz, Pozsega, Szerém.

Aprilis 25d. a CLXXXVIdik kerületi ülésben folytattatván a városok rendezése iránt tett főrendi észrevételek tárgyalása; miután a ház- és földbirtokosok polgárképessége minden megszorítás nélkül ujolag megállapittatott: a polgárképességnek iparüzőket, diplomaticusokat 's más városi lakosokat illető többi pontjaira nézve is meghagyatott az első szerkezet. A polgárképességet követőleg tett főrendi észrevételek körül némelly kisebb jelentőségüek elfogadtattak, vagy megközelittettek, de az osztatlan javakra vagy választásra 's örseregre nézve a törvényjavaslat régibb rendelkezése meghagyatott. Az örsereg iránt szavazásra kerülvén a dolog: a FőRendek javaslata nyomán csak öt megye — u. m: Esztergam, Bács, Szepes, Ugocsa, Krassó — kivánta a többi megyék ellenében mellőzni az örseregről rendelkezést. A polgárosodásra nézve hasonlóul félrevetetvén a FőRR. ajánlata az esküttbiróság 's kisgyülés eljárása a törvényjavaslat első szerkezete szerint továbbra is meghagyatott. A 142d. §ra tett főrendi észrevétel következtében a kérelmezési választmány megbizatott, hogy a honosodás tárgyában törvényjavaslatot terjeszszen elő. Ülés végével a képviselők száma 's hatásköre iránt tett főrendi észrevételek érdekes nyilatkozatokra 's több rendbeli javaslatokra adtak alkalmat, melly javaslatok közől mai ülésben egy sem emelkedhetett határozattá. Ezen nyilatkozatok közben nem nagy hajlandóság mutatkozott azon főrendi javaslat elfogadására, melly szerint a választó képviselők a tanácskozóktól elkülönzendők lennének. E helyett inkább a képviselők megállapitott számának alábbszállitásával kiván a nyilatkozók nagyrésze a FőRRhez közeledni.

Az april. 17 és 18kai CXXXVIII és CXXXIXd. országos főrendi ülésekről — mellyek tanácskozás tárgya a t. KK. és RRnek a bünt. törv.könyvjavaslatának a börtönrendszerről szóló IIId. része iránt a mgos Főrendekhez tett ('s a ‚Világ' 28 29 és 30d. számában csatolványul már közlött) második üzenete volt — a ‚Hirnök után a következ. körülményes tudósításokat adjuk. Egy mgos báró a tanácskozásokat következ. beszéddel nyitá meg: Midőn a büntető törvénykönyv 3ik része a m. FőRR. által utólszor tanácskozás alá vétetett: a mlgos FőRR. egy inditványnyal járultak a t. RRhez, melly 3 főrészre oszlik: Kivánták t. i. egy mintabörtönnek a magánrendszer elvei szerinti felállitását; továbbá addig is, mig a magánrendszer közönségesen behozható, a mostani fogházaknak az 1827ik országgyülésről kiküldött országos választmányi javaslat alapján leendő ideiglenes javitását; 's végre a büntettek és büntetéseket tárgyazó javaslatban a magánrendszerhez mért büntetések olly megállapitását, melly szerint meghatároztassék a büntetések mértéke akkor, ha az nem a magán eljárás elvei szerint kitöltendő. A t. RR. a m. FőRR. inditványát el nem fogadták; megengedik a m. FőRR., hogy midőn e tárgy ismét tanácskozásunk alá került, annak egyes részeire nézve előadhassam nézeteimet. Ha hosszas leszek, tulajdonitsák a jelen kérdés fontosságának, 's engedjék meg azon tekintetnél fogva, hogy csak adatokkal fogom fárasztani a mélt. FőRRet. A mi az inditvány 1só részét, melly a ker. börtönökről szól, illeti, megengedik a m. FőRR., ha nem találom a különbséget a két inditvány között olly nagynak, mint első tekintetre látszik. A m. FőRR. ugyan a felépitendő börtönök számát csak egyre szoritják, de miután a t. RR. is elismerik, hogy illy roppant vállalat egyszerre nem létesithető, 's miután a t. RR. a költség iránt tett ellenvetésre felelve, évenkint néhány száz ezeret, 's legfeljebb egy milliót számolnak a börtönök javí-

Egyveleg.

— Londonban az első kávéházat Fare Jakab nevü borbély alapitotta 1708d. évben a külföldi égett-viznek, mellyet kávénak szokás nevezni, de melly az egészségre, minden tekintetben ártalmas befolyást gyakorol, készitésétől eltiltatott. Ötven évvel később Londonnak már 3000 kávéháza volt, jelenleg pedig azok száma körülbelül 10000re szaporodott.

— A bécsi háztulajdonosok 1844dik évben a szállásbért összesen 454571 fr. és 58 krral pengőben rugtatták feljebb; mert taval Bécs (ide számitván külvárosait is) valamennyi házainak befolyt lakbér-összege 12,608,171 fr. 35 p. krt tőn, az idén pedig már 13 millió 62,743 p. fr. és 33 krra terjed, melly öszvegből a belvárosra 5,412,607 p. fr. 's 51 kr. 's a külvárosokra 7,650,135 p. frt 42 kr. esik. A császári város példáját, mint látszik, gyors léptekkel követi Pest. Vajha követné a példás rendtartásban is!

— Egy oroszbirodalmi nyelvtudós (neve Ruritsukoff) most már alaposan bebizonyitotta, hogy az oroszok a földnek legidősb 's legelső népe. Kain e szerint orosz volt. — És Abel hihetőleg — lengyel?—?

— Egy párisi hirlap szerint jelenleg Ujyorkban találkozik 506 zsemlyesütő, 174 kovács, 129 könyvkereskedő, 1227 varga, 435 banquier, 2000 targonczagyártó, 243 pap, 46 koporsó-rakhely, 100 fogorvos, 1456 rőfös-áru kereskedő, 1984 füszerkereskedő, 265 hajfodrász, 130 vendégfogadó, 35 vasárus, 839 ügyvéd, 314 asszony-piperetár, 60 hirlap-nyomda, 148 dajka (igen kevés,) 136 ausztriga-étterem, 736 orvos, 'sat.

tására: a különbség a t. RR. és a m. FőRR. közt majd nemcsak abban áll, hogy ez utolsók a helyet kijelölve, világosan kimondják, hogy a kezdet csak egy börtönnel történjék. Szintugy van ez, ha a ker. börtönök iránt tett inditványokat más szempontból tekintjük. A m. FőRR. arról szólnak ugyan, hogy e fontos változásoknak népeinkre való hatását, mielőtt azt általánosan elfogadnák, tapasztalás által ismerni kivánják; a t. RR., hogy e tapasztalás szükségtelen levén, a magánrendszer elfogadása már most mondathatik ki elhatározólag. De a ki a m. FRR. inditványának lényegét tekinti: át fogja látni, hogy a különbség itt is csak inkább szavakban fekszik, 's hogy mind e két inditvány nem más, mint a magánrendszernek definitiv elfogadása, elfogadása azon rendszernek, mellyet a m. FőRR. elméletileg a legtökéletesebbnek ismernek, mellyet törvénykönyvünk básisának fogadnak, kimondván, hogy minden más büntetési scala csak ideiglenes leend. Ha a mlgos FőRR. csak próbát akartak, 's veszélyesnek tartották a rendszer behozatalát, nem kelle a próbát lehető legkisebb mértékben tenni? 100 vagy 50 rabon például: nem kell-e a büntető törvénykönyvet inkább azon büntetésre alapítani, melly szerint rabjaink legnagyobb száma tartatni fog, 's inkább a megkisérlendő magánrendszerre nézve dolgozni ki egy ideiglenes büntetési scálát? nem-e mindenekelőtt kisérletet tenni azon más rendszerrel is, melly Amerika és Europa javitott fogházaiban nagy részint alkalmaztatik, 's ha elméletileg annyi szépségekkel nem bir is, mint a magánrendszer, legalább az életben, mit a mlgos FőRRnek be fogok bizonyitani, czélszerübbnek mutatkozott. De valamint a m. FőRR. inditványában semmit, mi világos próbatételhez megkivántatik, nem találok, ugy a RRek koránsem lehetnek azon szándékban, hogy az első börtönöknél tett tapasztalások a későbbieknél nem használandók 's az olly különbözőknek látszó inditványok, alkalmazásban hihetőkép ugyazon resultatumhoz fognának vezetni, ahoz t. i. hogy a börtönépités egy, legfelebb két börtönnel kezdetvén meg, itt azokban csak a magánrendszer alkalmaztatván, e rendszer később a tett tapasztalások szerint módosittatnék. A kerületi börtönökre nézve a magánrendszer mind a t. RR. mind a m. FőRR. által elfogadtatott. Ha a tárgy, mellyről a m. FőRR. tanácskoznak, nem lenne olly fontos; ha e m. tábla e tárgybani utolsó határozatának alapjául nagyrészint nem a külföld tapasztalásai vétettek volna: ha ezen tapasztalások ujabb ujabbak által nem változtatnának, ugy, hogy külföldön a büntető rendszerek iránt létező közvélemény egészen más irányt vesz; ha végre nem szolgálhatnék adatokkal, mellyek csak mióta e kérdés utólszor került tanácskozásunk alá, jutottak tudomásomra, de mellyek az egész kérdést más szinben tüntetik elénkbe: nem fárasztanám a m. FőRRet olly tárgynak ujabb megvitatásával, melly e m. táblának olly nagy többsége által már egyszer eldöntetett. Igy a mint a dolgok állnak, sérteném kötelességemet, ha azon adatokat, mellyeket birok, 's mellyek az egész kérdésre uj világot vetnek, elhallgatnám. Az az, mellynél fogva a t. RR. ellenezve minden próbatét eszméjét, a magánrendszert már most egyszerre 's határozottan elfogadják. Az, hogy „miután a rendszer a lélektan törvényein alapszik, mellyek az országok határai 's a népek nevei szerint nem változnak: nem képzelhető, hogy a melly rendszer a földgömb ellenoldalain fekvő két világrész legkülönbözőbb faju, szinü, nyelvü, szokásu, müveltségü 's más polgári szerkezetben élő népeiknél sükerrel alkalmaztaték, az csak hazánkban találtatnék alkalmazhatlannak? Miután tehát a magánrendszer mellett a t. RRnek rendithetlen meggyőződése szerint a rab sem testi, sem lelkiképen meg nem romolhatik, miután szerinte a rab rendezett munkája által a fogház-költségek megtérittetnek, miután a henye dologhoz, a makacs engedelmességhez szokván, a tudatlan irást, olvasást és mesterséget tanulván: a rab ha nem tette is magáévá a jók erkölcsét meggyőződésből, de magáévá tette azok külső szokásait, és törvényszerü viseletét önhaszna miatt; és végre miután e fogság annyira bir a büntetés jellemével, — mikép rosszat és fájdalmast kivétel nélkül mindenre nézve foglal magában; szóval ez azon büntetés, mellyet ugy szólván egyediesithetni; mert a melly rabnak lelke elcsüggedt, vigasztalással eleveniti meg; kinél tanács hiányzik, azt oktatással fegyverzi fel, kiben rosz akarat és dacz szembe-szálló, azt a magán és setétség szellemi fegyverével győzi le; kit letör bánat és szenvedés, azt látogatókkal támogatja" 'stb. Mi természetesebb, minthogy a t. RR. ekképlevén meggyőződve, bátran kimondják, hogy minden kisérletet feleslegesnek tartanak; de hogyan, ha a magányrendszer alapja a lélektan elvein alapul ugyan, de nem ollyanokon, mellyek országról országra, népről népre nem változnak, ha a külföld tapasztalása, mellyre a t. RR. annyi bizodalommal hivatkoznak, épen mást bizonyit, mint azt, mit a t. RR. mint a magányrendszer kétségbe vehetlen következéseit felhivnak? Én tapasztalásokra hivatkozva, bebizonyithatom, hogy a magányrendszer, hoszabb időre letartóztatott rabokra alkalmazva, azokat nemcsak testi 's lelki romlástól meg nem őrzi, hanem mind testi mind lelki tekintetben több, 's nagyobb veszélynek teszi ki bármilly más rendszernél; a külföld adataira hivatkozva bebizonyithatom, hogy e rendszernek alkalmazása schol az elkövetett büntettek számát nem kevesité; hogy mellette a visszaesésnek esetei ép olly számosok; hogy végre nemcsak azon állitás, mellynek a t. RR. felfogásom szerint, kelletinél több fontosságot tulajdonitanak; miszerint „törvényhozás, melly a magányrendszert egyszer elfogadta, azt tapasztalt czélszerütlensége miatt meg nem változtatta," nem áll; sőt ellenkezőleg ott is, hol e rendszer alkalmaztatott, az nemcsak ujabb időkben olly változásokon ment keresztül, mellyek annak lényegét megváltoztatják, hanem némelly helyeken egészen el is hagyatott. Vajjon ha a külföld adataira hivatkozva, mindezt bebizonyitni képes leszek, elméleti szépségével fogják-e védeni a m. FőRendek előbbi határozatukat? Vajjon ezen adatok megfontolása után is azt fogja állithatni valaki, hogy a magányrendszer tökélye ollyan valami, min kételkedni nem szabad; mire nézve minden kisérlet szükségtelenné, sőt a mennyire egy illy institutio áldásait elhalasztja, károssá válik? Én azt hiszem: hogy nem. A mi mindenekelőtt az izenet azon állitását illeti: „hogy a magányrendszer, lélektan elvén alapitva, hatásában éghajlat szerint nem különbözhetik," bátor vagyok a m. FőRendeket figyelmetessé tenni azon tapasztalásokra, mellyek által kitünik, hogy minden institutiók közől, mellyek különböző faju népekre alkalmaztattak, én nem ismerek ollyant, mellynek hatása a népek jelleme szerint nem különböznék, nincsen egy, mellynél e hatás különbözősége annyira kitünnék, mint a magányrendszernél. Mig a philadelphiai börtön orvosának jelentése szerint, 1836 és 1837ben a halálozások esetei a fehér rabokra nézve az egész számnak csak 3 percentjére emeltettek, a szines rabok között e szám 7 percentre emelkedett; 1838ban ezen arány még nagyobbá vált, miután a kastern penitentiary 10ik reportja szerint ezen évben a fehérekre nézve a halálozások esete csak $2^{83}/_{100}$ percent, a szinesekre nézve pedig $11^{80}/_{100}$ percent. Ugyanezen különbség mutatkozott az egyes statusok között is. Amerikában, p.o. Rhode-Islandban, hol e rendszer most elhagyatott, annak még károsabb következései mutatkoztak mint Philadelphiában. Ugyanez bizonyul be, ha földrészünkre tekintve e rendszer hatását Angliában, Belgiumban és Vaad kantonban összehasonlitjuk, mert ez utolsóban sokkal nagyobb 's számosabban találjuk a magányrendszer rosz következéseit, mint a két előbbi országokban. De engedjük meg, hogy ezen nézetek nem állanak; tegyük fel, hogy a magányrendszer hatása éghajlat 's népjellem szerint változni nem fog; hogy a külföld példájára lehető legnagyobb biztossággal számolhatunk: vajjon mit bizonyitnak e példák? „Tökélye e rendszernek, hogy mellette a rabok nem romolhatnak meg" — igy szólnak a t. RR. 'stb. A rabok romlásáról lévén szó, kétféle tekintet igényli figyelmünket: a) a rabnak anyagi jólléte, melly éltét, 's egészségét tartja meg; b) szellemi jólléte, melly által erkölcsös lelki tehetségei megőriztetnek. Nézzük, a mi először a rabok anyagi jóllétét illeti: kétségen kivül nincs biztosabb kulcs, melly szerint ezt megitélhetjük, mint a halálozási esetek száma, 's az egészségi állapot, mikint az Europa egyes magányrendszerü tömlöczeiben föltalálltatott. 1ör: A mi a halálozási eseteket illeti: összehasonlíttatván 15 tömlöcz az északamerikai statusokban, mellyek közől 9 az auborni, 6 a philadelphiai rendszer szerint tartatik, a bosztoni börtönfegyelem társaság 18ik jelentése szerint az elsőbbekben minden 45 rabra csak egy, az utóbbiakban minden 23 rabra egy halálozás esetei jutnak. A philadelphiai börtönt magában tekintve, ha 4 évet 1837től 1841ig veszünk, a halálozások esetei a letartóztattak 5 percentjét teszik, mig az auborni rendszer mellett ezen esetek 2 percentnél magasabbra nem emelkedtek. Ugyanez tapasztaltaltatott Angliában a Milbank fogházban, mig az a magányrendszer szerint tartatott, a mint az a Timesből, egy 1843ban november 25 megjelent czikkből látható. A Lausanne-i börtönről következő igen érdekes adatokat közöl Dr. Gass a Bibliothec de Genéve: 1842. novemb. 1jétől, 1843. jan. 1ig; 580 rab, közte 458 férfi, 122 asszony záratott el közös munka mellett, 103 rab pedig, 's közte 85 férfi, 18 asszony a magányrendszer szerint: a 458 férfi közől, ki az auborni rendszer mellett tartatott, meghalt 13 — azaz $2^{53}/_{100}$ percent; a 122 asszony közöl csak egy halt meg, azaz $0^{82}/_{100}$ percent; a két nemet össze számítva $2^{41}/_{100}$ percent; mig a városban a halálozások esetei, $2^{58}/_{100}$ percenten álltak. Ugyanazon idő alatt a 85 férfi rab közől, ki magányrendszer szerint tartatott, meghalt 6 azaz $7^{6}/_{100}$ percent, a 18 magánrendszer szerint elzárt nők közől pedig meghalt 3 azaz $16^{60}/_{100}$ percent. A hol a halálozások esetei olly gyakoriak, ott az egészségi állapot jó nem lehet, 's nem is bámulhatjuk, hogy a philadelphiai orvos 1830. beadott tudósitása szerint, melly a kastern penitentiary 11ki reportjában látható, 73 betegségi eseteken kivül, mellyeknek csiráját a rabok magokkal hozták a börtönbe, 196 nehéz betegség esete adta magát elő egy év alatt, azaz egy beteg két rabra. Ugyanaz tapasztaltatott New-Yerseyben, hol Coleman doctor a rabokról ezeket mondja: „A rabok közt többen voltak, kik az előbbeni tömlöczből jöttek át; mig e tömlöczben tartattak, egészségök jó vala, 's a két első évben is kevesen panaszolkodtak; most elgyengültek 's testi erejök hanyatlásának világos nyomait mutatják. Anglia. Egy éve, hogy a Pentonville ugynevezett mintabörtön létezik, 's már 40 rab olly elgyengült állapotra jutott, hogy a vuldichi kórházkint szolgáló Pentonokba helyeztetett át; — közölök egy jan. 24kén meghalván, a halotti vizsgálat alkalmánál, mint a jan. 28ki Timesből látható, halála egyenesen a magánelzárás következéseinek tulajdonittatott. De még sokkal szomorubbak azon resultatumok, mellyeket a magánelzárás a rabok lelki állapotjára gyakorolt; 's e részben habár egy pár évi tapasztalás után tisztán empyricus tárgyakban nem szivesen mondok ki itéletet, a magánrendszer jó formán elitélve van. Hiteles adatok szerint a philadelphiai tömlöczben 1837ben 376 rab közül 14 őrülési esetet találunk, azaz minden 27 rabra egyet; — 1838ban az őrültségek esetei 18ra emelkednek, mi 387 rabnál tesz 21re egyet; 1839ben 26 őrülési esetet találunk, azaz, a rabok száma 334 lévén, 16ra egyet. Az 1840 és 1841ki tapasztalások nem kedvezőbbek, e két évben 32 őrülési eset lévén; melly tapasztalásokat összevéve, kitünik: hogy csak a philadelphiai börtönben 1837től 1841ig 52 rab őrült meg. New-Yersey. A new-yerseyi tömlöczben 1840ben 150 rab közől 12 őrülési esetre akadunk. Rhode Island. Ezen statusban a magánrendszer olly szomoru eseteket idézett elő, hogy a törvényhozás az egész rendszerrel egy évi tapasztalás után felhagyott. Anglia. Miután a milbanki börtönben a magánrendszer 18 hónapig megpróbáltatott, a rabok közül 15 őrülési eset tapasztaltatott. minek következésében a börtön szabálya annyira megváltoztattatott, hogy a rabok három hónapot magányban töltvén, később egymásközt beszélhetnének; melly változtatás, 1841. jun. hónapban behozatván, ez erre következő 18 hónap alatt csak 5 őrülési eset adá magát elő, az 1843ki prison report szerint; hogy pedig Kraffort által ajánlott minden enyhitések mellett a magánrendszernek ezen következései el nem hárithatók, bizonyitja pentonvilli modell-prisonban, hol mindezen enyhitések alkalmaztattak, mégis december utolsójaig már 3 őrülési eset adta magát elő. Lausanne. A Lausannei börtönről igen kimeritő adatokat birunk. Verdeu orvostanár munkájában: „Sur la réclusion dans le canton Vaud." E cantonban 3 börtönrendszer alkalmaztatott. 1803tól 1826ig a régi rendszer; 1826 — 1834ig az auborni, 1834től 1841ig a visszaesőkre nézve a philadelphiai. Ez időszakot összehasonlitva, az elsőben egy, a 2ban kettő, a 3ban 31 őrültségi esetet találunk. És vajjon mondhatjuk-e ezek után olly biztossággal, mint az a t. RR. állitják, hogy a magánrendszer mellett a rab meg nem romolhatik? Vajjon e tett tapasztalásokkal szemünk előtt merünk-e nyugottan határozni, szabad-e elnémitanunk minden ellenvetést azon állitással, hogy nekünk a magánrendszer elméletileg szebbnek tetszik? Szabad-e a philanthropia szine alatt mentegetni olly valamit, mi bot és korbács nélkül a kinzásnakolly német foglalja magában, melly mellett embertársaink megőrülhetnek? De vajjon ha a kérdésnek ezen oldaláról abstrahálunk 's a statusnak czéljai elérésére azon jogot tulajdonitjuk, hogy a bűnöst akármelly szenvedéseknek vethesse alá, csak hogy annak erkölcsi megjavulása eszközöltessék, 's a status büntettek elkövetésétől megőriztessék: vajjon megfelel-é a magánrendszer e tekintetben is feladatának? Nézzük: „A magánrendszer erkölcs-javitó, mert mellette a fegyelem testi büntetések nélkül is fentartathatik." A praxis itt is ellenkezőt bizonyit. Glasgowban a rabok a sötét kamrán 's koplaláson kivül néha vasra veretnek, sőt hideg vizbe mártatnak; fiatalabb gonosztevők pedig meg is korbácsoltatnak. A philadelphiai börtönben igen sok ideig a rabok kiáltozásának elháritására „Irongag" neve alatt kinzó eszköz használtatott, mellynek leirását a m. FőRendek a bostoni tömlöczfegyelem-társaság 14ki jelentésében olvashatják, 's mellynek használata ujabb időben megszüntetett ugyan, de csak miután egy Macunsey nevü rab a büntetés alatt szörnyü kinok közt meghalt. A magánrendszernek jótékony hatását, mint büntetést, csak a büntettek kevesedése 's a visszaesések ritkasága mutathatná meg. Már pedig mindkét tekintetben az adatok épen nem kedvezők. Mi az elsőt illeti: a magánrendszer hatásáról a büntetésekre általán véve tapasztalásunkat csak Amerikában kereshetjük, a rendszer Európában általánosan behozva nem levén. Már nézzük az amerikai börtönöket. New-Yerseyben 1836ban 113, 1837ben 141, 1838ban 163, 1839ben 166; Philadelphiában 1833ban 123, 1834ben 183, 1835ben 236, 1836ban 360, 1837ben 386, 1838ban 387, 1839ben 417, 1840ben 434 rab volt. Nézzük most a visszaeséseket, mert csak ezekből itélhetjük a rabok megjavulását igazán. Az inspectorok jelentése szerint azon 1480 rab közől, melly a börtön megnyitásával 1842. jan. 1ig a philadelphiai börtönbe jött, 460, azaz 31 percet találtatott visszaesés esetében, mig Franczia-országban 1841ben a recidivák esetei csak 17 percentet tevének. A glasgowi tömlöczben a recidivák esetei szinte

számosak. Lausanne: Mig e tömlöczben, hol mindkét rendszer létezik, a recidivák esetei azon rabok közől, kik az auborni rendszer szerint tartattak, a férfiaknál csak $11^{59}/_{100}$ percent, az asszonyoknál $13^{8}/_{100}$ percent; a recidivák esetei a magánrendszer szerinti rabok közt a ferfiaknál $50^{84}/_{100}$ pct tesznek, az asszonyoknál pedig $66^{67}/_{100}$ percentet. És valóban csodálatos volna, ha a t. RR. állitása szerint csakugyan „nem mutathatnánk egy példát, hol a törvényhozás a magánrendszert behozva, attól eltért volna.“ Ez azonban nem áll: a magánrendszer, melly egy ideig szinte költői lelkesedéssel magasztaltatott, naprul napra inkább elveszti pártolóit, 's még Amerikában is, hol a rendszer egy ideig mindinkább elterjedett, egy idő óta csökken. A bostoni társaságnak 18ik reportjában ezeket olvassuk: „1838ban csak 3 statustömlöczöt találunk, mellyekben a pensylvaniai rendszer elfogadtatott, kettőt Pensylvániában, egyet New-Yerseyben, mig az auborni rendszer 14 statusban elterjedett. 1828ik óta az amerikai statusok közt csak Rhode-Island fogadá el a magánrendszert, melly, 37 rab közől 6 megőrülvén, azt ismét elhagyá, Luisiana, Missisipi, Alabama, Centucky, Indiana, Michigan és Maine azóta az auborni rendszer szerint rendezék el fogházaikat. Itt tehát, Rhode-Islandban a t. RR látnak egy statust, melly a magánrendszert próba után elhagyta. Angliában a peutonwilli fogházban a rabság ideje csak 18 hónapra szoritttatik, a milbanki tömlöczben pedig csak 3 hónapra. Lau sanneban az általán elősorolt tapasztalások következtében a statustanácsnak legujabb határozata szerint a magánrendszer csak visszaesések eseteiben alkalmaztatik és soha három hónapnál tovább nem terjedhet. Mindezekből a m. FőRR. átlátják, hogy azon indokok, mellyek a t. RRket annak kimondására birták, hogy a magánrendszer alkalmazására nézve minden kisérlet szükségtelen, nem állván: a ker. börtönökben, hol a fogság ideje mindig hosszabbra terjed, a magánrendszer mint definitiv elfogadottnak még nem jelentethetik ki, 's hogy e részben a próbatétnek valóságos szüksége mutatkozik, magából értetődvén, hogy az auborni rendszer eddig semmi illy káros következéseket nem mutatván, a próba ezen rendszerre is kiterjesztessék, annyival inkább, mennyivel bizonyosabb, hogy ha ezen rendszer nálunk is czélirányosnak mutatkoznék, mint reménylem, a tetemes költségkimélés, mellyel e rendszer jár, a fogházjavítás ügyét tetemesen elősegitené. Az első épitési költségek az auborni rendszer mellett minden számitások szerint ½dal kisebbek; még nagyobb a különbség a tartási költségekre nézve. A philadelphiai börtönben 1827től 1842ig 400 rab eltartása került a statusnak 320,000 dollárjába, mig ugyanazon idő alatt 5 tömlöcz, melly az auborni rendszer szerint tartatott, Watersfield, Auborn, Charlestown, Columbia minden költségeket behozván a statusnak, azonkivül 430,000 dollár tiszta jövedelmet hozott. Inditványunknak második része a törvényhatósági börtönökre nézve tett azon javaslatokból áll: hogy e börtönökben az 1827ki orsz. választmány által inditványozott rendszer hozassék be, azon változásokkal, mellyeket a mélt. FőRR. aziránt ajánlottak. Rövid leszek a kérdés ezen oldalára nézve, 's azért nem ismételve azokat, miket a RR. e javaslat ellen izenetjökben olly helyesen megjegyeznek, csak két szempontra vagyok bátor a m. FőRRet figyelmetessé tenni, melly azon javaslat ellen leginkább szól. Az első, hogy midőn a m. FőRR. a magánrendszert, mellynek tökélyeiről elméletileg meggyőződtek, a törvényhatósági fogságokra nézve elfogadni nem akarták, 's ezen határozatukban kétségkivül a költségek nagysága által is megerősitettek, most nem ajánlhatják egy olly rendszer behozatalát, melly mint a t. RR. helyesen megjegyzik, a FőRR. inditványa szerint alkalmazva igen tetemes költségekbe kerülne; annyival inkább, mennyivel bizonyosabb, hogy noha az 1827iki rendszer annál, mellyet börtöneinkben most találunk, igen sokkal czélszerübb, mégis olly tetemes hibákkal járó, hogy annak definitiv elfogadását senki nem ajánlhatja; 's igy az 1827. rendszer csak ideiglenesnek tekinthetvén, mig t.i. a mintabörtönnek eredményeiről meggyőződhetünk, a m. FőRR. inditványának következtében tett költségek elvesznének. A második, hogy a m. FőRR. tovább is ragaszkodva javaslatuk ezen részéhez, inditványuknak egyéb részével, sőt alapelvével is, felfogásom szerint, ellenkezésbe jönnének. A m. FőRR. inditványának alapját ugyanis azon nézet teszi, hogy minden büntető törvénykönyv a büntető rendszerrel válhatlan kapcsolatban áll, sőt rajta alapszik, hogy tehát ott, hol a büntetéseknek több nemei léteznek, ezen nemekre nézve egy különös büntető scalának felállitása a törvénykönyv szükséges kellékei közé tartozik. Már felállitva ezen elvet, mikint ajánlhatnak a mélt. FőRR. a törvényhatósági börtönökre nézve olly rendszert, melly a rabok osztályozására alapulva, némelly törvényhatóságokban, a rabok csekély száma miatt, valóságos magánrendszerré válhatik, másokban, hol a rabok számosak 's hallgatás nélkül közmunka mellett tartatnak, büntetési jellemét elveszti? mikint ajánlhatnak egy olly rendszert, melly alkalmazásában szükségkép annyi különbözőséghez vezet, hogy a felállitott elv szerint majdnem minden börtön külön büntetési scalát igényelne? A törvényhatósági börtönök elrendezésénél két tekintet van, mit soha szemünk elől veszitenünk nem szabad; az első, hogy a büntetörendszer körül teendő javitások nem egyszerre, hanem a RR. nézetei szerint is, kik arra évenkint egy millió frtnál többet nem számolnak, csak lassankint hozathatnak be, a második, hogy miután egyes törv. hatóságok is a börtönök épitésének szükségét már most is érzik 's érezni fogják napról napra inkább: ezen ujonan felépitendő börtönök körül olly intézkedések tétessenek, mellylyek által azok később, ha büntető rendszerünk végre kiegészitetik, czéljoknak megfeleljenek, 's minden ezentul épitendő törvényhatósági börtön egy lépéssel több legyen, mellyet a czélba vett tökélyes büntető rendszer felé teszünk. Szükség, hogy a törvényhozás mindkét tekintetre kiterjeszsze figyelmét. A mi az elsőt illeti, azon időszakra nézve, melly alatt börtönrendszerünk kiegészitését nem reménylhetjük, a törvényhatóságoknak az 1827iki rendszer behozását kötelességül tenni a nagy költségek tekintetéből, mellyekkel az jár, mint mondám, nem tartom czélirányosnak, és e részben csak azt kivánnám, hogy a törvényhozás kijelölve egyes főbb tekinteteket, minő a raboknak egészségi állapotja, dolgoztatása, 's a mennyire lehet oktatása, a börtön főfelügyelésével megbizandó középponti biztosságnak kötelességül tegye, hogy az egyes törvényhatósági börtönökre ezen tekintetekből szorosan felügyeljen. Minden ujonan épitendő törvényhatósági börtönre nézve én már most is törvény által a magánrendszer épitési formáját fogadnám el; fogadnám el pedig azért, mivel végczélunk az levén, hogy minden nagyobb gonosztevők kerületi börtönökbe záratván, a törvényhatósági börtönök csak vádlottak 's rövidebb időre letartóztattak elzárására forditassanak: bármik legyenek is a mintabörtön eredményei, a törvényhatósági börtönökben mindenesetre a magánrendszernél czélirányosabbat nem találhatunk. A vádlottakra nézve a magánelzárás minden czélszerü eljárásnak egyik főkelléke; a rövidebb időre elzárt raboknál pedig csak igen kis mértékben mutatja azon káros következéseket, mellyek a magánrendszer ellen közönségesen felhozatnak. Mivel azonban jelenleg csak egy kerületi börtön épittetvén, a törvényhatósági börtönök még hosszasb időre elzárt rabok letartóztatására is fordittatnának, 's minekutána a rendszer kiegészitése esetében is a megyei fogházakban a letartóztatás ideje egy évre terjed, 's tudnunk nem lehet, nem fogja-e a tapasztalás mint külföldön, ugy nálunk is azt mutatni, hogy a magányelzárás már az első évben is káros következéseket szül: én e törvényhatósági börtönök mellé közös dolgozótermeket kivánok épittetni a végett, hogy azokban a hosszabb időre elzárt rabokra 's azokra nézve, kikre azt a középponti biztosság szükségesnek látandja, enyhitésül közös munka használtassék. Az inditvány harmadik részére nézve, t. i. mennyiben szükséges egy ideiglenes büntetési scalának kidolgozása, nézeteimet már utolsó alkalomkor, midőn e tárgy itt felkerült, kimondám, 's itt ujonan csak azt nyilatkoztatom ki, hogy a büntetési scalának kidolgozását szükségesnek nem tartom, 's pedig nemcsak azért, mert büntető-törvénykönyvünkben a büntetés maximuma ugy is rendkivül magasra állapittatott, hanem azért is, mert ha a m. FőRR. a birói hatalomnak önkényétől félnek, önkény elleni biztosságot nem a büntető törvénykönyvben — melly igen helyesen büntetési minimumokat fel nem állitván, a birói hatalomra annyit bizott — hanem csak egy czélszerü eljárás kidolgozásában kereshetjük; valamint már mult alkalommal megjegyeztetett, midőn e tábla ezen oldala által inditvány tétetett, hogy az eljárás a büntető törvénykönyv előtt vétessék fel. Ezek azon nézetek, mellyeket e m. tábla részéről a t. RRnek adandó feleletünkben előadni kivánnék, teljesen meg lévén győződve, hogy elfogadásuk által, ha ezen nézetek nem birnak is azon elméleti szépségekkel, mellyeket a magánrendszer definitiv elfogadásában találhatunk, mégis nem ismerek ollyanokat, mellyek nemzetünket könnyebben 's biztosabban azon czélhoz vezetnék, melly után egy idő óta annyi lelkesedéssel fárad. (Folyt. köv.)

Megyei, 's más közlések.

Temesmegye nemes Rendei f. hó 22dikén tartott népes közgyülekezetökben, t. Várkonyi Ádám helyébe, ki gyöngélkedő egészsége tekintetéből a követi pályáról lemondott, országgyülési követökül t. Ambrozy György urat választották, mintegy 85 szótöbbséggel.

Nógrádból, B. Gyarmat aprilis 23. Folyó hó 22én kezdődék közgyülésünk Frater Pál kedves alispánunk elnöklete alatt, ki üdvözölvén az egybegyült RRket örömét jelenté ki, azoknak a közügyek iránti meleg részvétök felett; 's előadá, hogy gr. Buttler János arczképe a tanácskozási teremben multnapon állittatott azon helyre, hol most a Rendek azt szemlélhetik; a pénztár e miatt legkisebb részben sem szenvedett hijányt, mert a nagylelkü 's bőkezü gróf szives volt annak költségeit elvállalni, kivevén az áttételi költségeket, mellyek azonban alispán ur által megnyitott aláirás utján fognak pótoltatni. Ezután kis gyülésink jegyzőkönyvei hitelesitettek meg. A gyülést megelőzte napon ülést tartott az országgyülési utasitások készitésével megbizott választmány, 's felolvastatván követeinknek martzius 12. 25. 31 's april 13 's 17 napjairól kelt tudósitásaik véleményképen a következőket terjesztő elő a közgyülésnek. Mi a haza közjava és gyarapodására szükséges költségeket illeti: e részben oda javaslá követ urakat utasittatni: hogy az orsz. Rendek által e tárgyban kiküldött választmány munkálatát rögtön küldjék meg; hogy igy a kifejlendő javaslattal megismérkedve, részletes utasitást adhasson. — A vallás tárgyában érkezett k. k. válaszban kifejtett kölcsönös egyezkedési elvet sajátjává tevén a vallás tárgyában alkotandó törvényt aként véleményezé szerkeztetni, miszerint az első §ban mondassék ki a házassági terítvények, reversalisoknak jövendőbeni törvénytelensége, ezt rögtön kövesse azon törv. czikk, mellyben kifejezve legyen, hogy minden vegyes házasságból születendő gyermekek apjok vallását kövessék, 's a vegyes házasságra lépendőket mindig a vőlegény papja eskesse össze szokott szertartással, 's gyermekeiket is az keresztelje meg; végre azon esetben, ha a vegyes házasságra kelők gyermekeik melly vallásbaui neveltetésök iránt egyezkedni szándékoznának, ezen egyezkedésbe minden, akár papi akár világi befolyás és beavatkozás törvény által tilalmasnak mondassék ki: azt lelkiesméretök 's meggyőződésök szerint szabadon tehessék, 's ha rendelkeztek, a felek egyezkedése betöltésének kérdése fölött ő felsége politicai uton ne intézkedhessék, de bár milly biró se itélhessen. — Mi az $183^{2}/_{6}$ 21. törvényben rendelt visszakapcsolást illeti, a választmány véleménye szerint, annak minélelébbi eszközlését sürgessék követeink; a szepességi 16 városok 's hajdu-kerületek módositását tárgyazó követi jelentések tudomásul vétettek. — A választmánynak ekép szerkesztett véleményes jelentése felolvastatván helybenhagyatott, 's önalkalmazás végett a követeknek megküldetni rendeltetett, azon hozzáadással 's kijelentéssel: hogy a martzius 12ről kelt tudósitáshoz csatolt, 's a köz szükségekre kivántató költségek mikénti fedezését tárgyazó, üzenetét az országos Rendeknek a FőRRekhez, 's ezeknek viszont tett válaszüzenetét, 's igy országgyülési határozatát, a RR. örömmel fogadják, annál is inkább, mert a KK. és RR. e kifejlődési korszakban a magyar állapotot fontolgatva nem ismernek sürgetőbb kötelességet, mint az anyagi jólétet, és szellemi kifejlődést egyaránt előmozditani; annak létrehozása pedig máskép nem lévén eszközölhető, mint erőegyesités 's a mostaninál nagyobb költség aránylagos viselése által, e tekintetből a KK. és RR. a haza bel szükségeire kivántató közköltségekbeni egyenlőn részesülési elvet sajátjukká tevén, oda utasiták a követeket, hogy egy törvény által, a kimondott elvet vezérelvként tekintve, olly rendelkezést sürgessenek, minőt a haza köz java és boldogsága megkivánnak; 's im el lőn fogadva a házi adó, mi ellen egykor olly hevesen viltak. Romocz, és Lócz (e két helyet igen nagyszámú nemesség lakja) hősei ugyan ismét láthatók valának, azonban az igen nagy többséggel, melly egészen moralis erőn alapult, szembe szállni bizonyosan vakmerőségnek tartották, 's körükbe siri csend fészkelte magát, kivéve talán némelly suttogókat. Felolvastatott ez alkalommal Gömör megyének főispáni helyettese Jankovich Antal kir. tanácsos ur beigtatási ünnepére meghivó levele, kedvesen fogadták azt a RR.; 's első alispán ur elnöklete és szónoklata mellett igen nagyszámú küldöttséget neveztek főispáni helyettes ur megüdvözlésére, kit annyi viszonyok olly szorosan kapcsolnak megyénkhez; e küldöttség 19kén menend az ünnep helyére másnap megbizását teljesitendő. — Hont levele a telek-díj iránt, — miután a fentebbi sorokban említettek szerint már rendelkezés történt, — tudomásul vétetett. — Zalamegye felszólitása: állittatnék a m. pesti egyetemnél gyors-irói tanszék, pártolás végett követeinknek megküldetett. — Biharnak a zsidók emancipatioját tárgyazó levele viszhangra talált, 's az ügy pártoltatni fog; azonban noha a Rendek a zsidók vallástanjaiba avatkozni nem szándékoznak, kivánják még is, hogy azok előterjesztetvén meghányassanak: vajjon nincs e azokban ollyas, mi a status czéljaival ellenkezik, 's ha találkoznék, annak kiirtásával nem ellenzik az emancipatiót.

Gyöngyös aprl. 24. Több, mint két hét óta veszélyes napokat élünk, éjjelenkint nagy csoportok zajongva kalandozzák be Gyöngyös utczáit, égő fáklyákkal, égő gyertyákkal, szikrázó pipákkal remegtetik borzadalmasan a várost; — és alapos a remegés, mert Gyöngyös utczái fölötte szükek, és az égő fáklyák, égő gyertyák, mámoros csoportok kezeiben lobognak; — az idő száraz, és szeles, csak egy szikra valamelly alacsony födélbe, és sirhatunk kettősen sorsunk fölött 1ször azért, hogy magunk koldussá égtünk, 2szor azért, hogy vidékiek-

nek koldus terheiül égtünk, politialis bünös aluszékonyság, vagy még bünösebb elnézés miatt — ezt ezuttal tovább nem fejtegetem — azokról, kiknek kezeikben van a polgári politialis rendeletek gyeplője Gyöngyösön, a közvélemény sok alakban, és ugy nyilatkozott, hogy örömük benne nem igen lehet, és a mai nap véresen kiált hozzájok, a véresen kiáltók kiáltása arczukat nem deritendi. — Ez előzményből gyanithatja a tiszt. olvasó, hogy a fáklyás, mámoros csoportok, választók — és a választás napja közel nap; — ugy van! ma Gyöngyösön a városi tisztválasztásnak kelle vala megtörténni, — és Gyöngyösön, három vagy négyszáz váltó forint fizetéssel járó bíróságért, főjegyzőségért, mintegy kétezer hatszáz választó, több mint két hét óta vendégeltetik, itattatik, lóháton 's gyalog korteskednek — beszédeket tartanak, hivatalban levő városi tisztviselők maguk mellett, beszédeikben a néphez — utolsó csepp vért, rabigát, szabadságveszélyt emlegetnek. — Igy előkészitve fölvirradt a mai nap; két, egyenlően erős párt állott szemközt, és ellenség gyanánt nézvén egyik a másikat, verekedés kezdődött, folytattatott 's végeztetett embertelenül; az egyik, a nadrágosabb, elüzetett, elszélesztetett; jaj volt az egyes mutatkozónak, nem kiméltették kora, hallgatott bár, állott bár, lekövezteték, levereték a lovas hadnagyok szemök láttára a nélkül, hogy csak egy is vérengzésében elfogatott volna, sőt a verők között lehete látni ollyakat is, kik a közbátorság szolgái; verekedők már nincsenek, csak vérengzők, védtelen szaladók az üldözés ellen (borzasztó, de igaz) a templom, az Isten háza sem volt biztos menedék, a kövek oda is bedobattak — az odamenekülők után, feltörettek a házak kapui, hogy a menekültek kiüzessenek 's leveressenek; — fölbomlott minden rend; kő, bot és kés által sebesültek hurczoltattak utczákon sebészekhez, és ez mindaddig igy folyt — mig a katonaság föl nem állittaték — 's a diadal embereit el nem zárá a városház-telken. — E közben a földesuraság, a dolog illy veszélyes helyzetében, a tisztválasztást elhalasztá, az elhalasztást a népnek jelenlévő főszolgabiró által tudtul adá, fölszólitá a városi tisztviselőket, oszoljanak haza, fölszólitá szinte a népet a békés eloszlásra, de a diadal emberei el nem oszlának. Kedvenczeiket templomba hurczolák, harangoztatának, a főoltár ünnepiesen diszített gyertyáit, lelkészért küldöttek — ki tölök — szokott módon, a hűségi esküt az Isten oltára előtt fogadja, és miután nem jött lelkész, az erőszak hivatalnokai esküjének fogadására visszamenének a városházához, és ott mondának esküt. Lehete hallani fenyegetőzéseket. A sebesültek száma sok, még eddig halál nem történt; a katonaság száma a szomszéd Árokszállásról megszaporittaték, és lovon őrködik a bátorság fölött; ez ma helyzetünk. — Fenyitő-törvényszéket kértünk a megyétől e tárgyban; félek, hogy még kell irnom — de szükség esetén irandok.

Külföldi hírek.

Spanyolország. April 9én tartatott a nagy estizene a királyi palota udvarában, mellyben 900nál több zenész vön részt. A táborkormány az összes haditisztek nevében óriási 's igen sajátszerü czukormüvet nyujtott át a királynénak, melly 10lábnyi magas 's 14lábnyi széles levén Spanyolországot nagy vár alakjában ábrázolá, mellyet mindennemű fegyver- 's védszerekkel ellátva a régi spanyol rendek vitézei védelmeznek; sokféle diadaljelekkel volt diszítve, 's legfölül a spanyol nemzeti zászló lobogott.

A madridi ‚Gaceta' april 11kei számában fejtegetetik, mikép az ország kivételes állapotát megszüntetni még nem lehet, 's hogy a sajtót szükségkép korlátolni kell. Királyi rendelvényben előadatik a sajtóviszonyok rendezése, miből kiviláglik, hogy Spanyolországban azokhoz hasonló sajtótörvények létesíttetnek, miket a franczia septemberi törvények állapitottak meg: magas biztositékok, rendkivülileg fölemeltethető birságok, polgári jogok elvesztése 'stb. A sajtóvétségekhez tartoznak a lázító, erkölcstelen és vallástalan iratok, mikhez a római katholika hitvallást megtámadó, 's gúnyoló szerzemények is sorozatvák.

Izabel királyné don Juan Donoso Cortest magán titoknokául nevezte; melly hivatalában nem politikai 's kormánylati, hanem más számos és nehéz ügyekkel lesz elfoglalva, mikép a kinevező oklevél mondja. Ezen fiatal férfiú minden körülmények közt olly hüséges ragaszkodást tanusita a királyi család iránt; hogy elmetehetségei 's egyéb tulajdonai, a ‚Heraldo' szerint igen méltóvá teszik őt a hivatalra, mellyel őt ő felsége kitünteté, 's mellyben menten az alkotmányos kormánynál elkerülhetlen pártfelekezetességtől magát különösen 's egészen ő felsége szolgálatának szentelheti. Az említett lap még azt is érinti, hogy a magántitkári hivatal előjogai közé tartozik az országos történetiró tiszte is, mellyet ismét felállittatni ohajt.

A carlistapártiak csoportosan tódulnak a franczia határokról Cataloniaba, de ebben nem csupán a spanyol hatóságok, hanem a franczia vámőrök is derekasan gátolják. Illy vámőrök minap csupán egy megyéből 32 carlistát fogtak el a határokon, kik közt, ha igaz a hir, négy a legvérengzőbb egyének közől találtatott. Illy cselekvények természetesen hálát igénylenek a kormány részéről, 's e hála már eddig sem szoritkozik csupán szavakra. Egy franczia határvidéki lap szerint már is visszaállíttatott a baszk tartományok vámmentessége, miszerint a vámvonal az Ebro partjaira tétetett át. Ha ez igy van, Espartero kormányának egyik legüdvösb intézménye le volna rontva.

A madridi „váltóügynökök sajátnemü ajánlatot tőnek a kormánynak. Ők t. i. uj pompás pénzcsarnokot akarnak épitni, de azon föltétel alatt, ha jelen hivatalaikat a kormány nekik, 's örököseiknek örökre törvényesen biztositja. De illy feltételre a miniszterek alig fognak reá állani; különben sem olly mulaszthatlanul szükséges egy börzének ujon fölépitése, mert a ‚Corresponsal' szerint, melly pedig a miniszteriumnak meghitt közlönye, könnyen lehetne e czélra egyet alkalmazni a számos zárdák közől, mellyek Madridnak közepette vannak.

A spanyol gyalog katonaság uj rendszeritésében, miszerint ezredek helyett 93 zászlóaljra osztatik, azon intézkedés is megemlítendő, hogy minden zászlóalj külön számot 's nevet is nyert. Ezelőtt is mindig az volt a szokás, hogy mind a lovas mind a gyalog ezredeket olly nevekre keresztelték, mellyek dicső tettekre emlékeztetnek; az uj felosztás szerint pedig ezen nevek száma háromszorozta-tik. Mert a spanyolnak természete, hogy dicső emlékezetek igen föllelkesítik; mind a tiszt, mind a közkatona rendkivül neki hevül olly nevek hallására, mellyekkel hazája dicsősége jő eszmekapcsolatba. Illy nevek olly városokéi, hol dicső csatákat víttanak, mint Numancia, Sagunt, Zaragoza, Gerona, Lepanto, Pavia, vagy mellyek spanyol hádításokra emlékeztetnek, mint Nápoly, Mexico, Peru, Orán; vagy pedig híres hősök nevei, minők Cortes, Pizarro, Isabella Catolica, Cid, Leon 's több más illyen.

Ujabb hír a maroccoiak garázdaságáról; melly szerint egy egész hajó legénységét megölék a maurok Cap Leon vidékén, csak egy órányi távolban a szárazföldtől. A nép jogok illy megsértéseinek hirei most olly gyakoriak, hogy valóban ugy látszik, mintha kiszámított czélzásból, 's legfőbb elkeserültségből származnának illy gyilkos merények.

A Corresponsal szerint a baleari szigeteken egy Felanix nevü faluban, épen midőn a járdalati nép virágvasárnapon az ó templom udvarra tolakodnék az itt évenkint tartatni szokott szent beszéd hallására, az udvart környező magas kőfal bedült 's a körülállókat romjai alá temette. Ez irtózatos eseménynak 600 ember lőn áldozatává, 414 legott szörnyet halt, 191 pedig kisebb nagyobb sebet kapott.

N.Britannia Wolwerhamptonban apr. 12kén a szabad kereskedés, névszerint gabnakereskedés előmozditására tartott gyülés igen népes volt. Villiers ur, a gabnatörvények-elleni alsóházi előharczos és Cobden ur a szövetség feje, valának legjelentékenyebbek a szónokok közt, 's kijelenték, mikép ügyökre nézve minden jót reménylenek. — Leedsben apr. Skai éjjel a zenészeti teremben szinte nagygyülés tartaték, mellyben a nők és gyermekek gyári munkaidejének tiz órára-szoritása forgott szőnyegen. Az eredmény több határzatnak 's egy, e tekintetben parliamenthez nyujtandó kérvénynek egyhangu elfogadása lőn.

Minthogy a legközelelébb lefolyt év statusjövedelmei a kiadások fölött 1,443,302 ft sterlingnyi fölösleget mutatnak, szabályszerüleg ez összeg egy negyedének a nemzeti adósság törlesztésére kell fordittatnia. Valamellyik lap Aesop meséjét hozza emlékezetbe, mellyben az ökör a szarván ülő szunyognak mondja: nem érzelek, akár maradsz, akár elszállsz.

A kincstári törvényszék főbirájává Pollock Fridrik neveztetett a meghalt Abinger helyébe; főügyészszé ennek helyébe Follett Vilmos lőn előléptetve. Ki lesz ennek helyébe solicitor-general, még bizonytalan. Sokan Kellyre már is nagy fogadásokat tesznek.

A Corkban tartatott, már emlitettük O'Connell-ünnepély olly fényes volt, hogy az öreg izgató illyet mondhata beszédében: mikép illy fogadtatásban király is ritkán részesült, a trón küszöbén, 's még kevésbbé egy, elmarasztott összeesküvő' a börtönajtó küszöbén. O'Connell egyáltalán olly derült és egészséges szinben vala, hogy alig lehetne gyanítani, mikép már közel hetven életév, 's politikai táborzás negyven éve viharzott el feje fölött.

Mindinkább kezd terjengeni azon eszme Peel ellenzői közt, hogy e miniszter koránsem nélkülözhetlen, 's hogy nélküle is lehetne tory-kormányt összealkotni. Ezen emberek azonban, mint mindig történni szokott illy esetekben, hol gyülölség 's agyarkodás munkálkodik, olly nemtelenségekre vetemednek, hogy czéljok előmozditására nincs olly párt, olly személyesség mellyet használni nem akarnának; puseyták, chartisták, socialisták, mind megannyi kedvesen üdvözölt csapatok, ha zászlaik alá jőni ajánlkoznak. Minap Leedsben gyülekezet tartatott az ugynevezett tiz-órai záradék tárgyában, mellyben az ismeretes Hook tanár elnökölt; ő ugyan még eléggé kiméletesen szólt a miniszterekről, de szóval sem korlátolá azon gyalázó kifakadásokat, mellyekkel Ferrand és Oastler Peelt és Grahamot illeték, kik minden ellenséges kitörésért viharos éljenzéseket arattak a nagytömegü gyülés-től. Főbb hibáit elősorolván Peelnek, mindazon alapelvre vivék vissza, hogy a vagyonosokat védje a szegények ellen. Ezen ujabb ellenszegülés a tizórai munkaidő ellen sem gyökerezik másban szerintök, mint a gazdagoknak tulságos pártolásában, hogy a szegénység még inkább elnyomassék. — Rebesgetik azt is, hogy Graham a cabinetből kilépend, mire őt Peel 's közte fenforgó némelly izetlenség birná; e hir eddigelé maga is elég valószinütlen, de még inkább azzá bélyegzi azon függelék, hogy Grahamot Indiába hiszik küldetendőnek Ellenborough lord helyébe. Igaz ugyan, hogy a lord-kormányzó kissé nagyon harczias szellemü, 's még bajba keverheti a brit kormányt e szenvedélyével, — de legalább ismeri Indiát, — holott még semmit sem hallánk, hogy Graham indiai tanulmányokra forditott volna fáradságot.

A kormány aligha zavargásoktól nem tart O'Connell bebörtönöztetése esetére, 's hihetőleg ezeknek elejét veendő uj haderőt küld Irlandba. Legelőbb is ‚Vernon' 50 álgyus fregát, 's azonkivül 100 ember a tengerészhadból küldetik Corkba; lám épen Corkba, az utóbbi fényes O'Connell-demonstratio szinhelyére.

A jó remény fokáról érkezett hirek kereskedelmi tekintetben igen kedvezők. Ezen gyarmatok beviteli czikkei mult évben 135,919, a kiviteliek 144,888 ft. sterlingnyi becsre emelkedtek. melly utóbbi szám az 1842ki kivitelhez hasonlitva 23,341 ft. sterlingnyi szaporodást mutat; 's pedig e növekvés nem csupán egy vagy más gyarmati czikkre esik, hanem egyátalán minden czikkekre aránylag oszlik el.

A franczia legujabb rendosztogatással az angol sajtó nem igen tud megbarátkozni. Jelesül a ‚Sun' nem szivesen látja, hogy a spanyol Bravonak 's három társának a franczia becsületrend nagykeresztje olly könnyedén megadatott, 's minden eddig történt vitézi rendi meggyalázások leggonoszabbikának nevezi, 's kérdi, mivel érdemlék meg azon férfiak e kitüntetést? ők megsemmisiték a spanyol alkotmányt és sajtó-szabadságot, feloszlaták a nemzeti őrséget, katonai-kényuraságot alapitottak, 's megszentesiték az alicantei borzadályokat, mellyeket maga Spanyolország is túlzordonaknak ismer. Vajjon azon franczia hazafiak, kik a becsületrendet tisztelettel tekintik, öregbitettnek ismerendik é annak becsét, ha illy társakkal kell azt megosztaniok?

Franczlaország. A kormány csak nagynehezen közölte a taitii tudósitást, minthogy ebből kiviláglik, miszerint Dupetit-Thouars Bruat kormányzó utasitása mellett cselekvék, kit e szerint Taiti birtokbavételének felelessőgi sulya együttnyom. Előre láthatni a nagy nehézséget, mellybe a kormánynak a taitii dolgoknak korábbi állapotba tevése kerülend.

Dupetit-Thouars első tudósitása ki nem elégitett; annál kimerítőbb most utóbbi jelentése, mellyben azt törekszik megmutatni az admirál, hogy hallatlan cselszövények tétettek mozgásba, miszerint arra birják Pomare királynét, hogy a szabad akarattal, sőt ama szigetek nagy főnökeinek egyezésével kötött szerződést nemcsak megszegje, hanem magát e szerződést is megsemmisitse, sőt arra is törekedtek, hogy ennek teljésitését minden módon gátolják, leginkább azon hiedelem terjesztésével, mintha a királyné gyalázatos kényszeritést tapasztalt volna. — A taiti-kérdéssel april 15én a pairkamra is foglalkozott; a miniszteriumnak tett szemrehányások meglehetősen szelidek valának, mellyek főleg arra czéloztak, hogy nagyon is engedékeny némelly tekintetekre nézve, külsőleg Anglia barátságát, honilag pedig a második kamra többségét illetőleg. Mathieu de la Redorte leginkább azt emelé ki, hogy most a társasági szigeteken két véduralom van, Francziaországé szerződéseknél fogva, Angliáé tettleg az ő ügynökei és missionariusai befolyása által. Illy helyzet legveszélyesebb, 's inkább föltétlen főuraságot kelle alapítni. —

Uj munka jelenik meg Párisban illy czimmel: ‚Le diable á Paris;' mottoja, hogy az ördög nem olly fekete, minőnek festik. E munka czélja ellentétben a ‚mystéres' czimü nagy zajt ütött munkával, Párist fényoldalairól megismertetni a világgal. Jeles dolgozó társak igérkeztek részvétre.

Belgium. Az ‚Emancipation' szerint Dechamps ur megegyezett abban, hogy mint státusépitmények miniszter ismét a cabinetbe lépend; Goblet urnak visszaléptéről egészen elnémult a hir; miszerint tehát a cabinetben változás nem fog történni.

Orosz és Lengyelország. A külföldön elterjedt ama hir, mintha Paskevics hg. Lengyelország helytartóságáról végkép le fogna mondani, varsói levelek szerint nem valósul. — A határszéli zsidók helyzete még mindig igen bizonytalan. Nagyszerüen rendezett csempészetök, mirül ujabb czáfolhatlan bizonyitványok vannak kéznél, a kormány engedékenységét, mint mondják, ujra kétessé tette volna.

Egyesületi közlések.

Pesti szegénygyermekkórház. Ismét egy szép vonása a fővárosiak jótékony szellemének 's örömmel hirdetjük: hogy épen azoktól ered, kiket roszakarat és embertelenség az elkülönzés abnormis állapotával 's honfiui érzés hiányával szokott vádolni. — A pesti izraelita község ugyanis april 15d. költ 's a pesti gyermekkórházi választmányhoz intézett hivatalos magyar levélben értesiti az emlitett választmányt: mikép egyesülve a kebelbeli izraelita nagykereskedő testülettel elhatározá, a pesti szegénygyermekkórházi intézetben, mellynek minden osztály és rangkülönbség nélküli jótékony hatásáról megvan győződve, ezer pengő forinttal egy ágyat alapitani ‚Pesti izraeliták alapitványa' czim alatt, 's a nevezett öszveget készpénzben azonnal le is fizetni. — A választmány legkedvesb kötelességének ismeri, forró hálaköszönetét szavazni a tisztelt községnek, emberszerető érzetének ezen ujabb fényes bizonyságáért 's midőn ezt közhiresiteni siet, csak gyönge tolmácsává avatja magát azon magasztos öntudatnak, melly minden jótettnek hív követője szokott lenni — Szent-Endre városa ugyanezen intézetnek öt pengő forintot ajándékozott. — Ez alkalommal örömmel értesitjük a t. cz. közönséget 's ez intézet buzgó pártfogóit, miszerint a gyermekkórház épitése annyira halad, hogy jövő sz. Mihály napjáig hihetőleg elkészülend 's egyike leend fővárosaink diszesb középületeinek. Folytonos és tetemes adakozások tanusitják, milly nagy a részvét ezen üdvös és honunkban egyetlen intézet iránt: vajha létesülhetne valahára azon alapszabályilag is megpendített eszme: a kórháznak országos intézetté való átalalakulása, hogy igy működéseinek szabadabb tér engedtetvén, minél üdvösebb hatást gyakorolhasson az egész hazára nézve. Költ Pesten, april 24kén 1844. Frankenburg Adolf egyesületi titoknok.

Évnegyedes tudósitás a Csehország főkormányzója, cs. k. főherczeg István pártfogása alatt fenálló királyi magyar természettudományi társulat jelen állásáról.

A társulat a legközelebb lefolyt évnegyedben hét taggal szaporodván, jelenleg 240 tagot számlál kebelében. A választmányilag kidolgozandó tudományos tárgyakon kivül a társulat egyes tagjai által, a következők tettek vizsgálatokat, és tartottak nyilvánosan értekezéseket: Würzler Vilmos gyógyszerész r. t. értekezett az ivó vizekről. — Kubinyi Ágoston r. t. és másod elnök az állattan jelen állapotjáról külföldön és honunkban. — Irinyi János r. t. a kénsavnak angol mód szerinti előállitásáról, mellyet gyakorlatilag is bemutatott. — Lenhossék József élettani választmányi tag több rendbeli élettani tárgyakról értekezett, 's górcsői vizsgálatokat mutatott gyakorlatilag. — Boor Károly vegytani választmányi tag vegykémileg megvizsgálta a Trencsénből beküldött cselény (Manganum) és kőszénpéldányokat, 's vizsgálata eredménye felett értekezett. Szinte Boor Károly gyakorlati kisérletekkel követve az alkalimetriát adja elő a legujabb mód szerint. — Agnelli Ferencz r. t. a Szólnokon uralkodott szárnyas állatok dögvészéről irt értekezést küldött. — A gyüjteménytárt szaporitották: Erdélyi József trencsénmegyei főorvos r. t. négy kőszén- és 2 cselény példánynyal. Hanák János r. t. Mármarosból, 408 mármarosi növény-példánynyal. — Divald Ferdinand r. t. Zólyommegye fáinak törzs- és gyümölcs-példányival. — Eötvös Agoston. r. t. Erdélyből két aranyásvány darabbal. — Tognio Lajos r. t. a nagyváradi fürdőkben szedett több apróbb csigákkal. — Stadler és Faydt gépészek egy electromagneticus géppel. — Rochosz István r. t. 45 darab kitömött madár-példányokkal. — Grineusz János r. t. egy darab kitömött madár-példánynyal. — Sadler József tanár és r. t. „Agrostotheca hungarica, complectens plantas siccatas gramineas, cyperaceas et junceas Hungariae, Croatiae et Dalmatiae." 2 kötettel. — Kanya Pál r. t. a) Heinrich Joh. v. Crantz, Gesundsbrunnen der Oesterreichischen Monarchie. Wien. 1777. b) Klaproths chemisches Wörterbuch. c) Aurelii Parac. Theoph. Bombasti opera czimü munkákkal. — Rosenfeld József r. t. Tabernaemontanus, Kräuterbuch czimü munkájával. — Farkas Ferencz r. t. Cserevics határában találtatott kőszénpéldányokkal. Bugát Pál r. t. és első elnök, Buda és Pest alap és vizhelyezeti térképével, és egy szekrénynyel. — *Pénztár állapotja.* A mult év junius havától 's igy félév alatt bevett a társulat: 1200 pft 1 krt; vegyes költségekre kiadott 802 ft 27 kr. könyvekre és folyóiratokra 195 ft; marad a pénztárban 202 ft 34 kr. Be nem fizetett tagdijak, hihetőleg 630 pft; praecarius 450 pft; öszvesen: 1080 pft. 'S igy a pénztár tevőleges állapotja teszen öszvesen 1282 pft 34 kr. — Ezen alkalommal figyelmeztetnek a teljesczimü tagtárs urak, hogy tagdijaikat t. cz. Jurenák József gyógyszerész urhoz, bármelly uton és időben utasithatják, kinek a seminariummal átellenben levő gyógyszertárában azok nyugtatvány mellett naponkint általvétetnek. Az 1844ik évi martius hó 16kán tartott közgyülés rendeléséből közli Kovács Sebestény Endre m. k. orvos-sebésztudor, mint a k. magy. természettudományi társulat titoknoka.

Igénytelen javaslat.

A polgári őrhad szabályozása tárgyában.

(Vége.)

Mielőtt igénytelen nézeteimet a czélszerüen szerkezendő polgári őrhad iránt kijelenteném, tán nem lesz felesleg egy pillantást vetni annak mostani állapotára, mert annak megismert árnyékoldalait csak igy javithatjuk, fényoldalait csak igy emelhetjük ki. Most

1) Ritka városban köteleztetik a polgár a fegyverviselésre, mindenkinek önkényére hagyatik az mint p. o. Pesten; dicséretes áldozatokkal mégis sok százan már beirták magokat a fegyverviselésre; azonban a költség-kivetésnél nem fog-é a beirottak száma csökkenni? ez más kérdés, mit egyébiránt a főváros lelkes polgárairól alig tehetni föl. Vannak városok, millyen Szeged is, hol a polgárrá lett egyén az eskütételre fegyveresen, és egyenruházban köteles megjelenni, de van hátulsó ajtócska elég, mellyen a fegyvert fogni 's költeni nem akarók egy vagy más ürügy alatt kibúhatnak, és tartozó kötelességeik teljesitése alól az előljáróság engedelmével fölmentetnek.

2) Czélszerütlen szabályozása, minden tactica nélküli összeállitása a polgári őrhadnak. Vannak városok, hol annyiféle a fegyveres polgári test, mennyi nyelv divatozik; itt lövészeket látunk, ott gránátosokat, itt huszárt ültetnek lóra, amott német dragonyosokat. A fegyver- és mozgalmi gyakorlatok minden szabályzat nélkül, mindenkinek kényére bizatik tenni a mit akar; szolgálati szabályzatrul szó sincs, minden csak improvisalt állapotban van; az altisztek mit sem tudnak kötelességeikről, a főtisztek még kevesbet; itt magyar, amott német parancsszó divatozik; sok helyen a tisztek száma nincs arányban a közpolgárokéval; az alárendeltségről, fegyelemről mit sem tudnak polgári őrhadaink.

3) Czélszerütlen ruházat és fegyverkezet. A ruházatban jobbadán aranyos ezüstös czifraságot, az ugynevezett sujtásos modort szeretik, összehalmozva magyar, német, franczia, szerb öltönydivatok, fényes pompa, haszontalan pénzpazérlás, hosszú kard, picziny alig tiz töltényre alkalmas táska a gyalogságnál, mindenféle öldöklőszerszám a lovasságnál, melly tanulatlan, roszul kantározott, nyergezett, jobbadán kocsislovakon ül; a lovaglásban, lófékezésben egészen járatlan; gyakran a ló hiányzik; gyalog marad a czifra dragonyos, nem ritkán a huszár megátalkodott makranczos lovát a fiakker-hintóktul elsarkantyúzni sem tudja, 's illyen több sanchopanzai torzképek tünnek elénkbe.

4) Most, midőn a honatyák a nemzetiséget olly igen szivök vérévé tették, 's a mellette felszólamlások olly nagy lelkesedéssel, kitüréssel folynak mind a két táblánál, midőn még az állandó katonaságot is magyarosan ruházni, szabályozni kivánjuk, midőn felséges urunk legutóbbi leiratában olly sokban teljesité a nemzet közohajtását. és épen most, mintha mindannak gúnyára, mi Pozsonyban történik, itt Pesten hazánk küllőközepén kétféle német fegyverkezet alakul, német-franczia öltönyben, német szabálylyal 's parancsszóval! Most, midőn a városiakat az alkotmányba tettleg befoglalni kivánja, a polgári rendet a nemességgel amalgamizalni törekszik a törvényhozás, és épen most itt Pesten a polgárok vagyonosabb körében egy idegen elem kezd lábra kapni, mellynek meggátlására tudtomra a hatóság mit sem követett el.

A féligmeddig competens szemlélődő ha a polgári őrhadban mindezen anomaliákat látja, akaratlanul is azon eszme ötlik elibe: vajjon nem lenne-é lehetséges a polgári őrhadnak, a kimüveltség bizonyos fokára már felvergődött erőteljes városiak fegyveres testületének egy olly szerkezetet adni, melly mind a status czéljának megfelelhessen, mind pedig az illető város belbátorságának fentartására alkalmas legyen? Igen is lehetséges, de csak törvényhozás utján; kivált most, midőn a városok belszerkezetéről gondoskodnak a hon atyjai, szükség lenne a polgári őrhad institutiojáról is atyailag gondoskodni. Igénytelen nézeteimet követve a törvényhozás figyelmét, ugy szinte figyelmét az utasitás-osztó törvényhatóságoknak következőkre bátorkodom kikérni; alapul szolgálnának e §§. a javaslandó törvénynek.

1 §. A polgári őrhad tagjává lenni köteles mind az, ki a városban polgári jogokban részesül huszonnégy éves korától ötvenig, — kivétetnek csupán azok, kik testalkotásuknál, vagy hivatal-viselésöknél fogvást a fegyverviselésre alkalmatlanok. — 2 §. Minden polgár tartozik vagyonához, vagy keresetéhez képest bizonyos meghatározott pénzösszeget, fegyveradót, évenkint fizetni; kik a fegyverviselésre alkalmatlanok 's attól fölmentetnek, kétszeres fegyveradót tartozzanak fizetni. Az igy összegyült pénzből álland a fegyver-pénztár, ebből tétetnek minden ruházati, fölfegyverkezeti, 's más egyéb az őrhad kiadásait fedező költségek, 's igy képes leend a szegényebb-sorsu polgár is ruházkodni, 's fölfegyverkezni. Ki az év első felében a fegyveradót le nem fizette, polgári jogait azon évben nem gyakorolhatja. A fegyverpénztár számadásait az őrhadnak egy választmánya kezeli; a pénztár is annak felügyelete alatt áll. — 3 §. A polgári őrhad egész országban egyforma szerkezetü, fegyverkezetü, 's ruházatu legyen, országszerte egy főfelügyelő alatt áll. Mert csak igy nyerhet az őrhad hatályos consistentiát; ereje ha igy concentrálva leend, tudhatni csak meg, milly erő fekszik a polgári őrhadban. — 4 §. Dolgoztassék ki egy szolgálati, ruházati, fölfegyverkezeti, gyakorlati szabálykönyv, ennek szorosan alája legyen vetve minden városnak fegyveres testülete. — 5 §. A polgári őrhad áll századokra (Compagnie) és legfölebb osztagokra (Division) takticailag alakitott könnyü gyalogságból; két század képez egy osztagot, ez áll egy törzstiszt (Stabsofficier) parancsnoksága alatt. Zászlóaljak (Bataillons) nagy testek, polgári őrhadakra nehezen alkalmazhatók. Lovasság csak annyi, mennyi kisérményekre, parancsőri és más sürgöny-viteli szolgálatra elegendő, p. o.: Pesten és más nagy városokban többre ötvennél nincs szükség, tacticailag szabályozatlan maradna a lovasság, csupán az emlitettem szolgálatra fordítandó. Itt talán azon ellenvetést tehetnék: minek igy? hiszen a magyar lóra termett, miért fosztanók meg a polgári őrhadat a lovasságtól? Válaszom az ellenvetésre következőkben öszpontosul: A lovasságnak tacticai ereje a tanult ló; szállitsd le lováról a huszárt, hasznát annak nem veheted többé, vagy ültesd tanulatlan lóra, elveszti világhirü gyorsaságát, bátor hősisége megcsökken, 's vége van az ellenséget nyugtalanitó mindenütt ségének; a polgári lovasság pedig illyen, mert ha ember 's ló tanult is valamit a lovagdában, ha a lovas le nem hull is ágaskodó lováról, hogyan lehet az idomított lovakat a polgári őrhadnál evidentiában tartani? nem fog-é mint sajátján túladni a tulajdonos? vagy nem fogja-é szekere elibe, ha kedve tartja? igy mire fajulhatna a tacticailag olly nyomatékos lovasság a polgári őrhadnál? katonásdit-játszó, a város kövezetén ficzkándozó paripáskodásra 's igy javaslatom szerint inkább semmi mint illyes haszontalanság. — 6 §. Az öltözet legyen hadias, czél- és egyszerü de díszes. A költségesen kiczifrázott polgári őrhadba már hintve van az elenyészés magva. — 7 §. A fölfegyverkezetnél a szolgálati és gyakorlati szabályzatnál tüzessék ki a polgári őrhadnak komolyabb rendeltetése; az ünnepi és más tisztelgő diszelkedésekért költekezni valóban meg nem érdemlené. — 8 §. A polgári őrhad feletti ügyelet a nm. Helytartótanácsnál legyen; gyakorolja azt egy dologhoz értő tanácsosa által, ki egyszersmind az összes polgári őrhadak főfelügyelője (General-inspector). Hogy pedig az évenkinti szemletartás annál pontosabban mindenütt megtörténjék, az ország négy kerületében neveztessenek kerületi felügyelők (Divisions-inspector), ezeknek kötelességök évenkint legalább egyszer minden várost beutazni, a polgári őrhad felett minden tekintetben szigorú szemlét tartani, a tapasztalt előhaladásokról, vagy netaláni hiányokról a főfelügyelőnek jelentést adni. — 9 §. Helyben a városi tanács gyakorolja egy polgári törzstiszt által hatóságát az őrhad felett. — 10 §. A polgári őrhad rendeltetése, mind béke mind háborús időben a közbátorságot fentartani. — 11 §. Akár minő környülállások közt, ha az állandó katonaság a városból kitakarodik, a polgári őrhad veszi át az őrönde (Garnison) szolgálatot, illy körülmények közt a napi szolgálatban állók a térparancsnoktól (Platz-commando) függnek, attól vesznek hivatalos utasitásokat. — 12 §. Ellenséges betöréskor (invasio), ha a város kerületében harczmozgalmak (manouevre) következtében hadsereg vonulna össze, ekkor a polgári őrhad a sereg parancsnokához leend utasitva, az egész védelem idején annak hatalma alatt áll. — 13 §. Hogy pedig a polgári őrhad fő és altiszti fokozatokra alkalmas egyéneket nyerhessen idővel, szükség leend a Ludoviceumban, ha ez intézetnek létet adand az isteni gondviselés, a megkivántató hadtudományok megszerezhetése végett a városok részéről alkalmas ifiakat küldeni. A létesülendő Polytechnikumban pedig tanitószék állittassék a gátnász (Sapeur) tüzaknász (Mineur) és utász (Mionier) tudományok tanitására. Továbbá ohajtható lenne, olly helyeken, hol cs. k. tüzérség állomásoz, a polgári őrhadnak néhány tanulékony tagjait a tüzéri (Artillerie) tudományokra, és lövegek (Geschütz) melletti szolgálat megtanulására oktattatni. — 14 §. A polgári őrhad titkos szavazattal önmaga választja fő és altisztjeit, azok csak perutján veszthetik el hivatalukat. A megürült tisztségre nem szükség az utána következőt tenni, hanem arra azt, ki a tisztséget maga-alkalmaztatása és tudománya végett leginkább megérdemli, a polgárság fölemelheti. — 15 §. A polgári őrhad egészen nemzeti lábra állitandó, fegyvergyakorlati és hivatal-szabályzati nyelv kizárólag a magyar. — 16 §. Mindezek részletes kidolgozására egy országos választmány lenne kinevezendő, melly a legközelebbi országgyülésre dolgozatát a törvényhozásnak benyujtaná.

Csak igy, vagy hasonló uton lehetne a polgári őrhadat hasznavehetőségre szabályozni, mert ugy mint van, szabálytalanul, iránytalanul csak haszontalan teher, mellyet mindenki válláról lerázni igyekszik, 's inkább semmi, mint igy!

Hibaigazitás. Lapunk legközelebb mult számában ugyanezen értekezés első részében (lásd 259. lap. 2. has. 33. sorb.) ‚bünfészek' helyett olv. ‚bűz-fészek.'

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (33. sz.) Illy czimü czikket olvasunk: ‚A tisztujitás közjoga' (a f. e. mart. 28. Komárom megyeire

vonatkozva.) — E czikkben igen egészséges eszmefonalra találunk, mellynek főbb szálai imezek: Hazánkban igen sokan összezavarják a választási 's tanácskozási képességet; ez okból követelik, hogy választási képességgel felruháztatott minden egyén mint tanácskozó 's igy mint biró is léphessen fel. A választási általános jog törvényen alapszik, de a józanabb rész tanácskozási joga is, és ha szent a törvény, annak egyik igéje szint ollyan mint a másik. Minden teljeskoru nemes választási képességgel bir. De mindenki saját érdekében szeret választani; a gonosztevő, mig bűnei ki nem világlanak, választ, 's ez saját érdekében választ tisztviselőt, kitől engedékenységet remélhet; a zsidó ollyat választana, ki érdekeit gyámolitandja; a tudatlan, nem birván felfogni az emberek becsét, silány embert választana; igy megy ez minden fokon keresztül; 's valóban szomorúan állana a dolog, ha más tényező nem korlátozná, nem idomitná ezen érdek szerinti választást, 's ez a nyilvánosság. A nagyobb rész ovakodik ollyanra szavazni, ki ellen felszólalt az ész és becsület: hogy ostoba, roszlelkü 'stb. De mindezt elnémítja a titkos szavazás. Titkos szavazásnál nincs más garantia, mint a tömegnek erkölcsisége 's müveltsége; de mikor fejlik ez kielégítő fokra? E nélkül pedig minden galádság, garázdaság, gyilkolás, vérengzés napi rendre jő, mikép elég szomorún tapasztalhatni. De más nézetek fordulnak elő a tanácskozásra nézve; itt nem csupán erkölcsi, de értelmi müveltség és tudomány határoz. E szerint politikai kérdést müveletlen 's tudatlan kortesek által eldönteni épen nem lehet. Ha a titkos szavazást kortesekkel eldönthetni, miért ne lehetne az adó, a só, vagy katonaállitás dolgait is? Ezekre csak hiú, nagyravágyó, népszerü ember kell, 's megvan. Törvényhozásra nem elegendő a kutyabör; ide értelem kell. Angliában sok a szavazó, de épen ezért a szavazás nem titkos.

Nemzeti Ujság. (33. sz.) ‚Nevelésügy. III.' E czikk az e czimü társai közt leggyakorlatibb, legvilágosabb. Felhozva a fő ellenvetést: hogy nyolcz század óta a nemz. nevelést többnyire az egyház kezelvén sikere az: hogy a nemzet csaknem egészen elhanyagolva még mélyebben sülyedend, ha másnak ápolása alá nem bizatik, — kérdi tehát értekező: mennyire igaz és mennyire igazságos e vád. Ezt taglalgatván adatokkal mutogatja, hogy Ausztriát, Bajorhont, 's más német tartományokat, Belgiumot, 's Toscanát kivéve sehol nincs jobb lábon a nevelés mint hazánkban. Czáfolja azon állitásokat, hogy a protestánsoknál 100 között alig van egy, ki irni, olvasni nem tudna, mig a catholikusoknál alig egy tud irni olvasni 100 között. Összehasonlitásaiból kitünik, hogy mindenütt van hiba, van baj, 's hogy orvosolni kell ezeket, elismeri. Tagadja továbbá a vád igazságosságát, mintha az iskolai hiányoknak az egyházi kezelés volna oka. 'S ismét számokkal mutogatja, hogy tulajdonkép ott áll legjobban mindenütt a nevelés, hol a papság kezeli. Elősorol azután némelly hibákat mások részéről; van hiba a tanitókban, mert irgalmatlan roszul fizettetnek, 's igy nem szentelhetik magokat a nevelésnek, mint kellene; van hiba a szülőkben, kik szegények lévén inkább dolgoztatnak a gyermekkel, azonkivül sem ruhát, sem könyvet nem tudnak venni neki; van hiba a földes urakban, kik kicsit nagyot kivétel nélkül robotra hajtanak. 'S igy tovább. A javitás körül közlendi nézeteit.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

13325. Bács vármegye közelebb jelentése szerint, Brandt Lőrincz és Kalinger Józsefa hitelesek hitelezőinek csődületére Baja mezővárosa tanácsa által f. évi majus 20ka határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Zsiga József tanácsnok, perügyelővé pedig Sándor József hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 9. 1844.

13340. Pest vmegye t. széke Tóth Imre ellen csődületet rendelvén, a hitelezőknek megjelenésére f. é. majus 14. napját tüzte ki, 's tömeggondnokká vadkerti jegyzőt Vény Ignáczot, perügyelőnek pedig vári Szabó Antal hites ügyvédet nevezte. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13341. Pest vármegye csődtörvényszéke felirása szerint abonyi izraelita Maiszter Dávid hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 14re tüzetvén ki, perügyelőül Hegedüs Lajos hites ügyvéd, tömeggondnokká pedig Laczkó István Nagy-Abony mvárosi főjegyző neveztetett. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13342. Bihar vármegye másodalispánja jelentése következtében, Nagy-Várad városának tanácsa által vagyonában megbukott Stein Antal, izraelita ruhakereskedő ellen csődületi per rendeltetett, 's a hitelezők megjelenésére f. é. majus 24dik napja tüzetvén ki, perügyelőnek Mezey Antal levéltárnok, tömeggondnoknak pedig Novobátzky Ferencz albiró neveztetett. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13768. Pozsony városa tanácsának felirása szerint, övz. Vieland Erzsébet hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 20ra tüzetvén ki, pergondviselőül Cservinka Károly városi tiszteletbeli ügyész neveztetett. Költ sz. György hó 9én 1844.

14124. Buda városa tanácsának felirása szerint, Latkóczy Károly és neje szül. Schindler Magdolna hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 20ra tüzetvén ki, tömeggondnokká Emey János, perügyelővé pedig Vörös Imre hites ügyvédek neveztettek. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

Csődszüntetések.

13338. Pest vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, Berkes István alpári lakos hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13339. Pest vármegye csődtörvényszéke jelentése szerint, Radnyánszky Ferencz káposztásmegyeri molnár hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

Adóslevél-semmisitési hirdetés.

13101. A fiumei polgári első bir. törvényszék, Turkovich Nep. János folyamodására Turkovich János és Róza hitveseket, nemkülönben Benzan Antalt szenvedőleg, Hoppe Ferenczet pedig követőleg illető 1789ik évi november 3án 400 ftról kiadott, 's ugyanaz évi december 13án betáblázott, ugyszinte Kralich József gondnok által akkoron képviselt Petraco nevü kisdedeket követőleg, nevezett Turkovich János és Róza hitveseket pedig szenvedőleg, 1807ik évi julius 15én 1000 ftról kiadott, 's ugyanaz évi julius 24én 2000 ft értékre betáblázott két rendbeli adóslevelek mostani birtokosának jogai bebizonyitása végett kitüzött f. é. martius 6tól számitandó egy évi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak sikernélküli leforgása után, a kérdésben forgó adóslevelek megsemmisitetvén ki fognak táblázfatni. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

(*97) 2–2

Épen most jelent meg

és **Emich Gusztáv** könyvkereskedéseiben (Pesten, a kigyó- és uri-utcza szegletén, Budán a hajóhidnál) 's általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

‚Természettörténet'

mütudományi jegyzetekkel a tanuló ifjuság használatára alkalmazá

Dr. **Peregriny Elek.**

Kiadta

Olmicer József.

Második kiadás 30 kr. pengő pénzb.

(*99)

Felszólítás tanitókhoz!

Minthogy Edvi Illés kézikönyve a harmadik javitott és tetemesen bővitett kiadásban elkészült, — bizalommal szólitjuk fel azon tisztelt tanitó urakat, kik e népkönyvet iskoláikban tanitókönyvül használták és ezentúl ismét használni kivánják — hogy rendeléseikkel bennünket minélelőbb tudósitani szivesked jenek. Nagyobb rendeléseknél minden tizenkettedik példányra egyet ráadásul ajánlunk.

Eggenberger J. és fia

könyvárusok és kiadók Pesten a ferenczek terén 413. sz. alatt.

(*102) **Árverési hirdetés.** 1—3

T. Békésmegyében fekvő csorvási birtokrész 4690. t. Csanádmegyében helyzett kisapáczai pusztán pedig 2910. 1100 □ öles holdak, az illető tulajdonos báró Haruckern örökösök részéről f. 1844. évi sz. Mih. napjától, 1847ik évi sz. Mihály napjáig, és igy három egymásutáni évre bérbe kiadandók t. Békésmegyében Szarvason f. évi junius 12én regg 9 órakor a ‚Bárány' czimü fogadó teremében tartandó nyilvános árverés utján — a bérleni kivánkozók egyéb feltételeket a tisztelt család idősbjénél előbb is megtekinthetvén, a kitett hely és időre ezennel meghivatnak.

(*93) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu magy. kir. udv. Kincstárnak 1844ik évben april 17én 13438. szám alatti kegyes rendelménye következtében a marmarosi kir. kincstári igazgatóságnál megürült urbéri és erdészeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kivül, évenkinti 72 mázsa széna, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a csődület határnapja ezennel f. 1844ik évi majus 15ik napjaig tüzetik ki.

Azon egyéneknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a rendesen végzett bölcseletkedési és mérnöki tudományos pályáról, és eféle oklevélről, nemkülönben az urbéri méréseknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a magyar, német, deák, és valamelly tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyitványokat elömutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyénekre, kik egyszersmind az erdészeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyitani képesek, különös figyelem fog fordittatni) 's ezen czélra a szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmeket közvetlen a marmarosi kir. kincstári igazgatóságnak a fenidézett határnapig okvetetlenül benyújtani, minthogy a később érkezendő, vagy a megkivántató csatolványok nélkül benyújtandó folyamodások, tekintetbe nem vétethetnének. — Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, april 18dikán 1844dik évben.

(*96) A kir. zágrábi főiskolánál ürességbe jött természettan, mezei gazdaság, és természettörténettani székekre a kir. pesti magyar egyetemi bölcselkedési kar előtt tartandó csőd f. 1844. évi augustus 1ső napjára tüzetett ki. 2—3

(*94) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu magy. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a kir. kincstári bácsi jószágok uj igazgatósági háza felépitése iránt f. évi majus 23án reggeli 10 órakor Zombor szab. kir. városában árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a terv is megtekinthető; 's a mellynek egyes munkáira ugymint:

a kőmüvesi	1447 frt	48 kr.
a kőmetszői	501 „	36 „
az ácsi	331 „	57 „
az asztalosi	970 „	34 „
a lakatosi, bádogosi, és rézmüvesi	1683 „	29 „
az üvegesi	304 „	24 „
a vas, és cserép kemenczékre	327 „	12 „
és festői	389 „	18 „
Összesen	5956 frt	18 kr.

pengő pénzben vannak kijelölve, felsőbb jóváhagyás fentartása mellett tartatni fog, és mellyre a megjelenni szándékozók 10 pct frt bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak.

Zombor, martius 20án 1844

(*100) 20 v. ftról 2 ftra pengőp. leszállitva.

Nemzeti Almanach

1841 és 1842. 17 aczélra metszett képpel.

Kötve **csak 2** ft pengőben. 1—3

(*95) **Hirdetmény.** 2—3

Melly szerint a főméltóságu magy. kir. udv. Kincstár engedelmével az unghvári kir. uradalom részéről közhirré tétetik, hogy a nevezett uradalom erdeiben találtató fa-gombataplószedés haszonvétele f. évi junius 4én az unghvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilvános árverés utján a többet igérőnek september 1ső napjától három évi bérbe ki fog adatni, kinek tehát e haszonbérlésre kedve leend, a fenirt napra és helyre elegendő bánatpénzzel, 's biztositékkal, a majd meghatározandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik — a feltételek addigis az érintett igazgatóságnál megtudhatók. Budán, aprilis 3án 1844.

A gőzösök **indulnak**

Pestről, Pozsony és Bécs-felé

naponként 7 órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elindulászkor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is teritvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	apr.	26.	pesti mérő	100—128	70— 87	64— 70	45— 54	45—52	63— 74
Komáromban	„	martz	15.	pozs. mérő	70— 73	55— 57	— — 46	— — 34	— — 31	— — 44
Szegeden	„	„	30.	„ „	62— 64	48— 50	— — 40	— 30	— — 35	— — 40
Baján	„	apr.	16.	„ „	47— 63	33— 40	— — 33	— — 27	— —27	— — 33
Miskolczon	„	apr.	13.	„ „	60— 65	40— 45	35— 40	25— 30	18— 22	28— 32
Temesvárott	„	„	29.	„ „	57— 74	40 — 46	— — —	30— 35	— — 30	35 — 36
Pozsonyban	„	apr.	23.	„ „	74— 97	— — —	51— 60	40— 43	37— 44	56— 62
Nagyszombatban	„	„	23.	„ „	88— 94	— — —	50— 55	38— 40	30—32	— — —
Győrött	„	„	2.	„ „	64— 66	44— 46	— — 47	— — 35	— — 32	44— 43
Mosonyban	„	„	19.	„ „	63 - 108	— — —	52— 65	34— 46	36—42	50 60
Sopronyban	„	apr.	15.	„ „	94— 97	— — —	60— 63	— — 46	41—43	60— 63
Pécsett	„	„	13.	„ „	50— 52	— — 40	— — 30	— — 25	— — 30	— — 40
Beszterczebányán	„	„	12.	„ „	88— 95	— — —	52— 57	35 41	32—35	— — —
Ujvidéken	„	„	16.	„ „	— — 60	— — 47	— — —	— — 27	— —27	— — 48

Pénzkelet.

Bécs, apr. 23án 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 110 7/8
1 pcent. „ „ „	— 100 1/2
3 pcent. „ „ „	— 77 3/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	— 331 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1621 —
Eszterházy-sorsszám	— 58 1/2
Császári arany	— 102 1/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. apr. 26. reggel: 13° 1″ 3‴ 0 fölött.

Jelen számunkhoz mellékelve veszik t. Olvasóink a jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar Egyesületnek ‚Visszatorlás' czimü hosszu de érdekes közleményét.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

35. PESTEN, 1844. SZERDA, majus 1.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Magyar kereskedelmi társaság.— Közgazdálkodási elméletek XII. (Külkereskedési remények 2) — Fővárosi hirek és események. Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: az aprilis 26. 27 és 29kén tartatott 186. 187 és 188d. kerületi ülésekről.— Részletesb előadása az april 22kei CLXXXIIId. kerületi ülésnek Tanácskozási tárgy: a kir. városokróli törvényczikkely. Csatolványul: Főrendi üzenet a szabad kir. városok elrendezése tárgyában. — Megyei 's más vidéki közlések: Zalában, Abaujban, Mosonyban közgyülések. Sz. Fehérvárról (hálanyilatkozat.) Reform a görög egyházban Doboka megyében.

Spanyolország (Ujabb ingerlés Marokkora nézve. Izabella királyné a cadizi hg összekeléséről hir nem valósul. Madridi régiségtársulat nemz. akademia nevet veszen föl.) Nagybritannia (Uj törvényjavaslat adósok ellen. Az alsóház mint segedelmezési bizottmány.) Franczia ország. (Guizot arangyapjas vitéz. Vadász-törvény.) Portugallia (Almeida meg nincs meghóditva.) Svédország és Norvégia (Az elhunyt király gyásztisztelete. Parasztok nyilatkozatai.) — Olaszország (Csend a tartományokban. Lombardia népessége. Pénzszükség) — Helvéczia (A zárdák javai kath. községek közt osztatnak ki.) — Németország (Frankfurti vásár.) Görögország (Követ-választási törvény. Nemzeti gyülés berekesztése. Miniszterium-alakulási nehézségek.) — Dunai fejedelemségek. (A halálos itéletek végre nem hajtatnak.) — Törökország (Albaniai iszonyok) Brazilia. Hayti. Északamerika.

Egyesületi 's intézeti közlések: Ipar-egyesület. — Népkönyvkiadó egyesület.

Értekezés. Szabolcsbul a harmadik hang folytatása.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, majus 1. 1844.

Magyar kereskedelmi Társaság.

A „magyar kereskedelmi Társaság“ kevés napok mulva (majus 5dikén) Pozsonyban közgyülést fog tartani, mellyben nemcsak alakultságának hovatovábbi megszilárditása iránt fog tanácskozni, de a munkálkodásinak megkezdésére szükséges intézkedéseket is megteendi.

Tehát annyi leverő körülmény daczára, életbe lép, működni fog! — Az ég adja, hogy élete virágzó, hosszu, 's ollyan legyen, melly hajdani nemzeti nagyságunk alapjához az egyik sarkkövet letenni, azt megerősítni képesnek tanusodjék.

Ez a mi forró ohajtásunknak kifejezése, mellyel e vállalatot lapunkban először üdvezeljük. — Mi hallgatánk mindeddig e társaságról. Ellene szólni tiltottak magyar polgárérzéseink 's a közjó ügye, melly a vállalatnak szent czélja, szent törekvéseül tüzve volt; 's hiszen, volt elég ellensége az ügynek, mellyet mi szinte, mindjárt kezdetben, roppant fontosságunak ismertünk; és ha volt volna is némi észrevételünk programmjára: minek nehezitni azok elmondásával a jó ügynek különben is mostohán történt megindulását 's haladását? Pártolólag szinte nem akaránk szólani, mert nem alaptalanul tarthattunk attól, miszerint e társaság alakitása is özönébe fog vettetni azon sok tervezeteknek, mellyek sükerülése — igen is szomorú viszonyaink között — annyira kétséges, mikép pártolásuk által a sajtó csak önmagát 's nemzetünk — nem tudom minő — jellemét hazudtolja meg gyakorta!... Hallgatánk tehát; de élt titkos ohajtásunk szüntelenül: látni illy vállalat létesülését; 's talán nem valánk épen utolsók azok közől, kik illy nagyszerű eszme magvait sajtó utján hinteni segiték? Most azonban, midőn forróbb vágyaink ez egyike teljesedésbe megy, kedves kötelességünknek érezzük, annak érdekében felszólalni, 's mindenek előtt őszinte köszönetet szavazni azon kevés buzgónak, kiknek e nagyszerű nemzeti vállalkozat kiválólag érdemök; 's mit eddig nem tevénk, fölkérni részünkről is t. olvasóinkat, pártolására e roppant fontosságu társaságnak, melly ügyes, buzgó, hazafiúi ügykezelés 's vezérlés által kiszámithatlan hasznot fog árasztani nemzetünk minden polgárjára, de kiszámithatlant különösen a földbirtokosokra, kik gazdag termesztményökre nézve, ekkorig jobbadán néhány istentelen uzsorás vérszopó körmeinek voltak kitéve zsákmányul! — — — —

A társaság, mint halljuk, eleinte csekélyebb tőkéjéhez képest, szükebb körre szoritandja munkálkodásait; de tágitni fogja e kört a szerint, a mint tőkéje, a részvények befizetésével növekedni fog. Fő czélja: a magyar termékeknek a világpiaczon megismertetése, oda kivitele, mi végtelen eredményekkel kecsegtet minket magyarokat, nemcsak anyagi, de szellemi tekintetben is; 's azon eszélyes eszme: a munkálkodás körét eleinte szükebbre szoritni, leginkább biztosithat bennünket arról, hogy munkálkodásai sükerdúsak, 's igy élete tartós, üdvárasztó leend; mit szivből ohajtunk, csak azért is, hogy az annyi oldalról 's olly ellenséges indulattal megtámadott ügy diadalmaskodván, lelkes alapitói büszkén mutatva művökre, egykor elmondhassák: „ime, mit tehet a magyar, ha akar!“

Ennyit figyelmeztetésül a közelgő közgyülés tekintetéből; szólandunk nemsokára e vállalat fontosságáról, hacsak vázlatosan is: azon erős meggyőződésben, hogy abban nemzetünk szebb jövőjének egyik sugárfényét hiszszük üdvözölhetni.

Közgazdálkodási elméletek.

XII.

Külkereskedési remények. (2)

Azt mondják: a kereskedés mulhatatlanul szükséges, különben felesleg terményeinket el nem adhatjuk. Hogy a kereskedés mulhatlanul szükéges, ez igaz; de épen azért, mivel mulhatlanul szükséges, ha soha nem aggódunk is rajta, mindig lesz annyi, a mennyit adásvevésünk szükségei megkivánnak; ezenfelül pedig hiába erőtetjük, mert az egyszer mesterségesen előidézett kereskedési élénkséget nem sok idő mulva hasonló ellankadás követendi. Talán ha könnyebb 's olcsóbban szállithatnók nyers terményeinket a világ piaczára, nyert ügyünk volna? Épen nem. A könnyebb 's olcsóbb szállitás mint nagyobb mennyiség takarodnék külföldre, 's épen azért kevesebb maradna ittben, mindaddig, mig a kül 's belfogyasztás tökéletes egyensúlyba helyezkednék, épen úgy mint most. Olcsóbba kerülne a külföldre szállitás, de a belföldi népességnek is élni kell; a belfogyasztás annyit, mennyi annak kielégitésére megkivántatik, akárhogy, akármint kénytelen volna megtartani azért is, hogy több ki ne mehessen; a mennyivel olcsóbbá tettük a kivitelt, ugyan annyival kellene a benmaradt nyers termények árának felebb emelkedni, 's ugyanazon arányban minden készitményekének, 's ugyanazon arányban kevésbbé állhatná ki csekély belszorgalmunk a külfölddeli versenyt.

Hogy terményeinket nyereségesebben adhassuk el, annak más módja is van, még pedig a közjólét előmozditására nézve sokkal foganatosabb. Ugyan is a nyers termények árát a fogyasztók száma szabja meg, a fogyasztók növekedő száma neveli, alábbszállása csökkenti. Közszorgalom honunkban teljességgel hiányzik; nemzeti közmunkákról, nagyszerü hasznos vállalatokról alig hallunk valamit. Ha az ország belsejében illynemü nemzeti vállalatok létesülnének, mellyek kiviteléhez sok ezer emberkéz, számos kézmüves és roppant nyers anyag feldolgozása kivántatnék, szaporodnának a fogyasztók 's azok szaporodásával együtt növekednék a belfogyasztás, a népesség, a nemzeti erő; azután vesztegetnők-e oda, ha nyers terményeinket szintolly nyereségesen adhatnók el itthon, mintha most nagy fáradsággal külföldre hurczoljuk? ha megkimélnők mindazon időt, költséget, fáradságot, emberi 's állati erőt, melly annak messze tartományokba vitelétől fenmarad, 's ha ugyanekkor egyszersmind nagyobb belszorgalom ébredvén, számos külföldi készitményt nélkülözhetnénk, 's végre külkereskedésünk nem nyers terményeink, hanem készitményeink eladásával kezdene foglalkozni, midőn másrészről csak a honunkban nem tenyészhető idegen külföldi terményekre szoritkoznék. Vajjon azon nemzetek, kik ezen uton haladván előbbre, nyers terményeket tőlünk vásárlanak, viszont készitményeikkel bennünket nemcsak bőven ellátnak, de ugyszólván elözönlenek, szegényebbek-e nálunk? Kül 's belkereskedésük kevésbbé virágzik-e?

De már most úgy látszik, mintha az eddig kifejtett elvek ellenkezésbe jönének egymással. Azt mondottuk ugyanis nem sokkal fentebb, hogy a nagyobb fogyasztás nem hoz elő nagyobb termesztést, nem szül bőséget, hanem a fogyasztás fogyasztás marad 's mind végig ellenkezője a termesztésnek, 's igy ellenkezője a termesztés által egyedül eszközölhető bőségnek 's gazdagságnak. Most pedig nyomban másfelé tértünk. A közmunkálatok közé soroztuk, hogy azok végrehajtása közben számtalan különben heverő kéz kenyérkeresetet 's hasznos foglalkozást talál, keresete egy részét elkölti, felemészti, neveli a fogyasztók számát, 's az áruczikkek, termények 's készitmények kelendőségét.

Termesztés, fogyasztás, termesztő és készitő szorgalom 's az általok előhozott életjavak fölemésztése összetartoznak, mindenütt egyiket a másik kiséretében találjuk. Mert ugyan mirevalók volnának az életjavak élvezés nélkül? Mire a készitmények 's termesztmények, mire a készitők és termesztők, ha viszont fogyasztók nincsenek, kik azt felemészszék? Mindazáltal mégis aggasztóbb kérdés a másik: mi lesz t. i. a fogyasztókból, ha készitők és termesztők nincsenek? mit fognak felemészteni, hanem ha előbb önmagukat azon arányig, mellyben a termesztők a fogyasztók szükségeit kielégiteni megbirják.

Azért, mivel két jelenetet együtt látunk, nem lehet mindjárt, mielőtt t. i. a tüneményeket eredeti okához felmennénk, egyiket a másik okának tartani, egyiket a másikból következtetni. Igy a fogyasztást sem a nagyobb termesztés okának 's viszont, mert egyedülmagában egyikből szükség, másikból megtorlódás következik, miképen kerültessék el mindkettő: ez a közgazdálkodás egyik életkérdése.

Ide most csak ennyi tartozik. A nagyobb fogyasztás származhatik ugyan az előbbre haladó jólétből és ekkor, mennyiben ezen ok munkál, természetesen nem lehet ártalmas. De származhatik más egyéb okokbul is, millyenek a fényüzés, elpuhulás, kényelem nagyobb divatra kapása, felszinü álmüveltség terjedése 's terjesztése, mellynélfogva csupán az élvezeti vágyak köre szélesbül, a termesztő és előállitó erő másfelé vonatik, nem hogy a szükségek növekedésével aránylag növekednék, hanem azok növekedésével együtt fogy, együtt csökken. A fogyasztás illy növekedése nem éleszti a szorgalmat, nem hozhat elő nemzeti jólétet 's bőséget, hanem nemzeti elszegényülést minden bizonynyal.

A nemzeti jólét a mindig nagyobb fontosságra kifejlődő nemzeti munkás erőnek következménye. A közmunkálatok ha érett belátással közjóra, nem pedig hiú fényre intézvék, a közmunkásság foganatát nevelik. Azok, kik különben munkátlanul hevertek volna, hasznos foglalkozást találnak, 's noha többet fogyasztanak, munkájok haszna annál még többet ér, mellyet egyszersmind az állodalom a késő maradék számára a közmunkálatokban tőkésit. A hasznos munkához alkalmazottak fogyasztása egészen másnemü, mint a mulatság, kényelem 's fényüzés fogyasztása. Amazokban mindig több tőkésittetik a köz vagy magános haszonra, mint a fogyasztás értéke; ezekben aránylag igen csekély rész marad fen, vagy teljességgel semmi sem tőkésittetik; hanem visszahozhatlanul örökre oda vész. Amaz a különben is haszonra dolgozó erőt tartja mozgásban, az alkalmazati hasznos ismereteknek 's ügyességnek ad tárgyat 's gyakorlatot, mig ez a fáradsággal öszvegyüjtött nemzeti kincset, a munkás honfiak izzadozásinak gyümölcsét, (ha szinte a dúsgazdagok feleslegéből látszik is kikerülni) nem a közjólétet éltető munkás szorgalom fölsegélésire forditja, hanem örökké veszendő hiúságok tengerébe öli, 's hasztalan foglalkozást-üzők tartására 's szaporitására fecsérli. A nemzeti szegénységnek utolsó gyökeres oka mindig nemzetierő-pazérlás, valamint a jólét nemzője erőkimélés, takarékosság.

Még pedig ez legkevésbbé illeti a magános háztartást, legnagyobb mértékben illeti a közszorgalmat, közgazdálkodást. Magános vesztegetők visszaélhetnek a rájok bizott életjavak sáfárkodásival, azokat elvesztegethetik, pazarolhatják, hanem a rövid szemfényvesztő játék úgyis csakhamar leforog, elvesztegetett javaik mások sáfárkodására kerülnek, 's mindaddig változtatják birtokosaikat, mig végre olly tulajdonosra akadnak, ki a kezébe letett tőkével a közjóra 's magáéra nézve okszerüleg bánik; azt nemcsak csorbitatlanul megtartja, hanem egyszersmind neveli és szaporitja. Ezenkivül a magánosok könnyelmüségének 's gyakran önhibájukon kivül zavarba jöhető háztartásaiknak is, a közszorgalom hátramaradásában fekszik gyökeres oka. Egyfelöl a magános szorgalom dicséretes buzgósággal iparkodik a müvelt nemzetek fényes példáit követni; és ha nincs tisztában előtte, hogy a magános szorgalom előtörekvéseit mindig egyszersmind a magasbra fejlődő nemzeti közszorgalomnak kell gyámolitani, vállalatai legtöbbnyire megsemmisülnek, 's reményei füstbe oszlanak. Másfelöl a közszorgalom hiánya miatt alkalmazatlanul veszteglő erő nyugtot nem talál, és mivel előállitásra tehetlen, magát a va-

gyonosabbak nyakára veti, azokon élődik, azok kecsegtetésivel, vágyaik ingerlésével, 's érzékeik csiklandozásával tartja fen magát.

Ha közmunkálatok létesittetnek, gyérül a hivalkodók száma 's a veszteglő erő a közmunkásságnak közhaszonra felnyitott csatornájába öszvefoly. Mindazon tudományos természeti és műismeretek, mellyek nagy nemzeti vállalatokhoz mulhatlanul megkivántatnak, általmennek gyakorlatilag a nép életébe 's azt szorgalmas rendszeres munkaüzővé képezik. Az anyagok öszveszerzése 's elkészitése az éledő gyáripart 's kereskedést táplálja, a közlekedés megkönnyebbülése mindkettőt, de a földmüvelést is éleszti, a közhon közjavait könnyebben, biztosabban, aránylagosan árasztja el közélvezetre az egymástól messzeeső, különféle éghajlatu 's tulajdonságu vidékek lakosai között. A kereskedés utat talál magának a tartomány belrészeibe, napfényre hozza azok terményeit 's szorgalmi készitményit, 's helyettök müveltséget, felvilágosodást, szemességet, előrelátást, éberséget, okszerü gazdálkodást viszen be.

Mindezeknek lépcsőnkint folytonos egymásbóli következése egyedüli legalkalmasb eszköz a nemzeti jólét 's müveltség előbbvitelére, szorgalom és műipar felvirágoztatására. Több munkáserő több életjavakat teremthet elő, több életjavakból több népesség táplálhatik, 's a népesség aránylagos szaporodása áll be. A közmunkálatok keresetet adnak az alsóbb néposztálynak; az alsóbb néposztály elsőben durvább testi szükségit fedezgeti, melly a kézműipar előmenetelére jóltévőleg munkál. Elmaradott szorgalmu nemzetnek iparában, elsőben szükségkép durva készitmények előállításával kell a szorgalmi előhaladást megkezdeni, ezeken mind az áruczikkek kevesebb értéke mind a szállitás költségei miatt legkevésbbé félhetni külföldi versenytől. Nemkülönben ide sorozandók a közvállalatokhoz szükséges épitészeti anyagok kiállitása 's elkészitése, mellyek együttvéve biztosan nagyszerü gyáripari vállalatokat hozhatnak létre, a nélkül hogy irigykedő védvámok ótalma alá kellene vonulniok. A mi ezekenfelül van, még most hadd maradjon akkorra, midőn a nép között átalánosan elterjedő müveltebb izlés magasabb élvezeti vágyak után eseng, a könnyebb közlekedés azok megszerzését elősegiti, 's az előbbre haladó jólét birtokába juttatja. Mindaddig nem kár, hanem haszon, külföldiektől vásárlani azt, mit ugyanazon árért, ugyanazon minőségben elő nem állithatunk. Kár ellenben 's valóságos nemzeti veszteség nemcsak az erőszakolva létrehozott 's megbukott iparvállalatokon oda veszendő tőkepénz, hanem kár még akkor is, ha a földmüveléstől 's más hasznosabban jövedelmező iparvállalatoktól csupán nemzeti ideje korát megelőző versenyzésből, kevésbbé jövedelmezőkre vonatott el.

Mind ezek átalánosan igazak a belső közlekedésre, belkereskedésre, belszorgalomra, de koránsem azon kiterjedésben a külkereskedésre nézve. Első tekintettel visszás állitásnak tetszhetik, sőt némellyek minden boldogulhatást a külkereskedés reményeitől függesztenek fel, azért is e tárgyat szükség leszen tovább fejtegetnünk.

Mind a külső kivitel, mind a belső forgalom könnyitésire szolgáló közlekedési segéd-eszközök, erőt kimélnek, 's ezen megkimélt erő az, honnan a közhaszon származik, miért tegyünk hát különbséget a belforgalomban 's a külső kivitelben, holott mind itt mind amott egyiránt a meg kimélt erő teszi a közhasznot? mellynek hatása semmi esetre el nem veszhet. —

Mind két erő, mind a belkereskedésre mind a külkereskedésre, különösebb szempontból a külső kivitelre alkalmazott erő a maga irányában munkás. A belső élteti, ápolja, gyarapitja a belforgalmat, belső termesztő 's készitő ipart, azon összvefüggéssel, mellyben legközelebb előadatott. De vajjon ugyan ez történik-é a külső kivitel megkönnyitésére szolgáló segéd-eszközök által? annyival inkább, mivel minden erőnek a maga irányában, tehát ennek is kifelé kell hatni, méltán kétségbe vonhatjuk. Ugy is van valóban a dolog, mert ezek hathatósban mozditják elő a külkereskedést, a világkereskedést, az egész emberiség általános jólétét és szorgalmát, mint a nemzeti belső jólétet, a mennyire t. i. egy erőtlen nemzeti gyenge ügyekezet, az emberiség általános jólétére befolyást gyakorolhat, 's a világkereskedés oczeánjában el nem vész.

Ha mi mindig az Adriára függesztjük szemeinket 's külnemzetek kincseivel akarunk gazdagulni, honunk beljében pedig a természet kiapadhatlan kincseit hálátlan megvetéssel lábainkkal tapodjuk, termékeny térmezeinket ingoványos posványokká, nádberekké, közlekedés nélküli bejárhatatlan mocsárszigetekké, népetlen vadonsággá engedjük lenni, belszorgalmunkkal, belközlekedésünkkel, népünk müveltségével, jólétével, szaporodásával ben a hon kebelében legkisebbet sem aggódunk, sőt azt sem kérdjük: mi karban áll? a könnyen-gazdagodás csillogó reményitől elvakittatva honunk felvirágzását, népünk 's nemzetünk erejét a telhetlenség csábitó ingereinek áldozzuk: hasonló következményeket várhatunk ezentul is mint eddig, irigy versenyzési hajlamot, szomorú panaszokat az előlünk távozó nemzeti jólétért, 's kielégithetlen kincsszomjat az átalános szegénység mindinkább nehezedő súlya alatt.

Nem akarok félreértetni; szavaim értelme nem az, hogy minden külkereskedéssel felhagyjunk 's főképen tengerparti vidékeinket semmibe se vegyük, hanem egyszerüen ennek épen ellenkezője, hogy a tengerpart ne vonjon el bennünket a belső forgalom 's közlekedés könnyitésének gondjaitól. Eddig ellenkező szempontbul történt, a mi kevés történt. Minden a külkereskedés előmenetelére volt számitva, akarva 's akaratlanul, azon balhiedelemből: külkereskedés hoz pénzt. Elfelejtik azok, kik igy okoskodnak, hogy a kereskedés semmit sem hoz ingyen, hanem cserél, a mennyire lehet, a maga legnagyobb hasznával, 's ugyan ezt tevén a külkereskedés, külkereskedésben a legnagyobb haszon külföldiekhez takarodik; ugyan ezt teszi a belkereskedés is; ez is a lehető legnagyobb haszonnal cserél, de a haszon akár igy akár amugy, akár nyers terményeken, akár készitményeken, akár a kereskedő, akár az iparüző, akár a termesztő részére essék, a hon javára mindig benmarad. 'S ez egy részről világositásul lehet azon kétségen kivül helyezett alaptételnek: Egy nemzet sem birhat több pénzzel, mint a mennyit belső forgalma megkiván. A felesleg akármi utakon kifoly, a hiányzó mennyiség akármi utakon rést keres magának a kiegyenlitésre, 's akármi csatornákon beszivarog. A belforgalom élesztése egyedüli eszköz akár szaporitására, akár a meglevőnek bentartására.

Oktatásunkra szolgáló példáink csak azon kevés vállalatokból is lehetnek, mellyek honunkban végrehajtattak. A tengerparti közlekedés helyreállitására készültek a Josephina-Carolina- és Ludovica-utak, a belforgalom előmozditására a bega és bácsi csatornák. Egyéb összehasonlitásokat mellőzvén kérdjük és feleljünk reá elfogultság nélkül: mi befolyásuk volt e két különféle vállalatok létesitésének a nemzeti jólét emelésire? Az, hogy mig az elsőbbek iránt ezerféle kifogással hol e hol ama nehézségekre, akadályokra 's tökéletlenségekre utalunk; az utóbbiak, noha ezek sem tökély példányai, egy egész tartományt benépesitettek, azt virágzó szorgalmi állapotra 's jólétre emelték, 's mind maig ezen folytonos előmenetelben megszünés nélkül elősegitvén, ez által egyszersmind az egész hon javát félreismerhetlenül hathatósan eszközlik. — —y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, maj. 1. 1844. Majus első napja 's igy tehát ideje, hogy valahára állandó szép napok álljanak be. Aprilis három végső napja ugyancsak hüves — nem akarjuk mondani, hideg — volt. Torokfájás, náthahurut, 's a még ennél is gonoszabb vendég — az ugy nevezett Grippe — a fővárosiakat hatalmasan zaklatja, 's e bajt mindenesetre a lég hirtelen változásának tulajdoníthatni. Tegnap szép kis esőcskénk volt, jótékony a mezőre és vetésekre, vajha egyszersmind azt tartósbnak és melegebbnek mondhatnók. — —

— Tegnap délutáni 1 óra körül a két testvérvárost egyesitő kapocs — az erőtlen hajóhid — ismét megszakadt; egy czölöpökkel terhelt nagy talp, horgonyvetéskor a partról elcsapva egyenesen a hajóhidnak rohant olly erővel, hogy a pesti oldalon lévő hid-hajókbul hirtelen mintegy nyolczat kisodrott, 's ezek egészen a malmokig usztak le. Tudtunkra ember nem veszett el. Bizony, bizony mindig érezhetőbb lesz illy mostoha körülmények közt egy állandó hidnak szüksége. Vajha létesülne minél előbb! —

— Említettünk nem rég egy gyógyszertári visszaélést; most pedig egy gyógyszertári különösséget kell megemlitnünk, melly nemzeti nyelvünk körül forog, 's annál különösebb, annál visszataszitóbb, minthogy olly utczában van e gyógyszertár, hol magok a még nem emancipáltak is kezdenek buzgókodni a magyarnyelv iránt leánynevelő intézetben, — 's hol igen közel szomszédságában két hazai intézet létezik. Egy orvos tiszta magyar családnak orvosságot rendelvén, a szokott használati utasitást igy irta a recipe alá: ‚Külső használatra.' Mit tesznek a gyógyszertárban? Fogják magokat, 's reá irják az orvosságra: ‚Zum äuszerlichen Gebrauch.' 'S ezt a tisztán magyar család nem is értette. Kérdjük: miért ezen önkényes eltérés az orvosi irattól? Talán csak nem akarnak némelly gyógyszerészek propagandát alapitni fővárosunkban, hogy a magyarokat, kik vannak, csupa segitni kész emberszeretetből — megnémetesitsék — ?

— Ismét örvendetes próbatétnek valánk tanúi mult vasárnap Mutschenbacher ur finevelő intézetében, melly intézetet keletkeztekor a közönség szives pártolásába ajánlottunk. A növendékek illő komolysággal 's pontossággal felelgettek az előadott kérdésekre. Különösen nyelvgyakorlati tekintetben igen dicséretes szorgalmat tanusitottak; az intézet fönyelve a magyar, de német és franczia sőt olasz nyelv is dicséretesen tanittatik az intézeti nevelő ur által; vallási, föld- 's természetleirási, történeti tanulmányok igen kielégitők valának. Eleget mondani vélünk, ha megemlitjük, hogy a próbatéten jelenvolt ngos Schedius Lajos ur teljes megelégedését nyilvánitotta. Nemcsak olylyak, kik a rendes iskolai pálya szerint, hanem kik például kereskedőségre készülnek, szinte czélszerü oktatást nyernek itt, miért is nem csak nemesi — mire némelly intézetek valami különös súlyt és nyomadékot látszanak tenni a mai 19ik században! — hanem polgári rendüeknek is bátran ajánlhatjuk ismételve Mutschenbacher ur intézetét.

— Mult vasárnap szokatlanul számos hallgatóság gyült a casinoi hangverseny teremébe, — 's ime, a nap arszlána, ki énekelni igérkezett, Staudigl ur meg nem jelenhetett. Hirtelen elrekedése gátolá őt. Igy a hangversenyi élvezet nemkeveset vesztett érdekéből; pótolá azt némileg Biber kisasszony szép zongorajátéka; a szivességért, mellyel a játékot olly rögtön elvállalá, mindenesetre méltánylást érdemel, de a választott darab nem birt azonható erővel, melly egész müvészségét kitüntethette volna.

— Igy idegenitjük el a valódi müvészeket nemzeti szinházunktól? Briccialdi ur, nem találván pártolást a magyar közönségnél, a német szinházban lépett föl.

— Örvendetes hirrel véljük meglepni a közönséget annak érintésével, hogy a tudományos irodalom ismét ritka becsü munkával gazdagulaud. N. Schedius Lajos kir. tan. 's egyet. tanár ur, a bölcsészeti tudományok e tisztelt veteránja, minden, a tudomány körében tett tapasztalásait rendszeritve összegyüjteni, 's kiadni szándékozik. Fölösleges modanunk, hogy illy férfiu szellemi munkásságának eredményit mindenki örömmel üdvözlendi, 's ohajtásunk csak az: vajha minélelőbb ajándékozza meg munkáival a tudnivágyó elméket!

— Imént jelent meg Hartleben Konr. Adolf könyvkereskedésében, mint saját árulmánya Galletti I. G. A. ‚Egyetemi Világismeréte'nek VIIdik füzete. Magyarországhoz alkalmazva dr. Vállas Antal magy. t. társ. rendes tagjától. A jelen füzet tartalma: folytatása és vége az ausztriai öszves monarchiának. Megkezdetik benne Ázsia; országiból közli ázsiai Oroszországot, Turkesztánt azaz NagyBuchariát; továbbá ázsiai Törökországot, Arábiát és Perzsiát. A füzetet diszesiti europai Törökország csinos földképe.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Aprilis 26kán a CLXXXVId. kerületi ülésben a városok rendezését illető főrendi észrevételek tárgyalása folytán, folytattatott a képviselők száma 's hatásköre felett közelebbi ülésben megszakadt tanácskozás. A képviselők számának leszállitása iránt több rendbeli javaslatok tétettek: némellyek egy harmadával kivánták azt alább szállitani, mások a leszállitásba csak ugy akartak beleegyezni, ha a képviselők tisztán tanácskozó testületet alakitanak, 's a tisztviselők választása a polgárságra bizatik. De ezen javaslatok hosszú tanácskozás után mellőztetvén a régi szerkezet mindenekben meghagyatott. A képviselők képességére nézve szavazás után mellőztetett azon főrendi javaslat, melly szerint a képviselők csak a polgárok közől választathattak volna. Ellenben a papok képessége a képviseletre nézve szavazás által 29 megye pártolása mellett elfogadtatott. A papság képessége ellen szavaztak: Pozsony, Nyitra, Soprony, Trencsén, Nógrád, Hont, Zólyom, Mosony, Pest, Bács, Sáros, Ung, Gömör, Borsod, Bereg, Csongrád, Békés, Arad, Temes, Torontál. A képviselői képesség tárgyában ülés vége felé vitatkozás keletkezett a fizetéses közhivatalnokok iránt, kiket a KK. és RR. törvényjavaslata a képviseletből egészen kizárt, a m. FŐRR. ellenben, a számadással tartozó hivatalnokok kivételével a képviseletben részesiteni kivánnak. E két ellenkező vélemény közti vita mai ülésben eredményre nem juthatott.

Aprilis 27kén a CLXXXVIId. kerületi ülésben folytattatván a városok rendezése iránt tett főrendi észrevételek tárgyalása: a fizetéses közhivatalnokok képessége felett tegnap félbenszakasztott tanácskozás mai napon hosszas és érdekes nyilatkozatok közt folyt le. Azok kik a FŐRendekkel együtt pártolák a hivatalnokok képességét, a bizodalom korlátolhatatlanságának elvéből meritették okaikat;

az ellenvéleményüek ellenben a kormányhivatalnokok függése mellett felhozák azt is, mikép rendellenes egy személyt több hivatalokkal halmazni el. Szavazatra kerülvén a dolog 35 megye 12 ellenében a közhivatalnokoknak képviselői képessége ellen nyilatkozott. Kevesebbségben maradtak: Szepes, Torna, Ugocsa, Krassó, Győr, Baranya, Fejér, Esztergam, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Verőcze, Szerém. Ezen kérdésnek, melly a mai napnak főkérdése volt, eldöntése után a FőRRnek a képviselők választására nézve tett némelly észrevételei elfogadtattak, például: hogy a választás helyére 600 polgárnál több össze ne jöhessen; 's hogy hol a választás kerületenkint történik, ott a választó kerületek ne egyedül saját keblökből, hanem a város minden lakosai közől választhassák képviselőiket.

Apr. 28kán vasárnapi szünet.

Aprilis 29kén a CLXXXVIIId. kerületi ülésben (elnökök: Palóczy — Borsod-, Farkas — Pozsega; — ker. jegyző: Szentkirályi M.; naplóvivő: Botka) a szepesi XVI vásosok lakosai által iskoláik tárgyában beadott folyamodásnak a kérelmezési választmányhoz lett utasíttatása után folytattatott a kir. városok rendezése iránt tett főrendi észrevételek tárgyalása. A képviselők választását tárgyazó régibb §§ok csekély módosítással a főrendi észrevételeket mellőzve kihagyattak. A FőRRdek által ajánlott főfelügyelői hivatal egy városi követnek érdekes ellenző nyilatkozata után elvettetett; és a közgyülés elrendezése, és kihirdetéséről, az elnökről, tanácskozási rendről, csend és illedelemről szóló régibb §§ok — az ezek iránt tett főrendi észrevételek nagy részben mellőztetvén — rövid felszólalások után meghagyattak. Egyedül a nyilvánosság tárgyában tett azon főrendi javaslat, melly szerint az elnök a hallgatóságot egyszeri megintés után a tanácsteremből kiparancsolhatná, idézett elő hosszasabb vitatkozást ezen főrendi javaslatnak pártolói 's azok közt, kik ezen javaslatot a nyilvánosságra nézve veszélyesnek tarták, 's a hallgatóság kiparancsolására csak ismételt felszólítások után, kivánták az elnököt feljogosítani. A vitatkozás eredménye lőn a KK. és RR. első rendelkezésének, némelly szerkezeti módosítások mellett történt meghagyása.

Az april 22kén tartatott CLXXXIIId. kerületi ülés tanácskozásinak lényegesb tartalmát a H—k után a következőkben adjuk. Mielőtt a napi rendre kitüzött tárgy fölvétetett volna, egy tiszai követ inditványozá, hogy a k. elnökség által kéressék meg k. személynök ő nmga, hogy a több hetekig elkésni szokott országos naplóknak pontosabb megjelenését megrendelni méltóztassék; melly inditvány elfogadtatott. Ezután az üzenet felolvastatván, fölvétettek a nm. FőRR. észrevételei a kir. városok elrendezését tárgyazó törvényjavaslat iránt. A kir. városok elébe teendő „szabad" szó, ugy szinte az egész munkálatban „körület" helyett a „terület" használása; a bevezető czikkelynek a munkálat végére áttétele, 's abbeli módositás, hogy a kitétel „egyedül ezen törvényen alapszik" helyett mondassék: „jövendőre egyedül ezen törvény által szabályoztatik," — nem különben a többi következő §§ körül javaslott módositások és kihagyások elfogadtatván, a 42. §nal, melly azt rendeli, hogy mindazok, kik a 41 §ban foglaltatnak, telepedési szándékukat a tanácsnak bejelenteni tartoznak, a végzés felfüggesztetett, mig a későbbi szakaszoknál el leend határozva, vajjon a t. RR. a „tanácsot," melly a nm. FőRR. által mind itt, mind más esetekben a „kisgyülés" helyébe ajánltatott, elfogadandják-e vagy nem? A 44. § b) pontjára tett változtatás ellenben el nem fogadtatott; némellyek csak az „ideiglenesen" kivánván beiktatni, minthogy egyedül azoknak nincs semmi összeköttetésök a várossal, kik annak keblében csak bizonyos ideig laknak; mások a „laknak" szó helyett „tartózkodnak" tenni javaslák, azt állitván, hogy ezáltal a visszaélések kikerültetnek. Egy felső megyei követ azt állitá, hogy ha ezen változtatás el nem fogadtatik, ezáltal a polgári jogból a nyugalmazott tisztviselők kirekesztetnek; egy fővárosi követ azt adván hozzá, hogy igy a napszámosok több kedvezésben részesülnének, mint a tisztviselők, mert azok ha a meghatározott házbért megfizetik, azonnal polgárok, mig az egészen független tisztviselők is, millyenek p. o. a váltó-törvényszékiek és városiak, ki lennének rekesztve. Erre az lőn a válasz, hogy mind az „ideiglen", mind a „tartózkodás" szó által csak visszaélésekre adatik alkalom; mert igy a városokban lakó 's a kormánytól függő tiszviselők kivétel nélkül polgárok lennének; 's egy tiszai követ csudálá, mikép épen a főváros követe pártolja a FőRR. inditványát, melly egyenesen a nagyobb városok ellen van intézve, hol, mint tudva van, olly számos királyi tisztviselő lakik, miszerint méltán tarthatni, hogy ha ezen szerkezet elfogadtatik, ezáltal a polgárok függetlensége veszélyeztetnék. Erre a fővárosi követ azt felelé, hogy épen a nagyobb városokban a függetlenség veszélyeztetésétől tartani egyátalában nem lehet, mivel ott a tisztviselők száma a polgárok nagy tömegében szinte elenyészik. Azonban, mint már emlitők, a FőRR. javaslata el nem fogadtatott. A 48 's következő §§ körüli módositásoknál hosszas vita keletkezett. A kerületi jegyző e körüli nézetei ebben pontosulnak össze: Ha igaz, hogy vannak esetek, hol olly szabály hozatik, melly a törvénybe ütközik, vagy a város beldolgain tulmegy, ugy mindenekelőtt azon kérdés áll elő: vajjon mi üdvösebb, megelőzőleg kötelezni a hatóságot arra, hogy a szabályokat végrehajtás előtt fölterjeszsze, vagy midőn a szabály már végre is hajtatott, orvosolni annnak rosz következéseit? A szónok az elsőt mindenesetre üdvösebbnek tartja. Midőn a t. RR. a megyékben divatozó statutarius jogot a városokra alkalmazák, nem vették fontolóra, hogy a városokban, mellyek épen ezen törvényjavaslat által czéloztatnak kivétetni az eddigi kiskoruságból, korántsem létezik még olly kifejlett élet, mint a megyékben, noha kétséget nem szenved, hogy a városok idővel kivánandják maguknak a teljes kiterjedésü municipalis életet; de a városok mostani állásában méltán attól tarthatni, hogy épen ezen statutarius jog fogja elölni ott a köz és nyilvános élet fejlődő csiráit 's olly állapotra juttatandja a városokat, hogy örökre alkalmatlanok lesznek ezen jog élvezésére, holott ha ebben most keskenyebb értelemben részesittetnek, később épen olly széles alapra állithatják fel azt körükben, mint a milly széles alapon nyugszik ez most a megyéknél. Végre a szóló gondolóra veszi azt is, hogy ha mindjárt a m. FőRR. hozzájárulnának is a t. RR. kivánatához, nem reményli, hogy ezen törvény a kormánytól helybenhagyást nyerend. Erre ugyan azt mondhatni, hogy ha a tárgyalandó dolgokat mindig attól függesztjük fel, elfogadja-e a kormány vagy nem? ugy inkább semmi ujításhoz ne fogjunk; de szóló azért sem hagyhatja helyben a t. RR. által a városoknak engedett független rendelkezést, mert ez és a felállitott őrsereg, melly semmi összeköttetésben nincs a többi honi katonasággal, a városokból egy a megyék felett tulnyomósággal biró hatóságot fogna előidézni. Ezeknél fogva javasolja: fogadtassék el a m. FőRR. módositása, hogy a szabályok végrehajtásuk előtt a Htó.tanácsnak helybenhagyás végett felterjesztessenek, de azon feltételek alatt, mellyeket a t. RR. már felállitottak 's ezentul is szükségeseknek vélendnek, hogy fogadtassék el. — A ker. jegyző inditványát pártoló számos követek következő erősségeket hoztak fel. Ha a városok a szabályokat csak végrehajtás után terjesztik fel, ugy gyakran összeütközésbe jőne a Htó.tanács a városokkal, 's gyakran nem fogná magát tájékozhatni; ellenben ha végrehajtás előtt felterjesztik, ugy a a Htó.tanács ki lesz elégitve; csupa képtelenség a szabályokat végrehajtás után terjeszteni fel; mert hiszen a szabály csak jövőre hozatik, ezen széles jog egymástól független és igy az administratio gyorsaságát hátráltató törvényhatóságok alakulnának; azonban magokban a megyékben is, hol e jog olly régóta divatozik, függésben van a statutarius jog a Htó.tanácstól, a szabályjognak a t. RR. által javaslott kiterjesztése által, a reexecutio esetei gyakran fordulnának elő, mellynek milly szomoru következései legyenek, a tapasztalás tanusitja; számtalan surlódás származott onnan, hogy némelly erősebb megyék olly szabályokat hoztak, mellyek a Htó.tanács által megsemmisittettek, ha egyes személyek nem akarnak engedelmeskedni a statutumoknak, folyamodnak a Htó.tanácshoz, 's ezáltal gyakran a megye compromittáltatik, figyelmezni kell a város és megyei lakosok közti azon különbségre, hogy a megyékben csak vallási 's nemzetiségi ellenségeskedések léteznek, mig a városi lakosok még keresetmódjokra nézve is különböznek egymástól, 's épen ez az, mi a városoknál a leghevesebb vitákat idézi elő, 's méltán attól tarthatni, hogy a polgárok pártokra oszolván, a hatalmasabb a gyengébbet elnyomja, 's milly káros lesz ekkor, ha az illyenek által hozott szabályok csak végrehajtás után huzatnak vissza; hogy ha a Htó.tanácstól felelőséget kivánunk, akkor a városi tanácsot kell előbb felelőssé tenni, a mit a p. inditványnyal lehet elérni; ha pedig a Htó.tanács nem erősitené meg a statutumot, mindig fenmarad a városokra nézve az országgyülésrei folyamodhatás, azonban a megyéknél eddig divatozott szokás is a p. inditvány mellett szól. A többi követ, kik a rendi szerkezetet kivánták megtartatni, a p. inditvány ellen többek közt azt hozta fel, hogy igaz ugyan, miszerint a közigazgatás gyorsitása tekintetéből, a kormánynak szoros összeköttetésben kell lenni a törvényhatóságokkal, de abból nem következik, hogy ennek rovására a városok megfosztassanak a körükbeni rendelkezhetési jogtól; kivánatos a centralisátio, de csak akkor, ha a kormány felelős; addig pedig szabadon kell hagyni a községek és városok kezeit, hogy saját dolgaikban tetszésök szerint rendelkezhessenek. Mert bár vannak is emberek, kik azt szeretik, hogy minden szükségeikről más gondolkozzék, de illy állapot valóban siralmas. Egy dunai követ a KK. szerkezete mellett nyilatkozván, méltányolta a másik fél ovatosságát, 's az inditványozá, hogy ha csakugyan a p. inditvány elfogadtatik, várják el a t. KKk, vajjon a m. FőRR. mi garantiákat fognak nyujtani a H. tanács visszaélései ellen? nyilatkoztak még számosan a KK. szerkezete mellett, a következő tekintetekből: A statutárius jog főfontosságu, a szabad népek ereje a községekben 's azoknak szabad müködésében fekszik; ez tartotta fen a megyék 's ezáltal a haza függetlenségét; a határozatok pótolták 's pótolják ma is a törvények hiányait; a milly jótékony hatása volt ennek a megyékre, épen ollyan lesz a városokra nézve is. Ha a statutumok annyira megszoríttatnak, ugy méltán tarthatni, hogy a határozatokba is beleavatkozik a H.tanács; a KK. a városokat a megyék példájára önálló hatóságokká akarják képezni, 's ha most a városokra nézve a statutarius jog igy megszoríttatik, ez még argumentumul szolgálhatna a megyék rendezése alkalmával; — mig a kormány a képviseleti rendszert általában nem akarja 's felelősséget el nem vállal, addig nem mondhatni le a statutarius jogról. Azon argumentum, hogy ha e jog olly széles alapra állíttatik, a rendezésből semmi sem lesz; felette sokat próbál, 's épen azért nem győző. A FőRR. Werbőczyre hivatkoznak, de ez nem auctoritás, mert meglehet Werbőczy jó juris elveket fejtett ki, de azt róla senki sem fogja állitni, miszerint jó törvényhozó is volt; azonban a felhozott hely nem is a városi közönségről, hanem csak a czéhekről szól, mindenekelőtt a határozat és szabály fogalmát kell tisztán meghatározni, mellyek közt az a különbség, hogy a határozat egyes személyekre 's esetekre, a szabály pedig egész községre és minden analog esetekre nézve hozatik; a szabályok a büntető és polgári törvény közt állanak, 's nélkülök felbomlik a jó rend, mert mint tudva van, a felügyelő hatóság sokszor nem teljesiti pontosan kötelességét, mint többek közt az urbéri törvényeknél is tapasztaltuk. Olly országban, hol annyi roszul fizetett tisztviselő van, mulhatlan szükséges a statutum; azonban a KK. szerkezetében korlátolva is van a statutarius jog, mert az mondatik, hogy ismétlés esetére megkivántatik a H.tanács helybenhagyása; az sem bizonyit semmit, hogy a szabály lehet gyakran törvénytelen is, mert hiszen ez a határozatról is áll, 's mégis azt fölterjeszteni nem kell. Ha a p. inditvány csakugyan elfogadtatik, akkor mindenesetre ki kell venni a politicalis és rendőri eseteket, mert ezek néha olly rögtöni végrehajtást kivánnak, hogy az elhalasztás helyrepótolhatlan károkat szülhetne. Ekkor szavazat sürgettetvén, az inditványozó jegyző előadá, hogy ezen tárgy folytában már több inditvány is fejlett ki, mert ő csak azt kivánta, hogy a statutumok végrehajtás előtt fölterjesztessenek, nem emlitve még most a H.tanács korlátozása tekintetéből fölállítandó garantiákat; azonban mások azt is javasolták, hogy a H.tanács kihirdetni köteles a helybenhagyott szabályokat, 's hogy egy országgyülésről a másikra jelentést tegyen; mondatott még az is, hogy el kell várni, vajjon a FőRR. elfogadják-e a garantiákat; azért is a szóló azt hiszi, hogy mindezen inditványokra külön kell szavazni. Ezen előadás nyomán a szavazatra e kérdés tüzetvén ki: P. inditvány-e, vagy szerkezet? az előbbi szavazat többséggel elfogadtatott. Azután a b. módositás, hogy a Helytartótanács tartozik a jóváhagyott szabályokat közhirré tenni, elfogadtatott, 's a 62 §ban kimondatni rendeltetett.

Csatolványul.

Izenete a m. FőRRnek a szab. kir. városok elrendezése tárgyában.

Midőn ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. a sz. kir. városok elrendezését tárgyazó törvényjavaslatra tett észrevételeiket ./. alatt közölnék, egyszersmind a t. KK. és RRnek üzenetökben foglalt nyilatkozatára kijelentik, hogy az országgyülési szavazat kérdését a kir. városok belszerkezetének elrendezésével ők is szoros kapcsolatban látják, és noha a kir. városoknak országgyülési szavazatát az elrendezéstől föltételezni nem lehet, abban azonban, hogy a kir. városoknak a közlött törvényjavaslat szerint aránylag adandó országgyülési szavazat megállapitása a belszerkezet iránti megegyesüléstől el ne választassék — megegyeznek. Egyébiránt —

Miután a városok elrendezését illető munkálatban a sz. kir. bányavárosoknak azon különös viszonyairól, mellyek a keblökben gyakorlott bányamüvelésből erednek, rendelkezés nem foglaltatnék; nehogy az eddigi törvényeknél és törvényes szokásnál fenálló, és a bányamüvelés sikeres folytatására továbbá is fentartandó kiváltságos jogok érintetlen hagyásából bizonytalanság és zavar következzék: ő cs. k. főhgsége és a m. FőRR. szükségesnek látják a szab. kir. városokról szóló munkálatban egy olly rendeletnek megállapitását, melly által a bányászjogoknak sértetlen megtartása addig is, mig egy uj bányatörvénykönyv életbe lépend, biztosíttassék; mire nézve a t. KK. és RRket egész bizodalommal felszólitják.

Megyei, 's más közlések.

Zalából apr. 25. — Apr. 13kán évnegyedes közgyülésünk 2od alispán ur elnöklete alatt a megyei KK. és RRk. számos jelenlétében megkezdetvén, olvastatott orsz.gy. követünk levele, mellyre következő végzés lőn. — Az országgyülés folyamáról tett követi tudósításban érintett különféle tárgyak felett, jelesen: a részek viszakapcsolása, 's a vallás ügyében kiadott ujabb királyi válaszokra; a szepesi 16 városok belső elrendezése iránt — továbbá a FőRRek többrendbeli üzenetei felett u. m. a vallásbeli súlyok 's nehézségeknek a mult or.szággy. által fentartott pontjaira, a vegyes házasságoknál az egyházi szertartások a kath. papság általi megtagadása, a görög n. e. vallásuak, valamint az unitariusok állapotja, a katonai élelmezés, és szállásolás tárgyaiban és a turopolyai gróf, és nemesség panaszai felett, miután mindezekre nézve a megyének RRei részint alap-, részint pótló utasitásaikban nézeteiket már kifejtették, a bővebb utasításadást feleslegnek vélik. — A magyar bányatörvény kimun-

kálására megbizott kerületi választmány által készitett törvényjavaslatot ellenben, — a szab. községek elrendezése felett készitett törvényjavaslatot is, az utasításokat készitő megyei választmánynak kiadatni rendelék: melly is e felett a közelgő törvényszékek első napjaiban tanácskozván, véleményét helybenhagyás végett a megyének, hogy e két tárgyban, a szükség ugy hozandván magával, követ uraknak utasitás adathassék, még egy rendkivül is tartandó közgyülésre tegye meg; melly alkalommal a b. Wilburg Móricznak és Bretschneider Fridrik altábornoknak honositásaért tett folyamodásaik, az orsz.gyülésen hogy pártoltassanak, követ uraknak megiratni fog. — Ő felségének legfensőbb kegy. határozatánál fogva a már több izben elbocsáttatni rendelt lajstromozót, és levéltári segédet nmgu gróf főispán ur kegyes közbenjárására eddigi minőségökben továbbra is a megyénél, meghagyatván, az ez iránti intézmény kihirdettetett. — Rendelések tétettek a tüzveszély gátlására, és a megyei foglárok elrendezésére. Felolvastatott továbbá Csány Elek fő éspallini Inkey Kázmir alsz.biró urak leköszönő leveleik; mellyekben kijelenték: hogy birói foglalkozásaikat családi viszonyaik tekintetéből tovább nem folytathatják, a törvényes három év, mellyekre hivatalaikat fölvállalták, már egyébkint is letelvén. Zala Rendei az érintett tisztviselők lemondását elfogadván, ezen körülményt a nmgu gr. főispánnak megiratni határozák, egyszersmind ujabban megkéretni az iránt, hogy a tisztujitószéket minélelőbb megtartani és annak hátáridejét a megyének minélelőbb tudtul adni méltóztassék. Jövő évnegyedes közgyülésünk f. e. aug 12én, szent istváni törvényszékeink pedig september 2dikán fognak kezdődni. — April hó 24én egy elfogatott gyujtogató felett is, ki önurát bosszuállásból már két izben felgyujtotta, rögtönitélő törvényszék tartatott; — noha e gonosz egyén nemcsak volt urának, de több lakosnak több ezerre menő károkat okozott, a halálos büntetést, miután ellene szemtanu nem volt, maga pedig fertelmes vétkét meg nem vallotta, ez uttal elkerülte; terheltetésére nőjének vallása szolgált vádalapúl!

⊙ Abaujból. Kassa april 14. Mult hó 21. 22. és 23ik napjain folytatólag tartott közgyülésünkben előfordult érdekesb tárgyak: 1) Felolvastattak orsz.országgyülési követeink több rendbeli tudósításai, foglalatjuk többnyire köztudomásból is már ismeretes. 2) Pozsony megye f. évi február 26án kelt levele mellett közgyülési jegyzőkönyvének kivonatát olly jelentéssel közli, hogy mivel a haza anyagi és szellemi kifejtésére nézve elkerülhetlen kelléknek tartja: mind azoknak, kik a hazában fekvő jószággal birnak, a köz terhekben részesülését 's az aránylagos teherviselés alapját leginkább a földbirtokokban lelvén fel, a gróf Széchenyi István által tervezett telekdíjt elvileg elfogadá, 's minthogy annak következtében országgy. követeit oda utasította légyen, miszerint a lelkes gróf tervének egy kiküldendő kerületi választmány általi fölvételét 's annak minden oldalróli meghányatását eszközöljék, ennélfogva fönebbi inditványának pártolására megyénket barátságosan felszólítja. Minthogy az anyagi és szellemi jólét előmozditására megkivántató költségek kutforrásainak feltalálása végett az orsz.gy. KK. és RR. választmányt nevezvén ki, az e tárgybani véleményét az országgyülés elibe terjesztendi, megyénk Rendei annak javaslatát, — hogy az inditvány felett, a kifejlett minden környülményeknek figyelembe-vételével teljes biztossággal tanácskozhassanak, — bevárni szükségesnek találván, ezen hiv. levél tudomásul vétetett. Biztat azon édes hiedelem, hogy Abauj lelkes Rendei a telekdíjt szivesen elfogadandják. — 3) Az országos tárgyak előleges vizsgálatával megbizott választmány a megyei kihágások korlátozására javaslott t.czikkek feletti tanácskozásit bevégezvén, arról szóló véleményes jegyzőkönyvét bemutatta. Némi csekély modósításokkal a kerületi szerkezet pártoltatik. 4) A hús ára jövő közgyülésig 1krral feljebb emeltetett. — 5) A megye 2od alispánja a közönséges és kereskedési utaknak e tavaszon hol 's melly mennyiségben leendő csináltatása, 's a munkának a járások közt miképeni felosztása tárgyában véleményes tudósítását beadván, az minden részben helybenhagyatott 's az ezek szerint eszközlendők eszközlése a járásb. fősz.biráknak szoros kötelességül tétetett. 6) Puky Antal tbiró urnak, mint az 1842iki banderiális sereg vezérének, e tárgyban beadott bizottmányi hiv jelentés nyomán meghagyatott, hogy a nemesi pénztár káratlanitása tekintetéből, az illető tisztektől az aránylag felosztott öszveget három hónap alatt mulhatlanul szedje be. 7) A ménlovak mind eladatván már, [1]) e helyett a megye ugynevezett majorjában őrültekháza létesittetni rendeltetett, 's az e részben kiküldött bizottmány által tett hiv.jelentés folytában czélszerű intézkedések tétettek. 8) A kiküldött biztosság a hadi és házi pénztárakról, nemkülönben a kir. dézmáról m. 1843ik évre elkészített főadószedői számadásokat megvizsgálván, valamint erről ugy a kezelése alatti minden pénztár állapotjáról hiv. jelentését beadta. Ezen vizsgálat egyik példánya a főadószedői számodásokkal együtt a nm. m. kir. H.tanácsnak, másik példánya pedig megyebeli főispán gróf ő mltgának áttétetni határoztatott. — Ezeken kivül még több felsőbb intézvények, tiszti jelentések, magánosok ügyei és számos folyamodvány olvastatván fel, kellőleg elintéztettek. Ezen közgyülesünk, melly harmadnapra esti 10 órakor fejeztetett be, nem vala olly népes, mint némellyek előre hirdették; kortes is csak néhány jött be és az is okosabbnak tartá dolgát a városban végezni, mint a közgyülésre menni. Lám uraim, ha nincs izgató, nincs itató, minden csendesen megyen és semmi baj nincs; aztán tapasztaljuk, — kortes nélkül is lehet győzni; de kortesekkel győzni, különben sem érdem. — Mult hó 13án tartott fenyitő t.széken foganatba tétetett főbeli pör K..v I....n gibárti molnár ellen, ki a szántói orosz papot borozás közben dühös indulatában agyonlőtte; eredményéről, mennyire csak lehetséges, bizonyosan hallgatni nem fogunk, csak azért is, mivel holmi rabulisták több igen érdemes egyént ok nélkül gyanusitni szeretnek, pedig az egészben csupán a vizsgálatra kiküldött biztosságban az elnökség iránti ártatlan viták semmi esetre nem helyeselhetők; röviden: nálunk a vétkes soha érdemlett büntetését ki nem kerüli, csak az sajnos, hogy a sok száraz formalitás némelly ügyeket igen hosszura nyujt — ezen segiteni valóban szükséges. — Rendkivüli fenyitő tszék tbiró Puky Antal ur elnöklete alatt f. h. 22én fog tartatni. Jövő évnegyedes közgyülésünk május 13án, rendes fenyitő t.szék junius 10én, polgári 17én, az árvák dolgaira ügyelő t.szék pedig ugyanazon hó 24én veendi kezdetét. K—y L—ó.

* Mosonyból. Magyar-Óvár april 20. Ma fejezteték be az öt napig folytonosan tartott közgyülésünk, mellynek három utolsó napján mélt. gr. Zichy Aladár, helyettes alispán elnöklötf, első alispánunk gyengélkedő egészsége miatt a tanácskozásokat a második napon túl nem vezérelhetvén. Az elnökiszék elfoglalásakor hangos „éljen"ekkel üdvözöltük a mélt. grófot. Országgy. követ uraknak csak némelly tárgyban kelle adnunk utasítást; ugyan is a) a verificationalis kérdést a municipiumoknál kivánjuk meghagyatni; b) Bretschneider Fridrik és báró Wilburg Móricz urakat, mint általunk elismert született magyarokat honfiusításra nem ajánlhatjuk; c) Brukk városának ns. Mosonymegye ellen indított panaszára, a választmány által készített védelmünket, a honatyák elibe terjesztendőt, követ uraknak megküldjük; d) a 16 szepesi városnak fél voksot adunk, melly a városi 32őn fölül lenne számitandó. A ns. megyéknek hozzánk érkezett leveleit tudomásul vevén, az egy szabolcsira nézve bizatott meg a kiküldött választmány, hogy megyei tüzkármentesitő társaság alkotására véleményt 's tervet készitsen. A nevelés ügye sokat foglalkodtatá e megye Rendeit 's ez bizonyságul szolgál, hogy igen szivükön viselik azt, habár nincs is — hála Égnek — nevelést nélkülöző vérszomjas kortesünk. Mosony mezővárosában fog létesülni e megyének első kisdedovó intézete 's terve a legközelebbi közgyülésre beadatandik. E mellé még nagyovó intézetet is alapitunk a szelídnek kürtölt században, t. i. a kóborlók távoltartására, 's a tavaly Pándorf és Brukk környékén gyakran történt agyonveretések, gyujtogatások 's más efélék meggátlására lesz foglárcsapatunk, vulgo panduraink, számra egy káplár 's tizenegy közlegény. A szomszéd nemes megyék példája nyomán történendik e nyomozó rendőrség rendszeresítése, 's ugyan e megyék árszabása szerint emeltük fel a marhahus fontját 1 váltó krral. A zsidók nagyon élnek, mert igen mozognak 's arra is elszánák magukat, hogy egy még állitandó ujonczuk helyett keresztény legényt készek fogadni, de ezen törvénytelen kérelmöktől elüttettek. Kedvezőbbnek mutatkozván némelly intézkedések a zsidókra nézve, mint a haza többi lakosira, mondaték: „IId. András ideje közelít" 's mi méltán — hallgattunk: pedig qui tacet 'sat. Ha ezen idő elkövetkezendett, majd nyughatunk 's lesz: nyugalom a halál. Pénzesek és nem pénzesekre nézve említnem kell, hogy legujabb megyei végzés következtében betáblázások a közgyülés mindenik napján történtek 's fognak történni ezentul is betáblázások, azoknak leveleit pedig, kik a megye kezelési felügyelete alatt levő 89,019 pengő frtnyi tőkéből kölcsönözni kivánnak, az erre különösen kinevezett választmánynak adtuk ki vizsgálat 's véleményezés végett. Utólagosan még két tárgyról kell szólanom. A közgyülésre egybesereglett Rendek april 19kén mint ő felségének legkegyesb királyunknak születésnapján egyházba gyülekvének, hogy Istentől áldást kérjenek a legjobb földi királyra; az alatt künn az egyenruhás magyar-óvári polgárok ismételt üdvlövésekkel tisztelkedtek. A másik tárgy ez: mélt. gr Zichy Henrik táblaibárót, ki a lébenyi uradalomnak mart. 20án b. Szina György kezeibe adatása által e megyétől, mellynek éber tisztviselője vala, mintegy elszakadt, jegyzőkönyvileg nálunk örökittetni kivántuk 's megkérjük: maradna ezentul is miénk. — Rendkivüli törvényszék e hónap 29én, a rendes pedig május 20án fog tartatni.

Sz.Fejérvár aprilis 21. — Casinónk felszólítása, 's rendezése következtében, a helybeli tüzkárosultak felsegélésére f. hó 18án mint felséges urunk születése évünnepének előestvéjén tartott hangverseny, a mai közgyülésben adott igazgatói jelentés szerint, a költségek levonásával 269 f. 50 kr. v. jövedelmezvén, az egyesület, midőn mélyen érzi azon szerencséjét, hogy embertársai javára áldozni, 's szellemi feladatainak egy részét beváltható ez uton alkalma lehetett; — azon nemeskeblü hölgyeknek, 's férfiaknak, kik Istentől nyert szép művészeti tehetségeikkel e vállalat létesitéséhez járulni, a közönségnek pedig feledhetlenül becses lelki élvet nyujtani kegyesek valának, ugy szinte az egyházi hangászkar érdemes tagjainak, kik ez alkalommal díj nélkül működének, 's a termet ingyen átengedő részvényeseknek, a haza szine előtt benső háláját, és forró köszönetét nyilvánitani hazafiui örömének, és szoros kötelességének tartja. — A közgyülés rendeléséből Detrich Zsigmond.

Az ‚Erdélyi Hiradó' legujabb (34dik) száma **„Reformatio a görög egyházban Doboka megyében"** czimmel egy levelezőjétől követk. érdekes czikket közöl: Vallásunk majd minden ünnepélyeibe — ugymond a levelező — legrégibb idők óta beférkezett a lakoma; igy keresztelést, esketést, ház és templom-szentelést, utolsókenet-feladást, papi választást, és beiktatást 's végre a temetést kisebb nagyobb lakoma követi, 's mióta a pálinka olly általános lett hazánkban, itt főszerepet játszik, 's mivel a pap ex offo szokott megjelenni, természetes következés, hogy a pálinkaitalt meg kelle szoknia, köznépünk pedig, valamint átaljában az erdélyi köznép, iszákos; hogy tehát a pálinka-ital tovább harapozásának némi gát vettethessék, a válaszuti járásbeli g. egyesült esperes által körlevéllel hivattak öszve minden felekezeten levő hitszónokok apr. 9kére M. Ujfaluba, a pálinkaital megszüntetéséről tanácskozandók, a mikorra is 13 jelentek meg a papok közől, és az ujfalusi kántor, egyhazfi és számos curator, még pedig hivatlanok, hol 1 esperes, a 12 g. e. hitszónok, az ujfalusi kántor, egyházfi, 7 curator, és számosan a falusiak közől a pálinkaitalról egy évre ollyformán mondottak le, hogy ha azalatt egészségökben annak nem ivása miatt csonkulást nem szenvednek, az év beteltével örökre lemondanak, néhányan pedig most mondottak le örökre. Ezen gyülésben többek közt határoztatott az is, hogy ezután az aláirt papok megyéjökben minden vallásos ünnepélyt követő lakomából a pálinka számüzessék, 's ollyanokba, hova pálinkát visznek, a pap az asztali áldásra meg ne jelenjék, 's igy 13 értelmes pap által az anathema kimondatott a pálinkára. Adja ég, hogy minél többek által mondassék ki. Megértvén az ujfalusi héber-ivadék e gyülés veszélyes határozatát, 3 icze pálinkát igért ingyen minden pálinka-iható embernek, ki be nem áll azon társaságba; de ez inkább ösztön vala még a beállásra, 's minden nap gyarapszik a mértékletességi társaság a válaszuti járásban, 's reméljük, hogy a hitszónokok közől többen fognak járulni e szent ügyhez.

Külföldi hirek.

Spanyolország. A ‚Heraldo' ismét ujabb hirt közöl Malagaból, hogy a maurok az afrikai parton levő Melilla erősség őrszemének egy káplárját 's három közlegényét meglepték, elfogták, 's meggyilkolták. A madridi őrség tisztei minap lakomáztak, 's a többek közt illy áldomást ittak: ‚Lengjen nemsokára Spanyolhon zászlaja diadalmasan Marocco fölött!' mi legélénkebb viszhangra talált. Ezekből láthatni, hogy az ingerültség mindinkább terjedez.

Henrik infans, Manzanares brig parancsnoka igen nyájas fogadtatásban részesült a királynéknál, 's ismét Cadizba távozott, hogy ott hajójának teljes felkészitését vezérelje.

A maroccoi ügyet illetőleg a miniszteri ‚Corresponsal' illy értelemben adja elő véleményét: Miután most meg van nyugtatva a félsziget, ohajtanók, hogy hajóhadunk egy része a gibraltari szoroson, 's a tangeri partvizen állomásozzon, annak megmutatásaul, mikép a spanyol kormány szilárdul el van tökélve fényes elégtétel szerzésére, 's hogy képviselőjét, valamint a többi keresztény hatalmasságokéit is Maroccoban olly helyzetbe tegye, miszerint nagyobb erélylyel léphessenek fel Marocco hallatlan bitorlásai ellen. Egy gibraltari levél is közöltetik, melly tudósit, hogy az europai képviselők hathatós fel-

---

1) Készpénz fizetés mellett, nem ugy, mint Zalában hitelben. K. L.

szólítására a mozagami gyilkolás tárgyában nemcsak hogy semmi elégtétel nem adatott, sőt a korábbi sértés ujabbal tetéztetett, mert maga a zultán nem is méltatta válaszra, hanem csak mindenható dagályos minisztere által válaszoltatott. Ezen Mohammed-Ben-Dris azt mondja a többek közt, hogy nem volt tudva, Darmont volt-e spanyol ügynök vagy sem, de ha szinte tudták volna is, a halált el nem kerülheté, mert törvény szerint lakolt. Erre ujabban összegyültek a keresztény hatalmak képviselői, 's még hatályosabb nyilatkozatot határoztak. Ezenfelül a dán és svéd követek utasítást vőnek az eddig fizetni szokott évenkinti 20 és 24 ezer duronyi szabad-kereskedési adó ezentúli megtagadására; 's már is több dán és svéd hadihajó állomásoz Tanger előtt, az ebbeli alkudozásoknak nagyobb súlyt adandók.

A királyné a régiségtani társulatot, tekintetbe vevén azon érdemeket, miket az föladatához képest a becses emlékeknek a félszigeten leendő megtartásával tehetend, nemzeti akademiává emelte.

Ellenmondást olvasunk a minapi párizsi tudósitás ellen, mintha M. Krisztina Don Francisco infanssal elvégezte volna Izabel királynőnek a cadizi hggeli összekelését; mert noha illy lépésre az özvegy királynő most Carlota infansnő halála óta hajlandóbb volna is mint ezelőtt, a körülmények mégis ollyanok, hogy egyelőre épen nem lehetne kedvező sükert igérni ez ohajtásnak, 's az özvegy királynő sokkal ovatosabb előrelátással szokott intézkedni, hogysem az ügyet kétes eredménynek tegye ki.

N.Britannia. Az april 18kai felsőházi ülésben Campbell lord törvényjavaslatot adott elő, melly szerint a hitelező könnyebb 's rövidebb uton juthat pénzéhez külföldön tartózkodó adósánál. E törvényjavaslat nem csekély rémülést okozand az europai száraz földön vándorló angolok közt, kiknek legtöbbjei koránsem egészségi tekintetből vagy utazási vágyból, hanem egyedül azért utaznak, hogy hitelezőiket kikerüljék. Csupán Frankhonban 66,000 angol tart állandó lakást, ezenkivül 55,000 szokott koronkint ott mulatozni, 's ezek csupán ott Francziaországban évenkint többet költenek 5,000,000 ft sterlingnél.

A tengerészhivatal ugy látszik, a nyugot-afrikai partokon ezentul főleg gőzöseket alkalmazand a rabszolgakereskedés elnyomására, minthogy czélszerübbek mint a vitorlahajók. Megmutatá ezt utóbbi időben ‚Thunderbolt' nevü gőzös, melly januar 2 és 3ka éjjelén három rabszolgahajót fogott el, mellyek egyikén 660, másikán 327, harmadikán 245 néger találtatott. Mindhármat rövid vadászat után eléré 's elfogá a nevezett gőzös, melly már ennekelőtte is hasonló több fogást tőn. — Legelőbb három gőzös van Angliából a nyugatafrikai partra rendelve, mikhez még több fog küldetni a nyugatindiai állomásról.

April 15kén az alsóház segedelmezési bizottmányképen ült össze, melly alkalommal különféle kiadások megszavaztattak, többi közt a két ház tistviselői és szolgái számára 59,350 ft sterling évdij. Hume ur, kit William és Bowring pártoltak, ez összletet 15,000 fttal inditványozta alábbszállítatni, de az inditvány 69 szóval 13 ellen elvetve lőn.

Franczia ország. A hirlapok Guizotnak aranygyapjas vitézzé emeltetéséről tevén szót, megjegyzik, miszerint ő, e kitüntetésben, Europa különféle tartományinak néhány herczegein 's más főbb egyedein kivül, nyolcz földjével osztozik. E rendnek t. i. maga Lajos Fülöp is vitéze, Nemours hggel együtt, a többiek Chatubriand, Villéle gróf, Talaru marquis, Laferronays gróf, Valencais hg, és Soult marsal.

Az april 19kei kamraülésben a vadászattörvény elfogadtatott azon módositásokkal, mellyeket a pairkamra rajta tön. Cremieux ur az ellenzék tagja még egyszer megkisérté a koronára nézve felállított kivételi jognak megdöntését, de sükeretlenül. Ezen inditvány tehát elvettetett; az egész törvény mellett 214, ellene 99 szó nyilatkozott. — Az april 20kai ülésben a protestans községek és consistoriumok 24 kérvénye vétetett tanácskozásba istentiszteletök szabadságának visszaállítása tárgyában. A pecsétőr ismételve kinyilatkoztatá, mikép ő ellenzi e tárgynak a miniszteriumhoz küldését; mindazátal ez lőn határozattá.

Portugallia. A lissaboni ujságok april 10keig közlik a legujabb dolgokat. A lázadás még ekkorig nem volt elnyomva; Almeida nyomorult várában Bomfim gróf még mindig bántatlanul élt, annak daczára, hogy Fonte-Nova tábornagy a helyet ostromzárral körülvette, sőt valóban meg is kezdte lődöztetését. Az álgyuk irányzása alig lehete a legjobb, mert a golyók nem igen szembetünő kárt tettek. Mindennemü élelemszereket, pénzt, 's egyéb szükségeseket akadálytalanul vittek be a városba és várba, olly annyira, hogy az ostromlottak sokkal jobban voltak ellátva, mint magok az ostromlók. Bomfimnak csak 400 katonája, 's 200 ugynevezett önkénytese van a városból; utóbbiakba azonban alig ha bizhatna, mert csak amugy kényszerülve fogtak vagy inkább kaptak fegyvert Bomfimtól, 's első komoly támadásnál azt rendre eldobálnák. E vár minden tekintetben olly gyönge, hogy már régen meg lehetett volna venni, de ugy látszik, a kormány szándékosan intézi ennek elhalasztását, hogy a zavargás ürügye alatt minél tovább üzhesse az önkény kormányzását. Lissabonban folyvást elfogatják a gyanus egyéneket; már is több jelentékeny katonai személy 's néhány kamrakövet is börtönbe vettetett. Mindenfelé guerilla az az haram-csapatok zsibongnak az országban, 's a dolgok helyzete igen komoly színt kezd ölteni. Ugy látszik, a királyné el van határozva Cabral miniszternek hivatalbantartására, daczára annak, hogy a közvélemény mindinkább ellene fordul. A lázadás mindenkép jelentősebbé kezd válni.

Svéd és Norvégország. A megholt király gyásztisztelete majus 8kán fog megtartatni. A fővárosi polgárság folyamodott, miszerint a gyászkiséret közt ő is megjelenhessen, mit meg is nyert. Több polgár megegyezett már egymásközt, miszerint e napon sajátszerü fekete ruhát fognak viselni, melly némileg a hajdan IIIdik Gusztáv által behozott nemzeti öltözethez hasonlitand. A rendviselők és lovagok, egy, a rend kancellárjától érkezett rendelet következtében nem a szokott pompás, hanem egyszerü fekete ruhában fognak megjelenni.

April 9éről irják Stockholmból, hogy még mielőtt el volna takaritva az elhunyt király teteme, már is kezdődik a tusa olly módon nyilatkozni, melly eléggé gyanittatja a közel országgyülés minőségét. Legközelébb röpirat jelent meg illy czimmel: ‚Svédhon parasztjaihoz és minden honbaráthoz.' E füzetkét inkább felhivó nyilatkozványnak lehetne nevezni, mert a paraszt-rendből országgyülési tagok legtekintélyesebb nyolcz egyénétől, legelől az ügyes és bátor Janssen János, van aláirva. Ezen iratban minden tartózkodás nélkül kimondatik: hogy a parasztrend a nemzetnek öt hatod részét teszi, Svédhon telkeinek három ötödét birja, 's az adó három negyedét fizeti, következőleg az országrendiség negyed része igen fukar 's ki nem elégitő képviseltség az ő számára. Egyszersmind ismételve adatnak elő az utóbbi országgyülésen tett inditvány fő vonalai a képviselet megváltoztatása iránt, 's néhány igen olcsó iratkára tétetik figyelmessé a közönség, mellyekben ezen tárgyu tanácskozásai a mult országgyülésnek mind összeállitvák.

Olaszország. Azon nyugtalanitó hirek daczára, miket több hirlap minden alap nélkül Bologna és Romagna polit. állapotáról közöl, a mult évi események óta a legmélyebb csend és rend uralkodik mind Bolognában, mind Forli, Ferrara, és Ravennában.

A zavargások jóformán megszüntek; darab idő óta semmitsem hallhatni a nyugtalanitókról. A nápolyi király több hadosztályt külde a tartományokba, mi által a lakosság megnyugtatást nyer. — Pótlólag emlittetik, hogy a cosenzai békétlenség alkalmával egy jegyző háromszinü zászlót lobogtata, 's némelly rokonérzelmü vágyakat hallata, de mellyek nyom nélkül elenyésztek, maga azon jegyző azonnal elesvén a harczban. Egyátalán az ottani lázadásnak semmi politikai szine nem volt, 's leginkább inséget szenvedő emberektől, 's pár közbevegyült fölhevült ifjutól inditatott. — Sokkal nagyobb figyelmet érdemel a mindinkább terjedező szegénység, melly idővel legnagyobb zavarba hozhatja Olaszföldet, 's mellynek nem terméketlenség, nem néprestség, hanem egyenesen csak forgalmi pénz hiánya az oka. Rómában Rothschild b. a kincstárral 200000 scudinyi kölcsönre szerződött; a szerződési föltételek olyaknak mondatnak, mellyek szerint a kölcsönt szükség idején 2,000,000 scudira fölemelhetni.

Augusta firenzei főherczegnőnek Luitpold bajor hggeli összekelése april 15kén a legfényesb ünnepélylyel ment végbe.

Németország. M. Frankfurtból jött tudósitások szerint ott a vásár a gyárosokra nézve igen kielégitő volt. Még a finom gyolcsbul is igen sok elkelt. Nyersgyapju — Rohwolle — alig van egy két raktárban, 's az is Belgiumba megy. A következő nyirésre nézve a gyapjuár már is igen magasra szökött.

Helvecz ia. Helvecziai lapokban olvassuk: Miután Aargauban a számolási rendelvény szerint határozott külön elvek állapittattak meg a Muri és Wettingen megszüntetett zárdák vagyonának hovaforditása iránt, most a kistanács a financz-bizottmány inditványa következtében elrendelé az első fél milliónak a katholikus községek közti elosztását, melly is april 20kán mind a hat kath. kerületben egyszerre menend véghez.

Görögország. Az alkotmány létesült, a nagy munka szerencsésen be van végezve; de már is mutatkoznak az alkalmazás nehézségei, midőn az alkotmányos elvek nyomán uj miniszteriumot kell képezni, mi pedig már sürgető szükséggé vált. Athenből irják, hogy már össze volt állítva egy uj cabinet, mellynek elnökeül Maurokordatos tétetett, barátjai pedig Trikupis, Londos és Praides mindannyi tárczát kaptak, Kolettisnek a belügy adatván; de ez visszavonulván az ugynevezett orosz párt egyesült a francziával, hogy az angol párt ellen működjék. April 8kán elhatározták, hogy Londos kapja a belügyet, Spaniolaki a financzot, Praides az igazságügyet, Kanaris a tengerészetet, Rhodius a hadügyet, Trikupis külügyet, vallás — és oktatmányügyet. Az oklevél már alá is volt irva, midőn Trikupis, Praides és Kanaris lemondásukat benyujták. Most nagy a diplomatai forrongás és határozatlanság, mi közben a közügyek intézése elmarad. Az ország pénzzavarban van; a király 20 millió drachmára menő kölcsön iránt értekezik, 's a kamatok biztosításaul többek közt saját jövedelmeinek felét tüzte ki.

Duna-fejdelemségek. Ujabb tudósitás szerint a szerb kormány elhatárzá, hogy azon, minap említett számos halálos itéleteket végre nem hajtatja; mi Sándor fejdelem szelid lelkén kivül főleg az orosz consul, Danilewszky ur törekvésinek köszönhető; ki ennek viszonzásaul ajánlkozott az orosz kormánynál lépést tenni az iránt, hogy Wucsics és Petronievicsnek számüzetésökből a hazatérhetés megengedtessék.

Törökország. Az albaniai kereszténveken elkövetett vad kihágásokra nézve az orosz követ jegyzéket intézett a portához, erőteljes szavakban követelvén: nyilatkoztassa a kormány, milly rendszabályokhoz akar nyúlni, hogy ezentul a kereszténveket a mohamedhitü csőcselék hasonló merényletei ellen ójja 's biztositsa. 'S azon esetre, ha a válasz nem talál kielégitő lenni, fegyveres közbenjárással fenyeget Oroszország. Az albaniai keresztények sorsa valóban borzasztón siralmas. A skopiai görög püspök a konstantinápolyi patriarchához intézett levelében szivszaggatólag panaszolja a történt iszonyúságokat. A többek közt illyesek foglaltatnak azon tudósításban: A férfiakat karókhoz kötik, 's szemeik láttára gyalázzák meg nejeiket 's leányaikat. A férfiakat lábaiknál fogva felakasztják, és saját hitveseiket kényszerítik, hogy szalma tűz füstjével fojtsák meg őket. Nyolczvan éves aggnőket 's tiz éves leánykákat egyiránt megbecstelenítnek. A fiukat nyársra vonják, 's lassu tüz mellett juhokként megsütik átkos gúnyolódások közt. A leányokról letépik ruháihat, kik teljes meztelenségben kénytelenek egész éjen át boros kupákat szolgáltatni tivornyáikon. Némelly férjeket kényszerítettek fáklyát tartani, mig nejeiket meggyalázák. O szent isten! mikép történhetnek illy átkozott iszonyúságok! Nem említem a fosztogatásokat, gyilkolásokat, miket naponkint elkövetnek, nem a keresztény vallás elhagyására történni szokott vad kényszeritéseket, csak azt említem, hogy a kereszténveknek nincs már sehol menhelyök, üldözötten bolyonganak szerte, martalékául a kétségbe-esésnek. Hassan passa kegyes érzékeny szivü férfiú, de ő nem bir többet tenni a szegények megvédésére. — Valóban iszonyú helyzet; 's illyenek ma történnek a felvilágosult 19ik században! 's történnek büntetlenül!

Brazilia. A miniszterium megváltozott, de olly elemekből van összeszerkesztve, hogy jelen körülmények közt hosszu életet nem igérnek neki; 's azt hiszik, hogy a kamráknak majusban történendő gyülekezete ujolag változtatást szükségelend.

Hayti. Ujabb tudósitások szerint, mellyek martz. 14keig terjednek, a haytii zavargások igen komoly természetüek valának. Az elnöknek az egész hadserget 's a nemzeti őrhadat fel kelle állitnia a zendülők ellenében, 's ugy látszott, nemsokára határzó eseménynek kelle történni. A kormány táplált még némi reményt, hogy a lázadást megzabolázandja.

Északamerikai egyesült státusok. April 1jéről szóló new-yorki lapok szerint a Texas iránti kérdés támasztotta mozgalom folyton növekvőben volt. Texas uj követet küldött, ki e tárgyban Colhoun miniszterrél értekezzék. A washingtoni hivatalos lap pedig kijelenté, hogy Texasnak az egyesült álladalmakhozi csatlakozása Tyler elnök politikájának sarkköve. Várták, hogy az Oregonföld iránt is üzenetet küldend az elnök a senatushoz.

Uj-Yorkbul mart. 19kén jött tudósítások szerint ott és Washingtonban hire volt, miszerint Texasnak az egyes. statusokhoz leendő kapcsolása iránt a szerződés már alá van irva, vagy legalább az aláirásra elkészítve. Azonban ugy látszik, a szerződés különösen a tanácsban nagy ellenszegülésre fog találni. Webster már az egyesítés ellen nyilatkozott 's ezt közzé is tette. — Uj-yorki ujabb tudósitások szerint pedig Texas bekeblezése legnagyobb érdeküvé vált. Az ellenzők Mexicoval háborút 's Franczia- és Angolország közbejárulását jósolják, egyébiránt azt hiszik, mikép a tanácsban a szerződés el fog vettetni.

Egyesületi közlések.

Iparegyesület. Alólirt siet választmányilag meghagyott kötelességéhez képest ezennel hivatalosan köszönni meg Verniczky helybeli polgári asztalosmester urnak azon szivességét, hogy a melly két nagyobb és kisebb asztalt az egyesületi előadó urak számára csinálni igérkezett, azokat már elkészitette, sőt be is szolgáltatta. — Kiesriegl és Széchán urak egy-egy iróasztalt, Steindl ur a phisicai cabinetnek, Winkler ur pedig a levéltárnak használatára szekrényeket, végre Wiegenthal ur számosabb porládákat vállalván magokra, azon reményben, hogy őket is, mint Verniczky urat, minélelőbb egyesületünk jótevői közé sorozhatjuk, addig is e szives ajánlkozásokat szabadjon ezennel köszönettel megemlíteni. — April 18. 1844. — Csanády, jegyző.

Iparegyesület. Mint hirdetve volt, a mult vasárnap ülés tartatott a Pesten megnyitandó mester-inas-iskolák ügyében, — mellyről ezemel alkalmat veszünk bővebben értesíteni a t. cz. közönséget. Néhány lelkes czéhbeli tag és előljáró urak, szivökre vevén a városban roppant, közel 4000ig menő számmal létező mester-inasok elhagyott, 's minden értelmű képeztetést nélkülöző állapotát, a f. évnek még januar hónapjában arra szólitották fel az iparegyesület választmányát, hogy közbenjárása által segítené törekvéseiket a mesterinasok némi oktatásaul szolgálandó iskola megalapitásában. A választmány hazafiúi 's egyszersmind egyesületi végzés által is meghagyott kötelességének tartván ezer örömmel ragadni meg az alkalmat, az indítványozók kivánságához képest azonnal folyamodásilag kérte meg a város tanácsát, hogy hatósági tárgyalás utján engedné megtétetni az előkészületes lépéseket, majd a czéhek mindnyája megegyezésével és önhozzájárulásával is megállapitandó tervet méltóztassék a nm. k. h. tanácshoz fölterjeszteni. Az ennek következtében a tisztelt tanács által e tárgyban kinevezett biztosság elnökének t. Tölgyessy János urnak utasításából, továbbá számosabb e végből fölkért iparköri és nevelésszaki férfiak közremunkálásával a részletes terv kidolgoztatott, 's az a mult martius hónapban tartott egyik ülésben a helybeli legtöbb czéhek előtt felolvastatván, a mester urak illetékes észrevételeihez képest tett módosítások mellett közösen elfogadtatott. Ezután ugyanezen ülésben az iskolák évenkinti költségvetése, a mennyire ez előlegesen megtörténhetik, 720 p.ftban számittatván ki, a jelen volt iparos urak javaslata értelmében, a czéhek mindnyájához aláirási ivek határoztattak ama kiadások fedezéseül küldetni. 'S ezek után az vala már a mult vasárnapi ülésnek feladata, hogy abban bemutattatván az aláirott ivek, az iskolai terv, mint a mellynek nemcsak részletei, hanem évenkinti kiadásainak fedezése is elfogadva leendett az illetők által, a városi t. biztossághoz, tanácshoz és végre a nm. k. helytartósághoz benyujtassék. — Beérkeztek pedig a következő nyilatkozatok, tekintőleg kötelezések: A fodrászok fizetnek évenkint 10 pfrtot, a kádárok 20, a vargák (schusterek) 25, a mézeskalácsosok 4, kosárkötők 5, szücsök 10, bádogosok 12, német szabók 20, könyvkötők 10, tümüvesek 4, lakatosok, puskamüvesek és sarkantyúsok együtt 20, asztalosok 25, molnárok 10, magyar kordoványosok 5, kéztyüsök 6, és végül ácsok 20 pfrt; összesen 211 pftot, már e szerint 311 pfrt fedezve van. 'S bár még ez nem elég arra, hogy a terv kivihetőnek tekintessék, eléggé örvendetes mégis, felvéve azt, hogy jóllehet eddig csak 17 czéh nyilatkozott, kötelezéseikkel mégis a czéhekre eső 622 ftból ½nál több van biztosítva, holott Pesten a czéhek száma 74, ide nem értve azon mesterségeket, mik nem czéhileg üzetnek, de mellyeknek tagjaihoz szinte küldetnek ivek, ugy hogy 83 aláirási iv van kibocsátva. 'S e szerint ha csak a számok arányát tekintjük is, mégis a kibocsátott iveknek alig egy negyede többet fedez a kiadásokból egy egész harmadánál; kétség nem lehet benne, hogy a hátra levő kétharmadot biztosítandja a kün levő ¾nél több aláirási iv. — És távol vagyunk attól, hogy csak hideg számításban helyezzük reményünket. Nem merünk ugyanis olly lehetlenségeket tenni föl senkiben a helybeli iparosok közől, hogy míg a mester-fiatalságnak sorsa, jövendője az ő kezében van, elmulasztaná a jó alkalmat, melly némi oktatással, neveléssel kinálkozik a gyermekeknek. Már csak ember- és felebaráti szeretet, gondos atyáskodás 's a kötelesség érzete is kétségkivül arra határozandják a mester urakat, hogy az indítványozott uj institutiónak megalapitásához sietve és teljes számban hozzájáruljanak. 'S ha ezeknél még erősebb ösztönökre volna szükség, lehetetlen, hogy azokat is föl ne találják a mesterségökhöz viseltető őszinte, buzgó 's ügyszerető ragaszkodásukban, mellynek annál forróbbnak, hübbnek és csatlakozóbbnak kellene lennie, minél komolyabb, aggasztóbb jövendő fenyegeti annak tárgyait. Ott, hol a gyáripar már kifejtette roppant hatalmát, a kézi-mesterségek alárendelvék felette, vagy csak a világosan képzett értelmiség istápja alatt küzdik a még igy is eléggé egyenetlen versenyt. Hazánkban, hol az ország annyi érdekei parancsolólag idézik már föl a gyárak teremtő erőit, szinte mihamar bekövetkezendik az idő, mellyben e mühelyek áldásainak mindinkább nélkülözhetlenebb föltételei lésznek a tudományosabb szakértelem és képzettség. A mesterek tehát, bár nekik — mint mondani szokás — talán rendén van szénájok, vajjon lelketlenül türendik-e, hogy mühelyeik elhitványuljanak, 's ne legyenek képesek boldogulást adni azoknak, kik talán épen édes gyermekeik, mesterségökben utódaik lesznek? Önzőleg fognák-e megtagadni a segedelmet, melly különben sem nagy, és annyi mestertársukkal együttviselve csaknem a semmiségig csekély? Bizonnyal nem! 's annál kevésbbé, minél szebb példával mentek már az előbb megnevezett czéhek elő, mellyek közől vannak olyanok is, kik tagjaiknak csekély számához képest valóban dicséretes buzgóságot tanusítottak, mint a kosárkötők, mézeskalácsosok és tümüvesek, kik alig vannak heten, nyolczan, vagy a könyvkötők, fodrászok, esztergályosok, kiknek száma 11—14. — 'S ezen tekintetek mellett meg valának győződve a jelenvoltak, hogy a még nem nyilatkozott czéhek részéről csak elkésődés okozta azt, hogy kötelezéseik még be nem adathattak; mi alkalmasint onnan eredt, hogy időhöz kötött gyüléseik határideje még be nem következvén, alkalmuk nem volt testületileg határozatba venni, mit egyénileg buzgón ohajtanak. 'S ez okbul felszólították a választmányt, hogy két hét mulva ismét tartson ülést, mellyre remélik, hogy a még megkivántató költségvetési összegek hiánytalanul meg leendnek ajánlva. Ohajtásuknak a választmány engedvén, május 5-ére délután 3 órára ülést határozott, 's arra valamint a még kün levő iveket beadatni kéri: ugy arra minden czéhet 's egyéb aláirókat bizodalmasan meghí. — Költ az apr. 21én tartott választmányi ülésből. — Csanády, jegyző.

A népkönyvkiadó egyesület azon meggyőződéstől vezéreltetvén, miszerint köznépünkkel az olvasást leginkább mulatva-oktató könyvek segedelmével kedveltethetni meg, ez uttal ujolag figyelmeztetnek hazánk népszerü irói az egyesület által ismételve kitüzött imez feladatra: „készitessenek apró népszerü elbeszélések, mellyek egyenkint legfölebb két nyomtatott ivet adjanak, erkölcsi, hazafiui, gazdálkodási és közgazdálkodási elvek 's érzelmek terjesztésére.“ Az elbeszélések kötetlen beszédben legyenek, de apró versezetekkel vegyittethetnek. Nem népszerüknek talált munkák, ha különben legjobbak lennének is, el nem fogadtatnak. Az elfogadott legjobb elbeszélésre 12, a másod rangura 8 arany jutalom tüzetik ki. A pályamunkák idegen kézzel letisztázva, jeligét rejtő levél kiséretében, legfeljebb 1844ki medardusi pesti vásárra az alulirt jegyzőhez küldessenek be, később érkezettek el nem fogadtatnak. Birálat után a jutalom azonnal ki fog adatni. — Továbbá az egyesület által 50 aranynyal jutalmazott Tarczy „népszerü természettan“ czimü munkájából (négy füzet 48 p. kr.) még néhány teljes példányt kaphatni a pesti könyvárus uraknál 's az alulirtnál. — Stuller Ferencz egyes. jegyző (laka újtér Ürményi-ház.)

Szabolcsbul a harmadik hang.

Vége.

(Folytatásul a ‚Világ' mult évi 83d. számához.)

Szebb jövendőt a hazának
Bús jelői már valának. R.

Hogy a magyar nemzet erőssé válhassék, és erejében bízhassék, ehez még sok, vajmi sok kell; 's a mint ez igaz, — ugy viszont tagadhatlan, hogymind ezen sokat igen könnyen legyőzhetni, csak legyen egyesült erő, legyen szilárd akarat, legyen egyszersmind jó tapintat a dolgokat ugy vezérleni, hogy az átalakulás alaposan kezdődvén — biztosan mehessen elő. Elég nekünk jól kezdeni, — és ha egyebet nem teszünk is, hálásan emlékezendnek rólunk utódink, — látván, hogy átalakulásunknak olly alapot vetettünk, mellyre ők sikerrel épithetnek. — Ellenben mit fog használhatni legjobb szándékunk 's mit minden erőnk megfeszítése, ha biztos alapunk nincs? mielőtt bevégződnék a századokra készült épület, összeroskad, 's nagy szerencse, ha a hasztalan fáradozókat romjai alá nem temetendi. — Már pedig figyelemmel kisérve dolgaink folyamát lehetetlen át nem látni, hogy a kitüzött czélt nagyon eltévesztettük. — Iparkodnunk kell eszerint a már egyszer eltalált, 's most ismét tévesztett — üdvhez vezérlő útra visszatörekedni, hogy az ohajtott czélt mielébb érhessük. — Minden törekvésünk tudom az, hogy hazánk minden fiának szellemi 's anyagi jólétet szerezzünk; mert ha magyar hazánkban különbség nélkül minden osztályu lakos, magát jó karban érzendi, akkor ugy hiszem, a nemzet elérte a jó-lét azon fokozatát, mellyen bátran mondhatja: magyar nemzet a boldog nemzet, — és csak Hunnia az áldott haza, mellyen kivül nincs élet. — Lépcsőnkint hát közelitsünk e boldogsághoz, hogy annál bizonyosabban sikeres kimenetelt remélhessünk. Hol a lépéseket czélszerüen lehet kettőztetni, a nélkül, hogy veszélyesen visszaesnénk, — ám legyen, — csak hogy bizonyos legyen az ohajtott következés. Tartsuk szemünk előtt minden ujitásnál, hogy ennek mulhatlan feltétele legyen a magyarhaza 10 millió 's néhány százezer népsége boldogító egybe-olvadásának eszközlése, magyarosítása, polgárosítása, nevelése, — minden önkény aluli fölmentése; szóval: hazánk minden fiának függetlenitése; — mert rabok csak rab-, szegények csak koldushazat képezhetnek. — Különböző vallási, 's polgári érdekek részekre osztják, elgyengitik, 's számtalanszor egymás ellen is ingerlik a polgárokat. — Midőn 10 millió, és száz ezreket mondottam, akkor ide foglaltam a zsidókat is; de ezeknek mint illyeneknek most szőnyegen forgó polgárositásuk — mit magok sem kivánnak, minthogy azt a Messiástól várják — mennyiben lehetne üdvös a hazára, nem láthatom; történeteiből azt kell hinnem, hogy elébb fogunk mi magunk zsidók lenni, mint ők magyarok: — vagy pedig a nemzet által elfogadott objectiv valláshoz simulniok kell; subjectiv vallása akárkinek akármillyen legyen, ehez semmi közöm, csakhogy tettleg ne képezzen szakadást. Ugy intézzük azonban minden lakos függetlenitését, hogy ez ne tehetősb polgártársaink romjain, hanem ezek segitségével 's közremunkálásukkal létesüljön, és hogy ezek tettleg segíteni fognak — kétkedni nincs okunk. Hiszen ki szólt az országgyülésen illy hangon: ‚Igaz! — Van a cath. clerusnak 's a mágnásoknak sok veszteni-valójok, igen de csak a külföld irányában, mert ha vagyonuk a hazára száll, veszteségről szó nem lehet?' Talán a túlbuzgó liberalisok valamellyike? O nem! egy káptalankövet. Ennél szebbet az országgyülési tudósitások hosszú sorain megvallom nem olvastam; mert hiszen nemcsak szép ez, de igaz is, hogy, ha vagyonunk a hazára száll, veszteségről nem szólhatunk — mert a haza mi vagyunk; és ha ennek virágzására vagyonunkból valamit ajánlunk, koránsem adózunk, — mint valaha a töröknek adóztunk 's azóta irtózunk is ezen szótul ‚adó'; — de csak kölcsönözzük, mivel a haza emelésével emelkedünk mi is, és a hasznot hazánk virágzásából szedni's a gyümölcsöt élvezni fogjuk ismét csak mi. — Nem adó ez uraim; hanem csak olly investitio, 's olly kölcsön, mellynek kamatját bizony nem más, csak mi veendjünk. — Ne dúlj tehát zsarnok Adó hazánkban többé mérges fuvallatkint; ha egyszer szünni fog neved — szünni fog az ingerültség, hígadtabbak lésznek a kedélyek, 's napról napra közelebb simulván, jövend idő, mellyben a haza java munkálásában egyesülendnek.

Háromfelé egyszerre hadat izenni: először a catholicus clerusnak 's barátainak — azután a magyar nyelv, — 's végre az adó ellenségeinek, — megfontolatlan tett. Vegyük ezt kissé nagyobb figyelembe, és talán nem lesz szükség sok időt töltenünk, és át fogjuk látni, milly rosz számitás, 's minden tactica nélküli ostrom ezeket egyszerre lerontani kivánni. — Most arról szólok, mit kelljen boldogulhatásunkra tennünk.

Az 183⅔ évi 10dik 6 §. és a 12dik törvényczikkek nézetem szerint a jelen század legszebb szüleményei, 's olly remekművei a törvényhozó-testnek, mellyekért megérdemlené az 183⅔. országgyülés, hogy a történetek könyvében ‚nagy'nak neveztessék; mert az mondta ki törvényileg legelsőbb azon isteni igazságot, hogy hazánk áldott földje ne bitangoltassék, hanem aránylag kinekkinek a magáé kiadatván, azt kiki tetszése szerint használhassa, 's a másé után ne áhitozzék. Im a legdicsőbb törvény, melly valaha létesülhetett, 's mellynél szebbet, jótékonyabbat a törvénynek hosszu lajstroma nem mutathat. — Számos határ is érzi már hatását; hol eddig sürü gaz, mocsár 's káka lepé a drága földet, ott most részint a legszebb őszi vagy tavaszi termés, — részint a leghasznosabb fü jutalmazza a gazda fáradozását; nem is hagy egyéb kivánni valót, minthogy ez az egész hazában mindenütt minélelőbb teljesedésbe menjen. Mielőtt tehát más tárgyhoz szólanánk, induljunk a fent idézett két törvényczikk nyomán, 's az urbéri rendbeszedés, ugy nemkülönben az arányosítás az egész magyar hazában leendő bevégzésére, egy határidőt törvényileg tüzvén: melly azonban semmi esetre öt évnél hoszabbra ne terjedjen; hozzuk mindenekelőtt a zavart birtokokat tisztába; 's igy az egész magyar hazát helyezzük minélelébb a megkivántató rendezett állapotba.

Mihelyt magyar hazánkban törvényileg minden birtok rendezve leend, 's a törvényhozó-test előtt az asztalon lenni fognak a térképek 's földkönyvek, mellyekből országunk nagyai nemcsak azt fogják tudni, mennyi az, mi a birtokosok tulajdona, nemcsak azt, mennyi az, mi tisztán urbéresek használatában van; hanem különkülön ki fog tetszeni a megyék terjedése; sőt minden egyes földesur birtoka, 's minden egyes jobbágy illetősége tisztában leend. Minthogy pedig ez már több megyék számos helységiben létre jött, 's mig a kitüzött határidőt rendelő törvény szentesitve lenne, még számtalan helységben létre jön, — és ha ez igy folytattatik, elébbutóbb az egész magyarhazában önmagától létre is jövend; miért nem lehetne eszerint ennek határidőt törvényileg tüzni, melly alatt minden földesur köteleztetnék az urbéri rendbeszedés és hol közös a birtok, az arányositást behozni. — Épen olly helyek fölméréséről kellene a törvénynek különösen rendelkezni, mellyekben semmi urbéri nincs, és tisztán egy földesurnak birtoka, hol természetesen sem urbéri rendbeszedésre, sem arányositásra szükség nincs; — az illyenek, ha még eddig fölmérve nem volnának, a megyei rendes földmérők által felméretendők lennének, 's hitelesítve a földesur által választandó földmérőtől. Ezen általános felmérésekre a mgos gróf Széchenyi ur által javaslott 100 millió kölcsön forintbul, nemhogy 50 milliót, de még egy krajczárt sem kellene költeni. Szóval: teendőink legelsője az, hogy az urbéri rendbeszedés, és arányositás az egész honban létesüljön. Mert ha szinte gr. Széchenyi István terve szerint felméretnék tetemes költséggel minden magyar birtok, az nem volna kiegészitő munka; mert azon helységekben, hol az illy felmérés elébb történnék, mint sem a rendbeszedés 's arányositás létesült volna, később ezek behozásával lényeges változást szenvedne, minthogy ekkor rendesen a birtok változik. —

Erősen hiszem és olly annyira meg vagyok győződve, hogy a birtokok tisztába hozatala, és igy az egész hazának rendezése nemzetünk emelésére conditio sine qua non, és ha félszázad alatt nem teszünk is egyebet, mégis annyit tettünk, hogy nyugodt lehet lelkisméretünk, és nincs okunk kétkedni, miszerint maradékaink hálásan fognak ránk emlékezni.

De fölmérve levén igy az egész magyar haza, 's egyszersmind tudva levén, kinek mi birtoka van, a hazánk erősitését gátoló többi nehézség igen könnyen el fog oszlani. Legelsőbb is az országgyülésnek osztályozni kellend a megyéket, azután ismét osztályozni a megyék helységeit; a határok nagy része különben is a rendbeszedés és arányositás alkalmával osztályoztatva levén. — A megyék osztályozatában, az országnak ügyelettel kellene lenni a megyék fekvésére, földminemüségére, kereskedésre, iparra és más egyéb kedvező körülményekre, 's azt bölcs belátása szerint három, négy, öt, hat vagy több osztályra felosztván; és ismét a megyék helységeit hasonlólag tekintettel a fentebbiekre belátásuk szerint osztályozni. Ha ez megtörtént, kezünkben a legtökéletesebb kulcs a haza emelésére — a polgárok által adandó kölcsön aránylagos kivetésére, kezünkben a legigazságosabb örök-megváltásra. — Most a kölcsönt kissé hagyva; — e kulcs nyitja fel előttünk, mellyik osztályzatu megyében 's ennek ismét mellyik osztályzatú helységében — egy telkes jobbágy vagy zsellér mennyiért válthatja meg magát. P. o. egy 2dik osztályu megyében első osztályzatu helységben egy telkes jobbágy földesurának évenkinti összes tartozása, — ide értvén az urdolgát, füstpénzt, dézmát teszen 48 pengő forintot; melly 48 pengő forint, mint 6 pcent kamat számittatván — tenne a töke 800 pengő forintot; melly tőkét ha a jobbágy földesurának lefizetne, azonnal urbéri birtokának tulajdonosa lenne; — ha pedig egy-

szerre nem fizethetné, minthogy már a megváltásnak mind két részről törvényileg kényszerítőnek kellene lenni, ekkor sem mulhatna a megváltás, — ez esetben a jobbágy 800 pengő forintokról szóló kötelezvényt adna földesurának, és a 6 pcent kamatot; ezenfelül pedig évenkint a tőke-törlesztésre törvényileg kiszabott mennyiséget tartoznék fizetni. Addig azonban, míg a tőkét leróná, azon telek mindig lekötve maradna földesurának, 's ámbár a kötelezvény kiadásával mindjárt független állást nyerne, 's inkább csak adósa volna földesurának, de mivel adósságban azon telek lekötve volna — természetesen a közte 's földesura közti viszony egészen csak akkor szünnék meg, ha a tőke le volna tisztázva; teljes szabadságukban állván vagy egészben vagy részben a készpénz helyett munkára kölcsönösen egyezkedni. — Ezen mód valamint a földesurnak nem káros, ugy a jobbágyra nézve ohajtatos volna; nem káros a földesurnak azért, mert a pontatlan urdolga, és bizonytalan dézma igy bizonyos jövedelemmé változnék, megszűnnék ur és jobbágy közti minden bajlódás, 's az ennek orvoslására teendő tetemes költség; mert ki a kamatot rendetlenül, vagy nem is fizetné, az egy harmadik érdektelen biró által egyszer megintetvén, ha még akkor sem teljesítené, a telek mint a nemesi jószág — árverésre kihirdettetvén, eladatnék: és ha az tartozásánál nagyobb mennyiségért vétetnék meg — a felesleg a kimozdított urbérest illetné. Ha pedig, — mit urbérileg rendezett helységekben föl nem tehetni — a telekre vevő nem akadna, akkor addig, míg találkoznék, azon telket a földesur a közterhek arányos viselése mellett használná. — Azonban, mint mondám, tapasztalás bizonyítja, hogy ez a rendezett helységekben meg nem eshetik; mert látjuk, milly nehezen esik ez azon lakosoknak, kik a rendezett helységekben az urbéri birtoktul elestek; alig várják az alkalmat, hogy magoknak úrbériséget szerezzenek; ellenben, azok kiknek jutott, szinte büszkék annak birásában, 's ugy szólván más 's felsőbb osztályt láttatnak képezni. — A jobbágyra nézve pedig ezen örök-megváltás azért is kivánatos, mivel az neki tulajdona levén, őt szorosan a házához kapcsolná, függetlenítené és polgárosítaná. — Megjegyezni való még, hogy az illy polgárosítandó jobbágy a polgárosításért az országos pénztárba, — ha szinte csekély mennyiségű, de mégis — bizonyos öszveget fizetni tartoznék; 's akkor neki a törvényhatóságtól egy magyar polgári oklevél szolgáltatnék ki, mellyben ha a polgárosítandónak nem volna magyar neve, azt az oklevélben mulhatlanul magyarosítani kellene.

Ha igy egyszer az örök megváltás létesülne, akadnának még módok, mihelyest a jótékony rendbeszedés eszközöltetnék hazánkban, mellyek által az adózó népen még jobban lenne segitve. — Mert tudván tisztán az urbarialitast, 's osztályozva levén a megyék, sőt magok a helységek is, — először magát a hadiadót a legigazságosabban mindenkorra kivethetnék, és egyik megye a másik felett nem boldogittatnék, egyik helység nem vinné a másik helység terheit; 's ugyanaz maradna mindig rajta, hacsak az országgyülésileg valami változást nem szenvedne. — Könnyitenénk a rendbeszedés által még a harmadikon is, mi az adózót nyomja, t. i. a háziadó mennyiségének csökkentésével; mert a hol rendezett helységek vannak, ott természetesen kevesebb a zavar, és igy kevesebb a baj is; tehát csökkenthetné a megyében a tisztviselők számát is, sőt ha az előfogatokkal, irőeszközökkel és sujtásokkal kissé jobban gazdálkodnánk, és azokat szokás szerint nem pazérolnók, — bizony, bizony mondom, annyit könnyitenénk a szegény adózókon e részben is, hogy talán magok sem kivánnának nagyobb enyhülést. és minthogy tudnók bizonyosan, mi van a szegénység kezén, megalapitanunk szükségkép kellene birtokára az állandó háziadót is, miszerint ő tisztán tudhatná, mi tehát egy fél vagy negyedrész telek után évi állandó adója; 's igy az évenkint történni szokott méltatlan adókivetésektől nem irtóznék, és sokkal nagyobb örömmel, jobb kedvvel teljesitené a teljesitendőket; sőt ha a rá esett hadiadó 4 prcent capitalisát az országos pénztárnak letenné, magát még ezekre nézve is örökre adómentesithetné; igy hazánk emelkedvén, — az adó borzasztó szava, — mellynek áldozatai más nemzetek is, — megszünnék. Ez azonban csak az igazságos kulcs létesülésével eshetnék meg. Mert az aránytalan kivetés az, melly eddig legalább legjobban sujtotta a szegény adózót. Nem levegőbül meritem ezen állitásomat, 's azért szavaim erősitésére szabadjon némelly példákat is felhoznom. (Legvége jövő számunkban.)

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (347. sz.) Vezérczikk: ‚Fiumei vasut.' E czikk legközelebbről Wallau mérnök ur munkálatit illeti, mellyeket eddig a fiumei vasut körül tőn, 's végre hosszu hallgatás után a károlyvárosi német ‚Pilger'-ben a közönség tudomására juttat. Miután azonban csak ugyan felszólalt Wallau ur, kötelességének ismerte a P. H. némelly pontokhoz hozzászólni 's a mérnök urat barátságosan figyelmeztetni. Nem helyesli először is, hogy olly csekély organumban adja tudósitását, minő a ‚Pilger.' Másodszor roszalja és sajnálja, hogy Wallau ur a fenforgó magasabb köz-nemzeti szempontokat több tekintetben eltévesztette. A tudósitás t. i. abban áll, hogy legkönnyebb lesz Vukovártól Sziszekig a vasutat Broodhoz levinni a Száva partjára; a földtéri viszonyok itt igen kedvezők, olly annyira, hogy Vukovártól Károlyvárosig egy mérő gabna szállitása 15 p. krnál többe nem kerülne. 'S ez az, a mi aggodalmat támaszt. Arról, hogy a Dunától Sziszekig vasut 's pedig könnyen lehetséges, senki sem kételkedett; a fő feladat itt az volt, megmutatni, hogy Károlyváros és Fiume közt lehetséges a hegylánczon keresztül, 's azért itt kellett volna kezdeni a munkálatokat. Ha csak Károlyvárosig épülne vasut a Dunától, az nem volna pártolásra érdemes, mert nem magunknak hanem Triestnek, 's a magyar tengerpart örök romlására építnők azt. Illyenféle vasutra már ezelőtt is vállalkoztak épen triestiek. Azon vigasztalás, hogy Vukovártól Károlyvárosig csekély a szállitási bér, ki nem elégitő, mert az itt a baj, hogy Károlyvárostól Fiumeig 42½ krajczárba kerül minden mérő. Ez az, a mi a magyar kereskedést megöli; itt van eltévesztve a nemzeti szempont. Ha szinte megváltatnék is a Luiza-ut, még is megmaradna 30 krajczárnyi vitelbér, 's ismét nem állhatnók ki a versenyt Odessával 's Triesttel. — Isten ne adja, hogy Wallau ur kifogyván az időből az országot azon rémhirrel lepje meg, hogy a Gyulahavasokon a vasut nem lehetséges. A triesti vasutnak szintazon hegylánczon kell átvonulni, 's műértők szerint szintilly nehézségek közt, 's ott mégis lehetséges! Másik nemzeti szempont-tévesztés az, hogy Wallau ur Broodig akarván levezetni a vasutat, azt az ország végső szélére vezeti kivül a polgári Magyarországon. Azonfelül itt párvonalosan vezettetnék a tervezett csatornával; mi ha ugy volna, inkább legyen a csatorna egyedül. Harmadik tévedés, hogy gőzerőre terveztetik a vasut a földtéri viszonyok könnyüsége miatt; igen de nekünk lóerőre, sőt csak lóerőre számitott vasutra van szükségünk e vonalon, hol koránsem személy-közlekedés hanem áruszállitás forog kérdésben.

Nemzeti Ujság (34 sz.) ‚Korunk ügyei' rovatában ismét K—u J. aláirásssal, 's ‚A status kötelessége, IV' czimü czikkel találkozunk. Sok uj e czikkben nem mondatik, inkább csak bővebb fejtegetéseül szolgál a hasonczimü korábbi czikkeknek, némelly félreértések magyarázatául. A többek közt illy értelmü mondatok vannak: a status már csak azért sem képes mindenki szükségeinek eleget tenni, mert lám a magyar országgyülés 800 év óta működik, 's mindig van elég kivánni való, 's 's ha szinte világ végzeteig maradna együtt az országgyülés, soha sem tehetne eleget kivánságinknak. A jövedelem elégtelenségének fő oka a közönségesen elharapozott fényüzés, és urizálás. Nem azokon tartozik segitni a státus, kiknek jövedelmök sohasem elég, hanem inkább azokon, kik inségben nyomorognak. Szerző szerint azon állitás, hogy a státus tartozik mindenkinek módot nyujtani szokásos illemparancsolta szükségeinek is kielégithetésére, épen annyi, mint az: hogy a státus annak, ki részegségben leli boldogságát, módot tartozik nyujtani, hogy mindig részeg lehessen. — A hasonlitás sántikál ugyan de némileg 's némellykor még is igaz lehet.

Jelenkor. (34 sz.) Felszólitást olvasunk „os, Baranyában" aláirással, egy társaság alakitása tárgyában melly a moldvai magyarokat nyelv és vallás-oktatási tekintetben pártfogásába vegye. Ugyanazon aláirással látunk még két sajátszerű jutalom kérdést is az iránt: A világiak vagy egyháziak birják-é világosabb és bizonyosb joggal jószágaikat? — A világi vagy az egyházi javak kamatoznak e többet a hazának? — A jutalom is igen sajátnemü érdekü, t. i. négy régi arany, egyik Zsigmondtól, másik Alberttül, harmadik Wladislawtól, a negyedik Corvin Mátyástól, a gyürüt orrában tartó hollóval.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

13110. Veszprém vármegye törvényszéke felirása szerint, ns Zsoldos Boldizsár sz. kir. szabadgyai közbirtokos hitelezői csődületének határnapja f. évi junius 20dik napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Rosos Pal tb., perügyelővé pedig Cse-Galamb József hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

13111. Veszprém vármegye törvényszéke jelentése szerint, Devecser mezővárosi lakos Ertl Borbála néhai Vimmerth Fridrik bábsütő özvegye hitelezői csődületének határnapja f. évi junius 20ik napjára tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Komáromy Dániel urad. ügyész, perügyelővé pedig Szalatkay György hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

13764. Pest város tanácsának jelentése szerint, vagyonában megbukott Dombó Károly szabómester ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. junius 17dik napja határidőül tüzetvén ki, perügyelőnek Barabás Dániel, tömeggondnokká pedig Halászy József hites ügyvédek neveztettek. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13766. Az erdélyi kormány izenete szerint, vagyonában megbukott Schuler Lajos szebeni kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 8ra tüzetett ki. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13337. A fiumei elsőbir. polg. törv.szék jelentése szerint, vagyonában megbukott helybeli kereskedő Agapito János ellen csődület indittatott. 's a hitelezők megjelenésére f. é. majus 17, 18 és 20ik napja határidőül tüzetvén ki, tömeg és pergondnoknak Blasich József hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

Kötelezvény-semmisitési hirdetések.

13331. Zágráb városa tanácsa két rendbeli 's jelesül 822 ft 32¾ kr. 's 200 v ftról kiadott és a helybeli gyámhivatalt keresőleg, Kiszelyák József és Anna hitves társa- hogy a Gyulahavasokon a vasut nem lehetséges. A triesti vasutnak szintazon hegylánczon kell átvonulni, 's műértők szerint szintilly nehézségek közt, 's ott mégis lehetséges! Másik nemzeti szempont-tévesztés az, hogy Wallau ur Broodig akarván levezetni a vasutat, azt az ország végső szélére vezeti kivül a polgári Magyarországon. Azonfelül itt párvonalosan vezettetnék a tervezett csatornával; mi ha ugy volna, inkább legyen a csatorna egyedül. Harmadik tévedés, hogy gőzerőre terveztetik a vasut a földtéri viszonyok könnyüsége miatt; igen de nekünk lóerőre, sőt csak lóerőre számitott vasutra van szükségünk e vonalon, hol koránsem személy-közlekedés hanem áruszállitás forog kérdésben.

Nemzeti Ujság (34 sz.) ‚Korunk ügyei' rovatában ismét K—u J. aláirásssal, 's ‚A status kötelessége, IV' czimü czikkel találkozunk. Sok uj e czikkben nem mondatik, inkább csak bővebb fejtegetéseül szolgál a hasonczimü korábbi czikkeknek, némelly félreértések magyarázatául. A többek közt illy értelmü mondatok vannak: a status már csak azért sem képes mindenki szükségeinek eleget tenni, mert lám a magyar országgyülés 800 év óta működik, 's mindig van elég kivánni való, 's 's ha szinte világ végzeteig maradna együtt az országgyülés, soha sem tehetne eleget kivánságinknak. A jövedelem elégtelenségének fő oka a közönségesen elharapozott fényüzés, és urizálás. Nem azokon tartozik segitni a státus, kiknek jövedelmök sohasem elég, hanem inkább azokon, kik inségben nyomorognak. Szerző szerint azon állitás, hogy a státus tartozik mindenkinek módot nyujtani szokásos illemparancsolta szükségeinek is kielégithetésére, épen annyi, mint az: hogy a státus annak, ki részegségben leli boldogságát, módot tartozik nyujtani, hogy mindig részeg lehessen. — A hasonlitás sántikál ugyan de némileg 's némellykor még is igaz lehet.

Jelenkor. (34 sz.) Felszólitást olvasunk „os, Baranyában" aláirással, egy társaság alakitása tárgyában melly a moldvai magyarokat nyelv és vallás-oktatási tekintetben pártfogásába vegye. Ugyanazon aláirással látunk még két sajátszerű jutalom kérdést is az iránt: A világiak vagy egyháziak birják-é világosabb és bizonyosb joggal jószágaikat? — A világi vagy az egyházi javak kamatoznak e többet a hazának? — A jutalom is igen sajátnemü érdekü, t. i. négy régi arany, egyik Zsigmondtól, másik Alberttül, harmadik Wladislawtól, a negyedik Corvin Mátyástól, a gyürüt orrában tartó hollóval.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

13110. Veszprém vármegye törvényszéke felirása szerint, ns Zsoldos Boldizsár sz. kir. szabadgyai közbirtokos hitelezői csődületének határnapja f. évi junius 20dik napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Rosos Pal tb., perügyelővé pedig Cse-Galamb József hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

13111. Veszprém vármegye törvényszéke jelentése szerint, Devecser mezővárosi lakos Ertl Borbála néhai Vimmerth Fridrik bábsütő özvegye hitelezői csődületének határnapja f. évi junius 20ik napjára tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Komáromy Dániel urad. ügyész, perügyelővé pedig Szalatkay György hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 1jén 1844.

13764. Pest város tanácsának jelentése szerint, vagyonában megbukott Dombó Károly szabómester ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. junius 17dik napja határidőül tüzetvén ki, perügyelőnek Barabás Dániel, tömeggondnokká pedig Halászy József hites ügyvédek neveztettek. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13766. Az erdélyi kormány izenete szerint, vagyonában megbukott Schuler Lajos szebeni kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 8ra tüzetett ki. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

13337. A fiumei elsőbir. polg. törv.szék jelentése szerint, vagyonában megbukott helybeli kereskedő Agapito János ellen csődület indittatott. 's a hitelezők megjelenésére f. é. majus 17, 18 és 20ik napja határidőül tüzetvén ki, tömeg és pergondnoknak Blasich József hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

Kötelezvény-semmisitési hirdetések.

13331. Zágráb városa tanácsa két rendbeli 's jelesül 822 ft 32¾ kr. 's 200 v ftról kiadott és a helybeli gyámhivatalt keresőleg, Kiszelyák József és Anna hitves társa-

(*104) **Árverési hirdetés.** 1—3

Sz. kir. Kassa városa részéről ezennel közhirré tétetik: hogy f. é. majus 22én e városban tartandó nyilvános árverés utján következő haszonvételek, ugymint: nagykávéház, papiros malom, miszlokai korcsma, bankoi korcsma 's fürdő, végre öt mészárszék a legtöbbet igérőnek f. é. november 1ső napjától számitandó részint 3, részint 6 évre bérbe fognak adatni.

(*102) **Árverési hirdetés.** 2—3

T. Békésmegyében fekvő csorvási birtokrész 4690, t. Csanádmegyében helyzett kisapáczai pusztán pedig 2910. 1100 □ öles holdak, az illető tulajdonos báró Haruckern örökösök részéről f 1844. évi sz. Mih. napjától, 1847ik évi sz. Mihály napjáig, és igy három egymásutáni évre bérbe kiadandók t. Békésmegyében Szarvason f. évi junius 12én regg 9 órakor a ‚Bárány' czimü fogadó teremében tartandó nyilvános árverés utján — a bérleni kivánkozók egyéb feltételeket a tisztelt család idősbjénél előbb is megtekinthetvén, a kitett hely és időre ezennel meghivatnak.

(*93) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu magy. kir. udv. Kincstárnak 1844ik évben april 17én 13438. szám alatti kegyes rendelménye következtében a marmarosi kir. kincstári igazgatóságnál megürült urbéri és erdészeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kivül, évenkinti 72 mázsa széna, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a csődület határnapja ezennel f. 1844ik évi majus 15ik napjaig tüzetik ki.

Azon egyéneknek, kik az érintett hivatal elnyeréseért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a rendesen végzett bölcselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és eféle oklevélről, nemkülönben az urbéri méréseknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a magyar, német, deák, és valamelly tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyitványokat előmutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyénekre, kik egyszersmind az erdészeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyitani képesek, különös figyelem fog fordittatni) 's ezen czélra a szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmeket közvetlen a marmarosi kir. kincstári igazgatóságnak a fenidézett határnapig okvetetlenül benyújtani, minthogy a később érkezendő, vagy a megkivántató csatolványok nélkül benyújtandó folyamodások, tekintetbe nem vétethetnének. — Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, april 18dikán 1844dik évben.

(*105) **Csőd erdész-segéd-állomásra.**

A szigethi kir. erdészhivatalnál Marmarosban egy segédi állomás, mellyel évenkint 350 pft, 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tüzifa, egy mázsa só, 20 pos. mérő buza, 20 pfttal fölérő rét van fizetésül összekötve, ujanrendszerítették. Kik ez állomást elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a bölcsészeti tanulmányokat kielégitő sükerrel végezték, a magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a fogalmazásban és számolásban járatosak, valamint hogy egészséges katuatestlak; továbbá hogy az erdész-tudományokat, vagy a selmeczi kir. erdész-iskolában, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték, és itt magoknak erdész-ismereteket, mellyekhez főleg a magasb müipartan, mértan, erdőbecsülési, rendezési és kormányzási tanok számittatnak, szereztek. A folyamodványok a marmarosi k. kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. Budán apr 20, 1844. 1—3

(*95) **Hirdetmény.** 3—3

Melly szerint a főméltóságu magy. kir. udv. Kincstár engedelmével az unghvári kir. uradalom részéről közhirré tétetik, hogy a nevezett uradalom erdeiben találtató fa-gombataplószedés haszonvétele f. évi junius 4én az unghvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilvános árverés utján a többet igérőnek september 1ső napjától három évi bérbe ki fog adatni, kinek tehát e haszonbérlésre kedve leend, a fenirt napra és helyre elegendő bánatpénzzel, 's biztositékkal, a majd meghatározandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik — a feltételek addigis az érintett igazgatóságnál megtudhatók. Budán, aprilis 3án 1844.

(*105) **Legfensőbb engedelemmel**

nagy sorsjáték

a visszalépésről legolti lemondással.

1. A **34**ik **számu nagy mezei jószág** Bécshez közel, Neudorf mellett, tágas épületek, nagy kertek és földekkel 'stb.
2. A **215**ik **számu ház**, kerttel együtt Hernalsban Bécs mellett, melly vagyonokért váltságul

250,000 vltó frt készpénz

ajánltatik.

E dúsgazdagon ellátott sorsjáték, — mellynek terve mind a sorsozatok igen egyszerü és közönségesen megérthető előadása, mind pedig az együttjátszóknak ezek által igért, egészen szokatlan kedvezmények által, minden csalódást kizár, — a kimutatás szerint

35,014 találót tartalmaz, fölosztva

200,000, 50,000, 20,000,
12,500, 10,000, 7,000,
5,000, 4,000, 3,000,
2,500, és igen sokan **1,000, 500, 200, 100** 'stb.
vltó frtkbul állandó, 's összesen

FÉL MILLIÓ

és

125,005 vltó frt nyereményekre, csupán készpénzben, minden sors-hozzáadás nélkül.

Továbbá e sorsjáték még igen különös kedvezményt nyujt az által, hogy minden **egyes rendes részvény** birtokosa két, az **ingyen-nyeremény**i vagy **jutalmi részvény** birtokosa **három huzásban**, tehát **5 rendes** és **1 ingyen-nyeremény részvénnyel** 13szor játszik együtt 3 huzásban, és egy ingyen-nyeremény vagy **jutalmi részvénnyel** több más nagy találókon felül mind a **három** főtalálót megnyerheti. A többi kedvezmények, miket e sorsjáték ajánl, a játéktervben foglalvák.

Egy **részvény** ára **5 p.frt**, ki öt részvényt vesz a különösen **kedvezményezett ingyen-részvényekből egy darabot**, ki pedig **100** db **részvényt** vesz, a terv szerint **20 ingyen-részvényen** fölül még egy, legalább is **100 v.ftot** bizonyosan nyerő **jutalmi részvényt** kap ráadásul. **Polák Dávi**d

cs. k. szabadalmas nagykereskedő.

E dúsan javadalmazott sorsjátékhoz jegyeket kaphatni

Pesten M. Lueff-nél

Kristóftéren a „Minerva"-nál.

(*100) **Kállán és társánál** 2—3
10 v. ftról **2** ftra pengőp. leszállitva.

Nemzeti Almanach

1841 és 1842. **17** aczélra metszett képpel. Kötve **csak 2** ft pengőben.

(*96) A kir. zágrábi főiskolánál ürességbe jött természettan, mezei gazdaság, és természettörténettani székekre a kir. pesti magyar egyetemi bölcselkedési kar előtt tartandó csőd f. 1844. évi augustus 1ső napjára tüzetett ki. 3—3

(*94) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu magy. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a kir. kincstári bácsi jószágok uj igazgatósági háza felépitése iránt f. évi majus 23án reggeli 10 órakor Zombor szab. kir. városában árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a terv is megtekinthető; 's a mellynek egyes munkáira ugymint:

a kőmüvesi . . .	1447 frt 48 kr.
a kőmetszői . . .	501 „ 36 „
az ácsi . . .	331 „ 57 „
az asztalosi . . .	970 „ 34 „
a lakatosi, bádogosi, és rézmüvesi	1683 „ 29 „
az üvegesi . . .	304 „ 24 „
a vas, és cserép kemenczékre	327 „ 12 „
és festői . . .	389 „ 18 „
Összesen	5956 frt 18 kr.

pengő pénzben vannak kijelölve, felsőbb jóváhagyás fentartása mellett tartatni fog, és mellyre a megjelenni szándékozók 10 pct frt bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak.

Zombor, martius 20án 1844

(*103) **Hirdetmény.** 1—3

A temesi k. kincstári igazgatóság részéről közhirré tétetik, hogy mindazon, a bánsági és aradi kincstári uradalmakban találtató királyi 's egyéb haszonvételek és földek, mellyek iránt a haszonbérlési szerződés f. évi october utólsó napjával megszünendik, ugyanezen évi november 1ső napjától számitandó három egymásután következő évre alább kitett napokon és helyeken felsőbbi jóváhagyás fentartása mellett tartandó árverés utján, ujonnan haszonbérbe adandók lesznek; jelesül:

A szent-andrási tiszttartósági kerületben, f. évi junius 3án Szent-Andráson a tiszttartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:
Szent-Andráson az ottani vendégfogadó, és ehez tartozó 19 holdból álló rét.
Uj-Bessenován az ottani vendégfogadó minden telek nélkül.
Kis-Becskereken az ottani vendégfogadó és ehez tartozó $19^{752}/_{1600}$ holdnyi rét.
Gyirokon az ottani korcsmaházzal, telek nélkül.
Csernegyházán korcsmaház nélkül, $15^{9}/_{...}$ holdnyi réttel.
Brukenauban az ottani vendégfogadóval, és $19^{900}/_{...}$ holdnyi réttel.
Kétfelén az ottani vendégfogadóval telek nélkül.
Knézén „ „ „ és $15^{1050}/_{...}$ h.nyi réttel.
Trunauban „ „ telek nélkül.

A csatádi tiszttartósági kerületben f. é. junius 10én Csatádon a tiszttartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:
Csatádon az ottani vendégfogadóv., telek nélkül.
Oszternen ottani vendégf. $10^{800}/_{...}$ h nyi réttel.
Nagy-Jécsán „ „ 21 „ „
Bogároson „ „ $19^{1000}/_{...}$ „ „
Rácz Szent-Mártonban az ottani korcsmával, 20 holdnyi réttel.
Magyar Szent-Mártonban az ottani korcsmával, $2^{250}/_{...}$ holdnyi réttel.
Német-Sz.-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 6 holdnyi réttel.
Ó-Bessenován az ottani vendégfogadó, ehez való 16 holdnyi réttel.
Vörös-Csárdán az ottani korcsmával, ehez való 19 holdnyi réttel.
Oláh-Szent-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 19 holdnyi réttel.
Vizesdián az ottani korcsmával, rét nélkül.

Serfőzési jog.
Vizesdián az ottani serházzal, és a hozzátartozó szerszámokkal.

Mészárszéki jog u. m:
Csatádon az ottani mészárszékkel és 4 h. réttel.
Nagy-Jécsán „ „ „ 4 „ „
Bogátoson „ „ „ 4 „ „
Uj-Becsen az „ „ lakóházzal, és $4^{310}/_{1600}$ holdnyi réttel

Urasági földek.
Uj-Becsén $300^{780}/_{...}$ holdnyi, Bocsát, és Korodának nevezett rét, és legelő.
Csebzán $2164^{40}/_{...}$ holdnyi kaszáló, és legelő.
Rácz-Szent-Mártonban 84 holdnyi kihasitott, és $1311^{590}/_{...}$ h.nyi kaszálónak használt földek.
Oláh-Sz.-Mihály $242^{1030}/_{...}$ holdnyi kihasitott, 111 holdnyi szántó, és 562 holdnyi legelő.
Dinyason $1904^{1295}/_{...}$ holdnyi részint kaszáló, részint legelő.

A dentai tiszttartósági kerületben e f. é. majus 20án Dentán az ottani tiszttartói irószobában.

Bormérési jog.
Dentán az ottani vendégfogadó $17^{1}/_{2}$ h nyi réttel.
Moraviczán „ „ $18^{3}/_{4}$ „ „
Ürményházán az ottani korcsm., és 2 h.nyi réttel.

Malom.
Dentán az ottani kétkerekü vizi malom, molnárház, istállók'sat. és 6 holdnyi szántóföldde l.

Urasági földek.
Dentán 716 holdnyi kihasitott, $556^{1056}/_{1600}$ holdnyi legelőnek használt föld.
Ugyanott $485^{32}/_{1600}$ holdnyi, Kis-Brestyének nevezett legelő, mellynek egy része gabona vetés alá is használható.
Ugyanott 1081 holdnyi Nagy-Brestyének nevezett legelő.
Omoron 665 holdnyi Velika-Megya nevezetü legelő.
Ugyanott 200 h.nyi Velika-Megya rét, mellynek egy része vetés alá használható.
Dettán $316^{568}/_{1600}$ h nyi szántóföld, 45 h.nyi kihasitott föld, $72^{240}/_{...}$ holdnyi legelő, és $9^{900}/_{1600}$ h.nyi malomtelek — mindezen földek vetés alá is használhatók, 's részenkint lesznek bérbe adandók.
Moraviczán $1296^{1180}/_{...}$ holdnyi hasitott föld.
Margittán Morast-Grund-nak nevezett $2022^{1074}/_{...}$ holdnyi legelő.

A lugosi tiszttartósági kerületben f. é. junius 17kén Lugoson a tiszttartósági irószobában.

A serfőzési és mészárszéki jogok, egy mészárszékkel együtt.

A facseti tiszttartósági kerületben f. é. junius 24kén Facseton a tiszttartói irószobában e következendők:

Bormérési jog:
Zabolcson az ottani vendégfogadóval együtt rét nélkül.
Magyar és Oláh-Facseton az ottani vendégfogadóval együtt 4 holdnyi réttel.
Kassován az ottani vendégfogadóval, rét nélkül.

Urasági földek.
Possogán $550^{1120}/_{1650}$ holdnyi legelő
Szintyesten $539^{524}/_{...}$ „ „
Kurtyán $756^{1450}/_{...}$ „ „
Gladnán $823^{1562}/_{...}$ „ „

A ménesi tiszttartósági kerületben f. é. majus 6. Aradon a számtartói irószobában e következő:

Bormérési jog u. m:
Kovaszincz, Kuvin, Szabadhely, és Solymoson az ugyanottani korcsmaházakkal, minden rét nélkül.

Paulison majus 9én kiadandók:
A radnai vásári jövedelmek, és a kladovai mészégető-kemencze.

Szinte Paulison majus 10én:
A zarándi, fazékasi, varsandi, és uj-szentannai határokban gabona királyi tized.

Urasági földek:
Szabadhelyen 120h. — majus 10. Paulison.
A mondorloki határban 100 h.nyi erdei kaszáló majus 17.a glogováczi ispán lakb.

A rékási számtartói kerületben majus 20kán Rékáson az ottani számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Jeszvinen, Baros, és Szustran, az ugyanottani korcsmákkal, és 18 holdnyi réttel.

Mészárszéki jog.
Rékáson az ottani mészárszékkel, és 10 holdnyi réttel majus 20án.

Bor-tized.
A rékási, és jeszvini határokban julius 17én.

Urasági földek:
A rékási határban $547^{710}/_{1600}$ h nyi legelő majus 20. a rékási tisztség irószobájában.
A jeszvini határban $1052^{1570}/_{...}$ h nyi legelő majus 21én. } a helyszinén.
a barosi határban $1250^{1480}/_{...}$ h.nyi legelő majus 22én. }
A szustrai határban $572^{1200}/_{...}$ holdnyi legelő } Nagy-Topoloveczen az ispáni lakban
a nagy-topoloveczi határban $725^{881}/_{...}$ holdnyi szántó, és legelő föld }
az iktári határban $360^{1521}/_{...}$ holdnyi legelő } majus 23án.
a budinczi határban $394^{60}/_{...}$ holdnyi legelő }
A szusanoveczi határb. 526hold szántóföld, és $1271^{570}/_{...}$ holdnyi legelő } Szusanoveczen, az ottani ispán lakában majus 24én.
a hiziási határban $605^{880}/_{...}$ holdnyi legelő }
a babsai határban $632^{1000}/_{...}$ h.nyi szántóföld, és legelő }
A poczuli határban $616^{800}/_{...}$ h nyi legelő (Balinczon az ispáni lakban majus 25.

A bogsáni szamtartói kerületben f. é. junius 3. Oraviczán a számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Kölnik, és Gazuján az ottani vendégfogadókkal, rétek nélkül.

A lippai kincstári biztosi kerületben, Lippán f. é. majus 20án a biztosi irószobában:

A korcsmáltatási jog Lippán, egy nagy vendégfogadóval, és egy korcsmaházzal, nemkülönben az ottani savanyú kútnáli korcsmaházzal, és $5^{400}/_{1600}$ holdnyi réttel.
Az ugyanottani mészárszéki jog, mészárszékkel együtt.

Az oravczai számtartói kerületben, f. é. junius 5én, Oraviczán a tiszti irószobában:

A korcsmáltatási jog, korcsmaház, és telek nélkül

Urasági földek.
A mirkováczi határban $88^{752}/_{...}$ h.nyi szántóföld, 3 h.nyi rét, és $131^{740}/_{...}$ h.nyi legelő (junius 3án a helyszinén.)
Az ó-russovai határban $157^{800}/_{...}$ h.nyi szántóföld (junius 3án a helyszinén.)
Az uj-russovai határban 162 h.nyi szántóföld (junius 3án a helyszinén.)
A rakasdiai határb. $214^{1270}/_{...}$ h.nyi szántóföld (junius 3án a helyszinén.)
Az illadiai határban $1^{800}/_{...}$ h.nyi szántóföld, és 1164 h.nyi legelő, az oraviczai számtartói irószobában f. é junius 5én.

A bérleni szándékozók tehát, — ide értvén a jó erkölcsü zsidókat is, — a felebb kitett helyek és napokon reggeli 9 órakor tartandó árverésekre, a szokott száztól számitandó 10 kamatos bánatpénzekkel, és a biztositásul lekötendő értékeikről szóló hiteles bizonyitványokkal ellátva, — azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverés után semmiféle ajánlat el nem fogadtatván, a megigért árak, és úgy a bánatpénzek is, ezüstpénzben lesznek leteendők.

Költ Temesvárott martzius 28kén 1844.

A gőzösök **indulnak**
Pestről, Pozsony és Bécs-felé
naponként **7** órakor reggel.

Mohács és Eszék felé minden szerdán reggel 5 órakor, melly hajó Eszéktől csütörtökön regg. 7 órakor Mohács felé visszaindul, és innen szombaton regg. 2 órakor viszutját Pest felé folytatja.

Zimony és Drenkova felé april 1. 4. 8. 12. 15. 18. 22. 26. és 30k. napjain reggel 5 órakor.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is terítvény mellett a hivatalban átadni.

Pesten, martius 16k. 1844. A gőz. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. apr.	30.	pesti mérő	110—132	74— 88	65— 70	45— 54	45—52	65— 72
Kassán	„ „	20.	pozs. mérő	70— 85	57— 60	44— 50	30— 43	29—33	40— 45
Szegeden	„ „	30.	„ „	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„ apr.	16.	„ „	47— 63	33— 40	—— 33	— — 27	——27	—— 33
Miskolczon	„ apr.	13.	„ „	60— 65	40— 45	35— 40	25— 30	18—22	28— 32
Temesvárott	„ „	20.	„ „	57— 74	40— 46	—— —	30— 35	——30	35 - 36
Pozsonyban	„ apr.	26.	„ „	75— 96	—— —	50— 64	40— 44	38— 43	—— 60
Nagyszombatban	„ „	23.	„ „	88— 94	—— —	50— 55	38— 40	30—32	—— —
Győrött	„ „	2.	„ „	64— 66	44— 46	—— 47	—— 35	——32	41— 43
Mosonyban	„ „	26.	„ „	66 - 113	—— —	52— 66	36— 47	36—42	52 60
Sopronyban	„ apr.	15.	„ „	94— 97	—— —	60— 63	—— 46	41—43	60— 63
Pécsett	„ „	13.	„ „	50— 52	—— 40	—— 30	—— 25	——30	—— 40
Beszterczebányán	„	12.	„ „	88— 95	—— —	52— 57	35 41	32—35	—— —
Ujvidéken	„ „	16.	„ „	—— 60	—— 47	—— —	—— 27	——27	—— 48

Pénzkelet.

Bécs, apr 30án 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára .	— 111 —
4 pcent. „ „ „ .	— 100 1/2
3 pcent. „ „ „ .	— 77 3/4
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	— 747 1/2
1839ki „ „ (250 frt) .	— 331 3/4
1839ki „ „ (50 frt) .	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja . .	— 1626 —
Eszterházy-sorsszám . . .	— 58 1/2
Császári arany	— 102 3/8

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. apr. 30. reggel: 12' 11" 6''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

37. PESTEN, 1844. SZERDA, majus 8.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés ‚a Világ szerkesztő-hivatalának‘ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Fővárosi hirek és események. — Kinevezések, névmagyarosítás. megtiszteltetés. — Országgyülési tudósítások. (Előleges közlés: a maj. 3, 4 és 6kai részint kerületi, részint alsótáblai ülésekről.) — Az april 26 és 27kei CLXXXVI és CLXXXVIId. kerületi ülések (tárgyalása a városok rendezése iránt tett főrendi észrevételeknek.) Vége az april 17 és 18kai CXXXVIII és CXXXIXdik főrendi országos ülések részletes rajzának. — Megyei 's más vidéki közlések: Bács és Ung megyék közgyülésiről. Biharmegye uj orsz. gy. követet választ. — Ujvidéki levél (bonyolodott szerb-ügyek.) — Magyar partvidék (hajóépitési és hajózási élénkség.)

Spanyolország (Maroccoi hadkészületek. Az alicantei menekültek. Cubai összeesküvés.) — Portugallia (Costa Cabral 's a lázadás.) — Nagybritannia (Spanyol-tengerparti britt hajótisztek utasitása. O'Connell perujitása. A gyár-ügyi bill 2szor olvastatik fel. A királyné születésnapjának előünnepélye. Ellenborough lord Indiából visszahivatik.) — Olaszország (Nyugdij pápai katonák számára.) Svédország. (A királyi tetem kiállitása.) — Poroszország (Venezuelaban porosz gyarmatot szándék alapitni.) Görögorsz (Az ujminiszterium.) — Törökország (Az orosz a konstantinápolyi patriarchát függetlenitni akarja.) Északamerika (Puseysmus.)

Igen érdekes adatok a jégkármentesités ügyében.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Mit 's hogyan kell általában és különösen a nevelőnek haszonnal olvasni? I. — Néhány szó Mannó A. urnak a ‚Világ‘ f. évi 6. 7 és 9dik számaiban megjelent feleletére.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Fővárosi hirek és események.

Pest, majus 8. 1844. Először történik, hogy fővárosi hireinket hibaigazításokkal kezdjük, 's igy olly valamivel, mi tulajdonképeu nem is fővárosi hir, azonban a hibát mégis a fővárosban követtük el, 's azért e rovatban méltán foglal helyet. Kénytelenek vagyunk megvallani, hogy a ‚Világ‘ legközelebb mult számának homloklapján **35** hibásan áll **36** helyett; és ‚Szerda majus 1.‘ hibásan ‚Szombat majus 4.‘ helyett. Hogy a lapszerkesztőségek a legélénkebb ellenőrködés mellett sem csalhatlanok, hogy egy és más itt ott kikerülheti figyelmöket, 's hogy ennélfogvást a tévedés és hibázhatás mindnyájunkkal közös, kivilláglik abból is, miszerint a pozsonyi ‚Hirnök‘ legutóbbi száma 53-nak van téve ‚35‘ helyett, 's a tartalomban a nemzeti szinházigazgatója egyszersmind rendkivül megijesztetik, az mondatván, hogy „Bartay Endre igazgatásának (igazolásának‘ helyett) vége.“ — A szemfüles ‚Jelenkor‘ szerkesztősége a 36d. számban 9 pengő forinttal fogad el előfizetést ⅓ évre, mit aligalig hiszünk, mert apr. 1jétől december fogytaig csak ¾ év kerül ki. — A ‚Pesti Hirlap‘ mult vasárnapi számában az Iparegyesület egyik közlése igy kezdődik ‚F. maj. 5én, azaz ma‘ pedig a közlés Csanády aláirásával maj. 1jén kelt, tehát ellenmondás az időben. — A ‚Nemzeti Ujság‘ vetésében resteltünk gyomlálni, mert itt mennél üresebb a kalász, annál magasabban hordja fejét; 's igy inkább azt valljuk, hogy valamennyi politikai és nempolitikai lap között a Nemz. Ujság az, melly hibázhatlan. — Miután fen kitett hibánkat megigazitottuk, Collegáinkéit pedig egy kis mulatságból saját rovásunkra felhoztuk, áttérünk más, valódi hírekre.

— Mennyire fekszik szivén hatóságunknak a főváros folytonos csinosbitása, mutatja ujabban a kövezések megkezdett munkája. Feltünőbbek ezek sorában a városháztér 's a kerepesi ut, mellyek bizony már rég vártak a felszabadításra, vagy inkább a rajtok elhaladt tyúkszemek sohajtoztak megváltásért. Hogy ezen kövezések mind arányos térfölemeléssel történnek, magában értetik. Nem tudjuk ugyan, a kerepesi ut burkolata meddig fog folytattatni, annyi legalább bizonyos, hogy a nemzeti szinház előtt elnyuló eleje diszesebb alakot ölt, 's e dísz természetesen a szinházra is jótékony hatással lesz, megszünvén a porfellegek vakító gomolyai, 's a kocsidöczögtetés borzalom sejtető zsarnoksága. Szép, igen szép volna, ha például legalább a Rókus-kórházig terjedendne az uj burkolat; tudjuk, hogy ez évre csupán kövezésekre van 60 ezer forint kivetve, — igen de mennyi árva utcza, és gödrös ut sopánykodik a kiegyenlités jótékonysága után! Részünkről ugyan azt hiszszük, illyesekben rendszeres müködés sokkal szembeötlőbb eredményeket mutathat, mint helyenkinti részletes pótolás és foldozás. Mióta például megkezdetett a nagyobb terjedékenységü burkolatok munkája, milly szép sükert látunk a váczi út egy tetemes részében, 's az országutban egészen a Kunewalder házig. Reméllük ezen vonalon sem fog megállapodni a kövezés az emlitett háznál, 's legalább a kecskeméti kapu sarkáig fog vitetni, hogy valahára megszabaduljunk az ocsmány szemetektől, az undoritó ganajtól, 's a gyomor keverő-pocsolyák undok büzétől; mert illő, hogy városunknak eddigelé legpompásabb épülete, a nemzeti Muzeum előtt illy rondaság elpusztuljon. De hogy ez történhessék, természetesen a csatorna-ásást is kellend folytatni, melly a szénapiaczon félbeszakasztatott.

— Egy még sokkal örvendetesb hírrel szolgálhatunk, városi hatóságunk részéről, melly ugy hiszszük, minden igaz magyar kebelben öszinte viszhangra találand, 's ez azon, minden más királyi városinktól méltán követendő példa, miszerint Pest városa tanácsa Verőcze megyének legközelebb küldött latin levelét el nem fogadta, sőt visszautasította, a törvény értelmébeni magyar levelezést ismervén csak elfogadhatónak. E mezőn szeretjük mi fővárosunk tanácsát; vajha e szent buzgalma soha ne csökkenjen! Magyar érzelmü városink örömmel üdvözlendik az ország központjának e lelkes fellépését; a mi pedig a kevésbbé magyar érzelmüeket illeti, — azokra tán üdvös hatással leend illy férfias példa. Folytassa csak a városi tanács e nemzeties indulatának nyilatkozásit nem csupán ki-, hanem befelé is, a kormányzására bizott város körében, 's áldás lengendi körül bizonynyal fáradozásit. Minden visszalépés nemzeti bün, — de minden lépés előbbre egy gyöngyszem az érdem koszorújában.

— Megjelentek: Sujánszky Antal vallási és hazafiui költeményei. Kiadta Emich Gusztáv. A könyv báró Forraynő ő kegyelmességének van ajánlva, 's 230 lapra terjed 12ed rétben. Nyomatott Budán a magyar kir. egyetem betüivel, mit említnünk is elég a nyomtatási csin tekintetében. — A mi a költeményeket illeti, hosszas dicsérésbe nem ereszkedünk; Sujánszky sokkal ismeretesb e téren, hogysem sok ajánlásra kellene várnia; csak annyit mondunk, hogy kivált a gyöngéd hölgyeknek igen kedves tünemény leendnek ezen gyöngéd vallási érzelmektől átlengetett költemények.

— Tegnapelőtt a budai arenában valánk, — nem ugyan az arena, hanem a vak Turanics kedveért, ki hangversenyt adott 's igen szépen, — sőt Beriot versenydarabját remekül, — játszott. 'S azt tapasztaltuk, hogy mások ugyan nem igen gyülekeztek a vak virtuóz kedveért — az egész szinkörben mintegy 250en leheténk — hanem hogy sokkal inkább tódulnak oda a puszta arena kedveért, ollyankor t. i. mikor az arenával közelebb rokonságban álló látványok adatnak; mert mint értettük, előttevaló este fuladásig tömve, zsúfolva volt ezen arena, — igen ám, mert az angol gymnasták mutatták ‚müvészetöket.‘ Tánczolt volna csak valaki a hegedü húrjain, a helyett, hogy nyirettyüjét tánczoltatta, bizonyosan tele leendett a ház. Mai korban tehát már a világtalanok sem számolhatnak pártolásra; ez csak onnan van, hogy a közönség nagy része maga is vakoskodik, 's inkább botlik egy handabandázva szerteugráló gymnastába, mint egy szerényen elvonuló müvészbe. — Igenis, mi tehát a budai arenában valánk, 's ujabban tapasztaltuk, bármint haragudjék is a ‚Honderü‘, bármint iparkodjék is ‚nemes hevében‘ azt a két város legcsinosabb ‚szinházának‘ keresztelni, — ujabban meggyőződtünk, hogy csakugyan ‚arena‘ban vagyunk. Mert véleményünk szerint ott, hol az ember arenán azaz fejér homokon áll, csakugyan arenában van; azon szinkör, hol az emberek szivaroznak, 's hatalmas öblü pipákból dohányoznak kétségkivül nem egyéb, mint arena. Vagy tán Mexicoban, vagy épen — Debreczenben vagyunk-e, hol a ‚bonton‘hoz tartozik a szinházban pipázni, szivarozni? A nemzeti szinháznak még előcsarnokában is tilos a szivarozás. Az, mit a Honderü argumentumul használ, hogy a budai szinkör födött, minden oldalról zárt hely, csak roszabbá teszi a dolgot; mert egészen nyilt arenaban legalább ellebben a füst, de itt, t. i. a budai arenában, még csak nyilást sem talál a szabadulásra, — kivált, ha Huber ur csak három ablakocskát tart nyitva, — 's igy a hölgyek bizony nem a legkellemesb büzöknek vannak néha kitéve, mert hiszen nem minden szivar illatos. De ha szinte illatos volna is, rendszerint minél illatosb, annál erősebb füstü, 's ha kinek kedve van, gyönge mellü hölgy mellett hatalmasan eregetni bodor füstjeit, ki gátolandja? hisz arenában van! Mexicoban ugyan a hölgyek is szivaroznak, még a szinházban is, — de nálunk ez még nincs igy. — Véleményünk szerint Laborfalvi R. kisasszony igen jól cselekedte, hogy itt, mint a nemzeti szinház tagja, minap fel nem lépett, mit a Honderü annyira roszszal; egy kis szavalással úgysem terjesztünk még nemzetiséget — ezen arenában. — Még egy különös egyénről is szeretnénk említést tenni, ki, ha nem csalódunk ‚hatósági személy akart volna lenni, de kinek tanácsolhatnók: tanulja meg előbb, mikép illik magát nemhatósági személynek is viselni, habárcsak arenaban is, hogy meggondolatlan csevegések által gyöngédebb érzésüek arczára pirt ne idézzen.

— Egy uraság tegnap szállásával fölmondani akarván, a házi ur szives volt fölmondását el nem fogadni, mivel ugymond a fölmondásnak csak az évnegyed első 8. napja alatt van helye. Az uraság az e részbeli valódi szokást megtudandó többeket megkérdezett, 's egyike 8 nap, másika 10 és ismét némellyike 14 nap alatt a fölmondást még mindig megtörténhetőnek mondá; melly különböző nyilvánitás eléggé tanusitja milly ingatag és változékony lábon áll az ebeli fővárosi szokás. Azért tán helyén lenne, ha a városi hatóság a fölmondási határidőt illető szabályt, ha létez, köztudomásra juttatná, ha nem, illyet hozna; miszerint jövőben házi ur és lakó magokat valami bizonyoshoz tarthassák, s ne legyenek az utolsók kénytelenek jóhiszemben történt fölmondások mellett is drága pénzért olly lakban a szándéklott időn tul egy évnegyeddel tovább maradni, hol a macskák mindennap eredménydus patkány és egérvadászatot tarthatnának.

Nemzeti szinház. Kölcsey Ferencz koszorús költőnk „Hymnus“ ára, ének és zenekarra téve, a legjobb népmelodiáért 20 arany pályadijra, a kitüzött határnapig, következő jeligés pályamüvek érkeztek az igazgatósághoz: 1) Itt az irás, forgassátok érett észszel, józanon. Kölcsey. 2) O boldog nép! az ég takargat téged, A csendes békesség lakik hazádban, örvendetes hang zengedez hegyedben. 3) Isten áldd meg a magyart! Jó kedvvel, bőséggel. Kölcsey. 4) Szomorú a magyar nóta. 5) Mindegy az áldozat, ha nagy, vagy kicsiny, ha mindene az áldozónak, Kisfaludy. 6) Szánd meg Isten a magyart. 7) Szenteld oh magyar hazádnak kebled szent érzelmeit. 8) Bár babérrel nem illettek, csak a gúnytól kiméljetek. Egy régi iró. 9) Önérzet, te vagy a diadalmas bére, nem a díj. Kölcsey 10) Ha próba nem használ, ártani nem fog.

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Mit, 's hogyan kell általában, és különösen a nevelőnek haszonnal olvasni?

I.

Mellőzve a hosszú bevezetést, hogy egyenest a dolog 's fölvett tárgyra térjünk át; az első kérdésre: „mit kell t. i. haszonnal olvasnunk?“ azt feleljük: hogy mind azt, mi bennünket legközelebbrül érdekel, körünkhöz tartozik, 's jelenleges, vagy jövendő rendeltetésünkre szorosabban vonatkozik, haszonnal olvashatjuk. Olly czikkek, értekezések, és rendszeres munkák, mellyek azon élet és szakbeli legjelesb férfiak szüleményei, mellyhez mi is tartozunk, vagy legalább készülünk; 's kik tekintélylyel nem kevésbbé bírnak, mint széles tudományuk, belátásuk és jelességökről általános becs 's hírben állanak; mindnyájunknak leghasznosabb olvasmányul szolgálhatnak. Ellenben igen czélszerütlenül cselekednénk, ha olly könyvek 's iratok olvasásával foglalkoznánk, mellyeknek kizárólagos czélja az olvasó gyönyörködtetése 's mulatása; igy csak a drága időt és tehetségeit vesztegetné el hiában az olvasó, 's az értelmi kiképezés végczélját soha meg nem közelithetné. Olly munkák, mellyek a legnevezetesb szakbeli iróknak köszönik eredetöket, 's egyenest jelenleges, vagy jövendő rendeltetésünk 's hivatásunkra vonatkoznak, leginkább segitik elő kiképezésünket és tökélyesitnek bennünket, kivált ha figyelmesen, tartósan 's életünkre alkalmazólag olvassuk azokat; a csupán képzelőerőre ható iratok ellenben, millyenek többnyire a románok, 's általában, mellyek az érzékiséget többnyire felizgatják 's hevitik, alig érdemlik meg: hogy időnket 's tehetségeinket rájok szenteljük.

Lehet ugyan, 's van kivétel a románokra nézve is, minthogy azokban is például: Göthe-és Wielandban ittott ollyakra akadunk, mellyek az emberi természet belsejébe, és a szív redőibe némellykor mélyebb pillanatot is engednek vetni, de illy oktató 's javító román vajmi kevés! nagyobb része a románoknak olly silányt, álirányut, ferdét, hamisat, szerfelett fölcsigázottat, valószinütlent, sőt erkölcstelent is foglal magában, hogy azoknak többszöri olvasása által mindaz: ki tetemes, 's alaposabb ismeretekkel és szilárd elvekkel nem bir; 's kinek lelke és szive eléggé megedzve nincs a vallásiság 's erkölcsiseg szent elve által, többnyire igen könnyen 's észrevétlenül a ferde képzetek, álfogalmak, hamis nézetek és hibás vélemények olly veszélyes tömkelegébe jut 's vezéreltetik, mellyek az emberiség legszebb és szentebb érdekeit 's viszonyait támadják meg 's ássák alá.

Ki figyelmesebben és többször olvasott már románokat, annak meg kell őszintén vallania: hogy azokban az életbeli valóság csak eszményileg festetik; 's mi természetesebb: ha például egy hős tetteit látja 's olvassa a tapasztalatlan ifjoncz a lehető legelevenebb 's eszményibb színekkel lerajzolva valamelly románban, hogy ő azt fölizgatott 's hevült képzeleterejében követni akarja? 's vajjon ezt téve, nem bolyong-e vezér nélkül az eszményi világban? nem feledi-e végkép el a valódi világ viszonyait, állását? Ehez járul az is: hogy a románokban az erkölcsi igazság, az erény méltósága, vagy a vétek undoksága jobbadán olly szóvirág, ékesség, ámító színvegyület 's öltönybe van burkolva, mellyeket a még egészen ki nem fejlett kisded-ész 's értelem föl nem foghat; de még a jobb románokból meríteni remélt, vagy szándékolt emberisméret is többnyire hiányos és helytelen: mert valamint a színjátékok, ugy a románok is igen felcsigázzák, 's valószínütlenitik az ember sajátságait 's jellemét. Az irók és szerzők valódi észrevételeket állitnak föl ugyan románaik alapjául, és mégis leggyakrabban csak torzképek, elferdített jellemek, valószinüséget fölülmuló rajzok és festések jönek létre. Jól mondá azért a nagy philosoph Kant is: „Csak igen kevés ember van, ki ismereteit az emberről, egy román, víg vagy szomorú játékban czélszerüleg, 's életre alkalmazólag ki tudja fejteni 's önteni.“ A mondottakból, elhallgatva a drága időnek elpazérlását a románok olvasásánál, annyi világlik-ki: hogy, ha csakugyan mingyönyörködtetésünkre az illyek olvasásával egészen fölhagyni nem akarunk, legalább ritkán, a legszigorúbb megválasztás 's ovatossággal olvassuk azokat.

Szükség továbbá arra is vigyáznunk, hogy szellemünk 's lelkünk igen sok hirlap-, folyó- 's röpirat-olvasás által szerfölött el ne fárasztassék és szórakozottá ne tétessék. A jelen kitünőbb eseményeinek isméretére elég két hirlapot, 's legfölebb ugyanannyi tudományos folyóiratot olvasni a nevelő és tanitónak, hogy a neveléstani literatura legujabb tüneményei, az iskolák, 's általában a képző-inté-

11) A ki a széppel köti össze a jót — az bölcs, az igaz poeta. Ez dicső érdem,'s ez az égi bélyeg remek elmén. Berzsenyi. 12) Önérzés, te vagy a diadalmas bére, nem a díj. Kölcsey. 13) Minden pálya dicső, ha belőle házdra derül fény. Kölcsey. Az eredményről annak idejében értesittetni fog a t. cz. közönség. Pesten május 5én 1844. Szigligeti titoknok.

Ő cs. ap. kir. Fölsége hg Hohenlohe Sándort, a n.váradi diák szertartásu káptalan kanonokát és nagy prépostját és Delinger József ugyanezen káptalanbeli olvasókanonokot püspöki czimmel földiszítni kegyelm. méltóztatott.

Ugyan ő cs. ap. kir. Fölsege a veszprémi székes káptalannál ürességben volt kanonokságokra Szabó László püspöki lyceumbeli tanárt és Hoszszú Márton kaposvári plebánost; a szepesi székes káptalannál ürességben volt czimzetes kanonokságokra pedig Zahora János rosenbergi és Moys József liszkafalvi plebánosokat mélt. kegy. kinevezni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Hollósy Ignácz pozsonyi kanonokot ugyanott éneklő-, Liptay Antal és Dobos György plebanosokat pedig rendes kanonokokká méltózt. kegy. kinevezni.

Ugyan ő cs. ap. kir. Fölsége Berkich Mihály főőrmestert nemeslevéllel méltózt. kegy. megajándékozni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Weisz Endre m. kir. udv. kamrai irnoknak és Weisz Károly 7. számu cs. k. huszárezredbeli hadnagynak vezetéknevök ‚Fehéry'-re változtathatását kegyelm. megengedni méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége tahivári és tarkői Tahy Lászlót a m. kir. udv. kanczellariánál fogalmazó gyakornokot ugyanott tiszltbeli udvari fogalmazóvá kegyelmesen kinevezni méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Jurjevich Józsefet a m. kir. egyetemnél statistica és bányajog nyugalmazott tanitóját, ‚kir. tanácsos' czimmel méltóztatott kegyelmesen felruházni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Molnár Endrének ‚Uj szövetség' czimü munkáját saját könyvtárába elfogadni, 's a szerzőt megjutalmazni kegyelmesen méltóztatott.

Wachtel Dávid gyógytudor 's temesvári kamrai orvos a würzburgi bölcsészet-orvosi társulattul küldött levelezőtagi oklevél elfogadhatására engedelmet nyert.

Sax Ignácz m. k. udv. kamrai fogalmazó ugyanott titkári állomást nyert.

A nm. m. kir. udv. Kincstár a megüresült rakomazi kamrai ispáni állomásra Ereős István eddigi diósgyőri uradalmi-másodirnokot alkalmazá.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Majus 3án a CXCIId. kerületi ülésben folytattatott 's bevégeztetett a kir. városok rendezése tárgyában kelt 2ik üzenetnek hitelesítése.

Majus 4én a CXLdik országos ülésben tárgyalás alá vétetvén a KK és RR 2ik üzenete a kir. városok rendezése tárgyában, melly a KK és RRnek a főrendi észrevételekre tett ellenészrevételeit foglalja magában: ezen üzenetnek kitételei a 146. §ig meghagyattak. Azon pontokra nézve, mellyekben lényeges különbség forog fen a két tábla közt, — minők: a szabályok a városi hatóság, polgár képesség 's követválasztás kérdése, — kir. személynök ő exja néhány követ pártolása mellett a főrendi észrevételek szellemében nyilatkozott; de minden foganat nélkül. Végül érdekes vita keletkezett a 146. § felett, melly azon egyéneket sorolja el, kik képviselőkké nem választhatók. E §nak szerkezetéből a legközelebbi kerületi tárgyalás alkalmával az egyháziak kihagyatván: ezen kihagyás által megadaték nekik a képviselői képesség. Melly rendelkezését a törvényjavaslatnak több megye követei, kiknek száma a többséget szinte megközelité, — veszélyesnek tartván a statusra nézve: élénken kikeltek az egyháziak képviselői képessége ellen, a régibb és ujabb eseményekből mutogatván az egyházi rendnek különösen a romai hierarchiának kártékony befolyását a világi dolgokba. Mire néhány káptalani követ hosszas czáfolatokban védelmezé a r. hierarchiát. A felolvasott § szerkezetén semmi változás nem történt.

Majus 5én vasárnapi szünet.

Majus 6kán a CXLId. országos ülésben a KK. és RR. folytaták és bevégzék a kir. városok rendezése 's országgyülési aránylagos szavazata iránt kelt 2dik üzenetöknek hitelesítését. A hátralevő nevezetesebb pontok közől a képviselők számát, hatáskörét, a főfelügyelői hivatalt, az országgyülési aránylagos szavazatot illető pontok felett minden foganat nélkül hangzottak el elnök ő nagy mlgának ellenészrevételei, 's az ellenkező utasitásokkal ellátott követek nyilatkozatai. És igy a szerkezet, mikép kerületi ülésben megállapittatott, országosülésben is megmaradt. Ülés vége felé egy megyei követ indítványba hozván, hogy a mlgos FőRR. a városok rendezése tárgyában megállapitott üzenetben szólíttassanak fel a hajdu és jászkun kerületek rendezését illető törvényjavaslatnak tárgyalás alá vételére: ezen indítvány felett hosszas vitatkozás keletkezett, melly leginkább a jászkun kerületi lakosok szomorú helyzete 's a kerület tisztviselőinek visszaélései körül forgott. A vitatkozásnak eredménye lőn az indítványnak határozattá emelkedése.

Közöljük ezennel részletesb leirását az april 26kai CLXXXVIIdik kerületi ülésnek. Mult napon megkezdetvén már a 143ik §. módositása feletti vitatkozás, mellette először is egy megyei követ nyilatkozott: ő ugyanis megnyugszik abban, hogy a képviselőket az összes városi polgárok 6 évre válaszszák, de miután a képviselők fele része felváltva minden 3 évben választás alá kerül, melly tagok jőjenek a képviseleti testület fele részének első megujitásakor választás alá, ezt egyedül vak eseményre bizzák a FőRR.,'s igen gyakran megtörténhetnék, hogy a legjobb egyének kimaradnának; azoknak megválasztása minden akarat mellett is bizonytalan, sőt a bizalmat nem birók másodszor is elválasztandók lennének, sorshuzás határozván azt el; kivánná, hogy az első félévben elválasztottak sorhuzás alá ne jönnének másodszor is; a főrendi módositás szerint minden 6 évben választatnak, de 3 év mulva kerül választás alá fele része a képviselőknek, miből természetesen azon viszásság is folyna, hogy a választóknak, kik a FőRR. módositása szerint egyedül csak a választás végett választatnak meg, fele kilépne a nélkül hogy egyedüli czéljának megfelelhetett volna: továbbá az ujonnan választott és régiek között örökös surlódások lennének, mik a közérdekek előmozditására megannyi akadály; jobb volna talán az egész képviselői testületet minden 3 évben választani; különben megtartja a módositást. Egy másik megyei követ előadá, mikint e módositásban alapját látja letéve azon garantiának, mellyet az izgatások, rendetlenségek és zavarok elháritásaul mindeddig sikertelenül kerestek; akarja, hogy e képviselő testület választó és tanácskozó testület legyen egyszersmind; válaszsza őket az összes polgárság, de követeket, tisztviselőket magok válaszszanak,'s meg nem foghatja, miért ohajtják a RR. a követeket közvetlen, a tisztviselőket pedig közvetve választatni; tekintsünk csak szét Europa több statusiban, hol e kettős választás uralkodik, látni fogjuk mindenütt a választásoknál, csak Norvegiát emlitve, milly nyugalom és rend jellemzi azokat; megmarad a módositásnál. Most Cs. követe szólott: nem akarva mélyebben ereszkedni e tárgyba, már megvitatták azt különben is; a kettős választás mellett felhozott okokra sem tér át, hanem tisztán kijelenti: mikint kettőtől soha el nem áll, t. i. hogy a polgárok követeiket közvetlen választhassák, és nehogy egyes lakosok túlságos qualificatiók által fosztassanak meg a követválasztástól, engedélyes lépéssel leend ugyan, de ugy, ha a FőRR. az elkövetett következetlenséget megszüntetik, t. i. a qualificatió meghatározását, mellyet a nép mennyiségéhez képest különbözőleg határoztak meg a városokban; e kérdést nehéznek látja, 's nem hiszi czélszerütlennek az első javaslatot; ámbár bizonyos, hogy a szám meghatározása önkényen alapszik, és a mennyire lehet, minél többeket kell részesiteni a közvetett választásban, azt megtartandónak véli; a FőRR. módositását pedig el nem fogadhatja, mert ha olly testületet választunk, akkor assimiláltuk azt a tanácscsal, mellőzni fogja ez a polgárok érdekét, egy leend az a tanácséval, és igy csak képelt repraesentatiója leend a városnak a tanácsban, a képviselet pedig csorbát szenvedne, a képviselő tehát csak mintegy honorarius tanács lenne; miután ezt annyiban életkérdésnek hiszi, hogy tulságig le ne olvasztassék a képviselők száma, inditványt tett: miszerint megengedve azt, hogy igen számos egyén czélszerüen nem tanácskozhatnék, a nagyobb városoktól kezdve lefelé azokig, mellyek 100 és kevesebb képviselővel birnak, hol az előbbi szám megmaradna egy harmadával, és alább menve mindig kisebb fractával szállittassék le a képviselők száma. — Egy másik megyei követ pártolva a FőRR. módositását, kérdi a RRket: megakarják e a szerkezetet tartani, vagy pedig megkülönböztetni a képviselőket a tanácskozóktól? és ha azt kivánják, hogy a tanácskozók a polgárok érdekét képviseljék, miután itt épen azok tanácskoznak, kiket bizalom választ el, meg nem foghatja, miért ellenzik e módositást annyira? tegyük például fel azt, hogy 120 olly képviselőt választanak, kiknek jelen kell lenni a tanácskozásokon, ezek nemcsak kötelességből, de érdektől vezetve rendesen mindnyájan jelen lesznek; a RR. szerkezete szerint pedig annyian lehetvén jelen, hányan akarnak, de kötelesség téve egyiknek sincs, megtörténhetik, hogy csupán néhány prokátor jelenik meg, kiknek különben sincs valami különös érdekök a tárgyak iránt; — képviselő testület legyen egy: tanácskozó és választó. — Ezután szólott a jegyző 's mielőtt a módositáshoz szólana, szükséges analysálni a különbséget, melly a két szerkezet között van; reducalni az elveket, melyiyeken a szerkezet és módositás nyugszanak; a szerkezet szerint a polgárok választanak képviselőket, ez a tisztikart, tanácskozik a tisztviselőkkel, és követeiket közvetlenül választják; a FőRR. módositása szerint pedig a polgárok csak képviselőket választanak, azok közől kijelelik a megbizottakat, kik a tisztviselőkkel tanácskozzanak; a szerkezet szerint el van fogadva a közvetlen választás, és miután a képviselő testület nemcsak választó, de tanácskozó testület egyszersmind, az nem lehet olly nagy, mint ha csupán választó volna, és viszont nem olly kicsiny, mint ha csupán tanácskozó testület lenne. — Európában általános elv a repraesentatio és qualificatiók elve. Itt csak leginkább a czélszerüség kérdése forogván fen, azt lehetne válaszolni a m. FőRendeknek, hogy a választási módtól függend a qualificatiók meghatározása. A szónok közvetlen választásoknál szükebb qualificatiókat fogadna el a t. RR. által felállitottaknál, mig viszont közvetett választásoknál a legtágabb qualificatiók kivántatnak meg. De az utóbbi választásoknál mindig megmaradván a polgárok bizalmatlansága, a szónok a közvetlen választások mellett megmarad, de midőn ez a méltóságos FőRRknek kimondatnék, egyuttal a qualificatiók kérdését nyitva kellene tartani. Az igen szük qualificatio azonban csak a szabadság rovására történhetvén, mielőtt ezekhez járulna, inkább tágabb qualificatiók mellett a közvetett választásokhoz allana. Egy másik m.követ a most behozandó rendezéstől függeszti fel a városok jövendő typusát. A szabad gyülés mindenkor az eredményt veszi czélul, a zárt testület pedig többnyire a lényeget áldozza fel önző tekinteteknek; innen látható azon különbség, melly a szabad és bureaucratiai gyülések között van. Lényegében eddig a RR. a szabad választásnak semmit sem áldoztak fel. Szerkezetök szerint választanak a polgárok képviselőket, és orsz.gyül. követeket közvetlen, de a tisztviselőket a megbizottak. Ez ugy áll, mint egyeseknél a plenipotentiárius, ki prókátort vallhat és tisztet nevezhet, de nem vallhat maga helyett más plenipotentiáriust. A FőRR. által javaslott polgárgyülés, tulajdonkép tisztviselői gyülés leend, nem fogja képviselni a polgárok érdekét soha, 's ott csak arra fog

---

zetek körül történt változások 's fordulatok előtte ismeretlenül ne maradjanak.

Nem tagadjuk ugyan, sőt örömest elismerjük: hogy egy részt a folyóiratok szorgalmas olvasása, kivált ha jeles, bő tudományu, tapasztalásu és köztiszteletü férfiak állanak azok élén, 's viselik a szerkesztés terhes munkáját, nagy haszonnal jár; de másrészt meg kell vallanunk azt is: hogy több különczélu, irányu 's tárgyu folyóiratok egyedüli 's örökös olvasása többnyire igen sok, tán jobbra és hasznosabbra fordítható időt rabol tölünk el, azonkivül: hogy lelkünk a végnélkül sok uj eszme, fogalom 's nézet miatt gyakran zavarba jő, és sajátságos kiképezésében hathatósan gátoltatik. Megengedjük azt is: hogy ki folyton sok folyóiratot olvasott vagy olvas jelenleg is, szaktárgyait 's viszonyait illetőleg, okosan, alaposan gondolkodhatik és szólhat is; sőt ha a természet őt szerencsés emlékezettel áldá meg, még a tudományosság színével is elámíthatja könnyen a hivőt, 's csak a fölületességhez szokottat; azonban a valódi és alaposabb tudomány, mélyebb combinatio, valamint a magasabb rendü müveltségnek jelesebb fokát alig érendi el valaha ekép itéletünk szerint.

A nevelő, tanitó tartsa legszentebb kötelességének mindenkor csak a legjelesebb és szakjához tartozó munkák 's iratokat olvasni, 's tekintse ezeket a legegészségesebb mindennapi táplálatnak, melly nélkül hivatalának élnie 's abban magát folyton tökélesitenie lehetetlen; ellenben a folyóiratok 's hirlapok szolgáljanak neki vasár- 's ünnepnapi csemegékül, mellyek gyakran már csak azon oknál fogva is kedvesek szoktak lenni, mivel ritkák.

A fölhozottakból szabad következtetnünk azt is: hogy legczélszerübb 's tanácsosabb ugyanazon időben csak egy bizonyos tárgy 's tudományos anyagnak szentelnünk figyelmünket. A régiek szokták volt mondani: „non multa, sed multum," e mondatnak korunkban is megvan a maga alkalmazhatása mindenre, mi tudomány 's müvészetre vonatkozik. A testet csak egyszerü 's egészséges táplálat tartja meg leginkább épségben; hasonlag a lélek és szellem is csak akkor 's ugy erősbülhet és szilárdulhat, ha megfeszített tevékenysége, 's müködése bizonyos tárgyhoz van lekötve 's irányozva. Igaz ugyan, hogy a régi közmondás szerint: „változékonyság füszere az életnek"; e közmondás igazságát mi is elismérjük minden ellenvetés nélkül, csak azt ohajtjuk: hogy a változékonyság kivált tudomány és müvészetben ne legyen mindennapi; mert ekkor szükségkép zagyvát, fölületesség és sokféleséget szülend, melly a helyett: hogy a lelket és szellemet emelné 's nemesitené, inkább elgyengíti, nyomja 's kifárasztja.

Továbbá, hogy haszonnal 's eredménydúsan olvassunk valamit, szükséges még főszabályul ezt tartanunk; inkább egymás után, mint egyszerre fordítsuk időnket 's lelkierőnket azon többféle tudományos anyag 's ismeretre, mellyek hivatásunk 's rendeltetésünkkel szorosabb kapcsolatban állnak. A valódi nevelés ugyanis, nem annyira a tárgyak fölüleges terjedelmében, mint inkább az ismeretek mély alaposságában rejlik. Tanácsosabb mindenkor inkább kevesebbet de azt alaposan, mint sokat de fölülegesen tudni. Czélszerübb 's hasznosabb mindenkor a kitüzött ismerettárgynak szorgalmunkat egész kitartással szentelnünk, mint gyorsan egyik tárgyul, 's dologrul áttérni a másikra. Inkább órákig, sőt napokig elmélkedjünk 's gondolkodjunk valamelly tárgyról, hogysem ugyanazonegy nap, vagy órában sokfélével foglalkodjunk; mert bizonyos 's tagadhatlan az: hogy csak ugy 's akkor szerezhetünk bármelly dologról is alapos ismeretet és tiszta fogalmat, ha azt minden oldalrul meghánytuk, vizsgáltuk, 's legrészletesebb sajátságiba vizsgálatunk által behatottunk; de ha minduntalan változtatjuk a tárgyat, 's ugyanazonegy óra, vagy napban igen sokfélét összeolvasunk, lehetetlen, hogy világos 's határozott fogalmat szerezzünk magunknak arról, 's behassunk rejtettebb tulajdonaiba; sőt az illy fölüleges olvasásnak közönségesen ledérség, elszórakozottság szokott következménye lenni, melly bennünket nem ritkán képtelenekké teszen minden komolyabb munkára 's foglalkodásra. Azért tartsuk mi is folyton elvül a régiek mondását, 's inkább sokat, mint sokfélét olvassunk össze.

Megfeleltünk ezek szerint a kitüzött első kérdésre általában, de minthogy mi különösen a nevelői 's tanitói karra is ki akarunk értekezésünk folytában terjeszkedni, álljon ezekre vonatkozólag még e néhány észrevételünk.

A nevelő, 's tanitó legszentebb kötelessége, és föladata: hogy a kezére bizott ifjuságot mindarra képesitse, 's fogékonnyá tegye, mi szent, igaz, erkölcsös és nemes; de hogyan teendheti ezt meg, hacsak ő maga is nem erkölcsös, jámbor-életü, igazságszerető, 's nemes érzelmektől nincs áthatva? Szükséges ekép, hogy mindazt szorgalmasan kerülje, mi erkölcsiségét 's vallásosságát veszélyeztethetné; 's minthogy az emberek ártatlanságát, erköl-

ügyelni, mikép töltse ki az unalmas bureaucratiai órákat's mi módon nyerje a főfelügyelő kegyét. Azt hozzák fel némellyek a szabadgyülések ellen, hogy ott, hol annyian jelen lennének, az örökös lárma, zavar és rendetlenség miatt tanácskozni nem lehetne; de kérdi: az angol alsóházban, hol a tanácskozók száma 700—800 között áll, mint lehet tanácskozni? azon sok oldalu tárgyak,mellyek ott előfordulnak,valóban kiállják fontosságra a versenyt a mi városi tanácskozásainkkal. Azonban a szerkezetben megállapitott számot stereotyp-számnak nem tartja, az nem is elv dolga, hanem tárgya az applicationak. Ohajtana minimumot határozni, ne legyen például a tanácskozók száma 60nál kevesebb, 's akkor a nagyobb városoknál azoknak számát lehetne szállitani; de a választókra nézve mindig a legnagyobb szám mellett szavaz. Utána egy másik követ szokott modorában: különös, ugymond, hogy mindig Europa példájára hivatkoznak; tekintsünk csak szét egy kevéssé 's látni fogjuk, miszerint mindenütt és mindnyájan azon törik eszöket, mikint tágitsanak a választók és tanácskozók körül; a bureaucraták pedig mindig csak megszoritni akarják ezek számát; de nem is csoda, mert most a bureaucratiának semmi baja, tehát megveti a népet, de ha már tönkre tette az országot, ha üresek a pénztárak,ha ellenséges berohanás fenyeget: bezzeg akkor a népre hivatkozik. — Mondják, hogy nem lehet 700 embernek együtt tanácskozni;hát Angliában 1—200000 ember összegyülve meetingben, miért tanácskozhatik a lehető legnagyobb renddel? 's midőn a deportatiora elitéltekért 120,000 ember vitte Londonba a petitiót, a ministernek egy szava is elég volt, hogy csendesen elszéledtek; 's ha van is illy alkalommal néha valami zavar, annak nem a nép, de az agitatorok okai. Nem ott a baj, hogy nagy tömeg a nép, belé kell oltani a törvény iránti tiszteletet, és tudjuk azt, mikint a nép azon törvényt tiszteli egyedül, melly őt nullának nem tekinti, és igen nagy a különbség, midőn a nép törvény értelmében gyülésre mehet, de körülményei akadályozván őt, nem megyen, és midőn menni akarna, de onnan kizárják, és a mellett még nem szabadnak lenni. Itt pedig ez czéloztatik. Ne tartsunk annyit a tanácskozók számától, mert igen ritkán lesz annak fele is jelen. Az angol alsóház 658 tagjai közől néha olly kevesen jelennek meg, hogy a törvényes 40 szám sem kerülvén ki, ülést sem tarthatni, 's a káplán üres ház előtt imádkozik. A szónok köszönetet mond a városi követeknek, hogy a főrendi javaslatot részint hidegen, részint ellenszegülve fogadták, miáltal megmutatták, hogy ők valóban a városokat képviselik. Rendezzük csak ugy el a városokat mint a FőRR. javasolják; szüntessük meg a közvetlen választásokat, fogadjuk el a főfelügyelőt, szoritsuk meg a qualificatiót, 's aztán adjunk az igy elrendezett városoknak 32 voksot; készek leszünk akkor. De ne tartsunk aztán dietát, hanem kérjük, hogy a propositiók helyett küldessenek le a kész törvényjavaslatok, mellyekre mi majd a XIV. Lajos alatti parlament példájára szó nélkül rá állandunk. Mások ismét ugy vélekedének, hogy ha a választás módjára nézve megegyezhetnének, készek a qualificatióból engedni; kétségtelenek ugyanis a közvetett választás jó oldalai, mig a közvetlennek is sok hiányai vannak. Legyen egy a választó és tanácskozó testület; az 1200 szám meghatározása csupa önkény, ebben semmi elv nem rejlik;hiszen a FőRRnek is elvök a közvetlen választás, közelitést tegyenek a tt. RR., engedjenek valamit, mert igaz, hogy noha a választáshoz nagy szám kivántatik, mégis nagyobb szám együtt nem tanácskozhatik. Könnyiteni kell tehát a gyakorlati nehézségeken. Végre azon követ szólott, ki tegnap a képviselők számának nagyobb városokban egy harmadrészre leendő szállittatását inditványozá, előadva: hogy ő a követválasztásra nézve az egyenes választástól elállani nem fog soha, 's e mellett folyvást agitálni fog. Nagy különbség van a követválasztás és tisztviselők választása között, követnek csak egy két személy,de tisztviselő 20—30—40 is választatik;követre nézve elég a bizalom,hogy becsületes ember,a tisztviselőben pedig a becsületesség mellett tudomány és szakismeret kivántatik; ismerni kell tehát a választónak a hivatal tulajdonságait és tudni kötelességeit;de az illy egyéneket a tömeg nem ismerheti, azért kell ezeket közvetve választani. Azt,miért akarják a FőRR.a szabadválasztást annyira sorvasztani? fejtegetni nem szándéka; a szerkezet szerint Pest városára 8000 polgár jut,ha a FőRR. categoriája elfogadtatik, itt 3 legfeljebb 4000 polgár, és választó összesen 266 leend; mi lesz majd az első rangu magyar városokkal, mint Debreczen, Szeged, Szabadka, hol tiz utczán is végig mehetni, mig az ember 4000 pengő forintos házra akadhat, Debreczenre legfeljebb 100 választó jutna,'s még Pesten is a tanácskozók csak mintegy 90 emberből állanának, kik inkább tiszteletbeli senatorok lennének; az illy tanácskozás pedig minden lenne egyéb, csak közgyülés nem. A FőRR. a tanácskozást siri csendességhez akarják alkalmazni, mintha 80 ember nem zsibonghatna,lármázhatna szintugy mint öt hat száz; számtalan rá a példa. Tulságos megszoritásokban tehát a szónok megegyezni nem fog, de mellyek legyenek a qualificatiók, csak akkor fogja előadni, midőn a FőRR. e tekintetben ki fogták tisztitani elveiket. A közelités végett tegnapi inditványát applicative igy adja elő: Pestre, hol eddig 1200 képviselő van téve, jutna 800;Debreczenre 1000 helyett 680; Buda, Pozsony, Szabadka, Szegedre 700 helyett 500. A többi városoknál 400 helyett 300, 360 helyett 270, 300 helyett 240, 120 helyett 110, azon városokban pedig, hol a képviselők száma 100 - 80 és60ra van téve,továbbra is megmaradna. Ez inditvány sem fogadtatván el, a RR.megtartották a szerkezetet, melly alkalommal egy ellenkező véleményü követ a mostani szavazásra nézve állitá, hogy a mai tanácskozások folyamata tisztán nem áll a szóló előtt, ki, miután a tegnapi és mai szónokoknak mindegyike avval kezdé beszédét, hogy a KK. és RR. által megállapitott képviselői szám mellett akármelly tanácskozás lehetetlen, és mégis azt teszi hozzá, hogy ha szavazásra kerül a kérdés, az előbbeni szerkezetet megtartani fogja, ezen bővebb előadásoknak okát és sikerét át nem láthatja, mert hogy ha a szóló követek utasitásaiknak olly erőt tulajdonitanak, hogy ott is, hol elvről kérdés nincs, az előbbeni szerkezet betüjéhez ragaszkodnak, akkor a diaetalis tractatus nem egyéb, mint az utasitások registratioja, melly mellett minden évben tartandó országgyülést követelni képtelenség. A szóló egyébiránt azon szomoru tapasztalását is el nem hallgathatja, miszerint ezen habozás, ezen szavazás alatt mínduntalani elugrás a már kijelentett közelitő javaslatoktól, nem másnak tulajdonitható mint annak, miszerint több követek észrevevén, hogy véleményöket nem mindenik pártolja, ki különben pártjának szinét viselni mondatik, de azok pártolják, kiktől az általános elvek iránt távolabb állanak,meggyőződésök ellen vagy inditványukat visszahuzzák, vagy előbbeni kijelentésökkel ellenkezőn szavaznak. Ezen taktika a törvényhozás méltóságával össze nem fér; csak tekintetét csökkenti és a pártoskodás szinét viselvén,a diaetalis tractatus eredményét veszélyezteti; ezen körülmény a törvényhozási teremen kivül is tudva van, és az országgyülési testület iránti rokonszenvet nem növelheti. Következett a 146ik §. a képviselőkről; ezen §t a FőRR. igy módositák: „képviselők lehetnek minden polgárok" itt nem ereszkedve mélyebb vitába, a RR. szavazás tárgyául ezen kérdést tüzték ki: „Lehetnek-e képviselők nem polgárok is vagy nem?" nevezetes szavazati többséggel a képviseleti jogot mindenkire kiterjesztek. Ezen § a) pontjából következetlenségnek nyilvániták „nem keresztény" kihagyni, 's miután képviselő mindenki lehet,kit bizalom választ, nincs ok, miért nem lehetne a zsidó is; megmaradt a szerkezet. A b) pontnál ezen módositás „városi tisztviselő közől azok, kik számadás alatt állnak, vagy a polgárgyülésnek hivataloknál fogva tagjai" elfogadtatott. A c) pontjában tett módositás a papok képviseleti jogáról szólván, ennek támogatására felhozatott, hogy miután nem moralis függetlenségről, hanem helyeztetési viszonyról van szó, a szabadsággal meg nem egyeztethető, valakit azért, mert egyik vagy másik statushoz tartozik, kizárni; és ha arról volna szó: vajjon papok hivatalt viselhessenek-e? majd akkor intézkednének; de miután itt csak közbizodalom forog fen, melly legtöbb lelkésznél ugy is már kinevezésök alkalmakor nyilatkozott, miután a papok a képviseletre alkalmasoknak találtattak a Hajdu- és Jász-Kún kerületekben, miért nem a városokban? kiterjesztvén különben is e jogot a nem keresztényekre is, nincs ok miért reájok ki nem terjeszteni? kiknek van e hon iránt nagyobb érdekök? kik olvadhatnak össze jobban érdekeivel és a néppel? a statusnak pedig kötelessége mindenkit érdekeihez kötni, 's miután polgári és bünfenyitő pereikre nézve a világi törvényszékek előtt is fognak állani, lehetetlen megtagadni tőlök,hogy biráik választásába be ne folyhassanak, kitüzetetett tehát a kérdés: Lehetnek-e a papok is képviselők vagy nem? szavazati többséggel képviseleti jogot nyertek.

Az apr. 27kei CLXXXVIIIik kerületi ülésben, a tegnap kissé már élénken kezdődött tanácskozás azon kérdés felett: „vajjon fizetéses köztisztviselők a városokban képviselők lehetnek-e vagy nem" ma még hevesebben folytattatott. Több követ röviden nyilatkozva, meg nem foghatá, hogy miután a RR. a papoknak megadták a képviseleti jogot, miért ne lehetnének képviselők a közhivatalban lévő tisztviselők? megnyerték azt a nyugalmazott katonák is; sőt a RR. többsége nyiltan elhatározá,hogy képviselő mindenki lehessen,most pedig némi következetlenséggel eltiltják a polgárokat olly egyének választásától, kikben bizodalmuk volna. Kisebb városokban, hol a polgárok száma csekélyebb, 's hol a kevés közhivatalban lévők nagyobb része tán az összes polgárság bizodalmát birja,semmi esetre sem férhet meg az igazsággal,eltiltani a polgárokat olly tisztviselők választhatásától,kik nem csak a közbizalmat birják,de a képviseleti qualificatiora legalkalmatosabbak; azért ragaszkodnak a FőRR. módositásához. A jegyző észrevételkint előadá, hogy a közhivatalban levő tisztviselők valamint nagyobb,ugy kisebb városokban a lakosok legtiszteletre méltóbb osztályát egészitik ki;hogy hatásuknál, állásuknál fogva a polgárok bizodalmát leginkább nyerhetik meg; hogy a polgári qualificatiora, a polgárok ügyeinek kezelésére, azok jogainak épségbeni tartására tán a legalkalmatosbak lehetnének, mind igaz, de képviseleti joggal egyedül csak független polgárokat akar felruházni. Az mondatik ha a papoknak adtunk képviseleti jogot, adjunk a tisztviselőknek is; de nagy a különbség, a papok és tisztviselők között. A városokban a papok száma csekély, de némellyekben, jelesen Budapesten, a tisztviselők igen számosak; mig a papok kivihetik, hogy közölök két, három választassék el; az emlitett városokban 600ra menvén száma a tisztviselőknek, minthogy nekik igen hatalmas körük van, kivihetik, hogy közölök 200an is fognak elválasztatni; 's igy ha netalán a fővárosban több politikai élet fejlődnék ki, mint mennyit a

---

csiségét 's vallásiságát sokfélekép veszélybe ejtheti az erkölcstelen tartalmu könyvek többszöri olvasása, ovakodjék ettől minden tanitó, 's nevelő lehetőkép.

Szinte egyik főkötelessége minden tanitó, 's nevelőnek: hogy kisdedeit egykor életpályájokra és jövendő rendeltetésökre alaposan készitse el, vagy legalább is azon talpkövet tegye le, mellyre mások biztosan épithessenek. Szép, magas és valóban fenséges hivatás és foglalkodás, de egyszersmind igen nehéz és terhes. Már csak a növendékek oktatása a betüismeret- 's olvasásban milly rettentő munkába 's fáradságába kerül a tanitónak? igen könnyen elgondolhatjuk; 's olly ember, kinek szelleme folyvást magasabb rétegekben szeret repkedni 's kalandozni; ki csak az érzéktúliakról szokott ábrándozni: bizonyosan illy munka 's fáradság által csakhamar nyughatatlan, elégedetlen 's béketüretlenné válnék. Álljon azért szentül megtartandó szabályul minden tanitó 's nevelőnek: soha olly munkák 's iratok olvasásával nem foglalkodni, mellyek a lelket és szellemet, árny 's ábrándképekkel töltik el, vagy a kisdedekről 's gyakorlati életről olly álvélemények 's viszonyokra vezérelnek, mellyeknek valósitása örökön lehetetlen, 's föloldhatlan talány marad. Beély Fid.

Néhány szó Mannó urnak a Világ folyó évi 6d. 7d. és 9dik számaiban megjelent feleletére.

Ha Mannó ur feleletében csak a tudomány terén maradt volna; többé tollat nem veszek vala kezembe. — Én ezen birálatomat ollyanok számára irtam, kik a vegytanból annyi tudománynyal bírnak, miszerint meg tudják itélni, mennyire van igazam, és mennyire nincs. — Ezekre nézve tehát szükségtelen szót emelnem mentegetésemül. Kik pedig a dologhoz nem értenek ('s ugy látszik, azokra számolt leginkább M. ur); azokhoz hiába szólnék, mert az igazat az igaztalantól megkülönböztetni ugy sem tudnák. Ehez tudomány kell.

De M. ur nem állhatván meg a gáton, átmegyen személyességekre és gunyolásra, azon nemes tacticát követvén: qui nescit argumentari, incipit calumniari. — Ki M. ur feleletét csak némi figyelemmel olvasta, 's azt birálatommal összehasonlitotta, át fogja látni, mikint M. ur egész törekvése csak az volt, hogy a tények valóságát elferditse, az olvasó közönséget megtántorítsa és személyemet a mennyire csak tehetségében volt, legyalázza. — Ez által önmagát vádolta a közönség előtt, 's a vegytanbani tökéletes járatlansága mellett még nem igen finom nevelést is árult el.

Miután M. ur nagy prosopopeával mindazon, hazánk iránti, érdemeit elősorolta volna, mellyeket nem csekély áldozatokkal már eddig is szerzett magának!! de szerzend még jövendőben is —; átmegyen csekély személyemre, mint azon incompetens auctoritásra, melly egyszerre fölkapja magát, 's a hazánk szent oltárára letett munkáját szenteletlen kezekkel mocskolja—!! De ime bűnhödöm is ezen káromlás végett!

Azonban azt hiszem, tulmennék azon, mit józan érzet és méltányosság igényel, ha M. ur ellenvetéseinek megczáfolásával bibelődném. A helyett M. urat 's azon t. cz. olvasókat, kiket e tárgy érdekel, 's kik azt tudni kivánnák, milly kincset birnak M. ur könyvében, az e lapokban megkezdett könyvbirálatának utóbbi folytatásával megörvendeztetem. Én azt részint M. ur megnyugtatására, ki magát igazságtalanul megtámadottnak véli; részint en-igazolásomra, ki egyedül csak a tudomány érdekében ragadtam tollat, megtenni kötelességemnek tartom. — Mert forgatván később ugyanezen munkát, mellynek még csak igen csekély részét futottam volt előbb által, abban olly csinos adatokra akadtam, hogy kár volna azokkal meg nem ismertetni a t. olvasókat. Ezek nemcsak megerősitésére szolgálnak a mondottaknak, hanem bámulásra is indítnak mindenkit, ki e tudomány csak legáltalánosb alapelveivel ismerkedett is meg. Ezen menthetlen hibák meg nem foghatóvá teszik azon képtelenségét a szerzőnek is, mellynélfogva az tudatlansága önérzetében olly elbizakodással kelhetett ki ellenem, holott azt igen jól kellett éreznie, hogy mennyire terjed tudománya. — Azonban azt szokták mondani, „minél nagyobb a tudatlanság, annál nagyobb is az elbizakodás." Én is azt hiszem, hogy szilárdabb 's alaposabb argumentumok hiányában ezzel akarta palástolni tudatlanságát.

Mivel pedig a ‚Világ' politicai lap szerkesztőségének nyilatkozása következtében, ezen csak néhány szakembert érdeklő vitatások folytatását ezen lapban többé nem közölhetem, azon t. olvasókat, kiket e tárgy valamikép érdekel, az Orvosi Tár 20dik számára vagyok kénytelen utasitani. Aprilis hóban. Dr. Nendtvich.

kormány kivánatosnak tart, e városban kormányszéki testület fog alakulni. Igaz, hogy a többi városokban a tisztviselők száma kisebb, állásuk nem olly magas tekintélyöknél fogva 's bizodalmat nem is olly könnyen szerezhetnek, és ezt egyedül az érdem utján nyerhetik meg. A szónok a qualificatiók kérdésénél ugyan azt kivánta, hogy csak polgár lehessen képviselő,de miután ezt el nem érte, készebb a kisebb roszat elfogadni; 's azért megtartja a szerkezetet. Több szónok nem lát következetlenséget, ha a köztisztviselőket a képviseleti jogból kizárják, mert bárha kimondák már, hogy választható lehet minden, ki a polgárok bizodalmát birja, roppant különbséget látnak a papok és hivatalnokok közt; a papság rendet képez, bizonyos hivatása van, mig a tisztviselő kirekesztőleg hivatalának él. A lelkészek már városok jus praesentiae mellett nyert választásuknál fogva, a bizodalom némi jelét tapasztalták, az ő eljárásaik életünk minden viszonyain keresztül fonvák, mig a hivatalnok elszígetelve áll. De magokat a köztisztviselőket véve fel, hajlandók lennének némellyek a megyei hivatalban lévőknek e jogot megadni miután ezek ugy is választás alatt állván a közbizodalmat birják, 's több tekintetnél fogva képviseleti kötelességöknek könnyebben felelhetnének meg, mig a kormányi törvényszékeknek rendes hivatali óráik vannak, érdekök egészen más, sőt e másodrendü hivatal elvállalhatásaért engedelmet kellene nyerniök; ők nem is választatnak, őket kormányi kinevezés jelöli ki, nekik különös utasitásaik vannak, 's igy nem függetlenek. Hiszen az 1sö §ban ki vannak véve a katona szolgálatban lévők is, bizalom egyedül ollyan egyénekben összepontosulhat, kik meggyőződéseiket semmi tekintélynek alá nem rendelik. Igy van ez Angliában és Francziaországban; ott a tisztviselők sem az esküttszékek, sem más testületek tagjai nem lehetnek, mert kormányi kinevezéstől függenek, 's mint illyenek el nem mozdithatók; marad a szerkezet. A városi testületeket minden idegen elemektől meg kell őrizni, különben is igen kevés valódi független ember van az életben. — Sz. követe a tárgy velejére nézve válaszolt néhány főbb ellenvetésre; arra t. i. hogy a kormányi hivatalban lévők nem függetlenek, hogy érdekök a megyéknél, városoknál a polgárokéval nem egy, és azon kérdésre: kiket fognak ezek képviselni a városokban, a polgárokat-e vagy a kormányt? azt válaszolá, hogy ha más uton is járnak a tisztviselők, végczéluk csak egy a polgárokéival, a haza boldogsága. Midőn követválasztásról van szó, mindenkit választhatni, a polgári qualificatiók olly széles basisra helyezvék, hogy azokat majd mindenki megszerezhetí magának, de midőn polgári képviseletről szólunk, akkor kizárják a köztisztviselőket. És kik ezek leginkább? Tanitók, kikre gyermekeink nevelését, oktatását bizzuk; tisztviselők, kik a hon közigazgatásában résztvesznek. És ha a megyei tisztviselőket azért rekesztik ki, mert mint mondják, a megye érdeke miatt a város érdeke ellen lésznek, miért nem rekesztik szinte ki a táblabirákat és mindazokat, kik a megyei tanácskozásoknál több befolyással birnak, mint a tisztviselők? A kormányszéki tisztviselőket azért rekesztik ki, mert ha a kormány kivánni fogja, ezek mindenkor a város érdekeit mellőzendik. Tagadja a szónok, hogy ellene volna a kormány a városnak, 's inkább állithatni, hogy ha a megyékre bizták volna a kormányszékek a városok ügyeit, aligha jobban állanának azok most. Az őrseregben fegyvert kell fogni a tisztviselőnek, de másfelől megtagadják tőle a szabadságot, hogy a várost eszével 's jó akaratával védhesse. Egy sehonnai kóborlót képessé tesznek a képviseleti jogra,de az őrseregben helyet nem adnak neki; ez, kinek semmije 's igy semmi érdeke sincs, a város mellett tanácskozzék, lármázzon, zavarokat csináljon, de az őrseregi tehertől megszabadittatik. Egy kereskedő,hajhász, pénzváltó, ki talán a város kárával kincseket gyüjtött, lehet képviselő, de a tisztviselő nem. Megfér-e ez az osztoztató igazsággal, kizárni épen azokat,kik a honpolgárok ügyei kezelésével töltik életök legnagyobb részét? Ezek szerint, ha valaki eddig is roppant érdemeket tett a város körül, polgári képességgel, legtágabb értelemmel valamint közbizodalommal olly mértékben bir, hogy tán egyhangulag képviselőnek fogna választatni; ha időközben közhivatalba lép, már minden képességét elveszti, 's némileg a törvényen kivül állittatik. Kérdezi erre, B. K. B. és P. megyék követei liberalisoknak tartják-e magokat? (Igen.) 'S mégis illy ostracismussal akarják a tisztviselőket kilökni? „No ha ez liberalismus, mond, akkor mentsen Isten tőle örökre!" Egy másik szónok igy nyilatkozott: a RR. rémitő dolognak tartják a censurát, mert a censura megbüntet valamelly tárgyat, mielőtt az napfényre jönne,és épen a RR. akarnak censurát alkotni a bizodalomra, sőt kimondják, hogy a köztisztviselőt azért rekesztik ki a képviseletből, mivel köztök sok függő 's roszlelkü lehet. Ezen atyáskodó gondoskodás némi minorennitásba helyzi a városokat, 's meg nem egyezik azzal, mi itt közbizodalomról mondatott. A függetlenséget illetőleg, ezen elv igen határozatlan; de bizonyos, hogy némellyek csak azért függetlenek, mivel őket sehova sem függesztik. Illy kirekesztés által a hivatalok tekintete szenved 's el leend temetve egyik legfőbb kelléke a végrehajtói hatalomnak. Ha többnyire a mai vitatkozásokat a sok mendemondáktól 's pletykáktól megtisztitja, alig marad valami nyomatékos ok a tisztviselők kirekesztésére, 's ezért az előtte szólott követ véleményét pártolva nyiltan kijelenté, hogy a kormány önérdekéhez nem értene, ha ezen szerkezetet sanctionálná. Cs. követe ohajtotta volna, mikint minden ember maradjon a maga körében, a pap foglalatoskodjék a lelkiekkel, világiak a világi tárgyakkal; de ha megadták immár a képviseleti jogot a papoknak, köztisztviselőknek ezt megadni nem lehet. Attól,kinek fizetés adatik, mindenki szorosan megkivánja,hogy kötelességinek elegettegyen; ha köztisztviselő választatnék, vagy hivatalát, vagy képviseleti kötelességeit el kellene hanyagolnia. Mi a megyei tisztviselőket illeti, van-e az alispánnak, szbirónak vagy egy esküttnek érkezése a városi kötelességek teljesitésére? vagy kitegyük a várost azon zavarnak, hogy csupa difierentiából válaszszanak meg néhány egyént? Ne adjunk alkalmat a fénykörben állóknak a demoralisatio eszközeihez nyulhatni, mert jól tudjuk, mit képes ember elkövetni egy kis czimért, rangért, és mi épen talán keletről hoztuk a fény és hivatal utáni vágyást. Ojuk tehát mi meg az embert, és ki magát tisztviselői hivatalra szánta, maradjon kirekesztőleg tisztviselő. Maradjon a szerkezet.—Ezzel befejeztetvén e tárgybani tanácskozás, az elnökség a többséget a szerkezet mellett mondotta, 's ennek következtében a közhivatalban levő tisztviselők a képviseleti jogból kirekesztettek. Következett 148-ik §, ebben a tett módosítás elfogadtatott; a 150dik §ról 157ig marad a szerkezet. A 166ik §. azon módositással fogadtatott el „hogy a kerületek nem egyszerre, de egymásután válaszszanak képviselőket.

(Vége az april 17 és 18kai CXXXVIII.és CXXXIXd. országos főrendi ülések részletes rajzának.) — Egy m. gróf terjedelmesb beszédének ezek valának legkitönőbb helyei: Hogy a nemzet a börtönök kijavitását, ugy a bünt.törv.könyv kidolgozását és a büntető eljárás elrendezését méltán kivánja, tagadhatlan; mindazáltal, hogy a nemzet épen a magánrendszer általános behozatalát kisérné feszült várakozással, és hogy a nemzet kivánatát épen a magánrendszer behozatala által lehetne csak kielégiteni, ez azon állitások közé tartozik, mellyeket bebizonyitani nehéz volna. Ha szinte elhihetném is, hogy ezen rendszernek, ha nem is tökéletes és tudományos ismerete, hanem csak némi fogalma annyira elterjedt volna hazánkban, hogy az e részben történt nyilatkozatok a nemzet valódi kivánatának tekinthethetnének, és ha meggyőződhetném is arról, hogy a nemzetnek azon többsége, melly hazánk kifejlődésére 's közszükségeire kivántató ujabbi terhek elvállalására nézve a legnagyobb ovatossággal 's véghetetlen sok reservatával nyilatkozott, tudva azon tömérdek költségeket, mellyek ezen rendszer behozatalával összekötvék, ezeket nagylelküleg megajánlotta volna; és ha hihetném, hogy ezen meggyőződésen alapult lelkesedés szilárdabb, mintsem hogy azt rögtön megragadni, máskép pedig ezen lelkesedésnek egy előleges kisérlet miatti elhülésétől tartani kellene; ha mondom mindezekről meggyőződhetném, ezek mégis aggodalmomat a magánrendszernek általános behozatalára nézve meg nem nyugtatnák, 's meg nem szüntetnék azon törvényhozói kötelességemet, hogy azon aggodalmaimat addig, mig idő és alkalom van, a törvényhozás eleibe terjeszszem. Annyival nyugodtabb lélekkel teszem ezt most, mert tiszta meggyőződésem az, hogy bár sokan, kik a külföldnek ujabb iratait olvasták, a magánrendszernek tagadhatlan szép és szivreható theoriája által csodálására és azon rendszernek különös kedvelésére ragadtattak, 's azok közlései az olvasóra és hallgatóra hatást tehettek is: ezek mindazáltal a nemzet szivébe nem szivároghattak át annyira, hogy midőn nem is a rendszer visszautasítását, hanem az annak alkalmazásábani mérséklést ajánljják a m FőRR., tartani kellene attól, hogy a nemzet kivánata ellen cselekesznek, vagy annak jelen lelkesedését elfojtják. Azon általános sententiákat: „hogy épen a teendők tömege miatt a nagy teendőt bevégezni kell, hogy az uj rendszernek behozatalával járuló nehézségeket legyőzni kell gyakorlati ellenvetések ellen, győzteseknek nem tekinthetem. De ha szinte nem volna is az ingadozás és kétségeskedésnek többé helye, mint a tek. RR. állitják: én mindezáltal a költséges magánrendszernek illy terjedelmes behozatalát nem pártolhatnám, hanem e részben is a külföld példáját követném. A t. RR. azt mondják ugyan, hogy helyzetünk más mint a külföldé, mert a külföldön, hol számtalan közszükségek kifejlődése miatt a kutforrások is sok részről meritettek, kénytelenek voltak illy költséges intézeteket csak lassankint felállitani; állásunk tehát más. Erre nézve bátor vagyok megjegyezni, hogy mi a közszükséget illeti, hazánk minden nemzettel a concurrentiát kiállja; de mi a forrásokat illeti, kevés azon nemzet, mellyel magát hazánk összehasonlithatja. Épen a teendők tömege, épen az eszközök hiánya 's a magánrendszerre nézve az eredménynek kétséges volta miatt szükségesnek tartom, hogy e részben a legnagyobb ovatossággal lépjünk elő; és ennélfogva tovább is a mintabörtönnek felállitását pártolom, és pedig a magánrendszer elve szerint. Én a t. RRnek azon okoskodásukat meg nem foghatom, miszerint addig is, mig a magánrendszer nagyobb kiterjedésében behozatik, semmi legkisebb ideiglenes rendelkezést elfogadni nem kivánnak; mert ha állana is mindaz, mit a t. RR. e részben felállitottak, ha a m. FőRR. a t. RR. javaslatát egész kiterjedésben elfogadnák is, kérdem, miután magok a t. RR. azt mondják, hogy a magánrendszer elvét tüstint akarják elfogadni, de az alkalmazást csak lassan vélik eszközölhetőnek: mi történik azon hosszu idő alatt, mig a magánrendszer egész kiterjedésében behozatik? Hát addig is, t. i. 10 vagy 15 év alatt, melly időt a t. RR. is feltesznek a magánrendszer behozatalára, rendszer és rend nélkül kell-e hagyni a törv.hatósági börtönöket? és miután a t. RR. semmi ideiglenes rendelkezésben meg nem egyeznek, képzelhető-e a magánrendszer behozatala hazánkba, hol semmi rendszer nem létezik, ideiglenes rendelkezés nélkül? A m. FőRR. előbbeni tanácskozás alkalmával abban állapodtak meg, hogy ideiglenes rendelkezésül az 1827diki országos választmány munkálata fogadtassék el. Ezen javaslat nemcsak a t. RRnél, hanem a m.FőRR. közt ellenvéleményre talált. Sajnálom,hogy azon szónokok, valamint a t. RR. is, midőn az 1827ki országos választmány munkálatát kárhoztatják,nem mondják,hogy mellyek tulajdonkép azon elvek, mellyeket kárhoztatni vélnek, és mellyek miatt az 1827ki orsz. választmány munkálatát olly rosznak kell tekinteni, hogy azt semmiképen elfogadni nem lehet. Figyelemmel olvastam azon munkálatot és nem találtam benne mást, mint olly elveket és rendelkezéseket, mellyek az egészség, tisztaság és a moralis oktatás igényleteinek megfelelnek; a rendet, a biztosságot, a munkát, a főkormányszéknek felügyeletét és a letartóztattak 's rabokkali külön bánást törvényesiteni. Ezek, azt tartom, olly elvek, mellyeket sem hallgató- sem a magánrendszer mellett nem nélkülözhetni, és ollyanok, mellyek ellen nyilatkozni hasonlókép nem lehet. A t. RR., midőn az 1827ki országos választmány munkálatát megtámadják, abból indulnak ki, hogy azon munkálat által a testi és halálos büntetés meg nem szüntetnék, miket ők épen a magánrendszer behozatala által megszüntetni kivánnak. Mellőzve azon kérdést, vajjon hazánkban a magánrendszer behozatala által is a halálos és testi büntetést egyáltalában meg lehetne-é szüntetni? melly kérdés más időre halasztandó és mellyre nézve véleményemet eltitkolni nem fogom; figyelmeztetem a mgos FőRRet, vajjon addig, elfogadva a t. RR. nézeteit, mig a halálos és testi büntetés helyett felállítandó surrogatum vagyis a magánrendszer egész kiterjedésben be nem hozatik, lehet-e nélkülözni a halálos büntetést és a botot hazánkban? E részben tehát minden ideiglenes rendelkezés nélkül hazánkat hagyni nem lehet. A másik tekintet: a költség tekintete. Azt mondják a t. RR., hogy véghetetlen sok költségbe kerül ezen rosz rendszer behozatala. Erre nézve megjegyzem, hogy én nyugodt lélekkel hagynám el ezen országgyülést, ha meg lehetnék győződve, hogy hazánk minden törvényhatóságaiban a börtönök az 1827ki orsz. választmány munkálata szerint lesznek elrendezve. De azon költségeket tekintve meg vagyok győződve arról, és a m. FőRR. is, hogy ideiglenes rendelkezés nélkül mindazon helyet, hol a magánrendszer be nem hozatik, hagyni nem lehet; 's kérdem: vajjon a költségek miatt, mellyek nem olly nagyok, azon szomoru és borzasztó állapotban kivánják-e hagyni a törvényhatóságokban a börtönöket, mellyben azok most vannak? El lehet-é kerülni a m. FőRRnek, ha a t. RR. javaslatát elfogadják is, az ideiglenes rendelkezést? De a költségek is mindenesetre csekélyek aránylag azokhoz, mik a magánrendszer behozatalára kivántatnak. A m. FőRR. javaslatának leggyengébb oldala volt a classificatio, és épen azt támadták meg ügyes tacticával a t. RR. De a m. FőRR. ezen osztályzatot nem is ugy javaslották, mint valami tökéletest; meg vagyok győződve, hogy a törvény a classificatióra nézve kimeritő rendelkezést nem hozhat; de mindenesetre mégis ollyannak tekintendő, melly, mig más rendszer nem létezik, a legjobb. Egyébiránt az ellen nem teszek kifogást, hogy a börtönök javitása az igazgatás rendelkezés nélkül meg ne történhessék; mert ez az administratiohoz tartozik; az ellen mindazáltal, hogy erre nézve határozott szabályok törvény által most ne állitassanak fel, és hogy permissive mondassék ki az, mikép az administrationak helybenhagyásával, akár magán- akár más rendszer szerinti börtönök állittathassanak fel a törvényhatóságok által, arra ráállani nem tudok. A permissiv törvénynek határa nincsen, és miután a m. FőRR. nemcsak a költségnek tekintetéből, hanem főkép a tapasztalás hiányából indulnak ki, a mintabörtönt kiyánták felállitani, kérdem: okoskodásukkal nem volnának-e ellenkezésben, ha mindamellett, hogy a magánrendszer szerint egy mintabörtön felállitását találták szükségesnek, megengednék a törv.hatóságoknak, még mielőtt azon mintabörtön sükere az ország előtt tudva volna, hogy vagy a magános vagy a hallgatórendszer szerint börtönöket állithassanak fel? 'S igy kivánnám, hogy a FőRR. e

részben is az előbbi rendelkezésnél maradjanak meg; mert, habár nem hiszem azt, hogy hazánkban a magánrendszer mellett olly nagy lelkesedés létezik, hogy valamennyi törvényhatóságokban e szerint állittatnának fel a börtönök: de meg vagyok győződve arról, hogy akár szükség lesz akár nem, a magánrendszer szerinti börtönök több törvényhatóságban fel fognak állittatni a szerint, a mint a megyékben tulnyomó befolyással birnak azok, kik ezen rendszert a theoriának felületes felfogása után különösen kedvelik. Ettől pedig mentsen isten, mert azon börtönök minden szükséges előkészület és előzmények nélkül fognának felállittatni. — Egy nm. drávántuli főispánnak ez vala velős, gyakorlati véleménye: Én e jelen nagy fontosságu tárgynak főképen practicus oldalát tartván szem előtt, ugy vagyok meggyőződve, hogy midőn a törvényhozás a magánrendszer elvei szerint épitendő börtönök által azokról gondoskodik, kik csak számos év mulva a boszuló igazság kezébe kerülendenek, ugyanakkor még sokkal nagyobb gondossággal a szenvedő emberiség tekintetében azon szerencsétlen embertársaink iránt köteles viseltetni, kik jelenleg a törvényhatósági börtönökben sinlődnek, és sinlődni fognak addig, mig tudja isten mikor? az uj rendszer életbe léphetend. Milly rendetlen, szomoru, borzasztó sok megyei börtön állapotja, mindenki előtt tudva van! Ezen minél hamarébb, ha tökéletlenül is, segíteni olly szent kötelességünk, hogy ennek teljesítését az uj rendszer által nyerendő bizonytalan és kétes tapasztalásoktól felfüggeszteni semmikép nem lehet. Ezen szempontból tehát valamint egy részről azt, hogy egy mintabörtön a magán rendszer elvei szerint épitessék, és ennek következtében egy büntető scala is dolgoztassék ki, nem ellenzem; ugy másrészről a t.KKat felszólítandóknak vélem, hogy a most létező börtönöknek ideigleni javítását tanácskozásba venni, 's eziránt, használva e végre az 1827. országos választmány munkálatát is, inditványt tenni sziveskedjenek. Hogy pedig ezen felszólításunknak az emberiség érdekében ohajtatos sikere lészen, azt annál biztosabban reménylem, minél inkább meg vagyok győződve, hogy a t. KK. érezvén minden emberi intézkedés tökéletlenségét, szerencsétlen embertársaink sorsának legalább némi enyhitését eszméleti perfectibilitás utáni vágynak vagy törekvésnek feláldozni nem fogják. — Egy ellenvéleményü m. gróf, ki az itt felhozott okokat inkább a tt. RR. javaslata, mintsem a m. FőRR. által tett inditvány mellett szólóknak állitá, ennek következtében kérdé: mikép állithatni először azt, hogy a mostani rendszernél roszabb nem lehet; 2szor, hogy a hallgató-rendszer rosz; 3szor hogy noha a magán rendszer jó, mégis azzal, mit jónak ismernek, próbát akarni tenni: annak logicáját legalább én fel nem tudom fogni. A másik ok, mellyet a mélt. FőRR. előhoznak, az, hogy költség tekintetéből kivánják a próbát tenni; erre nézve azt vélem, hogy a költségek azáltal kiméltetni nem fognak, mert midőn a m.FőRR. azt állitják, hogy a mostani rendszernél roszabb nem lehet, de e mellett a 1827ki operatum jóságát is átlátván, a m FőRR. következetesen annak kivitelére és annak költségére fognak szavazni és ekkor mi a próbatételre kiadatik, el fog veszni. És igy azt tartom, a költségek sem fognak kiméltetni. Mi az emberiség tekintetét illeti, miszerint a m. FőRR. a magánrendszert nem mindjárt kivánják behozni, mivel sok ember megőrül a magánrendszer behozatala által, kérdem a m. FőRRket, hogy az emberiség tekintete ellen nem vétünk-e inkább azáltal, ha a mostani rendszer megtartása mellett az emberek a mostani börtönökben, mellyeket ugy szólván a halál helyének nevezhetni, a rabok tiphusban halnak meg? és igy épen az emberiség tekintetéből kellene a m. FőRRnek a t. RR. javaslatát pártolni. — Egy m. bárónak életből merített beszédéből ezeket emeljük ki: Mindazon ok, mellyek a hallgató rendszer behozatala mellett hozattak elő, tulajdonkép az emberiség tekintetéből a magánrendszert támadja meg, de a hallgató-rendszernek czélszerüségét még sem próbálja. Az igaz, hogy örültség tekintetében szomoru tapasztalások történtek; de más részről azt hiszem, hogy a hallgató rendszer Europa egyéb nemzeteinél, hol a testi büntetések eltörülvék, bizonyosan megfelelhet a czélnak: de nálunk, hol testi büntetések divatoznak, ha ezentul el lesznek törülve, és a raboknak jó tartásuk lesz, a legroszabb gonosztevők lakással, meleg étkekkel lesznek ellátva: akkor nekik jobb dolguk lesz, mint hazánkban sok milliónak, kik rosz házakban laknak, rongyokba burkolvák, és csak igen ritkán juthatnak meleg étkekhez; igy tehát a büntetés hatását meg nem teendi. Ha tehát valamelly rendszer mellett kellene nyilatkoznom, mindenesetre a magánrendszer mellett nyilatkoznám; — azonban miután a mélt. Főrendi tábla csak próba-börtönt kiván felállitani, arra nézve logicai következetességnek tartom, hogy mindkét rendszer próbáltassék meg; mert ha most megpróbáltatik a magánrendszer, és a törvényhozás azt fogja tapasztalni, hogy a czélnak meg nem felel, kénytelen lesz megpróbálni a hallgató-rendszert is, és ha ismét azt fogja látni, hogy az sem kivehető, egy harmadikra lesz kénytelen átmenni, és igy próbákkal elöntené az országot. Ezt czélszerünek nem tartom; hanem ha próbát akarunk tenni, mind a két rendszert próbáljuk meg; mert ha valamelly rendszernek jóságáról meg vagyok győződve, akkor a próbának szükségét nem látom. Mi az intercalaris epochát illeti: erre nézve mindenesetre intézkedést kell tenni. A francz. codexben nem csak a maximum és minimum meg van határozva, hanem hozzájárul még az is, hogy a birák kineveztetnek, és igy nem választatnak a pártok által. Továbbá szinte szükségesnek tartom az intézkedést a törvényhatósági börtönökre nézve; mert emberiség tekintetéből szükséges, hogy változások történjenek ott, és e részben a törvényhatóságok között az egyenlőséget kivánom behozni; mert ha egy törvényhatóságban gyengébb lesz a rendszer, a másikban pedig szigorubb, a rabok mind a szomszéd törvényhatóságokba fognak tódulni. Ezt tapasztalásból mondhatom, mert midőn Békes megyében keményebb rendszer hozatott be t. i. a dolgozó rendszer, az történt, hogy a rabok mind a szomszéd törvényhatóságokba mentek; és igy, mint mondám, az uniformitást szükségesnek tartom. — A kérdés második részét, azon m. gróf, kinek már előbbi előadását közlők, igy helyezé nagyobb világosságba: Egy részről az inditványoztatott, miszerint a m. FőRR. előbbeni végzésöknél maradjanak meg, és hogy egy bizonyos rendszernek általános behozataláig, a törvényhatósági börtönökre nézve az 1827ki országos választmány alapján történjék ideiglenes rendelkezés. Voltak mások, kik különbséget kivántak tenni azon törvényhatósági börtönökre nézve, mellyek most szükségkép volnának felépitendők, és azt kivánták, hogy illy ujonan felépitendő börtönök mindjárt a magán kamarák eszméje szerint állitassanak fel, de ugy, hogy dolgozó termekkel is láttassanak el, mindazáltal azokra nézve, mellyek az egyformaság és a rend behozatalára megkivántatnak, határozott törvényes rendelkezés ne történjék, hanem az administratióra bizassék, hogy a törvényhatósági börtönöknek bizonyos általános elvek szerinti javitását eszközölje. Én ha az inditvány azon részét, melly szerint az ujonan felépitendő törvényhatósági börtönök magán kamrácskákkal állittassanak fel, mi a magánrendszer behozatalától még igen különbözik, el is fogadom, másik részéhez nem járulhatok; mert előre látom, hogy az administratiót semmi által nagyobb kétességbe nem fogjuk hozni, mint ha általános elvek szerint bizzuk a törvényhatóságok keblében létező börtönök javittatását reá, mert az általános elvek ki nem zárják sem a hallgató, sem a magányrendszert, sem az ujabb találmányokat; ez az administratio és a törvényhatóságok közti végtelen surlódásokra fog alkalmat szolgáltatni, és a törv.hatóságok az általánosságra hivatkozván, a javitás czime alatt bármelly rendszert behozhatnak. Azt vélem tehát: hogy a ha a m. FőRR. el is fogadják az inditvány egyik részét, melly már többször ismételtetett, mindazáltal a törv.hatósági börtönökben behozandó egyformaság és rendre nézve határozott rendelkezés javasoltatott, és kivánom, maradjanak az 1827 országos választmány munkálata mellett. Azon inditványt, miszerint szólitsuk fel a KK. és RRet egy más ideiglenes rendelkezés tervezésére, részemről el nem fogadhatom, mert ez által nem mondunk mást, mint hogy a KK. és RR. által felhozott okoknál fogva előbbeni véleményeinktől elüttetve lévén — az 1827. orsz. válaszmány munkálatát többé nem pártoljuk. De ha azon felszólitás következtében a KK. és RR. nem ajánlanának semmit, hanem általánosan megmaradnának előbbi kivánságaik mellett: képesek nem lesznek többé a mlgos FőRR. az 1827. munkálathoz visszatérni, mellytől most ok nélkül elállottak. Röviden tehát azzal fejezem be második felszólalásom: hogy mihelyt a magánrendszer általános behozatala meg nem engedtetik, az ellen, hogy a felépitendő ujabb börtönök magánkamarákkal láttassanak el, nincs észrevételem. — Több jeles beszéd után azon nm. országnagy, kinek előadásai többnyire a véleményeket lehetőségig egyeztetik, e tekintetben igy nyilatkozék: Előre bocsátom, mikép épen nem csudálkozom a vélemények e tárgybani többfelé ágazásán, mert, az igazat megvallva, a főkérdésre nézve, t. i. hogy mellyik rendszer czélszerübb, eleget olvastunk, de igen kevés a tapasztalás még külföldön is, hol illy intézetek már léteznek ugyan, de nem annyi ideig, hogy a gyakorlat minden kétségen felül helyezte volna czélszerüségöket; hazánkban pedig épen minden tapasztalás hiányzik; 's igy senkitől rosz néven nem vehetni, ha más vélekedésben van a tanácskozás tárgyára nézve. Én a magamét sem merném czáfolhatlannak mondani, de ugy, mint a dolog áll, és az eddigi tanácskozás, valamint a két tábla közti értekezések fonalán indulva, nem lehetek más vélekedésben, mint a mellyet tegnap m.gr.Sz.A. ur előadott; megjegyezvén azonban az első kérdésre t. i. a próbabörtönre nézve azt, hogy ha a t.KK. és RR. és a m. FőRR. véleménye közt más különbség nem lesz, mint az, mikép necsak a magánrendszerre, de mindkettőre, t. i. a hallgató, és magánrendszerre nézve is próba tétessék, előre kijelentem, hogy ha a KK. és RR. a kettős próbát kivánni fogják, én ezt ellenzeni nem fogom. Mi a másodikat illeti: hogy mi intézkedés legyen addig, mig egyik vagy másik rendszer határzottan behozatni fog? ha felszólíttatnak általunk a KK. és RR. a szerint, mint azt gr. Sz. A. ő mélt. inditványozá, nekik kérdésen kivül szabadságban fog állani olly módositásokat javasolni, mellyeket jóknak fognak találni; de ezen főrendi tábla állását, és az eddigi tanácskozások fonalát tekintve, czélszerübbnek tartom gr. Sz. A. ő mlga által kijelölt uton indulni. Mi egyébiránt a scalát illeti: ugy látom, hogy azt a mgos FőRendek nagyobb szükségnek tartják, 's az iránt több szót vesztegetni nem fogok, hanem e részben is az inditványozó gróffal tartok. — Azon mlgos gróf, kinek nézetei a tábla többségét nyerték, még egyszer felszólalván, miután számos ellenvetést olly módon czáfolt volna meg, mellyről a napló teend méltó bizonyságot, tegnapi előadását még következőleg világositotta fel: Azt tartom, a börtönök állapotja hazánkban ollyan, hogy azok javitása elmulaszthatlanul szükséges; más részről azon meggyőződésben vagyok, hogy akár mikint gondolkozzunk a magányrendszer és hallgatórendszer közti elsőbbségről, és bár mennyire legyünk meggyőződve, hogy a magánrendszer a hallgató-rendszernél azért jelesebb, mivel a hallgatórendszer alapelvének kivitele gyakorlatilag lehetetlen: mégis azt állitani, hogy a magánrendszernek egyáltalában minden tekintetben üdvös eredményei vannak, vagy legalább azon üdvös eredmények ott is elérhetők, hol a nép jelleméről a tapasztalás még nem szereztetett, hol a szükséges előzmények még nem léteznek, egyáltalában nem lehet. Midőn tehát börtönjavitásról van szó, bár azt tartom, hogy a legbiztosabb intézkedés az administratio utján helyesebben történik, mint a törv.hozás által, továbbá is azt kivánom, hogy a börtönök javitása az 1827ki országos választmány munkálata alapján és azon elvek szerint, mellyek minden kétségen kivül állanak, mellyek minden rendszerben föltaláltatók, eszközöltessék; minthogy azonban jövőre a magánrendszer szerinti börtönök alkalmazása hazánkra nézve üdvös lehet ugyan, addig mégis arról meggyőződve lenni ném tudok, mig a rendszernek hazánkrai hatásáról tapasztalást nem szereztünk, a mintabörtön felállításához tovább is ragaszkodom, és azon okoknál fogva, mellyeket előbb előadnom szerencsém volt, a mlgos FőRendeknek előbbi javaslatukat tovább is pártolom. — Végre ő cs.k. Fensége e nevezetes ülést következő elnöki kijelentéssel koronázta: Miután a mlgos FőRR. közől többé senki szólani nem akar, ki kell jelentenem, miképen a mlgos FőRR. értelme többfelé ágozott el. A dolog mostani stadiumában, ámbár tudják a m. FőRR., hogy azok közé tartozom, kik a magánrendszert pártolják, és azon meggyőződést szereztem magamnak, miszerint azon rendszer volna a legjobb; de, mint mondám, a dolog mostani stadiumában kötelességemnek tartom magamat azon vélemény mellett kijelentenem, mellyet országbiró ő nmlga előterjesztett. Miután a m. FőRR. már előbbeni izenetökben kijelentették, hogy csak egy próbabörtönt akarnak, és pedig a magánrendszer szerintit felállitani, most azonban kettős rendszer szerint akarván próbát tenni, mi nem volna egyéb, mint a mlgos FőRR. előbbeni határozatának megváltoztatása, melly alig történhetnék a nélkül, hogy a két tábla közti viszony — mint az országbirája ő nmlga mondá — érintetnék. Ha a KK. és RR. azon kivánságot fogják kijelenteni, hogy kettős próba tétessék, t.i. a magán és dolgozórendszer szerint: első leszek én, ki a t.KK. és RR. kivánságához járuland; mert ezen módot tartom legalkalmasbnak arra, hogy mind a két rendszernek jó és rosz oldalai világosságra hozassanak. Hanem mint mondám, a dolog mostani stadiumában helyesnek tartom, hogy országbiró ő nmlga előadásához képest gr. Sz. A. inditványa fogadtassék el azon módositással, mellyet maga azt inditványozó gróf a mai ülésben előterjesztett. E szerint kijelentem tehát a m. FőRR. többségét, és azon értelemben fog a KK. és RRhez küldendő válasz-izenet készittetni; mellyben ugy hiszem, előre kellene bocsátani a m. FőRRnek azon nyilatkozatát, miszerint a m. FőRR. minden esetre azt tartják: hogy akár mi fog ezen tárgyban határoztatni, a mostani börtönökre nézve változásnak kell történnie. Ezt annyival inkább előrebocsátandónak tartom, mert meg vagyok győződve, hogy ha a tárgyalás kezdetekor ezen kijelentés történik vala, a szőnyegen forgó tárgynak elintézésében sokkal könnyebben haladtunk volna; de a KK. és RR. által javaslott uj rendszer feletti tanácskozás a dolgot szövevényesebbé és nehezebbé tette. Ugy hiszem, ha ezen előbocsátás megtörténik, a két tábla közti egyesülés annál könnyebben fog eléretni, és nem kételkedem, mikép a m. FőRR. velem együtt azon véleményben vannak, hogy jelen körülményeinkben semmi inkább nem kivánatos, mint a mostani börtönök állapotjának megváltoztatása; mert nem kevés törvényhatóságot ismerek, mellyekről bátran elmondhatni, hogy semmi börtöneik nincsenek.

Megyei, 's más közlések.

♀ Bácsból. Zombor, apr. 30. Tegnap rendkivüli közgyülésünk volt, mellyben az orsz.gyül. utasitások készitésével megbizott választmány jelentése, a követeknek

némelly tárgyakban potlóutasitásul szolgáló, olvastatott fel; és ha néhány táblabiró nem rostálgatja a választmány véleményét, tán puszta „maradjon" lesz a tanácskozás eredménye; pedig árva lelkemre mondom, jó az ellenzék némi kis örködése! szép eszmék fejlenek ki, mi a gyülés méltóságát emeli, 's a discussio által a megyének utasitása átalánosb helyeslésre talál. Az esküttszékek nálunk megdőltek; de mivel a megye kisebbségben maradt, ha annak rendezése szőnyegre kerül, a követuraknak szoros utasitásul adatott, hogy csak a kiváltságos osztály ülhessen azokban. — A kir. kincstár költségén épitendő mintabörtön pártoltatik. Az évenkint tartandó országgyülés tárgyában követeink eljárása a megye világos utasitása ellen roszaltatott; a követek felvilágositó tudósitása nem nyugtatta meg a RRket, minélfogva komolyan kimondatott, és méltán, hogy követurak tiszteletlenséget árultak el a megye iránt; még egy illy eset 's a követek azonnal visszahivatni. A szabad községek képviselete az átalános országgyülés rendezéseig felfüggesztetett. Az Urayféle kir. leirat nagy viszhangra talált; a megye azon kicsapongásokban sérelmet lát, és olly törvényt sürget, mellynélfogva az ifjak zaboláztassanak és rögtön büntettessenek meg. A mi a haza közjava és gyarapodására szükséges költségeket illeti, e részben oda utasittattak a követek, hogy az e tárgyban megbizott választmány munkálatát rögtön küldjék meg, és a megye megismerkedve a mi uton és módon adandó költségekről részletes utasitást adhasson. — Országos választmány országgyülésen kivül többé nem kell, mert csekély eredményü ezen a kincstárt kiüritő költséges választmány, kivevén azonban a határvillongási kérdéseket; egyedül országgyülés alatt működő 's igy czélszerübb és az országnak semmiben sem kerülő választmányok legyenek. Az izraelita orvosok kérelmét, hogy honoratiorok lehessenek, némelly hő baráti az emancipationak ex tripode pártolták, különösen egy lelkes egyházi személy is vallásuk tisztaságát és eredeti szentségét némi gyanusitások ellen alaposan védelmezte — de mind hiába, ügyök az átalános emancipatio nagy napjára relegáltatott; előbb simuljanak hozzánk, 's majd a felebarátokbul polgárok is válhatnak. Végre a moldvai fejdelem honfiusitása igen felizgatta a kedélyeket, 's a heves vitatkozás eredményét alig vagyok képes megirni; ha a moldvai fejdelem Thurzó család ivadéka, minek a honfiusitás, ha pedig nem, ugy hol az érdem? Követurak e tárgyban oda utasittatnak, iparkodjanak kipuhatolni a kérés alapját és hitelességét az eredeti kérvényből, és a megyét tudósitván a megye majd tanácskozni és határozni fog. Másnap közgyülésünk fenyitő törvényszékké alakult. Evnegyedes közgyülésünk juniusban fog tartatni.

✂ Ungból. Ungvár, apr. 22. F. évi april 17re tüzetvén ki az utak feletti tanácskozás — a tek. KK és RR nagyobb számmali egybesereglésök gyanittatá: mikint, jobbadán mezei gazdák lévén, öket nem az utak, melly figyelmöket alig igényli, hanem egy ennél sokkal komolyabb, a pangást és tespedést okozó nemesi kiváltságnak korszerü módositása, vagyis a legkedvezőbb módok, legczélszerűbb tervek, 's legkiszámitóbb irány ellenében is hangoztatni a nem adózunk hatalmas szózatát — foglalkodtatja. De mennyire hiusult meg kiszámitásuk, midőn tapasztalniok kelle: hogy a legdöczögősb utaknak még döczögősbbekké mikép tehetése feletti tanácskozás az egész aznapi időt felemészté, 's mondhatnám nem egészen méltányos eredménynyel! mert mig egyrészről az utak, mint az ipar és kereskedés előhaladásának egyik ága foglalkodtatá az egybegyült RRket; másrészről méltányos figyelmöket mellőzni látszottak némelly panaszosan feljajduló szerencsétlen helységek ama szózatai „hogy segedelem nélkül végreis az árviz rohamainak, — mellynek romboló erejét évenkint több izben kénytelenek érezni, 's melly ádáz elem végső menedékhelyök elpusztitásával fenyegeti öket, — martalékivá lesznek; holott nemcsak felügyelési jognál, hanem felebaráti kötelességnél fogva is igényelhetik a Tisza torkában lakó csapi és salamoniak: hogy menedékhelyök, mellyhez éltök is kapcsolva van, ezen elem dühe ellen mentesittessék. — Hát a szennai, rebrini, solymosi vizben úszó fészkek mit mondanak? Nyugodjanak meg! hiszen havasinkról a hó elköltözvén, a nyár bekövetkeztével alig ha kénytelenek ez iránt szavukat hallatni, — őszszel pedig a tek. ns megye kellő figyelembe veendi felszólamlásukat. — — Másnap a követek jelentése nyomán felolvastatván a magyar nyelv tárgyábani országos felirás, mellyet a megyei RR kielégitőnek nem látván, az 1840dik évi országgyülésről felterjesztett országos felirásnak követeik általi pártolását hagyák meg; — melly alkalommal egyszersmind megyénk tisztelt pertárnoka jegyzőkönyvének magyarul vitelére illőleg felszólittaték; valamint a székvárosban eddig divatozott tót nyelveni hirdetésnek ezután magyarra átváltoztatása elhatároztatott. Imezek folytán többen a követeket, — jelentéseikből kivilágolván az: mikint ők, szőnyegre kerülvén azon kérdés „tanácskozzanak-é az adó felett vagy sem" anyautasitásoknál fogva, melly öket minden adó elvállalásától határozottan eltiltja, — a ‚nem're szavaztak; megrovatni kivánták, minthogy a megyének pótlóutasitása a feltételes adót elvállalta; 's ezen kérdés volt az, melly a RRknek fentebb emlitett nagyobb számmali egybesereglésében eredt gyanitást valóvá tette. Mert egypár tbiró, és tisztviselő kevésbbé lévén figyelmesek a tanácskozás folyamára, azt hivék: hogy nyakukon a vész, hogy az adó elvállalásáról van szó; — egész lelkesedéssel kivánták tehát a nemességet behivatni tanácskozhatás végett az adó elvállalási kérdésről. 'S a milly hő volt ezen kivánságuk, olly hatalmas volt megszégyenülésök is: midőn az elnök alispán a vitatkozás alatti tárgyat a tisztelt követelőknek kellőleg megfejtette, mellyből tapasztalhatták: hogy gyakran ott is vészt jósolnak, hol annak árnyéka sincs. — Ezek végeztével harmadnap felolvastaték a vallás tárgyában érkezett k. k. leirat, melly ki nem elégitvén a RR hő vágyait, némellyek a mult országgyülési országos véleményt pártolák, mig végre határozattá lőn: hogy a követek azon vélemény elfogadását „miszerint minden gyermek apja vallását kövesse" szorgalmazzák.

Biharból rendes levelezőnk tudósitását még nem vehetvén, közöljük előlegesen más hozzánk érkezett levelek nyomán a biharmegyei nem minden zaj nélkül lefolyt apr. 29kei követválasztás eredményét. A választás szavazatra bocsáttatván, Dobosy Mihály megyei főügyész választatott meg 2340 szótöbbséggel orsz. gyülési követté.

⊙ Ujvidék, apr. 26. A szerb ügyek ismét olly fordulatot vőnek, mellyek méltó aggodalmat szülnek ez ország sorsára nézve. Nemrég összeesküvés fedeztetett fel, mellynek több száz tagja fogatott el, 's a szerb kormány az ittlakó Proticsot, Mihály fejedelem volt miniszterét, a határoktól 30 mföldnyire kérte elparancsoltatni, miután azt hiszi, hogy ő is be volt ezen összeesküvésbe avatva.

Tőlünk örvendetes hirt küldök. Az itteni evang. lelkész Hajnóczy ur, bár alig van 10 magyar hive, husvétnap óta minden 3ik vasárnap magyarul szónokol; hogy a cath. templomban ez régóta ugy van, mondanom is felesleges, mert hiszen kevés városnak van olly derék 's lelkes papja, mint a mi prépostunk (ng. Novák Lénárd.) Adja ég, legyen nagyprépost.

Magyar-partvidék. A magyar partvidéki ‚Eco' april 24kei számában e partvidék hajógyáraiban (1841—1842ben) épitett hajókra nézve a következő adatokat olvassuk: készült a nevezett évben 9 nagyobb hosszú utra szánt hajó; u. m.: Fiumében két brigantin: Carlo és Eden, amaz 305, imez 198 tonna tartalmu; Martinschizzaban: Czar Lazar, brigantin, 's Buda, bark; amaz 216, imez 410 tonna tartalmu; Pechineben (Fiume határában) három brigantin: Ürményi 212, Simone 311, és Feroce 143 tonna tartalommal; végre a sustaki gyáron egy bark Mattea 294, 's egy brigantin Carlotta 140 tonna súlytartalommal. Örömmel tapasztaljuk ez adatokból, mikint a hajóépités partvidékünkön élénkül; 's ez részben annak is tulajdonitható, hogy több trieszti már a fiumei vagy portoréi gyárokon készitteti hajóját: mert itt mind az anyag olcsóbb, mind a munkabér jutányosb. Csak iparkodjunk, lassankint másokat is magunkhoz fogunk szoktathatni.

Az april 27kei ‚Eco'ban pedig a hajózás mozgalmaira nézve következő érdekes összehasonlitást olvassuk a magyar partvidék két évi hajózásáról: 184½-ben érkezett rakott hajó 2980, áruértékök 1,719,548 frt, üresen érkezett 3792 jármü; elment pedig rakott 3143 hajó, 3,520,158 ftnyi becsértékkel, üresen ment 4496. — Ellenben 184²₃-ban rakodtan érkezett 3245 hajó, 1,784,330 ftnyi értékkel; üresen jött 4398; ment pedig 2668 jármü 4,162,085 ftnyi értékkel; 's üresen 5139.

Az 1842—43diki hajózás illy részleteket mutat: Fiumebe érkezett összesen: 2463 jármü, 54,101 tonna súlylyal, 1,577,018 ft értéknyi árúval; Buccari és Zurkovába: 352 jármü, 5024 tonna, 133,656 ft érték; Portoré, Selcze és Noviba: 430 hajó, 3833 tonnasúly, 73,656 ft érték. — Elmentek pedig: Fiuméből: 1967 jármü, 75,109 tonnasúlylyal, 3,507,064 ftnyi áruértékkel; Buccari és Zurkovából: 339 h., 21,843 t., 489,120 ft érték; Portoré, Selcze és Noviból: 362 h., 18,968 t., 165,901 ft értékkel. Igy az összes szám: érkezett 3245 h., 62,958 tonnasúly, 1,784,330 ft érték; — indult: 2668 h., 115,920 tonna, 4,162,085 ft értéknyi árú. — Ebből is érdekes gyarapodása tünik ki a partvidéki kereskedésnek, 's pedig mi igen örvendetes, tonnasúly és becsértékre nézve reánk kedvező mérleggel.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Déli-Spanyolország tengerpartjáról érkezett levelek szerint Maroccóban szörnyü nagy hadi előkészületek tétetnek, mi több a szultán népeit ‚hitetlenek elleni szent hadra' szólitotta volna föl. Maroccoban mindenütt el van terjedve azon hir, hogy Spanyolország boszuhadra készül, mi okbul az ország belsejéből minden pillanatban uj hadak érkeznek a tengerparthoz a spanyolok szárazra kelésének gátlására.

Madoz követ ügyvéde, ugy látszik jó sükerrel vitatja azt, hogy Madoz ügye nem hadi törvényszék elibe való, mert midőn a vádlott elfogatott, még nem volt felállitva a katonai biztosság 's a pert a polgári törvényszék inditotta meg ellene.

A nemzeti jószágok eladása folyton halad, 's pedig mindig igen kedvező áron; minap egy telek, melly 107,000 reálra volt becsülve, 310 ezerig csigáztatott.

A cubai zendülést igen veszélyesnek kezdik látni. A már több évtől fogva forrongó összeesküvés minden fejérek kiirtására czélzott, melly egy napon vala véghezviendő. A házi rabszolgáknak kelle a munkát kezdeni az étkek elmérgezésével; ezután az ültetvények felgyujtása, 's a fenmaradt fejéreknek vassali kiirtása következettt volna. Ez összeesküvést egy öreg négernő födözte fel urának, ki azután az összegyülekezett zendülők tanácskozásit is kileste, 's az első elfogatásokat eszközölte. Az elfogottak legtöbbjei konok hallgatást szögeznek a törvényszéki vallatások ellenébe, 's közben közben véreik boszujával fenyegetődznek. Némellyek inkább a legnagyobb kinzatások közt haltak meg, hogysem büntársaikat kivallották volna. Az üzletek csökkentek a szigeten, 's a fejér népesség folyvást a legnagyobb ingerültségben volt.

A cartagenai szökevények nagy száma franczia hajón megérkezett Oranba, hol két osztályra különitek öket, ollyakra t. i. kik uj parancs érkezteig saját költségökön akarnak Algirban tartózkodni, 's ollyakra, kik minden segédeszközök hiányában inkább valamelly franczia tanyára kivántak vitetni. Ezen menekültek legnagybb dühvel beszélnek a moderadokról, kik meggyilkolják a szabadságot; és szerintök nincs remény Spanyolhon számára, hacsak Espartero vissza nem tér.

Portugallia. A föminiszter Costa Cabral állása iránt azon észrevételt közli egy lisaboni levelező, hogy saját pártja is irigy szemmel nézi őt, mint valami szükséges gonoszt, mellynek ideje azonban lassankint lejár. Ellenségei tömérdek számmal vannak, kiknek daczára szép diadalt vitt ki magának az által, hogy két évig szilárdul állt hivatalában. De épen ezen tekintetnél fogva arról kellene neki gondolkoznia, hogy önkényt visszalépjen, mert igy még szebb diadalt aratna az öngyőzésben, 's nem várná be, mig azok is elhagyják, kik szükség idején támogatták, most, midőn a szükség azon időszaka elmult. A jelen lázadási mozgalom egyenesen személye ellen van irányozva. Almeida várának lődöztetése april 1jén kezdetett meg, de kevés sükerrel, mert a golyók, — ugy látszik, szándékosan választattak illyenek — mind kicsinyek az álgyuk torkához képest, miért is hatálylyal nem lőhetni velök. Beszélték, hogy a portugal vér kimélése tekintetéből nem akarják ostrommal megvenni a várat; de ujabb határozat szerint, ugy látszik, mégis csak ostromroham rendeltetett el. — A Coimbraban történt utóbbi zendület sokkal komolyabb jellemü volt, mint az előbbi, mellyet csupán a tanulók támasztottak. A 12ik sorezred maradéka is felzendült t. i. a már korábban fellázadt pajtások kedveért, kik Almeidában tartózkodnak. De rokonszenvre nem találván a többi katonaságnál, laktanyájokon elzárkoztak, mig kifogyván élelem és töltésből magokat megadni voltak kénytelenek. A foglyokat Lissabonba viszik, hol szigorú itélet fog reájok hozatni.

N. Britannia Az april 22diki alsóházi ülésben Borthwick ur azt kérdezé: igaz-e azon ujságok által közzétett hir, hogy Bonet ezredes Alicanteban brit hajóra akart menekülni, ez azonban föl nem vette, mire a szerencsétlen főbe löveték. A kérdésre Sir R. Peel határozatlan választ adott, jelesül hogy ama hirlapi tudósitás nem minden körülményiben igaz. Legközelebb a spanyol tengerparton állomásozó brit hajók parancsnokai olly utasitást kaptak, miszerint a brit életet és tulajdont vegyék ótalmuk alá, ha azok a szerencsétlen spanyol háborukban veszélyben forognának. A spanyolokra nézve pedig oda utasitvák, miszerint szigoru semlegességet tartsanak, és minden egyes tisztnek saját belátására van bizva, az előfordulandó esetekben mint cselekedjék; mert egyenesen elejökbe szabni, hogy az alkotványos hatóságok ellen föllázadt spanyoloknak szükségesetben menhelyet adjanak,

annyi volna, mint jutalmat tenni ki a lázadásra. Beszéde folyamában undorát nyilvánitá azon véres eljárás fölött, mellyet az alkotv. spanyol hatóságok követnek. E törvényes alak nélküli kivégzések ugymond, többet ártanak a müvelt világ szemében Spanyolország jó hirének, mint mindaz, mi mást amaz ország kormánya különben teendne.

A dublini queensbech apr. 20ki ülésében, az O'Connell és társai által uj pör iránt tett inditvány fölötti tanácskozás határideje, melly 22ikre volt legközelebb kitüzve, ismét elhalasztaték 's pedig határozatlan ideig. Az elhalasztás oka, hogy a főügyvéd — mint maga kijelenté — időt nyerhessen a vádlottak által tett azon szemrehányás teljes megczáfolására, mintha a korábbi pör folytában az igazi esküttszéki lajstrom — juryliste — csalárdul sikkasztatott volna el.

Az april 26kai alsóházi ülés kezdetén nevezetes nyilatkozat történt. Macaulay ur t. i. kérdezé: igaz-é azon hir, hogy Ellenborough l. az indiai főkormányzóságtól visszahivatott? mire Peel illy választ adott: „mult szerdán ő felsége kormánya azon tudósitást kapta a keletindiai társaság igazgatóságától, hogy ez a törvényesen őt illető joggal élve, India főkormányzóját saját akarata és tetszése szerint visszahitta.“ E nyilatkozatot az ellenzék harsány öröme követé.

April 22én napi rendre került az alsóházban a gyárügyi törvényjavaslat második olvastatása. Graham, az inditványozó, azt szerette volna, hogy minden további szó nélkül egyszerüen olvastassék; történtek mindazáltal hosszas nem annyira tárgy mint személyek körüli szónoklatok, 's végre a bill másod izben felolvastatott.

Victoria királynő születésnapja május 24kén esik, de ezt rendszerint már előleg szokták ünnepelni; igy az idén már april 25én tartatott meg ez ünnepély vig harangzene, a hajók lobogványozása, 's katonai diszletek által, a st. James-parkban három gyalog testőrezred zenekara 177 egyénből álló hatalmas zenésztestületté olvadt össze, előadásával a királynét övvendeztetve.

Olaszország. Pápai statustitkár Lambruschini bibornok april 16kán egy rendelvényt bocsáta ki, mellyben a pápai sorkatonaságbul 30 évi szolgálat után kilépni vágyó egyedeknek nyugpénzül egész fizetésök biztositva van, mit családjaik is kapnak. A 10 évtül 25ig szolgálatban megsebesültek vagy tehetlenekké-váltak nyugdijáról is gondoskodva van.

Svédország. April 15kén tétetett ki köznézetre a királyi tetem a diszgyászpadon. A koporsót tábornagyok ezredesek 's a király segédtisztei vivék. A király, a hgek, és Leuchtenberg hg is jelenvoltak a legfőbb hivatalnokokkal együtt. April 24keig naponkint hat óra folyásig szabad bemenete volt a népnek. April 26án kelle a temetésnek véghez menni.

Poroszország. Stettin városát apr. 17ke körül hagyta el azon bizottmány, melly meg van bizva, hogy Venezuelában egy porosz gyarmatnak megtelepedésül szolgálandó tágas tért nézzen ki és vásároljon meg. Egy porosz gyarmatnak atlantontuli alapitása olly eszme, melly ép olly nagy figyelmet, mint sokoldalu fölvilágitást érdemel.

Görögország. April 22kéről irják, hogy a miniszterium végre Maurokordatos elnöklete alatt megalakult, ki a financz és tengerészet ügyeit viszi; a belügyek tárczáját Andreas Londos nyerte, a külügyét, oktatás és vallásét Trikupis; a hadügyét Rhodius, az igazságügyét Christos Londos. Elismerik ugyan, hogy e férfiak sok észtehetséggel birnak, de még sem hiszik hogy a kamrák összehivandásaig hivatalaikban maradhassanak.

Törökország. Az orosz követ april 10ke körül Rifaat pasával több izben értekezett. Mondják, hogy kereskedelmi érdekeken kivül a konstantinápolyi görög pátriarcha állása is szóba jött. Oroszország t. i. azt szándékozik kivinni, hogy a nevezett patriarcha méltóságából le ne tétethessék 's hivatala biztositva legyen, mi által a porta nyilván minden hatásos befolyását elvesztendné a patriárchára 's ezt az orosz érdekeknek könnyebben meg lehetne nyerni.

Északamerikai egyesült státusok. Newyorkból érkezett hirek szerint mindjnkább valószinübb lesz, hogy az uj külügyi minister 's a brit követ közt megkezdett alkudozások az oregonföld tárgyában semmi eredményre nem fognak vezetni, mivel Tyler elnök szilárdul el van tökélve, bogy ama vidéknek egy talpalatnyi földét sem engedendi az egyesült statusoktól elvétetni. — A puseysmus Amerikában is hatalmasan kezd terjedezni az ottani angolvallásuak közt. Sőt többen az amerikai püspökök közől Roma felé irányozzák figyelmöket, miből könnyen váratlan nagy szakadás származhatnék.

Igen érdekes adatok a jégkármentés ügyében. (*Beküldetett.*) A magát még mindig reánk tolni kivánó, ugynevezett „milanoi jégkármentő-egyesület“ fondorkodásainak tökéletes felvilágositására, 's az által f. é. martius hónapban több hirlapok utján közhirré tett jelentésből eredhető káros hatásnak végképeni megsemmisitésére, kötelességünknek érezzük mintegy függelékül a magyar jégkármentesitő-egyesület részéről legutóbb történt visszatorláshoz, a hozzánk épen most érkezett, négy eredeti oklevél rövid kivonatát köztudomásra bocsátani, miszerint ne csak a tisztelt közönség lássa az iszonyú charlatanságot egész meztelenségében, melly külföldről gyakoroltatik ellene, 's magát jövőben az ellen őrizhesse: hanem hogy a milanoi jégkármentő-egyesületnek sok igen tisztelt, a példátlan vakitásban osztozni nem akaró ügynökei, önmagok megbirálhassák, mikint magyar egyesületünk elleni, 's a határozottan semminek elismert milanoi egyesület melletti további müködésükkel, saját becsületöket 's állásukat kétszeresen compromittálják. Az adatok olaszból magyarra fordítva itt következnek:

a) „Milanoi kölcsönös jégkármentő-egyesület. Milano, jan. 31. 1840. Társ urak! Megfontolván a folyó januar hó 26kán tartott közgyülés, hogy nem levén a lefolyt 1839dik év eredményei ollyanok, miszerint jobb jövendőnek nézhetne elibe az egyesület, ennek következtében a társaság feloszlatását elhatározá, miszerint tehát azon kényes tárgyról is kellend határozni, t. i. hogy vajjon azon pénzbeli járulék (talán osztalék), mellyet a triesti ügynökség évenkint be szokott szolgáltatni, ha ezen ügynökség gyakorlatban marad, a milanoi igazgatóság pénztárába tartozand-e, minthogy e jog annak idejében a milanoi igazgatóságnak adatott, a trieszti ügynökség pedig mindig csak fiókház tulajdonságban munkálkodott———'stb. Főigazgató Petrarchi A.“

b) „Milanoi kölcs. jégkármentő 'stb. Milano, febr. 20. 1840. Társ urak és ügynökök! A folyó febr. hó 16-kán tartott második közgyülésen, a januar hó 26diki körlevelünk értelme szerint, a társaság szétoszlása helybenhagyatott; a lombard-velenczei tartományokban minden további kisérletek az intézet gyarapodása tekintetében hasztalanoknak ismertetvén, egyszersmind következő pontok állapittattak meg: ———2szor. A trieszti ügynökségtöli pénzbeli járulékra nézve, mellyet eddigelé az igazgatóság szolgáltatott, hasonlag határoztatott, hogy ez jövendőben is a milanói igazgatóságot illetendi, ha külön szerződés nem köttetik. Főigazgató Petrarchi A.

c) Kivonat a magyar jégkármentő-egyesületnek a volt milanoi kormányhoz intézett levele következtében, azon volt kormány egy volt érdemes tagja által, egy milanoi urhoz irt leveléből: „Milano, mart. 19 1844. Jelentem gyors válaszul kegyed tegnapi levelkéjére, hogy az 1840dik évben feb. 16dik napján tartott közgyülés szétoszlatá a milanoi kölcsönös jégkármentő társaságot, mellyet 1828dik évben Petrarchi Angelo alapitott, mit az ide mellékelt nyomtatványból láthatni. Nem tekintvén különben a megszüntetést, ugyanazon közgyülés fölhatalmazá Petrarchi urat, a trieszti fiók ügynökséget. Bruck ur vezérlete alatt, a német (talán az Olaszországon kivüli) tartományok részére fentartathatni; 's az ügynökösködés folytatása csakugyan gyakoroltatott is egy meghatalmazási levél következtében, mellyet az érintett Petrarchi april. 8kán 1831. Brucknak adott volt. A társaság megszüntetése után kevés évek mulva pedig a derék Petrarchi augustus 11. napján 1843ban meghalálozott.“

d) Kivonat a fentebbi három eredeti okleveleket kisérő levélből. „Milano, april 8kán 1844. Bocsásson meg, hogy soká várakoztatám feleletemre a milanoi kölcsönös jégkármentő társaság tárgyában, de rég eloszolván már az egyesület, a volt kormányzók közől kisem akart a küldött levélre válaszolni, minthogy ez intézetnek nyoma sincs már. ——— Igy tehát a milanoi egyesület tökéletesen megszünt! az igazgató meghalt! a triesti generalis biztos egy megholt bizomány-levelével működik, 's annak magyar országi ügynökei egy **semminek** szolgálnak; 's bitorolják a milanoi egyesület nevét 's firmáját, melly egyesületnek már régóta még csak nyoma sincs; és ezen nem létező egyesület nevében pénzt szednek Magyarhonban, 's elég vakmerők a magyar nemzeti intézet ellen ármányokat szőni; melly azonban a dolog illy helyzetében bizonyosan jogositva lesz lépéseket tenni, hogy a színlett firmávali élés megszüntettessék!!

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (349) Vezérczikk: ‚Zsidó-emancipatio‘ Fábián Gábortól. A zsidó-emancipatio iránti lelkesedés 1840 óta jóformán csökkent, ugy hogy most csak a követtábla többsége pártolja ez ügyet, 's csak üdvöt remélé tőle, ellenben az országgyülés többi töredékeit 's az ország lakóinak tömérdek számát összevéve bátran állithatni, hogy a nemzet és nép ellenzi az emancipatiót, 's csak vészt jósol a hazára. Ezt a törvényhozásnak nem kellene mellőzni, mert intézmény, melly az egész nép érzelmivel ellenkezik, jót nem szülhet. A zsidónép megvettetésének alapját értekező már a szent könyvekben találja, 's még ma sem tisztult az ki azon bünökből, mellyekről már ott vádoltatik. Az emancipatio barátitól felhozott védő okok is nyomnak valamit a latban; de mindaddig le nem fog döntetni a gyülöletes korlát, mig olly összeforrasztó eszköz nem állittatik fel, melly minden ellenszenvet, érdeket kiegyenlitsen; azért kivánja: hogy a zsidó és keresztény közti házasságot tilalmazó törvény töröltessék el. Ha ez nem történik, mindig fenmaradand a szégyenbélyeg, melly a zsidót elválasztja, melly tőle elidegeniti, visszariasztja a keresztényt. Családi kötelék, rokonság a legerősebb eszköz a barátkoztatásra. Ez dogmákkal nem ellenkezik; az uj testamentomban nincs nyoma illy tilalomnak, sőt sz. Pál azt mondja, hogy a hitetlen férfiú megszenteltetik az ő feleségében, 's a hitetlen asszonyi állat az ő férjében. Több példát hoz fel, hogy illy vegyes házasságokban az egyház sem lát semmi veszélyest. Polgári törvényhozásunk a canonokkal majd egyező, majd ellenkező szabályokat állapított meg. Sz. László decretuma tiltja a zsidó és keresztény közti házasságot, Kálmán pedig törvénynyel kényszeríté a szinte kereszteletlen izmaelitákat, hogy leányaikat kereszténynek adják feleségül. Azért ha az emancipatió meg akar felelni nevének, Kálmán példáját kövesse a törvényhozás, sz. László rendeleteit törülje el. — Ezek után ragaszija a szerkesztő ur is e tárgybani véleményét, a házassági kérdésre nézve teljesen egyetértvén. De synedriumot kiván, mellyben a zsidóság köz megegyezéssel reformálja vallását. Ő hiszi és vallja: hogy más vallás miatt valakit polgári jogokból kizárni ellenkezik isteni törvénynyel, igazsággal és politicával; hogy a zsidó-emancipatiónak két ága van, politikai és socialis; amaz egészen a törvényhozó hatalomtól függ, imezt elő kell készitni; a politicai emancipatió ideje bekövetkezett; hogy a zsidóság erkölcstelensége iránt felhozott okok gyöngék és szeretetlenek. Vallásfelekezeti tekintetben igy áll a dolog. De van más fontos tekintet, az, hogy a zsidók nem csupán vallásfelekezetnek hanem zsidónépnek tartják magokat, 's ez innen van, mivel Mózes vallása nemcsak vallás, hanem egyszersmind politicai organismus, valóságos országlási rendszer 's pedig theocratiai. Ez akkor a zsidónépre nézve igen bölcsen volt téve, de most már fen nem állhat mert egy országban csak egy országlási rendszer lehet. Itt kell kielégitő felvilágositás, vagy reform. Erre egyetemes synedrium szükséges, hol a tisztán vallási alapelvek az országlásiaktól elkülönzendők, 's az utóbbiak végkép kihagyandók; igy fogják csak eszközölni a zsidók, hogy külön vallásfelekezet lesznek, de megszünnek lenni külön nép. Igy nyerend diadalt az emancipatio is. — Még egy más kis czikket is olvasunk illy czimmel: ‚Igen érdekes adatok a jégkármentés ügyében‘, mellyet ugyan e lapon mint beküldött czikket mi is közlünk. Im az egész milanoi ügyviselőség igy csupa csalárdság. Jegyzetben felszólitja a pesti ugynevezett ágenst, hogy szedesse le szép szerével a czimtáblákat minél hamarébb, mert meglehet, hogy nem lesz mikor. — Részünkről is kárhoztatunk illy szemfényvesztő csalást, 's azt hiszszük, hogy miután a magyar jégkármentő-egyesületnek minap szerteküldött felvilágositásából eléggé kitünt, 's most ujabb adatokkal felvilágosittatik a dolog helyzete: most már egyenesen Pest városa hatóságának dolga ezen kiáltó visszaélésnek véget vetni.

Nemzeti ujság. (36 sz.) Illy czim alatt: „Hallgatók féktelenkedéseiről. (Szabadság 's rend. I.)“ értekezik Perger János, 's főleg azon elv kimutatása körül forog józanul kifejtett okoskodása, hogy szabadságot 's rendet egyeztetni kell, ha boldoggá akarjuk tenni a hont; e kettő közől magában végre mindegyik despotismussá fajulhat.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

14754. Csanád vármegye polgári törvényszéke értékében megfogyatkozott makói lakos Kohn József ellen csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére f. é. junius 5ik napját határidőül tüzte ki, ideigleni tömeggondnoknak Tarnay János levéltárnokot, perügyelőnek pedig Farkas M. hites ügyvédet nevezvén. Költ sz. Györgyhó 17 1844.

15478. Pest városa tanácsának jelentése szerint, vagyonában megbukott Veidinger Károly helybeli szabómester ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. junius 3dik napja határidőül tüzetvén ki, ideiglenes tömeggondnoknak Reichardt Gábor, perügyelőnek pedig Gerenday Ambrus hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 23vn 1844.

14795. Heves vármegye törvényszéke ns Csomor Antal, Imre, Anna és Maria négy testvéreknek folyamodásuk következtében édes atyjok néhai Csomor László tömege ellen csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére f. évi junius 3kát határidőül tüzte ki, ideigleni tömeggondnoknak Kudelka Alajos esküttet, perügyelőnek pedig Gál János tiszti alügyészt nevezvén. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

13765. Az erdélyi kormány izenete szerint, vagyonában megbukott Perszó János Bereczk városi lakos hitelezői csődületének határnapja f. é. majus 28ra tüzetett ki. Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

Kötelezv. és váltósemmisitési hirdetés.

14549. Pest városa tanácsa által Singer testvérek folyamodása következtében bizonyos, az 1843ik évi medárdi pesti vásárkor 495 v.ftról kelt, 's Ernst et Friedlaender által elfogadott, de elveszett váltónak megsemmisitése országszerte hirdettetik. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14758. Felső-Bánya városa tanácsa Tánczer Jakab folyamodása következtében egy 1840ki novemb. 11én 64 v. ftról kiadott, 1841ik évi febr. 11én 270. sz. alatt betáblázott, 's a mondott folyamodót szenvedőleg, Sánta Tódor kereskedőt pedig keresőleg illető, kifizetett 's elvezett kötelezvényt országszerte azzal környékelteti: hogyha a kérdéses kötelezvény mostani birtokosa magát f. é. martius 14ik napjától számitandó egy évi 's egy napi határnap alatt nem jelentené, a körülirt kötelezvény kitábláztatni 's megsemmisittetni fog. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

(*106) **Árverési hirdetés.** 2—3

Győri kerületi örökalapitványi javak részérül:

1) Veresberényi, ns veszprémmegyei helységben f. 1844ik évi majus 29én felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül, közárverésre kitétetik részint veresberényi, részint padraghi magtárokban lévő 1255⅞ p.mérő tiszta buza. 476 pm. kétszer buza, 289⅛ pm. rozs, 880⅜ pm. árpa, 75⅜ pm. zab, és 97 pm. kukoricza.

2) Pápa, szinte ns veszprémmegyei mezővárosban f. 1844dik évi junius 7kén ottani ugynevezett Kamora majorban felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül közárverésre kitétetik somló-vásárhelyi urodalombeli 150 pm. kétszerbuza, 400 pm. rozs, 600 pm. árpa, 45 pm. kukoricza és 65 pm. köles.

3) Somló-Vásárhelyen, ugyan ns veszprémmegyei mezővárosban a tiszttartói irószobában f. 1844ik évi junius 29kén tartandó közárverésre felsőbbjóváhagyás fentartása mellett, kitéletik irt ns veszprémmegyei vásonysz.-mihályi puszta, hozzátartozó káphegyi erdős réttel, és balaton-kisszőllősi részbirtokkal, de mégis Nagy-Vásony mezőváros határában 400 juhnak szabad legeltetésével jövő 1845ik évi 1ső januartul kezdve hat évig tartandó haszonbérlete.

Melly árverési időkben és helyekre, az illető vevők és bérleni akarók szükséges készpénzzel megjelenni hivatalosok.

(*107) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu magy. kir. Kincstár rendelete következtében ezennel közhirré tétetik: hogy f. esztendő majus 23án az ó-budai kir. kincstári uradalmi praefectusi épületben, e következendő kir. haszonvételek f. év november 1ső napjától számitandó három évre szabad árverés utján, a legtöbbet igérőnek fognak ujonnan bérbe adatni; ugymint:

Ó-Budán:

Szent-Endrei utvonal mellett fekvő egy járású ugynevezett Illés száraz malom, hozzátartozó 4½ h. szántófölddel, és egy 2 h.nyi réttel együtt.

Békás-Megyeren:

Urodalmi korcsma mészárszékkel, és hozzátartozó 23⅜ hold szántófölddel, és egy kerttel.

Budakeszen:

Az uradalmi dézsma-must lefejtése után maradt törköl, vele összekötött 3½ h.nyi szántó, egy káposztás, és egy krumpli földdel együtt.

Zsámbékon:

Az uradalmi korcsma 38⅛ h.nyi szántófölddel.

Tökön:

Két járású urod. szárazmalom 8½ h. szántóföldd.

Visegrádon:

1) Határában találkozó kövezet-kövek szedése, és kivitele; azután

2) Anyagának keménységéről, és tartósságáról ajánlható lepenye-völgyi járda-kövek bányája.

Nagy-Maroson:

1) Urodalmi korcsma mészárszékkel, három 9½ pozs. mérő vetésü földdel, és egy réttel.

2) Uradalmi bolt hozzátartozó lakással.

3) Végezetül az ottani urod. gesztenyés erdő.

A vállalkozók ezennel meghivatnak, hogy fenidézett helyen, és napon a szokott reggeli órákban, 10 száztuli bánatpénzzel, nemkülönben a járandó biztositékkal, és egyéb felsőbb rendeleteknél fogva megkivántató kellékekkel ellátva, jelenjenek meg.

A haszonbéri feltételek előre is a fen-emlitett urodalmi praefectus ügyszobájában naponkint megtekinthetők. Utólagos ajánlatok el nem fogadtatnak.

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna“ gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén.— Majustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) majus 10 és 24kén.

Ujvidék felé Titelig való indulások majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz.

Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

(*103) **Hirdetmény.** 3—3

A temesi k. kincstári igazgatóság részérül közhirré tétetik, hogy mindazon, a bánsági és aradi kincstári uradalmakban találtató királyi 's egyéb haszonvételek és földek, mellyek iránt a haszonbérlési szerződés f. évi october utólsó napjával megszünendik, ugyanezen évi november 1ső napjától számitandó három egymásután következő évre alább kitett napokon és helyeken felsőbbi jóváhagyás fentartása mellett tartandó árverés utján, ujonnan haszonbérbe adandók lesznek; jelesül:

A szent-andrási tiszttartósági kerületben, f. évi junius 3án Szent-Andráson a tiszttartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:

Szent-Andráson az ottani vendégfogadó, és ehez tartozó 19 holdból álló rét.

Uj-Bessenován az ottani vendégfogadó minden telek nélkül.

Kis-Becskereken az ottani vendégfogadó és ehez tartozó $19^{752}/_{1600}$ holdnyi rét.

Gyirokon az ottani korcsmaházzal, telek nélkül.

Csernegyházán korcsmaház nélkül, 15⁹⁰/..... holdnyi réttel.

Brukenauban az ottani vendégfogadóval, és 19^{900}/..... holdnyi réttel.

Kétfelén az ottani vendégfogadóval telek nélkül.

Knézén „ „ „ és 15^{1050}/....h.nyi réttel.

Trunauban „ „ telek nélkül.

A csatádi tiszttartósági kerületben f. é. junius 10én Csatádon a tiszttartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:

Csatádon az ottani vendégfogadóv., telek nélkül.

Oszternen ottani vendégf. 10^{800}/.... h nyi réttel.

Nagy-Jécsán „ „ 21 „ „

Bogároson „ „ 19^{1000}/.... „ „

Rácz Szent-Mártonban az ottani korcsmával, 20 holdnyi réttel.

Magyar Szent-Mártonban az ottani korcsmával, 2^{250}/.... holdnyi réttel.

Német-Sz.-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 6 holdnyi réttel.

Ó-Bessenován az ottani vendégfogadó, ehez való 16 holdnyi réttel.

Vörös-Csárdán az ottani korcsmával, ehez való 19 holdnyi réttel.

Oláh-Szent-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 19 holdnyi réttel.

Vizesdián az ottani korcsmával, rét nélkül.

Serfőzési jog.

Vizesdián az ottani serházzal, és a hozzátartozó szerszámokkal.

Mészárszéki jog u. m:

Csatádon az ottani mészárszékkel és 4 h. réttel.

Nagy-Jécsán „ „ „ 4 „ „

Bogátoson „ „ „ 4 „ „

Uj-Becsen az „ „ lakóházzal, és $4^{300}/_{1600}$ holdnyi réttel

Uraságí földek.

Uj-Becsén 300^{780}/.... holdnyi, Bocsát, és Korodának nevezett rét, és legelő.

Csebzán 2164^{40}/... holdnyi kaszáló, és legelő.

Rácz-Szent-Mártonban 84 holdnyi kihasitott, és 1311^{890}/.... h.nyi kaszálónak használt földek.

Oláh-Sz.-Mihály 242^{1030}/... holdnyi kihasitott, 111 holdnyi szántó, és 562 holdnyi legelő.

Dinyason 1904^{1295}/.... holdnyi részint kaszáló, részint legelő

A dentai tiszttartósági kerületben e f. é. majus 20án Dentán, az ottani tiszttartói irószobában.

Bormérési jog.

Dentán az ottani vendégfogadó 17½ h.nyi réttel.

Moraviczán „ „ 18¾ „ „

Ürményházán az ottani korcsm., és 2 h.nyi réttel.

Malom.

Dentán az ottani kétkerekü vizi malom, molnárház, istállók'sat. és 6 holdnyi szántóföldd.

Uraságí földek.

Dentán 716 holdnyi kihasitott. $556^{1056}/_{1600}$ holdnyi legelőnek használt föld.

Ugyanott $485^{32}/_{1600}$ holdnyi, Kis-Brestyének nevezett legelő, mellynek egy része gabona vetés alá is használható.

Ugyanott 1081 holdnyi Nagy-Brestyének nevezett legelő.

Omoron 665 holdnyi Velika-Megya nevezetü legelő.

Ugyanott 200 h.nyi Velika-Megya rét, mellynek egy része vetés alá használható.

Dettán $316^{568}/_{1600}$h nyi szántóföld, 45 h.nyi kihasitott föld, 72^{240}/.... holdnyi legelő, és $9^{900}/_{1600}$h.nyi malomtelek,—mindezen földek vetés alá is használhatók, 's részenkint lesznek bérbe adandók.

Moraviczán 1296^{1180}/.... holdnyi hasitott föld.

Margittán Morast-Grund-nak nevezett 2922^{1074}|.... holdnyi legelő.

A lugosi tiszttartósági kerületben f. é. junius 17kén Lugoson a tiszttartósági irószobában.

A serfőzési és mészárszéki jogok, egy mészárszékkel együtt.

A facseti tiszttartósági kerületben f. é. junius 24kén Facseton a tiszttartói irószobában e következendők:

Bormérési jog:

Zabolcson az ottani vendégfogadóval együtt rét nélkül.

Magyar és Oláh-Facseton az ottani vendégfogadóval együtt 4 holdnyi réttel.

Kassován az ottani vendégfogadóval, rét nélkül.

Uraságí földek.

Possogán $550^{1120}/_{1600}$ holdnyi legelő

Szintyesten 539^{524}/.... „ „

Kurtyán 756^{1450}/.... „ „

Gladnán 823^{1562}/.... „ „

A ménesi tiszttartósági kerületben f. é. majus 6. Aradon a számtartói irószobában e következő:

Bormérési jog u. m.:

Kovaszincz, Kuvin, Szabadhely, és Solymoson az ugyanottani korcsmaházakkal, minden rét nélkül.

Paulison majus 9én kiadandók:

A radnai vásári jövedelmek, és a kladovai mészégető-kemencze.

Szinte Paulison majus 10én:

A zarándi, fazékasi, varsandi, és uj-szentannai határokban gabona királyi tized.

Uraságí földek:

Szabadhelyen 120h.—majus 10. Paulison.

A mondorloki határban 100 h.nyi erdei kaszáló majus 17. a glogováczi ispán lakb.

A rékási számtartói kerületben majus 20kán Rékáson az ottani szamtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Jeszvinen, Baros, és Szustran, az ugyanottani korcsmákkal, és 18 holdnyi réttel.

Mészárszéki jog.

Rékáson az ottani mészárszékkel, és 10 holdnyi réttel majus 20án.

Bor-tized.

A rékási, és jeszvini határokban julius 17én.

Uraságí földek:

A rékási határban $547^{710}/_{1600}$h nyi legelő majus 20. a rékási tisztség irószobájában.

A jeszvini határban 1052^{1570}/.... h.nyi legelő majus 21én. — a helyszinén.

a barosi határban 1250^{1480}/.... h.nyi legelő majus 22én. — a helyszinén.

A szustrai határban 572^{1200}/.... holdnyi legelő — Nagy-Topoloveczen az

a nagy-topoloveczi határban 725^{881}/.... holdnyi szántó, és legelő föld — ispáni lakban

az iktári határban 360^{1521}/.... holdnyi legelő — majus 23án.

a budinczi határban 394^{60}/... holdnyi legelő — Szusanoveczen, az ottani

A szusanoveczi határb. 526hold szántóföld, és 1271^{570}/.... holdnyi legelő

a hiziási határban 605^{880}/.... holdnyi legelő — ispán lakában

a babsai határban 632^{1000}/.... h.nyi szántóföld, és legelő — majus 24én.

A poczuli határban 616^{800}/... h nyi legelő (Balinczon az ispáni lakban majus 25.

A bogsáni szamtartói kerületben f. é. junius 3. Oraviczán a számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Kölnik, és Gazuján az ottani vendégfogadókkal, rétek nélkül.

A lippai kincstári biztosi kerületben, Lippán f. é. majus 20án a biztosi irószobában:

A korcsmáltatási jog Lippán, egy nagy vendégfogadóval, és egy korcsmaházzal, nemkülönben az ottani savanyú kútnáli korcsmaházzal, és $5^{400}/_{1600}$ holdnyi réttel.

Az ugyanottani mészárszéki jog, mészárszékkel együtt.

Az oraviczai számtartói kerületben, f. é. junius 5én, Oraviczán a tiszti irószobában:

A korcsmáltatási jog, korcsmaház, és telek nélkül

Uraságí földek.

A mirkováczi határban 88^{752}|.... h.nyi szántóföld, 3 h.nyi rét, és 131^{740}/.... h.nyi legelő (junius 3án a helyszinén.)

Az ó-russovai határban 157^{800}/.. .h.nyi szántóföld (junius 3án a helyszinén)

Az uj-russovai határban 162 h.nyi szántóföld (junius 3án a helyszinén.)

A rakasdiai határb. 214^{1270}/.... h.nyi szántóföld (junius 3án a helyszinén.)

Az illadiai határban 1^{800}|.... h.nyi szántóföld, és 1164 h.nyi legelő, az oraviczai számtartói irószobában f. é. junius 5én.

A bérleni szándékozók tehát, — ide értvén a jó erkölcsü zsidókat is, — a felebb kitett helyek és napokon reggeli 9 órakor tartandó árverésekre, a szokott száztól számitandó 10 kamatos bánatpénzekkel, és a biztositásul lekötendő értékeikrül szóló hiteles bizonyitványokkal ellátva, — azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverés után semmiféle ajánlat el nem fogadtatván, a megigért árak, és úgy a bánatpénzek is, ezüstpénzben lesznek leteendők. Költ Temesvárott mart. 28. 1844.

(*104) **Árverési hirdetés.** 3—3

Sz. kir. Kassa városa részéről ezennel közhirré tétetik: hogy f. é. majus 22én e városban tartandó nyilvános árverés utján következő haszonvételek, ugymint: nagykávéház i papiros malom, miszlokai korcsma, banko, korcsma 's fürdő, végre öt mészárszék a legtöbbet igérőnek f. é. november 1ső napjától számitandó részint 3, részint 6 évre bérbe fognak adatni.

(*108) **Hirdetmény.** 2—3

A nmgu magyar kir. Kincstár rendelése következtében, az óbudai és visegrádi koronai uradalmak részérül közhirré tétetik: hogy f. évi majus 21én óbudai, 22én budaörsi, 24én a tahibani és bogdányi uradalmi pinczékben, 25én pedig Visegrádon és Nagy-Maroson több ezer akó fehér és vörös borok hordó nélkül, nyilvános árverés utján készpénzért eladandók, melly árverésre a venni szándékozók ezennel meghivatnak. Költ Budán april 23án 1844.

(*105) **Csőd erdész-segéd-állomásra.**

A szigethi kir. erdészhivatalnál Marmarosban egy segédi állomás, mellyel évenkint 350 pft, 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tüzifa, egy mázsa só, 20 pos. mérő buza, 20 pfttal fölérő rét van fizetésül összekötve, ujanrendszerítteték. Kik ez állomást elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a bölcsészeti tanulmányokat kielégitő sükerrel végezték, a magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a fogalmazásban és számolásban járatosak, valamint hogy egészséges testalkatuak; továbbá hogy az erdész-tudományokat, vagy a selmeczi kir. erdész-iskolában, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték, és itt magoknak erdész-ismereteket, mellyekhez főleg a magasb müipartan, mértan, erdőbecsülési, rendezési és kormányzási tanok számittatnak, szereztek. A folyamodványok a marmarosi k. kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. Budán apr 20, 1844. 3—3

(*109) **Hirdetmény.** 1—3

Pécsváradi egyetemi uradalomhoz tartozó bozsoki tiszttartói kerület részérül közhirré tétetik: hogy f. 1844ik évi 1sö novembertől kezdve, három egymásután következő évre, következendő haszonvételek f. évi junius 10én reggeli órákban a tiszttartói irodában nyilvános árverés utján felsőbb helyeni jóváhagyás fentartása mellett haszonbérbe ki fognak adatni:

Veménd, Szebeny, Feket, Raczmecske, Varasd, Lovászhetény, Boda, és Szür helységekben a szeszes italok kimérésének, valamint a kazányoktul tartozó bérek beszedésének joga.

A vémendi és feketi határban találtató 2 kőbánya.

Feketi határban fekvő erdei legelő.

Varasdi határban fekvő erdei legelő.

Az uradalmi erdőkben a madarászat.

A bérleni szándékozók bánatpénzzel ellátva fenkitett napon Bozsokon elváratnak.— Költ Bozsokon majus 4én 1844.

Gabona-ár váltó garasokban.

	1844.				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	május	7.	pesti	mérő	107—128	70— 82	64— 69	45— 54	45—50	65— 74
Kassán	„	apr.	20.	pozs. mérő	70— 85	57— 60	44— 50	30— 43	29—33	40— 45
Szegeden	„	„	30.	„ „	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„	„	16.	„ „	47— 63	33— 40	—— 33	— — 27	——27	—— 33
Miskolczon	„	„	13.	„ „	60— 65	40— 45	35— 40	25— 30	18—22	28— 32
Temesvárott	„	„	29.	„ „	57— 74	40— 46	—— —	30— 35	——30	35 - 36
Pozsonyban	„	„	26.	„ „	75— 96	—— —	50— 64	40— 44	38—43	—— 60
Nagyszombatban	„	maj.	3.	„ „	86— 92	—— —	54— 60	40— 42	32—34	—— —
Győrött	„	apr.	29.	„ „	74— 79	—— 60	50— 52	—— 35	——36	—— 62
Mosonyban	„	maj.	3.	„ „	64—112	—— —	52— 66	35— 47	36—41	52 62
Sopronyban	„	apr.	15.	„ „	94— 97	—— —	60— 63	—— 46	41—43	60— 63
Pécsett	„	„	13.	„ „	50— 52	—— 40	—— 30	—— 25	——30	—— 40
Beszterczebányán		„	12.	„ „	88— 95	—— —	52— 57	35 - 41	32—35	—— —
Ujvidéken	„	„	16.	„ „	—— 60	—— 47	—— ——	—— 27	——27	—— 48

Pénzkelet.

Bécs, maj 4én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 ¼
4 pcent. „ „ „	—	100 ¾
3 pcent. „ „ „	—	77 ¾
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	750 ¾
1839ki „ „ (250 frt)	—	331 ¼
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1631 —
Eszterházy-sorsszám	—	59 —
Császári arany	—	102 ⅜

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. maj. 6. reggel: 11· 3‴ 3‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

38. PESTEN, 1844. SZOMBAT, majus 11.

VILÁG

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának' czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XIII. (Termékeny termékettlen munka. I.) Fővárosi hirek és események. Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a maj. 7, 8 és 9kei országos ülésekről.) Részletesb leirása az april 29 és 30kai CLXXXIX és CXCdik kerületi és a maj. 4kén tartott CXLd. országos ülésnek a t. KK. és RRnél a városok rendezése tárgyában. — Vidéki közlések: Debreczeni levél (a tiszántuli ref. egyházkerület évnegyedes közgyüléséről 'sat.) Erdélyi ujdonságok.

Ausztria (Kereskedés.) — Spanyolország (Lapok megjelenése. Garcia Barzanalla az angol és franczia törvényhozás tanulmányával megbizatik.) — Nagybritannia (Ellenborough lord visszahivatása. A büntetőper kezdete Dublinban.) — Franczia-ország (Katonai elfogatások.) Schweicz (Vasutak.) Németország. Görögország (Az uj miniszterium helyzete.)

Társulati 's egyesületi közlések. Magyar tudós társaság. Iparegyesület. Iparegyesületi leczkék. A pestmegyei gazd. fiókegyesület aprilisi közgyülése.

Hirlapi kalászok.

Táreza. Természettudományi utazás; 's a kaukazusi várdak.

Hivatalos és magán-hirdetések.

Pest, majus 11. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XIV.

Termékeny, terméketlen munka (1)

Mind azon jelenetek, mellyeket a nemzetek jóléte 's virágzása okai 's eszközeinek tekintünk, nem annyira okok és eszközök, mint más valamelly felsőbb ok következményei lévén, kénytelenek vagyunk azok nyomozásában egy lépcsővel felebb hágni. Pénz, gazdagság, virágzó kereskedés, a termékek és készitmények bősége, tudományos müveltség, erkölcsi simultság, müvészeti tiszta szépizlés, sürü népesség, sebesen előrehaladó népszaporodás, bámulást gerjesztő mestermüvek, együtt szoktak a müvelt nemzeteknél mutatkozni; 's vajjon minek tulajdonitsuk mindezeket? Különkülön okokbul hozzuk-é le? de ez ellenkezik az átalánosság törvényivel, miszerint az alsóbb okokat mindig egy felsőbb 's átalánosabb ok foglalja magában, 's mellynek vezérlete után okoskodásinkban egységre, az átalános ok fölkeresésére, törekszünk. Egyiket vagy másikat akarjuk eredeti okul megállapitani, 's a többit onnét következtetni? Akár tapasztalatilag akár szemléletileg csakhamar átlátandjuk, hogy mindnyájan olly szorosan vagyunk egymással összeköttetve, mellynél fogva egyiket lehetetlen a másiktól elválasztani, 's mit az imént okozatnak tartottunk, azt további nyomozásaink folytában kénytelenek leszünk előbbeni következtetéseink felsőbb okának elismerni. Végezetre tehát mindeneket a szorgalom átalános eszméje alá foglalván, ha kérdjük: mi hozta elő mindezeket? ezt feleljük rá: az emberi szorgalom; szorgalom a nemzeti jólét eredeti kútfeje.

Azonban a szó ritkán fejez ki mindent, a mit általa kifejeztetni 's alatta értetni akarunk. Igy a szorgalom is nem teszen egyebet huzamos munkásságnál, de hogy ez magában a nemzeti jólétre és müveltségre nem elég, már a fentebbiekből eléggé meggyőződhettünk. Onnét ugyanis, hogy müvelt nemzeteknél az állati és holt erők több száz millióra menő emberi erő munkáját végezik, közvetlenül átláthatjuk, mennyire lehetetlen volna bármilly megfeszített szorgalommal az emberi erőt és munkásságot illy magosra erőszakolni. Ellenáll ennek nemcsak az emberi erő csekélysége, hanem ellenáll az is, hogy a huzamos megerőtetést a természet törvényei szerint lankadság követi, 's van az emberi szorgalomnak bizonyos határa, mellyen túl feszitve, nagyobb magamegerőtetésével is kevesebb munkát végezhet. Ha pedig még ezen akadályt is kitűrő igyekezettel valahogy legyőzné, ismét előáll egy másik természet-törvény, hogy a túlfeszitett erőszakolás az egészséget rontja, a nép és állatfajt elaljasitja, az életet rövidíti, a népesség szaporodását gátolja.

Továbbá a munkásságon nem érthetünk átalában akármiféle munkásságot, hanem kirekesztőleg hasznos munkát. Már hát szorgalmas kiki csak annyiban lehet, a mennyiben hasznos munkát gyakorolhat és folyvást találhat magának. De a társasélet viszonyai között épen itt van a legnagyobb akadály, hogy a munkás dolgozó, hasznos munkát magamagának nem adhat, önmaga jószántából annálfogva szorgalmas sem lehet, hasznos munka nemlétében, vagy akarja vagy nem, idejét munkátlanságban kell töltenie.

Kérdezzük ezentúl: mi a hasznos munka? mert hogy a munka magában haszontalan sőt káros is lehet, magában szembe tünhetik. E kérdésre első tekintettel a feleletet könnyünek gondolhatjuk, 's eszünkbe sem jutna, hogy annyi nagy elme ugyan ennek további fejtegetésében nemcsak sokfelé tévedezett, hanem aligha mind e mainapig, kielégitő feleletet adhatunk rá. Mert ha ezt tehetnők, azzal egyszersmind a nemzeti jólét bizonyos kutfeje egyenesen kimutattathatnék, sok villongásoknak vége szakadna, minden homály eloszlanék előttünk az iránt, mi foglalkozások nemeit tartsuk hasznosoknak vagy kártékonyaknak a közjólétre nézve, 's mellyek érdemlenek a közjólét előmozdittatása tekintetéből leggondosabb ápolást, pártoltatást. Épen ezt követelik magoknak az emberi foglalkozások mindenféle különnemei: müvészetek, tudományok, mű- és gyáripar, kereskedés, földmüvelés.

Feleljünk tehát, ahogy tudunk. Hasznos munka (termékeny, gyümölcsöző, productiv) a mi életjavakat állit elő. Ugy de eredetileg mindent a természettől veszünk; a tulajdonképen előállitó munka e szerint csupán a földmüvest illetné. Hanem az életjavakat szélesebben kiterjesztjük, 's nemcsak a természet ajándékából nyert tős terményeket nevezzük életjavaknak, hanem a használatra elkészitetteket is, annyival inkább, mivel alig van valami, a mit eredeti egyszerüségében élvezetünkre alkalmazhatnánk. Azért is elismerjük a készitő munkásságot is hasznos munkának, mert az a természettől adott nyers terményeket élvezetünkre elkészitvén, azoknak használhatóságot ad, 's ez által becsöket neveli. Azért is szélesebben fogjuk kiterjeszteni a hasznos munka értelmét, ha ezt mondjuk: minden, a mi az élvezeti anyagokat előhozza, vagy azoknak ujabb haszonvételt 's becset szerez, hasznos, gyümölcsöző, termékeny (productiv) munka. Ezen értelem-határozás alá már most kétségen kivül befoglaltatik a készitő szorgalom is, mert épen annak közbenjöttével lesznek a nyers termények használhatókká 's annak közbenjöttével nagyobb becset nyernek. Befoglaltathatik egy kis módositással a kereskedés is. A kereskedés ugyan tulajdonképen az öszvevásárlott áruczikkeket további használatra el nem készíti, mindazonáltal onnét, hol a terményeknek 's készitményeknek kevesebb becsök van, másuva szállitja, hol azoknak becsök nagyobb, kelendőségök 's haszonvételök keresettebb. E tekintetben tehát a kereskedő munkássága a szállitás által épen azt vivén véghez, mit a készitő munkássága, tudniillik az áruczikkek használhatóságát eszközölvén, 's azoknak becsét nevelvén, szintúgy termékeny, mint a többi.

Még eddig következeteseknek látszanak okoskodásaink, legalább nem vezetteténk azon képtelen állitásra, mintha a kereskedés, mellynek hasznos voltáról mindenki meg van győződve, a terméketlen munkásság sorába tartoznék. Észrevehetjük azonban, hogy a kereskedő munkássága mégis egészen valami másnemü, mint a termesztőé 's készitőé, 's e körülmény talán annyira nyugtalanithat bennünket, minél fogva hajlandók lehetünk elismerni, hogy a kereskedés, hasznos, szükséges, termékeny munkásság lehet ugyan magában, hanem méltán kételkedhetünk felőle, vajjon előadott okoskodásink következtében, 's azon öszvefüggéssel-e, vagy nem.

Valóban ezentúl a fogyasztó munkásságra térvén által a termékeny munkásságnak ettőli megkülönböztetése, (pedig e sarkon forog a kérdés) mindinkább szövevényessé válik. Némellyek azt állitják, hogy a vesztegető is hasznos és szükséges tagja a társulatnak, a közmondás szerint: ha a gazdagok nem pazérlanának, a szegények éhel vesznének. Mások a fényüzést, vesztegetést ártalmasnak tartják, mivel az nemcsak terméketlen, hanem fogyasztó munkásság, és igy a nemzeti gazdagságot okvetetlenül kevesbíti. Hasonló okokat hordanak fel, ellen és mellett, a kereskedés, müvészetek és tudományok körül.

Ha megengedjük, hogy minden munka, mi a termesztményeknek 's készitményeknek nagyobb becset ad, termékeny (productiv), az ellenkező pedig fogyasztó (consumtiv) 's a kereskedést ezen oknál fogva helyezzük a termékeny munkásság körébe, mivel azokat egy helyről, hol áruk 's keletök nem volt, más helyre szállitja, a hol becsök nagyobb, és az áruczikkek eredeti becsét munkássága által nevelte, még ebben eddig meg nem állapodhatunk, mert az illyetén becsnevelés nemcsak a kereskedési, hanem átalában minden fogyasztó munkásság tulajdona. Minél fogva ezen oldalrul sem a kereskedés hasznait fel nem világosithatjuk, sem azoknak véleményöket, kik a kereskedést

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Természettudományi utazás, 's a kaukazusi várdák.

Frivaldi Frivaldszky Imre táblabiró ur, (mikép jelen számunk Erdélyi ujdonságiban is megemlítve van.) a nemzeti muzeum természettudományi szakának segédőrje, az idén mart. 29kén két egyént utaztatott le maga költségén Kréta szigetébe, vagy is Candiába természettudományi tárgyak, ugymint: madár, hüllő, pillangó, csiga, kagyló, 's növénygyüjtésre. Ezen ur áthatva lévén hivatalának szellemétől, azon elszántsággal, mellyet csak különös hajlam, 's ügyszeretet idézhet elő, munkás életének minden perczét e feladásnak szentelé. Ugyancsak elsőbb a hazának több vidékire maga is kirándulván, vagy évek során betanitott egyének által kirándulásokat maga költségén tétetvén, ügyekezett édes hazánknak állat 's növényországával lehetségig megismérkedni, később pedig már 1833dik óta főkép Törökország europai részét kikutatni, 's fürkészetinek eredményivel, kivált a magyar Academia évkönyveiben a tudós világot értesitni, most pedig a magyar academia által közelebb kiadandó külön munkában ezen utazásinak eredményit egész terjedelmében tárandja fel. E buvárkodásival ezen szak ágaiban olly tudományra vergődött, hogy a tudományos tapasztalásokat nálunknál jobban méltányló külföldnek csaknem minden természettudományi társulata őt vagy rendes, vagy tiszteletbeli tagsággal diszesitni igazságosnak találta, 's az általa felfedezett számos rovar közől egy szép pillangóra az ő nevét ruházván, ebeli érdeminek maradandóbb emléket emelni illőnek tartá; ő pedig olly pillangó, 's bogár, vagy egy szóval rovargyüjteményre tőn szert, mellynél nagyobbszerü, 's jobbanrendezett a magány-gyüjtemények közt Europában alig találkozik, ha netalán kiveszszük Dejean franczia pair, gróf 's tábornokét Párisban, vagy Spinola marquisét Genuában. — Ezen két ur, kiről ugyanezen lapunk emlékezik, az ő költségén történő utazásnak már ötödik külföldi csapatja, melly is Konstantinápolyba april 9én, Smirnába pedig april 12kén szerencsésen megérkezett, 's ez urak ott várakozván Krétából minden második héten ide forduló hajóra april 20káról irt levelök szerint időközben több érdekes rovarok közt több ismeretlen és uj fajokat is fedeztek fel. — Sokkal nevezetesebb azonban a harmadik utaztatás, mellyre Nogel István nemes hazánkfiát Brussa vidékére 1841dik év tavaszán küldötte ki, kit ő 14 éves korától nevelt fel, 's e tudományba beavatott; mert megfordulván azon vidéken Wagner Móricz doctor, e tudomány érdekében Ázsiába utazó német tudós, a tudomány hevétől elragadott ifjú, cum praesumta facultate még azon év őszén hozzája csatlakozott, 's vele Kaukazust 's Ararát hegyét bebarangolván, mellynek beszakadásáról Wagner ur, mint szemtanu, az Augsb. Allg. ujságban annak idejében már környülállásosan értesitette a közönséget. — Konstantinápolyba taval összel tért vissza, hol a nagy szultán udvari kertészénél télen madár-kitöméssel foglalkozott, élelmen, szálláson kivül 16 f. pengőt kapván hónapi díjul, most pedig nála kertészségre adta magát, miután Friváldszky ur őt saját kérelmére kötelezése alól feloldotta.

Érdekes Nogel urnak azon levele, mellyben kaukazusi útját, a hegynépek várdáit, 's hadakozása módját irja le. Érdekes pedig azért, minthogy a cserkeszek győzelmeit olly harsogón kürtölő ujságlapi tudósitások után ezekben valami komáromi, vagy pétervaradi erősséget képzelhet az olvasó, holott ezek nem egyebek fecskefészkü földvároknál, hol nyerni, vagy veszteni sem nagy dicsőség sem nagy gyalázat. Az érintettem levél itt következik. Farkas Ferencz. hites ügyvéd.

* * *

Konstantinápoly febr. 14. 1844.

Kedves tekintetes ur! Kivánata szerint minden készséggel tudósitom utazásunk folyamáról. Mi Galatából Krimia több részeibe kirándultunk, ugymint Csatirdaghra — ez legmagasabb hegye Krimiának — Simpheropolba, Bakcseserailba (kerti palota). Ezen város völgyben fekszik, körülvétetve roppant nagyságu meredek krétaszikláktól, mellyek telvék igen sokféle kövületekkel (petrefactumokkal.) Sok ritka, uj, és tányérnagyságu osztrigák vannak itt; az ugynevezett Hahnenkampf-muschel külalakjára tökéletesen hasonlit egy neptunkoronához, ebből mi vagy tiz példányt vágtunk ki; zsákmányunkat a kövületekből igen gazdagnak mondhatjuk. Mivel Bakcseserail lakosai többnyire tatárok, europai vendéglők pedig nincsenek, tehát minden elökelő utazónak

terméketlen vagy épen fogyasztó munkásságnak tartják, meg nem czáfolhatjuk.

A dolgok használata fogyasztással van összeköttetve; minél nagyobb a használat, annál nagyobb a fogyasztás. Mit teszen a fogyasztó a dolgok becsére nézve? Épen azt, mit a kereskedő, azoknak becsét neveli, a termesztmények és készitmények becséhez a nagyobb fogyasztás még nagyobb becset ad. Ezen nyomon tehát a fogyasztás, a mi pedig a termékeny munkának épen ellenkezője, szintazon okbul, mint a kereskedés, a termékeny munkásság közé volna sorozandó, annyival inkább méltó joggal, mivel a kereskedés sem máskülönben, hanem egyedül azáltal szerezhet árúinak nagyobb becset, ha számosabb fogyasztókat talál, a nagyobb kelendőség felebb emeli az áruczikkek becsét, hanem mi haszon van belőle? a bőségről, jólétről 's gazdagságról fogalmaink ezzel épen ellenkezők; a bőség olcsóságot hoz elő — a drágaság, szükség, szegénység pedig semmiben sem különböznek egymástól.

Ha tehát a kereskedés, a nélkül, hogy a terményeknek 's készitményeknek ujabb hasznos tulajdonságot adna, (a mi pedig teljességgel nem kereskedés dolga,) mégis nagyobb becset szerez, úgy nem okozhat mást, mint nagyobb drágaságot azaz nagyobb szegénységet, következőleg a kereskedés nem más, hanem kártékony fogyasztó munkásság. A mi képtelenség volna.

Hogy ezen szövevényből kibontakozzunk, azt állitjuk: a kereskedés nem változtat ugyan a dolgok lényegén magában semmit, hanem változtat annak hely és időbeli viszonyain, 's a nagyobb használhatóságot és becset, ezen viszonyok megváltoztatásával, a szállitás, őrizet 's egyéb kereskedői kezelés által eszközli, szintúgy munka és szorgalom közbenjöttével, mint akár a termesztő akár a készitő szorgalom.

Ez igaz. Hanem hova szállitja áruczikkeit a kereskedő? hol talál nekik nagyobb kelendőséget? Ott hol a termesztő és készitő szorgalom a fogyasztók szükségeit elegendőleg fedezni nem tudja. E részben tehát tulajdonkép azon becs nevekedésének oka, mellyet a kereskedés az ide 's tova szállitással előhoz, egyik vidék termesztő vagy készitő szorgalmának hátramaradása a másiktól. Ha mindkettőnek egyenlő szorgalmi kifejlődése volna, vagy van is valósággal némelly termesztményekre és készitményekre nézve, az azokkal üzött kereskedésnek mind a két vidék javára félben kell szakadni. Mig a kereskedés tart, addig az egyik vidékben bőven és olcsó áron találtató terméynek és készitmények a másikra szállittatnak, hol azoknak szüksége érezhetőbb, kelendőségök nagyobb. Ezen kiszállitási kelendőség természetesen kelendőséget szerez a belvidékben is, a keresettebb javaknak árát felebb emeli, a mit a termesztők és készitők nyernek, azt a belső fogyasztóknak kell megfizetni, 's még ezenfelül a szállitási 's más egyéb kezelési költségeket. Egyenlő szorgalmi kifejlődés, (feltevén, hogy sem a termesztést, sem a készitést legyőzhetetlen természeti akadályok hátra nem tartoztatják) véget vetne a kereskedésnek, 's ekkor a kezelési költségek megkimélése mind két vidéknek javára szolgálna.

Hát ha még ezen eset sem talál helyet. Ha a kereskedési élénkség nem is annyira munkás szorgalom, mint nemzeti elfogultságok, balvélemények, hiuság 's fényüzés által segittetik elő. Nem példátlan történet az is, hogy a külföldi czikkek semmi elsőbbséggel sem birnak a belsők felett, mégis kapósabbak. A kereskedés a maga érdekében a külföldi áruczikkeknek ezen kelendőségét elmozditani igyekszik, azoknak tulajdonságait magasztalja, a behozott külföldiekkel versenybe lépő belföldiekét ócsárolja, mindez pedig nemzeti szorgalom és müveltség kifejlődésének első összeütközésében, mig egyik vagy másik, a kül vagy belföldi szorgalom, a diadalt kétségtelenül maga részére nem vijja, szükségkép igy van; hát ekkor vajjon a kereskedés termékeny munkásság-e?

Sokan ismét azt állitják, hogy adásvevés által mind az adó, mind a vevő egyiránt nyer; mert egyik a másiktól azt cseréli be, a mire nagyobb szüksége van, 's azt ad érte, a mi nélkül könnyebben ellehet. De a nyeresség nem illyen képzeleti, hanem átalánosan elismert becs érték növekedésében áll. A kinek valamije van, mellynek általánosan elismert becsértéke nem több 100 forintnál, ha szintén ő maga annak becsét 1000 forintra menőnek képzelné is, annyit senki sem adna érte, 's ezen képzeti érték valóságos gazdagságát semmivel sem nevelné. A kereskedésben nagyon is szükség a képzeti értéket a valóságtól megkülönböztetni, mert ha az egyik valóságos elismert értékü valamit, ugyan annyi képzeti értékü más valamiért ad cserében, az illyen kereskedésen nem lesz nyeresége, hanem ha kereskedését tovább is hasoló nézetek után folytatja, elébbutóbb tönkre jut.

Mások viszont olly értelemben vannak, hogy kereskedés közben mind az adó mind a vevő tökéletesen egyenlő értéket cserélnek be egymással. E közben tehát a kereskedés a nemzeteket semmi tekintetből nem gazdagithatja egy nemzet épen annyi értékût cserél be, mint a mennyit elad, csak akkor cserélhet be többet, ha terményei 's készitményei szaporodnak, a termesztő és készitő ipar egyedül termékeny munkásság, a kereskedés mennyiben csak a kész áru czikkek becserélésére szoritkozhatik, terméketlen.

Nem csuda, ha a kereskedés felöl illy sokfelé ágaznak a vélemények, mert valóban ha az emberi munkásságot termesztőre és fogyasztóra osztjuk fel, ugy a kereskedés a kettő közt épen középett áll; a termesztő és készitő iparmüveit használatra adja által a fogyasztónak 's egyike a másikkal kicseréli. Innét a kereskedést ezen — nézethez képest nem is lehet tulajdonkép az egyik vagy másik munkásság nemhez sorozni, mint a fentebb előadottakból részletesebben kitüntetett. —y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, május 11. 1844. Végre jelentjük — 's ezt tehetni különös örömünkre szolgál — hogy Cassano ur, ki Trieszben olly derék épitész, 's kőmüvesmesternek ismertetett el, a városi tanács május 4kei ülésének határozata következtében hivatalos kéz által jegyeztetett be a pesti kőmüves-czéh testületébe. A ki tudja, mennyi bajjal jár épen Pesten 's épen a kömüves-czéhbe juthatás, ezt nem fogja jelentéktelen eseménynek tartani, annál is inkább, mivel gyakran a bejutni kivánónak az ellenébe gördített akadályok számtalansága, legnagyobb ajánlatára szolgálhat a gondolkozó müvészbarát előtt. Mi illy férfiunak városunk kebelébeni megtelepedését mindenesetre örvendetesnek tartjuk, mert a versenyzés, főleg most az épitkezések éberebb korszakában épen nem árthat. Senki sem csalhatlan, 's valamint másban, ugy az épités müvészetében sem mondhatja senki magáról, hogy már elérte a tökélynek tetőpontját, miért is csak hasznára lehet városunknak, ha ujabb eszmékkel, ujabb alakokkal gazdagul épitkezéseink sora, mert igy sokféleségben, csinban, díszben szemlátomást nyerni fog. 'S e tekintetnél fogva figyelmeztetjük a fővárost, valamint az egész országot is, hogy Cassano tehetségeit most már mint bekeblezett kőmüves-mesteréit, minden további akadály nélkül hasznukra fordithatják, Ajánlja Cassano urat müvészies önzéstelensége is, ki mint tudjuk, az országháza iránti tervcsődületet indítványzá, 's ujabban a már mindinkább elkerülhetlenül szükségessé váló sz. Leopold templomának terveire nézve hasonló kedély-nemességet tanusíta, két tökéletesen kész 's müvészileg jeles templom-tervet nyujtván át a polgármesternek azon nyilatkozattal, hogy ha ez iránt csőd hirdettetnék, 's az ő csekély tehetségei nyernék a kitüzendő díjt, azt a Leopold-egyház épitésére másolhatlanul eleve ajánlja. A mi a csődületet illeti; ez minap az augsb. Allgem. Zeitung 106 számában roszaltatott, egy állitólagos pozsonyi levelező által, ki feledé, hogy ezen mód minden statusban szokásos a nagyobb épületek tervezése körül. Olasz, Franczia, Angol- és Németországban ez egyiránt igy történik. A miatt sem szükség aggódni: kik leendnének a biralók? Ott van az udv. épitőigazgatóság, a bécsi, velenczei, milanoi academia, mellyek itéletére bízni az elhatárzást az országnak mindig szabadságában álland. De maga az országos testület, a magnások, a Rendek táblája olly tudatlanok-e, hogy ne tudnák megitélni: mi jó, mi szép és czélszerü? vagy mulhatlanul szükséges-e, hogy egy tervnek adassék az első jutalom, 's a szerint történjék az épités? Nem lehetséges-e, hogy több terveknek egyes részei, mellyek szépség, nagyszerü- 's czélszerüségre különösen kitünők, ügyes müvészi kéz által egy egészbe olvasztassanak? — Mi ismételjük: semmi elfogult kedvezés illy fontos ügy körül; győzzön a mi jobb!

— Budai tudósitónk minap néhány ujmutatást adott a rendőrségnek; most részünkről mi is szolgálunk illyennel. A mészáros utczában egy két emeletü ház tőszomszédságában van egy puszta telek, mellynek körülpalánkolását ugyan most kijavitják, de nem hiszszük, hogy ez sokat használjon az éji tanyázók visszatartóztatására. Ne sajnáljon néha a rendőrség éjjel e puszta telekre betekinteni, 's látand ott olly ördögi tanyát, minőhöz hasonlót Victor Hugo ‚cour des miracles'-ja nyujthat körülbelül. Rosz személyek, tivornya, botrány, fertelem és ittasság az elemek, mikből e látvány összealakul. Bizony bizony szinte retteg az ember, ha az udvarra szolgáló valamellyik ablakon kinéz, 's látja, hogy illy társaságtól alig nyolcz lábnyi fal választja el! — Kis szemesség nem ártana e szemtelen szemet-nép körül.

— Miután olly régen híre szárnyal, hogy Pestről a magyar színmüvészet tagjai, és pedig mind a drámai mind az opera-társaság Pozsonyba menend, néhányszori föllépéssel az országgyülési városban müvészi tehetségeinek bizonyitványit adandó; valahára mégis a szándék tetté kezd alakulni, olly formán, hogy a drama jövő csütörtökön indul meg Pestről, az opera-társaság pedig néhány nappal később. Most bizonyosabbat nem mondhatunk, félvén, hogy felsülünk. Majd ha a hir beteljesedett, azaz ha színészink már elhagyák a fővárost, tudatni fogjuk, hogy a hir csakugyan nem csalt. — Sok szerencsét önöknek magyar Thaliánk papjai Pozsonyban, mi önöket nem örömest nélkülözzük, 's igy inkább helyben maradást ohajtottunk volna!

— Muszely Károly ur virágkiállitását nem hagyhatjuk említetlenül. Kicsiny az, de kezdetnek jó is, szép is: és megérdemli, hogy a virágkedvelő a Terézia város egyik távol utczájába, hol a kiállitott virágok a tulajdonosnak kertjében láthatók, kiránduljon. A szép indica és pontica Azaleák és Rhododendronok teljes pompájokban, a szép Cameliák, már lankadtabb kellemökben, az Eschynantus és Schyzantusok tarka vegyületökben olly kedvesen bájolják el a virágbarátot, hogy fáradságát 's a csekély belépti díjt (20 p. kr.) gazdagon jutalmazza meg az élvezet. A kiállitás f. hó 15—16ig még látható. Ohajtjuk, hogy M. ur e kis kezdete ösztönül szolgáljon városunk több kertészeinek arra, hogy vele egyesülve nemsokára olly virágkiállitásban gyönyörködhessünk, melly sokféleség, változatosság tekintetében diszére váljék fővárosunknak.

---

a khánpalotában adnak szállást. Ezen palota egy terjedelmes épület keleti modorban, nem rég láttaték el ó divat szerint készitett uj butorokkal. Mi nyolcz nap laktunk benne. A lakosok igen szelid becsületes emberek. Egy órányira Bakcseserailtól fekszik egy nevezetes zsidóvár, az ugynevezett Csufuttkhale, szinte meredek szikláktól körülvétetve; a tatárok uralkodása alatt a karaita-zsidóknak nem volt szabad másutt, mint itt lakniok, most azonban már oda hagyogatják ezen bagolyfészket. A krimiai tatárok igen sok részben többet hasonlitanak a magyarokhoz, mint minden más nép, mellyeket még eddig keleten ismerni tanultam. Bakcseseraibul Sebastopolba mentünk. Az orosz hadi-hajók egyrésze itt tanyáz, a kikötő igen tágos és bátorságos; Európában párja nincs; a bemenetel igen meg van erősitve; a város néhány igen csinos uj épületekkel diszlik; legkitünőbb a könyvtár, melly előtt egy pár sphynxet láthatni fehérmárványból, Olaszországban készültek 's 30000 ezüst rubelbe kerültek; a lakosok itt — kivéve néhány kereskedőt, mesterembert és koresmárost — mind katonák; Sebastopol ezen szegény emberekre nézve roszabb hely, mint Sziberia; igen sok fogoly van benne, kik egész életöket it töltik; az ember alig láthat itt mást, mint barnaruhás rabokat beretvált fejjel. A vidék kopár és dombos; nyáron a hőség tikkasztó, az ivóviz pedig rosz. Mintegy két órányira a várostul fekszik Tepekerman nevezetü hely, hol a meredek sziklákban tömérdek sok vágott lyuk és kápolnácskák találtatnak; nem tudhatni, milly nép lakta; annyi bizonyos, hogy keresztények, mert több helyütt keresztek vannak vésve.

Sebastopolybul Balaklavárra menénk, hol csupán görögök laknak; onnét Alapkáig, hol gróf Woronzof egy kastélyt épittet, melly már 6 millió rubelbe került. Alapka Jaltától 3 órányira fekszik.

A telet Simpheropolban töltöttük; én egész télen rajzoltam 's a rajzolatban meglehetős előmenetelt tevék. Simpheropolban Steven nevezetü tanácsnok lakik, kinek igen szép rovar-gyüjteménye van, leginkább oroszországiak. A mi gyüjteményünk igen szegényül ütött ki az insectumokra nézve, mint már Jaltából irt korábbi levelemben jelentém, mellyet, nem kétlem, a tekintetes ur kezéhez is kapott. Martius elején indultunk Simpheropolbul kaukazusi utunkra tulajdon kocsinkon postalovakkal; mivel az ugynevezett povostiák, miket Oroszországban postaházaknál tartanak, olly szükek, hogy két személy egymás mellett alig ülhet; különben az utazás Oroszföldön igen sebesen történik, minden 2—3 órányira uj lovakat kaphatni, és az utak többnyire igen jók.

Utunk Simpheropolbul Karusubazáron keresztül Feodosiáig, és innét Kertsig kevés éldeletet nyújtott; a vidék dombos és kopár, apró folyóktul megszaggatva; ezen vidéket számos otis tarda és alauda calandra lakja. Kerts igen csinos uj város egy muzeummal; nevezetesek a város körüli nagy sirhalmok, miket itt mohilnak neveznek; e sirok már többnyire megásvák 's belölök igen sok drágaság került napvilágra, mellyek egy részét a muzeumban láthatni. A Bosporus partján verhenyes földben igen becses és gyönyörü kövületek vannak, egy különös érczczel kitöltve. Kertsbül mart 7. 1842. hajóztunk át Tamanra; itt a Bosporus 33 verstnyi széles (1 geogr. mföld 7 verstet foglal magában). Taman csekély kozák városka; ennek közelében van Feragoria nevü földsánczczal körülvett kórház egy gyógyszertárral. Taman és Kerts körül több slam-vulkán van forrásban. E vidéken igen nagy tavak vannak, telvék vizi madárral és fáczánokkal. Az előbb nevezett várostul 30 verstnyiro láttuk első ágait a Kaukazusnak és 110 verstnyire Tamántul a Kubánhoz értünk. Itt már minden óranegyed-távulságra őrtornyok vannak, hol kozákok éjjel-nappal vigyáznak, lovaik mindig nyergelten állnak; ha cserkeszeket vesznek észre nappal, mozsarat sütnek el, 's azon rudat, melly a torony tetején van két kosárral, arra fordítják, hol a cserkeszeket észrevették; éjjel szinte mozsarat sütnek el; azon szalmát, melly egy magas rúdra tekerve van, meggyujtják, 's ezzel tova nyargalnak. Ezen mód szerint a Kubán mellett lakó kozákok néhány pillanatban több mértföldnyire tudósitvák a cserkeszek jelenlétéről, és illy alkalomkor mindenünnen bizonyos helyekre gyülnek a cserkeszek visz-utját elvágandók. Gyakran mindamellett sem veszik őket átjövetelükkor észre, kivált ködös időben. A kozák faluk 2—3 órányira feküsznek egymástól, négyszöget képeznek, körülvétetve keskeny árokkal és sövénynyel; minden szögön egy kis álgyú, 's ezeket erősségnek nevezik; ennélfogvást nem kell csodálni, ha a hegyi lakosok olly gyakran foglalnak el várakat az oroszoktul, sőt Stavropol és Vladikavkáz sem ér sokkal többet az előbbenieknél. A cserkeszek többnyire korán reggel ütnek a falukra, és ha az elfoglalás ½ vagy egy óra alatt nem sikerül, legnagyobb sebességgel huzódnak hegyeikbe vissza. A cserkeszek öltözete henger-

— A ‚Humorist' említi, miszerint Párisban a kenyérvásárlók ujabban olly lopási cselt találtak föl, miszerint a kenyéréit mindig olly értékü pénzt adnak a sütőnek, mellyből visszaadnia kelljen; illy alkalommal a visszadott pénzből egy darabot nagyügyesen a megszelt kenyérbe nyomva, a sütőt figyelmeztetik, miszerint a visszajáran ló pénzt hiányosan olvasta ki, — minek következtében a pénzt ujra-számlálván 's csakugyan hiányzónak találván, azt kiegészíti. Nálunk Pesten egy hasonló-cselü lopás kezd mutatkozni; mult napokban ugyanis egyik legkeresettebb vendéglőben egy pengő ftig evett és ivott egy külsőleg csinos fiatal-ember 's kalapját 's pálczáját benhagyva némi ürügy alatt kitávozott, 's bár a pinczér vártan várta, többé vissza nem ment. De minek is, hisz igy olcsóba, ugy szólvan ingyenbe került gazdag vacsorája, kalapja és pálczája összesen sem érvén 10 garast, fejét pedig hihetőleg egy a frakk zsebében rejtegetett sapkával ujan ellátván. Ime tehát ahoz, hogy semmiért valaki jól ehessék és ihassék — elég egy rosz kalap!

— Legközelebb megjelent a ‚Tudománytár' idei aprilis havi füzete. Közrebocsátja a magy. tudós társaság. Tartalma ezen füzetnek: Értekezések czimmel: Népnevelés; tudományok befolyása. Győry Sándortul. — A magyarországi izmaelitákról, mint volgai bolgárok és magyar nyelvü népfelekezetről. Jerney Jánostól. A hévmérük igazításáról; Sztajonovics Lázártól. — Okleveles toldalék. (IIId. Béla király oklevele, mellyel Domonkos bán a szent keresztieknek szánt monostori alapitványát 1195ben megerősíti.) — B. Ftől. — Literatura: H. Blaze, Goethéről 's Faust második részéről különösen. — Criticai szemle: 1) Utleirás „Reise in die Steppen des südlichen Russlands v. Dr Franz Goebel Dorpat 1838. — 2) Reise in das Morgenland in den Jahren 1836 u 1837. v. Dr Gotthilf H. v. Schubert. — Végre ‚Bibliographia' czimmel némelly külföldi ujabb könyvek ismertetése.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Május 7én a CXLIIdik országos ülésben a KK. és RR. tárgyalás alá vevék a bányatörvénykönyv javaslatát 's a m. FőRRhez e mellett átküldendő üzenetet. Az üzenet egy két rövid észrevétel után megállapittatván: hosszas vitatkozás keletkezett a törvényjavaslat 1ső czikkének czime 's 1 §nak tartalma felett. A czimben melly igy van: „az adományozási és engedélyezési királyi jogról" többen kivánták a „királyi" melléknevet „koronai"val cserélni fel, hogy igy a koronának — melly nálunk a nemzet összegét jelenti — jogai a királyi jogokkal összve ne zavartassanak. Azok nagy része, kik ezen czimbeli módositást kivánták, ki akarák egyszersmind hagyatni az 1ső §ban a királyi adományozás alá vetett érczek közől a vasat mint első szükségü czikket. De ezen kivánatok közől egyik sem teljesedett be, mert a KK. és RR. többsége a királyi és koronai jogok közt nem találta fel azon különbséget, mit némellyek láttak, a vasat pedig a folyamodóktul meg nem tagadható királyi adományozás alól nem akará kivenni, hogy az a földesuri önkény alá helyeztessék. A következő §§ok közől kivánták némellyek a köszén bányákról szóló 4 §t kihagyatni. E kivánat azonban a 7dik §ig tett rövid észrevételekkel együtt mellőztetvén, a kerületi szerkezet mindenben meghagyatott.

Május 8án a CXLIIId. országos ülésben a KK. és RRnél folytattatott a bányatörvénykönyv tárgyalása. A felolvasott §§ok közől első vitatkozásra adtak alkalmat a bányavámról szólók, mellyeknek tárgyalása alatt többen kivánták a bányavámot tizedrészről huszadrészre szállitani; e kivánat azonban mellőztetett, valamint azon későbbi inditvány is, melly szerint javasoltatott, hogy a bányaművelők az érczek beváltásánál a pénzverési költségek megtérítésének terhe alól mentessenek fel. A kerületi bányabiróságokról szóló §§okra kerülvén a sor: ezen §§nál hosszas vitatkozás keletkezett azon kérdés felett, megtartassék-e a bányabiróságoknak kerületi tárgyaláskor elfogadott elve; vagy a bányaügyek elintézése a területi hatóságra bizassék. E kérdés felett is eredmény nélkül folyt le a vitatkozás, a kerületi szerkezet mindenekben meghagyatván. A szerkezet a 60 §ig meghagyatott. Ülés vége felé a KK. és RR. vegyes ülésbe hivattak.

Ugyan e napon a mlgos FőRRnél a börtönrendszer tárgyában kelt 2dik főrendi üzenet, a kir: városok rendezése iránt átküldött 2dik üzenetével együtt a KK. és RRnek felolvastatván: mindkettő köziratra bocsáttatott. Ezután tárgyalás alá véteték a KK. és RRdek üzenete az évenkinti országgyülés tárgyában. Ezen üzenet felett támadt tanácskozás közben többen ellenzék az országgyülés évenkint tartását, mind a választó nemességet naponkint inkább inkább erkölcstelenitő korteskedés, mind az országgyülésének rendezetlensége miatt. E tárgy felett mai napon határozat nem keletkezhetett, vegyes ülés szakitván meg a tanácskozás folyamát. A vegyes ülésben felolvastattak ő Felségének a közelebb felküldött üdvözlő felirásra érkezett k. kir. válasza az országgyülési szállások iránt, — 's a sérelmek összeszedésére kiküldött két országos választmányok jelentései.

Május 9kén a CXLIVd. országos ülésben a KK. és RR. folytatván a bányatörvénykönyv tárgyalását: a bányai közjogról szóló Iső résznek hátra lévő czikkeit, némelly rövid ideig vitatott javaslatok félretétele után a kerületi megállapodás nyomán meghagyák. A bányászati személyeket tárgyazó IIdik résznek a bányamüvelők adómentességéről szóló czikke felett támadt hosszasabb vitatkozás, minek következtében a 105dik § ekép módosult: a bányapolgárok bányajövedelmeikre nézve a 3dik czikkben meghatározott bányavámon kivül minden egyébnemü adózástul és országos segedelmezéstől teljesen mentesek; a bányatiszteknek és munkásoknak e szakbeli keresetökre és foglalkozásukra pedig adózás tekintetében a közterhek feletti rendelkezésig a mostani gyakorlat megtartatik.

Ugyan e napon, a mgos FőRR. érdekes vitatkozás után bevégzék az évenkinti országgyülés tárgyában tegnap megkezdett tanácskozásukat. A KK. és RR. üzenetének pártolói a teendők halmazából meriték legfőbb okaikat, 's hogy a háromszorozott követválasztások kihágásaiból vont ellenokok megerőtleníttessenek, a követeket három évre kivánták választatni. Ezen vélemény ellenében az évenkinti országgyülések ellenzői mai napon is leginkább a korteskedésnek 's az országgyülés rendetlenségének okaival harczoltak, mellyekkel véleményöknek teljes diadalt szerezvén, határozat lőn, miszerint a mgos FőRRk az országgyülésnek évenkint tartását nem pártolják.

Az aprilis 29kei CLXXXIXd. kerületi ülés tanácskozásit a H—k után részletesebben imigy közöljük: Fölvétetett a „választási előkészületekről szóló 168 §. Az e szakaszban tett főrendi módosításokat a RRk általánosan nem fogadják el, minthogy a szerkezetben szorosan meg van határozva, kik választanak; ki van mondva, mikor történik a választás, és hogyan; a FőRR. módositásában pedig önkényre bizatik, mitől mindenkit óni kell. A szerkezetben meg van határozva a gyülés tartásának napja, a választás ideje; a módositásban ezek csak általánosan emlitvék, t.i. hogy 30 nappal előbb kell a gyülés és választás határnapját kitüzni; ott ki van mondva, a szavazatszedő választmánynak kik legyenek tagjai, kik elnökei; a legnagyobb különbség a két szerkezet között pedig az, hogy a szerkezet szerint a polgárok névjegyzéke a szavazati lappal minden polgárhoz elküldetik, a módositás szerint pedig a polgárok névjegyzéke egy nyilvános helyre rendeltetik kifüggesztetni; a szerkezet szerint a választók otthon készitik el a választási czédulákat, a FőRR pedig összegyüjtik a választókat. Ugy hiszik sokkal nagyobb könnyebség a polgárokra nézve, ha hozzájok küldetik névjegyzék és szavazati lap, minthogy egy nyilványos helyre kitett névjegyzékből irják ki a polgárok neveit és sokkal czélszerübb otthon készíteni a választási czédulákat, mint ha mindnyájan egy helyre fognak összegyülni. — Megegyezvén a 188 §tól a 190ig tett módositás a szerkezettel, azt a RR. elfogadták. A 191. 192ik §ok elfogadtattak. A 195ik §st a FőRR. megszüntették, de a RR. az ellenőrséget szükségesnek látván, azt továbbra is megtartották. A 197 §tól 204ig tett módositásokat elfogadták. A 212 és 211ik §nál megtartották a szerkezetet. A 213ik §. elfogadtatott. Itt egy bányavárosi követ alkalmat vőn a nm. FőRR. által javaslott főfelügyelőre visszatérni 's e javaslat káros következéseit terjedelmes beszédben élénk szinekkel rajzolni. Ezen főfelügyelő nem lenne egyéb permanens k. comissiónál, melly a városokat olly függésben tartaná, hogy akkor a városi követek megérdemlenék e táblának szemrehányásait, sőt azt is, hogy a városoknak adott szavazatok visszavétessenek. Azon 900 éven át élvezett szabadságokat, választhatni előljáróikat és polgáraikat, elvesztenék a városok 's keblökbeni siri csend fogna uralkodni. Ha a főfelügyelőt a város szabadon választaná 's fizetné, ugy könnyebben egyezne a szónok annak elfogadásában, de ugy, a mint a felső tábla által javasoltatik e tisztviselő nem lenne egyéb mint hajdan a praetorok, proconsulok, questorok. Elég felügyelés van magokban a városokban: főbiró, polgármester, tanács, közgyülés, commissiok és nyilvánosság. Kell-e ennél még több felügyelés? Midőn a m. FőRR. e hivatalnokot javasolták destructiv elvnek hódoltak. Átmenvén a szónok a külföldi példák felsorozására, többek közt Londont hozza fel, mellynek majd 2 millióra menő lakosai szabadon választják nemcsak az aldermaneket, hanem magát a lordmayort. Miért nem lehetne a magyar városoknak is, mellyek mindig hiven ragaszkodtak a trónhoz és hazához, constitutionalis jogaikat tovább is meghagyni. Idegen lény jőne e tisztviselő által a városok élére. Ha választásra kerülne, inkább maradjon el a belszerkezet és országgyülési szavazat, mint illy kül elemnek elfogadása. Repudiálni kell tehát ezen főfelügyelést, 's megóni a városokat e nagy veszélytől. — A 214dik §. el nem fogadtatott. Felolvasása után ezen szakasznak, minthogy a gyülést nem közgyülésnek, hanem polgári gyülésnek nevezik a FőRendek, egyszerü felszólalások történtek, átmenve még a szavazat és képviseleti jog-adásba és némellyek elfogadni kivánták a „polgári gyülés" nevezetet, mert ott a polgárok nem mindnyájan jelennek meg, hanem egyedül a képviselők. Mások megtartották a „közgyülési" nevezetet; kimondatott ugyanis már, hogy képviselő minden ember lehet; és azért is maradjon meg, mert a képviseleti valamint tisztviselői testületek együtt tanácskoznak. — A tisztviselőknek a gyülésekeni szavazatjoga mellett melegebben nyilatkoztak. Egy megyei követ kijelenté hogy most, midőn a főfelügyelő már elmozditva van, nincs ok a szabadon választott tisztviselőket a tanácskozásból kerekeszteni; meg nem foghatja, hogy miután az orvosnak, sebésznek, ellenőrnek, gazdának képviseleti jogot adnak a t. RR. miért ne adhatnának nekik a tanácskozásokban szavazati jogot is? Ezt kimüvelt, kiképzett embertől megtagadni annyival kevesbbé lehet, mivel hazánkban kevés a szakember, hanem kiki mindent akar tudni, mindenhez hozzá szólani. Igazságos volna-e, hogy mi olly egyéneket, kik magokat valamelly tudományban különösen kimüvelték, kiképezték, a tanácskozásokbul kirekeszszünk, mig ezen jogot ollyanoknak engedjük, kik semmit sem tanultak és mindenről beszélnek. Nem kell kirekeszteni a specialitásokat, 's azért maradjon meg a szerkezet. — Mások meg azt mondák: vegyenek részt a tanácskozásokban, birjanak ott informativum joggal, de szavazattal ne. — A többség pártolta a szerkezetet. A 215dik §. el nem fogadtatott. A 216—217ik §nak első részét, igazságosabbnak, czélszerübbnek látván a RR. meghatározni egyik gyülésből a másiknak határidejét, mint egyszerre egész esztendőre határoztatni meg, elfogadták; de a második t. i. „rendkivüli esetekben, ha a körülmények sürgetően kivánják, az elnök időközben is köteles polgárgyülést tartani" — nem

---

alaku bárányhőr-süveg; aba-posztóbul atilaféle köntös, derékon, mellyet szíjjal szoritnak össze, olly vékonyak, mint a gém nyaka; mellükön két sor töltés, nadráguk szük, sarujok nyers szattyánbőr, hogy annál feszesebben simuljon lábukhoz. Öltözetre a Kaukazus majd valamennyi lakosa hasonlít egymáshoz. Cserkesz lányokat csak a gőzösön láttam, kiket Konstantinápolyba vittek árulni.

Martius 11kén Jekatarinodarban háltunk; ez egy igen különös sárlepte város a Kubán partján. Innét 8 csernamozski kozákot kaptunk fedezetül, állomásrul állomásig egész Vladikav-kazig, de ez csak pro forma történt, mert ha cserkeszek ütöttek volna ránk, a kozákok leendettek volna elsők a megfutásban. Az előbbi hetekben, midőn Jekatarinodarba értünk, láttatlanul jött mintegy 1500 cserkesz a Kubánon keresztül, több utazót elfogtak, és 50 kozákot vágtak le, kik egy faluból a másikba álgyut kisértek, mi azon esetben, ha cserkeszeket látunk vala nagyobb számmal érkezni, postalovakon nyargaltunk volna tova, mindenünket elhagyandók.

Martius 15kén Uszlabinszkájában töltők az éjet; itt egy lengyel tiszt, ki több évig mint közkatona szolgált, midőn megtudta, hogy magyar vagyok, az utczán nyakamba borult, és összecsókolt, és sirt örömében. Ezen falunál egy nagy famagtár áll teli buzával, és ott létünkkor vagy 200 ugynevezett barátságos cserkesz volt ott farkas- vagy más bőrtarisznyákkal buzáért; mások pedig fát hoztak a Kubán tulpartjáról az oroszoknak. En kandiságból közzéjök keveredém 's törökül akartam velök beszélni, de ők engem nem értvén kikaczagtak; az oroszok pedig mint kémet letartóztattak.

Stavropol igen csinos város. Az ut innét Jekatarinogradig bátorságos, de ezen túl igen veszélyes; oda érkeztünk előtt egy erdőben kétszáz kozákot vagdaltak össze a hegyi lakosok, és Mosdok közelében egy falut égettek le. Jekatarinodárba átutaztunkkor vásár volt, és különféle hegyi lakosok, sőt elvadult németek is elhozták burgonyájokat a pedagorski három gyarmatból. E vidéken igen sok fáczán van.

Mart. 19kén Alexandrovkában háltunk; innét 20 verstnyire értünk Terek folyóhoz. Ardon nevü faluból, mivel homályos volt, délután 3 órakor már nem eresztettek ki. Ardontul Vladikavkazig 36 verst. Vladikavkaz a Terek folyó jobb partján épült, mély árkokkal és sövénynyel van körülvéve, és különféle népfaju emberek lakják. Mart. 22kén délután elhagyók Vladikavkazt, és rövid kocsikázás után a kaukazusi szorosba értünk. Ezen szoros hol keskenyebb hol tágosabb. A Terek folyó medrének iszonyú meredek sziklák szolgálnak védfalul. Vladikavkaztul 25 vertsnytre van az első, Larsz nevü postaállomás, melly több katonai-épületből és boltokbul áll — egy meredek sziklán mutatkozó igen szép váromladékkal. Kasbek a második állomás, melly csinos épületekkel díszlik; itt georgiai ifjak, igen sok ásvány- 's ércznemüket árultak, miket a hegyekben gyüjtének. A völgy itt már széles; és apró várdákkal gazdag. A hegyi lakosok hajlékai többnyire gömbölyü vagy négyszögü védtornyokkal ellátvák; ezen állomásnál kétszer lőttem gipetos barbatusra, de egyszer sem találhatám, mert olly hideg volt, hogy kezem bőre elfagyott. Az ut april és martziusban még igen veszélyes a sok hó miatt.

Martzius 28kán Tiflisbe értünk, honnét különbféle kirándulásokat tevénk. Wagner ur Ararátra ment; én meg két kozákkal egész hónapig kószáltam a hegyekben; később Wagner urral a Kaukazus legmagasabb részeiben 3 hetet töltöttünk. Mindössze 14 carábus fajt gyüjténk 'sat. Tiflisben lakásunk előtt egy deszkán juniusban egy pauzus turcicát fogtam; gyüjteményünk igen sok uj és szép insectumot tartalmaz; de mind a mellett sem igen elégedtünk meg, 's én ugy tartom, Kis-Azsia ezekben sokkal gazdagabb mint a Kaukazus.

Mi Konstantinápolyba szerencsésen megérkeztünk, hol én Wagner urtól elváltam. További utja nem érdekel. Ő jelenleg Rhodusban lesz; onnét Libanonra megy, és aprilisben ismét itt szándékozik lenni; innét viszont Persiába utazandó. En sorsommal itt igen megvagyok elégedve 's szándékom még néhány évet e helyen tölteni. Folyvást igen meleg időnk jár, szinte félünk tőle, mert minden rügyezni kezd, 's ha kis fagy jövend, ugy sok lesz a kár. A városban semmi ujság; mindennap verekedés és gyilkolás; a görögök igen nyughatatlanok. Mult hetekben 9 magyar mesterlegény összekoczczant egy kávéházban 8 angollal; az angolok öklöződni kezdettek, de a magyarok ezt nem értvén szék- és biliárd-lábakkal rútul oda mondogattak, és az angoloknak nem maradt egyéb menedékök, mint kiugrálni az ablakon. — Tisztelem Vajda és Farkas urakat. — A tek. urnak pedig, és egész családjának kivánok olly egészséget, mint nekem van. Maradok holtig tisztelője Nogel István.

tartották meg. A 218ik §. e helyett „befolyással" „szavazattal" birnak a közgyülésekben, elfogadtatott. A 219ik §nál maradt a szerkezet. A 220tól 222ig elfogadtatott. A 223ik §nál megtartatott a szerkezet. A 224ik §. e szó „karzat" kihagytával marad a szerkezet, valamint a 226ik § is; a 229ik elfogadtatott; 230 és 231ik §. nem. A 240—245 §§ helyett a hallgatóságnak a tanácskozási teremben sem helyeslés sem helybennemhagyás jeleit adni nem szabad, melly ha mégis ezekre fakadna: a polgár gyülés elnöke által az egyszeri rendre-igazitás nem sükerülte esetében az egész hallgatóság kiparancsoltatik" tettFőRR.módositás komolyabb felszólalásokra adott alkalmat; átment itt a tanácskozás a személyeskedések kellemetlen 's időtrabló térére. A módositás lényegét érdeklőleg röviden nyilatkoztak a szónokok. Némellyek azt czélszerübbnek, rövidebbnek látván, elfogadhatónak vélték, mert háromszor négyszer inteni meg a hallgatóságot,béketürésbe kerül és végetlenül pazaroltatik sok intés által az idő; az elnöknek különben is megvan azon belátása: mikor kell meginteni a hallgatóságot,és mikor kell azt kiparancsolni; egyszer meginteni elég, ha másodszor nem használ, tökéletes joga kizárni a hallgatóságot; ha pedig ugyanazon tárgyban befejeztetett a tanácskozás, megint nyilvánosak a gyülések. Azt mondják némellyek, hogy e szerint a nyilvánosság életbentartása egyedül az elnöktül függne,'s ha ő vissza akar élni hivatalával, maga fog bevinni lármázókat, és majd a rendre-igazitás ismétlése után ki fogja parancsolni az egész hallgatóságot. Azonban ezen és más hasonló casuisticának gyenge 's kétélü ereje mások által megmutatván,a legegyszerübbnek találtatott, hogy ha egyesek rakonczátlankodnak, ki kell öket rekeszteni; ellenben egy elnök sem fogja magát kitenni a megszólásnak. Háromszor négyszer felolvasni a hallgatóságnak a törvényt,azt annyiszor meginteni, valódi parodiája lenne a martiális törvénynek, hanem mihelyest egyszer már kétszeres intés nem használ, legyen tökéletes joga az elnöknek kirekeszteni a hallgatóságot. Vagy pedig, ha félünk az elnöktől, bizzuk a testületre. De itt még több nehézségek mutatkoztak,'s már csak az e tárgyfeletti tanácskozás is sok időt rabolna el, elfogadja a m. FőRR. módositását. Cs. követe nem helyesli B. követe mondását, mert parodiának nevezni azt,mi már az országos ülésekben is keresztül ment,nem lehet, és sajnálja, hogy egyes kifejezések kitérésekre nyujtanak alkalmat.—Ha elfogadjuk a FőRR. módositását, akkor a nyilvánosság egészen az elnök kezében lesz, a hallgatóságot bármikor ki fogja parancsolhatni, és ha neki tetszik, a legkisebb morgásra meg fogja tehetni, ez pedig többször képzelhető, mint nem. Ollyan tanácskozás pedig nem képzelhető sehol sem,millyet a FőRR.ohajtanak. Nyilvánosság is legyen, siri csendesség is. Hiszen, ha a hallgatóságnak valamelly tett vagy szó tetszik, lehetetlen néha fel nem kiáltania, és azt helyesleni; adjon valaki sajtószabadságot, akkor a szónok egy szót sem ad a hallgatóságnak, egyébiránt tudjuk, hogy a helyesléseket másutt is, hol sajtószabadság van, nehezen türik. A nyilvánosságnak garantia kell, ugyanazért szükséges a többszöri felszólitás, a rendbontót az elnök tüstint parancsolja ki, sőt ha a hallgatóság azt megnevezni nem akarná, vagy pedig többszöri felszólitás után sem lenne csendességben, zárassék ki. A FőRR. azt mondják a módositásban, hogy a hallgatóságnak a teremben sem helyeslés, sem helybennemhagyás jeleit adni nem szabad, melly ha mégis ezekre fakadna: a polgárgyülés elnöke által az egyszeri rendre-igazitás nem sikerülte esetében az egész hallgatóság kiparancsoltatik, tehát zárassék ki a hallgatóság minden legkisebb zaj miatt? az nem lehet; kivánja megtartani a 242. §., de ugy,hogy abból a három első sor kimaradjon, annak eleje igy kezdődjék: „ha a rendbontó tudatik"'stb. ezen módositással elfogadtatott a szerkezet.

Az apr. 30kai CXCik **kerületi ülésben**, a tanácskozás a 248ik §al kezdetett meg;az abban tett fördi. módositásból e helyett ‚kisgyülés' a ‚tanács' végzésével meg nem elégedő fél által 'sat. fogadtatott el. A 249ik §, nem levén különben is más különbség a két szerkezet között, egyedül az a) pont cseréltetett fel az x) ponttal, elfogadtatatott. A 253 §. hasonlóan megtartatott.A 254ik § szól a kisgyülésről,állandó biztosságokról és biráskodásról;itt minthogy a FőRR. a városi tanácsot kivánják megtartani, egészen más §§ javaslottak: ennek következtében a jegyző kijelenté: miszerint mindegy volna, akár tanácsnak akár kisgyülésnek mondassék; az nem csak egyedül a tanácsnokokból áll, hanem áll egyszersmind a polgármesterből, kapitányból, tanácsnokokból, jegyzőből, 's képviselők is annyian lehetnek jelen és szavazhatnak, a hányan vannak a tanácsnokok az elnökön kivül, 's arról nincsen szó: lehetnek-e a képviselők a gyüléseken, vagy vehetnek-e ök ott részt, vagy sem? Eddig a tisztviselők meg a választott polgárok külön tanácskoztak, most pedig közösen; az elválasztás által surlódásoknak adatik alkalom. Eddig a tanácsülésből a polgári gyülésbe a szószóló vitte át a végzéseket, most pedig nem szükséges,mert a tisztviselők a tanácsnokokkal együtt hivatnak össze; és mivel most nincs szószóló, a szónok inditványozta, hogy ezután ennek helyében legyen néhány választó polgár.Ez inditványt többen pártolták, az ellenörsget nem a tanácsban,hanem a közgyülésben keresvén, ezt pedig a megyékből vették fel, hol szinte particularis gyülések vannak. Ennek van jegyzőkönyve, az a rendes közgyülésen felolvastatik, 's hatalmában áll, ha a többségnek úgy tetszik, a particularis gyülés jegyzőkönyvét megsemmisiteni, 's épen igy leend a városokban. Nincs tehát semmi olly különös hatásuk a kisgyüléseknek: ez a közgyülésben fekszik. 'S miután a tisztviselők a tanácsnokoktul egészen különböző módon választatnak, van elegendő garantia a szószólókban; nem azért lesz ottan, hogy túlnyomóságot gyakoroljon, hanem joga van kivánni, hogy a tárgy áttétessék a közgyülésre, 's ez által fel van tartva a polgárok befolyási joga; pártolták a jegyző inditványát. Mások az inditványt veszedelmesnek látták, minthogy a tanácsban úgy is kevesen vannak a polgárok, azért számukat kevesiteni veszedelmes; túlnyomóságot fognak felettök gyakorolni a tisztviselők, tanácsnokok, és ha a városokban központositó erőt akarunk kifejteni, szükséges a közgyülések megalapitása. Legyen felelős a közgyülésnek mind a bizottmány mind pedig a kisgyülés, 's a kisgyülések helyett tanácsüléseket felállitani nem akarnak. Azon joga a szószólónak, mellynél fogva valamelly tárgynak a közgyülésbe leendő átvitelét kivánhatja, ahoz semmi fontosságot nem ad; és ha van már a nyilvánosság irányában controlleria, azt a szavazat irányában is fel kell állitani. Ha elfogadják a RR. ez inditványt, ugy a képviselőknek semmi joguk, semmi nyomatékuk nem leend, és ha fenmaradt az elv, hogy a nép maga ügyeire nézve befolyhasson a tanácskozásokba, ugy annak nagyobb befolyást kell engedni; ragaszkodnak a szerkezethez.— Az elnökség e tárgyat szavazásul tüzvén ki, a jegyző inditványa szerint fogadtatott el a módositás, azon hozzáadással: hogy a képviselők számát majd a szabály határozza meg. A 261ik §ban a „bizottmányok kiküldetése vitatkozás tárgya lett; némellyek a FőRR. módositását elfogadni nem akarták, ugyanis mentől többet olvassák azt, annál szükségesebbnek látják a kisgyülést, 's ezt eltörölvén, oda vannak akkor minden municipalis jogai a városoknak,és kimondják:hogy a polgárok semmi bizottmányt nem nevezhetnek ki, és ezt a tanácsra bizva, minden hatását elveszti. De a jegyző előadá: mikint vannak független bizottmányok, és vannak állandó bizottmányok, mellyek tisztán administrativ testületek, mintegy bureauja a tanácsnak. Vegyük csak az árvaszéket,a gazdasági osztályt; hogy ezeknek minden előforduló esetre a közgyülésből rendelet adassék, tökéletes lehetetlenség. Igaz, hogy határvonalát a bizottmányoknak a közgyülés kijelölheti, de annak azonnal munkálkodni kell, mert különben működése megáll, ha pedig határtalanul neveztetik ki a közgyülés által, ugy másra is kiterjesztik körüket, mi igen veszedelmes; igy például a gazdasági osztály nem rendelhet magának pénzt, hanem azt a tanács által kell neki rendeltetnie; ez a jegyzőkönyvbe iratik,de azt a gyülésen rendesen felolvasni nem is győzik; jobbnak vélné az állandó bizottmányokat a tanácsnak alárendelni, ezért is a FőRR. módositása mellett szavaz. T. követe a szerkezetet pártolva, a bizottmányokat egyedül a közgyülés által ohajtja kineveztetni, még pedig függetlenül.— Ebben három alapelv vagyon 1) Hogy a gyülés minden tárgyban akár állandó,akár a tárgy befejezéséig működő választmányt rendelhessen. 2) Hogy ennek alakitási hatásköre 'stb. ne a szabálytól függesztessék fel, hanem a gyülés „pro circumstantiis" intézhesse a dolgot.Hogy az illy akár állandó akár specialis választm.csak a polgárgyüléstől függjön; és a kisgyülés és polgármester'stb. azt ne akadályozhassa,és ezektül amaz ne függjön. És épen e három fő elvet támadják meg a FőRR.; ök a polgároknak nem adnak semmit, mindent a tanácsnak rendelnek alá. De a szónok a közgyülések életerejét elölni nem akarja,függetlenül kivánja a bizottmányokat a közgyülések által neveztetni; ezt semminek alávetni nem szabad, és valamint a tanács független a polgármestertől, ugy szinte függetlenek legyenek a bizottmányok a tanácstól; megtartja a szerkezetet. A többség egyes felszólalásai a FőRR.módositását kivánták megtartani,'s ahoz a szerkezetből ezen szavak ‚alakját a szabály határozza meg' adatván, az el is fogadtatott. A 263—267. §. elfogadtatott,a 268ik ezen módositással „és a kisgyüléstől függésben nincs" megtartatott. A 270ik §nál maradt a szerkezet. A 273ik ezen módositással „és rendesen vitetni" meghagyatott. A 274ik §. elfogadtatott. Azt mondták ugyanis a RR, hogy a közjogok 's közigazgatási ügyek felett a közgyülésre kell bizni a rendelkezéseket, de az administratiói ügyeket mindenkor a tanácsra; kezeljék azt kevesen, hiszen ha a közgyülés kezelné az árvák dolgát, ki győzné a jelenvoltakon azok vagyonát megvenni; — vegyük például a megyei árvák dolgát, az igaz hogy a jegyzőkönyvbe beirják a jelenlévők neveit, de mint Biharban például, hol 700 is vannak néha jelen, de csak a táblabirák és tisztviselők nevei iratnak a protocollumba 's legfeljebb is csak azokat lehetne felelet-teherre vonni, kik beirva vannak; vagy minden árva 700 embernek pert inditson? Sokkal szomorubb volt eddig is a megyékben az árvák dolga, mint a városokban; maradjon azok vagyona a tanács felügyelése alatt. A 276ik 291ik §§. tett módositás elfogadtatott; a 294.§.nem; 298ik el; 305—310 §§. nem fogadtatott el. Ezen utolsó szakaszban tett módositás. „Az állandó bizottmányok ülései nem nyilvánosok" némellyek által pártoltatott. Abban ugy is nagy garantia fekszik, hogy a gyülések nyilvánosak,de, hogy a bizottmányok is nyilván osak legyenek: igen nagy hátramaradást okozna ott, hol észszel 's pennával kell dolgozni;az igen sok hallgatóság betódulása,ki 's bejárása mellett ez csaknem lehetetlenné válnék; de nem is mindig termekben szokott a bizottmány összegyülni, hanem szobákban is, hova néha be sem férne a hallgatóság. Egyébiránt inkább megegyezik a módositás a városok rendezésével; mert czélja illy eljárásoknak munkálkodásaikat minél előbb 's pontosabban végezni be; a hallgatóság pedig gátolná a munka sükerét. Nincs alkotmányos ország, hol illy választmányok ülései nyilván tartatnának; Angolhonban, Francziaországban a választmányi tagok titkon, zárt ajtóknál tartják üleseiket. Maradjon a módositás. De többen ellenvetésül mondák: mihelyt a külföldi sajtó garantiájával birunk, azonnal igen is reá állunk, különben nem. Miután a gyülések nyilvánosak,legyenek nyilvánosak a választmányok is; — maradt a szerkezet.

A **majus 4kén tartatott CXLdik országos ülést** a t. KK. és RRnél elnök ő exclja megnyitván, a ker. elnök Palóczy bemutatta a t. RRnek a mgos FőRRhez átküldendő 2dik üzenetét a városok rendezése tárgyában, nemkülönben a bányatörvényt is. Mielőtt az üzenet országos tanácskozás alá került, H. követe a nmgu elnököt a naplónak rendes időbeni megjelenésének eszközöltetésére kérte. Ő nmlga igérte, hogy mindent, micsak emberileg lehetséges, jelenleg is meg fog tenni, valamint azt soha nem mulasztotta el eddig is, de jövendőre nézve ezen uton sem rendes sem jól elkészült naplót kapni nem lehetett. Azon egyéneknek, kik e tárgyban szükséges tanulmánynyal birnak, száma igen csekély 's azokat csak a közönségnek legélénkebb részvéte mellett lehetne elegendő számban az országos naplók mellett alkalmaztatni. A nyilvánosság más organumai is, mint az ujságok, tudósitások 'stb. szintannyi vetélkedők az országgyülési munkálatok közhirré tételében, és ennek következtében az országos naplók iránti részvét olly csekély, hogy nem kármentesiti a kiadók költségeit 's igy lehetetlen, hogy tetemes káruk nélkül a kiadást pontosan folytathassák 'stb. Egy követ erre megjegyzé, mikint ennek inkább az lenne következése, hogy a naplót egészen meg kellene szüntetni, de azért,mig a napló jár, kötelesség azt annak idejében kiadni. — Olvastatván az izenet, azon pontoknál, mellyek körül nem igen lényeges eltérések valának a két tábla közt, észrevétel nem tétetett, de a 44ik §. b) pontjánál személynök ő nmga, valamint az első alkalommal, ugy most is, a FőRR. módositásának elfogadását javaslotta, mert a városok törvényhatóságát a kebelökben lakó nemesek felett még jobban kiterjeszteni, mint az már a m. FőRR. által javasoltatott,czéliranyos nem lenne; kik közhivatalban állnak, azok vagy mint nemesek, vagy mint honoratiorok biráik választásába a megyékben befolynak,'s ezért, miután már politialis tekintetben a városi biróság alá rendeltettek, az ottani birák választásából ki nem rekesztendők. Más a katonák állása, kiknek külön biróságuk van. A hivatalnokok ellenében felhozott supposition, theoretice sem áll, annál kevésbe practice. Azokat, kik a világ minden országaiban a választásba befolynak, csak nálunk illy okoknál fogva kizárni, az igazsággal össze nem fér. Azért a szakaszban a köztisztviselőkről említés ne tétessék,'s folyjanak be a városi választásokba —De a rendi szerkezet felkiáltással megtartatott. A 42ik szakaszban a szabályokat érdeklőleg elnök ő nmlga előadta: hogy a köztörvény nemcsak a városi, de minden más szabályokra nézve világos,'s ez egyik oka, hogy a municipalis élet magát annyira kifejtette. Egykoru a szabályhozási jog bejövetelünkkel,'s törvényeinkben, jelesen a hárm könyv. I. R. II. cz. 7. §ban a városokat, megyéket, törvényhatóságokat, czéheket 's más kiváltságos társulatokat érdeklőleg tisztábban van kimondva az elv:hogy maga dolgaiban mindenki szabadon rendelkezhessék, a fejedelem helybenhagyása mellett, mint azt bármelly ujabb intézkedés létesithetné. Minden szabálynak csak az fő kelléke,hogy a törvénynyel ne ellenkezzék,egy harmadiknak jogait ne sértse; olly tiszta e törvény, hogy jövendőre nézve megemlitése nemcsak a városok, hanem bármelly municipiumok életében szükséges, mert illy világosan ki nem fejteték bármelly más nemzetnél; — kivánta tehát a hármaskönyvi törvény megemlitését 's a FőRR. módositásának elfogadását; de maradt a szerkezet. — Az 58—59 §ban elnök ő nmlga, ki lévén már különben is mindkét tábla részéről mondva az elv, a szabályok felterjesztésére 3 vagy 6 hónap határidő között nagy különbséget nem látott ugyan, de némelly szabályok mégis hoszabb pertractatiót ktvánnak. Arra nézve azonban, hogy ha a Htó-tanácstól nem érkeznék a felterjesztett szabályokra rendelés a kiszabott idő alatt, azok tüstint életbe leptethetnek;véleményét már megmondotta. Ezt az administratióval összeegyeztetni nem lehet. Hozhat a város

olly szabályt, melly az ország köztörvényeit megsérti, melly körén tul terjed, vagy más jogaiba vág. Már illy szabályra akár adja a Htó-tanács helybenhagyását, akár nem, az mindig törvénytelen lesz, 's igy a törvénytelent azért életbe léptetni, mivel a Htó-tanács kötelességét elmulasztotta, teljességgel nem lehet. Roszat tenni nem szabad azon ürügy alatt, hogy egy harmadik jól nem tett; hanem ez esetben ez utóbbit kell feleletre vonni. Legjobb kimondani: mihelyest valamelly szabályt hoznak a városok, lépjen az életbe. Marad a szerkezet. — A városok hatósága alól külrendőri tekintetben a ‚megyeháza' kivételén, itt szinte elfogadtatott, 's az egész városi hatóságot illető szerkezet a mint van, megtartatott. Olvastatván a polgári képességről szóló §ok, személynök ő nmlga a tárgy lényegébe mélyebben bocsátkozott, 's remek előadásának itt csak főbb pontjait érintjük meg. Ezen olly nevezetes kérdésnek ugymond, második stadiumán vagyunk, melly mindenütt a világon a legfontosabb tárgyak közé soroztaték. A t. RR. vatamint a mgos FőRR. az országgyülési szavazatot a városok belrendezésétől feltételezték, ha a szavazatok iránt egyesség nem történik, ugy a másik nagyobb kérdésnek (coordinatio) függőben kell maradni. Kijelenté, hogy a negyedik rendnek törvényhozói befolyása alkotmányunk lényegében gyökerezik, 's valamint az már századok óta itt ült, ugy annak ezután is itt kellend ülnie. Itt a census lényeges kérdésére jöttünk. A RR. nem tartották eddig képviselve a polgárok által a városok érdekét, nem az ugynevezett ‚universitas civium'ot 's midőn kimondották, hogy igy követeket, tiszviselőket csak koteriák választanak, a polgári qualificatiora nézve olly tág basist javaslanak, minő Európának nemcsak monarchico-aristocratikai, hanem az ujabban alkotott monarchico-democrata országokban nem találtatnak. Mert a t. RR. qualificatioi szerint Pest városára mintegy 13,000 választó jönne, mig a 280,000 lakossal biró Madridnak csak 7000 választója van A m. FőRR. által felállitott qualificatiok nem pénzaristocratián alapulnak; illy birtok, mint millyent ők kivánnak, még pénzaristocratiát nem képez. Csak a tömegeket akarták a tanácskozásoktól távol tartani, mellyekkel eljárni bajos, mint azt többek közt Gyöngyös példája mutatja. Mig a m. FőRR. egy a többi alkotmányos nemzetekéhez közelitő censust javasolnak, a t. RR. a lehető legvégső extremumot kivánnak, melly által majd a teljesen vagyontalan tömegek gyakorolnák a polgári jogokat, mellyekkel, ha visszaélnének, bajos volna tőlök a jogokat megint visszavenni. A FőRR. által felállitott qualificatiók szerint Pestnek mintegy 4000 polgára lenne, mi aránylag a legliberalisabb europai intézkedésekkel megegyezne. Ezt kellene tehát elfogadni; mert ha a FőRR. igen rationa bilis elrendezése mellett még a kormány is olly coordinatiót jóváhagyna, melly Európának legliberalisabb nemzeteivel megegyez, ezt pedig a t. RR. el nem fogadnák: kételkedik a nm. elnök, hogy ez esetben a világ itélete fogna-e a t. RR. részére kedvezőleg kiütni? Több követ, utasitása következtében a RR. qualificatioját tágnak, a FőRR. módositását pedig szüknek látván, egészen uj qualificatiót javaslott. Marad a szerkezet. — A papok képviseleti jogáról lévén szó, a ker. ülésben kisebbségben maradt követek még egyszer próbát tőnek e jognak tőlök elvételére. Ismételve felhozták a már többször közlött okokat, mikint ők nem függetlenek, és nemcsak püspöktől, érsektől, hanem egy külső hatalomtól is függnek, hogy ők valóságos fizetéses hivatalnokok, ezek pedig ki vannak zárva stb. Ezek mélyebb vitára 's részint személyeskedésekre és vádakra adtak alkalmat; a gyülés vége felé egy követ inditványozá, hogy még egyszer ker. ülésben vitattassék meg: „hivatalnok e a pap vagy nem?" mi azonban el nem fogadtatván, személynök ő nm. a többségnek szerkezet melletti szándékát nyilatkoztatta ki, egyszersmind bemutatta ő cs. k. Fens. a Nádorhoz benyujtott esedező levelét a középponti vasut-társulatnak és némelly külföldieknek a honosodás iránt.

Vidéki közlés.

Debreczen, majus 2. Mult hó utolján tartatott a tiszántúli ref. egyházkerület évnegyedes közgyülése. Legtöbb időt a hivatalnokok magános ügyei foglaltak el; 's a gazd. választmánynak, melly a főiskola vagyonát kezeli, szokott jelentése. A főiskolának uj tanitási rendszere körül fenforgó kérdések az iskolai év végére halasztattak; hogy addig is a tapasztalás, a legbiztosabb próbakő által minélinkább felvilágositassanak. Ezeken felül, mint nem csupán ezen egyházkerületet, de a hitsorsosok egész felekezetét illető ügy, el nem kerülheté a figyelmet a vegyes házasságból származó gyermekek iránt, az országgyüléshez minap érkezett k. leirat. Az ebben ajánlott szabály, melly szerint a vegyes házasok szóval és irásban, annyiszor a mennyiszer köthetnének, gyermekeik minő vallásban leendő neveltetésök iránt szerződéseket, mellyeknek megtartása egyedül jóhiszeműktől függene, — ezen egyházkerületet aggodalommal töltötte el; mert attól tart, hogy azáltal a vegyes házasoknak egész életök — kivált külső befolyás hozzájárultával — folytonos csaták mezejévé tétetnék; annyivalinkább, minthogy sem szabály, sem biró nem létezik, ki végső szükségben is elintézné a villongási kérdést. Ezáltal a gyermekek nevelése is igen sokat szenvedne; sőt gyakran magok a gyermekek is, kivált egyik szüle halála esetében nagy hányatásoknak lennének kitéve. Azért bármilly örömet gerjesztő is a k. leiratban a különböző vallásokra nézve felállított viszonosság elve: mégis az ezen elvből nem általánosságban, hanem csupán e kérdésre nézve származtatott szabályban, melly, valamig a teljesen szabad transitus meg nem állapittatik, — veszélyes következményekkel fenyeget, megnyugvást ezen egyházkerület nem találhat. Sürgeti annálfogva, hogy e nagyérdekű tárgy tekintetéből is, az általa már mult közgyüléskor is kivánt general-convent, mellynek tartása iránt ezen egyházkerületen kivül, még csak egy egyházkerület nyilatkozott, minélelőbb megtartassék.

F. hó 8ra tüzte ki köztiszteletben lévő kir. biztosunk Detrich Miklós ur, a városi tisztujitást, melly már a csaknem egészen uj nagy városházban fog tartatni. Mi eredménynyel? a jó isten tudja; mert mi prudens és circumspectus emberek vagyunk.

Erdélyi ujdonságok.

Az Erd. Hiradó, ‚Kolozsvári naplójában panaszkodik, hogy az erd. főváros utczái tisztátalanok, 's ha, ugymond, Londont ködösnek, Pestet porosnak szokták nevezni, ugy Kolozsvárt méltán mondhatni ‚szemetes'nek. Alig létezik valamelly országban város, mellynek utczáin több rondaság halmoztatnék össze. A szemetet néhány arasznyira néhol ugyan kikotorják a házak elől, de az utcza közepe, mintha az senkihez sem tartoznék, gazos és piszkos marad; (Bizony sok utczában Pesten is!); 's ohajtja a naplóiró, vajha megszületnék valahogy Kolozsvártt is, mint Pesten, az utczaöntözés és söprés (Pesten helylyel közzel igen is!) Kolozsvár, e roppant kőhalom, szerinte nem egyéb, mint szeméthalom. — Mind a mellett Kolozsvárt Eldoradónak nevezi, mert itt tej helyett bor és pályinka foly — a kitüzött czégérék után itélve. Itt van, ugymond a boldog borvilág, bárha magának Kolozsvárnak bora kecskeriasztó. A monostorutczában minden 5dik házra egy czégér esik. Szegény Mathew atya összecsapná tenyerét, ha látná e veszélyes jeleket győzelme ellenében. — A ‚Hirfüzér' szerint a barczasági evang. népiskolákban a télen 2929 fiú és 2106 leány gyermek vőn oktatást. — A Persánból Brassó felé a vledényi és feketehalmi havasi erdőségen keresztül vivő nagy országut, melly annyi munkába és fáradságba került, a brassó-vidéki részen tetemesen el van hanyagolva, 's a miatt a Vledényből 8 lóval kiindult postaszekér a feketehalmi erdőben az országut közepén annyira sárba süllyedt, hogy embereknek kelle azt onnan kiásni. Erdélyben az utigazgatás nem igen van szokásban 's ezért a legremekebbül készült ut is a hanyag ügyelet miatt elromlik 's lélekrázó döczögőssé és sáros időben csak nem járhatlanná válik. (Igaz biz ez Magyarországra nézve is!) — Junius elején Filcsh Sámuelnél Nagyszebenben egy uj, egyenesen a népnek szánt hetilap jelenendik meg e czim alatt: ‚Erdélyi népbarát, egy heti lap a polgár és földmüves számára' hetenkint egy iven 's német nyelven: fél évi ára 1 p. frt. Tartalma két fő részre fog oszlani, elsőben az ipart és mezei gazdaságot tárgyazó értekezések, másodikban közönséges oktató és mulattató tárgyak, közöltetnek. — Teren András körmöczbányai magyar hazafi és természetbuvár, ki több évóta főleg pillangó-gyüjtéssel foglalkodik 's jelenleg mintegy 20000 különnemü lepét, vagy pillangót magában foglaló gyüjteménynyel bir, a hazaszerte ismeretes természettudós Fridwalszky rokonával jelen tavaszon Sztambul és Szmirna felé Krétába szándékozik, ott két évi mulatása alatt bogarakat, pillangókat, kagylókat, füveket, 's egyéb természeti ritkaságokat gyüjtendő. Ez — ugy szól a ‚hirfüzér' valóban a természeti ritkaságok barátinak nem kellemetlen hir 's ösztönül szolgálhatna, hogy efélék gyüjtését hazánk sok jeles természetszüleményeket rejtő hegyein, havasain és völgyein megkezdjék, mert milly szép hely várakozik illy gyüjtemények számára majdan megszületendő országos muzeumunkban! —

Külföldi hirek.

Ausztria. Egy triesti levelező igen kedvező időpontot lát a németországi kereskedésre nézve, minthogy Chinának kereskedési mozgalmai minden versenyezni akaró nemzetnek dús aratást igérnek. Az angolok ugyan tömérdek árukészleteket halmoztak föl a chinai szabad kikötőben, mindazáltal a növekedő szükségnek eleget nem tehetnek, 's egyéb nemzetek hajói is, mellyek árúkkal mentek oda, igen jó vásárt csináltak. Az europai-chinai kereskedés végtelen kiterjedésre képes, ha egyszer Chinának belsőbb tartományai is megismerkednek a részint szükség-, részint fényüzésbeli czikkekkel. Eddigelé Angliának legnagyobb versenytársa a chinai kereskedésben Északmerika. Leginkább kelnek órák, gyapot-, vas-, és aczélkészitmények, mellyekért a chinaiak részint készpénzt, részint selymet 's theát adnak. Némelly német szabadvárosi hajók is jó vásárt találtak, 's most a schweicziak is már készülnek oda árukat szállitni. — Ha nekünk iparkészitményeink és — hajóink volnának! Ha volna kereskedésünk —!

Spanyolország. Némi ellentétben látszanak lenni a sajtómozgalmak iránti legujabb hirek a minapiakkal, mellyek szerint több lap megszünendését jelentette; mert most az mondatik, hogy az uj sajtótörvény következtében a progressista lapok ismét meg fognak jelenni 's a carlista pártiakkal együtt, mennyire a körülmények engedik, határozott ellenzéket képezendnek. Az ‚Eco' már jelenté is megjelenendését, nem sokat tartván az uj rendelvény-szabta nagy birságoktól, 's önérzettel hivatkozik eddigi pályájára, mellynek ideje alatt soha törvényszék elé nem idéztetett sajtó-kihágás miatt.

Lugo városában, Galiciában, april 18kán tetemes földrengést vőnek észre, melly az egész várost megrázkodtatá. A földingást kisérte zaj ugy hallatszott, mintha nem föld alatti volna, hanem a házak felett zuhogna el. Nevezetes tüneményül szolgált, hogy a Mino folyója, mellynek közelében meleg források vannak, buzogni kezde, mintha főne. Egyébiránt a lég- és hévmérők semmi különös időváltozást sem gyanittattak.

Gróf Santa Olalla egy még fiatal embert Juan Garcia Barzanallanát megbizá, miszerint Angol és Francziaországokban ez országok törvényhozását tegye tanulmányává, 's az itt szerzett ismeretek nyomán a pénzügyminiszternek adjon javaslatot a spanyol kereskedelmi törvényhozás ‚ujitása' iránt. Ugyanezen egyed az iránt is meg van bizva, hogy a párisi mükiállitásrul a kormánynak jelentést tegyen.

N. Britannia Ellenborough lord visszahivatása most a legfontosabb ügy, melly a politikai elméket foglalkodtatja. Erre nézve a felsőházban Ripon gróf hasonló választ ada Normanby lord kérdésére, mint Peel az alsóházban, csak azon hozzáadással: hogy e visszahivást ő fels. kormánya nem helyeselte. Mindenki csudálkozik az indiai társaság e határozata felett, 's nem igen tudják magoknak megfejteni, mi lehete ennek olly rögtöni oka. A whigpárti sajtó nagyon örvend ez eseménynek, 's legvalószinübbnek azt látja, hogy nem valamelly egyes tettért hítta vissza az indiai igazgatóság a lordot, hanem hogy eddig nyilvánitott harczias szelleme aggodalomba ejtheté a társaságot, nehogy ettől feltüzeltetve még valami ollyanba vágja a fejszét, mit azután Anglia megsinylene. Ellenben a torylapok előszámlálják azon fontos harczokat 's győzelmeket, mellyek ő lordsága 16 hónapig tartott hivataloskodását bélyegzik; említik a Chinával 's Afghanistannal bevégzett háborukat, Sind meghóditását, 's Gwalior megzabolázását, 's legalább nem igen udvariasnak találják, hogy rögtön 's közvetlenül illy eredmények után hivatik vissza e magas hivatalnok. Azonban, mikor fog a visszahivás tettleg bekövetkezni, arról még semmi bizonyos nem tudatik. — Ismételve azon hir merül fel, hogy Sir Graham leend Ellenborough utódja, kiről már egyszer mondottuk, hogy Indiát igen kevéssé vagy épen nem ismeri; 's azt hiszik hogy ugyanekkor Netherby lord czimet 's peer méltóságot nyerend.

April 23án az alsóházban szóba hozatott a vámegyesületnek az egyesült amerikai statusokkal kötött kereskedési szerződése. A kölcsönös előadásokból, 's főleg a főministernek hiteles adatokra épitett nyilatkozatából kiviláglott, hogy e két szerződési fél egymásnak a kölcsönösen beviendő árukra nézve tetemes kedvezéseket biztosit, mi természetesen más státusoknak 's jelesül Angliának nem csekély rövidségére szolgáland. Különös figyelmet érdemel, hogy a német vámegyesület sokkal több kedvezményt ajánl az északamerikai státusok árui behozatalára nézve, mint ezek viszont, mi elég jellemző arra nézve, hogy a vámegyesületnek még inkább érdekében fekszik e szövetség ápolása, mint amazoknak.

Exeter városkának parliamenti választása megtörtént, 's részére ismét Follett Vilmos az uj attorney-general választatott meg 1293 szóval.

A dublini törvényszék előtt O'Connell Dániel ügyvéde Mahoney ur esküt tön arra: hogy a küljury alakitásában több esküdt tag neve nem csupa véletlenségből, hanem czélzatos csalárdságból, a vádlottak kárositására lőn elmellőzve. Ennek ellenében dublin-városi három irnok arra esküdt meg: hogy azon jurylajstrom elkészitésében semmi csalás vagy álfogás be nem folyt. Két épen ellenkező eskünyilatkozat. Most ismét kétessé kezd lenni, vajjon a kormány, mint némellyek gondolák, abban hagyandja-é az itélet végrehajtását.

Dublinból irják, hogy végre april 25én délelőtti 11 órakor megkezdetett a Queensbench előtt O'Connell 's társainak büntetőpere. O'Connell ügyvéde Whiteside ur hosz-

szas előadásban sorolá fel okait, mellynél fogva uj perkezdetet kiván. Azt hiszik átalában, hogy a védszónoklatok nem nagy sükerrel fognak hatni.

Az iparügy érdekében lelkesen felszólal a ‚Spectator', 's panaszkodik, hogy az angol áruk jósága az olcsóság kedveért mindig csökken; mindinkább feledékenységbe jő azon idő, midőn „angol áru" és „jó áru" egyértelmü szavak valának. Ezen panaszaihoz csatolja az izlés, 's főleg az épitészeti izlés 's tartósság csökkenése iránti észrevételeit; összeállitja a régibb kor templomait a mai izlés nélkül épült templomokkal, a nyilvános épületeken feltünő izléskeverést 's főleg a kártyaházi épitkezések divatját kárhoztatja. — Lám ebből is kitetszik, mennyire szeretjük mi mindenben utánozni a külföldet, de csak roszabb oldalánál fogva. Hogy jó készitményeink most roszszabbak volnának, arról nem igen panaszkodhatunk, mert hiszen iparunk soha sem vala, nincs is még, de hogy elődeink sokban, ha nem izletesben is, legalább erősebben épitettek, annyi igaz, — 's hogy a kártyaházak nálunk is divatra kaptak, exempla docent.

A ‚Times' ismétli azon hirt, hogy Miklós czár Angliába jövend látogatóba, 's pedig május közepe táján.

Woodstock számára a 21 éves marquis Blandford, Marlborough hgnek legidősb fia lőn megválasztva, 's székét az alsóházban már el is foglalta.

Franczlarszág. A Courrier français még mindig elfogatásokat emleget, mellyek a Párisban állomásozó katonaság altisztei közt történni mondatnak. Egyébütt is katonai összeesküvésekről beszélgetnek. Legujabban a 8dik számu tüzérezred ellen igen szigorú intézkedések vétettek foganatba, melly nem rég hagyá el Toulouse városát. Mondják, hogy tisztek is okot adtak gyanura, sőt hogy egy ezredest, ha bizonyos rokonsági tekinteteknél fogva nem akarták volna kimélni, ezrede élén fogtak volna el. Miben van tulajdonkép a dolog, ki nem tudhatni, mert a miniszterium e tárgyban a legnagyobb titkolózással teszi intézkedéseit.

Schweicz. A Basel - St. Louis-i vonalon a vaspálya-munkák a legélénkebben folynak, 's már várják a mozgonykocsik érkezését, mellyek próbajárást teendnek. Bizonyosnak tartják, hogy e vonal jul. 1jén megnyittatik. Mindenütt nagy mozgalom az anyagi érdekek e nagy előmozditói — a vaspályák körül; völgyeket töltenek be, hegyeket törnek keresztül, folyókat zaboláznak. Valóban megérjük még, hogy előbb lesznek a havasok csúcsai vaspályák által összekötve, mintsem csak egy talpalatnyi vasutunk is elkészülne a központi vonalon, ez áldott rónaságokon!

Németorszag. A szász király május 22én Angliába induland, Victoria királynőt meglátogatandó.

A Szász- és Anhalt herczegi házak saját hatalomteljökből „fenség" czimet vettek fel. Nem tudni a német szövetség gyülése mint fogadandja e lépést; egyelőre azt hiszik, hogy Francziaország, Anglia 's Portugallia nem leend ellene; Ausztriától is elismerést remélnek.

Görögorszag. Az uj miniszteriummal általában — különösen Moreaban — nincsenek megelégedve. Morea különben is mindig legnagyobb tüzhelye volt a cselszövényeknek; ez okozott legnagyobb bajt a nemzeti gyülésnek is. A miniszterium már is több tartományi főtiszteket letett, olly férfiakat téve helyökbe, kiktől a jövendő kamaraválasztások alkalmával reájok nézve kedvező befolyást várhatnak. A uj miniszterium egészen Maurokodatos-párti, vagy mint nevezni szokták angol párti. — A tartományokban csend uralkodik, azon kivétellel, hogy haramiák mutatkoznak többfelül, kiket a csend 's béke ellenei vajmi könnyen használhatnának politikai czélokra.

Egyesületi közlések.

Magyar tudós társaság. — A. — Az igazgatóság XIIdik gyülése két üléssel, m. évi sept. 28. és 29. tartatott, Pozsonyban. Ebből a következők hozatnak köztudomásra: I. Olvastatott a főhg nádor pártfogó k. levele a két elnöknek 1843ra történt kir. megerősitéséről. — II. A pénztárhivatal számadásai 1841ről az igazgatóság által bizottsági vég vizsgálat alá vétetvén 's iránt semmi észrevétel elő nem fordulván, a hivatal a további felelősségtől felmentetett. — III. A pénztárhivatal tudósitása szerint a) 1842ben a főpénztár egész évi bevétele 33,094 ft. 39 kr. volt, kiadása 27,082 ft. 53 kr. Az igy keletkezett maradványnyal m. é. sept. 24. a főpénztár bevétele 13,918 ft. 10 kr., kiadása 10, 880 ft. 40 kr. 's állapotja 3037 ft. 30 kr. volt; a tetemes kamat- tartozék miatt a szabályok által kivánt tőkésités nem folyhatott. b) A nyomtatási vagyis mellékpénztár bevétele 8,446 frt. 42 6/20 kr., kiadása 7357 ft. 33 14/20 kr. Az igy keletkezett maradványnyal szinte sept. 24d. bevétele 3322 frt. 25 16/20 kr., kiadása 3278 ft. 8 15/20 kr. készpénze 44 frt 17 17/20 kr. p.p. E számadások vég átvizsgálására egy igazgatósági bizottság rendeltetett. — IV. Följelentettek a társaság pénzalapjának ujabb növekedései, melly szerint I. Csekonics János táblabiró ur 48 ftnyi holtigájánlatát 1000p.ftos alapitványnyá változtatta; 2. Benevics Pál dübrőközi pleb. 100 p. ftot hagyott; 3. Pák Dénes 50 példányt adott „Vadászattudomány" czimü munkájából (ára egynek 2 ft), Fekete szinte 50 példányt. Gyorsszámitójából, ára 30 kr.; Végh István hagyott 50 példányt „Jegyzemények sz. Máté evangeliomára' czimü munkájából, ára 2 ft., Bauer Márkfi Hermán 48 példányt küldött „Ünnepélyes beszédéből', ára 3 kr. — V. A nyomtatási pénztár nem kedvező állása miatt, nehogy számos rég elfogadott kézirat még tovább heverjen, az igazgatóság, az elnökség utján, Eggenberger József és fia acad. könyvárusokkal, azok egy részének kiadása iránt szerződött. — VI. Hasonló okból a már sajtó alatt voltakon kivül semmiféle uj nyomtatás nem rendeltethetett el; valamint — VII. a régi magyar nyelvemlékek másoltatása is azokra szorittatott, mellyek azonnali leiratását netán az alkalom tünékenysége kivánná. — Igy kelle VIII. a ‚Közhasznu tudományos kézikönyvek' ügyének is elhalasztatni. — IX. A szinházi ügyre nézve, miután egy évi tapasztalás bizonyitotta, hogy a társaság kilencz éven át nyujtott segedelme azt azon pontra vitte, mellyen már saját erejével is diszelhetik, a mult évben felfüggesztve volt játékszini választmány, a' mennyiben munkálkodása pénzsegedelmet igényelt, teljesen meg lőn szüntetve. — X. Az elnök és másodelnök a rendszabások kivánatához képest helyeikről lelépvén, közakarattal megmarasztattak méltóságukban, 's a kir. megerősités kieszközlésére ő fensége a pártfogó kéretett. — XI. Az elnökség a' nagy gyüléssel járó rendszeres költségek utalványozhatására felhatalmaztatott. — Végre XII. jelentés készült a társaság munkálatairól 's pénztára mibenlétéről, 1840 — 1843. az országgyülés elibe terjesztés végett. — Az elnök rendeléséből, Pesten, május 1. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

B. — A XIVd. nagy gyülés oct. 2kától 7keig hét ülésben, végezte szokott esztendei foglalatosságait, u. m. könyvkiadások és nyelvmunkálatokróli gondoskodását, jutalmak elitélését, ujak kitüzését, 's uj tagok választását. A közülésben előterjesztett 's több hazai lapban megjelent titoknoki jelentésből tudva levőkön kivül még a következők tétetnek közzé: I. A nyelvtudományi osztálynak a „Helyesirás és szóragasztás főbb szabályai" nyomán egy kimeritőbb nyelvtan kidolgozása hagyatott meg. — II. A kis gyülések egy terjedelmesebb kézi szótár tervének elkészitésére bizattak meg. — III. Károly főhg Strategiája második kötetének Kiss Károly rt. által — és Chelius Sebészsége negyedik kötetének Bugát Pál rt. ügyelése alatt készült forditásai nyomatás végett az igazgatósághoz felterjesztetni ajánltattak. — IV. A Corpus Juris további forditása, név szerint a királyok végzeményeié, elrendeltetett. — V. A tag-ajánlási ivek felolvastatása után a társaság választásokhoz fogván, 1. levelező tagokká lettek: gr. Dessewffy Emil, Gorove István, báró Kemény Zsigmond, Kuthy Lajos, Reguly Antal, Török József orvos dr. és Vachott Sándor; 2. tiszteletiekké: b. Jósika Miklós, Kubinyi Ágoston és Lonovics József; végre Vállas Antal mathematikai-osztályi vidéki rendes tag az üresen volt helybeli rendestagi helyre tétetett által. — VI. Az 1844re kiirt dramai jutalomra beérkezendő munkák megvizsgálására bizottság választatott, Fáy András rt. elnöklete alatt Bajza József, Czuczor Gergely, Schedel Ferencz és Vörösmarty Mihály r. tagokból álló. — VII. A könyvtárnak, a gyülés folyamatja alatt történt gyarapitásai közől, a porosz, portugál és skót academiák 's tudós társaság, valamint Fraehn, Köppen Krug és Schmidt orosz cs. academicusok küldeményeik különös kedvességgel fogadtattak. — Kelt Pesten, a kis gyülésben, majus 6. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

Iparegyesület. A folyó hónap 1jén nyittatott meg 's tartani fog juliusig Párisban, 's ugyan folyó évünk nyarában lesz Berlinben, és lesz Lipcsében iparmükiállitás, kétségkivül mindenütt, főleg azonban Párisban az óriásilag magas franczia, és Berlinben a végtelen szorgalommal fejlesztett német müiparnak csodáival gazdagon, és, tekintve a kiállitási intézkedéseket, példaszerü szabályokkal tanulságosan. Kiknek tehát a szerencse jutand, szemmel láthatni a külföld iparerőinek e versenyeit, azok előtt jelenkorunk iparvilágának legszélesebb láthatára nyiland meg, azok e láthatárnak lehetőleg legmagasabb pontjain állandanak, innen és a remek, a roppant müvekből ismerve meg az iparosság azon erejét, melly az álladalmak hatalmát növeli, a civilisatio mezején pedig fejlesztve és nemesitve hat; — azok, ha hivatásuk v. vágyaik a kiállitások practicumával is megismerkedniök javasolják, ennek minden bizonynyal legoktatóbb iskoláiba lépendenek. — És vajmi kivánatos, hogy hazánkfiai közül minél többnek jusson ezen szerencse! Hazánknak épen most van azon korszaka, mellyben az anyagi érdekek mind az előtért foglalják el, mellyben a haladásnak valamint sokban feltételei, ugy nagy részben eredményei is ujabb és ujabb iparköri institutiók és vállalatok lesznek; mellyben tehát a legsürgetősebb szükségek egyike, hogy ezen intézmények és teendők körül az elmék minél otthonosabb tájékozást nyerjenek, sőt hogy a férfiak, kiktől ez irányadást várandjuk, tapasztalás és meggyőződés által meghatottan valamint ihlett, ugy practicus tanácsadók lehessenek. — És ha illy tekintetekből kivánatos, hogy minél számosabb egyesek vállalkozzanak egy kis kirándulásra az iparegyesület igazgató választmánya kötelességét vélné elmulasztani, ha minden lehetséget nem kényszeritene rá, hogy tagjaiköző a hivatottabbakat, kik a közgazdászati és technicai tudományokban elökészületekkel és avatottsággal birnak, e kiállitások megszemlélésére kiküldhesse. Olly testület levén, melly az iparegyesület bizodalma által a hazai iparügyek élére állittatott, mellynek hivatása iparköri haladást és fejleményt ébreszteni és irányozni, 's mellynek koronkinti teendője, iparmükiállitásokat is rendezni, az igazgató választmány érzi, mikint a külföldi industria megismerésének e tükröztető és ritka alkalmait kell hogy megragadja, kell, hogy hasznára forditsa önmagának, 's használja a nagy közönség értesitéseül. 'S ennél fogva el is határozta, hogy miután az egyesületnek saját pénzerejéből nem telik, megkisértsen minden tehetőt, miszerint összegyüjthessen valamelly alapot, mellyből a kiküldetés költségei födöztessenek; mit, ha eszközölnie sikerülend, a szükséges utasitásokkal és azon kötelezéssel bocsátandja elválasztottait, hogy azok jelentést tegyenek, a választmánynak iparkiállitási teendői körül igazgatási szabályok hozatalában a nyagul szolgálandót, egyéb iparügyi tekintetekben pedig sajtó utján közönséges tudomásul adandót, mire annál nagyobb szükség lesz, minél bizonyosabban láthatni előre, hogy valamint azt sem emlitette a magyar irodalomnak organumai közől, ha nem csalódunk, egy is, hogy lesznek e kiállitások: ugy még kevesbbé fogják azok adhatni azoknak részletesebb leirását. — Minthogy azonban a legbiztatóbb reményt sem lehet már sikerült valónak venni, 's a legjobb esetben is csak két személyt remélhet a választmány kiküldeni azon pénzből, mellyet igyekezetei, 's még inkább a közönség részvéte fognak összehozni: pedig kivánatos; hogy az egyediségekhez képest is minél különfélébb, más és más felfogásu jelentéseket nyerjünk, hogy tehát minél több egyén induljon látni az emlitett kiállitásokat: ez oknál fogva a választmány a következő felszólitást bátorkodik intézni a tisztelt közönséghez. Ha netalán egyesek határoznák el magokat e kiállitások valamellyikére kiutazni: azok sziveskedjenek átvenni azon utasitást, mellynek szempontjaiból kivánná a választmány megismertetve látni a kiállitások rendezetét, mü- és dijbirálati szabályzatát, — továbbá technicai jelentőségét 'stb. — Ha pedig az áldottabb helyzetüek között találkoznék, ki saját haszna és élvezete mellett, a hazai ügynek áldozottal is kész volna kedveskedni: azt hazafiui bizodalommal kéri fel, hogy, ha maga menend, utitársul, ha netalán gyermekét küldené ki, ennek vezetőjeül fogadja, 's lássa el uti költséggel azon férfit, kit a választmány kiküldeni ohajtana. — Azon reményben, hogy igen is lesznek, kik a tapasztalás ezen, hogy igy mondjuk, ritka ünnepi alkalmával élni sietendenek, 's kik, mert honi iparosságunk igényleni látszik, az érintett áldozat megtételétől sem lesznek idegenek, mondom, ezen reményben előlegesen is van szerencsénk figyelmeztetni az érdekleteket, mikint azoknak, kik a párisi kiállitást ohajtják látni, legfelebb e hónap végével utnak kellend indulniok, hogy junius elejétől kezdve lehessen alkalmek részletesebben megismerkedni csodáival; — kik Németországba kivánkoznak, azoknak augustusig még elég idejök maradandván kikészülniök. — A netaláni tudakolásokat, 's a még ohajtottak ajánlkozásokat kérjük alólirotthoz intéztetni. — Költ az iparegyesület igazgató választmányának majus 3án tartott üléséből. Csanády, jegyző.

Iparegyesületi leczkék. Vasárnap f. máj. 12kén dr. Vállas A. ur a tapadást (adhaesio) és a hajcsövességet (Capillaritas) fogja fejtegetni, 's átmenend az Aerostaticára. Dr. Nendtwich ur folytatandja a halványnak (Chlornak) ismertetését. — Csanády jegyző.

A pestmegyei gazdasági fiók egyesület f. évi aprilis 16án tartott tavaszi közgyülésének jegyzőkönyvi kivonata: 1) Egyesületi alelnök, tek. Patay József ur, jelenté, miként, a fióknak „községi részvényeket, gazdasági kerületeket, és vasárnapi iskolákat" tárgyazó inditványa ügyében szükségessé vált vegyes küldöttségi tanácskozást, martzius 15én megtartotta; felolvastatott egy uttal tek. ns. Pestmegyének egészen az inditvány szellemében kelt határozata; ehez képest; — mivel a fióknak főleg vidéki teendőit leginkább azon részvét feltételezi, mellyel találkozni fog, — a „felhivás"nak kinyomatása, 's az aláirási ivekkel együtt, város és községenkinti kiosztás végett, a tek. megyéhez bemutátasa megrendeltetett. *) Hogy pedig a vasárnapi iskolák életbehozása se késleltessék, küldöttség bizatott meg kijelölni: a) azon módokat és eszközöket, miktől a vasárnapi iskolák czélszerü alkalmazása és állandósága függ; b) azon tanulmányokat, mik a néposztály jelen állásában annak szükségeihez képest előadandók volnának. **) 2) A titoknok előterjeszté, hogy a volt telket a kiosztással megbizott küldöttség kertvállalóknak átengedvén, alkalmasb fekvésü ujabb kisérleti tért eszközlött a mgos földes uradalomtól; választmány alakittatott tehát, melly magának az uj telek minéműsegéről a helyszinén földészeti tudomást szerezvén, az azon, folyamatba venni kellő munkáltatásról megállható tervet készitsen. ***) (Vége köv.)

*) Beküldetett 182 db. aprilis 29kén.
**) A küldöttség apr. 24kén ült össze, 's jelentése, az e végre junius 9kén tartandó rendkivüli közgyülésben fog felvétetni.
***) Május 15kén fog a helyszinén munkálkodni.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti ujság. (37 sz.) „Hallgatók féktelenkedésiről. (Szülő 's tápláló okok. II.“) Mit tárgyal e czikk, a felirás eléggé mutatja. Legelőször is azt kérdi szerző, kicsodák ők, kik a nemzet képviselői fölött zúgó lármavihart idéznek elő, ha az eszmék, liberalismusukkal egybe nem férnek? 's a felelet reá igen egyszerü: azon ifjak t.i., kiket a nemzet (értsd megyék) maga költségén küldött országgyülésre, hogy ott tanuljanak. — Szülő okául e féktelenkedésnek azt hozza fel, hogy az ifjuság, a megyei közgyüléseken tanulja az illetlen rivalgást, zajgást, t. i. lármájokat egyes szónokok czéljaik kivivására használják. A mit itt tanultak, azt követik azután Pozsonyban is az országgyülésen; el nem tagadhatjuk, ugymond, hogy közölünk mentek ki, 's szokásainkkal élnek a hongyülés színhelyén. — Azt kutatva, kik táplálói e fiatalsági kicsapongásoknak, azt találja, hogy magok a megyei követek, kiknek kötelességök volna az ifjak felett őrködni. De itt nagyon szomorító azon körülmény, hogy némelly követek helyesleni látszottak az ifjak féktelenségét, 's őket illyesmire fel is bátorítni. Vannak olly követek is, kik, ha nyilatkozatukat zúgás kiséri, magokat a hallgatóság ellenében mentegetni is kezdék. Míg ez igy lesz, nem várhatni, hogy a hallgatóság valóban hallgasson. Ezeket bővebben kifonva, szabály-tervet is közöl, mellynek szigorú pontjai főkép kiparancsolás, eltiltás, elégtételkivánás, és csendőrök eljárása körül forognak. — Az eszme nem rosz, de alig hiszszük valósíthatónak most még, — mert még nem valósítható. Az országgyülés teljes elrendezésében méltán foglalna pótoló 's kiegészítő helyet, — igy különállva csak csonka volna, 's még talán azt következtetné valaki: mivel már e pont ki van egyenlítve, hagyjuk a többit boldogabb időkre.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

15838. Liptó vármegye első alispánja felirása szerint Kobán József bobróczi korcsmáros hitelezői csődületének határnapja folyó évi junius 11dikére tüzetvén ki, tömeggondnokká Spengl Károly, perügyelővé pedig Szmrecsányi János ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 23dik 1844.

16105. Gömör vármegye alispánja jelentése szerint, Palánszky János és Kujnis Dániel mészárosok hitelezőinek csődületére Rima-Szombath mezővárosa tanácsa által folyó évi junius 11ke határnapul kitüzetvén, 's ideiglenes tömeggondnokká Klebovits Józses tanácsbéli, perügyelővé pedig Miklovits Ferencz hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 23dik 1844.

16106. Pest vármegye csődtörvényszéke Vicze Pál Aszódmezővárosi lakos hitelezőinek megjelenésére folyó évi junius 10dikét tüzvén ki határidőül, tömeggondnokká Kupcsek Dániel aszódi jegyzőt, perügyelővé pedig Nemtsik Károly hites ügyvédet nevezte. Költ sz. Györgyhó 23án 1844.

Csődszüntetés.

15470. Esztergom városa törvényszéke jelentése szerint Tonheiser Alajos helybeli eladósodott fűszerkereskedő hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 23án 1844.

Kötelezv. és váltósemmisítési hirdetés.

15836. Varasd városa tanácsa az 1831 évi martzius 20dikán 132 p. ftról 32$^{3}/_{40}$ kr. kiadott 's Pintarich féle árvákat keresőleg, Zainko Jánost pedig szenvedőleg illető kifizetett de elveszett kötelezvények megsemmisíttetését országszerte hirdetteti. Költ sz. Györgyhó 13án 1844.

15842. Fejér vármegye Pázmándi Kempelen Gyula táblabiró folyamodására, egy a folyamodó által 1842 évi junius 25én Fridrich Ferencz részére 140 p. ftról kiadott 's kifizetése után eltévedt váltó birtokosának tulajdoni jogai bebizonyitása végett kitüzött, folyó évi april 1jétől számitandó egy évi 's napi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak siker nélküli eltelte után a kérdéses váltó megsemmisitetni 's kitábláztatni fog. Költ Sz. György hó 23dik 1844.

Váltótörvényszéki-idézések.

287. Weinberger Dav. — Kiszely Kár. ellen, kinek jelenlegi tartózkodása nem tudatik, 100 pftnyi váltó követelése iránt az eperjesi első birósági váltótörvényszék előtt támasztott perében, a feleknek megjelenésére f. évi juniüs 25ik napja regg 9 órára határidő ezennel rendeltetik, — idézett alperesnek Samlek Gusztáv váltóügyvéd gondnokául kineveztetvén. Költ Eperjesen a kir. első birósági vtörv.-szék 1844ik évi majus 2ik napján tartott üléséből.

5325. Jánossy Ed. panaszlott kinek holléte nem tudatik, az ellene Veiszhaupt György által 1067 vft. iránt inditott váltóügy tárgyalására f. évi junius 5én regg. 9 órakor e váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a kir. e. bir. váltótörvényszék 1844ik évi május 6án tartott üléséből

(*62) **Ezen, Realitások- és pénzbeli nagy sorsjátéknál** 2-4

visszalépésnek nincs helye.

A huzás

szombaton, legközelebbi majus 25kén

bizonyosan 's másolhatlanul megtörténendik.

A **fötaláló** nyerendi a Bécs mellett levő,

's magas sztylben épitett, **11.** és **12.** számok allatti pompás

Breitenseei palotát

melléképületeivel, igen szép parkkal, rétekkel, szántó- és más földekkel egyetemben;

továbbá

a **Bécsben** Wiedenen 413. sz. alatt levő **szép házat,**

melly realitásokért váltságul

200,000 váltó forint ajánltatik.

Ezen kitünő lotteria, mellynek terve igen egyszerü 's mindenki által könnyen érthető módon van szerkesztve, **26,000** nevezetes számu, csupán készpénzes találókat minden **sorsjegy-hozzáadás** nélkül tartalmaz, és a játékterv szerint nyerhetni

220,000	vagy	**206,000**	vagy	**204,000**	vltó	ftkat	
202,500	„	**201,500**	„	**200,000**	„	„	
30,000	vagy	**25,000**	vagy	**23,000**	vagy	**22,000**	„ „
20,000	„	**16,000**	„	**14,000**	„	**12,500**	„ „
11,500	„	**11,000**	„	**10,000**	„	**9000**	„ „
8000	„	**7500**	„	**7000**	„	**6500**	„ „
6000	„	**5500**	„	**5000**	„	**4500**	„ „
4000	„	**3500**	„	**3000**	„	**2500**	„ „
2000	„	**1500**	sokan	**500—100—50**	vltó	ftjával.	

A vörös ingyennyerő-sorsjegyekre nézve, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000 — 6000 — 4000 — 2500** — többen közölök pedig **100—50—40** vltó ftkat nyerhetnek, különös huzás fog történni; az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó **20** vltó ftot nyerend. Ugyanezek a főhuzásban minden találókra is együttjátszanak.

Egy részvény ára 5 frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, a különösen értékdus vörös ingyennyerő-részvényekből egyet ráadásul nyerend.

Bécs, januar 15. 1844.

Hammer* és *Karis

cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

☞ *Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni* ***M. Lueff*-nél**

Kristóftéren a „Minervá“-nál.

(*111) **Figyelmeztetés.**

Tek. Sárközy Kázmér ur, ns Fejér vármegyének első alispánja, hitelesen nyomára jött annak, mikép utánzott aláirása alatt többrendü hamis váltólevelek keringenek. És miután egy hamis váltólevél annak utján már le is foglaltatván, a koholónak kinyomozása végett a pesti első kapitányi-hivatalnak által is adatott; annálfogva alólirt, mint tek. Sárközy ur megbizottja, egyenes meghagyása következtében ezennel ünnepélyesen kijelentem: mikép tisztelt megbizóm soha semminemü váltólevelet sem ki nem bocsátott, sem el nem fogadott, következőleg valamint egyrészről a neve alatt bármi szin alatt előforduló váltólevelek ezennel hamisaknak és koholtaknak, 's igy érvénytelenecknek nyilvánitatnak; ugy másrészről az illető váltóbirtokosok figyelmeztetnek: miszerint a kezeiknél levő, és megbizómnak neve alatt hamisan akár kibocsátott, akár elfogadott váltólevelek iránt engem haladék nélkül értesiteni sziveskedjenek, hogy az illető hatóságoknál is czélszerüen lehessen intézkedni. Költ Pesten majus 8án 1844. Kossalkó János táblai ügyvéd, mint t. Sárközy Kázmér ur megbizottja (laka bálvány-utczán Ürményi-házban.)

(*107) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu magy. kir. Kincstár rendelete következtében ezennel közhirré tétetik: hogy f. esztendő majus 23án az ó-budai kir. kincstári uradalmi praefectusi épületben, e következendő kir. haszonvételek f. év november 1sö napjától számitandó három évre szabad árverés utján, a legtöbbet igérőnek fognak ujonnan bérbe adatni; ugymint:

Ó-Budán:

Szent-Endrei utvonal mellett fekvő egy járású ugynevezett Illés száraz malom, hozzátartozó 4½ h. szántófölddel, és egy 2 h.nyi réttel együtt.

Békás-Megyeren:

Urodalmi korcsma mészárszékkel, és hozzátartozó 23⅜ hold szántóföldde l, és egy kerttel.

Budakeszen:

Az uradalmi dézsma-must lefejtése után maradt törköl, vele összekötött 3½ h.nyi szántó, egy káposztás, és egy krumpli földdel együtt

Zsámbékon:

Az uradalmi korcsma 38⅛ h.nyi szántóföldde l.

Tökön:

Két járású urod. szárazmalom 8½ h. szántóföldd.

Visegrádon:

1) Határában találkozó kövezet-kövek szedése, és kivitele; azután
2) Anyagának keménységéről, és tartósságáról ajánlható lepenye-völgyi járda-kövek bányája

Nagy-Maroson:

1) Urodalmi korcsma mészárszékkel, három 9½ pozs. mérő vetésü földdel, és egy réttel
2) Uradalmi bolt hozzátartozó lakással.
3) Végezetül az ottani urod. gesztenyés erdő.

A vállalkozók ezennel meghivatnak, hogy fenidézett helyen, és napon a szokott reggeli órákban, 10 száztuli bánatpénzzel, nemkülönben a járandó biztositékkal, és egyéb felsőbb rendeleteknél fogva megkivántató kellékekkel ellátva, jelenjenek meg.

A haszonbéri feltételek előre is a fen-említett urodalmi praefectus ügyszobájában naponkint megtekinthetők. Utólagos ajánlatok el nem fogadtatnak.

(*106) **Árverési hirdetés.** 3—3

Győri kerületi örökalapitványi javak részérül:

1) Veresberényi, ns veszprémmegyei helységben f. 1844ik évi majus 29én felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül, közárverésre kitétetik részint veresberényi, részint padraghi magtárokban lévő 1255⅞ p.mérő tiszta buza, 476 pm. kétszer buza, 289⅛ pm. rozs, 880⅜ pm. árpa, 75⅜ pm. zab, és 97 pm. kukoricza.

2) Pápa, szinte ns veszprémmegyei mezővárosban f. 1844dik évi junius 7kén ottani ugynevezett Kamora majorban felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül közárverésre kitétetik somló-vásárhelyi urodalombeli 150 pm. kétszerbuza, 400 pm. rozs, 600 pm. árpa, 45 pm. kukoricza és 65 pm. köles.

3) Somló-Vásárhelyen, ugyan ns veszprémmegyei mezővárosban a tiszttartói irószobában f. 1844ik évi junius 29kén tartandó közárverésre felsőbbjóváhagyás fentartása mellett. kitételik irt ns veszprémmegyei vásonyszécsi-mihályi puszta, hozzátartozó káphegyi erdős réttel, és balaton-kisszőllősi részbirtokkal, de mégis Nagy-Vásony mezőváros határában 400 juhnak szabad legeltetésével jövő 1845ik évi 1sö januartul kezdve hat évig tartandó haszonbérlete.

Melly árverési időkben és helyekre, az illető vevők és bérleni akarók szükséges készpénzzel megjelenni hivatalosok.

(*108) **Hirdetmény.** 3—3

A nmgu magyar kir. Kincstár rendelése következtében, az óbudai és visegrádi koronai uradalmak részérül közhirré tétetik: hogy f. évi majus 21én óbudai, 22én budaőrsi. 24én a tahibani és bogdányi uradalmi pinczékben, 25én pedig Visegrádon és Nagy-Maroson több ezer akó fehér és vörös borok hordó nélkül, nyilvános árverés utján készpénzért eladandók, melly árverésre a venni szándékozók ezennel meghivatnak. Költ Budán april 23án 1844.

(*110) Rozenthal Herman, és Bernárd izraeliták megbukása következtében, Gall systemája szerint készült legczélszerübb pálinkafőző gőzmasina minden hozzátartozó szükséges szerekkel együtt, a Weszprém városa melletti és a t. ns. weszprémi káptalan birtokához tartozó jutasi pusztán 1844 évi junius 19. napján elárverettetik, a venni szándékozók ezennel meghivatnak. —

Kolossváry József m.k. tömeggondnok.

(*112) Nemes Heves megyében kebelezett, Pesttől 7, Gyöngyöstől 2 mérföldre eső Csány helységében egy nemesi birtok, mellyhez tagos belső telken kivül, 3 félházhelyes jobbágyok, 6 zsellérek, és elégséges majorsági szántóföldek, és kaszálók tartoznak, akár zálogba, akár pedig több évre haszonbérbe kivehető. —

Bővebb értesitést ad — Hatvanon keresztül — Csányba utasitandó bérmentes levelekre

Vécsey Fer. t.biró és ügyvéd. 1—2

(*109) **Hirdetmény.** 2—3

Pécsváradi egyetemi uradalomhoz tartozó bozsoki tiszttartói kerület részérül közhirré tétetik: hogy f. 1844ik évi 1sö novembertől kezdve, három egymásután következő évre, következendő haszonvételek f. évi junius 10én reggeli órákban a tiszttartói irodában nyilvános árverés utján felsőbb helyeni jóváhagyás fentartása mellett haszonbérbe ki fognak adatni:

Veménd, Szebeny, Feket, Raczmecske, Varasd, Lovászhetény, Boda, és Szür helységekben a szeszes italok kimérésének, valamint a kazányoktul tartozó bérek beszedésének joga.

A vémendi és feketi határban találtató 2 kőbánya.

Feketi határban fekvő erdei legelő.

Varasdi határban fekvő erdei legelő.

Az uradalmi erdőkben a madarászat.

A bérleni szándékozók bánatpénzzel ellátva fenkitett napon Bozsokon elváratnak. — Költ Bozsokon majus 4én 1844.

EMICH GUSZTÁV

magyar és külföldi könyvkereskedéseiben Pesten, uri- és kigyóutcza szegletén, a cs. kir. postahivatal általellenében, **'s Budán** a hajóhidnál kaphatók.

Áruk pengő pénzben.

Érdekes uj magyar munkák

Buzgóság könyve
mivelt családok számára
Glatz Jakab,
ágostai hitvallású bécsi consist. tanácsnok után.
A hatodik kiadás szerint forditva. 400 lap. Szép aczélmetszéssel, legfinomabb velinpapiros. 12rét. Pesten. 1844. Ára 1 ft 30 kr., aranymetszéssel és csinos sotult bőrkötésben **csak 2 ft 30 kr. p.**

Az egyház és polgárzat
közti békességről, némelly észrevételekkel az ismeretes berlini előterjesztvényre.
Irta vischeringi báró **Droste Kelemen** Ákos, kölni érsek.
A második kiadás után. 8rét. Pesten. Boritékba füzve 1 ft p.

Uj imakönyv a mindkét nemü korosabb
katholikus ifjuság számára!
Minden bölcseség kezdete az Isten félelme.
Münster Renát után **Sujánszky Antal.**
Csinos kiadás, szép papiros és nyomtatás!
18rét. Pesten. Aczélmetszéssel. Ára 36 kr., aranyvágással sotult bőrben 1 ft 12 kr.
Legfinomabb velinpaproson 1 ft 30 kr. p.
(Ezen csinos könyvecske belső érdeke, valamint szép kiadása és olcsó ára által minden iskola elnökinek, tanitóinak és lelkipásztoroknak is minden alkalmu ajándékul méltán ajánlható.)

Kuthy Lajos. NOVELLÁK. Ötödik kötet.
218 lap. n. 12rét. Budapesten. Csinos boritekba 1 ft 20 kr. p.
Tartalma: Egy alkalmi vers. — Rágalom és gyanu. — A tőr és feszület. — Az apaüldöző. — Az álomjáró. — Egy iskolai kaland. — Két elitélt.

Szivárvány 1844.
Album a miskolczi tüzvész emlékeül.
Az 1843. évi nyárhó 19. tüzvész által károsult miskolcziak fölsegélésére.
Szerkeszté Halászy József — Kiadta Emich Gusztáv
179 lap. 12rét. Aranyvágással. Sotult papiroskötésben 1 ft 40 kr. Habselyemben kötve 2 ft 40 kr.p.

Utazás Olaszországban.
Irta **Császár Ferencz.**
2 kötet. 516 lap. 8rét. Budapesten. Pompás kiadás boritékba füzve 3 ft p.

Kalászat
a legjelesb német katholikus hitszónokok egyházi beszédeikből.
Több pestbudai t. cz. paptársai segédmunkálata mellett szerkeszti
Sujánszky Antal.
Eddig az első és második kötet már megjelent. 8rét. Pesten. Előfizetési ára 4 kötetre 4 frt, kötetenkint 1 forint 20 krajczár.
A **III**-dik **kötet** juniusban fog megjelenni.

Az ifjuságot érdeklő irományok!

Schmid Kristóf, *ifjuságot érdeklő irományai.* Egy gyüjtemény a legoktatóbb és legkellemetesb történetekből és elbeszélésekből. Magyar nyelvre szabadon általtette Csontos István. **Második olcsó kiadás!** 8 kötetben. 12rét. Pesten. 1844. Boritékba füzve 2 ft p. (Előbbi ára 4 ft p.)

Raff György, *természethistoria gyermekek számára.* 14 szinezett táblával 's egy czimképpel. **Második olcsó kiadás!** 475. lap. 8rét. Pesten, 1844. Szép boritékos kemény kötésben 2 ft 30 kr. (Előbb 3 ft 30 kr.)

A kisded unokák, *beszélve oktató a nagyatyjok térdén.* **Második olcsó kiadás!** Pesten, 1844. Boritékba kötve 40 kr. (Előbb 48 kr.)

Tetemes leszállitott áron!

KÖZÖNSÉGES LEVELEZŐ
a közélet mindennemü eseményeiben előforduló levelezésre, kereskedési 's egyéb tiszti iratok rendes szerkezésére vezérlő, és példákkal megvilágositott utmutatásokat magában foglaló **segédkönyv,** mindazoknak számára, kik levélirásban és törvényes iratokban oktatást és ügyességet szerezni kivánnak. Készite **Staut József.** Második kiadás. 611 lap. 8rét. Pesten, 1844. Boritékba füzve **csak 1 ft 36 kr.**

Dalhon.
Irta **Vajda Péter.** IVik füzet. 204 lap. 12rét.
Budapesten. Boritékba füzve 1 ft 30 kr.

Kunoss Versei.
Második bővitett kiadás.
8rét. 274 lap. Pesten, 1843. füzve 1 ft.

Kuthy Lajos,
Novellák.
1ső és 2ik kötet. Második kiadás. 483 lap. 18rét. Pesten, Csinos boritékba füzve minden kötet
csak 40 kr. peng.

Petrichevich **Horváth Lázár.**
munkáinak IXik kötete
ÁLMOK.
Dráma 4 felvonásban 1 forint pengő.

Albach J. S.
rövid mathematikai, physikai és politikai
Földleirás.
Bevezetésül a földleiráshoz általánvéve, különösen Magyarország földleirásához. Magyaritá Schulcz István. Egy kőnyomat táblával 65. lap. 8rét. Pesten, 1844. Boritékba füzve 24. kr. p.

Victor Cousin Jelentése
a közoktatás állapotjáról
Németország némelly tartományaiban, különösen pedig Poroszhonban.
Harmadik eredeti kiadás után fordítva
Bártfay Kálmán-tól.
1-ső füzet. 8-rét. Pesten, 1844. füzve 20 krajczár.

Erényképző
hasznos
Olvasókönyv
a haza mindkét nembeli ifjuságának számára. 8rét. 83 lap. Pesten, 1843. Boritékba füzve.
Csak 12 kr. p.

Dunántúli hölgyecske
Lukács Pál-tól.
12rét. 70 lap. Pesten, 1844. Boritékba füzve 15 kr.

Neveléstan.
kézikönyvül felsőbb nevelőintézetekbeni hallgatóknak, valamint magános használatul nevelőknek, és értelmes szüléknek.
II^dik kötet: Oktatástan
irta **Warga János.**
1ső és 2ik füzet 8rét. Kecskeméten, 1814 füzve minden füzet 30 kr

Gazdasági pályamunkák
kiadja a magyar gazd. egyesület.
Iső kötet. A haszonbérrendszerről. 106 lap. 8rét. Budán. 1843. Boritékba füzve 40 kr. p.

Kivonat
a magyar gazdasági egyesület
mezei naptárának
1840—1841 és 1842-dik évi folyamatból.
85 lap. 4rét. Budán, 1843. Füzve 10 kr. p.

Magyarországi
Mérges növények.
Alsóbb osztályú, kivált népiskolák számára
irta **Kubinyi Ágoston.**
8rét. 84 lap. 30 festett táblákkal. Budán 1842. füzve 1 ft 36 kr.

Magyar Nyelvtan
irta **Stanesics Mihály.**
I-ső osztály: Kezdők számára. Második bővitett és javitott kiadás. 8rét. Pesten, 1843. Füzve 12 kr.
II-dik osztály: Nagyobbak számára. Második bővitett és javitott kiadás. 8rét. Pesten, Füzve 24 kr. p.

Gottlieb és Vilmos
vagy: Luthert követő két férfiúnak türelmes beszélgetései a kath.vallás felől Jung után Adatul korunk felvilágositásához.
145 lap. 8rét. Pesten, 1844. Boritékba füzve 36 kr. p.

Propylaeumok
a társasági Philosophiához
tekintettel hazánk viszonyaira.
irta **Szontagh Gusztáv.**
8rét. 243 lap. Budán, 1843. Kemény kötésben 1 ft 20 kr. p.

Elemi számtan
irta **Warga János.**
8rét. 76 lap. Pesten, 1843. Boritékba füzve 30 kr. p.

Nemzeti Szakácskönyv
kiadta **Zelena Ferenez.**
Egy rézmetszéssel. 324 lap 8rét. Boritékba kötve 1 ft 20 kr. p.

A hideg vizgyógytan
elméletileg 's gyakorlatilag egész kiterjedésben. Prisznicziei elvek szerint a legujabb eredeti 5-dik kiadás után 's tulajdon nézeteivel közli **Virágh József.**
165 lap. 8rét. Pesten, 1843. Boritékba füzve 48 kr. p.

Sarolta és Adalbert.
Vallásos erkölcsiség gyarapitására készitett népkönyv.
Hetényi János által.
8rét. 208 lap. Budapesten, 1844. Füzve 1 ft 20 kr. — finom velinpaproson 1 ft 40 kr.

Ezen munkák találtatnak még a következő könyváros és könyvkötő uraknál.

Barra G. özv. és **Stein** B. Kolosvártt. **Beichel** József Temesvártt. **Benczur** József Eperjesen. **Bettelheim** testvérek Aradon és N.-Becskereken. **Csáthy** Lajos Debreczenben. **Eiserth** Sámuel Beszterczebányán **Grünn** János Szegeden. **Grossmann** J. F. Miskolczon. **Hagen** Károly Kassán. **Kollár** Adolf Nyiregyházon. **Kiebling** József N.-Bányán. **Kupfer** Egerben. **Jasper** könyvkereskedésében Bécsben. **Leitner** Kőszegen. **Németh** Vilmos Brassóban. Ifj. **Polatsek** Ignácz Temesvártt. **Rader** Alajos Székesfejérvártt. **Ritter** Gábor Győrben. **Sandvosz** Ernest Kassán. **Schröder** Ferencz Mohácson. **Siegler** Antal Komáromban. **Siegler** Mihály Nyitrán. **Spanraft** Esztergamban. **Stojánovits** P. C. Ujvidéken **Telegdy** K. L. Debreczenben. **Tilsch** és fia Kolosvártt. **Vázsonyi** István Veszprémben. **Wajdits** János N.-Kanizsán. **Weldinger** Alajos és **Weldinger** János Pécsett. **Wigand** K. F. Pozsonyban.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

39. PESTEN, 1844. SZERDA, majus 15.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Fővárosi hirek és események. — Kinevezések. — Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 10, 11 és 13kai mind két táblai országos és kerületi ülésekről.) A majus 6 és 7kén tartott CXL és CXLIdik országos ülések a t. KK. és RRknél (Tanácskozási tárgy: Városi-szerkezet. Bányamüvelés.) — Megyei közlések: Szatmárból, Barsból, Somogybul, Veszprémből, Borsodbul, Komárombul, Zalából; Nyitramegyei kortes-kicsapongások. Szab. kir. városok köréből. (Debreczen-város tisztujitása.) Erdélyi ujdonságok.

Ausztria (Iparmü-kiállitás.) — Spanyolország (Sajtónyilatkozatok. Az ‚Eco‘ követelése. A miniszterium lelép. Abdelkader tervei.) — Portugallia (Lázadás, 's az ország állapotja.) — Nagybritannia (Az O Connell-per stadiuma. Az indiai ügy. Ellenborough l. visszahivatása mindkét házban. A gyárügyi bill elvettetik.) — Franczia ország (Tisztelgések a király névnapján. Svédország (A király tetemei nyugalomra tétetnek.) — Németország. (A bünt. törvénytery.) Texas (Kiköltözöttek sorsa.)

Felszólitás Baloghy Lászlóhoz.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Könyvismertetés: ‚Utazás Olaszországban‘ (irta Császár Ferencz.)

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Fővárosi hirek és események.

Pest, május 15. 1844. Időjárásunk igen kellemes; csakhogy a hőség ollykor igen tikkasztó, 's igy az égi viharoktul és jégesőtől méltán félhetni. A hegyek, vetések, fák, mezőségek a legszebb tavaszi kellemben mutatkoznak; a növény-élet buja tenyészetnek indúl, mit a jótékony langy eső is különösen elősegit. Utczáinkon nincs por, 's már ez maga is milly nagy jótétemény a gyönge tüdejü és szemfájós embernek.

— Ismét bolternyők! — Ismét? — Igen; 's még azon veszélynek is bátran kiteszszük magunkat, hogy untatók vagyunk; mert inkább untatni néhány embert, csak egy lelket is téríthessünk meg, azaz: csak egy embert is birhassunk a sok közől rá, hogy szemgyilkoló, 's orrdorongozó ernyője vas vagy fa rudját fölebb emeltesse; illy nyereség maga megvigasztalna minket netaláni untatóságunkért. De tulajdonkép nem is azon egyesekhez szólunk, kiknek alacsony ernyőiket, annyi szép fényes kalap 's annyi csillogó pápaszem zsarnok elleneit, fölebb kellene emelniök, hanem inkább azokhoz, kiknek azokat fölebb kellene emeltetniök. De hisz épen ezekhez szóltunk már többször, mondjátok talán? Nem tesz az semmit; ők akkor tán azt hivék, hogy csak tréfálunk, de épen ujabb felszólalásunkkal bizonyitjuk, hogy épen nincs kedvünk tréfálkodni, 's hogy annál komolyabban veszszük a dolgot, minél komolyabb adatok jöttek tudomásunkra. Azon jó urak, kik az ernyők árnyában olly kellemesen töltik napjaikat a remény kecsegtetései 's a percentek felszámitása közt, talán észre sem veszik, hogy az elmenők közől soknak más dolga is van, mint minden lépten arra vigyázni: nem fenyegeti-é valamelly irigy ernyőtámaszték uj kalapját, és kényes vagy nem kényes, de mindenesetre emberi homlokát. Az ernyők dorongjain, rúdjain szegecskék is szoktak néhutt lenni, 's illy szegecske egy gondolatokba merült elmenőnek csakugyan tetemes szeget ütött a fejébe, mert szeme szélébe akadván azt kikarczolá ugy, hogy a szerencsétlen egyik szemére majd megvakult. Azután, talán azt hiszik, hogy épen csak és csupán a hajthatlan dorong okozhat bajt; mi pedig bizonyosokká tehetjük, hogy az ernyőkrül keresztben lecsüggő zsinegek és zsinórok, minden lebbenékenységök daczára is, sok szerencsétlenséget okozhatnak. Minap egy kissé nagyobb karimáju kalappal biró egyén elhaladván illy zsineges zsinóros ernyő alatt, a zsinegek egyike kalapkarimája 's orra közé szaladván ő ezt észrevéve természetesen hátrált, hogy kiszabaduljon a kelepczéből; de ekkor egy sebes léptekkel utána jött nember homlokával ütközik össze koponyája, 's a nőszemély még tán mai nap is viseli homlokán a kék foltot, e véletlen találkozásnak csatabélyegét. Uraim! mikor illyenek történnek ernyőink alatt 's ernyőink által, talán csak illő ernyő-reformról is gondoskodni, de átalánosról, hol ne legyen bujósdi ajtó, kivált mikor a városi reformokat is olly szivesen pengetjük; pedig higyék el: város, hol még a bolternyők sincsenek kellőleg emancipálva a barbarismus zordonságiból, igen furcsa szerepet játszanék, mikor alkotmányt és müveltséget akarna képviselni.

— Az ernyőkrül áttérünk más tárgyra, melly körül néhány szives figyelmeztetést nem veendnek rosz néven azok, kik a dolgon segithetnek. Emlitők minap az utczaburkolások rendszeritett vitelének szembetünő hasznát, de azzal nem akarnók értetni, mintha a rendszert az ó vagy is belvárosból egészen ki kellene zárni, 's annak nemcsak némelly, de igen sok utczáival ugy bánni, mintha Pesten sem volnának. Ezuttal csak három belvárosi utczát emlitünk: zöldkert-, czukor- es magyar-utczákat, mellyek bizony nagyon antediluvianus állapotban vannak. Nem kell feledni itt azt is, hogy a czukor-utcza közlekedési vonal az országút és belváros közt, ép olly egyenes, mint például a hatvani-utcza, 's mégis csak furcsa, hogy mig a külváros utja szép kövezettel dicsekszik, addig az odavezető belvárosi utcza kisvárosias tyúkszemgyilkolással mulassa magát az elmenőkön. 'S a mi szinte figyelmet érdemel, az azon körülmény, hogy ezen utcza, ha jól értesültünk, már harmad éve ki volt tüzve a burkolandók sorában, de sic fata fulere — more patrio. Mi halad el nem marad, azért talán most volna illő az elmulasztottat helyre pótolni. Legközelebb szomszédság kedveért megkellene ugyan itt a sz. ferencziek terét 's az egyetem terét emliteni, mellyek egymásnak valódi versenytársai — a rosz kövezetre, 's talán csak a halpiacz múlja azokat méltólag fölül, — de már ez talán sok is volna egyszerre? Tehát csak lassan járj, tovább érsz! de mindenesetre járjunk, — azaz mozogjunk, haladjunk!

— „ZUM MAGNATEN“!!! Hoho! tán németül akarunk ujságot irni? Koránsem, hanem igy van ez irva, roppant 's pedig aranyos betükkel, egy ujdon-ujan nyitott dohányos bolt felett az uri-utczában, szerkesztő hivatalunk majd tőszomszédságában! Egy kis magyar czimecske is van ugyan lent a porban, hogy az öntözők és járda-sár, meg kocsikerékfecskendezési ügyesség minél előbb láthatlanná tegyék; hanem a főczim, 's a czikklajstromi tábla természetesen — németül van. 'S e német irások és czimek közt látható a magyar mágnás lóháton, pompásan keleti öltözetében. E czimkép azelőtt más kereskedés előtt függött, 's most ujra kifényesitett kiosiosomázott külsejével hihetőleg nem akará megszégyeniti előbbi szinte német czimeit, mert aztán nem volna úgy ‚mint volt régen‘....! 'S ezek most történnek, mikor fővárosunknak magyar polgárkatonasága alakul! vagy tán azt gondolja érdemes és körültekintő Prückler ur, hogy a magyar mágnások szivesebben vásárlandnak nála dohányt és tajtpipát, ha czimtáblája német? vagy gúnyt akart-e üzni a — festett — magyar mágnásból, midőn német czimek özönével arabesquirozta körül? Bizony nem ártott volna önnek, Medetz példáját követni, ki czifra, azelőtt tökéletesen német lámpáját, tökéletesen magyarra változtatta. Vagy a beveendő 's bevenni reményelt pénzek közt csak olly arányban leend-é a magyarok pénze, mint a többi czimzetekhez képest ama fanyarul oda vetett porban fetrengő árva magyar czimecske, mellyet ön sárnak, viznek, piszoknak vetett martalékul? Nem vagyunk jósok; de ha csupán Németországból jövő vásárlókkal akarja ön biztositni boltja lételét, aligha esztendőre illyenkor zárva nem látandjuk azt. — Und das von Rechtswegen! mert a ki megvetést tanusit a hon iránt, melly neki kenyeret ad, nem érdemel egy falatot sem. Röviden kimondva: mi már régóta várunk hatóságunktól olly intézkedést, melly minden bolti 's mesterségi czimlapokat megmagyarositson, 's pedig úgy, hogy ez legyen a fődolog, — mellette ha épen mulhatatlanul szükségesnek látják, megjárhatja a német is, — de nem igy, hogy csak mintegy türve, vagy épen pariakép tünjék fel itt ott az özön német czimek mellett egy egy magyar is. — Magyarország, magyar polgár! — 's igy hazánk ezt azoktól, kik javaival élnek, nem tekintheti kegyelmül, hanem szoros kötelességül kivánja, 's midőn az idegenajku polgár e hazában azt teszi, mit nemzet iránti méltányosság 's illedelem parancsol, — csak legcsekélyebb tartozását rótta le.

— A ‚Spiegel‘ felszólalt, hogy némelly magyar lapok nevetségessé akarják tenni Elszler Fanny, a „mennyei Fanny“ fellépését a német szinpadon, 's pedig csak azért, mivel a németben 's nem a magyar szinpadon lép fel. Most az egyszer — mint számtalan más izben is — nem ütött ön — németesen szólva — a szeg fejére. Nekünk az ellen semmi kifogásunk, hogy a „mennyei“ tánczosnő a német szinpadon tánczol, — csak a túlságos lelkesedést találjuk nevetségesnek, minőhez hasonlóval, mint mondók, Pest városa az emberi nemzet bármi jótevőjét is alig fogná megtisztelni. De kifogásunk van igenis az ellen, mit a ‚Spiegel‘ e tárgy fölötti okoskodásában kiokoskodni erőködik; ő t. i. azt hiszi, hogy német lap levén, német érzelmeket kell képviselni 's terjesztenie. Ha ezt akarja ön ‚Spiegel‘, menjen bizvást Németországba; mert nem hiszszük, hagy Magyarhazában megjelenő, habar német nyelvü lap is, fel legyen jogositva német érzelmeket terjeszteni hazánkban, ez aligha foglaltatik ön programmjában. Egyébiránt utasitjuk előbbi czikkünk némelly észrevételeire.

Nemzeti szinházunkban szombaton, majus 18án a hangász-egylet és énekiskolai növendékek közremunkáltával, mükedvelők által adatni fog bérszünetben ‚Szökött katona‘ népszinmü, 3 felv. Szigligetitől.

A nmlgu m. k. udv. Kamra a pesti harminczadi számvizsgálóságra Schachtner Antal nagyszombati számvizsgálót; a nagyszombati számvizsgálóságra Eckmayer Ferdinand supaneki számvizsgálót, a supaneki számvizsgálóságra, Uroschevich Konstantin pancsovai számvizsgálót; továbbá a pesti harminczadhivatalnáli öt ideiglenes tiszt.irnokságra Herczeg Antal, Karakossevich Anastaz, Szilva Alajos, Veixelbaum János és Seefranz Lipót harminczadi gyakornokokat, az ugyan-e harminczadnáli két raktári segéd-állomásra Neuhauser Adolf orechoviczai számvizsgáló harminczadi-felügyelőt, és Dauscher Antal bécsi vizsgáló-hivatali gyakornokot, végre az ujbudai harminczados- és segitő vámbeszedői állomásra Dusek Ferencz brucki harminczadhivatali irnokot és ennek helyére Hofman Fridrik zágrábi harminczados-hivatali gyakornokot alkalmazta.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Május 10kén a CXLVd. országos ülésben a KK. és RR. folytatván a bányatörvény tárgyalását: egy városi követ ismét felélesztő a bányászok adómentessége felett tegnap bevégzett tanácskozást. Az e tárgyban lefolyt vitatkozás mai utóhangjainak eredménye lőn azon módositás, melly szerint az adózás mostani gyakorlata a törvény további rendelkezéseig nemcsak a bánya-polgárokra, hanem a bányatisztekre, ezek segédeire és helyetteseire, valamint a bánya-munkásokra nézve is meghagyatott. A következő §§ok — elvbeli észrevétel iránt nem forogván fen — a 303dikig némelly csekély érdekü szerkezeti észrevételek és módositások elfogadása vagy mellőzése után megállapittattak.

Ugyan e napon a mlgos FőRR. 2dik üzenetöket a börtönrendszer tárgyában meghitelesitvén, 's a KK. és RRhez átküldvén: tárgyalás alá vevék a KK. és RR. 2dik üzenetét a sz. kir. városok rendezése iránt. A rendezési

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Könyvismertetés.

„Utazás Olaszországban.“ (Irta Császár Ferencz.)

Mig más nemzeteknél egy szerencsés fejlettségü irodalom körében, utazási leirások özönével találkozunk, addig nálunk a még csak most feselni indult magyar literatura mezején gyér növénykint tünnek fel egyes utazási leirások! Örvendve szemlélünk azért minden érdekes illynemü munkát, mert hiányát 's fogyatkozását nem éreznünk nem lehet. Örvendünk főleg a fent nevezett utazási leiratnak, mert azt ollyannak találtuk, millyennek ohajtottuk, 's azért ismertetését a literatura érdekében lenni véljük.

Ha inkább azt néznök: ki ir 's nem inkább azt mi iratik, ugy már magának az érdemes szerzőnek neve nyujtana kezességet, hogy becses dolgozat kerül az olvasó kezébe, mert nemcsak a szépirodalmi, hanem a kereskedés és jog körében kitünő munkáiról lőn neve ismeretessé a honi literaturában, 's igy, hogy bir azon kellékekkel, minők egy valódi utazóban nélkülezhetlenek, eléggé mutatják. De mi belsőjét vevők vizsgálat alá. — Az utazás Triest leiratával kezdődik, 's két tömött köteten által Ferrara és Argua-nál végződik. Szerencsés tapintattal olly helyek, olly tájak és olly várasok vannak kiszemelve, mellyekhez nagy történeti emlékek csatolvák! Nem untattatik az olvasó érdektelen apróságokkal 's ha itt ott találkozik illyesmi, kellemes kedvderitésül szolgál, 's édes mosolyra vidítja az olvasót. — Olaszország emléke Róma este után is nagy; 's mig Európa egyéb részei a vad durvaság alatt senyvedett, addig inkább menten maradt az, 's a müveltség csiráit kebelében ki nem irthatták a költöző népek pusztító fegyverei. Olaszország a kereszténynyé lett Róma után is sok nevezetességre emelkedett, 's főleg a közép-korban Europa minden nagyobbszerü eseményei összefüzvék történeteivel; itt maradtak fen leginkább a számkivetett muzsák töredékei; innét áradt el a tudományosság; innét támadt legtöbbször védelme europainak a mór és ozmán dulásai ellen. — Az emberi érzéseket szelidítő müvészet, midőn az örök városban meglelé templomát, legelsőbb is Olaszország főbb városiban terjesztő szét nemesitő sugárait. Rómával Firenze, Velencze, Padua, Milano, Genua, Piza, Bologna és Ferrara egybeköttetésben levén, a pápák fejedelmi bőkezüségök által táplált szobrászat és festészet remekmüveinek ismeretére könnyen juthattak, sőt azt elérhetni versenygének. 'S ki az, kiben a szép müvészet és müveltség lágy érzelmeket nem költene? — Ennyi érdek köti az olvasót Olaszhonhoz 's ennyit igényel utazási leirástól! — Hogy imez igényeket nem téveszté a t. szerző: első lapon tett nyilatkozata bizonyitja:

„Keblünk legédesb vágyai többnyire olly szorosan füzvék egymással összve, hogy egynek teljesülése gyakran valóságra fejti szivünk egyéb titkosan szendergő ohajtásit is. — Mint serdülő ifjúnak, midőn a szépet 's kellemest érezni, 's amazt a rúttól, imezt a kellemetlentől, 's majd a költőit a prozaitól megválasztani; mint férfiúnak, midőn a rendkivülit és magasztost, a közönséges és aljastól megkülönböztetni; 's a polgári erényeket 's hazafiúi nemes tetteket elismerni, 's egész szentségökben tisztelni kezdettem: nyájasan tünt fel akkor képzolődésemben Olaszország, a Horáczok, Brutusok, Cicerok 's Titusok hazája. Ifjui elragadtatással gondolék a földre, melly Rafaellot, Tizianot, a sasreptü Michelangelot, Correggiot 's a szeszélyes Cellinit, újabban pedig Canovát, korunk Phidiászát nevelte, ápolta 's megdicsőitette!—Fénysugáros arczczal lebegett előttem a hon melly egykor Flaccus, Virgil 's Ovidnak, később Dante, Petrarcha 's Tassonak dalait első hallotta: a költészet bájos, életdús hazája, hol először jelent meg az emberek közt az érzelgő 's regényes szerelem dalnoka; 's mellynek fiai a classicus iskola omladványi közt épitének, 's a görög- romai szende-konyulatu ivezetek közé gót-csúcsokat 's feszes gerendázatokat elsők illesztének! Régen sovárgtam látni ama szép eget, mellynek az azt ölelő tenger kékebb azurt kölcsönöz; rég látni a földet, hol a völgyek- és halmokra, mellyek vérengző csaták 's elkeserült ostromok helyszine valának, zöldelőbb pázsitot teríte, virítóbb olajfákat szóra, 's a szende levegőt illatozóbb czitrom- 's narancsgalyak leheletével füszerezé a természet, mint Europa bármelly más tartományában!“

Hün követte szive sugalmait, mert mi bájos és kellemesen hathat az utazó- 's olvasóra, érintetlenül nem marad. Düzzadás nélküli ékes tollal festi az érdekesb jeleneteket; 's észrevétlenül átönti lelkesedésit az olvasóba. — Mielőtt a magában egyetlennemü városba vezetné olvasóját, Triesztnek emlékét érdekesen köti illykép Velenczével:

„Mint végtelen papiriv terült el a tenger előttem, de koránsem olly tisztán, mint vizei az uj világot Europától elválasztó Atlanticumnak. Ez még eseménydús jövőre vár, melly

törvényjavaslat elsőbb §§ira, valamint a be és kikebelezési tanra is már elébb megtörténvén a közlekedés: ezek ujabb vitatkozás tárgyaul nem szolgáltak. A szabályok meghatározása, tárgya és érvényessége felett támadt vitázatnak nem volt egyéb eredménye, mint az, hogy a mlgos FőRR. kijelenték, mikép ők azon rendőri szabályokat, mellyeket a KK. és RR. helytartó tanácsi jóváhagyás előtt kivánnak végrehajtatni, szabályoknak, nemcsak egyszerű intézkedéseknek tartják. Egyebekben első javaslatuk mellett maradtak, valamint a városi hatóság tárgyában is, mellyre nézve a mgos FőRR. a nemesi kiváltságok feláldozásában a KK. és RRket meghaladák.

Május 11kén a CXLVId. országos ülésben a KK. és RR. bevégzék a bányatörvénykönyv tárgyalását. Egyedül a 462dik § felett, melly a bányákban 's bányajárúlékokbani örökösödést tárgyazza, keletkezett rövid vitatkozás. Ezen §ban magszakadás esetén a negyedízi oldalagi atyafiaknak, ezek hiányában pedig a királyi ügyésznek adatott az örökösödés joga. A tárgyalás alatti §nak ezen rendelkezésében többen a földesuri jogok sérelmét látván: kivánták a földesur örökösödését visszaállitani. E két ellenvéleménynek rövid küzdelme után az egyenes örökös 's negyedízi oldalági rokonok nem létében az örökösödés a fenálló törvények értelmében a földes ur részére állapíttatott meg.

Majus 13án a KK és RR tábláján tartatott a CXCIIId. kerületi ülés, mellyben elnököltek: Lónyay J. Bereg, Cseh E. Szerém megyék követei; kerületi jegyző volt Palóczy, naplóvivő Majláth. — Ezen kerületi ülés tárgyául a teendők sorozata volt kitüzve, melly iránt néhány percz alatt keletkezett határozat szerint a legközelebbi kerületi ülésekben a vallástárgyában érkezett k. k válasz,'s átküldött főrendi üzenetek, ezeknek eldöntése után pedig a fiumei, buccari és turopolyai kerületek rendezéséről szóló törvényjavaslatok fognak felvétetni. Azonban az ülés nem volt rövid ideig tartó, mert az ülés megnyiltával az elnökség által bemutattatott egy kérlevél a közelebbi komárommegyei nevezetes tisztujitás tárgyában; mire időkimélés tekintetéből azon időpazarló inditvány tétetett, melly azt olvasatlanul a kérelmezési választmányhoz kivánta utasittatni. Ezen inditvány ellenében számos megyei követ kivánta a felolvasást, nyilvánitván, mikép kivánatuk mellőzésében veszélyes elveket látnak rejleni a kérelmezési jogra nézve. Végre szavazatra kerülvén a dolog: 29 megye 18 ellenében mellőzni kivánta a felolvasást. Kevesebbségben maradtak: Ung, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Torna, Bihar, Mármaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Pozsony, Nyitra, Zólyom; Tolna, Verőcze Nem szavazott Komárom.

Ugyan e napon a mlgos FőRR. CXLVIId. országos ülésben folytaták a KK. és RR. 2dik üzenetének tárgyalását a városok rendezése iránt. A mai ülésben eldöntött kérdések közt nevezetesek voltak: a polgárképesség, követválasztás, és a képviselőtestület alakitásának kérdése. A polgár-képességre nézve a mlgos FőRR. átküldendő üzenetökben egyedül a KK. és RRk üzenetében foglalt elvek czáfolatára fognak terjeszkedni, mellőzvén a KK. és RRdek példájára minden említését a képesség-adó birtok mennyiségének. Erre nézve tehát a mgos FőRR. régibb javaslatuk mellett maradnak, valamint a követválasztás iránt is, mellyre nézve továbbra is kivánják, hogy közvetett legyen. A képviseletre nézve hasonlóul régi elveikhez ragaszkodtak; a képviselők számát azonban annyiban tágiták, mennyiben előbbi javaslatuktól kissé eltérvén, azt határozák, hogy kis városban minden 4, közép városban minden 8, nagy városban minden 12 polgár után egy képviselő választassék.

At. KK. és RRnek majus 6kai CXLIdik országos ülésében folyt vitatkozásokat a H—k nyomán imígy közöljük részletesebben: Folytattatván a városok rendezéséről szóló izenet, a 151ik §ban megállapitott képviselők számát személynök ő nmlga felette soknak tartá, 's egyedül Pest városát véve fel, benne a javaslat szerint 1200 képviselő lenne. Ebbe előbb megegyeznék, ha a RR. a képviselőkből egyszersmind tanácskozói testületet nem akarnának alkotni, de ennyi képviselő mellett nemcsak a választás bajos, hanem leginkább a tanácskozás válik lehetetlenné; olly felesleges számu képviselők foglalatosságaiktól elvonattatnának. Kivánta elfogadtani a FőRR módositását; de maradt a szerkezet. — A főfelügyelőről szóló IIIdik részben elnök ő nmga egyedül a RR. argumentumaira szoritkozott. Mondatik, a főfelügyelő ellenkeznék a városok kiváltságaival. De nagy különbség van a városok állására nézve, mint jelenleg vannak privilegialis állapotban, és mint lesznek ez uj rendszer szerint. Miután a tt. RR. a városokat egészen a megyei formára akarják átalakítni, gyüléseket behozni mintegy primaires választásokat alkotni, a polgároknak a legtágabb jogokat adni; szóval, ha a városokat,mellyek eddig csak repraesentativ jogot gyakoroltak, teljes jogu municipiumokká akarják átváltoztatni, szükséges hogy köztök 's a kormány közt ugyanazon kapocs létezzék, melly a megyékre és kerületekre nézve szükségesnek találtatott. — A második ellenvetés: „hogy a királyi biztosok eddigi munkálkodásai sok sikert nem hoztak," nyomjon a mennyit nyomhat; de erre röviden csak azt jegyzé meg ő kegyelmessége, hogy nagy különbség van ideiglenes 's csak egy eset megvizsgálására kinevezett biztos, és egy állandóul őrködő felügyelő között. Ez utóbbi constitutionalis elnök lesz, mig a k. biztosság exceptionalis állapot, mellyet alkotmányos nemzetek általánosan nem kedvelnek. — A harmadik észrevételre „e hatalom által a municipium enyésznék, és egyenesen a franczia centralis igazgatás hozatnék be," nem látja a municipium ideáját elenyésztetni; mert ha megállhat az a megyékben a főispánok mellett, miért ne maradhatna fen a városokban is a főfelügyelők mellett, kivált olly hatalmas polgári befolyás és nyilvánosság mellett, millyent a t. RR. kivánnak. A centralisatio eszméjének egészen más kelléke van Franeziaországban; ott minden tisztviselőt, elsőtől fogva utolsóig, a miniszterium nevez ki, mindnyájan ettől függnek, az executiva hatalom szabadon működik 'stb, de itt a módositás szerint a tisztviselők választatnak a végrehajtó hatalom (tanács) szabályok által igazgattatik, ott a törvények hozatalánál semmi municipalis végzésnek nem engedtetik befolyás, 's ezek csak helybeli szükségekre szoritvák, mig nálunk a törvények tulajdonképen a törvényhatóságokban hozatnak. Rend, felügyelés nélkül nem gondolható; pedig rend és a kormánynak erős törvényes működése nélkül semmire sem megyünk, kivált hol a viszonyok annyira kötvék atyafiság, barátság és más kötelékek által; ajánlá a FőRR.módositását. Ez ellen több városi követ röviden nyilatkozott. B. város követe igen hosszasan ismétlé a kerületben tartott és már a minap lényegében közlött, itt azonban még bővitett beszédét a főfelügyelők behozatala ellen.Bevégezvén beszédét,K.város követe, nehogy küldői részéről elfogadtatni látszasssék az előtte szólott követnek azon állitása, hogy ha neki választani kellene a mostani állás és a FőRR. módositása között,ugy készebb belső elrendezést és szavazatot tovább is nélkülözni, mint a főfelügyelőt elfogadni.Ellene mondott, 's készebbnek nyilatkozott törvényes főfelügyelő kormányzása alatt lenni elrendezés utáni szavazattal, mint a jelen rendezetlen és bizonytalan állapotban továbbra is megmaradni. Miután több városi követ a megyékben uralkodó rendetlenségeket említé, a nm. elnök szükségesnek tartotta megjegyezni, hogy egészen más volt eddig a városi választás egy 50—60 tagból álló zárt testület által; és más a szabad megyei választások, mellyeknél a rendet sokkal nehezebb fentartani. Mi pedig a belső igazgatást illeti, e tekintetben nincs mit szemökre lobbantani a megyéknek,mellyek bel-administratioja ha nem jobb, legalább bizonyosan nem rosszabb a városinál. Azonban ő Felségének legfőb felügyelése alól ki nem huzhatják magokat a városok, 's miután azt személyesen nem gyakorolhatja, jobb állandó felügyelő, mind rendkivüli hatalom által azt gyakoroltatnia; marad a szerkezet. Az izenet olvasása között elnök ő nm. több szakasz felett igen röviden hivatkozék első alkalommal felhozott észrevételeire, jelesen a 310., 316., 324. §ra tett FőRR. módositások mellett. A RR. általánosan, minden legkisebb változtatás nélkül megtartották a kerületi szerkezetet. Befejezve levén a tárgy,személynök ő nm. a bányatörvényt kivánta tanácskozás alá adni, azonban Pest megye követének inditványa következtében idő nem maradt e tárgy felvételére. Ismétlé ugyanis minap a kerületben nyilvánitott kivánságát: kérnék meg a FőRRket e most átküldendő izenetben, hogy a Hajduvárosok és Jász-Kun kerületek rendezését vennék már egyszer tanácskozás alá, melly munkálatok rég átküldettek,'s igy majd azon szomoru következménytől tarthatni, hogy e kerületek rendezetlen maradnak. Érzékenyen 's egészen váratlanul festé az ottani nép inségét, azon tisztviselői elnyomást, melly alatt nyögnek,csipősen támadá meg a baj okozóit. Noha a nép az elrendezést ohajtva várja, mégis a kerületek követe ellenkezőjét állitotta; sőt midőn 2000 j.—k. lakos egy itt megjelenendő petitiót aláirt, annak inditványozója egy évi börtönre itéltetett. A szónok ezután az általános vádakról magánviszonyok taglalására 's feddésére menvén át, a beszédben leginkább érdeklett követ védette a gyanusitott tisztikart, mellynek becsületét olly szeplőtlennek mondá, mint P. megye tisztikaráét; állitá, mikép soha nem nyilatkozott, hogy a J.-k.-kerület ne rendeztessék, mert azt igen is kivánja, de nem egyszerre,'s nem kiváltságai megsértésével. Kérte P. megye követét, adná vissza azon alaptalan tudomást, kitől kapta; és bizonyos lehet benne, hogy azon fenséges személy, melly az egész ország jogai felett őrködik, bizonyosan ott sem türné a tisztviselők zsarnokságát. Itt több követ olly mélyen merült el a megtámadások és visszatorlások terén, hogy személynök ő nm.többször kénytelen vala felszólalni,illy tanácskozást nem a jelen kérdéshez tartozónak, nem e terembe valónak állitván; annak, mi a J.-K. kerületben 's P, megyében történik, e tábla birája nem lehet. Elnökileg kijelenté, hogy illy conversatio még privát körökbe sem való, mert próba nélküli vádaknak itt helyök nem lehet; azért ő exc. mindezen személyességeket tekintetbe nem veendi 's rájok nem is felelend. — Magára a tárgyra nézve a j.-k. követ ellenmonda azon elvnek, hogy a kerületek eddig is e joggal birtak. Ezt több megyei követ kétségbe vonta, állitván, hogy valóságos szavazatuk eddig nem volt, miután a megyei voksok egyenlősége esetében a kerületek szavazata soha sem számittatott. Ezen vita hoszszabbra kiterjedvén elnök ő nmlga megjegyzé, mikép nem tárgya a tanácskozásnak, van-e szavazatjoga a hajdu- 's jászkun kerületnek vagy nincs? mert az össze van kötve a coordinatioval; hanem jelenleg a szőnyegen levő kérdés az: kivánják-e a t. RR. az izenetben felszólitani a m. FőRRket, hogy a hajdu- 's jászkun kerületek rendezését minélelőbb tanácskozás alá vegyék. Mindnyájan az izenetben kivánván felszólittatni a m. FőRRket, röviden nyilatkoztak. — Ellenben Sz. m. követe emlékezteté a t. RRket, mikép ezen inditványt P. követe a ker: ülésben is megtette, 's ott az határoztatott,hogy az elnökök, személynök ő nm. által kérjék meg Nádor ő fenségét egyedül gyüléseknek minélelőbbi tartására; 's szokatlan,izenet által felszólitani a FőRRet;'s nincs is arra példa, hogy a felszólitásban maga a tárgy is kijelöltetett volna, mellyet a másik tábla tanácskozás alá vegyen. Ez nem fér össze a ker. végzéssel, 's attól tart hogy illy kérdések fesze-

---

örök szózatot adjon hulláminak: míg az adriai öböl kék habjai tele irvák historiai emlékekkel, mellyek a világi jelenetek 's foglalkozások hiányában, kifejezhetlen hatalommal tolulnak lelki szemeink elé. — Minő különbség a két város között, mellyek e szük tenger keleti 's nyugati partjain állanak?! — Két világot, vagy helyesebben két kort választ el e nehány mérföldnyi viztömeg egymástól. Amott forr az élet egész ifjú erejében, és nagy zajjal siet növekedni a még csak néhány évtized előtt is olly jelentőség nélküli város; itt az élet pislogó fáklya csak, melly a mult századok fölött félig kialva világol. Amott a mai század szellemét — a pénz századáét — látjuk uralkodni minden kicsinységében, buborék-életében: itt a müvészetek aranykorát szemléljük elvonulni néhány maroknyi szigetke fölött, óriási nagyságában, maradandó pompájában, mellyet látva, felsohajtunk: „Velencze élt!"

Velencze nevezetességinek, politicai kifejlése és történeteinek hü és életteli rajzolására kitünő szorgalom fordittatott. És méltán, mert annyi tanulni való van, tekintve első zsengéjétől egész elbuktáig, mennyi ritkán egyesült egy várossal. Vajha hazánkfiai kezein forogva, megtanulnák belőle, mint nőhet kicsinyből is egyetértés, szorgalom és ipar által oriási nagyságra egy nemzet, 's mint döntheti meg önérdek 's önzés a legvirágzóbb népeket. Szabad, de bölcsen mérsékelt tollal mondja ki szerző véleményét, és midőn a törvényes szabadság érzetét felkölti: a zsarnokság és törvénytelenség visszaéléseit hün irja. Ha e tárcza szük korlátai engednék,bővebben ismertetnők meg Velenczével. Most csak annyit mondhatunk, hogy rövid vázolatban egész történetét, politicai szerkezetét, nagyságának és romlásának okait kellemesen mulatva tanulhatja meg. — A Dogepalota, Fohászok-hídja 's különösen a Sz. Mark temploma figyelmet gerjesztők; ez utóbbiról ránk magyarokra, érdekes tanulsággal végzi be leirását a 25dik lapon:

„Részletes leirást adni sz. Márk templomáról teljes lehetetlen. Azt látni és bámulni lehet csak, leirni nem. A müvészet üdülését, emelkedését, virágzását és hanyatlását mutatják különféle oszlopai, szobrai 's mozaikolt képei, melly utolsók közt különösen megemlítendő a ‚bold Szüz nemzetségfája' Salviati festeménye után mozaikolva Bianchinitól. A művészet, türedelem, fáradság és kinespazarlat nyomát mutatja itt minden, a mire tekintesz. Velencze emelkedésének első éveibe esvén e nagyszerü templom építése, hirdetője az ama hatalom- 's nagyságnak, mellyel a büszke köztársaság e köz emlékben — magát dicsőiteni, — nevét örökiteni ügyekezett. 'S ügyekezete nem volt hiú. Elenyészett az alkotó erő: de fenáll egész nagyszerűségében a mű, melly még századokon túl is képes leend azt hirdetni. — Mi illyekben is olly kimondhatatlanul szegények vagyunk! A harczi zajok — mert korábbi századokban Italia sem szükölgött azokban — nem tompiták el e nép vonzalmát a szépmüvészetekhez, mint elnyomának minden fejlődő hajlamot azok iránt. Örökön azt hivék apáink, hogy kezökbe csak fegyver illik, 's hogy az ecset meg a vésü nem üt fel dicsőségével a győzelemnek, mellyet éles aczélaik vittanak. Egyike azon boldogtalan előitéleteknek, mellyek a magyar fajt örökön lenyügözék! Eljövend a nap, midőn már nem lesz kar, melly kivonja a hüvelyébe rozsdásult aczélt, eljövend, melly a historia sajátjává tegye e nemzetet: és akkor nem fognak az élők találni emlékeket, mellyek hirdessék annak dicsőbb napjait. — A nagyeredményü harczi tettek el fognak törpülni: mert nem leend egy szobrunk, nem egy festményünk, mellyben mesteri kéz szóljon azokrul jövő századokra! 'S ha most a hosszas béke idejét véleménytusákban emésztjük fel, hogy ne egyesüljünk a müvészetnek politicai pártokat nem ismerő szent oltári körül: ha kicsinyes irigységgel, férfiatlan daczczal vonulunk félre a lelkesbektől, hogy erőhiány buktassa le a felszárnyalni akarókat, oh akkor valóban nem érdemeljük meg, hogy nevünk túlélje enyészetünket!.."

A müvészetre mi kitünő szorgalmat fordított a szerző: mutatja nemcsak Velencze remekmüveinek 's mestereinek leirása, hanem az egész utazáson átvillanó figyelem, magát a szobrászatot és festészetet megkülönböztetve leli az olvasó; megirja a kort, az iskolát, meg főbb remek vonásait és hiányait, 's mindenütt az ebben szegény kelet-fajt utánzásra 's lelkesedésre törekszik ébreszteni. Kövesse a szerzőt az olvasó, a 141dik laptól kezdve művei és lakjaiban, és ő itélje meg ha nem alapos-e itéletünk —'S mi mind ezekben megjegyzendő: azon meleg vallásos érzet, melly az egész munkán elömlik. — Ki Olaszország hü képét adni akarja, előbb keblében élednie kell az igaz istenes érzetek és vallásosságnak; szent ihletés nélkül az Isten dicsőségére emelt lakokat hün leirni teljes lehetetlen. A szerző áthatva volt vallásos magasztalt ihletéstől, és e tekintetben is ohajtnók sokak kezeibe. Távul a gunytól, avagy eszmenczkedésektől, minőkkel nem egy ellenséges indulatu 's hideg keblü irónál találkozunk, buzgó áhitatot költ az olvasónak fogékony belsejében. — Végre mi főleg a honfira kellemesen hat, az — a szerzőnek a nagyvilág-zaj közepett is éber honfi-szeretete.

getése által igen kényes harcz idéztetnék elő; hiszen a börtönrendszer már három napig itt hever, a nélkül hogy a m. FőRR. felszólítának bennünket. Addig tehát, mig a szóbeli felszólításnak milly sikerét nem tapasztaljuk, maradjon a ker. végzés. — Szinte harmadfél órai vitatkozás után elnök ő nmlga kimondá a végzést, miszerint az izenetben megkéretnek a FőRR., hogy a hajdu- 's jászkun kerületek, és más tárgyak iránt felterjesztett munkálatokat tárgyalás alá venni szíveskedjenek: minek következtében az itélőmester ur legott e felszólítást felolvasván, az helyben is hagyatott. —

A tek. KK. és RRnek majus 7kei CXLIId. országos ülésében tanácskozási tárgy a bányatörvény vala. Tárgyalása előtt elnök ő nagym. megvallván a tárgy technicai oldala körüli járatlanságát, csak törv. szempontból kivánt hozzászólani, azokra bizván a kezelési észrevételeket, kik szaktudománynyal 's jártossággal birnak. Csak törv. oldalról és közgazdasági szempontból kiindulva, arra figyelmeztette a RRet, hogy a nemzet jövedelmi kutforrása ezen egyik ágának virágoztatása mellett sem ő Felsége sem egyes személyek jogai ne sértessenek. Itélőmester Zarka felolvasván az első §t, N. megye követe a czim megváltoztatása 's a §ból e szó „királyi" kihagyatása iránt következően nyilatkozott: Azokra nézve, mellyeket excád ezuttal előadni méltóztatott, bátor vagyok nézeteimet előadni: a bányamüvelés status-gazdasági szempontból kimenve, nemzeti iparunknak egyik legnevezetesb ágát teszi, és bátran merem állitani, hogy passiv kereskedésünk mellett bányamüvelés nélkül azon kevés arany és ezüst pénz is, melly a bányamüvelésből forgásba jő, a hazából kiszivárogna, és ha a bányából egyéb haszna nem volna hazánknak, annyi mindenesetre van, hogy bányamüvelés által a föld gyomrába elrejtett, és a statusra nézve holt kincsek napfényre hozatván, uj arany és ezüst jő forgásba, melly mindenesetre a status pénzbeli hitelét növeli, ezenkivül sok ezer ember, még pedig a legszegényebb sorsu, mindennapi felsegélést kap. A bányamüvelésnek minden fontossága mellett azonban a bányamüvelés a törvényhatóságoknál nem sok sympathiára talált, a megyei hatóságok mit sem gondoltak e tárgygyal, a megyék politikai életéből kiküszöbölve volt, és ez oka, hogy a bányászi érdek, a polgári 's kivált megyei érdekkel össze nem olvadhatott. Felette sajnos, hogy a megyék a kormány ellenében nem gyakoroltak ellenőrséget, hogy ezen tárgy iránt részvétlenek voltak; a kormány átlátván a nemzeti ipar ezen ágának nagy fontosságát, maga részére használta a megyék részvétlenségét, mert hazánk sarkalatos törvényeire, egyes bányapolgárok, bányavárosok százados gyakorlata által erősitett municipalis jogaira nem tekintve, egyedül önhatalmát öregbité, ezen leginkább az egész nemzetet érdeklő tárgyban az országrendeinek helybenhagyása nélkül önhaszna 's tetszése szerint ujitásokat tett, később nemcsak egyes bányapolgárok tulajdonát, de a kir. bányavárosoknak földesuri joggal birt sajátságát, és territorialis törvényhatóságát a bányai kincstár alá vetette, az innen származott panaszokat 's kérelmeket országgyülésen kivül udv. biztosságok és felső leiratok által elitélte, a bányavárosok és egyes bánya-polgárok tulajdonai megsértésével és a bányamüvelés hátramaradásával; szóval: az egész bányászi tárgyra kirekesztő hatalmat magához vonni törekedett. Hogy a kormány e részben tökéletes czélját el nem érte: leginkább a bányavárosok, egyes bányamüvelők állhatatosságának és hazafi kitürésének köszönheti a haza. Már 1790ben átlátták az ország Rendei, mennyire érdekében áll a statusnak a bányamüvelés virágzása; 's országos választmány rendeltetett a bányatörvény kidolgozására, 1827ben ennek folytában ujra kiküldetett a választmány, el is készité a kivánt törvényjavaslatot; azonban a többi tárgyakkal a jelen tárgy is elmaradván, a kivánt czélt ez ideig elérni nem lehetett. 1839ben is tétettek ugyan lépések, de leginkább a bányavárosok részéről akkoron előadott sérelmek orvoslására; a törvényjavaslat az alsótábla részérül elkészült, a FőRR. azt el nem fogadták, hanem a jelen rendszeres munkának, melly előttünk van, felvételére halasztották. A t.RR. átlátván e tárgy nagy fontosságát felfogták azáltal, midőn a bányatörvény kidolgozására ker. választmányt rendeltek, ezen választ. a mint azt a RR. ezen munkának kerületileg lett átvizsgálásával bőven átlátták, mindazon nézetet és elveket, mellyeket excád kijelenteni méltóztatott, tekintetbe vette; leginkább elvkint kijelentette, hogy ezentul a bányamüvelés törvénytől függ, hogy a kincstár egyes bányatulajdonosnak tekintetvén, bányabiróság alatt álljon, mindenkinek tulajdona épségben maradjon. A mi a bányászatnak technikai részét illeti, részt vettek a választmány tanácskozásiban fél Magyarország bánya-polgárai részökről, és a Bánság részéről jelen volt bányapolgárok, nézeteik figyelembe vétettek, figyelem volt az eddigi törvényekre is, és erősen hiszem, hogy ha ezen elvek, mellyek az egész munkán keresztül szövetvék, felsőbbi helybenhagyást nyerendnek, el lesz érve a czél, mellyet a t. RR. elérni kivánnak, hogy a bányamüvelés, az elnyomás törvénytelen önkényétől biztositassék, hogy az ideiglenes Miksa-törvény helyett rendes magyar nyelven szerkezett törvénykönyv készitessék, és hogy a kincstár, bányavárosiak 's egyes bányapolgárok közti összeütközések és leginkább a kincstár által elkövetett sérelmek sok tekintetben orvosolva, 's jövendőre pedig elháritva lesznek. Főczélunk a jelen törvénykönyvben letett törvényeket, alkotmányunkkal összefüggésbe hozni; de erősen hiszem, hogy nem szándékunk a koronának az eddiginél több jogot tulajdonitani, 's e tekintetben lehető nézeteimet ezen munkának egyes pontjaira nézve annak idejében előadandom. Egyébiránt csupán azt jegyzem még meg excád előadása folytában, hogy az itt előfordulandó kérdések igen egyszerüek, és nem is valami mysteriumok, és leginkább statusgazdasági és politikai szempontból eldöntendők. Mindezeket excád előadására felvilágositáskint kivántam előadni; és jelenleg leginkább csak ezuttal felolvasott izenetre szoritom vélekedésemet; ohajtásom t. i. oda terjed, hogy azon fontos okokon kivül, mellyek az izenetben foglaltatnak, mellyekné fogva a FőRRnek ezen törvényhezi járulását a t. RR. sürgetni méltóztatnak, világosan kitétessék, hogy miután ő Felségének a magyar nyelv 's nemzetiség tárgyában érkezett k. k. válasza szerint a magyar nyelv a közadministratio minden ágaiban be fog hozatni, és igy a bányászi tárgyakra nézve is, következőleg a nemzetiség előmozditása szempontjából is, miután magyar nyelven irott bányatörvény nélkül a kivánt czélt elérni nem lehetne, a jelen bányatörvénynek még a jelen országgyüléseni megerősitése mulhatlanul szükséges. Másik inditványt tette A. megye követe, mellynek következtében az érczek nemei közöl megyéjére nézve a „vas"at kihagyatni kivánta; igy nyilatkozott: Eddig a vaskő A. vmegyében egyedül földbirtoki tulajdon volt, 's minden kincstári befolyás nélkül müveltetett. Van megyémben nemzetség, mellynek a királyi fiscus ezt jövedelemképen becsü mellett adta át, és van más nemzetség, mellynek jövedelme csak nem kirekesztőleg a vasköért alku szerint fizetett pénz. Most a KK. és RR. ezen jövedelmet minden pótlék nélkül elveszik. De továbbá megyémben a vas a kincstártól és kormánytól egészen függetlenül kezeltetett, most a RR. ezen ipar-ágat mellynek nagy jövendője van, a kormány kinevezésétől függő tisztség aláadják. Mindazért tehát, hogy igazságtalannak tartom valakinek tulajdonát és eddigelé törvényszerü jövedelmét pótlék nélkül elvenni, mind pedig azért, hogy a vaskezelést a hazának függetlenül megtartani akarom, kérem a RRet, hogy ezen 1sö §ból a vas megemlitését kihagyatni vagy legalább megyémet az eddigi gyakorlatban hagyni méltóztassanak. — Most egy városi követ ekép szólott: Az érczbányákat már a görögök, müvelésökre felügyelési jogot gyakorolván, status-javaknak tekinték, mit Athenaenek laconiumi gazdag ezüst bányáit illető rendeletei bizonyitnak. A görög időktől lefolyt századok alatt folyvást épségben hagyaték minden népeknél e tan; 's korunk egyik legnagyobb törvénytanára Mittermayer szerint helyesen, mert ha a status nem gyakorolna felügyelési jogot az érczbányák felett, a pillanatokig jövedelmező, de végetlenül káros tolvajbányászat által a rendszeres és biztos bányászat háttérbe szoritnék. — Szóló követ e sok százados gyakorlat szentesitette theoriát tisztelvén, a felügyelési 's engedményzési jogot kétségbe nem vonja 's megszoritni nem akarja. Azonban a koronának e senkit ki nem záró 's meg nem szoritó engedményezési jogát általánosan mondaná ki, nem sorolván el egyenkint az érczek nemeit, 's ezt azért nem, mert a korona e felügyelési 's engedményezési jogokon kivül bir még más, t.i. a bányai regálék jogával. És ezen jog a kormány atyai szeretetének különös tárgya. A népek és kincstárak közt a bányaregalék felett sok küzdés volt, mellyeken rövid szemlét tart a szóló, leirván, mint igyekeznek a terjeszkedő természetü kormányok minél tovább 's többtöbb érznemekre terjeszteni hóditásaikat 's a regále-szedési jogot; mint iparkodtak a bányákat saját monopoliumokká tenni; mint igyekeztek ellenben a megszoritó czélzást észrevett népek a kormányokat az engedményzés és felügyelés korlátai közé visszaszoritani. Emlité végre a bányáknak honunkbani állapotát 'stb., hogy a kormány a bányaregálenak legtöbb, de nem minden érczre nézve van birtokában, 's szükségesnek tartá, hogy ezen különbség az érczek különböző nemei közt teherviselési tekintetben gondosan fentartassék. Minthogy azonban eféle szárazabb fejtegetések törvényhozó termünkben nem nagy figyelmet szoktak gerjeszteni: szóló követ le sem gombolitja beszédének egész fonalát. — Többen pártolák mind a két inditványt, mert érdekében áll a statusnak, hogy a föld gyomrában rejlő kincs napfényre jöjjön, 's legalább az első szükségü érczek a lehető legjutányosabb áron kaphatók legyenek, ha a „vas" is királyi adományozási jog alatt álland, a bányai müveltetésnek ezen ága csorbulást szenvedne, nem fognak biztositatni a vele foglalkozók, 's attól tarthatni, hogy ugy járnak, mint Franciaországban, hol azon szabály: „minden a mi a föld gyomrában van, a statusé" az erdőkre is kiterjesztetett, 's igy a földesurnak még tulajdon erdejét is meg kell váltani. Azon észrevétel is tétetett, hogy e kitétel „adományi 's engedélyezési jog" helytelen, mert vagy egy e két szónak értelme, 's akkor az egyiket ki kell hagyni; vagy különbség létezik köztök, 's akkor az megmagyarázandó. Továbbá a „sz. korona"szó, fel van cserélve a „király" szóval; e kettő közötti különbséget azonban törvényeink világosan kifejezik. Azért a „korona" szó megtartassék. A szerkezet mellett egy m.követ hathatósan szólalt felt. Beszédének tartalma ez: Az inditványozó követ a királyi kincstárnak önkénye ellen biztositékot keres a jelen törvényjavaslatban; a szóló azonban egy sokkal károsabb és többször tapasztalt önkény ellen biztositani kivánja a vásbánya-müvelőket, és ez a földesuri önkény, melly

---

— Minden szépet és nagyot szeretne honába átültetni, 's ugy látszik az olvasónak, mintha ez utazás ébresztésére volna irva a nemzetnek! — könnyebb, ha vizszapillant honára a lagunák nagyszerüségéből is, 's majd bánatban sajg szive, látván, mennyiben hátra vagyunk; majd érzékenyen hí fel utánzásra; szóval: az igaz hazafiu tünik fel az olvasónak, 's érdekes olvasni, mit Velencze társalgási nyelvéről ir a 88dik lapon:

„A társalgási nyelv Velencze salonaiban, kivétel nélkül olasz; nem mintha egyéb europai nyelvekben, 's jelesen a franczia- 's angolban is jártasok nem volnának Velencze szép hölgyei: hanem mert szégyennek tartják Petrarcha 's Tassó gyönyörü nyelvét, melly övék is, idegen kedveért mellőzni. Háromszor kedves nálok az idegen, ha képes olaszul felelni első kérdésökre. Oh mikor szállja meg, hazám! — hölgyeid keblét is e szégyennek drága gyümölcsöt termendő érzete? Mikor fogják a magyar pénzen épült palotáknak külföldi virággal ékes szőnyegei viszszazengeni a Berzsenyi 's Kisfaludyak kellem- 's erődús nyelvét ugy, mint zengik vissza Danteét az itteni márványok?!.."

Ugy szinte bizonyítja a t. szerzőnek hazafiúi érzetét, mi a 18dik lapon olvasható:

A hajnalcsillaghoz.

Borús az égi bolt,
Csak arczod tündököl,
'S a fellegek könyét
Ajkad csókolja föl.

Mondd meg nekem kelet
Gyönyörü csillaga;
Hazámra föltün-e
Diesőbb kor hajnala?

'S a hosszú bú könyét
Szép nyári nap heve,
Lakói arcziról
Felcsókolandja-e?

Nagy éj borong-e még
Soká e nemzeten,
'S nyomorgva teng a nép
Az áldott téreken?...

Nem hagyhatjuk még érintetlenül Piza leirását, mellyben a lelkesült szerzőnek több szellemdús észrevételivel találkozunk, különösen a IIdik kötet 91 és 92dik lapján e következőket:

„Perrklesz, ki Athenae templomait 's palotáit épité; Phidiász és Polikletesz, kik azokat szobrokkal ékesiték; Zeuxisz és Parihadiusz, kik képeit ecsetelék: tudománnyá avatták az épitészetet, kőfaragást és festészetet. A bátor és magasztos szellem, melly müveiket átlengé, fenmaradt Nagy Sándor századáig, fen a mi napjainkig a nélkül, hogy tetemesen változott, emelkedhetett volna. Magaslati pont vala az, mellyre a képző müvészetek e korban jutottak: 's e pontról azok csak alá, föl már nem szállhatának! A latiumi hadak görög példányokat hozának Romába és Roma uj bölcsője lőn a szép müvészeteknek, melly Augusztus korában Görög hon magasságára emelkedett. Az éjszakról jövő vándor népcsordák dulásiban csüggedt el az alkotó szellem; 's mi a pusztító aczél és lángok elől megmenthetetlen: az a keresztények földalatti imahelyére szállittatott. Az üldözöttek még gyakran borultak le Jupiter és Venus előtt; de valamint abban a teremtőt imádák: ugy ebben fiának anyját tisztelék, 's a vérnélküli áldozat sokszor Bacchus, vagy Diánának katakombákba vitt oltárain mutattaték be szent ahitattal a királyok királyának! I. Czelesztin és V. Bonifácz, mintegy előre sejtve utódaik II. Gyula és X. Leónak tudomány 's müvészet pártoló szellemét: frescokkal ékesitették a romai katakombák boltozatit. Sok századnak kelle még elhaladni, 's keletről ki kelle tiltatni a képek tiszteletének, nyugaton megszünni a vad népek nyomásinak, 's feltámadni a szabadság érzetének: míg a kiásott pogány koporsók, görög romai hamvvedrek 's corinthi és doriai oszlopfejezetek mintákul szolgálhatának; míg a görög földről számüzött festészet Olaszországban uj kort nyithatott. A pápáké, 's általában a papságé lőn az érdem: mert ők fogadák a keleti képirókat, szobrászokat vendégszeretőleg magokhoz. A bazilita barátok valának elsők, kik a romai katakombákat, utóbb a templomokat frescoikkal elboríták; ezekből 's ezekután támadtak a bolognai, velenczei és lombardiai festész-iskolák, mellyek a spanyolt szülék, 's mellyek előkészitői valának a romafirenzeinek, mellyet a nagy Rafaello és Michelangelo alapitának; amaz „Athenaei iskola" czimü vaticani frescojában: imez IId. Gyula romai pápa síremlékén ülő „Mozesével" kinek márványszive ver, szirtajka szól, 's melly életet kölcsönze Firenze képirói ecsetének. Dicső százada a lángésznek, melly Xd. Leo alatt Italia véres csatatére fölött fénykört von, hogy feledjük szemléletében az iszonyokat, mellyeket a gyilok, pallos és méreg a porban okoztanak."

Befejezzük ismértetésünket, mellyet ívekre terjesztenénk, ha e lapok szük korlátai nem tiltanának. Azért ennyit csak figyelem-ébresztésül, mert az egész átolvasására ez is elég inger a szép 's nemes iránt fendobogó kebelnek, 's igy még csak azon ohajtásunkat nyilvánítjuk, „vajha több hasonló szellemü utazással birnánk, 's vajha minél több kézen forogna ez érdekes kedves olvasmány! K. I.

ellen másképen nem biztosithatják, mintha a vasat kir. adományozás alá vetik. Nem tagadhatni, hogy régi törvényeinknél fogva a vas király adományozása alá tartozott, sőt ezek rendeletéből a bányatized vagy urbura terhének is alávetve volt, több megyében a szokás ezen urburát eltörölte, és igy e jelen törvényjavaslatnak 11ik §ban ezen tizedmentesség általánosan megállapittatván, egyedül azon kérdés felett vitázhatunk, vajjon a vasbánya-müvelés haszna és szüksége tekintetéből jobb-e vasat földesuri tulajdonnak tekinteni, vagy mint a korona jogát a király adományozása alá vetni? hogy ha a többség az első nézethez áll, akkor a vasbányák müvelését egy csapással lehetetlenné teszik, mert senki nem fog találkozni, ki saját költségein a vasérczeket csak azért keresse, hogy a feltaláltakat a földesurnak átengedje,és azon bányát tulajdonnak ne nézhesse, mellybe sokszor ezreket fektet egy jövendő áldás rovására.Ezen tulajdont egyedül királyi adományozás által nyerhetni, és ezt a földesurnak engedelmétől föltételezni annyi, mint a vasnak, melly első szükségeink közé tartozik, termesztését gátolni. A kir. adományozás meg nem tagadtathatik, és ingyen történik, de hogy ha egyszer megtörtént, már akár földesur akár szomszéd, a bányát el nem veheti,és a bányai tulajdonnak ezen szentsége a bányamüvelésnek okvetlen feltétele. Egyébiránt az adományozás és az engedményezés között azon lényeges különbségre tekinteni kell, miszerint az adományozás egyedül az érczbányák megnyitására, és igy az érczásványok termesztésére szükséges, a felkérő tehát ezáltal bányatulajdont nyer, az engedményezés pedig azon járulékokra adatik, mellyek az 5ik §ban elősoroltatnak és igy azon mühelyekre nézve szükséges, mellyek az érczek kiállitására a földszinén megkivántatnak, és az illető földesurnak teljes kármentesitése nélkül fel sem állitathatnak, azért a szerkezet mellett szavaz. — A „korona" 's „király" közötti különbségre vonatkozólag egy másik követ az alkotmányos életnek azon örökös működésére emlékeztetett, mellynek következtében mind a fejedelmek, mind a nemzetek szüntelen törekszenek jogaik kiterjesztésére,'s ezért a magyar közjogban is a „korona" az ország összegét teszi,az azzal feldiszesitett ‚király' pedig az igazság és kegyelem kutforrását. E különbségre támaszkodik az 1807 félirásnak azon kitétele:quod Regnum Hungariae non sit patrimonium Augustae Domus Austriacae. Igy a só nem a király tulajdona,hanem a koronáé. A vasra nézve pedig figyelmezteté, hogy ez a legszükségesebb ércz, 's azért azt minden terheltetéstől vagy egyedárusságtól meg kell óni. — Elnök ő exc. megjegyzé, hogy a „korona" szónak értelme eddigi törvényeinkben sokkal jobban le van téve, mintsem erről kétség vagy veszély támadhatna. — A szerkezet meghagyatott. — A 4ik §ban a kőszénbányák müveltetése iránt az rendeltetik: hogy a kőszén bányák földesuri birtok tartozéki ugyan, ezeknek cserkészése és felkérése mindazáltal a bányászatot naponkint mindinkább megszoritó fa-szükség pótlása tekintetéből, bányászati czélokra mindenütt szabad; de müvelésük a földesuron kivül másnak csak e czélból és csak királyi engedély mellett engedtetik meg. A müvelésért a földbirtokosnak illendő bér fizetendő, és ez a bányamüvelő és földbirtokos közt vagy szabad alku utján állapittatik meg, vagy ezen alku nem sikerülvén, választott bíróság által határoztatik meg; de bíróilag sem a termék 10ed részénél kevesebbre, sem 4ed részinél többre nem határoztathatik. A 4ik §. a választott bírósághoz a bányamüvelő 2 tagot, a földbirtokos szinte 2 tagot, ezek ötödikül egy elnököt választanak. — Előadá, mikép a kőszén már a resolutiók szerint sem tartozik a királyi közé; nem a bányajoghoz, mert az adományozási jog egyedül az érczekre terjeszkedik ki. A földesuri jogot nem lehet korlátolni. Más oldalról azonban felhozatott, hogy miután a status érdekében fekszik, hogy a földalatti kincsek napfényre kerüljenek, több földesurak pedig vagy hanyagság vagy haszonkeresés végett — hogy t. i. erdeik nagyobb becsben maradjanak — másokat e kincsek felkeresésében 's előteremtésében gátolnak, miáltal leginkább a bányászat felvirágzása szenved. Ha törvényeink az erdők pusztitására nézve a földesuri jogot megszorithatják, miért ne lehetne azt a kőszénre nézve is, miután itt a status java forog fen? — Ennek ellenében elismerteték ugyan a statusnak kisajátitási joga, de az a földesurnak tökéletes kármentesitését hozná magával, mert hogy a status java egyesek kárával előmozditassék, az csak a legnagyobb köz szükségben,melly még, hála, elő nem állott, volna menthető. 'S elnök ő nm. hozzáadá, hogy általán az egész kőszén állapotja még ismeretlen előttünk,'s azért erről rendelkezni még nem lehet. Sem bizonyos alapon, sem más országok adatain nem feneklik az e szakaszban kitett maximum és minimum. Lehetne azonban ezen ügyet egészen a felek közti egyezkedésre hagyni,'s csak akkor,ha a földesur semmikép nem akarna megegyezni,lehetne a k. adományzásnak helye egy harmadikra nézve, de maga a földesur a kőszént minden felsőbb jóváhagyás nélkül müvelhesse. A földesur pedig, ha mindjárt egy harmadikra nézve történnék az adományozás, a teendők letétele után, a kőszénbányát mindig visszaválthassa.—Ezen javaslat azonban el nem fogadtatván, a többség inkább az egész 4ik §t kihagyandónak rendelte.

Megyei közlések.

(o) Szatmárból, majus 9. A decemberi béke következtében, már két izben egymás iránti türelemmel folytatott közgyüléseink után, nyugodtan indulánk majus 6ra kitüzött közgyülésünkre: azonban a közgyülés előtti napon csoportosan megjelent ellenzéki tagok, előre jelenték a gyülés kellemetlen napjait. Az emlitett napon — a kisgyülési jegyzőkönyv felolvastatása után szót emelt egy pártfőnök (kortes) és a m. főispán urat, minden igaz ok és adat nélkül elaljasult pártfőnöknek — kortesnek — állitván, inditványozá: hogy mint illyen a főispáni hivatalra méltatlan,'s igy felirásban ő Felsége kéressék meg, hogy ezen megye kormányától öt elmozditván, egyszersmind helyébe mást nevezni,'s azáltal a tisztválasztást minélelőbb megtartatni kegyeskedjék; és a pártfőnök ok nélkül vádolván legszelidebb főispánunkat, egyszersmind magára mondá ki az itéletet. — Utána megszólalt egy másik, ki, midőn elmondá a vétek nagyságát, mellyet ő és társai Szatmármegyének a közvélemény előtti hurczolása által elkövettek, 's megfoghatatlan csudálatos okoskodással következteté, hogy mivel az általuk okozott hurczolásnak oka a legjobb lelkületü főispán,'s ezért neki lakolni kell, az inditványban megegyezik, 's ime ez is magára alkalmazá, mit beszéde elején mondott: „hogy az ember mint polgár sem szünik meg ember lenni." És előállott a 3ik, kinek most is fáj, hogy mult tisztválasztáskor hivatalából kimaradt, ki ezen megyének leghamisabb rágalmakkal legtöbb hurczoltatást és becstelenséget okozott, 's kinek még hátra van lakolni azért, mi alul a decemberi béke ürügye alatt kibútatott, — és vádolá öt e bün fia „hogy ő a megyét nem vezeté, nem vezetheté — de nem tevé utána, hogy ezen megye magát vezettetni nem engedé, 's hogy a pártosak 's különösen a vádló fél erőködései legszentebb igyekezetét is meghiusitották, — 's ezen szónok is igazolá, hogy az ember mint polgár is csakugyan ember marad. Most ismét felállott az, ki előbb Szatmárnak közvélemény előtti hurczoltatását fájlalá, és elmondá, „hogy a 13 személyek egyessége milly roszul fogadtatott a közvélemény 's milly roszul a megye rendei előtt, és megfoghatatlan csudálatos okoskodással következteté, hogy mivel a mgos főispán ur, a már ő általa olly sokszor szentnek nyilvánitott közvélemény előtt is kárhozatos egyességet saját beegyezésével még jó eleve meg nem erősitette, lakoljon; — és ime másodizben alkalmazá magára saját szavait, hogy az ember mint polgár sem szünik meg saját érdekének gyarló embere lenni. Hátra volt még egy, ki nagy ügyességgel elmondá, hogy a mi legtisztábblelkü nagyon tisztelt főispánunk, — csak azért, mivel bosszut állani nem tud vagy nem akar, gyáva; és azt következteté, hogy mivel most mint valódi főispán komolyan fellépve kimondá, mikép védi azt mi a Rendeké, 's nem engedi azt, mit saját jogának ismer, vétkezett és lakoljon. — Azonban noha ártatlannak mentségre szüksége nincs, a másik oldal érzékeny megindulással 's fájdalmas részvéttel vette kedves főispánjának ezen alacsony bántalmát, 's miután előre bocsátották, mennyire botránykoznak meg 's borzadnak vissza, látván, a bosszúállás ördöge mikép szövi ármányait, kimondották, hogy a mgos főispán ur ártatlan személye megtámadásával a béke megtöretett; felhivaték a másik fél, hogy az állitólag előadott alacsony vádakat igazolná, 's miután ezt nem tevé 's nem teheté, kimondatott, hogy a m. főispán ur személyében most is a megye közatyját ismerjük. Délutáni négy óráig állott a két fél szemközt egymással, mikor is a gyülés minden eredvény nélkül eloszlatván, a piszkolódások folytatása másnapra halasztatott. — Másnap azonban, akár azért, mivel féltek, hogy az általok kicsapott ostornak szemökbe pattan vissza csapója,'s a méltatlan vádakért érdemlett szemrehányásokkal lakolnak, — akár azért, hogy ártatlan 's tiszta lelkek ügye magát önmaga kivíjja, akár pedig mivel valahára az inditványozót az általa okozott tömérdek zavarokért lelkiismérete ostrom alá vette, inditványát megszégyenülve — visszavonta, — 's igy a tegnapi alacsony vádak 's bosszúállás tizszeres visszatorlására készült igen számos egyén, miután többen kimondották, hogy mindaz, mi tegnap a mlgos főispán ur ellen, fonák okoskodásokkal, mint vád előhordatott, merő rágalom, alacsony vád, fettes elnök ur által kinyilatkoztatván, hogy öt ezen megye tovább is mint megye atyját tekinti, a mindkét oldalrul egyiránt hangzott ‚helyes!' jelenté, hogy a piszkolódásoknak ezuttal határ vettetett, 's az elnöknek többszöri felszólítására a felek a további szólás szándokától elállottak.— Ezekután komolyabb szint öltött tanácskozásunk, 's még ezen és másnapon utasitásul adtuk követeinknek: 1) a vallás tárgyában, hogy a k. leiratban kimondott kölcsönös viszonosság elvét ugy alkalmazzák, hogy jövendőre mind a reversalisok lehetsége megszüntessék, mind általában az erkölcsi kényszeritéseknek hatalmas gát vettessék; 2) a részek visszacsatolásának,'s az a felett hozott törvénynek életbe-léptetését sürgessék; 3) a magyar gazd. egyesületnek egy országos gazdaképző intézet felállitása iránt az országgyüléshez benyujtott kérelmében kifejtett tervet szóval és tettel ugy pártolják, hogyha a tervezett ½ millió ft ezen intézetnek létesitésére elegendő nem volna, az országos alapitványi pénztárból a hiány pótoltassék; 4) az ország közhasznát czélzó országos vállalatok létrejövetelét a megye rendei áldozatokkal is előmozditani kivánván — azoknak, a haza lakosai különbsége nélkül közösen és aránylagosan leendő fedezéséhez készséggel járulnak, fentartják azonban maguknak, hogy az emlitett vállalatok számáról, mennyiségéről, ugy az erre kivántató alapok viszonyairól annak idejében részletesen rendelkezzenek.— És ime ismét bebizonyitá Szatmár, hogy az ő nyugalma nem véleménykülönbségnek,hanem pártérdekeknek áldozatja.

(*) Barsból. Sokaknak bár ellenzésére, de a többségnek tavali határozata következtében, majus 3dikán a sz. benedeki várban, régi ős szokás szerint, derék első alispánunk elnöklete alatt, csekély számmal öszvegyült RR a papidézma egy évrei haszonbérbe adása tárgyában gyülést tartottak; hol azonban végzés szerint semmi más tárgy föl nem vétetvén, a nagy templomba ahitatoskodni, de főkép szokás szerint, annak emlékezetére: hogy 1713ik évben szünt meg Barsban a pusztitó dögmirigy;'s ez palástja annak, hogy habár az adózók nem kis terheltetésökkel, az esztergami főkáptalan által adatni szokott, lakomázással öszvekötött sz.benedeki gyülés évenkint majus 3ikán mai napig sem szünt meg; 's ezért nem inkább a többivel együtt A.-Maróth székesvárosunkban tartatik.— Erről sokat lehetne irni, most azonban csak a most történtekből valamit, hogy tudniillik a türelmesség szép példájaul, miután a menyezet (baldachin) vitele megyei esküttek által szokott történni, azt most egy katholikussal egy reformatus vitte. — Átmenvén a RRendek szent Benedekből A.-Maróthra gyülésöket folytatandók, 's igy majus 4én Maróthon tisztelt főispáni helyettes ur ő mlsga elnöklete alatt, hosszas éljenzésekkeli fogadtatása után, rövid de velős és szivhóditó beszéddel fogadván viszont a RRket, — az orsz.gyül. követek jelentései felolvasásával nyitá meg a tanácskozást, — mellyek között az, hogy a mgos FőRR is a közjóra áldozni készek, nagy örömmel fogadtatott. — Továbbá szőnyegre került a vallás tárgyábani k. kir. leirat, melly ugyan elég anyagot adott a minden oldalróli vitának: — előhozattak panaszolkodó, elégedetlenkedő, keserüségetszülő, rosz jövendőt jósló, megelégedhetést javasló, majd az ármányok serege keletkezésének leendő véd-, és czáfoló okai, mig az egymást bárha szóláshoz jutásbani pályázások között hosszas ideig tartó tanácskozás után. Ő m. felfogván szokott bölcs tapintatával a többség akaratát minden rész azonnali megnyugtatásával illyformán mondá ki: „Miután ezen k. kir. leiratban a lelkiismeret szabadsága, 's a kölcsönös viszonyosság (reciprocitas) elve a keresztény vallások felekezetei között fel van állitva: ez oknálfogva ezen kir. leirat elfogadtatik a RR által, 's igy a születendő gyermekek a reversalisok értelme szerint neveltessenek; ha azonban idővel mind a férj, mind a nő más szerződést tenni kivánnának, azt szabadon tehessék, ha pedig csak egyik fél kivánná a szerződést megmásitani, akkor a gyermekek atyjok vallásában neveltessenek 18 éves korukig, melly idejöket elérvén, vallást szabadon minden akadály nélkül választhassanak. — Szomszéd Nyitramegyével határos járásbeli főszolgabiránk jelentvén: miszerint az ottani tisztujitást megelőző lakomázások kicsapongásokká, isteni 's polgári kötelek széttépéséveli dulásokká alakulása nagy divatba jövén, ezen lélekrázó jelenetek járásába, és különösen a határszéli helységekbe becsúzni, sőt mármár elharapódzni is kezdenek, a pártok tagjai egymás házának feldulásával, 's gyujtásával fenyegetőznek: azért a keletkezhető rosznak akadályoztatására méltóztatnának a t. RR hathatós intézkedések felőli végzést hozni; mire határoztatott: hogy mindennemü toborzás eltiltatván a nemesi községeknek azonnal tudtára adassék, valamint az is, hogy legkisebb kicsapongás tapasztaltatván, a járásbeli főbirák által azonnal polgári karhatalom használtathatik; mi ha elég sikert nem szülne, akkor az alispáni hivatalnak bejelentvén, katonai karhatalom használtathassék. — Lévai járásból egyik szolgabiránk lakását szomszéd Komárommegyébe tevén által, ott szinte szolgabiróul megválasztatván, 's hivataláról Barsban leköszönvén (de koránsem előre, hanem csak választás után) — okot adott uj helyettesitésre, a minthogy magokat jelentő négy egyén ajánltatván mgos főispáni helyettesünknek, azok közöl a legelső helyen ajánlott F. Zs. volt esküttet méltóztatott kinevezni,'s az eképen megürült eskütti hivatal betöltésebeli jogát pedig a RRnek adá ő mélt. — Gyülésünk ne-

vezetesbjei közé tartozik még azon inditvány is, miszerint az úgynevezett Theresianum bécsi nevelő-intézet, Magyarország részéről is egy uradalombul álló adománynyal lévén ellátva, mégis a magyar növendékek ez ideig csupa német modorban tanittatnak, mellyre nézve utasittassanak orsz.gyül. követeink, hogy vagy a magyarnak szükséges tudományokbani oktatásukat eszközöljék ott tanuló növendékeinknek, vagy ezen uradalom is visszavétetvén 's a többi magyarországi alapitványi jószágokhoz kapcsoltatván, jövedelmei a kivánt czélra fordittassanak.

= Somogyból. Kaposvár maj. 6án. E hó 5én kezdett közgyülésünkön, igen igen kevés hallgatóság lévén, követk. érdekes tárgyak fordultak elő. A békesi követ inditványa nyomán kiküldött választmányi üzenetet követeink megküldvén, egyszersmind kijelenték: hogy abban utasításuknál fogva megnyugodni képesek nem lévén megyénk ez érdembeni nézeteit velök közölje. Azon rész, melly a jelen orsz.gyülésre készült utasitások szerkesztésekor az adó kérdésére nézve kevesbségben maradt, azt hivé: hogy miután mult évi májusban a megyének többsége a rendes adót semmiféle szín alatt nem pártolá, következetesség okáért tovább is az anyautasítás megtartassék; a nemadózó rész 's igy a többség azonban oda nyilatkozott, miszerint, nehogy a választmányi munkálatra való világos nyilatkozásának szójelentésétől elüttessék, a további intézkedés az orsz. választmány munkálatának kifejezéseig függöben maradjon. A turopolyai kerület iránt közlött törv.javaslatra utasításul adatott: hogy miután a 6. és 7. §§ban azon elv látszik felállítva, miszerint a háziadó mennyiségének meghatározása jövendőben az orsz.-gyülésre bizassék, ezt megyénk tovább is a törv.hatóságok köréhez tartozandónak ohajtják. A bányászati tárgy iránt követeinknek általános zsinormértékül szabatott, hogy mindazok iránt, mellyek akár az ország, akár magányosak sérelmét a fenálló törvényekhez képest maguk után vonnák, az 1832. utasitás értelmében észrevételeiket megtegyék; — egyébiránt pedig ezen munkálat 1ső §ából az tetszvén ki, hogy mind azon bányák, vagy vizek, mellyek vas részeket tartalmaznak, kir. adományozás alá tartozandók legyenek, miután a vasat, mint első szükségü tárgyat, — mellyre az urbura törvényen kivül vettetett, megyénk a kir. haszonvételek közé tartozandónak nem tartja, 's igy követ urak az 1836ik sérelmek iránti orsz. választmányi munkában kifejtett okokhoz képest annak kihagyását fogják szorgalmazni. A héber orvosok ügye az általános emancipatio kérdésére halasztatott. Felolvastatván ezekután a f. e. martz. 25én a vegyesházasságok iránt költ k. válasz, — a vélemények a születendők, sőt még a szülők vallásaika nézve is többfelé ágaztak, mellyeket mellőzve, a többség ezen k. választ azért nem tartá elfogadhatónak, mivel az abban foglalt elvekhez alkalmazandó törvény szerint a gyermekek neveltetése fölötti szerződések meg vagy meg nem tartása a szülők tetszésére bizatik; más részről a felek egyike visszalépésének esetében a gyermek neveltetése fölött világosan, 's kimeritőleg nem rendelkezik, és végre, mint egyenesen parancsolást, — vagy tilalmat magában nem foglaló a törvény kellékei általános hiányában henye, sőt szükségtelenné válandik; azért megyénk — azon korábbi utasításához, — mellyszerint a vegyes házasságból származott gyemekek 18 éves korukig atyjok vallásában neveltetvén, azután pedig ön akaratjok szerint választhassanak, — ragaszkodván, miután ugy vannak meggyőződve: hogy e tárgyban mint egyik táblabiránk megjegyzé, egyedül a bécsi és linczi békekötés nyomán indulva biztosíttathatik a lelki ismeret szabadsága, és az elérni kivánt viszonyosság inkább elérhető. A szepesi 16 város szavazata rendeztetésüktől feltételeztetett. — Aradmegyének a kebelében tanyázó dzsidás ezred némelly tisztei által elkövetett kihágások iránti felszólítása követeink által pártoltatni fog. Biharnak Derecske, Nagyszalonta, 's több mezőváros iránti felszólítását, mivel a kérdéses ügy törvényes bíróság előtt folyamatban van, nem pártolhatjuk. Hont által ajánlott Széchenyiféle telek-díjt, csak a pénzügyi választmány munkálata befejezése után fogjuk tárgyalni. Temes, mivel v.törvényszékek ugy is felesleges számmal vannak, nem pártoltatott. Pozsega, Szepes, Szabolcs és Tolna által honfiusitásra ajánlottakat nem pártoljuk. Szathmárnak az országgy. ifjuság iránti felszólítása tudomásul vétetett. Zala — az egyetemnél felállitandó gyorsirói tanszékre nézve pártoltatni fog. Gyülésünk folytán az országos tárgyakkal foglalkozó megyei választmány némelly tárgyak feletti véleményét bemutatván, ennek nyomán Rüeber Henrik báró, fél-díj fizetés mellett honfiusitásra ajánltatni fog. A tanitóképző intézet elrendezése 's kormányzása iránt: miután a kerületi választmány által javaslott mód azon tul, hogy nevezetes költséggel van egybekötve, nem még azon bajnak veszélyes magvát is rejti magában, miszerint a népnevelés tárgya bizonyos, 's e tekintetben mindig káros zárttestületekre könnyen vezethető körre szoritattnék, 's ez uton nem ritkán a tanitói pályára legalkalmasb egyének, azon oknál fogva, mivel azon képző intézetekben nem tanitattak, abbeli közhasznu foglalkozásoktól eltilthatók lévén, a köz oktatás czélja annál kevésbbé volna elérhető, minél inkább az oktatók alkalmas volta egyéni ügyességektől feltételeztetik; — ennálfogva czélszerűbbnek hiszszük inkább a fizetéseknek biztos lábra állitása, és javitása mellett olly általános törvény alkotását, melly szerint a tanitói hivatalra — értvén az elemi iskolákat, — mindenki; egyébiránt jóerkölcsü 's iskolai próbatét utján bebizonyitott ügyességgel biró férfiú elválasztható legyen, és azért a főbb iskolákban ezen tudományszakra is tanitó széket felállíttatni ohajtunk. Ezekhez képest tehát a kerületi javaslatból 4. szakaszától fogva még az ezen elvvel nem egyezőket kihagyandóknak véljük. — A népnevelés alaptőkéje iránti utasítást — csak a pénzügyi választmány munkálatának bevégzése után adandjuk. (Folytattatik). X.

= Veszprém majus 10. F. hó 6kán gyültek össze Veszprémmegye rendei — kevesebb számmal, mint reménylők — a főispánilak udvarán, hol két ponyvasátor vala fölállítva a zöld asztal körött ülők számára. Gyülést megnyitó beszédében e különös intézkedés okául azt adá elnöklő első alispán ur, hogy a megyeház börtönében raboskodók között bizonyos nyavalya ütött ki, mellyet, mivel megyeszerte sokan ragályosnak vélnek, 's ennélfogvást a megye teremében némelly félénk uraknak nem volna kedvök megjelenni; jónak látta a tanácskozás helyét az említett udvarba rendelni. Ezen előadást követte beszéd sok, de igen sok, 's mégis némelly aprólékos változásokkal mind oda ütött ki, hogy a raboskodók jelen állapotján rögtön kell segíteni; a mi el is határoztatott, és a határozat következtében még e napokban áttétetnek a nyavalyás rabok most rendelt kórszobáikba. Következett a megyei választmányoknak a mult gyülésről elhalasztott jelentéseik és véleményadásuk fölolvasása. Ezek közt első volt a népnevelés tárgyára vonatkozó. Veszprémmegye e tárgyban jobbadán elfogadja az országos választmány véleményét, csakhogy mesterképző intézetet nem kiván hatnál többet, ezeknek is egyike Horvátországnak jutna, az ötödik a görögöké, a többi négy pedig minden vallás felekezetbeliekkel közös lenne azon megjegyzéssel, hogy a protestáns tanulóknak saját vallástanitójok legyen. A képzőintézetek számának leszállítása természetesen azon következményt vonta maga után, hogy az orsz. választmány által e czélra követelt százezer pengő forint helyett 25ezer állapittatott meg. Többire megyei választmányunk egy sajátszerü nemzeti nevelést említ véleményezésén, és kiván előidézni. Ha helyzetünk a szél által fölsodrott por által olly kellemetlenné nem tétetik, szerettük volna megkérdezni: mit ért a választmány a nemzeti nevelés alatt? Az országos választmány igen helyesen és kétségbe-vonhatlanul az 1. 2. 3. §ban azon elvet állítja föl, hogy a népnevelés általában vallásos legyen, azután pedig oda czélozzon, miszerint a növendék emberré, polgárrá 's alattvalóvá képeztessék, az az: alkalmassá képeztessék rendeltetésére. Már itt szabad legyen kérdenem; van-e a magyar születésünek mint illyennek sajátszerü rendeltetése, melly minden nemzettel, minden emberrel mint emberrel nem volna közös? A kereskedési 's gazdálkodási tárgyakkal foglalkozott választmány jelentésének, valamint a tervezett telekdíjnak részletes meghányásához akkor szóland megyénk, ha a közszükségek födözésére szükséges költségek forrásinak kinyomozásával foglalkozó országos választmány munkálatát követeink megküldendik. Következtek az orsz.gyül. követek jelentései. A vallás tárgyában az országgyüléshez érkezett k. k. leirat értelmezése fölött némi egymástól eltérő vélemények fejlődtek ki, de minden ingerültség nélkül, 's végre kimondatott: hogy az egyik felekezet kivánatát sem elégíti ki; sőt az adott szó szentségének megszegésére, 's igy minden társulati, álladalmi szerződések, 's kötelékék szétrombolására és erkölcstelenségre nyit tágas mezőt; mihez képest a követeknek utasításul adaték ügyekezzenek anyautasításuknál fogvást olly resolutiot eszközölni, melly mindenik felekezet kivánatit kielégítse. Végre különféle hatóságoktól érkezett magános ügyek körüli intézkedések olvastattak. — Más nap a főispáni-lak ebédlőteremében foglalánk helyt. Miután a tegnapi jegyzőkönyv fölolvastatott, a pápai reform. iskolások erőszakos és botrányos kihágásaik vizsgálatára rendelt megyei kiküldöttség nyujtotta be jelentését. A több rendbeli csatolványok közt olvastatott egy, több tanuló által aláirt nyilatkozat, mellyben nyilt vallomást tesznek a megyei tisztviselőn és a megye házán — Pápán — elkövetett vétségükről; de kérik a megye rendeit, miszerint tettöket ne szándékos gonoszságnak, hanem ifjui meggondolatlanságnak és könnyelmüségnek méltóztassanak tulajdonitani. A pápai főiskolai tanács, és külön maga a gondnok ur is nyujtott be nyilatkozatot, mellyben kérik a megyét, miszerint elégednék meg az iskolai hatóság által a vétkesekre kiszabott és már ki is állott büntetéssel. Határozat igen hoszas viták után az lett: hogy az egész ügy adassék által a büntető törvényszéknek. Következtek ismét magános ügyek körüli intézkedések. — Harmad nap ismét a tegnapi helyen gyülénk össze. Midőn a tegnapi jegyzőkönyv fölolvasásában a pápai iskolások fölött tegnap kimondott határozat pontja fordult elő, többen találkoztak, kik a tegnapi végzést megváltoztatni erőködtek; sőt voltak, kik a megye hatóságának körét is kezdték piszkálni a pápai collegium hatóságának irányában. Azonban mivel erre sem meggyőző uj okok nem hozattak föl, sem a megye saját méltóságának sértése és veszélyes következmények félelme nélkül nem tehette, maradt a tegnapi végzés, hozzá értvén, hogy a kérdésbeli pápai vétkes iskolások a nemes megyének előfogatokban 's egyben másban okozott kárt is megtérítsék. Végre ismét magános ügyek, és különféle hatósági intézkedések, közlemények kerültek szőnyegre; ezek közt ns. Aradmegye megkereső levele is, bizonyos katonai kihágások iránt, melly kellő orvoslás kieszközlése végett országgyülési követeinkkel közöltetni határoztatott.

= Borsodbul. Miskolcz máj. 9. F. hó 6kán kezdődött évnegyedes közgyülésünk első alispáni elnöklet alatt. Nevezetesb tárgyai: az orsz.gyülési követ uraknak adandó utasítás, a szepességi 16 városok szerkezete és szavazata, 's a vallás tárgyában érkezett k. k. válasz iránt valának (a kereskedési orsz. küldöttségi vélemény már a mult hó 15kei rendk. közgyülésen tárgyaltatott 's a kútfők kivételével, mellyekről máskor tanácskozandunk, a vélemény utasításban adatott). A szepesi 16 városok szerkezete javitásában tehát mi is megnyugovánk de voksadásra hajlamunk nincs, a vallás iránt az érkezett k. k. válasz nyomán hozandó törvényhez járulásunkat kijelentők; Gömörmegye főispáni helyettese ő mlgának f. hó 20án tartandó beiktatási ünnepélyére számos tagból álló küldöttséget nevezénk ki; a Reviczky-magtárnak némelly adózóinknál künlévő zavaros követelései iránt bővebb nyomozást és szigorú eljárást határozánk; — egy megürült esküttí hivatalra szavazat szerint felterjesztést tevénk; nemesi künlévő tartozások tisztába hozatala és beszédése illő jutalom mellett egyik aladószedőnkre bizatott, valamint a mult évben leégett megyei középületek helyrehozására kivetett 30,000 pengő ft. beszedése is illető aladószedőinknek, bizonyos percentek mellett, mellyek azonban csak a beszedés végével kifizetendők, kötelességökül tétetett; leégett szinházunk, melly a magyar honban első nemzeti szinház vala, felépitésére szerzendő adakozások gyüjtése szolgabiráinknak meghagyatott; — a miskolczi égettek részére beküldött öszvegekből a károsult testületekis, mellyek biztosítva nem valának kárukhoz képest részesíttetni rendeltettek, a felmaradó öszveg a legszegényebb égettek közt, jó magokviseletökrei tekintet mellett, kiosztatni határoztatott. Végre alsz.biránk Sz. Imrey László hivatalától lemondván, ezen hivatalrai helyettesítés jövő évnegyedes közgyülésünk harmadik napjára határoztatott; — egy a nm. canczellária által leküldött leirathoz mellékelt folyamodás által első alispánunk helytelenül rágalmaztatván ennek irója tiszti ügyészi kereset alá vétetett; — közgyülésünk még folyvást tart, 's halmozott magány-ügyeinket intézi.

= Komáromból, maj.11. F. hó 9én orsz.gyül. tárgyakat illető követi utasitás-készités végett közgyülésünk volt, helyettes alispán ur elnöklete alatt, mellyre az értelmesség legnagyobb része megjelent; éber figyelemmel 's nyugott kebellel tanácskozott és dicsekvés nélkül legyen mondva, szép eredményre jutott. Ugyanis az országos tárgyak iránti véleményezésre megbizott küldöttség jelentése nyomán a népnevelésre szükséges költségek viselése elfogadtatott; a műegyetem felállítására nemcsak a megkivántató 300,000 ft megajánlása, hanem azonfelül egy realiskola létesitése is czélszerünek találtatott; a kereskedési országos választmány által tervezett vasutak közköltségen építtetése, valamint az országutak megkészitetése és jó karban-tartása is elfogadtatott; e tárgynál hosszasabban tanácskoztak a RR a felett: vajjon közköltségen vagy az ország kebelében felállítandó vámok jövedelmiből tartassanak-e fen az utak? megállapodtak pedig abban, hogy a vámok kezelése terhes levén, illyenek csak a határszéleken legyenek 's azon túl az utak fentartása közköltségből fedeztessék. — A telekdíj elfogadtatván, követurak oda utasittattak, hogy magukat e kérdésben az országos választmány készülőben levő munkálatához alkalmazzák. — A gazdasági egyesületet szinte országosan kivánják a RR pártoltatni. — A magyar nyelv tárgyában ovást kivánnak tenni, nehogy az alkotandó törvények a k. kir. leirat értelmében a nm. Helyt.tanács utján különböző nyelveken közöltessenek, vagy illy forditások hitelességgel birjanak. — A városok rendezését illetőleg, minthogy

Komárom városa határában a nemesi telkek száma olly nagy, miszerint az egésznek közel egy harmadrészét felüti, azoknak a városi törvényhatóság alá hajtásukra nézve kivételkép törvényt kivánnak alkottatni.

□* Zalából. Sümegh majus 9. Nmgu gr. főispán urtól gyorspostán érkezett levélben Zalamegyének tisztválasztási ünnepe f év junius 11kére tüzetett, melly hivatalos levélnek, 's ezzel összekötött fontos tárgynak érdemében majus 18.rendkivüli közgyülés fog tartatni.Illy hivatalosan küldött levélnek tudásával maig kiki azon aggódik, kik lesznek alispánaink. — A ‚nem adózunk' résznek értelem-emberei Halászon majus 8án; ugyan e napon Zalaegerszegen az adózni akaró pártnak győzelmes emberei is tanácskozmányi összejövetelt tartottak, e párt emberei közt egy nemes jellemü gróf, és egy kir. aranykulcsos ur is volt. Mint alaposan tudatik, — ezek jelenlétében mostani elnök második alispánunk, C. L. becsületszavára határozottan ismét nyilvánitá, hogy semmiféle hivatalt el nem vállaland! — Milly zavarban van Zalának tisztválasztási élete épen a miatt — hogy mostani alispánink továbbra szolgálni nem akarnak! Majus 18kai közgyülésen majd többrül is fogunk értesülhetni.

Nyitrából különben igen pontos levelezőnknek maig sem vehetvén — előttünk ismeretlen okokbul — tudósitását, mig ez kezünkhez érkeznék, közöljük a legujabb nyitrai eseményeket a Hirnök után. „Nyitra april 30. Fájdalom — igy ir a Hirnök levelezője — keserü fájdalom feszíti keblemet, midőn jelenleg ujra közlői köteleségemül tétetett rajzolni tetteket, mik bár soha ne történtek volna. Lássuk rendre. — Mai napra követjelentési, egyszersmind pótlóutasításokat adó gyülésünk levén kitüzve, már tegnap számosan sereglettek össze táblabiráink,részt veendők a honügyek körüli tanácskozásokban. A fehér és kékszinüek elvevék, mint halljuk, a .... zászlót a nemzeti szinüektől 's győzelmeik hirnökeül nagyvigadva székvárosunkba hozták be, hol egyesülten a hason szinüekkel, mint kivitt pályajelt előbb körülhordozták az utczákon, 's aztán boszujokban a földön hurczolva azt keresztülkasul hasogaták. Mit lehete egyebet várni visszahatásnál? És megrémült a város, mintegy előre megsejdítve a vészt, melly csakhamar be is következett.Alig ébredezett az uj nap: harsány éljenzajok között vonult be megyénknek csaknem minden magyar-ajku nemessége,'s feltüzvén öltönyeikre a pártjelt, a vérpiros szalagot, zászlai alatt, a legszebb rendben énekszó 's hanga mellett indult a megyeház felé, tisztelkedendő választottai előtt, kik már ez időn tanácsra a teremben összesereglettek. E nép szava kedvelteit hangoztatá,'s szózatuk hasonlónak tetszett egy közös imához, mit magzatok röpítnek fel atyjokhoz. 'S e nép kedvesei megérték rokonaik hangjait, leszálltak közibök, baráti kézszoritások által megedzendők a lánczolatot, a kitüzött czélokra. A nemesek, józanok mindnyájan, nem éghasitó kurjongatásokkal, hanem előbb néma odabámulással, majd örömtapsokkal, 's csak igy szünni nem akaró éljenekkel fogadták őket körükbe; levett fövegekkel hallgatták szózataikat,'s kielégitvén ekép hódoló vágyaikat, visszatértek az előbbi szép rendben gyülhelyökre. Mi pedig tanácsot ülni kezdénk. A gyülést megyei első alispánunk baráti üdvözletével megnyitván,legelőbb is előadatott, miszerint mai gyülésünk egyedül hongyülési követeink jelentéseinek fölvevését,'s ha netalán szükséges volna,pótlóutasitások adását tárgyazza: mindazáltal tekintvén egyrészről a megyének feszült, 's valóban ingerült állapotát, hogy sem vagyon sem személy nincs biztos bátorságban; hogy barát barátja,rokon atyjafia, fiu szülője ellen van; hogy felbomolva a házi béke, fölfüggesztve, vagy is inkább gátolva az igazság rendes kiszolgáltatása: más részről pedig tekintetbe vevén azt, hogy főispán ő nmlga mind e napig sem tüzte ki a határidőt törvényes tisztujitásra: elvégre figyelemre méltatván Nyitra városa tanácsának többször tiszteltük fő megye-elnökünkhöz sürgönyileg küldött folyamodványát a csöndbontó, jogot 's javat sértő kihágások érdemében: — azt, hogy illy követutasitási gyülésen lehessen más tárgyat is szőnyegre hozni, csak kivételkép akarván vétetni — következő három inditványnyal lépett elő; az első: küldessék ki a megye kebeléből minél fényesb választmány, melly élő szó utján pártatlan rajzolván főispán ő nmlga előtt helyzetünket,tőle nem táguló kérelmekkel esdje ki a hovaelőbbi határnapot tisztujitásunkra; a második: tüzessék ki talán mától a 15ki nap rendkivüli közgyülésül, mellyen a közgyülésileg kiküldött választmányok kötelességeikül tudják a nemesség teljes összeirását, — a főnebb inditványozott,'s Pozsonyba főispán ő nmgához indulandó küldöttség pedig bizottsága eredményét a RRnek általaladni; a harmadik: neveztessék ki középponti választmány, melly mind az eddig történt kicsapongások és vérengzések megvizsgálására és megbüntetésére, mind pedig a netalán még kiütendő meghasonlások meggátlására teljes szigorral müködhessék. E három inditványt a Rendek mindnyájan pártolák, 's az elnökileg kimondott végzés következtében egy harmincz 's nehány tagból álló választmány küldetett ki első alispán elnöklete alatt Pozsonyba a határidőért főispán ő nmlgához; továbbá maj. 20ka lőn kitüzve rendkivüli közgyülésül, mellyen a fönebb kiküldött választmány valamint a nemesség összeirásával foglalkodó bizottmányok is, eljárásukról hivatalos tudósitást adni tartozzanak: végre ki lőn nevezve egy választmány férfiakból, kiket a közvélemény tisztel, azon hatalommal, hogy megtiltsanak minden gúny-éneket, iratot, — nevet; megfenyítsenek minden csendbontó csoportot, akár fényes nappal, akár éjszaka idején; szétoszlassák a késő éjig tivornyázókat, börtönbe vitessék a részeget, 's más jogát, javát, csöndét sértő választókat; 's ha minderre a megyei hatalom nem volna elégséges, szabadjon élniök katona-hatalommal. Minthogy pedig az itt helyben tanyázó katonák igen csekély számmal vannak, ezeknek többesitését kikérni mielőbb siessenek. E tanácskozások folyamában egy szomorú intermezzo történt. Kinövése, púpja ez, mint egy szellemdús szónokunk megjegyzé, édes magyar hazánknak, hogy csábitások- és vesztegetésekkel akarjuk tulsúlyozni az ellenfélt; pedig mint Kölcsey mondja:„Az emberi gyarlóság maga magának ellensége, 's magában is roszra vezethet, 's mi lészen még, ha csábitás, alkalom, — 's ezer meg ezer kisértet tünnek föl értelmet és érzést ostromolva?“ De a tárgyhoz: ijedelmet ábrázoló arczulattal lépett a Rendek közé egy hiradó, remegő szózattal figyelmeztetvén őket arra, — „miszerint a kevéssel előbb itt a megyeháza előtt a legszebb illedelemmel tisztelkedő nemesség talán az ellenfél által — mikint legtöbben erősiték, kik e szomoru ténynek szemtanúi voltak — fölbőszitve, vagy a tegnap pártján ütött kudarcznak visszatorlási szándokból, megrohaná ezt tanyáján, 's vérengzésekkel jelölvén nyomait, az april 14ki borzadalmakat talán még irtózatosban akarja visszaidézni.“ A Rendek e bajon rögtön segitni ohajtván, valamint rögtön kellett is, hisz egyegy percz egyegy ember életét mentheté meg, másod alispán elnöklete alatt vizsgáló választmányt küldöttek ki, melly magán a helyszinén kellő tudomást veendő, az egész ügyről ezt még stante congregatione be is jelentse. Mi meg is történt, 's melly jelentésből kiviláglott, miszerint két ház teljesen össze van rongálva; az egyiknek kapuja kifeszítve; a másiké összekarczolva, a bútorok 's ruházatok részint szétszaggatva, részint elorozva, és hogy többen megsebesülvén, már sebészi gond alá adattak.—Igen, illy szomorú helyzete van megyénknek. — Azonban reméljünk, hisz a remény az emberek mennyországa;'s valóban jót is remélünk a középponti választmánytól, melly gátot vetve a nagyobb számu összecsoportulásoknak,minden bizonynyal az illy intervallumokat, nyert hatalmánál fogva, megakadályozandja. — A követjelentések, 's az azokrai potlóutasitás majus 20káig elhalasztatott.

Kir városok köréből.

Debreczen május 10kén. Tegnapelőtt ment végbe a tisztujitás, kir. biztos benedekfalvi Detrich Miklós ur bölcs vezérlete alatt; ki, ha még hijányzott volna az iránta közi tiszteletből és bizodalomból: azt ez uttal kétségen kivül teljesen magáévá tette a körülmények eszélyes átgondolása, részrehajlatlan munkálása és e város jóléte iránti buzgósága által. Adjon isten mindenüvé illy kir. biztost! — A tisztujitás eredménye imez. Főbiró: Poroszlay Fridrik, eddig legidősb tanácsnok; polgármester: Reviczky Menyhért, eddig kerületitáblai tsztlb. közbiró. Uj tanácsnokok: Vámosy Károly eddig főjegyző; Csató István eddig első al-jegyző; Blaskovics Kálmán eddig alkapitány, Komlóssy László eddig tiszti ügyész és jelenleg országgyülési követ; ki egyszersmind főkapitánynyá is választatott; Wass Benjamin eddig eskütt és hites ügyvéd; Frank Antal ügyvéd és mérnök. — Főjegyző: Pfanschmid Károly, eddig 2ik aljegyző; 1ső aljegyző: Tar Károly, eddig biharmegyei 3ik aljegyző; — 2ik aljegyző: Szabó Bálint, ügyvéd. — Rendőr-kapitány: Simonffy Ferencz. Alkapitány: Mannó József. Kapitányi actuariussá nevezte a k. biztos Kecskés János ügyvédet. — Népszónok — az ujonan is megválasztott Vecsey József lemondása után — Kovács Lajos, eddig esküttés ügyvéd. — Uj esküttek lettek: Nagy Mihály ügyvéd, Beőr László gyógyszerész, Szőnyi Lajos ügyvéd, Buday Ferencz ügyvéd, Komlósy Imre biharmegyei 2ik aljegyző, Kálmánczy Gábor, Szilágyi István ügyvéd, Sápy Sámuel ügyvéd, Csapó János ügyvéd, Simonffy Gábor volt pénztárnok, Szatmári Sándor kereskedő, Perecz József kereskedő, Kafka Károly gyógyszerész, Alföldi Mihály vargamester, Balásházy János tb., Sárváry Ferencz váltótörvényszéki iktató, Csáthy Károly ügyvéd, Treleczky József kovácsmester, Jéger József rézmüvesmester, Csapó Lajos festőmester, Simon György asztalosmester, Juhász Mihály sebész, Szabó Márton ügyvéd, Kémery Dániel, volt pénztári segéd; és Uhrínyi Pál ügyvéd.

Erdélyi ujdonságok. A ‚Mult és Jelen, szerint Kolozsvárott Majus hidegen köszöntött be, mind a mellett annak első reggelén a város minden utczáján vidám zene vala hallható. (Már ezen híren nekünk pestieknek nincs mit csudálkozni, legfeljebb, hogy az erdély- és magyarországi időjáratban olly szoros rokonság mutatkozik.) — Majus első napján kezdődött a Kolozsvárott még eddig soha sem látott 's igy első szépmükiállitás, mellyet egy piaczsori házban mindenkinek maj. 15keig 10 p. krajcz. bementi díj mellett lehet megszemlélnie. Az ebből folyó jövedelem egy nemes nőegylet buzgósága által nemsokára létrehozandó és kinyitandó kisdedovó intézet javára fog fordittatni. — Kolozsvárott mult apr. 30ka és maj. 1 és 2ka éjjelén is a kormányszéki épület udvarán a jezsuitáktól állitólag oda rejtett kincs kiásására k. kormányszéki és kamrai biztosok jelenlétében próbák tétettek, de még eddig semmitsem kaptak. Több eszök volt a jezsuitáknak, mintsem hogy a kincset a földben hagyják, ha valahogy oda tették. Igy ir a ‚Mult és Jelen'; az Erd. Hiradó pedig ugyanezt következőkép adja elő: ‚Nem annyira érdekes, mint nevettető! A napokban egy részvényes társaság, mellynek tagjai többnyire szabók, csizmadiak, szűcsök, kocsisok, a királyi kormányszék udvarán pénzásáshoz kezdettek. Erre őket egy vén kőfaragó E. T. beszéde vezette, kinek, állitása szerint, apja a jezsuitáknál szolgálván, mint kőmives rakta volna be a 60 köbölnyi aranyat egy kutba (A Mult és Jelen ujabb száma szerint ezüstben 370 mázsa tallért, és aranyban 217 mázsát). A pénzkórosok a kir. kormányszékhez folyamodtak — 's itt megtalálták. És most az emlitett hősök legtüzesebben folytatják a munkát .... de a kutnak és pénznek még eddigelő semmi jele. Már egyszer félben is hagyták a munkát, — de ujból felbátorodtak. Az öreg aligha rá nem szedte a szerencse-vadászokat. Csak hátára ne illeszszék majd a testamentumot, a szinte egész életén keresztül őrzött nagy hazugságot. Bizony, bizony! az üléssel járó mesterség leginkább szüli a fanatismust. (Emlékezünk mi pestiek is bizonyos kincsásásról, melly Visegrádon hasonló eredménynyel ment véghez, 's melly még a nemzeti szinpadon is hasonló szerencsével mint bohózat fordult meg.) — Az ‚Erd. Hiradó, hirfüzére' szerint Doboka megye kerlési járásának adó-iró biztosa J. járásában a főszámoltató hivatal által károsodások miatt elengedett adómennyiséget egyénenkint feltudni kiszállván, addig senkiét fel nem tudta, még minden forint után 6 krczt neki nem fizetett. Ez egy ujnemü élősködés az adófizető szegény népen. — Beszterczén nemrég egy sváb kéményisztitót gyanú szerint egy több évek előtt elholt neje után fogadott gazdaasszonya megölt. A maradék nélküli meggyilkoltatottnak holmije tiszti számba-vételkor a pitvarban egy vas darabokkal rakott ládában 's más nem is vélt helyeken nagy mennyiségü pénz találtatott. Előbb 25 ezerre ment, de azután számlálatkor csak 18 ezer lett 's az irva volt 25 ezer annyira igazíttaték, minthogy azt a felirók tévedésből jegyzék ugy?! A gyanús gyilkosnő rögtön elfogatott. Hja a pénz—ugymond az Erd. Hiradó — forgandó és olvadékony. —

Külföldi hirek.

Ausztria. A birodalmi iparmükiállitás 1845ben május 15kétől junius végeig fog tartatni, 's parancsolat adatott, hogy minden öt öt évben ismételtessék illy kiállitás. Minden költséget a státuspénztár viselend, az érdemesbek megjutalmazása iránt ő felsége elibe fog tudósitás terjesztetni.

Spanyolország. Uj átalános mozgalom mutatkozik a spanyol sajtóban. Az ‚Eco' ugyanazon szabadelmü modorban kezd nyilatkozni, mint az ostromállapot 's az uj sajtótörvény előtt. A közbocsánatot érdeklőleg igy nyilatkozik: „Ohajtjuk a közbocsánatot, de térden állva nem fogunk érte esdekleni. Szabad férfiak büszkeségétől lelkesitve kivánjuk azt mint polgárok, kiknek lelkiismeretök tiszta, más polgárok számára, kik a nemzet büszkesége. A nemzet ugyan hallgat még, de épen e hallgatás foglalja magában a legkomolyabb 's legnyomatékosabb intést a becsület és igazságérzethez, 's nem örökké fogna tartani e hallgatás. A nép kedélye bensőleg mélyen van megsértve, 's felboszontja a közvéleményt, midőn látnia kell, hogy a nagy botrány nem akar megszünni. Valóban, ti magatok leginkább szorultatok ótalomra, mellyet magatoknak törvényes rend által nem birtatok megszerezni, magatoknak, törvényesség szemponjából tekintve legnagyobb szükségtek van, 's inkább mint bárkinek, a bünbocsánatra. — E közben mindinkább valósul, hogy egyes miniszterpárti lapok panaszai a felett, mikép az uralkodó pártban visszavonás kezd elharapózni, nem voltak alaptalanok. A többek közt a ‚Heraldo' a régi moderadok fő közlönye, is nyilvánitja, mikép hathatós okok, 's egy

szent sürgetős kötelesség arra kényszerítik őt, hogy az ellenzékhez nyiltan csatlakozzék. Főkép a miniszterium határozatlanságát 's tétlenségét okozza, miből főleg a moderadopártra nagy kár háramlik. Maga a ‚Castellano' is vádolja a miniszteriumot hálátlanság és eszélytelenségről azok iránt, kik a kormányhoz leghivebben ragaszkodtak; gáncsolja, hogy a reform utján olly lassan halad, 's hogy a kivételes állapot olly soká tart; mindazáltal kijelenti, hogy e miatt nem akarja megvonni tőle gyámolitását, mert ha meghasonlanék, okvetlenül forradalom zsákmányául esnék a fentartó párt. Még is inkább szereti a jelen miniszteriumot minden hiánya mellett is, mint olly változtatást, melly a dolgok fenálló egész rendét veszélybe döntené. Egyedül csak a ‚Corresponsal' marad meg szilárdul a miniszterium mellett.

A három hónap óta fogva tartott követek végre apr. 28án szabadon bocsátattak a nélkül, hogy biztositékot kellett volna adniok. Az ‚Eco' ujabban sürgeti a kivételes állapot megszüntetését, mellynek időszaka csupán a cartagenai és alicantei lázadások megzabolázásaig határoztatott meg; a birodalom 49 tartománya mind nyugodt, a haza, az igazság, 's az alkotmány egyiránt követeli ezt, valamint számtalan család szerencsétlensége is.

A Heraldo háboru-nyilatkozatának következtében ismét hir kezdett keringeni a történendő miniszterváltozásrul. Leginkább e neveket rebesgették a mostani cabinet utódaiul: Viluma, Mon, Pidal, Olivan, Narvaez, Miraflores, Benavides, Brabo Murillo és Armero urakat. Az bizonyos, hogy a cabinet tagjai magok közt tetemesen meghasonlottak, 's legalább is néhány tag eltávozása vala várható.

A legujabb telegrafi sürgöny Madridból, melly május 2káról szól, hirül adja, hogy az összes miniszterium lelépett. Uj cabinet alakitásával Narvaez bizatott meg. Madrid városa csendes volt. — Igy tehát alkalmasint ismét katonai kormányt várhatni.

A ‚Corresponsal' azt állitja, hogy Abd-el-Kader a maroccoi trónra vágyik 's azt elfoglalni készül; 's úgy vélekedik e lap, hogy Spanyolországnak használni kellene e nagy mozgalmat, 's a nevezetes főnökkel értekezve magának egy szép darab birtokot biztosítni, őt pedig a trónra segítni, hogy igy a maroccoi zultánon magát megboszúlja. Hiszi is, hogy Abd-el-Kader a maroccoi nagyok közt nagy pártfogást találna.

Portugallia. Almeida még nincs bevéve, 's nem is igen mutatkozik remény megvételére. Bomfim grófnak egyik legcselekvőbb párthive, Estevao kamrakövet, néhány tiszttel odahagyá a várat, hogy az ország minden részeiben mutatkozó guerillacsapatok főparancsnokául vesse fel magát. A kivételes állapot majus végeig van meghosszabitva. Elfogatások, elitélések, deportatiók napirenden vannak, főleg az áfrikai gyarmatokba, hol a szerencsétleneknek legalább is két harmadrésze a rosz börtönökben okvetlenül halálnak lesz martaléka. Illy állapot nem igen vigasztos.

N. Britannia Az angol bank igazgatója 's aligazgatója május 11én hosszu tanakodást tartottak a fő-, és financzminiszterrel. Hiszik, hogy a bank szabadalmi levelének átnézése legközelebb kerülend az alsóház elibe. — Egyébiránt a jelen parliamentülések nem nagy fontosságuak valának.

Dublinból az utóbbi hirek april 30káról szólnak, mik szerint a koronai ügyész bevégezte válaszát O' Connell ügyvédének beszédére. Ezután Henn ur kezde szólni Steele Tamás mellett. A beszédek hosszúk, de nagy részben untatók, mert semmi uj tárgyat, semmi uj szempontot nem érintenek, 's főleg azon már annyira meghányt kérdés körül forognak, vajjon a vádperi jurylajstrom igazságosan volt-e alakitva vagy nem? Legfőbb érdeket csak az elhatárzás, a végzés nyujtand, mellynek minősége iránt a vélemények még igen ingadozók. Majd átalánosan várják, hogy a kath. pap Tierney fel fog oldoztatni a büntetés alól. O'Connellt a dolog e folyama épen nem zavarja meg; a legközelebbi repealgyülésen ismét megjelent szokása szerint derült kedvvel, férfias szilárdsággal, 's jelenté, hogy Cork városában uj repeal-clubb alakult. Ujabban intett és felszólitott az irhoni ügy melletti állhatatosságra. Mindamellett csökkenni látszik, legalább a fizetési, lelkesedés; mert az utóbbi heti jövedelem alig hozott 200 fontot a repeal pénztárnak.

Fő tárgy, melly jelenleg az elméket foglalkodtatja, Ellenborough lord visszahivatása, 's erre nézve különböző vélemények vannak forgásban, részint az indiai társaság hatáskörére, részint e legközelebbi tettére vonatkozók. Az elhatárzás maga teljes gyülésben történt, a 24 tag közöl csak egy nem volt jelen, a többi 23 pedig egyértelmüleg tevé a végzeményt. Lindsay ur, a társak legöregbike annyira felhevült a kellemetlen tárgyalás folyamában, hogy szavazatát adván haza tért, 's még azon este meghalt. Egyébiránt a társaság e véletlen fellépésével hatalmas jelét adta életének; a közönségben már ugy is azon hiedelem kezde terjengeni, hogy létezése csupa formalitás, 's hogy legközelebb meg fog szüntettetni szabadalmi levele. Mindemellett nem igen helyeslik e tettet; különösen a visszahivott lordra nézve nem nagy bajnak tartják azt; szerencséje eltakarandja hibáit; a kormány és királyné személyes kitüntetésekkel halmozandják el; már is szalagrendről 's grófi czimről beszélgetnek; a parliamentben sem kell sok megtámadástól tartania, kivevén tán Macaulay szónoklatát, ki mindenkép ellene tör. — Vannak, kik az indiai kormányzást Anglia honi kormányával összehasonlitgatják, 's amabban sokkal alaposabb rendszeritést vesznek észre. Az angol tisztviselők kinevezése egyenesen pártérdektől, a főminiszter pártkegyétől függ, holott, ki Indiában akar hivataloskodni, előbb szaktudományi tanulmányokat, azután két évi gyakorlatot Indiában kell végeznie, 's csak, ha ott is, imitt is jó vizsgálatot ad, léphet elő, 's pedig szigorúan szabályzott fokozatosságban. Ellenben Angliában a hivatalnokoktól függ a főminiszter, mert pártja érdekeit képviselik, 's azért nincs semmi függés, semmi alárendeltség, itt mindenki ur, 's csak az alsóbbrangu irnokok serge van majd szolgai, 's inasias függésre kárhoztatva. Ha India is igy kormányoztatnék csupán pártfogolt egyének által, csak hamar arra jutna a dolog, hogy Angliának le kellene mondania indiai birtokáról is. Egyik fő oka Ellenborough elhivatásának, hogy ő utasitásait egyenesen a miniszteriumtól vette 's ezek szerint cselekedett a nélkül, hogy a társaság valamit tudott volna azokról, 's ott is egészen mellőzé a hivatalnokok testületének ellenőrködését; ezt a társaság nem nézheté nyugton, hogy hatalmának még fennlevő maradványit olly könnyedén feláldozza. Már Ellenborough kinevezését is szerencsétlen eszmének tarták és tartják sokan, mert személye épen nem népszerü, kivált erkölcsi tekintetben, minhogy többféle botrányos történet szennye nyomja őt. A szüntelen háboruzás szelleme sem vala 's nem lehete üdvös hosszabb időre Angliára nézve, mert ha végre minden lehető ellenségek összegét felbőszitendette, kik különben is csak szunyadnak vagy inkább lesben állnak, úgy bizonyosan nagy veszélyt, tán végromlást okozandhatott a roppant indiai birtokra nézve.

Az april 29kei felsőházi ülésben Colchepres lord kérdezé, vajjon a keletindiai társaság igazgatósága okát adta-é Ellenborough elhivatásának, 's ha igen, mellyek azon okok. Mire Wellington hg. felelé: az igazgatóság igenis előadta okait 's ezeket ő fölsége kormánya semmitérőknek tekinté, mi több, a miniszterek ellen előterjesztvényt tettek az igazgatósag ellen, habár, mint hasonlag megjegyeznem kell, legkisebb kétséget sem szenved, hogy az törvényszerűleg cselekvék. Melly joggyakorlat azonban koránsem volt ildomos 's pedig annál inkább, minthogy az igazgatóság legtöbb tagjainak tudomásuk sem volt azon indokokrul, mellyek rugóul szolgáltak a főhelytartó cselekvésének. Az igazgatóság már több izben elhatárzá a visszahivatást, mi azonban a kormány ellenelőterjesztésére, mint előbbi évben is, legtöbb esetben elmaradt. Kérdem: mi lett volna Gwalior elleni vállalatunkból, ha barátom hat hónappal előbb hivatik vala vissza? Ennek valóban igen veszélyes következményei leendettek. Clanricarde lord csodálkozását nyilvánitá az iránt, hogy a hg. illy szigorun nyilatkozik a társaság ellenében, holott a háznak még csak jelentést sem tőn a dologrul. A társaságnak, mondá, bizonyosan voltak kényszeritő okai. — Az alsóházban ugyan ezen tárgy került szőnyegre. Roebuck ur kérdezé: vajjon az ideiglenes utód politikai cselekvényei iránt magára vallalja-e a kormány a felelőséget? Sir R. Peel e kérdést elhamarkodottnak találá, 's nem is parliamenti-gyakorlatszerűnek, egyszersmind azonban az igazgatóság eljárását meglehetős-szabály ellenesnek nyilvánitá. A keletindiai társaságnak ugymond joga van indiai főhelytartót nevezni, de csak a kormány jóváhagyásával, tehát kétségkivül joga van a főhelytartót vissza is híni, de a fenforgó esetben a visszahivás a társaság részérül egyoldalulag, a kormány megegyezése nélkül történt, mire a felelősség csak is ezen testületet magát illeti. — French további kérdezősködésére Sir R. Peel nyilvánitá, mikép az igazgatóság határozata által nem volt ő fölsége kormánya meglepetve, minthogy az szándokát előre jelenté, 's a cabinet ellenelőterjesztései is illő figyelembe vétettek, de egyszersmind a visszahivás határzattá lőn.

Majus 1jén ismét egy uj vasut fog megnyittatni 's pedig a Yarmouth és Norwich közötti. Ez már most olly közönségessé vált hogy a közönség alig tud róla valamit. Cruchley, ‚angolországi vasut-abroszán', mellyen a már megépitett és épitendő pályák fekete vonallal jelölvék, az ország egy óriási hálószövedék. A yarmouth-norwichi ut egy villanyos táviróval lesz ellátva jeladásra, miszerint a kocsik össze ne akadjanak, minthogy az utnak csak egy sinkerékvágása lesz.

A keletindiai igazgatóság május 11kén tanácsgyülést tartott, mellyben Sir Pollock táborőrnagy ideiglenesen az indiai nagytanács tagjává választatott el.

Franczlaország. A király neve-napján május 11én mindennemü testületek tisztelkedtek szokás szerint; 's ez alkalommal Lajos Fülöp a papsági küldöttségnek üdvözlésére adott válaszába némelly kifejezéseket szőtt, mellyekből eléggé világosan észreveheté a küldöttség, hogy az egyetem és egyház közt fenforgó pernek illy ünnepélyes alkalommali bármi gyöngéd érintése a királynak nem volt kedvére. Ezen megörül most a legitimista sajtó, melly eddig is mindig gátolni törekedett a clerusnak a mostani dynastiához lehető közeledését. A ‚Gazette de France' felkiált: hogy tehát a papság el van távolitva a dynastiai térről, de fenmarad a nemzeti tér, a nemzeti, t. i. Berryer értelmében, mellyen nem kell félniök a doctrinär lapok sértegetéseitől. 'S ez leginkább arra vonatkozik, mivel a ‚J. des Débats' ama kellemetlen eseményről alkalmat vesz a clerusnak ujabb oktatásokat adni, illyformán: Az oktatási ügy a király kormányától elő van terjesztve, a pairkamrában tanácskoznak fölötte, hol a papság érdekei nemcsak ügyes és buzgó ügyvédekre, hanem türhetlen igények is védelmezőkre találnak, 's mégis megkisértik, egy törvényhozási kérdés fölötti vitályügyet, a miniszterek mellőzésével, egyenesen a királyi palotába, a király személye elibe vinni. Igy a király csak megtámadhatlan előjogát ótta meg olly föltevés ellen, mintha személyesen volna hajlandó magát ellenkezésbe tenni az országhatalom képviselőivel. Az ‚Univers' sokkal kevesebb jelentőséget tulajdonit a dolognak mondván, hogy az egész királyi válaszban csak egy sor egészen uj, 's még meglepőbben uj azon hangnyomat, mellyel kiejtetett, de ezenkivül az egész válasz, mind eleje mind vége igen kegyes, nyájas sőt gyöngéd, 's átalában nyugodt vala. — Egyébkint a király névnapja valóságos ünnep volt ismét az egész párisi népességre nézve, melly legélénkebb örömét nyilvánitá e napon.

A királyi névünnep alkalmával april 30ikai délután fogadá ő fels. a párisi érsek és megyéjebeli papság szerencse-kivánatát, a diplomatikai testület hölgyeiét pedig este; később a státustanácsost és más polgári kormánytiszteket fogadá el, és a nemzeti őrség tuileriakba gyüjtött sorain lépdelt keresztül, 's szerencse-kivánatikra szives beszéddel válaszolt.

Svédhon. April 26án az elhunyt király tetemei nagy pompával 's háborítatlan csenddel takarittattak el. —

Németország. Berlinből hiteles kutfő után irják, hogy a büntetőtörvényterv ismét a Rendek elé fog terjesztetni, 's a rendeletben egyszersmind azon elv mondatik ki, hogy a testi büntetések szünjenek meg.

Texas. A tengereken túl sem virúl fel mindenkinek a reméllt szerencse, 's gazemberek mindenütt vannak. Ezt bizonyitja ujabban azon szerencsétlen kivándorlottak sorsa, kik taval Francziaországból, főleg Alsatiából Texasba költöztek. Ezekre vonatkozólag az uj-orleansi franczia consul a miniszteriumhoz irt tudósításában mondja: mikép illy szerencsétlen földmüvelőket bizonyos szerencsevadászok szednek rá, kik őket földek 's könnyü nyereséges munka igéretével ámitgatják, nemcsak, hanem még a hazájokban eladott telkek 's egyéb ingóságaikból bevett pénzt is kicsalják tőlök, olly váltókat kényszerítve reájok cserében, mellyek el sem fogadtatnak. Nyomoruságban tengnek vagy halnak el illy szegény ámítottak, 's hátrahagyott gyermekeik 's özvegyeik inségben fetrengenek az utczákon.

Felszólitás Baloghy László urhoz. Idei febr. elején Baloghy László ur 10 arany jutalmat tett fel pályadijul a Pesti Hirlap 319dik számában megjelent igazolási czikk legalaposabb czáfolatára, 's a munka beküldetésének határnapjául idei mart. 15két, beküldése helyéül pedig a ‚Nemzeti Ujság' szerkesztő hivatalának lakását jelelte ki. Mind szokás, mind illendőség kivánja tehát közzétételét annak: hány pályamunka, 's minő jelszavak alatt érkezett be? hogy a beküldő munkájának kézhezjutásáról meggyőződjék, a közönség, pedig a részvét élénkségét a pályázók számából kitudhassa. — Ugy szinte szokás volt eddig a megbirálandó munkáknál a birálók neveit is közhirré tenni, mi mind eddig elmaradott. —

De szinte nem volt eddig szokásban, a birálatra több időt venni, mint a pályamunka elkészitésére szánva volt; már pedig a pályamunka beküldésére jelen dijnál csak másfél hónap, azaz: febr. elejétől mart. 15ke volt kitüzve, holott a birálat már két hónap óta késik, és igy több időt vesz magának, mint a pályázásra engedve volt. — Miután illy felszólitás beigtatását a Nemzeti Ujság már két hét óta halogatja, nehogy e halogatás, vagy elkésés az érdekeltek keblében valamelly mystificatio gyanuját költhese fel, ezen ‚Világ' lap által tisztelettel kéri meg Baloghy urat egy figyelmező, hogy ezen kérdésekre kielégitő válaszát valamelly ujságlap által köztudomásra juttatni szi-veskedjék. *

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (351 sz,) Vezérkikk: ‚Mégis fiumei vasut.' Szerző tüzes folyadékba mártotta ecsetét, mellyel e tárgy állapotát festi. Jelszóul kivánja kitüzetni: „Nekünk Fiume kell! nekünk vasut kell Fiuméhoz." A Duna utján elögördülő számtalan természeti 's politicai akadályokat legyőzni nem áll hatalmunkban; az Ausztria felé vezetendő vasuttal csak egy tartományt nyerünk vásárul; de a tengerpart a földteke szabad küszöbe; ez a világ! 's e tengerpart a miénk. Azért tehát vasutat a Dunától Fiumeig! A Szávahajózásnak ismét természeti és politicai akadályok állnak utjában, sőt csatorna segitségével is mindig bizonytalan marad a szállitási idő mennyisége. Azonban a vasutnak nem magánvállalkozás által, hanem egyenesen országos költségen kell megépittetnie, mert itt nem jöhet szóba nyerészkedés, hanem főczél a közlekedés könnyitése, hogy megolcsódván a magyar áru, kiállhassa a versenyt a külföldiekkel. E szempontbó indult a kereskedelmi országos választmány is, de megfordítva állitá fel az elvet, hogy ha t. i. magánvállalkozó nem találkoznék, ki biztositott kamat mellett meg akarná épiti a fiumei vasutat, ugy az ország épitendi azt; a czikk irója pedig épen azt ohajtja megállapittatni, hogy mindenek előtt az országé az épités, 's csak ha valamikép össze nem lehetne hozni egy országos pénzalapot, akkor adassék át az épités magánvállalkozónak, de mindenesetre kamatbiztositék mellett, hogy nyerészkedésre ne épithessen. Ha a nemzet nem vigyaz, 's magát hálóba ejtetni engedi, vége minden fiumei vasuti reményinknek. A trieszti ezelőtt eszmezavarnak, valóságos ostobaságnak hirdeték e szavakat reánk nézve: önálló, független, nemzeti kereskedés. 'S ez igen természetes, mert a trieszti a magyar tengerpart felvirágzásának természetes ellenségei. De most barátság szine alatt ármányhoz nyúlnak. Bruck ur, a trieszti Lloyd igazgatója szózatot emel a magyar független kereskedés mellett, 's ajánlkozik a fiumei vasut épitésére, de San Fermo terve szerint, 's ajánlkozik a Ludovea-ut megvételére. A trieszti öngyilkolás nélkül nem pártolhatják a magyar tengerpart virágzását, 's mindenből kitelszik, hogy az ármány egyenesen a fiumei vasut létre nem jövését forralja. Bruck ur Zágrábhoz közel vezetné a vasutat, hol az ausztria-trieszti pálya alig néhány mérföldre van, 's Fiume 22 mérföldnyire maradna vasut nélkül, — ő tehát Triestnek 's nem Fiuménak épitene vaspályát. Olcsó szállitást nem igér, mert csak annyiba fogna kerülni mint most, holott okvetlenül olcsóbbnak kell lenni a versenyezhetés tekintetéből; elegendő biztositékot sem nyújt, mert nyomorult 50,000 ftnyi bánatpénzt könnyen feláldozhatni, hol milliók nyerendéséről van szó. Magyarországnak egyenesen Fiuméba kell vasut, hol olcsó legyen a szállitás, 's csak olly vállalkozó épithetné, ki bizonyos felépitése iránt elegendő nemcsak pénzbeli, de moralis biztositékot is nyújthat, 's ez nem más, mint maga Fiume. Trieszt kezébe a magyar vasutat semmi áron, semmi igéretért sem szabad adni. — Még Wallau mérnök jelentése is foglaltatik e számban a vasut tervezése körül tett eddigi munkálatairól.

Jelenkor, (38 sz.) ‚Vélemény az adó és két garas tárgyában.' Illy czim alatt nyilatkozik Szücs Ábrahám, gróf Széchenyi István terve mellett. Az egész czikket azon eszme lengi át, hogy a telekdij különösen az eladósodott nemességre igen jótékony leend, mert ki 5 percentre kap pénzt, holott most legalább tizenkettőt sőt hasonlithatlanul többet is fizet kamatkép az uzsorásoknak, már ezzel aránylag annyit nyerne, hogy a telekdíji járandóságot fizethetné, 's azonfölül még nyeresége is maradna. A 100 milliónyi kölcsönnek gyenge oldala nem nagyságában, hanem inkább kicsinységében létezne, mert csak 1 fr. 40 kr. terhet fektetvén körülbelül tőke-adósságképen egy magyarorsz. 1200 □ öles holdra a hitelezőnek hallatlan nagyságu hypothekája lesz, 's ő egészen biztositva van, az adósok ellenben csak reménynyel volnának beérni kénytelenek az iránt, hogy a kamatláb 5 pcnél fölebb nem lesz. Nyilatkozásra minél több adós társait felszólitja.

Nemzeti ujság. (38 sz.) ‚Catasler' czim alatt értekezik Oliver. A catastert hazánk helyzetét tekintve politicai hocus pocusnak nevezi. Azokban nem sok jóakaratot lehet föltenni, kik a tehervállalás föltételéül tökéletes catastert kidolgozását teszik; 's létrehozásának talán leginkább a nagy földbirtokosok szegülnének ellene. Egy tökéletes catastert létrehozása legalább is 10 évet 's 20 millió pengő forintot emésztene fel, 's ki fogná ezt fizetni? Poroszország tökéletes catastert hozott létre, de az alkotmányos Franczia országban annyi akadálylyal kell küzdeni, hogy az 52 év előtt kezdett munka maig sincs bevégezve. Poroszországot sem dicsérik, noha tökéletes, catastere miatt. A catasternek sok jeles oldala van, 's épen azért kell elvállalni a telekdijat, hogy idővel jó catastert is kaphassunk.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

16302. Liptó vármegye első alispánja jelentése szerint, vagyonbukott oszadai kincstári vendéglő Milovich János hitelezőinek megjelenésére f. é. junius 12dik napja tüzetett ki határidőül, tömeggondnokká Wawrek György lykavai kamarai uradalmi kasznár, perügyelővé pedig Detrich Florián tiszteletbeli alügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16303. Szepes vármegye jelentése következtében, értekében fogyott ns Bielek Eduard hitelezőinek megjelenésére f. é. junius 7ke tüzetvén ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Svéby Ignácz, perügyelővé pedig Raisz Konstantz neveztetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16514. Bács vármegye polgári törvényszéke által Zorics Márk garai lakos ellen csődület határoztatván, 's az illető hitelezők megjelenésére f.é. junius 1sője határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnoknak Sándor György; perügyelővé pedig Vargay István neveztettek. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

Csődszüntetések.

16308. Nógrád vármegye törvényszéke jelentése következtében Losoncz mezővárosi lakos BelákJános tömege ellen rendelt csődper a hitelezők meg nem jelenése miatt biróilag megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16311. Soprony vármegye törvényszéke jelentése szerint, Schotten Jakab, Móricz és Háni nagymártoni izraeliták hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellenök rendelt csődper biróilag megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16347. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Sommer Gáspár helybeli vasáros hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

Váltó és kötelezv. semmis. hirdetések.

15498. Temesvár városa tanácsa, Poldrugrács János folyamodása következtében 1841ik évi december 18án 400 p.ftról kiadott, 's Dorn Ferencz és Erzsébet házastársakat szenvedőleg, özvegy Scheinert Borbálát pedig keresőleg illető kifizetett, de időközben elveszett váltónak megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ sz. Györgyhó 23. 1844.

15499. Pest városa tanácsa néhai Tirnberger Andrásnak Ferencz-külvárosi Viola-utczában 309. sz. a. Stark Ozvald 's ennek bukása következtében közárverés utján Neumayer Ignácz által megvett házára betáblazott következő kötelezvények u. m. 1788ik évi september 2án 150 p.ftról kiadott 's 1803ik évi december 30án betáblázott, követőleg Lehngruber tömegét illető kötelezvény, egy Oszterberger Jánosért 25 ft selyem iránt elvállalt 's 1810ik évi september 26án betáblázott kezesség, 's végre Aichmüller Antalért 6000 bankó ft elvállalt kezesség felől 1810ik évi september 27én kelt, 's ugyanaz évi october 31én betáblázott levelek mostani birtokosának a mondott okiratok bemutatása végett kitüzött f. é. martius 22től számitandó egy évi 's napi határidőt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak siker nélküli leforgása után, a fenérintett kötlevelek megsemmisitetteknek fognak tekintetni. Költ sz. Györgyhó 23án 1844.

16146. Zala vármegye, Spissich Sándor folyamodása következtében egy az 1826ik évi februar 2án 367 v.ft 56 krról kiadott 's néhai Sipos János alsó-bagodi iskolamesternek tömegét keresőleg, a mondott folyamodót pedig szenvedőleg illető kifizetett, de történetből elveszett kötelezvénynek megsemmisitését országszerte hirdetteti Költ sz. Györgyhó 30. 1844

Váltósemmisités visszahuzása.

5304. A pesti e. b. Váltótörvényszék részéről ezennel közöltetik, miszerint azon váltónak, melly Szemző János által 1842ik évi sept. 30án Zomborban 10,000 p.ftról saját rendeletére kibocsáttatott 's mint tetszésre Pesten fizetendő, Latinovics Károly által elfogadtatott, mult 1843dik évi december 28án 15701. sz. a eszközlésbe vett megsemmisitése az ez iránt támasztott ügynek végelintéztetése után érvénytelennek kijelentetvén, érintett váltósemmisités visszahuzatik. Költ Pesten a k. e. b Váltótörvényszék 1844. évi majus 6án tartott üléséből.

(*112) Nemes Heves megyében kebelezett, Pesttől 7, Gyöngyöstől 2 mérföldre eső Csány helységében egy nemesi birtok, mellyhez tagos belső telken kivül, 3 félházhelyes jobbágyok, 6 zsellérek, és elégséges majorsági szántóföldek, és kaszálók tartoznak, akár zálogba, akár pedig több évre haszonbérbe kivehető. Bővebb értesitést ad — Hatvanon keresztül — Csányba utasitandó bérmentes levelekre Vécsey Fer. t.biró és ügyvéd. 2—2

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén. — Majustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) majus 10 és 24kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulások majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány perez. Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

(*114) **Árverési hirdetmény.** 1—3

A nm. m kir. udv. Kincstár rendeléséből a megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona, u.m. a kalocsai magtárbul 428 p. m. tiszta buza, 1788 pm. árpa, 34 posm. szemes és 218 pm. csőves kukoricza, a hajósi magtárból 865 pm. tiszta buza, 737 pm. árpa, 31¾ pm. szemes, és 2157 pm. csőves kukoricza, elvégre; a sz.-istványi magtárból 793 pm. tiszta buza 110 pm. árpa, 5 pm. szemes, és 1625 pm. csőves kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e f. év junius 17én a kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban árverés fog tartatni.

A venni szándékozók tehát a 200 ft pgő pénzben szabott bánatpénzt a kalocsai uradalmi pénztárban előlegesen letenni, és határzottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabona-nemekért különösen sajátkezüleg aláirt, 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig, a felhozott igazgatóságnak, a hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, a mellyben az ajánló lakását kitenni, 's hozzá a letett bánatpénzről szóló nyugtatványt mellékelni tartozik.

(113*) **Meghivás** 1—3

a közalapitványi alább sorozott urodalmakban tartandó borárverésre:

1) Baranyamegyében a mágocsi urodalomban Mágocson f. évi junius 17én el fog adatni 28 akó fehér uj, és 1259 akó vörös uj bor.

2) Ugyanazon megyében a pécsváradi urodalomban Szilágyon f. évi junius 20án 1181 akó fehér ó, és 525 akó fehér uj; 14 akó vörös ó, és 404¾ akó vörös uj bor.

3) Szinte azon megyében és urodalomban Babarczon f. évi junius 24én 966 akó fehér ó, 266¾ akó fehér uj; 25¾ akó vörös ó, és 178¾ akó vörös uj bor.

4) Ugyanazon megyében és urodalomban Szebényben f. évi junius 27én 178 akó fehér uj és 354 akó vörös uj bor.

5) Tolnamegyében a szegszárdi urodalomban Szegszárdon f évi julius 1jén 4610 akó vörös ó, és 2399 akó vörös uj bor.

Ezen borok hordónkint a legtöbbet, vagy elfogadható árt igéröknek készpénzfizetés mellett hordó nélkül azonnal kiadhatók. A venni szándékozók minden megveendő akóra 1vtó forintot számitandó bánatpénzzel ellátva a kijelölt helyre 's időre megjelenni hivatalosak.

(*109) **Hirdetmény.** 3—3

Pécsváradi egyetemi uradalomhoz tartozó bozsoki tiszttartói kerület részérül közhirré tétetik: hogy f. 1844ik évi 1ső novembertől kezdve, három egymásután következő évre, következendő haszonvételek f. évi junius 10én reggeli órákban a tiszttartói irodában nyilvános árverés utján felsőbb helyeni jóváhagyás fentartása mellett haszonbérbe ki fognak adatni:

Veménd, Szebeny, Feket, Raczmecske, Varasd, Lovászhetény, Boda, és Szür helységekben a szeszes italok kimérésének, valamint a kazányoktul tartozó bérek beszedésének joga.

A vémendi és feketi határban találtató 2 kőbánya.

Feketi határban fekvő erdei legelő.

Varasdi határban fekvő erdei legelő.

Az uradalmi erdőkben a madarászat.

A bérleni szándékozók bánatpénzzel ellátva fenkitett napon Bozsokon elváratnak.—

Költ Bozsokon majus 4én 1844.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	május	14.	pesti mérő	105—126	70— 80	63— 68	45— 53	45—52	66— 74
Kassán	„	apr.	20.	pozs. mérő	70— 85	57— 60	44— 50	30— 43	29—33	40— 45
Szegeden	„	„	30.	„ „	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„	maj.	7.	„ „	43— 63	33— 39	—— 33	— — 27	——28	—— 40
Miskolczon	„	apr.	13.	„ „	60— 65	40— 45	35— 40	25— 30	18—22	28— 32
Temesvárott	„	„	29.	„ „	57— 74	40— 46	—— —	30— 35	——30	35 - 36
Pozsonyban	„	maj.	13.	„ „	75— 97	—— —	55— 66	42— 44	35—43	—— 60
Nagyszombatban	„	„	10.	„ „	84— 92	—— —	57— 59	40— 42	35—37	—— —
Győrött	„	apr.	29.	„ „	74— 79	—— 60	50— 52	—— 35	——36	—— 62
Mosonyban	„	maj.	3.	„ „	64 - 112	—— —	52— 66	35— 47	36—41	52 - 62
Sopronyban	„	apr.	15.	„ „	94— 97	—— —	60— 63	—— 46	41—43	60— 63
Pécsett	„	„	13.	„ „	50— 52	—— 40	—— 30	—— 25	——30	—— 40
Beszterczebányán	„	„	12.	„ „	88— 95	—— —	52— 57	35 41	32—35	—— —
Ujvidéken	„	„	16.	„ „	—— 60	—— 47	—— —	—— 27	——27	—— 48

Pénzkelet.

Bécs, maj 11én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 ⅛
1 pcent. „ „ „	—	101 —
3 pcent. „ „ „	—	78 —
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	750 ¾
1839ki „ „ (250 frt)	—	330 ½
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1634 —
Eszterházy-sorsszám	—	59 ⅛
Császári arany	—	102 ⅝

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. maj. 14. reggel: 9' 7'' 0''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

40. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, majus 18.

Előfizethetni helyben a „Világ" szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának" czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XV. (Termékeny, terméketlen munka 2). Fővárosi hirek és események. — Kinevezések. Nemesitések. — Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 11 és 15én tartott kerületi és főrendi országos ülésekről.) Részletesb leirása a majus 8 9 és 10kei CXLIII—CXLVd. országos üléseknek. — Megyei közlések: Nyitrai közgyülés, kortes-kicsapongások. Zempléni közgyülés.

Spanyolország (Az uj miniszterium. Készületek Marocco ellen. Az ‚Eco' nyiltsága a királyné ellenében. — Portugallia. — Nagybritannia (A budgetről néhány részlet. Azadóssági börtön megszüntetése iránt. Sir Hardinge indiai főkormányzó.) — Franczia ország (Franczia iparmükiállitás. Az oktatásügy részletes megvitatása. Gyarmati rabszolgaügy. Börtönreform.) Schweicz (Zavargás Wallisban.) Törökország. Északamerika (Calhoun.)

Egyesületi 's intézeti közlések: Iparegyesület. Pestbudai hangászegyesület. (Énekiskola. Jótékonyság.) A pestmegyei gazd. fiókegyesület april. közgyülése (vége.)

Értekezés Hontalan.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Mit 's hogyan kell általában 's különösen a nevelőnek haszonnal olvasni II. — Könyvismertetés: „Kalászat a legjelesb német kath. hitszónokok egyházi beszédeikből. Szerkeszti Sujánszky Antal."

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, majus 18. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XV.

Termékeny, terméketlen munka (2)

Vizsgáljuk meg, lehet-é az emberi munkásságot az utóbbi czikkünkben (l. Világ 38d. sz.) említett két főnemre felosztani: termesztés, fogyasztás. Mindkettő szoros összeköttetésben van egymással, egyiket a másiktól elválasztani lehetetlen. Nem termeszthetünk semmit a nélkül, hogy valami mást ne fogyaszszunk, azért termesztünk (a termesztést széles értelemben a készitményekre is kiterjesztvén), hogy a mit termesztettünk 's készitettünk, felhasználjuk. A termesztés és a fogyasztás nincs ellenébe téve egymásnak, hanem a kettő együtt az emberi munkásságnak egy fordulatát teszi, egyik a másiknak kiegészitő része, nem pedig ellentétele. Ezen fordulat bevégeztével állhat elő azon kérdés: mi sikere lett munkásságunknak? felemésztettük-é egyfelöl azt egészen, mit másfelöl előállitottunk, vagy nem? hanem abból valamit ismét ujabb munkásságra, foglalkozásaink 's élvezetünk leendő külebb terjesztésére forditottunk? Ha igen, ezt nem termesztésnek, hanem tőkésitésnek nevezzük; 's az első termesztésből és fogyasztásból fenmaradott tőkénk ujabb munkásságnak leszen eszközévé, ujabb fogyasztásra, termesztésre és tőkesitésre szolgálhat.

Tehát nem a termesztés és fogyasztás vannak egymással ellentétben, hanem a fogyasztás és tőkésités; mivel pedig a fentebbi vélemények, mellyek szerint termesztő munkásság volna, mi a dolgoknak több becset szerez, az emberi egész munkásság körét be nem foglalják, innét a kereskedésre alkalmazott fejtegetéseknek is hiányosoknak 's egyoldaluaknak kell lenni.

A kereskedés középett áll a termesztés és fogyasztás között, mint fentebb mondottuk. Azért termesztünk és készitünk, hogy azt vagy magunk, vagy mások felemészszék, elfogyaszszák. Ugy, de mivel a foglalkozások nemei a társas életben fel vannak oszolva, mindenki, a mennyire tőle telik, egyegy nemből többet termeszt és készit, mint a mennyire magának szüksége van, ezen felesleget becseréli, a maga életszükségeinek pótlására használja, ha lehet, belőle valamit megkimélvén, azt ismét további termesztésre és készitésre forditja; 's ez utóbbi határozza el, vajjon munkássága termékeny volt-é vagy nem?

Termesztés, készités, fogyasztás, kicserélés együtt egészíti ki az emberi munkásság körét, 's nem azon kell vitatkoznunk: a szorgalomnak ez vagy amaz ága termékeny-é vagy terméketlen, hanem ezt kell mondanunk: az emberi munkásság három egymástól megkülönböztethető lépcsőkön megy keresztül és végeztetik be: u. m. termesztésen, készitésen, 's kicserélésen, 's ezeknek végremenetele után tünik ki, mi volt termékeny munka 's mi nem? a tőkésitésben. Ezen három megkülönböztetett munkásság képviselője nemzeteknél a földmüvelés, műipar 's kereskedés, 's itt is ugyanazon eset áll elő, egyik munkálat a másik nélkül vagy teljességgel lehetetlen, vagy haszontalan, mindháromnak egy közös czélra, a tőkésitésre, intézése határozza meg a nemzeti munkásság termékenységét, ezen tőkésitést nevezzük szorgalomnak, 's a szorgalom három legfőbb ágai termesztő, készitő, kicserélő szorgalom, azaz: földmüvelés, műipar, kereskedés.

Magában látható továbbá az is, hogy a szorgalom ismét kétféle lehet, magános és közszorgalom. Magános házi körében is e három munkálatot mindenki végrehajtja. Termeszt, vagy ha nem, nyers terményeket szerez, ollyakat tudniillik, mellyek reá nézve nyers terményeknek tartathatnak, mert azoknak további elkészitése még az ő munkájára vár. Készit, mert munka nélkül a természetnek semminemü önkéntes javai nem élvezhetők, legkedvezőbb esetben is legalább öszvegyüjtésökre 's eltartásukra emberi munkásságot szükség forditani. Cserél vagy kereskedik, mert sem egy vidék nem terem mindenféle szükségeinkhez megkivántató nyers anyagokat, sem egy embernek testi lelki tehetsége 's ügyessége nem elég azoknak végtelenül sokféle elkészitéséhez; minélfogva feleslegünket a szükségesekért adjuk, cserélünk, kereskedünk. Ezekután kérdhetjük: mi eredménye lőn munkásságunknak, tőkésitettünk-e valamit, vagy semmit sem? Ha igen, akkor véghezvitt munkásságunk a maga fordulatját mind a három fokozaton keresztül bekerülve, termékeny volt; ha pedig nem, terméketlen maradt, vagy meglehet veszteséggel járt.

Már most világos lehet: mi okozta a közgazdasági tudományokban azon eligazithatatlan viszálkodásokat e kérdés körül: mi termékeny, mi terméketlen munka? Semmi nem egyéb, hanem a munkásság vagy szorgalom elemeinek egymástól elválogatása, mellyek együtt teszik a munkás szorgalmat, egymás nélkül pedig magokban fen nem állhatnak, egymás nélküli — semmik. Kiváltkép pedig a becserélés vagy kereskedés lévén a tőkésités utolsó közvetitője, kivált ennek eldöntése körül lettek a különféle nézetek és felvilágositások legszövevényesbekké, mint a fentebbiekben láttuk.

De a magános szorgalom még magában nem elég. A magános szorgalomnak részint lényegében fekszik, hogy egyiknek haszna a másiknak károsultával jár; részint, a magános szorgalom ezen uton, az erkölcsiség ösvényétől, magának a közhaszonnak nagy kárával igen messzire félrevezettethetik. Közhaszon és magános haszon egymástól egészen különbözők, néha mindkettő karöltve együtt jár ugyan, hanem szintannyiszor, vagy talán még többször, egyik a másikkal homlokegyenest ellenkezik. Az általános nemzeti jólét előmozditására tehát nem a magános, hanem a közszorgalomnak kell feléledni; különben mit ér, ha magánosok egymás hátramaradtával mennek előre, ha egyeseknek fölemelkedése, meggazdagodása nem egyéb, mint a birtoknak egy kézből másba átmenetele 's öszvehalmozása? mit ér, ha egyes gazdagokat számlálhat kebelében a nemzet, sőt azok száma még növekszik is naponkint, hanem szintazon arányban növekszik az éhezők, szükölködők, dologtalanok sokasága? Nem kevésszámu aránytalanul gazdagok teszik a nemzet erejét, hanem tehetős, munkás, magát átalánosan jól biró népesség. Mit ér, ha egyesek jóléte a közjólétet csorbitja, és ha magánosak haszonkeresése a közjólét előmozditására szolgáló eszközöket a maga számára 's hasznára forditja, a közjólét pedig e miatt előbbre nem mozdulhatván, vesztegel vagy épen hátrál? Mindezeknél fogva a magános szorgalom nem hozhat elő közjólétet, 's azon nemzetek, kik eleitől fogva a magános szorgalom kifejlődésére támaszkodtak, mintha az, valahonnét magában az égből esnék alá, távol maradtak más nemzetektől, távol fognak maradni, hacsak a közszorgalom felébredése őket is a többiekkel versenyzésre nem serkentendi; végezetre pedig minden bizonynyal a közszorgalmu müveltebb nemzetek között nyom nélkül fognak feloszlani, elenyészni.

Ezekután a szorgalomnak olly értelemben mint előadtuk, azaz: ha azt valósággal akár a magános akár a közjólét vagy gazdagság és bővelkedés alapjának tekintjük, még egy mulhatlanul megkivántató elemére akadunk, 's ezen elem a takarékosság.

Élvezeti vágyaink határtalanok. Akármit akármilly nagy mennyiségben állitsunk elő szorgalmi munkásságunkkal, mindaz, határtalan élvezeti vágyaink kielégitésére nemcsak könnyen felmegyen, hanem elégséges sem leend. Ugy de, ezen értelemben ha a szorgalmat, jólétünk előmozditó eszközének állitjuk, erre nézve a tőkésités mulhatatlan feltétel. A mit termesztünk vagy készitünk, annak előhozására eszközök kivántatnak, 's ezeknek javitásával tökéletesbitésével és szaporitásával eszközölhetünk további bővebb termesz-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Mit 's hogyan kell általában s különösen a nevelőnek haszonnal olvasni?

II.

Áttérünk immár a második kérdés megoldására t. i. „hogyan kell valamit haszonnal olvasni?" Itt mindenek előtt azon viszonyt szükséges tekintetbe vennünk, melly a könyv és olvasó közt fönáll; 's e viszony nem egyéb: mint melly tanitó, 's tanitvány közt szokott lenni. A könyvet tanitóhoz, az olvasót tanitványhoz hasonlitjuk. De valamint a tanitványnak, ha a vett oktatásból dús eredményt, 's hasznot ohajt meriteni, háborítlan figyelemmel kell meglátogatnia 's elfogadnia oktatójának leczkéit: ugy az olvasónak is egész figyelemmel kell olvasnia a kitüzött munkát, ha azt csakugyan hasznára kivánja forditani. Azért a főszabály itt ez leend: „ha haszonnal akarsz olvasni, olvass figyelmesen," azaz: „igyekezzél az olvasandó könyv értelmét, szellemét fölfogni; egyes részeit, mondatait, fogalmait, 's állitásait a legtisztább, 's világosabb öntudatra juttatni; szóval: az egész könyv tartalmát érteni." E szabályt híven fogjuk követni, ha lassan 's elmélkedve olvasandunk; nem pedig gyorsan sietve, felülegesen a nehezebb és bonyolodottabb értelmü helyeket mellőzve 's átugorva. Igaz ugyan hogy illy olvasás nem csekély nehézséggel van párosulva, minthogy gyakran tehetségeinknek legnagyobb megfeszitését, 's legkitartóbb béketürelmünket igényli; mind e mellett mindjárt visszajednünk nem illik, sem kétségbe esnünk nem szabad; ha például valamelly elolvasott tüzetnek értelmét egy pillanat alatt tisztán, 's meghatározottan föl nem fogtuk; sőt inkább illy esetben mélyebb elmélkedés, és az olvasottnak szorgalmas ismétlése által, mennyire ez az értetlen tüzet- 's helylyel némi kapcsolat és viszonyban áll, mindaddig vizsgálódjunk, míg a valódi értelembe, 's a tárgy szellemébe el nem hatottunk. Soha a tiszta értelem eléréseig olvasás közt semmit kisértetlenül ne hagyjunk, sem azt ne engedjük: hogy valamelly tárgy, dolog csak árnyalak gyanánt vonuljon el lelkünk előtt; 's hatán a többszöri vizsgálódás, elmélkedés's ismétlés daczára is homályos maradna előttünk némelly tüzet 's hely: akkor jegyezzük föl szorgosan az értetlen helyet, 's haladjunk lassudan tovább; későbbi ismétlés után bizonyosan tiz hely, 's tüzet közt alig találandunk egykettőre, mellynek valódi értelmébe ne hatnánk, miután az egész folyamában gyakran egy mélyebb tekintet tapasztalatkint meglepő világosságot vet az előbbi homályokra; 's a nehézségeket, mikint a nap derítő sugárai a reggel sürü ködeit, néhány percz alatt szétoszlatja.

Továbbá valamint a tanitvány csak ugy, 's akkor tanul sikeresen 's hasznosan tisztelt tanitójától, ha ennek előadási modorát felfogta, 's a fonalat és folyamot, mellyet a tanitó előterjesztései közt, 's bizonyos igazság, vagy állitás jelenitésében követ, sajátjává tette; úgy hasonlag az olvasó is csak akkor 's ugy olvashat haszonnal akármelly könyvet, ha az iró és szerző sajátságival tökéletesen megismerkedett. Ez okbul bármelly tudományos munkának olvasásánál mindjárt elvent a szerző sajátlagos előadására, előterjesztési módja 's modorára kell ügyelnünk, 's komolyan megvizsgálnunk, milly ösvényen halad? vajjon t. i. alapelvei 's állitásai előterjesztésében az egyesről az egészre a különösről az általánosra; az összesültről (concretum) az elvontra tér-e át, vagy ellenkező fonalat követ-e? szóval: az olvasott tárgy szelleme és belalkatába (organismus) szükség hatnunk; mire nem megvetendő, sőt igenis czélszerű eszköz: hogy mielőtt a könyv olvasásához fognánk, annak tartalmát egész figyelemmel átnézzük, 's olvassuk.

A hasznos olvasásra még igen czélszerű az is: hogy miután valamelly munkának czikkjét, vagy szakaszát figyelemmel átolvastuk, félretéve a könyvet, kérdezzük meg magunkat azonnal: „mit olvastunk?" Illymódon az elolvasott tárgy, vagy dolognak főeszméit ismét szellemünk 's lelkünk elébe vezetjük. 's annakutána az egészet bizonyos idomba öntjük. Kétségkivül ekép érhető el Cicero is az ős kor szónokainak legjelesbike azon nagyságot, mellyért maiglan is csudáljuk, 's őt követni szeretjük példányképp; 's nincs is természetesebb minhogy az illy olvasás nagy haszon és dús eredményekkel járjon, már csak azért is: miután e mód szerint könnyen észrevehetjük, mint gondolkodott munkája mellett a szerző? milly vezéreszméket 's gondolatokat állitott könyvének élére? milly védokokkal igyekezett a főgondolatokat gyámolitani, bebizonyitani? 's milly modort követett kitünőleg az előadásban? 'S még nagyobb haszonnal párosul az olvasás, ha például: még illy 's ezekhez hasonló kérdéseket támasztunk 's azokat megoldani, fejteni is törekszünk: „miért cselekedett 's haladott a szerző épen igy? nem haladhat és követhet-é vala sikeresen más módot 's fonalat is előadásában? mint vettük, 's bántunk volna mi a kitüzött anyaggal? 'sat.

A régiek nem ok nélkül mondák: „repetitio est mater studiorum," „az ismétlés anyja a tanulmányoknak," mi-

test egyedül. Termesztményeinket és készitményeinket kicseréljük. E közben tehát gondunknak kell lenni reá, hogy a mennyire lehet olly eszközökért cseréljük ki azokat, mellyek viszont további termesztményeink és készitményeink bővitésére befolyással legyenek. Ennélfogva élvezeti vágyaink egy részét kielégitetlenül kell hagynunk, 's az eképen megkimélt felesleget termesztési 's készitési munkálataink nagyobb foganattal leendő gyakorlatára forditanunk, 's ezt tevén, tőkésitünk, pénzben vagy eszközeink bővitésében 's javitásában, vagy pedig további hasznos ismeretek és ügyesség szerzésében.

Fővárosi hirek és események.

Pest, május 18. 1844. Áldozó csütörtök ünnepét a testvérváros délelőtt egyházi ájtatosságokkal ülte meg; délután pedig, az idő kedvezvén, özönlöttek mindenfelé a kirándulások. Volt dolga ‚Buda' gőzösnek is, alig győzte szállítni a szállítandókat. De nincs semmi állandó e földön, 's igy egy rövid napnak örömeit is mi könnyen megzavarja egy véletlen — időváltozás. Este felé hirtelen támadt szélvész és vihar nyargalt végig a vidéken, mindenütt felkorbácsolva az óriási porfelhőket, 's hátán súlyos fekete felhőket hozván magával. Megérkezett végre a villámkisérte eső, vagy inkább zápor is, melly azonban nem sokáig tartott, de mindenesetre elég volt arra, hogy a szabadban tanyázó mulatókra jól ráijeszszen, 's kit épen utól ért, bizonyosan jól átáztatta. De ha ollyanokat talált érni illy megázás, kik délig folytatott botránykoztató munkával akarák talán megérdemelni azon fillére-ket, mellyeket a ‚zöldben' valának elköltendők, ha illyeket talált, mondom, jól megmosni a zápor, azoknak jól esett. Mert nem hagyhatjuk érintetlenül, hogy azon városkapitányi rendelet daczára: miszerint vasárnap 's ünnepnapokon csupán a legszükségesb élelmi czikkekkel kereskedő boltok lehetnek nyitva 9 óráig, a többiek pedig teljesen zárva tartandók, daczára ezen rendeletnek nemcsak a legszükségesebb árúk boltjait tartják nyitva, hanem ezt mindenki teszi, kinek csak tetszik; pedig nem csak délelőtti 9 óráig, hanem délig is, sőt mi ennél is nagyobb botrányt szül, némelly vasárnapon lakatos és egyéb kolompolással járó munkák zaja üti az elmenők fülét kiméletlenül. Igy zajgott nem rég vasárnapon — pedig vasárnap minden keresztény szünnapja — a városház utczájában bádogos-kolompálás, a lövész utczában lakatoskalapácsolás, amaz délelőtt, imez épen majd déltájban! Mit szólnának az illetők, ha erre nézve Angliára akarnánk hivatkozni, hol a vasár- 's ünnepnapot legbuzgóbban, legcsöndesebben szentelik meg? Bizony bizony, nem legjobb ajánlására szolgál ez fővárosunknak az idegen, de még a gondolkozó hazafi előtt sem? Mit érnek a rendeletek, ha nincs szellemök, melly áthassa erejével a lelkeket? ha nincs testök: azaz ha nincs, ki foganatositásukra ügyeljen? Mi meg vagyunk győződve érd. városkapitányunk jó akaratáról, de ha alárendeltjei, kikre tulajdonkép a felügyelés és végrehajtás bizatik, hanyagságukkal csalják őt, örökre kijátszva látandja legüdvösb intézkedéseit is. Itt kell szigorú ellenőrködés!

— Mult vasárnap, azaz máj. 12kén a vak Turanics, hegedűjátszó, ismét hangversenyt ada, 's pedig délelőtti 11 órakor a városi kisebb redout-teremben. Az ő és Biber kisasszony játéka ismét igen jeles, a ‚szózat' eléneklése igen hatásos, de közönség ismét csekély számmal vala. Jó, hogy szegény nem láthatta, milly kevés ember gyült hallgatására, mert taps után itélve sokkal többet képzelhete jelenlenni. Volt egy két egyén a teremben, kinek a ‚szózat' megtapsoltatása sehogy sem akart tetszeni; hja, illyest erőtetni nem lehet; de legalább ovakodjanak illy különben sem közkedvességü egyének másokat az ártatlan taps örömében gátolni, mert bizony fanyar ellenzésökkel legfölebb is nevetségesekké teszik magokat.— Ne vegyék rosz nevén azon észrevételünket is, hogy magyarhoni országos intézetben nevelt hegedűjátszó versenyére, ki azonfelül magyar atilában is jelenik meg, mi igen czélszerű volna magyar jelentésekkel is tenni a meghivást; azt már most alkalmasint tapasztalhattuk, hogy koránsem csupán a német közönség az, melly hangversenyekre jár, — mert lám a német meghivó mellett is milly üres volt a terem!

— Nemzeti szinházunk tagjai csakugyan felmentek Pozsonyba, az ország képviselői előtt bemutatandók, mennyire fejlett nálunk a szinmüvészeti ügy, 's ezt ők mindenesetre legsükeresben tehetik, mint a magyar összes szinmüvészet valóságos képviselői. E mutatványoknak, úgy hiszszük, ohajtott eredményök leend, mi nem egyéb mint az, hogy az ország atyjai a szinügyet a' nyert pártolásra érdemesnek itéljék 's elismerjék. 'S méltán; mert ha például minden előadandó darabot olly pontos összevágással, kedvvel, 's igazi müvészeti lelkességgel adnak elő, minővel például nem rég Vörösmarty ‚Fátyol titkai-'t játszották: lehetlen, hogy tetszést ne arassanak. Igen uraim! már ez játék volt, — midőn minden szerep olly kézben van, hogy jobbnak adni át alig lehetne. Csak rajta, sok szerencsét önöknek az ország szine előtt, hogy visszatértökkor kétszeres örömmel üdvözölhessük.

— Tegnapelőtt, — eltávozván itteni szinészink, — a' pozsonyi magyar társaság kezdé meg működéseit nemzeti szinpadunkon, 's néhány itteni tag közremunkálásával a ‚Pohár viz-'et adták elő meglehetős kerekdedséggel, 's dicséretes szorgalommal, miért is, a bár gyéren összegyült közönségtől, méltó tapsokkal jutalmaztattak. Lesz e hazában a müvészet e pályáján is utónövedék, lesz; csak fáradhatlan tanulmányt fordítsanak ezután is müvészetik körébeni feladataikra, 's eljövend az idő, midőn örömmel mondandhatjuk: nem csupán egy színpad van hazánkban!

— Mult csütörtökön indultak el városunkból, kevés itt mulatás után a' kún-jász kerületek helységeinek követei, mintegy 60 egyén, ezüst gombos kék dolmányokban; sok tisztes magyar arczot látánk közöttök. Ők Pozsonyba mennek kérelmezéseiket az országgyülés előtt sürgetendők. Ohajtjuk, járjanak el szerencsésen.

— Több helybeli lap emliti az insolentiának azon új nemét, mellyel a császárfürdő bérlője König ur azzal akar kifogni azon vendégeken, kik nem az ő kocsijain, hanem például a Budagözössel jőnek, hogy a fürdő hátulsó, partfelőli kapuját elzárni fenyegetőzik, miszerint az így jövendők csak nagy kerülettel térhetnének be a pompásen felépült fürdőház udvarába. Ez már mégis csak furcsa önkény, csak amúgy saját hatalomteljéből faggatni akarni az embert, kinek épen kedve nincs kocsin döczögtetni magát, hanem gőzönyön tenni a kis kirándulást kényelmesbnek tartja. Uram, uram König uram! méltóztassék megemlékezni, hogy alkotványos országban élünk, 's hogy ön, ha szinte ‚König' is, de azért még koránsem játszhatik zultáni, cháni, vagy chalifai szerepet. De hiszszük, ön már eddig is kijózanult laptársaink felszólitása következtében a mákonymámorból, mellyet alkalmasint valamí ‚chineser' nyujtott önnek jó tanácsképp, — 's igy az egész dolog tán csak a kor curiosumai közé tartozik. Sajnálnók, ha máskép volna.

Ő cs. ap. kir. Fölsége widowgradi báró Rukavina György altáborvezért magyar bárósággal díj nélkül diszitni kegyelmesen méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége báró Obenaus Ferencz és Ferdinand testvéreket magyar nemesség- és bárósággal megajándékozni kegy. méltóztatott.

Ő cs. kir. Fölsége Simunich Boldizsár vezérőrnagyot, és Simunich Máté alezredest magyar nemességgel díjmentesen megajándékozni kegyelm. méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a sopronyi társaskáptalanbeli éneklőkanonokságra, Tauber Ferenczet ugyanezen káptalan őrkanonokát, az őrkanonokságra pedig Muich József nyulasi plébánost, és az utolsó kanonokságra Gruber Ferenczet, a győri papnövendékség gyóntatóját kinevezni kegyelm. méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a nagyváradi görög egyesült káptalannál az énekiőkanonokságra Pak János őrkanonokot, az őrkanonokságra Dobra Sándor mesterkanonokot, a mesterkanonokságra Alexi János kanczellariai kanonokot kinevezni legkegyelmesben méltóztatott.

Ugyan ő cs. ap. kir. Fölség Leitner Ferenczet, sz. kir. Sopron városa tanácsosát nagyobb aranyérdempénzzel megajándékozni kegy. méltóztatott.

Ugyan ő cs. ap. kir. Fölsége Pászthory József révsebesi (fiumei) kormányszéki fogalmazó gyakornokot ugyanezen kormányszéknél tisztibeli fogalmazóvá kinevezni kegyel. méltóztatott.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

A majus 14kei CXCIVdik kerületi ülésben némelly honositásért folyamodók kérelemleveleinek bemutatása 's a verificationalis választmánynak Temes, Baranya megyék 's a hajdúkerület uj követeinek megbizóleveleiről tett jelentése után tárgyalás alá vétetett a vallástárgyában f. évi martius 25ről érkezett k. k. válasz. A hosszúra terjedt előadások miatt e tárgyban ma csak néhány követ nyilatkozhatott A szólók nagyobb része a vallásos surlódásoknak történeti rajzolgatása 's a jelen állapotnak bonczolgatása után el nem fogadhatónak nyilvánitá a k. k választ, mint melly a reversalisok törvényesitése mellett a vegyesházasságokból született gyermekek nevelését puszta szeszélyre 's ekép a lehető legingatagabb alapra állitja, miáltal egyszer-'smind a családi élet körébe is megzavarólag hat. A k. k. válasz pártolói ellenben az abban nyiltan vallott viszonosság elvét örömmel üdvözölvén, ezen elvnek ő felsége által ajánlott alkalmazásában megnyugodtak; mivel az egyesség nem sikerülése vagy felbomlása esetén az országos rendek által ajánlott positiv rendelkezésnek látták helyét, 's igy a k. k. válaszban ha nem közvetlen is, legalább közvetve a felterjesztett törvényjavaslatnak a vegyesházasságokat tárgyazó pontját megerősitve láták. Ezen elégültek száma azonban felette csekély volt. Határozat a tárgy fontossága által előidézett hosszas szónoklatok miatt nem keletkezhetett.

Ugyan e napon a CXLVIIik országos ülésben a mlgs FőRR folytaták a KK és RRnek a városok rendezése tárgyában kelt 2dik üzenete tárgyalását. Kisebb érdekü tárgyakban történt közeledés, mint például a tanácsülés iránt, mellyre nézve a m. FőRR nem idegenek attól, hogy a tanácsülésben 2—3 képviselő jelen legyen; de ezen képviselőket nem kivánják azon „veto"-szerü joggal felruházni, minélfogva mindazon tárgyat, mellyeknek tanácsülési eldöntésébe meg nem egyezhetnek, — közgyülési tárgyalásra utasithassák. A nagyobb fontosságú tárgyak iránt a m. FőRR régi nézeteik mellett maradtak. A képviselő testület hatáskörére azonban kijelenték, hogy hajlandók a képviselők számának megszoritása mellett a közügyek feletti tanácskozás jogát a képviselő testület minden tagjára kiterjeszteni, 's szoros polgárképesség mellett a követválasztást közvetlen a polgárokra bizni. A polgárőrsereg rendszeritése továbbra is elleneztetek.

Majus 15én a CXCVdik kerületi ülésben a' KK és RR folytaták a vallás tárgyában tegnap megkezdett

---

után értelmi kiképezésünkre valóban annak kimondhatlan nagy haszna, 's befolyása van. Az elolvasott tárgy szorgalmas ismétlésének igen természetes következménye: hogy szellemi 's lelki működésünket hathatósan elősegitsük. Nincs mindenkor hatalmunkban; hogy ugyanazonegy időben valamelly könyv, 's iratot egészen átolvassunk figyelmesen, 's annak foglalatát sajátunkká tegyük; minthogy kedvünk igen változó; 's épen azért mivel szellemünk 's lelkünk helyzete igen változékony, és szilárdságunk olvasás közt igen ingatag, nem ritkán történik: hogy midőn ismételve olvasunk valamit jobb kedv 's kitartással, uj 's ujabb eszméket, szépségeket lelünk föl, mellyeket első olvasáskor észre sem vettünk. A könyvolvasásnál tehát a szabályok közt méltó helyet foglal imez is: „ha valódi haszonnal akarsz olvasni, olvasd minél többszer, vagyis: ismételd szorgalmasan az olvasottat.

Hogy lelki és szellemi életünk valódilag gyarapodjék a könyvolvasás által, még a következőket is tekintetbe illik vennünk.

Történik némellykor, hogy olly könyveket olvasunk, mellyek körünkhöz nem tartoznak, 's mindennapi használatunkra kevesbbé szolgálnak; mellyeket tehát csak lelkünk és szellemünk földerítése 's tárgyváltoztatás végett veszünk kezünkbe, 's üres óráinkban olvasunk; például; honunk jelesebb regény 's novellaíróinknak munkáit, mellyeknek igen gyakran valamelly történeti igazság szolgál alapul; illy munkák forgatásánál leginkább azt ajánljuk mindenkínek: hogy irótollát kezében tartva olvassa azokat; 's az olly helyeket 's tüzeteket, mellyek kitünőbb szépségüek, az eszmék 's gondolatok kiállitásában gazdagok, szemelje ki, 's irja be szorgalmasan jegyzőkönyvébe. Az illy följegyzett érdekes gondolatok és jelesebb mondatok gyakran nemcsak bő anyagot nyujtanak ujabb tudományos dolgozatokra; hanem azoknak szorgalmas följegyzése egyszersmind megóv bennünket a gondolatlan futólagosság és felületességtől az olvasásban. Az ókor legjelesb férfiai 's jelenkorunknak legdicsöültebb tudományos hősei is folyton hódoltak ez olvasási szabálynak; 's azt igenis természetesnek véljük; miután széles e világon igen kevésnek, sőt tán egy iró és szerzőnek sem juta örökségül 's ajándékul olly kitünő lángész, melly minden segély 's tudományos előkészület nélkül teremtsen minervákat. Minden, bármelly magasra emelkedett emberi szellem és lélek örökön használá és használja jelenleg is sikeresen azt: mit az ó és középkori jelesb lángelmék nyújtanak. 'S ha olly halhatatlan emlékü férfiak, tündöklő lángelmék 's nagy szellemek *) el nem mulaszták eldődeik jelesb munkái 's irományiból jegyzeteket tenni szorgalmasan, vajjon nekünk parányibb szellemüeknek, kik tán alig juthatunk hasonlításba is a már rég testileg ugyan letünt, de szellemileg örökön élő tudományhősökkel, nem illik, 's kell-e inkább ezt tennünk, hogy legalább megközelithessük őket valaha?

Ha folyton jegyzetek 's kivonatok által tetemesb szellemi kincset gyüjtöttünk és szereztünk már magunknak, igen czélszerű: hogy ollykorollykor üres óráinkban kezünkbe vegyük, 's figyelmesen átfutva azt, ujolag lelkünk és szellemünk elé vigyük, hogy igy részint föléledjen 's derüljön lelkünk az elibe terjesztett anyag szépsége 's tulajdonsága által; részint pedig mi másokkal értekezhessünk az ismételt tudományos anyagról. Ki ezt már többszer megkisérté, jól fogja tudni: milly érdekes 's örömteljes a jegyzetek 's kivonatok illy figyelmes átnézése, kivált ha édesen tapasztalhatá: mikint némelly ismeretei a följegyzett tárgy, 's anyagról az áttekintés által nagyobb világosság 's meghatározottabb értelemre jutottak. Továbbá jegyzeteink, kivonataink, vagyis kézirattárunk, kivált: ha olly gondolatok, mondatok és eszméket foglal magában, mellyeket korábbi olvasás által merítettünk 's gyüjtöttünk valamelly könyvből, mellyet most ujolag kezünkbe veszünk; egyszersmind a legtisztább tükör gyanánt tekinthető, mellyben korábbi életpályánk némelly viszonyait, különösen pedig ifjúkori lélekállapotunkat, szellemi 's kedélyi helyzetünket tisztán megláthatjuk; ugyanis észrevesszük benne: mint gondoltunk, éreztünk egykor? mit tartottunk 's véltünk följegyzés 's kivonatra méltónak? 's mit mellőztünk, most tán jegyzésre érdemest azon korban? menyire változott, haladott és tökélesült izlésünk? 'sat. 'S ha illy alkalommal még illy kérdést is intézünk minmagunkhoz: „miért történt mindez igy ama korban? 's miért változtunk meg ennyire a jelenkor viszonyai's körülményei közt?" lehetetlen: hogy saját lelki és szellemi helyzetünk, állapotunkról a legérdekesb reflexiók, 's üdvösebb észrevételeket ne tegyük, ne szerezzük.

Végre szorgalmas könyvolvasás mellett, értelmi, szellemi és erkölcsi kiképezésünket kitünőleg, 's leginkább az által segitjük 's mozditjuk még elő: ha az olvasottak fölött jó 's a szellemi művelődés után szinte törekvő barátinkkal

*) Eszünkbe jő itt akaratlanul is Richter Jean Pál egyik tündöklő csillaga a német classica literaturának, kinek egyszerü iróasztalán több egykorú iró bizonyitványa szerint, csak igen kevés nyomtatott könyv hevert; de annál nagyobb tömege a kötetekre terjedő jegyzetek és kéziratoknak.

tanácskozásukat. A' tárgyalás alatti k. kir. válasz ma is sokkal nagyobb ellenzésre talált, mint pártolásra. A' kir. válasz ellenzőinek legfőbb aggodalma a vegyes házasságokból született gyermekek ingatagságát, a családi élet nyugalmának felzavarását, 's a cath. clerus ártalmas befolyását tárgyazta. Mellette a k. kir. válasznak mai napon is igen kevés pártoló szózat hangzott el. Czáfolatok és ellen-czáfolatok emelék az előadások érdekét, mellyekben a cath, clerus ellen irányzott éles kifejezések sem hiányzottak. Egyébiránt határozat e tárgyban mai ülésben sem keletkezhetett. Ugyan e napon a

CXLVIIIdik országos ülésben a mtgs FőRR folytatván tárgyalását a KK és RR 2ik üzenetének a kir. városok rendezése tárgyában: az országgyülési 16 szavazatmennyiség felosztásának kérdése felett tanácskoztak. E nagy fontosságú tárgy többrendbeli javaslatokra adott alkalmat, mellyek a KK és RR inditványától — mivel a mtgos FőRR a megyei szavazatok megkettőztetését nem pártolják—egészen eltértek. A különböző javaslatok lényege leginkább csak annyiban különbözött egymástól, mennyiben a javaslat a választó kerületek — Wahlbezirk — vagy a szavazatok törtszámokra osztásának elvén alapult. A vitatkozás tehát leginkább e két főelv körül forgott, 's a vitatkozók egyrésze a kerületezés, másrésze a törtszámú szavazás elvét bizonyitgatá czéliránytalannak és alkotmányellenesnek. A határozatilag elfogadott javaslatban e két elv akép vegyittetett öszve, hogy az ország fővárosának Pestnek egy egész szavazat adatván, a népesség tekintetében Pest után álló 14 nagyobb városnak fél, a többi 32 kisebbnek pedig negyedrész szavazat adatik.

Majus 16án Áldozó-csötörtöki szünet.

CXLIIId. országos ülés a Förendeknél majus 8. d. előtt 11 órakor. Az ülés első felét a t. RRnek a sz. k. városok elrendezése tárgyábani másodizenete *) felolvasása foglalá el, melly ő cs. k. Fens. által köziratra utasittatván, a legközelebbi tanácskozások tárgya leend. — Megkezdettek azután a minden évben tartandó orsz. gyülések tárgyában felolvasott Rendi üzenet, felirási- 's törvény javaslat felett a nagyérdekü tanácskozások, mellyek ez ülésben eredvényhez nem juthatván, a jövőre halasztattak. — Délután egy óra után a fenséges elnök a t. RRet elegyes ülésbe meghivatván, mielőtt ezek megérkeztek volna, egy m. gróf alázatos kérést intézett ő cs. k. Fenségéhez. Miután most valami három hétig nem tartattak e táblánál ülések, ha ezt a tagok előre tudják, ugy házi dolgaik után járhattak volna, mig az ülések bevárása közben itt vesztegelniök kelle. A szónok örömest mulat ugyan a csatatéren, ha a köztanácskozások megkivánják, de annál inkább kivánná a szabad időt tulajdon ügyeinek szentelni. Kéri tehát ő cs. k. Fenségét illő tisztelettel, hogy illy hoszabb szüneteket a tábla tagjaival előre tudatni kegyeskedjék. — A fenséges elnök erre válaszolá, hogy valamint sok évi országgyülési eljárása közben az üléseket soha fontos okok nélkül el nem halasztotta, ugy bizonyossá teheti az előtte szólót, hogy jelenleg, midőn ő Felsége kegyes leirata is az országos Rendeket munkálataik siettetésére inti, bizonyosan még fontosabbak lehettek az elhalasztási okok. — Ezt egy másik m. gróf sem maga, sem felszólalt barátja nevében a legtavolabbról is kétségbe vonni nem szándékolván, csak arra bátorkodék ő cs. k. Fenségét tisztelettel megkérni, hogy illy okok előállásánál a szükségesnek itélt elhalasztás a tagoknak tudtára adassék, hogy azok igy magok ügyei után látván, annál pontosabban járhassanak el törvényes kötelességeikben. — Megjelenvén a t. RR. az elegyes ülésre, a fenséges elnök a minapi üdvözlő felirásra leérkezett e tartalmu k. k. választ felolvastatá: „Ferdinandus etc. Serenissime Archidux Patrue Nobis Charissime, Reverendissimi, Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item, et Egregii nec non prudentes ac Circumspecti, Fideles Nobis dilecti! Pia, quibus Dilectio et Fidelitates Vestrae Nostrum recolunt natalem, vota, grato suscipimus animo; eademque constanti illo paterni cordis Nostri reciprocamus affectu, quo communem Patriae felicitatem impensissimis studiis Nostris Regiis prosequentes, continuis augeri cupimus praesidiis ac incrementis. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra Caesareo-Regia benigne, jugiterque propensi manemus. Datum in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae, die tertia mensis Maji Anno Domini millesimo octingentesimo quadragesimo quarto. Ferdinandus m. p. Antonius Comes Majláth m. p. Ladislaus Szőgyény m. p. Ugyanaz magyarositva: Ferdinand 'stb. Fönséges főherczeg, főtisztelendő, tisztelendő, nagyságos, tekintetes 'stb. szeretett hiveink! Azon kegyelet-teljes üdvözletet, mellyel kedvességed, és hűségtek születésünk napját megtisztelik, kedves érzéssel fogadjuk; 's ugyanazt atyai szivünk azon jó indulatával viszonozzuk, miszerint a haza közboldogságát királyi szives ügyekezetünkkel ápolván, azt folytonos segélylyel növelni, és öregbiteni ohajtjuk. — Kiknek egyébiránt cs. kir. kegyünkkel 's kegyelmünkkel hajlandók maradunk. Költ ausztriai fejdelmi Bécs városunkban, 1844ki év majus 3kán. Ferdinand m. k. gróf Majláth Antal m. k. Szőgyenyi László m. k. — A felolvasás után az országos sérelmek összeszedésével, valamint az országgyülési szállások bérének elrendezésével megbizott országos választmányoknak elnökei az illető munkálatokat benyujtották, mire a fenséges Nádor az ülést eloszlottnak nyilatkoztatá.

CXLIIId. országos ülés a t. KK. és RRnél május 8kán. Folytattatván a bányatörvény, annak egyes §§ felett több stylaris változtatást érdeklő inditványok tétettek, mellyek minden megjegyzés nélkül hangzottak el. Szóbeli változtatás két szakaszban történt: a 27ik §ban e szó helyett általuk „termesztett" aranyból „szedett" tétetett; — az 58. §. „Bánáti" helyett „Krassói" tétetett. Azonban N. megye követének pártolás nélkül maradt két inditványát el nem mellőzhetjük. A 10 §ban az urburától függesztvén a bányák jövendőjét, minthogy az nem egyéb, mint a status jövedelmeinek egyik rovata, érdekében állna serkenteni inkább mint elnyomni a bányamüvelőket, azt egy huszadrészre leszállittatni kérte. A 30ik §ban kivánta a bányai ügyeket a helybeli hatóságok biróskodása alá rendelni, — mert feladata a törvényhozásnak a bányai testületet egybeolvasztani a polgárival; 's erre figyelemmel is voltak a RR. a városok rendezésében, figyelemmel a megyei kihágások munkálatában; itten a honoratiorok közé soroztattak, 's befolyással birnak a bányamüvelők, nem látja tehát által az elkülönözés szükségét. A 60ik §. egy kis vita tárgya volt. Némellyek egészen kihagyatni kivánták; mások csak ezt „külön osztályt képezve" a többség pedig, minthogy a kormány ellenében garantia kell, 's a bányai perekben szakértő birók kivántatnak, nem foghatván meg, mikint itélhet például örök alap illetősége iránt támadható kérdésben olly egyed, ki ahoz nem ért, vagy az érczpróba elleni kifogásokban, az érczpróbákhoz nem értő, — vagy, hogyan fogja magát tájékozhatni a földalatti mérnökséghez nem tudó? megtartotta azt. Erre ugyan elnök ő nmlga megjegyzé: mikint ezen perekre szükségtelen egy külön osztály. Ezen perek csak ollyanok, mint más rendes perek, ezek szinte adóssági 's a lakosok között a fundus iránt támadható ügyek; az informatio is ollyan könnyű, hogy minden ember megértheti, a nehezebb perek pedig felette ritkák, nagyon világosak, 's tapasztalásból mindenki tudhatja már; nem szükséges tehát valami különös nagy tudomány, 's ha igaz az, mit mondanak általánosan a magyar nemzetről, hogy birónak született, ugy megnyugodhatnak a RR. ezen § kihagyásában. — Az 59ik § elegendő. Szükséges még emlitenünk, mikint Horvátország egyik követe gyülés vége felé kétszer szólalt fel. Kivánta Horvátországot az 57ik §ban a rodoboi kerülethez sorozott megyéktől külön választatni; 's 2or, hogy a horvátarszági bányai perek a báni táblára vitessenek fölebb. Többen pártolták előadását, de a többség, minthogy nemcsak Horvátország van a rodoboi kerülethez kapcsolva, hanem Dalmát 'stb. — minthogy Fiuméban v. Tolnamegyében nincsen bányai, nem lehet külön kerületet tenni oda, hol sem bányabiróság, sem bányák nincsenek; és a második előadásra: minthogy most sem vitetnek fel mind a perek a báni táblára, mert Zágráb városától a tárnoki székre mennek feljebb, előadását el nem fogadta. — 1 órakor vége levén az ülésnek, a RR. vegyes ülésre meghivatva a mlgos FőRRhez mentek által.

CXLIVdik országos ülés maj. 9kén. Folytatólag tárgyaltatván a bányatörvény, a birák és ügyvédek vizsgálat létételéről szóló 61ik §hoz még e szavak „és jegyzők" tétettek. A bányai törvényhatóság köréről szóló 66ik §ban — az általános kijelentés czélszerűbb tekintetéből — e szavak után „minden tekintetben" e sorok iktattak „akár a krassói kerületben, akár másutt az országban és a hozzákapcsolt részekben bárhol létező bányai műtelepek kivétel nélkül az illető helybeli polgári törvényhatóság alá tartoznak"; a többi maradt, mint van. — A 72ik §ban egy megyei követ az érczlopás, rablás, betapasztás vagy eltitkolás által elkövetett büntettek megfenyitését mind az igazság gyorsabb kiszolgáltatása, mind pedig az örökös surlódások elkerülése végett a polgári hatóságtól a bányai bíróságra kivánta áttétetni; — nem pártoltatott. A 84dik §ból egy szónok a földesurakat a bányamüveléshez szükséges épület- és tűzifa adásának kötelezettsége alól felmentetni kivánván, e szavakat „épület és tűzifa" kihagyatni kérte. Ezen inditványra a RR. a kőszénbányákról szóló 4ik §. tárgyalásakor kimondott elvből indulva ki, hogy t. i. a földesur a bányászat előmozditására semmivel sem tartozik, 's hogy tulajdoni érdekét más érdekének alávetni nem lehet, elhatározta: mikint a földesur az épület- és tüzifa kötelezettsége alól felmentetik, 's igy nemcsak ezen szakaszból, hanem a 6ik §ból is e szavak „kőszén, épület- és tüzifa" kihagyattak. Ekkor egy másik követ a §. épségbeni hagyása mellett nyilatkozott, mert ugymond mi által jutott Anglia, Francziaország politikai nagyságra? Épen azon törvény által, mellyel a tulajdoni jogot megszoritotta; kedvezést kell nyujtani ezen iparágnak, 's miképen fognak felállani a bányák Krassóban például vagy más helyeken, ha a bányamüvelők épület- és tüzifát nem kapnak? maradjon meg a szerkezet. — Most többen egyhangulag a §. módositása mellett nyilatkoztak; az eddigi gyakorlatot pedig megtartani ohajtják, lehet ugyanis olly donatio, mellynek következtében a földesur tüzifát adni tartozik a bányamüvelőknek; ezen kedvezéstől nem fosztathatnak meg a bányapolgárok; azért birják azt továbbá is. — Egy másik követ beszédét ama nagy franczia Sieyès mondásával kezdette, midőn a forradalom alkalmával a papok jószágait minden kárpótlás nélkül vették el: „uraim, ti szabadok akartok lenni, 's igazságosak, méltányosak lenni nem tudtok." Igy vagyunk mi is. Azon intézeteinket, mellyek által szabadságra, nagyságra, gazdagságra vergődhetnénk, megkivántató szükségekkel nem látjuk el; hanem a helyett a bányászatot kivánjuk a tulajdon-

*) Közlendjük jövő számunkban. Szerk.

értekezünk és gyakran beszélgetünk. Illy viszonyos 's barátságos beszélgetések 's értekezések által minden oldal, 's tekintetről felvilágosodik a tárgy, 's annak minden részletei, sajátságaiba tökéletesen behatunk, azonkivül: hogy illy módon nemcsak azt veszszük észre, mint fogják fel mások is a tárgy 's dolgot, és értik a szerzőt; hanem halljuk mások nézeteit, észrevételeit 's eltérő véleményeit azon tárgyról, mellyel mi tán már sokáig foglalkodtunk, 's igy természetesen saját tudományos 's ismeretkörünknek némelly hézagait kipótoljuk, hibás nézeteinket kijavitjuk; mit elvont 's magános elmélkedéseink legélesb pillanatiban sem volnánk képesek megtenni. Ezekhez járul: hogy a viszonyos 's barátságos beszélgetések, 's értekezések által valamelly tudományos anyagról, nemcsak godolkodó tehetségünk foglaltatik el czélszerüleg, hanem egyszersmind a szóbeli előadás több nemeiben is gyakoroltatunk, 's igy czélszerü eszközt nyerünk arra: hogy az olvasottat szellemi sajátunkká tegyük.

Zárszóul annakokáért nem tartózkodhatunk azon forró vágy 's ohajtásunk nyilvánitásától; bár minden tanitói, 's nevelői egyesület 's társaságban, mellynek legnemesebb czélja az egyesületi tagok lelki, szellemi 's erkölcsi müvelése 's tökéletesedése; mindig valamelly jeles szerző 's irónak tetemesb szellemi kincsecsel bővelkedő munkája olvastatnék föl egész figyelemmel czikkek, vagy szakaszokkint, azután beszélgetnének, értekeznének barátságosan és egyszersmind tudományosan az olvasott tárgyról; bizonyára e lélekismeretesen kezelt, 's követett mód a legdicsőbb eredményeket, 's áldástelibb gyümölcsöket szülné és származtatná át a nevelői 's tanitói karra; csakhogy e czél elérésére mellőzhetlenül szükséges leendne: minden az egyesülethez tartozó társtagnak nemcsak megszereznie, de figyelmesen el is olvasnia, 's többszer mintegy átelmélkednie is a kitüzött munkát.—„Véghetlenül sokat létesithet 's tehet buzgalma, munkája 's fáradsága által az ember, csak komolyan akarjon"!!! B Fidél.

Könyvismertetés.

Kalászat a legjelesb katholicus kitzónokok beszédeikből. Több pestbudai t. cz. paptársai segédmunkálata mellett szerkeszti: Sujánszky Antal, pest-leopold ujvárosi segédpap. Második kötet. Ára 1 fr. 20 kr. pp. (Előfizetési uton négy kötet 4 fr. pengő pénzben.) Pesten, 1844. Emich Gusztáv sajátja. — Nagy 8rét. 250 lap czinos velin papiroson.

Örömmel üdvözöljük e becses fordítást honi irodalmunk mezején. Örömmel szavazunk köszönetet egyrészről a jeles és irói buzgalmáról már eléggé ismert szerkesztőnek, más részről pedig a honi irodalom mezejének terjesztésében már is szép érdemekkel tündöklő kiadónak az üdvös vállalkozásért; és őszintén ohajtjuk, hogy a még hátra levő két kötet is mind a tárgyak megválasztására, mind pedig a forditás tisztaságára nézve hasonló mértékben legyen szerencsés a közvárakozásnak megfelelni, mint e második. E kötetben foglaltatik: vasárnapi beszéd 14; t. i. Husvét vasárnaptól egész Pünkösd utáni 6-dik vasárnapig; azután nagyböjti 7 beszéd, vagy is a szent kereszt iskolája; végre függelékkép 4 alkalmi beszéd; első: sz. kereszt fölfödözése ünnepére: második: sz. kereszt fölmagasztalása ünnepére; harmadik; egy müvelt protestansnak a katholika anyaszentegházbai viszszatérése alkalmára; negyedik: müvelt jegyesekhez; — összesen 25 beszéd. A szónokszerzők, kiknek munkáikból jelen kötet fordittatott, következők: Biehler Ferencz, Halder József, herczeg Hohonlohe Sándor, Hungari A. Jedina Ferencz, Königsdorfer Márton, Plecz J., Riffel Gáspár, Schlör Alajos, Schneid János; — mind csupa jeles nevek, mellyek az egyházi német szónoklat kedvelői által tisztelettel emlittetnek. Ezeken kivül forrásul használtatott még „Philothea" egyházi folyóirat, és szent beszédek tára „Predigt Magazin." — Vannak, kik a leghasznosb fordításnak is egyedul csak azért nem baráti, mivel fordítás; az eredeti munkálatot pedig bármilly silány legyen is — csak azért keresik 's kedvelik, mivel eredeti munkálatot — még a legközépszerűbbet is — kellőleg tudjuk 's szoktuk méltányolni; ugy hiszszük mégis, hogy annak, a mi jó, a mi üdvös, elfogadásában és meghonosításában az eredetiséget vagy nemzetiséget kizárólagos föltét gyanánt tekinteni igenigen nagy elfogultság, sőt kábaság volna; mert ha kábaság volna az idegen kertben tenyésző, szép, izletes és egészséges gyümölcsöt termő növényt saját kertünkbe csak azért vonakodni átültetni, mivel eddig idegen kertben tenyészett; bizonyosan hasonló kábaság, vagy legalább vastag elfogultság volna az idegen nyelveken kifejtett üdvös eszméknek honi literaturánk kertjébe való átültetését nem méltányolni. E szempontbul — ha minden tekintetet mellőzünk is — a „Kalászat" buzgó szerkesztője szintén mint vállalkozó jellemü kiadója méltó dicséretet, az egyházi szónokok részéről pedig őszinte köszönetet érdemel. Mráz M.

---

jog e megsértésével emelni. Legszegényebb azon ország, melly bányamüvelésből kiván meggazdagodni. Angol- 's Francziaországnak csekély bányái vannak, 's mégis milly magas polczán állanak a gazdagságnak; ellenben Spanyolhon legtöbb bányákkal bir,'s mégis a legszegényebb.A gyakorlatra nézve felhozá megyéjében létező R. családot, melly évenkint 1000 öl fát tartozik adni a kamrának; kivánta szinte kihagyatni. — Egy másik megyei követ előadta: mikint e munkálat a bányászat terjesztését tüzte ki czélul; ezt a nemzeti gazdagság egyik legnagyobb forrásának tekinti a szónok is,mellyből a hazának nem megvetendő jövedelme van,'s más részről azt is tapasztalja, miszerint bányáink jövedelemre nézve mindinkább csökkennek; a munkásokra is egyedül annyi haszon háromlik, hogy napról napra élhetnek, 's ha kell valamit a statusnak gyámolitni, bizonyosan a bányászatot kell. Mit fognak tenni majd akkor, midőn a gyárokról leend szó? ott expropriatio mellett még a termesztményeket is oda kell adni. Abba azonban még a szónok sem egyezik meg, hogy egyesek kárositassanak; mert például valaki 20—30 évig müveltetett, ápoltatott egy erdőt, 's ekkor tetszik azt egy bánya-kutatónak elvenni tőle; ezáltal legnagyobb igazságtalanság követtetnék el. Kivánta tehát kimondatni, hogy a bányamüvelők a szükségeseket csak alku utján szerezhetik meg magoknak. — Uj fent szólott B. követe, a 82, 83, 84ik §§ra nézve módositást ajánlott: a 82ik § végéhez adassék „a becsválasztott bíróság által állapittatik meg, mellyhez a müvelők 2 tagot, a földbirtokos szinte 2 tagot, 's ezek ötödikül egy elnököt választanak" — a 83ik §t ekint változtatta meg: „A felkért tárgyak mennyiségének,minéműségének az átengedésseljáró lekötelezettségeknek,(servitus)innen eredő kárnak 's megszünő nyereségnek figyelembe vételével az előbbi §ban körülirt módon eszközlött becs utján" — a 84ik §ban egyedül 4dik sorig maradna; — ezen módositást a RR miután kötelező törvényt hozni nem akarnak, engedékeny törvény hozatalát pedig szükségesnek nem látják, 's az expropriatio káros hatását megszüntetni kivánják,általánosan elfogadták. — A 105ik §ra nézve, minthogy a RR nem kivántak most a bányatisztek és munkások adómentességéről rendelkezni, Cs. m. követe ezen redactioja: „A bányavámot adó bányapolgárok bányai jövedelmeikre nézve a 3ik czikkben meghatározott bányavámon kivül minden egyéb nemü adózástól és országos segedelmezéstől teljesen mentesek, a bányavámot nem adó bányai polgárok pedig bányai jövedelmeikre nézve, ugy a bányatiszteknek és munkásoknak e szakbeli keresetökre és foglalatosságukra nézve adó tekintetében a közterhek felőli rendelkezésig a mostani gyakorlat megtartatik" elfogadtatott, 's ennek következtében a 107, 108ik §§ mint feleslegesek kihagyattak.

CXLV-dik országos ülés, majus 10kén. Az ülés megnyitásával egy városi követ aggodalmát nyilatkoztatta tegnap csak futólag történt 107, 108ik §§ok kihagyásával, mert nincsenek megemlitve a 105ik §ban épen azok, kikről a kimaradt czikkek rendelkeznek;e szerint a bányatisztek és munkások olly vagyonokra nézve, mellyek tárgyai lehetnének az adózásnak,mindenkor kibujhatnának az adó alól. Ezen aggodalom megnyugtatásaul, ő kegyelmessége javallatára a 106ik §, mellyben megemlíttetnek ugy is a kimaradt §§ kellékei, igy módosíttatott: „Ha mindazáltal a bányapolgárok, bányatisztek, ezek segédei,'s helyettesei,ugy a bányamunkások" 'sat.; többi mint a törvényjavaslatban van. — A katonáskodás és katonai szállásolás terhétőli mentességről szóló 110ik §t Sz. megye követe igen tágnak látta; megyéjében most is, hol bányák vannak, a lakosok megváltják urbéri tartozásaikat, folytonosan a bányákban dolgoznak; 's ha itt ki fog mondatni, hogy a bányákban 3 évig folytonosan dolgoznak, ugy ők tökéletesen fel vannak mentve a katonáskodás terhe alól, ez egyenesen a megyére és többi lakosokra háramlik; pedig a legközelebbi ujonczállitás alkalmával is 40 egyént állitottak ott a munkások. — Néhány szónokok még észrevételkint előadták,mikép az illyen ügyet káros lenne a bányatisztek önkényére bizni,tőlök függne a munkások közől valamellyiket katonának adni vagy nem, söt azt is mondhatnák, mindnyájokra szükségünk van.Minthogy azonban semmi módositást nem ajánlottak, 's a RR tisztán kifejezve látván a szerkezetben azon eszmét: hogy a bányák virágozzanak, az, ki ott foglalatosságban van, nélkülözhetlen, és 3 esztendeig folytonosan dolgozik, megérdemli a felmentetést;'s miután az ujonczállitásra nézve a nemességnek is meg van azon joga,mikint a nála szolgálatban levő egyéneket az összeirás alól kiveheti, nagyobb garantiát látván egy törvényhatóságban,mint egyes személyekben—megtartották a szerkezetet.—A196. §ból a „réznek 's egyéb nemnemes érczeknek elővásárlása" kihagyatott.—A 244ik §ból „a kőszén bányákat is ide értvén" kimaradt. — A 251ik § egészen kihagyatott. — A 268. § rendelete K. megye követének nyugtalanságát nem szüntette meg, mert ollyan helyeken, hol kárt okoznak a földes urnak az aranymosással a lakosok,vegyük fel fiatal fa ültetvényei vannak, megengedni nem lehet a mosást; kivánta azt egy kissé megváltoztatni; — de a RR, kimondva lévén már, ha réteken, szántóföldeken vagy más helyeken kárt tennének, kárpótlással tartoznak; azt változatlanul hagyták,'s még beiktatták a szerkezetbe: „hogy a mennyiben használják a helyet a mosásra, annyira a közadóban részt vegyenek. — A 279ik § szerkezetét igen tágnak vélték az expropriatióra nézve, e szerint a földesur, ha azon helyen fákat akarna ültetni, vagy gátat csináltatni az árviz rombolásainak akadályozására, mert aranyat mosnak a munkások, legkevésbbé sem rendelkezhetne 's őket onnan el nem tilthatná; söt ha meg nem engedné, tulajdonából ki is becsültetnék, az legnagyobb méltatlanság lenne; és egészen máskint áll a bányáknál a kibecsültetés, mert ott föld alatt történik minden, nem pedig a föld fölületén. E § mint felületes kihagyatott. — A többi §§ megmaradtak,legkisebb változtatást sem szenvedve egészen 304.§ig,mellynek tárgyalása kezdetével ő excja a gyülést 1 órakor eloszlatta.

CXLVik országos ülés a nagyméltóságu Fő-Rendeknél maj.10én, kezdete 11 órakor. A tegnap elnökileg kitüzött első tanácskozási tárgy,a börtönrendszeri viszonizenet hitelesitése, minden észrevétel nélkül ment véghez, 's a Fens. Nádor az első alkalomkor a t.RRhez átküldetendőnek rendelte. — Átmentek azután a nm. FőRR. a városok tárgyábani második rendi izenet feletti tanácskozásokra;a kisebb fontosságu észrevételek részint elfogadtattak, részint e tábla előbbi nézeteinél megmaradt; a miről, mint ugy is már kimeritett tárgyról e helyütt körülményesen tudósitni annál feleslegesbnek találjuk, minthogy e tárgy lényegében uj okok fel nem hozattak, a főrendi nézetek velejét pedig annak idején közlendő viszonizenet magában foglalandja. — Főfontosságu vala azonban a város hatóságáról rendelkező 63 § hogy a t. RR. szándéka nincs egészen határozottan kifejezve, 's azért szólíttassanak fel,hogy e tárgy iránt tisztán nyilatkozzanak. — Egy m. főispán ezen nézetet magáéva tevén, kijenté, hogy a t. RR. itt retrogradus lépést tesznek. Ők t.i. a városi territorialis hatásnak első impulsusát adván oda nyilatkoztak, hogy „coordinatio nem is gondolható teljes territorialis hatóság nélkül" most pedig, miután a FőRR. ezen elvben megegyeztek,'s még valamivel tovább menvén, a városi törvényhatóságot bizonyos 's világosabb alapokra helyezék, a t. RR. előbbi nézeteiktől elállván, olly szerkezetet javasolnak, melly a legnagyobb határozatlanság mellett a legtágabb magistratualis önkényre alkalmat adna. Ezt a szónok a két szerkesztés összehasonlitása által világosan megmutatván, félszólítandóknak javaslotta a t. RR.hogy bármelly legyen is véleményök,azt világosan előadni ne terheltessenek, sőt ha már most a városi törvényhatóságot olly tág határok közt megállapítani nem akarják, mondják ki őszintén: „mutavimus consilium in melius—nem akarjuk a criminalitásokra a nemeseket alávetni" 'stb. — E vélemény általános helyeslést nyervén, egy mélt. báró e mellett még világosan kijelentetni kivánta, hogy a nm. FőRendek előbbi nézeteiknél megmaradnak; mi szinte egyhangulag elfogadtatván,ő cs.k. Fensége a határozatot e szerint kimondotta,'s az ülést eloszlottnak nyilatkoztatá.

(Részletesb rajza a maj. 8án tartott CXLIIId. főrendi országos ülésnek a H—k után.) Az ezen főrendi ülésben tanácskozás alá vett minden évben tartandó országgyülések tárgyábani izenet, felirási 's törvényjavaslat felett ekép nyitá meg a vitatkozásokat egy mlgos gróf, kinek vélekedése a tanácskozások folytában többséget nyert, végzéssé lőn: A mélt. FőRendek méltóztattak megérteni, hogy a t. RR. az országgyülések tartására nézve egy uj törvényes és állandó szabályt hoznak javaslatba, egy olly állandó törvényes szabályt, melly szerint az, mi eddig kivétel gyanánt divatozott, állandó rendelkezés által törvényesitessék. Ugyanis ha a régibb törvényeket viszgáljuk, nem lehet ugyan tagadni, hogy az évenkinti országgyülések tartása valaha el nem lett volna határozva, valamint azt sem, hogy később minden második évben rendeltettek tartatni; azonban 1715től fogva az lőn állandó alkotmányos szabály: hogy az országgyülés minden harmadik évben hivassék egybe, azon záradékkal, hogy ha a szükség kivánja, annál hamarább is tartassék. Az 1715ki törvényczikket az 1723ki megujitotta, ez az 1791ki törvényczikk által ujittatott meg, és legujabb időben az 1825ki törvényczikk által. A kérdés tehát az: vajjon czélszerü-e abból, mi eddig csupán mint kivétel divatozott, állandó szabályt alkotni? Egészen másképállana a kérdés, hogyha a t. RR. csupán csak a mostani körülményekre levén tekintettel, hoztak volna transitorius törvényt az országgyülése tartásáról javaslatba; azonban a dolog nem igy áll, hanem arról forog fen a kérdés, vajjon azon nagyszerü alkotmányos változtatás bele illik-e a magyar alkotmányos gépezet kerekeibe, és vajjon ezen orvosság, mellyet a RR. bajaink ellen javasoltak, hasznos és czélszerü-e, és lesz-e annak kivánt foganatja? A dolognak alkotmányos oldalát későbbre hagyván, legyen szabad azt vizsgálni,hogy vajjon ugy,mint orvosszernek volna-e a javaslott intézkedésnek várt sikere? Ha a t. RRet. jól fogta fel, ők azon nézetből indulnak ki, hogy a teendők roppantsága és azon körülmény, miszerint egyéb nemzetekhez mérve tetemesen elmaradtunk, kivánják: miképen a törvényhozói intézkedések alkalmai szaporitassanak, minél gyakoribakká tétessenek, 's ennélfogva minden évben 4 hónapig törvényhozói tárgyakról tanácskozni kivánnak. Mindenek előtt csak mellékesen érintem, hogy az országgyülés idejét meghatározni nem lehet, ez ellenkeznék minden országok és alkotmányos nemzetek példájával; az orsz.gyülés tartásának idejét a tárgyak határozzák meg, és véleményem szerint az iránt törvény altal intézkedni csak annyit tenne mint a törvénykönyveinkben létező igen számos papíroson maradt törvények roppant tömegét szaporitani. Az 1715iki 14ik törvényczikk két hónapra határozza az országgyülés tartásának idejét, ezen rendeletet megujitja az 1791: 13. törv.czikk, ugyan ezt teszi az 1825i törvény is, és mind a mellett a legujabb időkben voltak országgyüléseink, mellyek 41 hónapig tartottak, 's voltak ismét mások, mellyek 11 hónapig tartottak, és ezen orsz.gyülés, mellyet most élünk, szinte 12ik hónapban tartatik. De mind ezeket csak mellékesen érintvén. szólok a dolog velejéhez. A t. KK. és RR. azt mondják, hogy a teendők tömege nagy. Ambár el kell ismerni, és hálával kell elismerni, igen sok törvényhozási intézkedéseknek sikerét és üdvös vo'tát: mindamellett más részről meg kell vallani, hogy ezek által azon várakozásoknak, mellyek a magyar országgyülések eredményeire nézve legtöbbnyire a honpolgárok által tápláltatnak, megfelelve nincsen. Ennek okát mindenek előtt tudni kell. Az első kérdés az: vajjon az abban fekszik-e, hogy kevés idő forditatik a törvényhozásra? — erre a felelet magában a tényekben fekszik, 1825től fogva, 's igy nem egészen 19 évek alatt, 89 hónapot forditottak az ország Rendei törvényhozási intézkedésekre, nem is emlétvén azon igen számos országos választmányi munkálatokat, mellyek szinte a haza köz dolgaibaa müködtek, — ha a tekintetes KKnak és RRnek mostani javaslata már törvény lett volna, ahoz képest 19 év alatt négy hónapjával körül belül csak 76 hónap forditatott volna országgyülésre. Nem lehet tehát azt állitani, hogy t.hozási intézkedéseinkre elég időt nem forditunk. Hogy gyérek az eredmények az arra forditott munkát tekintve, tagadhatlan: de kérdés: vajjon azt annak lehet-e tulajdonitani, hogy minden 3ik évben tartattak csupán országgyülések? Megvallom hogy én ennek okát másutt keresem; egyik okát ugyan is keresem abban: hogy várakozásaink többnyire túl vágnak azon, mit egyes törvényhozási intézkedestől várni kell, és többnyire bizonyos kedvencz eszmék, panacaeák tüzetnek ki. Ha csak a legujabb időkre figyelmezünk, 1836ban a kedvencz eszme a szabad adás-vevés volt:—1839 's 1840ben ismét mint panacaea tüzetett ki a váltótörvény; azóta csak néhány év mult el, és tapasztaltuk,hogy a szabad adás-vevés a jobbágyokat nem tette boldoggá; a váltó törvény pedig hitelt még hitelintézetek nélkül alapitani nem tudott. Ezen roppant bajokon, mellyekben vagyunk, csak összevágó és összefüggő t. hozási intézkezdése által segithetni. Más okát látom a kevés sikerü t. hozási müködéseknek a törvény iránti tiszteletlenségben, miszerint meghozatnak a törvények, de végre hajtatlanul maradnak;— igen nagy baj fekszik továbbá abban is, hogy kiképzett, megállapodott 's meghiggadt közvélemény hazánkban nem létezik, a kérdések legnagyobb része tisztába hozva nincsenek, a sorozatra nézve még kevésbbé vagyunk tisztában; az eszmék forrásban vannak,egyáltalában még meg nem érettek, és ennek következménye az: hogy sokba kezdünk, sok a divergentia a véleményekben, a tanácskozások szabálytalanok, az országgyülések kezdetét nagyobb részint az általános politikáróli tanácskozások foglalják el, később midőn a dolgoknak részletére kerülne a sor, előáll a praeclusi terminus, lepereg az idő, és azt vesszük észre hogy nincs már idő végezni, vagy a miről végezni kell, azt el kell hamarkodni. De mindezek felett szememben van egy, mi az eddigi törvényhozási müködések sükerének és eredményének csekélységét és előmeneteleink lassuságát magyarázza, és ez az: hogy a törvényhozó hatalomnak csak egyik részét látom vidorul és erőteljesen mozogni azon irányban, mellyet a törvény neki mutat. Azt tartom t. hozási intézkedéseink sükeretlensége legnagyobbikának, hogy a törvények materiáléja csak itt a discussiokból fejlődik ki, és nem ugy mint más országokban, hol a végrehajtó hatalom által minden törvényjavaslat készen terjesztetik az országgyülés elibe. A mióta gondolkozni kezdettem közügyekről, ez volt mindig meggyőződésem, mellyet minden alkalommal ki is mondottam és kinyomattam, és mostis kimondok, és ennek igazságáról minden nap jobban meggyőz a tapasztalás, annyira, hogy azon reményben vagyok, miszerint el fogjuk érni nem sokára azon időt, midőn ez másképlesz, és midőn a kormány alkotmányosan haladó szellemben nem csupán irányt fog mutatni a haladásnak,hanem egyszersmind vezetni fogja azt. Igenis nm.FőRR.,valamig törvényeink vérehajtását a nemzet nem fogja szigorubban követelni, és valamig nem fog azon módokhoz nyulni, mellyek a végrehaj-

tást biztositják, valamig megállapodott, meghiggadt közvélemény divatozni nem fog, valamig minden egyes törvény megszületésénél annyi idő- és vajudásra lesz szükség, és a kormány nem fogja alkotmányos jogát a törvények javaslásában egész kiterjedésben használni: addig mindig gyérek lesznek az országgyülések eredményei, akár minden évben akár minden harmadik évben tartatnak azok. Ugy látszik, magok a t. RR is érezték azt, midőn az évenkinti országgyülést mint orvosszert a m. FRRnek javasolák, mert felirásuk egyik részében azt mondják: „sok hiány,'s akadék az országgyülésen kivül is, és ennek körében is épen annak tartása által fog legbizonyosabban és biztosabban megszüntetni; hogy ellenkező esetben azoknak kellemetlenségei és ártalmai évenkint éreztetnének." És igy magok a t. RR is az országgyülésnek évenkinti tartását mint egy bajt állitották elénkbe, és csupán ezen baj gyakori megujulásában gondolták feltalálni az orvoslást. De kérdem: vajjon nem lehetne-e ide alkalmazni azon franczia mondást: „Le reméde est pire, que le mal?" mert véleményem szerint az évenkinti országgyülés synonimum ezzel: évenkinti követválasztás; továbbá synonimum ezzel, valamig t. i. a mostani választási rendszer divatozik, a választók tömegének évenkinti demoralisatiója; és egyértelmü azzal: évenkint más és más követ. Itt meg kell előznöm egy ellenvetést, melly más országok példájáról szokott tétetni. Véleményem szerint más országok példája ide nem alkalmazható. Különösen Angliára történik legtöbbször a hivatkozás. Anglia azonban egészen más helyezetben van; ott a parliament nemcsak törvényeket hoz, de bizonyos tekintetben administrálja is az országot. Angliában a parliament minden évben a status költségek felett tanácskozik, a ministerium felett, melly ott felelős, ellenőrködik, azt feleletre vonja, minden évben kell határozni az állandó katonaság fenállásáról és megajánlásáról, az ugynevezett mutiny bill által; de mindezek a stabilitás érdekében mérsékeltetnek azáltal, hogy a követek nem minden évben, hanem 7 vagy 5 évre választatnak. Nálunk másképen állnak a dolgok. A statusnak, koronának jövedelmei, részint bizonyos haszonvételekben részint földbirtokokban meghatározva vannak, a vallásbeli költségek szinte az egyházi rendnek terjedelmes birtokai által fedeztetnek, az állandó katonaság elvben ki van mondva, felelős ministerium nincsen, a katonaság hosszasabb időre állittatik; ezek mind olly lényeges különbségek m. FRR, miszerint ezen tekintetekben analogiát Magyarország és más országok közt nem látok. De van még más t. i., hogy nálunk nem egyes választók, hanem corporatiók választják és látják el utasitással a követet, és világos, hogy ha minden évben uj követek küldetnének a napi véleményeknek befolyása mellett az utasitásokra, az országgyülések soha meghatározott irányt és jellemet magokra nem vehetnének. Ennek mulhatlanul a törvényhozási intézkedések fluctuatiója lenne következése, mellynek vissza kellene hatni az administratióra is, mi azon bonyolódásokat, mellyekben vagyunk, tetemesen nevelné: ugy hogy azt merem állitani, mikép a minden évi országgyülések azon körülmények között, mellyekben vagyunk, a magyarországi alkotmányos gépezetnek mozgását tetemesen gátolnák. És ezek azok, m. FRR, mellyek engem oda vezetnek, hogy az évenkint tartandó országgyülés ellen szavazzak. Rövid izenetben kijelentetni kivánnám a t. RRnek, hogy a m. FRR a fenálló törvények változását nem tartják szükségesnek és a RR inditványát annyi más alkotmányos állapotokkal látják összeszőve, hogy ezt kiemelve összefüggéséből, és ugyszolván kiszakasztva, tanácskozás alá venni nem is volna tanácsos; ha nem figyelmeznénk is arra, hogy az o. gyülés mostani stadiumában olly terjedelmes tárgynak tanácskozás alávétele által egyéb tárgyak tetemesen háttérbe szoritatnának. (Vége köv.)

Megyei közlések.

Nyitrából. *) Május 9én. — Megyénk helyzete valóban szomorító, tisztujitási mozgalmaink már borzasztó alakban mutatkoznak; a felizgatott pártok dühös 's fékezhetlen kitörései által a személy- 's vagyonbátorság teljesen számüzetett. Éjjelenkint ittas csoportok kalandozzák be utczáinkat; a nap fáradalmi alatt eltikkadt békes polgár ijedve szökik föl az álom karjaiból az ingyenbor okozta iszonyu kurjongatásokra. 'S mind ezt türnie kell, ha t. i. magát agyon veretni, vagy házát romba döntetni nem akarja! April. 14kén 3 's 4 óra közt a harangok vésztkongása rémité városunk lakóit. A zavar általános volt, oltó szerekkel futkostunk ide 's tova elejét veendők a gyanított tüzelemnek, 's hangos jaj-kiáltások felé tartva, tapasztalók, hogy a harangok komoly zugása a választó nemesek harczi zenéje. A helybeli M. J. — T. T. párt t. i. néhány vidéki elvrokonnal erősbülve, a helybeli T.K.—G.K. pártot, mivel mint szabad hazának szabad nemesei véleményöket ők is szabadon kijelentik, a majdnem szomszédságban eső tanyájukon bőszülten megrohanák, a kapu, 's ablakok betörettek, a butorok, ágynemü, 's egyéb ruhák szétté-

*) Rendes levelezőnk imént érkezett tudósitását ezennel közöljük. Szerk.

pettek, még azon szegény lakosé is, ki, nem levén született választó, egészen árlatlanul szenvedett. A csata heves volt, emberhalál nem történt, noha négy tetemesen megsebesülve maradt a harcztéren. E közben felpattantak az előbb barátságosan mosolygó napnak elkomorult arczát rejtő barna felhők, 's dörgések közt sürü cseppekben hullaták a harcz hevét csilapitó könnyeiket. A T.K.—G.K. párt szétrombolt tanyáját elhagyva a város végén egy vendégfogadót választa uj lakhelyül. — Szomoru dolog valóban, hogy hazánk tömérdek teendői közepett szellemi 's anyagi erőnket illyesekre vesztegetjük. Vajha jobban értenők egyik kortesdalunk ezen sorait:

Igaz magyar nemes vagyok,
'S földért adót biz nem adok,
Mellyet apám szent vérével,
Vásárla meg 's életével;
De ha kér e dicső haza,
Lelkem, vérem vetem oda;
És ha pénzt kér, az ember ád,
Egy két krajczár nem a világ!
Ha Icziknek a koresmában
Annyit adunk nagy hijában,
Mért ne adnék a hazának,
'S felvirulás angyalának?

Ezek azonban csak előjátéka valának egy borzasztóbb csapásnak, melly a visszahatás következtében apr. 30án a M. J.—T.T. pártra nehezült. April 29én reggel a fehér-kék lobogós párt egy a kéri T.K.—G.K. párttól elvett vörös zászlót, miután városunk főutczáit vele megsöpörte, vad felkiáltások közt karddal összeapríta a jelenvolt kisebb számu nemzeti 's piros lobogósak szemök láttára, kik ujolag vett seböket elvbarátaiknak elkeseredve sietének jelenteni, 's alig pirkadt a következő hajnal, már városunkat nemesekkel terhelt szekerek sokasága özönlé el, 15 nemzeti 's vörös zászló alatt megyénk majd minden magyarajku nemessége megjelent. A fehér-kék lobogósak vezérei megrémülve bátoriták és serkentgeték embereiket, kik kard 's dorongaik daczára is csüggedni látszottak. Tiz óra tájban mind a 15 zászló-alj egy nagyszerü tömeget képezve a fehér-kék lobogósak tanyája előtt megállott, 's hatalmas éljenekben hangoztatá választottait Az ellenrészről találkozott ugyan most is néhány ittas egyén, kik bőszülve akarának a nagy tömegre rontani, de — dicséretökre legyen mondva vezéreiknek — ezek által viszszavonattak. Innen a 15 zászló-alj kellő rend 's illedelemmel zene 's ének közt a megyeház felé indult, üdvözlendő választottait, kik az e napra kitüzött követjelentési közgyülésünkön a honügyek iránti buzgó részvétöknél fogva tanácskozási teremünkben diszes székeiket már elfoglalák. Villanyos erő hatá meg az egész teremet, midőn a megyeház előtti téren a sokaság ajkiról tetsző tapsviharok közt „éljen T. K. — 's G. K." ledördült. A választottak a nép hódoló vágyainak engedvén, hangos, de nem szilaj éljenezések közt leszálltak a sokaság közé, T. K. rövid 's velős beszéddel üdvözlé a nagyszámu nemességet, 's kéré, kerülné az ellenpárttali összeütközést, 's az egész tömeg a legnagyobb rendben 's férfias komolysággal visszavonult. Megjegyzendő, hogy a 15 zászlóalj nemessége közől ittast látni nem lehetett. — Ezután elnöklő első alispánunk a gyülést baráti üdvözlettel megnyitá. Legelőször t. Luka Antal érdemes tbiránk emelt szót, 's tudván illy közgyülésen jó rend mellett milly tárgyakat lehet szőnyegre hozni, kéré a RReket, tekintenék ezen felszólalását is rendkivülinek, és jeles beszédében élénken festé megyénk jelen ingerült helyzetét, 's tekintvén a közcsend felbomlását, mellynek következtében az igazság rendes kiszolgáltatása meggátolva, rokon rokon ellen, 's fiú atyja ellen tör bőszült kedélyében, 's noha a törvényes tisztujitási határidő rég lejárt, nmlgu főispánunk még is mai napig sem tüzé ki a tisztujitó napot, tekintvén továbbá a Nyitra városa t. cz. tanácsának a rendbontásra törekvők fékezéseért megyeelnökünkhez küldött folyamodását, következő három inditványát ajánlá a RRek figyelmébe. a) Küldessék nmlgu elnökünkhez fényes választmány ő nmlgát az eddig sajnosan tapasztalt eseményekről élőszóval értesitendő, 's tisztujitás hova hamarábbi megtartására megkeresendő. b) Hirdettessék 15 nap mnlva rendkivüli közgyülés, mellyen a nemesek összeirásával foglalkozó tagok, ugyszinte ő nmlgához menendő küldöttség is jelentéseiket beadni köteleztessenek. c) Minthogy a köz csend annyira megzavartatott, hogy ennek helyre állitása, 's a vagyon 's személybeli bátorság biztositása csak legszigorubb, 's rendkivüli intézkedések által lehetséges neveztessék ki egy középponti teljeshatalmu választmány melly a köz csend, 's rend megbomlását gátolandó, a zavargók nagyobb csoportozása, házak, személyek megtámadása, esti 6 órán túli tivornyázások, ittasok szilaj kurjongatásai, 's egyéb bünesetekben katonai erő, és segély berendelése iránt is intézkedjék, a bünösök izgatói és vezérei ellen is szigoruan eljárandó. Ezen inditványok egyhangulag elfogadtattak. Rendkivüli közgyülés határnapjaul, mellyen a küldöttségek eljárásaik eredményét beadják, május 20ika tüzetett ki. Most rémült arczkifejezéssel rohant a terembe T. F. ügyvéd ur, 's jelenté a Reknek, hogy az iménti legnagyobb illedelemmel tisztelkedő 15 zászlóalj talán ujolag megsértve valamelly ittas egyén ingerlései által, vagy engedvén boszuvágyának, viszszatorlási elszántsággal a fehér-kék lobogósak tanyáját megrohaná. Erre az elnök a gyülést szétoszlatni akará, de T. K. lelkes felszólalására, miként illy esetekben rögtön intézkedni a RReknek szent kötelességök, a gyülés folytattatott, 's helyettes másod alispánunk vezérlete alatt a helyszinére választmány küldetett, melly a történtekről a RReket azonnal értesitse. 'S ezen választmányi jelentésből kiviláglott miszerint a fehér-kék lobogósak tanyáján kivül még L...es I. fehér-kék lobogós fővezér háza is feldúlatott, 's mindkét helyen a bútorok, 's egyéb szerek az april 14dikei sorsra jutottak, kivéve a bort, mert ezt illo tempore a fehér-kék lobogósak a nemzeti 's vörös lobogósak tanyáján kiereszték, ezek pedig hordóstul, szekerestül tanyájukra átszálliták; 's hogy halál ugyan most sem történt, de többen keményen megsebesitettek. — Mig nemes atyánkfiai kün egymást dorongolák, addig mi — gyülésünk további folyamát illetőleg — kissé csak amugy mulatságból, vagy is inkább megszokásból áttérénk a személyeskedés mezejére, S....los ügyvéd ur félóránál tovább tartott sértegető beszédében K. I. ügyvéd urat csupán azért, hogy a P. H. egyik ujabb számában mint megyei rendes levelező S....los ur nevét fonák állitásával együtt „hogy t. i. a pesti lánczhid a nemesség kárára épül, 's a t." a t cz. olvasó közönséggel tudatni bátorkodott, aljas kifejezésekkel illeté, mire a terem minden oldaláról actio actio! hangzott, 's a csendet S....los ur csak szavainak visszavonásával állithatá helyre. — Május 1ső napján t. I. M. helyettes másod alispán ur elnöklete alatt april 30kán hozott közgyülési végzés által a megyében felháborított köz csend 's rend helyreállitása tekintetéből az egész megyére nézve rendkivül hatalommal felruházott középponti választmány tagjai összeülvén, „'s a nemeseknek zászlók alatti összecsoportozását, mint közcsend 's bátorság-veszélyeztető tényt, eltiltani rendelte, olly módon, ha a nemesség egyik helységből a másikba, vagy a helységekből (tisztválasztási határnap előtt) Nyitra városába összejönni akarna, vagy bár melly helységben, városban zászló alatt, vagy muzsika mellett az utczán, 's egyéb közhelyen összecsődíttetnék, ez az elnöklő helyettes másod alispán ur által kirendelendő szükséges katonai erővel, a kicsapongó bünösök minden személyválogatás nélküli elfogadtatásával is visszautasíttatni határoztatott," 's a megyebeli főbiró uraknak szorosan meghagyatott, hogy ezen választmányi végzést a fentebbérintett közgyülési végzéssel együtt járásaikban azonnal kihirdessék. — Az april 30diki nagy munka után hittük, hogy a pártok legalább rövid időre pihenni fognak, azonban jámbor reményünkben csalatkozánk, mert már a következő nap, azaz majus elsején reggel a csatavesztett fehér-kék lobogósak a helybeli nemzeti 's vörös lobogósokat város végén fekvő tanyájukon megrohanák, 's csak szilárd önvédelem után mentheték meg magokat. Innen a fehér-kék lobogósak ellenállókra nem akadván t. cz. P. F. ur háza felé indultak, ezt vagy felgyujtandók, vagy csak amugy legényileg szétrombolandók, de a szinhelyen még jókor megjelnnt katonai csapat a fehér-kék lobogósak szétugrasztásával a merényletet meggátolá. Ezóta a középponti választmánynak valóban dicséretre méltó éber őrködése mellett már valahára a közcsend, 's bátorság édes malasztait ismét élvezhetjük. — Végre a méltányosság tekintetéből még megemlitendő, hogy a Hirnök 36dik számában a t. cz. közönséget a nyitrai april 30dikai szomoru jelenetekről értesitő Bátor T. ur az események sorozatát csak ott kezdé, hol végeznie kellett volna. Tisztelet becsület, de igazság is ..... illy egyoldalu jelentéssel lépni nyilvánosságra, bizony nem a leglovagiasb. —

Zemplénből. S. A. Ujhely majus 10kén. Mióta az országgyülés tart, a megyei tudósitások annyira nyirbáltatnak szerkesztői ollók által eléggé zsarnokilag, hogy midőn az ember levelezői tisztének híven kiván megfelelni 's a megye-élet politicai phasisairól néhány odavetett vázolati tollvonást beküld, — még azon nyomoru vázolatokra is alig ismerhet rá, olly kivonatilag, mondhatnám sehogysem (mint a legközelebbi zempléni gyülésekről irott közlés szomoru sorsa mutatja) juttatnak a nyilvánosság elibe. Szerkesztő urak erre csak azt szokták mondogatni: Hja! országgyülés van, az szorítja háttérbe azokat! *) ez mind igaz lehet, de hatásra nézve káros, mert több más tekinteteket ez uttal mellőzve a megyei élet iránti érdeket felette gyöngiti. Én részemről ezen eljárást

*) Ugy van! Azonban most egyszer még is kivételt teszünk, 's közöljük — mint tisztelt levelezőnk láthatja — tudósitását minden megnyirbálás nélkül. Szerk.

tán még jó néven is vehetném szerkesztő urnak, mert hiszen rajtam könnyít — egy kis mozaik-ot adni könnyebb lévén, mint kimerítő hű előadást — aztán ad normam minellii — Pozsonyban is csak mozaik a jelszó; és midőn azt is mármár öszverakni vélték, a kis darabkák szét omlásnak készülnek — mit sem ér a munka; kár érte a drága idő pedig a Pesti H. szerkesztője keményen harsogta füleinkbe, hogy Magyarország pillanatai drágák, de hagyan! hiszen egy nyomorult provincialis szózat a magas országgyülés testület ellenében vétek és bün volna — ha ott mozaik, itt is mozaik! szedjük mi is levelezők az apróközecskéket öszve a megye téreiről; én részemről nem bánnám, csak azt legalább szerkesztő urak felette tiszteletes önkénye meg ne bizgatná! ... De a dologra! F. hó 6tól 10keig bezárólag tartott évnegyedes közgyüléseinken a vallás tárgyában érkezett legujabb kir. válasz itt közörömöt gerjesztett, és a megye Rendei ő Felségének azon kegyes kijelentését, mellynél fogva a vallásbeli viszonyosság 's szabadságnak elveit ujolag magáévá tevén, a honnak különböző vallásu lakosit megnyugtatni méltóztatott: megegyezvén, tehát ő Felsége a téritvények megsemmisítése iránti több felirások utján nyilvánitott forró ohajtásban a megye Rendei azon k. k. leiratot hálás tisztelettel fogadják, 's az e részben már julius 5én költ k. k. válaszszal öszhangzólag törvénybe igtattatni ohajtják, mellynél fogva 1) a viszonosság 's lelkiismeret szabadsága törvényileg megállapittatván 2) ő Felsége megegyezésének hozzájárulása következtében az ezentul kötendő reversalisok erő nélkülieknek nyilvánittatnak. 3) A vegyesházasságokból született gyermekek, nemi különbség nélkül atyjok vallásában neveltessenek; 4) A házas feleknek azonban szabadságukban álland az illy vegyesházasságbul született gyermekeiket, akármelly más törvényesitett vallásban neveltetni; 5) hogy ha e részben a kölcsönös egyetértés el nem érethetnék, előáll az általános szabály rendeletének esete — t. i. az atya vallásábani neveltetés; 6) Ezekből következőleg pedig a vegyesházasságokat a vőlegény lelkésze adja öszve, a gyermekeket az keresztelje; — 7) kéressék meg ő Felsége, hogy az 1840ik évi majus 7én fölterjesztett felirás utján szorgalmazott egyéb pontokra nézve is kegyelmes válaszát még ez országgyülésen kiadni méltóztassék. — Az izraelita orvosok és sebészek országgyülés elibe nyujtott folyamodásának országgyülési tárgyakkal foglalkozó választmányunk, K. G. agitatio-jának engedve pártoltatását véleményezte; — de mi a közgyülésben több nyomos tekintetnél fogva nem csak czélszerünek nem, de jelen politicai állásunkban veszélyesnek is láttuk, — hanem előkészíteni e népfajt, hogy idővel némileg polgárosítást nyerjen, szükségesnek látjuk: ahoz képest a választmányt oda utasitottuk, hogy az e részben kiküldött kerületi választmány munkálatát használatára fordítván az előzmények iránt véleményt adjon — — — A nagy tettek életbe-léptetésére született rendithetlen hazafiságáról ismeretes Széchenyink telekdíj tervének taglalását akkorra halasztottuk, — ha az ország közjavát és gyarapodását tárgyazó orsz. választmány javaslata követeink utján hozzánk is megérkezendik. — — Az országgyülésen lévő 10 ifju iránt határozása lévén a megyének, hogy azok sz. László naptól fogva más szegény ifjak által váltassanak fel — ahozképest az országgyülési utasítások előkészítésével megbizott küldöttség az ujonan fölmenendő ifjaknak titkos szavazat utján lett megválasztását jelentvén, a közgyülés is azon elválasztást néhány bár nyomos ellenszózat daczára jóváhagyta — mi, valamint egy részről a cortesek által eddigi gyalázatos modoru választási rendszernek, — ugy illyes casta-i elszigetelt és könnyen az öszves Rendeknek szabad választását kijátszható és azt önkényesen korlátozó eljárásnak sem vagyunk és nem is lehetünk soha barátjai — mert a közgyülés nem cortesekbül áll, az intelligentiát pedig korlátozni akarni nem foghatom meg, miképen fér meg csupán az értelmiség képviseletét harsogtató ellenzéki publicistáink elveivel! — igen, de következetesség és elveik melletti szilárdság, — nálunk, midőn az önzés és saját érdek előkerül — mindannyiszor háttérbe szoktak szorulni! — Közgyülésünk alatt egy nem reménylett quasi polgári ünnepnek valánk tanui, — ugyanis közszeretetü Lónyay Gábor országgyülési érdemes követünk házi viszonyai elrendezése tekintetéből egy év elfolyása után ismét megjelent közöttünk, midőn itt Ujhelyen mene keresztül, Deregnyőbe utazandó, a megyei ifjuság őt a szerény lelkes polgárt 's melegkeblü hazafit fáklyás zenével tisztelé meg, melly közben érdemeit méltányló kettős szónoklat tartatott, mikre követünk szokott szerény nyájassággal felelt — intvén egyszersmind az ifjuságot maga üdvös kiképezésére, hogy jövendőre a honnak hasznos polgári lehessenek. — A gyorsirás országos tanittatását szorgalmazó zalamegyei körlevél folytában a nyilvánosság előmozditása és szellemi fejlődésünkre ható hasznos befolyásánál fogva pártoltatott, 's különösen hogy a pesti tudományos egyetemnél a gyorsirásnak rendszerinti nyilvános tanitására egy rendkivüli köz-oktató-szék törvény által rendeltessék fölállittatni. — *W*

Külföldi hírek.

Spanyolország. Még most sem szüntek meg a különbféle tisztelkedések a királynéknál. Vitoria küldöttének a fiatal fejedelemnő igy válaszolt: „Mondd meg a hű lakosoknak, kik téged küldtek, mi kellemesek szivemnek ezen nyilatkozatai ragaszkodásuk és szeretetöknek, melyekre számolok is, hogy a kibékülés és béke sovárgva ohajtott müvét tökéletesen bevégezhessük.“ — April 27én az anyakirályné születése napján különféle ünnepélyek mentek véghez; 's legtöbb lapban túláradozó hódolás nyilatkozott. Az ‚Eco‘ épen nincs megelégedve azzal, hogy a királynét folytonos szerencsekivánatokkal árasztják el, mellyek majd hizelgések szinében jelennek meg. Illy tömjén elhomályositja a fejedelemnő tiszta látását, 's az ország valódi helyzete iránt elámitja. Jobb és becsületesebb vele az igazságot tudatni. Tudja meg a királyné, hogy a spanyol nép nem boldog, bármint hitetik is el vele az ellenkezőt. Nincs város, vagy helység, sőt ház is alig van az országban, mellynek nem kellene valamelly elfogott vagy megfutamlott rokona miatt búsulnia. Az anyakirályné hoz szólva, mondja: adja isten, hogy ön leányának trónját soha senki meg ne támadja; ha mindazáltal történnék ez, csakhamar meg fogná ismerni, mellyik részen van hüség és őszinte ragaszkodás, mellyik oldalon vannak a valódi védelmezők.

A Rómával kiegyenlítendő kérdés iránt azon állapodott meg a kormány, hogy mihelyt a pápa a Spanyolországban történteket másolhatlan tényekül elismerendi 's helyeslendi, a még el nem adott egyházi javak a lelkészeknek 's apáczáknak fognak adatni. E szerint tehát, minél továbbra halogatja a pápa az egyezést, annál inkább megfogyand az egyházi javak száma, mert időközben mindig adnak el belőlök.

Portugallia. Telegrafi tudósítás szerint Almeida april 29kén megadta magát. Bomfim gróf számos tiszttel együtt Spanyolföldre menekült.

N. Britannia. Az országos költségvetés tárgyában némelly részleteket ezennel közlünk, miután már megemlitők lapjainkban, hogy Goulburn miniszter előadása szerint mintegy 3 millio ft sterlingnyi felesleg maradand. Ezt némi bizonyossággal sejtve, ugymond, többfelől ostromolták őt ajánlatokkal 's tanácsokkal, hogy különféle adónemeket részint megszüntetni, részint alább szállitni kellene. Illy kivánságnak szivesen engedne ő, ha illy magasságu országos jövedelem állandó volna; de a most mutatkozó felesleg csak az ideiglenesen behozott vagyonadónak szüleménye. Alkalma leend később a parliamentnek a felett tanakodni, vajjon melly adókat kelljen csökkenteni vagy szüntetni, most illy lépés még elhamarkodott volna, mielőtt az uj vámszabás hatása tudatik. Igen kivánatos, hogy ezentul olly sulyos kölcsönöket ne vegyen a status a banktól, mint gyakran ezelőtt szükség idején. Jelenleg csak néhány tárgyra csökkenthetni a vámokat, u. m. üveg, eczet, mazsola, kávéra nézve; a nyers gyapju váma végkép eltöröltetik, hogy a gyapjuszövés ipara, melly aggasztólag alább kezd szállni más országok versenyzése miatt, ismét előmozdittassék. Ezek mindösszevéve 387,000 ft sterlingnyi vámcsökkenést tesznek. A czukorra nézve azon elv állittatik fel, hogy az angol gyarmatok, 's egyéb statusok, hol rabszolgákat nem tartanak, kedvezésben részesüljenek a rabszolgatartó statusok felett. Hume ur a szárazföldi 's tengeri had kevesbitését ajánlá, mikép ezt már sokszor tevé, hogy az ország a jövedelemadó manójától megszabaduljon. Nem látja át, miért kelljen most nagyobb hadi erőt tartani akár vizen akár szárazon mint 1835 's 1837ik években, — pedig utóbbi három évben, évenkint 4 millióval többe került a hadi erő kitartása, mint azon említett esztendőkben.

Az april 30kai felsőházi ülésben általános megegyezéssel másodszor olvastatott Cottenham lord törvényterve az iránt, hogy az adóssági börtön szüntettessék meg, kivevén a csalárd adósságok eseteit, mellyekre nézve az még fentartandó lenne. Mindenki elismeré, hogy az adóssági börtön mind az adósra mind a hitelezőre nézve kártékony, mivel amazt megfosztja keresetmódjától, imez pedig adósát a börtönben élelmezni tartozik.

Ellenborough lord utódjául indiai főkormányzónak Sir H. Hardinge neveztetett ki. — Az ‚Observer‘ szerint Miklós czárnak Angliába utazása el van halasztva.

O'Connell ügye még függőben van. Az ügyvédek mindenkép erőködtek azt megmutatni, hogy a jury-lajstromban hamisítások történtek, de kevés sükerrel. Az itélőszék végzését május 6kára várták. Eddig tehát a nagy izgató alkalmasint el van már itélve.

A május 11ei alsóházi ülésben a gyárurak 's munkások viszonyos kötelességinek rendezésére inditványzott törvényjavaslat, noha ezt Graham is pártolta, 97 szóval 54 ellenében elvettetett. Fő ellenzője Duncombe ur vala, ki illy rendszabályt azért gáncsolt leginkább, mivel a statusnak nem kell magánviszonyokba elegyednie, 's ebből a munkásokra nagy kárt vélt áradandni. Ismét baj érte e szerint a belügyi miniszter-pártolta ügyet, mi igen gyakran szokott történni.

Franczia ország. A pairkamra elfogadá az oktatási törvény első czikkelyét a bizottság azon toldalékával, melly szerint — oktatási ügyekben a legfőbb elhatározás joga az egyetemi tanácstól a miniszteriumra és státustanácsra vitetik által. — A következmrában nem érdektelen tárgyalást szült a rabszolga felszabaditás iránt benyujtott kérvény, mellyet 7000 személy, munkások, ipar-főnökök, literatorok, müvészek, orvosok, papok irtak alá, kik a gyarmatokban rögtöni megszüntetését kivánják a rabszolgaságnak. Midőn ez ügy többfelől megtámadtatnék, Maekau báró tengerészminiszter azt állitá, hogy a kormány e kérdéssel komolyan foglalkodik, s eddigelé mindent megtesz, mi a négerek sorsát lehetőleg enyhítse. Ledru-Rollin azonban megmutatá, mikép ezen felszabadítási előkészületek semmi egyéb puszta színnél. A tisztviselőknek törvényszerint nem szabad rabszolgákat tulajdonul birni, 's még is vásárolnak ollyakat; a törvény tanodákat parancsol létesítetni a rabszolgák gyermekei számára, de csupán a szabadok gyermekeinek engedtetik az azokba való járhatás; a kormány téritőket, papokat küld a gyarmatokba, a rabszolga-birtokosok ismét tova küldik őket. Még az evangéliom olvasásától is eltiltják azon szegény teremtményeket azon félelemben, hogy tán szabadsági eszméket meríthetnének belőle, — 'stb. Végre Guizot ur kinyilatkoztatá, hogy a kormány szilárdul el van tökélve a felszabadítás létesítésére, 's e czélt még jobb feltételek alatt reményli elérhetni mint az angol kormány.

A börtönreformi ügy is tárgyaltatik jelenleg a követkamrában, 's erre nézve Tocqueville a Mont Saint-Michelben tartott státusfoglyok inséges állapotját olly élénk szinekkel festette, hogy a kamrában nem csekély hatást gerjesztett. Ama börtönökben néhány egyén kivégezte magát, némellyek megkisérték ezt, többen megőrültek, mások pedig teljes életökre sorvadó egészséget vittek magokkal, miért is a hatóság többet közölök különféle kórházakba volt kénytelen küldeni. Corne ur inditványzá: mondassék ki a törvényben világosan, hogy a foglyok mindegyike eléggé tágas, szellős és egészséges helyen zárassék el, 's forditassék arra gond, hogy naponkint legalább egy óráig nyerjenek enyhülést a szabadban; Odilon-Barrot pedig arra kivánt ügyeltetni, hogy az előző fogság semmi esetre se fajuljon előbüntetéssé, miért is télen két, nyáron három órai sétálgatást, 's a rokonokkal, barátokkal, 's ügyvédekkeli szabad közlekedhetést lát szükségesnek; a bizottság késznek nyilatkozott ezen szeliditéseknek a törvénybe fölvételére, de kijelenté, hogy enyhületre ama fen kitett minimumnál nagyobb időt nem engedhetni, mivel csak ugy épithetni a magánrekeszeket, hogy tíz tíz rekeszre essék egy udvartér. — Megengedtetik az elfogottaknak minden olly munkát vagy mesterséget üzhetni, melly a biztossággal 's a házi szabályokkal nem ellenkezik, 's e munka jövedelme, mint saját keresetök nekik adandó.

A pairkamrában átesvén az oktatási ügy az általános vitatkozáson, melly sokféle nézetet, véleményt, ellenkező szempontot, de kevés győző czáfolatot, 's még kevesebb czáfolhatlan rendszertant nyujta, végre a részletes vitatkozásba bocsátkoztak a pairek, 's a első czikkre nézve, melly a másodoktatás tantárgyait sorolja fel, két módositási inditványt tettek, elsőt Turgot marquis, 's pedig antihumanisticus szempontból, kivánván, hogy az ó és uj nyelvek közt különbség tétetvén amazok a literariai, imezek a tudományos baccalaureatus szükséges előkészületiül vétessenek. A második módosítás, mellyet Segur Lamoignon algróf tőn, igy hangzott: a másodoktatásban a philosophiai tanszak logica, erkölcstan, és elemi lélektanra szorítkozzék. Az első módositás Villemain oktatásügyi miniszter ellenszólására csakhamar elvettetett, de annál nagyobb vita keletkezett a második felett, mert ez legközelebbről érinti az egyház és egyetem közti vitát. Az inditványozó élesen fejtegette véleményét, főleg azt hozván fel, mikép meggyőződése szerint valamint minden más, ugy az oktatási kérdés körül is mindenkinek első kötelessége kereszténynek lenni. Ő pedig semmi kereszténvit nem lát azon polemiában, mellyel Montalambert gróf mindenkit sérteget e kérdés körül. Cousinnek azt veté szemére, hogy minden törekvése arra irányul: megmutatni, mikép a kereszténységnek csak azon dicsőség jutott, hogy a nép, a tömegek, szóval a tudatlanok vallása legyen. Mit mondana Rollin, ha látná, hogy a mai franczia fiatalság olly

oktatók kezeire van bizva, kik nem is keresztények? Boissy nem kételkedett állitani, hogy a napi renden levő philosophia Francziaországot protestantisalni akarja. Több ellenszólás és heves vitatások után az inditványozó visszavette ez uttal inditványát.

Május elsején nyittatott meg a franczia ipar mükiállitása az „ipar palotájában," 's igen élénken látogattatik, a külföldiek is özönleuek e nevezetesség megtekintésére; a király 's királyi család már meglátogatá azt, 's különös tetszését nyilvánitá, némelly tárgyak bővebb megvizsgálására ismételt eljövendését igérve. A teremek összes hossza 1¼ franczia mérföldet tesz; a négyszögü épület közepén van a gépezetek tereme, melly leginkább vonáa magára a király figyelmét.

Az oktatásügy tárgyában Villemain nem ellenzi Montalembert grófnak azon kivánságát, hogy külön királyi engedelem mellett külföldinek is szabad legyen tanitóintézeteket állitni.

Mennyire ment már mai időben a vasutak 's gőzösökkeli utazás gyorsasága, mutatja egy angolnak utazása Párisból Londonig,mellyet majus 2án 20 óra,sőt leszámitván a 3 órányi időzést, 17 óra alatt tön. Igy csakugyan be fog bizonyodni nem sokára,hogy nincsenek többé távulságok.

Schweicz. Wallis cantonban igen komoly zavargások törtek ki, úgy hogy a kormány a luczerni főkormányhoz volt kénytelen közbenjárásért folyamodni, Ott el lőn határozva, hogy teljeshatalmu biztosok menjenek Wallisba több csapat katonaságtól gyámolitatva, a rendet és csendet, ha lehet, fentartandók. De a távolság miatt aligha megérkezésök előtt olly összeütközések nem történnek mellyek vérengzésekkel járandnak, mert a wallisi két párt, az ugynevezett ó és ifju Schweicz, nagyon el van egymás ellen keseredve. Egyéb tartományokban mély csend és béke uralkodik, főleg a Schweicz őstartományai szorosabb barátsággal csatlakoznak egymáshoz, mint valaha.

Törökország. Bulgariaban 's Albaniában a vad csordák dulongásai 's vérengzései meg nem szünnek, 's mindenkép ürügyet 's alkalmat keresnek, hogy Szerbiába beronthassanak, miért is nagy csoportokban gyülnek öszsze a szerb határon, 's főleg olly pontokon, hol az átkelés legkönnyebben volna eszközölhető.

Északamerikai egyesült státusok. Igen szerencsés az elnöknek azon választása, miszerint Calhount statusminiszterré, 's Masont Virginiából tengerész-miniszterré tevé. Calhoun igen szellemdús ember, 's mi igen nevezetes, a legbecsületesebb politikus, de épen ezért nem sükerül neki pártot alkotni maga számára. Még két év előtt ő volt legkitünöbb jelölt az elnökségre, de azóta meglehetősen csökkent hiveinek száma, 's egyelőre semmi reménye a legközelebbi választáskor elnökké lehetni, mert most van-Buren pártja került felül, hacsak majd az 1848-ki választásra nem szilárditja meg állását a népszerüségben. — A vámszabás ugy marad mint volt, bármikép iparkodjanak is a szabad kereskedés baráti módositásokat eszközleni.

Egyesületi közlések.

Iparegyesület. A Pesten magnyitandó mesterinas-iskolák ügyében örvendetes haladás mutatkozik. A mai ülésben ismét tiz czéh adta,illetőleg jelentette be aláirásait,miszerint a kártyafestők: 8, a hentesek: 20, a gombkötők: 10, a m. szabók: 4, a mészárosok: 40, az aranymüvesek: 20, a pékek: 30, az üvegesek: 8, a harisnyakötők: 3, végre a fazekasok: 8 p.frtot ajánlanak évenkint. — Ime, csak 10 czéh öszvesen 151 ft. fedez az iskolák évenkinti költségeiből! Az egyes adományok is nagy részben, számra szintugy, mint aránylag, tetemesbek levén az eddig aláirottaknál; ez, ugy látszik, annak tanusága, hogy az iskolák ügye a czéhek kebelében mind inkább rokonabb, melegebb, adakozóbb részvéttel találkozik — ezt bizonyitja a m. kordoványosok, vagyis tobakosoknak azon ujabb elhatározása is, miszerint a multkor bejelentett 5 frt helyett, most 10 pftot köteleztek évenkint. — Igen kellemes tudomásul szolgált ez ülésben az is, hogy az egyesek jóakaratossága már magányajánlatokban is nyilvánkozni indul. Giergl kártyafestő czéhmester 1, Klaszy Venczel 2, Uhrl képfaragó szinte 2 pftot köteleztek évenkint. Olly nemes példa ez, mellyet valamint a nevezett uraknak szivesen köszönt meg: ugy másoktól is utánozva látni annál inkább ohajtana a választmány, mert ekkint azon szülék is,kik, noha talán magok nem gyakorolnak mesterséget, de gyermekeiket szánták valamelly czéhes iparágra, ezen módon könnyen és nemesen róhatnák le gyermekeik neveltetése körüli kötelességök egy részét. — Azon meggyőződésben, hogy hasonló magányos adományok ezután számosan fognak történni, — a választmány elhatározta, miszerint azok, nehogy az adakozók kihalása után elenyésszenek,tőkésitessenek,'s mint alapitványok, csak évenkinti kamataikban fordittassanak az iskolákra. — Többnyire nem számitva a magánadományokat, az ujabb ajánlatok 156 frtra, — az eddigi összes aláirások 437 frtra mennek, 's igy még 253 p.frt leszen fedezendő azon aláirásokból, mellyeket a még nem nyilatkozott 45 czéhtől, 's egyéb nem czéhes ipartestületektől, valamint egyes nagyobb iparvállalatok tulajdonosaitól bizton reméllenünk: bizonyára nem tulzás, nem hiu számitás. — Az e tárgyban legközelebb tartandó ülés határnapjáról később fog jelentés tétetni;a künlevő adakozások is bejelentetni kéretnek alólirottnál. — Költ az iparegyesület igazgató választmányának majus 9kén tartott üléséből. — Csanády, jegyző.

Énekiskola. A pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek f. e. martius 17 's 25ki közgyülésében előfordult főtárgyak következők: I) Klestinszky László ur, több t. n. vgye táblabirája 's Abauj vgye aljegyzője az egyesület képviselőjévé neveztetvén, az intézet gyamolitását tárgyazó aláirási iv elfogadására megkéretni rendeltetett. II) Jelentetett, hogy az intézet kézi pénztárának mult 1843ik évi jövedelme alapitványokkal együtt 3383 ft 14 krra; künn levő adósságai 295 ftra; költségei pedig 1521 ft 28 krra terjedtek ezüst pénzben. III) A hivatalos előadásokból kitünvén, hogy jelenleg az egyesületi részvényeseknek csak 1/16-od része izraelita, holott a növendékek öszves számának 1/6-od részét izraeliták teszik; 's miután ezek minden valláskülönbségrei tekintet nélkül nemcsak az intézet minden kedvezésiben többnyire ingyen részesülnek, hanem az izraelita részvényesek csekély száma miatt keresztény részvényesek által kénytelenittetnek dij nélküli felvételre ajánltatni: az izraeliták pesti községe ezen intézet pártolására ujolag felszólittatni rendeltetett. IV) Az eddigi igazgatók 's pénztárnok hivataluknak még egy esztendeig viselésére megkérettek. — V) A növendékek számára egy elemi magyar kézikönyv kiadatásának eszméje megpendittetvén, miután az intézet fentartása rendes jövedelmei által mindeddig biztositva nincs, és illy kézikönyv kiadatása a pénztár tetemes áldozatát kivánná, ezen inditvány még most bővebb megfontolásul vétetett.

Jótékonyság. A fenemlitett énekiskola gyámolitására közelebbi három hónap alatt követk. segedelmek érkeztek: I) A budai választott polgárok köréből: Thoma József, és Kimnach Lajos uu. részéről mindeniktől 6 pft évenkinti részvényül; Gräffl József, Hofmann József és Lorencz Antal uu. részéről pedig mindeniktől 1 pft adományul. — II) Migos Marich Francisca szült Kray báróné, Zichy Maria grófné szül. Kray báróné, gr. Festetics Leoné szül. Kray Borbála báróné, Waigert Máté, és Nagyvárad város részéről mindeniktől 6 pft évenkinti részvényül. — III) Binder Sebestény, a nevezett énekiskola tanitója részeről 8 füzet dal nyomtatásban, az intézet hangmütára szaporitásaul. Közli Mátray Gábor m. k. énekiskolai igazgató.

A pestmegy. gazd. fiókegyesület f. é. apr. 16. tartott tavaszi közgyül. jegyzőkönyvi kivonata (vége) 3) A mgos elnök grófhoz tisztelkedő küldöttség neveztetett, ő msgának a fiók mély köszönetét kijelentendő azon nagylelküségeért, minélfogva a) a mintaerdő ültetvényezésére szükséges tért 15 évre ingyen átengedni, b) a kisérleti téren állitandó épülethez szükséges téglát élőállitási áron adni ajánlá; c) a Káposztás-Megyeren tartandó egyesületi gyülésekre megjelenőknek, mint vendégeinek, élelemmel elláttatását megrendelni méltóztatott. 4) Az egyesület teendői felett szó emeltetvén, miután a végre, hogy az használható eredményü kisérleteket tehessen, 's a készitendő fa és szőlő iskolákat kellőn gondviseltethesse, mindenekelőtt szükséges olly saját épülettel birnia, miben a munkáltatást kezelő egyesületi kertész kün a helyszinén lakván, minden ennek szemei előtt 's felelőségével történjék; — a titoknok Pollák August épitőmester ur által egy e végre készitett épületi rajzot mutatott be, az előszámitásokkal együtt, — mikből kitünt, hogy az épület kerülend 1655 ezüst forint 45% krba. — Ha bár pedig takarékosság által ez összletből némit meggazdálkodhatni is, a kiadás mindazáltal az Egyesület ez évi jövedelmét tetemesen meghaladja; azon méltó hiedelemben mégis, miként az Egyesület mindinkább terjedtebb részvétnek fog örvendhetni, többiben pedig tekintetbe vevén épitőmester ur azon ajánlatát, miszerint a kőmüvesi 301 p. forintra rugó bér, éves 50 forintos részletekben, hat év alatt lenne fizetendő, meggondolván továbbá azt, hogy legroszabb esetben az épületi téglát előállitási áron adni nagylelkűen igért mgos elnök gróf kegyessége hinni engedi, miként az ez évben le nem fizethető tégla-ár hátralevőségének törlesztését a jövő évre halasztatni megengedi: ennélfogva az épületnek a tanácsteremen tett némi változtatással, a bemutatott rajzszerinti épittetése elhatároztatott, — 's épitőmester ur nemes ajánlatáért köszönet mondatott, — az épület helyének kinézésére pedig a kisérleti tér földészeti vizsgálatával megbizott küldöttség kéretett meg; az épitésrei felügyelést elvégre Burg Károly választmányi igazgató ur volt szives elvállalni. — 5) Az alapszabályok némelly pontokban megigazitattak. — 6) A középponti gazd. egyesületbeli ügyrokonság fentartása tekintetéből annak ez évi nyári főgyülésére képviselő követekül a fiók részéről: Brünek József, Burg Károly, Holló Mihály rendes tagok, és a titoknok választattak el; 's az ez uttal a fiók állapotjáról teendő jelentésben a középponti egyesület meg fog kéretni, méltóztatnék a budai szőlőiskolájában találtató venyigék lajstromában megjegyzendőkből egy-egy példányt a fióknak szőlőiskolája megállapitására díj nélkül juttatni. — 7) Mivel az egyesületet czéljaihoz csak a legáltalánosabb részvét segitheti, de különben is igen érdekében fekünnék a vármegye kebelében lévő Kis-Kunságot, 's az ezzel egy kormányzat alatt álló jász- és nagy-kun kerületeket ügyének megnyerni, az illető középponti és kerületi kapitányi hivatalok fel fognak szólitatni, hogy a fiókhoz csatlakozzanak, melly esetben a Fiók „pestmegyei Jász és kun-kerületi gazdasági egyesület" czimet venne fel. — 8) 1843ban a bevétel volt 684 ezüst forint; a kiadás 438 ft 8 kr., ebből azonban a kert-vállalóknak átengedett telek után megtérült 128 ft 22 kr.; a valóságos kiadás tehát 309 ft 46 kr., maradvány 374 ft 14 kr. pengő pénzben, hátralévőség 73 ft. — A pénztári számadás megvizsgálásával Fényes Elek, Szekrényesy József, és Török János r.tagok bizattak meg. 9) Hogy az Egyesületnek távolabb lakó 's a gyüléseket ritkábban látogató részvényes tagjai annak állapotja, és munkálkodásáról hiteles tudomást vegyenek, az e végre inditványozott „névkönyv" nyomtatását a gyülés elrendelte. *) 10) Ujabban 55 két ezüst forintos részvény iratott alá. 11) Az Egyesület vagyona gyarapult: a) 301 szál nemesitett alma és körte, jobbadán 5 éves, ótványokkal, miket a középponti gazdasági Egyesület főmgu Batthyáni Fülöp hg. enyingi kertjéből két példányban nyervén, az egyiket a fióknak engedte át; e fácskák a fóthi angolkert közelében ültetvék el. — b) Hollósy Ferencz r.tag 2500 szál esztendős szederfa csemetét adott. c) Horváth Ferencz r.tag 5 évi „tudományos gyüjteménynyel" növelte a könyvtárt. d) Török János r.tag egy a rajna-menti szőlőkben divatos karó-nyomót ajándékozott. — Tóthon aprilis 28kán 1844. Ploetz Adolf titoknok.

*) Még a hóban sajtó alá jövend.

Hontalan.

„Milliók várják, — kik pedig nem zsidók, hanem a hazának százados teherhordó fiai — az emancipatiót." XCVII. orsz. ülés a t. KK. és RRknél.

1.

„Virad, haladjunk! tüzé ki jelszavul Iránya elibe a munka koszorús férfia, 's mióta széthangzott ezen, az idők alkonyában ezer bajjal küzdő nemzettest életerét gyöngéd érintéssel fölébresztő hangulat, engesztelődni látszik a sors fölöttünk, mellynek nyomasztó igája alatt sulyosan nehezültek ránk az élet napjai; egy évtized mult, vagy több, hogy a nemzeti fejlődés boldogitó elve kimondatott, miszerint a haza atyjainak oda kell munkálniok, 's ők magasztos hivatásuk édes érzetében, állásukhoz meltók lenni törekedve, csakugyan, nemesen munkálnak is e kitüzött czélra: hogy ne maradjon e hazában ember, ki az alkotmány sánczai között, önhibája nélkül magának álláspontot 's védelmet nem talál. Remény fakad előttünk, ohajtásink sarjain, mikint e czél irányában, a közel jövendő méhéből, az ujjászületés mármár feselni kezdő csiráját nem fogja letiporni irigy szomszéd, mert vihatlanok lesznek e honnak szirtfalai, ha a kebelében annyira szerte zilált érdekek összeolvadva egyetlen testté alakul minden tagja, ha egy magyar őszinteséggel szeretett magyar fő kormánya alatt, a rappant testület valamennyi tagja magyar lesz; de munkára termett egy ép testerő se veszszen el, mellyben magyar vér foly, sem az ész lángjai ne nyomassanak vissza a meghidegült parázs hamvai alá nemzeti bűn nélkül, ezen összetett vállakkal fölemelendő hazában! Nem akarom ezzel vádolni hazám 's nemzetem nagylelkü fiait, kik — köszönet nekik a hon nevében — az általok kitüzött, 's iményt elismert elv irányában törekesznek mindenkit — ha boldogíttatni akar — boldogitani; hisz látom mint szüntetett meg az utczai koldulás több helyütt, 's az emberszeretet letörlötte kinfacsarta könnyeit ezerek arczairól, hol még a gonosztevők börtöneit is az emberiség nevében javító, 's igy sors-enyhítő intézetekké alakitják, ott elnyomatásról, nem mondom szót emelni, de csak gondolkodni is ki bátorkodnék? és a zsidó-ügyet ki ne ismerné magasztosnak elvben, noha kivitelben a zsidót — míg zsidó marad — magyar polgárrá tenni annyi volna, mint a tüzet vízzel egy elemmé varázsolni! A honoratiorokat magok mellé ölelék a haza Rendei, 's megosztották velök igényiket. — De mit akarok ezekkel? hisz nem keresem én a hibát kivülünk; minmagunkban fekszik az iszonyú gát, panaszkodunk, 's mégis olly örömest nyögünk a sors jármában! mit hivatkozik az emberiség szent jogára, ki megtapodá önmagában rendeltetése magas czélját? másoktól életet miért követel az öngyilkos? 's a puszták néma kietlenéből, az önkint elhagyottaktól mért sóvárog visszahivatni a... hontalan!

11.

Mi ez itt? kérdi megdöbbenve, 's feszült figyelemmel fut végig a sorokon a szives olvasó; megsugom

nektek, ez: egy hang a mélységből, 's e hang a temető sírhantjai között tévedező polgári halott szózata, tehát emberi szózat, de holté, kinek pedig nem kellene holtnak lenni. Ez egyelőre kissé paradoxnak látszik, azonban ellebben a különbség fátyola, ha felfedezem, mikint e szavak leple alatt, az emberi társulatok egy nemének önszőtte körülményei rejlenek, de mellyekbe a sors is nem kis mértékben beleavatkozottnak látszik. Van t. i. e hazában egy több felekezetre oszlott társulat, mellynek létalapját már maga az alapitó, hely és időkhez kötött világos szavakkal, a társulatok összevéve „szerzetes rend" név alatt ismeretesek, 's jelenleg — jogértelemben — membra mortua, holt tagoknak tartatnak, 's mi ennélfogva egy szivrázó nevezet hangján „hontalan" czímmel viseljük az élet terheit, de e nevezetnek a való nem felelhet meg sem bel, sem kül viszonyokat tekintve, mi pedig a kettő közötti összefüggést illeti, alig hiszem, hogy lehessen a világon nagyobb anomalia, mint ama kapocs, melly a szerzetes rendeket a világgal összefüzi.

III.

Mondám, mikint belviszonyainkat tekintve immár holt tagok nem lehetünk, mert a mai szerzetes rendek idő 's körülmények-okozta surlódások következtében az előkor szigorától annyira eltávoztak, hogy azokat a dolgok mostani helyzeténél fogva lényegében megváltozottaknak kelletik tudnunk, 's pedig olly szilárd önállással, miszerint, ha valaki mai szerzeteseinket, azon egykoriak sanyarú rendszerére akarná visszaszoritani, előbb a mostani nemzedéket, ezen felvilágosult emberfajt — mert a mostani szerzetesek is ennek sarjadékai — kellene ama ködlepte századokba visszataszitani; illy lényeges átváltozása e társulatoknak semmi különöst magában nem foglal, mert ez, tisztán fegyelmi dolog levén, a keresztény egyház pusztа szertartásokat érdeklő módositásai között nemcsak változhatott, de szükségkep változnia kellett is. Hogy pedig az egyházi fegyelem nagy változásokat szenvedett, mutogatást ugyan nem kiván, de minthogy a történeteken alapszik czélom iránya, röviden, vázlatban ide kell igtatnom: már az apostolok fölötte szigorún értvén Üdvözitőnk ime szavait: „ha akarsz az életbe bemenni, add el mindenedet, és kövess engem," a megtérőket kivétel nélkül arra birták, hogy jószágaikat eladják, 's árát az ő — apostolok — lábaihoz tegyék le, e szerint egy közös életrendszert alapitottak, 's egy olly társulatot, mellybe ki beállott, előbb eladva mindenét az apostoloknak, mint a közös jószág kezelőinek általadák, a hivek ekép egy közös vagyonbul éltek, de személyesen egynek sem volt semmije; itt találjuk tehát a szerzetesi rendszer legelső eszméjét. Amde ama közös életmód csakhamar feloszlott, mert nem volt kedve mindenkinek, hogy keresztény lehessen vagyonától megválni, 's már magok az apostolok látván, mikép illy szigor mellett számtalan kimarad Krisztus akláról, engedni kezdettek, 's befogadták a megtérőt a nélkül, hogy vagyonát elkobozták volna; ugy hiszem, korunkban nem igen volna kedve valakinek hasonlót cselekedni. De maradjunk még egy piczit az előkor szemléjénél: az idők haladtak, 's az egyházi fegyelmet koronkint tisztogatni kelle, mert a nép tudatlansága mindig hajlandó volt uj, és uj babonákat vegyiteni az istenitisztelet rendszerébe, 's valóban szinte mint ma, nem kevésbe került az egyházi férfiaknak eltalálni a közép-utat, mig a tudatlan nép vakbuzgó, 's babonákban sokat állitó követelgetései és a tulfelvilágosultak mitsem hivő feszengései közt az egyensulyt eltalálhatták annyira, hogy legalább némileg mind a két részt kielégitsék, igy keletkeztek térden-csuszók, flagellansok 's több eféle társulatok, mellyektől, mint idétlen kinövésektől, több izben kelle nyesegetni az anyaszentegyház növekedő életfáját. Illy helyzetébe a világnak kell mintegy bele gondolni magunkat, midőn a 12dik század végén, a mostani szerzetes rendek legelterjedtebbikének alapitója assisi sz. Fer. az egyházi fegyelem csatját három lyukkal följebb szorította, először csak magára nézve, de naponta több több követőt számitva, rövid időn egy egész társulat alakult körüle, melly szorosan az evangelium értelméhez kivánt ragaszkodni annyira, hogy elvonulva minden világi ügyek kezelésétől, csupán szellemi — spiritualis — összeköttetésben álljon az emberekkel. Alapitónk, a sz. férfiu, ajtatos elragadtatásában mondatni hallá magának: „Francisce! restaura ecclesiam meam, quae ut video collapsa est;" ő napokig tünődött, olvasta az evangeliumot, hol e helyre bukkant: „Semmit se vigyetek az utra, sem aranyat, sem ezüstöt, sem pénzt övetekben,'sat." 's hogy végetlenül idézgetni ne kelljen,ez,'sezekhez hasonló evangeliumi tanácsokon megállapodott, 's alapitott egy társaságot, melly ő utána, immár sokfelé szakadozva ugyan, mindazáltal maig fen áll, 's pedig igen elterjedve. — (Vége köv.)

Hirlapi kalászok.

Nemzeti ujság. (39 sz.) „Korunk ügyei' rovatában ‚A püspökök hivatása a vallási 's rokon ügyekben' czim alatt egy kis bevezetéssel a franczia oktatás-ügyi vitatkozások tárgyában Nettement Alfrédtól irt, 's a ‚la Mode'ban megjelent czikknek forditásbani közlését kezdi meg.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

16301. Liptó vármegye első alispánja jelenti, hogy vagyonbukott kispalugyai izraelita Tenczer Joachim hitelezőinek megjelenésére f. é. junius 12dik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnokká Andaházy Elek, perügyelővé pedig Dobák Antal tiszti alügyvéd neveztettek. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

15452. Borsod vármegye jelentése következtében Miskolcz szab. mezővárosa tanácsa által, vagyonában megbukott Sinaiberger Baruch helybeli izraelita kereskedő ellen csődületi per rendeltetett, és a hitelezők megjelenésére f. é. junius 18ik napja tüzetvén ki, tömeggondnoknak Pásztor Sámuel tanácsnok, perügyelőnek pedig Csabay Jós.városi tiszti ügyész neveztetett. Költ sz. Györgyhó30 1844.

16348. Pest városa tanácsa jelentése szerint özv. Veigl Teréz hitelezőinek csődületére f. é. julius 1-ső napja határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Tarone Ferdinánd, perügyelővé pedig Hartmann Rudolf hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16816. Bácsmegye csődtörvényszéke javaikban megfogyatkozott Sternberg Jakab, és neje Ganzl Cecilia bajai lakosok ellen csődöt rendelvén, az illető hitelezők megjelenésére f. é. julius 1ső napját tüzte ki határidőül, 's tömeggondnokká Bogor Lajost, perügyelőül pedig Sándor József hites ügyvédet nevezte. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

Kötelezv. kitábl. és semmis. hirdetések.

16147. Abaujmegyének felirása következtében, mellynélfogva 1841ik évben 5000 v.ftról, 's 1842ben 6000 szinte v.ftról kiadott, 's gróf Fáy Jánost szenvedőleg, Scheidel Adolfot pedig keresőleg illető kifizetett, de elveszett kötelezvényeknek, azok kitábláztatása tekintetéből, környékeltetését elrendeltetni kéri, tehát a körülirt kötelezőlevelek körszerte környékeltetnek. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

16309. Zala vármegye Dienes László folyamodása következtében egy 1809ben 2000 ftról kiadott, 's a mondott folyamodó néhai édes atyját Dienes Istvánt keresőleg, néhai gróf Eszterházy püspök hátrahagyott tömegét pedig szenvedőleg illető 's véletlenül elveszett kötelezvénynek megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ sz. Györgyhó 30. 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

5497. Zerdahelyi Innoczens, kinek holtartózkodása nem tudatik, az ellene Szinay Miksa által 165 p.ft iránt inditott váltóügynek tárgyalására f.évi junius 21ik napján reggeli 9 órára a pesti e. b. kir. Váltótörvényszék elibe olly hozzáadással idéztetik, miszerint személyes vagy törvényszerinti képviselő által meg nem jelenése esetére Haris Sándor v.-ügyvéd gondnokának neveztetett. Költ Pesten a k. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi majus 9én tartott üléséből.

5545. Gaal Ferdinánd, kinek holtartózkodása nem tudatik, az ellene Répás Zsigmond által 830 p.ft iránt inditott váltóügynek tárgyalása végett f. évi junius 22ik napján reggeli 9 órakor az alulirt Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Ha érdeklett alperes a kitüzött időre meg nem jelenne vagy ügyviselőt nem rendelne, részére gondnokul Csolnoky Imre v.ügyvéd neveztetik ki. Költ Pesten az e. b. k. Váltótörv.szék 1844. majus 9én tartott üléséből.

(*116) **Árverés.** 1—3

Tek. Esztergammegyében kebelezett alapitványi csolnoki urodalomhoz tartozó, és a bécsi országuton fekvő leányvári vendéglő f. évi junius 20án a csolnoki tiszttartói iróteremben tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb. 1ső napjától három, vagy hat évre bérbe fog adatni, miért is bérleni szándékozók ezennel meghivatnak. Pesten, majus 15én 1844.

(*115) Mélt. Festetics Antal ur Veszprémmegyében kebelezett déghi pusztáján nagyobb számu eladó fiatal anyabirkák, nemkülönben Somogymegyében Böhönye mvárosában törzsökjuhnyájbul származott kosok, és anyabirkák venni szándékozók által már megszemlélhetők; mi ezennel közhirré tétetik. Költ Déghen 3 órányira Sz.-Fehérváron alól maj. 10. 1844. A gazd. tisztség által. 1—3

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén. — Majustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) majus 10 és 24kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulások majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is térítvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában térítvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

(113°) **Meghivás** 2—3

a közalapitványi alább sorozott urodalmakban tartandó borárverésre:

1) Baranyamegyében a mágocsi urodalomban Mágocson f évi junius 17én el fog adatni 28 akó fehér uj, és 1259 akó vörös uj bor.

2) Ugyanazon megyében a pécsváradi urodalomban Szilágyon f. évi junius 20án 1181 akó fehér ó, és 525 akó fehér uj; 14 akó vörös ó, és 404¾ akó vörös uj bor.

3) Szinte azon megyében és urodalomban Babarczon f. évi junius 24én 966 akó fehér ó, 266¾ akó fehér uj; 25¾ akó vörös ó, és 178¾ akó vörös uj bor.

4) Ugyanazon megyében és urodalomban Szebényben f. évi junius 27én178 akó fehér uj és 354 akó vörös uj bor.

5) Tolnamegyében a szegszárdi urodalomban Szegszárdon f évi julius 1jén 4610 akó vörös ó, és 2399 akó vörös uj bor.

Ezen borok hordónkint a legtöbbet, vagy elfogadható árt igérőknek készpénzfizetés mellett hordó nélkül azonnal kiadhatók. A venni szándékozók minden megveendő akóra 1vtó forintot számitandó bánatpénzzel ellátva a kijelölt helyre 's időre megjelenni hivatalosak.

(*117) **Haszonbérlés.** 1—3

Az alapitványi javakhoz tartozó tettes Hevesmegyében kebelezett, Gyöngyöshöz egy órányira fekvő vörösmarthi birtok f. é junius 17én ugyan Vörösmarth helységében tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb. 1ső napjától számitandó hat egymást követő évre haszonbérbe fog adatni. A nevezett birtok jövedelmágai: urbéri adózások 75 házas, és 17 házatlan zsellértől; majorsági birtok: kert 3¼ hold, szántóföld 93, rét 11, szőlő ½ hold, erdő 784$^{953}/_{1200}$ hold, egy évi vágásra esik 13½ hold; a szőllőktől heted, az ugynevezett Sárhegyen fekvő szőllőktől ötöd adatik. A királyi haszonvételekhez tartozik két kétkerekü vizimalom, pálinkafőzőház, belső készület nélkül. A haszonbérlők kellő tudomást a helyszinén szerezzenek, minthogy eziránt utóbb teendő kifogásaik tekintetbe teljességgel nem fognak vétetni. A szerződés pontjai, és birtok állapotja Pesten a kis seminariumban a kerületi igazgatóságnál megtekinthetők. Pesten maj. 15. 1844.

(*114) **Árverési hirdetmény.** 2—3

A nm. m. kir. udv. Kincstár rendeléséből a megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona, u m. a kalocsai magtárbul 428 p. m. tiszta buza, 1788 pm. árpa, 34 posm. szemes és 218 pm. csöves kukoricza, a hajósi magtárból 865 pm. tiszta búza, 737 pm. árpa, 31¾ pm. szemes, és 2157 pm. csöves kukoricza, elvégre; a sz.-istványi magtárból 793 pm. tiszta buza 110 pm. árpa, 5 pm. szemes, és 1625 pm. csöves kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e f. év junius 17én a kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban árverés fog tartatni.

A venni szándékozók tehát a 200 ft pgő pénzben szabott bánatpénzt a kalocsai uradalmi pénztárban előlegesen letenni, és határzottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabona-nemekért különösen sajátkezüleg aláirt, 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig, a felhozott igazgatóságnak, a hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, a mellyben az ajánló lakását kitenni, 's hozzá a letett bánatpénzrül szóló nyugtatványt mellékelni tartozik.

(*118) 1—3

Templomi ékességek.

Fries Antal és Zeppezauer

cs. kir. szabadalmas selyemszövetgyárának raktára Bécsben, a főtisztelendő Clerus által egyházi kelmeknek gyárábani készitésére serkentetvén, az most már olly állapotban van, miszerint olly jeles, szép és pompás illynemü gyártványokkal kedveskedhetik, hogy azok minden székesegyházban valódi ékességül szolgálhatnak. Épen igy mindenféle zászlódamiszt, violet grosgrain-t és schvamiliont is öltönyök és reverendáknak mindig dús mennyiségben találhatni. Ezenfölül a gyárbirtokosok szerencsések a főtisztelendő Clerusnak jelenthetni, mikép a fönemlitett gyártványokon kivül még minden más hasonló készitményt, habár a legpompásabb módon aranyhimzéssel kell is azt kiállitani, a legrövidobb idő alatt, lehető legjutányosb gyári áron készitenek.

Ezenkivül pesti raktárukban a kis-bécsi utczában kész templomi ékességeket is mindig dús választékban 's jutányos áron tartanak. **Fries Antal és Zeppezauer.**

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	május	17.	pesti mérő	108—130	70— 84	64— 70	45— 54	45—53	66— 75
Kassán	„	apr.	20.	pozs. mérő	70— 85	57— 60	44— 50	30— 43	29—33	40— 45
Szegeden	„	„	30.	„ „	62— 64	48— 50	—— 40	— 30	——35	—— 40
Baján	„	maj.	7.	„ „	43— 63	33— 39	—— 33	—— 27	——28	—— 40
Miskolczon	„	apr.	13.	„ „	60— 65	40— 45	35— 40	25— 30	18—22	28— 32
Temesvárott	„	maj.	10.	„ „	58— 63	42— 45	—— —	— —	31—33	—— 40
Pozsonyban	„	„	19.	„ „	73— 98	—— —	60— 66	42— 44	35—43	—— 60
Nagyszombatban	„	„	10.	„ „	84— 92	—— —	57— 59	40— 42	35—37	—— —
Győrött	„	„	10.	„ „	74— 76	—— 52	—— 51	—— 34	——34	—— 58
Mosonyban	„	maj.	3.	„ „	64— 112	—— —	52— 66	35— 47	36—41	52— 62
Sopronyban	„	apr.	15.	„ „	94— 97	—— —	60— 63	—— 46	41—43	60— 63
Pécsett	„	„	13.	„ „	50— 52	—— 40	—— 30	—— 25	——30	—— 40
Beszterczebányán	„	„	12.	„ „	88— 95	—— —	52— 57	35— 41	32—35	—— —
Ujvidéken	„	maj	7.	„ „	—— 54	—— 40	—— —	—— 27	——27	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, maj. 13án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. közpára	— 111 1/8
1 pcent. „ „ „	— 100 3/4
3 pcent. „ „ „	— 77 7/8
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 751 1/4
1839ki „ „ (250 frt)	— 328 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1634 —
Eszterházy-sorsszám	— 59 1/8
Császári arany	— 102 1/2

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. maj. 17. reggel: 10· 3″ 9‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

41. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, majus 22.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Magyar kereskedelmi társulat. — Fővárosi hirek és események. — Halálozás. — Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 17-dikei, 18-dikai és 20-dikai kerületi és főrendi ülésekről. — Folytatása és vége a majus 8kán és 9kén tartott 243 és 144dik főrendi országos ülések részletesb rajzának; tárgy: az évenkint tartandó országgyülés.) Csatolványul: Izenet, felirási és törvényjavaslat a minden évben tartandó országgyülés tárgyában. Pozsonyi hir. Megyei közlés: Biharból. (követválasztó gyülés.) Szab. kir. 's egyéb városok köréből: Pest, Szabadka, Kassa és Miskolczrul. Csornai levél (iskolai próbatét.) Erdélyi ujdonságok.

Spanyolország (Az egyházi javak iránt. Lopez ártatlan. Az uj miniszterium férfiai.) — Nagybritannia (Sir Henry Hardinge India főhelytartója. — Banküggyi intézvény. Hume indítványa bukik. Levél Taitiból. — Az O'Connell elleni itélet elhalasztva. Az afghanok mozgalmai.) — Franczia ország (A magányrendszer elfogadva. Három nevezetes könyv.) — Portugallia. (Almeida maga-megadása.) (Törvényterv a lotteriák ellen.) — Hayti (Vérengzések.)

Egyesületi 's intézeti közlések: Szobrászati és Matyás-emléki egyesület. Pesti nemzeti casino tartandó gyülése.

Hontalan. (Folytatása, a „Világ“ mult számában megkezdett értekezésnek.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, majus 22. 1844.

Magyar kereskedelmi társaság.

Utolsó nyilatkozásunk következtében nem mulaszthatjuk el a magyar kereskedelmi társaságnak Pozsonyban majus 5kén a KK. és RR. országos teremében tartott közgyüléséről jegyzőkönyvi kivonatot lapjainkban is közölni, 's a nagyreményü testület jövendőjéhez csatolt roppant fontosságu eredményeket fejtegetni, miután a legközelebbi gyülekezet számossága és lelkesült részvéte a legcsalhatlanabb tanusitást nyujtá ismét arról, hogy biztositva van a társaságnak életbe-lépése, hogy van lelkesedés és rokonszenv e hazában, melly az associatio terén kereskedési tervet is felkarol, ápol és megérlel.

A jegyzőkönyv kivonata imez:

„A közgyülés megujitása előtt felolvasá ideiglenes tollvivő, *Kossuth Lajos* ur, az ideiglenes elnök gróf Vay Ábrahám ur ő excellentiája levelét, mellyben ő nagyméltósága a közgyüléseni megnemjelenhetéséről tudósitá a gyülekezetet, kijelentven egyszersmind azok számát és czimét, kik ő excellentiájánál a magyar kereskedelmi társaságra aláirtak. Ezután a közgyülés ideiglenes elnökké gróf Batthyányi Lajos ur ő méltóságát választá, ki a közkivánatnak engedve az elnöki széket elfoglalá, 's a gyülést megnyitottnak nyilatkoztatá. Miután az ideiglenes tollvivő Kossuth Lajos ur 1843. évi december 2ki közgyülés végzéseit jegyzőkönyvből a gyülekezet tájékozása végett felolvasá, a tervező és igazgató ifj. Szabó Pál ur kezdé meg a társaság alaptőkéjének állapotjáról jelentését, a foganatba veendő rendszabályokat, javitásokat, 's indítványokat előadni, mellyek közől ezennel csak a legérdekesbeket van szerencsénk kiemelni. A társaság állaptőkéje 1222 részvényekre avagy 611000 pengő forintra rugott (azóta már ismét 16,000 pforinttal szaporodott). Utólsóelőtti közgyülés végzésének következtében, mellyszerint mult februar hó 2dik napjáig kiki visszaléphetett, ki egy millión alul nem akará megkezdetni a társaság munkálatait, csak 18 részvényes lépett vissza 71 darab részvénynyel. Magyarországon legjobb körülmények közt sem volt reménylhető fél milliónál többet összegyüjteni, 's mégis minden ármányok, sértegetések, ellenségeskedések, áskálódások 's a legvagyonosabb hazafiak legnagyobb részének hallgatagsága daczára, az aláirások az eredeti tervet százezer pengő forinttal meghaladták, mindamellett, hogy még 243 aláirási iv van. Folytatá továbbá igazgató ur, miszerint már gondoskodott ügynökökrül, 's más a társaság megnyitására szükséges intézkedésekről ugy, hogy nem leend kénytelen az igazgatóság előkészületekre időt vesztegetni. Tekintvén a társaság alaptőkéjének állapotját, 's a részletes befizetések természetét: az igazgató indítványára következő rendszabályok határoztattak el:

a) Közgyülési elnököt választani, ki egyszersmind a választmánynak elnöke és tagja leend. —

b) A választmányt csak hat tagra szoritani, három nemkereskedőre 's három kereskedőre.

c) Az igazgatóságot pedig csak egy tagra t. i. a már kinevezett ifj. Szabó Pál urra ruházni, ki a választmány hozzájárulásával 's egyetértésével fogja kormányozni a társaságot. Kijelenté egyszersmind igazgató ur, hogy ő a fenn említett okok végett első évre minden fizetésről vagy jutalmazásról lemond, 's a társaság munkáit lehető leggazdaságosabban közlendi. Az intézet jelen körülményeinél fogva felhatalmaztatott továbbá az igazgató választmány az igazgatóval együtt a tervnek azon ágait használni üzletre, mellyek az időszaki környülállások 's kereskedési conjuncturák közt a társaságnak legkevesebb vagy épen semmi veszélylyel legtöbb nyereséget igérnek, miszerint az intézetnek már első év végén hitel, a t. cz. részvényeseknek pedig szép osztalék nyujtassék. Mind e rendszabályok egy évre határoztattak. Kimondatott ezuttal az is, hogy a társaság leszámitolással mint minden kereskedő természetesen foglalkozandik, mert az alapszabályok 52 §ának b) pontja nem az escompteirozást, hanem a blanco-elfogadásokat (Blancoacceptiltja. Az első 15 procentnyi befizetés határnapja folyó év julius 10dik, a második 10 pcentnyi pedig folyó év october 10dik napjára határoztatott. Végre az administratio választása ment véghez. Elnökké gróf Batthányi Lajos ur ő mlsága választatott közakarattal; választmányi tagokká pedig következő t. cz. urak neveztettek ki: Szentkirályi Móricz, Kossuth Lajos, Valero J. A. Liedemann S. L. Fridrik, Robicsek József, 's Beöthy Ödön ur indítványára Burgmann Károly azon esetre, ha a kereskedők közől egyik vagy másik tag nem fogadhatná el megválasztatását.“

Ezek az ülés jegyzőkönyvének kivonatos sorai.

Részünkről azon őszinte ohajtással adjuk át azokat a tisztelt közönségnek, hogy ezen intézetben, mellynek létesülése után szinte rég időtől fogva forró imádság epedett mind-azon magyarok ajkáról, kik honuk felvirágzását szivökön viselve, jól érezték annak anyagi és szellemi haladásunk tekintetében nagy fontosságát, föltalálja nemzetünk a hon jobbléte egyik hathatós emeltyüjét.

Hogy a társaság állni és díszleni fog, arról kezességet adnak elnöke, igazgatója és választmánytagjainak mind általánosan ismért honszeretetök, mind azon szilárdság, melly őket, tudomány és mély belátással párosulva, mindenki előtt, ki őket ismeri, honfiui igaz tisztelet tárgyaivá avatja.

Az ég adjon nekik erőt a kezdethez, kitürést a kezdet akadályainak férfias legyőzéséhez. A nemzet figyelme bizonyosan rájok van fordulva, annak bizalma kiséri őket lépteik és tetteikben, 's mi meg vagyunk győződve, hogy ők férfiasan fognak e figyelem, e bizalom és várakozásnak megfelelni.

Fővárosi hirek és események.

Pest, május 22én. Töredelmes szivvel lépünk ismét olvasóink elé, 's megvalljuk, hogy ujabban egy kis tévedést kell megigazitnunk. A 39ik számban említett dohányosbolt tulajdonosa nem azon nevet viseli, mellyet neki tollhibából tulajdonitánk, hanem őt Lederernek hijják. No de a név mit sem tesz a dologban; nem is a név hanem a dolog miatt emlitettük azon tényt. 'S most annál nagyobb örömmel jelenthetjük, hogy valamint a névkörüli tévedésünket azóta észrevettük, ugy azt is láttuk és tapasztaltuk, hogy már azóta a dolog is megváltozott, az az, ama bolt fölött már nem német, hanem magyar főczim díszlik „A Mágnáshoz“, — 's még egyéb mellék tábla is látható magyar tárgyjegyzékkel ellátva. — Még egy más dohányárus bolt is nyittatott legujabban ugyan az uri utczában, a párisi utczácska elején ezen czim alatt: ‚A dohányzóhoz.‘ Aligha nagyon sok nem lesz egymás hátán a dohányos bolt; de tán majd jobb 's tisztább dohányt kaphatni illynemü versenyzés mellett? —

— Mult szombaton szörnyü égi háború csatázott városunk felett; a menydörgések olly sürün érték egymást, mintha legalább is juliusnak legfőbb hősége idézte volna elő őket; noha nem tagadhatni, hogy jelen havunk, május létére, ugyancsak megemberli magát hőség dolgában. Azon égi háború alkalmával a budai kapuczinus szerzet épületébe becsapván három szobát bejárt a villám; a pesti selyemgyárba hasonlag behatott, 's két egyént meg is kábitott; mondják, a városház tornyába is lecsapott, hol nyomtalanul elenyészett; igy tehát már is hasznát vette volna a villámháritónak?

— Mivel épen a város tornyáról beszélünk, igen közel vagyunk a városház teréhez is; 's itt eszünkbe jut a közmondás, hogy a napot csak húnytán kell dicsérni. Minap nagyon megörültünk látván, hogy e tér burkolásához hozzá fogtak; 's azt hittük, hogy az egészen négyszögü kövekkel lesz berakva, mint azon oldalvonala, melly a váczi utczát a városház-utczával összeköti. Csalódtunk; nemcsak, hogy négyszögü kövekkel nem rakatik ki a tér, sőt az amollyan mindenféle, de épen a fötulajdonságot, a simaságot nélkülöző kövekkel összevissza burkolt darab, melly eddig elkészült, 's mellyen még szekér vagy kocsi sem járt, már is olly egyenetlen söt gödrös, hogy valóban kiváncsiak vagyunk látni, mennyi idő kellend reá, hogy előbbi dicső gödrös-vermes emlékezetü alakját viszszanyerje e tér, ha majd egyszer széltiben járnak 's robognak el rajta a rohanva haladó bérkocsik 's nem-bérkocsik? De még a négyszögü kövekkel kirakott oldalvonal is olly durván egyenetlen és göröngyös, hogy csak ujabb tanuságaul szolgál annak, mikép a pesti kövezők nem értenek a burkoláshoz. Uraim, már miért nem küldenek el közölök egy két értelmesb egyént Bécsbe, hogy megtanulnák valahára: hogyan kell burkolni? mert eddigelé csak azt tudják: hogyan nem kell burkolni.

— Örvendetesb haladást veszünk észre az utczák öntözési módjára nézve; mit annyiszor mondtunk, 's velünk mások is mondottak, végre némelly utczákon foganatba kezdik hozni: azaz csak a kocsik utját öntözik meg a járda pereméig, miszerint diszesben öltözött hölgyek is bátorságosan járhatnak. Követésre méltó példa fővárosunk egyéb utczáiban is!

— Híre van, hogy bizonyos betegség uralkodik a vágásra eladott szarvasmarhák közt, minek következtében, mint halljuk, Budán a marhatölgynek, söt a tölgy körletén levő húsnak is kivágása eltiltatott. Ha a hír való, figyelmeztetni kivánjuk pesti rendőrségünket is, hogy városunk mészárszékei ellenében hasonló felügyelete fejtsen ki, nehogy a netaláni romlott húsok kimérése még több betegséget idézzen elő, mint mennyinek gyógyitásával az orvosok ugy is el vannak jelenleg foglalva városunkban.

— Több helybeli lap említi 's méltán megrója a sebes hajtásnak mindinkább elharapozó visszaélését, minek következtében rövid idő alatt négy gyászos eset adta elő magát, hogy t. i. gyermekek, nőszemélyek legázoltattak, a többek közt egy fiatal festésznő is, kinek mindkét lába eltört. E szerencsétlenségek mind bérkocsisok vakmerőségének következményei, 's átalában tudva van, hogy bizony a bérkocsisok, durva rakonczátlan nép; de koránsem csupán bérkocsisok azok, kik kelletinél sebesebben, 's a szekér-ut helyett a gyalogjárdán hajtanak, mint azt némelly laptársaink hiszik. Bizonyosokká tehetjük őket, 's mindenkit, hogy bizony uraság-kocsisok is követnek el illy vakmerőséget, 's ha ez iránt megintjük őket, durva szidalmakkal válaszolnak, mi már e sorok iróján is megtörtént. Nem ártana illy kocsisokat feljegyezni, hogy feleletre vonathassanak; 's bizony alkalmasint ugy teendünk ezentúl.

— Multhéti pénteken egy a budai heti vásárra apró marhával jövő tabajdi ember a városon kivül a kocsin nejével együtt elszunnyadván, ez alatt a lovak nem tudni mitől megijedtek 's a kocsit elragadták és földönték. A nőnek legkisebb baja sem lett, de az ember tetemesen megsérült, 's legott orvosi kéz alá adaték. A baromfiak nagyrésze szinte agyonnyomatva lőn 's harmadáron kelle elvesztegetni.

— Azon, szállásadó gazdáját 's gazdasszonyát mákonyos borral megitatta és kirablotta szolgáló, kiről 31d. számu lapunk fővárosi ujdonsági közt tevénk említést, Budán a mult napokban hurokra került 's jelenleg a hüvösen ül.

— Azon t. cz. urakat, kik szakállukat nem magok szokták levenni, hanem borbélymühelybe járnak, tán nem lesz helyén kivül egy valóban csipős eseménykére, melly minap egy tisztes urral történt, figyelmeztetni. Ezen ur ugyanis vasárnap reggel tisztába öltözködvén, szakállát levétetni mühelybe ment, mi megtörténvén mintegy óramulva éles csipéseket vőn észre nyakában, 's a dolgot nem vehetvén tréfára, legott szemlét tart, 's im szörnyü bámultára lát apró, kicsinél kisebb állatkákat, mellyek azonban jó élés mellett hirtelen fölgyarapodnak. Hogy a talányt megfejthessük, nem szükség Oedipusnak lennünk. Az apró állatkák minden bizonynyal a borotválkozó-kendőbül vándorlának át, hova valamelly tisztátlan emberről települtek. Azért illő 's tanácsos volna, hogy hasonló kellemetlenség eltávolítása tekintetéből szakár urak ne akasztanának tisztességes uri ember elibe olly kendőt, mellyet már korábban valamelly czondorlott 's ronda egyed borotválásánál használtak.

— Milly lobbanékonyok és mérgesek az emberek, különösen pedig a mesteremberek, legyen elég rá egy példát fölhozni, melly koránsem Czinkotán, hanem mint hiteles kutfőbül tudjuk, az ikerfőváros egyikében történt. Inas és mester ugyanis egy szobában dolgozván ez utolsó az elsőnek bizonyos dolog iránt, melly legott teljesitendő vala, parancsot adott, mit azonban a szegény fiu nem teljesithetett, minthogy hallérzéke kicsikét hibás levén, a parancsot nem is hallotta. A mester látva inasának csökönösségét legott boszura gyuladt, 's olly eszközért tekinte körül, mivel a fiut meghajithassa, mit azonban hirtelenében nem találhatott. A boszu elmaradt, gondolják olvasóink; koránsem, a mester egyik csizmáját huzá le 's ezt dobá a szegény gyerek fejéhez.

— Tegnapelőtti délután 5 és 6 óra közt egy uraság a hajóhidi gyalogösvényen menvén, lába a padolat egyik kiálló illesztékébe akadt, 's szörnyet esett. Ha jajgatásából, 's azon körülményből kell következést huznunk, miszerint az összetódultak által bérkocsira viteték; ugy lába bizonyosan kitörött.

— Pénteken maj. 24én Budán a horvátkerti szünkörben pesti mükedvelők által 's az énekiskolai növendékek közremunkáltával fog a budai dologház 's énekiskola javára bérszünettel adatni: „Szökött katona“ nép szinmü 3 fölv. Szigligetitől.

Halálozás. Pesten, f. évi majus 21kén halt meg sorvadásban tótprónai Prónay János, több ns megye táblabirája, 's három országgyülésen volt nógrádmegyei követ, élete 54d. évében. — Béke hamvainak.

A zimonyi második áruvizsgáló Guggenberger János f. évi apr. 25kén meghalálozott.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Majus 17-én a CXCVIIdik kerületi ülésben a KK. és RRk folytaták a vallás tárgyában f. évi martius 25kéről érkezett k. k. válasz feletti tanácskozásukat. A harmadnapi vitatkozás, mellyet a k. k. válasz pártolói 's a clerus ellen irányzott keserü czáfolatok érdekesítének, — eredményre mai napon sem jutott. A k. válasz pártolóinak száma ma is csekély volt; 's az ő felsége által ajánlott szabad egyezkedés elfogadására csak ugy látszott hajlandóság, ha a szabad átmenet elébb megállapíttatván, az egyezkedés nem sikerülése esetére a felterjesztett törvényjavaslatnak azon rendelkezése állittatik fel, mellyszerint a gyermekek mindenkor atyjok vallását követnék. Ugyan e napon a

CLdik országos ülésben a mgos FőRR. bevégzék a KK. és RR. sz. kir. városok rendezését tárgyazó 2dik üzenete feletti tanácskozásukat. Azon kérdések közől, mellyek ma kerültek szőnyegre az utasítás készítésének kérdése felfüggesztetett addig, míg a két tábla a követválasztás felett megegyesül; — a rendezési törvény életbeléptetésére javaslott országos választmány pedig, — mivel minden törvény foganatosítása a végrehajtóhatalom köréhez tartozik, — ujjolag félrevettetett. Ülés vége felé hoszszas szóváltásra adott alkalmat a KK. és RR. üzenetének végén álló azon felszólítás, melly a mgos FőRRket a hajdu és jászkun kerület rendezése iránt már rég átküldött kétrendbeli törvényjavaslat tárgyalására hivja fel. A hosszas szóváltás után határozatul mondatott ki, hogy a mgos FőRR. ezen felszólításra felelni nem fognak. Egyébiránt nádor ő herczegsége több főrendi tagnak felszólítására válaszolá hogy ama kerületek rendezését illető törvényjavaslat tárgyalását örökre elhalasztani nem fogja; előbb azonban a bánya törvénykönyv fog tanácskozás alá vétetni.

Majus 18kán a CXCVIIIdik kerületi ülésben a KK. és RR. berekeszték a vallás tárgyában f. évi martius 25dikéről érkezett k. k. válasz feletti tanácskozásukat. A negyednapra terjedt vitatkozás ma csak két óra hosszáig folyt, 's folytában a fenforgó tárgy iránt még eddig nem nyilatkozott követek rövid nyilatkozatait a mult napi előadásoknak hosszasabb czáfolatai tarkiták. Végre felirásba foglalandó határozatul kimondatott, mikép a KK. és RR az ő felsége által ajánlott szülői egyezkedést a vegyesházassági gyermekek nevelésére nézve el nem fogadhatják; a lélekismeret szabadságának és viszonyosságnak a k. k. válaszban nyiltan vallott elveit örömmel üdvözlik; de épen mivel ezen elveknek a felterjesztett törvényjavaslat inkább megfelel, ehez továbbra is ragaszkodnak, 's azon két nagy elvet a vallás tárgyában fentartott pontokra különösen az átmenet kérdésére is alkalmazni fogják

Máj. 20kán tartatott a KK. és RR. tábláján a CXCIX. kerületi ülés (Jankó M. — Pozsony-, Komjáthy S.— Torna-megyék követeinek elnöklete alatt Kerületi jegyző volt: Szentkirályi; naplóvivő: Eischl.) Az ülés kezdetén Kecskemét városának rendezést kérő folyamodása a rendezési választmánynak kiadatván, tárgyalása azon időre halasztatott, mellyben a szabad községek rendezése szőnyegre jövend. Ezen előzmény után tanácskozás alá vétetett a vallásbeli súlyoknak és nehézségeknek mult országgyülésen fentartott pontjai iránt kelt főrendi válasz, mellynek a reversalisok multra nézve eltörlését ellenző része egy két pártoló szózatra is alig talált; 's e szerint a KK. és RR. előbbi üzenetökhöz továbbra is ragaszkodva a reversalisok eltörlését a multra is ujjolag sürgetik. Az átmeneti eljárás iránt hozott határozat rövid foglalatja oda megy ki: hogy az átmenni kívánó az illető törvényhatóság elnökéhez — nevezetesen megyékben az alispánhoz — két tanu előtt beadandó folyamodásában áttérési szándékát kijelentvén, az alispán vagy illető elnök 15 napon tul nem terjedhető határidőt tartozik szabni, mellyen az átmenni kívánó tanuival együtt a kitűzött helyen megjelenve, átmeneti végszándékát kijelentendi, 's erről bizonyságlevelet nyerend, melly mellett jövendőben követendő vallására minden további akadály nélkül áttérhet. Ezen eljárás folyamáról pedig az eljáró alispán vagy illető törvényhatósági elnök hivatalos jelentését az érdekelt egyházakhoz, a közgyüléshez, 's ennek közbenjárásával ő felségéhez egyedül tudomás végett terjesztendi fel. A recopulatióra 's az evangelicusoknak a kapcsolva részekben lakhatási jogára nézve a KK. és RR. előbbi véleményök mellett maradtak. Ugyan e napon —

A CLIdik országos ülésben a mgos FőRR. tárgyalás alá vették a KK. és RR. üzenetét 's törvényjavaslatát a bányászat tárgyában. A törvényjavaslat elsőbb czikkei tevék a mai tanácskozásnak tárgyát, melly czikkek — bár változást nem szenvedtek, — mégis hosszasabb vitatkozásokra adtak alkalmat. Nevezetesen az 1-sö czikkben több főrendi tag kivánt rendelkezést a bányászat érdekében a kőszén és tűzifa iránt, azt tartván, hogy ezen rendelkezés a kőszénbányákban a nemzet gazdaságának egy új 's nevezetes forrását fogja megnyitni. E rendelkezés azonban a tulajdoni jog sérthetetlenségének tekintetéből mellőztetett. A 3dik czikknél pedig többen kivánták a vasat és timsót is bányavám alá vetni, de mellyek mint első szükségi 's olly czikkek, miktől bányavám eddig sem fizettetett, a bányavámtól menten hagyattak.

(Folytatása 's vége a Hirnök nyomán mult lapunkban megkezdett, — maj. 8 és 9kei CXLIII és CXLIVd. főrendi ülések — részletes rajzának.) Az előbbi szónok nézetei többek által gyámolitatván, az országgyülés elrendezése előtt, azaz, mielőtt annak mechanismusa megváltozva nem lesz, a mindenévi országgyülést inkább károsnak mint hasznosnak tarták. Ezt leginkább egy m. gróf 's főispáni helyettes körülményesen kifejté, megmutatván, hogy mostani körülményeinkben négy hónap alatt eredményhez jutni teljes lehetlenség. A rövidebb országgyülések főbb akadályaul az utasitásokat tekinté, noha az átalakulás szakában nem lehet más garantiája a nemzetnek, mint épen az utasitás. Nézzük csak a mostani országgyülést, melly már szinte egy esztendeig folyt, van-e egy tárgy is befejezve? Nálunk a municipalis élet szüntelen működik; más országokban épen ennek hiánya miatt szükségesek a mindenévi hongyülések. Angliának teljesen elrendezett parliamentje van, de municipiuma nincs; nálunk ez épen ellenkezőleg áll; ott az igazságkiszolgáltatás nem gátoltatik a parliament összeülése által, nálunk az nagy részben az országgyülés alatt megakad. Ehez járulnak még a követválasztás, visszahivás és az utasitások adásánál előfordulni szokott agitatiók, melly ezentul a városokra is átmenend. Most olly fontos kérdések állnak előttünk, mellyektől az ország jövendője függ: számba veendő a tömérdek pénz is, melly a korteskedésre fog pazaroltatni. 'stb. — Egy m. gróf 's főispán mindezek ellenében azon argumentummal élt, hogy ha a nemzet azon belátásra jutott, hogy a mindenévi országgyülés szükséges, rendezni is fogja azt ugy, hogy lehetséges és eredeménydús legyen. Hogy az eszme nem illik egészen alkotmányunk mostani állásához, igaz, de épen ennek jobbrai megváltoztatása a törvényhozás főbb feladata. Hiszen a nemesség megadóztatása sem fér meg az alkotmány szellemével, 's ime — munkálkodik ebben egy országos választmány, 's adja isten, hogy sikerrel munkálkodjék. Megszünend a mindenévi országgyüléssel a sok haszontalan ceremonia 's jobban haladandnak majd a tárgyak, ha ideje már előre el lesz határozva. A mindenévi választásokat a szónok is ellenzi, 's azért felszólitandóknak véli a t. RRket, inditványozzanak olly törvényt, mellynek következtében a követválasztás 3 vagy 5 évre legyen elhatározva. — Itt a fenséges elnök figyelmezteté a gyülekezetet, hogy mellőzve minden eltérést, két pont mindenekelőtt volna elintézendő. Az első a definitio, minthogy a RR. csak mindenévi országgyülést javasolnak; de különbség van mindenévi összejövetel és mindenévi követválasztás közt. Igy például Angliában minden évben gyül össze a parliament, de a választások csak minden hetedik évre határozvák. A második pont volna az országgyülés elrendezése, mellynek szükségét senki sem tagadja. Itt már most az volna a kérdés: elhatároztassék-e előbb az országgyülésnek minden évbeni tartása, vagy tecndők e előbb azon előkészületek, mellyek ezen mindenévi diaetákat lehetségesekké tegyék? Erre talán volnának szoritandók mindenekelőtt a tanácskozások. — Most egy m. báró a mindenévi diaetákat pártolván, jó kedvvel, ugymond, többet végezhetni néhány hét alatt, mint a mostani rendszer mellett szintannyi hónapokig. Isten hat nap alatt teremté a világot. A hosszas diaeták főokául a kormányt hozá fel, a követett systemát, Romát és Pétervárt nem a legmérsékeltebb modorban emlitvén. Ha mind ezek megváltoznak, majd nem váltand e tábla annyi izeneteket 's hamarább érkezendnek a resolutiók. Ezután az utasitási systema ellen kikelvén, mig teljes bizodalommal felruházott szabad követ nem lesz, hanem minden szóért felelős rabszolga, addig gyors és hathatós eredményeket nem várhatunk. Miután az általános coordinatio most rögtön nem lehetséges, ideiglenes rendszabályokat ohajt, például hogy köteles legyen a kormány a felterjesztett törvényt sanctionálni, hogy a k. tábla maradjon otthon 's a főtisztelendő urak az oltárnál. Igy majd semmi hátramaradás nem lesz. — Egy m. báró jeles előadásában — a mostani országgyülések főbb akadályait 's hiányait élethü képben rajzolá 's mindenévi diaetát, de 3 vagy 5 éves választást kivánt; ő a t. RR. eszméjét pártolta, de mindenekelőtt arról vélte szükségesnek gondoskodni, hogy az kivihetővé is tétessék. Szinte csak röviden érinthetjük egy m. püspök tudományos előadását. — Erre egy m. püspök megmutatá, hogy a 3 év tehát az országgyülésnek törvényes és rendes határideje, valamint ezt nemcsak az ujabb törvények, hanem a régiebbek is kétségtelenné teszik, jelesen az 1655: 49 tcz. ezt mondja: Generalium Regni conventuum articularis terminus est triennium. Az országgyülésnek tehát három év előtt a közszükség esetében összehivása csak kivételnek tekintendő; ennélfogva nem áll egészen az, mi a javaslott felirásban mondatik: midőn az országgyülésnek évenkinti tartását kivánjuk, semmi ollyast nem kivánunk, mi törvényeink szavaiban és szellemében is nem volna gyökerezve; — mert a kivétel nem szabály, 's ha az évenkinti országgyülések a jelenleg fenálló törvényekben olly módon, mint állittatik, gyökereznek; akkor azok iránti uj törvényjavaslat fölösleges. Azt reménylik a t. RR. hogy az évenkinti országgyülések hazánk jólétét 's boldogságát leghathatósabban eszközlendik és azt legmagosabb fokra emelendik. Azonban nem mindig azon hon a legboldogabb, mellynek leggyakoribb országgyülése és legtöbb törvénye van. Plurimae leges pessima Respublica, mondja Tacitus. És ha honi történeteink évrajzaira visszapillantok, a gyakori, a folytonos országgyülések tartását a hon boldogsága csalhatlan mérlegének nem tekinthetem; mert kérdem: nem volt-e hazánk a bús emlékü Mohácsnak vészteljes napjai előtt a legroszabb állapotban? pedig azon évszakban évenkint 's folytonosan országgyülések tartattak, a mint ezt az 1526: 16 tcz. bizonyitja: Quoniam autem propter continuas Diaetarum celebrationes pauperes nobiles adeo exhausti sunt, ut eorum multi propter nimias expensas bona sua impignorando in perpetuam devenerint rusticitatem; ideo statutum est: ut a modo deinceps nonnisi magna ingruente necessitate extra solitum Diaetae terminum ad conveniendum in unum cogantur. Ezen törvényczikk csak négy hónappal a vészteljes mohácsi ütközet előtt hozatott. De ezen szomorú évszak, és a következő idők emlékét mellőzve, csak a jelenkorra vonatkozólag kérdem: vajjon hazánk jelen viszonyait, az országgyülésnek még el nem rendezett helyzetét, és a törvényhatóságok szellemét kellő figyelembe véve, leend-e az évenkinti országgyüléseknek ama honunkat boldogitó eredménye, melly a javaslott felirásban dús ecsettel festetik, vagy nem inkább némi aggodalmat gerjeszt azon gondolat: vajjon időjártával az évenkinti országgyülések nem fognak-e olly testületté alakulni, melly a törvényhozás kellő határait túllépve, hatását a közigazgatásnak az administrationak minden ágaira — főkép petitiók következtében — kiterjesztendi, és minden más hatalmat összpontositván, és magának alárendelvén, az illető hatóságok alkotmányos működését megsemmisitendi, és ősi alkotmányunkat sarkalapjaiban megrenditendi. — Több más előadások után egy hires gróf kitünő beszédet tartott, mellynek lényeges tartalma itt következik: A mik eddigelé a tárgyban elmondattak, azok csekély vélekedésem szerint olly gyönge, olly bágyadt argumentumok voltak, hogy részemről megvallom, nem csodálkozhatom eléggé még olly férfiak részéről is olly argumentumokat hallani, kiktől én magasabbakat vártam volna és várok ezentul. Nem akarok én ezáltal legkevesbé sértő lenni, mert ha egy részről az eddigelé előadott argumentumok igen gyenge és bágyadt voltát meg is fogom mutatni, más részről igen átlátom, hogy a dolog sok és okos emberek előtt olly szinben állhat 'S ennek eszközlésére legyenek cs: k Főhge igen tisztelt elnökünk, és a mgos FőRR. azon kegyességgel, nekem megengedni, hogy egy kis indiscretiót tegyek, és hogy némellyeket, mik a culissák mögött történnek, mint azok előttem feltünnek, itt elősoroljam, hogy t. i. miért van itt igen sok embernek az országgyüléseken egyátalában szinte valami nauseája, és hogy azt, miért hozzuk elő még többször, holott elég keservesen esik sok érdemes embernek — ki ugy szólván kinpadra vonatik — a minden három évbeni országgyülésnek tartása, és épen ezen helyezetben van a kormány is. — Mindenek előtt átmegyek azon okokra, mellyeket elősorolni hallottam, és azután bátor leszek előadni, hogy mikép tünik sok ember előtt az országgyülések még többszöri tartása valami rémképen elő, mellyet a mennyire lehet szeretne az ember inkább ritkitani, mint, minek psychologiai oka van, szaporitani; és épen azon okok azok, mellyekből vajmi könnyen megbocsáthatólag a többszöri tanácskozásoktóli idegenkedés származik, és mellyekből indulva fakadtak sokan a tegnap hallott indokokra. Többek közt azt hallottam, hogy a minden évi országgyülésnek haszna csak az által is kétségbe vehető volna, mert épen

akkor, midőn a mohácsi nagy catastroph csapta le nemzetünket ugyszólván lábairól, a mohácsi veszély összeköttetésben volt volna az akkor minden évben tartatott országgyülésekkel. Mondhatom, sokat hallottam, miért húzta a magyar a rövidebbet: részint Zápolya irigy fondorkodásának tulajdonitom azt, némileg talán Tomory igen nagy hevességének, sőt, mint mondják, az ország nagyai tökéletes elpuhultságának, miszerint szekereken — vagy akkor még csak kocsin — mentek az ütközetbe; más részről tulajdonitom a török akkori, lehet mondani, ellenállhatlan bátorságának;de azért, mert minden évben országgyülés tartatott, hogy az lett volna oka a veszélynek, mondhatom soha sem gondoltam. És most is mondom: hogy jóllehet én — bátran kijelentem,'s értsük egymást — hogy panacaeát nem ismerek,de valamint egy nagy statusférfi azt mondá Angliában, hogy maradjon meg a sajtószabadság, és mindent feláldozzanak, mert kiví ez mindent, mi hátra lenne, és minden rövid idő alatt azon helyen leend, hol elébb állott — igy mondom én: csak tanácskozhassunk szabadon sokszor és rendesen, 's én kész vagyok még az adó kérdését is feláldozni,pedig ezt én nem szivesen tenném, most főkép, midőn egy igen nagy, legalább felfogásom szerint igen kedvező simptoma mutatkozik nemzetünkben, melly egykori jövendőnk jobbvoltát, nemzetünk egykori nagyságát némileg sejteti, legalább azon kebellel, melly még reményleni szeret, hogy t. i. mi épen ellenkezőleg a lengyelekkel, kik sok esetben a legnagyobb barátságban jöttek össze országgyüléseken, és hosszas vitatkozások után, ugyszólván, mindig harczban távoztak el egymástól, mi imigy jövünk az országgyülésre, és bizton mondhatom, elég hosszasan játszuk a macska 'sb. komediát,'s végre azután megbékülünk 's tanácskozásunk eredménye mindig az lön, hogy az országgyülésének berekesztésével közelebb állunk egymáshoz, mint ezelőtt állottunk, és bár csupa or.-gyülésektől bizony nem is fog támadni nemzetünk felvirágzása, kivált simpla országgyülések tartásával nyerni sokat nem is fogunk, de azt tartom, hogy a minden esztendőben tartandó országgyülés épen azon sikerrel fog birni, mint egy jó elrendelt officina „eine gute Arbeitsstube, oder eine gute, nem is tudom hogy mondják — Werkstätte", — mellyből ki fog kerülni minden. Tegnap azt hallám, és rá ismertem azon általam igen sokszor használt gépre, hogy kár egy, jóllehet sokkal jobb gépből kivenni egy karikát és azt a régi gépbe illeszteni, mert akkor ez nem forog, hanem egy egészen összefüggő gépet kell venni egyszerre; de mondhatom a rendes tanácskozás nem azon gép,hanem épen „die Werkstätte", mellyből a gépnek ki kell kerülnie. Azt hallottam és azt hittem, hogy az eddigi systema ellen van irányozva ezen indok, hogy nem tudom 74 vagy 89 hónapig tanácskoztunk, és azután eredmény mégis kevés volt. Ebből azt következtetem, hogy ha ezen systema mellett még 89 hónapig sem volt siker, valami más országgyülés után kell esengnem, látván hogy ennek haszna nincs. Az mondatik tovább, hogy az évenkinti országgyülés jó lesz egykor, midőn az országgyülés el lesz rendezve, az utasítások megszünnek és provisio történik, hogy a közigazgatás ne lankadjon azon idő alatt, mig az országgyülés tartatik, hogy az igazság kiszolgáltatása is rendén legyen — — — „majd akkor lesz annak ideje!"; de Istenért, ez azon circulus vitiosus, mellyből nincs kibuvás, mellyet annyiszor ezer formában hallottunk: „a köz népet emeljük magunkhoz, engedjünk neki szabadságot." Lehetetlen, mondják, mert nem képes a szabadságot élvezni. „Neveljük tehát előbb." Jó, tehát neveljük; de akkor ismét azt mondják: nem kell az embereket nevelni, boldogok ők igy 'stb. Mindig ugy vagyunk, hogy a vizbe csak akkor megyünk, midőn már jól tudunk úszni. A minden évben tartandó tanácskozás ott is szükséges, hol már egy nagy regenerátiónak mutatióján általesett egy nemzet; hát kérdem, ott hol még minden teendő, ott nem volna-e az szükséges? Egy példát hozok fel: a cambium mercantile ellen sok embernek most, miután megszületett, kifogásai vannak; méltoztassanak elhinni, hogy annak idejében, midőn a világra jött, mindazok, kik fáradoztak körülötte, és sokan, kik igen-igen fáradoztak körülötte, kiket itt ez országgyülésen tisztelni nincs szerencsénk, velem együtt igen átlátták, hogy mi éretlen és hogy egészen nincs megfőzve, és hogy még tovább kell főzni rajta; de akkor azt mondották, hogy ha a dolog el nem fogadtatik ugy, mint áll, mit fog mondani a nemzet? nem ironice mondom: a többség a dologhoz nem ért,és azt hiszi, hogy ezen cambium mercantile, mint tegnap mondatott, panacaea; voltak sokan, kik azt mondották, ha nem ment volna keresztül azok akaratából, kik átlátták, hogy nincs eléggé kifőzve, és kik ezt a legjobb intentioval tették volna, bizonyosan a sokaság azt mondotta volna: ime ezen emberek nem kivánják, és azon gyanu kenetett volna rájok, hogy azért játszák a valóságos alkotmányos embereket, mert egyenesen a kormány nevezi ki a váltó-intézetekhez tartozó egyéneket, és azon gyanu terjesztetett volna az országban, hogy önzés miatt háttérbe tették a haza javát. 'S mi történt? épen az, mi a szegény katonával akkor, midőn rá ütnek, de étke még meg nem főtt. Mit tegyen, félig nyersen lenyeli étkét, mert azt gondolja: tudja isten, mikor lakhatom ismét jól. Három év egy nemzet életében, hol a teendők száma olly roppant, mint nálunk! Az ember ekkor nem scrupulizál annyira, és rá áll ollyanokra is, mik azután a közvárakozásnak meg nem felelnek; ha pedig minden évben rendes országgyülés tartatik, akkor természet szerint 8 hónap leforgása alatt az ember egy kissé koplalhat 's bevárhatja a végzések hatását, mert 8 hónap után ismét visszakapja az alkalmat; 's épen akkor azon sokaság, melly rosz intentiót és tulságot állitott, meggyőződik utoljára, hogy mégis becsületes emberek voltak, kik a dolgot jobban kifőzték, hogy jobb izű legyen, és minden ember a cambium mercantilét most jobb izünek találná, ha igy mentek volna a dolgok; ellenben, fájdalom, most sok magyar embernek csömört okozott, mi természet szerint mostani rendszerünknek elkerülhetlen következése. Igen sokat tudnék mondani, hogy mi hasznos, ha az ember rendesen tanácskozhatik és kivált tanácskozhatik akkor, midőn saját dolgainak súlyát némileg elvégezte; mert köztünk többet kevesebbet mindenki azon állapotban van, hogy a haza előtte néha nem a legelső; családi's más körülményei vannak, mellyeket az ember el nem hagyhat. Ha tehát a nyári, tavaszi és őszi hónapokban elrendeljük a magunkét, mindjárt nagyobb kedvvel fogunk munkálkodni ollyasokkal, mik azután ellentétbe nem jönnének saját érdekeinkkel. De van még valami, mi ezen mindenévi országgyülés tartását igen ajánlja, t. i. azon psychologiai körülmény, hogy igen jó, kivált kissé életbevágó dolgok körül, hogy az ember magát kissé kialudja. Hogy jövünk az országgyülésre? Ceremonia egy nagy része, és azután mig megismerkedünk, gyanusitjuk egymást, czivakodunk párt-érdekek körül és legtöbb időt elvesztünk, egyik a másikat rágalmazva, noha olly gyöngék vagyunk, hogy közvállalatok által alig tudnók mindnyájan elbirni a haza szükségét; 's mégis szakadások vannak köztünk, és ez az, mi zsibbasztja az egészet, 's legyünk igazságosak,illy körülmények közt legtöbb idő pereg le. Már most csak supponáljuk a jelen esetet, ha még két vagy három hónapig ad summum ezen országgyülés tart, némi födolgokat, mint a k. városok elrendezése kérdését, elvégezendjük; és bocsánatot kérek,de minthogy ezen indiscretióban benne vagyok, kimondom, hogy akármikint állunk szembe egymással, mint ellenségek vagy barátok: igaz marad, hogy a magyar hazafiak csak eszes kézfogás által fogják eszközölhetni hazánk virágzását, pártoskodások 's párts elem által pedig, olly bizonyos mint kétszer kettő négy, lesülyedünk. Többször mondottam, szomjazom véremnek és fajtámnak nemesebb és kifejlettebb voltáért, de én is,ha bukik — „mitgefangen mitgehangen" — más sorsot nem kivánok, mint a többinek lesz. De ha az országgyülés most két vagy három hónap alatt véget érne, és előre tudnók télre, miután mondjuk ki, unalmas itt ülni mindig, (medicina pejor morbo) 's alig várja mindenki, hogy kimenjen az Auba, főkint most, midőn a szép napok jönnek (még midőn rosz idő volt könnyebben lehetett dolgozni); de ha az ember előre tudja, hogy nyolcz hónap mulva ismét össze fog jönni, azt mondja az ember: egyet és mást per Pausch und Bogen ne vigyünk át a Rubiconon; főzzük ki a dolgot jól, mert olly nemzet, melly a török igának magára hagyása óta — nem egészen maga hibája által, hanem intra et extra muros — 150 évig pangott, és most iparkodik,hogy egy kissé helyre jöjjön; épen ezen állapotban van nemzetünk, és az axioma, hogy a nagy pangást mozgás váltja fel, és ha ezt mérsékelni nem lehet, ismét valami lázba megy által a nemzeti test, melly szintolly veszélyes.Mi a panacaeát illeti, magam is sokszor estem azon hibába, ha t.i. egy rész valamiből igen sokat vár, hajlandóbb vagyok azt panacaeának tartani ha t.i. azon rész azt gondolá, hogy azzal minden absolválva van; ugy tegnap azt hallám, hogy a minden évi orsz.gyülés tartásával sok ember azt hiszi, hogy minden bajnak vége van, és azon kérdés tétetett hozzánk: hogy azt gondoljuk-e, hogy ha 4 hónapig minden évben országgyüles lesz, akkor egyszersmind minden bajnak vége leend? Ezt mélt. FőRR. senki nem gondolja. Az mondatott,hogy ezt olly orvosságnak veszszük,melly kicurálja minden betegségét a nemzetnek, ezt nem gondolja senki, hanem azt én is gondolom, hogy olly officina lesz, mellyben az orvosságok készittetni fognak, mellyek azon nagyszerü beteg és bágyadt testületet helyre fogják állitani; — azt hallottuk továbbá,hogy coordinálni kell némellyeket,tudja isten mit; de k rdem hát a jövő országgyülésen a fák nem ugy fognak-é állani, ha csak ki nem fogják vágni,mint most? A promenade nem épen ugy lesz lámpákkal kivilágitva mint ma, és akkor minden, — mint a harmat — magától az égből fog leesni? Reménylem,hogy általunk fog történni ezen coordinatio, vélünk vagy is legalább nélkülünk nem, és természetesen hol fog történni? itt az országgyülésen, a nemzeti officinában, másutt nem is történhetik — de mellyik officinában fog ezen coordinatio sikeresebben eszközöltetni? 3 évről három évre történt országgyüléseken-e, hova mindig uj tagok jönnek,hol annyi idő fecséreltetik el, vagy minden évben tartandó és munkálandó officinában? — de természet szerint nem panaceaképen mondom én ezt, de a minden három évben tartandó országgyüléseknél is tudjuk, mikint megy a dolog; lassan forog a gépezet,és az utolsó hónapban, midőn a praeclusi terminus jő, és az országgyüléstől meg kell válni, az többnyire olly helyzet szokott lenni, mint a hajótörésnél, hol mindenki mindenfelé kapkod és iparkodik, hogy paklijával menekűljön. Én mélt.FőRR.! igen sokat tudnék még erről szólani, hanem engedjék már most meg, hogy komolyabb oldalát vegyük a dolognak; mert hogy a dolog igy áll, azt kissé nehéz volna tagadni, és még annyi argumentum van! hanem azoknak ugy is nagy hasznok nem levén, — kár volna azokkal a mélt. FőRR. figyelmét fárasztani. Mint practicus emberek, mi azt mondjuk in thesi, mert sokszor hallom: A minden évben tartandó országgyülés ha nem is panacaea, de olly officina, hol készülni fog egy és más is, és ismételve bátor vagyok a mélt. FőRRket emlékeztetni azon gyönyörü symptomára, mellyet hazánkra nézve tapasztalunk, miszerint a lengyel nemzet rendszerint kibékülve jött az országgyülésre; azonban ott kardot rántottak egymás ellen, és olly állapotban oszlott el az országgyülés; mi pedig körmökkel jövünk egymás ellen ide, és azután mig az országgyülés eloszlik, kibékülünk egymással. Ezt én a jó intentio legnagyobb symptomájának tartom.In thesi,mondom,mindenki átlátja, hogy a tökéletes szabadsággal végbeviendő tanácskozásoknak ez olly kelléke, mellynek legalább én minden többi kérdést alávetek. Vegyük a dolgot gyakorlatilag: mikint akarjuk ezt elérni? És most bocsánatot kérek, hanem én igen vigyázni fogok, mit mondandok, és lehetetlen hogy azokat,ha igazán a dolog velejébe akarunk hatni, el ne fogadjuk. Már miután a kormány és egyenesen a fejedelem felkent személyének jóváhagyása 's hozzájárulása nélkül ezen törvényt, melly most még egész becsében áll,hogy három évről három évre országgyülés tartassék, egy évre tenni nem lehet. Most — mondom — méltóztassanak megengedni, de ugy tapasztaljuk, hogy nem ugyan rosz intentióból, mert ezt senkiben fel nem teszem — hanem tudja isten milly okból, itt a kormánynak emberei erősen megtámadtatnak. Vegyük fel csak a kir. előadásokat; mi régibb emberek tudunk arról itélni,mert 20—25 évvel ezelőtt sok keserveink, sok nyomoruságaink közt csak ennyit sem álmodtunk. 'S mondhatom, azon megtörhetlen türelem volt az, mi annyira birta a kormányt, hogy lassankint átlátván jobb érdekét, alkotmányosság- és nemzetiséghez kezdett hajolni; mondom, látván a kormány emberei, hogy itt vakmerően támadtatnak meg és a megtámadó személyek, mint tegnap is láttuk, köztetszést nyertek — mi azonban bennem legnagyobb szomoruságot okozott — ne várjuk, psychologice véve fel a dolgot, azt, hogy évenkinti országgyülés tartását ohajtsák ők, kik királyi szolgálatban őszültek meg,'s mégis kinpadra vonatnak és meg nem emésztett szavakkal sértetnek; ne higyjük, hogy keresztül fogjuk vinni,mi most sok embernek keserü medicina, az országgyülés minden évben tartását. És ez oka a bágyadt argumentumoknak; mert azokat in thesi alkalmazzák. Mélt.FőRR.! tiszteljük egymást; mert addig, mig itt bizonyos része a mostani nemzedéknek — mert távol vagyok attól, hogy mindnyáját kárhoztatni akarnám — ugy szólván censurálni akarja az országgyülést, egyiknek fényes fáklyás zenét, másiknak macskamuzsikát csinál,illy körülmények közt mikint lehessen a kormánytól várni, hogy azt, mi valósággal némileg scandalum, annyiszor repetálja; és erre nézve három év is sok, és ne legyek rosz próféta — ámbár a vak sokaság járjon holt tetemeimen keresztül, azt mondom, hogy ebben hongyilkolás van.Mi magunk igen jól tudjuk,hogy ez semmi.jól tudjuk,hogy ez olly tanácskozás között, hol 500 ember van, lesznek többen,kik meg nem gondolván mit mondanak,lerontják könnyelmüleg azt, a miért mi annyi éven át becsületesen fáradoztunk és könnyelmüleg eldöntik leszaggatják egyszerre azt, mit sok forró jellem épített.De vegyük összefüggésüket; az illyeseknek nem nagy hatása szokott ugyan lenni nemzetünkre,hanem illy egyes kifejezésekről,mellyeket magamévá tenni nem akarok, mellyeket visszataszitok magamtól, bizonyos helyen azt gondolják, hogy ez a pártok szelleme. És ez oka annak, hogy olly dolgok, mellyek magunk közt alkotmányos életünkben csekélységeknek látszanak, másutt óriási alakban mutatkoznak. Ha tehát azt akarjuk elérni, hogy országgyülés minden évben tartassék, mutassuk meg a t is, hogy rendet tartani tudunk, és hol tökéletes szabadság létezik; — reám nézve nem hatnak illy mondások, de vannak emberek, kikre hatnak, kiknek körülményei ollyanok, hogy bizony, valljuk meg, nekik coquettirozniok kell egygyel is mással is — és ezeknek azon discussio, hol mindig lakolniok kell, nem fog tetszeni. Nem akarok tovább szólani; ki érteni akar, érteni fog. Ezeket előre bocsátván, megvallom, sajnálom, hogy a t. RR. izenete olly formában jött hozzánk, hogy okot is adhatott azt mondani: itt mindenévi országgyülés és mindenévi követválasztás synonimon; mert ha ez, akkor megvallom, mégis jobban szeretem a mai zavart, mint minden évben országgyülést, ha t. i. ezt csak ugy lehetne megvásárolni, hogy minden évben követválasztás is történjék. Mert ismét, sértés nélkül legyen

mondva,Magyarországban sok eszes ember van, de gyakorlati ember azt tartom, nincsen ország, hol kevesebb volna mint itt. Már ha olly kevés a gyakorlati, politikai intelligentiával biró egyén— tudósokkal sem bövelködünk olly igen nagyon, hogy azokat nem tudnók megolvasni — ha az időt csak egymás elleni agitatiora forditjuk, és ez megtörténik minden évben, és a pártok mindig egymás ellen állanak, ugy hogy minden embernek eszében csak a pártérdek forog és a haza ügye háttérbe vonul: akkor én az évenkinti országgyülés tartását — noha különben a lehető legnagyobb jónak tartom — olly drágán nem szeretném megvásárolni. Azért a bölcs megkülönböztetés szerint, mellyet fenséges és mélyen tisztelt elnökünk felhozott, hogy fel kellene szólitani a t. RRet azon hozzáadással, hogy mi ugyan megegyezünk az országgyülés évenkinti tartásában, de hogy a választások maradjanak három évről három évre mint most, én is a RR. izenetéhez járulok. Van még egy a t. RR. izenetében és ez a Pesten tartandó orsz.gyülés.Én részemről azt hiszem, tanácskozni kell a lehető legnagyobb szabadsággal, minden erőszaktétel nélkül: de moralis erőszak is van. A kényelmes tanácskozás is szükséges; már pedig mármarosi vagy krassói embertől lehet-e méltányosan követelni, hogy minden évben Pozsonyba jöjjön? Ez valóban nagy nehézség volna az évenkint tartandó országgyülések ellen, és igy természet szerint egyenesen Pestre gondolnám az országgyülést tétetni. — Ez tehát erre nézve conditio sine qua non, és én itt egyszer bátor voltam e tekintetben már kifejteni véleményemet és nézetemet melly, fájdalom, csak egy két barátomnál talált viszhangra. Én ugyanis mindig az ellen voltam, hogy az országgyülési lakásokat itt Pozsonyban a nemzet fizesse; de sokan ugy vélik, hogy nagy igazságtalanság fekszik abban, mert hogy lehetne az idevaló házakat használni engedni? De ezek nem jól vették fel, mert itt nem az a kérdés, hogy fizetni kell, hanem hogy ki fizessen? Természet szerint ő Felsége jogában van Aradra, Sopronyra, Fehérvárra, vinni az országgyülést, és ekkor természet szerint, ha az országgyülés ő Felsége felkent személyének kényelme végett tartatik itt, azt hiszem más cassából mint a nemzet zsebéből kelletik fizetni az orsz.-gyülési lakásokat; mert a méltányossággal megegyeztetni nem tudom, hogy például a marmarosi ember, ki nagy üggyel bajjal felmászik Pozsonyba, azon kellemért, hogy itt van az ország határa szélén még fizessen is; azonban ha az ország közepén van az országgyülés, méltányossággal kivánhatni, hogy a nemzet fizesse az országgyülési szállásokat. Azért méltóztassanak minden évben rendes és minden erőtetés és moralis kényszeritès nélküli országgyülést kivánni, 's ha lehet Pesten, — ez alázatos véleményem.

CXCVik és CXCVIik kerületi ülések, majus 14. és 15kén. Elnök: Lónyay Menyhért helyett Uray Pál; jegyző: Szentkirályi ur; tárgy: a vallás iránt leérkezett királyi leirat, mellynek felolvasása után az annyira komoly és érdekes, de még eddig eredményre nem jutott gyüléseket a követek majd legöregebbike kezdette meg. Beszédének szinte általános tartalmát nyujtjuk tisztelt olvasóinknak: „A hely, mellyen állasz, szent!" e szavakat hallá egykor az előtte égett,de meg nem emésztődött csipke bokorból hangzani a zsidók hajdani törvényhozója. E szavak, felséges jelentését és hatályos voltát soha sem éreztem mélyebben, mint a jelen ünnepélyes pillanatban, és helyen. Hallám az elnöki jelentésből, hogy napi rendre kitüzve a vallás dolga van. Hallám felolvastatni az említett tárgyban f. évi martius 25röl kiadott királyi kegyelmes választ, 's körül tekintve látom, hogy a törv.hozás helyén 's a nemzet képviselői diszes sorában állok és szólok; 's mindezeknél fogva azon ünnepélyes szózat hangzik szivemben „a hely, mellyen állasz, szent!" A természet legirtóztatóbb tüneményei a földindulások, tüzokádó hegyek, az orkánok, a pestis, borzasztó eseményeket állitnak ugyan elő, de hoszasabb időkig, ottanottan megszünnek 's illetőleg kevés részeit zaklatják a földgömbnek, de a vallás ürügye alatti türelmetlenség—ezen kerubinpalástba öltözött szörnyeteg — minden századokon keresztül, 's a föld minden részein egyaránt és folytonosan üzi gyászos müködéseit. És miért van ez? azért: mert az emberek összezavarták a vallást a theologiával, 's a vallás helyett theologiát tanulnak és tanitanak. A keresztény vallás felséges alkotója vallást, nem pedig theologiát tanitott, 's lerontván ő azon közfalakat, mellyeket az önkény és babona vont az emberek között, azon vallásnak alapjává,mellyet tanitott 's melly alapon mint kősziklán épitette fel közönséges anyaszentegyházát—a szabadságot—isten előtti egyenlőséget és az atyafiui szeretetet tette.Oh! de ez nem tartott sokáig,mert alig ment vissza menybe, alig mult ki egy két nemzedék, mindjárt átalakulni kezdett 's majd egészen át is alakult a vallás theologiává. A fejedelmek theologusok, a theologusok pedig fejedelmek lettek. Száz meg száz felekezetek támadtak,mellyek közől egyedül igaz hiten lévőnek mindegyik csak magát tartotta, minden más felekezeteket pedig eretnekeknek bélyegezve, a mennyország és üdvösség kulcsait önkényesen kezeibe ragadva, másokat onnét kizárt, 's a poklokra taszitott; sőt, a mint egyik hatalmasabb volt a másiknál, azzal — üldözésének pallosával és égő máglyáival—még e földön megkezdte kóstoltatni a pokolnak kinjait. Nincs egy ország, nemzet vagy vallásbeli felekezet is Európában — ha legfeljebb a jámbor Quakkereket vesszük ki — melly vallásbeli türelmetlenségével magát és évkönyveit be nem szennyezte volna, 's mindannyiszor, mikor azt cselekvé, nem az igazság, hanem a hatalom, volt a győző ok. Azonban minden külország, nemzet és vallásbeli felekezet mossa le abeli szennyét, ha tudja! 's orvosolja belbajait. Én egyiknek hibáját sem mentem, sőt azokat — tőlök egyiránt undorodva — roszallom, 's szólok csak azokról, mik hazámban történtek. —Itt áttért a szónok a vallásbeli sérelmek historiai előadásába, mellyeket idő rövidsége és helyszüke miatt nem közölhetjük, nem levén különben is tisztelt olvasóink előtt azok ismeretlenek, fejtegeté a legujabb időkig, 's bővebben magyarázgatta a leiratot, mellynek megfejtő oedypusa nem igen akadand, 's e homályosság is alkalmasint szándékos azért, hogy jövendőben a hozandó törvényt annál többféleképp lehessen magyarázgatni; végre a julius 5. és martius 25ki resolutiók egymással össze is ütköznek. Ugyanis julius 5-ki resolutióbeli azon fejedelmi nyilatkozás, hogy ő Felsége arról hogy a kérdéses gyermekek mindenkor atyjok vallásában neveltessenek, nem idegen; a mart. 25ki resolutióban teljesen visszahuzatik, 's nyilván és pedig háromszori ismétléssel kimondatik, hogy ő Felsége e tárgyban semmi kényszerítő vagyis parancsoló törvényhozáshoz nem járuland; továbbá az utóbbi resolutio azt mondja: hogy a kérdéses gyermekek nevelése egyedül és kirekesztőleg a szülék egyezkedésökre bizassék; az egyezkedések teljesítése vagy felbontása azonban szabad akaratukra hagyassék, 's azok teljesítésére se kormányi se törvényes uton soha ne kényszerittessenek. Ezen mód is összeütközik az elsőbb javaslattal, csak hogy ennél külsőkép szelidebbnek látszik; jól kell azonban rá figyelmezni, hogy egyikbe vagy másikba meg ne botoljunk, mert az utóbbi resolutióban (mint mondám) három helyütt mondatván ki határozottan az: hogy ő Felsége e részben parancsoló törvényt hozatni nem enged — azon utóbbi resolutió arról, hogy akkor, ha a felek meg nem egyeznek, vagy az egyességet fölbontják, vagy közölök egyik vagy másik vagy mindketten meghalnak, mi történjék, legkevésbbé sem rendelkezik. Igaz, hogy itt azon ellenvetést teheti nekem valaki, hogy fenebbi észrevételem nem áll, mert kezünkben van a toll és a kezdeményi jog; fogjuk meg, 's vegyük ugy, hogy ő Felsége még most sem huzta vissza azon előbbi nyilatkozását, miszerint arról, hogy a vegyes házasságból született gyermekek mindenkor atyjok vallásában neveltessenek, nem idegen; 's tegyük ezt törvényjavaslatunkban alapnak, azon túl pedig tegyük oda kivétel gyanánt a szülői egyezkedések és azok felbontásának szabadon hagyását; végre tegyük oda azt is, hogy ha az egyesség fölbontatik,vagy az apa meghal,a gyermekek atyjuk vallását követni tartozzanak. De ezen ellenvetés nem áll, 's én annak eredményeitől igen fázom; mert miután (mit mindig ismételnem kell) ki van mondva az utóbbi resolutióban,hogy ő Felsége a parancsoló törvényhez tovább sem járulván, azzal, mi a fenebbirt módon szerkeztenénk, könnyen azt felelendik reá,hogy helyben nem hagyják; de még ez semmi sem volna, hanem azt is feleletül kaphatjuk igen könnyen,hogy ő Felsége a parancsoló törvényhez továbbá sem járulván, azzal mi is végkép hagyjunk fel, a mennyiben pedig a szülői egyezkedés törvénybeni iktatásához 's alkalmaztatólagi fejtegetéséhez, bár feltételesen már részünkről is hozzájárultunk, és igy attól többé el sem távozhatunk — annak eszméjét továbbá is megtartva a törvényben,rendelkezünk tovább — mit fogunk akor csinálni? azt hogy belé mászván a bajba, abból többé tisztességesen ki nem vergődhetünk, mindenesetre pedig, mindeddig erős lábon álló törvényjavaslatunkat ingadozóvá magunk tesszük. Igen nagy homályt és bajt okozó körülmény az is, hogy a szülői egyezkedés készitése idejének meghatározását is nagy sötétség födi. Az első resolutióban azon kifejezés fordul elő, hogy: „sponsi,"— ezt értjük, hogy sponsi jegybejárókat tevén, az első resolutio a házasság előtti időt érti; de már a második resolutioban ezen kifejezések fordulván elő „matrimonia talia contrahentes" és „partibus mixta connubia ineuntibus" ki fogja azt megmagyarázni, hogy azon kifejezések házasság előtti vagy utáni időt tesznek? sőt ki áll jót azért is: hogy nem fogják-e azon kifejezéseket még oda is magyarázni: hogy a házasság előtti egyezkedés ugyan érvénytelen,— de a házasság utáni, kivált ha az már részint teljesedésbe hajtatni is elkezdetett, érvényes. Mindezeket most nem tudjuk, de később önkényes magyarázatu resolutiókkal majd elrántják a függönyt szemeink elől,—továbbá: bár némellyek előtt talán csekélységnek lássék, nem mellőzhetem el annak is megjegyzését, hogy az első resolutioban ezen kifejezés fordul elő „e lege receptis christianae fidei confessionibus" és igy! ott a catholica és egyéb vallások a „christianae fidei confessiones' nevezet alatt egyenlően és egyiránt benfoglaltatnak. De az utóbbi resolutioban már az mondatik: hogy „catholicae,aliarumque lege receptarum religionum' 's igy a catholica és egyéb vallások között világos különbség tétetik, az illy különbségtételek alatt pedig az evangelicusokra nézve (már hiában! elégszer tapasztaltuk) valami kétes baj rejlik. Az is mondatik az utóbbi resolutioban: hogy talis ineatur via, quae principiis catholicae aliarumque lege receptarum religionum consentanea sit, vel saltem non praejudicet" ám hiszem! épen azon utnak föltalálása a kérdesek kérdése — bár csak az, a ki a resolutiot olly homályos modorban szerkeszté, maga lett volna szives egy olly utat javasolni! Nem lehet egyebet felőle gondolni annál, hogy tehát majd megforditva is állani fog az, hogy a catholica hit elveivel meg nem egyező vagy annak (állitólag) sérelmet okozó szülői egyezkedések nem állanak. — Már pedig az 1796 1: 26 tczben nyilván kimondva levén az, hogy a más vallásrai átmenetella catholika hit elveivel ellenkezik: ebből természetesen az következik, hogy semmiféle catholikus nem fog köthetni olly egyességet, miszerint a gyermekek a catholika hiten kivül más bármelly vallásban is neveltethessenek. — Ellenben a protestansoknak az fog mondatni (és mondatott is már) hogy halljátok! a ti vallástok tana senkit sem zár ki a mennyországból, sőt egyenesen azt tanitja, hogy bármelly más valláson levők is üdvözülhetnek, és igy ha gyermekeitek más vallásban neveltetnek is, az vallástok elveivel nem ellenkezvén,'s azoknak sérelmet nem okozván az általatok kötött egyezkedések mind érvényesek — ennélfogva is tehát mindig csak a protestansok is fognak veszíteni és fogyni. —

Csatolványul.

Izenete a KK. és RRnek a mélt. FőRRhez

az országgyülés évenkinti tartása iránt.

Az ide rekesztett fölirásjavaslatban kifejtett okoknál fogva, a KK. és RR. mind tanácsosnak, mind szükségesnek itélvén azt, hogy ennekutána az országgyülések évenkint tartassanak: a m. FőRRket ezennel teljes bizodalommal felszólitják, hogy ő Felségéhez intézett e felirásban megegyezni sziveskedjenek.

Az évenkint tartandó országgyülés iránti felirási javaslat.

Felséges 'sat. Visszapillantván alkotmányunk történetére, midőn látjuk, hogy az 1458: 13, 1471: 1, 1498: 1, 1526: 16, 1563: 3, 1655: 49, 1715: 14, 1723: 7. t.czikkelyek szerint, még amaz időkben is szükségesnek tartaték az országgyülésnek néha évenkint, néha minden másod évben szabályszerüleg azonban minden harmad évben összehivása, midőn fejletlen állapotban a nemzet önkint sem érezhete nagy vonzalmat, harczias körülményei közt pedig időben 's nyugalomban sem bővelkedék, ollyan belső és részletes javitások 's intézkedések körüli foglalkozásokra, mellyek béke által 's a nép értelmi müveltségének bizonyos fokozata által föltételeztetnek: azt hiszszük, felséged előtt nekünk elég, a törvények sorára, 's azokon felül még az 1791: 13, 1817: 5. t. czikkelyekre egyszerüen hivatkoznunk, elég a mult és jelen különbségeit, az érdekek mostan szövevényesb és sürlódóbb, a szükségek rohanóbb 's változóbb természetét, és a nemzet fejlettebb 's munkásabb közértelmességét ekép röviden csak megérintenünk, annak bebizonyitására, hogy midőn mi az országgyülések évenkinti tartását kivánjuk, sem ollyat nem kivánunk, mi törvényeink szavaiban is, szellemében is nem volna gyökerezve, sem ollyant nem, mi korunk és nemzetünk sajátsága és szükségei által nem igazoltatnék.

Már ama feliratunkban, mellyet mult 1843 év julius 12-kéről felséged k. k. előadásaira fölterjeszténk vala, a teendők roppant számából fölemlitettünk némellyeket; elmondtuk, hogy sem az ország határainak kérdésében jogainkkal nincsenek öszhangzásban a tények, sem annak határain belül nem birt nemzetiségünk fölemelkedni azon polczra, melly azt a közélet minden nyilatkozásiban illeti; elmondtuk, hogy midőn egy részről az egyetértés azon egy haza polgárai közt vallásbeli viszálkodások által zavartatik, más részről a békitő népnevelés mindeddig nem volt tárgya országos intézkedéseknek; elmondtuk az idő intését, melly a nép terheinek könnyitésére, állapotának pedig javitására komolyan emlékeztet; elmondtuk, hogy földmüvelésünk hervadoz: azt éleszteni kell, — hitelünk nincs: ezt szerezni kell, — iparunk hiányzik: ezt teremteni kell, — kereskedésünk nyomatás alatt szenved: ezt szabályozni kell, — és már csak azoknak végrehajtására is, hol azonban még mindent nem soroltunk elő, a legbuzgóbb akarat 's legnagyobb áldozat mellett is éveknek hosszú sora kivántatik; pedig még mindezek általa a belső javitások nagy munkája nem leend bevégezve, hanem csak azon alapföltételek lesznek megszerezve, mellyeknél fogva hazánk eljuthat a virágzásnak, nemzetünk a boldogságnak 's dicsőségnek azon fokára, mellyre részint belső életerejök által, részint annyi kiállott szenvedéseikért kétségen kivül meghivatvák a gondviseléstől. És ha ezek mellett gondolóra veszszük, hogy ugy a szellem- mint az anyagvilágbeli találmányok 's javitások, szemeink előtt az életben mi rohanó sorral következnek egymásután, hogy megszaporodott közlekedési módok 's megélénkült kereskedés és a közhatalommá vált sajtóvilág ereje által, a tá volabb lakó nemzetek is mi nagy befolyást 's hatást gyakorolnak egymásra, mellynek üdvös vagy káros volta, mi denikre nézve összes kifejlettségének értéke szerint különbözik: bátran állithatjuk, hogy ha vagy teljesen elszigetelt állásban maradni nem akarunk, vagy a mesterségek, tudományok és álladalmi intézvények mezején minket annyiv

megelőzött nemzetektől örökös függésben nem akarunk lenni,—épen a saját nemzeti létünk 's virulásunk iránti legszentebb kötelesség elengedhetlenül megkivánja tőlünk, miképen nemcsak szaporitassanan, hanem minél gyakoribbakká is tétessenek a törvényhozói intézkedhetés alkalmai; részint azért, mert e sürü fejlődés közepette, a szükségnek 's intézkedésnek pillanatai jelen korunkban hamarabb jönek és mulnak; részint azért, mert ez egyrészről tanácsos is, miután minden történeti alapon nyugvó alkotmánybeli változtatásnak 's javitásnak fokozatosnak kell lenni, ez uton azonban az elkéséstől csak a gyakoribb országgyülés óv meg; másrészről pedig szükséges is, miután a természetöknél fogva szétágzásra hajlandó helyhatóságok ereje évenkint összegyüjtetvén, e szerint az összes törvényhozás egybehangoztató 's irányadó hatása által a közvéleményt 's ennélfogva a nemzetet biztosban fogja vezérelni 's igazitani, ha kell. De azonkivül, hogy a szelid folytonosságban évenkint egymásután alkotandó 's a végrehajtásban egymás által már megkönnyitett törvények, kisebb rázkodást okoznak, a három évenkint és igy egyszerre nagyobb sokaságban hozni szokott törvényeknél, maga az alkotmányos élet és elem is, engesztelő és kiegyenlitő irányzatában a szerint érik és tökéletesedik, a mint a törvényhozás munkálkodás végett gyakrabban összeül, és sok hiány 's apadék az országgyülésen kivül is, és ennek körében is épen annak tudása által fog legbizonyosban 's legbiztosban megszüntettetni, hogy ellenkező esetben azoknak kellemetlenségei 's ártalmai évenkint éreztetnének.

Midőn azonban az országgyülésnek évenkinti tartását, itt az ide mély tisztelettel rekesztett törvényjavaslat szerint kimondatni kivánjuk, ugyanabban a nemzet annyi évek óta táplált 's felséged előtt annyiszor kijelentett közohajtása szerint kifejezendőnek véljük egy részről azt is, hogy jövendőben az országgyülések mindig Pest városában tartassanak; más részről pedig, hogy hazánk életviszonyainál 's lakosai legnagyobb számának mezőgazdasággali foglalkozásánál fogva, az országgyülésnek ideje december, januar, február és martius hónapokra állandóul határoztassék.

Tehát mind a belső javitások szükségeinek sokaságánál, mind a velünk távolabb 's közelebb kapcsolatban levő 's lehető nemzetek, folytonos, bennünket messze megelőzött 's ugy ipari mint nemzeti önállásunkra nézve sulyossá válható fejlődésének tekinteténél, mind pedig magának az alkotmányos élet gyakoribb összepontosulásának, 's ez által eszközlendő tökéletesb és szabályszerübb munkásságának áldásteljes hasznainál fogva, minket azon remény 's erős bizodalom táplál, hogy magas egyezését felséged nem fogja megvonni ezen törvényjavaslattól, mellynek czélja: minélelőbb rendet 's jogot hozni be oda, hol az hiányzik, a kor kivánatait 's az érdekek szükségeit kielégiteni, mindig annak idejében siettetni azon intézvények behozatalát, mellyek más országok 's népek jólétének 's diszének alapjává váltak, és eképen hazánk virágzása, nemzetünk megnőtt hatalma által czélja egyszersmind öregbiteni 's tenni állandóvá az alkotmányos királyi szék ragyogását 's örökre diadalmas erejét.—

A kik egyébiránt 'stb.

Törvényczikkely, az országgyülés évenkinti tartásáról.

Jövőben az országgyülés évenkint és mindig sz. kir. Pest városában fog összehivatni. Munkálkodásának pedig ideje: december, januar, februar, martius hónapokra határoztatik. —

Pozsonyi hir.

Pozsony, majus 12kén. A városunkban izraeliták számára ujonnan alapitott kisdedovóintézet, 's gyermekiskola f. hó 7én ünnepélyesen megnyittatott. Az ünnepélyt a bécsi zsinagoga hitszónoka Mannheimer, és az ugyanottani főénekes a hires Sulzer nagy szorgalommal betanitott karénekeseivel vezetvén, a terembe alig férhetett különböző rangu, 's vallásu közönség valamint amannak remek beszédén lelkesülve épült, ugy imennek mesterénekén a bámulásig elragadtatott. — Többet ez intézetről tán más alkalommal.

Megyei közlés.

℘ Biharból. *) (az apr. 29kei követválasztás.) Kit a jó isten fontolva haladó csigalábakkal ajándékozott meg, annak nem tanácsos rohanó tátos sörényével kaczérkodni; különben per metemsomatosim rákká alakul, 's hátra megyen; a mi megesett tudósitásomon is, mellyet minél gyorsabb közlés végett egy felrándult liberalis ismerősömnek sasszárnyaira bizván, közlésem helyett a ‚Világ' 37ik számában megütközéssel olvasám, hogy: „még rendes levelezőnk tudosítását nem vehetők." — Képzelheti a szives olvasó, milly görcsös köhögés zsarnokoskodik illyenkor a szegény csiga keblen, midőn a bokrétákkal gondosan kipitykézett szép közlés veszve van, 's még csak szerencsétlenségre! fogalmazási töredékben sem létezik. No de hagyján, máskor kötve hiszünk a komának, 's maga idejében számot kérünk mercuriusunktól, most pedig, ne hogy sohamozdinak neveztessem, — Socratesnek azon bölcs mondatánál fogva „jobb későn, mint soha", közlöm rövid vázlatát választási trágoediánknak. Még a választást előzött gyülésen, midőn előbbi követünk lemondása felolvastatott, a liberalis értelmiség souverainjei T. Ö. urat éljenezték, a ki ugyan kir. biztosi vizsgálat alatt van, de remek ész és szép tudományával, dicséretesen napszámoskodhatott volna törvényeink alkotása körül, de ez fel sem lépett, mert ezt az időszaki omnipotentia ellenzette. Van t. i. megyénkben néhány fekete tollu liberális madár, kik kitüzték követül főügyvédünket, a ki igen szerény 's jó lelkü becsületes ember, 's fel is tudja ütni a törvényczikkelyeket; a mi, a corpus juris mysticus tömkelegében elég szép tulajdon. Néhányan ellenben, kik figyelmet sem érdemlő lutheránа töredéknek canonisáltattak, egy olly egyént kürtölgettek, ki nem rég lakik ugyan megyénkben, de már egy izben a szomszéd megyéből dicséretesen következett, 's reánk nézve szép nyereség, mert benne egyenes, szilárd, pártatlan jellemü szép tudományu, 's nagy eszü liberalistához van szerencsénk, a millyent nálunk Diogenes, fáklyás lámpával is aligha találhatna. A dolgok illy állásában a conservativek fontolva hallgattak, 's munkátlanul csak a hirekben való mulatozást tartották fel osztályrészül. Miután azonban a szabadelmüség országának meghasonlása által a figyelmet sem érdemlő lutherana fractio nagy figyelmet gerjesztett, jónak látta m. alispánunk tanácskozmányt összehíni, mellynek taglalásába ugyan nem bocsátkozunk, mert 1ör azt nem érdemli, 2or mert hosszu volna, 3or mert ott nem valánk, azt róla mégis megjegyezzük, hogy kölcsönös idegenkedésnél egyéb sikere alig volt, ha csak az nem, hogy a két pártra szakadt szabadelmüek egymásnak nyilt harczot izenének; 's alig hogy a tanácskozmány eloszlott, azonnal megindult a kölcsönös emberkereskedés, lélekvesztegetés, 's bizalom-rekrutálás, — csak az kár, hogy Pozsonytól távol lakunk, mert a választási kicsapongások iránt vitatott törvények készitése körül hongyülésünk egészen uj gyakorlati nézeteket szerezhetett volna; mert hogy a korteskedést valaha olly rendszerezve, 's combinatiókkal üzni tudták volna, mint azt főleg a hollótolluak megmuttatták, — nem hiszem; ámbár a generalissimus, — nem értem közvetlen korteskedésre, hanem hatalomra — ólmos capacitatióért a mihályfalvi közlegények táborából szép móddal — azaz deputatio által néhány fehérkakast elfogatott, a kik hiába kukorikultak szabadság után, mert ezt csak a választás után nyerhették meg, a mint alább érintendem. Végre felviradt a választást előző nap, 's mind két fél zene, és számos zászlókkal mintegy négyszáz csaknem egyenlő számu szekereken hurczaltatta be a bor 's pálinkától lelkesült fekete 's fehér bizodalmat. Legmulattatóbb volt azonban a fehéreknek egy czifra lobogója, mellyen „vesd meg az önkényt, tiszteld a törvényt" felirás diszelgett, a mi, igazat szólva, a hattyutollasoknak is elég szégyenükre vált: mert eddig is az önkény táborában szolgálni, a mozaik humorteljes irója alig ha mondaná dicsőségnek. Beestveledvén, — a mint mondják — több elázott báródi holló ingerléséből néhány fehér magyar kakas harczra kelt, 's a katonaság közbejöttének köszönhetni, hogy csak vagy 7 fekete tollas fetrengett vérében a csatatéren, kik azonnal ispotályba vitettek, de közölök ketten, minden jó érzésü ember méltó fájdalmára, életöket veszték el fekete tollaikért. Másnap 9 óra után a közgyülésben másod-alispánunk megjelenvén felolvasá a szavaztató küldöttségek tagjainak neveit, 's csak egy kis észrevételt várván be, a teremet oda hagyá, pedig ha a küldöttség közt több fehér tollas ülhetett volna, tán nem lett volna hatszáz és egynéhány szótöbbség, melylyel a fekete tollasok Dobozy Mihályt követnek megválaszták. A küldöttség tagjai ellen kifogás ugyan nincsen, mert hogy néhány fekete toll tán többször is szavazott, az csak onnan van, hogy a küldöttség minden embert nem ismerhetett, még meglehet ollyanokat sem, kiken a fehérek alig ha meg nem ismerték volna, hogy jogukat már egyszer gyakorlották. Igy esénk tul a szomoru vérengzésü választáson. Más nap a követek mellé küldendő ifjak választásában telvén el, harmadnap a mihályfalvi köznemesek ügye került elé. Hallánk nagy készületeket, hogy a fehér tollasok a szőnyegre kerülendő törvénytelen elzáratást hatalmasan megrovandják, de csak szájtátva bámultuk, hogy az ügy részletes taglalásába bocsátkozni nem akarnak, 's a törvénytelenül, nem is in flagranti elfogatott köznemesek eltiprott jogai felett a kétszinü toll megegyezett, 's az eredvény csak az volt, hogy a befogattak kezességre kibocsáttatni rendeltettek; urak, kik a constitutionalis élet légét szivjátok, kik a municipalis életet ismeritek, itéljetek!!! — — Fris ujsággal politikai mozgalmunkból azt irhatom, hogy nálunk azon hir szárnyal, hogy egy ur számára, ki első alispán szeretne lenni, már készülőben van egy 400 pgő ftba kerülendő selyem zászló, 's erre egy elménczkedő azt jegyzé meg, hogy a himező kisaszonyok a családi czimert is varrják rá, mert ha a sors nem kedvezend azon urnak, jó lesz a lobogó halotti lepelnek politikai koporsójára.

*) Ez tisztelt rendes levelezőnknek második tudósitása; 's miután az első nem jutott kezünkhez, közöljük ezt — noha kissé késöcskén már — egész terjedelmében. Szerk.

Hir 's más városok köréből.

Pest, május 21. Sz. kir. Pest város tanácsa és vál. polgársága 1844. évi maj. 18án tartott közgyüléséből pótlólag utasitá országgyülési követeit: hogy midőn a sz. k. városok rendezése a főrendi másod üzenet következtében szőnyegre kerülend: továbbá is iparkodjanak előbbi utasitasaikhoz ragaszkodólag, az azokban kifejtett elveket kiviní; mennyiben pedig egy vagy más kérdésre nézve többséget nem nyerhetnének, a két tábla különböző javaslatai közől azt pártolják, mellynek elvei utasitásukat inkább közelitendik. — Továbbá nevezetesb kérdésekre nézve, millyenek a polgári és választói képesség, rendőrség, közigazgatás, ha netán a rendek előbbi üzenetökhöz ragaszkodnának, Pest városára nézve terjedelménél, népességénél 's egyéb viszonyainál fogva külön kivételes törvényt sürgessenek alkottatni, hasonlót az urbéri törvényben a bánságra 's kapcsolt részekre nézve előforduló czikkelyekhez; nehogy azon nagy különbségnél fogva, melly Pest és a többi sz. kir. városok között fenforog, vagy Pest város szenvedjen rövidséget, vagy a többiek, vagy átalában mindnyájan továbbá is törvényes intézkedés nélkül maradjanak. — A királyi főfelügyelőt illetőleg az előbbeni utasitás oda módositatott, miszerint követ urak a m. fő rendek által üzenetükben javaslott — illy hivatalnak törvény általi rendszerittetését minden alkalommal ellenezzék. — Egyébitant Pest városa az Izraeliták átslános emancipatióját mindaddig mig kereskedésünk, míg a sz. kir. városok, 's hazánk 9 millió lakosai emancipalva nem lesznek pártolni nem hajlandó.

Szabadka. majus 17kén. A politicai lapok olvasói, rég óta nem vettek városunk köréből tudósitást; mert már jó ideje, hogy bennünket a meg születendő Coordinatiónak innen kecsegtető reménye, onnan rettegtető félelme mozdulatlan apathiába ringatott. Azonban, álmunkat nem alhattuk ki békés nyugalomban, mert abból föl ébreszteténk, kir. tanácsos Eötvös Pál ur ő nagyságának ns városunk kir. biztosának, e f. hó 12kérül költ hivatalos levele által, mellyben jelenti, hogy már megszünvén azon közbejött váratlan körülmények, mellyek még mult évben városunkban eszközlendő tisztujitást, és két év előtt történt — kir. biztossági müködései felett érkezett legfelsőbb határozatok teljesitését elhalasztották, e f. hó 18kán két tiszti segéddel városunkban megjelenendik, a reá ruházott legfelsőbb megbizásokat véghezviendő. Hozza Isten, és segélje fáradozásiban! mert bonyolodott és feszült állapotunkban rendezőre, kibékitőre, legnagyobb szükségünk vagyon. Működése eredményeit annak idejében tudatni el nem mulasztandom. — Rendőrségünk ébersége átkozottul jó, dicsekhetünk vele az egész világ előtt. Van 8 éji-csendbiztosunk, vannak mellettök hajduink, látóink (lovasrendőrök) in abundanti, 's még is, egy reggelre alig ébredhetünk, hogy házkiásásrul ne hallanánk. Valóban rémületes dolgok történnek, ez igy nem maradhat, maradnia nem szabad.

Miskolcz, majus 10. Alig van ország, mellynek hirlapjai a provincialis életet 's érdekeket annyira képviselnék, mint honunk. Alig történik érlüktetés a nemzettest részeiben, mellyet hirlapjaink vissza nem adnának, a municipalis életben fölmerült minden hang többszörösen viszhangoztatik hirlapjaink által. Ez élet jele, és bár örvendetes symptomája is a fejlődő szellemnek, még sem helyes, ha minden figyelmet elvon a socialis érdekektől. Megengedi ön, hogy ez alkalommal hallgatva megyei életünkről, a társadalmi élet mezején kezdhessem meg tarlózásomat.— Alig riasztá fel álmából hazánk nagy fia a magyart, — az egyesülés szelleme alig kezdé itt ott megteremni virágait, városunk tán felfogva a nagy reformátor szavait, társulatba alakult 's az elsők között létesité casinónkat. — Az egyesülés megtermé gyümölcseit, nemesb élvezetre szokott az ezt eddig nélkülözött lélek, olvasás, eszmecsere által ismereteink terjedtek 's az egyesület virágzásnak indult. De bekövetkeztek sötétebb napjai is. Kasztszellem, osztálygőg kezdé elhervasztani a fejlődő virágot, az egyesület, az akkor politicus igazgató politicáitlansága miatt megoszlott és a meggyengült casino mellett létre jött a már is üdvös czélokra törekvő „polgári egyesület." Casinónk most feloszlásához közelget. — Ennek okát sokan a tagok szükkeblüségében, mások ismét egykét ur szabadosságában keresik, melly elől kivánják magokat mentesiteni az elvonuló tagok. Az ok legyen bár mi, mi csak fájdalommal tekinthetünk azon idő elé, mellyben casinónk megszünendik, 's annyival nagyobb fájdalommal, mennél erősben meg vagyunk győződve, hogy fiatalságunk, ha még casinónk sem leend, visszaesik előbbi mulatságaiba, 's mi az idegennek, de tán önmagunknak is, pirulva fogjuk

megvallhatni, hogy midőn honunk faluszerű városaiban is naponkint keletkeznek az olvasó egyletek, akkor Miskolcz 30000 lakosa nem birta fentartani egyesületét. Megengedem hogy a feloszlás oka az elnökválasztás eredménye is leend, de okaitok uraim, midőn az okozat visszaesés, nem menthetend benneteket. Vagy az alakult „gondüző" tivornya örömei, a trágár mulatságok elvaditó élvei, és megannyi munkátlan délután, becsületek, mind megannyi elhervadt viráglevele, kárpótlást nyujand casinótok szellemibb hasznaiért? kárpótlást nyuthat-e azon eredményért, mellyet az egyesület eszméje már feltételez? —Több év előtt Tichy János orv. tudor ur „Der Hahn und die Hänne" czimü német anecdotgyüjteményre előfizetést nyitott, 's az előfizetők a könyv árának (2pft!) előlegezéseért egyelőre azon biztatással elégitettek ki — hogy az anecdotok, „zum Tod lachen" mulatságosak leendenek. Több év folyt le már, elég arra hogy egy ilir is megtanuljon magyarul, de Tichy ur kakasa csak nem szólal meg, pedig ideje lenne már, hogy az előfizetők valahára csak ugyan nevessenek. Nem hiszem hogy Tichy ur jó hitünkön kivánna nevetni és nekünk pénzünk után kelljen sirnunk; és a tisztelt anecdotizáló ur nyilatkozatát, de nem évek utánra, hanem rövid időre elvárjuk aziránt: fog-e kukurolni kakasa 's karácsolni a gemüthliche Hänne, avagy visszatérittetik, (bár kamat nélkül) árva két pftunk. Engedje meg a tisztelt ur hogy ez utólsóért esedezzünk, a nyilatkozatot elvárjuk 's az eredményt tudatni fogjuk. B. F.

Abaujból. Kassa, májushó 15kén. Mult hó 30kán, megyebeli Benyék helységének két harmadrésze a délutáni órákban földig leégett, a szegény lakosoknak rajtok levő ruhán kivül mijök sem maradt, táp-étel és hajlék nélkül siránkoznak segélyért és részvétért; bús szavuk reménylem viszhangzatlan nem marad; mindjárt a vész napján kerületi alsz.biró tek. Kelcz Vincze ur buzditó felszólítására a szomszéd Rozgony földesurai is, köztök a tisztelt szolgabiró ur, kitünőleg ügyekeztek a nagy nyomort némileg enyhiteni. Ez alkalommal hallgatással nem lehet mellőznöm tek. Ujházy Antal, szomszéd sárosmegyei Budamér helység földesurának azon nemesszivü részvétét miszerint az elégetteknek fejenkint külön-külön két két véka buzát, gabonát, árpát, 1 negyedrész főzeléket és 1 köböl burgonyát küldött és épitésre is 100 darab fát nagylelküleg megajánlott. A kassai takarékpénztár f. hó. 1jén kinyittatott. A legkisebb betétel 20 pengő kr. a legnagyobb a betevő kedvétől függ. A letett pénzektől évenkint minden száz forinttól kamat fejében négy forintot fizet. A takarékpénztár kiadja pénzeit a) status-kötelezvényekre: b) kölcsönöz ingatlan birtokra; c) előlegez ingó javakra; d) beváltási (escompt) ügyekre. Pénztárnok Ochsz József; könyvvivő: Niemandsfreund Károly; szállás a nagyutczán Barkóczy gróf házában földszint. — 16kán Kassán meghalt Zombory Ferencz (bodonlaki) több ns megye táblabirája, Abaujnak egykori érdemdús főszbirája, és két országgyülés alatt választott alispánja élete 76dik évében, hideg tetemei 13kán reggeli órákban F. Kékeden a nemzetség sirboltjába eltakaríttatak. K—y L—ó.

Csorna majus 10én. Sopronymegyében neves dohányt termesztő Hövej helységnek Himódhoz fiókositott szorgalmas lakosai május elsőjén a természet elmátkásítása napján ritka ünnepélyre viradának. Ugyanis m. és főtiszt. Deáky Zsigmond ur caesaropoli püspök, kácsi czimzetes apát, a győri kerületben a tanitmányok és tanodák kir. főigazgató; a 'stb. n. és főtiszt, Gyöngyösi Pál csornai prépost mint földes ur, Barbély György tiszt.kan. 's esperes, erélyes buzgalmu csornai lelkész, Dézsenyi Evermond közszeretetü perjel, Mayer Fidél hittudor, a modenai uralkodó főherczegség föns. Örökösének 's Eszterházy Miklós herczegnek nevelője, és más érdemdus egyházi urak diszkiséretében Csornáról oda érkezvén, a bölcs kormánya alatt létező népiskolákat mint szellemi 's anyagi jobblét első alapját örködő szeme előtt tartólag a csinos egyházban isteni tiszteletre ünnepiesen összsereglett egész lakosság jelenlétében a kisdedekhöz nyájas leereszkedéssel méltóztatott elnöklete alatt megkezdeni a tavaszi próbatétet. A nemes vendégkoszoruhoz czélszerü beszédek elszavalása után, a hittan volt a mai iskolai vizsgálat kezdete. A gyönge fogékony szivekbe elhintetett valláselvek magvait földiszlendőknek legbiztosabb reménleti nemcsak szárazon hanem gyakorlati szempontból tett kérdésekre adott kielégitő felelete a kisdedeknek. — A magyar nyelv, az ó és uj szövetségi 's hazai történettan, gazdaság, mezei rendőrség, természetrajz, párbeszédek a nevelés hasznairól közbeszőtt de értelmesen felvilágositott ellenvetésekkel, számtan valának a vizsgálat további tárgyai, mellyekből ő méltóságának magas tetszését 's minden jelenvoltnak helybenhagyását érdemlőleg feleltek a tanítványok; kik a kegyes uraságoktól minden évben iskolai könyvekkel ellátlatván szép pénzbeli adománynyal is jutalmaztattak meg a jeles előmenetelt tanusítók. Megható volt a kedves vidor apró növendékek ajkiról hallani a fölséges urunkérti imadalt, Tartsd meg Isten Ferdinánd királyt'stb. A már több év óta mindig jeles előmenetelt tanusitó növendékek vizsgálatának befejezéseül megköszönö beszéd szavaltatott el a nagyérdemü hallgatókhoz. — E kertecske eredménydus növényzetének ápolásaért hálaköszönet nt. Benyovszky József himodi buzgalomteljes lelkész urnak; forró köszönet az emberiség nevében neked is hatvan éves Gróf László, kisded tanitványidtól őszinte ragaszkodással szeretett apabarát és már negyvenöt évi ugyan de még most is buzgó népszerü tanitó! Ezek azon a népnövelés példányszerü férfiai, kiket érdemeik dicséreteül Sopronymegye már nyilványos lapokban hivatalosan kitüntetni méltóknak tartott. — Innen Himodra, szülőföldére ment át a mélt. főigazgató ur fölséges hivatalát folytatandó. Üdv és áldás koszorúzza az édes öntudaton kivül fáradalmas foglalkozásit! Pintér Endre.

Erdélyi ujdonságok. Az ‚Erdélyi Hiradó', Kolozsvári naplója szerint majus 11kén Kolozsvárott nevezetes iskolai ünnepély vala. Takács János ur, a Méhes Sámuel tanár által alapitott természettudományi tanszékébe, mult szombaton igtattaték be a ref. iskola nagy teremében, igen számos minden rendü és vallásu hallgatók előtt. — Nikity himző, himzet-műkiállitásait a Béldi-háznál megkezdte. Mondják számosan látogatják. — A pénzásás, miről lapjaink egyik közelebbi számában emlékeztünk, szépen félben maradt: mert biz ott mit sem kaptak. A költséget megtették, 's bele vesztettek, mint „Bertók a csikba." Mondják, még utóljára a lyceumbeli igazgatótól kérték sz. Kristóf ima-könyvét, hogy majd azzal boldogulni fognának, de azon választ kapták, hogy imádkozzanak 's szorgalmason dolgozzanak a mühely mellett, — 's isten minden bizonynyal reá vezetendi őket a kincsre. — Előre tudtuk, csak haszontalan munka leend vége. Jó, hogy nem irtunk felőle hasábos historiaczikket. — Vasárnap a ref. iskolai ifjuság Méhes Sámuel és Takács János tanároknak fáklyás éji zenével tisztelkedett. Az iskola is fényesen vala kivilágitva. — Kolozsvárott a himlő kezd uralkodni, 's már számosan estek áldozatul. Ugyancsak vannak némellyek — mond az Erd. Hiradó de hála istennek! kevesen — máj- és tüdő-kórban, kik közé azon „Kolozsvári polgár" is tartozik, ki, minthogy mi, a város csinosságaért ajánlottuk a szemét-takaritást, nagyon megijedett, ne hogy ő is kisepertessék — és hatalmasan kezd kegyes ohajtásunkért ellenünk feleselni, remélve, hogy föltámadása majd hetedhét országra szóland, mint a lőcsei kalendarium." Ez még mind mehetne! de ezen kivül badar beszédében egy ollyan egyént támad meg undok rágalommal, ki, azon „polgárnak" soha sem vétett. A helyett, hogy ügyről beszélne, legepésb személyeskedésbe vegyült. (Hja már ez közönséges dolog.)

Külföldi hirek.

Spanyolország. Még Gonzalez Brabotól ellenjegyzett kir. rendelvény erejénél fogva a három év óta megszüntetett ‚de la Rota' törvényszék, melly legfőbb itélőszék minden egyházi ügyekben, minden előbbi szabadalmaiba 's jogaiba visszahelyeztetik.

A ‚Castellano' azon hirt említi, hogy nemcsak a még el nem adott egyházi javak, hanem a már eladottak is, a vásárlóknak adandó kárpótlásért, vissza fognának adatni a papságnak; 's int, hogy ettől mint igen veszélyes visszahatási rendszabálytól ovakodjanak, mert ez számtalan érdeket fogna megsérteni, 's az elégületlenek számát tetemesen növelné. — Épen erre vonatkozólag azon vélemény terjedt el némellyek közt, hogy ezen ügygyel döntetett meg a lelépett miniszterium, melly a nemzeti jószágok eladásának megszüntetésébe nem akart bele egyezni. Egy madridi levelező ezt egészen helyesnek találja. A világi 's zárdai papság megfosztása, ugymond, mé' tánytalan és erkölcstelen volt, de a kormány az ország jelen helyzeténél fogva nem képes az elkövetett igazságtalanságot ismét jóvá tenni; legfőbb törvénye a köz jó. Azon jószágok eladásának megszüntetése a nemzetet ismét könnyen forradalomnak vethetné ölébe, melly talán roszabb következményeket szülendne az előbbinél.

Az Espartero megbuktatása után létesitett ideiglenes kormány feje, Don J. Maria Lopez, ki az alicantei összeesküvés részeséül vádoltatott, 's azóta lappangott, most ismét napfényre jött, 's az itélőszéktől, melly előtt megjelent, valamint vádlott társai is, teljesen ártatlannak ismértetett.

Madridi telegraf, május 4éről hirül adja, hogy az ostromállapot végképeni megszüntetése e napon megparancsoltatott. Mazaredo táborvezér Madrid főkapitányává, Shelly táborvezér Sevilla főkapitányává neveztetott. Gonzalez Brabot lissaboni követnek szánták.

A ‚Heraldo' nagyon kidicséri az uj miniszterium tagjait; ők, ugymond politikai meggyőződésök 's monarchicus elveikre nézve tökéletesen egyetértenek. Narvaez, a cabinet elnöke, politikai 's katonai tekintetben europai hírrel, nagy tapintattal, nemes kedélytüzzel bir, a királynénak közel az imádásig hódol, mindenki tiszteli, részint féli őt. Csak ő fogja megszilárdithatni a spanyol trónt. Viluma, külügyi miniszter, tökéletes státusférfi; Mon financzminiszter becsületessége példa beszédivé lőn; Pidal, belügyi miniszter, szilárd conservativ; az egyetlen Mayans, igazságügyi miniszter maradt meg az előbbi cabinetből, 's ennek érdemei eléggé ismeretesek; Armero, tengerészeti miniszter mindig bátor 's a királynéhoz hü férfiú volt.

A ‚Posdata' azon megjegyzést teszi, hogy egy év leforgása alatt hét miniszterium váltá fel egymást; van-e, ugymond, ennél szólóbb bizonyitvány azon fejetlenségre, melly minden viszonyinkban uralkodik? Mi több, e rövid idő alatt minden szinü miniszteriumok fordultak meg az ország ügyei élén, 's mindannyi megbukott.

A barcelonai fellegvár ismét helyre van állítva. E szerint ujabb rémképül állhat ott a netán zavargásra hajlandó lakosoknak. De fogja e ez visszatartóztatni a nyugtalan szellemü barcelonaiakat, hacsak a kormány nem nyujt iliő garantiákat?

Az uj miniszterium Narvaez által alakitva lőn; ő maga elnök és hadminiszter; Marques Viluma birja a külügyi, Mon a financzi, Pidal a belügyi, Mayans az igazságügyi, Armero tábornok a tengerészeti tárczát, — mind ezek csupa moderadopártiak. — A lelépett miniszterium ellen különféle roszaló szózatak emelkednek, jelesül Carrasco urat támadja meg a közvélemény, ki a financziát kormányozván, mint mondják, hivataloskodása alatt rendkivüli gazdagságot gyüjtött össze.

A canariai szigeteknek kalózok 's csempészek netaláni berontásai elleni megvédésére a fegyveres erő ott tetemesen meg fog szaporitatni, ugy hogy az 8411 emberre menend, kik közt 1100 tüzér, 's a veszélynek kitett parti pontokon erősitvényzett laktanyák fognak épittetni.

Tangerbe néhány hadihajó indult el a marokkoi zultántól elégtételt kérendő a spanyolokon elkövetett gyilkolások 's méltatlanságokért, és szükség esetére a Marokkoban tartózkodó spanyolokat fedezetökre veendők. Mivel pedig azt hiszik, hogy barátságos uton nem igen fog elintéztethetni ez ügy, mindkét részről tetemes harczkészületek tétetnek. Gibraltarból is indult el egy hadihajó a marokkoi partok felé, hihetőleg a netán kitörendő ellenségeskedéseknek elejét veendő.

N. Britannia Az indiai társulat igazgatóságának május 6kai tanácsülésében Sir Henry Hardinge egyhangu szavazattal India főhelytartójává nevezteték. Minthogy illy magas hivatalnok elutazása nem a rövid uton Egyptuson át, hanem a fok körüli régi uton egy nagy hadihajón szokott történni, ez okbul Sir Henrynek Calcuttába érkezendéseig a parliamentülés ideje le fog járni.

Az angolországi banknak augustusban lejárandó szabadalma meg fog ujittatni, de olly szabályzások mellett, mellyek az ország egész bank-rendszerére kiterjednek. Az angolországi bank két osztályra fog osztatni: az egyik a jegyek kiadására és keringésére ügyel, a másik pedig a bankügyletet vezetendi. Az első osztály 14 millió font sterling hitbizományra — depositum — fog alapulni, 's egyszer minden héten nyilvános számot adni köteles.

Ellenborough lordról folyvást sokat beszélnek parliamentben 's kivüle egyiránt. Május 7én Hume ur inditványozá, hogy az igazgatóság 's kormány közt folyt e tárgybeli levelezések közöltessenek az alsóházzal; de ennek Peel hatályosan ellene szegült, már csak azért is, mivel olly tárgyalásnak, mellynek alkalmával a lord jeleme 's hivatalos eljárása jöhetne szóba, nem szabad tartatni ő lordsága távullétében, de főleg azért, mivel azon oklevelek közlése kártékony volna a nyilvános érdekekre nézve. A kormány jóváhagyá Ellenborough lord igazgatását, 's noha a directoriumnak visszahivási határozatában meg nem egyezett, mégis kivánatosnak látta, hogy az igazgatóság és kormány a nevezendő utód iránt összhangzásban legyenek. 'S Hardinge ur személye iránt tökéletesen megegyeztek, ki is legközelébb Indiába utazandik. E nyilatkozatot az igazgatóságnak jelenvolt néhány tagja is megerősité. Több ellenszólás után Hume inditványa elvettetett.

Május 9én Russell lord jelenté, hogy nemsokára inditványt teend átalános egyenlő behozatali vám iránt, melly a külhoni czukor mázsájára 34 schillingjével volna megállapitandó.

A ‚Leeds Mercury'-nak azt irják Táitiből: mikép sajnálattal 's szégyenlettel jelentik, hogy a brit kormány annyira engedett a francziának, miszerint nemcsak nem

ellenzé a franczia bitorlást, hanem a társaságszigeteken volt brit consult Pritchard urat is Táitiból elmozdítá. Igy a szegény lakosok legjobb védőjöktől megfosztatvák, 's a francziák akadálytalanul nyomasztandják őket.

Indiai levelezések szerint itélve igen valószinü, hogy Akhbar khán az ő afghanjaival Pesaverbe vagy épen Pendsabba ujolag berontott. Az indiai népek nem igen képesek ezen erőteljes hegyi népnek ellen állani, 's az csak kivétel, hogy a Szikhek néhány év előtt vissza kergeték Pesaverből az afghánokat, mert akkor a Rundsit Szingh erőteljes kormánya alatt állottak, 's franczia vezérektől intéztetett a harcz. Most ez nincs igy; mind szerződések, mind önmegtartási elvnél fogva is alkalmasint kénytelen lesz az indobrit kormány az afghának ellen sikra szállni. Azért sajnos, hogy épen e pillanatban történik Ellenborough lord visszahivatása.

Franczia-ország. A pairkamrában az oktatási ügyre nézve azon határzat keletkezett, hogy az intézetek elöjárói 's tanitói köteleztetnek kinyilatkoztatni, hogy nem tagjai semmiféle törvénytelenül fenálló társulatoknak. Ez leginkább a jezsuitákra céloz. Nevezetes erre vonatkozólag Guizotnak nyilatkozata, ki mondá, hogy a közvélemény a congregatiokban nem bizik, 's pedig alapos oknál fogva, tudván, hogy ezek nem a mostani Francziaország, hanem a régi status emberei. Jöjjenek vissza bár, ha ugy tetszik a jezsuiták: legyenek szabadok, de hatalom nélküliek.

A következamrában a magánbörtön-rendszer a büntetés minden nemeire nézve el lőn fogadva.

Portugallia. Még mielőtt Almeida megadta volna magát, tüzes csatázások történtek az ostromlottak 's ostromlók között. Mondják, hogy feladás előtt Bomfim gróf Fonte Nova tábornoktól biztosítást kért a maga 's tisztjei számára, hogy a hadseregben viselt előbbi tisztségeikbe ismét beléphetendnek; de imez nem igérhete mást, mint a puszta élet kiméléset; mire a katonák fegyvereiket a várban hagyva a diadalmas seregtől a kijelölt helyekre kisértettek, Bomfim pedig 's a tisztek Spanyolföldre távoztak.

Belgium. Köztetszésben részesül a kamrák elibe apr. 27kén terjesztett azon törvényterv, melly minden sorsjátékot mégtilt, 's a vállalkozókat és részvényeseket illő büntetéssel fenyegeti. A javaslat sorsjátékul akar tekinteni minden ollyan intézkedvényt, mellynek, bármilly alakban, sorsjegyek által nyereményeket szedni czélja.

Hayti. Szomoru hirek érkeztek Haytiból. A sziget keleti részében lázongás ütött ki a spanyol lakosság közt. Herard elnök katonaságával San Domingo városa ellen indult, e mozgalmak elfojtására. De alig távozott, felzendültek a feketék a színesek, t. i. mulattok ellen, 's részint kegyetlenül legyilkolák, öldösék 's fojtogatók őket minden kor 's nembeli különbség nélkül, részint idegen hajókra menekülni kényszeriték. Ez virágvasárnapján történt. A vérengzés iszonyu volt. Aux-Cayes városának nemzeti őrsége a lázadók fékezésére indult néhány álgyúval, de fő vezérök átadá az álgyukat a feketéknek, 's igy ezeknek diadalá tökéletes lőn. Sokan a menekültek közől Jamaicába érkeztek egy franczia hajón, 's hihetőleg még többen is érkezendnek oda. Mindnyájan szörnyü inségben és nyomorban vannak, testök ruházatán kivül egyebet meg nem menthetve.

Egyesületi közlések.

A szobrászati és Mátyásemléki egyesület örömmel siet értesitni a t. cz. közönséget: hogy a pesti izraelita község közelebb tartott gyülésében a Mátyás-szobrai munkálatra jelenleg 200 pftot határozott 's tett le az egyesület pénztárába, a következő 10 évre pedig évenkint száz száz pftot ajánlott. Miért is a buzgó községnek az egyesület választmánya köszönetet szavazott. Költ Pesten majus 10én 1844. Külkey Henrik m. k. választottsági jegyző.

A pesti nemzeti Casino junius 2án délelőtti 10 órakor tartandja ez idei nyári közgyülését, mellyre a t. cz. részvényesek minél számosabban megjelenni kéretnek. —

Hontalan.

III.

(Folytatás).

Már a sz. irásban szintugy, mint akármelly könyvben az értelmi boncztan — hermeneutica — nélkülözhetlen szerepet visel, mert csak egy röpiratka sincs, mellyben a betűszerinti értelem — literalis sensus — a czélzottal — mediatus — egymást váltogatva ki ne tünnének. Hogy pedig a szerzet-alapító sz. Ferencznek adott szózatot: „Francisce! restaura ecclesiam etc.“, nem egyetlen düledezett kápolnácska kövekből leendő kiépitésére, 's igy czélzott értelemben kelljen fölfogni, a legközépszerübb, mondhatnám természetes boncztani tapintat sem meri tagadni; ámde, ha sz. Ferencz vallási buzgóság gyarapitására hivatott, hivatása érdekében ő a világtól magát el nem szakaszthatta, mikint azt mondhassa: én meghaltam a világnak, mert holt tag bizony nem épitendette föl az Istennek beszakadozott egyházát. — Mikint hatottak szerzetünk atyjára az evangeliumnak ama szavai, mellyek hivatása eszközei voltak, értette-e ő betüszerint azt, mit ugy kellett, 's vette-e czélzott értelemben — mediate — mit ismét ugy kellett? nehogy tiszteletlenség bünébe essem, bonczolgatni nem akarom; a szerzet rendszeresitve lőn, 's alapja XII fejezetben lerakva; most az a kérdés: ezen XII fejezetben lerakott alapban mondatik-e valahol, miszerint e szerzet tagjainak polgári halottaknak kell lenniök? Im lássuk. Legelőször is meg kell jegyezni, hogy e szerzet nem Magyar- hanem Olaszhonban, 's nem 19dik század közepén, hanem a 13diknak legelső évében alakult, 's igy olasz körülmények és a középkor lelke ada lételt e társulatnak; de bár igy, 's noha alapszabályaink szerkezetébe egykét tulságos caballát ihlett is a buzgóság lelke, ámbár több rendbeli megszorítások szövege is ezen fegyrendszer, mellynél fogva az ahoz esküttek a világi zajos körbül a csendlakta béke ölébe vonultak el; a polgári halott czimet még sem sajtolhatná ki belőle valaki, nem, mert ezen alapszabályokban egy hang sincs, melly bennünket az emberi társaságtól elvonna, de igen is vannak nyilvános kitételek, mellyek elmagyarázhatlanul az emberekhez kapcsolnak bennünket, igy az Vdik fejezet e szavakkal kezdődik: „Fratres, quibus gratiam dedit dominus laborandi, laborent fideliter etc.“, dolgozhatik-e a holt? hiszen polgári halottnak lenni annyit tesz, soha senkivel érintkezésbe nem jönni; de itt munka parancsoltatik, 's pedig „fideliter“ híven, ha ez nem merő chimaera, ezen szónak „fideliter“ tárgyának is kell lenni, 's mondjátok meg nekem emberek, kihez legyen hív a munkás? honához? embertársaihoz? vagy sirjához?! — A IX fejezetben ez áll: exhortor eosdem fratres, ut in praedicatione, quam faciunt, sint pura, et casta eorum eloquia etc.“ 's ez nem emberekkeli viszonyt szükségesit? Egy szóval: e rend, alakulása első pillanatától fogva az emberiség javára czélzott irányból indult ki, 's nem volt időszak, mellyben csupán elméleti magányba lett volna elvonulva, mert tagjai minden időben hiv munkások voltak az ur szőlejében, és e munkasság gyakoroltatott mindig, 's gyakoroltatik maig is, 's tagadja bár a világ, ha meri, hogy vallás körüli érdeme szerzetemnek elvihatlan; én e mellé a halotti czimet oda hinni épen ugy nem birom, mint élő szemeim a déli napot éjsötét lepelbe burkoltnak hinni nem tudják. Koránsem vagyunk tehát az alapszabályok erejénél fogva kizárva az életből, se fönmaradhatásunk létalapját a nyilvános alamizsna kéregetési külsőséghez nem kötötte szerzetünk atyja, hanem munka körébe kivánta sánczolni követőit, 's azt akarta, hogy a munka köréből élelmezzék magukat, és csak akkor, ha vagy munkájokra a világ nem szorulván, tőle munkabért sem kivánhatnának, vagy netalán hálátlanok között fáradalmaink nem méltányoltatván, egyéb mód táplálásukra nem maradna, illy esetekben, mintegy mellékletül ajánlja a kegyesség asztalához járulni, „et quando non dabatur nobis pretium laboris, recurrebamus ad mensam Domini, petendo eleemosynam ostiatim etc“; maga a dolog természete, és ezen szavak józan értelme tanusitja, mikint a végső szükség födözése czéloztatott általok a kegyelem asztaláról veendő tápszerek ajánlatában. Különben, az alapszabályok V fejezetében világosan kitétetik: „de mercede vero laboris pro se, et suis fratribus corporis necessaria recipiunt“; nem vélem szükségesnek magyarázgatni e szavakat, de hogy a figyelmeket ki ne kerülje, — mert ez fontos tétel — ohajtanám egybevettetni azokat mostani nyomoru állapotunk eszméjével, miszerint viseljük a nap legsulyosabb terheit, és pro mercede laboris, corporis necessaria bizony non recipimus! ellenére annak, hogy belszerkezetünk a tisztességes élelmezést, mint a munkásság mezején érdemlendő egyedüli jutalmat nemhogy kizárná, hanem inkább létalapnak nyilvánitja; sőt igen előre látó gondoskodással fogta föl az idők változékony szellemét a nagy alapító, midőn szerzete fiait nem angyalokbul, hanem emberekből leendőknek önpéldájában szemlélte, alapszabályzata IV fejezetében im e szavakat igtatá: „secundum loca, et tempora, et frigidas regiones, sicut necessitati viderint expedire“ —; kell e világosabb utasitás ennél? illy belszerkezet mellett, 's alább elősorolandó külviszonyok között felel e meg valami való a nevezetnek, melly holt tagoknak czimezi a birtoktalan szerzeteseket? (Vége köv.)

Hirlapi kalászok.

Jelenkor. (40 sz.) „Még egy szó: „a váltó intézet pályája“ czimü értekezés után.“ Illy czimü czikkben néhány észrevétel mondatik el a gyülölségről, melly a váltótörvények ellen támadt; a váltótörvényszéki határozatok foganatositására megkeresett hatóságoknál találtató végrehajtási nem tudás vagy nemakarás következményeiről; a váltó 's közjogi hatóságok viszonyairól az ingózálogra nézve; az eljárási pontosságról; 's mind ezekhez néhány rövid magyarázat csatoltatik azon óhajtással, vajha mindenki a maga körében törvényszerint müködnék a haza boldogitására.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

17309. Szepes vármegyének felirása szerint, Szilberman Ábrahám nemessáni izraelita hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 7re tüzetvén ki 's tömeggondnokká Nemessányi Lajos, perügyelőül pedig Sváby Ferdinand neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844.

17310. Fehér vármegye törvényszéke jelentése szerint, alsó-alapi közbirtokos Horváth Vincze hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 13ra tüzetvén ki, tömeggondnokká Kolosváry Sándor számvevő, perügyelőül pedig Boross Mihály hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844.

17311. Sopron vármegye törvényszéke Adlef Jakab és neje Anna Maria feketevárosi lakosok ellen csődületi pert rendelvén, a hitelezők megjelenésére f. é. junius 8ik napját tüzte ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Lukinich Antal járásbeli eskütt, perügyelővé pedig Tóth Sándor hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844

Kötelezvénysemmisitési hirdetés.

17455. Bihar vármegye Száraz Mihály folyamodása következtében egy 5630 v. ftról kiadott, 's a mondott folyamodót szenvedőleg, a nemesi pénztárt pedig keresőleg, tovább egy 2000 v. ftról kiadott, 's az érintett folyamodót szenvedőleg, idősb Dobozy Mihályt pedig keresőleg illető kifizetett, de kitábláztatás előtt elveszett kötelezvényeknek előmutatására kitüzött, 's f. é martius 4től számitandó egy évi határidőt országszerte hirdetteti, 's ezennel a kérdéses kötelezvények előmutatására kitüzött határnap tudtul adatik. Költ pünkösdhó 9én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

337. Dessewffy István gróf, kinek tartózkodáshelye bizonynyal nem tudatik, az ellene Dessewffy János által 200 p. ft iránt inditott váltóper tárgyalására f. évi junius 26kán reggeli 9 órára e kir. Váltótörvényszék előtt jelenjen meg; az esetre pedig, ha a fenkitüzött időben meg nem jelennék, 's ügyvédet sem rendelne védelmére, gondnoknak Hajdu Lajos ügyvéd a Vtk II. r. 214. §. értelmében ezennel kineveztetik. Költ Eperjesen a k. e. b. Váltótörv. szék 1844. évi majus 17én tartott üléséből.

5897. Steiner József Morvaországban blumenbachi lakosnak, az ellene Kramer Fülöp által 430 p. ft iránt inditott váltóügyben eszközlésbe vett idéztetése alkalmával, a cs. kir. brüni Váltótörvényszéktől azon tudósitás érkezvén, hogy annak tartózkodási helye nem tudatik, ennélfogva nevezett Steiner József a fentebbi ügynek tárgyalása végett f. évi junius 28ik napján reggeli 9 órára az alólirt Váltótörvényszék elibe ezennel idéztetik, olly hozzáadással, hogy személyes vagy törvényszerü képviselője általi meg nem jelenése esetére gondnokául Pomucz György váltóügyvéd kineveztetett. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi majus 17én tartott üléséből.

5886. Erkel József, kinek holtartózkodása nem tudatik, az ellene Egger Eduard által 35 p. ft és járulékai iránt inditott váltóügynek tárgyalása végett f. évi junius 28ik napján reggeli 9 órakor az alólirt Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Ha nevezett alperes a fentebbi határidőre meg nem jelen vagy ügyviselőt nem rendel, részére Ordódy József váltóügyvéd gondnokul kineveztetik. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi majus 17én tartott üléséből.

(*114) **Árverési hirdetmény.** 3—3

A nm. m kir. udv. Kincstár rendeléséből a megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona u m. a kalocsai magtárbul 428 p. m. tiszta buza, 1788 pm. árpa, 34 posm. szemes és 218 pm. csőves kukoricza, a hajósi magtárból 865 pm. tiszta búza, 737 pm. árpa, 31¾ pm. szemes, és 2157 pm. csőves kukoricza, elvégre; a sz.-istványi magtárból 793 pm. tiszta buza 110 pm. árpa, 5 pm. szemes, és 1625 pm. csőves kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e f. év junius 17én a kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban árverés fog tartatni.

A venni szándékozók tehát a 200 ft pgő pénzben szabott bánatpénzt a kalocsai uradalmi pénztárban előlegesen letenni, és határzottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabona-nemekért különösen sajátkezüleg aláirt, 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig, a felhozott igazgatóságnak, a hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, a mellyben az ajánló lakását kitenni, 's hozzá a letett bánatpénzrül szóló nyugtatványt mellékelni tartozik.

(113*) **Meghivás** 3—3

a közalapitványi alább sorozott urodalmakban tartandó borárverésre:

1) Baranyamegyében a mágocsi urodalomban Mágocson f. évi junius 17én el fog adatni 28 akó fehér uj, és 1259 akó vörös uj bor.

2) Ugyanazon megyében a pécsváradi urodalomban Szilágyon f. évi junius 20án 1181 akó fehér ó, és 525 akó fehér uj; 14 akó vörös ó. és 404¾ akó vörös uj bor.

3) Szinte azon megyében és urodalomban Babarczon f. évi junius 24én 966 akó fehér ó, 266¾ akó fehér uj; 25¾ akó vörös ó, és 178¾ akó vörös uj bor.

4) Ugyanazon megyében és urodalomban Szebényben f. évi junius 27én 178 akó fehér uj és 354 akó vörös uj bor.

5) Tolnamegyében a szegszárdi urodalomban Szegszárdon f. évi julius 1jén 4610 akó vörös ó, és 2399 akó vörös uj bor.

Ezen borok hordónkint a legtöbbet, vagy elfogadható árt igérőknek készpénzfizetés mellett hordó nélkül azonnal kiadhatók. A venni szándékozók minden megveendő akóra 1vtó forintot számitandó bánatpénzzel ellátva a kijelölt helyre 's időre megjelenni hivatalosak.

(*62) **Ezen, Realitások- és pénzbeli nagy sorsjátéknál** 3 4

visszalépésnek nincs helye.

A huzás

szombaton, legközelebbi majus 25kén

bizonyosan 's másolhatlanul megtörténendik.

A **főtaláló** nyerendi a Bécs mellett levő,

's magas sztylben épitett, **11.** és **12.** számok allatti pompás

Breitenseei palotát

melléképületeivel, igen szép parkkal, rétekkel, szántó- és más földekkel egyetemben;

továbbá

a Bécsben Wiedenen 413. sz. alatt levő **szép házat,**

melly realitásokért váltságul

200,000 váltó forint ajánltatik.

Ezen kitünő lotteria, mellynek terve igen egyszerü 's mindenki által könnyen érthető módon van szerkesztve, **26,000** nevezetes számu, csupán készpénzes találókat minden **sorsjegy-hozzáadás** nélkül tartalmaz, és a játékterv szerint nyerhetni

220,000	vagy	**206,000**	vagy	**204,000**	vltó ftkat		
202,500	„	**201,500**	„	**200,000**	„	„	
30,000	vagy	**25,000**	vagy	**23,000**	vagy	**22,000**	„ „
20,000	„	**16,000**	„	**14,000**	„	**12,500**	„ „
11,500	„	**11,000**	„	**10,000**	„	**9000**	„ „
8000	„	**7500**	„	**7000**	„	**6500**	„ „
6000	„	**5500**	„	**5000**	„	**4500**	„ „
4000	„	**3500**	„	**3000**	„	**2500**	„ „
2000	„	**1500**	sokan	**500—100—50**	vltó ftjával.		

A vörös ingyennyerő-sorsjegyekre nézve, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000—6000—4000—2500** — többen közölök pedig **100—50—40** vltó ftkat nyerhetnek, különös huzás fog történni; az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó **20** vltó ftot nyerend. Ugyanezek a főhuzásban minden találókra is együttjátszanak.

Egy részvény ára 5frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, a különösen értékdus vörös ingyennyerő-részvényekből egyet ráadásul nyerend.

Bécs, januar 15. 1844. **Hammer és Karis**
cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

☞ *Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni* **M. Lueff-nél**
Kristóftéren a „Minervá"-nál.

(*120) ☞ **Fölszólítás**

a t. cz. kapitálista urakhoz.

Azon kapitálista 's gyámurak, kik pénzt betáblázás teljes (pupillaris) biztositása mellett, budai vagy pesti házakra kölcsön adni, avagy ezen sz. k. városokban **házakat venni** kivánnak, méltóztassanak az iránt szándékukat Bielek László hites ügyvéd urnál Pesten (józsef-piacz az „ütő órához" nevezett házban (*166. szám alatt*) személyesen, vagy bérmentes levelek által kijelenteni.

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszaulját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén. — Májustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) majus 10 és 24kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulások majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ügyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentúl a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

(*116) **Árverés.** 1—3

Tek. Esztergammegyében kebelezett alapitványi csolnoki urodalomhoz tartozó, és a bécsi országuton fekvő leányvári vendéglő f. évi junius 20án a csolnoki tiszttartói iróteremben tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb. 1sö napjától három, vagy hat évre bérbe fog adatni, miért is bérleni szándékozók ezennel meghivatnak. Pesten, majus 15én 1844.

(*121) Egy **nevelőné,** ki minden női kézi munkát, ruhakészitést, és nőpiperét tökéletesen ért, egy becsületes háznál fölvétetni kiván. Laka királyutcza Wellerház 587 sz. 1—2

(*122) **Trattner** és **Károlyinál** *Pesten,*
és **Szigler** Antal r.-komáromi, **Kelemen** Márton pápai könyvárusoknál 'sat. árultatik:

Hármas Kis-Tűkör.

Magában foglalja Magyarország rövid I. Geographiaját. II. Statistikáját. III. Történetét. Ezenkivül **tiz** Toldalékban 1) Az Ausztriai Császári Birodalom rövid ismertetése. 2) Palaesztina v. a Sz.-Föld leirása. 3) Gazdasági Kis-Tűkör. 4) Mezei rendőrség. 5) Arany és ezüst pénzek. 6) Mértékek. 7) Kis-Levelező. 8) Életszabályok idősbkoru ifjak számára. 9) Egészségi szabályok. 10) Erkölcs reguláji.

Ára kötve 30 kr. pengőben.

Az 1836ki Törvényczikkelyek 1 fr. 1840. Törvényczikkelyek

1 forint pengőben. 1—2

(*119) **Wagner József** műárusnál Pesten a servitatéren ujonan megjelent:

Székely Imrétől „**Irnok fájdalma**" (des Schreibers Schmerz) zongorára. Ára 15 kr. pp.ben.

Ugyanattól „**Visszaemlékezés a szigetlekhez**" (Erinnerung an die Szigether) zongorára. Ára 24 kr. pp.

Ugyanattól „**Az ujonez bucsuja**" (des Recruten Abschied) zongorára. Ára 15 kr. pp.

Rózsavölgyi Márktól „**Névnapi Magyar**" } zongorára.
„ „ „ „**Kedély, nagy eredeti Magyar**" } Áruk 15 kr. pp.

Kirch Jánostól „**Emlékül lászlófalvai Eördegh Istvánra.**" Lengyel, zongorára. Ára 15 kr. pp.

Beőthy Zsigmondtól „**Nemzeti szinházi Magyar**" (Ungarischer des Nation. Theaters) zongorára. Ára 15 kr. pp.

Ezenkivül e műkereskedés a legközelebbi vásárra nagyválasztéku bel- és külföldi zeneszerzeményit, rézmetszvényeit, könyomványait, csinos párisi levélpapirjait és czimlapmetszvényeit, pecsétnyomói jelmondatit, rajziskoláit, társasági és gyermekjátékit, chinai, különösen pedig jó aquarell föstékit is doboszokban és egyes darabokban 'stb. 'stb. a legjutányosb áron ajánlja. 1—3

(*118) 1—3

Templomi ékességek.

Fries Antal és Zeppezauer

cs. kir. szabadalmas selyemszövetgyárának raktára Bécsben, a főtisztelendő Clerus által egyházi kelméknek gyárábani készitésére serkentetvén, az most már olly állapotban van, miszerint olly jeles, szép és pompás illynemü gyártványokkal kedveskedhetik, hogy azok minden székesegyházban valódi ékességül szolgálhatnak. Épen igy mindenféle zászlódamiszt, violet grosgrain-t és schvamiliont is szárnyas öltönyök és reverendáknak mindig dús mennyiségben találhatni. Ezenfölül a gyárbirtokosok szerencsések a főtisztelendő Clerusnak jelenthetni, mikép a fönemlitett gyártványokon kivül még minden más hasonló készitményt, habár a legpompásabb módon aranyhimzéssel kell is azt kiállitani, a legrövidebb idő alatt, lehető legjutányosb gyári áron készitenek.

Ezenkivül pesti raktárukban a kis-bécsi utczában, 200sz.a. kész templomi ékességeket is mindig dús választékban 's jutányos áron tartanak. **Fries Antal és Zeppezauer.**

(*123) **Házi tolvajlás.** 1—3

F. é. majus 5kén éjjel Abaujvármegyei Rozgony helységében házi tolvajlást követett el Breiner vagy Brünner Czeczilia, Csáky Rudolf grófné ő nságánál szobaleánykép szolgáló mintegy 26 éves hajadon személy, állitása szerint Zemplénmegyéből nagy-mihályi származásu, kinek ismertető jelei következők: közép termetü, fekete sima haju, ragyás barna képü, egyik szeme hibás, úgy szintén egyik lába is alul dagadt, kisded fehér kezü, magyarul, németül, de rosszul és tótul csehesen beszél, a szolgálatáról hamis bizonyitványokat gyanitólag maga készité, azért figyelmeztetik a t. cz közönség, hahogy a tisztelt grófnő ő nsága bizonyitványát előmutatná, az teljesen hamis, minthogy innen semmi bizonyitványt nem kapott, sőt a kezénél voltakat is, jelesül egyet Degenfeld grófnőtől, bizonyosan hamisat, itt hagyta. Az általa elrablott több ujdonan-uj női ruha, vászon, batiszt keszkenők, egy bársony mantillán 'stb. kivül lopott ötsoros fehér gyöngyöt tirkuaszkővel és gyöngyökkel kirakott aranycsattal és egy aranykarpereczet (bracelet). Jelenleg hihetőleg Miskolczon tartózkodik.

Ki ezen tolvajt birói kézre keriti, ötven váltóforintot kap jutalmul melly összeg alulirt által bizton kezéhez fog juttatni. Költ Rozgonyban Kassa mellett majus 12én 1844. Klestinszky László m.k. orsz. hit. ügyvéd.

(*117) **Haszonbérlés.** 2—3

Az alapitványi javakhoz tartozó tettes Hevesmegyében kebelezett, Gyöngyöshöz egy órányira fekvő vörösmarthi birtok f. é. junius 17én ugyan Vörösmarth helységében tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb. 1sö napjától számitandó hat egymást követő évre haszonbérbe fog adatni. A nevezett birtok jövedelemágai: urbéri adózások 75 házas, és 17 házatlan zsellértől; majorsági birtok: kert 3¼ hold, szántóföld 93, rét 11, szőlő ½ hold, erdő 784⁹⁵³⁄₁₂₀₀ hold, egy évi vágásra esik 13½ hold; a szőllőktől heted, az ugynevezett Sárhegyen fekvő szőllőktől ötöd adatik. A királyi haszonvételekhez tartozik két kétkerekü vizimalom, pálinkafőzőház, belső készület nélkül. A haszonbérlők kellő tudomást a helyszinén szerezzenek, minthogy eziránt utóbb teendő kifogásaik tekintetbe teljességgel nem fognak vétetni. A szerződés pontjai, és birtok állapotja Pesten a kis seminariumban a kerületi igazgatóságnál megtekinthetők. Pesten maj. 15. 1844

(*115) Mélt. Festetics Antal ur Veszprémmegyében kebelezett déghi pusztáján nagyobb számu eladó fiatal anyabirkák, nemkülönben Somogymegyében Böhönye mvárosában törzsökjuhnyájjbul származott kosok, és anyabirkák venni szándékozók által már megszemlélhetők; mi ezennel közhirré tétetik. Költ Déghen 3 órányira Sz.-Fehérváron alól maj. 10. 1844. A gazd tisztség által. 2—3

Gabona-ár váltó garasokban.

	1844.				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Arpa	Zab	Kukoricza
Pesten	május	21.	pesti	mérő	110—138	72— 90	65— 70	50— 55	46—54	72— 76
Kassán	„	11.	pozs.	mérő	70— 80	60— 64	46— 50	48— 54	30—35	40— 45
Szegeden	apr.	30.	„	„	47— 62	35— 40	—— 35	— 30	—— 29	—— 40
Baján	maj.	11.	„	„	43— 63	33— 39	—— 33	— — 27	—— 28	—— 40
Miskolczon	apr.	13.	„	„	60— 65	40— 45	35— 40	25— 30	18—22	28— 32
Temesvárott	maj.	10.	„	„	58— 63	42— 45	—— —	— —	31—33	—— 40
Pozsonyban	„	17.	„	„	80— 97	—— —	55— 64	42— 44	40—43	60— 64
Nagyszombatban	„	14.	„	„	86— 92	—— —	57— 59	40— 42	34—36	—— —
Győrött	„	10.	„	„	74— 76	—— 52	—— 51	—— 34	—— 34	—— 58
Mosonyban	maj.	15.	„	„	70— 114	—— —	52— 65	35— 44	36—42	55— 65
Sopronyban	apr.	15.	„	„	94— 97	—— —	60— 63	—— 46	41—43	60— 63
Pécsett	„	13.	„	„	50— 52	—— 40	—— 30	—— 25	—— 30	—— 40
Beszterczebányán	„	12.	„	„	88— 95	—— —	52— 57	35— 41	32—35	—— —
Ujvidéken	maj	7.	„	„	—— 54	—— 40	—— —	—— 27	—— 27	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, maj 18án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
1 pcent. „ „ „	—	101 —
3 pcent. „ „ „	—	78 ⅛
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	749 ¼
1839ki „ „ (250 frt)	—	326 ¼
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1632 —
Eszterházy-sorsszám	—	59 ⅛
Császári arany	—	102 ⅛

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. maj. 21. reggel: 10· 9‴ 6‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 153.

42. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, majus 25.

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának' czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XVI. (Közszorgalom. 2.) — Fővárosi hirek és események. Kinevezések, érdemmeltatás, nyugalmazás, halálozások. — Első részvény-részlet befizetés a magyar kereskedelmi társaságra. — Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 21, 22 és 23kai kerületi és mindkét táblai országos ülésekről.) — Folytatása a majus 14—16kai CXCV—CXCVIId. kerületi ülések részletes rajzának (tanácskozási tárgy: a vallás iránt keletkezett kegy. kir. leirat.) Pozsonyi ujdonságok. — Megyei közlések: Zalából (A tisztválasztás határnapja kitüzve. Béke-szellem.) Varasdból (közgyülés; illir-horvát párt uj rakonczátlankodása.) — Vasmegyei közgyülésről előértesités.

Spanyolország (Cubaszigeti néger-összeesküvés. — Más vélemény az uj miniszterium iránt. — A ‚Heraldo‘ és ‚Eco‘ nyilatkozatai.) — Nagybritannia (Ashley lord ujabb inditványa a gyári munka időre nézve. — Az O'Connell-ügybeni itélet elhalasztva. — Az irlandi alkirályság iránt. — Főhivatalok évdijai. — Lengyelbarátok egyesülete 'sat.) — Franczia ország (Rabszolga-törvény 'sat.) Belgium (Vámegyesület iránt.) — Dánország (Orosz iránti ellenszenv.) — Görögország (Titkos társaság) — Hayti (Gyanusitás a legujabb vérengzésekre nézve.) Eszakamerika (Texas fölvétetik az álladalmi szövetségbe.)

Hontalan. (Folytatása 's vége a „Világ“ 40 's 41d. számában közlött értekezésnek.)

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, majus 25. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XVI.

Közszorgalom (2)

Az eddigiekből elég világosan láthatjuk, vagy azt: hogy a szorgalom közönséges értelemben, melly szerint az csupán a huzamos testi munkásságban határozódik, vagy teljességgel elégtelen a nemzeti közjólét előmozditásához; vagy ha a nemzeti szorgalom nevezete alatt azon közmunkásságot értjük, melly a nemzeti jólétet, müveltséget, bővelkedést, 's átalános felvirágzást eszközli, az illy értelemben vett szorgalomnak mulhatlan feltételei:

a) Hogy nem csupán a testi munkásság szük korlátai által határoztatik, hanem kiterjed a lelki munkásság körébe, 's főkép azon túlnyomó súlyt, mellyel müvelt nemzetek a müveletlenek ellenében birtak, onnét kölcsönzi. Az ugyan, hogy szorgalmasabb testi munkával valamicskével többet lehet mind késziteni, mind termeszteni, tagadhatlanul igaz; mindazáltal a testi szorgalomnak nagyhatásu befolyást tulajdonitani igen felszintes következtetés volna. A köz és magános gazdaság alapelvei egymással igen összeegyeznek, a mi viszonyok vannak egyesek között a társas életben, ugyanazon viszonyok találnak helyet nemzetek és nemzetek között. Világosan láthatjuk pedig, hogy a magános életben is az, ki minden más ügyességek hijával csupán testi erejére kénytelen támaszkodni, legszorgalmasb munkájával is alig képes napról napra tovább tengeni, annál inkább a jólétnek némi habár alacsony lépcsőzetére fölverekedni. Midőn a müveletlen nemzetek szorgalmi állapotját itélgetvén, a müveletlenebbeket a testi szorgalomban is elmaradva, dologtalanoknak, resteknek, tunyáknak tapasztaljuk, az, nem a nemzetek tulajdon természeti restségéből, hanem egészen más kútfőből ered, t. i. a közszorgalom hiányából. Azért is:

b) A nemzeti magános szorgalom nem sokra mehet, hacsak azt a közszorgalom elő nem segíti. A müveltség mostani állásában egyeseknek annyi számlálhatlan ismeretekre és ügyességre van szükségök csak az emberi foglalkozások egyes ágaiban is, hogy azokat csupán magános szorgalom által megszerezni valóságos lehetlenség volna még azoknak is, kik nemcsak kitünő lelki 's testi tehetséggel, hanem gazdagsági értékkel is birnak egyszersmind mások felett. A müveltségnek, ismereteknek, ügyességnek az egész nemzet életében kell szerteszét terjedve lenni, hogy azt a mindennapi társalgás, közlekedés, tapasztalás, gyakorlat által, az egyes honfiak gyermekségöktől fogva mintegy magokba sziván, természetökké változtathassák, és minden foglalkozásaikba általvigyék. A mi pedig a müveltségnek ezen általános elterjedését illeti, azt semmi magános szorgalom végre nem hajthatja, hanem egyedül a közszorgalom, azaz nemzeti átalános gondoskodás és felsőbb felügyelés, különösebben ezen leghathatósabb két főeszköz: a népnevelés 's a közlekedés könnyitése által.

c) Azon szorgalomnak, melly akár magános, akár nemzeti átalános jólétet szerezhet, egyik mulhatlanul szükséges eleme a takarékosság. Valamint tehát a szorgalmat megkülönböztettük magános és közszorgalomnak, ugyanazon megkülönböztetésnek e tekintetben is helyet kell találni. De a takarékosság tőkésités nélkül magában nem szorgalom, mert a megtakaritott javak, ha további keresetre nem fordittatnak, haszontalanul hevernek; a takarékosság csak a jövedelmező tőkésités által érdemelheti meg a szorgalom nevezetét. Tehát a takarékosság fogalmát elemezvén, azt ismét két részre oszthatjuk; kimélésre, melly tulajdonkép szoros értelemben vett takarékosságnak neveztethetik, és tőkésitésre, melly alatt mindig hasnos vagy jövedelmező tőkésitést értünk. A káros tőkésités nem a tőkésités, hanem veszteség sorába tartoznék — a haszontalan tőke pedig úgy sem vesztegelhet sokáig, mivel birtokosa megváltoztatásával mindaddig kering, mig nem előbbutóbb jövedelmező tőkévé válik. Mivel pedig közönségesen takarékosság alatt a pénz vagy más életjavak megkimélése szokott értetni, szükséges leszen megjegyezni, hogy a takarékosság eredetiképen nem egyéb, mint erő- és munkakimélés, a pénz és életjavak nem egyebek, mint a megkimélt erő és munka képviselői. A ki bizonyos mennyiségü pénzt és életjavakat megkimélt, megkimélette azon munkát, melly szükséges volna azoknak ujabb öszveszerzésére, és a ki valami munkát megkiméle, valami felesleges haszontalan munkától megmenekült, kevesebb munkával ugyanazon termesztményeket és készitményeket állithatja elő, az, a maga e szerint megkimélt erejét munkáját tőkésitette, 's azt ismét más jövedelmező foglalatosságra fordithatja. Ezen erőkimélés általlátása az emberi foglalkozások sokféle homályaira világos fényt derit, mint mindjárt látni fogjuk:

Kezdjük az emberi munkásság eredeti legegyszerűbb nemén, a földmüvelésen. Az embernek elsőbb is, hogy magát mind a lég változásairól, mind a vadállatok ellen biztositthassa, lakásra volt szüksége, 's ezt az első durvaságban barlangok, földalattí üregek, vagy fák üregei nyujthatták neki. Állandó lakást választván, táplálékról kelle gondoskodnia, hanem mindazokat, 's más akárminemü szükségeihez megkivántató szereket lakához közel fel nem találhatván, messzünnen kelle azokat öszvehordogatni. Hogy ezen fáradságtól magát megmentse, lakhelye körül a földet kezdé müvelni, köröskörül olly növényeket ültetni, mellyek gyümölcsei számára táplálékul szolgálhattak. Mig azonban a legszükségesebb ismereteknek 's mesterségeknek birtokába nem jutottak, ezen uton sem lehete messzehaladni. Azért is testi gyenge erejök pótlására állatokat szelidítettek meg, ezeknek erejével részint könnyebben 's nagyobb bőségben gyüjthették össze a szükséges tápszereket, részint őket élelmökre 's ruházatukra fordítván, gazdagabbakká kezdettek lenni, mint azelőtt. A nagyterjedelmü föld némileg müvelés alá fogatván, másrészrül pedig az emberi gyenge erő az állati erő hozzájárultával pótoltatván, ugyanakkora tér többszámu lakosoknak adhatott táplálékot, 's már most hasonlag több értelmi erővel ügyekezhettek a hasznos ismeretek felfedezésén 's öszveszerzésén.

Igy származhattak és mentek elő lassankint a hasznos ismeretek, mesterségek és tudományok, mellyek között kétségen kivül a legnagyobb befolyásu változásokat eszközlötte a vas használatának feltalálása. Vasból készültek számtalanféle eszközök, mellyek által mind az emberi munkásság megkönnyittetett, mind pedig az állati erők használása alkalmazhatóbbá vált. És hogy most egyebet ne emlitsünk, a földmüvelésnél eke 's szántóvas és a szelid állatok ereje jövén használatba, ezáltal a föld, sokszorosan több termények előállitására, az ember pedig sokszorosan többeknek öszvegyüjtésére, lett tehetőssé. Mellyeknek további következése volt, hogy a könnyitő eszközök feltalálásával megkimélt erejét tőkésitvén, azt ismét más hasznos foglalkozásokra fordithatá, a mesterségek külön nemei egymástól 's a földmüveléstől elkezdtek szakadozni, egyik egy, másik más foglalkozás után látott, egyik egyet készitett 's termesztett, másik mást, a mint egyikre vagy másikra több ügyessége és hajlama volt, vagy a vidék természeti tulajdonságitól elősegíttetett, vagy pedig egyik vagy másik foglalkozás neméhez több ismeretekkel 's műszerekkel birt. A foglalkozások nemeinek ezen elkülönzése ismét foganatosabbá tette az emberi munkásságot, a munka-osztályozás ismeretes elvei szerint, másfelől pedig szükségessé tette egyszersmind a különféle terményes és készitmények egymással kicserélését; 's midőn lépcsőnkint ezen kicserélési munkásság is el kezdett válni a többitől, 's magát egészen elkülönözvén, magában álló, a többiektől független életmóddá lett, származott a kereskedés.

—y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, május 25. Igen sajátszerü a magyar müvészetnek sorsa, 's különösen a magyar szinészeté. Mig a pozsonyi szinésztársaság itt nálunk majdnem többnyire üres padok előtt játszik, azt hittük legalább, a Pozsonyban játszó szinészek helyre ütendik ezen hiányt is; 's ime a Hirnökből értesülünk, hogy ott sem kedvez a szerencse a magyar Thaliának, ha szinte pesti müvészek szerepelnek is ott. (Lásd erről mai számunkban, Pozsonyi ‚ujdonságok‘.) Mit szóljunk ehez? A sors mostohasága ellen panaszkodjunk-e, melly a magyar országgyülési város lakosságát nyelvre 's érzelemre nézve hazafiutlansággal verte meg? A kiáltónak szava ez a pusztában! Pedig bizony rosz előadás nem lehet oka e részvétlenségnek, mert ha nem ismernők is színészeink működésit, elég tanuság az jelességökről, hogy még a német, 's pedig kiválólag német lapok is megdicsérik őket. Tehát nincs egyéb hátra, mint azon kecsegtető remény rózsaszinü bájainak engedni át magunkat: hogy a pozsonyi lakosok is fognak talán valaha tudni magyarúl! Egyébiránt igen sokszor tapasztalhatjuk az életben, hogy ollyanokban sem bizhatni tökéletesen nemzetiségünkhezi őszinte vonzalomra nézve, kik magyarul tudnak; ismerünk például családokat itt Pesten is, mellyeknek tagjai részint jól, részint meglehetősen tudnak magyarul, mellyek magyar nyilvános hivatal után élnek 'stb. — 's mégis ha magyar érdekek, vagy ezekkel összeütköző más érdekek jőnek szóba, ők csak illy formán szoktak beszélni: „ezek a magyarok! nem tudom mit akarnak ezek a magyarok?!“ 'sat. Ugyan ugy-e? No ehez nem kell commentár, mondaná valaki. Mi pedig azt hiszszük: sőt nagyon is kivánatos volna, hogy illyféle egyének és családok számára uton utfélen találkoznék minduntalan valaki, ki gondolkozás- és nyilatkozatmódjok illy boszantó helytelenségét derekasan commentálná; mert higyék el uraim 's hölgyeim, hogy mindaddig nem lengend üdv e testvérváros fölött, nem e hazán, mig közös érdek nem egyesit bennünket, mig saját honunk lakosival minden lépten mint ellenségekkel kell találkoznunk. Szégyen annak fejére, ki Magyarhonban születve, ápoltatva, növekedve, életpályát találva, magának 's családjának lételét biztositván, sőt e hon jóvoltából még az élet kényelmiben is részesülve átallja megvallani, sőt felemelt homlokkal, büszke öntudattal, szerencsének nem tartja, megvallhatni: hogy ő magyar!

— Legujabban nyitott boltot a váczi utczában érd. Gross József, ki atyjának a ‚Rumburgihoz‘ czimzett régi vászonkereskedését ismét fölélesztő. Dicséretes például szolgálhat az, hogy ő megértve a kor igényeit, vállalatából a körülményeink 's nyelvünk iránti tiszteletet ki nem feledte, kereskedése czimeit magyarul tüzvén ki boltjára. — Valóban tanulhatnának ebből a király-utczai izraelita-boltok tulajdonosi is; a zsidók mindig nyelvünkhözi simulásról csevegnek 's hol azt nyilvánosan tettleg bebizonyithatnák, ott csevegés marad egész buzgalmuk; — a Király-utcza számos zsidó-boltjai 's egyéb czimiratai általán véve mind németül vannak! Igy nem készülünk magyar polgárisodásra!

— Megjelent a ‚Történeti könyvtár‘ IIIdik füzete, magában foglalván Bajza többször megemlitett jeles dolgozatának folytatását: ‚Az emberi mivelődés történetei‘. Ujabban is ajánljuk ezen munkát minden gondolkozni szerető embernek figyelmébe. Sajnálhatnók, ha nálunk magyaroknál olly csekély volna a gondolkozni szeretők száma, hogy még e munkának sem volna kelete. — Továbbá megjelent Galetti ‚Egyetemi Világismeretének‘ VIIIdik füzete, Magyarországhoz alkalmazva Vállas Antal által. Tiz füzetben bevégzendvén az egész munkát, nemsokára olly kész könyvet nyujtand az érd. szerző az olvasó 's tanuló közönség kezeibe, melly ujabb irodalmunknak valódi diszére szolgáland. A jelen füzet Azsia ismertetését bevégzi, 's Afrikáét megkezdi; mellékelve van Azsia igen csinosan dolgozott földképe is. Kár, hogy a Bécsben metszett tábla nem egészen hibátlan; mert furcsául esik, ha az ember ‚sárká‘-t olvas ‚sárga‘ helyett. Ára ezen füzetnek is külön 40 pgő kr.

— Nagy városokban, hol sok szegény és megszorult ember van, egy jól rendezett 's jutányos kamatu zálogház mindenesetre nagy jótétemény, 's már csak azért is igen szükséges, hogy a megszorultak a magán-uzsorások csontig ható saskörmeitől megovathassanak. A pesti zálogház, mint e kellékekkel biró, nagyrészben hagyja e jótéteményeket élvezni. Ámde e jótéteményeket a zsidó ármány tözsérkedésre ugy tudja kizsákmányolni, miszerint azokbul mások számára alig marad föl valami. Ki szavunknak hinni nem hajlandó, ám tekintse meg a zálogházat, 's látni fogja, miszerint mindennap ugyanazon zsidó egyedek a rendes órákban annyira körülfogják az intézetet, 's betöltik a hivatalszobákat, hogy összecsoportulásuk miatt más embernek bejuthatni csak a legnagyobb erőködés mellett 's sokszor még igy sem sükerül. És igy történik, hogy itt a szegény megszorultak a remélt időben jutányos kamatra pénzt nem kaphatva, minthogy szükségeik kielégitése legkisebb ha-

logatást sem szenved, magán zálogosak 's többnyire zsidók kezeibe kerülnek, 's pedig épen azokéba, kik miatt a nagy zálogházban kivánt eredményhez nem juthattak. Ezek ugyanis a nálok bezálogitott holmiket ismét a nagy zálogházba viszik, a megszorultnak csak annyit adván rá négy sőt többszörös kamat mellett, mennyit ők — mit folytonos gyakorlat után már előre tudnak — a nagy zálogházban szinte kapni 's pedig egyszeres kamatra remélnek, 's igy tulajdonkép a megszorultnak nem is a magok, hanem a zálogház pénzét, 's pedig azt sem egészen adják, mert itt kamatul mi sem vonatik le előre, mig a zsidózálogos egy hónapra a kamatot az adott pénzből előre levonja, 's már e kamatot is zálog mellett uj kamatra adhatván, más pénze után többszörösen huzza a roppant nyereséget. És akarja csak az ember jószágát visszaváltani, akkor .... hát akkor előre le kell tenni a zálogöszletet 's az utána járó kamatot, 's tulajdonát mégis majdcsak egy hét mulva kapja kézhez, ha t. i. a zsidó-zálogosnak a nagy zálogházból a már átadott pénzen kiváltani tetszik, mert könnyebb lelkének, ha a kétszeres öszletet bár csak néhány napig is, használhatja. Valóban helyén lenne e zsidó uzsoráskodás-szülte visszaélések megakadályzására, kiken áll, valamicskét tenni, 's a szegény embereket az emancipandusok körmei közől emancipálni.

— Egy zsidó mészárostul egy több évig nála szolgált lány szeretője rábeszélésére 8000p.ftot részint készpénzben, részint drágaságokban elorozván, a fővárosbul mindketten elillantak. A szekrény kulcscsal nyitották ki, 's miután a mészáros ugy emlékezik, hogy pénzét több izben találta hiányosnak a lány ottszolgálta alatt, ebből azon következményt vonhatni, hogy a lány e kulcs segélyével már ez előtt is kisebb nagyobb mértékben lopogatá meg pénztárát.

— Budán a kutyáknak szájkantárt láthatni orrukon, melly intézkedést, ha bár felőle nem hallottunk, habár csak more patrio teljesíttetik, mi Budaváros hatóságának vagyunk hajlandók köszönni. Igy legalább biztositva van az ember a kutyavész ellen. Vajha e példát Pestváros tisztelt hatósága is követné.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Vuich János szabadkai görög n. e. lelkészt, a szabadkai tanodában katechetai minőségben sok évig dijtalanul vitt szolgálatának tekintetéből közép arany érdempénzzel kegy. földiszitni méltóztatott.

Ő cs. cs. ap. kir. Fölsége gróf Szluha Károlyt a n. mlsgu m. udv. k. Kamránál könyvivői számvevő-tisztet önkérelme következtiben nyugalomba tenni legkegyelm. méltóztatott.

A nmlsgu m. kir. udv. Kamra a Graff Károly előléptetése következtiben üresség̀be jött temesi kamrai ügyvéd-állomásra Andreánszky Miksa táblai ügyvédet alkalmazta.

A nmlsgu m. kir. udv. Kamra a gácsi só-hivatalnál megürült ellenőrködő-mázsamesteri állomásra Bajwinkler József pesti sómázsamestert, ennek állomására pedig Rigó József pozsonyi sómázsamestert, végre az utolsónek helyére Reviczky Imre kilépett magyar nemesi testőrt és pozsonyi kir. sóhivatali gyakornokot alkalmazta.

A huszti tiszttartó-hivatali ellenőrség, és a tisza-ujfaki és bocskói sószállitó-hivatali irnokság üresség̀be jöttek.

Első részvény-részlet-befizetés, a Magyar kereskedelmi társaságra. A Magyar kereskedelmi társaság Pozsonyban folyó évi majus ötödikén a t. KK. és RR. országos teremében tartott közgyülésén következő határozatok hozattak:

A társasági munkálatok kormányzata előlegesen egy évre elnökből, öt választmányi tagokból 's egy igazgatóból álló administratióra bizatott.

A társaság 's választmány elnökévé gróf Batthyányi Lajos, — választmányi tagokká pedig: Kossuth Lajos, Liedemann S. L. Fridrik, Robitsek József, Szentkirályi Móricz, Valero J. A., neveztettek ki, 's megerősitett végre ifj. Szabó Pál választása mint igazgató, ki első évre minden fizetésről lemondott.

A közgyülés kitüzte egyuttal a 15%nyi minden részvénytől 75 pengő forintot 20 ftos pénzlábszerint számitva első befizetés határidejét folyó év julius hónap 10dik napjára, 's kéretnek ezennel a t. cz. aláirók az alapszabályok 10 és 14 §§. értelmében akkorig befizetéseiket teljesíteni. Elfogadtatnak pedig a befizetések jövő junius 10dik napjától kezdve a társaság ideiglenes szállásán (városháztér, Almássy házban) naponta reggeli 9 és 12 óra közt az ideiglenes jegyek kiadása mellett. Pest, majus 10én 1844. A Magyar keresk. társeság vá asztmányi üléséből.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Május 21kén a CCdik kerületi ülésben tanácskozás alá került a mgos FőRRnek 3 rendbeli válaszüzenetök az unitaria, a görög nem egyesült vallás-, 's a vegyes házasságoktól megtagadott áldás tárgyában. Az unitaria vallást illető törvényjavaslatukhoz a KK. és RR. a mlgos FőRR. által ajánlott változtatás mellőzésével továbbra is ragaszkodtak; csak a 2d. §on történt azon felvilágositó módositás, miszerint az unitariusok mindazon polgári jogokkal felruháztatnak, mellyekkel a r. catholicusok birnak. A görög nem egyesült vallásra nézve a régi törvényjavaslat hasonlóul megmaradt. Ezen tárgy vitatása közben érdekes előadások hangzottak el fényt derítve a görög nem egyesült vallásnakjelen állapotára. A vegyes házasságoktól megtagadott áldás tárgyában hasonlag meghagyatott a régi felirat és törv. javaslat. Végül a felveendő tárgyak sorozata felett támadt vitatkozás közben többen kivánták az izraelita diplomaticusok folyamodásának tárgyalását, mi szavazattöbbséggel csakugyan határozatba ment. Ezen folyamodás kérelme tüstint szavazat alá bocsáttatván, az az általános és részletes tárgyalás scyllája és charybdise közt ide 's tova hányt emancipatiónak ezen reményt rejtő kisded töredéke is szétzúzatott. A folyamodást csak a következő 19 megye pártolá 30 ellenében: Trencsén, Nógrád, Zala, Hont, Pest, Tolna, Ung, Szatmár, Borsod, Ugocsa, Bihar, Máramaros, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Zólyom. Ugyan e napon

CLIIdik országos ülésben a mlgos FőRR. folytaták a bányatörvényjavaslat tárgyalását. Az 5dik czikktől a 12dikig semmi nevezetes változás nem történt. A 12dik czikk a négy bányakerületben felállitandó bányaszékek hatóságáról szólván: ezen bányaszékek helyett a mgos FőRR. a jelenben fönálló bányatörvényszékeket kivánják fentartatni, 's ezeknek fentartására a KK. és RR. fel fognak szólitatni. A bányaügyek felebbviteli főtörvényszékéről rendelkező 13d. czikknél Horvátország részéről kivántatott, hogy bányaperei fölebbvitel utján a báni táblához vitessenek; de e kivánat mellőztetett, valamint azoké is, kik nem akartak a kir. curián szakértő külön osztályt alakitani a felebbvitt bányaperek vizsgálására. A következő czikkek rövid felszólalások után meghagyattak a 26d. czikkig, melly az erdőkről szól bányamüvelési tekintetben. Ezen czikk felett keletkezett ma a végső vitatkozás, melly azon módositást szülé a törvényjavaslatban, miszerint az erdőbirtokosok a bányamüvelésre termesztményi áron tartoznak fát adni.

Május 22kén a CCIdik kerületi ülésben a verificatio kérdése kerülvén szőnyegre: a megyei kihágások meggátlására alkotott törvényjavaslat e tárgygyal kapcsolatban levő §§ainak felolvasása után hosszas küzdelem támadt a verificatio ügyének pártolói és ellenzői közt. Ez utóbbiak nyomatékos okaikat a kivihetetlenségből 's azon tételből meriték, hogy a megyék autonomiájának veszélyes csonkulása nélkül a követválasztás megsemmisitésének jogát a képviselők táblájára bizni nem lehet. A kivihetetlenség ellenében a verificatió pártolói a külföldi alkotmányos országok példájára hivatkoztak; a megyék autonomiáit pedig sértve legkisebbé sem láták, mivel a törvényhozás beavatkozását csak azon esetekre kivánák megállapitani, mellyekben eddig kir. biztosságok jártak el, sokszor a megyék kérelmére rendelvék. Ezen vélemény bajnokai a megyék önkormányzási jogára nézve teljes biztositékot találtak a visszahivás 's ujraválaszthatás jogában, melly kettős jogot jövendőre is korlátlanul kivántak a megyéknél meghagyni. Szavazatra kerülvén a dolog 30 megye 17 ellenében a verificatio ellen szavazott. Kevesebbségben maradtak: Trencsén, Nógrád, Zala, Komárom, Bars, Veszprém, Zólyom, Pest, Gömör, Bereg, Torna, Bihar, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes; — nem szavaztak: Nyitra, Ung. E szerint megbukván a verificatio kérdése, a többség a vitatkozás folytán kifejlett azon javaslathoz hajlott, miszerint a követválasztási megvesztegetések eseteire biróul a közgyülés, nem pedig az őrszék jelöltetik ki. E tekintetben szavaztak: Zemplén, Sáros, Szatmár, Krassó, Pozsony, Soprony, Liptó, Győr, Esztergom, Mosony, Turócz, Pozsega; nem szavaztak: Ung, Nyitra. — Ugyan e napon tartatott a

CLIIId. országos ülés a KK. és RRknél d. u. 1. órakor, mellyben a mgos FőRRnek a kir. városok rendezése, és a börtönrendszer tárgyában kelt 2dik üzeneteik ugyszinte az évenkinti országgyüléseket ellenző válasz-üzenetek részint felolvastattak, részint felolvasottaknak vétettek. Ezen ülésben kir. személynök ő excja bemutatott még nehány kérelemlevelet, mellyek az országgyüléshez intéztettek.

A mgos FőRRnél. folytattatván a bányatörvénykönyv tárgyalása: a bányai közjogról szóló Iső rész felett bevégezteték a tanácskozás, miközben ezen első résznek hátralévő czikkei rövid közbeszólások után helybenhagyattak. A bányászati személyzetről rendelkező IIdik rész is megállapittatott az 50dik czikkig. — Majd minden egyes czikknél történtek rövid közbeszólások, mellyek nagyobbrészint siker nélkül hangzottak el; 's ha szültek is módosításokat a szerkezeten, e módosítások a törvényjavaslat lényegét nem igen érdeklék.

Majus 23án CCIIdik kerületi ülésben a KK. és RRket a szepesi 16 városnak, mint kerületnek, beczikkelyezése, rendezése 's országgyülési szavazataránya foglalkodtatá. Az illető választmánynak a 16 város rendezése iránt tett javaslata azon elveken alapulván, mellyek a hajdu és jászkun kerületre nézve már országos ülésben is megállapittattak: felesleges volt minden vitatkozás a rendezés felett. De a beczikkelyezést némileg gátolván a Máriássy nemzetségnek a szepesi 16 város ellen a kir. curián folyó pere, ezen akadály a törvényjavaslat bevezető szakaszába iktatott azon záradékkal hárittatott el, melly szerint a kerület ellenében a magánosok minden jogai sértetlenül fenhagyatnak. Az országgyülési szavazatarány kérdését kettős szavazás dönté el. Az első szerint 41 megye kivánta 5 ellen a szepesi kerületet részeltetni a törvényhozásban; nem szavazván: Ung, Bereg és Verőcze; — kevesebbségben maradván: Csongrád, Temes, Nyitra, Győr, Fejér. A második szavazás alkalmával 36 megye 10 ellenében a szavazat arányra nézve megtartá a szerkezet rendelkezését, melly szerint a megyei szavazatok kettőzése mellett a szepesi kerületnek 1 egész szavazat adatik. Ellene szavaztak a szerkezetnek: Pozsony, Komárom, Somogy, Zólyom, Tolna, Bács, Pozsega, Abauj, Szatmár, Bihar. Nem szavaztak: Nyitra, Verőcze, Ung. Napi rendre lévén még tüzve a szabad községek rendezése is, megkezdetett felette a tanácskozás, mellynek folytatása — a tárgyalás alá vétel kérdésének eldöntése után — más napra halasztatott. Ugyan e napon tartott

CLIVdik országos ülésben a mtgos FőRR. folytatván a bánya-törvénykönyv tárgyalását: a bányai 's bányászati tárgyakról szóló IIIdik és a bányai törvénykezésről rendelkező IVdik résznek czikkeit rövid 's a tárgy lényegére nézve kevés eredményü felszólalások után némelly szerkezeti módosítások mellett megállapitották. E szerint a bánya-törvénykönyv tárgyalása bevégeztetett. A mtgs FőRRnek a Pünkösd-ünnepe miatt a jövő szerdáig ülések nem lesznek.

(A majus 14, 15 és 16kán tartott CXCV—CXCVIId. kerületi ülések H—k. szerinti részletesb rajzának folytatása.) Azt is mondja az előbbi resolutio — folytatá az aggastyán követ, kinek beszéde elejét már mult számunk közlé — „hogy a készitendő törvényjavaslatokban olly módrul kell gondoskodni, melly az ország lakosai közé a vallásosság 's erkölcsiség kárával becsuszott köz- és magányviszálkodásokat hathatósan elfojtsa", már kérdem: a vallásosság és erkölcsiség romlására lehet-é sikeresb, hatályosb módot találni, mint a mi az utóbbi resolutióban van? A magyarországi törvény azt mondja: contractus contrahentibus legem ponit", a természet és a nemzetek törvénye pedig azt mondja: „pacta sunt servanda"; ellenben az utóbbi resolutióban törvénynyel szándékoztatik felállittatni azon elv, hogy egyezkedni szóval vagy irásban — és pedig a legérdekesb tárgyról: a vallásról — mindenkinek szabad és pedig akép szabad, hogy azontul az egyezkedést bármikor felbonthatja, 's rajta sem a törvény sem a biró fegyvere nem fog. Hasznára lesz-é ez a vallásosság 's erkölcsiségnek? 's nem fogja-é ezen mód demoralisálni a népet? 's nem ezernyi ezer veszély, czivakodásokfognak-é a miatt az egymás által keservesen megcsalatott házastársak közt keletkezni? 'S ki lesz közöttük vigasztaló? 's ki orvoslandja a megcsalatásukból eredő kinos fájdalmakat? 's nem lesz-é több zavar az országban mint eddig volt? Az is javasoltatik az utóbb resolutióban, hogy a hozandó törvényt össze kell egyeztetni a lelkiisméret teljes szabadságával. Már kérdem: a javaslott móddal, hogyan lesz fentartva a lelkiisméret szabadsága? hisz a növeltetendő gyermekeknek még sem vallásbeli fogalma sem lelkiismereti szabadsága nincsen. Az apa és anya pedig, ha jobbnak látja gyermekét nem a maga, hanem más vallásban nevelni, lelkiismereti szabadságának gyakorlásával inkább menjen maga által azon jobbnak itélt vallásra. És igy vége minden kérdésnek, 's a gyermek-fölötti egyezkedésre sem leend szükség. Az olly apák vagy anyák, kik nem azt cselekszik gyermekeik irányában, vagy zsarnokok, vagy hypocriták. De nem fogadhatni el az utóbbi resolutiót még azért is, mivel azon egyezkedési módnak törvénybe-iktatásával a protestansok elvei felforgattatnak 's olly mód és eszköz adatik kezökbe, melly vallásos elveikkel homlokegyenest ellenkezik. A protestantismus főelve az: hogy vallást az emberben csak a szív meggyőződése okozhat és szülhet, 's a protestantismus terjesztésére vezető más ut és eszköz nincs! Ha tehát még törvénynyel hivatik fel, sőt mintegy ingereltetik a protestans, és arra hogy illy egyezkedések utján szaporitgatni ügyekezzék hitsorsosait, egy az: hogy vallása elveivel ellenkezőre ingereltetik, szólittatik fel a törv.hozás által; más pedig az: hogy senkisem felelhet arról, hogy a protestantismus tiszta szellemét jól fel nem fogó némelly evangelikusok 's még némelly értelmesb papjaink is az illy lélekhorgászási módokhoz nyulandnak 's a miatt több zavar, veszekedés, csalás és botrány leend az országban mint eddig. A házasfelek közt is több lenne az egyezkedési mód behozatala miatt a viszálkodások és házi czivakodásokra használandó eszköz, mód és fegyver. A legboldogabb házasságokban is néhanéha felhők boronganak a házi béke és csend egén, 's ha a házasok egymás közt összeczivódnak, 's ha kivált egyik a másikat valamelly engedélyre szándékozik birni, a legelső ellenfegyver is az lesz, mellyhez nyuland, hogy máskülönben a közös gyermekek nevelése iránt kötött egyességet felbontandja, 's ebből az is meg fog történni, hogy a szegény gyermek egy év alatt majd néha 3 vagy 4 féle iskolákba is fog általhurczoltatni, 's az illy házi csatákban végre többnyire az asszonyok lesznek győzedelmesek. Azon gyöngédebb körbe, mit szülei hatalomnak neveznek, sem a közállománynak, sem a törv.hozásnak, sem a végrehajtóhatalomnak nem, vagy legalább igen nagy vigyázattal kell beavatkozni. A szülei hatalom régibb minden positiv vallásnál, régibb minden törvényhozásnál. A természet adá a szülei hatalmat a szüléknek, arról törvényt hozni nemcsak fölösleg, hanem káros is; polgári külhatalomnak pedig legfölebb is csak akkor lehet és kell a szülék házi körébe bocsátkozni, ha azok gyermekeik nevelését vagy általányosan elmulasztják, vagy pedig erkölcstelenségre tanitgatják azokat. Végre az ugynevezett permissiv törvények soha sem jók; mert azok többek közt épen azért, mivel határozatlanok, sokfelé magyarázhatók, önkényre nyitnak utat, 's hasznot igen keveset, kárt ellenben sokat tesznek. A rövid és határzottan parancsoló törvények legjobbak 's jelenleg is a helyett hogy egy ingatag törvényt hozzunk, jobb lesz inkább, ha az 1790/1: 26d. t. cz. mellett maradunk; ez legalább azt rendelvén, hogy ha az apa katholikus, minden gyermek katholikus lenni tartozik, a katholikusra nézve határzott 's nem feltételes, a reso-

lutióbeli javaslat elfogadásával pedig még a catholikusok állapotja is habzásra jut. Vélekedésem szerint tehát a mart. 25ki resolutiót sem lehetvén elfogadni, jónak itélném az el nem fogadás okait egy ujabb felirásban gyökeresen kifejteni, 's ő felségének kijelenteni, hogy fölterjesztett előbbi t. javaslatunk mellett általánosan megmaradván,azt kegyelmesen megerösiteni méltóztassék. Mi a mart. 25ki resolutióban foglalt azon valóban fejdelmi nyilatkozást illeti, miszerint azt méltóztatik ő felsége nyilvánitani, hogy a vallás dolgában alkotandó törvényt a lelkiismeret szabadságán és a teljes viszonosságon kell alapitani, ezt különben én is örömmel fogadom, magát pedig az elvet olly felségesnek tartom, hogy vajha Lissabontól fogva a Kaukazus hegyéig minden fejdelem és törvényhozó keblében viszhangzanék. Sajnálom azonban, hogy a lelkiismeret szabadsága és a viszonyosság a resolutióban pusztán elméletileg van kimondva, tettleg pedig alkalmazva nincs; mindazáltal mindazt, mi jó, meg kellvén ragadnunk, ragadjuk meg a mondott dicső elvet is, 's ezt kétfélekép lehetne cselekednünk, ugymint általánosan és részletesen. Jelentsük tehát ő felségének, hogy mi azon elv általános elfogadását illeti: mi azt már megcselekedtük, a mult országgyülésről maradt vallásbeli tárgyak fölött a két tábla közti értekezések alatt levő pontok iránt készitett t.javaslatnak 5.§ban nyilván kifejezvén: hogy az evangelica vallásokon levő polgároknak, vallási 's egyházi viszonyaikra nézve mind egymás közti mind a kath. vallás és egyház irányában a teljes egyenlőség és tökéletes viszonosság szolgál sinórmértékül, ezekkel ő felsége általános javaslatát már megelőztük, különben pedig a mélt.Fő-RR. nem akarják ugyan hozzánk küldött azon válaszüzenetök szerint, mellyre felelnünk kell, elfogadni, 's azt kivánják, hogy az emlitett 5ik §tól álljunk el, de hozzájok küldendő ujabb üzenetünkben jó lesz a lelkiismeret szabadsága és a viszonosság elveinek már ő felsége resolutiójában is lett kimondására hivatkozva felelnünk Mi pedig a tisztelt elv részletes alkalmazását illeti: mi már ezt is nagy részben teljesitettük, mert fölterjesztett és ujra fölterjesztendő t. javaslatunkban a vegyes házasok összeesketési ezentuli módja,a házasságon kivül született és talált gyermekek, az iskolákba kölcsönösen járhatás, a külországi főiskolákba mehetés, a stola 's egyéb papi fizetések megszüntetése,a lakhatás megengedése, a temetők közössége, és a magyar ezredekhez alkalmazandó evang. lelkészek iránti rendelkezésink, mind a viszonosság elvének tettlegi alkalmazásából eredtek, 's ezek följelentésével följelenthetnők ő felségének egyszersmind azt, hogy mivel a lelkiismeret szabadsága és a viszonosság ő felsége által kimondott szent és bölcs elvei tettlegi alkalmazásának főkép a leglényegesb tárgynál, ugymint a vallásbeli szabad átmenetel megrendelésénél van helye, ő felsége kegyelmes fölszólítását örömmel követve, ott 's kiváltkép ott fogjuk igenis alkalmaztatni. Mindezek után annak, ki azon ellenvetést tenné: hogy javaslatom elfogadásának eredvénye az fogna lenni: miszerint a vallás dolgában törvény a jelen országgyülésen sem fog alkottatni, ezennel azt felelem, hogy az valóban olly szomoru esemény lenne, — mellyen magam is búsan felsohajtanék, — egyszersmind azonban olly lekiismeretes meggyőződéssel térnék viszsza küldőimhez, hogy abban, miszerint minden *árért* törvényt hozzunk, semmikép meg nem egyezhettem, és a későbbi bizonyos megbánást igen drágán meg nem vásárolhatom. Én a jövendők fátyola alá nem látok erősen. Hiszem mindazáltal, hogy a *vallás* dolga igy a mint van, sokáig már csakugyan nem maradhat 's maradni nem is fog 's ezt a clerus és a hierarchia is jól gondolja meg, mert előtte sincsenek az örök *végzés* könyvei feltárva, hogy beléjök tekinthetne. A protestansok buzgó hálával köszönik a *nemzet* mindazon nemeslelkü képviselőinek mellettök tett fáradozásit, kik a törvényhozás helyén is rajtuk segiteni lelkesen törekedtek, 's ha bár hasztalanok lennének is fáradozásitok nagylelkü férfiak! a protestansok hálája fog lebegni sirjaitok felett még akkor is, mikor poraitok már régen elmállottak 's résen állástok és küzdéstekért a jelen és utókor *áldása* lesz pályabéretek! Mi pedig szeressük és tiszteljük a vallást, de hagyjunk magukra *minden* theologust. Tiszteljük egymásban a polgári erényeket, bármelly templomba járunk is különben, fogjunk kezet közös hazánk boldogitására, 's ha *vész* fenyegeti azt, összevetett vállakkal siessünk oltalmazására. Egy istent, egy királyt, egy hazát tisztelve, karoljuk össze egymást a hazafiui viszonyos szeretet karjaival, 's a vallásbeli bajok és surlódások viszontagságos zavarainak átokteljes zugásai közt is emeljen fel 's vigasztaljon bennünket azon szent hit és *remény*: hogy hasztalan minden emberi erőködés, mert előbb utóbb csakugyan diadalmát ünneplendi az igazság!! — Utána egy m. követ, miután szinte a vallási sérelem történetét elmondotta volna, áttért a k. leirat lényegére, 's annak egyes kitételeit taglalgatta. Benne, ugymond, maga a kormány is elismeri a sérelmet, felállítja a lelkiismeret szabadságát, a viszonyosság elvét, de nem nyul azon eszközökhez, mellyek ezen szent elvekből folynak ki, mellyek egyedül lennének képesek minden vallási viszályt eltemetni,'s az annyi milliók felrázott keblében lelki nyugalmat ujra teremteni. Nem intézkedik, vagy azért mert nem mer, vagy mivel reményli, hogy a rosz magától megszünend.A segitségnek pedig inkább felülről mint alulról kellene jönie. Törvény a szülők kezeit nem kötheti, ők gyermekeiket azon vallásban fogják nevelni, mellyben nekik tetszik,valamint minden ember fiát aristocratának, democratának vagy bár mi másnak nevelheti. A szónok a k. leirat szerkezetében találja a hibát,'s a másodikat sokkal veszedelmesbnek tartja az elsőnél. A leirat ezen kitételében „quae principiis cath. aliarumque lege 'stb." a legveszedelmesb fegyvert látja a hyerarchia kezében; ezzel épen ugy elő fog állani, mint az „absque tamen praejudicio catholicae religionis" melly szavak Bocskay tudta nélkül csusztak a békekötésbe, noha később Mátyás főherczeg explanatorium decretuma megmagyarázta.A tételnek igy kellene állania: „quae conscientiae non praejudicet." Ugy szinte azon kifejezést: „quantumvis cath. religioni firmiter inhaereat" helyteleníti, mert ő felsége nem ugy szól itt mint a catholica vallás repraesentánsa, hanem mint fejedelem, kinek ótalma alatt egyaránt áll minden vallás a statusban. E leirat elfogadásával tart az egyháztól, mert a 26ik t. czikkben nem volt szó a reversalisokról, még is ki tudák vonni belőle az egyezkedéseket, itt, hol ki van mondva az egyezkedés, majd többet fognak tenni; sőt meg van győződve, hogy az egyezkedés a legjobb törvényeket is meg fogja rontani. Megyéjében jelenleg is,midőn az uj törvény még erőben nincs, egy plébánus a házasságra kelendő feleket össze nem adja mindaddig,mig esküvel nem kötelezik magokat, miszerint gyermekeiket catholica vallásban fogják neveltetni; pártolja B. követét. Minél előbb kell törvényt hozni, de inkább semmit, mint a k. leirat elvein alapulót. — Erre egy m. báró 's főkáptalani követ igy nyilatkozék: Felséges királyunknak alattvalói iránti atyai szivéről,szeretetéről, valamint a kormány jó akaratáról meg vagyok győződve, mindazáltal állásomnál, de küldő káptalanom utasitásánál fogva is kötelességem kijelenteni,hogy e k. leirat ugyanazon elven alapulván,mellyen a minapi,kénytelen vagyok az akkor tett nyilatkozatomra ezuttal is hivatkozni's abban megmaradni. Ne méltóztassanak a t. RR. ezt ellenszegülésre,engedetlenségre magyarázni; nem más ez, mint azon sajnos megvallás, hogy a clerus, a leiratban foglalt szabályokat, vallása elveivel megegyeztetni nem tudja, és hogy a vallásos elv sértése neki fáj, nem pedig mintha a törvénytől, ha az szentesíttetik, engedelmét akarná megtagadni- Ha az 1790 hongyülésben a nógrádi követnek Balogh Péternek nyilatkozása közhelyeslést nyert, mellynél fogva ő azt állitá, hogy protestáns atyánkfiai fájdalmukat,sérelmeiket igazságosan adhatják elő, mert ez természeti kötelességök,joguk; miért kellene ezt roszalni a cath. clerusnak,melly a hozandó vallásos törvényre nézve mindig kész azt tenni, mit tőle állása és a hon egyéb polgárával közös kötelessége parancsolólag kivánni fog? Ragaszkodik ő felsége,— a leirat szerint — a catholikus elvekhez, kivánja a lelkiismeret szabadságát maga épségében fentartatni; ezekután én, az ismert garantiát a gyermekeknek a catholikus vallásbani neveltetését, a catholikus elveket biztositani ohajtom, mert azon bizonytalanságnál fogva, mellyet a leiratból következtetni lehet, a clerus a vegyes házasságok copulatiójához járulhatni nem fog. Szabhatnak ugyan a t. KK. a clerusra szigoru szabályokat; de hova vezet ez? a honunkban és külföldön történtek eléggé tanusitják! Illő-e, czélszerű-e valakit szándékunkban lelkiismérete ellen kényszeritni? azt a KK. bölcseségére bizom. — Miután erre egy megyei követ kijelentette volna,hogy röviden akar nyilatkozni, azonban elég terjedelmesen szólott, a jegyző E. káptalan követének a k. leirathoz nem járulását arra volt hajlandó magyarázni, hogy ezen ellenzés által majd a megyei követeket az elfogadásra birandja. A szónok pótló utasitásánál fogva a k. leiratot csak annyiban véli elfogadhatónak,a mennyiben a vallásos szabadságot és viszonosságot kimondja. A hozandó törvénynek főelve az legyen, hogy a gyermekek mindig atyjok vallását kövessék, és csak kivételkint legyen szabad a szüléknek máskép rendelkezni. Ezen egyezkedés a gyermek hetedik évével a törvényhatóságnak bejelentessék; mondassék ki a törvényben, hogy 18 éves korán tul mindenki szabadon választhasson magának vallást, a gyermekeket ugyan azon pap, ki a feleket összeadta, keresztelje 's csak ezen egy feltétel alatt járul a törvényjavaslat módositásához, mit ha a Rendek elfogadni nem akarnának, (Nem fogadjuk el!) ugy a törvényjavaslatot egész kiterjedésében pártolja. — Most Sz. követe nyilatkozott. Érdekes beszédének, melly annyi vitának szolgált anyagul, foglalata ez. A szóló azon axiomával kezdé beszédét, miszerint a mult elesett hatalmunkból, és csak a jövendőnek vagyunk urai; ez legyen azon alláspont, mellyen mind vallási mind más kérdések tekintendők; ha pedig a RR. elismerik, hogy a vallási kérdésnek tisztába-hozása és a kedélyek ezáltali megnyugtatása nélkül a többi haladási kérdések körül szerencsésen nem működhetünk: ugy álljunk össze, és csak egy boldogabb jövendőt tartván szemeink előtt, ne vigyük át a kérdést azon türelmetlenségi mezőre, mellyen a jó ügyet az engesztelhetlen gyülölség hosszas háborúja minden eshetőségeinek kiteendjük. Fordulási ponton áll jó ügyünk, ha a czélhoz vezető egyedüli bázist nem mellőzzük és bevégzett tények velünk szemközti állásában recriminatiókra az időt nem vesztegetjük. A szóló az állandó béke magvainak elhintését csak ugy remélheti, ha a protestánsok törvényes állásának — ha nem is egyszeri, legalább fokonkinti javitása mellett, a r.catholikusoknak azt mutatjuk,hogy azon javitás végeredményében valódi érdekeiket nem veszedelmeztetjük és az alkotmányos álladalmat viszonyos tiszteletben tartván,csak oda törekszünk, hogy mindenik vallás tulajdon körében szabadon mozoghasson és a különféle vallásfelekezetüeknek polgári jogegyenlőség vivassék ki. A szóló mindenekelőtt az elvet constatirozni kivánta, hogy nem valamelly fanatismus vagy szenteskedés okozza a mai időkben is a különböző vallások elveit 's különösen hazánkban a vallásbeli surlódásokat, hanem azon tévelygő szerencsétlen vélemény, mintha az egyik vallást követők a más vallás-felekezetbeliek iránt föltett határozott rosz czélzattal volnának. Elmultak az intolerantia azon órái, mellyekben a catholikusok tüzzel, vassal kiirtani vagy megtériteni akarták a protestánsokat, és viszont a protestánsok erőszakkal a catholikusokra akarták tolni saját vallásukat; hanem van minden vallásfelekezetbelieknél egy kevésbbé felvilágosodott számos osztály, melly azon sugallásoknak ha nem is alaposak, hinni kész, mintha jogait veszély fenyegetné, és ezen hiedelemnek engedve, másokat megtámadni látszik, holott másról nem gondolkozik, mint önvédelméről, 's igy nem a fanatismust, melly nem létezik, legyőzni, hanem azon félelemnek, azon bizodalmatlanságnak véget vetni kell, melly kölcsönös és azért veszedelmes. Arról kell a polgárokat meggyőzni, hogy a mint a különböző vallásfelekezetbeliek egymásnak ártani nem akarnak, ugy nem is árthatnak. E meggyőződés okvetetlen előzménye minden partialis törvénynek. De mikép teremteni ezen meggyőződést? Igen egyszerüen, a főkormány szilárdsága és részrehajlatlansága által. Ez azon eszköz egyedül, melly az ellenségeskedések és surlódások csiráihoz alkalmaztatva, csalhatatlan sikert biztosit. Ha ezen részrehajlatlanság nem teljes, nem állandó, akkor minden más palliativ eszközök elégtelenek. A nagy többség boldogságot, szellemi prosperitást, anyagi jólétet csak a nyugalom ölében talál, és azon kormány, melly erről kezeskedik,minden egyesek ingerültsége daczára, a lakosoknak számithatlan és győzhetlen többsége által körülvéve és gyámolitva leend. A szóló a nyugalom alatt a törvényes szabadságot érti; mert önkény alatt nincs nyugalom, és annak okát például, hogy a birtokosok és nem birtokosok, kiknek direct érdekei nagy ellentétben vannak, állandó harczban nincsenek, csak abban keresi, hogy valamint amazok meg vannak győződve, hogy birtokukban a törvény és kormány által ótalmazvák, ugy ezek is tudják, hogy a szorgalmuk és munkájok által szerezhető tulajdonnak birtokában hasonló szilárdsággal ótalmaztatni fognak; ha pedig ma erőszakkal birtokot szereznek, azt holnap hasonló erőszak folytán elveszithetik. Igy transigálnak, a helyett hogy egymást megtámadnák. Ezen elvet a vallásra mint minden más érdekre alkalmazni kell, 's igy ha minden vallásfelekezetüek azt tudják, hogy jogaikban fentartatnak 's egyik a másiknak nem árthat: mindnyájan békével lesznek, idealis elsőbbségről, mellyet elérni lehetetlen, lemondandnak, 's a pártok önmagok visszatartóztatandják futásukat olly akadály előtt, mellyről előre tudják, hogy azt le nem győzhetik. Ezekből már most azt következteti szóló, hogy valamint a protestansok 1839ben méltán nyughatatlanságban voltak, tapasztalván hogy az 1790:26. tcz. végrehajtása azon szigoru pártfogásra nem talált, mellyet joggal követelhettek, ugy viszont most nyugalmuk visszanyeréséhez teljes reményök van, midőn a kormány egész részrehajlatlansággal az egyenlőség elvéből indulva, olly törvényjavaslathoz járul, melly által az ujabb surlódásoknak véget vetni kiván. De ha a RR. semmi alkura nem lépvén, törvényt nem hoznak, akkor hol lesz bázisa azon részrehajlatlanságnak, mellyet a kormánytól követelünk? Ugyanis a RR. a vegyes házasságokból származott surlódásokat a reversalisok eltörlése mellett, a törvénynek azon parancsoló rendelete által, miszerint a gyermekek az apa vallását követni kötelesek, megszüntetni kivánják. Ezt a szóló is legegyszerübb,legtisztább eszköznek tartja, de a kormány az egyezkedési szabadságot a szülőknek megadván, csak ennek nem sikerülte esetében a RR. javaslatához járul. Főkérdés tehát: vajjon az egyezkedési tehetséget a törvénybe iktatván, olly áron vásároljuk-e akkor a törvényt, melly hazánk akármellyik vallásjogait és érdekeit veszedelmeztetné, és másodszor: van-e reményünk hogy, ha ezen pillanatot elmulasztjuk, jövendőben jobb törv. alkothatunk? Az elsőt illetőleg, jelenleg nemcsak a vegyes,

hanem a tiszta házasságokban élő protestans szülők reversalisok mellett és nélkül, gyermekeiket a r. kat. vallásban neveltették; tehát az egyezkedési tehetségnek törvénybe iktatása által semmi ujat nem rendelnénk, hanem csak a fenálló gyakorlatot szabályoznók, és pedig a protestansok érdekében két szempontból, először mert eltörülnők a reversalisokat, azaz a házasság előtti olly kötéseket, mellyek betöltését az egyezkedőkön kivül egy harmadik is követelheti, mellyek ellen a panasz általános és eddig csak a protestansok érdekei ellen voltak gyakorlatban; másodszor mert a reciprocitás elvét megállapitván, nemcsak a protestans, hanem a catholikus apa is arra hatalmaztatnék fel, hogy gyermekeit más vallásban nevelheti. Illy törvény jobb a mostani állapotnál, és azt minden áron annyival kevesbbé vásároljuk, mennyivel bizonyosabb, hogy ezen egyezkedéseknek kötelező ereje nem levén, a szülők is ezeknek semmi becset tulajdonitani és utoljára ezekkel egészen felhagyni fognak, maradván a törvénynek azon rendelete, hogy az apa vallásában neveltessenek. A szóló pedig ezt nézi életkérdésnek, mellyhez, ha egyenes uton nem, tehát mellékesen is eljutni kiván: ez azon reciprocitás elve, mellyet ha nem is minden vallásbeli viszonyokban egyszerre, legalább a vegyes házasságokra nézve most érhetni el; egy foggal tovább lép azon létrán, melly ama kőfal csucsára vezet, hol a vallásbeli jogegyenlőség zászlója lobog. 'S ki az széles e honban, ki ezen csucsra egyszerre felrepülni tudna? Ha B. követének illy erős szárnyai volnának, vigye fel a szólót is, de engedje, hogy szárnyai erősségét eleve vizsgálja, mert reptében lebukni és csontjait törni nem szeretné. 1790k országgyülés alatt junius 22én hazánk protestansai folyamodást nyujtottak az ország Rendeihez, mellyben a vegyes házasságokban élő szülöknek a gyermekek nevelése iránti egyezkedési tehetséget megadni és annak nem sikerülte esetében megrendelni kivánták, hogy a gyermekek nemök vallását kövessék, éltök 18 évet pedig elérvén, az áttérés szabad legyen; midőn most a kir. válasz még ezen kérésnél is kedvezőbb javaslatot teszen, azt egészen félretenni nagy hiba volna. E. k. válasz folytán a status a vegyes házasságokban született gyermekek vallásbeli nevelésébe beavatkozni nem akar, hanem azon elvek befolyásának engedi át a tért, mellyeket a vallás az illető szülöknek már zsenge sziveikbe csepegtete, a mint ezen hit szilárd vagy ingadozó; a szilárd hit olly egyezkedéstől óvni fogja az apát vagy anyát, melly elveibe ütközik, az ingadozó hit pedig átadni gyermekeit egy más vallásnak, melly szilárdabb elveket öntend sziveikbe, mint azok voltak, mellyeket az apa vagy anya saját vallásában nyerhetett. Hogyha tehát a romai cath. ecclesia azt hiszi, hogy az ő vallásbeli nevelése a protestansokéit felülmulja, akkor bizonyos lehet, hogy egy jó catholikus apa gyermekeit más vallásban nevelni nem fogja; ha viszont a protest. van meg győződve, hogy hitsorsosi olly nevelést kapnak, melly őket megmásolhatlan édes kötelékekkel vallásukhoz csatolja, ha minden protestans nő, ugy, mint a szólónak édes anyja, fija keblébe vallásának mennyei érzelmeit öntendi, akkor félelem nélkül tekinthet vegyes házasságokra, mert az ekép nevelt protestans más vallásnak át nem adandja gyermekeit. Veszedelmet tehát olly törvényben, melly jobb nevelésro serkenti a különböző vallásfelekezetüeket, melly az indifferentismust kiirtani fogja, a szóló nem láthat. A második kérdésre nézve, vajjon jobb törvényt hozand-e nekünk a jövendő, a szóló mindenek előtt arra figyelmezteti a RRket, hogy a vegyes házasság kérdése nem magyar, hanem europai kérdés, mellyet az 1647: 14. törvényczikkel befejezni nem fogunk, mellyet egy protestans absolut-fejedelem korlátlan hatalmával keresztül vágni nem tudott; figyelmezteté, hogy ap. királyunk az europai catholicismus homlokán áll, abban kormányának egyik erős támaszát keresi és találja, 's igy olly rendeletekhez megegyezésével járulni nem fog, mellyek ezen állását compromittálnák; ha tehát ezen viszonyokat megfontolva a kormány most többet nem adhatott, mikép lehet három év mulva kedvezőbb kir. választ reméleni? mit tehetünk mi a mérleg másik serpenyőjébe? Négy millió kétszázezer nem catholikusok érdekeit és számos catholikusnak, főleg a törvényhozás tagjainak hálával elismert lelkesedését; e négy millió, hazánk lakosinak szinéhez tartozik; szorgalmas és pallérozott polgárok, kik a király és haza pártfogását egyiránt megérdemlik; de lehet-e gondolni, hogy ezeknek teljes megnyugtatása tekintetéből a 7 millló cat. polgárokat nyughatatlanságba ejteni fogja a kormány, melly valamint az angol, porosz, svéd, hannoverai kormányok el nem felejtenék, hogy protestansok többsége felett uralkodnak, ugy alkalmasint ő is három vagy négy év mulva észrevenni fogná, hogy hazánk kitünő többsége katolikus, kiknek közremunkálása nélkül törvényre szert nem tehetünk. Igaz, hogy számos catholikusok pártolják a protestansok sérelmeit, pártolják a felterjesztett törvényjavaslatot, osztoznak az egyháziak elleni elkeseredésben, melly hajlam a vegyes házasságok feletti vita által táplálтatott; de különbséget kell tenni az egyik vallásfelekezet valóságos és állandó érdekei és egyes hivek szempillanatnyi lelkesedése vagy ingerültsége között. Tagadja a szóló, hogy ennek felhevült tolmácsai amazoknak nagyszerü fontosságát képviselhessék, hogy ezen lelkesedés, mellyet a nemesség többségénél találunk, a 7 millió catholikusok tömegében viszhangra találna, és attól tart, hogy ha mindig és mindenkor a cath. egyház ellen, akár érdemli, akár nem, fogunk kikelni, ez utoljára visszahatást szülni és ellenlépéseit igazolni fogja, mellynek folytán a clerus azon befolyásnál fogva, mellytől tartva a RR. az egyezkedési tehetséget törvénybe iktatni nem akarják, hiveivel könnyen elhitetné, hogy a protestansok kivánatai a r. cath. vallás elveibe ütköznek. Erre tért és időt engedni nem tanácsos; a jelen szempillanatot, mellyben még törvényt hozhatunk, használni kell; mert a szóló attól tart, hogy később ezen lelkesedés hanyatlani, és miután annyi küzdések daczára sikert előállitani nem tudunk, önbizalmát elveszíti és tehetetlenségében csüggedni fog. Ha tett helyett mindig csak reményt adunk a nemzetnek, ha teremtenivalóra tehetetlenségünk bélyegével haza térünk: a nemzeti lelkesedés meleg lobbot fog vetni ollykor, de mivel az eszme uj lenni megszünt, mivel más uton rohan a nemzet, könnyen megeshetik, hogy ezen lelkesedés nemsokára nyugodni térni fog önhamvaiba. Hát hány kérdés volt már, mellyet a képviseleti értelem átható hévvel ölelt fel és hathatósan vitt kifejléséhez? Egyszerre, mert eredménye nem volt, önmelegében oszlott fel a közakarat, elhigult és reményünk a tárgygyal együtt megbukott. A hatósági utasitások gyakran gyémántfényüek; azt hinnők olly szilárdok, olly kemények is mint e nemeskő; koránsem az eszme ujsága, az inditványozó népszerüsége, a kedélyek pillanatnyi fogékonysága koszoruzta fel annyi csillogással, nehány hó mulva, ugyanazon korszerü szükség és körülmények között, ugyanazon RR. kezében a terv átalakult és fényét elvesztette. Pedig ezen változat nem pénzcsikarta eredmény, nem a kormány befolyása; annak magva nemzeti jellemünkben fekszik, mellyet ingerlékenység, sokszor önzés hoz csirába, általánosan ráunás, hanyagság és eltelés segit kifejleni. Eltelt-e ezen vallás tárgyában a lelkesedés ideje? a szóló mondani nem akarja; de valamint 1811ben a correlatio és scala elleni, 1825ben a praeferentialis sérelmek melletti lelkesedés önhamvaiban nyugszik, ugy a vallásbeli sérelmek iránti enthusiasmus 1833tól fogva szemlátomást, ha nem is a törvényhozásnál, de az országban csökkent, és ha a kormány a vallásbeli resolutiot kedvezően kezelendi, tapasztalni fogják a RR., hogy a protestansok, kik arról soha el nem felejtkeztek, hogy az 1790: 26. t.czikket, melly ellen a dunai megyék követei olly hathatósan agitáltak, leginkább Leopold királyunk szilárd jellemének köszönhetik, ezen törvényhozási utról, mellyen eredményt nyerni nem tudnak, lassankint eltérni és a kormányhoz, melly a protestansok iránti rokonszenvét ezen resolutio által is bebizonyitotta, simulni fognak. A szóló tehát törvényt akar és ennek hozatalára kész a kormánynyal alkura lépni; a k. válaszokat legkedvezőbben magyarázni kivánná, mindenekelőtt pedig az áttérés iránt a főrendi táblával egyezkedve előlegesen törvényt alkotni sürget, az egy isten tisztelete módjában egymástól eltérő, de az egy közös haza szeretetében összeforró hazafiak számára. — A maj. 14ki vitákat berekeszté egy dunamelléki követ, azon kétséggel kezdvén beszédét, hogy Sz. követe alig fogja valódi térre, alapra állithatni azon szempontot, mellyből, tekintve a fenforgó állapotot, midőn némi eventualis szemrehányással inte bennünket, hogy törvényt iparkodjunk alkotni, eredményt eszközölni, melly a vallásos tárgyat befejezze. Ezen szemrehányást, ezen intést ő tőle, mintegy a kormány részéről, mihozzánk intézve, a szóló nem érti; ignorálja-e, mellőzni akarja-e az érdemes követ a tényeket? nem terjesztettünk-e tehát fel törvényjavaslatot, formulázva, szabatosan szerkesztve! mit tehetünk mást? és miután mi 12 éves keserü, súlyos munka után törvényt terjesztettünk fel, és az által eredméuyt, lényegest, határozottat kivánunk eszközölni, kérünk ő Felségétül, érkeznek a két rendbeli resolutiok. Mit foglalnak magokban ezen resolutiok? eredményt-e? habár a kormány nézetei szerint módositott, de mégis lényeges határozott sinórmértékül szolgálandó eredményt? épen nem, csak általános elveket állitnak fel; kétségbe-vonhatlan igazságokat hirdetnek; de alkalmazás, eredmény és tényleges elhatározás nélkül ollyakat mondnak, mikről senki sem kételkedhetik, de alkalmazás nélkül rideg következetlenségben maradnak. Majdnem ugy tünik fel az ember előtt ezen resolutiok állapotja, mint midőn a szülőnek gazdag örökségéből számüzve levő szegény árva fiu kenyeret kér, és a helyett szép tanitást tartanak neki, a legtisztább moral elveit adják elibe és intik, hogy a szerint intézze életét és boldog leend; de neki kenyeret, nekünk eredményt azaz határozott törvényt, nem adnak. Avagy talán mi az egyezkedésekre nézve a resolutiokban mondatik, az is nem olly leplezett, nem olly kétes és minden inkább, mint practicus modorban adatik-e elő, hogy azok után biztos megnyugtató eredményt várni nem lehet? Ez már a priori igy áll: és bizonyára még sokkal szomoruabb kilátás nyilik előttünk, ha tekintetbe vesszük, mi módon valának ugyanazon szép elvek alkalmazva, mellyeket a resolutio szavai hirdetnek, nem is szólván másról, csak a legközelebb éveinket megzavart, megkeseritett vegyes házassági ügy tárgyában, és a breve körül történtekben. Kell e felett commentár? kell-e az önkint folyó következést kimondani? És mégis minket int Sz. követe, hogy eredményt igyekezzünk eszközölni, és alkalmazzuk a resolutiok elveit. És nem tudja-e ő, hogy épen azon elveket igyekeztünk életbe léptetni, alkalmazni a fenforgó kérdésekre midőn a fenforgó törvényjavaslatot felterjeszténk, ugymint elfogultság, és mindenféle rosz és akadály közt azokat kivíni képesek valánk. Ha nem elégszik meg ezzel a kormány, ha abban a lelkisméret szabadságát, ha a valódi reciprocitást elegendően kifejezve nem véli, javitsa a törvényt; de határozott eredményt adjon, ne puszta elveket, mellyek uj, ki tudja meddig tartó és hogyan végzendő vitákat inditván meg, ujra csak ismét törvényjavaslattá fognának alakulhatni, mellyre ismét csak positiv szerkezettel kellene felelni a kormánynak. Azt pedig még kevesebbé engedem velem elhitetni, mit Sz. megyének követe mondott, mintha t. i. Felséges Urunk, mint az europai catholicismus homlokán álló, nem teljesithetné kivánságainkat. A magyar királynak Magyarországra nézve csak a magyar érdek, a magyar törvény és alkotmány lehet sinórmértéke, őtet királyi hitétől, koronázási diplomájának megtartásától bármi névvel jelölt ügy vagy állapot el nem tilthatja, el nem vonhatja. Azután figyelmezzen Sz. követe, hogy ha csak egy kis következetességgel folytatná ezen argumentumot, az egész vallási tárgyat, akárminő formában bár, el kellene hagynia; mert a catholicismusnak ő általa képzelt elveivel ellenkeznék, és igy ő felségénél mellőzhetlen akadályokat fogna találni. A szóló azonban tiltakozik, hogy az, mit mi a vallás tárgyában követelünk, a catholicismus elveivel ellenkeznék; tiltakozik pedig azon egyszerü tekintetből és azon ellenmondhatlan okból, mivel minden, a catholicismus is csak önmaga körében létezhetik, és mi azon kivül van, az ő elvei, az ő törvénye alá nem tartozik. Csak két tekintetből lehet erre nézve kiindulni, vagy kötelessége t. i. és joga a catholicismusnak az egész világot az ő körébe erőtetni, vagy a Magyarországban létező evangelicusokat is maguk körében szabadon hagynia lehet és kell, a nélkül hogy a legbuzgóbb hivének lelkiismérete sértve, vagy az egész catholikus anyaszentegyháznak tekintete, szelleme, hivatása, üdve legkisebbé is megtagadva, elhanyagolva volna. És az indifferentismus védját hozza ő, Sz.-nek követe fel: és vajjon ki ellen? Azok ellen-e, kik maguk körében akarván maradni, 's abban keresztény catholicus kötelességeik teljesitésére keresvén és lelvén alkalmat és tért, más felekezetek dolgát, körét bántani nem akarják; kik önnön hitvallásukban találván lelki nyugalmukat, imádván, szolgálván istenöket, az ő körükön kivül levő felebarátiknak vallási viszonyaikat szintén respectálják? Avagy az evangelicusok ellen-e, midőn ők velünk együtt minél ingatlanabb alapokat, minél határozottabb szabályokat ohajtnak, mellyek egymás iránti viszonyainkat a viszálkodás térén kivül állitsák? Minél buzgóbb valaki önmaga hite, istene iránt, minél hivebben ragaszkodik vallásához, minél inkább szereti, tiszteli azt: annál kevésbbé hajlandó bántani, zavarni, szomoritni mást a magáéban. Nem hanyagság az, t. RR. önmagunk dolga iránt, mi bennünket a máséba avatkozástól tartóztat; sőt ha igazán önmagunk üdvösségével foglalatoskodunk, ha isteni mesterünk szent igéit önmagunkban igazán foganatositni igyekezünk, valóban nem is igen érünk reá, semmi esetre pedig nem leszünk hajlandók mások kárhoztatásával foglalatoskodni. Valóban nagyon el kell csavarni a szavak értelmét, ha a vallási türelmet és azon hajlamot, melly más vallásbeliek iránt igazságszolgáltatásra kész, az indifferentismus gyülöletes nevezetével akarjuk bélyegezni. Ha pedig ugy értené valaki az indifferentismus vádját, hogy miért a világi hatalom erejét, fegyvereit, mindegyik vallása részére támadólag és védőleg mintegy harczba vinni és az isten igéjét és országát hazánkban király és nemzet által mintegy octroiroztatni nem igyekszünk, oh, annak valóban különös fogalma volna a kereszténységről. És azzal is ijesztegeti a resolution meg nem nyugvókat Sz.nek követe, hogy a lelkesedés, kivált a catholikusoknál csökkenni, szünni fog. Különös hogy épen most áll elő ezen félelem; ugy látszik mint ha épen jókor érkeznék, hogy a resolutio elfogadására indokul szolgálhasson? A mint épen alkalmatos ugy-e, egyszer bizodalom, egyszer gyanu és bizalmatlanság; és ha épen czélra szolgál, el is lehet felejteni, hogy a bécsi, 's linczi kötések kivivásában pápisták is vettek részt, hogy az 1791 évtől mostig pápisták is küzdtenek evengelicus hazafiaiknak szolgáltatandó igazságért, és hogy most is pápisták majoritásai 's azoknak instructioikban nyilvánuló felebaráti ugy, mint hazafiui lelkesedésök, igazságos, méltányos szándékaik tartják fen ez ügyet? Azon mód azonban, mellyet Sz. követe ajánl, a lelkesedést öregbiteni legalább aligha fogná. Visszatérvén már a felolvasott k. válaszra; ismétli a szóló, hogy az abban foglalt üdvös elvek puszta kimondása nem kielégitő; nem kétségtelen igazságoknak szép szavakkali hirdetése, hanem tényleges eredmény az, mire a hazának e részben szüksége vagyon; ugyanazon elveket igyekeztek a KK. és RR. a felter-

jesztett törvényjavaslattal concret valódiságban létesitni, és ezt kell tovább is kérniök ő Felségétől; mire nézve,miután a czél elérésére többféle formákban és módok szerint lehetne ugyan intézni további lépésünket, az egybefogó müködést azonban formára nézve is a czél elérésére egyik legfoganatosb eszköznek kell ismernünk; — a szóló is ezt kivánván minden szétágazás kerülésével elérni, a helyett hogy uj javaslatot vagy módositást hozna fel, B.megye érdemes követének inditványát,mellyet a dolgok, körülmények,és kilátások jelen állapotjához legillőbbnek tart, egyszerüen pártolja; és ahoz mitsem adván, attól mit sem vevén el, ajánlja azt elfogadásra a t. KK. és RRnek. Megjegyzi pedig ő is különösen, miképen B. követe igen jól és czélszerüen emlité meg és hozá kapcsolatba a fenforgó tárgygyal a transitusnak más helyen álló kérdését; a szóló is ezt amazzal nemcsak egy szempont alatt összefüggésben látja, annál inkább hogy a k. k. válaszban felállitott elvek a lelkiismeret szabadsága t.i. és a valódi reiprocitás,épen a transitus dolgában találják 's igénylik legeredményesb alkalmazásukat: azt hiszi a szóló, lesz jó mód és alkalom most is arról szót tenni; mindenesetre pedig előre figyelmezteti a KKat és RRet, hogy a midőn majd a FőRRnek a transitus dolgában válaszolni fogunk, az eddigi okokon kivül a k. k. resolutiot is fel fogjuk hozhatni,és kérdezhetni a FőRRet, vajjon a lelkiismeret szabadságát és az igaz reciprocitást, mellyeket ő Felsége a vallás tárgyában elveinek vall és követésre tüz ki az ország Rendeinek, csak papiroson tisztelni,vagy az életben is alkalmazni akarják-e? és ha, mint kételkednünk nem lehet, ez utolsót igen is akarják, vajjon minő következetességgel fogják ellenezhetni azt a m. FőRR., mit a transitusra 's azzal összefüggőkre nézve épen a lelkiismeret-szabadság 's a reciprocitáshoz képest törvénybe iktatni kivánunk. Jól megjegyezzük pedig, hogy a transitus kérdésének nemcsak egy oldala van, és ha az evangelicus hazafiakra nézve sok tekintet alatt kisebbitő,boszantó lehet a transitus jelen állapotja,az ő egyházukba lépés mintegy rosz dolog állittatván fel a külső 's világi hatalom és itélőszék előtt, a catholicusokra nézve valósággal sem azon bizodalomnak, mellyet anyaszentegyházukban helyeznek, sem azon tiszteletnek, mellyel iránta viseltetnek, sem azon hitnek,mellynek őket egyházuknak lelki belső erősségére nézve lelkesitnie kell, nem látszik megfelelőnek, ha azon egyház külső hatalomhoz folyamodik, hogy a hiveket gyülekezetében, egységében megtartsa. Valóban becsületünkben álló dolog, hogy anyaszentegyházunknak ne a világi hatalom fegyverében keressünk támaszt és őrt. És általán önmagában kell azon erőnek lennie, melly bármelly testet és testületet összetartson, hogy ez virágzó, de csak ép 's eleven állapotban is legyen. Kifejezé még a szóló, miképen B. követének végszavai ő neki szivére hatottak; meglehet, hogy csak azon visszaemlékezéseknél fogva, mellyek őt tisztelt barátjával épen ez ügyben már évek során át összekötik; de ő magát B. vmegyén. kérése által,mellyet a catholicus félhez intézett, azon hang által, mellyel ezt tevé, egészen megilletődve érezte. Szólitá azonban B. követét, hogy ne ugy, ne esdeklőképen szóljon; nem szánakozás, nem kegyelem, mit evangelicus hazánkfiai tőlünk igényelhetnek; közös ügyünk, mind a két részre szolgáló igazság az, mi vallási tárgyban fenforog, és mi katholikusok csak isten és haza iránti szoros és szent kötelességet teljesitünk, minmagunknak ugy, mint evangelicus hazánkfiai és közös hazánk érdekét kivánjuk eszközölni, midőn azt pártoljuk. Azt hiszi szóló, hogy roszul érti, és nem teljesiti kereszténvi ugy mint hazafiúi kötelességét, ki a fenforgó vallási sérelmeknek orvoslását eszközölni nem igyekszik; a ki azon elveket megtagadja vagy életbe léptetni nem akarja, mellyek a RRet ezen vallási ügyben vezérlették. Próbaköve ez, különösen a katholicusokra nézve, nemcsak a hazafiságnak, hanem a kereszténvszeretet és igazság első főtörvénye teljesitésének, hogy „a mit magadnak nem kivánsz, másnak ne tedd." Sőt ha tekintjük, hogy másult a katholicusok az ő szent religiojuk és a polgári jog,az emberiség tekinteténél fogva épen hasonlókat követelnek, az ott erősb és őket elnyomó más vallásu felekezetektől, mint millyenekről evangelicus hazánkfiainak részére nálunk most szó van; ugy látszik a szóló előtt, hogy maga a jólelküség 's a becsület kivánja, hogy meg ne tagadjuk gyengébb testvéreinktől azt, mit más helyen mi az erősbektől kérünk. A törvényhozásra nézve pedig szinte igazi próbakőnek tartja a szóló a fenforgó állapotot, nemcsak az igazság elismerésében 's az elismert igazság teljesitésében; hanem azon tekintetből is, hogy a melly törvényhozás az ember főérdekeit, a lélekismeret szabadságát, a halandó és az ő teremtője közt álló szent dolgokat méltó állapotban, zsarnokságtól, a monopolium lelkétől és igazságtalanságtól menten fentartani vagy helyreállitni nem akarja, vagy nem tudja; azon törvényhozás valóban nem igen mutatja magát ollyannak, hogy tőle csekélyebb, alárendeltebb anyagi dolgokban megfelelőt, hivatásához méltót várni lehessen. — A majus 15i ülésben a K. és NV. káptalanok egymás után felszólalt követei nyitották meg a vitatkozásokat, az utóbbi a k. leiratot katholicus, protestans és politikai szempontból taglalván terjedelmes beszédben, mellynek csak rövid vázlatát adhatni. A szónok a kir. leiratot tiszteletben tartja mint olly autoritás kifolyását, melly az egyház voszonyai felett rendelkezhetik; tartalmára nézve azonban sok ollyast talál benne, mi őt meg nem nyugtatja, mit kat. szempontból tekintve hite elveivel meg nem egyeztethet. Tartalmának másik része ellenben tulajdon elveivel megegyezik ugyan, de nem a protestansokéival, kik azon részét, mellyet a katolikusok el nem fogadhatnak, örömmel felkarolják. Ő Felsége tehát olly resolutiót bocsátott ki, mellyben sem kat. sem protest. szempontból ki nem indult, 's egész tartalma olly liberalis szellemü, millyenben az uralkodó házból származott fejedelmek még egyike sem nyilatkozott. A vegyes házasságok tárgya azonban olly sajátságos természetü, hogy még eddig halandónak nem sikerült mind a két részre kielégitő rendeletet hozni, 's igy itt is, midőn felséges Urunk a kényszerítő törvényt kikerülni akarván a szabad egyezkezést megengedte, ezáltal is megelégületlenséget gerjesztett. (Folytattatik).

Pozsonyi ujdonságok. A ‚Hirnök' legközelebb mult száma, illy rovat alatt két levélben emlékezik pesti nemzeti – szinházunk tagjairól 's azon különös . . . részvétlenségről, mellyet Pozsonyban — a magyar országgyülési városban a legmüvészibb előadások iránt is a közönség tanusít. — De közöljük inkább a levelek egész tartalmát, hadd tessék ki, mennyire igaz ezen közmondás: ‚mindenütt jó, de legjobb otthon.' D „Május 18án. A várva várt nemzeti szinház tagjai csakugyan megérkeztek koronás városunkba, 's előadásaik rövid sorát, mert csak nyolczszor lépendnek fel, Lignerolles Luiza franczia drámával kezdék felemelt díj mellett a városi szinházban. Nincs szándékunk birói szerepet magunkra vállalni; pusztán tolmácsolni akarjuk a benyomást, mellyet az első remek előadás tön, élvezet után sovárgó kedélyeinkre. A nemzeti szinház tagjai több izben egyenkint mutatták magokat lézengő szinpadunkon; milly jól esik most egy testületben látnunk őket körünkben a nemzeti szinháznak áldozatra kész derék igazgatójával együtt. Kár hogy országgyülésünk helyén állandó szinház nincs. Azt, hogy a játék remek, a zene tisztán magyar, az élvezet magasztos, — felesleges emliteni, valamint igen szomoru volt észrevennünk, hogy mindemellett a szinház jó formán üres volt. Reméljük, hogy kedves vendégeinknek nem lesz okuk részvétlenségünk miatt elcsüggedni. — 'S épen ezen körülmény félig elfojtja bennünk azon forró ohajtást, hogy miután a nemzeti szinésztársaság rövid itt mulatása után a fővárosnak vásár, lófuttatás 's egyéb intézetek gyülései által növekedő élénksége miatt visszasietni kénytelen: juliusban, midőn Pestnek utczái ürülnek, ide az országgyülés szinére visszatérve uj élvezeteket nyujtsanak a sok törvényhozói munkák által fárasztott honatyáknak; de minthogy ez csak a legélénkebb részvét mellett lenne lehetséges,ez ohajtásunk ismeti kijelentését a többi előadások pártolásától függesztjük fel." — ID „Maj. 19. Ma vasárnap adatott a „Szökött katona;" szinészeink ez eredeti műt nagyon kiemelék, mindnyájan olly jól játszottak, hogy a nézők szemeiből lelkesedést és megelégedést olvashatott ki az ember. 'S mégis mi az oka, hogy már két előadáson bizony nem sokan voltak? A földszinti páholyok nagyobb részint telvék, de a többiek többnyire üresek valának,lent sétálni lehetett. Zártszék alig volt nehány elfoglalva, 's annak, kit e szent ügy érdekel, ez üres mindenségből a karzatra tekintve fel, öröm loboghatott szemeiből,mert tömve volt e honnak reményeivel. Azon emberek, kik a magyar szinház látogatói közül ezen részt ‚karzat hősei, nevével számtalanszor szerették bélyegezni, azon kétszeres öröm 's nyugodt öntudattal térhettek vissza csendes házi körükbe, miszerint az korlátain túl nem megy többé, 's a nemzen ezen most nem annyira becsült gyöngye iránt e jelenkornál háládatosabb leend. Nem is lehet panasz azon igen mélyen tisztelt nagy érdemü családok és személyek ellen, kiket egyedül a hongyülés hivott fel Pozsonyba; hanem — mit mondjunk a pozsonyiakról! nagyon különös mulandó gyönyörért mindent, 's e soha nem szünhető gyönyörért, mellyben még e nemzetnek megbecsülhetetlen kincse is rejlik, semmit nem áldozni! — — Hétfőn majus 20án adatik ‚Báthory Mária' — elvárjuk, — ének talán és muzsika többeket fog csalni be Thalia templomába! — Elmondanók most a részvétlenség okait is,de tapasztalásra van még szükségünk, 's adja isten jövő számunknak fekete betüiből ne rína ki többé a hidegség hangja!! —"—

Megyei közlések.

Zalából. Zala-Egerszeg, majus 19. Örömhírt irok Zalából, hirét a kibékülés ünnepének, mert sükerült megyénk lelkesb fiainak a viszályszörny átkos hydrafejét leszegdelni, 's a meghasonlás vértől fertőzött mezején a béke szelíd örömgalyát tenyészetre hozni. Az adózók és nem-adózókat láttuk tegnapelőtt este ugyan magánkörben, tegnap pedig közgyülésileg a junius 11ikén tartandó tisztujításra vonatkozólag tanácskozni; és tegnap láttuk derék Deák Ferenczünket, a liliomtiszta keblü honfit a szinte lelkes Horváth János és Csányi László val kezet fogni. Mit irjam le hosszasban az érzést, melly a jó kebelt örömmel özönlé el? Sükertelen ugyan a szó; de e pár sorban minden ki van fejezve: „Zalában nincs ellenséges párt; Zala nemes fiai, a közjó szeretetében egymással versengve, feledék a viszonos személyes bántásokat,'s a megye diszét tartva szem előtt, közakarattal ügyekeznek a foltokat elmosni, mit egére vércseppekben hullatott a korteskedés vad, gyilkos szelleme!" Üdv nekik, 's általok a megyének, mellynek ügyei bizonyosan más fordulatot vesznek e barátságos egyetértés mellett. Nem akarom magasztalni az értelem illető embereit külön; mindkét párt férfiainak meg van nagy érdemök; de nem tünike fel ismét dicsőül fényben Deákunk szép lelke, ki mindent feledve, minden bántalmat eltemetve, kész kéznyujtásra, mikor arról van szó, hogy egy lélek éljen a megyében, kölcsönös bizalom 's barátság szelleme lebegjen a tanácskozásokban,'s az érdem és ügyesség, és nem aljas pártérdekek válaszszák koszorúját a tisztviselőknek, kik a köz 's magánügyek tárgyalásában, kezelésében első helyen forognak? Még egyszer hála és üdv mind a két párt lelkeseinek az egyesülés e dicső munkájában! A közgyülés tárgya előleges értekezések 's intézkedések voltak a nmgu főispán ur által junius 11dikére kitüzött tisztválasztásra nézve. Eredményeit, mint különösen bennünket illetőket, részletesen közölni most, midőn országgyülésünk foglalja el a hazafiak összes figyelmét, feleslegesnek tartom. A legfőbbet, a legszebbet, a minden hőkeblü magyartestvér által szivből üdvezlendőt, a rég várt egyesülést érintettem; nem maradt egyéb hátra, mint kifejezni azon forró ohajtást: vajha-e — mint hiszszük — valódi kibékülés, állandó is legyen, hogy üdvös gyümölcseit köz és magánügyeink tekintetében egykép megteremje; 's hogy a korteskedés, mellyet az számkiüz, tettleg számüzve maradjon, tisztujitásunkból szinte, mint még inkább tanácskozásinkból.— —Vannak ugyan gonosz nyelvek, mellyek rebesgetik, mintha a F—os párt csak szinre békült volna ki, 's hogy lesznek mind a mellett is kortesei a' választásra; és hogy az adózók, tartva e taktikától, szinte tartalomseregről fognak gondoskodni, hogy ki ne játszassanak. Hogy az ármány és fondorkodás ördöge nem nyughatik! De van erős hitünk, a volt mindkét felekezetnek lelkes férfiai ismeretes szilárd szellemében alapult, hogy ez átkos pythiai lelkek csalódni fognak czudar jóslatukban, 's e hitünkben megkaczagjuk gyalázatos intselkedéseiket, 's felsohajtunk egyik költőnkkel:

Csak egy vagyunk, egy maradunk,
A mint valánk kezdetben;
Egy czél felé, együtt hatunk
Egy szivben és lélekben!

Varasdból május hó 14én. F. hó 6án első alispáni elnöklet alatt kezdődött, és még folyvást tartó évnegyedes közgyülésünk első napjai folyamát a következők jellemzik: a magyarhorvát Rendek közől ez alkalommal is kevesebben mint remélhető vala, jelentek meg e gyülésre; az ilírhorvátok ellenben kicsiny számukat részint becsődített megyei köznemesekkel, részint zágrábi vendégekkel növelték; az említett köznemesek ilír öltönyü, és ezuttal legfelsőbb helyről is megfeddetni rendelt J. K. vezérlete és parancsszava alatt állottak, ezek a nevezett ilírhorvátoknak tervei kivitelére igen hü szolgálatot, és biztositást nyujtottak. Igy történt, hogy ámbár az ujon érkezett k. kir. válasz felolvastakor, melly szerint a mult évi october és novemberi eloszlatott közgyülések érdemében érkezett k. válaszokrai hivatkozással a latin nyelv további használata meghagyatik, — ugya mgos kormányzó ur ellen intézett 's felküldött feliratban előadottak merő alacsony koholmányoknak (atra et sublaesta molimina) bélyegeztetnek, — az előbbi kir. válaszoknak pedig némellyek által adott 's elferditett értelme, bal magyarázatnak vétetik, és roszaltatik; nemkülönben J. K. és H. P. a m. novemberi gyülésen a fiscus ellen erőszakoskodott kihágó egyének legfelsőbb helyről dorgáltatnak és megfeddetni rendeltetnek; mindezek ellenében a már ő felségéhez többször felirást intézett ilír-horvátok ujolag szinte az előbbi érdemben, tárgyban, és értelemben felirást — leginkább csak horvát nyelven tanácskozva — inditványoztak, 's azt szavazás által a felfogadott köznemesek segitségével keresztül is vitték. A felirási kérdésnek, midőn tárgyalása alkalmával többen a magyar horvátok közől, csak nehezen juthatván szóhoz ellennyilatkozatokat emeltek, és a jelen nemlévő Rendek közől számosan aláirásaikkal ellátott ünnepélyes tiltakozást nyujtattak-bé a gyülésre, a tán ismét per forcia az ilír-horvátok által elhatározandó felirás ellen, — szavazásra bocsátásakor a tisztviselők legnagyobb része ismét a teremet elhagyván, a megyei kormányzó ur méltósága felett, bár ő mellette is szavazni rendelleninek

tartották, — néhány kevesen pedig a teremben maradván, a felirás ellen szavaztanak. A második felirás történt a magyar törvényeknek latin nyelvrei hiteles fordításban leendő megküldése végett. A 3dik felirás a néhai horvát Helytartótanácsnak visszaállíttatása érdemében. A 4dik zágrábi könyvvizsgálószék ellen szabadabb sajtó elnyerése végett. — Még különös az ezen gyülés első napjai alatt, — miglen t. i. a köznemesek együtt jelen voltak, — hozott abbeli határozat, mellynélfogva a gyülés következő napjain a köznemességnek és bizonyos uri vendégeknek eltávoztával a többi együttmaradandó megyei Rendek mindennemü köz — (publicopolitikai) tárgyakba avatkozhatástól eltiltattak. — Már gyülésünk ezen rövid de híven adott vázlatából is kitetszik, mellyik fél nem akar a surlódások táplálásával felhagyni; 's ez azzal önkényt fel sem is hagyand.

Vasból. A május 6kán kezdődött közgyülés 15éig tartott, 's junius 7én folytattatni fog. Főbb tárgyai voltak: E megye rendei nem az országos hanem a kerületi választmányokat pártolják, 's a követek országos választmányok kinevezését mindenképen gátolni ügyekezzenek; — kimondatott azon elv, hogy Vasmegye kész az ország gyarapodását előmozditó közterhekben részt venni, de mi módon 's milly mennyiségben hajlandók e czélhoz járulni, annak meghatározását akkorra halasztják, midőn majd a kerületi választmány ez iránti munkálatát olvasandják; — a részek visszakapcsoltatását sürgetik; a vallás tárgyábani k. k. leiratot illy alakjában el nem fogadhatják, hanem olly intézkedést várnak, melly az önkénynek kaput ne tárjon. A katonai ezredi főtisztségnek Kőszegről Körmendre leendő áthelyzése iránt czélszerü intézkedések tétettek.

Külföldi hirek.

Spanyolország. A ‚Corresponsal' állitása szerint nincs alapja azon hirnek, mintha az egyházi javak eladásával fölhagyni volna szándék. Illy eszme nem olly könnyen férkezhetik az uj ministerium tagjaihoz, kik igenis jól tudják, mikép csak a kivihetőt akarni, lényeges tulajdona a jó politikának.

Valamint mindenre a világon ugy a spanyol új miniszteriumra nézve is különböznek a vélemények. A minapi közléstől egészen eltér egy más madridi levelező nyilatkozata, ki nem épen olly igen kitünő jelességeket vesz észre az új cabinet tagjaiban, 's ugy vélekedik, hogy nemsokára ki fog világlani, mikép a jelen miniszterium, igazgatási rendszerre nézve, csak folytatása az előbbinek, 's csak a személyek változtak. De a változás aligha nyereséges leend. Oka nem igen tudathatik. Különféle kül- és ármány dolgozott e tárgyban, főleg Narvaez hatalmának megtörésére, nehogy, mitől némellyek 's hihetőleg a franciák királya is, féltek, Esparteronál még veszélyesebb szerepet játszhassék. 'S igaz, Narvaez meggyöngitésére alig lehete jobb módot találni, mint őt miniszterré tenni, mert ez Spanyolhonban a legszokottabb eszköz, minden bármi nagy befolyásu férfiunak erkölcsi varázserejétőli megfosztására, hogy majd mint elkoptatott jószág félrevettessék.

A május 7kei Gazetaban foglaltatik a királyi rendelvény, melly Gonzales Brabot szolgálatai jutalmául követül nevezi ki a portugal udvarnál. Carrasco királyi biztos leend a IIdik Izabel nevét viselő uj banknál. — Hogy a spanyol helyesirásba egyformaság hozassék, büntetés alatt parancsoltatott meg minden iskolai tanitóknak, hogy a spanyol akademiától elfogadott helyesirást kövessék és oktassák kivétel nélkül.

A ‚Heraldo' szerint a marokkoi császár igen jól fogadá a spanyol sürgönyöket, és harczi jelenség sehol nem mutatkozik. — Ugyanezen lap igen szép reményeket fejez ki az uj miniszterium munkásságának kifejlendése iránt. Mindazáltal az országgyülés összehivása aligha october vagy épen november haváig el nem fog halasztatni. Igy minden szép igéretek mellett alig fog megfelelni az uj miniszterium az ország alkotványos várokozásinak. — Az ‚Eco' nem látja a dolgokat olly szép rózsaszinben, 's koránsincs azzal megelégedve, hogy egyszerüen az ostromállapot megszüntetése hirdettetett ki. Szerinte e rendelvénynek nemcsak jövőre hanem a multra is ki kellene terjesztenie hatását; 's azon családok számára, kik a kivételeles állapotban annyit szenvedtek, 's következtében most is szenvednek, kápótlást követel. Meg kell egyszersmind szünniök mindazon függelékeknek, mik az ostromállapottal járnak, minők titkos rendelkezések, önkényes elfogások, vádolgatások, számüzés, különbiztosság; 's kiktől elvették javaikat, barátaikat, rokonaikat, azoknak adják ismét vissza azokat. De mindezekről mitsem mond a rendelvény.

A cubaszigeti összeesküvésnek naprulnapra több részesi födöztetnek föl. Az ültetvényeseknek önhatalmi jog adaték, 's vannak czukorültetvények, hol a szerencsétlen négerek a korbács alatt adák ki lelköket. Legközelébb a haditörvényszék itéletére tizenegy néger löveték főbe, 's holttestök megégetteték. Az illy irtózatos jelenetek azonban egészen elhibázták a czélzott hatást. Igy például, mint beszélik, a quevedoi czukormalombeli összeesküdt négerek a kérdésre: mikor és hol szőtték tervöket? azt vallották volna: Savanillaban, midőn véreik kivégeztetésén jelenlenni kénytelenittettek. Valóban a szabadság eszméje és ohajtása hatalmasb valamennyi rettentő rendszabálynál, 's a fehérek biztositására utóbb is más lépéseket kellend tenni.

N. Britannia Az alsóházban Ashley lord a gyári munka-idő iránt ujabban inditványozá, mikép 1847diki oct. 1jétől kezdve, egy gyermeket se szabadjon a gyárokban hétórai munkánál tartósbra kényszeriteni, mi ellen ha vétnének a gyártulajdonosak, a birság 3—10 font sterling legyen.

A lengyel irodalmi egyesület május 5kén ünneplé 12ik évnapját ismét ama buzgó lengyelbarát Dudley Stewart lord elnöklete alatt. A gyülekezet nem volt számos de igen válogatott. Ezen egyesület azon lengyel menekültek felsegélésére áll fen, kik 1832ik évnél később jövén a kormányi segélyezésekben már nem részesittettek; minthogy azonban ezek száma részint elutazás és halál, részint munka 's keresetmód által mindinkább fogy, nem sokára megszünendik az egyesületnek segélyzési czélja, 's csupán a lengyel nemzet iránti rokonszenv fentartása 's ápolására fogja irányozhatni működéseit.

Az angol bank igazgatói egyértelmüleg elfogadák a bank iránti javaslatait Sir Peel Robertnek.

Majus 10kén a gyárügyi törvényjavaslat harmadik olvasása iránti vitatkozás elhalasztatott. Hume azon inditványa, hogy szüntessék meg az irhoni alkirályság hivatala, maj. 9én nagy szótöbbséggel elvettetett. Nem lesz még is érdektelen az inditványt pártoló Bernal kapitány észrevételeiből némelyeket érinteni. Gőzhajózás által most Dublin közelebb van hozva Londonhoz, mint Edinburg, 's pedig ott nincs alkirályság; 's minő képtelenség az: alkirály, saját udvar és statustanácscsal, saját külön parliament nélkül! Ezen lordhelytartóság egyik oka a repealzajgásnak, mert csak majmolja a királyságot, 's ennek megvettetést szerez, mivel puszta játékszere a pártoknak. Ha e helyett jobb főkormányi hivatalt adnának Irlandnak, 's a királyné évenkint néhány hónapot Dublinban töltene, az irlandiaknak béke angyalául tünnék fel. Peel nem merné mondani: vajjon mindig fen fog e állani az irhoni alkirályi hivatal.

Miután az esküttszék az O'Connell és többi vádlottak bünét valónak találta, a Queensbench birái által még azon kérdés vala kisütendő: vajjon ennek kitudásához illő vagy nem-illő uton jutottak-é? Hosszu tanakodás után a főbiró kijelenté: mikép a jelen törvényszakaszban az itélet meg nem hozathatik.

Május 7kéről Dublinból azon meglepő hir érkezett, hogy a queensbench itélete az O'Connellféle perben a jövő törvénykezésig el van halasztva. A főbiró, Pennefather igen rövid száraz szavakban hirdeté ki azt. A főügyész, Smith, mondják, ezt hallva majdnem elájult. Mi oknál fogva halasztatott el ez itélet, eddigelé nem tudhatni.

Francziaország. Bourqueney báró, ki eddig a magas portánál a követet Pontois grófot helyettesité, valóságos követté neveztetett a király által. Pontois gróf a schweiczi szövetség követéül megy.

A börtöntörvény megvitatásában ismét néhány czikk el lőn fogadva, mellyek közt emlitendő, hogy a foglyok munkára köteleztetnek, naponkint legalább két szabad órát nyernek, oktatási, olvasmányi 's látogatás-elfogadási czélból. A J. des Débats szerint várhatni, hogy sajtó-kihágások 's egyéb politikai bünökre a magán-börtönzés nem fog alkalmaztatni, 's inkább az eddig szokásos egyszerü letartóztatás fog megtartatni.

A pairkamra május 13án mintegy felére haladt az oktatási ügynek, 's az illető pontokat jobbadán kevés vitatkozás mellett elfogadta. E közben a tengerészminiszter törvényjavaslatot terjesztett elő a gyarmati rabszolgaság eltörlésének előkészitésére. E rendszabály néhány uj határzatot tartalmaz: a rabszolgák élelmezése 's táplálása; a fegyelmi ügy; munka- 's enyhitési óráik, a házasodás és vallási oktatmány; a tulajdon és megváltás joga iránt.

Most három irodalmi szülemény hirdettetik, mellyek a fenforgó egyházi tusáknál fogva kettős érdekük. Az első mü, La Trappe reformátor életrajza Chateaubriandtól van, a második „VII. Gergely, assisi szent Ferencz, és aquinoi szent Tamás" jellemrajzai, mint kikben a katholicismus ereje, szeretete és értelmisége személyesitve van, Delécluzetől, végre egy történet-birálati vizsgálat „Levelek a clerus és oktatási szabadság fölött" Libri academicustól. „E könyv, mond a J. des Debats, melly nevezetes okleveleket, 's csipős fölvilágositásokat foglal magában, most épen kedvező időben jelenik meg."

Belgium. A képviselők egyik ülésében a külügyek minisztere azon észrevételét fejezé ki: hogy a kormány már 1841ben figyelmeztetést vőn a bécsi, berlini és londoni cabinetektől, mellyben előadatik, hogy Belgium és Francziaország közti vámegyesület 1839ki szerződés szellemével, 's a 24 czikk alatt Belgiumnak kötelességeül tett közönbösségével meg nem fér. E szerint tehát a némethoni kereskedési érdekek ez oldalról meg volnának nyugtatva.

Dánia. Fridrik koronahgnek Alexandra Nicolajewnával leendő összekelésére vonatkozólag a Fädrelandet három számban ugy nyilatkozék, mikép a hg a dánnép rokonszenvével ellentétesb szövetséget nem köthetett volna", és hogy „a dánnép Oroszország iránt legkisebb rokonszenvvel sem viseltetik." Az orosz kormány e megsértéseért a szerkesztő perbe fogaték, de a törvényszék fölmenté, 's e fölmentés fölebbvitel után is megerősitve lőn, 's a vádlott csak a pörköltségben — 20 orsz. tallér — marasztaltaték el.

Görögország. Több oldalról érkezett hirek szerint titkos társaságot fedeztek fel, melly magát nagy testvérletnek nevezi, 's egész Görögországban, sőt a törökbirodalom legtávulabb tartományiban is el van ágazva. Valóságos szerkezete még egészen nem ismertetik, annyi még is bizonyos, hogy a vallás-felszabaditásnak 's az összes Göröghon függetlenitésének ürügye alatt a jelen rend felbontását, az alkotmány felforgatását 's a kormány megdöntését czélozza. Maurokordatos helyzete mindig bajosabb kezd lenni; az ellenzés folyvást nő, 's majd minden nyilvános közlönyök ellene lépnek föl. Ezekhez hasonló érzelmek nyilvánulnak a tartományokban is. Tripolizzaban Rhigas Palamidest diadalszerüleg fogadák 's babérral koszoruzták, mivel öt ugy tekinték, mint a miniszterium áldozatát. Naupliaban Rhodiost akarják követül választani a kamrába azon föltétel alatt, hogy a miniszteriumról mondjon le.

Hayti. Egy newyorki lap a vérengzésekre vonatkozólag azon gyanitást fejezi ki, hogy a feketéknek a színesek elleni fellázadásában franczia ármány mesterkedett azon boszúérzetnél fogva, mivel a legujabb franczia alkudozások a jelen haytii kormánynyal kivánt sükerre nem fejlettek. A dolog magában kissé valószinütlennek látszik; franczia lapok pedig e gyanusitást részint boszonkodással, részint megvetéssel utasitják vissza.

Északamerikai egyesült státusok. Texasnak a statusszövetségbe fölvétele iránt az öreg Jackson táborvezér, az antibrit democratismusnak ezen legmakacsabb képviselője, levelet irt a congressusnak egyik igen nagy befolyásu tagjához, melly imigy szól: Nem szabad elszalasztani a jelen arany pillanatot, melly Texas megszerzésére kinálkozik, különben Texas kénytelen lesz magát Anglia karjai közé vetni, 's örökre el lesz veszve az egyesült státusokra nézve. Kell-e még önt figyelmeztetnem az egyesült státusok azon esetbeni helyzetére, ha Anglia szerezné meg Texast, vagy azzal szoros szövetségben állandna, 's azután Californiára irányozná törekvéseit? Milly könnyü volna akkor Angliának olly haderőt vetni közbe, melly képes legyen meggátolni a státusaink összegéből történni szokott kiköltözéseket Californiába! Texas nyujthatná neki a szükséges őrizetserget. Ha ezt 's azon veszélyt jól meggondoljuk, mellyel angol fegyverek közelsége Texasból Ujorleanst fenyegetné, minden valódi amerikainak testtel lélekkel arra kell közremunkálnia, hogy Texas az északamerikai unioba fölvétessék. Ez erős vasabroncsul szolgáland álladalmi szövetségünk körén, 's egyszersmind bástyául minden külső megtámadás ellen. Ismétlem, ne szalaszszuk el ez alkalmat Texas visszanyerhetésére, különben örökre el lesz ütve kezünkről, vagy pedig vértavakat 's pénz-milliókat kellene áldoznunk, hogy a reánk áradandó bajoktól ismét megmenekedjünk. Reménylem, sőt hiszem, bizonynyal annyi hazafi ül a sénatusban, hogy az illető szerződés gyorsan megerősitessék. Még egyszer: nem szabad elvesztenünk a jelen pillanatot, mert a szükség különben kényszeritendi Texast, hogy másutt keressen átalmat és biztosságot. — Ujabb hirek szerint Newyorkból, mellyek april 19éről szólnak, az e tárgybeli szerződés már alá is iratott. —

Montalan. (Vége.)

IV.

Az eddig előadott eszmék, csupán a szerzetalapitás legelső időszakára vonatkoznak, azon még el nem ferditett irányú összalakulásra, midőn még sem a társulat több feleke-zetre oszolva, sem az alapszabályok időnkint összevissza czibálva, ezerféle szigorú és sanyarú fegyelmi ötletekkel fölsallangozva nem voltak; századok multak el; szerzeteseink idők és körülmények zivatarában, mint trónok és birodalmak, többrendü átalakulásban részesültek, Olasz, Spanyol,

Franczia, Német, Magyar és több országokba átültetve, e tartományok kormányrendszereihez képest, egy 's másban különböztek egymástól, 's épen a nemzetek között létező anyagi és szellemi különbségek, a szerzeteseket is, — mindegyik a maga sánczai között, a nemzeti érdeket szemelőtt tartva — engedte mozogni.—Minő sorsban részesültek más tartományokban, a közjó előmozdítása volt-e kitüzött irányuk másutt? hozzánk nem tartozik; honunkba a 14 század közepén léptek először nagy Lajos alatt, 's pedig nem mint orvok, kik hivatlanul hágtak volna e hon határai közé, hanem hivatva a haza atyjai által, kik a szomszéd Bosniában már akkor letelepült szerzeteseket, a nép boldogításában bámulatos készséggel fáradozni szemlélték. Eleinte csak néhányan jöhettek, nem levén annyira megszaporodva, rájok pedig a szükség igen nagy volt Bosniában is; a magyarok mondhatlan örömmel fogadták e néhány egyént is, 's mint kedves, de inkább szükséges vendégek azonnal honosítást nyertek, a jószivü magyarok vetélkedő buzgalommal halmozták el őket élelmi szerekkel, miért ők, hivatásuk szent érdekében szív 's lélekkel munkálkodtak, munkájok olly édes gyümölcsöket terme rövid időre, hogy n. Lajos — a dicső fejedelem — a szerzet főkormányozójához adott levelében kéri ezt, küldene Magyarországba több szerzeteseket, mert — ugymond — kevés a munkás, az aratás pedig igen bő, mit megértvén a főgondnok, serkenti alattvalóit: „Igitur exurgant viri religiosi, imitatores Filii Dei, et fideles filii beati Francisci, et ad laborem messis viriliter se accingant, ect." Ekint egy nagy fejdelem által hivatva, országosan befogadva, 's munkába állítva ünnepélyes beigtatás következett, honosítva lőn a gyümölcstermő csemete, gyökeret vert, 's magyar ivadék sarjadzott föl a beültetett idegen gyök törzsökén. Az igy honunk nemzettestébe oltott rend, hiven osztozott — hosszú évek során keresztül ezen annyit hányatott édes haza szerencsés és bal eseteiben, látta fön ragyogni a Corvinok pajzsában nemzete védangyalát, 's a nagy Hunyadi oldalánál egy Kapisztrán is vívott, pedig dicsőn vívott Nádorfehérvár falainál; gyászolva szemlélte utóbb letünni a szerencse csillagát egéről, midőn czivódások fészke lett a hon, és jött idő, sötét és gyászos, mellynek emléke fölvérzi a magyarnak most mégis valamennyire hegedni kezdő sebeit! mennyi szenvedés körzötte akkor e boldogtalan népet kivétel nélkül! és a szerzetesek, noha szintugy szenvedve, egyedüli vigasztalói voltak az elsüggedt nép sanyarának! Ne mondja ismét valaki, mintha szabadalmul akarnám használni az akkori vészterhes idők sérveit mostani állapotunkoni javitás követelésére, az ég könyörült rajtunk, egünk derülni kezd ismét, 's mi, a béke csöndes ölében is szívre tett kézzel mondhatjuk édes öntudattal: szolgáljuk hazánkat, 's nincs szükségünk elődeink érdemeire hivatkozni, hogy magunknak méltánylást azok fáradalmai után igényeljünk; azt ugyan szende önérzettel mondhatom el, mikint egy társulat sincs e hazában, melly több, 's hívebb szolgálatot tett volna neki, mint — igénytelen szerzetem, a történetek évlapjai bizonyítják, 's a jelenkor tanuja lehet, hogy e társulatnak majd minden tagja egy állást tölt be, mellyen ha ő nem, másnak mulhatlanul, 's pedig a közügy érdekében állni kellene, szóval: hogy mi munka emberei vagyunk, 's mint illyenek, mikint lehetünk holt tagok? külviszonyainkat tekintve sem felel meg a való e nevezetnek.

Mi már azon kapcsot illeti, melly bennünket a világgal összefüz, ezzel kibékülni teljességgel nem bírok, 's legelsőbb is azzal, mert mi, munkára termett, ép testerővel Istentől megáldott emberek, ezenfelül még hittani tudományokba avatott, 's papokká szentelt egyének, lealacsonyító alamizsna-kéregetésből élünk akkor, és ott, midőn, 's a hol az elnyomorodott utczai koldusok biztos élelmezési rendszerbe helyeztetnek; e figyelemre méltó állomást pedig elnyerni nem olly könnyü: az ifju hat gymnasialis iskolát elvégez, arra philosophiát és theologiát, 's ne higye senki, hogy csak imigy amugy, mert bár hol sem szorosabban, mi igen jól van; azután fölszenteltetik, 's valahányszor uj statiót nyer, annyiszor ujra examináltatik az egyházmegye részéről jurisdictio végett, ezenkül minden 3 évben a szerzetmegye részéről, és oda nézzetek! tetőtől talpig előttetek áll egy polgári halott, a szegény adózó nép nyüge, a privilegiált ép kéz-lábu koldus! No lám, itt vagyunk hát Magyarország fölvirágzása hajnalán, midőn, hogy valaki házaló koldus lehessen, 's maga fölött Requiemet énekelhessen, jól megtermett ép testalkotása mellé előbb a hittanári koszorút ha nem is halántékira fűzni, legalább az arra vezető pályát mindenesetre megfutni, 's tárgya minden részleteiben fölavatottnak kell lennie!! csudálatos életmód ez, mi holt tagoknak tartatunk, de polgári hivatalokat viselünk, 's noha becsületesen állunk helyünkön, munka bérünk még sincs, a hazának szolgálunk, és kegyelem kenyeret eszünk! — Míg a kegyesség asztala nem volt olly magas, míg a jótevők vetélkedve halmoztak el bennünket élelmi szerekkel, nem kivántunk munkabért, immár kényszerülünk szól emelni, és az evangeliumra, mellyre esküttünk, hivatkozni, miszerint „méltó a munkás a maga bérére, vagy haljon meg életünk, ha nem birjuk megérdemelni kenyerünket. — Egy megfejthetlen anomaliát látok abban is, mikép lehessen, holt tag az, ki nyilvános hivatalt visel, például lelkipásztorkodik, vagy iskolát tanit? 's ha én mint szerzetes valamelly polgári ügyben hiteles bizonyság nem lehetek, mert, mint holt tagot a törvény annak el nem fogad, e szerint keresete sincs rajtam senkinek, tehát nekem minden szabad, 's miért ne volna, hiszen a haza törvényei előtt nekem sem hitelem, sem védelmem, következetesen benne tartalékom sincs, mert a melly törvény előtt nekem sem hitelem, sem védelmem nincs, azt tisztelni nem tartozom, 's én kivüle állok; de azért a törvények körébe eső polgári hivatalt viselhetem, 's mi lesz akkor, ha én, mint tanitó, iskolai bizonyítványt adok egyik tanitványomnak, kit egy véletlen eset majd kereset alá vonand, ő magát igazolni akarva előmutatandja tőlem vett bizonyítványát, mellyet az ügyvéd eltaszít: 's igy utasítand el: e bizonyítvány érvénytelen, a törvény előtt szerzetes bizonyságot nem tehet!? —

Már, ha a polgári élet ösztöne nem lelkesíti a tanitót, midőn kilép oskolája porából, mi fogja őt terhes foglalatossága lélekisméretes vitelére buzdítani? majd fáradsága méltánylatához véli mérendőnek szorgalmát, vagy megunt, rideg egykedvüséggel nagyolja el vigasz reménye nélkül az emberiség fontos ügyét, mert hiszen neki mindegy, törekszik, vagy hanyagolja el magát, egy a fizetés! sőt nem a menny örömében részesültem én tanitványaim körében, midőn akár magány, akár nyilvános próbatételek alkalmával közmegelégedésben részesültünk, 's az édes öntudat ezt sugta nekem: ez a te munkád! de mit ér? megfáradva ott a munka terhe alatt, a hivatalos órák elteltével kilépve széttekinték, ha tán egy hoszu lélekzettel ohajtám tele színi porlepte tüdőmet, 's örömem szent érzetét megdöbbentette jéghideg kezével a halál kapuján sirbakot álló csontok őre. Nem foge valaha segíttetni e bajon? nem volna-e kedvünk e bonyolult állomás önszőtte tömkelegéből végre kibontakozni? a statusnak érdekében van egyrészről bezárni a hátulsó ajtócskákat, mellyeken majd könnyen kisurranhatik az álhalott, 's a most még holt kezekben levő igen fontos állomásokat minél előbb olly élő kezekben látni, mellyeket honszerelem vezéreljen a munkában: másrészről, ha már a nyomorult utczai koldusok sebére enyhitő irt kötött, a kimüvelt ép koldusokat is — mennyiben még nem volnának — munkára szólitva, fölmenteni a kegyelemkenyértől; valamint mi szerzetesek is megszünhetnénk már egyszer az önámitás világában élni, miután a czímnek többé semmi való nem felel meg, miután magunk látjuk, mint szorulunk naponta jobban, és jobban az alapszabályok V. fejezetében kitüzött munkabérre, 's mégis inkább ragaszkodunk későbbi glossákhoz, mint létalapunk tiszta értelméhez. — 'S ha már itt vagyunk, világositsuk föl azon egyszerü körülményt is, melly minket már az életben holtak közé temetett. Én ennek kulcsát az olasz középkori tulbuzgó ajtatosság hevében látom rejleni, és ugy vagyok meggyőződve, miszerint szerzetünk alapitója utódaiban a polgári halottrul nem is álmodott, mint nem ama számtalan borzasztó nevetséges és szánandó czifraságokrul, mellyeket a 12 század homályából öröklött emberi gyarlóság vetélkedve rakosgatott össze később, együvé söprögette az egyháznak minden elavult, 's szakadozott korlátfonalait, 's akár illett oda, akár nem, körülszőtte vele az alapszabályok XII fejezetét, végül azt hitette el magával, hogy ő immár meghalt, azaz lemondott minden emberi jogrul, hogy csupán elméleti foglalatosságában háborítlanul élvezhesse a néma magány örömeit; ez, ugy hiszem eltérés volt a szerzetalapitás czéljától, mert alapitónkat nem csupa elméleti, hanem egyszersmind cselekvési pályára hivatottnak főnebb láttuk; valamint hazánkban létező utódait is minden időszakban munka embereinek tudjuk lenni, 's hogy mind e mellett a magyar Ferencziek is lemondottak a világról, azzal sem több, sem kevesebb nincs megmutatva, mint az, mikint ama — hogy ugy mondjam — boldog előkorban gond nélkül élelmezhettek magokat, sőt gondoskodniok kellett, nehogy az önkénytes adományok összehalmozott tömege romlásba menjen: akkor volt az, I tempi passati! most más nótát fujnak, könnyü volt akkor lemondani a világról, és a világ olly méltányos volt, hogy tisztelvén az az emberi szabadságot ezen lemondásban is, azt elfogadta, 's nem kényszeritette a szerzeteseket polgári ügyekben részt venni; ezen önkénytes lemondásnál nem találunk egyéb okot sem egyházi, sem világi jogtan lapjain, hol arrul van szó, p. o. kik lehetnek hiteles tanuk? a birtoktalan szerzetesek minden okerő felhozása nélkül nem kizáratnak, hanem ünnepélyes lemondásuk tiszteletben tartása okáért mintegy megkiméltetnek; hogy ezen lemondás alapszabályainkban nem parancsoltatik, már megmutatám, de hogy attól mihelyest akarnak, vissza is léphetnek, tanusitja a tridenti zsinat 25dik ülésének nyilvánitása, mellynek értelmében minden, még a kolduló szerzetek is kettőt kivéve? képeseknek nyilatkoztatnak ingatlan jószág birhatásra, 's miért kettőt kivéve? mert e kettő a lemondásról visszalépni nem akart! hogy hihetném tehát létalapnak a birhatási képtelenséget, midőn látom, mikint honunkban 8 felekezete van sz. Ferencz szerzetének, 's e nyolcz közől hat zsinatilag képesnek van nyilatkoztatva, kettő pedig nem! igaz ugyan „nolenti non fit injuria" de ha ezen nagyobb rész elég okos volt már eltépni azon életölő nyügöket, miknek nyoma sincs az alapszabályokban, 's miket senki sem rakett rájok, ha a többség feltudott kapaszkodni a halál sánczaiból, 's kibontakozhatott a hontalanság bilincseiből: én is megzörgetem lánczaimat, kitüzöm itt Fülek-vára düledékeinél, az előkor ime szivrenditő maradványainál a föltámadás magyar nemzeti színben úszó lobogóját, 's jelentem a világnak, hogy álhalott bár, de még élek, és híven ragaszkodva esküm tiszta létalapjához, dolgozni akarok; adjatok munkát énnekem, hogy megérdemeljem kenyeremet.

Szegedi Kilit.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

17314. Pest városa tanácsának felirása szerint, Herczl Salamon hitelezőnek csődületére f. é. junius 22-dik napja tüzetett ki határidőül, és tömeggondnokká Herczog M. L., perügyelővé pedig Leimberger Mihály hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844.

17315. Bakabánya városa tanácsa jelenti: hogy Mazura János hitelezőinek csődületére f. é. junius 24, 25, 26dik napjai tüzettek ki határidőül, tömeggondnokká Schuska Pál tanácsnok, perügyelővé pedig Jandly Ferencz hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844.

17708. Késmárk városa tanácsa jelentése szerint, Bielek Sámuel ottani lakos ellen csődület határoztatván, 's az illető hitelezők megjelenésére f. é. junius 18ika határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnoknak Róth Ferencz városkapitány, perügyelőnek pedig Veszther Pál tiszti ügyész neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844.

Kötelezvénysemmisitési hirdetés.

17464. Bazin városa tanácsa özvegy Milling született Schindler Teréz folyamodása következtében egy az 1809ik évi majus 16kán 250 p.ftról kiadott, 's helybeli anyatemplom pénztárát keresőleg, a mondott folyamodó néhai férjét Milling Ferenczet pedig szenvedőleg illető, kifizetett, de elveszett kötelezvényeknek megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ pünkösdhó 9én 1844.

Váltótörvényszéki idézések.

5851. Kállay Gusztáv, kinek tartózkodási helye nem tudatik, az ellene Pincus Herman által 3000 p.ft iránt indított váltóügynek tárgyalására f. évi junius 28án reggeli 9 órakor leendő megjelenésre ezennel olly megjegyzéssel idéztetik, miszerint személyes vagy törvényszerü képviselője általi meg nem jelenése esetére gondnokául Legrády Imre v. ügyvéd kineveztetik. Költ Pesten a k. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi majus 17én tartott üléséből.

5977. Meister M., kinek holléte nem tudatik, az ellene Weiman János által 80 p.ft iránt támasztott váltóügy tárgyalására f. évi junius 25kének reggeli 9 órája tüzetik ki. Melly határidő azon értesitéssel adatik tudtára, hogyha a kitüzött időre meg nem jelenne, vagy ügyviselőt nem rendelne, részére törvényes gondnoknak vári Szabó Antal v. ügyvéd neveztetett ki. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi majus 20án tartott üléséből.

5985. Hirschl Ignácz, kinek holléte nem tudatik, az ellene Lekits Illés által 744 p.ft iránt támasztott váltóügy tárgyalása végett f. évi junius 25én reggeli 9 órakori megjelenésre idéztetik, azon értesitéssel, hogy ha a kitüzött határidőre meg nem jelenne, vagy ügyviselőt nem rendelne, részére Szánthó Ferencz váltóügyvéd rendeltetett gondnoknak. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi majus 20kán tartott üléséből.

(*115) Mélt. Festetics Antal ur Veszprémmegyében kebelezett déghi pusztáján nagyobb számu eladó fiatal anyabirkák, nemkülönben Somogymegyében Böhönye mvárosában törzsökjuhnyájbul származott kosok, és anyabirkák venni szándékozók által már megszemlélhetők; mi ezennel közhirré tétetik. Költ Déghen 3 órányira Sz.-Fehérváron alól maj. 10. 1844. A gazd. tisztség által. 3—3

(*123) **Házi tolvajlás.** 2—3

F. é. majus 5kén éjjel Abaujvármegyei Rozgony helységében házi tolvajlást követett el Breiner vagy Brünner Czeczilia, Csáky Rudolf grófné ő nságánál szobaleánykép szolgáló mintegy 26 éves hajadon személy, állitása szerint Zemplénmegyéből nagy-mihályi származásu, kinek ismertető jelei következők: közép termetü, fekete sima haju, ragyás barna képü, egyik szeme hibás, úgy szintén egyik lába is alul dagadt, kisded fehér kezü, magyarul, németül, de rosszul és tótul csehesen beszél, a szolgálatáróli hamis bizonyitványokat gyanitólag maga készité, azért figyelmeztetik a t. cz közönség, hahogy a tisztelt grófnő ő nsága bizonyitványát előmutatná, az teljesen hamis, minthogy innen semmi bizonyitványt nem kapott, sőt a kezénél voltakat is, jelesül egyet Degenfeld grófnőtől, bizonyosan hamisat, itt hagyta. Az általa elrablott több ujdonan-uj női ruha, vászon, batiszt keszkenők, egy bársony mantillán 'stb. kivül lopott ötsoros fehér gyöngyöt tirkuaszkővel és gyöngyökkel kirakott aranycsattal és egy aranykarpereczet (bracelet). Jelenleg hihetőleg Miskolczon tartózkodik.

Ki ezen tolvajt birói kézre keriti, ötven váltóforintot kap jutalmul, melly öszveg alulirt által bizton kezéhez fog juttatni. Költ Rozgonyban Kassa mellett majus 12én 1844. Klestinszky László m.k. orsz. hit. ügyvéd.

(*124) **Hirdetés.** 1—3

A mármarosi koronai erdőjavadalmak részire ideiglenesen következő hivatal-állomások engedtettek meg felsőbb helyen: u. m. Szigeth, Hosszumező, és Visk koronai mezővárosok részire különkülön egyegy első osztályu erdészállomás 250 ft évi fizetéssel, természetes szállással, 52 pm. zab, 6 kocsi széna, 15 öl fa, egy mázsa só, 20 pm. buza, 6000 □ öl kaszáló, 7 ft irószerdij járandósággal és 50 ft biztositékkal, és Técső részére egy erdőlovag-állomás 300 ft évdijjal, természetes szállással, 104 pm. zab, 12 kocsi széna, 20 öl fa, 150 font só, 24 pm. buza, kaszáló fejében 24 ft járandósággal és 100 ft biztositékkal 's 10 ft irószerdijjal. Kik ezen állomásokat elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal kimutatni tartoznak, miszerint a bölcsészeti tanulmányokat jó sükerrel végezték, a magyar, német és latin nyelveket birják, 's az erdésztudományokat Selmeczen, vagy Mariakuton jó előmenetellel hallgatták, és egészséges testalkatuak. A folyamodványok a mármarosi kir. kamrai igazgatósághoz hat hét alatt benyujtandók.

(*126) **Előfizetési hirdetés.**

„A pesti növendékpapság magyar iskolájának munkálatai"ra Nagy 8rét, legalább 22 liv, szép gépveinen. Előfizethetni minden papnevelő-intézetben, Budapesten Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben. Előfizetési ár f. é. nyárhó 15keig csak 40 kr. p-p. azután 1 ft pp. 1—3

Emich Gusztáv

pesti könyvárusnál, 's általa minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

Utazás Olaszországban

irta

Császár Ferencz.

2 kötet; 8adrét. Csinosan fűzve 3 forint pengő.

Beccaria

a Bünök és Büntetésekről

eredeti olaszból forditva

Császár Ferencztől.

8adrét fűzve **csak** 30 kr. pengő pénz.

E világszerte ismert jeles munka magyar fordításából fenmaradt néhány példányt a forditó 's kiadó urtól átvevén, azok árát, hogy annál könnyebben juthasson kiki birtokába, hihetlenül olcsóra szállítottam; azért is ajánlom azt a t. közönség figyelmébe.

Emich Gusztáv könyvárus.

(*119) **Wagner József** müárusnál Pesten a servitatéren ujonan megjelent:

Székely Imrétől „**Irnok fájdalma**“ (des Schreibers Schmerz) zongorára. Ára 15 kr. pp.ben.

Ugyanattól „**Visszaemlékezés a szigetiekhez**“ (Erinnerung an die Szigether) zongorára. Ára 24 kr. pp.

Ugyanattól „**Az ujonez bucsuja**“ (des Recruten Abschied) zongorára. Ára 15 kr. pp.

Rózsavölgyi Márktól „**Névnapi Magyar**“) zongorára.

„ „ „ „**Kedély, nagy eredeti Magyar**“) Áruk 15 kr. pp.

Kirch Jánostól „**Emlékül lászlófalvai Eördegh Istvánra.**“ Lengyel, zongorára. Ára 15 kr. pp.

Beőthy Zsigmondtól „**Nemzeti szinházi Magyar**“ (Ungarischer des Nation. Theaters) zongorára. Ára 15 kr. pp.

Ezenkivül e műkereskedés a legközelebbi vásárra nagyválasztéku bel- és külföldi zeneszerzeményit, rézmetszvényeit, könyomványait, csinos párisi levélpapirjait és czimlapmetszvényeit, pecsétnyomói jelmondatit, rajziskoláit, társasági és gyermekjátékit, chinai, különösen pedig jó aquarell festékit is doboszokban és egyes darabokban 'stb. 'stb. a legjutányosb áron ajánlja. 2—3

(*118) 3—3

Templomi ékességek.

Fries Antal és Zeppezauer

cs. kir. szabadalmas selyemszövetgyárának raktára Bécsben, a főtisztelendő Clerus által egyházi kelmeknek gyárábani készitésére serkentetvén, az most már olly állapotban van, miszerint olly jeles, szép és pompás illynemü gyártványokkal kedveskedhetik, hogy azok minden székesegyházban valódi ékességül szolgálhatnak. Épen igy mindenféle zászlódamiszt, violet grosgrain-t és schvamiliont is szárnyas öltönyök és reverendáknak mindig dús mennyiségben találhatni. Ezenfölül a gyárbirtokosok szerencsések a főtisztelendő Clerusnak jelenthetni, mikép a fönemlitett gyártványokon kivül még minden más hasonló készitményt, habár a legpompásabb módon aranyhimzéssel kell is azt kiállítani, a legrövidebb idő alatt, lehető legjutányosb gyári áron készitenek.

Ezenkivül pesti raktárukban a kis-bécsi utczában, 200sz.a. kész templomi ékességeket is mindig dús választékban 's jutányos áron tartanak. **Fries Antal és Zeppezauer.**

(*116) **Árverés.** 3—3

Tek. Esztergammegyében kebelezett alapitványi csolnoki urodalomhoz tartozó, és a bécsi országuton fekvő leányvári vendéglő f. évi junius 20án a csolnoki tiszttartói iróteremben tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb. 1sö napjától három, vagy hat évre bérbe fog adatni, miért is bérleni szándékozók ezennel meghivatnak. Pesten, majus 15én 1844.

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna“ gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén. — Majustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) majus 10 és 24kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulások majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

(*117) **Haszonbérlés.** 3—3

Az alapitványi javakhoz tartozó tettes Hevesmegyében kebelezett, Gyöngyöshöz egy órányira fekvő vörösmarthi birtok f. é. junius 17én ugyan Vörösmarth helységében tartandó nyilvános árverésen f. é. novemb. 1sö napjától számitandó hat egymást követő évre haszonbérbe fog adatni. A nevezett birtok jövedelemágai: urbéri adózások 75 házas, és 17 házatlan zsellértől; majorsági birtok: kert 3¼ hold, szántóföld 93, rét 11, szőlő ½ hold, erdő 784⁹⁵³/₁₂₀₀ hold, egy évi vágásra esik 13½ hold; a szőllőktől heted, az ugynevezett Sárhegyen fekvő szőllőktől ötöd adatik. A királyi haszonvételekhez tartozik két kétkerekü vizimalom, pálinkafőzőház, belső készület nélkül. A haszonbérlők kellő tudomást a helyszinén szerezzenek, minthogy eziránt utóbb teendő kifogásaik tekintetbe teljességgel nem fognak vétetni. A szerződés pontjai, és birtok állapotja Pesten a kis seminariumban a kerületi igazgatóságnál megtekinthetők. Pesten maj. 15. 1844.

(*121) Egy **nevelőné,** ki minden női kézi munkát, ruhakészitést, és nőpiperét tökéletesen ért, egy becsületes háznál fölvétetni kiván. Laka királyutcza Wellerház 587 sz. 2—2

(*122) **Trattner** és **Károlyinál** *Pesten,*

és **Szigler** Antal r.-komáromi, **Kelemen** Márton pápai könyvárusoknál 'sat. árultatik

Hármas Kis-Tűkör.

Magában foglalja Magyarország rövid I. Geographiaját. II. Statistikáját. III. Történetét. Ezenkivül **tiz** Toldalékban 1) Az Ausztriai Császári Birodalom rövid ismertetése. 2) Palaesztina v. a Sz.-Föld leirása. 3) Gazdasági Kis-Tűkör. 4) Mezei rendőrség. 5) Arany és czüst pénzek. 6) Mértékek. 7) Kis-Levelező. 8) Életszabályok idősbkoru ifjak számára. 9) Egészségi szabályok. 10) Erkölcs reguláji.

Ára kötve 30 kr. pengőben.

Az 1836ki Törvényczikkelyek 1 fr. 1840. Törvényczikkelyek

1 forint pengőben. 2—2

(*62) **Ezen, Realitások- és pénzbeli nagy sorsjátéknál** 4 4

visszalépésnek nincs helye.

A huzás

szombaton, legközelebbi majus 25kén

bizonyosan 's másolhatlanul megtörténendik.

A **főtaláló** nyerendi a Bécs mellett levő,

's magas sztylben épitett, **11**. és **12**. számok allatti pompás

Breitenseei palotát

melléképületeivel, igen szép parkkal, rétekkel, szántó- és más földekkel egyetemben;

továbbá

a Bécsben Wiedenen 413. sz. alatt levő szép házat,

melly realitásokért váltságul

200,000 váltó forint ajánltatik.

Ezen kitünő lotteria, mellynek terve igen egyszerü 's mindenki által könnyen érthető módon van szerkesztve, **26,000** nevezetes számu, csupán készpénzes találókat minden **sorsjegy-hozzáadás** nélkül tartalmaz, és a játékterv szerint nyerhetni

220,000	vagy	**206,000**	vagy	**204,000**	vltó	ftkat		
202,500	„	**201,500**	„	**200,000**				
30,000	vagy	**25,000**	vagy	**23,000**	vagy	**22,000**	„	„
20,000	„	**16,000**	„	**14,000**	„	**12,500**	„	„
11,500	„	**11,000**	„	**10,000**	„	**9000**	„	„
8000	„	**7500**	„	**7000**	„	**6500**	„	„
6000	„	**5500**	„	**5000**	„	**4500**	„	„
4000	„	**3500**	„	**3000**	„	**2500**	„	„
2000	„	**1500**	sokan	**500—100—50**	vltó	ftjával.		

A vörös ingyennyerő-sorsjegyekre nézve, csupán készpénzes találókkal, mellyek **20,000—6000—4000—2500** — többen közölök pedig **100—50—40** vltó ftkat nyerhetnek, különös huzás fog történni; az ezek közől huzatandó legcsekélyebb találó **20** vltó ftot nyerend. Ugyanezek a főhuzásban minden találókra is együttjátszanak.

Egy részvény ára 5 frt p.p.

Ki öt részvényt vesz, a különösen értékdus vörös ingyennyerő-részvényekből egyet ráadásul nyerend.

Bécs, januar 15. 1844.

Hammer* és *Karis

cs. k. szabadalmas nagykereskedők.

☞ *Sorsjegyeket ezen lotteriához kaphatni* ***M. Lueff***-*nél*

Kristófteren a „Minervá“-nál.

(*125) **Bor-árverési hiradás.** 1—3

A kir. örökalapitványi vörösberényi urodalomnak veszprémmegyebeli Vörösberény helységben létező pinczéjében lerakott 1839 1840, 1841 és 1843dik évi termés, öszvesen 2805¾ akó fejtett és jó minéműségü fehér borai e f. 1844ik esztben, két izben, nevezetesen először a reánk jövő junius 19én és 20án, másodszor pedig az utána következő julius 22én és 23án ugyanazon pinczénél tartandó közönséges árverés utján minden felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül hordónkint, de hordó nélkül, tüstinti készpénzfizetés mellett el és általadatnak. Melly időben és helyen tartandó két rendbeli árverésre a venni szándékozók készpénzzel ellátva ezennel hivatalosak.

Gabona-ár váltó garasokban.

	1844.					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	május		24.	pesti	mérő	105—132	68— 84	67 — 70	52— 56	50—54	70— 75
Kassán	„	„	11.	pozs.	mérő	70— 80	60— 64	46 — 50	48— 54	30—35	40— 45
Szegeden	„	„	11.	„	„	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	——36	—— 42
Baján	„	„	15.	„	„	50— 58	—— 40	— — 35	- — 28	— —28	— — 40
Miskolczon	„	„	15.	„	„	—— 60	42— 44	33 — 35	20— 21	——23	—— 28
Temesvárott	„	„	10.	„	„	58— 63	42 — 45	— — —	— —	31—33	— — 40
Pozsonyban	„	„	17.	„	„	80— 97	—— —	55 — 64	42— 44	40—43	60 — 64
Nagyszombatban	„	„	14.	„	„	86— 92	—— —	57 — 59	40— 42	34—36	—— —
Győrött	„	„	10.	„	„	74— 76	— — 52	— — 51	—— 34	——34	—— 58
Mosonyban	„	„	15.	„	„	70 - 114	—— —	52 — 65	35— 44	36—42	55 - 65
Sopronyban	„	„	13.	„	„	97— 99	— — —	— — 70	—— 51	43—45	—— 73
Aradon	„	„	10.	„	„	52— 55	—— 45	34 — 36	—— 30	——30	—— 37
Veszprémben		„	10.	„	„	—— 80	58— 60	44 — 45	42 45	——35	—— 45
Ujvidéken	„	„	7.	„	„	—— 54	—— 40	— — —	—— 27	——27	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, maj 22én 1844.

	pgő pénzben
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 ⅛
1 pcent. „ „ „	— 100 ⅞
3 pcent. „ „ „	— 77 ⅝
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 ½
1839ki „ „ (250 frt)	— 327 —
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1628 —
Eszterházy-sorsszám	— 59 —
Császári arany	— 102 ¾

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. maj. 24. reggel: 10 2″ 0‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

43. PESTEN, 1844. SZERDA, majus 29.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül. Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forintal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Fővárosi hirek és események. A pestvárosi ‚Josephinum‘ javára f. évi februarban tett jótékony adakozások. — Folytatása a sz. kir. Pestváros tanácsa eszközletével a vizkárosult aradiak részére gyüjtött kegyes adományoknak. Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 2ikei 203dik kerületi ülésről.) Részletes leirása a majus 17, 18 és 20kán tartatott CXCVII—CXCIXd. kerületi üléseknek. (Tanácskozási tárgy: a vallás iránt érkezett ujabb k. kir. leirat.) — Megyei közlések: Nyitrából, Sárosbul, Abaujból (közgyülések.) Zalában (polg. törv.szék ülések ’sat.) Gömörbül (főisp. helyt. beigtatási ünnepély és közgyülés.) — Zágrábból (az uj kir. biztos megérkezett.)

Spanyolország (A királynők fürdőbe mennek. Lapok ellenszólásai. Vélemény a miniszterium helyzetéről.) — Nagybritannia (Egy ok Ellenborough lord ellen. A kőszénásók ujra dolgoznak. Az orosz czár látogatása iránti hiedelem csökken. A gyári munka-időt tárgyazó vitatkozások befejezvék. A tengerészszolgálat iránt ’sat.) — Franczia ország (A kamrának javasolt vasutak. A börtön-törvény elfogadva.) — Orosz és Lengyelország (Kormány-rendelet a pályinkaadó és biztositási kényszerités iránt.) — Törökország (Az arnautok embertelensége.) — Mexico (Viszálkodások.) Hayti (Ujabb iszonyatosságok.) Északamerika (A Texas iránti kötés aláirva; ujabb hétség.)

Egyesületi s intézeti közlések: A kisded-ovókat Magyarorszb. terj. Egyesület. — Pestmegyei gazd. fiók Egyesület. A nemzeti ‚kör‘ által megindítandó nemzeti zenetár ’s különösen a Rózsavölgyi urnak összes zeneművei ügyében.

Jelentés a dunamelléki helv. hitv. egyházkerületi közgyülés határnapjáról.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Fiala literator hazamenetele ’s otthoni reformjai (Hü vázolat) Lauka Gusztávtól.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízállás.

Fővárosi hirek és események.

Pest, majus 29. 1844. A nagy ünnepeket rendszerint mindenki csöndes megpihenéssel szokta megülni, azaz megszünvén minden, de legkivált szolgai és zajjal járó munkától vagy egyéb foglalkozástól az életnek ha kényelmeiben ’s élveiben nem is, legalább nyugodalmában tölti el az ünnepet. Ez rendszerint igy van, de vannak néha, ’s pedig botránykoztató, kivételek is. Igy a mult nagy ünnep Pünkösd első napja elég méltóságosan folyt le; de nem igy a hétfői második ünnep, legalább nem az egész városra nézve. Azonban azt gondolhatná valaki: ha a város egy vagy más részében, egy vagy más utczájában *némi rendetlenség történik is, mit érdekli az a többi lakosságot!* ’s meglehet, hogy igaza van. De kik a bajhoz közelebb állanak, sajnosan érzik annak közellétét. Most mintegy három hét óta, köztudomás szerint, a sószállitások ideje van, ’s igy igen megfogható, hogy a sóház egész környékén van zaj, van rendetlenség elég, mert a rendtartásra kirendelt városi hajdu igen ritkán mutatja magát, ’s ha szinte megjelenik is, — — más ember legyen, ki a sószállitó parasztok fejével boldogulni akar, vagy ha épen ugy akarta a sors, hogy valami nemes község szállit valamelly napon, hiába ordit akkor a városi hajdú, — nemes ember ’s városi hajdú, — no! De hát ez hagyján. Hanem hogy még Pünkösd második ünnepén is érkezzenek illy sószállitó szekerek, azt csakugyan nem hittük. Valóban csudálkoztunk a sóházi tisztek engedékenységén, kik ez ünnepen is a megmázsálásra hajlottak. ’S volt zaj, volt ordítozás ‚szokás szerint‘ szitkozódás, és káromkodás — Pünkösd hétfőjén — hogy az embernek hajaszála is felborzadt. Azt hisszük, gondoskodniok kellene az illető sószállitó helységek lelkészeinek arról, hogy a szállitó szekeresek ne induljanak ugy hazúlról, mikép épen illy ünnepen érkezzenek Pestre. — Egyébiránt is nagyon különös dolog az, hogy a sószállitások alkalmával többnyire az összevissza tóduló szekerek, a magokon segitni ’s rendet tartani sehogy sem tudó buta szekeresek ostrombasága miatt a Leopoldutcza egész vége tökéletesen elzáratik ugy, hogy kocsi épen nem, ’s gyalog ember is csak ügygyel bajjal vergődhetik keresztül a ronda szekér-, ló-, ökör-, és piszoktáboron. Ne feledjük, hogy a Leopold utcza Pestnek még belvárosához tartozik, ’s következőleg nem valami csárda.

— Mivel már épen a sóház körül vagyunk, nem mellőzhetjük annak megemlítését sem, hogy bizony a Mészáros utczában, elkészülvén taval a csatorna, kicsinyenkint már kövezetről is, ’s rendes szemét-eltakaritásról jó volna gondoskodni. Mert még is csak furesa dolog, hogy az ember Pesten, május végén, illy hőségben, minő most van, ha kissé nagyobb eső esik, nem sarakban, hanem majd tengelyig érő habarékokban kénytelen gázolni; ez bizony kissé nagyon is visszatetsző, holott a Mészárosutsza csak olly köz és fő utcza bel és külváros közt, minő például az országut, a nagy hidutcza. Egyszerre nem lehet mindent, jól tudjuk; csak kis figyelem-ébresztésül említjük.

— Szinészeink, azaz nemzeti szinpadunk müvésztagjai visszaérkeztek városunkba; ’s ha olly sületlen elménczségre volna kedvünk, minőt egykor egy hazai lap e szóra: „ördög“ csinált, azt mondanók, haramiákul köszöntettek be a szinpadra; azaz igazat szólva, a „Haramiákat“ adták elő hétfőn, ’s pedig igen jelesen, tele ház előtt, számtalan tapssal fogadtatva ’s játék folytán többször jutalmaztatva. E nyilvánitás eléggé tanusitja, mennyire szereti őket közönségünk, noha ugyanazon nap a német szinházban a hires Elsler Fanny ragadá Mahomed hetedik egébe bámulóit — tánczával. Közbevetőleg legyen mondva, sokan már csak azért is tartják olly igen érdekesnek Elsler Pestre jöttét, mivel még eddigelé illy másodrendü fővárosban, minő a miénk, nem lépett fel soha; ő csak nagy első rangú fő- és szék-városokban szokta imádtatni tánczа ‚isteni‘ gratziaját, — ’s ime hozzánk eljött! Nem érezzük-é ezen ‚mennyei‘ leereszkedés egész fontosságát? Azért tehát a mi ezen érdekes szempont argumentumát illeti; valeat quantum valere potest. De visszatérve szinészeinkre; ők tehát Pozsonyban voltak, működtek, tetszettek, de kinek? a pozsonyiaknak alig, mert hiszen ezek feléjök sem igen mentek; tehát ők a lehetetlenség csudáját vitték véghez, mert ugy tekinthetni a dolgot, mintha tulajdonkép nem is Pozsonban, hanem az ország 52 megyéjében egyszerre játszottak volna! Már ez aztán Bosco-fogás! De tréfán kivül; hogy szinészeink ott olly dús aratást nem tőnek, minőt tán reménylettek, azon épen ne csudálkozzunk, mert ....; de ne is bánkodjunk rajta, mert hiszen egyik főczél, az erkölcsi, mégis el van érve, az t. i. hogy a nemzeti szinház tagjai in corpore mutaták be magokat az ország képviselőinek in corpore, ’s ez már magában nagy nyereség. Egyébiránt a lanyhább részvét egyik oka lehete a tetemesen fölemelt ár, mi a jámbor pozsonyiakra nem csak szokatlanúl de tán még visszariasztólag is hathatott. De hogy a manóba is fizessen az ember ollyanért többet, mit nem ért, mint ollyanért, mit ért, ’s mi azonfelül olly kedves mint a mindennapi kenyér? — Mit sem tesz! Mint mondók, az erkölcsi czél el van érve, ’s az becsületére válik az igazgatóságnak, hogy kieszközlenie sükerült.

— Egy eddig magános elvonultságban működött nevelő-intézet nyilvánosságra készül kilépni, felsőbb hely engedelmével. ’S ez igen helyes, igen kivánatos. Mert igen nagy kár volna azon elvet akarni felállitni, hogy mivel egy illy nyilvános nevelő-intézet már létezik, minden más fölösleges. Sőt itt is csak a versenyzés szülhet üdvöset. Ha valakinek, ugy álladalomnak, az országnak lehetne joga egyedáruságot tulajdonitni magának, ’s azt mondani: ‚minden nevelési ügyeket csupán én kezelek‘, ’s ha ez törvénykép ki volna mondva, senkinek sem lehetne ellene tettleges kifogása. — De miután e jogot maga a státus sem tartja fen magának, magánosok kezére épen nem adhatni illy kizárólagos egyedáruságot. Nagyon is furcsa volna, hogy addig, mig valaki felsőbb engedelem nélkül tartott nevelésben ifjakat, e vállalatában őt senki sem gátolá; ’s midőn a fenálló eredmények nyomán, mellyekkel képességét tettleg bebizonyitá, engedelemért folyamodik, nehézségek gördülnének utjába csak azért, mivel hasonló szellemü intézet ‚egy‘ már létezik. Nem azért emlitjük ezt, mintha azok, kiknek kezeire, vizsgálatara bizva vannak illy ügyek, nem éreznék azoknak egész fontosságát, ’s nem fognák fel a kellő magasság szempontjából, sőt tudjuk és meg vagyunk győződve, hogy ők leglelkesebb buzgósággal pártolnak minden illy ügyet, ’s az üdvös versenyzésnek hő barátai; csak azért érintők azt, mert vajmi könnyen találkozhatnának, kik csak hallomásból, távuli harangozásból kapkodván fel illy észrevétel hirét, arra holmi egészen eltérő következtetéseket épithetnének. Pedig az elvnek állni kell: nevelő-intézetekben nincs, nem lehet egyedáruság. Győzzön a mi jobb. Ha volna már városunkban vagy 50 illy intézet, akkor méltán azt lehetne ellenvetni, hogy egy ötvenegyediknek létesülése fölösleges, mert a közönség már eléggé válogathat a jobb és jobb között; de mig nyilvános engedelem mellett csak egy, ’s néhány minden engedelem nélküli — mellyekre szinte jó volna a hatóság figyelmének kissé kiterjeszkedni — áll fen, ’s ha szinte öt, tiz állna is már, mégis épségben kellene tartani az elvet: hogy nevelés körül bizonyos öszhangzó, egy fő státuselvből kiinduló szellemnek kell igen is uralkodni bármi köz vagy magán intézetekben, de vállalkozási egyedáruság nem létezhetik.

— A magyar hirlapok legtöbbje lényeges változásokon menend keresztül. A ‚Világ‘ról, ezen minlapunkról most még hallgatunk. A ‚Nemzeti Ujság‘ terjedelmesb alakzatban készül megjelenni ’s szerkesztője nyilvánitása szerint kétezer példány fog belőle nyomatni. Az első változtatás nézetünk szerint szükségtelen, mert eddig is a ‚Nemzeti ujság‘ sorai arasznyi távolságra álltak egymástól, az utolsó oszlopzaton pedig tán még két arasznyira

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Fiala literator hazamenetele ’s otthoni reformjai.

Hü vázolat saját memoirjaiból.

LAUKA GUSZTÁVTÓL.

A literatort, kiről szólunk ’s kinek eseményeit hiven közöljük, legyen szabad Fialának neveznünk, miért? ezt tudni nem igen fekszik érdekében az olvasónak; ellenben hogy miért hagyá oda az ezer élvekkel kinálkozó Pestet — Pestet, Magyarországnak gyúpontját, hol főleg literatornak neve hallhatlanitásában számos alkalom létezik, ezt megfejteni kötelességünknek hiszszük. Fiala Pesten nemcsak verseket költött, hanem pénzt is, még pedig 30 p. kr. jövedelemből rendesen 40 kr. pengőt, ’s innen könnyen megfejthető: négy év alatt miért lőn kétszer annyi adóssága, mint jövedelme után szerzeménye lehetett volna; — hozzá járult még az is, hogy becsületes emancipálandó hitelezői havi 20 pengő forint után nem többet mint 40 pengőt iratták, ’s akkor is 10 fr. helyett többször fehér kalapokat ’s gyufákat kellett elfogadnia.

Mindezek mellett igen csalatkoznék, ki Fiala urat túlszigorún birálná mert bár ebédre 4 tál ételt evett, délután fekete kávét ivott, rákot vagy a komlókertben Jungfraubratent vacsorált, megnézte Döblert, az orosz pantomimeket; meghallgatta Briccialdit, Kellermannt, Tadolinit, Schodelnét, elment ollykor a Rudasba, városerdőbe, Zugligetbe, Arenába; — de ha szent czélokért működének Thalia papjai, ha tűz vagy viz által károsultakért fütyölt és tánczolt valaki, szinte megnyitá erszényét — és számtalan kétgarasosokat ’s garasosokat osztogatott ki bizonyos emberek között, kik rekedésig kiabálának senkitől sem hallgatva „miser ubique jacet.“

Elbeszélései ’s versei az igaz illően honoraltattak de az illy honorariumok megkivántató irói kiképezésre használtattak fel; költönk nemakart mindennapi dolgokat irni, ’s igy ismereteinek ’s tapasztalatainak terjesztése végett — noha nem olly szerencsésen mint Dumas vagy Balsac, kik utazási költségeiket megkapták az illető könyvkiadóktól — de mégis utazott; kiki rándult Vörösvárra, Váczra, megnézte a regényes kőbányát, Ujpestet, a Gellért legelhagyottabb zugait, hogy valami Udolfo várféle beszélyben a situatiókat hiven copirozhassa, ’s ha jól emlékszem, egy ó-budai csárdában, hogy harczi jelenetet hiven ábrázolhasson, öt fiakert verekedtetett össze, melly scena öt pengő forintjába került.

Végre megjövének a napok, mellyeket egy angol bölcs „fekete napoknak“ nevez, költönk hitele — daczára a franczia literatori liberalitásnak iszonyún motiváltaték, azaz olly változásokon ment keresztül, hogy kiknél 120—150 pengő fr. váltói keringének, azokat 16—20 forintért visszaválthatá — ’s aranjuezi napokat élt, ha valaki őt hat pengőig megemberelte; minden megváltozott, csak az étvágy nem, ’s bár költönk a Longshamps-i ruhaluxust nem pártolta, ’s az ottani törvényszéknek nem hódolt is, de arra sem tökélhette magát — noha különben Diogenes rendszerét imádta — hogy lábujja vagy könyöke kilássék — egy napra szobába zárkozott, tervet dolgozott, mellynek következtében peractis peragendis, május egy kellemes napján Debreczenbe szállt ki.

Debreczenben en miniature csaknem úgy fogadtatott, mint a spanyol király Barcelonában, soiréek rögtönöztettek megérkezésekor, tizenkét fiatal ember, mind megannyi lyricusok, fáklyás zenével tisztelék meg, literatorunk egyszerüen, de lelketemelő cothurnusokban felelt, iszonyú éljen harsogott keresztül az utczákon, deputatio járult hozzá, melly felkérte: olvasna fel valamit szinházban, kevéssé vonakodott mint a nem mindennapi tehetségek szoktak — végre győzött a publicum forró ohajtása ’s a kérők boldogitó „igent“ nyerve távozának. A másnapi este elérkezett, a szinház fuladásig tömve volt, egy autenticus szemtanu vallomása szerint nyolcz kövér aszszony, három száraz leányzó, ’s egy vérmes polgár elájult, kilencz különnemüeknek orrvérfolyásuk lett — sőt még a szinház körül az utczán is olly nagy volt a tolongás, hogy gyalog ’s lovas rendőrök kivántattak a rend fentartására. A függöny felgördült, irgalmatlan fél óráig tartó „éljen“, mellyre a nagy csillár leszakadt, szerencsére azonban egy pudlin kivül senkit sem vert agyon — tizennégyen megsebesittettek — ’s több frakk lőn áldozatává ez olasz enthusiasmusnak. A költő leült (siri csend) csupán egy hecticus köhintett, de azonnal lebőgeték — több scandalum nem történt. A felolvasás humoristikai volt a „Bagaria csizmáról“ többször félbeszakasztva tetszészaj által, a hatás ollyan, millyent eddig Debreczen képzelni is alig tudott volna, szóval rendkivüli. Fiala huszonháromszor hivatott, — a karzat külön auctoritásánál fogva még hatszor — egyik

is; mit másnak, mint a közlendők hiányának nem tulajdonithatni; 's ha már a dolgozat a mostani kisebb alakzat mellett sem volt elég a hasábok megtöltésére, még kevésbbé lesz az elég a tervbe vett alaknagyitás mellett. Mi a kétezer példányban nyomatást illeti, ezt, alkalmasint a szerkesztő azon hiedelmének tulajdoníthatni, miszerint a folytonos bő esőzések után a földbül gombák helyett majd praenumeransok fognak kibúni — a ‚Nemzeti Ujság' számára. Az ‚Életképek' és ‚Regélő' szinte erélylyel lépendnek uj pályájokra, a ‚Honderü' ellenében vivandók a koszoruért. Mint halljuk a ‚Honderü' szerkesztője már is azon aggódik, miszerint e két lap a salonokbul, az arszlánok közöl, ki fogja szorítni, 's tigrissé degradálni. Mi ha megtörténik, czimét alkalmasint ‚Honboru'ra változtatandja. A ‚Pesti Hirlap' szerkesztője lemondása után szinte nem fogja fejét olly büszkén hordhatni, mivel Kossuth mégis csak olly tekintély volt, kiért az előfizetők nagy része egymagáért csatlakozott a szabadelmü hadhoz. A ‚Hirnök' marad. És a ‚Jelenkor'? A ‚Jelenkor' jövő félévben is tek. Helmeczy Mihály akad. pénztárnok ur saját szerkesztése alatt fog maradni. —

— Mig más országokban a józansági egyletek naprulnapra szélesb alapot nyernek, azalatt nálunk tág kapu nyilik a mértékletlenség előmozdítására. Igy alapita engedelem következtiben Braun Lajos pálinkaárus a pesti hidfőnél korcsmát, azon helyen, hol a nép leginkább szokott összecsoportosulni, miszerint ez alkalomnál fogva kisértetbe jöjjön még azon maradék-krajczárkát is, mit a hidvámra megsugorgatott, szeszes italért dobni ki.

— Pünkösd első napján délutáni 7 órakor a ráczutczában egy botrány egészen fölzavará az ünnepi csendü utcza lakóinak nyugalmát. Egy Nánásy nevü lakatoslegény ugyanis az ugyanez utczában levő lakatos szállás (magyarul Herberg) gazdájával összeveszvén, szórul csakhamar botra mentek át, 's egymást mindaddig verdesték földhöz, mig végre a gazdának sikerült a többi legény segélyével a garázdát kivetni, 's a kapun kicsukni. A kivetett legény azonban még ekkor sem nyugvék meg, hanem legnagyobb szitok és istenkáromlás közt a kaput mindaddig rugdosta, mig a gazda kénytelen lőn azt föltárni, 's vele a veszekedést ujankezdeni. A botrány számtalan néptömeg bámulása közt egész 8 óráig tartott a nélkül, hogy csak egy fél rendőrnek is róla tudomása volt volna, mert nem tehetni föl hogy ez esetben a csend helyreállitására meg ne jelent volna. A rendőröknek soha sem lehet egészen ünnepök, minthogy a rend ünnepben is megháboríttathatik, 's épen ekor nagyobb botrányt okoz, mint más alkalommal.

A pesti ‚Josephinum' árva-intézet javára f. é. februarban befolyt jótékony adakozásoknak jegyzéke. I. Pénzbeli adakozások: Wanke S. József ur adott 5 frt, Fretska György 2 ft, Neugebauer Pál 2 ft, Kantz József 1 ft 40 kr., Schönbein Antal 10 ft, Dobrovitzky Márton 1 ft 20 kr., Buday János 5 ft. Wimmer Antal 5 ft, Pétsch József 5 ft, Zakár János 2 ft, Paczana András 1 ft 20 kr., Helmer Ferencz 2 ft, Brein Ferencz 2 frt, Manger Gáspár 2 frt, Singhoffer Mátyás 2 ft, Cladek János 2 ft; — az intézeti pörsölybe januar és februar havakban befolyt 2 ft 55 kr. Ullmann Móricz ur egy növendékre 1843dik évre 120 frt; Freisleder Klára asszonynak hagyománya 2 ft, gróf Forgács István ur 50 ft, egy idegen személytől az intézetnek ajándékozott, és ettől eladott lisztért 16 ft. — II. Ezenkivül szinte februarban ugyanezen árva-intézet házi kápolnájához: a) Michel Károly ur egy misemondó-ruhát kék selyemből ajándékozott; b) Klopfinger János ur szükséges ruhát 2 ministránsra 's a templomszolgára kék posztóbul; c) Keresztes János ur a szükséges aranypaszomántot az oltári kendőhez; d) Landerer Lajos ur 260 éneket a mise alatti használásra, papirossal együtt ingyen nyomatott. — Továbbá az intézeti oskola számára: a) Szücs János ur a nagy házi órát ingyen megjavította 8 ft 30 krnyi értékig; b) Winkler Mihály azon 11 darab földabroszhoz, mellyek Hampl Antal ur által az intézetnek ajándékoztattak, a szükséges asztalos, és esztergályos munkát ingyen tette 16 ft 30 kr.nyi értékig; c) Holdmann Bernát azon mappáknak kiterjesztését ingyen eszközölte; d) Heisz Lőrincz egy nagy papiros-ollót adott. — A ‚Josephinum'-árvaházra tanácsilag kiküldött felügyelő biztosság által.

Folytatása a sz. k. Pestváros tanácsának eszközlése által **az árviz-károsult aradiak** részére befolyt jótékony adakozásoknak.) Damianovics György városi tanácsnok ur közbenjárása által a pesti mészáros-czéh által kebelében adakozott Amon Pál 1 ft 40 kr., Endresz János 2 ft 30 kr, Bednasch Antal 1 ft 40 kr., Elsasser Ferencz 1 ft, Fettig F. 1 ft, Hauner János 1 ft, Hauner asszony 1 ft, Titzné asszony 1 ft 40 kr., Urbán Ferencz 1 ft 40 kr., Haden József 2 ft 30 kr., Bernhardt 1 ft 15 kr., Varga István 1 ft 15 kr., Ring János 2 ft 30 kr, Valenta Mátyás 1 ft 40 kr., Richter József 2 ft 30 kr., Spath Pál 2 ft 30 kr., Kern György 2 ft 30 kr., Severa János 2 ft 30 kr., Kern Mihály 3 ft 20 kr., Peterká asszony 2 ft 30 kr., Semml Antal 1 ft 15 kr., Fiala Márton 1 ft. — A czéhládából 12 ft 30 kr.; többektől 12 ft 50 kr jával, öszvesen 77 ft 7 kr. váltóban. — Patisz Károly tanácsnok intézkedése által a polg. bádogos czéh kebelében: Weber J. 3ft, Schlich Ig. 2fr.; Morgenthal 2fr.; Schlick Hen. 2fr.; Urbanek Károly 2 fr.; Hartl Károly 2 fr.; Lang Antal 2 fr.; Leuchtl Andr. 1 fr.; Korcsák József 2 fr.; Miksics Kár. 1 f. 20 kr.; Weber József legényei 40 kr. — Öszvesen 20 fr. pengőben. — A polgári asztalos-czéh kebelében gyűjtetett 32 fr p. p. — A polg. üveges-czéh kebelében adakozott Traversz József 2 fr.; Giergl Ignácz 4 fr.; R. M. 3 fr; Bollender J. 1 fr.; Perger 4 fr.; Gumprecht 2 fr.; Dressler 1 fr.; Pfahler 1 fr.; Schlick 1 fr; Benkert György 1 fr. Krausz 1 fr. Kuhinka testvérek 4 fr.; Walthier Antal 5 fr. Öszvesen 30 fr. p. p. — A polg. apróság-árusok (Greissler) 110 ft 13 kr. váltóban. — Szekrényessy Endre városkapitány ur adakozott 5 fr. peng. — A leopold-külvárosi templomban gyüjtetett 30 fr peng. — A belvárosi főtemplomban 160 fr. p. — — Holovich Bold. városi tanácsnok eszközlete által a magyarszabók 8 ft pp. — Wippel Ferencz József-külvárosi biró eszközlete által az érintett külváros templomában 60 ft pp. — A Ferencz-külvárosi tanács részéről 4 ft pp.; az érintett tanács eszközletével gyüjtött Warga János 16 ft 34 kr., Trautmann József 38 ft 59 kr, Faid Lénárd 20 ft 28 kr., Marosy István 12 ft 54 kr., Neubauer János 21 ft 6 kr., Filinger József 13 ft 30 kr., Kocsis Mátyás 11 ft 54 kr., öszvesen 139 ft 25 kr. pgőben. — Szász Mátyás al-városbiró befolyásával a polg. németszabó-czéh gyüjtött 40 ft. p Holovich Boldizs. városi tanácsnok ur befolyásával a polg. bérkocsis-czéh 40 ft pp. És a nyilvános gyüjtés végett szerte hordozott perselyben találtatott öszvesen 519 ft 27 kr. váltóban.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Május 24én a CCIIIdik kerületi ülésben folytattatott a szabad községok rendezése feletti tanácskozás. Az illető kerületi választmánynak némi módositások mellett elfogadott javaslata szerint azon szabad községeket, mellyek az úri tartozások alól magokat megváltották, ha bár az örökváltsági törvény értelmében uri hatóság alatt állnak is a megyék szabály által fogják rendezni, az érdekelt községeknek, 's az urihatóság megszüntetése tekintetéből a földesuraknak kihallgatása mellett. Az ekép rendezett községek a megyei köz- és választó gyülésekre különvéve egy egy képviselőt küldenek, kik egyenkinti szavazattal birandanak. A rendezési szabályok pedig alkotásuk után tartandó első országgyülésre felterjesztendők.

Majus 25. 26. 27. 28káig pünkösdi szünnapok; 's igy a az ülések csak ma szerdán kezdődnek.

(Részletes rajza a majus 17 és 18kán tartott CXCVII és CXCVIIIdik kerületi ülésnek. Tanácskozás tárgya a vallás iránt érkezett kegy. kir. leirat.) A kir. leirat körüli tanácskozás folytában E. főkáptalan követe igy adá nézeteit, miket tulajdonkép az egyházi rend e tárgy feletti nyilatkozása foglalatának nevezhetni: Nem szólok a tanácskozás alatti tárgyhoz, mint theologus; mert mint már egyszer kijelenteni szerencsém volt, e t. táblának tagjaiban törvényhozókat tisztelek ugyan, de nemes gyülekezetöket synodusnak nem tarthatom; vallási szempotból vevén tehát a fenforgó tárgyat egyszerün oda nyilatkozom, hogy most is az egyházi rend többször kijelentett véleményéhez ragaszkodom. Szólok tisztán polgári törvényhozási szempontból. A vegyes házasságokból született gyermekek vallási neveltetéséről szoros jogi tekintetben mindig azt tartottam, hogy a polg. status hatalmát felülhaladja: itt csupán kényszeritőleg, parancsolólag föllépni, már csak azért is, mivel a két tanjaiban egymástól lényegesen különböző religiónak elvei érintkezésbe sőt összeütközésbe jövén, 's ezen ellentétök miatt ki nem egyenlitthetvén, a fenforgó kérdésben igazságos 's mindenkép kielégitő törvényt hozni emberileg lehetetlen, 's nem is született még olly bölcs kormány, melly illy törvényt alkotott; továbbá azért is, minthogy illy általános és kényszerítő polg. törvény csak lelkiismeret-erőtetésre szolgálna. Innen önkint kitetszik, mi legyen a fenforgó k. leiratra nézve vélekedésem. Üdvözlöm t. i. azt annyiban, mennyiben határzottan oda nyilatkozik, miszerint parancsoló, kényszeritő és olly törvény alkotásához nem járul, melly vagy egyik vagy másik rész val. elveivel ellenkeznék és a lelkiismeret szabadságán sebet ejtene. Méltánylom még e leirat ama részét is, mellyben az e kérdés feletti intézkedést tökéletesen a házasulandó felek szabad egyezkedésére hagyja. Távol van tőlem mindazáltal, akár a leirat elveit általánosan 's minden kivétel nélkül elfogadni, akár különösen egyezkedések iránt benne foglalt minden nézeteiben osztozni. Igyekeztek némelly szónokok több okkal megmutatni, mikép a kir. leiratban foglalt intézkedésnél sokkal czélszerübb, sokkal üdvösb ama törv. javaslat, melly a vegyes házasságokból született gyermekeket mindenkor atyjok vallásában rendeli neveltetni, és melly e haza közgyüléseiből már két izben legfelsőbb helyre föl vala terjesztve. De megvallom, hogy a felhczott okok engem nem győztek meg, sőt ha mellőzvén ezen okok bővebb taglalását is, csupán a polgári statusoknak a fenforgó kérdés iránt hozott rendelésit veszem figyelembe, lehetetlen meg nem győződnöm, hogy e polg: törvények által kifejlett közvélemény inkább a k. leiratban foglalt intézkedés, mint a t. követ urak által pártolt törv. javaslat mellett szól. Méltóztassanak a statusoknak e kérdésben hozott valamennyi végzésit áttekinteni, az elsőtől, melly a 17dik század közepén (1648) kötött vesztfáliai béke végrehajtásakor (1650) alkottatott, egész az utólsóig, melly tudtommal a legközelebb lefolyt évben (1843.) a hessen-kasseli tartományban hozatni czéloztatott, de az uralkodó által helyben nem hagyatott 's alig fognak egykét rendelést előmutathatni, mellyek által a házasulandók szabad egyezkedési joga tökéletesen ki lett volna zárva, a többi in-

---

koszorú a másikat érte, a karzat leakart rohanni — literatorunk fekünni hagyta a koszorúkat, csupán a narancs és diszitvények vitettek haza két két lovas taligán. A jövedelem beleszámitva a czitrom 's narancs specificatiókat 's lehúzva a napi költségeket, fiatal barátunknak száz 's néhány pengő forintot jövedelmezett. —

Debreczenből azonban nem olly könnyü volt távozni, mint literatorunk hitte, szive két fekete szemektől spékelteték keresztül kasul a mult esti academiában, szemektől millyeket Aragonia nem terem, Debreczenben sem volt több kapható Peru minden kincseért sem. Hajnalban ment Fiala bucsúzni a lányok legszebbikéhez, megállott az ablak alatt, egyet énekelt ‚Gemma di Vergy'ből olly érzékenyen, hogy a verebek csak ugy potyogtak a fáról — a lányka kidugta fejét — mindent igért — de Fiala csak 10 pengő forintot fogadott el, miután egész estvéli jövedelmét Martinovics a helybeli banda primása nyerte el Makaón — egy hosszú csókot durantott el a lányka carrariai homlokán, szekérre ült 's délutáni 6 órakor már Nyirbátorban aludttejezett. — Nyirbátorban az ismertek között egyedül a jegyző 's ennek harcsaszáju lánya fogá fel a szent hivatást költönkben — az utóbbi több verset szavalni is tudott a magyar irodalomból olly affectálva, hogy literatorunk kénytelenittetett fölkérni papáját: küldené a pesti conservatoriumba, hol hite szerint idővel még europai hirre kapaszkodik.

Igen érdektelen, mi még az utban Fialával történt, egyedül a nagy-károlyi esemény érdemel emlitést, itt több müértő kérelmére szinte felolvasást tartott — szerencsétlenségére azonban az „olmos botokról" értekezett, elein taps piszegéssel keverve, később fütyölés, orditás, sőt hallatlan tönkre silányitásával a nagykárolyi haladási reputatiónak hazamenetkor kalapját eintraibolták nyakáig — orra is tetemesen megsérült — a kalap noha rögtön kitégláztatott, mint Péter mesterét, háromszor tagadta meg pesti formáját, másnap a chirurgusi költségeket megtérítette a nemes tanács, de a kalap 's a pesti forma — a pesti forma 's kalap — hasztalan próbáltak mindent, örökre elenyészett. Nehogy a literator kedélyében is megrongáltassék, diletans-Quartett hangverseny utján uj kalapot kapott, 's egy egyesület oklevéllel tisztelte meg — minden jó volt ismét; de a kalap pesti formája soha.

Megérkezvén gyermekéveinek helyére a szeretett faluba literatorunk, 's behajtatván az ősi udvarba, anyjától ürömkönyük között fogadtaték, atyja ellenben, ki másképgondolkozék fiáról, keserü szemrehányásokkal illette; mig végre a helybeli ügyvéd, maga is félig meddig doctus, előadta a jelen hivatás enormisságát, Lord Byronokat, Dantekat, Schillereket emlegetett, beszélt babérokrul, borostyánokrul, ezer aranyokrul, triumphusokrul, ezüst billikomokról — az öreg eleinte vonakodék, később azonban karjaiba fogadá elveszettnek hitt juhát.

A kertre nyiló szobák közül nyert egyet lakul, mit izlése szerint kivánt rendezni; először is az ablak alá felfuló növények ültettettek-el, mellyek büvös légmérsékletben tarták a szobát, csalogányok kezdének verni alkonyatkor, — literatorunk az eszmék tömkelegébe temetkezve számtalanszor azt hitte, hogy olaszföldön Nizza isteni ege alatt él. A szoba falaira müvészképek aggattattak: Talmák, Ceriftok, Grisik, Elszlerek, Rachelek, Donizettik, Mozartok 'sat. a baloldalon csupa grotesk ábrázolatok Coecik, Botarik, Guerrak 'smf., a hátfalon politica: Lamartine, Guizot, Ledru-Rollin, Odillon Barrot, Peel; ágya felett egy sorban kedvenczei: Schakespeare, Hugó Victor, Dumas, Artignes, Vermond, Ossián, Dante, Tasso, Strausz, de nem a muzsikus, hanem a másik — de nem is az uradalmi ispán — Garcia Viardott, Montenegro asssonyság, Espartero. A földön mindenik szegletben gipszfigura a legszabadabb helyzetekben, szoba közepén nagy fejér asztal óriás tintatartóval, rajta elszórva az egész magyar irodalom; hat szék — mindenik más nemzetbéli termékekkel terhelve; a nagyasztalnál karos szalmaszék, mellyen egy évek ostorozta slafrokban fiatal barátunk naponta nyolcz órát ült, 's tudományokat evett, vagy pedig neve hallhatlanitásán dolgozék. A visitteket délutáni 5 órakor fogadta 's illyenkor olly tudományos zifferblattot rögtönzött, hogy apja is alig ismerte meg.

Megelégedvén a belső elrendezéssel külsőleg is kivánt hatni, legelőször a háznál kezdte reformjait, az ebédet három órára rendelte délután, a vacsora 11 órakor volt éjszaka; ő csak két órakor nyugvék le. A négylábu állatok reducáltattak, a lovakon 's szarvasmarhákon kivül csak egy vizsla hagyatott meg; a macskák, mint turbatores silentii dicasterialis, mind száműzettek. Jolli — igy hivták a meglehetősen dressirozott angol vizslát — kinevezteték a tudományos foliantok őrjének, miért is szabad ideje csak akkor volt — ha a maestro maga szobájában működék — hány ember van Pesten, ki örömest cserélt volna Jollival állomást. — Kocsisában, kit Pestről hozott, meg akarván becsülni Fiala az

tézvény, habár határzott szabályokat alkottak is, mégis az egyezkedési szabadságot épségben hagyta. Poroszországra történt hivatkozás, hol a törvény a vegyes házasságokból született gyermekeket atyjok vallásában rendeli neveltetni. E kérdés ott különféle stadiumokon ment keresztül 's hogy a régibb időket nem emlitsem, 1750—1794ig 2ik Fridrik azon rendelése divatozott, melly szerint a figyermekeknek atyjok, a nönembelieknek pedig anyjok vallását kelle követniök. Azonban, 1794ben a közönséges polgári törv.könyv uj kihirdetésekor a szabad egyezkedési jog a fenidézett rendelés mellett épségben tartatott 's ezen jogtul az ujabb rendelés sem fosztá meg a házasfeleket; mert habár a porosz kir. 1803beli rendeletében az apai vallást tüzé ki szabályul, mégis ugyanazon határzatában kinyilatkoztatá, hogy valameddig a házasok gyermekeik vallási neveltetése iránt egymás közt megegyeznek, öket e szándékuk végrehajtásában senki sem akadályoztathatja. Egyébiránt nem is látom szükségesnek azon kérdés további fejtegetését; vajjon jogszerü-é azon javaslat, melly e tárgyra nézve a kir. leiratban foglaltatik? Hisz magok a t. RR. már ez országgyülésen egyik vallási üzenetökben az egyezkedési jogot kétségbe nem hozták, mert nyilván kijelentették, hogy az olly kötéseknek, mellyek jó lélekkel 's teljes szabad akarattal keletkeznek, jogát a házas felektől elvonni nem akarják. Mellőzvén tehát e kérdés feletti további fejtegetést, hátra van még, hogy némi aggodalmakat, mellyek a kir. leirat egyes kifejezéseiben találtatnak, szétoszlatni ügyekezzem. B. követe aggodalmát jelenti ki a k. leirat azon tartalma fölött, mellyben az egyezkedésekről mondatik, hogy azok meg- vagy nemtartását sem törvényes sem politikai uton követelni nem lehet. Ámbár én azt, mit a követ ur, felfogván e kérdés moralis oldalát, következtetett, a leirat szavaiból világosan kihuzni nem tudom: megvallom mindazáltal egész őszinteséggel magam is, hogy az illyféle egyezkedések változtatási jogával a házasfeleket nem kivánnám felruházni, szemem előtt tartván mindenkor, hogy a házassági kötés és igy a gyermekek vallási neveltetése iránti kötés is, már magánál a házasság természeténél fogva magasb rendeltetésü levén, a többi tisztán polgári 's változás alá eshető szerződések sorába minden kivétel nélkül nem iktathatik. Másik aggodalmát a t. követ urnak, hogy t. i. e leirat az elsőtől eltérve, már nem a keresztyén hit különféle confessióiról, hanem religiókrul, szól, azáltal reménylem megszüntethetni, ha azt mondom, hogy a második *leirat teljes joggal 's méltán élhetett az inkább törvényes és* diplomatikus religiói névvel. Z. megye követe azon esetre, ha e leiratban ajánlott intézkedés törvénynyé alakulna, nagyon tart a kath. egyháziak befolyásától. Erre tett ugyan már Sz. követe helyes megjegyzést, hogy ezen aggodalom áll a másik részről is, melly megjegyzéshez még azt adom: hogy hacsak a t. követ ur a keresztyén házasság-kötésből minden egyh. befolyást tökéletesen kizárni nem akar, engedjen az egyháznak legalább annyi befolyást, mikép az egyháziak a nálok keresztyén kötelességöknél fogva magokat jelentő házasulandókat, az anyaszentegyház által elejökbe szabott tisztök teljesitésére figyelmeztethessék. 'S felhivom a t. követ ur figyelmét a bajorországi, 1809ben közhirré tett constitutióra, melly épen a fenforgó kérdés iránt tökéletes viszonossággal rendelkezik, 's az egyházi elöljáróknak nemcsak jogot ad a gyermekek vallási neveltetéséről netalán kötött egyezkedés iránt kérdést intézni a házasulandókhoz, hanem kötelességökké teszi egyszersmind arra felügyelni: vajjon az illy egyezkedési kötelességeknek a házasok részről elég tétetik-é vagy sem. Midőn pedig azon zólyommegyei plebánus, kire a t. követ ur hivatkozott, reversalis nélkül is hajlandónak ajánlkozik a vegyes házasság megáldására, mihelyt a felek csak szóval ugyan, de eskü mellett kötelezik magokat gyermekeiknek kath. hitbeni neveltetésére, e plébánus az által semmi ujat nem ajánlott, hanem alkalmasint más országokban divatozó gyakorlatra tekintett, hol mint p. o. Olasz- és Franciaországban, ma is eskü alatt kötelezik magokat a vegyes vallásu házasfelek azon föltételek pontos megtartására, mellyeket az anyaszentegyház elejökbe szabott. Az anyaszentegyháznak t. i. csak az szándéka 's kivánata, hogy a vegyes házasságoknál a gyermekeknek kath. neveltetése biztosittassék; a mód iránt, melly szerint történjék ezen biztositás, különféle tartományokban különböznek a szokások. Igy Erdélyben p. o. hol a reversalisok az 1791. 57. tczikk által eltöröltettek, nem reversalis, hanem szóbeli, bizonyos kellékekkel ellátott, igéret által szokott az illy biztositás eszközöltetni. Az eskü létesitésében tulajdon példájokkal mentek elő hazánkban protestáns atyánkfiai, kik a 17dik század elején vegyes házasságot kötni kivánó katholikusainktól a prot. vallás érdekében „sub amissione fidei, honoris et humanitatis" esküt szoktak volt kivenni. Végre nem látom elég okát Z. követe azon aggodalmának, hogy ő fels. a kegy. k. leiratban kath. valláshozi szoros ragaszkodását nyilatkoztatja. Ha szabad volt a porosz statusnak 1831. határzottan és nyilván kijelenteni, hogy vegyes házasságokrul szóló intézvényei egyenesen az ev. vallás terjesztésére 's pártfogására irányozvák, szabad volt fels. Urunknak is kinyilatkoztatni, hogy ő a kath. religióhoz ragaszkodik, melly kijelentésben annál kevesbbé lehet a t. követnek találni aggodalmat, minél határzottabban 's nyomban a fenebbi kijelentés után azt mondja ő fels. mikép a lelkiismeret szabadságát 's a tökéletes viszonosságot általában kivánja fentartani. Nem is volt szükség ezen kijelentés ellen, mellyben t.i. ő felségének kath. valláshozi ragaszkodása foglaltatik, azon ovást tenni, (mit egy másik t. követ ur tett), hogy a magyar király egyedül Magyarország gyülésein hozott törvények szerint kormányozhat. Ezen elvet nem vonom kétségbe, hanem azt megjegyzem mégis, hogy a status kötelessége polgári törvénykezésnél a polgárok vallása elvei iránt méltó figyelemmel viseltetni. Bezárom előadásomat azon reményben, hogy ha vélekedésem azoktól, mik a RRnek vallási üzenetjökben foglaltatnak, netán eltérne is, azért T. megye követének vádja nem fogna sujtani. Mert nem hihetem, hogy a t. követ ur beszéde utolján használt kifejezését (t. i. hogy nem katholikus az, ki a RR. vallási üzeneteit nem pártolja) más értelemben kivánta volna vétetni, mint abban, mikép ő a különböző vallásu polgárok közti egyenetlenségek 's nehézségek megszüntetését, a t. RR. vallási üzeneteikben foglalt mód által is vélte eszközölhetőnek; fel nem tehetem, hogy azokat, kik ugyanezen magas szándékot még más uton is vélik létesithetőnek, olly felette terhes vádakkal akarta volna sujtani. A megyei követek által mind ezen két ülésben, mind a multban a kir. leirat és Sz. követe előadása ellen felhozott okoskodásokat egybefoglalva ezekben pontosithatjuk össze: A hét millió kath. lakosok állitott elégületlensége tekintetében nem a számra, hanem az igazságra kell tekinteni; habár a protestansok képeznék is a többségét, az nem tenne különbséget az ügy állásában, kifelejtette azonban Sz. megye követe ezen számból mindazokat, kik itt és az országban e tárgy fölött máskép gondolkodnak. Transitus kérdésével a jelent tenni összefüggésbe 's azért azokat összekötni nem lehet; itt gyermekekről, ott itélettel biró emberekről van szó. Ha a kormány a katholicismusban találja támaszát, ez olly körülmény, melly épen annál ovatosbakká tegye a protestansokat a jelen leirat elfogadásában. Azon protestansok, kik 1796ban ő felségéhez folyamodtak, nem fogták fel jól tulajdon érdeköket. A protestansok nem kevesbbé támaszai a trónnak mint a katholikusok, mert ők is minden időben fegyvert ragadtak annak védelmére, a közterheket szintugy viselik mint a katholikusok, noha a status egy fillért sem ad a protestansok neveltetésére. Egy felekezetnél keresni a trón támaszát a legroszabb elv, melly teljes ellentétben áll a „Justitia regnorum fundamentum" igazsággal. Ha a hét millió katholicus tekintetet érdemel, az öt millió nem-katholikus sem koldulhat kegyelmért ott, hol joga van igazságot követelni. Csak olly törvénynyel kell haza menni, melly kielégitő; inkább semmi törvényt, mint palliativ törvénynyel elvágni a tökéletes orvoslás utját, 's miután az hányatik a protestansok szemére, hogy annál többet kérnek, minél több adatik nekik, egyszerre kell azt megadni, a mivel beelégedni lehet, hogy minden további követelésnek eleje vétessék. Mellékes törvények által lassankint segitni akarni, nem volna más, mint a gyógyszert tolvajuton hozni, miután a megsértés az országuton történt. A k. leirat nemcsak meg nem szüntetné a reversalisokat, hanem azokat épen mindkét félre terjesztené ki, 's az illy viszonosság nem lenne más, mint az ármánykodás reciprocitása. Hogy a kormány nem akar jövendőre a protestans gyermekek neveltetésébe avatkozni, ez szép jóslat, melly azonban már egyszernél többször megcsalt. Ha a jól nevelt protestans nem fogja megengedni, hogy gyermeke más vallásban neveltessék, ezt szinte a jól nevelt katholikus is tenni fogja, 's igy ezen erősségnek semmi nyomatéka. — Nemcsak vegyes, hanem tiszta házasságokban is meg kell e n g e d n i a szüléknek, hogy gyermekeiket szabadon neveljék, de a z é r t a törvény rendelkezése fenálljon mindazokra nézve, kik eziránt megegyezni nem akarnának vagy nem tudnának. A vallásos viszálkodások oka, szünni nem akaró harcza a hierarchiának, melly magát a törvényen kivül vagy felül helyezni kivánja; mit azonban a törvénynek zabolázni kell, máskép felbomlik a status. A hierarchia soha nem vitta volna ki szándékát, ha felülről gyámolást nem talál. Illy körülmények közt a hatalmas clerussal a reciprocitás terén állani nem tenne egyebet, mint például Angliával egyenlő kereskedési tractatust kötni, mellynél mindig a gyengébb a vesztes. Teljesitse csak hiven a papság kötelességét, és visszaálland a kedélyek nyugalma; jó pap, jó nép; ne keressük az indifferentismusban a bajt, hanem az 1791: 26. tcz. félremagyarázásában 's meg nem tartásában. Az igaztalanságot tovább türni nem lehet, 's a nemzet nem volna méltó segedelemre, ha jogot koldulna. A k. leiratban foglalt eszméket e tábla küzdötte ki tizenkét évi harczban; de azok alkalmazását ott hijában keressük, 's egész szerkezetéből egyházi személyek befolyása világlik ki. — Igaz hogy a vegyes házasságok európai kérdés, de a mi állásunk itt is, mint annyi más kérdésnél, sajátságos. — Csak három nemzet intézkedett Európában alkotványilag a vallás felett, Anglia, Svédhon és Magyarország; a többinél uralkodói akarat 's kötött concordatumok határozák a vallásos felekezetek állását. Nálunk a békekötések szintolly diplomatikai erővel birnak mint a Iae 9us, itt tehát ő fels. önállólag rendelkezhetett volna 's valamint a porosz király ereje önérzetében végzésit ugy intézte, hogy népe többségének

---

átuszott nyolcz iskolát — a cselédek között ukazt bocsátott ki, melly szerint mindenike tartozott Pestát urazni, miért ennek kötelességévé tétetett költönk szobaleányát franciául megtanitani — evvel érthetlen nyelven kivánván társalogni a lyricus — a kocsis miután Pesten egy pensionált franczia tisztnél volt szolgálatban magnifique beszélt franciául 's igy Karolina félév alatt tökéletesen birta e nyelvet. — Az udvar közepén roppant bádoglámpa állittatott fel, mellyben éjszaka repczeolaj világolt. — Maradandó emléke költönk pallérozottságának.

Estve a legelőről hazatérő barmok rekedt hangu kolompolása egypárszor lerántotta harmadik egéből — miért is a helység-háznál rögtön academiát rendezett, maga szavalt — isten bocsássa meg büneit — először életében teuton nyelven — a bejött hét váltó forintból apró csengők vétele határoztatott el — 's a kolompok legott cassáltaltak.

Vasárnap, — mint istenfélő keresztény — egyházba menvén Fiala, jó hallásának feláldozásával hallgathatá végig a fülsértő chorusi zenét, a trombiták, clarinettok harsogása kellemetlenül hatott költönk gyengéd idegzetére, miért is ezek számkivetésével 's eladásával — a falu csekély segedelmével, fagott, hautbois, euphonion 's hegedük vétele rendeltetett el. 's miután illőleg kiképzett violino-játszó egész vármegyében nem találtatott, vasárnap 's ünnepnapokon elevatio alatt literatorunk játszott solo a hegedün; — olly kellemmel 's ügyességgel hogy a helybeli számvevő legrutabbik lánya még az évben apácza lett.

Literatorunk mindent kedvelt, mi a művészet sphaerájába tartozott, de a diletansokat soha ki nem álhatta — a szinházi mutatványoknak azonban szenvedélyes barátja levén eltökélte a helységben állandó szinészet létrehozását, mi végre hat ügyesebb fiatal ember, négy leány 's két asszony egy Pesten fizetett regény jövedelméből Szathmárra deportáltatott tanittatás végett egy hónapra, a nevezetes 's akkoriban igen nagy szerencsével működő C s e k e urhoz, ki a tanitási költségeket a költő iránti borzasztó sympathiából a falunak ajándékozta. Egy félév mulva már működének Thalia fiókpapjai, a két pisztolyt adták legelőször — de tudja az isten mi okból a sváboknak nem tetszett. A költő Felsőbányára rándulván, a helybeli jegyző inditványára Schakespeare Hamletjét adták Hanz Laiti jutalmául, Fiala épen este jövén haza, már a darab adatását meg nem akadályoztathatá. — Hamletet valami Rotuj Jirgl, Opheliát pedig bizonyos Válik Helen olly iszonyún adták, hogy literatorunk más nap nervosába esett 's két egész hónapig feküdt — különben is a publicum nem lévén még kellőleg kimüvelve, a darabot unalommal nézte, miért is azután kizárólag a szökött katona, kétpisztoly, országgyülési szállás adattak de olly közönség előtt, hol többnyire a helybeli harangozó volt a honoratior.

A naponkint fejlődő civilisatio operát igényelt — minthogy azonban a falu e részben segélylyel csak rendkivüli maga megszoritásával szolgálhatott volna, addig is mig több egyének kellően kiképeztethetnének, az egyházi p a s s i o személyzete használtatott fel — mint igen érdekes vendég néhanéha a költő kocsisa jelenkezvén — ki a művészetnek ez ágában is kimüvelte magát Pesten.

A halett elrendezése sokkal nagyobb szerencsével sikerült, 12 lányka, mind a legszebbek, legkarcsúbbak 's legmagasabbak a faluban, a helybeli felügyelő magán költségén szinte Szathmárra küldettek, hol egy egész évig tanultak táncolni olly mestertől, ki hat évig volt udvari balettmestere az orosz czárnak mikint azt a nemes tanácsnak Schwartz auf Weiss be is bizonyitotta. Megérkezvén a leányok közlelkesedéssel fogadtattak, a költő látván szent eszméinek 's magas gondolatainak megtestesülését egyik ájulásból a másikba esett, pennát ragadott 's egy balettet irt illy czim alatt „Egy e n e k e s n ő n e k a z i g a z g a t ó s z e r e l m e á l t a l i p r i m a d o n n á j a" hétfőn adatott septemben 20án olly hatással, hogy senki sem akart robotba menni 's a még következhető dézmákat az egész falu solenniter megtagadta, — lön harcz és háború, a költőt a helybeli főtiszt perbe idéztette 's ha véletlenül ugyanazon főtiszt a literator jurisdictiója alatt müködő egyik karcsu tánczosnéval másnap meg nem szökik — talán be is csipték volna. A parasztok közől 12ten mint turbatores securitatis megbotoztattak, — a balett egy hétre letiltatott, — — 's később is csak Fiala közbejárultával adaték bizonyos Kakanda Ágnes nevü tánczoslányka jutalmául, ki czigány születésü volt 's a téglaszinből jött be vendégszerepekre. — Szép volt e barna houri fekete szemeivel 's ha gömbölyü lábszárait 's picziny lábacskáit mozgásba hozta, literatorunk feledé állását, felrohant a játékhelyre, csókot nyomott a lányka szájára 's tulajdon kezeivel nyújtá át a koszorút. Elbájolta Kakanda még az öregeket is — a biró egyszer iszonyú költői érzelmektől ostromoltatva palam et publice orditott fel: „Szép, gyönyörü mint a zölderdő." (Folytatása jövő számban.)

kedves legyen: ugy koronás urunk is a magyar nemzet többségének kivánatit méltó figyelembe fogja venni. A magyar nemzetben semmi anarchiai szellem nincs, 's azt inkább azon egyeseknél tehetni fel, kik a kedélyek nyugalmát igyekeznek megzavarni. Ezekben pontosulnak ösz-sze a k. leirat és Sz. megye követe beszéde ellen felhozott ellenvetések, mellyeket a recriminatiok és személyes kikelések hosszu sora kisért. A megtámadott követ erőteljesen de mérsékkel válaszolt. A hallott phrasisokat, declamatiókat, költői képeket, mint sem a jelen helyre sem a tárgyhoz nem illőket, komoly feleletre méltóknak nem itélvén, némelly személyes vádakat visszautasitott v. visszatorlott. Kormány emberének vallotta magát, hol az a törvények ösvényén áll; e helyütt azonban ő kirekesztőleg Sz.megye képviselője 's küldöji utasitásának hű teljesitője; mint illyen,nem pedig mint protestans szólt a szőnyegen forgó tárgyhoz, 's azért megtámadásokat 's gyanusításokat nem érdemlett, 's csudálja, hogy épen a tolerantia apostolai nem türhetik az eltérő véleményt, a nélkül hogy gyanusításokra ne fakadnának. A nemzetet már reményeiben megtörték; a sok kezdetnek, az óriási terveknek sehol sincs eredvényök, csak üres declamatio 's más véleményüek lealacsonyitása. Hát egy szó se emelkedjék azon k. leirat mellett, mellynek üdvös elveit kétségbe vonni nem lehet? 's miután a tanácskozások első napján azt világi 's papi hangok kárhoztaták, annak jó oldalait kiemelni olly szörnyű bün-e, hogy az ellen tüzzel vassal kikelni kötelesség? Megtámadott vallási buzgóságát a szónok erőteljesen, önérzőleg 's megilletődött hangou védelmezé. Szónok is jobban szeretné, ha fels. Urunk a protestantismus homlokán állana, de miután ez igy nincs, aligha a jámbor ohajtások megváltoztatandják a világot. Szónok károsnak tartja félrevetni a k. leiratot, mert ez eredvényre nem vezet, ő pedig eredvényt kiván. Ő is hálát rebegve a mindenhatónak letérdeplend a ledöntött választófal romjain, de nem kegyelmért, hanem törvényért. Ő közelitő lépést akar, mint szinte P. megye rendei is ezt adták követeiknek pótló utasitásul; 's igy ha tévedett, legalább jó társaságban botlott. Az ostromlott várnak leggyengébb oldalán rést akart törni a szónok; de ha mások azt általános ostrom által vélik bevehetőnek, ám lássák, az eredvény megmutatandja, kinek volt igazsága. Sz. m. követének ezen, valamint előbbi nézeteit több szónok élénkül pártolá, de emelkedtek a a homlok-egyenesen ellenkező véleményeket megegyeztető szózatok is, leginkább a végzéshez vezetők, melly B. megyének vitatkozásokat megnyitó nézetei szerint hozatott. Fel szólittatván B. követe, hogy inditványát még egyszer adja elő, ő ezt illy módon tevé: A mennyiben ő fels. mart. 25ki k. válaszában azt nyilatkoztatá, hogy a vegyes házasságból a születendő gyermekek nevelésére nézve semmi parancsoló törvényben nem egyezik meg, hanem az eziránti egyezkedést szülék szabad akaratjára hagyja, de ha valamellyik fél tett igéretét megszegi, azt sem törvényes sem politikai uton igérete teljesitésére szoritni ne lehessen. Ezt el nem fogadjuk; hanem mennyire a leiratban a lelkiismeret szabadsága 's a kölcsönösség elve általányosan ki van fejezve, 's felszólittatunk, hogy ezekre alapitsuk felterjesztendő törvényjavaslatunkat, ezt megköszönjük 's örvendünk neki. De mivel ezen elvek alkalmazása a felterjesztett 24pontba már tettleg beleszövetett, mellyekben semmi változást nem tehetünk: kérjük ő fels. hogy ezeket minélelőbb kir. jóváhagyása által szentesitse. Ezeken kivül még több pont levén hátra, mellyek iránt a m. orsz.gyülésen még egyezés nem történt, az e körüli tractatusokat haladék nélkül megkezdendjük 's a fen emlitett két leirati elvre alapitandjuk. A mennyiben végre felszólittatunk, hogy nemcsak ezt, hanem még másokat is basisára alapitva terjeszszük fel,ennek is minélelőbb meg fogunk felelni. — Az ellenkező véleményeket megegyeztetni 's a tanácskozásokat eredményhez vezetni leginkább két szónok igyekezett. Az első,S.megye követe,igy adá elő ebeli nézeteit: Minden tárgy feletti tanácskozásnak vannak bizonyos stadiumai, mellyeket összezavarni vagy csak figyelem nélkül hagyni a sikerre nézve nem kis fontosságu; és valamint a felnőtt fának kezelése egészen különböző attól, mellyel a gyenge csemetét ápoljuk,ugyszinte,hogy e tiz évet haladó vallási tanácskozásnak sikere legyen, máskint kell abban eljárni ma, mint járnia kelle az 1831ki országgyülésnek, melly még minden biztos remény, de csak kilátás nélkül is inditotta meg a kérdést; és ha Bihar érd. követével akkor többen hevesebb beszédekben panaszos részvéttel szólaltak fel e tárgyban, mellynek előbb részvétet, aztán pártolókat kelle szerezni,az igen a maga helyén lehetett, mig ma, midőn vallási viszonyainknak igazságos rendezése iránt csak közös kivánatot, csak egyesült akaratot szemlélünk. Még ma is némi büszkeséggel emlékezem az 1832ki országgyülésre, mellyen a protestansok sérelmeit leginkább cath. követek pártolák, sőt az 1830 országgyülésen, midőn a protestansoknak Horvátországbai bevétele tárgyaltatott, e kérdésben csupán cath. követek szónokoltak, és a protestans követek kétesen reménylve, majdnem unszolva bocsátották ügyök elintézését egy még ismeretlen terrenumra, többet várva ugyanis a fejedelemtől mint az országgyüléstől. Milly máskint állnak e dolgok ma. Protestans atyánkfiai nem szorulnak többé pártolásunkra; ők erősödve önigazságukban, leginkább pedig a megyék példátlan többségétől támogatva, követelve állnak fel 's azon egyenlőséget igénylik, mellyre e honnak polgárai egyformán hivatvák. Világos e szerint előttem, mikint a felhivó hevült és hevitő szónoklatok ideje e kérdés körül is lépés, és nem az elvek fitogtatása, hanem eredmény és csak eredmény az, mit a haza tőlünk e részben is méltán vár. Eredményre pedig minket sem a vallás és status közti viszonyok theoriájának fejtegetése, sem a cath. clerusnak folytonos és szünetnélküli ostromlása, sem a felebaráti szeretetnek olly viszás alkalmazása, melly szerint embertársink vétkeiért nem bocsánatot, hanem boszut kérünk az egek urától, mindez bizony eredményhez vezetni nem fog. A vallásos ügy jelen stadiumán, mint az ma áll, eredményre van szükség; törvényre, melly megnyugtassa a külön vallásuakat, melly meggátoljon minden botrányt, mellyre sokféle visszaélések a vallás dolgában okul szolgáltak: ezt kivánja tőlünk az összes nemzet, a catholikus ugy mint protestans és óhitű nép, 's illy törvények alkotása iránt reményemet a két királyi válasz igen megerősitette; mondom a kettő, mert én egyiket a másiktól elválasztani, annál kevésbbé ellentétbe tenni nem akarom, nem akarhatom; és kivált az elsőt különösen megragadom, mert ez foglalja magában azon két elvet, mellyeket egyedül és általánosan adtak nekem küldőim utasitásul, t. i. a lelkiismeret szabadságát és a kölcsönösséget. E két elvre nézve tehát a fejedelmi szót és megegyezést birjuk, és én ezt küidőim nevében hálás köszönettel fogadom. Szó lehet köztünk tehát csak ezen két nagy elv alkalmazásáról, 's kérem a t. Rendeket,hogy mind izenetökben mind felirásukban e két elvet elfogadottnak méltóztassanak kijelenteni; az alkalmazásra pedig azt jegyezném meg: „mikint a kölcsönösség elve szükségkép huzza maga után mindazon 21 törvénypont helybenhagyását, mellyeket még a mult törvényhozás ő Fels elibe terjesztett, e mostani pedig ismételve sürgölt; a másik, szinte a kir. válaszban kimondott elvnek pedig tökéletes alkalmazását a transitus kérdésében szinte kifejtették a Rendek, és már most a m. é. resolutio után nem is kétlik, hogy abban mind a m. FőRR., mind pedig ő Felsége bele fognak egyezni.' A mi pedig a resolutió egyéb részeit illeti, a szülők szabad rendelkezését t. i. gyermekeiknek akármelly bevett vallásbani nevelése iránt, és egy általános, e részben szabályul szolgálandó törvény alkotására nézve, mik felett a két k. válasz ellentétben látszik lenni, én azt jegyezném meg: „mikint e tábla a szülőknek azon jogát, melly szerint gyermekeiket vallásilag is legjobb meggyőződésök szerint neveltessék, kétségbe vonni vagy legkevesbbé is megszoritani nem kivánja, 's mihelyt a fenemlitett 21 és az átmenet iránt javasolt ujabb törvényczikk k. helyeslést nyerend, annak törvénybeni kimondását is ohajtja; addig azonban, mig az illy rendelkezésbe az eddigi sérelmes szokásnál fogva egy harmadiknak is van, még pedig követelő beszólása: addig illy rendelkezést, mint nem függetlent,és mint nem kölcsönös igazságot,nem helyeselheti, és addig kénytelen vagyok inkább ez általános törvényszabályhoz, mellyben a viszonosság elve legalább tisztán kifejeztetik, ragaszkodni,mig ha a fenemlitett törvények legfelsőbb helybenhagyást nyernek, ezen szabályt csak azon esetekre lesz szükség alkalmazni, mellyekben a szülék egymás közt gyermekeik nevelése fölött meg nem egyeznek. A freimaurerek mottoja: „in silentio securitas;' én azt e kérdésnek mai körülményiben alkalmazom. Az igazság,ha kifejtve,megismerve áll, életbe léptetésére nem szükség fegyvereket használni, nem ügyködő szószólókat: annak egyszerü, szelid, egész méltósággali követelése leginkább biztositja a sikert, mellyet a mlgos FőRendek hozzájárulása mellett, kormányunk bölcseségétől 's fejedelmi atyáskodó szivétől küldőim nevében ennyi évek lepergése után kérek 's reménylek is. — Nyomban Cs. megye követe, miután a k. leirat ellen felhozott okoknak nagyobb részében megegyezett volna, azon jót sem veszté szem elől,mit annak tartalmából az ügyre nézve a leiratból kihuzni lehet. Ezen legujabb leirat az elsőtől sokban lényegesen eltér,jelesen abban,hogy mig az első azt rendeli, hogy e kérdéseket törv. intézze el, ez utóbbi minden kényszeritő törvényt eltávolit; azonban mihelyt a status a vallás belsejébe avatkozott,elhatárzó törvényről gondoskodni kell,mert számos esetek lehetnek, hol a leirat elvei szerint a gyermekek semmi vallásbeli nevelést nem nyernének; ki kell tehát a felirásban mondani, hogy kényszeritő törvény nélkül vallástalanságban nőnének fel sok vegyes házasságok magzatjai, a szülőknél pedig házi béke 's egyetértés helyett végtelen harcz idéztetnék elő. Azonban az idő el nem veszett,melly e tárgyra fordittatott, mert a közvélemény nyilatkozásának ez alkalommal is leendnek üdvös következései, valamint máskor is voltak. A felség a kathol. valláshozi hű ragaszkodásait erősitvén, olly intézkedést javasol, melly mellett még a kath. szülék is protestans vallásban neveltethetik gyermekeiket. Ezáltal kimondja apostoli királyunk, hogy a kath. clerus által eddig felhozatni szokott erősség, mikép az anyaszentegyház tanja legalább a vegyes házasságban nemzett gyermekek egy részét a kath. vallásban neveltetni rendeli,nem kath. vallásos principium, mert ő felsége, mint apostoli király, semmi kath. elvet megsérteni nem fogna. A másik üdvös következése e k. leiratnak az, hogy ezentúl a reversalisokból eredett követeléseknek már semmiféle sikerök nem lesz, mert a k. leirat szavaira támaszkodva — habár a jelen országgyülés e tárgyban semmi törvényt ki nem vina — nem lesz törvényhatóság, melly a reversalisok következtében hozott itéletet végrehajtaná. Ezáltal tehát a reversalisokból eredett 's eredendő minden törvénytelenség önmagában megszünt, mert azoknak hatását már semmi törvényhatóság nem foganatositandja. Eddig is vallásos sérelmeink főoka mingyengeségünkben keresendő; mert ha a törvényhatóságok minden előfordult sérelem mellett szüntelenül felirnak, az üldözött protestans papokat ótalmuk alá veszik, a transitus kérdése már rég megszünt volna. 'S miután a kir. leiratot mindaddig, mig a szabad átmenetel kérdése e tábla nézetei szerint el nem döntetik, elfogadni nem lehet,ennek végképeni elhatározását mindenek-előtt eszközleni kell. Le kell továbbá mondani azon ferde felfogásról, mintha a vallásos sérelem a protestansok sérelme volna, mert az az egész nemzet sérelme, 's épen ezért a kormány bölcs itéletétől várja, hogy főgondját arra forditandja, nehogy tovább is vállásbeli viszálkodások dulják e nemzet kebelét ezen critikus időkben, mellyekben a bekövetkezhető viharok ellenében, de már a reform korszaka tekintetében is, az egész nemzetnek mint a falnak 's egy emberkint állania kellend.

(Majus 20ikán tartott CXCIX. kerületi ülés részletesb leirása. Tárgy: válasza a m.FőRRnek a t. KK és RRhez a vallásbeli súlyoknak és nehézségeknek a mult országgyüléséről fentartott pontjai tárgyában közlött izenetökre.) Az elnökség bemutatta báró Gramon Ferencz honosodás iránti kérelmét, és Kecskemét városának folyamodását. Mint rendesen, most is vitába bocsátkoztak a RR, némellyek mindjárt felolvastatni kivánták, mások pedig olvasatlanul adták volna át a választmánynak. A behozott rendszert azonban megváltoztatni nem akarván a RR., egyszersmind aggodalmukat nyilvániták, — miután már a petitiókkal foglalkozó választmányhoz annyi folyamodás utasitatott, hogy eddig egyetlenegy tárgyban sem tett jelentést. Erre az érdeklett választmány jegyzője megnyugtatásaul a RRnek előadta,miszerint ne gondolnák, hogy az reá bizott kötelességeit hanyagul kezelné, hanem úgy vélekedett, minthogy a honosodást érdeklő folyamodások közől sürgetős egyetlen egy sincs, szokás szerint az országgyülés végén, mikor ezen tárgy fel fog vétetni egyszerre; a többit pedig szinte sérelmi munkálata beadásával Kecskemét városának ezen folyamodásával együtt, melly a kerületek 's községek rendezésével fog felvétetni, mutatandja be. E kijelentésben megnyugodván a RR., Kecskemét városának folyamodását a községek elrendezésekor fogják felvenni, a másik átadatott a petitionalis választmánynak. — Olvastatván a FőRR. válasza, az 1ő pontra,vagy is a vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásos neveltetéséről szóló kötelezésére nézve, a RR.Z.m. követének inditványára törvényjavaslatukhoz tovább is ragaszkodtak. Z. megye követének beszéde imez: A természetnek azon örökös törvénye, melly szerint az elvetett magnak csirázni, nőni, megóvatni kelletik, a status életében is hasonló eredménynyel müködvén, midőn a t. RRnek a vallás tárgyában ez országgyülésen kelt első izenete a m. FőRRhez átküldetett, erősen hittem, hogy ezen tárgy — valahára már a kivánt szerencsés eredményt szülendő — végéhez közelget. Hittem pedig azért, mert a rég elvetett mag hosszu évek sora után reményteljes növényt hajtott, 's a növény csakugyan már megért; hittem továbbá azért, mert a vallás dolga már több országgyülés alatt ollyannyira megvitatott, hogy az már tökéletesen kifejtetvén, azon stadiumát érte el, hol a tárgy felett, ellene és mellette uj okokat előhozni többé alig lehet: hittem végtére azért, mert ha a parliamentaris eljárásnak főkelléke a különböző vélemények egymáshozi közelitése, a két tábla a vallás tárgya felett igen különböző nézeteinek egymáshozi simulását, tekintvén hazánk külső de főleg belső viszonyait, legszükségesebb 's okvetlen történni kellő parlamentaris lépésnek tartottam, ha egyébkint ezen tárgyat, melly a jelen kor tennivalói sorába tartozik, az utókornak, ki tudja millyen eredményü müködésére bizni nem akarjuk. 'S azért a vallás tárgyának a FőRendek által lett olly kimeritő megfejtése, az e részbeni javitások szükségének olly világos bebizonyitása után méltán lehetett reményleni, hogy a mlgos FőRendek a szőnyegre került ügynek fontosságáról 's igazságos voltáról meggyőződve, a t. RRnek izenetét elfogadandják. Azonban, valamint már több izben, ugy most is csalatkoztunk reményeinkben,mert a m. FőRR.felolvasott izenetéből azt látom, hogy nem járulván a t. RR. véleményéhez, nem figyelmeztek a vallásos viszálkodások megszüntetéséből eredhető kedvezmények és zavaroknak egy részről örvendetes, más részről gyászos következményeire; nem méltánylot-

ták eléggé a historia tanusította azon igazságot, hogy a vallások közti egyensuly hiánya okozta ingerültséget az időre bízni nem tanácsos; nem néztek a század kárpitján tul, melly ha szellőztetik, láthatók a jövő kornak örömdus reményei, de marczona rémképei is, 's előttünk áll mindaz, mit a jövő kortól reményleni, de egyszersmind az is, mitől rettegnünk kell. Nem járulván a m. FőRR. a t. RR. véleményéhez, az elvetett mag dusan megtermett ugyan 's megtermett azon magból, mellyet tiz év előtt ezen táblának most is működésében itt tündöklő közösen szeretett és tisztelt vetője vetett el. A vetés dusan megtermett,megért, a hös vető megöszült; de eddig még nem arathatott,mert az aratók az aratásra nézve egyet nem értvén, eloszlik a közerő 's az aratás elmarad; elmarad pedig leginkább azért, mert azok,kik e földön szedik a termések tizedét, nem elégedvén meg azzal, még a szentföldön e szent magból termett ezen szent termésből is követelik a lelkek tizedét.'S ime ez főoka annak, hogy a m. FőRR. a t. RR. véleményéhez nem járulván,ezen tárgy itt ismét szőnyegre került. Itt lévén a m.FőRRnek a vallástárgyában költ válaszizenetük, engedjék a t. RR., hogy annak egyes pontjai 's annak sorozata szerint, mindenekelőtt a reversalisok felett szólhassak. Nem czélom mindazon okokat elősorolni, mellyek a reversalisok ellen felhozathatnak, mert ezek már több izben előhozattak; csak vázlat gyanánt kivánom azt megemliteni, hogy a reversalisok olly kötelezések, mellyek I. természetelleniek, II. törvényelleniek és III. a status érdekeivel ellenkezők. Természetelleniek, mert ha a protestans meggyőződésből ad reversalist, a maga vallását tartja rosznak,'s ha ezt rosznak ismeri, megfoghatatlan, hogy a protestansoknál az átmenetel szabad és korlátlan levén, maga nem tér át a kath. vallásra; ha pedig maga vallását jobbnak tartja a kath.vallásnál,szabad akaratból 's tiszta szándékból reversalist nem adhatott, mert ezen esetben ismét megfoghatatlan, mikép kivánhatja gyermekét azon vallásban neveltetni, mellyet ő rosznak tart,'s azért mivel rosznak tartja, azt nem is követi. Ebből világosan az következhetik, hogy a reversalisok nemcsak többnyire,de tán nem hibáznám, ha azt állitanám,hogy mindig nem a jegyesek önkényes akaratjából, hanem a házassági szerződésen kivül álló egy harmadik félnek, t.i. az egyháznak kivánsága következtében adatnak ki. A házassági szerződés pedig csak a jegyesek feltételein alapulhat,'s igy a szerződésen kivül álló egy harmadik fél magára a házassági szerződésre nézve a jegyesnek feltételeket nem szabhat.Példát nem tudok, hol a ki adott reversalisok meg nem tartása esetében, azoknak foganatositását azon fél kivánta volna, mellynek részére a reversalis kiadatott, hanem annak sikeresitését mindig a házassági szerződésen kivül álló egy harmadik fél, t. i. az egyház követelte. II. Törvényelleniek a reversalisok, mert azok nemcsak hogy a törvényben nem gyökereznek, de sőt inkább a békekötések 's az ezeken alapult törvények értelme 's szelleme ellen követeltetnek. Nem törvényes polgári szerződések, mert bennök azon kellékek hiányoznak, mellyek minden szerződésnél okvetetlen megkivántatók, a lélek sem tárgy, sem dolog, sem vállalat nem lévén, szerződésnek 's alkunak tárgya nem lehet. Nem privat szerződések, mert a privat szerződés valamint a felek kölcsönös megegyezésével köttetett, ugy viszont fel is oldoztathatik. Törvénytelenek továbbá a reversalisok azért, mert mindig némi moralis erővel csikartatnak ki. Ezt maga az egyházi rend kétségbe nem hozhatja, mert a vegyes házasságok tárgyában költ pápai breve világosan azt mondja, hogy a vegyes házasságoknál az illető lelkész minden módon igyekezzék a protestans vőlegényt reversalis kiadására szoritani, 's ha ez nem sikerülne, tagadja meg a jegyesektől az áldást 's az egyházi szertartásokat. Ezt csakugyan senki sem fogja tagadni, hogy az ekép szerzett reversalisok, mint moralis erővel kötött szerződés, maga természeténél fogva érvénytelen,ezt nemcsak törvényeink,hanem kir. resolutiók is el ismerik. III. Nem felelnek meg a reversalisok a status érdekeinek, mert azok a békét, csendet, a polgárok lelki nyugalmát 's több házasságok szerencséjét felbolygatják, 's erősen meg vagyok győződve, hogy mig azok meg nem szüntetnek, a felbolygatott lelki nyugalom helyre nem fog állani: már pedig a status fő czélja 's fő érdeke az, mellőzni,megszüntetni mind azt, mi a közcsendet, békét 's főleg a polgárok lelki nyugalmát veszélyezteti. Nem lehet itt a reversalisok támogatásaul a dogmára hivatkozni, mert dogma erkölcstelen tettet nem pártolhat. A mlgos FőRR. a reversalisokat jövendőre érvényteleneknek, a multra nézve azonban érvényeseknek nyilvánitják. Ebben én a legszembetünőbb ellenmondást látom; mert ha a reversalisok azért, mivel törvénytelenek, jövendőre megszüntetnek: azokat ugyanazon oknál fogva, a multra nézve is meg kell szüntetni, mert nem lehet valamit roszallani,'s azt egyszersmind helyeselni is.Tudom ugyan,hogy a mlgos FőRR. a reversalisokat az 1790/1 26: t.cz. azon szavainál fogva „sequi possint" védelmezik, de én ugy vagyok meggyőződve, hogy a possint szóból a reversalisokat következetlenség 's magának a 26 t.cz. megsértése nékül következtetni nem lehet, mert ha a possint oda magyaráztatik, hogy reversalisokat követelni szabad, akkor a reversalisoknak a possint szó melletti követelhetése által önmaga a 26: t. cz. akadályoztatná a vegyes házasságokat, holott az a vegyes házasságok akadályozását szorosan tiltja, a 26 t. cz.ről pedig feltenni nem lehet, hogy azt, a mit megalapitott, megis akarta volna rontani. Továbbá azon elvből indulnak ki a mgos FőRR., hogy ha reversalisok törvény által megszüntetnek, még is multra nézve nem semmisithetnek meg, mert a törvénynek visszaható ereje nem lehet. Ezen állitás azonban meg nem áll, mert a reversalisok törvényesek soha sem voltak, azok ellen a törvényhatóságok 's az egész protestanticus status mindig repraesentáltak,de még az országgyülések is sérelmeseknek ismerték azokat. Midőn tehát a hozandó törvény a reversalisok érvénytelenségét kimondaná,azoknak törvénytelen voltát egyszersmind elismeri, 's ha a reversalisok törvénytelenek, akkor azoknak érvénytelensége csak ugy áll jövendőre mint a multra. De ha a reversalisok a törvényben gyökereznének is, még akkor is azokat káros következésök miatt meg lehetne, de meg is kellene szüntetni. Hiszen azon törvények, mellyek a közjóra káros hatással vannak, uj és jobb, az idő szelleméhez alkalmaztatott törvényekkel cseréltetnek föl. Hazánk constitutionalis kertjében századok óta különös pietással 's buzgó szorgalommal ápoltatott az ősiség mimóza virága, 's ime a nemzet kertészei most ki akarják irtani ezen virágot csak azért, mert a nemzet constitutionalis kertjébe többé nem illik. Az adónak egykori „noli me tangere" kérdésére már lassan készül a felelet; ime apródonkint igy küszöböltetik ki a rosz, 's igy cseréltetnek fel az elidősült törvények jobb, ujabb 's korszerübb törvényekkel; mert a constitutionalis életnek ihlető lelke azon működés, melly szerint a roszból jó, a jóból jobb készül, 's boldog azon status, melly e részbeni törekedésében soha sem nyugszik. Mindezeknél fogva a méltóságos FőRR. izenetében egyetlen egy okot sem találok, melly a reversalisoknak a multra való érvényessége mellett alaposan fel hozathatott; ellenben pedig a t. RRnek ezen kérdés érdemében felhozott argumentumait legtávolabbról is megczáfolva koránsem látván, a mlgos FőRendeket a felhozott okoknál fogva ujonan kivánom felszólittatni, hogy a reversalisoknak törvénytelenségét a multra nézve is el ismerni méltóztassanak. — Miután erre egy másik megye követe a m. FőRR. viszonizetének okoskodásait taglalás alá vette, jelesen azon különbségre figyelmeztetett volna,melly magában az 1786ki leiratban azon reversalisokra nézve tétetett, mellyek az 1781ki oct. 1je után adattak ki; a viszonizenetben pedig felhozott azon vádak, mintha a RR. magok ismerték volna el a reversalisok törvényességét, valótlannak 's a törvényhozás méltóságával össze nem férő eljárásnak nevezte volna: még némelly rövidebb előadások után a t. KK. felkiáltás által előbbeni nézeteiknél megmaradtak. (Vége köv.) —

Megyei közlések.

☧ Nyitrából. Május 20dikán. — Legközelebb mult közgyülési határzatunk következtében ma első alispánunk elnöklete alatt fuladásig tömött megyeteremünkben rendkivüli közgyülés tartatott. Az elnök üdvözlő beszéde után hangos éljenek közt felolvastatott nmlgu főispánunknak junius 10kén tartandó tisztujitásunkat tárgyazó levele. 'S voltakép csak ez gyülésünk eredménye; mert további hat órai vitatkozás után végzéssé lőn: hogy máskor határozunk. Keserü fájdalom foglalja el keblünket, érezve a korkivánatot, 's látva, milly kevesen hallgatnak a nemzet intőszavára. Előttünk a teendők halmaza, 's a drága időt még tanácskozó termünkben is aljas czivakodásokra vesztegetjük! Felolvastatván a főispáni levél,legelső R.....ky ügyvéd ur szólalt fel, 's velős beszédében mind saját tapasztalata, mind pedig hiteles adatok nyomán figyelmezteté a RReket a nemesség összeirásával foglalkozó küldöttségek munkálatinak hiányira, hogy t. i. sokan ősi jogaik sérelmével elmellőztettek, mig mások — pedig nemtelenek — csupán azért, mivel a mult tisztujitáskor hibából a szavazók sorába foglaltattak, jelenleg is választói joggal ruháztattak fel. Miért is egy középponti választmányt inditványoza, melly a sérelmeket teljes szigorral megbirálandó a küldöttségek munkálatát kiegészitse. Ezen inditvány nagy viszhangra talált, 's minden oldalról jelentkeztek e tárgyhoz szólni akarók, a következő szónok t. L..ár ur a küldöttségi munkálatok hiányait specie et nomine tenus kimutatá,'s olly eseteket hozott napfényre, mellyek a fehér-kék lobogósakat bizony nem a legszebben jellemzik. E vádló előadás következtében elnökünk a szólási rend megbontásával egy fehér-kék lobogós küldöttségi tagot akart felléptetni, de a terem minden részéről hatalmas „rendre rendre" harsogott, 's — nem akarom hinni, hogy pártérdekből — egy óránál tovább engedé a nevezetes többség, vagy is a szólási rend fentartását ohajtók ellenében tombolni a maradjunk párt egyéneit,kik féktelen tombolás és kardcsörtetás által akarák amazok hatalmas szózatit elnémitani.Hoszszas szónoklatok után az inditványozott középponti választmány délutáni három óra tájban elfogadtatott, ugy mindazáltal, hogy a sérelmekről ugyan teljes szigorral intézkedjék, de a küldöttségi munkálatok felett ne biráskodjék!? Az illy drága időn vásárlott középponti választmány, mielőtt életbe léphetett volna, megsemmisült; elnökünk t. i. a kérdéses választmány elnökévé ujolag a többség ellenére egy maradjunk-pártbeli egyént nevezett ki, mire ismét hatalmas „nem kell, nem kell" dörgött. Erre az elnök székét elhagyá a teremből távozandó, de ellenállókra, vagy is marasztalókra talált, 's a forróbb ölelgetésektől — mellyeknek zekéje is ropogva engedett — megijedvén, jelt adatott a hadfogadó előtt már reggeli 8 órától fegyverben álló katonaságnak, 's pár percz mulva a lovasok a megyeház előtti tért, a gyalogok pedig a lépcsőzetet foglalák el. A RRek a teremből távozott elnököt a gyülés további folytatására küldöttségileg fölkérék, a küldöttségnek sikernélküli visszatértével az elnöki szék elfoglalására helyettes másodalispánunkat is felszólitók, de felszólitásunknak első alispánunk jelenlétében — miként ő maga nyilvánitá — nem hódolhat, 's ezzel a katonasággal együtt szépen haza ballagtunk. —

□ Sárosból. Eperjes maj. 24. Évnegyedes közgyülésünket, k. tanácsos első alispán ur f. hó 20án nyitotta meg. A kisebb gyülések jegyzőkönyve felolvastatván 's minden észrevétel nélkül meghitelesittetvén, felolvastattak országgyülési követeink több rendbeli jelentései, 's ezek felett az állandó választmánynak benyujtott véleménye, melly igen csekély módositással egészen elfogadtatott, és a követeknek utasitásul megküldetni rendeltetett. Nevezetesb tárgyak ezek valának: a k. k. leiratok, — kivevén a vallástárgyban kiadottat, — hálaérzéssel fogadtattak. Az elnem fogadás okai, kivonatban, ezekben pontosulnak; vallásos oldaláról sem a katholikusokat, sem az evangelikusokat meg nem nyugtatja, sőt az ohajtott békétől a vegyes házasokat egészen megfosztja, a születendő gyermekeket, szünteleni habozás által, a vallásos nevelésben akadályozná, és az indiferentismusra nyitna ajtót; polgári tekintetben pedig szinte mind a két vallásos felekezet nem kiván olly törvényt, mellynek semmi ereje, semmi sikere nem volna, — miért is a követek oda utasittattak, hogy az anyautasitás nyomán, tovább is az 1790ik 26. tcz. megtartására szavazzanak. Második nevezetesb tárgy volt a városok rendszeresitése. S.megye RR. e tárgyban törvényt még ez országgyülésen hozatni ohajtván, e czélnak elérése végett, hogy t. i. minélelőbb a két tábla közti egyezés eszközöltessék, a főtábla javaslatát, követk. csekély módositásokkal fogadták el: 1) A polgárok qualificatiójában — a) a birtok értékét, és jövedelmét két harmadára szállitották; b) minden mesterember, ki tulajdon kezére dolgozik, legényekkel, vagy azok nélkül, könyvvitel nélkülis, polgár lehet. 2) Képviselő testület válaszsza nem csak a tisztviselőket, hanem a követeket is, és utasitásokat is készitsen. 3) A városi hatóságot, anyautasitás szerint, a nemesekre nézve egyedül a rendőrségben ohajtja megállapittatni. 4) A főfelügyelő pártoltatott. — Több ns vmegyék felszólitásai, nevezetesen: Biharé, az izraeliták homositását inditványozó, Csanádé, az istállózás behozatalát javasló, nem pártoltatott; a többiek, — utasitás már létezvén — tudomásul vétettek. Gyülés alatt érkezett legujabb, szállások iránti követjelentés, azonnal a választmánynak adatott ki, melly is délutáni órakban összeülvén, ezen csekély észrevételét tette: 1) a törvénynek minden surlódás elmellőzése tekintetéből visszaható ereje ne legyen a gyülésre is. 2) A követnek 4 szoba elég. 3) A szállásbér az legyen, melly országgyülés-nem-tartás idején volt; hanem kárpótlásul 3 hónapi bér, ha bár mindjárt elején az első hónapoknak eloszolnék is a gyülés, fizettessék a tulajdonosnak. — A Cseléd-rendszer általánosan 's figyelemre alig méltó módositásokkal elfogadtatott, specialitásokra nézve pedig ugy vélekedett a választmány: mondja ki a törvény: hogy azokat minden hatóság, körülményeihez elhatározni köteleztetik; ezeket a gyülés minden észrevétel nélkül elfogadta. — Székes városunkban legkellemesb nyári (az idén nálunk a tavasz kimaradt) napokat élvezünk; felső vidékünket 21én nagy csapás érte; délutáni órákban a felhőszakadás két falut, és egy mezővárost nagyobbrészint semmivé tett, szomszéd Szepesmegye két faluját Toriszka (itt veszi eredetét Tárcza fő folyónk) és Répás, a szó legszorosabb értelmében elpusztitotta, azaz: egészen elseprette, eddig már 11 embernek megtalált holttestét temették el. Hány vesztette életét? még nem tudhattuk meg. — 22én egy érdemes, és köz tiszteletben lévő táblabiránk t. semsei Semsey Boldizsár mellvizkórság következtében Deméte helységében élte 64d. évében jobb létre költözött. Béke hamvainak!

○ Abaujból. Kassa, majus 20. F.hó 13—19kig első alispáni elnöklet alatt tartott évnegyedes közgyülésünkben előfordult érdekesb tárgyak: 1) Az orsz. tárgyak előleges vizsgálatára kiküldött választmány hiva-

talos jelentéséhez mellékelt 's e hó 9. 10. és 11ik napjain tett munkálatiról szóló jegyzőkönyv felolvastatott; ennek nyomán: a) a népnevelés tárgyában készült kerületi választmány javaslata némelly csekély módositások mellett pártoltatik. b) Csongrádmegye azon inditványa, miszerint a követválasztások alkalmával történhető visszaélések 's vesztegetések feletti biráskodást a követi táblára azon oknál fogva kivánná bizni, mivel a követválasztásoknál csak az orsz.gyülés hozhat ártatlan és részrehajlatlan itéletet, 's nem a megye, 's nem a kormány által kinevezett biró, — nem pártoltatik, e részben itéletet hozandó a megyei őrszék; ezen inditvány ellen igen velősen és Francziaországban e tekintetben nem rég történt példát előhozva nyilatkozott egyik derék tbiránk; c) a fenirt megyének azon inditványára, hogy az országgyülés téli hónapokban évenkint tartassék, a KK és RR által készitett izenet, felirás és t.czikkely kerülvén tanácskozás alá, megyénk Rendei abban állapodtak meg, miszerint ő felsége az országosan egybegyült KK és RR által készitendő alázatos felirásban az iránt kéretnék meg, hogy mivel fels. királyunk a hazának boldog jövendőt igérő k. k. előadásiban olly számos tárgyat egyedül azon czélból terjesztett az orsz.gyülés elibe, hogy ezek még e jelen orsz.gyülésen tanácskozás alá vétetvén, törvénybe iktattassanak: mindaddig, mig valamint azok, úgy a közkivánat alatt levő tárgyak, millyenek többi közt a kereskedési, katonaéletmezési és szállásolási munkálatok, igazságkiszolgáltatás, az orsz.gyülés és megyék rendezése, 's más ehez hasonlók teljesen be nem végeztetnek, e jelen orsz.gyülés el ne oszlattassék; ha mindazáltal ezen inditvány többséget nem nyervén, országos határozattá nem válnék, vagy pedig ha mindkét országos tábla által elfogadtatnék ugyan, de ő felsége megegyezése ahoz nem járulna, mint sem hogy illy fontos tárgyak három éven át minden eredmény nélkül maradjanak, ez esetben a csongrádi inditvány pártolása követeinknek, olly feltét mellett azonban, hagyatott meg, hogy az orsz.gyülés évenkint csak addig tartassék, mig akár az orsz.gyülés elrendeztetik, akár a fen-elősorolt fontos országos tárgyak bevégeztetnek, mellynek megtörténtével a mostani törvény rendelete ismét visszaállittassék; d) az országgyülési ifjuság által Szathmármegye egyik követén elkövetett kihágás tárgyában kelt k. k. leiratot illetőleg, a megye az orsz.gyülési követek és szabad ótalom sérthetlenségéről gondoskodni kivánván, szükségesnek találja, hogy a követek személyeik minden történhető sértések ellen megótalmaztassanak, mellynélfogva a k. kir. leirat a megye Rendei méltó figyelmét ki nem kerülhetvén, minthogy azt ugy tekintjük, mint ő felségének potló k. k. előadását, követeink oda utasittattak, hogy illy kihágások megszüntetésére még e jelen orsz.gyülésen hozandó czélszerü törvény alkotását szorgalmazzák. e) Mi az izraeliták által az orsz.gyülésre beadott esedezéseket illeti: miután közösen tudva van, hogy ezen folyamodásra a kerületi RR által egy választmány kiküldetvén, az ezen tárgy iránti véleményadással megbizatott, erre nézve az utasitás mindaddig felfüggesztetett, míg követeink a kerületi választmány javaslatát a megyével közlendik, hogy igy az tárgyalás alá vétethetvén, erre nézve részletes utasitást adni lehessen, követeinknek meghagyatván, hogy mihelyest a kerületi javaslat elkészül, azt azonnal haladék nélkül küldjék meg, addig pedig a már e tárgyban nekik adott megyei utasitáshoz alkalmazkodjanak. — 2) Felolvastatott több rendbeli követjelentés, ezekhez mellékelve megküldetettek a vallás tárgyában, részek visszacsatolása iránt és az orsz.gyülés sietetését tárgyazó k.k.leiratok mellyek az utasitásokat dolgozó állandó választmányhoz tárgyaltatás és mielőbbi véleményadás végett utasittattak. 3) Biharmegyének a zsidók polgárositása iránt kelt ismeretes, pártolásra felszólitó levele, valamint 4) a XVI szepesi városoknak még e jelen orsz.gyülésen eszközlendő rendezésök sietettését esdő levele, ugyanazon választmánynak mondott czélból kiadattak. 5) Temesvár városa által küldött emlékpénz szivesen fogadtatott. 6) A nm. H.tanács intézvénye, melly által meghagyatik, hogy ezentúl a fenyitő perekben világosan tétessék ki, kezességen vagy tömlöczbe volt-e az elitélt rab? az alispáni, jegyzői és ügyészi hivataloknak másban pontos megtartás végett kiadatott. 7) Hasonlag azon felsőbb rendelet, miszerint a zsidó ifjaknak, ha akár vallásbeli, akár más oskolában nyert szabályszerü tanittatásukról szóló hiteles bizonyitványt elő nem mutatnak, házasodni nem lehet, az ellen vétkező zsidó lelkészek pedig, mint a felsőbb rendeletek megszegői büntetendők, pontos megtartás és foganat eszközlés végett a megye mind a 15 szbirájának kiadatott. 8) Pozsegamegye latin levele ismét visszaküldetett; mi csak sajnáljuk mindazon hatóságot és egyéneket, kik a törvények legvilágosabb rendeletével daczolva, ez által önmagukat gyalázzák és önérdekeiket sértik, csonkitják. 9) Vasmegye Skrbenstky bárót és 10) Zabolch Paget lovagot honfiusitásra ajánló és pártolásra felhivó leveleik követeinknek megküldettek, a nevezett egyének, ha előhozott érdemeik valók, a törvényes dij lefizetése mellett és voks nélkül, pártolandók. 11) Aradmegye katonai kihágásokat előadó és a sértésekért komoly elégtételt sürgető felszólitó levele a fönebbi választmányhoz utasittatott. 12) Hontmegye a telekdij elfogadását tudató levele, mennyire e tárgyban megyénk még a martiusi gyülésben határozott, tudomásul vétetett. 13) Kolowrat gróf, a megyében szállásoló Ferdinand főhg huszár-ezred ezredesének magát és ezeredét a megye szivességébe és kegyességébe ajánló levele, mind magyar jeles szerkezeteért, mind pedig az együttértést edzeni ohajtó nemes indulatért éljen-kiáltások közt kedvesen fogadtatott. 14) Szeretve tisztelt főispánunk gróf ő mltga által tiszti másodalügyésznek Czuka György ur neveztetett ki. — Junius 21én rendkivüli közgyülésünk leend. K—y L—ó.

⁂ Zalából maj. 19. Polgári 's bünt. törv.székünk másod 's helyettes alispánaink elnöklete alatt két hétig tartott; szőnyegen forgott összesen 32 polg. per; ezek közt egy nevezetes és báró P. J-t illető legelő-különzési per vala. A bünt.törvényszék előtt itélet nélkül volt 22 fogoly, mind kapott itéletet. Az elitélt büntetések közt egy sulyos vétségü gyilkos halálra itéltetett. Hála égnek! Zalában valahára megtörtént, hogy egy rab sem maradt itélet nélkül. Törvényszékünk bevégeztével nmlgu gr. főispán urnak tisztválasztást tudató levele kihirdetésére f. majus 18ra kitüzött közgyülésünket megelőző napon megyeházunk nagyobb teremében Zalának értelem-emberei tanácskozmányba a lefolyt évben volt adó- 's nem-adó-Forintospárt főnökei 's emberei (kivevén magát Forintost) H. K. és R. K-t megjelentek. A tanácskozmány a haladó pártnak jeles főnökei által a béke visszaállitásán megkezdetvén a béke 's engesztelődés, melly már 1841dik évtől fogva gyülésteremünkből bucsút vőn, az érintettem napon történt baráti kézfogás mellett visszavarázsoltatott. Ennek megtörténtével az egy értelem 's érzelemnél fogva rövid tanácskozás után a néptömegből is jelenvolt számos nemesek akaratával elhatároztatott: hogy mostani első és másod alispánaink — ámbár leköszöntek, megmaradjanak: — az elsőért, — ha hogy minden compromissio nélkül megválasztatik, Horvát János kir. aranykulcsos ur a biztositást magára vállalta; másod-alispánunk pedig — ki már több izben családi viszonyainál fogva ünnepélyesen lemondott — a tanákozmányból rendelt 's összeforrott pártnak kiválasztott kitünő jellemü emberei által a tanácskozmányba meghivatván 's megjelenvén, szinte kénytelen volt e szavakat mondani: „három esztendő nem a világ“ igy meglett az alispánokra nézve a megbékült értelmi rész közakaratának szüleménye, hogy „általános akarat: — mind a két alispán megmarad.“ — Más nap közgyülés előtt kisebb teremünkben is tanácskozmány tartatván, maga Forintosunk is megjelent; itt a sz. birák iránt is folyt a tanácskozmány, azonban eredmény nélkül. — Tiz órakor megkezdődvén közgyülésünk — olvastatott nmlságu főispánunk levele, mellyben junius 11kére határoztatik tisztválasztási ünnepünk. Ezt szünni nem akaró éljen követte. — Végzés lőn: hogy a tiszti kar, minden tiszti irományt bemutathasson, és számolhasson; junius 10kére közgyülés határoztatott, melly határidő főispán urnak is tudtára adatik. Meglett a béke, adja ég, hogy Zalában az egyértelem 's érzelem sok ideig fenmaradjon. Envéleményem az, hogy, miután már Zalában többé párt nem létezik, ütött az óra — hogy tisztválasztási ünnepünk minden corteskedés nélkül tömegek mellőztével menjen végbe.! —

○ Gömörbül. Rima-Szombat máj.21.Derült kedvvel ültük meg Gömör nagy ünnepét, 's vigadva virasztók át a nagy nap estélyét; főispáni helyettes urunk beiktatása helyéül a józan rész köz kivánatára R. Szombat városát tüzte ki. Mind a városi hatóság, mind megyénk részéről lelkes alispánunk vetélkedtek nemes vendégünket az ünnepély méltóságához illőleg fogadhatni. A szépnem is versenyzett velünk osztozni az örömben, 's magasbra emelni kebleink tiszta vágyait; — nem hijányzott a pipere; gazdag öltözeteket készitének többen, hogy fényesebben fogadhassák a szeretve tisztelt férfiut 's családját, melly megyénk szellemi létének — irányt lészen adandó. Végre bekövetkezett majus 19dike; Gömör rendei, és a szomszéd megyék örömünkben osztozni kivánó vendégei sürün gyülekeztek székes városunkba, hol a város által készitett 's jól elrendezett díszkaput, 's e kaput a megye és város házával egybekötő zöld fasorok szépségét megelégülten bámulák; feszült kivánesisággal akartuk a lassan haladó időt előbbre tolni, hogy minélelőbb megláthassuk azt, kiért mind ezek olly készséggel tétettek; és a tisztelgő polgárlovasság sebes vágtatása ime egyszerre jelenté bejövetelét főispáni helyettesünknek k. tanácsos jeszeniczei Jankovics Antal ő méltóságának. A dísz-kapunál a városi tanács, és képviselői testület üdvezlé főkormányzónkat, a diszesen öltözött polgár lánykák pedig, a városi hódolat jeléül hosszan font virágkoszorújokat nyujták át ő mlgának, ki a hódolat ezen bizonyitványi után a megyeház felé indulva, ‚éljen‘ kiáltások közt csak hamar belépett a megye teremébe, hol a számosan egybegyült RRk. várták ohajtott megjelenését. Megyénk, a szomszéd hatóságok, mind a három vallás felekezet papjai, és a bányai hatóság megtévén üdvözlésöket, a mindegyik küldöttséget lelkesen fogadott főkormányzónk ő mlgánál és nejénél; elhagyá a sokaság a teremet, és feszülten várta az est közeledését, a tisztelet ujabb tanuságait szemlélendő; eljött ez idő is, és a piacz kivilágitatott, a megye és város házánál jól elrendezett ezer meg ezer mécses meggyujtatott, a zöld fasorok világot nyertek, a hódoló felirások elétüntek, 's nekünk nemes éldeletet nyujtottak a jól sikerült díszitmények és helyesen alkalmazott felirások; csak egy az, mit sokan balra magyaráztak, és ez a piacz közepén, homlokkal a megyeházával átellenben felállított ebédlő-hely kapuján kivilágitott felirás első sora „E terem Gömör nagy örömének helye“, mintha bizony Gömör az ebédlő teremnek örült volna. Még éjfélután is lehetett bámulókat látni a piaczon, mit egyébiránt nem kis részben segitett elő az is, hogy a Sas czimü vendégfogadó alsó teremében még igen idő előtt, és ez alkalomhoz rosszul választott korteskedések is megkezdettek, épen azon férfiu által, ki talán, ha többször nem korteskedik, ez alkalommal Gömör hódolatát elnyerendi. Május 20kán 10 és fél órakor nyitotta meg a gyülést elnöklő alispánunk, az ünnepély magas czélját alkotmányos szempontból felfogó lelkes beszédével, mellynek végén bevett szokás szerint díszes küldöttséget nevezett ki Nógrád-megyei első alispán elnöklete alatt, főispáni helyettesünket meghivandót. A küldöttség tisztében eljárt, 's elnöke örömét fejezé ki; éljenkiáltások hirdeték a főkormányzó megjelenését, ki miután székét elfoglalta, 's az egybegyülekezett Rendeket üdvözlette volna, felolvastaték a kinevezési okirat, annak folytában letevé az esküt főkormányzónk, 's mint illyen, lelkes beszédében, melly politicai hitvallást foglalt magában, meggyőzé még a kételkedőt is, mikép főkormányzónk a vélemények, és szólás-szabadság tiszteletben-tartása mellett, a haladási kérdésekben is, nem ugyan rögtönözve de a szükséghez alkalmazva vezérünk, és fejünk akar lenni. — E politicai hitvallás által megnyugtatva örömmel hagyók el a csakhamar némelly érdek-nélküli tárgyak elolvasása után eloszlatott gyülésnek azon teremét, mellynek karzatát a hölgyek koszoruja diszesité. Két órakor az esőző idő, 's terített asztal mindnyájunkat az ebédlő terembe szólitott, hol a sok jó bor, különösen a számtalan pezsgő, csakhamar vért hevitvén, az ételek kiosztásában sem lehetett többé rendet tartani. Nagy kár, hogy olly hamar, 's olly jókor hordattak szét a szeszes italok; mert az e feletti csatázás miatt felköszönő beszédeket hallani nem lehetett, pedig mondják, mikép több beszéden politicai ügyek feletti nézetek vonultak keresztül, különösen az adó nagy eszméje. — Régi mondás szerint borban van ugyan igazság, de bor mellett illy nagy ügy felett szónokolni, nézetünk szerint sokat levon az ügy méltóságából. Az estély diszes volt; a vendégek száma olly nagy, hogy a különben nagy teremben mozdulni is alig lehetett. Főkormányzónk és tisztelt neje nyájas leereszkedéssel társalgának vendégeikkel, és a tisztes vigalom reggeli négy óráig tartott. Mai napon rövid ideig tartott gyülésünkben a jegyzőkönyv hitelesitetett meg, annak végével érzékeny szavakban vőn bucsut tőlünk lelkes főkormányzónk; mi is elbucsuzánk tőle, reménylvén, hogy tisztelt ő mlgához körünkben minélelőbb, 's minéltöbbször lehetend szerencsénk.

Zágráb, majus 24. Almási Rudics József ur, bácsmegyei főispán öméltósága, mint a mult évi decemb. 9kén tartani szándéklott közgyülés alkalmával Zágrábban elkövetett kicsapongások megvizsgálására kiküldött kir. biztos — folyó hó 22kén városunkba érkezett.

Külföldi hirek.

Spanyolország. A Heraldo szerint a királynék és infansnő majus 20kán 40 napra a Caldas fördőbe utazandnak. A ministerek közől alkalmasint csak egymaga Narvaez kisérendi őket. Ezen utazás egyike azon okoknak, mellyek miatt az uj cortes egybehivása elhalasztva lőn. — A Marocco elleni had felől szállangó hirek mindig badarabbul hangzanak.

Uj hirlap keletkezett ‚Clamor publico‘ czimmel — melly határozottan a törvényszerü haladás mellett nyilatkozik; szerkesztői korábban az ‚Eco‘ dolgozó társa, voltak. A progressista lapok megmutatni törekesznek hogy az ujabb rendelvények meg nem férnek a törvényes állapottal. Következetlenséget látnak abban, ha egyszer hirdettetik, hogy ismét törvény uralkodandik, az alkotványos rend helyre fog állitatni; másrészről pedig érvényeseknek mondatnak azon rendelvények,

mellyeknél fogva törvények töröltettek el, 's a törvényhozás helyébe önkény lépett. Intenek egyszersmind e törvények kölcsön fölvételétől, melly jelen körülmények közt csak nagy áldozatokkal volna eszközölhető, 's az országra csak uj terheket háritna minden javitás nélkül.

Ujabb hirek szerint Narvaez koránsem engedé át Mazarredonak a főváros katonaságának közvetlen parancsnokságát; mert ő még mindig főkapitánynak 's miniszterelnöknek neveztetik. E szerint a gyöngitésére vonatkozó következtetések sem állanának. Képzelhetjük, milly hatalmi öszpontosulás ez: miniszterelnökség és főkapitányság — Spanyolhonban!

Egyik madridi levelező szerint az uj miniszterium még semmi nyilvános cselekvéssel sem jelölé ki azon utat, mellyen hivataloskodása alatt haladni akar. Már is úgy látszik, küzd a segédforrások nagy meddőségével,'s aligha ezen akadályokon ereje meg nem törik. A Brabo-Carrasco miniszterium már szerződött 1000 millió reálnyi kölcsön iránt, mi most a statuspapirok alacsony keleténél fogva majd lehetlenséggé változott, hacsak szörnyü veszteség mellett nem akarnák létesitni. Ugyan-e levelező kételkedik, hogy marques de Viluma elfogadandja a neki szánt tárczát; azonban egykoru parisi levél szerint máris kijelenté a cabinetbe lépendését, 's készületeket tesz Parisból elutazásra. — Nem hiszik, hogy Mon soká maradhasson a cabinetben, mert közte 's Narvaez közt máris villongások történtek, 's mindkettő keményfejü ember levén, nem igen fognak megférhetni. A többiek engedékenyebb természetüek, de Narvaez és Mon mindegyik saját befolyását akarná túlnyomóvá tenni. Egyelőre, úgy hiszik, Mon a financzügy kezelését másnak engedendi 's a külügyi tárczát veendi át.— Az exaltado-lapok száma naprulnapra szaporodik, mellyek erőteljesen 's nem ügyetlenül támadják meg a miniszteriumot; de úgy látszik, hevességök nemsokára túlragadandja őket azon korlátokon, miket a sajtótörvény olly szigorún elejökbe szabott.

N. Britannia Furcsa kis okok jőnek napfényre, mellyek többek közt az indiai directoriumot Ellenborough lord ellen ingerlék. A tiszti irásmód szerint megkivántatik, hogy a keletindiai társaságot a főkormányzó igy szólitsa meg: Tiszteletre méltó urak! *1842ben a lord még hiven igy czimezé a directorium* tagjait, de 1843ban szépen elhagyogatta a „tiszteletre méltó" czimet, 's pusztán uraknak (sirs) szólitotta őket levelezéseiben. Erre a ‚Chronicle' azt jegyzi meg, mikép e botor durvaság az egész embert jellemzi.

Május 10kén Howik lord Ashley ujabba inditványa vagyis a gyári munkaidőnek 10 órára szoritása ügyében hosszas jeles beszédet tartott, minek végén inté a kormányt, mennyire veszélyes fogna lenni, ha a nép, melly már az alsóházi szerkezettel sem igen van megelégedve, ezenfölül még a miniszterek parancsára visszahivott parliamenti szavazatnak nézőjátéka által fogna keseritteni. Liddell ur, korábbi szavazatával ellentétben a miniszterek mellett nyilatkozott. Charles Buller, mikép minapában, ugy most is erélyesen pártolá a tizórai záradékot. Az egészségi tekinteteken kivül a neveléseit is hévvel emelé ki. Roebuck ur ellenzé Ashley indítványát, mire Ferrand ur megjegyzé, hogy a munkás osztály őt már rég mint ellenségét tekinti. Muntz ur Birminghamból is azt állitá, mikép a munkások legnagyobb része a dologidőnek tiz órára szoritását akarja, habár ez a munkabér alábbszállitását vonná is maga után.

Majus 13kán folytatva lőn a vitatkozás. M. Geachy, Hawes, lord Pollington, Stuart Wortley, Shaw, B. Cocharane, lord J. Russell, Sir R. Inglis és Collett a tiz óra mellett, Ward, Manners Sutton, Labouchere, Bright, Ch. Wood és Sir R. Peel pedig ellene nyilatkoztak. Reggeli két óra felé szavazásra került a dolog 's Ashley lord indítványa 297. szóval 150 ellen elvetve lőn. A miniszterek e győzelmét leginkább azzali fenyegetőzésöknek köszönik, hogy ha fölülszavaztatnának, lelépendnek.

A Durham Chronicle szerint közép-Angolország grófságaiban és Yorkshireben a kőszénásók ismét dologhoz láttak, a bányabirtokosak naponkinti tizenkét-órai munkaért négy shillinget biztositván számukra.

A John Bull szerint a 69 éves O'Connell ismét megházasodnék, és pedig egy buzgó angolvallásut venne nőül. Mi azonban alig egyéb üres elménczkedésnél.

Azon hiedelem, miszerint az orosz czár Angolországot meglátogatná, az angol sajtónál is ingadozni kezd. A szabadelmü sajtó, kivált pedig a Spectator haragos modoru czikkekben fejtegeti azon nézetet, mikép a minden oroszok önuralkodójának az angol légkör nem igen fogna tetszeni. — A franczia király és királynő látogatása ellenben septemberre váratik.

Franczlaország. A J. des Debats fölszámitja, mikép most mintegy 500 lieunyi vasut van a kamra elibe javaslatul terjesztve, mire hat év alatt évenkint 60 millió körül kellene költenie az álladalomnak, ha t. i. a vegyes rendszer mindenütt meg fog tartatni, minthogy ezáltal 250 millió felé hárul a társulatok vállaira.

Az oktatásügy feletti vitatkozások még most sincsenek bevégezve a pairkamrában. Lám a francziák is értenek hozzá, mikép kell egy tárgy iránt öt hétig — meg nem egyezni. A következkamrában be van végezve a börtönreformi törvény, 's szavazáskor 231 szóval 128 ellenében a „pennsylvaniai" törvény fogadtatott el. Ugyanazon ülésben még az 1844re szóló ujonczozási törvény is el lőn fogadva minden vitatkozás nélkül.

Orosz és Lengyelország. Két kormányrendelet nagy kedvetlenségnek lőn előidézője Lengyelországban; az első a pálinka-adó magasbitását, másik a biztositási kényszerítést érdekli. Az első az ország legfontosb néposztályát, a földműveseket egymagát illeti, míg az utolsó őket is keményen sújtja 's ezenkivül míg a népélet legbeljébe is mélyen bevág. A biztositási igazgatóság már közzé is teszi azon ügynökök nevét, kik Lengyelország különféle helyein hivatalkodni fognak. E rendszabály keménysége a litvánokon kivül csak a lengyeleket sujtja, kiknek terményeiket eddig a Visztulán hajón hordták Danzigon át, a danzigi kereskedő pedig eddig mindig vizen vevé át a terményt, minthogy minden szerencsétlenség ellen biztositva volt.

Törökország. Bulgáriából még most sem érkeznek vigasztaló hirek. Az arnauti rakonczátlan katonaság egy része a zultán érkező seregének ellenszegülő állást foglalt; a másik rész pedig 100—200 főnyi csapatokra oszladozva, vadabbul pusztít, gyilkol és fosztogat mint az előtt. Hónapok óta hirlik már, hogy török részről segitség érkezik, 's mindeddig semmi sem történt, ugy hogy a kétségbeesés már átalánossá kezd lenni. Minden közlekedés meg van akasztva; mindenütt nyomor és inség uralkodik.

Mexico. A mexicoiak, úgy látszik, mindenkivel hajlandók kötelőzködni. A taktika nem rosz: egyikkel kezdeni viszálkodást, mig a másikkal elsimitják, igy az ellenséges és barátságos erők mindig egyensúlyozzák egymást, 's nekik mindig marad hátterök, mellyre szükség esetén támaszkodhatnak; 's igy legalább azt nyerik hetvenkedő berzenkedéseikkel, hogy némileg a bátorság és vitézi szellem — torzképeit játszák. Az idegenek ellen tett rendszabályok elleni előadások a senatusnál mitsem használtak, mert itt csak álgyúkra hallgatnak;'s valóban a külföldi követek Mexicoban majd egészen fölöslegesek, mert hiszen úgy sincs nekik teljes felhatalmazottságuk valaminek kieszközlésére, pedig tudjuk, hogy a puszta szó a diplomaticában is — csak puszta szó, ovás, tiltakozás marad. Itt erőhatályosan kellene fellépni. Minap hire járván, hogy Texas az egyesült statusokhoz kapcsoltatott, azt mondák a mexicoiak, hogy ezt valóságos hadizenetnek tekintenék; mire az északamerikai követ azt felelé erre szárazon: hogy ez nagy képtelenség; mire hajóra ült 's elvitorlázott. A franczia követ igen erős jegyzéket nyujtott be az iránt, hogy a kiskereskedés iránti tilalom vétessék vissza,'s engedtessék meg ismét a franczióknak, mint egyebeknek, a kicsinybeni üzérkedés. De Santa Ana megtagadta ezt; mire a franczia követ megszakíta minden közlekedést, 's titoknokát azonnal Franczíaországba küldötte. Ellenben megérkezett az uj angol követ, kit Santa Ana kitünő szivességgel fogadott. Az angoloknak ezen engedékenysége, hogy a kivánt uj követet küldék, 's a kereskedési ügyek körül nem igen látszanak semmivel is törődni, a mexicoiak büszkeségét ujra neveli.

Hayti. Ujabb borzasztóságok hire érkezett e szigetről, melly szerint a négerek Aux-Cayes városát megrohanván, a fejér és színes lakosságot leöldösék; az elnök Herard is meggyilkoltnak mondatik. Mondják, hogy Port-au-Prince, vagy is ujabb neve szerint Port-Republicain városában hasonló iszonyuságoktól tarthatni. Mindazáltal e hirek még kétségesek, mert csak egy amerikai lap emliti azokat; de az előbb történtek után legalább valószinűk.

Északamerikai egyesült státusok. A washingtoni ‚The Madisonian' szerint, melly a kormány közlönye, april 12dikén iraték alá a kötés Texasnak egyes. álladalmakhoz leendő kapcsoltatása iránt, 's mihelyt némelly szükséges mellékelvények elkészitve lesznek, legott a tanács elibe fog terjesztetni. A New-York Sun szerint a kötésben világosan ki van téve, miszerint a tanács a kötést 30 nap alatt megerősítni tartozik, különben elvetettül tekintendő. — Acadia gőzösen érkezett ujabb tudósitás szerint a szerződést az egyes. álladalmak nevében Calhoun ur, Texas nevében pedig van Zandt és Henderson urak irták alá.

Egy washingtoni tudósitó egész sietséggel — alapos-é ezen sietség, nem tudhatni — azon ujdon uj hirt közli, hogy a senatus a Texas kapcsolatát illető szerződést, mellyet mint tudjuk, az elnök már aláirt, nem fogja megerősitni. Tudósító szerint legfölebb 15 szavazat lesz mellette, holott alkotványszerüleg két harmadrész, tehát 34 szó teszi a többséget. Henry Clay levelet irt, mellyben ez ügynek egyenesen ellene mond, sőt van-Buren, Clay ellensége is pártolja e nézetet, 's azt hiszi, hogy a szerződés megerősithetésére Mexico megegyezése okvetlenül megkivántatik. Most csak úgy segithetne az elnök a dolgon, ha az ügyet egyszerre terjesztené elő a senatusban 's képviseleti kamrában, hol talán a democraták többsége még győzhetne.

Egyesületi közlések.

A kisdedovó intézeteket M. O. terjesztő Egyesület részéről tisztelettel meghivatik a n. é. közönség azon ülésre, melly a kisdedovó-képző-intézet ideiglenes szállásán (Királyuteza 1024 sz. alatti házban, földszint) f. évi junius 2kán délelőtti 9 órakor a budapesti kisdedovóintézetek tanitóinak közbejöttével, a kisdedovás körébeni eszme-csere végett fog tartatni. — Stuller Ferencz egyesületi titkár.

A pestmegyei gazdasági fiók-egyesület. Különösebben a vasárnapi iskolák tárgyában folyó évi junius 9kén d. e. 10 órakor, Pesten, a nemzeti casino egyik teremében rendkivüli közgyülést fog tartani. Ohajtandó levén pedig, hogy a vasárnapi iskolázás eszméje, 's alkalmazásának módja lehető legkimerítőbben kifejtessék, — erre nézve is mind az egyesület tagjai, mind pedig egyéb ügybarátok minél számosabban megjelenni szivesen kéretnek. Fóthon május 25kán 1844. — Ploetz Adolf. egyesületi titoknok.

A nemzeti kör által megindítandó nemzeti zenetár, 's legelsőbb is Rózsavölgyi Márk összes zene-müvei ügyében. A nemzeti kör elhanyaglott, de rendkivül erőteljes, és bájoló magyar zenénk müvelését, előmozditását, terjesztését, az általa már többfélekép megkezdett műpártolásnak szinte egyik főfeladatául tüzvén ki, legujabban egy, a jelesebb hangszerzőink magyar zeneműveit magában foglalandó nemzeti zenetár megindítását, 's pártolása és czime alatt történendő kiadását határozá; és e tisztán nemzeti szellemü 's irányu művállalatot legméltóbban hiszi megkezdeni derék hangszerzőnk Rózsavölgyi Márk válogatottabb jeles zeneműveinek rég kivánt közrebocsátásával; melly műveknek magyar szellemü szerzője már 34. év óta szakadatlan buzgósággal 's ihletett lelkesedéssel müveli, nemesíti a magyar zenét, és ez által egyszersmind nemzetiségünket megkedveltetni, terjeszteni, 's a magyar zenét európai hirüvé tenni hathatósan segité; — azonban legöregebb magyar hangszerzőnk, de nyomasztó körülményei daczára is még mindig fiatal lélekkel működő Rózsavölgyink páratlan szépségü genialis zeneművei sokkal ismeretesbek, sem hogy azok hosszu dicsérgetésre szorulnának; mert hazaszerte tudva van, miként az ő magyarjai tiszta nemzeti jellem, sajátos eredetiség, elragadó szépség, és müvészi tekintetben már régóta kivitták az érdemlett babért. A Kör tehát parlagon heverő nemzeti zenénk emelése ügyében jó és hasznos szolgálatot vél tenni, ha Rózsavölgyi Márknak nagyrészint még közre nem bocsátott, 's igy könnyen élvezhető jelesebb zeneműveit, a már kiadottakkal együtt mint maradandó becsü nemzeti kincset, a honi művészet oltárára teszi, még pedig olly módon: hogy annak birásához minden műbarát, és zenekedvelő könnyü szerivel juthasson. A nemzeti zenetár ugyanis havonként egy egy ives füzetben hat — hét, zongorára alkalmazott műdarabbal, 's a legdiszesebb kiadásban fog megjelenni. — Tiz füzet előfizetési ára csak öt forint p. p. — Azonban egyenként, azaz: egy füzetre is lehet előfizetni 36 pgő krral, és igy a 10 füzetre történendő előfizetés, nemcsak kényelmesebb, de sokkal jutányosabb is. — A bolti ár később egy egy füzetért 45 p. kr. leend. — A fővárosban folyó évi julius végéig előfizethetni, a zenetárt kiadó köri bizottmány elnöke és pénztárnoka Vachot Imre urnál Országut, Kunevalderház 1051. és Treichlinger műáros ur boltjában Dorottya-utcza szegletén) vidéken csak az e czélra aláirási ivekkel ellátott egyéneknél; különben a vidékieknek jó alkalmuk nyilandván a mostani pesti Medard- vásárkor a fővárosban előfizethetni. — Mind a fölebb mondottaknál fogva, mind pedig azon tekintetből, miszerint a kör a Zenetár

első két évi folyamának tisztajövedelmét az öreg napjaira nemcsak gyámolítást, de gazdag jutalmat érdemlő Rózsavölgyi Márknak egészen átengedi, bizton hiszi, és reményli: hogy hazánk lelkes leányai, és fiai e nemes czélú, 's bizonyára üdves, hasznos eredményt hozandó nemzeti művállalatot buzgó részvétök, és pártolásuk által életbe léptetni sietendnek. Pesten május 14én 1844. a nemzeti zenetárt kiadó köri bizottmány.

Jelentés egyházkerületi közgyülés határnapjáról. A dunamelléki helv. hitvallásu egyházkerület közgyülése f. évi junius 17kén Pesten a papi hivatalra szándékozó ifjak megvizsgáltatásával fog megnyittatni, mellyre a consistorium minden t. cz. tagjai ezennel meghivatnak, valamint mások is, kik azon jelen lenni kivánnak. — Polgár Mihály, a dunamelléki helv. hitv. egyházkerület főjegyzője.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (355.) Vezérczikk: „Sejtelmek! Emlitvén, mikép most leggyakrabban azt kérdik az emberek: meddig tart még az országgyülés? mi lesz az adó kérdéséből? — 's mikép ezekre nézve a legtarkább jósolgatásokkal találkozunk utón utfélen, áttér e tárgybani saját sejtelmei előadására. Érinti mikép a közönség gyakori kérdezősködése nem rosz hanem jó jel, mivel attól tartanak, hogy előbb talál eloszlani az országgyülés, mintsem valami nagy kérdést bevégeznének. Ő mindenesetre hiszi, hogy egy két nagy kérdésnek okvetlenül el kell készülni, 's igy eredménytelenül nem fog eloszlani az országgyülés. A mi pedig fenmarad irántyüül szolgáland a jövő országgyülésre nézve, a mikor már megállapittottan kitüzött kérdéseket lehetend 's kellend tárgyalni. A többek közt valamellyes financzialis rendelkezés is kerülend ki az országgyülés kezeiből. Az adó kérdésére nézve még csak sejteni sem lehet valamit. A háziadó megbukott; ha új teher, azaz országos kincstár vállaltatik, az adózó nép vállairól a jelen tehernek egy része mégis mindenesetre levétetik, például az utcsinálási ingyenmunkák, 's egymásután csak létesülhetnének évek multával némelly dolgok, például egy két vasut, gazdasági intézet, polytechnicum, országház 'sat. A telekdíjból meglehet, hogy lesz valami, de meglehet, hogy lesznek megyék, melyek látván, hogy a fizetés alól semmikép ki nem búhatnak, most inkább a házi adóhoz fognak állani. Megrója némelyek eljárását, kik előbb a házi adó, most pedig a telekdíj ellen mindenkép agitálnak. Az aristocratia egy része nem akarja elismerni, hogy Széchenyi István gr. az ő tervével épen az eladósodott aristocratiát is akarja megmenteni; ki tanácsra nem hajt, azon segíteni lehetlen

Nemzeti ujság. (42 sz.) „Védszó a falusi k. papság mellett Nagy Sándor ellen", aláirva „Egy falusi pap"tól. E czikk puszta czáfolat némelly helytelen állítások rendreigazítására, 's az egészen azon, némelly adatokkal is megerősített, tétel leng keresztül: hogy a kath. falusi papság korántsem olly tudatlan 's müvelletlen, minőnek a megtámadó festette.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

17727. Esztergam vármegye törvényszékének jelentése szerint, Dürr János köbölkúti póstamester hitelező csődületének határnapja junius 17re tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Farkas Mihály köbölkúti jegyző, perügyelőnek pedig Hamar Pál megyei másodaljegyző neveztetett. Költ pünkösdhó 14én 1844.

17728. Eperjes városa tanácsának felirása szerint, Hennel Mátyás helybeli megbukott kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 26ára tüzetvén ki. tömeggondnokká Szepesházy József, perügyelővé pedig Kriebel Erneszt neveztetett. Költ pünkösdhó 14én 1844.

17917. Buda városa tanácsa jelentése szerint, Altmann Ferencz 's Anna hitelezői csődületére f. évi junius 27dike határnapul kitüzetvén, 's ideigleni tömeggondnokká Sándrik Pál, perügyelővé pedig Závicska József hites ügyvédek neveztettek. Költ pünkösdhó 14én 1844.

Kötelezvény 's oklevél semmisítési hirdetések.

17919. Krassó vármegyének felirása következtében, özvegy Fejérváry született Kiss Anna lakásából f. é. martius 17 és 18ik közti éjjelen ismeretlen gonosztevők által ellopott két rendbeli, 's jelesül 3000 p.ftról, 's a mondott özvegyet keresőleg, Marczibányi Liviust pedig szenvedőleg illető kötelezvénynek, továbbá herczeg Eszterházyféle 55178, 98488, 55177, 91233 és 73953 számokkal jegyzett sorsoknak, nemkülönben a bécsi takarékpénztárral egyesült közönséges gyámintézet részéről Fejérváry Józsefa nevére kiadott 42011 számmal jegyzett ideiglenes nyugtatványnak 's igy ezen elősorolt okleveleknek megsemmisitése országszerte hirdettetik. Költ pünkösdhó 14én 1844.

18266. Szepes vármegye Kresztyankó József landeki lelkész folyamodása következtében egy 200 v.ftról kiadott, 's a mondott folyamodót szenvedőleg, Mercsak Máriát pedig keresőleg illető, kifizetett de eltévedett kötelezvénynek megsemmisitése országszerte hirdetteti. Költ pünkösdhó 14. 1844.

Váltósemmitési hirdetmény.

695. Az aradi e. b. kir. Váltótörvényszék részéről, Zachariás János folyamodása következtében ezennel közhirré tétetik: hogy egy, a folyamodó Zachariás János által Nagyváradon f. évi februar 21én saját rendeletére kibocsátott— f. évi majus 19én Gyulán ns Békés vármegyében fizetendett 3575 v ft értékü váltó, melly Vertán András által elfogadva lőn, 's általa már valósággal ki is fizettetett, elveszett, miért is annak birtokosa felszólittatik, hogy magát f. é. majus 20tól számitandó 45 nap alatt a fenleirt váltóval ezen Váltótörvényszéknél jelentse; — a kitüzött törvényes idő elhaladtával a kérdéses váltó megsemmitettnek fogván tekintetni. Költ Aradon az e. b. kir. Váltótörvényszéknek 1844dik évi majus 23án tartott üléséből.

Emich Gusztáv

pesti könyvárusnál, 's általa minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

Utazás Olaszországban

irta

Császár Ferencz.

2 kötet; 8adrét. Csinosan fűzve 3 forint pengő.

Beccaria

a Bünök és Büntetésekről

eredeti olaszból fordítva

Császár Ferencztől.

8adrét fűzve **csak** 30 kr. pengő pénz.

E világszerte ismert jeles munka magyar fordításából fenmaradt néhány példányt a fordító 's kiadó urtól átvevén, azok árát, hogy annál könnyebben juthasson kiki birtokába, hihetlenül olcsóra szállítottam; azért is ajánlom azt a t. közönség figyelmébe.

Emich Gusztáv könyvárus.

(*126) **Előfizetési hirdetés**

„A pesti növendékpapság magyar iskolája munkálatainak nyárelő 10keig okvetetlenül sajtó alól kijövő XIdik kötetére." Nagy 8rét, legalább 22 iv, szép gépvelinen. Előfizethetni minden papnevelő-intézetben, Budapesten Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben. Előfizetési ár f. é. nyárhó 15keig **csak** 40 kr. pp. azután 1 ft pp. 1—3

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba majus 3. 7 és 31kén. — Majustól kezdve Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) majus 10 és 24kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulások majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

(*124) **Hirdetés.** 2—3

A mármarosi koronai erdőjavadalmak részire ideiglenesen következő hivatal-állomások engedtettek meg felsőbb helyen: u. m. Szigeth, Hosszumező, és Visk koronai mezővárosok részire különkülön egyegy első osztályu erdészállomás 250 ft évi fizetéssel, természetes szállással, 52 pm. zab, 6 kocsi széna, 15 öl fa, egy mázsa só, 20 pm. buza, 6000 □ öl kaszáló, 7 ft irószerdij járandósággal és 50 ft biztositékkal, és Técső részére egy erdőlovag-állomás 300 ft évdijjal, természetes szállással, 104 pm. zab, 12 kocsi széna, 20 öl fa, 150 font só, 24 pm. buza, kaszáló fejében 24 ft járandósággal és 100 ft biztositékkal 's 10 ft irószerdijjal. Kik ezen állomásokat elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal kimutatni tartoznak, miszerint a bölcsészeti tanulmányokat jó sükerrel végezték, a magyar, német és latin nyelveket birják, 's az erdésztudományokat Selmeczen, vagy Mariakuton jó előmenetellel hallgatták, és egészséges testalkatuak. A folyamodványok a mármarosi kir. kamrai igazgatósághoz hat hét alatt benyujtandók.

(*119) **Wagner József** müárusnál Pesten a servitatéren ujonan megjelent:

Székely Imrétől „**Irnok fájdalma**" (des Schreibers Schmerz) zongorára. Ára 15 kr. pp.ben.

Ugyanattól „**Visszaemlékezés a szigetlekhez**" (Erinnerung an die Szigether) zongorára. Ára 24 kr. pp.

Ugyanattól „**Az ujonez bucsuja**" (des Recruten Abschied) zongorára. Ára 15 kr. pp.

Rózsavölgyi Márktól „**Névnapi Magyar**") zongorára.
„ „ „ „**Kedély, nagy eredeti Magyar**") Áruk 15 kr. pp.

Kirch Jánostól „**Emlékül lászlófalvai Eördegh Istvánra.**" Lengyel, zongorára. Ára 15 kr. pp.

Beőthy Zsigmondtól „**Nemzeti szinházi Magyar**" (Ungarischer des Nation. Theaters) zongorára. Ára 15 kr. pp.

Ezenkivül e műkereskedés a legközelebbi vásárra nagyválasztéku bel- és külföldi zeneszerzeményit, rézmetszvényeit, könyomványait, csinos párisi levélpapirjait és czimlapmetszvényeit, pecsétnyomói jelmondatit, rajziskoláit, társasági és gyermekjátékit, chinai különösen pedig jó aquarell föstékit is doboszokban és egyes darabokban 'stb. 'stb. a legjutányosb áron ajánlja. 3—

(*125) **Bor-árverési hiradás.** 2—3

A kir. örökalapitványi vörösberényi urodalomnak veszprémmegyebeli Vörösberény helységben létező pinczéjében lerakott 1839 1840, 1841 és 1843dik évi termés, összesen 2805¾ akó fejtett és jó minéműségü fehér borai e f. 1844ik esztben, két izben, nevezetesen először a reánk jövő junius 19én és 20án, másodszor pedig az utána következő julius 22én és 23án ugyanazon pinczénél tartandó közönséges árverés utján minden felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül hordónkint, de hordó nélkül, tüstinti készpénfizetés mellett el és általadatnak. Melly időben és helyen tartandó két rendbeli árverésre a venni szándékozók készpénzzel ellátva ezennel hivatalosak.

(*123) **Házi tolvajlás.** 3—3

F. é. majus 5kén éjjel Abaujvármegyei Rozgony helységében házi tolvajlást követett el Breiner vagy Brünner Czeczilia, Csáky Rudolf grófné ő nságánál szobaleánykép szolgáló mintegy 26 éves hajadon személy 3 állitása szerint Zemplénmegyéből nagy-mihályi származásu, kinek ismertető jelei következők: közép termetü, fekete sima haju, ragyás barna képü, egyik szeme hibás, úgy szintén egyik lába is alul dagadt, kisded fehér kezü, magyarul, németül, de rosszul és tótul csehesen beszél, a szolgálatáról hamis bizonyitványokat gyanitólag maga készité, azért figyelmeztetik a t. cz közönség, hahogy a tisztelt grófnő ő nsága bizonyitványát előmutatná, az teljesen hamis, minthogy innen semmi bizonyitványt nem kapott, sőt a kezénél voltakat is, jelesül egyet Degenfeld grófnőtől, bizonyosan hamisat, itt hagyta. Az általa elrablott több ujdonan-uj női ruha, vászon, batiszt keszkenők, egy bársony mantillán 'stb. kivül lopott ötsoros fehér gyöngyöt tirkuaszkővel és gyöngyökkel kirakott aranycsattal és egy aranykarpereczet (bracelet). Jelenleg hihetőleg Miskolczon tartózkodik.

Ki ezen tolvajt birói kézre keriti, ötven váltóforintot kap jutalmul, melly összeg alulirt által bizton kezéhez fog juttatni. Költ Rozgonyban Kassa mellett majus 12én 1844. Klestinszky László m.k. orsz. hit. ügyvéd.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. május	28.	pesti mérő	110—135	80— 90	65 — 70	52— 60	48—55	72— 75
Kassán	„ „	18.	pozs. mérő	75— 87	48— 60	45 — 50	35— 40	25—28	45— 50
Szegeden	„ „	11.	„ „	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	— —36	— — 42
Baján	„ „	18.	„ „	53— 71	38— 43	— — 38	— — 32	— —31	— — 43
Miskolczon	„ „	15.	„ „	— — 60	42— 44	33 — 35	20— 21	— —23	— — 28
Temesvárott	„ „	10.	„ „	58— 63	42 — 45	— — —	— —	31—33	— — 40
Pozsonyban	„ „	24.	„ „	85— 97	— — —	55 — 64	40— 42	40—43	— — 60
Nagyszombatban	„ „	24.	„ „	85— 92	— — —	55 — 58	42— 43	32—35	— — —
Győrött	„ „	10.	„ „	74— 76	— — 52	— — 51	— — 34	— —34	— — 58
Mosonyban	„ „	15.	„ „	70 - 114	— — —	52 — 65	35— 44	36—42	55 — 65
Sopronyban	„ „	13.	„ „	97— 99	— — —	— — 70	— — 51	43—45	— — 73
Aradon	„ „	10.	„ „	52— 55	— — 45	34 — 36	— — 30	— — 30	— — 37
Veszprémben	„ „	10.	„ „	— — 80	58— 60	44 — 45	42 — 45	— — 35	— — 45
Ujvidéken	„ „	7.	„ „	— — 54	— — 40	— — —	— — 27	— —27	— — 37

Pénzkelet.

Bécs, maj 25én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	111 —
1 pcent. „ „ „	—	100 1/8
3 pcent. „ „ „	—	77 7/8
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	748 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	—	330 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1628 —
Eszterházy-sorsszám	—	59 1/4
Császári arany	—	102 —

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. maj. 24. reggel: 10· 2″ 0‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

44. PESTEN, 1844. SZOMBAT, junius 1.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizethetni helyben a „Világ“ szerkesztő hivatalában (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kivül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XVII. (Közszorgalom. 2) — Fővárosi hirek és események. Halálozás. Váltótörvényi jutalomkérdés és pályázás. - Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 29 és 30kai 104 és 105d kerüle.i ülésekről.) — Vége a majus 20kán tartatott CXCIXd. kerületi ülés részletesb leirásának. Részletesb rajza a maj 21kei kerületi ülés tanácskozásinak a FőRRtől leérkezett többi válaszok fölött. — Csatolvány: Válasza a mgos FőRRnek a t. KK és RRhez a vallásbeli súlyok és nehézségeknek a mult országgyülésről fentartott pontjai tárgyában közlött üzenetre. — Megyei tudósitás: Honti közgyülés.

Spanyolország (A miniszterium tétlensége. Madoz kamarákövet szabadon bocsátva. Közbátorság. Laktanyai ünnepély. Erősitvény-szemlélő bizottság.) — Nagybritannia (Sir Freemantle hadminiszter. A gyapju vámmentesitése. Némelly statustisztek évdijai.) — Franczia ország (Joinville hg röpirata. Bordeaux hg némelly követekkez intézett szerencsekivánata. Texas iránti franczia vélemény. A király meglátogatja az iparműkiállitást.) — Portugallia (Országgyülés.) - Svédország (Oscar hg nyilatkozata.) — Schweicz (A polgárháboru Wallisban.) — Belgium (Vasuti szerencsétlenség.) — Németország (Köln erősitvényei.) — Törökország (Pártütők daczolása a kormány hadakkal.)

Egyesületi 's intézeti közlések: Pesti műegyesület. — Pesti gyermekkórház épitésére tett ujabb adakozások. Értekezés. Figyelemszó, iskolai rendszerünk ügyében. Hirlapi kalászok.

Tárcza. Turmező (Ismertetésül, Palugyay Imrétől.) — Fiala literator hazamenetele 's otthoni reformjai (Hü vázolat, Lauka Gusztávtól) vége. — Franczia törvényszéki jelenet.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, junius 1. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XVII.

Közszorgalom (2*)

Előbbeni sorainkban (l. Világ 42. sz.) előadván azoknak egymástól eltérő véleményeit 's állitásuk okát, kik a kereskedést egymással ellenkező szempontokbul itélvén, hol a termékeny hol a terméketlen foglalatosságok közé sorozzák, ezen kétségek közé jutottunk: Egyrészről nem hihetjük el, mintha a kereskedés csupán terméketlen vagy épen fogyasztó munkásság volna; ennek az általános meggyőződés annyira ellenmond, hogy sokan a nemzeti jólét előmenetelét egyedül a kereskedés virágoztatása 's minden kitelhető pártolása által vélik megalapittathatni 's előmozdittathatni. De ha viszont azon okokat veszszük figyelemre, mellyek ezen vélemény támogatására felhozatnak, azoknak öszvefüggése nemcsak meg nem erősithet bennünket ezen hiedelemben, sőt minden szemléleti okoskodásból egyenesen az jő ki, hogy a kereskedés az életjavaknak uj becset nem ad, sem azokat nem szaporitja, 's ennélfogva mind a termesztő mind a készitő szorgalomtól lényegesen különbözvén, sem egyikhez sem másikhoz, sem általában a termékeny munkásséghoz nem számittathatik. Bizonyos tekintetben mindenki termesztő, a mennyiben vagy közvetlenül termeszt, vagy készitményeihez szükséges nyers anyagokat szerez; készitő, a mennyiben ezeket további élvezetekre alkalmatosakká teszi; kereskedő, a mennyiben számtalanféle életjavakat, mellyeket maga számára sem nem termeszthet sem nem készithet, másoktól cserél be. Mégis nem minden ember megyen elő jólétben 's gazdagságban, noha termesztő és készitő munkássága, vagy mindkettő egyszersmind, vagy legalább az egyik kétségen kivül termékeny munkásság. Minek tulajdonitsuk tehát ezt? Kétségkivül a munkásság harmadikféle nemének, a becserélésnek vagy kereskedésnek, a mi már sem nem kirekesztőleg fogyasztó, sem nem kirekesztőleg termékeny munkásság; hanem hol egyik hol másik, hol kisebb hol nagyobb mértékben.

Nézzük már most: ki lehetne-e az eddig előadott nézetek után a kereskedés valódi mibenlétét világositani? mi az? termesztő vagy fogyasztó munkásság-e? egyedül a kereskedéstől kell-e 's lehet-e várni a nemzeti jólét felvirágzását? vagy inkább egyedül a nemzeti jólét elébbvitele emelheti fel a kereskedést? minden kivétel nélkül akármiféle kereskedés egyedül jótévő hatást gyakorol-e a nemzeti általános jólétre és szorgalomra? nem fajulhat-e el? nem lehet-e szintugy ártalmas hatásu? nem szegényitheti-e a nemzeteket azalatt, mig belsejökben némelly egyesek számára a kincseket öszvehalmozza? Ezekről, a mennyire lehet, szükséges világos ismereteket szereznünk, mert nemcsak az, hogy a kereskedési rendszer mind ellenzői mind pártolói illy ellenvetésekkel állanak szemközt egymásnak, mellyek mint puszta vitatkozások nem sok figyelemre volnának méltók, hanem e tárgyban az igazság részrehajlatlan tiszta belátásától függ a nemzetek jólétének előmenetele, 's ellenkező esetben mindinkább reájok nehezülő inségök 's nyomoruságuk megsulyosbulása.

Ha tehát bizonyos értelemben mindenki kereskedő, a mennyiben szerzett és készitett életjavait egymással becseréli, kérdjük egyszerüleg: mi okozza egyesek elszegényülését vagy meggazdagulását. Erre a munkátlan tunya életet, minthogy ennek épen ellenkezőjéről, a szorgalomról, értekezünk, tekintetbe nem vevén, egyenesen állithatjuk: a becserélés, más szóval szélesebben a társulat több tagjaira kiterjesztve: a kereskedés. Termeszszen és kétszitsen valaki bármilly szorgalommal annyit, a mennyi megfeszitett erejétől 's igyekezetétől kitelik, ezen munkásságát kétségen kivül mindenki termékenynek el fogja ismerni; de azután, cserélje ki terményeit 's készitményeit napi gyönyörök hamar elmuló élvezetiért 's egyéb hasonlókért, világos, hogy minden megfeszitett szorgalmi munkássága 's annak eltagadhatlan termékeny volta (productivität) mellett is jobblétre nem fog emelkedni, még pedig közvetlenül a becserélésnek tulajdonitandó okok miatt. Sőt nemcsak az, hanem ha termesztményeit és készitményeit illy könnyelmüleg előrelátás nélkül cserélgeti be, előbbutóbb nem lehet más következménye, hanem ha az, hogy a termesztéshez 's készitéshez szükséges eszközök becserélését amazoknál hátrább tévén, termékeny munkássága felakad, azzal együtt cserélgetése, mellyet az ő tulajdon magány kereskedésének mondhatunk, lassankint szükebb körre szorul, mig nem végre mind szorgalma mind kereskedése végpusztulásra jut. Nincs-e — 's miért ne volna — a nemzeti kereskedés hasonló ingatagságnak 's káros elfajulásnak kitéve?

Vegyünk fel világositásul egyes esetet. Tegyük fel, egyik nemzet a másiknak élelemszereket u.m. búzát, gabonát szállit, 's attól cserében mákonyt, vagy a mi ennek honunkban képviselője lehet, pálinkát cserél. Ha mi most ezen kereskedés élesztésére forditanók figyelmünket 's feltétlenül elhinnők a túlzásig szabadelmü elveket „kereskedésen egy nemzet sem veszthet, mert ugyanannyi értéküt ad el, mint a mennyit becserél“ vagy még inkább: „kereskedésen mindkét nemzet egyiránt nyer 's igy mind a kettő gazdagul, mert azt cseréli be, a mit külföldtől olcsóbban szerezhet, mint ha otthon önmaga készíti vagy termeszti“ vajjon mi lenne belőle? Minden bizonynyal ez: hasznos és szükséges életjavainkat vesztegetnők el haszontalan 's nagyrészben ártalmas áruczikkekért, az ittben megtartott élelemszerek több népességet táplálhatnának, az élelemszerek nagyobb bősége 's olcsósága olcsóbbakká tenné aránylagosan egyéb terményeinket 's készitményeinket, mellynél fogva szorgalmunk a versenyzést külfölddel jobban kiállhatná; pálinka-nyereségünk ellenben megvesztegetné a nép erkölcsi és anyagi erejét, egészségét, a mennyivel olcsóbb itallal, ugyan annyival drágább eledellel élne, a népesség kevésbbé szaporodhatnék, 's a szorgalomnak naponkint észrevehetőleg kellene csökkenni. Mindezek mellett pedig természetesen azért cseréltük ki gabonánkat pálinkáért, mert itthon a búzát, gabonát olcsóbban állithattuk elő, mint sem a külföld, 's azt neki drágábban adhattuk el, mint itthon, viszont a pálinkát olcsóbban vehettük meg külföldről, mint itthon, 's a nyereség mindkét részről bizonyos. Igen is, a nyereség mindkét részről bizonyos, egyesek számára, a nemzeti általános károsulásból. Illy esetek számtalanok lehetnek 's számtalanféle módositásokkal, mellyek szerint a kereskedés jövedelmező voltának elitélhetése egyátalában nem a kereskedői mérleg hajlongásai, hanem inkább a ki 's becserélt életjavak használhatósága által feltételeztetik.

Előadásainkban azt állitottuk, hogy a közjólét előmozditására nézve magános szorgalom nem elég, hanem ahoz a nemzeti közszorgalom segedelmezésének kell járulni. Általános nézetek a beállott különös meghatározó körülményekhez illesztés nélkül a magok rendszeres öszvefüggésökből kiszakittatva, nem mozdithatják elő sem a közmunkásságot, közszorgalmat, sem annálfogva a nemzeti jólétet. Az emberi társulatok munkássága olly szorosan össze van szőve, fonva egymással, hogy ezek közől egyiket vagy másikat kiszemelni, 's arra kitünőbb figyelmet forditani a többinél, többnyire nemcsak semmi haszonnal nem jár együtt,

*) Lapunk 42dik számában hibásan áll (2) — (1) helyett.

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Túrmező. *)

(Ismertetésül, Palugyay Imrétől.)

V. Turopolya — más néven Túrmező vagy Törökmező (campus Turopolya, vagy campus Turcicus) nemeseinek, kik hajdan Zágráb-vára jobbágyainak, majd Zágráb-mező nemeseinek, majd ismét Zágráb-mező egytelkü nemeseinek neveztettek, törvényeinkben „Universitatis nobilium campi Turopolya“ nevezet alatt emlitett közönsége szabadalmainak alapitóját IVdik Béla királyunkban tiszteli Az imént nevezett király t. i. 1255dik évben Zágrábvára hatósági testületéhez tartozott, jelenleg mintegy 600 nemes családot számitó 's magának Zágráb vármegyének hatodrészét tevő kerület lakosait a gyászos emlékü tatárok elleni vészhadakban kitüntetett tántoríthatlan hüség- 's férfias vitézségökért, Zágrábvárának tartozott szolgálataik alól fölmentvén, egyszersmind a megye hatalma alól kivevén, országos nemesi kiváltsággal ajándékozá meg, mellynek folytonos gyakorlatában megmaradtak.

Őskorunkban a nemesi előjog katonáskodási kötelességgel párosult, — harcz, és folyvást harcz szakasztá félbe hazánknak soha nem szilárdulhatott békéjét; miközben a már különben is folytonos osztálykozásokbul mintegy elkerülhetlenül eredett hatalmaskodási, örökösödési, egyre tetemes költséget emésztő perek által, hajdani vitéz erejében mindinkább gyengülni kezdett túrmezei nemesség szinte kénytelen volt érezni a szabad kerülete határain ismételve betörő ellenség erőszakoskodásit; 's majd Medve-várának ura Thúr János, majd Corvin János az oppávi herczeg, vagy György brandenburgi határgróf; corbaviai Miklós — 's Zrinyi Miklós határgrófok hatalmas fegyverei által tusára hivatva vészközben kelle védenie lételét, 's ennél drágábbnak tartott, 's örökségben nyert szabadságait. E gyakori fegyveres megtámadások lételt 's megmaradást feltételező ellenállásra kész segély- 's védszerekröli előgondoskodást tevének szükségessé; és Turopolyának lelkes fiai önmagokban hivén legbiztosabban feltalálhatónak ezt, már 1560d. évben a zágrábi káptalan előtt „közótalmi rendszer“ módra egymást örökben fogadott testvéreknek, közosztályosoknak lekötelezvén mint ugyanazon egy közfőtül származók egymásnak mindenkorra közvédelmet a megtámadásokban, kölcsönös örökülést a javakban igérének, azon világosan 's feltételkép kikötött megjegyzéssel azonban: hogy az illetők tudtán 's akaratán kivül nemnemes, vagy paraszthoz férjhezmenő nők semmiféle birtokból ne követelhessenek örökségi részt. — Ime a kisded területü Turopolya már 1560d. évben sajátitá magának a közótalmi rendszert, mellynek elfogadására Európa hatalmas állományai századok multával aligalig mutatnak rokonhajlamot. — Ugyanez alkalommal Túrmező fiai önkeblükből bizadékkép (compromissum) birót választának, ki azonfelül: hogy a királyi felség, a horvátországi bán-, Magyar 's Horvátország többi rendes birái előtt szükség-kivánta esetekben, minden őket illető ügyekre nézve, — mindnyájokat egyenlő arányban terhelő közköltségen, mint közmeghatalmazott teljes hatalommal 's akarattal intézkedhessék; — a kerületbeli községek egyes lakosainak egymás között keletkezhető akár ügyesbajos dolgaikban 's viszálkodásikban, akár egyéb birtok 's vagyont tárgyazó kérdésekben mint bizadéki biró mondjon itéletet, szabadon hagyván az ekint hozott itéletet sérelmesnek találó fél részére: ügyét a bán 's illetőleg Zágrábvármegye törvényszékének birósága alá felvitel utján terjeszthetni.

Jelen dolgozatunk („Megye-hivatalok“ czimü) II-dik kötetében megemlitők: hogy Kéza krónikája szerint már Atilla korában kun, vagy is hunnus nyelven a tábori kapitányok „Spán“oknak vagy is „Ispán“oknak neveztettek; nevezetesen azok: kik Atilla idejében Catalauniában maradtak; — e spánok, vagy ispánoknak nevezett kapitányoktól vette utóbb Spanyolország is latin nyelveni ‚Ispania‘ vagy ‚Hispania‘ nevezetét (lásd Perger „A Magyar 's hazája régenten“ 103dik lapon.) Tekintve ez idézett állitás értelmét, az „ispán“ szó annyit tesz: mint valamelly népfelekezet biráját, előljáróját vagy kapitányát, a minthogy a kunok főbb biráikat maiglan is kapitányoknak nevezik. Ugyan ezt tanitja a főispánoknak latin nyelveni neveztetése is, miután a régi oklevelekben, tisztelt Horváth Istvánunk tanja szerint (l. Magyarország gyökeres nemzetségeiről 21 §.) a latin „Comes“ szó a szinte latin „Judex“ (édes honi nyelvünkön birót jelentő) szóval nem egyszer felcseréltetett, honnan is az országbirája hol „Comes Curiae Regiae“ hol „Judex Curiae Regiae“ kitételekkel fölváltva emlittetik, épen ugy, mint a vármegyék főispánjai „Comes Parochialis“ „Comes Castri“, „Judex Castri“ 'sat. nevezetekkel szinte váltva

*) Közlés a Megye-rendszer még nyomatlan IIId. kötetének „Municipiumok“ czimü részéből.

hanem néha épen a kitüzött czél ellenére érzékeny veszteségeket okoz, mindenesetre pedig a vagy már egyszer megállapodott, vagy a megállapodásra törekvő súlyegyent ujra háborítja, 's kivánt öszhangzásba jöni nem engedi. Nincsen egyéb mód, mint ez: hogy a társulat a maga szorgalmi munkásságát okszerüen tudhassa kifejteni, 's azt a közjólét nagy czéljának elérhetésére biztosan igazgatni, az arra vezető ösvényt és eszközöket tétovázó kétkedés nélkül világos belátással megválasztani. Ezt nevezhetjük közszorgalomnak, melly legmunkásabban kitünteti magát a nép felvilágosultságában, 's a munkásság általános eszközei használatában, vagyis a népnevelés 's a közlekedés jókarbani létében.

Vajjon nem itt kell-e keresni okát, hogy midőn általánosan elismert igazság, miszerint a nemzeti jólétet nem annyira a külkereskedés, mint a belfogyasztás, belszorgalom, belkereskedés eszközli, mégis honunkban századok óta mind e mainapig olly szembetünő jelei mutatkoznak a külkereskedés utáni sovárgásnak, a külnemzetek pénzével hirtelen lehető felgazdagulás reményének 's több efféle; a belkereskedés felélesztése 's annak legszükségesebb előmozditó eszközei iránt mindeddig ugyszólván semmisem történt. Azért is, mivel a külkereskedésre nézve már egy szembetünő példából talán eléggé meggyőződheténk, hogy a kereskedés, kivált a külkereskedés, nem minden kivétel nélkül gazdagító, akár igy akár úgy, csak hogy külkereskedés legyen, mert csak a külkereskedés hordja be a pénzt, és mivel hasonló esetek a fényüzési 's más kevésbbé szükséges áruczikkekre nézve annyiféle'k, 's olly számtalanféle vegyületben lehetnek, mellyeknél fogva a külkereskedés hasznos vagy káros befolyásait megitélni majdmajd lehetetlen, legalább a legnehezebb feladatok közé tartozik. Vizsgáljuk meg egy jövő czikkben különösebben a belfogyasztás és belkereskedés hatásait. —y.

Fővárosi hírek és események.

Pest, junius 1jén. Tegnapelőtt azaz május 30kán a városház tornya csúcsán magasan fenlebegett a város lobogója, 's mint olvasóink tudják, ez csak nagy ünnepeken szokott történni. Voltak, kik arra magyarázták, hogy ez a délután tartandó lófuttatás jele. De csak hamar másról győzék meg őket a harangok zúgása, 's a katonáknak egyházi díszletei. E nap t. i. Ferdinand felséges királyunk névnapja levén, illő ájtatossággal ünnepeltetett meg.

— Ugyan e nap, mint érintők, ment véghez az idei első lófuttatás a pesti gyepen, milly eredménynyel, még nem tudjuk. Az idő kedvezett, de hiányzik a részvevők színe, melly most Pozsonyban az ország ügyeivel foglalkozik. Kár, hogy e látvány, melly lótenyésztési, mint a magyar gazdaság lehető 's kellő egyik fő ágának tekintetéből mindenesetre érdekes, magokra a pesti lakosokra nézve nagy részben olly megközelithetlen. Először is kissé messzecske van biz az; de ez hagyján, ha az odajuthatás több, vagyis inkább csak legcsekélyebb kellemmel is járna, mert por és ismét por, illy árnyékot nélkülöző sétát bizony nem igen kecsegtetővé tesz. Aztán nincs mindenkinek öt hat pengő forintja, mennyit t. i. a bérkocsisok illy alkalommal kérnek. Mindemellett azt hiszszük, a holnap azaz vasárnap tartandó lófuttatás sokkal látogatottabb lesz, ha egyébiránt az idő is kedvezend. Nem járhatnának-é illyenkor ollyan császárfürdőféle csínos társaságkocsik? mellyeknek léte, ugy hiszszük, egész nyáron át lehetne biztositva, ha városligeti, 's budahegyi kirándulásokra alkalmaztatnának. Mert a mostani társaskocsik, mellyek a városligetbe, 's budai hegyekbe járnak, nem igen édesgetik ám a müveltebb közönséget, részint mivel nem eléggé kényelmesek, részint mivel nem eléggé diszesek. Lám Bécsben 10—15 p. kr.ron. legkényelmesb kirándulásokat tehetni a körvidékre, 's ott a legmüveltebb sem átall reá ülni, mert elég csínos, 's főleg, mert — ott már régen nyakára hágtak azon balga előitéletnek, mintha illy kocsin járni szégyen volna; — ezt nálunk sem ártana divatba hozni; mi mindenesetre czélszerübb volna társadalmi tekintetben, mint a haszontalanarszlánkodás annyira felkapott divata.

— Ad vocem: arszlán! Sok haszontalan frater koptatja Pest kövezetét, ki csínos ruhával 's könnyelmü fényüzéssel vakitva az illy fogásokkal ismeretlen embereket, csinyt csinyra halmoz, 's e mellett igen jól érzi magát. Ki tudná mind elöszámlálni az illy csenészek fogásait! — Néhány példányt talán a ‚Magyar titkok' irója meg fog ismertetni a közönséggel. Van például, ki néhány év előtt még a mendicans studiosusnál is mendicansabb volt, 's im mintha csak égből pottyant volna, egyszerre a legnagyobb gavallér. Van más, kinek szinte pár év előtt még csak jó csizmája sem volt, — 's most saját ‚equipage'on jár 'sat. 'S honnan mind e csudák a 19dik század közepén? Hja, azt csak a kártya-asztalok, titkos trafikák, g'schäftek, uzsorák, hamis váltók, hajhászatok, peczérkedések, „lefőzések" és „levágások", kerítések, meg tudja isten mi másféle keresetek ezer meg ezer nemei tudnák hitelesen felfödözni, — sőt néha tán még más valami is. Igy például, tegnapelőtt a nemzeti színház földszinti helyén egy ‚elegans' suhancz egy faluról jött becsületes ember oldalzsebében nyulászott, ki azonban csak várta a pillanatot, hogy a tolvaj megmarkolja tárczáját; mi megtörténvén részéről ő is megmarkolta a szabadítéktalan ‚zsebkém' karját, 's társával azonnal nagy tolongás közben kivezeté a csarnokba. Szükségtelen említnünk, hogy karjai keményen hátraköttetvén ő kegyelme hüvesebb helyre vezettetett a színházból, hol szegényke jóformán megizzasztatott. 'S ki volt e soidisant arszlán? nem tudjuk; csak annyit mondhatunk, hogy, noha a magyar színházba jött ‚Lignorelles Luizát' nézni, még sem tudott magyarul. Tehát valami franczia ‚lion' volt? nem biz az, hanem németül mentegetőzött, 's Pozsonyból jött Pestre: ‚auf Spechülation.'

— Nagy hevenyében tudathatjuk olvasóinkkal azon bizonyosan igen érdekes ujdonságot, hogy ugyan tegnapelőtt egy ‚kis' ember egy nagy emberrel kocsizott bakon ülve. — Közöljük pedig ezt, mert a Honderü is szokott illyesmit közölni.

— Holnap, azaz vasárnap rendkivüli mutatvány fog adatni a nemzeti szinházban déli órákban, a mikor t. i. a világhirü tánczosnő, Elszler Fanny, fog ott föllépni. Mint halljuk, már is 90 páholy kelhetett volna el, ha több volna mint 48. Ezen rendkivüli mutatványt csakugyan rendkivülileg is kell ám megfizetni; egy páholy 16 pgő frt; 's a földszinten puszta állhatásért — közönséges padok is zártszékké fogván változtattatni — 4 huszast kell fizetni. Ez aztán, akarva nem akarva ‚angyali mulatság.' Hogy a hires tánczosnő végre a nemzeti szinházba is megalázza magát, ez igen szép tőle, — de a tejfelt már másutt szedték le. Azonban ezt is ‚köszönjük alássan'!

— A pesti müvészeti egyesület igazgató választmánya mult kedden ülést tartván, az idei mükiállitás rendezőjéül ismét a taval olly dicséretesen működött Tikos Albert ur választatott el. Borsos hazánkfiának egy jelenleg Bécsben kiállított, 's több választmányi tag szemtanusága szerint igen jeles föstvényének megvásároltatása előleg elhatároztatott, nehogy hazánkfiának e derék müve, Bécsben máris vevő jelentkezvén, külföldre vándoroljon. A mübiráló alválasztmány is megválasztatott, mellyben b. Orczy György, id. Schedius Lajos, Kubinyi, Mühr, Horváth Lázár 'stb. urakat, mint avatott és buzgó ügybarátokat örömmel szemléljük. — Mi az ‚Ungar'-nak egy minapi észrevételét illeti: hogy vajjon minő lesz még a mi kiállitásunk az idén, miután, szerinte legalább, a bécsi sem sokat ér, csak ollyanféle kifiezamult jóslat, mint ha valaki azt mondaná: hejh, minő termés lesz az idén, ha egész nyáron nem fog nap sütni? — vagy: hejh, mi lesz majd az ‚Ungar'ból, ha majd nem lesz praenumeránsa? — Illyenféle magánvéleményi jóslatokat csak suo tempore et modo kellene elmondogatni, nem pedig csak amugy, mint valami háromlábu aranyszékről pythiakép oda vetni, hogy tévedésbe hozza a közönséget, vagy épen elidegenitse a pártolástól. Illy fogásokat aztán méltán lehetne ‚roszakarat,' — ‚ártani-akarás' czimmel illetni; erre pedig, ha már elősegitni nem akarja is az ügyet, előleg feljogositva senki sincs, hacsak olly ‚adatok' nincsenek kezei közt, mellyek ez intézetnek pártolásra érdemetlenségét tanusitsák. Sőt posito, hogy csakugyan silány találna lenni a mükiállitás a becses festvények számára nézve, — de ha csak öt hat jó kép találkoznék is, ez mindenesetre nagyobb nyereség, mint semmi; 's még ezen esetben is inkább buzditni mint elijeszteni kellene a nyilvánosság organumainak, hogy esztendőre legalább 10—20 jó képet kapjunk, 's igy tovább fokonkint; mert hejh, egyszerre a fát sem vágják ki, 's az ‚Ungar' sem lett ám egyszerre olly nagy fontosságu lappá, minőnek magát képzeli.

— Képzelje át a nyájas olvasó magát kis időre valami más országba, például a marokkoi császárság fővárosába, 's képzeljen ott idegen nyelvü, például valami nubiai literatort. Szép kis történetet mondunk el róla. Megszólitja öt egy müvész; irjon róla valamit a rendelkezésére álló lapba. ‚Mit fizet hát?' kérdi a nubiai literator. „Adok — már a mi pénzünk szerint beszélve — öt pengőt," felel a müvész. — ‚Mit lehet azért irni? Adjon husz pengőt, 's irok egész egy czikket.' A müvész ezt megigéri, 's foglalóul, több nem levén nála, oda ad öt pengőt. De a czikk meg nem jelenik. Meglátogatja tehát a nubiai literatort, 's kérdőre veszi. ‚Igen, de nem tudom, megadja e a husz pengőt?, — „Meg meg," — felel a marokkoi müvész, — 's ismét ad öt pengőt.'S megjelenik a czikk, néhány sorból álló, jelentve, hogy ama müvész, ha ezt még nem tudná senki, csakugyan a világon van, 's egy bizonyos utczában, bizonyos szám alatt lakik, 's ajánltatik a közönség pártfogásába. — De a müvész e miatt boszankodik, ismét elmegy a literatorhoz. Szemrehányásaira, hogy az igért czikk olly rövidre olvadt, azt nyeri válaszul: ‚De hát miért nem adta meg előleg a husz pengőt? 'S mit lehet tiz pengőért többet irni?' —'S most képzelje magát ismét vissza a nyájas olvasó Pestre; itt is találni illy egyéneket. Már ez aztán jó ‚spechülatio,' — jó ‚g'schäft.' 'S miért? — Weil — weil ....

— Majus 25kén Bécsben a Reálitások és pénzbeli nagy sorsjátéknak huzása megtörténvén, következők a főnyertesek: A 63,341 szám nyeré a Breitenseei palotát 's a bécsi Wiedenen levő 413 sz. alatti szép házat, vagy

---

emlittetnek. Mindezekből bizonyosnak látszik: hogy a „Comes" latin szó hajdan birót is értelmezett: miért is minden e részbeni további vitatkozást mellőzve önkint megfejthetővé lesz az is: miszerint a régi oklevelekben több olly személynek olvashatjuk nevét, kik magnások vagy is grófok nem lévén, mégis „Comes" nevezettel emlittetnek csupán azon egyszerü okból: mivel a kor szokása szerint saját nemzetségeiknek választott birái valának; igy olvassuk II-dik Endre királyunknak egyik, 1232dik évről költ oklevelében: „quod cum Judaeus Teha Comes in reddenda ratione nostri negotii de operae Camarae nobis in quadam summa pecuniae remansisset" (l. Schwartner I. R. 147 lap) *) és ugyan csak e mondottakban gondolván létokát annak is: hogy hajdan a városi 's falusi birák „Comes civitatis" vagy „Comes villae" neveztetést nyertenek (l. Perger i. m. 104k lap) e nézetekből kiindulva, igénytelen véleményünk szerint a „Comes Turopolitanorum" vagy „Comes Terrestris" kitétel nem saját jelentőségét kifejezőleg mondatik hazai nyelvünkön „Turopolyai", vagy „Türmezei gróf"nak, mert a fentebb érintett, 's alább III. alatt egész terjedelemben előadandó bizadék-szerződés világos tartalma szerint a „Comes Turopolitanorum" mint a köz 's egymás közötti ügyek elintézésére választott biró inkább 's talán helyesebben „Turmezei ispán"nak nevezhető; — megerősit ebeli hitünkben az 1832dik évi országgyülési jegyzőkönyv (lásd I. köt 330 lap: 40dik ülés) következő kivonata: „A turopolyai követ előadta: hogy a folyó esztendő martius 20án tartatott országos ülésben Ung vármegye követe azon észrevételt tevén, hogy Comes Turopolitanus magyarul neveztessék Ispánnak a naplókönyvben, minthogy a Comes Turopolitanus több elébbeni országgyülések alkalmatosságával magyarul Turopolyai grófnak tétetett ki, ezen szokás melletti megmaradást kérte a Karoktól 's Rendektől: ellenkező esetben ovását kivánván a naplókönyvbe följegyeztetni, — mellyre az előlülő felszólitotta a KK. és RRket: hogy mennyiben az előbbeni országgyülési jegyzőkönyvekben a magyarban Turopolyai követ, Turopolyai grófnak neveztetett jelentsék ki magokat: kivánnak-é ezen kifejezés mellett maradni? vagy ragaszkodnak Ung vármegye követének minapában tartott országos ülésben tett azon javaslatához, hogy a deák Comes Ispánnak neveztessék? Pestmegye 1-sö követe azt állitá: hogy csekélység ugyan magában az egész dolog, de mégis azt tartja, hogy ha a magyarországi supremus comeseket fő, a vicecomeseket alispánoknak nevezék magyarul, mindig megélégedhetik a turopolyai követ is ezen nevezettel; — ellenben Horvátország 2dik követe megemlitvén: minő szolgálatokat tett a turopolyai nemesség a franczia beütésekor Magyarországnak, miket IVdik Béla királyunknak, midőn az őt kergető ellenség előtt Velin szigetében keresett magának menedéket, és hogy már a régi királyoktól, vitézségökért, hüségökért, nevezetesen Robert Károly és Rudolf királyoktul szabadságaik ujabb királyi levelekkel megerősittettek, és hogy a turopolyai nemességnek tisztviselői kara közt három Comes: a Comes terrestris, ki királyi különös levéllel meghivatik az or.gyülésre, és kit ugy lehet tekinteni, mint főispánt, a Substitutus vicecomes, ki mint a főispán helytartóját, és a Vicecomes, kit mint alispánt tekinthetni, találtatnak; illendőnek látná: hogy legalább megkülönböztetés kedveért is, a Comes terrestris, ki most is az országgyülésen jelen van, az elébbeni szokás szerint grófnak neveztetnék, legalább addig is, mig az országgyülés elrendezéséről készült rendszeres munka felvétetik; — mellyre Szabolcsmegye követe azt felelte: hogy ha a Comes terestris főispáni tekintetbe valónak tartja magát, ugy itt nem is volna helye, mert a másik táblán ülnek a comesek, és ez néminemü megalacsonyitása volna; de nem főispánja levén a turopolyai követ a turopolyai nemességnek, hanem csak azoknak birája, a mint neveztetett az 179%ki országgyülés jegyzőkönyvében is, azt tartja, hogy megérheti azzal, ha most is a turopolyai nemesek birájának fog neveztetni; — ellenben az előlülő azt adván elő: hogy itt nem valamelly megalacsonyitásról van szó, hanem minthogy a magyarban a supremus Comes, fő, a Vicecomes alispánnak neveztetik, ezen hasonlatosságnál fogva javasolta az ungvári követ az ispáni nevezetet; egyébiránt magában a dolog csekélység 's nem érdemli, hogy a miatt a nagyobb fontosságu tárgyak feletti tanácskozásoktul az idő elvonas-

*) Aligha nem tévedett tehát csekély véleményünk szerint derék Fényes Elekünk: midőn „Magyarország statistikája" czimü jeles dolgozatában ugyanezen Teha nevü zsidót grófnak állitja (I. I. k. 81 lap), azon oknál fogva: minthogy az idézett oklevél szavaiban a Teha név mellett a „comes judaeus" kitétel olvasható; — mert valamint ebbeli állitását aligha bővebb adatokkal bizonyithatná, — ugy a fentebbiek nyomán tudós Horváth Istvánunk tanja, legalább nézetünk szerint, minden további fejtegetést e részben nélkülözhetővé tesz. P. I.

is váltságul 200,000 váltó forintot; az 56,498 sz. nyert 10000 ft., a 96209 sz. 5000 ftot.; a 13697 sz. 3000 ftot.; a 41578 sz. 2000 ftot. A vörös ingyen-nyeremények részvények közől a 31826 sz. 20000 ft; a 71990 sz. 6000 ft; a 24,748 sz. 4000 ft; a 7235 sz. 2500 ft; a 72461 sz. pedig nyert 1500 ftot váltóban. Meglátjuk, mennyiben volt méltányos a szerencse Magyarhazánk iránt, honnét csak illy sorsjátékokra is annyi pénz kivándorol.

— A napokban megjelent, mint Hartleben Konrad A. sajátja a Kisfaludy-társaságtól megindított 's kiadott Külföldi Regénytár XXIVd. kötete; Tartalma „Robinhood" czimü angol regénynek IIdik része; irta James György, forditotta Petőfi. — Ezen kötettel e gyüjtemény be van fejezve. Jövő juniusban megjelenik az uj Külföldi Regénytár' első füzete, hasonló csinos kiadásban. Ezen uj gyüjteményuyel még azon kedvezmény jár, hogy rá előfizetni nem kell, hanem minden füzetet külön és egyenkint vehetni meg. — Ohajtunk Hartleben K. A urnak ezen nemes vállalata iránt az olv. közönség részéről minél kitünőbb részvétet.

Folyó évi maj. 26kán hunyt el Esztergamban tek. álfalusi Fogarassy Sándor, ns Esztergammegye táblabirája, huzamos tüdősorvadás következtében. jámbor 's erényteljes életének 43dik évében. Béke hamvainak!

Pályázás.

Mgos hagyárosi Zalay Alajos ur kir. udv. tanácsos és a debreczeni Váltótörvényszék elnöke, folyó 1844dik évi februar 5kén a nevezett Váltótörvényszék ünnepélyes ülése alkalmával következő jutalom-kérdést tüzött ki: „Adassanak elő a magyar váltótörvénynek homályai, ellenkezései és hiányai. Adassék elő: mellyek vannak ezek közől a gyakorlat által orvosolva? mikép lehetne a még nem orvosoltakat orvosolni? Továbbá: mellyek a váltótörvények hasznos, és mellyek káros következményei, az eddigi tapasztalás szerint; 's mikép lehetne az utóbbiakat eltávolítani?" — A pályadíj harmincz darab cs. kir. arany. — A pályamunkák megbirálására nagyságos Asztalos Pál kir. tanácsos; Császár Ferencz és Lipovniczky Vilmos, a k. váltófeltörvényszék birái kéretvén meg, 's azok e tisztet el is vállalván: a határnap általok, tekintve a kérdés fontosságát, jövő 1845diki martius 19-dikére ollyformán tüzetik ki, hogy később érkezendő pályamunkák el nem fogadtatnak. — A pályamunkák idegen kézzel tisztán, olvashatólag leirva, lapozva és füzve, a szokott jeligés levelek mellett a mondott napig bezárólag Császár Ferencz ur ő nagyságához küldendők; lakása: czukorutcza, 493 sz. — A díj csak a kérdést minden tekintetben kimerítve fejtegető munkának fog kiadatni. — A díjazott munka a szerző tulajdona marad. Pesten, 1844. junius 1sőjén — Bodnár Imre a kir. Váltófeltörvényszék gyakornoka, mint a biráló választmány tollvivője.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Május 29kén tartott CCIVdik kerületi ülésben (elnökök: Szentpály — Ugocsa, Bossányi — Nyitramegyék követei; naplóvivő: Komlósy; kerületi jegyző: Palóczy, Szentkirályi) ő felségének holnap elkövetkező neve napjára üdvözlő felirás határoztatván: ezen felirásnak tüstint felolvasott szerkezete köziratra bocsáttatott. Ezen előzmény után tárgyalás alá került a turmezei kerület rendezése. Mi előtt azonban az illető kerületi választmány eziránt tett javaslatának felolvasása megkezdetett volna: a rendezés alá vett kerület követe kivánta Zágrábmegyének szávántuli járását Turopolyához kapcsoltatni; mivel ezen kerület mostani határai közt a rendezés által megszaporodó közigazgatási költségeket viselni nem képes. Ezen előleges kérdés vitatása közben többfelé ágaztak a vélemények: némellyek a kerület határainak külebb terjesztésére nem vélék jogosítva az országgyülést; mások ezen vélemény ellen elég erősséget találtak a megyék feldarabolásának, összekapcsolásának 's ujakká alakításának régi példáiban, 's a kerület tágitását Zágrábmegye szávántuli járásának Turopolyához kapcsolása által eszközöltetni kivánták; mások ismét a kerület tágításának kérdését országosbiztosságra javasolván bizatni, a kerületet mostani határai között akarták rendeztetni. Ezen három különböző vélemény rövid küzdelméből azon határozat fejlett ki, melly szerint a túrmezei kerület rendezése jelen országgyülésen mellőztetvén, országos biztosság fog kiküldetni, melly Turmezejének önálló törvényhatóságra emelése iránt a jövő országgyülés elibe javaslatot terjesztend, kihallgatván e végett Zágrábmegyét 's a turmezei kerületet. — Ezután tárgyalás alá került a fiumei 's buccari kerületek rendezéséről szóló törvényjavaslat, mellynek csak két első része állapittatott meg mai ülésben.

Majus 30án CCVdik kerületi ülésben ő felsége nevenapjára készült üdvözlő felirás meghitelesittetett.

(A majus 20kán tartott CXCIXdik kerületi ülés részletesb leirásának vége. Tárgy: válasza a m. FőRRnek a t. KK. és RRhez a vallásbeli sulyok 's nehézségeknek a mult országgyülésről fentartott pontjai tárgyában közlött izenetökre.) A 2ik pontnál az átmenet tárgyában egy m. báró 's főkáptalani követ igy nyitá meg a tanácskozásokat: Felszólíttatván B. megye nagyérdemü követe által, hogy a minapi nyilatkozatomban azon kérdést: „illő-e, üdvös-e, czélszerü-e századunkban valakit lelkiismérete ellen erőtetni? a transitus kérdésére alkalmazzam, és egyenesen feleljek; ime ezt most teljesitem. Nem lehetlen, hogy az érdemes követ ur, talán valami agggodalomtól ösztönöztetve e kérdést tette, nem ugyan mintha félne, hogy honunkban is ugy akarna valaki az áttérővel bánni, mint bánnak Stockholmban, Daniában és más országokban; hanem talán az erőtetés más nemét véli divatban lenni. Én tehát nem-mel felelek és azt mondom: nem üdvös, nem czélszerü, a transitusban valakit erővel gátolni. A kat. egyház már a maga első moralis elrendezését, sarkelveit tekintve, senkit, ki tanjain megnyugodni nem akar, erőszakkal a maga kebelében nem tartóztat. A stridoniai bölcs alaposan állitá „ecclesia volentes regit non invitos, non temere subjicit," sed doctrina non corpora custodit ad mortem, sed animas servat ad vitam. Maga a katholika egyház menekülni akar ollyanoktól, kik kebelében nem akarván megmaradni: neki gyalázatot, tagjainak botrányt okoznak. A vallásos surlódások keletkezvén, és a proselytismus lábra kapván, mik történtek a transitusra nézve, eléggé tanusitja a historia. Történtek a békekötések előtt egész tömegekben áttérések minden felsőbb hatalom és engedelem nélkül; birtak-e az áttérők olly dispositioval, a millyennel ama három ezerek, kiket Sz. Péter keresztelt, most taglalni nem akarom; tudom, hogy e lépésben a protestans részről némelly földesuraknak erőszakos lépései szerepeltek, azon Magyarhonban is lábra kapott elv „cujus est regio, illius et religio" következtében; valamint azt sem tagadhatom, hogy igenis történtek a katholikus részről is retorsiok, de mind a kettőre „excidant illi dies aevo, nec secula unquam." A statusok a közdolgok elrendezésére nézve sokszor a tapasztalásban keresték az annyira szükséges irányt, és azt sokszor szerencsésen meg is találták. Tapasztalván hogy a transitus sokszor könnyelmüségből eredvén, vallástalanságot szült, melly a statusnak legnagyobb veszélye; az illy könnyelmü átmenetel gátlására hozattak be különféle feltételek, ünnepélyességek, de mivel „homines manent homines, qui humana vitiare consveverunt", történt, hogy félreértés, reábeszélés, ingerültség közbejövén, a legjózanabb ünnepélyességek megbuktattak. Következett az 1790. epocha és az évben tartatott „pacis perpetuo duraturae dieta;" legalább azt hitték akkor az emberek. Olly nagy volt az öröm, hogy az akkori ugocsai főispán a maga hálás beszédében, ezen békés egyetértést igen kiemelte. E hongyülésben alkottatott a 26ik vallásos törvény és vele létre jött amaz ismeretes „cum transitus a religione catholica ad alterutram ex evangelicis, principiis catholicis adversetur, ne tereme fiat, casus occurrentes Suae Majestati indicandi erunt." Ez olly igazság, melly állna, ha a törvényben irva nem volna is, és állani fog még akkor is, ha az uj polgári törvény a transitust tökéletesen szabadnak fogja jelenteni. A törvény nem akarta a transitust lehetlenné tenni, hanem csupán azt akarta elérni, hogy temerariussá ne váljék. Ennek megitélését, hogy a transitus temerarius-e vagy nem, ő Felségére bizta, ő Felsége a hatheti oktatást választotta, melly bármit mondjunk is, legczélszerübb eszköz arra, hogy az ollyas lépés, melly akár vakmerően történjék, akár nem, semper catholicis principiis repugnabit, könnyelműségből, fölgerjedésből ne történjék. Miután mindkét országos tábla, a törvényjavaslatban ezen oktatásról lemondott, nekem nincs többé mit védelmezni, mihez ragaszkodni, akár a t. RR. javaslatában, akár a mlgos FőRRkében. Csak annyiban tekinthetvén ez utóbbiakat némileg alkalmatosbnak, a mennyiben az áttérésnél a meggondolásra bizonyos időt szab. Legyen bár tehát a transitus iránt akárminő az uj törvény: a transitus szabadsága, elvileg kimondva mindig ellenkezni fog a kat. elvekkel, és mig az uj törvény csak discussio tárgya, addig hozzá nem járulhatok; ha azonban már egyszer megnyerte a kir. sanctiót, szintugy fogom tisztelni, mint tiszteltem eddig olly sok királyi rendeleteket, mellyek az illető feleknek, az oktatás sükeretlen volta következtében az átmenetel-szabadságot megadták. — Erre B. vmegye követe: ezen főfontosságu pontnál, melly mint a vallásos béke 's egyetértés hajnala tünik fel előtte azon három kérdést gondolja fenforogni: megmaradjanak-e a RR. továbbra is törvényjavaslatuknál? elfogadják e a FőRR. által ajánlott uj formalitásokat? vagy pedig mindkettőt jól megfontolva, 's együvé forrasztva a gondolatokat, 's fel nem áldozva a lényeget a formalitásoknak, nem volna-e jobb egy egészen uj törvény-javaslatot készitteni? Miután egyrészről mindkét tábla azon fő-elvben megegyezett, hogy a szabad átmenetelt gátolni nem szabad, 's csak az e körüli solennitások körül forog a különbség; másrészről pedig a rendi javaslat, mint emberek müve, javitást ki nem rekeszt, a szónok az általa feltett kérdések harmadikát gondolja elfogadandónak, 's e végre következ. törvényjavaslatot terjeszt elő: 1ső §. A más vallásra átmenni kivánó abeli szándékát mindenkor irásban foglalva kijelenteni 's folyamodását maga mellé veendő két tanu jelenlétében, megyékben ugyan az alispánnak, sz.k. városokban a polgármesternek, a külön portákkal biró kerületekben pedig a kapitánynak, két egyenlő példányban bemutatni köteles. 2ik §. Az emlitett köztisztviselők a bemutatás napját 's esztendejét a folyamodás mindkét példányára feljegyzik, a folyamodónak szándéka meg-

---

sék, 's ha az 1827dik és 1830dik országgyülési jegyzőkönyvekben magyarul grófnak neveztetett, gondolná: hogy most is ezen szokás mellett lehetne maradni; — a mit a KK. és RR. el is fogadtak." — Ennyit a „Comes terrestris" nevezetet illetőleg. (Folytattatik.)

Fiala literator hazamenetele 's otthoni reformj .i.

Hü vázolat saját memoirjaiból.

(Vége.)

Miután az is kiviláglott, hogy ha besetétedik, járni is alig lehet a faluban, a költő meghagyásából az egész dramai, operai, 's balettszemélyzet egygyé alakult szavalati, éneklési 's tánczolási academiára, mellynek jövedelme bádoglámpák beszerzésére 's lenmagolaj vételére fordittatik; e czélból következő müvek választattak: Első felvonása az „Álmok" czimü drámának; irta P. H. L. — második felvonás „Gizul" czimü operából; irta Lengyel Dániel; — „Költő", költemény Halászi Józseftől; — „Leopoldina kisaszony és Endre igazgató" ballet, Fiala Godefridtől. **Második szakasz:** Harmadik felvonása „Dékébál" czimü drámának Zeyktől; — első felvonása a „köcsmei sárkány"nak, irta Döme; — Humoristicai felolvasás Gregustól; — Krakovianka, Fiala iránti kedvezésből tánczolja Kakanda Ágnes a helybeli parochialis kamara rendes és fizetéses énekesnője. — A jövedelem subtractis subtrahendis 100 váltót tön, miből azonnal nyolcz óriás lámpa vétetett Szathmáron, külön aláirás nyittatván a lenmagolaj beszerezhetésére; — elkészülvén kellőleg az állomások a lámpák felaggattattak; — már lenmagolaj sem hiányozván, egy vasárnap muzsika mellett meg is gyujtattak — a falu tekintete — fényben uszván utczái — nagyszerü volt. — Pár hét mulva azonban szomorún tapasztalá literator barátunk, hogy szerdán és pénteken, 's általánosan majd minden böjtnapokon sötétek maradtak a lámpással biró utczaszegletek, az olaj, nem tudni mi okból, rendesen elcsempészteték; — ez egypár hónapig tartott igy — később rendkivüli 5 váltóforintos jutalmat hirdetett ki számára azon tudósnak, ki e tárgyban utba igazitandja. — A süker reményfeletti volt, a határidőre 7 pályamunka érkezett, sokkal több, mint a tudós társasági mathematicai, philosophiai, nyelvtudományi, történet, vagy törvénytudományi kérdésekre szokott érkezni, 's egy olly szemtelen volt a pályázók közől, hogy nevét igenigen vékony finom papirba rejté, miszerint Fiala, ha lelkiismérete ellenére kivánt volna tenni, 's kedvezni akart volna szemtelendinek, világosan láthatá, mellyik az ő pályairata. — A kitett 5 ft jutalmat a 4. számu nyerte illy jeligével „Az olaj drága nagyon — venni kár ha lámpásba vagyon" jól szerkesztve 's motiválva mutogatja, hogy az olajat káposztára a szegényebb lakók hordják el — 's egyszersmind tervet közöl a baj további meggátlására; módokat ajánl, mikint lehessen az olajat müggbüdösiteni s hasznavehetlenné tenni; — a styl correct 's egyszerü, könnyen megérthető. Dicséretet érdemelt a 7dik számu 's illy jeligéjü: „Hogyha a nyertes én leszek, mindjárást kalapot veszek" előadta magas, csaknem érthetlen költői nyelven, hogy az olajat a kutyák nyalják ki — még pedig azok, kik uratlanok 's kénytelenek kóborolni; — a második paragraphusban dolgozóházat javasol az illy kóbor kutyák számára; végül inditványozza a lámpák magasabb helyre állitását, hová a kutyák nem férnek — a mennyiben a valódi eszmét 's okokat megközelitette, dicsérettel emlitetni elhatároztatott. — Felbontatván a jeligés levelkék, világos lőn, hogy a jutalmazott dolgozat irója Sózer Jakab a helybeli biró, — a dicséretet érdemelte pedig Gerzsenyi Pál a helybeli jegyző: — e pályázásnak még azon rendkivüli haszna is volt, hogy általa megtudta a tanács, mikint a biró okosabb a notariusnál. — Az olaj azután a biró terve szerint kezeltetvén — sértetlenül világolt egész héten.

Régen tervezett literatorunk olvasó egyletet is, mivégre elhatározá, aláirási ivet bocsátani közre 's igy vetni meg alapjait a keletkezendő casinonak. Száz 's néhány pengő forint gyült össze — a lak kibéreltetett, a Honderün kivül minden magyarlapra előfizettek — erre is csak azért nem, mivel Párisból rendelvén képeit igen későn kapta volna meg az egyesület, 's a tisztválasztáshoz fogtak; — elnök lett a felügyelő, — másodelnök a helybeli harangozó, titkosszavazat utján, — azért pedig igy keverve, hogy a jacobinus systhemát agyon ne üssék; — választmányi tagokká hat ispán, hat paraszt jobbágy, az organista parochus és káplánja, és két bakter meg egy czigány a téglaszinből; — pénztárnok lett a helybeli árendás Nikelszky, jegyző Fiala közakarattal. — Naponta ferbliztek és makaóztak, a paskevics is járta, mig végre egy ispán agyonlövén magát — 's néhány választmányi tag megszökvén a roppant vesztés miatt — a makao és ferbli abrogálltatott 's e mulatságok helyett billiard hozatott be, mellyen eleinte néhány választmányi tag olly iszonyú monopoliumot gyakorolt, hogy négy óraig is elpiramid-

fontolására,'s előttöki ujabb megjelenésre 15 napokon tul nem terjeszthető határidőt 's helyet rendelnek,azt a folyamodás egyik példányára hátirási alakban feljegyzik,'s az átmenni kivánónak kezébe adják,a másik példányt pedig hivatalos jegyzőkönyvükbe a reá tett hátirással együtt besorozva,magoknál megtartják. 3-ik §. A határidő eltelte után, megyékben az alispán maga mellé veendő szolgabiró 's esküttt tiszttársai,sz. k. városokban a polgármester és két tanácsnok, a külön portákkal biró kerületekben a kapitány, egy táblabiró 's a helybeli hadnagy együttlétében az előttök ismét két tanuival megjelenendő átmenni kivánó kihallgattatik; nyilatkozása szinte a hiteles jegyzőkönyvbe iktattatik, és ha szándoka mellett megmarad, a szabad átmenetelről szóló bizonyságlevél mind hárman által aláirva 's megpecsételve tüstint kezébe adatik; az átmenetelnek történt megengedéséről pedig az alispán 's illetőleg a polgármester 's kerületi kapitány az átmenőnek az előtti 's azontuli lelkészét nyomon 's hivatalosan értesiti. Mindezek után - 4.§.az első §ban kijelölt köztisztviselők a dologbani eljárásuk lefolyt rendéről körülményes és hiteles tudósításaikat megkészitik; 's azt az eredeti folyamodásnak és hivatalos jegyzőkönyveiből a tárgyat érdeklő hüséges kivonatainak 's az átment egyén kezére kiadott bizonyságlevél töredékének hozzácsatolásával a közelebb tartandó közgyülésre okvetlenül beadják. 5-dik §. Minden olly tudósitások az illető törvényhatóságok közgyüléseik első vagy legfeljebb második napi ülésében mulhatlanul felolvasandók, 's onnan csatolmányaikkal együtt — egyedül tudomás végett — a kir. Helyt.tanács utján ő Felségéhez haladék nélkül felterjesztendők. 6ik §. Ha az illető köztisztviselők a 2ik 's 3ik §§ban kijelölt kötelességök teljesitésében hanyagul járnának el, vagy azokat épen nem is teljesitenék, az utóbbi esetben az átmenni kivánó a maga mellé vett két tanutól veendő bizonyságlevél, az első esetben pedig a folyamodás kezéhez visszaadott egyik példánya bemutatása mellett az illető köz törvényhatóság előtt panaszt tehet, ez pedig a panaszt késedelem nélkül orvosolni tartozik. — Ezen javaslat általános elfogadást nyervén, csak kevés előadás történt még, mellyek közől Z. megye követeéből ezeket emeljük ki: A vallás tárgyát a mlgos FőRR. válaszizenete szerint ugy látom állitva, mintha, jelesen a transitusra nézve adandó concessiókról volna a szó. A vallás tárgya most nem a protestansoknak az országgyülés eleibe benyujtott folyamodása következtében, hanem ezen táblának initiativa jogánál fogva, mintegy alkotmányos kérdés került szőnyegre, 's igy az nem mint a protestansok petitiója, hanem mint ezen táblának a törvények egyoldalu, önkényes és hibás magyarázatából eredt sérelem orvosoltatása körüli indítványa tekintendő, itt tehát nem a felekezeteknek kizárólagos, de a hazának közös ügye forog fen,mellyben a protestansok 's a n. e. görögök csak annyibul érdekeltetnek, a mennyiben azon törvények megsértése által ők legiukább a szenvedők. Nem lehet itt tehát semmiféle concessiókról szó, pedig annál kevésbbé, minél bizonyosabb az, hogy a protestansok nem kegyelem utján, hanem jogszerüleg követelhetik törvény-adta azon jogaikat,mellyektől megfosztattak. Ott consessiokról szó nem lehet, hol békekötések és törvények jogokat tulajdonitanak. Ki levén viva az elv t. i az átmenetel szabadsága, előadásomat egyedül azon formalitásokra és ünnepélyességekre szoritom, mellyeket a m. FőRR. a szabad átmenetelhez feltételül kötni kivánnak. Én ugyan a transitust csak akkor tartanám tökéletesen szabadnak, ha ez minden formalitások nélkül megtörténhetnék, de a t. RR. bizonyos formalitásoknak a transitusra nézve leendő megállapitásában bele egyezvén, nem akarok e részben visszamenő lépést tenni, 's igy én is részemről bizonyos formalitások megállapitásába beleegyezem ugyan; azonban azt kivánom, hogy ezen formalitások 1ör mentől lehetőbb a legegyszerübbek és 2or ollyanok legyenek, hogy az elvileg már kimondott átmenetel szabadságának lényeges voltával öszveütközésbe ne jőjenek, következőleg hogy azoknak ürügye alatt a transitus távulról sem akadályoztassék, 's azok egyedül a transitus némelly ünnepélyességének megadására szolgáljanak. Már mi a m. FőRR. által javaslott formalitásokat illeti, ezek a fenebb emlitett két feltételeknek egyáltalában meg nem felelők. Nem következetes, nem igazságos-e, hogy miután a reversalisok minden formalitás feltétele nélkül kiadathatnak, a transitus is minden formalitás nélkül, vagy ha már azok nélkül épen nem történhetnék, legalább a legegyszerübb formalitások megtartása mellett menjen véghez? Ugy vagyok meggyőződve, hogy ezen formalitások ugy a mint javasoltatnak, nem segitenének a bajon, de sőt inkább az elvileg kimondott szabad átmenetelnek, 's igy a hozandó törvény czélzatának kijátszására használható eszközül szolgálnának. Ugyanazért B. megye követének a formalitásokra nézve előadott nézeteit osztván, az általa javaslott formalitásokba beleegyezem, de a m. FőRRtől viszont azt kivánom, méltóztatnának abba beleegyezni, hogy az átmenetelnek felsőbb helyre leendő bejelentése nem intra dominium, hanem extra dominium, azaz: az átmenetelnek tettleges megtörténte után egyedül tudomásvétel végett történjék meg. Ez előttem azon conditio sine qua non, mellybe ha a m. FőRR. bele nem egyeznek, részemről a formalitasokra nézve minden alkudozás megszünt, mert formalitások kedvéért az elvet feláldozni soha sem fogom. Az előhozott okoknál fogva kivánnám tehát a m. FőRRket ezen formalitásnak megváltoztatására azon öszinte kijelentéssel felszólitani, hogy ha a kérdéses jelentésnek extra dominium leendő felterjesztésében nem egyeznek, akkor a transitus dolga maradjon inkább azon zavarban, mellyben jelenleg van. Emlékeztessük a FőRRket arra, hogy épen a transitusnak jelenleges zavaros állapotja következtében, ha a bajon jól eleve nem segitünk, nemsokára maga az idő fogja kivíni a transitus köteles szabadságát. A 9. pont — olly esetekben t. i. midőn a vegyes házasságokban élő felek ágytól és asztaltól örökre elválasztatnak, az evangelicus félnek az uj házasságra léphetés szabadságában álljon. — Az evangelicusokat a kapcsolt részekből kizáró törvénynek kivánt megszüntetése, ugy szinte hogy a vallásbeli kérdéseknek örök időkre való megszüntetése végett alkottassék olly törvény, mellynél fogva a különböző vallásu keresztény felekezeten lévők,és egyházuk viszonyaira a teljes egyenlőség és tökéletes viszonosság szolgáljon zsinormértékül, változatlanul hagyatott. — A válasz tárgyalása után a jegyző bemutatta folyó évi febr. 22én tartott országos ülésben felolvasott ágostai valláson levők folyamodását az iránt,felterjeszszék-e az izenettel a FőRR.vagy nem? mint nem ide való tárgy, mellyben nem is kérnek semmit, hanem csak eseteket idéznek fel a történt sérelmekről, a petitionalis választmányhoz utasittatott. —

(A Majus 21kén tartott CCdik kerületi ülés bővebb leirása. Tárgy: a FőRRktől leérkezett többi válaszok.) Megnyiltával az ülésnek H.megye követe Bakabánya protestans lakosainak kérelmét azon kijelentéssel mutatta be, hogy azt a RR. minélelőbb tárgyalás alá venni méltóztatnának, olvasatlanul adatott ki a petitionalis választmánynak. Felolvastatván ezután a mlsgos FőRRnek válasza az unitáriusok állapotjában, mellyre nézve a javaslott módositás egy megye követe által azon okból ellenéztetett, mivel általa a keresztény felekezetek közti fal,mellyet lerontani e tábla többségének fő törekvése, mindinkább erősödnék; azért maradjon a t.javaslat a rendi izenet általánosságában. — Erre egy másik megye követe azon felvilágositást adá,hogy a FRR. módositása hihetőleg azon körülményen alapszik, miszerint a római catholicusoknak nem levén specialis törvényök, az unitariusok nem tudnák magokat mihez tartani,'s azért kivánja a felső tábla őket a protestansok törvényéhez alkalmazni. Némi vitatkozások után a FőRR. módositása szavazati többséggel elfogadtaték. Ellenben a görög nem egyesült vallásuakat illető FőRRi válasz el nem fogadtatott,'s abban a 3.4. pontok alatt a görög nem egyesült valláson levő plebánusok illendő ellátásáról, a papi növendék-házak és kolostorok elrendezéséről, és az alapitványoknak mi módon lehető legjobb kezeléséről véleményes tudósitás, ugy a Julianum calendarium megszüntetése iránt az illető egyházi rend meghallgatásával teendő javaslat végett kiküldetni kivánt országos választmány továbbra is szorgalmaztatott. Ugy vélekedtek a RR., miszerint tudni kelletik az országnak, mikép történik az eddig nagyobb részint elhanyagolt nevelés a nemzet ezen részénél. A törv.javaslat szerint a nagyszámu oláhság viselve a terheket és költségeket, aránylag fog részesülhetni mind azon jótétemények és kedvezésekben,mellyekben felettök mostan a határőrök 's ráczok supremátiát gyakorolnak. B. m. követe az oláhok és ráczok közt tett különbséget nem lényegesnek állitván, miután mindnyájan a görög n.e.vallás követői, ez ellen A. megye követe az e két felekezet közti surlódásokat véghetlen nagyoknak erősité, 's jelesen készebb az oláh nép templomba nem menni, mint az isteni szolgálatot rácz templomban tartani. Eredetileg már e vidékeken volt az oláh nép még sokkal a daclaratorium illyricum decretum megjelenése előtt, 's ugy irták azt alá mint nem egyesült görögök; de időjártával kiszorittattak a ráczok által 's most azok 's a határszéli katonaság ellenében egészen háttérben állanak 's ott is maradandnak, ha ügyök a synodusra fog bizatni, hol az oláh nép aránylagosan képviselve nincsen, sem a népszámra, sem a terhek viselésére nézve.Megmaradt tehát a tábla előbbi nézeteinél. — A mlgos Förendeknek a t. RRhez a vegyes házasságoktól az egyházi szertartásoknak a magyarországi catholicus papság által lett megtagadása tárgyában költ izenetre átküldött válasza hasonlólag el nem fogadtatott.Ezen érdekes tárgyban egy szónok a vegyes házasságok körül sokszor hallott észrevételek ismélése után átment a válasz ezen soraira: „hogy mivel az áldásnak a vegyes házasságoktóli megtagadásában törvénysértést, valamint már a nagyváradi deák szertartásu volt megyés püspöknek ismeretes körlevele felett folyt tanácskozás alkalmával a mult országgyülésen azon okoknál fogva nem láttak, mert az áldás mind általában mind pedig a házassági kötésnél, mint csupán egyházi szertartás, kizárólag az egyház sajátja levén, a polgári törvényhozásnak tárgya nem lehet“— megjegyzé,mikint nem csak az idegen hatalmak, hanem magok a magyar királyok, mint Kálmán, László, beavatkoztak a vallásba. „Hogy ő felsége jövendőre minden pápai bullától vagy brevétől,melly a hazai törvényeket bármi csekély részben sértené,királyi tetszvényét megtagadni kegyeskedjék“ előadta, miszerint külső honból jövén be az illy religionariumot érdeklő brevék, rendesen nagyhatásuak szoktak lenni,érdekes tudni a törvényhozásnak mi foglaltatik egyszersmind bennök. Mert például, ha Angolhonban,vagy bár hol is lenne egy illy fejök a protestansoknak 's az egy rendeletet bocsátana ki, a szónok maga is tudni akarná előbb foglalatját. Nem is szükséges, hogy a romai brevében ollyas valami foglaltassék,mi a nyilvánossá-

---

lizett — De később ez mind megváltozott 's a társulat kinőtte magát.

Minden virágzásnak indult, csak költönk házi csende's boldogsága indult hervadásnak, a kocsis szorosabb viszonyokba eredt Karolinával, mit, nem tudni mi okból, Fiala nem látszék szivelni; — csendes nyári alkonyban behitta a kocsist szobájába, — megállitotta lord Byron arczképe előtt — elkezdte szavalni az abydosi arát olly érzékenyen 's annyi pathoszszal—hogy Pesta térdre esett, sirt—'s törelmes szivvel vallá meg, hogy míg Debreczenben literatorunk Thalia templomában müködék — addig ötödmagával egy magazinumot tört fel, kinyilatkoztatván egyszersmind, hogy Karolinát imádja 's ha rögtön passus nélkül el nem kergeti —hírbe hozza az egész házat. Költönk, tört szivvel bár, megtette az iszonyu lépést, megszoritá Pesta kezét — 's elkergette; hogy azonban tettei között, mellyeket nagyoknak nevezének az értők — a jótékonyságnak 's nemes kebelnek is ragyogyjanak gyöngyei — utána kergeté kocsisának Karolinát is, meghagyván neki 's szivére kötvén: becsülné meg a jobb sorsra érdemes Pestát, ki ennyi észbeli tulajdonokkal Franciaországban legalább is hat háznak örökös ura, Spanyolországban pedig—a mostani állások mellett — bizonyosan minister;—Karolina váltig esküvék, hogy egyedül urát szeretheti, a jóságteljes Fialát, — de literatorunk hidegen felelt mint Hamlet: „Ha istenen 's kivülem mást nem szeretheisz — menj apáczának“ — Most ökölnyi könyűt törült ki szemeiből, — majd gúnyosan kaczagott; — e rögtöni kedélyváltozás elég documentuma volt nagyságának 's én hiszem, hogy ha 1626b élt volna, Shakespeare-rel karöltve sétálhatott.

Ez időtől fogva literatorunk jelleme szörnyü módositásokon ment keresztül; szüntelen magányt keresett; valamennyi munkáit — iszonyu kárára — a két világnak — elégetteté, fekete köpenybe burkolva sétált éjenkint a faluban 's Ossiánból szavalt; szüntelen egy leánykát emlegetett, kinek hire szerint Sevillában kellett lakni, 's kit ő nőül fogna venni, ha megnyerhetné szerelmét; — képeit mind kidobálta az ablakon, végre viharos éjszakán maga is kiugrott azon. Két egész évig nem tudta senki, hová lett; a biró affirmálta, hogy épen a korcsmából térvén haza, éjszaka látta, mikint ragadtatott tüzesen a felhők közé — a notarius ellenben azt állitotta, hogy duellumban esett el az erdő végén, barna férfi lőtte agyát keresztül—'s azonnal lóháton magával hurczolá; — az egész falu, maga a költő családja is bizonytalanságban volt. míg végre egy levél Franciaországból világot derite; utósorai igy hangzanak „ugy-e édes atyám, két évig borbélylegénykedni nem tréfa, de bajaimnak vége, holnapután reggel indulok Algirba“ — Csaknem az egész falu sirva fakadt örömében, meghallván, hogy jótevőjök él — meghálálandók érdemeit — emlékoszlopot emelének számára még életében — rettenetes allegoriákban adván át az utókornak Fiala tetteit.

Lauka Gusztáv.

Francia fenyitőtörvényszéki jelenet.

(*Nyomor.*)

Egy még ifju egyén, sudár termettel, értelmes és kitünő arczkifejezéssel, de kinek vonásain a nyomor és szenvedés dulása látható, helyt foglal a fenyitőszéki padokon, mellyekre későbbkorábbi minden nyomor fia kerülni fog. A szerencsétlen tagjait foszladozott avult öltöny borítja; magaviselete alázatos és önmegadó.

Elnök: Remond, kószálásról vádoltatol: az ügynökök késő órákban találtak a város utczáin, 's te kinyilatkoztattad nekik, hogy nincs szállásod.

Vádlott: Igaz; elnök ur.

Elnök: Mivel foglalatoskodol?

Vádlott: Tanító valék... most nincs foglalatosságom.

E. Nincs semmi keresetforrásod; nem tudsz dolgozni?

V. Beteg valék tizenkilencz hónapig; miután a kórházat elhagyhatám, munkát kerestem; de szemem és tagjaim gyöngesége nem engedé, hogy munkára adjam magamat? kieszközölhetné-e elnök ur, hogy valamellyik szegényházba vitessem?

E. A szegényház csak olly egyéneknek áll nyitva, kik a koldulás büne miatt itéltetnek el. Kértél-e alamizsnát?

V. Sohasem nyujtám ki érte kezemet.

E. Nem szerezhetvén meg életszükségeidet, segedelmezésekből kelle tengődnöd.

V. Néhány barátom csekély ajándékokkal segitettek rajtam.

E. Tehát kértél tőlök segélyt?

V. Elmondám szenvedésimet, 's ők megszántak.

E. Bele egyezel-é, hogy koldulás büne miatt itéltessél el?

V. Igenis, bele egyezem, elnök ur.

A törvényszék, Mahon kir. ügyvéd előadásival összehangzólag, Remondot nyolcz napi börtönre itéli, 's rendeli, hogy büntetési ideje eltelvén, a szegényházak valamellyikébe vitessék.

A szerencsétlen megköszöni a fenyitőszék kegyelmét, melly számára menhelyet nyit. La Presse.

got zárná ki. — A zólyomi eset ellenkező ugyan a gyakorlattal, de azon elvből indulva ki „quod lex non prohibet, id permittit" nem látja át, miért nem köthetné össze a feleket a protestans pap is? Felhozta ezen esetre a mult évi septemb. 29iki országos ülésben ő nmga csanádi püspök mondását, mellyben a protestans pap által kötött vegyes házasságokat maga e nagy tekintély is érvényeseknek találja,sőt kimondá, hogy maga az anyaszentegyház feje is ollyanoknak ismeri el, és ezen nyilatkozata csonkán közölt brevéjéből kihagyatott. A nagytekintetű férfiunak ime nyilatkozatát is az átküldendő válasz-izenetbe betétetni kivánván, megtartotta a szerkezetet. — Az E. főkáptalan követe e tárgynak először tárgyalásakor kijelentett elveihez hiven ragaszkodva, egyedül az előtte szólott követ beszédének azon részére, mellyben állitá, hogy már sz. László 's Kálmán királyaink az egyházi szertartásokról polgárilag rendelkeztek, elégnek tartá megjegyezni, miszerint a nevezett királyok alatt tartatott egyházi zsinatainknak végzései törvénykönyvünkbe iktattatván, azokat ugy mint a polgári hatalomtól sajátilag származottakat tekinteni, és különösen e kérdésben olly értelemben, mint a követ ur tevé, idézni annál kevésbbé lehet,minthogy az általa felhozott törvény csak tisztán katholikus házasságokról rendelé, mikép azok in conspectu ecclesiae" köttessenek. A zólyomi esetre nézve, hol t. i. megyei határozat erejénél fogva prot. lelkipásztorok előtt is köttettek vegyes házasságok, miután maga a követ ur elismeré, hogy itt a nemes megye a törvényről világosan eltért, nincs ugyan — mondá a szónok — mit észrevennem; minthogy azonban a t. követnek tetszett csanádi püspök ő nmgának e hongyülésen tett abeli kinyilatkoztatására hivatkozni: hogy Zólyom megyében a fennevezett móddal kötött vegyes házasságok a pápai brevénél fogva is egyházilag érvényesek:szabad legyen a t. követ urat ugyanazon orsz.főrendi naplóra utasítni,mellyből a fentisztelt püspöknek nyilatkozatát idézé elő. E naplóban ugyanis meg fogja találni herczeg primásunknak azon megjegyzését, miszerint az, mit a csanádi püspök mondott, t. i. hogy a nemcatholikus lelkipásztor előtt köttetett vegyes házasságok a romai brevének következtében teljesen érvényesek: csak azon esetre értethetik, ha a polgári törvény e pontban változást fog szenvedni, de mig azon rendelet megáll, mellyet az 1791: 26. törvény világosan szab, addig a pápai engedmény alkalmazásának helye nincsen. Nem is a pápai brevében, hanem Lambruschini bibornok neve alatt költ, a püspököknek bővebb utmutatására szolgáló és a kir. rendeletnél fogva is közhirré nem tett utasításban (instructio) foglaltatik azon kedvezmény, mellyet a követ ur felhozott. — Befejeztetvén a mai napra tanácskozásul kitüzött tárgyak, a RR. mielőtt eloszlottak volna, a jövő tanácskozások tárgyait kitüzni kivánván, Sz. megye követe hármat emlitett, mik minélelőbbi eldöntést kivánnak: a 16 szepesi városok elrendezése, a diplomával ellátott nemkeresztényeknek adandó választói jog, 's már a mult majus 15ikére kitüzve volt verificationalis kérdés. — Ez utóbbinak fontossága miatt a felettei tanácskozás holnapra halasztatván, kérdésül tüzeték ki: az oklevelet nemkeresztények választó jogának ügyét nyomban felvegyék-é, vagy pedig az alkotandó általános törvényben kivánnak rendelkezni? a RR. többsége most ohajtván ez ügyet felvétetni, a szavazás második kérdéseül kitüzetett: adnak-e a megyékben az izraelita diplomatikusoknak szavazatot, vagy nem? a többség „nem-mel felelt"; igenlőleg Trencsén, Nógrád, Zala, Hont, Pest, Tolna, Ungh, Szathmár, Borsod, Ugocsa, Bihar, Marmaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál és Zólyom megyék követei feleltek.

Csatolványul.

Válasza a m. FőRRnek a t. KK. és RRhez a vallásbeli súlyoknak és nehézségeknek a mult országgyülésről fentartott pontjai tárgyában közlött üzenetre.

Ő cs. k. főhgsége és a m. FőRR. a vallásbeli súlyoknak és nehézségeknek a mult országgyülésről fentartott pontjai iránt közlött üzenetét azon figyelemmel, mellyet azok méltán igényelnek, fontolóra vevén, bármint forrón ohajtsák is, hogy ama pontok a kölcsönös közelités 's megegyezés utján a hon különböző vallású polgárainak megnyugtatásával minélelőbb elintéztessenek: miután azonban ezt, jelesen az első pontra, vagyis a vegy. házasságokból születendő gyermekek vallásos neveltetéséről szóló kötelezésekre nézve, a t. KK. és RR. részéről tett azon javaslat által,az hogy efféle kötelezések alkotandó törvény által a multra nézve is erőnélkülieknek nyilvánittassanak, egyeseknek szabad uton szerzett jogaik veszedelmeztetése nélkül eszközölhetőnek nem látnák, a t. KK. és RR. vélekedéséhez ezuttal nem járulhatnak.

A t. KK. és RR. ugyanis azon nézetből, hogy a reversalisok soha törvényes erővel nem birtak, kiindulva, azoknak érvénytelenségét kimondhatónak tartják a nélkül, hogy a törvénynek visszaható erő tulajdonittatnék. Azonban,miután ezen kötések már az 179⁰/₁ évi törvény előtt gyakorlatban voltak, az említett törvény által pedig sem el nem töröltetvén, sem ki nem záratván, sőt azon törvénynek, midőn a vegyes házasságokban az anya katholika, a figyermekek vallásbeli nevelése iránti engedőleges rendelkezésében a reversalisok kiadhatásának szabadsága benfoglaltatván,folyvást gyakorlatban maradtak, a m. FőRR.,azokat törvényellenieknek,a t.KK. és RRnek e részben felhozott okoskodásaira sem tekinthetik.

Nem is gyöngitheti a reversalisoknak ezen folyvásti divatozását, Gömör megye felirására 1792. évi dec. 21éről ő felsége parancsolatjára kiadott körlevél szavaiból vett azon következtetés, mintha ama rendelet tartalma szerint 1781ik évi octobertől fogva minden reversalisok megszüntettettek, és igy azok az 179⁰/₁ évi törvény hozatalakor már használatban nem levén, azokról az 179⁰/₁ évi törvényben említést tenni szükség nem lett volna, ha tekintetbe vétetik, hogy az 1781. évi ugynevezett tolerantialis parancsolat által, mellyre a fenidézett körlevél hivatkozik, egyedül csak azon reversalisok használata szüntettetett meg, mellyek 1768ik év óta a kötendő vegy. házasságoknál valamennyi gyermekeknek katholika hitben nevelése iránt elmulhatlanul megkivántattak és parancsoltattak, a szabad akaratból kiadottak azonban azon tolerantialis parancsolat által sem tiltatván el, ezek mind az 179⁰/₁ évi törvény előtt, mind azután folyvást divatoztak. Egyébkint is, miután ezen törvényczikknél fogva is az evang. félnek tagadhatatlan joga van fimagzatát akár ön, akár kath. hitvese vallásában nevelni, valamint nem ellenkezhetik a törvénynyel az, a mit ez világosan megenged, ugy nem lehet törvénytelen, előlegesen szóval vagy irásban igérni azt, mit annak tennie szabadságában áll.

Azon állítás pedig, hogy azon reversalisoknak eltörlését, mellyek az 1781, évi oct. hónap első napja után keltek, az 179⁰/₁ évi törvény általános rendeletében maga a fejedelem is beleértette: mind az 179⁰/₁ évi 26 tczikk keletkezésének historiájával, mind magának a fejedelemnek — kinek, mint a vallásügy elintézésére országgyülésileg egyértelmüen megkért 's feljogosított arbiternek, kir. választa szórul szóra a törvénybe iktattatott, 's ki ekkint a maga tulajdon szavaiból alakult törv.czikk értelmét voltaképen tudhatta — nemsokára a törvény származása után kiadott önnön resolutiojával, mellyben a reversalisokat, mint törvény által el nem törlötteket, erejökben megtartandóknak nyilván kimondotta, — eléggé megczáfoltatik.

De magok a t. KK. és RR. is a jó lélekkel és teljes szabad akarattal kiadott reversalisoknak szabad megtartásában a szülőket korlátozni nem akarván, ezáltal elismerik, hogy a reversalisok már magokban nem törvénytelenek, és hogy a protest. fél ezáltal gyermekei nevelése iránt rendelkezhetik; — ha tehát ezek szerint a reversalisok nem törvénytelenek és szabadon kiadathatnak, ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. azon meggyőződésben vannak, hogy azoknak erejét most, miután a kath. fél az illyes kötelezvényben gyermekeinek jövendő vallásos nevelésére nézve teljes biztositását helyezvén, részéről a kikötött feltételnek férjhez-menetele által eleget tett, egy általános törvény által megszüntetni, 's ekkép férje azon kötelezése alól, mellyet ő ekkint adott, 's mellyhez hitvesének férjhezmenetele kötve volt, feláldozni nem lehet a nélkül, hogy a kath. félnek szabad uton 's módon szerzett, de ez esetben már csupán férje önkényétől függő jogai föl ne áldoztassanak, 's ekképen a hozandó törvény engedelménél fogva folytonos gyakorlat pártolt, ez által a multra is számtalan családok házi nyugalmának veszélyeztetésével vissza ne hatna; mellyeknél fogva a m. FőRR. a tek.KK. és RRnek többször emlitett reversalisoknak a multra nézve leendő megszüntetése iránti vélekedését nem oszthatván, e részben a szabadon kiadott 's minden erőszaktól és csalárdságtól ment reversalisokat előbbi izeneteikben is kifejtett nézeteikhez képest a magok erejében fentartatni kivánják.

A mi pedig az átmenetelt illeti: ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. azon okoknak, mellyeket a KK. és RR. a bécsi és linczi békekötésekre és az 179⁰/₁: 26 tcz. magyarázatára alapítva felhoztak, további taglalását ez alkalommal mellőzik, és csak a közeledés szempontjából indulva, ezen, a m. FőRR. nézete szerint is legfontosb kérdésben az ohajtott egyesülést legbiztosabban eszközölni remélik azon alapelvnek kijelentése által, hogy maga az átmenet tulajdonkép semmi hatalom akaratától és e szerint hozandó határozatától fel ne függesztethessék; — mihezképest tehát a m. FőRR. a végrehajtó hatalomnak az átmeneti esetekre való felügyelését és határozata jogát nem a lélekismeret és belmeggyőződés iránti biráskodásban, és az e szerint a mint az valódinak vagy kétségesnek fog tekintetni, megengedő vagy megtagadó határozatnak hozatalában helyezik: hanem annak gyakorlatát ugy kivánják szabályozni, hogy a felsőbb határozat csak azon kérdésen alapuljon: vajjon a törvény rendelete teljesittetett-e? vajjon a törvényszabta ünnepélyesség megtartatott-e? — melly tekinteten kivül a határozatot semmi másra kiterjeszteni ne lehessen; a vallásosságnak mindazáltal,mint a közállomány főkellékének,érdekében szükségesnek tartják, hogy a végrehajtó hatalom felügyelési hatóságát a törvényes formának elmulasztásából eredhető hibáknak 's következéseknek megelőzésére fordithassa, nem pedig hogy csupán a már elkövetett 's orvosolhatlan hibáknak roszalására szorittassék.

Midőn e szerint ő cs. kir. főhgsége és a m.FőRR. a végrehajtó hatalomnak csak a fentebbi értelemben vett felügyelési hatóságához ragaszkodnak, a lélekismeret szabadságát semmi kényszerités által korlátolni nem akarják, hanem az átmenetet csak a szükséges ünnepélyességnek megtartásától kivánják föltételezni; lényegesnek tartják mindazáltal, miszerint ezen ünnepélyesség az áttérés vakmerőségének gátlására ugy rendeztessék el, hogy ez az átmenni akarónak komoly lépése megfontolására alkalmul szolgáljon ugyan, de egyébiránt az eljárás az illető egyének minél nagyobb kiméletével és ez okbul minél kisebb nyilvánossággal és minél rövidebb idő alatt fejeztethessék be. És ezen inditóokoknál fogva ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. az eddigi javaslatoknál, mellyekkel összekötött nyilvános tárgyaltatás nemcsak hogy sok esetben az illető egyénen erkölcsi erőtetést gyakorolhatna, de nem ritkán még a vallásbeli különvéleményeknek élénk összeütközését és surlódását is okozhatná, czélszerübbnek tekintik e köv. eljárást:

A más vallásra átmenni kivánó, ebeli szándékát akár az illető törv.hatóság elnökének,akár a helybeli hatóságnak,melly a törv.hatóság elnökét tudósitni tartozik,kijelenteni köteles.

Mire a törvényhatóság elnöke a kérdéses egyénnek eddigi lelkészét, annak az átmeneti szándokáróli kihallgatására mulasztás nélkül és minden esetben az illető törvényhatóság utján felszólitja, egyszersmind ezen szándokának megfontolására határidőt szabván ki, melly ama kihallgatástól számitandó legalább 15 napból, legfőlebb 4 hétből álljon.

Az illető lelkész; mihelyt ezen felszólitás kezéhez jutott, az átmenni kivánót ez utóbbi által meghivandó két helybeli elöljáró jelenlétében szándoka iránt kihallgatja,annak megfontolására meginti, az erre szabott határidőre figyelmezteti, és ezen kihallgatásról a két előljáró által aláirt bizonyitványt ad, melly akadály esetében a fenemlitett két tanú által is kiadathatik.

A határidők eltelte után az átmenni akaró a törv.hatós. elnöke és illető tiszttársa, vagy ezeknek hátráltatása esetében az elnök által helyesített két világi tanú előtt hasonló módon ujra kihallgattatik, és ha szándoka mellett megmarad, a törv.hatóság elnöke vagy ennek fenemlitett helyettesei az egész eljárásról készitett jegyzőkönyvet, hozzácsatolván az első kihallgatásról szóló bizonyitványt, ő felségének, vagy ő felsége által kinevezendő kormányszéknek, ugyanazon hatóság elnöksége utján fölterjesztik.

Ő felsége egyedül csak az ünnepélyesség formájának miképeni megtartására szorithatván rendelkezését, ha abban hiány nem létezik, az eljárást helybenhagyó, ellenkező esetben pedig a formák teljesitésére utasító határozatot hoz, melly a tettleg történt fölterjesztés napjától számitandó 6 hét alatt kiadandó.

A felsőbb határozatnak leérkezése után, ha ez a kiszabott 6 hét alatt le nem érkeznék, a nélkül is a törv.hatóság elnöke tiszti társával, vagy helyettesei, egy a szabad átmenetről szóló bizonyságlevelet részére azonnal kiadni, a formák hiányai teljesitésére utasitó határozat esetében pedig azokban elkövetett hibának a fentebbi szabályok szerinti pótlását halasztás nélkül eszközölni tartozzanak.

Ezekben pontosulván ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. nézetei, őszintén kijelentik, hogy miután a kath. vallásból más vallásra való átmenet a kath. hitnek elveivel ellenkezik, a mint azt az 179⁰/₁: t. cz. is már kimondotta, és ennélfogva a katholicusokra nézve a vallásosság föntartása érdekében olly rendelkezésnek, melly a vakmerő átmenetet gátolja, fenállania kell: ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. azokra nézve, kik a kath. hitről más vallásra átmenni kivánnak, az eddig kijelentett alapelveiktől el nem állhatnak ugyan, mindazáltal valamint egyrészről véleményök szerint a kath. hitnek ezen szent és eddig sértetlenül fentartott elveit, más tekintetnek és igy a más vallásuaknál divatozó gyakorlatnak alárendelni nem lehet: ugy másrészről a viszonosság elvénél fogva szinte azt sem lehet követelni, hogy a más vallásuaknak eddig korlátlanul gyakorlott átmeneti szabadsága csupan az okból, mert ez a katholicusokra nézve a hit elveivel ellenkezik, megszorittassék.

Midőn tehát a m. FőRR. a kath. hitsorsosokat az átmenetre nézve a szükséges ünnepélyességnek fentartásán kivül semmi kényszeritéssel korlátozni nem akarják, és a végrehajtó hatalomnak e részbeni felügyelését is csak a törvényes rendeletnek teljesitése és a szükséges ünnepélyesség fentartása feletti őrködésben helyzik, ezen elvekhez alkalmazott javaslatukat a t. KK. és RRnek figyelmébe azon bizodalmas fel-

szólitással ajánlják, hogy ezt a két tábla közti megegyezés kedveért is csupán a kath. hitnek átmenetére szoritva, elfogadni sziveskedjenek. (Vége jövő számban).

Megyei közlések.

Hontból majus 25éről. F. hó 20án mgos Luka Sándor főispáni helyettesünk elnöklete alatt megkezdett évnegyedes közgyülésünk minden lehető tanácskozás 's munkálkodás alá vett tárgyaknak tökéletes befejeztével ugyancsak ő mgának elnöklete alatt mai napon végeztetett be. — Körünkben lett megjelenésekor elnök ő mlgának tiszteletére a megyeház előtti teljesen kivilágitott téren felállított 's a tisztelt főkormányzót dicsőitő felirásokkal átvilágló gúla (pyramis) közelében nyilvánitott örömérzések ömledései, nemannyira a hirtelen fellángoló 's hamar eloltható ifjui tüz elragadtatásinak: mint inkább a megállapodott koruak határzottabb 's igy hosszasabb tartósságot igérő rokonszivbeli vonzalmak tolmácsai 's előjelei valának; mert valóban e mostani tanácskozásokat csak higgadt megfontolás, személyhez és helyhez mért kellő illedelem 's kölcsönös méltányosság vezérlék; holott némelly alkalomkor olly országszerte hires és heroicus tényeknek valánk dicső hősei, mellyeket alig vagyunk képesek elfelejteni. — A közgyülés elején szokás szerint országos tárgyakkal, jelesen: követeink tudósitásához csatolt k. kir. leiratokkal foglalatoskodtunk. A vallás tárgyában érkezett k. kir. leirat felolvasása nálunk a legbuzgóbb protestansokat a legtántorithatlanabb catholikusokkal véleményben csodálatos módon egyesité; noha a lelki nyugalom után sóvárogva a vallásoknak nemcsak lelki, hanem testi alliciáló erejöket is az egyenlőség igazságos serpenyüjében fontolgatván, valamint egyrészről vallásos követelésinknek még csak egyikétől sem állhattunk el: ugy másrészről vallásos elveinkből még csak egy hajszálnyit sem engedhettünk. A mlgos helyettes ur kellőleg kiemelte ugyan a k. kir. leirat azon részleteit, mellyek eddigi nézeteinket kielégiteni látszatnak; mind a mellett is mi inkább ‚a jobb semmi, mint valami' elvéhez járulva a kegyes k. leirat el nem fogadásával előbbeni utasitásunkhoz ragaszkodtunk; mert nálunk, addig — mig nem akarjuk — igen nehéz az anyautasitásokat megváltoztatni. (Mint például 1839ik évben, midőn főispán ő excljának elnöklete alatt készitett anyautasitásunkat, elmenetele után harmadnapra megváltoztattuk.) Az országos munkálatok tárgyaltatását és felterjesztését sürgető k. kir. leirat anyagot szolgáltatott hosszasabb vitatkozásokra; miszerint némellyek félni 's remegni kezdének a jelen országgyülés üdvös eredményeibe helyezett reményeiknek történhető meghiusultától; mások ismét különböző szempontokból; sőt némellyek financzialis tekintetből is az eddig kelletinél tovább tartó országgyülés idejével megelégülteknek érzék magokat. Azonban az országgyülés befejezéséhez kellő előkészületekröli gondoskodás (millyen a szükséges hadiadó's több efféle megajánlása) akkorra halasztatott, midőn e részben a kivántattak mennyiségéről követeink által értesittetni fogunk. Továbbá a kir. városok tárgyában főispáni helyettes ur némelly lényegesb, 's az ujjá alkotandó városok életbevágó kérdései eldöntésére a RRk figyelmét felkérvén, hosszasabb tanácskozás után, a vitatkozók nevezetes szótöbbsége által, leginkább az egyesitni kellő monarchiai kormányzási kapcsolat 's alkotmányos összefüggés tekintetéből: a városoknak ő felsége által adandó felügyelőnek szüksége elismértetett; 's a városok belrendezéséhez megkivántató választási képviseleti-rendszer 's polgári képesség is a FőRR. javaslata szerint fogadtatott el, és követeink annak pártolására utasitattak. — A többi, részint napi renden lévő, részint megyebeli egyeseket illető irományoknak kellő sikerrel történt tárgyaltatása után a tisztviselők tudósitásai felolvasása közben belső megnyugvást 's jövendőrei biztositékot találtak a megye rendei főispáni helyettesünknek azon részvevő buzgalmában, miszerint ezen tudósitásokat feszült figyelemmel 's szigorú birálattal kisérve, némellyeknél a szorgalomnak méltánylása, másoknál erre szigorú figyelmeztetés által a hivatalos buzgóságot élesztení igyekezett; kölönösen az adó beszedésével 's kezelésével foglalkozó egyéneknek müködéseit különös figyelmére méltatván, kimutatá: mikép — noha az egész megyének a hadi és házi adó behajtásában szorgalmát meg nem ismernie nem lehet, — miután a folyó adón felül még a hátramaradásokból is közel 10,000 pfor. rovatott légyen le a mult 184²/₃ik évben, és ezért az illetők buzgóságát kellően megdicséré; de annál botrányosbnak mondá azon körülményt, miszerint mind a mellett is talált egyes helységeket, mellyek nemcsak hogy tetemes tartozásukból semmit sem róttak le, de még folyó adójokat sem fizették meg. Előadván főispán helyettes ő nagysága névszerint mind a helységeket, 's ezeknek tartozásban lévő adó mennyiségét, mind pedig névszerint azon tisztviselőket is, kikre a mondott helységek adóbehajtása különösen bizva volt, és kivánta a Rendektől: hogy mivel a tisztviselők hanyagságát minden kezében lévő hatalmával szigorún kivánja fenyiteni, nehogy még is ártatlant sujtson, neveztessék ki járasonként két két táblabiróbul álló küldöttség, melly helyenkint vizsgálódván, tudja ki: vajjon helybeli különös körülményeknél fogva-e, vagy talán az illető tisztviselő hanyagsága okozá az emlitett visszás állapotot? melly kivánata tisztelt főispáni helyettesünknek köz akarattal elfogadtatván, végzéssé is lőn. Ugy szinte közhelyeslést nyert főkormányzónknak azon élénk előadása is, miszerint a puszta házhelyek megadóztatása iránt 1836ik évben hozott 11ik törvényczikk ellenére, noha némellyektől folyvást és már régen fizettetik adó, még is nagyobb része mai napig 1247 pforintra rugó hátramaradásban van, minél fogva annak szigorú behajtása elrendeltessék. Nem különben hatályos szót emelt a helységek hívtelen pénzszedőinél künlevő 1379 pftot tevő bukások iránt is, mellyeknek minden további kimélet nélküli szigorú behajtása megparancsoltatott. Itt, valamint más házi állapotainkban, de kivált a végrehajtó titsztviselőség számoltatásánál láttuk: mit tesz az, ha a főkormányzó a hivatal ágaiba beavatva van; a tisztviselőket, belviszonyaikat, és minden körülményt közelebbről ismer, a mellett a megye dolgait hivatalos tudósitásokból 's a hozzá küldetni szokott jegyzőkönyvekből folyvást és egész a részletességig éber figyelemmel kiséri? mennyi mozgás? mennyi részt vevő buzgalom mutatkozék? azt csak az tapasztalhatá igazán, ki az illetőket keresé, mindenkit munkában és elfoglalva talált. Áldás rájok! kik a főispán ur helyettes ebbeli igyekezetét a kötelesség szent érzetétől áthatva előmozditani iparkodnak. A legközelebbről érdeklő tárgyak közől leginkább a munkába vett megyeház-épités körüli intézkedés hivá fel mindenek előtt a Rendek figyelmét. És minthogy az ahoz megkivántató költségek fedezésére történt felszólitások, kevés eredményt mutatának, de azok folytában többen, a birtokaikhoz aránylag rájok esendő mennyiség megadására készeknek nyilatkoztak: a megyeház teljes felépitésére szükséges, de még hijányzó 6000 pgő ftnak, a nemesi terhek viselésére eddig fennálló kulcs szerinti felosztása elhatároztatott olly formán: hogy valamint a megye e végzés által senki adakozását korlátolni nem kivánja: ugy más részről annak kötelező erőt tulajdonittatni nem akar; hanem tisztelve a törvényt és az abban gyökerezett nemesi szabadságot, csupán és egyedül azon arányt akará az illető birtokosokkal tudatni, melly szerint erkölcsileg követelni lehet, hogy a közszükség fedezésében kiki igazságos részt vegyen. A minthogy a tapasztalt lelkesedésből, 's nagyobb birtokosainknak mindig tanusitott adakozó nagylelküségökről bizton feltehetni, miszerint mindenki a ráesendő mennyiséget egész készséggel megadandja; és azon rég ohajtott, és már sürgető szükséggé vált középületnek — mellynek talpköve f. h. 22én egész ünnepélyességgel, köz örömünkre főispáni helyettes ő mltsga által számos jelenlevő előtt letétetett — tökéletes felépülését siettetni fogja. Főispáni helyettesünk, miután ma is még harmadfél óráig elnöklött, 's minden az utolsó postával érkezett irományoknak is felvétetésével a gyülést tökéletesen befejezte, körünkből, megtekintvén elébb a megyénkben szabályozás alatti levő Ipoly folyó munkálatait — szives kivánatainkkal kisértetve eltávozott. —t—

Külföldi hirek.

Spanyolország. Armero tengerészügyi miniszter majus 13kán Madridba érkezett; igy mindinkább szünik azon ok, mellyet eddigi tétlensége ürügyeül vön a miniszterium, az t. i. hogy még nincs egészen megállapitva, nem levén még jelen minden tagjai. Mindazáltal vannak, kik e tétlenségnek okait egészen másutt keresik, t. i. a cabinet tagjai közt uralkodó folytonos egyenetlenkedésben, sőt egy bizonyos kormányrendszer teljes hiányában. — Narvaez máj. 18kán Barcelonába vala indulandó, hogy a királynék egész utjában tett rendelkezések mivoltáról saját szemeivel meggyőződjék. A M. Krisztina nevet viselő vadász-ezred 200 lovaga Quintanarig kisérendi az udvart. Barcelonában a ‚Borbon' ezred teendi a palota szolgálatot. Frank- és Angolhon követei is a királynékat követendik. Egyébiránt, a ‚Castellano' szerint, igen nyugtalanitja a kedélyeket a királyné távozása Madridból, melly kapcsolatban a miniszterek fenemlített tétlenségével 's a nyilvános tőkék szüntelen értékcsökkenésével sokféle képtelen hirmondákra szolgáltat anyagot a kevésbbé avatott, 's gyanúra hajlandó tömegek közt. Sokan még csak azt sem akarják hinni, hogy a királyné egészségi állapotja teszi szükségessé ezen elutazását.

A ‚Heraldo' jelenti, hogy nemsokára bizottság menend Francziaországba, Páris erősitvényeit 's más erősségeket tanulmánya tárgyául veendő, 's azoknak czélszerüségét megvizsgálandó; ugyanezen bizottság Algirba is menend a francziáknak arabok elleni hadmunkálatit szemügyre veendő. — Ujabban némi mozgalmak mutatkoznak a marokkoiak részéről, mi ismét fölébreszti a spanyolok figyelmét. A ‚Corresponsal' azt szeretné, ha a kormány nem csupán a legközelebb zavarokra, hanem a kissé távulabb dolgokra is kiterjesztené figyelmét; igy például az egykor spanyol hatalom alatt állott Montevideoban a jelen harczi zavarok alkalmával az ottani spanyolok minden ótalom nélkül vannak; mig minden más hatalmasság tart ott hadi hajókat, Spanyolországnak egyetlenegy hadihajója sincs ott.

Máris különféle zászlóaljak huzódnak össze azon pontokra, mellyeken a királyné a cataloniai fürdőkbe menend, neki kiséretül szolgálandók. A cortes-összehivása elhalasztásának ürügyeül a meleg időt 's az aratást emlitik, mi miatt octoberig akarják elhalasztani. — Legujabban a királynék látogatást tőnek a San Mateo laktanyában, mellyben a ‚kormányzónő-királyné' nevet viselő ezred fekszik, 's mellynek Krisztina ujabban ezredeséül neveztetett ki. A látogatás igen sajátnemü volt. Az anyakirályné ezredesi minőségében fogadta az érkező királynét, ki neki az ezrednek elveszettekül hitt zászlóit átadá, ő pedig viszont az őt helyettesitő alezredes Turonnak, illy szavakkal: „Katonák! a királyné, szeretett leányom kegyessége visszaadja nektek ama zászlókat, mellyeket e testület képeztetésekor vettetek tőlem, ki szerencsés vagyok ez ezrednek parancsnoka lehetni. E zászlókra tevétek le esküiteket; fogadjátok a kir. kegyesség jeléül, melly, valamint az én hajlandóságom is, az egész spanyol hadseregre kiterjed, mellyet ti szemeim előtt képviseltek. Hála a királynénak e szép pillanatért, melly hü katonákat dicsőséggel sugároz körül! E becsületjelek, mellyeket ő nektek visszaad, felhijják hűségteket és szeretetteteket, — szent adósság ezek, mellyet lefizetni tudni fogtok.“ — A katonák lelkesedése leirhatlan vala, 's még növekedett, midőn különféle rendkeresztek 's egyéb adományok osztattak ki.

Pascual Madoz kamrakövet végre kiszabadult fogságából az ‚Eco' szerint, kit 102 napig tartottak elzárva azon ürügy alatt, hogy egy kormányi sürgöny elfogásában részt vett legyen. Most a hirlapokban köszöni meg azon részvétet, mellyet barátjai és ismerősei tanusitottak az által, hogy, mióta meg vala engedve, őt többszörös látogatásaikkal vigasztalák.

Az országot több részeiben különféle harambandák nyugtalanitják. Illy garázda csapat május 2án Uzerasba rontott, de a lakosoktól botok vasvillák és baltákkal elüzetett: vezérök és öt más czimbora agyonüttetett. A falusi lakosok közől többen, kikre rábizonyult, hogy e portyázóknak élelmi szereket szolgáltattak, főbe lövettek. Ama hirneves Ezequiel Rosado is, ki már halálra itélve börtönéből megszökött, ismét elfogatott 's le is fejeztetett. A belügyi miniszter hathatós rendszabályokat bocsátott közre a tartományi főnökökhez a közbátorság fentartása tárgyában.

N. Britannia A hivatalos ‚Gazette' majus 11dikei számában jelentetik, hogy az indiai főkormányzóvá nevezett Sir Hardinge helyébe hadügyi miniszterül Sir Freemantle van kinevezve, de kinek a cabinetben még ülés nem adatik.

A földmüvelők egy része tetemes károsodástól tart, ha a miniszteri terv szerint a külföldi nyers gyapju bevitele egészen vámmentesittetnék, 's ez értelemben Richmond hg. ovást tőn a felsőházban. Mindamellett az illető pont május 17kén az alsóházi választmányban szavazás nélkül keresztül ment. Gladstone kereskedésügyi miniszter azt állitá, hogy a vám ezen megszüntetése nem csak kárt nem hozand a brit gyapjutermesztőnek, sőt tényleges hasznot, miután hivatalos adatokkal van bebizonyitva, hogy korábban a külföldi gyapju vámának fölemelésekor Angliában a gyapjuszövetek készitése, 's ugyanez időben a gyapju ára is csökkent, 's megfordítva. Miles ur ugy vélekedett, hogy e rendszabály, ha a belhoninak nem is, de az ausztralia-gyarmati termesztőnek bizonynyal kárára leend. Néhány csekély ellenszólás után Peel nyiltan kijelenté: hogy ezen, 's a törvényjavaslatban foglalt egyéb vám-leszállitások tettleg azon elv valósitását czélozzák, mellyet ő (Peel) a vámszabás általános áttekintésekor felállitott; hogy t. i. minden kereskedési korlátozásoknak meg kell szünniök, mihelyt elmozditásuk fenálló érdekek sértése nélkül történhető.

A május 16kai alsóházi ülésben Napier Károly ismételve indítványt tőn, a brit tengerész-szolgálat bajos állapotja iránt, minthogy annyi öregség miatt tehetetlen tiszt tartatik tényleges szolgálatban, mig számtalan fiatal tiszt foglalkozás nélkül van. Elmondá, hogy jelenleg 2 admirál van 70 éven alul, 25 ellenadmirál 65 éven alul, 's 15 ellenadmiral 60 éven alul. Indítványozá, hogy a szolgálatra alkalmatlan tengerész-tisztek érdem szerint jutalmaztatva nyugalomra küldessenek, hogy munkabiró fiatalabb egyének léphessenek helyökbe. Előadását még captatio benevolentiae is

fűszerezé, megemlítvén, milly fényes vizsgálatot adott nem rég Peelnek a hajóhadban szolgáló egyik fia. A főminiszter örömét jelenté, hogy fiáról illy hízelgőleg emlékezik illy jeles és érdemes tengerész mint Napier, de az indítványt nem pártolá, mert ki van számítva, hogy az ebből háramló haszon nem érne föl a költségekkel. Egyébiránt nem is sok sükere lenne illy rendelkezésnek; mert ha például bizonyos számu hajókapitányoknak tetszésökre hagyatnék nyugalmaztatásuk, épen a legvénebbek nem fognának élni ezen szabadsággal, mert minélelőbb admirálságra reménylenek előléptetést. — Többen mellette, mások ellene szólván az indítványnak, végre 71 szóval 28 ellen el nem fogadtatott.

A brit álladalom főbb tisztviselőinek évdijaikra nézve néhány érdekes adatot közlünk; a főminiszter húz 6000 ft. sterlinget (60,000 pgőfr.) a bel-, kül-, 's gyarmatügyi, ugy szinte a financzminiszter is egyenkint 5000 ft. sterlinget; a tengerészminiszter 4500, az indiai ellenőrség elnöke 3500; a kereskedési miniszter 2000, a hadminister 2580, a főtanács elnöke 2000 ft. sterl.; Irland lordhelytartója, kinek külön kis udvart is kell tartania, 20,000; a hadsereg főtáborvezére 3460, Anglia főcancellárja 14,000, Irland főcancellárja 8000, a levéltár igazgatója 7000, Anglia első alcancellárja 6000, a többi alcancellárok egyenkint 5000, a queensbech főbirája 8100, a többi birák 5000, a köz. törv.szék főbirája 8000, a többi közbirák 5000, a kir. főügyész 5500 ft. sterlinget.

Francziaország. Joinville kir. hg röpiratot tett közzé a franczia tengerészetet illetőleg, mellyet a párisi lapok legnagyobb része osztatlan tetszéssel fogadott. Hosszasb hallgatás után a radical közlönyök egyike, a ‚National' is véleményt mond, megjegyezvén, mikép e munka igen természetesen magára vonná a közönség figyelmét már csak a szerző személyességét 's a tengeri hadbani állását tekintve, de azon politikai szerep tekintetéből is, mellyre őt bizonyos párt szánta. Mellőzve a politikai részt, legtöbbre nézve megegyez a National a hg nézeteivel, főleg egy halalmas gőzhajóhad rendszerítésére nézve; de azért a sorhajók még sem tartatnak olly feleslegesnek, mert Cockburn vallomása szerint Anglia igen rövid idő alatt képes 60 háromfedezetü sorhajót kiállítani, miért is szükséges arra törekedni, hogy Anglia ezen uszó erősségei ellenébe hasonlók minő nagyobb számmal állíttathassanak. Egyébiránt igen kedvezőtlen szempontból fogja fel a hg a franczia tengerészet helyzetét, történhető háboru esetére, 's még egy lehető győzelmet is, ha az még a harcz folytatását igénylené, veszélyesnek tart. A National nem látja át okát, miért nyilatkozott igy a királyfi; de tettleg bizonyos ezen kijelentései nyomán, hogy mind a jelen mind az előttvaló, 's egyáltalán minden korábbi miniszteriumot 1840 óta vastag ügyetlenséggel vádol; mert mire való tehát, kérdi e lap a 15 évi béke, mellynek minden évében másfél milliard statusköltséget fizetett a franczia nép, ha mindamellett annyira sem erősödött az ország, hogy még csak egy győzelem rázkodtatásait sem birná meg?

A franczia sajtó örvend azon körülményen, hogy Anglia 's Amerika közt Texas bekebelezése miatt ujabb villongások vannak készülőben; de a J. des Débats röviden csak azt mondja, hogy a franczia politikának jelenleg e tárgygyal nem sokat kell törődnie, 's illy észrevételt tesz: Texas köztársaság alkudozik Mexicoval, hogy ez annak függetlenségét elismerje, 's Anglia közbenjárását kérte fel: Anglia egész befolyását igéri a kérdés elősegitésére azon föltétel alatt: hogy Texasban a négerrabszolgaság töröltessék el. De Texas nem hoz rabszolgákat a tengeren, hanem csak az egyesült státusok határaiból kapja azokat. Igy tehát az egyesült státusokat nyereséges kereskedés megszünésének veszélye fenyegeti, 's azonfelül igen veszedelmes szomszédság volna reájok nézve az ollyan, hol a rabszolgák szabadságukat viszanyernék. Ez az oka, hogy az egyesült státusok kormánya Texast rövid uton akarja az unio birtoka gyanánt bekeblezni, igy az abolitionisták — az az rabszolgaságtörlesztők — minden további incselkedései ellen biztositandó a tartományt. Azért a diplomatikai levelezésben Amerika részéről nemcsak apologizáltatik a rabszolgák állapotja, hanem maga a rabszolgaság elve is vakmerően védetik.

Lalande altengernagy, finistére-i követ hosszas betegeskedés után meghalálozott.

A párisi lapok Bordeaux hgnek öt ujanválasztott követhez Görzbül intézett szerencse kivanatiratát közlik. A hg. különösen a marseillei, toulousei, montpellieri dollensi, és ploërmeli választóknak köszönetet mond igazságos voltukért, és mivel olly ügyesen megczáfolák a rágalmazásokat, mellyek a hgnek Angolországba utazása, 's a neki Londonban tett látogatások fölött keringésbe hozattak. Mondja „mikép mindazok, kik őt e helyütt látták, igen jól tudják, hogy egy szót sem ejtett ki ajkán, melly Franczia ország boldogsága és üdvének legforróbb ohajtása ne lett volna. Reményét fejezi ki az iránt, mikép be fog következni azon szerencsés nap, midőn minden pártszinezetü becsületes férfiak egyesülendnek a monarchiai elv és nemzeti szabadság terén a közhaza otalmazására és szolgálatára."

A király ismételve meglátogatá az iparműkiállitást, 's mintegy 4 óra folyásig mulatott, a kiállitó tulajdonosokat nyájas leereszkedésével 's alapos ismereteivel egészen elbájolván. A kiállitott czikkek száma ezernél is többel felülmulja az öt év előtti kiállitás czikkeit, 's minőségre nézve is igen örvendetes és meglepő eredményeket mutat.

Portugallia. Lissabonból majus 13káról irják, hogy ugyan e hó 23án kellendvén összegyülni az országgyülésnek a törvényszerü állapot megszüntetése véget érendett, 's minden törvényes biztositékok ujabb erőbe lépendettek. Azonban az elfogatások mindeddig meg nem szüntek.

Svédhon. Oscar király megszünteté azon tilalmat, miszerint az előbbi dynastia tagjaival nem szabadott közlekedni; 's ezt azért tevé, hogy nyilvánitsa, mennyire bízik a svéd nép hűségében.

Schweicz. Wallisban kiütött a polgárháború 's vérengzéseket szült; a felső és alsó wallisiak fegyverben állanak, sőt Ardonnál csata is vivatott, hol a felsőwallisiak vagy is az ó Schweicz emberei az uj schweicziakat megverék. A felsőwallisiak ellenállhatlanul tovább haladnak alsó Wallis felé, Sitten városát diadalmasan elfoglalák, a fegyvertárt és álgyukat hatalmukba ejték. Mindenfelé égnek a falvak és majorok, a határos cantonok határőrséget állítnak, hogy vidékeiket lehető berohanás ellen ótalmazzák. Ez mind olly gyorsan fejlett, hogy csak hely szinén lehetne alapos itéletet hozni a dolgok bonyodalmairól; de a közlekedés egészen megszakadt. A földmüvelők ezrenkint seregelnek a lázadó zászlók alá, különféle fegyverekkel, 's három napi eleséggel ellátva; azontul természetesen fosztogatás kerülend napi rendre. — Ez már aztán respublicai élet! —

Belgium. A Brüssel és Antwerp közti vasuton irtózatos szerencsétlenség történt. Több kocsi ugyanis Ouden Godnál a sinből kizökkenvén, földült és szétromboltaték. Néhány egyed tetemesen megsebesült.

Németország. Május 22én a szász király elutazott Angliába vasuton Brauschweigig megy, Ostendeben hajóra ülend.

A kölni erősítvények épitését nagy szorgalommal folytatják, 's kevés év mulva Köln nyugati Németország legnagyobb erősségeinek lesz egyike. Tizenkét várda övedzi körül a várost, mellyeknek némellyikében 3—4 ezer ember fér el őrizetül, 's ezen várövön belől a város magas és árkokkal körzött sánczai második védelemvonalt képeznek. Havonként 25—30,000 tallérba kerül ez épités. — Mindenütt ótalomrúl gondoskodnak lehető megtámadtatások esetére. Hát vajjon Pestet mi ótalmazandná, ha amugy véletlenül vész találná érni?

Törökország. Tartományokbul érkezett hirek szerint a pártos arnótok a kormányhadakkal már több csatát szerencsével vittak. A pártütőkkel nemcsak számos szökevény egyesült, hanem, mint mondják, Bulgariában két ezred egészen hozzájok állott.

Egyesületi közlések.

A pesti műegyesület részéről. Azon t. cz. egyesületi tagok, kik az 1843 évre járó műlapjainkat még át nem vették, ezzel tisztelettel felszólittatnak, miszerint azok átvételéről az egyes pénztárnok Klausz A L. urnál a v. szinház épületbeni tükörtárban, intézkedni méltóztassanak. Egyszersmind azon t. cz. egyesületi részvényes urak, kik e f. 's a következő évekre aláirás utján már ezen egyesületbe léptek, közelitvén immár az ez idei műkiállitás ideje, tisztelettel kéretnek, hogy e f. 1844 évre járó 5 pfti részvénydijaikat, szinte az emlitett pénztárnoknál letenni, 's részvényöket átvenni sziveskedjenek. Végre ezuttal minden műbarát megkerestetik, miszerint ezen hazai intézetet, mellynek közvetlen czélja a művészet szeretetének hazánkbani izlés-nemesitéssel párosult terjesztése, hozzá járultokkal annál is inkább gyámolitani, 's annak szép virágzását elősegéleni méltóztassanak, minthogy ezen egyesület egyik fő figyelmét arra is fordította, hogy nemes öntudatában magasb művészeti érzetet ébresztendő, egyszersmind azon részvényeseit, kik 5 pfti évi részvénydij mellett, magokat 3 évre lekötelezik, e következő anyagi hasznokban is részesitse, u. m. 1) Minden illy részvényes részvénye két számmal elláttatik, mellyel a műkiállitásból megvásárolt jeles képekre, az ez után tartatni szokott sorshuzásnál játszik. 2) Nekik az egyesület leghiresebb művészek által készitett becses műlap nyomataiból egy egy példányhoz joguk van, melly becsében már az által is nyer, mivel a nyomatok csupán csak a részvényesek számára rendeltetvén, azok nyilvános eladásra ki nem tétethetnek. 3) Azonkivül szabad bejárásuk van az egylet által rendező műkiállitásba; és 4) Mint rendes tagjai az egyletnek, a közgyülésekben szavazási joggal birnak. Az egyesület által f. évi műlapul bécsi professor Waldmüllernek „a jövő sejdítése' czim alatti föstvénye választatott, mellynek európai hirü művész Stöber Ferencz, bécsi professor, aczélbametszésivel megbizatott. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

A pesti gyermekkórház épitésére tett ujabb adakozások: özvegy Mittermayerné 15 szál félrádeki deszkát; liptói fakereskedő társaság a soroksári uton 15 szál deszkát; Mayer János György 15; Kratochwill János 8; Csetke Mihály 15; Papp Ferencz 10; Simig István 10; liptói fakereskedő társaság Ohnhäuser ur felső telkén 10, egy ismeretlen 10 szál félradéki deszkát; Nigrinyi Lajos 15 és Buza János 15 darab kormányfát. Mellyért a nagylelkü adakozóknak ezennel szives hálaköszönet nyilváníttatik. Pesten, majus 28án 1844. Frankenburg Adolf egyesületi tit.

Figyelem-szó, iskolai rendszerünk ügyében.

Méltányos átalakulásunkat tárgyazó eszmék özönében e lapok 10, 11, 12 számaiban közlött „Igénytelen nézetek az alkotandó uj iskolai rendszer ügyében" czimü jeles értekezés, mennél többeknek, kivált azoknak, kik a magyar nemzet felvirulását föltételező uj iskolai rendszer kidolgozásával megbizattak, kellő figyelmét nemcsak megérdemli, hanem igényli is tudományos müvelődésünk érdekében. — Két sarkalatos eszme megtestesülésétől várja a derék értekező, mostani lélektelen iskolai gépünk megszellemitését; az egyik: hogy minden tanulmány külön oktatót nyerjen; a másik: hogy minden tanitói szék csőd által töltessék be. Az első előrelátható üdves eredményei mellett semmi privat érdekekkel ellentétbe nem jövén, könnyen eszközölhető; — az utóbbinak több akadályokkal kellend küzdenie, de az ügy szentsége ezeket is legyőzheti, 's igazságosan le kell győznie, ha csak a józan politica ellenére specialis érdeket a közérdek fölibe emelni nem akarunk.

Kivitt igazságnak 's consummált ténynek tekintvén minden tudománynak ezentul magyar nyelveni tanittatását; a latin mint szorosan vett tudomány-búvárok nyelve a kisebb iskolákban csekély nézetem szerint egészen mellőztetnék; — mivel azonban a classicusok, okleveleink, 's nagy fontosságu irományainknak latin az eredeti nyelve, 's igy a solid tudományokra törekvők annak tudását nem nélkülözhetik, a felsőbb iskolákban egy rendes tanító által annak érthetése és fordítása szabályai tanittatnának; melly tanulmányra azonban csak a törvényhallgatók kötelezetnének; a többinek pedig szabad tetszésére hagyatnék annak meg, vagy nem tanulása. Ezeket előre bocsátván, az emlitettem jeles értekezéshez egy kis bővitő észrevételt akarok adni a megjutalmazásra és osztályozásra nézve.

Tagadhatlan ugyanis, hogy mostanában gymnasialis tanitóink akár a birtokos, akár a birtoktalan szerzetieket tekintjük, ha az igazat megkell vallani, ingyen, 's minden megjutalmazás reménye nélkül csak amugy robotban végzik a tanitás legszentebb kötelességét, mert akár jól, akár rosszul tanítsanak, egy a fizetés. A gazdag jövedelmekkel ellátott szerzetekben a tanitók — ha csak eszébe nem jut valakinek az egynéhány váltó forintnyi, önkénytől függő, 's figyelmet sem érdemlő csekélységet jutalomnak nem nevezni, — ingyen fáradoznak; — a birtoktalanoknál, — hol az egyes tanodákra tett alaptőkék — már kezdetben sem voltak elegendők illő megjutalmazásra — a bekövetkezett pénz-crisis által annyira csökkentek, hogy a dolgok jelenlegi állásában nem is adhatnak jutalmat; — de maga a studiorum fundus is olly csekély salariumot rendel a szerzetes tanitónak, hogy az a tartásra is igen könnyen fölmegy. Ezen meg-nemjutalmazásnak igen rosz eredményei vannak. Ugy gondolnám, nagyon is elegendő naponkint négy órát tölteni a tanodában, de hogy az ingyen fáradozó tanitó sanyarú sorsán javitson, 's egy pár száz forintra szert tegyen, kénytelen alacsony eszközökhöz nyúlni, kénytelen saját 's tanitványai legnagyobb kárával az olvasásra mulhatlanul szükséges időt az ugy nevezett correpetalásra pazarolni, 's tanitványai előtt a részrehajlás gyanujába esni; mert ki nem tudja, mikint legtöbb szülő csak azért küldi correpetitióra elkényesztetett iskolakerülő gyermekeit, hogy érdemen felül legyenek classificálva; már ha legszigorúbb lenne is a tanitó, mégis kénytelen az illyennek egy kis kedvezést nyújtani, a mi elegendő arra, hogy tanitványiban a kifejlést elősegitő és szorgalmat ébresztő nemes vetélkedést elfojtsa, fogékony keblökbe pedig a részrehajlás, irigység, gyülölség és érdem-megvetés magvait — mellyek idővel a társaságnak keserü gyümölcsöket teremnek — beoltsa. Ez nem képzelet, hanem a közélet által igazolt tény. Szükséges tehát, hogy minden tanitó illő jutalmat nyerve, illy káros eredményü alacsonyságra vetemedni ne kényteleníttessék, sőt illő megjutalmazás esetében attól szigorúan eltiltassék; a ki pedig ezen tilalom ellenére nemtelen nyerészkedési vágytól ingereltetve azt gyakorolni merészelné, mint érdemetlen hivatalától megfosztassék. — De szükség megjutalmazni a tanitót azért is, hogy módja lehessen az annyira jótékony, de eddig nem igen létező jó szaktudományi gymnasialis könyvtárak hiányában öntanulási eszközöket saját költségen megszerezhetni — 'S ez a megjutalmazásra nézve.

Van még alkotandó vagy javitandó iskolai rendszerünk ügyében más is, mi figyelmet igényel, 's az, az ugy nevezett osztályozás (classificatio), mellyet nagyobb szigorral ohajtanék kezeltetni, mint eddig történt. Alig képzelhetni egy éptestü és lelkü embert, ki bizonyos foglalatosságot haszonnal végezni nem tudna, mégis mindenütt sok kontár müvest, és avatatlan hivatalnokot látunk, ki talán minden egyéb, csak az nem, minek lennie kellene; — mert nem

mindenki mindenre egyformán alkalmas, annál kevésbbé a tudományi pályára; — sok nem azért jár iskolába, mintha hivatása volna a tudományokra, hanem mivel mások akarják, vagy mivel könnyebb egy kegyelemből kapott „prima“val, vagy „correcta secunda“val az iskolán átuszni, mint kapálni vagy őtögetni; 's vajmi nagy veszteség származik ebből mind a társaságra, mind magára a tanulóra nézve; mert ha az olly szegény, kinek egykor maga keresményéből kellend élnie, iskoláit végezve többnyire terhére válik a társaságnak, sokszor pedig veszedelmire is; holott jókor az iskolából kizárva mint ügyes művész, vagy szorgalmas földmüvelő használhatott volna a honnak. Akkor sem kisebb a veszteség, ha gazdag az illy tanuló; mert hagyján, ha az, iskolán átuszva honn pipázva maradna; de hányszor megtörténik, hogy ollyan az iskolából ugyszólván egyenesen a hivatalba lép; mennyit szenved illyenkor a közügy, mennyit az egyesek jogai és érdekei, felszámítani nem lehet ott, hol minden lépés hanyagsággal, minden tény tudatlansággal van összekötve; ezenkivül, pedig egy érdemes 's alkalmas egyén kenyerétől, 's hasznos közremunkálástól fosztatik meg. Nemcsak czéltalan tehát, hanem rosz is az eddig divatozott második classis, 's arra engedtetni szokott „correctio“, mert az csak rontja a különben jó capacitásu de szorgalmatlan ifjút, táplálja a röstséget, alkalmat nyujtván neki minden fáradság nélkül, és gyümölcstelenül megfutni a tudományi pályát; — a gyengének szinte alkalmat ad a másra üdvösen fordítható idejét az iskolázásra hasztalanul elvesztegetni; de néha magának a tanítónak is módot nyújt a visszaélésre: ha kellene, tudnék egy két tanitót megnevezni, ki ugy látszik nyerészkedési speculatatióból tett sokakat secundába, mert egy ezüst tallér, vagy más ajándék minden felelet nélkül is elég büvös erővel birt a „secundá“t „prima“vá átvarázsolni. Több oknál fogva tehát igen kivánatos lenne a classificatiót nagyobb szigorúsággal kezelni, és sem könyörületességből — mert ez itt káros — sem csupán csendes magaviseleteért prima classist nem adogatni; a secundát pedig egészen megszüntetni, és semmiféle correctiót nem engedni, hanem a gyönge vagy rest tanulót egyenesen a harmadik osztályba tenni, melly őt a följebb mehetéstől akadályozná. — A röst majd nem venné tréfának a dolgot, és jobban igyekeznék; ha nem, megérdemli, hogy szenvedjen; — a gyönge, ha szegény: eszére térne és oda hagyná idején a nem nekivaló iskolát; ha pedig gazdag, tetszése szerint járhatna iskolába, de ugyanazon egybe mindaddig, míg megérdemelné, hogy feljebb bocsáttassék. — Vajha ezen nagyérdekü tárgy a hozzáértők által részrehajlatlanul megvitatva honunk érdekében eldöntetnék, és általa egy tudományosabb jövőnek alapja vettetnék meg. Fleschár József.

Hirlapi kalászok.

Jelenkor (43. sz.) „Tisztujitás“ — (Válaszul a „Tisztujitás közjoga“ czimü czikkre, figyelemmel a komárommegyeire) E czikk egészen ellenkező szempontból fogja fel a kérdést, mint mellyre válaszul iratott. 'S ezt az egésznek jellemzéseül említni elég. A többek közt illy mondatok fordulnak elő benne: Nem a nép maga, mellyre az értelmetlenség keresztjegyét nyomták, de egyenesen mi, polgárisultsággal dicsekvők, vagyunk oka azon szerencsétlen kórhelyzetnek, mellynek penészes párnáin állalában a nemesség jogai hevernek. — Minden nemes kivétel nélkül alkotórésze a megyei municipalis életnek, sőt, ha arany himzettel akarnám felbojtozni e szavakat, mondhatnám: tagja a magyar koronának; következőleg valamint minden nemes a megyei tanácskozások (!) és választásokba, mik a helyhatóság életmüvezetét teszik, kivétel nélkül, sőt közvetlenül befolyhat; (folyhat, á la bonheur!) ép ugy folyhat és foly egyszersmind be közvetve az országos törvényhozásba is. — A józanabb részt kijelölni akarni az ugyanazon jogokkal felruházott józantalanabbak közől, mig ez intézvény helyébe más ujabb törvényes, például képviseleti surrogatom nem lép, merő képtelenség (!) és szörnyü gyakorlatlan tapintat. (Ej ej! mintha nem volnának notorius józantalanok — azaz ittasok is ostobák is) — A titkos szavazást is nagyon pártolja. 'stb. 'stb.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

14137. Pest városa tanácsának felirása szerint, Palládi Ferencz helybeli asztalosmester, és neje született Füglein Magdolna hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 27kére tüzetvén ki, ideigleni vagyongondnokká Kaján Sándor, perügyelővé pedig Emey János hites ügyvédek neveztettek. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14138. Pest városa tanácsa felirása szerint, helybeli vászonkereskedő Adamovits István hitelezői csődületének határnapja f. évi junius 18ra tüzetvén ki, tömeggondnokká Glanz János, pergondviselőül pedig Gabányi Alajos hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14139. Pest városa tanácsának felirása szerint, Skarpil Ignácz hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 17re tüzetvén ki, és vagyongondnokká Schreiber Pál, pergondviselővé pedig Kaján Sándor hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14141. Pest városa tanácsának jelentése szerint, vagyonában megbukott Steiner Károly ellen csődületet indittatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. junius 24dik napja határidőül tüzetvén ki, tömeggondnokká Veisz Lajos, pergondviselőnek pedig Barabás Dániel hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14142. Arad vármegye törvényszéke Joannovits György vagyonában megbukott világosi kalmár ellen csődületet rendelvén, a hitelezőknek megjelenésére f. é. junius 26, 27 és 28ik napját tüzte ki; és tömeggondnokká Vank Simont, perügyelővé pedig Kádas József tiszteletbeli alügyészt nevezte. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14143. Arad vármegye törvényszéke jelentése szerint, Ratzenpék Antal bokszegi vendégfogadós hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 26, 27 és 28ra tüzetvén ki, tömeggondnoknak Egyed Imre, perügyelőül pedig Horváth Ádám tsztlb. alügyész neveztetett. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14144. Arad vármegye törvényszéke Blau Dávid megbukott simándi izraelita kereskedő ellen csődületet rendelvén, a hitelezőknek megjelenésére f. é. junius 26, 27 és 28ik napjait tüzte ki, tömeggondnokká Csernovits János, perügyelővé pedig Horváth Ádám neveztetvén. Költ sz. György hó 17én 1844.

Kötelezvény semmisítési hirdetés.

18284. Szeged városa tanácsa, Szücs Pál János és Szél Rozáliának folyamodására egy a folyamodók által Ráth József és Deutsch Adolf részére 154 ftról kiadott 's 1833. évi julius 22én 2267. sz. a. betáblázott, 's kifizetése után elveszett kötelezvény mostani birtokosának tulajdonos jogai bebizonyitása végetti megjelenésére kitüzött f. é. majus 1től számitandó egy évi 's napi határidöt országszerte azon hozzáadással hirdetteti, hogy annak siker nélküli leforgása után a kérdéses kötelezvény meg fog semmisitetni. Költ pünkösdhó 14én 1844.

Emich Gusztáv

pesti könyvárusnál, 's általa minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

Utazás Olaszországban

irta

Császár Ferencz.

2 kötet; 8adrét. Csinosan fűzve 3 forint pengő.

Beccaria

a Bünök és Büntetésekről

eredeti olaszból forditva

Császár Ferencztől.

8adrét fűzve **csak** 30 kr. pengő pénz.

E világszerte ismert jeles munka magyar fordításából fenmaradt néhány példányt a fordító 's kiadó urtól átvevén, azok árát, hogy annál könnyebben juthasson kiki birtokába, hihetlenül olcsóra szállítottam; azért is ajánlom azt a t. közönség figyelmébe.

Emich Gusztáv könyvárus.

(*131) **Előfizetési hirdetés.** 1—2

a „magyar orvos-sebészi 's természettudományi évkönyvek“

1844diki második félévi folyamára

E lapok az eddigi irány- és szellemben szerkesztve a 2ik félévben is nagy 8adrétü havi füzetekben fognak megjelenni. Előfizetési ár Budapesten (házhozhordással) 3 ft 20 kr., postán 4 ft e. p. Előfizethetni Pesten az alulirtnál (József-tér Vogel-féle ház), dr. Illés ur lakásán (vácziutcza 14. sz. a.), a pesti gyermekkórházban (ötpacsirtautcza) 's minden cs. kir. postahivatalnál. Az első félévi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

Dr. **Schoepf.**

(*127) **Jószág-eladás.** 1—3

Inánesi Pap Mihálynénak Gárdonyban t. n. fejérmegyei pusztában lévő 24 hold örök, és 12 hold 32 évre szerzett legjobb minőségü szántóföldje, hozzátartozó nagy lóherés kerttel, 3 réttel, egy uj gazdasági épülettel együtt szabad kézből eladó; — a venni szándékozók egyedül az alulirtnál, mint e végre meghatalmazottnál, értekezhetnek. — Egyébiránt a fenirt jószágra senki, pénze vesztése alatt ne kölcsönözzön, 's más uton iránta ne kötelözködjék. — Lakásom Székes-Fejérvárott vármegyeház-utczában 170. szám alatt.

Márkus István ügyvéd.

(*130) **Csöd, tanitói székre.** 1—3

A kir. zágrábi tudományos academiánál Mikussay János tanitónak a nagyváradi kir. academiához általtételével megürült physicai mezőgazdasági, és természettörténeti tanitószékre, a pesti kir. tudományos egyetem bölcselkedési kara előtt tartandó csöd határideje f. évi augustus 1ső napjára van kitüzve. Költ Pesten majus 10én 1844. Szoblahói Pálma Elek a pesti kir. tudományos egyetem jegyzője.

(*126) **Előfizetési hirdetés**

„A pesti növendékpapság magyar iskolája munkálatainak nyárelő 10keig okvetetlenül sajtó alól kijövő XIdik kötetére.“ Nagy 8rét, legalább 22 iv, szép gépvelinen. Előfizethetni minden papnevelő-intézetben, Budapesten Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben. Előfizetési ár f. é. nyárhó 15keig **csak** 40 kr. pp. azután 1 ft pp. 2—3

(*124) **Hirdetés.** 3—3

A mármarosi koronai erdőjavadalmak részire ideiglenesen következő hivatal-állomások engedtettek meg felsőbb helyen: u. m. Szigeth, Hosszumező, és Visk koronai mezővárosok részire különkülön egyegy első osztályu erdészállomás 250 ft évi fizetéssel, természetes szállással, 52 pm. zab, 6 kocsi széna, 15 öl fa, egy mázsa só, 20 pm. buza, 6000 □ öl kaszáló, 7 ft irószerdij járandósággal és 50 ft biztositékkal, és Técső részére egy erdőlovag-állomás 300 ft évdijjal, természetes szállással, 104 pm. zab, 12 kocsi széna, 20 öl fa, 150 font só, 24 pm. buza, kaszáló fejében 24 ft járandósággal és 100 ft biztositékkal 's 10 ft irószerdijjal. Kik ezen állomásokat elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal kimutatni tartoznak, miszerint a bölcsészeti tanulmányokat jó sükerrel végezték, a magyar, német és latin nyelveket birják, 's az erdésztudományokat Selmeczen, vagy Mariakuton jó előmenetellel hallgatták, és egészséges testalkatuak. A folyamodványok a mármarosi kir. kamrai igazgatósághoz hat hét alatt benyujtandók.

(*125) **Bor-árverési hiradás.** 3—3

A kir. örökalapitványi vörösberényi urodalomnak veszprémmegyebeli Vörösberény helységben létező pinczéjében lerakott 1839. 1840, 1841 és 1843dik évi termés, összvesen 2805¾ akó fejtett és jó minéműségü fehér borai e f. 1844ik eszt.ben, két izben, nevezetesen először a reánk jövő junius 19én és 20án, másodszor pedig az utána következő julius 22én és 23án ugyanazon pinczénél tartandó közönséges árverés utján minden felsőbb jóváhagyás fentartása nélkül hordónkint, de hordó nélkül, tüstinti készpénfizetés mellett el és általadatnak. Melly időben és helyen tartandó két rendbeli árverésre a venni szándékozók készpénzzel ellátva ezennel hivatalosak.

Gözhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna“ gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz.

Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. május	31.	pesti mérő	110—135	80— 90	65 — 70	52— 60	48—55	72— 75
Kassán	„ „	18.	pozs. mérő	75— 87	48— 60	45 — 50	35— 40	25—28	45— 50
Szegeden	„ „	11.	„ „	62— 65	50— 55	— — 42	— - 30	— —36	— — 42
Baján	„ „	18.	„ „	53— 71	38— 43	— — 38	- — 32	— —31	— — 43
Miskolczon	„ „	15.	„ „	— — 60	42— 44	33 — 35	20— 21	— —23	— — 28
Temesvárott	„ „	10.	„ „	58— 63	42— 45	— — —	— —	31—33	— — 40
Pozsonyban	„ „	28.	„ „	81— 94	— — —	55 — 64	42— 44	35—43	— — 58
Nagyszombatban	„ „	24.	„ „	86— 93	— — —	54 — 58	40— 42	34—38	— — —
Győrött	„ „	10.	„ „	74— 76	— — 52	— — 51	— — 34	— —34	— — 58
Mosonyban	„ „	23.	„ „	76—112	— — —	50 — 65	35— 46	35—40	55— 64
Sopronyban	„ „	13.	„ „	97— 99	— — —	— — 70	— — 51	43—45	— — 73
Aradon	„ „	10.	„ „	52— 55	— — 45	34 — 36	— — 30	— — 30	— — 37
Veszprémben	„	10.	„ „	— — 80	58— 60	44 — 45	42 - 45	— —35	— — 45
Ujvidéken	„ „	7.	„ „	— — 54	— — 40	— — —	— — 27	— —27	— — 37

Pénzkelet.

Bécs, maj 29én 1844.

	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 110 15/16
4 pcent. „ „ „	— 100 5/8
3 pcent. „ „ „	— 77 7/8
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 748 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	— 330 —
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— — —
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1628 —
Eszterházy-sorsszám	— 59 1/4
Császári arany	— 102 3/4

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. maj. 24. reggel: 10' 2''' 0''' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 153.

45. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósitásokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZERDA, junius 5.

Minden közlés ,a Világ szerkesztő-hivatalának' (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1. emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

***Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek**, hogy folyó Junius 30kán a* **,Világ'** *czimü politikai lap megszünik. Helyébe a* **BUDAPESTI HIRADÓ** *lépend.*

***A* BUDAPESTI HIRADÓ** *gr.* **Dessewffy Emil** *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a ,Világ'nak mostani alakjában fog megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* **Kiadó-Hivatalban** *(gránátosutcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.*

Borsos Márton
tulajdonos.

Pesten, junius 1ső napján 1844.

Tartalom.

Nyilatkozat. Közgazdálkodási elméletek XVIII. (Belkereskedés I.) Fővárosi hirek és események. Néhány szó a pesti műkedvelő-társaság előadásinak ügyében. — Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a majus 31, jun. 1 és 3kai részint kerületi részint országos ülésekről.) — Részletei a maj. 22kei CCId. kerületi ülés vitatkozásinak az országyülési követek verificationalis kérdése körül. — Befejezése a mgos FőRRk tábláján folyt tanácskozásoknak a városok elrendezése tárgyában. — Csatolvány: Vége a mgos FőRRk válaszának a t. KK és RRhez a vallásbeli súlyok és nehézségeknek a mult országgyülésről fentartott pontjai tárgyában közlött üzenetre. — Válasza a mgos FőRRnek a vegyes házasságokról az egyházi szertartásoknak a magy.országi papság által lett megtagadása tárgyában közlött üzenetre. Megyei közlések: Ungból, Zólyombul (közgyülések.)

Ausztria (Lég-vaspálya.) — Spanyolország (Megnyugtató hir az egyházi ügy iránt. A királyné fürdői iránti aggodalom. Financz-állapoti bonyolultság. Nézetek különféle tárgyakról.) — Nagybritannia (Miklós czár többé nem váratik. Az udvar gazdálkodása. Bankügy. Az indiai főkormányzó. Texas kérdése. Bucsúlakoma. Pótlékköltségek.) — Francziaország (Joinville röpirata az angolokrul. Az oktatási törvény elfogadva. Laffitte †.) — Schweicz (Azalsó-wallisiak visszaverettek.) — Németország. — Törökország (Montenegroi határbiztosság.)

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Turmező (if. Palugyay Imrétől) folytatás.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Nyilatkozat.

Az, e lapok homlokán olvasható jelentés szerint f. évi junius 30dikával a „Világ" czimü politikai *ujság megszünvén: megszünik egyszersmind* minden viszony, melly köztem 's e lap között létezett, egészen. — Mit azon barátim- 's ismerőimmel, kik a „Világ" körüli fáradozásimban tanácsaik- és dolgozataikkal gyámolitni sziveskedtek, segédkéznyujtásukérti hálás köszönetem kifejezése mellett ezennel tudatni, kötelességemnek tartottam.

Pesten 1844diki junius 5d.

CSÁSZÁR FERENCZ.

Pest, junius 5. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XVIII.

Belkereskedés. (1)

Egy terjedelmes országban sokféle tulajdonságu vidékek vannak, 's azoknak különféle terményei, különféle szorgalmu lakosai 's készitményei. Ezek között, mennyire a természetes akadályok engedik, közlekedés támad, egyik a másiknak terményeit 's készitményeit egymással kicseréli, 's ez kereskedés által történik. Ez esetben addig, meddig a kölcsönös kicserélés terjed, a közös életjavak egyiránt oszlanak el, 's megállapodott súlyegyenbe jőnek, minélfogva egyik vidék a másiknak javait kölcsönösen élvezheti, ezen kiegyenlítés azonban még magában épen nem ad uj becset a termények és készitményeknek, mint már a fentebbiekben felvilágosittatott, hanem egyedül azoknak kicserélhetési arányát állapitja meg természeti állapotban. A kereskedés vagy becserélés ezen ponton sem nem fogyasztó sem nem termékeny munkásság, ezentúl válhatik csak termékenynyé a közszorgalom segitségével.

Lehetne minden további fáradság nélkül a kereskedést serkentésekkel, ösztönzésekkel, jutalmakkal előbbre űzni, hogy mind a két vidékből több terményt cseréljenek ki egymással, hanem sem egyik sem másik a szükségesnél többet el ne fogadna, a feleslegetveszteséggel kellene mindkét vidék kárával elpazarlani, 's igy a kereskedés fogyasztó munkássággá válnék.

Ellenben ha a közlekedés megkönnyittetik, mindkét vidék olcsóbban juthat ugyanazon terményekés készitményekhez, mint eddig, azoknak használata szélesebben terjed, és ha tőkésithető nemüek, akkor vagy ezek magok, vagy a nagyobb olcsóság miatt megmaradott költség, vagy mindkettő együtt, tőkésittetvén, a szorgalom további előhaladásának ujabb eszközéül szolgál. Honnét látnivaló: mikép hozhat nagyobb fogyasztás nagyobb termesztő és készitő szorgalmat elő, vagy inkább, nem a nagyobb fogyasztás hoz elő nagyobb szorgalmat, hanem a nyert erő ujabb szorgalmi tőkévé válik, 's a termesztő és készitő szorgalmat előmozditja, e nélkül a fogyasztás mindig fogyasztás fog maradni, vagy pedig a nagyobb fogyasztás egyedül nagyobb szükséget fog előidézni.

Következőleg a belkereskedés hathatósabban mozditja elő a közjólétet 's annálfogva nagyobb figyelmet érdemel a külkereskedésnél. Mellynek okait a fentebbi előadások után nem leszen nehéz kimutatni. Ugyanis: Az ország belső tartományai közelebb vannak egymáshoz, mint a külsők, ezenkivül szüntelen tartó érintkezésben 's öszveköttetésben, melly, idegenekkel az idegen szertartások, nyelv és szokás miatt soha sem lehet olly gyakori, mint belföldiek között, ennélfogva minden belföldi javitás a belföldi kereskedésre, ezen nagyobb közelség és gyakoriság arányában hat, a külföldi kereskedésre czélzó intézetek pedig, azonkivül hogy azokat minden nép számtalan előre nem látható körülmények módosithatják, gyengithetik, sőt egészen megsemmisíthetik, már a nagyobb távolság és ritkább érintkezés következtében aránylagosan kevesebb hatással birnak. Minden nemzetnek főkép 's mindenekelőtt az élet legelső szükségei kielégittetéséről kell gondoskodni; mert ez a természet törvénye, hogy felsőbb vágyak csak az alsóbbak betöltetése után származnak; úgy de az élet alsóbb szükségeire megkivántató nyers terményeket a természet még a müveletlen nemzetek számára is a tartomány körében megadta, hanem a mennyiben ezek a különféle helyzeti minemüségekhez képest más meg más vidéknek tulajdonai, azokat szükség egymással becserélni, és szintúgy szükség ezen becserélést, a mennyire lehet, — megkönnyitvén a belső kereskedési élénkséget 's belfogyasztást, — előmozdítani. Mit ér, ha egyik vidék gazdag kőben, fában, mészben, vasban 's egyéb hegyi terményekben, mint rendesen szokott lenni; a másik termékeny lapályban helyezve, buzával, gabonával, téjjel, vajjal 's minden szükséges élelemszerekkel bővelkedik, de a legyőzhetlen közlekedési akadályok miatt egyik a másikkal felesleges életjavait be nem cserélhetvén, mindkettő azokat a külföldre kénytelen küldözni, 's honát a természet önkénytes jótéteményitől megfosztani, szegénység alatt nyögni, szükséget szenvedni élelemszerekben, könnyen megszerezhető, a haza keblében bőséggel találtató nyers anyagokban és készitményekben, 's a müveltség, ipar, szorgalom felvirágozhatásának reményétől mindinkább távol maradni.

Honunk körülbelül illy állapotban van, csakhogy ha közelebbről tekintjük, még szomorúbb képet mutat. Itt nemcsak az a baj, mert honunk legtermékenyebb vidékei a kevésbbé termékenyekkel könnyü közlekedési öszveköttetésben nincsenek, a különnemü szükséges életjavakat, nyers terményeket és készitményeket egymással jutalmasan ki nem cserélhetik, a szorgalmas földmüves termesztő, a szintúgy szorgalmas készitő hegyi lakost az általa termesztett élelemszerekkel nem táplálhatja, imez ismét a maga készitményeivel 's terményeivel fával, vassal, kővel sem a

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Túrmező.

(Folytatás.)

A III. alatt saját terjedelmében olvasható, 1560dik évben költ 's fentebb előadott eredeti bizadék tartalmát IIdik Rudolf királyunk 1582dik évi martius 8ról költ, 's alább a IV alatt szinte terjedelemben olvasható kegylevele alább egészen megerősité. — Ezenfelül bátor vitézségök, tántorithatlan hüségök 's koronás királyaink 's a közös haza iránti buzgó vonzalmok, főleg a vészterhes törökháborúk idejében számtalanszor kitüntetett bátorságuk jutalmául tizenhat koronás király 's három királyi vezér részint uj engedmények 's kiváltságokkal öregbité a túrmezeiek korábbi szabadságait; igy III-dik Károly királyunk az I alatt olvasható 1737-dik évi januar 7ről költ oklevele által hiteles pecséttel látta el a turmezei nemességet, 's törvénytárunkból sem hiányzanak a szabadságaikat biztositó törvények; igy az 1723: 92 t. czikknek következők szavai: „Nobilium campi Turopolya — exemptiones, praerogativas et libertates, in quantum videlicet legitimo ac inpertubato usu praefuissent, pro renovatis et confirmatis haberi"; ugy a pereknek a zágrábmegyei törvényszékrei felviteléről rendelkező 1659: 106k t.czikket az 1741: 60 t.cz. ujabban megerősiti. — IIdik József kiegyenlitési rendszere Túrmezőt is Zágráb megye hatósága alá rendelé, noha csak hamar IIdik Leopold királyunk által visszahelyeztetett előbbi jogai élvezésébe; és itt véljük első csiráját megvetettnek a napjainkban Zágrábmegye 's ezen szabad kerület között kitört, alább részletesen felhozandó viszályoknak. Napoleon győzelmes fegyvere, az 1809-dik évben kötött szépkúti béke pontjainak tartalma szerint Horvátország szávántúli részét a magyar tengermellékkel együtt meghóditván, Túrmező is előbb franczia, utóbb 1813ban pedig a károlyvárosi kerületnek kiegészitő része Ausztria kormánya alá jutott, 's noha a túrmezeiek belszerkezete mindkét kormány alatt épségben maradott, testvéri szeretettel ragaszkodván mégis azon nemzethez, mellyek századok óta közös alkotmány 's együttleélt jó 's rosz napok emlékezete, és a legélénkebb viszontagság edzette rokonszenv kapcsai által füzetett, koronás királyunkhoz hazánkhozi visszakapcsoltatásaért folyamodván hazánk egyes törvényhatóságit kérésök pártolására atyafiságos bizadalommal felszólíták. Engedett az igazságos fejedelem az ország kivánatának; és 1822-dik évben a magyar tengermellékkel 's Horvátország szávántúli részével Túrmező is visszacsatoltatott a magyar szent koronához. „Status et Ordines — mond az 1827-dik évi 13 t.cz. — hanc reaplicationem pro sera posteritatis memoria legi inferendam decreverunt.

A túrmezei gróf 's zágrábmegyei két táblabiró által 1827dik évben készitett „Catastrum nobilitatis campi Turopolya" szerint a mindjárt megnevezendő 22 községből álló Túrmező népességét a következő táblázat mutatja: u. m.

Községek nevei	Nemes család	Nemes fi	Nem-nemes fi	Nemes zsellér	Szabados	Összes népesség
Bukovecz .	10	72	2	—	—	210
Busjevecz .	44	137	2	--	—	267
Czerovszkoberdo	10	89	—	—	—	130
Czetkovichberdo	20	125	—	4	—	190
Dragonoszecz	39	274	—	—	—	284
Dubranecz .	15	107	—	—	—	230
Kis-Goricza .	6	20	—	—	—	190
Nagy-Goricza	15	99	1	—	—	251
Gusztelnicza .	10	62	—	—	—	144
Hrasche . .	19	79	7	2	—	501
Kobilich . .	13	59	—	—	—	82
Kuche . . .	52	257	3	—	—	501
Kurilovecz .	20	94	3	—	—	477
Lomnicza . .	39	218	3	—	2	481
Alsó-Lukavecz	4	30	—	—	—	60
Felső-Lukavecz	27	137	1	—	—	531
Nagy-Mlaka .	27	152	3	—	—	330
Mraczlin . .	61	295	—	—	—	560
Pervonosina .	3	27	—	—	—	64
Pleszo . .	12	81	—	—	—	172
Rakitovecz .	15	63	—	—	—	237
Vukomerecz .	15	117	—	—	—	110
Összesen 22 községben	476	2595	29	6	2	6002

(Az összes népesség Reesch Lajos 1842/3ik évi „Universalis Schematismus Ecclesiasticus" könyvéből kölcsönöztetett.)*)

*) Ez összes népességet részemről kevésnek találván, mire munkám IIIik kötete kijövend, ujabb adatok iránt lépéseket tevék. P. I.

szántóvető munkás szorgalmát elő nem segitheti, sem ruházattal 's a kényelem egyéb eszközeivel kölcsönösen el nem láthatja; e miatt, itt a földmüvelési szorgalomnak lehetetlen kifejleni; okszerü gazdálkodásról, mig ezen viszonyok tartanak, reményt táplálni vagy szót is ejteni merészség, a tágas térpuszták lakói vad müveletlenségre 's nomádi nyomorokkal terhelt tunya életre kárhoztatvák; amott, a földmüves osztály müveletlensége, kevés száma 's igy a kevés fogyasztás miatt a gyárok állitására és a szorgalom felvirágoztatására befektetett tőkék jövedelmetlenül odavesznek, a külföldi szorgalom naponkint erőt vesz, 's kivülbelül mindenfelöl részint elhagyatva, részint szorongattatva végső küzdelmei között vonaglik.

Elég akadály, elég elviselhetlen súly valóban már eddig is akármi erőteljes, szorgalmas, béketürő, munkás nép igyekezeteinek megsemmisitésére. De nálunk ezen eredeti kútfőből még számosabb, veszélyes, jólétünk életgyökerét emésztő, ártalmak származnak. A közlekedés hathatós könnyitésére a természettől ingyenadott szép folyamink mentében 's közepett, a legtermékenyebb vidékek, a büszkén úgynevezett magyar kanahán, aranykert 's több eféle (régi szebb virágzás emlékét fentartó nevezetek) mostan a hon egész terjedelmének körülbelül egy negyedrészire menő kiterjedésben, ingoványos mocsárokkal borítvák, vagy legalább évenkint nagyobb erővel megujuló árvizek pusztitásainak vannak kitéve. E részen vett lakást magának a magyar faj, melly tehát mostani körülmények között, nemcsak a müvelt európai, hanem magától a honi közlekedéstől eltiltatva, következőleg a müveltségi előhaladhatás leghathatósb segédeszközétől megfosztatva, sem szorgalmi kifejlődésében elébbre nem mehet, sem nem szaporodhatik. Eleitől fogva minden figyelem, annyi a mennyi volt, tagadhatlanul igen kevés, a külföldi kereskedésre lévén forditva, a határszélek felé vonult minden szorgalom és népesség, mint természetesen szokott lenni azon irányban, a merre több élelemkereset forrásai nyiltak fel. Azok ott, bármi csekély megvetendőnek látszó szorgalom némelly nemeit üzik is, legalább üznek valamit, a kül nemzetekkel gyakoribb összejövetelök tapasztaltabbakká, szemesebbekké, vállalkozóbbakká teszi őket; mig a magyar ősi posvány fészkében mozdulhatatlanul vesztegelve, alig tudja, mi történik tőszomszédságában, annyivalinkább a müvelt világ mozgalmai 's előrehaladása egyátalában ismeretlenek előtte, honnét a szorgalom 's müveltség iránt, mellyekről fogalma sincs, sem vágy, sem ösztön nem gerjedhet benne. Igy a dicséretes ázsiai jellemet nem kelle messziről magával behozni, annak meggyökereztetésére ben a honban több mint elég, sőt késztető okokat 's alkalmat talál, elfojtására pedig a tudományok, müveltség és szorgalom gondoskodásai, a közlekedés legyőzhetlen akadályain keresztül, a nép beléletében és munkásságában jótékony hatással szerteszét nem terjedezhetnek. Ám legyen tehát a magyar köznép jólétben, müveltségben, szorgalomban, szaporodásban hátrább a többinél, 's mindezeknek következtében, a mint kétségbe vonhatlan adatok bizonyitják, olvadó; hanem, hadd mutasson másfelül ujjal szorgalmának előszámlált akadályira 's népnevelési elhagyatottságára, mert hogy valaha müveltebbé, szorgalmasabbá 's olvasztóvá válhassék, azt bizonyára ezekkel épen ellenkező okoknak kell eszközleni. —y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jun. 5. 1844. Mult számunkban emlékezénk azon hódoló tisztelet-érzésről, mellyel maj. 30án e főváros felségesen uralkodó királyunk dicső névnapját megülé. Ugyanezt megemlitjük most Buda fővárosáról is, hol a papság, kormány-, 's egyéb hivatalnokok, városi polgárhatóság, katonaság, iskolai ifjuság és nép a templomokba gyülekezve, küldé szivből ömledő buzgó imáit egekbe a legjobb királyért; csöndes ünnep volt ez, de a jámborlelkü és tiszta érzelmü honfinak 's hálás alattvalónak, ki a haza atyja és nemzet boldogitója iránt a szív mélyében hordozza üdvkivánatit, annál magasztosabb, annál meghatóbb.

— Medard vásárunknak mult héti állásáról követ. tudósitást adhatunk: A vásárt, eredményiben aligha kedvezőnek nem fogjuk mondhatni. A kézműárúknak meglehetős élénk keletök van. A gyapjúnak, 's különösen a finomabbnak, hamar akad vevője 's tavalihoz képest 10—12 pcenttel magosabb áron kel. Repcze dolgában a vásár sikere még bizonytalan, egyébiránt, ha Olaszországbul a várt megrendelések el nem maradnak, ugy ezen terményczikknek jó kelete lesz, egyszersmind drágábban is fizetik. Gubacsra nézve a vásár igen élénktelen és pangó, mi azonban a túlfeszitett nyerészkedésvágynál előre vala látható. A juh és báránybőrt igen jó pénzen kapkodják el. A fehér hamuzsir igen keresett áruczikk, de belőle igen kevés van e vásáron; a kéknek nincs kelete. — A vásár másodheti vagyis végeredményét később szinte közlendjük.

— Egy különös esemény! 's egy különös tünemény! Halljuk! Esemény történt fővárosunkban, esemény, minőt szem nem látott, fül nem hallott, 's minőt a legmerészebb költői képzelem csak a káprázatok honában tudna fölteremteni. Nem találja még ki a nyájas olvasó? De igen! Elszler Fanny; a dicsőitett, a ‚mennyei' Fanny végre valahára a nemzeti szinpadon is táncolt, — de nem végtére, — mert még ugyanazon este a városi német szinházban is lebegtette lábújhegyeit. Ezen esemény tehát vasárnap, azaz folyó hó 2kán adta elő magát, midőn t. i. az ‚isteni Fanny' 's bámulói kedveért rendkivüli előadás rendeztetett déli 12 órakor. 'S ez esemény egyszersmind tünemény volt, 's pedig igen igen tünékeny tünemény, mert nem egész baletben, mikép a német szinpadon szokott, hanem csak egyes táncokban lépett fel a nagyhirü müvésznő, — 's ismét eltünt szemeink elől, — hová? mint mondók, az esti előadásra — a német szinházba. De hagyján! hisz láttuk őt, láttuk, — sőt mi több, hallottuk is őt, — és boldogultunk látásában. Hallottuk őt, igen is, de koránse gondoljaa nyájas vidéki olvasó, mintha talán táncza topogását hallottuk volna, mert ő valóban olly gyöngén, olly gyöngéden, olly gyöngédeden lebeg, mint zephir a virágszálak felett, — hanem hallottuk hangját, egy szavát t. i. midőn a szünni nem akaró taps közt azon kivánság jelentkeznék, hogy tánczolná el még a czédulán nem hirdetett ‚cracovienne'-t is, elölépett, 's azt mondá: ‚szivesen!' — De azon báj, azon nyájasság, azon igéző varázslat, mellyel ez egyetlen szót ejté! o ha hallottátok volna ti, kik nem hallottátok, Mahomednek nemcsak hetedik, de akár hetvenhetedik egébe is ugrottatok volna örömötökben! Tréfán kivül, Elszler kisasszony müvészete a tánczmüvészet nemében még a legmagasztosabbat is felülmulja, mit itt Pesten képzelheténk, 's készsége, hogy e rendkivüli előadás alkalmával egy rendkivüli tánczra is hajlandó volt, 's miután — egy ‚Gizella' baletből vett pártánczot, 's a cachuchát eljárta, hirtelen átöltözködvén a cracoviennet is eltánczolta, mindenesetre igen dicséretes. Fogadtatása még a rendkivülinél is rendkivülibb volt; az igazgatóság is elkövetett mindent, hogy őt kedvesen meglepje; a nézőhely csupa virágfüzérekkel volt körülaggatva, az egész szeszvilágitás teljes fényében pompázott, versek szórattak; szóval: minden a legnagyobb ünnepélyességet tanusitá; még csak az volt hijja, hogy a szinlapon valamikép kihirdették volna: hogy csak fekete frakkban 's czipében szabad a terembe lépni; az lett volna ám még a ‚théatre paré.' — Hát még a koszorú- és virágözön, melly minden fellépte előtt, alatt, és után a szinpadot elboritá különösen két páholyból! O ez borzasztó szép látvány volt, mint czipelte halomként a sok adományt a szinfalak mögé! Egy óriási szénásszekér alig viendette el ezen szörnyü virágkiállitást, vagy is inkább kidobálást. De ehez perse mi nem értünk, hogy ennek okvetlenül, mulhatlanúl, szükségeskép igy kelle lenni, és máskép nem is lehetett a müvészség méltánylása ellen elkövetendő irtóztató bün nélkül! Etiam bene; annyi mindenesetre kibizonyúlt Elszler kisasszony részére is, hogy a hegyeken innen is laknak emberek, azaz, a Dunán innen is, nemcsak a Rajnán, 's Csatornán túl vannak ollyanok, kik őt a tisztelet legtiszteletesb tiszteletével megtisztelni serénykednek, — sőt mellőzve ezt, csupán a szinházi elrendezésből láthatá, hogy bizony itteni fogadtatása épen olly fényes, mint müvészetéhez mért vala, 's hogy épen alaptalan volt talán némi gyöngédtelenségektől tartania — a magyarok közt. A ház telve, tömve, zsúfolva volt, a taps iszonyú, a kihivatások számtalanok, mellyekben pártánczbani táncztársa Carey ur is, jeles müködéseért igen méltán részesült. — 'S még este mi történt! Szállásának ablaka előtt — az ‚Angol királynő' vendéglőben — esti zene adatott; de nem ám valami közönséges fáklyazene, hanem valóban ollyan, minőnek Pest még alig volt tanúja, 's mellyet különösen azon sajátsága tüntetett ki minden egyebek felett, hogy csupán és egyedül magyar dallamokból, énekekből, szerzeményekből vala szerkesztve. Midőn a ‚szózatot' kezdék énekelni, rögtön fellobogott számos a dunaparton felállitott csilárokon a háromágu 's háromszinü tüz, melly az egész környéket *napvilágossággá meglepőleg változ*tatta. Itt is felszólalt az ünnepelt müvésznő, az ablakon köszönetét jelentve illy szavakban: ‚köszönöm szivemből.' — Igy mult el ezen eseménydús nap, melly müvészeti krónikánkban ha arany betükkel nem is, mint egynémelly túllelkesült mondaná, de legalább virágbetükben öröklendik — mig t. i. a virágok el nem hervadnak. — Dicső Fanny! Mi bírjuk emlékedet, te vidd magaddal pénzünket!

— A lófuttatásokra, — mellyeknek vasárnapi versenye talán kevésbbé volt csupán: lófuttatás — lófuttatás, mint a Nemzeti ujság witzeskedik a Daguerréotyp után; — kár, hogy még a Nemzeti ujságot nem daguérreotypozta valaki, de amugy isten igazában! — például: a nemzeti ujság — ‚nemzeti' ujság név szerint, vagy: a nemzeti ujság — nemzeti óság 'stb.; — tehát a lófuttatásokra különféle egyének szoktak összecsődülni, — 's természetesen tolvajok is. Vasárnap egyvalakinek zsebéből ez alkalommal 1600 pgő forintját csipték el. Akár díjt is tehetett volna ki a merész müvész ujabb — 's jobban jutalmazott paraszt-ló — versenyre!

A már fentebb említett, 1560-dik évben költ, 's IIdik Rudolf királyunk által a szinte fentebb idézett oklevél szerint megerősitett „bizadék"-szerü kiváltságleveleken kivül, a gróf Eszterházy horvátországi bántól 1735. évben, ugyancsak bizadék alakjában nyert 's ugynevezett „Regulatio Eszterházyana" szabályozza a túrmezeiek ügyeinek mikinti kezelését, 's főleg annak belszerkezetét és tisztikara választási rendszerét. — Mindezek tárgyszerü megismerése azon felül: hogy Túrmező nemességében a jelen dolgozatunk I. kötetében is kellően méltánylott, hajdani vármegyei szerkezetnek utolsó maradványait szemléljük, azt hiszszük a Zágrábmegye 's Túrmező között napjainkban támadt semmi esetre sem üdvös viszályok megértésére épen ugy kivánatos, mint az azok ohajtott megszüntetésére szinte szükséges. Azonban midőn e szempontbul kiindulánk, sajnosan kelle érezni az Athenaeum 1842dik és másodfele 26k számában közlött Túrmező rövid leirásában mondott e szavaknak igazságát „a Túrmezei nemesek szabad kerületének ismertetését még Fényes sem közlé, sőt az ‚Oesterreichische National Encyclopaedie" czimü munkában és a közhasznu ismeretek tárában" sem akadhatni ezen olly érdekes kerületnek csak nyomára is." — Utat kelle törnünk tehát és sükerült is, az illető hatóságokat érdeklőleg, szerezhetni olly adatokat, mellyeknek közrebocsátásával csak a közre foglalkozni törekvö feladatunknak — olly igen érzett gyengeségünk mellett is — mit azt megtevénk.

Túrmező nemeseinek közönsége az 1842d. évi maj. 31én tartott Zágrábmegyei tisztujitás alkalmával magát egyenkinti szavazhatási jogából most nevezett megye által kizárottnak érezvén, ez állitólag törvény ellenére erőszakosan lett kizáratása következtében hazánk egyes vármegyéit Zágrábmegye tisztujitásánáli szavazhatási joga pártolására körlevél által szólitotta föl. A személyszerinti szavazhatási jognak Zágrábmegye általi korlátozása levén tehát a nevezett megye 's Turmező közönsége között még rövid idő előtt uralkodott szeretet 's egységnek — hinni ohajtjuk: csak ideiglen eltávolitója, mellőzhetlenül szükséges tudnunk 's ismernünk a) mi okoknál fogva követel Turmező közönsége Zágrábmegye tisztujitásiban egyenkinti személyes részvétet? — 's b) mi okoknál fogva véli ezt Zágrábmegye megtagadandónak? — Hogy pedig e két egymás ellenébe állitott létfeltételező kérdésnek annál biztosabb eredményü megfejtéséhez juthassunk, azon rendszert véltük következő előadásunkra nézve elfogadandónak, mellyel a minden egyes indokra vonatkozó külön nézeteket szinte ellentétbe állitva végeredményül a túrmezei kerület belszerkezete felől is lehetőleg kimeritő ismeretet sajátithassunk. — Ugyanis

Túrmező nemeseinek közönsége a Zágrábmegyei tisztujitásokban egyenkinti személyes részvétet, a megyei tisztikart az illető megye összes nemessége által választatni rendelő 1548: 70 's 1723: 56dik t.czikkekre hivatkozva következő indokoknál fogva követeli sajátjának: mi'thogy

a) Túrmező saját kiváltságival bir ugyan, de az ugynevezett publico politicumokban Zágrábmegyének alárendelt kiegészitő része; — e részben Zágrábmegye Turmező közönségét valamint saját egyedei — ugy ezek vagyona felett itélkező saját tisztikarral ellátott erkölcsi testületnek tekintvén csak azon oknál fogva is: minthogy 1771dik évben nemessége törvényesitésére utasittatván, valamint ezt mindeddig agiliseire nézve sem teljesité, ugy saját pecséte alatt adja ki egyéneinek az illető bizonyságleveleket; továbbá, szerinte: a melly testület betábláztatási jegyzőkönyvet vezethet, az árszabályzatot megszegőktől beszedett birságokat saját pénztárába teszi, utakat készit, visszahelyeztetési bíróságot gyakorol, büntetőtörvényszékeket tart, a hozott itéletek végrehajtását hatalomkarral is eszközölheti, birói zárakat elrendelhet, kihágások felett fegyelmet gyakorol, árvák vagyonát kezeli, saját tisztikarát önmaga választja, 's az 1827dik évi 23-dik t.czikk értelmében az anyakönyveket saját levéltárába helyezi; — szóval: az illy testület — alig létezvén tárgy, mellyre nézve megyei hatóság alá tartoznék, alárendelt hatóságnak, kiegészitő résznek épen nem mondható.

b) Túrmező azon állitására nézve: hogy az őt mint testületet, akár ennek egyes tagjait tárgyazó minden tudósitások, kormányszékeink által kizárólag Zágrábmegye utján kivántatnának 's illetőleg terjesztetnek fel azokhoz; — Zágrábmegye elismeri ugyan a most mondottak tekintetében a közte 's Túrmező közötti viszony lételét; de szerinte ebből koránsem a tőle mint megyétől függés, de csupán 's egyedül csak az következik: hogy Zágrábmegye a Túrmező községet vagy ennek egyedeit érdeklő kormányszéki rendeléseknek végrehajtója 's teljesitője.

— Egy más történetke is esett tudomásunkra, melly mutatja, milly jó, ha az ember magát feltalálni képes — kivált vásár alkalmával. Budán egy marhakereskedő sietve, 's gondolatokba merülve megyen a dunaparton; kis idő mulva észreveszi, hogy zsebében nincs tárcza, mellyben pedig 4000 pengő forint foglaltatott. Keresi szállásán, hivén, hogy ott feledé, de nincs. Már kapitányhoz indul a dolgot feljelentendő, midőn ismét a dunaparton egy különös tekintetü csinos öltözetü gavallér — vagy is inkább arszlanféle egyénnel találkozik, 's mintegy rögtöni inspiratio azt sugja neki, hogy ez ember imént igen közel ment el mellette, 's tán ő lehetne a tolvaj. Egyenesen neki megy 's azt mondja: ‚hallja-é az ur, egy paraszt embertől hallom, hogy az ur kivette tárczámat zsebemből.' Az ember megszeppen, 's midőn a gazdája után kullogó kocsis ennek állítását, szinte rögtöni magafeltalálásával bizonyitgatná, — az arszlánka csakugyan kivallja, hogy szállásán a pénz, visszaadja, csak ne bántsák. A károsult hiány nélkül visszakapta pénzét, 's ennek olly igen megörült, hogy a tolvajt feljelenteni is feledé. Be kár volt pedig fülön nem csípni ő kegyelmét.

— Szinte majus 25-dikén ment véghez Bécsben a nagy Realitások és pénzsorsjáték huzása is; a főnyertes számok következők: 63341 szám nyert 200000 ftot; 56498 sz. ny. 10000 ftot; 96209 sz. ny. 5000 ftot; 136971 sz. ny. 3000 ftot; 41578 sz. ny. 2000 ftot. — Vörös ingyen-nyereményi részvények közől: a 31926 sz. nyert 20000 ftot; 71990 sz. nyert 6000 ftot; 24748 sz. ny. 4000 ftot; 7235 sz. ny. 2500 ftot; 7246 szám nyert 1500 ftot.

Néhány szó a pesti műkedvelő-társaság előadásinak ügyében*) Bár az ikervárosi t. cz. közönség a műkedvelők két előadásáni nagy száma által a nemeslelküségnek 's az árván sinylődő jótékony intézetek elősegélése iránti hő buzgalomnak ujolag ritka példáját adá, — jóllehet szép volt az üdvös czél kivitelére alakult társaságot kecsegtető remény, 's édes az ügy szentsége fölötti meggyőződés, a fáradságot kivánt süker még sem koronázta, mert ki gyanithatá, hogy e társulaton is teljesülend a nemzetünkre századok óta alkalmazható mondat: „maga kárán tanúl a magyar"; ki képzelte, hogy a nemeslelkünek hirdetett nemzeti szinház igazgatója, *önmegkárosodása nélkül jótékony* czélokra áldozatot ne tegyen, áldozatot, mellyre önkénytesen ajánlkozék, — igen önkénytesen, mert midőn választott igazgatónk t. Petrichevich Horváth Lázár ur megbizásából Bartay urhoz mentünk volt, a szinház átadása iránti feltételeket megtudandók 's vele egyezkedendők, felszólított: várnók be szinészi személyzetének Pozsonyba menetelét, 's ekkor egy mutatványra a szinpadot — az esti szokott kiadást levonván — díjtalan engedendi át, melly föltét alatt ajánlata elfogadtatván, hogy a t. ur adott szavát megtartá, 's az ügy iránt felötlő méltányossággal viseltetett, kitünendik a következőkbül. — Majus 18kán az első előadás az esős idő daczára 726 vft 4 krt jövedelmezett. Ebből a 112 vft 37 krra menő esti költséget (hol többek közt a 2ik felvonásban szükséges pisztoly-tokért 1 ft 40 kr., két lövésért 1 ft 's butorokért 5 vft rovatott fel) — a díjtalan átengedett estélyért az igazgatóság által letartóztatott 375, összvesen csak 487 vft 37 krt 's a társaság egyéb kiadásait levonván, maradt 111 vft 31 kr. — A budai szinház német ajkú bérlője, kit érdek nem csatol hozzánk — a 600 ftnyi jövedelem egy harmadával beérte, és úgy hiszem, minden nem-önző 's ügybarát igy fogott cselekedni; de B. ur mindamellett, hogy karszemélyzetét, zenekarát nélkülöztük, 's a hangjegyeket 's előadott darabot is magunk költségén irattuk le, a bevételnek majd három részét fogta el. A műkedvelők hát jótékony intézetek felsegélése helyett B. ur erszénye megtöltéséért fáradoztak? Szolgáljon ez a jövőben alakulandó műkedvelő-társulatoknak figyelmeztetésül.

*) A jelen czikket megtoldhatnók ittott csillagos jegyzetekkel, 's örömest commentálnók, de az nem szorult csillagos jegyzetre, sem commentárra; mert magában is eléggé, sőt nagyon is világos. A tisztelt olvasó megértheti tisztán, a mit értenie kell. Mi legalább a nemzeti szinház igazgatóságában azon patriotismust, mellyet a jótékony czélok elősegélése iránt illy módon tanúsít, túlbuzgónak nem nevezhetjük. És midőn ezt mondjuk, akkor, ugy hiszszük, a lehető leggyöngédebb kifejezést használtuk. A szerk.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Május 31kén a CCVId. kerületi ülésben megbitelesitletvén a túrmezei kerület rendezése tárgyában kiküldendő országos biztosság iránt kelt üzenet és törvényjavaslat szerkezete: folytattatott 's bevégeztetett a fiumei 's buccarii kerület belszerkezetéről 's országgyülési szavazatjogáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. Alapelvei a munkálatnak ugyanazok, mellyek már a városok 's szabad kerületek rendezésénél megállapittattak, 's igy tárgyalása nem szült semmi nevezetes elvvitát. Vannak azonban e munkálatnak némelly érdekes eltérései a többi rendezési törvényjavaslatoktól, minők: a magyar tengermellék fölmentése az újonczállitás terhe alól, hogy a hasonló kiváltságú Trieszttel a magyar tengerpart hajósai számára nézve annál szabadabban versenyezhessen; — a patriciusi méltóságnak czímképeni fentartása 'sat. Ezen eltérések néhány rövid nyilatkozat után a többi §§-kal együtt megállapittattak. Országgyülési szavazata a tengermelléki kerületeknek különkülön fél megyei szavazatra határoztatott. Ugyan e napon

A CLVd. országos ülésben a KK. és RR. táblája az ő felsége névnapjára készült köszöntő felirás meghitelesittetvén: a mgos FőRRhez át-, a m. FőRRtől pedig, — kiknél felolvastatása után legott elfogadást nyert, — vegyes ülésből ő fölségéhez felküldetett. A főrendi táblán e mellett a bányatörvénykönyv javaslatában tett módositások szerkezete felolvastatván köziratra bocsáttatott.

Junius 1jén a CCVIId. kerületi ülésben a sérelmek és kivánatok összeszedésére kiküldött országos választmány jelentése kerülvén szőnyegre: ennek tárgyalása közben első vitára adott alkalmat a kapcsolt részek követeinek különvéleménye, mellyben Pozsega, Verőcze, és Szerém megyék sérelmeit a kapcsolt részekéivel együtt kivánják felterjesztetni. Erre nézve a választmány munkálata néhány rövid szóváltás után, — mellyben az ellenzéket egyedül a nevezett 3 megye követei képezék, — helybenhagyatott. Ezután a sérelmek és kivánatok első osztálya, melly a megyéknek közönséges sérelmeit 's kivánatait foglalja magában, némelly egyes pontok felett támadt rövid vitatkozás közben megállapittatott. Ezen rövid vitatkozásokra keletkezett határozatok szerint a Dravenyákféle ásványgyüjteménynek említése a 2d. pontból kihagyatik; b Mednyánszky Alajos ő nlsga 1840ki t. cz. hibásan csúsztatott ezen czimének „középponti könyvvizsgáló egyesület elnöke" visszavonására különös törvényczikk javasoltatik (3d. pont); — a magyar útleveleken ejtett sérelmeket illető 4d. pontra nézve ő felsége megkéretik, hogy a magyar útleveleknek elfogadását mind örökös tartományaiban, mind külföldön eszközölje. — A 11dik pontban ő felsége meg fog kéretni, hogy kir. meghivó leveleiben a királyi előadásokat is iktassa be. A futóhomok által okoztatni szokott károk meggátlását tárgyazó 6d. — a magyar tüz- és jégkármentesitő intézet felállitását kivánó 9d. — végre a magyar tanodákban gyorsirászati tanszék felállitását sürgető 18d. pont kihagyatott.

Junius 3kán a CCVIIId. kerületi ülésben (elnökök: Beöthy — Bihar — Rohonczy — Soprony-; naplóvivő: Zsóldos; ker. jegyző: Szentkirályi) a városok rendezése iránt átküldött 2dik főrendi üzenet kerülvén tárgyalás alá: azon főrendi észrevételek felett folyt a tanácskozás, mellyek a törvényjavaslat első részében a kéttábla vitatása alatt álló §§okra vonatkoznak. Ezek között főfigyelmet igényeltek a szabály-alkotási jog- 's a városi hatóságról szóló §§ok, mik iránt a KK. és RR. egy lépéssel ismét közeledtek a FőRRhez; kiknek legközelebbi felszólitására a rendőri szabályoknak az 53 §bani kivételes megemlitésétől elállottak. Az 59 §ból, — melly a helytartótanács jóváhagyásának hat hónapontúli késedelme miatt végrehajthatóvá válandó szabályokrul rendelkezik, ezen kifejezés: „jóváhagyottnak tekintetik" hosszas vitatkozás 's kettős szavazás után kihagyatván, ezen szabályokra nézve is megadatott a helytartótanácsnak a megsemmisités joga azon esetre, ha az illy szabályok megsemmisitését a törvényhatóságok közől, mellyekkel az illy szabályok körözletés utján közlendők, — bármellyik kivánni fogja. A város büntető és rendőri hatósága a város határain belől különbség nélkül minden birtokra és személyre kiterjesztetett, — a megyeházak semmi tekintetben sem tartozván a városi hatóság alá.

Közöljük ezennel (a ‚Hirnök' után) a majus 22ke 201dik kerületi ülésben történt vitatkozások részleteit az országgyülési követek verificationalis kérdése körül. — Az indokok, mellyekkel Cs. megye követe inditványát támogatá, az egész ülést kihuzott érdekes vitatkozásokra szolgáltattak alkalmat. A szónok ezekben pontositá össze nézeteit: Ha a választásokat ugy nem intézzük el, hogy azok megbirálásainál a kormánynak legtávolabbi befolyása se legyen, a verificatio nem válik egyébbé phantomnál, 's a választások csak a kormány akaratának eredményei leendnek. A szónok minden rendszabályban megegyezik, mellyek a választási kihágások fenyitésére szolgálhatnak; de a kormány befolyása ovatosan kerültessék 's a választás szabadon történjék. Ez utóbbi szoros kapcsolatban áll a visszahivási joggal, mellynek, igaz, vannak árnyékoldalai; de mig országgyülésünk elrendelve nem lesz, mig a képviseleti rendszer nem divatozandik, mig az utasitások iránt intézkedni nem fogunk, ennek meg kell maradnia. A kérdés leginkább a megyei kihágásokról intézkedő törvényjavaslat 56ik §a körül forog, melly azt rendeli, hogy a visszaélő először elveszti választói képességét; ismétlés esetében egy évre terjedhető fogsággal büntettetik; az illy utakon hivatalhoz jutott, ettül megfosztatik. Ez ellen szónoknak nincs kifogása, 's ezen a megyei tisztválasztásokra kiszabott büntetések az országgyülési követek választásánál elkövetett vesztegetésekre is alkalmaztassanak, 's méltán, mert a rosz tisztviselő csak az egy municipiumot sujtja, mig a rosszul 's rendetlenül választott követ az összes hazát megkárosithatja, 's igy még súlyosb büntetést érdemel. De ha bíróság az, mellyre nézve a legnagyobb nehézségek fordulnak elő, 's ha a kormány befolyásától menttek akarunk lenni, ezt az őrszékre bizni nem lehet, kivált ha maga az elválasztott a vesztegető. Itt különbséget kell tenni a megyék visszahivatási joga 's a választás nullificatiója közt. Az elsőt jövendőre is, mint eddig csak azon corporatio gyakorolhatja, melly a követet választotta 's mi után a követ csak commissionatus, a választók őt minden okadás nélkül visszahihatják, ha a megye bizodalmát elvesztette. De egészen más, ha a formák hiánya miatt valamelly választás megsemmisittetik; mert ezáltal még a bizodalom meg nem szünik szükségkép, és szabadságukban áll a választóknak ugyanazon követet a formák megtartása mellett ujra megválasztani. Ezek szerint a jelen feladat: 1ör hogy a visszahivatási jogon csorbát ne ejtsünk; 2or, hogy a

---

c) A turmezei gróf birósága alá tartozó ügyek felvitelkép Zágrábmegye törv. széke által vizsgáltatnak meg; ellenben Túrmező lakosai, Zágrábmegye egyéb részeiben lakozók elleni követeléseiket csak a zágrábmegyebeli illető biróság előtt kereshetik; — mellyekre Zágrábmegye részéről válaszolólag megjegyeztetik: hogy koránsem terjesztetik minden a túrmezeieket illető ügy, a most nevezett megye törvényszéke felviteli biráskodása alá, mert az ugynevezett „ispáni perek" „causae spanales" (fenyítő, ügyészi 's erőtlenitési perek) kizárólag a horvátországi bán elibe — a túrmezei gróf birósága előtt lefolyt egyéb perek pedig az 1560. évben kötött bizadéknál fogva előbb a megyei törvényszék elibe terjesztetnek; már pedig illy bizadék szerinti, felviteli bíróságnak önkénytes kijelölése személyszerinti szavazhatási jogot, azon tisztikar megválasztásánál gyakorlandót, mellynek különben birósága alá a választók sem személy- sem birtokuk tekintetében nem tartoznak, bizonnyal nem fog sajátithatni.

d) Túrmezőnek saját külön nádori portái nem levén, a magyar országgyülésen az egész Horvátországra kivetett porta-összegből a horvátországi tartománygyülésen Zágrábmegyére juttatott portákat a most nevezett megyével együtt 's közösen viseli; — azonban Zágrábmegye e most érintett külön nádori portákkali nem birásból a jelen kérdés lényegére nézve mitsem vél következhetőnek, miután Túrmező saját 's közvetlen hatóságot gyakorló kebelbeli testülettel bir.

e) A Hármas törvénykönyv I. R. 9dik czime a birtokos 's egytelkü (minőknek a túrmezeiek is tartatnak) nemesek között mi különböztetést sem tevén, ezektől a személyszerinti szavazhatás épen ugy, mint amazoktól jogszerűn meg nem tagadható; — ellenben a túrmezei birtokos 's egytelkü nemesek közötti most említett különbözőséget valólag abban gondolja helyezettnek Zágrábmegye: hogy a túrmezei birtokos nemes Zágrábmegye egyéb részeiben ne talán lehető birtokaira nézvé ezekben a megyei törvényes bizonyság közbenjöttével úriszékeket tartani köteleztetik, valamint az illy birtokaira Zágrábmegye által kivetett országos illetőséget a most nevezett megye pénztárába fizetni, — közfelkelés esetiben a többi megyei nemesekkel együtt katonáskodni, — 's a megye hatóságát birtokaiban megismerni tartozik; — ellenben az egytelkü túrmezei nemesek mind polgári mind vétségi ügyeikre nézve saját kebelbeli tisztikaruk birósága alá vetvék, a rájok kivetett országos illetőségeket saját kebelbeli pénztárukba fizetik, közfelkeléskor a túrmezeiek részéről állitandó katonaság száma országosan határoztatik el, 's saját grófjuk itéletének hódolni tartoznak; mindezekből azt következtetvén: hogy a túrmezei egytelkü nemes Zágrábmegyével közvetlen érintkezésbe soha sem jő.

f) Minden magánosan kötött bizadék csak egyedül azokra, kik annak létesültéhez tettleg járultak, terjeszthető; 's az általa nyert ujabb jogok koránsem szüntetik meg a korábbi alkotmányszerű jogokat, nem tehát ezek között a nemélés által különben sem üdülhető személyszerinti, 's a nemesi kiváltságokon alapitott szavazási jogot, annál is inkább, minthogy Zágrábmegyének 1690dik évben tartatott tisztújitása alkalmával is gyakorlott személyszerinti szavazhatását a túrmezei nemességnek még az ugyanazon megye által 1805ben tartandottnak hirdetett tisztújitásra, ugyancsak Zágrábmegyének Túrmező közönségéhez intézett meghivó levele által is igazoltatik; — azonban Zágrábmegye nézete szerint: a felhozott bizadék, mellynélfogva a túrmezei gróf minden a túrmezeieket illető ügynek közköltségeni elintézésére köteleztetik, azonfelül: hogy a személyszerinti szavazhatásról mit sem említ, a megyei tisztviselőkarnak az illető megye összes nemessége általi választását rendelő 1548dik évi 70. t czikknél jóval későbbi; — 's különben is sohasem jelentek volna meg Túrmező nemesei személyenkint Zágrábmegye közgyülésein, hanem, mint a horvátországi tartománygyülésen, csak ülés 's szavazattal bíró grófjok által képviseltettek; az 1723: 93dik t.czikk pedig csupán a már korábban is szavazati joggal birókat erősité meg ebbeli jogaiknak továbbrai gyakorolhatásában, 's miután az ezen évi 58d. t.czikknek ekint szóló 6-dik §a „in votisatione — ratio legis et consvetudinis habenda veniet" nyiltan a szavazásnál divatozott szokás figyelembe vételét rendeli, tekintve a Horvátországban egész 1759dik évig divatozott tisztválasztási rendszert, a túrmezeiek a kérdéses szavazhatás jog gyakorlatában nem is lehettek, sőt az Eszterházy regulationak 1749dik évbeni megerősitése óta még csak saját kebelbeli tisztikaruk megválasztására sem személyesen, hanem csak az egyes községeik előljáróságai által folyhattak be. (Folyt. köv.)

választások feletti biráskodásnál a kormánynak legtávolabbi befolyása is elmellőztessék. Ez utóbbira nézve felhozza a szónok azon viszonyt, mellyben a rendes birák egész Európában állnak a kormány ellenében, azon statustan következtében, hogy a birói hatalom a fejedelmek nevében gyakoroltatik. S ezért nálunk is néha a formák megsértése miatt semmisíttetnek meg a birói itéletek, vagy a cancellaria megengedi a feljebbvitelt. Ha tehát nem akarunk a k. főfelügyelési joggal érintkezésbe jönni, a választások feletti itéletet rendes bíróra bizni nem lehet. Itt azon ellenvetés tétethetik, hogy az őrszék nem rendes biró. Igaz, de az őrszék hatósága csak azon perczig tart, mig a választás befejezve, 's egy két nap után az eféle ügy már a megye fenyitő-széke elibe kerül, melly jelenleg még a törvényszék. Ennek itéletébe bele fog avatkozni a kormány, miután még a plana successionál is fentartotta magának elhatározhatni, vajjon plana e a successio vagy nem? Nem leszünk tehát képesek az őrszék biráskodása mellett elkerülni ezen befolyást, a választások feletti biráskodás pedig nem lesz egyéb játéknál. De az is érdemel figyelmet, hogy illyformán két birói hatóság lenne ugyanazon megyében, az őrszék 's a sedria, melly utóbbi szintazon individualitásokból állana mint az első; mindeniknél a győztes pártból leend a többség, azért nem is isolálhatandják magokat a pártoskodástól, 's ha mindjárt külső megyékből alkalmaztatnak is egyének, ezek szinte a pártoskodás befolyása alatt állnak. Inditványa tehát ez: A büntetések maradjanak, mint azok a tisztválasztásoknál kiszabvák, mind a választókra mind a megválasztottakra nézve, de az itélet bizassék az országgyülésre, vagy tulajdonkép ezen követi tábla biztosságára. Ez csak a tény felett mondja ki az itéletet, a választást a formák hiánya miatt megsemmisítse, de azért ha az illető törvényhatóságnak tetszik, ugyanazon egyént a formák megtartása mellett ismét választhatja. Más országokban is nemcsak a vesztegetések, hanem a formák megsértése miatt is megsemmisíttetnek a törvényhozó test által a választások. Olly testületre kell tehát bizni ezon itéletet, melly a pártoskodás gyanuján felül áll, 's mellynek egészítő részét teendi a megbirálandó egyén. — Ezen inditványnyal egy más megye követe tisztába jönni nem tudott. A büntetésre nézve azt találta felötlőnek, hogy a vesztegetés következtében elválasztott tisztviselő hivatalától megfosztatik, mig a szintugy hibásan megválasztott követre kimondja ugyan a követek táblája a választás nullificatioját, de haza megy a jó ur, ismét megnyitja erszényét 's ujra megválasztva megjelenik az országgyülésnél. 'S vajjon milly datumok után mondhatja ki a választásnál jelen nem volt országgyülési biztosság az e választás feletti itéletét? Nem mások után, mint mellyek az őrszék vizsgálata alatt kinyomoztattak. Az egész inditvány inkább az őrszék gyenge oldalait emelte ki; de ezeken segíthet a törvényhozás, sőt épen ez hivatása, miután az őrszéknek mind alkotását, mind eljárását a hozandó törvény fogja szabályozni; 's igy mind az őrszék pártoskodása, mind a kormány befolyása ellen törvényszerüleg intézkedhetni; mi ezen tul van, már a törvényhozás hatalmán kivül fekszik. Ha az őrszék igen rövid ideig tart, lehet annak együttmaradását a szükséghez alkalmazva meghosszabítani. Mindezeknél fogva a javaslatot inpracticusnak tartja 's azt nem pártolhatja. — Ezen egy felső megye követe felette csodálkozék, miután Európának minden alkotmányos nemzeteinél maga az országgyülés verificálja a választásokat. — Nem igy vélekedék egy Ausztria határszéle melletti megye követe: Bármikép csudálkozzék B. érdemes követe K. követének azon állitásán, hogy az inditvány inpracticus, ez mégis honi viszonyaink miatt tagadhatlan; mert nem felejtkezhetünk meg arról, hogy Angol- és Francziahonnak példája viszonyainkba nem illik; hogy mindazon nemzeteknél, hol a képviselőnek választása felett a parliament itél, tisztán képviseleti rendszer áll fen; ott a választók vagyis a nép azon része, melly birtok nagysága vagy census által a választásra jogositva van, egyedül a végrehajtó hatalom rendelésére jő össze, és nem tanácskozhatik; követet választ, de annak utasitást nem ad, hanem mihelyt a választást bevégezte, eloszlik és polgári élete megszünik. Természetes tehát, hogy azon esetre, ha a választás roszul történik, kell orvosság, kell mód, hogyan lehessen a bajon segíteni. A végrehajtó hatalom kezébe a biráskodást adni nem lehetett, mert általa ez a szabadság kárával nyerhetne tulnyomóságot: kelle tehát a választási biráskodást az összes képviseletre bizni, — nálunk más viszonyok vannak; mi folyvást működő, magát kormányzó, és politicai életét szakadatlan folytató törv.hatóságoknak nem annyira képviselői mint utasitással ellátott követei vagyunk. Itt tehát csak az a kellék, hogy a többség küldje a követet, és azon körülményt, vajjon ez ugy van-e? csak maga a folyvást működő megye képes megitélni, melly azon követet, kinek nincs többsége, a legelső gyülésből visszahíhatja. Más bíróra tehát szükség nincs. Sokat hallottam ma is itt a megyék hatalmát emlitetni; némellyek attól tartanak, hogy a schweitzi cantonok gyülésének elágozó képét idézhetik elő hazánkban; mások azt gondolják, hogy a megyék hatalma mellett kormányozni sem lehet czélszerüen. Megvallom, e kérdéssel tisztában vagyok, és azt hiszem, hogy hazai törvényeink adnak a végrehajtó hatalomnak e részben is elég tért és alkalmat; ha ezt használni akarja is, tudja is: elég befolyása leend, hogy boldogithassa a nemzetet. Én a megyéket jobban megszoritani nem akarom, mert ezeket legsikeresebb ellenszernek tartom, kivált erős kormány mellett, a bureaukratia visszaélései ellen. Én tehát az inditványt annál kevésbbé fogadom el, mert azt hiszem, az alatt más czél lappang, az t. i. hogy a megyék autonomiája csonkittassék. Nem felejtém el, hogy az országgyülés elején a verificatió kérdésében, miután több érdemes követ nézetének engedtünk, utóbb a határozatban azon szót „ezuttal", reánk erőszakolták; én hiában a virágot el nem fogadom, mert a tövist, melly alatta rejlik, jól látom. Cs. érdemes követe attól fél, hogy az őrszékeknél a kormány nyerhet tulnyomó befolyást és veszélyeztetheti a szabad választást. Ha én erről meggyőződném, ugy azonnal vele szavaznék; de én azt hiszem, ha a kormány hatalmas és erős leend, ugy az országgyülésen is szerezhet magának többséget és tulnyomó hatalmat, pedig könnyebben, mint 52 megyében; és ez azon ok, melly miatt nem pártolhatom a megyék hatalmának bár hol leendő centralisatioját. Előhozza az érdemes követ a pestmegyei esetet, midőn annak követje eltiltatott. Ez megvallom, nem jól történt; de illy visszaélés történhetik akkor is, ha a cs-i inditvány elfogadtatik, és ha lesz olly eset — akár mellyik rendszer mellett történjék is az — én is kivánni fogom az orvoslást. Sokalja továbbá az érdemes követ a két bíróságot, mivel, ugymond, a választás alatt az őrszék után a törvényszék itélend; 's mégis midőn a vétkes csábitás megbüntetésére ezeket fenhagyja, egyszersmind egy harmadik birót akar felállítani, t.i. az országgyülést, melly mint országos ülés már természeténél fogva (és itt nem szólok magáról a magyar országgyülésről, hanem értem az angol és franczia, ugy egyéb kamarákat is) legroszabb biró szokott lenni, mi igen természetes, miután ezek mind a népgyülések typusát viselik, hol a tagok politicai pártokra oszlanak el, és ezeknek érdekében itélnek. De menjünk vissza az inditvány practicabilitására: mikép fog az gyakorlatban állani, ha a követválasztás alatt elkövetett vétkes csábitásokért és vesztegetésekért az őrszék vagy törvényszék a követet büntetésre itéli, az országgyülés ellenben a választást helyesli? vagy megforditva. Ebből uj surlódás fog támadni és pedig az országgyülés és a törvényhatóságok között, mit elkerülni kötelesség. Én tehát sem a cs—i inditványt sem a p—i módositást, melly szerint a csabító követnek kicsapongásai nem volnának ugy büntetve, mint a csábító tisztviselőké, el nem fogadhatom, hanem utasításom szerint is a kerületi választmány szerkezetét pártolom. — Utána egy kárpátmelléki követ nyilatkozott. A szóló mindenekelőtt arra emlékezteti az inditványozó követet, hogy midőn az országgyülés elején azon inditványát tette, miszerint a követi kar saját testületének tagjai felől tulajdon választmánya által szerezzen magának hivatalos tudomást, neveztessék tehát néhány tag, kiknek a követek megbizó leveleiket bemutassák és kik azokat elfogadván, a képviselő testület tagjairól a RRnek tegyenek jelentést: ugyan ő világosan kimondotta, hogy ezáltal sem a megyék hatóságát és a követek és küldők közti viszonyt megilletni, sem azon verificationalis bizottmánynak a credentionalisok érvényességének vizsgálatára jogot tulajdonítni legkevésbbé nem akar, általában semmi uj jogot a követi testületnek ezáltal nem követel, hanem csak azt akarja, hogy a melly gyakorlatnak ekkorig egyedül a királyi személynök volt organuma, annak jöveudőben ezen választmány tétessék organumává. Tehát akkor birálgatásról szó sem volt, sőt a verificatio neve is visszautasittatott és ezen okoknak köszönheti inditványának elfogadását. Jött a fehéri petitio, és már azon alkalommal azt mondották, hogy a követválasztás érvényessége iránt itéletet hozni nem akarnak ugyan, de miután az eljárás tekintetében olly sérelmek jöttek közbe, mellyek a választók bizonyos töredékét abban gátolták, hogy akaratukat önhatóságilag kinyilatkoztathassák és mellyek, állitólag, magát a megyei testület szerkezetét alapjában sértették meg; felirást határoztak, mellyben kir. biztos kiküldését szorgalmazván, az investigationalis irományok közlését is sürgették, hogy a bepanaszlott erőszak felett itélhessenek. Jött később a turopolyai petitio és akkor megint egy lépéssel tovább menvén, az illető felirásban már magának a választásnak érvényességét vették kétségbe. Tanácskozásunk alá került ezután a megyei választásokrul szóló törvényjavaslat és már most mintegy vágtatva előre nyomulván, a követválasztások benső érvényességét illető egész kérdést országgyülési birálat alá vonni kivánják, meg nem gondolván, hogy municipalis szerkezetünk e tekintetben egészen eltér az europai statustan alapjától. A szóló azon ellenokokat, mellyeket a kérdésnek első megindítása alkalmával elősorolt, ismételni nem kivánja; de most is azon meggyőződésben van, hogy azon őrszék vagy közgyülés, melly az alispán, szbiró, adószedők törvényszerű választása felett itél, azon követnek választása felett is bátran itélhet, kit a megye fizet, kinek utasitást küld, ki parancsait teljesiteni köteles. Cs. m. köv. a visszahivatási jogot megtartani kivánja 's e tekintetben különbséget tesz ezen jog és a választási megsemmisités között; mert, ugymond, amaz a bizodalom megszüntetésének, ez a formák sértésének eredménye. A szóló ezen különbséget kétségbe nem hozza, de napirenden levő kérdésre alkalmaztatni nem tudja, miután a megvesztegetés a választás benső érvényességét, nem pedig a formákat sértené. Cs.köv. a kormány befolyását távolitani akarja. Megengedvén részemről, de meggyőződve nem levén, hogy a kormánynak az őrszékre nagyobb befolyása leend, mint az orsz.gyülésre: mit használ ezen befolyás, ha a megye ugyanazon követet visszahíhatja vagy megint elválaszthatja, sőt akkor ezen követ e teremben megjelenni fog a diadal érzésével; de miután az országgyülés reá süté a szégyen bélyegét, milly viszonyokban fog állani ezen ujraválasztott követ a testület azon tagjaival, kik őt vádakkal terhelték? Ugy van; Cs. inditványa szerint ezen tábla a követek erkölcsisége, becsülete felett fog itélni; ezen tan pedig a szabad választás eszméjével össze nem fér, mellynek czélja nem más, mint a közvélemény uralkodásának megállapitása, annak tolmácsai által történt szabad választás által; ezen tolmácsok a választók. Ha az országgyülést ezen hatalommal felruházzák, e tábla többsége oda erőtetheti a megyéket, hogy csak olly férfiakat válaszszanak, kik az itteni többség által képviselt elvek tanitványai, és igy saját tagjai választását korlátozzák; ha pedig a hozott végzés csak felfüggesztő, és a választók mindannyiszor ugyanazon követet viszaküldhetik: az összeütközés a megyei és törvényhozói hatalom közt előrelátható. Cs. követe a megvesztegetést akadályoztatni kivánja, annak megbirálását e táblára bizván; ha azonban birák lenni akarunk, akkor lehetőséget is kell teremteni, miszerint a törvényt a tettekre alkalmazhassuk. De milly adatok szerint akar itélni Cs. követe? A pártok által beadandó petitio nem elegendő, mert az ellenfélt is ki kell hallgatni, azaz magát a megyét, melly a megvesztegetett választás bűnével terheltetik; de a megye által előadandó adatoknak teljes hitelt mindaddig adni nem lehet, mig valóságáról e tábla meg nem győződik. Mi által szerezheti ezen meggyőződést? Részrehajlatlan nyomozás által, mellyet a megyei pártok küzdései között egyedül saját tagjaira bizna; de akkor hacsak négy, öt megyében nyomozni kellene, több megyék képviselőitől, kiknek a helyszinére menni kellene, megfosztatnának. A szóló továbbá az utasitásokat emlegetvén, mellyek folytán utoljára is 52 megye itélne a választások felett, azt látja, hogy ezen inditvány a választási szabadság mostani conservativ formáit, mellyeket eddig olly féltékenyen őriztünk, megtámadja, hogy azon biztosság horgonyát kiszakitja, melly a pártok küzdéseinek hullámai ellen ekkorig védte a követet és mármár kettétörné azon salvus conductust, mellynek szárnyai alatt majd holnap ótalmat hasztalan keresni akarnánk; 's igy az inditványt el nem fogadja. — Az inditványozó követ erre ujra kifejtvén inditványát, leginkább azon kifejezését, hogy inditványa alatt más valami „lappang", méltatlan gyanusitásnak nevezé, miután az ő keblében soha semmi sem lappangott. Olly hazában, hol nincs más a kormány befolyása ellenében, mint a követek táblája, a szóló nem gondolná magát érdemesnek e hely elfoglalására, ha kebelében valami lappanghatna. A megyék hatalmát és visszahivatási jogát sértetlenül fen akarja tartani 's csak a kormány befolyásától megóni a követválasztásokat. Egy megyében két bíróság nem egyéb tökéletes anomaliánál. Hogy e tábla biráskodása könnyen pártoskodásra adhatna alkalmat, mint Sz. megye követe állitá, tagadja a szónok, 's kérdi: milly fogalma legyen az érdemes követnek a tábla jelleméről? Ha a megyei tisztviselők választásánál büntetések nem szabattak volna, a szónok soha követek iránt inditványt nem teendett. Kérte végre az ellenvéleményü urakat, hogy valamint ő soha senkit nem gyanusít, ugy őt is kiméljék meg azon gyanusitástól, mintha ő a megyék hatalmát gyengiteni akarná. — Az előtte szólott követnek ez érzékenységén igen örül egy más megye követe, minthogy talán az érdemes követ, ki ritkán szólalt fel még ez országgyülésen a nélkül, hogy elleneit nem gyanusította volna, talán jövendőben e hibától ovakodni fog. — Történtek még mindkét részről vádak, szemrehányások, mentegetések; ezeket azonban mellőzvén, csak még egy követnek következő előadásával rekesztjük be ezen igen érdekes ülés részleteit: A mi Cs. és S. megyék érd. követe közt mintegy személyes discussio tárgyává vált, abban beleszólni feleslegesnek tartom részemről, tudván, hogy az érdemes követek mindegyike meg fog magáért felelni; a mennyire azonban a mondottak az itteni szólásszabadsággal némi viszonyban volnának, szabad legyen megjegyeznem, mikint néha a debattok hevességének is kell valamit elnézni; és ha minden kifejezéseinket itt latolni kellene, elébb mintsem kimondjuk, ugy jelen tanácskozási szokás szerint a szabad szó gyakran igenis korlátoltatnék. Hogy pedig Cs. követének a kifejezés, mellyel magát gyanusitottnak vélte, nem tetszett, aztigen elhiszem, mert higyje meg, bizony nekem sem esett jól, midőn utasitásomnál

fogva felhozott kérdések vitatásánál „köpönyegeket,olvasztó szeleket,kormányiönkény pártolását“ emlegette.Boszankodva panaszolkodott Cs.követe,mikint illy nagy fontosságu kérdést olly felszinü okkal elvetni akarni, hogy t. i. inpracticabilis, nem méltányos. Én fontosabb okot annál, hogy valamelly törvénynél bebizonyodik, hogy az inpracticabilis azaz a gyakorlati életbe át nem vihető, nem ismerek, mert az illy törvény már magában hordja a rideg meddőséget és abból semmi jó a társas életre nem következhetik, hogy pedig a tett inditvány törvényesitve inpracticabilis lenne, azt merem állitni; mert abból, hogy Franczia- Angol és egyéb országokban a képviselők választási érvényességök felett az illető parlament itél, még nem következik, hogy hát nálunk is a mi viszonyaink közt is practicabilis lenne illy törvény. Sokszor meg volt már mondva, hogy nálunk nincsenek teljeshatalmu képviselők, mert mi megbizott követek vagyunk, kiket utasitás szabályoz és kiknek tettei felett egy municipalitás, melly állandó hatalom, őrködik és számot kér. Ugyan mikint itélhetne illy nem szabad,hanem megkötött testület biróilag valamelly ügyben, mikor egy agitáló körlevél az uralkodó párt szellemében kibocsátva,többséget szerezhetne utasitások által e vagy ama választás megsemmisitésére. Cs. követe azt mondá, hogy a pártfelekezetesség ellen az országgyülésen panaszkodni nem lehet, mert hiszen minden választmányokba az ellenvéleményüekből vesznek be. Ezt ugyan állitni nem merném, mert ha bevesznek is egykettőt,a végett, hogy tájékozni tudják magokat; azonban vannak ollyanok, kik iránt az uralkodó párt már a diaeta eleje óta kimondta az anathemát csupán pártfelekezetességből.Ez azonban igy van minden constitutionalis országban és pártok nélkül — nemesebb értelemben véve — nincs constitutionalis élet, és a többségben én mindig a constitutionalis elvet tisztelem. Egyébiránt tagadni nem lehet, hogy hazánk ügyei kifejtésében fáradozó többféle szinezetüek törekedéseik czéljában két nagy felekezetre oszlanak, egyik rész a centralisatio, a másik az eddigi municipalismus barátja; az egyik az erőt egyesithetés kedveért centralisalni akarja a megyei szabadságok megszoritásával is, a másik a megye életét tisztitni, de még inkább erősiteni akarja. A különbség köztök igen természetes; az elsők Europa civilisált népeire néznek, bámulják kifejlődésök magas fokát, mellyre öket a centralisált hatalom felvitte; az utóbbiak visszatekintenek hazánk lefolyt viharos 800 éveire, és féltékenyen ragaszkodnak *a helyhatósági rendszerhez, melly nemzetünk szabadságát* a legmostohább körülmények közt, csupa absolut kormányok közepett, meg tudta tartani. 'S e két nézetüek küzdése nagy lesz és erős; nem egy nap vagy év, de évtizedek fogják a kétes kérdést eldönteni. Akármellyik részé legyen azonban a győzelem annyi mindig igaz marad, hogy vannak intézmények e honban, mellyeket részletesen változtatni nem lehet. Illyen a most előttünk vitatott kérdés; lehet hogy eljő az idő mellyben a követválasztási mód és a feletti biráskodás meg fognak változni káros hatás nélkül; de addig,mig e helyen utasitásokkal kötött mandatariusok ülnek, addig reájok a választás feletti itéleteket nem bizhatni. Lehet, hogy a megyék hatalma fog korlátoltatni; de addig, mig a végrehajtóhatalom felelet nélkül működik, minden illy korlátolás szabadságink rovására történendnék csak; szóval mig felelős kormányunk nem lesz, addig én a municipalitásokat tekintem constitutionalis állásunk egyedüli garantiájának; a dió héját feltörni nem akarom, hogy más vegye ki annak magvát.

Közöljük szinte a ‚Hirnök‘ után a városok elrendezése körül a nmgu FőRRk tábláján folyt, 's a második visszonizenetnek alapul szolgált tanácskozásoknak befejezését, mindenek előtt a végzésekre nézve a közelebbi számainkban adandó főrendi válaszra utasitjuk az olvasót, a vitatkozásokból pedig két előadást emelünk ki, először a statutumok és consvetudo, másodszor a polgári qualificatiók és a census tárgyában. Az első tárgyat egy mságos báró 's főispán igy fejtegeté: Nem mellőzhetem, hogy azon, nézetem szerint legalább igen hiányos és alaptalan okoskodásokra, mellyel a törvényes gyakorlatra nézve élnek, ki ne mondjam észrevételeim. A mélt. FőRR. az 51ik §ban a törvényes gyakorlatot is megemliteni kivánják, a t. RR. ellenben az 51. §. szerkezetét épségben kivánják megtartani, mivel mondják, a törvényes gyakorlatnak általános megemlitése magának a törvényes alkalmazását olly sokféle nehézségekkel terhelné, mellyek miatt a törvényes gyakorlat határozatlansága a városok és felsőbb kormányszékek között összeütközésre szolgáltatna alkalmat. Megvallom, hogy ha a törvényes gyakorlatnak, mellyet Verbőczy consvetudonak nevez, folytonosnak kell lenni, mint ez a prologialis 10ik czimben előadatott, ugy a törvényes gyakorlat, a consvetudo határozatlan nem lehet; mihelyt ezen tulajdona nincs, megszünik törvényes consvetudo lenni, melly mint tudjuk, sok helyzetben a valóságos törvényt is pótolja. És igy a törvényes gyakorlatnak határozatlansága elő nem jöhetvén, a t. RRnek ezen alapra épitett okoskodása meg nem áll. Azt mondják továbbá a t. RR., hogy a törvényes gyakorlatnak legerősebb alapja a szabály. Azt hiszem, hogy a consvetudonak legmegkivántatóbb tulajdona, hogy irásba foglalva ne legyen; mert mihelyt irásba foglaltatik, vagy statutummá vagy törvénynyé válik, és igy azon consvetudo, mint millyennek lenni kell, melly törvényes erővel bir, szabályon nem alapulhat; és igy e részben sem áll a t. RR. okoskodása. Továbbá a t. RR. ellenmondást találnak a méltóságos FőRR. azon állitásában, hogy előbbi szabályt későbbi szabálylyal megváltoztatni vagy megszüntetni lehet. Megengedem, hogy ez ellenmondást foglalna magában, ha meg lehetne engedni, hogy a consvetudonak szabályon lehet alapulnia; de e részben a t. RRnek okoskodása többet próbál mint a mennyire szükség volna. Mert azt hiszem, mint előbb is mondottam, a consvetudonak megvannak törvényes tulajdonai és, e részben nem elég azon definitio, mellyet a t. Rendek adnak, hogy folytonos tények teszik a consvetudót, mert ez csak egy része a consvetudónak, mert Verbőczy nyilván mondja: a consvetudónak rationabilisnak kell lenni,és a consensus populinak kell hozzá járulnia; nemkülönben praescriptának kell lenni, és sok polgári dolgokban 10 divinumokra nézve 40 év határoztatik meg, és igy a t. RR. fogyatkozatosan adják elő a consvetudónak definitióját. Csodálom, hogy a t. RR. a consvetudóval vagyis törvényes gyakorlattal olly könnyen akarnak bánni és a törvényhozásból olly könnyen ki akarják szoritani; mert ha valamelly nemzetnek érdekében van a gyakorlatnak szentségét fentartani, ugy bizonyosan nekünk magyaroknak áll az érdekünkben. Mert, ha itt annak ideje volna, és a m. FőRR. nem unnák a hoszasabb előadást, képes volnék megmutatni azt, hogy legsarkalatosb jogaink szokáson épülnek; igy például törvényhozási szerkezetünk többnyire szokáson alapul; de kivált a municipiumoknak erőteljes működése többnyire gyakorlaton alapul; mert a közgyülések jegyzőkönyveinek meghitelesitésére, a tisztujitások tartására nincs törvény, és a municipiumoknak azon fő előjoga sincs törvényben, hogy vis inertiae gyakorolhatja, függőben hagyhatja azt, mit ő Felsége rendelt és más okok előadásával, felirásai által más intézkedésre birhassa, nincsen törvényben. De az sincs a törvényben, hogy a municipiumok két követet utasitással ellátva küldjenek, és megtörténnek mindezek, mert consvetudón alapulnak. Én tehát igen csodálkozom, hogy a t.RR. a törvényes gyakorlatnak megemlitésétől miért fáznak, miután látják, hogy sok előjoguk egyenesen consvetudon alapul, millyen például: az utasitások kérdése, a ker. tanácskozások 'stb. Azonban azon okok megczáfolása, vagy hogy ne gondolják, a t.RR., mintha azon okok birták volna arra a m. FőRRket, hogy elálljanak előbbi végzéseiktől: azt javasolnám a m. FőRRnek,hogy ezen szónak beszövésétől, törvényes gyakorlat, álljanak el, azért, mert most a városoknak elrendezéséről kimeritő törvény lévén ezen „törvényes gyakorlat“ a városokban alig fordulhat elő. Elállhatnának pedig a m. FőRR. annyival inkább,miután ha csakugyan azon eset fordulna elő,hogy törvényes gyakorlat ellenszabályt határozna, a város hatalmában lesz a Htótanácsnak uj szabályát jóvá nem hagyni és életbe nem léptetni. — A második tárgyról azon m. gr. és főispáni helyettes, kinek e körüli inditványa első alkalomkor többséget nyert, igy nyilatkozék a RR. izenetét czáfolólag: A t. RR. 4 ellenokot hoznak fel; először azt mondják, hogy az állomány, közjogokat senkitől más mellékes státus-tekintetnél fogva meg nem tagadhat. Mellőzve, hogy a RR. azon állitás bebizonyitására, miszerint egy határozott értékü birtok kimutatására a statusra nézve miért mellékes,miért pedig nem főtekintet?egy okot sem hoznak fel — azt jegyzem meg, hogy a t. KK. és RRnek azon elvében, miszerint „mellékes status-nézeteknél fogva senkit polg. jogokbol kizárni nem lehet“ megegyezem ugyan; de ezen elv alkalmazására nézve, hogy egy biztos és határozott értékü birtoknak kimutatása a statusnak csak mellékes tekintete lehet,a t.KK.ésRRkel kezet nem foghatok;mert igaz marad,hogy határozott és biztos értékü birtok és igy erős érdek jobban és erősebben köti a polgárt honához, mint a szinlett és illusorius, vagy a semmihez közel álló vagyon. Igaz marad hogy egy olly erős érdek a polgári képességnek egyik lényeges tényezője, mit Európának majd minden civilisált nemzete elismer. Mindenütt, hol census van, az nem szinlett, hanem biztos állandó mennyiségü birtokon alapszik, mert egy biztos birtok értéke a hon kifejlődésétől és előmenetelétől annyira feltételeztetik,hogy azzal egyiránt növekszik, egyiránt le is száll, és igy egy biztos birtok kimutatása nem mellékes hanem főtekintete a statusnak. Mivel pedig a t.RR. azt mondják, hogy mellékes tekintetnél fogva nem lehet kizárni senkit a polg. jogok gyakorlatából: hallgatólag elismerik, hogy fő tekintet miatt lehet. Ha csekély vagyonnal biró emberek polgári jogok gyakorlatával felruháztatnak,akkor igen természetes, hogy a földbirtokon tulnyomóságot fognak gyakorolni, és ez által a földbirtok végre nullificáltatni fog. Nem mondom ezáltal azt, hogy a birtoktalan embert érdeke a honhoz szintugy nem kötheti, mint a birtokost; nem is akarom a fentebbiekből azt kihuzni, hogy az, ki birtoktalan, nem lehetne kitünő tehetségü és jellemü, de tudva van, hogy a polgári társaság minden embertől, ki abba lép, bizonyos áldozatokat kiván, és én nem mondom,hogy ezen áldozat egyesekre nézve nem fájdalmas és sujtó; de kérdem: akkor, midőn az egyesek érdeke a közérdekkel ellentétben áll, a személyes érdeknek nem kell-e háttérbe vonulni? — és bár milly sajnos legyen is a vesztesség, azt minden egyes polgárnak a közérdek tekintetéből türnie polgári kötelessége? De nincs is itt arról szó, hogy valaki a szegénységét valami szégyenitőnek tartani eleg szivtelen legyen, sőt azt hiszem, ha mindaz, kinek az emberiségről magasb felfogása és szive helyén van, a szegényt tisztelet tárgyának már csak azért is fogja tartani, mivel az illy ember, noha szegény, kénytelen áldozatot a statusnak hozni a közérdekek tekintetéből, és azért igényelheti mind a status figyelmét, gondosságát, mind egyesek köztiszteletét; mert ellenkező esetben az olly status sem biztos,állandó, jövendőre számot nem tarthatna,sem pedig az egyesek a jobblétnek azon fokára, mellyre öket kedvező körülményeik helyezék, érdemesek nem volnának. A t. RR. a pénzaristocratiát is emlitik.Nem tagadom,hogy a pénzaristocratiának is vannak káros következései valamint minden emberi institutiónak, és lehetnek árnyékoldalai; de azt tartom,hogy ezek csak akkor lehetnek, ha a status ezen káros következések ellen minden érdekeknek ótalma alá vétele által magát nem biztositja. Látjuk, hogy a folyam, ha módja van, medréből kitör 's özönével mindent elpusztit; de ha partjai erősek,a folyót medréből kicsapni nem engedendik, 's akkor erős folyása csak üdvös és hasznok lesz. Én egyáltalában a pénzaristocratiának rosz következései ellen a garantiát nem találom a jogok egyenlőségében,mert azoknak egyformasága csak ideiglenes lehet, és épen annálfogva elegendő garantiát nem nyujthat,hanem altalában ezen garantiát a polgári jogok élvezéséhez vezető utak és módok biztositásában találom. A második ok, melly által a t. RR. elveinket ostromolják az: hogy a középsorsu polgárok, kiket ők polgári jogokban részesiteni kivánnak, bármi számosak, mindenkor és mindenütt a rend baráti voltak. Ez meglehet, és bizonyos körülmények közt áll az, hogy a közép sorsuakban a rend iránti biztositékot feltalálni lehet; de itt csak azon megjegyzést teszem, hogy a t.RR. teljességgel nem a középsorsuakat veszik figyelembe, miután olly csekély, vagy ugyszolván semmi qualificatiót állitottak fel, melly által épen a középrend befolyása fog nullificáltatni, nagyobb lévén a csekélyebb vagyonnal biróknak száma. A 3ik ok, mellyet a t. RR. elénkbe terjesztenek: „hogy azoknak, kik kisebb értékkel birnak, ámbár szám szerint kevesebbet koczkáztatnak, a rend felbomlása esetében aránylag mégis lehető veszteségök szinte olly érezhető, mint a nagy birtokuaknak a számszerinti nagyobb veszteség lenne.“ Meglehet, hogy a pillanatnyi veszteséget épen ugy érzi a szegény, mint a gazdag; de vegyük fel a történet évrajzait, mellyek azt mutatják, hogy az illy rendkivüli szomoru esetekben a ‚status quo‘nak szerepei többnyire felcseréltetnek, és tudjuk, kik szoktak az illy cambiationak reménylhető hasznaiban részesülni. A 4ik ok, mellyet a RR. előadnak az: mivel Magyarországban képviseleti rendszer eddig nem létezik, sőt a köztanácskozásokban a személyes részvét elve századok óta divatozik, ettől a képviseleti rendszer behozásának első alkalmával olly kevéssé, a mennyire csak lehet, eltérni czélszerünek és az ország rendszerével inkább megegyezőnek vélik. A megyékről a városokra következést vonni nem igen lehet; mert a megyékben csak egy osztály t. i. a nemesség létezik, mellynek nagy része távol lakik a praetorialis háztól, vagy ha közel lakik, de mivel leginkább földmiveléssel foglalkodik, a közügyekben részt nem vesz, kivéve a tiszt- vagy követ-választásban, többnyire valamelly pártfőnök által felszólitva. De máskép áll a dolog a városokra nézve, hol nemesek, gyárosok, mesteremberek, kézmüvesek és ollyanok vannak, kiknek módjuk és idejök van a közdolgokban részt venni, kik egy helyben öszpontosulvák. Olly qualificatio mellett tehát, millyent a t. RR. felállitanak, milly elem fogna a városokból emanálni, 's működéseiknek mik lendnének következményei, azt halandó előre kiszámitani nem képes; és e tekintetből a statusnak egy uj és pedig olly institutionak, mellynél minden biztos előzmények hiányával van, létrehozásában kétszeresen ovatosnak kell lenni, mert polgári jogokat megadni vagy terjeszteni könnyü, de az adottakat megszoritani vagy visszahuzni vajmi nehéz, sőt néha lehetetlen.

Csatolványul.

Válasza a m. FőRRnek a t. KK. és RRhez

a vallásbeli sulyoknak és nehézségeknek a mult országgyülésről fentartott pontjai tárgyában közlött üzenetre. (Vége) — A IX. pont alatt foglalt azon kivánatára azonban a t. KK. és RRnek, hogy olly esetben, midőn a vegyes házasságokban élő felek ágytól és asztaltól örökre elválasztatnak, az evang. férjnek az uj házasság szabadságában álljon, a m. FőRR. a már nyilvánitott nézeteiknél fogva, különösen pedig azon okból, mert e kivánat a házassági kötést, mellynek önterméseténél fogva a házastársak közt egyenlőnek, mind két félt egyiránt

kötelezőnek kell lenni, a cath. fél jogsérelmével egyetlenné tevén, számtalan vegyes vallásu családok házi békéjét és nyugalmát fogná veszélyeztetni, de a vegyes házasságoknak is leghathatósb akadályul fogna szolgálhatni — ezuttal sem járulhatnak.

Nem is oszthatják a m. FőRR. a t. KK. és RRnek azon vélekedését, hogy a vegyes házasságokban a házas feleknek ágytól és asztaltóli örökös elválasztása esetében az egymásiránti kötelesség megszünvén, a kötést egyenetlenné épen az teszi, ha a házastársak egyike öntörvényein túl kötelezteték; mert az ágytól és asztaltóli örökös elválasztás után is a cath. félnek fenmarad azon joga, hogy férjével kiengesztelődjék, és házassági életét vele ismét folytassa, melly joga férjének uj házasságra léphetése esetében nyilván megsértetnék; nem is abban helyzik a m. FőRR. a vegyes házasságokban a kölcsönösséget, hogy mindenik félre nézve a házasság érvényessége kinekkinek önvallásos törvényei szempontjából tekintessék, hanem a házastársaknak egymásközti viszonyaik egyformaságában; 's nézetök szerint épen az sértené a viszonosságot, a mi ezen tekintetben egyik félre nézve örökös lekötelezést húzna, a másikat esküdt igérete ellenére is a teljes elválasztásra jogosítaná, és neki talán alkalmat nyújtana, hogy indulatival a házasság szent körén tul csaponghatva, 's ekint a házassági békét szándékosan is megzavarhatva, magát a másik félnek kötve maradása mellett a házassági kötés alól felszabadíthassa. Egyébiránt is az evangelikus férjnek szabadságában állván, hogy magát kath. hitestársával örök házasságra lekösse, nem lehet annak részéről a jog megsértve, ki arról önkint lemondott.

Nem is tartják ezuttal sem a m. FőRR. alaptalannak azon máskor fölhozott észrevételöket hogy a vegyes házasságbeli válóperekben törvényszerint eljáró szentszéki bíróságot önnönelvei elleni itélethozásra kényszeríteni, itéleteiket tartalmukon túl terjeszteni nem lehet; mert ezzel a m. FőRR. nem azt állitották, hogy a biró nem a fenálló törvények szerint tartoznék itéletet hozni, hanem hogy ezen vegyes házassági pereknek a kath. szentszékek levén birái, 's törvényeink — nevezetesen az 1567ki 26. t.czikknél fogva—az egyházi szabályok szerint minden házasságot felbonthatlannak tekintenek, kivánni tőlök nem lehet, hogy a házassági kötést ugyanazon egy perben, ugyanazon okféből egyik félre nézve felbonthatlannak, a másikra nézve pedig felbontottnak nyilvánítsák.

Ezeknélfogva tehát a m. FőRR a t. KK. és RRnek e részbeni javaslatára továbbá sem hajolhatván, a t. KK. és RRket bizalmasan felszólítják, hogy a mint azt a mult országgyülésen önkint tevék vala, ebbeli kivánatukról lemondani szíveskedjenek.

A mi továbbá az evangelikusokat a kapcsolt részekből kizáró törvénynek kivánt megszüntetését tárgyazza: a m. FőRR. azon gyámokokra, mellyekkel a t. KK. és RR. ezen kivánatukat a józan politica, méltányosság és felvilágosodott század kivánata tekintetéből istápolják, ezuttal sem kivánnak kiterjeszkedni: a felhozott kivánatot egyedül csak jogszerüségi oldalról tekintve meg kell vallaniok, hogy a kapcsolt Részektől annyi törvényekben kikötött és biztositott jogaikat önnön megegyezésök hozzájárulta nélkül elvonni igazságosnak, de Horvátországnak a t. KK. és RR izenetében is megemlített jelen belviszonyaira figyelmezve, a javaslott törvény megszüntetését, melly a rosz akarat által azon osztálynak is, melly az eddigi viszálkodásban részt nem vön, felizgatására könnyen ürügyül használtathatnék, — időszerünek és ohajtott sikert igérőnek nem tartják; azért e részben a t. KK. és RRket továbbá is arra bizalmasan felszólítani meg nem szünhetnek, hogy ezen tárgygyal a kapcsolt Részeknek remélt hozzájárulásától, a mit a m. FőRR. valamint ohajtanak ugy bizton feltenni hajlandók is — felfüggesztvén, a felhozott kivánatról letenni szíveskedjenek.

A mi pedig a t. KK. és RRknek Pozsega, Verőcze és Szerém vármegyékre nézve tett kijelentését illeti: a m. FőRRnek a nélkül, hogy a megyék hova tartozandóságának érdemleges tárgyalásába e helyen ereszkedni kivánnának, meg kell jegyezniök, hogy miután az evangelikusokat a kapcsolt Részekből kizáró törvény alól Alsó-Tótországnak egyedül némelly helységei vétetnek ki, ezen kivételből a törvénynek Alsó-Tótország egyéb részeire való kiterjedése minden törvényes magyarázat szerint önkény; — a m. FőRR. e nézetből a t. KK. és RRnek nyilvánitásában, valamint ezt utóbbi izeneteikben is kifejtették, jelenleg sem osztozhatnak. — Azt azonban ezuttal sem mellőzhetik el, hogy miután az érintett törvényben említett helységek lakosai a törvény hozatala óta, melly őket már ott találta és vallásuk gyakorlásáról biztositotta — annyira megszaporodtak volna, hogy lakóhelyeiken már többé meg nem férnének, és két illyetén helységekben levő három fiók-községeket a hívek nagyobb száma miatt anyaegyházakká alakitani szükség volna: a mult országgyülési felszólitások folytában a t. KK. és RRket azok sorsa iránti részvétre és azoknak az előbocsátottakra nézve teendő czélszerü rendelkezhetés végett az 1791. évi hasonlatosságnál fogva ő felsége kegyelmébe leendő ajánlásra ujabban is barátságosan fel ne hivják. — Végre

A mi a t. KK. és RRnek azon javaslatát illeti hogy a vallásbeli kérdéseknek örök időkrei megszüntetése végett alkottassék olly törvény, mellynél fogva a különböző vallásu keresztényfelekezeten levők és egyházak viszonyaira a teljes egyenlőség és tökéletes viszonosság szolgáljon sinórmértékül — a m. FőRRdek is szinte forrón ohajtják ugyan, hogy a vallásbeli kérdések a jövendő időkre is a lehetőségig megszüntessenek; ugy vannak azonban meggyőződve, hogy a jelen javaslat által nemcsak hogy a vallásbeli kérdéseknek czélba vett elenyésztetése el nem éretik, de a javaslat általánosságát tekintve, ez által inkább a további félremagyarázásokra és ebből származó surlódásokra nyújtatnék alkalom. — Tartván tehát a m. FőRR. attól, nehogy a t. KK. és RR. által tervezett általános kifejezési törvény tág köre a helyett, hogy a külön-vallásu honfiakat megnyugtatná, épen tágértelműségében rejlő félremagyarázhatások miatt ujabbi viszálkodások anyagául szolgáljon, — de ezenfelül, miután a viszonosság az előfordult valamennyi vallásbeli kérdéseknél mindenik saját természetéhez alkalmazva, a t. KK. és RRket meggyőzőleg ugy is tekintetbe vétetett, 's azon kérdések, a mennyire közegyesülést nyertek, ő felsége elibe föl is terjesztettek: az érintett jvavaslatot feleslegesnek, sőt miután minden vallásnak 's egyháznak olly saját jogai is volnának, mellyek egymással az általánosan kimondandó viszonosság mellett sem közölhetők, kivihetlennek látván, — ezen okokból a t. KK. és RRnek e részbeni javaslatát el nem fogadhatják, a t. KK. és RRket bizodalmasan felszólítván, hogy attól részükről is elállani szíveskedjenek.

Egyébiránt nem mellőzhetik el ő cs. kir. Főhgsége és a m. FőRR., hogy valamint ohajtották volna, hogy ha a jelen üzenetben, 's különösen az utolsó javaslat támogatására felhozott okoskodásban foglalt némelly kifejezések, mellyek által az első országos rend és a törvényhozó testnek egyik része érzékenyen érintetik, mellőztettek volna: ugy más részről ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. őszintén nyilvánítják, hogy az izenet sarkán az egyházrend iránt kijelentettekben teljességgel nem osztozhatnak, meg levén győződve, hogy a magyar clerus a hozandó vallásbeli törvényekre nézve is azt fogja tenni, a mit tőle állása, és a hon egyéb polgáraival közös kötelessége parancsolólag kiván.

Válasza a m FőRRnek a t. KK. és RRhez a vegyes házasságoktól az egyházi szertartásoknak a magyarországi papság által lett megtagadása tárgyában közlött üzenetre. — Teljes hazafiui készséggel osztoznak ugyan ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. a t. KK. és RRnek törvényszerü gondoskodásában, valahányszor azt a törvényeken ejtett sérelem orvoslása és a megsértett törvények szentségének helyreállitása mégkivánják; — azonban a vegyes házasságoktól az egyházi szertartásoknak a mágyarországi r. cath. papság által lett megtagadása tárgyában közlött üzenetére a t. KK. és RRnek ki kell jelenteniök, hogy mivel az áldásnak a vegyesházasságoktóli megtagadásában törvénysértést, valamint már a nagyváradi deák szertartásu volt megyéspüspöknek ismeretes körlevele felett folyt tanácskozás alkalmával a mult országgyülésen azon okoknál fogva nem láttak, mert az áldás mind általában, mind pedig a házassági kötésnél mint csupán egyházi szertartás, kizárólag az egyház sajátja levén, a polgári törv. hozásnak tárgya nem lehet, a mint is az 179⁰/₁ : 26 tcz. határzottan csak azt rendeli, hogy a vegyes házasságok a cath. lelkipásztorok előtt köttessenek; 's ebből a szertartásokra, mellyekről az egyébkint sem szól, következtetést vonni annál kevesbbé lehetne, minthogy a lelkipásztor és a szükséges bizonyságok jelenlétében csupán a kölcsönös szabad megegyezés kijelentésével kötött házasságok is, a mint a mult országgyülésről fölterjesztett törvényjavaslat is elismeri, mind egyházi, mind polgári következkezésekre nézve azon tulajdonokkal birnak, mellyek egyedül lehettek és voltak az emlitett törvénynek czéljai; és végre a vegy. házasságok megáldásában 179⁰/₁ óta az egyházi rendnél divatozott gyakorlat csupán egyházi szertartásbeli foglalatosságot illetvén, azt egy polgári szabály törvényes magyarázatának tekinteni nem lehet: — ugy ezen okok jelenleg az ország primásának és a többi megyés püspököknek a t. KK. és RR. üzenete szerint is a nagyváradi körlevélhez hasonló körlevelök mellett szinte rendithetlenül állván, ezeknek nyomán ezen utóbb emlitett körlevelet is törvénybe ütközőnek nem tekinthetik, 's e szerint a t. KK. és RR e vélekedését nem oszthatván, a t. KK. és RRet a kitüzött sérelmi téren annál kevésbbé kisérhetik, minél inkább továbbá is meg vannak győződve, hogy az egyházat önkörében jogaihoz alkalmazott gyakorlatában, mig törvényt nem sért, gátolni, vagy ellene illly esetekben a polgári hatalom részéről kényszeritőleg föllépni törvényesen nem lehet.

Valamint arról sem győződhetnek meg a m. FőRR., hogy az áldás megtagadása által a vegyes házasságoknak olly akadályok tétetnek, mellyek a törvény által tilalmazvák; mert egy részről az áldás és szent szertartások nélkül a közelebb mult 3 esztendő alatt kötött házasságoknak több százakra menő száma eléggé bizonyitja, miképen az akadály hathatósan elhárittatik azzal, hogy a vegyes házasságokat a cath. lelkész előlegesen kihirdetvén, közbejövetelével érvényesekké teszi; más részről az áldás és szent szertartások nem olly természetüek, hogy azokat a polgári hatalom, mint körébe tartozókat, akár közvetlen, akár közvetve, vagyis akadály tekintetéből kényszeritő rendelkezései alá vonhatná.

Nem foglalnak a körlevelek mást magokban, mint azon tanitást, mellyet a vegyes házasságokra nézve nemcsak Magyarországnak, de az egész világnak r. cath. clerusa egyhangulag hirdet, nem terjeszkednek ki semmire, mi a vallásos oktatás és egyházi hatóság határain tulmenne; és midőn illy módon a polgári törvényhozás körébe nem vágván, egyedül egyházi szertartásokról rendelkeznek: nem sértik az azok felől nem intézkedő világi törvényt, jelesen az 179⁰/₁ : 26 törv.czikket, mellyre nézve az egyházi rendnél eddig divatozott gyakorlat csupán egyházi szertartásbeli foglalatosságot illetvén, a polgári szabály törvényes magyarázatának nem tekinthetik.

Nem gyöngitik a tiszta vallásosságot, midőn a vegyes házasságokra nézve, egyetértőleg egy olly hatalommal, nyilatkoznak, mellyet a cath. egyház vallásos ügyeire nézve idegennek tekinteni nem lehet, és csak akkor csonkittatnék a fenálló törvények tisztelete, csak akkor gyöngittetnék a hozandó törvények tekintélye is, ha országgyülésileg kimondatnék, hogy polgári törvényeink a polgari törvényhozás körén tul a vallásos szertartások rendelkezésébe is bocsátkoznak, és ugy összeütközésbe jőnek a különböző egyházak függetlenségének azon méltó igényleteivel, mellyeket hazánk evang. lakosaira nézve maga az 179⁰/₁: 26 tcz. megismert és biztositott, midőn egyházi ügyeikben minden más hatalom kizárásával a szükséges intézkedéseket ő reájok hagyta, és nyilván kikötötte, hogy vallásos elveikkel ellenkező cselekedetekre és szertartásokra soha sem kényszeritthethetnek. (Vége köv.)

Megyei közlések.

– Ungból. Ungvár május 25. Május 20án kezdetett meg évnegyedes közgyülésünk, 's néhány főkormányszéki leirat után Arad megyének egy ujonnan elkövetett katonai kihágást tárgyazó sérelmes levele kerülvén szőnyegre, a megyei RRk — lévén már követeinknek e tárgyban utasításuk, — az ez iránti törvény alkotásának siettetését tevék kötelességökké, 's önmagokévá tevén e sérelmet, midőn az Aradmegye részéről az ország rendei elibe fog terjesztetni, követeik által pártoltatni rendelék. — Ezután felolvastatott Posega megyének latin szerkezetü levele, mellyet a KK. és RR. határozataikhozi következetességből — mi gyakran ki szokta figyelmöket kerülni — tárgyalás alá sem vevén visszautasitottak, Posega megyét arról értesitendők: miszerint e megyének határozata, melly az országbani törvényhatóságokkal kizárólag magyar nyelveni levelezést igényel, a magyar nyelv tárgyában érkezett k. k. leirattal egyhangu lévén, — 's azon k. k. leirat második szakasza, melly a kül tartománybeli törvényhatóságok latin nyelveni levelezését megengedi Posega megyére, — melly még 1830ik évben általánosan Magyarországhoz tartozó megyének elismértetvén, — társországnak nem tekinthethetnék, — nem alkalmaztathatván, ezután egyedül magyar nyelven szerkezett leveleik fogadtathatnak el. Ezekután a hamis váltók vágtatva haladásának sikeres akadályoztatása inditványoztatván, a KK. és RR. elég biztositékot láttak azok meggátlásában, ha hogy az aláirás hiteles személy előtt történendik, 's ennek életbeléptetését követeinknek utasitásul adák. Az emancipatio kérdésével foglalkozó Bihar megye levele következtében, követeink az e tárgyban már meglévő utasítás szerinti teendők tételére utasitattak. — Kassa városának abéli megkereső levele: miszerint Eperjes városában létező e. b. v. törvényszéknek Kassára leendő áttételét, vagy ennek nem sikerülhetése esetében egy hasonlónak ugyanott leendő felállitását szorgalmazza, a megye Rendei által, — kiknek nagyobbrésze a váltó törvényszékek olly bőségbeni fenállását már mostanig is szerfelett elégelte, 's leghőbben váltanák a jelent azon még váltót nem ismert régi szakkal, és örömlepve cserélné fel váltóját egy az 183²/₆, 's 1840ik évi törvények előtti alba optionalissal, nem pártoltatott. — Ezek valának az évnegyedes közgyülés lényegesb tárgyai, mellyek végeztével a folyamodások szokott részvétlenséggeli felolvasása, 's azok feletti intézkedés eléggé igazolák: miként mit más megyék 2 hétig, 's néha hosszabbra is nyuló gyüléseiken szoktak végezni, azt e megye de nem összes Rendei, mivel a gyülés másodnapján rendesen csupa unalomból haza szoktak menni, pár nap alatt futják ált. De nincs köszönet benne! Mert akkor jőnek ám a gyülési határozatok egymással összeütközésbe; akkor tünnek ki a magányérdekek ott is, hol a közönség java forog kérdésben. Igy alacsonyittatik a közgyülés határozatainak méltóságot adó szilárdsága, 's hasonlittathatik a pénz, 's borért választó jelleméhez, kire méltán illesztetett azon mondás: „ha akarom vemhes, ha akarom nem.“

– Zólyomból. Majus 27én Breznóbányán tartott évnegyedes közgyülésben előfordult tárgyak közt közfigyelmü leginkább a RRben támadt azon aggodalom, mellyet az országgyülési tárgyak befejezésének siettetését tárgyazó kir. leirat okozott, meggyőződvén, mikép a roppant munkálkodások szembetünőbbek, mintsem az országgyülést némikép halogatás tekintetében vádolni lehetne; a nemzetiség, vallás, kir. városok ügyét pedig most végsőleg elintéztetni múlhatatlannak tartván, garantiául kitüzeték, hogy a hadiadó megajánlása kérdését az országgyülési utasitásokat javasló választmány körülményekhez alkalmazólag tárgyaland ván, mig innen tettleges utasitás iránta nem adatik, a követ urak az adó megajánlásába ne bocsátkozzanak, mire a többi megye is felszólíttatik. A vegyes házasságból született figyermeket legalább egy kath. keresztszülő mellőz-

tével, keresztelni vonakodó breznói lelkészt az itélő szentszék büntetlenek nyilatkoztatá; a megye ezen keresztelést evang. lelkészekre bizza. Pozsega latin levele felbontatlanul visszautasíttatott. A zsidók iránti utolsó törvényt megyénk kénytelen országgyülésileg értelmeztetni, — miután ezek a megye határozata szerint megengedett szabad kereskedési járáskelésben mindenkép akadályoztatnak — holott szerény véleményünk az, hogy e megyének nemcsak a szabad járáskelés iránt intézkedni, de a mennyiben ezen megye bányavárosától távolabb helyeken, u. m. Hajnik, Orsova, Végles, Dobrona 's Pelsőcz városában a szabad lakhatásban gátoltatnának, eltöröltetvén a 7 mföldnyi távolitást szabályozó rendelet, e részben is a törvény kellő foganatosítását eszközleni kötelességébe tartozott. Jövő évnegyedes közgyülésünk aug 27én leend.

Külföldi hírek.

Ausztria. Bécsből Schönbrunnon át Hütteldorfig légrendszerü vaspálya fog építtetni; a részvények, melyek 10,000 forintra, 's pedig oszthatlanul, határoztattak, már el vannak kapva. Oldalpályát is nyerend ez ut, Maueron keresztül Liesingre, melly ezt a gloggnitzi pályával kötendi össze.

Spanyolország. A ‚Catolico' szerint a kormány megnyugtató tudósítást vett Rómából. A legközelebbi pápai allocutioban Spanyolország egyházi ügyeiről kegyes említés fog tétetni.

A királyné elutazását illető aggodalmak olly hangon adatnak elő a lapokban, miszerint azokat komolyaknak tekinthetni. Még a ‚Castellano' is, melly még kevéssel ezelőtt minden eféle híreket haszontalan mendemondáknak állított, most aggodalmát fejezi ki eziránt azon hozzáadással, hogy a királyné más tartományokban is használhatna meleg fürdőket, nem épen csak Cataloniában, sőt szükség esetén tán még a madridi palotában is. Ez ugyan kissé furcsán hangzik; de igen menthető, miután az cabinet titokteljes tétlensége épen semmi életjelenséget nem mutat, 's a roszakaró suttogásoknak dús tápanyagot nyujt. A ‚Tiempo' és ‚Heraldo' nagy buzgalommal védik a miniszteriumot, jelesül igen helyeslik annak abbeli szándékát, hogy az ujan életbe léptetendő polgárőrség nem egyszerre 15, hanem csak hat ezer emberből fog alakíttatni, 's pedig hü 's szolgálat által edzett katonákból, részint hogy a költség rögtön olly nagygyá ne növekedjék, részint, mivel szükség esetén illy emberekben jobban bizhatni, 's igy ők tetemesb szolgálatot tehetnek, mint valami ki nem próbált, gyakorlatlan sokaság. A spanyol forradalom még nincs kiirtva, csak szenderbe merülve, de a polgárőrség végkép elölendi e gonoszt. Ezekből eléggé gyanithatni, hogy koránsem telt még meg a keserü serleg, mellyet Spanyolhonnak tán nem sokára üritnie kellend. — Ellenben a királyné utazását illetőleg a május 16kai ‚Gaceta' minden szárnyaló hirmondákat hamisak 's alaptalanoknak állít, főleg azon hírt, mintha ő felsége Don Carlos fiával fogna találkozni, 's mint annak hitvese visszatérni; mert az utazás egyedül a királyné becses egészségének szilárditását czélozza. — Legujabb bayonnei távírói sürgöny szerint a két királyné, 's az infansnő május 20án Barcelonaba elutaztak. Narvaez tábornagy kiséri őket.

Az ország financzhelyzetét illetőleg igen sajátnemü hírek keringnek, mik szerint a kormány országos vagyonbukást készülne hirdetni, hogy a bonyodalmak kelepczéjéből kiszabaduljon. Némelly lapok illy gondolat ellen egész komolysággal kikeltek, miután szerintök Spanyolhon bir még annyi segédforrással, hogy hitelét helyreállítsa. A ‚Castellano' felszólítja a miniszteriumot: nyilatkoztatná ki, hogy semmi illyes szándékot nem forral. E közben a ‚Tiempo' egy rendelvény megjelenendését hirdeti, melly szerint a hadsereg mind gyalogság mind tüzérség tekintetében meg fogna szaporítatni, noha az ellenzéki lapok illyféle szaporitás ellen teljes erejökből kikelnek, különféle okokat, az adó súlyát, a növékvő financzhiányt, 'stb. felhozva.

N.Britannia A ‚M. Post' jó tekintélyre alapult azon hirt közli, hogy Miklós orosz czár többé nem váratik Londonba, miután ő felsége a királyné házi körülményei nem engedik, hogy a czár látogatásának örömét élvezhesse olly időben, midőn a czár ez utazást tehetné.

A nem hivatalos ‚Court Journal' illy értelemben ir: Nem titkolhatni, mikép a kir. háztartás folytonos gazdálkodási korlátozásai némi aggodalmat sőt elégületlenséget szülnek. Ő felségének 's férjének személyes jövedelmein, 's Albert hg. évi járandóságinak, a királyné által neki adott jövedelmes hivatalok által, 10,000 fnt. sterlinggel lett öregbedésén kivül, 's ide nem számitva Cornwall hgség nagy jövedelmeit, mellyek a Walesi hg. számára folynak be, a parliament 375,000 fnt. sterlingnyi évenkinti udvarköltséget határzott, hogy a szokásos fényes udvartartás fentartassék. Ezen udvartartási költség összege ellen, tudtunkra soha senki ki nem kelt; sőt azt hiszszük, hogy a parliament ez összeget, ha kivántatnék, még öregbitni is hajlandó volna. Most pedig a 375,000 fnt. sterlingből évenkint 25,000 ft. le fog vonatni. A jövedelmi adó a takarékossági hajlamot még a palotába is becsempezé, minélfogva lovászmestereket, lovászokat, kamra apródokat, belső szolgálókat, 's egyéb arany 's ezüstrojtos cselédséget elbocsátottak, hogy e divatossá vált takarékossági rendszernek megfeleljenek. Ha e 25,000 ft. valóban meg volna takarítva az ország számára, nem igen illenék hozzá miatta panaszt emelni; de épen ezen reductiok aligha ujabb terhet nem nyomnak a nép vállára. Az elbocsátott udvari szolgákat nyugdíjazni kell; ám e nyugdíjak nem a megtakarított 25,000 ft sterlingből fognak fizettetni, hanem mint uj kiadási rovat felszámítatni a statuskiadások közt 'stb.

A május 20kai alsóházi ülésben Hume ur kérdést tőn, vajjon hajlandó volna-e a kormány a Texas bekebelezését illető levelezéseket a parliament elé terjeszteni? Mire Peel ezt egyenesen megtagadta, minthogy ő nem tartja követésre méltó politikai példának az egyesült statusok kormányának e tárgybani nyilvánosságát. Ezután Peel több határozatra nézve előadta okadatait, öszhangzásban a banküguet illető minapi tervével. Világos, kimeritő előadása, melly az angol banküguek rövid történetét foglalá magában, minden oldalról helyeslésben részesült, 's a határzatok szavazat nélkül lőnek elfogadva, ámbár némelly egyes pontok ellen kifogásokat tőnek. Igy például Stewart ur a miniszteri tervnek azon irányát, miszerint az angolhoni bank az országnak egyedüli jegykibocsátó bankjává tetessék, lehető körülményekben veszélyesnek találta. Ellenben Baring ur, az előbbi whigpárti financzminiszter szerencsét kivánt az országnak, hogy nem csalódott abbeli reményében, mellyet ő a cabinet változásakor e tekintetben ápolt. — Ezen rendszabályokban a skót és irhoni banküguy nem érintetik. Azonban Dublinból 60,700 névaláirással jegyzett petitio érkezett a parliamenthez, mellyben azon kérés foglaltatik, hogy az irlandi bank egyedárusága meg ne ujittassék. — Peelnek e tervét illetőleg az angol lapok abban egyeznek, hogy, mit az ember alaposan ért, a felett jól és világosan is tud beszélni; igy történt, hogy Peelnek mindkét e tárgy körüli beszéde remeknek ismértetett el általánosan. Mindazáltal az önbizakodásnak és tulnyomóságnak azon hangja, mellyel minapi beszédében Peel más nemzetgazdákat nevetségesekké ügyekezett tenni, némellyektől nem igen helyeseltetett, 's a ‚Times' is, noha a fődologra nézve a miniszterrel egyetért, ezt több észrevétellel rójja meg. A majus 21kei ülésben kijelenté a főminiszter, hogy majus 6ka óta, mikor t.i. első beszédét tartotta, több hozzáértőkkel tanácskozván nézeteiben még megerősödött, ugy hogy nem látja okát, miért kellene tervében módosításokat tennie. Ez alkalommal tehát némelly specialitásokra tért, 's azokat köztetszéssel fejtegeté.

Az indiai uj főkormányzónak, ki nemsokára elutazik az igazgatóság fényes bucsulakomát adand; 's a ‚Chronicle' kárörvendőleg teszi azon észrevételt, hogy majd minő feszes szerepet játszandnak ott a miniszterek, ha a meghivást, mit mellőzniök alig lehet, elfogadják, annál is inkább, mivel évek előtt az Ellenborough lordnak adott bucsulakoma alkalmával ezt Peel a dicséretnek minden elgondolható nemeivel tetézte.

A hadminiszterré nevezett Freemantle helyébe kincstári titkárságra John Young esq. léptetett elő. A cabineti üléssel pedig, mellyet Freemantle miniszter ezuttal nem nyert, Granville Somerset lord, Lancaster hgség kanczellárja, tiszteltetett meg.

A Haymarket színház igazgatója Webster ur, a legjobb társadalmi vigjátékra 500 ft sterling (5000 pgő fnt!) dijt tőn ki, mellyet egy hölgy nyert el.

A Texast illető kérdés élénken foglalkodtatja az angol lapokat. A ‚Times' a többek közt illyeket mond: Az amerikai diplomatia nem igen bibelődik titkos fogásokkal; ő abban helyzi büszkeségét, hogy nyilt szemtelenséggel létesitsen a világ szemeláttára olly rendszabályokat, minőket a régi modoru legrablóbb természetü 's leglelkiismeretlenebb statusemberek csak legnagyobb titok alá burkoltak volna. Jól megtekintve ez eljárás a legnagyobbszerü vesztegesül tünik fel. Az egész okoskodás ebben pontosul össze: Rabszolgaság és telekbirtok a déli résznek, kereskedés és piacz az északi résznek, — öregbedés az egész unionak; szavazzatok Tyler elnökre, 's mindezt megnyeritek! Ezenfelül azt rójja meg a ‚Times' Tyler üzenetében, hogy csak ugy hemzseg benne az alaptalan és hibás állitás. — A rabszolgaság elleni társaság gyülésében is szóba jött e kérdés, melly alkalommal O'Connell illy észrevételt tőn: Texas térnagysága nagyobb mint Franciaországé, 's idővel nagyobb népességet is tartandhat el, mint imez. Ebből kiviláglik milly nagy fontosságu e tartománynak északamerikához csatlakozása a rabszolgatartókra nézve.

A M. Post szerint a szász király látogatóul junius elein Angolországba váratik. Mint mondják Angolországon keresztül körutat teend, 's a walesi és skót bányakerületeket is meglátogatja.

A május 24-kei alsóházi ülésben több pótlék költség ajánltatott meg; 35,000 font sterling a rabszolga-hajókról megmentett négerek tartására, 's 24000 ft a különféle rabszolgaságirtó biztosokra. A brit consuli hivatalokra 107,300 ft adatott meg nem minden ellenszólás nélkül; 's a lengyelek gyámolitására 12,000 ft st. szokásos kifakadások közben Oroszországra.

A Sir Hardinge tiszteletére adatott búcsúlakoma május 22kén véghezment, miután előbb az udvar előtt, 's azután a directorium tanácsülésében letette esküjét az uj indiai főkormányzó. A lakoma 150 terítékre volt rendezve; jelen voltak a miniszterek, közöttök Peel és Wellington; John Sheppard esq. az igazgatóság elnöke a lakomán is elnökölt, és sok dicséretest monda el az ujon kinevezett főhivatalnokról, főleg arra czélozván, hogy most főtekintetet érdemel a békepolitika. Illy értelemben nyilatkozott maga Hardinge is.

Franczianország. Joinville hg röpirata a csatornán túl is nagy zajt szült. A jelen idő valóban olly csendes, hogy mi eseménydúsabb napokban alig méltattatott volna figyelemre, most az esemény egy neméül tekintetik. Az angol Presse emlékezik még reá, hogy 1840ben a Napoleon holttestével sz. Ilona szigetéből hazatérő hg, midőn utközben az Angolországgal leendő háborunak költött híre hozzá eljutott, milly harczvágygyal tevé csatakész állapotba fregattjait, 's ez oknál fogva a hg röpiratában is inkább csak a franczia ellenszenvnek angolok elleni kifolyását akarja látni, mint olly szaktudományos fölvilágositást, melly a franczia-angol tengeri háborunak eredményeit tárgyalja. A M. Chronicle igy nyilatkozik: „Azon üdvös szélcsendbe, melly Franciaország fölött huzamosb idő óta nyugvék, egy bombát vetett Lajos Fülöp egyik fia: a bomba szétpattant, 's a Guizot-miniszterium csendes lakait mozgalomba hozta. Három év óta mindig azon igyekezett Guizot, hogy lecsilapitsa azon politikai forrongást, melly mindig a tengeri hadkészületek utáni kiabálásokban nyilvánult. A miniszteriumra nézve mindig azon kamraülés volt legsúlyosb, mellyben a tengerészeti javaslatok valának vitatva. Ekkor mindenki ugy fölfuvalkodék parányi létére, mint a béka, 's Sir Charles Napiernak hitte magát. És most Joinville hg épen ezen Franciaország tengeri haderejébe szerelmes pártot igyekszik fölbátorítni. A Times udvariasb, de szinte sajnálja, hogy Joinville hg az eszelős hadsürgető-pártnak iratával buzdítására van.

Az oktatási törvény végre a máj. 27kei ülés után a pairkamrában elfogadtatott 136 szavazat között 51 tagadó lévén.

A 77 éves Laffitte május 27kén meghalálozott.

Schweicz. A wallisi kormány kijelenté, mikép szövetséges közbenjárás nélkül is reményli a rendet visszaállithatni. E közben az alsówallisiak hadcsapata tovább akarván haladni visszavonulásukban, utjok elzáratott, 's csak egy részök vághatá magát keresztül, másik részök különféle irányban elszéledvén. A csata igen véres volt. A futamlók közt vannak a fiatal Schweicz vezérei is: Barman és Joris; most ugy látszik, minden küzdelemnek egyelőre vége van.

Németország. A badeni első kamarától előtanácskozásra kinevezett választmány az uj büntetőperi eljárásra nézve a nyilvánosság és szóbeliség elvét fogadta el.

Törökország. Konstantinápolyi hirek szerint nemsokára biztosság határozandja meg a montenegroiak 's közel török tartományok határviszonyait. A magas porta igen barátságos indulattal viseltetik jelenleg a vladika iránt. Fő tárgya a tanácskozásoknak a Lessandria és Vranina szigetek ügye leend, meg fogván vizsgáltatni, vajjon e szigetek ezelőtt valóban montenegroi birtok voltak-é? — Szerbiában nyugalom uralkodik.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti ujság. (44. sz.) Korunk ügyei rovatában illy czimü czikk kedetik meg: „A szab. kir. városok országgyülési szavazat joga. I." E czikk folytában illyekkel találkozunk. Ha a kir. városok országgyülési szavazatjoga nem erősebb lábon áll is és nem régibb is, mint a 3ik ország rendei (sic); de bizonyára, akár régiségét, akár alapjának erősségét és törvényességét tekintve nem alább való. A kir. városok, egész 1825ik évig háboritatlan 's minden ellenmondás nélküli gyakorlatában voltak egyenkint véve országgyülési szavazat joga-

gaiknak. — 'S erre bizonyitványok hozatnak fel 1sö Károly, Zsigmond, Ulászló decretumaiból, Verbőczyből. — De mivel első királyaink rendszeresen országgyüléseket nem tartottak, hanem csak többnyire püspökökkel és némelly országnagyokkal tanácskozva alkottak törvényeket, sem városokra, sem vármegyékre v. nemesekre szükségök nem volt. — Erre ismét példa hozatik fel 1sö András király pogányirtó törvényében; mondatik, hogy a populus nevezet alatt értetnek mindazok, kik földjeiket tulajdon képen (sic) birták, millyenek: az egyházi rend, országnagyok, nemesek, és kir. városok, Zsigmond király alatt van első példa, hogy a törvények vármegyék és városok követeinek befolyásával hozat*tat*tak (sic); tehát a régi kir. városok szavazatjoga a 3ik országos rendnek hasonló jogával egy időbeli, egy eredetü .... mind a két részre nézve, csak királyaik kegyelme, azután pedig .... a szakadatlan és háborittatlan gyakorlat szentesitette ezen jogot, honnét magától (sic) foly, hogy ha az egyik országos rendnek ebbeli jogát megtámadni lehet, nincs ok mért nem lehetne a másikéit (sic! — ismét többes szám; vajjon mire vonatkozik ez az *i*?) is kétségbe hozni; 'stb. — Ez igy tovább fejtegettetik, hogy első királyaink az általok alkotott törvényeket, nem kötelességből, hanem kegyelem képen (sic) közlötték némelly, a végre meghivott megyékkel 's városokkal, kiknek véleményöket is meghallgatták. — Későbbi időkben minden nemesnek egyenkint véve is megengedtetett az országgyülésre leendő megjelenés, ... ezen szokás által királyink azon czélt igyekeztek elérni, hogy némelly hatalmas és magukat a fejdelem törv. kivánata ellen szegező orsz.nagyok kisebbség be (sic) maradjanak, 'stb. Igy megy ez tovább; folytatása következik. — Csak azt kérdjük röviden, vajjon joga van-é a Nemzeti ujságnak olly annyira berzenkedni némelly megrovó észrevételek miatt, midön ő, magát olly begyesen ‚Nemzeti'nek nevezve, még csak irni sem tud hibátlanul nemzeti nyelvünkön? Egyébiránt ez igen rögzött hibája a ‚nemzeti'nek par excellence.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

17947. Bács vármegye polgári törvényszéke Stephanovits Sámuel és Krisztina hitesek 's nagybecskereki lakosok ellen csődületet határozván, 's az illető hitelezők megjelenésére f.é. julius 1sőjét határnapul kitüzvén, ideigleni tömeggondnokká Haidl Antal tanácsnokot, perügyelővé pedig Markovics László tiszti ügyvédet nevezte. Költ pünkösdhó 14én 1844.

18216. Veszprém vármegye törvényszékének jelentése következtében Rosenthal Hermán és Bernát jutasi haszonbérlők hitelezőinek öszvejövetelére f.é. julius 8ik napja tüzetett ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Kolosváry József uradalmi, perügyelőnek pedig Mustos János hites ügyvédek neveztettek. Költ pünkösdhó 14. 1844.

14140. Pest városa tanácsának jelentése szerint, Schönbein Antal helybeli keményitőkészitő felesége született Halmayer Anna hitelezői csődületének határnapja f. é. julius 1sőjére tüzetvén ki, perügyelőül Vrhovszky Sándor hites ügyvéd, tömeggondnokká pedig Nagy János szinte hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 17. 1844.

17463. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Schütt Rozina hitelezőinek csődületére f. é. julius 1sője határnapul kitüzetvén, tömeggondnokká Kaján Sándor, perügyelővé pedig Sperling Károly hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösdhó 9én 1844.

14756. Veszprém vármegye polgári törvényszéke jelentése szerint, Karaholetz Imre kenesei adózó hitelezőinek megjelenésére f.é. junius 21ik napja tüzetett ki határidőül, és ideigleni tömeggondnokká Faragó Ferencz Kenese helység jegyzője, perügyelővé pedig Szalatkay György hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

14757. Veszprém vármegye polgári törvényszéke nemes Csikász Mihály ellen csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére f.é. junius 21két határidőül tüzte ki, ideigleni tömeggondnoknak nemes Galambos Pált, perügyelőnek pedig László Dávid hites ügyvédet nevezvén. Költ sz. Györgyhó 17én 1844.

17462 Pest vármegye első alispánja jelentése szerint, szabadalmas Vácz mezővárosa tanácsa Csépe Mátyás 's hitvese Novák Teréz hitelezői csődületére f. é. julius 4ik napját tüzte ki határidőül 's tömeggondnokká Vereszky Antalt, perügyelővé pedig Korbász Antalt nevezte ki. Költ pünkösdhó 9én 1844.

16829. Borsod vármegye első alispánja jelentése szerint, özv. Kállai Mihályné szül. Peszkár Ilona hitelezőinek csődületére Miskolcz mezővárosa tanácsa által f. é. jul. 2ik napja tüzetett ki határidőül 's tömeggondnokká Pilta Mihály, perügyelővé pedig Farkas Károly hites ügyvéd neveztetett Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

19353. Zala vármegye törvényszékének felirása szerint, ns Karácsony József kanizsai mezővárosi lakos hitelezői csődületének határnapja f. é. junius 24ére tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnokká Szép Károly, perügyelőül pedig Arvay István tsztlb. alügyész neveztetett. Költ pünkösdhó 21én 1844.

Csödszüntetés.

19249. Fiume városa elsőbirósági törvényszékének jelentése szerint, fiumei lakos Pavani Domonkos ellen rendelt csődper, minthogy az illető hitelezők a kitüzött napra magokat be nem jelentették volna, megszüntetettnek biróilag kinyilatkoztatott. Költ pünkösdhó 21én 1844.

Kötelezvény kitáblázási hirdetés.

19219. Pest vármegye nagyszigethi Szily Istvánnak folyamodása következtében egy 800 p.ftról kiadott, 's 1837. november 17én betáblázott, a mondott folyamodót szenvedőleg, érkeserői Andrásy János kanonokot pedig keresőleg illető, kifizetett de kitábláztatás előtt elveszett kötelezvény, annak kitábláztatása tekintetéből országszerte azzal kihirdettetik, hogy a kérdéses kötelezvény, ha magát iránta senkisem jelentendi, egy év lefolyta után kitábláztatni fog. Költ pünkösdhó 21én 1844.

Váltóügyvédvizsgálati hirdetés.

A t. kir. Váltó-Feltörvényszék ezennel közhirré teteti, hogy kik a legközelebbi alkalommal váltóügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, közügyvédi hitlevelökkel, nemkülönben érényes magukviseletét 's legalább félévi váltójogi gyakorlatot tanusitó hiteles bizonyitványokkal támogatandó folyamodásukat f. évi sz Mihályhó elejétől azon hó 15kéig a kir. V.feltörvényszékhez ennek iktató-hivatalában adják be. Költ Pesten 1844. évi pünkösdhó 30án. Fogarasy János.

Emich Gusztáv

pesti könyvárusnál, 's általa minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

Utazás Olaszországban

irta

Császár Ferencz.

2 kötet; 8adrét. Csinosan fűzve 3 forint pengő.

Beccaria

a Bünök és Büntetésekről

eredeti olaszból forditva

Császár Ferencztől.

8adrét fűzve **csak** 30 kr. pengő pénz.

E világszerte ismert jeles munka magyar fordításából fenmaradt néhány példányt a fordító 's kiadó urtól átvevén, azok árát, hogy annál könnyebben juthasson kiki birtokába, lehetlenül olcsóra szállítottam; azért is ajánlom azt a t. közönség figyelmébe.

Emich Gusztáv könyvárus.

(*127) **Jószág-eladás.** 2—3

Inánesi Pap Mihálynénak Gárdonyban t. n. fejérmegyei pusztában lévő 24 hold örök, és 12 hold 32 évre szerzett legjobb minőségü szántóföldje, hozzátartozó nagy lóherés kerttel, 3 réttel, egy uj gazdasági épülettel együtt szabad kézből eladó; — a venni szándékozók egyedül az alulirtnál, mint e végre meghatalmazottnál, értekezhetnek. — Egyébiránt a fenirt jószágra senki, pénze vesztése alatt ne kölcsönözzön, 's más uton iránta ne kötelezködjék. — Lakásom Székes-Fejérvárott vármegyeház-utczában 170. szám alatt

Márkus István ügyvéd.

(*131) **Előfizetési hirdetés.** 2—2

a „magyar orvos-sebészi 's természettudományi évkönyvek"

1844diki második félévi folyamára

E lapok az eddigi irány- és szellemben szerkesztve a 2ik félévben is nagy 8adrétü havi füzetekben fognak megjelenni. Előfizetési ár Budapesten (házhozhordással) 3 ft 20 kr., postán 4 ft e.p. Előfizethetni Pesten az alulirtnál (József-tér Vogel-féle ház), dr. Illés ur lakásán (vácziutcza 14. sz. a.), a pesti gyermekkórházban (ötpacsirtautcza) 's minden cs. kir. postahivatalnál. Az első félévi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

Dr. **Schoepf.**

(*129) **Hirdetmény.**

Alábbirtnak van szerencséje, a t. cz. közönséget ezennel értesiteni a felöl hogy az előbb Szerednyén, Unghmegyében virágzotthoz hasonló rézmü-gyárát, jelenleg a munkácsi uradalomban 's jelesen Munkácson Beregmegyében állitotta fel.

Készittetnek e gyárban mindenféle egyszerü, és gőzerőre alkalmazott szesz-égető mükönyök, — egyszerü, és nyomás által mozgásba hozandó szivattyúk, vizi puskák — czukor-, posztó-, és timsó-gyártáshoz használandó eszközök, — gyógyszertári készületek, úgyszinte mindennemü mükönyök egyes részletei is. — Nemkülönben mindenkor készen találhatók különbféle zár- és szelelő-csapok, csavarok, hengerek, egyházi díszmüvek, és konyha-edények; vizi puskák és szivattyúk. — Ezeken felül teljesit alulirt minden előfordulható kiigazitásokat, — és iparosztályába tartozható minden tárgyak czélszerü elkészitését. — Elvállal megbizásokat, minden vasöntvény-müvekre, burgonyaőrlő kézi-malmokra, takarékkonyhákra, cséplőgépekre 's a t. 's a t.

Midön ennélfogva az eddig Szerednyén laktában tapasztalt becses bizodalomért buzgó köszönetét nyilvánitja; — egyszersmind magát a t. cz. közönségnek további figyelmébe alázatosan ajánlja. — Munkácson 1844. évi majus havában. **Maurer János Fülöp**

rézmü-gyáros.

(*128) Megjelent,

és Pesten **Hartleben** könyvárosnál, Váczon pedig a szerzőnél kapható:

Az elméleti 's tapasztalati

Természettan

alaprajza, mellyet közhasználatra készitett

Schirkhuber Móricz

kegyes szerzetbeli áldozópap, és a váczi püspöki lyceumban természettani oktató. I. kötet VIII. 's 230 lap 3 rézmetszettáblával. Ára 1 frt 30 kr. ezüstben. — Ennek átvételével előfizethetni a II. kötetre is, melly aug. elején hagyandja el a sajtót, 2 ft ezüstben. 1—3

(*126) **Előfizetési hirdetés**

„A pesti növendékpapság magyar iskolája munkálatainak nyárelő 10keig okvetetlenül sajtó alól kijövő XIdik kötetére." Nagy 8rét, legalább 22 iv, szép gépvelinen. Előfizethetni minden papnevelő-intézetben, Budapesten Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben. Előfizetési ár f. é. nyárhó 15keig **csak** 40 kr. pp. azután 1 ft pp. 3—3

(*130) **Csöd, tanitói székre.** 2—3

A kir. zágrábi tudományos academiánál Mikussay János tanitónak a nagyváradi kir. academiához általtételével megürült physicai mezőgazdasági, és természettörténeti tanitószékre, a pesti kir. tudományos egyetem bölcselkedési kara előtt tartandó csöd határideje f. évi augustus 1sö napjára van kitüzve. Költ Pesten majus 10én 1844. Szoblahói Pálma Elek a pesti kir tudományos egyetem jegyzője.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	4.	pesti mérő	110—130	70— 86	64 — 70	— — 60	50—56	70— 74
Kassán	„	máj.	18.	pozs. mérő	75— 87	48— 60	45 — 50	35— 40	25— 28	45— 50
Szegeden	„	„	11.	„ „	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	— — 36	— — 42
Baján	„	„	18.	„ „	53— 71	38— 43	— — 38	— — 32	— — 31	— — 43
Miskolczon	„	„	15.	„ „	— — 60	42— 44	33 — 35	20— 21	— — 23	— — 28
Temesvárott	„	„	10.	„ „	58— 63	42— 45	— — —	— — —	31—33	— — 40
Pozsonyban	„	„	28.	„ „	81— 94	— — —	55 — 64	42— 44	35—43	— — 58
Nagyszombatban	„	„	24.	„ „	86— 93	— — —	54 — 58	40— 42	34—38	— — —
Győrött	„	„	10.	„ „	74— 76	— — 52	— — 51	— — 34	— — 34	— — 58
Mosonyban	„	„	23.	„ „	76 - 112	— — —	50 — 65	35— 46	35—40	55— 64
Sopronyban	„	„	13.	„ „	97— 99	— — —	— — 70	— — 51	43—45	— — 73
Aradon	„	„	10.	„ „	52— 55	— — 45	34 — 36	— — 30	— — 30	— — 37
Veszprémben		„	10.	„ „	— — 80	58— 60	44 — 45	42 45	— —35	— — 45
Ujvidéken	„	„	7.	„ „	— — 54	— — 40	— — —	— — 27	— —27	— — 37

Pénzkelet.

Bécs, maj. 29én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára	—	110 15/16
4 pcent. „ „ „	—	100 5/8
3 pcent. „ „ „	—	77 7/8
1834ki statuskölcsön (500 frt)	—	748 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	—	330 —
1839ki „ „ (50 frt)	—	— —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	—	— —
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja	—	1628 —
Eszterházy-sorsszám	—	59 1/4
Császári arany	—	102 3/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. maj. 24. reggel: 10 2″ 0‴ 0 fölött.

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

46. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZOMBAT, junius 8.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának“ (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a „Világ“ czimü politikai lap megszünik. Helyébe a* BUDAPESTI HIRADÓ *lépend.

A* BUDAPESTI HIRADÓ *gr.* Dessewffy Emil *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a „Világ“nak mostani alakjában fog megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* Kiadó-Hivatalban *(gránátosutcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.

Borsos Márton
tulajdonos.

Pesten, junius 1sö napján 1844.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XIX. (Belkereskedés 2.) - Fővárosi hirek és események. Kinevezések. — Országgyülési tudósitások. (Előleges közlés: a junius 4 és 5kei 209 és 210d. kerületi ülésekről.) — Részletesb rajza a majus 24. 29. 31 és junius 1-söi 203—206dik kerületi üléseknek (Tanácskozási tárgyak: Szabad községek; Turopolya kerület elrendezése. — Üdvözlő felirat felséges királyunk névnapjára. — Tengermelléki kerületek elrendezése. Országos sérelmek és kivánatok.) — Csatolványok: Válasza a mgos FőRRnek a KK. és RRhez a vegyes házasságoktól az egyházi szertartásoknak a magyországi papság által lett megtagadása tárgyában közlött üzenetre. (Vége.) Válasza a mgos FőRRnek a t. KK. és RR.-hez a görög nem egyesült vallásuak iránt közlött üzenetre. — Megyei közlés: Pesti közgyülés.

Spanyolország (Uj házassági tervek. A királynék megtiszteltetése.) — Nagybritannia (A walesi hg mint tudományok pártfogója. Hume inditványa. Az egyetemek reformja iránt. Templom-épitési egyesület. O'Connell pere. Brougham lord toryvá lett.) — Francziaország (A clerus ügye uj fordulatot vesz. Joinville és Aumale hgek 's a Jour. d. Debats.) — Belgium. Schweicz (Wallis helyzete. A nagytanács rendelvényei.) — Németország (Az orosz czár Berlinben.) — Törökország (Alba iai zavarok.) Hayti (A zendülés terjedése.)

Intézeti közlések. A vakok pesti intézete javára folyó évi májusban gyült kegyes adakozások. — Hálaköszönet. —

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Turmező (if. Palugyay Imrétől) folytatás. Elegy: Vad törpék. A francziaországi borkereskedés csökkenése.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, junius 8. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XIX.

Belkereskedés. (2)

Lesznek-e akár a jelen, akár a jövendő nemzedékből a hon java iránt buzgó lelkesedéssel ihletett hazafiak, kik a honi belközlekedésnek és szorgalomnak minden külkereskedés utáni esengés feletti elsőbbségét átlátandják, 's figyelmöket és munkás fáradozásukat, a hon legérzékenyebben vérző 's utolsó elgyengülésig lankasztó sebének orvoslására fogják forditani, az iránt sem reményeket, sem kétségeket gerjeszteni nem ide tartozik. Hanem szabad legyen kérdezni a mult és jelen idők tapasztalásit: vajjon mi hasznát vettük a külkereskedésre forditott eddigi igyekezeteinknek? Azt, hogy külkereskedésünk a belkereskedésben meg nem gyökerezhetvén, nem ápoltathatván, mindenfelé köröskörül, mind pedig a tengerpart felé, a nagyszerü Josephina-, Carolina- és Ludovica-utak ellenére folyvásti sinylődésben lankad. Tehetni ugyan kifogásokat ezen közlekedési eszközök elégtelensége, a magas vámok 's más egyéb általuk el nem háritható akadályok ellen, de ezeknek minden méltányosan gondolkodók előtt akkor lehetne helyök és nyomosságuk, ha előbb az elháritható akadályok elhárittattak volna. Mert ha különben valaki csakugyan jó lélekkel azon meggyőződést táplálja magában, hogy független világkereskedésünk megállapitására, a sokszor emlegetett Ludovica megváltása, egy csatorna vagy vasut készittetése a tengerpart felé már elég, 's azután a világkereskedés honunkat kétségkivül a jólét, müveltség, gazdagság magas fokára emeli, akkor mi szükség a belközlekedés eszközeit háttérbe szoritani? kimondhatjuk egyenesen, hogy ezekre semmi szükségünk; a külkereskedés kiapadhatlan aranybányája kivánatunk szerint kétségen kivül fel fog bennünket gazdagitani; mi szükség belforgalmunk 's közlekedésünk helyrehozását akkorra halasztani, miután a külkereskedésből kincseket halmozánk öszve? hiszen ha a külkereskedés iránt táplált reményeink beteljesülendenek, kár volna valóban az ezekhezképest csekély hatásu belkereskedéssel bibelődni, 's még nagyobb kár a külkereskedésen nyert bizonyos kincseket a belközlekedésnek, bizonytalan hasznot igérő (?) a külkereskedéssel öszvehasonlitásba sem tétethető (?) kétes vállalataiba fektetnünk.

Mindazáltal térjünk el ezektől 's forditsuk szemeinket az eddigi tapasztalásokra, noha csekélyek is azok és hiányosak, mégis sokféleképen tanúságunkra lehetnek. A Béga- és bácsi csatornák a belforgalom könnyitésére szolgálnak ugyan, mégis ki tagadhatná azoknak a külkereskedésre hasznos befolyásait. E részről elismert igazság, hogy a külkereskedésnek soha sincs hathatósabb előmozditó eszköze, mint a belső forgalom élesztése. Akkor mozditják elő egyszersmind a hasznos külkereskedést legbiztosabban, vagy még inkább mondhatjuk, azon feltét alatt válik a külkereskedés ránk nézve leghasznosabbá, midőn azt látszólag szem elöl tévesztve igyekezetünket a belkereskedés élénkitésére forditjuk, és viszont soha hathatósabban a külkereskedés ellenünk fordítására nem munkálkodhatunk, mintha szünetlenül annak elősegélését tüzzük ki tárgyul, a belforgalom mibenlétével pedig törődni érdemesnek sem tartjuk. Avagy lehető-e másképen független külkereskedést képzelni, mint sem ezen feltét alatt, ha szomszédainkhoz igy szólhatunk: „ha megveszitek áruczikkeinket jó, mi azokat eladjuk 's a tiéitekkel méltányos érteki öszvehasonlitás szerint becseréljük; ha pedig nem, ha ti vámokkal, tilalmakkal, elzárkozásokkal akartok rajtunk nyerekedni, felemésztjük itthon, 's a mi kárt rajtunk akartok ejteni, mindaz kétszeresen 's többszörösen fog visszaháramlani reátok.“ Lesz-e kár benne, ha Odessával nem akarunk versenyzeni, valamint ebben más müvelt nemzetek sem keresik dicsőségöket, hanem e helyett a belső szorgalom felébresztésével több kézmüveseink, nyers terményeinknek több fogyasztói lesznek, a külső készitményekre kevésbbé szorulunk, nyers terményeinket pedig itt ben ugyanazon áron adhatjuk, mint ha most tengerről tengerre hurczolván, versenyzésbe jövünk Odessával? Többszámu népesség, melly egyszersmind bővebben 's táplálóbb eledelekkel élhet, nagyobb fogyasztás, több keresetmód, több pénz, több kényelem, gyorsabb, élénkebb belső forgalom, (melly okok együttvéve nyers terményeink árát mulhatlanul azon arányban fogják felebb emelni, a minőben a kézmüvesek száma szaporodik, a készitmények ára alábbszáll, 's a belszorgalom a külföldön naponkint erőt vesz); vajjon mind olly fenyegető veszélyek-e, hogy ezek elhárítása végett utat kell készitenünk belső erőnk lecsapolására a tengerek felé, ki a világkereskedésbe? Azt mondjuk: terményeink feleslegét más nemzetek feleslegével akarjuk kicserélni. Bár úgy volna; de ha belközlekedésünk sincs, mikép tudjuk, vajjon felesleg-é az, mit kihordunk, 's nem volna-e szükségesebb a honi népesség táplálására, mint a külföld feleslegének becserélésére? Azt mondjuk, vámok nyomnak bennünket? és mégis miért látszik kivánatosnak előttünk a vámrendszer lenyomó súlya mellett is terményeinket külföldre hordani; miért nem hozzuk olly rendbe belső forgalmunkat, hogy a vám súlyának terhelő voltát nem mi, hanem szomszédink érezzék? Azt mondjuk ismét, előbbi panaszainkkal ellenkezőleg: éledező iparunknak védvámok kellenének, hogy azok ótalma alatt felvirulhasson? Igen, de miért kivánjunk e végre olly eszközöket használni, mellyeket magunk ellenében más nemzeteknél használtatni méltatlankodásnak tartunk, mellyeknek megszüntetéseért naponkint panaszokat emelünk? Gondoskodott a természet az emberi müveltség kifejlődésének egymásután következő lépcsőzetei által, 's annak megállapitott tör-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Túrmező.

(Folytatás.)

g) Túrmező nemessége magát ellentétbe állítva a szinte Zágrábmegye kebelében lakozó szentiványi 's egyéb praedialis nemesekkel, kiknek, noha szintugy saját külön szabadalmaikkal ellátvák, személyszerinti szavazhatásuk épen ugy, mint a Túrmező területéből Zágrábmegye más részébe költöző egytelkü nemesnek, Zágrábmegye által mindeddig kétségbe nem vonatott, — az osztó igazság elveivel alig megegyeztethetőnek véli: hogy sajátlag valamennyi túrmezei nemes család tulajdon területében, több joggal ne bírjon: mint az ezen területből Zágrábmegye más részeibe átköltöző egyes túrmezeiek; ellenben a személyes ügyeikre nézve megyei hatóság alatt létező praedialisták sorsának a túrmezeiektöli különbözősége bebizonyitására felhozatik Zágrábmegye által az 1564d. évi 4. t.czikk, melly a praedialistákat az ország egyéb nemeseivel egyenlő kiváltságok élvezhetésére méltatja, holott az 1723: 92, 's 1741: 61 t.czikkek csak azon jogok 's szabadságok élvezhetésében erősiték meg a túrmezei nemességet, mellyeknek akkorig szakadatlan használatában voltak. — A praedialisták iránt most mondottakat a szentiványi nemesekre is egyenlőn értendőknek kivánja Zágrábmegye, 's noha ez utóbbiak egymás között keletkező viszályaik eligazitása- 's elitélésével foglalkozó birák választására szinte bizadékkép összeállottak: nemességöket azonban bebizonyitván a zágrábmegyei nemesek sorába irattak, az országos ajánlatokból reájok juttatott illetőséget egyenesen Zágrábmegye pénztárába személyenkint fizetik; közfelkeléskor Zágrábmegye zászlója alatt ennek többi nemeseivel együtt táboroznak, 's mindenben zágrábmegyétöli függésöket megismervén teljes joggal folyhatnak be ugyanezen megye tisztikarának megválasztásába is, azon megyének t. i., mellynek Mátyás király VIdik végz. 21. — Ulászló IIIdik végz. 60 's az 1655: 7. t cz. értelmében alávettetvék. — Hogy pedig a túrmezei területből Zágrábmegye egyéb részeibe átköltözötteknek a most nevezett megye tisztujitásain szavazhatás engedtetik, onnan akarja magyaráztatni Zágrábmegye: hogy az illy kiköltözöttek többé nem a túrmezei gróf, de Zágrábmegye közvetlen hatósága alá tartoznak. Miután pedig a Hármas-törvénykönyv I. Részének 9dik czimje a személyszerinti szavazhatást a nemesség sarkalatos jogai közé épen nem is sorolja, 's valamint e szavazhatás minden egyes nemes által országszerte korlátlanúl nem gyakorolható: ugy azt a birtok, vagy lakás után saját kebelbeli tisztikar megválasztására mindig az illető megyének, birtok vagy lakás tekintetében tartozó leköteles föltételezi; önkint következik: hogy mikint a túrmezei, összesen 's együtt egy erkölcsi testületet képező egyes nemesek, közvetlenül kizárólag saját tulajdon tisztikaruknak alávettetvék; akint ezen erkölcsi testület, a mennyiben Zágrábmegyével érintkezésben van, ennek tisztujitásiban csak mint egyes nemes csupán egy szavazatot követelhet. — Végre az eddigi gyakorlatot illetőleg; valamint a túrmezei nemesek soha máskép, mint az általános „Nobiles campi Turopolya“ kitétel alatt összeirva nem voltak; ugy az 1771, 1782, 1790, 1795 's 1805dik években tartott zágrábmegyei tisztválasztások alkalmával a túrmezei nemesség közöl csakugyan sohasem vön egy is részt: 's az 1790 's 1805dik évben a zágrábmegyei tisztviselőkké megválasztott túrmezei nemesek azonfelül: hogy a túrmezei kerületen kivüli birtokaik is voltak, csupán csak 's egyedül a zágrábmegyei nemesség által, de a túrmezeiek minden befolyása nélkül választattak zágrábmegyei tisztviselőkké.

Ezen mindkét részről hozzottak után lássuk egyszersmind a turopolyai közönség szerkezetének „Zerjavics Ferdinand országos ügyvéd 's nemes Zágráb és Varasdmegyék táblabirája“ által a zágrábi német ujság „Luna“ melléklapja 1842dik évi 82dik számában „Turopolya 's a magyar vármegyék“ czim alatt közlött 's utóbb az azon-évi „Századunk“ 83, 84, 85 számaiban szerkesztői jegyzetekkel kisért fordításbani következő ismertetését is: „E közönség — mond Zerjavics — szüntelen osztályos, hatalmaskodási, örökösödési 's más pörök által igen elszegényülvén 's képtelen levén a terhes költségeket viselni, mellyekkel a pörök vitele a közönséges törvényszék előtt nehezitve, gróf Eszterházy bántól 1735. évben bizonyos rendeletet nyert bizadék formában, mellynek erejénél fogva minden peres ügyei a község grófja előtt döntetnek el csekély taksáért, honnan azok Zágrábmegye törvényszékére vitetnek fel. E község gyüléseket is tart, mellyekben falubirák 's több ülnök részesülnek, 's mellyekben község-grófjok elnöksége alatt ke-

vényei szerint az éledő ipar ápolásáról is, jobban mint azt akármi védvámok 's emberi rendelkezések tehetnék. Az emberi szükségek egymásután fejlédeznek, aránylagos lépteket tartván a müveltség előmenetelével; elsőben az alsóbb élvezeti szükségek várnak kielégittetést, azután a felsőbbek. Ezen előhaladást tartja maga természetes állapotjában az ipar kifejlődése is, durvább készitményekről megyen által a finomabbakra. A durvább készitményeket nem szükség védvámokkal őrizgetni, mert a külföldi szorgalmat a csekély árhoz képest tetemesen növekedő szállitási költségek úgyis a versenyből kizárják, úgy hogy az a honi éledő szorgalom sem legelső természetes kifejlődésének, sem további előhaladásának legkisebb akadályul sem lehet. A hol védvámok szükségesek a honi belszorgalom ápolására, jele, hogy ott a természetes kifejlődés egymásután következő lépcsőzetei időelőtti éretlen erőszakolással általugrattak,'s a védvámok sürgetése ezen elkövetett hiba létezését tagadhatlanul kitünteti.

Ezerféle panaszok hallatszanak szorgalmunk hátramaradásáról mindenfelé; csak ott uralkodik megfoghatlan néma hallgatás, honnét a hátramaradásnak kétségtelen eredete származik, 's a minek elhárittatását semmiféle hatalom sem nem akadályoztatta soha, sem, ha akarná is, meg nem akadályoztathatná. Ez az, mit a fentebbiekben közszorgalomnak neveztünk, 's e nevezet alatt különösebben a belközlekedés könnyittetését 's a népnevelést, azaz: az átalános felvilágosodás és gyakorlati hasznos isméretek terjesztetését értettük. Ezek nélkül a szorgalomnak lehetlen feléledni, mert a különben ellenszegülő akadályokkal diadalmasan megvíni 's azokat legyőzni, semmiféle magány szorgalomnak nincs tehetségében. A belközlekedés jó karba tétele 's tartása nélkül, lehetetlen egy okszerü mezei gazdaság folytatását képzelni, mert nem elég a gazdaságnak külföldi minták szerint rendezése, mert a mi másutt okszerü, épen azért okszerü ott, mivel másutt van, 's itt, a hol egészen más körülmények találnak helyet, épen azért nem volna okszerü. Ezen okszerüség elitélhetésihez pedig mulhatlanul megkivántatik, hogy a könnyü közlekedés közbejöttével a szükséges földmüvelési eszközök könnyen 's kevés költséggel és utánjárással megkivántató mennyiségben 's minőségben beszereztethessenek, a terméynek ugyanazon könnyü közlekedés segedelmével jutalmasan eladathassanak, vagy pedig biztos keletü vásárpiaczokra akadály 's veszélyeztetés nélkül szállittathassanak, és végre, hogy az egész országra kiterjedő átalanos gyakori közlekedés felvilágositó adatokat szolgáltatván, a vidékek helyzeti 's természeti minőségeikről minden egyes vidékeknek szükségei, bővelkedése és gazdagsága ismeretessé lévén, a termesztő ipart a szükségek fedezésére lehessen intézni. Hasonló észrevételek 's fejtegetések találnak helyet a szorgalom egyéb ágaiban is, mind egyiknek mind másiknak felvirágoztatásához kivétel nélkül közlekedési könnyüség és gyakoriság, ezenkivül hasznos gyakorlati ismeretek és tudományok kivántatnak. —y.

Fővárosi hirek és események.

Pest, junius 8k. 1844. Tegnapelőtt urnapja volt. A kegyes olvasó tudja, milly nagyszerű buzgalmi ünnepély ez; mindenütt, még a legkisebb helyen is, el szoktak követni minden lehetőt az ájtatosság külső tekintetének is emelésére. Szükséges-e még mondanunk, hogy Pest városa, mint más években, ugy az idén is, azon méltósággal ünneplé meg a szent napot, mellyel azt minden buzgó keresztény ünepelni szokta. Emelé a szent pompa szokott jelentékenységét az idén az ujonalakult magyar polgárkatonaság díszes tekintete, 's mi ezt annál inkább üdvözöljük az örvendetes események sorában, — minél inkább emlékezteti az, külső jelek által is, az idegent, hogy e szent ünnepélynek Magyarhon fővárosában volt tanúja. Kár, hogy a magyar polgárkatonaság egyenruhája olly költséges, mi talán akadályul szolgáland, hogy a testület nem igen számosra fog szaporodni. Igaz, hogy illy ünnepélyes alkalommal már maga illy fényes öltözet is ünnepiesb; de egy nagyobbszámu testületnek nagyszerüsége tán némileg helyre üthetné, mi az öltözeti fényben hiányzanék. Azonban reméllük a legjobbat; mert kétségtelenül még számosan vannak Pest polgárai közt, kiktől bőven telnék ezen egyenruhák kiállitása; de egyik főbb oka az idegenkedésnek még a nemzeti szellem hiánya; majd ha ez egyszer fölébred 's kifejlik, olly nemzeti polgárkatonaságot birand Pest, minővel méltán büszkélkedhetik mind dísz mind — szám tekintetében.

— Meglátogattuk minap Tikos derék hazánkfia festészi müteremét, 's két képet láttunk, az idei műkiállitásra szántat, melly hiszszük, annak díszére válandik. Hasonlag megtekintők Raab festész műveit is, mellyek közt szinte egy költői tárgyat ábrázoló festményt láttunk, műkiállításunk számára, mellyeu a felfogást és kidolgozást egyiránt jelesnek találtuk. Csak előre ifju művészek! a fáradozást előbbutóbb süker koronázza. — Műkiállításról szólván önkénytelenül 's igen természetes kapcsolatban a műegyesületről emlékezünk; 's a roszakaratuak minden törzsönködésinek daczára is el kell ismerni, hogy ezen egyesület cselekvősége igen dicséretes. Ha meggondoljuk, hogy, noha a már eddig aláirt részvények sincsenek még mind befizetve, 4000 pengő forintnál több van a pénztárban, épen nem mondhatjuk, hogy az egyesületnek nem lesz elég tehetsége képek vásárlására. Műkiállításunknak nem is az a baja, mintha az egyesület nem vásárolna elegendő, 's aránylag eléggé becses képeket kijátszásra, hanem az, hogy magánosak nem vesznek nálunk semmit; pedig ez buzditaná leginkább a művészeket festvények beküldésére. Mert ha a festész csupán arra számolhat, hogy az egyesület majd tán megveszi művét, de másunnan épen nem várhat vásárlókat, természetesen csökkeni kell a beküldési kedvnek. 'S itt eszünkbe jut a Honderünek egy minapi igen furcsa okoskodása. Szerinte a műegyesület ne vegyen soha többé festvényt a Muzeum számára, mert az egyesület sokkal szegényebb, hogysem illy nemzeti intézetnek ajándokot vegyen. Tegyék ezt inkább egyesek. Boldog isten! ha a magánosak még csak saját hasznukra, saját gyönyörüségökre sem vásárolnak képeket: mikép lehessen föltenni, hogy más számára, ha szinte Muzeum volna is az, valamit áldozzanak? 'S ha áll is az, hogy az egyesület, mint egyesület aránylag szegény, sőt absolute is szegényebb, mint némelly dúsgazdag magánosak, kik tán inkább tehetnének illy áldozatot, mi következik ebből? A Honderü malmára épen semmi; mert tapasztalás tanitja, hogy épen az aránylag szegényebbek aránylag hajlandóbbak is áldozatot hozni a hon oltárára, mint az aránylag sokkal dúsabbak; 's majd minden honi — csupán jótékony — egyesületeket is leginkább olly egyének által látunk fentartva, kiknél az öt, hat pengő forintnyi ugynevezett részvény, aránylag sokkal nagyobb áldozat, mint egy némellynek öt hat ezer forint. Épen azért, ha tehát látja az egyesület, hogy magánosak, kik tehetnének, nem tesznek semmit, kötelességeül kell éreznie, bár szegényebb létére is, legalább valamit tenni, mindaddig, mig az aránylag sokkal dúsabb magánosak valamit tenni — kezdendnek. Aztán in ultima analysi, az egyesület is épen csak egyesek egyesülete; 's ha a magánosak talán azért nem tesznek semmit, mivel csakugyan meg nem birnának három négyszáz pengő forintnyi áldozatot egy egy képre, — az egyesület részvényesei in corpore, azaz, a hét nyolcz száz magános, együttvéve, csakugyan megbirandja azt; mert hát mennyi esik egyre valamelly ajándékba vett képnek árából? — Épen nem látjuk át, miért kellene a Muzeumnak szégyenlenie ajándékot fogadni, habár szegény, de hazai egyesülettől? Hisz Magyarhazánk csak úgy vergődhetik némileges virágzásra, müvészet dolgában úgy mint másban, ha kicsin és nagy, gazdag és szegény honfiuilag vállat vet, kezet fog, 's egymást gyámolitva a nagy czélt segíti elő. — A mi pedig a Honderünek inditványát illeti, hogy inkább a Muzeumnak kellene részvényeket venni, 's a nyerendő képeket majd büszke öntudattal aggathatná fel csarnokaiban; ez épen logicátlan logica. Hát ha, bármi számos részvény mellett sem nyerne, — (mert ez lehetséges) vajjon mit aggotna fel? vagy ha olly képet nyerne, mint például taval Száleé volt: micsoda büszke öntudat lehetne az, mellyel azt felaggatná? — De igy legalább mégis válogatott, 's ha nem minden tekintetben remek, de mégis csak jeles képeket nyer. Vagy kaphatott, nyerhetett volna-é taval méltóbb festvényt a Muzeum, mint mellyet neki az egyesület adott — Márkó Károly pompás nagy tájképét? — Más volna, ha nem nyerészkedő részvényekkel, hanem vásárlóul, vevőül lépne fel évenkint a Muzeum, 's válogatna minél többet, minél jobbat! Ah, már ez derék volna; már ez csődítené a müvészeket is versenyre. 'S adja isten, hogy minélelőbb igy legyen!

— Mint halljuk, minap Budán egy utczakövező legény felakasztotta magát. Nem tudjuk, mi vitte szegényt e lépésre; talán pénzügyi kétségbeesés. Ha megtekintjük némelly ujabb pesti burkolásinkat, csudálkoznunk kell, hogy több burkolólegény nem esik kétségbe — saját munkája fölött. — A sz. ferencziek terét is megfoldozgatták; hanem az bizony csak ollyan, mint mikor a czigány fekete foltot rak a veres nadrágra. Hihetőleg az urnapi ünnepély kedveért történt ez is, a mi történt, hogy legalább a legóriásibb gödrök némileg ki legyenek egyenlítve. Sajnáljuk, mert itt valóban elmondhatni: igy nem egyengetik az Urnak utait!

— Ismét egy eredeti módját találták fel, vagyis inkább ujiták meg a „lefőzés"nek. A zsidópiaczon két egyén, — gondolhatni, kik? — hangosan alkuszik egy tajtpipára, 's hosszas alkudozás után az egyik — ki t. i. a vevőt játszá, hat pengőt igér. Egy arra menő fiatal ember, ki még nem igen ismeretes azzal, mikép szokták az emberrel Pesten a tan-pénzt megfizettetni, kedvet kap a pipára, 's oda lépvén hallgatja az alkut. Gondolja, ha zsidó is hat pengőt igér, csak meg kell érnie az árt, — 's hogy megkaphassa a pipát, inkább félforinttal többet ajánl. Kivánsága teljesül. Alig mulik félóra, midőn hiteles helyen megtudja, hogy a pipa alig ér nyolcz váltó

---

belbeli ügyeik elintéztetnek. Ez elöljárói hivatal évenkinti választás alá vetve, tehát ingatag, a választók kényétől függő. E község tehát nem ismer földesuraságot, minthogy nemes létére urbéri szolgálatokkal senkinek sem tartozik; egyébiránt az egész község (minthogy külön porta birtokában nincs) minden politikai ügyeiben Zágrábmegye alá vettetve, mellyel, valamint más hatóságokkal, levelezni nincs fölhatalmazva, hanem csupán joga van a többi községekhez hasonlólag, panaszát a megyére folyamodásban benyújtani, ugy azután a vármegye, határozatát egy szolgabiró által a községnek tudtára adja." — Im ez az, mit Zerjavics Ferdinand ur — mint országos ügyvéd 's ns Zágráb és Varasd-megyék táblabirája — tehát hivatásánál fogva a túrmezei kerület belszerkezetének tudományával biró ennek megismértetéséül közleni kivánt azokkal „kik — szerinte — a nélkül, hogy a Horvátországban létező belső igazgatásba mélyebben betekintettek volna, a turopolyai nemes községnek — Zágrábmegye tisztujításából állitólag erőszakosan lett kizáratása miatt, egész Magyarországot pártolásra felszólító körlevele következtében, gyámolitására nyilatkoztak;" — 's hogy kitüzött czéljának — mint értekezése előszavában kijelenté, „a közönséget némileg felvilágositani a turopolyai közönség szerkezetéről" csakugyan némileg felelt meg; legyen szabad minden kábító önhittség nélkül reménylenünk: következő, biztos adatokból merített mondandóink bebizonyitandják:

Túrmező nemessége a fentebb elsorolt 22 község között két ‚Lukavecz' és ‚Goricza' nevü várral bir, védlői és vásári jogot gyakorol, nagy terjedelmü erdeje 's közlegelője lévén, mindezekből saját jövedelmet szed; saját kebelbeli tisztikara, melly azonban csupán a helybeli ügyek elintézésével foglalkozván, valamint a megyei tisztikarnak Túrmező területében, kizárólag fentartott hatóság körébe nem avatkozhatik, ugy ennek személyesitőjéül sem tartható, a mennyiben t. i. a zágrábmegyei alispán eljárási körébe tartozik minden a túrmezei kerületbeni utakrai főfelügyelés, ugyszinte az itteni malmok törvény értelmébeni szabályozása; ezenfelül ugyanezen alispán elnökösködik a kizárólag Zágrábmegye törvényszékein vagy közgyülésein elintézni kellő, minden Túrmező testületét érdeklő politikai ügyek elintézésénél, 's illetőleg a nemesedési 's egyéb felvitel utján e megye törvényszéke elibe hozott perek elitélésénél; — továbbá a túrmezőbeli nemeseket terhelő adósságoknak az 1823: 107dik t czikk értelmébeni bejegyzésével szinte kizárólag a zágrábmegyei jegyzőhivatal foglalkozik, — mint szinte ugyanezen megye pénztárnoka kezeli a túrmezeieknek a megye pénztárába illető 's alább említendő adózásait; — végre saját szolgabirája nem lévén Túrmezőnek, ennek uriszékein a zágrábmegyei szolgabiró van jelen, 's ez hirdeti ki a megyének e terület lakosait is lekötelező határozatit. — 'S ez azon viszony, melly Zágrábmegye tisztikara 's Túrmező nemessége között kölcsönösen létezik. — Lássuk most, maga a megye 's a nevezett kerület közti viszonyt.

Mária Terézia királynénk 1770dik évben kiadott udvari rendelete által a túrmezei nemességet egyenkinti nemességének törvényesítő per útján eszközlendő bebizonyitására utasította, de csak hamar ettől 1774dik évben feloldotta 's kerületbeliek korábbi nemesi minőségökben hagyattak. 1781d. ik évben a zágrábmegyei nemesekkel egyetemben irattak összse; igy szinte az 1830dik évi majus 24kén tartott zágrábmegyei tisztujitást előzőleg a túrmezei gróf 's két zágrábmegyei táblabiró által 1828dik évben teljesitett összeirás — mellynek sommázatát fentebb közlöttük — Zágrábmegye által teljesen elfogadtatott, 's csak utóbb, a most említett tisztujitás alkalmával kezdé korlátolni Zágrábmegye a túrmezei nemességet egyenkinti szavazhatása gyakorlatában; minek következtében az illetőknek legfelső helyrei folyamodására a kihallgatandóknak kihallgatása után Zágrábmegyéhez 1831dik évi julius 12ről 19154 szám alatt a nmgu. magy. Helyt tanács utján következő legfelsőbb rendelés érkezett: „Illustrissimi Reverendissimi etc. etc. Suam Majestatem Sacratissimam in ordine ad quaestionem circa jus nobilium campi Turopolya in restaurationibus Comitatus hujus ad electionem magistratus publici singillativis votis concurrendi, — recens altissimo obtutui demisse substratam, clementer resolvere dignatam esse: ut in futurum cuivis campi Turopolya vero et indubitato nobili seu extra campi recinctum alibi in gremio Comitatus possessionatus sit, seu minus, legale in eligendo magistratu Comitatensi singillativi voti jus salvum relinquatur; — eo: ne quis reali nobilitatis praerogativa haud gaudens sub specioso titulo nobilitari privilegio abutatur, invigilare caeteroquin non tantum ad activitatem, sed immediatam comitatuum obligationem pertinente. Quae proin altissima Resolutio Regia Praetitulatis Dominationibus Vestris pro congrua directione et stricto in futurum obser-

forintot. Ez aztán műnyelven annyit tesz, mint „spechüliren.“ Nem hagyhatjuk érintetlenül a Tageblattnak azon botor észrevételét a minap emlitettük magyar színházi tolvaj iránt. Ő t. i. előadásunkat úgy ferditi el, mintha a németekre akarnók rá fogni, hogy tolvajok, mivel azon egyén németül mentegetödzött. Nem ugy uram, Tageblatt uram! csak maradjunk szépen a kerékvágásban! Mi ott elég világosan kimondtuk, hogy azon egyén egy szót sem tudott magyarul, 's mégis magyar drámát ment nézni; mivel pedig ott lopott, tehát világos, hogy nem drámát nézni, hanem egyenesen lopni, azaz lopási szándékkal ment oda. Ez az ultima differentia. Most pedig még azt is megmondhatjuk, hogy biz az is zsidó volt, miről egyébiránt, sem mi, sem ön, sem senki nem tehet. — Csak azon egy figyelmeztetésünket vegye figyelemre a Tageblatt, hogy, ha még illyféle elferditésekkel nevetségesekké akarná tenni állításinkat a német közönség előtt, melly természetesen lapunkat nem olvassa: fogunk találni utat, hogy eféle szándékos elferditéseit a németül olvasó közönséggel is megismertessük. Pedig vajmi sok van ám már a rováson! Kérjük, fordítsa át ezt is németre.

— Egy könyvre teszszük figyelmesekké tiszt olvasóinkat, melly csak a napokban került ki sajtó alól, 's melly épen olly érdekes és korszerű, mint a milly tartalmas. Czime ez: „Eskütt-székről, tekintettel az alsótáblai szónoklatokra. Irta Kállay Ferencz.“ Ára füzve 30 kr. peng. A tudós szerző neve, irodalmi eddigi működése, elegendően kezeskednek a munka becséről. Olly fontos kérdés iránt, mint a „Juryk“, ha még annyi oldalról jöne is a felvilágitás, nem volna felesleges; nálunk pedig, hol illyesmi olly gyéren történik, valóságos nyereség az a körüli felszólalás.

— Legujabban megjelent mint Hartleben Konrad A. sajátja Galletti J.G.A. Egyetemi Világismeretének IXdik füzete, Magyarországhoz alkalmazva dr. Vallás Ant. m. tud. társasági r. tag 'stb. által, ellátva Délamerikának színezett földképével. Tartalma: Szahara sivatagja az oázokkal. — Szudán. Szenegambia. Délafrika (A keleti tengerpart országai; nyugoti part országai. Belső Délafrika. Kapföld. Az afrikai nyugoti és keleti szigetek. Rövid története Afrikának 's átnézete az afrikai statusok és országoknak. — Ugyanezen füzetben megkezdetik Amerika: jelesül *A*. Északamerika I. Legészakibb vidék: (Grönland. Uj-Friesland. Északnyugoti part. Nyugoti sarkföldek. A szabad indianusok hona) II. Britt gyarmatok. III. Északmerikai szövetséges statusok. IV. Mexico. V. Középamerikai egyesült statusok. *B*. Nyugotindia. — A nemsokára megjelenendő tizedik füzettel be lesz fejezve ezen olly érdekes és nagybecsü földirati statistikai és statustörténeti Encyclopoedia.

— A magyar szépirodalom mezején kedves tünemény a legközelebb megjelent Kerényi Frigyes (más névvel, Vidor Emil) Költeményei, 1 Kötetben, melly mü 110 különféle, többnyire lyricus verseket tartalmaz, szép correct nyelven irottakat; az egészet gyöngéd érzelem, lángoló hazaszeretet 's egykettőt kivéve, költői ihlettség lengi át. Tán leend alkalmunk később majd Tárczánkban kissé bővebben e munkáról emlékezhetni. Nyomatott Landerer és Heckenastnál; ára 1 p.ft.

— A pesti Medard-vásár végződvén, róla csak azt irhatjuk, hogy az általában véve nem igen élénk volt; a kézmű árúk az utóhétben sem igen örvendhettek kitünő nagy keletnek, hijányozván a vevők és készpénz. Az előhétben csak a közönséges morvaországi posztónak akadt gyors vevője, ámde ára ennek sem emelkedett feljebb. A birka-gyapju minden nemére nézve élénk vásár volt, 's különösen a finomabb egynyiretünek mázsája a mult évhez képest több pengő forinttal, a kétnyiretü téli gyapjué pedig szinte egykét forinttal magasabb áron kelt. Már eddig tetemes mennyiség szállíttatott el, 's még folytonosan történnek vásárlások. Gubacsnak mindvégig nyomott ára volt. Faggyú és hamuzsir iránt még csak kérdés sem történt. A nyulbőr ára kissé alább szállott. Gyapjas juh- és mindennemü bárány-bőrök nagy mennyiségben 's igen jó áron keltek. A nyers bőr árában sem mutatkozott kitünő, jobbnak nevezhető változás.

Ő cs. k. Felsége Macher József fogalmazó-gyakornokot a közöns. udv. kamránál ugyanott tiszt. fogalmazóvá; továbbá a veszprémi káptalannál megürült kanonokságra Szabó László püsp. lyceumi tanitót, 's Hosszú Márton kaposvári lelkészt legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Császár- 's királyné ő Felsége Thurn-Taxis Aurora herczegnőt, született Batthyányi grófnőt, udv. palota-dámájának kinevezni méltóztatott.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Junius 4én a CCIXdik kerületi ülésben a városok rendezése iránt kelt 2dik főrendi üzenet tárgyalása folytán a polgár-képesség nagy fontosságú kérdése került szőnyegre. E tárgy iránti közeledés tekintetéből B—d megye követe uj indítványnyal lépett fel, 's mielőtt ez pontonkinti tárgyalás alá vétetett volna, hosszas vitatkozás keletkezett a KK. és RR. első szerkezetének pártolói 's azok közt, kik az előterjesztett inditvány mellett nyilatkoztak. A vitatkozás azon főkérdés körül forgott: kivánnak-e a KK. és RR. első javaslatukon módositani? E kérdés vitatását az ellenzéknek különböző értelmezése, a haladási párt kötelességeinek több oldalróli előterjesztése 's az országgyülés iránt keletkező bizodalmatlanság okainak fejtegetése érdekesité. Ellenében a tábla többségének, melly az előterjesztett inditványhoz látszott hajolni, vitatkozás közben csak azon néhány követ vívott, kik első tárgyalás alkalmával a polgárképességet mindazokra ki akarák terjeszteni, kik bármelly kis mértékben is adót fizetnek. A fő kérdés szavazat alá bocsáttatván 29 megye 19 ellen elhatározá a 88 §. módositását. A szerkezet mellett szavaztak: Zemplén, Gömör, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Trencsén, Vas, Nógrád, Zala, Zólyom, Tólna, Bács, Verőcze, 's a főrendi szerkezet félrevetése után Hont; — Nem szavazott Ung. Ekép elhatároztatván a módosítás: az ülés elején elő terjesztett b—di javaslat közirat alá bocsáttatott.

Junius 5kén a CCXdik kerületi ülésben a polgár-képesség iránt tegnap előterjesztett b-di indítvány pontonkinti tárgyalás alá vétetvén: hosszas vitatkozás keletkezett annak a) pontja felett, — melly polgárképességgel ruházza fel azokat, kik a város területében telek-könyvileg nevökre irt házat egy év óta birnak. — Vita közben némellyek a polgárképesitő telkek közé kivánák soroztatni a puszta telkeket is; mások ellenben a házakra nézve bizonyos értéket kivántak megállapitani, nehogy a kunyhók is polgárképesitő házaknak tekintessenek A különböző vélemények hosszas küzdelmét szavazás követé, melly az a) pontot 29 megyei többséggel állapitá meg. Értéket kivántak a házakra nézve: Pozsony, Nyitra, Sopron, Trencsén, Liptó, Somogy, Győr, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Pest, Szerém, Sáros, Szatmár, Szabolcs, Szepes, Békés, Krassó. Nem szavazott Ung. — A b) pont polgárjogot ad azoknak, kik a város területében más olly fekvő tulajdont egy év óta birnak, mellynek értéke kis városokban 200, középvárosokban 600, nagy városokban 1000 p. forinttal felér. E pontra nézve háromfelé ágaztak a vélemények; azok, kik magosabb qualificatiót kivántak, e pontnak kihagyatását sürgeték; mások ellenben a fekvő birtok egy nemére sem kivántak értéket szabni; e két vélemény közt közép uton járt azoké, kik a jvavaslatba hozott b) pontot pártolák. Hosszas vitatkozás és szavazás után határozatúl mondatván ki, mikép a KK. és RR. a házas telkeken kivül minden más fekvő birtokra nézve kivánják az érték megszabását: e határozat után 24 megye 22 ellenében a b) pontot is elfogadá. Ez értelemben szavaztak: Liptó, Hont, Győr, Veszprém, Baranya, Fejér, Esztergam, Mozsony. Árva, Verőcze, Szerém, Abauj, Sáros, Szatmár, Szepes, Borsod, Torna, Ugocsa, Mármaros, Békes, Arad, Krassó, Somogy, Szabolcs. Nem szavaztak: Nyitra, Bács, Ung. A polgárképességre vonatkozó többi pontok még tárgyalásra várakoznak.

Junius 6án urnapi szünet.

A Majus 24kei CCIIIdik kerületi ülésben, mielőtt a t. RR. a napirendre, a szabad községekröli törvényczikk feletti tanácskozások folytatására átmentek, Biharmegye 's Kapronczа városa uj követeinek bemutatása történt. Átadatott azután az elnök által Dessewffy családnak Eszék városára nézvesti kérelme, ugy szinte a pest-fiumei vasut vállalat iránti folyamodás, végre a Luiza-ut-társaságnak nyilatkozása 's kérelme. Mindezen irományok fel sem olvasva az illető biztosságokhoz véleményadás végett utasitattak. Felolvastaték azután a szabad községröli törvényjavaslat 's a tegnapi e tárgyu vitatkozások csak igen röviden folyának. A törvényjavaslat melletti gyámokok abban pontosulnak leginkább össze, hogy ezen községeknek legfontosabb jövendőjök van, mert ezekből fog idővel kifejlödni a nemzet magva, ereje. Azon osztály t. i. melly e közönségeken alul áll, még a földesuri hatalomnak van alávetve 's igy polgári jogok gyakorlására még egészen nem alkalmatos, az e községen felül álló osztály pedig egy kiváltságos magában elzárt testület. Ezen községekuek minél többjeit, kivált a népesebbeket 's vagyonosakat a megyei rendszerbe be kell fogadni, nehogy privilegium után vágyva kir. városokká váljanak. — Igy azután szabadság helyett szolgaságot nyernek; néhány ember tanácsnoki ranggal felruháztatik, 30, 40 választó polgár elzárkozik, a polgárok tömege pedig egyszerre csak észreveszi hogy szabadságát elvesztette. E közönségek most tulajdonképen semmi bizonyos hatóság alá nem tartoznak, mintegy törvényen kivül állanak, mintha chinaiak volnának. Az előleges elrendezés azonban az illető megyékre bizandó, mellyek előtt a helység körülményei legjobban tudvák. Jelenleg még e kérdéstől csekély hasznot várhatnak az illető községek 's csak a jövő országgyülés segidhetend voltakép a bajon. Minden intézkedés most csak előkészületnek tekintendő. — Ezen elveknél fogva a törvényczikkely némelly módositásokkal elfogadtatott, mellyek leglényesebbje abban áll, hogy a 2 §nak azon rendelete „hogy az ekép rendezett szabad község annyi képviselőt küldjön, mennyi az illető község összes lakosainak száma háromszázzal elosztva“ — kihagyatott, miután már a megyék elrendezésénél is minden szabad községnek, sőt k. városnak 's egyéb hatalmas testületeknek is csak egy képviselő rendeltetett. Elég leend tehát elején egy voks minden községnek, a többit majd a körülmények 's az idő kifejtendik. Ezek következtében a törv.czikkely mostani alakjában igy hangzik: — Törvény czikkely a szabad községekről. A megyék kebeleikben lévő olly szabad községeket, mellyekben az urbéri tartozások nem léteznek, habár az uri hatóság meg nem szünt is, szabály által ugyanazon elvek alapján fogják rendezni mellyek a Jász-kun községekre nézve a (I) törvényben megállapitva vannak. 1. §. Ezen szabály alkotásában a községek, illetőleg az uri hatóság megszüntetése iránt a földesurak is kihallgatandók; de a megye fogja megitélni, a fenebb idézett törvényben foglalt rendeletek a helybeli körülmények között mennyire lehetnek alkalmazhatók. 2. §. Az ekép rendezett szabad községek a megyei közvamine intimatur. Datum etc. mint fentebb. — Melly intézmény következtében Zágrábmegyének 1831dik évi september 5dik napján tartott közgyülésében hozott határozata következő „Ex actis Generalis Comitatus Zagrabiensis 5ta et sequentibus mensis septembris 1831. diebus Zagrabiae celebratae congregationis Articulus XI-us. De quaestione circa jus nobilium campi Turopolya in Restaurationibus Comitatus hujus ad electionem magistratus publici singillativis votis concurrendi qualiter superata: „Dignabatur Excelsum Consilium ope b gr. dto 12ae Julii a. c. Nro 19154. emanati Intimati universitati huic pro congrua directione et stricto in futurum observamine significare: Suam Mattem sacratissimam in ordine ad quaestionem circa jus nobilium campi Turopolya in Restaurationibus Comitatus hujus ad electionem Magistratus publici singillativis votis concurrendi recens altissimo obtutui demisse substratam, clementer resolvere dignatam esse: ut in futurum cuivis campi Turopolya vero et indubitato nobili seu extra campi recinctum alibi in gremio Comitatus possessionatus sit, seu minus, legale in eligendo magistratu Comitatensi singillativi voti jus salvum relinquatur; — eo: ne quis reali nobilitatis praerogativa haud gaudens, sub specioso titulo nobilitari privilegio abutatur, invigilare, caeteroquin non tantum ad activitatem, sed immediatam Comitatuum obligationem pertinente. — De qua altissima Resolutione Regia fatum campum nobilium Turopolya medio Domini Ordinarii Judlium Joannis Raizner eo subjuncto edocendum conclusit Universitas, quod singuli et cuncti ex quaestionatis nobilibus Turopolitanis — huc tamen non intellectis illis, qui adusque gremialium nobilium illati ad actum restaurationis magistratualium semper invitati sunt, ad electionem magistratualium proxima aut futuris restaurationibus votis suis concurrere volentes coram Sedria Comitatus hujus praevie nobilitatem suam legitimare teneantur, neque antea quam praescripta via nobilitatem suam hicce legitimaverint, ad exercitium hujusmodi nobilitatis praerogativae admittendi sunt. Ipsa in reliquo praevia altissima Resolutione Regia velut mentionatis Turopolitanis in obversum praevigentis usus, eorundem regulativi et compromissi amplius hac in parte jus tribuente, pro praegravio in Comitiis proponendo praenotata existente.“ (Folytattatik.)

kozás és szavazás után határozatúl mondatván ki, mikép a KK. és RR. a házas telkeken kivül minden más fekvő birtokra nézve kivánják az érték megszabását: e határozat után 24 megye 22 ellenében a b) pontot is elfogadá. Ez értelemben szavaztak: Liptó, Hont, Győr, Veszprém, Baranya, Fejér, Esztergam, Mozsony. Árva, Verőcze, Szerém, Abauj, Sáros, Szatmár, Szepes, Borsod, Torna, Ugocsa, Mármaros, Békes, Arad, Krassó, Somogy, Szabolcs. Nem szavaztak: Nyitra, Bács, Ung. A polgárképességre vonatkozó többi pontok még tárgyalásra várakoznak.

Junius 6án urnapi szünet.

A Majus 24kei CCIIIdik kerületi ülésben, mielőtt a t. RR. a napirendre, a szabad községekröli törvényczikk feletti tanácskozások folytatására átmentek, Biharmegye 's Kapronczа városa uj követeinek bemutatása történt. Átadatott azután az elnök által Dessewffy családnak Eszék városára nézvesti kérelme, ugy szinte a pest-fiumei vasut vállalat iránti folyamodás, végre a Luiza-ut-társaságnak nyilatkozása 's kérelme. Mindezen irományok fel sem olvasva az illető biztosságokhoz véleményadás végett utasitattak. Felolvastaték azután a szabad községröli törvényjavaslat 's a tegnapi e tárgyu vitatkozások csak igen röviden folyának. A törvényjavaslat melletti gyámokok abban pontosulnak leginkább össze, hogy ezen községeknek legfontosabb jövendőjök van, mert ezekből fog idővel kifejlödni a nemzet magva, ereje. Azon osztály t. i. melly e közönségeken alul áll, még a földesuri hatalomnak van alávetve 's igy polgári jogok gyakorlására még egészen nem alkalmatos, az e községen felül álló osztály pedig egy kiváltságos magában elzárt testület. Ezen községekuek minél többjeit, kivált a népesebbeket 's vagyonosakat a megyei rendszerbe be kell fogadni, nehogy privilegium után vágyva kir. városokká váljanak. — Igy azután szabadság helyett szolgaságot nyernek; néhány ember tanácsnoki ranggal felruháztatik, 30, 40 választó polgár elzárkozik, a polgárok tömege pedig egyszerre csak észreveszi hogy szabadságát elvesztette. E közönségek most tulajdonképen semmi bizonyos hatóság alá nem tartoznak, mintegy törvényen kivül állanak, mintha chinaiak volnának. Az előleges elrendezés azonban az illető megyékre bizandó, mellyek előtt a helység körülményei legjobban tudvák. Jelenleg még e kérdéstől csekély hasznot várhatnak az illető községek 's csak a jövő országgyülés segidhetend voltakép a bajon. Minden intézkedés most csak előkészületnek tekintendő. — Ezen elveknél fogva a törvényczikkely némelly módositásokkal elfogadtatott, mellyek leglényesebbje abban áll, hogy a 2 §nak azon rendelete „hogy az ekép rendezett szabad község annyi képviselőt küldjön, mennyi az illető község összes lakosainak száma háromszázzal elosztva“ — kihagyatott, miután már a megyék elrendezésénél is minden szabad községnek, sőt k. városnak 's egyéb hatalmas testületeknek is csak egy képviselő rendeltetett. Elég leend tehát elején egy voks minden községnek, a többit majd a körülmények 's az idő kifejtendik. Ezek következtében a törv.czikkely mostani alakjában igy hangzik: — Törvény czikkely a szabad községekről. A megyék kebeleikben lévő olly szabad községeket, mellyekben az urbéri tartozások nem léteznek, habár az uri hatóság meg nem szünt is, szabály által ugyanazon elvek alapján fogják rendezni mellyek a Jász-kun községekre nézve a (I) törvényben megállapitva vannak. 1. §. Ezen szabály alkotásában a községek, illetőleg az uri hatóság megszüntetése iránt a földesurak is kihallgatandók; de a megye fogja megitélni, a fenebb idézett törvényben foglalt rendeletek a helybeli körülmények között mennyire lehetnek alkalmazhatók. 2. §. Az ekép rendezett szabad községek a megyei köz-

Egyveleg.

(Vad törpék.) Havris isméretes angol utazó, egy ‚Highlands of Aethiopia‘ czimü, legközelebb megjelent igen becses utazási rajzában többek közt imezeket közli: „Tul a roppant kiterjedésü pusztán, melly délszakon a kafferek tartományának határszélét képezi, laknak a doko-k, egy tökéletesen vad törpe-nép; emberek, kik csupán 4 lábnyi magasok, bőrük sötét olajszinü, 's a majmokhoz legközelebb állnak. Nekik sem bálványaik, sem templomaik, sem szent fáik nincsenek, 's csak homályos sejtelmök van a legfőbb lényről, kihez szerencsétlenség idején igen sajátságos módon imádkoznak; ekkor t. i. fejökre állnak 's egy fa törzsökéhez támaszkodva körülbelül ezen könyörgést mondják: „Mi csak hangyákat eszünk 's tőled semmit sem kivánunk. Te felnőni 's tenyészni hagytál bennünket, miért hagysz leveretni?“ Ezen dokok hona egy sürü bambuserdő, mellyben magoknak esetlen 's minden csin nélküli viskókat épitenek. Nálok király, törvény, mesterség, fegyver ismeretlen; nyájaik nincsenek, ők nem vadászok, nem szántóvetők; eledelök: gyümölcs, gyökér, egerek, kigyók, hangyák és méz. Még a tüzet sem ismérik. Mindkét nembeli egészen meztelen jár. A férfiak egy bambus darabkával átlyukasztják füleiket, — 's egy a kigyók hátgerincz-rostjaiból készített nyakkötő — egyetlen ékszerök.“

(A francziaországi borkereskedés csökkenése.) Mintegy 50 év előtt csupán Bordeauxból 18.000 tonna bor szállittatott Angliába és Irlandba; jelenleg pedig egész Francziaországból Anglia, Irland és Skócziába csak 3000 tonnányi vitetik ki; szinte 50 év előtt az egyetlen Gayeme tartomány 7000 tonna bort szállitott Svédországba, most egész Francziaország csak 950 tonnát. Szinte 50 év előtt csak maga Bordeaux 12000 tonna bort küldött Oroszországba, most egész Francziaország nem többet 4000 tonnánál. Poroszország is 50 év előtt magából Bordeauxból 15000 tonnát kapott, most pedig, midőn a vámegylet ezen kereskedelmi czikk körét háromszor nagyobbra tágitá, egy 1842dik évi áttekintés szerint csak 5077 tonna szállíttatik Poroszországba.

és választó gyülésekre különvéve egyegy képviselőt küldenek és ezen képviselőknek egyenkinti szavazatuk leend. 3. §. A megyék ezen rendezési szabályokat az azoknak alkotását követő első országgyülés elibe bemutatni kötelesek.

A maj. 29kei CCIVik kerületi ülésben (elnökök: Bossányi Nyitra 's Szentpályi Ugocsa megyék követei. Jegyzők Szentkirályi és Vukovics; tollvivő Komlósy urak) mindjárt az ülés megnyitásával az elnökség Fels. urunk holnapi dicső névnapjára 's a szokásos üdvözlő felirásra emlékeztetvén a t. KKat, azonnal Palóczy neve minden oldalról hangzott, 's ime a magy. törv.hozás jegyzőinek agg prototypusa legott felolvasá az eleve elkészített felirási javaslatot, melly is köztetszéssel elfogadtatott. Jelenté azután az elnökség, hogy Zágráb városa köv. bemutatta légyen Körös sz. k. városnak őt az orsz.gyülési követséggel megbizó levelét. — Napirendre kerülvén most Turopolya-kerületnek rendezése, annak követe megköszöné ugyan a t. KK. atyai szándékát, de kénytelenitteték küldői meghagyásából kijelenteni, hogy ök a tervezett elrendezésnek — területök csekélysége 's forrásaik szüke miatt — csak ugy vehetnék hasznát, ha ns Zágráb vármegyének szávántuli járása Turopolyához bekebeleztetnék. Ezen bekebelezés nélkül küldői sem az igazgatás költségeit, sem a kerületöket keresztül hasitó országutak fentartását nem győzik, miután minden oldalról nyomatvák; miért? a t. KK. legjobban tudják. Azért kijelenti, hogy a szávántuli járás bekebelezése nélkül Turopolya kerületét coordinálni nem lehet. — Ezen kijelentést egy alsó határszéli követ olly lényegesnek tartá, hogy mindenekelőtt felveendőnek vélte azon kérdést: eleget tehetnek-e a t. KK. Turopolya követe kivánságának? A szónok ezt teljesen lehetetlennek 's a KK. hatalmán kivül fekvőnek állitá, minthogy itt egy megye kiegészitő részének elszakasztása forog fen, mellyet puszta kérelem következtében elhatározni nem lehet. Ha tehát ezen kérelem mint conditio sine qua non adatott elő, akkor természetesen az egész coordinatiót abba hagyni kellene. — Nem egészen ezen véleményben volt két megyei követ, kik különbséget láttak a jurisdictio 's a proprietas között. Az elsőre nézve vannak számos példák, hogy a törvényhozás a könnyebb 's czélszerübb igazgatás miatt, több megyék területét megváltoztatja, részeiket elszakasztotta's máshová bekebelezte, sőt egész testületeket is egyesített. Igy történt Pest, Pilis és Solt, Heves és Szolnok, Gömör és Kis-Hont, Bács és Bodrog 's több megyékkel, igy az inclavált területekkel; sőt magával Zágrábmegyével, mellybe szinte a régi Szeverin megye bekebeleztetett; 's igy ismét a közigazgatás tekintetéből egy részt tőle elszakasztani lehet, miután e szávántuli járás kebelezése után is még száz négyszög m. földnél nagyobb területe maradna, mi az igazgatásra nézve untig nagy kiterjedés. Ha tehát az ország szüksége megkivánja, vétessék el valami a nagyobb testülettől és egyesitessék a kisebbel. Igy tehát nem osztoznak K. megye követének nézetében, hogy ezért már az egész elrendezéssel felhagyni kellene. — Ezen okoskodások épen nem elégiték ki az illető követet. A felhozott példákat a jelen esetre alkalmaztathatónak nem tartá, mivel az összeolvasztott testületek hason természetüek voltak, megye megyével egyesülvén; 's itt is a történet utmutatása szerint azért történt az egybeolvasztás, mivel a kisebb testület az igazgatási költségeket nem birta. Ennek tehát az volna következése, hogy a magát fentartani nem tudó kis Turopolya a szilárdul fenálló Zágrábmegyének bekebeleztessék, nem pedig hogy ezen testületnek egy része elszakasztassék egy másik kicsinynek gyámolitására. Zágráb nem panaszkodik; fenállott eddig is mint törvényes municipium, az okot pedig most Turmezőről veszszük, nem Zágrábról. Ha ez panaszkodnék, hogy kiterjedése olly nagy, miszerint közigazgatási hivatásának meg nem felelhet, akkor lehetne a felesleget valamelly kisebb testülethez csatolni. De ezen testületnek minden esetre a másikkal homogennek, azaz, szinte municipiumnak kellene lennie. De mit látunk itt? Egy kis privilegialis még csak most coordinálandó kerület, melly egészen másképen administráltatik, azt kivánja, hogy egy független, önálló régi municipium kiegészitő része vele összeolvasztassék. Igy tehát ez utóbbinak municipalis természete megszünnék 's privilegiálissá válnék. Pedig elfogadott elve ezen táblának, hogy a privilegialis állapot a municipalisnak alárendeltessék, nem pedig megforditva. Ezen elvnél fogva rendeltetett meg a városokban lévő curiák bekebelezése, noha kiváltságaik többnyire sokkal régiebbek az illető városok lételénél. Ezen elvnél fogva határoztatott még csak tegnap a szabad községek elrendezése, nehogy privilegialis állapotért folyamodjanak, hanem inkább a municipalis rendszerhez kapcsoltassanak; itt pedig a privilegialis állapot a municipalisnak elibe tétetnék. De mindezeket mellőzve ellenmondhatlan tény, hogy eddig minden, még a legkisebb expropriatiók is országgyülési biztosságok utján történtek, 's most egy kis privilegialis kerületnek egyszerü kérésére, meg sem hallgatva Zágrábmegyét, csak amugy rendeltessék el a kikebelezés. Előre tehát arról kell tanácskozni: hajlandók vagyunk-e ezen kérésnek figyelembe vételére? azután arról: helyesnek tartjuk-e a kivánatot, sikert kivánuk-e neki szerezni? 'S azután volna csak meg hallgatandó Zágrábmegye 's a többi előkészületek megteendők, mig a kérdés az országgyülési tractatusok tárgyává lehetne. — Nem sok lényeges hozatott fel ezen okok ellen 's miután a turopolyai követ némelly kért felvilágositására kielégitő választ nem adhatott, az egész tárgy jelenleg elhalasztatni rendeltetett. — Fiume és Buccari-kerületek elrendezése kerülvén azután napirendre, a jegyző azon észrevételt tevé, hogy miután ezen elrendezés a szabad királyi városok elrendezése alapelvei szerint történt, az ez utóbbiban a két tábla közti alkudozások következtében megváltozott elvekre figyelemmel lenni kellene. Melly észrevétel helyesnek tartatván, az egész a III. Részig eljutott elrendezési tanácskozások ezen nézetéből folytattattak. Legnagyobb részben a választmányi szerkezet megtartatott, nehány localis érdekek tekintetbe vételével.

A maj. 31kei CCVik kerületi ülés, tárgya: a tenger-melléki kerületek rendezésének folytatása. Mielőtt felvétetett volna a napi rendre kitüzött tárgy, az igazoló választmány jegyzője felolvasta Körös városa követének megbizó leveléről szóló választmányi jelentést; melly alkalommal jelenté egyszersmind, hogy a kereskedési tárgyban kiküldött választmánynak munkálata bevégeztével, átadatván a magyar gazdasági egyesület folyamodása is; azt hasonlóul már bevégezte, 's munkálata nyomtatásban meg is kapható. Mit a RR. tudomásul vevén, hitelesittetett a Turmezei kerületet érdeklő izenet, — melly miután ezen kerületet minden belső viszonyaira nézve függetleníteni kivánták a RR. Zágráb megyétől, nem akarva kimondani benne olly elvet, melly nem csupán Turopolyának, hanem Kővár vidékének is árthatna — egészen ujonnan fog szerkesztetni. — Ezután következett a kitüzött tárgy, melly a IIIik résztől kezdve egészen be is fejeztetett. Benne ezen szó „város" mindenütt ezzel „kerület" cseréltetett fel, 's minthogy itt is a sz. k. városokban követett rendszert ohajtják a RR. bevinni, különben is abban a FőRRkeli egyezkedés következtében igen sok változott meg, több §§ok általánosan felváltattak a városi törvényjavaslatban foglalt §§kal, másokhoz pedig ugyan azon munkálatból részletesb és világosb törvény létezhetése végett több §§ok adatván, — 12 óra előtt bevégeztetett a mai napra kitüzött tárgy. — 12 óra után személynök ő nmlga megnyitván az országos ülést, mellyben — a kerületi elnökség bemutatván ő Felsége névnapjára készitett köszöntő feliratot és az igazoló választmánynak Bihar, Temes, Baranyamegyék, Hajdukerület, Kaproncza és Körös városa követeinek megbizó leveleikről beadott jelentését az ujonnan elválasztott követek neveinek az országos naplóba leendő beiktatása végett, — felolvastatott és átküldetett a köszöntő felirat, mit a mlgos FőRR. elfogadván, elegyes ülésre hitták meg a RRket, honnan orsz.biró ő exc. elnöklete alatt az üdvözlő felirat primás ő hgsége 's az elnök aláirásával szokott módon expediáltatott 's fel is küldetett.

Az üdvözlő felirat igy hangzik:

Felséges 'sat. Mindazon áldások és kegyelmek, mellyeket az isteni imádandó jóság Felségeddel közöl, azon hü magyar nemzetet, melly törvényes királyában szabad alkotmánya és törvényei szentsége, polgári boldogságának e főkincse őrjét tiszteli, a kedvező gondviselés iránti buzgó hálával 's közörömmel töltvén el, jelenleg is, midőn az egymást felváltó napok során Felséged dicső neve évi napjának ismétli szerencsés felviradását szemléli, hő keble azon tiszta indulatoktól van lelkesülve. Midőn tehát Felséged becses élete terjedéséért az istenség előtt közhálánk és köszönetünk szíves áldozatát mutatjuk be, 's hozzá azon könyörgésünket emeljük fel, hogy Felségedet, boldogul átélendő még sok esztendőkkel 's mindenhatósága szent ótalmával továbbá is áldja és tartsa meg, dicső országlása egész idejét pedig a jelen és utókorra boldogitólag ható időszakká tegye; Felségedet hódoló tisztelettel arra kérjük, hogy ezen az egész nemzettel közös, Felséged iránt viseltető örök hűségünk és fiui szeretetünk tisztaságához mért kivánatunkat tőlünk ez alkalommal is fejedelmi és atyai jó szíve előtti tetszéssel fogadni méltóztassék. Kik egyébiránt 'sat.

A junius 1sö CCVIik kerületi ülésben napirenden vala mint már előleges közlésünkben érintők, a sérelmek és kivánatok rendbeszedésére a jelen orsz.gyülésről kiküldött országos választmánynak tudósitása. A tanácskozások kezdete előtt egy megyei követ azon inditványnyal állott elő, hogy ezen sérelmek 's kivánatok jövendőre nem a jelenleg követett mód szerint terjesztessenek fel, hanem az előforduló esetekben minden megye külön tegye legott a felterjesztést, mi által nem csak az orvoslás gyorsabban megtörténhetnék, hanem a sürgetés is könnyittetik; a jurisdictiók nem fognak támaszkodni a sérelmek compagesébe, mellynek csekély eredményét már annyi országgyülés óta tapasztaljuk. — Ezen inditványt némellyek korainak, mások ellenben késönek találván, a többség pedig elmellőzendőnek vélvén, noha az illető követ nézeteit bővebben kifejtvén nyilatkoztatá, hogy megyéje az előterjesztés nagyszerüségével meg nem elégszik, hanem sikert kiván, a RR. a napirendre átmentek. — Felolvastaték mindenekelőtt az illető küldöttség jelentése, mellynek tartalma ez: A sérelmek és kivánatok összeszedésével és szerkesztésével megbizott országos választmány, nm. gróf Batthyáni Imre főlovászmester elnöklete alatt összeülvén, — mielőtt kiküldetése érdemébe bocsátkozott volna, annak néhány tagja kivánta, hogy mind az elnök, mind pedig a tollvivő a küldöttség által választassék, a többség azonban az eddigi gyakorlatnál maradt. E kérdésnek illykép lett elintézése után a választmány további munkálkodását folytatván, — most is azon — cs. kir. Fhgsége 's a m. FőRR. 's t. KK. és RR. előtt ismeretes rendet követte, melly szerint az I. osztályba az vármegyéknek és sz. kir. városoknak abbeli közönséges sérelmei 's kivánatai, mellyeket ő Felségének felterjesztetni javasol; — IIba az egyes vármegyéknek szinte felterjesztendő sérelmei 's kivánatai; — IIIba Horvát, Dalmát, és Slavonia országoknak hasonlóul felterjesztendő közönséges és egyes sérelmei 's kivánatai vannak helyeztetve; — 's IV. osztályba a szabad kir. városoknak szinte felterjesztendő külön sérelmei 's kivánata; — Vbe ollyan sérelmek 's kivánatok, mellyek vagy a rendszeres munkák megvizsgálására, vagy a maguk helyére 's illetőleg külön inditványozásra tartozandóknak, vagy épen fel nem terjesztendőknek találtattak; — a VIba ollyanok, mellyek ugyan ő Felségének felterjesztettek, de reájok még eddig k. k. válasz nem érkezett 's a kegyelmes válasz kiadása kéretik; — végezetre a VIIbe azon sérelmek 's kivánatok, a mellyekre az 1840ik évi országgyülés alatt, jelesül ugyan azon évnek sz. György hava 29kén és 30kán, és Pünkösd hava 1. 8. és 11én k. k. válasz ugyan érkezett, de az idő rövidsége miatt akkor az országos Rendek által fel nem vétethetvén, az azok feletti tanácskozások folytatását a tek. KK. és RR. táblája az országgyülési irományok IV. kötetében 520. szám alatt a mélt. FőRRhez által küldött izenetébe fentartotta, — vannak sorozva. Azonban Horvát. Dalmát és Slavonia országok sérelmei 's kivánatai iránt e helyen a választmány kötelességének tartja különösen azon körülményt megemliteni, hogy ámbár Szerém és Verőcze vármegyéknek követei az általok képviselt törvényhatóságok sérelmeit 's kivánatait az ezen választmánynál levő egyik kir. személynöki itélőmesternek benyujtották volna, azoknak egynémellyike mégis az érintett országok itélőmestere által bemutatott sérelmek 's kivánatok közt találtatván, — ez iránt kérdés támadott, mellyik osztályba kelljen ezeknek sorozva lenni? mellynek következtében a kapcsolt részeknek ezen választmányban jelenlevő követei, az 1840dik országgyülés által hasonló tárgyban kiküldött választmány munkálata példájára, a fenemlitett három vármegyének sérelmeit 's kivánatait tovább is a kapcsolt részekéi között kivánták meghagyatni; a választmány azonban, figyelmezve azokra, mik ez iránt a mult országgyülésen közbenjöttek, azokat ezuttal is a többi magyar vármegyék folytába vélte sorozandónak, melly határozatban az érintett követek meg nem nyugodván, az */. alatt alázatosan ide csatolt különvéleményöket benyujtották. — Nem levén erre különös megjegyzés, a tanácskozások folytában felolvastaték a kapcsolt országok részéről kiküldött választmányi tagoknak következő különvéleménye: Alábbirtak ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy ámbár az alsó slavoniai Szerém, Verőcze és Pozsega három varmegyéknek sérelmei 's kivánatai emlékezetet-haladó idő óta a sérelmek 's kivánatok összeszedésére országgyülésileg kiküldött országos választmányokban mindenkor a Horvát, Dalmát és Slavonia-országok itélőmestere által, a kapcsolt országok sérelmeivel 's kivánatival együtt szerkesztve, előadva, és igy azok az országos Rendeknek egy tömegben bemutatva is voltak, jelen országos választmány ezen szakadatlan szokás ellen mégis azt határozta: miszerint azon három vármegyéknek a kapcsolt országok itélőmestere által már előadott sérelmei azon alapnál fogva, hogy azok az 1840. országgyülés alatt ő Felségének az országos Rendek által sem a horvát, sem a magyarországi sérelmekkel, hanem pótlólag 's különösen terjesztettek fel, — a kapcsolt országok sérelmei közől kivétessenek, 's nevezetesen a IIik osztályba az egyes magyar vármegyék sérelmei után helyeztessenek; melly határozat által ezen választmány azon ürügy alatt, mintha a felebb érintett három vármegyék Magyarországhoz tartoznának, a fenérintett mód ellen, melly az utolsó országgyülés által az alsó slavoniai sérelmek felterjesztésében használtatott, sőt ezen tul is jóval tovább terjeszkedvén, annál inkább tehát az e részben fenálló, de a mult országgyülés alatt az e tárgyban munkálkodó választmány által is megtartott azon gyakorlat ellenére, melly szerint az alsó-slavoniai sérelmek az országgyülésnek mindenkor a kapcsolt országok sérelme tömegével mutattattak be — cselekedvén, 's azokat a magyar vármegyék sérelmeivel 's kivánataival összefoglalandóknak határozván, ezáltal nemcsak az eddig valamennyi e tárgyban munkálkodó orsz. választmányok által sértetlenül fentartott gyakorlatot, a nélkül hogy az országgyüléstől utasitást kapott volna, rögtön megváltoztatta, hanem a diplomatikai kérdés elhatározásában helytelenül bebocsátkozván, ezáltal megbizatásának körén tul is ment légyen. Mi tehát alólirottak valamint az illy határozatnak foganatositásához részünkről 's mintettünk által semmikép hozzájárulni nem akarunk, ugy más részről

ámbár világos adatokkal 's diplomatikai oklevelekkel voltaképazt kiis mutathatnók, hogy alsó Slavonia mindenkor 's régtölfogva Dalmát, Horvát és Slavonia országokhoz 's a báni hatalom alá tartozott 's jelenleg is tartozik; nehogy azonban mi is ugyanazon hibába essünk,mellyet a jelen orsz.-gos választmány elkövetett: csupán a ténykérdésre vonatkozólag e czélból csak azt kivántuk megemliteni,hogy az alsó slavoniai három vmegyék az 1715: 118; 1741: 18. t. czikknek 3. 4. 5. és 6. §§ai, az 1741: 50. t. cz. által Dalmát,Horvát és Slavonia országokhoz 's ezek által a szent koronához visszacsatoltatván, az 1751: 23 által pedig helyreállott jog mellett (jure postliminii) a báni hatalom alá rendeltettek; továbbá, hogy midőn ő Fels. az orsz. Rendek által az 183⅔ országgy. alatt a végett megkéretett volna, miszerint az érintett három vmegyék az urbéri lajstromba különösen 's névszerint beiktattassanak, a nélkül azonban, hogy ugyanazon urbéri törvényekben ezen ujitást csak emliteni is kivánták volna; 's ezt ő Felsége az 1836. mart. 6án kelt k. k. válaszában azon tekintetnél fogva, hogy magok az országos Rendek is az 1835dik évi september 21én kelt felirásukban, az 1835dik évi augusztus 23án az országgyülésre kiadott k. k. válaszban felhozott törvényekre, jelesül az 1715: 92. és fentebb érintett 1751: 23. t. czikkekre hivatkozva,az 1836ik martius 3-kán tett felirásukban nyilván kijelentették, hogy mindenkinek jogait sértetlenül fentartani kivánják, az 1715: 120. és 1723: 27. t. cz. a magok épségbeni fentartásuk mellett megis engedte, ezen feltételek és világos fentartás mellett tehát kegyelmesen ki is jelentette, miszerint ezen három vármegyéknek az urbéri lajstromba lett névszerint megemlitése az alsó Slavonia, 's a kapcsolt országok, ugy a báni hatalom közötti viszonyokra nézve maga után semmi következést ne vonhasson. Ezen k. k. válaszból tehát a kapcsolt országok ellen semmi káros következést azért nem lehet vonni, mivel a jelenlegi gyakorlat, az előbbi százados szokással mindenkép megegyezik és az mostan is fenáll; ezenkivül ezen három vármegyék nemcsak a kormányszéki, törvénykezési, tanulmányi, felkeléli 's több más viszonyaikban Horvátországéival összekötve lennének, — továbbá ezen vármegyék a kapcsolt országoknak közgyülésére nemcsak követeket küldenének, ott az ország követei megválasztásában és utasitások készitésében részt vennének, sőt gyakran magok a slavoniaiak is követekül megválasztatnának, ugy szinte a báni iktatásra, az itélőmester megválasztásába és a felkelő sereg rendezésébe is befolynának; — mindezek arra mutatnak, hogy a kapcsolt országok ezen három vármegyékre nézve az elősorolt tekintetben jelenleg is teljes birtokban léteznek. Miután tehát mindezeknek ellenére a jelen országos választmány azon diplomatikai kérdést: hova legyenek ezen alsó-slavoniai vármegyék tartozandók? melly az országgyülésen érdemileg még csak nem is tárgyaltatván, annál kevésbbé van elintézve 's a kapcsolt részek nyilvános jogai megsértése,'s épségének megbontása nélkül feszegethető semmiképen nem lehetne, ön hatalmánál fogva mintegy elintézni törekednék, 's ezen helytelen végzésen a kapcsolt országok iránti 's fenebb érintett felette sérelmes határozatát is épitette volna: ennélfogva mi alólirottak a szerint, mint az a legutolsó országgyülés alatt a kapcsolt országok részéről a fenemlitett 3 slavoniai vmegyék sérelmei felterjesztésében kezdett változtatás ellen az országos napló bizonysága szerint óvás tétetett, ugy jelen országos választmánynak helytelen eljárása ellen is jelen külön véleményünket bemutatjuk: egyszersmind minden bármi szin alatt, nevezetesen a kapcsolt országoknak épségbentartása ellen, ezen az eddigi szokásnak változtatása által netalán vonható következtetések,valamint az ellen is, hogy Szerém és Verőcze vármegyék követei ezen törvényhatóságoknak némelly sérelmeit's kivánatait az egyik királyi személynöki itélőmesternek szerkesztés végett történesen bemutatták, ünnepélyes ovást teszünk. Költ Pozsonyban 1844ik maj. 5én. Busán Hermann, Osegovits Metell a kapcsolt országok részéről a sérelmek összeszedésére kiküldött választmánynak tagjai. A nmlságu országos választmány meghagyásából magyarra forditotta Kelemen János, itélőmester." — Ezen különvélemény egyetlen pártoló szavazatra sem talált, sőt az illető két alsó-slavoniai megyék követei is szabadságaikhoz ragaszkodva kijelentették, hogy teljes szabadságukban áll sérelmeiket Magyarország itélőmesterének átadni, az egyik pedig felszólitá a t. RRet, méltóztassanak minélelőbb diplomatice kimondani, hogy ezen megyék — magyar törvényhatóságok. A dolog felvilágositására a jegyző a mult országgyülésen e tárgyban történtekre emlékezett, a midőn szintezen kérdés iránt a két tábla meg nem egyezhetvén, számos izenet után — ugyanazon egy ülésben három vagy négy szóbeli izenet váltatván — a RR. végre azt jelentették, hogy készebbek az illető három slavoniai vmegye sérelmét és kivánatait otthon hagyni, mint abban megegyezni, hogy Horvátország sérelmeihez kapcsoltassanak; a mi megis történt, 's csak később, midőn még némelly hátramaradt sérelmek suppletorie felterjesztettek, e megyék kérésére az ő sérelmeik is azuttal felküldettek. Ez országgyülési factum; e mellett a táblának meg kell maradni, 's azért nem állhat a szónok egy megyei követnek azon véleményéhez, hogy eziránt valamint általában a báni hatalom, banális tábla 's egyebek iránt küldöttség neveztessék, mert igy mi lennénk in petitorio. — Ezen nézet általánosan helyeseltetvén, a különnyilatkozat semmi további figyelembe nem vétetett.

Átmentek azután a t. RR. magokra a sérelmekre 's kivánatokra, mellyek első osztályát, t. i. „közönséges sérelmeit és kivánatait a vármegyéknek és sz. k. városoknak, mellyek ő felségének felterjesztetni javasoltatnak" megkezdették's be is végezték. Közöljük ezennel a sérelmek lényeges tartalmát, a választmány véleményét 's a t. RR. észrevételeit 's végzését, kihagyván a panaszttevő törvényhatóságok neveit,mint a dolog lényegét nem változtató, de sok helyt elfoglaló körülményt. I. Az 1715ik 22ik t.cz. kiterjesztésével a postamesterek és tisztek ne csak személyeikre, hanem hivatalukra nézve is az ország törvényei és törvényhatóságai alá vettessenek. A magyarhoni posták igazgatása az 1791iki 22ik t.cz. értelmében minden külföldi hatóság befolyásától felszabaditassék, 's egyenesen a m. kir. Helyt.tanács rendelkezése alá visszabocsáttassék;a posták igazgatóságánál pedig az 1805: 4ik és 1840: t.cz. értelmében magyar nyelv alkalmaztassék, 's a levél-dijak leszállitassanak, miután a postabérnek szerfeletti felemelése a szellemi közlekedésre károsan hat, de egyszersmind a kincstár jövedelmét is, mellyet az olcsóbbság inkább emelne, csökkenti; a postabér, a közvetett adózás egy nem csekély tekintetü neme lévén, annak országgyülési befolyáson kivül kormány rendelete általi megváltoztatása és szabályozása jövendőrei orvoslás végett sérelem gyanánt felterjesztessék. A postahivatalokra magyar honfiak alkalmaztassanak,és a posták 's postabérek iránti intézkedés az 1791: 22. t.cz. nyomán történjék. A közelebb időkben a postahivatalok által a hivatalos és magános leveleknek részint hosszabb ideig hátráltatásával, részint letartóztatásával, sőt némellyeknek el sem is fogadásával elkövetett visszaélések, 's midőn a levelek letartóztatóira szabott büntetés alá vétel végett ellenök perek indittattak, azon pereknek ő Felsége által, a törvénykezési rendszer sérelmével, mintha a posták a rendes bíróság hatósága alól ki lennének véve, megsemmisitése, 's még annak is ugyan ő Felségének legfelsőbb határozata által kijelentése, hogy a panaszlott postahivatalok a fenebbi visszaélések elkövetésében csak azt tették, mi nekik kötelességül volt hagyva: ezen sérelemnek nem csak multrai orvosoltatása,hanem jövendőre nézve törvény által elrendeltetése kivántatik, hogy a) A postadij felét a feladó,másik felét pedig az fizesse, kihez a levél intézve van; b) hogy a közlekedés könnyebbitése tekintetéből az ország minden részeiben elegendő számu postahivatalok állitassanak fel. c) Hogy Rehák József vörösvári postamester alkotmány-ellenileg az ausztriai főpostahivatal rendelkezésétől függő magyarhoni posta-intézete,amaztól egészen függetlenné tétetvén a postahivatalokboz tartozó személyek, nemkülönben bányászok, kamarai tisztek és harminczadosok, kik magokat az ország közönséges törvényei alól kivételeknek követelik, mind hivatalos mind magános viszonyaikban egyenesen az ország minden polgárait egyiránt kötelező törvények 's az illető megyei hatóságok felvigyázása alá rendeltessenek; a Htó-tanács e részbeni hatásköre csak annyira terjesztetvén, menynyiben mint ország főkormányszékének törvényes rendeltetésénél fogva az országgyülésileg megállapitandó postai szabályok pontos megtartására felügyelni kötelességében áll. Végtére azon visszaéléseknek meggátlásával, mellyeknek némi esetei mostanában előfordultak,t.i. a gyorsintézeti magánvállalkozók által küldött levelek elkoboztattak; — törvény által kimondassék: hogy Magyarhonban a levélhordás nem monopolium.Nem különben Vas, Veszprém, Somogy, Abauj, Nógrád,Bihar,Zólyom,Soprony és Fejér vármegyéknek azon leveleire, mellyekben a vegyes házasság tárgyában ő Felségéhez intézett és a megyékkel környékeltetni rendelt körlevélnek oda nem jutását érdeklik, hivatkozva, miután a leveleknek postára lett adatása a megyei postakönyvből, több körlevélnek az illető megyéhez nem jutása pedig az érintett levelekből kitünik, ezt sérelem gyanánt előterjesztik. — Választmányi vélemény: Jelen pontban foglalt kivánatoknak egy része, valamint azon panasz is,hogy a buda-pesti postahivatal ellen némelly levelek letartóztatása miatt inditott perek a m. k. udvari cancellaria által megsemmitettettek, az 1840ik april 15én a — IIik osztály 6ik pontjában — ő Felségének felterjesztetvén 's azokra nézve ugyanazon hónap 29én kiadott k. leiratban válasz is következvén, más része pedig a publico politicumbani rendszeres munkálatokban előfordulván; a mi a levelek helybe nem jutási esetét illeti: ezt, mint a közhitelességgel össze nem egyeztethető és az 1723: 59ik t.cz által is kárhoztatott tettet a küldöttség is sérelemnek tekintvén, mint illyet orvoslás végett felterjesztendőnek véli; azon előadás, hogy a postahivatalhoz tartozó személyek, nemkülönben a bányászok, kamarai tisztek és harminczadosok magokat az ország közönséges törvényei alól kivételeknek követelik, egyes esetek felhozása nélkül tárgyalás alá nem vétethetvén. — Végzés: elfogadtatik. — II) Gróf Ráday család könyvtára — a néhai Kovachich Márton levél- és okirati gyüjteményei 's Drevenyák Ferencz ásványainak a nemzeti museum számárai megszerzése, a fens. főherczeg Nádorra lévén bizva, aziránt ő cs.kir.főherczegségétől további rendelkezés végett tudósítás kéressék. Egyébiránt a mennyiben dicső emlékezetü 1sö Mátyás könyvtárának némelly maradványai a bécsi könyvtárban találtatnak fel 's elég nyom van arra, hogy illy maradványok Konstantinápolyban is találkoznak: mindezeknek a nemzeti museum részérei kiadása és illetőleg viszaszerzése iránt ő Felsége olly hozzátétellel kéressék meg, hogy egyszersmind a vaticanumi, velenczei, florenczíai könyv- és levéltárakban levő 's Magyarország dolgait és történeteit érdeklő okiratoknak 's leveleknek is eredetökben vagy legalább hiteles átiratban leendő kiadását kegyelmesen kieszközleni méltóztassék. — Vélemény: Figyelemmel ő cs. kir. Főherczegségének az ország Nádorának az utóbbi országgyülés alatt a tek. RR. izenete következtében adott válaszára; nem különben a t. RRnek a Drevenyák-féle ásványgyüjtemény tárgyában a mélt. FőRRhez intézett 's ezek által elfogadott izenetére is, a kivánat elsőbb részét illetőleg ő cs. kir. Főherczegsége tudósitásától kell várni; a kivánat utóbbi része pedig, mint az egész nemzetre nézve különös figyelmet érdemlő tárgy, külön felirás utján lenne felterjesztendő. Végzés: kivevén a Drevenyák-féle ásványokat, mellyek megszerzése csekély belértékök miatt a sok szükségesebb tárgyak mellett most feleslegesnek itéltetett, a vélemény elfogadtatott. (Folytatjuk)

Csatolványul.

Válasza a m. FőRRnek a t. KK. és RRhez a vegyes házasságoktól az egyházi szertartásoknak a magyarországi papság által lett megtagadása tárgyában közlött üzenetre. (Vége.)

Méltán kivánhatja tehát a catholikus clerus is, hogy ugyanezen minden üdvös vallásbeli intézkedések egyik lényeges talpkövét képező elv, az ő irányában is kellő tekintetbe vétetvén, fentartassék, és valamint a m. FőRR. semmit sem kételkednek, hogy azzal ellenkezőleg rendelkezni az 1791-diki törvényhozásnak szándékában nem is lehetett, ugy annak további fentartását annál inkább vélik jelenleg is kivánatosnak, minthogy a tapasztalás és a történet évkönyvei tanusitják, hogy épen az egyháznak irányában is a világi hatalom határainak kellő felfogása és szigorú megtartása, a fenálló vagy hozandó világi törvények tiszteletének mellőzhetlen föltétele, legbiztosb őre, minek uj bizonyságára szolgálhatnak azon, a t. KK. és RR. által is megemlitett, Europa csaknem minden országaiban mutatkozó vallásos mozgalmak, mellyek az ujonnan felébredő vallásos érzelemmel párosulva, a korszellem egyik legkomolyabb és jelentősebb irányzatát képezik, és szoros kötelességévé teszik a törvényhozónak gondos előrelátása és ovatos intezkedései által elkerülni, hogy a vallásos buzgalom vallásos vakbuzgósággá ne fajuljon.

De midőn ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. ezen törvényhozói feladásoknak fontosságától mélyen áthatvák, nem titkolhatják el, hogy a t. KK. és RR. által kijelölt orvoslási módok véleményök szerint a kitüzött czélnak megnem felelnek, és előidézik inkább azon veszélyeket, mellyeket kikerülni kellene, mintsem hogy azokat eltávoztatnák. Valamint tehát ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. a fenemlitett okoknál fogva a magyar főpapság és a kormány ellen is felhozott törvénysértés valóságát meg nem ismerhetik, ugy azon véleményben sem osztozhatnak, hogy ő felsége a cath. clerusnak szigorú eszközökkel a törvény megtartásának kényszeritésére, a papi körlevelek roszalására 's megsemmisitésére, és a pápai brevére adott tetszvényének visszavonására kéressék. — Elmellőzvén, hogy ő felségének vallásos igazságszeretetéről föltenni sem lehet, hogy a világi hatalom határain tulmenvén, a lélekismereti szabadságot, mellyet minden alattvalói irányában szentül fentart, épen csak a cath. clerusra nézve szintolly szorosan megőrizni nem kivánná: — abbeli aggodalmaikat sem titkolhatják el ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR., hogy illy, mind a két tábla részéről tett országgyülési indítványozás által örökittetnének inkább, mintsem megszüntetnének a vallásos surlódások, növekednék a kölcsönös idegenkedés, öregbittetnék a kedélyek felhevülése, és végre könnyen akármelly részről olly vallásos visszahatásnak szolgáltatnék alkalom, mellyeknek eltávoztatása a törvényhozás legszentebb feladásaihoz tartozik. (Vége köv.)

Sokkal inkább megfelelőnek vélik tehát törvényhozási állásukkal ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR., ha minden vallásbeli surlódásoknak és azon aggodalmaknak megszüntetésére, mellyeket a kérdéses lépések hazánk sok lakosaiban ébreszthettek, és mellyek iránt méltánylattal vi-

seltetni a m. FőRR. is hazafiui kötelességöknek ismerik, — a t. KK. és RRket a mult orsz.gyülés nyomán felszólitják, hogy velök együtt ő felsége elibe a történtek rövid megemlitése mellett azon kérelemmel járulni sziveskedjenek, mikint a vallás tárgyában kiadandó k. k. válaszszal a fölterjesztett törvényczikk, nevezetesen 3. és 4. §ának, mellyek szerint az áldás megtagadásának esetei többé képzelhetők nem lehetnének, elfogadása által mindezen surlódásoknak minélelőbb véget vetni kegyeskedjék.

Mi a kérdéses felirás többi pontjait illeti: azon pörökre nézve, mellyek némelly egyházi személyek ellen az 1647: 14. czikknél fogva több törvényhatóságok által megindittattak, és a m. udv. cancellaria utján fölkéretvén, eddig vissza nem küldettek, — ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. mellőzve jelenleg azon kérdésnek vitatását: vajjon mennyire alkalmazható a kérdéses törvényczikknek rendelete a többször emlitett esetekre, magok is méltányosnak találják, miszerint a legfelsőbb felügyelési jognál fogva felkért pörök, határozat mellett visszaküldessenek, és azért ennek szorgalmazásában részökről is megegyeznek.

Azon kivánatra továbbá: hogy ő felsége jövendőre minden pápai bullától vagy brevétől, melly a hazai törvényeket bármi csekély részben sértené, kir. tetszvényét megtagadni kegyeskedjék, ő cs. kir. főhgsége és a m. FőRR. az eddig történtekben meggyőződésök szerint semmi indokot nem találván, a t. KK. és RRnek azon kivánságában sem osztozhatnak, hogy azon brevék és bullák, mellyek placetummal helyeseltetnek, orsz.gyülésről országgyülésre az ország RRei elibe terjesztessenek; mert valamint a placetum joga mindenhol szorosan a felség jogai közé számoltatik, ugy a m. FőRR. abban látnak legnagyobb biztositást, ha hazánkban is ezen jog fejdelmünk által gyakoroltatik; és meggyőződésök szerint az az országgyülésnek felügyelésére azon tekintetből sem ruháztathatik, mert a brevék legtöbb esetben az egyháznak az egyénekkel való viszonyát illetvén, ollyan dolgokat foglalnak magokban, mellyek az emberi sziv legelrejtettebb redőivel, a családi élet legkényesb és legtitkosabb viszonyaival vannak összeköttetésben, és igy gyakran egyének becsülete, a családok nyugalma, az ide nem alkalmazható nyilvánosság igényleteinek lennének feláldozandók.

A mi pedig a nem-cath. lelkész előtt eddig kötött némelly házasságokra nézve javaslott törvényt illeti: bár mennyire sajnálják is a m. FőRR. azon házasságban levőknek sorsát, miután azonban az illyes házassági összeköttetések a nyilvános törvény rendelete megszegésével történvén, azoknak uj törvény általi érvényesitésökre magokat jogositva nem vélik, és igy azon házasságokon nem uj törvénynyel, de az illető lelkipásztor elibe való utasitással, és a mennyire a szülők elhaltak volna, a gyermekeknek törvényesitésök végett ő felségéhez való folyamodással — lehetne segiteni, a m. FőRR. a KK. és RR. által közlött törvényjavaslat fölterjesztéséhez részökről nem járulhatnak. — Minélfogva a t. KK. és RRket teljes bizodalommal felszólitják, hogy a sérelemnek czélra nem vezető vitatásától elállván, ő felségének a m. FőRR. által javaslott megkéréséhez járulni, és ez által az áldás iránti kérdésnek elöfordultát a jövőre eltávoztatván, a dologban aggodalmat talált honpolgároknak czélszerü módokkali megnyugtatását eszközölni sziveskedjenek.

Válasza a m. FőRRnek a t KK. és RRhez a görög nem egyesült vallásuak ügyében közlött üzenetre.

A görög nem egyesült vallásuakat illető üzenet első részének megfelelő törv.javaslat tartalma ugyanazonos levén az evangelicusok iránti vallásos súlyok és nehézségek dolgában a t. KK. és RR. által közlött törv.javaslattal, és igy az arra adott válaszüzenetben a m. FőRR. által kifejezett nézetek és inditóokok ide is alkalmazhatók levén, ezeknek nyomán a m. FőRR. mind az eddig kiadott reversalisoknak a multra való fentartása, mind a r. katholicusoknak más vallásra való átmenete tárgyában tett kijelentésökhöz e kérdéses ügyben is ragaszkodnak; ugyan a fenérintett válaszüzenetben bővebben elősorolt okoknál fogva a görög nem egyesült valláson levők viszonyaira nézve, egyéb törvényesitett vallásbeliek irányában teljes egyenlőség és tökéletes viszonosság kijelentését magában foglaló 3. §t itt is kihagyandónak vélik.

A mi továbbá a III. és IV. pontok alatt a gör. nem egyes. valláson levő plebanusok illendő ellátásáról, a papi növendékházak és kolostorok elrendezéséről, és az alapitványoknak mi módon lehető legjobb kezeléséről véleményes tudósitás, ugy a julianum kalendarium megszüntetése iránt az illető egyházi rend meghallgatásával teendő javaslat végett kiküldetni kivánt orsz. választmányt illeti: miután mindazok, miket a t. KK. és RR. a kiküldeni javaslott orsz. választmányra bizatni kivánnak, az 179⅞: 27 tczikknél fogva részint ő felsége jogához, részint a görög nem egyesülteknek emlitett törvény által biztositott kiváltságaihoz, mellyek szerint alapitványaikat ő felsége felügyelése alatt egyedül magok kezelhetik, és egyházi belső dolgaikat is szinte akképen az ő közönséges gyülekezeteiken önmagok rendelhetik el, — tartoznának; a m. FőRR. az orsz. választmánynak kiküldetését a felhozott okoknál fogva elmellőzendőnek vélik, és e helyett mind az érintett tárgyak elrendezése, mind az emlitett kiváltságokban nyilván fenhagyott julianum kalendarium használata kérdésébeni intézkedést az ugy nevezett Declaratoriumban kijelölt módon a görög nem egyesüll vallásuaknak közönséges gyülekezete utján legalkalmatosban eszközölhetőnek tartván, alázatos felirás által ő felségét megkérendőnek vélik, miszerint nemcsak jelenleg, hanem ezen tul is, valahányszor egyházi belső dolgaik elintézése ezt megkivánván, közönséges gyülés összehivásaért a görög nem egyesültek folyamodandanak, annak az emlitett Declaratorium szerinti megtartását megengedni méltóztatnék.

Az V. pont folytában a gör. nem egyes. valláson és egyéb vallásokon levők közti vegyes házasságok kötésére, és az illy házasságokból eredő válóperekre nézve előadott törv.javaslat 1. §át azonban, minthogy a cath. és evang. vallásu személyek közti vegyes házasságok összeadására nézve már törv.javaslat ő felségének akkint terjesztetett volna föl, hogy ebeli házasságok mindenkor a vőlegény lelkipásztora által adassanak össze, a tárgy hasonlatosságánál fogva a m.FőRR. elfogadják; ugy a 2ik §. első részében is, hol az ott emlitett vegyes házassági pörökben eljárandó bíróságok kijelentetnek, megegyeznek. Ezen szakasz azon részét mindazáltal, melly azt tartja, hogy a bíróságok az itélethozásban mindenik házastársra nézve a házasfeleknek különböző vallásbeli szabályait vegyék sinórmértékül: — a mennyiben ez illy általánosságban a nem egyesültek 's catholicusok közti vegyes házasságokból keletkezett pörökre is magyarázható lenne, azon tekinteteknél fogva, mellyeket a m. FőRR. a cath. és evang. vallásuak közti vegyes házasságokból származó váló pörökre, és a feleknek ágytól és asztaltóli örökös elválasztására nézve a közönséges vallásbeli nehézségek között már előadtak, valamint az ezzel összeköttetésben levő 3. §t is kihagyandónak vélik, és pedig ez utóbbit különösen azon oknál fogva, mert ebben a t. KK. és RR. azt kivánnák megállapittatni, hogy midőn a görög nem egyes. 's evang. házastársak ágytól és asztaltól örökre elválasztatnak az evang. fél uj házasságra léphessen. Azonban az itt egyedül fenforogható házasságtörés esetében a g. n. egyes.vallásuaknál épen ugy, mint az evangelicusoknál, a bíróság által a házastársak nem csupán ágytól és asztaltól választatnak el, hanem maga a házassági kötés is végképen fölbontatik, és igy itt mind a két félre nézve az elvek ugyanazonsága forogván fen, valamint a 2. §. végső soraiban fölösleges, és a t. KK és RR szándékán túl magyarázható lenne annak kimondása, hogy az illynemü vegyes házasságban levő házastársakra nézve az illető bíróság az itélethozásban ezek különböző vallásbeli szabályait veendi sinórmértékeül: ugy a 3. §ból, ha megmaradna, azt lehetne következtetni, hogy az ott emlitett elválasztás esetében a házassági kötés csak az evang. félre nézve fog felbontottnak tekinthetni, holott ez a g.n.egyesült vallású félre nézve is illyennek fog egyházi bírósága által határoztatni.

Végre a 4. §t is, minthogy a t. KK és RR megismerése szerint is a görög n. e. consistoriumtól fölebbvitel eddig is valamelly, az országon kivüli birói székhez nem történt, nehogy az e részbeni előgondoskodás, emlitett hitfelekezetüeknél kedvetlen magyarázatra szolgá jon alkalmul, elmellőzendőnek tartják. — 'S ezek levén azok, mellyekben a m. FőRR észrevételöket a t. KK és RRnek a g. n. e. vallásuak ügyében közlött üzenetére, és illetőleg törvényjavaslatára előadni kivántak, teljes bizodalommal felszólitják a t. KK és RRet, hogy azok elfogadása által ezen pontokra is az egyesülést elősegélni sziveskedjenek.

Megyei közlés.

Pestből. Megyénk junius 4én kezdett közgyülésén legelsőbb is a kisgyülések jegyzőkönyvei lőnek hitelesitve, melly közben, egy szóbeli pör, mellyet az udv. kanczellaria a megyei törvényszékről a kir. itélőszékre birtokon belül fölebbvinni engedett, heves vitát idézett elő. Valóban csak sajnálni lehet, hogy törvényeink, mellyek illy kiválólag gyakran, sőt mindennap alkalmaztatnak, annyira homályosak és határozatlanok. A vita eredménye az átküldő parancsnak — habár heves ellenzés után — elfogadása lőn. — Ezután a követjelentések, megyei és városi körlevelek vétettek elő. Tanácskozás közben kitünt, mikép Pestmegye, nincs megelégedve azzal, hogy a városok szabályhozási joga felsőbb helybenhagyástól lőn függősitve; azonban iránta már meg levén az egyesség a két tábla közt, a követeknek e tárgybani utasittatásuk eső utáni köpeny lenne. — Több kir. város fölszólitása, mellyben a megye a királyi városokba förendi tábla által bevitetni javaslott kir. főfelügyelők ellenzésére kéretik — pártolást nyert. — A szabados községek rendezése tárgyában kerületi ülésen hozott végzést a RRk kedvetlenül vették, minthogy e szerint ezeknél is a kir. városok beligazgatása lenne rendszerítve, miből csak zavargás és rendháboritás származnék. Azért oda utasitá a megye követeit, hogy a kerületi végzést országos ülésen a szerint ügyekezzenek módositni, miszerint a szabad községek megyei gyüléseken méltányosan képviselve legyenek. B. J. ügyvéd is tett egy inditványt, mire okul azon hir szolgált, hogy a Rotschildház hg Eszterházy magyarországi birtokait 50 éves haszonbérbe akarja venni, 's pedig szabad épitkezés mellett. Minthogy azonban Pestmegyének már van a birtokszerezhetés és absentisták megfizettetése iránt utasitása, az inditvány csak ezen szempontok fölötti szemletartásra szolgált alkalmul. A megye az egyik koronaőrségre Ürményi Ferencz ő nmlsgának elválasztását követeinek már utasitásba adván, Patay József tbiró a másikra báró Vay Miklós megválasztása iránt tőn inditványt, mi egyhangulag el is lőn fogadva. Megjegyzendő, mikép ugyan-e napi gyülésen a megyének szakolczai posztógyártókkal cselédei számára szükséges posztónak szállitása iránt kötött szerződés mikép teljesitéséről tétetvén jelentés, kisült, hogy a megye, árhoz képest, ennél soha még jobb posztót nem kapott. Melly tanuság nyilván mutatja, mennyire megérdemli e honi vállalat minden hazafi pártolását.

Külföldi hirek.

Spanyolország. A királynénak férjhezmenetele iránt ujabb hirek tartják feszültségben Madridot; ezek szerint Izabella Trapani gróffal, az anyakirályné testvérével fogna összekelni, az infansnő pedig Lajos Fülöp egyik fiával. Ezen házassági terveket, mint mondják, a tuileriák udvara, az angol tory Peel-Wellington miniszterium, az anyakirályné és Narvaez gyámolitják, 's Trapani gróf a syracusi herczeg társaságában a királynékat Barcelonában meglátogatandja. Különböző szinü madridi lapok azon észrevételt teszik, hogy a királyné férjhezmenetele a cortesgyülés előleges megegyezése nélkül az 1837ki alaptörvény határzatai szerint érvénytelen.

Barcelonában nagy készületek tétetnek, hogy a királynékat minél fényesebben fogadhassák. A többek közt 200 gazdagon diszitett halászcsajkában fiatal emberek menendnek eléjök, 's az egész kikötő ünnepiesen fellobogózott járművekkel leend elborítva. — Cortina, a törvényhozói biztosság elnöke benyujtá lemondását, melly el is lőn fogadva; most ismét egyszerü ügyvédi pályájára tért. — Diego Leon özvegyének Belascoain grófnőnek 45,000 realnyi évdij rendeltetett, melly gyermekeire, Diego árváira is átszállandó. — Barcelonából irják, hogy a királyné jelenlétét középkori lovagjátékkal is akarják ünnepelni. — E közben a politikai élet sem szünik; Madridban majus 19én elkezdődtek a községi tanács választásai, 's az uralkodó párt részére kedvező fordulatot vőnek. A progressista pártiak t. i. több töredékekre szakadván, mindegyik töredék saját külön jelöltjét pártolá, igy a moderadok részére hajlott a túlsúly. A ‚Castellano' szerint a progressisták ovást tettek ezen eredmény ellen, 's nem akarnak többé részt venni olly cselekvényben, mellyet ők törvénytelennek mondanak.

A nápolyi követ is kisérendi a spanyol udvart Barcelonába igy ir egy madridi levelező, ki a királynéknak a katonai laktanyákban tett gyakori látogatásaikat nem igen czélszerüknek találja, mert ugy sem igen emelik a királyi tekintetet, más részről meg az ezredeknek fölötte sok költséget csinálnak, mellyeknek bizony pedig semmi fölösleg pénzök. Azzal sem tud megbarátkozni, hogy Narvaez mindig szaporitja a hadserget, holott az ország úgy is ki van merítve; de a főminiszter igy hiszi tekintetét legjobban fentarthatni; pedig utójára is a roszul fizetett sok katona roszabb szolgálatot teend, mint kevesebb, de jól és pontosan fizetett sereg. Az uj török követ Madridba váratik; már is pompás szállást készitettek számára; mondják, hogy hat nőből álló háremet is hozand magával, min a spanyol főváros hölgyei annyira eliszonyodtak, hogy semmi jó fogadtatásban nem akarják részesiteni az ocsmánt. (Ez nyelvünkben synonim az ozmannal.) — A barcelonai főkapitány számos személyeknek útleveleket adott részint Frankhonba, részint Spanyolhon belsőbb tartományiba; hihetőleg azt akarják eszközölni, hogy a királynék ottlétekor minél kevesebb elégedetlen legyen jelen. A progressista lapok e miatt igen keserüen kikelnek, 's azt állitják: hogy liberalisnak már csak az utczán sem szabad mutatkozni Barcelonában.

N. Britannia Minap a harmadféléves walesi hget a királyné a Christ's-hospital-tanoda kormányzójává nevezte, ki e minőségében bizonyos Hunt urat tevé ott ma-

thematica tanárává. Ő felsége és Albert hg e tanárnak tudtul adaták, mennyire örülnek, hogy „a walesi hg befolyása által“ előmozdithatják Cornwallisban a tudományt.

A majus 23kai alsóházi ülésben Hume ur inditványt tőn, hogy szüntetnének meg ama tetemes taksák, mellyeket rendjelek vagy czimek osztogatásakor a megtiszteltek fizetni tartoznak. Ő t. i. csak azon esetekre kivánná e megszüntetést, midőn a czimet vagy rendjelet nyert egyén valóban érdemet szerzett a status körül, mit Hume nem épen megdönthetlen bizonyossággal akar hinni. Például felhozá, hogy midőn a nadrágszalagrend a porosz királynak adatott, még ettől is követeltetett az illető taksa, nem ugyan ő rajta vétetett meg az, mi illetlen leendett, hanem az angol statuspénztárnak rovatott fel. Goulburn financzminiszter ellene szegezé magát, megegyezvén, hogy egyes esetekben mindig joga van a parliamentnek a czímdíj elengedését inditványozni, de rendszerint nem találja tanácsosnak ez elengedést megállapitni. 'S igy Hume ur visszavette inditványát.

Az oxfordi 's cambridgei régi főiskolákban, mellyek nem is annyira egyetemek, mint inkább philologiai, theologiai facultások, már régóta szükségessé lőn a tetemesb átalakulás. Ezt Angliában is csak azok tagadják, kik a dologban vagy egyházilag, vagy anyagilag érdekelve vannak. De épen ezeknek befolyása, noha számuk csekély, még igen tetemes, mi legujabban bebizonyult az által, hogy midőn Christie ur e tárgyu, már régebben hirül adott inditványa napi rendre kerülne, nem jött össze a parliament ülésére megkivántató negyven tag száma, úgy hogy ez inditvány eképen megbukott. Egyik oka ennek az, hogy az ujitást kivánók közt sokan a puseysmusra hajlanak, miért is ezen ügy gyülöletes színben jelenik meg.

Május 21kén tartá az angol templomok és kápolnák épitésére, nagyobbitása 's javitására fenálló társaság évi gyülekezetét Londonban. A canterburyi érsek elnökölt, 's jelen volt még más nyolcz püspök, 's számos főnemes. A titkár előadásából kiviláglott, hogy noha mult évben magánosok 60, a status pedig 22 ezer ft sterlinget adott e czélra, az egyesületnek pénzereje nem pótolhatja a szükségeket. Jelesül Manchester és Stockport nagy gyárvárosokban, 's Londonban is, hol a népesség évenkint 30 ezer lélekkel szaporodik, nagy szükében vannak az angol egyházaknak. 'S igy felényire sem tehet eleget az egyesület a követeléseknek, mellyek hozzája intéztetnek.

A dublini királyi itélőszék május 24kén végre kihirdeté az O'Connell-ügyben hozott itéletet. Röviden igy hangzik: ketteje a biráknak, Pennefather t. i és Burton minden vádlottakra nézve megtagadták az uj pervizsgálatot; Perrin új vizsgálatot ohajt O'Connell Dániel és Tierney számára; Crampton pedig csupán Tierney részére lát helyén új vizsgálatot. — Ennek következése az, hogy az eredeti itélet t. i. a „vétkes“ minden vádlottakra nézve, Tierneyt kivéve, jog szerint megáll; a többire pedig a büntetés ki fog mondatni. Egy más londoni levelező véleménye azonban azt tartja, hogy a per, a birák meg nem egyezése miatt el fog esni végképen.

Brougham lord a május 23kai ülésben nyilván kijelenté, hogy a torypárthoz áttért. E nyilatkozat némelly heves szóváltás következtében történt, melly alkalommal a lord 's Clanricarde marquis kissé nagyon is élesen vagdalkoztak.

Franczlaország. Midőn a moszkvai hg ipjának, Laffitte urnak halálát a követek kamrájával tudatná, szokás szerint sors utján akarák kiválasztani a küldöttséget, melly temetését kisérje, de ekkor több szózat hallatszék: hogy az egész kamrának el kell kisérni a tisztelt férfiúnak tetemeit.

A clerus ügye új fordulatot vőn. A pair-kamrában t. i. az mondatott, hogy az alsóbb rendű papság mit sem akar tudni az oktatási szabadság ügyéről; ezt tehát a párisi érsekmegye papjai tettleg kivánván megczáfolni; háromszázan mentek az érsekhez, Frasey szónoklata mellett kijelentve, hogy illy nyilatkozatok után kötelességöknek tartják felszólalni, 's megvallani, hogy ők mindenben, ez ügy körül, főpásztoruk fáradozásihoz csatlakoznak, 's őt vallási ügyekben teljesen ugy tisztelik, mint Krisztus képviselőjét. Az érsek válasza igen bátorító vala, mondván, hogy a papságnak több barátja van, mint maga gondolná, még azok közt is, kik még nem gondolják idején lenni, hogy a papság ohajtásait meghallgassák. Azért teljes erejöket tovább is a gyermekek vallásos nevelésére kell fordítniok; ők más befolyást nem igénylenek. A főminiszter azt is mondá, hogy a kormány nem féli a papságot; erre vonatkozólag az érsek megjegyzé, hogy a kötelességnek hű teljesítése, 's a rendnek őszinte szeretete biztosabb eszköz, mint bármi törvényes eljárás, mellyre a clerust emlékeztetni ép olly hasztalan mint helytelen volt. Hiszi is az érsek, hogy a többi megyék papjai az érseki megye példáját követendik. E miatt a J. des Débats kissé boszonkodik, 's ebben valóságos felszólitást lát a követésre.

Az udvar és cabinet nem fogadá olly kedvezőleg Joinville kir. hg. röpiratát, mint a közvélemény, sőt a miatt nagyon boszankodik. Különösen Lajos Fülöp attól tart, hogy Joinville hg. népszerüségét akarja növelni Nemours hg. rovására, 's hogy majd a leendő országkormányzóra azon látszat háruland a nép előtt, hogy tétlenségben, vagy legfölebb hadi szemlék, vadászatok és lófuttatások közt tölti idejét, mialatt fiatalabb testvérei egész figyelmöket a köz szolgálatra fordiljak. Különben sincs pártja Nemours hgnek sem a kamrában sem az országban, 's ezt jól tudja a király; valamint azt is, hogy illy körülmények közt neki mint leendő országlónak igen bajos állása leend, 's azért nem igen szereti, ha öcscsei őt annyira elhomályositják. Másrészről kellemetlenül érinti a cabinetet némelly olly tények nyilvánitása, mellyeket a királyfi csak mint az admiralitási tanács tagja tudhatott meg, következőleg csak a státustitok megsértésével hozhatott közönség elé. Mackau admirál már le is akar köszönni, mivel a röpiratban a tengerészminiszteri budget mintegy egyenesen megtámadtatik.

Lassankint gáncsoló szózatok is emelkednek a párisi sajtóban Joinville hg. röpirata ellen. Ezek sorát a ‚Courrier Français' kezdte meg, 's az iratnak harczias szellemén ütközik meg; 's ez alkalommal Aumale hgnek is neki esik, ki Afrikában a háborut csakugyan kissé suhanczmódra viszi, midőn szükség nélkül embereket áldoz fel. Mondják is, hogy ezentul nem egyedül rá bizandják az ügyvitelt, hanem tapasztalt tábornokot adandnak melléje. — A mi pedig a ‚J. des Debats'ban foglaltatik, az valóban legerősebb, mit egy királyfinak oda mondhatni; a többek közt illyek fordulnak elő: Ha ma hizelegni akarnánk, szavunkat tulharsogná az ellenzéki sajtó. Hallván a diadalujjongást, melly Joinville hget atyja kormánya ellenzőinek szájából dicsőiti, nem fojthatunk el egy fájdalmas érzetet. Meg vagyunk győződve, hogy a fiatal királyfi illy eredményt nem ohajthatott, 's igy kétkednünk kell, vajjon keresett-e olly kiterjedt nyilvánosságot, minőt kezére játszottak hihetőleg, vagy ha ezt kereste, meggondolá e józanul a lehető következményeket. Mi sem mozdithat el minket azon hitünktől, hogy, ha csak egy pillanatig is előreláthatná, mikép pártok vagy lelkiismeretlen pártfőnökök iratát cselszövény eszközéül használandják, ő meg nem engedte volna, hogy czélzatai igy elferdítve, a szándéklott hazafiui czél fegyverré változtattassék, egy alkalkalmazásra váró miniszter számára. Ha reméllhetnők, hogy észrevételink a fiatal hghez eljussanak, kötelességünknek tartanók öt némelly dolgok iránt felvilágositni, mellyeket talán magas állásánál fogva illőleg meg nem különböztethet: elmondanók abbeli aggodalmunkat, hogy hitét meglepték, hogy miniszteri hadmozgalom kedveért korának természetes hevességét, 's főleg jellemét — egy szerencsétlen szó kiejtésére, felhasználták. — Igy megy ez továbbá némelly, a hgnek mentegetésére czélzó észrevételek folyamában, 's utóbb ismét igy szól az emlitett lap: Valóban, nem hihetjük, hogy már ez eredmény Joinville hgnek némi gondolkozásra nem nyujtott volna okot, hogy a váratlan és gyanus diadal magaviseletének bölcsesége 's ezélyessége iránt föl nem világositotta volna. Ha nézi az ellenzéki lapokat, mit lát azokban? Azt, hogy a tengerészminiszter, az ő közvetlen előljárója e csapásból többé fel nem üdülhetni mondatik. Ezt bizonyosan csak képzelik a baloldal lapjai, de vajjon a királyfi, czélzatainak illy magyarázata által, megtisztelve érezheti é magát? 'S igy tovább. Végre igy zárja sorait a J. des Débats: Ismételjük, hogy meggyőződésünk szerint Joinville hg. bizonyosan már megbánt olly lépést, mellyet mi olly bátrak vagyunk meggondolatlanságnak nevezni. — Mondják, hogy e czikk miatt, mellyet Guizot tollából folytnak gyanítnak, a király szörnyen megboszankodott 's azonnal magához hivatta Guizot urat, hosszu tanácskozást tartván vele. A királyné, fiának illy szigorú utbaigazítása fölött könyükre fakadt; az ifju királyfi pedig elutazott az udvartól.

Belgium. A szász király ő felsége május 25-kén vasuton Brüsselbe érkezett, hol a Belle-Vue palotában megszállt. Úgy hiszik, ő felsége három napig vala ott mulatandó, 's e végből három napi ünnepélyek rendeztettek el.

Schweicz. A wallisi zavarokat illetőleg érdekes levelet közöl egy német lap, mellyben a többek közt ez mondatik: A tartomány és kormány helyzete igen nevezetes. Még kevés nappal ezelőtt iszonyú zavar vala, 's közelnek látszott az igazgatmány feloszlása, melly sem egységet, sem akaratot, sem erőt nem tanúsita; melly a főkormány és szomszéd tartományok közbenjárását majd kivánatosnak, majd múlhatlan szükségesnek látá, de ezen szomszédoktól kigúnyoltatva minden segély nélkül hagyatott. 'S ez szerencséjére történt igy. Mert a szükség pillanatában rögtön erőtudatot fejt ki e kormány, 's bizodalommal szólitja fegyverre a hű hegyi népséget, 's a seregeknek katonai fegyet, 's lehető kiméletet ajánl az ellenségek, eltévedt véreik iránt. Egy nap 's egy éj folytában ezrek tódulnak le a bérczekről, 's egy részök küldetik a felkeltek ellen. E hadláb gyorsan, 's visszatartóztathatlanúl nyomul előre; a nagyszáju, de kevés bátorságu hősök megfutamlanak, végre csak azért ütköznek meg, mert mindenünnen körülvétetve sehol sem látnak rést a menekülésre. Igy vége a harcznak, 's az egész tartomány ismét alája van vetve a kormánynak.

A nagy tanács rendelvényt tett közzé, mellynek erejénél fogva a fegyveres ellenzék fejei Wallisban felségsértőknek, hazaárulóknak nyilatkoztatnak, 's alája vetteinek boldogtalan ellenszegülésök minden következményeinek. A 14000 franknyi hadiadó Riddes, Saron és Charroz községekre háramlik, 's köztök az ellenállás, 's a résztvett egyének arányában fog kivettetni. Ardon és Chamosonra nézve később fog a nagytanács rendelkezni. Alsówallisban a hódító katonaság magaviseletével folyvást meg vannak elégedve. Majus 24kén ismét ülést tartott a nagytanács; főbb határzatai: hogy a fiatal Schweicz társasága feloszlassék; minden községben, hol e társaság tagjai találkoznak, egy bíztosság vizsgálatot teend az iránt: milly fokban állottak az illető egyének a társaságban, egyszersmind kivánandja, hogy e tagok a társaságról lemondjanak, 's fegyvereiket átszolgáltassák. A kik pedig ezt tenni átallanák, lázadókul fognak bünhödni.

Németország. Az orosz czár Berlinbe érkezése olly váratlanul történt, hogy a királyi család nem is volt elfogadására elkészülve Május 27-ről irják, hogy a czár már el is utazott Hannoverán keresztül Londonba. Igy tehát a londoni vélemény, a czár el nem jövendése iránt, alaptalan.

Törökország. Vranának az albániai csordák által történt megrohanásakor ezek egyik vezére, Baba Veko, elesett, 's mint mondják helyette testvére állott a csapat élére. — A nissai uj pasa szorgos őrizet alatt tartja az átjárásokat a bolgar Moraván, de nem bir annyi harczerővel, hogy a folyamon átlépve az arnótokat visszanyomhatná. A rablócsordák nagyobb fele a monastiri török hadsereggel áll szemközt, de mint látszik egyiknek sincs kedve ütközethez, azért mindkét fél megtartja állását, melly mintegy hat órányi távolságot tesz. Egyébiránt aligha tovább megtartható ezen állás az elpusztult országban; a lovasságra nézve már is bajos az, minthogy a tartós szárazság miatt nincs zöld takarmány. Némellyek szerint a török parancsárok a legszebb kedvezményeket igérék az arnótoknak, ha a vérengzés és rablással fölhagyva lakukba visszavonulnak, de ezek nem hittek a török igéretnek. Más részről pedig hiteles szemtanuk mondják, hogy a török hadnál igen gyanús szellem uralkodik, és hogy megtámadtatás esetében attól tarthatni, miszerint tömegestül elpártolnak. Kereskedők beszélik, hogy Drinápolyba utazni még az országuton is veszélyes, habár az albánok a levélhordó tatárokat, csakhogy másokat annál könnyebben kelepczéjökbe ejtsenek, szabadon bocsátják. Ez egyik legfőbb oka, hogy a seresi vásár, melly különben a törökországi leghiresbek közé tartozik, legközelebb igen gyéren volt látogatva, — látni lehetett egész karavánokat, mellyek puszta ing- és gatyában költöztek be a városba, többi holmijöket a rablócsordák kezei közt levén kénytelenek hagyni. Az albánok két főtörzsökre osztvák: gogi és toskira. Az elsők többnyire katholikusok és szerbekkel vegyülvék; ez utolsók görögvallásuak és a görögökkel rokonok. A keresztény albánok csendes viseletüek valamint a muzulman toskiak nagy része is. A rabló csoportok általában muzulman gogikból állanak, kik nem is a tulajdonképi Albaniából, hanem felső Moesiából, és nyugoti Macedoniából valók, 's szerbekkel és bulgárokkal vanak vegyülve.

Hayti. A zendülésnek mindeddig nincs vége. Némelly franczia lapok ugyan azon tudósitást közlötték, hogy Aux-Cayes városának néger és mulat népessége közt fegyverszünet, vagy is egy neme az egyezésnek köttetett, minek következtében utóbbiak az üldözéstül mentek volnának. De nyugatindiai egyenes uton érkezett hirek szerint a szigeten mitsem tudni. Egyátalán a hirek olly bizonytalanok, hogy épen nem tudhatni bizonyossággal, miben legyen a dolog. Ugy látszik, a négerek lázadása Herard-Riviére elnöksége ellen mindinkább terjedett, 's Aux-Cayesből Jeremie és Jacmelbe is elharapózott. A szigetet franczia nyelvü négereinek lázadásával a spanyolnyelvü szigetlakosok zendülete is összefüggni látszik. Mondják hogy Herard elnök 25,000 emberből álló sereget vezérlett ellenök, melly szám azonban tán kissé nagyított; 's e seregből 10,000 ember Azua mellett a zendülőkhez állt. Aux-Cayesben a lázadás feje valami Acaau, ki magát „polgártársai jogkövetelésinek főnökéül“ nevezi. Port-

Republicainban, melly város a kormánynak hive maradt, több elfogatások történtek. Jamaicaban april 24keig 800 menekvő haytii lakos szállt ki, kik nagyobb részt mindennek hijával voltak.

Intézeti közlések.

A vakok pesti intézete pénztárának fölsegélésére f. évi majusban köv. kegyes adómányok folytak be pengő pénzben. Néhai Saal Miklós pesti sütőmester hagyománya 5 frt; — néhai Tóth György pesti lakos hagyománya 2 frt; — néhai Durst Mátyás borkereskedő hagy. 48 kr.; — néhai tisztelendő Baur Endre környei plebánus hagy. 10 frt; — Kalocsa városa hívei 7 frt 51 kr.; — Kalocsai székesegyház alsóesperesi kerülete 3 frt 18 kr.; — Egy névtelen 3 kr.; — t. vadasi idősb Jankovich Miklós ur szabad ajánlata 50 frt; — t. ns. Beregmegye gyüjteménye 1 frt 40 kr.; Weisz József ‚Elmélkedések' árából befolyt öszveg 190 frt; — néh. Czompó János táblabiró hagy. 40 frt; — összesen 310 frt 40 kr. — Költ Pesten junius 3án 1844. Gömöry Károly mk. intézeti pénztárnok.

A vakok pesti intézete részéről ezennel nyilvános, egyszersmind hálás köszönet mondatik udvari Agens tek. Weisz József urnak azon hazafiúi nemes tetteért, miszerint legközelebb kiadott ezen czimü munkájából: ‚Elmélkedések Magyarország hitel- és földbirtok-viszonyai felett' bejött pénz összeséget az intézet javára áldozni, 's a már az intézeti pénztárba előbb átadott 190 pfton kivül, mai nap az alólirott elnök kezéhez ismét 1325 és igy összesen 1515 pengő ftot küldeni szives volt; melly két összeg az intézeti pénztárba már valósággal be is fizettetvén, buzgó háláját nyilvánitja egyszersmind az intézet azon nagylelkü pártfogóinak, kik e jótékony szent czél tekintetéből az alább jegyzett nevezetes öszletekkel ezen munka-vásárláshoz, 's ez által ezen intézet felsegéléséhez járultak. u. m. pengő pénzben: Hg. Batthyány Fülöp 50 frt; — gr. Batthyány ker. János 50 frt; — gr. Széchényi Lajos 20 frt; — gr. Nákó Sándor 100 frt; — báró Sina György 500 frt; — b. Rothschild 500 frt; — Gálváni Péter 100 frt; — alsóruszbachi Mayer Ignácz 50 frt; — Schaller nagykereskedő 50 frt; — Vodjaner Móricz 50 frt; — Walter Lénard 20 frt; — Barlanghy László 5 frt; — Adamovich 5 frt; — Barkassy Imre 5 frt; — Egy névtelen 5 frt; Várady József 5 frt; — összesen 1515 frt p. p. Költ Pesten junius 6án 1844. Szalay József intézet jegyzője.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (358 sz.) Illy czimü czikk olvasható gr. Andrássy Károlytól: ‚Egyes vélemény az adó tárgyában.' Előrebocsátván, hogy az intelligentia a közterhekbeni részvét elvét általánosan elfogadta, főfontosságu kérdés a fizetés módja. Hite szerint, akármennyi más terhet veszünk is magunkra, a háziadó terhétől még sem menekszünk soha. Hiszi továbbá, hogy a földeknek a közterhekre lett átadását, 's a közdolgok vitelének olcsó elintézését a nemességnek javára kell irni. A mi pedig a hadi adót illeti, ennek legjobban megfelelne egy a nemesség által felállitandó nemzeti katonaság. Azt hiszi a gróf, hogy az ausztriai ház a minden veszedelmekben leghivebbnek mutatkozott magyar nemzetnek felfegyverkezését, azon téren, melly maholnap hadi színhely lehet, gyanus szemmel nézni nem fogja, sőt inkább örülni a hadi kincstárnak ezen tartalék által jutott könyebbségén. Az anyagi jólét elérésére, véleménye szerint sem adó, sem kölcsön nem szükséges, hanem olcsó pénz; egy jólrendezett 's az országgyülés ótalma alatt álló földkönyv, elegendő egy banknak felállitására. 'S igy erőszakos cataster nem kellene, mi azonban az önkénytes catastert ki nem zárja, sőt ez szükséges lenne, mert pénzt senki nem kap, ki jószágának rendes és hitelesített felmérése által a földkönyv kivánatait ki nem elégíti. A közpénztárból létesitendő vállalatoktól irtózunk, mert ha valahol, bizony Magyarországban közös lónak turós a háta. Sikerült-e eddig is már valami hasznos intézet az áldozathoz képest? Főkép a sorozatban szerencsétlenek vagyunk. Gondoskodnánk bár először arról, hogy a nemzet szabad existentiáját jövendőre biztositsuk. — Erre szerkesztői tollból egy utóczikket olvasunk, melly némelly részleteket emlitvén, mikre nézve a közönség tudomása szerint ő a gróffal részint egyez, részint ellenkezik, különösen két pontot emel ki; arra nézve, hogy a házi adót semmikép sem kerülhetjük el, tökéletesen egyet ért a nemes gróffal, bármint munkáljanak is némellyek ellene; 's ugy van meggyőződve, hogy az ügy nemsokárai diadala bizonyos. Azonban a másik tárgyra nézve, mintha a nemességnek javára volna irandó, hogy az urbéri telkeket közteherviselésre átengedé, teljességgel egyet nem érthet, 's annak határozottan ellene nyilatkozik, történetirati 's törvényadatoknál fogva; 's megemlitvén, mikép az adózó nép terhei irtózatos progressióban mindig növekedtek, kiszámitja, hogy azon adómennyiség, mellyet a jobbágyság különféle szin és czim alatt 50 év óta fizetett, becsárának tőkéjét teszi.

Nemzeti Ujság. (45 sz.) ‚A sz. k. városok or. gyülési szavazatjoga II.' Folytatja annak mutogatását, hogy a k. városok egyenkinti szavazatjogát megtámadni vagy összesen véve 16ra leszállitani akarni nem törvényes, nem igazságos sőt veszedelmes lépés. — Megjegyzendő, hogy e czikk is, mint az előbbi hemzseg grammaticai hibáktól, különösen a „ba" „be" körül. Mi azt hiszszük, hogy, ha már valaki hibásan irja is a czikket, azt kijavitani szerkesztői kötelesség; mert olvasva — olvasni akarunk, nem pedig piaczi hibákat hallgatni.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

19358. Nagybánya városa tanácsa jelentése szerint, Breuer Adolf ottani fűszeres kereskedő hitelezőinek csődületére f. é. julius 6-dika határnapul kitüzetvén, 's ideigleni tömeggondnokká Haracsek Ignácz aljegyző, perügyelővé pedig Nyirő József tisztb. főjegyző neveztetett. Költ pünkösdhó 21én 1844.

16830. Pest városa tanácsának felirása szerint, vagyonában megfogyott Wolf József helybeli szabómester hitelezői csődületének határnapja f. é. julius 15re tüzetvén ki, tömeggondnokká Gabányi Alajos hites ügyvéd, pergondviselővé pedig Bovankovits József hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 30án 1844.

15679. Pécs városa tanácsának felirása szerint, Szkalnitzki Vilmos helybeli polgár és kalmár hitelezői csődületének határideje f. é. julius 4, 5 és 6kára tüzetvén ki, 's perügyelőül Pritzlmayer alügyész, tömeggondnokká pedig Petkovits Ferdinand tanácsnok neveztetett. Költ sz. György hó 23án 1844.

18265. Pest városa tanácsának felirása szerint, eladósult Grin S. B. helybeli kereskedő hitelezői csődületének határnapja f. é. julius 9re tüzetvén ki, tömeggondnokká Pózner Károly, pergondviselővé pedig Harisch Sándor hites ügyvédek neveztettek. Költ pünkösdhó 14. 1844.

16831. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Csigaházy Eduárd dohánykereskedő hitelezőinek csődületére f. é. julius 15dik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnokká Fuchs Keresztély 's társa, perügyelővé pedig Halászy Józs hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Györgyhó 30 1844.

13771. Gömör vármegye alispánja jelentvén, hogy szabad R.-Szombath városa törvényszéke, javaiban megfogyatkozott kereskedő nemes Pazár András hitelezői csődületére f. é. julius 11-dik napját tüzte ki, tömeggondnokká idősb Bernáth József tanácsost, pergondnokká pedig nemes Lubik József hites ügyvédet nevezvén Költ sz. Györgyhó 9én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

6337. Bozsó György, kinek jelenlegi holtartózkodása nem tudatik, Nagy János Lapedato István forgatmányosa által ellene 81 pft iránt inditott váltóügynek tárgyalása végett f. 1844. évi julius 12én reggeli 9 órakor alulirt Vtszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a kir. e. b. Vtszék 1844. évi majus 28án tartott üléséből.

(*132) A bécsi Teréziai academiában Andrássffy Sándornak e folyó iskolai év végével leendő kilépése által a bekövetkező 184⅘ iskolai évre egy magyar növendéki hely megürülendvén, a megürülendő növendéki helyet elnyerni ohajtók, kellő oklevelekkel, jelesen pedig kétségtelen magyar nemességökről, anyakönyvi kivonattal tanúsitandó életkorukról, testök egészséges állapotáról, mentő himlőkkeli beoltásárul, a szülők magzatai számáról, végre a tudományok és erkölcsiségbeni elömenetelről szóló bizonyitmányokkal ellátandó folyamodásukat, mellyben egyszersmind az illető szülők, vagy gyámgondviselők magukat ünnepélyesen kötelezzék, hogy az előforduló kisebb költségek fedezésére évenkint 200 pgő forintot fizetendnek, f. 1844. év augustus 1ső napjaig a nmgu kir. m. Helyt tanácshoz nyujtsák be.

(*135) **Ovás.**

Értésemre esvén, mikép Pesten Csapó János által kibocsátott, 's általam elfogadottaknak követelt váltók vannak forgásban, magam és mások jogai megovására azokat ezennel hamisaknak nyilatkoztatom. Ungvárt, majus 25én 1844.

Bánhegyesi **Kulin Antal.**

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 1¼ és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

(*128) Megjelent,

és Pesten **Hartleben** könyvárosnál, Váczon pedig a szerzőnél kapható:

Az elméleti 's tapasztalati

Természettan

alaprajza, mellyet közhasználatra készített

Schirkhuber Móricz

kegyes szerzetbeli áldozópap, és a váczi püspöki lyceumban természettani oktató. I. kötet VIII. 's 230 lap 3 rézmetszettáblával. Ára 1 frt 30 kr. ezüstben. — Ennek átvételével előfizethetni a II. kötetre is, melly aug. elején hagyandja el a sajtót, 2 ft ezüstben. 2—3

(*130) **Csőd, tanitói székre.** 3—3

A kir. zágrábi tudományos academiánál Mikussay János tanitónak a nagyváradi kir. academiához általtételével megürült physicai mezőgazdasági, és természettörténeti tanitószékre, a pesti kir. tudományos egyetem bölcselkedési kara előtt tartandó csőd határideje f. évi augustus 1ső napjára van kitüzve. Költ Pesten majus 10én 1844. Szoblahói Pálma Elek a pesti kir tudományos egyetem jegyzője.

(*127) **Jószág-eladás.** 3—3

Inánesi Pap Mihálynénak Gárdonyban t. n. fejérmegyei pusztában lévő 24 hold örök, és 12 hold 32 évre szerzett legjobb minőségü szántóföldje, hozzátartozó nagy lóherés kerttel, 3 réttel, egy uj gazdasági épülettel együtt szabad kézből eladó; — a venni szándékozók egyedül az alulirtnál, mint e végre meghatalmazottnál, értekezhetnek. — Egyébiránt a fenirt jószágra senki, pénze vesztése alatt ne kölcsönözzön, 's más uton iránta ne kötelezködjék. — Lakásom Székes-Fejérvárott vármegyeház-utczában 170. szám alatt.

Márkus István ügyvéd.

(*133) **Haszonbérleti hirdetmény.**

Szab. kir. Kassa városa tanácsa részéről ezennel közhirül adatik: hogy ezen itt alól feljegyzett haszonvételek 1844-dik évi julius 17dik napján reggeli 10 óra tájban az ezen városi udvarház teremében tartandó árverés utján a többet igérőnek bérbe adandók: u.m. a forrai malom 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 88 frt pgő. — A forrai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 89 pgő frt. — A garadnai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 42 pgő ft. — A szebenyi korcsma 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 22 pgő frt. — A bérlevél feltételei e város számvevői hivatalánál megtekinthetők. 1—3

(*134) Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben kapható:

A Jó Pásztor

nagybőjti beszédekben.

Horváth Endre

esztergammegyei pap 's révkomáromi káplántól 1844 10 iv csinos borítékban. Velinen 40 kr., géppapiron 30 kr pp. 1—2

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	7. pesti mérő	110—136	65— 70	70 — 72	50— 55	——50	70— 85
Kassán	„	máj.	18. pozs. mérő	75— 87	48— 60	45 — 50	35— 40	25 - 28	45— 50
Szegeden	„	„	11. „ „	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	——36	—— 42
Baján	„	„	18. „ „	53— 71	38— 43	— — 38	- — 32	——31	—— 43
Miskolczon	„	„	15. „ „	—— 60	42— 44	33 — 35	20— 21	——23	—— 28
Temesvárott	„	„	21. „ „	60— 65	—— 42	— — —	— —	31—33	—— 41
Pozsonyban	„	jun.	4. „ „	80— 97	— — —	53 — 63	40— 43	40— 44	—— 62
Nagyszombatban	„	maj.	24. „ „	86— 93	— — —	54 — 58	40— 42	34—38	—— —
Győrött	„	„	30. „ „	76— 80	52 — 55	50 — 54	—— 35	——36	—— 58
Mosonyban	„	jun.	1. „ „	65 - 100	49— 54	49 — 60	36— 44	34—38	54 61
Sopronyban	„	maj.	13. „ „	97— 99	— — —	— — 70	—— 51	43—45	—— 73
Aradon	„	„	10. „ „	52— 55	—— 45	34 — 36	—— 30	——30	—— 37
Veszprémben	„	„	10. „ „	—— 80	58— 60	44 — 45	42 45	——35	—— 45
Ujvidéken	„	„	7. „ „	—— 54	—— 40	— — — —	27	——27	—— 37

Pénzkelet.

Bécs, jun 4én 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 ¼
1 pcent. „ „ „	— 100 ¾
3 pcent. „ „ „	— 78 ¼
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 748 —
1839ki „ „ (250 frt)	— 320 ⅝
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— 65 ¼
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1630 —
Eszterházy-sorsszám	— 58 —
Császári arany	— 102 ¾

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jun. 7. reggel: 12′ 3″ 0‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

47. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZERDA, 12. junius

Minden közlés a Világ szerkesztő-hivatalának, (Uri-utcza 150 sz. a. Horvát-házban 1. emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a **„Világ"** *czimü politikai lap megszünik. Helyébe a* **BUDAPESTI HIRADÓ** *lépend.*

***A* BUDAPESTI HIRADÓ** *gr.* **Dessewffy Emil** *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a „Világ"nak mostani alakjában fog megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* **Kiadó-Hivatalban** *(gránátosutcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.*

Borsos Márton
tulajdonos.

Pesten, junius 1sö napján 1844.

Tartalom.

Pesti kikötö. - Fövárosi hirek és események. Kinevezések. — Magyar kereskedelmi bank hirdetménye. — Országgyülési tudósitások. Elöleges közlés: (a junius 7. 8. és 10kei kerületi és országos ülésekről.) — Junius 1söi 206d. kerületi ülésből a sérelmek és kivánatok folytatása. Jun. 3kai 207d. kerületi ülésbeli határozatok. Jun. 4kei 208dik kerületi ülés (a borsodi indítvány, 's az erre vonatkozó igen fontos vitatkozások a polgári qualificatio kérdésében.) — Megyei 's vidéki közlés: Pestből és Biharból. Korponavárosi tüz. Erdélyi ujdonságok.

Nagybritannia (O'Connell egy-évi fogságra itélve 'sat. — D'Este jog-ügye fölvéve.) — Franczia ország (Guizott és Thiers a kamrában. Laffitte temettetése.) — Spanyolország (A királyné lassú utazása.) — Schweicz. — Görögország (Ujabb mozgalom néhány tartományban.) — Eszakamerikai egyesült statusok. (Tanácsválasztmány nem pártolja a Texas-ügyet. Vérengezés és gyujtogatás Philadelphiában.) —

Egyesületi 's intézeti közlések. Kisdedovókat Magyarországban terj. egyesület. — Testgyakorló-intézet (meghivás a növendékek közgyakorlatára.) — Felszólitás a szivhez és azokhoz, kik annak nyelvét érteni tudják és akarják is! — V. évi jelentés a p. gyermek-kórház működéseiről 1839ki augusztustól 1844diki majus 15keig.

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Turmező (f. Palugyay Imrétől) folytatás. Elegy.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, junius 12. 1844.

Pesti kikötö.

Nyolcz évvel ezelött egy férfiú agyában azon magasztos gondolat villant meg: Pestnek egy a végre alakulandott részvénytársaság által biztos és tágas kikötőt alkotni! — Eltaláljátok nemde, ha nem mondanám is, nevét a nagy férfiúnak? Gróf Széchenyi Istváné volt a szép eszme, ki hazaszerte ismeretes buzgósággal és kitüréssel látott annak megtestesitéséhez. A hely kitüzetett: a haszontalanul fekvő pesti sziget ott, hol a Rákos az ősz Dunába szakad; a viztani mérések megtétettek; a városi tanács a sziget 's partoni szükséges telkek pénzérti átadására megkerestetett, ő Fensége a nádor, kinek hazánk körül szerzett érdemeiért hervadhatlan borostyánfüzér ékesiti ország-gondok közt megőszült fürtjeit, lelkesedéssel pártolta ez ügyet; ő Felsége apostoli királyunk szokott határtalan kegyességénél fogva, már ezelött hat évvel kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy a sziget és szükséges parti telkek a tervezett kikötő épitésére összeállott társulatnak, a legszebb föltételek mellett az azokat átengedendő városra nézve, birtokába bocsátassanak. — Mindez nyolcz éve, hogy történt! Több felénél azon kornak, mellyet Tacitus az emberi élet nagy időszakának mond: *„Quindecim annos, grande mortalis aevi spatium!"*

És ezen hosszú nyolcz év alatt, mit gondoltok, szeretett polgártársak, mi történt? A szép eszme talán létesült? Pestnek talán kész kikötője van?

Elmondjuk, halljátok!

Mult szombaton, folyó junius 8kán a társulat a nemzeti casino teremében gyülést tartott. Gróf Széchenyi István felállt, és elmondá: mikép nyolcz évi fáradozás után, midőn már a társulat tagjai aláirásaikat kötelezéssel tevék, 's mintegy 50,000 p.frt illy lekötelezettséggel aláirva van, nyolcz évi fáradozás után, a társulat épen azon ponton áll, mellyen — nyolcz év előtt állott! Es keserüen kérdé a számosan egybegyült tagoktól: vajjon nem volna-e tanácsosb az egész dologgal, mellyet ns Pest városa nyolcz hosszu éven át csak hajszálnyival sem mozdított elő, sőt mellyben ismételt megkeresések 's felsőbb sürgetések után is, még csak válaszra sem méltatta a társulatot, végképen felhagyni?

Igy szólt gróf Széchenyi István, 's a gyülekezet mélyen megilletődve hallgatá szavait. — Keserű igéit, jól tudjuk mi, nem a kivitel iránti csüggedés idézé a ns. gróf ajkaira. Ismerjük mi, 's ismeri őt egész haza, mint férfiút, kinél szilárdabb akarat, megtörhetlenebb kitürés, hatalmasb akadálygyőző szellem nincs széles ez országban. 'S ő mégis kérdezé: nem volna-e jobb a tervezett kikötővel felhagyni? Nem a csüggedés idézé tehát e szavakat ajkaira, bizonyosan nem! mert az ő lelke csüggedést nem ismér: hanem azon méltó keserűség, melly annak tapasztalására foghatá el minden szépet, jót és nagyot hőn ápoló keblét, hogy azon város, mellynek közvetlen 's kiszámithatlan hasznára terveztetett a nagyszerű épitmény, nyolcz hosszu év alatt csak azt sem méltóztatott kijelenteni: akar-e, vagy sem a kijelelt sziget és telkek átengedésére nézve a társulattal alkudozni?

Ha hosszas tapasztalásból nem ismernők azon szörnyü lethargicus, senyvedési elemet, melly a magyarföldi véren annyira erőt vett; ha nem tudnók, hogy szegény hazánkban még mindig legio száma azoknak, kik a déli napfényt is képesek ignorálni, sőt tagadni, mikor az hátukra sütvén, behunyt szemeiket kiperzselni nem birja; ha nem ismernők, milly iszonyú szerepet játszik és játszhatik még nálunk néhány önző, minden közjóra czélzó vállalatot önhaszonkeresési vágyának galádul alárendelni, igen, feláldozni kész roszakaró: valóban vérünk állna el a feletti bámultunkban, mikint lehetséges az, hogy Pest közel jövőjére nagyhatásu befolyást gyakorlandó illy tervezet, annyi éveken át igy szenderegve, szülemlési helyzetében feledve, sőt eltemetve hagyassék?!

A mint a gyülésbeni felszólalásokból kivehetők, a tárgy ekkorig a pesti választott polgárság tanácskozási szekrényeiben alélkozik. Van nyolcz hónapja— talán több is?! — midőn a társulat fölkéré a ns. tanácsot, hogy küldöttséget nevezzen, melly a társaság részéről nevezett tagokkal a kért telkek átengedése iránt értekezzék; 's a társaság e felhivása a pesti választott polgársághoz utasittatván, ott — mint értesültünk — szinte folyó junius 8kán vétetett fel; minő sükerrel? azt a jó isten tudja, mi nem. Mi lehet oka az illy szörnyü hanyagságnak? azt megfejteni szinte nem könnyü dolog. Mi azt hiszszük, hogy lesznek mint mindenütt, ezen tisztelt testületben is egyesek, kik a tervezett kikötőből az egész városra háramland ó hasznokat vagy nem látva, vagy látni nem akarva, vagy végre édes önjöket a közjónál többrebecsülvén, 's ezen szép tulajdonukat a lehető sükeretlenség, veszteség, tettleges károsulás, vagy illyesmi leplével burkolván be, képesek az egész testületet vakságban tartani, 's azt a roppant fontosságu vállalat iránt elfogultá, hanyaggá tenni!

Szomorú állása a dolgoknak, hol illyesmi lehetséges; de jelen esetben csak igy magyarázható azon megbocsáthatlan közönyösség, mellyet Pest városa ns. választott polgársága ezen ügy iránt ekkorig mutatott.

Pestet, mint senki előtt sem titok, az ipar, a kereskedés fogja felvirágoztatni, Magyarország díszes fővárosává teremthetni. A Duna, ezen kincs-ere hazánknak, előtte, körüle foly, 's mi hiszszük, hogy mint már eddigis annak köszönheti Pest szépen mutatkozó emelkedését: ugy az eszméknek hovátovábbi fejlődése, a gyakorlati tárgyakra fordítandó felvilágosultabb gondolkodás és azoknak több előszeretetteli müvelése mellett, az által jutand fel leginkább azon polczra, mellyen fővárosunknak, hazánk gazdag ter-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Túrmező.

(Folytatás.)

A már közlött határozat iránt, Túrmező községének legfelsőbb helyre beadott 's Zágráb vármegyével felvilágositás végett közlött panaszfolyamodása folytában tett felirására Zágrábmegyének 1833dik évi febr. 13-ról 4172 szám alatt köv. intézmény adatott ki: „Erga remonstrationem intuitu recursus universitatis nobilium campi Turopolya determinationem in generali Comitatus hujus die 5a septembris 1831 celebrata in eo: ut nobiles campi Turopolya, si jure votisationis in restauratione comitatensi gaudere volunt, suo sub actoratu nobilitatem legitimare, eatenusque contra fiscum magistratualem procedere teneantur — latam amnistiari petentium sub 7ma maj. anni 1832 Nro 1171 isthuc factam, abhinc autem altissimo loco substratam PDVestris de b. mente regia rescribitur: in sensu genuino ac litterali Intimationis sub 12a Julii 1831. Nro 19154 abhinc dimissae Fiscum magistratualem Comitatus hujus eo inviandum esse: ut vi incumbentis sibi legalis obligationis contra illos, qui sub specioso quopiam titulo, quaestionatum praerogativae nobilitaris usum sibi perperam asserere nituntur, procedere noverit." — Utóbb 1836-dik évi martius 7-kén tartott közgyüléséből 223 szám alatti felirásában Zágráb vármegye a túrmezeiek egyenkinti szavazhatása elleni, nagyobbára általunk is már fentebb elsorolt indokait ismételvén ezt tőlök annyivalinkább megtagadandónak kérte: minthogy a többnyire irástudatlan túrmezei köznemesség a megválasztandó egyéneket sem ismerve a szavazatok adásában is, engedetlenségre kiváltságilag szabott bünhödés alatt saját feljebbvalóinak vakon engedelmeskedni tartozván, az 1835-dik évben tartott megyei tisztújitás alkalmával is, azonfelül: hogy 459 megbizólevél mellett 150 szavazott, mindannyiszor ugyanazon egy egyénben központositá szavazatát. Mi oknál fogva őket — legalább: ha már a kiadott kir. rendelet vissza nem vonható, — a többi megyei nemesség példájára, személyeikre nézve is, a megyei tisztikar hatósága alá helyezendőknek kivánta, csak a megyei tisztikar iránti személyes kötelességek elvállalása 's teljesitése után állitván egyedül jogszerüleg gyakorolhatóknak az ezekkel válhatlan kapcsolatban lévő jogokat 's ezek között: a személyes szavazhatást is. Daczára azonban mindezeknek az 1836dik évi jul. 26-ról 22050 szám alatt kiadott intézménynek következők szavai: Erga remonstrationem in objecto votisationis nobilium campi Turopolya occasione magistratualium restaurationum sub 7a martii a. c. Nro 223 factam penes remissionem submissorum actorum PDVestris in successu recens editi b. Decreti aulici hisce rescribendum habet. Regium hoc Locumtenentiale Consilium: quaestione individualis juris suffragiorum per attactos nobiles depromendorum, velut jam alias medio quippe benign. Resolutionum Regiarum sub 12a Julii 1831. Nro 19154 et 13 Februarii 1833. Nro 4172 intimatarum superata e parte PDVestrarum hac occasione incompetenter reassumta; cum meritum informationis ab altissimo Loco depostae illa tantum circumstantia, e relatione postrema magistratualium Comitatus hujus restauratione desumta constituat: quod dependentia nobilium campi Turopolya a proprio suo magistratu in privilegiis eorum radicata ad vota occasione quoque restaurationis depromenda extensa sit: dependentia autem simili e privilegiis eorundem nobilium deduci nequeunte, praeprovocatam PDVestrarum remonstrationem pro statu tantum notitiae deservire." — Valóban különös! a túrmezei nemességnek kebelbeli tisztikara iránt bünhödés alatt kiváltságilag kötelezett engedelmességéből azon lehető esetet, mellyben a túrmezei irástudatlan 's szabadalmait kellően nem ismerő köznemesség, saját egyedi érdekeiket valósitani törekvő főnökei által akaratlan, ugylehet fenyegetések avagy igéretek mellett tévutakra vezettetve, ezek akaratának lesz eszközévé, mindenkorra mintegy általános szabályszerüleg felállítani! holott illy kötelezés mint erkölcsileg is vétkes 's polgárilag mélyen sujtó, Turmező szabadalmi leveleiben fel nem lelhető; 's valólag nem is a túrmezei köznemességet kebelbeli tisztikara iránt kellő — ime minden állományos életet feltételező — engedelmességre kötelező Rudolf királyunk adta szabadalmi oklevélben a hiba, de csupán az emberi gyarlóság köréből alig valaha kiirtható visszaélések eseteiben, azon ocsmány csábitókban, kiknél — mikint I. kötetünkben idézők — a szabadság kéjhölgy, a törvény egy nyomorú keritő, 's az erkölcs egy torzképet csináló policinello, kik a ki nem fejlesztett értelmüek tudatlanságával aljas czéljaik valósitására élnek viszsza, — ezekben 's fájdalom számtalan illyekben a hiba — Turmezőre nézve még legfeljebb azon körülmény-

mékei tekintetében, kereskedésileg is állani illik és kell. Hogy e folyam, e város körül napjainkig szabályozatlan, azon, ismerve körülményeinket, de ismerve még inkább keleties természetünket, bizony nem csudálkozhatunk; de hogy illy derék folyam mellett, vidékén illy városnak, mellynek partjait évenkint kereskedő bárkák ezrei, naponkint gőzösök látogatják, még maig sincs kikötő, mellybe a henyén álló hajók szállhassanak, mellyben biztosan telelhessenek: az több, mint megfoghatatlan! Minden város, mellyet az ég tengerrel, vagy olly dicső hajózható folyammal áldott meg, mint a Duna, arról gondoskodik, azt ohajtja, hogy a hajósok 's terhelők bátorságára biztos kikötővel kinálkozzék. Pestnek illyen nincs; akarnak neki készíteni, 's csak helyet kérnek, hol építsenek, 's Pest — nem akar tudni semmit az ajánlatról, nem akar kikötőt; mert —

És e „mert"et, e hallatlan hátulsó ajtócskáját a vakságnak, a nemakarásnak, halljátok!

„Mert ki tudja — mondják némellyek — ha a kivánt szigetet és telket átengedjük, készít-e a társaság kikötőt? avagy nem épitend-e inkább oda — mert roppant terjedelmű földet kér (?!) — raktárakat, 's nem áruland-e ott mérőnkint gabnát, gubacsot, repczét, nem-e ölszámra fát, ezrenkint sindelyt, szeget; nem emelend-e korcsmákat? 'sat. ezer illynemü gyilkos dolgokat, mellyek a városi polgárság száz meg százainak keresetmódját elölnék?"

Ha azon k. k. parancsban, melly e tárgy körül ezelőtt hat évvel (1838ban!) érkezett, tisztán és világosan kimondva nem volna, hogy a kért helyen a társaság „kikötőt" fog építni; ha a társaság maga egyenesen nem ezen czélt tűzte volna magának; ha tagjai nem egyenesen „egy kikötő épitésére" tettek volna kötelező aláirásokat, 's ha mindezt a tisztelt választó polgárság nem tudná, nem szólnánk; de előtte mindez tudva van; tudva az is, mikint a társulat ohajtása az, hogy maga a város is részvényeket vegyen, hogy a társaságnak a kért szigetet 's telkeket más czélra fordítnia szabad ne legyen, hogy ha ezt tenni akarná, 's kikötőt nem épitne, azoktól legott elessék, azon esetre pedig, ha vállalata nem sükerülne, vagy azzal bármi okból felhagyni akarna, az legott ismét a város birtokába visszajusson; mindez, ismételjük, a tisztelt választó polgárság előtt, hacsak megnevezhetlen fásultsággal a napfényü dolgokat ignorálni nem akarja, tudva levén: vádolhat-e bennünket akárki is, ha azon hanyagság felett, melly részéről ez érdemben mutatkozik, keserű szót emelünk? — Bizonyára nem!

Átláthatná, át kellene látnia ezen tisztelt testületnek, miszerint az illy kikötő, a naponkint szaporodó gőz- és egyéb kereskedői hajók, sőt malmok tekintetéből is, egyik legsürgőbb szükségei közé tartozik, mellyet halasztania épen annyit tesz, mint a köröttei hajózást, ezen egyik hatalmas karját emelkedésének, magától eltaszítni? át kellene látnia, hogy az e kikötő körül létesülhetendő hajózási készületek 's intézetek, valamint általában az egész hazára, úgy különösen és kiválólag Pestre nézve a legüdvösb hatással leendnének; és a mi szinte főtekintetet érdemel, meg kellene gondolnia, hogy a mindenesetre nagyobb pénzösszeget megkivánó épités a városnak egy fillérébe sem kerülvén, az a lakosok minden legkisebb megterhelése nélkül létesülne.

Lehetne még sokat szólni; de kit fönebbi soraink föl nem világositnak, meg nem győznek: annak számára mi hiába irnánk köteteket is. Azért csak a társasági gyülés eredményéről még egypár szót.

Gróf Széchenyi I. fönebbi inditványát oda módositván, miszerint ns Pest városa tanácsa még egyszer kerestessék meg a végett, hogy a társasági küldöttséggel előleges tanácskozásokba ereszkedendő küldöttséget nevezzen, ezen tanácskozások eredményének az egész társaság tudtára leendő juttathatása tekintetéből julius közepe táján ismét gyülés tartassék; addig a város „igen"t vagy „nem"et mondandván, a társulat elvégre látni fogja: hányadán van a várossal, 's ahhoz képest fog intézkedhetni; mi elfogadtatott; — továbbá ő cs. kir. főherczegségének országunk mélyen tisztelt nádorának, kinek a ns grófhoz intézett azon levele, mellyben a társulat felhivatik az iránti nyilatkozatra: vajjon tervezetének kivitelét eszközölni kész-e, és mennyire haladt már igyekezeteiben? — felolvastatván: arra válaszul a városi hatóságnak a társulat irányábani méltatlan, vagy legalább illetlen magaviselete megiratni, 's egyszersmind hathatós pártfogolása továbbra is kikéretni határoztatott.

Meglássuk, lesz-e siker? Ha juliusig sem jövend válasz, a dolog ismét másfél évig huzódik azon pangó helyzetben, mellyben nyolcz év óta van; mert a szükséges viztani munkálatok csak őszszel történhetvén meg, ha a közelgő őszön ismét semmi sem történhetik, egy év és fél az 1845ki őszig veszve van! Mi azonban a legjobbat várjuk, 's bár a mult arra fel nem jogosit: mégis hinni akarjuk, hogy a magasztos eszmét a tisztelt választó polgárság felvilágosult többsége felkarolván, az ügyet oda vezérlendi, hogy az, egy-két vakoskodó, roszakaró ember mephistoi sugalási daczára is diadalmaskodjék!

Adja az ég, hogy hitünkben ne csalódjunk.

Fővárosi hírek és események.

Pest, junius 12. 1844. Áldott népe Pestnek, engedd üdvözölnünk benned az ég egyik legszebb adományát — a türelmet! Hányszor szólalt fel a sajtó azon galád zsarnokság ellen, mellyet utczáinkon a bérkocsisok és urasági négylovasok vagy polgári phaëtonok gyakorolnak; hányszor hitta fel a rendőrség figyelmét a békésen járkálók tagjainak, életének biztositására? — és mind hiába! Csakugyan nincs ez országban, ki rendet csináljon, rendet tartson fen? nincs ki parancsoljon, 's a ki engedelmeskedjék? A vásár elmult, a zaj lecsöndesült, a jajhangok, mellyeket a kocsikkal történt letiprátások ismét okoztak, megszűntek. Mi ezt vártuk, hogy a csöndben emelhessünk újabb szót, 's kérjük a hatóságot: intézkedjék valahára, de már sükeresen, hogy úr és szegény, aranyszegélyes és czondrás phaëton, meg a pőre talyigás, ne legyen kényúr életünk, tagjaink 's gyermekeink élete felett! Ha nem is naponkint, hetenkint bizonyosan szolgálhatnánk esetekkel, mellyek a vért fagylalják meg ereinkben, 's bámulatra birják lelkünket, hogy a nép tűri, szenvedi ezen embergázoló, fényes nappal, századok szeme láttára gyilkoló, vagy legalább bénító vakmerőket, hogy nem rántja le őket a magasból, honnan kevély szemhunyorítással 's kaczagva néznek le az előttök rezzenve, ijedten félre ugrándozó emberekre, 's rettenetes bravurájokban öntetszeskednek magoknak?! Már nem biztosak járdáink is, mert hol a százszor roszalt ponyvagerendák nem verik be kalapunkat 's fejünket: ott minden pillanatban attól kell tartanunk, hogy kocsi jár le bennünket. Mindenütt és mindenfelé, kivált pedig hol tömegesen forr a nép, pokoli kedve telik e lóvezéreknek sebesen hajtani a felrémülő néptömeg közé, 's ha a vak szerencse segítvén, előlök ép testtel szét ugorhatánk, 's korholásra mernek nyílni ajkaink, ám akkor isten legyen irgalmas szegény lelkünknek, hogy türni tudjuk az átkot és pogány szitkokat, mellyek nyomorú fejünket érik, az öntelt bakhös szájából, kinek, legyen talyigás, bér- vagy urasági kocsis, a hajtásban senki sem parancsol?! — Valóban uraim, ti, kiknél fővárosunkban az erő és hatalom, város és megye, megye és város, fogjatok kezet e napról napra tovább és inkább elharapozó czudarság megszüntetésére; intézkedjetek, hogy életünk 's tagjaink Pest közepett ne legyenek kevésbbé biztosak, mint a sivatag puszták, vagy rengeteg erdők gyilkosai között; mentsetek fel azon kénytelenségtől, hogy a törvények pajzsa mellett, fényes nappal is, ne kelljen önvédelmileg a gonosz, az életfenyegető veszély ellen fölfegyverkeznünk! Legyen elég az áldozat, mellyet e nép, e türelmes nép már csak a folyó évben is hozott: avagy egy társulat létesítését fogjuk indítványozni, mellynek czélja legyen: illy elhagyatott állapotban arra ügyelni, hogy illy galád méltatlanságok a békés járókelőkön ne követtessenek el, vagy nyomban megbüntettessenek! Tegyetek már, az égre, tegyetek valamit, 's ne kényszerítsétek e jó népet a legvégső merényre!

— Felhíjjuk a tisztelt közönség figyelmét az ugy nevezett Hermine-szarvasokra, — mellyek alkalmasint a Marokkóinak által ellenben azon gyárból származnak, — honnan ama hires, és izletes királyszarvas-féle sütemények származtak volt; mellyek ez előtt egy pár évvel — fájdalom — csak kevés ideig — ha jól értesültünk — bizonyos viszonyok miatt — megszüntettek. Egyébiránt, ha Budán van jó sütemény, van itt nálunk Pesten is. ‚Páris város', ‚Angol királyné', ‚Vadászkürt', és a ‚Magyar király'nál — valamint az általunk ezennel dicsért Hermine szarvasok izletességéről, ugy a többi eféle sütemények finomságáról is, kiki legjobban meggyőződhetik. — A valódi ‚Hermine'-szarvasok, mint bizonyos kutfőből tudjuk, azon tekintetnél fogva, mert ezen kiválólag finom sütemények hitelét és értékét rongálólag másoktól azon forma és nevezet alatt silány sütemények is jelennek meg, egy magyar „Hermine szarvas" kis feliratkával lesznek ezután megjelelve.

— Budán a Horvát-kerti szinkörben rendkivüli erejét láttató magyar Herkules, győri születésü Toldi János, mint értesítve vagyunk, egy pesti hengermalmi legény által győzetett meg jun. 7kén.

— Nem csekély botránykövül szolgáltak tegnap délután az újhid melletti fő utat öntözgető budai városrabok; ezek ugyan is immelámmali öntözgetés közben rendkivüli jó kedvet, millyent csak ittas emberek tehetnek, mutattak; nem volt azon ferjfi, és nő, nem kocsi, kit furcsa beszédeikkel illetve meg nem állitottak volna. Egyiköknek szép rózsa bimbó volt mellényéhez szúrva, mig a másik ittasan dőlöngve ajánlá a rózsásat az arra menő pórnőknek. Urakat 's urnőket szemtelenül süvegeltek, pénzt kérni azonban csak a szegényebbtől bátorkodtak, — 's mind ezeket, mik bárkihez inkább, mint vaskarikákkal ellátott rabokhoz illettek volna, egy őr a legnagyobb kegygyel tenni engedé.

---

ben, hogy ennek köznemesei Zágrábmegye tisztviselő karával alig lévén közvetlen viszonyban, ehez semmi függeléki kapcsok nem csatolják. — Avagy nem tartozik-e Zágráb vármegye bölcs intézkedhetési körébe a tapasztalt visszaéléseket józan módokkal korlátozni 's eltávolitani? nem tőle függ-é a meg nem jelenőknek határozatilag megtagadni a szavazhatást? — nem határozhatja-e meg: hány jelennemlévőt képviselhet érvényesen megbizólevél mellett ugyanazon egy egyén? mert lehet-e a túrmezei nemeseket — ha csak ezek nemességét csupán helybelinek akarjuk érteni, mit azonban aligha foghat valaki oklevélszerüleg — a törvény azon világos rendelete sértetlenségével, melly a megyei tisztviselői kart az illető megye összes nemessége által feltételezi megválasztandónak — Zágrábmegye tisztujitásábani részvéttől kirekeszteni? — avagy ki fogja józanul állithatni: hogy a külön portával nem biró — de az ezutáni terheket Zágrábmegyével közösen viselő Turmező területileg nem Zágrábmegye kiegészitő része? — 's politikai és urbéri viszonyaira nézve nincs-é függésben Túrmező Zágrábmegye hatóságától? nem ennek törvényszékein vizsgáltatnak-é meg Túrmező nemeseinek ide felhozott 's nemesség-törvényesitő perei? — Vagy ki fogja bizonyithatni: hogy a túrmezeieknek, bizadéki szerződésök értelmében grófjok általi, kiváltságilag megengedett képviseltetése, a bizadéki-szerződésre lépő tagokat egyéni jogaiktól megfoszsza? — avagy talán a Rudolf királyunk túrmezeieknek adta szabadalmi oklevél fosztotta meg a túrmezeieket nemesi jogaiktól? 's az 1741: 60 t. czikk nem erősiti-e meg őket korábbi jogaik élvezésében? 's mit tanusit az 1609—1635 évi Horvátország tartománygyüléseinek II-dik Ferdinand királyunk által 1636dik évbeni aug. 8-kán megerősitett municipalis 5-dik határozata, melly igy szól; „nobiles autem unius sessionis universi campi Zagrabiensis, ut in universis antiquis et modernis eorum legitimis juribus, immunitatibus, privilegiis, libertatibus, et exemtionibus, ob praeclara in patriam merita ad instar caeterorum regni nobilium semper conserventur, statutum est." — Egyébiránt a túrmezeieket illető nemesi bizonyság-levelek kiadása tekintetében tájékozásul szolgál ő Felségének a nmgu magy. kir. Helytartótanács utján 1805-dik évi december 15röl 28623 szám alatt kiadott körlevél által hiresztelt követk. legfensőbb rendelete: „Eam altissimo Loco substratam quaestionem: qualiternam in extradandis super nobilitate campi Turopolya nobilium Testimonialibus procedendum veniat? Sua Majestas Sacratissima clementer decidere dignata est: quod activitas Testimoniales super Nobilitate extradandi, unice Comitatuum activitati delata sit, proin etiam Nobilibus fati campi Turopolya similes Testimoniales nonnisi ab ipso Comitatu Zagrabiensi valide expediri possint. Quam b. Resolutionem Regiam PDVestris pro congrua sui directione Consilium hoc Locumtenentiale Regium praesentibus notam reddit." Innen a túrmezei nemesség közönsége nevében kiadni szokott bizonyság-levelek legfeljebb is csupán a vámtóli mentesség bizonyitására szolgálhatnak; Zágrábmegyében is csak annyiban érvényesek, a mennyiben egyéb kellő próbákkal ellátvák, egyébkint pedig Zágrábmegyén kivül erőnélküliek. — Továbbá

A Túrmező területében létező árvák feletti őrködést illetőleg szinte a nmgu magy. kir. Helytartó-tanácsnak 1821-dik évi januar 16káról 1056 szám alatt Zágrábmegyéhez kibocsátott következő intézménye szolgál adatul: „ad duplicis ordinis relationes circa denegatam per universitatem nobilium campi Turopolya praescriptae gremialium suorum pupillorum tabellae exhibitionem de dto 18ae Julii et 13ae Novembris anni praeteriti factas PDVestris rescribitur: cum tabellae orphanales ex parte universitatis nobilium campi Turopolya juxta adjacentem declarationem Comitis terrestris ejusdem campi, hactenus exhibitae nunquam fuerint, objectaque orphanalia in sensu privilegii per Divum Ferdinandum II. Imperatorem et Regem universitati nobilium attacti campi Turopolya anno 1552. b. elargiti pertractentur; ex eo praevigenti hactenus usui porro insistendum venire; — eo suapte intellecto: quod orphanorum regni nobilitate gaudentium ac in recinctu campi Turopolya degentium provisio ad curas legales Comitatus hujus Jurisdictionis pertineat."

Valamint a túrmezei nemesség által országos ajánlatok fejében fizetett pénzek Zágrábmegye pénztárába folynak be: úgy közfelkelések eseteiben a túrmezei felkelő sereg is Zágrábmegyének szinte felkelő nemességével közös zászló alatt katonáskodik. E felkelő sereg béke idejében 120, háború esetében 300 főbül álló, külön zászló és kapitány parancsnoksága alatti gyalog csapat évenkint rendesen a fegyverekben gyakoroltatik, és némelly ünnepélyek alkalmával tisztelkedik; közölök váltva négyen, két várnagy felügyelése alatt a kerület okleveleit és foglyait őrzik, a lukaveczi várkastélyban. Egyenruhája sötétkék átilla-dolmány fehér zsinorokkal. És igy a túrmezei nemes minden testvérei között

Ám de semhogy városaink főútczáin a fenyitéknek illy példája rontson bennünket, inkább az utcza maradjon öntözetlen, 's az erkölcsi romlottság hadd üzze csapodár játékát, süket falak között.

— Kétségtelenül városunk legszebb helyeinek egyike a Ludovicaeum-kert, melly épen jelenleg teljes pompájában virul. A kimenetel fáradságát bőven jutalmazza az ottani balzami lég, a dús tenyészet, számtalan virág és más enyhe árnyak gyönyöre. De a visszajövetel — már bajosabban esik az embernek, mert ekkor a homok és felkavargó por minden kellemetlenségei kétszeresen körülveszik a zarándokot: mert nincs mi enyhitse a kiállott sanyar után; a városban ismét csak por 's tikkasztó száraz lég várja őt. 'S e szép hely, e gyönyörü hely aránylag olly kevéssé látogattatik, 's ennek tán fő oka, hogy nemcsak a gyalog, de a kocsin odajuthatás is valóságos kín, sőt ez talán nagyobb amannál, — mert épen a lovak kavarják fel a sürü fulasztó homokport, melly elfogja a kocsizók szemét, tüdejét. Hát azon semmiképen sem lehetne segiteni? — Nem lehetne legalább ollyanféle csinált utat létesitni — ha már kövezet egyáltalában lehetlen — minő például a királyutcza végeé, vagy csak olly kavicsozást is, minő a város ligeti fasoroké? — Nem hagyhatjuk érintetlenül, hogy itt, az üllői uton t. i. a Josephinum árvák-intézete tőszomszédságában van egy csinos virágkert is, ha nem csalódunk kertész tulajdona, hol eladó virágok bőven találtatnak. Ha ki e kert rácsozata mellett elhalad, jól vigyázzon, hogy a kertajtónál ülő gracziák rostájába ne kerüljön, vagy is eleve bizonyos lehet mindenki, hogy ezt ki nem kerüli, mert az ott tanyázó lánykáknak azon dicséretes szokásuk van, hogy minden elmenőt gúnyos szavakkal megcsipjenek, kifigurázzanak. Hej, pedig vajmi rosszul illik ám ez a sok szép virágok közt, 's épen leánykák ajkiról, kik tán magok is virágok akarnának, 's tán épen szinte eladó virágok lenni.

— Mennyi a kis kényur városunkban, nem is hinné az ember. Minap olvastuk valamellyik lapban, hogy Pozsonyban egy vendéglő még pénzért sem ad vizet, csak hogy vendégeit borivásra kényszeritse. Itt pedig Pesten egy belvárosi utcza végén van egy nagy két emeletes uj sarokház, 's ennek sarkán egy korcsma, mellynek bérlője ebédeket 's vacsorákat is főz. Történt, hogy egy ugyanezen házban lakó beteg nő számára egy kis leves kéreték este, — természetesen pénzért. De adtak-é? korántsem. Illyféle okoskodás hallatszott a konyha-királyné ajkiról: van ugyan levesünk, de nem adunk; menjenek oda, honnan az ebédet hordják. — Pedig a szegény betegnek egy kis levestől függött pillanatnyi enyhülhetése; de veszi-é ezt tekintetbe egy önző 's boszútállani akaró korcsmárosi lélek? — 'S ezek aztán emberek?

Magyar kereskedelmi bank hirdetvénye. Az e helyt folyó 1844ik évi april 13áról közzétett hirdetvény folytában, ezennel közhirül adatik: hogy a mai napon délelőtt egybegyült bank-választmány az 1843ik évi december 1jétől 1844iki majus 31keig számitott második félévre járó osztalékot részvényenkint tizennégy forintra pengőben határozta légyen. — Ezen 14 frtnyi pengő öszveg f. e. junius 5től kezdve, a kiadott szelvények beadása mellett a helybeli bank pénztárában felvehető. — Az 184⅓dik évre részvényenkint 2 forintok 37⅟₁₁ krok fognak az intézet tartalékpénztárába betétetni. — Költ Pest junius 4én 1844. Ürményi Ferencz s. k. bankelnök. Valero J. A. s. k. bankigazgató.

A nmgu m. kir. udv. Kamara Marténvi Ferencz, eddigleni sóvári első sómázsamestert helybeli hivatali ellenőrré, és Fest Lajost ottani sóhivatali irnokot szer-számvevővé nevezte ki: a Sax Ignácz keblebeli titoknokságrai előléptetése által megürült fogalmazói hivatalt Grulich Vincze eddigi díjazott fogalmazói gyakornokra; továbbá a cservenkai második osztályu kamrai ispáni hivatalt André Emil előbb hg. Odescalchi család juhászati felügyelőjére; végre a megürült aradi kir. kamrai mérnökigazgatói hivatalt Ságody József eddig országépitései főigazgatói rajzolóra ruházta.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Junius 7kén a CCXIdik kerületi ülésben folytattatván a polgárképesség feletti tanácskozás: a b—di indítványnak c) d) e) pontja rövid vitatkozás után elfogadtatott. E pontokban polgárképesség adatik a városban egy évig lakó 's tulajdon mühelylyel, gyárral vagy kereskedői telepel biró kézművesek, gyárosok és kereskedőknek; a kereseteiktől adózó ügyészek, orvosok, mérnökök és sebészeknek; 's végre azoknak, kik a város területén egy év óta állandóul lakván, a már megállapított pontok alá nem sorozhatók 's kis városokban 100, közép városokban 200, nagy városokban 300 pengő forint önkényesen bevallott évi jövedelemtől adót fizetnek. Az indítvány következő §a a polgárok számának minimumáról rendelkezik; e §nak némellyek kihagyatását, mások a benne előfordúló számok lejebb szállitását sürgeték; mig végre hoszszas vitatkozás 's több rendbeli szavazás után akép állapittatott meg: hogy a melly városban a lakosok száma 1500-at meg nem halad, a polgárok legkisebb száma 250 legyen, — 1500-an felül 30,000 lakosig a 250hez, minden 1000 után 150, 30,000-en felül lévő minden ezer lakos után 50 polgár adassék. Ezen szabály szolgál arányúl a lakosok százas számára is, midőn ezek ezerig emelkednek. Azon esetben, ha a polgároknak eképen megállapított legkisebb száma az elfogadott képességi pontok szerint ki nem telnék, a legkisebb szám azokból egészittetik ki, kik a 89 §. a) b) c) d) e) pontjai alá tartozó személyeken kivül legtöbb adót fizetnek. — Ugyan e napon

A CLVIIdik országos ülésben a mgos FőRRnél meghitelesittetvén a bánya-törvénykönyvre tett főrendi észrevételeket magában foglaló válaszüzenet: a tanácskozás szőnyegét egy mgos gróf azon indítványa foglalá el, miszerint javasoltatott, hogy a hajdú és jászkún kerületek rendezéséről szóló két törvényjavaslat — mielőtt a felső táblán tárgyalás alá vétetnék, — egy főrendi választmánynak adassék ki a végett, hogy ez ama törvényjavaslatokat az illető kerületek kiváltságleveleivel, 's országgyülésenkint előterjesztett sérelmeivel összevetvén, iránt ok véleményes jelentést terjeszszen a nmgu tábla elibe. A főrendi tagok egy része ezen indítványt minden haszonnélkülinek tartván, annak határozattá emelését ellenzé, 's a törvényjavaslatoknak felvételét különösen azon okon sürgeté, mivel a kerületek szavazata — melly most mibe sem számittatik, — ettől függesztetett fel. A többség pártolván az indítványt az alsó tábla zsarnokságának 's visszaélésének tulajdonitá a kerületek azon állását, mellyben nem számitott szavazataikkal jelenleg vannak, 's ezen törvénytelen álláson segithetni hivé rendezés nélkül is. Ekép ama két törvényjavaslat a porok közől választmányhoz költözött.

Junius 8án a CCXIId. kerületi ülésben folytattatván a kir. városok rendezése iránt kelt 2dik főrendi üzenet tárgyalása: a „polgár" nevezet a város minden lakóira kiterjesztetett, a választói jog birtokosi pedig választóknak kereszteltettek. Az őrsereg rendezéséhez a KK. és RR. továbbra is ragaszkodnak; de a választó képesség iránt támadható nehézségek elintézése szavazás utján az eredeti törvényszék helyett a közgyülésre bizatott. A régi szerkezet mellett szavazó kevesebbség következő megyékből állott: Szathmár, Gömör, Heves, Bereg, Torna, Maramaros, Csongrád, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Pozsony, Soprony, Trencsén, Vas, Nógrád, Somogy, Hont, Pozsega, Verőcze; nem szavazott: Ung, Nyitra, Bács. — A képviselők számára nézve hoszszas vitatkozás után következő arány állapittatott meg: azon városokban, mellyekben a lakosok száma 1500ra nem megy, 60 képviselő választandó; mellyekben pedig a lakosok száma 1500 és 30,000 közt van, ott az alapul vett 60 számhoz minden 1000 lakos után 10, az ekép kijövő számhoz a 30,000 főnél nagyobb népességü városokban pedig 30,000en felül minden lakos után 2 képviselő számitandó. — Végül a FőRRdek által javaslott főfelügyelői hivatal bocsáttatván szavazás alá: ellene 31 megye nyilatkozott. A főrendi javaslatra szavazott 16 megye, névszerint: Sáros, Szabolcs, Szepes, Békés, Liptó, Somogy, Hont, Győr, Veszprém, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Árva, Turócz, Szerém; — nem volt jelen: Ung. — Ugyan e napon

a CLVII. országos ülésben a mgos FőRRnél az országos választmányok elrendezése iránt kelt üzenet és törvényjavaslat vétetett tanácskozás alá. E tárgyat nagy rész válhatlan kapcsolatban állónak vallván az országgyülés elrendezésével: tárgyalását akkorra kivánta halasztatni, midőn az országgyülés rendezése tárgyalás alá fog vétetni. Más rész ellenben sürgető szükségünek tartván az országos választmányok előleges elrendezését: az üzenetnek tárgyalás alá vételét sürgette. Hoszszas vitatkozás után a többség az országos választmányok elrendezését a hongyülés rendezéseig elhalasztá.

Jun. 9kén vasárnapi szünet.

Junius 10kén a CCXIIIdik kerületi ülésben (elnökök: Mihályi Máramaros, Pongrácz Trencsén; naplóvivő: Eischl; kerületi jegyző: Szentkirályi) folytattatott a városok rendezése iránt kelt 2ik főrendi üzenetnek tárgyalása, mellynek folytán érdekesebb vitatkozás egyedül a tanácsülésbe rendelt 3 képviselő hatásköre felett keletkezett. Ezen hatáskört a mltgos FőRR pusztán csak jegyzőkönyvbe iktatandó felszólalásban kivánták határoztatni; de a KK és RR régibb szerkezetök mellett maradva, a tanácsülésben ellenőrködő képviselőket „veto"szerü jogaikban meghagyák. A királyi dij-, országgyülési szavazat- 's a rendezési törvény végrehajtása végett kiküldendő országos választmányra nézve a KK és RR eredeti javaslata egykét rövid felszólalás után megtartatott. Ezzel bevégeztetvén a városok rendezése iránt kelt 2ik főrendi üzenet tárgyalása: kir. személynök ő excja az ungmegyei követ Orosz Elek meggyilkoltatása felől keringő rémitő hirek megvizsgáltatására 's a vizsgálat eredményének annak idejében a táblával leendő közlésére felszólittatni rendeltetett. Végül a vallás dolgában a közelebbi kerületi tárgyalás következtében készült üzenetek meghitelesittettek.

(Folytatása a junius 1sői 206d. kerületi ülésből az országos sérelmek és kivánatoknak.) III. Borsod vgyéhez az utóbbi országgyülésen alkotott törvényeknek nyomtatott és a kir. Felség neve aláirása alatt megküldött példányában több helyen kitörlések, igazitások, közbeszurások, sőt több szóbul álló pótlások is találtatnak, a nélkül hogy azoknak, miszerint, vagy ki által lett tétele, a példány alján (szokás és rend szerint) nyilvánitva megismértetnék; továbbá, azon törvényczikki példánynak Borsod vgye részire lett kiadása, az első czimlapon egyedül latin nyelven van kifejezve, végre az 1840d. 5dik t.czikkben b. Mednyánszky Alajos a középponti könyvvizsgáló társulattal egyesült tudományos biztosság elnökének is neveztetik; kivántatik tehát, hogy ezen lényeges hibák gyökeresen orvosoltassanak, jövendőben pedig távoztassanak el, 's miután hasonló nyomtatásbeli tévesztések 's hiányok kiigazitása csak ugy birhat törvényszerű hitelességgel, ha az az eredeti törvényekhez hasonló összeegyeztetési aláirási biztositásokkal van ellátva: az emlitett törvények vagy ujolag 's hibátlanul nyomtattassanak ki, vagy pedig az azokba becsuszott hibák aláirásokkal hitelesittessenek; jövendőre azonban hasonló nyomtatásbeli hibák, a törvények aláirásakor mindenkor érdekeltessenek meg; végre az érintett czim, nehogy a törvényben ismeretlen, megelőző vizsgálatra nézve bármi bal-okoskodásnak alapul szolgálhasson, törvénytelennek 's hibából becsuszottnak nyilvánittassék, törvény által huzassék vissza és azon czimből, mint a sajtósza-

---

a magyar nemesség folytonos gyakorlatában maradván, ezt még ma is teljes mértékben teljesíti.

A túrmezei nemesség között — ennek annyiszor említett bizadéka következtében — a királyi ügyész örökösödésének mint a székelyeknél — helye nincs.

Érintők fentebb azt is, hogy ezen nemes kerület, szabadalmai értelmében, külön kebelbeli tisztikarral bír, melly a túrmezei gróf, helyettes vagy algrófból, alispánból, a felkelő sereg kapitányából, tizenkét valóságos, több helyettes és tiszteletbeli táblabiróból, jegyzőből, ügyészből és számvevőből alakul. Ezen tisztikar egyénei, kivévén a táblabirákat, kik hivatalukat éltük napjáig viselik, évenkint december 13dik — szent Lucza — napján Lukavecz várában, szabaditékleveleik örhelyén, tisztújitás alá kerülnek, melly a hivatalkodó gróf elnöksége alatt megkezdetik, az ujonnan választott é alatt pedig folytattatik, a kijelölési jogot a táblabirói kar, a választóit pedig ezekkel együtt a községek követei utasitásuk értelmében gyakorolják; „vigentem ex parte nobilium Communitatuum vota sua occasione restaurationis magistratus scripto exhibendi consvetudinem in futurum quoque cum eo: ut vota haec scripta penes restaurationale Protocollum reserventur, manutenendam — relate vero ad vota assessorum id pro norma stabiliendum esse: ut jus voti electivi in restauratione magistratus cunctis realibus duodecim assessoribus in futurum quoque sine discrimine tribuatur, ex quavis tamen aliorum tam quippe honorariorum, quam viceassessorum cathegoria sex solum, ac proin in summa duodecim itidem individuis, aetate adepti honoris senioribus, in campo tamen Turopolya possessionatis jus voti electivi competat. — Consvetudine illa: ut Jus Patronatus porro quoque per solos reales assessores exerceatur, in salvo permanente. Caeteris statutis adjecta unice ad statutorum anni 1749. punctum VII cumulationem offiiciorum in unam personam feriens illa dispositione: ut si apta haberi potuerint individua, singula officia, singillativis expleantur, in suo esse relictis." Ezek szavai az 1840dik évi majus 17ről 9104 szám alatt kiadott intézménynek, mellyben még következők is rendeltetnek: „ut restauratio die S. Luciae, aut si festum hoc in diem Dominicam incideret, tunc sequenti statim die absque omni praevia assessorum, reliquorumque officialium e Communitatum invitatione servari debeat, in qua si Comes terrestris, aut substitutus Comes adesse nollet aut non posset tunc senior ex praesentibus gerendum habeat," — „pro casu eo: si vel Diaeta vel generalis regni congregatio decurreret, scripta Comitis terrestris, aut ejus vicesgerentis invitatione opus erit, quantum per adjuncta fieri licuerit ita attemperanda: ut restauratio intra quindenam peragatur. (Vége következik.)

Egyveleg.

(Ipariskolák Oroszországban.) Egy nem rég kibocsátott kormányi rendelmény következtében: Varsóban egy második ipariskola is parancsoltatik fölállittatni, mellyben az orosz 's német nyelv képezendi kizárólag az oktatási előadások rendes nyelvét; az eddig fönálló, 's magas virágzásban lévő iskolában a lengyel, az oktatási nyelv. — Általában a kormány jelenleg rendkivülileg sokat teszen az ipariskolák emelésére; ellenben a gymnasiumok bármelly nemzetek illynemű iskoláihoz képest igen alant fokon állanak. Az ujonan fölállított vasárnapi iskolák mesterlegények számára szinte a legörvendetesebb eredményekkel tenyésznek 's virágoznak.

(Liegniczben kormányi rendelet a mérges növényekre nézve.) A kormány minden tanitót és papot legujabb rendelete szerint legkomolyabban int, 's oda utasit: hogy a mérges növények, különösen pedig a vadon tenyésző mérges plántáknak ismeretét minél gyorsabban terjeszsze. A rendes iskolai látogatásoknál e fontos tárgyra minél nagyobb figyelem parancsoltatik fordíttatni; egyszersmind meghagyatik: hogy mindazon mérges növények tökéletes kiirtása lehetőleg eszközöltessék, mellyek az emberek hajléki körül vadon tenyészni szoktak.

(Pálinkaivást mérséklő rendelet és Poroszország iskoláiba a jogtan általános behozatala.) Csak nem rég az iskolának az tételék kötelességeül 's föladatául, hogy a mértékletlen pálinkaivás czélszerü kiirtására üdvösen hasson, 's lehető gondját annak gátlására fordítsa; most pedig a jogtan általános behozatala sürgettetik minden iskolába, miután Berlinben, 's körülötte a mezei tolvajságok és szántóföldi lopások napirenden vannak, és a polgárokat szerfölött károsítják és nyugtalanítják is. Oh iskola, még mivel nem fogják mindennel vállaidat terhelni? Azonban türd te mindezt, mint türheted békén, egykor csak neked is ütend a várva várt megváltás örömteljes órája!

badságot biztositó törvényekbe ütközőbül eredt sérelem orvoslása a nemzet megnyugtatására eszközöltetni kivántatik. Vélemény: Ő Felsége alázatosan megkéretendő az iránt, hogy a törv.czikkek kinyomatásakor eshető hibák eltávoztatása végett czélszerű rendelést tenni, egyszersmind pedig az érdeklett czimnek a t.czikk szerkezetébe történt bevitele miatt fenforgó sérelmet orvoslani, 's az onnan származott aggodalmat megszüntetni méltóztassék. Végzés: Egy megyei követ inditványozá, hogy hasonló hibák elkerülésére jövendőben a törv.czikkek nyomatása mindig a t. RRnek választmány általi felügyelése 's ellenőrködése alatt nyomassanak; mi el is fogadtatott. De a törv.telen czim orvoslás módjára nézve elágoztak a nézetek; némellyek az országos naplóban ünnepélyes ovást kivántak tenni, veszélyesnek tartván a törvényjavaslatot, mellynek sanctiója meg is tagadtathatik, mit a többség sem elegendőnek sem illendőnek nem tartott, mert a törvénytelen czimet magában foglaló törvény fenmarad, mig a napló feledékenységbe jő, de illő is, hogy ő Fels. felirás és t.javaslat által a hiba iránt tudósittassék. A censurára nézve egy megyei követ már csak azon okbul sem tartott vonatható káros következésektől, mivel a m. tudós társaság szabályai is beczikkeztettek, a nélkül hogy az azokban foglalt e tárgyu rendelkezésből valami sérelmes következtetett volna. A törvény általi orvoslást azonban az inditványyzó követnek azon észrevétele is ajánlotta, hogy e tárgy mindjárt a jelen országgyülésen megpenditve, de épen ez alkalomra törvény által orvoslás végett fentartva volt. Illy értelemben a választmányi vélemény elfogadtatott. IV. Azon legfelsőbb intézkedés által, miszerint a külföldre utazó honfiaknak magyar nyelven adandó utilevelek latin forditással elláttatni ugy rendeltettek, hogy ezen rendszabályt a külföldi hatóságok is a Magyarországba utazandóknak általok adandó utilevelekre nézve egyaránt megtartsák, a magyar és más kül nemzetek közti viszonosság 's a magyar nyelvet illető méltányosság fentartva van ugyan: de mivel az utileveleknek vizsgálatával foglalkozó bel- és külföldi egyéneknek a latin nyelvbeni hova tovább növekedő járatlansága miatt az utazók többféle kellemetlenségeknek vannak kitéve: a viszonosság elve fentartása mellett a külországi utazóknak, a mint honunk határszéleihez megérkeznek, utilevelei azonnal magyarra, a külföldre utazandó honfiak magyar uti leveleik pedig, minden országok határszéleinél az ott divatozó nyelvre forditassanak; vagy pedig, minden utazónak különbség nélkül azon ország nyelvén szerkeztessenek utilevelei, hová utazni szándékozik; — a magyar nyelven szerkezett utileveleknek külországoni elfogadása eszközöltessék. Ide vonatkozólag az adatik elő: mikép a lajbachi rendőr-igazgatóság bizonyos Schreiner Antal munkácsi mesterlegényt azon okból, mivel vándorkönyve egyedül magyar nyelven volt szerkeztve, uti renddel ellátva Munkácsra visszautasította; ámbár ugyan a m. k. Helyt.tanácsnak 1842ki 40616 szám alatt költ intézvényében, a viszonosság azon elvének kitüzése mellett, hogy a vándorkönyvek jövendőben magyar és latin nyelven szerkeztessenek, a kül országiaké is honi nyelvök mellett latin forditással ellátandó lévén — jövendőre nézve sérelemre alapos ok nem szemléltetnék; mindazáltal a menynyiben nevezett Schreiner Antalnak visszautasitását okozó vándorkönyve a m. kir. Helyt.tanácsnak 1816ik évi 2108. szám alatt közrebocsátott intézvényei értelmében készitve volt volna, következőleg visszautasítása sérelmes, magára nézve pedig káros lett volna: miután a magy. k. helyt.tanácsi intézvényben sem annak, hogy a kihágást elkövetett rendőri igazgatóság megfenyittetett volna, nyoma nincs, sem a nevezett mesterlegénynek a megyei felirásban szorgalmazott utazási költségei és kárai azon rendőrigazgatóság által meg nem téritettek, ezen sérelem orvoslása kivántatik. — Vélemény: Az utilevelek szerkesztésére nézve előadott mód, mint az Európában már divatozó szokás szerint is gyakorlatilag kivihetőbb, kivánat formában olly kéréssel felterjesztendő, miszerint ő Felsége annak gyakorlatba-hozatala tekintetéből az örökös tartományokban czélszerű rendelést tenni, külső országokat illetőleg pedig azt diplomaticai uton eszközölni méltóztassék. Schreiner Antalnak visszautasittatása miatt támasztott panasz pedig felterjesztendőnek annál kevésbbé találtatik, minthogy sem a visszautasításra, sem a kormányszéki tárgyalás eredményére vonatkozó körülmények tökéletesen tudva nincsenek, sőt az sem tetszik ki az előadásból, hogy a megye által szorgalmazott elégtételre és kármentesítésre nézve a m. kir. Helyt.tanács már végső megtagadó intézvényt adott. — Még számos hasonnemü sérelmes esetek felhozása után a vélemény helybenhagyatott. — V. Beregh vármegyének a vegyes házasság tárgyábani felirása és körlevele, mellyeket kinyomtatás végett Kassára küldött, ott könyvvizsgálat alá vétettek, sőt a budai középponti könyvvizsgáló karhoz küldettek, ez által pedig letartoztattak. Minthogy a megyei levelezés szabadsága a törvények által is biztositva van, de különben is az alkotványban sem megelőző könyvvizsgálatról, sem létrehozott középponti könyvvizsgálati karról említés nincs: mindkét cselekvény a hazai intézvények megsértése levén, orvosoltatni kéretik. Nem különben Zólyom vármegye is a vegyes házasságok dolgában költ végzésének kinyomatásától eltiltatott, és a sajtószabadság 's a törvényhatósági végzések szabad kinyomatása tárgyában a m. kir. Helytartótanácshoz a végett, hogy a megyei határozatok kinyomatásának semmi akadály ne tétessék, intézett folyamodására tagadó válasz érkezett. Ezen súlyos sérelem orvoslása és a megyei végzések sajtó általi közlésének szabadsága eszközöltetni 's a sérelem orvosoltatni kéretik. — Vélemény: Hasonló esetekbeni országos felirások nyomán az ezen pontban előadattak orvoslás végett felterjesztendők. Végzés: Elfogadtatik. — VI. Az 1807: 20ik t. cz. a futó-homok által okoztatni szokott kárnak meggátlására azért nem elégséges, mert nem határozza meg azon szabályt, melly olly esetben, ha az illető fél a beültetést nem eszközölné, követendő. Azért egyszersmind azon időhatár is megszabassék, melly alatt az, kinek birtokában van a homok-rész, azt beültetni tartozzék, 's ha a kiszabott időre be nem ültetné, akkor az elmulasztott kötelességét a tulajdonos költségére, melly szóbeli per utján lészen megveendő, az illető törvényhatóság teljesitse. Vélemény: E közérdekü kivánat az országos Rendeknek figyelmébe ajánltatik. Végzés: mint kivánat elfogadtatott. — VII. A honi ipar és gyárok virágoztatása 's pártolása tekintetéből a magyar ezredek számára szükséges kelmék, a mennyiben azokat minőségre, mennyiségre és árra nézve a honi gyárak kiszolgáltatni képesek, kizárólag ezektől vásároltassanak. — Vélemény: E kivánat az 1765: 24. t. cz. tartalmára hivatkozás mellett felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — VIII. Az aldunai tartományokhoz honunknak történeti jogokon nyugvó birhatási igényei levén, azoknak visszacsatolása iránt ő Felsége alázatosan megkéressék 's egyszersmind arra is, miszerint befolyását eziránt a diplomatiai mérlegbe honunk érdekében vetni méltóztassék, hogy az orosz hatalomnak azon részekben tapasztalt terjedése gátoltassék. — Vélemény: Miután ezen tárgy a mult évi jul. 12 ről fölterjesztett válasz-felirásban ő Felségének legmagasb figyelmébe általánosan már ajánltatott, tekintve ennek nagy fontosságát, a küldöttség azt itt is felterjesztendőnek véli. — IX. Magyarországi tűz- és jég-kármentesitő társaságnak felállitása eszközöltessék. — Vélemény: Mint az egész hazára nézve igen érdekes, az országos RR. figyelmébe ajánltatik. Végzés: innen kihagyandó; és maga helyére sorozandó. — X. Azon országos biztosság, melly az országtól, jelesen Szepesmegyétől elesett és Galicziához csatolt résznek visszacsatolása végett az 1825ki országgyülésről kiküldetett és az irományokból magokat előadott némelly akadályok 's hiányok miatt félbeszakadt munkálata iránti jelentését még az 1830ki országgyülésen bemutatta, munkálatának végbevitelére utasíttatni kivántatik. — Vélemény: Ezen igazságos érdekü kivánat különös figyelmet érdemlő és pártolandó. — Vegzés: Elfogadtatik. — XI. Az 1635: 79ik törvényczikkben nyilvánosan foglaltatván, hogy a k. k. összehivó levelek az országgyülés kezdete előtt hat héttel a törvényhatóságokban kihirdettessenek; miután a k. k. meghivóleveleknek jelen országgyülés előtt később történt szétküldése, az előidézett törvény teljesitését a t.hatóságoknál lehetetlenné tevé, annak jövendőrei orvoslása kivántatik. — Vélemény: jövendőre nézve orvoslás végett felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — XII. Ő Fels. aziránt kéressék meg, hogy mindazon réz-pénzek, mellyeknek folyami értéke a névszerintinél kevesebb, beváltását, egyszersmind a magyar forintok kiegészitésére, azoknak beváltási folyam szerinti veretését megparancsolni méltóztassék. — Vélemény: Elintézés végett ajánlandó. Végzés: Elfogadtatik. — XIII. Panasz a csémpészetnek a harminczadi tisztség 's illetőleg a kincstár által lett illetlen 's törvénytelen megfenyitése, ugyszinte a sótisztség ellen inditott pernek felsőbb parancscsali megsemmisitése iránt. — Vélemény: Ezen előadásnak a kamara biráskodására vonatkozó része az előleges sérelmek közt felterjesztve lévén; egyébiránt azon esetet, hogy a megyei tiszti ügyész által a sótisztség ellen inditott per felsőbb parancsolatoknál fogva megsemmisittetett, és igy az igazság törvényes biró által leendő kiszolgáltathatásának utja elzáratott, sérelemnek tekintendő s orvoslás végett felterjesztendő. Végzés: Itt is, az előleges sérelmeknél is felterjesztendő. — XIV. Az 1840: 6ik t. cz. 9ik szakasza világos tartalma ellenére azon uj iskolában, melly a bánsági végvidékben kebelezett pancsovai katonai város tanácsa által 1842ik évben felállittatott, a magyar nyelv tanitása egészen elmellőztetik. — Vélemény: Felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — XV. Az oláh tanitókat képző aradi iskolában a magyar nyelvet tanitó egyén fizetéssel elláttassék. — Vélemény: Figyelemmel az 1836ki 3ik t. cz. 5ik §a tartalmára, felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — XVI. A kir. fiskusra szállott javak a törvény által rendelt czélra fordittassanak; a kir. adományok pedig ő Felsége által csak érdemekért és pedig kisebb részekre felosztva adassanak. — Vélemény: A kir. adományok a fenálló törvények szerint is érdemekért adandók levén, e részben uj törvény hozatala nem szükséges; egyébiránt a kivánat, mint az 1830ki 7ik törvényczikkely 12. szakaszával összehangzó, felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — XVII. Azon zsarolásoknak, mellyek az orosz birodalmi római katholikusokon elkövettetnek, orvoslása eszközöltessék. — Vélemény: Ő cs. kir. Fels. alázattal megkéretendő az iránt, hogy az előtte legbölcsebben tudva lévő körülmények közt az orosz birodalmi római kath. vallásuakra legkegyelmesebb figyelmét kiterjeszteni és sorsuk enyhitését hathatós közbenjárásával eszközleni méltóztassék. Végzés: Elfogadtatik. — XVIII. Minden magyar tanodában gyors-irói tanitószékek állittassanak fel. — Vélemény: Pesten felállitandó gyorsirói tanitószék a haza szükségének megfelelend; illy értelemben e kivánat felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — XIX. Mivel a forgásban lévő papiros-pénzek közé gyakran igen mesterségesen utánozott, 's mások és kivált az irást, betüket és jeleket nem ismerő köznép által, az igazaktól megkülönböztetni nem tudott darabok csúsznak be, 's ezek a megyék felirásaira is másokkal fel nem cseréltetnek: az ausztriai nemzeti bank, melly olly semmi belső értékkel nem biró papirost bocsátott forgásba, mellyet mások is ügyesen utánozni tudnak, a forgásba keveredett hamis papiros-pénzekért minden esetre eleget tenni annyival inkább tartozzék, mivel az ország igaz értékü és mértékü arany és ezüst pénznél egyebet, valóságos pénznek mindeddig törvényesen el nem ismert. A m. kir. Helytartótanácshoz többször ismételt felirások után is nem az illy bankczédulákra metszett érték szerint váltattak be csekély hiányosságuk esetében, a lakosok tetemes kárára. Ehezképest rendelkezés tétessék, hogy ha a hasonló czédulának értéki és rendsoros számuk és az aláirás épségben van, azok teljes értékökben be is váltassanak, sőt akkor is, mihelyt több mint fele bemutattatik. — Vélemény: Hasonló panaszok az 1840ki apr. 15kei felirás mellett az Iső osztály 10ik 's illetőleg Vik osztály 13ik pontjában már felterjesztve és ugyanazon hónap 29. kiadott kir. válaszban is érintve lévén, az e részbeni további tárgyalás a kir. válasz feletti tanácskozás folytatására tartozik: a mi pedig az ujabb esetekre vonatkozó kivánatokat illeti, ezek olly kéréssel felterjesztendők, miszerint ő Felsége a bemutatott károsodásokra nézve igazságos elégtételt szolgáltatni, egyszersmind *pedig jövendőre is minden egyes esetekben ennek megtartását* rendelni méltóztassék. Végzés: Elfogadtatik. — XX. Varasd megyében bizonyos Mixich-féle vagyon osztályzására nézve 1836: 14. t. cz. értelemben rendelt választmány ebeli eljárásában k. udvari parancs által gátoltatott; szinte Hersching-féle vagyon osztályzására nézve is történt hason esetü gátlásból eredett sérelem. — Vélemény: Az 1791: 12ik t.cznél fogva is sérelmes; felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — XXI. Temesvár városban Truits Károly nyugalmazott kapitány után hátra maradt érték kezelését a katonai hatóság igényelte, 's ámbár ugyan a nevezett város, az 1830:9-ik törvényczikkely rendeléséhez ragaszkodva a kérdéses vagyon kezelését a katonai hatóságnak át nem engedte; mindazáltal, hogy a törvény kétes értelmére nézve mind a polgári és katonai hatóságok, mind pedig magok a polgári — ugymint megyei és városi hatóságok — közt is támadni szokott kérdések és surlódások jövendőre eltávoztassanak, az érintett törvényczikkelynek felvilágositását eszközöltetni kéri. — Vélemény: Hasonló panaszok az 1840ki apr. 15. — a sérelmek és kivánatok Isö osztálya 6ik pontjában — felterjesztve lévén, azonban még eddig azon pontra nézve kir. válasz nem érkezvén, ezen ujabb panaszok felterjesztése mellett ő Felsége k. kir. válaszának kiadása végett alázattal megkéretendő. Végzés: Elfogadtatik. — XXII. Vas vármegyében helyezett SzentGotthardon lévő cziszterczita szerzet, Ausztriában lakó sz. kereszti apáttól független legyen's attól teljesen elválasztassék. — Vélemény: E kivánat az 1827ki, nem különben 1836ki országgyüléséből is, jelesen 1836ki mart. 28ról felterjesztettek közt — Isö osztály 30-ik pontjában fogtaltatván, ennek teljesitése végett ő Felsége ujolag alázattal megkéretendő. Végzés: elfogadtatik. — Az ülés végén azt jelenté az elnökség, hogy ezen sérelmek és kivánatok tárgyalása mindig, ha fontosb és sürgetősb tárgyak közbe nem jönnek, folytattatni fog.

A CCVII kerületi ülésben junius 3kán (elnökök: Rohonczy J. Soprony, és Beöthy Ö. Bihar m. követei; jegyzők: Szemere B. és Szentkirályi M.; tollvivő: Zsoldos.) napirenden volt: második üzenete a mgos Fő-RRnek a sz. kir. városok elrendeztetése tárgyában. A tanácskozás megnyilta előtt Szemere által felolvastatott a Kisfaludy-társaságnak irói tulajdont tárgyazó kéreménye 's az iránti javaslat-adás a felolvasott jegyzőre bizatott. — Most a napirenden levő tárgy került tanácskozás alá. Először is a 44. §nál a jegyző nem az „ideiglenes" szóban találta a tárgy velejét, hanem abban, hogy egyedül hivatalos vagy szolgálati viszonyaiknál fogva ott laknak; mert ezen körülmény által el nincs érve a letelepedés fő-

czélja, hogy t. i. a letelepedett egyén existentiája gyökerét a város existentiája gyökerével egyesíteni akarja. Közelités végett azonban elhatároztatott, hogy a rendi szerkezetből azon tétel „mig hivatalos viszonyaik 'stb" kihagyassék. — A 48 §. függőben tartatott, mig az 59 §. elvéről nem rendelkeztek, de miután arra kerülvén a sor, elve el nem fogadtatott, ezen szakaszt is hasonló sors érte.—Az 53 §. több követ ellenvéleménye daczára elfogadtatott, kiknek egyike annak elfogadásában következetlenséget látott,és azon beharapózó divatot veszélyesnek állítá, hogy elein az elvtől üttetik el magokat és csak némelly conditiókat tartanak fen magoknak, később aztán ezen feltételektől szinte elesnek; a statutarius jogtól olly könnyen elállani nem lehet, a nélkül hogy e tábla az egész nemzet iránti kötelessége ellen vétsen. — Megmutattatván azonban, hogy itt nem szabályról, hanem határozatról van szó,'s az ellenvéleményü követ aggodalma csak onnan származik,hogy a statutum és határozat közti különbségről fogalmai nem egészen tiszták, az elfogadás felkiáltás által kijelentetett. Ellenben az 54 §ban javasolt módositást, mint a felelőség elvét veszélyeztetőt, a t.RRek el nem fogadták; 's ezen határozat következtében az 56kat sem. — Az 58 §. javaslott 6 hónapot elfogadván, a 59 §. hosszabb vitatkozásokra adott alkalmat. Megegyeztek ugyan a RR. azon észrevételben, miszerint a FőRR. sem az igazsággal, sem a méltányossággal megegyeztetni nem tudják, hogy olly szabályok is,mellyek talán igazságtalanok,törvénybe ütközők,vagy mások jogait sértők,csak azért,mivel az illető tisztviselő hanyagsága vagy bármi körülmények miatt az azokra kiadandó felsőbb rendeletek a kiszabott határidő alatt meg nem érkeznek, azonnal törvényesítessenek, de hogy ne is hajtassanak végre, abban már a törvényhatóságok iránti praesumtióból, hogy törvénytelen szabályt hozni nem fognak,meg nem egyeztek, annál inkább, miután tapasztalás szerint a felsőbb helybenhagyás néha évekig is kimarad; azért is szavazás következtében a szerkezetből a „jóváhagyottnak tekintetik" helyett ‚végrehajtathatik' ételett.--Egy megyei követnek inditványa, hogy az illyen, annak idejében helybennemhagyott szabály, a város által országszerte közhirré tétessék, hogy e szerint az illető törvényhatóságok 's egyének annak netaláni káros hatása ellen ovó lépéseket tehessenek — ellenmondás nélkül elfogadtatott; ellenben egy másik inditvány, hogy t. i. a helybenhagyás elkéste után végrehajtott szabályra nézve fenmarad a *Helytartótanácsnak a későbbi intézkedés joga*, szinte szavazás következtében elmellőztetett. A viták folytában több szónok állitá, hogy a későbbi végzések következtében a városok statutarius joga megmenthetlenül megrontatott; a mi azonban mások által tagadtatván, mind erről, mind pedig a szavazási kérdések miképeni alkotásáról hosszas viták támadának. — A város hatóságáról tett főrendi észrevétel „hogy a kellő rend a városban csak ugy lesz fentartható, ha annak büntető és rendőri hatósága, határain belül különbség nélkül minden birtokra és személyre — az egyes kivételek megemlitésével — általánosan kiterjesztetik," nem csak elfogadtatott, hanem egy megyei követnek azon megjegyzése is hallatott, miszerint fel fog tünni, hogy a t. RR. kik mindig a liberalis elveket a felső tábla ellenében pártolták, épen ezen, a nemességet érdeklő kérdésnél meg hagyják magokat előztetni. — A megyeházakat azonban tovább is külrendőri tekintetben a városok hatósága alól kivették; ugy szinte azon javaslott hozzáadást „melly perekben a város mint fél érdekeltetik, biró nem lehet" el nem fogadták, miután sok esetben, mint például árvapénzek körüli fogyatkozásoknál, épületek felállításánál 'stb. a város mint fél érdekeltetik; a nélkül hogy azért mindig judicium delegatumnak szüksége forogna fen, az itélet feljebbvitele ugy is fenmaradván. — A 70. § javaslott módosítása elfogadtatott egy városi követ inditványára a „telkeket" szó után beiktattatván: „vagy bármi kiváltságos haszonvételeket."

A jun. 4én CCVIIId. ker. ülésben (Elnökök és naplóvivő az előbbiek; jegyző Szentkirályi.) napirenden vala a polgárságra megkivántató kellékekről rendelkező 89dik és következő főfontosságu szakaszok. Teljesen megérdemlett méltánylást és helyeslést talált egy megyei fiatal követnek remek beszéde 's annak folytában tett inditványa, melly az ülés végével köziratra bocsáttatott, a jövő tanácskozások anyagául szolgálandó. A beszédnek tartalma ez: Ott hol két félnél, mint a fölségnél és az országgyülésnél, 's mint ismét az országgyülésen két táblánál van a hatalom, a dolog természetéből következik, hogy kölcsönös közelités nélkül egyesüles és igy eredmény sem lehet. Azonban első izben a törvényjavaslat megkészítésekor e tábla ne tekintsen a kivihetőségre, hanem tegyen olly javaslatot, millyet meggyőződése szerint legjobbnak hisz, részint hogy a maradék is aztán lássa, mi volt e táblának hite és elve, részint, hogy jelenben irányt adjon a közvéleménynek; de ezen jogot a FőRRtől sem tagadhatjuk meg,tegyenek ők is olly javaslatot, mi elvöket és meggyőződésöket egészen kifejezi, részint hogy őket is megismerhesse 's megitélhesse az utókor, részint hogy véleményök essék az élő nemzet birálata alá. De ez megtörténvén mindkét részről, miután mindkét tábla többsége felállitá a maga javaslatát ugy a mint azt legjobbnak véli, ugy a mint annak üdvös volta iránt a felelőséget az ország szine és saját lelkiismerete előtt magára merné vállalni; a 2ik izenet alkalmával előáll az alku ideje, 's midőn a két tábla enged, nem mindig, sőt legritkábban enged oknál fogva, mi azt foglalná magában, hogy előbbeni javaslatát czélszerütlennek ismeri el, hanem mivel látván mind két tábla a távolságot,melly által egymástól elválasztatik,tudja, hogy meggyőződésének részinti feláldozása nélkül soha sem fognak egyesülhetni, azt pedig hogy a másik feláldozza egész meggyőződését, feltéve, hogy az valóságos meggyőződése,egyik sem kivánhatja,de igen azt,hogy a magáéból valamit mindenik áldozzon fel. Ám az áldozatnak, az engedésnek vannak határai.Vannak elvek mikből annyit sem lehet engedni, mint egy gondolat,mikre egészben 's oszthatlannl szükségünk van; illyenek e munkálatban azok, hogy a városi igazgatásba nyilván hozassék be az, miszerint független polgárság alkottassék; a polgárság autonomiával birjon; biráit 's követét szabadon válaszsza 's az utóbbit vissza is híhassa; vannak ellenben elvek, mellyeknek, hogy ugy mondjam mennyisége van, mellyeket nem szabad feláldoznunk, de mellyekből engednünk lehet épen ugy, mint életünkből napokat 's éveket lekötelezünk lehet, de nem lehet okosan egész életünket oda adnunk: illyenek azon elvek, mellyekben számok fordulnak elő, például illyen e munkálatban az, hogy a polgári képesség milly tág legyen, illyen az, kogy a képviselők mi számmal választassanak; itt már a több kevesebb lehet alku tárgya egész azon pontig,hol azoknak száma olly kevésre olvadna le, hogy a függetlenség elve veszélyeztetnék. Mondom, vannak elvek, mik oszthatlanok levén, feláldozhatlanok,, illyen a függetlenség, a nyilvány elve, mert én fél nyilványt, fél szabadságot nem ismerek; és vannak elvek, miknek lényegét szinte meg kell mentenünk minden áron, de alkalmazásaikban engednünk lehet, mert bár azok parányiak is most, de mint földben a jó mag idővel 's folyton erősebb életre vergődnek. És én a polgárok cathegoriáit ez utóbbi elvek közé számitom, t. i. a 89. §. a, b, c, d, pontjait. Én ugyan saját meggyőződésem szerint, 's kivált ott, hol kettős a választás, szavazatjogot adnék minden lakosnak, ki adót fizet; azonban ezen már tul esvén, most csak azt jegyzem meg, miképen az a) pontot illetőleg a RR szerkezetét a FőRRkénél következetesebbnek tartom, mert midőn a RR. szerkezete azt mondja, hogy kinek fekvő tulajdona van, az mind polgár, a FőRRké pedig azt, hogy kinek ennyi 's ennyi fekvő tulajdona van, csak az polgár; a mi szerkezetünk abból indul ki, hogy ha van a fekvő tulajdonban megtartó elv, az nyugszik a tulajdonnak természetében;a FőRRké pedig onnan indul ki,hogy az csak a fekvő tulajdon bizonyos nagyságában 's értékében van, mi közelit a képtelenséghez, hiszen látjuk az életben is, hogy békés elme 's takarékosság rendesen a középvagyonnal szövetkezik, nagy birtokosok nyugtalan természetüek 's ritkán képesek megőrizni az öröklött nagy birtokot. De következeteseknek tartom azért is, mert a RR. a polgárrá-lehetés tekintetében határvonalat huznak a birtok és birtoktalanság, a semmi és valami között, 's e között lényeges a különbség; ellenben a FRR.a nagy és kis birtok közt tettek különbséget,mi nem elven hanem önkényen alapszik. Én tehát már ezeknél fogva sem állhatok a FRR. cathegoriáira. Nem állok különösebben az a) pontra, mert az abban kijegyzett értékösszegeket körülményeink közt magaslom,'s az,hogy benne 400—600,1000—1200, 3000—4000 minimum és maximum állittatik fel, engem legkevésbbé sem nyugtat meg azon ok miatt,mivel ezeknek megállapitása a szabálytól, ennek jóváhagyása pedig a Helyt.tanácstól függvén, természetes, hogy a Helyt.tanács hű képviselője levén a kormány elveinek 's irányának, mindig a maximum megállapitására dolgoznék, következőleg a törvény engedélye az életben illusoriusnak mutatkoznék. Nem állok a b) pontra sem, mert a kereskedőkre én nem látom helyén a beczimzést itt, hol politikai jogadásról van szó, nem látom, mi logicai kapcsolat van abban, hogy a ki be van czimezve, szavazatjoggal birjon; én a beczimzésnek természetes következményeül csak a hitelt ismerem el,a mesteremberekre nézve sem állhatok a rendes könyvvezetéshez, mert ennek hibája az, hogy igen tökéletes, hogy alkalmazására nagy költség kivántatik, 's ha látjuk, mikép az ország kereskedőinek nagy része nem vezet törvényben körülirt rendes könyvet, és semhogy a költséget 's alkalmatlanságot viselje, inkább hitelét veszélyezteti, pedig a hitel, élete a kereskedőnek, annyival kevésbbé vélem arra a mesteremberekat kötelezhetni. De nem állok a c) pontra sem, részint nagynak találván a kitett számokat, részint olly kutatásokra vezethetvén a jövedelmek megbecslései, mellyek helyén lehetnek ott, hol a jövedelem-adó behozataláról van szó, de nem hol a polgári jog megadásának csak kulcsát keressük, 's ez vagy illusiová válnék,vagy önkénynyé fajulna;mert jövedelmi bizonyitványokat vagy könnyü volna csinálni, ha a birák az adatoknak csak formáját tekintik,vagy ha ezen tul mehetnek, ott az önkénynek nincs mi határt szabna. Ezen okoknál fogva is tehát én sem a FőRR., sem a városi követek szerkezetét nem fogadom el, azonban némelly módositásokat a magunkéban is szükségesnek látok.'S azt vélem, itt az ideje, hogy ne üzzünk az alkuban fillérezést, hanem határzottan jelentsük ki az ultimatumot, hogy eddig mehetünk de tovább nem; mert tul nincs élet de halál,nincs függetlenség de szolgaság. Midőn azonban módositásomat előadnám, meg kell jegyeznem, mikép mind a mi szerkezetünknek, mind a FőRRkének egy nagy hiánya van eddig, t.i. az, hogy sem a FőRR.nem tudják az általok fölállitott cathegoriák szerint,melyik városban hány polgár lesz, sem mi nem tudjuk a mienk szerint,hol mennyi lesz,mert statisticai adatokkal nem birunk, csak gondoljuk, hogy a mienk szerint több polgár lesz, mert tágabbak,'s ők is csak gondolják,hogy az övék szerint kevesebb lesz, mert az ő cathegoriáik szükebbek. És igy mind a FőRR. mind mi egy ismeretlen mennyiség mellett 's ellen küzdünk; ők nem tudják,vajjon az ő cathegoriáik szerint még is nem lesz-e a polgárok száma igen is kevés, és mi szinte nem tudjuk, vajjon a mi cathegoriánk szerint nem menne a polgárok száma annyira, mellyből engednünk lehetne.'S mint már mondám,van egy körülbelül meghatározható szám,mellyen alul a polgárok, azaz a választók száma nem sülyedhet, ezért van például Franciaországban, melly 458 kerületre osztaték fel, meghatározva, hogy ha valamelly kerületben (arrondissement) 200 franc adót fizető 150 választó nem volna, e szám a legtöbbet adózókbul egészitessék ki. És az én módositásomnak illyen bizonyosság, egy minimum az alapja, azaz,az ismeretlen mennyiséget bizonyos 's határozott számra vonom; e szerint tudjuk mi is, mit akarunk,'s a FőRR. is tisztán fogják látni a mennyiséget; de épen mivel egy legkisebb szám megállapittatik, épen mivel egy bizonyos szám iránt biztositva leszünk: előbbeni cathegoriánkat módosithatjuk. Szerintém igy állana az uj szerkezet: „89. §. A városi közönségnek mindazon tagjai, kik sem atyai sem gyámi hatalom alatt nincsenek, születés és törvényesen bevett vallás különbsége nélkül polgárok: a) kik a város területében telekkönyvileg nevökre beirt házat egy év óta birnak; — b) kik a város területében más olly fekvő tulajdont szinte egy év óta birnak, mellynek értéke kis városokban 200, közép városokban 600, nagy városokban 1000 f. pp. felér; — kik házat, vagy b) alatt körülirt tulajdont örökösödés utján kaptak, azokra nézve az egy évi birtokidő azon naptól számittatik, midőn közvetlen elődeik az illető háznak vagy tulajdonnak birtokába léptek; c) kik a város területén mint kézmüvesek, gyárosok, kereskedők egy évig állandóul laknak,és tulajdon mühelylyel,gyárral 's kereskedési teleppel birnak,'s az általok folytatott keresettől adót fizetnek; — d) kik a város területén mint ügyészek, orvosok, mérnökök, sebészek egy évig állandóul laknak,'s mint ollyanok gyakorlataikból adóznak; — e) kik a város területén egy év óta állandóan laknak, és kis városokban 100, közép városokban 200, nagy városokban 300 p. forint önkényesen bevallott évi jövedelemtől adót fizetnek. — 90 §. Marad a régi. — Uj §. Melly városban a lakosok száma ezret meg nem halad, a polgárok legkisebb száma 300ban állapittattik meg, 1000-en felül 30,000 lakosig a 300hoz minden ezer után két 200 adatik, mindezekhez pedig a 30,000 felül levő minden 1000 lakos után 50 polgár számittatik. — Ezen arány illetőlegesen szolgál szabályul a lakosok százas számaira nézve is, midőn ezek ezerig nem emelkednek; az összeirásban százasig nem emelkedő számok a polgárok számának meghatározásában mindig mint százasok számittatnak. — Uj §. Azon esetben, ha a polgároknak az előbbi §ban megállapított legkisebb száma a 89. §. a, b, c, d, e, pontjai szerint ki nem telnék a legkisebb szám azokból egészittetik ki,kik a 89 §ani a, b, c, d, e, pontok alá tartozó személyeken kivül legtöbb adót fizetnek. Egyenlő adómennyiséget fizető több személyek közt a sors határoz. — Miután a kérdés felett több izben vitáztunk, reménylem, a KK. és RR. egyszeri hallásra is felfogták azon főbb panaszokat, mellyek e módositásnak lényegét teszik. — Mindazáltal megemlitek közölök nehányat. Először, én a házhoz semmi értékalapot nem kötök, azért mert a család után a házbirtok által vannak a polgárok leginkább kötve a városhoz, épen ugy, mint gyökere által van a földhez kötve a fa. Angolországban is, ugyszólván, maga a ház ad választói jogot, akármennyit érjen az, mert hiszen midőn az mondatik: mellyért 10 font bért adnának, olly föltétel jelentetik ki, melly alá alkalmasint minden ház esik. Másodszor, én a választói jogban-részesülést mindenütt az adóviselésre vontam le annak kimutatására is, hogy politicai jogok élvezetének föltétele mindig a közteherbeni részvétel. Harmadszor, még csak azt jegyzem meg, hogy számitásomban az alap-polgárszám 300; 1000en felül 30,000ig minden 1000 lakos után a polgárok számának minimuma $^2/_6$dal, 30,000en felül $^5/_6$dal kevesedik. 'S hogy ismerjék a KK. és RR. e számitásnak eredményét, ime előadom,miképen a szerint 1000 lakos után 300,—5000 után 1100,—10,000 után 2100,—15000 után 3100,—20,000 után 4100, —25,000 után 5100,—30,000 után 6100,—70,000

után 8100,—80,000 után 8600 választó fogna lenni. Ez az a mit én akarok. 'S ha e térre állunk, a nemzet tisztábban fogja ismerni mind a mi szándékunkat, mind a FőRRkét 's a kettő közt itéljen majd a nemzet, melly eddigelé a különbséget a kétféle cathegoria végeredménye közt ugy sem ismerte, mint mi nem ismertük. 'S én azt hiszem, ha tisztába hozzuk a kérdést, félig győztünk; mindenesetre pedig részünkre még határozottabban nyilatkozik a népvélemény. Azonban e módositást én egy feltételhez kötöm. Két választórendszer van, direct és indirect. Eddigi szerkezetünk elegy vala e két rendszerből, mert direct választást rendel a követekre, indirectet a tisztviselőkre. Én azt vélném, a kettőt ne zavarnók össze, hanem válaszszunk közölök. Én a direct választást kedvelem, mert magyarabb, mert több szabadság-iz van benne, mert e mód több kedvet gerjeszt az emberben a szabadság gyakorlására. 'S most a két rendszer elején állunk; módositása első lépés a direct választás rendszerére. Mi tehát midőn engedünk a cathegoriák alapjából, engedünk a direct választás föltétele alatt. Azonban midőn viszont mi a direct választást kikötjük, azon elvnek következményeit is elvállaljuk, el azt, hogy a cathegoriák kevésbbé széles alapra állittassanak; el azt, hogy a tanácskozó testület kevesb számra szorittassék 's mi egyéb belőle következik. Véleményem szerint csak igy lehet közeledni a FőRRhez. 'S ennélfogva én ezt kérem jól megjegyeztetni, módositásomat nem magában, hanem csak a direct választás föltétele alatt inditványozom. — Ezen beszédről az utána felszólalt megyei követ megvallá, hogy ő azt fel nem foghatta, és elveivel meg nem egyezhetik, visszatérőleg azon már az első tanácskozások alkalmakor elesett tanra, hogy minden lakos nem mint szám, hanem mint ember tekintessék, 's mint illyen vegyen részt a polgári jogokban. Mikor, ugymond, a városokban polgárokról szólunk, előttem a szám semmi, előttem csak az ember jő tekintetbe. Mi haszna az országnak tudni, hány polgára legyen egy városnak? Az országgyülési tractatusokra nézve figyelmezteté, hogy ha egyszer az első engedő lépés megtéve van, nehéz elhatározni, hol leend az utolsó, 's a kormány majd a rendet kitüzendi, mellyben elfogadja javaslatinkat." —

A hoszas és érdekteljes vitatkozások folytában a tárgy veleje csak mintegy mellékesen érdekeltetett, az élénk 's kissé harczias debattok inkább a pártok állása, a törvényhozási következetesség, az ellenzéknek 's maga e táblának tekintélye körül forogván. E jellemző tárgyalás hü képét a ‚Hirnök' után adandja jövő számunk.

Megyei 's más közlések.

(Pestmegyei közgyülés folytatása.)— Folyó hó 5én a második napi gyülés kezdetével, hg. Eszterházy Miklós ügyvéde, főnöke nevében egészen alaptalannak nyilvánitá azon hirt: mintha a főmltgu hg. magyarhoni birtokait a Rothschildháznak haszonbérbe adni akarná. — A n. kőrösi szabadalmas község rendezését tárgyazó, 's a Helytartótanács intézvénye szerint módosított szabályzat, mennyiben az a magyar alkotmánynyal, nevezetesen pedig a helyhatósági elvekkel nyilvános ellentétben áll, a megye Rendei által elfogadhatónak nem találtatván, a nmltgu helytartósághoz az iránt határoztaték fölirás, miszerint a megye e részbeni javaslatát módosítás nélkül megerősítni méltóztatnék, 's egyszersmind a követeknek hasonló elveken alapulandó rendezésnek kieszközlése kötelessegökül lőn téve. Azonban a körülmények ugy kivánván, említett város kültanácsára nézve a t. szék által előterjesztett rendezet ideiglenesen egy küldöttség által foganatba vétetni határoztaték. — A Helytartótanácshoz intézendő felirásban a N.Kőrösön urbéri telkeket birók iránt is, kik jelenleg a külső tanács tagjainak választásába befolyni nem engedtetnek, kegyes rendelvény kéretik. A marhahus ára 14 krról 13ra szállíttatott.

— Biharból. N.-Várad, jun. 3. Évnegyedes közgyülésünk ma kezdődött. Biharban szóval már régen divatozott, de irásban csak Beöthy Ödön alispánsága óta szokásba vett tudósitását a vármegye állapotáról másodalispánunk B. J. ur a számosan összesereglett KK 's RRnek bemutatta, 's üres üdvezlések helyett ennek hangos felolvasásával nyitá meg a tanácskozást. Ebből az világlott ki, hogy központon itt ott hólyagos himlő mutatkozik, 's hagyváz betegség is sorvasztja jelölteit. Ez utolsó a rabok közé is beütött, de az elkülönzés ragályosságának utját szegi. Belényesi járásban a hascsikorgás némelly áldozatot ragadt el, a bujasenyv kiirtva még nincs, a rüh pedig előbbi 100 egyénről már 518ra ragadt el, de közölök 474 már felgyógyult, 's 144 orvoslás alatt várja jobb reménynyel üdülését. E kór a lovakra is áthatott e vidéken, 's a szarvasmarhát métely veszélyezteti. —, E negyedben 335 gyermekbe volt beoltva a védhimlő. Érmelléki, és sárréti járásból az orvosi tudósitás beadva nincs. — Közbátorsági állapot tekintetében Fekete-Gyürösre a gyujtogatás lehető megszüntetésére m.alispánunk mart. 20ra egy őrmesterrel 16 katonát rendelt vala, kikhez a község maga pénzén 4 éjőrt fogadott fel, 's mivel többé nem fenyegeté láng a munkás nép izzadságának gyümölcseit enyészettel, azokat april 4én visszahivá. Ellenben Érsemjénbe april 6ra 40 katonát egy tiszttel küldött, minthogy e helységben egy év alatt 18szor ütött ki a tüz; de a gyujtogatás szüntével maj. 3án ezeket is visszahivá. — Rabok febr. 22én 260 számmal: köztök itéletlen 128, april 22től majus 18káig bekisértetett 73; elitéltetett pedig 115, itéletlen 86, szabad lábon 45. Folyó hó 17én két fenyitőszék hihetőleg jobban megritkitandja e számot. — Pénztári tekintetben martiusban befizettek a nemnemesek 12637 ft 14 krt, urbéri telken lakó nemesek 337 frt 28 krt. Aprilisban az elsők 11381 frt 15 krt; az utóbbiak 517 ftot; de Érmellékről e hóban semmi sem érkezett be. — A museumra feligért, 's országosan kivetett pénzmennyiségből még mindig kün hever 4939 frt 33⅓ kr., mellynek behajtását a főherczeg nádor sürgetésére az 5 mezei alszolgabirákra bizta a vármegye; de ezen mennyiségnek egyrésze az időközti magtalan kihalások, vagy kiköltözések által behajthatatlanná is vált. Ezen hiányt annak idejében a szóbeli perek üdvös behozatala hihetőleg sokban mellőztette volna. — Közmunkáknál még mindig a vizek szabályozása veszi igényletbe a nép erejét. Fekete-körösi munkálatra Tamásdánál a szalontai, 's belényesi járás erejével april 29én, — Bölcsi pusztában sárréti járás erejével majus 6án; — Sebes-Körösön Tarjánnál majus 30án az érmelléki járás erejével, minden járásból naponkint 500 emberrel saját szemléje alatt kezdeté meg másodalispánunk szorgalma a munkálatot. Ez utóbbikba a Berettyót fogják vezetni, hihetőleg nagy hasznával a földnépének. Itt helyben a vizi munkálatok holnap kezdődnek, mint alispánunktól magános uton értettem, mindenütt jeles Beszédesünk elismért, 's bizodalomgerjesztő ügyes vezérlete alatt. — Felötlő jelenetül az alispáni tudositásból emlithető, hogy majus 24én virradóra magánybörtönből az épület 4ik emeletéről egy rab elszökni képes volt, mint hallám, maga után be is zárván börtönét. A felügyelő hajdura esvén a gyanu, természetesen ez tiszti vizsgálódás alatt hüvesben ül. — Lemondottak pedig hivatalaikról önkényt 1 fizetéses tbiró, 1 szbiró, 's 2 aljegyző, de e két utóbbi másutti szinte díszes megválasztások következtében. — Eddig terjedt tehát a korszaki hivatalos tudósitás megyénk állapotjáról, mellyet komoly figyelemmel mind végig hallgattak az összegyült KK 's RR, 's éljen-felkiáltások tanusiták az örködő, 's munkás férfiu tetteinek méltó helyeslését, kinek a napnak-folyamában több koszorút fűzött fejére a közbizodalom. — Ezt követte a tisztviselői beadott tudósitások lajstromának, ugy a hátralévőknek vagy scontróknak felolvasása, melly jobbadán magány beszédek zajai közt hangzott el, bár igen kivánatos volna e szép intézetnek nagyobb fontosságot tulajdonitni, 's azt országunk minden megyéiben hasonló szigorral gyakorolni; mert a három utóbbi napon beérkezett tudósitások az elkészülés lehetlensége miatt az elmaradtak lajstromát növelik itt. — Most országgy. követeink tudósításának felolvasására került a sor, melly ismét csendet hozott a terembe, de hökkentőbb figyelmet hivott fel első követünk, B. Ö. urnak ujabb lemondása az alispáni hivatalról, erkölcsi lehetlenségnek nevezvén annak további folytatását, hihetőleg elválasztáskori azon nyilatkozatának tekintetéből, hogy három éven tul e díszes hivatalát vinni semmi esetre sem fogja. Képzelhetni a benyomást, mellyet illy határozott eltökélése szült, egy táblabiró az alispáni nagy halott felett egy panegyris tartására nem ugyan, mint mondá, szónoki tehetségének hiányzó érzetében, de mély tiszteletének ömledezésiben, 's a nagy veszteség iránti bánatában kénytelenül ragadtatott; de Beöthynek az országgyülésen a szentirásból idézett szavaival vigasztalá fel egy fiatal szónok a megilletődött KK és RRket, hogy „nem halt meg a leány, de alszik" ennélfogvást nem halt meg Beöthy; az ő lelke, az ő szelleme leng közöttünk; ő azon nap, melly fényt derített e vármegyére, 's melly 52 vármegyére szórá szét szivmelegitő sugárit. Él még ez, 'sat." Nemcsak jegyzőkönyvünkbe megy által hivatalkodásának emléke, hanem példás jellemeért köszönőlevelet rendelt hozzá intéztetni a gyülés; a többi tiszti kar inditványára pedig a kir. biztossági munkálat befejeztetése iránt tartozó alázattal ő felségéhez folyamodnak a Karok, hogy a megyének bonyolult állapotja szüntével a szokott tisztujitást megtartani lehessen. F. F.

Korponán junius 5én. Tegnap délutáni egy óra tájban a felső kapu mögött kétségen kül gondatlanságból — mert ime ragály embereink közt megfészkelte magát, — tüz ütvén ki, a szárnyra kapott széltől hajtva, egy óra alatt 35. házat tön martalékjául. Szomorú látvány e boldogtalan város már néhány év folytában két-háromszor ezen csapástól szerencsétlen sorsra jutott lakói ismét panaszos kesergéseit szemlélni. E város, melly leginkább a veszélyek által elerőtlenült, nem képes a kárvallottak inségén segiteni, de bizunk, hogy honunkban az emberi jótékony részvét fel fog buzdíttatni némelly egyesek, 's testületek keblében, és áldozásaikkal némi segélyt nyujtani szerencsétlen polgártársaiknak több nemeskeblü emberbarátok sietendnek.

Erdélyi ujdonságok. Az ‚Erd. Hiradó' 45 és 46d. számaibeli ‚Kolozsvári naplójában' értesít, hogy a dicsően uralkodó felséges fejdelem névünnepét maj. 30kán Erdélyország fővárosának minden rendü és vallásu lakosai buzgalom-ihletett örömmel ülék meg. — A napokban egy nádas-teri (kolozsvári szőlőhegy) pásztor, a védelme alatti szőlőhegyből behajtani akarván a több külvárosi suhancztól oda becsapott marhákat, a suhanczoktól megtámadtatott; ezek reá kutyát uszitottak, azután pedig botokkal agyba főbe verték. A szerencsétlen ezután csak három napig élt. A bünösöket ugyan elfogták 's be is csukták, de a meghalt pásztor neje velök megbékült 12 váltó forintban, 's most szabadon vannak bocsátva. Egy ember-élet tehát csak 12 váltó forintra becsültetik! — Majus 23án, a Bethlen-bástya mellett, egy növel ott sétáló kormányszéki jegyző alig szürkületkor, megtámadtatott. Szerencsére az emlitett urnak elég bátorsága volt a megtámadó férfitól kérdeni nevét 's állapotát, ki azt épen nem tagadta el. Neve helyett gyökeres magyar nevet mondott, holott oláhos szóejtéséből könnyen észre lehetett venni: ki legyen; állapotára nézve magát deáknak mondotta. Hogy mellyik iskola derék növendéke a hős megtámadó, nem tudatik; de sejteni lehet. Ime Kolozsvártt, a belvárostól 100 lépésnyi távolságban sem bátorságos sétálni. — Daczára annak, hogy egy buda-pesti német lap a kolozsvári kincsásást mystificationak keresztelte, a többször emlitett szerencse-vadászok, bár egyszer fölhagytak az ásással, ujból hozzá kezdének majus 31ke estvéjén. A rugó, mi öket ismét rajongásra birta, a velök működő harangozó fia vala, ki áldozó-csütörtökön elszunyadván álmodta, hogy a kormányszék udvarán pénzt furt volna, de furója beletörvén, haragra lobbant 's ekkor öt két jezsuita földhöz csapta, miért merészli a pénzt kivenni: most tehát, ez álom után, hol a fiu mondja, hiszik lenni a pénzt. Az ásást elkezdették egy négyszeg-ölnyi téren, — 's csak éjjelenként folytatandják. A megkezdés ünnepélyes füstölés 'sat. közt ment véghez. (Az eredmény is füst lesz!) Kolozsvár hatalmasan épül: majd minden utczán lebontott házakat 's épitő kömiveseket láthatni. A nagy épitési hév miatt sok helyütt még az utczákat is elfoglalják kővel 's a járás-kelést akadályozzák. Tisztelet, becsület! de ez nem igazság. — Szombathelyi ur Diana nevü fürdője már egészen kész, és sok kényelemmel ellátva ajánlkozik. Német és magyar politicai hir- 's divatlapok itt bőven vannak. Ezt azért mondjuk el: mert Kolozsvártt ez nem minden bokorban föltalálható. — Itt jó darab ideig meglehetős szárazság uralkodott; mindenfelől lehete hallani panaszt és jóslást rosz jövendő felől, nem volt vége az esőérti kiáltozásnak: most napról napra esik. Csak imént kezdett a nap kipillantani sötét fátyollal fedett palotájából. Nem különben vagyunk a szellemi szárazsággal is: nem látunk sehol valamit kicsirázni, mi megmaradjon. Jó volna ha az észre is hullana eső, igy inkább teremne, — szól a naplóiró. — A napokban egy keztyüs legény, miután magát fölpálinkázta, pisztolylyal vetett véget életének. Egy példa ismét a mérsékleti ügy baráti azon állitásuk igazlásaul, miszerint az öngyilkosság legtöbbször ezen bódító ital által történik.

Külföldi hírek.

N. Britannia Telegrafi hiradás szerint O'Connell és vádlott-társai ellen az itélet kimondatott. Az öreg Dániel egy évi fogságra, 's 2000 ft. sterling birságra van itélve. Azonfelül 5000 ftnyi biztositékot kell adnia, két kezessel együtt, mindegyik 2500 fontig.

D'Este Ágoston Fridrik jogügye fölött itélendő, a felsőház szabadalmi bizottmánya majus 23kán tartá első ülését. A tanácskozás Sir T. Wilde védbeszédével kezdeték meg, melly Sussex hg és lady A. Murray szerelmök, házasságuk és későbbi elválásuk történetét tartalmazá, 's czélja ezen házasság teljes jogérvényességének, 's ennélfogva a jogkövetelő törvényes ágyból lett születésének kimutatása volt.

A majus 30kán kihirdetett dublini itélethez pótlólag ezeket közöljük: John O'Connell, Duffy, Ray, Dr. Gray, Barrett és Steele Tamás kilencz hónapi fogságra, 's mindegyikök 50 ft sterling birságra van itélve; Tierney feloldatott. Az O'Connell Danieltől 's kezeseitől követelt, összesen 10,000 fontnyi biztositék arra vonatkozik, hogy hét éven át békésen 's nyugalmasan viselendi magát. Ugyane czélból a többi elitéltek is 1000 fontnyi kezességet tar-

toznak adni. Az itéletet Burton a qeensbench közbirája adta elő elfogult kebellel, 's könyüktől ragyagó szemekkel. Az itélet kihirdetése után felállt O'Connell, 's mondá: „emlékeztetem az itélőszéket, hogy soha nem forraltam összeesküvést a többi vádlottakkal, sem azon bünt el nem követém, mellyről vádoltatom. Fájdalmas azon meggyőződésem, hogy igazságot nem szolgáltattak nekünk." Viharzó taps és helyeslés kiáltásai kisérték e beszédet, mit a birák ugyan kedvetlenül vettek, de meg nem akadályoztattak. Az elitéltek átadatván Dublin városa sheriffjének, a Richmond-Penitentiary fogházba elzárattak. O'Connell, még az nap reggel csendre intő felszólítást ragasztatott ki az utczákon.

A szász király május 30kán Angliában megérkezett.

Franczіaország. A május 31dikei következkamra ülésben folytatták az 1843 és 1844re kivántató pótlóköltségek fölötti vitatkozásokat; 's ezek folytában valóságos párbaj fejlett ki — természetesen csak szópárbaj — Guizot és Thiers urak közt. E téren Guizot erősnek érezvén magát némi diadalt vívott ki Thiers fölött, őt különösen figyelmeztetvén, hogy csak rajta áll az udvariasság terén maradni, ha pedig a gorombaság mezejére kiván átcsapni, — ám kezdje meg. Szemére veté következetes sorozatban, hogy a Buenos-Ayrest és Montevideot érdeklő, 's Franczіaországra vonatkozó bonyolult helyzetnek egyenesen Thiers vetette meg alapját.

Laffitte Jakab utósó pillanatairól megjegyzik, hogy hagymázában többször ugy képzelte magát, mintha a kamrában elnökölne, 's fekiálta: ‚Csendesüljenek uraim! különben feloszlatom az ülést.!' Leginkább gyötré őt a juliusi forradalombani részvéte. — Iratai közt hatvan levelet találtak, Lajos Fülöp saját kezétől irottat, azon időből t. i., midőn Laffitte miniszter-elnök volt. Mondják, hogy halála után a kormány részéről biztosok jelentek meg olly iratokat visszakérendők, mellyek a status sajátai; 's azt hiszik, hogy alkalmasint azon leveleket keresték. — Temetése nem minden zavargás nélkül mult el. Garnier-Pagés kissé nagyon tüzes sirbeszédet mondott; a tanuló ifjuság 's a munkások minden szavát zajos tapssal fogadák, 's e miatt Laffitte Péter, az elhúnytnak testvére aggódni kezdvén távozni kivánt. Vele Béranger is kocsira ülni szándékozott, mit a fiatalság észrevevén, *melly nem akara föltett czéljától, hogy* a költőt diadalban haza vonja, elmaradni, körülfogá a kocsit, 's kifogván a lovakat huzni kezdé. E közben a hatósági katonaság megérkezvén szét kezdé verni a tömeget, 's ezt olly erőszakosan tevé, hogy a követek sorai is rendetlenségbe jöttek. A zavarban sikerült Laffitte Péter és Béranger uraknak a kocsiból elillanni 's bérkocsira ülni. A fiatalok végre látván, hogy üres kocsit húznak, hahotázva elszéledtek. — A sirbeszédek közől a J. des Debats csupán Aragoét közli, 's azt is megnyesve, kihagyásával t. i. némelly politikai vonatkozásoknak.

Spanyolország. A királyné nem érkezik olly gyorsan Barcelonába, mint eleinte hitték, a sok esőzés annyira megrontotta az utakat, hogy az utazás csak lassan haladhat, 's igy nagyon fárasztó; miért is Valenciában, hova a fejdelemnők május 23án valának érkezendők, 28káig szándékoztak időzni. Azt hiszik, Tarragonaban is mulatandnak vagy egy napig, miszerint csak jun. 1jén érkezhettek Barcelonaba.

Schweicz. A forrongás lecsendesülte után kitünik, hogy a polgárháborúban elesett áldozatok száma sokkal több mint gondolák. A hadi törvényszék még nincs kinevezve. A felsőwallisi parasztok lassankint haza térnek; de a katonaság még őrizetül marad alsó Wallisban.

Görögország. Az ország belsejéből érkezett tudósítások igen nyugtalanitólag hangzanak. Néhány tartományban nem akarják elismerni az ujanbeigtatott kormányzókat. Tripolizza is Messeniában véres jelenetek történtek 's Otto gőzös hadakat szállit e helyekre.

Északamerikai egyesült státusok. New-Yorkból fontos hirek érkeztek. A külügyekkel foglalkozó senatusi választmány Washingtonban a Texas bekeblezését illetőleg olly véleményt adott: hogy az e tárgyu egyezést bizonytalan időre el kell halasztani. Ez, ugy hiszik, annyit jelent, hogy a választmány a szerződést el nem fogadta. Spencer John leköszönt a financzminiszterségről; utódja még nincs kinevezve. Ismét gyakrabban emlegetik, hogy Calhoun ki akar lépni a cabinetből.

Philadelphiából iszonyú hirek érkeztek. Az újdon uj, ugynevezett native-american-párt és irlandiak közt vérengzés és szörnyü kegyetlenkedés ment véghez, melly annál gyászosabb jelentékenységü, mivel, mint a dühöngés folyamában kifejlett, titkos gyülölség a római katholikusok ellen, tehát vallásüldözés e kiválólag szabad honban, működött. Az irlandiak t. i. a native-american-pártnak egy gyülekezetét, hol nem igen barátságosan nyilatkoztak felőlök, erőszakkal szét akarák verni. Eleinte csak szidalmak járták, majd öklözésre került a sor, később kövek és botok inditattak mozgásba, mig végre egy lövés, ugy hiszik, az irek részéről, általános zenebonára adott jelt. Mindkét részről lődöztek; az irlandiak házaikba vonultak vissza 's onnan szörnyen tüzeltek a támadókra, kik közől mintegy 14 személy halva maradt, 's igen számosan megsebesültek. Végre a native-pártiak ostromlák a házakat, 's felgyujták azokat, mi közben többen az irek közől megégtek, a többiek pedig egy a városhoz közel fekvő erdőbe futamlottak. Másnap nagy népgyülés tartatott, mellynek végeztével a native-pártiak ujolag a zendült városrészre rohantak, melly alkalommal a hátramaradt irek ismét lövésekkel fogadák őket. Ekkor annyira növekedett a katholikusok elleni düh, hogy tanodáikat, árva-intézeteiket, egyházaikat, a paplakokat, könyvtáraikat, 's más ötven épületet lángok martalékivá tőnek. Leggonoszabb gyujtogatók 12—14 éves fiúk valának. A legelőbbkelő katholikusok házait is megrohanták, butoraikat összetörték vagy fölégették, a házakat lerombolták. Ha katholikust felfegyverkezve találtak, kötélre kötözték, 's a városon keresztül hurczolva iszonyúan elkinozták. Asszonyok 's gyermekek kétségbe esetten futamlottak a lángok közől, minden pillanatban rettegve, hogy más kinhalálra jutnak. Mindenki futott, szaladt, menekült, nem tudva, merre, hova. Mindenütt azon orditozás üldözé őket: le a katholikusokkal, veszszen a pápa uralma! 'S ez a hatóság szemeláttára történt; a polgárságtól felszólított tisztek nem indultak gátot vetni a rémes kegyetlenkedésnek. Végre harmad napra, midőn az alnép az alsó város kath. templomait is felgyújtani készülne, összegyült a városi tanács, 's határozattá lőn, hogy a város a fegyveres hatalomnak adatik át. Ekkor erős őrizetek állák el a templomokat 's a tekintélyesebb ír katholicusok házait, a megtámadott utczákban álgyuk állittattak fel, több önkénytesek jöttek a szomszéd Harrisburg és Lancaster városokból a sanyargatott városnak segitségére. Igy némileg sükerült a lázongást lecsilapitni, de még egyre tartottak a düh ujabb kitöréseitől. A németek kitünőleg viselék magokat a védelemben. Nevezetes, hogy az egész forrongást a polgári hatalom hóditotta meg, mert a rendszeres katonaságból ez időpontban igen kevesen valának Philadelphiaban. Egy new-yorki levelező május 15kéről azon észrevételt teszi, hogy az eddigi vizsgálatokból kitünik, mikép a foggatások az irlandiak részén, az első erőszakoskodások, pedig a native-pártiak részén kezdődtek. Főbb gonosz oldala ez eseménynek az, hogy a tisztán pártügy vallási üldözéssé fajult. Dicséretet érdemelnek a katholikus papok, kik eleitől fogva békét hirdettek, 's ha ők a dühöngő ireket nem csilapítják annyira, még sokkal szörnyebb dolgok fejlettek volna ki. — Illyek történnek a dicsőitett szabad státusoknak rangra nézve második városában! Vajjon mikép felel meg e város szép, idealis nevének? Philadelphia = szerető testvérek városa! Milly dicső testvérség, milly gyönyörü szeretet! A szabadság neveli az embereket a szabadság becsülésére! Igen, de a fék-eresztett ember a legszabadabb honban is — barom!

Intézeti közlések.

A kisdedovó int. M. Oterj. Egyesület — ideiglenes szállásán (király-utcza 1024 sz. alatti házban) f. évi junius 16án délelőtti 9 órakor a budapesti kisdedovók, eszmecsere végett ülést tartandanak, mellyre a n. érd. közönség tisztelettel meg hivatik. Stuller Ferencz egy. titkár.

Meghivás a testgyakorló intézet növendékeinek csötörtökön junius 20kán délután 6 órakor, a Kerepesi úton gr. Beleznayféle kertben tartandó közgyakorlatára. A testgyakorló intézeti-egyesület azon ösztöntől vezéreltetve, hogy ezen intézet czélszerűsége általánosabban megismertessék, 's jótékonysága, a pénzalap növelése által vagyontalan szülék gyermekeire is kiterjesztethessék: jónak vélte csütörtökön junius 20kán az intézetben (Kerepesi úton gr. Beleznay-féle kertben) a t. cz. Turszky gyalog sorezred zenekarának kiséretében, mellynek ingyeni közremunkálását az egyesület ezredes ns Liebler ur emberszerető indulatának köszöni, a gymnasticai iskola növedékeinek közgyakorlatát létesiteni. Minél fogva mind azok, kik ezen intézet közjótékonyságú irányát méltányolják, tisztelteljeseu meghivatnak, méltóztassanak az egyesület jószándokú czélzatát szives látogatásukkal gyámolitani. Belépti jegyeket 20 p. kr. válthatni az itt megnevezett uraknál: 's ezek: Fabricius József nagykereskedő, a 3 grátziához váczi utczában; Hekenast Gusztáv könyvárus váczi utczában; Fuchs Keresztély és társa dohánykereskedők, a városi szinház épülete szegletén; Emich Gusztáv könyvkereskedő, uri utczában; Wagner József műkereskedő, szerviták terén; Sandner Vilmos vasárus király-utcza szegletén; Schlechta Antal vasárus, országut 's 3 dob-utcza szegletén; Macher József fűszerárus, keresztutczában, 's magában az intézetben. Nagyobb önkénytes adományok külön nyugtatványoztatnak. — A pesti testgyakorlati példánytanoda igazgató-választmánya által.

Felszólítás a szívhez, és azokhoz, kik annak nyelvét érteni tudják és akarják is. — A szegény, gyámoltalan kisdedek ügyében emeljük szavunkat Hozzátok, kik idegen nyomortól nem tagadjátok meg az istentől az emberi kebelbe ültetett égvirágot: a könyört, — 's áthatva a jótékonyság világölelő szellemétől, szives készséggel adóztok földi javaitokból, mellyekkel az ég megáldott Titeket, pár fillérkét — becseset az adományozó tiszta szándéka által — a szenvedő emberiség oltárára. A szegény, szenvedő kisdedek ágyaihoz vezetünk titeket, hogy láthassátok szenvedéseikben őket és könyörülhessetek meg rajtok, kik Hozzátok emelik fájdalmaik tengeréből esdeklő kezecskéiket, hallgatag és némán, mert leggyöngébb korukban a fájdalom érzetével kelle előbb megbarátkozniok, mielőtt könyörületes szivekhez ömlő panaszra megnyithatnák ajkaikat!! — A pesti szegény gyermekkórház igazgató-választmánya a két testvér-város 's az egész hazának ez intézet iránt mutatott különös pártfogása által azon kellemes helyzetbe jött, hogy az intézete javára rendezett jótékony czélu vállalataiból 's egyes nagylelkü emberbarátok hatályos segedelmezéseikből (mikhez országunk főpapja és herczegprimása Kopácsy József ő főméltósága, a lelkes testvérpár Károlyi György és Batthiány Lajos grófnők, Batthiány Kázmér 's legujabb időkben a pesti izraelitaközségnek ezer ezer pengő forintnyi alapitványait is sorolhatjuk) létező háznak vételére fordithatá, 's azt illendő intézeti épületté alakitván a megkezdett épitésben már annyira haladott, hogy az épület jövő Sz. Mihály napig elkészülendvén, naponta szebbülő Pest városunk díszes, az intézetet tekintve pedig, czélszerű középületei közt méltó helyet foglaland. — Intézetünk főorvos-igazgatójának dr. Schoepf Auguszt urnak idecsatolt hivatalos jelentéséből kitetszik, miképen intézetünk öt évi rövid létezése alatt sok ezer kisdedek nyomora és szenvedése vagy egészen elhárítatott, vagy szükséges, természet-követelte halála enyhítetett. Sok szegény anya, kit gyöngéd érzése beteg gyermekétől megválni nem engedett, itt szives fogadtatást, biztos menedéket, 's szorgos ápolást nyert 's osztoztak ezen jótéteményben eddig minden vallásfelekezetüek 's hazánk bármilly távolrészeiből származott, 's gyógyitás végett az intézeti igazgatósághoz folyamodók egyenlő jogok 's igényekkel. 'S csak az által egyrészről, *hogy az intézet hatása és jótékonysága az egész hazára szemely- és valláskülönbség nélkül kiterjedt, másrészről pedig, hogy az ifju, ez intézetet naponta számosabban látogató orvos-növendékeknek alkalom nyujtatik, magokat a gyermekbetegségek szerfölött nehéz orvoslásában gyakorlatilag kiképezni, 's majdan az országban szétágozván, üdvös tanulmányaik gyümölcseit a szenvedő emberiség hasznára forditani*: volt intézetünk olly szerencsés, kivíni magának 's pedig számos elibe torlasztott akadályok daczára is — a népszerüséget és bizalmat, melly valamint illy rövid ideig fenálló intézeteknél igen ritka szokott lenni, ugy fő- és egyetlen tényezője azok állandósítása 's virágzásának, 's mellynek egyedül tulajdonithatni az ezen intézetünk iránt az egész hazában fölébredt részvét és rokonszenv példátlanul gyümölcsöző eredményeit. — — Az igazgató-választmány, szerénysége által tiltva, működései további körülményesb elősorolásától bátorkodik ezennel, *midőn intézeti házának épitése folyamban van*, 's annak előmozditásához már is többféle nevezetes, nyilvános lapokban közrebocsátott adakozások történtek, mellyek közt hódoló jobbágyi mély hálával említendő koronás urunk és fejedelmünk 40 □ ölnyi épület-kövekből álló legkegyesebb ajándoka is minden emberbarátot, kinek érzékeny szív dobog keblében, 's ki azt szerencseáldott sorsában nem zárja el embertársai nyomora előtt, bizodalmasan felszólitani: hogy e szent ügyet ezentúl is kegyes figyelmére, részvétére és pártfogására méltatván, annak üdvös czéljait hathatósan előmozditani kegyeskedjék. Bármilly csekély leend is az ajándék, az egyesület azt legnagyobb hálával fogadandja és közhiresítendi, mint szavakkal elegendőképen ki nem fejezhető hálakiömlését annyi szegény anya és beteg kisdedek forró áldásának. Szives bizalommal szólitjuk fel egyszersmind minden buzgó pártolóját intézetünknek, szenteljen pár perczet üres óráiból ez intézet meglátogatására, hogy szemtanuja lehessen, mikép forditatik nagylelkü áldozata a szenvedő kisdedek javára. Már üdvözitőnk is pártfogásába vevé a kisdedeket, midőn isteni irgalmában azokat magához hagyá jönni: milly istennek kellő tettet fogtok elkövetni, ha a szegény kisdedeket meglátogatván, őket betegágyaikban a vigasz és könyörület szavaival üdvözlenditek. A szenvedők bizalomteljes pillantata, mellyel

Hozzátok föltekintenek, mint borús est-égen fellángoló csillag a halvány ajkak hálarebegése, mint tulajdon könyörületes szivetek érzésteli viszhangja, fognak Titeket környezni 's az emberszerető nemes tettnek öntudata hosszu életetek minden pillanatát mennyei örömérzéssel édesiteni. — Nincs olly drága kincs, melly a jótékonyság gyöngyénél diszesb éke leendne gazdaságtok fénykoszorujában. — A gyermekkórházi igazgató válaszmány rendeletéből. Pesten, junius 10én 1844. — Frankenburg Adolf egyesületi titoknok.

V. évi jelentés, a p. gyermek-kórház müködéséről 1839ki augustustól 1844ik majus 15keig. Összes száma a p. gyermek-kórházban ingyen orvosolt szegény gyermekeknek kezdettől 1844ki majus 15keig 7288. — Ezek közöl az intézet ágyaiban fekvének 's egyszersmind ruházattal elláttattak 1087; beteg anyák vagy dajkákkal együtt ugyan az intézet ágyaiban fekvének 368. Belbetegségekben szenvedtek 5022; külső bajokban 2266. Ezek nagy számán nevezetesb sebészi mütételek vitettek véghez, u. m. férfigyermekeken a hólyagkömetszés, kik közöl csak egy halt meg; nyulszájmütét 12; képezési mütétel hiányzó részek pótlására 5; inmetszés, tagzsugorodás és görbülések gyógyitására 33; kancsalszem gyógyittatott 115; küzesülések, tagcsonkitások 9; egyéb különnemü sebészi mütétel 38. — Pesti gyermek volt 6650; ezek közöl a belvárosból 857; a Leopoldv. 310; Terézv. 3173; Józsefv. 1561; Ferenczv. 749. — Budai 224. — Különféle megyékből 385. izraelita 932. árva 387. Az összes halálozási arány 1:13 a benfekvőknél hozzászamitva a haldoklólag fölvetteket is 1:8. — Az intézet iránti bizalom 's ezzel együtt annak hatásköre folyvást nagy mértékben növekszenek; ugyanis az 1843ki évben segélyt keresők száma, — kik közöl sokan az ország különféle részeiből, 's a legtávolabb fekvő megyékből hozattak ide — 2128ra megy; tehát az 1842-dikiét 500al haladja fölül. Pest, 1844. május 20kán Dr. Schoepf e. p. gy. kórház orvosi igazgatója.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (359 sz.) Vezérczikk: ‚Debreczen-pest-pozsonyi vasut.' Tartalma imez: Már bizonyos levén ezen vasut épitése, az országnak el kell vállalni a szükséges két percentnyi garantiát, mi évenkint, mivel az egész vasut 18 millió pgő forintba kerül, nem több, mint 360,000 pgő frt, ben levén foglalva egyszersmind a törlesztés; letelvén a kikötött idő majd az ország ingyen veszi át sajátjaul a vasutat. Annál inkább elvállalhatja pedig a garantiát, mert valószínüleg soha sem kerülend reá a sor, hogy valósággal fizessen is, mert a vasut öt percentet mindenesetre kamatozand a közlekedési forgalom szaporodtával. Azonban itt el nem kell feledni, hogy csak az egész vasutnak garantirozása szülné ez üdvös eredményt, 's ha ellenben csak egyik része, a pest-debreczeni vonal biztositttatnék, itt alkalmasint nem lesz olly élénk a személy- és áruszállitás, hogy percentjeit behozná, 's igy az ország megis fogja fizetni a biztositékolt percenteket, holott a vállalkozó társaság a másik, élénkebb forgalmu pest-pozsonyi vonalon akármennyit nyer is, ahoz az országnak ez esetben semmi köze. Az egyenes haszon, lehető olcsó szállitáson kivül vannak még egyéb lelkesitő okok is, mellyek az országnak a biztositás elvállalását tanácsolják, 's mellyeket szokott buzditó modorában soroz elő a szerkesztő. — Van még egy másod czikk is e számban: ‚Igénytelen észrevételek a telekdijas terv fölött.' — Hirschfeld Fülöptől, — mellyben azt feszegeti szerző: vajjon fog-e a telekdijas terv, úgy a mint van, bajunkon segiteni? 's azt találja: hogy nem; módositásul ajánlja, hogy 100 millió helyett kevesebb vétessék fel kölcsönkép, 's azzal létesittessék a felfogása-szerinti három mulhatlan boldogulási eszköz: 1-ször a gazdasági egyesület létessék nemzetivé, 2-or az örök váltság eszközöltessék, de nem egyszerre mindenütt, 3-or a közlekedési eszközök tökéletesittessenek. Egyéb dicső czélokra marad még direct és indirect adó.

Nemzeti ujság. (46 sz.) ‚A sz. kir. városok országgyülési szavazat joga' czimü czikk folytattatik. A vörös fonal benne mindig az, hogy nem szabad a városok szavazatát 16ra vagy illetőleg 32re leszállitni. A demonstratio módja nem épen megragadó. 'S most ismét egy kis kitérést. A ‚nemzeti'nek telivér daliája, ki magát majd Oliver majd Olivérnek irja, olly nyájas volt ezen 46dik számban hozzánk is pár szót, 's pedig igen udvarias hangon szólani. Köszönjük ezen „őszinte" pár szót. Vannak emberek, kik nem tudnak máskép „őszinték" lenni, mint igy. Ex oculis, loculis, poculis cognoscitur omnis. Hogy nem csupán helyesirási, hanem valóságos grammaticai hibákat róttunk meg, mindenki láthatta, 's hogy erre magunknak szabadságot vettünk, köszönné meg inkább a ‚nemzeti', hogy útba igazitjuk, — mert rosz nyelvét még a legbuzgóbb „ügybarát" is megunhatja végre. Hogy nem haszontalan kapczáskodásból tevők, mit tevénk, épen mult számunkban bizonyitottuk, mondván, hogy olvasva — olvasni akarunk, nem pedig piaczi — alias: kofai, hibákat hallgatni. Mi is szerkesztjük lapunkat, 's nem szedjük magunk, 's nyomdahibák nálunk is becsúszhatnak 's csúsznak is; de hol egy egész czikken át ban ben helyett mindig ba be csúszik be: vajjon mindig a szedő hibája-é ez? — Politicai vitatkozás kéztyüjét emlegeti ön? — Hja, lássa, még eddigelé nem találtuk ezt érdemesnek; 's épen azért akarjuk önt megtanitni, hogy mindenek előtt magyarúl tudjon, mert fő dolog a nyelv — a megérthetésre; értelmes nyelv nélkül nincs, nem lehet vitatkozás. Hogy pedig csakugyan nem tud magyarul ön „nemzeti"t védő Olivér uram, annak ujabb tanubizonyságát épen ezen udvarias kifakadásban adá illy módon: „'s most egyszer és mindenkorra őszintén (—ej ej, be igen igen őszinte ember magácska!) kijelentjük, miszerint többé haszontalan kapczáskodásait (már ez mi volnánk!) érdemünk szerint méltányoljuk, sem kedvünk, sem időnk piszkolódásokra (oh! oh!) nem lévén, mind tisztelt olvasóinkat ollyasokkal botránykoztatni kötelességünk elleninek tartván." — No ki ezen többé, sem és mind összefüggését érti, az tudtán kivül megtanulta a chinai, de nem ám a magyar nyelvet. 'S most önhez van szinte pár szónk Szerkesztő úr, önhez, ki csillagos jegyzetkével már többször kegyeskedék és kegyeskedik védelmező leventéjének fönebb idézett szavait kiséri; — 's e csillagos jegyzet igy szól: „Békét a haldoklóknak; a Világ Budapesti Hiradóvá ala Pulván végvonaglásaiban érzelmei elragadozzák, és igy el kell neki némelly bakafánczoskodásait nézni." — Ah, menjen, maga hamiska! már hogy is tud illy naiv lenni?! Tehát, ha valamelly ujságlap czimet cserél, ez önnél annyit tesz, mint haldoklani? Kivánesiak vagyunk megtudni, minek nevezi ön egy ujságlapnak elmaradását, mellyel a közönséget felülteté? Nemde a ‚Közlemények' 1841 óta még mindig haldoklanak? 's ama 14 vagy 15 számot, mellyel volt előfizetőinek még mai napig is tartozik ön, nemde végvonaglási érzelmei ragadozták el, 's azóta még mindig kovályognak valahol a holdban? Önhez eféle „bakafánczoskodó" észrevételek igen roszúl illenek, és soha sem kellene felednie: semel deprehensus, centies reus.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

19355. Pest városa tanácsának felirása szerint, vagyonában megbukott Valtersdorfer Rudolf ellen csődület indittatott, 's a hitelezők megjelenésére határidőül f. é. julius 22ik napja tüzetvén ki, tömeggondnoknak Griza Ágoston, perügyelőnek pedig Harisch Sándor hites ügyvéd neveztettek. Költ pünkösdhó 21én 1844.

19947. Pest város tanácsa néhai Zarály Anaztáz kereskedő tömege ellen csődületet rendelvén, a hitelezőknek megjelenésére f. é. julius 23dik napját tüzte ki, 's tömeggondnokká Muratty Konstantint, perügyelővé pedig Ritter Adolf hites ügyvédet nevezte. Költ pünkösdhó 28. 1844

20302. Pest városa tanácsa Emma Ferencz vagyonában bukott kéményseprőmester hitelezőinek csődületére f. é. julius 15két határnapul kitüzvén, ideigleni tömeggondnokká Vecseghy Józsefet, perügyelővé pedig Németh Samu hites ügyvédet nevezte. Költ pünkösdhó 28 1844.

20211. Pest városa tanácsának felirása szerint, Hétsey Adolf és Borbála helybeli lakosok hitelezői csődületének határnapja f. é. julius 29ik napjára tüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Kralovánszky István, pergondviselővé pedig Pózner Károly hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösdhó 28án 1844.

Csődszüntetés.

20210. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Hanner János helybeli kész fehérnemü-árus valamennyi hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper biróilag megszüntetett. Költ pünkösdhó 28án 1844.

Kötelezvénysemmisitési hirdetmény.

19925. Somogy vármegye Kapocsfy Mátyás mint gróf Saalburg család ügyészének folyamodása következtében egy még 1784ik évi martius 23án 1000 ftról kiadott, 's néhai Fekete Juliannát szenvedőleg, néhai Niczky Juditot pedig keresőleg illető, a mondott adósnénak örökösei által kifizetett, de eltévedett kötelezvénynek megsemmisitését országszerte hirdetteti. Költ pünkösdhó 28án 1844.

20212. Pest városa tanács Heinrich János folyamodására Schvinghammer József házára Mayer D. részére 1815. évben betáblázott, 's még 1812ki martius 22én 80 pftról kiadott, de elvesztett, mint elidősült kötelezvény megsemmisitését 's kitábláztatását közhirré teteti. Költ pünkösdhó 28kán 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

6795. Pezotti Károly panaszlott, kinek lakhelye nem tudatik, az ellene Hausner Károly által 100 pft iránt indittottügynek tárgyalására a Vtk. II. r. 214. §. értelmében f. évi julius 5én reggeli 9 órakor e Vtszék előtt jelenjen meg — részére, ha a fentebbi határidőt meg nem tartaná, gondnokul ezennel Emey János rendeltetvén. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi junius 7én tartott üléséből.

Személyes leirása

azon gonosztevőnek, ki folyó évi majus 21én Pozsonyban Orosz Elek, Ungvár vármegyei követ uron, elkövetett gyilkolásban részt vett: Annak neve **Toronyi István,** Soprony vármegyei nemeskéri születés, idejére 24—26 esztendős, szolgálatnélküli hajdú, magas köpczös termetü, szőkés gesztenyeszinü haju, pelyhedző bajuszú, kevés arcz- és ajakszakálú, savószin-szemü, gömbölyü teljes simaképü, beszél jól magyarul, és ráczul, keveset németül is, jár világoskék dolmányban, fehér zsinorral, veres sapkában, drappszinü pantalonban.

(*128) Megjelent, és Pesten **Hartleben** könyvárosnál, Váczon pedig a szerzőnél kapható: Az elméleti 's tapasztalati

Természettan

alaprajza, mellyet közhasználatra készitett **Schirkhuber Móricz** kegyes szerzetbeli áldozópap, és a váczi püspöki lyceumban természettani oktató. I. kötet VIII. 's 230 lap 3 rézmetszettáblával Ára 1 frt 30 kr. ezüstben. — Ennek átvételével előfizethetni a II. kötetre is, melly aug. elején hagyandja el a sajtót, 2 ft ezüstben. 3—3

(*133) **Haszonbérleti hirdetmény.** Szab. kir. Kassa városa tanácsa részéről ezennel közhirül adatik: hogy ezen itt alól feljegyzett haszonvételek 1844-dik évi julius 17dik napján reggeli 10 óra tájban az ezen városi udvarház teremében tartandó árverés utján a többet igérőnek bérbe adandók: u.m. a forrai malom 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 88 frt pgő. — A forrai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 89 pgő frt. — A garadnai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 42 pgő ft. — A szebenyi korcsma 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 22 pgő frt. — A bérlevél feltételei e város számvevői hivatalánál megtekinthetők. 1—3

(*134) Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben kapható:

A Jó Pásztor

nagybőjti beszédekben.

Horváth Endre

esztergammegyei pap's révkomáromi káplántól 1844 10 iv csinos borítékban. Velinen 40 kr., géppapiron 30 kr pp. 2—2

(*137) **Jószágeladási visszahuzás.** Azon jószágeladási hirdetmény, melly Székesfehérvárott lakó ügyvéd Márkus István ur által, Gárdonyi ns fehérvármegyei pusztában levő részjószágomnak eladása iránt, ezen lapokban junius 2ik napján közhirré tétetett, általam ezennel visszavonatik. Költ Lovasberényben, junius 6kán 1844.

Nemes Erős Julianna néhai n. t. Pap Mihály özvegye.

(*136) **Wagner József** mükereskedésében Pesten a servita-téren épen most jelent meg:

Népdalok a Szökött katoná ból zongorára alkalmazva. Ára 45 kr. p pénzben. 1—3

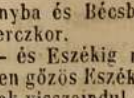

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány perez. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztahuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	11.	pesti mérő	108—135	75— 90	70 — 75	52— 60	50—54	70 — 84
Kassán	„	máj.	18.	pozs. mérő	75— 87	48— 60	45 — 50	35— 40	25 - 28	45— 50
Szegeden	„	„	11.	„ „	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	— — 36	— — 42
Baján	„	jun.	1.	„ „	53— 69	36— 42	— — 39	32 — 36	29—32	— — 45
Miskolczon	„	maj.	15.	„ „	— — 60	42— 44	33 — 35	20 — 21	— — 23	— — 28
Temesvárott	„	„	24.	„ „	60 — 65	— — 42	— — —	— —	31—33	— — 41
Pozsonyban	„	jun.	7.	„ „	75— 98	— — —	50 — 60	— — 40	37—42	— — 60
Nagyszombatban	„	maj.	7.	„ „	85— 92	— — —	54 — 56	37— 38	34—36	— — —
Győrött	„	maj.	30.	„ „	76— 80	52 — 55	50 — 54	— — 35	— — 36	— — 58
Mosonyban	„	jun,	5.	„ „	64 - 95	— — —	50 — 62	33— 45	32—39	54 64
Sopronyban	„	„	3.	„ „	75—110	— — —	60 — 69	42 — 48	40—44	66 — 74
Aradon	„	maj.	10.	„ „	52— 55	— — 45	34 — 36	— — 30	— — 30	— — 37
Veszprémben		„	10.	„ „	— — 80	58— 60	44 — 45	42 45	— — 35	— — 45
Uj-Becsén	„	jun.	3.	„ „	80— 90	60— 73	— — —	— — 30	— — 35	— — 45

Pénzkelet.

Bécs, jun Sán 1844.

		pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	.	— 111 1/4
1 pcent. „ „ „	.	— 101 1/4
3 pcent. „ „ „	.	— 77 3/4
1834ki statuskölcsön (500 frt)	.	— 747 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	.	— 317 1/2
1839ki „ „ (50 frt)	.	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.		— 65 3/8
„ „ 2 pcent.		— — —
Bankrészvények darabja	. .	— 1633 —
Eszterházy-sorsszám	. .	— 58 7/8
Császári arany	. .	— 102 3/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jun. 11. reggel: 11' 0'' 9''' 0 fölött.

A ‚Világ' 45d számával szétbocsátott „a BUDAPESTI HIRADÓ tárgyában" czimü programm 2d. szelete 19d. sorában alulról ‚tetsz-szomjaknak' hibásan áll ‚tett-szomjaknak' helyett; ez értelemferditő kitételt ezennel megigazitjuk.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

48. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZOMBAT, junius 15.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának, (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1. emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a ‚Világ' czimü politikai lap megszünik. Helyébe a **BUDAPESTI HIRADÓ** *lépend.*

A **BUDAPESTI HIRADÓ** *gr.* **Dessewffy Emil** *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a ‚Világ'nak mostani alakjában fog megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* **Kiadó-Hivatalban** *(gránátosutcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.*

Borsos Márton
tulajdonos.

Pesten, junius 1sö napján 1844.

Tartalom.

Közgazdálkodási elméletek XX. (Nemzeti kölcsön.) – Fővárosi hirek és események. Kinevezések. Halálozás. — Országgyülési tudósitások. Előleges közlés: (a jun. 11. 12. és 13 kai kerületi és országos ülésekről.) — Folytatása a jun. 4dikei 208dik kerületi ülés vitatkozásinak a városok elrendezése tárgyában a borsodi inditványra vonatkozólag. Részletesb rajza a jun. 7kei 210d. kerületi ülés vitatkozásinak a b-di inditvány felett. — Pozsonyi ujdonságok (Orosz Elek Ung megyei követ meggyilkoltatása.) — Csatolványul: 2dik izenete a mgos FőRRnek a t. KK. és RRhez a bünt. törv.könyv javaslata iránt. — Megyei 's vidéki közlés: Nyitrából (kicsapongásokkal kisért tisztválasztó-gyülés.) Heves, Veszprém és Esztergommegyei közgyülések. Bihari közgyülés folytatása. — Miskolczi levél

Spanyolország (Izabella házassági kérdése. Mon pénzügy-rendszere. A királynék Barcelonába érkeznek; Prim sorsa. Nyereséges bányaügy.) — Nagybritannia (O'Connell és társai fogházba vitetnek. Az orosz czár megérkezése. Józansági-ügy állása.) Franczia ország (A király londoni utja. Pótlék-összegek. Szerencsétlenség Afrikában. Joinville iratának lényege.) Portugallia (Costa Cabral miniszteri állása.) – Olaszország (A bajor király Romában.) — Belgium. – Orosz és Lengyelország (Canorin elbocsáttatása valósul.) Hayti (A négerek győznek.)

Egyesületi 's intézeti közlések. Budapesti hangász egyesület (Jótékonyság.) — Iparegyesület (Egyesületi leczkek.)

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Ehrenreich Ádám képcsarnoka. Turmező (Vége.)

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízállás.

Pest, junius 15. 1844.

Közgazdálkodási elméletek.

XX.

Nemzeti kölcsön.

Miután nemcsak az igaz magában, hogy a nemzeti jólét eszközlésére egyesek, magánosak ereje elégtelen, hanem másrészrül a közigazgatásnak is azon mindentlétesitő általános eszközhez, a pénzhez kell nyúlnia, 's főkép ennek hiánya szokott minden hasznos javitás életbeléphetésének ellenállani; miután kiváltképen a pénzszerezhetés némelly ajánlott módjait részint kivihetleneknek, részint a közjóra nézve veszélyeseknek állitottuk, már most végső kérdésül kell tűznünk: hol szerezhetünk pénzt, honnét 's miképen?

Legelső 's legkönnyebben valósitható módnak látszik a nemzeti kölcsön; mindazáltal erre nézve is vannak némelly aggodalmak és nehézségek.

Többször meg volt már értekezésünk folytában emlitve, hogy a forgó pénz mennyiségét valamelly országban, az egyszer megállapodott forgalmi szükségen túl szaporitani nem lehet; ezen elv legalsó alap arra, hogy a pénzforgás tüneményeit voltakép megitélhessük. Innét pedig egyenesen következik részint az, hogy ha valamelly országba a rendes forgalmi tőkén kivül másunnét nagymennyiségü idegen pénz hozatik be, az rövid idő alatt észrevétlenül ismét kifoly; részint az: hogy, ha ezen pénz-kifolyás valami módon akadályoztatik, vagy lehetlenné tétethetik, például papirospénz-kibocsátás által, akkor ismét a pénz értéke veszti el becsét, 's a névszerint nagyobb pénzmennyiség, a forgalmi mennyiség megkivántató értékére alábbszáll. Ezeknél fogva:

A forgalmi tőkének a maga zendes egyensúlyába 's megállapodásába helyezett szükséges mennyiségét nevelni, mindig kisebb nagyobb veszélylyel 's pénzzavarokkal öszvekötött megháborittatás, mellyet a nemzeti kölcsönök felvételében tetemesen nevel mind az, mivel csekély nemzeti kölcsönvételek a közszükségek fedezésére ritkán elégségesek, hanem több milliókra felmenő országos kölcsönöket kell tenni; mind az, mivel a felvett kölcsön forgásba jövén, a hirtelen keringésbe indulás által még sokkal többre látszik szaporodni, a pénz becse fogy, a dolgok ára felebbhág. Ezek következtében, mind azon zavargások állnak elő, mellyek fentebb a bankok iránti észrevételekben részletesebben kifejtettek. A pénzszaporodásával minden hitelező, ki tőkéjét kamatra adta ki, veszt, 's minden, ki kölcsön kamatra vett, nyer; ellenkező eset adja elő magát, midőn a pénz az országból kitakarodván, az előbbeni pénzbőség helyett pénzszűke kezd érezhetővé lenni. Milly zavarokat hoz elő szükségeskép a pénz mennyiségének illy áradása és apadása, 's mikép érdekli nemcsak közvetlenül a tőkepénzeseket és adósokat, hanem, mivel pénzbeli viszonyokra nézve átalánosan csak ezen két osztály létezik, az egész nemzeti testületet, nem szükség tovább fejtegetnem, különben is már fentebb részletesebben előadva lévén, csak azok számára látszottak emlitendőknek, kik a pénzforgalom ismeretében eddig sem jutottak volna.

Az innét eredő zavargásoknak eleit vehetni belső kölcsönzés által, azaz midőn az adósság nem külső idegen nemzetektől, hanem a hazafi belső tőkepénzesektől vétetik fel. Illyenkor látni valódilag, hogy a forgalmi pénzmennyiség ugyanaz marad, mi azelőtt volt. Csak hogy az elmellőzött bajok helyett mások állnak elő. A magánosok kezében öszvegyüjtött kisebb nagyobb pénztőkék, mellyek eddig a szorgalmat, kereskedést, földmüvelést éltették, az ipar ágaitól elvonatván, a nemzeti kölcsönbe folynak öszve, a megkezdett szorgalmi vállalatok félbe szakadnak, ujabbaknak létesitésére a szükséges tőkét sehol sem szerezhetni öszve, a magános hitel kivánatainak kielégitésére elegendő tőke nem marad, a kamatláb felebb emelkedik, a szorgalom meglankad, a keresetforrások kiapadnak, és igen sok esetben méltán kétkedhetni: vajjon a szándéklott közvállalatoknak mindenesetre még későn beállandó kétes jövedelmezése fölér-e a bizonyosan okozott kártételekkel 's kipótolja-e a magános szorgalom hátratartásával ejtett veszteségeket? 's vajjon idővel is fogja-e kármentesiteni azokat, 's felsegéli-e a szorgalom azon ágait, mellyeket a jelen veszteség legérzékenyebben érdeklett.

Mind a nemzeti, mind a magános adósság-tételekben rendesen szigorú bebizonyitás nélkül ezen alapelv szokott felállittatni: a befektetett javitás jövedelmezőleg fog kamatozni, 's mind a tőketörlesztés mind a kamatok fizetése szükségeit fedezendi. Ha ez átalánosan igaz volna, úgy semmi sem volna biztosabb eszköz a meggazdagulásra, mint minél több adósságok tétele, 's ennél jobb eszköz a nemzeti jólét előmozditására sem volna akár feltaláltatható, akár tanácsolható. Csak hogy részint az emberi természet gyöngesége, részint nemkülönben az emberi bármi éles belátás korlátoltsága ezen okoskodásnak, nem ritkán egészen ellenkező fordulatot adnak. Adósság-tétel mellett szintannyi vagy talán még több a bukás, mint az előmenetel, ezt mindennap tapasztalhatjuk. A felvett adósság könnyenkerült pénznek látszik, 's azt elkölteni könnyü, öszveszerezni nehéz; különféle vágyak környeznek mindenkit 's könnyen félrevezetik, hogy felvett adósságának egyrészét nem a szándéklott javitásokba fekteti. Ezenkivül lehet, hogy a szándéklott vállalat nem fog olly gazdag jövedelmeket hajtani, mint minőket biztató reményeink igértenek; lehet hogy a bekövetkezett körülmények sok változást hoznak elő, mellyeket előre nem láttunk, 's reményeinket meghiusitják; lehet hogy a kivitelben sokkal számosabb 's nehezebb akadályokkal kell megvínunk, mint sem a legaggodalmasb gondoskodás is előre kifürkészheté; lehet hogy a vállalat létesitéséhez elég tudományunk, tapasztalataink, ismereteink nincsenek, 's erőnk túlbecsülése kivihetlenekre csábit 'sat. Ezen 's ezekhez hasonló körülmények között az adósság-tételtől, közvetlenül láthatni, valóképen senki sem várhatja boldogulását.

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Ehrenreich Ádám képcsarnoka.

Alig van a világon nemzet, mellynek ős történetében több poézis, több felmagasztaltság mutatkoznék, mint a magyaréban. — Néhány ezernyi bajnok, kelet sivatagaiból útnak eredve, nyugat felé vándorol, utjában hatalmas népeket ver és aláz meg, 's pár év alatt elfoglalja Europa tartományinak legszebbikét: majd befutja diadalmas fegyvereivel az Elbe, a Rajna és Po folyamok gyönyörü vidékét, meglátogatja a szép Boszporus bujatenyészetü partjait, 's adó alá kényszeriti a kevély Konstantinápolyt!

A nagy szereplés idejében rémülettel tölték el a vitéz nép hadai Europa lakóit: de mi szent kegyelettel nézhetünk ma vissza azon ős-időkbe; mert a véres csaták, vad zsarolások közől, mik egyébiránt nemcsak apáink, de a velök egykorú minden népnek egyformán rovathatnak fel jellemül, dicssúgarakban látjuk visszatündökleni a hősök bátor tetteit. — Ha a szelid kereszténység el nem némitja a régi mesés istenek vallását: mi most mythoszi hősöket félisteneket, talán az aranygyapjuért zarándokolt Jasont 's hős társait látnók magunk előtt Árpádban 's azon villámkaru hadverő magyarokban, kik egy világrész trónjait ingadoztaták meg, és kik a néprémület és tróningadozás közben országot alapitottak meg, melly kilencz évszázad viharain át megtöretlenül áll, 's ha a hősök puhább ivadéka akarná, még soká állhatna fen megtöretlenül!

E kilencz század eseménydús és poézis-teljes időszakának legmeglepőbb perczeit kiszemelve megismértetni, képek és leirásban a magyar 's német közönség szeme elé állitni: czélja azon nemes, honfiúi vállalatnak, mellyet fáradatlan buzgalmu hazánkfia, jeles akademiai rézmetsző Ehrenreich Ádám úr, még 1842dik nyarán megkezdett, 's azóta szakadatlanul folytat illy czim alatt:

„*Magyar és Erdélyország története rajzolatokban.*"

E szép vállalatról — mellynek müvészeti részében Geiger P. J. úr, a bécsi történeti rajzolók egyik legjelesbike ritka, mondhatnók mesteri kart tanúsitó ügyességgel munkálkodik, 's kinek gyönyörü, jellemteljes rajzaihoz Wenzel Gusztáv jogtudor úr irja a képismértető vázlatokat — e szép vállalatról már ismételve emlékeztek lapjaink. De őszintén megvalljuk, a hányszor csak ujabb füzetet veszünk: mindannyiszor ujabb lelkesedésre érezzük hevülni keblünket, 's polgári tisztünknek hiszszük honfiainkat Ehrenreich úr ezen pompás vállalatának méltánylására és pártolására felhini; mert ollyannak tartjuk azt, melly minden jóérzésü magyar kedvezését és pártolását a legnagyobb mértékben megérdemli.

A VI. szállitványt, melly az első füzetnek utolsóját képezi, a VII. füzet első szállitványával együtt vevők; azért legyen szabad mindkettőt együtt röviden megismértetnünk:

A VI. szállitvány rajza „Erdélynek Magyarországgali egyesitését" ábrázolja 1002ből, 's különösen azon pillanatot, mellyben Gyula, az erdélyi fejdelem, — ki elhagyva apja vallását, elődei pogány szertartásira akarván visszatérni, hadat izent a kereszténységnek, — I-sö István győztes seregei által ennek udvarába vezettetik, mint fogoly, neje és két fiával. A szent király atyafiságos indulattal 's keresztényi szelidséggel fogadja a foglyokat, 's trónjáról valódi fejdelmi arczczal terjeszti eléje merénye szomorú sükerét. — Ünnepies komolyság ömlik el az egész képen, 's ihlett ón nyoma tünik fel az arczokon, — mellyekben — ha talán a a trón melletti szerzetesét kiveszszük — valódi magyar kifejezés mutatkozik, kinyomásival azon őserő és daliás léleknek, melly hös eleinket annyira jellemzé.

A VII. szállitvány képe 47 évvel későbbi, de az előbbivel rokontárgyú eseményt állit szem elé! azon pillanatot mutatván fel, mellyben a „Vata által felláziott nép a pogányságnak visszaállitását követeli I-sö Endrétől, 1049ben." — Az egész rajzon költőiség lebeg. Erdös vidéken, marczona tekintetü magyarok közt, Endre király látható balról, aggályos arczczal és tünödve hallgatván az őt véleményére birni akaró pogány férfiút, mig egy másik hőstermetü ifju vitéz az áldozatra mutat, mellyet épen azon perczben készül bemutatni a pogány-főpap Hadúrnak — a kép hátterén. Jobbról az előtéren más három férfi áll, daczos arczczal mindenik várva a késedelmező király határozatát, 's az egyik különösen a ledöntött keresztre állitott fejszéjére könyökölve ugy, hogy e nehéz helyzetben is megmutatja azon festői öszhangzatot, melly az egészen olly kellemesen ömlik el.

Örömmel tapasztaljuk, mint tökélyesedik Geiger ur jeles ecsete mindinkább a valódi magyar-jellem kifejezés-

Nemzetek vállalatai a kétes kimenetel bizonytalanságainak szintugy ki vannak téve, mint magánosokéi, a nemzeti kölcsön felvétele pedig a legközelebb előadott okoknál fogva még terhelőbbé válhatik. Legbiztosabb mód tehát a közterhek viseléséhez közerővel 's egyenlően járulni, 's nem folyamodván ezenkivül semmi más segedelemhez, csak annyi terhet vállalni, mennyit az egyesült nemzeti erő megbírhat. Ezen mód legkevésbbé terhelő 's legbiztosb foganatot igér.

Közmondás, hogy a közösen viselt terhek könnyebbeknek látszanak. De kivált a pénz-kiállítás terhe azok közől való, mellyek nemcsak könnyebbülnek közös hozzájárulás által, nemcsak enyhülnek, sőt egészen elenyésznek; hanem még ezek felett az aránylag csekély áldozatokat bőven jövedelmező haszonnal térítik vissza.

Aránylagosan lévén felosztva a teher, az mindenkit aránylagosan 's erejéhez mérve érdekel, egyszersmind aránylagos takarékossággal helyrepótolható. Ki hinné például, hogyha 10 millió népességre ugyan annyi váltó forint aránylagosan elosztatnék, mellyből tehát fejenkint egy váltó forint esnék, aránylagos osztálylyal a szegény, szegényebb 's legszegényebbekre alig néhány váltó krajczár, sőt fillér? vajjon ki hinné, hogy ezen teher egész év leforgása alatt, habár a legszegényebbekre nézve is, érezhető volna? 's mintha ugyanazon arány áll a gazdagok ezerekre menő jövedelmeire nézve is, azokra hasonló következtetést kell húznunk. Azután gondoljuk meg a további beállandó körülményeket. Ezen néhány millió közvállalatokba fektettetvén, mig az azok végrehajtásával foglalkozó dolgos nép-osztály kezén keresztül keringvén egyet fordulna, ezen feltartóztatás miatt lassúbb keringést venne fel, mellynek következései a forgalmi pénz aránylagos megkevesüléséhez hasonlíthatók lévén, ezen arányban a terméynek és készitmények ára alább kezdene szállani, 's a kiadott pénzhiánynak kevés takarékossággal leendő helyrehozása ezen körülmény által még inkább könnyittetnék. Végezetre a pénz ugyanazon csatornákon keringene ezentúl is, mint eddig, 's visszafolyna előbbi birtokosai kezébe ugyanazon utakon, 's ugyanazon arányban, mint eddig, melly alatt a nemzeti közhasznu vállalatok hasonlag elkezdenének jövedelmezni, a szorgalom minden ágait élénkebb munkásságba tenni, ipart, kereskedést felélesztení, bőséget, gazdagságot, jólétet árasztani.

A vállalatok sikerülhetése is, nemkülönben ezen mód szerint biztositthathatik leginkább. Hogy minden közvállalat egytül-egyig olly foganattal sikerüljön, mint a millyenek tőlök váratnak, még a müveltebb nemzeteknél is, kiknél tapasztalás, tudomány, technikai ügyesség egyesül, példátlan. Hányszor van elfogulva a közvélemény fel nem világositott tévelygő nézetekkel, mellyek ellen minden küzdelem erőtelen, 's a többség helybenhagyását a félrevetendők nyerik meg. Annyival inkább kétséget nem szenved, hogy kezdő nemzetnek, a további jobbra-okulás árát nem egyszer drágán kell megfizetnie. Mellyeknél fogva a nemzeti erő kifejlődéséhez mért korlátok közötti megmaradást mind előrelátás, mind tapasztalás egyiránt javasolják.

—y.

Fővárosi hírek és események.

Pest, jun. 15kén 1844. A napi események legfeltünőbbike, mellyről az emberek most legtöbbet beszélnek, ujságolnak, csevegnek és elménczkednek, b. Rothschild Salamon Pestre érkezte, 's néhány nap ótai itt mulatta. Az ‚Angol királyné' vendégfogadót, hol szállva volt, napestig körülözönlé a bámész nép, főleg zsidóság, kik minden perczet áhitattal lestek el, mellyben a bámult vendég talán az ablakon kinéz, az erkélyre jő, vagy a ház kapuján kikocsiz. — Ez ellen semmi kifogásunk, ha tetszik valakinek ott órákig ácsorogni, napon sülni, ám tegye, legyen neki az ő kedve szerint. De midőn egy zsidó úgynevezett ‚literator' kit a közönség a ‚Szökött katona -féle perből, t. i. Schall és Szigligeti megfordításáról bőven ismer, örömüdvözleti verseket ir városunk vendégének tiszteletére, 's abban ollyasmit akar elmondani: hogy ‚a magyarok szerencséjének legfőbb fokát e vendég magas neve tartalmazza', — már ekkor méltán kétkedhetünk: fogna-é illy alacsony csúszásmászás magának az ünnepeltnek kedves megtiszteltetésül lenni, 's valóban, kérdhetjük: van-é illy zúgirkásznak, ki élhetlenségében csimpaszkodik a pegasus serényébe, fogalma arról, mit kelljen, mit szabadjon irni. Mellőzve azonban most ezt, mi is örvendetesnek tartjuk b. Rothschild látogatását magyar városunkban, valamint annak tartók b. Sináét is, annyiban, mennyiben lánczhidunk építésére, 's talán vasutunk létesitésére is hatalmasabb impulsust adhatand, — 's annyival inkább, minthogy már is jótékonyságának néhány szép jelét adá, mellyeknélfogva önkényt azon nagyszerű, 's fényes tettére kell emlékeznünk, melly az 1838ki vizár alkalmával őt először hozá közelebb viszonyba városunkkal. A báró a nemzeti színházat már két izben látogatta meg, 's mint halljuk, egy kis tánczosnak száz pengőt ajándékozott, búzdításul a müvészetbeni kiképezésére — Azt hiszszük, igen nyereséges volna városunkra, ha ez alkalommal néhány telket kiszemelvén Pestet egykét nagyszerű épülettel gazdagitná a báró, mert házépitésre itt alkalmasint több helyet találhatna, mint magában Bécsben; pedig házbirtok az. mi a távollakót leginkább csatolhatja valamelly város érdekéhez, millyen csatlakozástól mi hihetőleg, közintézetünk, kikötőnkre is, 's többfélére, csak üdvöset várhatnánk illy dúsgazdag, 's jótékonyságáról ismeretes férfitól.

— Elszler Fanni elhagyta Pestet, de utóhangja még mindig él városunkban. Most különféle dolgokat neveznek el nevéről; van Elszler-fagylalt, Elszler-pálcza, 's több eféle. Voltak idők, midőn minden à la Paganini, à la Catalani, à la Liszt volt; most beállt à la Elszler időszaka; mi egyébiránt nem is olly igen nagy kitüntetés; mert hiszen annak idejében, midőn az első teve-párducz szállittatott Bécsbe, minden à la Giraffe volt. Ilyenek az emberek; ma feltünő embert, holnap feltünő — állatot kapnak fel a divat szárnyain

— Legközelebb jelent meg mint Hartleben K. Á árulmánya és tulajdona a ‚Nemzeti Könyvtár' második folyamának 5dik füzete, kiadja a Kisfaludy-társaság pártfogásával Schedel Ferencz. E füzet tartalma: Csokonai minden munkáinak folytatása: jelesül: 1) Apróbb forditott darabok Kleistből. — 2) Eredeti Odák két könyvben. — 3) Szinjátékok: a) ‚Angelica' b) ‚Galatea', mindegyik 2 szakaszban (Metastasiobul)

— A magyar irodalom mezején ujabb növényül mutatjuk be a Nagy Ignácz által közlött és Hartleben K. A. saját árulmánya képen megjelent ‚Magyar titkok' első füzetét. Tartalma: bevezetés és válasz. — Titkok titka; a berettyói komp (csinos könyomattal); a bőrös zsidó; a zsiványfészek; uti képecskék; járdai kényelem (könyomattal); szolgafogadás; szobanézés; szökött katona. — A jelen mű is a torzképek irójának sajátlagos humorával van irva. Ára ezen 5 ivnyi igen karcsú, (szép papirosú és csinos nyomtatásu) füzetnek 2 ezüst huszas.

Nemzeti színház. Hétfőn, junius 17kén, bérletszünéssel fog adatni, először ‚Czilley és Hunyadiak' eredeti dráma 4 felvon. Irta Vörösmarty Mihály.

A nmgu magy. kir. udv. Kamara a szucsani és fiumei k. sóhivatalokná ellenőrködő mázsamesteri és mázsálói állomások megürülvén, amarra Szepessy Ferencz, aradi k. sótisztségi irnokot, az utóbbira pedig Matkovich Péter, partvidéki k. czirkálóhajói kapitányt alkalmazta.

Az unghvári kamarai beszedő-hivatali ellenőrje Fialkovics János mult hó 11én meghalálozott.

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Junius 11én a CCXIVdik kerületi ülésben az elnökség által jelentés tétetvén Ungmegye volt követének Orosz Eleknek saját huszárja általi meggyilkoltatásáról: ezen szerencsétlen esemény felett a tábla mély fájdalmát jelenté ki, 's a Dunába vetett holttestnek kikerestetésére kir. személynök ő excját felszólittatni rendelé. Ezután meghitelesittettek a következő üzenetek: 1) a KK és RR második üzenete az unitaria vallás tárgyában; 2) második üzenete a KK és RRnek a görög nem egyesült vallás tárgyában; 3) a vallásbeli súlyoknak és nehézségeknek mult országgyülésen fentartott pontjai iránt kelt második üzenet; 4) a vegyes házasságoktól megtagadott áldás tárgyában készült 2ik üzenet, végre 5) a turmezei kerület belrendezése iránt kelt üzenet és törvényjavaslat. Hitelesités után tárgyalás alá vétetett a sérelmek és kivánatok 2ik osztálya, mellynek felolvasott pontjai rövid felszólalások közben helybenhagyást nyertek. A szerkezetben egyedül azon változás történt, hogy a katonai kihágások iránt Temes és Arad megyék által előterjesztett sérelem, ő felsége elibe különös sérelemképen rendeltetett felterjesztetni.

Junius 12én a CCXVik kerületi ülésben a kerületi jegyző jelentvén, mikép a köziratan tegnap és ma megjelent ifjak rakonczátlanságai miatt a városok rendezése tárgyában kelt 3dik üzenet le nem dictáltathatott: ezen jelentésre kerületi választmány küldetett ki, melly az ifjuság eféle kihágásainak jövendőben leendő megakadályozása iránt véleményt adand. A bejelentett körülmény miatt nem történhetvén meg a város-rendezési 3dik üzenetnek mainapra tüzött hitelesitése: egyedül a 16 szepesi város és a tengermelléki kerületnek rendezését tárgyazó üzenet, 's az illető törvényjavaslatokban, valamint a megyei kihágások iránti törvényjavaslatban a verificatio kérdésének tárgyalásakor tett kerületi módositások szerkezete nyert meghitelesitést. Ugyan e napon a KK és RR tábláján tartott

CLVIII-dik országos ülésben kir. személynök ő excjának ungmegyei volt követ Orosz Elek meggyilkoltatásáról tett jelentése után, tárgyalás alá vétetett a megyei kihágásokat illető törvényjavaslatnak azon módositása, melly a követválasztási megveszlegetés esetében a választás megsemmisitését a közgyülésre bizza. Ezen módositás néhány nyilatkozat után, — mellyek leginkább a verificatio tárgyában megbukott csongrádi inditványt pártolák, — megállapittatott. Hasonlóul megállapittatott a vallás tárgyában f. évi martius 25röl érkezett k. k. válaszra készült üzenet és felirási javaslat szekezete.

Junius 13kán CCXVIdik kerületi ülésben a KK. és RR. 3dik üzenete a szabad kir. városok rendezése tárgyában a 250dik §ra tett észrevételig meghitelesittetett; 's az elnökség bemutatta a köziratok rendezése végett kiküldött kerületi választmány tagjainak névjegyzékét.

CLIXdik országos ülésben a KK és RRnél tárgyalás alá vétetett a KK és RR 2dik üzenete a vallásbeli súlyoknak és nehézségeknek mult országgyülésen fentartott pontjai iránt; ugy szinte a KK és RR 2ik üzenete a vallásos szertartásoknak vegyes házasságoktól a r. cath. papság általi megtagadása tárgyában. Az első üzenet négy nevezetes kérdést foglalván magában u. m. a reversalisok multra nézve eltörlésének, a szabad átmenetnek, a recopulatiónak és a protestansok Horvátországban-lakhatási jogának kérdését: e négy tárgy mindegyikére nézve az üzenet szerkezete rövid vitatkozás után helybenhagyatott. Hasonlóan helybenhagyatott néhány felszólalás után a vegyes házasságoktól megtagadott áldás tárgyában kelt 2ik üzenet is

A mtgs FőRRnél felolvastatván az országos választmányok elrendezését ellenző főrendi válasz: ez felolvasás után köziratra bocsáttatott.

---

teljes viszszaadásában. E képein már tisztán azon hadverő, kaczagányos, ősökkel találkozik a magyar, kiknek arczain gondolat tükröződik, 's kiknek daliás tagjaiban vér és csont vagyon; kiken következőleg már nem csupán ős magyar öltöny fityeg, ismértető jeléül annak, hogy a művész magyarokat akart rajzolni. Az ő arczuk, állásuk, tekintetök, fegyverök, viseletök, szóval mindenök magyar!

Nem tudjuk, ki választja meg az adandó tárgyakat? de bárki legyen is az, lehetlen dicsérettel nem említnünk azon ügyes tapintatot, melly választásában eddigelé mutatkozik. E két kép ujabb kétségtelen tanúsága ezen ügyes tapintatnak. Nagy fordulati pontot ábrázol, nagy eredmények 's fejlődések csirája eszméjit rejti magában mindkettő, olly eszmeét, melly hazánk nyugati polgárisodására elhatározólag foly be. Gyula és Vata állítvák itt szemünk elé; az első vallási villongások hősei e hazában, mellyet olly sokszor és olly véresen zaklattak az utóbbiak! Vajha sükerülne a felvilágosultabb unokáknak azok magvát mindörökre kiirtani, 's egyesitni minden magyar szivet úgy; mint egyesité első bölcs királynnk a két országot: de tartósban, mint ő tevé; mert művének, mint sajnosan tudjuk, Mohács sirja lőn! — Eljövend-e a feltámadás, az újraegyesülés nagy napja? nem tudjuk, de vágyteli kebellel — reméljük, hogy igen! Császár.

Túrmező.

(Vége.)

Közgyüléseit, — mellyeket a már előadottak szerint a fentebb elősorolt tisztikar egyénein kivül a községeknek közakarattal választott 's utasitással ellátott képviselői képeznek, — Nagy-Goriczán tartja a kerület; ezeknek jegyzőkönyveire nézve 1827dik évi januar 30röl 2909 szám alatti intézmény ekint rendelkezik „Comitatui Zagrabiensi integrum sit Protocolla dietae Nobilium Universitatis dum et quando ratione servitii id necessarium esse censuerit et inspicere, et requisitas clarificationes ac informationes sibi praestandas deposcere."

A fentebbi módon évenkinti választás alá kerülő túrmezei gróf, mint ezen kerület törvényes képviselője, külön királyi meghivó levél által hivatik meg országgyülésünkre, és százados gyakorlatnál fogva a Karok és Rendek táblájánál szavazattal és a vármegyei követek közötti ülésjoggal a dunaiak asztalánál bír; — a horvátországi tartománygyülésen pedig hasonlólag szavazattal bírván, a káptalani követek után ül.

Igazság 's méltányosság elve egyiránt kötelez mindazt eltávolitani magunktól, mi által pártérdek bünével vádolthathatnánk; jelen országgyülésünk alatt ismételve vitattatott a túrmezeieknek a horvátországi tartománygyülésen személyszerinti szavazhatási joga; — a mindkét részről felhozottak után mindenki meggyőződést szerezhetvén — mi ezen jogkérdés részletes vitatásába nem ereszkedünk, 's csupán meggyőződésünket fejezzük ki, azt hivők: hogy valamint a horvátországi megyék illető egész nemessége tettleg csak két két követe által képviseltetik az emlitett tartományi közgyülésen: akint a túrmezei nemesség is ugyanitt grófja által képviseltetik épen ugy, mint hazánk országgyülésein; mert ismételve fejezzük ki abeli hitünket: miszerint mi túrmezei Comes terrestris-t egyre a túrmezei nemesség képviselőjének — 's nem máskint tudjuk tekinteni; — a) az eredeti bizadéki-szerződésnél fogva; — b) az évenkinti választás alá kerülés — 's c) utasitás 's napidijakkali ellátás következtében; — melly utóbbira vonatkozólag — mennyiben a többi már a fentebbiekben előadatott — a turmezei kerület közgyülési jegyzőkönyvéből hozunk fel adatot: „Ex actis Generalis Inclytae Universitatis Nobilium campi Turopolya in Curia murata Nagy-Goriczensi anno 1825 die 9a Augusti servatae Congregationis Articulus 1-us De Domino Comite Terrestri ad regni Congregationem et Diaetam ablegato. — Sua Majestas Sacratissima dimissis ad universos Status et Ordines Regalibus Litteris praeprimis pro peragenda solenni ritu Serenissimae Imperatricis Carolinae Augustae conjugis suae in reginam Hungariae inauguratione, ex post vero caeteris quoque ad incrementum boni publici conferentibus pertractandis generalem regni Conventum seu Diaetam in 11-am Septembris a. c. in L. et R. Civitatem Posoniensem benigne indicente, et ad hunc Comitem quoque gremialem terrestrem specialibus Regalibus evocante, — Excellentissimo porro Domino Locumtenente Banali pro ablegatis ex parte regnorum horum ad Comitia exmittendi, elaborandaque pro his Instructione generalem. Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae Congregationem in 22. Augusti a. c. in L. et R. Civitatem Zagrabiensem sub prae-

Folytatása a junius 3kai CCVIId. kerületi ülésbeli vitatkozásoknak a városok elrendezése tárgyában a borsodi inditványra vonatkozólag. — A jegyző, eleve látván már a vádakat tornyosulni, ezeknek elejét venni felszólamlott. Egyesek által privát körökben, sőt nyilvános helyeken is e tábla inconsequentiáról vádoltatik; az országgyülés nem tudja mit akar, megszünt az oppositio, 's több efféle vádak. Ha az oppositio jelenleg nem azon téren áll, mellyet előbbi országgyüléseken elfoglalt, oka csak az, hogy haladást akarunk vagy hogy a negativ állást positivval felcseréltük. Más alkotmányos országokban az oppositionak állandó negatio feladása 's azért mindent szükségképen ellenez, mi a kormánytól ered. Egészen más a magyar oppositio hivatása, melly csak ott ellenzi a kormány eljárását, hol az a törvények korlátait áthágja. Igy például a jelen országgyülésen, kérdi a szónok, miért kellene a kormány ellen opponálni? Azért talán hogy ne coordináljunk? Hiszen az elrendezés az ország közkivánata, annak módja iránt pedig a kormány még nem nyilatkozott 's igy tulajdonképen tudva sincs, miért 's mit kellene ellenezni. Majd ha k. válaszok érkezendnek, lehet erről szó. Az előbbi orsz gyülések többnyire sérelmek orvoslásával foglalkoztak 's ennek következtében inkább negativ volt állásuk: jelenleg a haladás szakában csak ott foglalhat el az oppositio ellenszegülő állást, hol a reform a törvények korlátain tul kiséreltetnék. De ha az előhaladásnál az oppposition harmincz lépés helyett csak tizenötöt tehet előre, ezáltal elvet nem sértett, hanem csak a kénytelenségnek enged, az eszély tanácsát követi. — Miutánna szónok még a magyar és más országgyülések közti különbséget kimeritőleg megmutatta volna, átmegy a jelenleg lefolyónak inditványaira, mellyek többnyire rögtönözvék 's épen e körülménynél fogva lehetnek ez inditványok körül gondolatok, mellyek később jönnek, de jobbaknak elismértetnek. Ezekhez áttérni a következetlenség minden vádja nélkül lehet, csak hogy ezen átmenés a haladás érdekében legyen 's eredményre vezessen. Illy eljárásért a többséget vádolni sem egyesek, sem az oppositio jogában nem áll. A b — di inditvány tisztán a haladás szellemében van, a két tábla közti egyesülést elősegíti 's igy a városok elrendezését lehetővé teszi 's országgyülési állásukat biztositja, mi a törvényhozásnak olly sürgetős kelléke, a nemzetnek olly általános kivánsága, hogy e végre némi áldozatot is hozhatni; a szónok ezen *inditványt egész kiterjedésben elfogadja.* — *A jegyző által* előrelátott vádakat nem késék hangoztatni egy megyei követ, kinek terjedelmes encyclopediai beszédéből a főbb 's legjellemzőbb tételek ezek. A szónok az oppositiót a legnagyobb elhatározatlanságban sinylődni szemléli, mikép idestova tántorogva nem tudja, vajjon elveihez hiven ragaszkodva tegye ki magát azon veszélynek, hogy az elrendezési törvényből mi se legyen, vagy pedig eszközül adja magát a kormánynak 's olly rendezéshez járuljon, melly a centralisatiót 's az absolutismust gyámolitandja. Ha az ellenzék valami elvet magáénak ismert el 's megvívott érette, teheti e compromissio nélkül, hogy azt minden ok nélkül egyszerre feláldozza? Mondatik, hogy alkudozni kell, máskép eredmény nem lesz; kérdi a szónok, milly eredményekkel dicsekedhetik eddig is a külső befolyás alatt nyögő ellenzék? Előre látja most is a szónok, hogy el fogunk üttetni mindentől 's az lesz a reform, mit a kormány akar. Ultimatumot kell elvekre nézve felállitni 's azok mellett állandóan és szilárdul megmaradni; határozottan kimondott elve volt az oppositiónak, hogy a legutolsó honpolgár is részt vegyen a polgári jogok gyakorlatában, 's kérdi P. m. követét, mint az ellenzék fejét vagy legalább főszónokát, mikép állhatott el ezen olly ünnepélyesen felállított főelvtől? E felől szükséges, hogy tisztába jőjünk, mert az országban igen nagy a bizalmatlanság az oppositio iránt, sőt e tábla is a következetlenség vádjával terheltetik. Azt mondja a szónok, helyes a nemzet vádja, hála az oppositio gyengeségének, melly az egész felelőséget viseli. Ha az opposio majoritásai eredményt nem idézhetnek elő, miért voltak tehát az agitatiók, a vesztegetések, a gyilkoló választások? Hogy majoritással reformhoz jutni nem lehet, oz olly állitás, mellyet élő nem hallott; hát minoritással juthatni eredményhez? Épen mivel jelenleg az oppositio már nem a negatiók, hanem a haladás térén áll, szilárdul kellene ragaszkodnia majoritásaihoz. Emlékezzünk csak vissza, milly hosszas és heves speacheket tartott P. m. követe minden qualificatio ellen, mikép fejtegeté, hogy a szegénység senkit se fosszon meg azon jogok gyakorlásától, mellyeket ő természetieknek czimzett, 's ime egyszerre kiragadja az ellenfél vezérei kezeiből a fegyvert 's kezd vele jobbra balra hadarászni. Ha majd ezen eljárást megtudandják a megyékben azok, kik az ellenzék tagjait eddig otthon gyámolitották, méltán azt mondandják: miért iparkodnánk mindenévi országgyülést kiviní olly párt számára, melly főbb elveitől gyáván eláll? Azt állitá P. m. követe, hogy az inditványok többnyire rögtönzöttek. Igazsága van; az volt legalább a választási inditvány, mellyet a szónok mindjárt születésekor elvek összezavarásának tartott, hol direct és indirect választások egyszerre alapitattak meg. Qualificatio csak a direct választásoknál szükséges, az indirecteknél semmi szüksége, mert ott elég garantia a képviselő maga. Illy elhibázott végzés orvoslására a szónok mindig örömöst kezet nyujt, de nem olly közelités könnyitésére, melly a városok szabadságát tönkre teendné. — Miután a szónok még terjedelmesen kifejté, melly szerencsétlenül szerepelt legyen eddig az oppositio a haladás térén, hol mindig csak az alkotmányos elveket áldozta fel; mint például a váltótörvénynél a birák választását, — 's miután messzebbre kitérőleg a kormány tendentiái 's eljárása felett szemlét tartott volna, azon esetre, ugymond, ha az országgyülés eredmény nélkül befejeztetnék, uj választások a jövő országgyülésben fognak következni, mellyek ha a kormány szellemében véghez menendnek, csak az fogott történni, mit P. megye követe kiván 's akkor legalább a rosz törvények nem fognak az oppositio nimbusa alatt hozatni. De azért, hogy a jelen országgyülés a városok coordinatioja nélkül széjjel ne menjen, még sem kiván ollyan elrendezést nyakukba vetni, melly minden jövendő kifejlődést lehetlenné fogna tenni, miután a városok jelen állása, bármi szomoru legyen is, a jövendőt mégis ki nem rekeszti, mert hiszen a megyékben sem fejlett ki egyszerre az alkotmányos szellem, sőt jelenleg is némelly megyék olly rosz coordinátiót kivánnak magoknak, hogy ha szerinte rendeztetnének el, sokkal hiányosobban állanának, mint a legroszabb város. Ne sirassuk mindig mostoha sorsunkat, hanem valljuk meg inkább mingyengeségünket, mellynek annyira vagyunk alávetve, hogy ritka azon követ, ki az országgyülés végével elég erős volna a tentatióknak ellenállani. A szónok el nem áll azon elvtől, hogy ok nélkül egy embert sem szabad a polgári jogok gyakorlatából kizárni, 's ugyanezen állandóságot az egész oppositiótól várta volna. Előtte a majoritás tétovázása gyászosabb esemény a hazára nézve mint bármelly zsarnokság; mert a következetlenség bizalmatlanságot szül, melly végre a törvényhozást teljességgel paralyzálja. Ugy is az istennek legnagyobb csodája, hogy a nemességnek e 104 követe képes volt olly hosszu ideig fentartani a magyar törvényhozást: de ezelőtt ezen testület a nép érdekében munkálódott 's azért birta is a közbizodalmat, mig most tántorog, elveket zavar, végzéseitől eláll, a minek eredménye nem lehet más, mint az egész tábla tekintélyének csorbulása. Napoleon csak azért volt képes az ötszázak tanácsát nehány szuronynyal szétüzni, mert e testület a nemzet bizodalmát már elvesztette; mig a régi franczia parlamentek erőteljesen működtek 's elveik miatt számüzették is magokat, dicsőség 's méltánylás jutalmazá, de miután XIV. Lajos önkényének vak eszközeivé lealacsonyultak, maga a király azt mondá: illy haszontalan testületek befolyást nem érdemelnek; — 's csizmákkal 's reitpeitschennel jelent meg közöttük. Mindenki vallja e tábla gyengeségét, következetlenségét, 's e baj maga elégséges annak tönkrejuttatására. A minoritás jól teszi, ha terjeszti a többség nullitásának hirét, de a megyékben is terjesztendik azt még az ellenzéki apostolok emberei is „és általános leend a kivánat, hogy a kormány illy országgyülést minélelőbb oszlasson el.“ Igaz azon állitás, hogy nehéz jelenleg az ellenzék állása, mivel csak most lépett a reform pályájára kétévi csekély előkészületek után, mivel a sajtó működése csak egyoldalu. A szónok is az oppositió csekély tagjának vallja magát, 's mennyire tőle kitelt, részt vett azon sok közhasznu munkálatban, mellyek e testülettől meg nem tagadhatók. De a jelen bizalmatlanság, melly csak az oppositió következetlenségének szükséges következménye, minden törekvését hiusitandja. Nemcsak utasításánál, hanem belső meggyőződésénél fogva is megmarad tehát a direct választásoknál, minden qualificatió nélkül, mert meg fogunk győződni, hogy a FőRR. elvei szerinti coordinatiója a városoknak csak akadályul szolgáland jövendő kifejlődésöknek és semmi jót nem szülend. Ha általában qualificatiókhoz járulna, ugy a B. követe által felállittottakat fogadná el; de miután elvül tüzte ki magának minden qualificatiók visszautasítását, az inditvány ellen nyilatkozik. — E beszéd nem legkellemesebb benyomást tehetett a vádolt pártnál, mert annak főbb állitásait keményen visszatorlák. Az egyik nem tudá, milly autoritásra támaszkodva állithatá T. megye követe, hogy az opositio elvesztette az ország bizodalmát, elhasználta magát 's több efféléket, holott pótlóutasitások többnyire az ellenzék szellemében érkeztek 13 hónapi munkálódása után, 's jelenleg is az oppositio képezi e tábla többséget. Ha az országban azon kivánság hallatik, hogy az országgyülés eloszlassék, ez épen jele hogy e tábla többsége a haladás térén buzgón eljár; illy kivánság hallatott más diaeta folytában is, jelesen midőn az urbéri telken lakó nemesek megadóztatása rendeltetett, midőn az urbér liberalisabb elvekre alapittatott. Most is azok, kik a városok elrendezését csak szájjal kivánják, látván hogy az olly szellemben vitetik keresztül, miszerint annak következtében majd másutt is a furkós bot helyébe a rend lépend, elijedve kivánják a diaeta eloszlatását. Ez az oppositionak szégyenére nem válik, ha jelenleg még általában lehet ellenzékről szó, miután a szónok az ügyek 's viszonyok jelen állásában jóformán már nem is tudja, mi az oppositio. Könnyü másokat leczkézni — mit a szónok maga örömest hall, miután el nem végezhetvén iskoláit, örül a didactrum nélküli cathedrának. (Nevetés.) Könnyü kormányról, franczia revolutióról 's tudja Isten miről disserálni; de ha majd tényekre, eredményekre kerül a sor, akkor válik majd el, milly arányban áll P. T.-hoz. Az egyévi dietát is nem a felhozott okoknál fogva ellenézte az érdemes követ, hanem azért, mivel ugy irták neki Sz.ról. Azért ne pirongasson mindig, hanem mutassa ki inkább azon ösvényt, melly legbiztosabban vezet eredményhez, és akkor hálával veendjük oktatásait. Tudja a

---

sidio suo Excellentiae Banalis servandam praefigente, isthaec Universitas Domini Comiti Terrestri Josepho Gerdenich ex parte Universitatis hujus tam ad regni Congregationem, quam Comitia regni activisato et deputato necessarias Credentionales sub sigillo Universitatis expediendas determinavit, unaque eidem instructionem sub praesenti Congressu elaboratam consignavit — in reliquo diurna ex cassa Universitatis hujus, aequalia cum diurnis per regni ablegatos obtinenda applacidavit, Domino Perceptore eatenus ea cum inviatione edocto: ut horum exsolutionem anticipative etiam facere teneatur.“ — E jegyzőkönyvi kivonatból bár el kell ismernünk, hogy a királyi meghivó-levél közvetlen a Comes terrestris-hez intéztetik, mindazáltal ki fogja tagadhatni: hogy Turmező közönsége visszahivási 's választási jogát nem gyakorolja, tudva, hogy a Comes terrestris évenkint december 13dik napján választás alá kerül? 's országgyülésünkre utasítás és napidij mellett küldetik.

Turmező közönsége levelezési jogát illetőleg — ezt fentebb nevezett Zerjavics Ferdinand ur következő szavakkal vonta kétségbe: „Mindamellett is, hogy a turopolyai közönség nem független, hanem Zágrábmegye alá vetett testületet képez, a magyar megyék e lényeges körülményt figyelembe nem vevén, a mondott község körlevelét érvényesen és törvényesen kibocsátottkint fogadták, miáltal nemcsak az itt századok óta fenálló igazgatás alapkövét megrendítették, hanem egyszersmind a törvényhozó-testület jogát önkényesen magoknak tulajdonították, mellyet egyedül illet azon jog, kerülete igazgatás-ágaiban változtatásokat tenni.“ Igen helyesen jegyzé meg ezekre a Századunk szerkesztője: „azért, hogy politikai tekintetben Zágrábmegyéhez van kapcsolva, még nem következik, hogy más törvényhatóságokkal levelezni nincs joga; mivel ezen levelezési-jog magában véve távol sem olly nagy fontosságu, mint az országgyülési képviseleti jog, 's igy azon közjogi tétel szerint: „kinek a nagyobb szabad, az a kisebbet is teheti“ csak ugy lehetne Turopolya levelezési-jogát tagadni: ha az iránt világos törvényünk volna. Mert azon körülmény, hogy e testület még eddig magyar megyékkel nem levelezett, legfeljebb azt bizonyíthatná, hogy a levelezés szüksége még elő nem fordult. Törvénykezési vagy politikai összeköttetések 's alárendeltségek a municipalis jogok gyakorlatát nem gátolják, mit Horvátország magáról tudhat, miután a nm. magyar udv. Cancelláriának, a magyar Helytartótanácsnak, a magyar hétszemélyü táblának alája van vetve, a nélkül, hogy ezáltal municipalis hatósága legkisebb csonkulást szenvedne. — Többnyire már csak azon körülmény, hogy Magyarország minden megyéje a turopolyai levelet elfogadta, eléggé magyarázta ezen első joggyakorlatot, 's tudnánk idézni példákat, még pedig a jelen korbul, hogy maga a hazábani legfőbb kormányszék, a nm. magyar királyi Helytartótanács közvetlen a túrmezei grófhoz intézé rendeléseit.

Végezetre a kerület pecsétje következő köriratú „Sigillum Communitatis Nobilis campi Turopolia“, mellyeli élhetésre mint a fentebbiekben előadók, III. Károly királyunk 1737-dik évben kiadott kiváltságlevelében adott engedelmet, „e speciali Caesario-Regia gratia nostra, deque potestatis nostrae plenitudine indulgendum, annuendum et concedendum esse duximus, quatenus eadem Communitas Nobilium campi Turopolya speciale sigillum — confectum habere, eoque in significatione expeditionum suarum instar aliarum hujusmodi Communitatum, quemadmodum et cera rubra uti possit et valeat. Cujus quidem sigilli arma seu insignia sequentia essent: scutum videlicet erectum ceruleum exhibens in principali loco et residentia dictae Communitatis Lukavecz habitam turrim argenteam firmatam tecto rubeo, cujus cuspidi affixum brachium armatum distincta framea. Turris autem sita est in prato viridi clausis ab extenso ponte ligneo super fossam ex quatuor fenestris orbitularibus instructa, e quarum duabus superioribus minitantia duo oenea tormenta bellica cernentur, turrim ipsam stipant duo armati satellites amictu rubeo cingulo et ocreis aureis, paludamentis seu clamidibus ravi sive grisei coloris, in regione autem cephalica seu capite scutei fulgent a dextris tres stellae, sex cornes aureae piramidaliter positae, a sinistris vero luna crescens aurea. Scuto demum incumbit galea consveta tornearia coronata, cujus apex aquila nigra pariter coronata duo vexilla expansa, quorum dextrum insigne Croatiae, sinistrum vero Slavoniae regnorum refert ungvibus praehendens; laciniae a dexteris aureae et ceruleae, a sinistris autem argenteae et rubrae, circumferentiam vero scuto hac epigraphe ambiente: „Sigillum Communitatis Nobilium Campi Turopolia.“ Ezek „szavai az idézett kiváltságlevélnek melly a nyomban következő oklevelek sorában egész terjedelmében olvasható. (következnének az oklevelek.)

Ifj. Palugyai Imre.

szónok, hogy az oppositio nem erős, hogy eljárása sokszor nem jó, hogy eredményeket ritkán idézhet elő, de ez mind abnormis állásunk következése; 's kérdi: tanácsosabb-e kivánni ollyat, miről előre láthatni, hogy sem a felső tábla, sem a kormány reá nem álland, 's igy az egész coordinatio elmarad, mint eredményt, habár eleinte csekélyebbet, idézni elő, mellynek alapján történhetik azután a további elrendezés. Jelenleg is a szónok talán feláldozná az eredményt az elvnek, ha t. i. jobbat remélhetne a jövő országgyüléstől, de igy a csekélyebbel is megelégszik: csak veszteglés, csak hátralépés ne legyen; pedig kereken tagadja, hogy visszalépés történt volna. A lépések nem voltak ugyan óriásiak, sőt törpeségben maradtak; igaz, de veszteglésről e tábla nem vádoltathatik. A haladás térén állván, a mostani oppositionak szelleme nem a tagadó, hanem a haladási szellem; mennyire tett legyen eleget hivatásának, arról mi nem itélhetünk, tényezői levén mindnyájan a kornak; majd reánk mondandják az itéletet. — A következett előadásokban az oppositio czélja, eljárása, különbsége, szüksége a legkülönbnemü változásokban taglaltatott; nehézségül felhozatott, hogy a magyar reform körül a kormány bizonyos szint nem mutatott; jelenleg még szándékáról egy szó sincs tudtunkra. Tagadtatott, hogy ha az oppositio nem száz hanem csak ötven lépésre halad, ez tulajdonképen haladás ne legyen; sőt épen nem akar haladni az, ki ha czélját egészen el nem érheti, megköti magát és semmi alkuról hallani nem akar. A tábla többsége jobbá akarja tenni a városok sorsát, 's e szándékukban leginkább csak azok által gátoltatnak, kik a lehetetlenhez makacsul ragaszkodnak. Az ellenzék erős és az is maradand, mig az alkotmány elveihez ragaszkodik, organumai minden gyengesége mellett. A kérdés gyenge 's kényes természetü; ezzel sok experimentumot nem tehetni. Könnyebb lesz kiegészitni 's javitni, mint az egész kérdést elvetni. Kik a lehetlenhez ragaszkodnak, az elrendezést nem akarják, bármit mondanak is. A leczkézés nem volt helyén; mert nem engednek a RR. semmit a qualificatio elvéből B. inditványa szerint. Szám nélkül nem lehet illyes elrendelést tenni, noha nem tagadhatni, hogy önkény van mellette, de ezt egészen elkerülni sehol sem lehet. Hogy pedig mindezekre szám és statistikai adat nem szükséges, ez olly állitás, mellyen az utókor méltán bámuland. Igy csak mindig quantitas incognita állna előttünk. A b—i inditvány szerint tisztában áll a szám, de a minimum felállítása által minden aggodalom meg van előzve. Legfonákabb eljárás: semmit sem akarni, ha mindent el nem érhetni. Ugyan hol ment még valamelly nemzet egyszerre a tökéletesség fokára? Hát talán a mi eszménk már maga a tökéletesség? Az általános szavazatjog nem egyéb illusionál, mert a gazdagabb csakhamar magához huzza a szegényeket 's azok segedelmével elnyomja a közép osztályt; azért szükséges a qualificatio. Ha mást nem vinnénk haza a jelen országgyülésről, mint azt, hogy a városokban közgyülés és nyilvánosság legyen, a szabadság érdekében eleget tettünk mostani hivatásunknak. Olly széles alapra akarják az ellenvéleményüek a választás bázisát kiterjeszteni, millyen a világon sehol sem létezik. Kettő a b—i inditvány főbásisa: a minimum, melly a választóknak helybeli körülmények miatti igen nagy megszoritása ellen biztosit, és a direct választások, mint az egésznek conditio sinequanonja. Ez utóbbi a magyarnak természetében gyökerezik, maga szájával szeret választani. — Ezen előadások számos külföldi példával 's történeti adatokkal gyámolittattak; történt hivatkozás Guizotra 's Wellingtonra, még Solonra is; a franczia journalistica árnyéklatai taglaltattak. E szép és tanulságos előadások mellett nem hiányzottak hevesebb kikelések 's visszatorlások sem, 's némelly indokok igen nagy távolságból hozattak elő, mint például az általános szavazatjog a honvédelem eszméjére akart alapittatni. — Végre szavazás sürgettetett: „módosítás vagy szerkezet?" kérdésre, a minek következtében módositást kivánt a többség 's egyuttal B. követének inditványát köziratra utasitotta, hogy felőle jövő ülésben tanácskozni lehessen.

Miután lapjaink 46d. számában az előleges közlések közt a junius 5kei 209d. kerületi ülésről, mellynek tanácskozás tárgya a borsodi inditvány vala, röviden már emlékeztünk, az e napon előfordult sok hosszadalmas eltérések 's ingerült viták részletesb rajzával most felhagyva, közöljük a ‚Hirnök' nyomán a jun. 7kén tartott CCXd. kerületi ülést, mellynek vitatkozástárgyul szinte a b—di inditvány szolgált, 's ez — kivévén a választók minimuma feletti uj §t — egészen elfogadtatott. Az egyes pontok körüli fő észrevételeket összpontositva, az a) pont körül a főváros követe legalább küldői részére kivételt kért 's a pesti házak értéke minimumát 1500 p. forintra határoztatni kivánta. Ezen inditvány épen nem pártoltatván, több szónok a felső táblához közelitést ajánlotta, mert miután ott a RR. inditványa mellett egyetlen hang sem emelkedett, e pontra nézve is engedni lehetne, jelenleg a qualificatio nem olly lényeges lévén, miután a választók nem bizonyos számra szoritkoznak. Azért pénzben fejeztessék ki a minimum, mert a FőRR. főelve bizonyos sommát határozni; ehez kell tehát a jelen javaslatot alkalmazni, ha eredményt akarunk. Sem a birtok, sem a szám magában véve a qualificatiok tiszta bazisa, de ha már birtokban akarjuk ez aristocratiai országban alapítani a választási jogot, ez olly kiterjedésü legyen, miszerint biztosságot szolgáltasson, hogy az illetők vissza nem fognak élni polgári jogaikkal; azért a házakban is qualificatio kivántatik. — Sokkal számosbak valának az ellenvéleményüek, a házaknál semmi qualificatiónak szükségét nem látván. Ház a lakost a város érdekéhez köti, 's ez nemcsak négy falból áll, hanem van benne más érték is. Többnyire ki egy városban a legkisebb házzal bir, ugy ragaszkodik e tulajdonához, mint herczeg E. bármelly fényes palotájához; sőt erősebben, mert minél kisebb pontban összefoly valamelly vagyon, annál hevesebben ragaszkodik hozzá tulajdonosa. Hibás fogalom, hogy a városi birtok ingó, mert noha a nemesi vagyon elidegenithetéséhez mérve némileg annak látszik, általánvéve még is olly ingatlan, mint a nemesi. Mihelyt valamelly ház a telekkönyvbe beirva van, már nem vakandokturás, de sok városokban jelenleg is léteznek rendőri szabályok, mellyeknél fogva az épités határai kitüzvék 's értéktelen bódékat épiteni tilos. — Az inditványozó követ három fő elvre alapitottnak ismétlé inditványát, hogy t. i. a választó a közterhekben részt vegyen, hogy minimum alapitassék, azon esetre, ha valamelly városban a qualificatioval biró egyének igen csekély számmal volnának, 's végre hogy e qualificatiók összekötve legyenek a direct választásokkal. Ha inditványában olly változások történnek, mellyek ezen elvektől eltávoznak, a szónok azt visszahuzandja. A ház és külső birtok közt ollyan körülbelül a különbség, mint valamelly ember kabátja és zsebórája közt; ára az egyiknek tán az lehet mi a másiknak, de a tulajdonosra nézve az egyik sokkal előbb nélkülözhető, mint a másik. — A külső birtokot minden órán eladni kész, de nem ugy házát, mert ő családfő, apa, házához emlékezetek csatolják, 's azért csak a legnagyobb szükségben válik meg tőle. Azért olly nagy a ház becse Angliában, azért a rómaiak a külső birtokra a Terminust rakták, de a lareseket házaikban őrizték. Midőn a status a házbirtokban bizik, akkor bizik a polgárok erkölcsi tekintetében, házi körülményeiben, sőt vallásosságában. — Sürgettetvén a szavazat, az a) pont nevezetes többséggel megtartatott. — A b) pont iránt ugy vélekedék egy karpátvidéki követ, hogy miután az első pont elfogadtatott, ennek kimaradni kell. Kinek tüzhelye nincs, az választó nem lehet, kivált tisztviselőkre nézve. Angliában, Franczia-országban, sőt Északamerikában is kisebb qualificatio kivántatik parlamentalis mint municipalis választásokra; az amerikai praesidenst kiki választja, de a városi tisztviselők választásánál megkivántatik a házbirtok. Széles e világon sehol sincs elfogadva, hogy külső birtok qualificatiok nélkül adjon választói jogot; azért ha már a b) pont elfogadtatik, akkor a külső-birtok értéke a városok osztálya szerint 500, 1000 és 1500 ezüst forint legyen. — Ezen utóbbi inditványt egy alföldi nagy város követe igen terhesnek tartá, miután az ő városában felette kevesitné a polgárok számát. Ő tehát a külső birtokra szabályul felállítni kivánja, hogy az felérjen a legkisebb ház értékével. Voltak azonban, kik a külső birtokra semmi qualificatiót nem kivántak; voltak mások, kik elvökül vallották, hogy mindazok, kik a városban állandóul laknak 's adót fizetnek, birjanak választói-joggal. Ez ellen egy felföldi város példája idéztetett, melly annyi jövedelemmel bir, hogy polgárai adót nem fizetnek; de az illető követ felvilágositásul adá, hogy háziadótól igen is mentek a lakosok, de nem a haditól, mellyhez kivétel nélkül járulnak. — A külföldről felhozott példára nézve teljes felvilágositást nyujtott egy dunamelléki megye követe. Tudományos avatottságát tanusitó beszédének tartalma ez: Megengedik a t. RR., hogy B. érd. követének ezen inditványozott szerkezete iránti nézeteimet előterjeszthessem. Az inditványozó, ha jól felfogtam multkori előadását, arra alapitá főleg előterjesztését, hogy a városok függetlenségének érdekében kivántatnék meg az, hogy a polgárok száma egy határozottan kimondandó minimumnál kevesebb ne lehessen, és ezen szempontból indulván ki, következteté, hogy hol a megállapitandó képességgel felruházottak sorából ezen szám ki nem kerülne, a fogyatkozás pótoltassék azokból, kik legtöbb adót fizetnek, habár egyébiránt polgári képességgel nem birnak is, 's ebbeli véleménye támogatására felhozta Franczia-országot, és különösen az arondissement alakulásának példáját; nem tagadom ugyan, hogy számosb polgárokból álló városokban nagyobb moralis erő, melly mindig a függetlenség érdekében fog működni, inkább ne fejlődhessék; de kételkedem, hogy a szőnyegen lévő városok szerkezetének kérdése ezen elv mellett következetesen feloldathassék, 's egyáltalán nem látom, mikint lehessen ezen elv támogatására különösen Francziaország példájára hivatkozni is, midőn legalább előttem egészen tisztán áll az, hogy a franczia arrondissement-t a sz. k. városok állásával összehasonlitani semmikép sem lehet. Ugyanis az arrondissement egy administratio, kormányzó-testület, mellyre nézve a tagok számát a statushatalom a priori meghatározhatta a szerint, a mint azt czélszerünek találta; egy város ellenében más egy fenálló testület, mellyre nézve azt mondani: te csak akkor fogsz város lenni, hogy ha ennyi vagy ennyi polgárt számitasz kebledben — többé nem lehet, mert itt már valami létezőről 's nem valami létesitendőről van szó. De kérdem: hova is vezetne ezen elv következetes alkalmazása? felfogásom szerint nem egyébre, mint hogy ki nem telvén, ki nem telhetvén a polgárok határozott száma, mi kivált a kisebb városokra nézve a felállitott arány szerint gyakorlatilag is igen könnyen megtörténhetik, sőt hihetőleg meg is fog történni, — a város lenni megszünjék; mit azonban nem hiszek, hogy az inditványozó maga is czélba venni szándékozott volna. Ha hasonlatosságot vonni kivánnék, ezt inkább vélném feltalálhatni a franczia községek municipalis szerkezetében, mellyekben a tanácstagjainak száma a népesség számához arányoztatik ugyan, valamint ezt az inditványozó előterjeszté; de nem létezik a második rész, vagyis az a priori meghatározott minimum, 's ez azon lényeges különbség, melly in thesi a vitatást egészen más térre viszi. Meggyőződésem szerint mindenekben csak akkor lehet üdvös eredményt reményleni, ha egymástól különböző elvek nem zavartatnak össze, és ha az egyszer felállitott elv a maga tisztaságában alkalmaztatik mindazon kérdésekre, mellyek bármi tekintetben elvrokonságban vannak. Legyen szabad erre vonatkozólag figyelmeztetni a t. KK. és RRet Anglia példájára, hol épen most a banktörvény létesült, ennek lényeges részét teszi a bankjegyeknek csak határozott számokbani kiadathatása, minek nemcsak az leend közvetlen jótékony hatása, hogy a gyártmányok és egyéb portékák árának mesterséges felebbrugtatása többé lehetetlen leszen: hanem közvetve, mivel ezáltal egy általános elv állapittatott meg, mellyen egyedül még csak a gabonatörvény vagyon ellenkezésben; bizonyára erre is kihatni fog, 's ámbár a bank egyenes viszonyban nem áll a gabonatörvénynyel, mégis, mivel egy vele ellenkező elv van kimondva, Angliának statusférfiai már most is oda nyilatkoznak, hogy a szoros következésnél fogva, a gabona árának mesterséges szabályozására szolgáló gabonatörvény tovább fen nem állhat. Csak illy törvényhozás, melly magával olly szoros következetességben áll, ébreszthet a nemzetnek azon bizodalmát, melly nélkül valódi moralis erőt soha ki nem fejthet, 's ugyanazért *ohajtanám részemről is, hogy* e kérdésben elvek ne zavartassanak, és vagy mondják ki a t. RR., hogy a városnak minden lakosa polgár, minden képességrei tekintet nélkül, mi aztán elv 's tisztán alkalmazható elv lesz; vagy ha már valamelly képességi kellékeket megállapitottak, akkor maradjanak ismét tisztán ezek mellett; mert ha az fog mondatni, hogy csak az lehet polgár, ki a, b, c, d pontok alatti kellékekkel bir, 's végül azt adják hozzá, hogy az is lehet polgár, ki ezekkel nem bir; és csakugyan ez 's nem más az egésznek rövid értelme, ezáltal bizonyára különös elvtisztaságnak, 's folyadékos következetességnek példáját nem adandják. Én szavazván a módositásra, hogy küldőim kivánságához képest is, a m. FőRRhez közelités történjék, ezáltal pedig sem elvet tisztán kifejtettnek, sem a közelitést elérhetőnek nem tartván, arra kérem a t. RRet, hogy e két szakaszt egészen kihagyni méltóztassanak. — Előfordulának a vitatkozások folytában még a pénzaristocratia 's a kormány tendentiáiról felhozatni szokott aggodalmak, mellyek elsejére egy megyei követ az azzal élt volt városi követnek megjegyzé, hogy itt nem palotákról sem croesusi kincsekről, hanem olly középszerü vagyonról van szó, melly biztosságot nyujtson a visszaélések ellen, 's igy nem igen helyesek valának az érdemes követnek ampullae et sesquipedalia verba; az utóbbira nézve pedig az volt megjegyzése, hogy ez nem kabineti kérdés, hanem az aristocratia intézkedése, melly felügyel arra, hogy ha az alkotmányos rendszerbe hatalmas democratiai elem illesztetik be, ez legalább olly széles alapra ne rakassék, mint a világon semmi más alkotmányos országban, kivevén Északamerikának három statusait. — Miután e pontnál is a két táblának szükséges közelitése hozatott fel erősségül, egy alsó vármegyei követ kiemelé, hogy a nm. FőRR. épen semmivel sem közeledtek második izenetökben; miért kellene tehát épen e táblának ismét közelitő lépést tennie, 's hol leszünk, ha ez szabályul vétetik? Nem kell itt félni megtagadástól, sem a kormány részéről, melly a városok elrendezését a k. k. előadások közé sorozta, sem a FRRétől, kik bizonyára nem vállalandják magokra e terhes felelősséget. — Számosok valának még a nézetek különbségei: mondassék ki, hány hold föld szükséges a választói képességre; ebben önkény nincs; — legyen qualificatio 100tól 400ig; — minden qualificatio önkény 's igazságtalanság, mert igy az, ki a kisebb városban már polgári jogot gyakorolt, degradáltatnék, mihelyt nagyobb városba költözik, pedig a polgári jogokrai képesseg egyforma legyen az egész országban 's több effélék. — A követelt szavazásnál a felállitandó kérdésre nézve sokáig meg nem tudván egyezni a t. RR.,

végre kettőre történt a voksolás: „A külső ingatlan tulajdonra kell-e qualificatio“ — 's „B szerkesztése-e vagy más qualificatio“? Az első igennel, a második a b—di szerkesztés b) pontjainak elfogadásával döntetett el. A c) pontnál többek által az egyévi tartózkodás helyett háromévi inditványoztaték, azonban a pont változatlanul elfogadtatott, ugy szinte d) pont is, hol ugyan még némelly osztályok besoroztatni kivántattak; erre nézve azonban a két táblának eziránt már történt egyesülése emlittetvén, e pont is megmaradt. — Az e) pontnál a vagyonnak önkénytes bevallása ellen számos kifogás történt, mint olly intézkedésre, mellynek épen semmi bizonyos alapja 's melly a legdurvább visszaélésekre alkalmat szolgáltatna, a minek bebizonyitására sok előkerülhető eset hozaték fel; végre a pont mégis elfogadtaték, egyedül a „laknak“ szó után beiktattatott: „'s az a) b) c) d) pontok alá nem esvén.“— A minimumot elhatározó uj §ra nézve maga az inditványozó tön változást a felállitott categoriákra nézve, ugy hogy a városi lakosok minimumát ezerről ezerötszázra emelé, ezen lakosok választói minimumát pedig 300ról 250re leszállitotta, a többi két osztály számait megtartván. — A hosszas és élénk tanácskozásokból még két más inditvány is fejlődött ki a választók minimumára nézve. Egy dunamelléki követ ugyanis a b—di módositott minimum két szélső számait megtartván, a közép osztálynál, az az 1500tól egész 30,000 lakosokkal biró városoknál minden ezer után nem 200, hanem csak 150 választót kivánt, leginkább azon statisticai szabályból indulván ki, hogy öt lakosra egy családatya szokott számláltatni, 's igy a b—di minimum szerint minden családatya kivétel nélkül választó lenne, 's minden más qualificatio szükségtelenné válnék. — A jegyző pedig, leginkább a két tábla közti egyesülést és igy azt eredményt, a városok elrendezését tartván szem előtt, mellynek elérésére ő személyesen minden áldozatra késznek nyilatkozék, a választók számát még alábbra szállitatni kivánta, ugy hogy az első osztályban a k—mi százötvent megtartván, a közép osztálynál csak 8 pctet akar, a 30,000 lakoson felüli városoknál pedig megegyez a másik két inditványozóval. — Ezen három módosítás szavazás alá kerülvén, eleinte a jegyzőé elmellőztetett; azután a másik kettő összeállitatván a k—mi elfogadtatott 's köziratra utasittatott. — A vitatások alkalmával szabályul fogadtatott el, hogy a minimum és a direct választások képezik csak együttvéve a teljes *biztositékot*, 's azért e két feltételtől semmi esetre el nem állnak a tt. RR. Ez alkalommal sem hiányoztak a felsőbb befolyás iránti aggodalmak, mint az előbbi pontok feletti tanácskozások viszhangjai.

Csatolványul.

Második izenete a mgos FőRRnek a t. KK. és RRhez a büntető törvénykönyv javaslata iránt. Midőn ő cs. kir. Főherczegsége és a mgos FőRR. az e tárgyban váltott üzenetökben a magánrendszernek gyakorlati megkisérlése végett egy minta-börtönnek felállitását, addig is pedig, mig ezen rendszer általánosan behozatnék, a mostani börtönök ideiglenes javitását, ugy a magánelzárás alapján megállapított büntetések mértékének az ideiglen elfogadandó rendszerhez való arányositását javaslották, semmit inkább szemelőtt nem tartottak, mint azon sürgető szükséget, melly a büntető törvénykönyv nem léte miatt a bizonytalanság megszüntetését és a mostani börtönökön mielőbb történendő javitást mulhatlanul követelik. A t. KK. és RR. egy minta-börtönnek a mgos FőRR által javaslott felállitását el nem fogadják, és annak szükségét elősorolván, a magánrendszernek jeles tulajdonit leginkább azon szempontból támadják meg: hogy a magánrendszer annyi népek és évek tapasztalása után foganatában olly határozatlannak és olly meg nem oldott feladatnak többé nem tekintethetik, miképp azt hazánkba kisérletek nélkül általánosan behozni nem lehetne; továbbá hogy azon rendszer, melly általán a két világrésznek legkülönzőbb népeinél sikerrel alkalmaztatik, az e hazának népeinél sem lehet alkalmazhatlan. A mlgos FőRR. a magánrendszer fényoldalait elismerték ugyan, mert máskép azt a minta-börtönre nézve sem fogadták volna el; ugy hiszik azonban, hogy a t. KK. és RR. által felhozott ellenvetések csak akkor állanának, ha a magánrendszer alkalmazásának mindenütt ugyanaz volna sikere, 's üdvös hatása, ha annyi körülmény által nem feltételeztetnék, ha szóval a magánrendszer mikint alkalmazására 's gyakorlati eredményére nézve már a mai napon bevégzett és teljesen megfejtett kérdésnek tekinthetnék: de a tapasztalás ellenkezőről tanusít, és míg a külföldön szerzett adatok kétségtelenné teszik azt, hogy a magánrendszernek alkalmazása a különböző faju, szinü, szokásu és müveltségü népeknél különböző eredményeket idéz elő, mig azon adatok tények gyanánt tüntetik elő, miszerint ezen rendszernek alkalmazása időnkint majd mindenütt folytonos és annak üdvös hatását feltételező változásokat szenved, és hogy az iránt korán sincs olly köz- és bíztos megállapodás, melly után minden ezentuli kisérlet feleslegessé válhatnék; — más részről nem hiányzanak olly tapasztalások, mellyek szerint a magánrendszer sikeretlennek és czélelleninek találtatott, vagy mellyek szerint a betegség, halandóság és őrültség olly iszonyu arányban mutatkoznék a magánelzárás mellett, hogy ezt kegyetlenség nélkül alkalmazni nem is lehetne; és noha ezen káros következmények nagyobb részben nem a magánrendszer helytelen alkalmazásának tulajdoníthatók, de csakugyan hathatós intésül szolgálnak, hogy ezen rendszer, mellynek illy gyászos eredményei lehetnek, mielőtt annak hazánkban leendő hatása felől honi tapasztalások nyomán tudomány nem szereztetik, általánosan be ne hozassék. És valóban, midőn azon állodalmak is, mellyekben ezen rendszer egyes börtönökre nézve alkalmazva és gyakorlatilag próbálva van, oda még nem jutottak, hogy azt általánosan és kizárólag minden börtöneikre kiterjesztették volna: mennyivel inkább kell óvatosnak lenni ezen rendszer közönséges behozatalánál olly törvényhozásnak, mellynek saját tapasztalásai e részben nem levén, egész tudománya az irodalom mezején szerzett adatokból keletkezik. — Megemlíték a mgos FőRR. azon okok között — mellyeknél fogva a magánrendszert azonnal olly kiterjedésben, mint a választmányi munkálatban javasoltatik, behozni felette nehéz volna — a szükséges személyzet hiányát, mellyel annyi kerületek és törvényhatósági börtönök ellátandók lennének, és azon roppant költségeket, mellyek azoknak felállitására megkivántatnának; miután azonban a t. KK. és RR. magok is elismerik, hogy a tervezett börtönrendszer közönséges behozatala nem egyszerre történhetik, hanem hogy arra több évek kivántatnak meg, ezen okok további vitatásának szüksége nagy részben megszünik; annyi minden esetre bizonyos, hogy felvirágzásra, igazgatásra, a rabok oktatására megkivántató alkalmas személyek hiánya több börtönnek egyszerre leendő felállitása ellen mindig fontos tekintet leend; mert minden tapasztalás utmutatása szerint a magányrendszer alkalmazásánál legtöbb függ a végrehajtással megbizott személyzettől, mellyben ha mintegy meg nem testesült: e rendszer, a törvény holt betü, és az elméletileg legszebb intézkedések eredménytelenek maradnak. De a t. KK. és RR. a minta-börtönnek felállitását annyiban károsnak is hiszik, a mennyiben ezáltal a magánrendszer behozatala késleltetnék, és attól tartanak, hogy azalatt más javitások válván a közvélemény kedveltjeivé, és az egyetlen minta-börtönnek ügyetlen igazgatása vagy más véletlen által a rendszer közhitele megcsökkenvén, azon kedvező kor, melly a magánrendszer behozatalára most mutatkozik, hosszu időre el fogna mulni; mind jelen, mind első izenetükben eléggé kifejtették a mgos FőRR., mikép a magánrendszernek egyszerre leendő általános behozatalát, mig annak gyakorlati hatása iránt hazánkban kisérlet nem történik, sem tanácsosnak, de a szükséges előkészületek és főkép a börtönrendszer életbeléptetésére megkivántató alkalmas egyének hiánya miatt azonnal kivihetőnek sem tartják: azon késedelem tehát, mellyet a magánrendszer általános kiterjesztésében a minta-börtön felállitása által okoztatnék, a mgos FRR nemcsak nem károsnak, sőt üdvösnek és mulhatatlanul szükségesnek tekintik; és mivel ezen egyetlen intézet minden költségkimélés nélkül a legujabb tervek és tapasztalatok szerint felállitva, ügyértő személyzettel ellátva a lehető legtökéletesebb alakban léptetnék életbe, alig lehetséges, hogy illy intézetben hanyagság vagy ügyetlen kezelés beharapózván, azáltal a rendszer hitele gyengittetnék. Az pedig, hogy a nemzetnek e naponta inkább érezhető szükség megismeréséből eredett készsége, mellyet a börtönöknek tetemes áldozattal is eszközlendő javitása iránt nyilvánított, később megszüntessék, feltenni nem lehet, sőt inkább okszerinti következtetésnél fogva hinni kell, miszerint ha a rendszernek hazánkra nézve most csak elméletileg mutatkozó jótékonysága gyakorlatilag is bebizonyúl és igazoltatik, az a rendszer létrehozására megkivántató költségeket még nagyobb készséggel fogja megajánlani, és igy sem ezek, sem a felebb érintett szempontból felhozott ellenokok a m. FőRRket előbbi nézeteiktől el nem mozditván, tovább is a mellett maradnak, hogy javaslatuk szerint előlegesen egy börtön állittassék, neveztessék az bár „kisérleti börtönnek“, a mennyiben abban a rendszer iránt előlegesen kisérlet történik, vagy „minta-börtönnek“, a mennyiben az utána keletkezőknek példányul szolgáland. Végre a t. RR. abból, hogy a minta-börtönneli kisérletet sem szükségesnek, sem tanácsosnak nem tartották, azt következtették, hogy átmeneteli rendszert sem pártolhatnak! ennélfogva a mgos FőRRnek sem a börtönök ideiglenes javitását tárgyazó második, sem a büntetéseknek más rendszerhez arányositása iránti harmadik javaslatát el nem fogadták, a mlgos FőRR. pedig erős meggyőződésök szerint mind a két tárgy iránti intézkedést még akkorra is mellőzhetlennek látják, ha a minta-börtönnek felállitása nézeteik ellen feleslegesnek találtatnék, és a magánrendszer egyszerre általánosnak elfogadtatnék; mert miután a börtönök, a mint ezt a t. RR. is elismerék, a dolgok természetes folyama szerint nem egyszerre, hanem egymásután épittethetvén, a rendszer közönséges behozatala csak számosabb évek alatt létesülhetne, ha tehát ezen közbeeső és számosabb évre terjedhető időszak alatt a törvényhozás a mostani börtönöket azon legrosszabb állapotban, mellyben azoknak nagyobb része van, tovább is megtartani, ha az ország lakosait azon kétes bizonytalanságban, mellyben egy büntetőtörvény hiánya miatt léteznek, tovább is meghagyni nem akarja: mind e börtönök ideiglenes javitásáról, mind a büntetések mértékének más rendszerhez arányositása iránt gondoskodnia mulhatlanul szükséges. Elismerik ugyan a mgos FRR, hogy az 1827. évi választmányi munkálat a börtönügy jelen fejleményében tökéletesen kielégitőnek nem mondathatik, de más részről szinte nem tagadható, hogy abban a tisztaság, egészségi felügyelés és erkölcsiség, a vádlottaknak az elitéltektőli megkülönböztetése és több illyetén javitások tekintetében olly intézkedések is foglaltatnak, mellyek a legujabb rendszerekben is feltaláltathatók, és melly intézkedések hazánk börtöneire alkalmaztatván, addig is mig egy tökéletesebb rendszer életbe lépne, azokon tetemes javitásokat eszközölnének, mellyeket a tökéletesebb utáni várakozás miatt elmellőzni nem volna czélszerü. Azt mondják a t. RR., hogy az 1827ki munkálat intézkedését azért sem fogadhatják el, mert azok mellett a börtön-fegyelmet a büntetésnek csak olly nemével lehetne fentartani, mellyet a t. RR. ez uj bünt. t.könyvből kitörölni kivánnak; a nélkül, hogy a m. FRR. ezen büntetések nemeinek vizsgálatába bocsátkoznának, vagy aziránti nézeteiket e helyen kijelenteni kivánják, egyedül azt jegyzik meg, mikép azon büntetések vagy csak a magánrendszer alkalmazása által, vagy a nélkül is megszüntethetők; az első esetben az 1827. évi szabályok elfogadása nélkül is azokat fen kell tartani a magánrendszer behozataláig a másik esetben pedig addig is megszüntethetvén az 1827. évi munkálat elveinek elfogadása, e részben különbséget nem tenne; mi pedig a költségeket illeti: már maga az ideiglenes rendelkezés fogalma hozza magával, hogy ideiglenesen csak olly javitások létesitessenek, mellyek kevés költségbe kerülnek, vagy a mellyekről előrelátható, hogy bármelly ujabb rendszer behozatala után is egészben, vagy legalább kevés változással megállanak; — 's e szempontból kiindulva a m. FRR az első izenetökben közlött második javaslatukat azon hozzáadással kivánják pótoltatni, miszerint azon törvényhatóságokban, hol uj börtönök épitése szükségessé válik, a magánrendszer szabályainak alkalmaztatása ugyan későbbi törvényes intézkedésig felfüggesztessék; azonban a középponti biztosság felügyelése alatt felállitandó börtönökben magán-kamarácskák épitessenek. A m. FRR ezen kivánatát pedig, hogy a magánrendszerhez mért büntetések az ideiglenes rendszerhez arányositassanak, azon feljebb érintett főtekinteten kivül, miszerint illy arány megállapitása nélkül a kidolgozandó büntetőtörvénykönyv a magánrendszer behozataláig általánosan nem használtathatnék, más nemzetek példája és a börtönügyben nagyjelentőségü egyes tekintélyek is támogatják: ezeknél fogva az elsőbb izenetben előadott harmadik javaslatukhoz továbbá is ragaszkodnak. És miután a m FRR a t. RR által felhozott okoknak ujabb megfontolása után sem tarthatják egy uj rendszernek előleges kisérlettétel nélkül közönséges behozatalát tanácsosnak; miután a börtönök nagyobb része olly rosz karban van, a rabokkali bánásmód olly különböző, ingatag és sokszor viszás szokásokon alapul, hogy az ezek iránti intézkedést véleményök szerint egy uj rendszernek hosszabb időt igénylő közönséges behozataláig elhalasztani nem lehetne; miután végre meg vannak győződve, hogy épen az előbocsátottakhoz képest létesitendő intézkedések által fogna azon a t. RR izenete végén megemlitett magánérdekeknek leginkább elégtétetni: ugyanazért előbbi javaslatukhoz tovább is ragaszkodnak és azoknak elfogadására a t. RRket szives bizodalommal felszólitják.

A ‚Hirnök‘ legujabb azaz 46kai száma ‚Pozsonyi ujdonságok‘ czim alatt Orosz Elek ungmegyei követnek a magy. országgyülési városban orozva történt meggyilkoltatásáról követk. közöl: Pozsony jun. 10. Tegnap óta városunk közönségét egy borzasztó gonosztettnek épen most történő birói nyomozása feszült várakozásban tartja. Ugyanis Orosz Elek t. Ungh megye követe már mult hónap 22ke óta nem láttatott; mivel azonban a szolgálatában levő vármegyehuszárja mind a követ ur testvéröccsének, mind más tudakolóknak azt mondotta, hogy ura a gőzösen Pestre utazott, barátjai visszajöttét Budáról, hol nőszülendő vala, napról napra várták, mig tegnapelőtt a város kapitányának jelentés tétetett, hogy egy mosóné véres fehérruhát mosott. Előhivatván a némber, ezen tettét nem tagadta 's azon fehérneműk tulajdonosának bizonyos halászlegényt jelölt meg, ki is gazdájával együtt legott előidéztetvén, mindketten azt vallották, hogy pünkösd-kedden az alsó-dunai sarkantyuk egyikénél halászván, e ruhaneműk, mellyekbe több tarab kő volt kötve, az ottani igen sebes örvény által a viz szinére sodortattak, hol is azokat, egy vánkost kivéve, melly eluszott, kifogván, semmi roszat nem gyanitva magoknak megtarták. A buzgó városkapitány a talált ing, lepedő, vánkos-héják 'stb. jegyeit megvizsgálván, 's egyikén „Elek“, másikán „O. E.“ — még máson „E. M.“ betüket szemlélvén, noha az unghi követ aggasztó távollétéről mit sem tudott, még is országgyülési személyt gyanitván e ruhaneműk tulajdonosának, az orsz. gyülési lakkönyvet atvizsgálta, és ott a megfelelő nevet megtalálván, azonnal a követ szállására ment, 's mind ott, mind a gőzhajóhivatalnál tett tudakozások 's az illető hatóságoknáli jelentések után a gyanus inas befogatására minden szükséges rendeleteket megtett, ki is délután néhány követ ur által az utczán előtaláltatván, azonnal a szállásra hozatott, hol elfogatván, a város házához vitetett, miután a most épülő vármegyeházban alkalmatos hely nincsen. A szállásbani kutatás által egy sötét kamarának szögletében egy belül igen véres nagy zsák, E. M. betüvel megjegyezve, az inasnak névbetüivel megjegyzett nagyon bevérzett gatyája 's annak fejér köpönyege találtatott, mellynek belsején szinte vérfolt látható. Személynek ő excija azonnal a t. kir. táblából küldöttséget rendelt 's több gyanús egyének befogatását elrendelte, a küldöttség pedig vizsgálatait nyomban megkezdvén, több tanú kihallgatása után magát a gyanús huszárt benevolum alá vette, ki tegnap estve, mennyire értesítve vagyunk, gonosztettét be is vallotta, hogy t. i. urát maj. 21től 22ikrei éjjel meggyilkolta. Reményljük, hogy e valóban szivrázkodtató eseményről, valamint a többi igen érdekes körülményekről bővebb tudósítást fogunk adhatni. *)

Megyei 's más közlések.

Nyitrából f. hó 12diki reggelig terjedő tudósitást vettünk, melly a fővárosban szállongó iszonyú tüzvész és öldöklésekről hirt teljesen megczáfolja. A tiszt-

*) A pestvárosi kapitányság által értesítve vagyunk, hogy a megszökött Toronyi István, kinek mint Orosz Elek ungmegyei követ meggyilkoltatásában résztvett egyik főczinkosnak személyes leirását mult számbeli Hirlőnk közlé, kézre kerülvén, f. hó 12kén vitetett be Pozsonyba. Szerk.

ujitás menete e nap reggeleig következő volt: vasárnap begyült mindkét párt serege Nyitrába, 's a M* és T* párt népe a zobori hegy tövében ütött tanyát; a T* és Gh* felekezet emberei pedig az ugynevezett Márton-telken. E nap egész csöndességben folyt le, a mennyiben t. i. semmi tettlegesség nem történt. — Hétfön: reggel a Zomborhegy alatti tanya emberei saját koreSmárosukkal összeczivódtak, 's azt majdhogy agyon nem verték; halál azonban nem történt,de a korcsmához tartozó két ól leégett. Ezen rakonczátlanság következtében ő excllja a főispán hirdetményt bocsátott ki, melly a városban szerte kiaggatva lön, értesitendő az összegyült számos nemességet, hogy az nap (hétfön), a közbejött zavargások 's akadályok miatt a tisztujitás megtartatni nem fog. A nap tehát a főispáni tanácskozásokban (conferentiákban) folyt le. — Kedden: a közgyülés megnyittatott, 's mindenekelőtt küldöttségek neveztettek olly czélból, hogy a szavazásra begyült nemesek közől az idegen (nemmegyei) nemeseket és pórokat, mint kikkel leginkább a M* pártja bővelkedni állittatott, kiszemeljék 's tova utasitsák. A küldöttség ebbeli tisztében szigorun eljárván, főispán ő excllja az 1ső alispányságra általa kijelöltek neveit következő sorban felolvastatá: Jánoky Miklós, főjegyző; Sóky János, bodoki járáskeli fősz.biró; Mottesiczky tbiró; és Tarnóczy tbiró.Erre a szavazás megkezdetett Mottesiczky emberei által, 's folyt szakadatlanul és tettlegességek nélkül szinte szerdán reggelig. Eddig a tudósitás, melly azt is bizonyosnak állitja, hogy a M* párt emberei a rend szükséges és sükeres fentarthatása végett, szüntelenül katonacsapattul vannak körülfogva ugy, hogy hozzájok senki sem férhet, sem ők elleniekkel nem közösülhetnek. —

Hevesből jun. 10. Junius 3kán nyitá meg évnegyedes közgyülésünket elnöklő 1ő alispánunk; jóllehet a pesti vásár érezhető számhiányt mutatott a zöldasztalfőnél, mi figyelmeztetni látszék „Heves ne tartson közgyülést pesti vásár alatt"; a terem tömve volt, de cortes egy sem mutatkozott. Először is követeink jelentései olvastattak föl; a pénzügyi országos választmány munkálatát mihelyt azt megküldendik követeink, tiz nap közbemultával rendkivüli közgyülésen tárgyalandjuk; most Hevesben telekdijról, adóról, ellene vagy mellette szó sem hallatszik; Hevesben az mindenkinek néma meggyőződése, hogy fizetni kell, fizetni fog, de telekdijt-e, adót-e, segélypénzte, nem tudja; — a *messze és jól számolók*, e három közől bizonyosan a telekdij mellett leendnek, mert a hon jelen állapotjában csak ez hozza meg e szegény honnak a pénzt szükséges mennyiségben, és méhében hordván a törlesztést, harmincz és néhány év mulva, terhes adóssága semmi, investitioja bámulatos nagy, most a bukás szélén, a szó legvalódibb értelmében küzdvekinlódó aristocratia nemcsak megmentett, de vagyoni rendben, boldog és boldogitó, és vele minden polgára e honnak — kinek ép feje 's ép keze van a munkára, és e tényezővel élni akar, munkataláló vagyonos, és elégedett, az egész hon virágzó gazdag, és ismert neves leend. — Vallás tárgyában a k. leirat el nem fogadtaték; utasitás adatott „18 évig tartoznak a szülék gyermekeiket az apa vallásában nevelni." — Ezután átmenénk belügyeinkre, olvastaték küldöttségi javaslat az adó mikinti kivetéséről, és e felett tanácskozván, mondá egy szónok: legyen az adózók összeirása szigoru, mind személyre mind vagyonra nézve; egy másik erre felelé: helyes; ám de igy szigoruan fog e minden megye összeirni? és ha nem igy, Hevesre ez igazságosságból nem hárul e rá azon teher, melly a palástolva összeiró megyéről — palástolása által leesik. Hogy ez ne történjék, mondá egy harmadik, tegyünk két összeirást; egyiket használjuk itthon t. i. az igazságosat; a másikat, a nem igazságosat, terjeszszük föl; igy nem tudják meg, és nem lesz kár külről, ben pedig rendén lesz a dolog. — Igy uraim! igy — vigyük be az igazság szent templomába, a megye termeibe a hazudságot, a csalást; hazudjunk, ámitsunk megyeileg; igy lesz tekintélye a megyének; igy fog a morál gyümölcsöt teremni bőven — de ne kételkedjünk, a gyümölcs keserü, és halálos leend. Azonban ne féltsük Hevest, Heves illy fertelembe nem süllyedend. Heves elhatározá a szigoru összeirást — csak azon személyek, azon tárgyak hagyatnak ki, mellyek az 1827d. országos adó összeirási utasitás nyomán, kihagyandók valának; de azért több rovása Hevesnek nem lesz, marad rovása mennyisége a mostani, csak az adó tárgya fog mostani rovása állásához alkalmaztatni. Heves adózói részére, ha a határozat lélekismeretes tisztasággal, becsületes hivatalnoki pontossággal teljesittetik, nagy könnyebbséget várhatni. Eddig sokan, 's mondhatni a legvagyonosbak közől maradtak ki az adó alól többféle czim alatt; volt olly kerülő is, kinek nem volt egyéb fizetése urától, mint hogy adót nem fizetett, és megyei munkára nem ment; és mert e bér nem megvetendő, ha családos és vagyonos az adózó, az ment illy bérnélküli béresnek, ki vagyonos, és kinek számos családja volt, t. i. oda adá urának — egyik fiát kerülőül — és egész család örvendett — az adómentességnek; ha már egy helység, mellynek 10 házhelye után van rovása, három urra talált, ki illy bérnélküli bérest fogadott, a tizre osztandó teher hétre nehezült. Heves megyének mostani végzésével ez, és más hasonló esetek, mellyeknek még több példányit is tudnám fölmutatni, az adózóknak nagy könnyebbségökre megsemmisül, de csak ugy, ha a végzés teljesittetik; mert ha nem, ugy Isten veletek szép remények! — ugy a végzés átkot hozhat; irja például a végzés értelmében Tisza össze az adó tárgyait, Gyöngyös felejtsen a végzés nyomán menni — nagy része a Gyöngyös-járási adónak — a Tisza terhe leend; itt föl lesz irva a személy, a marha mint van; ott ugy, mint eddig — a személy és marha-adó a tiszai adó-tányérban egész, a Gyöngyösiben ¼ mázsával fog méretni. — Az aratő rész maradt a tavalyi módon — a hús 1 krral olcsóbbra határoztatott. — A gyöngyösi biróválasztási kicsapongások tárgyában, földes uri folyamodás következtében, fenyitő törv.szék rendeltetett; — volt ki életre halálra ellenzé a törv.-széket; mondá:nem szükség azonnal intézkedni, és mert ellenzése nem sikerült, akará, hogy a törvényszék nyilvános legyen minden nemes előtt (alkalmasint lett volna cortes elég!); midőn ez sem sikerült, akará, hogy e törvényszék ne tegyen mást, mint hallgassa ki a tanukat — és adjon majd a közgyülésnek véleményt. — Az, ki ezt 's még több hasonló módokat akara, megyei hivatalnok Hevesben, ő értesité hivatalosan a megyét a vérengzésről; ő kéré föl a vérengzés helyén, nem birván fékezni a bősz tömeget, a katonaságot a vérengzés meggátlására; ellenzése nagy figyelmet ébresztett a közgyülés előtt; várni lehet, hogy a főispán helyettes ur már csak e különösen hatályos ellenzési föllépésnél fogva is, a vizsgálat eredményeit, magány tudomás végett, főkormányzói megtekintésre fölkérendi. E tárgy kifejlése, semmit sem kételkedvén, hogy azok előtt, kik a gyöngyösi aprilis 24kei véres eseményeket figyelmökre méltónak találták, nemcsak nem érdektelen, de hinni szeretem, kedves olvasvány, 's én figyelemmel kis rendem azt. A gyülés ma végeztetett; elnök alispánunk még folytatandó vala, de tanácskozók hijánya miatt folytatni nem lehetett.

* Veszprémből jun. 3án. Igen gyérnépességü közgyülésünk 3kán kezdődött, mellyet elnöklő első alispánunk amaz örvendetes jelentéssel nyitott meg, miszerint azon ragályos nyavalyának, melly mult gyüléskor a megyeházból kiijesztetett bennünket, többé semmi jele nem mutatkozik és egészen megszünt. Olvastattak azután az országgyülési követek jelentései, mellyek tárgyai a hirlapok utján is már tudvák. A reversalisokat illetőleg mindjárt kimondatott elnökileg: hogy a multra nézve hagyassanak meg érvényességökben, mivel fölbontásuk semmi örömet, de igen igen sok bajt és zavart hozhat maga után. Egykét szóváltás után határoztatott: hogy követeink anyautasitásuknál fogvást is ahoz tartsák magukat, miben a két tábla megegyezik; ha pedig utasitásuktól elüttetnének, arra szavazzanak, mi által anyautasitásukat leginkább megközelithetik. A szállásokat és ezek díját illetőleg: a regalistákra, dignitariusokra és hivatalnokokra nézve nem látta megyénk szükségesnek az e tárgy vitatásába bocsátkozást; mert hiszi, mikép ezek nem az ország költségén jelennek meg; hanem részint a kir. kincstár által fizettetnek, részint saját erszényükből látják el magukat: a megyei követekre vonatkozólag pedig kevés változtatással elfogadtuk az orsz. választmány véleményezését; a többi közt nem egyeztünk meg a választmány javaslatával abban, hogy a szállási díjt egy harmadrészszel drágábban fizesse a követ, mint fizetik mások az országgyülés idején kivül; mivel a háztulajdonosokra elég haszon háramlik más utakon az országgyülés alkalmával. Abban sem egyezhetetett meg megyénk a választmány javaslatával, hogy a szállásdijt ne talán fizetni nem tudó vagy nem akaró megyei nemes követ a városi hatóság elibe idéztessék szóbeli pör utján; hanem kivánja, hogy illy követ azon nemes megye birósága elibe idéztessék, mellynek kebelében az országgyülés tartatott. Az utakat épitő társulatok fölszólitására vonatkozólag az 1836. 25 törvény tartalmára utasittattak orsz.gyül. követeink, kijelentvén azt is, mikép eféle magános vállalkozásokra nézve semmi terhet és biztositékot megyénk magára vállalni nem akar. Ezek után különféle felsőbbhelyi és megyékbeli hatóságok, és magánosok rendelkezései, fölhivásai és kérelmei olvastattak. Jelesül főispán urunk ő excelljának azon hivatalos levele, mellyben a megyének tudtára adja, miszerint megholt Pongrácz János helyébe Csirke Lajost nevezi ki sebészül. — Kecskemét, melly kir. város ohajt lenni nálunk, pártolást nem talált. Somogy és Tolna megyék a Balaton lecsapoltatása érdemében keresték meg megyénket; amaz felülről alá, a vizszabályozás természetének ellenére, imez ellenkezőleg kivánván a dolgot megkezdetni, egyszersmind kiküldöttséget kér rendeltetni. — Más nap a jegyzőkönyv hitelesitése után ismét holmi magános ügyek fordulván elő, a többek közt a bucsuk alkalmával tartatni szokott vásárok és tánczvigalmak hosszas vitákra adtak alkalmat. Határoztatott: hogy megyénk tovább is fen akarja tartatni előbbi határozatát, miszerint a sokféle kihágások meggátlása tekintetéből eltilt minden eféle alkalomkor tartatni szokott vásárokat és tánczvigalmakat — 's következett végre a megyei tisztviselők számadása ezek hivatalbeli eljárásukról.

† Esztergamból, junius 12én. Elsőalispáni elnöklet alatt f. hó 4kén kezdődött, és csak 10kén folytattatott közgyülésünk; mellyben az orsz.gyülési költség ideiglen az eddigi kulcs szerint vettetett ki ugyan a nemességre, azonban egy rendesebb és bizonyos elveken alapitandó kulcs kidolgozására választmány terveztetett, mellynek munkálatából ha kitünnék, hogy egyik vagy másik talán többet előlegezett a közös költségekre, a fölösleg előlegezett mennyiség neki vissatéritendő lesz. Továbbá: mi a verificationalis kérdést illeti: ez a csongrádi inditvány ellenére, a szabolcsi körlevél értelmében fogadtatott el, attól tartván a nagyobb rész, hogy a Verificatio által a megyék autonomiája meg fog sértetni. — Esztergam melletti Párkány mezővárosában egy ideiglen alakult részvényes társulat, mellynek elnöke mgos Uzovich János megyénk főispáni helyettese posztógyárt szándékozik állitani. Örök hála ő m.gának, ki a magyar hon boldogitására illy kitünő nemes lélekkel ügyekszik! — ugyan is, a gyárak hitele alapitásának megkezdésére legsükeresb mód az, ha erre nézve azok teszik meg az első lépést, kik a honban főbb hivatalokat viselnek. Vajha mindenki, mint már egyszer megérinteni szerencsém vala, nemzeti köntösünkkel 's tulajdon termékünkkel megelégedve, verné ki fejéből azon szerencsétlen elvet, miszerint a mi honi, már csak azért sem lehet jó, mivel honi; bolott gyakran megtörténik, hogy ezen boldogtalan elvnél fogvást sokszor megvesszük a külföldi árukat, mellyek fél annyi ideig alig tartanak, mint a hazai gyártmány. Egyébiránt az emlitett párkányi posztógyártól bizton remélhetni, mikint a környék köz várakozásának megfelelend, 's azt jónemü posztó-kelmékkel fogja ellátni; *ugyanis, feldolgozandó termékek hiányában nem* lesz, mert gyapju a környéken nagyobb mennyiségben hozatik létre, és vevőkre is elég kilátás van a környéken, mert a köznép közől igen sokan viselnek posztó-öltönyöket. Legközelebbi közgyülésünk julius elején fog tartatni.

△* Biharból. (Közgyülés folytatása.) Nagyvárad jun. 8. Évnegyedes közgyülésünk folytában érdekes volt egy felsőbb parancs következtében támadt élénk, de igen illedelmes vitatkozás, melly országgyülési utasitást vont maga után. A nmgu m. kir. udv. kanczellaria már harmadizben küldé át az alsóausztriai nemesek törvényszékének adóssági elmarasztaló itéletét végrehajtás végett egy itteni közbirtokosunk ellen, mellyet a nemes megye ez uttal illő tisztelettel fogadott el, 's végrehajtás végett kiadott az illető tisztségnek, meggyőződvén, hogy az 1840: 15ik t. cz. nem szünteté meg az 1792: 17ik t. cz. rendeletét, hanem egyedül a váltóbeli kül-elmarasztalások ellen nyilatkozik; ezen utóbbi törvény megszüntetését azonban követeik által inditványoztatni határozák a megyei KK. 's RRk, kivált ezen két okbul: 1) mert azon ok, melly e régibb törvényt hozá életbe, csak a viszonosság esetében lenne igazságos, 's akkor is angol, franczia, porosz, orosz, 's más tartományokban tett adósságokra is azok azonsága miatt egyformán lenne alkalmazó, holott mi azon idegen országok törvényit nem is ismerjük; 2) mert a váltók épen a kereskedés élénkitésére feltalálvák, 's még is ujabb törvényink szerint váltói követelés esetében hazánkfiát a külföldi csak honi biráink által marasztaltathatja el. — De nézetem szerint, azon régibb törvényünk eltörlésére egyik ok sem elég a kettő közől. Az utóbbi nem; mert nemcsak kereskedőbül áll a világ, hanem, kivált mi, ügyesbajos emberekből, kiknek az igazság kiszolgáltatásaért sok esetben idegen földön, a német honban, kell könyörögnünk, hova jobbára személyesen bujdosnak ki hazánkból, kiket áthatott a közmondás, e szomorú leczkéje: „ne bizd másra, mit magad tehetsz" kivált akkor, ha ügyének eldöntése sorsának kerekébe élesebben vág. A másik ok sem bir elég fontossággal előbbi törvényünk megdöntésére; mert nem nekünk, hanem csak annak van érdekében tudni a külföld törvényét, ki magát annak aláveti. Szomorún lepeténk meg elnökünk azon hivatalos jelentése által, hogy egy táblabiránkat, egy régi nemes család ivadékát, a legfelsőbb törvényszék is fogságra (két hónapira) itélte el, kit a viszonyok hatalma felhevitvén, gazdasági cselédjén tulságosan álla boszút. Ezt nyomban követte egy más táblabirónak azon felszólalása, hogy ezen helyezettel a tbirói díszes hivatal nem fér össze. Emelkedett ugyan

mellette halasztási kérelem, mig ő Felségéhez benyujtott, 's már visszafelé utban lévő esedezése a legfelsőbb parancscsal együtt megérkezik, de felolvasták a ns. megyének még 1813ban hozott azon statutumát, hogy a fenyítő perekben már a felperesség megalapitásával az érdeklett félnek e hivatalkodása szünjék meg, 's igy e statutum most még inkább azonnal teljesítetett. — Több vitára nyujtott alkalmat két kismarjai lakosnak folyamodása, 's a bonyolult kérdések megfejtésére kinevezett küldöttség véleményes jelentése, melly több politicai intézkedésink százados hiányait tárta fel. Ugyan is napvilágra jött, mikép 1607ben Boczkay István erdélyi fejedelem Kismarja helységét érdeminek tekintetéből a földes uri hatóság alól felmentvén, szabadalmat ajándékozott neki, tiszteit szabadon választhatni, ügyeit feljebbvitel nélkül intézhetni, a vagyonperekben törvényes bizonyságot alkalmazni, a halálos itéleteket azonban a vármegye vizsgálása alá felterjeszteni. Ennek következése lön, hogy bünperekben sokszor elmaradt a vallatás is, vagy csak szóval történt az, a vádlott félnek ügyvéde soha sem volt, 's huzamos börtönzések minden feljebbvitel nélkül végre is hajtattak, a nélkül hogy panasz emeltetett volna ezen hiányos eljárás ellen. Közbenjött a mult században egy legfelsőbb parancs is, 1819ben pedig egy vármegyei végzés, de ezek a régibb kerékvágásból nem ütötték ki a helyhatóságot, minthogy előadásuk szerint a vármegyének e beli végzései velök közölve nem voltak. A küldöttség tehát maga véleményében a többi közt oda is nyilatkozott, hogy egy hónapi fogságon felül törvényes bizonyság jelenléte nélkül ne hozhassanak itéletet. Vitatkozás tárgyává leginkább az vált: kelljen-é azon szabadalmat épségben tartani, vagy szabad-é ez uttal azon némikép az idő kivánságihoz simulva javitani? Mindkettő számos, és élenk pártolásra talált. A szónoki szavazatok egyenlőségében az elnök a küldöttség véleményét mondotta ki többségül, azon elvnél fogva, hogy mind azok, kik a vélemény ellen nem szavaztak, azzal egyetértenek. — Közgyülésünk még mindig foly. F.F.

Miskolcz jun. 1. 1844. (Kérelem a szerkesztőséghez.) — A ‚Világ' 41ik számában. B. F. aláirással Miskolczról közlött czikkben érintett „gemüthliche Hänne" ő dámasága néhány szerény kakas kedélyét ellenem lázitá föl, kik valódi kakas önkénynyel, minden *képzelhető alap nélkül, csak épen mivel nekik* ugy tetszik, e czikk közlőjének engem hirlelnek. Nem annyira ugyan kukurikulásuk elnémitása végett, hisz erre legfeljebb is csak a „gemüthliche Hänne" figyel; hanem azért hogy a közlött czikkben érdekletteknek ezen erővel rámfogott hir után támadható gyanuja egészen elenyészszék, tisztelettel kérem a szerkesztőséget, méltóztassék szerkesztői hitelével őket megnyugtatni a felett, hogy az érdeklett czikk közlője nem én vagyok. *) Ki egyébiránt tisztelettel maradtam 'stb. — Pilta Mihály.

Külföldi hírek.

Spanyolország. Milly kevéssé birná a spanyolok tetszését Izabellának a nápolyi herczeggel összekelése, nyilván tanusitja az, hogy föltételesen még a mérsékpárti lapok is don Francisco infans egyik fia mellett kezdenek nyilatkozni. Igy a Castellano, miután Don Carlos egyik fiát alkalmatlannak állitá „a királyné férjének, ugymond, egy szabadelmü, tanult, tehetségdus, vitéz, és mindenekelőtt állásánál fogva független herczegnek kell lenni. Ha az europai nagyhatalmak közt illyen találkozik, nem szabad késni; de ha a kérő olly házból lenne, melly uralkodó ugyan, de idegen nagyhatalmak befolyásától függ, ez esetben egy spanyol herczegnek engedünk elsőbbséget."

Santa Olalla gróf pénzügyrendszere, mond a Heraldo, abban állott, miszerint a dolgokat ugy vezérlé, minélfogva ‚kölcsönt' köthessen. Utódja, Mon, ellenben minden törekvését a pénzügy alapos javitására irányzandja és arra, hogy a közhitel ne egy hónapra, hanem állandóan helyre állitassék. Ehez azonban idő és alapos vizsgálat kell, csak kontárok állnak mindjárt készen rendszereikkel.

Telegrafi hir szerint a királynék junius 1jén Barcelonába érkeztek, esti 10 órakor, 's azonnal a székes-egyházba mentek. — (Figyelmes ujságolvasó azon észrevételt tehetné, mikép igen különös, hogy Miklós orosz czár is épen junius 1jén esti 10 órakor érkezett meg az angol partokon.)

Valenciában mulatásakor IIdik Izabel királynő rendelvényt bocsátott ki, mellynél fogva Borso di Carminati tábornok özvegyének, gyermekeire is átszállandó, 30,000 reálból álló évdijt rendel az országos pénztárból. Kissé feltünőnek tetszhetik ezen több izben ismételt évdijazási bőkezüség, midőn másrészről a lapok meg nem szünnek az ország kincstárának kimerült állapotát panaszlani.

*) De nem ám; mutatja ezt a név kezdőbetűi közti lényeges különbség is; azonban mivel az iróknál betücsere is divatozik, szivesen teljesitjük, mit tőlünk a méltányosság követel, 's meg valljuk — hogy fenérintett kérdéses czikk irója — nem Pilta Mihály. Szerk.

Prim tábornoknak tartózkodási helyéül Madrid jelöltetett. Ez alkalmul szolgál az Econak a felett elmélkedni, milly változók a földi dolgok, 's milly háladatlan a világ. Don Juan Prim, Reus grófja, a juniusi felkelés dicsőitett hőse, mint mondják, most szinte csalódottnak érzi magát, mint annyi más, a nyilvános ügyek menetével nincs megelégedve, 's azon szövetkezést, melly Espartero kormányzósága ellen alakult, 's mellybe őt a fiatalság tévedései vezették, elátkozá.

Az ólom- és ezüstbányák aknászata Spanyolországban igen jutalmas haladást tesz. 1843ban az ország bányáiból 229,090 márka ezüstöt nyertek, holott az 1842. évi nyeremény csak 133,447 márkára ment, az 1841. évi aknászat pedig csak 33,383 markát adott. Az e három évben kiaknászott ezüst összes becse 64 millió reálra emelkedik. 1840 előtt majd semmi volt az ezüst bányászata; már nem is müveltek ezüst ereket, 's csak emlékeztek arról, hogy hajdan a nemes érczek bányái Spanyolhonban igen dúsak voltak, 's később elhanyagoltattak.

A miniszteri lapok igen hevesen kelnek ki ujolag azon gondolat ellen, hogy a királyné Don Carlos legidősb fiával kelend össze. Maga a ‚Gaceta' is illy értelemben nyilatkozott, de különös, hogy a Trapani gróffali házasság iránt mélyen hallgat. A többi moderadolapok is hallgatnak e tárgyról, vagy ha emlitik is, észrevehető, hogy e gondolatot nem épen ellenzik.

Majus 24én bevégződtek a madridi községi választások; az egész hatósági tisztség csupa moderadokból alakult, kiknek részére 1266 szavazat volt.

N.Britannia Az orosz czár és szász király Londonban léte — mond a M. Post, — a nemesség örömeit és ünnepélyeit élénkiteni fogja. Mi meg vagyunk győződve, folytatja, miszerint e látogatás szerencséjét népünk minden osztályai méltánylani tudandják, 's valamennyi angol egyesülten ő cs. fölségét szives istenhoztával üdvözlendi.

Dublini levelek szerint O'Connell és elitélt társai csakugyan fogházba vitettek. Mintegy 20 percz körül esti 5 óra után jött ki három kocsi a törvényszéki-épület udvaráról, az elsőben O'Connell Dániel és John ültek Meyler kath. pap. és a dublini high-sheriffel; a másodikban Ray, Barrett, Duffy és Gray urak; a harmadikban Tom Steele, Ford ügyésze és egy jó barátjával. A fogság helye: Richmond Penitentiary, mellyet O'Connell maga választott, 's melly a M. Herald levelezője szerint igen tágas és egészséges hely. O'Connell számára a kormányzó két szobája készitteték el. Az O'Connell és társai ellen hozott itélet megsemmisitése iránti inditvány a felsőháznál van, 's mint mondják, minden órán tárgyalás alá veendő. Most az a kérdés: vajjon az itélet-maradás bizonytalanságában a fölebbvivőket fogságban kell-e tartani? E kérdésre az angol törveny homályossága miatt határozottan nem felelhetni.

A mértékletességi-egylet gyülésében történt jelentés szerint, a mértékletesség különösen az egyesült álladalmakban igen gyorsan 's hathatósan gyarapszik. Négy millió ugyanis minden részegitő italról lemondott, és épen ennyi népség eltökélését nyilvánitá, miszerint ezennel legfölebb egy kevés borocskát fog inni. Angolországban az egylet 96,034 tagot számlál; hanem itt az is fölveendő, hogy a szeszes italokat sok olly egyed is kerüli, kik a józansági egyletbe nincsenek beavatva, és hogy mások a nagy ivással legalább fölhagytak.

Junius elsején Miklós orosz császár angol földön kiszállt. Másnap meglátogatá őt Albert hg, 's később annak 's Peel kiséretében a királynéhoz ment. Mondják, hogy junius 11keig vala szándéka Londonban maradni. — A császár megjelenése még a tőkepénzek keletére is hatással volt, mellyeknek becse tetemesen felszállt; mert azt hiszik, hogy az orosz és szász fejedelem e látogatásai tartós béke jelei. Sőt beszélték, hogy a francziák királya is nemsokára megérkezendik. — A czár látogatása iránt különfélék a vélemények. Sokan azt hiszik, hogy annak főczélja titkos értekezés a roskadozó török birodalom sorsa vagy épen felosztása iránt. Ezzel összefüggésbe hozzák a cabinetnek sőt a nemzet nagyobb részének neheztelését Joinville franczia királyfi röpirata miatt, 's a ‚Chronicle' nem igen titkolt örömmel adja elő, mikép igen lehetséges, hogy Palmerston lordnak hajdani politikája ismét napirendre kerüljön, melly abból áll, hogy Francziaország elszigeteltessék, 's Anglia a keleti hatalmakkal egyesüljön. Némellyek e titkos értekezések czéljául a katholikus-ellenes törekvést sejdítik, minek alapját már némileg abban keresik, hogy Butenieff orosz követ alkudozásai a római udvarral sükeretlenek maradtak, Anglia pedig Irlandban végsőségre csigázza a népet. Mindezekből talán légjobban kivonható azon lehetőség, hogy a török ügyeket egyoldalulag akarják rendezni, Frankhon kizárásával, 's hogy Anglia a keleti hatalmakkal szorosb szövetségre lépend azon esetre, ha Frankhonnal uj háborúra kelne a dolog. A torylapok az orosz és angol udvar e kölcsönös barátságában biztositékot látnak az europai közbékére, mi igen öszhangzik Peel eddigi politikájával, 's Anglia korszükségeivel. Egyébiránt harczi készületek elrendezése sem lehetetlen, mivel legbiztosabb a béke akkor, midőn kitünik, hogy a nemzetek harczra fel vannak készülve.

Franczia ország. Párisban már senki sem hiszi, hogy a király még ez évben meglátogasa Angolországot. A hasonlitgatások az orosz és franczia fölségek fogadtatásai közt bizonyosan nem fognának elmaradni, mi a franczia udvarra csak kellemetlen lehetne. Egyébiránt a fr. udvar a magas utazónak minden lépésit aggályos figyelemmel kiséri, mivel nem hihetni, hogy a czár illy nagy kirándulásra olly hirtelen szánta volna el magát, ha azzal politikai czélok nem volnának összeköttetésben. A jelen párisi és londoni udvarok közti biztos viszony nem annyira a tory-cabinet hajlamán, mint inkább Victoria személyes befolyásán nyugszik. A benyomás tehát, mellyet Miklós czár Victoria kedélyére teend, fontos eredményü lehet.

A Joinville hg. irata iránti érdek még sem csökkent. A könyvben felállított tények 's állitmányok lényegesbjei valóban nagy és sok tekintetben kinos figyelmet gerjesztettek; mindamellett csak igen csekély ellenszólásokra nyujtottak alkalmat mindeddig. A J. des Débats is, mellynek főbb ellenvetéseit közlöttük, nem annyira az irat tartalma, nem annyira a dolgok ellen, mint inkább az ellen irányozta megtámadását, hogy e dolgok nyilvánosságnak adattak át. A legitimista és republicanus ellenzéki lapok sem igen szegeznek mást ellene, mint gyanusitásokat, azon szellem gyanusitását t. i. mellyben iratott e munka. De la Landelle ur is bocsátott közre röpiratot, ki tengerészeti ügyek körül jeles irónak ismertetik, melly irat feleletkép hangzik Joinville munkájára, de a lényegesb pontokra nézve azzal egészen egyetért. Landelle sem akar semmit tudni nagyobb tengeri csatákról, semmiféle föltevés alatt, mert győzelem esetében is csak vészesek lehetnének azok Francziaországra nézve. A nagyobb különösen sorhajókat azonban ő mulhatlanul szükségeseknek hiszi, mert ha Francziaország csak gőzösöket 's fregátokat állithatna az angolok ellenébe, soha sem fogna lobogója becsületet 's dicsőséget kivíhatni. Egyébiránt Francziaországnak, mint tengerészhatalomnak képét Landelle még sötétebbnek festi, mint Joinville hg. Előadja a tengerészek, 's tengerésztisztek elégületlen és kedvetlenségét a miatt, hogy a franczia lobogót az angol által minden tengereken lealáztatva tapasztalják. Hajószerekben Francziaország igen szegény; készletei nincsenek; hajó-épületfa, és árboczok szükében van; az egész tengerészeti kormányzatban csupa parancs, ellenparancs és zavar. A hajógyárak telvék munkásokkal, kiket a gályarabokkali napontai érintkezés megrontott. Igy megy ez tovább. Landelle majd kifogyhatlan a panaszokban, 's azok közt igen sok van, mellyek épen nem túlzottak.

Portugallia. A majus 18kai Castellano szerint, miután a torresnovasi zendület teljesen elnyomva van, 's a Costa Cabral elleni ármánykodások hajótörést szenvedtek, ezen kitünő statusférfi szilárdabban áll helyén mint valaha, 's a ministeriumot egy részben megváltoztatta.

Olaszország. Majus 15kei délben a bajor király a Vaticanba ment, pápa ő szentségének hódolatát teendő. A szentatya egészen az előszobáig ment elibe. A királyt mint mindig, ugy itt is a müvészet és müvészek érdeklik leginkább, kiknek mühelyeit sorra látogatja. — A pápai tartományokból mindig nyugtatóbb tudósitások érkeznek, ámbár költött hirekben, minélfogva a kedélyeket mindig izgásban tartani lehessen, épen semmi hiány sincs.

Belgium. Felix de Witte Brüsselben, mint állitja, eszközt talált fel, mellynek segedelmével a vaspályákon törés és gyuladás által történni szokott szerencsétlenségek, nagyobb részt megakadályoztathatók. A nyilvános épitkezések minisztere egyezést kötött vele némelly kisérletek tétele iránt.

Orosz és Lengyelország. Sz. pétervári lapok most már hivatalos igazolását közlik gróf Cancrin pénzügyi miniszter elbocsáttatásának, ki is majus 13kán következő kegyteljes iratot vőn a császártól: ‚Igor-Franzovics gróf! Önnek huzamos testi szenvedéseit lelkemből sajnálva, kényszeritve látom magam ön kivánatának engedni, 's önt a pénzügyi miniszterium kormányzásától, mellyet ön az én és dicsőült testvérem Sándor császár teljes megelégedésére viselt, fölmentem. Ismétlem köszönetemet hasznos statusszolgálataért, és reménylem, miszerint egészsége helyreállandván, ön szolgálatát az országtanácsnak, és személyemnek a status javára ujra ugyanazon buzgósággal szentelendi, melly önt korábban kitüntette.'

Hayti. April 27kére vonatkozó északamerikai hirek szerint a négerek végkép felülkerültek a mulattokon, kik már nem birván nyilt harczmezőn ellenállani Herrard elnök vezérlete alatt Port-Republicainbe, mint utól-

só menhelyökre vonultak vissza. A sziget spanyol részében független kormány alakult. Három franczia fregát Port-Republicain közelében horgonyzott. Északamerikában még mindig azt hiszik, hogy Francziaország a sziget birtokára vágyik.

Intézeti közlések.

Jótékonyság. A pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola gyámolitására mult Majus hónapban következő segedelmek érkeztek: I) Marmaros-Szigetről: t. cz. Vaternaux József 1 ft; Gottesman Miklós 2 ft p.p. — II) Egy magyar mükedvelő társaság által a pesti nemzeti szinpadon rendezett előadás tiszta jövedelméből 23 ft 49 kr.; — ugyanannak a budai nyári szinpadon előadásából 44 ft 35 kr. pp. — III) Kunewalder testvérek, Kanitz Manó pesti nagykereskedők részéről, mindeniktől 6 p.ft. évenkénti részvényül. — Mind e kegyes segedelmekért általjában, különösen pedig az emlitett mükedvelő társaságnak intézetünk iránti különös figyelméért ezennel szives köszönetet nyilvánit Mátray Gábor, énekiskolai igazgató.

Iparegyesületi leczkék. Az igazgató választmány, használni kivánván az alkalmakat, mikkel a külföldi iparmükiállitások kinálkoznak, ezeknek megtekintése mellett egyéb iparköri, 's különös utasitásba foglalt, czélok teljesitéseül dr. Vállas urat néhány hónapra kiküldte Franczia- és Németországba, Angliába és Belgiumba; — 's e szerint dr. ur, az általa megkezdett természet 's erőtani rendes előadásokat nem folytathatván, azok mindaddig, mig visszaérkezendik, megfognak szünni. Sikerülvén azonban a választmánynak több, ezen tudományokban szakértő férfiak közremunkálását megnyerhetni: minélelőbb azon kellemes helyzetben leend, miszerint több rendkivüli, és csak egyes specialitásokra szoritkozó előadásokat fog hirdethetni. Sőt örömmel jelentheti már most, miképen a legközelebbi vasárnapon azaz f. jun. hónap 9kén D. Bartha ur a villanyosságról (electricitásról) fog egy leczkefolyamot megkezdeni, mellyet, mint a dr. Vállas előadásinak nem ugyan folytatását, hanem pótlását a választmány a tudvágyó közönségnek szinte, mint a rendes leczkéket, dijmenten nyitand meg. A vegytani leczkéket dr. Nendtwich ur rendesen folytatni fogja, miután öt a választmány, melly annyi eszközöket sem birt sem remélt, hogy külföldre egy megbizottnál többeket küldeni akart vagy akarhatott volna, ezen és — mit az „Ungar" czimü lapban megjelent, 's könnyen compromissionak tekinthető igazolás ellenében különösen figyelembe vétetni kérünk, csak ezen okból nem kérhette fel arra, hogy az utazás fáradalmait ő is, mint kivánatos volt volna nagyon, elvállalni sziveskedjék. Junius 3án 1844. Csanády, jegyző.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti Ujság. (47 sz.) A sz. kir. városok országgyülési szavazatjoga IV. (Vége) Berekesztésül ezen tételre alapitja okoskodását szerző: „Azon általános alapigazságot és elvet, melly szerint a törvényhozó testületnek joga van a régi törvényeket akár egészben akár részben változtatni, vagy semmiteni, én is mélyen tisztelem; de azért még is azt hiszem: hogy miután minden általános elv, és igazság kivételt is szenved, ezen elv csak annyiban állhat meg, mennyiben a régi törvények akár egészben, akár részben a hon minden rendeire, kiket egyenlően köteleznek, nem pedig azoknak csak egy részére nézve kiszemelve, és sérelmesen hatólag módosittathatnak, v. töröltethetnek el." Azon kijelentés: hogy belszerkezet nélkül a városok semmi szavazatot ne kapjanak, annyit tesz, mint ha a kir. városok szavazatát soha semmiféle törvény nem biztositotta volna. Törvényczikkre hivatkozva adja elő, hogy a kir. városok belszerkezetének elrendezése tulajdonkép magát ő felségét illeti, 's ha akár orsz. választmány, akár a rendek abba belevágnak, körükön tul cselekesznek. Ő hiszi, hogy ő felsége, ha a városok eziránt megkérnék, bizonyosan elrendezendné azok belszerkezeti ügyét.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

20993. Baranya vármegye Seligmann aranyosi izraelita hitelezőinek csődületére f. é. julius 25ke határnapul kitüzetvén, tömeggondnokká Góocs József táblabiró, perügyelővé pedig Pribék Károly tiszti alügyész neveztetett. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

10930. Bars vármegye törvényszéke jelentése szerint, Hermann Mihály hitelezői csődületének határnapja f. é. julius 1ső napjára tüzetett ki. Költ böjtmáshó 19. 1844.

21528. Az erdélyi kormányszék izenete szerint, gróf Bethlen Lajos hitelezői csődületének határnapja f. évi julius 1ső napjára tüzetett ki. Költ sz. Iványhó 4. 1844.

10932. Trencsén vármegye törvényszéke Steiner Lázár és felesége Políczer Amália beczkói lakosok hitelezőinek csődületére f. é. julius 22, 23 és 24ik napját tüzvén ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Dubniczky Istvánt, csődper-felügyelővé pedig Thurzó Mihály hites ügyvédet nevezte ki. Költ böjtmáshó 19én 1844.

11679. Gróf Volkenstein Antal hitelezőinek csődületére Zemplén vármegye csődtörvényszéke által határidőül f. é. julius 5dik napja tüzetvén, ideigleni tömeggondnoknak bártfai Szabó Gábor főszolgabiró, perügyelővé pedig Budai András tiszti főügyész neveztettek. Költ böjtmáshó 26án 1844.

17312. Guttmann József pesti kereskedő hitelezőinek csődületére a helybeli városi tanács által határidőül f. é. julius 24dik napja tüzetvén ki, ideigleni tömeggondnoknak Tarone Ferdinand, perügyelővé pedig Gozsdu Manó hites ügyvéd neveztettek. Költ pünkösthó 9én 1844.

17313. Pest városa tanácsának felirása szerint, Lavner János hitelezői csődületének határnapja f. é. julius 22re tüzetvén ki, tömeggondnokká Hutflesz István, pergondviselőül pedig Szolcsányi Mihály hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösthó 9én 1844.

Csődszüntetések.

20741. Trencsén vármegye törvényszéke jelentése szerint, Fischer Gáspár hliniki zsidó ellen f. é. majus 13 és 14re kitüzött csődületi per, minthogy a kitüzött határnapra magát egy hitelező sem jelentette, biróilag megszüntetettnek nyilatkoztatott. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

20992. Baranya vármegye törvényszéke jelentvén: hogy miután Fried Ignácz mágocsi zsidó hitelezőivel időközben megegyezett, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

Kötelezvénysemmisitési hirdetések.

21098. Ujvidék városa tanácsa Tapavicza János folyamodására, a folyamodónak 24 éves kora előtt kiadott kötelezvényeit 's szerződéseit megsemmisitetteknek és visszavonattaknak országszerte hirdetteti. Költ sz. Iványhó 4 1844.

21402. Soprony városa tanácsa Töpler született Mártiny Ludovica folyamodására bizonyos 1816. évi januar 12. 11000 v.ftról kiadott, 's ugyanazon évi julius 26án betáblázott, és a folyamodó néhai édes atyját Mártiny Ferdinandot keresőleg, Predl Ádámot pedig szenvedőleg illető 's elveszett kötelezvénynek megsemmisitését országszerte hirdetteti, 's hogyha a kérdéses kötelezvénynek mostani birtokosa, ki ezen kötelezvényre jogot tartana, magát a kihirdetés napjától számitandó egy évi határidő alatt nem jelentené, a kérdéses kötelezvény megsemmisitetni fog. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

7070. Löwenbein Károly, kinek holléte nem tudatik, az ellene Goldsmidt J. és fia által 515 pfrt 22 kr. erejéig indított váltóper tárgyalására f. évi julius 19kén reggeli 9 órakor e Vtszék előtt jelenjen meg; — az esetre pedig, ha a fent kitüzött határidőre meg nem jelenne, sem ügyvédet nem rendelne, részére gondnoknak Ledniczky Mihály váltóügyvéd ezennel kineveztetik. Költ Pesten a k. e. b. Vtszék 1844. évi junius 10én tartott üléséből.

Váltó-semmisités.

6768. A pesti e. b. Vtszék részéről Kern testvérek folyamodására ezennel közhirré tétetik, hogy egy a folyamodók által Debreczenben 1844. april 18án 200 ftról sajátrendeletükre kiadott Wolf Bogdán, és József által elfogadott, majus 15én Pesten Boscovicz J. L.nél fizetendett váltó elveszett. Ennek folytában az érdeklett váltó birtokosa felszólittatik, miszerint magát mai naptól számitandó 45 napok alatt ezen Váltótörvényszéknél jelentse, különben a leirt váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni. Költ Pesten az e. b. Vtszék 1844. évi junius 7én tartott üléséből.

(140) **Pesti terménytárunkban az országuton** 1—2

ismét több utczai külön bejárásu és udvari raktár mint szinte föld alatti lerakóhely is van elhagyva, — továbbá gyapju, gabona, és más egyéb termény, mint szinte portéka, kávé és butorok lerakása szabott jutányos bérért a tariffa szerint akár megőrzés akár eladás végett elfogadtatik.

Kunewalder testvérek pesti nagykereskedők.

(*131) **Előfizetési hirdetés.** 2—2

a „magyar orvos-sebészi 's természettudományi évkönyvek"

1844diki második félévi folyamára

E lapok az eddigi irány- és szellemben szerkesztve a 2ik félévben is nagy 8adrétü havi füzetekben fognak megjelenni. Előfizetési ár Budapesten (házhozhordással) 3 ft 20 kr., postán 4 ft e.p. Előfizethetni Pesten az alulirtnál (József-tér Vogel-féle ház), dr. Illés ur lakásán (vácziutcza 14. sz. a.), a pesti gyermekkórházban (ötpacsirtautcza) 's minden cs. kir. postahivatalnál. Az első félévi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

Dr. **Schoepf.**

(*138) **A Magyar Gazdasági Egyesület által kiadott** 1—2

„Magyar Gazda"

czimü gazdasági folyóiratra az előfizetés ezennel a jövő félévre megnyittatván, a t. cz. gazdaközönség egyszersmind értesittetik, hogy az eddigi előfizetési ár, félévi folyamra, 4 pgő forinttal jövőre is fölemelés nélkül megmarad. A Magyar Gazdából hetenkint két iv jelenik meg, 's mi beltartalmát 's értékét illeti, nem kételkedünk, hogy eddig is általában elismert, 's minden hasonló külföldi folyóirattal bátran mérközhető érdekességében és közhasznuságában a gyarapodó részvéttel aránylag mindinkább fog emelkedni. — Előfizethetni Pesten az Egyesület titoknoki hivatalában (üllői ut gr. Károlyi-ház) 's t. Antal Mihály urnál a nemzeti Casinóban; — vidéken az Egyesület t. cz. ügyviselőinél 's minden kir. postahivatalnál. — Állandó előfizetőinknek az „Okszerü Kalauz" második kötetével ajándékkép fogunk kedveskedni. 1—2

(*136) **Wagner József** mükereskedésében Pesten a servita-téren épen most jelent meg:

Népdalok a Szökött katoná ból zongorára alkalmazva. Ára 45 kr. p pénzben. 2—3

(*133) **Haszonbérleti hirdetmény.**

Szab. kir. Kassa városa tanácsa részéről ezennel közhirül adatik: hogy ezen itt alól feljegyzett haszonvételek 1844-dik évi julius 17dik napján reggeli 10 óra tájban az ezen városi udvarház teremében tartandó árverés utján a többet igérőnek bérbe adandók: u.m. a forrai malom 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 88 frt pgő. — A forrai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 89 pgő frt. — A garadnai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 42 pgő ft — A szebenyi korcsma 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 22 pgő frt. — A bérlevé feltételei e város számvevői hivatalánál megtekinthetők. 3—3

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	14.	pesti mérő	110—135	80— 95	70 — 76	53— 58	50—55	76— 85
Kassán	„	máj	18.	pozs. mérő	75— 87	48— 60	45 — 50	35— 40	25— 28	45— 50
Szegeden	„	„	11.	„ „	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	— — 36	— — 42
Baján	„	jun.	1.	„ „	53— 69	36— 42	— — 39	32— 36	29—32	— — 45
Miskolczon	„	maj.	15.	„ „	— — 60	42— 44	33 — 35	20— 21	— — 23	— — 28
Temesvárott	„	„	24.	„ „	60 — 65	— — 42	— — —	— —	31—33	— — 41
Pozsonyban	„	jun.	11.	„ „	75— 96	— — —	50 — 60	39— 42	37—42	60 — 65
Nagyszombatban	„	„	7.	„ „	85— 92	— — —	54 — 56	37— 38	34—36	— — —
Győrött	„	maj.	30.	„ „	76— 80	52— 55	50 — 54	— —	— — 36	— — 58
Mosonyban	„	jun.	5.	„ „	64 — 95	— — —	50 — 62	33— 45	32—39	54 64
Sopronyban	„	„	3.	„ „	75—110	— — —	60 — 69	42 — 48	40—44	66— 74
Aradon	„	maj.	10.	„ „	52— 55	— — 45	34 — 36	— — 30	— — 30	— — 37
Veszprémben		„	10.	„ „	— — 80	58— 60	44 — 45	42 45	— — 35	— — 45
Uj-Becsén	„	jun.	5.	„ „	80— 90	60— 73	— — —	— — 30	— — 35	— — 45

Pénzkelet.

Bécs, jun 10én 1844.

	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 1/2
1 pcent. „ „ „	— 101 3/8
3 pcent. „ „ „	— 77 7/8
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 742 1/2
1839ki „ „ (250 frt)	— 311 1/4
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	— 65 3/8
„ „ 2 pcent.	— — —
Bankrészvények darabja	— 1632 —
Eszterházy-sorsszám	— 58 3/4
Császári arany	— 102 3/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jun. 14. reggel: 10 6″ 3‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

49. PESTEN, 1844. | SZERDA, junius 19.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának, (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1. emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a ‚Világ' czimü politikai lap megszünik. Helyébe a* BUDAPESTI HIRADÓ *lépend.

A* BUDAPESTI HIRADÓ *gr.* Dessewffy Emil *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a ‚Világ'nak mostani alakjában fog megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* Kiadó-Hivatalban *(gránátosutcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.

Borsos Márton
tulajdonos.

Tartalom.

Fiumei vasut I. — Fővárosi hirek és események. Előléptetések. Kitüntetés. Kinevezések. Országgyülési tudósitások (Előleges közlés a junius 14, 15 és 17kei kerületi és országos ülésekről.) Részletes rajza a jun. 11kei CCXIII. kerületi és a jun. 12kei CLVIIId. országos ülésnek a KK. és RRnél. — Megyei 's vidéki közlés: Zalamegyei tisztválasztás eredménye. Biharmegyei közgyülés. Tolnai tüzvész.

Ausztria (Angoulume hg †.) — Spanyolország (Kimerült kincstár. Narvaez és Roncali kibékülnek.) — Nagybritannia (Miklós czár Londonban létére vonatkozók. Hardinge utnak indult. O'Connell elitéltetéséről; irek ingerültsége.) — Franczia-ország (Az özvegy angol királyné Calaisban. Algir iránt.) Svédország (Országgyülés. Gr. de Brahe.) Görögország (Griziotis kapczáskodása.) — Északamerika (Jelen hangulat a texasi 's egyéb ügyekre nézve.)

Egyesületi 's intézeti közlések. Kisfaludy-társaság magyar népdal-gyüjteményéről IIdik közlés. — Magyar Gazd. Egyesület juniusi közgyülése.

Értekezés. Néhány védelemszó az izraeliták ügyében.

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, junius 19. 1844.

Fiumei vasut.

I.

Minket ugyan senki sem vádolhat utopiai édes álmadozásokról; baráti a valónak, mindig olly tárgyak ügyében emeltünk szót, mellyek minden legkisebb megrázkodtatása nélkül polgárzatunk ős alapjának létesithetők, 's mellyekből — nézetünk szerint — kétségtelen haszon és jólét fogna áradni az egészre és egyesekre.

A kereskedési ügyek ujabb időkben is sok és hosszas vitatkozásoknak lönek tárgyai. Mindenki látja, hogy azon pangó állapot, mellyben az szinte napjainkig sinylik, károsan hat vissza földmüvelésünkre, eddigelé egyetlen vagyonforrására hazánk lakosinak. Okát e sinylésnek ezer meg ezer, különb és különb körülményekben keresők, de abban mindnyájan megegyezénk, hogy közlekedési eszközeink sanyarú állapotja, a sinylesztő okok egyik legfőbbike. 'S ugy látszik, mindnyájan egyetértünk abban is, hogy ezen ok elháritásán, hacsak szép hazánkat 's termesztő földbirtokosainkat véginségre juttatni nem akarjuk, segitnünk, 's pedig lehető leghamarabb segitnünk kell.

A nélkül, hogy itt annak megvitatásába bocsátkoznánk: vajjon a bel- vagy külkereskedés emelésén kelljen-e előbb iparkodnunk? tagadhatlan alapigazságul áll előttünk azon elv, miszerint biztos, gyors és olcsó közlekedési eszközök nélkül sem bel-, sem külkereskedés életvidorságban nem képzelhető. Kétségtelen az is, hogy a külfölddeli könnyebb közlekedés hatalmas tényezőül járul a belszorgalom és kereskedés kifejlesztése- és emelésére. Eleinte a szükség, aztán a meglevőnek jobb és kellemesb alakban birhatása ébreszt vágyat az emberekben; e második pedig főleg a müveltebb külföld példája után támad kebleinkben. Minélfogva már tagadhatlannak hiszszük azt, hogy a közlekedési eszközöknek egyedül az ország belhelyei közt létesitése, még korán sem elegendő arra, hogy a belkereskedés azon fokra fejlődhessék, mellyen kivánt áldással hathasson az egészre és egyesekre. Mi tehát szorosan elválasztó vonalt a kül- és belkereskedés közt képzelni ugyan egyátalában nem tudunk; de nem tudunk különösen ott, hol a közlekedési eszközök létesitéséről van szó; azért azok elrendezésében mindig olly vezérnézeteket ohajtanánk szem előtt tartatni, mellyek mindkettőre nézve a legüdvösb befolyást gyakorolhassák.

A természettől mutatott utak félszázad előtt talán még nálunk is jók, áldáshozók lehettek. A Duna talán nagy hasznokkal kecsegtethetett volna fen szinte, mint alatt? De ezen idők elmultak! 's nekünk ma, ha a világvásárról örökre el- és kimaradni nem akarunk: más, mesterséges módokról kell gondolkoznunk, 's pedig ollyakról, mellyek odajuthatásunkat örökre biztossá, a lehető leggyorsabbá és legolcsóbbá tegyék.

Mi a „Magyar partvidéket" mindig olly pontnak tekintettük, melly a fönebbi kellékeknek tökéletesen, 's topographiai helyzetünk-, 's politicai állásunknál fogva *egyedül* felel meg; olly pontnak, melly ha méltó figyelemre méltatik, anyagi érdekeink javitásában roppant tényezőül szolgáland. Nézzünk szét hazánkban, keressünk módot, melly hathatósabb eredményeket szülhetne, mint fiumévali könnyü, olcsó és gyors összeköttetésünk, 's csakhamar meggyőződhetünk, meg kell győződnünk, hogy nem csupán körülményeinkhez képést, hanem a nemzetgazdálkodási tudomány szoros elvei szerint is, alig, sőt ki merjük mondani, épen nem találunk jelen földmüvelési állapotunk mellett eszközt, melly a hazát a köz elszegényedéstől, talán a közelgő bukástól, olly bizton 's hatályosan menthesse meg, mint Fiuménk jövendőjének biztositása. A magyar-tengerpart, hazánk topographiai helyzete mellett, valódi megbecsülhetlen drága kincs, mellyet, ha practicus nép volnánk, dicső emlékezetü fejdelmünknek Maria-Tereziának kellőn meghálálni sohasem tudnánk. E kapun fog idővel a mezei gazdaság okszerü tökéletesbitése, a műipar gazdag uralma, a müvészet hatalma hozzánk benyomulni, a gazdagság terjedni, 's külföldön — ha valaha lesz — magyar-politicai súly támadni. — Ha practicus nép volnánk, bátran mernők minden magyarnak fülébe harsogni: „a fiumei kérdés szerencsés megoldásától függ hazánk létezése; azonkivül a törvényhozó téren is, jövőnk tekintetében, minden csak másodrendü kérdés." 'S pedig másodrendű kérdés azért, mivel a fiumei vasut megnyitásával fejlődik ki hathatósan nemzetiségünk, politicai alélt hatalmunk, a különböző elemek 's érdekek összeforrása, a polgárosodás, földmüvelés, kereskedés, műipar, müvészet és gazdagság, mig a többi fenforgó tárgyak inkább magánálló korkérdések, mellyek koránsem birnak olly általános életbevágó erővel, mint bir bel- 's külkereskedésünk megindítására szolgáló ezen egyedüli eszköznek létesitése. Nincs, higyétek, ennél általánosban érzett szükség; mert nemzetgazdálkodásunk aggasztó állapotjánál fogva állományi bukás, talán végpusztulás örvénye fölé jutottunk; mert századok óta elhanyagolták apáink boldogulásunk azon tényezőjét, — melly jelenleg a világot, mondhatnók, kizárólagosan kormányozza; — értjük az anyagi jólétet. Jólét, 's illő becsületes kereset hiánya miatt az elerkölcstelenülés rémitő lépéssel terjed hazánkban. A henyeség, a minden bűnök ezen irtózatos anyafertője, a csalás és lopás, napirenden vannak, sőt, fájdalom! azon pontra jutunk maholnap, hogy mindez már a magyar divathoz tartozzék. Vigyázzunk, honfiak! pénzbukott népen még segithetni; de elerkölcstelenült nemzetet az isten mindenható karja sem ment meg a haláltól; ennek megkondult végórája, 's ha még létezik, csak annak köszönheti, hogy van talán még közötte néhány férfiu, kik az enyészettel halálviadalt küzdenek - - -

Mi mindig hő és csüggedetlenül buzgó pártolói valánk a közlekedési eszközök létesitésének, 's azok különösen az alduna-fiumei vasutnak is; mert azt hivők, és erős meggyőződéssel hivők, hogy az eddigelé ismeretes közlekedési eszközök közt csak a vasut bir mindazon feltételekkel, mellyek közszükölködésünknek már borzasztó magasra emelkedett fokát gyorsan — gyorsabban, mint bármelly más — enyhithetné 's melly bennünket a kétségbeeséstől megóna. Részint az ezen igen fontos élet- és halálkérdésről határozó tekintetből; részint pedig tapasztalásból eredő azon okoknál fogva, mellyek tanusitják, hogy gazdaságosan, egyszerüen, 's kivált lóerőre épitett vasutak kevesebbe kerülnek, mint a csatornák, 's hasonlithatlanul czélszerűbben is használtathatnak, ismételve kimondjuk, hogy nem levén félrendszabályoknak barátai, a magyar kereskedés 's ez által az ország már csak azon esetre boldogulhat, ha Fiuménál kezdve, Martinschizza és Buccari mellett, Károlyvárosig, onnan pedig éjszaknak Eszék felé Vukovárig épitteti a hazánk belsejét tengerünkkel összekötő vasutat, 's pedig ugy, hogy e vonal megalapitásánál az őrvidék lehetőleg mellőztessék. Ezt országlási és nemzetgazdasági politica egykép parancsolja; jelesen először azért, mivel az őrvidék nem a hazai törvényhatóság alá tartozik, 's másodszor, mert nem tanácsos az ország közlekedési főeszközét a hon szélére egész, vagy legalább félbarbar tartományok szomszédságába helyezni, hol az egész forgalom ellenséges berohanás, rablás, vagy dögvész által megszakittathatik 's megzavartathatik, 's végre, mert csak lóerőre épitett vasutról levén szó, ez, Magyarország közelében, Eszéken át egyenesen Károlyvárosra, sokkal rövidebb vonalon alapittathatik meg, mintha alább fordulunk, 's a sok posványságon keresztül az őrvidékeket áthasittatni akarnók.

Midőn mi ezen alapos, ugy hiszszük, megczáfolhatlanul álló okokkal támogatott meggyőződésünket nyilvánitni akarjuk, nem lehet fájdalom nélkül nem értesülnünk pályatársaink egyike közléséből arról, miszerint a felfogadott, 's a vasutvonal kimérésénél foglalkozó mérnök Wallau K. M. ur, nem fogván fel hivatásának roppant fontosságát, nem annak szent czélját, magát részint önhiúság, részint provincialis érdekeknél fogva, annyira eltántorittatni engedé, hogy végre ezen életkérdést is zavarba hozza. Miért igérte meg Eszék városa tanácsának a vasutvonalt Broodnak vinni? nem tudjuk; de annyit mondhatunk, hogy illy igéret — kimélettel szólva — mindenesetre nagy, igen nagy hiba. Neki kötelezőleg igérni bizonyosan mitsem szabad, megbizása szerint működnie bűn nélkül nem lehet. Igaz, hogy kötött szerződése — a mint értesitve vagyunk — igen hiányos és üres, sőt pótlóutasitásai is részint elégtelenek, részint egymással összeütközők; de avatatlanságunk miatt Wallau urnak kötelességéről megfeledkeznie, ha máskép feladatának becsületesen megfelelni kiván, nem szabad! Ha az egyezkedéshez kereskedők, vagy egyéb practicus férfiak is járulnak vala, a szerződés koránsem fogna olly határozatlan 's ingadékony pontokon állani, mint áll jelenen, miután a kötésnél a pontos szigorúság elmaradt. — Ezt annál sajnosabban tapasztaljuk, minthogy Wallau mérnök ur, mint halljuk, folytonosan szerződésének üregeire hivatkozik. Van azonban okunk reményleni, hogy Wallau ur avatlanságunk- és könnyelmüségünkkel visszaélni nem fog; de szükségesnek tartjuk figyelmeztetni részünkről is a vállalkozó Fiume városát, hogy a mérnök ur által jótállás fejében letett pénzöszveget addig ki ne adja, mig munkálata 's terve szakértő birák által tökéletesen meg nem biráltatott 's jóvá nem hagyatott. A szerződés egyik pontja kiköti ugyan, hogy az általa benyujtandott tervet, benyujtása után 14 napra meg kell vizsgáltatni a vállalkozó városnak: de ez olly kötelezés, mellyet teljesiteni még akkor sem lehetne, ha hazánk vasutak épitésével megbarátkozott számos jeles mérnökökkel birna, mert külföldön is hónapok adatnak a birálásra, hazánkban pedig, körülményeink közt, aránylag kétszer hosszabb idő is kellene. — Hiszszük is erősen, hogy Wallau ur ezen vizsgálati határidőnek meghosszabbitásától idegenkedni nem fog; mit ha tenne, őszintén megvalljuk, szerződéskötéskori jóhiszemüsége iránt nem legkedvezőbb véleménynek volnánk kénytelenek helyt adni kebleinkben.

Ennyit a fiumei vasut belviszonyairól; annak miképeni épittetése iránt legközelebbi számunkban.

Fővárosi hírek és események.

Pest, junius 19. 1844. Napjaink, mint búcsuzó tavaszhoz és beköszöntő nyárhoz illik, igenigen szépek és melegek, sőt mondhatnók forrók, ha ollykor eső nem enyhitené a hőséget. A zöldbe-rándulás ünnep- sőt köznapokon is igen divatos; a szinházak és arenák fővárosinkban most kevésbbé népesek. De bezzeg van dolga különösen vasárnap a kis Buda-gőzösnek, melly alig győzi a sok vendéget szállítani, részint a császárfürdőbe, részint ó-Budára. Mindenki mulatni siet illyenkor saját kedve szerint és erszényéhez képest, a városerdőbe, Ludoviceum-kertbe, budai városmajorba, zugligetbe, császárfürdőbe, szigetekbe 'sat.

— Mivel imént a Buda-gőzösrül emlékeztünk, helyén látjuk ide iktatni azon czikkecskét, melly szerkesztő hivatalunkhoz közlés végett küldetett be. A czikk igy hangzik: „Kérelem a Buda-gőzöshez! Minden vállalkozó társaságtól igényelhetni, hogy czélba vett vállalatának tökéletesen megfeleljen, 's kivált az utazók kényelmét kitelhetőleg előmozditsa. 'S ezt nem látjuk teljesitve a Buda nevü gőzösön. Némi kis méltánytalanság a társaság részéről, hogy a második helyen, hol szinte sok tisztes budapesti család foglal helyet, némellykor azért is, mivel az első hely már el van foglalva — a nyári égető nap sugárai és eső ellen ponyvát nem feszittet ki, hiszen egy darab ponyva csak nem ürítené ki a társaság pénztárát, 's egyébiránt a kamatokat is csak meghozza, és pedig bővecskén a nevezett gőzös; nem látjuk tehát által, miért nincs annyi belátásuk az illetőknek, hogy a 2dik helyen ülő vendégek számára, kik a kényelmet csak ugy szeretik, mint a 4 p. krral többet fizető első helybeliek, ezt megtegyék. Már ha épen meg akarja a társaság az első helyet különböztetni a 2diktól, ám tegye azt fényüzés által, nem bánjuk, ha bársony-függöny vagy kárpittal vonja is azt be, csak ne a 2od-helybeli szinte becsületes vendégek kényelme koczkáztatásával — mit méltán, ha nem is zsarnokságnak, de bizonyosan nagy indiscretiónak nevezhetni. Vajha ezen figyelmeztetésünk 's kérelmünk a társaságnál viszhangra találna, 's minket 2od-helyi vendégeket legalább daróczbul készült ponyvával minélelőbb megörvendeztetne. — Többen a 2d. helyről."

— Ehrenreich Ádám ur azon pompás historiai képgyüjteménye, mellyről előbbi számunk tárczájában emlékezénk, ő fensége ISTVÁN cs. k. főherczeg magas pártfogása alatt jelenik meg. Ő fensége azon hajlamnál fogva, mellyel általában a szépmüvészetnek, 's különösen a hazainak pártolására nézve viseltetik, méltóztatott e szép vállalat ajánlatát, a vállalkozó Ehrenreich urhoz intézett levelében kegyesen elfogadni. — A gyüjteményre, melly VIII füzetet, 's mindegyik füzet 6 nagy képet 's magyarázó szöveget (magyar 's német nyelven) foglaland magában, még folyvást lehet előfizetni, Bécsben a vállalkozó kiadónál, Pesten Emich G. ur könyvkereskedésében az uri- és kigyóutcza szegletén; minden egyes szállitványra 1 p.ftjával.

— Minap budai tudósitónk épületes jelenetről értesité az olvasó közönséget, mellyet a rabok a hídfőnél — erkölcsiség szempontjából tekintve valóban tragicailag — játszottak el, a rab-őr nyugalmas szemtanusága mellett. Most mi is szolgálhatunk hasonló adatkával, melly ugyan nem olly igen borzasztólag botrányos, de eléggé botrányos mégis az erkölcsrontó szemtelenség tekintetéből, 's annál botrányosabb, mivel a főszerepvivő itt maga egy városi rabőr. Mult szombaton f. hó 15kén délután a Leopold-utcza felső végét tisztogaták városi rabok. Velök volt két városi hajdu, felügyelésül. Egyikök azonban felügyelés helyett jónak látta magát igen illetlen módon mulatgatni, 's egy arra menő leányzót szemtelenül támadott meg, 's igen igen botránykoztató ostromot kezdett. Midőn eziránt egy ház kapuja előtt álló aszszony őt kérdőre vonná, ő igen természetesnek találta azt, 's undok fertelmes szavakkal még folytatá röhögve tettének elbizott önhelyeslését. 'S ezt rabőr, — lenni akaró rendőr teszi, fényes nappal, nyilvános utczán, a felügyelése alatt álló rabok szeme láttára 's nem csekély mulatságára. Mit várhatni azután a raboktól? Arra menvén komolyan szeme közé néztünk e háremi apródnak, mire ő kelme ugyan egy kissé meghökkent, de tova haladtunkkal csak annál hangosabban folytatá feleseléseit az asszonynyal, 's botrányos szeméremsértő kifakadásait. Számát nem tudjuk e vitéznek, mert elmentünkkor épen a falhoz lapult hátával; de társa tarsolyán 94 szám vala jegyezve; ettől talán ki lehetne tudni az alávaló egyén nevét. Ezt figyelmeztetésül a kapitányságnak, mert addig ugy hiszszük nem boldogulunk e rakonczátlan néppel, mig név szerint nem állitandunk pelengérre illy galádokat: csakhogy aztán, ohajtjuk, legalább illy alkalommal tétessenek sükeres lépések az illetőktől illy pogánylelküek fékezésére, kik illy nyilvánosan nem átallnak a szemérem ellen vétkezni! — Ime három ismertető jel, melly bizonyos nyomra vezethet: jun 15; Leopold-utcza; 's a szemtelen társának tarsolyszáma: 94.

— A fiatal embereket, kik nem ismerik Pestnek csinyjait, figyelmeztetjük, vigyázzanak, ha valami vendéglőbe földszint szállnak, hogy éjjel holmijöket ki ne kapkodják. Minap, a Zemplénmegyéből országgyülésre utazó irnokok közől egyik a ‚vörös ökör' fogadóban tetemes kárt vallott. Ágya mellől kihuzogatta valami gaz czimbora ruháit, de különös, hogy csak az orzott ruhákat, 's a frakk zsebében talált tárcza tartalmát, mintegy 25 pgő ftot tartotta meg, az üres tárczát pedig visszahajította a redőnyön keresztül a szoba padlatára. E fiatal ember behúzogatta ugyan a redőnyt, de reggel nyitva találta azt. Nem ártana, ha a vendéglők horgokat csináltatnának a redőnyökre, hogy igy azokat a felhúzogatás ellen meg lehetne erősitni. Mert hol illy éber rendőrség van, mint mi nálunk, nincs egyéb mód, mint, hogy házát mindenki várnak tekintse, mellyet éjszakára minden lehető védszerekkel biztositson. — Ugyanezen fiatal emberek egyike vasárnap a nádorszigetre akarván menni, Budán, nagy levén a viz, egy ház udvarán 's kertjén keresztül indult, több mások példájára. Mentek számosan a kerten keresztül, 's a ház gazdája, egy pozsgás német nyugodtan nézte; ment a fiatal ember is békésen az udvaron keresztül, 's a gazda szinte nyugodtan nézte: de midőn a kertbe lépne, durva szidalmakkal támadt rá a gazda, őt visszautasitván. A számtalan másokra tett hivatkozás mit sem használt; ő most az egyszer házi jogával akart élni. 'S miért? csupán, mivel kedve igy szottyant. Vagy tán nem tetszett neki a keleti faj bélyege, mellyet a fiatal emberen megismert? vagy mi? — Ez nem alföldi vendégszeretet!

— (Szeged szeggel.) Miután a ‚Jelenkor' legujabb ‚budapesti napló'jában egy elméncz által azt mondatja, hogy „a ‚Világ' nagyon rosz lábon állhat, különben nem panaszkodnék annyiszor a rosz kövezet ellen 'sat.": tehát mi is elmondjuk, mit mondott legközelebb egy másik elméncz, t. i. hogy „a ‚Jelenkor' saját lábán nem állhat, különben nem támaszkodnék másokra." — 'S ez valóban igaz lehet, mert annyi csakugyan bizonyos, hogy valamint taval a ‚Világ'ot, ugy most a ‚Hirnök'öt tekinti országgyülési tárgyakban élelemkamrájának, a nélkül hogy ezen élelemkamarákat valaha megnevezte volna. — Kell még több? — Szivesen!

— Két magyar divatlapban furcsa ellenmondásra találtunk, 's miután vagy egyiknek vagy másiknak állitása hibás, az olvasó közönség nem tudja, mellyiket higyje. — A pesti magyar polgárkatonaságról levén szó, (mellynek alakultán mi is szivünkből örvendünk 's annak minél nagyobb diszlést ohajtunk) „Nádosy ur a gyalog osztály századosa — ugymond a Honderü mult szombati száma — a napokban mutatá be diszes osztályát a városházban összegyült tanácsteremben *), pedig egy igen ékes magyar beszéddel, mire városunk derék polgármestere hasonlólag ékes és lelkes beszédben fejezte ki a nemes tanács méltányát és jóváhagyását." Igy a Honderü. A ‚Regélő' pedig (I. 48. sz.) a Jelenkor után azt mondja, hogy „a magyar gyalogkatonaság tiszti kara Nádosy ur vezérlete és szónoklata mellett egész testületben tevé tiszteletét a városi tanácsnak, a tanács által azonban némán fogadtattak." — Már miután valamit némán fogadni annyit tesz, mint hallgatni; ellenben ékes és lelkes beszédben valamit kifejezni mindenesetre annyit, mint szólani: kérjük a Honderüt, czáfolja meg Regélő collegáját, 's idézzen, ha mindjárt utólagosan is, a beszédből jövő számában néhány szót.

— Ismét bérkocsisok és örökké bérkocsisok! Halljuk! A bérkocsisok vakmerő, 's rakonczátlan viseletöknek uj és még eddig példátlan jelét adák mult vasárnap (jun. 9kén) a budai zugligetben; egy uraság t. i. tulajdon alkalmán oda kikocsizván, Laszlovszky előtt, hol a kocsikból kiszállni szokás, gyalog már befelé induló ismerőivel találkozék, kiknek megengedé, hogy kocsiján addig, mig ő kün mulatand, haza mehessenek; ez megtörténvén, midőn a kocsis visszatért, a bérkocsisok által megtámadtaték, őt 's az inast a bakról lehurczolván agybafőbe verték, 's hogy még a rajtok lévő ruha is, mi által bizonyosan, urok boszultaték meg, ép ne maradjon, őket egy sáros árokba vetették, 's imigy verték ismét mindaddig, mig egy más úrnak, ki a cselédeket megismeré, sulyos botja szabadításukra nem érkezett. — Vajjon hol voltak a rendőrök? fog-e valahára, e bérkocsis-zsarnokságnak gát vettetni? még folyvást kérdezzük.

— Majd hasonlag bántak kevés nappal az előtt a dunaparton álló társasági kocsisok egy, hihetőleg környékbeli társasági bérkocsissal, ki utazóit odáig hozván, elég bátor volt mellettök kiszállítni azokat; nincs a bérkocsisok szótárában azon csufos szidalomszó, mellyet azok ellene ne szórtak volna, melly szavak pedig nem annyira a bérkocsist, mint a kocsiból kiszálló tisztes társaságot pirulásig sértegették. — Ki nem hallá Budán, még a várban is, a városház tövében, azon fajtalan beszédeket, mellyekkel a kútra menő, 's igy őket ki nem kerülhető nőcselédek — 's azon csúfolódásokat, mellyekkel az arra menők illettetnek e durva ostorhősöktől, kiknek csak ezért is, de még azért is, hogy öten hatan egy csoportban dohányozván a járdát a gyaloglók elől el ne álljak, meg kellene tiltani a tulajdon kocsijóktóli távozást.

Ő cs. ap. kir. Fölsége az egri főkáptalannál Harmos László pankotai főesperest székes főesperessé; Ferenczy József idősb mesterkanonokot pankotai főesperessé, Lévay Sándor kanonokot pedig a sz. Péterről nevezett egri vár prépostjává kinevezni legkegyelm. méltóztatott.

Ugyan ő cs. ap. kir. Fölsége Bartakovics Adalbert esztergami főkáptalanbeli kanonokot 's a nagyszombati kerületben lelkiekbeni helyettest püspöki czimmel legkegy. földiszitni méltóztatott.

Ugyan ő cs. ap. kir. Fölsége a pesti kir. egyetemnél ürességben levő történettani tanárszékre Körmöczy Imrét, ugyan e tudománynak, és az egyházi törvénynek kalocsai lyceumbeli tanitóját legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége a pesti egyetembeli orvostudor és tanár Bugát Pál által ‚Természettudományi szóhalmaz' czim alatt kiadott munkának ajánlását legkegy. elfogadni 's a megküldött példányt magán-könyvtárába tétetni, egyszersmind pedig a szerzőt, egy, felséges nevének kezdőbetűjével ékitett brillantgyürüvel megajándékozni méltóztatott.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Simony Istvánt a nmltsgu m. kir. udv. kamránál fogalmazó gyakornokot tisztbeli udvari fogalmazóvá méltóztatott, legkegyelm. kinevezni.

Ő cs. ap. kir. Fölsége Zehentmayer Károly nagyághi bányaintézőt, kormányzó bányatanácsos rangban erdélyi sóbánya-igazgatóságra méltóztatott kinevezni.

Eck György, szászkai ideiglenes bányamérnök ugyane minőségben Rézbányára helyeztetett által.

A nmlsgu m. kir. udv. Kamra a fernezélyi erdőintézői állomásra Riedler Antal ugyanotti alerdészt, a Teuchman Antal nyugalmazásával ürességbe jött palánkai kasznárságra pedig Klém János eddigi kulai számvevő-tisztségi ellenőrt alkalmazta.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Junius 14kén a CCXVIId. kerületi ülésben a sz. kir. városok rendezése iránt kelt 3d. üzenete a KK. és RRnek folytatólag meghitelesittetett. Ugyane napon a CLXd. országos ülésben a KK. és RRnél szőnyegen forogtak a következő tárgyak: 1) második üzenete a KK. és RRnek az unitaria vallás tárgyában; 2) második üzenete a KK. és RRnek a görög-nem-egyesült vallásuak iránt; 3) a túrmezei kerület rendezése tárgyában kelt üzenet, felirás- és törvényjavaslat; 4) a szepesi 16 város a fiumei és buccari kerület rendezése végett készült üzenet és két rendbeli törvényjavaslat. Ezen üzenetek, felirás és törvényjavaslatok rövid közbeszólások után megállapittattak. Egyedül a túrmezei kerület rendezése tárgyában keletkezett érdekesebb vitatkozás, mellyben Horvátország követe ellenzé az országos választmány kiküldését; de ez is csakhamar megállapittatott. Végre a szabad községek rendezését tárgyazó törvényjavaslat szült hosszas vitatkozást, melly leginkább az úri hatóság eltörlése 's a szabad községeknek rendeztetésök után adandó politicai jog minősége körül forgott. Az e tárgyban elágazott vélemények hosszas küzdelmének eredménye az lőn, hogy a törvényjavaslat az urihatóság megszüntetése iránti rendelkezés végett kerületi tárgyalásra útasittatott vissza.

Junius 15kén a CCXVIIId. kerületi ülés tárgya voltaz országos ülésből tegnap visszautasitott azon törvényjavaslat, melly a szabad községek rendezéséről szól. Ennek kerületre útasittatása az úri hatóság feletti rendelkezés végett törvénvén; a mai tanácskozás leginkább az úri hatóság megszüntetése körül forgott. Vita közben több megyei követ sürgetvén utasitás hiányából az e tárgy feletti határozás elhalasztását: először is e kérdés bocsáttatott szavazás alá, mellynek következtében 26 megye 17 ellenében (6 nem szavazván) a tüstinti tárgyalás mellett nyilatkozott. Második szavazás a felett történt: az úrihatóság azon községekben, mellyek magokat az 1840: VIId. t. cz. értelmében megváltották, eltöröltessék-é? Mire tagadólag csak 4 megye felelt, u. m.: Pozsony, Baranya, Esztergom, Túrócz. Az uri hatóság alól ekép fölmentett községeknek a jász-kún községekre nézve megállapitott elvek szerinti rendezése a megyékre bizatott, mellyek az úrihatóság eltörlésének 's a rendezésnek jótékonyságát azon községekre is kiterjeszthetik, mellyek úri tartozásaikat örökös szerződés által meghatározott pénzben vagy termékmennyiségben teljesitik, — ha különben ezen községek saját beligazgatásukra 's a helyhatósági biráskodásra képesek. Az igy rendezett községeknek adandó megyei szavazatjogot ma is megkisérték többen a népesség arányához alkalmazni, de a többség a megyei választások rendezésekor megállapitott egy szavazatnál maradt.

Junius 16kán vasárnapi szünet

Junius 17kén a CCXIXd. kerületi ülésben (elnökök: Klauzál — Csongrád-, Békássy — Vas-; naplóvivő: Zákó; kerületi jegyző: Ghiczy) a szabad községek rendezését tárgyazó törvényjavaslat meghitelesittetett. Ugyane napon a CLXId. országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá vétetett a KK és RRk 3dik üzenete a sz. kir. városok rendezése tárgyában. A törvényjavaslat elsőbb §§-aira tett megjegyzések és módositások a 89 §ig rövid közbenszólások közt megállapittattak. Ellenben a polgárképességről szóló 89 §nak ujabb módositása hosszas vitatkozásra adott alkalmat, mi közben némellyek az eredeti szerkezetet, mások a főrendi javaslatot, mások ismét Cs. követének legujabban tett azon indítványát pártolák, mellyben a követeknek egyenes, a hivatalnokoknak közvetett választása mellett 200 pgő forint érték ajánltatott a polgár-képesitő ingatlan birtokra nézve, minden tekintet nélkül a város népességére; 's mellyben a legközelebbi kerületi szerkezetben javaslott jövedelem-adó helyett a házbér vala megtartva. Mindezen különböző vélemények mellett a kerületi ülésben megállapitott borsodi indítvány nyerte el a többséget, egyenes választással mind a követekre mind a tisztviselőkre nézve.

(A jun. 11kén tartott CCXIIId. kerületi ülés részletei a H—k után.) Elnökség, jegyző 's tollvivő az előbbiek. Az ülés megnyitásakor Mihályi kerületi elnök a multnapi megbizás következtében jelenté, mikép ő nmlga a személynök teljesen osztja a t. RRnek szerencsétlen tagjok borzasztó meggyilkolása feletti szomoru aggodalmát, 's előlegesen tudósitja a táblát, hogy Unghmegyének néhai követe Orosz Elek a véghezvitt birói nyomozások szerint tulajdon inasa által, egy büntárs segitségével kegyetlenül meggyilkoltatott. A gonosztevő elfogatván, tettét már megvallotta, elillant büntársa pedig már a leghathatósabban üldöztetik, valamint a Dunába vetett holttest feltalálására minden szükséges rendelet meg van téve. A gyilkosok a biróság elibe fognak állittatni, hogy a boszuló igazság egész súlya velök megéreztessék. — Erre az ősz ker. jegyző, megilletődött hangon jelenté, mikép a táblának ezen borzasztó esemény feletti fájdalmas érzeteit minden tagja kivétel nélkül osztja, miután szeretve tisztelt követtársuk Orosz Elek nem a természet által kijelölt uton, hanem egy gonosztevőnek istentelen merénye által élete virágában az élettől megválni kénytelenitteték. Inditványozá tehát a szónok, hogy személynök ő excllja ismételve kéressék meg a t. RR. nevében, hogy leginkább a holttest feltalálásáról a táblát azonnal értesiteni méltóztassék, hogy annak méltó eltakarításáról gondoskodhassanak a RR. Ha azonban az e végrei intézkedések siker nélkül maradnának, 's a holttest 4, 5 nap mulva meg nem találtatnék, akkor is ugymond, ő kegyelmességének tudósitását kikérjük, hogy e tárgyban azt tehessük, mit a dolog természete 's szivünk sugalma javasol. Ezen általános helyesléssel fogadott előadásra egy másik megyei követ aláirási ivet inditványozott megnyittatni, mellynek eredménye mind a holttest feltalálójának, mind a gonosztevő felfedező-

---

*) Köztünk legyan mondva: a tanácsterem nem gyül össze. Nem volna e jobb, inkább illy hibás kitételeket kerülni, mintsem ‚szivar' helyett ‚szivolyát' ajánlani. Szerk.

jének nevezetes jutalmat biztosítson. (Elfogadtatott) — Felolvasá azután a jegyző a t. RR. második izenetét az unitariusok állapotáról, mellynek elfogadása után következék a görög vallásuak ügyébeni izenet felolvasása 's elfogadása; ezt követé a vallásbeli közönséges súlyok 's nehézségek tárgyábani második izenetének authenticatiója; azután a vegyes házasságoktól a magyarországi r. kath. papság által az egyházi áldásnak megtagadása tárgyában a nm. FőRRhez intézett második izenet; végre a turmezei kerület elrendezéséről izenet, felirási 's törv.javaslatnak megvizsgálása, 's mindezen irományoknak lényeges változás nélküli elfogadása. — Átmentek azután a t. RR. az or.gos sérelmek 's kívánatok folytatólagos tárgyalására, következvén a II. osztály, vagyis egyes vármegyéknek felterjesztendő sérelmei és kívánatai, mellyeknek lényeges tartalma következő: 1) A k. m. u. Cancellariának azon rendeletét, miszerint monyászai birtokos Névery Sándor részéről a Török nemzetség mint déznai birtokosok ellen támasztott határkérdést, az alispáni eljárástól, hol az már megis indittatott volt, 's hova azt a megye is törvény értelmében utasította, elvonván, a Kamara, mint hajdani földesur, részéről kiküldött kamarai biztos által eldöntetni két izben is parancsolta, megsemmisittetni, és az ügyet — annál is inkább, mivel a 40 évet haladott birtokot törvényes bíróitélet nélkül elvenni nem lehet — a törvényes határbiróhoz utasittatni kivántatik: a dolog érdeme terjedelmesen adatván elő; a választmány véleménye: A mennyiben a felhivott legfelsőbb rendeleteknél fogva a határkérdés elitélése a világos törvény által rendelt utról és bíróságtól elvonatik és kamarai biztos elhatározására bizatik: sérelem, következésképen orvoslás végett felterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik. — 2) A nm. k. Helyt.tanács az adószedőket számadásaiktól feloldozó leveleket Zemplén megye felterjesztése ellenére tovább is a szokott óvás mellett rendelvén kiadatni, azon okból, mert gyakran később olly körülmények fejlődhetnek ki, mellyek a számadók javára szolgálhatnak — a megye ellenben két tekintetből vevén fel a számadásokat, ugymint a nem helyes fizetés és a hibás kiszámitás 's összeadás tekintetéből, és ezen két kérdést a pontos vizsgálat alkalmával végkép nemcsak eldönthetőnek, hanem szükségkép el is döntendőnek vélvén — elhatároztatni kivántatik: hogy az egyszer megvizsgált számadások többé kérdés alá ne jöhessenek; ha pedig valamelly nem helyes fizetés történt, arra a számadó azonnal *feleletet adjon, 's ez a végső elhatározásba tétessék, mert* különben mikép lehetnének az abba be nem avatott örökösök idővel számadásra vonandók? — Vélemény: Ezen igazságos kivánat az előadásban felhozott okoknál fogva felterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik. — 3) Horváth Rozália és Kovács Eszter között fenforgó és a kiküldött megyei választmány által el is döntött sommás osztály tárgyában, Horváth Rozália folyamodása következtében a m.k.udvari Cancellaria annak felhozásával, hogy a kérdéses eset az 1836: 14ik törvényczikkre nem vonattathatik, a választmány eljárását megsemmisitette: minthogy az 1836: 14. t. cz. értelmében végbezvitt eljárásnak ekkinti megsemmisitése azon törvény rendeletével összeegyeztethető nem volna, ezen sérelmet jövendőben előfordulható esetek tekintetéből is orvosoltatni kivánja; nem különben 4) Thólt János, Thólt Dienes elleni világos örökösödési perében az eljáró bíróság által hozott itélet legfelsőbb helyen feloldoztatván, 's a visszafoglalás elrendeltetvén, ennek ellenében a megye részéről tett felirásra 1843. költ k. k. leiratnál fogva a megyének e tárgybani végzése is megsemmisittetett; minthogy pedig az 1836. 14 t. 12. §sa szerint az eljáró biró itéletében meg nem nyugvó félnek egyedül a birtokon kivüli ut van kiszabva: a bíróság itéletét megsemmisitő legfelsőbb rendelet sérelmes. Hasonlóan 5) A m. kir. udv. Cancellariának 1840ik jan. 16án költ rendelete által, Franyó Jánosnak a Mikusai Anna nyilvános örökösödésbeli követelése tárgyában, a Gyöngyös mezővárosa tanács-küldöttségének az 1836: 14 t. cz. értelmében hozott itélete megsemmisittetvén, az örökösök törvény utjára igazittattak. Végre 6) A m. kir. udv. Cancellaria Plathy Agnes Pongrácz Tivadar hitvese által Plathy Lajos édes atyja ellen az anyai ingó vagyon kézhez vétele végett indított világos örökösödési sommás perben, az eljáró bíróságnak az ügyeletet és bíróságot megállapitó itéletét megsemmisitette. — Vélemény: A mennyiben a vérek közt fenforgó világos örökösödési esetekben az 1836: 14. t. cz. által meghatározott osztoztató küldöttség itéletétől a meg nem nyugvó félnek egyedül a törvény rendes utja birtokon kivül van felhagyva; a fenhozott esetek sérelmesek 's felterjesztendők. Végzés: Elfogadtatik. — 7) Az 1839. zempléni tisztujitás alkalmával, az alispáni hivatal választását biztositó törvények, nevezetesen az 1548: 70. 1723: 56. 1729: 15 tczikk., mellyek nyilván kimondják, hogy az alispán csak a megyebeli egész nemesség megegyezésével választathatik, a főkormányzói helyettes által meg nem tartattak; a mennyiben az meg nem hallgatván a választók nevezetes részét, melly a terem szük volta miatt abban egy harmadrészben sem férhetett meg — az első alispánt felkiáltásból nevezte ki. Minthogy pedig az 1647: 76. törvényczikk a nemes szabadságok gyakorolhatását akármi ürügy alatt gátló főkormányzók ellen védelem alá vette: méltó joggal kivánható ezen sérelem orvosolhatása. — Továbbá sérelmül adatnak elő az érintett tisztujitás alkalmával történt események és kihágások megvizsgálására kiküldött kir. biztosnak törvényellenes eljárása, ki az 1805: 5k t. rendelete ellenére a vádló irományokat az illetőkkel nemcsak nem közlötte, hanem a közgyülésben is nyilván kijelentette, hogy ez nem köréhez tartozik; ki ugyanazon gyülésen a felségtől nyert magas állást és hatalmat a törvényes szólásszabadság megszoritására forditotta, a nyomozás alkalmával azok közől, kik az első alispánságra választott egyén tekintetében ellenkező véleményüeknek gyaníttattak, senkit tanunak nem alkalmazván, eljárását egyoldaluan végezte, sőt a pörbefogást is ezen egyoldalu vizsgálatból rendelte el; melly eljárás nemcsak az egyes pörbe fogottakra, hanem az egész megyére nézve felettébb sérelmessé lőn. — Végtére azon k. biztos még azzal tetézte törvénytelen eljárását, hogy mellőzve a felség által bíróságul kitüzött megyei törvényszéket, — melly előtt az idézettek már megjelentek, sőt melly a tanuk meghiteltetését elrendelő itéletet is hozott — a pereket a törvényes biráktól elvéve, azokat maga által nevezett birák ellátása alá adta. Ezeknek orvoslása kivántatik; nevezetesen, hogy a kir. biztosok egészen szüntessenek meg, vagy tétessék a törvénybe sanctio a törvényellenes eljárások tekintetében. Vélemény: Ezen pont alatti előadásban felhozott körülmények közt vannak ugyan ollyanok, mellyeket helyeselni nem lehet; azonban tekintetbe vevén azt, hogy az előterjesztő megyében következve tartott tisztujitás által a dolog már a maga rendes állapotjára visszavezettetett; de a királyi biztos is, kinek eljárása ellen panasz emeltetett, meghalálozott, 's ennélfogva multra nézve tettleges orvoslás szorgalmazásának szüksége fen nem forogna; jövendőre nézve pedig a már országos tanácskozás alatt levő megyei választás tárgyában alkotandó czélszerü törvény által eféle események el fognak távoztatni: a jelen előadás felterjesztése mellett ő felsége aziránt alázattal megkéretendő, hogy a netalán előfordulandó esetekben az 1805: 5. t. cz. rendeletének minden részben leendő szoros megtartása végett kegyelmesen intézkedni méltóztassék. Végzés: Helyes. — 8) Komárom vármegye megujitván már a 1840dik országgyülésből sérelemkép felterjesztett azon előadását, miszerint tiszti ügyésze, mint a kebelbeli kórház alapitványa pártfogója, által bizonyos kincstári kötelezvények iránt folytatott adóssági per, a m. k. u. Cancellaria által felkivántatott; onnét azonban ismételt kérésre is mindeddig vissza nem küldetett: ámbár ugyan az illető kincstári kötelezvények idő közben sorshuzás utján a kifizetendők sorába kerülvén, a kir. kincstár által már kifizettettek; mégis az onnan eredett sérelem, hogy a legfelsőbb helyre felkivántatott per többé vissza nem küldetett, orvosolva nem lévén, ennek eszközlése sürgettetik. — Vélemény: Ezen eset már az utóbbi országgyülésből 1840diki apr. 15. sérelemképen felterjesztetett, azonban az apr. 29. kiadott k. válaszban nem érintetik. Ennélfogva — ámbár a tartozás már kifizettetett is, de a felkivánt pernek, melly az illető megye levéltárának saját tulajdona, vissza nem küldése miatt fenforgó sérelem orvosolva nem lévén, ez sürgetendő. Végzés: Elfogadtatik. — 9) Beregh vármegye előadván: mikint a királyi ügyvédnek magvaszakadt Bartóffy András örökösei elleni ügyében 1838. legfelsőbb helyre terjesztett felirása következtében, a m. kir. udv. Kormányszéknek 1840kén kiadott rendeleténél fogva, a megyének komoly rószalás kijelentése mellett meghagyatik, hogy — azon határozatának ellenére, melly szerint a vagyonokra rendelt tilalmi zárt (melly a parancsban természetesen a vagyon jövedelmére is kiterjesztetik) 1837ben feloldá, és 1838ban a 2242. szám alatt költ, 's az ügyet előbbi helyezetében hagyatni rendelő záradéku parancs ellenére, a jövedelem kiadását határozá, 's erőt csak a törvény utján megye által hozandó tilalomzárnak tulajdonitatni rendelte, a legfelsőbb helyről parancsolt 's a jövedelemre is kiterjedő tilalom-zárt minden tekintetben fentartsa: a tilalom-zárnak ekképen a vagyonok jövedelmére is kiterjesztése annálinkább sérelmes, minthogy a tilalom-zárnak magára a vagyonra kormányszékileg lett rendelése is világos törvénybe ütköző olly cselekvény volt, melly megyeileg az országgyülésen felpanaszoltatván, országos sérelemnek tekintetett. Vélemény: Azon első 1836iki mart. 28kán a IIdik osztály 17ik pontjában sérelemképen felterjesztetvén, erre azonban még kir. válasz nem érkezvén, ezen ujabb előadásnak is felterjesztése mellett a k. válasz sürgetendő. Végzés: Elfogadtatik. — A m. k. Helyt.tanácsnak abeli intézvénye, mellynek nyomán a pest-eperjesi gyorskocsi-társaság a lepecsételt levelek elfogadásától és szállitásától eltiltatik, sérelem; minthogy a részvényes társaságok iránti ujabb törvény semmiféle megszorítást nem említ, de különben is mindenféle üzérkedés, főképen nemeseknél, honunkban szabad. Vélemény: Olly törvény, mellyre a felsőbb intézvény alapittatnék, nem létezvén, e pont sérelmes 's orvoslás végett felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 11) Temes megye előre bocsátván: mikint az utóbbi évtized alatt kebelében tanyázott különböző ezredi katonaság által az adózók személy- és vagyon-bátorságán, a megyei hatóság alkotmányos gyakorlásán, és a katonai laktanyák többszöri felgyujtásával a megye honi pénztárán több rendbeli sérelmek követtettek el, jelesen is 1833ik évben Szent-András helységében, 1836ban pedig Uj-Arad mezővárosában, az akkor ott szállásolt cs. dsidás ezredbeli katonák által, főtisztek vezérlete mellett rohantattak meg békes hajlékaikban vétlen polgárok, 's személyeikben bántalmakkal illettettek, vagy kinosan meg is sebesittettek, anélkül hogy a bünös merények elkövetőit fenyiték érte volna; ezeknek megemlítése mellett, e helyen leginkább a legutóbbi időkben történt és honszerte tudvalévő katonai vérengzésből keletkezett szinerszegi sérelem tekintetében hivatik fel a haza segélye a még mindekkorig megboszulatlanul hagyott büntény megfenyitésének szorgalmazására, mellynek vázlata következtében adatik elő. 1841ik évi oct. 11én Temesmegyei szinerszegi lakosok, nemes Árvay Mihály, József és György testvérek, és Márton András, a szomszéd Krassó megyei Lugos mezővárosának egyik korcsmájában, az akkor ott tanyázott cs. huszár-ezredi közel 12 közlegény által valami szóvita következtében nagyobb ütőszerekkel megtámadtatván, miután ők méltatlan megrohantatásukat elleneiknek reájok irányzott ártó eszközeik kiforgatásával védelmi szabados helyzetben visszatorlották, 's haza Szinerszegre békén visszaindultak volna, e csapszéki jelenet után órák mulva, már az előadó megye határán, a Lugosról üldözésükre iramlott hg N. M. a nevezett ezredben akkoron főhadnagy, báró S. Eduárd alhadnagy, és a nevezett herczeg rendeletéből 's az ő fogatján vitetett néhány katona által utóléretve, káromlások és szidalmak közben feltartóztattak, kivont kardokkal megtámadtattak, 's e folyton — bár összekulcsolt kezekkel irgalomért kiáltottak a vagdaló herczeghez — Árvay József és György, mint szintén Márton András, kard élével több helyütt vérengzőleg megsebesittettek, 's durva ütőszerekkel kegyetlenül megverettek, Árvay Mihály pedig halálra vágatott össze, sebeinek kinai között a véres jelenet után néhány óranegyeddel lelkét kiadván; mint ez a végbevitt vegyes-választmányi vizsgálat irományaiból 's azokhoz melléklett orvosi látleletekből hitelesen megmutatható. E példátlan 's mikint magában iszonyu, ugy jogilag tekintve — miután azon osztálybeliek által követtetett el, kik a polgárok személy- és vagyonbátorságának őrzésére fegyvert viselni hivatvák — a polgári állomány minden kötelékeit szétszaggató esemény bepanaszlásával ő felségének részletesen előterjeszté a megye: miképen törvényes hatósági jogainak megsértésével kebelbeli lakosok országuton támadtattak meg, midőn, ha az öldöklés elkövetőinek a megrohantattak ellen bármi panaszuk volt volna is, elégtételt törvényszerü uton csak a megye hatóságánál lehete keresni; miképen továbbá a megtámadást — abban tettlegesen is résztvevőleg — olly egyén vezérlé, ki iránt a kezébe adott hatalomnál fogva a közlegények majdnem határtalan engedelmességgel viseltetnek, 's ki midőn e viszonyt büningerül használta, a magával vitt közkatonák irányában annál sulyosabb betudás alá esik, minélinkább nem szenved kétséget, hogy e hivatali viszonyzattal visszaélés nélkül a tény alig hajtatott volna végbe; miképen végtére ezekhez még az is járul, hogy a bizottmányi vizsgálatkor felfedezett hamis tanuk allittattak elő a vétek elpalástolására 's az igazságszolgáltatás kijátszására: mindezeknél fogva hódoló jobbágyi tisztelettel megkérvén ő felségét törvényes elégtétel nyujtásaért, 's a vétkeseknek törvényes és a tényhez arányos elmarasztalásáért 's elitéléséért: e felirásra a m. k. Helyt. tanácsnak 1843. évi böjtmás hó 28kán költ intézménye által arról tudósittatott: miképen a kérdéses büntényért, melly időközben az egész haza figyelmét magára vonta, a fővádlott és büntársa a hadi tömlöcztartónál kiállandó 4 héti fogságra itéltettek; a közlegények pedig, minthogy — az intézvény saját szavai szerint — tisztjeik által indittattak kihágásra, büntetés alól felmentettek. Ezen itéletet az előadó megye az igazság kiszolgáltatása megtagadásának tekintvén, megemlíti még azt is, hogy a katonák kihágásainak megzabolázásáról rendelkező honi törvények, 's jelesen az 1681: 22. és 1715: 43. tczikk. világosan parancsolják, hogy a katonák az ország lakosainak akár személyében, akár vagyonában tett károkért elmarasztaltassanak, sőt az 1655: 7ik és 1723: 11ik tcz. szerint katonai körükön kivül végbevitt bűntényeik az ország törvényszerü bünvádi eljárása nyomán itéltessenek el. E súlyos sérelem tárgyában az előadó megye azt kéri, hogy külön készítendő felirás utján a nemzet méltó fájdalma jelentessék ki, és ő felsége kéressék meg arra, miszerint fejedelmi igazságszeretetéénél fogva e büntény elkövetőit a hazai törvények szerint megitéltetni, illető vérdíjakban, költségekben és károkban elmarasztatni, 's egyszersmind jövendőre az országot illy események ellen a katonaság kihágásainak törvényes szigoru megbüntetése által biztosítani kegyesen méltóztassék. Vélemény: Ezen pont alatt előadott eset és arra vonatkozó körülmények orvoslás végett felterjesztendők. Ezen sérelmet egy megyei követ az első osztályba sorozandónak vélte, mi-

vel azt nemcsak egyes megye terjeszti fel, hanem többen magokévá teszik, mint névszerint tulajdon megyéje is. Erre általános felkiáltás által e sérelmet a többi törvényhatóság is magáévá tevén, egy m. követ azt inditványozá, hogy jövendőre olly sérelmeknél, mellyek már az ország által elfogadtattak, soha az azt felhozó megyének neve fel ne hozassék, kivévén a mennyiben az valamelly megyében történt. A tárgy iránt különös felirás határoztatott el. — 12) Egy Nyitra vármegyében Chrenoczi 's Borsiczky családok közt fenforgó 's körülményesen leirt zálogváltó perben sérelemképen felhozatik, hogy a m. ud. Cancellaria olly alperesek ellen, kik bírói itélet által egyenesen a zálogos per érdemére nézve lettek feloldva, hatalomkart rendelt. Az ebből folyó második sérelem pedig abban áll: hogy a fenebb érintett brachialis rendeletnél fogva, a Borsiczky családnak két külön águ örökösei is ősi javaikban megháborittattak, melly két ágon lévő örökösök azonban soha e perben nem állottak, sem bíróilag elmarasztalva nem voltak sem nem opponáltak, és a keresett zálogos jószág-részt soha sem birták, 's jelenleg sem birják.

Junius 12kei CLVIIId. orsz. ülés a t. RRnél. Személynök ő nmlga, megjelenésekor, a szomoru érzésekkel eltelt gyülekezet által komorhangu általános éljennel fogadtatván, a ker. elnök kilencz ker. munkálatot nyujtott át ugymint: 1) Izenete a RRnek a m. FRRhez a vallás tárgyában a f. 1844. évi mart. 25én költ k. kir. válasz iránt. 2) Második izenete a RRnek a vegyes házasságoktól a magyarorsz. r. kat. papság által az egyházi áldás megtagadása tárgyában. 3) Második izenete a RRnek a vallásbeli közönséges sulyok és nehézségek tárgyában. 4) Izenete a RRnek a görög nemegyesült vallásuak ügyében. 5) Második izenete a RRnek az unitariusok állapotában. 6) Izenete a RR. a szepesi XVI városok, ugyszinte Fiume és Buccari kerületek országgyülési szavazatáról. 7) Izenete a RR. a turmezei kerület elrendezéséről. 8) Izenete a RR. a szabad kerületek elrendezéséről; 's végre 9) a megyei tanácskozások szabályozásról szóló törvényjavaslat 52. §hoz hozzátétetni javaslott ragaszték. — Ezeket elfogadván a nmlgu elnök, gyászos ünnepélyességgel jelenté hogy azon rettentő esetről kénytelen a t.RRket közelebbről értesiteni, melly e táblát általános tiszteletben állott egyik tagjában, Orosz Elek Ungh vármegye követében érte 's olly mély és méltó fájdalommal eltölti, mellyben maga a szóló teljes mértékben osztozik. Miután erre ő exc. a mult szombaton neki a helybeli városkapitány által tett körülményeknek jelentését kifejezé, azon rendeleteket is emlité, mellyeket ő ezen a salvus conductust legrettentőbben megsértette-merényre nézve a t. kir. táblának, mint ez ügybeni kétségtelen bíróságnak, 's általa kinevezett választmánynak adott, melly választmányhoz a megyei 's városi hatóság is segédkéz nyujtása végett meghivatott. Ezen választmány előtt a gonosztettnek egyik elkövetője, Kovács Pál, a meggyilkolt ur szolgálatában állott hajdu, önkint a rettentő tettet megvallotta, hogy t. i. egy másik, Toronyi Istv. nevü szolgálatnélküli inas segitségével, pünkösd előtti kedden, azaz maj. 21ről 22re éjjel, szerencsétlen urát megfojtotta, ki is rövid szenvedések után, mellyek a gyilkos vallomása szerint nehány percnél tovább nem tartottak, az élettől örökre megvált. Az elillant Toronyi István elfogatására már minden rendelés megtétetett, Sopronyba, mint tartózkodásainak legvalószinübb helyére, városi őrbiztos küldetett; a városkapitány pedig, kinek ez ügyben kifejtett rendkivüli buzgóságát és ügyességét a nmgu elnök dicsérve elismerte, nemcsak Magyarország minden törvényhatóságaihoz, hanem az ausztriai kormányszékek megkérése mellett az ausztriai tartományok minden városaihoz, minden ezredek parancsnokságihoz a gyilkosnak személyes leirását elküldötte. Soprony vmegye alispánjától már meg is érkezett a válasz, melly a gonosztevő megragadására biztos reményt nyujt. A holttest feltalálására — melly a gyilkos vallomása szerint egy nagy kofferbe rakva a katonai laktanyának a Dunára szolgáló kapujánál valamivel feljebb a két czinkos által majus 22kén éjjel a folyóba vettetett, szinte a leghathatósabb rendelések megtétetvék, 's 8 halász legény 's más hajósok folyvást dolgoznak 's e végre a buvárharang is fog használtatni, hogy megtörténvén már a gyászos eset, a szerencsétlen áldozat hült tetemei legalább méltó eltakaritást nyerjenek (megilletődés); megtartván a törvényesen megtartandókat semmi sem fog elmulasztatni, hogy törvényes uton is a megsértett közbátorság teljes elégtételt nyerjen, a miről a t. RR. hasonlóan folyvást értesittetni fognak. Engedelmet kért azután a nmgu elnök, hogy e szomoru eset jelentése után, komoly szót intézhessen a gyülekezethez. Ugy mutatták az eddig véghezvitt bírói vizsgálatok, hogy az országgyülési testület szolgálatában álló legénység a moralis romlottság legalsóbb fokán áll. A befogott gonosztevő szinte együgyü paraszt legény volt, kit csak itt rontott meg a rosz társaság ugy, hogy végre a borzasztó gonosztettre vetemült. A henyeség mindezen roszak főkutfeje 's innen származik azután a tilos mulatságok utáni vágy, a rosz helyek meglátogatása, az e végre majd elkerülhetlen tolvajság 's még nagyobb gonosztettek. Összejönnek a hasonromlottságu legények, ferde képzeteikkel a társaságos viszonyokról minden hallottakat félre magyarázván 's ezen társaságokból erednek a moralis romlottság legundokabb kifolyásai. Mind ezen néposztály tulajdon érdekében, mind a közbátorság tekintetében szükséges, hogy ezen rosz ellen a leghathatósb intézkedések tétetvén, ezen emberek a legéberebb vigyázattal kisértessenek. Főbb figyelmet érdemelnek e tárgyban a számos kóborló, szolgálatnélküli inasok, kik az uraságok tudta nélkül a cselédségnél tartózkodnak, 's a salvus conductus paizsa alatt a legrémítőbb kicsapongásokat követik el. Legközelebb e tekintetben hathatós rendelések fognak tétetni, mellyek kétség kivül ezen tábla tagjai által is gyámolittatni fognak. (Helyeslés). Jelenleg is már a késő éjszakán kóborló inasok a korcsmákból 's utczáról legott elfogatni rendeltettek. (Helyes!) Most a már tegnap e tárgyban felszólalt jegyző emelé szomoruságtól elfogott hangját, 's bezárólag igy szólt: Közmagasztalással fogadjuk 's köszönetet mondunk excádnak azon sikeres és czélszerü rendeleteiért, mellyeket mint ezen és a kir. táblának is elnöke, az elkövetett gonoszság napfényre hozatala eszközlésére tenni és tétetni méltóztatott, 's e rettenetes gyilkosság kinyomozásában jelesen tanusított ügyességéért, és hivatalos buzgókodásáért Pozsony városa kapitánya is fogadja el a nemzet képviselőinek e szent helyen kimondott egyesült köszönetét. Egyébiránt semmit sem kételkedvén, hogy a kir. tábla, hazánk e törvényszéke bírói eljárásában teljesíteni fogja mind azt, mit tőle a törvény és az igazság szorosan megkivánnak; excádat arra kérjük, hogy e szomoru dologban ezentul is mindazon intézkedéseket, mellyek még szükségesek lehetnek, megtenni és tétetni 's azokról és további eredményeikről, jelesen pedig meggyilkolt társunk holttestének történhető feltalálásáról, hogy annak a temetési végtisztességet elhunyt barátunkhoz illőleg megtehessük, bennünket értesiteni méltóztassék. — Ezután egy megyei követ méltó magasztalással emelvén ki elnök ő excellentiája ez alkalommal is tanusitott tiszta érzelmét, ki midőn e táblát valamelly szerencsétlenség éri, nem választja el magát a testülettől, a gyülekezet e nyilatkozást leghangosabb helyesléssel magáévá tette; mire a szeretve tisztelt elnök előbbi igéretét ismételé, hogy mindent elkövetend, hogy e szomoru esemény körül semmi el ne mulasztassék. Jelenté egyuttal a táblának, hogy Gömör és Kraszna megyék ellen is már befejeztetett a meg nem jelenésök miatt folyt per az illető törvényhatóságok elmarasztalásával. Gömör megyének követe ezen elmarasztalás ellen e helyütt csak azt vélé felhozandónak, hogy e vád a k. meghivó levél megvetésére levén alapitva, a megye bebizonyitotta, hogy már az országgyülés kezdete előtt egy hónappal megtette a törvényes rendelkezéseket, mellyek végrehajtásától azonban kebelében uralkodott ármányok által visszatartva, mihelyt azoktól megszabadult, azonnal törvényes kötelességének eleget tenni sietett. Egy másik okot az elmarasztalás ellen abban talált a szónok, hogy a vádlevél olly törvényekre alapittatott, mellyek nem csak elavult és homályosak, hanem tulajdonképen egészen masról rendelkeznek; t. i. a meg nem jelent praelatusok és magnások megbüntetéséről; minthogy pedig minden országgyüléstől, 's igy a jelenleg lefolyótól is számos főpap és mágnás elmaradni szokott, a nélkül hogy perbe idéztettek 's elmarasztaltattak volna, illy határozatlan törvények alkalmazása könnyen fegyverül szolgálhatand az önkénynek, mellyel a corpus jurisunknak anomaliákkal teljes tömkelegében könynyen visszaélhetend. — Átmenvén azután a napirendre, az előbbi kerületi ülésből átküldött, a követválasztási kihágásokat tárgyazó záradék olvastaték fel, 's a kerületi tanácskozásoknak némelly utóhangjai emelkedése után elfogadtatott — Felolvasá azután a nádori itélőmester a mart. 25ki k.k. válasz következtében szerkezett izenetet és felirási javaslatot. — Személynök ő nmga megvallá, hogy ezen a vallásos kérdésnek kétségtelenül legfontosabb tárgya, már annyira ki van meritve mindkét oldalról, hogy ujat mondani szinte lehetetlen. Azért is csak azon általános észrevétellel elégedék meg, hogy mind a jelen, mind az első k. k. leirat a nemzet általános kivánságának, melly mindig csak a vallásos szabadság és viszonosság volt, teljesen eleget tett, mivel ezen elvek a jul. 5.k. válaszban világosan 's határozottan kimondvák. Ezzel a t. RR. meg nem voltak elégedve, attól tartván, hogy majd a reversalisok megmaradandnak 's erőszakoltatások következendnek. Ezt a törvény rendelete ellenére feltenni már magában is bajos, de minden aggodalom megszüntetésére ő Felsége utolsó k. válaszában a szülék szabadságát a legfőbb pontra emeli, miután senkit, ha ebeli gondolatjait meg változtatja, kényszeritni nem lehet, kimondván a k. válasz, hogy a fél szabad akkor, midőn a szerződést köti, szabad akkor is, midőn tőle eláll, 's igy csak az történt, mi kivántatott 's minek történnie kelie. — A többség ezen elnöki előadást maradjonnal viszonozván, néhány káptalani követ itt is, valamint a kerületi ülésben a k. k. leiratot a kath. hit. elveivel ellenkezésben lenni állitván, minden jobbágyi hódolatuk mellett azt részükről el nem fogadhatónak nyilatkoztaták. Egy m. b. 's főkáptalani követ ekép nyilatkozék. Én minden hódoló tisztelet mellett, mellyel Felséges urunk rendeleteit fogadni köteles vagyok, a leiratban foglalt szabályokat a katholicismus elveivel nem tudom megegyeztetni; meglévén győződve, hogy miután a k. k, leirat a megszegést kötelességül nem parancsolja, erkölcstelenség vádjával nem illettethetik; de én a leiratot azért nem pártolhatom, mert szabadnak jelenti a katholikusoknak gyermekeik vallása felőli rendelkezését, a mit ők hitelveik sértése nélkül nem tehetnek. Továbbá azt is elismerem, hogy valóban különös ovatossággal igyekszik urunk bölcs kormánya megfelelni mind a két rész kivánatinak, de a csomó oldhatlannak mutatkozik, 's igazolva marad ama állitás, mellyet egy nagy bölcstől e hon gyülésén hallottunk: „Nincs olly kormányzási bölcseség, melly e kérdést mindenek megelégedésére dönthetné el.“ Ime a t.KK és RR. sértve vélik a leiratban a protestans férj jogát, ha gyermekeit más vallásnak engedi által; én veszélyeztetve látom a katholikusnő kötelességét, ha gyermekei nevelését biztositni nem törekszik. A tek. KK. és RR. a mostani felirási javaslatban határozott törvényt sürgetnek, és a mult gyülésben felterjesztett törvényjavaslatot ismét használhatónak vélik. Ő felsége a helyett, hogy a törv.-javaslatot elfogadta volna, a kérdést inkább a lelkiismeret szabadságának térére állitá, kijelentvén, hogy olly törvényjavaslatot el nem fogadhat, melly akár egyik, akár másik résznek ollyas valamit parancsoljon, mi hite elveivel ellenkezik. Mélyen tisztelem ő Felségének e nyilatkozatát, és annak igazságos voltához ragaszkodva a törv. javaslatot ez uttal is épen azért nem fogadhatom el, mert az kényszeritené a katholikust ollyas valamire, a mi egyháza szabályival ellenkezik. — Egy másik káptalani követ igy nyilatkozék: Nem osztom ezen ok támogatására a felirási javaslatban kifejtett elveket és következtetéseket; mert egy részről azt tartom, hogy ha a tek. KK. és RR. a kir. válaszban hozzájok intézett legfelsőbb felhivásnak engedve, az alkotandó t. javaslatot a kitüzött elvekhez alkalmazzák, kétségkivül azon nehézségek, mellyek a felirási javaslatban elősoroltatnak, nagy részben elfognak háritattani; más részről pedig, miután a felirási javaslatban előadott kétségeket azon körülménytől látom föltételezve, hogy az egyezkedések nem a jegyesek, de a szülők között a már megkötött házasság után történhetnek csak, lehetetlen észre nem vennem, mikép én az illyféle egyezkedéseket csupán 's tisztán a jegyesekről *érthetem. Ezt kivánja bizonyosan a kir. vá*lasznak egész szelleme és azon czél, mellyet elérni kivánt. Ugyanis a vegyes házasságoknál két egymástól lényegesen különböző vallásnak hivei között mindenekelőtt a gyermekeknek minő vallásban leendő nevelése iránti legfontosabb kérdésnek kell elintéztetni: 's igy a kir. válasz, ha csak a vegyes házasságokat lehetlenekké tenni nem akarta, szükségkép csak a jegyesek által kötendő szerződésekről szólhatott, mi ha áll, fel sem tehetni esetet, hol a vegyes házasságnál az érdeklett pontra nézve valamelly egyesség előre ne létesülne. És ha e tekintetben szabad — a mint teljes joggal szabad — azon közvéleményre hivatkozni, melly más státusoknál az illyféle egyezkedésekről alkotott törvények és határozatok által kifejlett, ugy tapasztaljuk; mikép csaknem mindenhol világosan kötteték ki, hogy az egyezkedések a házasság előtt, és igy a jegyesek által köttessenek. Igy van ez p. o. Baadenben 1807 — Bajorországban 1809, Oldenburgban 1810, Meklenburgban 1811ki törvények szerint Nem mellőzhetem még azon megjegyzésemet sem, mikép a felirási javaslatban foglalt amaz okoskodás, hogy a kir. válaszban ajánlott intézkedés a tiszta házasságban élő szülőket kirekeszti, tulmegy mind azon, mi e tárgyban eddig kivántatott, miután itt csupán a vegyes házasságokról forgott eddig a kérdés. Azokra, mik a felirásban a 2ik főszempontnak támogatására felhozatnak, miszerint t. i. a kir. válasznak javaslata a kivánt czélhoz nem vezet, azt jegyzem meg, hogy az itt felállított okoskodást tovább folytatva azt kellene következetesen állitani, miszerint a vegyes vallásu házasságok közötti viszálkodások csak akkor fognak tökéletesen megszüntetni, ha a vegyes házasságok tisztákká alakulnak. — Mert ott, hol egymástól lényegesen különböző elvek jönnek érintkezésbe, ezeknek teljes kiegyenlitését követelni és azt kivánni, hogy az alkotandó törvény által minden viszálkodások tökéletesen megszüntessenek, puszta ohajtások közé tartozik; és a vegyes házasságok, mig vegyes természetöket megtartják, ugyan azon csatatérhez hasonlók fognak maradni, mellyről a felirási javaslat említést tesz, mellyen t. i. a két különböző egyház egymással találkozik és harczot ví, csak akép megszünteténdőt, avagy legalább enyhitendőt, ha az egyik rész elveinek feláldozása nélkül a másik rész irányában engedékeny lehet. Lássuk azonban, mikint alkalmazza a felirási javaslat a k. válaszban foglalt ajánlatot a kitüzött czélra u.m. a vallási surlódások megszüntetésére. Az egyezkedésekről mondatik hogy azok mint puszta és magokban érvénytelen igéretek a házas feleket már csak azért sem nyugtathatják meg, mert megtörténhetik, hogy valamellyik fél a meggyőződés és lelkiismeret sánczai közé vissza vonul. Itt a k. válasz annyi-

ban mennyiben, az egyezkedéseket mind törvényes mind politikai uton kivül helyezi, túl menni látszik mind azon, mi e tárgyban másutt létezik, hol az illy egyezkedéseknek helyt adott a polgári törvénykezés. De még nem mondta ki a k. válasz az egyezkedéseknek érvénytelenségét; sőt midőn az eféle egyezkedéseknek megtartását magok a házas felekre bizza, és ez által a lelkiismeret szabadságát's a vallást közelebbről érdeklő dolgokba mélyebben beavatkozni 's kényszeritőleg fellépni gondosan ovakodik: egyszersmind felteszi a házas felekről, hogy az illy főfontosságu, és mindig magasb szempontból tekintendő kérdésben, millyen a gyermekek vallási nevelése, még a házasság előtt adott szó szentségében lehet és kell bizni. És ha valamellyik házasfél a házasság előtt a kérdésben adott szavát megszegi: ez által igenis tanusítja azt, hogy meggyőződése változott, de azért a másik fél, ki csupán az adott szó szentségénél fogva és tisztán ezen feltétel alatt nyujtá kezét, ez által gyermekeinek vallási nevelésére nyert jogát semmikép sem vesztette el; 's ha minden ellenészrevételeinek daczára a másik félt adott szavának megtartására nem birhatná, nincs egyéb hátra, hanem hogy a vegyes házasságnak ezen egyik kellemetlen következményét türje. Az egyházi személyeknek nagy befolyásától is igen tart a felirásjavaslat. Azonban felednünk nem kell, hogy ugyanazon felek, kik házasságra lépnek, egyszersmind az egyháznak polgárai és hivei: kik mint illyenek, sem önmagukat, sem gyermekeiket az egyháznak befolyásától teljességgel ki nem zárhatják. Az egyházi személyeknek, bár melly polgári törvény mellett is, tulajdon hivatásuk körébeni működése, és azon kötelességeiknek, mellyeket hivatásuk tőlük megkiván, teljesitése szabad leszen. — Elnök ő nmga is megjegyzé, hogy hálát adhatunk istennek, ha a vegyes házasságokkal czélt érnek a tek. RRk., 's azért felesleges még az egyháziakat is ide keverni; de nem is áll a felhozott ok, mert ha a szülék vallásuk helyességéről és szentségéről meggyőződvék, akkor gyermekeiknek más vallásbani neveltetése nem lenne egyéb moralis öldöklésnél; ha ellenben más vallás helyességéről meg vannak győződve, akkor menjenek át magok is. Azért az esetet moralis ellenmondás nélkül gondolni sem lehet, leginkább a katholikusoknál, kiknek vallásuk tanja szerint illy nevelés egyenesen tilos. Ha pedig indifferentismus illy eljárás oka, akkor annak gyámolitása nem a törvényhozás feladásai közé tartozik. — Erre azonban *egy megyei követ a hisztoriát's fejedelmeknek hasonló esetekbeni eljárását hozá fel erősségül, azt adván hozzá, hogy lélekismeret tekintetében király és koldus közt nincs különbség*; a mire aztán az egész felirási javaslat felkiáltás által megtartatott.

Megyei 's más közlések.

* Zalából (Az uj tisztikar névsora.) Közöljük ezennel Zalamegyének f. junius 11én egy óra alatt befejezett tisztválasztó gyülése eredményét: Első és 2dik alispáni hivatalra minden kijeleltetés nélkül Kerkapoly István 1sö és Csillagh Lajos másodalispán urak kiáltattak ki. — Koppány Ferencz volt főadószedő is kijeleltetés nélkül lőn kikiáltva. Főjegyző: Tuboly Mihály; aljegyzők: első: Zoob János. 2ik: Novák Ferencz, ki táblabiróul is kineveztetett. Tiszti főügyész: Barcza János. Altügyészek: 1sö: Molnár Alajos. 2dik: Háry József. Levéltárnok: Háry Farkas. Pertárnok: Muzsik Károly. Lajstromozó: Háry Ágoston. Főszámvevő: Jakabffy Gergely; alszámvevő: Nagy Sándor. Irótermi kiadó: Kovács Lajos, tisztlb .eskütt. Megyei főorvos: Smalkovics Mihály. 2-dik: Feletár J. Főmérnök: Tóth Antal. 2dik: Csepely József tbiró. Megyei kapitány: Bertalan Vincze. Füredi polgári biztos szbirói czimmel: Mórocza Károly. Várnagy: Kovács Vendel tiszt. eskütt. A *tapolczai járásban* a volt főszbiró leköszönte után, főszbirává lőn: Bogyai Lajos. Alszbirák: Dallos György, Diskay Lajos, Cseh László. Esküttek: Nagy Sándor, Eössy Imre, Bezerédy Imre. Aladószedő: Nagy József. Gyámi szbirák: Ádám János, és Nikola Ádám. Állom. biztos: Magyar Ferencz. — *Szántói járásban* az előbbeni főbirónak lemondása után Tolnay Károly. Alszbirák: Septey Ádám, Várbogyai József, és Farkas Károly Benjamin. Esküttek: Laskóy Károly, Hertelendi Lajos, Horváth Boldizsár. Aladószedő: Bogyai Pál. Gyámi szbiró: Külley József. Állom. biztosok: Rákóczy József, és Szigethy Károly. — *Kapornaki járásban* a fő- és alszbirák lemondása után; főszbiró: Sümeghy Ferencz, (ki ezuttal, mivel még nem volt tbiró — táblai ülnökül is kineveztetett.) Alszbirák: Thassy Gábor, Kéthelyi Ferencz, és Botka Mihály. Esküttek: Thassy Lajos, Léránt Tamás, és Petrich András. Aladószedő: Koltay Lajos. Gyámi szbiró: Mártinkovics Károly. Biztos: Farkas János. — *Egerszegi járásbani* főszbiró Simon Mihály még tisztválasztás előtt több nappal hivataláról többek fájdalmára határzottan lemondván — kikiáltatott főszbiróul Farkas Imre. Alszbirák lettek: Kozáry László, Nagy Károly, (ki a vidékek sorozásakor középponti szbiró lett) Hertelendy Kálmán. Esküttek: Nagy Imre, Fábián Pál, és Nagy Kálmán. Aladószedő: Tuboly Alajos. Gyámi szbiró: Baranyai Pál. Biztos: Horváth Ferencz, tisztlb. eskütt. — *Lövői járásban* a főszbirói hivatal üres lévén, az ezt dicséretesen viselt Szenthe Lajos, és Simon Pál alszbirák hivatalaikról határzottani leköszönés után főszbiróul választatott meg: péterfalvi Molnár János volt tiszti főügyész. Alszbirák: Ágoston József, és Simon János. Esküttek: Király István, Baka János, és Sohár Károly. Aladószedő: Sóós József. Gyámi szbiró: Molnár József. Biztos: Miálka János. — *Muraközi járásban* főszbiró: Horváth Péter, al: Séllyei László, és gábellai Gábelich Imre. Esküttek: Oszterhueber Kázimir, Csárich Ferencz, és Ikálchich József. Biztos: Moor Ferencz. Táblabirák koszorujába ezuttal több jeles egyén foglaltaték, kik közt megemlitendő gr. Andrássy Manó, 's báró Kákonyi.

*△ Biharból. Jun. 3ikán beállott, de gyéren látogatott évnegyedes közgyülésünknek leginkább házi ügyeink szellőztetése jutván feladatul, — ez rövid vázlata az érdekesbeknek. A szokott alispáni jelentés, scontro, 's követi jelentések olvastatván, a telekdij iránt az országos választmány véleményének közöltetése után tanácskozandunk. Előjött ezután B. Ö. követünknek alispáni hivataláról leköszönése, és e tárgy nyujtott alkalmat P. L. táblabirónak hosszu 's unalmas bucsuztatójára, mellynek azon része, miszerint a lemondottat alispáni nagy halottnak állitotta, jelét adá a szónok necrophorusi tapintatának, mellyet a használt ‚captans' kitétel, hogy ő ezért polgári gyászba öltözik, nemcsak nem simított el, hanem kissé meg is nevettetett. Helyre ütötte azt azonban L. G. ügyvéd rövid beszédében, mert ő nemcsak B. Ö. urat halottaiból feltámasztotta, hanem 52 megyére sugárzó nappá is metamosphosizálta; — — már most némelly uraknak aligha lesz okuk a magyar hon felvilágosultságán panaszkodni! Határozattá lön a lemondott urnak érdemeit, mellyek csak ugyan nem középszerüek, emlékül jegyzőkönyvbe foglaltatni, mi hozzá felküldendő és a Rendek fájdalmát hangoztató bucsúlevéllel együtt olly csinosan elkészült, hogy azzal a leghiúbb aristocrata is megelégedhetnék. Cuique suum, ezt igen helyén látom. A viz-szabályozó küldöttség jelentése vétetvén föl, hol patakon, hol éren úsztak tanácskozásink, az intézkedések is czélszerüen megtétettek, csak az isten erőt adjon a kivitelre. Felolvastatott a baródsági visgálódó küldöttség jelentése is, melly a f. isp. helytartó részére esketö parancs mellett történt eljárás megvizsgálását tartalmazta. Emlékezni fognak a tisztelt olvasók egy piszkos vádra, melly még taval a baródi kortes főnök V. J. által ő méltósága ellen a közgyülésen az iránt terjesztetett, hogy ő méltósága, a vádló, az adó és B. Ö. alispán ellen két nemes fölingerelt 's a baródi nemesekkez e tárgyban névtelen lázitó levelet iratott; minek következtében az uralkodó többség tán azon elvnél fogva: „flectere si nequeam, — acheronta movebo" — ezen alaptalan mende mondát ő felsgéhez felküldötte. E részben tehát a f. i. helytartó esketö-parancs folytán tétetett vallatás által kivánta a rágalmat kideriteni, de később ezen eljárásra vonatkozólag tétetett uj folyamodás, mellyben az előbbi vádló tiszti erőszakoltatásról panaszkodott, 's e vádnak vizsgálására nevezett küldöttségnek jelentése most olvastatott fel, mellynek tartalma oda terjed, hogy e tárgyban tiszti erőszak nem történt, egyéb körülményeket pedig, mellyeket a vádló a küldöttségben adott esedezése folytán kért megvizsgáltatni, a küldöttség, köréhez képest meg nem vizsgálhatta; azonban N. J. táblabiró, 's személyeskedő dictatori szónok inditványa nyomán a most jelentő küldöttség ezen privat körülmények megvizsgálására is elrendeltetett. Valóban szomorú, hogy az inséggel küzdő adózók kegyes atyái, az adózok erszényéből olly furcsán gazdálkodnak, 's mig egy részről nemesi adóval hiszik igazságosnak azt kifoltozni, addig más részről egy ármánykodó kortes könnyitésére a vizsgálódás költségeit olly liberaliter dispenzálják.

Tolna. Junius 15kén (Tüz és folyvást tüz!) A hazánkat olly gyakran látogató szerencsétlenség, a tüzvész kies városunk nagy részét is lángok martalékává tette F. hó 12én délutáni négy órakor egy kádár gondatlansága által kiütött tüz 187 lakházat, a város szinét, a Duna vidékét megemésztette; közöttük a dohányraktárul használt zárda templommal együtt négy ezer mázsa beváltott dohánynyal, több uradalmi épület, városház, enyvfőző gépezet, gabnaraktárak elégtek. 'S mivel a mindinkább zajongó forgószél a rémülést olly fokra emelte, hogy mindenki csak magzatai, csekély öltönye, és önélete szabaditására futott házához, és a mezőre, a tüz annyira elharapódzott, hogy már a templom, iskolaház és paplak felé két oldalrul repdeső lángok az egész várost végveszélylyel fenyegették, ha tk. Augusz Antal tolnamegyei köztiszteletü másod-alispán ur igen bölcs rendeletei a jólelkü szegzárdiak segélyével a további terjedést óriási munkával fel nem tartóztatják. Hálaköszönet e jeles férfiúnak, ki nemcsak szóbeli buzditással, hanem buzgó közremunkálással is tanusitá nemes lelkületét; köszönet a derék szegzárdi, mözsi, és faddi emberbarátoknak, kik mitsem kiméltek a szenvedő emberiség megmentésére. Igy a harapozó lángok éjjeli 1 órakor megszüntek ugyan, de nem a veszély, mert a parázsnak kimondhatlan mennyisége, 's a kolostornak magasan égő gerendái ts Schneller Antal uradalmi ügyvivő fáradhatlan működése, és rendeletei mellett is még mai nap sem veszélynélküliek. Innen a közös rémülés minden óraütésre, hangosb szózatra, sirás, jajgatás, mik a kőszivet is meghatják és irgalmas cselekvésre inditják, és segélyre fakadó érzetre buzdítják, 's ez nem is hiányzik olly nemes lelkeknél, minök Csapó Dániel, Bezerédy István 's más többek, kiknek az öntudat, e legdrágább kincs legyen jutalom nemes tetteikért. Emberélet tudtunkra csak kettő veszett, egy gyermek, a lángok között, és egy a kolostor templomárul leesett tégla által agyonütött, segélyben fáradozó szegzárdi lakos, ki több gyermekek atyja. Béke hamvainak.

Külföldi hírek.

Ausztria. Görzben junius 3án délelőtti 11 órakor hunyt el Angouleme hg, Xdik Károly fia, életének 69ik évében. Hosszu betegeskedése alatt a rámért szenvedéseket mindig vallásos önmegadással türte. Ő a jótékonyságban fáradhatlan volt, miért is mindenki szánja. Teteme atyjaé mellé a castagna-vizzai sirboltba junius 8án tették le.

Spanyolország. Madridból irják, mikép a hatóságok semmit el nem mulasztanak, hogy a rend és béke fentartassék a fővárosban, 's a roszakarók fondorlatai meghiusítassanak. Főleg az őrizeti katonaság altiszteire vannak figyelemmel, kiket az exaltadók különösen akarnak érdeköbbe vonni. Ezek közben azonban az ország financz állapotja semmikép sem javul, 's nem tudhatni, miképen fognak a kincstár kimerültségén segiteni. Legtöbb követelései vannak a hadminiszteriumnak; a királyné elutaztakor a sz. Ferdinand bankja 12 millió reált előlegezett, 's most már ismét 20 milliót kérnek. A ‚Castellano' 's más lapok folyvást sürgetnek egy nagyobbszerü kölcsönt; ám hogyan lehessen illyennek eszközlését reményleni, a legtetemesb veszteségek nélkül? — Minapi észrevételünk azon aránytalanságra nézve, melly a kincstári szegénység, 's a rendkivüli díjazások, nyugpénzelések közt fenáll, mindinkább alaposbnak mutatkozik. Az ezüstbányák ugyan jó sükerrel müveltetnek; de mi ez ennyi szükséghez képest?

Don Francisco május 22én Cadizból Tangerbe vitorlázott Cristina fregáthoz csatlakozandó. A marokkóiak ellen tehát a készületek szép folyamatban vannak. — Narvaez és Roncali Valenciaban tökéletesen kibékültek. Reus grófnak a ‚Verdad' szerint megengedtetett, hogy régi fegyveres bajtársával Milans del Boschsal Poroszországba menjen az ottani katonai intézvényeket 's a porosz had gyakorlatait tanulandó.

N.Britannia. Sir Robert Peelnek, udvarlása alkalmával, az orosz czár megszoritá kezét, 's midőn a királyi család tagjainál tisztelgését bevégezte, őt saját lakában viszonosan meglátogatá, honnan Wellington hghez kocsizott. A Londonban látogatáson levő két királyhoz nemsokára egy harmadik fog járulni, t. i. a dán korona-örökös, ki a leithi révben majus 31kén kötött ki, előbb azonban még a skót felföldet akarja meglátogatni. — Miklós czár, miután Angolország több első családjait is meglátogatá, junius 3kai este Windsorba ment, hova Victoria királynő és Albert hg néhány órával előbb kikocsizának. A Times miután a hajdankorban tett eféle királyi látogatások okait, a jelenkorbeliekéivel egybeveté, igy nyilatkozik: „Mi Miklós czár jelen látogatását különösen illeti, a világtörténet nem tud rá példát, hogy két monarcha jött volna össze, kik illy messze országokon, és ennyi millió embereken uralkodtak. E látogatás czélja az angol szövetség, mi koránsem azért kerestetik, mintha azzal valami politikai tervet kivinni volna szándék, vagy abból valami különös haszon háromlanék, hanem inkább mivel elismervék azon nagy statusjogi elvek, mellyeket Angolország hirdet és véd. E széles alapon mi minden hatalmaknak hasonló vendégszeretetet és baráti kezet nyujtunk. Britannia sokkal nagyobb hézagot tölt be a világban, hogy sem Franczia- vagy Oroszországoknak puszta segitőhatalmává sülyedhetne, az ő politikájában nincs rokonszenv vagy ellenérzelem, sőt inkább örül annak, ha nem egymagán van, hanem magát minden más nemzettől környezetten látja. 'stb. Angolországban az ellenzék minden Franczia és Angolország közti barátságos alkudozásban északi hatalmak elleni csapást lá-

tott. Mindezeknek most meg kell változniok. Látni fogja a világ, mikép Victoria királynő Miklós czárt elfogadhatja tavaszkor, a nélkül hogy tuladna a reményen, miszerint a francziák királya öszszel fog megérkezni, és e legkisebb megkülönböztetést sem tevő békeszereteten és barátságon ki sem találhat gyalázni valót azokon kivül, kik egy 's más hatalom szövetségét csak akkor becsülik, ha a háboru előestéjen egymással tartanak.

O'Connell bebörtönöztetése következtében az ir kath. népség hangulata igen fenyegetőző, 's mint mondják O' Connell fogságában minden tekintélyével odadolgozik, miszerint a vész kitörése előtt csilapitva legyen. Befogatása után Clonmel, Limerick, Drogheda, Dundalk, Newryben 'stb. legott gyülések tartattak, 's a ‚haza atyjához' 's az ‚ir és kath. ügy vértanujához' szánakozás-nyilvánító irat határoztaték.

Az orosz czárról illy tudósításokat adnak a lapok: Jun. 3kán este Windsorpalotába ment. Ezen nap különféle látogatásokat tőn a magas aristocratia több családinál. E közben a Dover-utcza, hol az orosz követségi palota van, teli volt a nemesség kocsijaival, kik neveiket egy e czélra készitett könyvbe irák. Midőn az említett palotába tenné utját a czár, az utczákat tömérdek sokaság lepte el, melly gyakrabban vivátozott, 's a közel házak ablakaiból a hölgyek kendőiket lobogtatták. Erre azon észrevételt teszik némellyek, hogy az angolok, noha olly igen nagyon szeretik a radical - zajongást, még is gyökeres monarchicus érzelmü nép, 's egy fejdelmi személy megjelenése köztök soha sem véti el hatását. A vasut pályaudvaráig, hol a czárt a királyi család pompás pályakocsijai várták, az utczák kocsikkal valának ellepve, mindannyi tisztelgő kiséretül szolgáló. Jun. 4kén a czár 's a szász király Albert hg. társaságában az ascoti lófuttatást látogaták meg, hova őt egy épen érkezett orosz státusfutár sürgönyökkel, követé. — Nem hiányzanak olly észrevételek is a napi sajtóban, mellyek a czár megjelenését nem épen fö'tétlen dicsőitéssel emlitik. Igy többek közt a ‚Sun' mosolgy egy reggeli lap azon lelkesült felkiáltása felett, melly igy hangzik: „Minden szivekben csak egy vágy égett — a vágy, Europa legszebb férfiát láthatni, — mert annak tartják a czárt; — innen van, hogy ezen „néphóditó" — ez annyit tenne mint: „Nicolaus", — mindenütt, hova jő, az emberi nemzet gyöngédebb nemének sziveit még hamarébb meghóditja, mint a férfiakéit."

A gyárügyi törvényjavaslat jun. 3kán a felsőházban, a miniszterektől előadott alakban, harmadszor olvastatott 's elfogadtatott. Az alsóházban a czukorvámok iránti határzatok, hosszabb vitatkozás után 197 szóval 128 ellenében elfogadtattak. Jan. 4kén szinte az alsóházi ülésben Vane lord inditványt tőn a szén vámának megszüntetése iránt, melly azonban 110 szóval 74 ellenében elvettetett.

India új főkormányzóját Sir Hardinge Henriket a királyné a Batherend nagykeresztjével diszitette, ki is junius 7kén útnak indult, 's pedig, mind mondják, Franczia-ország 's Olaszföld felé.

Mikép nyilatkoznak a tory- 's orangista szellemü lapok O'Connell elitéltetéséről, képzelhetni; mindazáltal azon káröröm, sőt azon szidalmak, mellyekkel az öreg férfiut még börtönében is illetik, nem árulnak el nemeslelküséget. Azonban a londoni whiglapok, 's a dublini repealujságok nagyobbrészt fekete szegélylyel jelentek meg, e szomoru eredményt hirdetők. Az itélet daczára ellenben a repeal ügye, folytonos haladásban van; a repealgyülések nagyobb lelkességgel tartatnak mint azelőtt, mellyeknek elnöke most O'Brien. Az utóbbi heti gyülésen eddig szokatlan összeg folyt be az egyesület pénztárába hetijövedelmül, t. i. 2596 ft. sterling. — O'Connell utósó kibocsátott felszólitásában inti az irnépet saját, Irland, és isten nevében, hogy békén maradjanak, mert igy a repeal diadala bizonyos. — A foglyok tartása eddigelé legalább nem szigorú. Számos látogatást fogadott el O'Connell; a kertekben sétálniok szabad a foglyoknak; együtt ebédelnek; férfiak jegy iránt tehetnek látogatást a hét bizonyos napjai 's óráiban, hölgyek jegy nélkül bocsáttatnak be.

O'Connell elitéltetéséről pótlólag ezeket közöljük: O'Loghlen ügyvéd O'Connell részére meg akará mutatni, hogy jelen körülmények közt nem hozhatni ellene itéletet, 's ujabb perfolyamnak kell megindittatni, vagyis inkább bevárni a parliament mint legfelsőbb itélőszék határozatát. De ezt a birák nem engedék meg, 's még egy ügyvédnek a többi vádlottak nevében tett ellennyilatkozata után május 29én kijelenték végkép a birák, hogy az itélet elhalasztásának nincs helye. Május 30kán a törvényszéki terem tömve volt hallgatókkal, 's maga az egész elitélés kimondása igen megható, 's több megindító jelenetekkel kitünő volt. O'Connell Dániel beléptekor számos fiatal ügyvéd elibe sietett, 's megszoritá kezét; az öreg Dániel ez által igen meg volt lepetve. Burton közbirónak előadása, ki az itéletet kihirdeté, igen habozó vala, ő annyira meg volt indulva, hogy szemeiben folyvást könyük csillogtak, 's néha szava alig vala érthető. Hosszas előadását egészen közlenünk a hely szüke tiltja, de némellyeket meg kell érintenünk. Elmondá: miután a vádlottak bünösökül találtattak, meggyőződött a törvényszék, hogy további elhalasztásnak helye nem lehet. Elmondá ujolag az esküttszék itéletét, hogy t. i. a vádlottak Irland törvényhozási elszakasztását törvénytelen uton módon törekedtek eszközleni, mire pedig törvényes módok is valának használhatók. A törvényszéknek tehát az iránt kelle tanácskozni: milly büntetés szabassék illy vétségre, mellyet minden törvénytudó kénytelen vastag vétségnek elismerni. Mondá: mikép kinos és búsító kötelessége a tanácskozás eredvényét kihirdetni, melly annyi — 's jobbadán köztisztelteben álló — férfiú szabadsága ellen van intézve. Főleg fájdalmas ezt tennem, monda Burton, különösen egyik, pedig a fő vádlott iránt, ki mint jeles törvénytudó maga is elismerendi, hogy a többiekhez képest sajátnemü az ő helyzete, viszonya. A többiek leginkább ezen egynek tekintetétől, az iránti tisztelettől vezettetve, 's bizva az ő tudományában, vőnek részt az ügyben. 'S e tekintetben az ő esete egészen különböző a többiekétől. (Itt általános mozgás és moraj terjedt el.) E tekintetek enyhitik a többi vádlottak nagy vétkességét, mennyiben t. i a bün elkövetésében azon tisztelettől indittattak, mellyben — — (Ekkor John O'Connell, ki atyja mellett ült, a biró lábaihoz omlott, 's felkiálta: ‚Engedje biró uram!' — hihetőleg azt akará mondani, hogy tetteiért maga akarja az egész felelőséget viselni, — de atyja nem engedé kimondania ezt, hanem illetődve tevé kezét vállára, és sürgeté, hogy ismét üljön le. — E jelenet igen mély benyomást csinált a jelenvoltakra.) — A biró azután olly értelemben folytatá: hogy a közel rokonság a fiúra nézve kedvezőleg módositja a vétek körülményeit. Ezután emlité: hogy Dániel ugyan mindig a béke és csend fentartásán törekedett, 's be is bizonyitotta, hogy eddigelé féken birta tartani a népet; de nem tudhatá, meddig birand e varázsszerü hatalommal a nép felett, 's fogja e mindig gátolhatni a vérengzést. Mindazáltal más körülmények eléggé reá rójják az összeesküvés bünét. A büntetésnek tehát szigorúnak kell lenni., hogy mások hasonló cselekedetektől visszarettentessenek. Ezeket tekintve az itélet kemény és szigorú lőn. Itt megállapodott a szóló biró, könyekre fakadt, 's miután erőt vőn magán, — előadá a már közlöttük itéletet. Ennekutána elmondá O'Connell észrevételét, mellyet szinte már közlöttünk, 's az egész hallgatóság több perczig tartó, 's ujabban ismételt helyeslő kiáltásokra fakadt. A főbiró körültekinte, mintha ki akarná szemelni a fő kiáltókat, de csak hamar boszúsan visszahanyatlott székére, 's csendesen várakozék, mig a zaj csilapult.

Franczia-ország. Ő felsége, Anglia özvegy királynéja jun. 3kán Németföldre teendő utjában, Calaisban partra szállt. A hatóság fényes küldöttséggel, 's igen hizelgő, tiszteletteljes üdvözlettel fogadá őt Franczia-ország földén. Midőn a városba ment, az utczák mindkét nemzet zászlóival valának diszitve, a hangászkarok váltogatva franczia 's angol dallamokat játszottak, a népség üdvözlésére tódult, a katonaság 's nemzeti őrség fegyverben tisztelgett. Szóval Adelheid királynő fogadtatása méltólag azon tisztelgés mellé sorozható, mellyel Miklós czárt Anglia ünnepli. Rövid mulatás után hat kocsival folytatá útját Saint-Omer felé.

Soult marsal tiz ezredet, mellyek közép és déli Franczia-országban állomásoznak, telegrafi parancscsal Toulon, Marseille, 's Port Vendresba rendelt, honnan Afrikába indulandók. Ezen kivül franczia hajócsapát már útban van a marokkói partok felé. — Aumale hget a kormány el akarja hini az afrikai parancsnokság állomásáról.

A jun. 6kai következkamra ülésben Soult marsal igazolá mindazon aggályos híreket, mellyek Algirból érkeztek, miért is szükségesnek látja oda uj hadcsapatokat küldeni; 's többek közt igy nyilatkozott: Maroccóban jelenleg szent háboru van hirdetve, 's mintegy 15,000 ember áll fegyverben ellenünk. Ezen ellenséges had alakulását könnyü kitalálni. Abd-el-Kader Algirból elüzetvén előbb a sivatagba, onnan Maroccóba vonult. Ezen ország néptörzseit felizgatá, kik főuroknak csak akkor engedelmesek, mikor épen tetszik nekik. A maroccoiak kedvesen fogadák Abd-el-Kader hitszónoklatit, 's a zultán ellen nem állhatva alattvalóinak szent háborut hirdetett. De Soult reményli, hogy nem kerül háborura a dolog, mert a tett készületek talán elégségesek leendnek a maroccoiak harczias tüzének lelohasztására. Algirban jelenen a francziáknak hada 73,386 emberből áll; ehez járul 10,151 benszülött katona, 's az idegenek csapata 6473 emberből. A foglalás évi költségei 84,638,000 frankra mennek.

Svédhon. Az országgyülés 11kére van kihirdetve. Reménylik, hogy ez egyike leend a legfontosabb országgyüléseknek, mellyen egyenes szivü felvilágosodott kormány az egyenes szivü felvilágosodott képviselőkkel üdvös törvényeket alkotand. — Gróf de Brahét az elhunyt király, mi majd megfoghatatlan, egészen kifeledé végrendeletéből; azért a jelen király, atyjának e hű barátját mindenféle kitüntetésekkel, jutalmakkal, 's évdijakkal halmozza. Azt hiszik mindazáltal, hogy ama nagy befolyásban, mellyet korábban e férfiu a közügyekre gyakorolt, többé részesülni nem fog.

Görögország. Griziotis részéről a megtámadás elmaradt ugyan, de a miattai félelem koránsem alapnélküli. Ő mindent elkövetett a végett, hogy a chalkisiakkal magát megválasztassa, mit meggátlandók, a követek kijelenték, miszerint ő több gyilkosságban részt vőn, és mint büntetőperbe-fogott alkotmányszerűleg meg nem választathatik. Griziotis megirá a királynak, mikép ő képes erővel vini ki azt, mit neki önkint megengedni nem akarnak. A történhető rendetlenségek gátlására Chalkisba had rendeltetett, Griziotist szemmel tartandó, ki gyilkosságaért már csakugyan perbe van fogva. — Maurokordatos nagy zavarban van, látván, mikép magát a miniszteriumban meg nem tarthatja, 's pártfogója az angol követ is körutazásra épen ez elhatározó perczben indult el.

Északamerikai egyesült státusok. Egy new-yorki levelező annak, hogy semmiféle nagy fontosságu kérdés a jelen congressusi gyülésben nem fog eldöntetni, okát abban látja: hogy az elnök minden pártoknál egyiránt népszerütlenné lön. Ez okból azt hiszi, a whigérzelmü senatus nem fogja az előterjesztett szerződések egyikét is elfogadni, ha szinte azok elveire 's részleteire nézve megegyeznék is meggyőződése, 's pedig csupán azért nem, hogy Tylernek valamikép jelentőséget ne szerezzen. Miszerint tehát sem a Texast, sem a vámegyesületet illető szerződésre nézve nem várhatni az idén eredményt, az utóbbit illetőleg még különösen azért sem, mivel vele olly kérdések is függnek öszsze, mik iránt más nemzetekkel kellvén értekezni, nem egy hamar reménlhetni megoldatásukat. — Azonban, mi a texasi ügyet illeti, a most emlitett véleménynél két nappal későbbi, az az május 11kei new-yorki lapok szerint, nincs épen végkép elhatározva, hogy az pártolásban nem fogna részesülni; mert noha most elmellőztetett, mégis mindinkább növekszik az azt pártolók száma a senatusban, ugy hogy naponként egy két ujabb védelmezője lép fel. Sok hija még ugyan, hogy többség, vagy épen a törvényszerüleg megkivántató két harmad többség kerüljön ki; azt mindazáltal bizonyitja ezen uj fordulat, hogy e rendszabály iránt a tanácsosok jóvéleménye folyvást szaporodik és szilárdul. Ha tehát csupán a mostani elnök elleni személyes érdekek hátráltatják a szerződés iránti kedvező fejleményt, de a dolog maga nem áll gyülöletes szinben a tanácsosok előtt, könnyen lehetséges, hogy új elnök választatván, vagy a jelen netán ujabb népszerüséget nyervén, a kérdés csakugyan diadalmat aratand.

Egyesületi közlések.

II. Közlés a Kisfaludy-társaság magyar népdalgyüjteményéről. Magyar népdalgyüjteményünk (dalok, mesék, mondák 's hagyományok gyüjteménye) örvendetes gyarapodásban van. Eltaláltuk, ugy látszik, a kort, mellyben egyrészről a nyilvánosság, másrészről hazánkfiainak részvéte 's együttmunkálása által mégis elérendjük, hogy e nyelvünk 's költészetünkre nézve igen érdekes és nagybecsü kincseinket, legalább nagy részben, egybegyüjtve láthassuk. — Az első 's jelen második közlés között alig van két hónap időköz, 's már ismét következő közleményekkel gazdagodék gyüjteményünk, névszerint: — Debreczen tájékáról Dobay János ur 26 darabot küldött, mellyeket, mint irja, eredetileg katonáktól, gulyások, kanászok, szolgálók és napszámosoktól vagy költetni vagy már másoktól megtanulva, daloltati hallott. Ezeken kivül még vagy 50nel igérkezék czélunk előmozditásához járulni, mellyre ezennel teljes bizodalommal fel is kérjük. — Vasvármegyéből Szelestey László ur hatot sziveskedett közleni. — Szilágysági népdalokat 's tánczverseket, Halász Márton ur küldött Zsibóról; számra 14 népdal és 13 tánczverset, mellyekről megjegyzi, hogy sokkal szebb 's jellemzőbb melódiájok mint szövegök, 's azon ohajtását fejezi ki, vajha ezeket is megtartanunk, örökítenünk lehetne. — Ezen igen helyes és méltó ohajtását a tisztelt urnak társaságunk is magáévá téve, ezennel egész bizodalommal felszólítása kiegészitéseül még e kérelmet intézi a hazafiakhoz, hogy kiknek alkalmok 's módjok van, az illy melódiák lekótáztatására, azokat is a legnagyobb köszönettel veszi, 's használni fogja. — Melly becses közleményekért, midőn a Társaság az illető hazafiaknak tartozó köszönetét, addig is, mig azokat használni fogja, kijelentené; ujolag figyelmébe ajánlja 's kér buzgó és munkás segédkezeket a tisztelt hazafiaktól vállalatára, melly nemzeti értékűvé, minővé tenni

akarjuk, csak a nemzet összes közremunkálásával emelkedhetik. Költ Pesten a Kisfaludy társ. jun. 15kén tartott havi gyüléséből. Garay János helyettes titoknok.

A Magyar Gazdasági Egyesület f. é. jun. 1sö napján tartott közgyülését m. Károlyi György elnökgróf ur az Egyesület az utolsó évi munkálodásinak 's jelen állapotjának rövid előadásával nyitván meg, noha szives örömmel értesült abból a szép számmal megjelent közönség, hogy az Egyesület a rendelkezésére álló csekély erőhez képest méltánylást érdemlő sikert fejtett ki; mindazáltal közmegindulással vette a közönség azon szomorú tényt, hogy e széles földmüvelő hazában csak 298 részvényes, és 163 alapitó tagot nyerhetett mindeddig olly testület, mellynek czélja legközelebbi 's legérezhetőbb anyagi érdekeink előmozditására van irányozva. — A hideg lelkületnek, mellyet e botrányos, 's ugyszólván kétségbe ejtő részvétlenség jellemez, mélyebb alapját amugy is eléggé ismervén, annak keseritő fejtegetésébe nem ereszkedvén a közgyülés, annál is inkább kétszeres vágygyal nézett az országgyülés kerületi választmány javaslata felolvasásának elibe, mellyet ez a Gazd. Egyesület ismeretes „Emlékirata 's kérelmei" felett készitett, 's mellyet legközelébb a törvényhatóságok is veendenek. — Egyesületi titoknok felolvasván e javaslatot, forró hálával győződött meg belőle a közgyülés az illető választmány lelkes tagjainak valódi ügyismeretet 's honszerelmet lehelő jó akaratjukról 's buzgó rézzvétükről 's annál fogva az Egyesület közel felvirulhatása iránt a jelenlevőkben uj remények ébredtek; mind a mellett egyik jeles tagtársunk igen alapos fejtegetése után a javaslat néhány pontjaira nézve némileg eltérő véleményekben állapodott meg a közgyülés, 's e vélemények 's illetőleg módositási kérelmek az érintett t. választmánynak felterjesztetni határoztattak. Ezt követé 3or egyesületi előadó Fényes Elek urnak igen jeles értekezése azon kérdés felett: vajjon hol és milly körülmények között szükséges hazánkban a minimum meghatározása a földbirtokra nézve? — melly értekezés, valamint a reá következők is, a „Magyar Gazdában" egész terjedelmökben felvétetni határoztatván, azoknak foglalatjára nézve elégnek véli alólirt, a tisztelt közönséget az emlitett folyóiratra utalni, hozzátevén itt egyedül azt, hogy előadó ur nézeteit közhelyesléssel fogadá a jelenlevők többsége, 's e szerint a taval e tárgyban hozott végzésnek alaposságáról ujolag meggyőződött. — 4er Részvéttel 's figyelemmel fogadtatott a földészeti szakosztályban a közhirré tett kérdések felett elöfordult vitatkozások eredménye, mellyek nagyobb okulás végett egész részletességökben fognak a „Magyar Gazdában" közöltetni; mi pedig azok közől különösen a népesitést illeti, miután a közgyülés tökéletesen megegyezett abban, hogy népesitések nélkül hazánkban kiterjedtebb pusztai jószágokon, czélszerü, 's a birtok értékének kamatját megtéritő gazdálkodásról, 's igy a föld tökéletes kihasználásáról szó nem lehet, hogy továbbá hazánkban a néptelenség miatt illő gyáripar ki nem fejlődhetik, hogy egy szóval: a státusnak anyagi és erkölcsi ereje és jólléte a népesség olly fokától feltételeztetik, mellyet Magyarországban főleg czélszerüen intézett népesitések által idézhetni elő; azon hiedelemben továbbá, hogy népesitési törvények hozatala sokáig elmulasztható nem levén, mind a honi törvényhatóságok, mind maga a törvényhozás szivesen veendik, ha a többnyire birtokosokból 's mezőgazdákból álló Egyesület e tárgy felett jól megfontolt nézeteit és javaslatát előkészitendi, — közszeretetü Csapó Dániel egyesületi alelnök ur vezérlete alatt czél- és korszerü javaslat kidolgozására küldöttség neveztetett ki, mellynek tagjaikul megkérettek Ürményi Ferencz ő excja, Dessewffy Emil gr., Zichy Miklós gr., Bezerédy István, Brünek József, Magyar Imre, Nagy István, Patay József, Pulszky Ferencz, Fényes Elek, 's egyesületi titoknok; feladásul tüzetvén ki egyszersmind a küldöttségnek, hogy a népesitések lényeges sikeresitését és gyarapodását feltételező, 's hazánkban eddig átalában sajnosan nélkülözött kor- és czélszerü községi rendszer tervezetét is venné különös figyelme 's munkálata tárgyául. — A második kérdést illetőleg, névszerint a tagositásra és megváltásra nézve, egészen megegyezőleg a szakosztály véleményével, abban állapodott meg a közgyülés, miszerint az Egyesület részéről nyilvánitassék, hogy, miután valamint a kisebb nemesi, ugy a jobbágy birtokon is a czélszerübb gazdálkodhatás egyik főfactora az öszpontosított 's tagositott állapot, melly a gazdának jószághozi szeretetét 's munkához kedvét azon arányban emeli, mellyben a tagositás következtében a föld haszna gyarapszik; miután továbbá e gyarapodásból, mint a növekedő szorgalom gyümölcséből fejlődhetik ki csak nagyrészben a tulajdonos hajlandósága az urbéri terhektöli megváltásra, minek kivitele azonban mind a földesurra, mind pedig az egyes jobbágyokra nézve nemcsak bonyolodott, hanem egyenetlen és aránytalan is mindaddig, mig az egyesek urbéri állománya elszórt és eldarabolt állapotban van, 's mig a jobbágy nem tudja, mi lesz tagositás következtében tulajdonkép övé, — annálfogva kivánatos, miszerint a törvényhozás az urbéri megváltások engedelméül az azt megelőzendő tagosztályt mulhatlan feltételül tüzze ki, azontul is szorosan fentartván a már meghatározott urbéri minimumot, nehogy ugy, mint több régibb időben felszabadult helység, az adásvevés szabadsága, 's a föld korlátlan tulajdona feletti hamis fogalomból a korlátlan eldarabolás ösvényére sodortatván, a legrendetlenebb állapotra, 's ugy szólván koldusbotra jusson. — A tagositások siettetésére és könnyitésére egyébiránt az Egyesület más sikeresb és azonnal foganatositható eszközt ajánlani a törvényhozásnak nem tud, mint a nemesi közbirtokosokra nézve már fenálló azon jog kiterjesztését a jobbágyokra is, hogy urbéri helységekben hasonlóan kisebb száma a jobbágyoknak is követelhesse a tagosítást, 's ez által saját földeinek józan belátása szerinti czélszerü használatát. — (Vége köv.)

Néhány védszó, az izraelita ügyben.

Valóban nem csekély föladat minden — a zsidó, — tulajdonképen az emberiség — ügye ellen ugyszólva naponkint oda dobott keztyüt fölemelni, mindennel szembeszállni, ki majd nyilt majd lebocsátott sisakkal sorompóba lép ellene. Nincs fegyver-nem, vivási csel, vagy megtámadási ármány, melly már ez ügy megbuktatására föl nem használtatott volna. Egy korkérdésnél sem mutatkozott az ellenzék olly proteusilag, nem tünt föl olly különféle alakban, mint épen e kérdésnél; majd a szenteskedésnek ihletes susogásában, a kritika metsző gunyában, az álbarátság mézes beszédében, majd a nyilt gyülölet szenvedélyes kitörésiben, vagy a rágalom kigyó-sziszegésiben, szóval: a szellemi nyelv minden dialectusában nyilatkozék az, csak az igazság 's méltánylat hangján — nem. 'S mi ez ügy melletti bajnokoskodást még nehezebbé teszi, az, hogy a 19 századbeli hitetlen zsidók ellen mennydörgő kereszthadi predikátorok minduntalan a már számtalanszor megczáfoltat ujra föl-fölmelegitik 's olly képpel tálalgatják föl, mintha az ellen egy szócska sem mondatott volna még.

Jóllehet már számtalanszor be lőn bizonyítva lélektanilag és történetileg, hogy a zsidóknak kereskedés- és pénzüzlethezi hajlamok nem népjellemök, hanem részint a sötét századok-szülte nyomasztó törvényhozások természetes eredménye, mellyek e néposztályt nemcsak minden polgári keresetmódtól eltiltak, hanem különös szabadalmak által az uzoráskodásra még mintegy fölhitták; — perse csak hogy mikor jónak látandották, ismét szépen megkopaszthassák; — részint pedig azon számtalan akadály és nehézségek következménye az, mellyek még mai napig a zsidó inas, legény és mesternek a kézművek megtanulhatása és üzhetésénél utjokba gördittetnek, melly okok, hogy ha megszüntetnének, az okozatnak is el kellene enyésznie. Föltételezi már a józan logica, de bizonyítja tettleg is Europa legmüveltebb tartományinak tapasztalása, hol az elfogulttan vizsgáló e reményt már valósulva látandja, ha t. i. elég méltánylattal bir néhány évi szabadságtól gyökeres átalakulást nem követelni, 's ha a korosabb ivadékot sem feledi tekintetbe venni, mellynek már lehetlen vala uj keresetmódot választani. Jóllehet, mondom, mindez már számtalanszor elmondatott; az ügy ellenei mit sem akarnak erről tudni, Hollandiát, Franczia és Angolországot mintegy el akarnák a földtekéről disputálni 's más tartományok dicső (!) példájára, de a józanész és tapasztalás daczára minduntalan a régi nótát hallandjátok ajkaikról zengeni: a zsidóknak nincs egyébre értelmök, mint kereskedés és szatócskodásra; ők munkakerülők, haszonlesők; 's minthogy ollyanok, tehát a világért sem szabad, 's nem kell őket fölszabadítani, azaz: mivel a kereskedést és uzoráskodást annyira kedvelik, szántani vetni nem akarnak: ergo meg kell őket e kedvencz foglalkozások mellett hagyni, ki kell őket zárni minden más hatáskörből, melly őket netalán elszoktatná az uzorától; nehezbíteni kell nekik a kézművek tanulhatását 's üzhetését minél több 's minél boszantóbb akadályok által, különösön ama záradék által, miszerint a „zsidó csak zsidó-legények alkalmaztatásával üzhesse mesterségét," zsidó-mesterlegényekkel, kik alig léteznek, eddigelő — inasokul is csak nagy nehezen fogadtatván fel — nem is létezhetnek! Ugyanezen rendszer következtében ne szabadjon a zsidónak fekvőjószágot, házat szerezni — sok helyen még jótékony intézetü épületeit sem saját nevére — mellyek csak 5—6 percentnyit kamatoznak, hanem fordítsa csak tovább tőkepénzét iszonyú uzorára, hadd gazdagodjanak egyesek közölök, a mi ugyan rájok nézve nem üdvös, a honra nézve pedig csak káros; — igen de — de —

Nem egyszer mondatott már az is, hogy a köznépnek a zsidóktóli idegenkedésre — melly azonban nem is olly általános mint állíttatik — hivatkozni nem okszerü; egy józan haladást ohajtó törvényhozás méltóságával pedig összse sem férhet; mert ezen idegenkedés ismét csak a zsidókat elszigetelő törvényekből ered; mert nem várhatni a müveletlen pór 's félmüvelt — többnyire inconstitutionalis tartományokbul ide szakadt várositól, hogy önálló iléletet hozzon magának egy emberosztályról, ha netalán józan itélete is a törvényekben kimondott ítélet által korlátoztatik; nem várhatni; hogy olly emberre nézve hasonjogot ismérjen el, azt barátilag, testvérileg szorítsa szivéhez, kit a törvények által olly bélyegzőleg megalázva 's olly mélyen lábainál szemlél. Egy erélyes, önálló, az örökkévalót földön képviselő törvényhozásban pedig illőbb 's méltóbb volna, nem olly kórállapotra mutatni, mellyet közvetőleg jobbadán csak maga idézett elő, hanem saját magasztos példája által e kórállapotot elháritani. Töressék csak szét azon isten képére teremtett embert gyalázó békó; mutassa csak meg a törvényhozás, hogy istentől rábizott itélőszéke előtt a zsidóember is hasznos tagja lehet az alkotmánynak, és a nép engedni fog jobb érzete sugalásának, és a mindkét részre káros ellenszenvet testvéri rokonszenv váltandja fel. Mindezzel semmi ujat nem mondék, száz meg százszor mondatott ez már el; 's most azt hinné az ember, hogy e valódi circulus vitiosusra hivatkozás elnémult, ámde koránsem némult el; vagy nem a kimélendő közvélemény-e az, mivel elleneink előállnak, ha már minden fegyverből kifogytak!

Szintannyiszor megczáfolta már számtalan zsidó hittudós azon némellyektől terjesztgetett balvéleményt: miszerint a Thalmud az izraeliták között valami canonicai tekintélyel birna; megfejtvén, hogy az egyátaljában nem codex, melly egész terjedelmében normativ érvényességgel birna; nem symbolicus könyv, mellynek minden tanja 's mondatai kötelezők volnának még a legorthodoxabb izraelitára nézve sem; csak a mosaicus szertartási, egyház-ritualbeli hagyomány szerinti intézvényeit tekinti az orthodox izraelita (és ismét csak ez) sérthetleneknek; a mi ellenben e foliantokban különféle kor és különféle rabbiktól költ, nem ritkán egymásnak ellenmondó nyilatkozatokbul áll, még a legorthodoxabb zsidótól is minden figyelem nélkül hagyható, sőt minden korban 's a Thalmud leghőbb követői részéről is ellenmondásra talált. Azon egy-két, akkor egész világot sujtó sötétség szülte, 's embertelen üldözés kicsikarta egyes emberek a pogányság 's pogányok elleni fanyar és keserü kifakadásai pedig, mellyektől a fölvilágosult elme bosszuséggal fordul el, tökéletesen neutralizáltatnak a Thalmudnak azon tulnyomó számu nemesb erkölcstanjai által, mellyek a legtisztább emberszeretetet lehelik, szelíd bánásmódot, jóakaratot, kivált türelmességet minden ember iránt tanítnak, annyira, hogy az elfogulatlan vizsgáló amazokban csak anomaliát látand, mellyért még nem törhetni pálczát az egész munka fölött. De a képtelenségek legnagyobbika volna azon szeretetlen kifakadásokat a kereszténységre és keresztény testvéreinkre vonatkozóknak érteni akarni; miután általános elvül állíttatik föl a Thalmudban: „Hogy pogányok is, kik a 7 noachidi parancsolatokat *) megtartják, mindenben mint izraelitáknak tekintetnek." Mennél inkább kell ez elvnek olly hitről állani, melly a mindnyájunknak szent iráson alapul, 's mellynek főczélja a büntőli fölszabadítás! minden a legkitünőbb zsidó theologok által isten 's emberek előtt bebizonyítatott, erősítetett; de azért elleneink még sem szünnek meg a Thalmud tanjainak káros gyülöletes voltát hirdetgetni; sőt nem átallják azon nevetséges állítást tenni, hogy az izraëlita fölebb becsüli a Thalmudot, mint Mózes könyveit; ők szokásokat, szertartásokat fognak reánk, mellyeknek sem a Thalmudban sem más rabbii irományban legkisebb nyomuk nincs, 's aztán oda állnak és szemünkre lobbantják, miért hogy nem hazudtoljuk meg az ellenünk fölhozott vádakat? miért vonakszunk a vallásunkbeli mysteriumokat fölvilágositani, nevezetesen az ugynevezett Kolnidre v. i. absolutionalis fogadást oldó imát, az eskü szentségét 's at.

Uram isten, lehetséges-é, hogy elfogultság, gyülölet vagy kajánság annyira erőt vegyen emberen, annyira elfojtsa a keblében honosult igazság szavát! Hányszor ismételjük és erősítsük Isten színe előtt, hogy vallásunk nem ismer semmi nemü mysteriumot, 's azért nincs miről fölvilágositást adnunk. Száz meg száz a leghiresb hittudósoktól költ irományokban olvashatni, hogy a fennevezett ima egyedül csak jámbor és Isten irányában tett fogadásokrul szól, mellyek által a gyarló bünös buzgóságában kivíhetlen áldozatokra 's nélkülözésekre kötelezé magát és saját lélekismérete megnyugtatására azok alóli fölszabadításért (absolutio) könyörög; mig ellenben ez embertársaink iránt 's törvényszék előtt letett eskü már vallásunk alapelve szerint szent 's föloldhatlan. Ez ima felőli magyarázat egyébiránt az ujabb Bécs és Prágában nyomatott ünnepi imakönyveinkben (Machsor) világosan olvasható, ugy mint egyéb könyörgéseink Európának majd minden nyelvére le vannak fordítva; legujabb hit 's erkölcstani könyveink pedig már többnyire eredetileg németül, egy részt magyarul is iratnak. 's igy minden nem hébertől is könnyen megérthetők. Kiviláglik azokból, minő elvek szerint neveljük gyermekeinket. A Thalmud pedig soha sem volt nálunk általános iskolai könyv, csak ifjaknak taníttatván, kik a papi pályára szánják magokat, mint például a Patristika a keresztény theologiai candidatusoknak. Mit akarnak tehát elleneink a titkolódzási szemrehányásokkal, 's vádak fölhordásával, mellyeknek alaptalanságokról mindenki meggyőződhetik, ki t. i csak igazságos meggyőződést keres. De vajjon őszintén ohajtják-é elleneink a tölök annyira sürgetett fölvilágositást? valóban, ha valakiről, ugy ezen urakról is elmondhatni, miszerint annyi év óta se nem tanultak, se nem feledtek semmit; még mindig az előitélet rozsdatárából kölcsönözgetik fegyvereiket, Eisenmengert 's többi hozzá hasonló zsidó embergyülölet hőseit tekintvén csalhatlan oraculumnak a zsidó dogmák megismertetése és megitélésére, behunyván szemöket minden előtt, mi e részben az ujabb zsidó literaturában mondatott. Üdvösb is leend ezekkel többé vitába nem bocsátkoznom, 's egyenesen „A zsidók" czimü munkácskámra utalnom; vagy ha nekem érdekeltnek nem hisznek, olvassák a két híres és a rabbii literaturában legjáratosb keresztény tudós itéletét Eisenmenger és czimborái fölött. Az egyik Michaelis Orientalische Bibliothek 19-dik kötet 9dik lapján többek közt igy nyilatkozik: „Hát ha valaki a katholikus vagy evangelikusnak vallási könyveiről szint illyféle gyönyörü munkát a jónak akarva kihagyásával csak az itt ott egyesektől elhamarkodva és a vita hevében elmondott nyilatkozásokból férczelte összse. Mit itélnének aztán illy munkák szerint a katholicus vallásról — azt mindenki tudja; de annyi bizonyos, hogy mi velünk lutheranusokkal szintolly roszul bánnának, mint a münsteri anabaptistákkal;" a második pedig, Molitor, ki, „Philosophie der Geschichte" czimü munkájának 3 rész 91 lapján szinte ez értelemben itél. —

*) Ezek: 1) a bálványozás, 2) isten-káromlás, 3) vérfertőztetés, 4) rablás, 5) gyilkolás, 6) egy 's még élőállat testéről levágott tag fölemésztésétől magát megtartóztatásában és 7) az igazság-kiszolgáltatásban állanak. (lásd apostol. története 15, 19. 20.)

Még egy fontos kérdés volna hátra, mellynek megfejtése annálinkább szívemen fekszik, minthogy az olly férfiak által hozatik fel, kiknek ügyünk, mint az emberiség szabadságának egyik láncszeme iránti őszinteségök 's jó akaratuk felől meg vagyok győződve. Azon kérdés t. i. hogy a zsidók, mint ollyanok, követelnek-é mostani elszórtságukban számokra külön nemzetiséget? 's hogy azon eredetileg szertartásukban rejlett, de már most tért-vesztett, politikai czélzatok jelenleg társasági téren fennállanak-é? kell-e szükségeskép fennállniok? szóval: a zsidó nép nevezet a szónak politikai vagy csupán csak vallásfelekezeti értelmében vétetik? Melly kérdésnek világosan motivált tagadó feleletét más alkalommal adandom. Schváb Arszlán (Leo.)
pesti főrabbi.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti Ujság. (48 sz.) Korunk ügyei rovatában illy czimü czikk olvasható Olivértől: ‚Miser ubique jacet.' E czim mintegy fülénél, vagy inkább bordájánál fogva van a czikk közepéből annak élire rántva; mert tulajdonkép egyik bordáját képezi e közmonkás, 's a felső megyékre akar vonatkozni, mellyeken kereskedési tekintetben senki sem akar segíteni. A czik értelme az: hogy a debreczen-pest-pozsonyi vasutat nem kell az északi vaspályával, hanem inkább Tokajjal, vagy épen Kassával összekötni, mert különben a felső megyék végkép tönkre silányulnak. Ez igen helyes a belkereskedés szempontjából, 's mi is azt hiszszük, hogy belkereskedés nélkül ország nem boldogulhat, 's a csupa befeléi kereskedés arányos kifeléi kereskedés nélkül előbbutóbb kiszíjja a hon zsirját. De miért ne lehetne külkereskedés is, belkereskedés is virágzó? Attól, hogy, ha egyszer felépül a pest-debreczeni vasut, Debreczenből ne akarjon vagy ne birjon akár az ország maga is vonalt épitni Tokajig, vagy épen Kassáig, nem annyira tartunk, mint szerző, — sőt azt hiszszük: csak legyen egyszer megindítva, megkezdve, a vasutvonalzás, ennek hasznai önkényt is reá birandják, kényszeritendik az országot a továbbépítésre, a vasutháló folytatására. 'S ha maga az egész ország nem akarna is, ha csakugyan provincialis szükkeblüség átka nyomná azt tovább is, miért ne lehetne a provincialis érdektelenség ellenébe szinte provincialis érdekeltséget szegezni? Az az, nem lehetséges é, hogy látván az ország többi részeinek hanyagságát, magok a Kassavidéki felsőmegyék, magányvállalkozók gyanánt egyesüljenek egy vasutszárny létesitésére a reménylendő nagy haszon fejében? Erre csak egy kis lelkesség kell, 's hiszszük: még van annyi a felsőmegyei birtokosok és kereskedőkben, hogy saját javukra munkálkodni birjanak. Ha Kassa hajdanában virágzó kereskedéssel birt, miért ne birhatna ismét? vagy csak a lengyelországi kereskedési vonal az, melly iránt rokonszenvet érezhetnének a felsőmegyék, vagy mellytől hasznot merjenek reményleni, 's kivált most, miután ez jóformán csökkent vagy épen szünt, nem fordulhatna é figyelmök saját honuk testvér-alföldje felé? Ha némelly turóczi sáfrányos tót Berlinben, Amsterdamban, Moszkóban, Konstantinápolyban sőt Persiában is megfordulhat, ezreket szerezve magának: miért ne ébredhetne másokban is a felsőmegyeiek közt hasonló 's nagyobbszerü vállalkozási szellem? Mig a debreczen-pesti vonal elkészül, alkalmasint lefoly még néhány év, 's azalatt ráérnek a felsőmegyeiek — ha t.i. az ország nem akarna is — magokat valamire határozni; 's reményljük, ezt teendik is. — Most nem ébredhetett bennök illy szellem, mert ha szinte építettek volna is, hova, mihez ragasztották volna vasutjok végét? a homokokhoz? a hortobágyi pusztákhoz? Legyen csak vasut Debreczenig, erősen hiszszük, lesz vállalkozási szellem is több e honban. Azért most e vasutra nem szavazni, csak mivel az északi vasuttal, 's nem mindjárt Tokajjal leszünk összeköttetésben, tán némi gyöngeség vagy önbizalmatlanság volna. Főszabály legyen: egyet tenni, 's a másikat el nem mulasztani. Belkereskedés mindenesetre kell, de kell külkereskedés is a mai időben; e kettő nélkül a hon élete pangás, vagy lassu ernyedés.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

20209. Pozsony vármegye törvényszéke jelentése szerint, Argay András táblabiró hitelezői csődületének határnapja f.é. augustus 1sö napjára tüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Németh Vendel táblabiró, perügyelővé pedig Vermes Móricz tiszti alügyész neveztetett. Költ pünkösthó 28án 1844.

20311. Csanád vármegye polgári törvényszéke Kramer Mayer értékében megbukott batonyai lakos ellen csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére határidőül f. é. augustus 5két tüzte ki, és ideigleni tömeggondnokká Hervay István táblabirót, perügyelővé pedig Baross Sánd. tiszti alügyészt nevezte. Költ pünkösdhó 28. 1844.

15453. Borsod vármegye jelentése szerint, báró Kölcs Ilona csődpörének folytatólagos felvételére f.é. augustus 1sö napja tüzetett ki. Költ sz. Györgyhó 23án 1844.

21063. Fejér vármegye törvényszéke jelentése szerint, baracskai közbirtokos Szücs Ignácz hitelezői csődületének határnapja f.é. augustus 1sö napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Szőke Sándor táblabiró, perügyelőül pedig Lethenyei Károly hites ügyvéd neveztetett. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

20975. Temes vármegye törvényszéke jelentése szerint, vagyonában megbukott Gavrilovits Gergely és felesége Verszavia lippai kereskedő és lakosok ellen csődület indíttatott, 's a hitelezők megjelenésére f. é. augustus 1sö napja tüzetett ki határidőül, tömeggondnoknak Keszthelyi Erneszt, perügyelőnek pedig Küttel Károly tiszti ügyész neveztetvén. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

18225. Fejér vármegye törvényszéke jelentvén, hogy vagyonbukott sárbogárdi izraelita Deutsch Moyses hitelezőinek csődületére f. é. augustus 1sö napja tüzetett ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Molnár 'Sigmond táblabiró, perügyelővé pedig Boros Mihály hites ügyvéd neveztettek. Költ pünkösthó 14én 1844.

20304. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Löv Ferdinand hitelezőinek csődületére f. é. augustus 5ke határnapul kitüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Hengelmüller Mihály, perügyelővé pedig Primayer János hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösthó 28án 1844.

Szerződés-semmisités.

21434. Somogy vármegye felirása következtében, mellynél fogva gróf Forgách és Baron Izsák keszthelyi izraelita közt bizonyos repcze-eladási betáblázott, fenálló, 's tévedésből elszaggatott szerződésnek megsemmisitését országszerte kihirdettetni kéri, miután a kérdéses szerződési feltételeknek már elégtételett, annak megsemmisitése ezennel közhirül adatik. Költ sz. Iványhó 4én 1844.

(*141) 1—3

Előfizetési hirdetés
a
Religio és Nevelés
‚kath. egyházi folyóirat'ra,

melly melléklapjával, az **‚Egyházi literatural lap'**-pal együtt a bekövetkező második félévben is szokott alakjában, nagy negyedrétben, velinre nyomva, hetenkint kétszer, 's az eddigi előfizetési dij mellett (félévre: postán, boritékkal **öt**, helyben **négy** ft peng.) fog megjelenni. Tárgyai 's iránya a kettős lapnak változatlanul az előbbiek maradnak. Az előfizetést minden honi cs. k. postahivatalok elfogadják: az ország határain kivül járandó példányok iránt pedig a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni. Előfizethetni helyben: **Budán** ugyan a szerkesztőségnél, krisztinavárosi **Kalmárfy**-házban; **Pesten** pedig **Hartleben** és **Altenburger** könyvkereskedésökben, a váczi utczában: hol a szerkesztőség számára alkalmilag küldött levelek is letétethetnek.

(*138) 2—2

A Magyar Gazdasági Egyesület által kiadott
„Magyar Gazda"

czimü gazdasági folyóiratra az előfizetés ezennel a jövő félévre megnyittatván, a t. cz. gazdaközönség egyszersmind értesittetik, hogy az eddigi előfizetési ár, félévi folyamra, 4 pgő forinttal jövőre is fölemelés nélkül megmarad. A Magyar Gazdából hetenkint két iv jelenik meg, 's mi beltartalmát 's értékét illeti, nem kételkedünk, hogy eddig is általában elismert, 's minden hasonló külföldi folyóirattal bátran mérközhető érdekességében és közhasznuságában a gyarapodó részvéttel aránylag mindinkább fog emelkedni. — Előfizethetni Pesten az Egyesület titoknoki hivatalában (üllői ut gr. Károlyi-ház) 's t. Antal Mihály urnál a nemzeti Casinóban; — vidéken az Egyesület t. cz. ügyviselőinél 's minden kir. postahivatalnál. — Állandó előfizetőinknek az „Okszerü Kalauz" második kötetével ajándékkép fogunk kedveskedni. 1—2

(*144) **Jurikowich család** 1—3

tagjait ezzel értesitem, hogy az 1643dik évi junius 7ikén Jurikowich Ádám számára költ nemeslevél történetesen kezembe került, mi iránt velem bérmentes levelekben értekezhetnek. Kassán junius 17én 1844.
Hammersberg László ügyvéd.

(*142)
Magyar kereskedelmi bank hirdetvénye.

Az e helyt folyó 1844ik évi april 13ról közzétett hirdetvény folytában, ezennel közhirül adatik: hogy a mai napon délelőtt egybegyült bank-választmány az 1843ik évi december 1től 1844iki majus 31keig számitott második félévre járó osztalékot részvényenkint tizennégy forintra pengőben határozta légyen. — Ezen 14 frtnyi pengő öszveg f. e. junius 5kétől kezdve, a kiadott szelvények beadása mellett a helybeli bank pénztárában felvehető. — Az 184⅘ik évre részvényenkint 2 frt 37 krok fognak az intézet tartalékpénztárába betétetni. — Költ Pest junius 4én 1844. Ürményi Ferencz s. k. bankelnök. Valero J A. s. k. bankigazgató.

(*139) **Haszonbérleti hirdetmény.**

A nagykállói Kállay család részéről közönségessé tétetik: mikép Nagy-Kálló mezővárosában minden kisebb kir. haszonvételeket, minők a bor-, pálinka-, hús-, szalonna-, sertéshús-méretés, ahoz való épületekkel, ugymint: egy nagy vendégfogadóval a város közepén, és csinos tánczteremmel, több vendégszobákkal, a fogadósnak külön szobáival, állás- és istállókkal ellátva — nemkülönben a városon az ugynevezett Csókos korcsmával, és a nagy árendában lévő épülettel 's pinczével az árendás számára, és egy száraz malommal, — valamint öt országos, ugyszintén minden héten tartatni szokott heti vásárokkal együtt julius 29ik napján, ugyanesak Nagy-Kállóban, árverés utján három évre kiadandók lesznek, e f. é. sz Mihály napjától kezdve; a bérleni szándékozók a kitüzött határnapra illő bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. 1—3

(*143) **Hirdetés.**

A száj- és fogbetegségben sinylődőknek tudtúl adatik, hogy minden szerdán és szombaton délutáni 3 órakor az orvosi kar épületében a fogorvosi tanodában, előadások alkalmával, a száj- és fogbetegek gyógyitás, és szükség esetében mütétel alá is vétetnek — azontul naponkint lakomon Dorottya-utcza 11. szám alatti házban regg. 10—1, 's délutáni 3—6 óráig. **Nedelko** orvosdoctor fogászat professora.

(*136) **Wagner József** mükereskedésében Pesten a servita-téren épen most jelent meg:
Népdalok a ‚Szökött katoná ból zongorára alkalmazva. Ára 45 kr. p pénzben. 3—3

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	18.	pesti mérő	110—134	80— 92	66 — 74	54— 57	52—56	84— 90
Kassán	„	„	15.	pozs. mérő	76— 90	57— 63	45 — 54	37— 42	24—32	50— 52
Szegeden	„	„	11.	„ „	62— 65	50— 55	— — 42	— 30	—36	— 42
Baján	„	jun.	8.	„ „	53— 69	38— 44	— — 38	34— 36	26—32	— 43
Miskolczon	„	maj.	15.	„ „	— 60	42— 44	33 — 35	20— 21	—23	— 28
Temesvárott	„	„	24.	„ „	60— 65	— 42	— — —	— —	31—33	— 41
Pozsonyban	„	jun.	14.	„ „	75— 97	— —	51 — 62	38— 41	37—40	60— 65
Nagyszombatban	„	„	14.	„ „	82— 90	— —	50 — 62	36— 37	30—35	— —
Győrött	„	maj.	30.	„ „	76— 80	52— 55	50 — 54	— 35	— 36	— 58
Mosonyban	„	jun,	13.	„ „	65—108	— —	48 — 60	33— 45	33—39	52 — 62
Sopronyban	„	„	3.	„ „	75—110	— —	60 — 69	42— 48	40—44	66— 74
Aradon	„	maj.	10.	„ „	52— 55	— 45	34 — 36	— 30	— 30	— 37
Veszprémben		„	10.	„ „	— 80	58— 60	44 — 45	42 45	— 35	— 45
Uj-Becsén	„	jun.	14.	„ „	80— 90	60— 75	— — —	— 30	— 35	— 45

Pénzkelet.

Bécs, jun 15én 1844.

	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára	— 111 —
1 pcent. „ „ „	— 101 ½
3 pcent. „ „ „	— 78 —
1834ki statuskölcsön (500 frt)	— 747 ½
1839ki „ „ (250 frt)	— 315 —
1839ki „ „ (50 frt)	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— 65 ¼
„ „ 2 pcent.	— —
Bankrészvények darabja	— 1630 —
Eszterházy-sorsszám	— 58 ¾
Császári arany	— 102 ¾

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jun. 18. reggel: 10' 3'' 9''' 0 fölött.

Jelen számunkhoz mellékelten veszik t. olvasóink a PESTI DIVATLAP*-rai Előfizetési felhivást, és ‚Nemzeti ujság' programját.*

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

50. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője között minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZOMBAT, junius 22.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának, (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a ‚Világ' czimü politikai lap megszünik. Helyébe a **BUDAPESTI HIRADÓ** *lépend.*

A **BUDAPESTI HIRADÓ** *gr.* **Dessewffy Emil** *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a ‚Világ'nak mostani alakjában fog megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* **Kiadó-hivatalban** *(Gránátosutcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.*

Borsos Márton
tulajdonos.

Tartalom.

Fiumei vasut II. Fővárosi hirek és események. Kine ezések. Gyászhir. Másodszori felhivás a Magyar kereskedelmi társaság első részvényrészlet befizetésére. Országgyülési tudósitások (Előleges közlés a junius 18, 19 és 20kai mindkét táblai országos ülésekről.) Részletes lei ása a junius 14kei CLXdik alsótáblai országos ülés vitatkozásinak a kerületek elrendezése tárgyában. — Részletei a jun. 7kei főrendi tanácskozásoknak a jászkun és hajdúkerületek rendezése fölött. Csatolványul 1) Izenete a KK. és RRnek a migos FőRRhez a vallástárgyában f. 1844. évi martz. 25kén költ k. kir. válasz iránt. 2) Felirási javaslat a vallás tárgyában az 1841. mart. 25ről érkezett k. kir. válaszra. 3) Második izenete a KK és RRnek a vallásbeli közönséges súlyok és nehézségek tárgyában a migos FőRRhez. Pozsonyi ujdonságok — Megyei közlés: (Nyitrai tisztválasztás eredménye.) — Kir. városok köréből (Szabadka város tisztujitása.)

Nagybritannia (Szász király a parliamentben. Az orosz czár látogatásai. Hadi szemle és gyakorlat. Vélemény politikai viszonyok iránt. Kérvények és felirás O'Connell bebörtönöztetése ellen.) — Franczia ország (Kikötők javitása. Ünnepély Versaillesban. A Courrier Francais az angolok ellen. Orkan Bourbon-szigeten. Aggodalom Algir miatt. Az iparmükiállitást vizár rontja meg. Az Univers' véleménye a czár utazása iránt. Czirkálás a marokkoi parton.) Spanyolország (A királynék Barcelonában. Torzképek. Ellenzek az anyakirálynő ellen. A Maestrazzóban csend. Ujabb kegyetlenség a marokkóiak ellen.) — Németalföld (A czár váratik.) — Németország. — Svédhon. — Montenegro. — Törökország (A zultáu hadai győznek.) — Északamerika (Mozgalmak Mexico ellen.) — Hayti (Neger elnök.)

Egyesületi 's intézeti közlések. Pesti műegyesület. — Népkönyvkiadó-Egyesület. Iparegyesület (Adakozások.) — Magyar Gazd. Egyesület juniusi közgyülése. (Folytatás.)

Nemzeti szinház. (Népmelodiai pályamüvek iránt.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, junius 22. 1844.

Fiumei vasut.

II.

Nincs egy egy édesb reményünk, mint az alduna-fiumei vasut minélelőbbi létesitését még a folyamatban levő országgyülésen elhatároztatva látni. Azonban az előzményeket — e létesités miképeni módja körül — nem a legkecsegtetőbbeknek tapasztaljuk. Látjuk ugyan is, hogy a szegény magyar nemzetnek, mint mindig, ugy ezen fontos, jövőhatározó ügyben is nemcsak leirhatlan apathiával, roszakarattal ben a hazában; de külföldi ellenséggel és ármányokkal is váltig kell küzdenie!

Miután a duna-fiumei vasut ügye az országos választmány munkálatiban szőnyegre került, 's ezen választmány javaslata az iránt, hogy a vasutak száztólias jövedelem-biztositás mellett vállalkozókra bizassék, közzé tétetett: mi lőn természetesb, mint hogy a sok belküzdés után ennyire tenyészett fiumei vaspálya megsemmisitésére külföldi vállalkozók ajánlkozzanak. 'S különösen Triest, melly emelkedését legnagyobb részben a magyar termékek kivitelének köszönheti, az őt e részben fenyegető veszélyt, mondhatnók, halálos döfést elháritandó, mozogni kezdett; 's miután odavaló kereskedési elleneink, érdeköknél fogva, a nemzet figyelmét mindenféle maneuvreök, megtámadások 's gunyolások által Fiuméról elvonni nem tudák: egy triesti ur, ki mint köztudomásra van, minden nyaktörő vállalatnál, mint „Ördög-Robertben" a cselszövő, vészkészitő „Bertram" jelentkezni szokott, egy ismeretlen társaság nevében mint vállalkozó ajánlkozik a vukovár-fiumei vasut megépitésére, 's megkisérti a kérdésdülés utolsó perczében is: vajjon nem lehetne-é ez ügyet kijátszani, vagy legalább Triest hasznára forditani?

Mi, valamint az illy cselszövényes taktikákon felakadni már nem tudunk: ugy az erők e megfeszitésén a triestiek részéről, épen nem csudálkozunk; mert bárha egykedvüséget negélyeztek is eddigelé törekvéseink felett, mindazáltal jól tudják, hogy az aldunafiumei vasut létrejöttével — ha szabad a mai törpeségre hajdani nagyságból vonni hasonlitást — Roma és Carthago fenállásának sorsáról van a szó; 's noha Napoleon igen szigoru mondása szerint: „a kereskedő hazáját egy garasért is eladja" — saját érdekeit, tulajdon házában, mégis védi és pártolja mindaddig, mig a reménynek legkisebb sugára mutatkozik. — A triestiek fellépését tehát e rájok szinte, mint reánk nézve igen fontos, mondhatni élethalál-kérdésben, mi igen természetesnek találjuk; 's csak azt ohajtjuk: vajha honi kereskedőink csak egynémi részével birnának azon mozgékonyság és szemfülességnek, melly a triestieknél e tárgyban is mutatkozik!

A vállalkozásra ajánlkozó ur, mint már egyik polgártársunk előadása után a magyar közönség előtt épen nem titok, Bruck Lajos Károly ur; ugyanaz, ki tömérdek 's többnyire szerencsétlen eredményü vállalatinál fogva polgártársai között is eléggé ismeretes; ugyanaz, ki a milanoi jégkármentő, már évek előtt szétoszlott, 's igy nem létező társaságnak mind maig, megbocsáthatlan mystificatiójával a fizető közönségnek, 's megfoghatlan discretiójával az illető hatóságoknak büntetlenül képét viseli, ugyanazon társaságnak, mellynek alapitója, 's Bruck ur illető meghatalmazója — mint tisztelt olvasóink lapjainkból is tudják — már egy év előtt meghalt! hogy, mondjuk, ezen ur állittatik egy társaság élére, ez valójában több mint mystificatio, melly egy nemzet ellenében, melly sok és nehéz vajudás után végre azon pontra vergődött, hogy e tekintetben valamit kezdjen, ép olly megbocsáthatlan, mint milly szörnyü bün! ... De Bruck ur köpenye alatt aligha más valami csel nincs elrejtve! Ha Bruck ur egy társaság **választmányával jelentkezik, a mint** az illynemü vállalatoknál szokás, és rendes eljáráshoz is tartozik; ha ajánlatának pontjait ugy állitja, hogy némelly tulcsigázott követelések, 's majd ismét némelly kelepczék furfangos nyitása által tervét szemtelenségről nem vádolhatnók; szóval, ha terve őszinteségéről országunk java irányában illy előzmények 's körülmények mellett meggyőződhetnénk: mi társaságát e hazai földön bizonyosan örömmel üdvözölnők, 's lelkünkből szavaznánk köszönetet vállalkozási készségének. — De miután a triestiek önmagokon sem tudnak segiteni; miután Bruck ur nem átalja az általa épiteni ajánlott vasuton szállitandó árukra nézve ugyanazon fuvarbér megszabását kérni (hallatlan dolog! 1 ft 30 kr. — 60 mérföldnyi hosszu vaspályán!), melly jelen rosz közlekedési eszközeink mellett, a körülményekhez képest már most is sokszor alábbszáll; miután azt állitja, hogy a vukovár-eszék-sziszeki vasut tervét is birja, holott azon vidéket csak megszemlélteté, 's kidolgozott terv előmutatása nélkül senkire e vasut épitését bizni nem lehet; miután e vasutat csak Károlyvárosig, innen egy Zágrábig, onnan pedig a bécs-triesti pályáig (!?) vezetendő szárnyvonallal akarja épittetni, 's igy Károlyváros és Fiume közt, hol legnagyobb közlekedési akadályokkal találkozunk, 's tulajdonkép a bajnak bibéje fekszik, — mert e vonalon mázsáért egy forint a szállitási bér, mig Bánságból Sziszekig csak 24—26 krajczárra rug — csak a Luiza-utat akarná megváltani a nélkül, hogy a megszoritandó vagy megszüntetendő fuvarbérről csak érintést is tenne; miután hiteles kutfőből tudjuk, hogy Bruck ur az imént emlitett utat a mostani társaságtól minden áron megvásárlani akará, csakhogy mintegy kényszerithessen bennünket a vasut épitését neki átbocsátani (mibe a tisztelt Luiza-ut-társaság nem ereszkedett), holott csak önmagát vezette volna tévutra: mert a Luiza-ut-társaság szabadalma — ha szabadalma van — nem vasutra, hanem közönséges kőutra szól; miután végre Bruck ur, ajánlatának minden hiányossága, személyének minden parányisága mellett is, kezességül csak 50,000 pengő forintot ajánl: holott nincsen, nem képzelhető kincs a világon, melly elegendő volna szerencsétlen, jégrevezető esetben kárunkat kipótolni; mindezen okoknál fogva mi is, kik Fiuménak és tengerpartunknak megbecsülhetlen fontosságát első pillanattól fogva elismertük 's erőnkhöz képest minden utonmódon pártoltuk, honfiui kötelességünknek érezzük figyelmeztetni a nemzetet, hogy ha már az alduna-fiumei vaspálya, gazdagságunk 's forgalmunk ezen főere, országos költségen nem épittetnék: akkor inkább honi vállalkozókra bizassék annak kivitele, mint hogy elleneink kezére bocsátva azt, országos anyagi érdekeink összegét veszélyeztessük; mert tudnunk kell, honfiak! miszerint földmüvelésünk, műiparunk, kereskedésünk, szóval anyagi ujjászületésünk kapukulcsát idegen kezekbe adni, külföldre hajitni vajmi kényes, veszélyes dolog!

Érezék ezt néhányan Fiume lelkesb polgárai közől, azért, hogy Bruck ur minden concurrentia nélkül egyedül állván a vállalkozók sorában, annál könnyebben, 's mintegy kétségtelenül ne legyen képes a hazát jégre vezetni; de az országéval ön végveszélyöket is elhárítsák: azon magasztos gondolatra jöttek, hogy a kérdéses vasut megépitésére vállalkozókul ők is ajánlkozó társaságot képezzenek. Az illető aláirási ivek már számos és jelentékeny fiumei kereskedőházak aláirásával látvák el; 's erősen reményljük, miszerint kevés napok mulva meg fognak jelenni Pozsonyban a honi vállalkozók küldöttei, kik polgári kötelességök érzetében e szent ügyet a legkitelhetőbb módon előmozditandják. Csak honi vállalkozók 's különösen **csak a fiumei kereskedőség buzgó vállvetésével** hiszszük mi e vasut teljes és a kivánt czélnak megfelelő létesülhetését: mert ők leginkább sőt egyedül 's kiválólag azok, kik, — érdekökben feküvén annak létrehozása — nyujthatnak kellő és elégséges biztositékot aziránt, hogy az aldunai vasut Fiuménak és ne Zágrábon át Triestnek vitessék, melly pont bár első tekintetre közönyösnek, sőt kereskedési tekintetben talán nyereségesb 's igy czélszerűbbnek, 's azért sokak előtt nálunk szédítőnek látszanék is, nem kell felednünk, hogy okos ember, mig magáén épithet, idegen teleken emelendő bármi fényes paloták épitésébe is pénzét nem ruházza!

Részünkről, kik e hon mindennemü érdekeinek emelését ugy viseljük szivünkön, mint senki jobban, forrón ohajtjuk, hogy az alduna-fiumei vasut minélelőbb létesüljön; de inkább, mint hogy az Bruck ur vállalkozására bizassék: hogy az is, mint száz egyéb nagy sérvünk és hiányunk, a pium desideriumok sorában maradjon: úgy legalább meg leszünk óva azon szégyentől, hogy együgyüségünkben charlatánok által kizsákmányoltassunk!

Fővárosi hirek és események.

Pest, jun. 22. 1844. Vasárnap junius 30án a daltor (igy nevezi a quasi-hivatalos közlemény; valóban már nem tudjuk, hányadán vagyunk e czimmel: dalárda-é, daltor-é, dalegylet-é? tudja a jó isten!) — tehát a daltor vagy dalárda a fenemlitett napon reggeli 7 órakor kirándulást tesznek, a Bécsbe menendő gőzösön, Váczra; hol is 11 órakor nagyszerü matinée — reggély — fog elrendeztetni (hihetőleg hangverseny) az ottani siketnémák intézete javára. Délutáni 1 órakor a dunamelletti ‚fejérhajó' vendéglőben társasebéd — table d'hôte — lesz; ehez belépti jegy nélkül senki sem bocsátatik, az illető jegyeket Klausz ur boltjában, a német szinház épületében, kell váltani junius 28káig. (Ára illy jegynek? — Azt a dalárda tagjai hihetőleg már ex praxi tudják.) Ebéd után tánczmulatság tartatik. (Jó mulatságot! kivált ha jó forró meleg lesz az idő!) — Este a Bécsből jövő gőzhajón történik a visszarándulás Pestre. — Lehet-é egy napra több és többféle élvet kivánni, várni, követelni? Gőzhajózás, hangverseny, lakoma, tánczl 's mindezek mellett jótékony czél! Ez ugyancsak hátterét képezi a mulatságnak, de mégis ott van.

— Minap nagy csődület — azaz csak embertömeg csődülete — volt a zöldfa-utcza egyik házában, hol mult farsangon több izben mulatgatott diszes társaság. A kivánciak ezt nyerék válaszul, hogy a lépcsőkön, rongyokba pó-

lyázott kis gyermeket találtak letéve. A szállásban, mellyhez a lépcső vezet, fiatal emberek laknak, 's így természetesen nem találkozhatott könyörületes nőszív, melly a szegény elhagyottnak pártját fogná. A kisded a városházához vitetett. Szegény kis teremtmény, ki első lépésével a világba már hatóság kezébe került! Valóban nem ártana már intézetről gondoskodni, mellyben illyféle kisdedekről gondoskodnának, mert a tapasztalás tanítja, hogy az erkölcsiség előmozdításáról, bármint akarnók is, illy intézet hiányával nem gondoskodunk; sőt az erkölcstelenség így kétszeres; melly egy talán meggondolatlan lépést embertelenséggel, szivtelen gyermekkitevéssel, 's néha még roszabbal, borzasztóbbal is tetéz. Bizonyosan illy intézet is az emberszeretet működésinek köréhez tartozik, 's Pestnek annyiféle más tekintetben épen nincs oka magát emberszeretet hiánya miatt szégyenleni.

— Közelg műkiállításunk időszaka, melly iránt eddigelé szép részvét mutatkozik, 's ugy hiszszük, nem csekély fényt áraszt az egyesület munkálkodásira azon körülmény, hogy ő fensége István főherczeg ez egyesületnek pártolását igérni méltóztatott. Azért ujabban figyelmeztetjük a müvészet barátit, ne szalaszszák el az alkalmat az aláirásra, a részvényvételre annál is inkább, mivel már is szép és jeles képek küldetése van jelentve a titkári hivatalnak, Münchenből és Prágából is. A bécsi festészek közől több jeles müvész, kik pedig az idei bécsi műkiállításba nem is adtak képeket, igérkezett műkiállításunkat gazdagítni; 's így a részvényesek szép nyereményeket reménlhetendnek.—Műkiállításról szólva emlékezni fognak t. olvasóink, hogy Borsos hazánkfia egy képének, melly most a bécsi műkiállításban volt kitéve, és több egyletünkbeli egyén szemtanusága szerint jelesnek mondatott, előleges megvásárlása elhatároztatott az igazgató választmánytól. Sajnos, hogy mindeddig, tudtunkra legalább válasz nem érkezett az ifju müvésztől az iránt: vajjon hajlandó-é müvét a pesti egyletnek átengedni vagy nem? Részünkről kétszeresen sajnálnók, ha e müvet nélkülöznünk kellene; először, mert jelesnek mondatik, másodszor, mert hazánkfiáé. Mi legalább annyi lelkességet minden honfimüvészben szeretünk föltenni: miszerint müvét, egyenlő feltételek mellett, inkább honának 's honi egyesületnek, mint külföldi vevőnek kész átengedni. Ezt tehát Borsos urban is feltettük 's felteszszük. Legyen ugyan, hogy müve minden előleges értesítés nélkül érkezik hozzánk; de azt hiszszük, illy értesítés is helyén volna egyes müvésztől egy egész egyesület ellenében; annál is inkább, mivel más müvészek is így szoktak cselekedni.

— Láttuk 's olvastuk az uj folyamu „Pesti Divatlap" és „Tárczájának" szétküldözött próbalapjait. Üdvözöljük az uj szerkesztőt uj pályáján. Csak arra akarjuk figyelmeztetni: ovakodjék, nehogy egyoldalu pártszellem fészkelje be magát a „divatlap" hasábjain, nehogy csupán bizonyos pártbelieket dicsérjenek és dicsértessenek e hasábok; hanem mindenki 's bárki iránt illő méltányosságot gyakoroljanak. Ezt hiszszük és reménljük is a „Pesti Divatlap'tól, 's így szerencsét kivánunk uj pályázására.

— *Mult szombaton (f. hó 15én) ment véghez Bécsben* a hg Eszterházyféle kölcsön tizenötödik törlesztő-sorshuzása: a főtalálók következők: a 26455 szám nyert 40000 frtot; 39569 sz. ny. 8000 frtot; 67600 sz. ny. 3000 frtot; 7062 sz. ny. 1500 frtot; 22331 sz. ny. 1500 frtot; 34003 sz. ny. 500 frtot; 67146 sz. ny. 500 frtot; 29197 sz. ny. 400 frtot; 74956 sz. ny. 400 frtot; 77188 sz. ny. 400 frtot; 147535 sz. nyert szinte 400 frtot; 'sat. 'sat.

Ő cs. ap. kir. Fölségének a morva-szileziai határon eddig egyesülve volt vám- és harminczadhivatalok különválasztását tárgyazó rendeletének következtében a nmlsgu m. k. udv. Kamra a gödingi harminczados-állomásra Buttula Ferencz szakolczai harminczadost, az ugyanotti segédi állomásra Pauer Zsigmond farkasvölgyi harminczadhivatali irnokot; a szakolczai harminczadosságra Fiala Ferencz sz jánosi harminczadost, az ugyanotti segédi állomásra Schönbech Ferencz nemesvölgyi harminczadi ntlevélvizsgálót, a brumovi harminczadosságra Schwarzenneger Ferencz pozsonyi harminczadhivatali járulnokot, ennek helyére Krügh ammer György fiumei harminczadhivatali irnokot, a fiumei harminczadhivatali irnokságra Pitroff Antal temesvári harminczadkezelési díjtalan gyakornokot, a sztrányi harminczadosságra Thurszky János helybeli vám- és harminczadbeszedőt, a broczkai harminczadosságra Heinrich Lipót hroszinkói harminczadost, a thurszovkai harminczadosságra Szuzny Ignácz helybeli ellenőrt, a jablunkói harminczadosságra Folgner Ferencz helybeli ellenőrt, a hroszinkói harminczadosságra Halászy Márton groschützeni harminczadost, a velkai harminczadosságra Klopstein János helybeli ellenőrt, a klopstányi harminczadosságra Gottsmann Gusztáv sztrányi ellenőrt, a liszai harminczadosságra Novotny József kuczelói ellenőrt, a karloviczi harminczadosságra Pulsator József helybeli ellenőrt, és végre a kuczelói ideiglenes ellenőrségre Jedlicska János szakolczai harminczadkezelési gyakornokot alkalmazta.

A nmlsgu magyar kir. Helyt.tanács a Temesvárott Láng Antal halálával ürességbe jött polit. alapitv. fiókpénztárnokságra Sordován János ugyanottani ellenőrt, továbbá ellenőrré Czvetkovits Izsákot, a m. kir helytartóság iktatóhivatalánál díjas gyakornokot; iktatóhivatali díjas gyakornokká pedig Karpf Titusz eddigi kiadóhivatali gyakornokot alkalmazá.

Másodszori felhivása a magy. kereskedelmi társaságnak az első részvény-részlet-befizetésére. Emlékezetbe hozatik, hogy a magyar kereskedelmi társaság részvényeitől az első 15%-nyi részlet (minden részvénytől 75 p.ft) f évi julius 10kéig befizetendő. — A befizetések junius 10ik napjától kezdve Pesten a társaság ideiglenes szállásán (városház-tér, Almásyház, 2dik emelet) mindennap reggeli 9—12 óra közt elfogadtatnak.

Gyászhir. Ismét egy tiszta ragyogásu csillag tünt le Magyarhazánk egéről; felvilágosult 's élettapasztalással edzett, egyeneslelkü hazapolgárink, 's tudományos müveltséggel, ritka emberszeretettel 's legnemesb férfiúi tulajdonokkal díszlő főhivatalnokink koszorújából ismét kiragadott egyet a kérlelhetlen halál jéglehelete. Nmgu báró Mednyánszky Alajos megszünt élni! Ő visszatérve Nyitramegye tisztujitó-gyüléséről, útközben Erdödy grófné várában Galgóczon f. hó 17kén 23 órai kinos szenvedés után bélgyúladásban meghalt. — Benne a királyi Felség aranykulcsos hivét és v. belső titkos tanácsnokát; a magy. kir. udv. Kamara, tanulmányi bizottmány és könyvvizsgáló testület tisztelve szeretett elnökét, nemes Nyitramegye főispánját, Trencsinmegye főispáni-helytartóját, a magyar tudományos akademia egyik igazgató és tiszteleti tagját; édes övéi kipótolhatatlan atyát és családfőt, végre az emberiség és literatura hő barátot 's a haza egyik legjobb fiát veszteték el. Áldás és béke viraszszon hamvai fölött!

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Junius 18kán a CLXIIdik országos ülésben a KK. és RRnél folytattatván a városok rendezése iránt kelt 3dik üzenet tárgyalása: a 98 §. ujabb szerkezetének tegnap történt megállapitása után a polgárok számának minimuma is megállapodást nyert a kerületi szerkezet szerint. A polgári őrsereghez a KK. és RR továbbra is ragaszkodnak. A képviselők számának leszállitását tárgyazó kerületi módositás a képviselők hatáskörét körüliró §§kal együtt helybenhagyatott. Végre a főfelügyelő hivatal felállitásának kérdése felett hosszas és érdekes vitatkozás folyt le, miközben némellyek a főfelügyelői hivatalnak nélkülözhetlenségét igyekezték megmutatni; mások ellenben erősen ellenezték annak felállitását. A hosszas vitatkozás mit sem változtatván a régi szerkezeten, a főfelügyelői hivatal elfogadást nem nyert. —

Junius 19én a CLXIIId. országos ülés tartatott a KK. és RRnél. A sz. k városok rendezését illető 3dik üzenet tárgyalása folytán érdekes vitatkozás keletkezett a tisztválasztási candidatio elve felett, mellyet a polgár-képesség iránt legközelebb elfogadott pontok inditványozója akép javaslott a már elfogadott közvetlen tisztválasztásra alkalmazni, hogy a kijelelés joga egy az összes polgárság által választandó tiz érdekellen tagu testület által gyakoroltassék. Számosan ellenezték a kijelölés elvének elfogadását, mivel azt legveszélyesb korlátnak tarták a választásra nézve. De a többség ezerekre menő választóknál szükségesnek látván a közvélemény öszpontositását, a kijelölés elvét a borsodi javaslat nyomán elfogadá azon egyetlen módositással, miszerint a kijelelő testület 10tag helyett a képviselők által választandó 3tagból fog állani. Egyébiránt a kijelölés elfogadott elvének részletes alkalmazása holnap fog a javaslatnak pontonkinti tárgyalása mellett megvitattatni. — Érdekes intermezzo szakitá meg a napi rendet elnök ő exllja azon felszólitására, mellyszerint a teremben nemzeti öltözet nélkül nagy számmal megjelent hallgatókat a teremből kiparancsolá. Ezen tettnek két megyei követ a teremrendezés óta keletkezett gyakorlatnál fogva ellene nyilatkozván, nyilatkozatuk tüzes czáfolatokat idézett elő az elnöki tett, ősi szokás, nemzeti öltözet mellett. Ezen czáfolatokban meglepő volt a hallgatóság különös osztályozása. — Ugyan e napon

A mlgos FőRRnél tárgyalás alá vétetett a KK és RRnek 2d. üzenete a vallásbeli sulyoknak és nehézségeknek mult országgyülésen fentartott pontjai iránt. Ezen pontok elsője a reversalisoknak multra nézve leendő eltörlését tárgyazza, 's ez volt tulajdonképen a mai főrendi tanácskozás tárgya. A főrendi tábla tagjainak egy része a RR. üzenetét pártolván, kivánta a reversalisoknak multrai eltörlését; de a nagyobb rész ellenzé, 's igy a mlgos FőRRdek e tekintetben régi véleményök mellett maradtak. — Végre

Vegyes ülésben kihirdettetett ő felségének a névnapi köszöntő felirásra érkezett k k. válasza.

Junius 20kán a CLXIVd. országos ülésben a KK. és RRknél a város rendezési 3dik üzenet tárgyalása folytán, a tisztválasztási kijelölés iránt tegnap elvileg elfogadott borsodi indítványnak részletes alkalmaztatásáról szóló szerkezet — kerülvén szőnyegre: — ennek első pontja, — mellyben a kijelelő testület tagjainak választása a képviselő testület titkos szavazására bizatik, — hoszszas vitatkozást idézett elő; miközben több megyei követ a javaslat nyomán teendő kijelölést a közvélemény kifolyásának nem tartván; a kijelelő testület tagjait egyenesen a polgárság által kivánta választatni. Ez értelemben az indítványozó követtel együtt, — ki azon tegnapi határozat után, melly a kijelelő testület tagjainak számát 3ra szállitá — 23 megye nyilatkozott. Ezek ellenében az indítvány irott szerkezete mellett mondatott ki a többség, mellynek kimondása hoszszas feszegetésére adott alkalmat a többség valódiságának; mi azonban a kimondott határozatot meg nem változtatá.

A mlgos FőRR. folytatólag tárgyalák a KK. és RR. 3dik üzenetét a vallásbeli sulyoknak és nehézségeknek mult országgyülésen fentartott pontjai iránt. Ezen üzenet második része a szabad átmenetet tárgyazza, mi felett mai napon különös fordulatot vett a tanácskozás. A főrendi tagok egy része, melly első tárgyaláskor szoros korlátok közé kivánta vetni az átmenet szabadságát, ezt most minden korlát nélkül akép kivánta törvénybe iktatni, hogy az átmenni kivánó minden formaságok mellőzésével áttérhessen a törvényesen bevett vallások akármellyikére. Ez volt az egyik vélemény, melly a teljes viszonyosság elvére 's az 1791: 26. t.czikkre támaszkodott. Az ellenvélemény gróf Sz. indítványa körül pontosult összve, melly az átmenet formaságaira nézve a KK. és RR. legutolsó javaslatát megközelitvén az áttérést birtokon kivül egyedül tudomás végett kivánta ő felségének felterjeszteni. A többség pártolását ez utóbbi nyeré meg.

A junius 14kei alsótáblai CLXdik országos ülésnek részletesb rajza a H—k után. Az ezen ülésben bevégzett sok tárgyak elseje volt, a görög nem egyesült vallásuak ügyébeni izenet felolvasása, melly minden észrevétel nélkül egyszerü maradjonnal elfogadtatott; egyedül Horvátország követe tőn ovást, a mennyiben e törvényből a kapcsolt részek municipalis jogai ellen káros következtetések huzathatnának. — Következék ezután a turmezei nemesek kerületének elrendezése iránti izenet és törvényjavaslat feletti tanácskozás; a midőn ismét Horvátország követe küldői részéről ovást tőn, a mennyiben ezen elrendezés amaz ország municipalis jogait sértené. — Ez ellen az érdeklett kerület képviselője nyilatkoztatá ama, mint mondá, két urnak, kik itt ülnek, és Horvátország követeinek szerepét játszani ákarnák: hogy Turpolya követe itt foglal helyet 's küldöit maga képviselni tudja; 's azért azok tán jobban repraesentalvák, mint Horvátország. — Erre a nmlgu elnök megjegyzé, hogy a kétségbe vont követek kimutatták magokat mint Horvátország követei, 's noha kétséget nem szenved, hogy a most szólamlott követ közelebbről repraesentálja Turopolyát, 's azért e tekintetben szólhat a mint neki tetszik: ugy viszont más követek is adhatják elő utasításaikat, 's ezzel csak kötelességöket teljesitik. — Ez utóbbit azonban kétségbe voná T. követe, miután Horvátország csak az országos gyülésben adhat utasitást, illyen pedig a turopolyai coordinatió óta nem tartatott; de kötelességének sem tesz eleget azon ur, ki Horvátorsz. követének szerepét játszani akarná, mert a kerületi ülésekbe nem jár. — Midőn erre az egyik horvát követ ismét a szőnyegen lévő coordinatiót leginkább azon okbul ellenezné, mivel az nem maga utján indittatott meg, hanem az országos gyülekezet mellőzésével, 's pedig annál inkább, mivel a turopolyai követnek itt voksa sincs: személynök ő nmga ezen állitást rosszalá, miután arról itélni, van-e valamellyik tagnak szavazata vagy nincs, csak az elnököt illeti; melly elnöki kijelentés általános helyesléssel fogadtatván, a t. követ még hozzáadá, hogy nem küldői adták elő a coordinatiót, hanem magok a t. RR. inditványozták; 's miután küldői azt akarják, hogy őket az országgyülés rendezze el, nem pedig egyes személyek, ezen elrendezésben megnyugodtak. — Elnök ő nmga mindezeknek nagyobb részét nem idevalónak állitván, kéri az illető követeket, hogy azoktól elállani sziveskedjenek, 's a tanácskozásokat azokkal többé fel ne tartóztassák. — Felolvastaték ezután a szepesi XVI városok elrendezéséről és országgy. szavazatjogáról rendelkező törvényjavaslat, ugyszinte a fiumei 's buccarii kerületek coordinatiója a reá vonatkozó izenettel. A szepesi városokra nézve az illető megye követe utasitásánál fogva előadá, hogy habár megyéje a visszakapcsolást a hazai törvények, orsz. gyülési határozatok, az 1827i országos felirás és a k. k. rendelések nyomán tovább is sürgethetné 's méltán követelhetné; miután mindazáltal e megye senkit kiváltságaitól, mellyek gyakorlatában van 's mellyek élvezésében magát szerencsésnek tartja, megfosztani nem akar: önkint reá áll arra, hogy a XVI városok külön törvényhatóságot képezzenek; a törvénykezési 's közigazgatási tárgyak mindazáltal egymástól különválva kezeltessenek, 's ezen utóbbi tekintetben olly egyesülés terve dolgoztassék ki, miszerint a) a megyei főispán legyen egyszersmind a XVI Szepesi városok főkormányzója, az általok felhozott 1774ik sept. 9. költ szabályos intéző levél is 1ő pontjában azt mondván a k. kamarai igazgatóról: qui simul vices comitis pro tempore constituti repraesentabit et supplebit; miből világosan kitetszik, hogy a földesurat képviselő kamarai igazgatóra a főkormányzónak jogai 's kötelességei csak ideiglenesen ruháztattak át; b) hogy a megye hatóságát az első szükségü czikkek árszabásánál elismerjék, 's magokat a megyei árszabáshoz tartani kötelezzessenek; c) hogy miután a XVI városok e megye kebelében igen el vannak szórva, 's igy több határbeli villongások szoktak történni, megszüntetvén az eddig a megyebeli helységek 's e városok közt fenforgó határkérdések eldöntésében a felek nagy kárával járó 's tömérdek költséget 's időveszteséget okozó nádori biróság közbejövetele, minden eféle határvillongások a világos örökösödés eseteinek birói ellátása iránt hozott 1836: 14 's 1840: 13 törvénycz. utmutatása szerint alkotandó olly biróság által döntessenek el, mellynek két tagját az illető földesuraság, a másik kettőt az illető város, a négy biró pedig elnököt válaszszon; d) hogy a vámok dolgában a megyének törvényes befolyása akép biztositassék, mint azt az illető k. k. resolutió világosan elismeri; e) hogy az utak, mellyek iránt szinte k. k. intézvény a megye felügyelési jogát fentartá, megyei igazgatás alá tétetvén, a közös főkormányzó azoknak kihasitása, uj készitése 's jó karban tartására felügyeljen; f) hogy a tizedek dolgában továbbá is az alispán birósága olly módon állapittassék meg, mikép a k. k. intézmény rendeli; g) hogy a XVI városokban lakó nemesség iránt olly világos kivétel mondassék ki, miszerint azok minden tekintetben a városi 's kerületi hatóság 's biráskodás alól kivétetvén, csupán a város határaiban birt fundusokra nézve a városi 's illetőleg kerületi törvényszék hatóságát elismerni tartozzanak. — Ezen feltételek alatt a szónok a XVI városoknak különös kerületté alakitását, valamint ennek adandó orsz. gyülési szavazatát nem ellenzi; de mig ezen feltételeknek elég nem tétetik, sem követök megjelenésében, sem annak szavazhatási jogában meg nem egyez. — Erre még több megyei követ a XVI szepesi városoknak sem beczikkelyezését, sem országgyülési szavazatát 's különös kerületté alakulását nem kivánta; de a többség a kerületi végzést megerősitette. —

Buccari kerület elrendezését illetve, annak képviselője azon lelkesedést emelé ki, mellytől küldői ösztönözve lángolnak mindinkább az anyaországhoz közelítni. Magát az elrendezést tekintve a patricius rendet kivánja fentartani, 's azt a tanácsba bevinni, a városból hármat, a kerületből pedig kilenczet. A tapasztalás levén a világ mestere, ettől oktatva a kerület kapitányára nézve, noha a jelen főkapitányt tisztelik 's bölcs kormányzásával teljesen megelégedvék, mivel azonban a jövendő bizonytalan, küldői azt kivánják, hogy jövendőre kapitányuk a zengi 's modruszai püspök legyen. — Napirendre kerülvén azután a szabad községek elrendezését elhatározó törvényczikk, a nmgu elnök ez iránt általánosan megjegyzé, hogy itt tulajdonkép nem a létező kerületek elrendezése forog kérdésben, hanem egy egész uj intézvény, a mellyről még nem bizonyos, van-e reá szükség? Emelkednek az ujabb időkben többször kivánatok, mellyek szükségeknek bélyegeltetnek, de mellyekről a következés mutatja, hogy tulajdonkép nem azok valának. Igy történt a mult országgyülésen a megváltással, melly a legkiáltóbb szükségnek mondatott, 's mégis a törvény által megalapittatván, alig volt idő, a mellyben kevesebb megváltás történt volna, mint a közelebb elmult három évben. A belső elrendezés, kereskedés, népnevelés, ezek az első szükségek, mellyek pótolása önkint huzza maga után a polgári jogok kiterjesztését; de mielőtt erre az előbbiek által elkészülvék a testületek, elrendezés a kivánat czélnak meg nem felelhet; nem lesz gyökere e plántának, sőt az illy elrendezés könnyen tévutakra is vezethet. Azért a jelen intézkedést időelőttinek tartván azt tanácsolja, hogy inkább azok rendeztessenek, mellyek már léteznek; ne fogjunk uj testületek alkotásába, mellynek szüksége nem világos. Vágyok támasztatnak ezuttal, mellyeknek elég nem tétethetik. — Az e törvényjavaslat feletti tanácskozásokból az uri hatalom körüli eszme fejlődött ki azon községekre nézve, mellyek magokat már az urbéri tartozások alól vagy egyszerre letett somma, vagy évenkinti fizetés mellett megváltották. Ezeknek nem csak beligazgatási, hanem a megyei gyüléseken képviseleti jog megadása szükségesnek mondatott mi csak az uri hatalom megszüntetésével lehetséges. Elvül felállittatott, hogy a népnevelésre vagyonosság szükséges, erre pedig a megváltás vezet; igy tehát ezt lehetőleg megkönnyíteni kell. — A nmlgu elnök üdvösnek sőt szükségesnek elismerte, hogy az urbéri visszonyok valahára megszünjenek, boldogoknak nevezvén azon országokat, mellyekben ez *békés uton megtörtént; de sok községeknél épen a politikai jo*gok megadása áll a megváltásnak utjában; mert ha az önigazgatási jog ugy adatik meg mint a jászkun községeknek, ugy a magokat megváltó vagy részint meg is váltott községek alig győzendik az administratio költségeit, miután a megváltást is többnyire felvett pénzen szokták eszközölni, 's igy nagyobb részt elszegényednek, a helyett hogy nagyobb vagyonosságra jutnának. Előbb szabadok legyenek, azután lehet majd politikai jogaikról gondoskodni. Nem inpugnálja magát a dolgot, hanem időelőttinek tartja. De maga a jelen törvényczikk sem látszik arra szerkesztve lenni, hogy az uri hatalom megszünjék, 's igy annak elfogadásával aligha eredmény idéztetnék elő, sőt a földesuri hatalom megszüntetésére megkötendő szerződések épen e törvényben megütköznének, mig eddig a k. curia is az illy vételeket megerősitette, mert eddig azokat a törvény ki nem zárja. A tárgy olly fontos, hogy azt egy kis törvényczikkel eldönteni nem lehet. Akár mennyiszer hallgattassék meg a földesur, ő a törvény ellen jogaitól el nem álland. — Ezen elnöki előadás olly vitatkozásokra adott alkalmat, mellyekből végre az világlott ki, hogy a t. RR. a szőnyegen levő törvényczikk értelme felett legellenkezőbb nézeteket táplálának. A már e tárgyban más alkalommal is előadott nézetek a legkülönbnemü változásokban ismét előfordulának. Ha fontos a tárgy, épen ezért el nem kell halasztani. Az aristocratia el ne felejtse, hogy osztályzatot fogad el és kizár; maga magát erősitenie kell a legnagyobb csenddel. Eddig e tárgyban csak csigalépések történtek; mert huszezer lakost számláló községnek egy aristocrata ellenében egy votumot adni, gúnyos satyra, 's még ezen egyetlen votum elleni kikelést sem az igazsággal, sem a józan politikával összeegyeztetni nem lehet. A municipiumok érdeke legyen képviselve a nemesség ellenében, 's a felsőbb törvénytelen befolyás nem is nyerhet máskép hathatós ellensúlyt, mint ezen osztály bevétele által. Jelen korszakban már fen nem állhat az aristocratia, ha fel nem emeli magához a földnépet, mellyet a politikai jogok gyakorlására semmi sem tesz olly képessé mint épen ezen jogokfokonkinti megadása; ha a mult országgyülés megengedte e községeknek, hogy megválthassák magokat, most már megállapitandó, hogy illy esetekben megszünjék az uri hatóság, miből azután az önigazgatás és a politikai jogoknak képviselők általi gyakorlása önkint következik. Ez a statusra sokkal üdvösebb, mint hogy e községek szabadság utáni vágyukban. szabadalomért esedezvén, ferdén reguláztatnak. A politikai jogok gyakorlására e községek tökéletesen megérettek, mert sokkal nagyobb lelki erő 's müveltség kivántatik arra, az önkényt, az igazságtalanságot türni, mint a polgári jogokban részt venni, 's ha az elsőbbiek türésére elég erősek voltak is, az utóbbiak gyakorlásában is mérsékeltek maradandnak. — Illy jogok pedig ne jöjjenek magoktól, mert ekkor ritkán jönnek a béke utján. Sokkal biztosabb, ha a törvényhozás által megadatnak. A politikai jogoknak ezen egész gyakorlása ugy is magában véve nem sok; az egész csak foltozás. Midőn a mult tanácskozások alkalmával némellyek e községeket a városokhoz akarták assimilálni, ellenzésre akadtak, miután e községek a megyékhez lennének bevétetendők; most még itt sem akarnak felvétetni: mi lesz tehát jövendő állásuk? Nincs ferdébb állás, mint ezen megváltott községek állása földesuraik ellenében, kik szinte ezen állásnak csak terhét érezik. Mig ezen ferde állás fenmarad, nem lehet a községeket czélszerüen elrendezni. Minél terhesebb a materialis kiszabadulás, annál kedvezőbb moralis ösztönnel kell azt megajándékozni. — Végre egy tiszamelléki követ kéré a t.RRket, hogy olly fontos tárgyról mellékletesen ne rendelkezzenek, hanem mély megfontolás után legyen a végzés világos törvény által kimondva, 's azért hozassék e törvényjavaslat vissza a kerületi tanácskozás alá. — A nm. elnök a nyilatkozásra hangoztatott helyeslést szinte osztván, a tárgynak bővebb kerületi tanácskozása elhatároztatott.

Közöljük ezennel a H—k után a jun. 7kei országos ülésben a Jászkun- és Hajdukerületek rendezését tárgyazó főrendi tanácskozásoknak részleteit. A tanácskozásokat egy fiatal gróf nyitá meg jeles beszédével és inditványával, mellynek kivont foglalata ez: Nem akarok visszamenni hisztoriai buvárkodásoknak nyomán ama kir. adományozások eredetére, sem azon alaptörvények fejlődésére, mellyekkel e szabadalmas kerületeknek közállományi állásuk talpköve megvettetett; nem czélom elősorolni azon számos viszontagságot, és hogy mennyi baj szülte phasisokon mentek keresztül e kerületek lakosai mindig hiven a hazához vérrel, és vagyonukkal, és adózván hűségökért, mindaddig, mig ingadozóbb és sokszori önkénynek kitett állásukon mind a fejedelmi kegyelem, mind a törvényhozásnak éber figyelme elvégre segített, és jelesen melly szabadalmakat a jászkunonak már az 1655: 44; 1715: 34. t. czikkelyek nyujtottak, megujitva megint az 1751. 25. biztosb emeltyüre emelt; elvégre egyetemben a jászkunokkal a hajduknak előbb Bocskay István erdélyi fejedelemtől még 1613idik évben IIik Mátyás király által kir. szóval megerősitett kiváltságaikkal az 1790: 25 t.cz. a jelenig biztosított; ugyanazon évben pedig alkotott 29ik azon önálló törv.hatóságoknak legjelentékenyebb attributumával, országgyülési üléssel, ugy szavazati joggal — kitüntetett, — melly polgári ajándoknak élvezetében azóta is minden honülésein részesülteti. Befejezettnek azonban azon emléket, mellyet mint fentebb említém a kiváltságolt lakosoknak a nemzet hálája emelt, csak akkor tekinthetni, ha eddig ingatag és változékony rendeletektől feltételezett belügyeiknek elintézése a törvény szilárdabb bazisán alapuland. Méltányló elismeréssel üdvözlöm én tehát a t. KK. és RRnek azon fáradhatlan buzgó szorgalmukat, mellyel hivatásuknak, melly abban áll, hogy a hon minden lakosai felett éberen őrködnek és szemügyre veszik állásukat, ezen foglalatosságoknak özönében mégis ezen lakosok sorsát felkarolva, beligazgatásukat tárgyazó elrendezésöket két rendbeli munkálatukban feljegyezve, tanácskozásaink alá bocsátják. Nem vagyok azonban és nem lehetek egy véleményben a KK. és RR. azon kijelentésével, melly a munkálatokat átkisérő rövid tzenet végsarkán foglaltatik, hol ezen kerületeknek országgyülési szavazatukat belrendezésöktől feltételezik; sokkal világosabb t. i. előttem az 1790: 29. t.czikk betüszerinti tartalma, mintsem hogy az bármilly magyarázatnak alávethetőnek, vagy az abban nyiltan megadott szavazat-jogot akármilly utóbbi feltételektől felfüggeszteni, a sz. kir. városokról bizonytalanabbul határozó régi törvényből, mellynek gyakorlati foganatositása miatt inkább kérdés támad a szavazat-adás kérdésben, bár látszólagos igazsággal biró párvonalt a kerületekre alkalmazhatónak vélném, mit is maga idejében, mikor t.i. válasz lesz adandó, a t. KK. és RRnek viszont kijelenteni inditványozom: miszerint a m. FőRR. a KKnak már törvényen alapuló szavazati kérdését régen eldöntöttnek, és semmi feltételekhez nem kötöttnek vallják. Melly érzetem előrebocsátása után bátorkodom fenségedet, és a nm. FőRRet előbbi előadásom folyamán tiszteletdúsan megkérni, hogy miután ezen kerületeknek kitünőleg magánjogi belviszonyai, királyi adományozásokból keletkezett, de törvény által szensitett statutumokon alapulnak, mellyekkel a KK. és RR. munkálatait összehasonlitani szükséges leend okvetetlen, amazok pedig szövevényes voltuknál fogva az utóbbi tanácskozásokban bizonyosan sok nehézségre nyujthatnának alkalmat, kegyeskednék cs.k. főherczegséged a tanácskozások könnyitése miatt, mielőtt ezen munkálatok in pleno felvétetnének e nm. tábla köréből választmányt nevezni, melly ezen munkálatokat összehasonlitván az 1827. országos munkálattal, mellyben igen üdvös és czélszerü intézkedések a kerületek belviszonyainak elrendezése érdemében foglalvák, tekintetbe venné, egyszersmind valamint egy részről k. adománylevelekben foglalt kiváltságaikat és törv. erejével biró statumaikat, másrészről mind a Jászkun, mind a Hajdukerületek lakosainak panaszairól, mellyek részint követeik, részint küldöttségeik által beadattak, véleményes tudósitást adna, mennyiben foglaltatnék mindazokra nézve a KK. és RR. munkálataiban kimeritő intézkedés: ugy egyátalában milly törvényes határozatokkal lehetne legczélszerübben orvosolni ezen kerületeknek bajait; hiszem, igy felettébb könnyitve leend a tanácskozásokon, mint ha itt mind az ez ügyre vonatkozó irományoknak összehasonlitásával tartóztatnának a mlgos Főrendek. — A következő gróf P. J. pártolólag a RR. izenetét előadá: hogy habár előtte az 179⅞: 29. t. cz. világos, még sem lehet tagadni, miszerint a kerületek törvényes befolyásukon kivül helyeztetvék a gyakorlat által, mit azzal is bebizonyithat, hogy midőn országbiró ő excl., mint egykori személynök a kerületek szavazatait számította, a KK. és RR. az ellen óvást tevének. A választmány kiküldetése iránti inditványra nézve azon gyanuját nyilvánitá, hogy ez csak ürügy, melly alatt a mlgos FőRR. azon időre akarják a kerületek iránti tanácskozásokat halasztani, midőn majd a városok elrendezése körül a két tábla közti megegyezés megtörténendik, miért a kerületrendezési javaslatot azonnal ohajtá fölvétetni. — Következve egy m. gr. azon rövid észrevételt tevé, hogy 1791. óta 9 országgyülésen át a kerületek szavazata a megyékéhez hasonlóan számittaték, egész 1839ig és az előtte felszólalt gróf által említett ovásról semmit sem tud, bár azon az országgyülésen jelen volt: miért ő meg nem foghatja, mikint eshettek ki alkotmányos jogaik használatából a kerületek. Ezután egy fiatal m. gr. emelvén szavát gr. P. J-fet czáfolólag érinté, miszerint azon szavazatgyakorlat nem olly kétségkivüli, hogy a törvény tiszta szavait gyöngithetné, és a szóló nem kivánja, hogy a m. FőRR. olly elvhez járuljanak, mellynek olly tág alkalmazása lehetne. Mi a választmány kiküldetését illeti, nem tagadható, hogy honi törvényeink értelmében az országgyülésnek kötelessége egyedül a kir. előadásokban foglalt tárgyakat és sérelmeket elintézni; a midőn pedig a t. KK. és RR. részéről inditványok tétetnek, az eddigi gyakorlat szerint szükségesnek találtatott, hogy azon ind-okok 's általános elvek, mellyekből a t. KK. és RR. indultak, a m. FőRRkel közlött izenetbe közöltettek, ugy a t. RR. izenete maga a tanácskozás tárgyát tevén, könnyü és egyszerü volt az egyezkedés; azonban itt e nagyon szövevényes tárgyban a t. RR. azon kijelentést kivéve, hogy a sz. kerületek or.gyülési szavazatát az elrendezéstől föltételezik, semmi egyebet nem mondanak, 's ezért az inditványhoz járul. — Egy fiatal m. báró a jobb oldalon a szavazat kérdésére nézve kinyilatkoztatá, hogy habár tudatlan azon részben, milly utakon és módokon jöttek a kerületek a szavazat-kérdésre nézve a jelen állásba; az azonban előtte tisztán áll, hogy a kerületek a megyékkel hasonló szavazattal nem birtak, hanem a három kerületnek még az emlitett 9. országgyülésen is csak annyi szavazata volt, mint egy megyének; most a t. KK. minden kerületnek külön szavazatot javaslanak adatni, tehát többet akarnak azoknak adni, mint menynyit eddig birtak és jelenleg gyakorlatilag birnak; miután tehát a t. RR ezt teszik fel, van a t. RRnek joguk a törvényhozásba nagyobb befolyást adni a kerületeknek, és azt bizonyos föltételhez kötni, 's nem hiszem hogy a t. RR. izenetökben azt akarták volna kimondani, hogy a kerületektől azt, mivel birnak, el akarnák venni azon esetben, ha ezen elrendezés el nem fogadtatik; hanem csak azt mondják ki, hogy ha a coordinatió el nem fogadtatik, a kerületeket a jelenlegi befolyásban fogják hagyni, 's több befolyást nekik nem adnak, mire a t. RRnek tökéletes joguk van, azért ő a t.RR. izenetét pártolja. Mi a második kérdést illeti, meg van győződve az inditványozó gróf véleményének ellenkezőjéről, mivel ez minden esetre sok időtől fosztand meg bennünket, aztán a helyett, hogy most tanácskozásinknak egy fonala van, két fonalon fog megindulni, mi a felekezeteknek egymásközti kétszeres vitatkozása; és azt hiszi, hogy ha a két fonal egymásba vág, sokkal inkább kevertetik össze, mint ha csak egy fonal létezik; miért ő a munkálatot azonnal fölvenni ohajtja. — Az inditványt pártolólag lépett föl orsz. biró ő exc. következő kimeritő nyilatkozatával: Minthogy az forog kérdésben, hogy az előbbi időkben milly gyakorlat volt a t. RR. tábláján a kerületi szavazatokra nézve, kötelesnek érzem magam felszólalni e részben, mert a törvény világos és arról köztünk senkinek kétsége nem lehet. Mi a gyakorlatot illeti: midőn nekem szerencsém volt részt venni a t. RR. tanácskozásiban, mind pedig midőn mint elnök vettem részt, hivatalosan mondhatom: hogy a kerületeknek szavazatát ugy számitottam, mint a többi egyes megyékét, 's ezirant semmi kérdés fen nem forogna; de mégis jött egy alkalommal kérdésbe a kir. városok szavazata, és a kerületek szavazatára nézve ovásra soha nem emlékezem, és igy ennélfogva a szavazatra nézve gr. Cz. J-sal egyet értek. Mi azon kérdést illeti: hogy ezen dolog választmányra bizassék-e vagy sem? én máskép nézem ezen dolgot, mint b.

E. J. ur; mert ő ha jól fogtam fel, azt gondolja, hogy maholnap a mlgos FőRR. táblájának más teendője nem lesz, mint a két felekezetnek egymásközti vitatkozása. Én részemről szivesen fogok capacitáltatni az ellenkező véleményüek által is, és épen a végett és aon czélból megvallom, hogy én ohajtom azt, hogy mód nyujtassék a mélt. FőRRnek tökéletes informatiót szerezhetni, melly e felett és ezen kérdések eldöntéséhez szükséges; nem tagadom ugyan, hogy némi ismeretem nekem is van a Jászkunkerületekről és a Hajdu-városokról is, de azt nem merném állitani, hogy nem kivánnék némelly tárgyakra nézve bővebb felvilágositást ollyanoktól, kik jobban ismerik a helyezeteket mint én, és nem volnék azon állapotban, hogy ne tartanám szükségesnek még némelly adatoknak közöltetését, hogy ezen dolog jó lélekkel és közmegnyugvással eldöntethessék, 's ugy tartom hogy czélra vezet egy választmánynak kiküldetése, és ha kiküldetik, annak lehetséges mind kihallgatni azokat, kik kihallgatandók ezen tárgyban a szükséges adatok megszerezhetése végett. Emlékeztetem a mélt. FRRket azon tanácskozásunkra, midőn a t. RRket felszólitottuk, hogy nagyobb tárgyak tárgyalására nézve orsz. választmány küldessék ki. Akkor minden felekezeti szinkülönbség nélkül a mlgos FőRR. azt mondották, hogy ha szükségét látják, ha czélszerűnek fogják tartani, a mlgos FőRR. kebeléből is küldessék ki választmány, 's én akkor megnyugodtam abban, és megvallom, hogy az illy systematicus munka felvételét, főkint midőn a kerületeknek sajátságos állásairól van szó, és ha valahol, e helyen megkivántatik a szükséges adatok és felvilágositások segitségével járulni a dologhoz, és hogy lehessen difficultálni ezen módot jelenleg, által nem látom. Mi azon kérdést illeti: hogy röviditjük, vagy hosszitjuk a tanácskozást, — én ugy hiszem, hogy ha czélszerüen fog e munka elintéztetni, rövidíteni fogjuk. Én az illy tárgyakra nézve azt kivántam volna, hogy előbb a t. RR. a főbb elvekben egyezzenek meg a mélt. FőRRel és az azutáni részletekről akármint intézkednének, vagy ha ezt nem kivánják tenni, legalább álljunk reá arra, hogy egy országos választmány munkálkodjék ezen tárgyban, mert ott volna lehetséges a fő elvekre nézve előre intézkedni. — Azt fogja valaki mondani: hogy ezen ösvényt kellett volna követni a kir. városoknál is? én itt hasonlatosságot nem látok; mert ezen tárgyban máskép áll a dolog. Először: a kir. városokra nézve nem voltunk adatok hiányával, de a kerületekre nézve én magam is némi felvilágositást kivánnék magam megnyugtatására, mellyre nem volt szükségem a városokra nézve; másodszor a városok dolga a k. k. előadásokban praeferenter tárgyalandónak tüzetett ki, 's motivum az is, hogy siettetni kellett a tárgyat, és a városokra nézve segiték magok a városok is, mert a városi követeknek nagyobb része szinte munkálatot készített, és javaslatot terjesztett elő, melly a tanácskozásokat elősegitette; de itt mindezeknek hiányában vagyunk. Ha megengedik a m. FőRR. hogy én azt mondhassam: miután van valami, mit magam is tudni kivánnék ezen tárgyban, 's ezen tekintetből is röviditve volna a dolog; mert ha hozzá fogunk ezen tárgyhoz, és akkor elő fognak állhatni némelyek, hogy még ezt is, amazt is kivánják tudni, sokkal hosszasabb időre fog terjesztetni a tanácskozás, mint ha egy választmány azt előre tökéletesen kimeriti, és egy kimerítő véleményt nyujt a méltóságos FőRR. elibe. — Ismét az előtti gróf a jobb oldalon a többek között az előtte szólónak nyilatkozatára czáfolólag megjegyzé, hogy a mi a szabad kerületeknek orsz.gyülési szavazatát illeti: igazsága van országbiró ő nméltóságának, hogy e részben a törvény világos, de ugy hiszem, hogy ő nmélt. előtt a városoknak szavazati joga a törvényben szintolly világos lesz; 's miután azt is igen jól tudja ő nmélt., hogy ezen világos törvények daczára még sem birnak a sz. kir. városok egyenkint orsz.gyülési szavazattal, — akár világos a törvény akár nem, gyakorlatilag a dolog oda megyen ki, hogy a sz. kerületeknek szavazatuk nem lesz. — Következve egy báró 's tiszamelléki főispáni helyettes szólamlott meg: Mi lesz az országos RRnek ez egész tárgyat illető tanácskozásai végeredménye, nem tudom; de felhiva érzem magam kimondani, mikint az érdeklett kerületek szavazati teljes jogukat kétségbe vétetni, ugyanitt e helyen részemről soha nem fogom engedni. Az 1790. 29ik t. czikknek világos rendelete ez; mi volt az óta a folytonos gyakorlat ez ügyben, előadá országbiránk ő nmlga, — mi legyen ma? nem tudhatom; de ha más mint az, mellyet a törvény rendel, az 1790. 29. van kivetkeztetve erejéből, ezt jónak nevezni e tábla többsége nem fogja; nekünk nem lehet feladatunk, legszebb 's távolról sem elavult jogaitól akarni megfosztani honunk olly jeles lakosait, mint a millyek a nevezett kerületekben lakó polgártársaink! sőt tisztünk: hogy ójjuk meg őket minden lehető önkénytől, vagy bár honnan jöhető megtámadástól! szavazati joguk kérdését tehát a mondott kerületeknek föltételezni nem tudom a czélba vettt elrendezéstől, 's e tekintetben most is a tanácskozások ez első stadiumában kimondom már véleményemet. — Történt még számos nyilatkozat, mellyek többnyire csak félreértések magyarázatai. Egyedül nádor ő Fönsége vég nyilatkozatát emeljük ki kellő hűséggel, melly következő: „ugy látom, kijelenthetem a m. FőRRk többségét, melly gr. Cz. J. inditványát fogadja el, melly abban áll: hogy a sz. kerületek orsz.gyülési szavazata ne föltételeztessék a sz. kerületek elrendezésétől, hanem a sz. kerületeket törvényszerint az országgyülési szavazatjog illeti, és a m. FőRR. a sz. kerületek elrendezésének fölvételére egyedül azon körülmények birták, mik itt fölhozattak, és hogy a m. FőRR. e részben annál sikeresebben érjenek czélt, szükségesnek találták a választmány kiküldetését, melly a megkivántató adatokat, 's előkészületeket megtevén, kimeritő jelentést adjon. Ugy hiszem ezenfölül a választmánynak azon utasítás volna adandó: hogy munkálatát minélelőbb végezze be, hogy a m. FőRRi tábla e tárgy érdemleges vitatásába bocsátkozhassék, és magam is ugy hiszem, hogy ezen utat és ösvényt követve hamarább fogunk czélt érni, és a két tábla közti egyezkedést előmozditani (közhelyeslés). — Ezután ő Fönsége a már közlött választmányi tagokat nevezte ki — 's az ülés eloszlott. —

Csatolványul.

Izenete *a KKnak és RRnek a mlgos FőRRhez a vallás tárgyában a folyó 1844. évi martius 25kén költ k. k. válasz iránt.*

A KK. és RR. tanácskozás alá vevén a vallás dolgában a most f. 1844. évi martius 25kén költ kegyelmes királyi választ, az abban javaslott intézkedést, kivált a vallásos viszonyok jelen állapotában ollyannak találták, melly sem ki nem elégitő, sem a vallás állapotában sikeresíttetni kivánt czélnak, ugymint a vallásos viszálkodások végképeni megszüntetésének meg nem felel; tekintve pedig a k. k. válaszban önkivánataiknak is teljesen megfelelő elveket, azokat a már fölterjesztett törvényjavaslatban látják legczélszerübb módon alkalmazva. — Mindezeknél fogva tehát az említett törvényjavaslattól és már csak azért sem állanak el, mivel a köz megegyezés tárét bizonytalan eredményü tanácskozások által koczkáztatni, 's igy magát a bizonyos, már kezeik között létező eredményt kétes jövőnek kitenni nem akarják. Ezeknek nyilvánitása mellett tehát a mlgos FőRRket teljes bizodalommal fölszólitják: hogy a mellékletben fekvő felirási javaslatot ő Felsége elibe juttatni méltóztassanak.

Felirási javaslat *a vallás tárgyában az 1844dik évi martius 25ről érkezett k. k. válaszra.*

Felséges s. a t. Ámbár Felségednek e f. évi martius 25kén költ k. k. válaszából kitünő azon magas szándékát, hogy az ország különböző vallásbeli felekezetü polgárainak vallásbeli jogviszonyai azon elveknek, mellyek már az 1843dik évi julius 5ről költ k. k. válaszban kimondattak, ugymint a lelkiismeret teljes szabadságának és a tökéletes viszonyosságnak alapján igazságosan és minden részre egyaránt megnyugtatólag elintéztessenek, nyiltan megismérjük: kénytelenittetünk még is őszintén kimondani, hogy valamint az 1843dik évi julius 5kén költ k. k. válaszban javaslott intézkedést a felállított elvekkel megegyeztetni képesek nem valánk; úgy kivált a vallásos viszonyok jelen állapotában a fentisztelt utóbbi k. k. válasz javaslatán sem nyughatunk meg, sőt azt ollyannak találjuk, melly magában véve sem nem kielégitő, sem a kivánt czélnak meg nem felelő; — tekintve pedig a k. k. válaszban foglalt elveket, azokat a már általunk felterjesztett törvényjavaslatban továbbá is legczélszerübben látjuk alkalmazva.

Nem kielégitő a k. k. válaszban ajánlott intézkedés; mert ha minden határozott törvényt mellőzve, kirekesztőleg a szülők hatalmában álland a gyermekek nevelése felől egyezkedni és ha ezek egymás között vagy megegyezni nem tudnának, vagy mielőtt megegyezhettek volna, akár mindketten, akár csak egy is közülök halál által mulnék ki, ez esetben a gyermekek vallásos nevelése iránt olly kétség maradna fen, mellyet a k. k. válasz szerint alkotandó törvényből eloszlatni nem lehetne.

Nem tagadjuk mi, hogy a gyermekek vallásbeli neveléséről valamint bizonyos esetekben határozottan törvény által intézkedni kell, ugy azon nevelés feletti gondoskodást ismét más körülmények között lehet a szülőkre bizni; de ugy vélekedünk, hogy a törvényhozás akár az egyik akár a másik módot fogadja, azt csak egész következésben lehet alkalmaznia; — nem kielégitő tehát a k. k. válaszban foglalt javaslat azért is, mert a szülők szabadságát, gyermekeik vallásos nevelése felől rendelkezni, csupán a vegyes házasságban élő szülőkre szoríthatja, a tiszta házasságban lévő szülőket pedig kirekeszti; — továbbá a kivánt czélnak sem felel meg a k. k. válaszban javaslott intézkedés, mert a czél egyéb nem lehet mint az, hogy annyi keserüség és viszálkodás után, mellyek e hazát a vallásos kérdések miatt háborgatták, valahára mindezen kérdések akint intéztessenek el, hogy a multnak példái vétetvén tanuságul, hasonló viszálkodások többé ne támadhassanak.

Ha pedig megfontoljuk a k. k. válaszból alkotandó törvény lehető következményeit, azokat olly alakban látjuk magunk előtt, mellyek bennünket a jövő iránt megnyugtatni nem képesek. — Ugyanis a szülők egyezkedései sem polgári közigazgatás által, sem a törvény utján fentarthatók nem lévén, már magukban véve is érvénytelen kötések és olly puszta igéretek, mellyek, kivált ha valamelly fél a meggyőződés és lelkiismeret közelíthetlen sánczai közé visszavonul, a házas feleket egymás között sem képes megnyugtatni; azonkivül épen azért, mert a polgári hatalom felügyelése alól elvonatnak, tartani lehet attól is, hogy az egyházi személyek a házikör viszonyaiba a gyermekek nevelése tekintetéből folytonosan beavatkozván, a házi béke ezen végnélküli beavatkozások által még nagyobb mértékben leend ostromolva, mint eddig volt. — Mert ha tekintetbe veszszük, hogy azon egyháznak, mellyre az egyesség kedvező, törekvése az egyességet fentartani, azon egyház törekvésétől, mellyre nézve az egyesség nem kedvező, egészen különbözni fog, 's hogy ezen különböző törekvések czéljainak elérése a szülők akaratától függesztetik fel: kénytelenek vagyunk illy vegyes házasságokat azon csatatérhez hasonlitani, mellyen a két különböző egyház egymással találkozik és harczot ví, mellyben mindenesetre a szülők nyugalma és a gyermekek vallásos oktatása leend áldozat. — Vegyük ezekhez, hogy bár milly boldog házasság sem találtatik, mellyben a házastársak kölcsönös jó egyetértése néha bármi okból fel ne háboríttatnék; vegyük ezekhez, hogy boldog házasságok, mellyekben az csak ritkán történik, igen gyéren találhatók, — midőn tapasztalásból tudatik az, hogy illy alkalommal a házastársak azon kölcsönös kiméletet, mellyel egymás iránt különben viseltetnek, az indulat hevében félre szokták tenni, véleményünk szerint attól is méltán lehet tartani, hogy a gyermekek nevelése iránti egyesség a vegyesházassági viszonyban egy lévén, a legérzékenyebb pontok közől a szülőknek egymás elleni felgerjedésében épen azért, hogy egymást sértsék, talán leginkább fog ürügyül, 's megmásitása leginkább fog boszujoknak eszközül használtatni.

Mindezen következményektől tartva tehát, a k. k. válaszban javaslott intézkedést a kivánt czéllal megegyeztetni nem tudjuk, mert a magán életben a nyugtalanitás tömegét szaporitaná 's idővel a közéletre is általszármaznék; sőt továbbá is ugy vagyunk meggyőződve, hogy minden viszálkodások magvai csak akkor fojtatnak el, ha a szülők magán akarata közé a törvény hajthatlan rendelése fog állíttatni, mellynek kényszerítése általok még a házasság előtt tudatván, minden lehető kérdést elenyésztet. — Összehasonlítva pedig az általunk felterjesztett törvényjavaslatot Felségednek mindkét rendbeli kegyelmes válaszaival ugy találjuk, hogy az azokban foglalt viszonosság elvével is ezen javaslat teljesen megegyezik.

Ugyanis az 1sö §ban a reversalisok használata jövőre nyiltan eltöröltetik, az 1844dik évi martius 25ről érkezett k. k. válasz által minden kötelező szerződések szinte eltöröltetnek ugyan, de a reversalisokról világos említés nincs: a felhivott §. tehát el7 szerint nem foglal magában egyebet mint a k. k. választ, de ezen elvnek világosabb szerkezeti formát ad.

Az 5dik §. a vegyes házasságokból született gyermekek nevelésére nézve általános intézkedést foglal, és miután Erdélyben, sőt 1790. évtől fogva Magyarországban is e tárgyra nézve határozott intézkedés létezik, az illy intézkedést sem a törvényhozás eddigi vezéreszméjével, sem a különböző vallásbeliek érdekeivel ellenkezésben nem találjuk; sőt tekintve mindazon nyugtalanságot, melly egy ingatag törvényből származhatik, azt czélszerübbnek vallani kénytelenek vagyunk; — az 1843dik évi julius 5kén költ k. k. válaszban pedig Felséged nyiltan kimondja, hogy illy intézkedéstől nem idegen. — És ezek, miután a kérdéses törvényczikkely tárgyai *tisztán ollyanok, mellyekre csupán a viszonosság elveit lehet alkalmazni*: a Felséged k. k. válaszaiban kifejezett kivánatnak is tisztán megfelelnek. Mi pedig a lelkiismeret szabadságának elvét illeti, ezt egyenesen azon kérdésben látván öszpontosulva 's alkalmazhatónak lenni, midőn az egyén vallásbeli meggyőződésének akadály nélküli követheteséről van szó; elismerjük Felséged azon legbensőbb ohajtásunkkal is megegyező felszólításának fontosságát, hogy a vallásos ügynek egyéb tárgyai is ezen elvhez alkalmazva terjesztessenek fel, és e részben további nézeteink előterjesztésével késni nem is fogunk; addig is pedig kérjük Felségedet, hogy a már felterjesztett törvényjavaslatunkat kegyelmesen jóváhagyni annál is inkább méltóztassék, mivel a k. k. leiratokban ajánlott módokat Felséged maga is csak akint méltóztatik tekinteni, mint mellyek az általunk terjesztett javaslatnál nem kevésbbé üdvösek. Az általunk javaslott módoknak üdvös volta tehát kétségbe hozható szine nem levén, ugy véljük, a közmegnyugtatásra leginkább ez vezetend, mellyet az ország lakosainak törvényhozás utján nyilvánított meggyőződése felkarolt.

Második Izenete *a KK és RRnek a vallásbeli súlyok és nehézségek tárgyában a mlgos FőRRhez.*

Mióta a vallásbeli súlyok és nehézségek felett az 1832/6 évi országgyülésen a kérdés legelső izben megindittatott, közel 12 évek folytanak el; és ezen 12 évek mind az országgyülési tanácskozásokat, mind az országgyülésen kivüli közéletnek jelenéseit, mind a magányélet legrejtettebb viszonyait azon éles keserüséggel töltötték el, melly a vallásbeli kérdések elintézetlen állapotának szükséges következése. A nemzet 12 évek elforgása után is ujolag csüggedést nem ismerő lelkesedéssel fogta fel ezen országgyülésnek küszöbén a vallásos viszonyok ügyét, és még egyszer elősorolván minden okföket, mellyek kivánatinak törvényes és igazságos voltát támogatják, a KK. és RR. biztosan reménylék, hogy a mlgos FőRR. elvégre meggyőződve a nemzet szilárd kivánatáról, az előhozott 's általuk soha meg nem czáfolt okoknak engedni fognak, a vallásbeli sulyok és nehézségek még közegyezést nem nyert pontjainak felterjesztését nem gálolandják, annyival kevésbbé, minél világosabb, hogy állhatatos kivánat, olly csüggedést nem ismerő törekvés, mint milly a vallásbeli viszonyok iránt kifejlett, csak mélyen érzett és elutasíthatlan szükségnek, nem pedig mesterséges izgatásnak lehet következménye.

Azonban bár a mgos FőRR. közelebbi izenetében látnak is a KK. és RR. az átmenet kérdésére nézve némi közeledést, ugy tapasztalják mégis, hogy minden egyéb pontokra nézve a kölcsönös egyetértés felé a mlgos FőRR. legkisebb lépest sem tettek. Ujolag felfogván tehát minden egyes pontokat, a mlgos FőRRdek által előhozott okoskodásokra nézve a lelkisméret teljes szabadságának és vallásbeli tökéletes viszonosságnak nemcsak a bécsi és linczi békekötések és az 1790: 26. tör.cz., hanem már a legujabban kibocsátott királyi leiratok által is elismert elveiből indulva, e következendőkben kivánnak válaszolni:

I. A reversalisok.

Hogy a reversalisok az 1790/1: 26 törvényt megelőző időkben az 1781. october 1-sö napjától kezdve gyakorlatban lettek volna, a KK. és RR.épen az 1792. december 21dik napjáról költ körlevélnél fogva el nem ismerhetik; — az 1790: 26. törvény azon szavaiból pedig „Patris religionem sequi possint“ vett magyarázatot, miszerint ezen szavaknál fogva a reversalisok használata megengedtetnék, olly erőtetett magyarázatnak kénytelenek tartani, hogy ezen magyarázatnak helytelen voltát hoszasan fejtegetni nem is akarják, sőt inkább a KK. és RR a magyarázat azon szabálya szerint, hogy a szavakat mindaddig, míg sajátságos jelentésök világos értelmet ad, ezen sajátságos jelentés szerint kell venni, és ezen értelem változásának helye csak akkor van, ha a szavak sajátságos jelentése szerint a törvény önmagában ellenkezést foglalna: azon egyszerü magyarázaton tul nem mehetnek, hogy az 1799: 26. t. 15. §nak rendelete egy részben kötelező, más részben engedőleges formában fejezi ki azt: hogy olly vegyes házasságokban, midőn az apa róm. catholicus, minden gyermekek, — midőn pedig az apa evangelikus, csak a fiu gyermekek követik apjok vallását; — de azt semmiképen kivonni nem képesek, hogy az utolsó esetben az evangelicus apától reversalist venni lehessen.

Hogy a reversalisok nem magánjogi kérdések, hanem egy harmadik, a protestans apára nézve idegen hatalom részére eszközlött a legkinosaab kötelezéssel járó leköteleződések, következőleg, hogy ezekre a magánszemélyek között törvény által nem tiltott dologban kötött szerződések jogelvei nem alkalmazhatók, a KK. és RR. első izenetökben bőven bebizonyították.

Hogy pedig azon esetben, ha az eddig kiadott reversalisoknak meg nem tartása miatt az egyház által panasz nem tétetik, a szülőket gyermekeiknek a kiadott reversalisokszerinti nevelésére nézve korlátolni a KK. és RR. nem kivánják: ebből azt, hogy a magánszerződések jog-elveit a reversalisokra is alkalmazhatóknak, vagy a reversalisokat törvénybe nem ütközőknek ismerték volna, következtetni épen nem lehet. — Mert a nevelésnek akinti intézése az esetben, ha a reversalisoknak kötelező ereje megszüntetik, nem ezeknek erejénél hanem a szülők kölcsönös egyetértésénél fogva történik; — és a KK. és RR. mindent vártak volna inkább, mint azt, hogy a családi körben ugyanazon békének és nyugalomnak érdeke miatt, melly iránt a mlgos FőRR. féltékeny aggodalommal viseltetnek, a szoros kötelezéseknek, millyek a reversalisok, minden következményei is, erőnélkülieknek kívánták volna nyilatkoztatni, egy olly középutat választottak, melly által a cath. egyház részéről a reversalisból támasztatni szokott 's nemzedékeken keresztül folytatott kutatásokhoz hasonló, netalán az evangelikusok által inditandható követeléseknek eleje vétessék: akkor a mlgos FőRR által ezen egész őszinteséggel tett nyilatkozatok fegyverül használtassanak ellenök annak bebizonyítására, mintha a reversalisoknak törvénybe nem ütköző volta már el lenne ismerve; holott izenetök egész tartalma ellenkezőre van irányozva, 's ezen nyilvánításból következtezés csupán az vonatik: hogy a családi nyugalom fentartását a reversalisok érvényességének multra nézve is leendő megszüntetése nem fogja gátolni. Egyébiránt a KK. és RR. továbbá is a közállomány érdekének szempontjából indulva ki, miután törvénytelen tetteknek csak rosz következései között választhatnak, ha bár lehetlennek nem állítják is azon esetet, hogy valamelly reversalis meg nem tartásából némelly családok nyugalmára káros befolyások származhatnak; viszont azon állitásuknak megczáfolását is, hogy az elégedetlenségnek és szenvedésnek tömege, melly kivált a köznép családi életében az egyháznak a reversalisok miatt támasztatni szokott követeléseiből származik, hasonlíthatlan nagyobb *mint az*, melly a reversalisok megszüntetése után azoknak *meg* nem tartásából származni fog, — a mlgos FőRR. izenetében fel nem találhatják, — következésképen ugy vélik, hogy az általuk falállított szempontot véve, a kevésbbé rosz következést a nagyobb rosznál kivánatosbnak tekinteni és a reversalisoknak a multra nézve is megszüntetését követelni kötelességök.

Hogy az 1790: 26. törvénybe a reversalisok eltörlését maga a Felség is beleértette, az 1792. december 21kén költ körlevél szavainak figyelmesebb vizsgálatából világosan kitünik; mert abban a szabad akaratból és kényszeritve kiadott reversalisok közötti megkülönböztetés csak az 1781. évi october 1-őjét megelőző időre nézve tétetik, a későbben kiadott reversalisokra nézve pedig általánosan mondatik, hogy azoknak használata az 1781. év után megszünt; — és itt valóban azon magyarázat, melly a felhivott körlevélnek világos szava ellen a mgos FőRR. által felállíttatik, a KK. és RRket nem kevés csudálkozással töltötte el. — Mi a mgos FőRR. azon okoskodását illeti, hogy az 1790. 26ki t.cz., IIdik Leopold dicső emlékezetü királynak önnön resolutiója által, melly csak hamar az említett törvény alkotása után jött közbe, jobban akint magyaráztatik meg, hogy a reversalisok, mint a törvény által el nem töröltettek, erejökben megtartandók, — a KK. és RR. két részben tartják hiányosnak:

1-ör azért, mert a törvény magyarázatának jogait tovább terjeszti, mint az alkotmány fogalmával megegyeztetni lehet. Ugyanis bármi uton jött légyen a törvény létre, midőn egyszer már alakult, az a fejedelemnek többé nem kizárólagos tulajdona, hanem szintolly tulajdona a nemzetnek is; és ha ennek értelmét egyoldalulag megállapítani a fejedelem csupán azon oknál fogva lenne jogosítva, mert a törvény az ő resolutiójának szavaiból készült: akkor a KK. és RRdek nem ismernek törvényt, mellyet resolutio által a fejedelem ismét visszavonni képes ne lenne, 's mellynek tartalmát a nemzet magáénak nézhetné; kivált ha tekintetbe vétetik a resolutióknak, mellyek az országgyüléshez bocsáttatnak, nem ritkán kétes értelmü szerkezete. — Ennek ellenében a KK. és RR. ugy vannak meggyőződve, hogy épen azért, mivel a törvény megalkotása után tulajdona a nemzetnek szintolly mértékben, mint a fejedelemnek: törvényt csak magából a törvényből, és ha ez nem világos, ujabb törvény által lehet magyarázni.

2-or azért, mivel a mlgos FőRRdek azon resolutióra, mellyet érdekelnek, világosan hivatkozni nem méltóztattak. Feltéve tehát — de meg nem engedve — hogy azon resolutiónak az 1790. 26. tcz. magyarázására lényeges hatást tulajdonítani kell: a KK. és RR. a mlgos FőRR. okoskodását hiányosnak látják azért, mert nem ismerik azon alapot, mellyre épitve van. Egyébiránt nem tagadják a KK. és RR. és soha sem tagadták azt, hogy a reversalisok használata resolutiók által lépett az 1790. 26. t. alkotása után életbe; az említett 1790. 26. t.cz. első és általános rendeletü szakaszának mindazáltal, összehasonlitva azon törvény bevezető szavaival, lényegében olly értelmet tulajdonítnak, hogy az ország Rendei és a fejedelem a vallás ügyét kizárólag a törvényhozás utjáni rendelkezésre kivánták fentartani; hogy tehát mindazon resolutiók, mellyek a békekötések az 1608: 1, 1647: 5, és 1791: 26. törvényekkel ellenkeznek. vagy azon tul mennek, az 1790. 12dik törvénynél, és általában a közös törvényhozási jog eszméjénél fogva érvénytelenek, és azon gyakorlat, melly hasonló resolutiókon alapul, viszszaélés. — Mindezen itt előadott 's már előbbi izenetökben felhozott okoknál fogva tehát továbbá is a reversalisokat 1790: 26. törvénybe ütközőknek 's a multra nézve is eltörlendőknek vélik. (Vége jövő számban.)

Pozsonyi ujdonságok. — A ‚Hirnök‘ legujabb száma a tudvalévő gyilkossági tényre vonatkozólag imezeket közli: „Pozsony, jun. 17én. Azon nagyszerü intézkedések, mellyek a szerencsétlen Orosz Elek holttestének felkeresésére tétettek, 's még a buvár harang segitségével is szüntelen véghezvitetnek, eddigelé még eredményre nem vezettek. A feltalált koffer csak négy lábnyi hosszu, 's csak rendkivüli mélysége által magyarázható, mint férhetett be illy erős izmos test, melly ezelőtt már 24 óráig a sötét konyhában heverve egészen megfásult. A gyilkosok vallomása szerint nagy munkába került nekik a megmerevült testnek meghajtása, ugy hogy feje melléhez szoritva alant feküdt, térdei pedig szinte a mell felé hajtattak, melly erőtetett bepakolás következtében a födél szüntelen felugrott, 's azt spárgával megkötni kelle, mellyet azonban a viz partján az elmeritès előtt felmetszettek, 's igy hihetőleg a test csakhamar a ládából kibontakozott. Szárnyal ugyan többféle hir, miszerint a test itt ott láttatott, sőt kifogatott 's el is ásatott volna, de eddig mindezekről bizonyost nem tudhatni, 's e pillanatban még hiányzik a fő corpus delicti, noha a két tettesnek egyhangu vallomása, a többi feltalált corpus delicti, 's minden körülmények után, a gyilkolásnak hol, mikor 's kik általi véghezvitele felett nem csak moralis, hanem juridicai kétség sem foroghat fen. A Nemeskérben elfogott Toronyi István meghallván büntársa befogatását, atyja háza felé vette utját, de a példás gyorsasággal tett intézkedések következtében a nyomába küldött városi biztos csak egy pár órával később érkezék meg Sopronyba, hol azonnal t. Káldy József alispán urnál személyét 's küldetése tárgyát kimutatván, a jeles megyei főtiszt legott Kéry Péter szolgabiró urat egy megbizott 's illy ügyekben járatos megyekatonával Nemeskérre — Sopronyból mintegy 4 mérföldnyi távolságra — küldötte: ki is esti tiz óra táján megérkezve, a helység korcsmájában megszállott, 's ott elhivatván a helybeli nemesek hadnagyát, a szükséges tudósitások megszerzése után őt 's kathonáját T. I. atyja házához küldötte, ki elég vagyonosnak ismert nemeskéri nemes közbirtokos. A számos család már álomba merülve levén, az atya a szokatlan tudakozásra azt felelte, hogy István fia csak azon estve érkezett meg Pozsonyból, 's többed magával a pajtában alszik. Felköltetvén a hadnagy által, minden ellenállási kisérlet nélkül ártatlanságának erősitése mellett megadta magát, 's atyafiai által a szolgabiróhoz kisérve, ezek kezeskedni akartak érette, de megtudván a szörnyü tettet, mellyről vádolva van, egyébkint is foganatlan kérésöktől elállottak. — Itt T. I. igen csekély résztvevést vallott meg eleinte, hogy t.i. a szerencsétlen urnak csak paplanát rántotta volna le, mig Kovács Pál őt fojtogatta; de a confrontatióból olly borzasztó szerepelése világlott ki, hogy már most kétségtelen, mikép a két czinkosnak csak megfeszült erőködésének sikerülhetett a szánandó áldozat megölése, 's névszerint Toronyi egy, illy merényeknél használtatni szokott kegyetlen kézfogás által a szerencsétlennek rögtöni elájultát okozta, miről később dicsekedett is czinkosának, kit azonban minden tekintetből a pokoli gonoszság koszoruja illet; mert csak azon tette, hogy mig meggyilkolt ura otthon a földön hevert, ő annak kardjával 's kalpagával öt az országházán a legártatlanabbul fölkereste, már őt a megrögzött gonosztevők első sorába helyzi. Mellőzve itt a többi részleteket, mellyek körülményes és igaz leirását a derék városkapitány igérete következtében legközelebb nyujtani képesek leendünk, mellyet azután az állitólagos Szabó József rablónak — a két gyilkos egyik barátjának — szép kalandja váltand fel, birtokában levén már most a szerkesztőség az ide vonatkozó okleveleknek. — Mindkét esetnél szembetünőleg mutatkozik az isteni gondviselés, melly még a legszemeseb gonosztevőket is annyira szokta elvakitani, hogy alig hihető könnyelmüség vagy balfogás által tettök felfedezését könnyitik. Jelenleg e borzasztó gyilkosság feletti elszomorodás mellett lehetetlen el nem ismernünk azon példás, 's bármelly ország őrségének legnagyobb becsületére válhatandó buzgóságot, gyorsaságot, czélszerüséget, mellyel e merény fölfedezése nyomoztaték 's melly által csak lehetségessé lőn, hogy a városkapitánynak tett első jelentésétől számitva már az ötödik nap mindkét tettes, az egyik a szomszéd megyében, elfogatott, 's az egész gonosztett teljes világosságra hozatott.

Megyei 's más közlések.

Nyitra vármegye folyó hó 14kén tartá meg főispán ur ő excllja jelenlétében tisztválasztó közgyülését. Alispánokká választattak: elsővé Tarnóczy Kázmér; 2dikká Ghyczy Károly volt főszbiró. Főszolgabirákul: a nyitrai fels. járásban Ghyczy Ágoston; alsóban Dezső Tádé, Vágujhelyiben Turcsányi György; szakolczaiban Ocskay Rudolf, bajmócziban Vagyon Antal; bodokiban Beznák Ignácz. Főjegyzőkül: Batthyanyi Ferdinand (jelenleg orszgy. követ) és Gusztinyi János. Főügyészül: Turcsányi Antal. Hadi főadószedővé: Turóczy Ferencz; házi főadószedő: ifj. Majthényi Florian. Az esküttek 's egyéb tisztviselők névsorát folytatólag közlendjük.

Kir. városok köréből.

Szabadka. junius 18. Örömmel ragadok tollat, értesitendő az olvasó közönséget, a városunkban tegnap és ma, nagyrészben véghez ment tisztválasztás kedvező eredményéről! Örömmel — mondom, mert eddig az, a legvérmesebb reményeket is tulhaladta, és alig van kebel, melly megelégedéssel nem telnék el; alig ember, ki örömmel nem legeltetné szemeit a közbizodalom borostyányával megkoszoruzott főtisztviselők diszes során, 's az ujonan választott községnek polgárságunk gyöngyeiből, ritka tapintattal fűzött koszoruján. Ugyanis: még mult hó 18kán városunk keblében megjelent kir. tanácsos és biztos Eötvös Pál ur ő nagysága a tegnapi napra tüzvén ki, az 1834 év januar 18kán tartott utolsó tiaztválasztás óta, a beltanácsban 3, a külben pedig 32 üres helynek betöltését; rövid de velős beszéddel nyitá meg a fontos munkálkodási ülést, mellynek két napi dus eredménye következő: Főbiró: almási Antunovics József tb. — Polgármester: Szárics József tb. 's országgyülési követ. — Kapitány: Kuluncsics István. — Uj tanácsnokok: Demerácz Alajos volt főügyvéd. Miloszavlyevics István volt pénztárnok. Gyelmis Miklós tb. 's volt népszószóló. — Népszószólóvá lőn: Blagoevics István ügyvéd. Uj választott polgárok: bajsai Vojnics Mihály tb; Szkenderovics Márton; Sztipics Kristóf ügyvéd; Varga Tamás; Czrnkovics György; Pacher Ferencz; almási Antunovics Pál tb. 's bácsmegyei aljegyző; Polyákovics Máté; Mukics János tb.; Perchich Lukács bácsmegyei éléstári biztos; Missurai Antal ügyvéd; Milassin Máté tb.; Zelics Gergely; Radicsics Joachim kereskedő; Kopunovics Erneszt tb.; Varga Lukács ügyvéd; Zomborcsevics Vincze orvostanár; Valicsek József kereskedő; Rudics Pál; Macskovics Benedek ügyvéd; Manojlovics János; Sztipics István; bajsai Vojnics Barnabás tb. 's bácsmegyei főbiró; Szakmaiszter Simon; Láng József; bajsai Vojnics Otto tb.; Tamasi János; almási Rudics Móricz tb.; Kuluncsics Jakab városi pertárnok; Spelletics Bódog ügyvéd; Dulics Antal. — A többi üresedésbe jött hivatalok jövő pénteken lesznek betöltendők. —

Külföldi hirek.

N. Britannia. A magas vendégek másod izben is meglátogatták az ascoti lófuttatást, 's a czár 500 ft sterlinget tőn ki évenkinti dijul egy ezüst serlegre. Ez által az angol nép szenvedélyének hizelegve népszerüséget keres azoknál is, kik nem igen nagy örömmel nézik látogatását.

A lordok házának jun. 7kei gyülése magában nem igen érdekes volt, 's csak azáltal nyert némi jelentőséget, hogy a szász király is megjelent a gyülésen. Mondják, az orosz czár nem követendi példáját; neki nincs igen rokonszenve parliamenti jelenetek iránt; ő inkább a katonai diszleteket kedveli, mellyek is olly fénynyel tartattak tiszteletére, minő a különben nem nagy fontosságu szárazföldi angol sergeknél igen ritka. — Rövid levén az ülés a szász király még az alsóházba is átment, hol Sir Peel Roberttől üdvözöltetett.

Egy londoni levelező azon észrevételt teszi: hogy Miklós czár látogatása véget vet azon politikai kuruzslók állitásának, kik mindenben Anglia 's Oroszország ellenségességét vevék politikai jóslataik alapjául; a francziákat pedig meggyőzheti arról, hogy azon türelem daczára, mellyel az angolok négy év óta a franczia sajtó és kamrák sértegetéseit elviselék, Angliának még sincs szüksége a franczia szövetségre, hanem inkább az iránt fog megkéretni, hogy Europa többi hatalmasságaihoz legalább hasonló bizalommal és ba-

rátsággal viseltessék. — Ime, ez tehát a látogatás következménye: büszke önbizakodás, 's önérzeti dagály! Még végre egész Europa kegyelmet kolduland Angliától és Oroszországtól. Gyönyörü kilátás. Tehát alszik e Europa? vagy a hálók olly büvösek?

A czár tiszteletére fényes ünnepélyek adattak a Buckinghampalotában. Azután a czár a főnemesség hölgyeinél is tőn látogatásokat. Meglátogata egy clubot is, mellynek tagjai leginkább hadi 's tengerészeti tisztekből állanak, 's örömmel szemlélé a testvérétől, Mihály nagyherczegtől a clubnak ajándékozott könyveket tiszteletben tartatva. Megtekinté az épülő uj parliamentházakat is, 's Barry építésztől kikéré magának azoknak terveit, viszont császári palotája tervét igérve neki. A ‚Sun' azt kérdezi: tán Pétervártt akarja utánozni e parliamenti épületeket?

A minden oroszok czárja jobban kedvelve a katonai nézőjátékot a parliamentinél, a felsőházi ülésen — habár váraték — meg nem jelent. Miért is junius 5kén délelőtt Windsor mellett hadi szemle, és gyakorlat rendezteték, 's pedig olly fényes modorban, minőt évek óta nem láttak. Midőn a gránátos testőrök közeledének, Wellington hg, ezrede élére állott, melly pillanatban a roppant néptömeg olly nagy éljent kiálta az öreg vezérnek, hogy a körülállók csak nem süketekké lőnek. A czár viscount Combermere tábornagy által, ki a szemlét vezérlé, legnagyobb megelégültét fejezé ki a sergeknek, mellyeket fegyvertársinak nevezett. — A Timesnek irják Párisból, hogy Lajos Fülöp Vernet hires festészt, ki mint tudva van Miklós czárnak igen kedves embere, egy quasi-politicus küldetéssel bizá meg Londonba, a jó egyetértésnek a czár és franczia király között leendő helyreállitására.

Miklós czár jun. 10kén Woolwichban hajóra szállt, Hágába visszatérendő.

O'Connell elzáratása nagy izgalmat okoz egész Irlandban. A papság nyilvános imádságokat rendez O'Connellért, 's különféle világi 's papi gyülések tartatnak azon czélból, hogy ez elzáratás ellen minél több oldalról történjenek felszólalások. A ‚Chronicle'ben olvasható: hogy O'Connell csak azért nem adta még eddig jelét ólétének irásban, mivel minden illyenféle nyilatkozás meg van neki tiltva. Azonban könnyen megeshetik, hogy ő felsége kormánya maga szólítandja fel őt „néhány sornak" az ír néphez intézésére.

Nemcsak Irhon több helyein, hanem Angolország jelentékenyebb városaiban is gyülések vannak készülőben, O'Connell bebörtönöztetése fölött nyilatkozandók, 's ez ellen a parliamenthez kérvényeket, és a királynéhez föliratot intézendők. Londonban junius 5ikén egy Kavanagh nevü ir, a rendőri törvényszék elibe állittaték, mivel nyilvánosan azzal fenyegetőzék, miszerint Peelt és Wellingtont O'Connellért főbe lövendi. Az ember azonban szellemi betegnek találtaték, 's őrültekházába vitetett.

Franczia ország. Mig a J. des Debats a kikötők javitása fölött a következkamrában megkezdett tanácskozást védi, ezalatt a ministeri lap azon megjegyzést teszi, hogy a kormány 1830, vagy inkább 1837 óta, melly évben a franczia kikötők ujjászületése megkezdve lőn, legalább is 69,680,000 frankot adott ki, melly öszlet azonban 42 kikötő közt osztatván föl, mindenütt történt ugyan valami, de seholsem igen nevezetes. Most, midőn 46 millió ajánltatik e czélra, más eljárásnak kell történni, t. i. a két főkikötőváros Marseille és Havrenak valamennyi szükségeiket egyszerre kielégitni, mellyek után aztán a dünkircheni és vendresi kikötőkre kerülendne a sor, mellyek közől az egyik, mint Észak-Afrika partjaihoz legközelebb fekvő, egy hatalmas tengeri fegyvertár helyéül igen alkalmasnak ajánlkozik.

Versaillesban drámai, az az színpadi ünnepély tartatott a király rendeletéből. Előadattak: ‚Oedipus Kolonosban' czimü görög műnek harmadik, a ‚Favorite' negyedik felvonása, a Polka, a ‚porticii néma' második 's harmadik felvonása. Mintegy 1500 ember volt meghiva, 's a király igen boldognak látszék, hogy az ipar, munka, tudomány, politika és müvészet képviselői közt töltheti az estét. — Lajos Fülöp ért hozzá, mikép kell a nép érzelmeit meghódítni.

Párisban aggodalmasan várják az Afrikából érkező tudósításokat, mert attól tartanak, hogy Aumale hg. meggondolatlansága még több bajt is okozott. A marokkói császár szent hadat hirdetett a franczia ellen, nem támadólag, hanem védőleg, 's erre nézve Anglia pártfogására tart számot.

A párisi iparműkiállitást nagy vész érte jun. 9kén. Az épület, mellyben e gyüjtemény fel van állitva, csak ideiglenesen készült deszkákból, 's mégis 300,000 frankba került. Szörnyü zivatar és esőzés elöntötte a tért, mellyen ez épület áll, 's a gyönge födölzetet benyomá a zuhanó zápor. Minden elázott. A szőnyegek, selyem szövetek oda vannak, egyéb müvekből sok eltört és elromlott. Végre mégis reá kellend magát szánni a kormánynak, saját épület létesitésére illy czélokra. A kár igen tetemes. — Vajjon a magyar iparegyesület kiküldöttje gyüjtött e már elég tapasztalatokat e szerencsétlenség előtt? Ha nem, — ugy ez reánk nézve is nagy veszteség.

A francziák egy részének hangulata az angolok ellenében ismét ellenségesebbé kezd válni. A ‚Courrier français' valóságos vádat emelt a Tanger, Algir, Tunis, és Tripolisban levő angol consulok ellen, hogy különféle uton módon, 's alattomos fogásokkal törekesznek a mohamedanismust Afrikában a francziák ellen felingerelni, 's erre nézve több adatokat 's részleteket hoz fel. Azután pedig mondja: A dolog ezen állapota igy nem maradhat. Ideje, hogy Francziaország kérdést tegyen, 's Anglia nyilatkozzék. Mert a legrettentőbb ellenség, mellyel Algirban meg kell küzdeni, koránsem a musulman vakhít buzgalma, hanem az angol ellenségeskedés, melly titkos összeesküvésben áll a meghódított népekkel 's azok szomszédaival, kiket folytonos áskálódással izgat. Algir jobbról és balról Angliától van körözve, Angliától, melly az egyetértés legszólóbb nyilatkozatai daczára Afrikában 14 év óta háborút visel Francziaországgal.

Bourbon szigetét iszonyú szerencsétlenség érte; szörnyü orkán pusztította azt el február 21kén, melly közben számos földingási lökés vala érezhető, a vetések mind feldúlattak, és számos ember életét vesztette.

Az orosz czárnak angolhoni látogatása iránt különfélék a lapok véleményei. Az ‚Univers' bizonyos közlések következtében azt akarja tudni, hogy e látogatás, legközelebbről az ozman birodalom állapotára vonatkozik. 'S a többek közt igy szól: Három hónap óta Bulgária 's Rumelia földe keresztény vérrel van elöntve, 's az albániaiak bünmérényei olly borzasztók, hogy a toll alig képes azokat leirni. Kétségkivül Oroszországot nem kellene sokat kérni, hogy fegyveres kézzel lépjen fel, 's vannak, kik azt hiszik, hogy az albániaiak zendületében olly titkos ok működik, melly a közbenjárást igazolhatná. Kő kő után foszlik le ezen nagyszerü romból, mellyet ozmán birodalomnak neveznek, 's határozottan hanyatlik teljes beomláshoz, melly szétzuzandja a jelen europai politikának apathiáját. Valamint a többi hatalmak nem, ugy Oroszország sincs elkészülve még a nagy vész-eseményre, mellynek örökségéből kétségtelenül a legtetemesb részt magának szeretné megtartani; azért akarja még elhalasztani annak bekövetkezését, mit csak a többi hatalmak egyezésével tehet. Oroszország a berlini 's bécsi cabinetekre határozott befolyással bir; mivel pedig Anglia befolyását a franczia kormányra ismeri, azért fordul most Angliához. Első törekvése most az északi török tartományokat elszakasztani, 's Servia példájára függésben levő hűbéres fejdelem által kormányoztatni; majd utóbb tudná ő a többi hatalmak befolyását paralyzálni. Csak az a kérdés, vajjon nem veszi-e észre az angol cabinet a hálót, mellyet neki készitnek?

A király elhatárzá, hogy Joinville hg. néhány hajóval a marokkói partok táján czirkáljon. A királyfi nem sokára Toulonba induland a parancsnokságot átveendő.

Igen megcsalódtak, kik azt hivék, hogy a tengerész miniszterium pótlékkövetelései miatt heves ülés fog tartatni a kamrában. E követelések minden további vitatkozás nélkül megajánltattak. Hosszasabb volt a vitatkozás a financz-miniszterium pótlékkövetelései fölött, főleg a postamestereknek adandó segélyzés miatt, kik azon vonalokon, hol most vasutak léteznek, tetemes rövidséget szenvednek. Maga a kivánt összeg nem nagy, mindössze 136,948 frankra megy az 1843ik évre; hanem elvkérdés forog fen: vajjon kötelesség-e olly iparágakat segélyezni, mellyek uj szállítási eszközök létesítése miatt kárt szenvednek, kötelesség-e nekik kárpótlást adni országos kincstárból?

Spanyolország. Tarragonából a királynék Reusba rándultak, miért is Barcelonába érkezésök egy nappal elhaladt. Ezen részletesb és későbbi tudósitások szerint tehát nem junius elsején, hanem másodikán, 's nem is esti 10 órakor, hanem éjfélkor érkeztek Barcelonába, számtalan csónakok- és sajkáktól, nagy fénynyel és pompával, harangzúgás, ágyúdörgés, népujjongás és lelkesült énekek közt fogadtatva; a hatósági tisztek 's számtalan fiatal ember tisztelgett kiszálltukkor, 's az alkotmányos alcalde a fejedelemnők mindegyikének dúsan ékesitett virágbokrétát nyujtott át. Az egész népesség talpon volt, 's még éjfél utáni két órakor is zsibongtak az utczák emberektől. Másnap nagy katonai diszletek tartattak. A királynék mindjárt megérkezésök után, 's másnap is a fényes főtemplomba mentek. — Ugyan junius 3kán megérkezett Barcelonaba a rendkivüli török követ is Fuad effendi, kinek számára Madridban a Buen Retiro palotát rendezik el, miután Don Francisco ismét a királyi palotában vette lakását. A követség czéljául nem csupán a királynénak udvarias üdvözlését gyanitják, hanem titkosabb utasitást is képzelnek összekötve lenni, főleg pedig északi Afrika forrongó állapotjára vonatkozólag.

Barcelonaból jun. 3kán este a királynék kirándulást tőnek a szép fekvésü Pedralves zárdába, hol az érsek 's 24 zárdaszűz fogadá őket. Meglátogaták Sorria templomát is, honnan visszatérőleg a lakosoktól szövétnekekkel kisértettek.

Némelly főpapok többször panaszt emeltek olly iratok és torzképek megjelenései ellen, mellyek a keresztény vallás dogmáit gunyolják 's erkölcstelenséget terjesztenek, ugy hogy minden erényesebb ember megbotránykozik miattok. E panaszok következtében az igazságügyi miniszter szigorubban meghagyá a királyi ügyészeknek, hogy az uj sajtótörvény 5 czikkének szigoru végrehajtása által fékezzék e rendetlenséget.

Az exaltadok mindenképen törekednének ismét egyesülni, de a szakadás olly mély 's annyiféle töredékek szülője, hogy ez egykönnyen nem eszközölhető. Mindamellett igen sok történik most is gyámolitásukra; most is négy főlap jelenik meg Madridban az ő szellemök szerint. — 'S ezeknek egyik főtörekvésök az anyakirálynét elnépszerütlenitni, 's erkölcseit a nép előtt gyülöletes szinbe állitni. Egyikök, az ‚Eco', történeti adatokat közöl, hogy az özvegykirálynék mindannyiszor zárdákba vonultak, részint, hogy tettleg megmutassák, mikép minden ujabb házasságtól idegenek, részint hogy az ország ügyeibe való befolyástól végkép tartózkodjanak. Különben is gyakran számüzetéssel bünhődtek a királyok özvegyei, kik ujabban férjhez mentek; és spanyol törvény szerint minden özvegy, ki uj férjet választ magának, csak ennek czimét viselheti. Mindezek egyenesen Krisztina és Munozra vonatkoznak, kivel történt összekelése, miután Bianzares herczeg czimével és spanyol grand méltóságával felruháztatott, már átalánosan tudva van. Vannak, kik azt hiszik, hogy Izabella férjhezmenetelekor ezen házasság nyivánitatni fog, 's Krisztina végkép visszavonuland az udvartól.

A Maestrazzoban dulongott harambandák szét vannak verve, 's hihetőleg egészen megsemmisitve. Maga a vidék népessége is tettleges részt vőn a lázangók fékezésében; mintegy 20,000 földmüvelő kiállt ellenök, 's igy a királyi csapatok tökéletes győzelmet arattak. Több főnök, számos tiszt, 's mintegy 150 közlegény részint elfogattak 's agyonlövettek, részint a harczmezőn hulltak el. Számos carlistapárti volt közöttök, — 's igy e párt mindinkább fogyatékon van.

Ujabb hirek szerint a marokkoiak ismét kegyetlen merényt követtek el a spanyolok ellen. Muros vidékén vitorlafosztott spanyol kereskedési hajót hajtott a hullám a partra, mellyen tizenkét emberi test vala fej nélkül, a holttestek sebei mutatták, hogy a szerencsétlenek erősen védelmezték magokat, mig bakóiktól elnyomattak. A lapok ujra boszura hijják fel a spanyolokat, mert illy meggyalázás csak vérrel mosható le. A viszonyok nagyon bonyolulnak, 's a spanyol tengerészkatonaság alig várja már a pillanatot, mellyben támadásra fog harczi jel adatni.

Németalföld. Az orosz czár érkezését minden perczben várták jun. 10kén. Mondják, a czár Amsterdamot is meglátogatandja, onnan pedig Saardamba is elmenend, hol még most is megvan ama viskó, hol nagy Péter czár hajóépitész-legénykép dolgozott. — Ujabb hir szerint már megérkezett Németalföldre.

Németország. Münchenben jun. 13kán éjjel Maffei nagy gépgyára leégett, mellyben épen számos gőzkocsi vala munkában.

Berlinben jun. elején szörnyü pénzcrisis állt be, mellynek következtében a vasutrészvények birtokosai tetemes összegeket vesztettek.

Svédország. A király és koronaörökös Gothenburgban május 31kén lelkesült örömmel fogadtatott a népességtől.

Montenegro. A vad montenegróiak ismét féktelenkedtek török szomszédaik ellen, egy Ragusából visszatérő török karaván kifosztván, 's a kereskedők levágott fejeit diadalmi jelül a vladikához küldvén. Ez ugyan azonnal visszaküldéa fejeket, megparancsolván a zsákmány visszaadását 's az elhordott ragadmány iránt kutatást rendelvén. Egyszersmind az illető pasának hirül adatá, hogy elégtételt adand.

Törökország. Chaireddim pasa Monastirból elindulván 1200 emberrel 's négy ágyuval Zagranál a lázadókra ütött, kik mintegy 4000 valának; két órai ütközet után ezek szétverettek, több száz halottat hagyván a csatatéren. Omer pasa ezt meghallván, Resid pasa parancsait be sem várta, hanem seregével Uskupnak indult, 's annak közelében a zendülők fő hadával találkozván meggyőzé őket; a főnökök egyike elhullt, másika fogva van. A sebesültek és foglyokkal emberségesen bánnak, 's azt hiszik, hogy ezek Konstantinápolyba fognak szállíttatni. — A zultán május 25én utazásra indult, magával vivén ecsetét is, mi sokak előtt igen feltünő.

A nyugtalanság terjedez. Mondják, hogy az europai Törökország több helyein, a szigeteken, 's főleg Candiában mozgalmak mutatkoznak a török uraság elleni felkelésre. — A miniszteri crisis még egyre forrong.

Északamerikai egyesült státusok. Maj. 21kéről New-Yorkból érkezett hír szerint Tyler elnök a senatusnak hivatalosan tudtul adá, hogy a mexicoi öbölbe hajócsapatot, 's Teass határaira hadserget küldé.

Hayti. Az ujabb tudósitások szerint még mindig nem tudhatni, mikor és mikép fog végződni a forradalom; eddigelé minden arra mutat, hogy valóságos fajharczczá leend a feketék és színesek közt, 's pedig most határozottan a négereké a győzelmi elsőség. A sziget déli részében mintegy bevégezettnek tekinthető a zendület, hol is egy vén négerfőnök, kinek neve Guerrier, választatott elnökül, 's e választásra a mulattok fegyveres csapatai is befolyással valának. Az uj elnök az előbbinek kormánytagjait megtartá, kivéve a miniszter-elnököt, Herard-Dumesle-t, ki a volt elnöknek Herard-Riviérenek unokaöcscse. Utóbbi még fegyverben áll ugyan néhány ezer emberrel, de azt hiszik, nem soká fogja parancsai alatt tarthatni, mert főbaj, hogy sergének tetemes része feketékből áll.

Egyesületi közlések.

A pesti müegyesületnek a triesti müegyesülettől kicserélt, 's az utólsó sorsolásnál kijátszott triesti műlapok most jutván kezeihez; azon t. cz. egyesületi tagok, kik az utólsó sorsolás alkalmával trieszti részvényt, és az után eső műlapot nyertek, ezzel tisztelettel kéretnek, hogy azok átvételéről az egyesül. pénztárnok Klausz A. L. urnál, a városi szinházépületbeni tükörtárban, intézkedni ne terheltessenek, kitől egyszersmind triesti nyeremények iránt értesitést vehetnek. A többi közt, a pesti müegylet által kijátszott 1546 számu triesti részvény az első nyerő szám volt, melly Maassen Tódor Dusseldorfbani művész által készitett „Ruth és Boas" czimü olajfestvényt nyerte, 's melly az ez idei mükiállitásban ki fog állitatni. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

A népkönyv kiadó egyesületnek 1844. junius 11én tartott ülésében, I. bemutattatott azon 11. pályamunka, mellyek a mult évi auguszt 27én kitüzött ime feladatra — „készitessenek apró népszerű elbeszélések erkölcsi, hazafiui, gazdálkodási és közgazdálkodási elvek és érzelmek terjesztésére" — érkeztek. A jeligék ezek: 1) Souviens toi bien, que tout depend des premiers pas. 2) Az isteni parancsolatok ötödike: ne ölj. 3) Mulatva oktatsz, és játszva tanitasz 4) Áldd meg országunkat, mi magyar hazánkat, vezéreljed jóra a mi királyunkat. Egyházi ének. 5) A népnek hogy szánandó vaksága gyógyuljon. Egy emberbarát. 6) A nép természeténél fogva igen irigy, és gyanakodó, üres hirek hivésére hajlandó. Seneca. 7) Zrinyi Miklós. 8) Nincsen rózsa tövis nélkül. 9) A két jó közől vagy egyik vagy másik. 10) Mondj igazat, betörik a fejed. 11) Plurima si niteant non ego paucis offendar maculis. — A jeligét rejtő levelkék bepecséltetvén, Kacskovics Lajos igazgató ur gondviselésére bizattak, a pályamunkák pedig megbirálás végett Peregrinyi Elek, Vadnay Rudolf uraknak és a jegyzőnek kiadattak, a 5dik számu pályairatot kivéve, — melly — minthogy jeligét rejtő levél kisérete nélkül, sőt az irónak megnevezésével küldetett ide — a pályázástól elmozdittatott. — II. Günczburg József orvos ur „a köznép természeti 's erkölcsi neveltetéséről" irt munkáját jutalmazás 's illetőleg kiadás végett az egyesület elibe terjesztvén; ezen, főleg diaeteticai szabályokat magában foglaló kéziratnak szaktudománybeli megbirálására Pólya Jósef, Kovács Endre és Török József helybeli orv. uu. tisztelettel megkéretni rendeltettek, 's ha e munka mind tudomány, mind népszerűség tekintetében elfogadhatónak fog itéltetni, az egyesület pénzerejéhez képest, 's a munka belérdeme szerint az iró jutalmat is nyerend. III. Peregriny Elek ur „János gazda" czimü népszerü munkájából 150 példányt ajándékozott az egyesületnek, melly szives adomány meleg köszönettel fogadtatván, a könyvecskék 12 pftjával kaphatók az alulirt jegyzőnél. IV. Kanicz M. L. és fiai pesti nagykereskedők 10 pftot ajándékoztak az egyesület fölsegélésére. Ez adomány hasonlóan szives köszönettel vétetett. V. A pénztár jelen állapota: 587. ft. 47⅛ kr.pp. 's majd szinte ennyi a könyvek be nem fizetett árában. — Tekintve azt, hogy az egyesület alaptőkéjét eredetileg csupán azon néhány száz forint tevé, melly a mult orsz. gyülési ifjuság által kőre nyomatott arczképek árából jött be, az egyesület által pedig első alkalommal 50 aranynyal jutalmazott Tarczy népszerü természet tanának 1500 példánybani kinyomatása ezer pftnál többe került; a pénztár jelen állapota kedvezőnek találtatott. V Az egyesület, helybeli tagjainak számát szaporitandó. ennek elvállalására Antal Mihály, Fabri Pál, Hengelmüller Mihály és Szontagh Gusztáv urakat szives bizodalommal fölszólitani rendelé. — Stuller Ferencz egy. jegyző.

Iparegyesület. — (Adakozások a pesti mester-inas-iskolákra.) Helybeli esztergályos czéhmester Jucho József ur egy Ruszféle számgépet készitett, 's azt, mint ajándékot adta be az iparegyesületnek; melly a becses adományt annál nagyobb köszönettel fogadta, minél követhetőbb példa van általa kimutatva arra, mikint lehessen ez iskolák leendő igazgatóságát a többi szükséges czikkelyek készpénzen és tetemesebb költekezéssel leendő beszerzésének terheitől felmenteni a nélkül, hogy az egyesek is nehéz áldozatat kényszerülnének tenni. A szükséglendő esztergályos, bádogos, és könyvkötői czikkelyek könnyü szerével állithatók ki egyenkint; de össz. valóban áldozatos jótéteményeknek lesznek, és az illető mester urak bizonyosan sokkal buzgóbb pártolói ez iskolaügynek, sem hogy Jucho urat egyedül hagynák a jóltevők lajstromán!

Luczenbacher testvérek, helybeli fakereskedők 5 pft. fizettek le adományul ez iskolákra, majus 20kán 1844. — Csanády, jegyző.

A Magy. Gazd. Egyesület f. é. jun. 1ő napján tartott közgyülése (folyt.). A tüzkármentésre nézve továbbá, minél inkább igaz, hogy a tüzveszély hazánkban a mezőgazdák osztálya közt legtöbb kárt okoz, annál természetesbnek találta a közgyülés, hogy e baj elháritása felett a M. Gazd. Egyesület kiválólag elmélkedjék. Különösen sürgőssé teszi a gondoskodást e tárgyra nézve még azon körülmény is, hogy a tömérdek pénz, melly épen nem a philantrophicus szerkezetü, tőzsérkedő tüzkármentő-intézet utján Magyarországból évenkint a külföldre vándorol, a hazában tartassék meg. Noha pedig ez ügyben igen dicséretes intézkedések vannak már részint tervben, részint létrehozva egyes megyéinkben; mégis ezeket nemcsak provincialis részletességök miatt, hanem azért is elégteleneknek tartja a szakosztálylyal egyetértve a küzgyülés, minthogy ha a kölcsönösség elve az egész országra nézve kötelezőleg elfogadtatnék, azontul az egyesek által viendő teher csekélységre olvadna le 's elviselhetőbbé válnék. A tárgy azonban sokkal nagyobbszerü levén, mintsem hogy a teendő kivánatos intézkedés egy pár órai ülésben elhatároztatnék, a szakosztályi inditvány következtében a közgyülésből küldöttség neveztetett ki, melly tekintetbe vevén a külföldön és hazánkban fenálló hasonló intézeteket, mind a tüzkár-biztositást, mind a tüzi és épitészeti rendőrséget illető 's törvényesen megállapitandó országos szabályokra nézve alkalmatos javaslatot készitsen. E küldöttséghez m. Czindery László főisp. httó ur elnöksége alatt megkérettek: Steinbach Ferencz kir. tan. Havas József k. t. b. ülnök, Tasner Antal, Ilkey Sándor, Laczkovics József, Kunewalder János, Weisz Bernát 's egyesületi titoknok; itt is, valamint az előbbi küldöttségben, tetszésére hagyatván elnök uraknak, a küldöttségi munkálatok alkalmával dologhoz értő más ügybarátokat is megkérni. — 5ör Korizmics László urnak igen tanulságos értekezése a közlekedési eszközök és rétöntözés befolyásáról a mezőgazdaságra közfigyelemmel fogadtatván, ujolag emelkedett vágy a jelenlevőkben, minélelőbb gazdaképző intézettel birni a hazában, honnét az értekező ur által helyesen kijelölt eszközök létesitésére alkalmas egyének minél számosban kikerüljenek. — 6or Felolvastatván az állatten yésztési szakosztály vitatkozásainak rövid vázolata, miután az abban foglalt nagy érdekü tapasztalások sommája a Magyar Gazdában részletesen előadatni határoztatott, előadá 7er M. Czindery László főisp. httó ur a honi lótenyésztés ügyében készitett, 's főleg a n. Somogy vármegyében megállapitott intézkedések sikeréről szóló értekezését, 's annál nagyobb érdekeket ébresztett a jelenlevőkben, minél szembeszököbb az áldott eredmény, melly a felhozott intézkedéseket nyomban követé. A közgyülés örömmel méltánylá értekező ur fáradhatatlan munkásságát 's tárgyismeretét, mellynek t. i. főleg köszönhetőnek véli ezen intézkedések létrejöttét Somogyban: azon őszinte ohajtásnál fogva azonban egyszersmind, vajha e szép és üdvös példa minél számosb megyében találna követőre, ezen értekezés a „Magyar Gazdában" egész terjedelemben felvétetni rendeltetvén, az a törvényhatóságoknak is hazafiui méltánylás végett ajánló levél mellett megküldetni határoztatott. Ezzel összeköttetésben végzésbe ment végre a szakosztálynak abeli inditványa is, miszerint tekintetbe vevén a jutalmazásoknak mindennemü viszonyokban varázserejét, ugy a jótékony hatást, mellyet a lóverseny már eddig is a lótenyésztésre gyakorolt; tekintetbe vevén továbbá, miszerint a tenyésztési kedvet a nyereséges és könnyü eladhatás is lényegesen előmozditja, a kormány tisztelettel kéressék meg, hogy a magyarországi lótenyésztésre már bold. Mária Terézia, és IIik József fejedelmek idejében kitüzött jutalmazások, naponta sürgősb levén a szükség, minélelőbb életbe léptethessenek; hogy a középponti lóverseny előmozditására állandó országos díjak tüzessenek ki; a magyar huszárezredekhez kivántató lovak pedig honi lótenyésztőktől vásároltassanak; a kormány bölcseségére bizván egyébiránt mind a már fenálló országos méneseknek a józanabb 's különösen a honi lótenyésztés érdekében leendő jobb elrendezését, mind pedig ha és a hol szükséges (a menynyiben t. i. egyes vidékeken magánosok méneseire számolni nem lehet), uj országos ménesek állitását. 8szor A kormányzó választmány megelőző ülésének jegyzőkönyvében elősoroltatván mind a fiókgazdasági, mind az ipar- és természettudományi rokon egyesületek részéről e közgyülésre küldött érdemes követ uraknak neveik, miután azok e szives rokonindulat tanusitásaért elnök gróf ur által már a megnyitó beszédben örömmel üdvözöltettek, a két utóbbi egyesületre nézve nemcsak méltányosnak, hanem egyszersmind a közös érdek által parancsoltnak is tartja a közgyülés, előforduló közgyülések alkalmával a fentartandó testvéri kapcsolatot viszonkövetséges küldése által is erősbiti; mi pedig a fiók gazd. egyesületeket illeti, sajnosan tapasztalá a közgyülés, hogy a fenálló 9 fiók közől csak a bihari, pesti, szathmári és szepesi Egyesületek képviselőit tisztelhette körében, noha már maga a vásári alkalom a követek küldését és megbizását tetemesen könnyiti. E kellemetlenül ható részvétlenség ismét tanusitá a Gazd. Egyesület és fiókok más módoni elrendezésének sürgős szükségét. — 9er Erdély testvér-hazánkban legujabban keletkezett gazdasági társaság közüdvözlettel fogadtatván, azzal szorosb viszonyos összeköttetésbe lépni határoztatott. — 10er Főhg. Károly ő fensége, Szász-Coburg-Gotha és Batthyány herczegek, Szerencsy István és Gyürky Pál ő excjok, Hunyadi József, Károlyi György és Lajos 's Zichy Miklós gróf urak, végre a kegyes szerzet mernyei urodalma iránt, kik az idei juhkiállitásra olly számban küldöttek be nemes állatokat, melly e részben legalább a közrészvét gyarapodását kedvesen tanusitja, egyszersmind pedig a juhnemesités 's czélravezető tenyésztés emelkedésére mutat, — e közremunkáló szivességért az Egyesület őszinte meleg köszönete elnökileg egyenkint kijelentetni határoztatott. Emlitetlenül hagyni nem lehet, miszerint a mernyei juhászatokból azidén beküldött juhpéldányok azon figyelmet, mellyet a tavaliak gerjesztettek, ujolag felébreszték 's tanusiták, hogy a kegyes szerzet gazdasági kormánya olly okszerüséggel 's következetességgel, 's olly önzéstelen javitások beruházásával vezettetik, minőt holt kezek közt fekvő jószágokon tapasztalni ritkán lehet. A mernyei juhászat ügyes és tudományos, egyszersmind pedig jól pénzelő tenyésztésre mutat. — 11er Benkő Dániel ur, hg Eszterházy lévai praefectusa a legczélszerübb javitásokkal szerkezett ekéjét az Egyesület ekegyüjteménye közé átengedvén, e nagyrabecsült ajándék, a jó ekék tulajdonságiról 's feltételeikről irt becses értekezésével együtt a legszivesb köszönettel fogadtatott. E jelesekéről egyébiránt a próbaszántás eredményének legközelébbi előadásánál bővebben fog értesitetni a tisztelt közönség. — 12er Magyar Imre tb. urnak a bácsmegyei kendertermesztést illető érdekes értekezése az ott divatozó kendertörőnek mintájával együtt kedvesen fogadtatott; ugy 13or Pfanzert bécsi nker. hazánkfiának figyelmeztetése és utmutatása is a rózsaolaj készitésére, mellynek nyereséges kiállitására számos csepőtés és semmi hasznot nem hajtó része hazánknak elegendő tért engedne. — 14er Jelentést tőn egyesületi elnökgróf, miszerint az 1843ik évre a szarvasmarhatenyésztés ügyében kitüzött pályakérdésre olly feleletek érkeztek, mellyek közől az illető birálók versenyzésre 's jutalmazásra méltónak egyet sem tartanak; 's miután ennélfogva az e jutalomra kitüzött 460 ft. pp. ez évre rendeltetés nélkül marad, más részről pedig egyéb nem reménylett, 's az idei költségvetésbe fel nem vett pénzforrások is nyiltak, elérkezettnek vélte elnök gróf az Egyesület azon egyik szabályszerü főfeladásának teljesedésbe vételét, hogy egy a gazdasági tudományokban előmenetelt tanusitó, 's jóreményü ifjat ismeretei bővitéseül a külföldön utaztasson; 's minthogy e végre Péterffy József ur, a „Magyar Gazda" szerkesztő segédje, ki is, miután a gyakorlati téren mint önálló gazdatiszt több évig dicséretesen működött, egyik honi gazdasági intézetben az ott megszerezhető elméleti kiképzést is megnyeré, az Egyesülethez folyamodott, dicséretes jelleme 's értelmi tehetsége pedig reménységet nyujtnak, hogy tökéletes kiképzése által külföldön a mezőgazdaság legfontosb ágaiban az e czélra hozandó áldozat dús kamatokkal térül meg egykoron a hazának, — elnökgróf ur inditványát a közgyülés egyértelműleg elfogadá, 's Péterffy urat egy évre megajánlandó 600 ft. p. utiköltséggel és az ismeretterjesztő szakosztály által kidolgozandó speciális utasitás mellett a külföld azon tartományiba fogja utaztatni, hol ő a hazánkat érdeklő legfőbb tárgyakra nézve a legkimeritőbb okulást szerezheti. — 15ör Rendes tagokul megválasztattak: Cuni-Pieron József jószágbérlő, Dadányi Pál, Damaszkin Antal és Dorner Ferencz tb. nu., Gyertyánffy Dávid kir. tanácsos, Jurenák Pál keresk., Mocsonyi Péter 's Mocsonyi András tb., Nagy József keresk.,

Roykó János tb. 's jószágfelügyelő, Szathmáry Sam., Stojanovics Mih. 's Vály Mih. tb.uu. Az Egyesület alapitó tagjaivá lőnek: Bernát Mikl. ny.alezr., b. Eötvös Dénes és Ádler Mór. 200p.ft. alapitványokkal. Ennek folytában t. Marczibányi Lajos tb. urnak a részvénygyüjtés körüli fáradozásiért szives köszönet szavaztatott, Gyertyánffy Dávid kir. tan. ur pedig egyesületi képviselőül megkéretni határoztatott. 16or Azon küldöttségnek jelentése, melly a tótmegyeri és ürményi urodalmak megszemlélésével vala megbízva, a legszivesb részvét, méltánylás, és tetszés nyilatkozása közt olvastatván fel, miután a közgyülés részéről azon ohajtás kifejeztetett, ezen urodalmak részletes leirását még ez évben megnyerhetni; egyszersmind elismertetvén az illy hivatalos jószág-megtekintések 's birálatok tanuságos volta, a közkivánság oda nyilvánult, jövő évben ő Felségének holicsi urodalmát megszemlélhetni, melly nemcsak igen jeles gazdasági kezelésénél fogva különös figyelmet érdemel, hanem azon soha nem felejthető érdemmel is bir, hogy a merinojuh-tenyésztés alapja Magyarországban ott vettetett meg elsőben a fejedelem bőkezűsége által; minek következtében szeretett királyunk ő Felsége a közgyülésből hódoló tisztelettel meg fog kéretni, hogy az Egyesület kinevezendő küldöttsége által az emlitett urodalmat a helyszinén megszemlélhesse. —

(Vége következik.)

Nemzeti szinház. A Kölcsey Ferencz „Hymnus"ára érkezett 13 népmelódiai pályamü megbirálatára, 's az illetőnek a 20 darab arany pályadij odaitélésére, az igazgatóság által következő t. cz. urak kérettek és nyerettek meg; elnökül: Petrichevich Horváth Lázár; jegyzőül: Nádaskai Lajos; biráló tagokul: Binder Sebestyén, Bräuer Ferencz, Keiszer Ferencz, Mátray Gábor, Schindelmeyser Lajos, Winkler Angelo, Vörösmarty Mihály és alulirt. Ezen t. cz. urak junius 15én összegyülekezvén, 's a birálathoz fogván, legnagyobb örömmel tapasztalák, hogy ez idei pályamüvek közt több igen jeles találtatik, 's kritikán alatti egy sincs. — A 20 db arany jutalom egyhangulag az első szám alatti, 's következő jeligés pályaműnek itéltetett oda: „Itt az irás forgassátok — Érett észszel józanon. Kölcsey." mint melly — a mellett hogy magyar jellemü 's a költemény szellemét leginkább megközelitő, a két főkivántatóságot is, t. i. a dallamegyszerüséget és hymnusi emelkedettséget legszerencsésebben egyesité. Emellett dicsérettel megemlitendőknek itéltettek következő pályamüvek (13 közől hat) a 3ik szám alatti: „Isten áldd meg a magyart jó kedvvel, bőséggel. Kölcsey." A 4ik szám alatti: „Szomorú a magyar nóta." A 6ik szám alatti: „Szánd meg isten a magyart." A 11ik szám alatti: „A ki a széppel köti össze a jót — az bölcs, az igaz poéta. Ez dicső érdem, 's ez az égi bélyeg. A remek elmén. Berzsenyi." A 12ik szám alatti: „Önérzés, te vagy a diadalmas bére, nem a díj. Kölcsey." 'S végre a 13dik szám alatti: „Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény. Kölcsey." jelmondatuak. — Ezen népmelodiák, a nemzeti szinház ének- és zenekara által betanultatván, nemsokára elő fognak adatni; midőn a pályadíjnyertes és dicsérettel emlitett pályamüvek jeligés levelei felbontatván, a pályanyertesnek a díj is át fog adatni. Pesten, junius 16. 1844. Szigligeti titoknok.

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap. (362 sz.) ‚Fiumei vasut' czimü vezérczikkben tudtára adja olvasóinak: hogy a csomó oldva van, a vasut t. i. egészen Fiuméig a hegyeken át is mindenütt lehetséges. 'S erre vonatkozólag közli Wallau mérnök ur saját jelentését; a tervezet szerint a vasut ezen része maga Károlyvárostól Fiumeig a szükséges térmegvételekkel mintegy 6 millió forintba fog kerülni. Buzditja a nemzetet, legalább a kamatbiztositásra. Egy másod czikkben jelentetik az ‚Eco' után, hogy Fiume már vállalkozott, az az társaság alakult, melly a fiumei vasut épitését magára vállalni kész, 's eziránt az országgyüléshez már folyamodott is.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

18579. Arad vármegye törvényszéke felirása szerint, Schmidt János pankotai lakos hitelezői csődületének határnapja f. é. augustus 21re tüzetvén ki, perügyelőül Kotsuba Mihály tiszti alügyész, tömeggondnokká pedig Vörös Pál hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösthó 14. 1844.

18580. Mosony vármegye törvényszéke néhai Mileschitz Mária és néhai Veintritt János tömegök ellen csődöt határozván, az illető hitelezőknek megjelenésére f. é. augustus 21ik napját tüzte ki határidőül, és mind Mileschitz Mária, mind pedig Veintritt János csődjére nézve ideigleni tömeggondnoknak Mieszl Ferencz esküttet, perügyelőnek pedig Heinrich Lipót tiszti alügyészt nevezte. Költ pünkösthó 14én 1844.

20301. Mosony vármegye törvényszéke jelentése szerint, néhai Anscheringer Lőrincz tömege ellen a csőd elhatároztatván, a hitelezők megjelenésére f. é. augustus 21ik napja tüzetett ki határidőül, 's tömeggondnokká Kroner János uradalmi ügyész, perügyelővé pedig Molnár Leopold tiszti alügyész neveztetett. Költ pünkösthó 28án 1844.

Csődszüntetés.

21797. Soprony vármegye törvényszéke jelentése szerint, néhai Pottyondy Zsigmond és Bolla 'Sofia tömege ellen rendelt csődpör biróilag megszüntetettnek nyilatkoztatott. Költ sz. Iványhó 11én 1844.

22276. Pozsony vármegye törvényszékének jelentése szerint, Argay András táblabiró hitelezőivel barátságosan megegyezvén, az ellene rendelt csődper megszüntetett. Költ sz Iványhó 11én 1844.

22277. A fiumei kormány tudósitása szerint Paulini Péter fiumei kereskedő ellen kinyilt csődper biróilag megszüntetettnek van nyilatkoztatva. Költ sz. Iványhó 11. 1844.

Kötelezvénysemmisitési hirdetések.

22096. Beszterce városa tanácsának felirása következtében, egy még 1815ik évi junius 17én 300 v.ftról kiadott, 's Hlivay Sámuelt szenvedőleg, Drahon Gáspárt pedig keresőleg illető, lefizetett de időközben elveszett kötelezvény annak kitábláztatása tekintetéből országszerte környékeltetik. Költ sz. Iványhó 11én 1844.

22097. Nográd vármegye jelentése szerint, Trsztyánszky 'Sigmond által Popovits János bécsi szabómester részére 368 p.ftról kiadott, állitólag kifizetett, 's elveszett kötelezvény megsemmisitésére f. é. april 27től számitandó egy évi határidő tüzetett ki. Költ sz. Iványhó 11én 1844.

Váltótörvényszéki idézés.

7445. Pallavicini Alfons, kinek idéztetéséről az e végett kitüzött időig válasz nem érkezett, az ellene Cohn Abrahám és fiai által 9971 p.ft 12 kr. 's járulékai iránt inditott áruszerzési per tárgyalására f. é. julius 2án reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi junius 17én tartott üléséből.

(140) **Pesti terménytárunkban az országuton** 2—2

ismét több utczai külön bejárásu és udvari raktár mint szinte föld alatti lerakóhely is van elhagyva, — továbbá gyapju, gabona, és más egyéb termény, mint szinte portéka, kávé és butorok lerakása szabott jutányos bérért a tariffa szerint akár megőrzés akár eladás végett elfogadtatik.

Kunewalder testvérek pesti nagykereskedők.

(*141) **Előfizetési hirdetés** 2—3

a

Religio és Nevelés

‚kath. egyházi folyóirat'ra,

melly melléklapjával, az **‚Egyházi literatural lap'**-pal együtt a bekövetkező második félévben is szokott alakjában, nagy negyedrétben, velinre nyomva, hetenkint kétszer, 's az eddigi előfizetési dij mellett (félévre: postán, boritékkal **öt**, helyben **négy** ft peng.) fog megjelenni. Tárgyai 's iránya a kettős lapnak változatlanul az előbbiek maradnak. Az előfizetést minden honi cs. k. postahivatalok elfogadják: az ország határain kivül járandó példányok iránt pedig a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni. Előfizethetni helyben: **Budán** ugyan a szerkesztőségnél, krisztinavárosi **Kalmárfy**-házban; **Pesten** pedig **Hartleben** és **Altenburger** könyvkereskedésökben, a váczi utczában: hol a szerkesztőség számára alkalmilag küldött levelek is letétethetnek.

(*147) **Igen érdekes!** 1—3

E napokban elhagyta a sajtót 's alulirt bizományában megjelent:

Irodalmi Areopag.

Kritikák a magyar irodalom ujabb müvei felett, több tudós férfiak által irva. Ára füzve 40 p.kr

Kilian György pesti könyvárus.

(*139) **Haszonbérleti hirdetmény.**

A nagykállói Kállay család részéről közönségessé tétetik: mikép Nagy-Kálló mezővárosában minden kisebb kir. haszonvételeket, minők a bor-, pálinka-, hús-, szalonna-, sertéshús-méretés, ahoz való épületekkel, ugymint: egy nagy vendégfogadóval a város közepén, és csinos tánczteremmel, több vendégszobákkal, a fogadósnak külön szobáival, állás- és istállókkal ellátva — nemkülönben a városon az ugynevezett Csókos korcsmával, és a nagy árendában lévő épülettel 's pinczével az árendás számára, és egy száraz malommal, — valamint öt országos, úgyszintén minden héten tartatni szokott heti vásárokkal együtt julius 29ik napján, ugyancsak Nagy-Kállóban, árverés utján három évre kiadandók lesznek, c. f. é. sz Mihály napjától kezdve; a bérleni szándékozók a kitüzött határnapra illő bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. 2—3

(*145) **Árcsökkentési hirdetmény.**

Borsodmegyében kebelezett kir. alapitványi sajó-ládi uradalom részéről közhirré tétetik, hogy Sajólád helysége határában folyó Sajó vizen ujonan felállitandó hidnak épitése a felsőbb helyen jóváhagyott terv, és költségfelszámitás szerint, a kevesebbért vállalkozónak f. é. julius 8án reggeli órákban a helyszinén (a hol is a terv és költségfelszámitás a tiszttartói hivatalnál megtekinthetők) árlejtés utján által fog adatni.

Ácsmunka . .	1136 ft	30¾ kr. p.p.
Ácsanyag . .	2952 ft	51 — —
Kovácsmunka 's anyag	172 ft	18¼ — —
Lakatosmunka 's anyag	295 ft	45 — —
Ütőbak 'sat. .	175 ft	— — —
Felügyelési költség	150 ft	— — —

Az egész hid költsége 4882 ft 25 kr. e.p.ben

A vállalkozni szándékozók tehát, a kitüzött határnapra, időre, és helyre, 10% bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. 1—3

(*146) **Árverési hirdetmény.** 1—3

Ts Sághy László urnak ns Hevesmegyében kebelezett Dormánd helységében a csinai dülőben egy tagban lévő 38 hold szántóföldje, 's a szükség esetében több is, folyó 1844ik évi septemb. 12én a helyszinén birói árverés utján a legtöbbet igérőnek el fog adatni. Költ Dormándon junius 12én 1844dik évben.

Okolicsányi Gusztáv, és Berecz Ferencz, mint végrehajtóbirák.

(*144) **Jurikowich család** 2—3

tagjait ezzel értesitem, hogy az 1643dik évi junius 7ikén Jurikowich Ádám számára költ nemeslevél történetesen kezembe került, mi iránt velem bérmentes levelekben értekezhetnek. Kassán junius 17én 1844.

Hammersberg László ügyvéd.

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1ső 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

				Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Arpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844. jun.	21.	pesti mérő	110—135	75— 90	65 — 72	54— 58	52—56	— — 88
Kassán	„ „	15.	pozs. mérő	76— 90	57— 63	45 — 54	37— 42	24—32	50 — 52
Szegeden	„ „	15.	„ „	60— 62	— — 50	— — 40	— 30	— — 40	— — 45
Baján	„ „	8.	„ „	53— 69	38— 44	— — 38	34 — 36	26—32	— — 43
Ujvidéken	„ „	11.	„ „	— — 60	45— 47	— — —	32— 34	— 30	— — 44
Temesvárott	„ „	14.	„ „	— 60	— — 40	— — —	— 39	31—33	— — 42
Pozsonyban	„ „	18.	„ „	70— 95	— — —	50 — 60	36— 40	36—40	60— 65
Nagyszombatban	„ „	14.	„ „	82— 90	— — —	50 — 62	36— 37	30—35	— — —
Győrött	„ „	15.	„ „	66— 80	45— 52	— — —	30— 38	— — —	52— 58
Mosonyban	„ „	15.	„ „	65 - 107	44— 50	47 — 57	35— 42	33—38	54 60
Sopronyban	„ „	14.	„ „	— 84	— — —	— — 58	45— 47	— —43	69— 71
Tokajban	„ „	6.	„ „	— — 70	— — —	— — 36	— — 30	— —26	— — 40
Egerben	„ „	14.	„ „	— — 66	— — 49	— — 42	— 31	— —30	— — 40
Uj-Becsén	„ „	14.	„ „	80— 90	60— 75	— — —	— — 30	— —35	— — 45

Pénzkelet.

Bécs, jun 18án 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. középára .	—	111 —
1 pcent. „ „ „ .	—	101 —
3 pcent. „ „ „ .	—	77 ½
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	—	747 ½
1839ki „ „ (250 frt) .	—	313 ½
1839ki „ „ (50 frt) .	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	65 ¼
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja . .	—	1630 —
Eszterházy-sorsszám . . .	—	58 ¾
Császári arany	—	102 ¾

Dunavíz-állás.

Budán, 1844. jun. 21. reggel: 9' 10" 0"' 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 153.

51. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZERDA, junius 26.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának, (Uri-utcza 150 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a ‚Világ' czimü politikai lap megszünik. Helyébe a **BUDAPESTI HIRADÓ** *lépend.*

***A BUDAPESTI HIRADÓ** gr.* **Dessewffy Emil** *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a ‚Világ'nak mostani alakjában négyszer fog hetenként (u. m. kedden, csötörtökön, pénteken és vasárnap) rendesen megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* **Kiadó-hivatalban** *(gránátos-utcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.*

Borsos Márton
tulajdonos.

Tartalom.

Fővárosi hirek és események. Nemzeti szinház. — Országgyülési tudósitások: (Előleges közlés a junius 21, 22 és 24kei részint kerületi részin. mindkét táblai országosülésekről.) Részletei a junius 15kei CCXVIIId. kerületi ülés tanácskozásinak a szab. községek elrendezése fölött. — Jun. 17 és 18kai CLXI és CLXIId. orsz. ülés a KK. és RRnél (Városi rendezet.) Jun. 19kei CLXIIId. országos ülés mindkét táblán (a mlgos FőRRnél a vallás tárgya; a t. KK. és RRnél a kir. városok elrendezése iránt készített III. izenet forogván tanácskozási szőnyegen.) Csatolvány ul (Vége a KK. és RRk második izenetének a vallásbeli sulyok és nehézségek tárgyában a mlgos FőRRhez.) — Megyei közlés: Gömöri közgyülés. Bácsmegyei közgyülés (az orsz. gyülési követek leköszönvén, uj követek választattak.) — Kir. városok köréből: Szakolczai levél.

Spanyolország (Több fiatalok halálra és gályára itélve. Mon és Pidal maradnak. Nemzeti javak. Hajóhad Marokkóba. Financz miniszter. Granadai ügyészek A királynénak tartózkodása.) — Nagybritannia (Miklós czár ajándékai. A marokkói ügy iránt.) Franczia-ország (Angoulême hg a Gazette de France szerint. Kiköltő javitás. Oktatás-ügy Marokko-franczia háború. Hardinge Párisba. Iparmükiállitás.) Németalföld (Orosz czár visszautazik.) Németország. (Porosz-szileziai zavargások.) — Oroszország (Czári kegyelem.) Görögország (A király születés napja.)

Egyesületi's intézeti közlések. Iparegyesület. Hasonszenvi orvosok egyesülete. — Magyar Gazd. Egyesület juniusi közgyülése. (Vége.)

Hirlapi kalászok.

Tárcza. Könyvismértetés (Sujánszky Antal vallási és hazafiúi költeményei.) Egy népfaj honunkban.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jun. 26án 1844. A Pesten épitendő országházból csakugyan lesz valami, ugy látszik, mert a Hirnök és Pesti Hirlap a tervkészitésrei csődületet is hirdetik. — Ezek nyomán érintjük röviden: hogy az épület az uj-vásár-piaczra (nagy vásártérre) tervezendő ugy, hogy körötte sétaliget alakitassék. Az épület homlokzata mindenesetre a Duna felé nézzen. Ha már a nagy vásártérre építtetik az országház, mindenesetre legczélszerübbnek véljük, hogy annak közepét foglalja el; azért legjobb volt volna ezt egyenesen kikötni, nem pedig a tervezőre bizni: közepére vagy hátrább akarja-é azt tervezni. Az épület kellékei 19 külön főpontba foglalvák; megemlitendő, hogy a főrendi terem belső területe 150, a KK. és RRdeké 170, a egyes ülésekre szánt diszteremé 180 □ ölre van téve; vannak azután tanácskozmányi teremek, az elnökök hivatalos lakásai vagy inkább szállásaik, országos levéltár, országos pénztár számára szükséges teremek és szobák, palotatiszt laka, kapus lakása, táblai jegyzők hivatala, táblai szolgák szobái, frisitő szerek tára, könyomati intézet, gyorsirók hivatala, tüzoltó szerek rakhelye, közirati terem, örök szobái. A termekhez megkivántató előszobák és ruhatárak mindenütt felsorozvák, összesen mintegy 125 kisebb nagyobb darab van emlitve, miknek elosztására is tétetnek czélszerü figyelmeztetések. A legjobb tervre 800, az ehez legközelebb állóra 200 darab arany van jutalmul kitüzve. A tervek beküldésének határnapja folyó évi november utósója. Az épület tehát nagyszerü 's nemzet méltóságához illő leend, a költség egy millió pengő forintig terjedhet. — Sajnáljuk, hogy hozzánk be nem küldetett a csőd-hirdetés. Illyen országos ügyeknek minden lapban egyszerre kellene közzététetniök; az utánballagásrai felszólitás itt igen furcsán esik. Hol 1000 darab arany tüzethetik jutalmul, a hirdetmény többszöri leiratásának dija elenyészik: 's illy külön hirdetményre minden önálló lap méltán számot tarthat.

— Ismét panaszunk van ‚Buda gőzös' uram ellen. A közlekedés folytonos élénksége szükségkép megkivánja, hogy a hirdetményben kitüzött órák pontosan megtartassanak. Vajjon miért történik tehát az, hogy gyakran nemcsak nem indul a kellő órában a pesti partról a ‚Buda' gőzös, hanem akkor még ide meg sem érkezik Ó Budáról. Igy minap 6 órakor kellett volna innen indulnia, 's negyed hétkor még füstje sem volt látható az érkezőnek; holott számosan vártak már a partokon; pedig bizony az árnyéktalan Dunaparton sütkérezni nem legkellemesb mulatság!

— Emlékeznek olvasóink, hogy jó ideje már hirdettük Palugyay Imre ‚Megyerendszerének' első kötetét. Vajjon miért marad el annyi ideig a második kötet megjelenése? holott tudjuk, hogy semmi elmozdithatlan akadály nem áll utjában. Ha ez igy megy, majd tiz év mulva csak megjelenik a negyedik kötet! Pedig talán most legkorszerübb volna e munka.

— Mult vasárnap, f. hó 22én tartatott a pesti testgyakorlati iskola közgyakorlata, tábori zene kiséretében. Szép közönség gyült össze a Beleznayféle kertben, 's a gyakorlatok szép renddel 's köztetszésre mentek véghez. A mindkét nembeli növendékek száma már tetemesre emelkedett, fiút mintegy 62őt számláltunk. Ez legínkább tanusitja hogy szépen díszlik ez intézet, 's hogy a testgyakorlat iránti részvét mindinkább terjedez városunkban. Csak az tetszett nekünk különösnek, hogy egy közgyakorlatra, tehát tanodai vizsgálatra — próbatétre — belépti díjul egy huszast kelle fizetni! Ha szinte szegényebb gyermekek befogadhatása czéloztatik is, — mégis inkább más módot kellene találni.

— Folyó hó 23dikán a pesti evang. tanodák szónok-költészeti osztályával összekötötte „magyar nyelvtársalom" örömünnepén valánk. — Magyar nyelvtársalom és örömünnep? fogják kérdeni t. olvasóink. Miért örömünnep, a Magyarhazában, magyar nyelvmüvelők között? A felelet körülményinkben fekszik; 's épen, mivel abban fekszik, mi is tiszta szivből örültünk ez ünnepnek, 's ez öröm élvezését tudós Teichengräber Lajos dr. urnak, a társulat lelkes vezérlőjének köszönjük, ki a tanitói pályára fővárosunkba meghivatván, midőn tapasztalná, milly szomorúan áll itt nyelvünk sorsa, tanitványait nyelvünk tanulására 's müvelésére buzdítva, társulatban egyesité, 's önmaga vitt fáklyát elő, mellynél a szép munkára eltökéltek a magasztos, szivemelő czélhoz juthassanak. Huszonnégy ifju képezé a társulatot, 's örömünnepükön mindegyik vagy önszerzeménye, vagy jelesb költőink müve szavalása- és felolvasásával lépe föl, a honleányok és honfiak szép vendégkoszoruja előtt. Az elszavalt 's illetőleg felolvasott tárgyak, majd mind nemzetiség-ébresztők, honszeretetre buzdítók valának, mi, az igaz, némi egyformaságot önte el az ünnepen, de jól tudjuk mi, hogy ez, illy körülményekben, másként nem is lehet, 's azért csak helyeseljük a lelkes vezérlő választását. Gerjeszteni, ápolni kell nálunk a nemzetiség és haza iránti vonzalom szent hevét mindenekelőtt; erre nekünk nagy, véghetlen nagy szükségünk van! Csak tovább, adjon az ég erőt a szeretethez, melly e zsenge intézetet létre hozá; 's a derék vezérlő érdeme, ha csak egyet nyerendne is meg a sok közől, nemzetiségünk 's hazánk hő szeretetének az önvétkük nélkül korcs-magyarok közt, nagy, 's minden buzgó magyartól, ki helyzetünket méltányolni tudja, bizonyosan elismerve lesz! — A társulat, igen természetesen, nem bir, nem birhat anyagi módokkal, hogy szellemi kincsek bővebb megszerzésére fordithatna annyit, mennyit fordítni ohajtana, fordítnia kellene; azért bizalmasan hivjuk fel honi irodalmunk munkás müvelőit, ne feledkezzenek meg e zsenge intézetről, 's növeljék könyvtárát, buzdítsák egyes tagjait, müveikkel, mint tevé legujabban is, ngos Döbrentey Gábor, kir. tanácsos és budakerületi tartományi főbiztos ur, ki a halhatlan Berzsenyinek általa kiadott összes munkáiból egyet ugyan a társulat könyvtárának, hármat pedig olly czélból külde át a lelkes vezérlőnek, hogy azokat annak tagjai közt oszsza ki, mit ő, az ünnep alkalmával teljesite is.

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Könyvismertetés.

‚Sujánszky Antal vallási és hazafiúi költeményei. Pesten, kiadja Emich Gusztáv. 1844.'

Jelenkorunk az anyagi vállalatok kora; de tagadhatlanul egyszersmind a szellemi fejleményé, hanem főkép olly szellemi fejleményé, melly az anyagival karöltve jár; azaz: anyagi és szellemi tökéletesedés olly viszonyos függésben vannak egymástól, miszerint az ész leginkább ott törekszik hasznos elveket kifejteni, tudományos elméletet szerkeszteni, 's meglepő találmányokat létesitni, hol a tisztán elmebeli müködések közéleti gyakorlatot vonnak magok után, anyagi hasznavehetőséget biztositnak vagy legalább igérnek. A pusztán szellemi munkálatok, mellyek csupán a lélek müvelésére, csupán a szív felemelésére irányozvák, — kivéve némelly inkább ál mint valódi lelkesülés fattyucsiráit — jobbadán háttérbe szoritvák. Annál örvendetesb a léleknek önálló cselekvősége, melly jobbra hagyván az anyagi érdekeket, balra a pusztán divatos szellemiség nyilatkozatit, egyenesen 's függetlenül irányozza lépteit egy magasabb czél, a fönlég dicsfényében előttünk tündöklő szellemvilág felé. Illy cselekvőség kétségtelenül a költészet magasztos irányzata, 's különösen azon nemü költészeté, melly el nem vegyítve földi viszonyok festésével, föl nem eresztve a mindennapi élet tényfolyamának hol vizenyős, hol eczetes, hol epés nedveivel, csupán a szív és érzelem, elme és kedély benső világának viszsugárzatit tükrözi; — 's illy cselekvőség kifolyása, eredménye gyanánt üdvözöljük Sujánszky Antal ime költeményit.

Két főeleme e költeményeknek, miként a czimlap is helyesen figyelmeztet, vallásosság és honszeretet: ez azon két szellemi sarkpont, melly körül e költelmi nyilatkozatok forognak, miért is e szempontból kell jelen könyvet megitélni.

Ha tudós birálatot irnék, fel kellene előbb állitnom a vallásos magasztaltság 's a hazafiui buzgalom ama legfelsőbb, átalánositó, 's hogy úgy mondjam, eszményi mérfokát, mellyhez alkalmazni, mellyhez viszonyitni szükség minden vallásos költeményt, hogy valódi vallásias magasztaltságának mibenléte kitünjék, 's hasonlag minden hazafiui szivömledést, hogy ez érzelembeni magasb vagy csekélyebb lelkesültsége, érdeme kitessék; miből azután a fölvett iránynak megfelelő tartalmasság átalánossága vagy aránylagossága megismertessék. De ez itt nem levén czélom, 's szerény egyszerü ismertetésnek nem is lehetvén feladata, — az egész gyüjteményt összesen tekintve, röviden csak annyit érintek: hogy a szellem, melly vezérszövétnekül van kitüzve, mindenütt híven nyilatkozik, úgy hogy a kitüzött czélnak kisebb nagyobb mértékben minden egyes darab is megfelel.

Tekintsük már most magát a könyvet. Ez négy füzérre van osztva; az első tisztán vallásos lyrát, 's hogy úgy mondjam vallási bensőség egyéni rajzait adja elő; a másodikban némelly zsoltárok foglaltatnak; a harmadik vallási ünneprajzokat, (ha szabad úgy nevezni, szent alkalmi verseket) 's balladákat tartalmaz; a negyedik hazafiui dalokat, ömlengéseket, rajzokat nyujt, mellyeken azonban jobbadán szinte vallásos érdekeltség szinezete ömlik el. A füzérekre osztás már magában költői, mert füzérrel önkénytelenül is virág jut eszünkbe, melly magában költői tárgy, a szellemi virág pedig kétszeresen az; ezen felosztás ezenkivül a tárgyak minősége által alkalmasint eléggé van alapozva,

Ajánlva van a könyv nmltgu báró Forraynő szül. gróf Brunswick Julia ő kegyelmességének. — Ha érdemet feltételez kitünő jeles személyességnek valamit ajánlhatni: úgy tagadhatlanul érdem másrészrül az is, ha szellemi munkásság valakinek ajánltatik. 'S ha egyrészrül örvendünk, midőn a dalnok szerény munkáját egyszerü de meleg szivből fakadt ajánlattal áldozza honunk egyik legjelesb leányának: úgy örömünk kétszeres, midőn e nemesszivü magas hölgytől a nyujtott füzéreket elfogadtatni látjuk. A tisztán szellemi cselekvőség ápolása csak hazánk illy jeles hölgyeinél virulhat!

Az első füzérben nekem — egyéni izlésem szerint — leginkább következő feliratu költeméayek tetszenek: „Mi atyánk" és „Angyali üdvözlet" — a körülirás kerekdedsége miatt. (Közbevetőleg legyen mondva: illy darabok, minőket az első füzér jobbadán tartalmaz, valóságos nyereség irodalmunkban, hol alkalmasint még messze van az idő, hogy ‚Siónа'-kat, számos vallásos költők legjelesebb kalászaiból szerkeszthessünk, mint például a németeknél). Azután: „A megtért" a bizalom ereje; „A bünbe visszaesett" a bánat bensősége; „Az áldozó" a gyöngéd egyszerüség; „A könyörgő" a tiszta emelkedettség; „Vágyak" az összeállitás éle; „Máriához" a benső odaadás; „A megátalkodott" az erő kifejezése; „Szüzesség" az aetherszerü kön-

Nemzeti szinház. A jelenleg Bécsben a cs. kir. karinthiai kapu melletti udv. operaházban működő nagy olasz operatársaság baritonja Ronconi ur, egyszersmind a párisi nagy operának tagja, európai hirü müvész, és nője Ronconi assz. az igazgatósággal három előadásra kötött szerződéseik következtében jövő julius hó elején megérkezendvén, azonnal megkezdendő fölléptökre különösen azon szempontbul tétetik a t. cz. közönség figyelmetessé, hogy a mennyiben a mellőzhetlen szerződési viszonyok a helyek váltóbani árának mind a három előadásra ezüstre leendő fölemelését tette kikerülhetlenné, némi könnyítés tekintetéből az igazgatás által azokra nézve, kik mind a három előadás élvezetében részesülni kivánnak, Bécs és más fővárosokban divatozó mód szerint előfizetés nyittatik köv. árban: Egy földszinti 's első emel. páholy napi díja 10 ft p.p., de a 3 előadásra előfizetve csak 25 ft p. p. Egy második emel. páholy napi díja 8 ft — de a 3ra előfizetve 20 ft p. p. Egy földszinti zártszék a 3ra előf. 3 ft 30 kr. p. (különben egy estvére 1 ft 30 kr.) Egy 2dik emel. zártszék és földszinti bemenet a 3 előadásra előfiz. 2 ft 24 kr. p. p. (különben egy esti díja 1 ft p. p.) 2dik emeleti bemenet a 3 előadásra előfiz. 1 ft 36 kr p. p. (különben egy-esti díja 40 p. kr.) — Az előadandó operák lesznek 1) Beatrice di Tenda. 2) L' Elisir d' amore. 3) ‚Belisario' 1 és 2dik felv. és „Maria di Rohan" 3d. felvonása. Előfizethetni most már a szinházi pénztárnál jul. 2kaig.

Nemzeti szinházunkban jövő szombaton, (junius 29) Bartha János javára bérletszünéssel, először fog adatni ‚Mátyás diák.' Eredeti szinmü 3 szakaszban, dalokkal és tánczczal. Irta Berky, zenéjét Egressy Benjámin.

F. hó 22kén halt meg Kálozon (Fehérmegyében) mgos gr. Zichy Ödön birtokán Kunoss Endre élte 33d. évében, tüdősorvadás következtében. — És igy ismét egy széplelkü fiatal irója húnyt el Hazánknak. — Béke hamvainak!

Országgyülési tudósítások.

Előleges közlés.

Junius 21-én a CLXV-dik országos ülésben a KK. és RR. a k. városok rendezését illető 3dik üzenetök tárgyalását bevégezték. A hátra levő pontok iránti észrevételek rövid felszólalások közben megállapittatván: a KK. és RR. továbbra is ragaszkodnak a királyi díjt, országgyülési szavazatot tárgyazó első javaslatukhoz, valamint a rendezés végett kiküldendő országos választmányhoz. Befejeztetvén e tárgy: a községek rendezése iránt készült törvényjavaslat került szőnyegre, mellynek első §sa a megváltott községekről rendelkezvén, ezekben a földesuri hatóságot teljesen megszünteti. Ez ellen alig hangzott el egy két nyilatkozat; de a 2dik §., melly a rendezésnek 's az urihatóság eltörlésének jótékonyságát az úri tartozásokat szerződés utján meghatározott pénzben vagy termék-mennyiségben teljesitő községekre is kiterjeszti, — többen kivánták kihagyatni; — melly vélemény azonban hosszas és az egész ülésen keresztül nyult vitatkozás után sem nyerhete többséget. A rendezett községeknek megyei szavazatát tárgyazó 3dik, 's a rendezési eljárás felterjesztését rendelő 4dik §. felett is hangzott el néhány észrevétel, de többséget ezek sem nyerhetvén, az egész törvényjavaslat a kerületi megállapodás szerint helybenhagyatott. Ugyan e napon

A mlgos FőRR. mai ülésében még a vallásbeli sulyoknak és nehézségeknek mult országgyülésen fentartott pontjai iránt kelt 2dik üzenet tárgyalása folyt. A recopulatióról szóló 3dik pontra nézve a FőRR. továbbra is ragaszkodnak régi véleményökhöz, melly a vegyes házastársak elválása után az evangelikus félnek uj házasságra lépését akadályozza. E tárgyban azon közelitő indítvány sem fogadtatott el, melly az eredetileg tiszta, de később vegyessé vált házasságokra következő elválás után az evangelikus félnek uj házasságra léphetését javasolta. A 4dik pontra nézve, melly az evangelikusoknak Horvátországban lakhatását tárgyazza, a főrendi tábla hasonlóul régi véleménye mellett maradt, nem kivánván ez iránt megelőzni Horvátországot a méltányosság követeléseinek kielégitésében. Végre a viszonosság elvének törvényben leendő általános kijelentését a FőRR. ezuttal is ellenzék.

Junius 22-kén a CCXX-dik kerületi ülésben először a sérelmi választmány munkálatának eddig fölolvasott pontjaiban kerületileg tett módositások szerkezete hitelesittetett meg. Ez után folytatólag tárgyaltatott ugyanazon választmányi munkálat IIdik része, melly az egyes törvényhatóságok fölterjesztendő sérelmeit 's kivánatait foglalja magában. A 13—23 pontok felett rövid felszólalások közt csakhamar átment a tanácskozás; de a 24dik pontnál hosszas vita keletkezett. E pontban az esztergomi fő- 's több más káptalan követeinek sérelem alakjába öntött azon előterjesztése foglaltatik, mellynél fogva a káptalanok részére az 1608: 1 t.cz. nyomán a RR. táblájánál egyenkinti szavazatot követelnek. E kivánatot a sérelmi orsz. választmány méltányosnak tartván: tárgyalására két módot ajánlott, hogy t. i. vagy az országgyülésnek rendezésekor, vagy a városok példájára minélelőbb különösen tárgyaltassék. Ezen választmányi javaslat mellett küzdött a káptalani követek egész serege néhány megyei követtel. Azonban a nagy többség a 24. pont tartalmát sem sérelemnek, sem kivánatnak nem, hanem egyes indítványnak tartá 's tárgyalását az egyes indítványok felvételére halasztá. E végzés a szerkezet pártolóinak a szerkezet védelmében mutatott hosszas erőködése után szavazás mellett mondatott ki, mellyben a káptalanok szavazatjogának kérdését a következő 15 megye kivánta 34 ellenében előlegesen felvétetni: Sáros Szatmár, Szepes, Temes, Krassó, Soprony, Trencsén, Liptó, Győr, Fejér, Esztergom, Mosony, Pozsega, Verőcze, Szerém. — Ugyan e napon

A mlgos FőRR-nél tárgyaltatott a KK. és RR. azon üzenete 's felirási javaslata, melly a vallás tárgyában martius 25ről érkezett k. válaszra kelt. Ez iránt ma hat óra hosszáig folyt a vitatkozás, mi közben számosan taglalák a k. választ mind catholikus, mind protestans, mind politikai szempontból. A főrendi tagok nagy része ellenzé ezen ujabb k. k. válasz elfogadását: de bár az ellenzők két különböző t. i. catholikus és protestans érdek zászlói alatt küzdve egyesültek is a k. k. válasz el nem fogadásában: ennek pártolói mégis többségben voltak; 's igy e tárgy a helyett hogy a RR. kivánatára ő felsége elibe felterjesztetnék, az alsó táblához vissza fog utasittatni.

Junius 23kán vasárnapi szünet.

Junius 24én a CCXXIdik kerületi ülésben (elnökök: Kubinyi — Nógrád, — Szombathelyi — Békes, — naplóvivő: Botka; kerületi jegyzők: Ghiczy, Szemere) szőnyegre került a részek visszakapcsolása tárgyában f. évi februarius 29dikéről érkezett k. k. válasz, mellynek felolvasása után indítványoztatott, hogy ő felsége felirás által kéressék meg a részek megyéinek az országgyülésre ujonan leendő meghivására, 's ha a megjelenést ismét elmulasztandják, ujolag perbe idéztetvén elmarasztassanak. Ezen indítvány a kormánynak a visszakapcsolás körüli eljárását roszaló néhány nyilatkozat után elfogadást nyert. Tárgyalása közben ezen indítványnak két rendbeli indítvány tétetett; egyik az erdélylyeli egyesülés tárgyában kiküldött országos választmány iránt, másik az országgyülési meg nem jelenés tárgyában; de mindkettő az egyes indítványok tárgyalására utasittatott. Szőnyegen forgott még a bányatörvénykönyv tárgyában átküldött főrendi üzenet. — Ugyan e napon

A CLXVIId országos ülésben a mlgos FőRRknél tanácskozás tárgya volt a KK. és RR. 2dik üzenete a görög nem egyesült vallás tárgyában. Ezen üzenet minden pontjaira nézve a FőRR. régi véleményök mellett megmaradtak. Végül a KK. és RRnek a királyi városok rendezését tárgyazó 3dik üzenete felolvastatván köziratra bocsáttatott.

(Részletesb leirása a junius 15kei kerületi ülés tanácskozásinak a H—k után.) A multnapi országos ülésből a cs-i inditvány következtében visszahozott szabad községek elrendezése vala a mai tanácskozás tárgya, és mindenekelőtt megemlittetett, hogy itt olly uri tartozásokról, mellyek csupán földesur és községek közötti szabad egyezkedést kivánnak, szó nem lehet, mert arra a territorialis kérdések elintézésénél épen szükség nincs; minélfogva egy dunántuli követ a szerkezetből az uri hatóság megszüntetése esetében a földesur kihallgatásának megemlitését kihagyatni kivánta, mivel szerinte az, annak tudtán kivül, kinek tulajdonáról rendelkeznek, ugy sem történhetvén, kihallgatása mindig értetődik; szóló csupán a szabad községekröli rendelkezést kivánván a cs-i inditvány nyomán azon községekre nézve, mellyek minden urbéri tartozásikat földesuraiktól kiváltották, a földesuri hatóság megszüntetését egy külön §ban nyilván kifejeztetni javaslotta, melly községek aztán a megyei gyülésekre minden 300 személy után egy képviselőt küldhessenek; de választói joggal utasitásánál fogva csak olly férfi egyéneket vélt felruházandóknak, kik a 24 évet meghaladták. Az utána szólott az inditványozó szellemében az előbbi szerkezetben azon módositást tevé, hogy minden olly községekre nézve, mellyek földesuri tartozásikat, szolgálatikat, adózásaikat tökéletesen 's örök időkre megváltották, vagy ennekutána megváltandják; az uri hatóság teljesen megszüntettetik és ezeket a megyék rendezni tartoznak; olly községek pedig, mellyek urbéri tartozásikat örökös szerződés mellett kész pénzzel váltják meg, vagy csak némi részben teljesitik, és mellyekben az uri hatóság meg nem szüntetett, de mind müveltségök- mind népességökre nézve saját ügyeik igazgatására megbizathatnak, a földesur kihallgatása mellett a jászkun községek rendezése formájára a megyék által rendeztethetnek; végre mindazon községek, mint a megyei kihágások tárgyalásánál országos conclusummá vált, külön egyenkinti szavazattal biró képviselőket a megyei gyülésekre küldhessenek. Az inditvány lényegére ellenzék nem levén, egyedül némi megjegyzések tétettek. Ugyanis felhozatott, hogy itt olly uri hatóságok, mellyek bizonyos tartozásokkal vannak egybekötve, ugymint vasári jog, nem értethetnek, mert ez földesuri jog lévén, a tulajdont megváltás nélkül elvenni nem lehet; ellenben a hatósági jognak azon gyakorlatát, mellyet a status a földesurnak nem mint kiváltságot adott, hanem ugy, hogy a közigazgatás, mellyre a közigazgatásnak felügyelni mindig kötelessége, minél lehetőbben eszközöltessék, 's azt a földesur egyedül mint concessiót gyakorolta, akkor midőn a status jónak látja, 's az igazság kiszolgáltatását czélszerübb móddal felcserélni akarja, minden kárpótlás nélkül elveheti; minthogy pedig ez alkalommal ide csak olly községeket kivánt egyik dunántuli szónok értetni, mellyek minden urbéri tartozásaikra nézve földesuraikkal szerződtek, ezekre nézve a földesuri hatóság megszüntethetik, de azonnal annak substitutumáról is szükség gondoskodni. Kivánja tehát a szónok, hogy azon esetben a földesuri hatalom alól felszabadított községeket a megyék tüstint elrendezni tartozzanak; mert ott a kevésszámu megyei tisztviselők egyébkint is annyival el lévén foglalva, az igazság gyors kiszolgáltatását nem teljesithetnék. Erre nézve Pápa városa hozatott fel például, hol az igazság kiszolgáltatására a földesuraság által jelenen két ügyész levén rendelve, ha ez a földesuri hatóság alól azonnali rendezés nélkül fölmentetnék, az igazság kiszolgáltatása nagy csorbát szenvedne. Megemlittetett még, hogy midőn az örök-váltságolt szab. községek a földesuri hatóság alól kivétetnek, a törvényben megérinteni szükséges lenne, hogy a felebbvitel a megyei törvényszékre tétetik. Egyébiránt

---

nyüség; „Mária köszöntése" a vallásos báj; „A gyermek" az érzelemtisztaság; „Emlékkönyvbe" a biztató nyiltság; „Gyöngédség" a valóban angyali gyöngédség; „Tovább" az életmüködés szellemitése; „Hajadon imája" az erényes szendeség; „Két koldus" az élet hü felfogása miatt. Vannak számos másokban is egyes fordulatok, érintések, mellyek önkénytelenül megragadják a figyelmet. Ellenben nem tudom magamnak megfejteni: mikép foglalhat helyet e füzérben az: „Agg szüz."

A második füzér zsoltárai közt nekem legsükerültebbeknek látszanak: a VIII; XII; XIII; XIV; XLII; XLV; CXII; CXXIX; CXXX; CXLV; és CLik zsoltár. Sok igen hiven adja vissza a bár prozának látszó, de költői rythmussal irt eredetinek erejét, bensőségét, magasztaltságát. Hol pusztán tanitó, vagy leiró a gondolat: ott természetesen a forditás sem önthet bele emelkedettséget.

A harmadik füzér versezetei közt legjobbaknak tartom — egészben véve, nem egyes jelességeket értve, mert azokkal mindegyik bir — „Jézus végszavai" — „Ábel" — „Keresztelő sz. János" — „Vizkereszt ünnepére" — „Mária gyümölcsöző ünnepére" — czimü költeményeket; 's főleg megható erejü „A játékos". —

A negyedik füzérben kitünőleg jelesek: „Honfi imája", — „Tavaszkor", — „Induló", — „Kifakadás", — „Hölgyeinkhez", — „Magyar nő", — „Lengyel vak", — és „Szivárvány." „A magyar szinészet" első „Színész" czimü szakasza meglepő epigrammaticus éllel van irva.

Ezen futólagos érintésből is eléggé láthatja a nyájas olvasó, mikép e versgyüjteményben eléggé változatos tárgyakra találand, 's főleg a magábaszállás, a csendes kedély, és nyugalom óraiban kedves olvasmányul szolgálandnak e füzérek. A versalakzatok változékossága ugyan nem nagy, de annál nagyobb a tiszta correctség, melly csak néhutt látszik a gondolatnak feláldozva, 's alakzat is legtöbbnyire a gondolattal szoros viszonyban, összhangzásban áll. Főkép a hölgyvilágnak ajánlhatni e költemények olvasását, mert a rajtok elömlő vallási szinezet, 's érzelmi gyöngédség mindenesetre kedvesen 's kellemesen illetendik meg a női kebel szelid húrjait, 's édes viszhang rezgend fel annak rejtekében.

Szerencse kisérje tehát e költeményeket főleg a hölgyi asztalok körül, 's tartsa isten ébren 's élénkségben a szerző költői lelkesedését, hogy még minél több hasonló dolgozattal ajándékozhassa meg, az anyagiak közepett, szellemiebbek után sovárgó csendes kedélyeket! 'S adjon isten neki minél több, minél munkásabb vetélytársakat e pályán is, hogy e nembeni saját önálló irodalommal is minélelőbb dicsekedhessünk! —

Ney.

Egy népfaj hazánkban.

Hazánk sérvdús viszonyainak korszakából több népfajt örökölve, ezek közől többeket a szükség parancsa, a jog vagy inkább méltány, 's a rokon vonzalom, szóval: a kor tarka élete a hon igényeihez alkalmazott; míg némelly eredeti bélyegét hiven megtartva most is régi sajátságos helyzetében sinylődik. És tekintsük czigányainkat, látni fogjuk, hogy e népfaj az, melly most is százados elhagyott állapotban tengeti nyomorú életét. Nem czélom itt az eredetökről szóló állitásokat ismételni, sem ujabbal toldani; söt mi honunkbai bevándorlásukat és részileg megtelepedésöket illeti, e részben is elégnek tartom azt, mit a krónika mond, melly szerint Magyarországban már kun László kir. idejében voltak czigányok, és hihetőleg leginkább ekkor tódult hazánkba ezen ugynevezett „kósza fecske-faj." — Bizonyitni látszik az emlitett állitást a szepesi káptalannak ezen időben a „Neugarok" — czigányok — által elorzott pecsétnek ügyében költ levele *) melly szerint tehát már akkor a pecsétnyomó-vésés, 's a lopás szenvedélyök volt. — Az emlitett oklevélben a „neugar" szót Dugonics András a görög „νεω" és „ungar"ból származtatja, mi „uj magyar"t teszen, és e szerint czigányainknak „uj magyar" nevök már ekkor divatozott, noha Mocsáry Antal állitása szerint azt csak Mária Terézia alatt kapták.

De legyen bár honnan eredetök, és történt bár mikor bejövetelök 's elneveztetésök, ez nézetünkön túl esvén, csak irányunk kerékvágásában haladunk; és a magyarhoni czigányokat két részre osztjuk: állandóan letelepedettekre; és kóbor — vagy is oláh-czigányokra. — Amazokról civilizáltabb jellemökre nézve csak annyiban lesz szó, mennyiben a vád az ő helyzetöket is érinti. Ezekről pedig azért inkább, mert nagyobb részint bennök öszpontosul a fölhordható vádak kártékony összege; ugyan is véletlen forrasztotta csoportokban ázsiai nomadokkint sátraikkal vidékről vidékre kóborolva, vándorlásukban gyakran lopnak, rablanak és más több botrányos és tragicus jelenetekben szerepelnek.

*) L. Codex diplom. Hung. eccl. et civ. Georg. Fejér.

a rendezés olly községekben sem találhat akadályt, mellyek uri tartozásaikra nézve némi tekintetben földesuri hatalom alatt állnak, mert általa a földesuri jog legkevesbbé sem csorbíttatnék. — Ezután még egy szónok emelvén szót, elmondá, mikép mindig ugy vala meggyőződve, hogy azon községek, mellyek minden földesuri tartozásikat örökre megváltották, vagy hol a földesuri tartozásokra örökös szerződések köttettek, földesuri hatóság alatt nem állanak; de miután kir. személynök ő excellentiája azt a tegnapi országos ülésben a törvényből nem akép értette, hanem annak létesitésére olly törvény szükségét látta, mellyben a földesuri hatósági hatalom megszüntetése világosan kifejeztessék, ennek következtében tevé tehát a szónok tegnapi inditványát, 's ez alkalommal megérinteni el nem mulasztá azon akadályokat, mellyek azáltal, hogy a minden urbéri tartozásaikat megváltott községek a földesuri hatóság alól ki nem menekhetnek, történnek. Ez igen nehezíti az örökváltságot, mert a megváltás esetében is a földesur által e részben függésben tartatnak, mig másrészről viszont a földesurnak is érdekében fekszik, hogy olly megváltott községeknél, honnan legkisebb haszna sincs, urihatósága gyakorlatára tetemes költséggel ne terheltessék. Azért azáltal történik sok helyen az igazság-kiszolgáltatásnak elhanyagolása, melly hiány többnyire csak akkor szokott pótoltatni, midőn az illető felek sürgetésére a megyei végzések megérkeznek. Ennélfogva szónok akép van meggyőződve, hogy igen fognak örvendeni a földesurak, ha tőlök a hatósági jog elvétetik, mig ellenben a status nyer, mert annak az legfőbb czélja, hogy az igazság mindenütt minél gyorsabban szolgáltassék ki. Ezeknél fogva a törvényjavaslatban kimondatni kivánta: 1ör hogy olly szabad községek, mellyek minden urbéri tartozásikat megváltották, földesuri hatóság alá nem tartoznak. 2or olly községek, mellyek még földesuri tartozásaikat meg nem váltották ugyan, de azokat nem természetben, hanem örökös szerződés mellett bizonyos meghatározott pénzben teljesitik — millyek számosan találtatnak hazánkban és nagyobbak, mint némelly sz. kir. városok — szinte földesuri hatalom alól felszabadíttathatnak, annyival is inkább, mivel az uri hatalom megszüntetése által ösztön fog adatni a kiváltságra; azt pedig, hogy az igazság kiszolgáltatása minél jobban gyorsíttassék, a statusnak megállapítani kötelessége. Az örökváltságolt községekben a földesuri hatalomnak megszüntével a szónok is más rendezett bíróságnak azonnali helyettesitését okvetlenül szükségesnek mondotta, 's az a megyékre bizassék, mig az országgyülés arról nem rendelkezendik. Legbiztosabbnak látta, t. i., hogy az urihatóság alól felszabaditott községeknek a jászkun községek mintájára leendő elrendeztethetése a megyei hatóságot illesse. Mindezeknél azonban sokkal fontosabbnak tartotta a szónok azon kérdést: vajjon e szabad községek a megyei gyülésekben milly befolyást gyakorolhassanak? a megyei kihágásoknál, nem annyira a szabad községek tartatván szem előtt, mint inkább csak a kihágásoknak mi módon lehető korlátozása; 's ha meggondolják a RR., hogy olly rendezett községekben, mellyek most forognak kérdésben, kis municipiumokat, hol ön belügyei igazgattatnak, fognak képezni, a czélba vett rendezés mellett lehet kivételt tenni és a megyei gyüléseken nagyobb befolyást engedni, mint olly községeknek, mellyek még, földesuri hatalom alatt állván, rendezve sincsenek; de szükségesnek is látja a szóló, mert például Kecskemét, melly eddig, a pestmegyei gyülésbe két képviselőt küldhetett, ha az most egyre szoritatnék, roszabb sorsra jutna 's igy ezáltal visszalépés történnék. Mindezekre nézve pedig, hogy a kérdés felett minélelőbb tisztába jöhessenek a RR., inditványát pontonkint szavazatáltal kivánta elintéztetni. — Ebben meg is nyugosznak a RR., ha a dunai követek közől némellyek az inditványt nevezetes fontossága miatt, bizonyos meghatározott ideig küldőikkeli közölhetés végett, mint az már más nevezetes tárgyaknál is történt, felfüggesztetni nem kivánják; midőn pedig ezek meg nyugtatására a felett: vajjon ujabb utasítás érkeztéig halasztassék-e ezen kérdés, vagy pedig azonnal tétessék a szabad községek iránt intézkedés? szavazat történt volna, előbb emlékezetbe hozatott, miképen a szabad községek elrendezése szükségét még multkor a ker. RR. többsége elhatározta volt, mi iránt a küldőknek utasitása is, minthogy az mintegy két hónap előtt történt, megérkezhetett, 's ha a tábla a többség határozata ellenére magát mystificálni nem akarja, azt a küldöktől kérendő ujabb utasitás érkezteig fel nem függesztheti; egyébiránt is az inditványozott szerkezetbeli módositásban semmi ollyas elő nem fordul, mi a sarkalatos törvényeket sértené; 's ha küldőink, mond egy tiszai követ, a k. városoknak országgyülési szavazatát azon feltételre, t. i. ha a törvényjavaslatban kijelölt kötelességeiket teljesitendik, állapitották: fel nem tehetni, hogy olly szabad községeknek, mellyek földesuri hatalom alatt maradnának, a megyei gyülésekben szavazatot engedjenek. — Erre azonban az válaszoltatott, mikép igaz ugyan, hogy a szabad községek elrendezésére a küldöttek utasitással elláttattak; de akkor arról, vajjon a szabad községekben az urihatóság megszüntessék-e, és az a földesur meghallgatásával történjék-e vagy nem, szó sem volt; ámbár feltehetni, hogy küldőink az igazság-kiszolgáltatása gyorsitása miatt, kivált midőn az a földesurnak tetemes költséggel járó terhével történik, a nélkül hogy a szabad községekből reája bármi csekély haszon háromolnék is, a szabad községeket a földesuri hatóság alól kivétetni fogják; de e felett ez uttal a követek itt nem rendelkezhetnek. — Mind e mellett szavazással az inditvány halasztását csak 17. megye 27 ellenében kivánta, jelen nem lévén Ung, Nyitra, Liptó, Árva, Bács; a kisebbségben maradt megyék következők: Abauj, Sáros, Szatmár, Heves, Bereg, Temes, Krassó, Pozsony, Soprony, Nográd, Hont, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Turócz. Ezután a cs. inditványnak első része: ‚vajjon azon szabad községek, mellyek urbéri minden tartozásikat örökösen kiváltották, földesuri hatóság alatt maradjanak-e vagy sem?‘ szavazat alá kerülvén; igenre szavazott: Pozsony, Baranya, Esztergom, Turócz, minélfogva az inditvány 40. szavazattal 4. ellenében elfogadtatott. Az első kérdésnek illy majoritással lett eldöntése után egy dunai követ a másodikat: „ollyan közönség, mellyek földesuraik irányában urbéri tartozásikra nézve némi kötelezettségben állanak, urihatóság alól felmentessenek-e vagy nem?“ ezuttal annyival inkább mellőztetni kivánta, mivel szerinte itt ezen községek rendezésénél conditio sine qua non-kint a földesuri tartozás feletti intézkedésnek is elő kell fordulnia, mi a földesur meghallgatása nélkül nem történhetik. A szabad és ollyan községek közt, mellyek uri tartozásikat örökös szerződés mellett évenkint pénzzel váltják meg, lényeges különbség létezik, és e kettőt azonositni nem lehet, mert imezeknek contractusát csak mint az urbéri tartozás substitutumát tekinthetni, ezekben magszakadás esetében örökösödése is van a földesurnak, mi a szabad községekben nincs; itt csupán az árvák dolgainak miképeni elintézésére ügyel fel, mig amott urbéri ügyek is kerülnek elő; minélfogva azon községek csak a földesuraság közbejöttével rendeztethetnek. Ez utóbbi állitás megczáfolására egy tiszai követ megyéjét hozá fel, hol minden falu belsőleg az adózás igazságosb eszközlése végett, földesura kihallgatása nélkül a megye által rendeztetett. Voltak még, kik ez alkalommal az uriszék megszüntetését is tárgyalás alá bocsáttatni kivánták; de azt az inditványozó, noha az uriszék eltörlésére neki is van utasitása, 's igy ő arra, ha a RR többsége kivánandja, örömmel rá is állana, azt még is most kivihetőnek nem gondolja, 's azért annak itteni megemlitését czélszerünek nem találja; e mellett inditványa második részében csak olly községeket ohajtott értetni, mellyek, mint már fenebb is megemlité, földesuri tartozásikat nem természetben, hanem örökös szerződés mellett évenkint bizonyos készpénz-fizetéssel róják le, és mellyek mind müveltségökre, mind népességökre nézve olly fokon állnak, hogy belügyeik igazgatását mind szellemi tehetségre, mind költségekre nézve önmagok viselhetik, 's hol a birák évenkinti választása mellett több helyütt már némileg rendezett tanács is létezik. — Nem látja okát a szónok, miért kellene ezeket önügyeik elintézésében akadályoztatni; miután ő nem akarja ide az urihatóság azon részét érteni, melly a vérhatóságot (jus gladii) magában foglalja, mert erről csak a büntető törvénykönyvben lehet rendelkezni; továbbá még ollyan urihatóságot sem, melly némi tartozások behajtására szolgál, mert e részben a hátramaradásokat, hol ezek lennének, az urihatóság ezentul önhatalmával beszerezheti; egyedül csak azon hatóságot kivánja a községekre ruházni, mellyekben a földesur tutelaris hatalmát gyakorolja, millyen a jobbágyok közötti biráskodás, az árvák pénzeire felügyelés, és iránt oki felelősség, a számadások megvizsgálása 'stb. melly eljárások mindig a földesur költségére történtek. Midőn mindezek a községek önintézkedésére bizatnak, a jászkun községek formájára a megyék által rendeztessenek: melly inditvány azon hozzáadással: hogy a földesur kihallgatásával történjék, általánosan el is fogadtatott. — Végre a felett támadván kérdés: „a kerületi megállapodás szerint a községeknek a megyei gyülésekben egy képviselő engedtessék-e vagy a népesség arányához több?“ némellyek különbséget kivántak tétetni a rendezett tanácscsal ellátott községek és ollyak közt, millyenek a megyei kihágásokban érintvék, és ezeknek egy-egy, amazoknak pedig minden 300 lélek után egy, a megyei gyüléseken szavazattal biró képviselőt, kivántak adatni; de erre egy követ megjegyzé, hogy ez mindaddig, mig az általános képviseleti rendszer hazánkba be nem hozatik, üdvös hatással nem lehet; mert ekép egy 20000lakosból álló községnek 60 képviselője lenne, 's ha egy megyében két illy község volna, akkor azon 120 képviselő a megyei municipalis jog gyakorlatára tulnyomó befolyással lehetne; tudjuk ugyanis, mikép a megyei közgyülésekre 120 — 200. egyénnél több ritkán szokott megjelenni, és ezek is az utolsó napokban 20, legfeljebb 30ra le szoktak olvadni, mig a képviselők a község költségén az egész gyülés folyama alatt jelen lehetvén, azon két község saját érdekéből hozhatja a megyei határozatokat; különben is ha a képviselők utasitással lesznek ellátva, akkor mindegy, akár 30 akár 1 küldessék a megyei gyülésekre: ha pedig utasitást nem nyerendnek, akkor nem lesz a község repraesentálva, hanem a küldöttek ön egyéni érdeküket, melly a községével ellenkezhetik is, előmozditani fogják. Illy körülmények közt czéliránytalannak látja tehát a szónok, hogy a rendezett községek a megyei gyülésekben lélek-aránylag képviseltessenek, hanem azoknak, mint az már egyszer kerületileg megállapittatott, csak egyenkinti szavazat adassék. — Ezen elv minden hoszasb vitatkozások nélkül meg is állapittatott.

A város vagy helység határában sátraikat felütvén, vampyrokkint szíjják a község nagy részét; mig a férfiak a lakosoktól összekéregetvén a vas, vagy réz edényeket, azokat foltozzák, igazgatják, kovácsolnak, vagy pecsétet metszenek, azalatt a nők font zsinórokat és más lopott szereiket árulják házról házra, kuruzslanak, kártyát vetnek, chiromantice — mindig szerencsét! — jósolnak, büvös műtételeik alatt gyakran valamit elcsempésznek, 's nem ritkán a honn egyedül lévő nőt ruháitól is megfosztják; a poronty — gyermekek — meztelen, botrányos tánczával koldul, 's a mellette menő szemtelen kunyorálással hátráltatja, és végre is legtöbbször az egész gyülekezet valamelly elkövetett csíny után megszökik. — Ez életszokásuk.

Társulati viszonyaikat tekintve, természeti hajlam, ügyérdek, és vallástalanúl összekuszált családi rokon kötelék övedzi őket, és a patriarchalis szellemben kelt vajdájok is nem annyira kormányzó, mint az ármányok ügyes elintézésére vállalkozó guerilla-főnök. Nálok nincs kor, nincs családi érdek, és vallási különbség; és mégis e botrányos és borzasztó henye állapotban — mellyet eléggé nem ecsetelhetek — sinylődnek egész a jelenig; noha a mult században a mostanig közbe jött javitási tervek nem hiányzottak, mindazáltal ezek — nem teljesülvén — puszta tervek, 's holt betükké merevülvék. Igy látjuk sikeretlennek mindazon k. kir. rendelvényt, mellyek 1724től 1824ig 's tán tovább — egy teljes századig keltek, mellyek közől — a szakonkinti történet vázlatául és az ügy érdekessége miatt megemlitjük némellyeknek kivonatait. *) Ugyan is, hogy a kóborlók felkerestessenek, és — eredetök helyére visszautasittatván — dologra szoríttassanak, rendelik az 1724. dec. 4. — 1769. jul. 24. — 1787. jun. 5. 20291 sz. — 1791 oct. 28. 20227 sz. — 1792. jun. 3. 13888 sz. — 1794 mart 21. 4052 sz. — 1807 aug 25. 18101 sz. — 1808 maj. 17. 13373 sz — 1811. dec. 27. 33467 sz.; és 1821. aug. 28. 23038 sz. alatt kelt k kir. rendelvények. — Hogy összeirassanak, állandó lakásuk légyen, szabott határnapig gyarmatot telepitsenek, végre hogy mesterségre vagy pedig földmüvelésre alkalmaztassanak, parancsolják az 1758. april. 6; 1760. nov. 27.; 1761. dec. 10.; 1767 dec. 10; 1783. oct. 9 9817 sz.; 1805. aug. 21. 20386 sz. és az 1807. aug. 25. 18102 sz. — Megtiltatott a lótartás és kereskedés: 1761. dec. 10-ki k. kir. rendelvény által. — A hivatalos pecsétvésést tiltja az 1817. febr. 25. 5435 sz. — Állandó vezetéknevök legyen: 1783. oct 9. — A lakosokkal egyenlő ruhá' viseljenek, a nők póriasan, a gyermekek pedig befedezetten járjanak, határozák: az 1767. dec. 10.; 1783. oct. 9. 9817 sz. — Uti-levél ki nem adását, átaljában pedig összeirásukat és rendezésöket sürgetik az 1769. jun. 2.; 1769. jul. 14. 1769 jul. 24.; 1773. febr. 8.; 1774 jan. 3. 90 sz.; 1783. oct. 9. 9817 sz.; 1795 jul. 3. 13783.; 1800. jun. 17. 14333 sz. — A vallásról tanitásokról és házasságokról rendelkeznek 1773. febr. 22.; 1783 oct. 9. 9817 sz. — Hogy a mesterséget gyakorlók czéhbe iktattassanak, kivánja az 1767 dec. 10. — A földmüvelők a többi lakosokkal irassanak egybe 1794. mart. 21. 4052 sz. — A czigányok polgárosittatván katonáskodhassanak: 1762. febr. 25. — A „czigány“ név, és a vajdaság eltörlését rendelik az 1761. dec. 10.; 1762. sept. 2.; 1767. dec. 10.; 1774. jan. 3. 90 sz.; 1783 oct. 9. 7817 sz. — Végre sok többeket elhagyva az 1774 jan. 3. 90 sz. és 1783 oct. 9. kelt k. kir. rendelvények parancsolják, hogy a gyermekek a czigányoktól elvétetvén pórnőknek adassanak át fölnevelésre. — Mindezen szükséges és akkor — mondhatni — alkalmas intézkedések kevés süker után elhamvadtak, mert noha a rendelvények parancsai — mint az 1774. jan. 3. és 1783. oct. 9. — darabig teljesültek is, azonban a gyakorlat lassankint elhanyagoltatván, a népfaj előbbi és most létező botrányos helyzetébe sülyedt.

Én magamnak elfogadandó javaslati képességet nem igényelvén, azt örömest másnak engedem, sőt ohajtva avatottaknak ajánlom; mindazáltal hogy a dologban ne csak pusztán nyilatkozzam, jónak tartanám a következő pontokat, — mellyek már a fenemlitett k. kir. rendelvényekben foglalvák, — gyakorlatilag életbe léptetni. 1) Az egész népfaj rendesen összeirassék. 2) Állandó lakásuk legyen. 3) Vallásukról bizonyos tudassék és minden vallásuak saját lelkészeik által taníttassanak. 4) A helység — 's nem saját — hatósága alatt legyenek, melly szigorú eljárásával kihágásait korlátozza; átaljában ajánlhatók mindazon javitások, mellyek — a hon javát szem előtt tartva — a nép faj helyzetét tettlegesen orvosolnák. Végül a népfajnak intésül szeretném mondani Orczy báró e verseit:

„Hagyd el hát szokásod, vesd le természeted,
Széledj jobb nép közé, változtasd nemzeted,
Jöj be faluvégről, mosd le barna színed.
Épits, dolgozz, sima ne legyen a kezed.

Nagy Iván.

*) L. kivonatokban Kassics Ign. Enchiridion.

A junius 17kei CLXIdik országos ülésben a t. KK. és RRnek napi renden volt — mint már érintők — a sz. klr. városok elrendezése körüli 3ik rendi izenet. Itt közöljük a H—k után az ülés részleteit. A 44dik, valamint a 48ik §ra nem tétetvén észrevétel, az 53dik §nál megjegyzé a nm. Elnök, hogy most is, valamint előbbi alkalomkor a 3ik rész 2ik czimének 7ik §a megemlitését sem károsnak sem feleslegesnak nem tartja, mert bármit mondjunk is, ezen törvény nálunk minden statutarius jog kutforrása, 's épen e törvény mellett fejlődött ki a megyei municipalis élet. Az elvre nézve már meg levén az egyesség, kéri a RRet, fogadják el a főrendi javaslatot, habár nem tartják is szükségesnek a megemlitést, de veszély abban fen nem forogván, hozzák az egyességnek ez áldozatot. Azonban a t. RR. előbbi nézeteik mellett megmaradtak. — Az 53dik §nál ezen észrevételt tevé a nm. Elnök, hogy az itt megemlitett felelősségi kérdés igen messze vezethetne. Azért tehát, nehogy illy fontos kérdés körül csak ugy per incidentem határoztassék,a FőRR. kivánságához állani jónak véli. Az eszme még nálunk ki nem fejlődött; megpenditletett itt ugyan néha a felelősség eszméje, de törvenyeink által még ki nincs mutatva, 's azért azt törvényes kormányzási elvnek nevezni nem lehet. Azon kifejezés „Htó.tanács utján" azóta divatozik,mióta dicasterium létezik, azért tehát a FőRR. nézeteihez járulást ohajthatónak véli. A gyülekezet azonban csak maradjont hangoztatott. — A szabályok iránti 59. §. minden megjegyzés nélkül meghagyatván; a megyeházaknak a város rendőri tekintetben leendő megemlitését tovább is ellenző 64. §nál ismét felszólalt személynök ő excja, 's azon összeütközésre figyelmeztetett, melly illy kivétel által a két törvényhatóság közt szükségkép bekövetkezendő. Az, hogy visszaélések történhetnének, 's a város felszólitásának a megyék által igazságos és méltányos dolgokban rendőri tekintetből is elégtétel fog adatni, olly argumentum, melly mindkét részről áll. A városban lakó nemesség mindenét vetette a civilis törvényhatóság alá, személyeit, házait, vagyonát, mindent; a kiváltságos állás palladiumát oda engedtük, egyedül a megye házát vettük ki, 's tulajdonkép e megyei ház mi legyen? A kő 's a fa, mellyből épült, vagy az őr, melly kapujában fel- 's alá járkál. Ha a megyei RR. mindig együtt volnának, akkor e kivételnek lenne némi oka, de ki marad ott egész nyáron át? Egy várnagy 's néhány katona. Illy emberek illy exemptionalis állásba nagy súlyt helyeznének, 's épen annak ferde felfogása miatt könnyen tettekre vagy elmulasztásokra fakadnának, mellyek távol esvén a megye akaratától 's meghagyásától, az egész városnak nagy kárt okozhatnának. E szakasz 2ik pontjára nézve is kétségtelen marad, hogy a város ott, hol mint fél érdekeltetik, biró nem lehet, 's azért ohajtaná, hogy a FRR. kivánatának elégtétessék. — Ez alkalommal egy dunamelléki követ a városokban levő szabad curiákra nézve a régi viszonyt fentartatni kivánván, utasításának arra vonatkozó részét felolvasta. De a RR. minden pontra nézve előbbi nézeteik mellett maradtak. — A 89. §ban felállitott uj elveket a nm. elnök némi tekintetben valódi hozzájárulásnak tekintette: megjegyzé azonban, hogy a birtok minimuma itt igen nagy tekintetbe nem jő, de összekötve azt a közvetlen választással, nem reménlheti a FőRR. hozzájárulását. Azért méltóztassanak a RR. a direct választásoktól elállani, a minimumot pedig ugy elhatározni, hogy elfogadható legyen. Ez épen a város érdekében kivánatos, melly azt hozza magával, hogy kinekkinek legyen annyi censusa, melly mellett polgári jogait minden visszaélési aggodalom nélkül gyakorolhassa. A honoratiorokat e tekintetben könnyebben lehetne terhelni. Igy tehát a rendi javaslat két első pontjait el lehetne fogadni, csak ne kivánják a direct választást,álljanak el a választók minimumától 's állitsanak fel censust. — Ezen elnöki jelentés után ismételtetének rendre azon különféle nézetek 's kivánatok árnyéklatai, mellyek már a ker. tanácskozások alkalmával több követ által utasitásaik következtében felhozva voltak, 's mellyek a nagyobb, kisebb, vagy semmi qualificatiók,a közvetett 's közvetlen választások 's a minimum körül forgának. Egy tiszai követ, kie tárgy körül már előbbi alkalmakkor is eldöntő részt vett, a két tábla közelitése tekintetéből előbbi nézeteiből tetemesen engedett,figyelmeztetvén a t.RRet, hogy ha az általok a választásokra nézve felállitandó elvek közt ollyanok is találtatnának, mellyek statustanilag el nem fogadhatók, a kormány e körülményt a választók számának leszállitására használandja. A b) pontban megállapitott 200 frt. minimumban megegyez ugyan a szónok, de város és város közt különbség ne tétessék, mert ez csak önkény lenne, 's kis városokban a választók számát nagyon megszoritaná;pedig épen ott az egyes választó nagyobb befolyást gyakorolhat a kisebb szám közt, mig a nagyobb városokban az egyesnek befolyása a nagy tömeg közt elenyészik. Ha tehát nem akarunk ez iránt igazságtalanok lenni, az osztályzást elfogadni nem lehet, már csak azért sem, mivel a nagyobb városokban sem nem vagyonosabbak a lakosok, sem nem nehezebb az élelemszerzés, sőt igen sok városban épen ellenkezőleg áll e viszony. Itt a szónok a már más alkalomkor általa 's mások által a követek 's tisztviselők választásai közt kimutatott különbségre utalván, ez utóbbiakra nézve a direct választásoktól elállani kész. Igy csak a szám szállittatnék le az elv megtartása mellett, ezen közelités által pedig az egyesség 's igy siker reménylhető. A választók minimumának kérdését akkorra kellene hagyni, mikor a k. leirat érkezte után a kormány ebeli szándéka tudva leend; mert ha a RR. kivánatára reá áll, minek akkor a minimum, mellynek szüksége a felállitott elvek szerint soha elő nem forduland, ha pedig reá nem áll, minek a választók számát előre feltárni? A census, igaz, majd minden alkotmányos országban a választásoknak alapul szolgál, de nálunk nincs adózási rendszer, 's azért a szónok az ugynevezett „System der höchsten Besteuerung" itt még megérinteni nem akarja. E rendszernél legveszélyesb az, hogy a választói képességet mások vagyonától föltételezé, ugy hogy az, ki ez évben választói qualificatióval bir, azt jövő évben, habár vagyona változatlan megmaradt, elvesztheti, ha mellette más dúsabb vagyonok emelkednek. Nagy baj a jelen tárgyalásnál,hogy nem tudathatik,mit akar e tekintetben a kormány, 's igy a tractatusok bazisa hiányzik. Mi az előbb felállitott lakbéri alap helyett javaslott birtokbevallást illeti, ebben az adóztatásnak harmadik módja rejlik, t. i. a jövedelem. Ez olly absorbens, hogy elfogadtatván, a többi módra nincs szükség. Azonban itt is tartózkodni kell olly elvtől, millyen az önkintes bevallás, melly szintén csak önkényre vezetne, miután a vagyon kimutatása sokkal nehezebb mint a lakbéré. Általán véve nehéz e tábla állása, mert noha a városok elrendezésénél a FőRR. szintugy érdekelvék, mégis ha innen valami átküldetik, a felső tábla a coordinatiot olly bazisra állitja, melly némellyekben roszabb lenne az előbbi állásnál. — Állapittassék meg tehát érték-mennyiség, lakbér is ha tetszik, de csak egyformaság minden városban legyen a vezérelv; olvaszszuk le a tanácskozók egy részét, de a követválasztásoknál tartassék meg a közvetlen választás, igy aztán a tisztviselők választásánál a közvetett választásnak helye lehet. Ezek szerint a szónok a kerületi szerkesztéshez nem járulhat. — A következett szónokok nézetei szokás szerint igen elágoztak. Némellyek tökéletes suffrage universelt kivántak, 's a 200 ftban pénzaristocratiát láttak.Történt hivatkozás a római nép utolsó centuriájára, melly semmi kötelességgel nem terhelve, mégis polgári jogokat gyakorolt, mig nálunk ollyanok rekesztetnek ki, kik leginkább viszik a status terheit, leginkább a honvédelem tekintetében. A minimum megmutatja, hogy a vagyoni qualificatio szükségtelen. — Más részről megjegyezteték,hogy ha mindig attól tartunk, hogy a kormány a fölterjesztettből mindig csak a neki kedvezőt szemeli ki, a többit pedig megtagadja,ugy hagyjunk fel inkább mindennel. — A legtöbb szónok a közvetlen választást szükséges feltételnek állitá fel, a többire nézve engedékenyebbnek mutatkozván. — (Vége következik.)

A junius 18kai CLXIIdik országos ülésben, a t. RRnél, személynök ő nmga a városi elrendezés körüli tanácskozások folytatását tüzvén ki napi rendül, a 99 §nál egy városi követ az őrsereg megemlitését kihagyatni kivánta, mivel a rendes katonaság feállitásával ugy is a polgárok fiai teljesitik leginkább a nemességnek honvédelmi kötelességét. A szerkesztés azonban megtartatott. — A 143. §nál a nm. elnök figyelmezteté a gyülekezetet, hogy a városok elrendezése után fényes leendvén a követi pálya, ennek elérésére hihetőleg ollyanok is fognak törekedni, kik talán a követséget nem épen a városok érdekében viendenék, azért most elején legalább a követek csak a polgári rendből választassanak. — A RR. azonban a kerületi szerkesztés mellett megmaradtak, ugyszinte a 146 §nál is, noha ezen exceptionalis törvényt a nm. Elnök már csak azért is kivánta kihagyatni, mivel az ellenkezőre is vannak okok,'s kivált kisebb városokban, hol egyébiránt is alkalmatos képviselőket találni nehéz, illy tisztviselők a városnak igen hasznosak lehetnek. — Megmaradt a 153 § is az elnöki megjegyzés daczára, hogy változó magistratusnál az intézkedés igen fluctuans fogna lenni 's az egész tárgy jelenleg már azon stadiumban van, hogy végeredmény után törekedni kell,mit ha nem kivánunk,inkább máshoz fogjunk. — A főfelügyelő tekintetében megjegyzé ő exc., hogy itt már többet nem mondhatni, mint már mindkét részről felhoza tott. Csak az izenet argumentumaira azt jegyzé meg röviden: miért nem olvasztja tehát el a megyéket a főispán? „A városi elemekkel meg nem egyezik." Mellyek ezen elemek? Valóban ezen kapocs a kormány és municipium közt szükségesebb a városoknál mint a megyéknél. Fel akarják a RR. menteni a városokat a H.tartótanács-'s Kamarától függés alól, 's helyette más köteléket alakitni nem akarnak. A nyilvánosság, felelőség helyes intézetek; de az elsőbbi nem csak ki nem elégitő mindenben, hanem azzal még sokszor vissza is lehet élni; a felelősség is szép dolog, de erre szükséges, hogy legyen, ki előtt feleletre vonni lehessen,'s ez épen a főfelügyelő; máskép a felelősseg évekre terjed, 's tudjuk, mi szokott lenni következése illy esztendők utáni felelősségnek. Soha az abususokat szabályul felállitni nem kell, mert a törvény mintegy ideálját állitsa fel az intézkedésnek, mellőzvén az egyes lehető eltéréseket. Ha engedelmeskedni nem tudunk 's a törvény meg nem tartását már előre felteszszük, akkor törvényt se hozzunk. A főispánok vagy főfelügyelők municipiumaink felállitása óta azok egyik mellőzhetlen kellékeinek tartatnak; miért legyenek tehát a municipiumokká felemeltetni szándekolt városok más helyzetben,mint a milyenben a megyék örök idők óta állanak. — A RR. azután több nyilatkozat után, az előbbinél megmaradtak.

Jun. 19kén CLXIIIdik országos ülés mindkét táblán. A Förendeknél, a fenséges Nádor az ülés megnyitásakor a vallási tárgyat tüzte ki ugyan a tanácskozások tárgyaul, annak felvétele előtt azonban még a nm. FőRR. válasza olvastatott az országgyülési választmányok összealakitása 's foglalkozásai tárgyában,melly is minden észrevétel nélkül elfogadtatott. — A vallás tárgyábani izenetek közől mindenekelőtt a mult országgyülésről fenmaradt pontok tárgyalását tüzte ki ő cs. k. Fensége, a minek következtében felolvastaték at. RR. második izenete a vallásbeli közönséges súlyok 's nehézségek tárgyában, 's az ülést a pontok elseje, a Reversalisok feletti tanácskozás végig elfoglalta. A tárgy velejére nézve megvallották a szónokok kivétel nélkül hogy e tekintetben már semmi ujat mondani nem lehet,sőt egy nm. kormányzó állitása szerint, ujat és jót nem; a kérdéssel rokonságban levő némelly előadásokat itt közlünk. A tanácskozásokat egy m. megyés püspök nyitá meg terjedelmes beszéddel, mellynek a törvények magyarázata körül felállitott elve élénk ellenzést, 's a szónoknak bővebbi nyilatkozását idézte elő. — Sok oldalról pártoltatott egy m. kormányzó nézete, ki valamint előbbi alkalomkor, ugy most is a reversalisokat csak privát szerződéseknek tekintetni kivánta; mellyek épen e tekintetből a felek kivánságára felbonthatók legyenek. Mert miután a reversalisok csak az egyik fél javára adatnak ki, az egyháznak itt semmi más közvetlen befolyása nem lehet mint az, hogy illy szerződések egyházi személy előtt köttetnek, mi más polgári szerződéseknél is megtörténni szokott, a nélkül hogy a jelenlevő törvényes bizonyságnak a szerződés tárgyára valamelly joga támadna. Miután a törvény a reversalisokról hallgat, egy ujonnan hozandó törvénynek már csak ezen oknál fogva is viszszaható ereje nem lehetne. Ha pedig a gyakorlatot tekintjük, méltán kérdezhetjük: van-e ennek jó sikere? 's ekkor kénytelenek leszünk megvallani, hogy az vagy igen csekély,vagy drágán meg van fizetve,vagy épen semmi. A ország első statusa a megyei gyülésekben méltatlanul támadtatik meg,az alárendelt hatóság nem engedelmeskedik felsőbb rendeleteknek, sőt azokat kigúnyolja,üdvös eredmény pedig sehol sem szemlélhető. Mindezeknek vége leend, ha a reversalisok privát szerződésnek nyilváníttatnak, 's azért ezen nézete mellett tovább is megmarad. — Egy m.gr. a reversalisokat égbekiáltó igazságtalanságnak nevezé, 's inkább minden törvény nélkül haza menni, mint azokat multra törvényesiteni hajlandó. — Ez utóbbi kifejezést a fenséges elnök a magyar törvényhozás tractatusaival meg nem egyezőnek találta,mivel az egyes pontokra terjedvén, czélravezető nem lenne a megnyert jót el nem fogadni, mivel egy másik kivánatnak elég nem tétetik. A reversalisok czimzésére pedig egy nm. püspök megjegyzé: hogy noha a protestans vegyes házasságok az 1791: 26 tczben emlitve nincsenek,mégis számosak a reversalisok,mellyeket egy evangelica fél magának a másiktól kiadatott, a nélkül hogy azokat a m.gróf égbekiáltó bünöknek tartaná. — Általában az egész ülés inkább publicisticai disquisitiók 's ittott személyes vitatkozások, mint a reversalisok lényege feletti tanácskozások bélyegét viselé. Miután pedig a többségnek a reversalisokat multra fentartani akarata kétségtelen vala, az ellenvéleményüek közől többen a szám elleni küzdést terméketlen igyekezetnek elismervén, minden további okoskodástól elállottak, 's igy már senki szólani nem kivánván, ő cs. k. Fensége a végzést a reversalisoknak multrai fentartása mellett kimondotta, 's egyuttal a t. RRet vegyes országos ülésre megkérette, kik is megjelenvén, ő Felségének a felterjesztett névnapi üdvözlésre megérkezett kegyes leirata olvastaték, mellynek tartalma imez: Ferdinandus Primus Dei Gratia Austriae Imperator: Hungariae et Bohemiae hujus nominis quintus, Galliciae et Lodomeriae Rex Apostolicus; Rex Lombardiae, Venetiarum et Illyriae; Archidux Patrue Nobis Charissime, Reverendissimi, Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item et Egregii nec non Prudentes ac Circumspecti, Fideles Nobis dilecti! Sincera et devota, quae Dilectio ac Fidelitates Vestrae od Sacrum Nominis Nostri diem Nobis tulerunt, vota paternum cor Nostrum amplissimo compleverunt candidi solatii sensu. In amore namque populorum divinitus Nobis creditornm praecipuum laborum nostrorum fructum ac felicitatem condi et collocari volumus. Quibus in reliquo gratia et clementia Nostra Caesareo-Regia benigne jugiterque propensi manemus. Datum in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae, die decima tertia mensis Junii, Anno Domini millesimo octingentesimo quadragesimo

quarto. — Ferdinandus m.p. Antonius Comes Majláth, m. p. Ladislaus Szögyényi m. p. — Ugyanez magyarul: Mi Első Ferdinand Isten Kegyelméből Ausztria császárja, Magyar és Csehország e néven ötödik, Gallicia és Lodomeria apost. királya, Lombard, Velencze és Illyria királya, Ausztriai főherczeg 'stb. Fenséges Főherczeg legkedvesebb Nagybátyánk, főtisztelendő, tisztelendő, becsülendő, tekintetes és nagyságos, nagyságos, nemzetes és nemes, nemkülönben okos és gondos kedves hiveink! Őszinte és hálás kiránságaitok, mellyekkel kedvességed és hüségtek nevem szentelt napjára Előttünk tisztelkedtek, atyai szivünket a legtisztább örömérzettel áraszták el. Mert az Isten kegyelméből reánk bizott népek szeretetében helyezzük foglalkozásaink gyümölcsét és legfőbb boldogságunkat. Többnyire csász. királyi kegyünkkel és kegyelmünkkel hajlandók maradunk. Költ ausztriai fejedelmi Bécs városunkban 1844. junius 3án. Ferdinand s.k. Gr. Majláth Antal s.k. Szögyényi László s. k. — Az elegyes ülés végével a t. RR. teremében a szokott másodszori felolvasás történt, melly után a nm. személynök az ülést eloszlottnak nyilatkoztatta.

Százhatvanharmadik országos ülés, at. RRnél junius 19kén. Még mindig a kir. városok elrendezése tárgyában készitett III izenet felett folyt a tanácskozás. — A 216 és 217 §§ból a „tanács" szót a RR. azon oknál fogva nem vélték kihagyandónak, mivel a 250. §. szerint a tanács hatóságában áll a nagyobb fontosságu tárgyakat a közgyülés eleibe utasitani, sőt azoknak sürgetős elintézésére a közgyülés összehivásának szüksége iránt is határozhatni. A 230. §. a RR. által, minthogy a felügyelők el nem fogadtattak, továbbá is megtartatott. Ugy szinte a 231. §. is; — mivel a képviselők szabad választását az által megszoritottnak nem találják, hogy midőn közgyülésben az elnök jelen nem lenne, elnököt a képviselők tanácsbelin kivül egyéb tisztviselők közől is választhatnak. A 249. §. a) pontjára a FRRi szerkezet elfogadtatott; minthogy az utasitás-készitést nem kötelességnek, hanem jognak ismerik a RR.; a joggal pedig élni vagy nem élni a városoknak mindig teljes szabadságában fog állani; továbbá a c) pont kihagyásába is megegyeztek; de a d) pontot, miután a közgyülés folyamodás utján a polgári képesség felett itélend, egyedül csak e helyen hagyják ki 's azt a 352. §hoz iktatták. A FőRR. azon kivánatához, miszerint a tanács hatáskörének meghatározásánál a város közgazdálkodása is emlittessék meg, a RR. ez uttal sem járultak; mert a *tanács hatóságának köre a 270 §ban elegendőkép ki vagyon fejezve*, annak egyenkinti elszámlálását valamint a FRR., ugy a RR. sem találták szükségesnek. — Azonban a közgyülések végrehajtását illető FRRi szerkezet, melly a 255. §. után lenne beiktatandó, azon hozzáadott módositással „hogy a tisztviselők a közgyülés irányában felelősök maradnak" elfogadtatott. A 257. §. után hozzáadott uj §ban a tanácsülésben ellenőrködő képviselők hatáskörét a RR. tovább is megtartandják; 's a FőRR. javaslatát azért sem találták elfogadhatónak, mert akép a tanács és többi tisztviselőkre felállitott felelősséget tisztán fen nem tarthatni. A 259. §. szinte megtartatott. A 261. §nak módositása a „kettős" kihagyása mellett elfogadtatott. 268. és 270. §§. pedig továbbá is megtartattak, valamint a 282—289 §§. is. Itt megjegyeztetvén: miképen ezen §§ban semmi ollyas nem foglaltatik, mi által a városoknak a közoktatásra eddig is gyakorlott felügyelése bármi módon meg lenne változtatva. Mindezen §§ra pedig, mellyek a kerületekben elegendőkép megvitatvák, csak a Rendek általános maradjona határozott. Az utolsó §, bevégeztével azonban más térre lépett a tanácskozás, melly a napi renden lévőt kis időre megszakasztotta. Ugyanis királyi személynök ő nmsága a tanácskozó teremből eddigi szokás ellenére magyar öltöny és kard nélkül megjelent hallgató ifjuságot azonnal kitiltván, a karzatra utasitotta. Elnök ő exlja a magyar nemzetiség irányában tanusitott figyelmét a RR. általános helyeslése követte; és ez okból mellőzzük azon vitatkozások hosszas előadását, mellyeket egyik követszónoknak azon kivánata szült: hogy azon szabály, miszerint az országos ülésekben magyar öltözetben tartoznak jelen lenni, miután a terem ujabb elrendezésénél fogva a hallgatóság külön korlátokkal van a tanácskozó testülettől elválasztva, a hallgatóságra ne alkalmaztassék annyival is inkább, minthogy sok idegen szokott megjelenni, kik magokkal magyar ruhát nem hordozhatnak. Megemlittetett továbbá, miszerint a hallgatóságban nem az a legfőbb kivántató kellék, hogy magyar ruhában jelenjék meg, a csendes hallgatás többet ér mint a kard és attila, mert illetlenséget ebben szintugy lehet elkövetni; — erre azonban válaszul adatott: miképen az ősi szokás és nemzet méltósága megkivánja, hogy a törvényhozó terembe mindenki nemzeti öltönyben jelenjék meg; más nemzeteknél is vannak illyen kivételes szabályok, 's azok is a törvényhozó terembe sajátságos costümben tartoznak megjelenni, 's hát mi ázsiai nép, kik a külső sajátságoknak mindig nyomatékot iparkodtunk adni, most midőn már olly kényelmessé vált e nemzeti öltöny, azt ősi szokásunknál fogva miért ne tarthatnók meg? — mindazonáltal az először felszólalt szónok véleményét, mint utóbb kifejté, nem is épen arra irányzotta, hogy a hallgatóság magyar ruhában ne jelenjék meg, de miután már az a terem elrendezése óta a nélkül, hogy figyelmeztetett volna, gyakorlatában volt, annak most rögtön történt kitiltását nem helyeselheti; ha az illetlenséget elkövetett, a teremből kiparancsoltatik, ez helyesen történik; de hogy midőn valaki nem magyar ruhában jelenik meg 's azért kitiltatik, azt nem helyeselheti: egyébiránt ha a RR. kivánják, hogy jövendőben a hallgatóság magyar ruhában tartozzék megjelenni, arra hozhatni szabályokat, de eddig arra szabályok nem léteztek. — Elnök ő excl. megjegyzé, mikép eddig nem vette észre, hogy az ifjuság nem magyar ruhában jelenik meg, sőt ő mindig az ellenkezőt tapasztalta, 's megtörténhetett, hogy ezek között egy két nem magyar öltönyü bujdoshatott: mind a mellett ez uttal sem tiltotta ki a teremből a hallgatóságot, hanem azt mintegy közhelyeslés következtében a karzatra utasitotta. — Még több megjegyzés is történt, azonban a nmgu elnök tettét nagy tetszés követte, 's gondoskodásáért néhány követ köszönetet is szavazott. — Általtérvén ismét a napirendre: a RR. a 294. §ban a „képviselők" szót tovább is megtartották, a 294 §ban a 230 §hoz előadott ok miatt ezuttal is ragaszkodnak. 310. §t, mivel a multkor előadott okaikat a RR. megczáfolva nem látják, szinte megtartják. A 311. §ra javaslott FőRRi módositás elfogadtatott. Ugy a 321. §. is, de ez a 313. §al ekép olvasztatott egybe: „312. §. Ezen biztosságok közől több biztosságok egybe is olvasztathatnak, az árvai, gazdálkodási és számvevői biztosságok foglalatosságai mindazáltal egymással soha nem egyesittethetnek" 316. §. épen azon oknál fogva tartatott meg, mellynél fogva a FőRR által annak módositása ajánltaték. A 316. §. után ajánlott 3 pótlék §§. azon módositással fogadtattak el, hogy kis városokban, ha a birói eljárást kivánó tárgyak száma nagyon csekély, a biráskodás szabály által a tanácsra ruháztatik, — hol pedig a szükség megkivánja, a büntető törvényszék, a polgári törvényszéktől szabály által elválasztatik. A 324, 's utána következendő uj §t. a RR. tovább is megtartják. A 340. §. után iktatott uj §t; melly a pénztárak iránti felelősségre nézve van beiktatva, mult alkalommal kifejtett nézeteik szerint a RR. továbbá megtartatni kivánják. 357. §. a KK. és RR. által felállított egyenes választás elvénél fogva következőleg módositatott: „A tisztviselők az összes választó polgárság által közvetlen választatnak." A 358. §. értelmében a RR. tovább is meghagyatni kivánják, hogy tisztviselők nem polgárok közől is választathassanak. A 359 §. a 357. §. értelmében módosittatott.

Csatolványul.

Második izenete *a KK. és RRnek a vallásbeli sulyok és nehézségek tárgyában a mlgos FőRRhez.* (Vége.)

II. Az átmenet.

A mlgos FőRR. elfogadják azon elvet, hogy maga az átmenet tulajdonképen semmi hatalom akaratától és e szerint hozandó határozattól fel ne függesztessék; és miután e kérdésben a két tábla közötti lényeges különbség épen az átmenetnek felsőbb engedelemtöli felfüggesztése körül forgott: a KK. és RR. örömmel tapasztalják, hogy az, ezen elvnek elfogadása által lényegében már elenyészett, — és biztosan reménylik, nemcsak hogy ezen elv alkalmazásában is a két tábla közötti egyesülés eléretni, hanem, hogy ezen a vallásos egyéb sérelmek elintézésére nézve nem kevés behatásu kérdésnek törvény általi kiegyenlítése a mult évi julius 5kén és a folyó évi martius 25kén költ k. kir. válaszokban foglalt lelkismereti teljes szabadság és az ebből folyó tökéletes viszonosság elveinek alapján, még ez országgyülés alatt szinte sikerülend.

Áttérve a mlgos FőRR. javaslatára, miután a lelkiismeret teljes és tökéletes szabadsága egyenesen abban sarkallik, hogy mindenki azon vallást követhesse, mellyet meggyőződése szerint legjobbnak tart; ezen szabadság gyakorolhatása pedig csak ugy történhetik, ha a vallás választása senkinek engedelmezésétől felfüggesztve nincs: a KK. és RR. ezen két, a mlgos FőRRdek által is elfogadott elvekből indulván ki, az átmenet kérdésére nézve további érszrevételeiket következőkben terjesztik elő: — A mlgos FőRRdek az átmenet ünnepélyes formáit azon czélból kivánják rendeztetni, hogy az átmenni akarónak komoly lépése megfontolására alkalmul szolgáljon; a KK. és RR. ellenben ugy vannak meggyőződve, hogy az átmenni akaró, mielőtt szándékát ünnepélyesen kijelentené, azt előlegesen megfontolta, ellenkezőleg az átmenetre irányzott gondolat elméjében határozottá nem alakult volna, és igy az átmeneti szándék kijelentése és az átmehetési bizonyítvány kiadása között felállíttatni javaslott formaságokat már csak ez oknál fogva is nagy részben feleslegesnek tartják, különösen pedig az egyházi személyek beavatkozásának okát nem látják; mert ha a kihallgatás semmi más czélra irányozva nincs, mint oda, hogy az átmenni akarónak szándoka hitelesen megtudassék: ugy az hivatalos világi személyek által is eszközöltethetik; más czélt pedig a KK. és RR. föl sem is tehetnek, miután ezen kihallgatás oktatással párositva nincs; továbbá a mlgos FőRR. a végrehajtó hatalom felügyelését ugy kivánják szabályozni, hogy a felsőbb határozat csak azon kérdésen alapuljon, vajjon a törvényszabta ünnepélyesség megtartatott-é? és mégis az átmehetési bizonyságlevél kiadását a felsőbb rendelettől feltételezik.

Mellőzve itt azt, hogy a mlgos FőRRdek által felállított sok lépcsőzetü eljárásban nemcsak a rosz akarat, de a véletlen történet miatt is milly könnyen követtethetik el egy vagy bármi más aprólékos, — és azért azon czélt, hogy az átmenni akarónak alkalma legyen lépését komolyan megfontolni, — legkevésbbé sem sértő hiba: a KK. és RR. csak azt jegyzik meg, hogy ezen javaslat által maga az átmenetel is nem ugyan felsőbb engedelemtől, hanem az eljárás jóváhagyásától fel lenne függesztve; a KK. és RR. tehát a mlgos FőRRdek javaslatának ezen részét sem az általuk felállított elvvel, sem az 1790: 26. törvény világos szavaival, mellyek szerint nem az átmeneti szándék, hanem az átmeneti esetek bejelentendők, tudják összeegyeztetni. — Mivel pedig a mlgos FőRR. czélja nem az, hogy az átmenni kivánónak szándéka tétessék próbára, avagy hogy az átmenet felsőbb engedelemtől függesztessék fel, hanem csak az, hogy az átmenet bizonyos ünnepélyes formákkal köttessék össze: a KK. és RR. ezen ünnepélyes formákat a fenemlített és már közmegegyezéssé vált elvek sérelme nélkül csak olly alakban vélik felállíthatónak, mellyben az átmenet az eljárás helybenhagyásától sem függesztetik fel, és ezt annyivalinkább hiszik, mivel igazságosnak sem látják, hogy az eljárásban netalán elkövethető hibákért ne a hibásak, hanem az átmenni kivánó lakoljon.

E nézetekből indulva tehát, és ámbár a fenebb előadottaknál fogva szükségesnek nem tartják, de mégis szem előtt tartva a mlgos FőRR. által felállított vezérnézetet is, hogy t. i. az átmenni kivánónak a komoly megfontolásra alkalom szolgáltassék, továbbá jelenleg is ünnepélyes óvás mellett, hogy a bécsi és linczi békekötések, ugy az 1790: 26. törvény által az átmenet korlátlan szabadsága fel lévén állitva, ahoz elvben továbbá is szorosan ragaszkodnak, — egyedül közeledési szándékból 's hogy ezen olly felette fontos kérdésben valahára közmegegyesülés létesülhessen: a KK. és RR. következő, a mlgos FőRRdek által ajánlottnál egyszerűbb, de elsőbb izenetökben kifejtett önnézeteiktől is némellyekben eltávozó eljárást javasolnak, mellyet azonban a viszonosság elvénél fogva ezen alább következő szabályok szerint az evangelica vallásuakra nézve egyaránt kivánnak kiterjeszteni.

Törvényjavaslat az átmenetről.

A bécsi és linczi békekötéseknek, és az 1790: 26. törvénynek alapján a lelkiismeret teljes és tökéletes szabadságának fentartása végett a r. cath. vallásról az evangelika vallásokra, és viszont leendő átmenet eseteit illetőleg, rendeltetik:

1. §. Minden átmenni kivánó abeli szándokát irásba foglalva megyékben az alispánnak, sz. kir. városokban a polgármesternek, szabad kerületekben a kapitánynak, két önmaga által meghivandó tanúk jelenlétében és két példányban beadni köteles.

2. §. Az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány, a folyamodónak és tanuinak jelenlétökben a folyamodás mindkét példányaira a benyujtásnak napját és esztendejét feljegyezni és a folyamodásokat azonnal hátirattal ellátni tartozik, és ezen hátirásban napot és helyet rendel, hogy előtte 's a maga mellé veendő bizonyság előtt, melly ez esetekben városokban két tanácsbeli, a kerületekben pedig egy táblabiró 's egy hadnagy leend, ujolag megjelenjen.

3. §. A megjelenésre a 2. §. rendelete szerint kitüzendő határnap 15 napnál hoszabb időre, a folyamodás beadásától számitva, nem terjedhet.

4. §. Az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány a hátirással ellátott folyamodás egyik példányát a folyamodónak viszszaadja, a hátirat tartalmát előtte élőszóval is megmagyarázza, a másik példányt pedig szükséges használat végett megtartja.

5. §. A kitüzött határnapon a folyamodó az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány, 's a magok mellé veendett törvényes bizonyság előtt két tanúval ismét megjelenvén, kihallgattatik, 's ha átmeneti szándok mellett maradását nyilvánítja, az őt kihallgató tisztviselők által aláirandott bizonyságlevelet nyer, mellynélfogva a kivánt átmenet neki megengedtetik.

Az átmenni akarót kihallgató tisztviselők vegyesen római katholikus és evangelikus vallásuakból legyenek.

6. §. Az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány, az átmehetési bizonyságlevél kiadása után az átmenet esetét mind azon hitvallásbeli lelkésznek, melly hitvallásón az átmenő eddig volt, mind azon hitvallásbeli lelkésznek, melly hitvallásra átment, azonnal tudtára adnia köteles.

7. §. Azon tisztviselők, kik az 5 §. esetében az átmenni kivánót kihallgatták, az egész eljárás fölött a legközelebbi közgyülésre körülményes tudósitást tesznek, és ezen tudósitás mellett bemutatják mind az első hátirásos folyamodásnak viszszatartott második eredeti példányát, mind pedig az átmehetésről kiadott bizonyságlevélnek másolatát is; a közgyülés pedig ezen tudósitást mellékleteivel együtt szükséges tudomás végett a m. kir. Helytanács utján ő Felségének azonnal felküldi.

8. §. Ha az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány, az átmenni akarónak folyamodását vagy elfogadni nem akarná, vagy a 2dik §ban rendelteket nem teljesitené, vagy bármi részben is ő vagy a törvényes bizonyság hanyagul járna el: a folyamodónak szabadsága vagyon az 1-sö §ban emlitett két tanutól veendő bizonyitvány előmutatása mellett ellenök az illető törv. hatóságnak panaszt tenni, a törvényhatóság pedig az illy tisztviselőnek a köztörvény utján leendő feleletre vonatását megrendelni, és az átmehetési bizonyságlevelet azonnal kiadni köteles.

A vegyes házasságokból eredő válóperekre nézve a mlgos FőRR. ujabb okokat ez alkalommal fel nem hozván, a KK. és RR. előbbeni izenetökbeni erősségeiknél fogva, az e) pont alatt kifejezett kivánatukhoz továbbá is ragaszkodnak; 's csak azt jegyzik meg, hogy azon esetben, midőn a házasságok a közállomány által csupán polgári kötések szempontjából véve, polgári hatóságok előtt hitelesittetnek, és a törvény esetében szinte a polgári hatóságok által fel is bontatnak, a házastársaknak külön egyházaik iránti kötelezése tekintetbe nem vétetik, bár a felbontott házasság egyébkin

egyházi szertartásokkal is meg lett volna erősítve! — ha tehát a közállomány czéljával nem ellenkezik, házastársaknak illető egyháziak ellenében fenforgó kötelezései megitélését azoknak ön lelkiismeretére bizni; miután bár a törvény-kiszolgáltatást nem világi bíróságokra bízza is, lényegben a magyar törvényhozás sem indulhat ki egyéb szempontból; a KK. és RR. pedig a rom. cath. félnek lekötelezését nem a világi törvényben, hanem a hitvallás tanjaiban látják: az általuk javaslott intézkedést továbbá is alkotmányszerűnek, az első izenetükben kifejtett okaiknál fogva teljesen törvényesnek és a viszonosság elvével egyedül megegyezhetőnek, — ha pedig azt csupán a bíróságok lelkiismerete miatt nem léptethetnék életbe, ugy magát ezen bíróságot nem alkalmasnak nyilvánítani kénytelenek. —

A KK. és RR. az evangelikusoknak Horvátországban általánosan leendő polgárositására nézve a mlgos FőRR. kivánságához sem általában, sem azon részben nem járulhatnak, hogy az 1790: 26. törvényben említett helységek lakosai czélszerü rendelkezés végett ő Felségének ajánltassanak; nem pedig azért, mert az evangelikusoknak Horvátországban polgárosítását a horvátországi municipalis szabályok jogosan akadályozni vagy képesek, és ekkor az érdeklett helységek lakosaira nézve ő Felsége nem tehet ezen municipalis szabályok ellenére czélszerü intézkedést, — a m. FőRR. által javaslott ajánlás sem vezethetne tehát czélhoz; vagy nem képesek, 's akkor nem látják a KK. és RR okát, miért kellene kegyelemhez folyamodni, midőn jelen az alkalom, hogy törvény által történjék az intézkedés. —

Egyébiránt ha lehet intézkedni azon evangelikusok javára, kik az 1790: 26. törvényben nevezett helységek lakosai, miután ezek szintugy evangelikusok mint más hasonló vallásu alattvalói a magyar koronának, és a horvátországi municipalis szabályok — ha azok csakugyan léteznek — nem bizonyos személyeket, hanem bizonyos — ugymint az evangelika valláson levő egész felekezeteket érdeklik: a KK. és RR. ezen municipalis szabályok ellenében különbséget teljességgel nem találnak, ha akár az evangelikusokról általában, akár az 1790: 26. törvényben megnevezett helységek lakosairól különösen történik intézkedés; mert hogy ezen helységek lakosai Horvátország kebelében letelepedve vannak, ez által polgárosítva lenni nem tekinthetnek; olly intézkedések pedig, hogy ezek valamelly nagyobb kiterjedésü földön terjeszkedhessenek el, de mellynek szinte megvont bizonyos határai leendnek, mellynélfogva tehát az említett lakosok állapota tisztán azon confiniatio marad, melly eddig volt. — a KK. és RR. meg vannak győződve, hogy azt a m. FőRR. sem fogják ollyannak tekinteni, melly által az említett lakosok javára valami történnék. —

Végre mellőzve a m. FRR. észrevételét, a KK. és RR. izenetének sarkán foglalt, de valóságosan és tettdolgokon épült kifejezésökre a KK. és RR. az első izenetök mellett közlött törvényjavaslat 5. §át továbbra is szükségesnek látják; mert nem látják lehetetlennek azon esetet sem, hogy a vallás ügyében alkotandó ujabb törvény rendeletei is valahára magyarázat tárgyai ne legyenek; és ha ez megtörténik, ezen magyarázatnak eleve kulcsot akarnak készíteni, és pedig egy olly kulcsot, melly a bécsi és linczi békekötések szellemét és azon állapotot foglalja magában, mellyen a vallásbeli ügyek elintézése igazságosan egyedül történhetik, és annak megelőzésére, hogy egyes kifejezésekből olly előre nem látható értelem vonathassék, melly a törvény alkotásának szellemével ellenkezésben legyen. Miután mindesen két elv az 1843. évi julius 5ki és 1844 évi mart. 25én kelt k. k. leiratokban is mint a vallásos ügy elintézésének alapja világosan kimondatik, sőt az kivántatik, hogy a felterjesztett törvénynyel kapcsolatban levő egyéb tárgyak is azokhoz képest terjesztessenek fel, a KK. és RR. biztosan reménylik, hogy a mlgos FőRRdek ezen két elvnek világos kimondásában és az alkotandó törvény sorai közé leendő beiktatásában továbbá akadályt tenni nem fognak.

Ezek azok, miket a KK. és RR. a m. FőRR. és ő cs. kir. Főherczegségének bölcs megfontolása alá terjeszteni kivántak, ő cs. kir. Főhgségét egész tisztelettel kérvén, a mlgos FőRRket pedig teljes bizodalommal felszólítván, hogy ezen már olly hosszas idő óta folytonosan szorgalmazott kivánatuknak ő Felsége elibe leendő terjesztését hozzájárulásuk által elősegéleni méltóztassanak.

Megyei 's városi közlések.

o Gömörbül. Pelsücz. Jun. 13. Nem csalódánk, forró vágyaink valósultak; bevégzett évnegyedes gyülésünket főisp. helyettesünk saját elnöklete alatt vezette az egyetértés ösvényén. Örömmel kisértük be zöld fasorok közt tisztelt főkormányzónkat, gyüléseink nem kényelmes, de roskatagság miatt rögtönzött helyére; hol mindenkit barátságos vacsorával fogadott főkormányzónk ő mlga, mi közben ujolag biztositá a KK. és RRket, hogy először kijelentett elveihez állandóul hü fog maradni. — Jun. 10kén évnegyedes gyülésünk szokott módon, a törv.széki itéletek kihirdetésével kezdetett meg, mellynek folytában az igazság gyorsabb kiszolgáltatása, 's a bünt nyomban követni kellető büntetés czéljának megközelitése tekintetében általános határozatul kimondatott: 1) hogy a kezességen kün lévő rabokat, illető kezeseik minden törv.széken előállítani 's elnöklő alispánunknak bemutatni, a különben rajtok mindannyiszor megveendő tiz pforint birság súlya alatt kötelesek légyenek; és 2) hogy jövendőre csupán az emberiség magas érzeteit igénylő, 's hiteles adatokkal támogatott esetek miatt lehessen a büntetes elszenvedésének idejét kevés időre elhalasztani, mi eddig fájdalom? önkénytől függve csak nem mindennapias volt. Főisp. helytartónk ő mlga gondoskodásának köszönhetjük, hogy a tisztikar egy részről buzgósága, más részről hanyagsága hévmerőjéül szolgáló scontrózást, melly kilencz éven át számüzve volt, minden évnegyedes gyülés első napján ismét életbe léptetve látandjuk, 's hogy a beteg rabok számára, emberiség 's egészségi policzia javaslotta elkülönzött szobák rendeltettek. — Egy gyülés alig néhány óra; már is mennyi javitás, és ha kérdeznök: miért kerülték ki mind ezek figyelmünket eddig 's miért eddig csak figyelmeztetve javitottunk? alig tudnánk felelni; pedig min bününk urak, ha eddig czélszerüen nem rendelkeztünk. Illy szép 's üdvös javitások kezdete mellett, ki kédkedhetnék biztos jövendőnk iránt? — Gyülésünk nevezetesb tárgyai ezek voltak: egyik jegyzönknek, ki különben kormányzó alispánunk által e tekintetben is rendre utasittatott, — a kir. Helyt.tanács czimét rövidítő szeszélyességéért egész megyénk megrovatván, a jegyzői szeszélyt módositva akaratlan hibának, 's tévesztésnek szépitettük; ezt a minket érdemetlenül rendreutasító Helyt.tanácsnak megirandjuk. Multévi követválasztási ügyünkben, a kir. biztosi munkálat eredménye zöld asztalunkon volt. Ha az eredményt már előre nem tudjuk vala, — mert meg kell jegyezni, mikép a legfelsőbb rendelet még megyénkhez le sem ért, midőn annak tartalma egész megyénket villámsebességgel már keresztülfutotta, — öröm és kétség közt vártuk volna a rendelet-felnyitást; most azonban egykedvüleg hallgattuk végig a tisztviselő kar nagyobb, és nevezetesb része tetteinek rosszalását, 's hivatalos kötelességeikbeni lélekismeretes eljárásra lett felszólitatásukat. — Fájt ez eset mindnyájunknak, és noha elfogulatlanul itélve, maga a tisztikar erőszakolva húzta magára az eljárás következését, a kir. biztos kiküldésének kérése által, mi még is igazságosak voltunk, mert meg lévén győződve, hogy tisztikarunk különben kötelességiben lélekismeretesen járt el, 's hiven alkotmányos törvényeinkhez, melly mindenkit, előbb mintsem kárhoztatnék, kihallgatni rendel, a kihallgatatlanúl vétkesekül kimondott tisztviselőink felett hozott itélet érdemében nehézségeinket felirás utján kijelentettük, annyival inkább, mert a biztosi tudósítás a leküldött iratokhoz mellékelve sem volt; e határozat főispáni helyettesünknek általunk elfogadott véleménye volt; tartsa meg Isten főkormányzónknak ebben is tanusított hazafiui lelkesedését. Nem lehetett az e tárgy feletti vitatkozások közben meg nem ütközni némellyeknek a biztosi munkálat felolvastatása sürgetésén; midőn ez által csak a kedélyeket ingerelték vala fel; — és meg kell ütközni azon, mikép némellyek még kir. biztos ő mlgát is követválasztási pártembernek mondották, és épen azok, kik biztossá lett kineveztetésének leginkább örültek. — E kényes tárgy folytában, mult évi aprilisban megválasztott egyik követ D. P., kit a kir. biztosi munkálat nem terhelt, ki ellen senki terhelőleg fel nem léphetett, orsz.gyülési követ N. K. által mult évi augustus 9dik napján a 23dik országos ülésben mondott gúnyos beszédét előbb szóval rosszaltatni követelte; majd ebben czélt nem érve, ellene ellenmondást nyujtott be, hol ama beszéd tartalmát rágalomnak nyilvánitá. E fellépés kedvetlenül hatott N. K. barátira; az ellenmondás visszautasíttatott; azonban a jegyzőkönyvben idővel igazolás és tudomásul szolgálandó, kivonva még is helyt fogott. — Tudósitatánk orsz.gyülési követeink által, mikép országgyülés kezdetével lett meg nem jelenésünk miatt a törvényes birságban le marasztattunk; felolvastattuk ennek nyomán a lemarasztó itéletet, és egy sophisma a másikat érte az itélet okai felett; kikelések történtek a bíróság ellen; szóval, mint megyei rendszerünk magával hozni szokta, szavakban öntők ki az itélettel meg nem elégedésünket, 's biztosságot bizánk meg, melly az itélet alapokait kiforgatva, orvoslási módról gondoskodjék, az orvoslás nem sikerülése esetére most előre elhatározván, mikép a lemarasztási összeg fejenként légyen minden a mult évi aprilisi követ választáson jelen volt, vagy meg nem jelent közt kivetendő 's behajtandó. A népnevelési munkálatot egész kiterjedésében elfogadtuk, az ágostai evángelikusokra tett azon megjegyzéssel, hogy a néptanitókat képző intézetek helye kitüzése egyházi kerületeikre bizattassék, 's hogy az oskolákra felügyelő választmányokban az elnökséget eddigi szokás szerint kizárólag világi egyén vihesse. A városok elrendezése ügyében a polgárságiqualificatióknál követeinket a FőRendekkel teendő alkudozással megbiztuk; a főfelügyelőt el nem fogadtuk, a tanácskozó képviselők számát a hivatalosok számától mérve, ennél négyszerte nagyobbra emelendését utasításul adtuk. Több honfiusítás tekintetében ajánlottakat általános utasításunk értelmében mondottuk ki pártolandóknak Csanádnak a külső legeltetés érdemében tett felszólítását, mint a gazdaság czélszerü elrendelésére szükséges nagyobb erő hijányában károst, sőt a tulajdon szentségével is összeütközőt, nem pártoltuk. A marha hús árát 10 krra szállitottuk. Jövő évnegyedes gyülésünk határidejét pedig september 9kére Rima-Szombatba határoztuk.

♀ Bácsból, jun. 15. F.hó 10kén vevé kezdetét közgyülésünk. A sok beszéd után elvégre valósult követeink lemondása; a minden évben tartandó országgyülés tárgyában követeink eljárása mult gyülés alkalmával roszaltatott, kik is megsértetve találván magokat, bizodalom nélkül e megyét képviselni megszüntek. Igazolást magában foglaló lemondásuk azonnal felolvastatván, az, egy kis ismeretlen zavar után csakugyan közakarattal el is fogadtatott, és a küldendő uj követek választása f. hó 20ra tüzetett ki, — mi is a Zágrábott buzgón működő mgos főispán urnak megiratni gyülésileg rendeltetett. E szép pályára eddig versenytársak nem igen akadnak, pedig nem de uraim dicső hivatás. Ekép a képviseleti csomó megoldása in thesi bevégeztetvén, az utasítást készitő állandó választmány munkálata olvastatott a kir. városok, vallás, népnevelés és kereskedés tárgyában. Az elsőre nézve a megye a felsőtábla nézeteit igen sokban elfogadta — de a követeket minden kijelölés nélkül a polgárság választja. A népnevelésre Bács is áldozni akar! és a tanitó-képezőintézeteknek aránylag az országban bevett vallásokra elosztva, minélelőbbi felállíttatását sürgeti. A vallás tárgyában érkezett legujabb kir. leiratot el nem fogadtuk, melly szerint a felizgatott kedélyek le nem csilapodnak, hanem uj surlódásokra anyagot nyujt. A kereskedésre nézve a megye utasítást nem ad, mig a financzialis választmány munkálata meg nem küldetik. Végre a sok megyei levél felolvastatván, viszhangra csak kevés talált. Kliegl gépe országosan pártoltatni határoztatott.

♀ Bács, jun. 20. követválasztás. Megnyitván tisztelt alisp. ur a gyülést néma intermezzo után L. tb. ur a régi követeket meghagyatni ajánlotta; de véleménye nem talált viszhangra, mert a 10iki közgyülés lemondásukat közakarattal elfogadván, más választást határozott; igy felkiáltás utján Horváth Péter tb. ur választatott meg, ki is a szép számmal öszvesereglett értelmes rész bizodalmát megköszönvén, a követséget elfogadta. Igy egy követünk már van; de második illy nagy megyében nem találkozott; — senkisem akarta elvállalni — uraim ez különös jelenet volt! mi a vonakodás oka? végre a sok felkiáltás és lemondás után az itt jelen nem lévő Vojnits Barnabás főbiró urat megválasztottuk, ki ha el nem vállalná, Bácsnak csak egy követe lesz.

Szabadka, jun. 21. (potlótudósitás.) F. hó 18. — mint azt, ugyanazon naprul költ tudósításomban érintém — félbeszakasztott tisztválasztásunk, ma tökéletesen bevégeztetvén, a már említettekhez, részint a kir. biztos ő nagysága által, hatalmánál fogva kineveztettek, részint voksolás által megválasztattak, a következők: Főjegyző: Zomborcsevics Ferencz (országgyülési második követ); aljegyzők: első Szkenderovics János, 2ik Hoffmann Ferencz; levéltárnok: Karvászi Zsigmond; iktató: Tapfer Sándor; főügyész: Lénárd Máté; alügyész: Radnics János; uradalmi ügyész: Macskovics Benedek; főszámvevő: Bacsics Illyés, alszámvevő: Hofbauer Máté; hadipénztárnok: Missurai Béla; ellenőr: Peich Ferencz; szállásolási-biztos: Rudics Lázár. Az alügyvéd kineveztetése által megürült választó-polgári helyre megválasztatott: Markulin Simon tb. — A többi hivatalok tisztviselői, mint a mult tisztválasztás alkalmával rendesen megválasztottak 's hivatalaiknak pontosan megfelelők, ezekben ünnepélyesen megerősítettek. A választási cselekvényt ő nagysága kir. biztos ur jeles beszéddel zárá, mellynek korszerü bölcs szavai, vajha! mind a megválasztott tisztviselők, mind a közpolgárok kebelében erős gyökeret vernének, hogy belőlök városunk boldogsága csirái, a közegyetértés, és békesség sarjadozzanak. A főjegyzőnek válasza után, az egész gyülés, a sz. Terézia templomába sereglett, hol ünnepélyes sz. miseáldozattal, istennek, háladatosságunk adóját, egy szivvel 's lélekkel, 's örömteljes készséggel lefizettük. Tisztválasztásunk utóhangjait, röviden e néhány szókba foglalhatjuk: ‚Adjon isten, minden tisztválasztásnak illy elnököt!'

Szakolcza. Jun. 10d. Végre hozzánk is beköszöntött ujra a béke angyala, melly köz ügyeink vezetésitől egyesek nagy és tetemes kárával annyi év óta távol volt. Boldog visszatérését egyedül Vietoriss László ő nagyságának köszönthetjük, kit felséges urunk, 's királyunk biztosul kegyeskedvén küldeni kebelünkbe, városi tisztviselőinket ujra alakitván, e magasztos küldetésében jeles észtehetségei és dús tapasztalaihoz képest olly áldást hozólag járt el, hogy utódink is hálás köszönettel fogják nevét emliteni, melly városunk évlapjain arany betükkel maradand följegyezve, míg hálatelt sziveink örömmel fogják arra megtanitani gyermekinket. — Biránk Zlinszky Ferencz, ki 13 évig viselé már e tisztet, eltávolitva e hivatalból, helyét Kubovits Antal tbiró ur pótolja, kit a választók többsége emelt e fontos hivatalra, kitől, mint szinte igen értelmes és becsületességükről ismeretes tiszttársai-

tól is méltán reménylhetjük azt, hogy közdolgaink menetele, az egyes polgárok hasznával a kivánt legszebb rendben fog haladni! Hivatását e szerint betöltvén kir. biztos ő nsága, a tőlünk távozandó tiszteletére fényes ingyen tánczmulatságot rendezett a városi polgárság, mellyet számos vidéki vendég is diszített jelenlétével; — 's hogy valódi köszönet 's hála-érzetünket annál inkább megmutassuk, ő felségének egy 2000 polgártól aláirt köszönő folyamodás nyújtatott be a kir. biztosnak Vietoriss László őnsága személyében lett kinevezéséért. Egyszersmind választmány küldetett a munkáját illy köz megelégedésre végzett kir. biztos ur önságához őt megkérendő, hogy tanácstermünknek arczképéveli dészitését kegyesen megengedni méltóztassék, mire ő nsága hajolván elhagyá városunkat, kisérve polgárink ezrei azon hű kivánatával, hogy munkás életét a jó ég fejdelmünk hő szolgálatára, 's a szeretett hon köz javára, még sokáig megtartani kegyeskedjék. — —ly —

Külföldi hirek.

Spanyolország. A progressita-lapok berzenkednek, némelly Saragossában történt események miatt. Fiatal emberek lámpással járák végig az utczákat, hogy — mint mondják — az elveszett alkotványt keressék. A fiatalok katonai bizottmány elibe lőnek állitva és halálra itéltetve. Mások pedig, kik magános mulatság alkalmával sértő pohárköszöntéseket mondának, tiz évi gályára büntetvék. „És ti, a jelen rend férfiai", kiált föl az Eco, „ti akartok mérsékletteknek hivatni, midőn vadabbak 's vérszomjasbak vagytok a tigrisnél? Hol van megirva, hogy halállal bünhödjék, ki az alkotmányt világgal keresi, ha a merő csonkitások miatt azt többé csakugyan senkisem ismerheti meg? Hol van a törvényben megirva, hogy gályával bünhödjék, ki baráti körben egy falusi mulatság alkalmával pohárköszöntést rögtönöz? Ah, nem a törvényből hanem gyülölségtökbül mindaz ellen, mi szabadelmü, mi lelkes, mi népszerü, kielégithetlen boszútokbul azok ellen, kik sept. 1jén a szabaditási kiáltást hangoztátok, olvastátok ezt ki. De ne feledjétek, mikép van igazságos gondviselés, és eljövend az itélet napja, 's mikép a földi szerencse is igen változékony."

Mon és Pidal nem fognak visszalépni, mit nyilván tanusítni látszik azon körülmény, miszerint Marques de Viluma a ministerséget, mellyel megkinálva volt, el nem fogadta, azon aggodalmát fejezvén ki Narvaez tábornagyhoz intézett iratában, hogy ő mint tisztán-royalis érzelmü Mon és Pidál ministerekkel nehezen fogna egyezhetni.

Hivatalos tudósitások szerint ez év első négy havában 3070 nemzeti jószágot adtak el, mellyeknek becse 32,512,696 reálra volt téve, 's 101,902,208 reálon keltek el. Összesen már most 73,308 nemzeti jószág adatott el 2,639,378,832 reálon, mellyek pedig csak 1,023,306,716 reálra voltak becsülve.

A kormány hajóhadat készitett fel Tangerbe menendőt; öt nagyobb 's több kisebb hajó veend részt ezen első menetben. Az ellenségeskedések már eddig megkezdettek volna, ha Anglia nem törekednék azokat megakadályoztatni. — Későbbi tudósitások szerint már egy angol hadigőzös is érkezett Tangerbe, 's szinte több spanyol hajó is. Franczia hajó csak egy vala még a Tanger előtti partvizen. A városban nyugalom uralkodott. Reménylik, hogy az angolok közbenjárásának sükerülend Spanyolhont Marokkoval kibékitni.

Madridban különféle hirek szárnyalnak; a többek közt: hogy a cortest fel akarják oszlatni, 's uj kamrákat összehini; Mon financzminiszter szigorú vizsgálat alá akarja vetni hivatali elődének eljárását, főkép őt titkos szerződést illetőleg; ezen okból Carrasco és Gonzales Bravo uraknak, kik külföldre készültek utazni, parancsot adott, hogy Madridban maradjanak. Erre vonatkozólag egy madridi levelező azon észrevételt teszi, hogy Mon végre lemondván eddigi tétlenségéről, olly módon kezd fellépni a cselekvőség mezején, melly statusférfiuhoz méltó. Ő azt ohajtja, hogy mindenek előtt a financzügy 's annak kezelése alakittassék át, alapjául szolgálandó minden egyéb igazgatványi reformoknak. A jelen státusjövedelmek tetemesen meghaladják azokat, mikkel az ország a polgári háború előtt birt, mert a forrongó mozgalmak közepett is haladást tőn a nemzet ipar, kereskedés és földmüvelésben. E szerint tehát csupán az eljárás, és kezelésben rejlenék a baj csirája, mit változtatni, javítni kétségkivül lehet. Fő dolog lesz a kölcsönzők uzsoráskodásit megszüntetni, kik a ‚Tiempo' szerint ajánlkoztak a kormánynak 1500 millió reált adni, de 30 száztulira.

Granadaban nevezetes lépést tőnek a legfőbb törvényszéknél az ügyészek. Terjedelmes iratban felszólitják a kormányjuntát, hogy a helybeli és tartományi hatóságok különféle önhatalmaskodásit gátolni, az önkényes elfogásoknak 's más visszaéléseknek minden tőlök telhető módon véget vetni iparkodjanak. A kormányjunta kijelenté, mikép ez iratban felállított elvekben tökéletesen osztozik, 's azokat körlevélképen minden alsóbb bíróságokkal 's egyéb hivatalnokokkal közlötte.

A ‚Verdad' szerint a királynék hihetőleg az egész szép évszakot Barcelonaban töltendik, miért is nemsokára az egész miniszterium össze fog ott gyülekezni. — A Maestrazzo-vidéki főparancsnok minden bandatagnak, ki nyolcz nap alatt bejelenti magát, életének kiméletét igérte. — A ‚Catolico' szerint a szentszék és Spanyolhon közt fenforgó alkudozások nemsokára ohajtott jó eredményre fejlendenek.

N. Britannia. Miklós czár számos ajándékokat osztogatott Londonban mulatása alatt az udvari tiszteknek. Soknemü gyémántos és egyéb arany szelenczéket, gyürűket, órákat, ékestűket 'stb. A többek közt megértvén, hogy a Nelson-emlékre nincsen elégséges pénzalap, 500 ft sterlinget irt alá reá, és szintannyit a Wellington-emlékre is. Jótékony czélokra is tetemes összegeket adakozott. Némellyek hirlelék, hogy a lengyelbálra is 500 fontot irt alá; azonban ez elmaradt, részint, mivel a lengyelgyámolító választmány következetességből illy ajánlatot el nem fogadhata, részint mivel nem is határozá meg a czár az adandó mennyiséget, hanem az ügyet pártoló magasrangú hölgyegylet által ohajtotta azt meghatároztatni, mit azonban ez tenni illendőnek nem tartott. — A M. Herald gyöngitni törekszik a czár ott mulatásának 's fogadtatásának hatását az által, hogy előleg gyanitásokat állit fel, mikép fog majd septemberben a franczíák alkotmányos királya fogadtatni az alkotmányos Angliában.

A repeal-egyesület utóbbi heti ülésében bejelentett repealjövedelem 3229 ft sterlinget tőn. A ‚Chronicle' felszólítja az angol radicalokat, hogy ama 2000 ft sterling birságot, mellyre O'Connell itélve van, aláirás utján gyüjtsék össze, 's adják ajándékul az ir népnek.

A marokkoi ügyre nézve, a ‚M. Herald' illy értelemben nyilatkozik: A marokkoi császár, ugy látszik, szent háborút hirdetett ama 70,000 franczia hitetlen ellen, kik Algirt hadilag elfoglalva tartják. De ha Muley Abderrahman illy vallási háborút hirdet, csökkenend azon jó vélemény, mellyel eddigelé Anglia iránta viseltetett; Anglia t. i. azt gondolta, hogy neki több esze van, mint elődeinek; illy lépés által legfölebb jó muzulmannak fog mutatkozni, de egyszersmind bebizonyítandja, hogy igen meggondolatlan, eszélytelen fejedelem. Az eddigi jóvéleményt leginkább ama szigoru közönösségnek köszönheti, mellyet a franczíák és Abd-el-Kader közt folyt harczban tanusított; e közönösség volt egyszersmind országának legerősebb védfala, 's méltóvá tette őt, hogy Anglia pártolja birodalmának függetlenségét. Azonban ha a marokkoi császár jelen körülményekben hirdet szent háborút, ez annyi, mintha a franczíákat formaszerint meghíná, hogy országába rontsanak be, vegyenek el tőle néhány várost, 's az Atlas hegységét Algír védfalává alakitsák, holott eddig az ő birodalma bástyája volt. Illy haszontalan 's pajkosan kezdett háboru megfosztaná egyszersmind a császárt Europa rokonszenvétől, 's Angliának lehetlenné tenné a közbenjáróilag való fellépést, 's olly eseményeket vonhatna maga után, mellyeknek elhárítása a keresztény hatalmaknak nagyon érdekökben fekszik. Illy háboru Francziaországra nézve is nagy szerencsétlenség volna, mert iszonyu vérontásba és szörnyü sok pénzbe kerülne, mikhez képest az algíri költségek és bajok csak csekélységül tünnének fel. Nem hihető a mostani franczia kormány részéről, hogy Marokko hadiizenetére berontással feleljen, hanem inkább védelmi állásba teendi magát. A franczia harczias párt vádolja Angliát, mintha alattomban izgatná a marokkoi császárt; de Anglia inkább kész, utóbbinak esztelen cselekvénye ellen kikelni.

Franczíaország. Az Angouléme hg halálároli tudósitást, mellyet a ministeri lapok csak két sorocskában adtak, a Gazette de France következő észrevételekkel kiséri: „Angouléme hg becsületes ember volt és hg a szó teljes értelmében. Ő tag volt valamennyi jótékony egyletnél, vitézségét mindenki jól ismerte, honszerelme fényesen bebizonyult, midőn 1815ben Certanos tábornagy alatt 30,000 spanyol akart Francziaországba nyomulni. Ő boszut nem ismert, 's a magánélet minden erényével birt. Tudva van, milly gyermeki tisztelettel viselteték fenséges atyjához, 's ez érzemény volt az, melly őt 1830ban a saint-cloudi és rambouilleti viseletre lelkesité. A számkivetésben élete példányszerü volt, 's betegségében minden keresztény erényt nagyszerüleg fejtett ki."

A havre-i és bordeauxi kikötők kijavitására szükséges költség a következamrában megajánltaték. Ugyanezen ülésbe bevitetve lőn a pairkamrától elfogadott oktatási törvény is, mellyet tehát a kamra ez országgyülésen még részleteiben is tárgyalhat, 's véleményezés végett bizottmányhoz utasithatja.

Mig a hir a maroccói császár sergei és franczia had közt kiütött ellenségeskedésről szól, azalatt másrészről az hallatszik, hogy a franczia kormány a britet biztositá, miszerint legkisebb szándoka sincs a maroccoi birtokba beütni, habár Abd-el-Kader ez ország határin állva, a franczíákat maroccoi néppel szaporitott harczerővel fenyegeti, és — közvetve legalább — Muley-Abder-Rhaman kormányától támogattatik. E körülmény — volt hozzátéve, — melly már ismételt esetekben fordult elő, teljesen följogositná ugyan a franczíákat, hogy őt a maroccoi birtokba kövessék, de Franczíaország mindig hajlandó volt a császár birtokai iránt kiméletlel viseltetni. Most ezen biztositással be kell érni a brit kormánynak, de ha mindemellett is Marocco és Franczíaország közt háboru ütne ki, abba Angolország könnyen belekeveredne.

Keletindia uj főkormányzója Párisba érkezett, honnan Marseille, Malta, Alexandria és Kairo felé folytatandja utját Calcuttába. A királynál Neuillyben audienczián volt.

Az iparmükiállitás iránt olvassuk, hogy a zivatar által okozott dulás hamar helyre lőn állitva; a tett kár azonban nem olly hamar kipótolható. A király meglátogatá a termeket, hogy látván a pusztitást, hol 's mennyire lehet, segitsen. Azonban sok felől panasz emelkedik a nagy ‚iparsátor' ellen, melly minden öt évben majd 400,000 frankba kerül a nélkül, hogy a nemzeti ipar példányait veszély ellen megóhatná, holott a Louvre egy szárnyát 2—3 millio frankon ki lehetne épiti, hol azután biztosságban volnának illy tárgyak, 's az épület méltóbb is volna egy nagy nemzethez. Különösen a tolvajok és sietség miatti törések még több kárt okoztak, mint maga az árviz.

A franczia katholicusok felirást intéztek O'Connellhez, „Irland szabaditójához," mellynek szerzője Montalembert gróf.

Joinville hg magánytanácskozmányt tartván a fő- és tengerész miniszterrel, több főtiszt kiséretében Toulonba utazott, jun. 13dikán, ott ‚Souverain' sorhajón átveendő a Marokkoba menő hajóhad parancsnokságát.

Németalföld. Az orosz czár jun. 10én esti 5 órakor londoni utjából ismét Hágába érkezett. 11ikei reggel a czár, király és koronahgek előtt nagy tábori szemle tartaték; később a sergek néhány hadi fordulatot tőnek. A czár ugyan-e nap déli egy órakor Sz.-Pétervárból utána küldött sürgönyök következtében Braunschweig és Berlinen át, visszautazott. A sürgönyök szerint Alexandra nagy hgnő halálos betegségben van. Az utazás rendkivül gyorsan történik.

Németország. Az orosz czár jun. 13án érkezett Berlinbe Hágából; 's azonnal Pétervárba visszaindult, értvén leányának, Alexandra nagyherczegnőnek életveszélyes betegségét. Későbbi tudósitások után már nem is jövend a kissingeni fördőbe, mint korábban tervezve volt.

A porosz-sziléziai zavarok sokkal komolyabbak, mint eleinte látszott. A kenyérnélküli vászonszövőket az éhség legborzasztóbb tettekre izgatá, mindent rombolnak, dúlnak; gyülölségök és dühök a birtokosok ellen iszonyu. Különféle hivatalnokok mentek a hely szinére, megvizsgálni a dolog állapotját. Mindezekből kiviláglik, hogy a nyomoron nem segithet pillanatnyi bármi nagy segélynyujtás is, hanem egyedül a munka és kereset alapos rendszerítése.

Orosz és Lengyelország. Varsói tudósitások szerint a helytartó hg közbenjárására a czár több kivándorlottnak megkegyelmezett.

Görögország. Ujabban nevezetes esemény nem adta elő magát politikai körben. A lapok jelentik, hogy a király születésnapja jun. 1jén nagy pompával ünnepeltetett. A választások körül nagy és heves harczok vannak. Tiz török matróz Athenbe szökött. — Lám még a törökök is görögökké akarnak lenni. — Grivas tábornok, Petimezas és Pharmakides ezredesek törvény elé idéztettek a fővárosba.

Egyesületi közlések.

Hasonszenvi Orvosok egyesülete. A hasonszenvi gyógymódot követő orvosok második nagy gyülése a jövő julius 25dikén veendi kezdetét, a magyar tudós társaság teremében, mellyet a nmgu elnök ő excja, kegyes volt e czélra átengedni. Az előleges ülés ugyan azon hó 24dikén délutáni öt órakor fog tartatni, midőn többek közt

az is el fog határoztatni, mellyik nap szenteltessék a hasonszenvi gyógymód halhatlan felfedezője 's megalapitója emlékének. Minden ügybarát szivesen láttatik. Balogh Pál, titoknok.

Magyar Gazd. Egyesület. (Vége.) 17er: Felvétetvén a német gazdáknak f. 1844d.évi sept. 30kán Münchenben tartandó gyülekezetének elnöki meghivó levele, miután a közgyülés elismeré a jótékony következéseket, melyek honi mezőgazdaságunkra az illy összeköttetésekből háramolnak, közakarattal Ürményi Ferencz ő Excja kéretett meg, hogy alólirt titoknokkal egyetemben Egyesületünket, mellyet taval is hazánk nagy diszére képviselt, Münchenben is képviselni kegyeskednék. Melly fölhivásnak ő excja hazafiui készséggel engedvén, a gyülekezetnek napja közhirré tétetni határoztatott azon közfelszólitással, hogy abban honi gazdáink közől nagy érdekessége tekintetéből minél számosban részt venni,'s az által a józanabb gazdálkodás és haladás utáni vágyukat bemutatni törekedjenek. — 18szor: Fájdalommal tölté el a jelenlevők mindegyikét gr. Csáky Károly urnak levele, mellyben a nemes és köztiszteletü férfiu gyengélkedő egészsége miatt kénytelennek nyilvánitja magát az erdőszeti szakosztály elnökségéről lemondani, arra szólitván fel az Egyesületet, hogy e helyre olly egyént válaszszon, ki mind korára, mind egyéb körülményeire nézve képes legyen ama fáradságos feladatnak megfelelni, mellyet az Egyesület a napról napra inkább elhanyagolt honi erdőszet javitására nézve magának kitüzött. Közsajnálkozással engedhetvén csak az Egyesület a ns. gr. változhatlan határozatának, 's a legbensőbb hálát nyilvánitván eddigi lelkes részvéteért, — helyettesitése a jövő közgyülésre halasztatott. — 19er: A sorshuzás alá került köztelki részvények közől ez évben kihuzattak gr. Almásy Alajos 29ik sz., gr. Károlyi Lajos 102—128. és 146ik sz. 's gr. Károlyi György 181. 182ik sz. — Több egyéb nem közérdekü tárgyalások után a közgyülést közebéd fejezé be, mellyet nem annyira pezsgő, mint az ügyrokonságból eredt szives baráti nyiltság, 's külön polgári osztályok fesztelen vegyülete 's társalgása füszerezett. Pesten, jun. 4kén 1844. — Török János, egyesül. titoknok.

Hirlapi kalászok.

Nemzeti ujság. (50 sz.) Korunk ügyei rovatában ‚Mystificatio' czim alatt közöltetik az e tárgyu I czikk, mellyet Nógrádból Baloghi László küldött be. Adó és telekdij körül forog ezen sajátnemü okoskodás, mellynek alapja olly visszaijesztő, állitásai olly vadak, hogy kedvünk szerint ismertetnők meg e dolgozat érdem-semmiségét, ha maga a szerkesztő már nem kisérné azt olly sujtoló, 's elég terjedelmes jegyzettel, miszerint minden további szövésztegetés illy szellemi kificzamodásra fölösleges.

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

10303. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Lakot János szabómester hitelezőinek csődületére f. é. augustus 29ike határnapul kitüzetvén, tömeggondnokká Szendeffy József, perügyelővé pedig Kis 'Sigmond hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösthó 28án 1844.

20344. Somogy vármegye jelentése szerint, Klein József puszta-kovácsi izraelita ellen csődület határoztatván, 's az illető hitelezők megjelenésére f. é. augustus 22ke kitüzetvén, ideigleni tömeggondnokká Horváth György fennevezett helység jegyzője, pergondnokká pedig Folly József hites ügyvéd neveztetett. Költ pünkösthó 28. 1844.

Váltósemmisitési hirdetmények.

7294. A pesti e. b. Váltótörvényszék részéről Schvab Jakab folyamodására ezennel közhirré tétetik, hogy egy a folyamodó által Csongrádon 1844. saját rendeletére kibocsátott, Politzer Lázár által elfogadott, Pesten f. é. jánosfövételi vásárkor fizetendő 300 p.frtos váltó elveszett. Ennek folytában érdeklett birtokosa felszólittatik, miszerint magát mai naptól számitandó 45 nap alatt ezen Váltótörvényszéknél jelentse, különben a leirt váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni: Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi junius 17én tartott üléséből.

7389. A pesti e. b. Váltótörv.szék részéről Leéb József folyamodására ezennel közhirré tétetik, hogy egy a folyamodó által f. é. martius 18án saját rendeletére kibocsátott, Duschák Henrik által elfogadott, Pesten f. é. Medárd vásárkor fizetendő, és ki is fizetett 40 p.frtos váltó elveszett. Ennek folytában érdeklett birtokosa felszólittatik, miszerint magát mai naptól számitandó 45 nap alatt e Vt.széknél jelentse, különben a leirt váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörv.szék 1844dik évi junius 17én tartott üléséből.

7295. A pesti e. b. Váltótörvényszék részéről Zobel Salamon folyamodására ezennel közhirré tétetik, hogy egy Minász Ignácz által Pozsonyban 1844. évi april 10én saját rendeletére kibocsátott junius utolsó napján Budán fizetendő Pass Gábor által elfogadott és kibocsátó üres forgatmányával birtokába jött 400 p.frtos váltó elveszett. Ennek folytában érdeklett birtokosa felszólittatik, miszerint magát mai naptól számitandó 45 nap alatt e Váltótörvényszéknél jelentse, különben a leirt váltó megsemmisitettnek fog kijelentetni. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi junius 17én tartott üléséből.

Váltótörvényszéki idézés.

7542. Scheicher Ferencz, kinek jelenlegi tartózkodása nem tudatik, az ellene Schvab Jakab által 22 p.ft 's járulékai iránt inditott váltókereset tárgyalása végett f. é. julius 30án reggeli 9 órakor e Váltótörvényszék előtt jelenjen meg: meg nem jelenése esetére hites ügyvéd Fejér Miklós rendeltetett gondnokának. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1844. évi junius 20án tartott üléséből.

(*141) 3—3

Előfizetési hirdetés
a
Religio és Nevelés
‚kath. egyházi folyóirat'ra,

melly melléklapjával, az **‚Egyházi literatural lap'-**pal együtt a bekövetkező második félévben is szokott alakjában, nagy negyedrétben, velinre nyomva, hetenkint kétszer, 's az eddigi előfizetési dij mellett (félévre: postán, boritékkal **öt**, helyben **négy** ft peng.) fog megjelenni. Tárgyai 's iránya a kettős lapnak változatlanul az előbbiek maradnak. Az előfizetést minden honi cs. k. postahivatalok elfogadják: az ország határain kivül járandó példányok iránt pedig a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni. Előfizethetni helyben: **Budán** ugyan a szerkesztőségnél, krisztinavárosi **Kalmárfy-**házban; **Pesten** pedig **Hartleben** és **Altenburger** könyvkereskedésökben, a váczi utczában: hol a szerkesztőség számára alkalmilag küldött levelek is letétethetnek.

(*147) 2—3

Igen érdekes!

E napokban elhagyta a sajtót 's alulirt bizományában megjelent:

Irodalmi Areopag.

Kritikák a magyar irodalom ujabb müvei felett, több tudós ferfiak által irva. Ára füzve 40 p.kr.

Kilian György pesti könyvárus.

( ) 1—2

Most jelent meg
és
Emich Gusztáv

könyvkereskedéseiben, Pesten az uri- és kigyó-utczák szegletén, Budán a hajóhidnál, kapható:

Kerényi Frigyes
(Vidor Emil)
Költeményei.

Srét. 188 lap. Csinos boritékba füzve 1 frt.

Nézetek és Javaslatok

a megyei tisztujitás, követválasztás, tanácskozások és kicsapongások tárgyában, Honjavitól. N.Srét. 31 lap. Füzve 20 kr.

(*146) **Árverési hirdetmény.** 2—3

Ts Sághy László urnak ns Hevesmegyében kebelezett Dormánd helységében a csincsai dülőben egy tagban lévő 38 hold szántóföldje, 's a szükség esetében több is, folyó 1844ik évi septemb. 12én a helyszinén birói árverés utján a legtöbbet igérőnek el fog adatni. Költ Dormándon junius 12én 1844dik évben. Okolicsányi Gusztáv, és Berecz Ferencz, mint végrehajtóbirák.

(*139) **Haszonbérleti hirdetmény.**

A nagykállói Kállay család részéről közönségessé tétetik: mikép Nagy-Kálló mezővárosában minden kisebb kir. haszonvételeket, minők a bor-, pálinka-, hús-, szalonna-, sertéshús-méretés, ahoz való épületekkel, ugymint: egy nagy vendégfogadóval a város közepén, és csinos tánczteremmel, több vendégszobákkal, a fogadósnak külön szobáival, állás- és istállókkal ellátva — nemkülönben a városon az ugynevezett Csókos korcsmával, és a nagy árendában lévő épülettel 's pinczével az árendás számára, és egy száraz malommal, — valamint öt országos, úgyszintén minden héten tartatni szokott heti vásárokkal együtt julius 29ik napján, ugyancsak Nagy-Kállóban, árverés utján három évre kiadandók lesznek, e f. é. sz Mihály napjától kezdve; a bérleni szándékozók a kitüzött határnapra illő bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. 3—3

(*145) **Áresökkentési hirdetmény.**

Borsodmegyében kebelezett kir. alapitványi sajó-ládi uradalom részéről közhirré tétetik, hogy Sajólád helysége határában folyó Sajó vizen ujonan felállitandó hidnak épitése a felsőbb helyen jóváhagyott terv, és költségfelszámitás szerint, a kevesebbért vállalkozónak f. é. julius 8án reggeli órákban a helyszinén (a hol is a terv és költségfelszámitás a tiszttartói hivatalnál megtekinthetők) árlejtés utján által fog adatni.

Az engedményezett költség e következendő:

Ácsmunka . .	1136 ft	30¾ kr.	p.p.
Ácsanyag . .	2952 ft	51	— —
Kovácsmunka 's anyag	172 ft	18¼	— —
Lakatosmunka 's anyag	295 ft	45	— —
Ütőbak 'sat. .	175 ft	—	— —
Felügyelési költség	150 ft	—	— —

Az egész hid költsége 4882 ft 25 kr. e.p.ben. A vállalkozni szándékozók tehát, a kitüzött határnapra, időre, és helyre, 10% bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. 2—3

(*149) **Hiradás.** 1—2

A főmgu m. kir. Helytartótanácsnak f. évi april 30ról, 15,132. sz. alatt költ kegyelmes végzeménye következtében, a kir. köz. alapitványi, ts nagy-kövéresi uradalomhoz tartozó Ohaba-Forgacsi korcsmának haszonvétele, f. évi julius 29kén reggeli 9 órakor a nagy-kövéresi tiszti iróteremben tartandó közönséges árverés utján, ugyan f. évi novemb. 1sö napján kezdetöket veendő három egymásután folyó évre, haszonbérbe kiadatni fogván, *az árveréshez a bérleni kivánók, szokott bánatpénzzel* ellátva megjelenni hivatalosak.

(*144) 3—3

Jurikowich család

tagjait ezzel értesitem, hogy az 1643dik évi junius 7ikén Jurikowich Ádám számára költ nemeslevél történetesen kezembe került, mi iránt velem bérmentes levelekben értekezhetnek. Kassán junius 17én 1844.

Hammersberg László ügyvéd

(*148) T. Békesmegyei Szarvas m. városában a közös uradalom részéről kir. haszonvételek f. évi augustus 7én tartandó nyilvános árverés utján bérbe és pedig 1845ik évi januar 1jétől 3 egymásután következő évre kiadandók levén, a bérleni kivánkozók, ezennel meghivatnak, egyéb feltételeket Szarvason az uradalmi közös tisztnél megtekinthetvén. 1—2

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 órakor pontban.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elindulásknor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány percz. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	25.	pesti mérő	110—135	72—85	64—70	56—60	54—56	80—88
Kassán	„	„	15.	pozs. mérő	76—90	57—63	45—54	37—42	24—32	50—52
Szegeden	„	„	15.	„ „	60—62	—— 50	— — 40	— 30	—— 40	—— 45
Baján	„	„	8.	„ „	53—69	38—44	— — 38	34—36	26—32	—— 43
Ujvideken	„	„	11.	„ „	—— 60	45—47	— — —	32—34	—— 30	—— 44
Temesvárott	„	„	14.	„ „	—— 60	—— 40	— — —	— 39	31—33	—— 42
Pozsonyban	„	„	18.	„ „	70—95	—— —	50—60	36—40	36—40	60—65
Nagyszombatban	„	„	21.	„ „	78—90	—— —	53—54	36—37	32—36	—— —
Győrött	„	„	15.	„ „	66—80	45—52	— — —	30—38	—— —	52—58
Mosonyban	„	„	20.	„ „	65—105	—— —	47—58	32—42	33—37	54—62
Sopronyban	„	„	14.	„ „	— 84	—— —	— — 58	45—47	—— 43	69—71
Tokajban	„	„	6.	„ „	—— 70	—— —	— — 36	—— 30	—— 26	—— 40
Egerben	„	„	14.	„ „	—— 66	—— 49	— — 42	— 31	—— 30	—— 40
Uj-Becsén	„	„	14.	„ „	80—90	60—75	— — —	—— 30	—— 35	—— 45

Pé zkelet.

Bécs, jun 22én 1844. pgő pénzben.

5 pcent. statuskötelezv. közpára .	—	110 7/8
1 pcent. „ „ „ .	—	100 7/8
3 pcent. „ „ „ .	—	77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	—	742 3/4
1839ki „ „ (250 frt) .	—	311 1/2
1839ki „ „ (50 frt) .	—	— —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	—	65 1/4
„ „ 2 pcent.	—	— —
Bankrészvények darabja . .	—	1629 —
Eszterházy-sorsszám . . .	—	57 1/2
Császári arany	—	102 3/4

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jun. 25. reggel: 10 7‴ 3‴ 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.

52. PESTEN, 1844.

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kivül, Hirlője közöl minden hirdetményt egy negyedszelet sorától öt krajczárért pgő pénzben.

VILÁG

SZOMBAT, junius 29.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának, (Uri-utcza 450 sz. a. Horvát-házban 1. emel.) czim alatt kéretik beküldetni.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Tisztelettel jelentem az olvasó közönségnek, hogy folyó Junius 30kán a ‚Világ' czimü politikai lap megszünik. Helyébe a **BUDAPESTI HIRADÓ** *lépend.*

***A BUDAPESTI HIRADÓ** gr.* **Dessewffy Emil** *egyenes felügyelése és folytonos közremunkálása mellett a ‚Világ'nak mostani alakjában négyszer fog hetenként (u. m. kedden, csötörtökön, pénteken és vasárnap) rendesen megjelenni. Előfizetési ár: helyben öt forint, postán hat forint pengőben. Előfizethetni Pesten a* **Kiadó-hivatalban** *(gránátos-utcza Dlauhy-ház, 466. szám alatt); vidéken minden királyi postahivatalnál. — Külföldre járatni kivánt példányok iránt a megrendelések, csupán a bécsi cs. kir. főpostahivatal utján történhetnek.*

Borsos Márton
tulajdonos.

Tartalom'

Fővárosi hirek és események. Kinevezések. – Gyászhir. — Harmadszori felhivás a magy. kereskedelmi társaság első részvényrészlet befizetésére. — Országgyülési tudósitások: (Előleges közlések: a junius 25, 26kai kerületi és országos ülésekről.) Részletei a jun. 19kai és 20kai CLXIII. és CLXIV. főrendi ülések tanácskozasainak. Részletes leirásaa jun. 20kai CLXIVd. országos ülésnek a t. KK. és RRél (a városi tisztviselők megválasztására nézve.) Alsó táblai CLIXdik orsz. ülés részletei. – Megyei 's más közlések: Ungból (Engesztelő miseáldozat Orosz Elek ungi követért.) Nyitrából (az uj tisztviselőkar) Szabolcsbul (közgyülés.) — Kassai hirek. Erdélyi ujdonságok.

Spanyolország (A királyné egészsége miatti aggodalom.) — Nagybritannia (A beviteli vámok iránt. — Czukor-vám leszállitás. Postai levélbontások. Stoddard és Conolly. Részvét O'Connel iránt.) — Franczia országg (Vasutak ügye. Marokkói ügy. — Iparmükiállitási biztosok. Joinville hg hivatali minősége.) Németország. — Törökország (Mellyik részen a győzelem?) — Eszakamerika (Az elnökválasztási pátok.)

Egyesületi 's intézeti közlés. Iparegyesület.

A nemzett szinház 's az olaszdaljáték. (Egy olasztól.)

Hirlapi kalászok.

Hivatalos és magán-hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Fővárosi hirek és események.

Pest, jun. 29kén 1844. Gyönyörü kis történetkével kell kezdenünk a „Világ" utósó számának e rovatát, olly igen gyönyörüvel, melly méltó, hogy óriásbetükkel sötétkedjék a hidbérlők zsarnokságit dicsöitő életrajzokban! — Tegnapelőtt jun. 27. délután mintegy három, négy óráig, folytonos izgalomban tartá a hidfő körül összesereglett népességet a hidbérlőnek — nála épen nem példanélküli — embertelen sőt ennél is élesebb epithetont érdemlő zsarlása. Jő három, gyapjuval terhelt nagy szekéri, kék-inges kocsisokkal, 's roppant stájer lovakkal. Az elsőbe hat, a másik kettőbe négy ló vala fogva. A hat lovas kocsis, kinek természetesen hat lóért kelle igazság szerint fizetni, boszuságból, irigységből, jó kedvéből-é? azt sügja a bérlőnek, hogy a más két kocsisnak is hat lova van, de ők kettőt kettőt Budán hagytak. Nem kelle több a hid-zultánnak: makacsul követel még két két lóért hidvámot, mint mellyeknek — az ő mélységes philosophiája szerint — be kellene fogva lenniök. A két kocsis csudálkozik, mikép tehet valaki a ‚szabad' Magyarhonban illy követelést, ellenkezik, boszankodik, haragszik — és méltán — a rendetlen rendőrség ellen, 's nem akar — mi igen természetes — fizetni. Mit sem használ; a szekereket át nem bocsátják, — 's ez már nem természetes! — 's ott kell órákig vesztegelniök a parton. Az alatt a Budára menő 's Budáról érkező kocsik és szekerek szerte robognak 's járnak 's az összegyülöngött embertömeg alig képes kitérni. Az egyik stajer kocsis megyen a városházára, 's végre hoszú idő mulva megérkezik egy városi biztos, és — halljuk! — ugy intézé el a dolgot, hogy most már tehát nem kell hat, hanem csak négy lótul fizetni. 'S ezzel rendén volna — szerinte — minden. Milly salamoni bölcseség! Hát a szegény ember mulasztását idejét ki kárpótolja, ki fizeti meg? Már ez igazság szerint a hid-despotát illetnė! de despót és igazság! Inkább a két ellenkező földsark csókolkozik mintsem e két lény és nemlény találkozzék az életben! Végre a rendőrbiztos a lármázó és rendőrség ellen szitkozódó — (ezt nem helyeseljük, de még kevésbé ám a biztos ur kifakadásait) — kocsissal a dolog elintézhetése végett a városházához megyen, 's megy a kocsis egész készséggel 's őt ott a kapitány urnak épen ekkor honn nem létében letartóztatják. Legalább még esti 8 órakor sem jött onnan a stajerföldi ember vissza.

— A daltorról azon tudósitást vettük, hogy a Váczrai kirándulás nem jun 30kán hanem vasárnap julius 7kén menend véghez. A társas ebédhezi belépti jegyek, mellyek bizonyos számra szoritttatak, julius 5keig válthathatnak Klausz ur boltjában. A sikelnémák javára előadandó reggeli hangverseny rende később fog közzé tétetni.

— Annak, hogy a pesti házbér, mostani magassága mellett is még mindig fölebb emeltetik, leginkább a háziurak tulságos nyervágya ugyan oka, de sokszor magok a lakók is, kik egymás ellen áskálódván mindketten hálóba kerülnek. Igy történt nem rég, hogy egy váczi-utczai boltbérlő szomszédja boltját is megszerezni akarván, fölmegy az emeletben lakó házi urhoz, 's előadja, mikép a kérdés alatti boltért ő 600 vlt.frtal fizetend többet mint szomszédja; miért is ennek mondana fel. A házi ur azonban kijelenté, mikép az illető kereskedő huzamos idő óta bérlője, azért rajta csak ugy fog kiadhatni, ha a boltbérnek illy sommával leendő fölebbemelésébe bele nem egyez. Mit megtudandó, a kereskedőt felhivatja, ki is sajátszerü helyzetében megadja magát a kénytelenségnek, 's a kivánt fölösleget megigéri; azonban olly föltét alatt, miszerint a házi-ur födözze föl, ki veré föl boltja bérét olly tetemesen. Mit a házi ur megis tön, 's a kereskedő látván, mikép saját jó szomszédja akará háborgatni, a házi urnak legott kijelenti, hogy ő a másik boltért szinte 600 váltóval fizetend többet, mint jelenleg szomszédja fizet. Az áskálódó szinte nem akarván boltot változtatni, kénytelen lőn a felrugtatott bérbe megegyezni, tehát nemcsak szomszédja boltját meg nem kaphatá, hanem még a magáénak megtarthatásáért is 600 vltó frtot kelle fölül-igérni, — 's igy a házi ur a két bolt évi bérében 1200 váltóforintot nyert.

— Evek előtt legalább azt hallottuk, sőt olvastuk az eperjesi gyors-kocsizás szabályai közt, hogy az állomásokon a kocsisoknak nem szabad semmi borravalót kérniök. Eltért már a vállalkozó ezen szép elvtől? Az igen kár volna. Most legalább hitelesen hallottuk, hogy a kocsisok igen szemtelenül követelnek külön jutalmat, 's addig kunyorálnak, mig végre kapnak valamit. Ha egyben nem tartja meg a vállalkozó a pontosságot, mikép bizhatni másban? Igy ezután csökken kicsinyenkint a hitel.

— Legközelebb kedden egy kovács-legény a budai hídfőnél a Dunába ereszkedvén, uszói ügyességébe bizakodva a parttól messze behatott, 's midőn a távolságot elégelve a partra visszavergődni akart, a ragadó folyam erejének ellen nem állhatva, a hullámok hatalma által egész a ‚Rudas' fürdőig lesodortaték, hol élet és halál közt habiczkolva a vizet már nagy mértékben nyelegeté. Szerencsére azonban a ‚Rudas'tul Pestre és vissza naponkint embereket szállitó ladik épen kikötve volt, 's a haldokló után iramodva őt szerencsésen megmenté. Az esemény tömérdek népet gyüjtött össze a parton, 's látván a kihuzott erős-izmu fiatal kovácsot mindenki sajnálatát fejezé ki veszendése fölött. Ó ki hinné, hogy mind a mellett is akadt szivtelen ki a hajósokat arra nógatá, miszerint a szerencsétlent hagynák veszni, minthogy oktalan merészsége legkisebb segélyt sem érdemel!

— Nemzeti szinházunkban jövő kedden, julius 2kán, fog előadatni Kölcsey Ferencz „Hymnus"ára, a legjobb népmelodiáért az igazgatóság által kitett 20 darab arany pályadijért versenyzett és pályanyertes mü, a többi dicséretre méltóknak találtatott melodiákkal együtt; ugyanekkor fog az illetőnek a pályadij is átadatni!

Gyászhir. Nmltgu szigethi Szerencsy István kir. személynök ő excliát ez országgyülés folyama alatt ismét egy uj igen érzékeny csapás érte; szeretett két tcstvérjének nem rég történt halála után, legközelebb méltóságos zétényi gr. Klobusiczky Mária asszony — néhai vajai és ibrányi Ibrányi Miklós ur elmaradott özvegyének folyó évi junius 17-kén tek. Nógrádmegyében Kékkőn a jövő boldogabb életre átköltöztével szeretve tisztelt kedves napát vesztvén el; a boldogultnak szélesen kiterjedt családjához tartozó rokonai benne a leggyöngédebben szerető igaz szivü atyafit, számos ismerősi egy, minden jeles tulajdonokkal biró lelkes magyar hölgyet, a szükölködők bőkezü pártfogójukat, maga pedig ő excija azt, ki egyetlen kedves gyermeke báró Balassa Antalné mellett a korán elhunyt édes anya gondos tisztét olly hiven és hasonlithatlan szorgalommal teljesité a legérzékenyebb fájdalommal kesergi; kinek ezen méltó bánatában — vele az egész közönség szives részvéttel osztozik. —

Ő cs. k. Felsége f. é. julius 8i legfelsőbb határozatánál fogva Grosschmidt Sándor debreczeni só- és harminczadfelügyelőt, a marmarosi kamarai igazgatóságnál kir. tanácsosi czimmel diszitett első ülnökké nevezni kegyeskedett.

Harmadszori felhivás a magyar kereskedelmi társaság első részvényrészlet befizetésére. — Emlékezetbe hozatik, hogy a magyar kereskedelmi társaság részvényeitől az 15%-nyi részlet (minden részvénytől 75 prt) f. é. julius 19-keig befizetendő. — A befizetések junius 10-dik napjától kezdve Pesten a társaság ideiglenes szállásán (városház-tér Almásy-ház, 2dik emelet) mindennap reggeli 9—12 óra közt elfogadtatnak.

Országgyülési tudósitások.

Előleges közlés.

Junius 25én CCXd. kerületi ülésben folytattatván a bányatörvénykönyvre tett főrendi észrevételek tárgyalása: először is a kőszénbányák tárgyában tett g—i inditvány került szőnyegre, melly néhány módositás után azon értelemben lőn határozattá, mi a kőszénbányákra nézve az első kerületi tárgyaláskor megállapittatott. A bányahatóságokra, bíróságokra, a fának az erdő tulajdonosok által bányászati czélokra leendő kiszolgáltatására, 's a bányászok adómentességére nézve a KK. és RR. rövid vitatkozás után előbbi véleményök mellett maradtak.

CLXVIIIdik országos ülésben a m. FőRRnél tárgyalás alá vétetett a KK. és RR. 2dik üzenete az unitaria vallás iránt. E tárgyban a KK. és RR. elfogadván már a főrendi észrevételeket, a törvényjavaslatot azokhoz módositva küldék át, 's igy a két tábla közti megállapodás már meg történt. Mindamellett sokan ellenkedést látván a törvényjavaslat 1sö és 2dik §a közt; mellyek közöl amaz a szent korona alatt mindenutt szabad gyakorlatot enged az unitariusoknak; ez pedig csak az evangelicusokéival egyenlő jogokkal ruházza fel őket: nehogy ezen ellenkező kifejezésekből öszveütközés támadjon; kivánták a törvényjavaslatban világosan kitétetni, hogy az unitariusok Horvátországban telepedési joggal ne birjanak. Ezen inditvány illy alakban elfogadást nem nyert. — Masik tárgyát tevé a tanácskozásnak a vegyes házasságoktól megtagadott egyházi áldás; mire nézve a FőRR nem ellenzik a protestans papok által öszeadott vegyes házasok gyermekeinek törvényhozás utjáni törvényesitését: jövendőre nézve pedig az illy sérelmeket azon rendelkezés által kivánják kikerülni, miszerint a vegyes házasokat azon fél papja fogná öszveadni, kiben a házasságra lépők megegyeznek.

Junius 26án CCXIdik kerületi ülésben a bányatörvénykönyvre tett főrendi észrevételek tárgyalása rövid és érdektelen felszólalások közt bevégeztetett. Ezután szőnyegre kerult a börtönrendszer tárgyában kelt 2dik főrendi uzenet: minek tárgyalása közben a magányrendszer természetéből és statisticai adatokból merített okokkal czáfoltattak a főrendi üzenet hasonló okai. A határozat, melly e tárgyban keletkezett a próbabörtön elvét elfogadá, ugy azonban, hogy legalább 2 próbabörtön állittassék fel: 's ha a törvényhatóságok időközben börtönöket épitenek, azokat a magányrendszerhez alkalmazni köteleztessenek; a nemmagányrendszerü börtönökre nézve pedig czélszerü intézkedés javasoltassék.

A mult számunkban közlött junius 10kei CLXIIIdik főrendi országos üléshez a Hirnök után részletesebben még ezeket sorozzuk. Egy m.püspök által a törvény magyarázata körül tartott beszéde lényegben ezeket foglalá magában: Hogy a reversalisok az 1790. 26. t. czikk által nem töröltettek el, azt ezen törvény alkotója II.Leopold kir. nyilvánitotta 1791. nov. 17kén kiadott resolutiojában, melly a Helyt.tanács utján Zólyom megyéhez és Breznóbánya városhoz intéztetett, mellyben következők foglaltatnak: „In ordine ad Reversales occasione mixti matrimonii de educandis in fide catholica utriusque sexus prolibus datas, Ssma Sua Majestas benigne decrevit: talium, cum illae lege abrogatae haud sint, vigorem ultro conservandum esse." Ugyanezen értelemben n. Sz.megye is értesittetett. Ezáltal a t. Rendeknek azon állitása, mintha a reversalisok az 1790/1:26 tcz. által eltöröltettek volna, teljesen megczáfoltatik. A m. FőRR. okoskodását a t. RR. ezen ujabbi izenetökben hiányosnak mondják, mert állitásuk szerint 1ör azon kir. Resolutióra, mellyet a m.FőRR. érdekelnek, világosan nem hivatkoznak. Ezen észrevétel már a fenebb előadottak által elenyésztetik. 2or mert a m.FőRR. ezen okoskodása a törvény magyarázatának jogait tovább terjeszti, mint azt az alkotmány fogalmával lehet egyeztetni; de a törvény nemcsak a fejedelem, de a nemzetnek is tulajdona levén, annak értelmét csak közösen állapithatni meg. Ezen észrevételek a m. FőRR. okoskodását semmikép sem gyöngitik; mert kellő figyelembe veendő, hogy az 1790/1:26. t.czikknek keletkezése egészen sajátságos, és a többi törvények alkotása módjától különbözik. Ugyanis: Az 1790ik évben Budán összegyült országos RR. mindenekelőtt a felterjesztendő kötlevél, vagy is coronationalis diploma szerkezetének kidolgozásában működtek. Ezen kir. kötlevélnek III. pontjában az ágostai és helvét vallásu evangelicusok jogait a bécsi és linczi békekötések alapján biztositani kivánták, de az alkotandó vallásos törvények részletes rendeletei iránt meg nem egyezhetvén, három különböző törvényjavaslatot, mellyet a dunai, a tiszai kerületek és a vegyes országos választmány készitettek, felterjesztettek. Menynyire különbözik ezen 3 törvényjavaslat egymástól, kiviláglik, ha csak a vegyes házasságokból született gyermekeknek vallásos nevelése iránt javaslatukat öszvehasonlitjuk. A dunai kerületek javaslata: „Susceptae e mixtis matrimoniis utrius-

quae sexus proles semper religionem partis r. catholicae sequantur,non obstantibus quibuscunquae partium contrahentium instituendis nefors in contrarium conventionibus.“ A tiszai kerületek: „Proles e mixtis matrimoniis susceptae, vel suscipiendae, seu mares seu feminae fuerint, religionem patris velut familiae capitis sequantur.“ Az országos vegyes választmány: „Proles utriusque sexus e mixtis matrimoniis susceptae, vel suscipiendae sexum parentum, id est filii patris, filiae vero matris religionem sequantur; salvo contractu inter conjuges disparis religionis libere ineundo.“ Ezen, a többi pontra nézve is lényegesen különböző három törvényjavaslatot az országos RR. felterjesztették azon kéréssel, hogy törvényczikkképen kiadandó resolutioja által ő Felsége a vallás ügyét elintézze: „cum coalitio sperari non possit, ne tempus trahatur, et per id inauguratio ac diploma differatur, et inter ulteriores disceptationes animi exulcerentur, partes omnes ad intermediationem Majestatis Vestrae Ssmae confugiunt, orantque Majestatem Vtram: ut cum diversarum partium mens ex articulis tribus hic demisse acclusis pateat, Majestas Vtra Ssma Statibus és Ordibus articulum, qui pro satisfactione partium accomodus videbitur,proponere,et ita altissima mediatione Sua decisionem huius negotii, animorumque consensionem adjuvare dignetur.“ Ezen felterjesztés következtében Leopold király nov. 7kén válaszát törvényczikkképen kiadta, és annak a törvénybe iktatását k. előterjesztéseinek 14. pontjában kivánta. Az országos RR. karácson hava 7ik napján tartott 46. ülésökben a kir. propositiókat tárgyalván, a vallás tárgyában kiadott resolutio iránt több kérdés vitatása után abban állapodtak: „ut cum in hac collisione nec modo coalitionis spes affulgeat, tota rei gestae series Suae Majestati Ssmae fine eo substernatur: quatenus hasce differentias clementer et finaliter definire dignetur, ut taliter hac adhuc Diaeta negotium religionis in articulum referri valeat.“ Ezen felterjesztés folytában ujabb k.resolutio a vallás tárgyában 1791ki jan. 18kán kiadatott, melly böjtelő hó 8dik napján tartott 56dik országos ülésben tárgyaltatván, az iránt: vajjon mi módon és melly feltételek alatt iktattassék törvénybe ezen kir. resolutio? különféle vélemények terjesztettek elő; de a kir. resolutiónak részletes és pontonkinti tárgyalása azon oknál fogva mellőztetett el, mert a mint az akkori országbiró és a kir. személynök kijelentették: „a kir. hatalomnak nem kevés kisebbségére volna, ha ő Felsége resolutioja ujabb kérdések alá vétetnék, miután az ország Rendei már megegyeztek abban és kérték ő Felségét, hogy a vallás ügyét kiadandó resolutioja által végképen elintézze.“ Ezen tekintetnél fogva a vallás tárgyában kiadott második resolutio szórul szóra a törvénybe iktattatott. Illy módon az 1791: 26 tcz. keletkezvén,kétségtelen: hogy miután ezen törvény II. Leopold királynak mint, a vallásügy elintézésére országgyülésileg megkért és feljogositott arbiternek szavaiból alkottatott, ő ennek értelmét voltakép tudta, mert optimus interpres verborum quisque suorum. Következőleg az ő magyarázata authenticus 's törvényes erővel, és eldöntő tekintélylyel bir. Ez okbul tagadhatlan, hogy a reversalisok az 1790: 26 tcz. által nem töröltetek el, mert maga a törvény alkotója kiadott resolutiojában azokat törvényes erőben megtartandóknak nyilvánította. Azok tehát, miket a t.RR. a m.FőRR. okoskodásából következtetnek,abban épen nem foglaltatnak; mert a m. FőRR. hivatkozván az országgyülésileg megkért és feljogositott arbiternek a vallásos törvénynek — melly a törvények alkotása módjától több tekintetben különbözőleg alkottatott — magyarázatára, a közös törvényhozásnak a törvények magyarázatát érdeklő alkotmányos jogát nem veszélyeztetik. Az mondatott ugyan a mult alkalommal, hogy II. Leopold király, mint az 1790/1: 26. t.czikknek alkotója, nem akarta a reversalisokat törvényesiteni, mert az akkori országos vegyes választmány által elibe terjesztett törvényjavaslatot nem fogadta el. De II. Leopold nem azért nem fogadta el az elibe terjesztett javaslatot,mintha a reversalisokat törvényesiteni nem akarta volna, hanem azon okból,mert az orsz.vegyes választmánynak javaslatát elfogadván,a kath.szülők lettek volna feljogositva,hogy szabad szerződés utján gyermekeiket más vallásban is mint a cath.religioban nevelhessék.Erre a kath.szülőket II.Leopold felhatalmazni nem akarta. Ezen előterjesztés több oldalrul elleneztetett,'s több m.szónok a reversalisokat törvény által eltörülteknek állitá. A törvény-magyarázatnak illy széles bázisrai állitása alkotmány elleninek mondatott, miután ez csak az összes törvényhozást illeti. Azonban ennek ellenében ismét a kérdéses törvénynek sajátságos, a törvényes szokástól egészen eltért alkotásmódja hozatott fel okul. Itt t.i. nem az országos Rendek valának alkotói a törvénynek, hanem egyedül ő Felsége.

CLXIV, orsz.ülés a m. FőRRnél jun. 20kán. Napirenden vala az átmenetel főfontosságu kérdése, melly a legjelesebb előadásokat idézte fel,köztök kitünőleg egy fiatal m. gróf, kinek elveit 's kibékitő szándékát magok a protestans tekintélyek is hálásan elismerték.Inditványát nevezetes többség fogadta el 's több szónok azon biztos reményt nyilatkoztatá, hogy általa nemcsak ezen, hanem más vallaskérdésekre nézve is az annyira ohajtott kiegyenlités következni fog. Ezennel csak az inditvány tartalmát jelentjük. 1) A kath. vallástól egy törvényesen bevett vallásra 's viszont átmenni kivánó abeli szándekát irásba foglalva, valamint egyrészt megyékben az illető járásbeli sz. birónak, városokban a kapitánynak, két maga által meghivandó tanu jelenlétében 's két példányban beadni, más részről pedig tulajdon lelkészének egy példányban átküldeni vagy benyujtani köteles. — 2) Az illető világi tisztviselők a folyamodásnak mindkét példányaira a benyujtás napját 's esztendejét feljegyezni 's a folyamodásokat azonnal hátirattal ellátni tartoznak, 's ezen hátiratban napot és helyet rendelnek, hogy előttök 's magok mellé veendő törvényes bizonyság előtt — melly ez esetre nézve a városban két tanácsbeli, a kerületekben pedig egy táblabiró és egy hadnagy leend — ujolag megjelenjék. 3)A megjelenésre a 2ik szám rendelete szerint kitüzendő határnap 15 napnál hosszabb időre,a folyamodás beadásától számitva, nem terjedhet,melly határidő a 2ik számban megemlitett világi tisztviselők által az illető lelkésznek is jóelőre a végett tudtára adandó, hogy ha annak szükségét látandja, a kihallgatás alkalmával maga is jelen lehessen. — 4) A kitüzött határnapon a folyamodó az illető polgári tisztviselők, 's ha megjelenik,az illető lelkész előtt két tanui jelenlétében kihallgattatik, 's ha átmeneti szándéka mellett megmarad, a jelenvoltak által aláirt bizonyitványt kap. — 5) Az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány, az átmehetési bizonyságlevél kiadása után, az átmeneti eset azon hitvallásbeli lelkésznek, melly hitvalláshoz történt az átmenetel, nemkülönben azon vallásbeli lelkésznek, melly valláson az átmenő eddig volt, ha az a kihallgatás alkalmával meg nem jelent, azonnal tudtára adja. — 6) Azon tisztviselők, kik a 4. szakasz eseteiben az átmenni kivánót kihallgatták, megyékben az alispán utján az egész eljárás felett a m.kir. Htó-tanácsnak kimeritő jelentés mellett, mind az eredeti folyamodás visszatartott második eredeti példányát, mind pedig az átmenetelről kiadott bizonyságlevélnek másolatát is tudomás végett extra dominium felterjesztik; tulajdon hatóságuknak pedig évnegyedenkint az előkerült esetek lajstromát benyujtják.

Junius 20kán. CLXIVdik országos ülés a t. RRnél. Miután tegnap a b. inditvány következtében a városi tisztviselők megválasztására a kijelölés szüksége kimondatott, és a kijelelő választmány száma a b. módosítás szerint megállapitatván, az inditvány lényegére nézve elfogadtatott: a mai tanácskozás csupán olly elvek megvitatására terjeszkedett, mellyek az inditványozott szerkezetben foglalvák ugyan, de iránt ok a RR. többsége még nem határozott. Igy a javaslott 361. §ban kitett, a tisztválasztást megelőző egy napi határidőt azon közgyülés tartására, mellyben a kijelöléssel megbizandó választmány lesz választandó, a RR. nagy része keveselvén, egy megyei követ ezen közgyülést a tisztválasztás előtt egy héttel, hogy a szabad választásban a szük idő miatt akadály ne történjék, kivánta tartatni; többen három nappal előbb, mig mások azt a városok minéműségéhez képest nagy városokban 8, közép városokban 3, kis városokban pedig 1 nappal előbbre kivánták határoztatni, okul adván, hogy nagy városokban a választó polgárok nagyobb száma miatt sokkal több idő szükséges a választásra, mint olylyan kis városokban, hol csak néhány száz polgár választ. A hoszabb határidőt kivánóknak megjegyeztetett, mikép a választmány rendelő közgyülésnek a tisztujitásnál sokkal előbb tartása már azért sem ohajtható,mivel ekép a kijelelendő egyének nevei a tisztválasztás előtt jóval előbb megtudatnának,mi csak factiora és corteskedésre szolgálna alkalmul. Végre a RR. e tekintetben a városok között különbséget felállitani nem kivánván, a nml. elnök javaslatára a 3 nap elfogadtatott. — Továbbá a választmány számára nézve egy megyei követ megjegyzé, hogy az tegnap 3 számban állapittatott meg, 's ha most a szerkezet szerint ahoz még az elnök is hozzájő, akkor a választmány nem 3 hanem 4 tagból fog állani; e szerkezet szerint tehát azon esetben — kérdé a szóló — ha valamelly egyén kijelölése felett a választmányban a nézetek egyenlőn oszlanak fel, mellyik részen fog állani a szótöbbség? Ezen észrevételt elnök ő nmlga is helyeselvén, ha nem kivánják a RR az elnököt eldöntő szavazattal felruházni, hogy a szavazatok egyformáni állása kikerültessék, a szerkezetet ollyképen vélné módositandónak, hogy az elnökkel együtt még két választott gyakorolja a kijelölést; ha pedig a RR. eldöntő szavazatot akarnak adni az elnöknek, akkor a szerkezetre nincs észrevétele. Azonban egy dunai követ javaslatára, minthogy szerinte az elnök a tisztválasztás alkalmával a csend és rend fentartásával 's a szavazatok számlálásával felette el lévén foglalva, egyébiránt sincs reája a kijelelő választmányban olly nélkülözhetlen szükség, hogy e miatt a választmány működésében akadályoztatnék, a szerkezetből az elnök megemlitése kihagyatott. — Ezután egy tiszai követ felhivá a RR. figyelmét, miképen a szerkezetben tett minden módosítás az egyenes választás föltételéhez köttetett, ez azonban ezen szerkezetből nem tünik ki, hanem inkább azon 3 választmányi tagnak a képviselők által leendő megválasztása értetik; nem gondolná pedig hogy a RR. felállitott elvükhez következetlenek akarnának maradni, minélfogva a szerkezetet a feltételkép kimondott elv szerint kivánta módositatni. Mire elnök ő nmlg. megjegyzé, hogy miután a képviselőket egyebeknek ugy sem tekinthetni, mint az összes polgárság többsége kifolyásának, 's midőn a kijelölés jogát olly választmanyra bizzák a RR., mellynek tagjait a nép többsége által választott képviselők fogják választani, akkor, ugy hiszi ő exc., az összes polgárság erdekének elég van téve; ellenben annyi ezer választóknak azon 3 nap alatt naponkint kétszer is szükséges összehivását nem vélné czélszerünek, mert ekép a rendet és csendet bajosan lehetne fentartani. Minthogy pedig a jelen kérdés iránti nézet két részre oszlott, az inditványozott módosítás felett élénk vitatkozás keletkezett, és egy tisztai követ megemlitvén, mikép a tegnapi inditvány az ő módosítása mellett nyert többséget, a diák köz példa szerint pedig optimus interpres verborum quisque suorum;annálfogva kijelenti,mikép ő az inditványba egyedül csak azon feltétel mellett egyezett meg, hogy a kijelelő választmány a polgárok által közvetlen fog választatni; de nemis érthetett mást, mert a RR. mindent az egyenes választásra bazisoztak, 's épen ezért keveselte az egy napot és kivánta a tisztviselők megválasztása előtt tartandó közgyülést egy héttel előbbre határoztatni. — Ellenben egy más megyei követ megemlitvén, hogy a kijelelő választmánynak a képviselők általi választásával, a mellett hogy a polgárok érdekei is képviselvék, mivel azok tisztán a polgárság kifolyásai, csak az értelmességnek nyujtatik tágasb hatáskör, melly által a választási szabadság legkevesbbé sem fog csorbittatni; szóló nézete szerint nem is lehetne ezen választmányt, midőn annak megválasztására általános többség kivántatik,a polgárok összegének választani. Ennek valódiságáról meggyőződtek a RR. magok is akkor, midőn a tisztviselők választásánál a kijelölés szükségét elismerték. De egyébiránt honnan is tudhatná meg a nagyszámu polgárok többsége, hogy mellyik egyén nem fog kivánni majd hivatalt vállalni, vagy mellyik nincs valamelly hivatalt vállalni akaróval rokonságban? és ha illy egyén nyerne többséget, minthogy a RR. határozata szerint annak, ki a kijelelő választmányba alkalmaztatik, sem hivatalt vállalni, sem ollyannal, ki hivatalba jutni kiván, rokonságban állani nem szabad, akkor természetesen uj választásnak kellene történni. Igaz ugyan, hogy ezen ok a képviselők választására is alkalmazható, de azon kivül hogy a kevesebb számból álló testület, a szükséges kellékekkel ellátott egyéneket könyebben megismerheti, a választást is szükség esetében sokkal rövidebb idő alatt ismételheti, és nem kivántatik itt arra annyi idő, mennyi a nagyszámu polgárság összejövetelére igényeltetik. — Egy harmadik követ, miután a tegnapi inditványt csak a tisztválasztásoknál fentartandó rend szelleméből látta kiindultnak, a választás szabadságát némi formalitások végett feláldozni már azért sem akarja, mert ha a követválasztás az összes polgárság által megtörténhetik, nem látja okát, miért ne lehetne minden zavar nélkül itt is a három tagból álló választmányt a legnagyobb rendben megválasztani. Különben nemis lehetne azon választmányt a polgárok egyenes kifolyásának tartani, hanem inkább csak a képviselők akarata teljesitőjének, 's ekép a képviselő-testület az összes polgárság felett olly kizárólagos intézkedhetés gyakorlatába jutna, millyennél nagyobbat a mostani ugynevezett választott-polgárok sem gyakorolnak. — Mondatott továbbá, miképen a kijelelő választmányt sokkal nagyobb tekintetü hivatalnak ismerik, mint bármelly városi tisztviselőnek állását, mivel a kijelelés a választási szabadságnak némiképen megszorító eszköze; ha tehát a kijelelő választmány nem az összes polgárság választásának, hanem egy más testületnek kifolyása lenne, akkor a kijelölés által a polgárság érdeke mellőztetvén, a választás azon testület kezére játszathatik, mellytől a választmány egyenesen választatik. De egyébiránt is a kettős választás hiányai miatt tért ő át a RR. többsége megszoritott qualificatiója mellett az egyenes választásra, és miután már a hiányok elismervék, lehetetlen itt mégis a közvetett választást állitani fel. — Mindezek folytában a tegnapi inditványt tevő követ-szónok megjegyzé, mikép a kijelelés sorára nézve az igazságot nem egészen látja a szabad kerületek és kir. városok között a RR. által egyformán felosztva, mivel a jászkun és hajdukerületekben a kijelölés joga a képviselők által választandó kiküldöttségre bizatott, most pedig az illy választás veszélyesnek tartatik; ha tehát erre nézve a közvetett választás csakugyan veszélyes, akkor azt a kerületekben sem kellett volna alkalmazni; és most nem tudja a szónok,vajjon a RRdek a városok, vagy pedig a szabad kerületek iránt viseltetnek nagyobb szeretetlenséggel? Különbséget egyik között sem szabad tenni. Ha a sz. kerületekben, mellyek elrendezése később dolgoztatott ki mint a városoké, elegendő garantiát találtak a képviselők által választandó küldöttségben, nem látja okát miért ne lehetne azt itt is feltalálni. Tegnap, midőn egyszerre két kérdés felett történt a tanácskozás, elfogadtatott t. i. a kijelölés elve és meghatároztatott a választmány száma,

azt ohajtotta volna a szónok, hogy mindenekelőtt csupán az elv felett lett volna megállapodás, mert ő a b-i módosítással, melly szerint a választmány 3 tagra leolvasztatott, teljességgel meg nem elégszik. A számokban ő igen nagy erőt nem helyez ugyan, mert ott a pártszinezetek képviseltethetnek, és e szerint nem a választók sokaságában, hanem a javaslott 11, 17, és 21 számban látja rejleni a szabad választás biztosítékát; miután azonban a választmány száma olly kevésre szállíttatott le, hogy abban a pártszinezet nem képviseltethetik, és igy az már az összes polgárság érdekére sem nyujthat többé elegendő biztositékot: kénytelen azt a polgárok összegében keresni, mihez képest tegnap felolvasott inditványát a mai javaslott módosítás szerint kivánta változtatni. — Egy másik megyei szónok állitása szerint a mai tanácskozás igazolja, hogy akkor, midőn valamelly tárgyban elvek czéloztatnak felállitatni, sokkal czélszerübb, ha az inditvány a kerületi ülésekben tétetik; ez által azonban nem azt akarja állitani, hogy az országos ülésben inditványt tenni nem lehetne, mert arra mindenki jogositva van, 's nem is ezért kivánta tegnap az inditványnak ker. ülésbe vitelét, hanem csak attól tartott, hogy az olly változásokon fog keresztül menni, melly még az inditványozónak szándékában sem volt; hogy pedig számitásában nem csalatkozott, megmutatta a következés, mivel olly térre jutott e tábla, honnan többé kimenekednie nem lehet. Szeretetlenséggel azonban nem vádoltathatik e tábla többsége azért sem, mivel mindig oda törekedett, hogy a polgárok választási szabadságát minél jobban biztosíthassa. Más állásban vannak a szabad kerületek mint a kir. városok, hol soha sem voltak felügyelők, egy két esetet kivéve, midőn kir. biztosok által tartattak a tisztujitások; egyébkint mindig kiváltságaik értelmében szabadon gyakorolták a választás jogát; ellenben a jászkun-kerületben részint a Nádor által megerősitett választmány, részint pedig a kapitány befolyásával szinte kiváltságuk értelmében történtek a választások, ugy a hajduknál is az elnököt ő Felsége szokta megerősiteni. — Az inditvány ellen még egy megyei követ szólott. Ha, ugymond, a választás szabadságának megszorításáról volna szó, akkor a módosításhoz szivesen járulna, mert a polgárok szabadságát semmiképen korlátozni nem kivánja; de jelenleg olly jogról, t.i. a kijelölési jogról van kérdés, mellyet a polgárok összege soha sem gyakorolt, és azt rájok bizni ezután sem akarja. A megyei conferentiákban a kijelölésnél tudjuk, milly csekély befolyása van az összes nemességnek, de azért mégis mind ekkorig senki sem állitotta, hogy ezáltal a nemesség joga csorbíttatik, szóló pedig a városi polgárokat több joggal, mint mennyivel a nemesség él, felruházni nem akarja; minélfogva elégli, ha a kijelelő választmány a képviselők által választatik. — Még több vitatkozás is történt e tárgyban, és hangzott a RR. többségének „maradjon"a; végre elnök ő nmlga felhivá a RRket, vajjon nemkivánnak-e már többen a tárgyhoz szólani? és kijelenté: miképen a javaslott módositás mellett nyilatkozottak száma, a nem nyilatkozottakét tul nem haladja, már pedig ha a RR. eddigi gyakorlatát tekinti, mindig az volt szokásban, hogy a nemnyilatkozók azok közé számittattak, kik a szerkezetben változtatást tenni nem akarnak; ehez képest tehát az 1sö §ra nézve a RR. többsége a tegnap inditványozott szerkezetet pártolja. Ezen végzés kijelentésére azon szónok, ki a módositást javaslá, kijelentvén, mikép ő az elnöki kimondások taglalásába soha sem bocsátkozott, és abba avatkozni ez uttal sem kiván, csupán azon észrevételét teszi: hogy különbséget kell tenni azon inditvány között, melly az országos ülésben tétetik, és a között, midőn valamelly tárgy kerületi ülésből az országos ülésbe áthozatik; mert a felett már kerületi ülésben a RR. többsége nyilatkozott, és illy határozat megtartására helyesen alkalmaztathatja a RR. többsége a „maradjon't. De itt a dolog egészen másképen áll; tegnap ugyanis elfogadtatott a kijelölés elve és a választmány száma meghatároztatott, egyéb része pedig az inditványnak a mai tanácskozásra halasztatott. Igy lett, hogy ma két elv felett forog a vitatkozás, t.i. voltak, kik a kijelelő választmányt egyenesen a polgárok befolyásával, mások pedig csak képviselők által kivánták választatni. Szónok nem véli, hogy az egyenes választás mellett nyilatkozott 23 megye szavazatát csak egyszerü maradjon-felkiáltással kisebbségbe lehetne ejteni, annyival is inkább, mivel maga az inditványt tevő b-i követ, miután a választmány száma megszorittatott, az egyenes választás mellett nyilatkozott. A fenforgó kérdés nem is tekinthető egyébnek, mint két egymással ellenkező inditványnak; ha tehát a többség az egyenes választást nem akarná, nehogy azon szokás, miszerint minden tárgy felett a RR. többségének nyilatkozata határozzon, ezuttal elmellőztessék, felszólitá a szónok a RRket, miszerint nyilatkozásuk többségével döntsék el inditványozott módositását. Mire elnök ő nm. megjegyzé: hogy ő a végzést csak akkor mondotta ki, midőn már ahhoz a RR. közől szólani senki sem kivánt. Tegnap is, midőn a RR. a többség kimondását sürgették, ő azt mindaddig, mig a tárgyhoz szólani kivánó találkozott, ki nem jelentette; ezt követi most is mint mindenkor. — Az utána szólott megyei követ pedig mindegy illy értelemben nyilatkozék. Nem első alkalom ez, mellyben tapasztaljuk, hogy Cs. követe, midőn kisebbségben maradt, mindent el szokott követni, hogy a többség határozatát megsemmisithesse; ezen tette sérti a többség jogait, mert mindig hatalmában áll a többségnek nyilatkozással vagy hallgatással szándékát kijelenteni, ezt mutatja az eddigi szokás is, és miután tegnap a b—i inditvány elvileg elfogadtatott, szóló azt most másnak nem tekintheti, mint a kerületi szerkezet pótlékának. Azon állitás pedig, hogy az inditványozó maga is eltért inditványától, a dolog lényegét legkevésbbé sem gyöngiti, mert az inditvány elfogadásával az már nem az inditványozó, hanem e tábla többségének tulajdonává lett; és illyen esetben mindig fonák taktika marad ollyasmit elkövetni akarni, mi a többség határzatának kijátszására van irányozva. — Melly kifejezés következtében a vitatkozás némileg személyeskedésre is kiterjeszkedett. Az először felszólalt követ megjegyzé, miszerint ő, mielőtt még a nm. elnök a végzést kijelentette volna, gyanitván annak miképen leendő kimondását, szólásra felállott, de az elnöki beszédet megszakasztani nem akarván, csak annak bevégeztével tehette észrevételét. – Ennek pártolására többen szólaltak fel, és kivánták, hogy kir. személynök ő nmga a tanácskozás alatti módositott inditvány eldöntésére a szavazatokat számitsa meg. Itt elnök ő exja emlékezteté a RRket, hogy ezen kétélü fegyver használásához ne kivánjanak nyulni; hisz eddig is az volt szokásban, hogy a fel nem szólaló követ urak hallgatásaikkal a szerkezetbeni megnyugvásukat jelentették ki; azonban ha ezt a RR. megváltoztatni akarják, ő nem ellenzi, hanem javasolja, hogy ezután minden tárgy felett a RR. többségének nyilalkozata határozzon. — Mindamellett azonban voltak, kik a tény fejtegetésével egyszersmind a kérdés eldöntésére sürgették a nyilatkozásokat; ujra és ismét felhozatván, miképen a 23 megyei szavazatot csak a többség nyilatkozata döntheti el, mert különben nem tudhatni, az inditványozó is módositván inditványát, mire értetik a maradjon. A ker. ülésekben minden tárgy felett mindig vagy általános felkiáltással, vagy szavazat által szokott történni a határozat; a szavazat számlálásakor pedig többször megesett, hogy a megyei követek közől többen jelen nem voltak; volt eset midőn 20—21 szavazattal is többség lön valamelly tárgy felett; ugy lehet, a megyei RR. közől ez alkalommal is néhányan hibázhatnak. Válaszul adatott, miképen az orsz. ülésekben eddig soha sem vétetett tekintetbe a meg nem jelent követek száma, 's ha most itt a szavazat akép számitatnék, hasonlitana Werbőczy azon fassiójához, mellyről azt mondja: aliquando valet, aliquando non valet. — Az először felszólalt követ észrevételére, az ellenzék által is megismertetett, hogy az nem rosz szándékból, hanem azon tulbuzgóságból, mellyet a követ elveinek kivívására szokott használni, keletkezett, és az a parliamentaris tacticával épen nem ellenkezik. A másik oldalon állók pedig megjegyzék, mikép azt nem tulbuzgóságnak, hanem tiszta hazafiui szándékból eredett kötelességnek lehet nevezni. Ezek azonban, ugy a módosítást inditványozó is, miután a hallgató követek közől az inditvány pártfogására senki sem szólalván fel, ez által a kijelelő választmánynak a képviselők által leendő választásába megnyugodni látszottak, a kérdés eldöntésének sürgetésétől elállottak. — A végzés már fenebb ki mondatván, még csak azt kell megjegyeznünk, hogy a megyei szavazat megemlitésére két városi követ óvását jelentette ki, mert szerintök, miután még az 1608. 1. el nem törültetett, a képviselő táblánál nem csupán a megyéknek, hanem a kerületeknek, káptalanoknak, és a kir. városoknak is van szavazatuk. — Többnyire a b—i inditványnak többi §§. minden változtatás nélkül elfogadtatván; a RR. a IV. részig végezték be tanácskozásukat.

Részletei a CLIXdik országos ülésnek a KK. és RRnél. (a H—k után) — A nmélsgu Főrendek válasz-izenetére, nevezetesen a reversalisokra vonatkozva, az e—i főkáptalan követe következőleg nyilatkozék: Azok után, miket az annyira ostromlott reversalisokról az e kérdesbeni első izenet tárgyalásakor a 24ik országos ülésben mind a dolog természetéből, mind a történet-irásból, és jelesen az 1790/1: 26. t.czikk alkotásának történetéből, végre az ezután költ legfensőbb intézményekből bővebben előadtam; igen rövid fogok lenni, midőn e kérdésnek mostani ujabb tárgyalásánál felszólalni bátorkodom. Mellőzve minden egyéb e 2dik izenetben felhozott okoskodásokat, csupán azokra mik a reversalisokról törvényes szempontból előterjesztetnek, két észrevételt kivánok tenni. — Első észrevételem illeti azon körlevelet, melly az ismeretes 's a reversalisokat pártoló 1792. sept. 25ei intézmény után ugyanazon évi dec. 21én a törvényhatóságokhoz bocsáttatott, 's a mellyben a t. KK. és RR. igen nagy erősséget helyeznek a reversalisok ostromlására. Ezen körlevélre nézve már első előadásomban igyekeztem megmutatni, mikép annak azon értelmet, mellyet neki a t. RR. tulajdonitanak, már csak azért sem adhatni, mert annak ama szavai „hogy az 1781. türelmi rendelet után a reversalisoknak használata megszünt, egyenesen csak M. Tereziának rendeletére irányozvák, mellynélfogva vegyes házasságokat csupán reversalisok mellett volt szabad kötni. És maga a fejedelem az izenetben felhozott körlevél után csakhamar 1793. febr. 12 körlevélben az ismeretes 1792: intézményre vonatkozólag azt rendelte: hogy addig is, mig a reversalisokról általános szabály alkottatnék, azoknak minden egyes esetei elintézés végett egyenesen a legfelsőbb helyre terjesztessenek. Ezen általános szabály pedig az 1807, oct. 12 költ intézvényben foglaltatik, melly a reversalisokról határozottan rendelé: hogy azokat, ha szabad akaratból és minden kényszeritès nélkül adattak ki, csakugyan fen kell tartani. Mindezekből nézetem szerint annyi világos, mikép az izenetben felhozott intézmények kérdéses szavait oda magyarázni nem lehet, mintha a reversalisok használata 1781. év óta törvényesen megszünt volna. Második észrevételem a t. KKnak azon okoskodását illeti, melly szerint a m. FőRRnek viszonizenetére felelve, azt állitják: hogy a reversalisoknak eltörlését az 1791: 26. törvényben maga 2ik Leopold fejedelem is bele értette; továbbá, hogy ezen állitás a m. FőRR. válaszában felhivott ama resolutio által sem gyengittetik, mellyet 2ik Leopold király csakhamar az idézett törvény alkotása után kiadott. A m. Förendek e tekintetbeni válaszát két oknál fogva hiányosnak, és azért el nem fogadhatónak vallják a t. Rendek: 1ször azért, mert a törvényt egyoldalulag csupán a fejedelem által magyarázni nem lehet; 2szor azért, mert a m. FőRR. Leopold király resolutiójára világosan nem hivatkoztak. Az 1re mondhatnám, hogy 2ik Leopold király, mint a vallásügynek elintézésére országgyülésileg megkért 's feljogositott arbiter, csakugyan legjobban magyarázhatta meg azon törvényt, melly az ő resolutiojából szórul szóra alkottatott. Ezt azonban mellőzve, csupán azt jegyzem meg: hogy a reversalisokra nézve a sokszor idézett 1791: 26. törvéynek számtalan törvényhatóságok által ugyanazon magyarázat adatván, mellyet neki Leopold király a kérdéses resolutio által tulajdonitott, ime magyarázatot már egyoldalunak nem tekinthetni. A 2ikra nézve pedig magam is ugy találom, mikép a m. FőRR. Leopold királynak resolutiójára világosan nem hivatkoznak. En azonban eme hiányt már első előadásomban megelőzni igyekeztem, megmutatván hogy a kérdéses resolutio 1791. nov. 17. Zólyom megyéhez és Breznóbánya városához intéztetett; és ekép szól: „In ordine ad reversales, occasione initi mixti matrimonii de educandis in fide catholica utriusque sexus prolibus datas, SSma sua Mattas benigne decrevit talium, cum illae lege abrogatae haud sint, vigorem quidem ultro conservandum esse; ea tamen ratione, ut dum de illarum validitate quaestio occurrerit, b. normalis resolutio sub 7. mart. 1786. cunctis jurisdictionibus intimata, sequenti modalitate pro cynosura summatur: nimirum ut sub discussione idmodi objectorum non sufficiat notitia vel edoctio praexistentium reversalium, verum adhibita omni cura et diligentia subversantes et conjunctae cum extradatione reversalium circumstantiae exacte eruantur, ac debite examinentur, an quippe intervenientes reversales cum libero partium arbitrio et praemeditate extradatae, atque post consummatum matrimonium per correlativa signa externa confirmatae sint? Suapte intellecto eo, quod subtrusae, qualicunque vi extortae, vel statim post initum matrimonium reclamatae reversales pro invigorosis haberi debeant, ac demum, si quaepiam in casu aliquo specifico subversaretur dubietas, illa altissimae decisioni submittatur." Többnyire azokhoz miket a reversalisokrul első alkalommal bővebben előadtam, most is minden tekintetben ragaszkodom. — A kérdés mostani stadiumában ezután egy mélt. báró 's főkáptalani követ szokott tömöttségü előadásával igy pontositá össze a tárgy velejét: Ez az egész vegyes házassági áldást érdeklő kérdés, már két hongyülésen annyira meg van vitatva, az okok és czáfolatok mindkét részről szóval és izenetekben, válaszokban olly sokszor, olly terjedelmesen előadvák, hogy ezután a mondottaknak ismétlése nélkül felszólalni alig lehet. Az egy házi elvek támogatására, a püspöki kar ezeken alapult eljárásának védelmére annak idejében nem mulasztá el a clerus, nem mulasztám el én sem, szót emelni. Valamint az egyházi elvek a tárgy iránt változhatlanok, ugy a clerus meggyőződése is változhatatlanul megmarad, és soha az egyházi szabályokkal ellenzésben nem fog találtatni. A katholikus elvek nem azt hozzák magokkal, hogy az egyszer elfogadott 's gyakorlatba vett forma változás nélkül megtartassék; hanem hogy az egyházi ügyekben, minőnek lenni az áldás nem tagadtatik, az összes egyház tanja és szabályai minta gyanánt tartassanak. Az összes egyház tanjának magyarázója, fő hirdetője, őrje, a kath. egyházban csak annak látható feje volt mindenkor, és lesz is; erre példát minden kor mutat; Ázsia, Afrika püspökei már az ő korban a husvéti kérdésre, a keresztségi kérdésre hódoltak ama római rendeletnek, mellyet a többi egyház követett és most is követ, a kihiresztelt szabad szellemü franczia egyházban Fenelon, az állitásait rosszaló római bullát, érseki megyéje csudálkozására maga hirdette ki; nem emlitem Poroszország püspökeit, kinek lépéseit protestans fejedelem, protestans tudósok méltánylották. Most miután az

egyház feje, az egyház összesége ez ügyben már nyilván nyilatkozott, ha püspökeink a régi eljárás mellett maradnának, hűségöket nem a kath. elvek, hanem hibáik iránt tanusítanák. Lehet-e kívánni, hogy a magyar egyház ezután akaratosan a hibában maradjon és vissza ne térjen oda, hol az egész katholika egyház megáll, az az: honnan soha nem kellett volna eltérnie?

Megyei 's városi közlések.

Ungvár, junius 18kán 1844. (Necrolog.) Ünnepélyes komolysággal láttuk f. hó 17kén Ungmegye Rendeit székesvárosunk romai kath. templomába vonulni. A halvány arczokon híven föstekezett a kebel fájdalma, 's a viharok közepettei lélekküzdelem. Az engesztelő miseáldozat felejthetlen emlékezetü Orosz Elek követünkért megkezdetvén, az egyház bensejében siri csend uralkodott; 's a mély csendet némileg csak barátinak zokogása, 's az éneklész nem illy alkalomhoz illő harsány szava látszaték megzavarni. Az engesztelő áldozat végeztével szótlanul vonult mindenki a megye házához, 's midőn elnöklő alispán ur a kir. személynök ő nagyméltóságától érkezett, 's Orosz Elek követünk meggyilkoltatását tárgyazó levelet a jegyző által — ki a mély megilletődés miatt csak rebegve szólt, — felolvastatta: a Rendek szemeiben a nemes rokonszeretet, szeplőtelen barátság és legbensőbb részvét könye csillámlott.... És emléke azon szép lelki és testi tulajdonokkal díszlett férfiúnak! ki élte virágjában illy mostoha sorsra lön kárhoztatva, ki mint nemesszivü atyafi, szilárdjellemü barát, romlatlan 's tiszta-elvü polgár, általánosan becsült tisztviselő, — 's mint a Hon és e Megye nagyreményü fia, mindazoknak, kik őt közelebbről ismerék, köz szeretetét 's tiszteletét birá, — az utókornak jegyzőkönyvileg átadatni határoztatott; — 's nincs egyén Ungmegyében, kit e szivrázó esemény lelke egész mélyében meg nem hatott volna. — „És egybeolvadt közös fájdalmunk közepett fogadd elfelejthetlen bajtárs! az enyészet hantjai alatt könnyü nyugalmat kivánó kedveseid ohajtását; szelíd szellemed őrködjék felettünk, — 's törülje le arczainkról a bánat könnyeit!“ D. P.

Nyitrából. Junius 16kán. —

„Megtörtént, megesett a dinom dánom ugyancsak,
'S a szánom bánom nyomban utána siet;
Elfolyt a sok bor, 's nem győztél rajta bukott párt!“

Megyénk szép jövőnek néz elibe; mert a megyei kormány olly férfiak kezeire bizatott, kik minden személyes bántásokat eltemetve, 's a közjót tartva szem előtt vállvetve ügyekeznek a borút szétoszlatni, mit politikai ügyünkre olly borzasztó alakban idézett a *korteskedés bőszült ördöge. Az egész tisztujitás korán* elhunyt nmtgu főkormányzónk czélszerü intézkedései mellett kellő rendben folyt, 's eredménye következő: Első alispán szavazat nevezetes többségével: Tarnóczy Kázmér, felkiáltással pedig következők választattak: Másod alispán Ghyczy Károly. — Bajmóczi járásban főbiró: Ghyczy Ágoston, 1ső albiró: Turcsányi József, 2ik alb: Bossányi Rudolf. Aladószedő: Geörögh József. — Nyitrai felső járásban főbiró: Deseő Thádé, 1ső alb. főbirói czimmel: Bartakovics Flor., 2ik alb. Turcsányi Edvárd. Aladószedő: Czigler Ambr. — Nyitrai alsó járásban főb.: Turcsányi György, 1ső alb. Caraba Lajos, 2ik alb. Bogyó Rudolf. Aladószedő: Turcsányi Flor. — Vághujhelyi járásban főb.: Ocskay Rudolf, 1ső alb Zelenay Gida, 2ik alb. Kochanovszky Flor. Aladószedő: Hampl József. — Szakolczai járásban főb.: Vagyon Antal, 1ső alb. Zmertich Simon, 2ik alb. Kubovics Károly. Aladószedő: Török János: — Bodoki járásban főb.: Beznák Ignácz, 1ső alb. Emődy Vincze, 2ik alb. Thuróczy Bálint. Aladószedő: Hodossy János. — Főügyész: Turcsányi Antal, 1ső alügyész: Gotthard Pál, 2ik alügyész: Thuróczy János. Számvevő: Szenessy József. Hadi főadószedő: Thuróczy Ferencz. Honi főpénztárnok: Majthényi Flor. — Kineveztettek a jegyzői hivatalra: Igazgató főjegyző: Batthyányi Ferd. Másod főjegyző: Gusztinyi János. Tiszteletbeli főjegyző: gr. Károlyi Alajos. 1ső aljegyző: Jánossy Ráfael, 2ik aljegyző Frankner Ant., Markót Imre, Ozoróczy László, Szentkereszty Sándor. — Nyitrai felső járásban: középponti szolgabiró, egyszersmind szóbeli, 's rendőrségi ügyekben biráskodandó: Matyasovszky József. — Tiszteletbeli alszolgabirák: Nyitrai felső járásban: Piacsek Flor. — Nyitrai alsó jár. Bokross József. — Bodoki jár. Sándor László. — Bajmóczi jár. Rudnay József. — Vághujhelyi jár. Kochanovszky Edvárd. — Kerületi esküttek: Nyitrai f. j. Vály Mihály Szádeczky Fer., Piácsek Kristóf, Petrovics Ant., Sándor Mikl., Kántor Alajos. — Hadnagy: Rádóczy Ferencz. — Nyitrai a. j. — Thuss Károly, Szegő Antal, Polyák, Zsigmond, Veres Gida. Hadnagy: Kovács Ant. — Bodoki j. Szoltsányi Bálint, Soóky Ignácz, Burian János, Kratsán Imre, Gáfor Elek, Rákóczy Ambr. — Bajmóczy j. Simonyi János, Ordódy Bálint, Tarnóczy Gábor Rudnay András, Simonyi Jenő, Kosztolányi Gusztáv. — Szakolczai j. Conrád József, Kálmán Pál, Dohnányi Ferencz, Petko Ádám, Koronthályi Jenő, báró Horeczky Antal, Tersztyánszky István. Hadnagy: Haluss József. — Vághujhelyi j. Thomka Péter, Marsó Mátyás, Lőrinczy János, Kruplanits Tamás, Frideczky Timót, Dubravay Simon, Simoncsics József, Szálé Mihály, Fodor János. — Levéltárnok: Alföldi Elek idősb. — Megyei tulajdon pénztár-gondviselők: Majthényi Thádé, Skultéty Kálmán. — Árvai gyámnokok: Nyitrai f. j. Jánoky György. Nyitrai a. j. Szalacsy Zsigmond. — Vághujhelyi j. Günther József. — Szakolczai j. Koronthályi György. — Bajmóczi j. Bossányi Rudolf — Bodoki j. Bossányi Ferencz. — Uti főigazgatók: nyitrai f. j. Uzovics Sándor. — Nyitrai a j. Majláth Imre. — Vághujhelyi j. Ocskay Mihály. — Szakolczai j. Jeszenák János báró. — Bajmóczi j. Majthényi Flor. idősb. — Bodoki j. Berényi Ferencz gr. — Várnagy: Burján Antal. —

Szabolcsbul. Nagy-Kálló jun. 23. Két országgyülés alatt megyénk bizodalmát teljes mértékben megnyert ottani első követünk tek. Bónis Sámuel ur megyénkhez azon folyamodását terjesztvén: hogy házi körülményei miatt e diszes állásáról lelépése engedtessék meg, a KK. és RRk sokkal több méltánylattal viseltetének a teljes elégültségökre működött követökhez, sem hogy lemondását azonnal elfogadták volna; hanem e helyett felszólitandónak határozták a lemondás visszavételére; dolgai elintézésére egyszersmind időt engedni ajánlván. — Ő azonban az iránta nyilvánult bizodalmat ujabban is megköszönvén, kérte magát az előadott okoknál fogva kötelessége teljesitésétől felmentetni; — 's igy végre lemondása elfogadtatott ugyan, de hű eljárását a közönség jegyzőkönyvileg felemlitendőnek elhatározta. Követválasztás, és tisztujitószék-tartásra (minthogy az utóbbira nézve a rendes idő f. évi augustus 5kén kitelik) nmlgu főispán ur ő kge megkéretett; — első alispán ur pedig a tiszti karnak, hivatalos eljárásáról teendő számolását a harmadik héten tartandó közgyülésekre beadandót megigérte. — Ezek folytában ő Felségének az országgyüléshez legközelebb intézett azon kegyelmes leirata, hogy a tanácskozás alatti tárgyakat minélelőbb bevégezni igyekezzenek, — a Rendekben nem kevés aggodalmat gerjesztett, attól tartván, hogy ezen országgyülés, a siettető parancsok által, majd minden siker nélkül oszlatik el; — ezokbul ő Felsége alázatos felirásban megkéretett, hogy legalább addig: mig a büntetőtörvény, hitelbank 's utrendszer, felséges személyes által is törvényül elfogadva nem lesz, a jelen országgyülést eloszlatni ne méltóztassék; ezen nézet a törvényhatóságnak is megiratni határoztatott. — Az izraelita orvosok 's más jel-levelesek ügye kerülvén tanácskozás alá felettök élénk viták folytak; mig a polgárositást részökre megadatni kivánók világpolgári elvekből indultak ki, addig a másik rész, az alkotmányhoz 's nemzetiséghez ragaszkodás szempontjából tette a czáfolatokat; felhozatott az is, hogy míg a vele hitsorsos, rokon, századoktól óta hazafi adózó nép „honoratiorai“ polgárositása törvénynyel biztositva nincs, addig az izraeliták diplomaticusait az alkotmányba bevenni veszélyes. Okulhatánk Lengyelország szomoritó példáján — 's nem kell annak határiról a most is csapatokba bevándorló, magokkal a szláv nemzetiség, 's rabszolgai érzelmeken kivül, szegénységnél egyebet be nem hozó zsidóságnak ide édesgetésére több anyagot nyujtani 'sat.; annálfogva mivel e megye a zsidóknak a kir. városokbani polgárositását is megtagadta, azt az egész hazára nézve annyival inkább meg nem adhatja; — melly is utasitásul adatott. — A harmadik héten tartatott közgyülésen szeretve tisztelt első alispánunk, a tiszti kar eljárásáról számolását igérete 's kötelessége szerint a megyének bemutatta, engedelmet kérvén a Rendektől, ha talán tiszt-társaival hivatását olly kellőleg be nem tölthette, mint azt lelke mélyéből kivánta vala; köszönetet szavazott tiszt-társihoz munkája gyámolitásaért, 's köszönetet a benne helyzett bizodalomért, 's kérte a Rendeket, hogy a mennyiben anélkül is a tisztválasztási idő közel van, fogadják el alispánságáról lemondását, — mert hiszen a kedves barát, 's alispán-társ szinte kellőleg betöltendi a helyet, 's fogyatkozás nem leend. — Utánozhatlanul dicső volt a beszámolás, mert a tetteket institutióink közepett sikerdúsabb eredmény nem koszoruzhatá; az eljárást Szabolcs Rendei teljes mértékben méltányolták, 's köszönetet, szivből eredt köszönetet szavaztak jegyzőkönyvileg szeretve tisztelt első alispánjoknak, a müveltlelkü emberbarátnak, nagy hazafinak, egész hivataloskodási idő alatt tett nagy munkálatiért; igen, mert hiszen ő volt az, ki Szabolcsban az életkérdések feletti legnagyobb surlódásokat élve — vezette a tanácskozást olly eszélyes kitartással, 's fordulatokkal, hogy csak ezért sem felejtheti őt e megye soha; mit mondjunk a rabok fenyitése körüli ujabb rendszerről, mit a tüzkármentő társaság, magtárak felállitása 's létesitése tárgyában tett intézeteiről? ő százezrek nyugalmát képes volt fentartani, ő a megszaggatott nyugalmat egész megyében ismét helyre állította, 's igy megyénk közönsége sokkal jobban tiszteli őt, sokkal höbben ragaszkodik személyéhez, sem hogy legkisebb halátlansági jelét is tanusithatná első alispán ur azon kivánságával, hogy őt a tisztujitó szék bekövetkezteig, — ha már csakugyan további hivatalkodásával a megyét boldogitani nem akarja, magától elereszsze; — mellynek is nehezen bár, de mégis engedett első alispán ur, 's megigérte lelkes másod alispánunk azon nyilvánitására: hogy ha az első alispán ur hivatalát tisztujitásig le teszi, ő is az egész tisztikar nevében leköszön, 's kinyilatkoztatja, hogy ő és társai csak ugy szolgálnak tisztujitásig, ha az első alispán ur le nem köszön. Erre az első alispán elnökiszékét tisztujitásig megtartani ünnepélyesen megigérte. — Sok illy alispánt hazánknak. — Jövő évnegyedes közgyülésünk augustus 26kán veendi kezdedét, 's első héten közgyülés, a két utóbbin polgári, 's bünfenyitő törvényszékek fognak tartatni.

Kassa, jun. 16. A Komlóssy és Hegedüs igazgatásuk alatti szinésztársaság itt van, és f. hó 8dikán ‚egy szinész élete‘ czimü szinjáték előadásával köztetszést vala kiviní szerencsés; azóta naponkint legujabb szinmüveket adnak elő, és a közönség kegyét teljes mértékben megnyerték; lefolyt öt év alatt télen által soha olly kielégitő német dráma-társaság nem volt, pedig ezek fájdalom! csak vándor-társaság — de olly ügyes, tapasztalt, derék igazgató, millyen Komlóssy ur, csak kielégitő társaságot hozhat, tőle valóban csak jót várhatni, és mi neki szivünkből bő bevételeket ohajtunk, azonban eddig, úgy hiszszük, nincs oka részvétlenségről panaszkodni — csak grófjaink és előbbkelőink némi több tettleges akaratot fejtenének ki, 's a bajon segitve, az a nélkül is csekély akadályok az utból elháritva lennének; — ime tapasztaljuk, látjuk hogy lehet magyar jó társaságot is kiállitani, csak részvét, melegebb részvét mutatkozzék a tehetősbeknél! Komlóssy Ida, Erdélyiné, Erdősné, Hegedüs, Tóth, Egry, a közönség kegyencze, Nagy, Komlóssyné, Szücsné, Komlóssy Paulina, Szücs, a két Várady, Szilágyi, és Szabó olly tagok, hogy bármelly szinpadon is dicsérettel léphetnek föl. A dolgok illyetén állásában egyedül a városi nemes tanácstól függ: lesz-é 184⅝ik évi télen magyar szinésztársaságunk. — A sz.-lászlói *gyapjuvásár közelg, 's már eddig is sok vevő* tartózkodik városunkban; a gyapju ára, mint hitelesen értésünkre esett, felszökken, a vásár eredményéről majd annak idejében. — A helybeli társalgási egyesület mostani szállását ismét ujabb hat évre bérlette ki; a másik tervezett casinóból misem lőn, a szerencsétlen eszme-létesitő alig talált néhány részvevőre. — Időjárásunk igen kedvező. K—y L—ó.

Erdélyi ujdonságok. Az ‚Erd. Hiradó‘ ‚Kolozsvári naplójá‘ja szerint Kolozsvárott úton, 's útfélen találhatni nevelőnéket, kik magokat e tiszteletre méltó czimmel szeretik neveztetni, de kiket, ha több szüléktől hallott eredmények után következtethetni, azoknak mondani épen nem lehet. Tanitnak, nevelnek az igaz, de hogy? felületesen; egy két német szót oda tálalnak, 's néhány öltést mutatnak, de a mi fő a nőnevelésben, egészen mellőzik. Lelki és testi tehetségeiket nem erkölcsi irányban fejtik ki, minek hirteleni következménye már kis leánygyermekeknél, öltözet, 's magaviseletbeni hiuság, könnyelmüség, tetszvágy, 's több hasonló bünöcske, mellyek lassan-lassan megerősödnek, 's a csirából veszélyes gyom termend, mit kiirtani igen hajosan vagy soha sem lehet. Az illy álirányban növelt leánykákból leendenek majd a házas élet keserüség-osztó furiái, kik különben lehettek volna annak üdvteremtő angyalai. Egy jól nevelt nő a polgárzatban egyenlő becsü akármelly képességdús férfival; hiszen ők oltják növendékeikbe a haza-szeretet szent hangjait, szeretni hazát, nemzetet 's az emberiséget, még a ringató bölcsőnél kezdvén el magasztos hivatásukat. De hogy egy nő ezen szép és erkölcsi hivatásnak megfelelhessen, minden esetre előbb magának kell neveltetnie, még pedig olly nevelőnék által, kik nevelhetnek, 's nem tartoznak ők maguk a nevelés alá. Hogy pedig illy nevelőnék nem igen vannak, bizonyitja a mindennapi keserü 's csüggesztő tapasztalat, melly bennünk mindig forróbbá teszi azon vágyat, bárcsak lenne valahára nálunk egy nőnevelőnéket képző intézet! — A kolozsvári vásár egy kis eső kiséretében, de amugy fakó szekéren, 's rongyos öltönyben járt: mert bizony sok pénze nincs; udvarlói is hasonló szegény állapotban vannak; sok adó kevés vevő: tehát rosz vásár. — Még egy pár vásári ujdonságot is! Junius 13kán egy zsidónak vörös tárczáját, melly néhány ötössel volt meg rakva, a zsidó állitása szerint, zsebéből kivették, 's hogy kitette legyen e kárt, még eddig nem tudja, különben reméli, hogy ha most meg nem is kapja, de majd megszerzi ő valahogy az

elvesztett öszszeget. — Halljuk, hogy egy más zsidó portékáit azon áron adja, mint vásárolta, nem pedig három annyin, 's csak azon egyszerü okból teszi, mivel reményli, hogy Erdélyben a jövő országgyülésen meg lesz az emancipatio — 's vele eljövend — a Messiás. — — Gr. Bánffy József ur hires erdélyi méneséből, a mostani vásár alkalmával, egy boér két szép pej mént vásárlott 1000 aranyon. Bizony az állattenyésztés is jól kamatoz, következőleg ki lovait és szarvasmarháit nemesbiteni kivánja, jó dolgot kiván. Az erdélyi gazdasági egyesület, mint sejtjük, e körül mozog leginkább. — Vasárnap, majus 16án, a külvárosi ref. templom építésére fölállított képviseleti igazgatóság ismét népes gyülést tartott. Méhes Sámuel algondnok előtejeszté itt a polgárok 's főranguak hat évre tett adakozásait, melly öszvegből épülend fel a ref. templom tornya 's boltozata. — A torony építéséhez már nem sokára hozzá fognak; az előlépések megtétettek. Jelen évre mintegy 600 p. fr. gyült be, miből az épitést folytatni lehet. — Ime! mit tehet a részvét, a nem ernyedő buzgalom.

Külföldi hirek.

Spanyolország. Magántudósitások a királyné egészségi állapotjára nézve igen aggodalmasan nyilatkoznak. Szerintök olly kórjeleket vőnek észre, mintha átalános vizkórság akarná Izabella testét elfogni. Ha igy van, a fürdők nem igen sokat fognának használhatni. — A török követ átnyujtá hitelvényeit, 's franczia beszéddel üdvözlé a királynét, mire ez viszont francziául válaszolt.

Sancho tábornok, ki korábban követ volt Londonban, fiaival megérkezett Madridba. — Espartero orvosa pedig, Bartarreche, szinte megérkezett Madridba, 's a kormánytól hivatalt nyert, Burgos tartomány kórházainak felügyelőjévé neveztetvén.—Cortina, Lopez, Pascual, Madoz, Verdu, Garrida és Benedicto kamrakövetek folyamodtak a madridi törvényszékhez, hogy peröket minélelőbb végezze be, 's hirdesse ki az itéletet. — Valenciából ismét híre érkezett, hogy több harampártost agyonlőttek; ama hírneves Marsal főnök is elfogatott 's agyonlövetett.

N.Britannia A jun. 13dikai felsőházi ülésben Monteagle lord hosszu beszédben alapozá azon, az *alsó házban már többször megpendített inditványt*, hogy választmány üljön össze annak megvizsgálására, minő hatályuak a beviteli vámok. Ő azt iparkodott megmutatni, hogy e vámok az egész álladalmi társaságnak ártalmasak, leginkább pedig azoknak, kiknek állitólagos védelmére behozattak. Dalhousie lord a kormány nevében ellenzé azt, 's miután több lord nyilatkozott volna — illy ellenző értelemben az indítvány 184 szóval 75 ellenében elvettetett. — Ellenben a jun. 15kei alsóházi ülésben a miniszterium csatát vesztett. Miles ur t. i. inditványt tőn, hogy a brit gyarmatok czukránák váma 50 shillingre szállíttassék mázsájától. A kincstári cancellár ellenszegült, mindamellett minden várakozáson felül 241 szóval lőn elfogadva az inditvány 221 ellenében; mit az ellenzék tapsoló örömmel üdvözölt. Ezen váratlan eredmény sok szóra ad alkalmat a városban.

Az oxfordi egyetemnél a nyelvtanitmányok iránt fontos változtatások szándékoltatnak. Némellyek az europai fő nyelvek számára külön tanitókat akarnak, 's egy tanárt a jelenkori philologia számára, ki 800 ft sterling évdíjt kapjon; mások pedig három tanárt ohajtanak, a teuton-, római-származatu és szláv nyelvekre, kik egyenkint 500 ft sterlinget huznának.

Wolff tr. missionariustól levelek érkeztek Martzius 24kéig terjedők, Mesedből, Teheranon 's Konstantinápolyon át. Ujabban azon reményét fejezé ki, hogy Stoddart és Conolly angol tiszteket, kikről olly kétséges hírek szállongnak már régóta, még életben találandja Bocharában. Hatalmas ajánló levelei vannak, miért is 270 turkoman kiséri őt. — Azonközben azt rebesgetik már ismételve, hogy Stoddart ezredes az izlam hitére tért, 's a bocharai chántól magas hadi tisztséget nyert.

O'Connellhez mindenfelől tisztelő felirások intéztetnek; az iránta részvét egész Irlandban igen élénk; a repealpénztárba tetemes összegek folynak be, 's az utóbbi heti gyülésen az elnöklő Ffrench lord azon kezdé beszédét: Nagy szomoruság érte hazánkat. — Irland szabaditása egy felekezet kérlelhetlen gyülölségének esett áldozatul!

A jun. 14kei alsóházi ülésben Duncombe ur felszólalt azon, mint nevezé, galád visszaélés ellen, hogy a postatisztek leveleket bontanak fel, minek következtében a miniszterium némelly adatok birtokába jutott az olasz zendületpártiak titkos ügyeire nézve. Többen öszhangzólag nyilatkoztak, az iránt, hogy az angol kormány méltóságán alul van más hatalmasságok kémőr-tisztévé lenni. Graham miniszter egy régi törvényre hivatkozott, mellynél fogva a miniszterek, ha szükségesnek látják, a postatiszteket felhatalmazhatják némelly levelek visszatartása 's felbontására, 's további nyilatkozatot adni nem akart. Sokan meg voltak lepetve a ‚szabad Anglia' e sajátnemü intézménye fölött, mellyet Duncombe ur valóságos piszoktörténetnek nevezett; ő nem is akar ezen megnyugodni, hanem a kérdést külön inditvány tárgyává szándékozik alakitni.

Franczia ország. A hirlapokat leginkább a vasutak kérdése foglalkodtatja. A J. des Débats egyedül a kormánytól elfogadott tervben lát czélszerü megoldást; a többek közt mondja: e terv nem terheli a status financzállapotját, a vasutaknak gyorsabb kifejlést biztosit, 's azon vidékeknek, mellyeket a vasutak nem érintenek, méltó kárpótlást ad; kedvez azon társasági szellemnek, melly a szonmszéd országban olly nagy eredményekkel járt. Mondja továbbá, hogy semmiféle kedvezményeknek helye ne legyen, miért is a taksák mindenütt különbség nélkül lefizetendők. 'S azt hiszi, hogy igy eléretvén a legtökéletesebb központosítás, ez sokkal okosabb, mint 35 milliónyi nemzetet illy óriási 's bonyolodott igazgatvánnyal terhelni. — A ‚Constitutionnel' más szempontból fogja fel a dolgot, mert szerinte a vasutaknak részvénytársaságok által leendő épitése 's igazgatása a statusnak hatalmát ezen fontos közlekedési eszközök körül megbénitandja. A ‚National' tervet közöl, melly szerint ama milliard frank, mellybe a tervezett pályák kerülnek, 832 milliora 's 800,000 frankra levonható. Ez összegből 570 milliónak viselését a miniszterium mindenesetre élvállalá; igy tehát csak 262 millio 's 800,000 frank maradna felül, melylyeket elő kellene még teremteni, hogy a status legyen képes épitni és igazgatni, 's ő azt hiszi, hogy 10 év alatt az összeget könnyü volna kiteremteni. Ám a miniszterium nem akar, ugy mond, 's miért nem? Kérdezzék meg Rothschild urat. — Ezzel rokon tárgyu a ‚Courrier français'nek czikke a strassburgi vaspályáról, mellyet strategiai szempontból fog fel, 's attól tart, hogy ennek elejét az ellenség elfoglalván könnyen elárasztathatná hadait az ország belsejében, vagy gátolhatná a honvédő hadak érkezhetését. — 'S tagadhatlan, hogy a strategia is érdemel kitünő figyelmet a vasutak ügyében; például nálunk Magyarhonban is lehetne erre figyelni annak idejében.

A marokkoi ügyek lassankint elvesztik érdekes fontosságukat. Ugy látszik, hogy a császárnak valamelly unokaöcscse lépett túl a határon, 's bajba keveredett a francziákkal. A kis ütközetben egyébiránt megérthették a marokkoiak, hogy nem igen tanácsos a franczia határokon belől tréfálódzni. — A dolgok felvilágositására a J. des Debats némelly észrevételeket közöl. Mindenekelőtt arra figyelmeztet, hogy Franczia ország nem áll háboruban Marokkoval, mert ez nincs üzenve, kijelentve, tulajdonkép csak határsértés történt, 's bizonyosan nem fog elmaradni az elégtétel, miután a czászárnak nehezen lehet kedve olly tusába keveredni, mellynek kimenetele előreláthato. A folytonos izgató Abd-el-Kader, 's a császár kénytelen a vakhitnek engedni, nehogy őt e beduin-emir trónjáról leüzze. De az emir e befolyása meg fog szünni, a nélkül hogy Franczia ország birtok foglalást kezdjen; mert elégségos lesz egy erőteljes demonstratio a marokkóiak visszarettentésére.

A ‚Tour de Nesle'-féle büntársulat dolgában a fenyitőszék zárt ajtók mellett tartott itéletet, 's némelly kevösbbé vétkesekre néhány hónapi fogságot határozott.

A párisi iparmükiállitás megtekintése vizsgálására 20 különféle álladalombul vannak biztosok Párisban, mond egy német levelező, kik valóságos ipari congressusnak vetik meg alapját, melly második összejövetelét Berlinben tartandja az egyesületi iparmükiállitás alkalmával, harmadikát Bécsben az ausztriai birodalom iparmükiállításakor. — Vajjon hazánkból küldött biztosunk bele van-e számitva ama 20 közé? 's vajjon az ausztriai birodalmi iparmükiállításhoz járulandnak-e a mi iparosaink, miután nekünk külön önálló kiállításunk van minden harmad évben?

Németország. Droste-Vischering báró köllni érsek Romába utat tenni szándékozik.

Törökország. A hírek ellenkezők; némelly magánlevelek szerint a kormányi diadalhírek csupa általó kérkedésen épülnének; ujabb konstantinápolyi hírek szerint pedig a pasák mindinkább győzedelmesen nyomulnak elő az albániai lázongók ellen.

Északamerikai egyesült statusok. Jun. 3ig terjedő hírek szerint a ‚baltimori conventio' Polke urat Tenesseeből jelölte ki az elnöki méltóságra a democraták részéről, Dalles urat pedig az alelnökségre. A whigek igen örvendenek rajta, hogy a toryk közt ezen két jelölt pártolása által ujabb szakadás támadt, mert a pártfogások eldarabolása közben a whig jelöltek Clay és Freylinghasen urak könnyebben győzhetendnek. A Texast illető szerződésre nézve azt hitték, hogy a senatus egyenesen vissza fogja vetni. — Uj-Orleansban majus 18kán nagy égés volt, melly majd 300 épületet emésztett, 's 2000 ember veszté el általa hajlokát.

Egyesületi közlés.

Adakozások az iparegyesületi physicum musaeumra. M. gr. Keglevich Miklós ur egy jeles és nagy villany-gépet kegyeskedett ajándékozni. — Tóth Gáspár ur, helybeli magyar szabó mester 100 pft. adott kölcsön, de kamatot nem, 's visszafizetést csak 1846an kivánva. Végül Travnyik János ügyvéd, legujabb hangszerzeményének a körmagyarnak 10 példányát ajánlván ide, annak árát 4 p.forintot, már készpénzül fizette be. Az illy jótétemények nemcsak az adományért üdvösek, hanem 's kivált annyiban becsesek, mert nem alamizsnák, hanem azon rokonszenvnek és helyeslésnek kifolyásai, mellyet a czél szentsége sugall, 's mellyel a választmánynak mindenfelől találkoznia olly jutalmazó. Csanády, jegyző.

Pesti nemzeti színház, 's az olasz daljáték.

Egy olasztól.

A színház cselekvőségben álló irodalom, 's valamint eredetekor egyike volt a müvelődés első forrásainak, ugy jelenleg is egyik kétségtelen záloga a nemzetek előlépéseinek a jólét és hasznos haladás dolgában. Meg lévén magyar nemzetünk győződve ez igazságról, törvény által akart az ország fővárosában Pesten, egy nemzeti színházat megalapitni, mellyből minden idegen nyelv kizárassék, még a német is, csak kivételkép engedvén meg néha, hogy olasz nyelven énekeltessék valamelly daljáték, magokat a német müvészeket arra kötelezvén, hogy ezen nyelven énekeljenek ott.

Már, ha a német színház eddigelé két izben hitt meg Pestre egy tökéletes olasz daltársaságot, miért nem foglalja a nemzeti színház, melly mai müveltségünknek mintegy palladiumául 's fénytornyául alkottatott, kizárólagos jogául egy bizonyos határzott olasz dalszak megalapitását, melly alatt, valamint London, Páris, Bécs, Pétervár, Madrid 'sat. 'sat. az olasz zenéket élvezhetné? Ha helyén van német dalszínészektől olasz éneket hallgatni, miért nem volna ohajtatos azt olaszoktól hallani? Tanácsolja ezt mind a színház, mind a város haszna, hova kitünő személyek gyülnének össze, tanácsolja dísze egy tizennégy milliónyi népességgel biró ország, másoknál hátrább nem álló fővárosának, 's végre azon nagyobb fejlemény, mellyre a nemzeti ének ezentúl emelkednék, mert a mi müvészeink sokat tanulhatnának a példányképek után, mellyek Olaszországból jönnének. Csak az olasz zene az ihletett zene, nem leánya a hideg számitásnak, az ellenpontnak, ez az, melly kedves levén a fülnek, innen egyenesen a szivbe száll, mivel szivből származott; a szép csak egy, szép az, a mi tetszik, a szellem hazája a világösszeség, 's az olasz zene ma már cosmopolita, 's minden nemzetek zenéje. Nem lesz-é ezen zenének meghatározott időszaka, hogy ezentul boldogitson minket a pesti nemzeti színpadon? Olaszhon a természettől különösen kegyelt ország, egének mosolya olly igen kedvező minden szép müvészeteknek, mind a festészet, mind a szobrászatnak, a természet ott legszebb és legfényesebb alakjaiban jelentkezvén, mellyekkel a föld öszhangzásban áll, bölcsője és hazája minden müvészetnek, 's jelesül a hangászatnak. A nagy szent Gergely időszakától kezdve Olaszhon kútforrása volt a zenének; a XId. században D' Arezzo Guido sz. benedekrendi szerzetes magára vonta az átalános figyelmet, feltalálván a hangjegyeket, a hangszerzési irást, 's összegyüjtvén ennek különféle szabályait, azokat tanitani kezdé. Marchetto da Padova, Prosdocimo, Beldovando, Franchino Gaffurio és mások zenészeti munkálataikkal diszíték a XIII, XIV és XV századot. A XVId. században az ellenpontot és futányt szép alakba ruházták, 's épen 1503ban Ottavio Petrucci da Fossombrone első találta fel Velenczében a hangjegyek nyomtatását. Nemsokára a flandriaiak, francziák, angolok, németek utánozák e módot. Porta, Monteverde és Palestrina elsők fejtették ki a dallami elvet, elmellőzvén azon zavart, melly eddig a hangok közt uralkodott. A XVId. században Offranio di Pavia kanonok a fagotot találta fel. Vicentino Miklós az arcicembalot. [1]) A XVIIdikben az ellenpont nem csekély javitásokat nyert, a XVIIIban ujabb lépések tétettek a tökélyesitésre, 's végre a XIXdik században Rossini és Bellini tömérdek zeneszerzeményeik bebizonyiták a világösszeségnek, hogy Olaszhon féltékenyen tartá meg az istentől neki adott azon kiváltságot, hogy édes hangzatain fellelkesül. Az olaszok nagyon megszokták zenéjök diadalait, miket ha nem aratott volna, kétségbe kellene esni a közönség jó izlése iránt; sőt, ha a nemzeti hiúság nem volna képtelen a szép müvészetek dolgában, ki kérkedhetnék inkább a zene körül saját zenészeti dicsőségeivel, minők egy Cimarosa, Paisiello, Picini, Zingarelli, Guglielmi, Cherubini, Fioravanti, Righini, Nicolini, Paresi, Farinelli; Olaszhon az élők közöl is többeket idézhetne minden egyéb országnál, minők Rossini, ki most uj daljátékot költ ‚Jeanne d'Arc' czimüt, Spontini, Raimondi, Coccia, Caraffa, Mercadante, Donizetti, Pacini, Ricci, Coppola, Gabussi, Ferrari, Nini, Morliani, Perelli, Campana és mások. Ez egészen más, mint örökké az elhunytakról beszélni, mikép azt a német lapok tenni szokták. Az olasz zene élete igen dísztelen, mindig ihletett, életét meriti ragyogó napfényéből, derült egéből, szende szellőiből, mosolygó halmaiból a szép félszigetnek, mellyet az Apeninok ketté vá-

[1]) Zongora-alaku hangszer lehetett, de melly már ugy látszik, divatlanná lett. Szerk.

lasztanak, a tenger és havasok ölelnek. Illy égi ihleteket nem becsülnének e többre mint a hideg, mesterkélt, hangzati összetételeket? Kiáltsanak bár, mennyit nekik tetszik, a classicitas apostolai és bajnokai, bizonyos pedant hirlapirók; mi mindig szépnek mondandjuk e zenét, melly így hangzik füleinkbe, 's nem azt, mellyről ők el akarják velünk hitetni, hogy szebb; e zenét, melly fenyeget 's nemes érzelmeket gerjeszt Tell Vilmosban, melly fölmagasztosít Mózesben, melly gyönyörködtet Semiramisban, melly az Alvajáróban, a Capulettiekben, Luciaban, Ernaniban szerelemből sírni készt; e zenét, melly minden szenvedélyre hajlékonyító; ismételjük e zenét, melly szivből fakadva, egyenesen ahoz visszatér.

Illy isteni nyelv magyarázói kik lehetnének inkább, mint olly müvészek, kiknek azzal közös bölcsőjök van? Olaszhon minden szépmüvészetek anyja és ápolója, anyja egyszersmind azon nyelvnek is, mellyről bajos volna megmondani: vajjon szülője, avagy testvére-e inkább az ő zenéjének, mellyre olly kedvezőleg kinálkozik; olaszoktól kell tehát az olasz zenét énekeltetni hallani, nem pedig németektől vagy francziáktól, kik müvészeti erőtetéssel utánozhatják őket, de soha rajtok ki nem foghatnak.

A költség kevés szaporításával igen könnyen lehetend megszerezni Magyarország szép fővárosának ez élvezet nagy forrását. Félre tehát minden pártossággal, minden tanodai versenygéssel, minden előitélettel vagy viszálkodással; ne hallgassunk a német sajtónak, az olasz zene 's müvészek ellen intézett hoszszú mende-mondáira. A német hirlapok soha sem akarván a közönség véleményét kifejezni, sőt tévedésbe akarván azt hozni, a legtöbb hirlapokirók nem mondják el többé a történteket, hanem e helyett itéletöket fitogtatják, 's mi legroszabb, mindig részrehajlással. A magyar nemzeti színház igazgatója tehát, a helyett, hogy nemzeti színpadunkra valamelly német müvészt hina meg, hogy ott olaszul énekeljen, híjjon meg inkább egy teljes olasz társaságot, hogy ott énekelje saját zenéjét, saját nyelvén; határozzon egy olasz dalszakot, mint ez Bécsben, sőt majdnem az egész müvelt világ fővárosaiban szokás, 's kössön alapos szerződést a bécsi udvari 's a milanoi színház vállalkozójával Merelli Bertalan urral, vagy a velenczei színház vállalkozójával, Gritti Camill gróffal, vagy más milanói színház ügyviselőségével, hogy illy élvezetes czélra megnyerje őket, 's a gyönyörélvezeten kivül az olasz-zene színpadunknak díszt és hasznot is hajtand, mert nemzeti színészeink könnyebben idomíthatandják magokat az olasz ének tanodája 's módszeréhez; ez a valóságos előkép, mellyet az olasz müvészekben láthatnak, hallhatnak és megtanúlhatnak. Igy összesítve birandjuk a legdicséretesb kettős czélt, mellyet Horácz a Pisoknak adott, hogy a hasznost kellemessel kell összekötni: — Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. —

Hirlapi kalászok.

Pesti Hirlap (364 sz.) ‚Partium 's Erdély' czimü vezérczikkben fellengős költői bevezetés után, melly azon themának kesergő változata, hogy a szerkesztőnek már most meg kell vállni a Pesti Hirlaptól, az ő organumától, ezen bevezetés után, melly nem igen nagy szeretettel szól a leendő szerkesztőségről, belevág a czimben kitett tárgyba, 's a részek országgyüléseni meg nem jelenését, e miatti perbefogatását és elmarasztalását, hozza fel, ezekből bebizonyitja, mikép a törvény szent, 's épen ezen elmarasztalás, miután megjelenésök iránt a fejedelem és nemzet nyilatkozott, mutatja, hogy kétségen: vajjon kelljen-e megjelenniök, nem alapithatják elmaradásukat, 's ha ezt tovább is folytatnák, dacz és makacsság színét öltené magára; miért is figyelemre méltatni kéri a helyzet minőségét, 's nehogy folytatólag, toties quoties, ujabban és ujabban perbe fogassanak 's elmarasztaltassanak, ohajtja, hogy követeiket még jelen országgyülésre küldjék. — Erdélyt illetőleg, miután az erdélyi országgyülésen a többség már a visszakapcsolást, a visszatestvérülést ohajtotta, ármánynak nyilatkoztatja azon hiedelem elhintését, mintha Magyarhonban nem kivánnák ezt, és saját és elvbaráti nevében tanuságot tesz, hogy ezt igen is ohajtják, valamint minden igaz magyarnak ohajtania is kell. — 'S most mi is magasztos, fellengző búcsúzást irhatnánk, 's elmondhatnók, hogy a ‚kalászok' többé talán nem fognak az eddigi modorban kezeltetni; de részünkről nem panaszkodunk, nem sajnáljuk e tért, mellyen csekély tehetségünkhez képest néha egyegy utbaigazító, czáfoló észrevételkét elhintettünk, sőt azt hiszszük; hogy majd a ‚Buda-pesti Hiradó' olly rovatot nyitand, melly alkalmasint még élesebb kertészkéssel irtandja ki a journalisticai fattyunöveséket. — 'S most isten velünk! —

Szerkesztő: Szenvey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csödök.

19239. Turóczmegye törvényszékének felirása szerint Ambrus Antal Szlován helység lakosa hitelezői csődületének határnapja 1844. augustus 30kára tüzetvén ki; perügyelőül Jeszenszky János tiszti alügyész, ideigleni tömeggondnoknak pedig Eördögh Simon rendszerinti eskütt neveztetett. Költ Pünkösdhó 21. 1844.

19354. Pest városa tanácsának felirása szerint Beretvás Sándor és Erzsébet hitestársak hitelezői csődületének határnapja f. é. augusztus 5kére tüzetvén ki, tömeggondnokká Pfeffer János, perügyelővé pedig Szendeffy József hites ügyvédek neveztettek. — Költ Pünkösdhó 21. 1844.

19216. Pest városa tanácsa jelentése szerint eladósult Rosenfeld Hermann hitelezőinek csődületére f. é. augustus 5dik napja tüzetett ki, 's tömeggondnokká Gabányi Alajos, perügyelővé pedig Pózner Károly hites ügyvédek neveztettek. — Költ Pünkösdhó 21kén 1844.

19948. Győr városa tanácsának felirása szerint néhai helybéli lakos Schönauer Péter hitelezői csődületének határnapja f. é. september 3kára tüzetvén ki: ideigleni tömeggondnokká Kövessy Ferencz és Karpf Sándor tanácsosok, perügyelővé pedig Gulik János tiszti főügyész neveztetett. — Költ Pünkösdhó 28kán 1844.

22056. Pest városa tanácsa felirása szerint eladósult Vage Helena hitelezői csődületének határnapja f. é. september 2dik napjára tüzetvén ki; ideigleni tömeggondnokká Tarone Ferdinánd, pergondviselővé pedig Ráth Károly hites ügyvéd neveztetett. — Költ Sz.Iványhó 11. 1844.

Váltókitáblázási hirdetmény.

22263. Biharmegye idősb Kovrich Kristóf táblabiró által, Veisz Farkas izraelita részére 1833d. évi september 5kén különkülön 1360 v. ftról összesen 2720 v. ftról kiadott, 's a hitelező fiának elismerése szerint kifizetett, de időközben eltévedt két váltónak előmutatására kitüzött f. é. april 29től számitandó egy évi határidőt azoknak kitáblázhatása végett országszerte kihirdetteti. — Költ Sz.Iványhó 11kén 1844.

(*147) 3—3

Igen érdekes!

E napokban elhagyta a sajtót 's alulirt bizományában megjelent:

Irodalmi Areopag.

Kritikák a magyar irodalom ujabb müvei felett, több tudós férfiak által irva. Ára füzve 40 p.kr.

Kilian György pesti könyvárus.

(*152) 2—2

Most jelent meg

és

Emich Gusztáv

könyvkereskedéseiben, Pesten az uri- és kigyó-utczák szegletén, Budán a hajóhidnál, kapható:

Kerényi Frigyes

(Vidor Emil)

Költeményei.

8rét. 188 lap. Csinos borítékba füzve 1 frt.

Nézetek és Javaslatok

a megyei tisztujitás, követválasztás, tanácskozások és kicsapongások tárgyában, Honjavitól. N.8rét. 31 lap. Füzve 20 kr.

(*149) **Hiradás.** 2—2

A főmgu m. kir. Helytartótanácsnak f. évi april 30ról, 15,132. sz. alatt költ kegyelmes végzeménye következtében, a kir. köz. alapitványi, ts nagy-kövéresi uradalomhoz tartozó Ohaba-Forgacsi korcsmának haszonvétele, f. évi julius 29kén reggeli 9 órakor a nagy-kövéresi tiszti iróteremben tartandó közönséges árverés utján, ugyan f. évi novemb 1sö napján kezdetöket veendő három egymásután folyó évre, haszonbérbe kiadatni fogván, az árveréshez a bérleni kivánók, szokott bánatpénzzel ellátva megjelenni hivatalosak.

(*151) **Váltóügyvédi vizsgálatra**

Oktatásrul értekezhetni Pesten Józseftér 161 s.z a. 1ő em. K. A.

(*146) **Árverési hirdetmény.** 3—3

Ts Sághy László urnak ns Hevesmegyében kebelezett Dormánd helységében a csincsai dülőben egy tagban lévő 38 hold szántóföldje, 's a szükség esetében több is, folyó 1844ik évi septemb. 12én a helyszinén birói árverés utján a legtöbbet igérőnek el fog adatni. Költ Dormándon junius 12én 1844dik évben. Okolicsányi Gusztáv, és Berecz Ferencz, mint végrehajtóbirák.

(*145) **Árcsökkentési hirdetmény.**

Borsodmegyében kebelezett kir. alapitványi sajó-ládi uradalom részéről közhirré tétetik, hogy Sajólád helysége határában folyó Sajó vizen ujonan felállitandó hidnak épitése a felsőbb helyen jóváhagyott terv, és költségfelszámitás szerint, a kevesebbért vállalkozónak f. é. julius 8án reggeli órákban a helyszinén (a hol is a terv és költségfelszámitás a tiszttartói hivatalnál megtekinthetők) árlejtés utján által fog adatni.

Az engedményezett költség e következendő			
Ácsmunka . .	1136 ft	30¾ kr.	p.p.
Ácsanyag . .	2952 ft	51	— —
Kovácsmunka's anyag	172 ft	18¼	— —
Lakatosmunka's anyag	295 ft	45	— —
Ütőbak 'sat. .	175 ft	—	— —
Felügyelési költség	150 ft	—	— —
Az egész hid költsége	4882 ft	25 kr.	e.p.ben

A vállalkozni szándékozók tehát, a kitüzött határnapra, időre, és helyre, 10% bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. 3—3

(*150) **Hirdetmény**

A diósgyöri kir. katonai uradalom részéről közhirré tétetik, hogy Miskolcztól 2 ½ órányi távolságra fekvő Mohi pusztán létező uradalmi juhmajorban 80 darab kos, 275. darab anya, 66 darab 2 esztendős jerke — 155 darab öreg — 145. 2 esztendős ürü mind finomitott szőrü, f. é. augusztus 19én tartandó árverés utján a többet igérőnek kész pénzért el fog adatni. Budán jun. 5kén 1844.

(*148) T.Békesmegyei Szarvas m. városában a közös uradalom részéről kir. haszonvételek f. évi augustus 7én tartandó nyilvános árverés utján bérbe és pedig 1845ik évi januar 1jétől 3 egymásután következő évre kiadandók levén, a bérleni kivánkozók, ezennel meghivatnak, egyéb feltételeket Szarvason az uradalmi közös tisztnél megtekinthetvén. 2—2

Gőzhajók járása Magyarországban.

Bécs és Pozsony közt: a „Duna" gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba.

Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 órakor pontban.

Pestről Mohács- és Eszékig minden csütörtökön regg. 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8 órakor. Mohácsnak visszaindul, 's innen szombaton regg. 2 órakor visszautját Pest felé folytatja.

Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken regg. 4 órakor.

Pestről Giurgevón és Galaczon által (az oláh részen) Konstantinápolyba junius 14 és 28kán. Pestről Widdin-, Rustzuck- és Galaczon által (a török részen) junius 7 és 21kén.

Ujvidék felé Tittelig való indulásuk majd tudtul fognak adatni.

A t. cz. utazók ismételve kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek az utazók kéjelmességök végett ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogyászaikat is téritvény mellett a hivatalban átadni.

☞ A Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a bomba-térnél megállnak 's ott a t. cz. utazókat felveszik. A nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában téritvény mellett fel kell adni, és ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Az elindulási idő 7 óra után néhány perez. Pesten, majus 1sö 1844. A Gőzh. hiv.

Gabona-ár váltó garasokban.

					Tisztabuza	Kétszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukoricza
Pesten	1844.	jun.	28.	pesti mérő	110—135	72— 85	64 — 70	56— 60	54—56	80— 88
Kassán	„	„	15.	pozs. mérő	76— 90	57— 63	45 — 54	37— 42	24—32	50— 52
Szegeden	„	„	15.	„ „	60— 62	—— 50	— — 40	— - 30	——40	—— 45
Baján	„	„	22.	„ „	53— 66	38— 43	37 — 38	32— 33	31—32	—— 43
Ujvidéken	„	„	11.	„ „	—— 60	45— 47	— — —	32— 34	——30	—— 44
Temesvárott	„	„	14.	„ „	—— 60	—— 40	— — —	— 39	31—33	—— 42
Pozsonyban	„	„	18.	„ „	70— 95	—— —	50 — 60	36— 40	36—40	60— 65
Nagyszombatban	„	„	21.	„ „	78— 90	—— —	53 — 54	36— 37	32—36	—— —
Győrött	„	„	15.	„ „	66— 80	45— 52	— — —	30— 38	—— —	52— 58
Mosonyban	„	„	20.	„ „	65—105	—— —	47 — 58	32— 42	33—37	54 - 62
Sopronyban	„	„	14.	„ „	— — 84	—— —	— — 58	45— 47	——43	69— 71
Tokajban	„	„	6.	„ „	—— 70	—— —	— — 36	—— 30	——26	—— 40
Egerben	„	„	14.	„ „	—— 66	—— 49	— — 42	— - 31	——30	—— 40
Uj-Becsén	„	„	14.	„ „	80— 90	60— 75	— — —	—— 30	——35	—— 45

Pénzkelet.

Bécs, jun 26án 1844.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középára .	— 110 2/4
4 pcent. „ „ „ .	— 100 2/4
3 pcent. „ „ „ .	— 77 1/2
1834ki statuskölcsön (500 frt) .	— 742 1/2
1839ki „ „ (250 frt) .	— 309 1/4
1839ki „ „ (50 frt) .	— — —
Bécsi bankköt. 2½ pcent.	— 65 1/4
„ „ 2 pcent.	— —
Bankrészvények darabja . .	— 1627 —
Eszterházy-sorsszám . . .	— 57 1/2
Császári arany . . .	— 102 5/8

Dunaviz-állás.

Budán, 1844. jun. 28. reggel: 9' 3'' 3''' 0 fölött.

Jelen számmal vége a „VILÁG'nak.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomtatja Trattner-Károlyi. Uri-utcza 453.